

GEORGII PACHYMERIS

**DE MICHAELE ET ANDRONICO
PALAEOLOGIS**

LIBRI TREDECIM.

RECOGNOVIT

IMMANUEL BEKKERUS.

VOLUMEN ALTERUM.

CUM UNA TABULA LAPIDI INSCRIPTA.

BONNAE

IMPENSIS ED. WEBERI

MDCCGXXXV.

PETRUS POSSINUS
L E C T O R I.

L. **D**ispungo ecce non vetus nomen; et quam debere ante hoc biennium coeperam partem alteram Pachymerianae historiae, haud nimis sera, si moles aestimetur operis, solutione repraesento. describit ea sex et viginti priores annos imperii Andronici Palaeologi, ab ipsi cognomine nepote nec valde concordae collega vulgo distingui senioris adiuncto soliti. est haec infelicissimi principatus imago a nostro historico formata, magis conditione argumenti quam ingenio pingentis, Parrhasianae illius similis, qua Plinius testatur demon, sive populum, Atheniensem ab isto summo artifice sic adumbratum, ut mores eius motusque, licet inter sese contrarii, simul tamen in tabula sui sensum cicerent; agnosceretque uno intuitu spectator eundem varium et constantem, iracundum et exorabilem, iniustum et clementem, gloriosum et humilem, ferocem et fugacem. pari siquidem exemplo, dum sincera narratione noster Andronici acta exprimit, unum ipsum exhibet, hinc audacissimum religionis contemptorem, illinc superstitionissime timidolosum; plerumque sollicitum discordiarum ecclesiae componendarum, mox vehementissimum disturbatorem conciliatae tot laboribus a patre pacis ecclesiarum; aliquando frugi ac parcum, statim effusissime prodigum; semper versatissimum in excogitatione rationum quod vellet efficiendi, numquam non imprudentissimum in electione consiliorum; frequenter supra modum affectantem famam officiosi erga domesticos, nec raro ferina impietate debacchantem, violandis sine respectu necessitudinibus sanctissimis, utique qui non modo non sit veritus amantissimi et nimis in ipsius benefici parentis memoriam iustis funebribus fraudare; ana-

trem viduam tyrannicis minis ad viri ipsius, patris sui, iudicium scripto damnandum adigere; coniugem regis Ungariae filiam, cuius tenerrime dilectae mortem mollissime flevisset, ex levi suspicione, sepulturae honore multare; fratrem Porphyrogenitum circumferre clathrata cavea et duro carcere ad mortem macerare: verum et horum partem non dubitarit, uti facinora praeclara, iactabundis gloriose ostentare concionibus.

II. Moribus tam instabilibus principis unus constantissime respondit perturbatissimus et calamitosissimus universae rei publicae status. aerarium exinanitum, semper exhausti tributis immanibus populi, interversa ministrorum quoque Palatinorum auctoramenta, ad mendicitatem redacti pudendam ipsi ecclesiae proceres; classis funditus neglecta, arcium limitanearum praesidia subtracta, terrestres exercitus plane dissipati, inermis imperium irritatis temere barbaris obiectum, summa tutelae ac salutis publicae infidis feris rapacibus exteris inconsultissime commissa, hinc statim consecutis necessariis effectibus talium causarum, vastationibus provinciarum, direptionibus urbium, deprædatione captivitate caede fuga populorum, desolatione omnium fando unquam auditarum tristissima, cunctarum latissime in utraque Asiae Europaeque continente Romano subiectarum imperio regionum; ipsa vix urbe regia, cuius portibus, cuius portis mari classes piraticae, terra latrocinantium infestae acies barbarorum impune semper insultabant, ipsa, inquam, imperii sede Constantinopoli vix liberum spiritum muro et propugnaculis tutante, inter grassantem intus famem, saevientem luem, seditionum ferro face depræliantium sanguinarios furores, terrae motus, dira incendia, et id genus immixtas divinitus clades; quae dubitare cives miserimos coegerent utra esset minus calamitosa fortuna, gementiumne sub servitute barbarica semel abductorum, an adhuc sub tecto patrio extremis terroribus aestuantium, et quo casu perituri mox forent, cruciabili anxietate incertorum.

III. Tam atrox irati numinis vindicta quibus tunc sceleribus provocaretur, disquisitum a plurimis anxie, ipsum quoque se non dissimulans eius abstrusae rei sciscitatore

curiosum, non semel Pachymeres affirmat. aperiamus hoc nos illis arcanum, et indigitemus trabem, quam quia infixam gerunt oculis, videre illusi nequeunt. relapsio in haeresim S. Spiritus processionem e patre simul cum filio negantem, repetitum schisma, rebellio iterata in Christi vicarium Romanam pontificem, vestra Byzantini hoc opere publicata crimina sunt. ne quaerite alias istarum sub quibus gemitus exitialium, tenore continuissimo nexarum, sucta semper gradibus atrocitate crescentium causas calamitatum. utcumque probi mites iusti principes vestri videantur, populus satis compositus, clerus gravis et honestus, unum est odio in vos dei concitando vel efficacissimum flagitium, pertinax amplectens reprobi dogmatis, pervicax contemptus supremæ ecclesiasticæ auctoritatis in Petri successore Romano episcopo Christi ipsius institutione constitutæ. hæc vobis Lerna malorum, origo cladum, fons infortuniorum omnis generis unus est omnium. doletis vestros exercitus numerosissimos, ductante per se ipso vestro Augusto Michaële iuniore, nunc incompositis nec multis oppositos in Asia barbaris, nunc in Occidua continente paucis imparatis extorribus obiectos acie Latinis, terrore fuisse consternatos panico, fusos, fugatos, profugatos? consternavit, disiecit, perdidit divina Nemesis, haeresim in vobis et schisma vindicans. an vero ex quo legitimam antistitem, orthodoxi dogmatis de processione S. Spiritus ex patre filioque eruditissimum disertissimum constantissimumque defensorem, throno patriarchali Ioannem Veccum deturbastis, vestra umquam in ulla vel umbra tranquillitatis conquievit ecclesia? non ille quem pro Vecco intrusistis Gregorius Cyprius, iactationibus concussus assiduus, præceps tandem sede corruit? non paria passus illi suffectus Athanasius? paria Ioannes Cosmas? similia, immo peiora, iterum contra ius fasque repositus in recte ablato patriarchatu Athanasius idem, vobis insuper ipsis infestissimus et abominatissimus? quid memorem saevas, inmanes, rabiosis commissas et vobiscum et invicem iurgis sectas Arsenianorum, Iosephitarum, Hyacinthinorum, aliorum, modo Georgii Moschanparis, modo Marci discipuli Cyprii, modo Andronici Sardensis, modo Ioannis Ephesini, modo Nicetae

Dyrrhachiensis, modo Theolepti Philadelphiensis partes tuentium? quis aestus implacabiliter rixantium? quam immediabilis furor obnixis irrevocabiliter studiis sese mutuo instantium? coelo ipso, cuius de vestris controversiis iudicium illo Atramyttiensi conventu per quandam superstitiose curiosam pyromantiam exploratum iveratis, partis utriusque scriptis sacra flamma concremandis, luculenter declarante aequae omnia vestra conventicula deo esse ac superis exosa.

IV. Sed frustra laboramus admonendis iis quos voluntaria caecitas a videndo, quod palam est, prohibet. nos potius hunc fructum ex huius historiae lectione referamus, ut non dubitandum putemus amplius quin ad puniendum Graecorum in Oriente imperantium schisma contumax, dogma reprobum, deus Ottomanorum potentiam excitaverit. statim fere atque Andronicus Palaeologus senior compos factus imperii vires eius convertit universas ad labefactandam extirpandamque ab eius patre Michaële initam cum apostolica sede concordiam, eruperunt e Perside in Christianas terras tumultuariae latronum manus. harum dux unius, quem noster Atmanem vocat, aliis Ottomanes nominatus, ex obscuro egente infirmo inclarescere ditari corroborari paulatim non desiit, quoad multis, prout Pachymeres sparsim hic memorat, auctus successibus, praediis locupletatus, arcibus urbibus provinciis suae ditiori subditis, Prusae tandem, quam in Bithynia occupaverat, regnum instituit, circa Christi annum millesimum trecentimum, Andronici nostri huius in imperio duodevicesimum. Ottomanis qui triginta circiter post annis successit in regno morienti filius Orchanes, capta Nicaea altera regia Byzantinorum Augustorum, Nicomediam praeterea reliquasque tractus eius civitates inclytas, tum Mysiam Lycaoniam Phrygiam Cariam cunctasque ad Hellespontum et Euxinum regiones, Romano ereptas suo adiecit imperio. cuius etiam adhuc regnantis auspiciis Solimanus filius, ante patrem deinde mortuus, in Thraciam traiciens Ottomanicis prius Europam armis delibavit. sic gestum Orchanes annis duobus et viginti principatum transmisit Amurati ex se genito, superstili relicto, qui Callipoli Hadriano-poli et subiectis urbi utrique regionibus Romanam minuens

artavit, Ottomanicam adaugens dilatavit ditionem. ex hoc Baiazethes natus Thessaliam Macedoniam Phocidem Atticam Mysiam et Bulgariam Graecis eripuit. vicit et abduxit Tamerlanes Baiazethem, sub cuius filiis, Solymane Musa Mahomete I, breves velut induciae malorum Byzantinos recreant, expectante deo an resipiscerent. sed schismate illic et haeresi perseverantibus novus ultor exurrexit Amurates II, Mahometis primi filius, secundi pater. hic Thessalonicam urbem maximam expugnavit, Hungaricis Ioannis Huniadis, Epirensibus Scanderbegi successibus, retardatus a Constantinopolitano funditus imperio delendo. interim enim clementissimus dominus ultimum velut experiri conatum voluit Graecos restituendi catholicae communioni ac fidei, congregata circa Christi annum 1440 sacra oecumenica Florentina synodo, in qua nova ecclesiae Graecae cum Latina tandem est conciliatio sancita. verum et ab hac rursus plerisque ipsorum resilientibus, Mahometes II, Amuratis secundi successor et filius, Constantinopolim vi cepit anno Chr. 1453 et urbis expugnatae ruinis obruto Constantino imperatore eius nominis octavo, Palaeologorum Andronici posteriorum ordine sexto, sorte ultimo, imperium Orientale abolevit, manifeste ultus rescissam a Graecis secundam cum Latinis conventionem publice initam Florentiae, sicut ad prioris violationem in Lugdunensi coalitae concilio vindicandam excitatus divinitus fuerat in maiorum eius serie continua retro sextus Ottomanes.

V. Huius orbi universo luctuosissimae tragoediae primus actus Pachymere docente in hac, cuius modo siparium reducimur, scena velut quadam luditur. nusquam alibi principatus istius *κρπλας δόξας*, vota, orsa, destinata, machinamentorum obliquos flexus, fucosas species obtentuum, astutarum arcana molitionum, vafra eademque cassa plerumque successu artium illaudatarum tentamenta reperias descripta candide, patefacta simpliciter a consocio et autopta. summos modo harum apices rerum pervolans stringit Gregoras, unus, quod sciam, alius Graecorum tempus istud tractans, idemque non omnium inspector praesens, quippe iunior Pachymere, nec comparandus huic dignitate et impar iudicio; in-

super favore nimio in partes sibi amici senioris adversus iuniorum declarato Andronicum, studio erga Barlaamum haereticum, invidia factionis Acyndinianaë, cuius erat signifer, licentia obtrectandi principibus et monachis, indelebilibus maledicis ac mendacis ab ipsius aequali Cantacuzeno stigmatibus inuri meritis; denique parum etiam Cantacuzeno deferentium et liberorum omni praeludicio lectorum aequa sententia notabilis, quod sibi famam fidei, quae est anima historiae, non satis solícite sit tuitus adversus iustas suspensiones styli affectibus obnoxii et ingenii venalis.

VI. Unicum ergo Andronici actorum testem hunc, prudens lector, habe idoneum Pachymerem; nec metue perniciem quae a narratione felicium scelerum cavenda merito legentibus praescribitur, ne ad imitationem incautos allectent, magna hic Andronici senioris, sed vindictae acris nec dilatatae praesenti velut antidoto, nullo iam periculo cognoscendum, crimina produntur. exhibetur is foedifragus, perduellus Christi vicario, contumax, contumeliosus, ingrattissimus ecclesiae apostolicae Romanae; sed et continuo idem ostenditur imprudentissimus in omni consilio, infelicissimus in omni coepto; nulli quamvis imbecillo non succumbens hosti, nulli non ludibrium adversari auso praebens; impune semper contemptus, cum lucro irrisus; cuius minae nullum pondus, nullam constantiam decreta, nullam fidem verba, nullum desideria successum habuerint; umbra imperatoris, larva principis, scopus sortis adversae, foecundus in suum dedecus ac damnum, longaevus ad perpetuitatem miseriae; denique, a quo inclinationem ultimam ad exitium irreparabile inclyto decem saeculis novae Romae imperio datam omnis iure deplorans et detestans posteritas queretur. haec, candide lector, occurrerunt quae in hoc tibi limine praefarer. nam de mea interpretandi ratione, de ordine ac methodo notandi eadem quae in fronte prioris partis admonui, dicta hic quoque velim intelligi. vale. Scribebam Romae pridie Idus Ianuarii anno Christi 1668.

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΤΟΥ ΠΑΧΥΜΕΡΗ

ΑΝΔΡΟΝΙΚΟΣ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΣ.

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΤΟΥ ΠΑΧΥΜΕΡΗ ΑΝΔΡΟΝΙΚΟΣ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΣ.

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΤΗΣ ΠΡΩΤΗΣ ΒΙΒΛΟΥ. 1. ὅπως ὁ βασιλεὺς Ἄνδρόνικος τὰ κατὰ τοὺς Τοχάρους διώκησεν. 2. ὅπως ὁ βασιλεὺς περὶ τῶν κατὰ τὸν πάπαν ἀπελοῦσθε. 3. ὅπως ὁ βασιλεὺς τὸν Βέκκου ἀφίει καὶ τῷ Ἰωσήφ προσετίθειτο. 4. ἀναχώρησις τοῦ πατριάρχου Βέκκου εἰς τὴν τῆς Παναχράντου μόνην. 5. ἀνάβασις τοῦ Ἰωσήφ εἰς τὸ πατριαρχεῖον. 6. περὶ τῶν διδομένων ἐπιτιμιῶν ἱερωμένοις καὶ λαϊκοῖς. 7. ὅπως καὶ πότε οἱ περὶ τὸν Ἰωσήφ εἰς κοινωμίαν παρεδέχοντο τοὺς τῆς ἐκκλησίας. 8. περὶ τῶν τελουμένων ἐκκλησιῶν. 9. περὶ τοῦ Βέκκου καὶ τῆς ἀλτίας ὅπως ἔγραψεν. 10. ὅπως ὁ Βέκκος μετακαλούμενος εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἐπέδημησεν. 11. ὅπως κατὰ τὴν Προῦσαν ὁ Βέκκος περιορίσθη. 12. περὶ τῶν Ἀρσενιατῶν καὶ τῆς τοῦ Ἰωσήφ νόσου. 13. περὶ τῆς τελευτῆς τοῦ Ἰωσήφ καὶ τῶν τότε συμβάντων. 14. ὅπως μὴ ἀποδοκιμάζων τοὺς Ἀρσενιατας ὁ βασιλεὺς, ἀλλὰ δεξιούμενος διὰ τὴν εἰρήνην,

GEORGII PACHYMERIS ANDRONICUS PALAEOLOGUS

S I V E

HISTORIA RERUM
AB ANDRONICO PALAEOLOGO SENIORE
IN IMPERIO GESTARUM USQUE AD ANNUM EIUS AETATIS
UNDEQUINGAGESIMUM
INTERPRETE PETRO POSSINO S. I.

CAPITA LIBRI PRIMI. 1. ut imperator Andronicus res cum Tocharis composuerit. 2. ut imperator conventiones cum papa initas se improbare significans, quod in eas non consentiret, excusaverit. 3. ut imperator Vecco dimisso se Iosepho adiunxerit. 4. secessus patriarchae Vecci in Panachrantae monasterium. 5. restitutio Iosephi in patriarchatum. 6. de multis et poenis quibus sunt subiecti cum ecclesiastici tum laici. 7. quomodo et quando qui Iosephi nomine res administrabant, ecclesiasticos in communionem receperint. 8. de celebratis synodis. 9. de Vecco et causa cur scripserit. 10. ut Veccus citatus in synodum adfuerit. 11. ut Prusam relegatus Veccus fuerit. 12. de Arsenianis et morbo Iosephi. 13. de morte Iosephi et his quae tunc contigerunt. 14. ut imperator, non reprobans Arsenianos, sed pacis causa liberaliter tractans,

καὶ τὸν Κόκρινον εἰς πατριάρχην ἀνήγαγον. 15. χειροτονία τοῦ πατριάρχου Κωνσταντίνου, καὶ τὰ περὶ ταύτης. 16. περὶ τοῦ φανέντος κατὰ μεσημβρίαν ἀστέρος. 17. περὶ τῆς τῶν ἀρχιερέων καθαιρέσεως ἐν ταύτῃ. 18. περὶ τοῦ κατενεχθέντος ὡς δῆθεν αἵματος οὐρανόθεν. 19. περὶ τῆς Ἀγούσης Θεοδοώρας καὶ τοῦ πατριάρχου Ἀλεξάνδρου. 20. περὶ τῆς γυναῖκος τοῦ Τερτεριῆ. 21. περὶ τῆς ἐκ' ἀνατολῆν βασιλέως ἐξελουσεως. 22. περὶ τῶν γεγονότων συνθεσιῶν ἐν κυρίῳ ἐν τῷ Ἀτραμυνίῳ. 23. ὅτι ὁ Σάρδεων Ἀνδρόνικος ἐγκληθεὶς δίλην καθοσιώσεως καὶ ἀποστρέφεται παρὰ τοῦ βασιλέως καὶ ἀτιμάζεται. 24. ὅπως ὁ Κοτανίτζης ἀπὸ τῆς Προύσης φνγὰς ἐγένετο. 25. περὶ τῆς ἐκὶ δύοιν ἐκστρατείας τοῦ πρωτοβεστιαρίου Ταρχανειώτου. 26. ὅτι αἱ τριήρεις τῆς Ῥωμαϊδος κατημελήθησαν. 27. περὶ τοῦ πρωτοβεστιαρίου, καὶ ὡς ὕστερον κατωρθώθη τὰ κατὰ τὸν Μιχαήλ. 28. περὶ τοῦ ἱεροῦ ἄρτου. 29. περὶ τῶν παριστρίων Σινθῶν, ὅπως κατεκολιμήθησαν. 30. ἀξίωσις παρὰ βασιλέως τῶν σχιζομένων διὰ τὰ τελεσθέντα τέρατα. 31. περὶ τῆς ἀνακομιδῆς τοῦ λειψάνου τοῦ πατριάρχου Ἀρσενίου. 32. περὶ τῶν κατὰ Συρίαν δεινῶν. 33. περὶ τοῦ δευτέρου συνοικεῖου τοῦ βασιλέως. 34. ὅπως μετακληθεὶς ἀνήχθη Βέκκος ἀπὸ Προύσης, καὶ τὰ τῆς αὐτοῦ κρίσεως. 35. διαλέξεις τοῦ Βέκκου μετὰ τῶν περὶ Γρηγόριον. 36. ἀφίξεις τοῦ βασιλέως πρὸς Ἰωάννην τὸν ἀπὸ βασιλέων. 37. περὶ τῆς ἀγγελίας τοῦ πειρατικῆς στόλου καὶ μετανομιδῆς τοῦ βασιλικῆς σώματος.

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΤΗΣ ΔΕΥΤΕΡΑΣ. 1. πῶς καὶ ἐπὶ ποταῖς αἰτίαις ὁ τόμος τῷ πατριάρχῃ Γρηγόριῳ συντίθεται. 2. ὅτι εἰς χεῖρας λαβῶν τὸν τόμον ὁ Βέκκος κατηγάτο καὶ ἀνταφειν ἤρξατο. 3. τὰ κατὰ τὸν ἐσκαμματιζόμενον, καὶ ὅπως κατηγάτο ὁ τόμος. 4. τὰ κατὰ τὸν Μάρκον, καὶ ὅπως ἀνήφθη τὸ τῶν ἀρχιερέων σιάσδαλον. 5. τὰ κατὰ τοὺς πατριάρχας, τὸν τε Ἀλεξάνδρου καὶ τὸν Ἀντιοχείας. 6. ἀναχώρησις ἐκ τοῦ πατριαρχείου τοῦ πατριάρχου Γρηγόριου. 7. τὰ κατὰ τὸν Γρηγόριον,

Cyprium promoverit in patriarchatum. 15. inauguratio patriarchae Cyprii, et quae circa eam contigerunt. 16. de stella circa meridiem apparente. 17. de condemnatione et e gradus deiectione antistitum in Blachernis. 18. de sanguine, ut existimatum est, e coelo lapsa. 19. de Augusta Theodora et patriarcha Alexandrino. 20. de uxore Terteris. 21. de profectioe imperatoris in Orientem. 22. de conventionibus Atramylii per ignem initis. 23. ut Sardensis Andronicus dolatus laccae maieztatis, reiectus ab imperatore ac dehonestatus fuerit. 24. ut Colanilza Prusa fugerit. 25. de protoventarii Tarchaniotae expeditione in occiduus tractus. 26. ut triremes Romaeis neglectae fuerint. 27. de protoventario; et ut deinde successum habuerint quas contra Michaellem comparabantur. 28. de sacro pane. 29. de Scythis Danubii accolis, ut de bellati fuerint. 30. ut imperator signis tunc editis motus vehementer institerit ut discissi conciliarentur. 31. de reportatione reliquiarum patriarchae Arsenii. 32. de cladibus Christianorum in Syria. 33. de secundo matrimonio imperatoris. 34. ut evocatus Prusa Veccus sit, et de eius iudicio. 35. colloquium Vecci cum Gregorio et eius sequacibus. 36. profectio imperatoris ad Ioannem olim imperio deiectum. 37. de nuntiata incursionem piratica, et translatione corporis imperatoris.

CAPITA SECUNDI. 1. quomodo et quae ob causas tomus a patriarcha Gregorio compositus fuerit. 2. ut sumpto Veccus in manus tomo invenerit in eo quae accusaret; et ut coeperit insurgere. 3. de escartophylace; et ut accusatus fuerit tomus. 4. de Marco; et ut antistitum exarserit scandalum. 5. de patriarchis Alexandrino et Antiochens. 6. recessio patriarchae Gregorii e patriarchio. 7. de Gregorio, ut ab

ὅπως ἀκηχταῖτο καραλίτην. 8. ὅπως συναχθέντες οἱ ἀρχιερεῖς κατὰ τὸ παλάτιον ἀμελόγησαν τὸν Γρηγόριον δεσπότην. 9. libellus παραιτήσεως ἐπὶ τῷ θρόνῳ τοῦ Γρηγορίου. 10. ἀναχώρησις τοῦ πατριάρχου πρὸς τὴν τῆς Ἀριστωνῆς. 11. ὅπως τὸν τόπον τοῦ Γρηγορίου ἐκκεῖντο διελθεῖν. 12. περὶ τῶν σχετιζομένων καὶ πάλιν ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας. 13. περὶ τοῦ Ἀθανασίου, ὅπως εἰς τὸ πατριαρχεῖον προῖβη. 14. ὅπως τὰ κατὰ τὸν Ἀθανάσιον λαληθέντα ἐξητάζοντο. 15. περὶ τῆς προβλήσεως Ἀθανασίου εἰς τὸ πατριαρχεῖον. 16. περὶ τῶν ὑψηροῦν μοναχῶν τοῦ πατριάρχου Ἀθανασίου. 17. θάνατος τοῦ πατριαρχεύσαντος Γρηγορίου τοῦ Κυπρίου. 18. ἐξέλευσις τοῦ βασιλέως πρὸς Νύμφαιον. 19. τὰ κατὰ τὸν πορφυρογέννητον Κωνσταντίνον. 20. περὶ τοῦ μοναχοῦ Σάβα. 21. ὅπως οἱ κληρικοὶ, ἔπειτα δὲ καὶ ἀρχιερεῖς, ἐπὶ τῷ Ἀθανασίῳ ἐκατανέλλεσθαι. 22. ἀναχώρησις τοῦ Ἀθανασίου ἐκ τοῦ πατριαρχείου. 23. τὰ ἐν τοῖς ὀστρούκισι παρὰ τοῦ πατριαρχεύοντος γεγενημένα. 24. παραιτήσις ἡγγραφοῦ τοῦ πατριάρχου Ἀθανασίου. 25. περὶ τῆς πνευκολήσεως τῆς μεγάλης ἀγορᾶς τῆς πόλεως. 26. περὶ τοῦ μετὰ τοῦ πρωτοβεστιαρίου Μουζάλωνος κήδους τοῦ βασιλέως. 27. τὰ περὶ τοῦ ἱερομοναχοῦ καὶ πνευματικοῦ τοῦ βασιλέως Κοσμᾶ. 28. ψῆφος τοῦ ἱερομοναχοῦ Κοσμᾶ εἰς τὸ πατριαρχεῖον, καὶ περὶ τοῦ μοναχοῦ Γρηγορίου. 29. κοινὴ συνάξις γεγονυῖα περὶ τῶν κατακλιτῶν τῷ βασιλεῖ. 30. τὰ κατὰ τὸν ὀνομαζομένον Λαχανᾶν. 31. θάνατος τοῦ πρωτοβεστιαρίου. 32. περὶ τῆς τοῦ ναυκλίου ἐπὶ τοῦ μίσην ἀποκαταστάσεως, καὶ τῆς τοῦ βασιλέως εἰς ἅπαν καρτερίας.

THE TRIPITHE. 1. στενηφορία τοῦ υἱοῦ βασιλέως Μιχαήλ. 2. προσβολὴ παρὰ βασιλέων εἰς δεσπότην τοῦ υἱοῦ Ἰωάννου. 3. ὅπως παρὰ προβαίνει βασιλεὺς νομοθεσία περὶ τῶν χειροτονιῶν. 4. περὶ τοῦ θανάτου τοῦ δεσπότη Νικηφόρου καὶ τῆς πρὸς βασιλεία ἀξιώσεως.

eo petita abdicatio sit. 8. ut congregati episcopi apud palatium palam declararint orthodoxum esse Gregorium. 9. libellus abdicacionis throni a Gregorio datus. 10. recessus patriarchae in monasterium Aristinae. 11. conatus adhibitus ad correctionem tomi a Gregorio editi. 12. rursus de illis qui ab ecclesia se abscederant. 13. de Athanasio, ut in patriarchatum sit electus. 14. ut expensa fuerint quae varie, hinc in vituperium inde in laudem, de Athanasio erant dicta. 15. de promotione Athanasii in patriarchatum. 16. de ministris monachis patriarchae Athanasii. 17. mors expatriarchae Gregorii Cyprii. 18. profectio imperatoris Nymphaeum. 19. de Porphyrogenito Constantino. 20. de monacho Saba. 21. ut apud clericos primum, deinde apud ipsos etiam episcopos graviter Athanasius offenderit. 22. recessus Athanasii e patriarchio. 23. scriptum quod patriarcha variis inclusum testibus reliquit. 24. cessio scripto expressa patriarchae Athanasii. 25. de incendio magni fori civitatis. 26. de affinitate imperatoris cum protvestiario Musaloni. 27. de hieromonacho et confessario imperatoris Cosma. 28. concursus suffragiorum in electionem hieromonachi Cosmae in patriarchatum; et de monacho Gregorio. 29. communis conventus causa condemnatorum ab imperatore celebratus. 30. de eo qui Lachanae nomen usurpavit. 31. mors protvestiarii. 32. de promotione praefecti canicleo in primariam curam principalem negotiorum, deque imperatoris invicta quorumvis tolerantia laborum.

TERTII. 1. filius imperatoris Michael coronatur. 2. promotio ab Augustis facta in despotae dignitatem Ioannis Andromici imperatoris filii. 3. qua ratione novella imperatoria de ordinationibus perlata et promulgata fuerit. 4. de morte despotae Nicephori; et ut petatum ab imperatore fuerit ut eius filius Augustus iunior filiam mortui despotae duceret

5. περί τοῦ ἐκ τῆς νύφης τοῦ βασιλέως Μιχαὴλ κήδους, καὶ περί τῶν εἰς τοῦτο σταλέντων. 6. γάμος τοῦ βασιλέως Μιχαὴλ. 7. ὅπως συνήγερ ὁ βασιλεὺς τοὺς σχεζομένους πάλιν καὶ εἰρηνεύειν ἤξιον. 8. περί τῆς κατὰ ἀνάγκην ἐξασθενήσεως τῶν κοιτῶν. 9. περί τοῦ Φιλανθρωποῦ καὶ ἀποστασίας αὐτοῦ. 10. περί τοῦ πρωτοβεστιάριου Λιβαδαρίου, καὶ ὅπως περιεγίνετο τοῦ Φιλανθρωποῦ. 11. ὅπως παρεδόθη ὁ Φιλανθρωπός. 12. ὅπως καὶ τότε ὁ βασιλεὺς ἦνους τὰ τῆς ἀποστασίας. 13. περί τῶν ἀγαθῶν ἀγγελιῶν καὶ τῆς πρὸς τὴν Θεοτόκον τοῦ βασιλέως εὐχαριστίας. 14. περί τῶν περί τὸν Φιλανθρωπὸν ὄντων Περσῶν. 15. περί τῆς γενομένης στάσεως μεταξὺ Γερμανικῶν καὶ Βενετικῶν, καὶ περί τοῦ γενομένου σεισμοῦ. 16. περί τῆς λιτανείας καὶ τῆς τοῦ βασιλέως δημηγορίας. 17. περί τοῦ χρυσοβουλλίου λόγου διὰ τοὺς κριτὰς καὶ κρίσεις. 18. περί τῆς ἐπιλεύσεως τῶν Βενετικῶν κατὰ τῶν ἐν πόλει Γερμανικῶν. 19. ὅπως ὁ βασιλεὺς μεταπεμφάμενος τὸν ἡγεμόνα αὐτῶν πρεσβείαν στέλλει. 20. περί τῆς τῶν Γερμανικῶν κατὰ τῶν ἐν τῇ πόλει Βενετικῶν ἐπιθέσεως. 21. περί τῆς εἰς Βενετικούς πρεσβείας διὰ ταῦτα τοῦ βασιλέως. 22. περί τοῦ ῥιπθέντος τόμου ἐν ᾧ ἐγγράφητο κατηγορήματά τινα, καὶ περί τῆς τούτου ἀπολογίας τοῦ βασιλέως. 23. περί τοῦ κρηθέντος κατὰ τοῦ Φιλαδέλφειας ἐγκλήματος. 24. περί τῶν ἀποθεμιμένων χαρτίων καὶ ὅπως εὐρέθησαν. 25. περί τοῦ Ταρχανιωτοῦ Ἰωάννου, ὅπως κατ' ἀνατολὴν στρατηγὸς ἀπεστάλη. 26. περί τῶν κατὰ τὰ βόρεια Τοχάρων καὶ τοῦ Σφεντισθλάβου. 27. περί τοῦ κήδους τοῦ πρὸς Τουρκαῖν τοῦ βασιλέως. 28. περί τοῦ θαυμαίου ὄντος καὶ τῶν τότε συμπεσόντων. 29. περί τοῦ θανάτου τοῦ Λαζῶν Ἰωάννου, καὶ τοῦ θανάτου τοῦ Βέκιου. 30. περί τοῦ κράλη Σερβίας καὶ τοῦ Κοταρίτη. 31. περί τοῦ πρὸς κράλην Σερβίας ἐκ τῆς θυγατρὸς κήδους τοῦ βασιλέως. 32. περί τῆς ὀνομασίας τῆς δεσποσύνης, πῶς Σιμωνίς ἐκλήθη. 33. περί τοῦ μεγίστου χειμῶνος.

coniugem. 5. de affinitate ab imperatore filii Michaëlis nuptiis contracta, deque missis ad tractandum id negotium legatis. 6. nuptias imperatoris Michaëlis. 7. ut rursus imperator tentaverit reducere ad concordiam schismate discissos, et ut quiete pacem colerent petierit. 8. de debilitatione reipublicae e dudum inualescentibus corruptelis necessario secuta. 9. de Philanthropeno et eius rebellionem. 10. de protovestiario Libadario, ut is Philanthropenum in suam potestatem redegerit. 11. ut deditus Philanthropenus fuerit. 12. quomodo et quando imperator audierit de rebellionem. 13. de faustis nuntiis et imperatoris ad deiparam gratiarum actionem. 14. de Persis qui cum Philanthropeno fuerant. 15. de seditione Genuensium inter et Venetos coorta, deque terrae motu. 16. de supplicatione et imperatoris concione. 17. de constitutione aurea bulla firmata circa iudices et iudicia. 18. de irruptione Venetorum in Genueses urbis inquilinos. 19. ut imperator accito ad se duce classis Venetae legationem Venetias miserit. 20. de incursione Genuesium in Venetos qui erant in urbe. 21. de legatione ad Venetos ob hoc missa. 22. de iacto tomo in quo scriptae erant accusationes quaedam; et ut de iis se purgavit imperator. 23. de mota in Philadelphensem criminationem. 24. de chartis in occulto reconditis, et ut eas sint inventae. 25. de Tarchaniota Ioanne, ut in Orientem dux exercitus missus fuerit. 26. de Tocharis septentrionalibus et Sphenthisthlabo. 27. de affinitate cum Tutains ab imperatore contracta. 28. de imbre vehementi et iis quae tunc contigerunt. 29. de morte principis Lasorum, deque obitu Veeci. 30. de crale Serbiae et Cotanitsa. 31. ut imperator crali Serbiae propriam filiam desponderit. 32. de nomenclatione imperatoriae virginis, cur fuerit Simonis appellata. 33. de maxima hieme.

THE TETARTHE. 1. ἐξίλευσις τοῦ βασιλέως ἐπὶ Θεσσαλονίκης. 2. περὶ τῆς εἰς Σηλυβρίαν τοῦ πατριάρχου ἀφίξεως. 3. ὅπως ἐν Θεσσαλονίκῃ δευτέρωθεν ἐτήρησι ὁ βασιλεὺς. 4. περὶ τῶν ἀντιδοθέντων ὀμμάτων διὰ τὸ κηδος. 5. ὅπως ὑπεδέξατο βασιλεὺς τὸν κορόλην Σερβίας. 6. περὶ τῆς τῶν Βενετικῶν περὶ τὴν Θεσσαλονικὴν προεβίας. 7. περὶ τῆς θύγατρὸς τοῦ ἐπὶ τοῦ κατωκίσιου. 8. περὶ τῆς ὑποστεροφῆς τοῦ βασιλέως, καὶ ὅπως αἰχμήτο. 9. ὅπως ὁ βασιλεὺς εἰς τὸ πατριαρχεῖον παραγίνεται καὶ κείθει ἀνίσταται. 10. περὶ τῶν κατὰ τὸν Ἐπίσκοπον Ἰωάννην. 11. περὶ τῶν κατὰ τοῦ πατριάρχου κατηγοριῶν τῶν ἀρχιερίων. 12. ὅπως πρὸς βασιλέα ὁ πατριάρχης ἀπήντα καὶ μὴ κληθεῖς. 13. ὅπως Μιχαὴλ ὁ δεσπότης τῆς τοῦ Τριτοῦ θυγατέρα εἰς γάμον ἤγάγετο. 14. περὶ τοῦ φαινομένου κατ' οὐρανὸν ἐσπέρας κομήτου. 15. περὶ τῆς ἐκλείψεως τῆς σελήνης δι' ὅλον. 16. περὶ τῶν προσχωρησάντων τῷ βασιλεὶ Ἀλανῶν. 17. περὶ τοῦ βασιλέως Μιχαὴλ καὶ τῆς αὐτοῦ ἐκ ἀνατολῆς ἐξίλευσεως. 18. ὅπως ὁ βασιλεὺς Μιχαὴλ ἀπέτρεξε διήρας πολέμους. 19. ὅπως οἱ Ἀλανοὶ κατηνάρκασον τὸν βασιλέα Μιχαὴλ ἀνεθῆναι τὸν πόλεμον. 20. ἀναχώρησις τοῦ βασιλέως ἀπὸ Μαγγησίας. 21. ἀπατάσεις τῶν κατὰ ἀνατολὴν χωρῶν. 22. ἀναχώρησις Ἀλανῶν ἐκ βασιλείας, καὶ τὰ κατὰ τὸν μέγαν δομέστικον Ραούλ. 23. περὶ τῶν προσβαλουσῶν τῇ πόλει Βενετικῶν νεῶν. 24. περὶ τῶν κατὰ τὴν θῆσον Προγυμνασίου τελεσθέντων τοῖς πειραταῖς. 25. ἦντα τοῦ ἑταιριάρχου Μουζάλωνος κατὰ Νικομηδείαν. 26. καταφυγὴ τῶν ἐξω κανονικῶν πρὸς τὴν πόλιν. 27. περὶ τῆς τῶν ἀρχιερίων ἐνοχλήσεως καὶ τοῦ Σηλυβρίας. 28. ὑβριστικαὶς πατριάρχου διὰ τὴν εὐνοφαντίαν καὶ ἀναχώρησις. 29. παραιτήσεις τοῦ πατριάρχου Ἰωάννου. 30. περὶ τῶν κατὰ τὸν Κομνημῆτον Τόχαρον. 31. συνδικαὶ ἀπέψεις περὶ τῆς τοῦ πατριάρχου παραιτήσεως. 32. περὶ τῆς πρὸς Ἰωάννην τοῦ Ἀλεξανδρείας ἀφίξεως καὶ τῆς ἀπολογίας ἐκείνου. 33. περὶ τῆς δουκασίας τῶν Ἀρσενιατῶν.

QUARTI. 1. profectio imperatoris Thessaloniceam. 2. de patriarchae adventu Selybriam. 3. quid Thessaloniceae commorans egerit imperator. 4. de obaidibus invicem datis ad securitatem tractatus de affinitate. 5. ut excoerit imperator caelem Serbiae. 6. de legationis Venetorum ad imperatorem Thessaloniceae commorantem. 7. de filia praefecti omnicles. 8. de reditu imperatoris et festo Constantinopolim ingressu. 9. ut imperator ad aedes patriarchae se contulerit, suaseritque ei se reddere functionibus suae potestatis. 10. de causa Ephesii Ioannis. 11. de accusationibus patriarchae impactis ab episcopis. 12. ut imperatorem patriarcha non vocatus adierit. 13. ut Michael despota Tertio filium usorem duserit. 14. de apparente in coelo ab occasu cometa. 15. de lunae defectione. 16. de Alanis transcuntibus in partes imperatoris. 17. de imperatore Michaelo, et eius expeditione in Orientales tractus. 18. ut imperator Michael rei contra hostes bene gerendae occasionem amiserit. 19. ut Alani coegerint Michaeli imperatorem dare ipis missionem a militia. 20. recessus imperatoris a Magnecia. 21. de solatio regionum Orientalium. 22. recessus Alanorum e ditione imperatoris, et de actis ea occasione magni domestici Raultis. 23. de appulsu ad urbem Venetis navibus. 24. de iis quae piratae in insula Principum egerunt. 25. clades hetaeriarthae Musalonis prope Nicomediam. 26. concuratio rure degentium cum suis omnibus in urbem confugii causa. 27. de novis inter episcopos turbis et dicto Selybriensis. 28. indignatio patriarchae propter calumniam, et accessus eiusdem. 29. abdicatio patriarchae Ioannis. 30. de rebus Cuzimpaxis Techari. 31. synodicae deliberationes circa patriarchae abdicacionem. 32. de Alexandrini ad Ioannem accessu et cuius responso. 33. de exploratione Arseniatarum.

34. περί τοῦ διαμνημόρευτος καὶ τοῦ λόγου τῆς συμβουλῆς τοῦ Ἀθανασίου. 35. περί τῆς τῶν ἱερῶν ἀνδρῶν συνάξεως καὶ τῆς τοῦ βασιλέως ἐρωτήσεως. 36. περί τῆς δημηγορίας τοῦ βασιλέως καὶ τῆς πρὸς τὸν Ἀθανάσιον ἀφίξεως.

• ΤΗΣ ΠΕΜΠΤΗΣ. 1. ὅπως ὁ βασιλεὺς ἄρ' ἀρχιερεῦσι καὶ λαῷ ἀπῆλθεν εἰς Ἀθανάσιον. 2. περί τοῦ τῶν ἀρχιερέων ἐκί τῷ Ἀθανασίῳ σχίσματος. 3. περί τῆς τὸν Ἰωάννην τοῦ βασιλέως ἀφίξεως καὶ τοῦ ἐκφωνηθέντος ἀφορισμοῦ. 4. περί τοῦ θανάτου τῆς δεσποίνης Θεοδώρας. 5. τὰ περί τῆς ἐξελεύσεως τῆς δεσποίνης Εἰρήνης καὶ τῶν γάμων τῶν καίθων αὐτῆς. 6. συσκέψεις περί τοῦ ἐκφωνηθέντος κατ' Ἰωάννου ἀφορισμοῦ. 7. περί τῆς τῶν ἀρχιερέων ἐν τῷ τῶν ἁγίων ἀποστόλων ναῷ συνάξεως δια ταῦτα. 8. περί τοῦ Μελιτά. 9. περί τῆς τῶν ὄλων διαφθορᾶς καὶ ἐκπαινοστάσεως. 10. περί τῆς τοῦ βασιλέως Μιχαὴλ εἰς Κύζικον, εἶτα εἰς Πηγὰς ἀναχωρήσεως. 11. περί τῶν γυγνότων σεισμῶν ἐν τῷ δια Ρόδου κλίματι. 12. περί τῶν ἐκ προσκληθείσας ἐλθόντων Λατίνων, καὶ ὁποῖα ἔδρασαν. 13. περί Μιχαὴλ τοῦ δεσπότου, ὅπως ὑποκτεθείς ἐκεσχέθη. 14. μάχη Κατελάνων καὶ Γενουιτῶν, καὶ φόνος τοῦ μεγάλου θρονγγαρίου. 15. περί τοῦ κατὰ τὴν Μαγνησίαν τεραστικοῦ θαύματος. 16. περί τοῦ κατὰ τὰς Σάρδεις τῶν ἡμετέρων ἐκ περιβολας ἀνδραγαθήματος. 17. περί τῆς τοῦ βασιλέως Μιχαὴλ εἰς τὴν πόλιν ἐκπαινοστάσεως. 18. περί τῆς καταδρομῆς κατὰ τὸν Αἴμον τοῦ Σφραντισθλάβου. 19. περί τῆς καταδίκης τοῦ δεσπότου Μιχαὴλ τοῦ Ἀγγέλου. 20. περί τῆς εἰρήνης τῶν ἀποσχισθέντων ἀρχιερέων δια τὸν Ἀθανάσιον. 21. περί τῶν καταλαβόντων τὴν περαιᾶν δευνῶν, καὶ ἐν τῶν ὀκηθῆποτε, ἔξαγγεῖλα. 22. θάνατος τοῦ πορφυρογεννήτου. 23. περί τοῦ μεγάλου καὶ ἐν δουκός. 24. περί τοῦ Ἀταλειώτου καὶ τῶν Μαγνησιωτῶν καὶ τοῦ δούκα Νοστόγγου. 25. περί τῶν κατὰ τὴν Τριπολιν τὴν κατὰ Μαλανθρον συμβάντων. 26. περί τοῦ μεγάλου καὶ ἐν δουκός καὶ τῶν περί τὸν Ἀταλειώτην. 27. περί τοῦ Ἰωάννου τοῦ

34. de indicio imperatori facto praedictionis et consilii Athanasii. 35. de conventu sacrorum virorum coacto et imperatoris interrogatione. 36. de concione imperatoris et protectione ad Athanasium.

QUINTI. 1. ut imperator cum episcopis et populo adierit Athanasium. 2. de schismate episcoporum ob Athanasium. 3. de imperatoris accessu ad Ioannem, et ei ab hoc pronuntiata excommunicatione. 4. de morte dominae Theodorae. 5. de protectione ex urbe dominae Irene et nuptiis filiorum eius. 6. deliberationes circa pronuntiatam a Ioanne excommunicationem. 7. de episcoporum in sanctorum apostolorum templo conventu super his. 8. de Melita. 9. ut tractus Orientales pessumdati omnes subversique funditus fuerint. 10. de imperatoris Michaelis primum Cysicum, inde Pegas recessu. 11. de terrae motibus qui contigerunt in olimata Rhodio. 12. de Latinis qui vocati advenerunt; et qualis egerint. 13. de Michaelie despota, ut suspectus redditus sit comprehensus. 14. pugna Catalanorum et Genuensium, et caedes magni drungarii. 15. de viro apud Magnesium prodigio. 16. de re bene per solertiam a nostris apud Sardes gesta. 17. de imperatoris Michaelis in urbem reditu. 18. de incursione Sphenticsthabi in subiectas Haemo regiones. 19. de condemnatione despotae Michaelis Angeli. 20. de pace abscissorum antistitum ob Athanasium. 21. rursus de malis ulteriorem continentem inundantibus, et allatis undecumque tristibus nuntiis. 22. mors Porphyrogeniti. 23. adhuc de magno duce. 24. de Attaleota et de Magnesiensibus, deque duce Nostongo. 25. de iis quae Tripoli ad Masandrum acciderunt. 26. adhuc de magno duce et de Attaleota. 27. de Ioanne

Χαιροβαστού τοῦ καὶ Ματζουναίου λεγομένου. 28. ἐπιτομαία τοῦ βασιλέως Μιχαὴλ εἰς τὰ περὶ ὄσων. 29. ἀνδραγαθία κατὰ Γεννοσιτῶν τοῦ τῶν Λαζῶν ἀρχοῦτος Ἀλεξίου. 30. τὰ κατὰ τὴν Ἄννην τὴν κατὰ ὄσων βασιλεύσαν. 31. ἀπόδρασις Ἀλανῶν ἐκ τοῦ μεγάλου δουκός, καὶ ἀνδραγαθία περὶ τῆς Πηγῆς. 32. τεράστιον τελεσθέν παρὰ τῆς ἁγίας ἑσιομάστρου Θεοδοσίας.

ΤΗΣ ΕΚΤΗΣ. πρόλογος. 1. περὶ τοῦ τῶν ἀνατολικῶν Τοχάρων Κάνι τοῦ Καζάνη. 2. δημηγορία τοῦ βασιλέως πρὸς τοὺς ἐχιζομένους, καὶ ἀπολογία ἐκείνων. 3. διαπεραιώσεις τοῦ μεγάλου δουκός σὺν τοῖς Κατελάνοις πρὸς ὄσιν. 4. περὶ τῆς ἐπιδημίας τοῦ Μπυριγρίου Τέντζα Κατελάνου καὶ τῶν κατ' αὐτόν. 5. δημηγορία πρὸς Κατελάνους τοῦ βασιλέως. 6. προσογγεῖα πρὸς βασιλῆα κατὰ Κατελάνων τῶν Γεννοσιτῶν. 7. ἐπιξίς πρὸς βασιλῆα τοῦ μεγάλου δουκός καὶ ἐπέρ τοῦ Μπυριγρίου ἀξιώσεως. 8. αἰτία τῆς τοῦ σικουρίθου συναγωγῆς ἀπὸ ὄσων. 9. ἐπισκοπασία τῶν κατ' αὐτοὺς Γεννοσιτῶν κατὰ τὴν περαιάν. 10. περὶ τοῦ κραιτοῦ Ἀνδρέου καὶ τῆς αὐτοῦ παραδοχῆς. 11. μετακλήσις παρὰ βασιλέως Μπυριγρίου Τέντζα. 12. ὄρητοι τοῦ Μπυριγρίου Τέντζα καὶ ἀξιώματα. 13. ἀτασθαλία κατὰ ὄσιν τῶν Κατελάνων. 14. πρεσβεία τῶν Κατελάνων πρὸς βασιλῆα, καὶ ἀπολογία τοῦ βασιλέως. 15. ἀπόδρασις τοῦ μεγάλου δουκός Μπυριγρίου Τέντζα. 16. ἀποστολὴ τοῦ βασιλέως πρὸς τὸν ἀπὸ μεγάλων δουκῶν, καὶ ἐπαγγελία τοῦ Καίσαρος ἀξιώματος. 17. ὄρητοι τοῦ βασιλέως πρὸς τὸν ἐν Καίσαρα καθίστα καὶ ἀποστολαί. 18. δημηγορία πρὸς τοὺς συνηλεγμένους τοῦ Ἰακώβου Ρουτζίτζη καὶ Καίσαρος μετ' ὀλίγων. 19. πρεσβεία καὶ αὐθις τῶν Κατελάνων πρὸς βασιλῆα καὶ τοῦ αὐτῶν ἐξηγουμένου. 20. κατάσκευσις τοῦ πανσυρστρατικῆ ἀξιώματος ἐπὶ τῷ υἱῷ τοῦ πορφυρογενήτου. 21. περὶ τοῦ φημούσου, καὶ τοῦ τελεσθέντος εἰς τὸν Ἀρμένιος.

Cherobasos, qui et Matzucatus est dictus. 28. expeditio imperatoris Michaelis in partes occidentales. 29. pugna prospera principis Lazorum Alexii contra Genuenses. 30. de rebus Annae reginae in occidentis tractibus degentis. 31. fuga Alanorum e castris magni ducis, eorundemque successus belliosis ad Pegae. 32. prodigium patratum a sancta martyre Theodosia.

SEXTI. prologus. 1. de Orientalium Tocharorum Kani Casane. 2. oratio imperatoris ad schismate discissos, et horum ad illam responsio. 3. trajectio magni ducis cum Catelanis in occidentem continentem. 4. de adventu Mpyrigerii Tentzae Catelani, et de huius rebus. 5. oratio imperatoris ad Catelanos. 6. indicium imperatori delatum a Genuensibus adversum Catelanos. 7. accessus ad imperatorem ducis magni et pro Mpyrigerio petitio. 8. occasio et ratio tributis quod triticordeum est dictum. 9. Genuensium apud Peracem habitantium apparatus ad bellum per se, sine imperatoris cooperatione, sustinendum. 10. de pirata Andrea et eius exceptione. 11. imperator Mpyrigerium Tentzam accersit. 12. iuramenta Mpyrigerii Tentzae et dignitates. 13. flagitia Catelanorum in occidentis tractu. 14. legatio Catelanorum ad imperatorem, et huius ad illos responsum. 15. magni ducis Mpyrigerii Tentzae recessus ex urbe inasulato Augusto. 16. legatio imperatoris ad Rontzerium qui magnus dux fuerat, et oblatio Caesareae dignitatis. 17. iuramenta imperatoris quibus se obtinuit ei quem Caesarem constituit, et legatio ad eundem. 18. oratio Itali Rontzerii, qui paulo post Caesar fuit, ad suos congregatos. 19. legatio altera Catelanorum et ducis iporum ad imperatorem. 20. filius Porphyrogeniti in pansypersebasti dignitate constitutus. 21. de libello famoso, deque eo quod mire accidit Armeno; superque illo

καὶ δημηγορία τοῦ βασιλέως. 22. ἀνάφρησις τοῦ Καίσαρος Ἰταλοῦ. 23. ὅπως ἀπῆλθε πρὸς βασιλέα Μιχαὴλ ὁ Καίσαρ, καὶ τὰ κατ' ἐκείνου. 24. φόνος τοῦ Ἰταλοῦ Καίσαρος. 25. ὅτι Καταλανοὶ ἐπικουρήσαντες τὰ κατὰ δύσιν ἤρῃμον. 26. περὶ τῶν διὰ τὸν ἀμνηστὴν πραχθέντων. 27. περὶ τῶν ἐκ Γέννοῦς φανεισάντων ἐς μακρὰν ἡγῶν. 28. περὶ τῶν διὰ τοὺς φρερίους τοὺς κατὰ τὴν πόλιν συμβάντων. 29. ὅπως Ἀμογαβάρου τε καὶ Καταλανοὶ κατεπολεμήθησαν. 30. ὅπως ἐσφάλησαν κατὰ πόλεμον οἱ Ῥωμαῖοι. 31. δημηγορία τοῦ βασιλέως περὶ τῆς τοῦ λαοῦ ἀταξίας καὶ περὶ ὄρων. 32. περὶ τῆς τοῦ βασιλέως Μιχαὴλ μάχης πρὸς Ἀμογαβάρους. 33. περὶ τῶν ἐν τῇ Ἀδριανουπόλει ἐγκυκλιεμένων Ἀμογαβάρων. 34. περὶ τοῦ Ἀνδρέου Μουρίσκου καὶ τῶν ἐκείνῳ πεπραγμένων. 35. περὶ τῶν μετὰ τῆς Σμιλτζαίνης συνοικισίων.

THE EBΔΟΜΗΣ. 1. μεταχειρίσις εἰρηνικῆ τοῦ βασιλέως πρὸς Ἀμογαβάρους. 2. δημηγορία πεμφθεῖσα Καταλανοῖς πρὸς βασιλέως. 3. ὅπως οἱ Πέρσαι ἀντικερῶν εἰς ἀνατολὴν ἐκωλύθησαν. 4. ἀποστασία τῶν Ἀλανῶν καὶ τῶν Τουρκοπούλων. 5. περὶ τοῦ φηθέντος φηρούσου τόμου. 6. περὶ τῆς Μαδύτου, ὡς ἐάλω Ἀμογαβάρους. 7. ἀπεργαγὴ Μπυργιγρίου πρὸς Γέννοσαν. 8. τὰ περὶ τοῦ πατριάρχου Ἀλεξανδρείας. 9. τὰ συμβεβηκότα θανά Κουβουκλειοῖς. 10. περὶ τοῦ γεγονότος ἐμπρησμοῦ κατὰ τὴν πόλιν. 11. περὶ τοῦ Ἀνδρέου Μουρίσκου. 12. περὶ τοῦ Ῥομοφόρου Λατίου. 13. ἀλώσις Θουραίων καὶ τῆς Ἐφέσου. 14. ἀποστολὴ βασιλέως πρὸς Γέννοσαν ὑπὲρ συμμαχίας. 15. περὶ τοῦ Μελῆκ Ἰσαάκ. 16. περὶ τοῦ πάπα Ἀλεξανδρείας. 17. περὶ τοῦ μοναχοῦ Πλαρίωνος. 18. περὶ τῶν ἐκ Γέννοῦς ἀναχθεισῶν ἡγῶν. 19. ἐκστρατεία Ἀμογαβάρων κατ' Ἀλανῶν. 20. καταγωγὴ καὶ αἰθίς τῶν ἐς Λάζους ἀναχθεισῶν ἡγῶν. 21. ὡς ἐάλωσαν τὰ κατὰ τὸν Γάνον. 22. τὰ κατὰ τὸν Μελῆκ καὶ πόλιν Ἰσαάκ. 23. τὰ περὶ τὴν τῆς ἐκκλησίας τάξιν συμ-

concio imperatoris. 22. acclamatio Caesaris Itali. 23. ut adierit Michaëlem Augustum Caesar, et quid eo congressu inter eos actum. 24. caedes Itali Caesaris. 25. ut irritati Catalani tractus occidentis desolaverint. 26. de actis per et propter Ameralem. 27. de apparentibus e Genus sexdecim longis navibus. 28. de iis quae geri paulo ante contigit circa ferios in urbe. 29. ut Amogabari et Catalani praelio victi sint. 30. ut successu infelici Romani pugnaverint. 31. concio imperatoris de populi sese inordinate commoventis immodestia; deque fide in principes novo civium iureiurando firmata. 32. de pugna Michaëlis Augusti cum Amogabaris. 33. de conclusis Adrianopoli Amogabaris. 34. de Andrea Murisco et ab eo actis. 35. de connubiis cum Smiltzæna tractatis.

SEPTIMI. 1. tractatio de pace imperatoris cum Amogabaris. 2. oratio ad Catalanos ab imperatore missa. 3. ut Persae transfretare rursus in orientem prohibiti fuerint. 4. defectio Alanorum et Turcopulorum. 5. de libello famoso clam iacto. 6. de Madyto, ut capta fuerit ab Amogabaris. 7. de Mpyrigerio ut Genuam sit abductus. 8. de patriarcha Alexandriae. 9. quae mala accidit archi dictae Cubuculae. 10. de incendio quod in urbe contigit. 11. de Andrea Murisco. 12. de Romoforto Latino. 13. Thyraeorum et Ephesi expugnatione. 14. legatio imperatoris missa Genuam ad armorum societatem statuendam. 15. de Meleco Isaaco. 16. de papa Alexandriae. 17. de monacho Hilarione. 18. de navibus e Genua appulsis. 19. expeditio Amogabarorum in Alanos. 20. secundus appulsus in urbem redueum e Lasis Genuensium navium. 21. ut quae ad Ganum sunt, capta fuerint. 22. rursus de Isaacio Meleco. 23. quae circa ordinem ecclesiae contigerunt. 24. de magno

βλέπεται. 24. τὰ περὶ τοῦ μεγάλου περιμηθρίου τοῦ Κασσιανοῦ. 25. περὶ τῆς τῶν Ἰβήρων συμμαχίας, καὶ ὅπως αὐτῆς ἀπετύγχανον. 26. πῶς οἱ ἐχθροὶ τινὰ τῶν ἀνὰ τὸν Γάγον φρουρίων παρεστήσαντο. 27. πρεσβεία Γουνοσιτῶν ἕνα καὶ βασιλείως πρὸς Ἀμογαβάρους. 28. τὰ κατὰ τὴν Βαζύην πραγθέντα. 29. ἐπι τὰ κατὰ τὸν Ἰσαὰκ Μελῆκα καὶ τοὺς Τούρκους. 30. περὶ τοῦ Φαρίντα Τζιμη. 31. τὰ κατὰ τὴν Ρόδον συμβάντα. 32. περὶ τῆς ἐπαναστάσεως τῶν Ἀμογαβάρων. 33. ἄλωσις τῆς Τροισενίας παρὰ Περσῶν. 34. περὶ τῶν ἐπτά νεῶν τῶν μετὰ Γίδου Ἀμογαβάρους ἐπιστασῶν. 35. τὸ πρὸς τὸν πατριαρχοῦντα ἀποσταλὴν γράμμα παρὰ τῶν ἀρχόντων τῆς ἐκκλησίας. 36. πῶς διήλθον Ἀμογαβάρου καὶ σὺν Τούρκοις, καὶ πρὸς Κασάνδριαν κατήντησαν.

primicerio Cassiano. 25. de societate cum Iberis ab imperatore tentata, et quomodo ea exciderit. 26. ut hostes quasdam ex arcibus ad montem Ganum sitis subegerint. 27. legatio Genuensium simul et imperatoris ad Amogabares. 28. de gestis ad Bisyam. 29. adlus de Isaacio Meleco et Turcois. 30. de Pharenda Tzime. 31. quae Rhodi contigerint. 32. de discessu Amogabarorum. 33. espugnatio Tricoeciae a Persis. 34. de navibus septem cum Gida ad Amogabares appulsiis. 35. epistola missa ad patriarcham a primoribus ecclesiae. 36. ut digressi sint Amogabari cum Turcis, et ad Cassandream in se mutuo concurrerint.

A.

Ὅττω μὲν τοῦ βασιλέως Μιχαὴλ μεταλλάξαντος ὁ ἔξ ἐκείνου P 4 Ἀνδρόνικος αὐτόθεν τὸ κράτος ἔχων, τετανωμένος εἰς βασιλέα, ἐκεληφθῆαι καὶ μόνος τῶν πραγμάτων κατηναγκάζεται, καὶ μῦλλον ὅτι τὸ Τοχαρικὸν ἐπιστὰν ἔτοιμον ἦν κατὰ τὰς προφθάσας 5 ὁμολογίας ὁρμῶν ὄπη ἄρα καὶ κελευσθεῖη πρὸς βασιλείως. μηδὲ γὰρ εἶναι κενὸς ὑποστρέφειν, αἰμοχαρεῖς γε ὄντας καὶ μόνον ὁρῶντας πρὸς τὸ κερδαίνειν, ὁπόθεν δὲ καὶ τίσι, μηδ' ἐπαίειν ἔχοντας, ὡς κινδυνεύειν, εἰ μὴ γε σκύλων ἔξ ἄλλοδαπῆς ἐπιβάλ- B

I.

Defuncto in hunc modum imperatore Michaële filius eius Andronicus, iam ante coronatus in Augustum et patri consors imperii, capessere solus habenas reipublicae coactus est, urgente ad id maxime cura Tocharicarum copiarum, quae evocatae e patria priori tractatu praesto aderant, paratae ad imperatoris nutum. non enim iam eo progressi persuaderi facile poterant ut domum vacui redirent. sanguinaria quippe gens et lucrum ac quaestum unice spectans, unde aut e quibus praedas ageret, nihil pensi habebat, neque vel primam mentionem audire sustineret sanae admonitionis, si quis eis ut cupiditatem iustitiae subingerent suadere conaretur; ut periculum esset, nisi occasio eis spoliiorum ex terra quadam

λοιπτο, ἐπὶ Ῥωμαίους ὁρμῶν καὶ γ' ἐτοίμους κειμένους εἰς προ-
νομήν ἀπάγειν τε καὶ σκυλεύειν τὸν σφῶν τρόπον καὶ νόμον, μη-
δὲν μηδεὶν φροντίζοντας. τῷ τοι καὶ νέος ὦν ὁ ὑπολειφθεὶς,
ἕτη γεγονώς τέσσαρα πρὸς τοῖς εἴκοσι τρηκάδε, πρὸς τοιοῦτον
ἄρχον ἀρχῆς καταρρώδει. ἤξε δὲ τὴν ὁρρωδίαν καὶ ἡ τῶν πρα- 5
γμάτων σύγχυσις, καὶ ὅτι πολλοῖς ἐπισφρησαν τὸ τῆς ἐκκλησίας
σκάνδαλον ἀποστατεῖν ἐποίησε τὸς γνώμης τοῦ βασιλεύοντος, εἰ
καὶ τοῖς σώμασι τέως ὑποτετάχατο. τὰ μὲν οὖν παρὰ πόδας καὶ
C λαν ἐξεθεράπευε, πλείστοις μὲν καὶ ἄλλοις συμβούλοις χροάμε-
νος, μάλιστα δὲ καὶ διαφερόντως τῷ Μουζάλωνι Θεοδώρῳ, ὃν 10
ὁ πατὴρ εἰς μέγαν λογοθέτην τοῦ Ἀκροπόλιτου ἀποθανόντος
ἐτίμα. καὶ δὴ ἐκ μεγάλου παπίου εἶτα δὲ καὶ πιγκέρου εἰς μέ-
γαν κονοσταύλον τὸν Ταρχανειώτην τιμήσας Γλαβῶν τοῖς Τοχά-
ροις ἐφίστησι τὸν ἄλλου καὶ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ περὶ τὸν θεσπότην
Μιχαὴλ ὄντος, ἐφ' ᾧπερ σφῶς ὀρμησαὶ ἕξω που τῆς τῶν Ῥω- 15
μαίων εἰς Τριβαλλῶν, οὐ χρεῖα τέως πολέμου, ἀλλὰ κέρδους
D τῶν κεκλημένων καὶ σκύλων καὶ λημμάτων ἕνεκα, ὡς μὴ κενὴν
σφίσι γενέσθαι τὴν ἐκστρατείαν, καὶ μᾶλλον παρακεκλημένοις
πρὸς βασιλέως, ἕξ ὧν καὶ καταδραμοῦνται μισθοφορήσουσιν.
ὁ δ' οὖν βασιλεὺς τὰ εἰκότα ἐκείνους καὶ λόγοις καὶ δώροις φιλο- 20
φρονησόμενος συνάμα τοῖς ἀμφὶ τὸν δεσπότην καὶ τὸν μέγαν κο-

extera rapiendorum offerretur, ne ipsi ea sibi Romana regione, inermi tum et ad omnem iniuriam exposita, agenda ferendaque magno publico damno conficerent, quippe homines inutriti latrociniiis et nullam umquam iuris et aequi soliti habere rationem. tali vice rerum ac periculi publici, destitutus parentis obitu iuvenis imperator, aanos natus quatuor supra viginti, merito ad tantam impendentem rerum molem exhorrescebat. augebantque horrorem domesticæ turbæ reipublicæ, e religionis scandalo nate; unde contigerat imperatorem ab ecclesiæ auctoritate iam animo deficere, utcumque corpore ac specie adhuc in subiectione perstaret. eo negotio quidem tum maxime urgenti Tocharici terroris abunde providit Andronicus, prudenti usus consilio cum multorum aliorum, tum potissimum Muzalonis Theodori, quem pater in magni logothetæ dignitatem loco Acropolis mortui promoverat. ex hulus igitur sententia cum Tarchaniotem Giham ex magne papia et postea pincerna magnam onostaulum declarasset, decem præficit Tocharis, Romanas copias non paucas circa se habente Michaële despota, ut eos ex Romanorum terris in Triballos duceret, non quod magna tunc necessitas Triballici belli esset, sed ut obicerentur unde avaritiam explerent mercenariis accitu imperatoris ea spe profectis, qui non facile inducerentur ad revertendum vacuis manibus. quare illis prædaram opimarum, spoliolum rapisaremque seges erat alieni quærenda, in quam famelicorum, ex amicis, si hostes decissent, paratorum lucra congerere, inæpetas averteretur. igitur imperator eos verbis et donis delimitis cum despota magnoque onostaulo ac sequentibus unamquemque

τοσταύλων ἀπέπεμπεν, ἅμα μὲν προσβαλοῦντας ἅμα δὲ καὶ κερ-
 δατοῦντας ἐτίρωθεν. αὐτὰς δὲ διὰ ταχέων ἄφτι πρώτως μηνο-
 λογησάμενος πρόσταγμα τῷ πατριαρχοῦντι ἐπέστελλε, γράψας δὲ P 5
 ἀπορρήτων καὶ τῷ μεγάλῳ τζαουσίῳ τῷ Παπύλῳ, ἐκείνῳ μὲν τὰ
 5 εἰς φυλακὴν ἀσφαλιστάτην τῆς πόλεως προτρεπούμενος, τῷ δὲ γε
 πατριάρχῃ τὸν τοῦ βασιλέως δηλοποιούμενος θάνατον, καὶ ὡς
 αὐτὸς ἐπιστήσεται κατὰ πόδας· μηδὲ γὰρ ἂν ἄλλως εἶναι γνῶναι
 τὴν Λύγουσταν περὶ τῶν συμβάντων πρὶν ἂν αὐτὸς ἐπιστῆ κατὰ
 παραμυθίαν ὡς δῆθεν τὴν πρέπουσαν. ὁ γοῦν πατριάρχης ἔτυχε
 10 μὲν καὶ πρὸ τοῦ τὸ δρᾶμα μαθεῖν, καὶ θρήνοις ὡς εἰκὸς τὸν τοῦ
 βασιλέως ἀφωσιώσατο θάνατον, μὴ γνωσθὲν ὅπως τοῖς περὶ B
 ἐκείνον ἐφ' ᾧ καὶ θρηνησέτω. τότε δὲ διεξάμενος τὸ τοῦ βασιλέως
 πρόσταγμα παρὰ τοῦ Παπύλου, καὶ ὡς εἰκὸς ἐποικτισάμενος,
 ἐκείνῳ μὲν τὰ εἰκότα κοινολογησάμενος ἀποπέμπευ, τῷ δὲ γε συ-
 15 γραφεῖ παρέχευ τὸ πρόσταγμα, ἐρωτῶν εἰ αὐτὸς ἔχοι γνῶναι δια-
 στοχασάμενος οὗ τινὸς ἂν εἴη τὸ μηνολόγημα· ἐπὶ τοσοῦτον γὰρ
 καὶ παρῆκτο τοῖς τοῦ πατρὸς ὡς μὴ ῥηδίως διαγνῶναι ἔχειν καὶ
 τὸν εἰδήμονα, ἐκ μόνης δὲ τινος ἕσυμῆς βραχυτάτης ἐπὶ τῇ
 παραλλάξει κατανοοῦμενον ὑπονοεῖν εἰδίδου τὴν χεῖρα. καὶ γιν- C
 20 ῥισασιν ἤδη τὸ σύμβαμα τότε καὶ δῆλος μὲν ἦν πατριάρχης
 ἀλύων, δῆλος δὲ καὶ παραμυθούμενος, τὰ μεγάλα παρὰ βασι-

horum corp̄is eo quo diximus dimisit, sane volentes, ut in expeditionem
 ipsas quaestuosam. inde ipse conscriptas celeriter regias literas, et men-
 sis tum orimum ac temporis appositione consignatas, ad patriarcham misit,
 arcanis etiam mandatis commendata magno tzausio Papyllae custodia urbis
 quam intentissima. patriarchae vero nuntiabat imperatoris mortem, ac
 mox se adfuturum confirmabat, ut iacturam communem ipse praesens in-
 dicaret Augustae, quam utique non oporteret tam acerbi casus indicio
 turbari priusquam ipse praesto esset qui ei consolationem adhibere con-
 venientem posset. ac patriarchae quidem iam innotuerat quod evenerat.
 quare is sibi soli adhuc notam imperatoris mortem lectu magno et mani-
 festo, sed cuius causa in obscuro esset, prosequeretur, cum regias a Pa-
 pyla quas diximus literas accepit. quibus cum ea qua par erat doloris
 significatione lectis, quae tempus exigebat clam collocatus cum Papylla,
 ipsum dimisit. ac ipsi huius historiae scriptori forte praesenti traditis quas
 recens a iuvene Augusto acceperat literis, percontabatur eoquequid assequi
 coniectura posset cuius esset ea subscriptio mensis annotatione firmata.
 adeo enim exacte referebat paternam manum, ut ne periti quidem facile
 discernerent. una quippe intererat vix observabilis differentia brevissimi
 puncti sub flexus apicem, ex qua intelligi manus utriusque discrimen posset;
 ad quod si fere soli adverterent, qui cognita Michaelis patris morte non
 alium huius scripturae suspicari auctorem quam filium Andronicum pos-
 sent. tunc vero non se lugere solum patriarcha declaravit, sed et in
 iactu consolationem accipere, ex spe nimirum quam ex nota religione novi

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΤΟΥ ΠΑΧΥΜΕΡΗ ΑΝΔΡΟΝΙΚΟΣ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΣ.

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΤΗΣ ΠΡΩΤΗΣ ΒΙΒΛΟΥ. 1. ὅπως ὁ βασιλεὺς Ἀνδρόνικος τὰ κατὰ τοὺς Τοχάρους διαίμησεν. 2. ὅπως ὁ βασιλεὺς περὶ τῶν κατὰ τὸν πάπαν ἀπελογεῖτο. 3. ὅπως ὁ βασιλεὺς τὸν Βέκκον ἀφίει μετὰ Ἰωσήφ προστίθειτο. 4. ἀναγήσεις τοῦ πατριαρχοῦ Βέκκου εἰς τὴν τῆς Παναχράντου μόνη. 5. ἀνάβασις τοῦ Ἰωσήφ εἰς τὸ κατὰ τραπεζίον. 6. περὶ τῶν δεδομένων ἐπιτιμιῶν ἱερωμένοις καὶ λαϊκοῖς. 7. ὅπως καὶ πότε οἱ περὶ τὸν Ἰωσήφ εἰς κοινωρίαν καριδίζοντο τοὺς τῆς ἐκκλησίας. 8. περὶ τῶν τελουμένων ἐνοδῶν. 9. περὶ τοῦ Βέκκου καὶ τῆς αἰτίας ὅπως ἔγραφεν. 10. ὅπως ὁ Βέκκος μετακαλούμενος εἰς τὴν ἐνοδὸν ἐκδιήμησεν. 11. ὅπως κατὰ τὴν Προῦσαν ὁ Βέκκος περιωφίλιτα. 12. περὶ τῶν Ἀρσενιατῶν καὶ τῆς τοῦ Ἰωσήφ νόσου. 13. περὶ τῆς τελευτῆς τοῦ Ἰωσήφ καὶ τῶν τότε συμβάντων. 14. ὅπως μὴ ἀποδομάζων τοὺς Ἀρσενιατάς ὁ βασιλεὺς, ἀλλὰ δεξιούμενος διὰ τὴν εὐρήνην,

GEORGI PACHYMERIS ANDRONICUS PALAEOLOGUS

•
SIVE

HISTORIA RERUM
AB ANDRONICO PALAEOLOGO SENIORE
IN IMPERIO GESTARUM USQUE AD ANNUM EIUS AETATIS
UNDEQUINGAGESIMUM
INTERPRETE PETRO POSSINO S. I.

CAPITA LIBRI PRIMI. 1. ut imperator Andronicus res cum Tocharis composuerit. 2. ut imperator conventiones cum papa initas se improbare significans, quod in eas non consensisset, excusaverit. 3. ut imperator Vecco dimisso se Iosepho adiunxerit. 4. secessus patriarchae Vecco in Panachrantae monasterium. 5. restitutio Iosephi in patriarchatum. 6. de multis et poenis quibus sunt subiecti cum ecclesiastici tum laici. 7. quomodo et quando qui Iosephi nomine res administrabant, ecclesiasticos in communionem receperint. 8. de celebratis synodis. 9. de Vecco et causis cur scripserit. 10. ut Vecco citatus in synodum adfuerit. 11. ut Prusam relegatus Vecco fuerit. 12. de Arsenianis et morbo Iosephi. 13. de morte Iosephi et his quas tunc contigerunt. 14. ut imperator, non reprobans Arsenianos, sed pacis causa liberaliter tractans,

καὶ τὸν Κύριον εἰς πατριάρχην ἀνήγαγεν. 15. χειροτονία τοῦ πατριάρχου Κυρίου, καὶ τὰ περὶ ταύτης. 16. περὶ τοῦ φανέντος κατὰ μεσημβρίαν ἀστέρος. 17. περὶ τῆς τῶν ἀρχιερέων καθαιρέσεως ἐν ταύτῃ. 18. περὶ τοῦ κατενεχθέντος ὡς δῆθεν αἵματος οὐρανόθεν. 19. περὶ τῆς Ἀγούστης Θεοδώρας καὶ τοῦ πατριάρχου Ἀλεξανδρείας. 20. περὶ τῆς γυναικὸς τοῦ Τριτσηῆ. 21. περὶ τῆς ἐκ' ἀνατολὴν βασιλείως ἐξελευσεως. 22. περὶ τῶν γενομένων συνθησῶν ἐν κυρίῳ ἐν τῷ Ἀτραμυνίῳ. 23. ὅτι ὁ Σάρδεων Ἀνδρόνικος ἐγληθῆις δίκην καθορισθεὶς καὶ ἀποστρέφεται παρὰ τοῦ βασιλέως καὶ ἀτιμάζεται. 24. ὅπως ὁ Κοτανίτζης ἀπὸ τῆς Προύσης φηγὰς ἐγένετο. 25. περὶ τῆς ἐπὶ δύοιν ἐκστρατείας τοῦ πρωτοβεστιαρίου Ταρχανειώτου. 26. ὅτι αἱ τριήρεις τῆς Ῥωμαϊδος κατημελήθησαν. 27. περὶ τοῦ πρωτοβεστιαρίου, καὶ ὡς ὑστερον κατορθώθη τὰ κατὰ τὸν Μιχαήλ. 28. περὶ τοῦ ἱεροῦ ἄρτου. 29. περὶ τῶν παριστρίων Σκυθῶν, ὅπως κατεπολεμήθησαν. 30. ἀξιολογίαι παρὰ βασιλέως τῶν σχιζομένων διὰ τὰ τρισθέντα τέρατα. 31. περὶ τῆς ἀνακομιδῆς τοῦ λειψάνου τοῦ πατριάρχου Ἀρσινίου. 32. περὶ τῶν κατὰ Συρίαν δεινῶν. 33. περὶ τοῦ δευτέρου συνοικισμοῦ τοῦ βασιλέως. 34. ὅπως μετακληθεὶς ἀνήχηθῃ Βέκκος ἀπὸ Προύσης, καὶ τὰ τῆς αὐτοῦ κρίσεως. 35. διάλξεις τοῦ Βέκκου μετὰ τῶν περὶ Γρηγόριον. 36. ἀφιξίς τοῦ βασιλέως πρὸς Ἰωάννην τὸν ἀπὸ βασιλείων. 37. περὶ τῆς ἀγγελίας τοῦ πειρατικῆς στόλου καὶ μετακομιδῆς τοῦ βασιλικῆς σώματος.

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΤΗΣ ΔΕΤΤΕΡΑΣ. 1. πῶς καὶ ἐπὶ ποίαις αἰτίαις ὁ τόμος τῆ πατριάρχῃ Γρηγορίῳ συντέθειται. 2. ὅτι εἰς χεῖρας λαβῶν τὸν τόμον ὁ Βέκκος κατηγιάτο καὶ ἀνταρτεῖν ἤρξατο. 3. τὰ κατὰ τὸν ἐσηματισμένον, καὶ ὅπως κατηγιάτο ὁ τόμος. 4. τὰ κατὰ τὸν Μάρκον, καὶ ὅπως ἀνήφθη τὸ τῶν ἀρχιερέων σκάνδαλον. 5. τὰ κατὰ τοὺς πατριάρχας, τὸν τε Ἀλεξανδρείας καὶ τὸν Ἀντιοχείας. 6. ἀναχώρησις ἐκ τοῦ πατριαρχείου τοῦ πατριάρχου Γρηγορίου. 7. τὰ κατὰ τὸν Γρηγόριον,

Cyprium promotaverit in patriarchatum. 15. inaugurationis patriarchae Cyprii, et quae circa eam contigerunt. 16. de stella circa meridiem apparente. 17. de condemnatione et e gradibus deiectione antistitum in Blachernis. 18. de sanguine, ut existimatum est, e coelo lapsa. 19. de Augusta Theodora et patriarcha Alexandrino. 20. de usore Terteris. 21. de profectione imperatoris in Orientem. 22. de conventionibus Atramyti per ignem initis. 23. ut Sardensis Andronicus dolatae laesae maiectatis, reiectus ab imperatore ac dehonestatus fuerit. 24. ut Colanitzia Prusa fugerit. 25. de protoventariis Tarchanotas expeditione in ocluduos tractus. 26. ut triremes Romaidis neglectae fuerint. 27. de protoventario; et ut deinde successum habuerint quae contra Michaellem comparabantur. 28. de sacro pane. 29. de Scythis Danubii accolis, ut debellati fuerint. 30. ut imperator signis tunc editis motus vehementer institerit ut discissi conciliarentur. 31. de reportatione reliquiarum patriarchae Arsenii. 32. de cladibus Christianorum in Syria. 33. de secundo matrimonio imperatoris. 34. ut evocatus Prusa Veccus sit, et de eius iudicio. 35. colloquium Vecci cum Gregorio et eius sequacibus. 36. profectio imperatoris ad Ioannem olim imperio deiectionem. 37. de nuntiata incursione piratica, et translatione corporis imperatoris.

CAPITA SECUNDI. 1. quomodo et quae ob causas tomus a patriarcha Gregorio composuit fuerit. 2. ut sumpto Veccus in manus tomo invenerit in eo quae accusaret; et ut coeperit insurgere. 3. de ex cartophylace; et ut accusatus fuerit tomus. 4. de Marco; et ut antistitum exarsit scandalum. 5. de patriarchis Alexandrino et Antiocheno. 6. secessio patriarchae Gregorii e patriarchio. 7. de Gregorio, ut ab

ἵσως ἀπεργάσθη παραιτήσθην. 8. ὅπως συναχθῆντες οἱ ἀρχιερεῖς κατὰ τὸ παλιόν ἠμολόγησαν τὸν Γρηγόριον δευδόξου. 9. Ἰβήλιος παραιτήσας ἐπὶ τῷ Θρόνῳ τοῦ Γρηγορίου. 10. ἀναχώρησις τοῦ πατριάρχου πρὸς τὴν τῆς Ἀριστεύης. 11. ὅπως τὸν τόμον τοῦ Γρηγορίου ἐκείρωτο καίθηεν. 12. περὶ τῶν σημειώσεων καὶ πάλιν ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας. 13. περὶ τοῦ Ἀθανασίου, ὅπως εἰς τὸ πατριαρχεῖον προῖβη. 14. ὅπως τὰ κατὰ τὸν Ἀθανάσιον λαληθέντα ἐξητάζοντο. 15. περὶ τῆς προβληθείσης Ἀθανασίου εἰς τὸ πατριαρχεῖον. 16. περὶ τῶν ὑπηρητῶν μοναχῶν τοῦ πατριάρχου Ἀθανασίου. 17. θάνατος τοῦ πατριαρχεύσαντος Γρηγορίου τοῦ Κυρίου. 18. ἐξέλιξις τοῦ βασιλέως πρὸς Νύμφαιον. 19. τὰ κατὰ τὸν πορφυρογέννητον Κωνσταντίνον. 20. περὶ τοῦ μοναχοῦ Σάβα. 21. ὅπως οἱ κληρικοί, ἱερεῖς δὲ καὶ ἀρχιερεῖς, ἐπὶ τῷ Ἀθανασίῳ ἰσπανοῦσθεσαν. 22. ἀναχώρησις τοῦ Ἀθανασίου ἐκ τοῦ πατριαρχεῖου. 23. τὰ ἐν τοῖς ἐπιστολαῖς κατὰ τοῦ πατριαρχεύοντος γηγραμμένα. 24. παραθήσις ἔγγραφος τοῦ πατριάρχου Ἀθανασίου. 25. περὶ τῆς ἀποβολῆσεως τῆς μεγάλης αγοράς τῆς πόλεως. 26. περὶ τοῦ μετὰ τὸ πρωτοβασταριῶν Μουζάλωνος κηδους τοῦ βασιλέως. 27. τὰ περὶ τοῦ ἱερομοναχοῦ καὶ πνευματικοῦ τοῦ βασιλέως Κοσμᾶ. 28. ψῆφος τοῦ ἱερομοναχοῦ Κοσμᾶ εἰς τὸ πατριαρχεῖον, καὶ περὶ τοῦ μοναχοῦ Γρηγορίου. 29. κωνή συναξίς γιγνομένη περὶ τῶν καταστροφῶν τῷ βασιλεῖ. 30. τὰ κατὰ τὸν ὀνομαζόμενον Λαχανᾶν. 31. θάνατος τοῦ πρωτοβασταρίου. 32. περὶ τῆς τοῦ κανικλείου ἐπὶ τοῦ μέσου ἀκουαταστάσεως καὶ τῆς τοῦ βασιλέως εἰς ἕκταν κερταρίας.

THE TPITHE. 1. στερηφορία τοῦ υἱοῦ βασιλέως Μιχαήλ. 2. προβολὴ κατὰ βασιλέων εἰς δεσπότηαν τοῦ υἱοῦ Ἰωάννου. 3. ὅπως νικητὰ προβαίνει βασιλεὺς νομοθεσία περὶ τῶν χωροτοπιῶν. 4. περὶ τοῦ θανάτου τοῦ δεσπότη Νικηφόρου καὶ τῆς πρὸς βασιλέα ἐξίσεως.

eo petita abdicatio est. 8. ut congregati episcopi apud palatium palam declararint orthodoxum esse Gregorium. 9. libellus abdicationis throni a Gregorio datus. 10. recessus patriarchae in monasterium Aristinae. 11. conatus adhibitus ad correctionem tomi a Gregorio editi. 12. rursus de illis qui ab ecclesia se abeciderant. 13. de Athanasio, ut in patriarchatum sit electus. 14. ut expense fuerint quae varie, hinc in vituperium inde in laudem, de Athanasio erant dicta. 15. de promotione Athanasii in patriarchatum. 16. de ministris monachis patriarchae Athanasii. 17. mors expatriarchae Gregorii Cyprii. 18. profectio imperatoris Nymphaeum. 19. de Porphyrogenito Constantino. 20. de monacho Saba. 21. ut apud clericos primum, deinde apud ipsos etiam episcopos graviter Athanasius offenderit. 22. recessus Athanasii e patriarchio. 23. scriptum quod patriarcha vasis inolusum teste reliquit. 24. censio scripto expressa patriarchae Athanasii. 25. de incendio magni fori civitatis. 26. de affinitate imperatoris cum protovestiarario Muzalone. 27. de hieromonacho et confessorio imperatoris Cosma. 28. concursus suffragiorum in electionem hieromonachi Cosmae in patriarchatum; et de monacho Gregorio. 29. communis conventus causa condemnatorum ab imperatore celebratus. 30. de eo qui Lachanae nomen usurpavit. 31. mors protovestiararii. 32. de promotione praefecti canicleo in primariam curam principalium negotiorum, deque imperatoria invicta quorumvis tolerantia laborum.

TERTII. 1. filius imperatoris Michaël coronatur. 2. promotio ab Augustis facta in despotae dignitatem Ioannis Andronici imperatoris filii. 3. quae ratione novella imperatoria de ordinationibus perlata et promulgata fuerit. 4. de morte despotae Nicephori; et ut petatum ab imperatore fuerit ut eius filius Augustus iunior filium mortui despotae duceret

5. περί τοῦ ἐπὶ τῷ νυμφίῳ τοῦ βασιλέως Μιχαὴλ κήδους, καὶ περί τῶν τοῦτο σταλέντων. 6. γάμος τοῦ βασιλέως Μιχαὴλ. 7. ὄπως συνῆν ὁ βασιλεὺς τοὺς σχιζομένους κάλιν καὶ εἰρηνεύειν ἤξίου. 8. περί τῆς κατὰ ἀνάγκην ἐξασθενήσεως τῶν κοιτῶν. 9. περί τοῦ Φιλανθρωποῦ καὶ ἀποστασίας αὐτοῦ. 10. περί τοῦ πρωτοβεστιαρίου Λιβαδαρίου, καὶ ὄπως περιεγένετο τοῦ Φιλανθρωποῦ. 11. ὄπως παρεδόθη ὁ Φιλανθρωπὸς. 12. ὄπως καὶ τότε ὁ βασιλεὺς ἤκουσε τὰ τῆς ἀποστασίας. 13. περί τῶν ἀγαθῶν ἀγγελιῶν καὶ τῆς πρὸς τὴν Θεοτόκον τοῦ βασιλέως εὐχαριστίας. 14. περί τῶν περί τὸν Φιλανθρωποῦ ὄντων Περσῶν. 15. περί τῆς γενομένης στάσεως μεταξύ Γεννοϊτῶν καὶ Βενετικῶν, καὶ περί τοῦ γεγονότος σεισμοῦ. 16. περί τῆς λιτανείας καὶ τῆς τοῦ βασιλέως δημηγορίας. 17. περί τοῦ χρυσοβουλλείου λόγου διὰ τοὺς κριτὰς καὶ κρίσεις. 18. περί τῆς ἐπιλεύσεως τῶν Βενετικῶν κατὰ τῶν ἐν πόλει Γεννοϊτῶν. 19. ὄπως ὁ βασιλεὺς μετακωμψάμενος τὸν ἡγεμόνα αὐτῶν προσβέβηκεν ἐπ' αὐτόν. 20. περί τῆς τῶν Γεννοϊτῶν κατὰ τῶν ἐν τῇ πόλει Βενετικῶν ἐπιθέσεως. 21. περί τῆς εἰς Βενετικούς προσβείας διὰ ταῦτι τοῦ βασιλέως. 22. περί τοῦ διωθέντος τόμου ἐν ᾧ ἐγγράφητο κατηγορήματα τινα, καὶ περί τῆς τούτου ἀπολογίας τοῦ βασιλέως. 23. περί τοῦ κτηθέντος κατὰ τοῦ Φιλαδέλφου ἐγκλήματος. 24. περί τῶν ἀποκτεθειμένων χαρτίων καὶ ὄπως εὐρέθησαν. 25. περί τοῦ Ταρχανιωτοῦ Ἰωάννου, ὄπως κατ' ἀνατολὴν στρατηγὸς ἀπεστάλη. 26. περί τῶν κατὰ τὰ βόρεια Τοχάρων καὶ τοῦ Σφεντισθλάβου. 27. περί τοῦ κήδους τοῦ πρὸς Τουρκῶν τοῦ βασιλέως. 28. περί τοῦ θαυμάσιου ὄντος καὶ τῶν τότε συμβεσόντων. 29. περί τοῦ θανάτου τοῦ Λαζῶν Ἰωάννου, καὶ τοῦ θανάτου τοῦ Βέικου. 30. περί τοῦ κράλη Σερβίας καὶ τοῦ Κοτανίτζη. 31. περί τοῦ πρὸς κράλην Σερβίας ἐπὶ τῇ θυγατρὶ κήδους τοῦ βασιλέως. 32. περί τῆς ὀνομασίας τῆς δεσποσύνης, καὶ Σιμωνίς ἐκλήθη. 33. περί τοῦ μεγίστου χειμῶνος.

coniugem. 5. de affinitate ab imperatore filii Michaëlis nuptiis contracta, deque missis ad tractandum id negotium legatis. 6. nuptiæ imperatoris Michaëlis. 7. ut rursus imperator tentaverit reducere ad concordiam schismate discissos, et ut quiete pacem colerent petierit. 8. de debilitatione reipublicæ e dudum invalescentibus corruptelis necessario secuta. 9. de Philanthropeno et eius rebellionem. 10. de protovestiarito Libadario, ut is Philanthropenum in suam potestatem redegerit. 11. ut deditus Philanthropenus fuerit. 12. quomodo et quando imperator audierit de rebellionem. 13. de faustis nuntiis et imperatoris ad deiparam gratiarum actione. 14. de Persis qui cum Philanthropeno fuerant. 15. de seditione Genuenses inter et Venetos coorta, deque terras motu. 16. de supplicatione et imperatoris concione. 17. de constitutione aurea bulla firmata circa iudices et iudicia. 18. de irruptione Venetorum in Genuensium urbis inquilinos. 19. ut imperator accito ad se duce classis Venetæ legationem Venetias miserit. 20. de incursione Genuensium in Venetos qui erant in urbe. 21. de legatione ad Venetos ob hoc missa. 22. de iacto tomo in quo scriptæ erant accusationes quaedam; et ut de iis se purgaret imperator. 23. de mota in Philadelphiensem criminatione. 24. de chartis in occulto reconditis, et ut eas sint inventæ. 25. de Tarchaniota Ioanne, ut in Orientem dux exercitus missus fuerit. 26. de Tocharis septentrionalibus et Sphentisthlabo. 27. de affinitate cum Tutetains ab imperatore contracta. 28. de imbro vehementi et iis quæ tunc contigerunt. 29. de morte principis Lasorum, deque obitu Veci. 30. de crata Serbiæ et Cotanitsa. 31. ut imperator crali Serbiæ propriam filiam desponderit. 32. de nomenclatione imperatoris virginis, cur fuerit Simonis appellata. 33. de maxima hieme.

THE TETAPTHE. 1. ἱβήλους τοῦ βασιλέως διὰ Θεσσαλονίκης. 2. περὶ τῆς εἰς Σηλυβρίας τοῦ πατριάρχου ἀφίξεως. 3. ὅπως ἐν Θεσσαλονίκῃ διακρίβωσαν ἐπισημαὶ ὁ βασιλεὺς. 4. περὶ τῶν ἀντιδοθέντων ὀμμάτων διὰ τὸ κῆδος. 5. ὅπως ἐκιδέχεται βασιλεὺς τὸν κρότην Σερβίας. 6. περὶ τῆς τῶν Βενετικῶν περὶ τὴν Θεσσαλονίκην προσέλευς. 7. περὶ τῆς θυματρὸς τοῦ ἐπι τοῦ ναυαλίου. 8. περὶ τῆς ὑποστρωφῆς τοῦ βασιλέως, καὶ ὅπως ἀλαγγετο. 9. ὅπως ὁ βασιλεὺς εἰς τὸ πατριαρχίον παραγίνεται καὶ κείθει ἀνίται. 10. περὶ τῶν κατὰ τὸν Ἐπίσκον Ἰωάννην. 11. περὶ τῶν κατὰ τοῦ πατριάρχου κατηγοριῶν τῶν ἀρχιερέων. 12. ὅπως πρὸς βασιλεία ὁ πατριάρχης ἀπήντα καὶ μὴ κληθεῖς. 13. ὅπως Μιχαὴλ ὁ δεσπότης τῆς τοῦ Τριτοῦ θυματρία εἰς γάμον ἤγαγετο. 14. περὶ τοῦ φαινομένου κατ' οὐρανὸν ἐπιείρας κομήτου. 15. περὶ τῆς ἐπιείρας τῆς εὐλήνης δι' ὅλον. 16. περὶ τῶν προσχωρησάντων τῷ βασιλεὶ Ἀλανῶν. 17. περὶ τοῦ βασιλέως Μιχαὴλ καὶ τῆς αὐτοῦ ἐκ ἀνατολῆς ἐξελύσεως. 18. ὅπως ὁ βασιλεὺς Μιχαὴλ ἀπέφυγε θήρας πολέμου. 19. ὅπως οἱ Ἄλανοι κατηγάγαζον τὸν βασιλεὺς Μιχαὴλ ἀνεθῆναι τὸν πόλεμον. 20. ἀναχώρησις τοῦ βασιλέως ἀπὸ Μαγνησίας. 21. ἀπαρτίσεις τῶν κατὰ ἀνατολὴν χωρῶν. 22. ἀναχώρησις Ἀλανῶν ἐκ βασιλείας, καὶ τὰ κατὰ τὸν μέγαν δομῆτικον Ραούλ. 23. περὶ τῶν προσβαλομένων τῇ πόλει Βενετικῶν πλοῦν. 24. περὶ τῶν κατὰ τὴν νῆσον Πρωγιάκων τελεσθέντων τοῖς κριματῆς. 25. ἦντα τοῦ ἱταλικῶς Μουζάλωνος κατὰ Νικομήδειαν. 26. καταφυγὴ τῶν ἔξω παροικῶν πρὸς τὴν πόλιν. 27. περὶ τῆς τῶν ἀρχιερέων ἐνοχλήσεως καὶ τοῦ Σηλυβρίας. 28. ὄβρισοκάθρησις πατριάρχου διὰ τὴν συνοφανίαν καὶ ἀναχωρήσεις. 29. παραίτησις τοῦ πατριάρχου Ἰωάννου. 30. περὶ τῶν κατὰ τὸν Κουξίμαξην Τοχαρον. 31. συνεδικαὶ κρίσεις περὶ τῆς τοῦ πατριάρχου παραίτησεως. 32. περὶ τῆς πρὸς Ἰωάννην τοῦ Ἀλεξανδρείας ἀφίξεως καὶ τῆς ἀπολογίας αὐτοῦ. 33. περὶ τῆς δουμασίας τῶν Ἀρμενιῶν.

QUARTI. 1. profectio imperatoris Thessaloniceam. 2. de patriarchae adventu Selybriam. 3. quid Thessaloniceas commorans egerit imperator. 4. de obsequiis invicem datis ad securitatem tractatus de affinitate. 5. ut exceperit imperator caelem Serbiam. 6. de legatione iustorum ad imperatorem Thessaloniceas commorantem. 7. de filia profecti omniscio. 8. de reditu imperatoris et festo Constantinopolim ingressum. 9. ut imperator ad aedes patriarchas se contulerit, suaseritque ei se reddere functionibus suae potestatis. 10. de causa Ephesii Ioannis. 11. de accusationibus patriarchae impactis ab episcopis. 12. ut imperatorem patriarcha non vocatus adierit. 13. ut Michael despota Tertorio filium uxorem duxerit. 14. de apparente in caelo ab occasu cometa. 15. de huius defectione. 16. de Alanis transcuntibus in partes imperatoris. 17. de imperatore Michaelis, et eius expeditione in Orientales tractus. 18. ut imperator Michael rei contra hostes bene gerendae occasionem amiserit. 19. ut Alani coegerint Michaellem imperatorem dare ipsi missionem a militia. 20. recessus imperatoris a Magnesia. 21. desolatio regionum Orientalium. 22. recessus Alanorum a ditione imperatoris, et de actis ea occasione magni domestici Raoulis. 23. de appulsis ad urbem Venetis navibus. 24. de iis quae piratae in insula Principum egerunt. 25. clades hetariarchas Musalonis prope Nicomediam. 26. conversatio rare degentium cum suis omnibus in urbem confugii causa. 27. de novis inter episcopos turbis et dicto Selybriensis. 28. indignatio patriarchae propter calumniam, et excessus eiusdem. 29. abdicatio patriarchae Ioannis. 30. de rebus Cuximpas Tochari. 31. synodicae deliberationes circa patriarchae abdicationem. 32. de Alexandrini ad Ioannem accessu et huius response. 33. de exploratione Arseniatorum.

34. περί τοῦ διαμνημόματος καὶ τοῦ λόγου τῆς συμβουλῆς τοῦ Ἀθανασίου. 35. περί τῆς τῶν ἱερῶν ἀνδρῶν συνάξεως καὶ τῆς τοῦ βασιλέως ἐρωτήσεως. 36. περί τῆς δημηγορίας τοῦ βασιλέως καὶ τῆς πρὸς τὸ Ἀθανάσιον ἀφίξεως.

• ΤΗΣ ΠΕΜΠΤΗΣ. 1. ὅπως ὁ βασιλεὺς ἤρ' ἀρχιερεῦσι καὶ λαῷ ἀπῆλθεν εἰς Ἀθανάσιον. 2. περί τοῦ τῶν ἀρχιερέων ἐκ τῶ Ἀθανασίῳ σχίσματος. 3. περί τῆς εἰς τὸν Ἰωάννην τοῦ βασιλέως ἀφίξεως καὶ τοῦ ἐκφωνηθέντος ἀφορισμοῦ. 4. περί τοῦ θανάτου τῆς δεσποίνης Θεοδώρας. 5. τὰ περί τῆς ἐξελύσεως τῆς δεσποίνης Εἰρήνης καὶ τῶν γάμων τῶν καίθων αὐτῆς. 6. συσκέψεις περί τοῦ ἐκφωνηθέντος παρ' Ἰωάννου ἀφορισμοῦ. 7. περί τῆς τῶν ἀρχιερέων ἐν τῷ τῶν ἁγίων ἀποστόλων παρ' συνάξεως διὰ ταῦτα. 8. περί τοῦ Μελιτᾶ. 9. περί τῆς τῶν δίων διαφθορᾶς καὶ ἐκαναύσεως. 10. περί τῆς τοῦ βασιλέως Μιχαὴλ εἰς Κύζικον, εἶτα εἰς Πηγὰς ἀναχωρήσεως. 11. περί τῶν γεγονότων σεσημῶν ἐν τῷ διαρῶδι κλίματι. 12. περί τῶν ἐκ προσυλήσεως ἐλθόντων Λατίνων, καὶ ὅποια ἔδρασαν. 13. περί Μιχαὴλ τοῦ δεσπότου, ὅπως ὑποκτενθεὶς ἐπεσχέθη. 14. μάχη Κατελάνων καὶ Γεννουτιῶν, καὶ φόνος τοῦ μεγάλου δρουγγαρίου. 15. περί τοῦ κατὰ τὴν Μαγνησίαν τεραστικοῦ θαύματος. 16. περί τοῦ κατὰ τὰς Σάρδεις τῶν ἡμετέρων ἐκ περιουσίας ἀνδραγαθήματος. 17. περί τῆς τοῦ βασιλέως Μιχαὴλ εἰς τὴν πόλιν ἐκαναύσεως. 18. περί τῆς καταδρομῆς κατὰ τὸν Αἴμον τοῦ Σφεντισθλάβου. 19. περί τῆς καταδικῆς τοῦ δεσπότου Μιχαὴλ τοῦ Ἀγγέλου. 20. περί τῆς εἰρήνης τῶν ἀποσχισθέντων ἀρχιερέων διὰ τὸν Ἀθανάσιον. 21. περί τῆς καταλαβόντων τὴν περὶαιαν διανοῶν, καὶ ἐκ τῶν ὀνηθῆκοτα, ἐξαγγελία. 22. θάνατος τοῦ πορφυρογεννήτου. 23. περί τοῦ μεγάλου καὶ ἑκείνου δυνκός. 24. περί τοῦ Ἀτταλειώτου καὶ τῶν Μαγνησιωτῶν καὶ τοῦ δούκα Νοστόγγου. 25. περί τῶν κατὰ τὴν Τριπολίαν τῆν κατὰ Μαλανδρον συμβάντων. 26. περί τοῦ μεγάλου καὶ ἑκείνου δυνκός καὶ τῶν περί τὸν Ἀτταλειώτην. 27. περί τοῦ Ἰωάννου τοῦ

34. de indicio imperatori facto praedictionis et consilii Athanasii. 35. de conventu sacrorum virorum coacto et imperatoris interrogatione. 36. de concione imperatoris et projectione ad Athanasium.

QUINTI. 1. ut imperator cum episcopis et populo adierit Athanasium. 2. de schismate episcoporum ob Athanasium. 3. de imperatoris accessu ad Iohannem, et ei ab hoc pronuntiata excommunicatione. 4. de morte dominae Theodoraе. 5. de projectione ex urbe dominae Irene et nuptiis filiorum eius. 6. deliberationes circa pronuntiatam a Iohanne excommunicationem. 7. de episcoporum in sanctorum apostolorum templo conventu super his. 8. de Melita. 9. ut tractus Orientales postumdati omnes subversique funditus fuerint. 10. de imperatoris Michaelis primum Cysicum, inde Pegas recessu. 11. de terrae motibus qui contigerunt in olimite Rhodio. 12. de Latinis qui vocati advenerunt; et qualis egerint. 13. de Michaelis despota, ut suspectus redditus sit comprehensus. 14. pugna Catelanorum et Genuensium, et caedes magni drungarii. 15. de miro apud Magnesium prodigio. 16. de re bene per solertiam a nostris apud Sardes gesta. 17. de imperatoris Michaelis in urbem reditu. 18. de incursione Sphenticisthlabi in subiectas Haemo regiones. 19. de condemnatione despotae Michaelis Angeli. 20. de pace abdicorum antistitum ob Athanasium. 21. rursus de malis ulteriorem continentem inundantibus, et allatis undecumque trinitibus nuntiis. 22. mori Porphyrogeniti. 23. adhuc de magno duce. 24. de Attaleota et de Magnensibus, deque duce Nostongo. 25. de iis quae Tripoli ad Maeandrum acciderunt. 26. adhuc de magno duce et de Attaleota. 27. de Iohanne

Χιροβοσκού τοῦ καὶ Ματθιουάνου λεγομένου. 28. ἐπιστράτευσι τοῦ βασιλέως Μιχαήλ εἰς τὰ περὶ δύναι. 29. ἀνδραγαθία κατὰ Γεννοσιτῶν τοῦ τῶν Λαζῶν ἀρχόντος Ἀλέξιου. 30. τὰ κατὰ τὴν Ἄννην τῆν κατὰ δύναι βασιλεύσαν. 31. ἀπόδροσις Ἀλανῶν ἐκ τοῦ μεγάλου δουκός, καὶ ἀνδραγαθία περὶ τὰς Πηγὰς. 32. τεράστιον τελεσθέν κατὰ τῆς ἁγίας ἡμεράς τῆς Θεοδοσίας.

ΤΗΣ ΕΚΤΗΣ. πρόλογος. 1. περὶ τοῦ τῶν ἀνατολικῶν Τοχαρῶν Κάνι τοῦ Καζάνη. 2. δημηγορία τοῦ βασιλέως πρὸς τοὺς ἐπιζυμένους, καὶ ἀπολογία ἐκείνων. 3. διαπραγμασίαι τοῦ μεγάλου δουκός σὺν τοῖς Καταλάνοις πρὸς δύναι. 4. περὶ τῆς ἐπιδημίας τοῦ Μπυριγερίου Τέντζα Καταλάνου καὶ τῶν κατ' αὐτόν. 5. δημηγορία πρὸς Καταλάνους τοῦ βασιλέως. 6. προσαγγελία πρὸς βασιλεία κατὰ Καταλάνων τῶν Γεννοσιτῶν. 7. ἐπιζυξίαι πρὸς βασιλεία τοῦ μεγάλου δουκός καὶ ὑπὲρ τοῦ Μπυριγερίου Ἀξίωμασι. 8. αἰτία τῆς τοῦ εἰσπυθίου συναγωγῆς ἀπὸ δύναι. 9. ἐπισυναξία τῶν κατ' αὐτοὺς Γεννοσιτῶν κατὰ τὴν περσίαν. 10. περὶ τοῦ πικροτοῦ Ἀνδρέου καὶ τῆς αὐτοῦ παραδοχῆς. 11. μετὰ-ζήσεις κατὰ βασιλέως Μπυριγερίου Τέντζα. 12. ὄμοιοι τοῦ Μπυριγερίου Τέντζα καὶ Ἀξίωμασι. 13. ἀνασταθμία κατὰ δύναι τῶν Καταλάνων. 14. προσειβία τῶν Καταλάνων πρὸς βασιλεία, καὶ ἀπολογία τοῦ βασιλέως. 15. ἀπόδροσις τοῦ μεγάλου δουκός Μπυριγερίου Τέντζα. 16. ἀποστολή τοῦ βασιλέως πρὸς τὸν ἀπὸ μεγάλων δουκῶν, καὶ ἐπαγγελίαι τοῦ Καίσαρος ἀξίωματος. 17. ὄμοιοι τοῦ βασιλέως πρὸς τὸν ἐν Καίσαρα καθίστα καὶ ἀποστολά. 18. δημηγορία πρὸς τοὺς συνηλεγμένους τοῦ Ἰταλοῦ Ρουτζίρη καὶ Καίσαρος μετ' ἄλλων. 19. προσειβία καὶ αὐθίς τῶν Καταλάνων πρὸς βασιλεία καὶ τοῦ αὐτῶν ἐξηγουμένου. 20. κατάστασις τοῦ πανυπερβαστικῆς ἀξίωματος ἐπὶ τῷ νῶϊ τοῦ πορφυρογεννήτου. 21. περὶ τοῦ φερμούσου, καὶ τοῦ τελεσθέντος εἰς τὸν Ἀρμένιος.

Chiroboasco, qui et Mattheus est dictus. 28. expeditio imperatoris Michaelis in partes occidentales. 29. pugna prospera principis Leonum Alexii contra Genueses. 30. de rebus Annae reginae in occidentis tractibus degentis. 31. fuga Alanorum e castris magni ducis, eorundemque successus bellicosus ad Pegas. 32. prodigium patratum a sancta martyre Theodosia.

SEXTI. prologus. 1. de Orientalium Tocharorum Kani Casane. 2. oratio imperatoris ad schismate discissos, et horum ad illam responsio. 3. traiectio magni ducis cum Catalanis in occidentem continentem. 4. de adventu Mpyrigerii Tentsae Catalani, et de huius rebus. 5. oratio imperatoris ad Catalanos. 6. indicium imperatori delatum a Genuensibus adversum Catalanos. 7. accessus ad imperatorem ducis magni et pro Mpyrigerio petitio. 8. occasio et ratio tributi quod tritichordem est dictum. 9. Genuensium apud Peracem habitantium apparatus ad bellum per se, sine imperatoris cooperatione, sustinendum. 10. de pirata Andrea et eius exceptione. 11. imperator Mpyrigerium Tentsam accersit. 12. iuramenta Mpyrigerii Tentsae et dignitates. 13. flagitia Catalanorum in occidentis tractu. 14. legatio Catalanorum ad imperatorem, et huius ad illos responsum. 15. magni ducis Mpyrigerii Tentsae recessus ex urbe insalutato Augusto. 16. legatio imperatoris ad Rontzerium qui magnus dux fuerat, et oblatio Caesareae dignitatis. 17. iuramenta imperatoris quibus se obtulit ei quem Caesarem constituit, et legatio ad eundem. 18. oratio Itali Rontzerii, qui paulo post Caesar fuit, ad suos congregatos. 19. legatio altera Catalanorum et ducis ipsorum ad imperatorem. 20. filius Porphyrogeniti in persypersebasti dignitate constitutus. 21. de libello famoso, deque eo quod mire accidit Armeno; superque illo

καὶ δημηγορία τοῦ βασιλέως. 22. ἀνάρρησις τοῦ Καίσαρος Ἰταλοῦ. 23. ὅπως ἀπῆλθε πρὸς βασιλέα Μιχαὴλ ὁ Καίσαρ, καὶ τὰ κατ' ἐκείνου. 24. φόνος τοῦ Ἰταλοῦ Καίσαρος. 25. ὅτι Καταλανοὶ ὑποκλιθεῖντες τὰ κατὰ δύοσιν ἠρήμον. 26. περὶ τῶν διὰ τὸν ἀμηνάλην παραθέντων. 27. περὶ τῶν ἐκ Γένουας φαντασάντων ἐξ μακρῶν ἡσῶν. 28. περὶ τῶν διὰ τοὺς φρεσίους τοῦσδε κατὰ τὴν πόλιν συμβάντων. 29. ὅπως Ἀμογαβάροί τε καὶ Καταλανοὶ καταπολεμήθησαν. 30. ὅπως ἐσφάλησαν κατὰ πόλεμον οἱ Ῥωμαῖοι. 31. δημηγορία τοῦ βασιλέως περὶ τῆς τοῦ λαοῦ ἀταξίας καὶ περὶ ὄρκων. 32. περὶ τῆς τοῦ βασιλέως Μιχαὴλ μάχης πρὸς Ἀμογαβάρους. 33. περὶ τῶν ἐν τῇ Ἀδριανουπόλει ἐγκυλισμένων Ἀμογαβάρων. 34. περὶ τοῦ Ἀνδρέου Μουρίσκου καὶ τῶν ἐκείνῳ πεπραγμένων. 35. περὶ τῶν μετὰ τῆς Σμιλτζαίνης συνοικισίων.

ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΗΣ. 1. μεταχειρίσις εἰρημική τοῦ βασιλέως πρὸς Ἀμογαβάρους. 2. δημηγορία πεμφθεῖσα Καταλανοῖς πρὸς βασιλέως. 3. πῶς οἱ Πέρσαι ἀντικεῖραν εἰς ἀνατολὴν ἐκωλύθησαν. 4. ἀποστasia τῶν Ἀλανῶν καὶ τῶν Τουρκοπόλων. 5. περὶ τοῦ διφέντος φρασέου τόμου. 6. περὶ τῆς Μαδύτου, ὡς ἐάλω Ἀμογαβάρους. 7. ἀπαγωγή Μυρογερσίου πρὸς Γένουαν. 8. τὰ περὶ τοῦ πατριάρχου Ἀλεξανδρείας. 9. τὰ συμβεδόντα δευρὰ Κουβουκλεῖσις. 10. περὶ τοῦ γενομένου ἐμπρησμοῦ κατὰ τὴν πόλιν. 11. περὶ τοῦ Ἀνδρέου Μουρίσκου. 12. περὶ τοῦ Ῥομοφόρου Λατίου. 13. ἄλωσις Θυραίων καὶ τῆς Ἐφέσου. 14. ἀποστολή βασιλέως πρὸς Γένουαν ἐπὶ συμμαχίας. 15. περὶ τοῦ Μελῆ Ἰσαάκ. 16. περὶ τοῦ πάπα Ἀλεξανδρείας. 17. περὶ τοῦ μοναχοῦ Ἰλαρίωνος. 18. περὶ τῶν ἐκ Γένουας ἀναχθεισῶν ἡσῶν. 19. ἐστρατεία Ἀμογαβάρων κατ' Ἀλανῶν. 20. καταγωγή καὶ αὐθις τῶν ἐς Λάζου ἀναχθεισῶν ἡσῶν. 21. ὡς ἐάλωσαν τὰ κατὰ τὸν Γάνον. 22. τὰ κατὰ τὸν Μελῆ καὶ πάλιν Ἰσαάκ. 23. τὰ περὶ τῆς τῆς ἐκκλησίας τάξιν συμ-

concio imperatoris. 22. acclamatio Caesaris Itali. 23. ut adierit Michaelom Augustum Caesar, et quid eo congressu inter eos actum. 24. caedes Itali Caesaris. 25. ut irritati Catalani tractus occidentis desolaverint. 26. de actis per et propter Ameralem. 27. de apparentibus e Genua sexdecim longis navibus. 28. de iis quas geri paulo ante contigit circa frerios in urbe. 29. ut Amogabari et Catalani praelio victi sint. 30. ut successu infelici Romani pugnauerint. 31. concio imperatoris de populi sese inordinate commoventis immodestia; deque fide in principes novo civium iurciurando firmata. 32. de pugna Michaelis Augusti cum Amogabaris. 33. de conclusis Adrianopoli Amogabaris. 34. de Andrea Murisco et ab eo actis. 35. de connubiis cum Smiltzucna tractatis.

SEPTIMI. 1. tractatio de pace imperatoris cum Amogabaris. 2. oratio ad Catalanos ab imperatore missa. 3. ut Persae transfretare rursus in orientem prohibiti fuerint. 4. defectio Alanorum et Turcopulorum. 5. de libello famoso clam iacto. 6. de Madyto, ut capta fuerit ab Amogabaris. 7. de Mpyrigeria ut Genuam sit abductus. 8. de patriarcha Alexandriae. 9. quae mala accidit arci dictae Cubuculae. 10. de incendio quod in urbe contigit. 11. de Andrea Murisco. 12. de Romoforto Latino. 13. Thyracorum et Ephesi expugnatio. 14. legatio imperatoris missa Genuam ad armorum societatem statuendam. 15. de Meleco Isaacio. 16. de papa Alexandriae. 17. de monacho Illiarione. 18. de navibus e Genua appulsis. 19. expeditio Amogabarorum in Alanos. 20. secundum appulsus in urbem reducum e Lazis Genuensium navium. 21. ut quae ad Ganum sunt, capta fuerint. 22. rursus de Isaacio Meleco. 23. quae circa ordinem ecclesiae contigerunt. 24. de magno

βίτου. 24. πάλι περὶ τοῦ μεγάλου πριγκιπῆ τοῦ Κασσιανοῦ. 25. περὶ τῆς τῶν Ἰβήρων συμμαχίας, καὶ ὅπως αὐτῆς ἀπετύγχανον. 26. πῶς εἰ ἐξῆρθεῖ τινα τῶν ἀπὸ τῶν Γάτων φρουρίων παρεστήσαντο. 27. προσβία Γουνοσιτῶν ἄρα καὶ βασιλέως πρὸς Ἀμογαβάρους. 28. τὰ κατὰ τὴν Βελύην πραχθέντα. 29. ἔτι τὰ κατὰ τὸν Ἰσαὰκ Μελίχ καὶ τοὺς Τούρκους. 30. περὶ τοῦ Φαρόντα Τζιρῆ. 31. τὰ κατὰ τὴν Ῥόδον συμβάντα. 32. περὶ τῆς ἀνανεωτικῆς τῶν Ἀμογαβάρων. 33. ἔλασις τῆς Τραπεζουσίας παρὰ Παρσῶν. 34. περὶ τῶν ἐκτὰ νεῶν τῶν μετὰ Γίδου Ἀμογαβάρους ἐπιστασιῶν. 35. τὸ πρὸς τὸν πατριάρχοντα ἀποσταλτὴν γράμμα κατὰ τῶν ἀρχόντων τῆς ἐκκλησίας. 36. πῶς διήλθον Ἀμογαβάρους καὶ οὗν Τούρκοις, καὶ πρὸς Κασσανδρείαν κοπήντησαν.

primivario Cassiano. 25. de societate cum Iberis ad imperatores tentata, et quomodo ea exciderit. 26. ut hostes quosdam ex arcibus ad montem Genuum sibi subegerint. 27. legatio Genuensium simul et imperatoris ad Amogabares. 28. de gestis ad Bisynam. 29. qñbus de Iosasio Moleco et Turcia. 30. de Pharcada Tzime. 31. quas Rhodi contigerint. 32. de discessu Amogabarorum. 33. expugnatione Tricoecias a Persis. 34. de navibus septem cum Gida ad Amogabares appulsis. 35. epistola missa ad patriarcham a primivibus ecclesiae. 36. ut digressi sint Amogabari cum Turcis, et ad Cassandream in se mutuo concurrerint.

A.

Ὅταν μὲν τοῦ βασιλέως Μιχαὴλ μεταλλάξαντος ὁ ἐξ ἐκείνου P 4
 Ἀνδρόνικος αὐτόθεν τὸ κράτος ἔχων, τετανωμένος εἰς βασιλεῖα,
 ἐκελιῆφθαι καὶ μόνος τῶν πραγμάτων κατηγαγκάζετο, καὶ μᾶλ-
 λον ὅτι τὸ Τοχαρικὸν ἐπιστὰν ἔτοιμον ἦν κατὰ τὰς προσφάσας
 5 ὁμολογίας ὁρμῶν δηγ ἄρα καὶ κελουσθειῆ πρὸς βασιλέως. μηδὲ
 γὰρ εἶναι κενὸς ὑποστρέφειν, αἰμοχαρεῖς γε ὄντας καὶ μόνον
 ὁρῶντας πρὸς τὸ κερδαίνειν, ὁπόθεν δὲ καὶ τίσι, μηδ' ἐπατεῖν
 ἔχοντας, ὡς κινδυνεύειν, εἰ μὴ γε σκύλων ἐξ ἄλλοδαπῆς ἐπιβῆλ- B

I.

Defuncto in hunc modum imperatore Michaele filius eius Andronicus, iam ante coronatus in Augustum et patri consors imperii, capessere solus habebas reipublicae coactus est, urgente ad id maximo cura Tocharicarum copiarum, quae evocatae e patria priori tractata praesto aderant, paratae ad imperatoris nutum. non enim iam eo progressi persuaderi facile poterant ut domum vacui redirent. sanguinaria quippe gens et lucrum ac quaestum unice spectans, unde aut e quibus praedas ageret, nihil pensi habebat, neque vel primam mentionem audire sustineret sanae admonitionis, si quis eis ut cupiditatem iustitiae subiungereat sendere conaretur; ut periculum esset, nisi occasio eis spoliorum ex terra quadam

λοιπτο, ἐπὶ Ῥωμαίους ὀρμῶν καὶ γ' ἐτοιμοὺς κειμένους εἰς προ-
νομήν ἀπάγειν τε καὶ σκυλεύειν τὸν σφῶν τρόπον καὶ νόμον, μη-
δὲν μηδεὶν φροντίζοντας. τῷ τοι καὶ νέος ὢν ὁ ὑπολειφθεὶς,
ἕτη γεγονὼς τέσσαρα πρὸς τοῖς εἴκοσι τηνικάδε, πρὸς τοιοῦτον
ἄγκον ἀρχῆς καταρρώδει. ἤδ' ἔτι δὲ τὴν ὀρρωδίαν καὶ ἡ τῶν πρα- 5
γμάτων σύγχυσις, καὶ ὅτι πολλοῖς ἐπισηφῆσαν τὸ τῆς ἐκκλησίας
σκάνδαλον ἀποστατεῖν ἐποίησε τὸς γνώμης τοῦ βασιλεύοντος, εἰ
καὶ τοῖς σώμασι τέως ὑποτετάχατο. τὰ μὲν οὖν παρὰ πόδας καὶ
C λαν ἐξεδράκνυε, πλείστοις μὲν καὶ ἄλλοις συμβούλοις χροάμε-
νος, μάλιστα δὲ καὶ διαφερόντως τῷ Μουζάλωνι Θεοδώρῳ, ὃν 10
ὁ πατὴρ εἰς μέγαν λογοθέτην τοῦ Ἀκροπόλιτου ἀποθανόντος
ἐτίμα. καὶ δὴ ἐκ μεγάλου παπλοῦ εἶτα δὲ καὶ πικρέου εἰς μέ-
γαν κοροσταῦλον τὸν Ταρχανειώτην τιμῆσας Γλαβῶν τοῖς Τοχά-
ροις ἐφίστησιν· οὐκ ὀλίγον καὶ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ περὶ τὸν δεσπότην
Μιχαὴλ ὄντος, ἐφ' ᾧ περ σφῶς ὀρμησαὶ ἔξω πον τῆς τῶν Ῥω- 15
μαίων εἰς Τριβαλλῶν, οὐ χρεῖα τέως πολέμου, ἀλλὰ κέρδους
D τῶν κεκλημένων καὶ σκύλων καὶ λημμάτων ἕνεκα, ὡς μὴ κενὴν
σφίσι γενέσθαι τὴν ἐκστρατείαν, καὶ μᾶλλον παρακεκλημένοις
πρὸς βασιλείας, ἔξ ὧν καὶ καταδραμοῦνται μισθοφορήσουσιν.
ὁ δ' οὖν βασιλεὺς τὰ εἰκότα ἐκείνους καὶ λόγοις καὶ δώροις φιλο- 20
φρονησίμενος συνάμα τοῖς ἀμφὶ τὸν δεσπότην καὶ τὸν μέγαν κο-

extera rapiendorum offerretur, ne ipsi ea sibi Romana regione, inermi tum et ad omnem iniuriam exposita, agenda ferendaque magno publico damno conficerent, quippe homines innutriti atrociniis et nullam umquam iuris et aequi soliti habere rationem. tali vios rerum ac periculi publici, destitutus parentis obitu iuvenis imperator, annos natus quatuor supra viginti, merito ad tantam impendentem rerum molem exhorrescebat. augebantque horrorem domesticae turbae reipublicae, e religionis scandalo natae; unde contigerat imperatorem ab ecclesiae auctoritate iam animo deficere, utcumque corpore ac specie adhuc in subiectione perstaret. eo negotio quidem tum maxime urgenti Tocharici terroris abunde providit Andronicus, prudenti usus consilio cum multorum aliorum, tum potissimum Musalonis Theodori, quem pater in magni logothetae dignitatem loco Acropolitae mortui promoverat. ex hulus igitur sententia cum Tarchaniotem Glabam ex magno papa et postea pincerna magnam conostaulum declarasset, duces praeficit Tocharis, Romanas copias non paucas circa se habente Michaele despota, ut eos ex Romanorum terris in Triballos duceret, non quod magna tunc necessitas Triballici belli esset, sed ut obicerentur unde avaritiam explerent mercenariis accitu imperatoris ea spe profectis, qui non facile inducerentur ad revertendum vacuis manibus. quare illis praedarum opimarum, spoliolum rapinaramque seges erat alicubi quaerenda, in quam famelicorum, ex amicis, si hostes decissent, paratorum lucra congerere, impetas averteretur. igitur imperator eos verbis et donis delimitos cum despota magnoque constantio ac sequentibus unanquamque

νοσταῖλον ἀπέπεμπεν, ἅμα μὲν προσβαλοῦντας ἅμα δὲ καὶ περ-
 βαροῦντας ἐτίρωθεν. αὐτὰς δὲ διὰ ταχέων ἄρτι πρώτως μηνυ-
 λογησάμενος πρόσταγμα τῷ πατριάρχῳ ἐπέστειλε, γράψας δὲ P 5
 ἀπορρήτων καὶ τῷ μεγάλῳ τζουανέρῳ τῷ Παπύλῳ, ἐκείνῳ μὲν τὰ
 5 εἰς φυλακὴν ἀσφαλιστάτην τῆς πόλεως προτρεπόμενος, τῷ δὲ γε
 πατριάρχει τὸν τοῦ βασιλέως δηλοποιούμενος θάνατον, καὶ ὡς
 αὐτὸς ἐπιστήσεται κατὰ πόδας· μηδὲ γὰρ ἂν ἄλλως εἶναι γνῶναι
 τὴν Ἀγροῦστον περὶ τῶν συμβάντων πρὶν ἂν αὐτὸς ἐπιστῇ κατὰ
 παραμυθίαν ὡς δῆθεν τὴν πρέπουσαν. ὁ γοῦν πατριάρχης ἔτιχε
 10 μὲν καὶ πρὸ τοῦ τὸ δρᾶμα μαθεῖν, καὶ θρήνοις ὡς εἰκὸς τὸν τοῦ
 βασιλέως ἀφωσιώσατο θάνατον, μὴ γνωσθῆν ὅπως τοῖς περὶ B
 ἐκείτον ἐφ' ᾧ καὶ θρηνηθῇ. τότε δὲ δεξιόμενος τὸ τοῦ βασιλέως
 πρόσταγμα παρὰ τοῦ Παπύλου, καὶ ὡς εἰκὸς ἐποικτισιάμενος,
 ἐκείνῳ μὲν τὰ εἰκότα κοινολογησάμενος ἀποπέμπει, τῷ δὲ γε συγ-
 15 γραφεῖ παρέχει τὸ πρόσταγμα, ἐρωτῶν εἰ αὐτὸς ἔχει γνῶναι δια-
 στοχασάμενος οὗ τινὸς ἂν εἴη τὸ μηνυλόγημα· ἐπὶ τοσοῦτον γὰρ
 καὶ παρῆκτο τοῖς τοῦ πατρὸς ὡς μὴ ῥαδίως διαγνῶναι ἔχειν καὶ
 τὸν εἰδόμενον, ἐκ μόνης δὲ τινος ξυσμῆς βραχυτάτης ἐπὶ τῇ
 παραλλάξει κατανοούμενον ὑπονοεῖν ἰδίῳ τὴν χεῖρα. καὶ γνω- C
 20 ρίασιν ἤδη τὸ σύμβαμα τότε καὶ δῆλος μὲν ἦν πατριάρχης
 ἄλιος, δῆλος δὲ καὶ παραμυθούμενος, τὰ μεγάλα παρὰ βασι-

horum corpūs eo quo diximus dimisit, sane volentes, ut in expeditionem
 ipsius quaesituosam. inde ipse conscriptas celeriter regias literas, et men-
 sis tum primum ac temporis appositione consignatas, ad patriarcham misit,
 arcanis etiam mandatis commendata magno tsaistō Papylae custodia urbis
 quam intentissimam. patriarchae vero sustinebat imperatoris mortem, ac
 max se adfuturum confirmabat, ut laetaram communem ipse praesens in-
 disceret Augustae, quam utique non oporteret tam acerbi casus iudicio
 barbari priusquam ipse praesentis qui ei consolationem adhibere con-
 venientem posset. ac patriarchae quidem iam innotuerat quod evenerat.
 quare is sibi soli adhuc notam imperatoris mortem lectu magno et mani-
 festo, sed cuius causa in obscuro esset, prosequabatur, cum regias a Pa-
 pyla quas diximus literas acceperit. quibus cum ea qua par erat doloris
 significatione lectis, quae tempus exigebat clam collocutus cum Papyla,
 ipsum dimisit. ac ipsi huius historiae scriptori forte praesenti traditis quas
 recens a iuvene Augusto acceperat literis, percontabatur ecquid assequi
 coniectura posset cuius esset ea subscriptio mensis annotatione firmata,
 adeo enim exacte referebat paternam manum, ut ne periti quidem facile
 discernerent. una quippe intererat vix observabilis differentia brevissimi
 puncti sub flexas apicum, ex qua intelligi manus utriusque discrimen posset;
 ad quod si fero soli adverterent, qui cognita Michaëlis patris morte non
 alium huius scripturae suspicari auctorem quam filium Andronicum pos-
 sent. tunc vero non se lagere solum patriarcha declaravit, sed et in
 lecta consolationem accipere, ex spe nimirum quam ex nota religione novi

λέως ἔχειν ἐλαττων περὶ τῆς κατὰ τὴν ἐκκλησίαν ὡς εἰκὸς ἀνομιώ-
σεως, αὐτοῦ γε νύττοντος. καὶ ἡ πρὸς αὐτὸν ἀγάπη τοῦ βασι-
λέως, πολλή τις οὔσα καὶ θαυμαστή, ἐχέγγον τῶν ἐλπυζομένων
εἰς πίστιν ἦν. ὁ μὲν οἶν ἐν τούτοις ἦν.

- D 2. Ὁ δὲ γε βασιλεὺς μεθ' ἡμέρας καταλαβὼν τὴν Κων-5
σταντινούπολιν ἐμφανῆς ἦν λογισμοὺς στρέφων καὶ μάλα δια-
νοοῦμενος περὶ ὧν ἔν καὶ πράξι, ἐφ' ᾧ τὸ τῆς ἐκκλησίας σχίσμα
συνουλωθεῖη κατασταλέντος τοῦ ἀνοιδουῦντος. τὸ δ' ἦν οὐκ
P 6 ὀλίγη καὶ τῆς τυχοῦσης μελέτης, ἀλλὰ καὶ τῆς ἀναγκαίας, ὡς
ἐφκει, καὶ προύργου παντός. ἔτυχε γὰρ καὶ ἡ αὐτοῦ θεία ἡ 10
Εὐλογία βουλὰς εἰσάγουσα πιθανάς, καὶ τὰ πολλὰ κατεπέηγουσα
καὶ ἄλλως παρακεκνημένον ἔξ ἑαυτοῦ τὸν κρατοῦντα τὰ χθρὲς καὶ
πρὸ τρίτης ἀναλαμβάνειν καὶ τοῖς σχιζομένοις ἀπολογεῖσθαι, ὡς
παρὰ γνώμην τῷ πατρὶ συμπεράξει καὶ ὡς καταγνοίη τῆς πράξεως,
ὡς ὑπ' αὐτοῖς ὄλον γενέσθαι, κἄν τι δικαιοῖεν ἐκείνοι παθεῖν αὐ- 15
τόν, ἔτοιμως ὑπέχειν τὰς δίκας ὡς ἁμαρτήσαντα. καὶ τῷ μὲν
B οὕτως ἐδόκει, ὑποποιουμένῳ τὰς γνώμας τῶν σχιζομένων, ὥσπερ
ἂν εἰ ἀνερωγότος βοθύνου ἑξαπιναιῶς πεσῶν ἐξήτει παρ' ἐκεί-
νων ἀναλαμβάνεσθαι. αἱ γὰρ διὰ χρυσοβουλλείων λόγων πίστευς

8. τό] τό τε P.

9. τῆς ante τυχ. deerat.

principis concipiebat amplissimam evehendaram in mains ecclesiae rerum
opera imperatoris, quem ad id non frustra stimulandum a se benevolentia
insignis quaedam Andronici in patriarcham signis iam ante non dubiis de-
clarata suadebat, et quasi certo pignore firmabat securam eius rei fiduciam.

2. At imperator post paucos dies Constantinopolim appellus acri
aura pungebatur, cuius indicium extabat in vultu cogitabundo et sane so-
licito, anxie videlicet quaerens secum quid ageret quave ratione asseque-
retur ut schisma ecclesiae velut hians vulnus coalesceret, repressis noxiis
humoribus quibus tumescens hactenus coire in cicatricem fuerat prohibitum.
In ea momenti non vulgaris et necessitatis, ut apparebat, cui praevirti nil
deberet deliberatione versanti Augusto supervenit eius amita Eulogia plau-
sibile suggerens consilium, magnopereque urgens, quo etiam per se ultro
ipse Andronicus propendebat, ut quaecumque nuper circa pacem ecclesiae
convenissent rescinderet irritaque redderet, profitens se invitum patri-
tris auctoritate ad ea probanda tractum nunc damnare infectumque velle
quod perperam egisset, atque adeo ecclesiae proceribus qui contraria sen-
tiant poenitentem se subiicere, exhibereque paratum ad poenas omnes sub-
eundas quascumque in expiationem tanti criminis praescribere ipsi voluis-
sent. In hanc ille sententiam concessit, statimque aggressus adversantium
paci delinire infensas in se voluntates, allegavit eis assentabundus et sup-
plex esse cur miseratione ipsis et venia dignandus videri posset suus la-
peus, qui non tam volens aut sustinere sese valens cecidisset, quam subsi-
dente deorsum absorptus in praecipit terra voragine quadam haustus es-
set. nam fidem papae datam diplomatibus aurea bulla munitis, quibus
subscribere post patrem nequivisset ipse recusare, tum iuramenta istis ad-

καὶ οἱ ἐν αὐτοῖς ὄρκοι, καὶ ὅσ' ἄλλα συμβεβήκει τοῖς βασιλευσ-
 σιν, αὐτῷ δηλονότι καὶ τῷ πατρὶ, εἰς τὴν τῆς τελειοθείας εἰρή-
 της βεβαίωσιν, οὐκ ἀπεικὸς πρὸς βοδύτους ἔχων καὶ φάραγγας
 παρ' αὐτῷ, οἷς ὀλέθω γνώμης ἐμπειεῖν ᾤετο. οἱ δὲ γε πρὸς
 5 τοῦτο παρακινούστας (ἢ Εὐλογία οὗτοι καὶ ὁ Μουζάλων Θεόδω- C
 ρος) ἐπέκεισαν μὲν καὶ κινουμένους εἰς ζῆλον διὰ τὰ πραχθέντα, καὶ
 γε ζητοῦντες τὴν τῆς ἐκκλησίας κατάστασιν κατεφάνοντο, ἐδό-
 κων δὲ τοῖς πολλοῖς προκυταίημιμένοι τὰς γνώμας καὶ κατὰ τοῦ
 10 ἐπαιχομένου μηνύοντες οἷς ὅτι ἢ μὲν εἰς τὸ τοῦ ἁγίου Γρηγορίου
 Θεοφύριον συνάμα παιδὶ τῆ τοῦ 'Ραοῦλ γυναικὶ ἔξωφίλῃτο, ἱπαύ-
 ξουτος καὶ τοῦ κατὰ τὴν Μαρίαν συμβάντος τὸ ἔχθος, ἦν θυμα-
 τίερα ταύτης καὶ Βουλγάρων δέσποιναν ὁ λόγος προουδαίνου, ὁ δὲ
 15 ἐπλοῦν δόξας καὶ τὴν εἰς Ἰταλοὺς πρῆσβειαν ἀποποιούμενος ἐνὶ γε D
 καὶ μόνῳ εἰς τιμωρίαν ἀλλακτῆ τῷ αὐταδέλφῳ ἐχρήσατο Λέοντι
 15 τὰς ἐπιφορὰς τῶν ῥάβδων δεχόμενος. συνάμα δ' ἄμφω τὰς
 αἰτίας πρὸς τὸν πατριαρχοῦντα ἀνάγοντες, διυδὸν κατ' ἐκείνου
 ὡς δόξαντος τὴν αἰτίαν εἰληφέναι τῆς ἐν' ἐκείνους ἀγαρακτῆ-
 σιας.

3. Ὡς γοῦν ἡ τῶν Χριστοῦ γενεθλίων προσήλανεν ἑορ- P 7
 20 νή, καὶ ἔδει μὲν, ὡς εἶδιτο, προελθεῖν βασιλεῖα, ἔδει δὲ καὶ

18. docet verbum.

dicta, caeteraque acta circa hoc negotium pacis ecclesiarum utriusque so-
 llicitate tanta stipulatae, num minus ineluctabilem putarent habuisse ad
 se pertrahendam vim quam subito casu dehiscens solum ad quamvis me-
 lum, quae supra steterit, ruina tristissima sternendam? ignoscere igitur
 pro communi humanitate, ac sublevandum venia censeat se, non tam
 infirmitate prolapsam propria quam aliena propulsione, cui resistere haud
 poterit, deiectum in foveam. ad hanc Andronicus profitendae praeterite-
 rum poenitentiae humilitatem descendit auctoribus maxime Eulogia et
 Theodoro Muzalono; qui quamvis prae se ferebant incitari se ad ea sus-
 cenda zelo religionis et studio reponendae in statum optimum perturba-
 tae, ut aiebant, his novitatibus ecclesiae, non fallebat tamen plerisque
 rerum transactarum memores et prudentes aestimatores actionum humanarum,
 indulgere in hoc utrumque horum iras odioque in mortuum Augustum
 propriis, cuius actis rescindendis et memoria foedanda ulcisci studebant,
 Eulogia quidem exilium quod eius iussu pertulerat, in arcem sancti Gre-
 gorii ab illo cum filia Raülis uxore relegata, praetereaque electionem
 Mariae alterius filiae e regno Bulgariae, Theodorus vero Muzalon atrox
 probrosamque supplicium fustuarii, quod sub oculis imperantis Michaëlis
 fratris Leonis manu pertulerat in poenam recusatae ad Italos legationis.
 Caeterum ambo in patriarcham haud dubie fremebant, eique iam non dis-
 simulanter exitium minabantur, auctorem eum sibi ferentes malorum
 omnium quae ex odio in ipsos Augusti defuncti redundassent.

3. Igitur illud octavo anniversaria die Christi domini natali, cum
 illo festo de more oporteret prodire Augustum et mysticum sacrificium in

τὴν μυστικὴν ἐν ἀνακτόροις ἱερουργίαν τελεῖσθαι, καὶ ἡ μὲν προέλευσις κατὰ δεῖγμα λόπης, κάτω ποῦ τοῦ βασιλέως Ἰσταμέ-
 νου, οὐκ ἐγγόνει, τὰ δὲ τῆς μυστικῆς ἱερουργίας ἠπράκτει, μὴ
 πως καὶ ὁ εἰς πατριάρχην ἔτι τελῶν μνημονεύοιτο. ὁ δὲ κακεῖ-
 νοι μὲν ἐπελλυον τέως αἰτίας πλαττόμενοι, δῆλοι δ' ἦσαν ἄλλοις 5
 B τὰ μὴ ὄντα προφασίζόμενοι. ἡ γὰρ Ἐδλογία νόμῳ μὲν συμπα-
 θείας ἐθρήνει τὸν ἀποιχόμενον, τὸ δὲ πλέον θρηνεῖν προσεποιεῖτο
 τὴν τοῦ ἀδελφοῦ διὰ τὸ χθὲς γεγονὸς ἑξαπώλειαν, καὶ τὴν Ἀύ-
 γουστὴν θρηνοῦσαν τὸν σύζυγον ἐν οὐ καλαῖς περὶ ἐκεῖνον ἐπι-
 σιν ἰπολεῖ, ὡς οὐδὲν ἐντεῦθεν τοῦ ὑπὲρ ἐκεῖνου πραχθησομένου, 10
 κἂν ὁ τι καὶ ἧ, βοηθήσοντος. ἔθεν καὶ τοῖς πατριάρχαις συνελ-
 θούσι κατὰ παραμυθίαν ἐκείνη κατώδυνος οὔσα τὸ ποιητέον ὑπὲρ
 τῆς ἐκεῖνου ψυχῆς ἐπυνθάνετο. καὶ πρῶτως ἔδειξεν ἐκείνη
 C τοιαῦτ' ἐρωτῶσα τὸ παρὰ τοῦ βασιλέως βυσσοδομεύμενον.
 ἐκεῖνος γὰρ καὶ νύκτας ὄλας παρὰ Ἰωσήφ ἴανε, καὶ ἀνάγειν ἐπι- 15
 ρᾶτο οὐνεκα συμικρᾶς προῆς νέκυν τὸ σύνολον ὄντα. ὡς δ' οἱ

sacra aede palatina ritu solemnī celebrari, neutrum horum est factum. ac exitus quidem domo et progressus in publicum tali die omīssi ab Augusto causa utcumque plausibilis ferebatur luctus eius ex recentī patris morte, ob quam adhuc consternatus sederet moerens et lucis fugitans imis in conclavibus domus augustae. omissae mysticae oblationis vera erat ratio (utcumque illam il quos petebat suspicio, negabant, vanos alios comminiscētes praetextus) vera, inquam, erat ratio, ne patriarchae, quem novus Augustus exauctorari volebat, necesse esset in palatine templo recitari nomen inter sacra, et sic eum in novo quoque principatu tenere possessionem primi honoris. erat et aliud quod contrariarum Augusto defuncto principes partium ista liturgiarum in aede sacra palatina intermissione sequebantur, id videlicet agentes ut fraudaretur interim piacularibus officiis ac sacris anima principis, et sic ei quasi mortuo in haeresi atque anathemate suffragia ecclesiae, ut inutilia irrevocabiliter damnato, denegari putarentur. haec enim palam inurere comabatur ignominiam Eulogia memoriae fratris exosi, artificii pietate speciem affectans moeroris ultra sororiae necessitudinis modum exaggerati, quasi quae non temporarium corporis solum, sed aeternum praeterea interitum animi Tartaro irreparabiliter addicti fore in germano videri vellet, quem etiam in sensum pertrahere viduum Augustam, et nil ei sperandum de sempiterna salute viri sui mortui persuadere conata est, praefracte denuntians, quidquid precum aut piaculorum vel adhiberet ipsa vel impendi ab aliis curaret ad purgandam animam imperatoris defuncti, frustra omnino fore. nec parvam ea vox curae ac doloris accessionem imperatrici scilicet obtulit. unde illa anxia, cum decessor successorque patriarchatus ad eam simul consolandam convenissent, utrumque moestissima interrogavit quid sibi faciendum praescriberent quo invari anima coniugis posset. atque haec percontatio Augustae non ad Iocannem duntaxat tunc unum patriarcham, verum ad Iosephum etiam dudum ista dignitate defunctum directa primum indicium extitit machinationum Andronici arcanarum, restituere patriarchali throno Iosephum medicantis, si qui-

ἀναξείν πείθον καὶ τὸν εὐνοὺν ἀποστατεῖν, αὐτὸν δὲ νέον εἰς ἀρ-
χὴν καθιστάμενον ἀνάγκην ἔχειν τὸ ἀνορμοῦν καταστέλλειν καὶ
γε τὰς γνώμας, καθόσον ἔστι, τῶν ὑποδεχομένων ἑξημεροῦν.
παλλοὺς δ' ἀκούειν σχιζοῦσθαι καὶ μεγάλους προφασίζομένους τὴν
τοῦ Ἰωσήφ ἀναχώρησιν καὶ τὸ σκάνδαλον ὃ δὴ πρωιζὰ ξυνέβη, 5
B οὖς παρορῶν μὴδ' ὄλωσ ξυμφέρειν νεωστὶ μοναρχοῦντι. καὶ δὴ
καὶ ἐπ' αὐτῷ γε μεγίστην πληροφορίαν ἔχειν ἀγάπης ἧς ἦδει τῆς
ἀπ' ἐκείνου πρὸς ἑαυτὸν, μὴ μόνον πατριάρχου τιμὴν ἀλλὰ γε
δὴ καὶ ζωὴν αὐτὴν ὑπὲρ τοῦ βασιλέως προεῖσθαι καὶ τῆς ἐκείνου
συστάσεως. ἄλλως μέντοι μὴδὲ χολᾶν ἀξιῶν, αὐτὴν ἐκείνην 10
τὴν ἀγάπην ἦν ἦδει καὶ τὴν τιμὴν ἔξοντα παρ' αὐτοῦ, εἰ καὶ
ἄλλος τῆς ἐκκλησίας προστήσεται. καὶ ταῦτα μὲν πέμπων τὸν
C Μελιτηνιώτην χαρτοφύλακα καὶ ἀρχιδιάκονον θερμοῦς τὴν ἀνάγ-
κην ἀπελογοῖτο, ἐκείθεν δὲ συνδιανυκτιρεῶν τῷ Ἰωσήφ καὶ τοῖς
περὶ ἐκείνον τὴν εἰς τὸ πατριαρχεῖον προκαθίστα ἀνάβασιν. 15
P 9 4. Ὁ μὲν οὖν Ἰωάννης καὶ ἄλλως εὐθὺς ὢν, ἔτι δὲ καὶ
τῆς τοῦ πατριάρχου τιμῆς ἐπικόρως ἔχων, ὡς πολλάκις καὶ λέ-

tate firmandi novi principatus. nam effervescere nunc quam unquam ae-
stuosius sopita patre vivente studia partium paci constitutae adversarum,
adeoque invalescere scandalum, ut bonos etiam et natura placidos, nedum
impotentes ac praefractos, resilire ac rebellare palam cogat. Abunde ma-
gnis agitatae motibus imperium pervenisse ad se, ut sit ipsi tenera ae-
tate regnum auspicanti omni sedulitate praecavendum ne novis praeterea
procellis misceri rempublicam contingat. Id haud dubie futurum nisi, qua-
tenus fas est, a se deliniantur animi multorum inquiete inhiantium muta-
tioni ac turbis. intelligere se vocibus multorum efferrari plerosque re-
dactione in ordinem Iosephi, quem verum adhuc esse patriarcham au-
tumant, et vi aiunt iniusta prohiberi ab exercendo ecclesiae regimine;
unde ortum contendunt quod nuper extitit scandalum, tranquillitate, si
throno ille restituitur, statim ultro reditura. haud sibi esse tutum in te-
neris incitis imperii negligere tot istorum ac tam potentum minas appara-
tusque novitatum. exarmandam sibi esse factionem demendo praetexta
schismati, si periculum praesentissimum amittendi principatus velit effu-
gere. plane confidere se ex perspecta Ioannis in sese caritate, paratum
eum pro sua imperatoris incolumi securitate non modo patriarchalem pa-
cisci dignitatem, sed vitam quoque ipsam profundere. nec vero aegre
ferre aut indignari debere ipsum quod tam necessariis de causis throno
tantisper cedere cogatur: cui utique imperator spondeat pari apud se
gratiae loco ac prius, pari existimatione ac dignatione honoris, ubi ad vi-
tam privatam redierit futurum, utcumque alius pro se ecclesiae praefectu-
ram gerat. haec per chartophylacem Meliteniotem et archidiaconum iussit
Andronicus a se renuntiari Vecco, sollicite necessitatem excusans quae ipsi
tale consilium, ut aiebat, extorqueret invitissimo. interim ipse magnam
noctium partem cum Iosepho et eius studiosis transigens, sedulo consulta-
bat qua optime ratione ille reponi thronum in patriarchalem posset.

4. Ioannes porro, qui et aliunde rectus esset, quemque praeterea
satias iam cepisset patriarchalis honoris, ut saepe dictis factisque ostende-

γων καὶ πρῶτων ἔδειξεν, ἐλπίζων δὲ καὶ τι γενέσθαι τῶν ἀγαθῶν ἐκ τῆς τοῦ Ἰωσήφ ἀναβάσεως (τὰ γὰρ ζυμβάντα οὐκ ἦν πάντως ἐντέλῃ ζῶντος ἐκείνου, ὡς ἐκ πολλῶν ἔστιν ὑπονοεῖν), διὰ ταῦτα ἔτοιμος μὲν ὦν ἐκείνος κατὰ τὴν Χριστοῦ ἑορτὴν λειτουργεῖν, ἔτοιμος δὲ καὶ περὶ τῆς τοῦ ἀποικομένου κατὰ τὸ εἰκὸς μνήμης φροντίζειν, ἀφείξ τὰ πάντα τῇ ὑστεριᾷ τῆς ἑορτῆς κάττεισι, καὶ τῇ τῆς Παναχράντου μονῆ φέρων ἑαυτὸν δίδωσι, ζητήσας παρὰ βασιλέως καὶ τοὺς ἀπάξοντας, πρόφασιν μὲν ὡς ὑπερασπιστάς, ἦν τις τῶν τοῦ κλήρου ἀπαιδευτός ἐπ' ἐκείνον ὀρμή, τῷ δὲ βαθυτέρῳ σκοπῷ τὴν τοῦ λεμποταξίου ἐκφεύγων κατηγορίαν, ὡς ἐκείνος ᾤετο, παρὰ θεῶ κρίνοντι. καὶ ταῦτα μὲν ἐκράτετο εἰκοστῇ ἑκτῇ μηνὸς Σκιροφοριῶνος. (5) τοῦ δ' αὐτοῦ μηνὸς μετὰ τὴν τριακοστὴν τὸ πρὸς ἐσπέραν ἐντεθεὶς λίκτω ὁ Ἰωσήφ, μόνον οὐκ ἄκνους, πολλῶν παρ' ἐκάτερα παρεπομύτων καὶ ἐπνευφημούντων τὰ προπεμπτήρια, ἐφ' ὕμνοις καὶ χόροις ἀνθρώπων, ἔτι δὲ καὶ τῶν τῆς ἐκκλησίας συνακτηρίων κωδόνων, εἰς τὸ πατριαρχεῖον ἀνάγεται. οἱ δὲ τοῦ κλήρου μόλις τὴν ἐσπεριτὴν ὕμνωδιαν καθ' ἑαυτοὺς ἐπετέλεσαντες, ἐπεὶ ὄρθρος ἦν καὶ πρὸς τὴν ἐκκλησίαν ἀπήντων κατὰ τὸ σῆμα, σφίθει ἑαυτοῖς ἄβατον τὸν ναὸν κατενόουν, ὡς μηδὲ σημάτριοις καὶ κώδοσις ἠθροισμένοι· ὡς δὲ καὶ τὴν αἰτίαν ἐμάνθανον,

15. ὄφ'?

rat, sperans insuper exiturum ex Iosephi restitutione boni quidpiam (nam quae contigerunt haud quaquam eventura vivo Iosepho, multis ex indicibus licet conicere), cum et instante Christi festo solemne sacrum facere, et quod funus Augusti de more flagitabat, parentare ritu sacro Michaei nuper defuncto tum maxime pararet, cunctis his repente omissis, postridie festi descendens patriarchio in Panachrantae monasterium se contulit, impetratis ab imperatore abductoribus, ne in dei iudicio locum sponte deseruisse posset argui, quamquam imperator Vecci petitioni eiusmodi annuus, videri studuit non vis inferendae, sed praesidii causa ei armatas mittere. quia enim palam erat multos illi e clero vehementer iussensos haud facile omissuros occasionem proterve illudendi decedenti patriarchali dignitate, professus imperator est eo se duntaxat, ut haberet Vecce qui se ab inimicorum insultibus tegerent, militaris ipsi manus committenda addidisse. quia quidem sic gesta sunt sexta et vicissima Decembris die. (5) eiusdem mensis post diem tricesimam, sub vespere, impositus gestatorio Iosephus tantum non exanimis, multis utrimque comitantibus et certatim acclamantibus festum reditum, cum hymnis et plausibus hominum, inter increbrescentes praeterea tinnitus campani aeris, quo in ecclesiam convocari populus solet, in aedes patriarchales reportatur. at clerici aegre vespertina hymnodia privatim expleta, cum dilocule de more convenirent in ecclesiam, obseptum repagulis obiectis templum repererunt: neque enim consuetum coedandi signum aere campano

- B** πρὸς βασιλέως ξυνηλθόν τῷ πάπᾳ λειτουργοῦντι καὶ γε συνέ-
 στατο, ἐπέπερ καὶ ἐνταῦθα οἱ ἀμφὶ τὸν Παράστρον Ἰωάννην
 φρέριοι, καὶ αὐτοὶ πρὸς τοῦ πάπα κατὰ προσειάν σταλέντες,
 οὕτως ἔπραττον λειτουργοῦντος τότε τοῦ πατριάρχου Ἰωσήφ, καὶ
 γ' ἀνεκτὸν ἐδόκει καὶ μηδὲν ἔχον πρόκριμα, ἀλλ' ὁμως ἐπὶ τοιαύ- 5
 ταις αἰτίαις ὡς παραβῶσι τὰ μέγιστα τέλειαν ἐπήγον καθαιρέσειν.
- A** 7. Ἐἴτα μηνὸς Ἑκατομβαιῶνος πέμπτης ὀπὲ ἱκανῶς τὸν
 ναὸν καθαρῶσαντες (ἤπειγε γὰρ ἡ τῶν Θεοφανείων ἑορτὴ) εἰς
 κοινωνίαν τοῦ ψάλλειν τοὺς τῆς ἐκκλησίας παραλαμβάνουσι. καὶ
 δὴ τελεσθέντων τῶν ὕμνων, ἐπεὶ ἔδει καὶ τὴν τοῦ ἀγιάματος 10
 γίνεσθαι τελετήν, συνέρχονται μὲν ἀμφὶ τὴν φιάλην τῆς ἐκκλη-
 σίας ἅμα μὲν ἐκεῖνοι ἅμα δὲ κληρικοὶ ἅμα δὲ καὶ λαός, ὅσοι τῶν
 Γραικῶν καὶ ὅσοι τῶν Ἰταλῶν, προϊστάωσι δὲ τὸν τυφλὸν Γα-
B λακτίωνα τῆς τελετῆς ἔξαρχον, καὶ ὑπὸ πολλῶ καὶ θαυριεῖ τῷ
 φωτὶ, δοθέντων κηρῶν καὶ αὐτοῖς Ἰταλοῖς, τὰ τῆς ἑορτῆς ἐτε- 15
 λοῦντο. καὶ οἱ μὲν ταῦτα, τοῦ βασιλέως, ὡς σφίσιν ἤρθεκε,
 πάνθ' ὑφιέντος πράττειν. ὡς ἂν γοῦν μόνον τὰ τῆς χθεσινής
 καταγίδος καταστροφείην, ἧς χάριν δῆλος ἦν τοῖς ἀμφ' ἐκεῖ-
C νον πιστοῖς καὶ πρότερον ὀδυνώμενος, τῷ πατρὶ συνάρχων τε
 καὶ συμπράττων, εἰ καὶ μηδ' ὄλωσ ἀντιβαίνειν εἶχε, ταῖς τοῦ 20
 καιροῦ δυσκολαῖς ἀγχόμενος. οἱ μὲν οὖν οὕτως συμπαράλαβόν-

papae adstiterant, quamquam pari modo se Constantinopoli Ioannes Para-
 stron et eius socii Frerii a papa legati gesserant, sacrum facienti pa-
 triarchae tum Iosepho et ipsi assistentes, quo removeri omne a tali facto
 crimen plerisque videbatur, tamen eam ob causam, ut atrocissimi reus
 sceleris, perpetuam dignitatis amissionem irrogarunt.

7. Mensis inde Ianuarii quinta sub vesperam, cum templum satis
 purgassent (urgebat enim imminens Theophaniorum festum) in communi-
 onem psallendi ecclesiasticos assumunt. absolutis vero hymnis, quoniam
 oporteret et sanctificationis ceremoniam peragere, conveniunt circa phia-
 lam ecclesiae simul illi, simul et clerici, una praeterea populus, quotquot
 Graeci, quotquot Itali. ante omnes statuunt caecum Galactionem cere-
 moniae praesulem; et cum numeroso et abundanti lumine, datis etiam
 ipsorum unicuique Italorum cereis, quae festi ritus poscebat peragebantur.
 haec isti sic egerunt, imperatore ipsos cuncta pro libito permittente fa-
 cere, in eum solum finem, ut quae nupera illa tempestate turbata fuerant
 componerentur. nam ea dum ferveret, offensum illum indoluisse iis quae tum
 fierent, ipso etiam patri cooperante, norant familiares arcanorum eius con-
 scii sensum et si eos palam non prodebat, nec oblectari contra quam proba-
 bat agentibus conabatur, difficultatibus temporum constrictus. porro tam qui
 sic clericos in societatem sacrae functionis assumpserant, quam alii, Italos
 spectantes cum cereis adtare, propter quos heri et nudius tertius ecclesia
 expiationibus subiecta vix tandem multa precum piacularium recitatione pa-
 tafacta fuerat, somnia se videre, non res intueri quae vere fierent, putabant.
 caeterum prius illud tempus finem acceperat, et haec hactenus erant acta,

τες καὶ τοὺς τοῦ κλήρου, ἄλλοι δὲ γε τοὺς Ἰταλοὺς ὀρώντες Ἰστα-
 μένους μετὰ κηρῶν, δι' οὗς χθές καὶ πρὸ τρίτης ἡ ἐκκλησία
 καθαιρομένη ὑπ' ἐσχάτης ἰλασθηρίας ἠνολύετο, ὀνείρους ἰδόκουν P 12
 ὄραν τὰ τελευτήμενα. ἀλλ' ὁ τότε καιρὸς ἐξεχώρει, καὶ τοιαῦτα
 5 τίως ἐπράττετο. ὁ γὰρ βασιλεύς, τοῦς ὦν ἐκείνος φιληθῶν τῷ
 καλῷ, καὶ τῆς ἐκκλησίας εἰρήνης καὶ αὐτὴν ψυχὴν προΐεμιος,
 ἔφίει πόλλ' ἄττα καὶ παρὰ τὴν αὐτοῦ γνώμην γίνεσθαι, μόνον
 τῷ ἔλει πιστεύων, ἦν' εἴ πως ἐντεῦθεν ὁ λαὸς εἰσηνεύσει τῶν
 τῆς διχαστασίας ἀπαμβλυθέντων κέντρων. παρ' ἦν αἰτίαν καὶ
 10 ὀσφίαν ἐξεκεχώρητο πρᾶττειν, καὶ τὰ δευὰ ἐρῆπται ὡς παραβε-
 βηκόσι τοῖς κοιτωνεῖν ἀναγκασθεῖσιν, ὅπου γε κἂν εἰ κενίας δι-
 κας ὑπέχειν ἐδικαιοῦντο διὰ ταῦτα ἢ δὴ καὶ βιασθέντων ἐπράχθη-
 σεν, ἄλλους ἐχρηῖν εἶναι τοὺς προστιμῶντας, οὐ τοὺς χάριν βα-
 σιλικῆς εὐμενείας βιασαμένους, οἳ δὴ καὶ μίαν εἶχον τῆς μὲν
 15 κλημμελείας ἀπολογία τῆς δὲ προστροπῆς ἀποφυγῆν, εἰ καὶ ἀ-
 τοὶ χωροῖεν ὁμόσει τοῖς βιασθεῖσιν. ἀλλ' οὐπω ταῦτα. ἔτι δ',
 ἐπετύφετο τοῖς ταιλαιπῶροις τὸ χαλεπὸν, κἂν τίως λόγοις ἡμέ-

acquasquam propaganda in posterum. nam imperatoris bene gaudens ani-
 mus, parati etiam ecclesiae paci procurandae vitam ipsam impondere,
 multa ista quae diximus, utcumque parum sibi probata, fieri siverat,
 unam unice in scopum intuens restituendae populo quietis, dissensionis
 hebetatis aculeis. ea illi connivendi causa fuit ad vexationes etiam ini-
 quas, quales erant haud dubie subiiocere piaculis gravibus, velut infandi
 compertes sceleris, eos qui Latinis communicare coacti fuerant; qui vel
 si rem in eo nefariam fecissent, excusationem haberent culpa, quam non
 voluntate libera sed adacti necessitate ineluctabili conscivissent; causa
 certe qualiscumque peccati alios potius quosvis poenas exegisse oportue-
 rat, quam eos ipsos qui principi tunc dominantanti gratificantes vim intule-
 rant ad hoc ipsum faciendum, quod modo ut crimen atrox inexorabiliter
 ultam ibant, qui uno sane modo excusare poterant violentiam grassationis
 tunc exercitae, et piaculum quod alios ad malum adargendo contraxerant
 a se deprecari, si se coniungerent iis quos insectabantur, et in pari aut
 la peiori se agnoscentes causa consortium eorum in poena luenda ultro
 deprecarent, quos sese recordarentur peccare coegisse. sed nondum vide-
 licet horum supplicii tempus advenerat. coquebatur enim et his infelici-
 bus malum, tumescentibus, at adhuc utcumque pressis ultionis in illos de-
 stinationibus eorum ipsorum qui ministris istis ad alios hactenus male
 mactandos utebantur, verbis interim eos lactantes blandis, vel artificio
 dissimulandi arcanum odium, vel metu patriarcae, quem vere sciebant
 abhorrere ab huiusmodi genere acerbitatis. a qua ipsi moderatione mal-
 tum aberant, in animo habentes, quamvis adhuc dissimularent, hos qui
 essent imperatori obsecuti adigendis ad amplectendam Latinorum commu-
 nicationem Graecis, ut summi sceleris reos extremis subiiocere supplicia, cum
 ipsos contra patriarcha dignos veniam duceret, memor vehementi eos tunc
 regnantis imperio ad id compulsos. quippe imperator Michaeli nihil mitius
 poena laesae maiestatis reis infligi solita, intentabat iis qui sibi obsequi
 in iis quae inheret ad negotium conciliationis ecclesiarum opportuna ne-

ροισ καὶ τῇ τοῦ πατριάρχου ἐνστάσει ταῖς ἀληθείαις συνεκαλύπτε-
C το. τοῖς μὲν γὰρ τῶν ἐσχάτων προσημαῖν ἐδόκει ὡς πλημμυελή-
 σαι καὶ τὰ ἔσχατα, πατριάρχῃ δὲ τὴν βίαν εἰδοῦτι καὶ τὴν πάλας
 τοῦ βασιλέως ἐπίθειν, ὡς καὶ καθοσιώσεως τοὺς ἀνθισταμένους
 ἐγκαλεῖσθαι καὶ γε δὴ τὰ τῶν καθοσιωμένων εἰς τιμωρίαν ὑπέ- 5
 χεν, συγγνωστὰ τὰ ἐκ βίας διεγινώσκοντο. πλὴν ἀλλ' αὐτῷ
 μὲν μέλον ἦν τῶν νοσοκομῶν, ἐκείνοι δὲ τοὺς ἀρχιερεῖς ὑπο-
 ποιούμενοι τὸ πᾶν τῆς αἰτίας προσαντιτίθουν τῷ γε πατριαρχεῖ-
D σατι, ὥσπερ ἂν οὐκ αὐτὸς ἦν, ἄλλου μὴ καταδεξιμένου τὴν
 τοῦ θρόνου τιμὴν. πλὴν τὸ δύσζηλον, ὥσπερ ἀλόγοις, οὕτω 10
 δὴ καὶ λογικοῖς ἐφῆπται. καὶ διὰ τοῦτο τοὺς μὲν ἄλλους ἀμη-
 γέπη τῶν μώμων ἀνέσαν καὶ τῆς μέμψεως, πλεόν δ' ἐκείνη
 ἐπείχον ὡς ἀδικήσαντι, καὶ γε αὐτὸν μὴδ' ἐν ἐπιεικείᾳ λογιζε-
 σθαι σπουδὴ ἦν πάσης ἀσχολίας καθυπερτέρα. εἰς τί γὰρ ἔδει
 καὶ κρίνεσθαι, καὶ μᾶλλον διὰ τὸ εἶναι ποιμένα τὸν τοῦ θρόνου 15
E καθαιρεθέντα τοῦ πρώτου προσημαθέντος, κἂν καλῶς εἶχε τῆς
 γνώμης κἂν μὴ, εἰ μὴ γε αὐτὸν μὲν ἐβούλοντο ἀχρεοῦν, τοῖς
 λοιποῖς δὲ προστρέβειν ἄγος τὸ μέγιστον, καὶ οὐς τέως εἶχον κατ'
 ἐκείνου συλλήπτουρας ὡς ὀρθοσεβεῖς σφαλέντος, τοῦτους καταδι-

glexissent. est autem is tantus et tam in virum etiam constantem cadens
 metus, ut merito ei excusandum videretur quidquid eius instinctu erat fa-
 ctum, itaque ignoscendum censebat, et quantum in ipso erat benigne
 infirmos sublevabat condolens. eius autem inclementes ministri, ut sibi
 obnoxios et ad quae tunc agebant adiutores promptos antiatites haberent,
 eos simulabant se omni perperam prius actorum crimine solvere, quorum
 universam invidiam in Veccum avertabant, quasi, nisi ipse fuisset, haud
 alium exiturum putarent qui throni honorem admitteret. nimirum malus
 livor ut brutis belluis, ita hominibus quoque ratione praeditis obrepit.
 hinc alios scilicet culpa liberabant et irreprehensos dimittebant, illum unum,
 ut totius fontem mali omniaque iniuriae auctorem vehementer incursabant,
 eratque illis unum studium, una cunctis praeventenda reliquis occupatio,
 in tantam diffamare obtrectationibus et querelis Veccum, quoad assequerentur
 ut ne tolerabilis quidem ac mediocriter malus homo vel aliqua saltem
 parte laudis summa vitia redimens haberetur. nisi enim hoc furore
 ruerent, quid attinebat Veccum in ius trahere, eo praesertim nomine quod
 pastorem usurparet dignitatem, cum eam throno delectus abdicasset et
 honorem decessori reddidisset? an parum hinc manifeste patet id egisse
 summo conatu illos, ut hunc summa deformatum ignominia inutilem ad
 quidvis redderent, et hoc ipsum fundamentum lacerent calumniae in cae-
 teros, quibus interim parcabant, ut postmodum ipsos, quod homini videlicet
 criminosisimo utcumque adhaesissent, tanquam hoc ipso atrocissimi
 manifestos sceleris, piculis subicerent maximis, et quos ut rectae cultores
 religionis adiutores adhibuerant ad Veccum velut a ritu legitimo aberrantem
 evertendum, eosdem postea damnarent, quod ei erranti communi-
 casset, et ex illius, cui se alias iunxissent, contagione pestilenti labem

αίαν ως πενηστούς ἐσφαλέθησαν καθύστερον, ὡς καὶ τινεὶ τότε
 τῶν ἰσχυρότερον λέγειν (ὁ Ἀδριανουπόλιως δ' οὗτος ἦν ὁ Θεόκτι-
 στος) ὡς τῶν μὲν εἰς ἕκτηρον τὴν ἐκείνου ὀβελοῖς ἑλίνοις χρῶν-
 ται τοῖς κρήσουσιν, ἕσπερον δὲ καὶ αὐτοὶ περὶ δοθέντες καυδή- P 13
 σπονται· ὁ καὶ γέγονεν ἕσπερον.

8. Τότε δ' οὗν ὑποκαθίσταται μὲν ἀρχιερεῖς, ὑποκαθίσ-
 ταν δὲ παπτοῖως καὶ τὸν Ἀλεξανδρείας πατριάρχην Ἀθανάσιον,
 ἐπὶ πολλοῦ τιπὸς ἔξεν, θρόνους τε προτιθεῖσι δύο, ὃν μὲν
 ἕν ἐπὶ τὴν καὶ σχῆμα τοῦ πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως,
 ἕν δὲ τὸν Ἀλεξανδρείας προκαθεζόμενον ἔχοντα. καὶ γ' ἑαυτοῦς
 κτιστῶσι εἰς δικαίω τοῦ πατριάρχου ἤδη νοσοῦντος τοποτη-
 ρήσας, ἐννοδοῦν τε συγκροτοῦσιν ἀρχιερίων, παρόντος μὲν Β
 ἐπὶ καὶ τοῦ μεγάλου λογοθέτου, παρόντος δὲ καὶ Γεωργίου
 τοῦ Κωνσταντίνου καὶ τοῦ ἡγήτορος Ὀλοβώλου, ἄρτι ἐκ τῆς τοῦ με-
 γάλου Ἀγροῦ μονῆς ἐπιδημηκότος τῇ Κωνσταντίνου, καὶ γὰρ
 τοῦ μοναχοῦ Θεοδοσίου Σακωνοπούλου, ὃν ἐν πρωτονοταρίοις
 ἔχοντος τοῦ κρατοῦντος ὁ μοναχὸς διεδέξατο βίος, καὶ ἄλλων
 κλειστῶν προκαθημένων. καὶ τὰ τῶν γραφέντων εὐδύνων ἡβού-
 λοντο, οὐκ εἰρηρικῇ σκέψει μᾶλλον, τὸ μὲν ἀσφαλὲς ἐγκρίνοντες C
 αὐτὸ δ' ἀπεμφρατῶν εὐδύνοντες· ἀλλ' ὅτι τὰ σκάνδαλα ἤρρετο, κἄν

ad extremum omni acerbitate laendam in sese traxissent. quae causa
 viro tam prudenti fuit Adrianopolitano Theoctisto dicendi nunc quidem
 auctores huius tamultus uti episcopis in synodum vocatis tan-
 quam veribus lignis ad assandum Veccum, in animo habentes eosdem
 postmodum, Vecco absumpto, illis iisdem flammis exurere. ita ille non
 vana vates, ut eventa deinde probaverunt.

8. Tunc igitur huius motores machinae omni genere delinimentorum
 cum caeteros qui aderant antistites, tum Alexandrinam prae omibus pa-
 triarcham Athanasium, virum existimationis et auctoritatis maximae, in
 sine strahere partes non inutiliter conati, duos thronos statuerunt, alte-
 rum vacuum, insignibus ornatum patriarchae Constantinopolitani Iosephi
 et quasi cum repraesentantem, quod is morbi necessitate decumbens prae-
 esse synodo nequiret; alterum cui palam praesideret Alexandrinus Atha-
 nasius, se autem ipse, ut Iosephi aegroti vicarios et eius sensuum nun-
 tios ac voluntatis executores, in capite synodi fixerunt. frequens inde
 convenit episcoporum coetus, praesente ibidem magno logotheta, praesente
 insuper Georgio Cyprio et rhetore Holobolo nuper ex magni agri mona-
 chio Constantinopolim reverse, assidente praeterea monacho Theodosio
 Seponopole, qui ex ordine protonotariorum imperatoris in vitam monasti-
 cam transierat, aliisque pariter assistentibus plurimis. delatae ad hanc
 coenventum Ioannis Vecci et praecipuorum cum illo concordiae duarum ec-
 clesiarum auctorum accusationes sunt; de quibus qui pro Iosepho agebant,
 ferri sententias studebant, non quae dogma ipsum diiudicarent, et quid ut
 securum ad pacem ecclesiae tenendum, quid ut minus probatum reiicien-
 dum esset, declararent: sed quia causebantur scandalum ortum ex intem-

καλῶς οἱ γράφοντες εἶχον τῆς δόξης, οὐχ ὅπως ἔκρινον ἐξετάζειν, ἀλλὰ μόνον ὅτι καὶ δόγματα ἐλαλήθησαν καὶ γραφαὶ ἀνεπτύχθησαν καὶ λόγοι πατέρων εἰς ἀκοὴν ὤτιον ἐτέθησαν, μεγίστην ταῦτα παραβασίαν ἡγούμενοι, τοὺς μηδ' ὅ τι καὶ ἀρεασις εἶη γνώσκοντας ὡς τὰ μέγιστα παραβύτας ἔκρινον, καὶ μηδὲν ὀρθοῦ ὅλως παρεκκλίνειν διατεινομένους λιβέλλους ἐζήτουν πλότεως. εἰ δ' ἔγραψέ τις περὶ δογμάτων γράψας, οὐ τὸ γραφέν, τὸν γράψαντα δ' αἰτιώμενοι καταδικαίαις ὑπῆγον ἐσχάταις. καὶ προσηγομένως αὐτὸς δὴ ὁ τῶν λογοθετῶν μέγας, ὁ καὶ πῦρ πνέων ὑπὲρ δογμάτων, ὡς ἐφίκει, παρεῖχε τὸ σύγγραμμα καλεσθαι, οὐχ ὅτι 10

B ἔσφαλται οἱ, καθὰ δὴ καὶ αὐτὸς ἔνορκος ἐπὶ τῇ συνόδῳ διαμολόγει, αὐτόθεν λογογραφοῦντι περὶ δογμάτων, ἀλλ' ὅτι γράφειν ἐπήμει καὶ συντάττειν πατέρων ῥητὰ χρήσιμά πως δοκοῦντά οἱ πρὸς τὰ τότε τελούμενα, ταῦτα καὶ πολλῶν πρότερον καὶ μεγάλων αὐτοῖς δὴ συγχρησαμένων ἐφ' ὁμοίαις ταῖς ὑποθέσεσιν· 15

βι ἐπήγον P.

14. τὰ deorat.

peccata ventilatione quaestionum quas inexploratas relinqui praestiterat, contendebant non esse inquirendum rectene an secus qui de controversiis nuper motis suas ediderant sententias scripsissent, verum eos hoc ipso quod dogmata movissent, quod in disputationem prius in usu habita vocassent; quod scripturas replicassent, quod per illos fando audita dum recitarentur patrum auctoritates essent, tanquam perturbatores quietis publicae ac gravissimi reos criminis condemnari satagebant; et obsequentiibus quos convocaverunt, re vera condemnandos curaverunt, ac gravissima quaeque animadversionis ecclesiasticae exempla in eos ediderunt, quos se ne minima quidem aspersos conscientia haereseos, et nusquam a recta fidei declinasse regula et affirmantes et paratos demonstrare offerentes, ut atrocium convictos delictorum damnaverunt poenisque addixerunt maximis. in quo erat haec mira procedendi ratio. libellos ab unoquoque flagitabant quibus exponerent quid crederent. prolatis iis, si quid quispiam de dogmatibus mussitasse videretur, damnabatur, non scriptum, ut aiebant, sed scriptor; isque idcirco solum quod ea consignasset literis quae prava rectane essent in medio relinquebatur, extremis ecclesiasticae censurae notis affectus declarabatur. primus ad caeterorum exemplum isti se subiecit ignominiae, quasi remedium canonicae absolutionis poenitentiae professione ambiens, magnus logotheta Muzalo; qui simulans se de doctrina nihil praedudicare, frustra erat. eminebat enim eius flagrans studium in partes processionem ex filio spiritus negantium; cuius dogmatis tanto flagrabat zelo ut flammam spirare videretur. tamen ille libellum a se prius imperante Michaelē palam datum, quo se professus erat idem cum Latinis credere, ultro iam execrans et comburendum offerens, iurciurando etiam interposito est coram synodo professus sese haud ideo flammis hoc scriptum donare, quod sibi esset conscius pravum in eo aut a sana doctrina exerrans quidpiam positum, sed quoniam agnosceret eo ipso se graviter peccasse, quod omnino scribere de dogmate ausus esset, quod de talibus dissere, quod patrum testimonia de his inquirere, congerere, accommodata et utilia tunc visa ad causam quae ageretur, licet non igno-

ἀλλ' ἕως ἐπαίειρ οὐκ ἐν κωιρῷ εἰρήνης ἐλήθθησιν, ἀλλ' ὅτε
 δεινόν τι κῶμα καὶ τετραγὸς κατεστρόβει τὴν ἐκκλησίαν ἐκ τῆς
 τῶν πολλῶν ἀνεγέρσεως, ἅμα δὲ καὶ τῷ δοκεῖν περιελαίει οἱ τῆς
 εἰσεβείας, οὐχ ὡς ῥητὰ πατέρων ἰδίῳ τὰ συνταχθέντα πυρὶ, C
 5 ἀλλ' ὡς ἴδιον σύγγραμμα. καθιξῆς δ' ἐπὶ τούτῳ καὶ τὸ τοῦ
 παλαιοῦ μεγάλου λογοθέτου σύγγραμμα, ὁμοίως κἀκεῖνο ἔχον,
 καὶ ἄλλοις οἷς γράφειν ἐπήει καὶ μόνον μιννησθαι δογματῶν ἐπά-
 γοντες μῶμον, πυρὶ παραδίδον τούτους τόμους.

Ἐνταῦθεν οὐδὲ τὸν πατριαρχεύσαντα Ἰωάννην αἰτιῶν
 B ἤφιόν, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον ἐκεῖνον αἰτίας ὑπήγον αἰρήσεως, ὅτε
 καὶ ἐπὶ τοῖς πατέρων ταῖς ἀληθείαις ῥητοῖς ληγενοσόμενος ἀντι-
 λαβὰς διδόναι τοῖς αἰτιωμένοις ὡς εἰκὸς ἐκινδύνουσε, καὶ παρὰ τὸ D
 εἰκὸς ταῖς ἐννοίαις τῶν ῥητῶν ἐμβυθύνων ἐπὶ τοῖς ὑπὲρ νοῦν ἀ-
 θρωπίναις διανοαῖς παρατολμῶν· τὰ γὰρ περὶ Θεοῦ σιωπῆ μᾶλ-
 15 λον ἔχειν τε καὶ τιμῶν ἢ λόγοις συνιστῶν καὶ δεκνῶν πέρυθεν,
 (9) ἐκεῖνος τοίνυν τὸ ἐκ πατρὸς δεῖ' υἱοῦ τὸ πνεῦμα παρὰ τῶν P 15
 πατέρων λεγόμενον ἐκπορεύεσθαι ἐπὶ τῇ θεολογίᾳ τοῦ πνεύματος,
 μὴ τοῦτο μόνον λαμβάνων ὅτι πρόσθεσις καὶ παρὰ τοῖς ἡμετέροις
 πατρῶσι τετόλμηται ἐπ' αὐτῇ δὴ ταύτῃ τῇ ἀνενησῆται ἐκ πατρὸς
 20 ἐκπορεύσει τοῦ πνεύματος, ἐφ' ᾧ γε τὴν προσθήκην τῶν Ἰτα-
 λῶν ἰᾶσθαι μετρίως ἴσως, εἴπερ ἐβούλετο, ἀλλὰ καὶ διδοὺς ἐξε-

raret idem olim a multis et magnis viris simili occasione factitatum. ve-
 rum quia illa tunc a se non tempore pacis allegata fulscent, at importune
 egressa tam cum atrox et vehementissima procella saevis hinc inde flu-
 ctibus multorum undecumque insurgentium ecclesiam ageret ferretque,
 ergo quia in eo se religione supervacanea intemperanter elatum sero tan-
 dem poenitens intelligeret, velle in detestationem eius erroris igne con-
 sumi hoc suum scriptum, non quatenus testimonia continebat patrum, sed
 quatenus sui ipsius foetus esset ingenii. consequenter scriptum super eo-
 dem argumento veteris magni logothetae productam, aliaque aliorum, et
 quibus quaecumque mentio inesse dogmatum deprehensa est, universa ut
 eo nomine abunde rea igni sunt tradita.

His quasi praestructis ad Vecci causam praediolis, ipsam sunt de-
 nique aggressi animo infensiori, quippe quam non intempestivae modo
 motionis dogmatum sed haeresos eorum peragere studerent. et erat ille
 quidem haud dubie eius affinis de qua modo est dictum, intemperantiae,
 nimia curiositate scrutandarum arcanarum veritatum quas scriptis abstrus-
 as patrum, illic tanquam in sacro quodam operte, ut humano superiores
 capti, tacite obnoxieque venerari fuerat satius: caeterum ulterius nite-
 bentur eius accusatores, qui eum ista investigatione impetu concitatum
 nimio praecipitasse in haeresin demonstrare conabantur. (9) nimirum
 ibud quod patres, dum S. Spiritus theologiam explicant, affirmasse con-
 stabat, eum ex patre per filium procedere, praeterquam eo trahebat,
 hactenus tolerabiliter, ut Latinorum additionis exemplo ausorum paria
 Graecorum patrum invidiam minneret, etiam pruriginis studii proventus

τάσσει καὶ τὰ ὑπὲρ νοῦν ἐρευνῶν ἀνθρωπίνους νοήμασιν ἔλαθεν
B οὐκ οἰστοαῖς αἰτίας περιβαλὼν ἑαυτόν. οὐ χεῖρον δ' εἰπεῖν καὶ
 διασφαῖσαι τό γε ἑυμβεβηκός, καὶ τίσι περιπαρεῖς τῶν γραφῶν
 οὐ καλαῖς ταῖς αἰτίας ζυνεῖχτο, κἄν μόνος ἐκεῖνος, μηδεὶς
 ἄλλου συμπράττειν τολμῶντος, θεολογίας ἄπειρον πέλαγος μ—5
 κρῶ τινὶ ἀκατίῳ, ἀνθρωπίνῳ νοῦ, παραμετρεῖν ἐτόλμα πειρᾶ-
 σθαι, τῷ ὑπὲρ τῆς εἰρήνης ζήλῳ ὥσπερ τινὶ φάσσωσι, ὡς ἐκεῖ-
 νος ᾤετο, κουφιζόμενος, πιστεύων τοῖς ὀψιγόνοις, ὡς ἔλεγε,
 κἄν οἱ παρόντες οὐκ ἀπεδέχοντο τὸ ἐγχείρημα. ἐκεῖνος τοίνυν
C τὰς τῶν ἁγίων γραφὰς ἐπιμελέστερον διερχόμενος, τὸ μὲν ἐκ πα—11
 τρός δι' οὐνοῦ προχέσθαι ἐκλάμπειν χορηγεῖσθαι προῖναι τὸ
 πνεῦμα τὸ ἅγιον πολλῶν καὶ πολλὰς λεγόντων ἐμάνθανε, τὸ
 δὲ καὶ ἐκπορεύεσθαι πρῶτως μὲν παρὰ τῷ μεγάλῳ Μαξίμῳ ῥη-
 θὲν εὑρισκε, δευτέρως δὲ καὶ παρὰ τῷ θεολογικωτάτῳ Λαμα-
 σκηῶ, ἐφ' οἷς καὶ τὸν μέγαν Τυράσιον σὺν ἐβδόμῃ πάσῃ συνό—15
 δῳ, ἐπὶ ὁμολογίᾳ τῆς πίστεως πρὸς τοὺς ἀνατολικοὺς πατριάρ-
D χας, ἀριδῆλως κατενόη θεολογοῦντας. εὐρῶν γοῦν τὸν τοῦ
 Μαρωνείας Νικήταν καὶ χαρτοφύλακα, ὕστερον δὲ καὶ Θεσσα-
 λονίκης πρόεδρον, καὶ ἐπὶ τούτῳ καὶ τὸν Βλεμμίδην Νικηφόρον
 γραφαῖς συγχρησαμένους εἰς τὴν ὑπὲρ τῶν Ἰταλῶν ὡς δῆθεν 20
 ἀπολογίαν, καὶ Ὡάτιον αὐτὸν λέγοντα ὡς καὶ Ἀμβροσίος τε καὶ
 Ἀγούστίνος, καὶ τρίτος Ἱερώνυμος οὕτω μετὰ προσθήκης ἐθιο-

In altiores easque humanis in vias mentibus indagaciones divinitatis, litibus sese imprudens non sane ferendis implicuit. quo de toto eius facto consiliisque ac processu ancipitis coepti tradere hic aliquid distinctius operae pretium existimo, ut intelligatur quibus transfixus accusationibus, non iustis sane causis, reus sit peractus, qui eatenus tantum culpae affinis videri potuit, quod solus, nemine alio ipsi cooperari ad hoc auso, theologiae immensum pelagus exigua cimba humani ingenii transfretare conari non dubitaverit, studio pacis velut quodam velum impulsuro, ut quidem putabat, a puppi vento provehendus in optatum portum, confidensque, quod dicere solebat, posteris certe laudandum suum consilium, si minus id praesens aetas probare voluisset. ergo ille sanctorum scripta attentius perlegens in horum plerisque saepe dici observavit Sanctum Spiritum ex patre per filium profundum, explendescere, praebere, prodire. procedere quin etiam primum affirmari reperit a Sancto Maximo, deinde a summo quoque theologo Damasceno; quibus consentaneae magnum praeterea Tarasium cum universa septima synodo in confessione fidei ad Orientales patriarchas manifeste deprehendit disseruisse. ad haec cum insuper invenisset Maronicensem Nicetam, chartophylacis etiam dignitate insignem ac postea in Thessalonicensem evectum cathedram, itemque post hunc Nicophorum Blemmidam elucubrasse ac vulgasse scripta testimonii firmata scripturarum in defensionem Italarum, ipsumque Photium fateri Ambrosium Augustinum et Hieronymum processionem Sancti Spiritus ex patre

λέγουσιν περὶ τοῦ πνεύματος, ἀλλ' ὡς Ῥωμαῖοι πάντως καὶ οὐκ
 ὡς Γραικοὶ ἔγραφόν τε καὶ ἔλεγον τὴν προσθήκην, τῆς μὲν λό- P 16
 σεως τούτου καὶ ἴαν ὡς ἀσθενοῦς κατεγίνωσκεν, ὥσπερ ἂν ἦν
 ἰκανὸν τὸν αὐτὸν καὶ ἕνα πατέρα νῦν μὲν ὡς Γραικὸν μεγαλύνειν
 5 τῶν δ' ὡς Ῥωμαῖον αἰρέσειως γράφεισθαι, Ἰερώνυμον δὲ καὶ Ἀθ-
 γουστίνου τὸν μὲν ὑπὸ Δαμάσῳ παιδευθέντα καὶ σύγχροτον Βα-
 σιλίου τοῦ πάνυ καὶ μέγαν ἐγνώριζεν, Ἀθγουστίνου δὲ τὸν Ἰπ-
 κῆτος καὶ ἐπὶ τῆς ἑκτῆς συνόδου μακαρίας μνήμης ἤξιωμένον καὶ
 ἐσημοῦμένον, τὸν δὲ τρίτον Ἀμβρόσιον καὶ παρ' ἡμῶν ἐπὶ τῆς
 10 ἑκκλησίας μεγαλυνόμενον. τὸ γοῦν τὸν Φωτίου οὕτω λέγειν περὶ B
 ἐκείνου καὶ ἀποφαίνεσθαι οὐκ ἔκρινε συνειτὸν καὶ ἄλλως δίκαιόν
 τε καὶ ἰσχυρόν, ἐκείνου δὲ ταῖς βίβλοις προσσχόν καὶ τι παθὼν
 ἀνθρώπινον, φιλοτιμησάμενος, εἴ γε καὶ αὐτὸς σφίσι τῆς γνώ-
 μης συνάροετο, εἰ καὶ οὐδεὶς ἄλλος προσαπεδέχετο τὸ ἐχρήμα,
 15 βῆξον παρηρητημένην ἐντεῦθεν οὐκ ἐπαινετὴν δεδιώς, μείσεισι τε
 φιλοπονεώτερον τὰς γραφὰς καὶ τὰ παρεγγεγραμμένα τοῖς λόγοις
 ἐκείνου ῥησιδία ἐξ ὧν λόγων τῶν ἁγίων συνέλεγε. καὶ τῶν C
 μὲν εἴρωσκεν Ἀθανάσιον λέγοντα “ἦν δὲ ἀδύνατον ἐν τῇ τῆς
 τριάδος τάξει τὸ πνεῦμα γινώσκεσθαι μὴ προοδικῶς ὄν ἐκ Θεοῦ
 20 δι' οἴου, ἀλλὰ ποιητικῶς, ὡς λέγουσι”, τῶν δὲ τὸν μέγαν Βα-
 σίλειον “ἀξιόματι μὲν δευτερεύειν τοῦ οἴου τὸ πνεῦμα παραδι-

cum additione ex filio docuisse, caeterum eos patres ut Romanos, non ut Graecos, additionem comprobasse, haec Photii exceptio nihilum quam infirma Vecco visa est. quomodo enim videri possit consentaneum eundem patrem nunc ut Graecum magni facere, mox ut Latinum haereseos accusare? quos autem et quales viros? primum Hieronymum a Damaso creditum, sequentem Basilii magni; deinde Augustinum Hipponensem, a sexta synodo, quae virum illum beatae memoriae praedicat, commendatum; tertium Ambrosium, cuius etiam apud nos acta in ecclesia magnis laudibus efferruntur. ex quibus colligebat nec pudenter nec prudenter nec verisimiliter aut ad persuasionem valide Photium de tantis patribus ita locutum videri debere. horum igitur omnium libris Veccus in manus sumptis acri attentione meditandis quiddam passus est humanitas, indulgens placulum ambizioso cuidam studio aggregandi sese ad sententiam tam celeberrimum auctorum; quam in rena hac aetate nullus alius expedire impetum auderet. ac facile providens, ut tum erant sensus praecoccupatarum alia quadam opinione mentium, famam sibi ex hoc facto secularum auctoris potius pendulique in praecipue quam laudabilis incepti, corrogavit ad sui defensionem testimonia diligentius, et labore magno hinc inde longis sanctorum omnium veterum scriptis inspersas in rem suam sententias congregavit. ac nunc quidem invenit Athanasium dicentem “fieri autem non poterat in trinitatis ordine cognosci spiritum, non progressive existentem ex deo per filium, sed efficienter aut productive, ut loquuntur,” nunc magnum Basilium “posteriorem quidem origine filio spiritum tradit videli-

θωσιν ἴσως ὁ τῆς ἀληθείας λόγος." τὴν δὲ κατασκευὴν τῆς προ-
 κήσεως, ἐν πολλαῖς μὲν τῶν βίβλων κειμένην καὶ ταύτην, ἐν δὲ
 γ' ἐνταῦθα παρηρησμένην εὗρισκεν. ἑτέρωθεν τὸν Νύσσης Γρηγό-
 D ριον οὕτω πως διαιροῦντα τὰς περὶ Θεοῦ δόξας ὡς τὸ μὲν αἰτίον
 πιστεύειν τὸ δὲ ἐκ τοῦ αἰτίου, καὶ ἐξ αἰτίας ὄντος πάλιν ἄλλην 5
 διαφορὰν ἐννοοῦμεν· τὸ μὲν γὰρ προσεχῶς ἐκ τοῦ πρώτου, τὸ
 δὲ διὰ τοῦ προσεχῶς ἐκ τοῦ πρώτου. καὶ αὐθις ἐν τῷ τέλει τοῦ
 τῶν Ἀντιρρητικῶν πρώτου "δευτερεύει μὲν ὁ υἱὸς τοῦ πατρὸς
 αἰτίου, δευτερεύει δὲ καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ υἱοῦ κατὰ τὸν τῆς αἰ-
 τίας λόγον." ἀλλαχοῦ δὲ τὸν μέγαν Κύριλλον λέγοντα "τὸ ἐκ 10
 ἀμφοῖν οὐσιωδῶς ὑπάρχον, τουτέστιν ἐκ πατρὸς δι' υἱοῦ", καὶ
 αὐθις στόμα μὲν τοῦ πατρὸς λέγοντα τὸν υἱόν, θεολογοῦντα δὲ
 E περὶ τοῦ πνεύματος "καθάπερ διὰ στόματος τὴν ἰδίαν ἡμῖν
 ἐποσημαῖον ὑπαρξίν." Ἐπιφάνιον δὲ καὶ ἐν πολλοῖς καὶ πολλά-
 κισ τὰ αὐτὰ λέγοντα κατελύμβανεν. ἔδοξεν οὖν ἐκείνῳ ταυτὰ τε 15
 καὶ πλείω συνάγειν καὶ λογογραφεῖν τὴν τῶν πατέρων θεολογίαν,
 ὡς ᾤετο. καὶ τὸ ἀτηρόν μὲν τῆς κατηγορίας τῶν Ἰταλῶν, ὃ δὴ
 P 17 καὶ τοῖς κοινωνοῦσι διὰ τῆς ἀναφορᾶς τοῦ ὀνόματος προσετρι-
 βητο, ἐξιᾶσθαι τέως κατὰ τὸ δυνατόν καὶ θεραπεύειν ἠβούλετο·
 δεδιὼς δ' αὐθις καὶ τὰς κατηγορίας τῆς τόλμης, ταῖς ἀληθείαις 20
 ἄρκους προανειτάτετο τοὺς φρικώδεις ἢ μὴν μὴ ὡς δὴθεν κατα-

β. post παρηρησμένην P iterum καὶ ταύτην.

est vera doctrina." rationem porro affirmationis qua filius patre, Spiritus Sanctus utroque origine posterior dicitur, in quibusdam quidem libris disertim expressam, in aliis omissam aut oblique tantum insinuatam reperit. alibi Nyssenum invenit in hunc modum distincte tradentem tenendas de deo sententias, ut credatur in eo aliud causa, aliud ex causa. tam eius quod ex causa existat aliam differentiam intelligimus, ut aliud sit citra medium ex primo, aliud per id quod citra medium ex primo est. et rursus in fine primi Antirrheticorum "secundus a patre filius quod ex eo ut causa sit. secundus item a filio spiritus iuxta causae rationem." alias vero magnum Cyrillum dicentem de spiritu existere ipsum ex ambobus substantialiter, hoc est ex patre et filio. et rursus os quidem patris appellentem filium, divinitatem vero Spiritus ita declarantem ut per os suam is nobis existentiam indicet. Epiphanium quoque deprehendit et multis in libris et saepe in unoquoque eadem affirmantem, visum igitur Vecco haec et plura colligere, complectique ac disserere scriptis commentariis theologiam patrum, ut putabat. quo duram nimirum illam accusationem Italorum, quae et in Graecos propter admixtam nominis papae inter sacra mentionem cum iis communicantes contagione quadam propagabatur, emolliret aut purgaret prout poterat. rursus metuens ne audaciae accusaretur, suis illis de vera doctrina dissertationibus addebat horrenda iuramenta, quibus studebat persuadere se nequaquam haec alle-

γεώσκων τῶν ἡμετέρων ἢ ἐγκαλεῖν ἑλληρέως, κακίους προσκί-
 σθαι ὡς κρείττους λέγουσιν, ἢ τι τοιοῦτον καὶ ἐννοεῖν γρά-
 φοντα, ἀλλ' ἵνα τῶς καὶ μόνον τὸ ἐγκλημα θεραπεύοιτο, οὐ
 τῶν Ἰταλῶν, οὐ μὲνον (ἐκίνοις γάρ, κἂν ἐπὶ πᾶσιν ἀφιῶνται B
 5 τῶν ἐγκλημάτων, ἀλλ' οὐν τῷ τολμῆσαι προσθεῖναι τῷ συμ-
 βόλῳ τὴν λέξιν ἐγκλημα κείσθαι τὸ μέγιστον), ἀλλὰ τῶν κοινο-
 τούτων ἐκείνοις εἰρήνης τρόπον καὶ παλαιᾶς καταστάσεως ἕνεκα.
 ἀντιπεξήγγε δὲ καὶ τὴν ἐπὶ τοῦ μονογενοῦς ἕκ εἰς τὴν διὰ κατὰ τὴν
 τῶν προθέσεων ἀντιπαράωρησιν, ὅπου ἂν καὶ ἐν τοῖς περὶ τοῦ
 D οὐνοῦ τόποις εὐρίσκηται. οὕτω γάρ φησι διδάσκων καὶ τὴν ἱερὰν
 ἀποθήκην, βιβλίον οὖσαν ἐγκρινομένην ταῖς γενήσιν τῆς ἐκκλη- C
 σιας. τοῦτο δ' ἐποίησε τὴν τῶν Ἰταλῶν προσθήκην τοῖς ἡμετέ-
 ροις βουλόμενος ἐξισοῦν. καὶ τέλος ἡ κορωνὶς τῆς τόλμης, ὅτι
 εὐρίσκων μὲν καὶ τὸν θεολογικώτατον Δαμασκηνὸν ἐν τρισκαίδε-
 15 κάτῳ τῶν θεολογικῶν αὐτοῦ κεφαλαίων λέγοντα “καὶ διὰ λόγον
 προβολῆς ἐκφαντορικοῦ πνεύματος,” ἐκλαμβανόμενος δὲ τὸ
 προβολῆς εἰς τὸ αἴτιος (μηδὲ γὰρ εἶναι τὴν λέξιν ἐπ' ἄλλου ση-
 μαινόμενον λαμβάνεσθαι) καὶ διὰ λόγου αἴτιον τὸν πατέρα λέ- D

9. ἀντιπαράωρησις P.

gare, ut aut damnaret nostros aut defectus argueret, neque quo Latinis
 tanquam melius loquentibus, spreto suis, se adlingeret; quorum nihil ne
 prima quidem cogitatione tenus sibi venisse in mentem scribenti dolorabat,
 solum voluisse purgare crimen, non illud proprium Latinorum quo ipsos
 attentanda additione ad symbolum prolapsos fatebatur, gravissime pec-
 cando contra disciplinam, non tamen a fide aberrando, sed crimen hæ-
 reseos, quod si haerere in Latinis putaretur, haud dubie in Graecos
 quoque cum his communicantes redundaret. consuluisse igitur se suis
 Graecis opera illa, et de his bene meritum, utique cum sic ostenderit
 nihil eos nefarium egisse, quando propter pacis bonum et veterem rerum
 ecclesiae statum reducendum consenserant in communionem cum his usur-
 pandam, quos puros ab omni haereseos macula esse constaret. porro æ-
 quivalentiam inter sese ac promiscuam notionem praepositionum ἐκ ex et
 διὰ per maximo opere adstruxit, contendens persuadere, quoties eae tra-
 dendae filii aeterni theologia usurparentur, sic omnino intelligendas tam-
 quam unum idemque ambas significarent, idque diserte doceri aiebat in
 opere cui sacra hibliotheca sive sacrum armamentarium nomen est, qui
 liber inter authenticos et sanam ecclesiae doctrinam recte declarantes
 censeri solet. id ille faciebat quo Italorum additionem nostris tolerabi-
 liorem minusque invidiosam redderet, denique, quod ei culmen audaciae
 fait, cum invenisset summum theologum Damascenum in tertio decimo
 theologorum suorum capitum dicentem de patre “et per verbum προ-
 βολῆς productor enuntiatorii spiritus,” intelligens in voce προβολῆς
 vim principii et causae, quin contendens id vocabulum in alio significato
 sumi non posse, sicque affirmans patrem per verbum principium sive

ρων τοῦ πνεύματος, χάραν αἰτίας δεδώκει καὶ οὐ παροπτέας, οὐδέ γε μὴν τῆς τυχοῦσης, συνδοξάζειν αἴτιον τὸν υἰὸν ἐπὶ τῇ ἐκ πατρὸς αἰτία τοῦ πνεύματος. καίτοι γε τὰ μέτριά γε τοῖς λόγοις αὐτοῦ προσαρχόμενος, ὅτε τις καὶ ἀντεπήγεν αὐτῷ τὴν αἰτίαν, ὡς πολλῶν ἐπὶ Θεοῦ λεγομένων καὶ δὴ καὶ κακίας ἐπιφερόντων ἔμφρασιν τὰ μὲν λεγόμενα ὡς ἀγίων ῥήματα προσείμεθα, τὸ δ' ὑπεμφαίνον οὐ προσδεχόμεθα, "λέγετέ" φησιν, "ὡ οὔτοι, Θεὸς τέλειος ὁ πατήρ, καὶ Θεὸς τέλειος ὁ υἱός, καὶ Θεὸς τέλειος Ἐ ὁ παράκλητος. ἄρ' οὖν διὰ τὸ τρεῖς Θεοὺς ὑπεμφαίνεσθαι καταρρυπαροῦμεν τὴν Θεολογίαν;" τέως εἰς ἀποφυγὴν τοῦ ἐγκλήματος καὶ τρισὶ κεφαλαίοις τὸν ἐπὶ τῇ τῆς ὀρθοδοξίας ἡμέρα ἀναγινωσκόμενον ὄρον ἐπ' ἐκκλησίας ἐπηύξανε προστιθείς, ποιοῦμενος ὑπ' ἀνάθεμα τρίτον τὸν ἥτοι δοξάζοντα ἢ αἴτιον ἢ μετὰ τοῦ πατρὸς συναίτιον τὸν υἰὸν τοῦ πνεύματος, ἢ συγκαίνωνεῖν ἐν γνώσει καταδεχόμενον τοῖς οὕτω λέγουσι καὶ δοξάζουσι. ταῦτα 15 ἔλεγε, ταῦτ' ἔγραφεν. "εἰ δ' ἀνήκει τι", φησί, "τῇ διὰ εἰς

causam spiritus esse, locum accusationi sui dedit haud sane contemnendae, cum non levis nec vulgaris error videatur, praeter vim principii et causae quae in patre a cunctis agnoscitur respectu spiritus, etiam filio attribueri rationem principii et causae erga spiritum eundem. nec ille non sentiebat invidiam dicti, quam ut emolliret, moderationis quandam speciem inserebat ac velut ad flexum commodum inarticulabat disputationi alioqui rigidiusculae, occurrendo ultro ingenio lectoris, ex allegatis patrum sententiis, ut pronum erat, collecturi falsam re vera et veteri ecclesiae doctrinae contrariam esse Graecorum hodie vigentem opinionem, qua Sanctus Spiritus ex patre dumtaxat ab iis agnoscitur procedens, cum ratio principii et causae, respectu spiritus attributa per sanctos ipsorum patres etiam filio, ex ipso quoque procedere ipsum iuxta Latinorum mentem demonstrare videatur. contra hoc enim ille praescribebat multa de deo necessario affirmari, sic irrefragabili auctoritate subigente, ex quibus mala de ipso et neutiquam admittenda clare consequi appareat; quam ideo consecutionem orthodoxi non admittunt, cum antecedentia, ex quibus inferunt, recipiant. igitur et nos, Veccus aiebat, hic quoque patrum disertia testimonia recipimus: sed quod ex his apparet consequi, non recipimus. instabatque argumento e Graecis ducto ipsis, an non, inquiens, vos quoque et dicitis et recte dici fatemini patrem esse perfectum deum, perfectum item deum esse filium, demique paracletum perfectum et ipsam deum esse? utrum igitur quia inde tres esse deos videtur inferri, falso isto et respuendo corollario theologiam inquinabimus? haec ille, quae ad subterfugium criminis astute ipsum praeparare sibi palam erat, perfectum etiam ad finem decretum de fide legi solitum in ecclesia die quae vocatur orthodoxiae, tribus auxit capitalis, ei adiungens triplex anathema, in eum qui ut dogma fidei assereret filium esse causam spiritus, qui diceret filium esse cum patre concausam spiritus, postremo qui sciens communicaret nec adiungi renneret quibusvis ita loquentibus et credentibus. haec dicebat, haec scribebat, illud quoque addens: si quis inesse contenderit praepositioni *δισί* per notionem causae, audax id dicta

τὸν τῆς αἰτίας λόγον, τοῦτο τόλμημα μὲν λέγειν ἢ ἰννοεῖν, εἰ δέ P 18
τις τολμήσῃ, τὸ ἐκ τοῦ λόγου μὲν ἐραὶ ἱμφαινόμενον, αἰτίαν δὲ
πάντως ἀποιέσται τοῦ τολμήματος.”

Ταῦτα κατὰ τὸν Βέκκον ταῖς ἀληθείαις, καὶ πλεον οὐδέν.
5 δὲ δὴ καὶ ἡμεῖς ἐξεπίτηδες τὰ τῆς ἱστορίας κατὰ λεπτόν ἐπλατύ-
ναμεν, ἐν ᾗ ὅπλον ἔπαις καὶ ἐφ' οἷαις αἰτίαις ὄσον οὐκ ἤδη ἢ
ἐκκλησία πᾶσα τοῦ κακοῦ παραπολάσειν ἡμελλε. σῶφρον ἦν οὖν
καὶ ἐμὴν γνώμην μηδὲν περὶ τούτων κινεῖσθαι. ἀλλ' ὅμως τέως B
καὶ εἰ ἐκείνον ἐπατρύοντις αἰτίαι· βουλόμενος γὰρ τοῖς αἰτω-
10 μέτοις ἀπολογεῖσθαι καὶ ἔγκλημα φεύγειν αἰρέσειως ἔλαθεν αἰρέσει
ὄξιας δικαίως περιπαρεῖς.

Ἐκεῖνοι μὲν οὖν ἐν εἶχον κατὰ σκοπὸν, τὸ καθυποκλίνας
τὸν Ἰωάννην τῷ Ἰωσήφ, καὶ παρ' ἐκείνου κείθειν ζητεῖν συ-
γνώμην οἷς ἐτι ζῶντος ἐκείνου ἐπιβῆναι τοῦ θρόνου τολμήσει,
15 καὶ τὰ τῆς εἰρήνης μὴ καταδεχομένου, ὡς καὶ ἀποχωρεῖν διὰ ταύ- C
την, ἐκείνος μὴ ἐτι γε μένον τὴν πατριαρχίαν καταδέχαστο, ἀλλὰ
καὶ γραφαῖς κειρώτο δεικνύουσι τὴν πρᾶξιν ἀνεπιτήμητον. ἔθεν
καὶ ὁσημέραι σύνοδον μὲν ἐντελεῖ καθίστων, (10) κρότοις δὲ
σχητοῖς τῶν τῆς ἐκκλησίας κωδώνων ἐγγυλαδας ξυμποροῦντες καὶ
20 πλῆθη, εἴ ποῦ τις ὡς ἡσέβησαν κείδοι, παρὰ κινήσειοντα τὰς

coGITATIONE fuerit; et quisquis id ausit, affirmabit is sane quod ex pe-
trum testimoniis videtur consequi: caeterum idem temeritatis omnino ac-
censuram non potnam foret.

Haec plane sunt quae Voccus circa hoc negotium scripsit dixit ges-
sit, et nihil his plus; quae data opera studio minutatim ac paulo latius
historiae commendare, ut sit manifestum quomodo et quibus ex causis in
extremum casus periculum magni mali subeundi venerit. temperantius
autem Voccus, mea quidem sententia, fecisset, si nihil circa hoc mo-
visset. tamen eius culpa magna parte sustinet, qui hoc illi faciendi
vehementem impulsu et quaedam quasi necessitatem imposuerunt. ac-
currans quippe is ad iustam defensionem Latinorum contra eos a quibus
immerito haereticos damnabantur, induit se non advertens et studio cla-
tus in iustas suspiciones eius labis qua purgare satagebat alios, visus in
haeresim impingere.

Atque in praesens quidem, qui res istas gubernabant, unum hoc spe-
ciabant, ut Iohannem Iosepho subdicerent volentem, persuadendo illi ut ab
hoc veniam supplicis peteret, quod ipso adhuc vivente thronum conscen-
dere ausus esset, et quod cum videret Iosephum adeo ab ecclesiarum
pace abhorreere ut, ne illam prebaret, cedere patriarchatu mallet, tamen
ipae vacuum eius successu patriarchale solium non modo non dubitaverit
oblatum admittere, sed etiam libris editis conatus fuerit evincere nihil in
ea pace reprehensibile fuisse. haec ut ab eo extorquerent, synodum ple-
nam quam primum studuerunt cogere. (10) pulsibus ergo crebris aeris
ecclesiae campani turbam simul advenarum sibi faventem, urbanum simul
populum magno numero convocarunt. congregandae multitudinis haec fa-

P 19 ὁρμᾶς καθ' ὧν ἄρα τοῦ ὁρθοῦ παρακινήσαντων σφᾶς ὑποπτέ-
 σιαν, καὶ μάλα θερμῶς ἤξιον τὸν Ἰωάννην καταπέμπεσθαι
 κριθησόμενον. συχνῶν γοῦν διαμνησμάτων πρὸς ἐκείνον γινω-
 μένων ἐφ' ᾧ παραγίνοιτο λόγον δώσωσιν τῶν γεγραμμένων, καὶ
 μάλ' ἐκείνων ἐπιδεικνυμένων τοῖς πλήθεσιν, ἐκείνος τὸ ἄλογον 5
 τῆς ὁρμῆς τῶν πολλῶν δεδιῶς ἐπὶ πολὺ τε ἄκνει καὶ ἀνεβάλλετο
 τὴν ὡς ἐκείνους ἄφιξιν· δῆλην γὰρ εἶναι τὴν παρακινδύνευσιν,
 εἰ πλήθος ἀσιβῆσαι πεισθίη, ὥστε μὴ μένειν ἐπὶ τοῦ καθεστῆ-
B νότος τρόπου ἀλλ' ὄλαις ὁρμαῖς ἐπὶ τὸν αἴτιον τρέπεσθαι. ἀλλ' ὁ
 μέγας λογοθέτης ἐμβριδέστερον τὴν τοῦ πλήθους παρακίνησιν 10
 καταστείλας, ὡς εἰς αὐτὸν βασιλεῖα τοῦ ἐπ' ἐκείνον ἀτυκῆσον-
 τος δόξοντος ἀμαρτεῖν, καὶ οἱ δηλώσας τὴν ἐντρέψισιν ἀσφαλῆ,
 οὕτω πείθει παραγενέσθαι. καὶ δὴ τὸν ἔσχατον τόπον ἐλθόντι
 δόντες ἐκείθιν ἄπολογεῖσθαι καθήμενον κατηνάγκαζον. ἐκείνος
 δὲ πάντα μᾶλλον εἰδὼς ἀπολογίας καιρὸν ἢ ἐκείνον, τὴν τοῦ γρά- 15
C φειν αἰτίαν ἐπὶ καιροῖς ἐτίθει, οὓς οὐκ εἶναι τότε διωμολόγει,

etiosa erat causa. sperabant ipso apparatu synodi, quae cogi ferebatur
 ad emendanda quae perperam acta fuerant in conventione cum Latinis,
 intellecturos homines e vulgo se deceptos ab auctoribus conventionis
 in impietatem fuisse prolapsos, quam nunc expiari oporteret. inde autem
 confidebant exarsuros eos et in seditionem concitandos adversus Veccum,
 quem eius rei totius praecipuum artificem suspicarentur. quare illum huic
 invidiae obiecturi, ardentur petebant citari rite ac iuberi se sistere indi-
 candum a synodo. crebris igitur viatorum missationibus Veccus compe-
 rere coram congregatis patribus iussus est ad reddendam rationem eorum.
 quae scripserat; idque dum fieret, interim qui haec curabant, scripta illa
 Vecci ut errorum et fraudum plena invidiosissime apud populum traduce-
 bant, magnopere ostentantes exaggerantesque perniciem illorum. id Vec-
 cus non ignorans cunctabatur obtemperare vocantibus, morasque innectebat
 longas suo in vadimonium occurrui, non iaverisimiliter allegans mani-
 festum esse periculum, ne populus persuasus gravi se implicatum malo
 piaculoque subiectum per pacem cum Latinis initam, furiose in eius pacis
 auctorem erumperet, cum is primum in conspectum esset datus. itaque
 cum non ignoraret arte adversariorum totam eius negotii culpam in se
 conferri, haud sibi videri tutum proficisci quo vocaretur, discernendo uti-
 que a multitudine, cui qui se vellent perditum sinistris ante sparsis ru-
 moribus persuaserant penes se unum residere causam mali omnis. haec
 fure causari eum magnus logotheta intelligens, acri nec inutili opera in-
 cubuit ad seditionem comprimendam populi metu huic admoto ab impera-
 tore, quem, si qua vis fieret, offendendum graviter et severe animad-
 versurum in violentiae compertos denunciavit. sic sedato plebis impetu,
 Veccum aggreditur, demonstrans non esse iam quod causaretur ullam in
 seditione formidinem. nec ille abnuat venire. cui comparanti ultimus in
 synodo locus datus est; indeque ut causam ille sedens diceret, seseque
 purgaret ab obiectis circa scripta sua vehementer instabant. at Veccus
 aliud potius quodvis, quam quod tunc erat, talia purgandi tempus esse
 sciens, respondebat causas quibus defendi suum scribendi consilium pos-

καὶ πράγμασι ζητοῦσι καὶ ταῦτα, ἄλλως ἢ ὡς τὸ παρὸν ἔχουσι, ὃν μετακινήθεντων ἀνάγκη εἶναι καὶ τὰ γραφόμενα προσεργεῖν. αἰτίας γὰρ εἶναι τὰς ἀναγκαίας, δι' ἧς καὶ γεγράφησαν, μηδεὶς αὐτόθεν ὀρμήσαντος. τὸ γοῦν κινεῖν λόγους τῶν πραγμάτων ἐκείνων ἐφ' οἷς ἐλέχθησαν, ὥσπερ τοῖς ἐρωτώσιν ἔχειν τὸ παρακαίρειον, οὕτω τοῖς ἀπολογουμένοις τὸ μάταιον. ἀναγκαῖον δ' εἶναι καὶ μόνον τὴν σύνοδον ἀποφαίνεσθαι εἰ ὅν εἰς ἀρχιερωσύνην προσκαλέσαντο μήτε μὴν εἰδῶτα μήτε μὴν ἄξιοῦντι, ἀργήσαντα τίως λυθέντων ἐκείνων καὶ τοῦ γνησίου ἀνακληθέντος ποιμένου, D
 10 ἄξιόν ἐστι, καὶ αὐτοὶ κρίνουσι, τὴν τιμὴν καὶ ἔτι ἐκείνον κατέχω ἢ ἔσχειν ἀρχῆθεν ψηφίζομένων καὶ προσκαλούντων αὐτῶν. τὸ δ' ἦν ἄρα εἰπόντος ἐκείνου τοῖς πολλοῖς ἦλος κατὰ καρδίαν, καὶ “ποῦ γε ἄρα” φασὶν “ἀρχιερατεύσεις γνησίου τίως παρόντος ἀρχιερέως, ἀνῆρ καὶ λίβελλον ἐπὶ πίστει δίκαιος ἐκτιθῆσθαι
 15 καὶ πληροφορεῖν ἐξ ἀνάγκης τὸ ὄρθον τοῦ σεβάσματος;” οἱ μὲν οὖν οὕτω παρακρουσάμενοι τὴν ἀξίωσιν ἐμβριθῶς, εὐμενῶς ἄλλως λαβόντες αὐτόν, ἄγουσι παρὰ τὸν Ἰωσήφ καὶ μετανοή ἐξι-

3. ἡγάγησαν?

11. αὐτόν P.

set, ei fuisse temporis affixas quod nunc praeteritisse fatebatur. scire esse, qua tempestate illa scripisset quae modo in crimen vocabantur, exegisse a se tunc praesentem rerum statum ut talia scriberet. inique secum agi si post conversionem rerum tantam praestare nunc cogatur ea recta esse, quae cum suam ab opportunitate rectitudinem ducerent, mutatione quae incidit temporum suam quasi defensionem amiserunt. omitantur ergo crimen modo intempestivum, aut in tempus differatur eius quod nuper extitit simile. res quae tunc gerebantur imposuisse sibi necessitatem scribendi quae scripsit, nemine alio ad id agendum occurrente quod publice intererat ab aliquo fieri. vocare autem in examen sermones bene in tempore prolatos, remotis iam circumstantiis quibus illorum opportunitas palam monstrabatur, ut in rationem exigentibus inquisitionem habet intempestivam, sic respondentibus conditionem iniungit iniquissimam, causae talis dicendae cuius omnis defendendae conatus vanus ac stultus merito existimetur. illud solum decidere oportere patres synodi praesentis, an non eam quem nec cogitantem nec volentem ad patriarchatum ipsi vocaverunt, modo redactum in ordinem per illos, et priore in proprium thronum revocato pastore, aequum sit, ipsis iudicantibus, retinere etiamnum honorem quem illorum antea eligentium et ad patriarchatum vocantium suffragiis acceperat. haec postrema praesertim Vecci propositio plerorumque cordibus infixit spiculum; audiebanturque indignantium voces: “tu scilicet patriarchatas honore gaudebis, praesente iam legitimo patriarcha? tu, inquam, suspectus haereseos, a quo ante scripto edita fidei professio exigatur, cuique multis argumentis opus sit ad persuadendum te recte ac catholicos sentire?” sic illi repulsa irant et sistere se ceram Iosepho vellet. quo ipso adducto, et persuaso

λεισθαι ὡς δῆθεν δυσμετανοητα πείθουσιν, εἶτα καὶ λίβελλον ἐκτιθέντες εἰς ὁμολογίαν μὲν τοῦ ὁρθοῦ ἀποβολὴν δὲ τῶν εἴ τι καὶ παρεξέλεχθη, καὶ αὐτῆς δὴ τέλος τῆς ἱερωσύνης παραίτησιν, ὑπογράφειν διδοῦσι, καὶ οὕτω τὰ εἰκότα φιλοφρονησάμενοι ἀπο-
 P 20 πείμπουσιν. ὅπερ μαθῶν ὕστερον Ἰωσήφ τὴν ἐπὶ τῇ παραίτησει βίαν ὁρθοσεβούντος ὡς οὐ κανονικὴν ἄδικον ἔκρινεν. (11) ὀλίγον τὸ μεταξὺ, καὶ βασιλέα πείθουσιν εἰς Προῦσαν περιορίζειν ᾧ τέως καὶ διελύοντο. ἀλλ' ὁ βασιλεὺς τάξας αὐτῷ καὶ τὸ σιτηρέσιον αὐταρκες, ἐκείνον μὲν τοῖς ἀπάξουσιν ἐπὶ Προῦσης ἐκδίδωσιν, αὐτοῖς δ' ἐχρητο τῶν ἄλλων ἐνευκαιρήσας, εἴ τι ἄρα προ- 10
 B πλήρου τῶν ἀναγκαίων ὑπομνησκόντων. ἐβεβαίω δὲ καὶ τὰς γνώμας λεγόντων καὶ προθέσει καρδίας καὶ γράμμασιν, ὧν τὸ μείζον καὶ πρῶτον μὴ ἂν ποτ' εὐφήμου μνήμης, μὴ ψαλμωδίας, μὴ ταφῆς ἀξιοῦσθαι τὸν ἀποιχόμενον. 15

Οἱ μὲν οὖν οὕτω ταῦτα, βασιλεὺς δ' ολόμενος πραγμάτων ἀπαλλαγῆναι τὸ πᾶν κατορθοῦν ἐνόμισε. τὸ δ' ἄρα ἦν ὄνειρος.
 P 21 (12) οἱ γὰρ Ἀρσενιῦται ἀδείας κἀκείνοι λαβόμενοι πείθοντος

dellnre sibi offensum supplicii significatione poenitentiae, deinde ipsi compositum libellum, quo professio rectae fidei continebatur cum amolitione suspicionum si quae in contrarium extarent, quibus ad extremum annoctebant abdicationem sacerdotii, Voces ut subscriberet dederunt; atque ita verbis officiisque paulo benignioribus commodiuscule tractatum dimiserunt. quod cum postea Iosephus cognovisset, vim illatam homini orthodoxo ut dignitatem abdicaret, uti minime regulis patrum conformem, iniustam fuisse iudicavit. (11) non ita multo post eidem imperatori persuadent ut Vocem, a quo tamen sibi satisfactum prae se tulerant, Prusam exulatam mitteret. destinavit igitur imperator qui eum illuc abducerent, assignatis ibi ei pensionibus ad victum sufficientem. porro istis qui nomine Iosephi ecclesiam curabant, familiariter ad caetera quoque se indulgebat imperator, admittens quoties vellent, audiendisque illis et expediendo quodcumque poscerent perlibenter vacans, quis et cum quidvis pro quolibet intercederent aut peterent, prompte annuens, multaque ex usu praesenti faciens, prout illi fieri omnino debere suggestissent. confirmabat autem sententias horum sibi loquentium cum prompta significatione benevoli assensus, tum ubi res posceret, literis et diplomatibus ad earum sancendum effectum datis. istorum hisce concessorum a principe hoc maximum et primum fuit, quod iis suadentibus vetuit ne signo ullo honorificae memoriae nec iustis funebribus cantu psalmodum rite celebratis, immo ne sepultura quidem ecclesiastica pater eius Augustus nuper defunctus dignaretur.

Et haec illi quidem sic egerunt. imperator autem propensa ista ad eorum nutus omnes facilitate obsequendi, defunctum se turbis et magnam in posterum, cunctis compositis, se sibi tranquillitatem cofecisse arbitrabatur; id quod vanum somnium sibi faventis animi fuit. (12) Arseniani quippe, ex mutatione et ipsi temporum fiducia arrepta suas res

τοῦ καιροῦ, καὶ παταχόμεν θιαξαναδόντες τῶν φωλιῶν, τοῦ βασιλέως ἀνίετος ὡς κἀκείνους εἰς εἰρήνην ἄγειν ἐπιβλόντες, ἐπέ-
 τρεχον τοὺς πολλοὺς, καὶ μᾶλλον θαρροῦντες ἐπ' Ἀνδρονίκῳ τῷ
 ἀπὸ Σάρδεων, ὃν ὄσον οὐπω ἤξαστα προσεδίχοντο, εἶναι τε τὸν
 5 Ἰωσήφ ἐπ' ἀφορισμὸν ἐκ τοῦ πατριάρχου Ἀρσενίου διβεβαλόν, καὶ τὴν
 ἐκείνου κωνωνίαν μὴ εἶναι γ' ἐκείνοι ὡς ἄγος ἐξέκλινον, ἀλλὰ καὶ
 πολλοὺς ἔκιδον φεύγειν, ὥστε καὶ ὁσημέραι πλείους Β ἐκείνους
 προσετίθεσθαι, καὶ ὄλων τῶν πρώτων πολλοὺς γίνε-
 σθαι. ἀλλ' ἐφ' ὄσον μὲν ὁ Ἰωσήφ ἀρρώστως ἔχων τοῦ σώματος
 10 τῆς πατριαρχίας ἐπέληπτο, καιρὸν ἤκιστ' εἶχον ἐκείνοι πρὸς βα-
 σιλέα· τὸ γὰρ σφῶν ἀκατάλλακτον οἱ τοῦ Ἰωσήφ ἐκ πλείστου εἰ-
 δότες, καὶ εἶπε ἀπὸ τῶν πατριάρχων τὸν Ἰωσήφ εἶχον, ἐκείνοι
 δὲ εὐδ' ἄξιον Χριστιανικῆς ὀμιλίας ἔκρινον, καὶ διὰ ταῦτα ἀπό-
 15 κεινον τὴν ἑξέτασιν κρινόντες προκατελάμβανον βασιλέα, μαρ-
 τυροῦντες σφίσι τὰ χεῖριστα, καὶ ὡς εὐδ' ἐπ' ἀγαθοῖς αὐτῶ βα-
 σιλεύοντι ἐκείνοι τὴν ἐκκλησίαν σχίζουσι λήγοντες φροντίσιν οὐ
 ταῖς τυχοῦσαις ἐδίδου. ἐπεὶ δ' ἐκραταιοῦτο τῷ πατριάρχῳ ἡ
 νόσος, καὶ ἤδη ἐς ἄπαν ἐκκελυμένος ἦν ὡς καὶ τὸν θάνατον ἀπεκ-
 20 δέχεσθαι, καὶ διὰ ταῦτα καμηγνίσθη τὴν προστυσίαν, καὶ γράμμα

4. ἤξοντα ?

agensi, undique procedentes e latibus (convivente Augusto, qui hoc quaedam limitate addidit ad pacem posse sperabat) multos ambire atque in partes trahere coeperant. columen eius tum factionis erat Andronicus enim episcopus Sardinum, quem superrime appulsum exceperant avide, eo-
 que auctore magnopere freti fideiter affirmabant sebiacere Iosephum anathemati in eum quondam intorto ab Arsenio cum patriarchatum gereret; ipsiusque ea de causa communionem non modo ut piaculum vitabant, sed et non paucis ut ab illa se abstinerent persuadebant. unde multis que-
 tidie ad paucos qui primum apparuerant se aggregantibus, exiguo tempore in numerum ingentem exerevit Arseniana factio. hi tamen quoad Iosephum patriarchatus utcumque possessionem, gravi licet urgente morbo, tenuit, parum apud Augustum valuerunt. nam cum ex longo compertum haberent qui Iosephum sequebantur, irrevocabili Arsenianos in eum instinctos odio, nec superesse viderent conciliationis spem ullam inter partes tam acri discidio commissas, ut quem alia principem sacrorum vene-
 retur, altera ne laica quidem communionem dignandum Iosephum duceret, matere pro sua caetera apud Andronicum auctoritate eum in contrarium praesumerant, gravium Arsenianos accusantes criminum, metumque in-
 tentantes, ne hoc schisma inualescens non ecclesiae modo sed imperio quoque ipsi perniciosissimum ad extremum evaderet; quibus credulas princeps auditis in non vulgarem ab Arsenianis cavendi sollicitudinem contrahebatur. postquam vero intescente se gravibus augmentis patriarchas morbo, adeo ut aeger plane iam defectus viribus et haud dubie mortem expectans patriarchatum abdicaret, cuius abdicationis scriptum rite for-
 matum prodidit, qui eius nomine res gerebant despondere animos et dif-

προΐβαινε παραιτήσιως, ὑποφρέουσι μὲν οἱ τούτου, εἰς πλήθος δὲ ξυστάντες ἐκείνοι, ὡς καὶ τὸν πάνυ θαρραλέον δεδιέναι καὶ τὴν ἐκείνων ὑποποίησιν ἀναγκαίαν ἡγεῖσθαι, λόγου μελλοῦτος D ἀξιοῦσθαι, κεύσαντος ἐπὶ τούτους τοῦ βασιλέως, καὶ πολλῶ τινὶ νικῶνται τὸ πλήθος ταῦς τοῦ Ἰωσήφ. ἔξηρχε μὲν οὖν ἐκείνων 5 ἔνθεν μὲν ὁ Ταρχανειώτης Ἰωάννης καὶ τοῦ βασιλέως ἀντανέμιος (τῆς γὰρ Μάρθας τῶν τριῶν νύκτων ὕστερος ἦν), σὺν ᾧ δὴ καὶ αἱ ἀδελφαὶ τούτου, ἣ τε Θεοδοσία καὶ ἡ Νοστιγγισσα, ἐκείθεν δὲ ὁ προδηλωθεὶς Ἰάκινθος. εἶχον δὲ καὶ τὸν ποτὲ Σάρδεων προηγούμενον, ὃς δὴ καὶ πρὸς βασιλεῖα συγγὰς προσόδους ποιού- 10 μενος — ὁ γὰρ Ἰωάννης καὶ προσγενὴς ὢν, ἀλλ' ὁμῶς ἐπ' ἀκριβείᾳ μεγίστη κατορθῶν τὰ τοῦ ζήλου, ὡς ᾤετο, πλείστα τῶν P 22 περὶ τὸν Ἰάκινθον κατεγίνωσκε καὶ τὰ πολλὰ καὶ αὐτῶν ἀπεσχίζετο. διὰ ταῦτ' ἐκείνος τὰ τῆς παρρησίας σφίσι προωδοποιεῖ, ὡς ἀσφαλὲς εἰς ὃ καὶ λέγοιεν ἔξουσιν. 15

13. Ἐν τοσούτῳ δὲ καὶ μὴνὸς ἐνισταμένου Κρονίου νόσῳ τε καὶ γῆρα τρυχωθεὶς Ἰωσήφ ἐκδημῆι, καὶ ὁ νεκρὸς ἐκείνου τῆ μορῆ τοῦ ἁγίου Βασιλείου εἰς ταφήν δίδεται. ὁ μὲντοι γε βασιλεὺς ἀπαλλαγεὶς ἐκείνου τοὺς Ἀρσενιάτας ὄρημ μεγίστη ἐπιφυῶτο

4. ἀξιοῦνται?

5. τοὺς] οἱ?

fuere cooperunt. quo fidentius sese iam Arseniani ostentantes tanto se numero ferebant, ut terrorem adversariis non parvum incuterent, curaque adderent Augusto necessariam eos ne saevirent delinendi. in eam ergo partem ille incubuit, maiori quam antea honoris significatione Arsenianos tractans; quo brevi effectum ut hi multitudine longe vincerent Iosephi assecletas. capita eminebant huius numerosae turbae ac velut factionis duces hinc quidem Ioannes Tarchaniota consobrinus imperatoris, quippe Marthae, sororis Michaelis eius patris, trium filiorum natu minimus, cum quo et eius sorores Theodosia et Nostongissa, inde autem superius memoratus Hyacinthus. hi uno consensu praecire sibi universis partiebantur antiquum episcopum Sardiæ, qui nomine omnium crebro imperatorem conveniebat, huic libentius partes illas cedente atque adeo pro sua ob consanguinitatem gratia admissionem facilem parante Ioanne, qui exquisita quadam religionis diligentia, zelo, ut putabat, variori obsequens, minus in multis probabat quae Hyacinthus agebat, haud adeo superstitione commotionem alienorum a secta sua vitans quam necesse Tarchaniotae videbatur. unde ab illo et eius sequacibus plerumque secedens conventiculum sibi seorsum habebat proprium, nec tamen se plane palam abscondens, ne robur factionis enervaret, quin pro virili Andronicum Sardiensem adiuvans in his quae in sectae utilitatem ac securitatem universae cum imperatore transigebat.

13. Inter haec, mense Martio inenante, morbo et senio consumptus Iosephus obiit, et eius cadaver in monasterio S. Basilii sepultum est. at Imperator ab eo expeditus impetu maximo incubuit in conatam adiungendorum sibi Arsenianorum. itaque admittens eos in colloquium frequenter

καταλαβέσθαι, και δὴ τὴν πρὸς αὐτὸν ἀντικαὶς πρόσθετον λόγους
 ἐλείπει παντοίως. τὰ γὰρ κατὰ τῶν Ἰωσηφτιῶν κέντρα, και μὴ B
 παρόντων πλήξαντα, οὐλὰς ἐπιποιεῖ και φόβου και ὑπονομίας,
 και παντός γε μᾶλλον διὰ ταῦτα τίως αὐτοῦ γε χάριν τὰ κατὰ
 5 σφᾶς ἀνέκριτε, Πάτροκλος δ' ἰδοῦν Ἰωσήφ, τῷ μὲν φαινομένῳ,
 δίδει τοῦ μὴ σχιωθῆναι τοὺς ἀμφ' ἐκείνου παροραθέντος ἐκείνου,
 ὡς δέ τινες ὑπενόουν, μερμηγῇ τῇ περὶ αὐτοῦ μεγίστῃ, μὴ τὰ
 τῆς στασηφορίας ἐκείνου μωμείοιντο δόξαντος ἀνίρου ὅπως ἐκεί-
 νου και γε φέροντος ἄγος ἀφορισμοῦ. ὅμως πολὺς ἦν τὰς γνώ- C
 μως ἐκείνων ὑποποιούμενος, τοῦτο μὲν φιλοφρονοῦμενος λόγοις,
 τοῦτο δὲ και τοῖς κατὰ σφᾶς ἰδιωθίμοις ἀρχοῦντως δωροῦμενος.
 οἱ δὲ τὰ μὲν τῆς ὑπονομίας τοῦ βασιλέως ὡς εἶχον ἐξεδιράμεινον,
 τὰ δὲ κατ' αὐτοὺς συνιστῶντες ὡς ἐνδίκως και τρόποις θείας
 βουλῆς ἐξημμένοι σχίζονται, πρὸς θεοσημείας ἀπέιδον και τέ- D
 15 ρατα. και δὴ σφίσι γὰρ εἰς προσερχὴν ζητήσασιν, εἴ που μὲν
 τον ἐκ παλαιάτου τὰ τοῖς ἱερῶσιν νομιζόμενα ἠεράκτου ἐκεί,

6. τὸς] αὐτοὺς P.

omni ore tentabat verbis demulcere exaceratos eorum animos metu et
 suspitione, quoniam etsi hostes eorum Iosephitae non vigeant iam nec
 eos infestabant amplius, tamen quae ab illis, dum rerum potirentur, ac-
 ceperant vulnera, cicatrices adhuc teneras et nec dum satis obdurate
 reliquerant. quare in his observandis deliberandoque uti se cum illis ge-
 neret peratante versabatur, sua causa, quippe metuens non quid turba-
 rent, et ad id praeventendum invigilans. Iosephum quod attinet, quam-
 quam, ut a quo nihil iam metueret, non anxie curabat, praesens se ferebat
 tamen studium acta eius et memoriam tuendi, non vero affectu sed in
 speciem, ne sectarios ipsius, si contemnere illum videretur, a se abalie-
 naret. aliam quoque nonnulli simulationis huius causam non inverisimilem
 suspicabatur, ex cura ductam ne, si praevaluisset Arsenianorum opinio,
 Iosephi patriarchatum illegitimum consentium ut intrudat per vim in sedem
 iure non vacantem, et praeterea ob anathema contractum eius dignitatis
 incapacis, inauguratio ipsius Andronici in imperium ab eo facta irrita vi-
 deri posset. verum utcumque praesens se ferens a Iosepho se stare, multam
 aene adhibebat diligentiam in definiendis sibi conciliandis Arsenianorum
 animis, qua blandis eos verbis alloquens, qua large et liberaliter prae-
 bens quibus ad victum indigebant. ponebant et hi vicissim haud segnem
 in hoc operam, ne sinistris ullis de se Augusti suspitionibus gratiae, quam
 benigne ipsis efferebat, periclitari constantiam aut vim diminui continge-
 ret, perseverantes tamen fiducia maxima in affirmanda suae secessionis
 aequitate, quippe in quam causis iustissimis et non dubia divinae indica-
 tione voluntatis sese assererebant fuisse impulsos, exhibentes se quin etiam
 ad id signis humana vi superioribus comprobandum. verum ut praestare
 id possent, necessariam sibi esse causabant aedem sacram non pollutam
 contagione Iosephi, sequaciumque ipsius, qui scilicet templa omnia quae
 tunc Constantinopoli paterent, sacris illegitime attentandis profanave-
 rant, ut iam in nullo eorum casto ac rite propitiari numina posset. assai-

ὡς μηδὲν ἐπιφέρεισθαι τῶν ἐνδοξότερον μετὰ τὸν πατριάρχην προ-
 χθέντων Ἀρσένιον ἄγος, ὡς ᾤοντο, ὃ τῶν ἁγίων πάντων ναδὸς
 ἐδίδοτο, εὐ μὲν μεγέθους καὶ κάλλους ἔχων ἕμα μὲν εἰς ὑποδο-
 P 23 χὴν τῶν ἀρκενομένων ἕμα δὲ καὶ εἰς οὐ μετρίων παραψυχὴν καὶ
 τέψην, ἐκ παλαιοῦ δὲ κεκλεισμένος, ὡς μηδὲ πολλοὺς μεμνη- 5
 σθαι ἦν τί που καὶ ἐτελέσθη ἐν τούτοις τῶν ἱερῶν τελετῶν. ὡς
 γοῦν ἐκαῖσα συναχθέντες ὑπ' ὀπτηρσι πιστοῖς, ὡς μὴ λαθῶν τις
 εἰσοῖο τῶν σφίσι ἀκοιωνήτων, τὰς συνάξεις ἐτέλουν, καὶ συ-
 χνάκις πέμπων ὁ βασιλεὺς τοῦ τὰ κατ' αὐτοὺς ἐν φροντίσι μεγά-
 λαις ἔχειν παρέχε δόκησιν, αὐτοὶ ἐπὶ πλεόν θρασύσαντες πρὸς 10
 τὰ ἐν Χαλκηδόνι πάλαι τελεσθέντα, ὡς ὁ λόγος αἰρεῖ, ἐπὶ τῷ
 B τῆς καλλιπαρθένου καὶ μάρτυρος Ἐδφημίας σώματι ἀνάγουσι τὴν
 ἐνθρόμησιν, καὶ γε καὶ αὐτοὶ ὑπὸ σώματι ἁγίῳ πάλαι κατατε-
 θνεῶτος νεκρῷ τὰ κατ' αὐτοὺς ὡς ἀρεσκείας ἐξημμένα θείως δε-
 κνύειν ἤθελον, καὶ ἕμα τῷ δεῖξαι, ὡς ἠλπίζον, σφίσι προσσχῆν 15
 ἤξιουν τοὺς ἄλλους καὶ πείθεσθαι, κῆν δ' ἐτι λέγοιεν τε καὶ πρέτ-
 τοιεν. πείθεται τούτοις ὁ βασιλεὺς, καὶ σῶμα μὲν τὸ τοῦ Λα-
 μασκηνοῦ καὶ θείου πατρὸς Ἰωάννου αὐτοῖς αἰτήσασι δίδωσιν,

guaretur modo sibi templum, si quod esset, ubi post expulsam Arsenium nemo fuisset operatus sacris: in eo sese confidere impetraturos, re sacra canonice religioseque peragenda, ut deus manifesto miraculo monstraret Arsenii sanctitatem suamque ipsorum innocentiam sectae rectitudinemque actorum, inclinatus Andronicus ad morem illis gerendum templum sanctorum omnium attribuit, satis capax magnae multitudinis magnificoque ornatum, ut in id qui convenirent cum incundo sensu animi consolationeque non modica dare operam religioni possent, at idem (quod praesertim quaerebatur) ex tam longo vacans et clausum tempore, ut pauci viventium recordarentur ullam in eo functionem sacram exerceri se vidisse. ibi ergo cum suos Arseniani conventus, fides ad valvas custodibus appositis, ne quis irrepere eorum cum quibus communicare nefas arbitrabatur, coepissent consorsu ingenti celebrare, affectabat illis demerendis intentas imperator oortos e suis illic frequenter mittere, qui praesto ipsis essent et securitatem quam optarent maximam praestarent, ac sibi esse curae res ipsorum fidem faceret certissimam. inde illi aucti animis polliceri ausi sunt se miraculo eius simili quod olim apud Chalcedonem in corpore sanctae virginis et martyris Euphemiae ostensum fuisse fama ferret, veritatem suae doctrinae iustitiamque sectae probaturos. petebant igitur dari sibi corpus aliquod sancti dudum mortui, certo confidere se aientes demonstraturum per illud deum, quidquid ipsi egissent, se hactenus volente ac iubente factum; quo viso deinde par esset adversarios ipsorum divinae auctoritati cedere, nec iam amplius, sicut ad hanc usque diem fecerant, de innocentia ipsorum sanctitateque dubitare. assensit et his Augustus, sanctique et divini patris Ioannis Damasceni sacrum ad hoc experiendum corpus illi tradidit. quia vero Arseniani iactabant se scripta professionem suae ipsorum fidei iurisque assertionem complectentis ad sancti corporis pedes posituros, postmodum vero eadem scripta e pedibus

ὡς ἂν δὲ μή τι καὶ ἐφθουρηθῆναι ἐπὶ τοῖς προσδουκίμοις τέρα- C
 σιν ἢ μὴν καὶ ἐποπτευθῆναι ἐφθουρηθῆναι, (τόμοις γὰρ ἐπιτεθη-
 σαμένοις τῷ σώματι τὰ καθ' αὐτοὺς ἐπιτρέλαιν ἠβούλοντο) ἐξ
 αὐτῆς βασιλεὺς προστάσει ἐπισκευασθῆναι μὲν ἑτέρων μίξουσα
 5 θήκην, καὶ σῶμα καὶ θήκην αὐτὴν ἐν ἧ τὸ σῶμα χωρήσουσαν,
 οὕτω δὲ ταύτην εἶναι τ' εἶναι ἀσφαλισθῆναι καὶ κλεισὴ καὶ σφρα-
 γίσαι ὡς μηδὲ τὸν ἐντεχρότατον κατὰ Δαίδαλον παραγγεῖναι
 μηδ' ὄπισθεν δύνασθαι. αὐτὸν μὲντοι παραίχεν ἔτοιμον, εἰ προσ-
 λαφθεῖται ταῖς τοῦ ὕψου χερσὶν ὁ τόμος πρὸς ποσὶ ταυτῆς, τὰ γ- D
 ὡρακιμμένα πράττειν ἀναμφιβόλως. ἐν ὄσφ μὲν οὖν ταῦτ' ἐπράτ-
 τειτο, πᾶσι δὲ νησιαῖς καὶ προσονχαῖς παντοδαῖς προτελοῦντο
 καὶ παννυχίαις ἑμνησθῆναι ἰσχυράων, ὁ βασιλεὺς, πᾶν αὐτὸς
 ἐρ' ἑαυτοῦ πᾶν ἄλλον γε ἕπομένησαντος, περὶ ἑαυτοῦ, ὡς ἴδοξεν,
 ἕπουσῆσας, μήπως καὶ ἐπ' αὐτῇ βασιλείᾳ καὶ τῇ περὶ ταύτης
 15 ζήτησις (καὶ ταῦτα γὰρ ἐλέγχετο ζήτην ἐκείτους) ἀμφοσθητῶν
 προαχθεῖν, καὶ γ' ἐπὶ τοῦτ' ἀδοξήσας ἀναλαμβάνει τε τὰς ὁμο-
 λογίας ἐξάλφνης, καὶ κίρκως, ὀσφράκου φασὶ μεταπισθέντος, E
 διακυβέλει τοῦσχυρίσημα, τὸ τῶν πολλῶν καχυποσότητος ἀσαστι-
 λων, εἰπῶν πρὸς αὐτοὺς ὡς εἴπαρ μὴ ἐπιτρέλαιν ἐννοαῖς ἡμετέ-

ad manus sancti divina vi promota reperitum Iri, sollicitus Imperator ne
 frons interveniret in eo quaeptam ac (quod suspicatum prosum erat de
 hominibus ingenti, quae palam extaret, toto in hoc negotio cupiditate
 recantibus) ipsi manu adjuvarent, ut quod studebant divinitus effectum
 appareret, haec eius periculi praecavendi rationem prudenter inlit. praeter
 thesam in qua sancti Damasceni reliquiae servabantur conditas, intra
 quam eius Arseniales deponere chartas oportebat, aliam maiorem parari
 arcam iussit, in quam eandem thesam transferretur scriptis iam in eam mis-
 sis. arcam porro exteriorem latam oculis sigillis clavibus muniri curavit
 ita firmiter, ita contra omnium astutiarum dolos impenetrabiliter, ut ne
 Dardanus quidem, aut si quis iste voraret, fraudem in eo moliri aliam
 attentatove indisciplinatus posset. ingens erat eventus expectatio, Arse-
 nialis iurando, porvigilandi in hymnodia noctibus, cum denique sup-
 plicii ac religionis exquisitissimas genere veti effectum apud superiores ur-
 gentibus, quando imperator vel per sese veritas ocepti ancipitis exitum,
 vel ab aliquo monitus quantae rei aleam inceret, cum manifesto consta-
 ret, si coelesti testimonio Arseniani commendarentur, suam ut ab illegi-
 time et excommunicato patriarcha factam evocationem ad imperium hand
 dubie recandam in controversiam, si non et pro inani ac plane nulla re-
 perendam, revocavit tropide quas decreverat, et misit repente qui rese-
 rari sacrum loculum, explerarique eequid situm scripturas illic depositas
 mutassent, omnino prohiberent; simul Arsenianis renuntiare a se iussit,
 re melius perspecta sibi visum expectari reverenter oportere divina ora-
 cula, dum sua se sponte proferant, non impatienti curiositate praehocentur
 ab irruentibus in aedya exquiri. hoc enim esset a cogitationibus pot-
 tius nostris quam a dei provida sapientia concilium in dubiis incidentibus

- ροις τὰ πρόγματα ἀξιοῖμεν ἀλλὰ τὴν θεῶθεν ζητεῖν συμβουλὴν
(καὶ γὰρ οὕτω καὶ ἄξιον), ἀργεῖν μὲν ἀνάγκη ἐκ παλαιοῦ τὰ ση-
μεῖα, τῆς εὐσεβείας πλατυνθείσης, ἔχιν δὲ τὰς γραφὰς τῶν πα-
τέρων, ἐξ ὧν καὶ χειραγωγούμενους τὰ κατ' ἀρέσκειαν τοῦ θελοῦ
P 24 τελεῖν· τοῦ γὰρ πλοσυλοῦ ζητοῦντος ἕξαναστῆναι τινα καὶ διδά- 5
ξαι τοὺς ἀδελφοὺς, ἔχιν ἐκείνους Μωσῆα καὶ τοὺς προφήτας
λελέχθαι, ὡς αὐτῶν ἱκανῶν ὄντων πεῖθειν τε καὶ διδάσκειν.
οὕτω μὲν οὖν ἐκκρουσθέντων τῆς ἐγχειρήσεως τῶν Ἀρσενιατῶν,
B ὁ βασιλεὺς μᾶλλον τῷ μέρει τοῦ Ἰωσήφ ὡς εὐδυντέρῳ προσκειμέ-
νος οὐδὲ τοὺς Ἀρσενιάτας καθάπαξ ἀπεδοκίμαζε· τὸ γὰρ περὶ 10
ἐκείνους πλήθος παρεῖχε καὶ σφῶν ἐπὶ μᾶλλον φροντίζεν.
14. Τῷ τοι καὶ τὴν μέσσην ἐγνωκῶς βαδίζειν, ὡς μήτ' ἀ-
νιῶν τούτους, κἀκείνους δέχεσθαι τῷ τὰ ζητούμενα παρ' ἐκείνων
συγχωρεῖν γίνεσθαι (τὰ δ' ἦσαν πάντως ἢ τῆς ἐκκλησίας ὡς ἐι-
πεῖν μεταποίησις), ἐλλέγεται μὲν εἰς πατριάρχην τὸν ἐκ Κύπρου 15
Γεώργιον, ἄνδρα λόγοις ἐντραφέντα καὶ σφραγίδα τοῦ πατριάρ-
χου Ἰωσήφ φέροντα, τὸ τοῦ πρωτοαποστολαρίου εἰς ἀνακτόρων
P 25 ἐπιφερόμενον σέμνωμα, κἀν τούτῳ δὲ δόξας Ἰωσήφίτας μὲν ἐκ

petere. dudum esse cum videmus cessasse divinum numen a crebra edi-
tione mirabilium signorum; audivimusque a doctoribus sacris causas plane
idoneas cur expediat talia promiscue non ostendi, vera iam religione per
orbem late diffusa satisque stabilita, cui spargendae ac fundandae talia
olim, quando id conveniebat, fuisse constat utiliter adhibita. sufficiat no-
bis habere scripturas patrum, quibus manuduci ad mores probos et ad
intelligendum quid deo cordi sit a nobis fieri satis erudiri possumus. nam
et diviti scimus illi apud evangelium poscenti ut mortuus aliquis ad vivos
rediens fratres suos admonitum mitteretur, divinitus responsum habere
illos Mosem et prophetas, a quibus admoneri docerique sufficienter vale-
rent. in hunc modum repressis ab incepto audaci Arsenianis, cautior
Andronicus in posterum ut in iustiorem suaeque securitati accommodatio-
nem studiosias propendit Iosephitarum sectam, sic tamen ut Arsenianam
haud prorsus reprobare videretur, quippe quam numero praevalidam haud
quaquam contemnendam in seque temere irritandam merito duceret, acri
semper et anxia in eam sollicitudine intentus.

14. Mediam itaque inter utriusque offensionem factionis ingredi viam
constituit, ita ut neque Arsenianos contristaret et Iosephitas tamen am-
plecteretur, quae si caperent permittens fieri. cupiebant vero illi nihil
minus quam totius, ut verbo dixerim, transformationem ecclesiae. eligit
igitur in patriarcham oriundum e Cypro Georgium, virum doctrinis inu-
tritum, quem commendaret Iosephitis a Iosepho patriarcha benedictio ac-
cepta. quippe illam ad functionem primarii ecclesiasticis palatinae concio-
nis, consueta sacris ritibus tali occasione bene precandi formula palam a
se delegatum, certo characterē suae approbationis ac favoris Iosephitae,
dum viveret, insigniverat; unde hoc promovendo non dubiam inire se a
Iosephi sectariis gratiam sentiebat imperator. qui tamen idem eo deme-

τῆς σφραγίδος ἀποποιούμενος, Ἀρσενιάτας δὲ τῆ μὴ κατὰ τὰ
 διατεταγμένα τῷ Ἰωσήφ ἐπὶ τῇ ἐκκλησίᾳ συγχωρεῖν γίνεσθαι καὶ
 λίαν ἔξουμενεύειν εἰς εὐρήνην ἐπιπέτων, ἀρχιερεῖς μὲν ἐκείνους καὶ
 τὴν παρ' αὐτῶν ἐπὶ τῷ πατριαρχεῦσονται ψῆφον μὴδ' ἕκαστ' εἰς
 5 τοῦτ' βάλλων, ἀψηφίστως δὲ πάλιν ἀνάγειν μὴ εὐπρεπὲς δοκιμά-
 ζων καὶ εὐσχημον. μᾶλλον μὲν ὄν τῇ πρύξῃ καὶ εἰς καιρὸν προ-
 σιγασόμενον, τινὰς τῶν δοκούντων ἐκλεξάμενος, καὶ τούτους
 καθ' ἕνα, ἅμα μὲν αὐτοῖς τὴν βουλήν ἐκονοῦτο, πληροφορῶν
 10 ὡς εἶχε καὶ τὸ σφίσιν ἰσαυθις ἀκινδύνον, ἅμα δὲ καὶ ὡς ψῆφον
 τὴν ἀπ' ἐκείνων ἐκχώρησιν ἐλογίζετο. ἐφ' οἷς καὶ τὴν τοῦ ἀπὸ
 Σάρδεων Ἀθνασίου εἰτ' ὄν Ἀνδρονίκου γνώμην δεξάμενος, ὄν
 δὴ καὶ εἰς πατέρα ἔταπτε γούρων ὁ βασιλεὺς, κἀντεῦθεν τὸ τῆς
 ἀπεντεύξεως τῆς πατριαρχίας ἐκείνου τὰ πολλὰ τεχνιτεύοντος ἐπὶ
 τοῦτοις ἀμάλειν, ὡς καὶ αὐτὸν δὴ τὸν πατριάρχη ὑστερον κα-

4. πατριαρχεῦσονται P.

veri Arsenianus se putabat et praeseres ad assensum in reconciliationem
 sperabat reddere, quod componi res ecclesiasticas iuxta Iosephi decreta
 non sinebat. porro a sic decreta sibi Cypril electione liberis antistitam
 committenda suffragia longissime Andronicus abfuit, ac ne prima quidem
 deliberatione tenus eiusmodi quippe nimium anceps et exitu dubium con-
 silium admisit. aliunde tamen secum reputans evocationem privati hominis
 in patriarchalem thronum, citra qualiacumque ius ad talem electionem
 habentium suffragia tentatam, omni carituram apud populum ratas aucto-
 ritatis specie, ut rei vitium, quam quomedocumque coeptam usum tandem
 ac tempore convalituram consideret, quantum ad impere inchoandem ne-
 cessario videretur, occultaret in principis, quosdam ex electoribus, facilio-
 res videlicet et flexibilioris ad nutum indolis ex caetera vitae consuetu-
 dine speratos fore, singillatim evocatos edecuit quid pararet, omni asse-
 veratione confirmans nihil ipsis damni proprii ex hac, publicis aliisq; rati-
 onibus necessaria, Georgii promotione metuendum. potare Idcirco ma-
 gnopere, sibi ut ad illam commodare ne gravarentur, si minus disertum
 assensum, saltem tacitam conniventiam; ultra enim hanc, et usum in
 praesens et apud se meritum pleni suffragii habituram, aliud se modo
 non quaerere. viderent quantum esset contentus; nec dubitarent nullo
 suo labore, nulla invidia, immortaliter sibi obstringere principem. hac
 arte cum alios ex antistitibus, ne sibi obstarent, adstrinxit, tum in pri-
 mis ex Sardanai olim Andronice nunc taedio suo magno adhuc monachum
 Athanasium, quem non intactum cupiditate patriarchatus, quo se in praesens
 exclusum throno alterius in eum evocatione levius ferret, praesecupa-
 vit astutus princeps gratiasimo ipsi deferendo, scriptis etiam literis,
 titulo spiritualis patriae. erat in eo cum praesens honoris fructus tum
 spes in posterum crescendi; quo utroque delinias ambiciosus animus in-
 quietudinem composuit ad tempus, et machinari nova desinens securitatem
 quam captabat in usum obvium praebuit Augusto; qui ut eadem ansa te-
 neret hominem, ne is priusquam esset rebus commodum furo animadverse
 resiliiret, graviter in simulatione studendi Andronico parstitit, adiuvante
 ipso pro se quoque, postquam est patriarcha creatus, Cyprio, dum se

- C *θυποκλίνων εἰς ἐδλογίαν τὴν παρ' ἐκείνου, οὐ χρεῖα μῦλλον ἢ κολακεία καὶ ὑποποιήσε σφοδρᾶ καὶ ἀφύκτω, τὸ ἱκανὸν ἔχειν καὶ βέβαιον ἐπὶ ταῖς ψήφοις ἐπίστανεν. ἐπὶ δ' ἔδει καὶ τελείσθαι τὰ μὲλλω ὡς εἶθιστο, οἱ δ' ἀρχιερεῖς ὠβελίζοντο (καὶ πῶς γὰρ οὐ; ἔπου γε καὶ εἰς ψήφους μόνας οὐκ ἤξουσιντο), τῶν τινῶ ἐπι- 5 σκόπων Κοζύλης, πεμφθέντι κατὰ χρεῖαν πρεσβείας ἐκ δουτικῶν, καὶ ἀχράντων δόξαντι ἐπὶ τοῖς πραχθεῖσι πάλαι ὡς ξένω μάλα τῶν*
- D *ἡμετέρων, γλυκὺς ἀγκῶν ὃ δὴ λέγεται (τινὲς γάρ, ὡς ἐλέγειο, ἦσαν οἱ καὶ τοῦτον ἐς ἕπαν εἰδότες, τῷ μεγάλῳ κυρίῳ Φιλίππῳ, περὶ οὗ καὶ φθάσαντες ἱστορήκαμεν, καὶ ζῶντι ἱερατικῶς ἐκδου- 10 λεύοντα, καὶ σφαγέντος, ἐπὶ χρυσέου πίνακος προκειμένης τῆς κεφαλῆς, οὕτω δόξαν τῇ συζύγῳ Θεραντζαίῃ, τὰ τῶν ἐπιτελευ- τίων ὕμνων εἰς μνήμην ἐπιτελοῦντα), τὰ τῆς τελετῆς τοῦ πα- τριαρχεύσοντος ἐγγχερίζουσιν· ὃς δὴ καὶ τοῦ αὐτοῦ Κρονίου μη- νὸς παραλαβὼν ἐκείνον εἰσάγει τὴν τοῦ Προδρομοῦ τῆς πέτρης 15*
- E *μονὴν σὺν ὀλλγοῖς τισί, καὶ ναὺν εὐρόντες ἐπ' ἀμπελώνος, ἀργὸν ὡς ἐδόκει κἀκείνων ὄντα, ἐκείσε τὰ εἰκότα τελείας μοναχὸν μὲν ἐκ λαϊκῶν ἀποδείκνυσιν, διάκονον δ' ἐξ ἀναγνώστου χειροτονεῖ. τῆς δ' αὐτῆς ἡμέρας καὶ πατριάρχην ὃ βασιλεὺς ἐκείνον προβαλ-*

inclinare sustinuit usque ad eulogiam ab eo accipiendam, non usa alio quam adulandi, et tanto strictioribus fictae honorificentiae vinculis gloriosum monachum causae ac partibus alligandi. inde porro abunde se factum suffragiorum ad tuto peragendam Cyprii promotionem habere ratus Andronicus, ubi progredi ad maiora ipsamque ordinationem adoriri tempestivum est visum, nullus Orientalium antistitum ad tale ministerium operam probavit (nec erat sane consequens ad eius illos ab Augusto consecrationem adhiberi, quorum ne suffragia quidem ad electionem dignatus fuerat requirere) sed functionem illam detulit episcopo Cosyles ex Occiduis tractibus legationis causa nuper appulso, et quod peregre vixisset in summa disjunctione a rebus nostris, nulla contaminato contagione piculorum, quae ex actis antehac Constantinopoli plerique illic degentium aut contraxerant aut contraxisse putabantur. erat is homo praeterea gratificari quidvis poscentibus facilis, et iuxta tritum adagium, dalcis cubitus, quem videlicet ad quidquid ex usu foret placide sequacem flocteres. nonnullis enim, quibus fuerat anterior eius vita plane perspecta, notum erat magno eum domino Phil'ppo, de quo alias narravimus, et viventis operam sacerdotalem grate atque obnoxie navasse, et ad eius occisi propositum in aureo disco caput, quod sic eius coniugi Phrantzaeae visum esset, sacra funebria, pronuntiandis hymnis, quibus mortuorum memoriam prosequi fas est, rite peregisse. hic igitur commissam sibi designati patriarchae ordinationem auspicaturus, mense Martio susceptum eum introducit cum paucis in monasterium a prodromo et petra nominatum, ubi templo in vinea reperto, in quo et ipso apparebat rem divinam ex longo fieri desisse, in eo consuetis caeremoniis monachum ex laico instituit Cyprium, moxque diaconum e lectore ordinat. eadem porro die eundem imperator declarat patriarcham. hinc iam patriarcha, qui multorum sus-

λευκα. ἐντεῦθεν ἐκείνος ἐκχωρημένος ἔχων διὰ προτροπῶν ἰερε-
 γῶν τὰ οἱ προσήκοντα, τὸν τοῦ Ἀνακίου, ἀνδρὸς εὐλαβοῦς καὶ
 τὰ πολλὰ συντηρημένον καὶ ἐπὶ τοῖς χθῆς πραχθεῖσι δόξαντος
 ἀμφογενομιονῶν, μαθητὴν Γερμανόν, εὐλαβῆ γε κἀκείνον ἐς ἕκην P 26
 5 καὶ τὸ ἦθος ἀπλοῦδὸν ὡς καὶ ἐν πνευματικοῖς ταχθέντα τῷ πα-
 τριαρχεύσαντι, ἅμα μὲν σὺν τῷ Κοζύλῳ πρόεδρον Ἑρακλείου
 τῆς κατὰ Θράκην καὶ χειροτονητὴν ἑαυτοῦ ψηφίζονται, ἅμα δὲ
 τῷ ἐπισκόπῳ προτρέπεται, οὕτω τοῦ καιροῦ σχεδιάζοντος, εἰς
 μητροπολίτην χειροτονεῖν· καὶ ὁ τῆς παλαιᾶς Εἰρήνης θεῖος ναός, B
 10 πολλὰ κατακλυθῆναι πρότερον τῆς ἱερῆς καὶ μυστικῆς τραπέ-
 ζης καὶ τισιν ἀγασθείσης εὐχαῖς, τὴν ἐκείνου εἶδε χειροτονίαν.
 αὐτὸς δ' αὖθις κἀκείνος πρῶτον μὲν ἱερέα, εἶτα δὲ πᾶν τῇ λαμ-
 πρῇ ἑορτῇ τῶν βασιῶν ἀρχιερέα τὸν πατριάρχην χειροτονοῦσαν.
 οὐ χεῖρον δὲ μικρὰ καὶ περὶ τῆς χειροτονίας διαλαβεῖν.

15 15. Ἠγνιστο μὲν εἰχαις τε καὶ ἀγιάσμοισιν ἢ τῆς μεγάλ- A
 οτης ἐκκλησίας ἱερά τράπεζα, συνήγοντο δὲ περὶ τὸν χειροτονη-
 θησόμενον οἱ δὴ καὶ τῶν σχιζομένων σπυριακαίοντες, ἄνδρες
 πρὸς μὲν τὰ τελοῦμενα ἀμαθεῖς, δόξαντες δὲ τῷ ἕλῳ προστι- P 27
 γήνται. μαρτύριον δὲ τὸ μὴδ' εἶδέναι μὴδ' ἔλως μὴ ὅτι γε χει-

nobilibus inductas certum ac plane constitutum haberet non aliam adhibere
 ad sui consecrationem quam eum de quo inter omnes constaret longe alio-
 rum esse ab omni specie piaculi, quale plerique antistitem contraxisse
 mutuis flagrantium factionum insimulationibus culpabantur, discipulum
 Germanum, filium Aocaii viri pii et valde circumspecti, qui se in palmam
 nuper actis quasi neutrum habuerat, assensum in partem utramvis susti-
 nens et utriusque, quantum dumtaxat satis erat ad securitatem, favens,
 hunc quoque ipsum multa religionis existimatione commendatum, praeterea
 ita moribus simplicem ut cum ille qui patriarchatum nuper gesserat spi-
 ritibus ascensisset, hunc, inquam, quasi de quo nulla esse posset
 cuiusquam plausibilis exceptio, in sui ordinatorem praeparavit, eligens
 eum, suffragante in id pariter Cosylo, in praesentem Heraclione Thra-
 ciae. post quod episcopo mandavit ut eum confestim (res enim moras
 non forebat) in eam sedem rite metropolitanam ordinaret. isti factioni de-
 lectum erat antiquae Irenae divinum templum, cuius sacra et mystica mensa
 multis prius purificationibus expiata et certis sanctificata precibus Germani
 novi Heraclionensis inaugurationem vidit. hic porro vicissim promotorem
 suum Cyprium primum quidem sacerdotie initiavit, deinde in celebri pal-
 marum festo, cooperante antistite Cosyle, patriarcham ordinavit. de
 qua ordinatione non erit abs re quaedam hic distinctius referre.

15. Lustrata primum est precibus et piacularibus ritibus maximi
 templi sacra mensa. congregati deinde sunt circa designatum pontificem
 schematicorum sodales, viri sacrorum rituum rudes, qui sibi vice omnis
 schematiarum peritiae sufficere putarent, quo uri ac quasi tabescere vi-
 debantur, solum. documento fuit, quod consecrationis pontificalis, quam

ροτονίας τάξιν, ἀλλ' οὐδ' αὐτὴν τὴν τοῦ βήματος, ὡς καὶ κεν-
 δυλεύειν διὰ ταῦτα παροραθῆναι τὴν ἐκείνων ἀκριβῆ παρατήρη-
 σιν. ἐκείνοις γὰρ ἦν ὁ σκοπὸς ἀπερεῖν κληρικοῖς μὴ παρεῖναι
 μηδ' ὄψιν προσβάλλειν τοῖς τελουμένοις, κἄν ὄστις καὶ εἴη ἢ
 δ' ἀνάγκη τῶν πραττομένων, ὡς εὐδοοῖντο τὰ τῆς τελετῆς ἄμη- 5
 γέπη, ἕνα τῶν τοῦ κλήρου προσληφθῆναι, καὶ ἐν αὐτοῖς τοῖς ἀδύ-
 Β τοῖς τὸ μέγιστον, τὸν ἐκκλησιαρχον ἐπειθεν, ἐφ' ᾧ ἔξυνηλαμ-
 βάνειν σφίσι καὶ πρᾶττοντα καὶ διδάσκοντα. καὶ οὕτω μὲν ἐκεί-
 νοις ἀποχῆν ἐπὶ τοῦ παρόντος ἐδόκει, εἰ παραβάντες τὸ μέρος
 τὸ καθόλου διαφυλάττειντο. οἱ δὲ τοῦ κλήρου τῆς ἐκκλησίας 10
 μὲν τὸ παράπαν ἔξεκλείοντο, ὅπου γε καὶ αὐτὸς ὁ μέγας λογοθέ-
 της, μηδενὸς καλύοντος, ἀλλ' αὐτὸς γε κρῖνων τὴν ἀπουσίαν
 ἑαυτοῦ ἄξιαν τοῖς τελουμένοις, μακρόθεν ἐπεξυγωμένης τῆς πύ-
 λης ἰστάμενος μάλιστα ἑώρα καὶ τῷ ὑπεσταλμένῳ τοῦ ἡθους τὸ
 C ἀνάξιον παρεδείκνυ· ἔνω δὲ πού τῶν κατηχομενίων παραβυό- 15
 μενοι ὀπίηρας εἶχον τοῦ μὴ παρακύναι μηδ' ἰδεῖν τὰ πραττό-
 μενα, ὡς ἐντεῦθεν καλυθησομένου δῆθεν τοῦ μὴ δυναμένου ὑπέ-

celebratori convenerant, ordinem ignorabant funditus. sed ne sacri quidem altaris ac divini sacrificii functio quo pacto exerceretur, tenebant; ut propterea periculum esset ne despiceretur et ut praepostere sedula ludibrio esset illa exquisita observatio, quippe cuius accuratissima diligentia ne id quidem teneret, sine quo irrita iure censeretur, quam molebantur, ordinatio. illorum autem obnixum studium ad eum scopum tendebat, ut clerici arcerentur a sacra illa ceremonia, ac ne quisvis illorum, quantaecumque alioqui dignitatis, vel visu procul usurpare quidquam ea occasione gerendorum posset. coëgit tamen eos mura necessitates defungendi utcumque ministerii adhibere unum saltem aliquem e clero gnarum ordinis sacrorum, cuius ductu admonitaque regerentur, praesertim in ea parte quae praecipua primariaque, sed eadem arcanis et perplexis multiplicibus constans ritibus intra ipsa penitus agitur adyta. adsciverunt igitur ecclesiarchum, qui partim ipse faceret partim ipsis suggereret quae quoque pacto fas erat tali occasione fieri. ac sic in praesens sibi satis cautum putaverunt, ut omnia licet parte consuetarum circumstantiarum negotium tamen ipsum subsisteret, quantum ad ratam auctoritatem esset satis. omnes ergo, praeter unum, clerici prorsus exclusi templo sunt, dum in eo patriarcha consecratur, quando et modestiam ostentare miram logotheta ipse magnus affectavit, dum nemine licet aedis sacrae ingressum prohibente, ultro velut se indignum admisione in sacri conscientiam reputans extra procul stetit, ex adverso templi ostii foribus obductis clausi, demissis etiam in terram oculis et humili habitu quasi prae se ferens agnoscere se iure arceri quippe indignum ac profanum, et iustam animadversionem boni consulere. ne qui autem in superioribus vestibuli odels, quae Catechumenea vocabantur, forte delitescerent furtivis illinc delibarent obtatam conlectibus quae tunc in templo gerebantur, aderant qui hoc vestarent speculatores ibi locati, neminem per crates aut fenestras

χεῖσθαι τῷ ἄξιῳ τῆς τῶν συμπαραόντων ἀναξιοτήτος χάριν δι' ἀ-
 γασθῆναι πνεύματος. ἐπεὶ δὲ καὶ τὰ τῆς τελετῆς διήνωστο, καὶ
 τρεῖς προηγιασμένοις ἔρτοισ, ὡς ταῖς τρεῖς ἡμέραις τῆς μεγά-
 λης ἑβδομάδος ἀρκέσουσι, τὸ τῆς ἐκκλησίας πυξίον ἐνικανούτο,
 5 ὁ πατριάρχης πρὸς βασιλίαν αὐτόθεν ἀπήντα ἐτετέλεω μετ' ἐκεί-
 του τὴν ἑορτὴν κατὰ τὸ σύνθημα, οἱ δὲ καὶ αὐθις τῶν ἱερῶν D
 συναξέων ἐξεκλείοντο, παρ' οὐδὲν θεμένων τὰς τοῦ Ἰωσήφ προσ-
 τιμήσεις. ἐπέφωσεν ἡ δευτέρα, καὶ τοῖς μὲν τοῦ πατριάρχου
 ὁ ναὸς ἀνεῖτο, τοῖς δὲ γε κληρικοῖς ἄβατον τὸ τίμιον ἦν. ἐπέ-
 10 σθη ἡ τρίτη, καὶ τὰ αὐτὰ διεκρούετο. ὡς δ' ἡ τετάρτη παρῆν
 καὶ ἦδ' ἠσυχωρεῖν ἔμελλον σφίσι, ἐπεὶ οὐκ ἦν συμφωνεῖν ἐκεί-
 νους ἐπὶ τοῖς δόξασιν ἀλλ' ἀμφιγνωμόνουν ἐπὶ πολὺ, ὡς καὶ
 παρελθεῖν τὴν τῆς προηγιασμένης τελετῆς ὄραν, μόλις στήσαν-
 15 τες ἐφ' ἐκάτερα ὄχλον ἄλλως καὶ κληῖθος δοκοῦν ἐν ζηλωταῖς E
 ὑβριθμεῖσθαι, μέσων ἐκείνων παρὰ θύετρα τῶν ὄρλων πυλώνων
 παρείχον τοὺς τῆς ἐκκλησίας διορχομένους προσπίπτων καὶ σφ-
 γνάμην αἰετὴν καὶ οὕτως ἄξιους νομιζεσθαι τῆς συνακκλησιάσεως.

13. τὴν δευτ.

demittere oculos in ecclesiam sinentes; ut quos videlicet in officio spon-
 taneae a sacris, quibus erant indigni, absentiae non contineret suae ipso-
 rum modesta reputatio labis et verecundia poenitentes decens, eos denun-
 tiatio custodem, et nisi audirent, vis utique addenda prohiberet a teme-
 randis prociaci aspecta sacris; in quorum usurpationem irrumpere haud
 par fasve caset noxae inexpiatae sibi conscios, praesertim exemplo admo-
 nitis aliorum paris affinium piaculi, quos viderent aequo animo ferre sui
 ab iis exclusionem. ubi vero peractum mysterium est et sacra pyxis ec-
 clesiae tribus est praeseconsecratis instructa panibus, quot ad tres hebdo-
 madae maioris dies, quibus non nisi ex praeseconsecrationis sacra fieri fas est,
 erant ex recepto usu necessarii, patriarcha quidem ad imperatorem recta
 inde se contulit, celebraturus cum eo de more festum. at clerici nihilo-
 minus sacris synaxibus excludebantur a nihili ducentibus sanctiones Iosephi
 patriarchae nuperi, utcumque et ipsas poenarum ecclesiasticarum iaiun-
 ctione firmatas. illuxit secunda hebdomadae dies, qua item familiaribus
 novi patriarchae permissus ingressus in templum est, clericis vero prohibi-
 tibus. supervenit et tertia, qua et ipsa similiter est actum. ut vero
 quarta dies adfuit, qua decrevisse videbantur remittere iam clericis in-
 terdicti poenam nec eos de caetero sacris arce: vorum ad hoc prius ab
 ipsis exigebant certum assensum ad quaedam ipsas placita, quem cum
 plerique clericorum non statim expedirent, sed deliberabundi verentesque
 consultarent, quidam etiam clare abnuerent, in his altercationibus hora
 legitima sacri ex praeseconsecrationis tali die celebrari soliti praeteriit. sero
 tandem, re in conventionem adducta qualemcumque, dispositis magno num-
 mero in duplicem seriem atrinsecas a dextris et sinistris portae speciosae
 iis e populo sibi obnoxio, qui solo maiori sensa decretaeque ipsorum am-
 plecti putabantur, patefactis foribus praebuerunt aditum extra stantibus,
 cum eo ut in limine procedentes veniam poscerent, sique digni deinceps

ἅμα γοῦν τὰ τῶν ἐσπερίων θμῶν ὑπὸ σκότῃ τελέσαντες, παρι-
 δόντες τὴν λειτουργίαν, οὐκ οἶδα διὰ τὸν καιρὸν μὴ ἐκχωροῦντα
 P 28 ἢ μᾶλλον διὰ τὸ μὴ δικαιοῦν ἔτι ἁγιασθῆναι τοὺς συγχωρηθέντας
 τῷ ἱερῷ κλάσματι, ὡς ἡ ὕστερα ἐδειξεν, ἐπ' οἴκου ἀπελύετο
 ἕκαστος. ὡς δὲ τῆς ἱερῆς καὶ μεγάλης πέμπτῃς ἐτελεῖτο ἡ λει- 5
 τουργία καὶ αὐτοὶ συμπαρήσαν, ἐκείνοι θάλλοντες σφίσι παραλο-
 γισασθαι τὸν ἁγιασμόν, πέμπσαντες κρηνηδὸν ἐξ ἀγορᾶς λαμβά-
 νουσιν ἄρτον, καὶ κλάσαντες εἰς λεπτὰ μηδὲν εἰδοσί μετεδίδουν
 ὡς ἱεροῦ ἄρτου κλασμάτων, ὃ·δὴ καὶ γνωσθὲν ὕστερον οὐκ εἶχον
 B ὃ τι ἐξ ὑπερτέρας ἀνίας καὶ γένοιντο. ὁμοίως δὲ πρὸς τὰ ἑσαυθις 10
 ἐλπιζόμενα οἰστὸν κάκεινο ἑδόκει, καὶ φέροντες τὰ τῶν κακῶν
 προσεδόκων μείζω, οὐτόσον τοῖς παροῦσι διὰ τὴν πεῖραν ἔσον
 τοῖς προσδοκωμένοις διὰ τὴν ἐλπίδα ἔξανυόμενοι. τὸ γὰρ παρὸν
 λυπηρὸν, ἐπιστῶν ἀνθρώποις φύσιν ἔχουσι φέρειν καὶ τὰ ἀνύποι-
 στα, λυπεῖ μὲν ὡς εἰκὸς καὶ ἀνιᾶ τὸν πειρασθέντα τῶν δυσχε- 15
 ρῶν, τῇ δὲ παρὰ τῶν πολλῶν παραμυθία ἐκλύεσθαι πέφικεν·
 ἐλπιζόμενον δὲ δυσδιάθετον τὴν φροντίδα τῷ πεισομένῳ παρέχευ.

10. ἀνοίας P.

admissione in synaxes iudicaretur. dum haec fiorent, hymni vespertini decantabantur, quibus absolutis, nocturnis iam tenebris, dimissa ecclesia est, sacra liturgia, quae iuxta receptum ritum ea die fieri debeerat, praeterita, haud scio an quod eius hora, ut dixi, esset elapsa, an potius, quod qui modo in templum istrodeci coeperant, nondum satis purgati antiquis piaculis viderentur, ut sacre fragmenta impartirentur; quam ultimam suspicionem veritorem adstruit id quod postridie actum est. igitur tunc quidem omnes in hunc modum ad sua quisque recesserunt. cum vero luce postera solemae sacrum forisae quintae hebdomadae maioris celebraretur, praesentibus iam cunctis, quippe sine discrimine admissis universis, qui rei praesentis, frustrari communiore reconciliatos pridie sine ipsorum sensu, quod ita decreverant, studentes, panem e foro clam allatum et sectum in frustula his ignaris tamquam sacri panis particulas distribuerunt. quod cum illi deinde rescivissent, immane quantum indignati efferratique sunt. verum ita in ruinam res ipsorum incumbebant, ut reputantibus quid verisimiliter in posterum timerent, tolerabilia existimari praesentia utcumque acerbissima par esset. forebant igitur ut poterant, et durabant se ad patientiam graviorum, acrius inquietati formidine independentium incommodorum quam sensus iam appulsorum. nam malum praesenti vi pungens homines natura expositos incursum longe magis atrocium malorum contristat quidem et cruciat pro conditione mortalitatis ei subiectum caput, non tamen sine levamento consolationis eius quae ex consortio multorum paria tolerantium offerri miseris solet: quae autem imminere in posterum calamitas creditur, acriter fore cura et nullius temperato admittance solatii dolore aestuantes angit animos et acrumnositus sauciat. quare istos his quae nunc patiebantur utcumque tolerandis pa-

ταῦτ' ἄρα κάκεινους τὸ παρὸν τῶν κακῶν ὡς ἐνῆν φέρουσι δεινὴν C
ἐλπίδα τὸ ἐπιλευσόμενον ἦγε, καὶ οἰστὸν ἐδόκει τὸ ἐπιστὰν πρὸς
τὴν ἐλπίδα τοῦ μέλλοντος λυπηροῦ.

Ἦν ταῦτα, καὶ ἡ κυρία ἐπίστη τῶν ἱερῶν, καθ' ἣν ἔδει
5 καὶ συνδεῖσθαι τοὺς τῆς ἐκκλησίας, Χριστιανούς γε ὄντας, ἀγά-
πης φιλήματι. καὶ δὴ προσεκαλοῦντο μὲν ἀρχιερεῖς προσεκα-
λοῦντο δὲ κληρικοί, καὶ τῆς ἐπὶ τῇ πρώτῃ καὶ κυρίᾳ δευτέρας
συναχθέντες ἅμα φιλήμασιν ἀγίοις, ὡς ἡ τε ἡμέρα παρήναι
καὶ τὸ χρωὸν ἦπιγε, τὴν πρὸς ἀλλήλους συνίστων ἀγάπην.
10 (16) ἦν δὲ ἄρα γλιῶς καὶ εἰρωνεία τὸ τότε πραχθέν, ὃ δὴ P 29
καὶ ἀστὴρ ὃν Κρόνον οἱ περὶ ταῦτα δεινοὶ λέγουσι παριδεῖναι,
ὅσα μὴ λέγω καὶ τὸ καθ' ὕπνου δόξαν τινὶ τῶν ἀρχιερέων, ὡς
ἅμα καθεζομένων ἀπάντων ἐν συνόδῳ μείζονα συντετριφθῆαι μὲν
ἔξαιφης τὸν μακρὸν θρόνον ἐκείνον, ἅμα δὲ πάντας κατὰ γῆς
15 ἀσχημόνως ἐτριφθῆαι, καὶ οὕτω κίσθαι ἔλκοντας τὸν ἀπὸ πολ-
λῶν ἔλεον. ἀλλ' οἷον τὸ τοῦ ἀστέρος. μεσοῦσης γὰρ ἡμέρας,
τοῦ ἡλίου λάμποντος, μηνὸς Βοηδρομιῶνος ἱσταμένου, ὅτε τὴν B
ἐκρηγῆν τροπὴν παρελαύνων ἡλῖος καθαρώτερος ἢ πρότερον δι-
κνυται τῶν χειμερινῶν νεφῶν διαλυομένων, κατ' οὐρανὸν μέσον
20 ἐπέφωσκε σιέλων, εἰ καὶ μὴ σιέλβειν οἱ πλανῆται διὰ τὸ ἐγγυῆς
εἶναι λέγονται· ἀλλ' ὅμως ἐκείνος, τοῦτο μὲν τῆς κατ' αὐτὸν

10. ἄρα] ἄρα P.

15. τὸν] τῶν P.

res, exanimabat atrox expectatio sequentium, et minas futurae miseriae saeviores ad se excruciantes experiebantur illo ipso quo tum maxime ve-
rabantur infortunio.

Inter haec evolutis sanctioris hebdomadae feris princeps sole-
mnitatum dominica resurrectionis illuxit, qua ex more oportebat
Christianos omnes, nemum ecclesiae ministros pacis invicem et cari-
tatis osculo mutuum profiteri germanitatem. convocantur ergo anti-
stites, convocantur et clerici; omnesque secunda post primum Pa-
schae festum die sanctis inter se osculis, prout tempus et officium po-
sebat, oscum pro se quisque in caeteros fratrum amorem declarabant.
(16) sed quae tunc fiebant, nihil nisi mimus videlicet erant et quasi
e scena ostentata ridicula fictio; id quod indicare visa est apparitio praeter
solutum diurna stellae, quam periti rerum talium sidus Saturni fuisse
contendunt, ut interim omittam visum cuidam tunc episcopo per somnium
oblatus huiusmodi: videbatur ipsi, coeidentibus cunctis in maiori synodo,
repente longum illum subaequorum ordinem inopinatissime confringi, cor-
ruereque indecenter universos et sic humi incurrere, vertentes in sese mi-
serationem multorum spectantium. sed de stellae phaenomeno distinctius
narramus. media igitur die, lucente sole, sub initium Aprilis, quando
vernum cardinem iniens sol purior quam prius cernitur discussis nebulis
et nubibus hibernis, astrum Saturni clare coelo medio emicuit scintillans,
scintillans, inquam: etsi enim non me fugit de planetis negari scintillare
Georgius Pachymeres II.

σφαίρας ὑψώματι τοῦτο δὲ καὶ τῶν τὰς τοῦ ἡλίου ἀκτίνας δεχομέ-
 νους τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν κατ' αὐτὰς ἀρρωστειῶν περιχύματι, εἴ-
 C περ καὶ ἐξ ἀτομίας τὸ στιλβεῖν, καθ' ὅσον ἦν ἔστιλβεν. οἱ μὲν
 οὖν ἐν ἀγαθοῖς ἔταττον τὸ σημεῖον· περιλάμψαι γὰρ σφίσι τὸ
 τῶν ἀγαθῶν φῶς μέλλειν καὶ πᾶν σκοτῶδες καὶ ἀμανρὸν ἀπελα- 5
 θῆναι τῇ τοῦ πατριαρχεύσαντος παρουσίᾳ. λόγοιοι δὲ ἀνδρῶν
 μεγίστων ἀφανισμὸν καὶ τῆς κατὰ σφᾶς τιμῆς φθορὰν ἐνεδούουν,
 κρείττω μαντευόμενοι· τὸ γὰρ ἀστέρος ἕψωμα τῶν μεγαλειῶ τῶν
 ἀνδρῶν παρὰβύλλοντες τὸ χρονικὸν καὶ ψυχρὸν αὐτοῖς ἐνετίθουν,
 ὡς πηχθησομένοις τῶν κρύει τῶν συμφορῶν, ὃ δὴ κατὰ πόδας 10
 ἠκολούθει.

P 30 17. Τῆς γὰρ δευτέρας ἑβδομάδος μετὰ τὴν ἀναστάσιμον,
 ἦν δὴ καὶ διακινήσιμον λέγουσιν, ἐκτίθεται μὲν δόγμα βασιλείου,
 κατασκευάζεται δὲ ὁ τίως μοναχὸς Ἀθανάσιος εἰς ἀρχιερέα Ἀν-
 δρόνικον, τίττεται δὲ καὶ γράφεται ὁ Σάρδεων καὶ εἰς πατέρα 15
 τῶν βασιλεῖ, ὡς δ' ἐγὼ τινῶν ἤκουσα, ἀνδρῶν μὴ οἶων τε ψεύ-
 δεσθαι, καὶ δικαίῳ θεοῦ, οὐ παρ' ἄλλων, ἀλλ' αὐτὸς παρ'
 ἑαυτοῦ ἑαυτὸν φημίζων, καὶ λέγων φυλάττεσθαι γὰρ παρὰ τῆς

15. ὃ deorat.

ipso propter terrae viciniam maiorem, tamen ille tum quidem scintillabat, sive quod forte in apogeo vel abside summa suae sphaerae positus eam supra caeteros planetas omnes attigisset a globo terreno distantiam, quae ad scintillationem respectu e terra cernentium sufficeret, sive tali tempore conspectum ex accidenti scintillare contigerit, quod scilicet intuitum oculi solis prope fulgentis percussi radiis et sic coacti nictare scintillationem visae stellae tribuebant, quae ipsorum infirmitati trepidantium ex vi plena iubaris solaris verius imputaretur. utcumque sit, hoc quidem ostentum in omen aliqui trahebant prosperum, quippe qui significari augurarentur exorturam ipsis felicem lucem, tenebris cunctis et caliginosis officii errorum ac factionum procul abigendis fausto ac salutari regimine patriarcae, qui nunc ecclesiae gubernacula capesseret. contra sapientiores portendi eo signo maximorum virorum abolitionem in nihilum et ipsius dignitatis qua flourisset hactenus ipsorum ecclesia corruptionem atque interitum ominabantur vaticinantes opinor verius, dum celestissimi planetae exaltationem summam minari verticibus eminentissimorum capitum, gelu vero tetricum Saturnii sideris sibi communiter denuntiari tristissimas hie- mes calamitatum, quarum rigore glaciali mox congelacerent, interpreta- bantur; id quod statim est eventibus probatum.

17. Nam feria secunda hebdomadis quam diakinesimam vocant, statim sequentis post diem resurrectionis, proponitur edictum imperatoris, et qui fuerat eatenus monachus Athanasius in antistitem Andronicum transformatur, idemque non modo decernitur et scribitur episcopus Sardinum, sed et in patrem ac confessionum imperatoris arbitrum legitur. quamquam audivi equidem a viris omni mendacii exceptione aut suspitione propter summam religionem remotissimis, haud hosce illi titulos ab aliis

προνοίας ἐφ' ᾧ περ ἐδικήσαι τὸ θεῖον τοῖς ἀνέροις ἐπιξιόντα. B
καὶ τὸ γ' ἔλασνὸν καὶ ξένον, τὸ ἐπ' ἄλλοις μὲν τοὺς ἐκχωροῦντας
ἐφίεσθαι ταῦτα γίνεσθαι, ἐπ' ἄλλοις δ' ἐκείνον τὰς ἐδικήσεις
ποιεῖν ἐτοιμάζεσθαι. ἐκείνοις μὲν γὰρ ἦν θελητὸν τὰ χθές καὶ
5 πρὸ τρίτης ἐπὶ τῷ πάπᾳ πραχθέντα κατὰ κανόνας τέως, ὡς κά-
κῆνοι ἔλεγον ἀξιοῦντες, μετέπειτα καὶ καθιστᾶν, ἐκείνῳ δὲ τὰ
κάλαι ζυμβάντα διὰ τὰ εἰς τὸν Ἰωάννην παρηγομημένα τὸν υἱὸν
τοῦ Λύσκαρι βασιλέως, καὶ τὴν τοῦ πατριάρχου παρόρασιν Ἀρ-
σενίου διὰ τὴν ἐκείνου ζηλοῦντος παραδειώρησιν, καὶ τρίτον τὴν C
10 ἰεσίου ὑποχώρησιν, ἐφ' οἷς δεῖν εἶναι κάκῆτους ἐνέπιδαι ἀρ-
χερεῖς γε ὄντας, καὶ τῷ πατριάρχῃ συναίρεσθαι σὺν αὐτῷ τῆς
σπουδῆς, μὴ μέντοι ἀθετεῖν ἐκείνον καὶ ἄλλον ζητεῖν, καὶ αὐτὸν
μὲν παρορᾶν ζηλοῦντα, ἀντισηγῆναι δὲ τῇ αὐτοῦ ἐκκλησίᾳ τὸν
Χαλαζᾶν· ἐφ' οἷς καὶ παρακεκισμένος τοῖς μὲν καθ' αὐτὸν
15 ἔχθρα καὶ παλαιοῖς, ὅσοι δὴ καὶ περιῆσαν εἰσέτι, ὄμως δ' ἐπι-

delatos, verum usurpatos palamque iactatos ab ipso sese arroganter ostentante, dum etiam praedicabat se videlicet a providentia servatum ultorem laesi olim divini numinis per acta nefaria, quibus debitam nunc tandem sua opera rependi poenam oporteret. in quo et miserum et inopinatum erat, illos qui et ipsi tempori cessarent ac consequenter affines erant eiusdem culpae si qua erat, tam iniquo discrimine partiri sortes unius cum ipsis alioqui classis hominum, ut alios quidem ex iis poenae secum immunes esse vellent, in alios saevum hunc iratumque immitterent vindicem. nam istis quidem placebat, ea quae heri ac nudius tertius de papa constituta fuerant, uti contra canones, quemadmodum ipsi loquebantur, attentata, retractare ac reformare in statum pristinum: hic autem ardente incumbebat studio ad ea immisericorditer punienda, quae olim publice peccata criminabatur, primum quidem in exauctoratione Ioannis, filii Lasca- ris Augusti, deinde in deturbando e sede patriarchali Arsenio, quod is amotum a successione imperii legitimum heredem inique ferret, postremo in suo ipsius ad vitam monasticam e pontificali gradu descensu, ad quem se coactum fuisse, quoniam illa non probaret, querebatur. atqui utriusque temporis quaecumque demum erat invidia pariter moderatores nunc arbitrosque rerum ac quosvis alios gravabat. unde isti manifeste contra sua ipsorum in hoc exempla et praedicta ruebant, tam severam parari ultionem permittentes et volentes participibus paribus secum criminis, se autem ipsos aequum ducentes extra omnem animadversionis aleam securos et dominantes florere. an non enim hos, si, ut videri volebant, zelo movebantur dumtaxat ob violatum agnitione primatus papae ius Byzantinae sedis, satis fuerat in hoc ipsum expectrecto cooperari et obsecundare patriarchae Graecos utique ac Constantinopolitano patriarchatui subiectos antistites? quid igitur attinebat quasi ei diffusos alium quaerere, velutque illum in ordinem redigere altero suffecto? nihil quippe minus agere sunt visi, dum Cyprum quantumvis acri studio satagentem emendare nuper acta contempserunt, ac pro eo ecclesiae Chalazam imposuerunt, irritatum hominem et longa successu mora odio flagrantem ad persequendas paene obliterati querelas temporis, et si qui supererant iam senes consuetas olim

λών τὴν γνώμην κοινῶς ἐπέβημι πᾶσι. τοίνυν καὶ πρόσταγμα
 μὲν ἐκτίθεται βασιλέως, αὐτὸν μὲν εἰς πατέρα τάττον, ὡς εἶρη-
 D ται, τὰ δὲ γ' ἐκείνῳ δόξαντα βεβαιοῦν· ἀντιπροσωποῦντες δὲ
 τῷ κρατοῦντι οἱ ἀμφὶ τὸν Στρατηγόπουλον κέμπονται Μιχαήλ,
 ὃς ἰσαῦθις καὶ τῷ τοῦ πρωτοστράτορος τετιμητο ἀξιώματι· τό- 5
 πος δὲ τῆς ἐκείνων συνάξεως συμπαρόντος καὶ πατριάρχου ὁ τῆς
 Βλαχερνῶν τῆς Θεοτόκου ναός. ἦν δὲ σὺν ἄλλοις καὶ κείνο προσ-
 τεταγμένον, τὸν κατὰ τι τοῖς δόξουσιν ἀντιστησόμενον ὡς ἐπὶ
 καθοσιώσει κρίνεσθαι. προκαθίστηται τοίνυν ἕνα μὲν πατριάρ-
 χης, ἕνα δὲ καὶ ὁ Σάρδεων καὶ οἱ ἀμφ' ἐκείνων τῶν σχιζομένων 10
 παμπληθεῖς ὄσοι· οἱ δὲ τοῦ βασιλέως ἐτέρωθι ἔκδικιοι τῶν πρῶ-
 P 31 ξων προσεκάθηρτο. οἱ μέντοι γε ἀρχιερεῖς μετακεκλημένοι εἰσή-
 γοντο κριθῆσόμενοι. καὶ πλεόν οὐκ ἦν ἐκέισε τὸ ἀκουόμενον δι-
 μὴ "ἀχθήτω ὁ θεῖνα," καὶ κατὰ πρόσωπον ἢ κατηγορία ὡς πα-
 ρηνόμησεν. ἦσαν δ' οὖν καὶ τῶν μοναχῶν, οἱ δὲ καὶ παρίσταν 15
 ὡς ἐδιώχθησαν. καὶ εὐθὺς ὁ μὲν κρίνων "ἀρθήτω," οἱ δὲ τὸ
 "ὁ ἄσειβής" ἐπέλεγον, οἱ δὲ τῶν τοῦ παλατίου χειρῶν καὶ ποδῶν
 ἡμμένοι μετ' ἀτιμίας ἐξῆγον σύροντες τὸν κατάκριτον, τῶν δὲ
 B μοναχῶν οἱ μὲν ἐδίδουν μεγαλοφώνως τῷ ἀναθέματι, οἱ δὲ καὶ

11. δὲ deerat P.

in iuventute, quam ipse vocabat, culpa, in eandem pariter cum iuvenibus
 et recentius lapsis poenae communis, eiusque atrocis, sortem durissimam
 compingere, nudata modo, cum primum per tempus licuit, immanis propo-
 siti sententia. sed ut querelis omissis rem exponamus ipsam, proponitur,
 ut dictum est, palam edictum imperatoris, Chalazam titulo spiritualis Au-
 gusti patris honestans, ac quidquid ipse decrevisset, ratum esse iubens.
 delegatur praeterea qui personam imperatoris repraesentaret Michael Stra-
 tegopulus, qui postea protostratoris dignitate ornatus est. locus autem
 conventui, cui et ipse adfuturus patriarcha esset, deiparae templum as-
 signatur in Blachernis situm. erat autem et hoc praeter caetera statu-
 tum, ut quisquis adversaretur qualicumque istius synodi decreto, reus lae-
 sae maiestatis ageretur. praesidebant porro simul quidem patriarcha, si-
 mul autem Sardensis, una cum plurimis eorum qui occasione damnationis
 et accessus Arsenii sese dudum a communione caeterorum absciderant.
 assidebant ex adverso regii ministri missi ad exequendam inexorabiliter
 quamcumque synodus decerneret reorum ob acta nuper et olim, tunc vi-
 tuperabilia visa, peragendorum vindictam. tunc qui accusabantur antisti-
 tes singillatim causam dicturi, citati nominatim introducebantur. nihilque
 ibi audiebatur aliud nisi ducatur hic aut ille. mox cuique in faciem dica
 impingebatur violatarum legum. plerique accusantium monachi erant, sum-
 mam criminis in eo ipso constituentes quod, ut querabantur, persecutio-
 nem ab his iniustam passi essent. subito iudex, torve reum iatnens, tol-
 latur, aiebat. nempe impius et malo dignus, acclamabant assessores. quas
 ad voces imperatorii qui aderant satellites condemnatum vinculis manibus
 et pedibus ignominiose trahebant foras, monachis interim accusatoribus

προσπατιόμενοι ἰταμώτερον δίκασκόν τε μανθύας αὐτῶν καὶ δι-
 αίδεσαν τὰ δεινὰ ὡς ἀναξίως δῆθεν φοροῦντων. τούτων οὕτω
 τελουμένων τῆς ἑβδομάδος ἐκείνης, καὶ μηδενὸς ἐκφυγεῖν δυνα-
 μένου τὰς ἄρκυς τῆς τιμωρίας, ὁ μὲν πατριάρχης δυσσαριστῶν
 5 ἦν, ὡς ἐδόκει, καὶ τὸ πλεῖστον πρᾶττομένων διαπεφωνήκει,
 ὁμοῦ δ' εἶπετο καὶ τοῖς δόξασι κατείδετο. κρύφα δὲ καὶ ποτη-
 ρὸν συνίδριον τὴν ἐκείνων σύνοδον καλεῖν οὐκ ἀπέκνευ. τέλος,
 ἐκὼ καὶ τοὺς μὴ ἐκουσίως ἀπατιῶντας πέλποντες καὶ ἄκοιτας
 ἐπὶ βασιλικοῖς ὑπηρέταις ἔφερον, ζητοῦσι καὶ τὸν Κυζίκου Θεό- C
 κλάδου. ὁ δὲ τῇ τοῦ Προδρόμου μονῇ ὡς εἶχε παραδόμενος
 ἐκυρᾶτο διαφεύγειν τὴν τοῦ καιροῦ δυσκολίαν· οὐ γὰρ τὰ τῆς
 πεντηρέσειως ἐκείνοις τόσον ἦν ἐπαχθῆ ὅσον. τὰ τῆς ἀτιμίας ἦν
 κατ' ὠνθηποτοῦν ἐφίσταντο. καὶ δὴ πέλπουσι τοὺς ἀπάξοντας.
 ὁ δ' ἀντίτεινε καὶ ἀντίπα, καὶ ὡς λεπὰς πέτρας τῆς μονῆς εἰ-
 15 χετο. ἀλλὰ καὶ ἄλλους ἐπισυνάπτουσι τοῖς προτίροις καὶ αἰθίς
 ἄλλους, καὶ κατηνάγκαζον τῆς μονῆς ἀποστάντα τῷ κατὰ σφῶς
 ἐκιστῆναι συνεδρῆν. ὡς δ' οὐκ ἦν ὄλωσ πείθεσθαι καὶ βίαν D
 ἐκίνοι προσάγειν ἠβούλοντο, αὐτὸς προκαταλυβὼν εἰσέρχεται
 τὰ ἄδυστα τοῦ ναοῦ, καὶ ὡς ἱερᾶ ἀσυλλὰ τῇ μυστικῇ τραπέζῃ

1. τ.] τὰς? 6. ποτηρῶν?

partim magna voce diris devoentibus damnatos, partim manus saevas
 non abstinentibus a pulsandis miseris et sacris eorum penulis, quas in-
 digne gestari ab iis exprobrabant, contumeliose discerpentia. dum ea
 per illam hebdomadam ita gererentur, nemine retia undique tensa crudeli-
 tatis vindictae inhiantis effugere valente, haec obscuris iudiciis deprehendebatur
 iniquo haec animo patriarcham ferre. at is, utcumque ringebatur
 moerore ac indignatione intimis, cernens quae fierent, sequebatur tamen
 praecedens assentiens in speciem ipsorum placitis, caeterum clam damnans
 et detestans immania decreta, adeo ut privatim apud fidas aures non du-
 bitaret illorum synodum vocare conciliabulum sceleratum. denique cum
 eos qui se ultro non sisterent, trahere frustra repugnantem per ministros
 imperatoris coepissent, incessit eos cupido Theodori quoque Cyziceni coram
 se in reorum subaelliis videndi. quare satellitibus ut eum abducerent
 mandarunt. porro ille non comparere certus, quam potuerat tutissime se
 absconderat in Prodrumi monasterio, procellam sub tecto domi detonaret
 opperiens. causa huic et aliis declinandi vadimonii non tam erat iudicii
 periculum et damnationis aut de gradu deiectionis ignominia, quam metus
 contumeliarum intolerabilium, quibus se coram illic a vilissimis hominibus
 debonestandos prius expertorum acerbiter illam exemplo didicerant.
 igitur misa a synodo corripuerunt repertum in latebris Theodorum. at
 ille obliuctans resistebat, ut lepas petrae, sic monasterio inhaerens. hictor
 trahendo impares sociis adhibitis vim ingeminabant; quam saepius
 auxerunt aliis atque aliis accitis. quorum inter summa ope conantium et
 ad invisum tribunal raptantium infestas manus elapsas ille templi adyta
 subijt, et inviolabili, ut putabat, sacrae mensae asylo potitus inde per eo-

- χρώμενος, ἐκείθεν ἀντιπέμπειν τοὺς ἀπεροῦντας μὴ ἐξελεῖν μήτε μὴν ἀφικέσθαι, κἄν ὅ τι καὶ πράττοιεν. ὡς γοῦν ἀνεσεσθήτο μὲν ἢ θήρα τοῖς ὑπηρέταις, ὑπέστρεφον δὲ κεοὶ πρὸς τοὺς ἀποστελλαντας, τῆς ἡμέρας ἐν τούτοις τελεσθείσης, ἐπαλαστήσαντα τὸν ὡς κριτὴν καθεζόμενον εἰπεῖν ὡς ἢ πρὸς τὸν Κν-5
- E** ζικον ἀσχολία πλείστας ἐπὶ τοῖς λοιποῖς πράξεις ἤρρησε, καὶ μηδὲν προσθέντα ἀναστῆναι, κανόνα θέμενον καὶ ἐπὶ τοῖς λοιποῖς τῷ πατριαρχοῦντι, ᾧ δὴ στοιχῶν ἂν ἐκείνος τὰ ὅμοια καὶ τοὺς ἄλλους διάδοιτο. οὕτω μὲν οὖν ἐπὶ τοῖς προτέροις καὶ τῶν λοιπῶν ἐρήμην κατακριθέντων, τοῦτο πλεόν σχόντων τὸ μὴ μετ' 10 ἀτιμίας καθαιρεῖσθαι, πρὸς ἕν τούτο συμπαθῶν φανέντων τῶν
- P 32** καθαιρούντων, (18) μηνὸς ἐνσιάντος Πυυαντιῶνος, καθ' ὃν εἰς τέλος ἅπαν δένδρον καὶ πᾶν ἐκ γῆς ἀνατέλλον πεφύλλωτο, ψιάδες αἵματος οὐρανόθεν ἐφέροντο, ὅσαι μὲν εἰς γῆν ἐπιπτόν, τοῖς χρώμασιν ἐπιλυόμεναι μηδεμίαν παρέχουσαι τισιν αἰσθήσιν, 15 ὅσαι δὲ φύλλοις ἢ πέτραις ἢ ἱματίοις κατερράδατο, ἐπιμαίνου-
- B** σαι τὰ δεχόμενα, ἀκριβῶς παριστῶσαι τὴν φύσιν. ἐμοὶ μὲν οὖν ἀναμφιβόλως φάσκειν διὰ ταῦτα συμβῆναι κάκεινα, οὐ πίστις ἐνεστιν ἀκριβῆς· ἰστοροῦντι δὲ λέγειν καὶ ταῦτα, κἄν ἐκείνων κἄν ἄλλων ἕνεκα γένοιτο, οὐκ ἀπᾶδον, οἶμαι, δοκεῖ. ἄλλους 20

3. πείρα P.

clesiasticos ministros, quorum eo penetrandi ius est, denunciabat satellitibus se neququam, quiddid contra molirentur, inde abscessurum. quare illi, die in his frustra consumpto, coacti sub vesperam redire re infecta, ut synodo renuntiarunt quod evenerat, percussus qui ut iudex sedebat, nempe, ait, inanis circa Cyzicenum longi temporis opera otium inutiliter consumpsit, multis caeterorum absolvendis causis suffecturum. et his dictis surrexit, praescripta patriarchae formula quam tenere deberet in aliis pari exemplo puniendis. ita post eos, qui vexati maleque multati praesentes fuerant, reliqui ut contumaces in absentia damnantur, hoc uno benigne agere in hos visis feris illis arbitris, quod acerbitates contumeliosissimarum incomitiationum in praesentes exercitarum remisere, loco movere non comparentes citra ignominiosam ipsorum adstantium traductionem contenti. (18) Ineunte Maio mense, quo arbor omnis et quiddid e terra oritur fructat, guttae sanguinis e coelo destillarunt. harum quotquot in terram inciderunt, aut exsuctae bibula superficie aut naturali nec plane absimili soli subrubentis colore confusae sui sensum ad oculos non pertulere, sed inobservatae vanuerunt. quae vero foliis frondentium plantarum, quae petris quaeque velis ac textu vestium sunt exceptae, uti discolorare macula pingentes subiectam materiam, clare sui naturam animadvertendam praebeuere. id ostentum utrum a deo sit immissum ad eius significandam de rebus quae tunc gerebantur sententiam, haud equidem definire certo affirmare ausim. quod autem historici officium exigit, non dissimulabo, visum quibusdam hoc pertinere tum ad ea quae modo retuli-

μέτοι γὰρ ἐκεῖνοι ταῖς ἐκκλησίαις ἀντισηκώσαντες, κατὰ τρόπον
 τῆς ἐκκλησίας ὡς εἶχον δίδυμον, τυραννοῦντες ὡς εἰς τὸ
 ἀλλὰ τούτων καὶ τὴν βασιλικὴν ἡμερότητα, εἰς καὶ μόνου τὸ
 πάντα καταπροϊεμένον, τῆς κοινῆς ὁμοιοῦσας καὶ καταστάσεις,
 ὡς ἐπύλοχοντο. (19) ἀπῆλθον μὲν οὖν καὶ τὴν Αἰγυπτῶν
 Θεοδώρου λιβελλὸν μὲν πίστιως, ἀποβολὴν δ' ἔγραψαν τῶν
 χθὲς γεγονότων, ἀσφαλείαν δὲ καὶ τοῦ μή ποτε ζητῆσαι περὶ τῶν
 ἄλλων αὐτῆς ἐφ' ᾧ περὶ ἐν ψαλμῶδιαις ταφῆσεται· καὶ τὸ ἐπὶ τοῦ
 τοῦ ἀθλοῦ, ὡς ἐπὶ τῆς ἐκκλησίας, quasi, βασιλικῶς σὺν τῶν
 10 ἡμῶν μνημονεύοιτο. ἀπῆλθον δὲ καὶ τὸν Ἀλεξανδρείας Ἀθανά-
 σιον, ὁμογνωμοσύνην μὲν ἐπὶ τοῖς καθαιρεθείσιν, ἀποβολὴν δὲ
 καὶ αὐτὸν τῶν πραχθέντων, ἐπεὶ καὶ αἰτίαις ταῖς προρηθείσιν
 ἐθάσας συγκεκοινῶντηκεν, ὡς ἔν καὶ αὐτὸς δηλονότι τὰ δημοῖα
 κατασφραλισάμενος ἐν τοῖς διπτύχοις τοῖς πατριάρχαις σμνημο-
 15 νεύοιτο. τῷ γὰρ Ἀντιοχείας Θεοδοσίῳ τῷ Πρίγκιπι λεληθὸς μὲν
 δέος ἐμπίπτει μὴ καὶ τι δρῶσιν τοῦτον τῶν ἀβουλήτων, γανει-

5. ὡς] ἦς?

mas, tum ad alia, quae pari immanitate tunc a rerum potentibus impium
 designabantur, acta reprobanda, quasi scilicet ille cruor vice naturalis
 pluviae demissus e nubibus adumbraret intrusionem violentam novorum
 antistitum in sedes per vim eiectionum. utcumque sit, isti certe, dum
 suo arbitrato ad ecclesiam, sicut videri volebant, componendam tam ve-
 hemente incumbabant opera, tyrannica in multis grassari licentia non im-
 merito censebantur, abutentes mansuetudine imperatoris, qui vana spe in-
 ductus ab illis facta pacis ac concordiae plene restituendae, si agere ipso
 quae vellet sineret, cuncta in eorum arbitrium proiecerat, affectum ex-
 optatissimum et promissum publicae tranquillitatis bene quovis emendum
 pretio ratus, et e tali conniventia prudenter, ut ipsi videbatur, expectans.
 (19) sed ut ad synodi acta redeamus, in his et illud est. ab Augusta
 Theodora fidei libellum exegerunt, praetereaque ut scripto dato se renun-
 tiare profiteretur conventioni ecclesiarum et obedientiae papae paulo ante
 publice admissis, sancte denique polliceretur se numquam petitionam per-
 solvi viro suo defuncto iusta funebria decantatione psalmodum et caetero
 ecclesiastico ritu celebranda. harum rerum merces ostentabatur honos
 commemorationis nominis eius in ecclesia, inter sacra coniungendi cum
 nomine imperatoris ipsius filii. ab Alexandrino item patriarcha postula-
 runt Athanasio, ut assensu comprobaret suo damnationem et deiectionem
 e gradu privatorum suis sedibus antistitum; insuper ut ipse quoque di-
 scerte declararet pro irritis et perperam decretis se habere, quae nuper in
 causa papae ac conciliationis Graecae cum Latina ecclesiarum statuta fuis-
 sent. hoc postremum ab eo petendi causa fuit, quod is propter rationes
 a nobis ante memoratas communicasset cum iis qui illa egerant. addeba-
 tur, hac dumtaxat conditione, si haec scripto et chirographo firmaret, ei
 tribuendum ut e sacris diptychis nomen eius inter caeteros patriarchas
 memoraretur. at Antiocheus patriarcha Theodosius Princeps, occulto
 tactus metu ne quid hi gravius in sese consulere, exterius tamen praes-

- ρως δ' ὑπερφάνει καὶ ὑπερέωρα τῶν πραττομένων. ἀμέλει τοι
 C καὶ πέμψας, τοῦ βασιλέως μὴ εἰδότες, παρητήτο κατὰ Συρίαν
 καὶ ἄλλω παρεχώρει τοῦ θρόνου· ἔτι γὰρ ἐσώζετο μὲν Τρίπολις,
 ἐσώζετο δὲ ἡ κατὰ Συρίαν Πτολομαίς, περιῆν δὲ Βηρυτός καὶ
 Σιδὼν καὶ Τύρος καὶ τὰ παράλιμ, τῆς Ἰταλικῆς ἀρχῆς κραταιο- 5
 τέρας οὐσης τῶν Αἰθιοπίων. οἱ δὲ τῆς ἐκκλησίας ἐκείνης δεξά-
 μνοι τὴν παρατήσιν, κοινῇ ψήφῳ τὸν Ἅγιοσυμεωνίτην καθι-
 D στῶσιν Ἀρσένιον, ἄνδρα τὸ σῦμπαν ἁγιοπρεπῆ καὶ σεβάσμιον,
 ὃν δὴ καὶ τέως μὲν οἱ ἐνταῦθα δεξάμενοι ἐπὶ τῶν ἱερῶν ἐκοινώ-
 νουν ἐκείνῳ τῆς μνήμης διπτύχων, ὕστερον δὲ αἰτίαν σχόντι ἐκ 10
 φήμης ἠκούσης ὡς οὕτω συμβάν τῷ ἠγῆ τῆς Ἀρμενίας τῆς ἐπὶ
 τῇ ἐκκλησίᾳ ἐκοινώνησε στάσεως, μηδὲν ἀναμείναντες συνεξετά-
 ζειν τὸ γεγονός εὐχερῶς ἐξαιροῦσι τοῦνομα. ἐκείνου δὲ μὴδ' ἐς
 E βραχὺ περιγενομένου (ἴσως γὰρ ἂν καὶ ἀπῆντα πρὸς τὴν κατη-
 γορίαν, εἰ περιῆν) οἱ ἀρχιερεῖς ἀμφιγνωμονήσαντες, οἱ μὲν κατὰ 15
 Κιλικίαν τὸν Πομπηίουπύλειω Διονύσιον, οἱ δὲ ἀμφὶ Συρίαν
 τὸν Τύρου Κύριλλον καθιστῶσι· καὶ τοῦ Διονυσίου κραδαινομέ-
 νου φθάνει προκριθεὶς ὑπὲρ ἐκείνου ὁ Κύριλλος. τὸν γοῦν Ἀλε-
 ξανδρείας ἐνταῦθα παρόντα οὕτ' ὠδύνα τὸ μὴ τοῖς ἄλλοις συμ-
 P 34 μνημονεύεσθαι (τὰ γὰρ τοῖς πολλοῖς συμβεβηκότα τὸ καθ' αὐ-
 τὸν λυπηρὸν ἀπέκρυπτεν) οὕτε μὴν τὸ ἀξιούσθαι μετέχειν σφίσι

se forebat haud sibi probari, sed nec ad se quidquam arbitrari pertinere, quas fieret. ergo aspernabundus et speciose securus conscriptam abdicationem patriarchatus, imperatore inscio, Antiochiae reliquit, ipse in Syriam migrans, ubi Latinorum in potestate multae tum adhuc, et magnae civitates erant, Ptolemais, Berytus, Sidon, Tyrus, oraque illa maritima universa, in qua Itali adversus opes Aethiopum suum egregie imperium tuebantur. clerus porro Antiochenus abdicatione Principis accepta concordibus calculis patriarcham creavit Hagio-Sytheonitem Arsenium, virum praeclara sanctimoniae specie venerabilem, quem statim Constantinopolitani agnoscentes in communionem admiserunt, pronuntiato palam eius e diptychis nomine. postmodum tamen fama sparsa communicasse ipsum cum rege Armeniae ab ecclesia discisso, minime sumpto ad inquisitionem veri spatio cupide multarunt honore isto et e sacris tabulis eius nomen expunxerunt. contigit autem ipsum sub hoc tempus e vivis cedere; quem est credibile, si vel modicum superfuisset, ad causam dicendam Constantinopolim venturum. caeterum antistites ad ei successorem eligendum congregati duas in sententias scissi sunt: Cilices quippe Pompeiopolitanum Dionysium, Syri vero Cyrillum Tyrium in patriarchatum vocaverunt. inter quae deliberante ac trepidante Dionysio praeccepavit throoum Cyrillus, et in eo firmatus praevaluit. igitur Alexandrinum hic Constantinopoli degentem nullo admodum doloris affectu sensu, quod inter patriarchas non recitaretur nomen eius: societas enim in pari sorte multorum privatam ipsius molestiam levabat. neque spes illi oblata istius honoris adi-

τῆς μήμης ἔθαλε· τὰ γὰρ κατὰ τὸ πρόπον πραχθέντα, οἷς
 κωνσταντῖν ἦν γεγονότα, συγκάταινον περίστατο.

20. Ἀλλὰ τούτων ἀνηρημένων καὶ ἔτι ὁ βασιλεὺς τοῦ
 Τριτερῆ, ὃν δὴ βασιλεία Βουλγάρων ὁ λόγος εἰδείκνυ τοῦ Ἀσάν
 ἰθαῖθεν ἀναχωρήσαντος, πέμψαντος καὶ ἀξιούντος περὶ τῆς γυ-
 νακῆς (τὴν γὰρ τοῦ Ἀσάν ἀνταδελφὴν ὡς παρανόμως συζευχθεῖ-
 σαν ἀπίστεργε, καὶ ἄλλως ὅτι καὶ τῆς ἐκεῖ ἐκκλησίας μὴ παρα-
 δεχόμενης αὐτὸν ἐν ἁγιασμοῖς, ὡς ἔλεγε, περὶ τὴν σύζυγον ἀνο- B
 μήσαντα) ταῦτα τοῦ Τριτερῆ διαμνηνομένου καὶ τὰς ἰσαῦθις ἀγα-
 πῶτος σπονδῆς, ἀποστειλάς ὁ βασιλεὺς καὶ ἀγαγὼν τὴν γυναῖκα
 Νικαίῳθεν (ἐκεῖ γὰρ καὶ συνετηρεῖτο) ἀπολύει πρὸς τὸν Τριτερῆν,
 κέμνοντα κακῆτινον αὐτίκα τὴν τοῦ Ἀσάν ἀδελφὴν, ἧ δὴ καὶ γέ-
 γοσι. καὶ τὸ ἐντεῦθεν, ἐκεῖ ἀδύνατον ἦν τὸν Ἀσάν βασιλεύειν C
 Βουλγάρων κραταιωθέντος ἥδη τοῦ Τριτερῆ, ἐκείνῳ μὲν σπέν-
 15 δεται (τὰς γὰρ δυνάμεις τῆς Ῥωμαίδος πολυμησιούσας ἐκλε-
 πειν), τὸν δ' Ἀσάν κατὰ τὰς προτέρας συνθεσίας τοῦ πατρὸς
 διαπότην Ῥωμαίδος ἀποκαθίστησιν.

21. Αὐτὸς δὲ ἔμμονον μέριμναν ἔχων τῆς περὶ τὴν ἐκ- P 85
 κλησίαν ὁμονοίας καὶ καταστάσεως, δι' ἣν καὶ ταῦτα πάντ'

picendū magnum habuit illicium, praesertim quod care emenda propone-
 retur, exacta in id comprobatione inconvenientium actorum synodi prae-
 sentis; quorum quin se fundum et auctorem ferret, ac consequenter eor-
 um invidiam in se susciperet, qui talia gerentibus communicaret, vitare
 non posse facile videbat.

20. Verum his adhuc in deliberatione versantibus, contigit instauratione
 foederis inter imperatorem et Terterem, is in regnum Bulgariae post
 Asanis inde recessum, ut alias diximus, evectus, religioni se ducere pro-
 fitens tenere in contubernio sororem eiusdem Asanis, quam repudiata con-
 tra fas priore legitima coniuge duxisset, nec ferre amplius, ut aiebat,
 valens se ab ecclesia sui regni sacrorum exsortem eo nomine censi et at-
 que a communione reici, misit ad imperatorem, qui haec ipsa exponeret
 et paratum sese ad pacem cum eo sancendam affirmarent ea conditione,
 si veram sibi suam, quae Nicaeae detinebatur, uxorem redderet. ad quas
 imperator annuens eductam custodia mulierem ad Terterem remiisit, pa-
 ctus ut in vicisim sororem Asanis ad se remitteret; quod et factum est.
 moxque, cum iam Asani spes nulla esset recuperandi regni Bulgarici,
 cuius in possessione validissime firmatus appareret Terteres, optimum
 factu putavit imperator foedus cum hoc icere, utique parum ad manum
 habens Romanarum copiarum alacrium ad pugnas et ad rem bene ge-
 rendam cum tam vicino strenuoque hoste promptarum satis. convenit
 ergo cum Bulgaro, Asani, iuxta pacta prius a patre cum eo inita, digni-
 tatem despotae Romaidis in qualemcumque regni amissi compensationem
 tribuens.

21. Hac cura soluto imperatori acrior alia et perseverantior altius
 insidebat animo, concordiae tandem in ecclesia bona fide statuendae;

- ἡμέραις τεταγμέναις τῆς ἑβδομάδος ἐκάστης ὥμιλει, ἔχων παρ' ἐκάτερα καὶ τοὺς τοῦ πατριάρχου, καὶ γ' ἐπείρα δι' ὅλης τῆς τεσσαρακονθημέρου συμβιβάζειν καὶ συνενεῶν ἀμφοτέρους εἰς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν τῆς κοινωνίας συμπλήρωσιν. ἀλλ' οὐκ ἐπειθεν, ὅτε μὲν παρακαλῶν ὅτε δ' ἐλέγχων, καὶ πᾶσι τρόποις ἔπο- 5
- B** τρέχων καὶ δουλαγωγῶν γνώμας ἀπανθροπισθείσας οἷον τῷ χυδῶν, καὶ ὑπὸ τισι θεόθεν σημείοις ἐθελούσας καὶ μόνοις καθυποκλίνεσθαι· τὸ γὰρ οὕτω πεισθῆναι λόγοις καὶ παρενθὺς εἰρηνεύειν, ὑφεικότας τόσης ἀκριβείας, δεικνύντων εἶναι γνώμης αὐτα- 10
- A** ρεσκούσης καὶ τὰ τῆς πρὶν ἐνστάσεως ὑπελάμβανον. (22) ὅθεν **10** καὶ πρὸς τὰ πάλαι τοῦ Θεοῦ σημεῖα, οἷς δὴ ἐνεθανυμαστοῦτο τοῖς ἁγίοις, ἀπέβλεπον, καὶ ὡσπερ εἶναι τὸν αὐτὸν νῦν τε καὶ
- P 37** πάλαι, οὕτως αἰεὶ καὶ τὰ σημεῖα μὴ διακρινομένων μόνον ᾤοντο γίγνεσθαι, καὶ τέρασι Θεοῦ ἐζήτον ἐαυτοὺς ἐπιτρέπειν, ὡς ἐκείνοις ἐπομένων πάντως καὶ ἀμφοτέρων οἷς δὴ καὶ Θεὸς ἐμφανεῖ **15**

tunc profiteri dubitabant sua in partes ac memoriam Arsenii a Michaële Augusto relegati studia incensa. hos simul omnes idem, qui convocaverat, imperator statim quavis hebdomade diebus per totam alloqui Quadragesimam perseveravit, appares in conventu, adsistentibus hinc inde sibi patriarcha cum suis, et summo conatu in id incumbens ut quam efficacissimis orationibus persuaderet eis concordiam et communionem invicem. sed cum modo moneret, modo argueret, interdum rogaret, aliquando minaretur, nihil non denique moveret, neque ad extremam dicendi agendive, quae ad id facerent, contentionem sibi quidquam reliqui faceret, frustra tamen semper fuit, haud ulla ratione arteve mitigare valens efferatas inveteratis odiis mentes obnixae in proposito utrimque perstantium, nec nisi signis divinitus editis cessuras sese profitentium, aut persuaderi contraria creditis hactenus passuras. sic enim apud sese disserebant, verti suam ipsorum in hoc existimationem et famam sectae, nec si verbis tantum et rationibus humanis de tam constanter hucusque affirmata sententia dimoverentur, vitare ipsos posse quin iure viderentur, arbitraria solum praefraculi animi contumacia, sine argumento fundamentove auctoritatis idoneae, antiquis adeo inflexibiliter placitis haesisse. (22) itaque rati sic excusari dumtaxat posse praeteritam pertinaciam, si non nisi signo manifesto divini contrarii iudicii palam ostenso veterem persuasionem remisisse dicerentur, ultro provocabant ad prodigia, quae ad coarguendas aliter ac res erat opinantium humanae ratiocinationibus mentis indeprehensibiles hallucinationes usum extitisse olim in veteribus rerum ecclesiasticarum monumentis celebrem, sese observasse meminerant. in quo adeo sibi favebant larga propriorum aestimatione meritorum, ut suam inter et sanctorum quorumque hominum sortem nihil discernendum autamarent; et cum idem utique qui olim, nunc quoque polleret deus, dubitandum non putarent quin ipsis intrepida fiducia poscentibus paria suae supremae indulgeret experimenta potestatis iis, quae in sibi carorum quondam et spectatae sanctimoniae hominum gloriam mirabiliter patrare sibi duxisset gloriosum. hoc igitur et audacter et magnifice lactabant, permittere se rem deo: declaraturum haud dubie ipsum mira cuiuspiam editione portentii favore in causam ipsorum suum, ea evidentia cui neutrius partis quanta-

ἀρεσκόμενος. καὶ δὴ αὐτοὶ μὲν καὶ βασιλεὺς (οἱ γὰρ ἀμφὶ τὸν
 πατριάρχη, ὡς ἰδεῖν οὖν, ἀπηρεσκοῦντο, ὥστε μὴ φανερώς συμ-
 πράττειν) τὰς συνθειας ἐπλήρουν. αἱ δὲ γε συνθειαί, αὐτοὺς
 ἀπὸ μέρος συνθεῖναι τε καὶ γράψαι οἱ ὅσα σφίσι προσιωτάμενα
 5 τῶ εἰρηνεύειν ἐδόκουν, ἐκείνους δ' αὖθις ἕτερον τόμον συντάτ-
 τειν καὶ δηλοῦν ἐφ' ὅσον εἶχον ἐγκαλούμενοι παρ' ἐκείνων ἀπο-
 λογέσθαι, καὶ ἕμα πῶρ ἐναύσαντας, οἷόν τ' ὄν συντήξαι καὶ
 τὸν ἀδάμαντα, ἐνίεται, κἄν μὲν ὡς φυλαχθεῖη, καὶ μὴν καὶ ἀμ-
 φοτέρους τῶ ἀβλαβεῖ διατηρηθέντι τιμὴν ὡς ἐπὶ τούτῳ δεικνύ-
 10 τος τοῦ Θεοῦ τὴν ἀρίσκειαν, εἰ δ' ἀμφοτέροις διαλυμανεῖται τὸ
 πῶρ, καὶ αὖθις συνίεται καὶ εἰρηνεύειν ὡς ἐν πυρὶ γεγονυῖων τῶν
 συνθειῶν ἀπασῶν. ἦν ταῦτα, καὶ βασιλεὺς μὲν ὅλην παρα-
 σχὼν ἀργύρου ἐξ ἀφνειοτάτης χειρὸς (καὶ τί γάρ; ἀλλὰ καὶ αὐτὴν
 βασιλείαν προεῖτο ἄν, ὡς ἐδόκει, τῆς εἰρήνης ἐκείνων) τὸν πυ-
 15 ροδέκμονα λέβητα ἐκέλευεν ἀγυροτυποῦσθαι, αὐτοὺς δέ, ἐπὶ
 καὶ ἡ μεγάλη καὶ ἅγια ἑβδομάς ἐφειστήκει, ἡμέραν ἔχουσαν τὸ
 κλέον τοῦ μεγάλειον καὶ πρὸς τῆ ἀναστασίμῳ οὖσαν εἰς τὴν δο-
 κμὴν ἐκείνην ἐπέταττεν· ἡ δ' ἦν ἡ τοῦ μεγάλου πάντως σαβ-
 βάτου. καὶ δ' ἦν συναχθέντες ἕμα, πρότερον πολλὰ τὸ θεῖον

8. καὶ μὴν] νέμειν?

vis obaiti pertiacia sustineret. non displicuit imperatori propositio.
 ergo is (utcumque patriarcha suspectam haberet ancipitem novitatem, et
 ei palam cooperari facibus se dignum haud duceret) in istam cum Arse-
 nianis conditionem cupide convenit, ut hi quidem primum scripto prolixo
 commentario mandarent suas de adversantibus querelas ac quibus eos
 purgari piaculis iuberet, post quas suscepta bona fide ipsos in communio-
 nem non gravatari essent admittere, Iosephitae contra volumini pariter
 otiose concinnato committerent defensiones suas, quibus Arsenianorum ob-
 iecta refellerent. tum pyra succenderetur tanti arderis qui consumendo
 vel adamanti par pacae futurus videri posset, et in eam scriptura utraque
 committeretur. si una ex his vi flammae consumpta illaesa altera perstaret,
 superstiti ut divinae testimonio probatae universi acquiescerent, et scotae
 a qua esset scripta, veritas et innocentia cum veneratione debita et prom-
 pta executione praescriptorum agnosceretur. sin utrumque volumen aequo
 ignis exureret, tunc quoque velut abolitis divino iussu dissensionum causa
 concordia sincera iniretur, et flamma usae arbitra, pacatis iam animis, in
 societatem ambae partes coirent intimam atque in tempus omne durabil-
 em. sub haec pactis ita firmata sanctissimis, imperator caelesti experi-
 mento pretiosam apparandum instrumentum ratus, magnum argenti pondus
 confistori dedit, ex quo lebes formaretur ignis sacri receptaculum. quidni
 vero? qui totum ipsum, pacae dixerim, imperium in spem conciliationis
 longe sibi optatissimae libenter profligatarus videretur. destinavit prae-
 terea tanti momenti ceremoniae diem omnium sacerrimam, hoc est, quae-
 iam maior iam hebdomas institerat, sabbatum ipsum sanctum, Paschae
 festorum principis vigiliam. tali ergo luce congregatis cunctis, propitiate

περὶ τῶν προκειμένων λιτανεύσαντες, ὑπὸ τοῖς ἀπάντων ὀφθαλμοῖς, παρόντος ἐκεῖ καὶ τοῦ βασιλέως, εὐλαβῶν χερσὶν τοὺς τό-
D μους ἐπίστευον, οἳ δὴ καὶ πᾶσαν ὑπόνοιαν αἰτίαν ὑποτιμώμενοι ἐμβάλλουσι τῷ πυρὶ τοὺς χάρτας, Θεοκλυτούντων ἐκείνων καὶ τὰ Θεοφιλῆ ποτνωμένων ἐφ' ᾧ προσχεῖν τὸν θεὸν καὶ ἐμφανίσαι 5 τὴν οἰκείαν βούλησιν, τὴν μακρὰν σφῶν ταλαιπωρίαν δυσωπηθέντα. ὡς γοῦν ἐνεβλήθησαν, καλάμη ἦσαν πρὸς κάμινον καὶ ἀμφοτέροι, καὶ τὸ πῦρ οὐκ ἠγνοεῖ τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν, καὶ **E** συνεπτυγμένων ἀραρότως ἐπελαμβάνετο, ὥστε καὶ μιᾶς ἤ καὶ δευτέρας ὥρας σποδὸν γενέσθαι καὶ ἀμφοτέρους. τότε γοῦν **10** τελέως ἀποκαραδοκήσαντες, τρόπον τῶν τόμων, ὥσπερ ἐκείνοι πυρὶ, οὕτως οὗτοι βασιλεῖ ἐνεδίδουν καὶ δῆλοι ἦσαν ὑποκλινοῦντες τῷ πατριάρχῃ. ὁ μέντοι γε βασιλεὺς διαχυθεὶς οἷον ἐκεῖθεν ὡς τι δράσας τῶν θανμαστῶν (θανμαστὸν γὰρ ἐδόκει γνώμας ἰσχυρὰς ἐν ἀκαρεῖ μαλαχθῆναι), ὡς ἤδη τὸ ὄλον κατωρθωκῶς **15** ἔξ αὐτῆς λαφυραγωγῆθέντας προσάγειν τῷ πατριάρχῃ ὡς εἶχεν **P 38** ὄμμα, καὶ κρυμῶδη κατακίφοντος ἤφροντίσσει, καὶ λαβὼν ἐκείνους ἅμα πεζῇ βαδίζων ὄψε σαββάτου τῷ πατριάρχῃ παρίστησιν.

11. τρόπου P.

14. δράσαι P.

longis communiter orationibus deo, ut coepta fortunare dignaretur, tandem universis inspectantibus, ipso praesente Augusto, piorum hominum et neutri parti suspectorum manibus volumina utrumque consignantur. ea illi, quod bene verteret, in ignem iaciunt, intendentibus preces cum maxime per summam fiduciam Arsenianis, et quasi deum admonentibus adesse tempus declarandi sui numinis in gratiam ipsorum zeli pro eius gloria tandem frustra tabescentis, ac longissimas miserias patientissime pro veritate toleratas clarissima sui favoris, qui calumnias humanorum errorum cunctas dilueret, significatione consolandi. haec illis orantibus stipula in fornace ambo pariter libri fuere. nihil utriusvis respectu acris suae virtutis remisit flamma. et quamquam pro modulo lebetis haud multam prunarum erat, atque utrumque codicem pro suo quaeque pars studio sedulo complicatum et compactum validis insuper involucris seperat protexerat, tamen una alterave hora nihil ex utroque nisi cinis superfuit. hic iam confusi frustrata expectatione. Arseniani praesertim, imitati suas chartas, ut illae igni, sic ipsi Augusto cesserunt, et fidem pactorum reposcenti ostenderunt haud se recusaturos subitici deinceps atque obtemperare patriarchae. quo successu incredibiliter exultans gratulansque imperator (miram quippe rem divinitus interpretabatur factam, quod tam invicta, tam annoso velut callo indurata pertinacia momento emollita resolutaque corberetur), veluti iam voti vix sperati plene compos, festinavit victoriae suae quasi manubias ac spolia patriarchae sistere. eademque hora, etsi tum forte contigit asperam desaeuire tempestatem, ninguidis floccis caelo passim hiemante depluentibus, per nives et gelu pedes viam mediam emensus, eadem sabbati sancti vespera, patriarcham adit eique Arsenianos offert; qui supplices admoti eulogias ab eo et sacri panis fragmentum ac-

αὐτὸν καὶ αὐτόθεν προσιόντες εὐλογίας τε μεταλαγγάνουσι καὶ
 ἱεροῦ μεταλαμβάνουσι κλάσματος, δῆλοι τε ἦσαν ἔξ ὧν ἕλεγον τε
 καὶ ἔπραττον πάντ' ἑῶντες ἐφ' οἷς τὸ πρῶτον ὡς ἰσχυροῖς ἔξ
 ἀνάγκης μεγίστης ἐσχιζοντο. ἐπέλωσκιν ἡ ἡμέρα, καὶ τὸ θει-
 5 μὸν ἐκείνο καὶ ἔντονον πρὸς εἰρήνην ψυχροῦσθαι καὶ καταχαλᾶν
 ἔρχετο, καὶ ὡς κατασοφισθεῖσι σφίσιον ἑνυτοῖς προσεῖχον. ἐν Β
 ἄφαντι δὲ τέως τὰ τῆς μεταβολῆς ἔχοντες, (κτῆμα γὰρ εἶναι πει-
 θοῦς τὴν εἰρήνην ἀλλ' οὐ τύχης ἔκρινον) μόλις καὶ ἐς ἐκείνης
 ἡμέρας ἐσπέραν, ὡς ἀφυλάκτως ἡμπερόντες, ἐν δεινῷ τιθέμενοι
 κείμενοι, πρῶτας δὲ πλὴν ὀλίγων πάντες παρεκκίνηθητο. ὁ γοῦν
 κρατῶν ἐπεὶ ἔγνω τὸ πᾶν εἰρηασμένος μίτην, συνάγει τε τοῖς
 προύχοντας καὶ δημηγορεῖ. καὶ τὸν μὲν πατριάρχην ἴσω που πα-
 ρεβύσας ἐστολισμένον στολαῖς ἱεραῖς προσέειπεν ἔρημειν, ἀ-
 15 τοῖς δὲ στρέφων ὅλον διττά, καὶ τεχνιτεύων ὡς ἦν πρὸς τὰς ἐκεί- C
 15 των δικλῶας, ὅπως ἂν ἔχουεν γνώμης τὸν πατριαρχοῦντα διαπυ-
 θάνετο. τοῖς δὲ μὴ ὁμολογεῖν μὲν ἐκείνον πατριάρχην ὁ παρ'
 ἐκείνου ἀγιασμὸς καὶ ἡ εὐλογία προσίστατο, ὁμολογεῖν δέ, τέως
 δ' ἔχειν ἄττα καὶ λέξιαν σκανδάλου παρεκτικὰ, οἷς δὴ καὶ πολ-

cipiant, plane, ut tum apparebant, significantes rennuntiare se pristinis per-
 suasionibus, et vero tandem agnito dedoctos cuncta illa superiora, quae
 pro necessariis abscindendi sese ab ecclesia causis habuerant, remittere
 ac velle oblivisci bona fide. caeterum vix posterae inde diei sol exortus
 illuxerat, cum horum studium illud in pacem pridianum coepit languescere.
 ne sibi esset illas transacta retractantes verebantur; ac tantam sui
 nictu properatam oculi mutationem admirati, nullis sibi argumentis, nisi
 casus eventum fortuiti, tam alte insculptas animis evelli potuisse persuasio-
 nes querebantur, sero iam agnoscentes scilicet doctrinae solidae, non ser-
 tis instabilis talem par fuisse effectum existere. aegre ad eius diel vespe-
 ram novorum istiusmodi sensuum qualiscumque dissimulatio pervenit: ure-
 bat quippe penitus et inquietissimo, ut indicia erumpentia vix tenerent,
 agitabat superbos animos memoria imprudentiae, qua se incaute obiecta-
 sent periculo ruinae, in quam et praecipitaverant. larvam tamen ea uti-
 que luce non deposuere. postridie, praeter paucos, universi palam motu
 ingenti reclamant. imperator ubi frustra se laborasse intellexit, coeve-
 cat capita ipsa sectae, et orationem ad eum coetum habet. sed antequam
 dicere aggredederetur, patriarcham pontificali ornatu cultu praesto esse
 iubet, expectantem in vicino conclavi. Arsenianos ipse interim implicare
 calido conatur, anceps quaesitum ad eorum utrumque pervias ambiguitates
 opponens, percontatur videlicet ex iis quid de patriarcha, qui nunc talis
 vocetur, sentiant; ecquid eum tali revera dignitate, cuius nomine digno-
 tur, agnoscant praeditum. haerebant in expediendo responso. hinc enim
 durum videbatur et parum consequens, profiteri se illum pro patriarcha
 non habere, a quo ipsi volentes eulogiam, a quo eucharistiae participatio-
 nem admisissent. tribuere illi confessione quoque sua honorem cuius a
 cunctis ferret titulum, excipere tamen aliqua in eo se culpae, quae quia
 multos offenderent, eius interim communione abstinendum putarent, minus

- λοι προσκρούοντες τὴν ὁμόνοιαν ἀπανάλιντο, εὐσχημον δοκοῦν, ὅμως ἀμφοτέρωθεν περιίσταντο καὶ ἐξέφευγον. ὁμολογοῦν δὲ τῶς τὸν Γρηγόριον πατριάρχη· τοῦτο γὰρ ἦν ἐκείνῳ καὶ τὸ ἐκ
- D** Γεωργίου μοναχικὸν ὄνομα. καὶ εὐθὺς ἀπροόπτως παραστάς ἐκείνος πᾶν τοῦ βασιλέως οἰκονομήσαντος, καὶ αὐτὸς ἀκούσας 5 ὡς πατριάρχης λέγοιτο, ἐπεκαλεῖ μὲν αὐτίκα σφίσι τὴν ἀποστασίαν καὶ τὴν τῶν συνθηκῶν παράβασιν, ὡς οὐκ ἀνθρώποις διαψευσαμένων ἀλλὰ Θεῷ, ἐπιφέρει δὲ εὐθὺς τὸν ἀφορισμὸν, ἀνδρας εὐλαβεῖς διὰ ταῦτα οἰηθεῖς προσάξασθαι, καὶ μᾶλλον τοὺς ἀμφὶ τὸν Ἰωάννην καὶ τὸν Λεπενδρηόν, οἳ δὴ καὶ τοὺς λοι-
- E** ποὺς ἐπεσύροντο. τὸ δ' ἄρ' ἦν μᾶλλον ἐκείνοις πρὸς ἀποστασίαν παρότρυνσις, καὶ ἀφίσταντο μικρὰ τῶν ἀφορισμῶν ἐκείνων φροντίσαντες. ἐπέμειναν δὲ καὶ τινες, οἷς δὴ ὡς πᾶσιν ἡσμένιζον. ἀπήτουν δὲ κἀκεῖνοι τὰ ἐπὶ τῇ ἐκκλησίᾳ δεινά, ἃ δὴ πολλοῖς ἐμπλησθέντων τῶν πρώτων ἐλείφθησαν. τὰ δ' ἦσαν χει-
- P 39** ροτονίαν μὲν πᾶσαν τοῦ Ἰωάννου ἀργεῖν, κἄν αὐτὸς ἦν ὁ χειροτονητῆς κἄν ἐκ προτροπῆς χειροτόνουν ἕτεροι, πλὴν ἐπὶ τοῖς ἐν- τὸς τῆς μεγαλοπόλεως, τοῖς δ' ἐκτὸς ἐπιτιμηθεῖσι κατὰ καιρὸν ἀνλεσθαί τε καὶ ἐνεργεῖν· διώκταις δὲ (διωγμὸν ἐκάλουν, κἄν τις

quidem apparere improbable: caeterum ab hoc quoque proferendo alternantibus metu ac pudore tardabantur, et deliberationi concludendae spatium cunctando ac tergiversando captabant. ad extremum, ne nihil dicerent, illud unum responderunt, haud negare sese patriarcham esse Gregorium: nam hec Cyprio, ex Georgio mutatum, cum professionem in praeparatione patriarchatus assumeret monasticam, nomen insederat. tum enim vero patefactis repente iussu imperatoris valvis coram adfuit proped-positus in latebris Cyprius; et audisse se praefatus agnosci ab Arsenianis patriarcham, iure illius potestatis uti velle addidit in hominum sibi sub-jectorum rebeli defectione castiganda. sic ingressus perfidiosam infra-ctionem conventorum vehementer obiurgavit, haud hominibus ipsos sed deo mentitos increpans. intorsit sub haec excommunicationis in contumaces fulmen, eo terrore non perfrictae plane frontis nec nullius religionis homines, Hyacinthum praesertim et Lependrenum, reducendos ad frugem et in fide pactorum confirmandos opinaatus. In quo eum spes fefellit sua: nam unde illos revocandos ad subiectionis officium credidit, inde sunt ad defectionem urgentius impulsis. palam ergo rebellarunt, apretis minis anathematis inflicti. persisterunt nihilominus ab iis se abscedentes quidam, plerisque se iam statutis acquiescere professi, exigentes et hi tamen ut quae ex antea promissis nondum impleta causabantur, dura sane quaedam et ecclesiae gravia, executioni mandarentur, ut nimirum suspenderentur ab ordinum exercitio quicumque Ioanne Vecco patriarchatum gerente ordinati fuerant, sive illis ipse per sese manus imposuisset, sive alii nutu et auspiciis ipsius, dumtaxat intra urbem Constantinopolim. nam iis qui alibi sic fuissent inaugurati, correptis obiurgatisque post tempus aliquod restitutionem in usum ordinum legitimamque sacerdotii functionem annue-

καὶ τοῖς διαφόροις ἔγραψε παραινῶν, ἥ μὴν μειῶν προδό-
 ταις καὶ συνεργοῦσι) πρόστιμον εἶναι τὴν εἰσαεὶ ἀπραξίαν, κἄν
 ἐντὸς ἐφρίσκοιντο κἄν ἐκτός· τοῖς δ' ἄλλοις τῶν κληρικῶν ἐπιτι- B
 μηθεῖσι τὴν λύσιν δίδουσαι, πλὴν μὴ ἐς μέλιω προκόπτειν
 5 βαθμόν, κἄν ἐς ὀπίσσω προῖοιεν ἀρετῆς. ταῦτα τάξαντες τε
 καὶ γράψαντες ἐπαγγέσαν.

23. Οὐ μὴν δὲ κατὰ Λάμψακον πρὸ τοῦ καὶ ἡ δίκη ἐπὶ P 40
 μήκιστον χρόνον ἀργὰς ἦν, ὡς εἶδιστο τὰ πολλὰ διαμείλλουσα,
 ἀλλὰ τῷ ἀρχηγῷ τῶν τοιούτων, τῷ ἀπὸ Σύρδεων, κἄν οὐ πα-
 10 ρῆν πραττομένων, παλλίμπους οὔσα ἐξ ὑπερτέρας πεμίστη χει-
 ρός. καὶ δὴ παρὰ μαθητοῦ αὐτοῦ τοῦ μοναχοῦ προσαγγέλλεται
 Γαλακτίωνος χεῖριστα καὶ φρονῶν καὶ λέγων κατὰ βασιλείως. ὡς
 δὴ καὶ ἔποπτευθεὶς τὰ μέγιστα πρὸς πολλὰ δίκαις καθουσίωσας
 καθτάγεται. τὸ δ' ἐντεῦθεν ἀπίσαις τε λοιδορῆαις περιβλη- B
 15 θείς καὶ ἔλεγμοῖς τοῖς εἰκόσιν, ὅτι καὶ μοναχὸς ὢν οὐκ ἔφριξεν
 ἀθετήσας τὸ σχῆμα καὶ πρὸς τὸν τῶν ἀρχιερέων μεταπηδήσας
 βαθμόν, καὶ τὰ δεινὰ παθῶν ἐκ πολλῶν, τέλος πυγμαῖς τε καὶ

bant. persecutoribus vero (persecutionem vocabant, si quis vel monendi
 gratia compellasset asperius, aut proditoribus delatoribusque ipsorum coo-
 peratus esset) poenam sanciri utique volebant suspensionem irrevocabilem
 in tempus omne, sive li intra urbem sive extra reperirentur aut degerent.
 caeteris e clero castigatis remissionem deiectionis e gradu post aliquam
 poenitentiam relaxabant, sic tamen ut provectionem in superiorem ordi-
 nem non concederent, quantumvis deinceps in virtute proficissent. his
 statutis et in scripta relatis ad sua se quisque receperunt.

23. Caeterum ut olim apud Lampsacum lucem fulguris detegentem
 insidias barbarorum statim secuta dicitur vis ultrix fulminis ac flamma,
 qua sunt iidem hostes absumpti, sic et nunc divina iustitia non longum,
 ut alias plerumque consuevit, spatium interposuit inter culpam et poenam
 auctoris horum malorum et artificis praecipui, quondam antistitis Sarden-
 sia, cuius ductu impulsuque hactenus narrata, licet non interesset coram
 ipse praesens, geri atque administrari palam erat. hunc ergo, quem im-
 pone hactenus peccantem quasi praeteriisse dissimulans coelestis censura
 videbatur, converso strenue vestigio rediens severo supercilio revisit, alte-
 que sublatae manus ictu immedicabili affixit immiserabilem. nam cum a
 Galactione quodam eius discipulo monacho delatus ad imperatorem esset
 tanquam pessima in eum machinans et loquens, is indicio tali ad suas
 caeteras gravissimas suspiciones adiuncto, plane persuasus pravum esse
 istum ac sibi capitaliter infestum hominem, poenis eum perduellium et
 laesae maiestatis reorum addixit. ergo in os proscissus conviciis, et per
 omnes contumelias, quibus incomitari compertos scelerum ac deprehensos
 in flagranti vindicta insultans solet, ignominiosissime traductus a passim
 exprobrantibus, quod suscepta professione monastica non esset veritus de-
 honestare sacrum habitum ambitione insolenti, qua in gradum antistitum
 insilire rursus seque intrudere affectasset, tum progredientibus verbis ad
 verbera, pugnis plagisque multorum manus cartatim inferentium centusus,
 Georgius Pachymeres II.

ὠδισμοῖς ἀνάρπαστος γεγωνῶς ἔξω πον τοῦ κοινοῦ συνεδρίου πα-
 ῥέρριπται, ὅτε καὶ ὁ Λαρίσσης Νίκανδρος τῆς Ἰωάννου χειρο-
 τονίας ὦν καὶ διὰ τοῦτο παρ' ἐκείνου καθαιρεθεῖς, ἐκείσε παρῶν
 καὶ γ' ἀτίμως ἐκείνον ἐκριφθέντα θεώμενος, λαβὼν μοναχικὸν
 ἐπιτύμβιον μεθ' ὅσου μυκτῆρος καὶ χλευασμοῦ ἐπιτίθεισιν. ὁ δὲ 5
 πρὸς τοῦτο μόνον ἐν ἑαυτῷ γεγωνῶς (τὰ γὰρ πλεῖστα ἔξω νοδς
 C ἦν) ἐρρίπτει τε παρευθὺς ἐπισχῶν τὴν καλύπτραν ἐκ σφενδονῶν,
 καὶ ταῖς δξείλις βολαῖς τοῦ ἥλλου γυμνὴν ἐδίδου καθυπακούειν
 τὴν κεφαλὴν. ὁ δὲ καὶ αὐθις ἀναλαμβάνων ἐπετίθει, καὶ αὐ-
 θις ἐκείνος ἀπέρριπτεν. καὶ τοῦτο πολλάκις γεγονός, γέλως 10
 ἤρετο παρὰ τῶν παρόντων καὶ χλεύη καὶ ἐπιτίμησις οὐ μικρά.
 οἱ δὲ γε προσεκτικώτεροι, ἀνάγοντες τὸν νοῦν πρὸς ἄπερ ἐκείνος
 ἐπολεῖ τοὺς ἀρχιμερεῖς πρότερον, ὁμοίαις δίκαις ὑποβάλλουσαν
 ἐκείνον κατενόουν τὴν πρόνοιαν.

P 41 24. Ὁ μέντοι γε Κοτανίτζης τὸ σχῆμα φέρων τῶν μονα- 15
 χῶν κὰν τῆ τῆς Περιβλέπτου μονῆ ὑσκῶν, ὑποκρινόμενος δὲ καὶ
 πᾶσαν ἀπλότητα ὡς ἐκ ψυχῆς ἀγαπήσας τὴν πολιτείαν καὶ ταύτη
 συναποθανεῖν αἰρούμενος, καὶ τοιαύταις ἀπάταις τοὺς μοναχοὺς

10. ἀπέρριπται P.

ad extremum raptatione dira tractus extra consessum longe inde prolectus est, quando Larissensis Nicander, qui quod fuisset ordinatus a Ioanne Vecco, Chalazae opera motus loco fuerat, forte hic praesens et suae auctorem ignominiae ignominiosissime vicissimie elici haud invitus cernens, paratum ad meditatam irrisionem cucullum monachi Chalazae, dum se coram asportatur, capiti obiter iniecit. hoc punctus aculeatissimae subsannationis stimulo velut expergisci Chalaza visus est, cum ad caetera hebes obtorpuisset. sensu igitur sic demum recepto, reiecit maximo statim conatu insigne invisae professionis. sed dum superimpositum ei, quem prius gestabat, proprio antistitum pileo monachicum operculum cupidie excutit, arreptis simul forte lacinis, fundae figura hinc inde pendentibus, calyptrae, hanc quoque simul abiciens, nudum iam verticem solaribus acriter urentibus exposuit radiis. quo Nicander viso iterum caputium ingessit, iterumque illud sine mora Sardensis excussit. tertio et saepius idem ludicrum certamen inter ambos frequentatum est, magno adstantium risu, ambitionem pseudoantistitis monachi extrema in calamitate perdurantem effusa cachinnatione traducentium, interim dum prudestiores quique, reputantes acta supera Chalazae, providi numinis aequum iudicium venerabantur, quo supplicia, quibus hic paulo ante subiecisset immeritos antistites, merito nunc retorta in eius ipsius agnoscebant caput.

24. At Cotanitzs susceptum, ut in loco retulimus, habitum monachi adhuc gerens in Periblepti monasterio egregie religionem simulare institit, prae se ferens tali vitae consentaneam simplicitatem, omnibusque contentans indicis ex animo acquiescere se asceticae professioni, in eaque usque ad spiritum extremum perseverare plane decrevisse. sic suorum sibi

ὑπελθόν, κείθει λφείναι τούτῳ καταλαβὴν τὴν ἐν Προίῃ μὲ-
 γίστην μονήν, ἣ δὴ ἀφγμένος κείθειν τεχνιτεύει τὴν ἐπὶ τὰ οἰ-
 κεία δραπέτευσιν. γράφει γὰρ δι' ἀπορητῶν, ἐνασχολουμένου
 τοῦ βασιλέως τοῖς ἄλλοις καιρὸν εὐρηκῶς τὸν ἀρμόδιον, καὶ B
 5 ἑλίας ἐνήρης παρὰ τῶν οἰκείων εὐτρεπισθεῖσα ἵππους φέρονσα
 πέμπεται. καὶ δὴ προσισχούσης αἰγιαλῷ τῆς νεῶς οἱ ταύτην
 ἔγοντες δηλοποιούσι τῷ Κοτανίτζῃ τὴν ἕφιξιν, καὶ ὁρῶσθίσης
 τυκτὸς αὐτοὶ μὲν τῷ τείχει τῆς μονῆς ἄμα καὶ πόλιως ἐπιστῶσι
 τοὺς ἵππους, κείνος δὲ ὑποχαλασθεὶς σχολίῳ καὶ ἐπιβὰς ἵππου.
 10 καταλαβὼν τὸν αἰγιαλόν, αὐτονοχὴ ἀνάγεται καὶ τὴν φρυγαδίαν
 ὡς εἰκὸς διατίθεται.

25. Ὅπερ μαθὼν ὁ βασιλεὺς καὶ ἐν δεινῷ ποιησάμενος, A
 ἐπεὶ καὶ τὸν τοῦ Ἰωάννου τοῦ Λούκα καὶ δυσικοῦ σιβαστοκράτο-
 ρος υἱὸν Μιχαὴλ πολλὴν δραστηριότητα ἔχεν ἐμάνθανε, τοῦ
 15 μὲν τὸ Φερμουργὸν ὑπονοῶν ὅμως εἰς καιρὸν ἐτίθει τὴν περὶ αὐ-
 τοῦ σκέψιν, τοῦ δὲ τὸ αὐτίκα δραστήριον τὰ πολλὰ ὑποκτιύσας
 ὡς ἔσομένου πολεμίου ἀπαραιτήτου πρὸς ὃ δὴ καὶ ὀρμήσεις, λθ-
 γους τε κινεῖ περὶ τούτου καὶ τῇ ἰδίᾳ αὐτανεισίᾳ συσκέπτεται
 Ἄνη τῇ βασιλλίῃ. ἣ δ' ἐκ τῶν δυνατῶν καὶ βασιλεὶ χαρίζο- P 42

parato favore sodalium, facile ab his impetravit ut bona moderatorum gra-
 tia in maximum Prusae monasterium se transire paterentur. huc porro
 ille translatus agere vafer opportuno loco, quod dudum coquebat, coepit,
 suam nimirum in patriam ac familiarem larem fugam machinari. scripsit
 enim arcano per fidissimos nuntios suis domesticis quae ab ipsis fieri vo-
 lebat, tuto iam administranda, quando imperator diversissimis intentus, ad sen-
 sum inopinatissimae molitionis adversurus mentem, timeri haudquaquam
 posset. cognatis ergo Cotanitzae tali articulo non cessantibus, comparuit
 brevi Prusae piscatoria remis instructa equos advehens, qua littori ap-
 pulsa excedentes vectores Cotanitzae necessarii clam hominem conven-
 tum ad fugam invitant. condicta inde nocte isti muro monasterii, qui ab
 ea parte idem cum muro urbis erat, cum equos admovissent, descendit
 ipse fume demissus e pinnis moenium, equoque conscenso, abundante ad
 iter quod ad mare restabat noctis ad id lectae tempore, littus tempestive
 attigit, naveque exceptus velis de caetero remisque servientibus ablit.

25. Ea fuga nuntiata gravem incussit imperatori dolorem ex solici-
 tudine, qua reputans Cotanitzam gnavam et exercitatum bellis hominem
 paratum instrumentum res novandi facile futurum Michaëli Ioannis Ducae
 Occiduorum tractuum sebastocratoris filio, strenuo et inquietae indolis iu-
 veni, de Cotanitzae quidem, quamvis suspectos merito habebat eos, quo-
 rum alias damnis publicis specimen dederat, ardentem ad rebellionem im-
 petus, intentiorem in tempus aliud curam distulit: statim autem occur-
 rendum ratus erupturis haud dubie proxime in apertum bellum Michaëli,
 pro eius et actatis et ingenii fervore, consiliis, anxie inquisivit ecquid illi
 posset utile praecoccupando vel arcendo comminisci. secum tandem ac
 cum aliis deliberato negotio, tentandum putavit animum, specie cum ea
 consultandi, Annae reginae consobrinae suae, quippe ex Eulogia natae pa-

μένη καὶ γειτονοῦν κακὸν ἑαυτῇ ὠθοῦσα, ὡς εἶχε καθυπισχνεῖτο
 παντοίως τὸν ἀνεψιὸν μετελθεῖν, καὶ μηδὲν ἀνεῖναι δουλαγωγῆ-
 σαι, καὶ ὡς δυνηθεῖη ἐκείνον περισχεῖν ἀφύκτως εἰς χεῖρας καὶ
 πέμπειν τῷ βασιλεῖ. συνέταττε δὲ καὶ δυνάμεις ὁ βασιλεὺς ἀφι-
 ζομένας συνάμα τῷ πρωτοβεστιαρίῳ Ταρχανειώτῃ πρὸς δύσιν 5
 πεζῇ καὶ τῇ Δημητριάδι ἐπιμιζομένας, ὡς κατασχεῖν μὲν ὁπόσον
 B καὶ τῶν ἐκεῖ δυνηθεῖεν νόμῳ πολέμου καὶ μάχης, ἔτοιμον δ'
 εἶναι λαμβάνειν πεμπόμενον πᾶρὰ τῆς Ἄννης, εἰ κατασχεῖν εὐο-
 δοῖτο, τὸν Μιχαήλ. ταῦτα τάξας τε καὶ κυρώσας ὁ βασιλεὺς
 τὴν Ἄνναν μετ' εἰρήνης ἀπέπεμπε καὶ τιμῆς, αὐτὸς δὲ παντοίως 10
 ὑποποιούμενος τὸν πρωτοβεστιάριον καὶ τιμᾶν αἰρούμενος τοῖς
 μεγίστοις, ὡς καὶ τῷ τοῦ Καίσαρος ἀξιώματι σεμνύνει καθυ-
 πισχνεῖσθαι, πρὸς τὴν δύσιν ὄρμα. ὁ δὲ μόλις ἀξίωμα μὲν
 C ἔλεγε τότε λαμβάνειν διδόντος, ὅτε καὶ αὐτὸς ἄξιόν τι Ῥωμαίοις
 ἐπεξηργάσεται κατόρθωμα, ὡς μὴ δωρεὰν ἀλλ' ἄθλον λαμβύ- 15
 νειν· τότε δὲ χρείας ἐνούσης χρημάτων αὐτὸς μὲν ἐκ τοῦ κοινοῦ
 ταμείου, ὡς αὐτὸν διαβιβαιοῦσθαι πρὸς τοὺς οἰκέλους ὕστερον,

tris sui sorore. nec Anna cunctata est animum et studium accommodare
 votis imperatoris. reputans enim securius quaestuosiusque sibi fore Au-
 gusti propinqui demereri gratiam cooperando ad depressionem ferocis ado-
 lescentis e viri sui fratre notho geniti, a cuius et ipsa praecipiti natura
 malum impendere sibi nec modicum nec longe differendum intelligebat,
 quam potuit asseverantissime ad fidem promissi faciendam Andronico con-
 firmavit daturam sese pro viribus operam, et ad id fiducia quam necessi-
 tudo affinitatis sibi erga natam ex germano mariti sui tribueret, perite
 usuram, ut callide circumventum suspectum iuvenem et redactum in po-
 testatem tuto ad imperatorem mitteret. huius incepti promovendo succes-
 sui, decrevit Andronicus exercitum alio praetextu in Occiduos tractus iti-
 nere terrestri mittere, praeposito ei summo duce protovestiarario Tarcha-
 niota; quem iussit usque ad Demetriadem cum copiis progredi, bellumque
 illic ducere occupando quantum terrarum posset ac manus hostium obvias
 fundendo, interimque, quod arcanum et praecipuum destinatum erat, ex-
 pectando dum captum dolo Michaëlem Anna, iuxta condita, ipsi trans-
 mitteret. his in hunc modum clam constitutis imperator Annam primum
 oam pace et honore dimisit; ac quem post illam mittere protovestiarium
 parabat, quo penitus sibi prius devinciret atque ad fideliter strenueque
 rem gerendam tanto certius obstringeret, exquisitis omnis generis affectis
 honoribus, adeo ut ipsa quoque se illum insignitarum Caesaris dignitate
 polliceretur. quod is audiens modeste reposuit vix se quidem umquam
 tali dignum fastigium futurum: ceterum tam minus inconvenienter tanta
 cumlalandum gloria, cum edito aliquo in magnum usum Romanae rei me-
 morabili facinore consecutus foret, ut non gratis sed in praemium navae
 operae in eum apicem videri evectus posset. quae porro erant proci-
 nctio ad hanc expeditionem Tarchaniotae necessario numerandae pecu-
 niae, eas petierat ille quidem ex publico promi aetario, quemadmodum
 apud suos deinde familiares affirmavit: verum iis quibus tunc imperator

ἔζηται τὰ χρήματα, ἣ δὲ περὶ τὸν βασιλέα βουλή ἐκ κοινῆς συγκροτήσεως συλλέγεσθαι ἰδικαίου. ἣ δ' ἴν τὸ τῆς προνοίας τῶν ἐχόντων προνοίας δέκατον. ὃ δὴ καὶ σιγήγειο μὲν ὡς δῆθεν ἐκ D τῶν δικαίων τῶν δισποτῶν, τὸ πᾶν δ' οἱ παρικοῦντες ἀπειν- 5 τρον δυναστευόντων ἐκείνων. συναχθέντων μὲν μεγάλων χρημάτων ἐντεῦθεν, ταῦτα λαβὼν ὁ πρωτοβεστιάριος ἕμα πλείσταις δυνάμεισιν ἐπὶ Δημητριάδος καὶ τῶν ἐκεῖ ταχέως ἐξώρμα, πικρῆ τὰς δυνάμεις ἔγων. (26) τὸ δὲ ναυτικὸν ὁ ἐκείνου γαμ- P 43 βρὸς Ῥαοὺλ Ἀλέξιος ἦγε, περὶ που τὰς ὑποθήκοντα ναῦς· συν- 10 ἦν δ' αὐτῷ καὶ ὁ μέγας στρατοπεδάρχης Συνοδηνός. καὶ χρήσιμος ἐδόκει τὰ μέγιστα τότε ναυτικὸν τοῖς Ῥωμαίων πρόφρασι, εἰ καὶ μετὰ τὴν ὑποστροφὴν οὕτω δόξαν κατημελεῖτο ὡς ζημιοῦν πλέον ἢ συνοῖσον κατὰ καιρούς. ὑπενοεῖτο γὰρ καὶ ταῦτα, καὶ πρὸς τὸ πιστεύειν ἴσάν τινες οἷς ἤρεσκε τὸ οὕτω πεπραῆχθαι, ὡς 15 ἐκεῖ γε τὴν ἐκκλησίαν ἐν ἀταραξίᾳ καταστῆναι ξυνέβη βασιλέως σκεύσαντος, πᾶν ἐντεῦθεν πολέμιον συσταλῆναι τότε καὶ ἀπρα- B

5. μὲν] γοῦν?

utebatur consiliariis satius visum eam summam ex nova collatione conficere. edictum ergo est ut quicumque pensiones annuas e fisco acciperent, eorum pensionum decimam in huius exercitus sumptum conferrent, quod cum statim esset exactum, videbatur quidem parvum plebi, reiecto in proceres talis vectigalis onere. caeterum contra contigit: nam summam quisque pro potestate a sibi subditis expressit quantum in id solvendum fecit. magnum igitur inde contractum pecuniae numerum auferens protovestiaris cum numerosis copiis celeriter ad Demetriam viciniam se contulit, terra exercitum duceus. (26) negligebatur enim classis, qua cursus in eas partes fieri commode potuerat. praecerat illi eiusdem Tarchaniotae gener Alexius Raül, octoginta circiter naves habens. cum hoc erat magnum quoque stratopedarcha Synadenus. ac quamquam satis apperebat perutilem Romanis rebus esse maritimam potentiam, tamen post conversionem rerum quae capessente imperii habenas Andronico facta est, ea curari oscitantius coeperat, praevaletibus consillis opinantium recte lucriferi sumptum istum posse, quod plus damni, ut aiebant, quam commodi ex instructis impensa maxima classibus republicae proveniret. allegabant ad hoc persuadendum non argumenta illi quidem satis valida, ac ne verisimiles quidem coniecturas, sed suspiciones fere meras. tamen haec praemis accipiebantur auribus, et quod deceret verisimilitudini rationem, studia gratuitoorum spud Augustum et voluntates proprio iathec prepedentes impeta supplebant. quorum etiam audiebatur oratio, ex actis imperatoris, et contentione qua ad res ecclesiae componendas incumberet, sugurantium inutilem deinceps classem fore, deo sic videlicet remaneraturu zelum sibi gratum principis, restituendae in integrum religioni tam sollicito intenti, ut nota eius disicerentur omnes infensae molitiones oppositarum nostrae continenti gentium, et nulla de caetero vis ab eis foret inferenda, quam ad propulsandam usum habere possent aliquem copiae navales. his primo magis non reprehensis quam probatis, deinde quodam quasi successu impunitatis increbrescentibus, fiebat ut etiam nondum publice

ναι τοῖς τάφροις, καὶ οὕτως ἀνέδην κατ' ὀλίγον κτίζοντα ἀνεγεί-
 ρειν λίθοις τὸ πόσιμα. διὰ ταῦτα καὶ ἀνοχὰς ἐποικίτο, καὶ
 P 45 ἀεργὸς πρὸς τοὺς ἀντιπάλους ἐφαίνετο. (27) τοῦ γοῦν καιροῦ
 τριβομένου νόσος ἐμπέπει τῷ στρατιωτικῷ βαρεῖα πάντῃ καὶ
 αὐτουργὸς τοῖς πολλοῖς θανάτου· βαρεῖας γὰρ χειρὰς ὁ λοιμὸς 5
 ἐκείνοις ἐφῆκε, καὶ ἐπυσσύτεροι ἔθνησκον. τέλος δὲ καὶ αὐτὸς
 ὁ στρατηγὸς πρωτοβεστιάριος νόσου γέγονε παρανάλωμα, κἀν-
 τεῦθεν οἱ περιληθθέντες μηδὲν τῶν γεναιῶν πράξαντες ἔπανε-
 ζεύγνον. ὕστερον δὲ αὐτῇ καθ' αὐτὴν ἡ βασίλισσα συνάμα τῷ
 B ἀνδρὶ Νικηφόρῳ, δόλοισι ἐπελθόντες καὶ ὄρκοις ἔξαπατήσαντες
 τὸν Μιχαὴλ ὡς γαμβρὸν ἐπὶ τῇ θυγατρὶ ἀξόμονοι, μηδ' αὐτὸ
 τὸ κεκωλυμένον ἐκ γένους ὑπονοήσαντα ὑπὸ χειρὰς ποιοῦνται, καὶ
 τῷ βασιλεῖ, συχὰ τῶν χρημάτων λαβόντες, πέμπουσι δέσμιον·
 ὃν ὁ βασιλεὺς ὑπὸ φρουροῖς καὶ ἀνέσειν ἔχων ἐτίμα, καὶ τὴν
 ἀνεψιῶν τὴν τοῦ Ἀσάν θυγατέρα εἰς γάμον δὴ κατηγγύα. ἀλλ' 15
 C ἐκεῖνος πολλάκις μὲν ἐπεχείρησε φεύγειν, τσαυτάκις δὲ οἱ ἐμπο-

extractio, quibus et fossa praeducta duplex est, aqua insuper e mari vi-
 cino in utramque derivata. quibus deproperatis ad tutelam operis, intra
 id vallum secure iam est solidorum e saxo moenium per otium aedificatio
 curata. in his diu suum exercitum protovestiarium occupatum habuit, ni-
 hil admodum interea negotii hostibus facessens. (27) caeterum in Roma-
 norum castrorum milites longam tali loco et opere trahentes moram gra-
 vis incubuit calamitas pestilentis morbi; quo multi sunt brevi spatio ne-
 cati. lue quippe per contagia grassante, ac corrupto magis magisque
 coeli tractu saevam augente vim, frequentatis in momenta funeribus inex-
 pleta Libitina feritate bacchabatur, foeda strage cadaverum late cuncta
 consternens, adeo nec ipsis parcente principibus clade, ut protovestiarium
 quoque ducem eius exercitus supremum pestis extinxerit; quo sublato re-
 liquiae copiarum, nulla re gesta tanto apparatu et expectatione digna, in-
 glorie reverterunt. postea tamen ipsa per se regina, cooperante pro vi-
 rilli coniuge ipsius Nicephoro, dolis aggressa Michaëlem unam illi fallendo
 efficacissimam reperit machinam, speciosum ostentatae affinitatis nomen.
 ubi enim promitti sibi Michaël audivit nuptias reginae virginis Nicephori
 despotae et Annae reginae filiae, et tam splendidi sponsonem matrimonii
 utriusque sibi puellae parentis iuramentis sanctissimis firmari, facile se
 speratorum socerorum potestati permisit, imprudens qui non reputaverit
 quam esset incredibile velle revera despotas collocare legitimam haeredom
 notii filio, nec vereri maculare avitam nobilitatem admitione spurci ge-
 neris. verum iuvenis ambitione praeceps ne suspicione quidem prima te-
 nus tam iustum admittens metum, caeca fiducia in laqueos se induit.
 dans quippe se in manus insidiantium propinquorum, vinctus ab iis et
 grandi est imperatori pecunia venditus, qui eum ad se adductum in tuta
 quidem, libera tamen custodia tenuit, variis ipsum remissionibus et signi-
 ficatione honoris delinire studens, adeo ut etiam sororis propriae filiam
 ex Asane natam in matrimonium ipsi promitteret. sed placando feroci
 animo iniuria proditionis irritato nullae satis aut blanditiae praesentes
 aut ostensae in posterum gratiae fuerunt. involvens se irrevocabili con-

ὄν ἴσθη ἡ τύχη καὶ ἡλίσκετο παρανίκα, ὥστε καὶ φυλακαῖς
 ἰδοῦσθαι διὰ ταῦτα. οὗ δὲ καὶ μίαν φυγὴν τὴν ὑστέραν μετὰ
 χρόνους συμβῆσαν καθ' εἰρμὸν τοῦ λόγου καὶ διηγήσομαι. ἀπε-
 ῥήμι μὲν οὖν ὁ βασιλεὺς εἰς Θεσσαλονίκην, ὡς αὐτίκα κατὰ
 5 καιρὸν ἐροῦμεν, κατείχετο δὲ οὗτος ἐν φυλακαῖς, σὺν αὐτῷ δὲ
 ἦν καὶ ἡ αὐταδέλφη τούτου, ἦν δὲ παρὰ πατρός τοῦ Ἰωάννου
 σεβαστοκρατοῦντος δεξάμενος Τερτηρῆς ὡς μνησίην τῷ νύμφῃ D
 Ὀσφεντισθλάβῳ, ἔτι ἐν ἀνηβότῃ οἶσαν, ἐπιιδὴ αὐτὸς τὰς
 πρὸς βασιλέα σπονδὰς ἡγάγησι, συνάμα τῇ τοῦ Ἀσάν ἀδελφῆ
 10 καὶ αὐτὴν εἰς βασιλέα πέμψει. ἦν οὖν σφίσι μία ἡ φυλακή, οὗ
 δὲ καὶ τῷ Ἐρρῆ ἔξ Ἑγκλίτων ὄντι συνάμ' ἑτέροις καὶ τρίτῳ παιδί
 εἰς φυλακὴν ἐπιτετράφατο. ὑπέρχεται γοῦν ὁ Μιχαὴλ τὸν Ἐρ-
 ρῆν ἐπισχοῦμενος γαμβρὸν ἔξιν ἐπ' ἀδελφῆ ταύτῃ, ἦν θρασι-
 τίσιαν. εἰσὶ δ' οἱ λέγουσιν ὅτι καὶ πορνικῶς ἐκείνη ὁ ἔξ Ἑγκλί- E
 15 των συνήρχετο, τὰ πιστὰ τῆς ἐπιγαμβρίας ἐντεῖθεν λαμβάνων.
 ἦν γοῦν ὁ Ἐρρῆς καὶ τῶν λοιπῶν φυλάκων ἐπιστάτης, καὶ πολ-

tumacia Michaël totus stabat intentus expediendae per fugamfurtivam li-
 bertati. at crebri eius elabendi conatus adversa semper fortuna successu
 caruere, retracto ipso quoties evaserat, et vinculis reddito, quae in longa
 post hoc tempora semper invitissimo haeserunt. unam hic ego eius,
 quamquam aliquot abhinc annis, postremo tentatam fugam, argumenti co-
 gnationi seriem temporum posthabens, referam. profectus erat Thessalo-
 nicam imperator, ut mox suo tempore narrabimus, relicto Michaële sub
 custodia, cuius in societatem propria ipsi soror accesserat tali occasione.
 discedens ab imperatore causis quas diximus Bulgariae rex Tertores Ioan-
 nis sebastocratoris patris huius Michaëlis firmare se foedere curaverat,
 despondenda suo filio Osphentisthlabo filia ipsius, quam et ad se trans-
 missam adhuc impobem domi habuit. verum securius deinde rebus suis
 Tertores reputans pacem, uti retulimus, cum imperatore facere, sponsali-
 bus cum filia sebastocratoris abruptis, puellam una cum sorore Asanis ad
 imperatorem misit, quam is eidem quo Michaël tenebatur frater virginis
 carceri mandavit. erat ambobus custodiendis praefectus Erres quidam,
 sic vocatus, oriundus ex Enclinis*). huic suberant duo milites, quibus
 tertius accesserat puer administer, aetatis tenerae. venit in spem Mi-
 chaël eluctandi tam exigui praesidii, si attrahere in partes Erres praefec-
 tum potuisset. ergo in id incumbens multis hominem ambivit precibus,
 promissis etiam ipsi coniugio sororis in praemium operae quam eis in li-
 bertatem asserendis contulisset. sunt qui dicant delibatum iam tum usum
 istius ostentati connubii praesumpta inter destinatōs sponso stopri licen-
 tia, nec inasio nec invito Michaële, qui nihil pensi haberet vel tam turpi
 sibi pignore tanto certius oppignerare fidem Enclinis in representanda
 quamprimum promissa solutione captivitatis exosissimae. huius rei facul-
 tatem non parvam habebat Erres, quod praeterquam, ut dixi, summum

*) immo Henricus (Harry) Anglus.

λοὺς ἀνὰ χεῖρας ἔχων, πιστὸς τὰ πολλὰ δοκῶν βασιλεῖ. δελεάζεται τοίνυν ὁ βάρβαρος μελζοσιν ἢ καθ' αὐτὸν ὑποσχέσεισι, καὶ
P 46 κατανεύει τὴν πρῶξιν. καὶ δὴ ἐδρεπίζεται μὲν παρὰ τῶν οὐ-
κείων τῷ Μιχαήλ, οἳ δὴ καὶ ἐν ἐλευθερίᾳ διάγοντες ὑπουργοῦν
ἐκείνῳ τὰ ἀναγκαῖα, ἄλιὰς ταχυναυτοῦσα καὶ ἄνδρες ἐρέται με- 5
σθοῦ τοῦ μεγάλου οἱ τέως αὐτάρχεις, καὶ ὁ καιρὸς καθ' ὃν ἐκεῖ-
νοι μὲν τῇ κατὰ δύσιν θαλάσση προσχόντες σταθῆσονται, αὐτοὶ
δὲ τῆς φυλακῆς ἐκβάντες ἐπιθήσονται, ἐς τὸ ἀκριβὲς τάττεται.
καπειδὴ δὲ ὄντας οὐκ ἦν καταγωνίσασθαι τοὺς λοιποὺς (οὐδὲ
γὰρ πᾶσιν ἐκπυστος ἦν ἡ βουλή) μερζοσιν ἐκείνους ὡς ἐπι 10
B πρᾶξει ἐμποντες, καὶ καθ' ἓνα ὑποδεχόμενοι κτείνουσι, τοῦ
δευτέρου μὴ εἰδότες τὸ τῷ προτέρῳ συμβάν. οἴκτος δὲ σώζει
τὸν παῖδα καὶ μόνος, συμποδίσαντές τε καὶ ἐπαγκωνισάμενοι καὶ
γε δεσμὸν ἐμβalόντες τῷ στόματι ἀφιῶσιν. ἐκεῖνοι δ' ὡς εἶχον
ὑπὸ κλεισι τὴν φυλακὴν σφραγίσαντες, ὡς μὴ ἐκκυλισθὲν τὸ παι- 15
δίον ἐμφανὲς πρὸ καιροῦ τὸ δράμα ποιήσειεν, ὑπὸ πρώτας φυ-
λακὰς τῆς νυκτὸς ἔξισι. τῷ γὰρ Ἐρρῆ, ὡσπερ αἱ φυλακαί,
C οὕτω καὶ αἱ τῆς πύλης τῆς ἐκεῖ κλειδεις ἐπιτετράφατο. ὡς ἂν
δὲ μὴ δόξῃ δόλος τὸ δρώμενον, ἐκεῖνος κάτωθεν τοῖς φύλαξιν
ἐκφωνεῖ, διυπνίζων δῆθεν πρὸς τὴν τῶν κατεχομένων φυλακὴν, 20
ὡς αὐτοῦ γὰρ τάχα ἐν ἀπορρήτοις δουλείαις σχολάζοντος· καὶ

eius custodiae arbitrium obtinebat, etiam eius fidei secure acquiescebat
imperator. quare quid posset sentiens, facile ad ostentatum honorem
tanto superioris sua sorte affinitatis arrexit animum, et facturum se quod
rogabatur prolixè recepit. age, venit ad apparatus negotii. conferun-
tur consilia cum libertate fruentibus amicis necessariisque Michaëlis. hi,
quod opus erat, navem clam comparant, remigio et commeatu caetero
largiter instructam, haud parvo in hoc sumptu facto. condicitur hora
qua Occiduo maris littori lembus paratus admoventur, excepturus e
custodia elapsos; qui ut tuto exirent, caetera erat Erri diligentia curandum.
obstabat duorum, de quibus dixi, subservientium ipsi satellitum praesentia,
quorum tentare fidem communicato arcano anceps nimis periculosumque
videbatur. decretum, quod longe apparebat tutius, utrumque occidere.
nec difficile fuit iniunctis ministeriis disiunctos conficere singillatim infa-
lices. puerum sola aetatis miseratio servavit. sufficere visum est pedes
lacertosque adolescentuli adstringere validis vinculis. sic igitur eum,
vinculis etiam, ne vociferari posset, faucibus, dimiserunt, exeuntes sub pri-
mam noctis vigiliam, et clavibus, quas habebant, diligenter ocluso car-
cere, ne puer sese torquendo foras prorrepens praemature indicium fugae
faceret. sic eductis Erres captivis duobus, inclamavit voce contenta re-
liquis intus satellitibus, quasi excitaturus tum forte dormientes, ut vigi-
liam se utique absente intenderent. valiturum hoc non frustra credidit
ad discutiendas suspiciones obviatorum, tali hora notum imperatoris mi-
strum tendere ad litus cum duobus eductis custodia cernentium. itaque

γὰρ τινες ἰδόντες οὐδὲν ἄλλο ὑπαινόντων τότε ἢ ὅτι ὄρισθὲν πρὸς βασιλέως δι' ἀπορρήτων αὐτὸς οικονομίῃ τὰ προσταττόμενα καὶ τοὺς ὄρισθέντας ἐκφέρει νυκτὸς ὄρου ἂν καὶ προστάσσοιτο. ἐκείνοι δὲ τὰς φυλακὰς ὑποδραμοῦντες ἐπιβαίνουσι τῆς νηὸς. καὶ 5 ἦν αὐτοῖς ὡς καὶ πῦσι γνωσθέντος ὁ νοῦς ἐν ἰλιπῶν ἀναμφιβό-
λοις, ὡς οὐδὲν ἐμποδῶν ἰσείται δυοῖν ἢ καὶ τριῶν ἡμερῶν τῇ Ἐβρίκῃ προσσχεῖν καὶ τῶν τῆς φυγῆς ἀνεθῆναι φόβων, τῆς ἀδελφῆς κυριευούσης τῆς νήσου. ἀλλ' ἢ παλλίμπους περιόστατο δίκη, καὶ τὰ τῶν φρονουθέντων αἵματα δεσμός ἦν τὴν πρόσω πορείαν ἰσχυρῶν ἄρρηκτός τε καὶ ἄλυτος. ἀντιπνεῖ γὰρ ἔξαιφνης πνεῦμα βίαιον νότου, ὡς καὶ τὰς ἑλλειμενίζούσας ἔξοκίλλειν ἐκ βίας, καὶ ἔπιμος ἐμποδῶν ἔστη παρανομήσασιν. οὐ γὰρ μίαν ἢ καὶ δευ-
τέραν ἡμέραν ἠπλόι ἐκ βιαιῶν νότων τὸ πλάγος, ἀλλ' ἐφ' ἡμέ-
ραις, μέχρις ἂν ἐκείνοι κατὰ τὴν Ῥαιδεστόν ἔξοκίλλαντες ἐπὶ 15 ἡμέραι γένοιτο τοῖς τυχοῦσι.

Καὶ ταῦτα μὲν μετὰ χρόνους πέπρακται, τῆς δ' ἀκολουθίας διδούσης τοῦ λόγου ἐνταῦθα προανατίθεται. ἡμῖν δὲ ἰτέον πρὸς τὰ ἔξης. ἔμπης δὲ προσθετέον καὶ τοῦτο σφίσι· ἐπακρινῶν γὰρ τοῖς προανατεταγμένοις. ὁ γὰρ ἐκ τοῦτου

4. ἀποδράσας?

non aliud in mentem venit forte occurrentibus nisi mandatum arcanum quorpiam Erren tali tempore exequi, et victos quo esset iussus transportare. per hanc speciem etiam, quas pertransire oportuit, nocturnorum vigiliam custodiis elusis, inobservati incolumesque omnes navem expectantem conscenderunt, optima spe gestientes felicissimi successus; nec dubitabant quia, ut initia se dabant, cunctis ad votum fluentibus, biduo triduove appellerent Kuripum, atque apud isti dominantem insulae sororem ipsorum, miserarum anxiae fugae formidinum et longi carceris aerumnarum unico securi, tranquillam de caetero vitam agerent. verum intervertit successum cruenti coepti persequens homicidas coelestis ultio, sanguine scilicet miserarum quos incautos oppresserant clamante ad deum, et remoram inilicente fugitivis ineluctabilem. vix altum tenerant, cum eis in adversum tam vehemens auster incubuit, ut adhuc tenentes portum naves in illa ipsa tuta statione concuteret, ac quo momento aura inopinatissime reflavit, qua perseverantia duravit, tantum non clare appareret sceleribus fugientium infernum coelum receptus ipsis securi negare facultatem. non enim uno alterove die intractabile violentissimis austris mare horruit, sed pluribus continue diebus, quoad infelix navigium sustinendo impar reiectum ad Rhaedesti oram ibi forte inventis Augusti ministris, quos vehabat fugitivos, in manus tradidit.

Haec postquam, ut indicavi, posterius gesta ex occasione praecoccupavimus exponere, resumere ordinem eventuum, et ad ea quae deinceps fieri contigit eadem qua transacta sunt serie referre sermonem debueramus: piget tamen hinc discedere non imposita longo negotio clausula.

- P 47 χρόνου διανυσθέντος, και τῶν οικειῶν αὐτοῦ δὲ ζητούντων τῶν πρεσβεύεισθαι παρὰ βασιλέα και καθυπισχνείσθαι τὰ μεγάλα, εἰ μόνον ἀνείτο τῶν φυλακῶν και πρὸς αὐτοὺς γένοιτο, ὁ μὲν κρατῶν ἀνήρτα τὰ περὶ τούτου, και λόγοις οικονομίας οὔτε πάμπαν ἀνήγατο οὔτε μὴν κατένευεν ἐς τὸ παντελές. τὰς γοῦν τοιαύτας 5 ἀναβολὰς μανθάνων ἐκείνος βουλὴν βουλευέται κακίστην μᾶλλον ἢ συνετήν. ἔγγειτονῶν γὰρ τῶν ἀνακτόρων ἐγκλεισμένος ὄπου
- B δὴ και βασιλεὺς ὤκει, ἔγνω πῦρ ἐνίεναι τοῖς οἴκοις, ὡς δὴ τι γεναῖον ποιούμενος τὸ εἰς τοιοῦτον ἀναρρίπτειν κίνδυνον. και δὴ νυκτὸς ἄωρι κάγκανα ξύλα ἐτοιμασόμενος, ὡς δὴθεν θερμαί- 10 νοιτο (χειμῶνος γὰρ ἐπράττετο ταῦτα, περὶ που Σκιροφοριῶνος τὰ μέσα, ὅς ἐστιν ὁ Δεκέβριος), τὰς θύρας τῆς εἰρκτῆς ἀσφαλισόμενος ἐνδοθεν πῦρ ἐνήσιν, ὃ δὴ και τῆς ὥρας καταταχῆσαν ἐξῆπτε και τοῖς ἐκτὸς δῆλον ἦν. φθάνει δὲ και τὸν βασιλέα ἀγρυπνοῦντα ἔτι τὸ γεγονός. και ὅς τοὺς ἀμνησούμενους οὐκ 15
- C ἐκείνον ἀλλὰ τὸ πῦρ εἰς κατάσβεσιν ἀπέπεμπε. και τις τῶν ἄλλων ἐκτομίας Κάρβας λεγόμενος προφθάσας ταῖς θύραις προσή-

7. ἐκ γειτόνων?

addatur ergo qui lentis diu dilatus intervallis tandem supervenit, novissimus et plane tragicus fabulae actus. octavum iam in custodia infelix Michaël annum expleverat, cum necessariis ipsius crebris legationibus imperatorem urgentibus et magna pollicentibus, si miserum tantisper vinculis solutam ad suos redire permisisset, Augustus non ille quidem praefraete negavit, aut omnem supplicibus impetrandi aliquando quod peterent spem abscedit, verum tamen nec plane annuit, sed verbis placidis et exorabilis, ubi maturum foret, animi quadam humana significatione conditis anxie sollicitorum vota delinivit. has Michaël Andronici tergiversationes et artificiosas, ubi cognovit, detestatus moras, consilium init et coepto et eventu potius desperatissimam ac pessimum quam ullo astutiae ingenio commendabile. cum enim in turri servaretur Palatinis admota aedibus intra quas ipse diversabatur imperator, visus sibi est generosum aliquid facturum, si flammis suo carceri subiectis ipsius quoque invisī principis eontagium inoenderet domicilium. nocte igitur intempesta, prius observatis diligenter carceris valvis, ignem iniecit in struem lignorum ariderum, quam ante congesserat specie habendae ad manum materiae necessariae foco cubiculi longum in tempus alendo, prout rigor brumalis tempestatis requirebat: nam haec circa Decembris medium acta suat. flamma rapte fomite celeriter pyram obviam amplexa, luculentis quotquot ad manum fuere, iussit accurrere ad carcerem, non poemas inflictuos incendiario, quem adhuc quis esset nesciebat, sed inoendium ipsum extincturos. ante omnes ad iussum evolavit eunuchus Carbas nomine, tentatisque foribus,

πετιν ὡς ἀνολιζων· ὡς δ' οὐκ ἦν ἀνολιγειν ἰσχυρασίμενας, ἀξί-
 ναις τὰς θύρας αὐτοῖς μοχλοῖς καὶ βαλανόγραυς ἐξετίνασσον.
 ἔκω δὲ καλεῶς ὁ ἐκτομίας ἐφθῆ οὐδοῦ ἐπιβεβασῶς, κἀκίτρος ἐν-
 ἰοθιν τῆ μαχαίρα προσυπαντῆ, καὶ τοῖς σπλύγγχοις ταύτην ἐμ-
 5 βύλλει καὶ αὐθῆς ἄλλην καὶ τρίτην ἐπὶ ταύταις, καὶ νεκρὸς ὁ D
 πληγεὶς αὐτίκα. καὶ εὐθῆς πολλοὶ μὲν ἐσειρήσαν, τὸ δὲ πελενο-
 φόρον τάγμα βασιλείον, ἀγυαίμενοι τῷ συμβάντι, πελέκισιν
 ἐκίτρον ἀνηλεῶς κατακτείνουσι, καὶ τὸν οὕτως ὑπὸ τρυφῆ τρα-
 φέντα ἔξω που ἐκβεβλημένον κατὰ τὴν ἀργυρᾶν λεγομένην εἰκαίως
 10 πως καὶ ὡς ἔτυχε θύπτουσι. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐς τοσοῦτον,
 εἰς δεῖγμα τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων, καὶ ὅτι σικαῖς μύλλον
 ἢ τοῖτοῖς πιστεύειν ἄμεινον.

28. Ἐπηγήθηεναι δὲ τοῖς τότε τετελεσμένοις καὶ τι συμ- P 48
 βᾶν φοβερὸν μὲν ἰδεῖν φοβερὸν δ' ἀκοῦσαι, οὗ δὴ καὶ ἄλλος
 15 ἄλλο τι ἂν αἰτιάσαιτο καὶ ἕλλο ἄλλος, οὐδεὶς δ' ἂν οἶμαι εὔστα-
 χον θείη τὴν κρίσιν, κἂν πολλὰ κάμοι προσερευνῶν· τίς γὰρ
 ἔγνω νοῦν κυρίου, εἰς δὲ τὰ ἔσχατα τῆς σοφίας αὐτοῦ τίς ἀτί-
 κειτο; φησὶν ὁ Ἰώβ. τὸ δ' αὖ ἐκ τοῦ παρειακότος ἐπὶ τοῖς θείοις
 τοιαῦτα γίνεσθαι λέγειν ἢ καὶ δοξάζειν οἷα δὴ καὶ ἐροῦμεν, μα-

ubi unitas impenetrabiliter sentit, securibus effractas cum seris simul
 ipais ac vectibus subruit, obstaculaque amolitus intro irrumpit. vix liminē
 pedem iniecerat, cum adversus irruens Michaēl ense ei adigit in viscera,
 repetitūque bis terve similibus plagis miserum sternit exanimem. ad faci-
 cinosam atrocitatem subitis, ut fit, clamoribus momento divulgatis confusore
 statim plurimi, et inter hos cohors securigerorum exuberare ad regiam so-
 lita. hi cruento spectaculo percussī auctorem caedis nefarīe, ira omnem
 misericordiae senam obruente, crudeliter securibus conciderunt. talem
 mactus finem est filius Ioannis sebastocratoris, quem longe distantē
 medietate principalis educationis sepultura sic mortuam excepit, humo te-
 mēre iniecta obiter, contemptimque tumulatam loco profano extra urbem,
 prope paludem quae dicitur argentea. haec prolata velut in speciem
 sint vanitatis pomparum humanarum; quae recte quis aestimans, non plus
 reputet claritati natalium operumque ac titulorum illustrium splendori quam
 umbris prorsus inanibus fidendum.

28. Hoc porro, ut ad intermissa me referam, tempore tetro et por-
 tentoso experimento deprehensum est ex vero convenire sacris nostris
 vulgo eis attributam appellationem τῶν τετελεσμένων, sed ea rariori no-
 tione qua ista interdum vox pollutum et contaminatum designat quidpiam.
 contigit quippe res visu quidem horribilis, audita quia etiam infanda;
 cuius aliam alicui causam ubi quantavis contendendo perscrutatione quae-
 serint, aut vel argutissimis nixi coniecturis assignarint, haud tamen certe
 iudicio definiant vel quo per homines contractus casu vel quo dei
 consilio permixtus foedus hic et infaustus eventus fuerit. quis
 enim cognovit sensum domini? aut quis, ut Iob ait, neque ad
 ultimos eius sapientiae pervenit terminos? nam mera fortitū temeritate
 occursum, citra ullam certam sequentem finem numinis annota re-

- B** νλαισιν ὑποκρέκει, φησὶ Πίνδαρος. ἐμοὶ δ' ἀπαξ ἑμαυτὸν κα-
θεκῶτι εἰς ἀγγελίαν τῶν γενομένων, ἣν ποῦ καὶ παρὰ τὸ εἰκὸς
γέγονεν, οὐ δικαίως ἂν καὶ παραιτητέον εἶη ὃ τι λέγοιμι. νέμει
γὰρ τὸ θαρρεῖν ἢ ἀτρέκεια. καὶ οὐδὲν χεῖρον, οἶμαι, ὑπὸ τῶν
ἀκουσόντων ἂν πάθοιμι λέγων ὧν ἑμαυτὸν ἴσως δρᾶσαι μὴ εἰ- 5
πῶν. ἐκείθεν μὲν γὰρ δόξαν ἀπολοῖσαι' ἂν τις τοῦ πάντ' ἐπέχειν
- C** ἐκ φιλαυτίας τοῖς τότε ξυμβᾶσι, καὶ γ' ἀνάγειν πρὸς ἕν τι τὸ
μὴ κατὰ τρόπον ἐκεῖνα καὶ τᾶσφαλές πεπρωῆχθαι· ἐντεῦθεν δὲ
ἄλλ' εἰ μὴ τί γε πλεόν, τῷ γοῦν ἐκόντα παρατρέχειν τὸ ξυμπε-
σὸν ἐκ δαιμονίου οἶμαι προνοίας ἐνπάλνοιτ' ἂν ἡ καδ' ἱστορίαν 10
ἀλήθεια. τῷ τοι καὶ τοῦτο πρὸς τοῖς ἄλλοις λεγέσθω, δεῖμα
μὲν φέρον θεοῦ προνοίας, πρὸς ὃ τι δὲ φέροι ἢ παρελθὸν ἢ ἐσθ-
μενον ὡς εἰκὸς ἀγνοούμενον.
- P 49** Ἡμέρα μὲν οὖν τῆς τυρινῆς κυριώννημος τότ' ἐφίστατο,
ἐκάλει δὲ τὸν ἐπ' ἐκκλησίας ἱερουργοῦντα τὸ σύνθηδες· τὸ δ' ἦν 15
τὸ προηγιασμέναις ἀναφοραῖς τὸ ἱερὸν πυξίον ἐς ὃ τι μάλιστα
ἐμπιπλᾶν κατὰ χρεῖαν τῶν τεταγμένων λειτουργιῶν. ἐπεὶ γοῦν

9. τῷ] τὸ P.

gentis providentiam, fieri cernique qualia mox referam qui diceret aut existimaret, huius equidem vel affirmationem vel sententiam ausim dicere, iuxta Pindarum, haud longe a furore discrepare. mihi utcumque insuavis accidit commemoratio istiusmodi monstrorum inauspicatae mentionis, non est tamen liberum, ex quo istam ultro necessitatem subii, suscepta professione qualescumque res gestas exponendi, ab his scripto mandandis abstinere. in quo intrepide affirmandi facit animos evidentia testatissimae veritatis; nec deterret verisimiliter excepturus narrationem meam quidam horror auditorum ex me casum dictu foedum; qualia delicati genii lectores haud fere citra indicia fastidii et quasi abominabundi transmiserint. etenim dum reputo rem attentius, facile sentio impelli me ad idem conspirantibus in unum, hinc respectu iudiciorum alienorum, hinc proprii officii praescripto, cum nec utique me fugiat culpam ab eruditissimos, si quos deprehenderint indulgere privato gustui, damno memoriae publicae, accommodanda narratione ad certam adamatam ipsis concinnitatis fucosae speciem, quam quoad confecerint, nihil pensi habeant dissimulare ac detorquere in subiecto argumento, si quid isti formae reluctari contumacius viderint; nec dissimulare possim convicia conscientiae, quid meum a me munus exigit, monentis, edicentisque quadam inexorabili severitate censurae me, si conscio silentio involverim quod nunc divino haud dubie nota contigit, maculam, si nihil aliud, inusturum quamdam historicae veritati. quare illud ante omnia dicatur, divinae quidem characterem providentiae praefereus; de quo tamen prudenter aestimetur ignorari quid tandem vel respiciat praeteritum vel augeretur ac portendat eventurum.

Deminea illuxerat proprio vocabulo dicta Tyrine a casei tunc adhuc usu permisso; qua ritus consuetus vocabat sacerdotem ad praeparandas in sacra pyxide tot oblationes consecrati panis, quot ad celebrandas iuxta morem instantes liturgias ex praesantificationis oportebat. ubi ergo est, in-

τελειστο μὲν ἢ τῆς ἱερῆς θυσίας ἀναφορά, ἀνεπτόσσιτο δὲ τὸ
 πρῶτον ἐφ' ᾧ τοὺς ἱεροὺς ἄρτους τιθῆναι, εὐρηται τις εὐθὺς ἐν-
 τὸς τῶν προηγιασμένων ἀναφορά, ἣν δὴ καὶ εἰκασί τις ὁρῶν
 μίαν τῶν τριῶν ἐκείνων εἶναι, ἣν καὶ τῆς ἀγίας καὶ μεγάλης τε-
 5 τράδος μέλλουσαν ἀναφέρεισθαι, συμβῆν τότε, καθὼς λέλεκται, **B**
 μὴ τὰ τῆς ἱερῆς τελεσθῆναι θυσίας διὰ τὴν ἐπ' ἐκκλησίας τῶν
 ἐκκλησιαστικῶν παρ' οἰωνόηποτοῦν ὕψι τῆς ὥρας γεγυνοῦσαν συ-
 χύρησιν, ἐκεῖσέ που ἀφειδείσαν τῆς πρῆξιως κείσθαι συνέβαιεν.
 ἢ δ' ἤχρειωτο πάμπαν καὶ σέσηπτο, ὡς μὴδ' εἰκόνα φέρειν ἄρ-
 10 του, μὴ ὅτι γ' ἄρτον καὶ ἀμηγέλη φαίνεσθαι, ἀλλὰ τινα τύπον
 θρυμμάτων μελάνων θηριακῆς ἢ τινος ἄλλου τοιοῦτου σκευάσμα-
 15 τος. τρόμος οἷν ἰδόντα παραντίκα λαμβάνει τὸν ἱερεῖα, καὶ
 ὅ τι πρῆξοι (οὐδὲ γὰρ ἦν ἐκείνον ἐνοῦν εἰς κατάληψιν τοῖς προ- **C**
 φάτοις) διεννοεῖτο. καὶ τὸ πρῶγμα φοβερὸν ἔδοξεν, οὐ παθὼν
 20 τόσον ὅσον φανέν, ἐπέπερ τὰ τῆς εὐθετήσεως ἡμηγάνηται.
 τοῖνον καὶ εἰς κοινήν θίαν προυτέθη, καὶ τὸ ποιητέον μεθ' ὅτι
 πλειστοῦς ἐζητεῖτο τῆς εὐλαβείας. ἀλλ' ὃ ἦν καὶ ἔδοκει καὶ πρό-
 25 πον ἦν, τὸ περιὸν τῆς παραλλαγῆς οὐκ ἔδιδον γίνεσθαι, καὶ δὴ
 πρὸς τὴν μετάληψιν ὀκνῶν ὁ ἱερεὺς οὐ προσέτιτο. θεῶ δ' ἀνα-
 φέρειν ἄλλως οὐκ ἦν μὴ μεταλαβόντα τὰ δῶρα. καὶ ἐνθεν μὲν

cuncti sacrificii peracta functione, aperta pyxis ad collocandos intra eam
 consecratos panes, inventa intus quaedam apparuit ex praesantificatis obla-
 tio, quam quis intuens suspicaretur unam ex his esse quae anno super-
 iori feria quarta hebdomadae maioris cum offerri debuisset, oblata minime
 fuerat, ut indicatum est superius, propter recessum ecclesiasticorum ex
 ecclesia, qualibuscumque de causis praeversum ceremoniae debitas tali
 diei, ac propterea ibi fuerat relicta neglectaque ad hoc usque tempus;
 quo spatio corrupta scilicet ac plane iam putris destinatis inepta usibus
 fuerat reddita, quippe quae ne speciem quidem retineret panis, sed for-
 mam quamdam haberet fragmentorum atrorum theriacae aut similis alter-
 rius confectionis eius generis. dirigit visu repente inopinatissimo sacer-
 dos, et tremore totius corporis horrorem ac aestum animi declarans, in-
 certus quid ageret, haerebat. neque enim miscere se putabat posse ve-
 terem illam particulam cum recentibus, quasi, ut haec, sic illa offerri per-
 cepturis posset et sacrificio ex praesantificatis celebrando digna hostia
 censeri. cum ergo ad spectaculum tam deforme, ad tam anceps utrimque
 periculum, arcente hinc et inde metu, et tamen agendi necessitate cunctari
 prohibente, diu deliberandus expediret nihil; denique adhibuit circum-
 stantes ad consilium, vocatisque ostenso quod videbat, quid opus facte
 videretur suggerere ne gravarentur, summa contentione demississime ora-
 vit. statim occurrebatur cunctis factu optimum fore, si fragmen sacri panis
 rancidum illud et vetustate alteratum sacerdos edendo consumeret, vacuo-
 que iam vasi a se modo consecrata recentia inderet. sed tam tetra erat
 eius species, ut tantum imperare stomacho celebrans se negaret posse, ac
 ne summis quidem labris adeo rancidum frustum omnino sustineret attin-

D φόβος ἐκείθεν δ' ἀπορία τοὺς θεωμένους διμεριζέτην, οὐκ ἔχον-
 τας ὁ τι καὶ πράξοιεν. ὁ γοῦν φόβος τὰς σφῶν γνώμας ἀντέ-
 στελλε πρὸς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ἄγων βουλήν, τὸ τὸν ἱερέα,
 κἄν ὁ τι καὶ πάθοι, προσήσισθαι τὰ φαινόμενον. τοῦ δὲ μηδ'
 ὄλως προσιτὸν ἐκείνο νομίζοντος μηδ' ἄκραις ὡς εἰπεῖν χιλλεσι τὸ **5**
E μὲν τῶν ἀξίων ὑποδέουσαν, ἀναγκαίαν δ' ἄλλως ὑπὲρ πάντερον
 ὁ δὴ καὶ ἐννοήσεται τις πώποτε. θεῶ μὲν οὖν ἄρα τῶν τιμίων
 καὶ ἱερῶν ἐκείνων μέλειν εἰκός, καὶ ἕμελε πάντως, ἐκείνον δὲ
 τότε ὁ τοῖς τοιοῦτοις ἀπιερώμενος τόπος ἐκ παλαιού, ὃς δὴ καὶ **10**
 ἱπνὸς ἅγιος λέγεται, ὁσίως ἐπιρριφέντα ὁσίως δέχεται. ἀλλὰ
 ταῦτα μὲν ἐς τοσοῦτον.

P 50 29. Τότε δὲ καὶ νέφος Σκυθῶν παριστρίων ἐπισυναχθέν,
 οὐκ οἶδ' ἔκποθεν καὶ ἐκ ποίας τῆς ἀφορμῆς, εἰς δέκα σχεδὸν
 χιλιάδας ποσοῦμενον, διελθὼν τὴν Βουλγάρων γῆν καὶ τῶν πέριξ **15**
 πολλὰ ληϊσάμενον κατὰ τὸν ἕξω ζυγὸν γίνεται. καὶ δὴ προσδό-
 κημον ἦν ἐκδραμούμενον καὶ τὰ τῆς Μακεδονίας καὶ Θράκης
B λείων ποιῆσον τὴν τῶν Μυσῶν ἐμνουμένην. ἔτυχε δὲ τότε τὰ
 ἀμφὶ τὴν Μεσέμβριαν κατέχων ἄρχοντας τρόπον καὶ στρατηγαῶ
 ὁ κουροκαλάτης Οὐμπερτόπουλος, ἀνὴρ ἀγαθωσύνη χαίρων καὶ **20**
 εὐβουλίᾳ κοσμούμενος ὃς δὴ καὶ συμπλακεῖς ἐξαίφνης, Θαρρή-

gere. absolvi tamen sacrificium non poterat, nisi statueretur circa hoc quidpiam et quomodosumque amoveretur inde nauseabilis ista eucharistiae sacrae portio. inita denique via est magis utique necessaria quam decens, ad quam sponte sacerdos multo angore cruciatum animum tandem advertit. divinae nimirum providentiae permittendam putavit consumptionem ultimam illius fragmenti sacri, seponendo illud in seductum locum, qualia in sacrariis parari antiquus ecclesiarum usus obtinet: furnum sanctum nostri vocare consueverunt, alveum cavernae forma sub sacris adytis cavatum, quo sacrarum rerum aevo aut situ marcentium inutilis reliquiae reverenter, quantum fas est, condantur. in id conceptaculum putrefacta particula caute honesteque reposita, ibi videlicet quoad aboleretur remansura, expeditus utcumque sacrificus est, perintricati perplexitate nodi qualitercumque sic defungens.

29. Illa porro tempestate nubes Scytharum e circumdanubianis collecta tractibus, quo animo quave occasione incertum, numerum fere implens capitum decies millium, transcursa Bulgaria vicinisque isti regionibus vaga direptione vastatis ad iugum exterius consedit, non ibi haud dubie quietura, sed procellam minans irruptionis barbaricae, e finitimis Macedonia vel Thracia praedas mox, quas aiunt, Mysorum abacturae. praecerat tum forte Mesembraeae circumsitaeque terris auctoritate ducis summi europalates Umpertopulus, vir et probitate gaudens et prudentia ornatus. hic fratres religione imperatoris, qua oppigneratum eius armis divinam favorem exederet, quas sub se habebat medicas copias commit-

σες τῆ τοῦ βασιλέως θειοσεβεία, ὀλίγους ἐπάγων πολλοὺς τοῦ προταγήματος λεγόνου, ὡς τοὺς μὲν ἔργον μαχαίρας γιγνόμεναι, C τοὺς δὲ καὶ ἀποπνεγῆναι κατὰ τὸν ἐκεῖ παραφρόντα ποταμόν. ὀλίγοι δ' ἐκ πολλῶν διαδράντες, μηδ' ὄρη γῆς χωροῖεν εἰδότες, 5 τὰς δυσχωρίας δεικναιότες, ἣ ποδῶν εἶχον ἔφευγον, ἄρτι πρῶτον μαθόντες ὡς ἄβουλον πληθὺς εὐβουλίᾳ μᾶλλον ἢ ἀνδρεία καταγωνίζεσθαι. ταῦτα μαθὼν ὁ βασιλεὺς καὶ πρῶτον μὲν δεξιάσας τὴν θείαν ἀντίληψιν, εἶτα δὲ καὶ ὑπερθαυμάσας τὸν ἀνδρα πολλοῖς δωρεῖται, ὀφείλων τὴν ἐκείνου τιμὴν, οὐκ ἄλλα- 10 γαῖς μόνον ἱματίων ἀλλὰ χρυσῶ καὶ ἵπποις αὐτὸν δεξιούμενος, ἐφ' οἷς καὶ τὴν τοῦ μεγάλου παπίου δωρεῖται τιμὴν ὡς ἀθλον ἀρετῆς καὶ τρόπαιον ἔξιον.

30. Βασιλεὺς δ' ἐπιστὰς τῆ πόλει οὐ καθάπαξ ἠφίει P 51 τοὺς σχιζομένους τῆς ἐκκλησίας, ἀλλὰ τρόπῳ μετεχείριζε τὴν 15 ἐκείνων ὁμόνοιαν. ἔθεν πέμπων, ἔστι δ' οὐ καὶ προσκαλοούμετος, πολλὰς ἦν δεικνύων διὰ φροντίδος ἔχων τὰ ἐκείνων μὴ δεχομένης παραίτησιν, καὶ μᾶλλον ὅτι τέρατ' αἷτα τελούμενα κατεμάθανεν, οἷά τ' ὄντα καὶ τὸν λίαν θαρροῦντα δεδίδεσθαι. ἐχόμενα γὰρ τοῦ περιπόστου νεῶ τῆς τοῦ θεοῦ σοφίας, ἐν τινι 20 θρησκευτικῷ οἰκήματι, ἐν τόλῳ τῆς θεοτόκου εἰκῶν καθιστόρητο, B

tere statim cum quantacumque istorum multitudine minime dubitavit, eo successu ut virtus numerum vinceret et pauci longe pluribus cladem inferrent multo maximam, siquidem plerisque Scytharum gladio caesis in acie, permultis aliis vicino amne haustis, qui rari effugerunt, ignari locorum per calles avias quanta maxima poterant pedum pernicitate ferebantur, tristi tam primam experimento edocti expertem consilii turbam consilio certius quam fortitudine superari. his imperator cognitis primum ingentes egit deo gratias pro ea, cuius praesens et illustre documentum isto eventu dederat, benevola protectione imperii: deinde europalatae virtutem maiorem in modum admiratus multis eum nec parum splendidis remuneratus est donis, dignitatem eius augens non solum pretiosis vestibus sed et auro et equis, quorum illam magnifica largitione honoravit, accumulans super omnia munus amplissimum magni papiae, quod in praemium virtutis et dignum tam illustri victoria tropaeum contulit.

30. Reversus in urbem imperator nequaquam indermit negotio conciliandorum ecclesiae qui se ab ea deciderant, nec iis quae semel erat eo in genere conatus, tamquam exonerandae suae conscientiae sufficientibus acquievit, sed velut rem quam omni ratione confectam vellet ac quantovis emendam bene pretio duceret, eorum concordiam urgere infatigabiliter institit. itaque nunc missis ad eos certis hominibus, interdum ipsis ad se vocatis, multus erat in demonstrando haudquaquam se admittere ipsorum excusationes nec pertinacem probare recusationem. ad hoc autem sic agendum magis magisque incitabatur nuntiatis sub id tempus prodigiis, talibus sane quae vel praesidens summoque audax ingenium terrere percoellerent. nam in privata quadam domo, contigua inclyto

θαυμάζουσιν. ὁ μέντοι γε βασιλεὺς πρὸς τὴν τῆς ἐκκλησίας
 ὄλως ἀφορῶν εἰρήνην, ὡς τοὺς ὀρῶντας πιστεύειν, προκαταλαμ-
 βάνων δὲ καὶ τοὺς ἄλλους ἐντεῦθεν (τὸ γὰρ σφίσις ἰσχυρὸν προ-
 τεινόμενον ἢ ἔξορία τοῦ πατριάρχου ἦν, δι' ἣν ὑπήγοντο τοὺς
 ἄλλους ἀδίκως ἐκβεβλημένου, ὃ δὴ καὶ προαναπέλλειν ἠβούλετο 5
 τῷ πρὸς αὐτοῦ καὶ τῶν αὐτοῦ τὴν ἐκ τῆς μετακομιδῆς τοῦ σώ-
 C ματος τιμὴν γίνεσθαι), παραχρῆμα νεύει πρὸς τὴν ἀξίωσιν. ἦν
 δὲ μόνον εἰς τοῦτο τῷ βασιλεῖ προσιστάμενον τὸ φθάσαι λεχθῆ-
 ναι παρὰ τινῶν ὡς ἀφορισμὸς ἐπικεῖται παρ' ἐκείνου τοῖς ὀτιδέη-
 ποτε τὸ σῶμα μετακομίσουσι, παρ' ὃ καὶ μόνον ἔτοιμός ἦν ἐκ 10
 τοῦ παραχρῆμα τῇ καταγωγῇ τοῦ σώματος τὸν ἐξορισθέντα τι-
 μᾶν. ἐπεὶ δὲ τοῦτο παρὰ τῶν εἰδόντων ἐλέγετο ὡς ψευδῶς ἐλέχθη
 καὶ ὡς ἐπλάσθη παρὰ τοῦ μυθητοῦ ἐκείνου Μαιθαίου τὸ φημι-
 ζόμενον, τῷ τόπῳ προσμένειν μετὰ τοῦ σώματος θέλοντος, εὐ-
 θὺς ταχυναντούσιντες ἐν ἐνῆρει οἱ ἀμφὶ τὸν Μανουήλιτην Θεόδω- 15
 P 53 ρον ἠτοιμάζοντο· οἱ δὲ καὶ ἡμερῶν ὀλίγων ὑπὸ πρόσηκούσῃ τιμῇ
 καὶ αἰδοῖ ἀξία μετ' ἐνπλοίας πάσης τὴν Κωνσταντίνου καταλαμ-
 βάνουσι. καὶ τότε ξυνέρχεται μὲν βασιλεὺς ξὺν πάσῃ συγκλήτῳ,
 συνέρχεται δὲ πατριάρχῃς συνάμ' ἀρχιερεῦσι, καὶ τῶν κληρικῶν
 ὅσοι μετ' ἐκείνῳ εἰρήνεον, καὶ λαὸς ἅπας τῆς πολιτείας, οἱ 20

cultate dolose latentia captabant, cum hanc per suos ab Andronico po-
 stularent, qui tamen praecoccupatus studio ingenti pacificandae quomodo-
 cumque ecclesiae, et illectus spe blandiente se per istam concessionem,
 nulli, ut videbatur, admodum rei damnosam, exarmaturam omnem reli-
 quam eius sectae contumaciam, et Arsenianos iam universos, delinitos
 inani honore celebrium exequiarum eius a quo nomen ducerent, plane se
 habiturum in potestate, coniuncturumque pro voto caeteris, facile annuens
 permittere se translationem dixit, cum eo tamen, si prius declararetur
 verum non esse quod aliqui iactabant, vetuisse Arsenium, antequam in
 Proconneso diem suum obiret, ne suum unquam ibi mortui corpus inde
 tolleretur, ac si quis id alio transferre attentasset, excommunicationi sub-
 iaceret. verum istam haud difficulter Arseniani exceptionem submoverunt,
 adhibitis rei concisiis testibus idoneis probantes haud unquam tale aliquid
 ab Arsenio vetitum vel minis anathematis sancitum, sed fictum eum ru-
 morem a Matthaeo quodam discipulo ipsius, qui cum prope sepulcrum pa-
 triarchae statione sibi commoda perstare in totam vitam cuperet, eam fa-
 bulam excogitaverit et sparserit quaestuose ipsi sed inanissimo commento.
 his ita declaratis, pleno iam in rem sibi optatissimam imperatoris assensu
 avide Arseniatae arrepto, expedit strenue cum instructissima remigio
 triremi Theodorum Manuclitem in Proconnesum; qui paucis diebus, navi-
 gatione usus prospera, Constantinopolim rediit, honore ac veneratione
 consentanea referens Arsenii cineres peregre dudum extincti. praesto
 fuit illi excipiendis ipse primum imperator, universo senatu comitante;
 convenit ad id ipsum patriarcha cum episcopis et cunctis clericis, qui
 huius communionem amplectebantur, populus quoque ac cives plane omnes,

μὲν προσκληθέντες οἱ δὲ καὶ αὐτόκλητοι. καὶ τὰ τοῦ Ἐυγενίου
καταλαβόντες θήκην μὲν ἐκείνην πέπλω τῶν καλλίστων περικα-
λπτουσι, καὶ χερσὶν ἱερῶν ἀνδρῶν κατὰ τὸ προσήκον πιστεύ- B
σαντες ὑπὸ γῶσι δαυιλίσι καὶ θυμιάμασιν, ἔμνοις καὶ ψδαῖς
5 καὶ εὐφημισμοῖς τοῖς πρέπουσι, πεζῇ καὶ βῆθην τὸ μέγα καὶ ἱε-
ρὸν τέμενος τῆς τοῦ Θεοῦ σοφίας καταλαμβάνουσι, καὶ σφίσι
ὥσπερ αὐτοῖς οἰκειοῦν τὸ τῶν Ἀρσενιατῶν βουλόμενοι σέμνωμα,
ὡς καὶ τοῦ πατριάρχου κοινωνοῖς φανείσι καὶ συλλειτουργοῖς ἄν-
τικρυς, ἐπενδύοντο μὲν τὰς ἱεμὸς ἐσθῆτας, πρὸς τῷ τελεῖν δὲ
10 τῆν ἱερὰν λειτουργίαν ὄντες, τῶν ἀντιφώνων ψαλλομένων, στο-
λὴν καὶ τὸ σῶμα τῶν ἱερῶν ἐπενδύσαντες χερσὶν ἀρχιερέων φερο- C
μένῳ συνεισοδεύουσι. ἔτα πρὸς τῷ συνθρόνῳ δύξαντες ἐπι-
καθίζαντες, τὰ τῆς ἱερῆς τελειῆς συνεπλήμον ἐς τέλος πρὸ τῆς
ἱερῆς τραπέζης ἱσταμένῳ τῷ σώματι. ἐνεῦθεν καὶ περὶ τὰ δε-
15 ξιά τοῦ βήματος τῷ κιβωτίῳ ἐνθέντες ἱστῶσι, κλισὶ καὶ σφρα-
γῆσι τῆν ἐκ τῶν Ἀρσενιατῶν κλοπὴν, ὡς ἐνῆν, φυλαττόμενοι,
καὶ τρίτης ἐκείνης ἑβδομάδος πρὸς τὴν τῶν Ὁδηγῶν κατ' ἔθος
λαοῦ συντρέχοντος, κάκεινο ὑπανοιγόμενον τοῖς προσιοῦσιν ἀνε- D
τον ἦν. ἐν ὑστέρῳ δὲ χρόνῳ ἡ Ραούλαινα πρωτοβηστιαρίσσα
20 ἐν τῇ τοῦ ἁγίου Ἀνδρέου μονῇ τοῦ τῆς κρίσεως ἱερὸν οἶκον εἰς

partim evocati nominatim, partim sponte occurrentes. quae universa mel-
titudo ubi locum ab Eugenio nomen nactum attingit, ibi quidem qua
Arsenii cadaver claudebatur velo e pulcherrimis delecto contexta est. tum
qui ceremoniam curabant, feretrum manibus sacrorum hominum rite con-
signatum, multiplici facum lumine ac thymiamatum suffito, inter hymne-
rum canticorumque modulationes, acclamationibusque decentibus, lente et
gravi passu ad sacrum usque templum dei sapientiae, prosequentibus can-
ctis, perduxerant, certante, ut apparebat, pro se unoquoque studium in
memoriam tamquam veri demum ipsorum patriarchae ostentare, ut ne
ipsis quidem in hoc cedere Arsenianis videri vellent. adeo ipsi etiam qui
vel intime patriarchae nunc ecclesiam regenti adhaerere eique ad nutum
inservirent, sumptis ultre sacris stolis contendebant inter primos cooperari
venerationi Arsenii sacra in eius honorem liturgia rite celebranda; qui
etiam dum antiphonae cantarentur, corpus eius ornate indutum patriar-
chali, cum manibus antistitem in thronum ad consessum patriarchae por-
taretur, eo usque dum illuc esset illatum comitati sunt, moxque relato
inde atque ante sacram mensam reposito iusta caetera funebria, prout rite
ritus poscebat, persolverunt, nulla parte ceremoniae omisa. tum illud ar-
cubae a dextris altaris paratae indentes, clavibus eam sigillisque munie-
runt, caventes scilicet ne id Arseniatae furari attentarent. deinceps porro
tertia quaque feria cuiusvis hebdomadae, ad venerationem angelorum in
via salutis ducum populo de more concurrente, reserabatur arca deposi-
tum Arsenii continens, idque omnium visere studentium liberis obtatibus
exponebatur. aliquanto post tempore Raflaena protovestiarissa in sancti
Andreae monasterio a iudicio cognominato sacram aedem exquisito arti-

κάλλος ἔξησκημένον καὶ μέγεθος ἀνιστᾶ. καὶ ἐπεὶ σπουδῆν εἰ-
 χεν ἐκείνη πρὸς τὸν πατριάρχην οὐ τὴν τυχοῦσαν καὶ ζῶντα καὶ
 τελευτήσαντα, ἄξιοι βασιλεῖα καὶ λιπαρῶς δέεται δοθῆναι τὸ
 E σῶμα τῇ κατ' αὐτὴν μονῇ, ἐφ' ᾧπερ ἀποτεθῆναι τῷ παρ' αὐ-
 τῆς ἀνεγερθέντι ναῦ. ὃ δὴ καὶ γέγονεν, ἐτέρας τότε συστάσης 5
 κατὰ τὸ εἶδος πανηγύρεως, καθ' ἣν βασιλεὺς καὶ σύγκλητος καὶ
 τῶν ἱερωμένων σχεδὸν οἱ πάντες, οὐδὲ τῆς λαῶδους λειπούσης
 μοίρας, ἐκείθεν πεζοποροῦντες τὴν τιμὴν ἐτίλουν τῷ πατριάρχῃ,
 οὐκ ὀλίγα τοῦ βασιλέως καταβαλόντος καὶ τὰ τῶν πόνων ἐφόδια.
 P 54 32. Τότε καὶ τὰ κατὰ Συρίαν ἐπράττετο πάνδεινα. ὃ γὰρ 10
 τῆς Βαβυλῶνος σουλτὰν πρὸ χρόνων λαβῶν Ἀντιόχειαν καὶ εἰς
 ἔδαφος κατερείψας, ἀφῆκε τοῖς μετ' ἐκείνον ἀκήρυκτον ἔχειν
 μάχην μετὰ τῶν Ἰταλῶν τῶν τὴν παραλλίαν οἰκούντων ἐκ πα-
 λαιοῦ. ὤθεν καὶ ἐπὶ τῶν τότε καιρῶν στρατολογησάμενοι Ἄρα-
 βες ἢ μὴν Αἰθίοπες πρῶτον μὲν αἰροῦσι τὴν Τρίπολιν καὶ ἤβη- 15
 B δὸν τοὺς ἐν αὐτῇ κατασφάττουσι, καὶ αὐτὴν δὴ τὴν πόλιν ἀνα-
 τρέπουσιν ἐκ θεμέθλων, ἔπειτα καὶ τὴν πολυπληθῆ Πτολεμαῖδα
 τὰ ὅμοια δρωῖσι, καὶ πᾶσαν τὴν παραλλίαν ἑξανδραποδισάμενοι
 τὰ θαύματα τῆς Συρίας ἠφάνισαν. καὶ ἔδοξε τὰ ἡμέτερα τέ-
 ρατα ἐπ' ἐκείνοις φανέντα τε καὶ τελειωθέντα· δάκρυα γὰρ ἐκεί- 20

ficio elaboratam extruxit; ac quoniam non vulgari ea mulier studio se
 amplecti patriarcham illum, quoad vixit et postquam decessit, semper
 ostenderat, consentaneae huic noto eius affectui enixe oravit imperatorem,
 ut dari iuberet Arsenii corpus suo isti monasterio, honorifice scilicet ab
 ea deponendum in isto erecto a se templo. quod cum impetrasset, ita
 factum est, idque apparatu et pompa non minus quam in priori transla-
 tione magnificis. nam tunc quoque congregato coetu magno iterum per
 urbem supplicatio processit, Augusto ipso ac senatu, nec non ecclesiasti-
 cis ferme omnibus, nec minori quam antea populi multitudine, ordinato
 et lento inceasu funus perhonorifice prosequentibus, quam in celebritatem
 non modicam etiam sumptum imperator fecit, artificibus, qui qualemcum-
 que ad id contulissent operam, larga de suo stipendia persolvens.

32. Circa hoc tempus gravissimae Syriam calamitates affixerunt.
 nam Babylonis Sultan capta olim et solo aequata Antiochia, internecinum
 in Italos oram Syriae maritimam obtinentes bellum odiosis perpetuandum
 hereditariis dudum transmiserat. cui per haec tempora obsequentes Ara-
 bes, aut potius Aethiopes, primum quidem expugnata Tripoli omnes in ea
 repertos puberibus maiores interfecerunt, urbemque ipsam a fundamentis
 eversam solo aequarunt. idem postmodum fecerunt et populosissimae
 Ptolemaid; et ora universa maritima subacta, mancipatis in diram servi-
 tutem Christianis eius incolis, praeclarum illum et mirificum florentis ha-
 tetenus Syriae statum exciderunt. visae sunt nostra illa, quae nuper
 memoravimus, portenta clades istas indicasse; lacrimasque illas et cruorem
 ex imaginibus fusa longe alio respexisse ac velut in longinquas a nobis

τα καὶ αἵματα πρὸς τὰ μακρὰν ἡμῶν ἀνεφέροντο, ἀποπεμπομένων τὰ φοβερὰ ἡμῶν ἑτέροις τοῖς μὴ ὅτι γ' εἰς πείραν ἀλλ' οὐδ' C
εἰς θάλασσαν δυναμένους μόνην τῶν ἰδίων κακῶν ἡμῖν κοινωῆσαι.
τὸ δ' ἦν ἄρα παραψυχὴ καὶ κακῶν ἀνύρτησις, γνωσθέντος πα-
5 θουσίαν ὡς ὅπου τὸ τῶν δεινῶν σημεῖον, ἐκεῖ ζυμβαίνει καὶ τὸ
ἀποτελεσμα γίγνεσθαι.

33. Ὁ μέντοι γε βασιλεὺς υἱοὺς ἔχων ἐξ Ἄννης τῆς ἐξ P 55
Ὀγγρων δύο, Μιχαὴλ τε καὶ Κωνσταντῖνον, τὸν μὲν βασι-
κῶς ἀνῆγε καὶ ὡς τῆς βασιλείας διάδοχον ἐθεράπει, τὸν δὲ
10 Κωνσταντῖνον εἰς δεσπότην ἔτρεφε. τῷ μέντοι γε Μιχαὴλ καὶ
ὁ πάππος αὐτοῦ Μιχαὴλ τῆς εἰς τὴν βασιλείαν καταστάσεως ἤρχε,
καὶ ὡς βασίλευα πᾶρτεχε κηρύττεσθαι ὡς οὐ μικρὰν παραψυχὴν
τῷ πατρὶ διὰ τὸν τῆς δισπόλης ἀλύοντι θάνατον. παρ' ἦν B
αἰτίαν καὶ τὸ ἐκ ῥηγῶν τῶν μεγίστων κῆδος κατὰ δευτέρον συνο-
15 κέσιον μὴ ἔχων ὄλωσ περιποιεῖν ἑαυτῷ, ὡς ὑπ' ἀρχὴν πάντως
ἰσομένου τοῦ ἐξ αὐτῶν, τὴν ἐκ μαρκεσιῶν Εἰρήνην καὶ γ' ἐγγύ-
την τοῦ ῥηγὸς Ἰσπανίας, ἀγαθὸς ἀγαθὴν οὐχ ἤττον τὸ γένος ἢ

fuisse amandata terras, in his explenda malis quorum non dicam expe-
rientia, sed ne conspectus quidem aut e vicino sensus ad nos pertingeret,
uti nec illis ipsis vicissim gentibus, quae nos urgebant adversa, nota
erant, abrupto a nobis invicem commercio. id quod ubi est animadver-
sum, valuit ea observatio ad relevandam in nostris moestitiam ex minis
signorum istiusmodi conceptam. recrearunt illi scilicet animos et bene
sperare perrexerunt, ubi compertum et re ipsa demonstratum apparuit
haud veram esse pervulgatam opinionem illam, qua sibi hactenus homines
persuaserant eventa significationum funestarum illis omnino in locis exti-
tura, in quibus prodigia clades istas minantia fuissent edita.

33. At imperator cum ex Anna Ungara duos superstites haberet
filios, Michaëlem et Constantinum, priorem quidem iam in imperii consor-
tium evectum regio uti collegam et successorem designatum cultu honora-
bat, minorem alterum in despoticae dignitatis insignibus educans. at Mi-
chaëlis quidem supremæ potestatis participatione cum certa spe suc-
cessionis ornandi auctor avus ipsius Michaëli fuerat, qui post nuntiatam
Annae nurus mortem afflictissimum eo casu Andronicum non parum re-
creaverat filio eius parvulo sibi cognomini conferendis insignibus imperii,
eandemque ut collegam Augustae potestatis promulgando iam nunc, et
agnosci colique ab omnibus iubendo. caeterum illa ipsa causa fuit cur
in secundas nuptias aliquam maximorum regum filiam sibi petendam Au-
gustus non duceret. cum enim nascituro e secundo coniugio filio destinare
imperium alteri iam oppignoratam successori requirere, non erat aequum
ad gignendos privatos coniugem e summo rerum humanarum adaciscere
fastigio. elegit igitur Irenen, e dynastis quidem dumtaxat minoribus quos
marcesios sive marchiones appellant, caeterum neptem regis Hispaniae,
quam bonus bonam, nec minus moribus probatam quam genere illustrem,

τοὺς τρόπους, ἄγεται. Γρηγόριος δ' ἦν ὁ ταινιωτής, καὶ τὰ στέφη ἢ Ἀυγοῦστα καὶ μήτηρ ἐδέχετο.

- C 34. Ἐπεὶ δ' ἐπὶ τῇ Προύσῃ ἐπικεκήρυκτο πρόεδρος ὁ ἐξ ἁμαγερευτῶν Νικόλαος, μετονομασθεὶς ἐκ μοναχῶν εἰς Νεόφυτον (καὶ τοῦτο γὰρ κατὼν ἐτίθετο παρ' ἐκείνοις, εἰ καὶ μὴ ἔχων ἢ κατὰ τοὺς ἄλλους τὸ ἀπαραίτητον, τὸ σήμερον μὲν ἰστᾶν ἐνώπιον Θεοῦ καὶ ἀγγέλων καὶ τὰς συνθήκας ἀπαιτεῖν τῆς μοναχικῆς τάξεως, εἶτα τὸν εἰς ὑποταγὴν ταχθέντα τὴν αὔριον εἰς ἀρχιερέυ χειροτονεῖν· ὃ δὴ καὶ αὐτὸ ἐδόκει πολλοῖς ἐπιληψίμων), καταλαβόντι τὴν λαχοῦσαν τῷ ἱερεῖ ἔδοξε καινόν τι ποιεῖν παρὰ τὰ πραχθέντα διὰ τὸ χθεσινὸν τοῦ πάπα μνημόσυνον, καὶ δὴ κοινῇ προστάσσει ἐφ' ἡμέραις τισὶν ἀπέχεσθαι τῶν κρεῶν ὡς πρόστιμον τοῦ ἑνθάσματος. τὸ δ' οὖν βαρὺ Προυσαίους δόξαν, τῷ αἰτίῳ τῶν χθές συμβάντων ἐνίπτοντες κατηρῶντο καὶ μάλα οἱ ἐνεφόρουν ὕβρεις. ὁ δ' ἦν δι' ὅν, ὡς ἔλεγον, ζελλὸν νηστείας προστιμᾶσθαι καὶ κακουχίας. τοῦτ' ἀκουσθὲν Βέικω (πολὸν γὰρ ὑφείρηκε, καὶ πάντες ἀναφανδὸν ἐλοιδόρουν, καὶ οἱ ἐκείνου ἔξω διάγοντες κατὰ πρόσωπον ὤνειδίζοντο) οὐκ ἀνεκτὸν ἐδόκει, οὐδ' ὥστε καὶ ἐνεγκεῖν φορητόν. ὕθην καὶ θυμὸν ἀλαμβάνει μελλῶ, καὶ ἐπὶ μέσης σταθεὶς τῆς τῆς μονῆς μεγίστης 20
- P 56

rite uxorem duxit, coronante ipsam, et ubi mater est facta, in Augustam solemniter inaugurante Gregorio.

34. Cum vero Prusae declaratus praesul fuisset Nicolaus quidam ex olim emeritis coquinae imperatoriae ministris, qui Neophyti nomen tractum ex monachis, ad quos e palatina familia transierat, ad thronum ecclesiae pertulit (hanc enim isti frequentandis talium assumptionum, utcumque aliis minus probatarum, exemplis iam sibi quasi regulam fecerunt, ut pro gradu ad episcopalem dignitatem eligatur suscepta in eum finem humilitas professionis monasticae, ac qui hodie coram deo et angelis in spontaneam se obedientiam abiecerit, oppignerasse hoc ipso infulus sibi et iure promeruisse videatur crastinam in episcopatum promotionem; quod reprehensioni obnoxium qui censeant multi sunt). huic igitur novo Prusae antistiti visum est factu optimum insignire auspicia sui sacerdotii quadam inusitata significatione zeli sui adversus nuper admissam usurpatamque papae inter sacra commemorationem. indicit ergo communiter universis certi numeri dierum abstinentiam ab esu carniū in expiationem videlicet tanti criminis; quam importuni ieiunii molestiam pertaesī Prusaenses dira, ut fit, imprecabantur auctori talis commemorationis, incommo­dissimo nunc ipsis piaculo luendae. occurrebat autem in quem hoc nomine stomachum erumperent relegatus, ut dictum est, apud Prusam Veccus; qui populari odio tali se obiectum calumniae sentiens, et convicia non ferens quibus, ubicumque appareret, proscindebatur petulantia plebeculae in os ipsi exprobrantis esurie se macerari culpa ipsius maledictaque impotenter accumulantis, non in eum solum sed et in eius familiares, quoties in publicum prodirent. eam Veccus contumeliam nec tolera-

αὐλῆς, ὡς παρὰ πάντων ἀκούοιτο, τῇ μὲν τῆς Προύσης καὶ Β
 λίαν καταφρονητικῶς ἔχειν ὡς ἀμαθεῖ τὰ ἐκκλησιαστικά αὐτόθεν
 ἔφακε, τῇ δὲ πατριαρχοῦντι Γρηγορίῳ καὶ λίαν τοῖς λόγοις ἐπέιχε.
 καὶ “τί παθόντες” ἔλεγεν “ἡμεῖ μὲν τὸν παρὰ Ῥωμαίοις καὶ ἐκ
 5 Ῥωμαίων γεννηθέντα τε καὶ τραφέντα συχναῖς περιβάλλοντες λοι-
 δοφίαις ἔπειτα φεύγετε, ἄνδρα δὲ παρ’ Ἰταλοῖς γεννηθέντα τε καὶ
 τραφέντα, καὶ οὕτω ταῦτα, ἀλλὰ καὶ αὐταῖς στολαῖς καὶ γλαύτ-
 τη πρὸς τὰ ἡμέτερα παρυσφρήσαντα, εὐφημοῦντες δέχεσθε; εἰ C
 δὲ ὀθγμαίων ἔνεκα λέγετε, βασιλεὺς προσκαλεῖτω, καὶ συναχθέν-
 10 των ἀπάντων ἀκούετω τὸ φρόνημα, κἄν δόξω κακῶς φρονῶν,
 ξυνοτῶν ἀνδρῶν καὶ τῶν γραφῶν κρινόντων καὶ εὐλαβῶν· εἰ δ’
 οὐκ ἔστιν, ἀλλ’ ἵνα τί λόγοις ἀμαθῶν καὶ βυραύσων ἐκόμηναι ἐμοὶ τὰ
 χειρίστεα περιάπτετε;” ταῦτ’ ἔλεγε Βέικκος ἀναφανδόν, καὶ δῆ-
 λος ἦν θέλων καὶ βασιλεῖ προσαγγέλλεσθαι. ὁ δὲ καὶ οὐκ εἰς
 15 μακρὰν ἐγεγόνει. κοινῇ τε γὰρ σκέψει κατάγεται, καὶ τῇ μονῇ D
 τοῦ Κοσμιδίου προσλαχεῖ τῆς νηὸς ἀποβάς, ὠριστό τε ἡμεῖρα τῆς
 διαλέξεως, καὶ σύνοδος ἱερῶν ἀνδρῶν, παρόντος καὶ αὐτοῦ βα-
 σιλέως, ἀπὸ τὸν Ἀλεξιακὸν τρίκλινον γίνεται. παρῆν μὲν οὖν
 ὁ πατριαρχεύων Γρηγόριος, παρῆν δὲ καὶ ὁ Ἀλεξανδρείας Ἰθα-
 20 νάσιος, ἀρρώστως ἔχων τοῦ σώματος κλινοπετῆς τε καὶ ἐπὶ σέμι-

bilem nec sibi dissimulandam ratus, stans aliquando medius in impluvio
 monasterii maximi, ut ab omnibus exaudiretur, clara voce Prusaicum tam-
 quam ecclesiasticarum imperitum rerum libero contemptu reprehendit, in
 patriarcham quoque Gregorium non parcus invecus, “qui, malum, vos
 transversos error agit,” inquit, “aut quae maleduca urget vesania
 opprobriis conscindere, lacerare rabiosis diceris ac tam aspernante
 aversari me Romanum hominem e novae Romae civibus natum, ibidemque
 educatum, interim dum pro patriarcha veneramini plaususque et acclama-
 tionibus honoratis Cyprium advenam, in ea Latinae ditionis insula e La-
 tinis genitum, cultu adhuc et linguae sono istius peregrinitatis signa hio
 quoque clara praeferentem? quodsi non personarum praedudicato discer-
 mine sed zelo religioso dogmatum in istam vos iniquitatem abripi causa-
 mini, age convocet coetum imperator, et nos audiat pro causa disputan-
 tes, scripturisque allegatis et sententiis patrum veterum suffragia sapien-
 tiam corroget, sicque statuatur de negotio non invidiosis tumultibus sed
 tranquilla disceptatione, more maiorum, decidendo. dum hoc quidem in
 mora est, quorsum plaustra in nos plebeiae dicacitatis effunditis, vestram
 ipsorum traducetes inscitiam, nec radium seclulariorum indoctis iudiciis
 veremini stultam credulitatem addicere?” haec Veccum palam proloquens
 haud dubitabat quin cito ad imperatorem deferrentur, hoc ipso animo id
 agens. nec sua eum spes fefellit: statim quippe admonitus Augustus
 Prusa Veccum accersit. neque is cunctatus nave ad Cosmidii monaste-
 rium appulsa eo exscendit. dicta hinc dies colloquio. coit synodus eccle-
 siasticorum, praesente ipso principe, in triclinium Alexiacum. adest pa-
 triarcha Gregorius; Alexandrinus quoque Athanasius, quod forte tunc

- Ε** ποδος. *συνῆν δὲ καὶ πᾶσα τῶν ἀρχιερέων ὁμήγουρις. ἦσαν δὲ καὶ οἱ τῆς ἐκκλησίας καὶ μοναχοὶ πλείστοι, καὶ τῶν λαϊκῶν οἱ ἑλλόγμοι. ἐφ' οἷς προεκάθητο βασιλεύς, καὶ ἀμφ' ἐκείνον ἦσαν ὅσοι τε τῶν μεγιστάνων καὶ τὸ τῆς συγκλήτου ἅπαν περιφανές. ἦν δὲ καὶ ὁ μέγας λογοθέτης, τὰ πρῶτα τῶν συνει-5 λεγμένων, συνάμα πατριάρχῃ ἀναδεξάμενος τὰ τῆς διαλέξεως. ἐπὶ τούτοις ὁ τῆς ἐκκλησίας ῥήτωρ, ὃς δὴ καὶ τῶν διαλόγων*
- P 57** *κατήρχετο. (35) καὶ "ἵνα τί" φησὶν, "ᾧ οὗτος, ἕργων οὐσῶν καὶ ἔτι τῶν σῶν συλλαβῶν ἐφ' οἷς ὠμολόγεις ἐσφάλθαι καὶ συγγνώμην ἐζητεῖς καὶ παραίτησιν ἐποιοῦ, σήμερον ἀναλαμβά-10 νεις τὰ ὠμολογημένα καὶ ἀδικεῖσθαι δυσχυρῆξῃ, ὥστε καὶ τοιαύτην δὴ καὶ τοσαύτην συγκροτηθῆναι τὴν παροῦσαν σύνοδον;"*
- B** *"ὅτι" φησὶ "λόγους πατέρων εἰπόντες καὶ λόγον ἀπαιτούμενοι περὶ τούτων ἡμεῖς, ἄλλον μὲν εἰδότες καιρὸν τὸν τῆς ἐκειῶν ἀναπτύξεως, ἄλλον δὲ τὸν τότε παρόντα, εἰρηνεύειν θέλοντες 15 μόνον, ἀφέντες τὰ πάντα ταῦτ' ἐπράττομεν, οὐ μὴν δὲ καὶ ὥστε τοὺς βουλομένους ἐργολαβεῖν καὶ περιόπτειν ἡμῖν αἰρέσεως*
- C** *ἔγκλημα." καὶ τὸν λόγον ἀναλαβόντα τὸν πατριάρχῃν Γρηγόριον "καὶ τί γε τὸ δοξάμενον" φάναι "τοῖς ἀμφὶ σέ;" ἦσαν γὰρ σὺν ἐκείνῳ καὶ οἱ πάλαι ἀρχidiaconoι, ὃ τε Μελιτηνιώτης Κωνσταν-20*

10. ἐξήτεις P.

aegrotaret, decumbens in lectulo portatur. ordo universus antistitum conuenit, nec clerici desunt, nec plerique monachorum, nec laicorum quique lectissimi. his praesidebat imperator, circa se habens summatum primores et senatus capita ipsa ac columina. in primis eminebat logotheta, suas in colloquio simul cum patriarcha partes obiturus, prima omnium vox extitit ecclesiae rhetoris Veccum in haec verba compellantis. (35) Quorsum heus tu, salvo adhuc et extante libello supplicationis tuae, quo errasse te confessus veniam poscebas renuntiabasque dignitati, hodie resumis quae rite stipulatus abdicaveras, et iniuste actum tecum sero tandem contendis, principesque coëgisti hanc talem tantamque causae isti cognoscendae congregare synodum? Quia quam memoras abdicationem non eo quo credere quidam videntur fecimus animo. vexationem quippe dumtaxat intemptivam per illam voluimus redimere, minime autem, ut vos putatis, praeiudicare quidquam circa dogma. itaque invidia inde in nos conflata quod patrum dicta probando protulissetus, cum eo nomine causam tumultuose iuberemur dicere, nos reputantes in illis fluctibus concitationis popularis locum haud fore tranquillae indagatiōni veritatis, aliudque ab hoc expectandum tempus, quo istae dogmaticarum controversiarum perplexitates utiliter evolverentur, cunctis omissis ea quae dicis fecimus, sponte honorem abdicantes, non tamen per hoc ansam praebere arbitrarie insultantibus volentes reos nos erroris peragendi et impingendi nobis crimen haereseos. Hic patriarcha Gregorius sermonem occupans: quis autem, inquit, horum qui sunt circa te de dogmate sensus est? erant quippe cum Vecco quondam archidiaconi Meliteniotes Constantinus et

τῆς καὶ Μετοχίτης Γεώργιος. οἱ δὲ “εἰ μὲν τὴν ἀπλῶς Θεολογίαν βούλει μαθεῖν, καὶ τὴν δόξαν ἦν καὶ καρδία πιστεύομεν καὶ ὁμολογοῦμεν στόματι, αὕτη ἐστὶν ἦν ἅπας Θεολογία, ἥ καὶ D ἡμεῖς ἐμμενοῦμεν μέχρι καὶ αὐτῆς τελευταίας ἀναπνοῆς. εἰ δὲ 5 ζῆτεῖς καὶ τὴν τῶν πατέρων, ἦν οὐκ ἐναντίαν φαμέν τῷ συμβόλῳ τῆς πίστεως, ἀλλ’ ἀνάπτυσιν καὶ διασαφῆνισιν μᾶλλον τῶν κειμένων ἐν τῷ συμβόλῳ, εὐρίσκομεν ἐν γραφαῖς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον χορηγοῦμενον διδόμενον ἀποστελλόμενον προερχόμενον ἐκ πατρὸς E δι’ υἱοῦ, ἔστι δ’ οὐ καὶ παρ’ ἐνοίαις τῶν πατέρων ἐκπορευόμενον. λέγει δὲ καὶ ὁ μέγας Δαμασκηνὸς Ἰωάννης καὶ προβολεὺς διὰ λόγου ἐκφαντορικοῦ πνεύματος. ταῦτόν δὲ τὸ προβολεὺς τῷ αἰτίῳ γινώσκομεν. αἴτιον οὖν οὐ φαμέν τὸν υἱὸν ἐπὶ τῇ ἐκ πατρὸς προόδῳ τοῦ πνεύματος, οὔτε μὴν συνα- P 58 τισιν, ἀλλὰ καὶ ἀναθεματίζομεν καὶ ἀποβαλλόμεθα τὸν οὕτω λέγοντα. τὸν δὲ πατέρα αἴτιον δι’ υἱοῦ τοῦ πνεύματος λέγομεν, ἐπειπερ τὸ προβολεὺς εἰς αἴτιον ἐκλαμβάνεται.” “καὶ πῶς, ὡ οὔτοι”, φησὶν ὁ μέγας λογοθέτης, “οὐ ποιεῖτε αἴτιον τὸν υἱὸν ἐπὶ τῇ ἐκ πατρὸς προόδῳ τοῦ πνεύματος, ἐπειπερ διὰ λόγου αἴτιον ὁμολογεῖτε τὸν πατέρα τοῦ πνεύματος; δείκνυτε γὰρ ἔξ ὧν B 20 λέγετε, ὡς οὐκ ἂν ὁ πατὴρ προύβαλε πνεῦμα, εἰ μὴ υἱὸν ἐγέννα. τὸ δ’ ἐστὶν ἐμφαινόμενον αἴτιον.” τοὺς δὲ θέλοντας ἐκφεύγειν τὸ ὑπονοούμενον ἄτοπον φάναι ὡς πολλὰ ἐπὶ τῆς Θεολογίας λέ-

Metochita Georgius. qui sic continuo, responderunt. siquidem bona fide vis quid de Spiritus Sancti processione sentiamus ex nobis discere, quam de hoc dogmate sententiam et corde credimus et ore profitemur, haec eadem est quam quivis consueta formula fidem de deo suam profitens exprimit, cui et nos haeremus, perstare in ea certi usque ad extremum spiritum. sin autem quaeris sententiam de hoc patrum, quam non contrariam esse contendimus symbolo fidei, sed explicationem potius et declarationem verborum symboli, reperimus in scriptis authenticis Spiritum Sanctum praebere, dari, mitti, prodire ex patre per filium; interdum et a quibusdam patrum dici procedere. sit autem et de patre magnus Iohannes Damascenus esse illum productorem per verbum enuntiatorii spiritus. in voce autem productoris principii activi notionem agnoscimus. causam igitur non dicimus filium in sua ex patre processione Sancti Spiritus, ac neque concansam: quin et anathematizamus et reiciamus sic loquentem. sed patrem causam per filium Sancti Spiritus dicimus, quandoquidem vocabulo *προβολεὺς* productor principii activi significatus subest. Et quomodo, heus vos, non facitis filium in processione ex patre causam S. Spiritus, quandoquidem per verbum causam eius profitemini patrem? ostenditis enim ex his quae dicitis, haud quaquam futurum fuisse ut pater produceret Spiritum Sanctum, nisi generaret filium, ex quo apparet veram causae proprietatem filio convenire respectu Spiritus. Ad ea illi vitandi absurdi quod inferebatur hanc rationem inire. dixerunt multa esse

- γονται ἢ δὴ μικρῶ τῷ λόγῳ τὰ μεγάλα σταθμώμενα ἐμφαίνουσι
C τι ταῖς χαμερπέσιν ἐνομοίαις καὶ ἄτοπον ὕλως καὶ μὴ πρέπον θεῶ.
 “οὐ λέγομεν τέλειος θεὸς ὁ πατήρ, καὶ τέλειος θεὸς ὁ υἱός, καὶ
 τέλειος θεὸς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον; οὐχ ὑπονοεῖται τριθεΐα τὸ συν-
 αγόμενον. οὐ λέγομεν ἐγέννησεν ὁ πατήρ τὸν υἱόν; οὐκ ἀναστῆ 5
 Ἄρειος, ἐννοῶν ῥιπήν καὶ ἄτομον χρόνου μέσον τοῦ γενῶντος
 καὶ τοῦ γεννωμένου. ἀλλὰ τὸ βλάβσημον ἀποφεύγομεν, ἰσιτά-
 μεθα δὲ καὶ ὄροις τῆς εὐσεβείας, καὶ τῶν γραφῶν ὁμολογοῦν-
 τες καὶ τὸ χακεμφαῖνον οὐ παραδεχόμενοι.” ἐντεῦθεν ὁ Μοσκάμ-
D παρ Γεώργιος, χαρτοφύλαξ ὢν τῆς ἐκκλησίας τότε, νόθον ἔλεγε 10
 τὸ ῥητόν. ἀλλὰ καὶ πρὸς αὐτὸν ὁ μέγας λογοθέτης, ἄγχι σὺν
 κεφαλῇν, ἵνα μὴ πυθότατο ἄλλοι, “καὶ πῶς, ὦ οὗτος”, φη-
 σιν, “ἰσχυρῶς λέγειν δύξομεν οὕτως ἀπολογοῦμενοι; ἐπεὶ ἐν τῇ
 βίβλῳ τῆς ἱερᾶς ὀπλοθήκης κατὰ ῥῆμα κεῖται τὸ ῥητόν ὡς ἁγίου
E ῥητόν καὶ τοῦ μεγάλου Δαμασκηνοῦ.” ἀλλὰ τραγῶς πρὸς τοὺς 15
 ἀντιλέγοντας ἔλεγεν ὡς “δέχομαι μὲν τὸ ῥητόν ἁγίου εἶναι, πλην
 οὐχ ὁμολογήσω τὸ πνεῦμα διὰ λόγου τε καὶ υἱοῦ τὴν αἰτίαν
 ἐκ τοῦ πατρὸς. οὕτω γὰρ καὶ παραβολώτερον εἶποιμι τῶν ἐκ
 πατρὸς καὶ υἱοῦ λεγόντων τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκπορεύεσθαι,

in tota explicatione divinae trinitatis, quae si quis metiatur angusto modo rationis naturalis et ad libram exiguitate sua tam magnis rebus ponderandis impari examinet, utique apparenter inferant absurdum et deum dedecens quidpiam. an non enim exempli gratia dicimus, pater est perfectus deus, filius item perfectus deus, Spiritus quoque Sanctus et ipse perfectus deus? unde quis non videt apparere inferendam admittendamque, quam tamen respicimus, deorum trinitatem? similiter cum dicimus genuit pater filium, nonne videmur dare Ario ansam affirmandi intercessisse momentum aliquid aut punctum temporis medium inter generantem et genitum? verum hoc tamquam blasphemum avertamur, cum illud unde in speciem consequitur, tamquam orthodoxum teneamus. sic igitur in praesenti quoque controversia facimus, stantes intra terminos religionis, et profitentes quidem quod diserte scriptis authenticis expressum cernimus: quod ex iis videtur absurdum sequi, repudiamus ac repellimus. hic Moscampar Georgius, qui tunc erat ecclesiae chartophylax, spurium et supposititium esse affirmavit istud attributum Damasceno testimonium. verum ad eius aures capite proxime admoto, ne alii audirent, magnus logotheta insurrexit, “et quomodo”, inquit, “proferre ad evincendum efficaciam videbimus, tam infirma defensione utentes? quandoquidem hoc dictum a te reiectum ut apocryphum, diserte ac syllabis totidem extat in sacra Haplothea, libro, ut scis, auctoritatis omni exceptione maioris, adiuncto etiam clare nomine magni Damasceni, eius auctoris.” Quibus submisit immurmuratis, sublata iam voce archidiaconos logotheta intuens: admitte, ait, testimonium, et sancti esse vere Damasceni agnosco: caeterum non assentiar spiritum per verbum et filium originem ex patre trahere. sic enim dicens audacius loquerer quam ii qui affirmant ex patre et filio Sanctam Spiritum procedere, quoniam in hoc Latinorum dicto

καρ' ὅσον ἐκεί μὲν τῆς αὐτῆς προθέσεως ἐκ' ἴσης καμμένης καὶ τοῖς δυοῖ, κῶν κατὰ τὴν ἰσοτιμίαν τῶν ὑποστάσεων, τὸ ταῦτ' ἔστι τῶν προθέσεων κείμενον τὸ ἀτηρὸν τῆς τέλμης ἀμνηγῆπη πέφυκεν ἐπιυύειν, ἐνταῦθα δὲ τὸ διάφορον τῶν προθέσεων, διάφορον 5 καὶ τὴν ἔννοιαν τῆς λέξεως ἐργαζόμενον, διαφορὰν παραστήσει μεγίστην ἐπὶ τῆς αὐτῆς καὶ μιᾶς προόδου τοῦ πνεύματος τῶν θεαρχικῶν ὑποστάσεων, ὡς ἕλλην μὲν αἰτῶν εἶναι τὸν πατέρα ἕλλην δὲ τὸν υἱόν, οὗ τί ἂν εἴη τὸ χειριστον;" οὕτως εἰπόντος καὶ ἰσχυρὰ πάνυ δόξαντος λέγειν, ἐκείνους μὴ δυναμένους ἀπο- B 10 λογιῶσθαι πρὸς ταῦτα μόνον λέγειν "καὶ τί πρὸς ἡμᾶς λέγεις ταῦτα; λέγε πρὸς τὸν εἰπόντα· καὶ εἰ μὲν κεινοφρονεῖν οἶμι τὸν Δαμασκόθεν, εἰ δὲ τὸν λόγον δέχη, ἵνα τί ἡμεῖς ἐν αἰρέσει κατηγοροῦμεθα, εἰ ταῦτά σοι πράττομεν καὶ τὸν λόγον καὶ αὐτοὶ ὡς ἄγλου λόγον τιμῶμεν;" "τιμῆ τις τὸ ἱερὸν εὐαγγέλιον," ὁ C 15 πατριάρχης φησί, "λέγων μελῶνα τοῦ υἱοῦ τὸν πατέρα. ἀλλ' οὐχ ἱκανὸν τοῦτο καὶ μόνον, εἰ μὴ καὶ ὀρθῶς ἐξηγοῖτο τὸ θεοπαράδοτον λόγιον. τί γοῦν εἰ καὶ ὑμεῖς δεχόμενοι τὸ ῥητὸν στρεβλοῦτε τὴν ὑπονόησιν; ἄλλως τε δὲ καὶ ἀλληλένδετά εἰσι τὰ τῶν ἁγίων ῥητὰ καὶ ἀλληλόπλοκα, ἔπει καὶ ἔξ ἐνὸς καὶ ἀπλοῦ 20 πνεύματος διαφόρως ἐρρέθησαν. δεῖξον τοίνυν τὸν λόγον τοῦ-

communio praepositionis ex pariter adaptatae patre filioque ad aequalitatem hypostasum inter se adstruendam magis quadrans, audaciae invidiam nisi plane disuit, emollire certe plurimum potest. in alia vero sententia dum Spiritus ex patre per filium asseritur procedere, illa diversitas prae-positionum patri filioque accommodatarum emphasis nescio quam absonam differentiae immiscet uni simplicique processioni Sancti Spiritus ex thearchicis hypostasisibus, velut subindicans aliud esse S. Spiritus principium activum, patrem, aliud eiusdem principium activum, filium; quo quid peius damnabiliusque dici potest? Sic magno logotheta locuto, et valide ac ineluctabiliter a cunctis existimato disputasse, archidiaconi nihil quod contra sententiam hiscerent idoneum in promptu habere visi, hoc dumtaxat de auctoritate reposuerunt. quid ad nos ista thrigis? refer potius ad auctorem dicti contra quod disputas, quem agnoscis et magni aestimas, Ioannem Damascenum. hunc incesse ac temere locutum pronuntia, quod dici necesse est, si quam a te modo audivimus admittitur oratio. an id quidem attentare haud sustines, et tanti patris verecundia erroris suspitione liberandam censes orthodoxisque accensendam genuinam et citra dubium legitimam Ioannis e Damasco sententiam, cur nos haereseos accusamus, quod paria tecum et testimonium a te quoque pro vero agnatum sancti Damasceni honoramus? Honorat quis, inquit hic patriarcha, sacrum evangelium, admittens in eo vere dici maiorem filio patrem. sed hoc non sufficit, nisi recte ac sensu catholico exponat, iuxta maiorum traditionem, illud ipsam orbiculum. quare igitur vos admittentes Damasceni testimonium, rectam eius interpretationem pervertitis? praesertim cum sint invicem nexa et mutuo implicata sanctorum effata, utique cum

- τον, ὃν ὑμεῖς λέγετε, συγκροτούμενον καὶ ἐξ ἄλλων. εἰ δ' οὐκ ἔχετε, καθὼς ἄρα οὐδ' ἔχετε, τί ἄλλο βούλεται ἢ τοιαύτη περὶ νόησις εἰ μὴ στρεβλοῦν τὸ ῥῆμα πρὸς διάνοιαν ξένην τῆς κοινῆς τῶν πατέρων ἐννοίας καὶ ἀπεμφαίνουσαν;" ταῦτ' εἰπόντος τοῦ πατριάρχου, καὶ μάλα γενναίως ἐνστάτως, ἐκεῖνοι πρὸς τὸ δευ-
E τερον ἀτονήσαντες πρὸς τὸ πρῶτον ἀπελογοῦντο, "τὸ μὲν τοῦ εὐαγγελίου ῥητόν, ὡ τῶν," λέγοντες, "ἴδιαν ἔχει παρὰ τῶν πατέρων τὴν ἐξηγήσιν πρόσφορον, καὶ κακὸς πάντως ὁ μὴ ταύτην δεχόμενος· τὸ δὲ προκειμένον τοῦτο ῥητόν ἐξ ἀνάγκης σημαντικὸν ἐννοίας ἐστὶ. δείκνυε τοιγαροῦν τὴν ἐξηγήσιν, καὶ ἡμεῖς 10 ἐψόμεθα. εἰ δ' οὖν, ἀλλὰ σὺ λέγε, ἐπεὶ τὴν ἡμετέραν οὐ πα-
P 60 ραδέχη, καὶ ἀκουσόμεθα." "ἐκεῖνοι τὸ ῥητόν" φησὶν ὁ πατριάρχης "ἐξηγοῦνται, οἱ δὲ ἐκ πατρός φασὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκπορεύεσθαι." "καὶ τίς οὐ φρονεῖ τοῦτο;" φασίν. "τοῦτο καὶ ἡμῖν ἀγαπητόν καὶ σωτηρίας ἐλπὶς." "καὶ εἰ δέχεσθε τοῦτο" 15
B ὁ μέγας λογοθέτης φησὶ, "τί ἐκεῖνο προβάλλεσθε;" ὅτι καιρὸς ἀπῆιτι εἰς ἐθνῶν εἰρήνην τὸ ταῦτα λέγειν" φασί. "νῦν δὲ" φησὶν ὁ Βέκκος, "εἰ μὲν βούλεσθε, σιγητέον ἡμῖν τὸ ῥῆμα πολὺ τὸ τολμηρὸν ἔχειν δοκοῦν. εἰ δ' οὖν, ἀλλὰ πυραβασίας περὶ τὰ ἱερὰ ἐγκαλουμένοις δόγματα αἰτία, ὡς οἶμαι, μείων ἀπολο- 20

ex uno et simplici spiritu differenter efferantur. ostendite igitur hanc quam profertis patris unius sententiam conflari confirmarique ex aliis quoque. sin id non potestis, ut re vera non potestis, quid aliud est vestra ista obtrusio dicti obscuri et ancipitis quam detorsio veri effati ad sententiam alienam a sensu patrum atque a catholica dissonam regula? Talia, quae archidiaconos valide urgebant, patriarcha cum dixisset, illi secundae eius orationis parti nihil habentes quod obiicerent, adversus priorem sic se tutari sunt aggressi, atque evangelicum, inquierentes, dictum quod memoras, o bone, legitimam habet et erudito cuivis obviam traditam a patribus expositionem, quam qui non receperit, palam se damnabilem praebeat. effatum autem quo de agitur, aliquid significet oportet, utique a recto non aberrans. quale autem id demum sit, ostende sis, et Damasceni admissam a te testimonium, prout debet intelligi, enarra. sequemur expositionem quam probam attuleris. nec recusare potes quin interpretationem proferas tuam, cum nostram reicias. loquere igitur, audimus. Dictum hoc, patriarcha reponit, satis illi exponunt qui dicunt Spiritum Sanctum ex patre procedere. Et quis non ita sentit? inquierunt. hoc et nos amplectimur; in hac fide salutis spem fundamus. Si hoc recipitis, ait magnus logotheta, quid illud aliud obtenditis? Propterea quod, respondent illi, tempus poscebat ad pacem gentium conciliandam talia proferri. Vecus hic resumpto sermone, siquidem ita vultis, ait, silentio deinceps premendum erit hoc dictum, cui a vobis magnae audaciae nota inuritur. caeterum ex hoc hactenus allegato, post silendo, hunc saltem obiter iure, opinor, nostro fructum legimus, ut in ea quae impingitur nobis accusatione perversionis sacrorum dogmatum minor incumbat in po-

γείσθαι. καὶ δὴ πρόσχες μοι, κύριε μου," φησί, "μέγα λογο-
 θέτα· σὲ γὰρ ὀρώ (καὶ οὐχ ὑποτρέχων λέγω) διαλεκτικοῖς κανόσι C
 χρωόμενον καὶ κατὰ τὸ προσήκον διαλεγόμενον." "ἀλλὰ μὴ θώ-
 πευε" ἐγκόπως φησὶν ἐκείνος. "μὴ γένοιτο" ἔφη. "ἀλλ' ἐμοὶ
 5 μὲν ἔξικονίζειν τὰ ἀντικείμενα φόβος μέγας, τῶν δὲ ἁγίων λε-
 γόντων ἔπεισθαι, ἐχόμενος πάντως τοῦ προτεχίσματος, ἀσα-
 λῶς ἔξω ἐς ὃ τι καὶ λέξω. ἥλιον ἀκτίνα καὶ γῶς τῶν ἀνικονί-
 στων εἰκόνα φέρουσι, καὶ αὐθις ὀφθαλμῶν πηγῆς, ὕδωρ καὶ πο-
 ταμόν. οὐχ οὕτω λέγουσιν ἐπὶ τῆς μακαρίας τριῶδος οἱ Θεολό-
 10 γοὶ πατέρες; ἰδοὺ γοῦν, ἥλιος, καὶ ἡ ἀκτὶς προσεχῶς ἐξ αὐτοῦ, D
 δε' αὐτῆς δέ, πρὶν τι καινὸν παρεμπεισῖν νόημα, καὶ αὐτὸ τὸ
 φῶς ἐξ ἡλίου. ἄρ' ἡ ἀκτὶς ἢ ὁ ἥλιος αἴτιον; εὐθεταῖ μοι τὸν
 λόγον καὶ ὁ Νύσσης Γρηγόριος λέγων τοῦ δὲ ἐξ αἰτίας ὄν-
 τος, τοσιέσι τῶν αἰτιατῶν, πάλιν ἄλλην διαφορὰν
 15 ἐννοοῦμεν· τὸ μὲν γὰρ προσεχῶς ἐκ τοῦ πρώτου,
 τὸ δὲ διὰ τοῦ προσεχῶς ἐκ τοῦ πρώτου." πρὸς E
 ὃν ἐκαίνοι "καὶ οὐχ ὁμολογεῖς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον προσεχὲς τῷ P 61
 πατρὶ, ὥσπερ καὶ τὸν υἱόν; καὶ πόλα ἂν ἀκοῇ τὸ τοιοῦτον παρα-
 δέξαιτο, εἰ ὁ μὲν υἱὸς προσέχεται τῷ πατρὶ, τὸ δὲ πνεύματος
 20 τοπικῆ τινὶ διεχίαι δόμοσταται, τῆς ἀτοπίας. εἰ γὰρ ὁ κύριος λέ-

10. ἡ] εἰ P.

sterum necessitas defensionis, quippe satis excusatis auctoritate quam al-
 legamus. Atque hic Veccus Muzalonem intuens: commoda, oro te, mihi
 brevem attentionem, domine mi, magne logotheta. te enim video (nec
 palpum obtrudendi gratia loquor) te, inquam, novi dialecticis in disserendo
 uti regulis, et accommodate ad veri diiudicationem disputare. Hic logo-
 theta concitate interpellans, ne aduleris, ait. cui Veccus, absit id qui-
 dem. moxque pergens subiunxit: etsi equidem multam vereor assimilare
 conari quae ulla satis exprimi similitudine nequeat, cum mihi tamen vi-
 dear verbis insistens patrum et intra eorum exempli auctoritatem, quasi
 cis antemurale solidissimum, tuto ac secure stare ac loqui, non dubitabo
 uti comparationibus, quas illi adhibuere ad divinas utrumque emanationes
 adumbrandas, afferunt hi videlicet solem radium et lucem, rudes utique
 imagines nullo pingi simulacro valentium processionum beatæ trinitatis.
 afferunt rursus oculum fontis, aquam et fluvium. sioque harum effigie
 formarum divinarum trium personarum, quoad licet humano captui, in-
 sinuare speciem satagunt, ecce, aientes, sol et radius continue ex ipso,
 per radium porro priusquam quisquam novus interincidat sensus, et ipsum
 lumen ex sole. Utrum igitur radius an sol luminis causa? adaptat hunc
 mihi sermonem Nyssenus Gregorius, dum ait "eius quod ex causa est,
 hoc est causatorum, rursus aliam differentiam intelligimus. aliud enim est
 continue ex primo, aliud per eum qui est continue ex primo." Ad quod
 Patriarcha cum suis interpellantes occurrerunt, tunc, aientes, non confite-
 ris Spiritum Sanctum continuum patri esse, sicut et filium? quis autem
 audire sustineat filium quidem continuum patri, Spiritum vero locali qua-

- γει ἐγὼ ἐν τῷ πατρὶ καὶ ὁ πατήρ ἐν ἐμοί, ἀλλ' οὖν εὐλογον τὰ αὐτὰ λέγειν καὶ περὶ τοῦ πνεύματος, εἴπερ ὀρθοδοξεῖν βουλόμεθα, τὸ πνεῦμα ἐν τῷ πατρὶ καὶ ὁ πατήρ ἐν τῷ πνεύματι, καὶ αὐθις ἐν τῷ υἱῷ, καὶ ὁ υἱὸς ἐν τῷ πνεύματι. ἢ οὐ ταῦθ' ὡς οὕτως ἔχει;" Βέκκος "ναί" φησίν. "προσεχῆς μὲν ὁμολογεῖν 5 τοῦ πατρὸς τὸ πνεῦμα, ὅτι καὶ ἀδιύστατον, ἐπεὶ καὶ τὸ φῶς προσεχῆς τῷ ἡλίῳ (ἔτι γὰρ ἔχομαι τῆς εἰκόνης), τῶν λαν εἰκότων ἐστὶ, καὶ οὐ διαμάχομαι· προσεχῶς δ' ἐννοεῖν τὸ πνεῦμα ἐκ τοῦ πατρὸς ὁ λόγος οὐ δίδωσι τῆς διαφορᾶς. τὸ μὲν γάρ, φησί, προσεχῶς τοῦ διὰ τοῦ προσεχῶς· ὑμεῖς δὲ τοπικὰς διαστάσεις ἢ 10
- C μὴν καὶ χρονικὰς ἐμβάλλοντες συνάγετε πάντως τὸ ἄτοπον. τὸ γοῦν γενᾶσθαι καὶ τὸν υἱὸν ἐκ τοῦ πατρὸς ἀπορορῆν τινα καὶ διέχειαν τοπικὴν σχεδὸν δίδωσιν ἐννοεῖν. ἀλλὰ τὸ ἀδιαστάτως προσκείμενον καὶ τὸ ἐξ ἐκείνου εἶναι δηλοῖ τὸν υἱόν, καὶ τὸ ἐκείνω καὶ αὐθις εἶναι οὐκ ἀφαιρεῖται. οὕτω καὶ ἐπὶ τοῦ πνεύματος 15 νόει μοι. ἢ μᾶλλον ἐπὶ τῆς εἰκόνης ὁ λόγος γινέσθω, ὡς ἂν ἀσφυλλέστερον λέγοιμεν. ἀκτῖνα λέγομεν ἐξ ἡλίου, ἀποτομὴν ἐξ ἐκείνου ταύτης οὐκ οἶδαμεν. φῶς λέγομεν δι' αὐτῆς ἐξ ἡλίου,
- D καὶ τὴν μεσιτείαν ἐννοοῦμεν, καὶ τὸ προσεχῆσθαι τὸ φῶς τῷ ἡλίῳ διὰ τὴν τῆς ἀκτίνος μεσιτείαν οὐκ ἀπαρνούμεθα. διὰ τοῦτο 20 καὶ ἐπιφέρει ὁ ἅγιος τῆς τοῦ υἱοῦ μεσιτείας καὶ αὐ-

5. καὶ Βέκκος?

dam separatione distare? o absurditatem! si enim dominus dicit "ego in patre, et pater in me," convenit utique nos eadem de spiritu quoque dicere, siquidem orthodoxe sapere volumus, credere nimirum spiritum esse in patre et patrem in spiritu, rursus spiritum in filio et filium in spiritu. an non haec ita se habent? Ita, respondit Veccus. fateri, inquam, continuum patri spiritum utique indistantem (nam et lumen continuum soli est: haereo quippe adhuc in similitudine) consentaneum est maxime, non repugno. sentire autem continuum ex patre filium ratio non concedit differentiae. nam Gregorius de filio quidem ait esse illum continue ex patre, de spiritu vero esse per eum qui continet ex patre est. vos vero locales distantias aut spatia interlicientes temporum absurditatem omnino inducitis. enimvero generari filium ex patre, cum solum auditur, praebet quidem animo nescio quam speciem quasi effluxus et localis egressionis distantiam inferentis. sed corrigitur imaginatio, cum additur indivulsee indistinctoque generari, vere sic ex patre significans esse filium, ut simul in patre sit; nec enim esse ex aufert esse in. sic et mihi ratiocinare de spiritu. aut potius ad similitudinem superius adductam referatur sermo, ut securius loquamur. radium dicimus ex sole, et tamen abscissum ex sole quidpiam non existimamus esse radium. lumen dicimus per radium esse ex sole, et mediationem intelligimus, et continuari lumen soli per radii mediationem non negamus. propterea et addit sanctus haec

τῶ τὸ μονογενὲς φυλαττέουσης, καὶ τὸ πνεῦμα
 τῆς τοῦ πατρὸς σχέσεως μὴ ἀπειρογούσης." ταῦτ'
 εἰπόντος τοῦ Βέκκου, ὁ Ἀλεξανδρείας ἀπτόθεν ἀπὸ τοῦ σέμινο-
 δος πρὸς αὐτὸν ὡς "ἡμεῖς τῆς ἐκκλησίας κρατοῦμεν τὰ δόγματα, B
 5 α καὶ παρελάβομεν, ταῦτα δὲ λέγειν οὐκ ἐδιδάχθημεν. εἰ μὲν
 οὖν πλατικῶς ἐράτει ταῦτα ἢ ἐκκλησία, οὐκ ἔν καὶ ἡμῶς ἐξ
 ἀνάγκης διέλαθεν. ἐπεὶ δὲ ἀπλῶς τὴν πίστιν καὶ ἀπειρογῶς
 ἔχομεν καὶ τὰ τῆς πίστεως δόγματα, οἷς ἄρα καὶ συναντηρόφη-
 10 λάβομεν λέγειν; γενέσθαι δὲ τῆς εἰρήνης, τὰ πολλὰ ταῦτ' ἀφέν-
 τας, ξυμφέρι." οἱ δὲ "ἄλλ' ἐγκαλοῦμεθα αἰρέσιως, θέσκοτα." P 62
 καὶ ὁ Ἀλεξανδρείας "ναί" φησι· τὸ συνιστᾶν θέλειν ἀσύνηθες,
 καὶ ἀσφαλὲς ἦν, αἴρεσις ἔν λογισθείη. ὁ δὲ καὶ ἐπέειπεν, παρα-
 15 καλῶ, τῆς κοίτης δόξης γεγονότας καὶ φανεροῦς, καὶ τῆς εἰρή-
 νης, ὁ δὲ καὶ ξυμφέρι, καὶ ταῦτα τοῦ ἁγίου βασιλέως μεσολα-
 βούντος." καὶ ὁ πατριάρχης εὐθὺς πρὸς αὐτοὺς "ἄλλ' ἔμεις B
 20 φησὶ Ἰσοδυναμῶν ἐπὶ τούτοις τῇ ἔκ τὴν διὰ, ὡς τοῦ ἁγίου λέ-
 γοντος τὸ δὲ διὰ τοῦ προσεχῶς ἐκ τοῦ πρώτου ἐμῶς
 λέγειν καὶ ἐκ τοῦ πρώτου. ὁ δὲ καὶ ποῖον τρόπον ἀμαθίας οὐ
 30 παρελήλυθεν; ὅπου γε καὶ ἡ ἀβολισχία μελλῶν καὶ προφανής.
 εἰ γὰρ ἐκ τοῦ προσεχῶς, πῶς ἐκ τοῦ πρώτου; εἰ δὲ ἐκ τοῦ πρώ-

verba "Ei mediatio, et ipsi unigeniti proprietatem servante, et spiri-
 tum a patris relatione non arcante." Haec cum dixisset Veccus, Alexan-
 drinus patriarcha ex lectulo in quo iacebat, sic est eum allocutus. nos
 ecclesiae dogmata mordicus tenemus, prout ex traditione accepimus. ita
 vero loqui non didicimus. si autem explicite talia tenuisset ecclesia, nos
 utique non laterent. quoniam igitur simpliciter fidem et citra curiosita-
 tem habemus, simpliciter habebimus et fidei dogmata, quibus scilicet in-
 nutriti sumus. quid igitur nitimini inducere in ecclesia dei licentiam lo-
 quendi praeterquam accepimus? dare autem se paci, multis istis praeter-
 missis, expedit. Atqui, responderant Veccus cum suis, accusamur haere-
 ses, domine. Et quidem merito, reposuit Alexandrinus: nam appingere
 dogmati ecclesiastico insuetum quiddam, etiam si securum foret, haereticis
 utique reputetur. quod ut facere desinat, magnopere auctor vobis sum,
 et ut vos redigatis ad sententiam communem palamque manifestam, sic-
 que in pacem conveniat, quemadmodum expedit, praesertim sancto im-
 peratore sequestrum se paci huic conciliandae adhibente. Hic patriarcha
 ad Veccum et socios. nempe vos dicitis eiusdem esse potestatis in his
 patrum testimoniis praepositiones ἐκ ex et διὰ per, ita ut, cum S. Gre-
 gorius dicit de Spiritu "hic vero per eum qui continue ex primo est,"
 vos iure vestro putetis, nihil ab eo discrepando, posse dicere "ex eo qui
 continue ex primo est." quod quidem ultra quem inscitiae non excedit
 modum? ubi enim plus clare deprehendatur nugatoriae loquacitatis quam
 in eiusmodi oratione, quae simul et ex primo esse et ex eo qui continue
 ex primo est eadem tribuit? quam qui admittunt quid respondebunt inter-

- του, πῶς ἐκ τοῦ προσεχῶς; ὁρᾶτε εἰς ποῖα ἀρκύστατα κίτετε, τὴν θεολογίαν καταρροπαίνοντες.” καὶ οἱ περὶ τὸν Βέκον
- C “ὁμολογοῦμεν τὸ παριτόλημμα, καὶ συγγνώμῃ αἰτοῦμεν. οὐδὲ γὰρ αὐτόθεν ἡμῖν ἡ ὁρμὴ τοῦ ταῦτα λέγειν ἐκ ματαίας ὁρξείως, ἀλλ’ ἦν τὸ παροκρῦναν αἷτιον. τὰ δ’ ἦν νομιζομένη τῆς τῶν 5 ἐκκλησιῶν διχονολας διάλυσις, ὥστε ἐκείνων μὲν χρωμένων τῇ ἐκ ἡμῶν δὲ τῇ διὰ, προστιθέντων καὶ ἀμφοτέρων ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ τῆς θεολογίας τόπου, οὐκ ἄλλως ἔχειν συμβιβάζειν, εἰ μὴ οὕτω
- D λέγοιμεν. τί δαὶ διὰ τοῦτο παραβασίως ἐξ ὀλακλήρου καὶ ἐφ’ αἰρέσει κριθείημεν, ὡς ἀδειτεῖσθαι μὲν χειροτονίαν, καταπλή- 10 νεῖσθαι δὲ τὰ ἅγια, καὶ αὐτὸ δὲ τὸ τελεστικὸν ἅγιον ἀδειτεῖσθαι μύρον καὶ παραρρίπτεσθαι, ὅτι ἡμῖν τετέλεισται; ἐπεὶ τοί γε” φασὶ “καὶ ἡμῖν παραβέβασται τι θεολογοῦσιν, ὡς δεῖξομεν. ἄρ’ οὖν διὰ ταῦτα, ἀφέντες ἡμῖν ἐγκαλεῖν, τὸ πᾶν ἀφανίσομεν;”
- P 63 καὶ τῶν εἰπόντων “καὶ ποῦ καὶ ἐπὶ πλῖον ἡμῖν παραβέβασται;” 15 ἐκείνους ἐκβαλεῖν ἐν θύς χάριτην καὶ ἐμφανίξειν. καὶ τοὺς αὐθις ἀναγνόντας ἀρεῖσθαι καὶ ἀναθεματίζειν τὸν λόγον, σχεδὸν δὲ καὶ αὐτὸν τὸν γράμματα. ἀλλὰ τὸν Μοσχάμπαρα ἰδόντα ἰμο-

roganti: si ex primo est, quomodo et ex eo qui continet ex primo est? videte in quas vos perplexitates induitis, theologiam conspurcantes. Fatemur temeritatem et veniam poscimus; qua et digni videri possumus, quatenus non levi prurigne novitatis aut iactabundae curiositatis instinctu in ista volentes iacurrimus, sed spe ingentis operae pretii pertracti; quod ista sola ratione putabantur vetera; et perniciosa diacidia dudum infestarum invicem ecclesiarum Graecae Latinaeque posse componi. cum enim in eo cardo litigii verteretur, quod in explicando divinarum emanationum dogmate Latini praepositione ex uterentur, nos vero praepositione διὰ, quae ipsis valet per, manifestum est non fuisse aliam controversiae finientiae rationem, utrisque in praepiudicata sententia obnixè perstantibus, quam demonstrando recte, hac duarum vocularum synonymia, conciliari partes ambas, et in unam orthodoxi dogmatis locutiones specie discrepantes adaptari sententiam. quid autem? an hoc agendo nefariae a tota fide ac religione catholica defectionis crimen conscivimus? an commeruimus ut haereseos manifestae damnaremur? num tanta est invidia procuratae sic pacis, ut et nostram ordinationem ideo rescindi fas fuerit, ut sancta contaminata declarari, ut sacrum ipsum chrisma, quod nostra esset benedictione sanctificatum, abiici ut profanum conculcarique deberit? atqui a vobis quoque in modo de divinis emanationibus loquendi offensum est quidpiam, ut ostendemus, num propterea vos a nobis pro excommunicationis vitari par est? num et nos labis eius conscios religio subigit abrumperere hoc colloquium, et communionem vestram tamquam anathemate percussorum aversari, ac sic omnem conciliandae concordiae spem viamque praecidere? Hic Patriarcha cum suis e Vecco requisivit ubi et quibus in verbis erratum a se foret. statim Veccus chartam e sinu prolatam ostendit. quam cum illi legissent, suam negarunt, et non modo quod erat in ea scriptum, sed et ipsum bene scripti auctorem, quicumque foret, sub

λογεῖν ἑαυτοῦ τὸ σύγγραμμα εἶναι καὶ ἀπολογεῖσθαι περᾶσθαι.
 ἐφ' οἷς ὁ Βέκκος, μεθ' ὧν εἶποι τις ἂν τοῦ χαριεντισμοῦ, “ἡμεῖς
 μὲν προσεδουκῶμεν σὸν εἶναι” πρὸς τὸν πατριάρχην φησίν· “εἰ
 δὲ μὴ σὸν ἀλλὰ τούτου, ὡς καὶ αὐτὸς ὠμολόγησε, ψῆλλα τις B
 5 ἐκικαθίσασα τῷ τῆς ἀμάξης ῥυμῷ οὐτ' ἀνυσπᾶν οὔτε κατασπᾶν
 ἔχει τὴν πείρανθα.” τοῦτο δ' εἶπε διωνυμουμένου τοῦ χαρτο-
 γύλακος. “πλὴν εἰ δοίημεν ἄν” φησιν, “ὅποια τὰ ἐπιτίμια
 ἐπάξεις τῷ παραδογματίσαντι;” ἐπὶ πολὺ γούν τριβομένων τῶν
 λόγων, τὸν Βέκκον αὐθις ἐπενεγαῖν “ἢ βούλεισθε, κἀγὼ τῆς
 10 ἀρήνης ὡν ἔραστῆς γνώμην οἶσω, ἀπλῶς καὶ ἀπειρίργως τοῖς λό-
 γοις χρῶμενος; ἡμεῖς μὲν σὸν τὰ τῶν ἁγίων ῥητὰ ἐπὶ καιρῶν
 εἰρόντιες ζητούμεν, ὡς ἀσφαλῶς ἔχοντα καὶ ὁρθόδοξα προσηκά- C
 μεθα. καὶ τὸν μὲν ὁμολογοῦντα ἐκ πατρὸς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον
 ἐκπορεύεσθαι καὶ ἀπεδεχόμεθα καὶ ἀποδεχόμεθα· λόγος γὰρ τοῦ
 15 σωτήρος καὶ τῆς συνόδου, καὶ ἡμεῖς καθ' ἑκάστην οὕτως ὁμολο-
 γοῦμεν. σὺ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ τὸν ἐκ πατρὸς δι' οἰοῦ λόγοντα
 ἐκπορεύεσθαι ὡς συνόδῳ πάσῃ τῇ ἐβδόμῃ ἐπόμενον ἀποδεχόμεθα
 καὶ αὐτόν, τὸν δὲ γε μὴ τιμῶντα τὰ τῶν ἁγίων ῥητὰ τόλμησε

6. τοῦ deorat.

12. καὶ deorat.

detestatione anathematis abominati sunt. hic Moscampar, qui sibi erat
 conscius se scripsisse, nec infitiri sustinebat manifestam rem, suam eam
 scripturam fassus esse; quod eam exarasset, est conatus excusare. quo
 Veccus audito, residentem ac spirante multam gratiam vultu patriarcham
 intuens, Expectabamus nos quidem, inquit per urbanissimam facotiam, te
 hoc scriptum pro tuo agniturum. nunc si non tuum illud sed huius est,
 prout fatetur ipse, pulex quispiam plaustro insidens nec incitare nec re-
 flectere aut sufflamina currus utique ruentis impetum valeat. haec Vec-
 cus dixit, lepide alludens ad nomen aliud chartophylacis Moscamparis
 erat enim vir ille binomius. caeterum, subdidit, cognosceremus libenter
 quam tu huic poenam inflictorum sis, manifesti iam erroris in dogmatibus ex-
 pressionem comperto. hoc loco cum varii varia dixissent, nec reperiret exitum
 frustra productus sermo, resumens Veccus sic intulit. sequar quo vos
 praeire votis video, quaque vultis occurro. en ego quoque, quam deside-
 ratia, cuius causa satagitis, nemine remissis pacem amans, proponam sim-
 pliciter, si permittitis, et verbis fuci expertibus, meam super has decla-
 rabo sententiam. nos quidem testimonia sanctorum cum invenissemus,
 negotiis quae tunc tractabantur exigentibus opportune protulimus ut se-
 cura et plane orthodoxa. et ut eum qui dixerit Spiritum Sanctum ex pa-
 tre procedere, suscepimus et suscipimus pro recte sentiente loquenteque
 (hoc enim salvator docuit, hoc synodus sancivit; idem et nos quotidie
 symbolo recitando profitemur), sic nec illum aversari fas putamus qui di-
 cere voluerit Spiritum ex patre per filium procedere. quidni enim et
 hunc recipimus, qui synodi septimae universae auctoritatem in hoc se-
 quantur? itaque nos haud dubitemus, si quis sit qui disertis testimoniis
 sanctorum patrum honorem non habuerit, hunc temeritatis damnare. en

- D** γραφόμεθα. ἰδοὺ γοῦν σήμερον πάριαι μὲν πατριάρχαι, πάριαι δ' ἀρχιερεῖς καὶ κληρὸς ἅπας καὶ μοναχοὶ ἐβλαβεῖς καὶ τῶν λαϊκῶν οἱ ἐλλόγιμοι. Θέλω καὶ ὀρθοδοξοῦσιν ὑμῖν κοινωρεῖν, καὶ κοινῶς ὁπωσδήποτε τοῦ ὀρθοῦ σφαλεῖσι τὴν μεθ' ὑμῶν καταδίκην αἰροῦμαι παρὰ θεῶν κρῖνοντι ἢ μόνος τὴν ἡμετέραν ἀσφάλειαν. 5 τὸ γοῦν ὑμᾶς ἐμὲ ζητεῖν τε καὶ ἀναγκάζειν καὶ τοὺς μετ' ἐμοῦ ἀποβαλεῖσθαι δόγμα πατέρων, οὕτω δὴ παλαιὸν καὶ παρὰ πολλῶν λεγόμενον, ὑμᾶς δὲ μηδὲν περὶ τούτων φροντίζειν, οὐ μοι δοκεῖ
- E** ἔχειν τὸ εὐλογον. ἔστι γὰρ καὶ ἐμοὶ εὐλάβεια μὴ πως παρασφαλῶ τοῦ ὀρθοῦ. ἀλλ' ἰδοὺ καὶ τὴν κατ' ἐμαυτοῦ γνώσιν ἀφίεις ὅπως 10 ὑμῶν γίνομαι, καὶ διδασκάλους ὥσανεῖ τισι χρῶμαι. ὑμεῖς προηγείσθε, καὶ γὰρ ἔφομαι πράττουσιν. ἐπιθέσθω τόμος, καὶ ἀποπειοῖσθω τὸ δόγμα, καὶ ἀποβεβλήσθω τὸ δι' υἱοῦ, εἰ βούλεισθε. καὶ μὴ ἔφομαι καὶ αὐτός, καίτοι γ' εἰδὼς πατέρων ἔρητον καὶ μέ-
- P 64** γαν ἐπηρτημένον τῆς παροράσεως κίνδυνον, αὐτὸς αἰτίαν ἔξω, 15 εἴτε μὴν πεισμονῆς εἴτε μὴν καὶ αἰρέσεως. Θέλω γὰρ σὺν ὑμῖν πᾶσι καὶ δικαιωθῆναι καὶ κατακριθῆναι. εἰ δ' ὑμεῖς μὲν διευλαβεῖσθε τὴν πρᾶξιν, ἡμῖν δ' ἐπιφορτίζετε τὴν ἀποβολήν, εὐλογον εἶναι πάντως, ἵνα μὴ καὶ ἀναγκαῖον εἴπω, ὑμῶν διευλαβουμένων

igitur hic hodie adsunt patriarchae, adsunt episcopi, una est clerus universus, nec non monachi religiosi, et e laicis quique lectissimi. volo et vobis orthodoxe sentientibus communicare, et cum iisdem vobis, si forte communiter quaecumque ratione a recto deflexistis, poenae omnis ac noxae qua hoc nomine a deo iudicante afficiamini, consortium subire paratus sum. caeterum quaerere vos a me, et nos omnino ad hoc cogere, ut abdicemus dogma patrum adeo antiquum, ab adeo multis assertum, vos autem nullum habere velle respectum rationum allegationumque nostrarum, nec omnino reputare quam validis defensionibus obiecta repellimus, haud mihi videtur aequum esse aut consentaneum moderationi in iis necessariae qui bona fide dirimendis controversiis pacique conciliandae dant operam. nempe ad hoc utrimque cedere quidpiam tractantes convenit. cedo autem ego, etiam ad vivum resicans, etiam vim faciens proprie sensui. inest porro et mihi religiosus metus aberrandi a recto dogmate. tamen ecce proprium abdicans iudicium plane vester fio, disciplinaeque me vestrae subiecto. docilem en me habetis auditorem; ducite magistri quo lubet credulitatis paratae discipulum. edatur tomus, reprobetur dogma, relictiatur, si ita vultis, ex declaratione divinarum emanationum mentio processionalis Spiritus Sancti ex patre per filium. nisi sequar et ipse (utcumque conscius contrarii patrum effati, nec ignorans quam magno periculo auctoritas tanta negligatur), ipse culpam habebō sive temerariae persuasionis seu etiam haereseos. volo enim vobiscum communiter omnibus et iustificari et condemnari. sin vos tenet verecundia ne reprobare dicta patrum audeatis, et in nos degeneratis facti eius invidiam, ita ut quam per vos refugitis deserere abrogationem doctrinae a sanctis clare traditae, nobis attentandam iniungatis, nō meo iure ac centendo consentaneum

καὶ διαμελλόντων καὶ ἡμεῖς δεδιέναι, μὴ πως παρασφαλεῖσιν ἡμῖν
καὶ μόνοις τὰ τοῦ κενδύνου περιστήσεται." "ἀλλ' οὐ γεγράφαμεν B
ἡμῖς" φασὶν οἱ περὶ τὸν πατριάρχην ἀπολογούμενοι. "ἡμῖν γέ-
γραπται καὶ κεκίνηται. ἡμῖν καὶ ἀποβλητέον ταῦτα." "καὶ τί γε
ἐτό ἐμποδῶν;" οἱ περὶ τὸν Βέκον, "ἔθαρρεῖτε," φασὶν, "ἔπου
καὶ ἀδελφοὺς προσλήψετε θεραπεύσαντες." ἀλλ' οὐκ ἔπειθον λέ-
γοντες. ἀλλὰ καὶ μᾶλλον τραχυνθέντος κατ' ἐκείνου τοῦ πατριάρ-
χου, ὡς καὶ ὕβρει διαλοιδωρήσασθαι, τὸν Βέκον παροξυνθέντα C
ἐκείνῳ μὲν εὐφρῶς ἐπιπλήξαι, πρὸς δὲ τὸν βασιλέα ἐπιστραφέντα
10 μεγαλοφώνως εἰπεῖν μεθ' ὄρκου ὡς εἰ μὴ αὐτὸς ἔξωδοι τοῦ πα-
τριάρχου, οὐκ ἂν ποτε τὸν τῆς ἐκκλησίας καταστορεθῆσθαι
κλώδωνα. καὶ οὕτως εἰπόντος, ὀργῇ ληφθέντα τὸν βασιλέα ἔξανα-
στῆναι καὶ "τί δαί" φάσαι ὑπὲρ τῆς ἐκκλησίας δεινοπαθήσαντα·
"οὐκ ἀρκεῖ τὰ πρότερα, ἀλλὰ καὶ πάλιν τὴν ἐκκλησίαν ταράττει;
15 καὶ δυοὶ περιβαλεῖτε πολέμοις, ἔνθεν μὲν ταῖς τῶν σχιζομένων
προσβολαῖς, ἐκείθεν δὲ καὶ ταῖς παρ' ἡμῶν αὐτῶν ὡς εἰπεῖν
ἐνεκαιρίας, ὥστε κινδυνεύειν τὴν μίαν καὶ ἄρρηκτον ἐκκλησίαν D
καθ' αὐτὴν στασιάζουσαν ἐν τῷ ἰσθίῳ τοὺς ἀπὸ τῆς ἀλλήλους

5. Θαρρεῖτε?

rationi esse, ut non et facta necessarium dicam, timentibus ac enectantibus
in re tanta vobis, nos quoque metnere, ne forte postmodum in eo quod
citra vestrum exemplum privata fiducia inceperimus, aberrasse a recto
atque offendisse deprehensi soli luamus inconsultam audaciam, in exitum,
quod vos sapientius timuistis, immiserabili ruina praecipites lapsi. Hic
patriarcha cum suis, ut argumentationis, qua urgebantur, Vecci vim a
seae depellerent, atqui nos, inquit, ista non scripsimus; nos ista libel-
lis editis non indidimus testimonia. vos haec allegastis, a vobis illa sunt
mota. vos proinde solos abficere ac revocare talia oportet. ad ea Vee-
cus, quid autem impedit quominus et vos, ait, audetis occupare quae
praescribitis, et exemplo praecire, magno utique operae pretio, quando sic
fratres vobiscum assumetis, adiungetisque iam per vos curatos ab eo quo
laborare illes erroris aut culpae morbo causamini. verum haec dicentes
Veccus, et qui ab eo stabant, non persuaserunt patriarchae, qui potius
effertus instantia eorum, stomachum acriter in Veccum erumpens, nec
contumelialis abstineat; quibus et hic irritatus haud sedatiora reposuit. ac
postquam (magis tamen ingeniose quam acerbe) oemi libertate satis ca-
stigavit hominem, ad Augustum conversus clara inclamavit voce, iurata-
rando etiam dictum confirmans, ne unquam speraret procellam qua modo
turbaretur ecclesia sedandam, nisi qui nunc patriarchalem inludet thro-
num, inde amoveretur. quo talia vociferante, excandescens imperator
exurgensque, en, ait, quem fructum referimus gravium pro ecclesia labo-
rum! non sufficiunt vobis priora, sed et rursus ecclesiam turbabitis, du-
plici eam distrahentes bello, hinc quidem per vos obiectam insulitibus
schismaticorum, inde autem vestris, ut levissime dicam, importunitatibus
inertatam, ut periculum esse videatur ne una, indivulsa cohaerens sibi, se-
cum iam tumultuans et suos seditionibus committens, dum illi se mordent

δαπανηθῆναι, ὑπὲρ ἧς αὐτὸς ὁ Χριστὸς τὸ οἰκτεῖον αἷμα ἐξέχεε.” ταῦτα καὶ πλείω τούτων εἰπὼν δῆλος ἦν ἀλύων, μὴ εἰς καλὸν τι μῆδ’ εἰς συμφέρον, ὃ δὴ καὶ προσεδόκα, καταληξάσης τῆς διαλέξεως. τότε δὲ ᾧδέ τις ἂν εἶπε πρὸς πλησίον ἄλλον, “ὦ πόποι, ἡ μέγα δὴ τὸ ταῦτα κινεῖν καὶ ζητεῖν συνιστᾶν τὴν ἰδίαν 5
 P 65 δικαιοσύνην ἕκαστον, ἱκανὸν ὄν εἰ διαλυθέντος τοῦ κατὰ τὸν πάπαν σκανδάλου καὶ ἄλλα πάντα συνδιαλύοιτο. νυνὶ δὲ ἄλλ’ ἕκαστος τὴν ἰδίαν δικαιοσύνην ζητῶν, τὴν τοῦ Θεοῦ δικαιοσύνην οὐ φθάσειε πάποτα, ὡς ἐκείνοι.” τὸ δ’ ἐς ὃ τι προῆλθε, προϋόντες ἑροῦμεν. 10

Ἐκείνους μὲν οὖν τότε τῆς συνόδου διαλυθείσης ἡ τοῦ Κοσμιδίου εἶχε μονή, πλὴν ὑπὸ φρουροῖς καὶ φυλακαῖς προσηκούσας· οὓς δὴ καὶ πέμπων ὁ βασιλεὺς εἰρηνεύειν ἤξλου, καὶ πῶσαν
 B δικαιολογίαν ἀφέντας διάγειν ἀνέδην καὶ τὴν ἀπ’ αὐτοῦ εὐμένειαν ἔχοντας. εἰ δ’ οὖν, ἀλλ’ ἐξορίας προσηπελλεῖ καὶ κακουχίας 15 ἐπαξομένους σφίσι· μῆδὲ γὰρ εἶναι ἄλλως ἢ ὡς ἐτάχθη γίνεσθαι, αὐτοὺς δὲ φήμην κακὴν ἔχοντας παραπόλλυσθαι, εἰ μὴ γε μετανοήσαντες τῆς εἰρήνης γένωνται. ταῦτα τοῦ βασιλέως συχνάκις διαμνησυμένου καὶ ἀγαθὰ προτείνοντος, ἐκείνοι οὔτε πρὸς δέος τῶν λυπῶν προήχθησαν οὔτε πρὸς τὰς τῶν ἀγαθῶν ἐπαγγελίας 20
 C ἐμαλακίσθησαν, διεντυοῦντες δὲ πρὸς ἀμφοτέρα ἐτοιμοὺς ἑαυτοὺς παρείχον πρὸς ὃ τι δόξει τῷ βασιλεῖ, ὡς ἐκείνοι μᾶλλον πει-

invicem, ipsa consumatur, pro qua ipse Christus proprium sanguinem effudit. haec et plura his Augustus locutus, haud obscure ferebat sibi molestissimum accidere, quod hic congressus, longe contra quam speraverat, in nihil nec privatim honestam nec communiter utile desineret. huiusmodi tum gesta quis intuens, merito insusurraret in aurem socio: heu me! an magnum hoc quidpiam, movere ista, et quaerere suam quemque statuere iustitiam, cum aequum esset, sublato iam de papa scandalo, cunctas pariter reliquas controversias componi? nunc autem suam unusquisque iustitiam quaerens, ad dei iustitiam non perveniet umquam. ita illi mussitabant. quo vero res tandem eruperit in progressu referemus.

Veccum porro et socios soluto conventu Cosmidii monasterium excepit, caeterum illic sub fida habitos custodia: quos et dimitteus imperator, ut se ad pacem inclinaerent, orabat, et omissa pugnacitate iura propria tuendi mallet degere secure gratia fruente ipsius, sin id nollent, exilia et aerumnas ipsis infligendas cominans: non enim se passurum aliter quam prout fuisset ordinatum fieri. porro ipsos coopertos infamia male perituros, nisi hactenus actorum poenitentia concepta conferrerent animum ad pacem. talia cum saepe significasset imperator, et si audire vellent, prospera esset cuncta pollicitus, illi nec metu tristium adducti nec promissis laetorum emolliti sunt, obdurantes se adversus utraque, seque paratos exhibentes ad quidvis mali subeundum quod infligere ipsis veluisset imperator, ut qui omnino constituissent quamlibet potius acer-

σομένους ἠδέως ἢ τοῖς οὕτω καταδικάζουσι σπεισομένους. ἐπὶ
 μᾶλλον δὲ πρὸς αὐτοὺς ὁ βασιλεὺς παρωξύνετο ἀνευδότως μένον-
 τας τὸ παράπαν. πάντων δ' ἀπορηθεὶς τῶν μαλάττειν ἐχόντων
 ψυχὴν τέλος ἐξορίας δικαιοῦν ἔγνω. καὶ δὴ πρὸς τὸ κατὰ δεξιὰ
 5 εἰσπλέοντι τὸν Ἀστακηνὸν κόλπον φρούριον, τὸ οὕτω πως τοῦ D
 ἁγίου Γρηγορίου ἐπιλεγόμενον, προστάσσει πλῆθ' ἡρησμένους
 ἀπάγεσθαι. οὗ δὴ καὶ ἐγκλεισθέντες ὑπὸ φρουροῖς Κελτοῖς καὶ
 τινι τῶν ἐκπροκοιτούντων τῷ βασιλεῖ ἀγείντο, ὅσα τὰ εἰς χρεῖαν
 τῶν ἀναγκαίων ἀπρονόητοι, οὐδὲν πλέον ἀπονάμενοι βασιλείως,
 10 ὅτι μὴ μετὰ καιρὸν ἐπ' ἀνατολῆς ὁρμῶντος πατριαρχοῦντος
 Ἀθανασίου, τὸν τε κατὰ τὴν Ἐλενόπολιν περαιωθέντος πορθμὸν, E
 καὶ τὸν μέγαν λογοθέτην ἐπ' αὐτοὺς πέμψαντος, ὃν καὶ εἰς πρω-
 τοβουσιάριον ἀνεβίβασεν, ὃ μὲν ἑκατὸν χρυσίνοις ἐνικανοῦτο, ὃ
 δὲ γε Μελιτηνιώτης πενήκοντα. ὃ γὰρ τρίτος ὁ Μετοχίτης διὰ
 15 νόσον προκατήχθη ἐπὶ τὰ οἴκοι ἐκεῖθεν, βασιλείως προστάξαντος.
 (36) ἀλλ' ὃ με παρῆλθε μικροῦ πρότερον γεγονός, βασιλεὺς P 66
 τῆς πόλεως ἐξεληλακῶς προσβάλλει τῇ τῶν Νικητιάτων τῆς Λα-
 κιβύλης φρουρῶν, καὶ τῷ τυφλῷ Ἰωάννῃ συμμίξας φιλοφρονεῖ-
 ται τε τὰ εἰκότα, καὶ τὸ εἰς ἐκεῖνον παρὰ τοῦ πατρὸς γεγονός
 20 αὐτὸς ἐπειρᾶτο μαλάττειν ταῖς ὑποπτώσεισιν, ὥστε καὶ συγχωρη-
 θῆναι παρ' ἐκεῖνου καὶ οἶον κραταιωθῆναι πρὸς τὸ βασιλεύειν ἐξ

bitatem libenter perpeti quam nilo cum iis foedere coire, qui se isto modo condemnassent. qua eorum declarata obstinatione spem nullam relinquente respicientiae in posterum, magis et in ipsos magisque concitatus imperator; et nihil habens reliquum, cuncta frustra expertus, quo se speraret posse illorum animos mollire, tandem ex illis ipsos damnare constituit. iubet itaque nave deportari in arcem a dextris ingredienti sinum Astacenum sitam, cui nomen a sancto Gregorio est, ubi conclusi sub custodia Celtorum, cui praeerat unus ex imperatoris excubitoribus, relicti sunt sine ulla interim provisione pensionis ad victum, inopia diu frustra praestolata necessarium ab imperatore subsidium, quoad aliquanto posterior proficiscens in Orientem patriarcha Athanasius, et ad Helenopolim fretum traiciens, misit ad eos magnum logothetam, postea protovestiarium creatum, qui Vecco quidem centum aureos, Meliteniotae vero quinquaginta donavit. nam tertius Metochita propter morbum deportatus inde iam ante in suam domum fuerat iussu imperatoris. (36) sed me praeterierat quod paulo prius contigit, imperatorem videlicet ex urbe profectum se contulisse ad arcem Nicetiarum Dacibyzzam, ibique custoditum Ioannem caecum perofficiose salutasse, excusasseque ut potuit, ac multis benevoli affectus significationibus exhibitionibusque honoris mitigare tentasse iniuriam ipsi a patre atrocissimam illatam, ut sic videlicet ex circumscripto quondam nefarie pupillo principe elicere voluntariam iuris sui cessionem et consensum in imperium ipsius Andronici, quo consensu, quod forte ipsi ad legitimam principatus possessionem deerat, utcumque supple-

- B** ἀγαθοῦ σκοποῦ καὶ χρηστῆς διαθέσεως. αὐτὸς δὲ τῶν εἰς τρυφήν ἐκείνω καὶ ἄνεσιν προνοήσας ἀπαλλάττεται τὴν ταχίστην. τότε δ' ἐπιστὰς ἐκείνοις ὁ πρωτοβεστιάριος, Ἀθανασίου πατριαρχοῦντος, περὶ οὗ μετὰ ταῦτα ῥηθῆσεται, τὰ μὲν προεργονότα καὶ διεμύλυτε, καὶ πολὺς ἐφαινετο τοὺς ἄνδρας θωπεύων τε καὶ ὑποποιούμενος, καὶ δὴ τῆς πολλῆς μὲν ἐκείνους φρουρᾶς ἀνῆκε, φρουροὺς δ' ἀφηρεῖτο, ἔστι δ' οὖς καὶ ἐνήλλαττε, καὶ
- C** ἀγρυπνῶν ὑπέτεινε τὰς ἐλπίδας, καὶ τὴν παρὰ βασιλέως ἡγγυῶτο εὐμένειαν. ἔπειτα καὶ αὐτῷ βυσιλεῖ καταχθέντες τοῦ φρουροῦ ἀσμένως πάντη καὶ φιλοφρόνως ὠμίλησαν. ὡς γὰρ καὶ τὰ παρὰ **10** τοῦ Γρηγορίου ἀπειδοκιμάζοντο, ὡς καὶ αὐτὸ μετ' ὄλιγον ἐρουμέν, καὶ ἦδη διὰ ταῦτα ἐνσπονδοὶ ἦσαν, τὸ πᾶν τιθέντες ἐπὶ τοῖς ἐν Θεῷ βραβευούσης ἀληθείας διαγνωμονήσουσι λόγοις οὐ-
- D** σιν ἅμα καὶ εὐλαβέσι, τάξας βασιλεὺς τῆς αὐτῶν συνελεύσεως καὶ καιρὸν καὶ τόπον, τὸν μὲν μετ' οὐ πολὺ τὸν δὲ τὸ Λοπάδιον **15** (ἐκεῖσε γὰρ ἐξῆλθον), ἐλευσομένου καὶ τοῦ τρίτου τοῦ Μετοχίτου, καθῶς καὶ ἤξιον, μετ' εὐμενείας τῆς πρὸς ἐκείνους ἀνα-

retur, et rata in posterum redderetur omnique animi religione ac scrupulo libera sua in dignitatem Augustam successio. quo impetrato, large vicissim assignatis exauctorato principi abunde suffecturis ad lautum victum cultumque caeterum, etiam delicatum, impensis, celeriter inde se recepit. post hoc demum ita factum, protovestiarium, mittente Athanasio patriarcha, de quo et eius promotione post haec dicitur, Veccum et eius socium in carcere convenit. hic igitur novi patriarchae Athanasii legatus duos captivos exules consolari modis omnibus et priorum ipsis aerumnarum delinire tristitiam sategit, ne blanditiis quidem et assentationibus, quo illos demereretur, abstinens. angustias quoque custodiae laxavit, custodumque quosdam amovit, alios placidioribus mutavit, melius etiam sperare in posterum iubens, immo ipsis spondens non vulgaris apud imperatorem locum gratiae. quin et deinde educti carcere atque ad Augustum admissionem nacti, cum ab illo sunt honorifice accepti, tum et ipsi vicissim multa eum significatione veri affectus fiduciaequae liberae venerati sunt. mutata iam quippe scena illa priori, et Gregorii, quo patriarchatum gerente damnati fuerant, reprobatis placitis (quod quemadmodum evenierit, paulo post dicemus) facile fuit deponere illos offensionem et pristinae placiditati sese reddere. ex tunc igitur depositis simultatibus et conflictu dissensionum ortis plane iam foederati erant, profitentes se in his iudicio acquieturos virorum religione ac doctrina praestantium, qui ceram deo, ad amussim dominantis veritatis, de theologicis controversiis incorrupta rectitudine censerent. unus deerat reconciliationi absolvendae ipsorum cum imperatore congressus. huius imperator ipse tempus locumque constituit, diem quidem admissioni assignans mox fere adfuturam, Lopadii autem, quo tendebat, iubens Veccum et Meliteniote[m] sibi occurrere, una cum tertio Metochita: nam et hunc sibi adiungi petierant, excepit ibi simul omnes imperator laeto vultu, laetosque divisit cum ai-

χωρεῖ. Ἐθαλαπὶ γὰρ καὶ τούτους καὶ τὸν πρωτοβεστιάριον τὸ συμ-
βὰν περὶ τὸν Γρηγόριον, καὶ ἐκπέλει ἐπήγει σφίσι τὰ πρὸς εὐρή-
νην. τοῖς μὲν γὰρ οὐ πόνοσ ἦν ὀβελισθείσης τῆς αὐτῶν ἐξηγή-
σεως, ἐπεὶ καὶ ἡ τοῦ Γρηγορίου κατέγνωσται· καὶ ὅπου ἂν ἐκεῖ- E
5 νος τετάξεται, καὶ αὐτοὶ πάντως ταχθήσονται, ἐπεὶ καὶ ἄμφω
εἰς Θεοῦ μυστήρια παρακύνψαντες τὸ ἔρθὸν οὐ κατέλαβον. καὶ
τοῖς μὲν οὕτως ἐκπέλει ἐπήγει, ὃ δὲ γε πρωτοβεστιάριος ᾤετο ὡς
ἐκποδῶν γενομένου τοῦ δυσμενεῖναι πιστευομένου καὶ ταῦτα
σφίσι παθόντος αὐτοὶ ῥαδίως πρὸς τὴν ἐκκλησίαν ὁμοσησούσιν.
10 ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὕστερον· τότε δ' ἀπαχθέντων ἐκείνων εἰς ἔξο- P 67
ρίαν, ὅσον μὲν τὸ ἀπ' ἐκείνων, ὃ βασιλεὺς ἤφροντίσται καὶ ἐν
ἰσχυροῦσ ἦν, δόξασ τὸ ἐνοχλοῦν ὑπεξαγαγῶν.

37. Τοῦ δὲ γε πειρατικοῦ κυτὰ θάλασσαν πλειοάσαντος,
ἐπεὶ τὸ ναυτικὸν παντελῶσ ἀπήρητη, ἔτι δὲ καὶ τοῦ Στυθικοῦ
15 ὄρμαῦν ἠγγιγμένου, (ὃ γὰρ Τερτιρῆσ οὐχ οἶός τ' ἦν, οὐχ ὅπως
ἄλλοισ, οὐδὲ ἑαυτῷ προσαρήγειν) πέμψασ ὃ βασιλεὺσ τοὺς μὲν
πρὸς θαλάσση κατωκηκότας, ἔτοιμον θῆραν προκειμένους τοῖς
πειραταῖς, ἐνδοτέρω γῆσ ἀναστέλλειν προσέταττειν ὡσ ἐντεῦθεν
ὑπεκδραμουμένους τὸ χαλιπὸν, τοὺς δὲ τὴν μισογαῖον Θράκησ τε B

guificatione benevolentiae. et hos nimirum et protovestiarium recreaverat
et animaverat ad bene de pace sperandum, quod circa Gregorium eve-
nerat. nam nec Veccus cum suis laborabat adeo de nota expositioni ipse-
rum inusta, ex quo iam videbant aeque damnatam expositionem Gregorii;
nec recusabant in eundem cum illo referri ordinem paulo curiosius scruta-
tari auctorum mysteria divina, non sine quadam a recto aberratione. pro-
tovestiarius vero sic opinabatur, ubi amotus e medio fuisset is cui se ex-
osos Veccus et socii credebant, et quidem sic amotus ut paria eis quae
prius illi passi fuerant et ipse pateretur, facile ipsos cum ecclesia con-
sensuros. sed haec in antecessum hic praefibavimus e multo posteriori
memoria. in hoc enim nunc tempore narrando versamur, quo post colle-
quium publice in synodo habitum Vecci cum patriarcha, Veccus ipse cum
sociis relegatus et artis custodiae mandatus est; quibus in hunc modum
exterminatis levati sollicitudine imperator visus est remissionique se dare,
quasi tranquillitatis iam cuiusdam competentem, amandatis e conspectu his
qui turbas ciebant.

37. Piratico porro latrocinio ubique per mare impune crebrescente,
quippe sublato metu omni Romanae classis, funditus, ut dictum est, ne-
glectae, ideoque omni passim maritime commercio cessante, sed et sum-
mate trepide tamulta erupturientium e suis finibus Scytharum, quibus in-
tercludere se in Romanam dittonem transitum posse adeo Terteres diffi-
deret, ut an sibi ipsi ac regno proprio ab eorum insultibus tuendo par-
ceset futurus dabitaret, imperator praecavendum ratus ne piratarum ra-
paciae quaestu saginaretur litteralium praedarum, horum rapinis exposi-
tos maris accolas recedere in interiora praecipit, ut ita periculo se sub-
traherent. eos porro, qui sedes habebant in mediterraneis Thraciae ac

καὶ Μακεδονίας κατακνημένους, ἐπεὶ καταδραμονμένους ἤδει τοὺς
 ἐξελάνοντας ἦν μὴ τις κωλύοι, ὃ δὴ καὶ ἀδύνατον τηρικᾶδε
 καταφαίνεται, τοῖς ἐκεῖσε φρουροῖς, οὐ πολὺ τὸ ἀσφαλές ἔχου-
 σιν, ἐναπέκλειε. τὸ δὲ γε Βλαχικόν, ὃ δὴ σχεδὸν ἀπὸ τῶν ἔξω-
 τέρω τῆς πόλεως ἐς Βιζύην καὶ πόρρω εἰς πληθὸς ἀριθμοῦ κρεῖτ- 5
 C τον ποσοῦμενον παρατέτατο, ἔθνος δυσχωραῖς χαῖρον καὶ βοσκή-
 μασι προσανέχον, οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ μάχαις εἰθισμένον ἀν-
 δρῶν, ὑποπτευθὲν εἰς αὐτομολίαν ὡς τοῖς ἐξεληλακόσι καὶ αὐτὸ
 προσπείσόμενον, μετοικίζειν ἐπ' ἀνατολῆς ἔγνω κατὰ τὴν τῆς
 Βυζαντίδος ἀντιπεριάν, πλὴν καὶ ταπεινοῦν ζημίαις, μὴ πως 10
 ἄρα καὶ ὑπερηφανοῖεν πλήθει τε καὶ δυνάμει θαρροῦντες. καὶ
 ἔνθεν μὲν ζημιοῦντο τὰ μέγιστα, ἔνθεν δὲ μετοικίζοντο ἀνοικτί,
 οὐχ ἤτιον ζημίαις ἀλλὰ καὶ μᾶλλον τὴν μετοίκησιν λογιζόμενοι.
 P 68 ζῶα γὰρ ἐκεῖνα καὶ κτῆσις πᾶσα τὰ μὲν εὔωνα προύκειντο τοῖς
 πολλοῖς, τὰ δὲ καὶ τὸν τόπον ἀλλάξαντα καιρῶ χιμῶνος καὶ 15

Macedoniae, quoniam sciebat haud dubie incursandos a minantibus irru-
 ptionem in eas partes Scythia, nisi quis prohiberet intercludendo hisce
 barbaris in eas regiones transitu, cuius rei nulla tunc spes apparebat,
 quam solam iis consulendi reliquam rationem habuit, ea usus est, edi-
 cens ut confugerent in arces illorum tractuum, iisque res personasque
 periculo rapinarum obnoxias concluderent, utcumque satis norat haud
 adeo munita tamque validis insessa praesidiis castella ista esse ut multam
 iis securitatem sponderent. de Blachis eadem illi occasio sollicitudinem
 admovit. erat id genus hominum vagum, incertis errans sedibus, sed ea
 tempestate late fusum per tractus a suburbiis Constantinopoleos usque ad
 Bizyam et ultra pertinentes; per quae loca iam multiplicati supra modum
 suspecti merito erant, ne mox irruptaris (quod expectabatur) Scythia
 vires haud modicas adiungerent, in partes eorum vitae similitudine ac
 forte originis communione tracti; quippe quorum non facile numerabilis
 multitudo ferebatur, iuventutis ad laborum patientiam duratae incommodis
 educationis haud mollis, quippe in locis, ubi libenter degunt, asperis.
 nec deerant opes e proventu gregum et armentorum, quae numerosa in
 laetis pascuis alebant. postremo nec inexercitati habebantur militaribus
 functionibus, quarum non rudimenta solum ponere soliti erant quotidianis
 venatibus ferarum, sed experimenta etiam adere crebris nec infelicibus
 contra viros armatos certaminibus. huic periculo praeventendo factu opti-
 mum putavit gentem istam ex Occidua continente in Orientalem trans-
 ferre, collocareque trans fretum in ora Byzantinae adversa civitati, sed
 et insuper extenuare multis et extorsionibus opes illorum, ne concitii vi-
 rium propriarum sui numero et annonae copia superbirent. utramque
 strenue factum: hinc enim maximis affecti damnis sunt immanium acerba
 exactio tributorum, et immisericorditer coacti sedes trans Hellespontum
 ferre, quod illis omni contributionis iniuria molestius contigit: nam et
 occasione transmigrationis, festinatae praesertim urgentibus implacide sa-
 tellitibus, plerasque comparatarum longa mora, ubi vixerant, non parvi
 pretii rerum, quas transportare haud erat facile, partim perdere vel
 sponte relinquendo vel rapinis opportunitate utentium furum, partim da-

τότε παντελῶς διεφθείροντο. κτήσις δὲ τούτων ἡ μὲν διεφθάρ-
 ζετο, ἡ δὲ γε καὶ περιούσα κακῶς παρακώλυτο, ὥστε μὴ οἴους
 τ' εἶναι ἔγχεον ἐκεῖ, ἀλλὰ τοῦ κακοῦ παραδραμόντος αἰστούς
 καὶ αὐθις τὴν ἰδίαν ἀπολαμβάνειν, συχνῶν χρυσίων καταβολαῖς
 5 ἔξωνησαμένους τὴν κατοικίαν. τότε δὲ δέσας καὶ περὶ τῷ τοῦ Β
 βασιλείως σώματι ὁ κρατῶν, μὴ ἐξελεθόντες οἱ Σκύθαι καὶ τὸν τό-
 πον καταδραμόντες σὺν πολλοῖς ἄλλοις καὶ τοῦτο λαβόντες, ἦν
 μὴ τις πολλοῦ ἐξωνοίτο, ὡς αὐτοῖς δόξοι βασιλικὸν σῶμα πα-
 λοῦσιν, αἰσχύνουσι καὶ λυμήνωνται, πέμψας τῆς μὲν περὶ ἐκεῖνο
 10 φυλακῆς τοὺς ἐκεῖ ἀνέι, ὧν πρῶτος ἦν ὁ ἐκτομίς Ἡεροπολίτης
 καὶ μέγας δρογγάριος, ὅς καὶ τὸν ἱερομόναχον Ἀθανάσιον κατὰ
 τὰ τοῦ Γάνου ὄρη ἐνδιατρέβοντα, πρότερον τῷ πορφυρογεννήτῳ C
 συσταθέντα, παρ' οὗ γε καὶ πλείστα ἐηργέτητο, τῷ βασιλεῖ
 συνιστῶ. τὸ δὲ γε σῶμα ἰπροστάσσει φέροντας τῇ κατὰ Σηλυ-
 15 βρίαν τοῦ σωτήρος μονῇ ἐν αὐτῷ τῷ ναῷ αὐτῇ λάρνακι κατα-
 θεῖναι. καὶ τὸ μὲν οὕτως ἀνακομισθὲν τοῦ Βουλγαροκτόνου βα-

12. τὰ deerat.

16. Βασιλείου?

nonne vendere alieno tempore, villissimo pretio, cogebantur. accedebat
 quod rigore hiemis, qua est haec peracta translatio, magnam et mise-
 ram stragem edi contigit, cum hominum, infirmioris praesertim aetatis,
 tum tenerae pecudum sobolis; unde damnum ipsis gravissimum est fa-
 ctum; ac neutro genere novo coelo assuescere valente, mortibus in dies
 increbescensibus, consilium necessarium obtusum pluribus eorum redi-
 mendae singillatim magna pecunia facultatis repetendi natalis soli, extra
 quod se suasque familias vix posse vivere ipsa eos experientia docebat.
 sub hanc et alia cura incessit Andronicum, reputantem in ea regione
 quam mox vastandam incursione Scythica metus erat nimium verisimilia,
 incere corpus Michaelis Augusti patris sui; quod apparebat rapaces bar-
 baros a nullo facinore, quod quaestuosum putarent, abhorrentes, viola-
 turos et asportaturos inde, ut eo scilicet nomine a defuncti memoriam co-
 lentibus pecunias exprimerent. ex quo alterum duorum in se redundatu-
 rum esset incommodum, ut aut ingentem superbo arbitrio avarissimorum
 latronum profigare auri numerum deberet redimendo patris corpori, aut
 insignis sibi foret subeunda infamia neglecti officii tam pii, augustis reli-
 quiis Christiani principis, qui sibi vitae atque imperii auctor extitisset, in
 potestate profanas impiaeque barbarici ad ludibrium relinquendis. huic
 occursum malo, quos ad patris tumulum ei custodiendo praefecerat, his
 ut statione decederent indulisit. primus erat horum spado Eonopolites,
 magnus idem drongarius; qui et inde rediens hieromonachum Athanasium
 circa Gani montana commorantem, uti prius Porphyrogenito commendave-
 rat, a quo maximis est beneficiis affectus, sic imperatori quoque obtulit
 in eiusque gratiam insinuavit. mandavit autem eis ut secum ablatam sui
 parentis imperatoris cadaver Selybriam deportarent, ibique apud mona-
 sterium salvatoris in eius templo deponerent, ut erat, ipsa conditum asca
 quae recens mortuum exceperat. sic translata ossa Michaelis collocata
 sunt e regione sepulcri Bulgarectoni Augusti, cuius neglectos et irrove-

σιλέως ἐτέρωθεν, ὃν ἐκ τοῦ Ἑβδομοῦ παρημελημένον μεταγαγὼν
 D ἐκεῖνος ἐκείσε· πάλαι κατέθετο, τίθεται καὶ αὐτός. ὁ μέντοι γε
 βασιλεὺς τὰ περὶ τοῦ Ἀθανασίου μαθὼν, ὅσα δὴ καὶ ἀρετῆ χαί-
 ρων, καὶ μᾶλλον πείθοντος τοῦ καιροῦ, τὴν τοῦ μεγάλου οἱ λο-
 γαριαστοῦ παλαιὰν προσείμας μονὴν παρ' ἑαυτῷ εἶχεν ὁσάκις 5
 ἤθελεν. εἰ γὰρ καὶ προσυνέστη τῷ πορφυρογεννήτῳ καὶ παρ' ἐ-
 κείνου μεγαλοπρεπῶς ἐθεραπεύετο, ἀλλὰ καὶ βασιλεῖ προσαχθεὺς
 ὕστερον οὐδὲν ἤττον τῆς παρ' αὐτοῦ εὐμενείας ἐτύχχανεν.

reuter habitos cineres olim ipse Michaël ex Hebdomo illuc transferri ibi-
 que tumulari curaverat. caeterum auditis Andronicus imperator quae
 multa, pleraque de monachi Athanasii laudibus, Eonopolita memoravit,
 qua captus admiratione tantae virtutis, qua sibi talem virum in his dis-
 sensionum ecclesiae procellis non inutilem fore autmans, eum prope ad
 manum habere voluit; ideoque habitationi eius assignavit situm in vicinia
 vetus monasterium, quod magni logariastae dicebatur, unde illum facile
 quoties luberet ad colloquium posset accersere. id quod crebro deinde
 factitans, reliquit incertum comparantibus ab utro fratrum Athanasius ex-
 quisitius coleretur, amaretur ardentius, Porphyrogenitone Constantino,
 qui eum prius assiduum apud se habens magnifice honoraverat, an Augu-
 sto, qui eundem sibi postmodum admotum nihilo inferiori est gratia di-
 gnatus.

B.

P 78 **T**ὰ μὲν κατὰ τὸν Βέκκον οὕτω τετέλεστο, μελλοσης δὲ τρό-
 πον ἐνεικῶς τὸ κέντρον ἀπήλλαττε. σφίσι μέντοι φροντίς ἦν 10
 οὐ μικρὰ ὅπως κατ' ὀρθόδοξον νοῦν τὸ τοῦ Δαμασκόθεν πατρὸς
 ῥητὸν ξυμβιβάζειαν, ὡς μήτε κατὰ Βέκκον ἐξηγουμένους φρονεῖν
 μήτ' ἔξω πάλιν τῶν ὑπονοουμένων φέρεσθαι. τὸ γὰρ κατὰ τὸν
 Μοσχάμπαρ καὶ αὐτοὺς λέγειν ὡς νόθον δὴ τὸ ῥητὸν καὶ ὡς ἔν
 B τισι τῶν βίβλων οὐ φέρεται τὸ κεφάλαιον, οὐ ξυνετὸν ἐδόκει· 15

II.

Hunc finem res Vecci habuere. porro is in praescriptum exilium
 abiens, more apis relicto in vulnere aculeo recessit: adversariis etiam
 suis acrem reliquit curam inquirendi qua ratione in orthodoxum explicari
 sensum posset Damasceni patris dictam, ita ut neque Vecci expositioni
 assentiri viderentur, et tamen ipsi suspiciones effugerent, quibus ipsorum
 doctrina ex apparenti cum sententia tantae auctoritatis conflictata apud
 eruditos laborabat. nam quod inde Moschampar effugium tentaverat, af-
 firmando subdititium esse hoc Damasceni capitulum, utpote quod in qui-

προσίστατο γὰρ ἡ τῆς ἱερῆς ἐπιλοθῆκης βίβλος, φέρουσα καὶ
 αὐτὸ μετὰ τῶν ἄλλων ἀνάγραπτον καὶ γὰρ τὸν γενήτορα μαρτυ-
 ροῦσα, πλὴν οὐκ ἔχουσα πλέον εἰς Θεραπειάν ἢ τὸ προσφέρειν ἐν
 ταύτῃ τὸν Κομνητὸν Μανουὴλ βασιλεῖα ὡς οὐκ ἔξ οὐοῦ ἀλλὰ διὰ
 5 λόγου τε καὶ οὐοῦ ὁ Θεολογῶν ἀπεφῆρατο. εἶχε δὲ τι καὶ ἄλλο
 εἰς τὴν κατὰ τῶν ἀμφὶ τὸν Βέκρον συνηγορίαν τοῖς ἀντιλέγουσι
 συναιρέμενον, καὶ ὄπλον ἄντικρυς ἰσχυρόν, ὃ συναπολλέσθαι ἀνά- C
 γκη ἦν ὀβελισθέντος τοῦ κεφαλαίου. φησὶ γὰρ ἐπίσει ὁ ἄγιος
 “ἐκ τοῦ οὐοῦ δὲ τὸ πνεῦμα οὐ λέγομεν,” ὃ καὶ ἀμφηκες Ἐίρος
 10 ἐδόκει τοῦτο μὲν Ἰταλοῖς τοῦτο δὲ καὶ τοῖς ἐκείνοις συνηγοροῦσι
 τῷ μεταμείβειν τὴν πρόθεσιν. εἰ γὰρ ὅσαξ τὸ ἐκ τοῦ οὐοῦ ἀπη-
 γόρευται, ἀποκλεισται πάντως καὶ ἡ διὰ τῆς ἀντιπριχωρήσεως
 τῶν προθέσεων Θεραπειὰ τοῖς Ἰταλοῖς. τὸ γὰρ τοῦ μεγάλου D
 Μαξίμου, ὅπερ ἐκεῖνος πρὸς Μαρτίνον φησιν ὡς δῆθεν συμμῆξας
 15 τοῖς Ἰταλοῖς καὶ μαθὼν ἔξ ἐκείνων τὸν νοῦν τῆς προσθήκης, τὸ
 “ἔξ ὧν οὐκ αἰτίαν τὸν μονογενῆ σφῶς ἀπέδειξεν τοῦ πνεύματος
 λέγοντας, ἀλλ’ ἵνα τὸ δι’ αὐτοῦ προῖναι δηλώσωσι καὶ ταύτη
 τὸ συναφῆς καὶ ἀπαράλλακτον τῆς οὐσίας παραστήσωσιν,” ὅπου
 καὶ δυοὶ κεφαλαῖοι ἐκείνων ἐπιλαβέσθαι τοὺς τῆς ἀνατολῆς πρὸς

12. ἀντικατηγορήσεως?

basdam ipsius operum exemplaribus non extaret, haud prudenter allegari
 apparebat ex eo quod id sine ulla dubitatione legebatur in libro eodem
 praedicatæ apud omnes auctoritatis, cui titulus erat sacra hophotheca;
 ubi inter alia patrum testimonia, nomine auctoris diserte adiecte, totidem
 plane syllabis recitabatur, sine ulla alia emollitione, nisi quod ibidem
 attestabatur exceptiuncula Comneni Manuëlis Augusti submoventis non dici
 a Damasceno theologiam explicante procedere spiritum ex filio, sed per
 filium et verbum. habebat autem et aliquid hic Damasceni locus adver-
 sus Vecci petitam ex illo defensionem eius adversariis opitulans, telum
 omnino validum, sed quo erat necesse etiam ipso confodi ac letali plaga
 confici, qui veru configere ac pro spurio reicere hoc capitulum tenta-
 rent. ait nimirum ibidem sanctus “ex filio autem spiritum non dicimus.”
 quæ verba plane accipitis instar gladii, duplici quasi mucrone pariter
 utroque transcendunt, hinc quidem Latines, illic his petrocinnantes, ad-
 struenda æquivalentia et promiscua mutabilitate præpositionem ex et per.
 ni enim semel improbater processit ex filio, excluditur omnino, qua La-
 tini magnopere nituntur ad sui excusationem, synonymia particularum
 istarum, et notio utrivis conveniens eadem planeque pro libito permuta-
 bilis. nam quod S. Maximus, qui utpote versatus cum Italis didicisse ab
 ipsis petuerat quid ex mente ipsorum significarent verba quæ addide-
 runt symbolo, sic scribit ad Marinum, de Latinis agens “ex quibus non
 eo ostenderunt affirmare unigenitum esse causam spiritus, sed ut hunc
 per illam prodire declararent, ac sic cohesionem intimam immutabilita-
 temque essentialis adstruerent.” hæc verba ex eo loco sumpta sunt in
 quo refert S. Maximus reprehendi Latinos ab Orientalibus in capitalis

E Μαρτῖνον παρῑστησι, τὸ γοῦν τοιοῦτον ῥητὸν ἀντιπεριχώρησιν τοὺς προθέσειω φέρον οὐδ' ἄλλως ἐδέχοντο, ὡς μὴ τῆς ἐπιστολῆς ἐξ ὀλοκλήρου εὐρισκομένης ἐν βίβλοις, ἀλλὰ τι μέρος ἐκείνης περὶ τῶν δύο κεφαλαίων διαλαμβάνον ἐφ' οἷς οἱ τῆς ἀνατολῆς τῶν οὐτικῶν ἐπελήβοντο, ἐνὸς μὲν καὶ πρώτου τοῦ μὴ τὴν ἁμαρ- 5
P 74 τωλὸν σάρκι ἀναλαβεῖν τὸν τοῦ Θεοῦ λόγον τε καὶ υἷον, ἀλλὰ τὴν πρὸ τῆς παρακοῆς τοῦ Ἀδάμ ἀναμάρτητον, δευτέρου δέ γε ὡς αἰτίαν τῷ μονογενεῖ προσαπτόντων ἐπὶ τῇ ἐκπορεύσει τοῦ πνεύματος· ὧν τὸ μὲν ἐν καὶ πρῶτον συνόλωσ ἠρηγόσαντο, τὸ δέ γε δεύτερον, τοῦτο δὴ τὸ προκειμενον, ἐθεράπευον, ὡς εἰ 10 καὶ λέγοιεν ἐκ πατρὸς καὶ υἱοῦ τὸ πνεῦμα, οὐκ αἴτιον πάντως φρονοῦσι τὸν μονογενῆ, ἀλλ' ἵνα τὸ συναφές καὶ ἀπαράλλακτον τῆς οὐσίας παρῑστήσωσι. τὴν γοῦν τοιαύτην ἀντιπεριχώρησιν
B τῆς προθέσεως, ἐπεὶ οὐκ ἐνεκρίνετο τοῖς γνησίοις τοῦ θείου Μαξίμου τὸ τῆς ἐπιστολῆς ἐκείνης τεμάχιον, ἀπαρῷδεκτον ἔγνωσαν 15 ἔχειν. μόνω δ' ἐχρῶντο τῷ τοῦ Δαμασκῷθεν πατρὸς, τῷ “ἐκ τοῦ υἱοῦ δέ οὐ λέγομεν,” ὃ δὴ συνεξαιρεῖσθαι τῷ κεφαλαίω καὶ σφόδρ' ἐκινδύνευε. διὰ τοῦτο καὶ δεχόμενοι τὸ κεφάλαιον καὶ ὡς ἀγίου τὴν λέξιν ἔχοντες τὴν Θεραπειαν ἐζήτουν κατὰ τὸ ὄρθον τοῦ δόγματος, καὶ τόμον γράφειν ἤρουντο καὶ λογογραφεῖν τὴν 20

duobus. hoc inquam testimonium S. Maximi, clare inferens aequivalentiam praepositionum duarum, exceptione falsi submovebant, plane respuentes ut supposititium. istam quippe ad Marinum epistolam negabant reperiri integram in exemplaribus operum S. Maximi, sed partem dumtaxat eius aliquam duo Latinorum a Graecis accusata capitula memorantem. quorum prius hoc erat, non peccatricem carnem assumptam fuisse a dei verbo et filio, sed eam quae esset peccati expers ante inobedientiam Adami. alterum autem, quo tribuebatur unigenito ratio causae in processione Spiritus. ac primum quidem illud omnino negabant. secundum vero expositione temperabant in hunc modum: etsi dicerent ex patre filioque spiritum procedere, non tamen huius causam agnoscere unigenitum, sed ita loqui ut cohaerentiam intimam et immutabilitatem essentiae adstruerent. quod verba porro attineret illa quibus affirmabatur aequipollentia et synonymia praepositionis ex cum per, quoniam fragmentum epistolae, in quo illa legebantur, non accensebatur legitimis scriptis illius sancti doctoris, sed spurium et affectum putabatur, decreverunt neutiquam admitti oportere et pro indictis habenda. solo utebantur Damasceni patris effato illo, quo is negabat se dicere spiritum ex filio. quae verba sibi faventia, quia videbant capitale eodem contineri quo alia illa a Vecco lactata, ac consequenter periclitari ne reiicienda essent ut spuria, si capitulum illud reprobaretur, illud se recipere dixerunt ac pro vero sancti patris scripto venerari, caeterum expositionem quaerere qua reliqua illa duriora mollirent et ad sensum catholicum recti dogmatis adaptarent. quam in rem constituerunt totum scribere ac doctrinam sacram fusius

εὐσέβειαν. οὐδὲ γοῦν δεκόντι τῷ πατριάρχῃ, καὶ ὑπὲρ πολ- C
 λὰς ταῖς ἀληθείαις ὄντι, τὴν τοῦ τόμου γραφὴν ἐπέτερον στή-
 λην καὶ εὐσέβειας ἕσασθαι νομιζομένην καὶ τῆς πῶν παρογκλιάν-
 των δῆθεν κακίας τοῖς ὀψιγύνοις. καὶ δὴ τὴν πρῶξιν ὀπιστάς
 5 ὁ πατριαρχείων γενναῖον τόμον συντίθησι, τοσοῖσδε κεφαλαίοις
 ἅμα μὲν ἐπιλημμένους τῶν λεγόντων ἅμα δὲ καὶ τούτους ὄστας
 ἔχοντας ἀποβαλλόμενος. τοῦτον ἐπ' ἐκκλησίας πρότερον ἀνεγέ-
 νησκον, καὶ ἐπ' ὀκρίβαντος ἀναβάς τις κατ' ἔναστον τε κεφά-
 λαιον τὴν ἀποβολὴν ἐδήλου μεγαλοφάνως κατ' ὄνομα τῶν οὕτω D
 10 λεγόντων καὶ δοξαζόντων, μετέπειτα δὲ αὐτὸς βασιλεὺς διὰ κεν-
 ναβάρειος καθυπέγραφε, εἴτα δὲ πατριάρχης καὶ ἐφεξῆς οἱ ἀφ-
 χιεῖς. ἐπὶ δὲ τοὺς τῆς ἐκκλησίας ἐλθόντες, ἐπεὶ κἀκείνους ὑπο-
 σημαίνεσθαι τὸν τόμον ἠβούλοντο, καὶ μῦλλον ἐκείνους ὡς ὑπο-
 πιεσομένους, ὡς ἔλεγον, εὐθὺς ἀνενδότους εὗρισκον καὶ ὡς εἶχον
 15 ἐπισταμένους. πλὴν γὰρ ἑλέγων, καὶ τούτων ὅσοι τυχόν καὶ σχι-
 ζόμενοι πρότερον θερμοὶ συλλήπτορες ἦσαν τῶν ὕστερον, οἱ λοι- E
 ποὶ πάντες οὔτε θωπείαις καθυπήγοντο οὔτ' ἀπειλαῖς ὑπεκλί-
 τοντο, ἀλλ' ἰσχυρὸν ἦν σφίσι εἰς ἀπολογίαὶν τὰ χθρὲς τελεσθέντα.

3. καὶ εὐσ.] μὲν εὐσ. P.

explicare. erudito igitur existimato patriarchae (et re vera ille doctrina supra multos excelebat) scriptionem tomi demandarunt, quam perenne apud posteros monumentum fore putabant et religionis ipsorum in rectitudine dogmatis tenenda et erroris adversariorum, qui scilicet a fidei regula declinassent. admissa susceptaque patriarcha provincia, tomum validum composuit, tot illa singillatim expendentem capita motarum contro- versiarum; in quo haud molliter carpebat adversarios, et discrete repre- babat abūciebatque ut sanae doctrinae contraria asserta ipsorum. conscriptus is tomus prius in ecclesia lectus hoc modo est. conscendens quis in pulpitu, inde unoqueque capitulo recitato, eius continuo damna- tionem pronuntiabat voce late sonora, expressis nominibus eorum quos sic loqui et sentire aiebat. post haec ipse imperator rubrica subscripsit, deinde patriarcha, tum ordine praesules. ad clerum subinde ventum; nam et ecclesiasticorum secundū ordinis firmari subscriptionibus tomum volebant, immo ab his praecipue cupiebant approbari, quoniam non vana, uti aiebat, suspicio erat horum non paucos a doctrina tomo exposita abhorrere. quocirca exprimendum ab his existimabant mature consensum ad negandam sive subscriptionem sive aliam quamvis novam declaratio- nem suae de his sententiae. neque de hac inductione animi blanditiis deduci ullis, ac ne minis quidem dimoveri potuere. causam recusandi vali- dissimam ducebant ex asperitate nuper in ipsos exercita, dum fuere sa-

εἰ γὰρ μηδὲν ἔκουσίως οὐδ' ἀρεσκείαις πάσαις ἀλλ' ἀπειλαῖς καὶ
 κολάσεσιν ὑπογράψαντες τοσοῦτον ἐπειράθησαν τῶν δεινῶν, ἐκεί-
 νων κρινόντων, καὶ γε πειρῶνται, καὶ ταῦτα μηδ' ἐπὶ δόγμασιν
 P 75 ὑπογράψαντες, τίνες γένοιτ' ἂν αὐθις, εἴγε δόξοι τισὶ (πολλοὶ
 δ' οἱ λοχῶντες) καὶ τὸν τόμον κατατιθίσαιτο; καὶ εἰ ταῦτα εἰ
 γένοιτο, τίς ἂν ἐξέλθοι ἡμῶς, φασί, δυνατὸς τῆς ἐκείνων κρι-
 σεως; ταῦτα τοῖς τῆς ἐκκλησίας λέγουσι πολλοὶ μὲν τινες ἦσαν
 ἐκείνοι γινόμενοι τὴν διαφορὰν ἀντεπάγοντες τῶν πραγμάτων καὶ
 πρὸς τὴν ὑπογραφὴν ἐρεθίζοντες· ὡς δ' οὐκ ἐπιθεὸν σιγῆς
 προσβολὰς ποιούμενοι, εἰς ὑπόψιαν ἐμβάλλοντες ὧν οὐκ ἤδεισαν 10
 B ποτ' ἐκίνοι, τοῦ κοινοῦ συνεδρίου ἀπήλων καὶ ὡς ἐχθροὺς ἔκρι-
 νον. οἱ δὲ τὴν μετ' ἐκείνων ὀμιλίαν, τοιαῦτα ζητούντων τε καὶ
 λεγόντων, ἐρημίαν οἰόμενοι, τὴν δ' ἐρημίαν τὴν ἀπ' ἐκείνων
 οἶον ἀσφάλειαν, περιήρχοντο πλανῆτες, ἐστερημένοι μὲν τιμῆς
 ἐστερημένοι δὲ προσόδου πάσης, καὶ τὸ εἰκαῖον τῆς διατριβῆς 15

2. τοσοῦτων?

cis exclusi tantaque ignominia traducti, prout narravimus. si enim, sie-
 bant, cum nec benignis invitationibus omnis generis nec comminationibus,
 ne inflictis quidem poenis gravibus perpelli antea potuissemus ad subscri-
 ptione ulla nostra roborandum quidquam ex iis quae publice statuebantur,
 tamen secuta postmodum conversione rerum tam atrocibus suppliciis lui-
 mus meram conniventiam, his ipsis iudicantibus et immisericorditer exe-
 quentibus iudicata, quid non metuere longe dirius debemus, postquam
 altero reciprocante disensionum fluctu rescindi haec quae aciscuntur coe-
 periat? neque enim haec firmiori durationis inconcussae spe aut certio-
 ribus ratae auctoritatis auspiciis inchoari quam priora illa primo statim
 eversa motu orbis reipublicae solita instabilitate rotantis. melitos haec
 observare de censorii speculis, multos clem insidiari, coorturos infeste
 in accusationem toni huius, simul aura ipsis benignior afflaverit; a que-
 rum severissima damnatione quis satis potens nos protegeret, si nos chi-
 rographe reos tenerent, et nominum ultro suffragio nostrorum munium a
 nobis exosum istum sibi totum cernerent? talia ecclesiasticis causantibus,
 non deerant quidem sibi partiarri patriarchae, quin multis ostendere co-
 narentur latam inter haec ad quae subscribenda invitarentur, et illa ob
 quae tacite transmissa multati graviter essent, discrepantiam intercedere;
 moxque ariter a se decretorum subscriptionem flagitarent. verum illis
 coepta sese pertinacia involventibus, et omnes eludentibus conatus ipsos
 quomodocumque inflectere ad sibi optata contententium, hi desperantes
 iratique ad extremum gravibus eos ex suspicione criminacionibus detule-
 runt, et quae a conscientia cogitationeque ipsorum procul semper abfue-
 rant appingentes, communi eos consensu abegerunt et hostium habendos
 loco iudicant. illi vero convictum colloquiumque hominum talia loquen-
 tium et poscentium quavis tristiora solitudine ducentes, quin et in solitu-
 dine inventuros se asylum securum ab istorum importunissimis insontibus
 sperantes, circumibant errabundi deserta loca, privati dignitate, spoliati
 preventa omni, tamen illam ignominiosam nuditatem et neglectam hoc
 obscuraque vitae genus splendori quantovis ex honorum cum istis oem-

τῆς καθ' αὐτοῦ τάξεως ἀνδαιρούμενοι. ὡς δὲ καὶ αὐθις προσ-
 εκπιλοῦντο καὶ ἀνεκρίνοντο καὶ κάλιν αὐθις, καὶ γε μῶμον σφίσι C
 καὶ τὸ τοῖς προτέροις προσκείσθαι δοκεῖν κάκιστ' ἔχειν
 ἐκπῆρον ὡς ἔγκλημα μέγιστον, οἱ μὲν οὐδ' οὕτως ἤθελον ὑποκλι-
 νεῖσθαι, ὑπόνοιαν ἀνυπόστατον προτιμῶντες προφανοῦς ὀρω-
 δίας, μὴ ἀκριβῶς εἰδότες ὃ τι καὶ ὑπογράφοιεν. ἦν γὰρ ἐν τῷ
 τόμῳ πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ ἡ τοῦ ῥητοῦ τοῦ θείου Διμασκηνοῦ
 ἐξηγήσις οὕτως ἔχουσα "εἰ δὲ καὶ παρὰ τῷ θεολογικωτάτῳ Δα- D
 μασκηνοῦ τὸ διὰ λόγου εὔρηται προβολείς, οὐ τὴν εἰς τὸ εἶναι
 καταθαρῶς τοῦ πνεύματος πρόοδον ἢ λῆξιν δηλοῦν βούλεται, ἀλλὰ
 τὴν εἰς αἰδίου ἔκφανσιν." τοῦτο δ' ὃ τι σημαῖνοι, οὐκ ἔχειν
 ἀδύνατον ἔφρασκον, καὶ τὴν διαφορὰν ἐζητοῦν μαθεῖν τῆς τ' εἰς τὸ
 εἶναι προόδου καὶ αἰδίου ἐκφάνσεως, ἵνα τὴν μὲν τῶν λῆξεων
 ἀποβάλλωνται τὴν δ' ἐνστερνίσωνται· εἶναι γὰρ αὐτοῖς δοκούσας
 15 τὰς λῆξεις ταυτοδυνάμους, τὴν τε εἰς τὸ εἶναι πρόοδον καὶ τὴν E
 εἰς αἰδίου ἔκφανσιν. καὶ οἱ μὲν ταῦτα λέγοντες εἰς τέλος ἀνθί-

sortio praehabentes. post aliquam in his aerumnis moram emollitas expe-
 rientia malorum arbitrati qui eiecerant, rursum eos vocatos, eoquid resi-
 puissent, interrogabant. ac cum crebris percontationibus istiusmodi unam
 semper eandemque invictae indicem constantiae responsionem opponerent,
 adesse tempus extremae denique iis expugnandis admovendae machinae
 qui hactenus frustra tentarant rati, denuntiabant minaciter ipsis, viderent
 etiam atque etiam quid agerent quove ruerent: non enim tam pertinaci
 recusatatione parendi solam eos inobedientiae culpam incurrere, sed indi-
 cium praebere idoneum criminis multo gravioris. hinc scilicet apparere
 persistere adhuc illos in iis quae statuta dudum nuper rescissae fuerant,
 et cum se recedere ab iis redireque ad professionem antiquam significa-
 sent, falso id simulasse, voce dumtaxat pravus decretis renuntiantes, qui-
 bus nunc adhuc cum maxime toto animo haererent. quae res quantae in-
 vidiae quantique esset periculi, aestimare ipsos maturo iudicio par esse.
 ne haec quidem illis infectendis valere. audita quippe comminatione
 ista ultima, declararunt malle se subiacere innoxios suspicioni fundamente
 carenti, quam apertum horrorem manifesti delicti ultro consciscere iis
 subscribendo quae ignorarent. erat enim inter alia in tomo qui subscri-
 bendus ipsis obtrudebatur quaedam expositio sententiae prius memoratae
 divi Damasceni, sic se habens "si vero a summo theologo Damasceno
 reperiat dictus pater Sancti Spiritus προβολείς prodnetor per verbum,
 haud plane ista locutio significare vult Sancti Spiritus processionem in
 extantiam sed in aeternam exsplendescentiam." hoc autem quid sibi vel-
 let, nequaquam se capere aiebant, quaequebantque monstrari sibi discri-
 men processionis et aeternae exsplendescentiae, ut sic earum vocum alte-
 ram abicerent, alteram amplecterentur. nunc enim plane apparere ipsis
 ista vocabula mutuo aequipollentia, nec plus minusve significare quidquam
 processionem in extantiam quam processionem in aeternam exsplendescentiam.
 ultimum hoc fuit responsum plerorumque ex his, fixum indicans
 propositum in quo ad finem usque persistere. quidam alii ad pacta de-
 scenderunt: declarato enim se quod poscebantur facturos, dummodo sibi

σταντο· ἔνιοι δ' ἀσφάλειαν παρ' ἐκείνων ζητήσαντες ἔγγραφον, ἥ μὴν ἀσφαλῶς ἔχειν τῆς θεολογίας τὴν λέξιν, καὶ αὐτοὺς ἐκείνους, εἰ μὴ παρ' ἀνθρώποις, ἀλλὰ γε παρὰ θεῶν κρινόντι τὸν λόγον ὑπέχειν, οὐ πατριάρχην μόνον ἀλλὰ καὶ ἄρχιερεῖς τοὺς εἰς διδασκάλων τεταγμένους ἄξιαν, ταῦτα ζητήσαντες καὶ λαβόντες 5 ὑπέγραφον.

- P 76 2. Ὀλίγον τὸ μεταξὺ, καὶ εἰς χεῖρας γεγονῶς ὁ τόμος τῶν Βέκκω παρέκκλινεν ἀντιξέειν τὸν ζύοντα. καὶ δὴ κὰν πολλοῖς μὲν ἄλλοις τοῦ τόμου ἐπελαμβάνετο, ταύτην δὲ μάλιστα τὴν ἐξήγησιν μὴ καλῶς ἔχουσαν τῆς ἐννοίας ἐπειράτο δεικνύειν, ὡς ἡ μὴ 10 ὁμωνυμιζόμενον δῆθεν τοῦ προβολέως καὶ ποτὲ μὲν εἰς αἴτιον B ἐκλαμβανόμενον ποτὲ δὲ εἰς δότην καὶ χορηγόν τε καὶ ἀπλῶς παροχέα, ἥ εἰ μέλλοι ἀπλοῦν τὸ προβολεὺς συντηρεῖσθαι, μᾶς ἐννοίας δηλωτικὰς εἶναι ἀνάγκη καὶ ἀμφοτέρας τὰς λέξεις, τὴν τε εἰς τὸ εἶναι πρόοδον καὶ τὴν εἰς αἰδίων ἔκφανσιν, καὶ οὕτως εἰς 15 ταῦτόν συντρέχειν ἐκείνῳ τὸν ὡς δῆθεν διαφερόμενον. τοῦτο γράψας καὶ πέμψας τισὶ τῶν αὐτοῦ παρῆχε τὴν περὶ τούτων κρι-
- P 77 σιν τοῖς ὀρθῶς ἐξετάζειν ἐθέλουσιν. οὐ μὴν δὲ ἀλλ' οὐδ' ἐκεί-

16. εἰς] εἰς P.

prius patriarcha et episcopi scriptam cautionem darent, qua in suum ipsorum caput omne periculum ambiguae dictionis averterent, ita ut si quid ea sanae de deo doctrinae re vera contrarium sonaret, fraudi id non foret sibi, qui aliena tracti auctoritate istam locutionem approbassent, sed eius rei tota culpa, si minus apud homines, certe apud deam iudicem, imputaretur auctoribus et suasoribus istius approbationis, quippe doctioribus ecclesiae atque in magistrorum communium dignitate constitutis, his data in manum est quam petebant sygrapha. qua accepta subscripserunt.

2. Breve in medio spatium, et perlatus tomus in manus Vecci pugit irritabilem, ac facile perpulit ad reciprocandam cum lacescente contentione serram. ac multa ille quidem et alia in tomo reprehendebat, sed praesertim incursabat expositionem in eo traditam sententiae Damasceni, vitium eius demonstrare hunc in modum satagens. sive enim, aiebat, singulari et unica contentum notione non est vocabulum *προβολεὺς* productum, sed aliquando quidem in principii activi significato usurpatum, aliquando autem nihil aliud sonat nisi datorem, suggestorem et simpliciter praebitorem, sive una est et simplex vocis istius potestas, aequae in utrovis casu necesse est fateri unum idemque sonare ambas illas locutiones, videlicet processionem in extantiam et processionem in aeternam exsplendescentiam. sicque plane recidere in irritum omnes Cyprii conatus, cum in idem manifeste concurrant quae ille frustra distinguere contendit. haec erat Vecci argumentationis summa scripto prolixiori declaratae. quod ille scriptum cum ad quosdam sibi adhaerentium misisset, dispersum ab illis est, et iudicis expositum lectorum ad liquidum explorare studium veritatem recti dogmatis, quorum se censuris suam disputationem

τους ἐλελήθει πάντως τοιαῦτα γράφων ἐκείνος, ἀεὶ δὲ ταῦτα
καὶ μόνην τέως καὶ τοῦ ἀντιλυπεῖν ὄρειν ᾤοντο εἶναι καὶ ἡφρον-
τίστον καὶ κατημῆλον γράφοντος. πολὺ δ' ὑπέριπε τοῦτο ἀνά
τὴν Κωνσταντίνου, περὶ μὲν τοῦ καθ' αὐτὸν ὑποστιλλομένου
5 τῶν ἀκουόντων ἑκάστου, ὡς μὴ δοκοῖεν ἀπ' ἐαυτῶν μέμφεσθαι,
δεῖν δὲ καὶ ὡς ἐνῆν προσέχιν λιγόντων, μὴ πως ὁ λόγος ἔχοι τὸ Β
πιθανὸν καὶ μέσον δυοῖν ἐριζόντων αὐτοὶ κινδυνεύοισιν. ἔγειρε δὲ
πολλοῖς νοῦν ἢ τοῦ Βέκκου ἀντίρρησις, καὶ ἐγυλοκρίνον ἀκρι-
βῶς τὴν ἐξηγήσιν, καὶ μᾶλλον ὅτι οὐδ' αὐτοὶ γε οἱ ὑπογράψαν-
10 τες ἐπ' ἀσφάλειαν ὑπέγραψον, ἀλλὰ τῷ παρ' ἐκείνων ἐπειροῦ-
μένοι γράμματι. (3) συμβὰν δὲ τι καὶ περὶ τὸν Ἰσκαμματι- C
σμένον χαρτοφύλακα (ὁ γὰρ Μοσχάμπαρ καὶ προαπίστη ἄμα
μὲν ὀφθαλμοῦ ἄμα δὲ καὶ πατριάρχου, μικροψυχῆσας ἐπὶ τισι,
καὶ διὰ ταῦθ' ἐπόμενον ἐαυτῷ καὶ τὸν πεντεκκλησιώτην εἶχεν)
15 ἐπέρωσε κάκιστον τὴν περὶ τὸν πατριάρχην δυσμένειαν, καὶ
γ' οὐχ οἷοι τ' ὄντες αὐτῷ διαμάχεσθαι πρὸς τὸν τόμον ἀπειδον,

subficere auctor profitebatur. caeterum iam tum, cum haec Veccus in-
cheavit, non latebat adversarios super hoc illum argumento commentari
quidpiam. sed cum opinarentur irae demtaxat in eo ipsum obsequi, nec
aliam ostensuram id agendo nisi rabiosam pruriginem vicissim pungendi
eos a quibus se confossum doleret, carituram auctoritate rebantur istam
eius scriptiōnem, ideoque negligendam rem totam putarunt, secure inanis
strepitus indormiscere contemptui statuētes sibi porro unico licere. haec
patriarcham cum suis, ne interpellare aut impedire a scribendo Veccum
curarent, tenuit fiducia, qua se falsos postea senserunt. nam Vecci com-
mentarius per urbem Constantinopolim clam serpens cupide lectus a plu-
rimis est, et plerisque aculeum infixit, contrahentibus animam pro se
quoque, qui legebant aut legentibus aures dabant, dum arcana solici-
tantur cura, ne perfunctorie transmittentes rem accurata consideratione
dignam temere praecudicis acquiescerent in iis quae per se ipsos expen-
disse diligenter par fuerat, committerentque ut se ipsos sero postea cal-
pare cogerentur negligentiae supinae, oportere siquidem aequum arbi-
trum otiose cognoscere quae dicuntur ab utrovis disceptantium, explora-
reque eequam verisimilitudinem forte maiorem eius oratio cui minus fa-
veatur prae se ferat. alioqui passuros quod deprehensis in medio duorum
certantium contingit, ut ipsi ex alieno iurgio propriam in sese periculum
attrahant. hac ergo religione instincti lectores dissertationis contra to-
mum patriarchae a Vecco editae singula folia expendebant iudicis acri-
bus, maxime cum plerique reputarent haud se ipsos sero sensu re clare
perspecta ipsa et eius evidentia securitatem dante subscripsisse, sed fre-
tos auctoritate scribentis scripto acquiescisse. (3) quiddam porro quod
contigit circa exchartophylacem (nam Moschampar paulo ante et censorat
officio et a patriarcha se removerat, quibusdam offensivencalis aversus,
consortem quoque simultatis secum habens quinquaecclesiensis) auxit
utriusque in patriarcham odium. hi cum se haud pares cernerent ipsi
palam oppugnando patriarchae, ad tomū accusationem animum appulere,

D δόξαν ἀσφαλείας δογμάτων, μὴ κενὴν διαφορὰν παρὰ πολλῶν ἀπολαίσθαι προνοούμενοι. καὶ δὴ παρασπείρουσαν ἔτι ὄρωντες τὴν παρὰ τοῦ Βέκκου τῷ τόμῳ μέμψιν, τοῖς γεγραμμένοις ἐπιφρονέτες καὶ οὗτοι τὴν μάχαιραν ὤξυναν. ὄρμαῖς γοῦν παρακροτηθέντες μέλθοσι καὶ τοὺς δοκοῦντας προκαταλαμβάνουσι τῶν 5
 P 78 ἀρχιερέων, ὧν καὶ μέλθους καὶ πρῶτοι ὁ Ἐφέσου τ' ἦσαν Ἰωάννης ἔτι ἀπὼν, ὁ Κυζίκου Δανιὴλ καὶ ὁ Φιλαδελφείας Θεόκλητος, ὅς δὴ καὶ παρὰ τῷ μεγάλῳ λογοθέτῃ πολλὴν καὶ μεγάλην εἶχε κατὰ πληροφορίαν τὴν οἰκειότητα. οἱ δὴ καὶ μέχρι μὲν τινος καὶ αὐτοὶ διερχόμενοι τὰ τοῦ τόμου οὐ προσαπεδέχοντο τὴν ἐξή- 10
 B ἐπὶ τούτοις τὸν γράψαντα καταμίμψεσθαι ὡς ταῦτα τῷ Βέκκῳ δοξάζοντα, οὐκ ἔκρινον ξυνητὸν οὐδ' ἄλλως εὐσηχημον καὶ εἰς ἀπολογίαν εὐπρόσωπον· δοκεῖν γὰρ τοῖς πολλοῖς ἐντεῦθεν ἐπὶ κακίας εὐθύνην τὸν Βέκκον καὶ οὐ διὰ δογμάτων πυραβασίαν, 15
 οἷς ὅτι καὶ αὐτοὶ ἀληθείας ἀνάγκη συνελαινούμενοι τὰ αὐτὰ ἐκείνῳ θεολογοῦσι, καὶ ὁ φεύγειν ἔδοξαν βυσκανίας χάριν, τοῦθ' ὁμο-

uti ad rem eo faciliorem et successus pronioris, quod plausible praetextu obtendebatur officii, quo quisvis Christianus, praesertim ecclesiasticus, tenetur summo, quaerendae omni ratione securitatis in dogmate, excutiendique et explorandi in eo genere accuratissime quidquid quovis nomine ambiguum vel minimam dubitationem movet, hoc praecudicio vulgo receptae opinionis haud immerito sperantes lucrifacturos se suspicionem iracunde ruentium in ultionem exosi capitis, et persuasuros studio se potius religioso orthodoxae doctrinae declarandae ad discussionem commentarii suspecti accedere. flagrante igitur adhuc invidia quam recens editio passim lectae confutationis Vecsi tomo patriarchae confaiverat, et trepidantibus cum maximo Cyprii sequacibus in fama eius titubante sustinenda, insurgentes et isti gladium acuerunt, vehementique ingruentes impetu praecoccuparunt traxeruntque in partes praecipuos quosque antistitem. quos inter eminebant Ephesinus Ioannes, adhuc absens, sed expectatus Constantinopoli, Cyzicenus Daniel et Philadelphiensis Theoleptus, qui et apud magnam logothetam summa et gratia et auctoritate pollebat. his cunctis sat multa tomi lectione introspectam Cyprii sententiam expendere aggressis ea minime placebat, nec admittendam Damasceni expositionem iudicabant. haud tamen alloqui consentaneum ac plausible putarunt criminari eo nomine auctorem tomi, quod male negaret idem plane valere processionem et exsplendescentiam, cum ex ipsa eius doctrina satis clare sequeretur synonyma prorsus esse ambo ista vocabula; unde posset efficaciter involvi patriarcha in damnationem Vecsi idem ipsum asserentis, nec fugere posset quin si aberraret in hoc Veccus a recto dogmate, pariter et ipse compertus erroris teneretur. verum ne hac illum parte urgerent ea ratione avertentur, quod multi sentiebant Veccum culpam contra disciplinam, non autem erroris adversus fidem rectam reum esse, quippe qui quod affirmaret, idem necessario dicendum esset cuius theologo, trinitatis mysterium, sicut oportet, explicanti, prout manifeste apparuisset ex eo quod quicumque illum pervicacia potius quam zelo veri-

λογοῦσιν ἀληθείας ἔνεκα. τὸ γοῦν οὕτω τὸν τόμον κατατιθεῖσθαι
 οὐκ ἔγνωσαν δεῖν· τὸ δ' ὅτι τὸ προβολεὺς ὄνομα, ὃ ἰδιοτρόπως C
 παρὰ τῶν πατέρων ἐπὶ τοῦ αἰτίου τοῦ πνεύματος παραλαμβάνει-
 ται ὡσπερ καὶ τὸ γεννήτωρ ἐπὶ τοῦ αἰτίου τοῦ μοσχογενεῦς λόγου,
 5 αὐτὸς ὁμωνυμίας ἐπὶ τῆς ἀπλῶς ἐκφάνσεως ἐξελάβετο καὶ οὐκ
 ἐπὶ τῆς αἰτίας τοῦ πνεύματος καθαρῶς, ἣν καὶ πρόοδον λέγων
 τὴν λέξιν ἀπέφασκε, τοῦτ' οὐκ ἤφιλον ἀκαταίτητον, καὶ παρα-
 βασίας ἐκτεῖνον ἐντεῦθεν δογμάτων ἐγράφοντο. τὸ μὲν οὖν ἐπ' ὃ- D
 δόντια παρὰ τούτων καὶ ἔτι ἐφείρει, τὸ δὲ καὶ ἀναφανδὸν λέγειν
 10 πρὸς πάντας αἱ ἐπὶ τῷ τόμῳ ὑπογραφαὶ σφῶν οὐκ ἐπέτρεπον.
 ἔζήτουν οὖν εὐπρεπῆ καταστήσαι τὴν κατηγορίαν, καὶ δεῖξαι τὸν
 Βέκκον Νέσσον ἄλλον ἄντικρυς, ὃς δὴ καὶ μετὰ θάνατον τὸν μέ-
 γιστον Ἑρακλῆα κατηγωνίσαστο. καὶ ταχὺ παρέσχεν αἰτίαν οὐκ
 οἶδα εἴτε γ' ἢ τύχη εἴτε μὴν τὸ δαιμόνιον μήνιμα. (4) μονα- P 79
 15 χὸς γάρ τις Μάρκος τοῦνομα, ἐκ γένους ἑξωτέρου Ρωμαίων ὢν
 καὶ πρὸς λόγον φιλοτιμούμενος, συνήθειαν ἔχων ἐκ τοῦ πάλαι
 πρὸς πατριάρχην φοιτῶν αὐτῷ καὶ διδάσκεισθαι, τότε δόξαν ἐκί-

2. ὃ docet.

tatis oppugnasset, ubi vicissim redigebantur ad necessitatem explicandi
 quid de mysterio eodem ipsi sentirent, declinare non poterant quin ver-
 bis similibus et eandem sententiam exprimentibus uterentur, ita ut unde
 ipsos arguendi prurigo retraxisset, eodem veritas compingeret. aliam igitur
 inire viam decreverant impugnandi tomi, culpantes videlicet quod
 cum vox προβολεὺς productor proprie usurparetur a patribus ad signifi-
 candum principium activum Sancti Spiritus, sicut vox genitor ab iisdem
 adhibetur ad designandum principium activum unigeniti verbi, tamen scri-
 ptor tomi vocis προβολεὺς significatum retulisset ad simplicem exsplen-
 descantiam, non autem ad emanationem Spiritus Sancti et vero principio
 activo. quam emanationem vocabulo processionis exprimens, et proces-
 sionem ab exsplendescantia distinguens, haud dubie adimeret voci προβο-
 λεὺς productor notionem ipsi tributam a patribus, emanationis ut e prin-
 cipio activo. quod nihil minus esse contendebant quam defectionem a fide
 catholicae doctrinae; et ob hoc dicam apostasiae tomi auctori iure impingi
 censebant. haec eorum sub dente tunc messitantium arcana murmuratio
 aliquandiu clam serpens timidus dumtaxat grassata susurris est: nam ac-
 cusationem mendosi scripti suscipere publicam prohibebat verecundia ma-
 gnorum nominum tomo in testimonium approbationis subscriptorum. ex-
 quirebant ergo secum modum et opportunitatem indagatum ibant tuto
 plausibiliterque defungendi delatione tot muniti auctoritatibus tomi, de-
 monstrandique Veccum, similem illius e fabulis Nessi, quem ferunt a
 morte sua magnum Herculem vicisse, ipsa sui damnatione causam exitii
 suo iudici ac censori attulisse. nec diu abfuit quin occasionem ipsis id
 agendi commodissimam seu casus seu divina suggereret ultio. (4) me-
 nachus enim quidam, Marcus nomine, haud genere Romanus, homo do-
 ctrinarum studiis deditus, consuetudinem ex longo habens ad patriarcham
 ventitandi dauda ipsi docenti opera, circa hoc tempus, nescio quo aut

ων, οὐκ οἶδα πόθεν, συνιστῶν αὐτὸν ἐκ λογογραφίας τὰ δόγματα,
 γράψας ὡς δῆθεν τὰ εἰς ἀντίρρησην ἐμφανίζει τῷ πατριάρχῃ. ὁ
 δ' ἀνὰ χεῖρας λαβὼν τε καὶ διελθὼν καὶ τισιν ἐπιστήσας, καὶ ὡς
 Β εἶθε πάλαι ποιεῖν, διδασκάλου τρόπον χερσὶν οἰκείαις τιν' ἄττα
 διορθωσάμενος ἀποδίδωσιν. ἐντεῦθεν ὁ Μάρκος λαβὼν τὰ πι- 5
 στὰ ὡς τις εἶναι δόξας καὶ ὑπὲρ δογμάτων γράψας, τὸ γραφὲν
 ἐνεφάνιζε τοῖς πολλοῖς θαρροῦντως, προστιθεὶς ὡς καὶ πατριάρχῃ
 ἐμφανίσσει τοῦτο καὶ ἐκείνός τινα διορθώσειεν, ἐγκαθιστῶν ἐν-
 τεῦθεν τὰ τῆς ἐκδόσεως. ταῦτα λαβοῦσί τισι, καὶ μαθοῦσιν
 Γ ἐκείθεν ὡς καὶ αὐτὸς ὁμωνυμίζει τὴν λέξιν τὴν προβολεύς, ἄφου- 10
 κτον ἔχειν τὸν πατριάρχῃ ἐπὶ τῇ κατηγορίᾳ ἰδόκει· εἶναι γὰρ
 κἀκείνον ταῦτα φρονοῦντα, οἷς ὅτι λαβὼν εἰς χεῖρας τὰ γράμ-
 ματα καὶ διεξελθὼν ἄλλα μὲν διωρθώκει καὶ οἰκείους γράμμασι
 διεσήμηγε τὴν διορθῶσιν, αὐτὴν δὲ τὴν λέξιν ἀκαταιτίαιον εἶα-
 σεν, ὥστε τὸν ἐν τῷ τόμῳ γριῖφον, ὡς ἂν τις εἶπη, καὶ τὸ τῆς 15
 γνώμης γλαφυρόν τε καὶ ὑπουλον ἐν τῷ τοῦ Μάρκου παραγυμνώ-
 D σαι καὶ δεῖξαι γράμματι. ταχὺ γοῦν τὸ τοῦ Μάρκου γράμμα
 λαβὼν ὁ Θεόληπτος, ἐπιστὰς τῷ μεγάλῳ λογοθέτῃ, ἀνδρὶ λογίῳ
 καὶ περὶ τὴν τῶν δογμάτων ἐκκαιομένῳ, ὥστε πολλοὺς πιστεύειν,

eius instinctu, applicuit animum ad commentarium de theologicis tunc
 agitatis controversiis scribendum, consultandorum scilicet eorum gratia
 quae a sui magistri adversariis iactabantur. id opus ubi elucebravit,
 patriarchae obtulit, qui percurrrens, ut caeteras solebat discipuli scriptum-
 culas, quaedam in hac quoque minus sibi probata manu propria correx-
 it, et sic emendatam reddidit. Marcus quidquid intactum in sic recensito
 suo commentario reperit, pro usquequaque probato habens, et sibi non
 parum gratulans quod tam multa inoffense commentari potuisset, opus
 suum ad certam gloriae spem festinata editione vulgavit; eique commen-
 dandae praefatiunculam addidit docentem visum a patriarcha et ubi opus
 fuit emendatum id scriptum fuisse priusquam ederetur. eunte per manus
 nove libro, movit quosdam quod in eo annotarunt tradi etiam clarius
 quam in tomo patriarchae damnabilem illam restrictionem notionis in voce
 προβολεύς, qua principii activi significatus contra manifestam patrum au-
 ctoritatem ab ea excluditur; quo animadverso praeclaram se nactos sunt
 gavisii opportunitatem oppugnandi minore invidia in discipulo magistri,
 cui negare iam integrum non esset se plane ita sentire, utique eum alia
 quaedam corrigens in scripto discipuli illud, ut suae congruens sententiae,
 ulla configere animadversionis nota omisisset. quare quod perplexum et
 subterfugis astute paratis ambiguum, griphi, ut quis dixerit, ritu pa-
 triarcha aenigmatico in tomo occultasset, profecto iam teneri deprehensum
 palam, simpliciter illud disertoque declarante fusa liberaque nec ullis
 allegabilium excusationum officiiis insidiosae munita scriptione auditoris
 eius Marci, quam approbans patriarcha paucis immutatis, quid de no-
 tione verbi προβολεύς vere sentiat clare monstraverit. cupide igitur ar-
 repto Theoleptus Marci monachi commentario magnum adit logethetam,
 virum et caetera eruditum, et in disquisitionibus theologicorum dogmatum

ἀσφάλειαν, ἐκφανθῆμι, καὶ μὲθ' ὅσης εἴηης τῆς ἐπιστάσεως διεξ-
 ἄρχετο, καὶ γε προσηκουρησάμενος τὸ κακόδοξον ἐκ πολλῶν, εἰ
 οὕτως ἔχοι καὶ αὐτῷ ξυνοδοίῃ, διεκπυθάνετο. καὶ τὸν ἁμολο-
 γῶν παραινεῖται, καὶ καταρροπεῖν τε καὶ ἀπαβάλλεσθαι ὡς κα- E
 βκῶς ἔχον καὶ τολμηρῶς τὸ σύμπαν. ταῦτ' ἐκείνου διευλαβου-
 μένου περὶ τὰ γράμματα ὡς τὸ μέγιστον ἔχοντα σφάλμα περὶ τὰ
 δόγματα, τὸν Φιλαδελφείας αὐτίκα τὸν τόμον ἐξεργεῖν, καὶ
 "τί γε ἄλλο" φάναι "δοκεῖ σοι πρὸς ταῦτα τὸ παρὰ τοῦ πα-
 τριάρχου λεγόμενον;" ἐπέστησε κακείνος ἐθῆς τῇ λέξει, καὶ τὰ P 80
 10 αὐτὰ ἁμολογεῖ, καὶ ἀγνοίας τὸν πατριάρχην μεγίστης ἐγράφετο.
 καὶ τὸ πρῶγμα δῆλον τοῖς πολλοῖς γεγονὸς μέχρι καὶ αὐτῶν τῶν
 βασιλικῶν ἀκῶν ἦντισιν. ὁ δὲ καὶ αὐτὸς ἐπιστήσας τοῖς λεγο-
 μένοις, καὶ πολλοῖς καὶ μεγάλους βλέπων τοὺς κατατιτωμένους,
 δεῖν ἔγνω διορθοῦν τὸν λόγον πρὸς ὃ τι καὶ δύξει τὸ εὐσεβέστα-
 15 τόν· μηδὲ γὰρ εἶναι καλὸν αὐτοὺς ἄλλοις ἐγκαλοῦντας παραβα-
 σίας περὶ τὰ δόγματα ἐτέχεσθαι γε καὶ τοῖτους καὶ κακῶ τὸ B
 κακὴν ἰῦσθαι δοκεῖν. ταῦτα τοῖς περὶ τὸν πατριάρχην οὐκ ἔν
 ἀγροεῖν, ἀλλὰ κακείνος ἀκούει τὸ δρῆμα, καὶ οὐκ ἀνεκτιῶς ὕβριο-

ingenti securae veritatis indagandae zelo cum verari solitum, tum hoc
 ipsum ostentare multitudini gaudentem. huic ostendens commentarium
 Marci mendosum locum indigitat, accurateque sermone vitium eius ac
 perniciam orthodoxae veritati nefarie oppositam demonstrat. tum e logo-
 theta percontatur acquid ipse cum Marco sentiat, doctrinaeque tam cor-
 ruptae acquiescat. negavit enimvero ille statim, volumenque abiciens
 clare professus est se id totum reprobare ut malum et temerarium. qua
 in expressione indignationis suae adversus audacem novitatem, exarde-
 scenti suo more ferventius logothetae, opportune arrepte Philadelphienais
 tempore, totam a patriarcha editum obtulit, ex eoque illa verba legit
 quae similem damnatae iam in Marci libro pravitati sententiam, si recte
 intelligerentur, continebant; quod sic re ipsa se habere efficaci oratione
 declaravit. hic logotheta, velut apertis sibi oculis prius non animadver-
 sam igneus labem, aspectu resiliit, verbique insidiis opertum malum cum
 primum agnosceret detestari se professus, maximae patriarcham incitiae
 damnavit. nec absuit quin propagata ea res in notitiam multorum brevi
 ad aures imperatoris perveniret, qui et ipse in sensum arcane pravum
 verborum temi ambignorum facile tot iam agnoscentium admonitu pene-
 trans, multosque ac magnos viros cernens in culpando temi loco, clarius
 a Marco expressam obscuras adstruente sententiam, unanimi assensu
 convenire, decrevit eum oportere congrua emendatione in sensum ortho-
 doxae doctrinae quam accommodatissimum reformari: non enim esse con-
 sentaneum, qui alios defectionis a vera fide accusarent, eius ipsius toneri
 convictos criminis; atque adeo isti malo curando id adhibere pro reme-
 dio, quod ipsum esse malum deprehenderetur. talia dum primo musita-
 rentur, deinde sensim increbrescerent, haud diu potuerit occultari patriar-
 chae. audire cito rem totam, et quid pararetur intelligens, in contume-
 liam non tolerabilis parte numeravit se tanta ex tam multo theologice

παθῶν εἶχεν, εἰ τοιοῦτος ὦν ἐν λόγοις καὶ τοιοῦτος δοκῶν ἐν
 δογματικῶν ἐπιστήμῃ παραβασίας καὶ αὐτὸς ἐγκαλοῖτο, καὶ τῆς
 μεγίστης, ὡς ἐπειθον. ὁθεν καὶ ἀξιούμενος διορθοῦν τὸ σφαλὲν
 αὐτός, ἐν δεινῷ ποιούμενος τὸ σφάλμα ὁμολογεῖν ἐν τοῖς αὐτοῦ
 C γράμμασιν, οὐκ ἐπέθετο, ἀλλὰ καὶ προσωργίετο ὑπερηφανῶν. 5
 τὸ δ' ἐντεῦθεν προσιόντες βασιλεῖ πεισμονῆς ἐνεκάλουν καὶ γ' αἰ-
 ρέσεως, καὶ ἀπεσχίζοντο κατ' ὀλίγον ἐκείνου ὡς μὴ ἀγνοία δῆθεν
 D καὶ ξυναρπαγῇ περιπεσόντος, ἀλλὰ καὶ γνώμῃ. (5) τὰ γὰρ
 πρὸ τοῦ ἠπειγον τούτους τοιούτους εἶναι τε καὶ φαίνεσθαι. τὰ
 δ' ἦσαν πρῶτον μὲν τὸ τοῦ Ἀλεξανδρείας Ἀθανασίου, ὃν πολ- 10
 P 81 λοῖς ὑπήγον τοῖς χαλεποῖς πρότερον, μέχρι καὶ αὐτῆς ἑξορίας
 περιστάντες τὴν δριμύτητα τῶν κακῶν, ἐφ' ᾧ τὸν τόμον καθυ-
 πογράψαι, κἄν ἐκείνος μετὰ πολλὰς ἐπηρεῖας τὸν μὲν τόμον, ὡς
 μὴ δοκιμάζειν ἔχων ὡς ἄλλοεθνής καὶ τῶν ἡμετέρων δοκῶν ἀξί-
 νητος ὁ τοσοῦτος τὴν γνώσιν, περιθεώρει, ἄλλην δέ τινα ὁμο- 15

8. τὰ] τὸ P. 12. περιστάντες?

doctrinae existimatione subnixum accusari aberrationis a dogmate ortho-
 doxo, eiusque, ut sui quidem adversarii persuadere conarentur, longe
 gravissimae ac turpissimae. quare ad hunc tali indignatione praecooccupatum
 cum venissent qui rogarent ut ipse corrigeret quod in tomo eius vi-
 tiose scriptum erat, praefracte negavit agnoscere se quidquam in suo
 tomo quod emendari opus esset, de petitione insuper illa ipsa, uti de ir-
 rogata sibi contumelia, conquerens, iraque ex fastu non modica saeviens.
 sic repulsi qui patriarcham adierant, imperatori reuntiarunt non modo
 pravae contra fidei dogma persuasionis, sed addita huic perversicae etiam
 haereseos compertum eum teneri. deincepsque sensim plurimi ab eius
 communione se abscedebant, ut hominis non ignorantia scilicet lapsi, aut
 in raptu mentis alio attentae caeco per lubricum impulsu in ruinam praeci-
 pitati, sed certa scientia fixaque animi pertinacia errorem amplexantis
 suum. (5) haec patriarchae contumacia ut cunctis videretur intolerabili-
 or, faciebant quae paulo prius in summae dignitatis auctoritatisque per-
 sonas severissime in hoc genere agi omnes viderant. in recenti quippe
 memoria versabatur quam nulla fuisset habita ratio virtutis doctrinae gra-
 dusque conspicui, quibus Constantinopoli peregrinans eminebat Athana-
 sius Alexandrinus patriarcha, cum illum ecclesiastici volente imperatore
 vehementissime urserunt ad subscriptionem tomi, gravissimis inflictis re-
 cusanti poenis, usque ad ipsam eiectionem in exilium. quibus ille minis
 malisque non pertractus quidem prorsus est eo quo impellebatur: tamen
 acerba plurima perpessus, tandem aliquo modo satisfacere curavit, alle-
 gata excusatione plausibili, haud suum esse, hominis longe a sua ecclesia
 vitam peregre privatam actitantis, scriptum praesidis eius urbis in qua
 ipse hospes degeret, iudicio suo subiicere, quod facturus videretur, si
 suum illi a se lecto subscribere nomen attentaret in signum sententiae de
 ipso suae, praesertim cum probare librum inexploratum nemo sanus de-
 beret, explorare autem aut quantum par erat expendere tam multa in
 tomo scripta otii ac facultatis non esset suae, quoniam alibi educatus usus
 ac sensus proprios Constantinopolitanae ecclesiae minus perspectos habe-

λογίαν ἔξ ἑαυτοῦ ἔγραφε καὶ ὑπέγραψεν, αὐτὴν δὲ τὴν τῶν ἁγίων
 καὶ κατημαξενμένην, μηδὲν τὸ ἄσχυρὸν καὶ ὑπονοσούμενον ἔχου- B
 σαν. δεύτερον τὸ κατὰ τὸν Ἀντιοχείας Ἀρσένιον, πῶς μόνον
 ἀκουσθὲν συσταθεὶς ἐπ' ἐκκλησίας τῷ ἡγίῳ Ἀρμενίας τὰ ἰσχυατά
 5 κατεγνώσθη καὶ τῶν διπτύχων ἐξεβύλλετο. καὶ βασιλέως ὅτι τε
 τὸν πατέρα δόξαντα περὶ τὴν ἐκκλησίαν ἀμαρτεῖν ἄταφον ἀφῆκε
 καὶ ἀμνημόνευτον, καὶ ὅτι τὴν προτέραὶν σύζυγον τὰ ὅμοια περὶ
 τὴν εὐφημον μνείαν ἔδρα, καὶ τρίτον τὴν μητέρα, ὅτι εἰ μὴ καὶ
 αὐτὴ τὸν τῆς πίστεως δέδωκε λίβελλον, οὐκ ἂν εἰς κοινωσίαν ἐδί- C
 10 ξατο. πολλή τις ἦν ἡ κατὰ τοῦ πατριάρχου μέμψις, ὅτι δόξας
 σφαλῆσαι μὴ διορθῶτο ἀλλ' ἰσχυρογνωμονοίη καὶ μῶμον προσ-
 τρέβασθαι θελοὶ τῇ ἐκκλησίᾳ, ὑπάντων μῶμον τὸν χεῖριστον.
 ὑπέρρει γοῶν διὰ ταῦτα ἢ πρὸς ἐκείνον τοῦ βασιλέως διάθεσις,
 καὶ οἱ κατ' ἐκείνου ἴσχυον πλεον καὶ πλεον ἔτι, μέχρις ἂν καὶ τοῦ D
 15 δηλωθέντος Ἀθανασίου παραγγελαντος καὶ συμβουλευόντος δῆ-
 θεν τὴν ὑποχώρησιν (ἰκοινοῦτο γὰρ καὶ τούτῳ τὴν γνώμην ὁ βα-
 σιλεύς, καὶ αὐτὸς ἐπειθόκει πρὸς ταῦτα, ὡς καὶ ὑποστῆναι τὴν
 πρὸς ἐκείνον ἄφιξιν ἐφ' ᾧ ἔμβουλεύοι) (6) ἀπειπῶν ἐκεῖνος P 82
 καὶ ἀποναρκήσας τοῖς ὄλοις, ἐν μιᾷ τῶν κυριωνύμων ἡμερῶν,

ret quam ad istud examen foret necesse. quod unum recte posset, da-
 tarum se scriptam professionem suae fidei, quam et exhibuit, ediditque
 subscriptam a se, sanctorum dictis congruentem ac trita gradientem via
 nihilque obscurum aut suspitioni obnoxium habentem. adlungebatur eo,
 quod pari acerbitate consultum adversus Arsenium Antiochiae patriarcham
 nuper fuerat. qui auditus solum consensisse in negotio ecclesiae cum
 rege Armeniae, ultimae statim damnationi subiectus et erasus e diptychis
 fuisset. tertium denique celebrabatur ecclesiasticae constantiae in tali
 causa domesticae pietatis victricis luculentum exemplum, siquidem An-
 dronicus ipse Augustus parentem proprium errasse in ecclesiae causa iu-
 dicatum insepultum et officio memoriae mortuis reddi solitae multatum di-
 miserat. quia et priorem suam coniugem pari funeris et mentionis in sa-
 cris, simili ex causa, honore privaverat; denique matrem ipsam suam
 non nisi dato ab ipsa libello fidei in communionem admiserat. talia repu-
 tantibus et passim iactantibus multa cunctis oboriebatur contra patriar-
 cham indignatio, in acres ipsius reprehensiones orumpens, quod is palam
 errasse deprehensus emendari recusaret, ac sua pertinacia labem inureret
 ecclesiae, labemque omnium pessimam. refrigescerat his de causis ar-
 dens prius imperatoris in eum affectus, et adversariorum eius magis quo-
 tidie magisque potentia crescebat. eo quidem usque ut modo memoratus
 Athanasius ipsum adiens auctor ipsi fieret patriarchalis dignitatis ultro
 abdicandae. id porro Alexandrius non per se ausus imperatoris suavis
 suscepit: nam Andronicus suum illi eius rei desiderium communicaverat.
 cui ille in re tali obsequendum ratus, sustinuerat convenire patriarcham,
 et quod haud gratum sciret fore, sponte consilium obtrudere. (6) aver-
 satus ille quidem est inivisam propositionem, nec se obsecutarum recepit.

ὁμίλῃαν λαλήσας πρὸς τὸν λαὸν ὡς πολλοὶ ἐπισυνέστησαν κατ' αὐ-
 τοῦ καὶ ὡς μὴ οἶός τ' εἶη ἀντέχειν εἰς πρὸς πολλοὺς, καὶ ταῦτα
 καὶ τῶν Ἀρσενιατῶν εἰρηνεύειν ὑπισχνουμένων εἰ καὶ αὐτὸς ἐξέλ-
 θοι, καὶ τέλος ὡς κατὰ δοκιμασίαν ἐξέρχεται, ἐπειπὼν ὡς εἰ μὴ
 B γ' εἰρηνεύσοιεν τῇ αὐτοῦ ἀποστασίᾳ ἐπιστησόμενος αὐθις καὶ ὡς 5
 θῆρ' ἐκείνους καταδρομούμενος, ἔξεισι καὶ τῇ τῶν Ὀδηγῶν μονῇ
 φέρων ἑαυτὸν δίδωσιν, οὐ μὴν δὲ ὥστε καὶ ἀπρακτεῖν τελέως,
 ἀλλὰ καὶ συνεισβαλλόντων τῶν περὶ ἐκείνον ἀρχιερέων καὶ κληρι-
 κῶν συνόδους τε γίνεσθαι καὶ κρίσεις ἀποκαθίστασθαι καὶ τὰ
 κατὰ τὴν ἐκκλησίαν καὶ αὐθις οἰκονομεῖσθαι, μνημονευομένου 10
 καὶ ἔτι.

Ἄλλ' οὐδὲ καὶ τὸ ἐκ' ἐκείνῳ σκάνδαλον κατεστέλλετο, ἀλλὰ
 C καὶ μᾶλλον ἐλθόντος καὶ τοῦ Ἐφέσου Ἰωάννου, ὃν καὶ μακρόθεν
 οἱ κατ' ἐκείνου προκατελάμβανον, μείζον ἤρετο, καὶ ὁ κρατῶν
 ἐν διχονοίαις ἦν εἰ μνημονευομένου ἐκείνου αὐτὸς ἀγιάζοιτο ταῖς 15
 θυσίαις. διὰ τοῦτο καὶ πολλῶν μεταξὺ συμβάντων χώραν σχόν-
 τες οἱ κατ' ἐκείνου τὸ τούτου ὄνομα ἐν ταῖς συνάξεσι κατεσίγα-
 ζον, καὶ παραίτησιν ἐζητοῦντο ἐφ' ᾧ περ καὶ τὸν ἄξιον προχει-
 ρίσαιτο. ἀλλ' ἐν τσοσούτῳ καὶ ὁ εἰς πατριάρχην Ἀντιοχείας

caeterum fractus animo et diffidens rebus suis, quadam die dominica, homilia ad populum perorata, qua questus est multos insurrexisse adversum se, nec resistendo parem esse, utique unum comparatum plurimis; velle igitur cedere, ac cum Arsenianos iactare audiret pacem ipso amplecturos si amoveretur e medio Gregorius, cupere probare an vera dicerent, ideoque secedere tantisper, animo dumtaxat explorandi quid sint acturi, iam nunc plane denuntians, nisi illi promissis steterint et ecclesiam turbare desierint, rediturum sese, et quidem iratum et ultorem, ferac instar ad eos incursandos erumpentis. tantum effatus exiit, et se Hodegorum monasterio abiens condidit, non tamen ut functionibus prorsus inde cunctis abstineret patriarchalis potestatis: quin et convenientibus ad eum partis eius antistitibus ac clericis synodi ab iis celebrabantur et iudicia exercebantur, adeo ut paulatim totam Cyprius ecclesiae administrationem, ut ante, resumeret, quippe qui nec possessionem amisisse videretur, memorari adhuc inter sacra solitus.

Caeterum offensio erga illum publica per hanc secessionem nulla ex parte minuebatur: quin auctae potius brevi turbae sunt, adventu in urbem Ioannis Ephesini, quem absentem iam fuisse praeoccupatum tractantemque in partes adversantium Gregorio diximus. inter haec scrupulus quidam angebat imperatorem, dubitantem an sacra quae adiuncta Gregorii patriarchae publica commemoratione celebrarentur, sibi ad sanctificationem prodesse. propter hoc, et alia insuper multa sub id tempus occurrentia invidiae in Gregorium inflammandae apta, captato eius inimici tempore nomen eius in synaxibus silentio presserunt, et ab ipso abdicationem petierunt, ut ad digni electionem in eius locum rite inde procederent. hoc rerum articulo Cyrillus ex Tyri episcopata in patriarchatum

ἐκ' ἀνατολῆς ταχθεὶς ἀπὸ Τύρου Κύριλλος μετ' Ἀρσένιον, ἀπὸρ D
 εὐλαβῆς καὶ ἠσυχίας φίλος καὶ πλήρης ἐκκλησιαστικῆς καταστά-
 σεως, τῇ Κωνσταντίνου ἐπιφοιτῶ, ὃν ἶδεν πάντως ἐλθόντα τὸ
 πῆρος ἐνταῦθεν λαβεῖν ἐκ μεταθέσεως ἀναβαβαζόμενον, κἂν τότε
 5 μὴ δεχθεὶς ὕστερον μετὰ χρόνους ὀκτὼ μόλις, καὶ ὑποσχέσας
 θεὸς ἢ μὴν μὴ κατὰ τι Ἀρμενίοις συνέρχισθαι ἐν τῇ ἐκείνων διά- E
 γωντα, ἐπεὶ τὰ κατὰ Συρίαν ἠφάνιστο, προσεδέχθη, κἀνταῦθα
 τὸ βιοῦν ἀπήντησεν. ὡς γοῦν ἐπιδημήσας οὗτος τῇ Κων-
 σταντίνου τῷ τότε ὑπὲρ ἄλλους ἐν τοῖς τῶν Ὀδηγῶν κατοικίῳ
 10 προυσιμῶτο, ἀπᾶρας ἐκείθεν ὁ πατριάρχης Γρηγόριος τῷ τοῦ
 ἁγίου Παύλου τοῦ ἐν τῷ Λάτρῳ μετοχίῳ μετοικισθεὶς δίδοται.
 (7) καὶ ἦν ἐκεῖ διαφιλονεικῶν πρὸς ἀρχιερεῖς καὶ βασιλεῖ ἐπι- P 83
 καλούμενος, εἰ λαβόντες αὐτὸν σοφόν τε καὶ ἐντιμον νομιζόμε-
 νον, προσέτι δὲ καὶ ὀρθοδοξοῦντα, οὐχ ὅπως ἀτιμοῖεν ἐκείνον,
 15 ἀλλὰ καὶ προσαφαιροῖντο τὸ ἐπὶ τῇ ὀρθοδοξίᾳ σέμνωμα. καὶ
 δὴ καὶ ὡς εἶχε γράφων τὴν ἐπὶ τῷ τόμῳ τῶν κατηγορουμένων
 ἐπίκλησιν, ὅπως γράφοι τὴν ἀρχὴν καὶ ὅπως φρονοῦν, καὶ ὡς εἰ
 μὴ οὕτως ἐξηγοῖντο, ἀνάγκη πᾶσα εἰς τὴν τοῦ Βέκκου γνώμη B
 ἐμπέταται, ταῦτα λέγων ἤξιον διδόντας αὐτοὺς τὸ ἐπὶ τῷ ὀρθο-

17. αἰ. doerat.

Orientalē Antiochiā post Arsenium, translatus, vir religiosus, quietis
 amicus, plenus ecclesiastica gravitate, Constantinopolim advenit, quod
 illū ut faceret cogebat necessitas ratae reddendae promotionis suae,
 haud auster firmam auctoritatem habituram propter transitum ex uno
 throno in alium, cuius inde gratiam impetrari oporteret. quamquam
 tunc non impetravit ille quidem. verum post annos octo rediens, vix,
 promissionibus datis se nentiquam in ulla re cum Armenis conventu-
 rum, quando in eorum ditione degeret rebus Syriae iam perditis, do-
 nique admissus est, et hic vitam exhausit. is igitur circa tempus cuius
 modo acta referebamus, Constantinopolim appulsus, cum propter emi-
 nentem super alios dignitatem eximie honorandus visus fuisset assi-
 gnando ei apud Hodegos diversorio, recedens inde patriarcha Gregorius
 in hospitium Sancti Pauli in Latro transmigravit, illucque se abdidit.
 (7) ibi erat altercans cum episcopis et imperatorem accusans, quod se,
 quem assumptissent sapientem et honorabilem creditum ac praeterea or-
 thodoxe sentientem, nunc non modo ignominia afficerent, sed et ipsi pro-
 titiosum decus orthodoxe sentientis auferrent. inter haec queritanda totus
 incumbabat in scriptitandas confutationes accusationum quas tomo a se
 edito intentabantur. istarum omnium apologiarum unus erat scopus de-
 monstrare quam iusta occasione, quam recto animo ipse a principio scri-
 bere aggressus esset, tum docere quam innocens et ab omni macula im-
 manis sententia laturit sub quibusdam in suo tomo obscure positus ver-
 bis ambigueque perplexis; quae quidem ultro fatebatur, nisi eo modo quo
 nunc exponebat declararentur, necessario in Vecchi sententiam incidere.
 haec ita disputans, petebat dari sibi ab iis quos compellabat, antistitibus

δὲξω οἱ βέβαιον καὶ ὁμολογοῦντας ἀντιλαμβάνειν παρ' ἐκείνου τὴν τοῦ θρόνου παραίτησιν. τοῦτο οὖν ἐκείνοις λαβύρινθος ἀντικρὺς δυσδιέξίτος· εἰ γὰρ ὁμολογοῖεν ὀρθόδοξον, ἢ ἐπὶ τῇ παραίτησιν ἀξίωσις οὐχ ὅπως ἄδοξος ἀλλὰ καὶ τυραννικῇ καταφαίνεται. ἀντηξίουν γοῦν διὰ ταῦτα κάκεινοι τὸν βασιλεῖα κρίσει 5
C ἐπιτραπήναι τὰ κατ' ἐκείνον, καὶ εἰ μὲν εὐρεθείη ἀπὸ κοινῆς σκέψεως τὸ ἀσφαλές ἐφ' οἷς ἔγραψεν ἔχων, τελεῖν καὶ αὐθις εἰς πατριάρχην ἐκείνον, εἰ δέ γ' ἐξελεγχθείη ἐμπεσῶν εἰς σφάλμα δογματίων, αὐτὸν μὲν ζητεῖν ἐν μετανοίᾳ συγγνώμην καὶ γε λαμβάνειν, αὐτοὺς δ' ἀφέντας ἐκείνον δικαίως (καὶ τίς γὰρ ἐντεῦθεν 10
 παραίτησις χρεῖα;) ζητεῖν τὸν ἄξιον. ἐδέξατο τὸν λόγον ὁ βασιλεὺς, καὶ γε πέμψας παρεδήλου τῷ Γρηγορίῳ τὰ παρὰ τῶν ἀντιδικούντων λεγόμενα. ὁ δὲ καθάπαξ δεινὸν ἠγούμενος εἰ καὶ
D αὐτὸς ὁ δοκῶν ὑπὲρ ἄλλους ἐπὶ τῇ παραβασίᾳ ἀλλοκοίτο δόγματος, ἐδέχετο τὴν ἀξίωσιν καὶ ἔτοιμος ἦν ἀπαντᾶν εἰς κρίσιν. 15
 ὅθεν καὶ ὤριστο μὲν ἡ ἡμέρα, ὤριστο δ' ὁ τόπος· ὁ δ' ἦν τὸ μέγα τοῦ βασιλέως παλάτιον. ἐτάττοντο οἱ κριταί, οἱ κατηγορήσοντες ἠτοιμάζοντο· οἱ δ' ἦσαν οἱ σχισθέντες ἐκείνου, ὅσοι τε τῶν ἀρχιερέων καὶ ὅσοι τῶν κληρικῶν. τὰ πάντ' εὐτρεπῆ,

videlicet et Augusto, testimonium omni auctoritatis firmitate ad fidem plenam munitum, quo illi profiterentur plane se comperisse Gregorium patriarcham haud umquam in dogmate orthodoxo titubasse, huius testimonii diplomate accepto se vicissim daturum pollicens rite conscriptam throni cessionem. id istos labyrintho inclusit inextricabilis perplexitatis, secum utique reputantes, postquam eum sine dubitatione orthodoxum declarassent, flagitationem abdicationis throni pudendam ipsis et tyrannicam apparituram. quare aliam expeditiorem viam rati sequendam antistites imperatorem orabant ut iudicium rite institui de causa fideque Gregorii sineret, permittendo eum liberis synodi suffragiis; quibus si absolveretur et post accuratam explorationem scripta eius ab omni pravae doctrinae suspicione aliena reperirentur, confirmaretur sane in antiqua possessione patriarchalis dignitatis, et throno insidere, ut prius, pergeret: sin clare convinceretur incidisse in errorem circa dogmata, tum ipse in poenitentium ordinem reductus veniam posceret et impetratam acciperet, ipsi autem iam tum eius obedientia rite soluti (nam quae tandem in eo casu necessitas abdicationis foret?) quaererent alibi dignum qui throno subrogaretur. admisit propositionem imperator, et missis ad Gregorium certis hominibus ei significavit quid eius adversarii poscerent. hoc ille cognito, qualemcunque arripendam occasionem putans turpissimae inustae suo prius late inclyto nomini labis semel eluendae, prompte admisit quod offerebatur, paratissimumque se exhibuit vadimonio sistendo. dies inde dicta iudicio est, designatosque locus magnum palatium imperatoris. nominantur iudices, accusatores comparantur. erant hi quotquot ex episcopis et clericis se palam a Gregorio absciderant. parata cuncta erant, in procincta proximo conventus. adest statuta dies, qua congregandi omnes in loco expectabantur. universos praevertit patriarcha cum suis, mane

ἴδει δὲ συνελθεῖν καὶ μόνον. ὡς δ' ἡ κυρία παρῆστη καὶ ἀπαν-
 τῶν ἔδει εἰς ταῦτόν πάντας, αὐτὸς συνάμα τοῖς ἀμφ' αὐτόν P 84
 πρῶταίτερον ἐτοιμασθεὶς ἔφιππος σὶν ἐφιπποῖς πρὸς τὸ παλάτιον
 ἀπαντᾶ, καὶ πού ἰστάμενος ἔξω ὡς ἔτυχεν ἔχων, δῆλῃν τῷ βα-
 5 σιλεῖ τῆν σφετέραν ποιούμενος ἄφιξιν ἀπαντῶν τῆν ταχίστην καὶ
 κριτὰς καὶ κατηγοροὺς ἤξιου. ὁ μόντοι γε βασιλεὺς σοφώτερον
 τι καὶ βαθυτέρον ἔνοιῶν, ὡς γεγονυίας τῆς διαλέξεως οὐδὲν δλως
 χωρήσει κατ' ὄρθον τὸ πρᾶγμα, ὡς θάτερον ἀμφοῖν γενέσθαι,
 ἢ ἐκεῖνον φανέντα κακὸν ἡσυχάζειν ἢ ἐκείνους διαβολαῖς ὁμολογεῖν,
 10 ἀλλὰ παραμένειν καὶ αὐθις τὸ σκάνδαλον, φύσει εἰχόντων τῶν B
 λόγων λόγοις μάχεσθαι, ὡς πραγμάτων καὶ μόνων εἶναι τῆν ὁμο-
 λογίαν τῆς φύσεως, ὡς ἔχουσι φαινομένων καὶ μὴ ὡς λέγονται,
 ταῦτα σκοπήσας, καὶ μᾶλλον ὄτι τοῖς καταβαλοῦσιν οὐκ εἰς
 ἀσφαλὲς πάντῃ περισταίῃ ἂν τὸ πραχθὲν ὡς εἰς ὀβελισμὸν ἀγο-
 15 μένοις διὰ τῆν τοῦ χειροτονητοῦ παραβασίαν, καὶ μᾶλλον ὅτι
 καὶ τὸ ἐπισφαλὲς ὁμολογοῦντες ὑπέγραψαν, οὐκ ἔκρινεν εἰς συμ-
 φέρον γενέσθαι τῆν κρίσιν. ὕθεν καὶ πέμψας ἀπήρτα τῆν διαδι- C

iam tum primo eques ipse cum sociis item equitibus ad magnum palatium
 expeditus occurrens. ac ubi primum palatinos ministros reperit, consi-
 stens, nuntiare iussit imperatori suum adventum, rogareque a se ut iudi-
 ces quamprimum et accusatores colre suos vellet. verum imperator
 re attentius considerata mutaverat sententiam. repetens enim memoria
 successum similis colloquii cum Vecco habiti, ex quo nihil utile ad
 pacem ecclesiae provenisset, facile intelligebat haud maiorem expectari
 debere conventus huius fructum. alterum enim necessario secuturum, ut
 aut Gregorius peccasse iudicatus indeque redactus in ordinem privatus
 viveret, aut ipsius palam innocentia perspecta eius adversarii infamiae ac
 poenis calumniatorum subiacerent. utrumvis autem contingeret, mansu-
 rum nihilominus ecclesiae scandalum, nec remissius saevitura rixantium
 iurgia, cum sermones opponere sermonibus, et natura promptum et usu
 ac licentia infinitum sit, siquidem ubi res ipsae, quae controversias palam
 exhibitae finirent, non proferuntur nisi larvatae formis, quibus eas disse-
 rentium oratio fucavit, nulla spes restat litium finiendarum, quibus inex-
 hausta humanae linguae loquacitas scaturiginem semper suggeret aeterno
 profluvio succecturam, una sola, sed dudum ubique desperata conditione
 certae pacis inter homines proposita, si posset effici ut de rebus prout
 re vera sunt, non prout pinguntur dicendo, iudicaretur. deaque adversa-
 riorum Gregorii, hominum sibi carorum, causa et periculo maxime impera-
 tor movebatur ad vitandam aleam iudicii de homine quem ipsi patriar-
 cham fecissent, cuius tomo subscripsissent, instituendi. nam hoc secun-
 dum accusantium spes ac vota damnato, statim apparebat errasse illos et
 pessime ecclesiae consuluisse, qui suis temere suffragiis suspectae doctri-
 nae virum in thronum evexissent, unde postea deprehensa eius a fide
 recta defectione deiciendus necessario fuisset. apparebat et erroris ob
 quem is damnatus esset haud fuisse immunes eosdem, utpote qui verba
 illa suspecta, sub quibus latuisse haeresim postmodum ipsi agnovissent,

κασίαν. και γάρ και οί αντίθετοι τούτω εύφρωνί άπεκρούοντο τήν κρίσειω, ούκ εις συμφέρον έσεισθαι τούτω λόγουσ πολλών κινήέντων διαβεβαιούμενοι, έπειθον δέ βασιλέα πέμπειν και άξιούσν παρήχειν λίβειλον παραιτήσιωσ. μηδέ γάρ εις συμφέρον έσεισθαι τήν εξέτασιν, αύτούδ δ' έντεϋθεν όμολογειν εύσεβή, και 5 μηδένα τόν διστωγμόν έπι ταίς σαιίς, φησί, φέρειν δόξαις, μόρον δέ σκανδαλισθήναι διώ τού Μάρκου γράμμα, ό και αύτόδ

D *σδ φθάσασ πολλάκις ταίς άποβολαίς δέδωκασ ώσ παρ ά τδ όρθόν συττειθέν τήσ κoinήσ δόξησ τήσ εκκλησίασ, και διώ ταύτα δικαιοσ*

είναι βασιλεί τε πείθεσθαι τά χρησιτά συμβουλεύοντι και ειρην- 10 κώσ άπαλλάττειν. ταύτα πολλάκις διεμηνύετο, άλλ' ούκ έπειθε. και γ' έπι πολλοίς και τόν τότε κοιαιστορα Χούμνον και τόν συγγράφοντα συνάμα πέμπων ό βασιλεύδ προσέταττε λέγειν και άξιούσν τά αύτά παρ' αύτοϋ. τυραννείσθαι γάρ τή εις έκεινον

E *όγάπη έπι τή μέχρι τόσου τήν εκκλησίαν κυμαινομένην περιορών, 15 και μηθέν λφείναι τοίς και' έκεινου ώστε και πλέον τι παρ ά τδ ει-*

sua festinassent subscriptione inconsultissime firmare. quo utroque nomine quin poenas ecclesiae deberent, non videretur posse dubitari. his secundis cogitationibus de priori tunc consilio detractus Andronicus, cum misisset qui iudicii apparatus disicerent, haud multum ille repugnantes inveniunt accusatores patriarchae. hi enim suum quoque ipsorum in tali causa verti periculum intellexerant, veriti ne motis, ut fit, ea occasione multis aliquid detegeretur, quod grave ipsis damnum accerseret. confirmarunt ergo cupide imperatorem in nova sententia iudicii omittendi, auctoresque illi fuere mittendi ad Gregorium qui libellum abdicationis sedis ab eo poscerent, praetextu ipsius famae consulendi. cum enim sint accipites iudiciorum exitus, videre profecto ipsum quam foret sibi turpe damnari. victoriae autem incertae fructum certum iam nunc citra certamen offerri: promittebant quippe, simul ab eo accepissent cessionis syngrapham, se vicissim illi testimonium authenticum daturus, quo is plane orthodoxus et ab omni pravae doctrinae suspitione alienus declararetur, culpa eius demum omni redacta in non valde pudendam negligentiam permittendae editionis commentarii Marci monachi, in quo sero tandem, quod et ipsum aliquoties constabat factum,prehendisset quaedam non usquequaque ad ecclesiasticae rectitudinis normam exacta. delegati ab Augusto qui haec cum Gregorio agerent, saepe illum in istam sententiam sunt allocuti, saepe adhortati ad obsequendum imperatori salutaria ipsi suadenti, pacateque ac secure defungendum invidioso et praecipiti negotio. sed surdo semper cecinerunt, quoad conficere quomodocumque rem Augustus volens, post multos alios id frustra conatos, duos ad extremum misit, Chumnum quaestoris tunc officio fungentem, et cum eo huius historiae scriptorem. hos iussit et disserere denuo et orare a se instantius eadem illa superius memorata, praeterea de novo addere, hactenus se tyrannica quadam vi amoris in Gregorium sui prohibitum a necessario rei publicae pacandae, sed illi parum decoro, remedio adhibendo, et potius pacum esse iactari ecclesiam factionum fluctibus quam inducere potuerit animum ad permittendam adversarius Gregorii traductionem ipsius nimis igno-

κὺς ἐκκηρύττειν, ἀλλ' ὀρθόδοξον ἡγίσθαι πείθειν καὶ ἐτοίμως ἐπένδεισθαι τοῦ σκανδάλου παραιρέθοντος· τὸ δ' ἴσται πάντως, ἢ μετ' εἰρήνης παραιτοῖτο. ταῦτ' ἔλεγε βασιλεύς, ἀπειρηκὸς ζῶν πρὸς τὸ τῶν πολλῶν σκάνδαλον. ἀλλ' ἀκούων ἐκεῖνος τότε 5 πολὺς ἦν ἀλύων, ἱπερ ἀναφανδὰ μὲν ἐφ' αἰρήσει τοῦτον δικαιομύθησαν, κρυφὰ δὲ ὡς ὀρθοδοξοῦντα δέχονται. διὰ τοῦτο καὶ P 85 τὴν ὁμολογίαν ἐξήτει ταύτην κοινῇ παρ' αὐτῶν γενέσθαι, συναχθείσης τῆς πολιτείας ἅμα συγκλήτῳ καὶ βασιλεῖ, μηδὲ τῶν ἐκκλησιῶν μοναχῶν ἀπόντων.

10 8. Ταῦτα ζητοῦντος ἐκείνου ὡς αὐτίκα καὶ τὴν παρατή- B σιν δώσοντος, σκέψις ἦν μεγίστη, καὶ σχίσμα μέγα μεταξὺ τῶν ἀπ' ἐκείνου σχιζομένων ἐγένετο, τῶν μὲν μηδ' ἀνεχομένων ὁμολογεῖν ἐκεῖνον ὀρθοσεβῆ, ὡς εἰ ὁμολογοῖεν, παρευθὺς ἐγκαθίσταν τῷ θρόνῳ καὶ ἄκοντας, καὶ τοῦ αἰτίου λυθέντος αὐτόν

11. Δώσοντα P.

miniosam; et fixum semper in eo perstitisse ut salvo patriarchae honore publicae offensionis satisfaceret, ac non aliter quam ille vere orthodoxo declarato scandalum tolleretur rixarum nunc flagrantium causa. quocirca enixe nunc ultimam rogare ut foedus inire in eam conditionem velit. id omnino futurum, si ultro ac voluntarie patriarchatu cedat. huiusmodi fuit postrema Gregorio perlata denuntiatio imperatoria, iam pertaei tam gravem tamque diuturnam perturbationem multorum. verum haec ille tunc audiens multus fuit in deploranda sua sorte, periniquè secum agi conquirens, quem sui adversarii publice quidem infamarent ut manifeste compertum haereseos, clam autem ut orthodoxum agnoscere se dicerent et communionem amplecti. tum sic orationem conclusit, ut omnino se velle, eaque tantum lege conventurum bona fide in concordiam danda sedè abdicatione affirmaret; si prius congregata civitate universa, senata cum imperatore praesentibus, nec inde absentibus delectis ex universo monachorum ordine, testimonium conscriberetur, quo universi unanimi consensu declararent esse Gregorium plane immunem a laebe omni ac suspitione pravae doctrinae.

8. Id cum ille ita quaereret ut ab hoc dato statim se abdicationem rite conscriptam vicissim daturum polliceretur, magna est et perplexa incertitudo deliberationis disquirentium ecquid expediret morem illi gerere. ea occasione qui semel a Gregorio se absciderant, rursus ab invicem scissi sunt, divortii abrepti factionum, quibusdam non sustinentibus declarari eum orthodoxum, quod id nihil minus esse dicerent quam confirmare in patriarchali throno quem defectum inde omnes vellent. quis enim non videret, simul purgata esset pravae doctrinae laebes, quae sola allegaretur ratio depositionis eius, perstiturum illum quam optimo iure in dudum accepta potestate, suffragantibus vel invitis eius adversariis, et poenas sic futuris imprudentiae qua eius exactorandi viam illam inivissent, quae ad ipsum in sedis possessione ineluctabiliter corroborandum una esset omnium aptissima? itaque illum haud dubie deinceps patriarcham tanta illa usurum potestate ad eos ulciscendos qui se accusassent; quos miseris e loco superiori pro libitu incarsaret, irac obsequens et his ipsos subiciens sup-

- P 86 ἔχειν τὸ ἀπὸ τοῦδε καὶ ἐπιτιμᾶν ἀδικοῦσι καὶ τῆς ἀξίας ἐπιλαμ-
 βάνεσθαι. ἦσαν δ' οὗτοι οἱ περὶ τε τὸν Ἐφέσου καὶ τὸν Κυζι-
 κου, οἳ δὴ καὶ μᾶλλον δεῖν ἔλεγον κρῖνεσθαι τὸν Γρηγόριον, καὶ
 σφᾶς τὸ ἀποβησόμενον δέχεσθαι, μηδ' ἐπιλύειν τὴν κάκην,
 μηδ' ἄλλα κεύθοντας ἄλλα βάζειν, οἰκονομοῦντας. τῶν δὲ 5
 τρόποις οἰκονομίας νεύοντων ὁμολογεῖν εὐσεβῆ τὸν Γρηγόριον, ὡς
 μηδ' ἐκ τοῦ τόμου τόσον σκανδαλισθέντας ὅσον ἐκ τοῦ τοῦ μο-
 ναχοῦ Μάρκου γράμματος, μόνον ἐκείνον ἔτοιμον εἶναι ἤξιον.
- B παρέχειν τὸν τῆς παραιτήσεως λίβελλον. καὶ ἤθελον τοῦτο, εἰ
 οἶδ' ἅ τ' ἦν, πληροφορεῖν καὶ γράμμασι τὸν Γρηγόριον. ὁ δὲ 10
 πέμψαντος τοῦ βασιλέως λόγοις ἐπληροφόρει θεοῦ ἐναντίον, ὡς
 ἔλεγε, μὴ φθάσαι τούτους ὁμολογεῖν ἐκείνῳ τὸ σέβας, κάκεινον
 διδόναι τὸ τῆς παραιτήσεως ἔγγραφον. οἱ μὲν οὖν περὶ τὸν Ἐφέ-
 σου οὐδ' ὄλωσ οὔτε τὸν λόγον ἰδέχοντο οὐδὲ τὸ πρᾶγμα εὐσχημον
 ἔκρινον· οἱ δὲ περὶ τὸν Φιλαδελφείας καὶ μᾶλα τὸν λόγον ἔνορ- 15
 κον εἶχον ὡς ἐναντίον γίνεσθαι λεγόμενον τοῦ θεοῦ, κἄν μετα-

1. τὸ] τοῦ P.

4. ἐπιλύειν P.

7. τόσους P.

plīciis, quae proprius illi dolor, in memoria recenti traductionis suae, iuste iniustis delatoribus posse imponi suaderet. auctores huius sententiae Ephesinus et Cyzicenus antistites, multos quisque sibi adhaerentes trahens. quorum audiebatur omnium unanimes oratio, ventilari omnino ecclesiastico debere iudicio causam Gregorii, permittique suffragiis peritorum recte ille necne circa dogma sentiret, nec reformidandum litis exitum. sese enim eventus qualiscumque iam nunc sibi periculum deposcere. praestare quippe illud longe quam dissolutissima ratione plagam incuratam fasciis solvere, alia conscie celantes alia effutire; denique fucum vanarum excusationum inexcusabilibus actis et scriptis appingere. huic opposita ex adverso inualescebat opinio multorum, compositionis viam quaeri oportere contententium, nec aspernamdam videri conditionem oblatam. caveri enim satis posse certitudini promissae cessionis: qua satis constituta, quid tandem mali esset consolari Gregorium dando illi quod petebat testimonio, cum satis constaret non tam ex eius tomo scandalum multorum ortum quam ex scripto Marci monachi? exhiberet se modo Gregorius paratum dando abdicationis libello ubi testimonium acceperit; et si queat ab ipso impetrari, fidem in id suam scripto rite consignato iam nunc obliget. tum sane consulatur eius fama, conscribendo quale postulat sanae suae doctrinae testimonio. compellatus igitur a missis ab imperatore ad hoc ipsum Gregorius de promisso abdicationis dando, ille ad id scripto concipiendum haud promptus omni verborum asseveratione coram deo, sic enim est locutus, confirmavit non prius ipsos edituros scriptum quo sibi decus incorruptae in dogmate fidei assererent, quam ipse vicissim rite conscriptum abdicationis patriarchatus libellum daret. hoc relato responso Ephesinus, et qui ei adhaerebant, haud acquiescendum arbitrabantur, multaque allegabant ob quae nec tutum nec honestum id esse contenderent. Philadelphienais contra cum suis, illam interpositam a Gregorio dei mentionem in pollicendo pro vero iuramento interpretantes, satis eam promissionem videri debere affirma-

βάλοι τὴν γνώμην ἐκείνος, αὐτοὺς ἔχειν τοῦντεῦθεν δύναμιν κα- C
 θαιρεῖν ὡς ἐπιτοκίας ἀλόγιστα διεβεβαίουν. τῶν γοῦν περὶ τὸν
 Ἐφέσου τε καὶ Κυζίκου μὴδ' ὄλωσ καταδεχομένων τὴν κοινωσίαν
 ἐκείνην, ἀλλὰ κρίνειν θελότων ὃν εἶδέναι ἔλεγον ἀλισκόμενον,
 5 ὁ βασιλεὺς πρὸς ἐκείνους λέγων καὶ μὴ πείθων, ἐπεὶ ἰώρα ἀνα-
 σοβαυμένην τὴν θήραν ἐπὶ τῷ μὴδὲν τὰς προφορὰς παύεσθαι,
 μᾶ τρυκτῶν συγκαλέσας καὶ περὶ τῶν προκειμένων οὐκ ὀλίγα
 διεξελθῶν, τέλος μὴ πειθομένους ὀργίζεται, σκληρότητα σφίσι D
 ὀνειδίζων καὶ ἀνοικονομησίαν ὡς ἀνυπατάσειεν αἰετὴν τὴν ἐκκλησίαν
 10 ὀρεγομένους καὶ ἀνεγείρειν κλύδωνας μῆπω κατευνουσθέντας τέλειον.
 καί κείνους μὲν καὶ ἄμφω ἀπὸ προσώπου ποιεῖται, ἐπισκήψας
 σφίσι μετ' ἐμβριθείας ἐγκλεισθῆναι τε ταῖς καταμοναῖς καὶ ἀπροϋ-
 τοῖς μένειν, ἕως οὗ ἀποκαταστάντος πατριάρχου τῇ ἐκκλησίᾳ
 τὰ κατ' αὐτοὺς ἐξετασθήσονται, καὶ μᾶλλον τὰ κατὰ τὸν Ἐφέ-
 15 σον, ἐπεὶ γε καὶ ἔφθασε γράψας Ἀσιανοῖς κατὰ Γρηγορίου τὰ E
 χαίριστα. καὶ τοὺς μὲν οὕτως ἀποπεμπάμενος ὁ κρατῶν, τοῖς
 σὺν ἐκείνοις μονωθεῖσιν ἐμβριδέστιμον προσφερόμενος πειθηρῶν
 τε παραντίκα δεικνύσι καὶ συνονοῖ τοῖς λοιποῖς. οἳ δὴ καὶ κατὰ

bant, quippe a qua si resillire postea Gregorius tentaret, statim, uti per-
 iurii compertus, legitime deiici patriarchatu et canonica depouit posset.
 perstabant nihilominus Ephesinus et Cyzicenus in contraria sententia, con-
 tendentes nulla ratione tam merito haereseos suspectum hominem crimine
 nondum purgato in qualemcumque communionem debere admitti, necessa-
 riumque omnino portendentes causam eius cognosci, ac nihil se praeverti
 passuros iudicio, quo certum iam haberent eum pravae doctrinae mani-
 feste convincendum. egit cum his imperator, et sermone accurato est co-
 matus illos ab hac pertinacia deducere: sed profecit nihil. unde angebatur
 animo, feram in casses mox induendam intempestivis male cautorum ve-
 natorum abigi clamoribus dolens, infinitumque duci tumultuosissimarum
 rixarum funem ferens aegerrime. hac instinctus sollicitudine ad ambos hos
 praesules nocte quadam vocatos copiosissime instantissimeque de toto ne-
 gotio disseruit, ostendens quam conveniret unicam istam oblatam arripere
 conventionis ansam. ac cum nihil ab illis impetraret, excandescens ex-
 probravit durissimam utriusque perversitatem, increpans esse illos compositionis
 inimicos, pacis hostes, cupere iactari aeternis contentionibus ecclesiam,
 novaque cedere tempestates veteribus nondum plane compositis. sic irac-
 unde obiurgatos facessere a conspectu suo iussit, minacissime suis im-
 perans, irent, abderent contumaces, abderentque disunctos invicem in
 separatas custodias, prohibito quorumvis ad eos accessu. ita utrumque
 servarent quoad praeposito ecclesiae patriarcha novo causae ipsorum legiti-
 mo iudicio subicerentur, maxime autem Ephesini, qui iam literas foe-
 dissimae obtreccionis in Gregorium plenas Asianis inscriptas edidisset.
 his in hunc modum a se dimissis imperator, sequaces ipsorum vehementi
 adortus impeta, absentia iam ducum infirmiores facile deterruit, pertra-
 ctosque in sententiam caeteris adiunxit; quibus apud magnum coactis pa-

- τὸ μέγα παλάτιον συναχθέντες, παρόντος μὲν βασιλέως παρούσης δ' ἀπάσης συγκλήτου καὶ κλήρου καὶ μοναχῶν σχεδὸν ἀπάντων καὶ λαϊκούς οὐκ ὀλίγης μέρους, συνόντων καὶ αὐτῶν δὴ τῶν
- P 87 κατὰ Γρηγορίου τὴν ἀρχὴν ὀρμησάντων, σταθεὶς ὁ Φιλαδέλφειας Θεόκλητος πολλῶν τῶν κατὰ Γρηγορίου στομάτων μία 5 γλῶσσα γίνεται, καὶ ἀνακηρύττει παρόντα τὸν πατριάρχην ὀρθόδοξον, ἅπαν δ' ἐκεῖνο σκάνδαλον καὶ πᾶσαν τὴν ἀπ' ἐκείνου ἀποστασίαν τῷ τοῦ Μάρκου γράμματι ἀνειδίθει ὡς ἐκείθεν ἀνε-
- B γηγεμένων τῶν ταραχῶν, οὗ δὲ καὶ παρ' αὐτοῦ τοῦ πατριάρχου ἀποβληθέντος ἐκείνους μηδένα ἔχειν τὸν διαταγμὸν ἐπ' αὐτῷ 10 τοῦ μὴ ὀρθόδοξον ἔχειν διωμολόγει. ταῦτα λέξας τε καὶ πλάτυνας ἐπίτηδες τῶν ἄλλων ἐσιώτων ἐν σιωπῇ καταπαύει τὸν λό-
- C γον. (9) ὁ δὲ γε Γρηγόριος βασιλεῖ συνταξάμενος καὶ τοῖς συνειλεγμένοις, καὶ τὰ εἰκότα δεξιωσάμενος, ἐκείθεν ἀπαίρει, καὶ ἐπὶ σχολῆς τῇ ὑστεραῖα συντάττει τὸν τῆς αὐτοῦ παραίτησεως 15 λίσβελλον, ἔχοντα ἐπὶ λέξεως οὕτως. “ἐμὲ προυβίβασαν εἰς τὸν θρόνον τὸν πατριαρχικὸν καὶ εἰς τὸ τῆς ὑψηλῆς ταύτης ἀρχιερωσύνης ἀξίωμα οὔτε αἱ ἔμαντοῦ σπουδαὶ οὔτε τῶν ἐμῶν φίλων
- P 88 συνάρσεις, ἀλλ' ἀνήγειν ὡς οἶδε μόνος θεός. ἐπεὶ δὲ τοῦτο γέγονε καὶ διετέλεσα ἕτος ἕκτον ἤδη καὶ πρὸς εἰς τότε τὸ λειτούργη- 20 γημα, πάντα ἐποιοῦν καὶ ἔλεγον ὥστε καὶ τοὺς σκανδαλιζομένους καὶ τῆς ἐκκλησίας ἀποδισταμένους εἰς εἰρήνην ἀγαγεῖν καὶ ἐνώσαι

latium, praesente imperatore, praesente universo senatu, clero insuper et monachis fere omnibus laicaeque multitudinis non exigua parte, nec non illis ipsis qui primi contra Gregorium saepe coorti fuerant, una considerantibus, tot prius apertarum in Gregorium buccarum unam se ferens linguam Theoleptus nomine omnium declaravit, quem viderent coram adesse patriarcham, eum plane inculpatum circa fidem et orthodoxum esse, quidquid autem circa eum offensionis extitisset publicae secutaeque ex hac ab illo secessionis, totum esse imputandum commentario Marci, qui procellarum ea occasione concitatarum unica origo, causa primaria fuisset. quem commentarium cum iam palam ipse patriarcha reiciisset, nullam restare de recta eius fide inoffensaque doctrina dubitandi rationem. quare illum omnes pro recte sentiente pleneque orthodoxo se habere profiteri. ea cum dixisset et de industria fusius explicasset, cunctis in silentio perstantibus, finem loquendi fecit. (9) at Gregorius gratis imperatori et universis qui convenerant prolixae actis, cunctis perofficiose vale dicto, inde abiens diem posteram formando per otium promissae cessionis libello impendit, sic ad verbum se habenti. “me in thronum patriarchalem et in hanc excelsum principalem sacerdotii dignitatem non mea ipsis promoverunt studia, nec meorum suffragationes amicorum, sed conscendi ut deus solus novit. postquam autem est hoc factum, atque annum iam sextum et quod excurrit in hoc sum sacro ministerio versatus, omnia eo mea facta dictaque retuli ut scandalum passos et ab ecclesia divulsos ad pa-

αὐτῆ. ἀλλὰ τὸ σπούδασμα τοῦτο εἰς τεῖναντίον ἢ ἐγὼ ἐβουλό-
 μην προέβαινεν, ὥστε καὶ ἐβόων τινὲς ὡς οὐκ ἂν ἡ εὐκταία αὐτῆ
 ἀρήνη γένοιτο, εἰ μὴ ἐγὼ τὸ πατριαρχεῖον καταλειπὼν ἐκ τοῦ
 μέσου γενοίμην. οὐκ ἠνεσχόμην ἐπὶ χώρας μένειν, οὕτως ἔταν- B
 5 τῶς ὄρων τὰ τῆς ἐκκλησίας ἔχοντα, ἀλλ' ἠγάπησα μᾶλλον σπει-
 δομένους τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ ἀλλήλοις τοὺς σκανδαλιζομένους ὄρων
 ἢ ἐμαυτῷ τὴν τοιαύτην κατέχειν ἀρχήν. ἔνθεν τοι καὶ διὰ τὴν
 αὐτῶν τούτων ἐν Θεῷ εἰρήνην καὶ τὴν τῶν ψυχοβλαβῶν σκανδά-
 λων ἀργίαν παραίτησιν ποιῶμαι τοῦ θρόνου τοῦ πατριαρχικοῦ
 10 καὶ τῆς ἀρχῆς τῆς πατριαρχικῆς καὶ τοῦ ἀξιώματος, οὐ μέντοι
 γε καὶ τῆς ἱερωσύνης, ἐπεὶ ταύτην ἔλειψέντός με τοῦ Θεοῦ φυλά-
 ξω ἐμαυτοῦ διὰ βίου παντός, ὅτι καὶ διὰ μόνην τῶν πολλῶν ἐ- C
 ρήνην καὶ πρὸς τὴν ἐκκλησίαν αὐτῶν ἔνωσιν ποιῶμαι τὴν τοιαύ-
 την παραίτησιν, οὐ μὴν ὅτι ἐμαυτῷ σύννοιά τι πράξαντι ἀπιερ-
 15 γον τῆς ἱερωσύνης ἐμὲ. ἔνθεν τοι καὶ ἔξιστι τοῦ λοιποῦ σὺν εὐ-
 δοκίᾳ Θεοῦ ἄλλον ἐκλέξασθαι πατριάρχη καὶ εἰς τὸν θρόνον τὸν
 πατριαρχικὸν καὶ τὴν ἀρχιερωσύνην ταύτην ἀναβιβῆσαι, ὅς ἂν
 καὶ ὑπὸ Θεῷ συμμάχῳ καὶ βοηθῷ, ὅσα καὶ κανονικὸς πατριάρ-
 χης καὶ γνήσιος ἀρχιερέυς, εἰς ἔν τὰ διεστῶτα τῆς ἐκκλησίας μέρη D
 20 συνάγειν καὶ ἐπισυνάπτειν δυνήσεται. καὶ γένοιτο τοῦτο οἰκτιρ-
 μοῖς τοῦ μεγάλου Θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, δυ-
 σωποσμένου ταῖς τῆς πανάγνου δεσποίνης ἡμῶν παρθένου καὶ
 Θεομήτορος καὶ πάντων τῶν ἁγίων πριεσβείαις." ταῦτα γρά-

6. καὶ deorat.

com reducerem ipsique unirem. sed studium hoc meum in contrariam ac
 ego volebam partem acceptum est, ita ut aliqui clamarent nunquam suc-
 cessuram istam optatam pacem, nisi ego patriarchatu relicto e medio ab-
 irem. non sustinui haerere in loco, sic commissam infestis factionibus
 cornetas ecclesiam, sed optabilius id duceus, malui foederatos ecclesiae et
 invicem videre illos qui prius offensi dissidebant, quam perstare in pos-
 sessione gaudereque honore tam illustris principatus. itaque ad assequen-
 dam horum ipsorum in deo pacem et animabus nocentium cessationem
 scandalorum, cessionem facio throni et principatus patriarchalis dignita-
 tisque, non tamen sacerdotii. nam hoc, miserante me deo, servabo mihi
 per quantum superest vitae spatium, quoniam propter solam multorum
 pacem et horum reconciliationem cum ecclesia facio talem cessionem, nec
 mihi sum conscius fecisse quiddam quod me arceat sacerdotio. quo-
 circa de reliquo licet, cum dei beneplacito, alium eligi patriarcham, qui
 thronum in hunc patriarchicum et principatum sacerdotii evehatur; qui
 deo adiuvante, ut rite iuxta canones ordinatus patriarcha et legitimus sa-
 cerdotum princeps, disjunctas ecclesiae partes redigere in unam ac coag-
 mentare poterit, eveniat id utinam miserationibus magni dei et salvato-
 ris nostri Iesu Christi, exorati purissimae dominae nostrae virginis et dei

ψας, οὐ μὴν δὲ καὶ ὑπογράψας οὐδ' ὄντων, δῆλος ἦν συνεστάς
 ἑαυτῷ τὸν θρόνον καὶ εἰς καιρὸν τῆς τιμῆς ἑαυτῷ προμηθεύμε-
 E νος τῷ μῆθ' ὑπογράψαι (ἔδει γὰρ τὸ "ὁ χρηματίσας" γράψαι)
 μῆτε μὴν αἰτίαν θεῖναι τῆς παραιτήσεως ἄλλην ἢ τῶν σχιζομέ-
 νων εἰρήνην, ἧς μὴ προβάσῃς ἄντικρυς, ὡς ἐπίστευεν, αὐτὸν 5
 τὴν ἀρχιερωσύνην ἔχοντα αὐτὸν εἶναι καὶ αὐθις τὸν πατριάρχην
 ἐκ τοῦ ἀκολούθου ξυνέβαιεν· ὁ γὰρ ἐπὶ τῇ ἱερωσύνῃ ἀκατακτα-
 τος, ἐπὶ δὲ μόνῃ προφανεῖ αἰτία τὴν τιμὴν παραιτούμενος, δῆ-
 λον ὡς τῆς αἰτίας μὴ προβάσῃς αὐτὸς ἂν εἶη καὶ πάλιν, θέλων
 μόνον, ὃ τὴν τιμὴν ἀναλαμβάνειν ἄξιος. οἱ μέντοι γε περὶ τὸν 10
 P 89 βασιλέα, καὶ μᾶλλον ὃ τὰ πάντα κυκῶν Θεόκλητος, μόνον ὅτι
 γράμμα παραιτήσεως παρὰ τοῦ Γρηγορίου ἐδέχοντο, χάριν εἶχον
 κείνῳ ὡς ἤδη τὸ πᾶν λαβόντες, καὶ τοὺς ἄλλους ἔπειθον μὴ
 πολυπραγμακεῖν, μὴ ζητεῖν πλέον, μὴ τὴν ὑπογραφὴν ἀπαιτεῖν,
 ἀρκεῖσθαι δὲ καὶ μόνῳ τῷ γράμματι οικειοχέρῳ γε ὄντι, καὶ γ' 15
 B ἀπαλλαχθέντας οὕτως ἐκέλευον ἀγαπᾶν. Γρηγόριος δὲ καὶ τοῖς
 ἐκ μακροῦ δυσμενεῖνοισιν ἑαυτῷ πέμπων συγχώρησιν διηλλάττε-

matris ac omnium sanctorum precibus." his plane verbis conceptum hoc scriptum, idque nulla prorsus subscriptione firmatum, Gregorius ad suam fidem liberandam offerens, manifeste visus est non tam voluisse bona fide abdicare quam asserere sibi thronum et astu quodam praeparare facultatem resumendi postmodum honoris, quando scilicet, mitigatis hominum odiis, et quae tunc flagrabat invidia paululum remissa, opportunam occasionem esset nactus iterum exercenda, numquam vere, ut putabat, amissae potestatis. nisi enim hoc callide ageret, utique illum oportuerat consuetam illam ad scripti calcem apponere formulam "ego, quo de agitur in libello, subscripsi;" praetereaque certam et non ex incerti eventus conditione suspensam commemorare abdicationis causam. nunc non aliud allegans cur cedendum loco putaret, nisi spem conciliandae isto modo dissidentium pacis, relinquebat sibi astute ius ad sedem integrum, si, quod omnino futurum opinabatur, ne post suum quidem discessum certamina factionum quievisserent. quidni enim tunc, qui diserte alioqui professus esset haud se renuntiare sacerdotio quo nulla meruisset culpa privari, legitimum sibi patere ad sedem reditum contenderet, eamque pro libito, neminem iure obstante, resumeret, hypothetica cessione, cuius patrata conditio non sit, possessionem non abdicatae absolute dignitatis prorsus abrumpere non valente, quam ad tempus duntaxat successus expectati suspenderit? verum imperator, et maxime cuncta tunc miscens Theoleptus, quomodo-cumque adepti quam tam anxie cupiverant abdicationem patriarchae, captiosane illa esset an vera parum pensi habentes, qualis erat cumque pro sufficientissima satis acceperere, gratias etiam ei qui dederat agentes. quia et iis quibus fraus suboluerat persuaserunt ne suspicionibus curiose indulgerent, ne plus quaerent, ne subscriptionem postularent, sed satis esse ducerent simplex scriptum, cum id propria patriarchae manu fuisse constaret exaratum. sic omnes qui ad ipsos expositulatum eo nomine venerunt imperator et Philadelphensis acquiescere iustos dimiserunt. Gregorius autem iis qui secum ex longo tempore similitates exercuerant, missa

το· καὶ τοῖς μὲν ἄλλοις καὶ δῶρα προσπέτελλον, ὄσους ἄρα τῶν κληρικῶν ἐκ σκανδάλου τοῦ τότε δυσταμένους ἀφῆρται τὰ σιτηρέσια, (10) τῷ δὲ γε Ἡρακλείας Γερμανῷ καὶ τῷ Πρού- C
σης Νεοφύτῳ, οὓς δὴ καὶ καθεῖλεν ἐπ' αἰτίαις, τὸν μὲν Γερμα-
5 τόν, ὅτι σκανδαλισθεὶς ἐπ' ἐκείνῳ, τοὺς λογισμοὺς τὴν ἀρχὴν
ἐκείνου δεξάμενος καὶ τελέσας εἰς μοναχοὺς καὶ πατρός ἐπ' ἐκείνῳ
τάξεν ἐπέχων, τὰς ἐξαγορείας παρελογίζετο, τοῦ ἑξομολογουμέ- D
του μὴ ὁμολογήσαντος ὡς ἐκοινώνει τοῖς προτέροις οὐχ ὅπως εὐ-
χῶν καὶ ψαλμωδιῶν, ὡς ἔλεγεν, ἀλλὰ καὶ ἁγίου κλάσματος ἄρ-
10 του, μαθὼν παρ' ἄλλων ἐσύτερον, ἀρχιερεὺς πατριάρχην ἐγ-
γράφως ἀφώριξε, Νεόφυτον δὲ ὡς συνυπογράφαντα καὶ ὁμογνω-
μονήσαντά οἱ, — ἐκείνοις τότε ὑπερηφανῶν ὡς ἀμαθίαι, ἐντυ-
μενιζόμενος ὕστερον, πέμπων ἐλάμβανε τὴν συγχώρησιν καὶ ἀν-
τισυνεχώρει. καὶ γε τῷ τοῖς Ἀριστινῆς μονυδριῷ, ἐχόμενά που E
15 κεμένῳ τῆς τοῦ ἁγίου Ἀνδρέου τοῦ ἐν τῇ χρίσει μονῆς (ἐκεῖ γὰρ
πρωτοβεστιαρίσσεια Ῥαούλαινα συνῆγεν, ἐξ ἑαυτῆς περιθάλλουσα
τὰ μεγάλα) φέρων ἑαυτὸν δίδωσι.

11. Βασιλεὺς δὲ τῶν τοιούτων ἀπαλλαγεί, πολλοῦ τοῦ P 90

inimice condonatione reconciliatus est. aliis etiam dona adiecit, his nempe clericis qui, quod offensi nuper exorto scandalo recessissent, male multati fuerant, ablatis quae prius praebere consueverant alimentis. (10) Heraclitae vero Germano et Prusaeo Neophyto, quod exactoraverat, Germanum quidem, quod cum initio sensus suos ac partes fuisset amplexus, etiam evectiōni cooperans admittendo ipsum ad praeviam patriarchali ordinationi monasticam professionem, qua functione obeunda patris erga se necessitudinem induerat, idem tamen postmodum a priori iudicio susceptoque patris officio ingenti offensione reatiliens, cavillatus confessionem a Gregorio monachi habitum accipiente de more factam non fuisse integram, quoniam is, prout postea certis auctoribus comperisse se aiebat, inter caetera peccata confessus haud fuisset se iis qui pollati habebantur piaculis palam antea contractis communicasse, non solum presibus et psalmodiis cum iis communiter celebrandis sed et sacri panis fragmenti participatione ab iis admissa, eum iam patriarcham ipse episcopus scripto edito excommunicaverat. Neophytum autem, quoniam in his Germano consenserat et libello excommunicationis ab eo in patriarcham intortae subscripserat. his, inquam, episcopis duobus, quos quando ista primum contra se attentarant, superbe ut imperitos traduxerat, nunc ultro placatus, allegatis ad eos conciliatoribus pacis veniam a se in illos actorum petens impetravit, vicissimque ipsis libenter accipientibus obtulit remissionem iniuriarum quibus ipsum laesissent. his peractis se abdidit in monasterium Aristinae dictum, contiguum monasterio Sanctae Andreae in Crisi, viciniam in talis delectu loci sequens protovestiariae Raflaenae in eo S. Andreae monasterio degentis, a qua Gregorius benigne fovebatur, large de suo subministrante quae illi opus erant.

11. Imperator his defunctus curis cum animadverteret gliacere in-

- κατὰ τὸν τόμον ὑφέρποντος πλημμελήματος, οὐχ οὕτως ἤξιον
 εἶναι ἀδιόρθωτον, καὶ συνόδους συνεκρότει, καὶ πνεύματι ζῶν-
 τας σοφοῦς συνέλεγε, καὶ κοινῇ σκέψει μονωθέντα τὸν τόμον τοῦ
 βοηθοῦ (ὁ δ' ἦν Γρηγόριος) προσέταττεν ἐξετάζειν. καὶ πρῶτα
 μὲν κατὰ τὸ μέγα παλάτιον συνάμα βασιλεῖ συναχθέντων σεισμοῦς 5
 Β ἐνσκήψας ἐξαίφνης τὸν σύλλογον ἐκείνον καὶ τὴν σκέψιν διέλυεν·
 εἶτα κατὰ τὰ τῶν Βλαχερνῶν ἀνάκτορα καὶ αὐθις συνήγοντο καὶ
 ἐπιμελέστερον διεσκέπτοντο. καὶ οἱ μὲν τὰ οἱ δὲ τὰ ἐπὶ πολλαῖς
 ταῖς ἡμέραις διαφιλονεικοῦντες καὶ λέγοντες, τέλος, ἐπεὶ οὐκ ἦν
 συμφωνεῖν ἐπὶ τῇ τοῦ γράμματος διορθώσει, ὑπεξέειλον τέλειον 10
 τὴν ἐξήγησιν, κρεῖττον ἡγησάμενοι μὴ ὅλως τὸ ῥητὸν ἐξηγεῖσθαι
 ἢ ἐξηγουμένους ἀναρρίπτειν κίνδυνον.
- Α 12. Τούτων δὴ γεγονότων οὕτως, βασιλεὺς καὶ αὐθις
 πολὺς ἦν ἀλγῶν ἐπὶ τῇ διαστάσει τῶν Ἀρσενιατῶν, καὶ ἅπας
 ἐγίγνωτο εἰ οἶόν τε συμβιβάζειν αὐτοὺς καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ ἐνοῦν. 15
 ἔτυχον γὰρ καὶ αὐτοὶ καθ' ἑαυτοὺς στασιασάντες, ὡς δύο μοί-
 ρας γενέσθαι, τοὺς μὲν πλείους ἀμφὶ τὸν Ὑάκινθον, ἐνίοις δὲ
 ἐν τῷ Ταρχανειῶτῃ Ἰωάννῃ σαλεύειν, ἀκριβολογουμένους ὑπὲρ
 Β ἐκείνους τὰ πλείοστα, καὶ ὅτι χθρὲς καὶ πρὸ τρίτης ἐν πυρὶ ἐκά-
 λουν θεοῦ οἱ ἀμφὶ τὸν Ὑάκινθον, πυρρολάτμους ἐκείνους ἀποκα- 20

terim ac late serpere arcanum murmur de flagitio, quod tomi mendose scripti temere probanda editioe vulgo conscitum putaretur, haud quam tolerandum diutius statuit teri manibus inemendatum, ut erat adhuc, volumen istud et impne pro inoffenso securoque circumferri, ergo conventus indicit delectis in eos viris spiritu viventibus et sapientibus. hos iussit simul omnes explorare acri examine tomum per se solum, hoc est destitutum praesenti patrocinio auctoris et defensoris sui Gregorii. horum coetuum primus haberi coeperat apud magnum palatium: verum imperatore iam illic cum universis qui vocati fuerant sedente, terrae motus ingruens concilium trepide dissolvit, negotio abrupto. post haec in regia Blachernarum iterum congregati accuratius de re tota consularunt, aliis hoc, aliis illud censentibus, quoad continuis dierum multarum altercationibus in nullum concordis de istius scripti correctione sententiae desinentibus finem, tandem convenerunt in plane tollenda enarratione loci Damasceni, praestabilius ducentes inexpositum relinqui testimonium illud quam eo exponendo veritatem dogmatis et publicam quietem adducere in periculum.

12. His porro sic transactis imperator rursus multus erat in deploranda ferendaque impatientissime secessione Arseniatarum, et totum se addebat in conatum procurandae, si fieri posset, conciliationis ipsorum et reunionis cum ecclesia. fovebat eius in eo genere speim, quod tunc commodum dissidere illos inter sese ferebatur, in factiones discissos duas, quarum numerosior ducem sequebatur Hyacinthum, pauci alii auctore Ioanne Tarchaniota fluctuantes conflictabantur scrupulis subtilium cavillationularum; unde in morosas allorum sugillationes erumpebant, culpantes eos in plurimis, ac quod Hyacinthiani haud ita pridem deum in igne in-

λοῦντας κἀκαίωνων σχίζεσθαι μέχρι καὶ αὐτῆς προσαλιῶς ἑγνωνό-
 τας. καὶ γὰρ ἐν πυρὶ δοκιμάζειν τὰ παρὰ τῶν γραφῶν διω-
 ρισμένα οὐχ ὄπως ἀμαθῆς ἀλλὰ καὶ ἀσεβῆς ὁ Ἰωάννης οἰόμενος
 ἀπισχίζετο μὲν καὶ τῆς ἐκκλησίας ὡς πρότερον, ἀπισχίζετο δὲ καὶ P 91
 5 αὐτῶν δὴ τῶν περὶ τὸν Ὑάκινθον, ὡς μὴ συναινέσων κἂν ὁ τι
 ποιοῖεν. δεῦθ δὴ καὶ παρὰ βασιλέως, ὡς τὸ εἶκός, παρορώμι-
 νος τῷ τῆς Χηλῆς φρουρῶν ἐξορισθεὶς ἑγκαθίστηντο. τότε τοί-
 νον τῆς ἐκκλησίας κεχηρωμένης, περᾶν ἐθέλων τῶν σχιζομένων
 ὁ βασιλεὺς εἶ που σφᾶς καὶ δυνηθεὶς εἰρηνεύσει, πέμψας κατὰ-
 10 γει τὸν Ἰωάννην, καὶ που πλησίον τῶν κατὰ Βλαχέρνας παλατίων
 ἐν τῷ πάλαι ἀρματοφυλακίῳ ἐν ἑλευθερίᾳ κατέχει, ἐνδοξὸς ἐκεί-
 νῳ καὶ οἷς ἰδίοις εἶχε συνοῦσι συνεῖναι τε καὶ συνομιλεῖν. καὶ B
 δὴ γνοὺς συνάγειν ἀμφοτέρους καὶ ἐρωτᾶν τὰ πρὸς εἰρήνην, πρό-
 τερον ἀκροβολισμοῖς τισὶν ἐπειρᾶτο τοῦ Ἰωάννου. ἐν μιᾷ δὲ καὶ
 15 τὸν Ἀλεξανδρείας Ἀθανάσιον πέμψας, μέγαν παρ' ἐκείνῳ δὴ τῷ
 Ἰωάννῃ δοκοῦντα, ὡς αὐτοῦ πρὸς βασιλέα λέγοντος μανθάνειν
 τὸν βασιλέα καὶ τῷ πατριάρχει τοὺς λόγους πληροφορεῖν, πέμψας
 οὖν διὰ ταῦτ' ἐκείνον διμηνύετο τὰ δοκοῦντα, ἅμα τε προστύσ-

10. κατὰ] τῆς P.

vocassent, pyrsolettraram illos probrose tradentes scommate, ipsorumque
 commercium tam superstitione declinantes, ut communiter irrevocabili de-
 creto stantissim illos ne brevi quidem alioquo dignari. quoniam enim
 novae per ignem explorationi sublicere (quod isti fecerant) ea quae se-
 mel constituta scriptis essent maturo consilio commissa, non imprudens so-
 lum sed etiam impium Ioannes putabat esse, non minus aequa sibi causa
 videbatur ab Hyacinthi nunc parte se abiungere quam qua prius Arse-
 niani pariter omnes ab ecclesia secessissant: pariter quippe nunc quoque
 sibi cavendum ne perseverando in communione cum illis comprobaret quod
 agebant, et ita eius culpam in se susciperet. succensus Ioanni haec no-
 mine imperator, eumque despiciens deportari iussit in insulam castello
 Celes inclusit, nunc autem viduatam abdicatione Gregorii cernens eccle-
 siam, tempus aptum nove reconciliationis dudam abscissorum Arseniatarum
 tentamentum ratus, abduci ad se mandat e carcere Ioannem, et prope
 palatium Blachernarum in veteri armamentario collocat in libera custodia,
 permittens illi cum suis amicis et familiaribus congressum colloquiumque
 quam crebrum et prolixum vellet. habens autem Augustus in animo re-
 ducere in consensum ambas prius factiones Arsenianae sectae, ac tum ab
 his sua opera conciliatis impetrare ut bona fide inire rationem pacis cum
 ecclesia firmandae vellent, ante omnia velitationibus quasi quibusdam ex-
 plorare Ioannis animum tentavit, allegato etiam ad ipsum quadam die
 Alexandrino Athanasio, quod ex quodam Ioannis ad se dicte imperator
 intellexisset magnae hunc ab ipso haberi auctoritatis virum, et a quo fa-
 cilis quam alio quovis persuaderi sibi rem prius non creditam sineret.
 Athanasius ergo missu Augusti profectus ad Ioannem omnia commemora-
 vit quae apta putavit ei adducendo ad redintegrandam cum Hyacinthi

- ων και ἀξιῶν ὁμοιοῦν σφᾶς ἀμφοτέρους, και οὕτως εἰς ἕν κατὰ
C γνώμην συναχθέντας τοὺς σχιζομένους συναχθῆναι και κατὰ τό-
 πον, συνόδου κοινῆς ὑπὸ βασιλεῖ γινομένης, ὁρῶντι και αὐτῶ
 δεξιάν, εἰ τὰ δυνατὰ και ἄλλως συμφέροντα λέγοιεν, βραβευθῆ-
 ναί τε τὴν εἰρήνην ἐντεῦθεν εὐδοκία θεοῦ, εἰ και αὐτοὶ θέλοιν. 5
 εἶναι γὰρ ἐν μέσῳ και θεὸν τῶν ὁμοιοῦντων, και ζητοῦσιν εἰ-
 ρήνην ὄντα τῶν μακρῶν τε και τῶν ἐγγύς και σφίσι ταύτην διδόν-
 ναι, και μᾶλλον ὁπότε τις μὴ τὴν ἰδίαν ἀλλὰ τὴν ἐκείνου δόξαν
D ζητοῖ. ταῦτα και πλείω λέγουσι τοῖς ἀμφὶ τὸν Ἀλεξάνδρειας
 οὐδὲν ἦν ἐκούειν εἰ μὴ στροφὰς αἰνιγμάτων και διωρίας πραγμα- 10
 των και ἄλλ' ἅττα, οἷς ἄρα οἱ τὸ παρὸν ἀποκρονομένοι και
 πρὸς τὸ μέλλον τὰς ἐλπίδας ἀναρτῶντες χρῆσθαι εἰώθασι. τίως
 δὲ και συνόδους ὁ βασιλεὺς συγκροτῶν, τὸ ἐκείνους, μὴ ἔχοντας
 εἰρηνεύειν πρὸς ἀλλήλους, ἐαυτῶ εἰρηνεύειν πειροῦσθαι και ἀμ-
 φοτέρους ἀδύνατον ἐκρινεν. ἀλλὰ και ἀδυνατοῖς, τὸ δὴ λεγόμε- 15
 νον, ἐπεχειρεῖ διὰ τὴν πρὸς τὴν ὁμόνοιαν ζῆσιν, και πολλοὺς καθ'
E ἐκάστην συνέλευσιν ἐξελλίτων λόγους οὐδὲν ἦνυτε τὸ παράπαν.
 τοῦ μὲν Ἰωάννου και λίαν ἀπεγίνωσκε τότε, και μᾶλλον βασιλειῶν

parte gratiam, quo postea concors iam unanimiter secta universa coram plena synodo certum in locum congreganda, depositis adversus ecclesiam similitudibus, dexteris adfuturo illic imperatori in pacem longe ipsi desideratissimam darent, spe certa ingentis inexcitata ab illo gratiae, si votis sensibusque ad communem utilitatem accommodatis pacem denique universalem, deo volente, Augusto auctore conficerent. esse quippe in medio duorum consentientium invicem et petentium deum; qui se idem dicat esse (prout et vere sit) pacem eorum qui longe et eorum qui prope sint, paratum hanc illis dare, maxime quando quis non propriam sed illius gloriam quaesierit. haec et his similia plura ubi disseruisset Alexandrinus, nihil pro responso aliud audivit quam contortas obliquitates ancipitium dictorum, dilationes petitaе rei, quas obtendi negationi praecisae astute dissimulatae satis appareret, effugia denique istiusmodi, quibus vitata in praesens exosa necessitate concludendi salutare quidpiam spes in incertum infinite inanes extenderentur; quo genere ludificandi, quando urgetur a potentibus, pertinaces infirmi solent uti. imperator etiam, cum excidisse se vidisset primo conatu procurandae pacificationis privatae Arseniatarum, quam sibi gradum futuram ad universalem cum ecclesia speraverat, satis videbat quam desperandum esset adduci eos posse ad consentiendum secum, quibus persuadere nequivisset ut inter sese convenirent, tamen prae flagranti quo aestuabat desiderio pacis, ne ab impossibilibus quidem, quod dici solet, aggrediendis temperandum existimans, synodis frequentibus collectis, coram accritos Arsenianos efficacissimis alloquiis, et nullum non ad id utile varie argumentum versantibus, invitare ad concordiam diu quotidie non destitit. sed cum nihil omnino proficeret, pertaesus denique irae in nodum negotii Ioannem habenas laxavit, maxime postquam ad pervicaciam adiunxisse imperii affectationem deprehensus et convictus idem est, productis in medium, quodam ex solitis conventu,

πατριάρχης, ὥστε καὶ μὴ τῶν συνελύσεων ἐς μέσον ἐμφα-
 νοθῆναι χειρίδας ἐμμαργάρους κοκκίνας καὶ ἄλλ' ἄττα ὡς δῆ-
 θεν σημεῖα βασιλικά, ἃ δὴ παρὰ τινι τῶν αὐτοῦ εὔρεθέντα τὴν
 ἐναφορὰν τῆς κατηγορίας πιστὴν ἐκ' ἐκείνῳ παρείχε, καὶ διὰ
 ταῦτα φυλακῇ καὶ πάλιν δοθέντος κατὰ τινι χειρίστην ὑποψίαν
 μηδὲν ἐκείνῳ προσήκουσαν. τοῖς δὲ περὶ τὸν Ὑάκινθον κηδεμο- P 92
 πικῶς ὡς δῆθεν προσήγετο, ὥστε καὶ ἐφείναι οἱ, ἴππον πα-
 ρασχῶν τῶν καλλίστων, συχνὰς προσόδους πρὸς βασιλέα ποιῆ-
 σθαι καὶ ὑπὲρ τῶν δομένων ἀναφέρειν τε τὰ εἰκότα καὶ λύσεις
 10 πολλῶν ἐργάζεσθαι, ἐπειτοὶ γὰρ καὶ αὐτὸς βασιλέα ὑπέσαιεν,
 ἑαυτὸν μὲν λέγων εἰρήνης φίλον εἶναι καὶ ἔτοιμον εἰρηνεύειν, χρῆ-
 ναι δὲ καὶ τοὺς ἄλλους ἐπέρχεσθαι, ἐφ' ᾧπερ καὶ ἐντελέστερον
 εἰρηνεύοιεν. Ἰωάννην δὲ καὶ δυσθανατῶν, καὶ γ' ὑποκείσθαι B
 καὶ παρὰ τῶν ἰδίων καταγνώσει, οὗς καὶ αὐτοὺς θεραπεύειν
 15 δεῖν, καὶ οὕτω τὸ τοῦ κολοιοῦ παθεῖν ἐκείνον, τῶν ἄλλοτριῶν
 ἐψαλωμένον πτερῶν. εἶναι δὲ καιροῦ ταῦτα καὶ ἐπιστήμης ἀπαι-
 τοσύης μακροθυμίαν, τὰς ἐκείνων ἀτασθαλίας καλύψουσαν ὡς

manicis coccineis margaritarum intextu ornatis et quibusdam id genus in-
 signibus characterem fastigii principalis habentibus, quae penes quendam
 ex eius domesticis reperta fundamentum suspicionis in eum pessimae eo
 iustius dederunt, quo caetera eius contumacia proniorum de illo faciebat
 pravae in omni genere voluntatis fidem. hoc igitur e medio amoto, et ob
 causam iam invidiosissimam, quamquam si per se sola spectaretur, nec
 verisimilem nec quidquam ad illum pertinentem, iterum in carcerem con-
 iecto, delinire, si posset, Hyacinthum imperator instituit, admissione ipsum
 crebra et perbenevola honorans, attributo ipsi etiam, quo ad se ventitare
 facilius posset, equo ex pulcherrimis; libenter quoque audiens quae pro-
 poneret aut posceret, multorumque pro quibus rogaret causas ad eius vo-
 tum expediens et solvens vincula. nec suas in hac scena desiderari pa-
 tiebatur Hyacinthus partes. respondebat enim gratiae Augusti, prout
 oportebat eius aeternae augendaeque cupidum, venerabundo semper vultu,
 verbis obsequiosis, arte assentationis vafra fucum obducens facile cre-
 denti quod valde optaret principi. memorabat videlicet se quidem ami-
 cum pacis esse et paratum ad reconciliationem statim amplectendam, mo-
 ram autem unam sibi esse necessariam declarandi sui in concordiam as-
 sensus curam adducendi eodem caeteros, quorum multi arte ac patientia
 sensim pellicendi erant, ut abhorrentem a foedere ac consensione genium
 vincerent. his, quo certius deinde constantiusque pactis conventis sta-
 rent, indulgendum esse spatium, celando interim quod iam nunc fixum in
 animo haberet. de Ioanne aiebat male illum mori cupere, hominem ir-
 revocabilis in ruendo caecitatis, ne suis quidem probatum, quos pertaesos
 morum eius et ferendo defessos operae pretium foret ab eo abducere,
 brevis sic passuro ignominiam graculi, plumis, quas commodato acceperat,
 ereptis in foeda deprehensi et irrisi nuditate. mora industriae ad id
 opus esse, sed longanimitate inprimis et invicto robore patientiae, quae
 multas interim eorum ineptias devoret, flagitia etiam occultet dissimulando
 praeteriens, non parvo longae tolerantiae pretio, si tandem eo perducam-

κατὰ καιρὸν ἐνδωσόντων. ταῦθ' Ὑάκινθος λέγων περιβουκό-
 λει τὰς ἐλπίδας τῷ βασιλεῖ, ὥστε καὶ τὴν τοῦ Μωσελεῖ μονήν
 C ἐκείνοις ἀνεῖναι, καὶ θαρρεῖν τὴν ἐκείνων ὁμόνοιαν οὐκ εἰς μα-
 κρὰν γενήσεσθαι. ἀλλ' ἦν ταῦτα πάντ' ὄνειρος ἐντυπούμενος
 τὰ ἀνύπαρκτα. ἀμέλει τοι κἀκείνους μὲν, ἐπεὶ πολλάκις προσμί- 5
 ξας καὶ τιμαῖς μεγίσταις δεξιωσάμενος, ὥστε καὶ τοῖς τυφλοῖς
 ὑπέξανιστασθαι προσιοῦσι καὶ μακαρίζειν τὰ πάθη καὶ παρακα-
 λεῖν μὴ καλὰ καλύπτειν κακοῖς, τὸν ὑπὲρ Θεοῦ καὶ τῶν θείων
 D ζῆλον ταῖς τῆς αὐτοῦ ἐκκλησίας ἀποστασίαις, τέλος ἀφίησι,
 σκέπτεται δὲ μετὰ κοινοῦ συνεδρίου καὶ ἱεροῦ ὁποῖος ἂν καὶ κλη- 10
 θεῖη εἰς προστασίαν τῆς ἐκκλησίας μετὰ Γρηγόριον. ἐκείνοι μὲν
 γὰρ καὶ ἀκίητα διώκουσιν ἐώκισαν ἄντικρυς, ἀθετεῖν μὲν
 ἀξιοῦντες τὸν Ἰωσήφ, ἀθετεῖν δὲ καὶ δόγμα τῆς ἐκκλησίας τὸ
 διὰ τοῦ υἱοῦ ἐκ πατρὸς ἐκπορεύεσθαι, ἀρχιερεῖς δὲ φιλοκρινεῖν,
 καὶ ἱερωσύνην τὴν μὲν προσέειπαι τὴν δ' ἀποπέμπειν, καὶ τινα 15
 τοιαῦτα πολὺ τὸ δυσχερὲς καὶ εἰς ἀκοήν ἔχοντα μόνην μᾶ τιπὲ

tur, ut inflecti se sinant ad schismaticam pertinaciam in tempore remit-
 tendam. talia disserebat Hyacinthus, spe sic inani lactans credulam Au-
 gusti mentem, favoremque ipsius magis sibi magisque ac suis asserens.
 pignus eius haud contemnendum fuit quod monasterium a Mosele nomen
 habens eis indulsit; praeque se iam tum tulit certo confidere universae
 Arsenianae sectae plenam cum ecclesia concordiam post non multum exti-
 turam. sed haec nihil demum aliud erant quam merum somnium, formas
 temere nectens insociabiles in unum, nonnisi fabulose conflabile coitione
 naturarum sese invicem excludentium spectrum. et sensit tandem Augu-
 stus se operam perdere. itaque post saepius admissos auditosque et ho-
 noris favorisque indicibus exquisitissimis frustra cultos primores Arseniano-
 rum, adeo quidem ut iis inter ipsos qui excaecatione puniti olim fuerant,
 venientibus ad se assurgeret, et beatos illos cicatricibus istis virtutis ac
 constantiae ipsorum indicibus praedicaret, adhortans subinde ipsos ne ve-
 tera decora recentibus maculis obtegerent, hoc est ne quem ingentem et
 valde laudabilem tunc monstrassent, cum illa sunt passi, pro deo et re-
 bus divinis zelum, ad extremum corrumpere defectioibus ab ecclesia
 ipsius, hoc est quam ipse in integrum restituisset, denique nihil se pro-
 ficere videns omnes dimisit, de caetero consultans, cum in concilio proce-
 rum ac senatorum tum etiam in antistitem et ecclesiasticorum coetu,
 quisnam vocandus videretur ad regimen ecclesiae post Gregorium. at in-
 terim Arseniani nequidquam se vexabant, instar prosequentium ardentem
 quorum assequedorum nec spes nec facultas ulla sit. instabant videlicet
 apud synodum ut declararetur Iosephum nec verum nec legitimum fuisse
 patriarcham. postulabant praeterea damnari dogma ecclesiae quo S. Spi-
 ritus ex patre per filium procedere affirmatur: deinde contendebant cre-
 bra et severa instituenda de sacerdotum ordinationibus iudicia, quibus
 haec quidem admitteretur, illa reiiceretur, difficilli et perodioso discrimine.
 denique alia quaedam flagitabant perplexitatem inextricabilem summamque
 difficultatem primo ipso auditu praeferebant. sed omnes omnium istarum
 petitionum absurditates in unum quasi fascem congestissae viae sunt, cum

σμφοροῦντες ἀξιῶσαι καὶ λέγοντες ὡς εὐαγγελικῶς τε καὶ κατον- **E**
 κῶς τὰ κατὰ τὴν ἐκκλησίαν διάθωνται, εἴγ' ἐπ' ἐκείνους τὰ
 πράγματα γένοιτο βασιλῆως νέουσαντος. οὗτοι δὲ μεγάλ' ἄττα
 τῶν κακῶν ὑπεκδόμενοι πρὸς τῷ ἀτόπῳ τῶν ὑπονοουμένων κα-
 5 τωρρώδουν μὴ πως ἐπὶ νεαρᾷ καταστάσει τῆς ἐκκλησίας κωφὸν
 πῶμα πραγμάτων ἀναταράξωσαν. ἔνθεν τοὶ κάκεινων ἀφειμένοι
 κοινῇ περὶ τοῦ πατριάρχου κατεσκέπτοντο. (13) καὶ δὴ ψη- **P 98**
 φίζονται τρεῖς γε κατὰ τὸ σύνθηδες, πρῶτον μὲν τὸν Γεννάδιον,
 ὃς δὴ καὶ ἐπὶ τῇ πρώτῃ Ἰουστινιανοῦ ψηφισθεὶς καὶ τὴν ψῆφον
 10 δεξάμενος, ἐπιδημήσας καὶ ἐγχρονίσας ἔπειτα παρηγεῖτο, δεύτε-
 ρον τὸν Ἰάκωβον, ἄνδρα τοὺς τρόπους ἀπλοῦκόν καὶ εὐλαβείας
 κλήρη, τὴν τῶν κατὰ τὸν Ἄθω προστασίαν πεπιστευμένον, καὶ **B**
 τρίτον τὸν Ἀθανάσιον, ὃν δὴ καὶ κατὰ τὰ ὄρη τοῦ Γάνου ἐν-
 διατρέβοντα, ἐκ τῶν χωρῶν τῶν κατὰ τὴν Ἀδριανούπολιν τὴν
 15 γένεσιν ἔχοντα, τοῦ Ἥονοπόλιτου βασιλεῖ σουστήσαντος ἀνὰ τὴν
 Κωνσταντίνου τότε διάγοντα βασιλεὺς ἐν τοῖς πρώτοις τῶν γνω-
 ρίμων ἕταττε. διαμνησθέντος δὲ τοῦ πρώτου καὶ τὰ πολλὰ κατα- **P 94**
 ταγκασθέντος, ἐπεὶ οὐκ ἐλείθετο, περὶ ἀμποῖν τῶν λοιπῶν
 προσώπων ἢ κρίσις τῷ βασιλεῖ ἐνεδοίκαζε, καὶ τὰ ζυγὰ τῆς ἀμε-
 20 σκείας ὑπὲρ τὸν δεύτερον πρὸς τὸν τρίτον ἔκλιναν. ἀντεῦθεν
 προσκληθεὶς Ἀθανάσιος οὐκ εὐθὺς καὶ αὐτὸς ἐνεδίδου, ἀλλὰ τὰ

quadam die in concilio dixerunt se evangelice ac canonice res ecclesiae
 compositoras, si tota earum administratio, annuente imperatore, ipsis per-
 mitteretur, cohortescentibus ad sonum ipsum huiusmodi verborum cunctis,
 dum horum admonitu subiliciunt animis tetram speciem malorum quibus
 religio exponeretur talibus moderatoribus commissa, a quorum impruden-
 tium aequae ac vehementium inconsultis ausibus iure metueretur ne super
 recentem ecclesiae statum procellam immitterent eo periculosiorem, quo
 sine praevio ingruens fremitu exitium minis praeverteret, nave surdis un-
 dis obruenda prius quam sonitu intumescens maris excitati nautae ar-
 tem expedire ac conatum possent ad vim fragendam fluctus infesti. igitur
 his, ut dictum est, synodus dimissis communiter de patriarchae elec-
 tione consultabat. (13) ante omnia, ut mos est, tres suffragiis com-
 munitibus elegerunt, quorum unus praelatus caeteris patriarcha fieret,
 primus trium fuit Gennadius, qui olim electus in episcopum primae Iustin-
 ianae, et electione admissa, deinde longo tempore peregrinatus, denique
 recusaverat aut abdicaverat. altar Iacobus, vir simplicium morum et ple-
 nus religionis, cui monachorum montis Atho praefectura credita fuerat.
 tertius Athanasius, quem in monte Gano commorantem, oriundum e regio-
 nibus Adrianopoli circumscitis, ab Bonopolita imperatori Constantinopoli
 tunc degenti commendatum hic in primis atque intimis familiarium habuit.
 primus autem admonitus de sui electione, et multam ut promoveri se pa-
 teretur oratus, cum persuaderi non potuisset, reliquum inter duos alios
 iudicium in arbitrio imperatoris versabatur, cuius voluntas secundo prae-
 terito magis in tertium inclinavit. vocatus igitur Athanasius neque ipse

καθ' αὐτὸν πρὸς τοιοῦτον ἕψος ὑπεκορρίζετο. τῶς δὲ βία τῆ
δοκεῖν βασιλέως καὶ τῆς συνόδου κατανεύει καὶ τὴν πρόσκλησιν
δέχεται. ἦσαν δ' εὐθὺς τὰ προοίμια ἄλλ' ἄττα παρὰ τὰ φθά-
B σαντα· πιζῆ γὰρ ἠβούλετο διέρχεσθαι τὰς ὁδοὺς ἔνδυμά τε τρα-
χὺ φέρειν καὶ βλαύτας εἰκαλῶς ἠτύουρημένας ὑποδεδέσθαι καὶ ἐν 5
παντοίᾳ λιτότητι διαζῆν. πλὴν οὐ διὰ ταῦτ' ἐζητεῖτο. οὐ γὰρ
ἐνδυμάτων καὶ βλαυτῶν ἦν καὶ ἀντουργίας τὸ ὡς δεῖ ποιμαίνειν,
ἀλλὰ ψυχῆς εὐέχουσης πρὸς τοῦτο, ἀγάπην χωρούσης Χριστοῦ,
δι' ἧς τὸ κατὰ Χριστὸν ποιμαίνειν ἐγγίνεται. εἰ φιλεῖς με γάρ,
Πέτρε, φησί, ποιμαίνε τὰ πρόβατά μου. οὐκ ἄλλο δὴ πάντως 10
ἢ εἰς Χριστὸν ἀγάπη ἢ τὸ αὐτὴν δὴ τὴν Χριστοῦ ἀγάπην ἔχειν
C ἐν τῇ ψυχῇ. ἀγάπη δὲ Χριστοῦ τὸ δοῦναι τὴν ψυχὴν καὶ ἀπο-
θανεῖν ὑπὲρ ἡμῶν καὶ ἔτι μενόντων ἁμαρτωλῶν. τοῦτο δ' ἀ-
φθις τὴν πρὸς τοὺς ἁμαρτιάνοντας συμπάθειαν παριστᾷ. τίς γὰρ
ποτε τὸ οἰκτεῖον μέλος νοσοῦν θεραπεύων οὐκ ἠπίως ἀφείται καὶ 15
ίλαρως ἐκείνῳ προσφέρεται, κἂν ζῆη σκώληκας; τίς δὲ καὶ θριαμ-
βεύσει τὸ ἐλάττωμα ἑαυτοῦ, εἰ μὴ καὶ μῦλλον κατανοουμένου
ὑπεραπολογοῖτο; τὸ γὰρ οἰκτεῖον πιζεῖ πᾶν, κατὰ Πίνδαρον. καὶ
D Χριστὸς μὲν, ὅτι καὶ μόνον ἔσμεν Χριστοῦ καὶ τὸ αὐτὸ φέρομεν

12. τὸ] τοῦ P.

confestim acquievit, aliquandiu persistens in detrectando tanti fastigii ascensu. tamen ad extremum vim, ut videri voluit, quasi quandam sibi ab imperatore ac synodo illatam non sustinens, auctoritate tanta pertractus ad assensum annuit vocationemque admisit. mox prooemia coepere cerni speciei ac cultus patriarchae designati, satis a praecedentium consuetudine diversa. pedes enim iter facere instituit, vestemque ferre asperam, et calcari crepidis rudi ac subitaria ipsius opera consutis, denique in omni vitae parte infimam tenuitatem et vilitatem affectare. caeterum non ob haec quaesitus fuerat. non enim in vestitu ac crepidis manu propria deproperandis sacri pastoris recte fungi officio situm est, sed ad hoc animus requiritur idoneis ei curationi sensibus et affectibus instructus, Christi praesertim instinctus caritate, quae praecipue modum ac vim inspirat gregis ecclesiae iuxta Christi spiritum pascendi. nam si amas me, Petre, inquit, pascere oves meas. non aliud nimirum eiusmodi officium plene absolvit quam amor Christi, aut ipsam Christi caritatem in anima habere. Christi autem caritas ea est qua ille dedit propriam animam et mortem subiit pro nobis, cum peccatores adhuc essemus. quod rursus compassionem in peccantes insinuat. quis enim proprium membrum curans non id placide contrectat, non blande ac benevole illud fovet, etsi vermibus scateat? quis maligne traducat et publico insultans ludibrio propinaverit sui membri, hoc est suum ipsius vitium, quod potius, si quo forte casu in alienam notitiam emanaverit, excusare sollicito debeat? nam propriae quemque rei cura et sensus angit, iuxta dictum Pindari. ac Christus quidem, eo solum quod Christiani sumus et ferimus sanctum ipsius nomen, membra nos et partem sui

ἄγιον ὄνομα, μέλη ἐκ μέρους λογίζεται σαφρὸς τοῖς πλημμελή-
 μασιν ὄντας· ἡμεῖς δὲ ὑπερηφανήσομεν καὶ καταγνωσόμεθα τῶν
 ἀνθρώπων, δίκαιοι ὄντες ἁμαρτωλῶν καὶ ἀνέγκλητοι ἰχόντων
 ἐγκλήματα, καὶ τὸν μὲν κολάσωμεν, τῷ δ' ἐπιπλήξωμεν, τὸν
 5δ' ὑποπεύσωμεν, καὶ μὴ ὄντα τῶν κακῶν πολλάκις ὡς ὄντα κα-
 τακροῦμεν; καὶ κατορθοῦντας μὲν οὐκ ἀξίως ἐπαινεσώμεθα,
 ἀποβλέποντες πρὸς τὸ ἡμέτερον ὑψηλόν, σφαλέντας δὲ ὡς μικροῦ
 μετέλωμεν ἀναμάρτητοι; Χριστὸς δὲ παραχωρεῖ, καὶ ὁ τῶν **E**
 μαθητῶν πρῶτος πίπτει, καὶ ὁ μετὰ ταῦτα τῆς οἰκουμένης φω-
 ῶστηρ διώκτης πρότερον γίνεται καὶ κολαστὴς εὐσεβῶν, καὶ ἀλιεῖς
 μὲν καὶ τελῶναι εἰς μαθητεῖαν παραλαμβάνονται πρὸ τοῦ φανῆ-
 ναι πᾶμπαν κακοί, ἐπὶ Παύλῳ δὲ χάρις παραχωρεῖ καὶ ὑποστella-
 λεται, ὡς ἂν μετὰ τὸ φανῆναι κακὸς καὶ διώκτης καὶ τιμωρὸς
 τῶν Χριστοῦ μαθητῶν ἀπαραίτητος τότε' ἐκείνῳ λάμπη τὸ φῶς, **P 95**
 15 καὶ γὰρ ματαίως διώκων ὃν ὡς θεὸν ὕστερον προσκυνεῖ. τί θαί;
 ἀλλὰ τοῖς μαθηταῖς ἐκεῖνος ἀποσιμνύεται καὶ τὴν εὐεργεσίαν
 κρύπτει τῆς χάριτος; οὐδαμῶς, ἀλλὰ κηρύττει καὶ μεγαλύνει
 τὸν ἔλεον. ταῦτα Χριστός, ταῦθ' οἱ Χριστοῦ, ἐκεῖνος μὲν ἵνα
 τομοθετήσῃ τὸ σωμαθές, οὗτοι δὲ ἵνα τὴν εὐεργεσίαν ἐφ' ἐυ-

reputat, putridos licet sceleribus: nos autem superbia turgobimus, et ar-
 rogantis supercillii saeva censura immisericorditer damnabimus homines,
 impii, ut nobis videamur, peccatores, ut accusati accusatos? et alium qui-
 dem poenis subiciemus acerbis, alium probris prosciendemus, alium temere
 suspectabimus, et cum re ipsa minime sit malus, tamquam malum praeci-
 piti iudicio infamabimus? et eos quidem qui recte fecerint, non prout
 digni fuerint laudabimus, velint indignum nostrae fastigio celsitudinis du-
 centes ad cognoscenda aestimandaque aliena merita descendere: si quid
 autem illi offenderint, sic rigide acerbique puniemus, plane tamquam la-
 bis nos expertes omnis ac ne capaces quidem peccati essemus? atqui
 Christo permittente primus eius discipulorum cadit. et qui postea fuit
 illuminator orbis universi, persecutor prius et vexator piorum extitit.
 cumque alii apostoli partim ex humili piscatoriae artis exercitatione,
 partim e sordida professione quaestuosae publicanorum functionis in di-
 scipulos assumpti fuerint, priusquam omnino mali apparerent, uno in Paulo
 quasi se initio contrahens locumque concedens malitiae gratia, non prius
 illum ea luce circumdedit quae mundum late totum illustraret, quam idem
 fuisset deprehensus homo plane malus, persecutor et ultor inexorabilis
 discipulorum Christi. tunc inquam illum circumfulsit illa de coelo lux,
 cuius ad radios agnovit frustra se oppugnare quem mox adoraturus ut
 deum esset. quid autem postea? num Paulus ita conversus primi sui er-
 rores indicia obruens et conscientiam diassimulans suis se discipulis quasi
 semper innoxium venditabat, ingratis celans beneficium curatricis sui gra-
 tiae? minime, sed praedicat potius et magnificat misericordiam. haec
 Christus, haec a Christo electi, Christus, ut legem sanciret misericordis
 caritatis, apostoli, ut divinae beneficentiae indulgentia primis ipsis sceler-

- τοῖς πρώτοις δειξωσιν. ἀλλ' οὐ φασιν οἱ περὶ ἐκεῖνον, ἀλλὰ κολαστέοι οἱ ἁμαρτάνοντες, ἀλλὰ καταγνωστέοι οἱ σφίσι συμπα-
- B** θοῦντες. τότε δέ γε καὶ προσδεχέσθωσαν, ὅτε καὶ τοῖς ἀξίοις προστιμοῦντο, καὶ ὡς ἐκείνοις δοκοῖη, πικρῶς καὶ ἀναληγῆτως τιμωρουμένοις. τὸ δ' ἐμὸν εἶπω πάθος, καὶ εἰ μὲν ἐπαινετόν, εἰ δ' οὖν, ἔχον φερέτω τὴν μέμψιν. πᾶσι μὲν πιστοῖς τὴν θείαν φιλανθρωπίαν ἐξαπλουμένην κατανοῶ, καὶ οὐδενὶ τῆς σωτηρίας ἀπογιγνώσκω γνησίως μετανοήσαντι, μόνω δ' ἐμαντιῶ τὴν τοῦ
- C** ἑλέους χάριν συστέλλω καὶ τρέμω τὴν θείαν κρίσιν ὡς ἐπενεχθῆσομένην δικαίως, κῦν ὃ τι ποιούην. πλήν ἐξ ἑλέους καὶ πάλιν **10** θαρρῶ, καὶ τὸ Χριστοῦ ὄντι παρ' αὐτοῦ καὶ κολάζεσθαι φιλανθρωπίας ἡγήμαι πέλαιος. τοῦτο πολλάκις κατ' ἐμαντόν ηὔδαμην, οὐδενὶ τῆς σωτηρίας ἀπογιγνώσκων, κῦν τὰ φαυλότατα δια-
- D** πράξεται· μόνον ἢ πρὸς τὸ καλὸν ὕδηλα ἔστω καὶ ἢ ἐπὶ τοῖς αἰσχροῖς μετόνοια. ἀλλὰ ταῦτα μὲν εἶπον, ὅτι τὸ σκληρόν τῶν **15** περὶ ἐκεῖνον ἦθος καὶ ἀτενές πολλαῖς τὴν τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίαν ταραχαῖς περιέβαλλεν ὕστερον. ἀλλ' οὕπω ταῦτα.

6. ἔχον P.

rum venia specimen ostentarent, quo spes excitaretur criminosis remissionis assequendae. longe aliter Athanasius hic, et quos sibi secum similes habuit, sapiebant. quorum haec erat horribilis oratio "districte plectuntur quicumque peccant. his indulgere quidpiam si qui forte miserantes voluerint, statim immisericorditer damnantur. utriusque tunc tantum ad pacem admittuntur, quando explevisse piaculorum praescriptorum numerum et exhaustisae usque ad faeces amarum calicem istis ipsis iam plene suffragatis videbuntur immanibus arbitris, qui eos poenis subiecerint acerbissimis." his ego ut plane contrarie sim affectus, profitebor hic equidem (laudabiliter an secus, cuiusvis esto iudicium), eiusmodi vitii, si vitium est, qualemcumque invidiam, eadem qua fateri non dubitavi, subire audacia paratus. cunctis in Christum credentibus divinam patere benignitatem confido. nullius, quem vero scelerum poeniteat, salutem despero. mihi metuo vni ne misericordiae gratia excludar. ne omnibus apertus mihi soli coartetur pacis aditus, horreo, contrahens animum ad divini iudicii terribilem aleam, ne in irrevocabilem mei damnationem iuste, quidquid egero, inferendam funeste desinat. huic tamen aestui consternatae metu mentis aliquam a spe divinae misericordiae consolatiunculam instillonam quod esse rem Christi me scio, ab eodem ipso puniri me ad veniae pertinere viciniam autumo; et omen indidem traho appropinquantis gratiae, unde poenae praesens acerbitas ingruit. talia mihi ego ipsi, cui minus favere iudicando quam aliis soleo, cum tamen votis in spem audacibus augurer, multo scilicet magis bene opinabor de statu ac conditione caeterorum; nec putabo de quoquam desperandum quantorumlibet atrocissimorum comperto facinorum, quin ei ad salutem pateat reditus, modo ei nec ducis ad rectum iter fidelis pia desit opera, nec intimus flagitiose perpetratorum ab eiusdem serio poenitentis animo dolor absit. tantum esto hactenus dissertum a praelibante iam hinc memoriam secutarum postea ex fero acerboque Athanasii rigore turbationum, quae dei ecclesiam concusserunt. sed nondum ista.

14. Ἀλλὰ πρῶτον μὲν ἀκουσθὲν ὡς ἐς πατριάρχην ἐκεί- P 96
 νος ἐψήφιστο, πολλοὶ τινες ἔξανδύντες τῶν καθ' αὐτοὺς φω-
 λῶν οἱ μὲν πόλλ' ἄττα τῶν ἀχαρίτων ἐκείνῳ προσμαρτύρουν,
 καὶ τὸ πλεον εἰς αὐτονομίαν καὶ ἀσπλαγχνίαν, ὅτι καὶ ἐξ ἐπιτα-
 5 ἤης ὄντω ποιτὴν ἐπιθειή τῶν ὀμμάτων τὴν στέρησιν δόξαντι ἀδίκῳ
 περὶ τῶν τῶν λαχάνων κῆπον τοῖς μοναχοῖς, οἱ δὲ καὶ ὡς θανατω- B
 ργὸν ἁμολόγουν, ὅτι τε ἐν μιᾷ λύχνα συνάξας, λύκον εὐ-
 ρὼν ἐπιτίθεισι ταῦτα, ἐφ' ᾧ οἱ τοῦ κήπου συναίροιο, ἐπιτάξας
 ἀπάγειν εἰς τὴν μονὴν (ἦν δὲ ὁ λύκος ἄνθρωπος, εἰ καὶ παρελο-
 10 γῶντο λέγοντες, ὡς ὕστερον ἔγνωστο), καὶ ὡς πεμφθέντος
 ἐκείνῳ παρὰ τινος ἀπὸ μελισσείου κηρίου αὐτὸς τε θάγοι καὶ γλυ-
 κανθείη τὸν φάρμακα, εἴδειτο δὲ τὸν γλυκασμὸν καὶ τῷ πέμψαν-
 τι, καὶ ὡς αὐτὸς ἐντεῦθεν ὁ πέμψας ἐξ ἐκείνου καὶ ἐς ἡμέρας C
 ἀνὰ στόμα τὴν γλυκύτητα περιφέροιο, τῆς εὐχῆς ἐκείνῳ τόπον
 15 ἀποπληρωσάσης κατὰ στόμα τοῦ μέλιτος. ταῦτ' ἐκείνοι μὲν
 ἔλεγον, τὸ δὲ γε τοῦ ἀνδρὸς ξένον καὶ ἄηθες καὶ ἀμφοτέροις ἀνὰ
 μέρος πολλοῖς πιστεύειν εἶδιδον. ὅτι δὲ καὶ ἀσκητῆς ἐκ τῶν εὐ-
 κύτων ὑποτοπάζοιο καὶ ἀκριβῆς περὶ τὰς ἐντολάς νομίζοιο,
 μάρτυρες ἦσαν οἱ ἐκείνῳ φοιτῶντες, νήλιποι τινες καὶ ὠχρίαι

16. ἀμφοτέρως?

14. Quod huic convenit tempori, illud est. ut primum audita Athanasii designatio in patriarchatum est, multi prodeuntes e suis veluti quique cavis ac latebris, varia de illo proferre in vulgus et sibi, ut aiebant, comperita dicere pro testimonio coepere, multa illi parum faventia, quae ad duo ferme capita referebantur, nimirum pertinaciam propriorum sensuum legibus parum exemplivse deferentem, et immisericordem feritatem. huius in speciem memorabant iussum ab eo excaecari asinum, quod nescio quid damni monachorum horto comedendis oleribus intulisset, plura contra per eius studiosos ambitiose iactabantur de virtute ipsius et apud deum gratia, miraculorum etiam testimonio probata. quo in genere narrabant quaedam ipsum die fasce olerum ex horto lectorum facto, cum in monasterium ferendum lupo imposuisse, qui obedienter sancti videlicet hominis imperata fecerit. sed fucus haec erant et lusus in nomine, prout est postea comperitum: ministro enim exportandis domum oleribus usus erat homine, cui nec primo nec soli Lycus sive lupus nomen obtigerat. addebant, cum ei quidam e propriis alveariis favos dono recentes transmississet, Athanasium melle degustato imprecatur benefici auctori ut ista ipsi suavitate fauces imbuerentur; cuius voti vim statim et diu inde ille senserit, mellei saporis continuam in ore per dies aliquot dulcedinem scilicet expertus. haec illi quidem ferebant. caeterum inusitatum et novum in hoc viro vitae ac cultus genus varie reputantes trahebat multos in diversam credulitatem contrarie ascertarum de illo rerum, prout quosque favor aut odium moverat, utrisque tamen fore consentientibus in sibi persuadendo esse illum ascetam disciplinae austeras ac rigidum observatorem mandatorum. quod quidem etiam adstruebat squaller et durities as-

- D** καὶ κατεσκληρότες καὶ γυμνοὶ καὶ ἀπέριττοι, μὴ πολλὰ λαλοῦν-
τες, μὴ περιττὰ ὁμιλοῦντες, κατηφῆαι τε καὶ τὰς γνώμας ἀπα-
ραίτητοι καὶ ἀμείλικτοι τοῖς πᾶσι φαινόμενοι, ἃ καὶ δείγματ'
ἦσαν σαφῆ τῆς τοῦ διδάσκοντος ἀκριβείας καὶ τοῦ περὶ τὰς ἐντο-
λὰς δεισιδαιμονήματος. ταῦτα λεγόμενά τε καὶ φημιζόμενα φθά- 5
νουσι καὶ ἐς βασιλικὰς ἀκοάς. ὁ δὲ πολλὰ μὲν εἰδὼς καὶ ἐφ'
ἑαυτῶν ψευδῆ λαλοῦντας ἀνθρώπους, ἐκ βασκανίας κινουμένους
- E** δὴθὲν καὶ παθῶν ἄλλων ὧν ὁ βλος ἐμπέλησται (μαρτύριον δὲ
τὸ μηδένα λέγειν ἐκείνου ἰδιωτεύοντος), τέως δὲ καὶ τὰ περὶ ἐκεί-
νου σκοπῶν λεγόμενα, καὶ ἀντιβάλλων τοῖς ἀγαθοῖς τὰ κακά, 10
καὶ συνετῶς κρίνων ὡς εἴπερ εὔρεθεῖεν ἀληθῆ τὰγαθὰ, ἀνάγκη
πᾶσα συναφανίζεσθαι τὰ κακά, παρρησιόσεις ὄντα ἐκ τῆς τῶν
- P 97** ἀγαθῶν ἀπουσίας, ὡς μὴ ἕμα τοῦ αὐτοῦ οἴκου καὶ φῶς καὶ σκό-
τος χωροῦντος, συνάξεις ἐπιτελέσας κοινὰς, εὐρῶν τοὺς τὰγαθὰ
λέγοντας καὶ τὰ πιστὰ λαβὼν παρ' ἐκείνων ὡς μαρτυρησόντων 15
ἐνόρκως, αὐτίκα διαλαλεῖ τῷ λαῷ κοινῶς περὶ τούτων, καὶ πρῶ-
τον μὲν τὴν κακίαν ὡς ἐκ τοῦ πονηροῦ δείκνυσι, καὶ τὸν κακὸν
ᾤθησαυρὸν ὄθεν αἱ κατὰ ἀνθρώπων διαβολαὶ θριαμβεῖ· ἔπειτα

siduorum apud illum macrorum quorundam, pallidorum, attritorum laboribus et nudos artus frigori exponentium hominum, quorum passim percellerat oculos horrida species admiratione severae in omni cultu paupertatis, cogitabundi silentii, parsiuoniae verborum in defungendo quam brevissime necessario sermone, tristis aspectus, irrevocabilis quamvis in partem inclinaverat sententiae, implacidaeque ac spirantis acerbitatem per omnia conversationis. haec fama didita per ora omnium ad aures quoque imperatoris pervenere. is pro sua multarum iam rerum longo usu visarum experientia facile suspicabatur multa ex iis quae pro suo quisque affectu adversus Athanasium dicebat, livoris odii similiumve perturbationum, qualibus vita hominum plena est, instinctu fingi vulgarique, vel inde argumentam ducens, quod cuncta haec nunc demum vocato ad patriarchatum obii- cerentur, nemine quoad in privata vita perstitit, ulla tali de re culpae Athanasium audito. ingressus tamen considerationem hinc inde allegatorum, et comparans bonis mala, denique prudenter iudicavit, si quae ferebantur de illo bona vera reperirentur, necessario prorsus ab eo abesse deprehendenda quae imputarentur illi mala, quippe cum haec veram subsistentiam non habeant, sed bonorum quibus opponuntur absentiam expriment, forma loquendi negationes instar subsistentiarum proponente, uti nec domus eadem lucem ac tenebras simul teneat. ergo cum ex iis convocatis qui Athanasium laudabant bona reperiret ei ab ipsis tribui, etiam affirmando cum iuramento se vere et ex certa scientia loqui, persuasus quod volebat, ad populum de hoc argumento disseruit, primum ostendens malitiam affingi exosis ex malo obtrectantium animo; lateque in hoc campo eius oratio exultavit, magna declamatione traducens memoratum evangelio thesaurum malum humani cordis, unde falsae ac calumniae in homines criminationes preferantur. deinde productis et ex adverso con-

δὲ καὶ παρ' ἐκάτερα στήσας τὰ ἀγαθὰ μαρτυρήσοντας, προσέ-
 τατε λέγειν ἑκείνους ἃ δὴ καὶ συνοίδασι περὶ τὰνδρὸς ἑαυτοῖς. B
 οἱ δὲ τοσοῦτον πιθανῶς ἔλεγον, προστιθέτες καὶ ὄρκους τοὺς
 ἐν πίστει τοῦ βασιλέως καὶ δὴ καὶ τοὺς συνήθεις ἄλλους, ὥστε
 5 θανατῶσαι μὲν πάντας, τὸν δὲ γε μέγαν λογοθέτην καὶ γραφεῖ
 δεῦναι ταῦτα πισοθῆναι.

15. Οὕτω δὴ καὶ ἄπαξ καὶ δις ἐπὶ κοινῶν συνάξεων λα- A
 ληθέντων τῶν κατ' ἑκείνον, ἐπειδὴ ἔδει καὶ παρὰ βασιλέως προ-
 βάλλεσθαι, ὑποτιμνόμενος ὁ κρατῶν ἑκείνῳ τὸν κόπον, ἐν τῷ
 20 μεγίστῳ παλατίῳ κατὰ τὸν Ἰουστινιάνειον τρίκλινον, ὃν ὁ νέος
 Ἰουστινιανὸς ἰδομήσατο ἔξαιτον ὄντα καὶ μέγαν καὶ θανατασίον,
 λέχριον ὄντα τοῖς κατὰ πύλας εἰσιούσι πρώτως καὶ ἄνωθεν ἕως
 κάτω διήκοντα, λαμπρὸν μὲν τοίχοις λαμπρὸν δ' ἰδίῳ, καὶ
 περιττὸν τὸ κάλλος, ὃς τῷ χρόνῳ παρεγκλιθεὶς ἐπὶ θάτερα νό- B
 25 του βιαίου πνεύσαντος ὕστερον καταπίπτει, ὡς μηδὲ εἰ ἦν οἶκος
 ἔκεισε πάλαι καὶ τοῖς ἰδοῦσι γνωρίζεσθαι, — κατὰ τοῦτον τοί-
 πον τὸν τρίκλινον, ἰστάμενον τότε, τῆς τάξεως γεγονυίας μεγα-
 λοπρεπῶς καὶ ὡς ἔδει πατριάρχην προβάλλεται. εὐθὺς τε κλό-
 30 ρος οἶον ἐπισημαίνει τῇ γῆ, καὶ παῖς τις κατὰ τὴν Νέειν πεισῶν P 98

stātis iis qui bona de Athanasio testabantur, iussit illos quo comperta
 de illo haberent dicere. hi tam copiose ac verisimiliter illum praedica-
 rant, repetitis etiā, quibus iam fidem talium Augusto fecerant, iuramen-
 tis, et adhibitis aliis eodem, quibus vulgo uti consuevere qui studiosi dicunt
 ad persuasionem, efficacibus formulis, ita cunctos in sententiam tra-
 xerunt, ut Athanasium qui aderant pro viro plane mirifice suspicerent, et
 magnas legotheta induci se sineret ad ea quae de illo splendide fereban-
 tar scripto complectenda.

15. In hunc modum cum semel et iterum in conventibus locuti de
 Athanasio fuissent qui ei favebant, nec quidquam iam desiderari videretur
 nisi ut tam dignus omni honore vir in destinatum ei thronum ab impera-
 tore promoveretur, compendifacere illi Augustus idem studens moram et
 molestiam in locum ei functioni solitam eundi, ceremoniam ietam fieri vo-
 luit apud magnum palatium in triclinio Iustiniano, quod Iustinianus iunior
 exstruxerat. aula haec est insignis, ampla mirificeque ornata, oblique ap-
 parens primas protinus valvas subeuntibus, a summo fastigio, sine ulla
 interpositione mediae contignationis, ad limum uno ductu pertinens, muris
 hinc inde speciosissime incrustatis, strato quoque pari magnificentia pavim-
 ento splendida, elegantiae plane incomparabilis; quod postea aedificium
 vetustate inclinatum in ruinam, superingruente denique in praenam aevi
 quassu partem austro vehementi, procubuit strage ingenti concidens, ita
 ut hodie introentibus locum ne vestigia quidem aut reliquiae superstites ul-
 lus in eo solo, nedum tam illustri structurae illic olim erectae indicium
 faciant. in hoc ergo tunc stante triclinio congrua tali functioni magnifi-
 centia promotionem in patriarchatum Athanasii Augustus celebravit. quod
 fieri dum inciperet, auspicio statim haud prospero terra non sine fragore
 contremuit, et puer quidam circa Neam excussu cernens graviter ex

κινδυνεύει τῷ πτώματι. τετάρτη δὲ καὶ δεκάτῃ μηνὸς Ἐλαφ-
 βολιῶνος ὁ προβληθεὶς πέζῃ κατυλαμβάνει τὸ θεῖον τέμενος,
 μικρὸν δ' ὕστερον καὶ χειροτονεῖται. γίνεται δὲ καὶ τότε σημεῖον
 σύνηθες· νηνεμίας γὰρ οὐσης τὰς πρὸς τῷ στασειδίῳ φρεταγω-
 γοὺς μέσον ἐκ τῶν κατὰ κύκλον ἀπρωρημένων, ὡς πᾶς τις τῶν 5
 ἐν κλήρῳ ἐπ' ἐκβολῇ πατριάρχου σημεῖον εἶχεν (ἕμια γὰρ ἐκείναι
B τελουμένων τῶν ἕμνων ἐσειόντο, καὶ ὁ βλέπων ἐκβολὴν κατενόει
 τοῦ τότε πατριαρχεύοντος· καὶ γέγονε ταῦτα ἐπ' Ἀρσενίῳ Γερ-
 μανῷ Ἰωσήφ Ἰωάννη καὶ Γρηγορίῳ), ταύτας τότε ξυνέβαινε
 σείσθαι. καὶ πολλοὺς βλέπουσιν ἐξητάζετο τὸ τελούμενον, εἰ 10
 καὶ μὴ ἐς προὔπτον βασιλέως ἐσιῶτος διεπνυθάνοντο. ὡς δ' ὁ
 Καράκαλος Νικομηδείας τὸν ζυγὸν τοῦ ἁγίου εὐαγγελίου εἶδε,
 καὶ ἤδη τὸν θεῖον θεῖσθαι χρησμὸν ἔμελλον (φέρουσι γὰρ τι κακ
C τούτων ἐπὶ τοῖς τελουμένοις οἱ πολλοὶ πίστευσι, κἄν οὐκ ἀναγκαῖα
 ἢ ἐπισήμανσις), τὸ εἰς κόλασιν ἀπόφθημον ἐν τῷ ἱερῷ εὐαγγελίῳ 15
 ἐνεφανίζετο· τὸ δ' ἦν “τῷ διαβόλῳ καὶ τοῖς ἁγγέλοις αὐτοῦ.”
 ᾧ δὲ καὶ προσαλήσας πρῶτος ἰδὼν ὁ Νικαίας πειρατο καθόσον
 ἦν συγκαλύπτειν, καὶ μεταλλάττων τὰ τῆς βίβλου φύλλα καρπὸν

casu est periclitatus. quarta porro et decima die mensis Octobris pro-
 motus iam patriarcha pedes se contulit ad divinum templum, ac paulo
 post est ordinatus. in ea functione deprehensum solitum signum est, quo
 declararetur hunc patriarcham ante mortem throno deturbandum. etenim
 quieto coelo nullisque ærem ventis cientibus, fenestras quae ex circum
 per gyrum alte dispositis sedile inaugurati superne spectabant, dum hymni
 sacri completerentur, sponte concussae sunt. observabant curiose hoc ipsum
 an fieret clerici omnes; quorum, ubi re vera sic factum animadverterunt,
 nemo dubitavit quin et hic Athanasius deiiciendus sede foret adhuc vi-
 vens, minimeque perducturus ad tumulum patriarchalem dignitatem. sic
 quippe meminerant praedicatam similem fortunam in ordinationibus quin-
 que retro patriarcharum, Arsenii, Germani, Iosephi, Ioannis et Gregorii;
 quibus in cunctis omen sponte motarum, dum inaugurarentur, immiscitum
 sed fenestrarum secuta deinde suo tempore ipsorum et throno expulsio
 sanxisset, ac ratum verumque nec temere captatum fuisse demonstrasset.
 tunc igitur fores ac specularia fenestrarum illarum, tranquillo licet a ven-
 tis aëre, minime dubio sed multorum undique intentorum concordibus
 aspectibus clare signato concussa motu sunt. soliusque praesentis impe-
 ratoris reverentia linguas tenuit, ne quod oculi viderent, invicem percon-
 tarentur et iudicarent. ut autem Caracalus Nicomediensis iugum sancti
 evangelii posuit, et iam visuri omnes essent divinam, quae ex primum ob-
 vio libri sacri versu ducitur, futuri praesagitionem (nam hinc quoque au-
 gurium in sortem fortunamque inaugurati multorum oredulitas trahit, licet
 non sit necessario cum eventu connexa ista praesignificatio) inauspicatae
 mentionis, quippe supplicium poenasque damnatorum inueniens, sententia in
 sacro apparuit evangelio, his expressa vocibus “diabolo et angelis eius.”
 quod abominans qui primus vidit Nicaeensis, conatus est quantum potuit
 abscondere, et inversis libri foliis aliam paginam aperuit, ex qua hoc pri-

ἐνέφαιεν ἕτερον. τὸ δ' ἦν “καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατα-
 σκηνοῦσιν ἐν αὐτῷ,” ὃ καὶ αὐτὸ πολὺ τὰ ἀπεμφαινον ἔχειν ἰδὲ D
 καὶ πρὸς τὰ τελούμενα τέως τὸ πρῶτον καὶ λαθεῖν σπουδύζοντες
 οὐκ εὐώδουν συγκαλύπτειν, ἀλλὰ τὸ ἀληθές ἐφημιζετο, οὐ μὴν
 5 δὲ καὶ εἰς κατάγνωσιν ἄγειν τὰ τελεσθέντα ἐντεῦθεν, κατὰ τύχην
 μὲν οὐ λεγόντων ἐκβῆναι (πόρρω γὰρ ἢ τύχη τελουμένων θείων
 πραγμάτων), ἄλλο δὲ τι ὑποδηλοῦν τὸ λόγιον κατὰ τὸ λοξὸν πι-
 στευόντων. ἢ δὴ πολλὰ τοιαῦτα καὶ ἔσυμβεβήκασιν. βρυγμὸν E
 λέγουσιν ἐκβῆναι τῷ Ἀρσενίῳ· ἀλλ' ὁ χρησμός ἐκ' αὐτῷ μὲν
 10 οὐδ' ὅτιοῦν ἐπληροῦτο, ὡς ἔδειξεν, ἐπὶ δὲ τοῖς κοινοῖς τῆς ἐκκλη-
 σίας καὶ λίαν, ὅπου γε καὶ τις, ὡς λέγεται, θεοφόρος ἀνὴρ,
 ἀκουσθὲν ὡς Ἀρσένιος ἐπὶ τῆς ἐκκλησίας κατέστη, εἶπεν “Ἀρσέ-
 νιος ἀρχὴ σκανδάλων,” τῇ ἀρχῇ συμβαλλομένου ἐκ τῆς ἀρχῆς
 τοῦ ὀνόματος. διὰ τοιαῦτα καὶ ἐν πληροφωρίᾳ τῇ προσηκούσῃ
 15 τὸν πατριάρχην καὶ κληρὸς καὶ λαὸς ἄπας ἰδέχοντο.

16. Ὀλίγον τὸ μεταξὺ, καὶ ἐκνεοφροῦσι τούτῳ ἐπηρεῖται P 99
 μοναχοὶ ποθὲν ἔξωθεν. καὶ οἱ μὲν ἐκτὸς οἱ δ' ἐντὸς ἐκεῖνα
 ποιεῖν οὐκ ἀπώκνουσιν, ἢ δὴ πνευματικῶν μὲν ἀνδρῶν οὐκ ἂν εἰ-

10. δὲ] τὸ P.

mem in oculos incurrit “et volucres caeli requiescant in ipso;” quod et
 ipsum longe abhorrens a mysterio quod tunc celebrabatur, est visum.
 ergo cum et hoc dissimulare caperent, obstare nequivero quominus in no-
 ticiam emanaret. sed sinistris augurationibus compescendis illud vere ad-
 monuerunt, non debere haec trahi ad fixam opinionem infausti successus
 haec ordinationem excepturi, non quod haec vellent dicere casu evenisse
 (casus enim a divinarum celebratione mysteriorum longe abest), verum
 innuebant oblique alia quaedam eius generis omina vulgi sermone trita,
 quae events caruisse viderentur. unum erat horum quod ferebatur, olim
 in Arsenii consecratione primum occurrisse dictum evangelii “stridor den-
 tium,” grave utique infortunium intentans. quam tamen significationem
 in Arsenio, utcumque malis exercito, impletam vita eius etiam post ex-
 anctationem ad mortem usque satis quietam declararet. caeterum si eius
 qualiscumque oraculi minae in ipso perpetratae Arsenio non sunt, videri
 tamen in communibus illis iade secutis perturbationibus ecclesiis abunde
 vim saevam tristis sui significatus exhaussisse. quae pertinet quod vir qui-
 dam illorum temporum deo plenus, ubi audisset ecclesiae regimini prae-
 fectum Arsenium, exclamasse dicitur “Arsenius initium scandalorum,”
 praesaga videlicet allusione ad priores duas literas nominis Arsenius, quae
 item vocabulum quo initium Graeco designatur inchoant, itemque ad ter-
 tiam eiusdem nominis literam, quae prima est in voce scandalum. his
 tunc et observationibus actorum et interpretationibus observatorum con-
 sistentiae fuisse expectationes et arcana auguria mentium, eum quibus sic
 inauguratum patriarcham clerus et populus exceperunt Athanasium.

16. Ezevi posthaec convenerunt ad eum quasi ministraturi externi
 monachi nescio unde profecti, quorum hi quidem palam, alii clam ea fa-
 ctura non dubitabant quae spiritualium esse hominum nomen dixerit, utpote

ποι τις, τέως δ' ἀνθρώπων καὶ μετρίων τὸ παράπαν ἦσαν οὐκ ἄξια. πολλοῖς γάρ, μοναχοῖς δὲ μάλιστα, καὶ λίαν λειπῶν. καὶ ἡ πρόφασις εὐλογος, ὡς ἀδιαφοροῦσιν ἐξ ἔθους, καὶ τὰς τῆς ἐβδομάδος νηστήμους καταλύουσι μὲν εἰς διφυγίαν καταλύου-
B σι δὲ καὶ εἰς οἶνον πολλάκις καὶ ἔλαιον, καὶ παραρτύμασι χρῶν-
 ται, καὶ παρὰ τοὺς πολλοὺς τρέφονται, καὶ ὡς χρήματά τινες ἔχουσιν. καὶ τοσοῦτον ἐφυλοκρῖνουν ταῦτα καὶ ποικίαις ἐξεκόλα-
 ζον, ὡς μὴ μόνον τοὺς ἀδιαφοροῦντας δεδιέναι καὶ τρέμειν τὴν ἐκείνων ἐπιστάσιαν, ὡς εἰ μόνον προσαγγελεθεῖεν κολασθησομέ-
 νους τὰ μέγιστα, ἀλλὰ καὶ τὸν δοκοῦντα προσεκτικώτατον. καὶ **10**
 ὅπερ ἐπὶ τοῦ σκορπίου φασίν, ἐκ τῆς ὀπῆς ἐξίοντα μηδὲν εἰδέ-
 ναι ὅπη τὸ κέντρον προσβάλοι, ἀλλ' εὐθὺς ἐνιέναι πᾶσι, καὶ
C φυτοῖς καὶ πέτραις καὶ ζώοις καὶ γῆ, τὰ αὐτοῦ πράττοντα, οὕτω
 κἀκείνοις ἀντικρυς ἦν τοῦπιτήδευμα, ἐνιεῖσι πικρίαν οἷς ἐπισταῖεν
 διὰ τὴν τοῦ πατριρχοῦντος ἐπὶ πῦσιν, ὡς ἰδοῖεν, ἀκριβίαν. **15**
 ἐκείνῳ τὸ εὐρεθὲν χρυσίον κατάγνωσις, τούτῳ τὸ τῶν ἱματίων
 καινόν, ἄλλῳ τὸ δυοὶ χιτωνίσκοις ἢ καὶ τρισὶ χρῆσθαι, ἄλλῳ
 ὅτι ὁ σταυρὸς ἐξ ἀργύρου ἢ μὴν καὶ χρυσίον, καὶ ὅτι πολυτελής

quae ne his quidem qui tolerabilem dumtaxat mediocritatem in vita pro-
 fitentur officii, et aliquatenus moderatis, ulla ratione convenirent. in mul-
 tos, praesertim monachos, saepe grassabantur, eo plausibili praetextu,
 quod eos causarentur licentia relaxasse disciplinam nec iam more mona-
 chorum antiquo vivere. etenim quibus quavis hebdomade diebus indi-
 ctum olim sit ieiunium, his hos nihilo secius bis comedere, et quidem
 saepe vino et oleo adhibitis; praeterea condimentis uti ac rita vesci sae-
 cularium; quosdam etiam ex ipsis pecunias habere. in haec tam severe
 odiosissimas inquisitiones et rigida iudicia scrutandis inhianter ac cupide
 libellis indiciisque delatorum exercebant, ut non tantum qui re vera mol-
 lioris quam status posceret monasticus sibi essent diaetae conscii, timerent
 horrentque illorum animadversionem, certi, si solum quomodocumque in-
 simularentur a quoquam, ab his statim sese pessime multandos, sed nec
 si quis videretur in eo genere vel circumspexit se gerere, securum
 se putaret, horum siquidem indiscriminatim omnibus intemperies infesta
 minabatur, plane ut scorpionum aiunt e cavo procedentem, exertum caudae
 letalis aculeum aequae cunctis intentare rebus obvis, plantis saxi animan-
 tibus, nullo delectu respectu, quod suum est agentem, hoc est, innatae
 obsequentem libidini quibuscumque quam potest maxime nocendi. sic istis
 hoc studium, haec occupatio ac quasi professio una erat, immittere acer-
 bitatis suae virus in omnes quibus praeerant potestate quam ipsis com-
 municabat patriarcha, quem cum appareret summam omnis officii diligen-
 tiam velle ab unoquoque exigere, eo plus se ab illo inire gratiae putabant,
 quo immitius desaevisissent in delatos aut mediocrium culparum aut rerum,
 si clementi arbitrio censerentur, ne culpa quidem affinium. quotidianam
 hac ferebantur damnationum causae, aureas in haec monachi pecunie
 repertas, novum alter deprehensus induisse pallium, duas alias tribuere
 uti tunicis compertas. quin et si observaretur gestare quisquam argon-

κατεσκεύασται, ἄλλω ὡς τὸ μαχαίριδιον εὖ ἤσκηται, καὶ ἄλλω
 ὡς λελετύκωται τὸ χειρόμακτρον, ὡς ἰλοῖσθαι οὗτος, ὡς ἐκείνος P 100
 ἀπερραθύμηνεν, ὡς φίλοις ἐχρήσατο, ὡς ἀσθενήσας ἰατρῶ
 προσῆλθε. καὶ τίς ἂν τὰ αἰτιάματα ἀριθμήσειεν, ἃ δὴ καὶ ὡς
 ἐπὶ σκητῆς τοῦ βίου τῶν ταλαιπώρων ἀνθρώπων ἢ τληπαθῆς
 φύσις ὡς ἐφόλκια ἐπισύρεται; οἳ ἐκείνοι ἐπιφυσόμενοι κατωνειδι-
 ζον καὶ ἠτίμων καὶ περιέσφρον καὶ φυλακαῖς ἀπαρακλήτοις δι-
 κσιῶν οὐκ ἔλγον. ἦν δὲ πού καὶ ἀπὸ μονῶν ἐξέλεγον χρήματα,
 ὡς ἕλην παθῶν ὑποσπῶντες ταῦτα καὶ τὸ πῆρ τῆς ἔμπαθείας
 10 ἐντεῦθεν ἀπομαρατίνεν δικαιοῦντες· εἰ δὲ καὶ ταῖς χερσὶν ἐκείνων B
 οἱ σπινθῆρες, ὡς ἴδοξαν, ἐνεσποδιάζοντο, ἠράκλεις, τοῖς ἄλ-
 λων, ὃ φασιν, ἰατροῖς, εἰ ἔλκυσιν ἔβρον. ὁμως μέντοι μῖσος
 οὐκ ὀλίγον ἐντεῦθεν σφίσι παρὰ πολλῶν ἐντέτροφε καὶ ἄσπονδος
 μῆνις, καὶ κατεστίγουν ἅπαντες, ἐκείνων σπενδομένων μόνων
 15 οἷς δὴ καὶ ὡς ἰδοῖς ἐχρῶντο. πολλοῖς δὲ καὶ πληγὰς ἐπέτινον
 βαρείας ἀμαρτεῖν δόξασιν, ἀπὸ ζήλου δῆθεν, καὶ ἀκριβείας, τὸ

‘B. 3’ ὅπου?

team aureolamve cruciatam, statim ut sumptuose splendidus notabatur. sed et usque ad has minutias morosissima censura descendebat. en hic quam elaborato affabre cultello utitur! alter ille mantili quam candido manus tergit! ut iste lautus nitet! ut fracto alius et deside languescit habita! ut amicis solicite obsequitur! ut cum aegrotaret medicum adūit! et quis istiusmodi criminationum ineptissimarum lineat numerum? nam in iis omnibus quas, velut in scena, infelicitium hominum aerumnosa natura solatio urgentium necessitatum sarcinas vitae subsidiorum trahit, insidias inhumani satellites collocabant odiosarum explorationum; e quibus exurgentes in deprehensos stomachabantur, obiurgabant, multabant,prehendentes immisericorditer, prehensos ignominiose trahentes in custodias tristissimas, ubi sine spe impetrandi laxamenti, sine ullo temperamento indultae consolatiunculae vel minimae, miseri contabescerent, nulla quantumvis longa tolerantia malorum crudelium istorum insatiabilem explente feritatem. nec singulos vexasse monachos contenti, monasteria ipsa opibus et pecunia tollendis exhauriebant: materiam cupiditatum everrere sese inde zelo disciplinae dictitantes, quo fomite scilicet detracto avaritiae (sic enim loquebantur) plus nimio flagrantis ardorem minuere; cuius tamen ignis favillae in manibus ipsorum, scintillis luculenter intermicantibus, cernebantur, ut liceret exclamare tritam illud “heus vos, aliorum medici, scatetis alceribus!” his, prout erat verisimile, ingens adversus istos odium in animis omnium aestuabat, iraque fervebat implacabilis, detestantium cunctorum tam diram acerbitem, unis dumtaxat illis in fide velut foederis cum his perstantibus, quibus quasi domesticis et interiori necessitudine familiaribus ipsi utebantur. cumulabat oleum in flammam invidiae, quod ne temperabant quidem manibus et fuste, plagis interdum contundentes quos deprehendisse in culpa sibi videbantur, hoc ipsum ostentare ad sui gloriam gaudentes, quod inde intellecturos omnes confiderent quanta in ipsorum animis exardesceret vis divini zeli, quae cohibere istas

ἀπαραίτητον ἐπὶ πῦσιν δευκνόμενοι καὶ ἀσυγκατάβατον, ὡς πάν-
 C τας μὲν εἶναι ἐν φόβῳ καὶ ἀγωνίᾳ, τοὺς πλείστους δὲ καὶ ἐν
 καταγνώσει λογιζέσθαι. πάντα δ' ἀνέτρεπον καὶ συνέχιον διὰ
 τὴν νομιζομένην ἀκρίβειαν κατὰ τὰ Ἀναξαγόρεια χρῆματα. οἱ
 δὲ γε τῆς ἐκκλησίας ὄρωντες τὰ πλείστα μὲν καθ' ἑαυτοὺς κατε-
 μέμφοντο, ὑπομιμνήσκοντες δὲ καὶ τῷ πατριάρχῃ προσαναφέ-
 ροντες ὅτι πολλοὶ παρὰ τῶν ἀγρίων ὑπηρετῶν πληγὰς ἀπηλειῶς
 ἐλάμβανον, ὡς δῆθεν τὰ πολλὰ μὴδ' εἰδότει, κατεγεινώσκοντο ὡς
 ἀταλαιπωρήτως ἔχοντες περὶ τὸ καλόν, ὥστε τῷ μὴ τὸ κακόν
 D ἐκτόπως μισεῖν μὴδὲ τὸ κακὸν τοῖς αὐτοῖς ὑποδέχεσθαι μέτροις. 10
 ἦν γάρ, ὡς ἔφακε, ὁ σκοπὸς τῷ πατριαρχεῦοντι ἐκ μέσου θεῖναι
 τὸ ἀδιάφορον, εἴτε ὄν εἴτε δοκοῦν, ἐκ παλαιοῦ ἐπισφρηῆσαν
 διὰ τὴν τῶν πνευματικῶν προστατῶν, ὡς ᾤετο, ἀτημελησίαν ἢ

nequiret eruptiones in subitas et nullo respectu tardatas castigationes
 perperam actorum. moesta hinc omnia metu sollicito, aestu animorum in-
 quietissimo, videres, plerisque, dum et indignitatem praesentium et perni-
 ciam imminuentem cum horrore reputant, usque ad desperationem effro-
 ratis. crescebatque in dies malum, dum nihilo secius monachi quo per
 praecipuum incubuerant reuertes, novis subinde frequentandis, simulatione
 aut praetextu exactae religionis, inhumanae acerbitalis exemplis, perver-
 tebant confundebantque passim omnia, ut esset iam illic praesens species
 ecclesiae et urbis plane qualem Anaxagoras origines mundi describens
 fuisse affirmabat naturae partium mixtim ac temere coacervatarum, ante
 mentis, quae ordinem intulit, accessum. talla ecclesiastici cum cernerent,
 pleraque quidem improbabant taciti, et secum aestimantes ut nimia et
 immania damnabant. ac cum arbitrati patriarcha multa horum inscio
 fieri, eum adentes indicarent quae maxime intolerabilia credebant, nempe
 contra ecclesiasticam lenitatem etiam vim ac verbera per feros eius mini-
 stros plurimis crudeliter inferri, quod pro sui atrocitate omnes existima-
 rent praeter mentem et citra notitiam ipsius ab istis attentari, ille inex-
 pectatissime rem comprobans etiam ultro monitores increpabat ut hebeti
 ad mali sensum et detestationem animo, apparere vel inde aiens callum
 obductum religioni ac zelo ipsorum, qui aspectu culpabilium defectuum
 tam parum offenderentur. si enim horrore quo par fuerat ad occursum
 prave actorum commoverentur, ipso utique mali odio ad boni ipsi oppo-
 siti, nempe castigationis qua emendatur, honestatem agnoscentiam perdu-
 cendi fuerant, nec temere. ut nimium culpaturi supplicium, quod ex com-
 paratione ac commensuratione cum peccato quod punit, iustum esse ac
 moderatum recte censentibus intelligitur. his patriarcha obiurgationibus
 insperatissimis istos ecclesiae primores qui eum admonitori conveniebant a
 se abigens, omnem iam sibi apud eos demebat excusationem ab opinione
 ignorantiae rerum quae fiebant, et totam in suum caput attrahebat invi-
 diam, nihil pensi quidquam habens, dum palam ostentaret eo plane se
 spectare ac recta ferri, ut e medio tolleret radicatusque extirparet omnino
 qualemcumque, seu veram seu apparentem disciplinae remissionem, vulgo
 indifferentiam vocatam, quam ex longo putabat obrepisse propter spiri-
 tualium praesidium incuriam, inolitam vero sese iam tueri quadam aucto-
 ritate ex praecipuo consuetudinis, contra quod rite atque ordine sui mi-

καὶ συνήθειαν. Ἰδεν κἀκεῖνοι ἐπειλημμένοι προφάσεως εὐπροσώ-
 που τοιαύτ᾽ ἔδρων, ἦν πού τις αἰτίαν ἀδιαφορίας εἰλήφει. τῆς
 δὲ περὶ τὴν τοιαύτην αἰτίαν οὐκ ὀλίγοις καὶ αὐτὸς ἐνεπικραίετο
 τὸ ἀδιάφορον ὀνειδίζων, μὴ κρίνων, οἴμαι, ὡς μέσον μακοῦ E
 5 τε καὶ ἀγαθοῦ τὸ ἀδιάφορον κείμενον πρὸς ἑκάτερον ἰναντιοῦται
 τῶν ἄκρων, καὶ εἶγε πρὸς τὰγαθὸν κακὸν νομίζεται, ἀλλ' ὅθν
 καὶ πρὸς τὸ κακὸν ἀγαθόν, καὶ ἀγαπητὸν ἄν μετριοπαθοῖμεν,
 μὴ τοῦ ἀπαθοῦς ἐφικνούμενοι. αὐτὸς δ' ἐπὶ πάντιν τῇ φαινο-
 10 τιν. κἀντεῦθεν καὶ οἱ πολλοὶ δυνωπίζοντο καὶ ἐν ὑπονοήσας ἦγον
 μεγίσταις τὸν ἀπειθύνοντα. ἦν δ' ἐκείνους τὸ ἐφορμεῦν πρῶ- P 101
 τον μὲν τὸ ἀπ' ἐκείνου ἀτηρὸν καὶ πρὸς ἅπαν δυσέντευκτον, τοῖς
 μὲν ἔξ ἀρετῆς δοκοῦν, τοῖς δ' ἐκ γνώμης ἐμφύτου, τοῖς δὲ καὶ
 ἐκ συνήθειας τῆς πρὸς τὴν ἄσκησιν καὶ μονώσεως (ἅπαν γὰρ
 15 δύσοιστον τὸ μὴ σύνηθες), εἶτα δὲ γε καὶ τὸ ἐπὶ τοῖς ὄλοις κρυ-
 πτόν τε καὶ ἀφανὲς καὶ ψάλλοντος καὶ ἐσθίουτος καὶ κατὰ μόνας

15. εἶτα] εἶτα P.

ibid. τὸ ante ἐπὶ deest.

mistri tenderent, plausibili vel praetextu, punitionis inexorabiliter, quae-
 cumque deferrentur aut se ultro in animadversionem offerrent, transgres-
 sionibus antiquae disciplinae, quarum mentio soleret indifferentiae voca-
 bulo molliri. ac esse in isto iudicio concordem patriarcham et eius satel-
 lites ex eo palam extabat, quod ipse quoque per se non paucos obvios
 contristabat amaris dictis, indifferentiam ipsi exprobrans, non intelligens,
 quantum arbitror, indifferens in boni et mali medio positum e varia sui
 comparatione cum extremis contrarias utrimque ducere qualitates, ut ma-
 lum censeatur collatum bono, vicissim autem, ubi cum malo componatur,
 bonitatis aliquam induat speciem, unde ille moderate sapientium vulgo
 probabilis sensus est, praeclare agi nobiscum, in hoc vitae labilis statu
 haud pertingere valentibus ad plane imperturbabilem tranquillitatem, si
 mediocribus dumtaxat perturbationibus agitemur. porro ille propria illa
 sua, quam prae se nusquam dissimulans ferebat, rectitudinae rigidae virtu-
 tis pro norma utebatur, ad quam omnino volebat exaequare mores omnium,
 et quidquid in quovis ab ea declinaret, dirigere. non poterat sic agens
 non pungere crebro plurimos, qui sensu excitati evigilabant in suspicaces
 importanti censoris observationes, explorantes ecquid in eo deprehenderent
 quod iure vicissim carperetur, et valde suspectantes non frustra id se
 quaesitaros. huic coepto ut instarent, magis eos in dies magisque impel-
 lebant nova subinde feritatis eius et admissionum inhumanissimarum
 exempla extantia relatuque vulgata. quae licet aliqui moderatiores excu-
 sareat partim virtuti tribuentes partim innatae inclinationi ac genio auste-
 rae indolis, denique alii totam eius acerbitatis culpam imputarent diutur-
 nae assuetudini hominis a puero in secessu ac solitudine versati, ac ne
 nunc quidem in vita exposita congressibus, quod omne insolitum aegre
 toleretur, a latebris ac silentio repetendis subinde temperanti (animad-
 vertebatur enim nunc quoque affectare in omnibus secretum, vitareque,
 quantum poterat, arbitrorum conscientiam, solus psallere, solus comedere,

- B** διάγοντος, ὡσπερ ἤσκητό τε καὶ εἴθιστο. ὁμως (τὸ γὰρ τῆς ἀνάγκης ἐστὶν ἀδήριτον) τὴν σκληρὰν ἐκείνην καὶ ὡς ἐν σιδηρῇ ῥάβδῳ διέφερον ποίμασιν, οἱ μὲν εὐγνωμονέστεροι σφίσι ἐαυτοῖς τὴν αἰτίαν προστρέβοντες, ὅσοις δηλαδὴ μὴ ἦν ἐν τῷ τὰ τῶν ἄλλων κρίνειν ἀλλ' εἰς ἑαυτοὺς νέυειν καὶ ἑαυτοὺς κατὰ τὸ 5.
- C** προσῆκον κατανοεῖν, εἰ δὲ καὶ ἀλλήλους κατανοεῖν, εἰς παροξυσμὸν ἀγάπης καὶ μόνον, συγχωροῦσι τέως τοῖς γιγνομένοις, ἀλλ' οὐ περιεργαζομένοις τοὺς ἐργαζομένους, κἄν δὲ τι ποιοῖεν. τοῖς δὲ καὶ πολυπραγμονεῖν ἐπήει καὶ ἀνταμῶνεσθαι πάσχοуси καὶ λαμβάνειν λόγους ἐξ ἄλλων, πιθανοὺς ἄλλως ἐκ τῶν εἰκότων 10 ὡς ἀγνωτὸς πολλοῖς ὄντος ἐκείνου διὰ τὴν ἐπὶ τῇ ἀσκήσει μόνωσιν.
- P 102** 17. Τούτων οὕτως ἐχόντων ὁ μὲν πατριαρχεύσας Γρηγόριος νόσῳ πολυημέρῳ κατεργασθεὶς, ὡς δὲ τινες ἔλεγον, καὶ διὰ τὴν παρόρασιν ἐκ μικροψυχίας, μετ' οὐ πολὺ τελευτᾷ τὸν βίον. καὶ τὸ μὲν ἐν ψαλμῶδιαις θάπτειν κατὰ τὸ εἶκὸς ἐδίδουν, 15
- B** τὸ δ' ὡς ἀρχιερέα, ὡσπερ δὴ κάκεινος ᾤετο τὴν ἱερωσύνην παρκατέχων, συγχοὺς ὁ κρατῶν ἀποστέλλων ἀπέλεγε, καὶ τῇ αὐτανεψίᾳ ἐπέσκηπτεν ἐπιτάττων, ἥ τις ἦν Ραούλουνα, μὴ τι τοιοῦτον ἐπιτελεῖν, ὃ δὴ καὶ γινεται.

clam et arcano, prout asceti longa insueverat, cuncta vitae officia transigere), tamen nonnisi adacti magna vi necessitatis, quam nemo valet eluctari, durum istud et velut in virga ferrea regimen ferebant. quo in communi sensu gravis omnibus incommodi elucebat exquisitior aequitas quorundam sibi unis mali causam imputantium. nempe sic dudum staturant, non arrogare sibi iudicium rerum ad alios spectantium, sed in se ipsos attentionem mentis omnem vertere, sibi cavere atque invigilare promovendis ad rectum, unice securus aliorum, nisi quatenus, suadente sic conditione eorum quae gerebantur, observare se invicem proderat ad provocationem caritatis, minime vero ubi non appareret fructus eius inspectionis alius quam solatium curiositatis prurientis in otiosam et figendi locum aculei quaerentem explorationem factorum alienorum, plerisque interim haud se intra fines parvis modestiae continentibus, verum et curiose indagantibus quae suspectaverant, et ulcisci conantibus si secus quam vellent tractarent, et qua serere ipsos, qua sparsos ab aliis accipere liberos de his sermones et iudicia verisimilibus innixa coniecturis, pleraque Athanasium traducentia pro funditus ignaro artis hominum regendorum, quam in solitudine ascetici secessus diacere haud potuisset.

17. His ita se habentibus, expatriarcha Gregorius languore dierum multorum exhaustus, ut autem quidam aiebant, aegritudine animi confectus inde nata quod ex olim tam honorato tam se hodie contemptum cerneret, paulo post vivere desiit. eius exequias psalmorum cantu de more celebrari concessum est: at eum sepeliri ut patriarcham, quod sperasse ipse videbatur dum in cessione sacerdotium retinere voluit, omnino vetare se per crebros ad id missos nuntios significavit imperator; et suae consobrinae defuncti perstudiosae Raūlaenae diserte interdixit ne quid tale attentaret. privato ergo elatus est funere.

18. Ἀπὸς δὲ φθάσας ἐκ' ἀνατολῆς, τὸν πορφυρογενή- C
 νητον ἀποστειλάς ἔχοντα καὶ τὴν συνοικοῦσαν ἐκ τῶν τοῦ Γραουλ
 κατὰ γένος, ἔξειλητικῶς ἐκ' ἀνατολῆς ἔωρμα. καὶ διελθὼν τὰ
 τῆς Βεθουλίας μέρη, καὶ ὄσα πρὸ μικροῦ ἐρρέθη ἐπὶ τι τῷ Βίκωρ
 5 καὶ τοῖς λοιποῖς ἐργασμέτος, τῷ Νυμφαίῳ ἐφίσταται, φέρων
 καὶ τὸν Μουζάλωνα πρὸς τῷ τοῦ μεγάλου λογοθέτου σεμνώματι
 καὶ πρωτοβεστιάριον κλειζόμενον. οὗ δὴ καὶ σκηῆσας, ἐκείθεν
 τὰ κατ' ἀνατολὴν διοικούμενος, ἐσκέπτετο καὶ περὶ τοῦ υἱοῦ P 108
 Μιχαήλ, ἐπαγαγεῖν ἐκείνῳ ἐκ τοῦ φηγὸς Πουλίας τὴν συνοική-
 10 σουσάν, ἣ ἐκ τοῦ υἱοῦ τοῦ Βαλδουίνου καὶ τῆς Θυγατρὸς τοῦ
 Καρούλου, Αἰκατερίνα, ἣτις καὶ ἐπὶ τῷ πρὸς μητρὸς θείῳ τῷ
 υἱῷ Καρούλου θείῳ εἶχε τὴν τοῦ τῆς Οὐγγυλίου φηγὸς Θυγατέρα,
 θείαν οὖσαν πρὸς μητρὸς καὶ τῷ βασιλεῖ Μιχαήλ, ἣτις καὶ τοὺς
 γάμους δυοῖν ἀδελφοῖν ἀνὰ μέρος κατήπειγεν. ὅθεν καὶ αὐτὸν
 15 μὲν ἐπὶ τῆς πόλεως καταλείπει ὁ βασιλεὺς, τοὺς δὲ γὰρ τῷ κῆδει
 μιστεῦοντας Ἴταλοὺς ἐπήγετο πρὸς τὸ Νύμφαιον, σιχνὰ κατα- B
 ναλίσκων καὶ προσφιλοτιμούμενος, νεύων ὅλος εἰς τοῦτο καὶ μό-
 τον οὗ καὶ συνδέσμους τῶν ἀναγκαίων ποιοίμενος. ἐπὶ πολὺ γὰρ
 καὶ προσελιπάρων ἐκείνοι, καὶ συμφέρον παμπληθὲς ἐδόκει καὶ
 20 βασιλέως ἄξιον τὸ συνάλλαγμα. ὑπέπεισε δὲ καὶ χρηστὰς τὰς

10. ἦ] ἦ δ' ἦν ἦ?

18. Ipse porro Augustus, misso prius in Orientem Porphyrogenito secum uxorem ducente, quae et ipsa erat ex Raülis stirpe, secutus ipse quoque versus Ortum movit. transgressusque partes Bithyniae, ac his obiter, quae paulo ante memorata sunt, cum Vecco reliquisque transactis, Nymphaeum pervenit comitem habens Muzalonem, super antiquum honorem magni logothetae nova protovestiarü dignitate decoratam. hic imperator fixo Augustali attendere inde ordinandis orientalium rebus tractuum instituit; simulque incubuit in curam conficiendarum nuptiarum Michaëlis filii, cui sponsam legerat regis Apuliae filiam, ex Balduini filio et filia Caroli natam. haec Aecaterina nuncupata per avunculum filium Caroli matertera habuit filiam regis Hungariae, quae matertera item erat Michaëlis eiusdem Augusti iunioris ex huius sorore geniti. quare illa conjugium istud duorum sibi e sororibus nepotum pro se, quantum poterat, urgebat. quocirca etsi Michaëlem ut se absente urbi praesent Constantini poli pater reliquerat, tamen Italos huius conciliatorum matrimonii ad se inde accitos Nymphaei splendidissime tractavit, ingentes in eos honorandos sumptus faciens, negotiumque cura tanta et studio capessens, ut parum ab ultimo assensu atque adeo a celebratione sponsalium res abesse videretur. nam et legati regis Apuliae magnopere ut foedus fieret instabant, et utile id dignumque Augusto conjugium passim omnes censebant. votis istis multam secuturi eventus spem addebat multis signis declarata imperatoris in eam affinitatem propensio, ut Itali eius negotii tractatores

σμοὺς ἐπικλασθεὶς ἐκ τῶν Θρήνων τῆς γυναικός, ἀντιλυπεῖν μὲν
 τὴν γραῦν παραμυθῆσασθαι δὲ τὴν ἰδίαν ἐκ τῆς πρὸς ἐκείνην
 ὕβρεως ἑδικαίου. καὶ δὴ ἐκείνην μὲν οὐκ εἰχέ τι διαθῆσθαι ἀνή-
 κιστον, εὐγενῆ τε οὖσαν καὶ μάμμην λογιζομένην τῷ βασιλεῖ·
 εἶχε δ' οἰκεῖον ἐκείνη Κωνσταντῖνον Μαυροζώμην ὠνομισμένον, 5
 ᾧ δὴ καὶ συγχρῆσθαι κατὰ κόστην κρυφίαν ἔλεγετο. καὶ τοῦτο
 P 105 Ἐ δὴ μᾶλλον ἦν τὸ δοκοῦν ἐκείνῳ σοφόν, ἔφ' ᾧ ἀτιμουμένου ἐκεί-
 νου ἢ κατ' ἐκείνης ὑποτρέχουσα βᾶξις ἐκ τῶν δυνατῶν θριαμ-
 βεύοιτο. πέμψας γοῦν αὐτίκα καὶ περισχῶν τὸν ἄνθρωπον μηδὲν
 τῶν πραχθέντων εἰδότα, γυμνοὶ τε πύμπαν ἀτίμως καὶ κατὰ 10
 πᾶσαν ἀγορὰν θριαμβεύειν τοῖς οἰκειοῖς προστάσει· ἅμα δὴ καὶ
 πληγὰς δεινὰς τε καὶ πλείστας ἐντείνουσι. τοῦτο γινόμενον καὶ
 ἀνερχθὲν βασιλεῖ, πολλὸς ἦν ἐκείνος τὴν τόλμαν ἐν δεινῷ ποιού-
 P 105 μενος, καὶ ἀχθόμενος τὰ μεγάλα εἰ αὐτοῦ βασιλέως ἐνδημοῦντος
 μηδὲν μηδενὸς ἐκείνος ἐπιστραφεὶς ταῦτα πράττει, καὶ ταῦτα 15
 παρὰ τοιαύτην αἰτίαν. ὅμως τοὺς θυμοὺς κατασχῶν προσέτατε
 τὴν ταχίστην, καὶ μόλις μὲν ἀλλ' ὅμως νικησάσης τῆς ἔξουσίας
 ἔλευθεροῦται ὁ τιμωρούμενος. ἐντεῦθεν καὶ μῆνις μετὰ χόλον
 ἐντετῆκει τῷ βασιλεῖ, καὶ δεινὰ ἔστρεφε πῶς ἂν ταπεινοίη τὸν

cum exquisivit aegre faciendi vetulae ea ipsi reponenda contumelia, quae
 acri sui sensu Strategopulinam alte vulnerans vel compensaret vel conso-
 laretur molestiam qua cum ipse tum coniuux fuissent ex eius contemptu
 contristati. ac in ipsum quidem protinus exosum caput iram expromere
 non potuit, reveritus personam nobilitate sua tutam, et affinitate principis
 commendabilem tam arta ut aviae ipsam dignatione Augustus prosequeretur.
 verum cum esset huic minister domesticus oppido carus, Constantinus
 Maurozomas nomine, quo viro ad foeda obsequia secretarum libidinum
 anus abuti ferebatur, percallide se facturum credidit, si amasio nu-
 llioris quam oderat insigni dedecore traducendo non solum ipsi cordolium
 ex malo dilecti grave incuteret, sed et clam iactatam popularibus susurris
 obscoenae cum hoc famulo consuetudinis infamiam frequentandis de huius
 dehonestatione sermonibus ventilaret ac latius spargeret, maximo suspec-
 tae flagitii tam pudendi principalis matronae ludibrio. confestim igitur
 immissis in Maurozomam nihil minus expectantem robustis e suo satellitio
 lictoribus corripere miserum ac spoliari iubet, totoque foro foede nudatum
 multis insuper ac gravibus plagis inflictis ignominiosissime traduci. vul-
 gata momento rei fama perlatoque ad imperatorem quid familiares Por-
 phyrogeniti iussu eius palam attentassent, enimvero motus ille non parum
 est, indignans vehementer nihil reveritum praesentiam imperatoris tan-
 tum esse ausum Porphyrogenitum. tamen compressa in praesens ira mi-
 sit celeriter qui Maurozomam imperarent dimitti liberum; quod aegre
 quidem, tandem tamen praevalente auctoritate summa perfectum est.
 hinc iam post primam illam eruptionem excandescientiae constans offensae
 voluntatis avergio Augustum abalienavit a germano, versareque animo
 suasit consilia deprinendi eius quem supra modum videbat efferrī: suam
 quippe in contumeliam redundare interpretabatur audax eius factam, et

ἑπὲρ τὰ μέτρα καταπαιρόμενον, εἰς ἑαυτὸν ἀνάγων τὸ γεγονός
καὶ τὴν τοῦ καταφρονεῖσθαι δόξαν ἐν δεινῷ ποιούμενος, καὶ ἀπὸ
προσώπου ἔπολιε τὸν ἀδελφόν, καὶ ἀπόντος κατημέλει, καὶ B
προσιόντι δαφθαλμοδὸς ἰλαρότητος οὐκ ἐδίδου, καὶ συνιππαζόμε-
5νος τὴν ἑγγύτητα ἀφῆρειτο, καὶ ἦν ἐξ ἑγγίονος εἶχε τῆς ὀμίλιας
πρότερον δόξαν προσηποιεῖτο παρακατέχειν. ἀξιοματικώτερον
γὰρ κάκεῖνος ταῖς ἀληθείαις τῶν πραγμάτων ἐφήπτετο, πολλοὶς
μὲν τοῖς ὑφ' αὐτὸν θεραπεύουσι, πολλῶ δὲ τῷ συναγομένῳ
πλοῦτι καὶ τῇ χλιδῇ ἐντυφῶν. ἑπὲρ γὰρ ἐξήκοντα χρυσίον
10χιλιάδας αἰ οἰκονομίαι τούτῳ ἀπεκλήρουοντο παρὰ πατρός, καὶ γε
σκοπὸς ἦν, εἰ περιῆν, καὶ ἐς ἑκατὸν ἐπαύξειν. καὶ μεγάλοις C
ἀνδράσιιν ἄρχουσι τοῖς ἐκ τοῦ παλατίου εἰς θεραπείαν ἑκείνος
ὑπέταττέ οἱ, καὶ διὰ τοῦτ' ἑκείνος πολλὰ μὲν προσόδων ἔχων
ὄλγα δ' ἔξαντλῶν, εἰ μή που εἰς τὰς κατ' εὐεργεσίαν φιλοτι-
15μίας, ὃ καὶ αὐτὸ εἰς ὑποψίαν ἔκειτο μείζω, πολλοῖς ἐντυφῶν
καὶ ὑπερηφανεύετο εἰς ὑποταγὴν τὴν ἐς βασιλεία πρέπουσαν.
ταῦθ' ὄρων βασιλεύς, καὶ γε τῆς ἐξ ὑπογούου ἐκείνης συμβάσεως

eo, quem animi principum ex opinione proprii contemptus sentiunt acer-
rimum, dolore penitus stimulatus in ulciscendi cupiditatem incumberebat.
primum igitur a conspectu fratrem amovit, diuque absentem se negligere
funditus ostendit, ac ex intervallo rursus se offerentem haud laetis aspi-
xit oculis. denique cum equitanti Augusto germano admovere se ille de
more tentaret, sui viciniam ademit, procul eum ablegans. in quo non pa-
rum hominem pupugit, sic exclusum voti effectu, quo enixe affectaverat
resumendo in comitatu fratris Augusti loco proximo sibi asserere existi-
mationem, cuius in possessione diu fuerat, familiaris cum eo consuetudi-
nis et grati ac liberi congressus, tenendis, quas multas habebat, clientalis
utilem. nam re vera splendidius etiam quam pro secundo a supremo im-
perii apice potestatis gradu, obnoxiorum addictorumque sibi variis nomi-
nibus hominum numero affluebat, partim domestico sibi ministerio famu-
lantium, partim statis exhibitionibus officii continuum devotionem testan-
tium, quorum illos salariis, hos pensionibus ac largitionibus sibi alligabat,
ad has et caeteri principalis cultus et luxes necessarias expensas affatim
hauriens pecuniae ex aberrimis illi attributis a patre annuis censibus,
summam aureorum sexaginta millium explentibus; quos etiam idem eius
parens Michaël augere usque ad centum annua millia statuerat, nisi praematura
mors destinata intervertisset. quia vero iussu eiusdem Augusti
sui patris gratuitis is obsequiis etiam magnorum aulae ministrorum ute-
batur, quorum in mercedes abunde auctoratorum palatinis stipendiis sum-
ptum non faceret, necessario eveniebat ut qui multam acciperet, parum
expenderet, acervos opum domi constructos intueretur; e quibus si dona-
tiva clientibus largiretur, quod interdum faciebat, insimulabatur ambitio-
nis, et quod superbe videretur venerationem uni summo debitam principi
a sibi obnoxiiis exigere, suspiciones imperanti movebat, tamquam haud
contentus sua sorte maioribus inhiaret. his de fratre curis, quas recens
eius facinus, audaciam indicans subesse dedignantem, intendebat, inquieto

αἰτίας χάριν παρακεκτισμένος, διενυκτέρευέ τε μετὰ τοῦ πρωτο-
 D βεστιαρίου ἐν νόσῳ πολυημέρῳ κειμένου· τῷ νεφρῷ γὰρ πολυω-
 δύνοις πόνοις ἐβύλλετο, καὶ οὐδὲν ἦν τὸ εἰς θεραπείαν προσωγό-
 μενον ὅπερ οὐ προσεζήμιου τὸν πάσχοντα. καὶ διὰ τοῦτο μὴ
 οἶψ τ' ὄντι αὐτῷ τῷ κρατοῦντι τὰς προσόδους ποιεῖν, τούτῳ 5
 προσίων βασιλεὺς ὁσημέραι περὶ τῶν κοινῶν συνεφρόντιζε. τότε
 τοίνυν ἐκείνῳ συνῶν διεπονεῖτο τὴν τὰδελφοῦ καὶ ὑπὲρ τὰ ἔσκαμ-
 μένα ὑπέραλσιν, καὶ ταπεινοῦν συμφέρον ἀμφοτέροις ἐδόκει.
 E τὸ δ' ἦν τέως ἀποπροσποίησει καὶ ἀποστροφαῖς καὶ τῷ μηδὲν
 τῶν ἐκείνου φροντίζεν, κἂν παρῆ κἂν ἀπῆ· οὕτω γὰρ ὑπομα- 10
 λάσσειν τὰ ἤθη καὶ πρὸς τὸ δουλικώτερον ὑποκλίνειν ᾤοντο.
 ἐκείνος δὲ ταῦθ' ὀρῶν βασιλέως πρᾶττοντος, συχναῖς τε προσό-
 δοις μᾶλλον πρὸς βασιλέα ἢ πρότερον θεραπεύειν προσεποιεῖτο,
 καὶ τῇ παιδεύσει καθυποκλίνεσθαι δοκεῖν ἤθελεν. ὅθεν καὶ πρὸς
 P 106 τὸν πρωτοβεστιαρίον πέμπων ἤξιον καὶ αὐτὸν προσλιπαρεῖν βα- 15
 σιλῆα μὴ χολᾶν, κἂν τι καὶ ἐκ συναρπαγῆς ἐπράχθη νικήσαντος
 τοῦ θυμοῦ, συμπαθεῖν τε καὶ μὴ ὀργίλζεσθαι. ἐν τούτοις οὖν
 τοῦ καιροῦ τριβομένου, καὶ τοῦ πατριαρχεύοντος μοναχοῦ Σάβας
 ἐκεῖ παρῆν, καὶ τὰ συνήθη τῆς ἀτασθαλίας ἔργα διαπραττόμε-

agitatus imperator per noctes assidebat protovestiario longo tum forte
 venum dolore decumbenti; quo morbo sane difficili et remediis viso ipsis
 aegrescere cum ille prohiberetur Augustam adire consillis eius tribuentem
 plurimum, ipse ultro ad eam quotidie ventitabat imperator, cum alia re-
 forens, quorum expeditio urgebat, negotia publica, tum quae maxime re-
 lum sollicitum habebat, istam efferentem sese immodestiam germani et su-
 pra cancellos exilientem fastum. de hoc deliberantes facile in unam sen-
 tentiam ambo convenerant, deprimendi hominis et eius tumorem contum-
 dendi repulsis, reiectionibus a congressu et aversione vultus in occuribus,
 neglectu prae se ferendo eius et ad eum attingentium, nec praesentem curando
 nec requirendo absentem, ac pari contemptu sive adesset sive abesset cunctam
 eius mentionem transmittendo. his uno tenore aliquandiu continuatis opi-
 nabantur posse mitigari ferociam iuvenis et ad patientiam subiectionis in-
 flecti. sic agentem secum imperatorem quodam tempore Porphyrogenitus
 expertus, studuit eius iram placare crebris et humilioribus solito ad eam
 accessibus, egregiaque simulatione obsequii, quae poenitere ipsum declararet
 culpa ob quam gratia exciderat, et profundiori demissione emendare velle id
 quod isto erga se frigore castigaret imperator. ac quo ad scopum eun-
 dem impetrandae a fratre Augusto veniae certius perveniret, misit ad
 protovestiarium qui eum a se rogarent ne gravaretur imperatorem orare
 ut ira remissa sibi ignosceret, si quid subito abreptus indignationis im-
 petu fecisset inconsulte, miseratus humanum imprudentiae lapsum, nec in-
 exorabiliter in poenitentem errati saevire pergens. dum his utrimque acti-
 tandis tempus teritur, versabatur Nymphasi patriarchae monachus Sabas,
 et consuetis obsequens intemperis haud cessabat multa multis gravia im-
 portans ac perperam agere, connivens ad quidvis Augusto, quod forte

νος οὐκ ἀντι, βασιλέως ἐπὶ πᾶσι ἐφιέντος, μὴ κείνοντος ἴσως
 κρέπον μὴδ' ἄλλως εὐσχημον ἐμποδῶν ἴσασθαι τοῖς παρὰ τῶν
 τοῦ πατριάρχου πραττομένοις λόγοις ἐλαβείας, καὶ τοῦ μὴ δε-
 κεῖν ἐμποδίζεν τοῖς εἰς διόρθωσιν τῶν πολλῶν νομιζομένοις. ἃ γὰρ B
 5 ὁ Σάβας ἐπραττε, θῆλημα τοῦ πατριάρχου ὅπως ἤγειτο, ὡς
 αὐτὸς ὕστερον ἔφησε πρὸς τινα τῶν ἀρχιερέων ἀπολογούμενος·
 ἐκείνου γὰρ τῷ βασιλεῖ λέγοντος ὡς εἰκὸς ἦν εἶν ἐμποδίσθαι
 παρ' αὐτοῦ βασιλέως ὄντος τὸν πατριάρχη, εἶπερ ἐβούλετο,
 αὐτὸς ἀπειλοῦτο ὡς οὐκ ἄξιον πατριάρχην ὡς Τζυκανδύλην Νι-
 10 κήταν, καὶ αὐτὸ δὴ τοῦτο ὄνομα ὑποκοριζόμενος (ὃ δ' ἦν ὁ τοῦ
 παλατιοῦ ἐλάχιστος), παρὰ βασιλέως προστάσσεισθαι. ὡς γοῦν
 οὕτω ταῦτα καὶ ὁ μοναχὸς Σάβας συνήθης ὢν ἐκείνῳ πιστὸς ἐν C
 πολλοῖς καταφαίνεται, ἀκούσας, ὡς ἔλεγε, παρ' ἐκείνου βασι-
 λεῖ προσήγγειεν, ὡς δῆθεν πρὸς αὐτὸν λέγοντος ἐν ἀπορρήτοις
 15 τοῦ πορφυρογεννήτου ὡς ἅμα μὲν βασιλεὺς ἐπιδημήσει τῇ Κων-
 σταντινου, ἅμα δὲ τὸν πατριάρχη ἐκβαλὼν τὸν μοναχὸν Κοσμῶν
 ἀντιμισᾶν. τότε γοῦν καὶ μᾶλλον ὁ βασιλεὺς ἐξηγγέλαιεν, εἰ
 γέ οἱ ἐκπολεμῆ ἐκείνος καὶ αὐτὸν πατριάρχη ψευδόμενος, τοὺς
 οικείους ἐκείνῳ ὑποποιούμενος, καὶ ὑπόψιας οὐκ ἀγαθὰς συνθε- D
 20 γεν. ὀλίγον τὸ μεταξὺ, καὶ τινες τῶν ἐκείνου βασιλεῖ προσιόν-
 τες μεγάλ' ἄττα καὶ εἰς ἀπιστίαν τὴν κατὰ βασιλέως φέροντα λέ-

nec aequum nec honestum iudicaret obstare se iis quae a patriarchae
 ministris fierent, et religioni duceret impedire ne successum haberent res
 ad restitutionem disciplinae et correctionem multorum abasum pertinere
 passim creditae. plane quippe persuasus erat imperator, quaecumque Sa-
 bas ageret, patriarchae voluntate fieri, prout declaravit ipse postea cui-
 dam episcopo, excusans quod facere Sabam quae vellet sciret, ac cum
 reposuisset episcopus, utcumque ista iussu patriarchae gererentur, tamen
 debere ipsum utpote imperatorem non permittere patriarcham impruden-
 ter ruere, etiam si vellet, ad ea Augustus usum illud in sui defensionem
 allegavit "atqui conveniens non est patriarcham pariter ac Τζυκανδελαν
 Nicotam" (hoc ipsum enim nomen contemptim protulit hominis notae villi-
 tatis atque adeo palatiorum omnium infimi) "imperatorii subditi." cum
 ea igitur sic se haberent, et monachus Sabas crebre imperatorem alle-
 quans multis ei ex vero nuntiatis opinionem sibi apud eum sincerae fidei
 parasset, detulit is ad Augustum eandem audisse se e Porphyrogenito, id
 sibi ut rem arcanam indicante, imperatorem, simul Constantinopolim per-
 venisset, eiectionem throno patriarcham et Cosmam monachum in eius lo-
 cum promoturum. hoc vere audite magis exacerbatas imperator est, in-
 dignans armari adversum se irritarique a fratre patriarcham falsis indicis
 confictarum rerum, ac insurrectione calumniarum istarum demereri eum
 sibi familiares eiusdem studere; in quo illum spectare invasionem imperii
 non inanis videretur esse suspicio. non multum ab hoc tempus effluerat,
 cum aliqui e familiaribus Porphyrogeniti eiusdem Augustum advenientes ei
 noctu nuntiarent magna illum quaedam et ad rebellionem, ut apparebat,

γειν τε καὶ φρονεῖν ἐκείνον συνάμα πρωτοστράτορι Στρατηγο-
 πόλῳ διανυκτερεύοντι οἱ προσήγγελον, καὶ γ' ἐλέγχειν σφᾶς
 ἐτοίμους ἑαυτοὺς παρῆχον ἀναδεχομένου τοῦ βασιλέως. ταῦτ'
 ἐκείνοι μὲν ἔλιγον, ἐδόκουν δὲ πάντως ἐκ τῶν γενομένων καὶ τὰ
 τῆς κατηγορίας πιθανὰ τοῖς ἀκούουσι. διὰ ταῦτα δὴ πολλὴν 5
E καὶ μεγίστην πρόνοιαν ὁ κρατῶν ποιούμενος τοῦ τε λαθεῖν ἐκεί-
 νον ἐφ' ᾧ προσκαλοῖτο τοῦ θ' ἄλῳναι, καὶ μὴ τι καὶ νεωτε-
 ρισθεῖη παρ' ἐκείνου, ὡς ᾤετο, πέμψας ἄγει παρ' ἑαυτῷ τὰς
 δυνάμεις, καὶ τοῖς οἰκειοῖς πῦσιν ὑπ' αὐγᾶς ἔω ἐπήγγελε κατὰ
 τὸ παλάτιον συναθροῖσθαι. καὶ τότε περὶ πλήθουςαν ἀγορὰν 10
 πέμψας προσκαλεῖται τὸν ταῖς κατηγορίαις ἐνεχόμενον, μηδὲν
P 107 ἀκριβῶς εἰδῶτα. ὃν καὶ διὰ ταχέων παραγενόμενον ὁ μὲν βασι-
 λέὺς εὐθύς, μὴ οἷός τ' ὢν κατέχειν τὰς κατ' ἐκείνου ὀργάς, ἕμα
 μὲν ἐκείνον ἕμα δὲ καὶ τὸν Στρατηγόπουλον, μετ' οὐ πολὺ καὶ
 τοῦτον τοῖς αὐτοῖς ἐνέχεσθαι καταγνωσθέντα, δνειδισμοῖς τε καὶ 15
 προπηλακισμοῖς ἔβαλλε, καὶ "τί παθόντες, ὦ οὔτοι," παρού-
 σης καὶ πάσης τῆς συγκλήτου ἔβόα, "καὶ κακῶν κάκιστοι, αὐ-
 τοὶ τοσαῦτ' ἔχοντες ἀγαθὰ πυρ' ἔμοῦ, τὸ εἰς ἀναβολὰς ὀφθῆναι
 πρὸς τὸν εὐεργέτην κακοὶ οὔμενον θῆσθαι προεθνημήτητε, ἀλλ'
 ἔξ αὐτῆς ὁ μὲν δεσπότου καὶ αὐταδέλφου, ὁ δὲ πρότερον μὲν 20

11. προσκαλοῖτο P.

spectantia loqui et machinari cum protostratore Strategopulo; ac si an-
 nueret imperator, paratos sese ad eos convincendos exhibebant. haec illi
 quidem dixerunt: magnam autem verisimilitudinis speciem ex caeteris
 quae palam geri cernebantur, eorum accusatio apud audientes obtinebat.
 propter ista cuncta decrevit imperator Porphyrogenitum comprehendere
 accitum ad se postridie. ad quod duo quaedam in primis curanda sibi
 putavit, prius sic haberi rem arcanam ut nulla ratione suspicari Porphy-
 rogenitus posset quare vocaretur, alterum habere ad manum eas copias,
 quibus ille, si forte repugnare prensantibus conaretur, resistere nequiret
 nec liber effugere. iussit ergo convenire ad se praetorianis cohortibus,
 et edicto domesticis cunctis ut ad palatium praesto essent sub crepuscu-
 lum aurorae, forum universum armatorum multitudine complevit. tunc
 misit qui sibi sisterent eum qui accusatus fuerat, nihil certo scientem de
 causa ob quam vocaretur. quo celeriter adducto, uti et paulo post Stra-
 tegopulo, in ambos ut iam praedamnatos iram non continens stomachum
 erupit, opprobriis utrumque ac conviciis proscindens, his eos compellans
 verbis voce contenta, senatu adstante universo. "quae, malum, heus vos
 in transversum abripuit vecordia, malorum pessimi, ut tot a me bonis
 acceptis non satis habentes, quod ipsum erat vituperabile, tardi apparere
 in referenda largitori gratia, etiam affectaretis maleficia benefactis repen-
 dere, tam atrocia convicti fulasse machinati, hic quidem in dominum eun-
 demque germanum fratrem, ille autem in eum cui primum debet quod ad-

αἰτίου τοῦ καὶ ἔτι βλέπει τὸν ἥλιον, ὕστερον δὲ καὶ εἰσεργέτου, Β
 τοιαῦτα καταμιμελητότες ἐλέγχουσι ;” τοῖς δ’ ἀρουμένοις
 πάμπαν καὶ τοὺς ἐλέγχους ζητοῦσιν εὐθὺς οἱ κατεπόντες παρ-
 σταπτο, καὶ ὡς ἦν ἐκείνοις ἰσχυρὸς ἅμα καὶ εἰς σπουδὴν πρόθεσις,
 5 ἤλεγχον. αὐτίκα τοίνυν, οἷα φιλεῖ ἐπὶ τοιοῦτοις γίνεσθαι, θροῦς
 ἦν τῶν μὲν ἐκπληττομένων τῶν δὲ καὶ στυγούντων, ἄλλων δὲ
 καὶ πλεον τοῦ εἰκότος κατὰ τινα θεραπείαν παρακεκμημένων καὶ
 λέγειν καὶ πράττειν. τέλος τοὺς μὲν τὰς ἐκείνων οἰκίας πολυόλ- C
 βους οὔσας, καὶ μᾶλλον τὴν τοῦ πομφυρογεννήτου, καθέξοντας
 10 ἀποστέλλει, αὐτοὺς δὲ τὸν μὲν φυλακαῖς ἐδίδου, τὸν δ’ ἀδελφὸν
 συγκλείσας ἐν τῶν κατὰ τὰ παλάτια βασιλικῶν οἰκημάτων ἐν
 ἑσφαλεῖ καθεῖργουσι. προνοίας δ’ ἐκείνας καὶ ἀγέλας καὶ ἀπο-
 θήκας παντοίων εἰδῶν καὶ χρυσόν, τὸν μὲν ἐν νομίσμασι κεικομ-
 μένον τὸν δ’ ἐν ἐκπώμασιν εἰργασμένον, καὶ ἄργυρον καὶ πέπλα
 15 παντοδαπὰ τῷ κοινῷ ταμιεῖω προσανατίθεντο, καὶ ἡ χλιδὴ ἐκείνη
 καὶ περιφάνεια μιᾶς ὥρας σκηπὴ καὶ παύριον ἦν. καὶ θαῦμα D
 ἦν τοῖς ὄρωσιν ὄγκος τοσοῦτος τρυφῆς καὶ οἰκίας τοιαύτης φιλο-
 τιμίας, μηδ’ αὐτῆς βασιλείου κατὰ πολὺν λειπομένης, πῶς ἐν
 ἀκαρεῖ εἰς τὸ μηδὲν κατήντησε, καὶ τὰ λαμπρὰ ἐκείνα καὶ τέως

huc solis lumen videat, deinde qui ei beneficium vitae servatae donis ul-
 tre adiectis cumulavit.” ad hanc inopinatissimam invectivam cum ambo
 pro se quisque pernegarent se conscios, necdum convictos ullius in impe-
 ratorem meditati sceleris, et proferri, quae purgare refellendo se paratos
 aiebant, accusationis argumenta poscerent, statim adfuerunt qui eos detu-
 lerant, et pro sua quisque facilitate ac studio convincere infutiantes sunt
 conati. dum haec geruntur, prout solet in talibus, murmur increbuit ta-
 multuariis susurris, quos ab ista spectantibus partim verus affectus ex-
 primebat favoris aut odii vario propensi in accusatores vel in reos, par-
 tim artificiosa simulatio et cura quaestuosa hos aut illos demerendi, pro
 ratione ambitae gratiae vel formidatae offensionis longe ultra sensum in-
 titimum in demonstrationes affectatas agendo dicende prodians. tandem
 imperator misit qui domos utriusque bonis refertas exhaurirent cunctis in
 fiscum redigendis, praesertim autem Porphyrogeniti. ipsorum autem al-
 terum quidem publicis custodiis tradidit, fratrem vero suum uno e regis
 palatii conclavibus inclusum securo praesidio servatum detinuit. pensio-
 nes autem eius illas et greges apothecasque omni genere pretiosarum op-
 pletas specierum, aurum praeterea partim signatum in nummis partim fa-
 ctum in vasis ac poculis, similiter et argentum velaque ac vestis varii
 textus ac formae, ingentis pretii, cuncta in aerarium conferuntur. tan-
 tosque ille apparatus deliciarum, luxus illud regii eboragium et speciosis-
 simus conspectus, horae unius scena in ludibrium fuit, non parum admi-
 rantibus qui cernerent, tantam vim delicatae supellectilis ac voluptariae
 copiae unam in domum non regnantem, quae tamen in hoc regnatrici vix
 cederet, congeri potuisse, et tam exaggerato isti cumulo dissipando tol-
 lendo exportando tantulum spatium sufficisse. adeo nihil ita splendidum,

περίπυστα πνευσάσης δυσχεροῦς καὶ τελχινώδους αὔρας κατέσβεστο.

Καὶ ταῦτ' ἐπράττετο Κρονίου μῆνός, ὅτε καὶ πολλοῖς μὲν
 E τῶν τοῦ παλαίτου οὐκ ὀλλοῖς δὲ καὶ τῶν τῆς ἐκκλησίας ἀσυνθε-
 σίας πρὸς βασιλέα ἔγκλημα δι' ἐκεῖνον ὡς δῆθεν βασιλειῶντα 5
 ἐφῆπται. ἦν γὰρ ταῖς ἀληθείαις ὁ ἀνὴρ ἐς ἄκρον φιλοδωρότα-
 τος, καὶ πολλοὺς συνυπήγετο τοῖς φιλοφρονήμασιν, ὥστε καὶ
 ἀγαπᾶν εὐεργετούμενους, οὐ μὴν δὲ ὥστε καὶ συνειδέναι οἱ ἦ δὴ
 συμβούλεισθαι ἃ δὴ ἐκεῖνος εἰδῶς καὶ βουλόμενον, ὡς οἱ κατ'
 ἐκείνου λέγοντες δεικνύειν εἶχον, ἐξηλέγχετο. τοῖς οὖν τοῦ παλα- 10
 τίου πολλοῖς τισὶν οὖσι τοῖς παρ' ἐκείνου εὐεργετούμενοις συν-
 P 108 γνωμόνευε ὁ βασιλεὺς, ὑπὲρ ἄξιαν μὲν τοῦ διδότος, ἄξια δὲ
 τοῖς λαμβάνουσι τὰ διδόμενα κρίνων. ἐκεῖνον μὲν γὰρ ἀδελφὸν
 βασιλέως ὄντα τοσοῦτοις δωρεῖσθαι ὅσοις μηδὲ βασιλέα σχεδὸν
 εἰκὸς ἦν αἰτίας ἐποιεῖτο δῆθεν· τοὺς δὲ γε λαμβάνοντας μεγα- 15
 στᾶνας ὄντας, εἰ καὶ ὑπὲρ τὸ μέτρον ἐλάμβανον, ἀλλ' οὖν δι-
 καλοῦς εἶναι τοιαῦτα καὶ τόσα λαμβάνειν ὑποκατακλινομένους
 B ἐκείνῳ ἐκ τῶν εἰκότων ἰδικοῦ. τοῖς δὲ τῆς ἐκκλησίας μὴ ὅπως
 τοῖς ἐξ ἐκείνου εὐεργετηθεῖσιν ἀλλὰ καὶ ξύμπασιν αἰτίας ὁ Σάβας
 ἐπειλημμένος εὐσχήμονας, ὡς δῆθεν κατ' ἐκείνων καὶ ὑπὲρ βα- 20

10. ἐξηλέχοντο P.

ita illustre lateque inclitum fulget, quod pestilenti afflata malignae auras
 obscurari ac penitus extingui brevi tempore non queat.

Gesta sunt haec mense Martio, quando et palatinis multis et non
 paucis ecclesiasticis crimen maiestatis impactum est, Porphyrogeniti causa,
 quasi ei beneficiis obstrieti etiam ad affectationem imperii favissent. erat
 enim re vera vir ille profusus in largiendum ut qui maxime, multosque
 sibi ea devinerat beneficentia; non tamen ut convinci posset plus istos ei
 rependisse quam gratum et mutuum amorem, minime autem factiosum
 studium velificandi spebus eius usque ad consciam conspirationem in am-
 bitiosa vota principatus usurpandi; qualia mente verasse illum nondum
 demonstraverant qui detulerant. in communi porro suspitione satris ho-
 minibus et laicis diversa utrorumque sors fuit. nam illis quidem, quos
 dixi, palatinis plurimis munifice a Porphyrogenito donatis ignoscendum
 iudicavit Imperator, aiens plus quidem illum fuisse largitum quam gradus
 eius ferret, eos tamen quibus dedisset, cum megistanes essent nobilitate
 ac merito praestantes, dignos fuisse qui tantum acciperent; neque illam
 nimiam videri debere mercedem obsequii quo se homini non imperanti pro-
 ceteris tam illustres inclinare sustinuerant. in ecclesiasticos, non eos so-
 lum quos donis cultos a Porphyrogenito constabat, sed universim et in-
 discriminatim omnes, dira monachi Sabae grassatio incurrit, aptam scilicet
 arripientis opportunitatem commissum sibi negotium agendi, hoc est exer-
 cendae plausibiliter in illum primam exosum sibi ordinem inexplabilis im-
 manitatis suae, specioso nunc praetextu zeli laudabilis pro imperatoris sa-

σιλίως ζηλῶν, καὶ πρὸ τοῦ τοῖς πᾶσι κακοποιῶς, ἀνέδην τε
 δίσποντος ἀνόμαζε (20) καὶ διῶν ταῖς οἰκονομίαις ἐκείνων ἐπέ- P 109
 χρα, παρακατέχων καὶ ἀπαιτῶν τὰς προσόδους ὡς ἂν ἐκείνων
 καθωσιωμένων. ἄνωγ τοῖς κληρικαῖς μανθάνουσι πόνοσ ἦν, οὐ
 5 μὴν δὲ ὥστε καὶ ἀποφυγεῖν τὴν κατηγορίαν δύνασθαι. ὃ δὲ καὶ
 πλέον τούτους τοῦ στείρεσθαι τῶν οἰκείων ὠδύνα, καὶ οὐκ εἶχον
 τὴν κατηγορίαν διαδέσθαι καὶ ἐν μετρίοις ποιήσασθαι. ὃ δὲ
 καὶ μεγάλως τοὺς τοιοῦτους ἐκύμηνε, καὶ οὐκ εἶχον ὃ τι καὶ πρά-
 ξιαν, καὶ ὡς ἂν γε τῇ λύπῃ καθωσιώσαντες ἑαυτοὺς ἐν ἀπύρῳ
 10 ἦσαν. τέλος ἀποφυγῆν μίαν ἔγνωσαν τῆς κακίας τὴν πρὸς τὸν B
 πατριάρχη καταφυγῆν, ὡς αὐτίκα τῷ μαθεῖν ἐν δεινῷ ποιησο-
 μένου κάκινου τὴν κατὰ τῆς ἐκκλησίας διαβολήν. ἐλθόντος τοι-
 γαρῶν καὶ τοῦ Σάβα συνελθόντες ἐνακάλουν τὸ πάθος, καὶ ὡς
 οὐκ ἀνεκτὴν ἐπιρωψόδου τὴν συμφορὰν, καὶ “τί παθῶν, ὃ οὐ-
 15 τος,” ἔλεγον παρόντος κάκινου, “τοιοῦτοις τοὺς τοῦ κλήρου
 περιβάλλεις δεινοῖς; ὄλον τὸν μὲν ἐπ’ αἰτίων κείμενον κρῖνεσθαι,
 τοὺς δὲ λοιποὺς ἀθῶους τοῦ ἄγους μένειν.” τοῦ δὲ μηδὲν ἀπο- C

6. πλέον τοῦ τούτους στείρεσθαι τοὺς οἰκείων P. 14. ἐνεκτὴν P.

lute ac statu. eos igitur pariter cunctos uno crimine involvit, infidos et
 clam infensos Augusto nominans. (20) ergo singillatim obiens irruerat in
 oeconomias illorum, partim sequestrans et detinens nondum solutos pro-
 ventus, partim iam perceptos repetens, quod eos diceret iure illis fruendi
 excedisse perduellionis crimine conscito, cuius ipsos pro plane convictis
 et rite damnatis haberet. haec videntes et patientes clerici intime scilicet
 ringebantur, non tam ipsa accusationis invidia conturbati, quamquam
 erat bene conscis et viam eius purgandae nullam habentibus molestissima,
 quæ quod eius effectus iam ante damnationem tristissimos sentirent, pri-
 vati iam nunc bonis propriis; quæ praesens experientia intolerabilium
 damnorum, dolore ipsos pungens acerbissimo, impediabat ne contempta
 falsae calumniae vanitate consolationem eam caperent, quam in mali per-
 pessione mediocri sua prudentibus virtus suggerit. quare fluctibus moe-
 roris iactati maximis, nec quo se verterent reperentes, postquam aliquan-
 diu in illa aerumna incerti animi, quasi desperato remedio sese discruc-
 ciantes, tacite gemuerant, tandem confugere ad patriarcham decreverunt,
 rati cum illorum quæ gererentur ignarum, simul cognovisset intantum
 ecclesiae calumniam, improbatum et aegre se ferre declaratum. cap-
 tato igitur tempore quo Sabas ad patriarcham venerat, simul et ipsi ac-
 cedentes questi graviter sunt de malis quæ paterentur, et invidiose ex-
 aggerata communis calamitatis atrocitate, ad eius praesentem auctorem
 conversi Sabam “quæ te, malum,” inquit praesente patriarcha, “in nos
 incitant intemperiae? quam ob causam clericos indiscriminatim universos,
 sine ulla innocentis aut noxii differentia, poenis subilicis, cum palam ae-
 quitas postulet, si quis nostri ordinis culpae affinis aut iure suspectus
 est, de hoc iudicium institui, alios quos nullum criminis urget indicium,
 quietos in fructu suae famae integræ relinqui?” ad ea Sabas multa

λογουμένου τῶν ἐς λόγον κειμένων, ἀλλὰ κύκλω περιβαλλομένου αἰτίας μηδὲν προσηκούσας μηδ' ὄπωσοῦν, τέλος ἤξιον πατριάρχην ἀμύνειν ἀδικουμένοις τὰ ἔσχατα. ὁ δέ, οὐκ οἶδ' ὅπως, ψυχρὸς ἐπὶ τούτοις κατεφαίνετο καὶ ἀκίνητος. ὡς δὲ πολλάκις οἱ τοῦ κλήρου ἐπέκειντο καὶ προσεληπάrouν, ὁ δ' ἄφωνος ἦν καὶ 5 τῷ μὴ τι λέξειν ἔχοντι ἀκριβῶς ἔψκει. τέλος ἐκκλίνων τὴν ἐκ τῶν πολλῶν βίαν ἀπέπεμπε κατερωνευσάμενος τὴν τιμωρίαν τῷ

D κατειπόντι, τὴν τοῦ Πιλάτου πρὸς Ἰουδαίους φωνὴν ἐπειπὼν παραδίδοντας εἰς σταυρώσειν τὸν δεσπότην, “λάβετε αὐτὸν ὑμεῖς καὶ σταυρώσατε.” τοῦτο ἐπῆλθε μὲν ἐκείνῳ ἐκ τοῦ τυχόντος 10 εἰπεῖν ἀγνώστῳ πολλοῖς διαθέσει ψυχῆς, τοῖς δὲ καὶ λίαν δόξαν βαρὺ παρῶξινε τὰς ὁρμάς, καὶ προσλυποῦντες καὶ οὗτοι ἐσχίζοντο, ὥστε μῆτε συνέρχεσθαι οἱ μῆτε μὴν συνεύχεσθαι, βασιλεῖ προσανατιθέτας τὴν περὶ τούτων ἐδίκησιν. βασιλεὺς δὲ τῆς νόσου κατεπειγούσης τὸν πρωτοβεσιτάριον, ὡς μηδ' ἀναπνεῖν 15 ἐώσης τοῖς πόνοις, σκέμει καὶ βουλῇ τούτου τὸν Χοῦμνον κοια-

P 110 στορα Νικηφόρον εἰς μυστικὸν ἀνάξας ἐπὶ τοῦ μέσου καθίστησι, προσνείμας αὐτῷ κοιωνὸν (οὐπω γὰρ ἐκείνῳ καὶ μόνῳ ἐθάρρει) καὶ τὸν ἐπὶ τῶν δεήσεων Γλυκὸν Ἰωάννην. καὶ δὴ τοῦ αὐτοῦ

4. καὶ deorat.

parum ad rem faciendā, nihil admodum quod clare ipsum absolveret aut tam vehementium actorum acerbiter excusaret, reposuit. unde a patriarcha magnopere clerici contenderunt ut satis iam compertam hominis improbitatem graasari ne sineret in diram oppressionem innocentium, sed tempestiva eam castigatione coërceret. tales ille preces audiens frigidus nescio quare immotusque perstabat; ac cum illi ardentius urgerent, perseverabat tamen in silentio, haud in expedito, ut apparebat, habens quid diceret. tandem, velut vi cuidam multorum simul incumbentium impar eluctandae, paulisper inflexus verbis Pilati ad Iudaeos Christi nocem deponentes vindictam ipsis calumniatoris ipsorum Sabae ironice permittere visus est, “accipite ipsum vos” inquitens “et crucifigite.” hanc eius vocem, incertum quo ex sensu profectam animi, audiri tunc contigit. qua graviter offensi aut potius incredibiliter afferati, quos sic eluserat, abscederunt se ab eo, congressuque ipsius in posterum atque omni precum ac sacrorum cum illo communione segregarunt, dolorem testantis suum querelis gravibus et ultionem tam insignis iniquitatis ab imperatore prae se ferentes expectare. at Augustus totus, ut dictum est, e protovestiarii consiliis pendens, prohibitus libero aditu familiaris oraculi, cruciatibus renum acerrimis ne ad momentum quidem respirare iam illam sinentibus, aegri commendatione ipsius quaeestorem Nicephorum Chumnum ad dignitatem mystici promotum in partem arcanae fiduciae adscivit, deliberationibus hunc quoque quotidianis consultorem admovens. ac cum nondum speraret sufficere molli rerum unum illum posse, Ioannem praeterca cognoimento Glycyn petitionibus supplicum referendis praepositum huic ad-

ἔτους, ἐπιφερόμενος καὶ τοὺς κατακρίτους, τὸν μὲν ἀδελφὸν ἐν
 κλοβῷ (εἰρκτῇ φορητῇ τις εἶπη) τὸν δὲ Στρατηγόπουλον δέσμον,
 ἔξελθὼν Νυμφαίον εἰκοστῇ ὁγδόῃ Μαιμακτηριῶνος τὴν μεγαλό-
 πολιν εἴσευσιν. ἦν οὖν τούττευθεν κωφή τις ὁργὴ παρὰ βασιλέως B
 5 τοῖς τῆς ἐκκλησίας, καὶ τὸ μὲν ἐπαγόμενον ἔγκλημα δύσνοια, αἱ
 δὲ πρὸς τοῦτο κατασκευαὶ αἱ ἀπὸ τοῦ πατριάρχου σαῶν ἦσαν
 ὑποστολαί, ὡς κακῶς δῆθεν τὴν τῆς δυσνοίας αἰτίαν, ἦν καὶ
 παρὰ τοῦ Σάβα κατηγορητο, δυσχεραίνοντων. ὥστε καὶ μιᾷ
 συναγωγῶν ἐκείνους ἐκ τινῶν ὑποπτενομένων τὴν κατὰ πάντων
 10 συνίστα δύσνοιαν, περιποιούμενος δῆθεν ἐντεύθειν τὸν τοῦ πα-
 τριάρχου Θεράποντα. Θύλασσαν γὰρ συνόλην καὶ ἀπορροήν C
 ἐκείνης παρευγμάτιζεν, ὡς φύσιν ἔχοντος τοῦ παντὸς ἐκ τοῦ
 γέματος οἷον ἐστὶν ἐκείνῳ γινώσκισθαι. εἶναι δὲ καὶ τούτους
 οὐ πάντας, ἀλλ' ἐκ τινῶν ἴσως ὑποπτενομένων τοὺς πάντας ὑπά-
 15 γισθαι ταῖς αἰτίαις. ἦσαν δὲ ταῦτα δεσποτικὰ μᾶλλον ἢ ἀληθῆ,
 θέλοντος Θεραπεύειν τὸν πατριάρχην.

21. Κἄν ἐπὶ πλεον τῆς ἀπὸ βασιλέως διὰ ταῦτα ἐπει- D
 ρῶντο ἀγανακτήσιως, εἰ μὴ καὶ ἕτερ' ἄττα φραχθέντα βασιλεῖ P 111

iterum tribuit. quibus provisus, hoc ipso anno, ducens secum condemna-
 tos, fratrem quidem in lectica clathrata (carcerem portatilem dixeris),
 Strategopolum autem vinotum, duo de tricesima Iunii die Constantino-
 poli ingreditur. Ibi cum coequare animo apparuit surdum quendam in ec-
 clesiasticis rancorem, erumpentibus subinde irae ultricis indicibus dissim-
 ulationes eluctantem. causa odii obtendebatur studium in iis rerum nova-
 rum et cogitatae defectionis crimen; cuius in argumentum raptabatur eor-
 um a patriarcha secessio. hanc enim interpretabatur ortam ex indigna-
 tione deprehensi delatque per Sabam indicii occultarum quas ipsi machi-
 narentur in se molitionum. itaque illis quadam die convocatis locutus est
 in sententiam apprime congruentem sensibus Sabae et isti patriarchae mi-
 nistre gratificantem: palam enim ostendit signa quaedam minus constantis
 in se fidei, in quibusdam ipsorum observata sese in omnes extendere, at-
 que universum pariter ordinem reum peragere averse a se voluntatis de-
 fectionisque cogitatae. dixit videlicet, aquae rivale e mari ductae dum
 gustu salis quo deprehenditur, certo argumento colligi cuius demum saporis
 sit mare ipsum totum, quod natura ferat eandem in stilla deprehendi
 sensu qualitatem, quae universum ex quo illa est libata liquorem inficiat.
 quare licet aequae de singulis ipsorum non extarent argumenta propria
 quemque insimulandi, recte tamen ei cunctos suspicioni subiacere quae in
 quibusdam resideere cerneretur. talis quaedam audita tunc est imperatoris
 oratio, domini sane potius supercilium infensi quam aequi iudicis, verita-
 tem delationum exquirentis, sedatum arbitrium praeferens. sed tanti erat
 demereri patriarcham comprobandis eius ministri actis, quorum se ipse
 auctorem non obscure ferret.

21. Et processurum fuerat haud dubie in diuturniorem graviorem-
 que clericorum vexationem hoc ita declaratum imperatoris in eos edictum,

μὲν ἰθροῦβει, ἀρχιερέας δ' ἐκίνε ζητεῖν αἰτίας καθ' ἃς ταῦτα πράττεται ξένα τῶν τῆς ἐκκλησίας νόμων δοκοῦντα· μήτε γὰρ λατρὸν χρῆναι τιμωρεῖν ἀλλ' λατρεύειν τὸν πάσχοντα, μήτ' ἀρχιερεῖα κολάζειν ἀλλὰ θεραπεύειν τὸν ἁμαρτάνοντα. διὰ τοῦτο καὶ συναχθέντες κοινῇ σκέπτονται, καὶ διαμηνύειν ἐκείνῳ καὶ γε 5 διαπυθάνεσθαι (ἤψαντο γὰρ τὰ δεινὰ καὶ ἀρχιερέων) ἰγνώκεσαν. τὸ δὲ μήνυμα, καθημένῳ ἐν τῷ ἐκκλησιαρχείῳ, ἐφ' ᾧ

B σφίσι ἐφίη συνελθεῖν ἐκείνῳ ἐρωτῆσαι τε καὶ μαθεῖν πῶς ταῦτα πράττοντο· μηδὲ γὰρ ἐκκλησιαστικὰ εἶναι ἀλλὰ τυραννικὰ τὰ πραττόμενα. ταῦτα λέγοντες προσετίθειον καὶ τὰ πρᾶχθέντα, 10 ὅσα τε ἔξω ὅσα τε ἐντὸς ἐπράττοντο. τὸν δ' ἀκούσαντα τὸ παράπαν μηδὲ φροντίσαι, ἀλλὰ σκήψεις τοῦτ' εἶναι φάναι ἀποστασίας τῆς ἀφ' αὐτοῦ, καὶ διὰ τὰ μηδὲ δίκαιον ἰγνώκεναι πρὸς τοῦτους ἀπολογεῖσθαι. ὡς δὲ καὶ αὐθις πειρῶντες οὐκ ἔπειθον,

C διωστῶν ἑαυτοῖς ἐκείνου ἐδικαλουν καὶ οὔτοι· τὸ γὰρ τοιούτων 15 πραττομένων συγκοινωνεῖν μὴ ἔχειν λόγον ἀπολογίας τοῖς μεμφο-

nisi alia quaedam a Sabas rure qua coeperat pergente temere attentata, quas licet praesertim in clericos intendebantur, tamen redundabant etiam in episcopos, hos movissent ad cognoscendum de negotio; unde contigit imperatorem quoque turbari ac titubare in proposito quod ostenderat, qualiacumque patriarchae ac eius ministrorum acta tota imperii auctoritate defendendi. moti ergo episcopi, quod iam usque ad ipsos, ut est dictum, Sabae grassationes pertingere coeperant, consilio inter se habito decreverunt convenire patriarcham, repetereque ab eo rationem eorum quae nova et ab usu legibusque ecclesiae abhorrent visa gererentur. ut enim medici non esse poenas infligere languentibus, sed medicinam adhibere opportunam morbis illorum abigendis, ita nec officium antistitis in plectendo atque ulciscendo situm, verum in curandis et ad frugem emendationis revocandis qui peccarunt. his sic in conventu stabilitis patriarchae indicant cupere antistites simul congregatos ipsam alloqui. assignatus ad hoc locus est in aedibus magni ecclesiarcae, quo cum venisset patriarcha, consistentes episcopi ex eo se velle audire dixerant quas ob causas ea quae Sabas attentabat fierent: non enim esse illa ecclesiastica, sed tyrannica acta. his dictis adiunxerunt expositionem vexationum quibus Sabas ferret ageretque miseros clericos, et in ecclesiasticum ordinem universum clam palam, intus et extra immaniter acerbeque grassaretur. ea ille audita sic prorsus tamquam nihil ad se pertinerent negligere funditus visus est, addens et conquerens talia ab illis memorari praetextus secessionis a se faciendae quaerentibus. quare supervacaneum se arbitrari curam ullam sumere oblectionum istiusmodi diluendarum. his episcopi multa reposuerunt quibus ei persuadere conarentur aequa et consentanea se poscere: sed cum nihil profici animadvertent ipso inflexibiliter in duritie perstante, clare ipsi desuntiarunt cogi se officio ad se ipsos a tam inconvenientium actorum omni participatione removendos. neque enim se posse iustae censuram reprehensionis ulla excusatione fugere, si perseverando in communione cum his qui sic inordinate ac temere operarentur, tam improbabilibus factis approbationis suae apponere calu-

μένους δικαίως. ἔπειθον δὲ καὶ οἱ περὶ τὸν Γεννάδιον καὶ τὸν
 Συλαιώτην βασιλέα μὴ εἶν ἀνεξέταστα ταῦτα, ἀλλ' ἐπαγγέλλειν
 ἄρχιερεῦσι καλῶς λέγουσιν. αὐτοὺς γὰρ εἶναι πάντως τοὺς τὸν
 εἰς τὴν πατριαρχίαν ἀναγόμενον χρησταῖς μαρτυρίαις συστήσαν-
 5 τας, αὐτοὺς δὲ καὶ πάλιν διαγιγνώσκειν ὡς ἐπιχωλαῖοι οὗ μαρτυ-
 ρηθεῖς οὐ φαῦλος ἐπ' ἄλλοις τὴν πόλμανσιν· μηδὲ γὰρ πάντα D
 πᾶσι διδόναι θρόνον. ταῦτ' εἶναι θεοῦ, ὡς πάντας εἰδέναι. καὶ γε
 πολλάκις τὸν κατὰ τὸ ἡθικὸν οὐκ ἀπόβλητον κατὰ τὸ οἰκονομικὸν
 ὑποσκάξειν, καὶ αὐθις ἀριστεύοντα ἐπὶ τούτῳ μὴ φθάνειν τὴν
 10 ἐπὶ τῷ πολιτικῷ ἄρειτῃ. ἀναστειλλέσθαι δὲ τὴν κακίαν καλὸν
 καὶ προσῆκον εἶναι, πλὴν ἐντὸς μέτρων καὶ νόμων Χριστοῦ. νό-
 μον δὲ Χριστοῦ πάντως εἶναι τὸ ἱερὸν εὐαγγέλιον. ἐκεῖ δὲ ζη-
 τούσι τῶν μαθητῶν ἐξ οὐρανοῦ καταγαγόντας πῦρ ἀφανίσαι
 τοὺς ἀπειθοῦντας, εἰπεῖν τὸν δεσπότην ὡς οὐκ οἶδατε ποίου πνεύ- E
 15 μτος ἐστὲ. τὸ γὰρ καλέσαν ἐκείνους πνεῦμα, καὶν μήπω οἶδασι,
 πλήρες ἀγαθωσύνης καὶ φιλανθρωπίας καὶ συγκαταβύσειος πρὸς
 τοὺς ἁμαρτάνοντας, ἀλλ' οὐ τιμωρίας καὶ ἀγανακτίσεως καὶ κο-
 λάσειος. ταῦτ' ἐκείνων λεγόντων καὶ ἀμφικλινῆ τὸν βασιλέα
 ποιούντων, καιροῦ δραξάμενοι οἱ κακῶς ἔκ τινων αἰτιῶν ἔχοντες

lum viderentur. sub haec Gennadius et Sylaeota imperatorem privatim
 conventum graviter monuerunt, non debere ipsum sinere res tam suspen-
 ctas novitatis indiscussas socordi tolerantia transmitti. quin eius esse of-
 ficium succurrere praesulibus, nihil aequi a patriarcha, quamvis iusta et
 recta postulent, impetrantibus. nec enim in illos cadere exceptionem ido-
 neam suspicionis, quasi patriarchae parum faveat, quem utique ipsi pro-
 moverunt, suis eum suffragilis et honorificis testimoniis ad summam quam
 obtineret dignitatis adeptionem commendantes. caeterum eadem fide qua
 tum quae in eo laudarent praedicarunt, modo commemorare quae in eo
 postmodum desiderari deprehensum sit. prodi enim cursu temporis laten-
 tia prius hominum vitia, et occasione negotiorum naturas perspicere. sic
 eos intellexisse hunc, qui dotibus ad ecclesiae gubernationem alloqui aptis
 instructus sit, in quibusdam eius multiplicis officii claudicare partibus.
 nimirum non omnibus omnia deum dare. cunctis quippe notum esse dona
 esse dei dotes eiusmodi, itaque saepius animadverti eum, cuius mores
 non improbantur, haud aequae inoffense procedere in gubernatione domus
 propriae: rursus egregie fungentem suae regimine familiae, civilibus deinde
 curationibus admodum minime param administrandi magistratus industriam
 probare. improbitatem coerceri honestum sane ac conveniens esse, ve-
 rum id fieri debere intra limites legum Christi. leges autem Christi
 omnino esse sacrum evangelium. illic autem legi discipulos aliquando
 ignem e coelo devocantes, qui sibi non morigeros consumeret, a domino
 audisse nescire ipsos cuius spiritus essent. nam qui vocaret ipsos spiri-
 tus, licet hoc adhuc ignorarent, plenus benignitatis humanitatis accom-
 modationis ad lapsos in culpam spiritus est, non autem ultionis indigna-
 tionis severitatis inexorabilis. tali oratione cum hi duo ambiguum fecis-
 sent imperatoris animum, captato tempore qui aliis etiam de causis exo-

P 112 *ἐκείνω ἐθροῦβον καὶ γράφοντες κατηγορίας ἀτόπους ἐδίδουν, καὶ ἀνέδην λοιδορίας μονωθέντα τῶν πολλῶν περιβάλλον, ὥστε καὶ μιᾷ ἱσταμένου ἄνω πον, καὶ τῶν ὕμων ἕξανυσθέντων ἐπευλογοῦντος κατὰ τὸ σύνθητες, τινὰς ἐκείνου κάτωθεν ἱσταμένους κράζειν καὶ ἀπόφημα κατ' ἐκείνου λέγειν, ὡς ἂν πλεόν τοῦ εἰκό-5 τος διὰ τὸ μῖσος καταναδιζόμενος.*

B 22. *Ἐπεὶ γοῦν Ἀθανάσιος ἔγνω μονωθεὶς καὶ τὰς αἰτίας ἔξ αὐτοῦ τε καὶ τῶν περὶ αὐτὸν ὠρμημένας, τὰς δὲ λοιδορίας ἀπὸ πολλῶν συμβαινούσας, ὡς καὶ κρίσιν θέλειν ἄγειν, καὶ οὐκ ἀνυστά οἱ γένοιτο εἰ βούλοιο τὴν τιμὴν κατέχειν (μηδὲ γὰρ ἐν-10 τεῦθεν εἶναι τὸν εἰρηνεύσοντα ἢ καὶ προσέξοντα), καθυφίει καὶ C ἄκων τῆς προστασίας. οὐκ ὀλίγοι γὰρ καὶ τῶν χθὲς καὶ πρὸ τρίτης τῶν ἰδίων παρὰ τῶν ἐκείνου στερηθέντων ὁμοῦ συμφρήσαντες διεφόρου ἀρδην τὰ ἴδια. οἱ δὲ καὶ τοῖς σιτῶσιν ἐπιχειροῦν καὶ κατεγγέλων καὶ ἐπετώμαζον ἀνέδην τε κατηρῶντο καὶ ἀπεφῆ-15 μίζον. ἄλλοι δὲ καὶ λίθους ἔβαλον φανέντος ἐκείνου. τόσον*

9. καὶ] καὶ εἰς?

15. ἐπεφῆμιζον P.

sum habebant patriarcham, turbare liberius coeperunt, datis accusationum errores ipsi absurdissimos imputantium libellis, tum eundem locis a concursu seductis occurrentem probris palam conviciisque prosciendentes. eoque res processit, ut ipso quadam die e loco sublimi perfectis hymnis populo de more beneprecante succlamantes aliqui maledictis eum lacera- rent foedissimis, odio, postquam ultra modum exarserat, in iusto audaciorum impudentiam prorumpente.

22. Postquam ergo se Athanasius destitutum a plerisque intellexit, aversionis causas ex se suisque ortas, odia vero infensorum sibi plurimorum usque ad contumelias et convicia prorumpere, remque ad iudicium spectare, quo haud dubie coorientes undique accusationes vocent. satis patere, si vel summo conatu connitatur retinere patriarchatum, in tali offensione animorum ac rerum perturbatione frustra fore: nam orto certamine omnes in unum dimicaturos, ne attendente quidem ullo aut saltem audire sustinente, nedum in pristinae communionis pacis perseverantia quoquam. his persuasus rationibus diu reluctatum appulit tandem animum ad cogitationem abdicandae, quam tenere nequiret etsi maxime cuperet, sacrae praefecturae. nempe iam non pauci eorum quos nuper ac paulo ante ministrorum ipsius violentae grassationes pensionibus et sacerdotiorum fructibus multaverant, palam ablata repetebant, ac facta manu paribus iniuriis irascentium, vim apertam intentantes, auferebant quae sua dicerent. quidam etiam praedia frumentariosque agros quorum fuerant possessione pulsī, concursu et factione invadebant, inter haec irridentes, diceris traducentes, maledictis quoque incessentes, diris denique nullo metu aut respectu devoventes patriarcham et suos. in tantam licentiam excesserat populare odium, lassata diuturnis iniuriis plerorumque patientia, in furorem conspiratione multitudinis ineluctabiliter saevientem exarscens, impunitate necessaria, securitate summa. itaque Athanasius sentiens haud procul abfore quin corriperetur sistendus tribunali (nam

τὸ μῖσος. καὶ κατεστύγον οἱ πλείους. αὐτὸς δὲ γνοὺς ἐντεῦ- D
 θεν καὶ εἰς κρῖσιν ἀπαξόμενος, ὡς τοῖς δοκοῦσι μᾶλλον ἰδοῦαι,
 βασιλεῖ διαμνητέται ἀποσταλῆναι μὲν τοὺς τὸ πατριαρχεῖον ἀνα-
 δεξομένους, ἀποσταλῆναι δὲ καὶ τοὺς διακομίσοντας κατὰ τὴν
 5 ὁδόν, ὡς μὴ κινδυνεύει. ἐν τοσοῦτῳ δὲ σχεδιάσας βιβλία δύο,
 τὸ μὲν ἐν τῆς αὐτοῦ παραιτήσεως, θάτερον δὲ πόλλ' ἄττα πε-
 ρείχον καὶ ἰδίας κατὰ τὸν βίον συστάσειως χάριν καὶ κατιρωῶν τῶν P 113
 ὡς θῆθεν κατ' αὐτοῦ ἀποφημισάντων, ὁ μίμησιν ἀναδεξάμενος
 τοῦ Χριστοῦ, τὸν μὲν ἐν ἀφανεί κρύπτει ἐν κορυφῇ κλονός τινας
 10 τῶν κατὰ τὰ ἀριστερὰ εἰσιούσι κατηχουμένηα τοῦ μεγάλου νιῶ
 ἰσταμένων, ὑπ' ὀπὴν περιστερεῶνος, δίκην φωρός, ὡς μήτις
 εἰδέει προμηθευσάμενος, κλίμακά τ' αὐτὸς προσερίσας καὶ ἐπι-
 θεις πλὴν οὐ γυμνὸν τὸν χάρτην, ἀλλὰ δυσὶν ἐκπώμασιν ἐμβα-
 λῶν, ὑπογραφῇ ἰδιοχειρῳ καὶ βούλλῃ μελιβδίνῃ τὰ γράμματα B
 15 ἔξασφαλισάμενος, τετρήνας καὶ σπαρτίῳ περισφύξας, ὡς μή
 τιτι ἐπιβουλευθῆι τῶν λωμαντήρων ἐς μακρὰν ἐκεῖ κείμενος.
 θάτερον δὲ τὸν τῆς παραιτήσεως πέμπει πρὸς βασιλέα, ἀξιώσιν
 τὴν ταχίστην τοὺς γε τὴν ὁδὸν ἀσφαλῆ οἱ θήσοντας ἀποστελ-
 λαι. εἶχον δ' ἐπὶ λῆξεως ὁ μὲν ἐν τοῖς ἐκπώμασι χάρτης τάδε.
 20 (23) "δύο τινὰ ἐφ' ἡν πρὸς καταβολὴν τῆς ἐκκλησίας, εἰς ὠφέ- C

15. καὶ decret.

causam eius ecclesiastico iudicio disceptari non ignorabat primores cu-
 pere) occupavit significare imperatori se ab ipso potere ut mitteret qui-
 bus patriarchales aedes, iis abscessurus, consignaret, quique illum quo
 recessurus esset itinere tutum ab incurso infestis populi praestarent. In-
 terim ipse duos libellos deproperavit, quorum uno dignitatem abdicare
 videbatur: alter multa complectens partim vitam eius antea iactan-
 tibus commendabat, partim in obtrectatores iram exprimebat minis et
 diris, sane impotentius quam professum imitorem Christi mansuetudinis
 deceret. et hunc quidem e duobus libellum ipse furtim abscondit loco
 abstrusissimo, intra foramen eorum simile in quibus columbae nidificare
 amant, sito supra verticem columnae cuiuspiam in catechumenensis, ad lae-
 vam introeuntium, stantis. notabilis porro est quam in hoc adhibuit so-
 licitudo. primum chartam non simplicem et authenticis destitutam reliquit
 signis, sed manu rite propria subscriptam bulla insuper plumbea munivit:
 tum vasis duobus testis inclusit invicem obversis, quorum labra pertusa
 feniculis insertis apte commisit, ut eam undique ab iniuria omni prote-
 gerent. sic conditam, scala ipse muro applicita conscensaque, manu pro-
 pria deposuit in memorato prius loco, velut illic custodiendam in seram
 memoriam posteritatis. allum abdicatorium patriarchatus libellum misit
 ad imperatorem, orans ut quam primum ad se destinaret secures per
 viam deductores, quibus a vi defenderetur. haec ambo scripta hic pe-
 nam, incipiens a prolixiori fictilibus indito; cuius haec fuere verba.
 (23) "duo quaedam apparuerunt ad deiectionem ecclesiae, quae ad eius

λειαν δῆθεν αὐτῆς ἐπινοηθέντα, ἕξ ἐπιβουλῆς τῶν ἐπιχειρόντων τοιούτοις, ἐν μὲν τὸ τὸν Βέκκον ἐλθεῖν εἰς τὸ διαλεχθῆναι καὶ τάχα καταγνωσθῆναι καὶ ἡττηθῆναι, ὃ ἀμήχανον ἦν τοῦ λαοῦ μεμηνόςτος καὶ τὸ γλυκὺ πικρὸν ἐχόντων τε καὶ λεγόντων, δευτέρου, ἡνίκα τῷ Ἰακίνθῳ ἐξεχωρήθη ἀπανταχοῦ τῆς Ῥωμαίων 5

- D** προσκαλεῖσθαι κατὰ τῆς ἐκκλησίας οὗς εὗρισκεν οὐ συνειδήσει, εὐ νόμοις θεοῦ τεθραμμένους, ἀλλ' ἀγρυπῶδεις καὶ τριωβολυμαίους τινάς, καὶ ἱκανοὺς καταστρέψαι τὴν ἐκκλησίαν Χριστοῦ, καὶ ὅσα παρέλαβεν, ἀλόγῳ θράσει καὶ διαβολῇ καὶ ὕβρει, ἐν οἷς εἶχον ἐκείνοι τὸ ἰσχυρόν. καὶ ἔτι, ὡς ἔοικεν, ἔμελλε τοῖς δυσὶν 10
- P 114** ἐκείνοις κακοῖς καὶ τρίτον ἀναφυῆναι, ὃ καὶ διὰ πλῆθος ἡμετέρων ἀμαρτιῶν τῇ ἡμετέρᾳ συνέβη ἡμέρᾳ καὶ καθ' ἡμῶν ἐστρατεύσατο. τῆς γὰρ Χριστοῦ ἐκκλησίας οἷς αὐτὸς οἶδε κρῖμασι τὴν φροντίδα δεξιόμενοι, οὐκ ἐξησφαλισθημεν τοῦ μήτε τοὺς σχιζόμενους τῆς ἐκκλησίας Χριστοῦ καὶ ὕβριστὰς αὐτῆς τιμωρεῖν μήτε 15 τοὺς ἀκαθαρσίαις μοιχείαις τε καὶ πορνείαις ἐαλωκότας ἀναχαίττειν. ἠγνοήσαμεν δὲ ὅτι καὶ οἱ πατριαρχεῦντες τοιαύτας εὐ-
- B** θύνας ὑπέχουσι παρὰ τῶν ἐπὶ σφάλμασιν αὐτῶν εὐθυσθέντων καὶ τῶν τούτοις ὁμοίων εἰς ἡ διακλήκασιν, καὶ ταῦτα μηδὲ τοῖς ἐνεργούσι σήμερον τὰ δημόσια τοιαύτας ἐν οἷς ἐνήργησαν ὑπεχόντων 20 εὐθύνας, ὅσα ἢ κακοτρόπῳ γνώμῃ ἢ καὶ ἀγνοίᾳ κατὰ τοῦ δικαίου πεπαρρηγήκασιν. ἀλλ' ὦ τῶν ἐμῶν κακῶν, ὡς μηδὲ κῦν ἴσα τού-

scilicet utilitatem excoGITata fuerant, ex insidiis gaudentium talibus. unum quidem venire Veccum ad colloquium, tamquam mox sic damnandum et convincendum; quod fieri non poterat furente populo, et dulces mixtum amaro exhibentibus illis et loquentibus. alterum quando Hyacinto est permissum per Romanam ubicumque ditionem convocare contra ecclesiam quae invenit non rectae conscientiae, non legibus dei innutritos, sed agrytas triobolares quospiam, idoneos ecclesiae Christi destruendae abolendisque cunctis eius traditionibus per inconsultam audaciam calumniam et contumeliam, ad quae ingens illi habebant robur. porro nunc malis illis duobus tertium, quantum licet conicere, in cumulum succrescet; quod et propter multitudinem nostrorum peccatorum nostra contigit die et in nos militavit. ecclesiae quippe Christi, quibus ipse novit iudicis, cura nos accepta handquaquam secure potuimus discissos ab ecclesia Christi et ei contumeliosos punire, neque immunditiarum adulteriorum fornicationum convictos reprimere. ignoravimus autem patriarchas potestate utentes sua fuisse obnoxios reddendae taliam actorum rationi iis ipais quos in lapsibus deprehensos correxerint, et similibus, ius impune usurpantibus vocandae ad suum examen eorum administrationis, cum tamen quos hodie videmus civiles exercere magistratus, minime subiaceant iudiciis subditorum in iis quae vi acceptae potestatis egerint, etiam quando vel malitia vel ignorantia contra ius et aequum temere quidpiam attentarunt. sed heu, vis ingens malorum meorum! ne nostram quidem longe sublimioris

τοῖς ἐξισωθῆναι καὶ τὰ ἡμέτερα. καὶ εἰ καὶ πόθεν ταῦτα ἐπῆλ-
 θεν ἡμῖν, ἄδηλα τοῖς πολλοῖς, ἀλλ' οὐχὶ καὶ θεῶ. ὁ γὰρ εἰ-
 πὼν παρηγοσιασάμενος πρὸς θεὸν ὅτι ὁ ζῆλος τοῦ οἴκου σου κατέ-
 φαγέ με, εἶπε καὶ οἱ ὀνειδισμοὶ τῶν ὀνειδιζόντων σε ἐπέκτισον C
 5 ἐπ' ἐμέ. οὐ γὰρ ἡμετέρων ταῦτα σφαλμάτων ἀντέκτισις, καὶ
 χάρις θεῶ. ἡμεῖς μὲν ἀδικούμενοι οὕτως ἀδικούμεθα, ὅτι τὸν
 μὴ ἑαυτὸν ἀδικούντα οὐδεὶς δύναται παραβλάψαι, ἡ ἐκκλησία δὲ
 πάλιν ὑβρίσθη καὶ ἐξημίωται. τίς δὲ ἡ ζημία; τῶν μοναχῶν καὶ
 μοναζουσῶν καὶ λοιποῦ χριστιανύμου λαοῦ, τῶν μὲν λόγῳ τῶν
 10 δὲ καὶ βία βλεψάντων πρὸς τὸ σημανότερον, ὡς καταγιγῆς ἀγρίῳ
 ἀθρόον ἐπισπευσῶσα ἡ καθ' ἡμῶν ὑβρις πρὸς τὰ πρότερα ἔστρε- D
 φεν. ἡ δὲ ὑβρις καὶ τὸ αὐτῆς λυπηρὸν τὸ μὴ κατὰ τῆς ἡμῶν
 ὑπολήψεως μόνον καὶ τὸ λίθους κρατῆσαι βαλεῖν ἡμῶν καὶ ἀνα-
 θεματίσαι, καὶ ὅσα σωματικῆς ὑβρεως ἐπειπεῖν, ἀλλ' οἴμοι καὶ
 15 κατ' αὐτοῦ τοῦ σεβάσματος. διὸ καὶ φημί, εἰ σύννοια ἐμαυτῶ
 πορνεία ἢ μοιχεία ἢ ἀρρενομανία ἐαλωκέναι, καὶ εἰ ἐφρόνησα
 πάποτε ἢ φρονῶ ἢ φρονήσω ἀλλότριον φρόνημα τῆς ἐκκλησίας
 Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ μου, ἀνάθεμά μοι ἀπὸ Χριστοῦ, καὶ ἡ μερίς E
 μου σὺν τῷ προδότῃ καὶ τοῖς τὸν κύριόν μου σταυρώσαν. εἰ

6. οὕτως] οὕτως?

ordinis ecclesiasticam auctoritatem ad aequalitatem saltem conditionis cum politica tanto inferiori aspirare patiuntur. unde autem ista nobis acciderunt, ignotum multis est: at non deo. nam qui ausus est deo dicere se-
 lus domus tuae comedit me, idem et hoc subiunxit, et opprobria expro-
 brantium tibi ceciderunt super me. nec enim nostrorum ista sunt deli-
 citorum vitio ac multa; quo nemine deo gratias reddimus. sed et haec in
 nos intorta ictum tela non perferunt, adeo ut iniuriis licet tantis appetitū
 nullam tamen iniuriam patiamur, quoniam qui se ipse non laeserit, nemo
 potest est laedere. verum ecclesia et contumeliam patitur et detrimentum.
 quodnam vero detrimentum? nimirum e monachis et monialibus caetero-
 que Christiano populo complures, partim persuasi rationibus et electione
 ducti propria, partim terrore addito misisque poenarum, vi compulsi qua-
 dam, sese in melius converterant sanctimoniamque respexerant, quos velut
 turbo ferus ac procella in transversum dira ingruens, haec in nos conta-
 melia de cursu deiecit et rursus avertit in priora. eius porro iniuriae
 perniciosa, unde nobis dolendi causa est, non in famae et existimationis
 nostrae iactura constitit, non in contumelia tam licenter grassantium, ut
 et lapides quos in nos iacerent talesint et anathematizaverint caeteraque
 accumulaverint genera omnia sensibilibus contumeliarum: sed heu me!
 (nam hoc cor vulnerat) in religionis ipsius damnum maximum tempestas
 ista redmadavit. quare aio: si mihi sum conscius fornicationis aut adul-
 terii aut nefariae in ueris libidinis, si sensi umquam aut sentio aut in
 posterum sentiam alienum quidpiam a sensu ecclesiae Christi dei mei,
 anathema mihi sit a Christo et pars mea cum proditore ac crucifixoribus

δὲ ὁρθῶς καὶ πιστῶς με λατρεύοντα καὶ φρονούντα, καὶ ἀποβαλ-
 λόμενον ἐκ ψυχῆς ὃ μὴ δοξάζει ἢ ἐκκλησία μηδὲ παρελαβε, συ-
 κοφαντῆσαι οὐκ ἔφριξαν γλώσσαι λέγειν μαθούσαι κακά, ὅσοι καὶ
 οἵτινες εἶεν, ἔχω αὐτοὺς καθὰ ὃ κανὼν, καὶ ἀπὸ τῆς ζωαρχικῆς
 τριάδος ἀφωρισμένους. ὅτι δὲ βιασθέντες ἀλλ' οὐ βιάσαντες ἐτέ-
 5
 115 θημεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἐλπίδι εἰρήνης καὶ ὠφελείας κοινῆς, οὐ
 προέβη δὲ κατὰ τὰς ἐλπίδας ὅσον διψήσαμεν, οὕτω συμφέρον
 ἡμῖν κατεφαίνετο, μάρτυς θεός, καὶ ὃ μὴ ὡς κακὸν ἀλλ' ὡς
 πρέπον ἐπράττομεν. πλὴν εἰ ἐν ᾧ μέτρῳ μετροῦμεν ἀντιμετρη-
 θησόμεθα, τὴν τούτων διάκρισιν ἀνατίθημι τῷ ἁγίῳ βασιλεῖ καὶ 10
 τοῖς ἀρχιερεῦσι ἐνώπιον τοῦ θεοῦ, καὶ εἴτε ἀποδοχῆς εἴτε εὐθύ-
 νης κριθῶμεν, στέργομεν, καὶ ὡς ἐκ θεοῦ τὴν τῶν τούτων κέ-
 λυσιν ἐκδεχόμεθα. ἕτερον, εἰ καὶ ὁποῖόν ἐστιν ἐκάστου τὸ ἔρ-
 γον τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ δηλοῦται, χάριν τῆς δυσσημίας ἣν ἐξήμισε
 B καθ' ἡμῶν ὃ διάβολος λέγομεν. εἰ σύνοϊδα ἐμαντῶ πορνεία ἢ 15
 μοιχεία ἢ ἀρρενομανία ἐαλωκέναι, καὶ εἰ ἐφρόνησα πάποτε ἢ
 φρονήσω ἀλλότριον φρόνημα καὶ ἀπᾶσον τῆς ἐκκλησίας Χριστοῦ
 τοῦ θεοῦ καὶ κυρίου μου, καὶ εἰ μὴ ὡς οἱ ἅγιοι μαθηταὶ καὶ
 ἀπόστολοι τούτου παραδεδώκασι καὶ οἱ διάδοχοι τούτων θεοφό-
 ροι πατέρες, ἰδικῶς καὶ συνοδικῶς, καὶ εἰ μὴ ἅπαν ἑτερόδοξον 20
 φρόνημα, ὃ μὴ παρελαβε καὶ κρατεῖ ἢ ἐκκλησία Χριστοῦ, παρα-

7. διψήσαμεν οὕτως ὡς α.?
 σθαι P.

12. τῶν] ἐκ?

14. δηλοῦ-

domini mei. sin me recte ac fideliter servientem et sapientem, reicien-
 temque ac reprobantem ex animo quod non sentit ecclesia neque accepit,
 calumniari non horruerunt linguae doctae maledicere, quicumque et qua-
 lescumque fuerint, habeo ipsos, iuxta canonein, pro segregatis a vitae
 auctore trinitate. quoniam vero coacti, minime autem nos ipsos per vim
 intrudentes, regimini ecclesiae sumus impositi spe pacis et utilitatis com-
 munitis, non successit autem secundum spem quantum in ea administra-
 tione gessimus. nihil autem gessimus (testis sit deus) nisi quod expedire
 nobis visum est, et quod non ut malum sed ut decens a nobis fieret.
 caeterum an qua mensura mensi sumus, eadem remetiatnr nobis, iudicium
 arbitrio sancti imperatoris et episcoporum coram deo permitto; et sive
 absolvamur sive damnemur ab iis, acquiescimus, et ut a deo profectum
 eorum qualecumque mandatum accipimus. aliud. etsi quale sit cuiusque
 opus, die illa declaratum iri credimus, tamen quoniam quaedam
 scandalizari propter maledicentiam quam evomit in nos diabolus, dici-
 mus: si conscius mihi sum incidisse in fornicationem adulterium aut ne-
 fariam in mares libidinem, si sensi umquam aut sentio aut sentiam alie-
 nam sententiam et abhorrentem ab ecclesia Christi dei et domini mei, et
 nisi ut sancti discipuli et apostoli eius tradiderunt et successores horum
 deiferi patres, privatim et synodice; et nisi omnem heterodoxam doctri-
 nam, quam non accepit nec tenet ecclesia Christi, respuo subiliciens ana-

πέμψω τῷ ἀναθέματι, ἀνάθεμά μοι ἀπὸ Χριστοῦ, καὶ ἡ μερὶς C
 μου σὺν τῷ προδότῃ καὶ τοῖς τὸν κύριόν μου σταυρώσασιν. εἰ
 δὲ ὀρθῶς καὶ πιστῶς με λατρεύοντα καὶ φρονούντα καὶ ἀσπαζό-
 μενον καὶ κηρύττοντα διαβολαῖς μέ τινας τοιαύταις διέβαλον, ὅσοι
 5 καὶ οἵτινες εἶεν, ἐκκήρυκτοι τῆς ἐκκλησίας Χριστοῦ, καὶ ἀλύτῳ
 ἀφορισμῷ τῷ ἀπὸ τῆς ζωαρχικῆς καὶ μακαρίας καὶ ἁγίας τριάδος
 ἢ μετριότης ἡμῶν ὑποβάλλει αὐτούς, καὶ ἄρᾳ ἀναθέματος καὶ
 τὸν τοιοῦτοις παρασυρέντα εἰς τὸ βλάψαι καὶ ἀδικῆσαι με. ὡς
 δὲ τοῖς ἀδίκοις καὶ βλασφημίαις αὕτη ἀρὰ παρὰ Θεοῦ, οὕτω καὶ D
 10 τοῖς φειδομένοις τὴν γλῶσσαν καὶ ἀλήθειαν ἀγαπῶσι καὶ λέγουσιν
 ἢ τοῦ Θεοῦ εὐλογία καὶ σκέπη περικυκλώσοι καὶ ὧδε καὶ ἐν τῷ
 μέλλοντι.”

Καὶ ταῦτα μὲν τὰ ἐν τοῖς ἐκπώμασι καὶ ἐν ἀποκρύφῳ τε-
 θέντα· ἃ δὴ ὁποῖα μὲν καὶ ὅπως ἔχουσιν, ὡς καὶ αὐτὸν τὸν πα-
 15 ρασυρέντα, ὅστις ἂν καὶ εἴη, ὑπ’ ἀνάθεμα ἄγειν, καὶ εἰ σύστα-
 σις ταῦτα ἀπαθῶν τρόπων εἴτε καὶ μὴ, εἰδείην ἂν οἱ πνεύματα
 ζῶντες καὶ τῷ κυρίῳ δουλεύοντες. ὁμοῦς ὑστερον εὔρεθέντα, ὡς
 μετ’ ὀλίγον ῥηθήσεται, ἱκανῶς αἰτίαις δικαίαις ὑπῆγον τὸν γρά- E
 ψαντα. Ἐτερον δὲ γράμμα σχεδιάσας πρὸς τὸν βασιλέα ἀπέστει-
 20 λεν, οὕτω κατὰ ῥῆμα διαλάμβανον. “Θεῷ καὶ μετὰ Θεὸν τοῖς
 λόγοις θαρρήσας τῆς ἐκ Θεοῦ βασιλείας σου τὴν ἐκκλησίαν ἐκρά-
 τησα. εἰ δ’ ἔγκαλοι μοι καὶ τις ὅτι μὴ κατὰ τὸ ἀρέσκον ἐκάστῳ

themati, anathema mihi sit a Christo et pars mea cum proditore et cru-
 cifixeribus domini mei. si vero recte ac fideliter me ministrantem et
 sentientem et amplectentem et praedicantem calumniis me talibus diffama-
 rant, quicumque ac qualescumque sint, extra censum habentor ecclie-
 sine Christi; et insolubili excommunicationis nexui a vitae auctore, beata
 et sancta trinitate, mediocritas nostra ipsos subiicit, dirisque anathema-
 tis, et eum qui talibus tractus fuerit ad laedendum et iniuriis afficien-
 dum me. ut autem iniustus et blasphemis haec maledictio a deo est, sic
 et linguam continentes et veritatem amantes et loquentes dei benedictio
 ac protectio circumdabit, et hic et in futuro.”

Haec quidem erant in chartis intra pocula fictilia conditis et in cavo
 abstruso depositis. in quibus, quod eum quoque qui etiam vi pertractus
 ad adversantium sibi partes fuerit, quicumque tandem sit, anathemati
 subiicit, id ad humanae prohibitae Christianaeque mansuetudinis rationes
 satis accommodatum necne fuerit, censendum relinquo viventibus in spi-
 rita et domino servientibus. illud scio, scriptum hoc postea repertum
 vulgatumque, ut postmodum dicitur, accusationibus in eius auctorem antea
 iactatis fidei momentum addidisse, ut iam non immerito traductus ille ac
 iniuste infamatus videretur. aliud etiam scriptum concinna vit, statim ad
 imperatorem missum, haec ad verbum continens. “deo et post deum
 verbis fidens ex deo auctoritatem ducentis maiestatis tuae, ecclesiae regi-
 men capessivi. in quo administrando si quispiam succensus fuerit guberna-

διώκησα, μάρτυς αὐτὸς θεός, κρεῖττον οὐκ ἐφρόνου. ἐπεὶ δὲ
 P 116 Χριστὸς τῆς ἐκκλησίας αὐτοῦ καὶ τῆς βασιλείας σὲ κατέστησε
 φροντιστήν, ἰθύνειν πρὸς τὸ ἄρεσκον αὐτῷ, ἐνώπιον λέγω τοῦ
 κυρίου μου Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰ καὶ ἁμαρτωλὸς εἰμι, ἀλλὰ πρα-
 κτικῶς οὐκ ἐπίσταμαί τι ἀπεῖργον κατὰ κανόνας ἱερωσύνης. εἰ 5
 δὲ τινες ἐξηγέρθησαν κατ' ἐμοῦ λέγειν ὅσα εἰς ἀνθρωπίνην ὕβριν
 φθάσει καὶ παραλύτησιν, καὶ εἰσὶν οἱ πιστεύοντες ταῦτα, θέτω-
 σαν εἰς καθάρσειν ὅσα ἐκ τούτων καὶ βούλονται, καὶ εἰ ἀδικηθῶ,
 B ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ δικαιωθήσομαι. τὴν γὰρ παραίτησιν λογιζο-
 μαι ἀκανόνιστον, καὶ αὕτη μου ἡ διάκρισις. ἐπεὶ δὲ πρὸς τρέ- 10
 μοντα τὰ δικαιώματα θεοῦ βασιλέα λαλῶ, εἰ κελεύεις, τὸ θέ-
 λημά μου ἐῷ, καὶ ἀνατίθῃμι τῷ θεῷ καὶ τῇ ἐξ αὐτοῦ βασιλείᾳ
 σου τὰ ἐμά, ἵνα ὅπερ αὐτῇ θεάρεστον δόξει καὶ τῇ ψυχῇ μου
 σωτήριον, ἐδραστήσης καὶ συμβουλεύσης καὶ συνεργήσης μοι,
 καὶ οὕτω παρὰ θεοῦ χαρισθῇ τῆς ἐδραστείας τὰ ἴσα τῇ ἐκ θεοῦ 15
 C βασιλείᾳ σου." ἀλλὰ τοῦτο μὲν, κατὰ τὸ εἶκός, οὐκ ὑπέγραψε,
 τὸ δὲ γε πρότερον οἰκιοχειρῶς ὑπέσημήνατο· εἶχε γὰρ "Ἀθανά-
 σιος ἐλέω θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης
 καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης." ἦν δ' ἔτι φερόμενον καὶ ἄλλο τι
 ἐν κρυπτῷ γράμματι, ὅπερ οὐκ οἶδα εἰ προσετέθη ὑστέρων παρὰ 20
 τῶν ἐκείνῳ προσκειμένων, ὡς "κἂν εἴ τι ποιήσω παρὰ ταῦτα,

4. πεπραχώς?

tionem meam ad quod cuique placeret obnoxie accommodatam non fuisse, testis idem alt deus, melius non sentiebam. quandoquidem vero Christus ecclesiae suae et imperii se constituit curatorem, ut utraque ad eius beneplacitum dirigas, in conspectu loquor domini mei Iesu Christi, etiam peccator sum, tamen factam a me quidquam non memini a sacerdotii regulis abhorrens. si vero aliqui insurrexerunt contra me, dicentes quae ad deformandum contumeliis doloreque pungendum hominem pertinent, et sunt qui credunt ista, imputent licet in idoneas meae depositionis causas ea ex his quae volunt. si passus iniuriam fuero, in die illa iustificabor. abdicationem enim reputo illegitimam. et hoc quidem meum iudicium est. quoniam vero cum tremante iustificationes dei imperatore loquor, si iubes, voluntati meae renuntio, et deo permitto tuaeque ex deo auctoritatem habenti maiestati res meas, ut quod ipsi deo placitum videatur et animae meae salutare, conferre consulere cooperari mihi digneris, ut anima mea divinae beneficentiae fiat particeps similiter cum ex deo data maiestate tua." at huic quidem libello, ut fieri par fuerat, non subscripsit. priori tantum propria manu suum nomen apposuerat: sic enim ad eius calcem legebatur "Athanasius miseratione dei archiepiscopus Constantinopolis Novae Romae, oecumenicus patriarcha." ferebatur et aliud praeterea quiddam scriptum in illa priori arcana charta, quod haud scio an non additum posterius fuerit ab Athanasii fautoribus, nempe hoc: "si quid praeterquam hic scripsi me facturum egero, irritum habeo, quippe contra

ἄστοργον ἔχω καὶ ἔξω τῆς ἡμετέρας γνώμης, κἄν αὐτὴν ἐγγυ-
ραῖξω μου τὴν παραίτησιν.”

Τίως ταῦτα γράφας, τὰ μὲν ἐν ἀφανεί τίθησι τὸν εἰρημ-
νον ἔξασφαλισόμενος τρόπον, αὐτὸς δὲ τὸ πρὸς τὸν βασιλέα καὶ
5 μόνον ἔξαποστείλας, ἐπεὶ οὐκ ἦν ἐκείθεν, καθὼς ἴσως καὶ οἱ
ἤλπιστο, ἢ βοήθειαν καὶ τὸ ἀντειληφθῆναι, ἀλλ’ ἤδη μᾶλλον οἱ
τυκτὸς ἐξελευσομένου κατὰ τὴν ὁδὸν δεφενδεύοντες ἀπεισέλ-
λοτο, καὶ ἄλλοι οἱ τὸ πατριαρχεῖον ἀναδιξόμενοι, γνοὺς ἐντεῦ-
θεν ἴσως καὶ τὴν τοῦ κρατοῦντος γνώμην, ὡς οὕτω τὰ καθ’ ἑαυ-
10 τὸν δοκιμάζοντος εἰς συνοίσον εἰ ἐκστατὴ παρακεκινημένων τῶν Ἐ
ὄλων (οὐδὲ γὰρ ἐχώρει ἄλλως γίνεσθαι), ἀωρὶ τῶν τυκτῶν δι-
δωσιν ἑαυτὸν τοῖς ἀπάξουσι. καὶ πρὸς τῆ κατὰ τὰ Εὐγενίου γε-
γονότες θαλάσση ἁλιάδος τε ἐπιβαίνουσι, καὶ τὸν λιμένα τὸ Κέ-
ρας εἰσπλεύσαντες τὴν μονὴν τοῦ Κοσμιδίου κυταλαμβάνουσι.
15 κάκει τὴν νύκτα προσμείνας στέλλει πρὸς βασιλέα τὴν αὐτοῦ πα-
ραίτησιν, ἔχουσαν ἐπὶ λέξειως οὕτως. (24) “ἐπειδὴ περ λυσι- P 117
τελείας χάριν κοινῆς εἰς τὸν πατριαρχικὸν ἀνήχθημεν θρόνον καὶ
διὰ τὴν τοῦ χριστιανύμου λαοῦ εἰρηναίαν κατάστασιν καὶ κυβέρ-
τησιν, ἀπέβησαν δὲ τὰ πράγματα εἰς τοῦναντίον καὶ παρ’ ἐλπίδα
20 τὴν ἡμετέραν καὶ τῶν βιασαμένων ἡμᾶς, ὡς ἐντεῦθεν κριθῆναι
ἡμᾶς τῷ λαῷ ἀδοκίμους καὶ παραιτητέους καὶ ἀδιακρίτους, ἄλ-
λως τε δὲ καὶ ὡς ἀσθενεῖς καὶ ἀμαρτωλοὶ καὶ ἀνίκανοι καὶ οὐδὲ

meam voluntatem et mentem actum, etiam si ipsam scripto significavero
abdicationem.”

Utcumque sit, his ita scriptis, prius quidem illud in occulte addidit,
memorato iam munitum modo. ipse vero solum secundum libellum impe-
ratori cum misisset, nec inde quod forte speraverat auxilium ac prote-
ctionem offerri sibi videret, quin potius iam praesto adesse submissos
illinc cerneret qui se nocte praefecturum per viam defenderent, et alios,
qui quas suo discessu vacuas relicturus mox foret patriarchales aedes sus-
ciperent custodiendas, intellecto ex his persuasum imperatori utilem fu-
turam patriarchae depositionem perturbationi publicae pacandae, cum
aliud non posset, se ipsum intempesta nocte ultro dedit missis ad se ab-
ducendum. cum his ad oram maris loco ab Egegio denominato conti-
guam progressus, ibi piscatoriam pariter omnes conscendunt navem, et in
portum Ceras dictum invecti ad Cosmidii monasterium perveniunt. nocte
illuc transacta misit Athanasius ad imperatorem cessionem suam, sic ad
verbum habentem. (24) “quandoquidem utilitatis communis gratia in
patriarchalem promoti thronum fuimus et ad pacificum Christiani populi
statum ac gubernationem, successerunt autem res in contrarium praeter
spem nostram et eorum qui nos ad istam praefecturam admittendam cofe-
gerunt, adeo quidem ut inde contigerit censerī nos populo improbabiles,
relicti dignos, ineptos et frivolos, cum etiam nos et ipsi sentiamus imbe-
cilles, peccatores, insufficientes nec pares ministerio tasi, propterea ab-

ἄξιοι λειτουργίας τοιαύτης, διὰ τοῦτο παραιτούμεθα καὶ ἡμεῖς
 B αὐτοὺς μετὰ τῆς ἀρχιερωσύνης, καὶ εἴ τι ἠγνοήσαμεν ἢ καὶ διε-
 πραξάμεθα ἔξω τοῦ πρέποντος, αἰτοῦμεν συγχώρησιν, καὶ ὑμῶς
 ὁ κύριος συγχωρήσοι, καὶ τὸ συμφέρον παρέξει, καὶ κυβερνήσει
 ἀμφοτέρους, καὶ ποιμένα ὄψεται τὸν ἀρμόδιον, πρὸς βίαις τῆς 5
 Θεομήτορος.” εἶχε δὲ ὑπογραφῆς τὸ “Ἀθανάσιος ὁ χρηματί-
 σασ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης, οἰκουμε-
 νικὸς πατριάρχης.”

Ταῦτα τὰ τῶν γραμμάτων, ταῦτα τὰ τῆς παραιτήσεως
 Ἀθανασίου. οἷς ἠγνοήσετέ τις τὸ ἐμφαινόμενον τοῦ γράφοντος 10
 C ἐμπερίσκεπτον. καὶ τέως τί βούλεται τὸ “οὕτως ἐφρόνουν”
 καὶ αὐθις “κρεῖττον οὐκ ἐφρόνουν, μάρτυς Θεός;” τοῦτο καὶ
 καταποντιστῆς οἶμαι νηὸς εἶπη, ὃς αὐτοβούλως καὶ αὐτονόμως
 κινδύνῳ περιβάλλει τὴν ναῦν, ὡς κρεῖττον οὐκ ἐφρόνουν. ἀλλ’ εἶ-
 πεν ἂν τις πρὸς αὐτὸν “ἀλλ’ ἦσαν μεθ’ ὧν ἂν καὶ συνεβου- 15
 λέύσω, ὅτι οὐδὲ μόνος ἀλλὰ μετὰ πολλῶν κυβερνῶν ἐτάχθης.”
 ἀλλὰ τὸ παρὸν “ἐκρίθην γὰρ” φησὶ “τῷ λαῷ ἀδόκιμος,” καὶ
 οὐ τοῖς ἀρχιερεῦσι καὶ τοῖς τῆς ἐκκλησίας μοναχοῖς· λαοῦ δ’ ἀ-
 D ποδοκίμασία τί ἂν ἰσχυρὸν ἔχοι εἰς πατριάρχον παραιτήσιν;
 “παραιτούμεθα δὲ καὶ αὐτοὺς” φησὶ “μετὰ τῆς ἀρχιερωσύ- 20
 νης.” οὐ θρόνον καὶ τιμὴν παραιτεῖται, ἀλλὰ λαὸν ἄτακτον
 καὶ ἀπειθῆ. πότερον δὲ τὸν λαὸν συνάμα τῇ ἀρχιερωσύνῃ πα-
 ραιτεῖται, ὡς παραιτεῖσθαι δὴ καὶ ἀμφοτέρους, ἢ λαὸν παραι-

dīcamus et nos ipsos cum sacerdotio; et si quid ignorantes omisimus aut fecimus extra quam decuit, petimus veniam, et vobis dominus ignoscat. ac quod erit conducibile praebebit, et gubernabit ambos, et pastorem providebit accommodatum, precibus deiparae.” subscriptio haec fuit “Athanasius qui fuit archiepiscopus Constantinopolis Novae Romae et oecumenicus patriarcha.”

Haec in libellis, haec in abdicatione Athanasii fuere; quae si quis penitius introsperit, quandam non bene dissimulatam scribentis astutiam animadvertet. nam quid sibi vult illud “sic sentiebam” et rursus “melius non sentiebam (deus sit testis)?” hoc et, puto, queat dicere qui navem demerserit, quod eam propria voluntate ac iudicio temere discrimini obiecerit: “melius non sentiebam.” verum respondeat ei quispiam: at erant cum quibus consultares, quandoquidem non solus sed cum multis gubernare iussus es. sed in praesens “iudicatus sum enim” ait “populo improbabili.” non dicit episcopis et ecclesiae monachis. populi porro ac laicorum improbatio quid validae ad patriarchae depositionem causae habeat? pergīt. “abdīcamus autem ipsos” inquit “cum sacerdotio.” non thronum aut honorem abdīcat, sed populum inordinatum et inobedientem. utrum autem populum pariter et sacerdotium abdīcat, sic ut aequē ambo ista abdīcantur, an populum abdīcat sive reprobāt vī et au-

τίται μετα τῆς ἐνούσης αὐτῷ ἀρχιερατικῆς ἰσχύος καὶ καταστά-
σεως, ὡς εἶναι καὶ αὐτὴν ἰσχυρὰν καὶ εὐλογον τὴν ἀποβολήν;
τί δὲ βούλεται καὶ τὸ ἀρμόδιον λέγειν; εἰ μὴ πάντως τὸν τὰ
πάντα τῷ λαῷ συγκαταβησόμενον.

5 Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἴσως τῷ ἱστοροῦντι καὶ παρακαίρια λλε- P 118
κται. τοῦτο δὲ τις καὶ μόνον παρατηρήσειεν, ὅτι τέσσαρσιν
ἐνιαυτοῖς τὴν ἐκκλησίαν κατέχων αὐτὴν σχεδὸν ἡμέραν εἶδε τῆς
ἐκβολῆς ἣν δὴ καὶ τῆς ἀναβάσεως ἔγνωκεν, ἥτις καὶ Ἐλαφρο-
λιῶτος ἐκκαιδεκάτῃ ἦν, ὅτε καὶ ὁ μέγας λογοθέτης τὸν ἴδιον λό-
10 γον καταγνοὺς ὄϊον ἐκ τῆς τῶν πολλῶν βλασφημίας τῶν ἐν ἐκείνῳ
γεγραμμένων, καὶ μᾶλλον ὅτι καὶ ὁ λύκος ὁ τῶν λαχάνων ἄνθρω- B
πος παρὰ τοῦ ἀρχῆθεν εἰπόντος ἐλέγετο, πυρὶ παριδίῳ. ὁ
μέντοι γε βασιλεὺς δεξιόμενος τὴν παραίτησιν, διὰ τε τὸ τῆς
15 ἰδίας γνώμης εὐθύ, καὶ τοῦ μὴ θέλειν κινεῖσθαι τὰ μηδὲν ὀνή-
5 σοντα ἀλλὰ καὶ μᾶλλον ἐκκλησίαν βλάψοντα, καὶ διὰ ταῦτα τοῖς
γεγραμμένοις μηδ' εἰς βύθος προσσχών, καὶ τοὺς ἄλλους πρὸς
τοῦτο πείσας, ἀγαπητὸν ἠγησάμενος εἰ μετ' εἰρήνης ἐξίσταται C
(οὐδὲ γὰρ συνέφερεν, ὡς ἐψέκει, κινεῖσθαι τὰ κατ' ἐκείνον καὶ

14. τοῦ] τῷ?

cloritate permanentis in se archiepiscopalis potestatis ac status, quo per-
hanc modum efficax rata et firma evadat eiusmodi reprobatio. quid et
hoc autem sibi vult quod ait pastorem post se deligendum accommoda-
tum? nisi occulte innuit exposci talem qui populo quidvis gratificari et
indulgere sit paratus.

Sed haec a me forte otiosius, quam tempestivum historico erat, dis-
putata fuerint. unum tamen ad ea illud non de nihilo quis observans ad-
iunxerit, sic exacte quadriennium in patriarchatu Athanasium explevisse,
ut eandem ferme initii relictiq̄ue regiminis ecclesiae numeraverit diem
sextamdecimam Octobris, quando et magnus logotheta vanitate deprehensa
encomii quod ex tunc de Athanasio auditis honorificentissimum scripserat,
suum illud scriptum poenitens credulitatis igne abolevit, quod eum ma-
xime puderet ibi pro miraculo celebrasse portata iussu Athanasii olora ex
horto domum a lupo, ex quo postea certo compererat lupum illum fuisse
hominem ita nominatum, non autem, uti persuaderi sibi siverat, bestiam
notae feritatis isto designari vocabulo solitam. caeterum imperator acco-
pto cessionis Athanasii libello, non putavit curiosius insistendum scrutan-
dae ambiguitati captiosarum, quibus erat concepta, sententiarum et vo-
cum. sed hic quoque solitam suam animi rectitudinem, et abhorrentem a
temere movendis nihil profecturis et praesenti noxa perniciosius ecclesiae
controverſiis moderationem ac prudentiam secutus, cum sibi tum aliis per-
suasit temperandum ab indagazione odiosa profundorum senis sensuum sub
illa verborum astutia utcumque latentium, in lucro ponens quod is in pace
recessisset, nec interesse arbitrans quo id ille artificio vel dolo exequi
studuisset. nam maiori strepitu causam istam ventilare, iudicii desidera-
tissimi a multis, odio in Athanasium vehementi et iusto flagrantibus, ce-
lebratione permittenda, tumultuosius fore negotium providebatur quam

κρίσει δίδοσθαι, τῶν πάντων δι' ἔχθους δικαίου, ὡς ἐδόκει, ἐχόντων τὸν ἄνθρωπον), ἐκείνον μὲν τῇ ἰδίᾳ μονῇ καὶ πάλιν νυκτὸς ἔξαποστείλας ἐγκαθιστῆ, ὅπου σὺν τοῖς ἀμφ' αὐτὸν πολλοῖς οὖσι ἐπὶ χρόνοις ἀσκεῖν ἀπρόιτος ἔμελλε τὰ συνήθη, τοῖς δέ γε ἀρχιερεῦσιν ἐφήσει τὸν τῆς ἐκκλησίας ζητεῖν προστησόμενον. 5

D 25. Τέως δὲ πρὸ τοῦ τάδε γενέσθαι δυοὶ πρότερον χρόνοις, — καὶ ἀφήμι τὰ κατὰ τὴν περὶ αὐτὴν τὴν δυτικὴν, ὡς καὶ ἀπαξ καὶ δις ἐνεκρήσθη, οὕτω συμβάν, ἐπὶ Γρηγορίου πατριαρχοῦντος. ἀλλ' οὖν κατὰ μῆνα μεσοῦντα Μουνυχιῶνα, ὑπ' ἀφᾶς

E λύχνων, ἐντὸς τῆς μεγαλοπόλεως, ὅπου τὸ τῆς ἀγορᾶς μεσαίτα- 10 τον, ἀπὸ τῆς βασιλικῆς λεγομένης πύλης ἀρχεται τὸ δεινόν. καὶ πάντα τὰ κύκλῳ περιλαβὼν τὸ παμφάγον καὶ ἀνυπόστατον πῦρ, οἰκίας ἐκείνας πληθούσας παντοίων τῶν εἰς πραγματεῖαν εἰδῶν αὐτονηχεὶ διανεμηθῆν ἡμάθηνε τὸ παράπαν; ὥστε καὶ γυμνοὺς

P 119 ἐκφυγεῖν τοὺς ἐννοκήμενους, μὴ ὅτι γε πλούτου καὶ περιουσίας 15 ἀλλὰ καὶ αὐτῶν ἐνδυμάτων, καὶ μηδὲν πλέον ἐγκαταλειφθῆναι πρῶτας ὅτι μὴ κεράμιων κατεαγότα ὄστρακα καὶ ἤλους σφίσις ἐνελημένους, ἀφέτους τῶν ξύλων οἷς συνέχοντες εἶχοντο. καὶ γε τὸ τῆς ἀγορᾶς κάλλος ὡς πεδίον ἀφανισμοῦ κατεφαίνεται. ὁ μὲθ' αὐτὸν βασιλεὺς λαθὼν τῷ Νυμφαίῳ ἐνδιατρίβοντα ἐποίησε θανάτῳ, 20 B καὶ ἐφ' ἡμέραις ζητεῖν, εἴ πού τις Βυζαντιόθεν παραβάλλοι,

expediret ad quietem plus satis alienude iactatarum ecclesiae ac reipublicae. quare satis habuit sine strepitu expatriarcham proprio rursus nocturna deductione recidere monasterio, ubi cum aliis familiaribus multis asceticam per otium nullo interpellante exerciturus porro esset pro suo more disciplinam. episcopis vero commisit inquisitionem idonei qui praeficeretur ecclesiae praesulis.

25. Duobus priusquam haec fierent, annis contigit incendium in urbe fori magni. omitto interim duo alia incendia quae apud transmarinum suburbium Galatam Gregorio patriarchatum gerente acciderant. circa medium igitur Novembrem, sub tempus illud vesperae quo primis tenebris accendantur faeces, intra magnam civitatem, ipso in meditallio fori, a porta quae regia dicitur, malum exortum est. inde omnia per circuitum corripens, ineluctabili ruens impetu vorax ignis, domos illas refertas omnis generis mercium ipsa nocte absumens plane redegit in cineres, ut nudi effugerent qui illic habitabant, nudi autem non divitiis solum et ornatu, sed ipsis corpori tegendo necessariis vestibus, nihilque plus mane reliquum cerneretur quam testae fractorum laterum et clavi qui tabulas ac tigna commiserant, ferreae materiae privilegio a vi flammae servati, priori omni specie plateae illius pulcherrimae in campum informi congerie constratam ad lugubre spectaculum conversa. id quod imperatori Nymphaei tunc degenti nuntiatum admirationem incussit non modicam, et curam exquirendae occultae mali originis, ut multis inde diebus, ubi quis Byzantio

ὄπως καὶ ἀφ' ὧν τῶν αἰτιῶν γέγονεν. οὐ γὰρ ἐπ' ὀλίγον ἐπι-
 δραμόν, ἀλλ' ὅσον εἰκάσαιτ' ἔν τις, καταταχῆσαν καὶ αὐτὴν
 μέσην τὴν πόλιν ἐν ἀκαρεῖ περιλήψεσθαι, πολλῶν μὲν οἰκῶν
 κάλλη πολλὰ δ' ἐν αὐταῖς ἀποτιθέμενα θαρδάρκτον, καὶ τὰ δεινὰ
 5 τοῖς πόρωθεν ἀπειλοῦν, οὐ πρότερον ἔστη, πρὶν ἂν ἀμφόδοις
 περιπεσὼν εἰς πλάτος ἐνδοῦσαις χειροποιήτως τῶν ἔχόντων φθα-
 σάντων καταβαλεῖν καὶ προαρπάσαι τὴν ἕλην, ἐκίσε φθάσαν C
 οὐχ οἶόν τ' ἦν ἐκκηθῆσαι καὶ τῶν κατασκευῶν παμφάγοις ἐπιδρά-
 ξασθαι τοῖς ὁδοῦσιν. ἐπεὶ γὰρ πάντα τὰ κίχλω φρέατα ἔξαν-
 10 τλήσαντες οὐκ ἀποχρῶν εἶχον τὸ ὕδωρ πρὸς τὴν τοιαύτην ῥύμην
 πρὸς, ἐκίνοις μὲν τὸ λοιπὸν ἀντὶ ταμιείων ἐχρῶντο, κἄν πού τι
 καὶ ἀφήραζον τοῦ πυρός, ὁμοίε τούτῳ χωροῦντες καὶ τοῦ λα-
 βεῖν τι ἐν δευτέρῳ τιθέμενοι τὴν παρακινδύνουσιν, εὐθὺς κατὰ D
 τούτων ἐρρίπτουν καὶ ἐνωμάτιζον. αὐτοὶ δὲ τῷ μὲν ἕπαξ ἀλόντι
 15 οὐκ ἔχοντις προσαμύνειν, προκαταλαμβάνοντες δὲ τὰ ἔξωτέρω
 κείμενα προαηροῦντο καὶ μετεκόμιζον, καὶ οὕτω τὴν τροφήν τοῦ
 πυρός ἐκποδῶν ποιοῦντες τῇ ἀτροφίᾳ τὸ θημίον ἀσθενέστερον
 ἀπειργάζοντο, κἀντεῦθεν μόλις κατ' ὀλίγον ἔξασθενούντος περιε-

veniret, sollicite interrogaret quo modo et qualibus e causis tanta clades
 extitisset. non enim a tenui orta principio sensim, ut fere fit, ea pestis
 invaluerat, sed quantum intelligi coniectura potuit, variis simul ex par-
 tibus rapida velocitate ignis exurgens, mediam momento comprehendens
 urbem, multa ornatissima aedificia, multas in iis opes conditas voravit;
 minansque nihilo mitiora remotioribus, non prius stetit quam in angipor-
 tus via media frustra diremptos transiliens nihil in illis cui adhaeresceret
 reperit, provida industria viam praeccludere malo grassanti satagentium
 prius manu eversis et congestis in late confusam stragem. prudenter enim
 illi curaverant redimere perniciosius damnum ultro accersendo ac praeoc-
 cupando leviori, sicque subtrahenda materia voraci elemento; quod si pa-
 stum invenisset illic quo insilierat, auctas ex eo vires haberet ulteriora
 incursandi, et ad cuncta continenter rapacissimis accisa dentibus exor-
 benda in nunquam explebilem ingluviem. alia quoque inita utiliter ratio
 est demendi flammae pabuli, decente ipsa calamitatis experientia mali
 partem in remedium vertere. nempe cladis auctarium fuit defectus aquae
 igni coercendo tam necessario, exhaustis quippe iam cunctis quae illic
 erant subterraneis conceptaculis liquoris. caeterum hoc ipso animadversa
 qui satagebant, puteis ipsis cisternisque iam vacuis uti apothecarum vice
 coeperunt iis custodiendis quae apta maxime nutriendo incendio flammae
 praecipere potuerant, ea cuncta per ora hiantium cavorum devolventes,
 et ubi congerendo expleverant, imposito materiae ignem non timentis
 operculo tegentes, in quo eam adhibebant prudentiam, ut quae iam ignis
 comprehenderat, frustra ei extorquere non conantes, ea quibus se non-
 dum per circuitum admoverat diligenter raperent, non sine periculo com-
 minus accedere audentes; iisque amotis, quasi per escae subductionem,
 monstrum belluactione largieri magis indomitum evasurum, velut inedia ca-
 stigatam infirmius reddebant. atque ita sensim debilitate aegre ac vix

Ε γέγοντο, οὐχ ἤττον τῶν παλαιῶν ἐμπρησμῶν καὶ αὐτοῦ τὴν ἰδίαν μνήμην καὶ εἰς τὸ ἐπίδον καταλείψαντος. ἀλλὰ καὶ αὐθις συνελθόντες οἷς ἐκεῖνα διέφερον, καὶ μόλις γυμνὰ μόνα τὰ ἐδάφη γνωρίσαντες ἀπὸ τινων ἀμυδρῶν σημείων, δαψιλέστερον ἐποικοδομοῦνται, βασιλέως ἀπόντος, ὥστ' ἐπὶ μόναϊς ἀκοαῖς ἐκείνου τὸ πάθος στῆναι, οὐ μὴν δὲ καὶ αὐταῖς ὕψειν. ἐφίσταται γὰρ ἀνοικοδομηθεῖσι λαμπρότερα, καὶ ἀλμυρὰν ἀκοὴν αἱ πότιμοι τῆς ὕψεως ὀπωπαὶ ἰδόντος μεθ' ἰλαρότητος ἀπεκλύσαντο.

P 120

26. Αὐτὸς δὲ μετὰ τοῦ πρωτοβεστιαρίου καὶ μεγάλου λογοθέτου κήδους συνάλλαγμα ποιησόμενος, ὥστε τὸν τοῦ βασιλέως αὐτάδελφον Θεόδωρον εἰς γάμον ἀγαγεῖσθαι τὴν τοῦ Μουζάλωνος, ἐπεὶ γε κατηγγυημένης οὔσης τῆς κόρης συνέβη τι ἐκ νοθείας πρὸς τινα τῶν ταύτης συγγενῶν, φεροῦσης ἀμφισβήτησιν τῆς ζητήσεως εἰ κειώλνται τὸ συνάλλαγμα, συνῆγε μὲν ἄρ-
Β χιερεῖς συνῆγε δὲ καὶ τοὺς τοῦ κλήρου λογίους, καὶ συνάμ' ἐκείνοις καὶ πατριάρχη, ἐκείσε ὄντος καὶ τοῦ πρωτοβεστιαρίου· οὐδὲ γὰρ ἡ νόσος εἶα μακρὰν ποὺ τῶν ἀνακτόρων κατασκηνοῦν, ἀλλ'

7. λαμπρότερον?

16. πατριάρχη P.

tandem praepollere valuerunt, nec sic tamen assecuti quin magnam et late illustrem hic quoque, uti caeteri priores, funestus rogos in tempus posterum memoriam relinqueret, quamquam cito rursus coeuntes domini absumptarum aedium, et certatim emoliti strues cineris ambustorumque ruderum, solum ubi sitae illae fuerant non sine difficultate e signis tenuibus coniectura solerti agnoscentes, impigre reposuerunt non minus operosas nec inferioris prioribus elegantiae moles per absentiam imperatoris, adeo ut is tandem urbi redditus gratularetur solo sibi aurum indicio constare notitiam incendii, nullo iam oculis superstiti sui vestigio sensibilis ob strenue restauratam speciosioribus etiam aedificiis omnis retro ruinae iacturam, cunctam plane iam amaritiam tristis auditus dulci lacti conspectus, magnificentius universa reposita monstrantis, voluptate diluente.

26. Eam hilaritatem festi sui reditus in urbem ex incendii calamitate pristino splendori restitutam insignire imperator voluit luculento sui affectus in protovestiarium et magnam logothetam Muzalonem pignore, honore videlicet regiae affinitatis, qua illum aggressus admovere familiae Augustae, licet coeptis intervenisset obstaculum ingens, gratiae constantis abundantia quidvis eluctatus, denique quod destinaverat perfecit. ac principio quidem sub hoc tempus filiam Muzalonis fratri suo despondit Theodoro. verum celebratis iam sponsalibus, cum inopinatissime puella deprehensa esset uterum gerere consanguinei cuiusdam incestu vitiatam, quaestio nata est utrum illo flagitio fieret irrita desponsatio, et ecquid nihilominus liceret ulterius usque ad nuptias procedere. isti disceptandae controversiae congregavit episcopos imperator, eodem etiam adhibitis doctioribus e clero ipsoque patriarcha, praesente quoque protovestiarario, qui propter morbum ventitare ad palatium e longinquo non valens, iussu Au-

αὐτό περὶ διόλου ἐν τινι τῶν βασιλικῶν οἰκημάτων. ἐκεῖ τοίνυν
 συναγομένῳ αἱ σκέψεις ἐγένοντο, εἰ ἔχχωρεῖ πορνείας ἐκείνης
 προβάσσης συνίστασθαι τὸ συνάλλαγμα· καὶ ἐπεὶ τοῖς μὲν τοῖς
 δ' οὐδ' ὄλωσ' ἰδοῦκε, ὁ βασιλεὺς ἀγάλλων ἰθὺλων ἐκείνον ᾧ δὴ
 5 καὶ συνίργῳ καὶ συμβούλῳ πρὸς πάντ' ἐχρᾶτο πρακτικωτάτῳ, C
 τὸ ἀμφίβολον παρεκώς, τῷ μὲν ἀδελφῷ τῆν τοῦ πικρέρη Λι-
 βαδαρίου θυγατέρα ἐκ πρωτοβεστιαρίου ἐξυγενιζομένην κάππου
 συνεζεύγῃ πρὸς γάμους, τῆν δὲ τοῦ πρωτοβεστιαρίου Μουζά-
 λωνος τῷ ἰδίῳ παιδί Κωνσταντίνῳ κατηγγυᾶτο. ἀλλ' οὔτε ὁ
 10 Κωνσταντῖνος δεσπότης ἦν πῶ ἕξ ἀξιώματος, μόνῳ δὲ τῷ υἱὸς
 βασιλέως εἶναι περιφανῶς ἐκλείζετο, οὔτε μὴν ὁ πρωτοβεστιαρίου
 ζῶν εἶδε τοὺς γάμους, ἀλλ' ἐν ἐλλείψει μόναις καὶ προσδοκίαις ἐτε- D
 λεύτα τὸν βίον. τὸ δὲ γε εἰς τέλος ἐξέβη προβληθέντος καὶ δε-
 σπότητος τοῦ Κωνσταντίνου, οὗ δὴ ὁ Θεόδωρος οὐκ ἤξιωτο. ἐκεῖ-
 15 νον γὰρ καὶ λίαν ἡ μήτηρ ὀριγομένη δεσπότην κατιδεῖν παρὰ τὰ-
 δελφῶ καὶ βασιλέως φημισθέντα, καὶ πολλὰ τὸν υἱὸν ἀναγκά-
 ζουσα, οὐκ ἐτόγγυε τῆς ἐφάσεως, οὐκ ὅτι ἦν τῇ μητρὶ ἀπειθῆς
 ὁ κρατῶν, ἀλλ' ὅτι τὸ εὐλαβὲς καὶ Θεοσεβὲς διεκώλυεν· ἔφθασε

I. αὐτοῦ P.

gusti ad manum habere quem assidue consuleret studentis ferme in aedi-
 bus regiae vicinis aut in parte domus ipsius Augustae solebat habitare.
 cum igitur in ipso aegroti Musalonis diversorio coram eodem sententiae
 super proposito quod dixi argumento regarentur, illaeque in contraria dia-
 traherentur, quibusdam amentibus, negantibus aliis, Imperator consolari
 cupiens adeo sibi carum et fidum hominem, quo administro et consiliarie
 peritissime ad cuncta utebatur, disceptatione in ambiguo relicta fratri
 quidem coniugem dedit pincernae Libadarii filiam, cui nobilitatis praeci-
 puae commendationem afferebat, quod ex avo illam protovestiarii digni-
 tate conspicue constabat esse pregnantam; filiam vero illam ipsam proto-
 vestiarii, licet corruptam, iam nunc promisit se desponsurum Constan-
 tino proprio filio, qui nondum quidem despotae appellatione honorabatur,
 caeterum eo solo quod imperatoris erat filius, inter primos aulae consen-
 taneo tantae nobilitati splendore fulgebat. fuerunt haec nuptiae necessario
 dilatae, quod obducendum puellae vitium mora saltem quaedam, et si quo
 modo posset, obliterandum videretur. itaque protovestiarius morbo per-
 tinenti morti sensim admotus durare usque ad eius matrimonii consumma-
 tionem non potuit; tamen affinitatis tam amplae sola licet spe ac certa
 expectatione praecipit gaudium, in eoque vitam absolvit. eo mortuo rite
 celebratum id matrimonium est, et quidem Constantino iam ad despotae
 dignitatem erecto; quod minime consecutus Theodoros fuit, quantumvis
 eius mater valde cupiens isto decoratum nomine hunc quoque filium vi-
 dere, instantissimis ab Augusto suo item filio contenderit precibus ut fra-
 trem eo honore dignaretur. at numquam impetravit, non quod erga ma-
 trem obsequium imperatori deesset, sed quoniam in hoc quidem obstabat
 religio pietati: casus enim quidam prius tulerat ut (nescio qua occasione)

- P 121 γὰρ ὁ κρατῶν οὕτω συμβᾶν ὄρκοις ἀπειπῆν αὐτῷ τὸ ἀξίωμα, καὶ διὰ τοῦτο τηρῶν τὴν ὄρκωμοσίαν οὐκ ἤθελε δεσπότην ἐγκαθιστᾶν. διδόντος δὲ διὰ ταῦτα τὸ σεβαστοκρατορικὸν ἀξίωμα, ἐκείνος οὐ κατεδέχετο. κἀντεῦθεν ἀγέραστος ἦν, ὅσον ἐξ ὄφρικου καὶ ἀξιώματος, μόνω δὲ τῷ βασιλέως μὲν υἱὸς βασιλέως ὁ δ' ἀδελφὸς εἶναι τε καὶ κεκλησθαι, καὶ τῶν Ῥωμαίων δεσπόουτος, ἐκλείετο.
- B 27. Ἐπεὶ δὲ καὶ τῇ τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίᾳ τοῦ προστηθεμένου ἔδει, ἐζητεῖτο ὁ δοκῶν ἄξιος. εὗρισκετό τις ἀνὰ τὴν πόλιν Κοσμάς μοναχός, ἐκ Σωζοπόλεως μὲν τὸ γένος ἕλκων, ἐπὶ χρό-10 νοις δὲ καὶ συζύγῳ συζήσας καὶ βίον ἱερατικὸν ἰδικῶς ἐξηνηκώς,
- C ἦν δὴ καὶ πάλαι καταλιπὼν μονάζειν αἰρεῖται συνάμ' ἀδελφῶ καὶ παιδί· καὶ δὴ καὶ ἐς πόλιν ὕστερον κατανήσας, ἐν τῇ τοῦ ἀρχιστρατήγου τοῦ βασιλέως μονῇ ἄλλας τε διακονίας ἐξήνευ καὶ αὐτὴν δὴ τὴν τοῦ ἐκκλησιάρχου. οὗτος εὐγηρως ὦν καὶ πρᾶϋς 15 ἀνὴρ καὶ τὸ σύνολον ταπεινός τε καὶ ἡμέρος, κατὰ τὸν καιρὸν ἐκείνον τὸν τοῦ σκανδάλου, ἐπεὶ καὶ πέμπων ὁ βασιλεὺς μαθεῖν
- D ἤθελε τοὺς τῆς οἰκίας μονῆς ὅπως ἐπὶ τοῖς πραττομένοις γνώμης ἔχουσι, καὶ ὁποῖοι μὲν οἱ τῷ θελήματι οἱ προσκείμενοι, ὡς προσμενοῦντες τῇ μονῇ καὶ ἔτι, ὁποῖοι δὲ καὶ ὅσοι οἱ ἐναντίως 20 ἔχοντες, ὡς ἀντίκα τῆς μονῆς ἀπαλαθρομένοι, μέρος γίνεται

juraret imperator se numquam Theodoro dignitatem despotae collaturum. quare metu consciscendi periurii constans persistit in hoc ei titulo negando. cuius vice oblatam sebastocratoris dignitatem Theodorus non admisit, ac propterea nulla insignis principalis potestatis appellatione mansit, sola conspicuus nomenclatione filii ac fratris Augustorum, et Romanorum desposyni, quasi dicas Romaniae dominantibus prognati cognatique, ac tam arte nexu quadam imbuti summae contagione potestatis.

27. Quoniam vero ecclesia praeside egebat, et qui ei videretur idoneus muneri quaerebatur, repertus in urbe quispiam monachus nomine Cosmas est, Sozopoli genus trahens, qui aliquot annis cum uxore vixerat et vitam sacerdotalem privatim exercuerat, sed coniuge dudum dimissa monasticam elegerat professionem, quam simul cum fratre et filio suscepit. hic postea in urbem adveniens, in monasterio imperatoris, cui Archistrategi a sancto, cui est dicatum, coelestis militiae principe nomen est, cum alia exercuit ministeria, tam ecclesiarum officio functus est. senex is erat prosperae valetudinis specieique venerandae, vir mansuetus, modestiae in omnibus compositique citra tumorem ac fastum animi, nec non mitissimae clementiae specimen prae ferens. tempore illo factae ingenti offensione Graecorum cum Latinis pacis, cum imperator in proprium monasterium certos homines misisset iussos explorare cuius essent sententiae monachi, denuntiato cunctis fore ut permanere in loco sinerentur ii solum qui voluntati Augusti suam subiungerent, qui contra sentirent, statim eicerentur, inter parere recusantes Cosmas hic fuit. unde post lon-

καὶ οὗτος τῶν ἀνδισταμένων, καὶ μετὰ χρόνιον ἐκούσιον φυλα-
 κὴν ἐν τῷ συγκαταστῆναι τοῖς ἐγκλειστοῖς μισοιταῖς τοῦ Ἀλεξάν- **E**
 δρῆας ἀπολυθεὶς, τὸν πρώην καιρὸν ἔχων ἐν τῷ οἰκίῳ τόπῳ
 κίλλιον μόναχικὸν ἐν γῆσφ τῆς θαλάσσης ἐκείνης ἐκεῖ κατασκηροῦ.
 50 μέντοι γε τηνικᾶδε μέγας κοροσταυλὸς ὁ Ταρχανειώτης Γλαβᾶς,
 ὃν καὶ πρωτοστράτορα ὁ κρατῶν μετὰ ταῦτα ἐποίησεν, πολὺ τοῖς **P 122**
 τῆδε τόποις ἐνδιατρίβων (καὶ γὰρ ἐπιτέτραπτό οἱ ταύτῃ πρὸς βα-
 σιλέως) ἰδὼν κάκιστον, ἄλλως τε καὶ φιλομόναχος ὢν καὶ φιλά-
 ρετος, ἐνησμένιζε τῷ τοῦ ἀνδρὸς ἥθει, καὶ ὅλον συντακίς αὐτῷ
 10 κατὰ τινὰ διάθεσιν πολλοῖς τισὶν ἰδωραῖτο καὶ ἐκυβέρνα οἰκτιρ-
 μῶν τρόποις καὶ χάριτος. εἶτα καὶ βασιλεῖ ἀναγγέλλει τὰ περὶ
 τούτου, καὶ οἱ ποιεῖται τὸν ἄνδρα ἐράσμιόν τε καὶ ποθμυδὸν ἰδεῖν.
 διὰ ταῦτα καὶ ἄγων συνίστησθαι τε αὐτῷ βασιλεῖ καὶ τὴν ἰδίαν μο- **B**
 ρὴν τὴν τῆς παμμακαρίστου Θεοτόκου εἰς χεῖρας δίδωσιν. ὁ
 15 μέντοι γε βασιλεὺς καὶ λίαν ἐνησμένισε τῷ ἀνδρὶ, καὶ οἱ ἀγαπή-
 σασ τὸ ἦθος ἐν πνευματικοῖς ἔταττεν αὐτὸν πατράσι, καὶ ἀπεδέ-
 δου τιμὴν τὴν προσήκουσαν. μαρτύριον δέ· ἐπεὶ τῇ Κωνσταν-
 τίνου ἐπιδημήσαντι βασιλεῖ μὴ τῶν κυριωνύμων ἡμερῶν οἱ τοῦ
 20 κλήρου προσῆλθον, καὶ κατὰ ταῦτα ἐν καιρῷ λειτουργίας στάντες
 ἀπένεμον τὴν προσκύνησιν, διάφοροι ὄντες πατριάρχῃ τότε διὰ
 τὰ προσηρημένα, ὁ βασιλεὺς αὐτοῖς προσποιούμενος τὴν ὀργὴν **C**
 διὰ ταῦτα, τὸν μυστικὸν πρὸς τὸν συγγραφεῖα πέμψας, εἰζήτη

gam voluntariam custodiam, cuius aerumnas una cum pariter inclusis for-
 titer tulit, precibus Alexandrini patriarchae liberatus recessit in cellulam
 solitariam, quam sibi prius in proprio paraverat praedio, apud insulam
 maris illius, ibique habitavit. frequens versabatur in iis locis magnus
 tunc conostaulus Tarchanieta Glabas, quem et postea protostratorem im-
 perator fecit, quod huic procurationem rerum per eos tractus suarum
 idem Augustus commiserat. is per istam occasionem visum illic Cosmam,
 probitate viri captus, cum et alias monachorum amans et virtutis esset,
 miro amplexus amore est, affectu in illum eius intimo ac vehementi qua
 donis plurimis qua significationibus omnis generis miserationis gratiaequo
 se prodente. idem porro Imperatori subinde cum multa de hoc viro prae-
 clara praedicaret, favorem in eum et eius videndi desiderium inessuit.
 quare ductum illum secum ex insula in urbem magnus conostaulus impe-
 ratori obtulit impenseque commendavit. moxque in manus ipsi tradidit
 proprium monasterium beatissimae deiparae. caeterum imperator multum
 delectatus Cosmae humanitate ac probis moribus eum spiritualibus suis
 patribus accensus, congruumque isti dignitati honorem ac reverentiam
 exhibuit. huius iudicium sit, quod cum ad recens reversum Constantino-
 polim imperatorem quadam die dominica in templo liturgiae tempore ac-
 cessissent ii e clero qui ob causas prius memoratas a patriarcha disside-
 rant, illumque stantes venerarentur, imperator ipsis se palam infensum
 ferens, mystico ad huius historiae scriptorem misso, percunctatus de ipsis

μαθεῖν περὶ σφῶν παρ' αὐτοῦ τί παθόντες οὗτοι οὕτως ἀνέβην
προσηλθόν, μὴ δ' ὄλωσ ξυνιέντες ὡς ὑπ' ὀργὴν κείνται, τοῦ πα-
τριάρχου ἀποστατήσαντες. τοῦ δ' ὑπὲρ ἐκείνων ἀπολογουμένου
ὡς οὐκ αὐτόθεν ἦλθον ὡς δέσποτα, ἀλλὰ τῷ σῷ πατρὶ προσελ-
θόντες κυρίῳ Κοσμῷ παρ' ἐκείνου τὴν πληροφορίαν ἔσχον ὡς σε-
συμπάθηνται παρὰ τοῦ κράτους τοῦ σου, αὐτὸς πάλιν ἀνταπο-

D στείλλας τὸν αὐτὸν μυστικὸν ἄλλα τε πολλὰ προσεμαρτύρει ἀγαθὰ
τὰνδρὶ, καὶ ὡς ἀποθανόντος αὐτίκα, εἰ μὲν ἐκκλησία θελοῖ τε
καὶ τιμῶν ὡς ἅγιον, καὶ αὐτὸν ἐν πρώτοις τὴν ἐκείνων ἀποδέχε-
σθαι γνώμην διωμολόγει καὶ τιμᾶν τοῖς προσήκουσιν, εἰ δ' οὐδ' 10
δοκιμάζοι τοῦτο ἢ ἐκκλησία, αὐτὸν καὶ αὐθις τῆς αὐτῆς εἶναι
γνώμης, καὶ μεγαλύνει τὸν ἀπελθόντα καὶ τιμᾶν ὡς ἅγιον. τόσον

E ἐπληροφορεῖτο, ὡς ἐδόκει, βασιλεὺς ἐπ' αὐτῷ. ὡς γοῦν συνελ-
θούσι τοῖς ἀρχιερεῦσι περὶ πατριάρχου ἢ ζήτησις ἦν, τὸ μὲν καὶ
αὐθις καταναγκάζειν τὸν Γεννάδιον δοκοῦντα πρὸς τοῦτο χρήσι- 15
μον, καθάπαξ ἀπειπάμενον τὴν ἀρχιερωσύνην, οὐκ ἔγνωσαν εὐ-
πρεπές, ἄνδρα δὲ ζητεῖν ἐφ' ᾧ περὶ ὃ βασιλεὺς πεπληροφόρηται,
τῶν ἀναγκαιοτάτων ἐνόμιζον. καὶ λοιπὸν οὐδένα εὐρισκόν τοῦ

P 123 Κοσμῷ ἀξιώτερον καὶ ἄλλως ἀρμόδιον τῷ καιρῷ· μετὰ γὰρ χει-
μῶνα ἤδη τὸ ἔαρ καὶ μετὰ ζάλην ποθεινὴν γαλήνην εἶναι τοῖς 20
πλέουσι, καὶ μετὰ τρικυμίας καὶ ζάλας πραγμάτων καὶ ἡθῶν

ex eo est, unde hi tantum auderent, nec se coram apparere vererentur, cuius indignationi se subiacere non nescirent ob ipsorum defectionem a patriarcha. illoque sic ipsos excusante "non sine auctore, domine, istam fiduciam sumpserunt, sed prius convento patre tuo domino Cosma persuasi ab eo sunt ignovisse iam ipsis maiestatem tuam," hoc responso per mysticum relato, per rursus missum eundem mysticum multa in laudem viri congescit, in his illud, si Cosmas statim moreretur et ecclesia volente coli eum pro sancto contingeret, se in primis comprobaturum ecclesiae sententiam, et devotionem in eum suam religiosi rite officii testaturum. sin ecclesia cunctaretur sacros ei decernere honores, se tamen in proposito perstare magnificandae talis defuncti memoriae, et ea quae sanctis tribuitur veneratione prosequendae. tantum ei viro tribuebat imperator, et tam certa erat opinione praeoccupatus insignis cuiusdam eius sanctimoniae. caeterum congregatis antistibus, et quem eligerent in patriarcham disquirentibus, haud visum conveniens, quem aliqui aptum ei muneri haberent, postquam id semel oblatum recusaverat, iterum sollicitare Gennadium. at in primis necessarium, virum ad hoc quaerere, quem magnificeret cuique plurimum imperator fideret. neminem autem ista quidem nota insigniorem Cosma reperiabant; quem praeterea videbant accommodatum tempori esse quippe post hiemem ver dulce, post tempestatem exoptari navigantibus serenitatem: sic post procellas fluctuantium negotiorum, post morum immanium malignam acerbiteriam, mite tempera-

σκληρῶν θυμῶν καὶ κάκῳσιν μαλακῶν ἤθος καὶ ἡμερον ἀντί-
 θεν ἀπόδεικτον. ὅθεν καὶ μιᾶς γεγονότις γνώμης τοῦτον ψηφί-
 ζονται. ἦν γὰρ ὁ ἀνήρ ταις ἀληθείαις, πλὴν ἐνὸς τοῦ ἀμνητέου
 φλοκερδεῖν ἐξ ἀπλότητος καὶ ἰδιωτείας, ἀλλ' οὐκ ἐκ πάθους ἐν-
 55 τετηκότος ψυχῆς, τᾶλλα προσήκων τῇ ψήφῳ· τὸ γὰρ συμπαιθεῖς, B
 ὅπερ καὶ θεοῦ τοῖς ἀνθρώποις ἴδιον λέγουσιν, ὑπὲρ τᾶλλα τῆς
 ἐκείνου ψυχῆς μεθ' ἰκανῆς ἀπλότητος ἐπεπόλαζε.

28. Ταῦτα μαθὼν ὁ βασιλεὺς ἀποδέχεται τε ὡς εἰκὸς C
 τὴν ψήφον, καὶ προσκαλεῖται μηνύμασι, καὶ εὐθὺς κατανοεῖ,
 10 καὶ πρὸς τῷ προβληθῆναι ἦν, καὶ ἡ κυρία παρῆν, καὶ πάντ' ἡν-
 τρέπιστο. ἦν δέ τις μοναχὸς Γρηγόριος ἐν τῇ τοῦ Παντεπόπτου
 μονῆ, ὃς ταῦτ' ἀκούων παρὰ τοῦ οἰκείου ἡγουμένου Λουκᾶ τὸν
 λόγον οὐ παρεδέχετο· μηδὲ γὰρ Κοσμᾶν ἀλλ' Ἰωάννην ἐντεῦθεν
 μέλλειν γενέσθαι, κἂν ὁ τι γίνοιτο, μὴ εἶναι τὸ βουλευόμενον
 15 ἀνυστόν. τοῦτο δ' ἔλεγεν ἐκ βίβλων ἔχων, οἶμαι, ἀλλ' οὐκ ἐκ D
 τινος θειοτέρας μνήσεως. ὡς γοῦν πάντ' ἡντρέπιστο καὶ ἡ κυ-
 ρία ἐπέστη, καὶ ὁ μὲν προβληθισόμενος ἤγετο, ὁ δὲ Γρηγόριος
 ἐνστατικῶς τὴν πρᾶξιν ἀπέλεγεν, ὡς εἶναι τῶν ἀδυνάτων Κοσμᾶν
 μένοντα τοῦτον πατριάρχην γίνεσθαι, εὐθὺς ὀστράκον μεταπεσόν-
 20 τος, φασίν, αὐθήμερόν Ἰωάννης μετονομάζεται, οὐ γινωσκέν τις

12. δς om. P.

mentum humanae elementisque indolis ipsa requiri conditione praesentium rerum. quare uno cuncti consensu Cosmam designant patriarcham, dignum re vera tali iudicio locoque, quippe in quo laudes inter omnis generis plurimas unus emineret naevus attentioris ad lucrum cupiditatis, nec illius vitio imputabilis impotenter affixi studio habendi avaraeque serdidū animi, sed parum circumspēctae simplicitati. prona quidem ad compatiendum infelicibus miseratio, qualem deo erga homines inesse peculiarem aiunt, eius viri animae cum idonea mistura simplicis sinceritatis innatabat.

28. Hoc ubi perlatum ad imperatorem est, approbavit ille, ut par erat, electionem, indicataque re Cosmae invitavit eum ad capessendum delatum honorem; quo statim annuente apparari promotio est coepta. iamque constituta dies aderat, paratis ad ceremoniam omnibus. erat autem quidam monachus Gregorius in Pantepoptae monasterio, qui quid pararetur audiens a suo praeposito Luca, haud credidit nuntio, pertendens non Cosmam sed Ioannem vocatum iri qui proxime foret ad patriarchatum promovendus. in eoque tam fixus erat ut qualescumque querumvis in contrarium molitiones casuras in irritum plane affirmaret. eam ille persuasionem e libris, opinor, hauserat, non ex ulla divina revelatione. apparatus nihilominus rei decretae procedente, cum iam illuxisset dies dicta et Cosmas promovendus duceretur, perstabat instantius Gregorius coeptum successurum pernegans, ac ne fieri quidem posse, intrepide aiens, ut hic quamdiu Cosmas permaneret, patriarcha crearetur. statim igitur, velut lapsu, quod aiunt, tegulae, ipsa die Ioannes transnominatur, sive

πρότερον ἢ ἐσφημιζόμενου τοῦ προβληθέντος. τότε παρῶν ὁ
 Ε Λουκάς καὶ ἀκούσας τέθρηπέ τε εὐθέως, καὶ ἀπελθὼν ἐξαγγέλλει
 τῷ Γρηγορίῳ τὸ δρᾶμα, καὶ τότε ὁ Γρηγόριος πιστεύσας μᾶλλον
 τοῖς γράμμασιν, ἢ πείθειν ἄλλους σπεύδων, καὶ τὰ λειπόμενα
 προσετίθει, καὶ ὡς τόσους χρόνους πατριαρχεῖσει καὶ ὡς οὐ τῆς
 P 124 τιμῆ ἐπαποθανεῖται. καὶ ταῦτα γέρων ὦν καὶ πρὸς τῷ θανάτῳ
 τοῦ κρατοῦντος, ὡς εἶθιστο, τιμᾶται καὶ διαμβούλω. καὶ
 πρώτῃ Ἑκατομβαιῶνος μηνὸς τὴν χειροτονίαν δέχεται.

Ἐντεῦθεν ἐκείνου πᾶσαν ἐνδειξαμένου τοῖς πράγμασιν ἡμε- 10
 ρότητα, τὰ τῆς ἐκκλησίας μέλη καὶ μέρη, ἃ δὴ χθὲς καὶ πρὸ
 τρίτης διεροῦντό τε καὶ θίσταντο ἐξ ἀντιπλοίας κυμαινούσης
 σφόδρα, συνηρμολογοῦντό τε καὶ καθίσταντο, οὐ μὴν δ' ὥστε
 Β καὶ τοὺς τῆς ἐκκλησίας τελείαν ἄγειν εἰρήνην, τῶν μὲν ἐπισχομέ-
 νων τέλειον διὰ τὴν χθρσειὴν ἀκαταστασίαν, τῶν δέ, εἰ καὶ εἰ- 15
 χον τούτους ἐν τάξει τοῦ βήματος καὶ συλλειτουργοὺς, περιορω-
 μένων ἐν μελλοσι προκοπῆ, τῶν μοναχῶν προτιμωμένων ἐν ψή-
 φοις ἀρχιερότητας. δμως γε μέντοι (τὸ γὰρ κοινὸν οἰστόν, κἄν

id praeterea nomen ille antea, sed paucis notum, ferret, seu cognitam Gregorii offensionem placare designatus voluit facili mutatione nominis. audit Lucas, qui praesens aderat, vocari nunc Ioannem qui prius Cosmas audiebat, accurrit nuntiatum Gregorio miram catastrophem. tunc vero Gregorius, magis credens ipse fatidicis quas legerat literis quam persuadere aliis satagens, reliqua sublunxit ibi a se reperta, nempe tot illum annos in patriarchatu futurum, nec vitam in ea dignitate clausurum. atque haec praedixit senio confectus et morti vicinus. at Cosmas accepto, ut erat solitum, ab imperatore pastoralī baculo, honoratur et Dibambulo, kalendisque Ianuarii ordinationem accipit.

Inde illo aggresso regimen, et omnem in administratione negotiorum mansuetudinem exhibente, cuncta ecclesiae membra et partes, quas heri et nudius tertius flans ex adverso vehemens procellosus turbo diasociaverat ab invicem passimque disiecerat, adaptabantur et componebantur, non tamen ita ut ecclesiastici pace plena fruerentur, quibusdam eorum, quasi ex concussu nuperae iactationis, adhuc instabiliter nutantibus, aliis aegre ferentibus presbyterii dentaxat tenus provehi homines ipsorum ordinis, summumque quem sperare honorem possent definiri concessu cum antiistitibus communi intra cancellos, et participando cum iisdem eorum, quasi ministerio; in occasionibus ulteriorum promotionum despici clericos unorum rationem haberi monachorum, his solis episcopatum suffragia currere. moderatius tamen singuli communem universis molestiam ferebant, ut cuius tolerabile censetur vulgatum in multis pariter malum, et quantumvis acerbus per se putetur nec ferendus dolor, consortio sociorum et paritate conditionis omnes aequae prementis aliquid amittere vulgo creditur innatae gravitatis, ac consolatione nonnulla leniri. hac isti usi et se ipsos

τῶν λυπηρῶν λογίζεται καὶ ἀνύποιστον) δίκαιον τὴν ὁδὸν με-
 τριῶς, καὶ τὸ ἐξ αὐτῶν εἰρηνεύοντες τε καὶ γαληνῶς ἔχοντες θεῷ C
 προσανατίθουν τὰ καθ' αὐτούς. ὁ γὰρ Κοσμάς οὗτος καὶ Ἰωάν-
 νης ἔτε μὲν ἐκτὸς ὧν τῶν πραγμάτων καὶ ἰδιωτεύων ἐφ' ἅπασιν τὸ
 5 ἐπὶ τοῖς τῆς ἐκκλησίας τελούμενον ἄδικον ἔκρινε καὶ παντάπασιν
 ἀκανόνιστον, καὶ δῆλος ἦν, ὡς ἔφηκε, εἰ αὐτὸς ἐπισταλῆ τοῖς
 πράγμασι, λύσων τὴν καταδίκην ὡς ἱεροῖς ἀνδισταμένην κανόσι
 καὶ καιρικαῖς ἀναρρηθεῖσαν ἀνωμαλλίαις, αἷς δὲ καὶ τὸ καθε-
 στηκὸς ταράσσεισθαι πέφυκε, φύσιν ἔχοντος τοῦ κακοῦ μὴ μόνον D
 10 ἐκείνο μένειν κακόν, ἀλλὰ καὶ πολλοῖς ἐπιφέρεισθαι. ἐπ' αὐτῶν
 δὲ γενοῦς τῶν τῆς ἐκκλησίας πραγμάτων ἄστρασι τὰ καθ' ἐκεί-
 νους ἔφηκε μετρεῖσθαι, συνυπαγόμενος τοῖς λοιποῖς. ὅθεν καὶ
 πολλὰς τινῶν ἐπικλαιόμενων ἐπὶ συνόδου καὶ τὴν κωφὴν κατα-
 δίκην ὁδυρομένων, ἐκείνοι μὴ ἔχοντες ὄπη ἢ στῶσι καὶ ἀπειρί-
 5 σονται (τὰ γὰρ τῶν κανόνων καὶ θεσμῶν τῶν πατέρων προσί- E
 σταντο ταῖς βουλήσεσι καὶ ἔλεγχος σφίσις ἦσαν) ἐπήριδον τὰς
 πράξεις τῷ βασιλεῖ, αὐτοὶ μὲν τῶν κειμένων καταρραθυμούντες
 κανόνιον, τῷ δὲ γε κρατοῦντι τῆς παραβασίας ἐχρῶντο κατὰ τὸ
 δυνατὸν προτεχίσματι.

in pace continebant, et tranquillitatem pro se publicam, ab aliis inquie-
 tandis abstinendo, iuvabant, deo permittentes curam rationum ac iurium
 suorum, quadam etiam, praesertim initio, mutationis in melius blandiente
 spe, inde orta, quod Cosmas hic, modo Ioannes, priusquam admoveretur
 negotiis et privatam in cunctis vitam ageret, morem istum in ecclesia re-
 ceptum provehendi monachos in episcopatus, clericis exclusis, iniquum
 iudicabat et plane contrarium canonibus; praeque se ferebat, si unquam
 praeficeretur administrationi rerum, huic praeiudicio derogaturum ut sa-
 cris opposito regulis et iniquitate confiato turbulentorum temporum, per
 quae solent vel solide stabilita concuti labefactisque legitimis usibus sen-
 sim ingeri abusus, mali natura haud se continente intra sese, sed erum-
 pente ac propagante labem propriam in depravationem prius rectorum,
 ad quae adrepere potuerit. quamquam haec quidem ipsis in irritum fidu-
 cia recidit. nam Cosmas ubi coepit res ecclesiasticas administrare, velut
 astris inductam et fatali necessitate, quam privatus improbaverat, con-
 suetudinem retinuit, ac torrente quasi tractus exempli, decessorum et
 ipse in hoc quoque vestigiis insistere perrexit. unde saepe multis in sy-
 nodo deplorantibus tacitam illam reprobationem clericorum et de tam in-
 iurioso talis ordinis neglectu quiritantibus, qui rebus praeerant, haud ha-
 bentes ubi consisterent, quod omnem ipsis excusationem praecludebant
 canones et scita patrum, palam adversantia nuperis hodiernisque actis ac
 decretis eius generis, cui pares ferendae non erant, invidiam in Augu-
 stum conferebant, eo sub obtentu secure iam iadormientes ipsi manifesto
 neglectui frustra iacentium in chartis antiquis canonum; quorum minas
 velut omnes et incursus eludebant, quantum poterant, nomine imperatoris
 quasi vallo illis quodam ac propugnaculo ebiecta.

- P 125 29. Τότε καὶ βασιλεὺς Κρονίου μηνὸς Ἰουστάντος, οὐκ αἶδω εἶτε παρὰ τῆς μητρὸς καὶ δεσποτῆς ὡς ἄδικα πράξας πρὸς τὸν κάσιν παρακνιζόμενος, εἶτε μὴν καὶ προφανῆ θέλων θείναι Ῥωμαίους τὸν ἐκείνου πρὸς ἑαυτὸν δόλον καὶ τρόπον, συμπάντας ἀγορήνδε καλεῖ, καὶ ἐν τῷ Ἀλεξιακῷ τρικλίνῳ προκαθίσταται μὲν 5
 Η αὐτός, συνεδριάζουσι δ' οἱ ἐν τέλει ἀρχιερεῖς τε καὶ κληρικοί, παρίσταται δὲ καὶ τῶν τῆς πολιτείας ὅσον περιφανές τε καὶ ἔκκριτον. καὶ δῆλα τὰ τε κατ' ἐκείνον καὶ τὸν Στρατηγόπουλον γίνονται. καὶ τὸν μὲν ἔμφανίζειν εὐπρεπές οὐκ ἰδόκει, τὸν δὲ γε Στρατηγόπουλον ἐπὶ τοῦ μέσου παραστησάμενος τὰ κατ' ἐκεί- 10
 C νων ἐκίνει, ὡς ἐλεγχθεῖεν τὰ καὶ τὰ λέγοντες καὶ τὰ βουλευσάμενοι, κἀντεῦθεν δικαίαν ἢ μᾶλλον καὶ συμπαθῆ τὴν κατ' ἐκείνων παρίστα ψῆφον.
- D 30. Τότε καὶ τις τῶν Βουλγάρων ἔκποθεν φανείς αὐτόματος Λαχανᾶν τε ἑαυτὸν ἐπιφημίζει, καὶ δῆλος ἦν πράξεων 15
 κατὰ τῶν ἐχθρῶν, εἰ βασιλεὺς ἐπιτρέποι, τὰ μέγιστα. τὸ μὲν οὖν πρῶτον καὶ αὐτὸν ἐθροῦβησε βασιλέα, εἰ δὲν εἶχον πεφονευμένον παρὰ Νογᾶ τοῦ τῶν Τοχάρων ἀρχοντας, τοῦτον βλέπουσι
 E ζῶντα καὶ τὰ μεγάλα περὶ αὐτοῦ φανταζόμενον. ὄθεν καὶ τῆς

29. Tunc porro imperator sub initium mensis Martii, haud scio an quiritationibus matris Augustae, inique actum ab eo cum fratre causantis, stimulatus, an alioqui sua interesse ratus cognosci a Romanis clare quae Constantinus despota suus germanus et cum eo conspirans Strategopulus fraudulenter in se fuissent ingraterque machinati, universos in coetum communem vocat. atque in Alexiaco triclinio praesidet quidem ipse, assident autem ei, qui magistratus ecclesiasticos primarios gerebant, episcopi et clerici. adstabant lectissimi et illustrissimi quique civium. ibi recitantur, quae despota, quae Strategopulus essent deprehensi clam moliri. ac illum quidem haud conveniens est visum producere. in solo Strategopulo in medium adducto tota est communis utrique convictio peracta. oppositis ei scilicet irrefragabilibus argumentis et testimoniis coactus est recognoscere, quid rerum novarum movere studuisset, quibus esset indicia coniuratio detecta, quae verba utriusque a fidis delatoribus excepta, quae arcana consilia certo fuissent explorata. his imperator demonstrandis id videlicet assecutus est, ut quae prius quibusdam videri severa potuerat amborum damnatio ac poena, iam pro gravitate criminum lenis ac moderata censeretur.

30. Ea tempestate Bulgarus quispiam alicunde sponte prodicens, se Lachanam esse illum dudum ibi celebrem iactavit, ostentans etiam sese imperatori, ac paratum offerens ad aggredienda in hostes, si permitteret, maxima. his imperator auditis turbatus primum est admiratione inopinatae novitatis, haud capiens quo casu, quem satis constabat a Noga Tocharorum principe fuisse iam pridem interfectum, is non vivus modo conspiceretur, sed magna etiam polliceri de se ac cogitare auderet. quare

*ἰδίως ἀναναψίας Μαρίας, τῆς καὶ τῷ Λαχανῆ συνοικησάσης
 πάλαι, ᾧ δὴ καὶ παιδίον θῆλυ ἀπέτεκεν, δεικνὸς ἔξ ἀδήλου
 ἐκινθάνετο εἰ αὐτὸς εἶη ταῖς ἀληθείαις ὁ Λαχανᾶς. τῆς δὲ μὴ
 ὄπως ἐκείνον εἶναι, ἀλλ' οὐδὲ τὸ παράπαν ζοικέναι οἱ διαβε- P 128
 5 βαιουμένης, ἐν οὐ καλαῖς ὑπονοίαις εἶχον τὸν βάρβαρον. ὡς
 δὲ καὶ αὐτὸς ζῆλοτός τις φαινόμενος οὐκ ἄντικρυς οὐδ' οὕτως
 ἑαυτῷ περιετίθει τὸν Λαχανᾶν, εἰ καὶ λέγοιτο, ἀλλ' ὄμως ἐθ-
 λάβειάν τινα περὶ τὸ θεῖον ὑποκρινόμενος ἰδίῳ τισὶν ὄρωσι τὰ
 μέγιστα περὶ ἑαυτοῦ φαντάζεσθαι, ἐκείνον μὲν ἐν τηρήσει εἶχον
 10 καὶ φυλακαῖς ἰδίῳ, τὴν τῶν πολλῶν ἐπιδοτριβήσιν ἐπ' αὐ-
 τῷ ἐντεῦθεν ὑποτιμνόμενοι· μὴδὲ γὰρ ὄλως εἶναι βάρβαρόν τε B
 καὶ πλῆτον κατανοοῦμενον ἀγαθόν τι ποιεῖν. πολλοὶ δ' ἐπ'
 ἐκείνῳ οὐχ ὄπως ἀκούοντες ἐπιδοκοπούμενοι, ἀλλὰ καὶ τὰς ἐλ-
 πίδας ἰσχύοντες (τοῖς γὰρ ποιοῦσιν ἰσχύτως ἐκ τῶν παρόντων εἰς
 15 θεραπείαν μὴδὲν βοηθουμένοις καὶ οἷς ἤλπισαν, ἄπεισθαι καὶ
 τῶν ἀπλῶς δοκούντων χρησίμων ἀνάγκη, καὶ μᾶλλον, εἰ ξένα
 τινὰ εἶη καὶ μὴ συνήθη τὰ προσαγόμενα) οὕτως ἐκείνοι κακούμε-*

6. σῆτος?

data prius opera ut hunc hominem certo productum loco Maria petruellis
 sua curiose inspiceret, ipsa non observata, ex ea deinde percunctatus est
 eorum quod esset in revera Lachanas; in quo falli talis utique mulier nequiret,
 uxor olim veri Lachanae, ex quo conceptam peperisset filiam. quae cum
 non modo esse istum Lachanam negasset, sed etiam affirmasset nihil
 praesens in eo se observasse Lachanae simile, haud parum suspectum im-
 peratori et iis qui sub eo res curabant hunc reddidit barbarum. unde
 cum hunc observassent ad affectationem subitae ac vehementis excande-
 scentiae, qui erat unus ex characteribus indolis Lachanae, haud satis a
 quamlibet conante tamen expressus, adiungere simulationem astutam fa-
 maticae pietatis, quo et ille in primis artificio valuerat, et hic non impari
 successu ista potissimum illecebra multorum in se levium hominum spebus
 se vanis efferris sumentium expectationem et studia vertebat, non de nihilo
 veriti ac praeventendum rati motum aliquem multitudinis insanuae, sequi
 duces hunc quocumque duceret paratae, barbarum impostorem compre-
 hensum custodiae dederunt, hoc ipso satis reum et poena dignum, quod
 esset manifeste deprehensus simulare personam alienam, fraudemque il-
 lam ad nihil nisi damnosum ac periculosum quieti publicae pertinere ap-
 pareret. id ut magis tunc necessarium consilium praecautioque videretur,
 faciebat conditio illorum temporum et miser status regionum Orient-
 talis limitis, Persarum incursionibus agi ferrique solitarum. infelices
 enim illi frustra imploratis aliis undecumque praesidiis, ad famam istius
 velut novi ostensi vindicis cupidissime animos arrexerant, more usitato im-
 becillitatis humanae, cui conflictanti periculis extremis si verum auxilium
 non suppetat, falsa noxiisque avide arripit, et si quid praesertim super-
 stitionis quodam obtentu numinis ac coelo missae novitatis speciem praer-
 ferat, velut e machina deum excipit. itaque in illo gemitu ac consterna-

νοι τοῖς ἐχθροῖς, ἤδη δὲ καὶ αὐτοὺς ἐκείνους Πέρσας μανθάνον-
 C τες ὡς εἶεν ὀρρωδοῦντες τὸν βάρβαρον φημισθέντα σφίσι ἐκ τι-
 θειαν ἀφειώρων, καὶ καθικέτευον ἀπολυθῆναι τοῦτον καὶ γ' ἐκ-
 χωρηθῆναι κατὰ τῶν ἐχθρῶν μετὰ Ῥωμαίων ὀρμῶν· τὴν γὰρ 5
 πρὸς αὐτὸν ὀρρωδίαν, ἣν εἶχον οἱ βάρβαροι, εἰς θάρος τὸ
 ὑπὲρ ἑαυτῶν ἔχοντας ἐτόλμους εἶναι μετ' αὐτοῦ καὶ προκινδυ-
 νεύειν καὶ μηδὲν ἑλλείπειν τῶν ὅσα καὶ ἀγαθὸς ἀνὴρ πρῶτος
 μετὰ τῆς ἀρετῆς καὶ τὸ θαρρεῖν ἔχων. ταῦτ' ἀκούων καὶ βα-
 D σιλεύς, καὶ ὁσημέραι περὶ τῶν ἰδίων πονῶν, ἐπὶ τοῦν τινα ἐρ-
 χεται ὅτι πολλάκις καὶ ἔδη ἰατρὸς τῷ κάμνοντι ἀπηγόρευσεν ὡς
 ἀτίκα τεθνηξομένῳ εἰ προσενέγκαιτο, τοῦτο κατὰ τὸ λεληθὸς ὁ
 νοσῶν προσενηκάμενος ἐξ ὀρέξεως παράλογον εὔρε τὴν θερα-
 πείαν, καὶ ἡ μὲν τέχνη οὕτω ἐλέγχεται φανῆλη τις οὔσα, τὸ δὲ
 συμβᾶν ἐκ τινος τυχηρᾶς προσπαθείας ὠφέλησε, τῷ σφοδρῷ 15
 τῆς ὀρέξεως ἀναρρωσθείσης ὡσανεὶ κατὰ τῆς νόσου τῆς φύσεως.
 E τί γοῦν, φησὶν, εἰ καὶ Λαχανᾶν μὴ ὄντα μηδέ τινα ψῆφον περὶ
 ἑαυτοῦ διδόντα τὸν βάρβαρον, ὅμως φοβερὸν μὲν τοῖς ἐχθροῖς

tione quotidianarum a Persis grassationum audientes existere aliquem qui se divinitus missum diceret ad hostes imperii delendos, et eodem adiungentes vaticinia quaequam inter ipsos vulgata, polliceri simile aliquid visa, magnopere optabant dari ducem sibi qualemcumque istum Lachanam; et carcere detineri cum audissent, multis et sollicitis precibus imperatorem fatigabant ne divinitus destinatum malorum extremorum ipsis remedium invideret, neve diripi se impuneque spoliari miserrimos sineret, defensore coelitus ostenso inique arcendo a iuvandis, quibus ahiud nusquam appare- ret cladium et calamitatum extremarum effugium. huiusmodi preces per multos subinde missitatos a populis illorum tractuum ingestae imperatori, et ab eo consiliis quae dixi mordicus haerente toties reiectae, cum nullo sine invidiosissime ingeminarentur, glisceretque iam murmur, et plebs illa fremeret non modo se, a quibus par esset, non protegi, sed promptis sibi ad bellandum hostesque repellendos arma, ducem, se suaeque suo periculo laboreque propugnandi copiam ac veniam facilem negari, his concussus reputare secum coepit imperator et consiliariis proponere, "etiam medicos desperatis aegris usum remedii permittere, quod sibi profuturum ipsi, quamlibet insane, sperent. quid ergo tantum mali fore, si flagitantibus hisce populis indulgeatur quod perditae cupiunt? quin et ut mira nonnum- quam accidant, et casu res interdum melius quam consilio gerantur, forte successurum non improspere quidpiam. nam validas vires extremo afflictis morbo non raro ipsam adilcere phrenesim, et probare inopinato eventu interdum infirmos se re vera potuisse, quod cum ante factum se posse dicerent, mentiri aut delirare putabantur, summa contentione, quae sequi solet impotens desiderium licentiam diu negatam rei tentandae tandem nactum, cuncta obstantia perrumpente. scimus falsum hunc Lachanam planum ac nebulonem esse: quid tamen noceat eum exposcentibus con- cedere? eat, pugnet, volens volentes contra Persas hoc ipsam, ut audio,

δόξαντα χρήσιμον δὲ καὶ τοῖς κακομένοις, αὐτὸν ἀπολύει καὶ
 ἐπιτρέπει στρατεύειν, καὶ μᾶλλον ἐξ ἰγγίλιος πείρας ἐν τῇ τῶν
 Ἀλιζώνων γῆ κατὰ Σύγγαριν. ταῦτα διανοηθεὶς καὶ μετὰ τῶν
 5 οἰκείων σχεψάμενος ἀπολύει, προσετοιμάσας ἐκείνῳ καὶ τὰ κα-
 ῶσαμένον ἅπας συνεκινεῖτο καὶ ὁ πόρρω καὶ ὁ ἰγγίς, καὶ οὐδὲν P 127
 ἦν εἰκάζειν εἰ μὴ αὐτῆς οἰκουμένης καὶ γῆς μετακίνησιν. οἱ γὰρ
 ἐπὶ τῶν γεωργικῶν ἔργων καὶ σκαπάνης οὐ πλέον εἰδότες καὶ τοῦ
 πεντήρσιαι τὸν βοῦν, καὶ ποιμένες θρεμμμάτων καὶ ἄγροικοὶ ἐκείνοι
 10 τὰς οἰκείας χώρας ἀφέντες καὶ αὐτὰς γεωπονίας, ἐν ῥύβδοις μό-
 ναις καὶ ταῖς καλαύροισιν αὐτόματοι κατεφάινοντο στρατιῶται
 καὶ ὀπλίται ἄοπλοι καὶ συντάξεις ἀσύντακτοι, τὸ ὑπὸ Λαχανᾶ
 τετάχθαι εἰς θάρος μέγα τοῦ νικᾶν ὅπου φανεῖται σὺν αὐτῷ θί- B
 μενοι. ἀμείλει τοι καὶ ἡμερῶν ὀλίγων περὶ ἐκείνων ἄπειρον πλη-
 15 θος συνήκτο ξυγαλῶδων, μὴ πολέμων εἰδόντων, μὴ παρατάξιως,
 τὸ τῆς παροιμίας αὐτόθεν πληροῦντων, ὅτι γλυκὸς τοῖς ἀπείροις
 ὁ πόλεμος. οὐδὲ γὰρ ὡς πολυμήστορες ὤφρων, οὐδ' ὡς προσ-
 βαλοῦντες ἐχθροῖς, ἀλλ' ὡς σκύλων ἐπιβαλούμενοι καὶ παίζον-
 τες μᾶλλον ἢ σπουδάστορες. ἡ μὲν οὖν ἐκείνων ὁμῆ περὶ τὸν C
 20 λέον στρατηγὸν τοιαύτη τις ἦν ὡς μηδὲ στήναι πληθουμένους,

formidantes ducat. si temeritas praeter spem felix fuerit, hostium cladem
 lucro apponemus: sin, quod est verisimilius, vincetur, et ipse imposturae,
 et qui temere accersiere, inconsultae cupiditatis poenas luent, eventu non
 usquequaque nostris rationibus incommodo; utcumque res ad extremum
 cadet, constituto nobis interim fructu praesenti talis consilii, eo ipso quod
 hoc homine Halizonibus amnis Sangaris accolis, Persarum limiti finitimis,
 duce, prout flagitant, imponendo, et e difficultate, quae nunc urget, ex-
 plicabimur, et invidia nos exonerabimus ingenti." haec cum suis lectus
 imperator Pseudo-Lachanam, praeparatis, quantae sufficere sunt visae,
 instructum copiis, emittit. at ecce vix se ille in viam dederat, cum me-
 tus illarum gentium extitit maximus. concurrerant ad eum passim omnes
 vicini iuxta et longinqui, trepidatione ac tumultu tanto ut mandus univer-
 sus concuti et terra ipsa funditus commoveri videretur. opere rustico
 agricolae ac pecuarii relicto, qui nihil nisi ligonem quo terram fodiebant,
 nisi stimulum quo boves increpabant, tractare antea didicissent, pugnas
 nunc et acies fremebant, virgasque ac peda vice hastae aut lanceae ge-
 stantes apparebant sabbitarii velites, genus novum militiae inermis, acies
 sine ordine. sed fiduciam victoriae certam auguriumque non dubium tra-
 hebant ex eo solo, quod militarent auspiciis desideratissimi ducis sui La-
 chanae. confusuram momento turba innumerabilis trudentium se mutuo ac
 praevertere certantium; festinantium cunctorum ad novi ductoris signa.
 nasquam verius vetus illud verbum, dulce bellum inexpertis. plane rudes
 omnis bellicae artis, ab aratris atque a caulibus convenae, ludibundi praelia
 meditabantur, aut potius spoliis praedisque lamiabant. non stare intra
 vallum, non tenere locum, non servare ordinem scire; quo cuiusque

οὐ κατ' ὀλίγον ἀλλὰ τρόπον πυρὸς κατ' ἀναλογίαν τὴν πολλα-
 πλάσιον, ὡς ἅμα μὲν ἐξίέναι σὺν πολλαπλασίοις τούτων, δίκην
 ῥυάκων ἐπιφροόντων τῶν ἀγροίκων ἐκείνων καὶ βουκαίων καὶ βοω-
 τῶν. τοῦτο μαθῶν βασιλεύς, καὶ περὶ τῷ λαῷ δέσας μὴ τι
 D πάθοι προσβαλὼν ἀσυντάκτως καὶ ἁμαθῶς, εἰ δ' οὖν, ἀλλὰ 5
 καὶ μὴ τι νεωτερισθεῖη ἐπιτυχόντων, πέμψας εἰς αὐτὸν μετακα-
 λεῖται τὸν βύρβαρον, καὶ ἐλθόντος ἀποχειροτονεῖ παραντίκα τὸν
 στρατηγὸν καὶ ἐν τῇ πρεπούσῃ τηρήσει εἶναι προστάσει. τὸ
 δ' ἁμαθὲς ἐκεῖνο πλῆθος καὶ ἄλογον ἅμα διασκεδασθὲν τὴν τα-
 χίστην ἐλύετο, καὶ τὰ οἴκοι ἕκαστος κατελάμβανεν. 10

P 128

31. Ἐν τοσούτῳ δὲ καὶ ὁ πρωτοβεστιάριος τῇ πολυημέρῳ
 νόσῳ κατεργασθεὶς τῶν νεφρῶν (οὐδὲν γὰρ ὃ ἐπενόουν εἰς ἱατρείαν
 οἱ θεραπεύοντες ἱκανὸν εἰς τὴν κατὰ τῆς ἀρρωστίας ἀνταγώνισιν
 ἔδοξεν, εἰ μὴ καὶ μᾶλλον προσεξημίουν τὸν πάσχοντα), ἀφείδ τὰ
 πάντα καὶ αὐτὴν τὴν κοσμικὴν ὄφρὸν καὶ σκηνήν, τὸν μοναχὸν 15
 ὑποδύεται, καὶ ἅ κατὰ τῶν ταιλαιπύρων κληρικῶν ξυνέπραξέ τε
 B καὶ ξυνεβούλευσεν ὡς δῆθεν ἐκ ζήλου, αὐτοῖς ἐκείνοις παρούσα
 διωμολόγει μετανοῶν, καὶ ἐζητεῖτο παρ' αὐτῶν τὴν συγχώρησιν.
 αὐτὸν δ' ἐπὶ τοσοῦτον ὁ πόνος ὠδύνα καὶ ἔθλιβεν ὥστε καὶ τὸ
 ζῆν ἐκείνῳ ποιεῖν ἀβίωτον· κἄν πού τις τῶν Ἀσκληπιαδῶν ἐκ τῆς 20
 ἀρτηρίας ἐπισχέσεως μετὰ βραχὺ τὴν τελευταίην ἐπηγγελάτο, εὐερ-
 γέτης ἐκ τοῦ παρασχεδὸν ἔδοξε λέγων καὶ προμηνύων οὐ πράττων

quandocumque liberat ferri temere; quo ritu scintillae volitant, huc illic,
 ante retro, a lateribus, illinc inde inquietissime vagari; torrentium instar
 confluere in conductum, statim inde cursu reflexo, qua pronum erat, elabi.
 hos ita tumultuari crebris imperator nuntiis factus certior, et si ad ma-
 num res veniret, cladem ac stragem populi exitialem aliquam metuens,
 sed nec satis securus de fide barbari agyrtae, qui si ad defectionem a
 principe plebem illam inconditam vocaret, morigeris ad quidvis esset usu-
 rus, mature praecavendum incommodum ratus, accersitum ad se adde-
 ctumque mature Pseudo-Lachanam exauctorat tutaque teneri custodia iu-
 bet. quo vulgato confestim temeraria turba dispersa est, pro se quoque
 suum mapale villamque ac familiare repetente stabulum.

31. Inter haec protovestiarium longo reum dolore sensim consump-
 ptus interit, cum quidquid ei medicando comminisci, qui eum curabant,
 conferre potuissent, adeo non par fuisset eluctandae vi languoris, ut
 eam potius exasperare plusque aegro nocere visum esset, quando ille per-
 taeus humanae vanitatis, et scena mundanae arrogantiae quam sit inanis
 intelligens, ea despecta monachi habitum induit; et vexatos iniuste se au-
 ctore ac cooperante miseros clericos recolens, ipsis illis praesentibus ea
 se imprudentis instinctu zelli egisse dixisseque poenitens est factus, ve-
 niamque ab ipsis petiit. porro dolores laborantem tanti ac tam vehemen-
 tes cruciabant, ut ei vivendi taedium afferrent; et quicumque ipsi explo-
 rata forte arteria medicus finem propinquum ominaretur, iudicium reni-

οὐδ' ἐργαζόμενος τὴν ἐκείνου ἀπαλλαγὴν. τόσος ἦν ὁ πόνος καὶ C.
ἢ τῶν νεφρῶν ὀδύνη τῷ πάσχοντι. ὥστε καὶ μετ' οὐ πολὺ με-
ταλλάξαι, καὶ τὸν νεκρὸν Νικαίαζε κοιμᾶσθῆναι, ἐν τῇ τοῦ Τορ-
νικίου μονῆ, κατὰ τι κτητορικὸν ἀπὸ τῆς συζύγου δίκαιον ἐν-
5 σοφισασθόμενον.

32. Ἐκείνος μὲν οὕτως ἀπεβίω, βασιλεὺς δὲ τὸ πᾶν τῆς D
τῶν κοινῶν μεισιτείας ἐπὶ μόνῳ ἐτίθει τῷ μυστικῷ, ὃν καὶ οὐ
μετὰ πολὺ ἐπὶ τοῦ κανικλείου καθίστα, αὐτῷ γε σὺν ὀλίγοις
συμβούλῳ πρὸς τὰ πολλὰ καὶ συνεργῶ χρώμενος, οὐδὲν ὅσα τῶν
10 πρὸς τρυφὴν προσποιούμενος, ὅπου γε καὶ αὐτὴν βασιλικὴν τρά-
πεζαν, ἔξ ἧς ἦν γεραίρην ὁσημέραι βουλευτὰς τε καὶ ἀριστεῖς E
(νότοισι γὰρ καὶ Ἀγαμέμνων βοδὸς διηγεῖται τὸν ἀριστεύσαντα
γέραιφε), καὶ αὐτὴν παρ' οὐδὲν ἐτίθει, δημοτικὴν τρυφὴν δυσ-
χεραίων καὶ τραπέζης ἐλευθερίαν ἀποπροσποιούμενος, στάσει
15 τε καὶ νηστεία ὀλοημέρῳ προσκαρτερῶν, οὕτω δοκοῦν, ἔκφερε P 129
πόνον φρονήματος. ἦν γὰρ ταῖς ἀληθείαις ἐπὶ τούτοις καὶ αὐ-
τὸν νικῶν τὸν ἀδάμαντα τὸν τῆς παροιμίας, ὡς ἀλουτεῖν καὶ νη-
στεύειν καὶ καρτερεῖν, νύκτας τε καὶ ἡμέρας ἰστούμενος, καὶ που

8. μετὰ] μετ' οὐ P.

demum vultu acciperet, debitoremque se illi pro gratia ferret, melius etiam
de se merituro, si repraesentare quod praesagebat, et ad voti effectum,
quo cito dissolvi cupiebat, licite cooperari potuisset. his igitur renum
atrocissimis tormentis confecti exanimatique tandem protovestarium cadaver
deportatum Nicaeam est, in monasterio illic Tornicii condendum, ubi du-
cto a coniuge dotali patronatu sepulturae ius habebat.

32. In hunc modum sublato de medio protovestarario, ministerium
quod ille gesserat publicae gubernationis imperator universum in mysti-
cum transtulit; quem et non multo post canicleo praeposuit, ipso cum
paucis consiliario ad pleraque et administro ntens; haud hunc vel hos eo
consilio sibi admovens, ut haberet quorum principales curas pro se ob-
euntium vicarii fiducia laboris securius ipse vacaret remissionibusque se
dederet, sed iis ipse adiutantibus pro virili collaborans, auctoritate prin-
cipis, tolerantia et duritia non privati modo sed (paene dixerim) plebeii.
adeo mollitiam nobilitatis omnem deliciasque reiecerat. mensa nempe
ipsius regis, cuius acenbitu quotidie aliquos e primariis senatores honora-
bat, haud erat Homericam illam lautior, qua priscus Agamemnon
perpetui tergo bovis excipiebat amicos.

adeoque regum eius generis luxum contempserat, ut ne civili quidem, et
qualem non plane pauperes e plebe ferme consecantur, epularum eleganti
diligentia sibi ministrari libenter ferret, copiam in eo moderatam quoque
et a profusione remotam abdicans, interim dum dies totos perdurans
ieiunus, pedibus insisteret incumbens operi, monstransque indefessum for-
tis propositi robur, re vera, ipso (quod aiunt) adamante durior in iun-
gendo dies noctibus, continua statione, irremissa contentione, citra laxa-
mentum ullum lotionis aut cibi; quia ubi sic saepe ad multam noctem a

καὶ ἄλλην ἡμέραν διαγαγὼν φροντίσι κοιναῖς καὶ ἀσχολαῖς φεροῦ-
 σαις τι χρήσιμον καταλαβούσης νυκτὸς προύργου τὴν πρὸς θεὸν
 B ὕμνωδιαν ποιῆσθαι, ἣν συνήθως εἶχε σὺν ἱερωμένοις τελεῖν,
 ἀνωτέραν πάσης ἀνάσεως, καὶ ὕψι τῶν νυκτῶν ἐν ἴσῳ τίθεσθαι
 τό τε τραφήναι καὶ μή, ἀλλ' εἰς τὴν ἐπιούσαν καὶ πάλιν νυκτὸς 5
 ἀριστῶν, ὃ τι γε τύχοι. ἡ γὰρ τοῦ σώματος εὐεξία συμπλακεῖσα
 τῇ γνώμῃ οὔτε τῷ ἐθειλουσίῳ τῆς καρτερίας χώραν ἐδίδου βλά-
 πτειν τὸν καρτεροῦντα, οὔτε τῷ ἀκουσίῳ τῆς ἀνάγκης λυπεῖν
 C τέραν εἰς μιᾶς συμπλήρωσιν ἀρετῆς, ὡς μήτε τὸ ἐνδεές διὰ τὴν 10
 εὐεξίαν λυπεῖν μήτ' ἀηδὲς εἶναι διὰ τὴν γνώμην τὸ σπουδαζόμε-
 νον. οὔτω μὲν οὖν ὁ βασιλεὺς ἐντεῦθεν ἀρξάμενος καρτερικῶς
 διέφερε τὸ βιοῦν, συνόλην τροφήν καὶ βλακείαν ἀποπροσοπιού-
 μενος, εἰ καὶ βασιλικὸν καὶ ἀρχαῖον ἀδετεῖσθαι συνέβαινε
 νόμιμον.

15

7. τῶν ἰθαλουσίων P.

primo diluculo satagens ac plane alimenti expertus pervenerat, tunc coenae
 praehabens nocturnam, si eius hora venerat, hymnodiam. nam hanc con-
 suserat una cum domesticis celebrare sacerdotibus, ea constantia ut eam
 semper quantumvis paratae ac necessariae corporis curationi anteferet.
 nec raro accidit ut postquam sic die in ieiunio ac labore continue trans-
 acta, hymnodia in epularum locum imputata, incoenatus decubuerat, rur-
 sus postridie temere pari diem duceret, ventrem iam biduo prorsus impa-
 stam ad profundam differens vesperam, nihilque vel tunc nisi vulgare ac
 protritum gustans, et id citra multam significationem appetentiae, ut ve-
 sci aut non vesci arbitrarium quidpiam nec magni, utrum utri praecoptare-
 tar, discriminis aut momenti, quod ipsum quidem spectaret, a se vel tunc
 existimari prae se ferret. nimirum conspirabat ad hoc ei laboriosissimae
 frugalitatis decus excellens asserendum, cum ferrea corporis habitudine,
 adamantina virtus animi; quibus ambabus inter sese velut quadam ae-
 mulatione commissis, et utra utram duritie indomita vinceret certantibus,
 fiebat uti nec ulla famis aut vigiliae iniuria eius valetudo laederetur, nec
 ullo taedio ingratarum occursu vicissitudinum aut importunitatum vel mi-
 nimum concuteretur robustissima et apprime in solido fundata mentis im-
 perturbabilis constantia. Ab hoc praesertim tempore iacheatam aut fre-
 quentiori usurpatione stabilitam miram istam vitae duritiam in longam
 inde perseverantissime pertulit aetatem, prorsus abdicanda voluptate omni
 atque mollitie, quantumvis receptam olim fas ac morem palatini in curam
 Augustorum ministerii per id abrogari contingeret.

ραία ταύτης μετακαλεῖται μὲν πατριάρχας ὁ βασιλεύς, μετακα-
 λείται δ' ἀρχιερεῖς καὶ τοὺς τοῦ κλήρου καὶ μοναχοὺς καὶ τὸ τῆς
 πολιτείας ὅσον καθαρὸν τε καὶ ἔκκριτον, καὶ δὴ κατὰ τὸν Μα-
 νουηλίτην βασιλικὸν τρικλίονον ἔγνω συνάπτειν πανήγυριν. καὶ
 5 τὸν υἱὸν ἀγαγὼν Ἰωάννην, ὃν ἐκ τῆς Βιθυνίας ἔσχε νέον ἔτι τε-
 λοῦντα, εἰς δεσπότην προβάλλεται, συνειλαμβανομένου τῆς
 δεσποτικῆς στεφάνης τοῦ ἀρτιστεφοῦς βασιλέως καὶ αὐτοκράτο- C
 ρος. καὶ οὕτως ἐκείθεν καὶ ἐς Βλαχέρνας προερχομένων τῶν
 βασιλέων, ἐρριπτοῦντο μὲν καὶ αὐτοὶ τοῖς δῆμοις ἀπόδεσμοι,
 10 πολλοὺς δ' ἔξ ἀπάντων κρότος καὶ συμμιγῆς ἤρητο εὐφημία, καὶ
 μεγαλυνόντων τοὺς βασιλεῖς.

Ἐντεῦθεν καὶ ἐζητεῖτο πρὸς βασιλέως παρὰ τῆς ἐκκλησίας
 δοθῆναι καὶ ἐπὶ τῷ νέῳ στεφθέντι ὅσον δὴ καὶ αὐτῷ παρὰ τοῦ
 πατρὸς ζητήσαντος πέπρακτο. (3) τὸ γὰρ ἔξ αὐτῆς τόμον γε- D
 15 νέσθαι, καὶ δι' ὑπογραφῶν συνήθων ἀσφαλισθῆναι οἱ τὴν βα- P 135
 σιλίαν, καὶ τῷ κατεξαναστησομένῳ δῆθεν, εἰ πού τις καὶ εἴη,
 εὐθύναις ἀφορισμῶν ἀλύτων καὶ ἀρῶν ἐπιτίθεσθαι, ἑαυτῷ μὲν
 γεγονὸς παρὰ τῶν τότε ἐς τὸ ἀκριβὲς ἠπίστατο καὶ λείκεν, ἡξίου
 δὲ καὶ τῷ νιῷ ταῦτα παρ' αὐτῶν γίνεσθαι ὡς οὐ καινόν τι καὶ
 ξένον, ὡς ἔλεγεν, ἐχούσης τῆς ἀξιώσεως. ταῦτα μὲν βασιλεὺς

7. ἀρτιστεφοῦς] στέφους P. 19. αὐτῷ P.

huius die vocat patriarchas Augustus senior, vocat et episcopus, clerum
 quoque ac monachos, tum e civibus illustriorem ac lectissimum quemque.
 ad hos in Augustum triclinium Manuelliten dictum iterata et hesternae
 contigua panegyri congregatos, producit Ioannem filium, quem ex Irene
 susceperat, puerum adhuc, eumque, cooperante ac despoticae coronae,
 dum capiti adderetur, latus alterum tenente iunioro Augusto, despotam
 creat. sub haec inde procedentibus ad Blachernas Augustus panniculi
 rursus infertis nummis ligati sparguntur in plebem, multasque e cunctis
 plausus et mixta increbuit acclamatio, intextis principum laudibus.

Hinc iam incubuit imperator ad exposcendam ab ecclesia confirma-
 tionem evocationis in imperii consortium filii, eius parem quae sibi olim in
 principatus pariter collegium assumpti a patre fuisset impetrata. (3) ni-
 mirum praeclare meminerat, et hoc ipsum referens ad exempli praeiudi-
 cium urgebat Andronicus, simul ipse a patre declaratus consors imperii
 fuisset, expeditum statim a patriarcha ac synodo riteque munitum subscri-
 ptionibus caeterisque authenticis formula, diploma emanasse, quo tum novo
 Augusto possessio principatus iure quam optimo firmabatur, tum si quis
 unquam rebellare in eum resque moliri novas deprehensus foret, diris de-
 vovebatur insolubili anathematum, et quotquot infligi possunt ab eccle-
 siastica potestate, subiiciebatur poenis. istius similem nunc quoque con-
 stitutionem eddi, magnopere nitens causae paritate, idque ut rem aequam
 et iam solitam iure quasi suo repetens, enixe orabat imperator: sed

ὕπ' αὐγὰς δὲ συναχθέντων, καὶ τὴν τοῦ Αὐγουστεῶνος ἀδελαίαν
 D πληρούντων ἐς τόσον ὥστε καὶ εἰς μίαν ἄρμογὴν καὶ συνέχαιαν
 ξύμπαντας ξυνεπέχθηαι ζῶον φαινομένους ἔν, εἰς πλάτος ἐνδιδὸν
 ἀλλόκοτόν τι καὶ ξένον, μυρίαῖς χρώμενον γλώσσαις, — τού-
 των οὖν ἀπάντων συναθροισθέντων, περιαιρεθέντων δὲ καὶ τῶν 5
 τοῦ τρικλίνου Μάκρωνος δρυφάκτων διόλου, ὡς καθαρὸς παρὰ
 πάντων θεῶτο ὁ εὐφημούμενος, ἐπ' ἀσπίδος τε τὸν νέον οἱ ἐν
 τέλει καθιζάνουσι καὶ μετέωρον αἶρουσι καὶ ἀνευφημοῦσι τρανό-
 E τερον. εἶτα καὶ τὴν ἱερὰν λειτουργίαν τελοῦντες ἅμα μὲν αὐτὸς
 πατριάρχης ἅμα δ' ἀρχιερεῖς καὶ οἱ τοῦ βήματος πάντες, ἐφ' 10
 ἐκάστῳ τῶν τελουμένων καὶ τῷ νίῳ κατὰ τὸ εἶκος συναφωσίον
 τὰ πρόποντα τῷ πατρὶ τε καὶ βασιλεῖ. καὶ δὴ τελεσθέντων ἐκει-
 νων ἄνευσι μὲν ἐπ' ἄμβωνος ὁ κρατῶν, ἄνευσι δὲ καὶ ὁ πατριάρ-
 χης, συνάνευσι δὲ σφίσι καὶ ὁ εἰς βασιλείαν μετὰ τοῦ πατρὸς
 P 134 χρυσθησόμενος. καὶ μετὰ λαμπρῶν καὶ περιφανῶν τῶν τελετῶν 15
 στέφει μὲν βασιλεὺς τὸν νίον, συνεπιλαμβανομένου τοῦ στέφους
 καὶ τοῦ ἱεράρχου, χρεῖ δ' ὁ ἱεράρχης τῷ θεῶ μύρω τὸν τῆς βα-
 σιλείας συμμετασχόντα. καὶ παιᾶνες ἐντεῦθεν καὶ εὐφημῆαι καὶ
 πᾶν χαριστήριον. ῥίπτοῦνται δὲ περιερχομένων τῶν βασιλέων
 καὶ οἱ συνήθεις ἀπόδεσμοι. καὶ τότε μὲν τὸ μέγα παλάτιον μετὰ 20
 B περιφανοῦς τῆς δορυφορίας αὐτοὺς ὑποδέχεται. (2) τῇ δ' ὕστε-

2. κληροῦντες P.

3. ξυνεπέχθηαι P.

bus congregatis, et populo, qui certatim undique concurrerat, totam quam late patet Augusteonis mediam aream ita complemte, ut ex arcte invicem appressis constipatae multitudinis corporibus unum quoddam vastae molis, portentosae formae mirum animal innumeris simul linguis loquens confiatum fuisse videretur. in oculis tam numerosi conventus omnis generis hominum, septis ac cancellis longi triclinii amotis ne obex intuentibus forent, primarii magistratus adolescentem regium scuto imposuerunt, sublimemque ostentantes circumtulerunt, clara voce imperatorem acclamando. inde inter sacra solemnis liturgiae mysteria, simul ipse patriarcha, simul episcopi et quotquot intra cancellos altaris locum habent, ad singulas ceremoniae partes quibus fas et mos est imperatori beneprecari ac benedicere, filium simul cum patre in talis appellationis et honoris delatione coniuverunt. quibus peractis conscendit ambonem imperator, conscendit et patriarcha, cumque his amobus tertius novus et iunior Augustus, post patrem ungendus. atque hic inter splendidas et illustres ceremonias coronat quidem filium imperator, adiutante patriarcha ac coronae dum imponitur partem tenente, ungit autem eundem patriarcha, sacri ei affusione ungenti participationem imperii conferens. hinc paeanes, acclamationes, gratulationum et festorum cantuum omne undique genus andiri, nec defuit iactus solitus devinctorum in lini segmentis nummulorum, procedentibus Augustis, quos post omnia, speciosa praetorianorum praecuntium et circumstantium deductos pompa, magnum palatium excepit. (2) Postera

ἠπράκτει τῆς τοῦ πατριάρχου καὶ τῶν ἀρχιερέων νικώσης ἐνστά-
σεως, τοῦτο μὲν καὶ ἄκων ὑπερετίθετο, καὶ τὸ δοκεῖν ὑπερηγά-
νει μηδ' αὐτὴν ἐκείνην ἦν ἐτοίμως εἶχον διδόναι τομογραφίαν ὡς
τι τῶν ἐξ ἀνάγκης θειλητῶν προσιέμενος· συνεξακουέσθαι γὰρ
5 καὶ τῷ παιδί τε καὶ διαδόχῳ κατὰ τὸ εἶδος τὴν ὡς ἑαυτὸν ὀρκω-
μοσίαν τε καὶ ὑπὸ Θεῷ καὶ τοῖς ἐκείνου νόμοις ἀσφάλιαν. αὐτὸς
δ' ὡς ἐψέκει παροξυνθεὶς ἐφ' οἷς ἀξιῶν ἀπετύγγανεν, ἄλλως ἀ- E
τιξύνει ἔγνω τοὺς ἀπειθοῦντας, ἀπρεπὲς καὶ ἄλλως τὸ κατὰ συν-
ήθειαν πραττόμενον διακρίνων. τὸ δ' ἦν τὸ τὸν ἐπὶ ἀρχιερω-
10 σὺνῃ χειροτονούμενον καιοῖς τισὶ καὶ δόσει λημμάτων τοὺς χειρο-
τονοῦντας δωρεῖσθαι καὶ γε δὴ κληρικῶν ἕκαστον διὰ τὴν προσόν-
των αὐτοῖς ὀφφικίων δικαιοδοσίαν, ὡς εἶθιστο· Σιμωνιακὸν γὰρ
ἀπεκάλει τὸ πραττόμενον πάθος, καὶ ὥνιον χρημάτων κινδυνεύειν P 136
τὴν χειροτονίαν ἐντεῦθεν λογιζέσθαι. τοῦτ' εἰς μέσον προτεί-
15 νων, πολὺς ἦν δοκῶν καταδεῖσθαι καὶ τὸ ἀπερισκέπτως γινόμε-
νον ἐκφραυλίζειν καὶ εἰς κῆριμα μείζον γίνεσθαι. τινὲς γοῦν οἷς δὴ
καὶ ἦν διευλαβεῖσθαι δοκεῖν, ἀρχιερεῖς ὄντες καὶ οὗτοι καὶ τὸ
κέρδος τοῦ ἀσφαλοῦς ἐν δευτέρῳ δοκοῦντες τίθεισθαι, συνήροντο
τῆς γνώμης τῷ βασιλεῖ καὶ τὰ εἰκότα συνέπραττον. οἱ πλείους

18. συνήρουν τὸ τῆς P.

tum se voti, ac desperavit posse vincere inconcussam ad extremum patriarchae antistitumque constantiam, coepto denique abstulit, et sensum repulsae dissimulans prae se tulit totam eam rem iam insuper habere. itaque diploma quoque illud ipsum quod offerebatur, velut illibenter concessum et necessitate quadam expressum, aspernatus, confidere se dixit suffecturam filio collegae iam suo et successori designato religionem iurisdictionis qua fuissent ei omnes obstricti, divinumque numen legum a se statutarum vindex, ad quasvis ab eo iniurias rebellium arcendas. caeterum sub hoc securae fiduciae obtenta penitus exulceratum applicuit animum indagandis modis ulciscendae istius ecclesiasticorum in se duritiei, aegreque vicissim iis faciendi qui sibi rem, ut putabat, honestam et facilem potenti gratificari tam praefracte recusaverant. erat tum aliquid in usu ecclesiae vulgari positum, quod obnoxium censurae videretur. quoties nimirum ordinabatur episcopus quispiam, solebat is distributione sportularum et spargenda largitione munerum passim per omnes qui ad istam caeremoniam, palam ab universis ecclesiae ministris ex more simul exercitam, quidquam operae suffragationisve contulissent, pro rata parte cuiusque officii ac functionis definito pretii donativorum modo. id vero coepit imperator Simoniacae insimulare corruptelae, clerum universum alloquens, et non leniter exprobare, sic ab iis reddi summi collationem sacerdotii venalem. in ea oratione magnifice vectus est, rei turpitudinem exaggerans, pudoremque plerisque incutiens. unde antistitem nonnulli haud dubie confusi, ne et ipsi posset argui lucro sordido praehabuisse sanctitatem, assentiri se Augusto recta mementi declararunt, et emendationi abusus

- λιπαρῶς ἤξιλον, ἀλλ' οὔτε πατριάρχην οὔτ' ἀρχιερεῖς ἐπειθεν, ἀλλὰ τὸν μὲν τόμον γενέσθαι καὶ ἀσφαλισθῆναι τῷ στεφθέντι
- B** τὴν βασιλείαν αὐτόθεν ἔτοιμοι ἦσαν πράττειν, τὸ δὲ καὶ ἀραῖς περιβάλλειν καὶ ἀφορισμοῖς Χριστοῦ τῆς μερίδος χωρίζουσι τὸν εἴ τις ποτε καὶ κατεξανασταλῆ τοῦ βασιλέως, οὐκ ἰδικοῦν ὄλως. 5 ἀποχρῶντα γὰρ εἶναι οἱ τὰ ἐκ τῶν νόμων πρόστιμα, εἰ ἀλφῆ, ὡς μηδὲν ἐντεῦθεν καὶ τὸ βιοῦν βιωτὸν ἔχειν ταῖς ἐκ νόμων καθυπαχθέντα ποιναῖς. μὴ δίκαιον δ' εἶναι πρὸς ταύταις, καὶ ἀνδράσι συμπαθείας φίλοις διεγνωσμένον, καὶ τῆς μερίδος ἐκείνον χωρίζεσθαι τοῦ Χριστοῦ. καὶ καλὸν μὲν βασιλεῖ προσεῖναι τὴν 10
- C** συμπάθειαν πλεονέκτημα· τέτακτο γὰρ αὐτῷ δηλαδὴ μὴ ἐκουσίῳ γνώμῃ ποιηλατεῖν ποτὲ τὸν ἐπὶ τοῖς ἐσχάτοις ἀλόντα, ἀλλ' ἄλλως εἰρκταῖς καὶ ταῖς ἐκείθεν κακουχλαῖς δὴ καὶ δημειύσεισι κατὰ τρόπον τοῦ πλημμυλήματος δικαιοῦν καὶ κολάζειν. καλὸν οὖν εἶναι καὶ ἐπαινετὸν τὸ ταχθῆν βασιλεῖ, οὐ καλὸν δὲ οὐδ' εὐφρε- 15 πὲς ἄλλως αὐτὸν συμπαθῶς ὄσον ἐπὶ τούτῳ τοῖς πταλοῦσιν ἔχοντα ἀσυμπαθῆ καταναγκάζειν τὴν ἐκκλησίαν γίνεσθαι, καὶ μᾶλλον αὐτὴν διαφερόντως τὸ ξυμπαθὲς πρὸςβένουσαν. ὡς γοῦν ἀπετόγγαγεν ὁ κρατῶν, καὶ πᾶς ἐς δικαιολογίαν λόγος ἐντεῦθεν

nec patriarcham nec episcopos promptos ad nutum aut satis faventes reperit. illi ad constitutionem quidem statim publicandam, qua recens coronato iuniori Augusto securam in omne tempus imperii possessionem assererent, paratos se ultro exhibebant: subscire autem Christianorum quemquam diris et anathematibus, et membra ecclesiae ab eius corpore abscindere ob rebellionem si qua cogitaretur in principem, et parum consentaneum et supervacaneum videri sibi excusabant. esse enim imperatoribus abunde magna a sanctionibus legum dignitatis ipsorum tuendae praesidia, utique exauditis passim et formidatis minis tam atrocium poenarum in eos qui ab ipsis defecerint, ut perspectum quivis habeat sibi talis criminis comperto vitam amplius haud vitalem fore. quid ergo aut opus aut fas esse accumulare super haec comminationes extremi omnium spiritualis mali, nempe separationis a Christo, per eos infligendae qui ex officio professionis lenitatis partes sustinent, et nihil spirare nisi clementiam et benignitatem debent? tolerari in imperatore posse, minus interdum mansuetudinis praeferre; cui gladius ad ultionem a deo datus sit, et officium impositum improbos scelerum convictos meritis supplicii multandi, spoliationibus bonorum, carceribus, cruciatibus, aliisque id genus malis pro delictorum modo. sed quod imperatori armato honestum est, minime decere sacerdotibus. matrem dici ecclesiam et esse: hoc autem ei nomen extorserit, qui saevitiam iniunxerit, quocumque nomine suadet illa semper et praecipit omnibus, procurat etiam a deo, quantum potest, in solatium miserorum compassionem et misericordiam: quam indecens ergo sit non facere illam quod profitetur, quod postulat, quod iubet; et e visceribus maternis diras et imprecationes proferre novercales? adversus haec frustra diu luctatus Augustus senior, ut tandem sensit irri-

παιδί τε ἄρρην ἀτελεῖ τῷ Θωμᾷ καὶ θυγατρὶ προφεροσῆ τῇ
 ἡλικίαν τοῦ ἄρρηνος τῇ Ἰθάμᾳ. καὶ ἡ ἐκείνων μήτηρ Ἄννα καὶ
 τῆς Εὐλογίας θυγάτηρ, ἐκποδῶν γεγονότος καὶ τοῦ σιβαστοκρά-
 τορος Ἰωάννου τὰς ἐπιτροπὰς τῶν τε παίδων καὶ τῆς τοπαρχίας
 5 ἔχουσα, τοὺς τοῦ Ἰωάννου παῖδας δύο, τὸν Δούκαν τε καὶ τὸν B
 Ἄγγελον (τὸν γὰρ Κομνηνὸν Μιχαὴλ φθάσει κατασοφισαμένη
 αὕτη δόλῳ καὶ ἐπισχοῦσα καὶ παραδοῦσα τῷ βασιλεῖ), γυνὴ
 ἀπόλεμος φύσει ἄνδρας καὶ πολέμοις ἰσχυροτάτας ἐκτόπως ὑπώ-
 πτευε, καὶ περὶ τοῖς παισὶ καὶ τῇ ἀρχῇ ἰδιοδοκεῖ· ὁ γὰρ σφῶν
 10 πατὴρ Ἰωάννης ζῶντα τὸν Νικηφόρον, νόθος γνήσιον, τὰ πολλὰ
 τῶν ἐκείνου προσαφαιρούμενος ἐζημίον. διὰ τοιαῦτα καὶ οὐκ C
 ἀνυστὴν ὄλωσ βουλὴν ἐβουλεύετο· ἔγνω γὰρ ἀποστελλεῖν πρὸς
 βασιλέα, καὶ λιπαρεῖν μὲν αὐτὸν λιπαρεῖν δὲ πατριάρχῃν καὶ ἐκ-
 κλησίαν παριδεῖν νόμους κειμένους, καὶ τῇ ἀνάγκῃ συγκυρῶν
 15 ναι ἐχοῦσῃ μέγα τὸ χρήσιμον, ὥστε τὸν νέον βασιλέα γαμβρὸν
 ἐκίγγη γενέσθαι, καὶ πᾶσαν χώραν καὶ αὐτὴν καὶ παῖδα ὡς ἀρ-
 χαῖα ἐλλείμματα Ῥωμαῖδος ἐγχειρίζειν χαίρουσαν ὡς εἰ καὶ αἰτῇ

15. ante exosum iterum paridēin P.

moriens duos reliquerat nondum per aetatem sui potentes liberos, marem
 adhuc impubem Thomam, et paulo adultiorem illo puellam Ithamarem vo-
 catam. sublatu8 etiam de medio fuerat Nicephori frater nothus, Ioannes
 sebastocrator; cuius pupillos duos, Ducam et Angelum, Anna vidua Nice-
 phori, Eulogiae Andronici Augusti amitae filia, tutelari iure curabat, et
 ipso et toparchiam eorum eo nomine in potestate habens. fratrem enim
 horum maiorem Comnenum Michaëlem iam antea circumventum et dolo
 comprehensum ipsa imperatori tradiderat. haec porro pro natura mulie-
 rum imbelli, formidolosa tumultuum, cum recordaretur quot et quantis
 Ioannes sebastocrator Nicephorum virum suum damnis affecisset (nempe
 hic quoad vixit, frater fratrem spurius legitimum, infestis e vicino incur-
 sionibus inquietans, multas ex eo praedas egerat, nonnullas etiam ditionis
 eius partes illi ereptas suas adiunxerat), fortunam et genium bellicosae
 familiae, ne sibi suisque olim liberis infesta perniciose forent, metuens,
 iam nunc adversus id periculum praemunire propriam domum valido im-
 peratoriae affinitatis praesidio studuit, offerenda in sponsam Michaëli An-
 gusto juniori sua filia Ithamare. non ignorabat adversari huic matrimonio
 ecclesiasticas sanctiones, quod sexto consanguinitatis gradu Ithamar Mi-
 chaëli admoveretur: tamen opinata posse fieri ut politica ratio scrupulo e
 religione ducto praevaleret, et spes ingens iterum adiungendi Romano,
 unde abscessus olim fuerat, imperio dotalis puellae principatus persuade-
 ret Andronico quaestuosam super leges ecclesiae conniventiam, vehemen-
 ter cum apud imperatorem tum apud patriarcham et caeteros ecclesiae
 proceres institit, ne tam utile ac necessarium reipublicae negotium vere-
 cundia paene superstitiosa canonicarum praescriptionum omitti dislicite pa-
 terentur. ostendebat autem, ad tanto alliciendos eos potentius, daturam
 se operam ut non ea solum pars ditionis Nicephori despotae viri sui, quae
 suae filiae Ithamari competeret, harum nuptiarum beneficio Romano im-

δὲ καὶ παρ' ἐκείνους ξύμπαντες, καὶ παλαιὰν συνήθειαν προβαλ-
 B λόμενοι καὶ νόμους περὶ τούτων λέγοντας καὶ δικαιοδοσίας ἐκ πα-
 λαιοῦ ὀφρικίων, οὐκ ἐνεδίδουσιν. εἰ δ' οὖν, ἀλλὰ παραβασίαν
 τοῖς κειμένοις ἐφεδρεύουσιν καὶ ὄλισθον ἐντεῦθεν ἀνηρημένον
 ὡς εἰκὸς διεγίνωσκον, καὶ ὅτι πόρον ζωῆς ἀναγκαίας τοῖς κληρι-5
 κοῖς ἀποκεκλεισθαι ξυμβαίνει. καὶ πόλλ' ἄττα τοιαῦτα λέγον-
 τες τοῖς ἀπεροῦσιν εἰς τέλος ἐφέκισαν. ἀλλ' οὐκ ἦνουν. διὸ καὶ
 νεαρὰ προβαίνει νομοθεσία, καὶ ἐπ' αὐτοῖς μόνον οὐκ ἀκριβολο-
 γουμένων κηροῖς, ὅποσοι καὶ οἰοῖτο ἐσοῦνται, οἷς ἡμῖνοις ἐπὶ τῇ
 C τελετῇ τῆς χειροτονίας χρῆσαι· ἅν οἱ τῶν παρόντων ἱερωμένοι. 10
 ἦν δὲ νεοὺς ὑποσημαίνεται μὲν πατριάρχης ὑποσημαίνονται
 δ' ἱεράρχαι, καὶ πάντες πλὴν δυοῖν, τοῦ τε Σμύρνης καὶ τοῦ
 Περγάμου, συγκάταινοι γίνονται. πλὴν τὸ πᾶν τῆς ἀκερδείας
 οὐκ ἐπὶ ταῖς ὑπογράψασιν ἀλλ' ἐπὶ τοῖς κληρικοῖς πίπτει, ὡς
 ἄλλους μὲν ἐμπεδωθῆναι ταῖς ὁμολογίαις, ἄλλους δὲ καὶ ἄκον- 15
 τας τὰς ἐκείνων ὁμολογίας ἀποκληροῦν.

P 137 4. Ἀλλὰ φθάνει καὶ ὁ ἐν δύοσι δεσπότης ὁ ἐξ Ἀγγέλων
 Νικηφόρος τελευτῆσαι τὸν βίον, ἐπὶ δύοσιν ὑπέξουσιν τέκνοις,

4. ἀνηρημένων P.

intolerandi cooperari promptos ostenderunt. his paucis exceptis, contra
 steterunt plures caeteri, magno consensu propugnantes permissam, ut con-
 tendebant, sacris legibus et plane innoxiam consuetudinem antiquam. iura
 esse illa vetera et provide statutas ab ipsa ecclesia mercedis sustentandis
 in varia functione sacrorum rituum ecclesiae ministris; quibus illi desti-
 tuti quotidiano carerent victu, nec possent de caetero vacare divino cul-
 tui et administrationi sacramentorum, splendore congruo et assiduitate ad
 populorum utilitatem necessaria, celebrandis. quare periculum subesse
 speciosae isti reformationi propositae gravissimi scandali et paene defectio-
 nis ab avita religione, per haud dubie securam inde sacrorum cessatio-
 nem, in ecclesiam invehendi. haec et multa talia nequidquam istis alle-
 gantibus, ac se perstituros ad extremum in sententia monstrantibus, institit
 nihilominus Augustus qua cooperat; et rite Novellam promulgavit, qua
 severe prohibuit omnem omnino largitionem occasione ordinationum facien-
 dam, ad minutissima ac tantum non ad cereos quantalicumque ponderis,
 quibus uti sacerdotes ordinationibus assistentes consueverant, descendens.
 huic Novellae subscripsit patriarcha, subscripserunt et episcopi tandem
 omnes, praeter duos Smyrnensem et Pergamenum. caeterum damnum
 universum a subscriptoribus in clericos recidit, statis hactenus pensioni-
 bus hac nova praescriptione deinceps fraudatos, adeo ut alii quidem as-
 sensum in legem novam subscriptione suam testati sint, alios, quorum nec
 impetratus nec requisitus assensus est, totum incumbens legis pondus,
 quantumvis invitos et gementes inutiliter, gravavit.

4. Ante hoc tempus contigerat in Occiduis tractibus obitus despotae
 Nicephori, ex familia cui ab Angelis nomen, dudum illic dominante. is

τοῦ πάπα τῆς Ῥώμης ὑπειδόμενος ὑπερηφανίαν, τῆς φροντίδος
 ἐκείνης ἀπαλλαγῆς ἔγνω ἐπὶ θανάτῳ τῶν ἀξιούντων τὰ τοῦ κή-
 δους συστήσασθαι. καὶ δὴ πρῶτον μὲν τὸν Ἀλεξανδρείας Ἀθα- C
 νάσιον, ἐκ Ῥόδου καὶ αὐθις τῇ Κωνσταντίνου ἐπανελθόντα μετὰ
 5 τὴν ἐκβολὴν Ἀθανασίου — ἤπειτο γὰρ τὰ κεῖθεν δευτὰ καὶ αὐτοῦ·
 τὸ δ' αἴτιον ἦ τῆς Λαύρας τοῦ ἀρχιστράτηγου μονῆ, καὶ ἄλλη
 ἦ τοῦ μεγάλου Ἀγροῦ, τῇ ἐκκλησίᾳ Ἀλεξανδρείας δοθεῖσαι παρὰ
 βασιλείῳ Μιχαῆλ εἰς χάριν Ἀθανασίῳ, ἀσφαλῆσιν ἐμπεδώσει
 χρυσοβούλλοις. ὃ δὴ καὶ τὰ πολλὰ ὠδύνα ἐξούστερον τὸν πατριάρ- D.
 10 χουῖντα Ἀθανάσιον, καὶ τὴν τοῦ μεγάλου Ἀγροῦ προσαφῆρειτο.
 ἐπὶ δὲ τῇ τῆς Λαύρας ζητῶν τὸ μνημόσυνον ἑαυταῦ, ἐπεὶ ἐς
 ταῦτόν τῳ ὀνόματι συνετριχέτην καὶ Ἀθανάσιος {ἐμνημονεύετο,
 τοὺς μοναχοὺς κατηνάγκαζεν ἀσφαλῆσθαι ἐφ' ὧπερ, ὅτε λέ-
 γοιτο καὶ ἀκούοιτο τοῦνομα, φέρεν αὐτοὺς ἐπὶ νοῦν τὸ αὐτοῦ
 15 καὶ μὴ τοῦ Ἀλεξανδρείας, πλάτος νοὸς ἀκαθέκτου συστήλλειν
 ἐθέλων διὰ τὴν αὐτοῦ ὄρεξιν. καὶ διὰ ταῦτα ἀπάρας εἰς Ῥόδον P 139
 τὸ βιοῦν μετ' εἰρήνης διεῖγε. τότε τοῖσιν τοῦτον ἐπανελθόντα, καὶ
 καιρὸν ὅσον διαγαγόντα ἐν τῇ τοῦ Ἐνεργέτου μονῇ, ὃ βασιλεὺς
 αἰδοῦς ἄξιον οἷς ἂν ἐπισταίη κρίνων τὸν ἄνδρα, πρεσβείαν στέλ-

stinaret in quomodocumque conficienda Appula affinitate, papae Romani, a quo ea penderet, subeundum sibi, quod aversabatur, fastidiosum supercilium videret. constituit igitur omissa cogitatione Italici coniugii cum altero modo memoratorum regum de nuptiis filii convenire. principio uti ad id ministro voluit Athanasio Alexandrino patriarcha, post Athanasii alterius e patriarchatu deiectionem Rhodo Constantinopolim reverso. nam vexationis ab acerbitate Constantinopolitani Athanasii in ecclesiasticos grassatae sua pars Alexandrino quoque obtigerat Athanasio. causa inter eos dissidii fuerat Laurae archistrategi monasterium, et aliud item monasterium magni Agri dictum, quae ambo ecclesiae Alexandrinae attributa in gratiam eius praesulis Athanasii ab imperatore Michaelis fuerant diplomatis bullarum anrearum firmitate quam securissima munitis, aegerime id talit postea succedens in patriarchatum Constantinopolitanum Athanasius; ac magni quidem Agri monasterium Alexandrino abstulit, in alio vero illo Laurae memorari suum inter sacra ibi celebrata nomen exegit. ac cum in hoc eludi se putaret ambiguitate nominis, quod tam ipse quam aemulus Alexandrinus pariter Athanasius vocaretur, praestare sibi cautione idonea eius incolas Laurae monachos coegit, cum Athanasium in sacro pronuntiarent, non Alexandrinum sed se mentibus ipsorum observari, late vagam libertatem mentium intra suae infinitae cupiditatis sic coercere gyros volens. istiusmodi taedio tricarum Alexandrinus Constantinopoli recedens Rhodum se contulit; ubi reperta quam quaerebat pace, tranquille, quoad Athanasius throno cessit, est fructus. tunc igitur illum reversum et per tempus aliquod moratum in Energetae monasterio imperator pro dignitate gesturum quocumque illi munus imponeretur, propter auctori-

D ἐπ' ἐκείνοις τόσα λαβεῖν ἔμελλε. τὸ οὖν συνάλλαγμα, ὃ συν-
 στᾶν ἤθελεν, ἔκτου ἦν βαθμοῦ καὶ ἐξ αἵματος, καὶ παντός γε
 μᾶλλον ἀπεκωλύετο. Ἔθεν καὶ τῷ μὲν Θωμᾷ τὸ δεσποτικὸν
 ἀξίωμα ζητήσασα καὶ λαβοῦσα, τὴν δ' ἐντεῦθεν ἀσφάλειαν ἀπελ-
 πίσασα, πρὸς Ἰταλοὺς ἀφορᾷ, καὶ τὸν ἔγγονον τοῦ Καρούλου 5
 ἐπιγαμβρεύεται Φιλίππον, οὐκ ὀλίγα τῶν τῆς χώρας καὶ πόλει
 ἐς προῖκα δοῦσα τῇ θυγατρὶ.

P 138

5. Ὁ δὲ βασιλεὺς πρόποντα γάμον τῷ παιδί παρεσκεύαζε.
 καὶ τὸν μὲν ἱερομόναχον Σοφονίαν, ἄνδρα σοφόν τε καὶ συνετόν,
 ἀποπέμπει πρὸς Ἰουλίαν τὸ κινούμενον κῆδος διαπρησβεύσεσθαι. 10
 ὡς δ' ἐν τῷ μεταξὺ ἀπελθὼν περιήργει (ἐδέησε γὰρ καὶ εἰς πά-
 παν ἐκείνον γενέσθαι, κἂν οὐχὶ πρὸς ἐκείνον γραμμασίην ἱκανοῦτο
 B τοῖς ἐκ βασιλείως, οἷς ἔδει ἀγιώτατον γράφειν τὸν πάπαν καὶ
 κριμα τὸ μέγιστον γίνεσθαι, ὡς τοῖς ἀσφαλῆσι τὴν πίστιν ἐδόκει),
 πολλοὶ δ' ἦσαν οἱ προσλιπαροῦντες ἄλλοθεν, ἐνθεν μὲν ἔκ τοῦ 15
 ἐν τῇ Κύπρῳ ῥηγὸς ἐνθεν δὲ καὶ ἐξ Ἀρμενίων, τὰ ἐν χερσὶ τῶν
 προσδοκωμένων ποιούμενος περὶ πλείονος, καὶ ἄλλως τὴν ἀπὸ

perio reingeretur, sed et reliquum Thomae filii et pupillorum Ioannis
 sebastocratoris patrimonium, in quod iam utrumque plenam ipsa exerceret
 potestatem, sese procuraturam, quibus facile posset ac plane vellet modis,
 ut sub ius imperatoris reverteretur. rem insuper tam pellacis ex se plu-
 sibilittatis eo ambita ac studio, adurgens, quasi non offerret illi illa, sed
 sibi posceret, ac ex isto coniugio proventuras speraret tam amplas istas
 opimasque provincias. frustra hic tamen eius omnis comatus fuit, impera-
 tore ac patribus ecclesiae in constanti aversione inconcessae affinitatis
 perseverantibus. quare Anna hinc delecta, petita impetrataque Thomae
 suo filio despoticae collatione potestatis, alio spes suas vertit, finitimorum
 ex alia parte Itolorum opes respiciens. filiam videlicet Philippo Caroli
 nepoti dedit coniugem, non exigua ipsi terrarum et urbium paterni prin-
 cipatus parte dotis nomine attributa.

5. Hinc iam Augustus incubuit in conatum congrui aliunde nec ullis
 exceptionibus obnoxii coniugii filio efficaciter strenueque procurandi. ac
 primum quidem hieromonachum Sophoniam, virum sapientem et solertem,
 in Apuliam misit, ut spes eius generis inde ostensa eoquid succedere ad
 votum posset experiretur. plus ibi morarum quam speraverat Sophonias
 reperit. fuit enim illi eundem ad papam, ad quem tamen literis ab im-
 peratore scriptis, prout oportuerat, non fuerat instructus. nec latuerat
 Andronicum quam opportuna ad expeditionem negotii tales literae forent:
 sed quia scribere papae non posset nisi eum sanctissimi titulo ipse in li-
 terarum inscriptione cohonestaret, crimen se consciturum, si id faceret,
 putavit, quod ita qui observantiores religionis habebantur, de hoc ipso
 consulti responderant. quia ergo multis ex locis aliis regiae virgines ad
 has nuptias certatim offerebantur, uti a regibus hinc Cyprì inde Arme-
 niae, has e vicinia ultro in manus occurrentes longinquioribus illis et diu
 expectandis praehabuit, ea etiam ad id motus causa, quod si curam ob-

τοῦ πάπα τῆς Ῥώμης ὑπειδόμενος ὑπερηφανίαν, τῆς φροντίδος
 ἐκείνης ἀπαλλαγείς ἔγνω ἐπὶ θρατέρῳ γαίῳ ἀξιούντων τὰ τοῦ κή-
 δους συστήσασθαι. καὶ δὴ πρῶτον μὲν τὸν Ἀλεξανδρείας Ἀθα- C
 νάσιον, ἐκ Ῥόδου καὶ αὐθις τῇ Κωνσταντίνου ἐπαυλιθόντα μετὰ
 5 τὴν ἐκβολὴν Ἀθανασίου — ἤπειτο γὰρ τὰ κεῖθεν δευτὰ καὶ αὐτοῦ·
 τὸ δ' αἷτιον ἦ τῆς Λαύρας τοῦ ἀρχιστρατήγου μονῆ, καὶ ἄλλη
 ἢ τοῦ μεγάλου Ἄγρου, τῇ ἐκκλησίᾳ Ἀλεξανδρείας δοθεῖσαι παρὰ
 βασιλείως Μιχαὴλ εἰς χάριν Ἀθανασίῳ, ἀσφαλῆσαι ἐμπειδώσει
 χρισσοβούλοις. ὁ δὲ καὶ τὰ πολλὰ ὠδύνα λούστερον τὸν πατριαρ- D.
 10 χοῦντα Ἀθανάσιον, καὶ τὴν τοῦ μεγάλου Ἄγρου προσαφηγεῖτο.
 ἐπὶ δὲ τῇ τῆς Λαύρας ζητῶν τὸ μνημόσυνον ἑαυταῦ, ἐπὶ ἐς
 ταῦτόν τὸ ὄνομα καταρχεῖται καὶ Ἀθανάσιος ἐμνημονεύετο,
 τοὺς μοναχοὺς κατηνάγκαζεν ἀσφαλῆσθαι ἐφ' ὧπερ, ὅτε λέ-
 γοιτο καὶ ἀκούοιτο τοῦνομα, φέρειν αὐτοὺς ἐπὶ νοῦν τὸ αὐτοῦ
 15 καὶ μὴ τοῦ Ἀλεξανδρείας, πλάτος νοὸς ἀκαδέκτου συστῆλιν
 ἐθελῶν διὰ τὴν αὐτοῦ ὄρεξιν. καὶ διὰ ταῦτα ἀπάρας εἰς Ῥόδον P 139
 τὸ βιοῦν μετ' εὐρήνης δῆγε. τότε τοῖσιν τοῦτον ἐπαυλιθόντα, καὶ
 καιρὸν ὅσον διαγογόντα ἐν τῇ τοῦ Εὐεργέτου μονῆ, ὁ βασιλεὺς
 αἰδοῦς ἄξιον οἷς ἂν ἐπιστατὴ κρίνων τὸν ἄνδρα, πρεσβείαν σιελ-

stinaret in quomodocumque conficienda Appula affinitate, papae Romani,
 a quo ea penderet, subeundum sibi, quod aversabatur, fastuosum superci-
 lium videret. constituit igitur ommissa cogitatione Italici coniugii cum al-
 tero modo memoratorum regum de nuptiis filii convenire. principio uti
 ad id ministe voluit Athanasio Alexandrino patriarcha, post Athanasii al-
 terius e patriarchatu deiectionem Rhodo Constantinopolim reverso. nam
 vexationis ab acerbitate Constantinopolitani Athanasii in ecclesiasticos gras-
 satae sua pars Alexandrino quoque obtigerat Athanasio. causa inter eos
 disidii fuerat Laurae archistrategi monasterium, et aliud item monaste-
 rium magni Agri dictum, quae ambo ecclesiae Alexandrinae attributa in
 gratiam eius praesulis Athanasii ab imperatore Michaële fuerant diplomati-
 bus bullarum aurearum firmitate quam securissima munitis. aegerrime id
 talit postea succedens in patriarchatum Constantinopolitanum Athanasius;
 ac magni quidem Agri monasterium Alexandrino abstulit, in alio vero illo
 Laurae memorari suum inter sacra ibi celebrata nomen exegit. ac cum
 in hoc eludi se putaret ambiguitate nominis, quod tam ipse quam aemu-
 lus Alexandrinus pariter Athanasius vocaretur, praestare sibi cautione
 idonea eius incolas Laurae monachos coëgit, cum Athanasium in sacro
 pronuntiarent, non Alexandrinum sed se mentibus ipsorum obversari, late
 vagam libertatem mentium intra suae infinitae cupiditatis sic coëcere gy-
 ros volens. istinamedi taedio tricarum Alexandrinum Constantinopoli re-
 cedens Rhodum se contulit; ubi reperta quam quaerebat pace, tranquille,
 quoad Athanasius throno cessit, est fructus. tunc igitur illum reversum
 et per tempus aliquod moratum in Euergetae monasterio imperator pro
 dignitate gesturum quodcumque illi munus imponeretur, propter auctori-

λεται δι' αὐτοῦ πρὸς τοὺς ῥῆγας, τὸ δὲ πλεόν πρὸς τὸν Ἀρμένιον, ὡς ἂν ἐκεῖθεν νύμφην ἀγάγη τῷ βασιλεῖ. ἐπεὶ γοῦν ὁ ἀποστελλόμενος συγκατέθετο καὶ πάντα μεγαλοπρεπῶς ἡτοιμάσθησαν, τὰ πρῶτα μὲν ἕξ οὐρίας ἔπλει ὁ πατριάρχης ἐπὶ τριή-
 B ρεως ἀσφαλοῦς, συνεπαγόμενος καὶ τὸν μοναχὸν ἔκτομιαν Νεό-5
 φυτον· ὡς δὲ περὶ πον τὴν Φώκαιαν ἦσαν, πειραταῖς περιπίπτουσιν, οἱ καὶ περισχόντες αὐτοὺς φόρτον ἐκείνον διεφόρου καὶ τούτους παρακατέχειν, ὡς ἀποδοῖντο, ἠβούλοντο. ἀλλ' ἔξαίφνης φαίνεται τις φορτὶς πλήρης ἀγωγίμων κατὰ τὸ πέλαγος, ἧς δὴ καὶ φανεύσης μακρόθεν περὶ τὸ ἐκεῖθεν κέρδος οἱ πειραταὶ 10
 C περὶ τὸν πατριάρχην, ὑφιασι μὲν πρὸς τῷ λιμένι ἅμα αὐτῇ τριήρει τοὺς
 νον, καὶ ὡς προσμενούτων ἐλπίσαντες (τὸ γὰρ τοῦ πατριάρχου σχῆμα σφᾶς ἔπειθε μὴ τὸν ἀγεννῆ δρασμὸν ἐννοεῖν) ἀπτέρω τάχει καὶ προθυμίᾳ ἐπὶ τὴν φανεύσαν ὥρμων. τῶν δ' ἀπ' ὀφθαλμῶν 15
 γεγονότων, εὐθὺς κακὸν ἐλπισμὸν περὶ ἑαυτῶν οἱ περὶ τὸν πατριάρχην ἔχοντες, εἰ ἐπισταῖεν καὶ αὐθις, δρασμὸν ἐννοοῦσι. καὶ δὴ τῆς νηὸς ἀποβάντες ὡς εἶχον μόναίς στολαῖς καὶ βλαύταις, ἧ ποδῶν εἶχον, φεύγουσιν ἀνὰ κράτος, πάτον μὲν ἀνθρώπων ἀλεί-
 D νοντες, ἀτρίπτοις δὲ δυσχωρίαις, τὸ μὲν καὶ θελήσει τὸ δὲ καὶ 20
 τῷ μὴ εἰδέναι ὕλως τῶν τόπων, μόλις μετὰ τὴν πολλὴν τῶν πο-

tatem qua venerationi erat omnibus, hunc ratus virum, legationem ei demandat ad reges, praesertim autem ad Armenium, ut inde sponsam iuniori Augusto duceret. quo assentiente, magnificeque inde ipsi parata regiae legationis suppellectile ac pompa, firma et bene instructa triremi, vento a puppi prospero flante patriarcha solvit, ducens secum monachum eunuchum qui Neophytus vocabatur. verum hi circa Phocaeam in piratas incidunt; qui redactis iis in potestatem, quae ipsorum nave ferebantur, opes diripiebant, decreverantque detinere ipsos, ut prodere ac reddere cogere si quae pretiosiora recondiderant. ecce autem latronibus ei curae defixis apparuit in mari oneraria multis, quantum aestimari a procul intuentibus poterat, conferta mercibus. tracti ergo aviditate certae ac uberioris praedae piratae triremem in portu linquunt, et in ea patriarcham cum illa copiosa suppellectili, arbitrati e gravitate viri permansurum ibi eum dum redirent, nec inducturum in animum, qui equos non haberet, pedibus ut vilis et ignobilis quispiam, excensu in terram facto diffugere. tali fiducia, quanta maxima velocitate valere impetum in visam onerariam faciunt his sic a conspectu amotis, patriarcha cum suis peiora mementes, si rursus sub rapacissimorum hominum arbitrium veirent, expedire fugam statuunt, triremique raptim desilentes in littus, in stolis ut erant singuli, ac crepidis, ut quisque maxime pedibus valuit, cursu quem incitatissimo fugam arripiunt, tritas et vestigiis signatas declinantes semitas, aspera et invia loca sectantes, partim consilio, ne deprehenderentur, partim ignorantia locorum. ita post multam ad stirpes et saxa obvia

σιλεύς, ερητεύων πάντας ἐπέμειν ἐκ τῆς πρὸς πάντας εἰρή-
 νης τοῦ πατριάρχου ἔν τινι γνάμῳ ἤθει μάχης ἀκόσῳ καὶ φε-
 λονεικίας ὑπεριερούειν. ὅθεν καὶ συνέταξεν ἄρῳ καὶ εἰρητεύειν
 ἤξιον. εἶχε γὰρ καὶ τὸν αὐτοῦ θῦμα τὸν Ῥωσὸν καὶ τυφλὸν
 5 Ἰσαάκιον συνάμα τῇ ἀδελφῇ πρωτοστρατορείῳ ἀποσπᾶσθαι τῆς
 ἐκείνου ἑπιμαχίας ἐν εἰρήνῃ παντοίῃ, καὶ περιέβαλε θερα-
 πείας ἀκόσῳ, ὥστε καὶ τὸν ἐν εἰρετῇ τὸ πάλαι τελευτήσαντα C
 πρωτοστράτηγον τὸν Παλαεολόγον Ἀνδρόνικον διὰ τὰ προσηγουσία
 τῆς ἐπιμαχίας ἐκπέβαλε ἐτησίαις μῆμας ἀξιοκρεπῶς τιμᾶν.
 10 πάντων ἄλλων καὶ τὰ πᾶσα τιμᾶν καὶ τὴν καλυπτὴ κακωχίαν
 θανατῶν ἤξιον μάλα καὶ εἰρητεύειν· μηδὲ γὰρ εἶναι λοιπὸν τὸ
 ἀποχρῶν εἰς τόσων καὶ τοιοῦτων ἀνδρῶν σκάνδαλον. ἐπεὶ δὲ
 πολλὰ λέγων κενὸν ψάλλειν ἐπίκει καὶ διατεύειν τυφλοῖς, ἐκείνου
 καὶ πάλιν προβαλλομένου ἃ δὴ καὶ πρότερον προεβάλλοντο (εἰ-
 15 λον δὲ πάλιν ἔκ τινος μικροψυχίας συμβῆσθαι καὶ τὸν Ῥωσὸν D
 ὄλων μεθ' ἐκείνων), τούτους κρατῶν ἀφίξει παραγγελίας ἡσυ-
 χάϊμον, τὸν δ' Ῥωσὸν αὐδὶς ἐγκλείει τῇ φυλακῇ. τὸν μόνου
 Ταρασανώτην τῆς φυλακῆς ἐξαγαγὼν εἰρηναῖον εἶχεν ἄλλως, εἰ

concordiam nunc posse allici mansuetudine ac passim probata morum su-
 avitate patriarchae, nemini facientis molestiam, sed quantumvis secta
 distinctas studiosque infestos modesta placiditate tolerantis. ad convoca-
 tos ergo factionis Arsenianae primores orationem habuit hortatorium ad
 pacem, eo fidentius indulgens spei operae navandae, quod iam secum ha-
 bebant tractatos ad suas partes ex illa secta tres ex eius columinibus,
 scilicet avunculum Rasilum et caecum Isaacium, nec non huius sororem pro-
 tostratorissam, quos quidem omni definire indulgentia studioso ac perse-
 veranter satagebat, adeo ut, quod his id gratum nosset, protostratorem
 Andronicum Palaeologum, qui propter olim orta ecclesiae scandala coniec-
 tus in carcerem ibi iampridem obierat, anniversaria memoria splendide
 honoraret. eorum his ad congregatum Arseniatarum quoque reliquorum
 coetum verba imperator faciens primum est omnibus blanditus, non con-
 dolere se solum ob mala diu multa tolerata significans, sed et ultro nos
 parce commendans probatum in plerisque longanimi patientia gravium ae-
 rumnarum per annos plures invictum robur animi, quod et se admirari
 demonstrabat, et eos hoc ipso nomine plurimum facere: tantum orare, idque
 civiliter citra imperium ac fastum, ut pacate de caetero viverent; abunde
 quippe praecessisse scandalorum, quae tot ac tales viros in transversam
 actos evertent. haec et alia parvis sententiae plurima cum Andronico
 apud Arseniatas fusa oratione memorasset ad finem impetrandi ab illis ut
 turbas cedere desinerent, non plus profecit quam si cantilenam surdis mo-
 dularetur aut caecis innueret. vetera hi nimirum illa saepius decantata
 rursus obtendebant iuris argumenta ipsorum et firmamenta causae. in
 qua illos obfirmabat pertinacia rursus ipsis, nescio unde orta remissione
 similitatis, reconciliatus admixtusque Hyacinthus. his compertis imperator
 frustra se contendere intelligens, Arseniatas quidem caeteros dimisit, etiam
 atque etiam iussos quiescere. Hyacinthum reddi custodias praecipit ibi-
 que teneri clausum. at Tarchanota educto carcere pacato in caeteris

- νόσου, προσίσχουσι τε τῇ Ῥόδῳ, καὶ ὅσα ἦν νόμος τελέσαντες ἐπ' αὐτῇ κατὰ συνήθειαν ὀρθοδόξου πίστεως, τέλος ἑξομοσαμένην τὰ κείνων χρόνοι μύρω καὶ ἀγιάζουσι. κἀντεῦθεν τῆς νόσου
- C ραϊσάσης ἀπάραντες Ῥόδου τῇ Κωνσταντίνου προσίσχουσι. καὶ παρὰ τὸ τοῦ Κέρατος τέλος πρὸς τῷ Κοσμιδίῳ προσσχόντων, 5 οὐδὲν ἦν εἰς φιλοτιμίαν ὅπερ οὐκ ἔπραττεν ὁ κρατῶν εἰς τὴν τῆς δεσποίνης ὑπάντησιν. καὶ τέλος ὑπὸ λαμπροῦ καὶ πολυτελεῖ τῇ πομπῇ εἰσαχθείσης, λαμπρῶς καὶ περιφανῶς ἐπὶ τῇ προτέρᾳ
- D Μαρίᾳ καὶ τοὺς γάμους ἠτέρειζε. (6) καὶ εἶδε τὴν λαμπρὰν ἐκείνην καὶ βασιλεῖον τελετὴν ἡμέρα ἑξκαιδεκάτῃ Ἐκατομβαιῶνος 10 μηνός. τὴν δέ γε ὑστέραν Θεοφανῶ, καὶ αὐτὴν τῷ θείῳ μύρῳ χρυσθεῖσαν καὶ γε τιμηθεῖσαν τῷ τῆς μάμμης τοῦ νέου βασιλέως καὶ δεσποίνης ὀνόματι (Θεοδώρα γὰρ ἐκ Θεοφανοῦς μετεκλήθη), μετὰ καιρὸν τῷ τοῦ δυτικοῦ σεβαστοκράτορος Ἰωάννου παιδὶ σε-
- P 141 βαστοκράτορι καὶ αὐτῷ ὄντι (καὶ ὁ ἀδελφὸς γὰρ οὕτως ἔξ ἀξιώ- 15 ματος ἐφημιζετο, τοῦ Μιχαῆλ κατὰ πόλιν ἐγκυκλεισμένου) ἐτοιμάζουσι μὲν πέμπειν ὡς νύμφην, καὶ ὑπὸ πισταῖς ὁμολογίαις μετὰ προικὸς πολυτάλαντου οἴκοθεν ἔπεμπον· ἀλλ' ἐν τῷ μεταξὺ τελευτήσασαν ἢ Θεσσαλονίκη δέχεται.
- B 7. Ἐντεῦθεν καὶ αὐθις τῶν Ἀρσενιατῶν ἀπειρωτο ὁ βα- 20

periclitari visa esset, ei commodius curandae in Rhodum insulam forte obviam exscedunt. ibi eam praeterquam fomentis recrearunt opportunis, religionis etiam elementis ac sacris iuxta morem orthodoxae fidei mysteriis initiatae, eiurato ritu patrio, unguentis chrismate ac sanctificant. tum morbo iam liberam et pristino redditam vigori Rhodo solventes Constantinopolim perducunt. ubi praetervectam lituus quod Ceras aut cornu vulgo dicunt, et ad Cosmidum appellentem ea magnificentia occursum splendoreque apparatus excepit imperator, quantas maximus posset ac speciosissimus vel dominae iam et Augustae exhiberi. sic primo exsensus salutatae invecantque in urbem comitatu superbissimo eandem maiorem natu duarum virginum, cui nomen Mariae fuit, ad proxime celebrandas cum filio nuptias impense praeparare institit. (6) vidit istam plane regiam et splendidissimam Augustarum nuptiarum ceremoniam sextadecima dies Ianuarii. minorem porro novae Augustae sororem, cui erat demo aliatum Theophano nomen, et ipsam sacro inunctam oleo atque appellatione matris Augusti senioris honoratam, ut Theodora ex Theophano vocaretur, postea desponderunt in partibus Occidentis Ioannis Sebastocratoris filio, cui ut commune cum patre Ioannis vocabulum, ita et Sebastocratoris dignitas a patre derivata pariter illum et eius germanum honorabat. quorum amborum maximus natu frater Michaeli custodia in urbe detinebatur. ad hunc igitur rite stipulatis sponsalibus pactis, cum dote in numerato multorum talentorum, missa Constantinopoli iunior haec Theodora est. verum in itinere mortua Thessalonicae sepulcrum invenit.

7. Hinc iam novo conatu tentavit Arseniatas Augustus, sperans ad

σιλεύς, ειρηνεύειν κάκεινους ἐλάλῃον ἐκ τῆς πρὸς πάντας ειρή-
νης τοῦ πατριάρχου ἐν τισι γνώμῃς ἤθεσι μάχης ἀπάσης καὶ φι-
λονεικίας ὑπερετεροῦσιν. ὅθεν καὶ συνάγων ὠμίλει καὶ ειρηνεύειν
ἤξίλου. εἶχε γὰρ καὶ τὸν αὐτοῦ θείον τὸν Ῥαοὺλ καὶ τυφλὸν
5 Ἰσαάκιον συνάμα τῇ ἀδελφῇ πρωτοστρατορίσῃ ἀποσπᾶσας τῆς
ἐκείνων ξυμμορίας ἐν ειρήνῃ παντοία, καὶ περιέβαλεν θρα-
πείαις ἀπάσαις, ὥστε καὶ τὸν ἐν εἰρήτῃ τὸ πάλαι τελωθέντα C
πρωτοστράτορα τὸν Παλαιολόγον Ἀνδρόνικον διὰ τὰ προγεγονότα
τῆς ἐκκλησίας σκάνδαλα ἐτησίαις μνήμαϊς ἀξιοπρεπῶς τιμᾶν.
10 κάκεινων ἄλλως καὶ τὰ πάθη τιμῶν καὶ τὴν πολυετῆ κακουχίαν
θαυμάζων ἤξίλου μόλις καὶ ειρηνεύειν· μηδὲ γὰρ εἶναι λοιπὸν τὸ
ἀποχρῶν εἰς τόσων καὶ τοιοῦτων ἀνδρῶν σκάνδαλον. ἐπεὶ δὲ
πολλὰ λέγων κινήσιν ψάλλειν ἐψῆκε καὶ διανεύειν τυφλοῖς, ἐκείνα
καὶ πάλιν προβαλλομένων ἃ δὴ καὶ πρότερον προεβάλλοντο (εἰ-
15 λον δὲ πάλιν ἐκ τινος μικροψυχίας συμβάσης καὶ τὸν Ὑάκινθον D
ὄλωσ μεθ' ἑαυτῶν), τούτους κρατῶν ἀφήσει παραγγελίας ἡσυ-
χάζειν, τὸν δ' Ὑάκινθον αὐθις ἐγκλείει τῇ φυλακῇ. τὸν μέντοι
Ταρχανιώτην τῆς φυλακῆς ἐξαγαγὼν ειρηναῖον εἶχεν ἄλλως, εἰ

concordiam nunc posse alluci mansuetudine ac passim probata morum san-
citate patriarchae, nemini facessentis molestiam, sed quantumvis secta
dissunctos studiosque infestos modesta placiditate tolerantis. ad convoca-
tos ergo factionis Arsenianas primores orationem habuit hortatoriam ad
pacem, eo fidentius indulgens spei operae navandae, quod iam secum ha-
bebat tractatos ad suas partes ex illa secta tres ex eius columinibus,
suum avunculum Raëlem et caecum Isaacium, nec non huius sororem pro-
tostratorissam, quos quidem omni delinire indulgentia studioso ac perse-
veranter satagebat, adeo ut, quod his id gratum nosset, protostratorem
Andronicum Palaeologum, qui propter olim orta ecclesiae scandala coniec-
tus in carcerem ibi iampridem obierat, anniversaria memoria splendide
honoraret. coram his ad congregatum Arseniatarum quoque reliquorum
coetum verba imperator faciens primum est omnibus blanditus, non con-
dolere se solum ob mala diu multa tolerata significans, sed et ultro nec
parce commendans probatum in plerisque longanimi patientia gravium ac-
rumnarum per annos plures invictum robur animi, quod et se admirari
demonstrabat, et eos hoc ipso nomine plurimi facere: tantum orare, idque
civiliſter citra imperium ac fastum, ut pacate de caetero viverent; abunde
quippe praecessisse scandalorum, quae tot ac tales viros in transversam
actos everterint. haec et alia parvis sententiae plurima cum Andronicus
apud Arseniatas fusa oratione memorasset ad finem impetrandi ab his ut
turbas cedere desinerent, non plus profecit quam si cantilenam surdis mo-
dularetur aut caecis innueret. vetera hi nimium illa saepius decantata
rursus obtendebant iuris argumenta ipsorum et firmamenta causae. in
qua illos obfirmabat pertinacia rursus ipsis, nescio unde orta remissione
simulatis, reconciliatis admixtusque Hyacinthus. his compertis imperator
frustra se contendere intelligens, Arseniatis quidem caeteros dimisit, etiam
utque etiam inassos quiescere. Hyacinthum reddi custodias praecipit ibi-
que teneri clausum. at Tarchaniota educte carcere pacato in caeteris

καὶ μὴ ἐπ' ἐκκλησίαν συνήγето, ἑφείς καὶ τῇ συζύγῳ δεσποίνῃ εὐμενῶς οἱ ἔχειν καὶ θεραπεύειν, ὡς αἰροῖτ' ἂν ἐκεῖνος, τὰ εἰκότα.

P 142

8. Τὰ μὲν οὖν τῆς ἐκκλησίας καὶ ἐς ἐκείνην τὴν ἡμέραν ἐς τὸδε τέλος κατηντήκει, τὰ δὲ τῆς Ῥωμαϊδος ἐξησθενήκει 5 λεον. πλεονέκτημα γὰρ ἡμῖν ἐγένετο τοὺς παρόντας χρόνους μισθοῦ τοῖς μειτεῦουσι καὶ λημμάτων τὰ πολλὰ πράττεσθαι. τοῦτο πολλοῖς μὲν τοῖς ἐς ἀρχὴν εὐδοκίμοις ἢ μὴ καταδεχομένοις καταβάλλειν (πολλῶ γὰρ οὐχ ἥκιστα τοῦτο, ὅσῳ καὶ ἀξιοῦσι λαμβάνειν) ἢ μὴ δυναμένοις ἴσως ἐκόλουε τὰς τιμὰς, ἄλλοις δὲ 10 παρρησίαν ἐδίδου διδοῦσιν, ὡς ἔξιν ἐλπίζουσι. δεύτερον ἐπὶ τούτοις καὶ τὸ ἐλλιπῶς τὰς ἀποτεταγμένας ἀποδίδοσθαι ῥόγας
B τοῖς ἐν ταῖς ἄκραις, ἡγεμόνων τὸ πλεον κακότητι, θελότων τοῖς ἐντεῦθεν ὑπερημέρωσ πάντῃ διδομένοις στραγαγέεσθαι, ὡς κερδαίνουιν. ταῦτα δὲ ἐπὶ ταῦτὸ συναχθέντα. τὸ γὰρ τοῦ 15 βασιλευόντος εὐσταθῆς καὶ τὸ πρὸς κρίσεις τε καὶ κολάσεις συμπαθητικόν τε καὶ ἡμερον μέγα τι τὸ κακόν καὶ οὐκ οἰστὸν ὄλωσ τοῖς παθοῦσιν ἐργάζετο. | τέως δ' ὡς εἶχεν ἢ τοῦ βασιλέως ὀρημ,

usus est, etsi non est is ecclesiae adiunctus, permittens dominae suae coniugi ut faveret illi prolixèque gratificaretur in iis quae rationi consentanea vellet aut posceret.

8. Is status ad hanc diem ecclesiasticarum rerum fuit, politicarum autem longe pessimus, Republica Romaniae extremam iam in debilitatem redacta. causa fuit abusus ex facili, pellacia lucri utrimque praesentis, inolescens per haec tempora, mercede ac donis emendi quidvis quisque vellet e principe a primariis eius in regimine ministris. ob hoc multi alioquin apti magistratibus gerendis a republica arcebantur, quod non inducerent in animum sumptum facere, vulgo scilicet hominibus natura prioribus ad accipiendum quam ad dandum. vice porro proborum graviorumque sic exclusorum functionibus publicis per tales utilissime gerendis, subintrabant eo non tam industrii actores quam avari mercatores, profligata in id quaestuose modica pecunia licentiam sibi parantes impune corradendi quo damnum large compensarent. alter fons enervationis imperii fuit parsimonia plene solvendarum ex fide pensionum, quae praesidiarum arcium in limite sitarum olim statutae fuerant in mercedem operae militaris adeo illic ad communem tutelam necessariae. has maligne nunc suppeditabantur avaritia praefectorum erogationi pecuniae publicae, quorum apponebatur lucris quod per astutas frustrationum artes diffundenda praetextibus vafri solutivis die miseris militibus subtrahebatur pretium sudorum ac sanguinis. his duobus malis, ne in unum coeuntia exundarent in perniciem publicam, unum esse potuerat efficax remedium ab imperatoris auctoritate summa, si is delato corruptelarum quas memoravimus indicio ad eas coeercendas adduci potuisset. sed ne hoc contingeret aut speraretur, obstabat immobilitas eius a tenore dimoveri allegationibus ullis nescia, huicque adiuncta segnitias castigandi, noxiae lenitatis indulgentia

κατὰ τῶν ἡμετέρων λύσσαν καὶ καθιστῶν τὸ πολέμιον ἡμερώτερον, τοῖς δὲ τὰς τιμὰς ἐπαύξων καὶ τὰς προθυμίας ἐπιρρωνύων, μὴ μόνον ἐπιεὶς ἐκάστῳ κερδαίνειν ὕπερ ἐς χεῖρας ἐκ τῶν ἄλλοτριων σκύλων ἐτύγχανε γεγονός, ἀλλὰ καὶ ἀφ' ἑαυτοῦ προσ-
 5 τιθεὶς τὰ πλείστα, τὸν ἐκ τῶν ἐχθρῶν πλοῦτον ἢ μετὰ τύχης ἀρετῇ εἰς χεῖρας ἤγεν ἐκείνῳ. πρὸς γὰρ τοῖς ἄλλοις καὶ τι φρου-
 ριον πρὸς τὸ Μελανούδιον τῶν δύο βουνῶν, πάλαι μὲν ἡμέτε- B
 ρον τότε δὲ τῶν ἐχθρῶν, ὃ πάλαι οἶμαι τὸ Μιλησίων Διδύμιον ἐφημιζετο, ἔτυχε πολέμῳ κρατήσας τοιῶδε τρόπῳ. ὡς γὰρ ἡ
 10 πρώτη τῶν γυναικῶν τοῦ Σαλάμπαι Πέρσου, ἐξ ἀνθρώπων ἐκεί-
 νου γεγονότος, ἐκεῖ πεφύλακτο, τεθησαύριστο δὲ καὶ πλοῦτος παντοδαπός, τὸ μὲν πολέμου νόμῳ τοῦ φρουρίου περιγενέσθαι ἀδύνατα τέως εἶχεν, ἔγνω δὲ σοφίσασθαι τὴν γυναῖκα, ὥστα καὶ
 15 πέμπων ὡς δῆθεν ἐν ἀπορρήτοις ἀγαγέσθαι ταύτην σύζυγον C
 τοὺς τῆς λιμνης καράβους συνδεῖ σχολίοις, καὶ ζύλα μέγιστα ἐνίεις ἐπ' ἐκείνων κατασκευάζεται μούνας. τὰ δ' ἄλλα πλοῖα

5. τὸν] ἐπεὶ τὸν?

rentia, ferocitatem mitigans sususque irrumpendi debilitans. ac ditiori quidem nostrae subiectas gentes ne iugum excuterent non sola vi tenebat, sed comitatis ac liberalitatis deliniebat illecebris, dum aliquid in iis benemerentes adauget honoribus ac promovet, dum animos addit audentibus bonaque spe confirmat, dum denique non solum quam quisque manu peperit praedam, ipsi propriam relinquit, iuste quaesitum eripiendis bestii spoliis virtutis fructum cuivis integrum condonans, sed praemia insuper ex suo recte factorum ultro accumulans. his ille artibus multa sibi gloriosa nec minus quaestuosa perfecit, ista virtutis cum fortana societate successus plerisque in hostile solum incursionibus eos nactus, quibus multam Persarum opulentiam in suam manum potestatemque redigeret. inter alia eius acta hoc in specimen memorabimus. munitione erat prope Meladunium, dicta Duorum Collium, olim nostra, nunc hostium insessa praesidio, illa, opinor, ipsa quae vocabulo Didymii Milesiorum olim celebris fuit. eam ille armis subegit hoc modo. sciebat primariam uxorum salampacis Persae illo iam mortuo illic servari cum thesauro gazae peregrinae opumque omnis generis ingenti. et situs et structura et praesidii numerus sic arcem illam defensabant, ut vi bellica expugnari haud posse indicaretur. experiendam ergo artem ratus, mulierem missis arcano literis ac nuntiis pellicere tentavit, se illam coniugem ducturam pollicens. sed cum id frustra diu fieret, femina connubii talis mentionem asperrante, interim explorata dux loci natura, animadvertit paludis ad arcem restagnantis quaedam esse certis locis, hisque ad muros satis admotis, emissaria excavatis profundius alveis, quos alte defixa hinc atque inde tigna simul indicarent munirentque. has ille corrivantes stagni missa manu occupavit; capitibus tignorum altrinsecus extantibus, validis inter sese funibus devinctis tabulata impositis, quibus deinde pro solo turribus, unde in muros pugnaretur, sustinendis est usus. his exci-

- B 9. Τῶν γοῦν ἀκρῶν κακουμένων, ὡς μὴ μόνον τῶν κατὰ Μαλανδρον καὶ τὰ τῷ ζυγῷ ἐκείνῳ προσήκοντα ἀλλ' ἤδη καὶ τῶν ἐντὸς ἐξαφανιζομένων ἐξ ἐπιδρομῶν συγγῶν τῶν Περσῶν, ὁ τοῦ προρρηθέντος πρωτοβεστιαρίου τοῦ Ταρχανειώτου δεῦτερος παῖς, ὁ Φιλανθρωπηνὸς ἐκ τοῦ πρὸς μητρὸς πάππου Ἀλέξιος, τοῦ 5
 C τιμηθεὶς, τῶν περὶ τε τὴν Ἀσίαν τὴν μικρὰν καλουμένην, ἔτι δὲ Λυδίαν καὶ Κελβιανὸν μέχρι καὶ αὐτῆς δὴ τῆς θαλάσσης ἡγεμῶν ἀναδείκνυται, τοῦ πρωτοβεστιαρίου ἔτι Λιβαδαρίου τῶν περὶ τὰ Νεόκαστρα καθηγεμονεύοντος. ὁ γοῦν πικέρνης ἐπὶ 10
 χρόνοις τὴν ἡγεμονίαν ἔχων, ἔχων δὲ καὶ τὸ Κρητικὸν καὶ τὰς κατ' ἀνατολὴν ἀπάσας δυνάμεις ἐπιφερόμενος, φύσει τε τάχει
 D καὶ σπουδῇ στρατηγία προεπούση συναιρομένης καὶ τῆς παρὰ πολλοῖς λεγομένης τύχης (λεγέσθω γὰρ καὶ τοῦτο, καθωμιλημένον τοῖς παλαιοῖς, καθ' ἣν Σκηπίωνές τε καὶ Κράσσοι καὶ Καίσαρες, 15
 ἔτι τε Θεμιστοκλείς καὶ Τιμόθαιοι καὶ Κλέωνες ἠνδραγάθουν, καὶ τύχης ὡς καὶ θεῶν ἄλλων ἱερὰ ἀνιδρύνοντο) τὰ κατ' ἀνατολὴν καθίστα τε καὶ προσησφαλλέτο, τὰ μὲν καὶ μάχαις καθ' ἃς
 P 144 ἐνίκα, τὰ πλεῖστα δὲ συνέσει καὶ γε φιλοδωρία πρὸς τε τοὺς ἐχθροὺς ἕμα καὶ πρὸς τοὺς φίλους, τοῖς μὲν ὑποκόπτων τὴν 20

9. Cum igitur ob eas quas diximus causas nulla aut perinfirma essent arcium praesidia limitaneorum, adeo ut non solum quae ad Maecandrum iacent loca quaeque iugo illi contigua sunt, sed interiores etiam regiones crebris Persarum incursionibus vastatae desolarentur, prius memorati protovestiarum Tarchanotae secundus natus filius, Alexius Philanthropenus dictus ex avo materno, illo omnium primo protosebasti dignitate honorato, pincernae ipse imperatoris titulo insignis, Asiae quam minorem vocant itemque Lydiae ac Celbiani usque ad ipsum mare dux declaratur, protovestiarum Libadario terris ac tractibus circa Neocastra sitis praesidente. pincerna porro multo iam tempore talem praefecturam gerens, habens etiam in potestate Creticam militiam et universas tractus orientalis copias quocumque iret circumducens, coepit, ut fit, placere sibi seque circumspicere conscientia iuvenilis indolis strenuitatisque militaris, cui etiam illa faveret prosperis arriidens successibus celebrata veteribus Fortuna. loquamur hic quoque cum vulgo; et illam cui Scipiones Crassi Caesares, cui Themistocles Timothei Cleones accepta sua praeclara facinora tulerunt, quaeque non minus quam dii caeteri templis arisque colebatur, istam, inquam, quamcumque vim dici fas est, suffragatam Philanthropeno fateamur, dum partim praellis secundis atque victoriis, partim, idque frequentius, quadam dexteritate prudentis industriae, largitionibusque in tempore in hostes iuxta et amicos profundendis, rem sane is Romanam per illos Orientales tractus restituit quadamtenusque securam reddidit, nostrorum impetus rabie quadam odii erga Romanum regimen ad excutendi obsequii subinde conatum erumpentes infringens, barbarorum vero, qua sui metu qua fidel ac civilitatis exhibicione, partaque ex his apud eos reve-

κατὰ τῶν ἡμετέρων λύσσαν καὶ καθιστῶν τὸ πολέμιον ἡμερωτέ-
 ρον, τοῖς δὲ τὰς τιμὰς ἐπαύξων καὶ τὰς προθυμίας ἐπιρροων-
 νύων, μὴ μόνον ἐφικεῖς ἐκάστῃ κερδαίνειν ὅπερ ἐς χεῖρας ἐκ τῶν
 5 ἄλλοτριῶν σκύλων ἐτύγγατε γεγονός, ἀλλὰ καὶ ἀφ' ἑαυτοῦ προσ-
 τιθεὶς τὰ πλείστα, τὸν ἐκ τῶν ἐχθρῶν πλοῦτον ἢ μετὰ τύχης
 ἀρετῇ εἰς χεῖρας ἦγεν ἐκείνῳ. πρὸς γὰρ τοῖς ἄλλοις καὶ τι φρού-
 ριον πρὸς τὸ Μελανούδιον τῶν δύο βουνῶν, πάλαι μὲν ἡμέτε- B
 ρον τότε δὲ τῶν ἐχθρῶν, ὃ πάλαι οἶμαι τὸ Μιλησίων Διδύμιον
 ἐφημιλλετο, ἔτυχε πολέμῳ κρατήσας τοιῶδε τρόπῳ. ὥς γὰρ ἡ
 10 πρώτη τῶν γυναικῶν τοῦ Σαλάμπακι Πέρσου, ἐξ ἀνθρώπων ἐκεί-
 νου γεγονότος, ἐκεῖ πεφύλακτο, τεθησαύριστο δὲ καὶ πλοῦτος
 παυτοδαπός, τὸ μὲν πολέμου νόμῳ τοῦ φρουρίου περιγενέσθαι
 ἀδύνατα τέως εἶχεν, ἔγνω δὲ σοφίσασθαι τὴν γυναῖκα, ὥστα καὶ
 πέμπων ὥς δῆθεν ἐν ἀπορρήτοις ἀγαγέσθαι ταύτην σύζυγον
 15 ὑπίσχεϊτο. ὥς γοῦν πολλάκις πέμπων οὐκ ἔπειθεν, ἐπισχῶν C
 τοὺς τῆς λίμνης καράβους συνδεῖ σχοίνοις, καὶ ζύλα μέγιστα
 ἐνίεις ἐπ' ἐκείνων κατασκευάζεται μούσνας. τὰ δ' ἄλλα πλοῖα

5. τὸν] ἐκεῖ τὸν?

rentia, ferocitatem mitigans aususque irrumpendi debilitans. ac ditiosam
 quidem nostrae subiectas gentes ne iugum excuterent non sola vi tenebat,
 sed comitatis ac liberalitatis deliniebat illecebris, dum aliquid in iis bene-
 merentes adauget honoribus ac promouet, dum animos addit audentibus
 bonaque spe confirmat, dum denique non solum quam quisque manu pe-
 perit praedam, ipsi propriam relinquit, iuste quaesitum eripiendis
 hosti spoliis virtutis fructum cuius integrum condonans, sed prae-
 mia insuper ex suo recte factorum ultro accumulans. his ille artibus
 multa sibi gloriosa nec minus quaestiuosa perfecit, ista virtutis cum for-
 tana societate successus plerisque in hostile solum incursionibus eos
 nactus, quibus multam Persarum opulentiam in suam manum potesta-
 temque redigeret. inter alia eius acta hoc in specimen memorabimus.
 munitione erat prope Meladunium, dicta Duorum Collium, olim nostra, nunc
 hostium insessa praesidio, illa, opinor, ipsa quae vocabulo Didymii Mile-
 siorum olim celebris fuit. eam ille armis subegit hoc modo. sciebat pri-
 mariam uxorem salampacis Persae illo iam mortuo illic seruari cum the-
 sauro gazae peregrinae opumque omnis generis ingenti. et situs et stru-
 ctura et praesidii numerus sic arcem illam defensabant, ut vi bellica ex-
 pugnari haud posse indicaretur. experiendam ergo artem ratus, mulierem
 missis arcano literis ac nuntiis pellicere tentavit, se illam coniugem du-
 cturum pollicens. sed cum id frustra diu fieret, femina connubi talis
 mentionem aspernante, interim explorata dux loci natura, animadvertit pa-
 ludis ad arcem stagnantis quaedam esse certis locis, hisque ad muros
 satis admotis, emissaria excavatis profundius alveis, quos alte defixa hinc
 atque inde tigna simul indicarent munirentque. has ille corrivationes
 stagni missa manu occupavit; capitibus tignorum altrinsecus extantibus,
 validis inter sese funibus devinctis tabulata imposuit, quibus deinde pro
 sole tarribus, unde in muros pugnaretur, sustinendis est usus. his exci-

πληρώσας πολεμιστὰς ἐν τούτοις ἐλεπόλεις ἰστάς καὶ μαχόμενος (οὐδὲ γὰρ κατὰ τὸ τυχὸν καὶ αὐτὸς παρὰ τοῖς ἐχθροῖς ἐκλείζετο, ἀλλ' ὀνόματος ἐπέβαινεν ἅμα μὲν φοβεροῦ ἅμα δὲ γε καὶ ἔρασμιου, ὡς καὶ πολλοὺς προσχωρεῖν καὶ ὑπ' ἐκείνῳ ἀγαπᾶν τάττεσθαι) αἶρεῖ μὲν οὕτω τὸ φρούριον, πλουτοῦν δ' ἐκείθεν οὐ ῥᾶδίως ἀρι-
D θμητὸν περιβάλλεται, τοῖς δ' ἰδοῖς, ἀλλά γε καὶ τοῖς προσχω-
 ροῦσιν εὖπορον καθίστα τὸν βίον. ὄθεν καὶ πολλοὶ ὑπ' ἐκείνῳ
 δεδουλωμένοι ἔχαιρον, καὶ ὑπ' αὐτῷ τεταγμένοι ἦσαν καθ' ὧν
 περ καὶ προσταχθεῖεν, ὡς κατ' ἀγάπην ἅμα γυναιξὶ μετωκημέ-
 νοι καὶ τέκνοις. ἐντεῦθεν καὶ παρὰ τὸ εἰκὸς ἀγαπήσαντες οἱ ὑπ' 10
 ἐκείνῳ ταττόμενοι, καὶ μᾶλλον οἱ Κρητικοί, ἤρξαντο θεραπεύειν
E καὶ τρόποις καὶ λόγοις ὑπὲρ ὃ προσῆκεν ἐκείνῳ, καὶ εἰς ἀποστα-
 σίαν τὴν ἀπὸ βασιλείως ὑπέκνιζον. ὁ δὲ νέος ὧν ἄλλως καὶ φυ-
 σηθεὶς ἐκ μεγίστου φρονήματος, τὰ μὲν πρῶτα τοὺς λογισμοὺς

4. ἐκ' P.

tatis in suggestum molibus imponit machinas subruendis aptas propugna-
 culis; navigiaque stagno caetero plena militibus immittit, quae quantum
 possent admovent se munitioni, quaque vi valerent, aut iaculando prae-
 sidiariis petendis aut obsidionali suppellectili muris tentandis negotio servi-
 rent. sic aliquandiu pugnatum exigua spe, si arcu firmitati parem praesi-
 diarii repugnandi constantiam iungerent. sed robur eorum partim admi-
 ratione ac terrore quodam ducis ipsos oppugnantis, cuius fama supra vul-
 garemodum inclyta celebrabatur, partim favore ac amore quem pleris-
 que virtus illius humanitasque passim praedicata inspirabat, remissum
 emollitumque sensim est, prout multorum est ad illum transfugis declara-
 tum cuius conditioni praeoptantium tam amabilis ducis auspiciis militare.
 sic ille ista munitione potitus, et illa non facile numerabili pecunia illic,
 ut diximus, condita, in suam redacta potestatem, munifico usus tum suis
 ab antiquo militibus splendide remunerandis, tum iis quoque ipsis qui re-
 cens ad ipsum transfugerant praemiandis liberalissime, ut inde iam utris-
 que suppeteret quo commode copioseque deinceps viverent. ista porro
 liberalitas incredibiliter illi affectus et studia pariter omnia conciliabat,
 nemine non gaudente subesse regimini tam humani ac munifici ducis,
 promptissimeque parato ad quidvis citra exceptionem ullam iussu eius
 ductuque aggrediendum. itaque gregatim ad illum concurrebant undique
 non singuli solum, sed suas quisque familias uxores ac liberos trahentes,
 ut eius fortunam sine alio respectu sequerentur. quodsi hoc indigenas
 patrii ultro relicti facitabant sedibus, multo scilicet idem affectabant
 studiosius extorres iam Cretenses; qui patriam in exilio se reperisse ar-
 bitrati talis oblato praesidio patroni, certatim omni obsequio factorum
 verborumque toti erant in ambienda viri gratia, obsequiosius haud dubie
 quam privato advenas in imperatoris ditione sese addicere fas foret, ad-
 eoque cupidum iuvenem non obscure invitantes ad supremam invadendam
 potestatem atque ab imperatore deficiendum. nec surdo ista, quamquam
 dissimulanter initio cunctanti, caneantur. hinc enim consiliariis utens ad
 periclitandum acribus, generosa indole, flore aetatis, felicitate successibus
 probata, summa sibi quaeque despondere audebat: inde tamen retardaba-
 tur magnitudine incepti. quare spatium deliberationi captans, et forte

κραδανόμενος πολὺς ἦν προσλιπαρῶν βασιλεία τῆς ἀρχῆς μετατίθεσθαι. ἀλλ' οὐκ ἐπειθεν. οἶδα δ' ἔγωγε γνούς τῷ πυθίσθαι τοῦ βασιλέως Μιχαὴλ ἡμῖν ὀμιλοῦντος καὶ περὶ ἀμφοτέρων τῶν αὐταδελφῶν λέγοντος καὶ ὡς τι τῶν εἰς ἔπαινον τιθεμένου μέγα
 5 τὴν τὰδελφοῦ περὶ πατέρου κρίσιν τὴν τῆς ἀρχῆς παράλυσιν P 145
 ἐπισκεύδοντος. ἐπειδὴ γὰρ ἐκεῖνος μὲν καὶ ὑπὸ μεσίσταις ἐζήτη
 τῆς ἀρχῆς ἀφεθῆναι καὶ πολλὸς ἦν εἰς τοῦτο δεόμενος, ὁ δὲ πρῶ
 τος τῶν σεβαστῶν καὶ ἀδελφὸς ἐκείνου δυσωποῦντος ἀκούων πε
 ριήλυσι καὶ κατεμέμφετο, καὶ αὐτοῦ κατέναντι βασιλέως ἀπιστίας
 10 ἔγγυς τὸ πρῶγμα ἔκρινεν, ἦν τις κατασταθεὶς εἰς ἀρχὴν, πρότε
 ρον ἢ βασιλεία ἀφ' ἑαυτοῦ κινηθέντα κελεύειν, αὐτὸς ζητοῖη καὶ
 προσαναγκάζοι τὴν ἀφίειν, βασιλεὺς τὸν λόγον ἀποδαξάμενος, B
 ἐπὶ σχολῆς περὶ ἀμφοτέρων πρὸς ἡμᾶς λέγων, ἐκείνου μὲν τὴν
 ὑπὲρ τοῦ ἀποθίσθαι τὴν ἀρχὴν ἰκισίαν ὑπεδήλου, τούτου δὲ
 15 τὴν κρίσιν ἐθαύμαζε, λόγῳ δεικνύς ὀπόσον οἶδεν οὗτος ὑπὲρ ἐκεῖ
 νου τὸ πρὸς τοὺς βασιλεῖς παρὰ τῶν ἐν τέλει κατὰ τὸ εἶκος ὀφει
 λόμενον. τὰ πρῶτα γοῦν οὕτως ἐκεῖνος οἰκονομεῖν ἔγνω τοιοῦ
 τούς λογισμοὺς ἀποκρούσασθαι. ἐπεὶ δὲ ἡ φάνις ἠνδράλεγει ὥστε

nascituris immisens opportunitatibus, petere interim ab Augusto institit ut se ab illa praefectura, quam sat diu gessisset, amoveret alioque traduceret; quod minime impetravit. quin et haec sequiorem in partem accepta in aula petitio est, prout mihi contigit intelligere e Michaële Augusto iuniorē, familiari per id temporis colloquio. referebat ille mihi, laudans et praedicans magnopere sapiens protosebasti (frater hic erat Philanthropeni, de quo agimus, maior) de hoc ipso facto iudicium. is comperto germanum suum minorem semel iterum et saepius, adhibitis etiam eodem amicorum officiis, postulasse ut sibi potestas abrogaretur, aegre id ferre se ostendit, ac coram Augusto haud parca vituperavit inconsultam, ut aiebat, petitionem fratris, quae non multum abesse ab infidelitate videretur. an non enim cum fide atque obsequio imperatori a subditis debito pugnare, praefectum ab illo functioni cuiuspiam non expectato principis motu proprio id per se agere, vehementer instando extorqueoque modis omnibus conando, ut vel inde ubi est amoveatur, vel promoveatur alio; qualium rerum plenum arbitrium liberae principis voluntati relinqui ab omnibus par sit, una indiscussae et e nutu obnoxie pendentes obedientiae sibi gloria relicta. eam protosebasti orationem a se auditam multis verbis de germano utroque nobiscum diasserans Augustus iunior laudabat, factum minoris reprobanda, maioris prudentiam admirans, ac videlicet eo nomine illuc longe praefendum censens; qui unus callere se ostenderet, quod sit gerentium magistratus erga principes officium, qua indifferentia subiicere voluntatibus eorum, nulla propriae inclinationis ratione habita, debeant. nec vero haec idem aliis solum dixit, fratri, cuius res vertebatur, frater tacuit. movit eum literis in eandem scriptis sententiam, et est magnopere hortatus tales ut a sese procul cogitationes repelleret. sed efficaciores apud hunc erant familiarium et clientum suorum assidue ipsi adulantium voces. his e spebus plerique am-

καὶ τὴν πέτραν, τὸ τοῦ λόγου, κοιλαίνειν ἔχειν, καὶ οἱ ἄμφ' **C** ἐκείνον μετέωροι πρὸς καινοτομίαν ἦσαν, μῆζον ἢ κατὰ στρατηγὸν θωπεύοντες, καὶ τέλος τὴν ἀπὸ τοῦ βασιλέως τινὲς τῶν ἐκείνου ἀποστροφὴν οἶον καὶ εἰς τὸ μετέπειτα ἐπλάττοντο κάκωσιν, ἐν δεινῷ τιθεμένον λέγοντες τὸν τοσοῦτων χρημάτων σωρὸν, ὡς 5 αὐτοῦ μὲν δέον ὄν τὰς δυνάμεις ἱκανοῦντος ῥόγαις, ἐκείνου δὲ νοσφίξασθαι βουλομένου τὴν δι' ἐκείνων τῶν ἐχθρῶν προνομήν, φρόνημα ἐντεῦθεν νεανικὸν καὶ πλέων ἐξ ἀνδραγαθίας φρονήμα- **D** τος ὑποκατακλίειν πρὸς ὅπερ ἤθελον ἤρξαντο, καὶ ἀδοξεῖν ἐποιοῦν ὡς οὐδὲν τὸν δεσπότην ὄντα. συνῆσαν αὐτῷ καὶ μονά- 10 ζοντες, ὁ μὲν φίλιως ὁ Τάρχας ἐκ δύσεως, τότε δὲ τῆς τῶν Σανίδων μονῆς καθηγούμενος, ὁ δὲ προσγενῶς ὁ Ἀκροπολίτης Μελχισεδέκ, θεῖος ὢν τῆς αὐτοῦ γυναικός, πρὸς ἐκείνον ἔχον- 15 τες, οἱ δὴ καὶ ὡς εἶχον κατήπειγον τὴν ἐγκλίρωσιν· πολλὰ γὰρ ἔλιγον φθάσαι πανουργήσασαν τὴν τύχην, εἴ που μὴ αὐτὸς προ- **E** λαβὼν τὰς ἀπὸ τοῦ βασιλέως ὀργὰς ὑποτέμοιτο. τὸ δὲ γε στρα- 20 τωτικὸν ἅπαν καὶ παρακεκμημένον ἦν καὶ πρὸς ταραχὴν μετέω-

14. καὶ] μὲν P.

bitosis inhiabonde suspensi cum nullum finem facerent inculcandi ei suas laudes illumque inflandi opinione ingenti suae potentiae ac meriti, sensim evenit ut quemadmodum, quod aiunt, crebro per longum tempus stillae illapsu petrae etiam excavantur quantumvis durae, ita hisce assiduis ad altiora, quibus se dignum duceret, quaerenda levium hominum impulsibus denique ille commoveretur, cum praesertim ad eum pervertendum spes cum metu conspiraret. nam iidem qui ampla illi defectionis ostentabant praemia, timores, ni ea strenue captaret, intentabant a tunc potentibus rerum atroces: quippe hos ipsi clanculum invidere fingebant, gravesque in posterum parare calamitates. aegre videlicet ferre imperatorem huiusque ministros aiebant, quod Philanthropenus tantam illam tot felicibus incursionibus congestam ex hoste praedam erogationibus et donativis, quibus suos milites locupletaret, totam effunderet, nihil ex ea aerario inferret. sic undique circumventum tumidi muneribus fortunae et virium conscientia subnixi iuvenis animum paulatim inclinare quo volebant mali consiliarii coeperunt, tanto ingenerato illi contemptu imperatoris, ut eum pro homunculo nihili ac suae dominationi potentia sustinendae impari haberet. cooperabantur ad istiusmodi sensus talemque persuasionem in Philanthropeno confirmandam et quidam monachi, Tarchas videlicet ipsi amicus, ex Occiduis oriundus tractibus, tunc autem monasterio Saniidum praefectus, et ex eiusdem consanguineis Acropolis Melchisedech, patrus ipsius uxoris. hi quantum poterant Philanthropenum ad cito expediendum rebellionis consilium urgebant, memorantes inconstantiam fortunae, et ea considerata cavendum ipsi aientes ne quae impense favisset hactenus, mala in posterum ei ab infenso haud dubie imperatore gravissima cuderet, quorum una esset praeventendorum a seque amoliendorum ratio, larvam exuere quam primum et servitii iugum excutere. incumbabant in idem vehementer concordia exercitus universi, ductorumque ac militum fere quotquot in

ρον, διὰ μίσους τοὺς περὶ τὸν βασιλέα ποιούμενοι, καὶ φανεροῦς τὰ τῆς μεταβολῆς ἠβούλοντο, διαγανακτοῦντες εἰ αὐτοὶ μὲν διὰ πόνων χωροῦντες καὶ τῶν ἑσπερὶ κινδύνων ἑτέροις τὴν ἔξουσίαν χαρίζονται, ἐκεῖνοι δ' ἐν ἀνάσει τρυφῶντες μηδὲ χάριν εἰσαμένους ἐλάσσαν ὄν εὐ κεπόνθασί τε καὶ πάσχουσι παρ' αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον καὶ τῶν ἀποτιταγμένων κολούονται. καὶ προσερχόμενοι κατὰ στήλας πλέον ἐθιγάμεινον τοῦ εὐκότος, καὶ ἀξιώτερον ἄρχειν αὐτὸν παρὰ τοὺς ἄλλους ἐδικαίουν καὶ προσηγάχαζον, ὀλίγα βασιλέως καὶ τῶν τοῦ βασιλέως φροντίζοντες. εἶναι γὰρ 10 σφίσι ἐκ πολλῶν τὸ βουλευόμενον ἀνυστόν, καὶ μᾶλλον τριῶν τῶν ἰσχυροτάτων, τοῦ τε τὸν λαὸν πάντα ζημίαις βαρούμενον καὶ συνδόσειν εἰς ἀποστασίαν ἔτοιμον εἶναι, τοῦ τε πάντας ἐμμενῶς πρὸς αὐτὸν ἔχειν, ὅσοι δὲ καὶ ὑπ' αὐτῷ στρατεύονται, καὶ τρίτου τοῦ καὶ παμπληθοῦς εὐπορεῖν Περσικοῦ, ἀνδρῶν οὐκ B 15 ἄλλον εἰδότεων ἢ τὸν αὐτοὺς αὐτομολήσαντας καὶ ὑποδεξάμενον καὶ ὡς εἰκὸς θεραπεύσαντα· εἶναι δὲ καὶ εἰς χιλιάδας ποσειμνέτους, μαχίμους ξέμπαντας, ἐνὸς ἐξημμένους βλέμματος τοῦ

illis castris censebantur studia. apud hos omnes magno in odio imperator et eius familiares erant, passim de illis murmurabant, indignantes suis ipsorum laboribus, periculis continuis ac miserrimis aerumnis emi tranquillam fructuam vitae affluentis omni honore ac rerum copiis usque ad luxum hominibus ignavissimis, qui ne tanti quidem ducerent profiteri beneficium, et infelicissimis militibus hostium intra limitem incursum suorum obiectu corporum intercludentibus saltem verbo testari se nonnihil debere. quamquam videri tolerandum si gratiam benemeritis ommitterent reddere, nisi, quod ingratis crudeliterque actitabant, beneficiis maleficia rependerent, stipendia et pensiones militantibus olim constitutas avare ac maligne intervertentes. istiusmodi pleni turbidis sensibus tribuni ac centuriones passim totis ordinibus manipulatim turmatimque sequentibus ad Philanthropenum quotidie itabant, honores ei quae ipsius fastigium excederent deferentes, eisque multo videlicet digniorem affirmantes ipsum quam istos alios, qui tamen hos sibi eximie reservari ducerent aequum. addebant his vim paene quandam supremam dignitatis arripiendae deficiendique ab imperatore palam, nihil eius, quippe imbellis debilisque, nec inertium et pariter imbecillium ipsius ministrorum, quantumvis exarsuras his auditis iras sese curare declarantes. secessioni enim ab iis suae defectionisque sustinendae ac citra omne improperi successus arripendum tuendae tria sibi adesse fortissima praesidia, primum aversionem a regimine praesenti et pronitatem in res novas universi populi, tributis exactionibusque sine fine immanibus exhausti, alterum favorem ac benevolam studium in Philanthropenum omnis hominum generis, praesertim autem sub signis eius merentium, tertium denique ingentis multitudinis Persarum virtute illius ac liberalitate devinctorum, paratorumque ad nutum sequi quocumque duxerit. horum, aiebant, multa millia fortissimorum et bellis tritorum hominum expectare ab eo signum promissi, simul innuerit, transfugii. his ille

σφῆς ἄγοντος. ταῦτα λέγοντες κατεμάλασσον τὴν ἐκείνου γνώ-
μην μειωριζομένην ἤδη πρὸς ἀρχῆς ὄγκον, καὶ φανερώς ἀπο-
στατεῖν ἔπειδον. τότε τοίνυν τόσους ὄρων ἐκείνους τολμήματος
C γέμοντας οὐ μετρίου καὶ ταῖς ὑπὲρ τοῦ ζῆν εὐμαρῶς ἐλπῖσι σπερ-
χομένους, πρὸς μὲν τὸ τῆς ἐγχειρήσεως μέγεθος καὶ λίαν ἄτολ- 5
μος ἦν καὶ ἐπεικῶς κατωρρώδει, τῷ δὲ κατὰ σφῆς ἀλογίστω
θρόασει ἐν ἐλπῖσιν ἦν ταῖς μεγίσταις καὶ ἀπεθάρρει τὸ τόλμημα.
ἀλλ' ὁμως πείρα θέλων μαθεῖν καὶ τῶν λοιπῶν τὴν γνώμην, καὶ
εἰ πάντες πρόσκεινται τοῖς αὐτοῖς, συναγαγὼν αἷς ταῦτὸ συνό-
λους καὶ σταθεῖς ἐπὶ μέσων πλείστα τε κατετείνετο, ἕξ ὧν παρῖ- 10
στα τὴν πρὸς αὐτοὺς ἀγάπην καὶ τὸ δημοτικὸν ἐφ' ἅπασι, τὴν
D τε ὑπὲρ τῆς τῶν Ῥωμαίων μετὰ σφῶν αὐτοῦ σπουδὴν, καὶ τὴν
ἀπὸ τῶν ἐν ἀνάσει καὶ τρυφῇ διαγόντων (τοὺς περὶ τὸν βασιλεῖα
λέγων) οὐχ ὅπως ἀποδοχὴν ἀλλ' οὐδὲν ἤττον ἀποστροφὴν καὶ
ἐπαιτιάσεις μυρίας μετὰ προσηκούσας, ὥσπερ ἂν αὐτὸς μὲν 15
ἐτρόφα τοῖς πράγμασι καὶ συνάμα κατεβλακένετο, ἐκείνοι δ' ἐπό-
νον καὶ κατεγήρων ταῖς κρίνεσι καὶ μάχαις ταῖς κατ' ἐχθρῶν
8. τὴν deerat.

auditis emolliebatur scilicet, ac volens patiebatur detorqueri se in pravum a rectitudine debiti a subdito principibus officii. atque hinc quidem dum studia, dum vota, dum alacritatem se ad imperium vocantium et spes in eo vitae in posterum laetae collocantium tot virorum fortium circumspicit reputans, facile proliciebatur ad palam rebellandi concipiendam audaciam. rursus in eo cogitati molem imperii, negotii aleam, incepti magnitudinem aestimante adeo elanguescibat prior ille impetus, ut horrore non dubio tentari nimiaque constringi formidine videretur. ergo inter istos aestus alternos, hinc spei alienis suggestionibus obtrusae, illinc metus propria circumspectione admoti, libratus ipse licet momentis utrimque paribus, et incertus adhuc consilii, ut saltem aliorum, quorum minus eminent studia, sententiam experimento deprehenderet arcanam, probaretque num omnes unanimiter sui milites in propositum sui, quidquid aggredere, sequendi ad extremum conspirarent, vocatis in concionem militarem simul cunctis, stetit altior in medio, plurimaque disseruit, magnopere incumbens ad demonstrandam suam in omnes caritatem mitemque ac popularem per omnia imperandi rationem, verum praeterea studium in rem Romanam cum suum tum ipsorum, quod perspicere; glorians etiam et gratulans utrique com-
muniter, quod tam longe abessent ab assentando illis otiosis, qui vitam in remissione ac luxu transigerent (sic Imperatorem et apud eum assiduos traducebat) ut succenserent iis libere suamque ad ignava ipsorum segni-
que mollitie averationem minime dissimularent. atque hic effusus licenter est in criminationes innumeras regentium, parum aut nihil pertinentes ad rem, causans imperatorem quidem defungi ludibunde negotiis, suam ex his unice oblectationem captando, cumque familiaribus regiminis ministris in-
dormire supine curis publicis, neutris pensi quidquam habentibus, bene an secus populo esset, dum suarum ipsis constaret certa ratio fruitioque vo-
luptatum. "nos quippe interim" addebat "vice ipsorum laboramus; no-
stra sub galeis capita canescunt. nos in acie stamus; nos praecia cum

παραβάλλοντο. δεκτὴν γὰρ ἐκείνους μὴ χεῖρον ἐπὶ τοῖς σφῶν
 κατορθώμασιν, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον ἀθμονεῖν καὶ ἀλύειν ὡς κακὰ E
 πάσχοντας. παρ' ἧν καὶ τί προσδεκῆν εἶναι τῶν ἀγαθῶν τοῖς
 ἡμετέροις ταλαιπωρουμένοις, ὅπου γὰρ καὶ οὐκ ἀγαθὰς τὰς ἀπ'
 5 ἐκείνων πρὸς αὐτοὺς ἀφηγμένας φήμας φόβον τὸν ἔσχατον ἐμ-
 ποιῶν συμβαίνει ὡς διακραττομένοις τὰ χεῖριστα; ταῦτα δ' εἶναι
 μὴ μόνον κελῶν φθονούτων ἄλλων, ἀλλὰ καὶ βασιλέως αὐτοῦ
 μηδὲν ἐπαίοντος πρὸς τὰ παρ' αὐτῶν. "οὐ δὴ μὴ συνηδομένου,
 ὡς ἐκ τῶν πραγμάτων ἂν τις καὶ συλλογῆσαιτο," ἔλεγε "κατορ- P 147
 10 θούσιν ἡμῖν, σφαλεῖσι γὰρ πάντως τίς ἔλπις ὑπολειπταί;" ταῦτα
 λέγων, καὶ τὰς δυνάμεις καταδημωγῶν τῷ καὶ βαθυτέρων
 ἔκτισθαι καὶ γ' ἐμφανιστέραν τὴν αὐτοῦ γνώμην ποιῶν ὡς ἀπο-
 στατησιέοντος σὺν αὐτοῖς, εἰ βοόλοιτο (οὕτω γὰρ ἂν καὶ τοῦ
 15 κινδύων τὰ ἄθλα καρπίζοντο), εὐθὺς καὶ ἔτι συνέλεγον τοὺς
 λόγους, καὶ τῶν κρατούντων τὰ πολλὰ καταπαύμενος ὡς μηδ' B

7. ἀλλὰ decrat.

hostibus facinus, utinam istis, qui fructu nostrarum aerumnarum delician-
 tur, gaudere saltem dignantibus allato victoriarum nostrarum venie.
 invident enim contra nobis sterile illud ipsum decus, et irae praetextus
 quaerunt, ne gratiam debere videantur. itaque nostris successibus auditis
 aestuare. ipsos dolorisque signa intimi cognovimus edere: quin et queri
 tamquam iniuriam passos. unde intelligitis quam mercedem heroicorum
 ab his expectare facinorum debeamus. verum hoc ipsum certis quoti-
 diana experientia nos docet, nihil inde aliud accipere solitos nisi novorum
 imminutiones laborum, imminutiones stipendiorum veterum, subtractiones
 alimentorum, denique minas aertis in posterum etiam peioris. fides enim
 amicorum indicia discimus aut deferri aut delata simulari gravia in nos
 illic crimina, de quibus dum isti deliberant, nobis quid aliud fit reliquum
 quam in tristi expectatione poenarum saevissimarum trepidam anxiamque
 vitam ducere, utique mox pessima passuris, ea solum de causa quod fe-
 cerimus optima? neque hi magis in nos ingratisissimi sensus ministrantium
 illie et rebus gubernandis praefectorum quam ipsius sunt principia. pri-
 mus ille et maxime omnium invidet nobis, ille implacabiliter nos odit. ille
 avide omnes sinistros de rebus nostris undecumque rumores accipiens, ad
 quasvis defensionem innocentiae nostrae patrocinantium aures habet inexo-
 rabiliter oculos, videte autem quam ab eo, qui felicitum nostrorum con-
 tra hostes successuum nullam unquam acquiescentis animi laetitiam ac
 gratulationem ostenderit audiens, offensiois, si qua Marte, ut solet, vario
 in bellis inciderit, sperare veniam possimus." super haec plura congestit
 irae in imperantes concitandae militum et contemptui eorundem ingene-
 rando accommodata, quo sic exploraret certius quid illi animi haberent,
 quantumque in studiis illorum ac fide erga se constanti collocare fiduciae
 non imprudenter posset. eo enim, ut diximus, consilio hanc erat ingres-
 sus orationem, ut intimam adstantium eliceret sententiam arcanasque na-
 daret voluntates; id quod haud dubie consecutus est. illo enim ultra iam
 iudicata pergente memorare de contemptissima inertia duorum Augusto-

αίων τ' ἐσομένων ξαυτοῖς ἀμύνειν μηδὲ βραχὺ ἐκείνων ἀποκλι-
νάντων, ὑπερφηανῶν ὄλωσ καὶ μεγαλιζόμενος ἐν τοῖς πράγμασιν,
ἐκείνους εὗρισκε παραπὰ πειθηνίους ἐς τόσον ὥστε καὶ βοᾶν ἀπεν-
τεῦθεν καὶ πόλλ' ἄττα λέγειν ἀπόφρημα κατὰ βασιλείας, ἀπο-
προσποιουμένους τὴν ὑπ' ἐκείνῳ δουλείαν καὶ ὑπ' αὐτῷ τάττε-5
σθαι θέλοντας. ὄθεν καὶ ἀλλήλους παρακροτήσαντες ὡς οὐδὲν
ᾧν ἔγνωσαν μεταβληθησόμενοι, αὐτὸν καὶ τὴν ἡγεμονίαν δέχε-
C σθαι κατηνώκαζον ὡς ὑπὲρ αὐτοῦ γε καὶ τεθνηξομένων ἀπάν-
των, εἰ εἰς ἀνάγκην τινὰ καταστατεῖν. καὶ τοῦτο συμβαίη·
μηδὲ γὰρ ἔχειν ἐντεῦθεν ὄλωσ ἀφηνιάσαντας ἀμφιγυμνοεῖν ἐπ' 10
ἐκείνῳ, ἀλλ' ἀξιοῦν ἐρρωμένως καὶ τοῦτον στήναι τοὺς λογισμοὺς
καὶ μηδὲν τῶν ὅσα φέρει τοῖς καθ' αὐτὸν ἀρωγὴν ταῖς ἀμφιβολίαις
καταπροΐζεσθαι. μηδὲ γὰρ δίκαιον αὐτοὺς μὲν ἐκ τοῦ παρακροτή-
μα ὄλαις ἦναι αὐτῷ προσρυῆναι καὶ αὐτοῦ μόνου ἔχουσθαι, καὶ
ἢ θωπεύειν ἢ φόβους ἔτοιμον εἶναι ἐνδιδόναι τε καὶ ὑποχαλᾶν. 15
D τοῦτο γὰρ ἰδεῖν τινὰς καὶ ἐπὶ τῶν ἐνοχλούντων, βάρως τὰ προσ-
τυχὸν εἶπερ οὐχ ἅμα πάντες ἐρρωμένως οὐδ' ἀπὸ μιᾶς καὶ τῆς
αὐτῆς ἀνωθοῖεν ἐνοστάσεως, κινδυνεύειν, εἴ τινες καθυφεῖντο,
ἐντεῦθεν πάσχειν τὰ ἔσχατα ζύμπαντας. μέγαν δ' εἶναι καὶ τοῦ-

11. στήσαι?

12. φέρειν P.

18. κινδ.] ὡς κινδ. P.

rum, de administrantium res sub istis inconsulta aecordia, de inopia et imbecillitate illius sola iam specie vanaque maiestate antiqui nominis perstantis principatus, qui ne minimo quidem contra insurgentis cuiusvis incursui sustinendo, ne dum repellendo ulciscendove par omnino sit futurus; cumque his ex adverso magifica de se praedicans adiungeret, suam artem bellicam, suam felicitatem, suo ductu toties victicium robur numerumque gloriose iactaret copiarum, adeo multitudinem commovit ut e concione voces erumperent consonae universorum partim imperatori mala multa dicentium et imprecantium, partim illi de solio detruso Philanthropenum subrogari iubentium. hunc enim se deinceps unum agnoscere, uni velle servire, pro uno promptos esse periclitari; unius, quovis duceret, quidquid praeciperet, imperia exequi, nutum sequi; eius denique unius auspiciis usque ad mortem, si fors ita tulerit, fortiter oppetendam pugnatos. unum a suo duce vicissim petere, ne dimidiata rem tantam agat, ne nomen Augusti recusando aut insignia imperii palam assumere cunctando, respicere imperantium gratiam et receptum apud eos veniae sibi retro providere videatur. metum ac suspicionem suis se pro eo in extremum dantibus discrimen militibus demeret; ne aulae in posterum aut delusus fallacibus promissis aut minis inanibus deterritus se subtrahat, suosque deserens sibi consulat, destitutosque, qui tantam semel aleam eius causa iecerint, iis prodat ipsis quorum, ut ei gratificarentur, odia in se provocaverint. communi ductis ac militum conspiratione, insolubili nexu, indivulsa, quidquid blandum aut saevum undevs occurrerit, utrorumque societate rem egere quam susciperent, facilem concorditer incumbentibus, dubitante aut respectante quidquam ullo corrumpendam. magna praemia

τον οὐχ ἦτον τὸν ἄθλον, καὶ κοινῆς τῆς ἀπὸ πάντων δεόμενον
κατὰ τὸ προσῆκον ἐνστάσεως. ταῦτα λεγόντων τε καὶ τῷ πιστῷ
κατὰ σφῶς θάρρει διδόντων, εἴκει μόλις ἐκείνος καὶ τὸ τῆς ἡγε-
μονίας ἀναδέχεται ὄνομα. καὶ δῆλος ἦν ἐντεῦθεν ἐκ πολλῶν ὧν **E**
5 ἔπραττε στρατηγίαν φέρων καὶ ἀρχὴν ἀνυπεύθυνον, οὕτως δὲ ἡ
παρασῆμοις ἢ μὴν ὀνόματι ἀπεθάρρει κλείεσθαι, καὶ τοι τὰ
πολλὰ παρὰ τῶν προχόντων ἐν τῷ στρατῷ βιαζόμενος. ἔξου-
σιαστικώτερον δὲ τῶν πραγμάτων ἐπιληπτο, καὶ οὐδὲν ἐδόκει
οἱ ἔξ ὄψεω ἂν καὶ ὠρῶδει, οὐδ' ἄλλοις ὑπακούειν ὅπως τὸ ἀπὸ
10 τοῦδε ἐφίστατο, ἀλλ' αὐτὸς ἡγεμὼν ἐν πῦσι καὶ παρὰ σφίσι καὶ **P 148**
ὄπη παρήει. ἔφριξαν γὰρ τότε καὶ οἱ περλοικοὶ τὴν ἐπισύστασιν,
καὶ μᾶλλον ὅτι τὸ Περσικὸν πολὺ ἦν, οἷς δὲ καὶ πιστοῖς ληροῖτο
καὶ παρασπίζουσιν ἀπεθάρρει, καὶ μόνον κελεύειν ἦν ὡς συνδρα-
μουμένοις αὐτίκα καὶ κατὰ τὸ ἐκείνου δρασεῖουσι θέλημα. ἀπέ-
15 σβεστο τοιγαροῦν ἐκεῖσε τὸ βασιλέων ὄνομα, παρὰ μόνον τὸ εἰς
περισυρμὸν μεμνησθαι καὶ λοιδορίαν. αὐτὸς δ' ἦν ἐκείνοις καὶ
ἄρχων καὶ ἡγεμὼν καὶ βασιλέως φέρων, εἰ καὶ μὴ ὄνομα, ἀλλ'
ἀξίωμα. καὶ ὅσων τῶν ἐκεῖ φρουρῶν ὡς ὑπαρχος βασιλέως **B**
ἐπιληπτο πρότερον, ταῦτ' ἀποστελλας τοὺς καθέξοντας ὑφ'.

proponi, sed quae magno et perfecte unanimi nisi conatu petantur, haud
proventura sint. talia vociferantibus et instantissime urgentibus cedens
Philanthropenus, tandem nomen imperii assumit. itaque coepit ex hoc
agere, ut proprio nec ex ullo iam alterius nutu suscipere regimen admini-
strare arbitrio prae se ferret. nondum tamen titulum Augusti vel insi-
gnia imperii admisit, quantumvis hoc eum ut faceret praecipui ductores
ordinum omni ope cogere tentarint. tamen, ut dixi, auspiciis cuncta suis
unius gerere deinceps institit, eaque libere ac palam sese auctorare pote-
state, quam, ut nulli hominum acceptam ferret, ita eius usus reddendae
cuiquam rationi minime obnoxius videri vellet. haec per illos limitaneos
tractas tum novitas vulgata magnam passim consternationem attulit. co-
horrescebant haud dubie periti rerum omnes, et minis malorum quae ex
tam potenti coniuratione in Romanum imperium eruptura iure timerentur,
usque ad desperationem salutis publicae conturbabantur, maxime cum re-
petarent praeter exercitum tam numerosum ac fortem praesto esse Phi-
lanthropeno paratas ad nutum, et signum modo veniendi expectantes, va-
lidissimas e Perside copias; quibus ad rebellium factionem aggregatis,
ubi reperturus unde petiturus speraretur imperator quantum erat necesse
virium idonearum, ut posset in tempore obsisti? extincta in iis locis erat
auctoritas omnis imperii, nomenque Augustorum non nisi ad ludibrium et
contumeliam memorabatur. unus dux, unus princeps Philanthropenus ce-
lebrabatur, penes quem summa imperii usu ipso residebat, utcumque ille
nondum titulum aut insignia imperatoris assumpsisset. arces limitis il-
lius, quas fiduciario hactenus iure uti ab Augusto commissas tenuerat,
quae iam sibi proprie assereret, deductis inde veteribus praesidiis novos

εαυτὸν ἄλλως καθίστη ὡς δεσποτικῶς τοῦντεῦθεν ἄρχοντα. ἦν
 δὲ πού καὶ μοναῖς παραβάλλη (πολλὰ δ' αὐταὶ καὶ μέγιστα),
 οὐ βασιλέως ἦν ὄνομα τὸ μνημονευόμενον, ἀλλ' αὐτοῦ γε καὶ
 μόνου κατὰ τι κράτος ἀρχοντικὸν καὶ αὐτοδέσποτον ὄνομα. ἀφ'
 ὧν καὶ πολλὰ δεσποτικῶς ἀφαιρούμενος τοῖς στρατιώταις παρῆ- 5
 χεν, ἀσμένως τῶν ἐχόντων κατατιθεμένων παρ' αἰτίαν ταύτην
 C ὅτι τοιοῦτοις καιροῖς ἐμπεσόντες οὐ τὰ προσήκοντα τοῖς καιροῖς
 ἔπασχον, ἀλλ' ἄσχυλοι διέμενον καὶ ἀτάραχοι. πρῶτον δ' ἦν
 ἐκείνου στρατήγημα τὸ ἐκεῖ πού τὸν ἀδελφὸν τοῦ βασιλέως Θεό-
 δωρον διατρέβοντα ἀποστεῖλαι τοὺς κατασχόντας· ὃν δὴ καὶ κα- 10
 τασχόντες τῷ κατ' Ἐφεσον φρουρῶ φέροντες ἐγκατέκλισαν.
 ἔπειτα τὴν στρατείαν ἀναλαβὼν, συνεισμένων σφίσι παρ' ἐλπίδα
 καὶ τῶν πραγμάτων, ἐν τοῖς κατὰ Νύμφαιον τόποις ἡμ' ἠγλ-
 D ζοντο. καὶ δὴ συνεκρότει μὲν τοὺς ἵππεις καὶ φιλοτιμίαις ἠγαλ-
 λε πάσαις, τοὺς δὲ γε πεζοὺς ἐπιβήσας ἵππων ἱκανοὺς ὀπίστας 15
 ἔξητοιμάζετο. ἀφῆρα δὲ καὶ πρὸς τοὺς ἀλλαχόθι ἡγεμονεύον-
 τας, καὶ ἐσκόπει πῶς ἂν αὐτῶν περιγένοιτο. καὶ τῶν μὲν ἄλλων
 ἀμελῶς εἶχεν, ὡς ἀδίκῃ ἢ χειρὶ ἢ λόγοις προσαξόμενος· περὶ δὲ
 γε τοῦ πρωτοβεστιαρίτου Λιβδαριου, ὅσον συνέγγυς εἶχε τὴν
 ἀπ' αὐτοῦ ἡγεμονίαν ἐν τοῖς περὶ τὰ Νεόκαστρα καὶ Λυδίας πῦ- 20

20. παρὰ P.

imposuit e sibi fida militia custodes. in monasteriis, quae obiter occur-
 rent (sunt autem in illis tractibus multa et maxima) omitti iubebat inter
 sacra solitam mentionem Augustorum, suumque ut nemini subiecti princi-
 pis memorari nomen mandabat nullo audente detrectare. quid enim eon-
 tra hiscerent inermes ascetae adversus edictum tanto circumfusi exercita
 ducis, qui se dominum omnium, ne sacris quidem exceptis, re ipsa proba-
 bat, multa passim e coenobiiis auferens quae militibus largiretur, monachis
 quaecumque poscebantur libenter tradentibus, dum reputabant pro condi-
 tione temporum parvas istas et tolerabiles haberi debere iacturas, iis uti-
 que qui ut ipsi locis perinfectis, adeo turbulenta tempestate, inspoliati
 hactenus in statu satis tranquillo perseverarent. primum porro, postquam
 rebellaverat, Philanthropeni bellicum facinus fuit mittere qui comprehen-
 derent Theodorum imperatoris fratrem, in vicinia tum forte commoran-
 tem, quem in arcem deportatum ad Ephesum sitam ibi custodiri clausam
 iussit. hinc protrusus iam ultra quam primo destinaverat rebus, haud am-
 plius dissimulandum cunctandumve ratus, assumptum exercitum in loca
 Nymphaeo circumscita duxit, ibique in stativis habuit. ipse interim au-
 gendo praesertim equitatu intentus, quam amplissimis conditionibus equi-
 tes undecumque invitabat, equo etiam attributo non paucis eorum quorum
 virtutem pedestri militia probarat, e quibus cataphractorum validos ordi-
 nes confecit. circumspicere tum coepit praefectos finitimarum regionum,
 et secum modos exquirere cuiuscumque ipsorum subigendi. in his primus
 occurbat protovestiarita Libadarus, quem praecooccupare eo sollicitus
 studebat, quo viciniora ille obtinebat loca, terris circa Neocastra sitis

σαν και Σάρδεις αὐτάς, τοσοῦτον και διὰ φροντίδος πλείονος
 εἶχεν ἐλεῖν, εἰ και ἄλλως ὑπερηφάνει, οὐδὲν τάκεινον οἰόμενος, B
 δίανη δὲ πτωκὸς ἐπιπλῶν ἐκείνον χαρωώσασθαι. ἀλλ' ἔδειξα ταῦτα
 διὰ βουλήs ἔχων, ὡς εἶπον θεὸς ἀντιπράττει, και ὁ δεαῖων βρα-
 5 οῦς φθάνει και τὸν ἰσχυτάτον, πᾶσα δ' ἰσχυρὸς μάταιον συνείστας
 ἀμοιροῦσα. ἐκείνον γὰρ και βλέπειν ἤθελεν ἐν βασιλικαῖς ἀξίαις
 οἱ συλλαμβάνοντες, ὡς ἐνταῦθεν ἀναρρήψαντας κινδύνον ὅλων
 ἐμπειρωθέντας ὅλων ἐναργεῖν προθυμίαις και ἐπαποθνήσκειν τῇ P 149
 ἐγγυησίμῃ βούλῃσθαι. τὸ δ' ἦν ἐν ἀναβολαῖς τὸ τόλμημα, ὡς
 10 θεοῖν διευλαβεῖσθαι και ἀμφηγημονεῖν. και τὸ μὲν παρὸν
 στέργων, πρὸς δὲ τὸ μέλλον ἀποσκοπῶν, ἐκείνους μὲν ἐθιρά-
 πνευε παντοίως και χάριν ἐδόκει εἶδέναι μὲν τῆs εἰs αὐτὸν σπου-
 δῆs, ἑαυτὸν δὲ παρεξῆγε τῶν μεγίστων ὀνομάτων, οὐκ εὐελ-
 πικis ἀραφότηωs ὦν ἐπὶ τῇ τέλει, ἀλλὰ και λαν δυσελπιστῶν. και
 15 αὐτὸs μὲν οὕτω διττὰ στέργων τὸν καιρὸν ἐζυγοστάτει, και τὸν B
 μὲν παρόντα ὡs εἶχεν ἐξεθιράπνευε, τὸν δὲ μέλλοντα ὑψωρᾶτο,
 και γε ἀπολογίαν ὑπολειπεῖσθαι, ἔν τι προσκρούσοι, προννοῖ.
 τοῖs δὲ γε Κρητικοῖs, και μᾶλλον τῷ σφῶν ἐξηγουμένῃ Χορτάτῃs,

9. τῷ? 11. δὲ om. P. 12. post σπουδῆs P iterum χάριν.

Lydiæque universæ ac ipsis Sardibus præpositus. quamquam hanc quidem sui opinionem præconatus solebat ac nihili ducere, non dubitans sperare sese illum instar lepuseculi capturum. sed tam audacis consilii diversissimus eventus demonstravit quamlibet strenuus, cum horum deus coeptis adversatur, a tardis ac lentis etiam, qualis Libedarius Philanthropo videbatur, facile capi prævertique, quod vis consilii expertæ mole ruat sua. atque istum quidem primum videre in acie capiebant qui Philanthropo auctores fuerant supremæ potestatis arripiendæ. periclitandum statim, et nulla mora interposita cum hoc imperatorio duce, qui prope staret oppositus, aciem prælii laudendam contendebant. hinc omnino initium descendendum; promptosque se in id ad fortissime pugnandum ponendasque, si res posceret, in certamine animas ardentibus studiis ferebant. at tam alacres et impatientes otii militum impetus mira ducis cunctatio, variis prætextibus, frustrabatur; quæ res acrem plerisque suspicionem movit, dubitare adhuc Philanthropum, nec certam consilii opperiri si quid auræ afflaret ab ævia prosperæ, quæ suæ illic restituendæ fortunæ ansam commodam efferret. in eam partem interpretabantur in homine ambitionis notæ tam pertinacem recusationem Augusti nominis, cuius vim ipsam ac potestatem invasisset. inde profecto apparere non plane depositam illi spem reconciliandæ cum imperantibus gratiæ, cuius intacta perterritus nimis invidiosos titulos, et rem integram imminens tempori servare studisset, suis rationibus, quantumlibet sibi subiectorum detrimento, consilere certus, ubi occasio daretur. tali cum animo præsentia tenere, futuris inhiare; nec velle, si quid offenderit, plane sibi eculosam ad principis gratiam regressum. penitentissime omnium in eam cum suis ingressus suspicionem est unus e præcipuis defectionis suscipulis, ductor Croten-

τοῦτ' ἀσφαλές οὐκ ἔδδκει τέως· αὐτῷ γὰρ εἶναι καὶ ἑσαυθις μεταγρόντι παραιτίσθαι πρὸς βασιλέα, καὶ ἐπ' ἀσφαλείᾳ τῇ ἐοικυῖα, ἔστι δ' οὗ καὶ ὑπὸ μεγίσταις χάρισιν, εἰς χεῖρας ἑαυτὸν ἐχειρῶν τῶν πρὸς τὸν βασιλέα ἀξιοῦσι, σφίσι δ' εἶναι τὸν κίνδυνον ἄφικτον πάντως, οὐκ ἔχουσιν ὅπῃ ἂν τῶν τῆς ἀποφυγῆς τόπων ἐκσταίεν καὶ ἀπερείσαιντο.

Καὶ ταῦτα μὲν ὀρώντων τὰς τοῦ ἡγεμόνος ἀναβολὰς ὁ νοῦς οὐκ ἔξω τῶν εἰκότων ἀπεσχεδίαζε, καὶ ἐν ὑπονοίαις μεγίσταις P 151 ἐποίει εἶναι· (10) ἐτέρωθεν καὶ ὁ πρωτοβεστιαριότης τὸ ξυμπεσὸν παρὰ πᾶσαν ἐλπίδα μαθῶν, τῷ βασιλεῖ καθοσοῦμενος 10 ὡς παρ' αὐτοῦ τιμηθεὶς, ἐν φροντίσιν ἦν καὶ περὶ τοῖς ὄλοις ἐδεδίει. ποῦ γὰρ εἶχεν ἐκεῖνος ἀναρριφθέντος τοσοῦτου κινδύνου πρὸς τόσον στρατιᾶς ἀντιστήναι πλήθος; εἰ δ' οὖν ἄλλ' εἰ καὶ συμπλοκάς ἐγενόει μόλις, ὁ γοῦν ἐντέϋθεν κίνδυνος οὐπω συσταῖ- B σαν τὴν περὶ τούτων ἔννοιαν ἔλυε. χωρὶς γὰρ τῶν ἐκ τῆς Pw-15 ματδος δυνάμεων, τὸ περὶ ἐκεῖνον Περσικὸν μόνον καὶ ξενικὸν ἀποχρῶν εἶναι πρὸς τοὺς περὶ αὐτὸν εἰς ἀνταγώνισιν ὤφειτο, ὥστε μηδ' ὑποστήναι τούτους φανέντων ἐκείνων. ἄλλως τε δὲ καὶ ροβερῶν τοιούτων ἀψαμένους ἐκείνους εἰκὸς εἶναι καὶ ὑπὲρ τὸ

sium Chortatzes. huic patria extorri, peregre precario, unde nullum pateret effugium, degenti, acrem admovebat curam nimis verisimile periculum extremi nec evitabilis exitii, si, quod pronum factu erat et clam parari res ipsae monstrabant, Philanthropenus opera cognatorum multum in aula potentium crimen rebellionis excusatione necessitatis, quasi vim eo propellentium ducum ac militum exercitus nequivisset eluctari, apud principes purgaret, veniamque ea scilicet conditione impetraret, si perfidiae suasores dederet. tum illum in maiori etiam quam antea gratia et potentia futuram, sibi miseris luendum omne scelus capite ac sanguine ultimaque pernicie relinquere.

His ille cogitationibus aestuans, quo mentem appelleret, anxie in omnem partem explorandus inquirebat. (10) aliunde Libadarius casu inopinatisimo percussus, et vehementer imperatori, a quo se honoratum gratus meminerat, salutem praeterea publicae ac summae rerum a tam potenti factione metuens, in magna tum sollicitudine tum incertitudine consilii lactabatur, secum anxie disquirens ubi reperiret, unde aut quando colligeret, armaret, quantas praesens usus poscebat satis firmas et exercitatus copias, quae tanto exercitui coniatorum iam prodincto ad praelium cum spe victoriae opponerentur. videns porro quam esset necesse perniciosis principis sine mora obstare, aegre licet, tamen efferebatur in propositum occurrendi contra strenue acieque cum rebellibus decernendi. sed istam, antequam plene sideret, sententiam gravissimae undique in considerationem incurrentis rationes diluebant. reputabat enim apud se Philanthropenum, repositis etiam, quas sub signis numeraret, plurimis et praevalidis Romanis copiis, cum solis quos secum duceret auxiliariis Persis caeteraque peregrina militia, facile posse repellere quosvis suorum ac suos impetus, quin et debellare, delereque quantum ipse in expedito militum haberet, ita ut sui ne primum quidem conspectum comparatorum ex ad-

μένω παρακινδυνεύειν· εἰ δὲ μὴ βούλοιο ταῦτα πράττειν, αὐ-
 τοὺς τὴν παρακινδύνευσιν παντὶ τρόπῳ διεκφυγεῖν πειρᾶσθαι,
 ἐπ' αὐτῷ καὶ μόνῳ τὰ τοῦ κινδύνου τρέψαντας. ὡς λέγοντες
 τοῖνυν οὐκ ἔπειθον, ἀλλ' ἑώρων τοῦτον καταλαζονεούμενον τῶν
 5 φρανησομένων καὶ ἕβρεισι πλύνοντα τὸν πρὸς αὐτὸν ἀντιπαρατάτ-
 τεσθαι ἀκουόμενον ὡς αὐτίκα κατ' ἐκείνου λαφύζοντα (τούτοις
 καὶ γὰρ παραθαρρύνειν ἐδόκει τὰς ἐκείνων ὀρμάς, οὐδὲν πλέον C
 ἤθελεν ἀναδέχεσθαι), ὑπολαβόντες ἐκείνοι ἐν σκέψει γίνεσθαι
 ταῦτα καὶ εἰς καιρὸν μεταγνώσεως ἀποκείσθαι οἱ βούλεσθαι, δ
 10 γε καὶ αὐτῷ μὲν ἴσως ξυνοίσει, σφίσι δὲ περιστήσεται μόνοις εἰς
 κίνδυνον, πρῦμναν τε κρούονται, τὸ τοῦ λόγου, καὶ πρὸς τὸν
 πρωτοβεστιαρίτην τὰς γνώμας ἀνταποκλίνουσι, καὶ πίστει λα-
 βόντες ἅμα καὶ δόντες ἐξ ὄρκων φρίκης μεστῶν καὶ γε καὶ ἀντι- D
 δόσειν ἱερῶν ἐγκολπίων, ἧ μὴν παραδοῦναι τοῦτον ἐς χεῖρας

7. οὐδὲν δὲ κλ.?

renuendo constantiam, hoc ipso intellecturos machinari eum suam cum
 aulia reconciliationem, quam pernicie sibi adhaerentium sanciturus sit, pa-
 ciscenda pro spe illinc veniae opimarumque mercedum facili conditione
 deserendi condonandique ac pro se supponendorum irae ultionique princi-
 pum illos ipsos miseros quos in culpae societatem ipse auctor sceleris
 traxerit; quare tunc minime debere dubitare, aut ulla religione cunctari,
 quo minus quam possint efficacissime praeventant exitiosissimum sibi faci-
 nus, suis illum artibus petendo, vertendaque strenue in caput ingratiissimi
 deceptoris pernicie, quam in sibi stulte credulos surdis molitionibus cude-
 bat. hanc summam consiliorum digressi a secreto colloquio proceres Cre-
 tensium statim in rem contulere. adorti primum Philanthropenum, allega-
 runt instante praelio videri opportunum firmandis animis suorum semel
 exuere ducem exercitus talis, quae adhuc ipsi residua haerere videretur,
 speciem nondum satis eiurati servitii. incitamento id cunctis qui eius au-
 spiciis rem gererent efficacissimo ad quidvis perrumpendum futurum, quod
 se pro vero iam Augusto pugnare meminissent, segnius, si hoc forte ab-
 sit, circumspectiusque dimicaturis. ad ea ille praecise negavit se quod
 peterent acturum. vetuit deinde, quod prae se tolerant, de praelii eventu
 esse sollicitos. primo enim ipso conspectu sese diffaturum paucas illas et
 imbelles inertis imperitiae adversarii copias, ipsum vero mordicus discerptum
 voraturum; quem proinde id ipsum metuere debentem nihil minus
 quam insanire appareret, dum sibi non dubitaret occurrere, ultra in per-
 niciem incurrens. talia isti de se thrasonice iactanti indulgentique arro-
 gantissimis minis, et aemulum probis conviciisque laceranti, vale dicto
 Chortatzes cum suis, prora, quod dici solet, inhibita, cursum in contra-
 rium torserunt. protovestiariten clam adeunt. promptos se ostendunt pa-
 cisci quod petebat. in id fides utrimque iuramentis et imprecationibus,
 utri fallerent, horrificis firmatur. sacra quin etiam amuleta de collo cui-
 que, ut mos est, in sinum pendula invicem permutant, ea pro certissimo
 habituri pignore irrevocabilliter fixae in promissorum exhibitione volunta-
 tis. eiusmodi religione sese Cretenses obstrinxerunt ad comprehendendum
 in ipso primo procinctu praelii, ordinata iam utrimque acie, Philanthrope-
 Georgius Pachymeres II.

νέσθαι διοικνόμενος καὶ γε προσφιλοτιμηθῆναι τὰ μέγιστα, ἦν
 που καὶ στραφέντες μεταβουλεύσαιντο καὶ εἰς συμπλοκὴν δῆθεν
 παραστάσει πολέμου παραδοῖεν τὸν ἐποστατήσαντα· δόξεν γὰρ
 ἐντεῦθεν καὶ ἀγαθὸς καὶ πρὸς βασιλέα πιστός, καὶ ἐς ὃ τι μὲν
 E καὶ πέπρακτο ἀκουσίως ἀναγκασθέντας καθυπαχθῆναι τῇ τοῦ 5
 καιροῦ ῥύμη, μὴ ἔχοντας ἀντιτείνεν καὶ τοσοῦτον πλῆθος εἰς
 μεταβολὰς παρακικνημένον ἐπιχεῖν, τὸ δὲ καρὸν τέως ἐνστά-
 τος καιροῦ, καὶ ἀνδρῶν φανέντων ἀντιστησομένων τοῖς γεγενοῖσι,
 καὶ αὐτοὺς ἐτοιμοὺς μετακληθέντας τὴν ἀρχῆθεν πίστιν ἐμφαι-
 P 152 νειν τῷ συνεργεῖν τοῖς ἀνθισταμένοις εἰς ἅπαν. αὐτὸν δ' ἐκέ- 10
 νους ἀναδέχισθαι μὴ ὅπως παθεῖν τι πρὸς βασιλέως τῶν ἀνηκέ-
 στων, ἀλλὰ καὶ εὐεργεσίας εὐρεῖν. ταῦτα τοὺς ἀμφὶ τὸν Χορ-
 τάτιζην ἀκούσαντας ἐπὶ πλείστον τε γνωσιμαχῆσαι, καὶ ἐς βου-
 λὴν θέσθαι ἐς ὃ τὸ ἀκίνδυνον ἑαυτοῖς σφίσι περιποιεῖν. τὸ
 δ' ἦν ὡς εἰ μὲν βιασαμένων ἐκείνων τὸν στρατηγὸν αὐτὸς χωροῖη 15
 καὶ ἐς τὰ μέλλω, ὥστε καὶ ὀνόματι εἴξαι καὶ παρασῆμοις συνή-
 B θῆσι, τότε καὶ αὐτοὺς τὰ πιστὰ λαβόντας ὡς εἰς τέλος ἀνθέξο-

11. τῶν doerat.

non solum oblivionem et veniam delicti, sed praemia insuper ingentia,
 modo inducerent in animum, quod facile mox stantes in acie possent,
 comprehendere rebellionis auctorem sibi que dedere. sic apparituum per-
 tractos eos in defectionem aliena vi, quod soli tam multis in scelus in-
 cumbentibus obsistere nequiuissent, etiam maxime cuperent. frigere quidem
 istam vulgo excusationem et pro tralatitia contemni, ubi ex reis auditur
 deprehensis in facinore, nisi eam irrefragabile testimonium fulciat facti
 opportuni. huius se ipsis facultatem occupandi praesidii offerre. movere
 se in Philanthropenum, et copiam ei quamprimum velle praelii facere.
 ordiatis in campo copiis, ante commissionem, circumstiterent ducem sibi-
 que prehensum traderent. documento id certissimo futurum minime as-
 sensos vera voluntate consiliis rebellionis Cretenses, utique qui cum pri-
 mum poterint, fidem in Augustum tam luculenter constantissimam per-
 duelli prodendo monstraverint. istiusmodi perefficacis evincendae causae
 ipsorum argumenti si materiam sibi, quod in promptu haberent, submini-
 strare non omitterent, sancte spondere sese, ac quovis pignore firmare
 religionem pacti ultro velle, victricem defensionem innocentiae ipsorum se
 peroratarum apud Augustos, et praeter purgationem suspicionis in eos
 omnis largissimas cunctis ipsis ac singulis a liberalissima principum gratia
 remunerationes procuratarum. his Chortatzes et primi Cretensium in ar-
 cano auditis seriam statim de re tota secum ipsis deliberationem sunt in-
 gressi. multo illic pugnatum conflictu sententiarum, ut cunctis in fine
 appetendo salutis securitatisque communis egregie conspirantibus, ita qui-
 bus illas viis et utra in partium invicem infensarum certius consisterent,
 varia coniectura certantibus plerisque. tandem consensu omnium sedit,
 profunde dissimulato a Libadario indicio, adire de novo Philanthropenum,
 magnopereque instare ut nomina et insignia sumat imperii. si persuaderi
 se sineret, tam fortunam eius ad extremum sequerentur: sia obstinaret in

μένω παρακινδυνώειν· εἰ δὲ μὴ βούλοιο ταῦτα πράττειν, αὐ-
 τοὺς τὴν παρακινδύνουσαι παντὶ τρόπῳ διεκφυγεῖν περᾶσθαι,
 ἐπ' αὐτῷ καὶ μόνῳ τὰ τοῦ κινδύνου τρέψασθαι. ὡς λέγοντες
 τοῖσιν οὐκ ἔπειθον, ἀλλ' ἐώρων τοῦτον καταλαϊζουόμενον τῶν
 5 φανησομένων καὶ ἔβρισι πλύνοντα τὸν πρὸς αὐτὸν ἀντιπαρατά-
 τεσθαι ἀκουόμενον ὡς αὐτίκα κατ' ἐκείνου λαφύζοντα (τούτοις
 καὶ γὰρ παραθαρρύνειν ἰδοὺαι τὰς ἐκείνων ὀρμάς, οὐδὲν πλέον C
 ἤθελεν ἀναδέχεσθαι), ἕπολαβόντες ἐκείνοι ἐν σκέψει γίνεσθαι
 ταῦτα καὶ εἰς καιρὸν μεταγνώσεως ἀποκείσθαι οἱ βούλεσθαι, 8
 10 γε καὶ αὐτῷ μὲν ἴσως ξυνοίσει, σφίσι δὲ περιστήσεται μόνους εἰς
 κίνδυνον, πρύμναν τε κρούονται, τὸ τοῦ λόγου, καὶ πρὸς τὸν
 πρωτοβυστιαρίτην τὰς γνώμας ἀνταποκλίνουσι, καὶ πίστει λα-
 βόντες ἅμα καὶ δόντες ἐξ ὄρκων φρίκης μεστῶν καὶ γε καὶ ἀντι- D
 δόσειν ἱερῶν ἐγκολπίων, ἢ μὴν παραδοῦναι τοῦτον ἐς χεῖρας

7. οὐδὲν δὲ κλ.?

renuendo constantiam, hoc ipso intellecturos machinari cum suam cum
 aula reconciliationem, quam pernicie sibi adhaerentium sancitulus sit, pa-
 ciscenda pro spe illinc veniae opimarumque mercedum facili conditione
 deserendi condonandique ac pro se supponendorum irae ultionique princi-
 pum illos ipsos miseros quos in culpaē societatem ipse auctor sceleris
 traxerit; quare tunc minime debere dubitare, aut ulla religione cunctari,
 quo minus quam possint efficacissime praeventant exitiosissimum sibi faci-
 nus, suis illum artibus petendo, vertendaque strenue in caput ingratis-
 simi deceptoris pernicie, quam in sibi stulte credulos surdis molitionibus cude-
 bat. hanc summam consiliorum digressi a secreto colloquio proceres Cre-
 tensium statim in rem contulere. adorti primum Philanthropenam, allega-
 runt instante praelio videri opportunum firmandis animis suorum semel
 exuere duce exercitus talia, quae adhuc ipsi residua haerere videretur,
 speciem nondum satis eiurati servitii. incitamento id cunctis qui eius au-
 spicium rem gererent efficacissime ad quidvis perrumpendum futurum, quod
 se pro vero iam Augusto pugnare meminissent, segnius, si hoc forte ab-
 sit, circumspiciusque dimicatoria. ad ea ille praecise negavit se quod
 peterent acturum. vetuit deinde, quod prae se tolerant, de praelii eventu
 esse sollicitos. primo enim ipso conspectu sese diffatarum paucas illas et
 imbelles inertis imperitique adversarii copias, ipsū vero mordicus discer-
 ptum voraturum; quem proinde id ipsam metuere debentem nihil minus
 quam insanire appareret, dum sibi non dubitaret occurrere, ultro in per-
 niciem incurrens. talia isti de se thrasonice iactanti indulgentique ar-
 rogantissimis minis, et aemulum probris conviciisque laceranti, vale dicte
 Chortatzes cum suis, prora, quod dici solet, inhibita, cursum in contra-
 rium torserunt. protovestiariten clam adeunt. promptos se ostendunt pa-
 cisci quod petebat. in id fides utrimque iuramentis et imprecationibus,
 utri fallerent, horrificis firmatur. sacra quin etiam amuleta de collo cui-
 que, ut mos est, in sinum pendula invicem permutant, ea pro certissimo
 habitari pignore irrevocabiliter fixae in promissorum exhibitione volunta-
 tis. eiusmodi religione sese Cretenses obstrinxerunt ad comprehendendum
 in ipso primo precinctu praelii, ordinata iam utrimque acie, Philanthrope-
 Georgius Pachymerus II.

ἐκάλωγ ἀκονιστὶ φανέντι καὶ μόνον μετὰ τῶν συντάξεων (δέος γὰρ μὴ τι καὶ παρακινδυνευθείη τοῦ Περσικοῦ, οἷς καὶ μᾶλλον ἐθάρομαι, ἐπισπειρόντος), ταῦτ' ἐν ἀπορρήτοις πράξαντες ἐκαρτέρουν, τὴν ὑποψίαν ἕξ ἅπαντος ὡς εἶχον ἐκκλίνοντες.

P 153

11. Ἄλλ' ἐπέστη καὶ ἡ κυρία· ἡ δ' ἦν ὕστεραία. καὶ 5

ὁ μὲν συνηθροικῶς τὰς περὶ αὐτὸν δυνάμεις ἐκ Λυδίας ἐφίσταται τῷ Νυμφαίῳ, ὅπου καὶ οἱ ἀποστάτουںτες διήγον· ὁ δὲ τὸν αὐτόθι πύργον, ὃν ὁ πορφυρογέννητος τῆδε διάγων ἔκοδομήσατο, τοῦτον τοίνυν κατέχων καὶ γυναῖκα καὶ παῖδα καὶ πράγματα ἐκαὶ

B συγκλείσας τε καὶ ἀσφαλίσάμενος, πρῶτον μὲν τὴν ἐκείνου 10

ἀκούων ἄφιξεν καὶ λῆαν ἐν θαύματι τῷ μεγίστῳ ἐτίθει, πῶς ἂν καὶ τολμῶν χωρεῖν ὁμῶσε τοσοῦτοις τε καὶ τοιοῦτοις. ὁμῶς θαρρῶν ἐπὶ τοῖς ὄλοις, ὡς αὐτίκα φανείς τὸ πᾶν ἐργάσαιτο, παραγγελίας καὶ τοὺς ἄλλους ὀπλιῆσθαι, αὐτὸς τὴν ταχίστην ἐξοπλι-

P 154

σθῆεις καὶ κατὰ τοῦ φανέντος τὰ πλεῖστα νεανειυσάμενος ἔξεισι. 15 καὶ δὴ ἄφ' ἑκατέρου μέρους σταθεισῶν τῶν δυνάμεων, καὶ ὅσον οὐπω μέλλουσῶν συμπλέκεσθαι, ὥστε καὶ ἀκροβολισμοὺς ἀμφοτέρωθεν γίνεσθαι, οἱ Κρητικοὶ τοῦ συνδήμιτος οὐκ ἤμέλουν,

num ducem suum, eumque Libadario tradendum. ea res condicebatur in id potissimum temporis momentum, nondum commissi sed solum parati certaminis, quod si ulterius expectaretur, periculum erat ne Persae, qui plurimi et manu strenui Philanthropeno militabant, destinata eventu frustrarentur, iis se verisimiliter aggregaturo, quibus maxime fideret, duce, simul initium pugnandi factum esset. id quo praeverteretur, oportebat volitantem eum adhuc ante aciem, et singulos ordines ad rem bene gerendam adhortantem, ubi ad Cretenses quoque id acturus venisset, ab iis circumstisti abduci que quam minimo tumultu, haud dum plane intelligente quid gereretur exercitu reliquo, ac propterea quieturo. horum sic stipulatorum in summa dissimulatione Cretenses occasionem exequendorum expectabant, solícite declinantes quidquid suspicionem rei quae parabatur movere vel minimam cuivis posset.

11. Condicta mox dies adfuit, postera eius ipsius qua fuerat in ea quae diximus conventum. Libadarius collectas in unum e Lydia universas secum copias duces, recta Nymphaeum versus, ubi rebelles castra muni-verant, movit. erat Nymphaei turris a Porphyrogenito, dum ibi degeret, exstructa. in eam Philanthropenus a se occupatam uxorem cum filio et pecunia inclusit, praesidio ad horum custodiam idoneo imposito. Libadarium porro audiens contra se tendere, primum aegre credebat, mox ingeminatis ad fidem iam non dubiam indicis vehementer admirari se monstrabat temeritatem hominis, qui adversus tot ac tales apparere in armis ac cum minis vincendi ferre se obvium auderet. iussas tamen ad occursum expediri copias ipse armis strenue sumptis cataphractus et juveniliter se ostentans prorsum agebat, ingenti fiducia successum iam nunc quasi certum animo praecipiens, et visu se primo debellaturum sperans. ecce autem directa hinc et inde acie, praedibari iam incipiente primoribus utriusque velitariunculis pugna, non oblití promissorum Cretenses, simul

ἀλλὰ φανέντος τοῦ πρωτοβεστιαρίτου, δεδιότος καὶ ἔτι περὶ τοῖς
 θύλοις, μὴ πως ἀπάτη καὶ δόλω χρήσαιντο οἱ τέως κυδυνισχοῦ-
 μνοι προδιδόναι, οἱ ἀμφὶ τὸν Χορτάτην ἀδίκα, οὕτως ὡς εἶ-
 χον ἔφιπποι τε καὶ ὠπλισμένοι, ἀθρόως ἄλλοθεν ἄλλος περι-
 5 στάντες τὸν ἡγεμόνα, οἱ μὲν ἐντήρας οἱ δὲ καὶ σπάθη ἐπέχου-
 σιν, οἱ δ' ἔμβριθέτερον ἀποβαίνειν τοῦ ἵππου ἐκλείων. ὁ δὲ
 γνοὺς τὴν ἐπιβουλήν ἀδίκα, θαρρῶν τοῖς Πέρσαις ἐπεχείρει μὲν
 ἀμύνεσθαι, καταταχόμενος δὲ τὸ παράπαν ἀπήύδα, καὶ συσχε-
 θέντα τοῖς ἀμφὶ τὸν πρωτοβεστιαρίτην ἔτοιμον θήραμα, τυπω-
 10 τὸν τὸν σοβοῦντα πρὸ τοῦ καὶ ἄφαντον τὸν πολλὰ λέγοντα, παρε-
 δίδουν. οἱ δ' ἐκδραμόντες ἐκ τοῦ ἔξαιφνης, ἐπεὶ τὸν ἀποστα-
 τοῦντα ἐν ἀφύκτοις εἶχον, τοὺς περὶ ἐκείνον διασκιδαννυμένους
 ἤδη καὶ μόνον δηρὰ σωθήσεται ἕκαστος ἀφορῶντας ἀμεταστρεπτι C
 κατεδίωκον. τὸ δὲ Περσικὸν ἄρτι πρῶτως μεταβολὴν πραγμά-
 15 των ἰδόν, καὶ τὸν ἕως τότε μέγαν δοκοῦντα καὶ φοβερὸν ἐν
 ἀφύκτοις ἐλείπον δέσμιον, οὐκ εἶχον πῆ τράπωνται. ἔθεν μήτ'
 ἀνθίστασθαι μήτε φεύγειν οἱοί τ' ὄντες, μένοντες κατεκτείνοντο.
 ἄλλος δὲ τοῦτον ἄλλος ἐκείνον καὶ ἕτερος ἄλλον καταλαμβάνων,
 καθότι καὶ δόξειεν ἐκείνῳ ἐκάστῳ, ἔπραττον, κτείνοντες δι-
 20 σμεύοντες αἰκισόμενοι ἐκτυφλοῦντες, τὰς οὐσίας δημεύοντες. D

protovestiarites apparuit e medio suorum eminens agmine, anxie ille quid-
 dem circumspectans, et dum instabilitate reputanda militiae venalis frau-
 dam operata subveretur, haud sine cor vellente acri metu fidem promie-
 sorum operiens, confestim Chortatzes cum suis, armati ut erant in equis
 alius aliunde concurrentes, Philanthropenum circum undique funduntur, et
 ei extortis hi fraus habentis, quidam ense detracto, imperiosius iam alii
 equo desillire iubent. sero tum sensit miser quid pararetur, et irritam
 expedit impetum suorum se Persarum auxilio tuendi. nam oppressus in
 conatu proturbatusque summa vi despondit animam, et vincum se raptari
 ad protovestiarites ingratis est passus; cui humilis e prius timido, mutas
 e modo lactabunde loquaci, velut fera in paratos compulsa casses in-
 hianter expectanti venatori deditur. sic Philanthropeno in tutissimum
 dato custodiam, Cretenses iidem iuncti copiis Libadarli in eius exercitum
 casu periculum inopinato incoerteque primo titabantem, mox dispergi coep-
 tum, vi tota irruunt, et irrevocabiliter incumbunt in persequendos pas-
 sim consternatos, cursu varie intento, prout spes flexerat, latebras et cas-
 sus extremi effugium anxie captantes. infelicitissima conditio Persarum fuit.
 hi procul a patria, intercluso ad propria regressu, in sperato destituti prae-
 sidio ducis, cuius fiducia potentiae, ut crediderant, fundatissimae, in hosti-
 cum secure penetrarant, ubi eum cuius unice opibus nitebantur, repente
 miserabilem, irreparabili oppressum clade, insolubilibus innotatum vinculis
 clarissime viderunt, diu inopes consilii que se verterent non habebant,
 unde nec consistere nec fugere valentes, in vestigio trucidabantur. alios
 haec, alios illo, alter alio prehensos, prout liberat abutobatur, mactantes,
 captivos abducentes, vulnerantes, mutilantes, excaecantes, spoliantes, ex-
 piantes; quibus varie casibus magna parte absumpta, expedito tandem

ἔδοκει ἀσφαλές τοῖς Πέρσαις αὐτόθεν χωρεῖν πρὸς τὰ οἴκοι, καὶ ἀπεδίδρασκόν τινες ὡς ἠδύναντο, τῶν λοιπῶν κτεινομένων. οἱ δ' ἄμφι τὸν πρωτοβεστιαρίτην καὶ μᾶλλον ἔρμαιον τὴν ἀποχώρησιν λογιζόμενοι ἐκόντες ἠφίεσαν· οὐδὲ γὰρ εἶχον ἐπιβλεῖν ἐπὶ τῷ προτερήματι, καὶ οὕτω προχωρησάντων σφίσι τῶν πραγμάτων κατ' εὐτυχίαν μείλιτον, ἀλλὰ τὰ ἐν χερσίν ἀπολλύειν, εἴ

P τινες παρακινήθειεν καὶ ἐξ ἀντιστροφῆς ἐπιπέσοιεν, ᾤοντο. ταρραχὰς ἦν βλέπειν ἐκεί φοβεράς καὶ Πανικὰ δειμάτα, συσχεθέντων τῶν ὄλων. ταῦτά τοι καὶ περὶ τοῖς ὄλοις δεδιὼς ὁ πρωτοβεστιαρίτης μὴ πως καὶ ἐκ χειρῶν αὐτῶν διαρπασθεῖη τὸ θήρημα (δει-10 νῆ γὰρ τοὺς πολλοὺς ὠπλιζεν εὖνοια, καὶ τὰ καθ' αὐτοὺς ἀφέντες ἐκείνον ἀπαλοφύροντο· τὸ Περσικὸν δὲ μάλιστα καὶ παρακινήσθαι ἔδοκει, ὡς τι πραξείεν γενναῖον) ἔγνω τὸν θήμεθλον

P 155 ὑποσπᾶν καὶ τὸ συνέχον ἐκποδῶν ποιῆσθαι καὶ οὕτω τοὺς φόβους λύειν οὓς ἔπαρ ἀνειροπόλοι. τὸν γοῦν μυθιον πλοῦτον συλλέξας, 15

6. ἀκολύειν P.

fugae consilio Persae reliqui cursum domum versus, quibus viis potuere, tenuerunt. paucis sic contigit vitam tueri, reliquis occisis, quoniam protovestiaritae milites caedendo iam fessi in lucro ponendum censuere, hostes per sese ipsos, quas direptari venerant terras, reditu ad sua liberae linquere. nam et victores metus subibat, in tam inopinati gaudio successus, subitae conversationis in peius rerum; et fortunae in vix sperabili felicitate vim celerrimam experti, lubricam eiusdem et in utrumvis accipitatem mobilitatem, ne quid repentinae catastrophae, qua erecti deprimerentur, facili et sibi solito rotae gyro convolveret, sapienter veriti, spatium et libertatem fugae miseris illis militiae Persicae reliquiis concedi debere putaverunt. talis quaedam reputatio periculorum a suspecta sortis instabilitate velocium, protovestiariten quoque ipsum ad cautius quam humanius de captivo protinus suo statuendum perpulit. cum enim in illa tumultuosa trepidatione confusarum rerum panicis unoquoque terriculis turbato ipse dux facti protovestiarites, quem et pro magistratus officio et pro suae ipsius studio salutis acrior incitabat sollicitudo praecavendi ne qua vice alterna fluctuationis reciprocantia hinc quidem reponeretur in sicco naufragus, inde ipse qui demerserat, e portu in gurgitem deiceretur, semel defungendum ratus difficili custodia nobilissimi rei, subnixi clientelis et necessitudinibus multis validisque plurimorum, et horum quaestuosas spes ambitiosaque studia trahentis ad suam calamitatem miserandam, ut certa desperatione conatus averteret quiddam pro eius liberatione audere paratorum, cum plurium e Romanis suis alienisque nondum plane dissipatis, tum Persarum prorsus omnium, quorum adhuc integra stabat acies (nam eorum, quam occupavi memorare, concisio paulo post contigit), decrevit semel eruere fundamentum ipsum Philanthropenianae factionis, amolirique omne obstaculum publicae tranquillitatis, et quae se vigilantem inquietabant somnibilia quaedam spectra inanium terriculorum uno ictu dilicere. igitur occupato illo ingenti acervo pecuniarum ac gazae omnigenae, quem Philanthropenus ex longo congestum in turri de qua dixi considerat, ipsum qua virtutis merito qua sortis dono varie partis opibus

καὶ τὰ τῆς ἀρετῆς δῶρα τύχης παύσιον εὐρηκώς, τέλος Ἰουδαίους
 ἐκτυφλοῦν παραδίδωσι. καὶ ὁ μὲν τετύφλωτο, πῖλλ' ἄττα δυ-
 σωπήσας καὶ περὶ θατέρου τῶν ὀφθαλμῶν, ἀλλ' οὐ πείσας τὸ
 παράπαν. οἱ δὲ τῶν ἐκείθεν φόβον ἀπολυθέντες τοῖς λοιποῖς B
 5 ἐπεχείρουν, καὶ ἔδρων μὲν σὺν τοῖς μοναχοῖς καὶ ἄλλους τὰ ὁμοία,
 ἀπηνῶς φλοιδούντες τοὺς ὀφθαλμοὺς, τοὺς δὲ καὶ βίους ὄλους
 ἀφηροῦντο, καὶ σχήματι ἐκδικήσεως τῆς πρὸς τοὺς κρατοῦντας
 ἑαυτοῖς ἐξειδίδον τὰ χρήματα.

12. Ἐπράττετο μὲν οὖν ταῦτα μηνὸς Σκιροφοριῶνος C
 10 περὶ που τὰς χριστογενεῖους ἡμέρας, Ἐκατομβαιῶνος δὲ πρώτῃ
 ἔφθασαν οἱ πρὸς τὸ ἀγγέλλειν πεμφθέντες, οἱ καὶ ὡς οὐδὲν πλέον
 εἰδότες οὐ κατάλυσιν ἀποστασίας ἀλλ' ἀρχὴν μᾶλλον καὶ σύστα-
 σιν ἤγγελλον. καὶ θόρυβος ἦν ἀντίκα, καὶ θυμὸς καὶ ἀθυμία
 τὴν ἀγγελίαν ἐμεριζέτην. ἐθυμοῦντο μὲν γὰρ ὅτι νέος ὢν ἔτι
 15 καὶ παρ' αὐτῶν ἀναχθεὶς τοιοῖτοις ἐπιτολμησαὶ ἠρέσχετο, τὰς D
 πρὸς τοὺς βασιλεῖς πίστει παρ' οὐδὲν τιθίμενος· ἠθύμουν
 δ' αὖθις τὸ θερμορρογὸν ἐκείνου καὶ νέον ὑποπομάζοντες, καὶ
 ὡς ἔργον ἔσται τὸ μέγιστον, μὴ ὅτι γε καταλύειν εἰς τέλος μαχο-
 μένους, ἀλλὰ καὶ ἐξημεροῦν τέως μετιόντας ὑποποιήσισιν. ὅθεν
 20 καὶ δοκοῖσῃς ἔτι τῆς ἀποστασίας συνίστασθαι δευνὰ ἐποιοῦν, καὶ P 156

exutum et ad meram redactum nuditatem, fortunae ludibrium, Iudaeis ex-
 caecandam tradidit. sic ille orbatus luminibus, postquam infelicissimas se
 demississet ad infimas sed ad extremum irritas preces, altorius sibi saltem
 oculi donandi. tunc securi victores in rebellium caeteros liberius saevire.
 atque aliis quidem, etiam monachis quos memoravimus, suavioribus defe-
 ctionis, pari feritate oculos eruerunt. aliis facultates et vitae subsidia
 ademereunt universae, sibi que adjudicarunt, praeda per hunc modum opima
 potiti, et plausibili obtenta vindicandae iniuriae principum suae ipsorum
 avaritiae large gratificati.

12. Haec gesta sunt mense Decembris, circiter natalitias Christi fe-
 rias. kalendis vero insecuti Ianuarii missus, ut dictum est, a Libulario
 nuntius Constantinopolim pervenit. indicavit is non excisam iam, quod
 post eius discessum contigit, sed quod solum sciebat, modo conflata et
 se incipientem exerere Philanthropeni, rebellionem. ad eum nuntium pri-
 mo statim tumultuatum audita est, et principum animos ira et motus di-
 visit. indignabantur hominem adhuc adolescentem, ab ipsis educatum,
 ipsorum beneficiis evectum, tam mature, tam ingrato, tantum audere su-
 stinuisse, fidei quam deberet imperantibus nulla ratione habita: aliunde
 metuebant a fervida indole mansi prompti juvenis; et suis rem totam mo-
 mentis aestimantes, facile providebant ardui fore negotii, praeferoem et
 bello hactenus felicem ducem, tanto succinetum exercitu, non dicam pugna
 frangere, tot ipsius internecione copiis delendis, sed vel mitigare conditio-
 nibus amplis offerendis et blanditiis ad gratiam revocare. quare valere
 tam adhuc et cum maxime flagrare seditionem illam opinantes, non solum
 quorsum erumperet verebantur, verum et factum imaginantes quod ne fie-

- τὸ πᾶν ἐν ἐκείνοις κράτος καταλύεσθαι ᾤοντο, καὶ ὡς ἀφαιρε-
θέντες τὸ τῆς ἀρχῆς πλεόν καὶ περὶ τοῦ λειπομένου ἐφρόντιζον,
καὶ δεινὴ τις κατελήφει κατήφεια τὰ ἀνάκτορα. καὶ δὴ φανέν-
τος καὶ τᾶδελφοῦ πρωτοσεβαστοῦ, τὸ πᾶν τοῦ θνμοῦ ἐπ' ἐκεί-
νω θαυμλίεστερον ἐξεκένουν, καὶ ἀπειλαῖς καὶ ὕβρισιν ἔβαλλον, 5
- B ὥστε καὶ καθ' ὑποκειμένον τὰ τοῦ θνμοῦ καὶ τῆς ἀρχῆς γίνεσθαι
καὶ μὴ κενὰ τῷ ἀέρι δίδοσθαι. τέλος τὴν πρὸς ἐκείνον ἀπογόνν-
τες μάχην, χρησταῖς ὁμολογίαις καὶ δεξιώσειςιν ὑποκατακλίνας
ἑαυτοῖς τὸν ἀποστατήσαντα ἐβουλεύοντο, καὶ σφίσι ἐδόκει δια-
πρεσβεύεσθαι πρὸς ἐκείνον τὸ τάχος. καὶ πρὸς τὴν πρεσβείαν 10
ἔξεληγοντο ὁ τυφλὸς Ῥαοῦλ Ἰσαάκιος καὶ ἡ πρωτοβεστιάρισσα
- C Θεοδώρα. ἦν δὲ σφίσι τὸ ἀνακείμενον, πλῆ χρησαμένους καὶ
ἐπιστάντας συγγνώμην τὴν παρὰ βασιλέως ὑπισχνεῖσθαι καὶ τὸ
τοῦ Καίσαρος ἀξίωμα ἐπαγγέλλεσθαι καὶ πρεπούσας οἰκονομίας
τῷ ἀξιώματι, εἰ μόνον μεταπεισθεῖη πρὸς τὴν τοῦ βασιλέως εὐ- 15
νοίαν καὶ τῇ ἔξ ἀρχῆς καθυπαχθεῖη δουλείᾳ.
- D 13. Ἄλλ' ἐξ ἐκείνου οὐπω παρῆλθεν ἡ ἕκτη, καὶ ἀγα-
θαὶ ἀγγελαὶ καταλαμβάνουσι, ὡς τὰ τῶν ἀποστατούντων καὶ
πρὸ ἡμερῶν διαπέπρακται. καὶ κατὰ λεπτὸν ἐρωτῶντες ἐμάν-
θανον τότε τὰ δεινὰ σφίσι ἀγγέλλεσθαι ὅτε παῦλαν εἶχον τὰ 20

19. παρ' P.

ret horrebant, specie tristissima turbabantur erepti iam ipsis imperii, sui-
que nunc Augustorum, mox etiam de vitae ac salutis, si quae deiectis so-
lio forte superferent, miserimil reliquiis ab extrema pernicie periclitan-
tium. talium indiciiis terrorum pietas per palatium facies videres, pallidas
et moesto tetricas silentio, nisi quando novi perduellis tot malorum aucto-
ris frater protosebastus appareret. in hunc enim, quasi nacti scopum di-
gnum in quem arcanae rabiei non iam frustra in aërem perdenda tela
conicerent, stomachosissime invehebantur, minis conviciisque debacchan-
tes. tandem tamen experiri mitiora timore ignavo subigente, desperato
Martis aperti praesidio, conditionum oblationibus ampliarum et tractationi-
bus blandis pollicere ad sese ac reconcillare conari rebellem opportunus
duxere. consilium ergo inierunt destinandi quamprimum ad eum legatos.
electi ad id caecus Raül Isaacius et protovestiarissa Theodora. his, cor-
repto navigatione quam celerrima itinere, conferre se citissime ad Philan-
thropenum iussis datum in mandatis est offerre ipsi ab imperatore pri-
mum oblivionem ac veniam defectionis, tum etiam Caesaris dignitatem, et
tante sustinendo titulo congruas e fisco pensiones polliceri, modo ille vi-
cissim ostenderet bona fide se resumpturum benevolam in Augustum ani-
mum, et ad id quod initio professus fuerat obsequium rediturum.

13. Verum a primo defectionis indicio nondum sexta dies tota efflu-
xerat, cum ecce adveniunt felices nuntii, debellatum ab aliquot iam die-
bus totamque rebellium factionem funditus disiectam deletamque memo-
rantes. ex his dum tempus percontabantur gestae quam narrabant rei,
comperiebant ipso memento quo minax ipse et tristis percussisset fama,

λυπηρά, καὶ ὅτι αὐτοὶ περὶ ζυκίων ἐφρόντιζον τότε ἐκείνους ἐπιτετελεισμένῃ τῇ καταμύσει τῶν χαλεπῶν ἐνηδύνεσθαι. ὁ μὲν
 τοι γὰρ βασιλεὺς τὸ πᾶν προσέμιμναι δεῖν κρίναν τῇ θεομήτορι, καὶ Ἐ
 ὡς αὐτῆς βοήθου πιστεύων φανείσης τὸ τῶν ἀποστατῶν οὕτως
 5 ἔν ἀκαρεῖ κατελύθη φρούραγμα, δεῖν ἔγνω καὶ μόνῃ ταύτῃ ἀπονέ-
 μιν τὰ χαριστήρια, καὶ ἅμα τῷ τὰς ἀγγελίας δεξασθαι καὶ πι-
 στυῶσαι, αὐτόθεν ἔξ ἀνακτόρων περὶ τὴν ἑδὸν διεξεληλυθὼς ἅμα
 τῇ περὶ αὐτὸν τάξει τῶν Ὀδηγῶν καταλαμβάνει μόνῃ, καὶ P 157
 κατέναντι τῆς σεβασμίας εἰκόνας σταθεῖς ἀπονέμει μὲν κατὰ τὸ
 10 εἰωθὸς τὴν προσκύνησιν, λευκὰν τὴν ἱεσλίαν ποισύμενος, ἀπο-
 νέμει δὲ γὰρ καὶ τὴν εὐχαριστίαν μετὰ θεισμῆς ὑποπτώσιως, αὐτῇ
 γὰρ μετὰ θεὸν λέγων καὶ βασιλείαν καὶ ἐκκλησίαν εἰς χεῖρας τιθέ-
 ναι, καὶ παρ' αὐτῆς καὶ μόνῃς ἐλπίζειν ἄξιαν γὰρ τὴν διοίκησιν
 καὶ ἐπ' ἀμφοτέρω. ταῦτα ποτνιασόμενος καὶ τὰ εἰκότα εὐχα-
 15 ριστήσας, ἐπιβὰς ἵππου ἐπανεξέγινυ πρὸς τὰ ἀνάκτορα. τῷ δὲ γὰρ B
 πρωτοβωστιαρίτῃ πρόσταγμα χαριστήριον σχεδιάζεται, καὶ τιμῆς
 ὑπεριώτατης ἐπὶ πολλοῖς ἄλλοις φέρον ὑπόσχισιν. ὁ δὲ καὶ μετ' οὗ
 πάλῃ ἀπεπλήρου τῇ Κωνσταντίνου ἐπιδημήσαντι, μέγαν στρατοπε-
 δάρχῃν ἐτίμα, καὶ τιμαῖς τῆς ὑπὲρ ἑαυτοῦ σπουδῆς χάριν ἤγαλλεν.

15. ἐπανεξέγινυ P.

18. μέγαν] οἷς ὅτι μέγαν?

iam tum quietem turbis et terrori securitatem successisse, eosque qui illis res principum curabant, tunc plenae victoriae gratulatione ac gaudio fructos, cum hic ipsi acriter tam formidolosi motus sollicitudine angerentur. at imperator totam successus tam laeti felicitatem acceptam dei matri referendam iudicans, grateque praedicans, se, prout speraverat, praesens potentissimae patronae auxillum experto, sic uno nictu oculi tam arrogantem illum perduellium fastum depressum, debere se putavit ei soli gratias reddere. simul igitur faustum nuntium accepit et credidit, indidem, ubi oras, e palatio pedibus totam emensus viam, cum procerum ac praetorianorum, quos circa se habebat, ordine gradiente multitudine, ad Hodegorum monasterium pervenit; et coram sacra imagine stans solita eam primum est adoratione veneratus, mox supplice ac teneri affectus iudicii plena oratione pronuntiata gratias ad extremum pro recenti beneficio munificentissimae largitrici quam potuit amplissimas retulit, demississima prostratione corporis grati significationem exprimens animi; et subiungens ipsi se petissimum, post deum, unius imperium et ecclesiam in manus deponere, ab ipsa sola sperantem dignam utriusque gubernationem proventuram. ea verbis conceptis religiosissima demissione profatus, iterataque ad extremum devinctissimae in aevum omne tam insignis huius datrix muneris professione voluntatis, conscenso equo in palatium rediit. protovestiaritae vero diploma gratulatorium expedit, cui praecellentis cuspisiam quo esset eum supra pieraque alios evecturas promissionem inseruit muneris, in rem haud multo post deductam: nam advenienti ei Constantinopolim magni stratopedarchae dignitatem contulit, honorariis adiectis in remunerationem praestantis exhibiti erga se studii.

- C 14. Ἐντεῦθεν καὶ πόνος ἦν Πέρσαις ἢ τῶν ἰδίων παντε-
 λῆς ἑξαπαύλεια· οὓς δὴ ἐκείνος μὲν ἐπ' ἀνατολῆς ἤγεν αὐτομο-
 λήσαντας, οἱ δ' ὕστερον ἐλθόντες συνάμ' ἐκείνοις κακῶς διετί-
 θουν τὴν χώραν. σκοπῶ δὲ εἰ καὶ μὴ παρὰ τὴν τοιαύτην παντε-
 λῶς ἐρημωθῆναι τὰ κατ' ἀνατολὴν ξυμβέβηκεν ὕστερον, ἐκείνων δ'
 τοῦτο μὲν πονούντων ἐφ' οἷς ἔπαθον, τοῦτο δὲ καὶ ἀκριβῶς
 τοὺς τόπους μαθόντων, προσέτι δ' ἐκλειπότος καὶ ὄν εἶχον
 D διὰ φόβου τὸ πάλαι καὶ θαύματος, ὡς καὶ ἄλλους καταφρονοῦν-
 τας ἀνέδην ἔχειν ἐκθέειν καὶ τὰ μέγιστα ζημιοῦν, καὶ σὺν αὐ-
 τοῖς ἄλλοις ὥσπερ κύνας ὠστοτραγηκότητας λιχνεύσασθαι, καὶ 10
 οὕτω κατ' ὀλίγον τῇ Ῥωμαίων ἐπέχοντας ἄλλην ἐρήμην δεῖξαι
 τὴν ἀπ' Εὐξείνου Πόντου μέχρι καὶ τῆς κατὰ Ῥόδον θαλάσσης
 κατὰ τε μῆκος καὶ πλάτος διέχουσαν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὕστερον.

- P 158 15. Τότε δὲ διαφορῶς ἐνστάσης μεγίστης μεταξὺ Γεν-
 νουιτῶν καὶ Βενετικῶν, ὡς πᾶσι πάντας δι' ἔχθρας εἶναι καὶ κα-
 κὸν ἀλλήλοις ἀπάντημα γίνεσθαι καὶ ναοὶ πλέοντας καὶ ὄδοιπο-
 ροῦντας περὶ ἧ, οὐκ ἦν ὄλωσ καιρὸς καθ' ὃν οὐκ ἠκούοντο ἢ Γεν-
 νουῖται τὰ χεῖριστα διατεθεικότες Βενετικούς ἢ Γεννοῦίτας Βενε-

16. ἀπάτημα P.

14. Deinceps Persae suorum irritati casu civium, qui Philanthropeni aocitu intra Orientalem eo ducente deprehensi limitem internecione, ut diximus, deleti a Romanis fuerant, cum hoc ipsum e paucis eorum fuga in patriam reversis cognovissent, his sese magno reliqui numero iungentes, ira et cupiditate incensi cladis istius ulciscendae, fines Romanos infestis irruptionibus vastabant. hinc magna ex parte consecutam puto, quae paulo post miserrima contigit Orientalium desolatio tractuum, barbaris praedonibus primum stimulante memoria eorum quae passi erant dirius immanisque saevientibus; deinde parta, dum Philanthropeno militarent, locorum notitia ad nocendum exitiosius utentibus; ad haec nullo iam metu retardatis, quod idem ille dux quem unum timuerant, cuius vim experti et mirati felicitatem prius a nostro limite tentando repressi aliquatenus fuerant, longe illinc, nec reditarus umquam, aberat; postremo plurimis, ut fit, aliis ad hos sese canibus aggregantibus spe participandae semeso- rum rosionis osium, maxima, inquam, manu famelicorum omnis generis latronum unguem infigente ulceri, ac certa iam impunitate securam, genti omni praesidio nudatae avarissime crudelissimeque insultandi passim exercente licentiam. sic cunctas singillatim eius tractus regiones ista pervagata pestis denique in vastum desertum vertit, quantum terrarum a Ponto Euxino ad mare Rhodium in latum ac longum patet. verum haec postea.

15. Tunc porro flagrabat cum maxime discidium gravissimum quo erant inter se Genuenses et Veneti commissi. nullus horum non quemlibet illorum, et vicissim, acerrime oderat: saevas quoque istas et internecinas inimicitias in omni occurso mutuis quam immanissime invicem nocendi conatibus exercebant. omni paene momento audiebatur aut mari navigantes aut terra iter agentes vel Genuenses a Venetis vel a Genuenai-

τικοί; ὅλας ναῦς αὐτάνδρους καταποντίζοντες, καὶ χρήματα
 τὰ μὲν ἀφαρπάζοντες τὰ δ' ἀφανίζοντες, ὡς καὶ πᾶσαν μισ- B
 τειαν καὶ αὐτῆς τῆς κατ' αὐτοὺς ἐκκλησίας εἰς εἰρήνην ἀγούσης
 ἀπρακτεῖν τὸ παράπαν, καὶ λόγους κενοὺς εἶναι τοὺς σφίσι τὰ
 5 τῆς εἰρήνης εἰσηγουμένους. πρώτην μὲν οὖν ἤγε Μαιμακτη-
 ριών, καὶ βασιλεὺς τρισὶν ἡμέραις πρότερον τῆς Κωνσταντίνου
 ἔξεληλακῶς πρὸς τὴν Χηλὴν τὸ ἀμφιθαλασσίδιον φρούριον ἤλαυ-
 νεν, ἔτι δὲ πρὸς τῷ Δαματρυῖ ἐσκήνου τὸ ὑπηρετικὸν προσμέ- C
 10 ἐσπέρας περὶ τοῦ τοῦ μεσονύκτιον σεισμὸς ἐμπέπτει μέγας, κατὰ
 τοὺς τῶν ζώτων σωματῶν σφυγμούς· οὗς μᾶλλον καὶ δεινοὺς
 οἱ περὶ τούτων γράψαντες λέγουσιν ὡς κάτωθεν διεύτας καὶ ὑπο-
 σπῶντας θεμέλια. τόσος γοῦν ὁ τότε ὥστε καὶ μηδένα ἔχειν μὴ
 παλαιὸν μὴ νέον εἰδέναι, μὴ ὅτι γε μείζω, ἀλλ' οὐδ' ἴσον πώ- D
 15 ποτε. τινὲς δὲ τῶν ἤδη γεγηρακότων τῷ κατ' ἔξοχὴν λεγομένῳ
 μεγάλῳ ἐκείνον παρεϊκάζον· οὕτω γὰρ καὶ τοῦτον ἐφ' ἡμέραις
 πλείσταις ἐπισυμβαίνειν, καὶ πλείστακις τῆς ἡμέρας ἢ καὶ νυκτὸς
 προφαίνειν κατὰ μικρὸν τὰ τοῦ πνεύματος ἐγκαταλείμματα, ὥστε
 καὶ Ἀνδριστηριῶνος ἐπτακαίδεκάτῃ ἐνταῦθα μὲν πλείω τὸ τοῦ
 20 χρόνου μῆκος γενέσθαι, μαλακώτερον δὲ τῇ δυνάμει, ἐν δὲ τῇ

bus Venetos pessime multatos. naves totae incurra infesto mergebantur.
 res et pecuniae partim raptae auferbantur, partim corruptae peribant.
 multi frustra, etiam e praesulibus ac sacerdotibus ecclesiae ipsorum, re-
 conciliare inter sic infensos gratiam tentaverant. omnis semper tractatio
 conventionis in irritum cesserat; ac ne mentionem quidem pacis ullam a
 concordiae suasoribus iam audire sustinebant. caeterum kalendis Iunii,
 cum triduo ante imperator Constantinopoli egressus Chelen versus iter in-
 iisset (erat haec arx mari circumflua) et adhuc ad Damatryn tabernaculis
 fixis expectaret partem illam palatinae familiae quam illic sequi sese
 praecedens inasserat, vespera primae diei mensis, circa noctem mediam,
 terrae motus coortus est ingens, quassa tellure ad formam pulsuum arte-
 ricorum in vivis corporibus, alterna contractione ac dilatatione micantium.
 quod genus terrae motuum, qui de illis scripserunt, maxime noxium ac
 formidabile esse tradiderunt, utpote quo ipsa quasi fundamenta orbis pe-
 nitus evoluta convellantur. tantus autem is qui tunc extitit fuit, ut nemo
 juvenis aut senex quamlibet vage peregrinatus, quantaevs vetustatis per
 aetatem multum provecum memor, parem illi se umquam aut uspiam sen-
 sisse, nedum maiorem, posset affirmare. quidam tamen qui ultra vulga-
 rem modum senuerant, prisco illi terrae motui, qui per excellentiam ma-
 gnus appellatur, hunc quadam ex parte comparabilem putabant: nam et
 in hoc, similiter ut in illo contingebat, plerumque per diem et noctem
 proferris debiliore succussu quasi sensim elanguescentis reliquias spiritus.
 adeo ut septima decima mensis Iulii concussionem hic quidem essent pro-
 ductiores tempore, remissiores vero impetu, in Oriente vero maiores et

- E** ἀνατολῇ καὶ μετὰ τοῦ φθάσαντος καὶ δεινότερον. ἐνέσκηψε δὲ τὸ δεινὸν τότε ἀπὸ τῶν περὶ Πέργαμον διὰ Χλιαρῶν μέσων καὶ ἐς αὐτῆς Περσίδος μέρη, ὡς διαστήναι μὲν πολλαχοῦ τὴν γῆν, ἐκβλύσαι δ' ἐνιαχοῦ καὶ ὕδατα, ἀνατραπῆναι δὲ καὶ τοῦ κατὰ τὰ Χλιαρὰ φρουρίου θεμέλια, καὶ ναοὺς καὶ οἴκους τῶν περιπέπτων καταπεσεῖν. τοῦ γοῦν πρώτου σεισμοῦ καὶ καθ' ἡμᾶς μεγάλου ἐνσκήψαντος πολλὰ μὲν ἀναστήματα τῶν κατὰ τὴν πόλιν κατέπιπτον, ἐκ παλαιοῦ τὸν ἐδρασμὸν ἔχοντα πολλὰ δὲ καὶ τῶν νέων οἰκιῶν κατηρῆνοντο. τοὺς δὲ γε τῶν ἀδελφῶν θρηγκοῦς, οἳ καὶ ἐκ ξηρῶν συνίσταντο λίθων, κατὰ σωρεῖαν ἕκαστον εἶδ' τις κεί-10 μενον, ὅμοιον ὡς ἂν ἐπισωρευθέντων ἄλλοθεν ὁ τεχνίτης τοὺς τοίχους ἐμελλε συνιστᾶν. δύο δ' ἔργα τῶν μεγάλων πεσόντα τὴν βίαν ἐσήμηνε τοῦ κινήματος. ὁ γὰρ τῶν ἁγίων ἀπάντων ναὸς ἐς τότε συνεστηκώς, καὶ μηδενὸς τῶν ἀναγκαίων λειπούμενος, **B** ἔλειπεν θραύσειν πάσχει καὶ πτώσει τῆς ὀροφῆς, ὅση τε περὶ τὸ 15 βῆμα καὶ ὅση περὶ μέσον ἀνφοδόμητο. καὶ ὁ ἐκείσε χαλκοῦς ἀνδριᾶς τοῦ ἀρχιστρατήγου, ὁ ἐπὶ κιονώδους μὲν ἐρηρυσμένος τοῦ ἀναστήματος, ἐς πόδας δ' ἔχων τὸν ἀνακτα Μιχαὴλ τὴν πόλιν φέροντα κἀκείνῳ προσανατιθέντα καὶ τὴν ταύτης φυλακὴν ἐπιτρέποντα, ὁ τοιοῦτος οὖν ἀνδριᾶς καὶ ἡ ἀνὰ χεῖρας τῷ βασι-20 **C** λεί πόλις, ὁ μὲν τὴν κεφαλὴν ἀφαιρεῖται, ἡ δὲ τῶν χειρῶν τοῦ κρατοῦντος ἔξολισθαίνει, καὶ πρὸς γῆν ἄμφω πίπτουσι. τούτων 20. ἡ deerat.

vehementiores praecedentibus. grassari autem id malum coepit a Pergamo per media Chliara procedens usque ad ipsius Persidis partes, hiante multis locis solo, alicubi etiam aquas ex intimo foras propellente, arcis ad Chliara sitae fundamentis ipsis eversis, templis quoque ac aliis aedificiis specie ac soliditate celebribus prostratis. primo porro huius terrae motus in haec loca impulsu multae moles excelsae, quae suam firmitatem longo statu probaverant, conciderunt, multae novae structurae deiectae sunt. septa vero late patentium arearum et siccorum sine caemento dispositu saxorum sublatae circum maceriae cumulati unaquaeque in laterum procumbebant, ut eas qui strues cernerent, de industria comportatos apteque digestos lapides in usum artificis muros illic molitari opinari iure possent. duo tamen aedificia ingentia suis ruinis vehementiam motus ostenderunt. sanctorum etenim omnium templum, quod eatenus inconcussum steterat, licet in eo nihil omissum ad tuenda sartatactia necessarium diceretur, miserabilem passum labem est, eminentibus fastigiis duobus, quorum unum arae maxime superstructum fuerat, alterum umbilico incumbebat, tristi casu deturbatis. quae autem illic visebatur aenea statua sancti militiae coelestis imperatoris, insistens basi rotundae, ad pedes habens Michaëlem Augustum urbis simulacrum sustentem manibus, habitu offerentis sancto sibi cognomini archangelo eiusque custodiae commendantis civitatem, talis, inquam, statua capite delecto minuta est, et in ipsi subiecta species civitatis e manibus Augusti concidit, utroque in terram

οὐδὲν συμβάντων ἢ μὲν πόλις πᾶσα ἐπ' ἀγάθης ἡμέρας, τῷ μεγάλῳ τῷ προσδραμόντες, ἰκισίαις ἐσχόλαζον καὶ λιταῖς· ὁ δὲ γὰρ βασιλεὺς εὐραθείας ἔξω τῆς πόλεως, ὡς εἰρημαίμεν, καὶ τὸ θεῶν ἐννοήσας ἑποῖον, ἰδεδίαι μὲν καὶ περὶ τῆς πόλεως πάσῃ μὴ πως ἔκατεπόθη, ἰδεδίαι δὲ μᾶλλον καὶ περὶ τῷ μεγάλῳ τῷ, ὥστε καὶ συχρὸς τῆς αὐτῆς ὥρας πέμπειν ὡς γινῶσιν μακρόθεν ἰδόντες εἰ ἴστανται. τίως δὲ καὶ τὴν ἔξοδον οὐκ ἀγαθὴν ἐντεῦθεν ολιανισάμενος ὑποστρέφειν ἔγνω, καὶ ἀντιπαραισῶται πρώτας ἐθαμβοῦμενος εἶον, καὶ μῆνιμα θεῖον, ὅπως καὶ ἦν, τὸ θεῶν 10 ἐκίαινο ποιούμενος.

16. Ταῦτ' ἄρα καὶ Ἰσπευδα θεραπεύειν ἀφ' ἑαυτοῦ τὸ θεῖον, ἐφ' οἷς καὶ δίκαιον ἔχειν ἤγητο. δίκαιον δὲ βασιλείας τὸ περὶ ταῖς κρίσεσι δίκαιον καὶ ἀδέικαστον, μηδὲν παραθεραπασμένον ἢ δῶροις ἢ χάρισιν, εἰπερ καὶ τιμὴ βασιλείας κρίσιν 15 ἀγαπᾷ. ἰδόκει δὲ τοῦτο καὶ παρορῶσθαι τῷ τίως ἔκ τινος ἀμειλίχας ἢ καὶ θεροδοχίας τῶν κρινόντων, ὡς αὐτὸς ᾤετο. καὶ δὴ P 160 λιτανείαν παραγγελίας παντὶ τῷ λαῷ, συνέρχεται καὶ αὐτὸς ἄμ' ἄρχουσι πολλοῖς ἔλλοις, ὡς πολλὰς εἰδιστο, καὶ πατριάρχῃ μὲν καὶ ἀρχιερεῦσι τὰ ἑαυτῶν ἐφῆκε ποιῆν, εὐχὰς ἐπτενεῖς δη- 20 λονότι καὶ ψαλμωδίας καὶ ἄλλ' ἄττα, οἷς τὸ θεῖον ἔξουμεινίζε-

11. τὸ decret.

devoluto. consternata sensu primo tam dirae calamitatis universa urbs diluculo concurrat ad templum maximum, ubi vacabat propitiando precibus deo. at imperator extra urbem tunc repertus, ut diximus, et quantum id mali esset intelligens, timuit ille quidem civitati universae ne absorberetur, plus tamen de templo maximo sollicitudinis ostendit submitteus pluries hora qualibet alios super alios in loca unde longe conspicua magni templi moles esset, qui subinde referrent eequid adhuc staret. tandem egressum ex urbe suum infanctum e tam funesto augurio reputans reverti eo decrevit, et postridie mane freto traiecto regressus est, percussus vehementer, ac quasi attonitus, ultionemque, ut erat, divinam agnoscere se id flagellum profutena.

16. Haec illi cura studium iniecit acre numinis, quantum ex se posset, propitiandi, iis nimirum emendandis quae ad suum ipaius proprie officium spectarent. officium autem imperantis vel primarium ducebat providere ut ius diceretur sine iniquitate, citra personarum acceptionem, nequam infraetum donis aut gratia, siquidem honor regis iudicium diligig. verebatur porro ne paulum dormitasset in hoc hactenus, et quadam iadulgenti conviventia corruptelas iudicantium, haud puras a numeribus manas ad tribunal afferentium, transmisisset. supplicatione igitur, cuncte populo indicta convenit et ipse cum principibus et multis aliis, ut erat plerumque consuetum. ac patriarchae quidem et praesulibus quae ipserum erant muneris reliquit, preces videlicet continas, psalmodias et id genus caetera, quibus placari deus solet. ipse autem post ceremoniam praesto sibi

- σθαι πέφυκεν· αὐτὸς δὲ σχεδιάσας δημηγορίαν πρέπουσαν τῷ
B καιρῷ, παρακατέχειν βουλόμενος ἐκ τοῦ σύγγενος τοὺς συνει-
 λεγμένους, μέχρι καὶ τοῦ Ἱπποδρομίου τὴν λιτανεῖαν περιορίσας
 ὡς χωρήσοντος ἅπαντας, κατεναντίον ἰσταμένης τῆς εἰκόνης τῆς
 Θεομήτορος, μακρὰν καὶ διωλόγιον τῷ λαῷ κατετίμετο τὴν δη- 5
 μηγορίαν, ὑποδηλῶν μὲν καὶ μήνιμα Θεῖον τὸ γεγονός, παραπτώ-
 . μενος δὲ καὶ αὐτῶν ὡς ἀμελῶς διαγόντων καὶ ἀνεπιστρόφως ἐχόν-
 των πρὸς νόμους Θεῖους καὶ δικαιώματα, τὸ πᾶν μέντοι γε εἰς
C ἀδικίαν συγκλείων ὡς μὴ οἴσης κατὰ τὸ προσῆκον τῆς ἐφ' ἐκά-
 στω κρίσεως, ἧς δὴ καὶ αὐτῷ μέλειν βασιλεῖ γε ὄντι ὡς εἰκὸς 10
 ἔκριεν. ἔνθεν τοι καὶ τοῦντεῦθεν καθυπισχεῖτο συντάττειν
 λόγον χρυσοβούλειον περὶ κρίσεως, καὶ δικαστὰς ἐκλέξασθαι ἐκ
 τ' ἀρχιερέων ἐκ τ' ἄλλως ἱερωμένων καὶ ἐκ τῶν συγκλητικῶν, ὡς
 συμποσοῦσθαι τοὺς πάντας εἰς δώδεκα, οἷς δὴ καὶ ὀρκωμοτήσα-
D σιν ἢ μὴν ἀδωροδοκίῃ καὶ ἀπροσωπολήπτῃ τὰς κρίσεις ἐκφέ- 15
 ρειν ἂν' αὐτῆς τῆς αὐτοῦ μητρὸς καὶ δεσποίνης ἄχρι καὶ εἰς αὐ-
 τὸν τὸν τυχόντα, πιστοῖς χρήσαι' ἂν κριταῖς κατὰ τὰ ἀνάκτορα.
E καὶ πλεῖστ' ἄλλα παραινέσας ἀπέλυε τὸν λαόν. (17) ὀλίγαις
 δ' ὕστερον ἡμέραις καὶ ὁ χρυσοβούλειος μὲν συντάττεται λόγος,
 οἱ δ' ἐκλέγονται πρόσφοροι, καὶ σύναξις πάλιν αὐθις κατὰ τὰ 20

adesse peroratio concionem volens, de industria praescripsit processuro supplicandi causa clero et populo terminum Hippodromium, locum et satis patentem capiendas multitudini, et quod esset ex adverso alte conspiciuae imaginis deiparae, ad periculum temporis et pompae talis religionem accommodatum. ibi longam et verbosam ad populum explicuit orationem, demonstrans iram dei sese minis plagisque declarantem, reprehendens autem ipsos ut negligenter viventes et nullo respectu legum sanctionumque divinarum administrare pro libitu quilibet solitos. ultimam concionis partem ad conquestionem de non exacta usquequaque ad normam legum iuris dicendi ratione contulit, causans haud constare iudiciis, quo passim modo exercerentur, omnes numeros convenientis unicuique rectitudinis ac severae gravitatis, quae nihil desiderandum nihil notandum animadversionibus aequae censurae relinqueret. istiusmodi abusum aut reprehensibilem omissionum emendationem ad suam proprie, quippe imperatoris, curam pertinere merito iudicabat. quare iam inde se sancte polliceri dixit formaturarum riteque promulgatarum constitutionem imperialem aurea Bulla munitam, qua formam iudiciorum ordinaret. electurum se iudices ex episcopis et aliis sacerdotibus, praeterea ex senatoribus, quorum numerus omnium ad duodecim redigeretur. his iureiurando interposito pollicitis se sine munerum admissione, sine personarum acceptione, aequae de summis et infimis iudicia laturos, a domina sua matre usque ad quemlibet de vulgo vilissimum, fidei integritate in palatio iudicibus usurum. haec cum disse-ruisset, admonuissetque insuper de aliis plurimis, populum dimisit. (17) paucis post diebus promissa superius constitutio conscripta et aurea bulla munita est. idonei quoque delecti sunt iudices. tum novus rursus

τῆς δεσποίνης ἀνάκτορα γίνεται, τῆδε τότε τοῦ κρατοῦντος σκη-
νοῦντος. καὶ δημηγορεῖ βασιλεὺς τὰ εἰκότα, καὶ ὁ χρυσοβοῦλ- P 161
λειος λόγος ἀναγινώσκειται. προέβη δὲ καὶ τισιν ὄρκος τῶν δικασ-
τῶν, ὅσοι δὲ καὶ ἐκ τῆς συγκλήτου παίρα νομικῆ καὶ συνέσει
5 προφέροντες ἐκλελέχματο. καὶ φοβερὸν καθίστατο δικαστήριον
μεγάλῳ τε καὶ μικρῷ ἐπ' ἴσης τὰς κρίσεις ἐκφέρον, εἰ καὶ μὴ ἐς
μακρὰν διετέλειεν, ἀλλὰ κατ' ὄλγον, κατὰ τὰς τῶν μουσικῶν
χορδῶν κρούσεις, ἕξῃσθηνκὸς διαπεφωνήκει.

18. Τότε δὲ μετ' ὄλγον, εἰκοστῇ δευτέρῃ τοῦ Ἀνδριστῆ- B
10 ριῶνος μηνός, Βενετικοὶ μακρῆς ναυαὶ πέντε καὶ ἑβδομηκοντα
τὸν Ἑλλησποντον διελθόντες ἑξακιναιῶς τῇ Κωνσταντίνου προσ-
βάλλουσι. καὶ ἡμέρα κυριώνυμος ἦν, ὅτ' ἐκείνοι μὲν προσελῶν-
τες ἐν χρῶ τῶν τῆς πόλεως τειχῶν, μεθ' ὅτι πλείστης κορύζης
Ἰταλικῆς καὶ φρυγίματος, πρὸς τὸ τοπικὸν ῥέυμα ἀντωθοῦντες C
15 ταῖς κώπαις ἀνήγοντο, βασιλεὺς δὲ πρωϊότερον ἐπιβάς ἵππου
σὺν τοῖς ἀμφ' αὐτόν, ἐν τῇ τοῦ Ἴπποδρόμου σφενδόβῃ ἰστάμε-
νος, τὴν τῶν νεῶν ἀναγωγὴν κατεπώπτει. κάτωθεν δὲ οἱ περὶ
τὸν μέγαν δομῆστικὸν Ἰωάννην τὸν Συναχηρεῖμ καὶ Ἄγγελον τῆς
στρατιῳτίδος τάξεως ὠπλισμένοι διέθειον ἔνδον καὶ αὐτοὶ τοῦ
20 τεύχους, ὅπου ἂν αἱ πῆες προσβάλλοιεν, ἐννοίας οὔσης (οὐ γὰρ D
εἶχον ἀκριβῶς εἰδέναι τὴν ἕφιξιν), μὴ τί που καὶ τῶν δεινῶν ἐπι

indicitur conventus ad dominae regiam. nam forte tunc ibi debebat im-
perator; qui orationem ad congregatos rei quae agebatur accommodatam
habuit. post eam legitur constitutio auro bullata. datum etiam a quibus-
dam iudicum verbis conceptis iusiurandum est. in id sane collegium qui-
cumque e senatu peritia usque legum ac prudentia eminebant, sunt electi.
constitit inde inclytum et peccantibus terribile tribunal, sine ullo respectu
pro solo rerum merito de cunctis statuens et iudicia ferens acquirissima.
sed non diu duravit: nam velut chordis evenit citharae, plectri aut digi-
torum attritu sensim extenuatis aut relaxatis, tandem exurdescentibus, ita
istius novi Areopagi quasi chori musici suavissimus concentus remisso sen-
sim tenore primum elanguescens, haud longo inde processu plane dissolu-
tum obmutuit.

18. Exiguo post ista tempore, die vicesima secunda mensis Iulii,
Veneti longis navibus quinque ac septuaginta Hellesponto traiecto impro-
viso Constantinopolim appulerunt. dies erat dominica, cum illi summa
confidentia et quam minacissimo timore fastus Italici ad oram ipsam ma-
rorum urbis inveci, adversum eo loci maris fluxum remis eluctantes, pro-
movebant. imperator primo mane cum suis equo conscenso exstans in
funda Hippodromi navium appulsus speculabatur. inferiorum ductores mili-
tarium ordinum, magnus domesticus Ioannes, Sennacherimus et Angelus,
armati cum suis quisque manipulis et cohortibus ultro citroque intra mu-
ros et ipsi discurrebant, intenti ad occurrendum quacumque naves molli-
rentur exscensum: nam quo consilio illae ingruerent, haud dum perspe-

τῆ πόλει καταπαυοργαύσαιτο, ὥστε καὶ τὰς πύλας ἐγκεκλισμέ-
 νας πολλοῖς ἔνδοθεν τοῖς ὀπλίταις διατηρεῖσθαι, μιᾶς δὲ κατὰ
 τὴν μονὴν τοῦ ἁγίου Λαζάρου πυλίδος ἀνοιχθείσης κατ' αὐτὴν
 ἐξελθεῖν τὸν ἀπὸ βασιλέως πρὸς ἐκείνους σταλέντα περιφανῆ τινὰ
 E ἄνδρα Βενετικὸν κατὰ χρεῖαν πρεσβείας ἐνταυθ' εὗρισκόμενος, 5
 ὥστ' ἐρωτῆσαι καὶ μαθεῖν ἐφ' ᾧ παραγένοιτο ἐκείνους, καὶ τὸν
 ἀπόστολον παρακατασχεῖν, καὶ μηδὲν ἀξιῶσαι τῶν εἰς ἀπόκρισιν.
 παρ' ἣν αἰτίαν καὶ μᾶλλον τοὺς κατὰ τὴν πόλιν Βενετικὸς ἐν
 δειναῖς ὑποψίαις ἄγοντες φυλακαῖς διετήρουν. ἐκείνοι δὲ τότε,
 P 162 ὡς προσελῶντες ἀνήγοντο, νῆας μακρὰς φανείσας Γεννουϊτῶν 10
 ἐγγύθεν πλεούσας ἐπίσπευδον τὴν πρὸς ἐκείνας. ἀλλ' αἱ μὲν
 ἐλαφραὶ οὖσαι, θαρροῦσαι τῇ ταχύτητι, ἐπ' ὀλίγον προσέμε-
 νον, καὶ πλησιαζόντων ἐκείνων αὐτοὶ ταχυναντοῦντες πολλῶ
 πλέον ἢ πρότερον ἀπέιχον διάστημα. τοῦτο δις καὶ τρίς γεγο-
 νός, ἐπεὶ ἐώρων πονοῦντες ἀνήνυτα, ἀφέντες ἐκείνους πληροῦσι 15
 νεῶν τὸν λιμένα τὸ Κέρας. καὶ Γεννουϊτάς μὲν οὐ κατὰ τὴν
 περὶ αὐτὰς καταλαμβάνουσι. τὴν γὰρ τῶν νηῶν ἐκείνοι προεγνώ-
 B κότες ἔφοδον, προσλιπαροῦσι βασιλέα αὐτοῦς καὶ γυναῖκας καὶ
 παῖδας καὶ πράγματα ἐντὸς πόλεως δέξασθαι· φανερὰν γὰρ ἐπὶ
 σφῶς εἶναι τὴν ἔφοδον. οἷς δι' ἀνάγκην βασιλεὺς γίνεται κά- 20

ctum erat satis; et periculum erat ne infestae venirent, calamitatem urbi aliquam dolo malo machinantes. itaque portae clausae civitatis validis ante quamque dispositis praesidiis armatorum custodiebantur, uno iuxta monasterium Sancti Lazari ostiolo patente. per id posticum emissus ab imperatore quidam est ex illustribus Venetis, qui tunc forte legationis causa in comitatu reperiebatur, iussus occurrere suis illis classis adven- tantis ducibus et ex ipsis resciscere quorsum venirent. sed si nihil re- sponsi dignati sunt reddere; quin ille ipse missus apud eos mansit, de- tentusne vi an ultro sic volens, incertum. caeterum in hanc partem pro- nior suspicio suspectos vehementer reddebat alios quoque, qui tunc per urbem varie sparsi degebant, Venetos, ne pariter cuncti conspirassent et ex compacto rem gererent; quos ideo comprehendi custodiisque teneri ne- cessarium est visum. classis porro Veneta dum remigio provehebatur, conspicata in tantum non contigua vicinia naves quasdam longas Genuen- sium, in eas infesta se convertit, assequi affectans. at illae habiliores motu onereque leviores, velocitatis fiducia maioris remis aliquantum inhi- bitis, velut expectantes constitere: tum, ut Venetas iam prope accesser- ant, incitantes cursum, latiori se quam quo prius abstiterant intervallo disiungebant; ibique rursus consistentes iterum ad sequendum invitabant similiter eludendas, ubi accedere tentassent, Venetas tiremes. quod cum iterum ac tertio esset factum, Veneti se frustra in eo contendere cernen- tes iis omissis portum Ceras dictam navibus complerunt. ac non repertis apud Peraeam Genuensibus (hi enim praevisto Venetorum in se incursum, omne imperatorem oraverant ut se cum mulieribus ac liberis rebusque caeteris ipsorum intra urbem admitteret; idque imperator, quod iam esset

ταινος, και τὸ κατὰ Βλαχέρνας μέρος σφίσι δίδωσιν, ὅπου νῆας ἰδίας βυθίζουσαι ὡς φυλάζοντες, αὐτοὶ δὲ τὴν ἐκ τῆς ἰδίας χυρὸς ἕκαστος πρὸς τὸ συμβὰν παραμυθίαν ζητῶν τῆς εἰς τὸ θνατὸν οὐκ ἡμέλουν σωτηρίας. διὰ ταῦτα κἀκείνους κακοῦν οἱ ἐπιόντες οὐκ ἔχοντες, σκευαγωγησάντων και τῶν Ῥωμαίων ἐκ τῆς περαιας, πῦρ ταῖς τῶν Ἰταλῶν οἰκίαις ἐνέρισαν και καταπέμπρων C τέλειον. κἀκείνοι μὲν τῷ καταπαίρεσθαι τῶν ἐντὸς ἀπειροκαλλίας αἰτίας ἔχον, ἐπιμανόμενοι τοῖς ἀνύχοις, οἱ δ' ἐντὸς τέως ἀνάνδρων ἔφερον σχῆμα καταπηχότις ὑπὸ τοῖς τειχεσιν. οἱ δ' ἐς 10 τοσοῦτον ἀνθαδείας ἐξώκειλαν, ὥστε και συγκείμενον παρὰ βασιλέως ἀρχῆθην τοῦ δεξαμένου τὰ γένη ὥστε διαφορᾶς ἐνυμῶσης αὐτοῖς ἐκτός, ἔνδοθεν μὲν τῶν τῆς Ἀβύδου στενῶν ἔνδοθεν δὲ τοῦ Φάρου, οὕτω κατὰ θάλατταν μάχεσθαι, τὸ μέσον δὲ τούτων πάσαις ἄβατον μάχαις ὡς τι τῶν ἀφωσιωμένων και ἱερῶν και 15 ἀμφοτέρους διατηρεῖν, αὐτοὶ ἐκ φρονήματος καταπαρθέντες μίζονος, παριδόντες και τὰ συγκείμενα, ἐντὸς αὐτῆς τῆς βασιλέως οἰκίας κατὰ τῶν ἱκετῶν τῇ βασιλείᾳ πολέμους ἐξέφερον. και διὰ ταῦτα βασιλεὺς μισῆσας τὴν σφῶν ἔπαρσιν, ἐλέησι και Ῥωμαίοις

9. οἱ] σὺ P.

manifestum eos a Venetis infestis peti, coactas fuerat permittare, regionemque circa Blachernas illis ad effugium concesserat; ibique iam Genuenses iider, munito, ut potuerant, littore navibus quibusdam suis demergendis, quarum obiectu prohiberent hostium excensum, se suasque pro viribus parati stabant propugnare) non repertis, inquam, domi, quos quaerebant, inimicis Veneti, ac ne aliis quidem apud Peracem ullis (nam et Romani qui domos Galatae habebant, convasata ipsi quoque supellectili se intra urbem receperant) igne iniecto in aedes Italarum eas flamma consumperunt. in quo stultae impotentiae vituperationem in se traxerunt, frustra intumescentes quod locum cepissent a nemine defensum, et ignavo furore saevientes in res inanimas. uti et vicissim Genuenses inertis indignique viris fortibus timoris dedecus tulerunt, non ausi stare in vestigio tuerique focus ac lares, sed relictis inglorie familiaribus tectis sub umbram tutelamque murorum, ut metu attoniti, convolantes. maius porro crimen erat Venetorum attentata contra fidem dudum imperatori datam intra fines vetitos incursio, siquidem ab initio convenerat, quando est utrique isti Italarum generi permissum libera in urbe ac per hos tractus exercere commercia, ut si quid inter eos contraheretur rixae, committere pugnam invicem non possent toto maris spatio quod patet inter Abydi fauces et Pharum, sed extra hunc locum utram vellet in partem navalibus suis praeliis aequor quaerere, medium illud intervallum immune belli certisque quietum indutiis haberent, cuius religionem conventionis cum hodie palam insolenti elati confidentia violare Veneti non vererentur, intra ipsam paene imperialem domum Augusti supplices quaerere ad poenam ac caedem ausi, merito iis propterea iratus imperator Roma-

Γεννοῦτας προσαμύνειν καταστᾶσιν εἰς πόλεμον. ὄθεν κἀκεῖνοι
 μὲν ἔξερχόμενοι καὶ Ἰλαδὸν συνταττόμενοι διεμάχοντο γαλήθεν
 E τοῖς ἐκ τῶν νηῶν. τὸ δὲ τοῦ βασιλέως στρατιωτικόν, ὅσον ἦν
 ἐν πεζοῖς τε καὶ ἑλαφρόν, ἐκ τειχῶν προκίπτον, τόξοις βάλλον-
 τες καὶ σφενδόναις τοὺς ἐν ταῖς ναυσὶν ἐκάκουν καὶ τὰς ἐμβολὰς 5
 σφῶν ἐποιοῦν ἀσθενεστέρας. ἤδη δὲ καὶ πετροβόλον μηχανήμα
 διεκίνου, ἐκεῖσε τοῦ βασιλέως ἕξω βελῶν ἰσταμένου καὶ βλέπον-
 P 163 τος, καὶ μεγίστοις τοῖς ἀπ' ἐκείνων λίθοις τὰ τῆς ἡμετέρας νεῶς
 κόρυμβα, ἣν ἐκεῖνοι κατεῖχον πολεμοῦντες ἐκεῖθεν κατὰ τοῦ τεί-
 χους, κατέφλων πέμποντες, καὶ τῆς ὄρμῆς τοὺς ἄνδρας ἀνέ- 10
 ἴστελλον. ἐπεὶ δὲ καὶ ἴσοψὲ ὁ πόλεμος διετείνεται καὶ ἅπαν τὸ
 παρ' ἐκείνων μηχανήμα ἔργων ὑστέρι καὶ οὐδὲν ἠγύοντο, ἐκ μα-
 νίας ἀπαλλάξαντες πλείστης ὅτι καὶ αὐτοὶ Ῥωμαῖοι τούτοις ἐπῆ-
 B σαν, στραφέντες ἀσθημερὸν πῦρ ἐμβάλλουσι καὶ ταῖς τῶν Ῥω-
 μαίων οἰκίαις, καὶ καταφθείρουσι τέλειον. δι' ὅλης μὲν ὄν 15
 νυκτὸς τὸ πῦρ ἐνέμετο τὰς οἰκίας, φλεγόμεναις δ' ἐπαντέειλεν ἡ
 ἡμέρα. αὐτοὶ δὲ τὰς τε ναῦς προσελύσαντες καὶ τοῖς θυρεοῖς
 φραξάμενοι μάχην στερεὰν ἐγείρουσι Γεννοῦταις. οἱ δὲ τὰς
 C ἐμβολὰς καὶ πάλιν δεχόμενοι ἀπημύνοντο, ἕως καὶ τινα τῶν ἐν
 μεγιστάσιν ἐκείνων βαλόντες φονεύουσιν. καὶ διὰ ταῦτα ψ- 20

16. φλεγόμενοις P.

nis permisit ut Genuenses defenderent, cumque iis contra foedifragos as-
 sultores in armis starent. itaque uti Genuenses armati ac longa serie
 ordinati per littora in naves Venetas iaculabantur, ita quantum in urbe
 tum fuit imperialium copiarum, peditatus praesertim ac levis armaturae,
 prominentes e moenibus arcibus ac fundis Venetos per foros suarum na-
 vium extantes eminus petebant, non levi eorum damno, debilitabantque
 haud dubie impetus accedere ac terra potiri conantium. iamque et ma-
 chinam movebant iaculatricem petrarum, et despectante imperatore, qui
 alte quodam in fastigio extra iactum tuto stabat, apulustria navis nostrae,
 qua Veneti occupata contra nos pugnando utebantur, vastis ictibus saxorum per
 ballistam e muro emissorum contundebant; sicque vim reprimebant ir-
 ruentium. quoniam vero producto inde ad vesperam certamine omnis eo-
 rum machinatio irrita cedebat, nec proficiebant quidquam necessario re-
 cedentes fera in Romanos instincti rabie, quod ab iis se repulsos vide-
 bant, eadem die repetentes, qua vacua potitos diximus, Galatam, ut illic
 prius domos Genuensium incenderant, ita nunc pariter et Romanorum ae-
 des inflammant, durante per noctem totam, et necdum extincto quando
 sequens dies illuxit, incendio. ipsi vero remigio promotis ad partes Bla-
 chernarum, ubi stare Genuenses norant, navibus, protecti corpora scutis
 oblongis, vi summa nituntur irrumpere. sed Genuensibus strenue resi-
 stentibus, et e munitionibus quas ad aditus paraverant fortissime prohi-
 bentibus excensum, acre praelium exarsit in longum durans, donec unus
 quispiam e primoribus Venetorum, telo ictus a Genuensibus misso, mo-
 riens concidit. eo casu ablata successus spe et refrigerato pugnandi sr-

χρότεροι τῆς ἐλπίδος ἀποχωρήσαντες ἀναχωρήν τε τῷ πολέμῳ ἐδίδον καὶ κατ' αὐτοὺς ἦσαν.

19. Τότε καὶ βασιλεὺς πέμψας τὸν εἰς κεφαλὴν τεταγμέ- D
νον ἐκείνων μετακαλεῖται μεθ' ὅτι πλείστης τῆς ἰλαρότητος, καὶ
5 ὑπὸ τῇ προσηκούσῃ ἀσφαλείᾳ σὺν ἐτέροις καταλαβόντι ὠνεῖδίζε τε
τὰς παραλόγους ὁρμὰς, καὶ τὴν τῶν συγκειμένων τῇ βασιλείᾳ
μετὰ τούτων παραβουσίαν εἰς φανεράν ἐτίθει αἰτίαν, τὸ δὲ καὶ
πῦρ ἐκίετο Ῥωμαίων οἰκίαις ταπτομένοις ἐν φίλοις ὑπερβολὴν E
μανίας ἔκριεν. ὁ δὲ πόλλ' ἔτι πρὸς βασιλεῖα λήγων τε καὶ
10 ἀπολογούμενος οὐδὲν πλέον τοῦ κακῶς δόξει πράττειν καὶ πυρὰ
τὸ εἶδος ἀπήνέγκατο. ἔμως δ' ἔξ αὐτῆς πρῶτον μὲν στέλλει
πρὸς τὴν ἐκείνων συναγωγὴν, αὐτῶν γε λαβόντων ἐπὶ τῶν ἰδίων P 164
νεῶν τὸν εἰς πρῶτον ταχθέντα. ὁ δ' ἦν ὁ Κρήτης Νικηφό-
ρος, ἀνὴρ γεραρὸς καὶ τίμιος καὶ διὰ πολλὰ μὲν προκρηθὶς εἰς
15 τοῦτο, πλέον δὲ καὶ ὅτι ὡς οἰκεῖον δῆθεν ἀρχιερεῖα ἔμλλον βλέ-
πειν Βενετικοί· Κρήτη γὰρ ὑπὸ τούτους ἦν, ἧς ἐκείνος ἀρχιερεὺς
ἐπικεκήρυκτο, εἰ καὶ πόρρω διῆγε ταύτης διὰ τὴν τῶν Ἰταλῶν
ἐπικράτειαν. αὐτὸς δὲ βασιλεὺς εἰς ἀγανάκτησιν τὴν πρέπουσαν B

10. δόξας P.

dore, cedentes retro Veneti belli quasdam indutias fecerunt, subductis extra incertum quiescentes navibus.

19. Tunc imperator invitatum ad colloquium, fide securitatis abunde facta, ducem supremam classis Venetae vultu maxime hilari ac summam praefereute fiduciam excepit cum magno aliorum comitatu venientem. his Augustus haud parce exprobravit inconsultus ausus; et cuius manifesti tenerentur foedifragae in suam maiestatem temeritatis, contra dudum stabilita invicem pacta perfidiose grassatae, increpavit crimen, huius etiam distinguens gradus. nam et nefarium fuisse incurrere infestos ipse in loca imperatoriae ditionis, adeoque in partes urbis regiae ubi suae permixtu ac sub protectione imperii Genuenses habitarent. caeterum super illud per se immane facinus, non dubitasse ipse Romanorum quoque ipsorum, cum quibus pacem haberent, aitas apud Galatam domos incendere, furoris profecto canulum et omnem iam excedens modum protervae perfidiae placulum fulsae. ad ea praefectus classis Venetae cum multa excusare dicende conatus esset, nihil memorare valuit quo satis purgaret insolens factum, efficeretque ut aliud audientes iudicarent quam se ac suos egisse in eo perperam et contra omne fas grassatos. tamen imperator ex tunc putavit legationem ad eorum senatum destinandam, ipsi libenter admittentibus et delectum ad id legatum in suas eo deferendum accipientibus navas. fuit ille antistes Cretensium Nicophorus, quem fore Venetis gratum eo nomine putavit imperator, quod cum iam ipse sebesset Creta insula, episcopum leci suae ditioni subditi libenter illi apud se visuri merito sperarentur. his porro Nicophorus electus quidem et rite ordinatus episcopus Cretae fuerat, sed a sua ecclesia procul debebat propter dominantes in ea Italos. his profectis imperator, prout par erat, indignatus ob he- Georgius Pachymeres II. 16

προηγμένος, καὶ μάλιστα διὰ τὴν τοῦ καταφρονηθῆναι δόξαν, ἐπισχῶν τοὺς ἐν τῇ πόλει Βενετικούς ἱκανοὺς χρήμασι μέχρι δὴ καὶ εἰς χιλιάδας ὀδοσῶντα ἐνεχύραζε τῶν πυρποληθειῶν οἰκιῶν χάριν, ὅσαι τε Ἰταλῶν κατὰ τὴν περὶ αὐτὴν ἦσαν καὶ ὅσαι C Ῥωμαίων· καὶ γὰρ καὶ τὰς τῶν Ἰταλῶν χρεῶν ἦν δεφενδύειν 5 διὰ τὰ συγκείμενα βασιλεῖ τε καὶ σφίσι. δοκοῦσι δέ μοι καὶ Γενουῖται τῆς αὐτῆς χάριν αἰτίας ἐς ὕστερον τῶν ἐν τῇ πόλει κατε- D παρθῆναι Βενετικῶν. (20) τοῦ γὰρ αὐτοῦ ἔτους, μηνὸς Σεπτεμβρίου ἡμέρας λήγοντος, ἕκ τινος εἰκαίας αἰτίας παρακροτήσαντες ἑαυτούς, καὶ αὐτοῦ τοῦ ἡμέρας Ἀρμενίας τυχόντος ἐν πόλει, ὅς 10 δὴ καὶ κατὰ φρερίους Ἰταλοὺς διήγε, τὰ πλείστα γοῦν καὶ αὐτοῦ δυσωποῦντος καὶ μεσιτεύοντος, πλείστοι ἀλλοίους καὶ ἡμέροις ἄγριοι ἐπιθέμενοι, δυναστεύσαντες καὶ αὐτὴν τὴν βασιλικὴν E ἔξουσίαν, τολμῶσι τὰ ἀνοσιώτατα πράττειν, θυμῷ τε συστρατιώτῃ χρησάμενοι καὶ ὀργῇ ἕκ μνήμης τῶν χθρὲς συμπεσόντων 15 σπάθας τε γυμνοῦσι, καὶ συὼν τρόπῳ ὀδόντας θήξαντες ἄνδρας ὑποκλινομένους σφίσι καὶ λιπαρῶς ἐξ ἀνάγκης δεομένους μεγίστης ἀνηλεῶς αὐθημερὸν κτείνουσι, ἐντὸς οἰκιῶν κατασφάττοντες P 165 ἱερῶν νόμῳ. ἀπὸ γὰρ τοῦ σφῶν μπαϊούλου ἀρξάμενοι, ὄν ἐγκλεισμένον ἀπὸ τέλους χαλασθέντες κραινομοῦσι, τοῖς λοιποῖς 20

stiliter invasam tanto sui contemptu et deletam incendio Galatam, Venetis inquilinis urbis, quos, ut est ante dictum, comprehendi iam insserat, multam indixit pecuniariam summae octoginta millium nummorum conficiendam ex oppignerari statim iussis omnium ipsorum bonis, qua resarciretur damnum combustarum illic domuum, vel ad Italos vel ad Romanos pertinentium: nam et Italarum domos iuxta pacta cum iis a se inita defendere se debere iudicavit. videtur quoque mihi causa eadem, dolor, inquam, et indignatio animos pungens recordatione inflammatarum a Venetis aedium, concitasse postmodum Genuenses ad insurgendum in eos ipsorum qui tunc erant in urbe, et eosdem saeva incursione opprimendos. (20) eodem quippe anno, mense Decembri desinente, rixa ex vulgari et nihili offensivacula exardescente, concitati adeo mutuoque hortati ad arma consternati Genuensium sunt, ut quantumvis intercederet pacemque conciliare pro virili curaret tunc forte in urbe praesens rex Armeniae, apud utrosque sacrorum communione gratus, quippe cum Fratribus Italiae vivens, — isto, inquam, ad hos a vi dissuadendos nequidquam omnia tentante, in paucos plurimi, in mites et obnoxios feri saevique impetum facientes, ipsis etiam obstare nascenti tumultui conatis imperatoris ministris et magistratibus, cedere compulsis, in ausa nefaria proruperunt, auxiliariibus nisi zelo ac furore, quos recurrens memoria nuper actorum inflammaret. strictis ergo ruentes ensibus, et aprorum instar dentes ad caedem acontium freudentes, miseros ipsis se inclinantes et in extrema necessitate humillime supplices crudeliter ipsa die plurimos obruncant, intra domos ipsorum ritu victimarum iugulantes. initio enim facto a balneo eorum, quem e tecto sub quo clausus tenebatur praecipitantes membratim concii-

ὅπου τύχοιεν ἐπιτίθενται, ὡς καὶ συχνὸς ἅμα τεθάρθαι καὶ γε-
 νέσθαι τὰ μνήματα πολυάνδρια. τῶν γοῦν ἐκφανῶν οὕτως
 ὀλωλότων ἀνδρῶν οἱ ἠλλειμμένοι, βάνασσοι τινες ὄντες καὶ σκυ-
 τοτόμοι καὶ κιβωτῶν τέκτονες καὶ πάσης ἄλλης ἐπήβολοι τέχνης, B
 5 τότε μὲν ἐπὶ σκότον δύντες τὸ ξίφος ἐκφεύγουσιν, ὕστερον δὲ
 διὰ δέους ὄντες μετοικεῖν εἰς τὴν ἰδίαν χώραν καὶ τὴν τοῦ γένους
 συναγωγὴν ἔγνωσαν. (21) ὁ γὰρ βασιλεὺς ἅμα μὲν τῷ ταῦτα C
 γενέσθαι δι' ἐννοίας γενόμενος μὴ αἰτίαν σχοιῆ ὡς συμπράξις
 δῆθεν, πρέσβεις ἐκλεξάμενος τὸν τε μοναχὸν Μάξιμον τὸν Πλα-
 10 νοῦδην καὶ τὸν ὀρφανοτρόφον Λέοντα, ἀνδρας ἠλλογιμούς καὶ
 συννετούς, ἐπ' Ἀκουιλίας ἀπέστειλεν, ἀπολογούμενος τῷ κοινῷ
 συνεδρίῳ τούτων καὶ παριστῶν τό οἱ ἐπὶ τοῖς τετελεισμένοις ἀναί-
 τιον. οἱ καὶ παραγεγονότες ἐν χρῷ κινδύνου κατέστησαν, τῶν D
 προσγενῶν τῶν φονευθέντων σφίσι ἐπαναστάτων. μόλις δὲ
 15 τοὺς περιόντας οἰκείους ζητήσαντες καὶ λαβόντες, περὶ τῆς μετὰ
 τῶν Ῥωμαίων εἰρήνης τῆς νῦν ὡς πάλαι καιρὸν ἐτίθουσαν βουλευέ-
 σθαι. οὐ μὴν δὲ καὶ πρέσβεις ἀντεπέστελλον τότε, ἀλλὰ δι' αὐ-
 τῶν περιαλγῶς ἔξωνειδίζοντο βασιλεῖ τε καὶ Ῥωμαίοις, ὅπως ἐν-
 τὸς χειρῶν ἐκείνων τοιαύταις συμφοραῖς μὴ χωρουμέναις τῷ

derunt, in alios inde ubicumque inventos pari sunt immanitate invecd,
 tanta sic edita et temere sparsa strage, ut singularibus cadaver quodque
 mandare sepulcris per nimiam copiam non liceret. multa necessariorum co-
 cernata in unam foveam communi tumulto cumulabantur. sic igitur illu-
 strioribus quibusque Venetorum in urbe degentium absumptis, reliqui opi-
 fices ferme viles, auctores, coriarii, fabri arcarum illiberaliumque istiusmodi
 professores artium, tunc quidem abditi tenebris gladium fugerunt, postea
 urgente metu repetere patriam seque ad suae gentis recipere convictum
 factu necessarium putarunt. (21) at imperator simul haec in hunc me-
 dum acta cognovit, sollicitus ne culparetur quasi cooperatus ad istam cae-
 dem Genuensibus, monachum Maximum Planudem et praefectum orphano-
 trophii Leonem, viros insignes ac prudentes proptereaque indicatos ido-
 neos huic recte fungendae legationi, Aquileiam iussit se conferre, purga-
 reque illic apud senatum Venetorum imperatorem suum ab omni suspici-
 one approbationis aut conscientiae rerum a Genuensibus violenter acta-
 rum. eo illi cum pervenissent, in maximo periculo fuerant, cognatis et
 consanguineis eorum qui occisi fuerant ulcisci suorum caedem ipsorum
 necesse contendentes. aegre tandem praesvaluit vitae horum parcendi consi-
 lium, cura maxime recipiendi permutatione cum hisce quos sui generis
 adhuc reliques teneri Constantinopoli sciebant. quibus repetitis receptis-
 que, legatos dimiserunt nullo responso dignates circa propositionem pacis
 inter imperium et Venetos veteris nova invicem conventionem firmandae.
 ista enim de re se postea deliberaturos dixerunt, ubi esset ipse ab impe-
 ratore satisfactum circa quaedam quae ab ipso poscerent. quibus tamen
 ipsi exponendis legatos vicissim Constantinopolim mittere non curarunt.
 sed per duos missos illuc eodem revertentes primum dolenter exprobra-
 runt imperatori et Romanis quod crudelitatis immanioris quam mores ipso-

- Ε** ἐκείνων ἔδει τοὺς οἰκείους οἱ ἐχθραίνοντες περιέβαλον. τὰ μέντοι γε πράγματα τῶν Βενετικῶν καὶ σφοδρότερον ἀνταπήτουν (τὰ δ' ἦσαν ἡ φθάσας ὁ βασιλεὺς ἀντι τῶν πυρποληθειῶν οἰκιῶν ἐνεχύραζεν) ὡς οὐχ οἶων τε τῶν σπονδῶν γενήσεσθαι, εἰς ἀνανέωσιν ἤδη κειμένων, ἐξηνυσμένων τῶν τῆς προτέρας εἰρήνης 5 καιρῶν, εἰ μὴ ταῦτα γένοιτο. βασιλεὺς δὲ καὶ ἔτι ἀπρὶξ εἶχετο τούτων, οὐ κατὰ χρεῖαν μᾶλλον ἢ τὴν τοῦ δικαίου δόξαν, ὑπερ-
- P 166 ηφανῶν ὄλωσ ὡς ἐκείνων καὶ μᾶλλον αἰθρῖς τῆς πρὸς Ῥωμαίους δεηθησομένων εἰρήνης.
- Β** 22. Τῆς μὲν τοῦ βασιλέως περὶ τὴν ἐκκλησίαν κηδεμο- 10 νίας πολλὰ καὶ ἄλλα τὰ δείγματα, εἰ καὶ τὰ κατ' αὐτὴν πράγματα ὑδρα τις ἦν ἢ μυθευομένη καὶ πολλὰς σκανδάλων ἀνέφνε κεφαλὰς. ἔδει δὲ πάντως τῷ Ἡρακλεῖ τέμνοντι καὶ ἐπικύοντος Ἰολάου. ἀλλ' ὁ μὲν Ἡρακλῆς ἦν οὗτος, Ἰόλαος δὲ ὁ καὶ ἄξιος 15 συνεργὸς ἐζητεῖτο μὲν, οὐχ εὗρίσκετο δέ. διὰ τοῦτο καὶ οὐκ ἦν
- Κ** ὄλωσ μόνον τὰς τομὰς εὐδοεῖν, εἰ καὶ μὴ τὸ ἔλφος τῆς φροντίδος ἡμβλόνετο. καὶ ἀφιημι τὰς παρὰ τῶν σχιζομένων ἀφανεῖς τε καὶ φανερὰς ἐπιτεχνιτεύσεις, ψυχρῶν χαρῖτων παρὰ πολλῶν κα-

rum et civilis institutio capere ac ferre posse viderentur, exercitab ipsi ainentibus in supplices ipsorum, quos protegere iure hospitii et promissai patrocinaii fide debuerant, manifestos et facto gloriantes auctores in suis manibus ac potestate impune vivere permitterent. deinde bona suorum pro multa indicta in compensationem damni combustarum aedium sequestrata magnopere, ut relaxarentur, institerunt, negantes, nisi haec fierent, se posse consentire in renovationem olim icti cum imperio, in certum tempus iam prorsus elapsam, foederis. quibus auditis imperator obfirmavit se in consilio negandi quod petebatur, non magis praesentem utilitatem quam ius ipsum, quo niti se in his certo existimabat, sequens, contemnens autem omnino Venetorum miias; quos priores opus habituros rursus stabilita cum Romanis pace, et ad id ipsum orandum, rationibus ipsorum adigentibus, ultro descensus confidebat.

22. Quam cordi essent imperatori res ecclesiae, ac quam sollicito ille studio pacem eius tranquillitatemque procuraret, multis varie per hanc historiam sparsis intelligi potuit exemplis. caeterum quae tunc ecclesiam turbabant scandala, hydrae inftar illius memoratae in fabulis, secundo subinde nascentium capitum pullulabant fetu, quibus atique vincendis opus omnino erat Hercule secante et urente iolao. Herculeum in imperatore Andronico repereramus: qui ei opportune cooperaretur, quaesitus diu est, nondum autem inventus, iolau. quid ergo mirum si solus ipse, licet operae non parcens, negotium non absolvet secando, ad quod nunquam hebes deprehensus est eius gladius; gladius inquam, spiritus, hoc est, acris cura in omnem intenta occasionem ecclesiae quovis modo consulendi laboranti. at quid queror adiutorem hoc agenti defuisse Augusto, cum, quod est indignius, multos in se passus adversantes sit? mitto discissorum ab ecclesia partim machinationes in eam subdolas, partim eruptiones palam vehementes: dissimulo frigidus gratias ipsorum eius

τατιθεμένων αὐτῇ, ὡς εἰρηνεύειν μὲν, οὐ μὴν δὲ καὶ παγίως
 ἔχειν πρὸς τὴν εἰρήνην, ἀλλ' ἀμφικλωνῶς καὶ ὡς ἔτυχεν. ἀλλ'
 οἷον τὸ τότε. φάσιλος γὰρ γραμμάτων καὶ τόμος, ὃ δὴ λέγεται
 φάμουσος, εἰς χεῖρας τῷ βασιλεῖ γίνεται, τὸ μὲν ἔθεν καὶ παρὰ
 5 τίνων οὐκ οἶδα, τέλος δὲ πόλλ' ἄττα φέρων αἰτιάματα. τοῦτον D
 βουληθεὶς ἀνατρέπειν ὁ βασιλεὺς καὶ λόγους φέρειν παλαιοντας
 (ἤπτοτο γὰρ ἐπιεικῶς κἀκείνου τὰ αἰτιάματα) τὸ μὲν γραφαῖς
 τὴν ἀντιλογίαν ἐπιτρέπειν γίνεσθαι, ὡς ἂν γε κατὰ ῥῆμα τὰ τῆς
 ἀνασκευῆς γήγοντο, οὐκ ἰδοκίμαῖς τέλος πολλῶν αἰτιῶν ἔνακα·
 10 αὐτὸς δ' ἔγνω προκαθίστας, συναγωγῆς κοινῆς γενοῦσας, καθ' ἑν
 ἀναγνωσκόματον ἀνατρέπειν. καὶ γέγονεν οὕτω. καὶ δὴ συνά- E
 γονται μὲν ἀρχιερεῖς συνάγονται δ' οἱ τοῦ κλήρου καὶ μοναχοὶ
 καὶ λαός, καὶ βασιλεὺς ἅμα τοῖς ἐν τέλει συνεδριάσας ἕκαστον
 κεφάλαιον τῶν τοῦ τόμου οὐκ ἀγενῶς διέλευν, ἔργῳ δευκτὸς ὡς
 15 κευθῶ κρείττων βίας, καὶ μᾶλλον ὄπου καὶ τὸ τῆς ἔξουσίας ἐφο-
 ρᾶσθαι πέφουκε πρὸς τὴν τοῦ κρατεῖν ἰσχὺν συμβαλλόμενον. καὶ P 167
 ὁ γράψας ἀφανῆς ἦν, τὴν οὐθενίαν τάχα καὶ τὸ μὴ ἐπὶ τισιν
 3. σφάσιλος P.

ope reconciliatorum ecclesiae, quorum haud pauci vel non bona fide usi beneficio, vel non satis grato animo studium aequa proportione merito rependentes, ita pacati erant ut in pace titubarent, ambigui inter utrumque, et ad omnem aerae flatum inquietudine obnoxia mobiles. huius generis culpam imputaverim quod tunc contigit modo a me narrandum. fasciculus chartarum sive tomus, aut potius, ut vocari solet, famosus libellus, in manus imperatoris venit, unde aut per quos allatus, nescio, caeterum multa criminationum amplectens capita. ea refellere volens imperator, et oppositis defensionibus idoneis ineluctabiliter evincere nihil in eis nisi vanam et calumniosam esse (erant autem illis quaedam satis aculeata in ipsum Augustum, quaeque illum haud leviter pungent), scripto committere confutationem ordine singulis obiectis occursum non iudicavit opportunum, pluribus de causis: voce viva satius habuit rem exequi, et habiti prae oculis libelli partes, post quamque recitatum, dicendo evertere singulas. id adeo in hunc modum gestum est. convenerant in coetum per amplum episcopi, clerus, monachi, populus. imperator procerum modus considens libelli famosi capita omnia retexit, et unumquodque illorum dilexit victrici defensione, re ipsa ostendens efficaciorum esse in tempore ac non raro felicias adhiberi suavem persuasionem fretae rationibus eloquentiae quam imperiosam vim armatae maiestatis, maxime quando (ut nunc videri auctor scripti clancularii volebat ipse ille maligno sui celandi artificio) metuant, qui queruntur aut accusant, ne ius et aequum suarum scilicet allegationem tyrannica vi quadam opprimatur subnixae fastae potestatis audire tranquille dedignantis, et superbe obtinere paratae quidquid quantumvis probabile praeiudicatis eius erroribus quis ausus fuerit eponere. scriptor libelli quis fuisset, in obscuro mansit, seu suae illi vilitatis conscientia lucem fugere, qua tradendus ad ludibrium fuerat, suavit, sive, quod indicavi, artificis oculus fuit affectare cura ista latendi speciem timeris, quae suspicionem impingeret do-

λοχυρῆσθαι τῇ ἐκ τῆς ἔξουσίας ὑπωπτευμένη βία καλύπτειν οὐ-
 μενος· βασιλεὺς δ' ἐμφανῶς ἀντέλεγε προτιθεὶς τοῖς πᾶσιν εἰς
 κοινὸν τοὺς λόγους, τὴν μὲν ἀνάγκην τῆς ἔξουσίας ἐν μέρει τι-
 θεὶς, τῇ δὲ πειθοῖ προσάγεσθαι θέλων ἐκ περιουσίας πολλῆς τὸν
 ἀκούοντα. 5

- B 23. Τοῦτο καὶ πρότερον ἐπὶ Ἀθανασίου πατριαρχοῦντος
 ἐποίησε, καὶ κεφαλὴν ἄλλην σκανδάλου σοφῶς ἀπέκοπτε, καὶ λό-
 γοις ἐπὶ κοινού λεχθεῖσιν ὡς τισιν ἐκφοδαῖς τὸ ἀνοιδοῦν κατεμά-
 λαττε· σοφοῦ γὰρ λατροῦ πρὸς τομῶντι πῆματι τομὰς ἐπάγειν,
 C πρὸς δ' αὖ ὑφιέντι τῆς ἀνοιδήσεως προσηνέσι φαρμάκοις ἐκ τῶν 10
 λόγων καταστέλλειν πειρᾶσθαι, καὶ μηδὲν δίδόναι τῇ ἐκτῆξει
 πάροδον. καιρὸς δὲ συνάπτειν τοῖς παροῦσι καὶ τὸ ἦττον ἐγγί-
 ζον διὰ τὴν τῆς ὑποθέσεως γειννιότητα. κελίητο λόγος τῷ βα-
 σιλεῖ περὶ τοῦ κατὰ τὴν Βαβυλῶνα σουλτάν, διευλαβουμένῳ τῶς
 δπως εἰς ἀδελφότητα γράφοι τὸν ἐχθρὸν τοῦ σταυροῦ. καὶ τὸ 15
 D πρᾶγμα ἐπιεικῶς τῶν ἀτόπων ἐδόκει, εἰ καὶ σύνθητες ἦν ἐξ ἀρ-
 χαίου τοῖς εὐσεβῶς βασιλεύουσιν. οἷος οὖν ἦν ἐκεῖνος, πρὸς

17. ἦν] ὡν P.

minantibus arrogantiae iniustae, minis ac supercilio deterrentis subditos a libera prolatione veritatis. adversus quod sapienter utique Augustus, se-
 posito tantisper terrore maiestatis et velut solio descendens, aequo in
 campo, merae rationis armis calumniam astu grassantem debellavit, pri-
 vatae defensionis eloquentia omnem opinionem sui sinistram audientium
 eximens animis, et damnum plene resarciens quaecumque maledica illa
 scriptio famae suae intulisse potuisset.

23. Tali consilio non nunc primum imperator usus est. prius enim,
 patriarchatum gerente Athanasio, aliud similiter exoriens caput scandali
 pari sapientia districtae in tempore dictionis amputavit, oratione ad con-
 ventum prudenter habita, qua velut maligne tumescens aegri corporis tu-
 ber blanda excantatione praemollivit, ne mora et neglectu inflammatum
 in ulcus perniciosum erumperet. periti quippe medici est, uti a saevius
 aestuante rigidiusque distenta ferrum ac sectionem non abstinere vomica,
 ita, ubi dolor remissus duritiesque tumore laxato remollescens spem fe-
 cerint non inutiliter tentandae curationis blandioris, indulgere medicamen-
 tis lenioribus unguentorum ac cataplasmatum, quorum ope benigna praer-
 vertatur dira necessitas rumpendi exitum ustione ac cruenta chirurgia
 intus bullienti, et nisi foras extrahatur, membrum corrupturae saniei.
 placet istud quoque a nostro tunc editum principe providae moderationis
 exemplum e praetermissa memoria decursi narrando retro temporis retra-
 ctum hic ponere, si minus ordine gestarum rerum ad hunc historiae lo-
 cum pertinens, genere tamen et similitudine argumenti non prorsus ab eo
 alienum. cum incidisset imperatori ex usu praesenti necessitas dandi lite-
 ras ad Sultanem Babylonis, etsi exigebat antiquo more, Augustorum
 praecedentium, etiam religiosissimorum, exemplis probato, vulgaris epi-
 stolarum istiusmodi formula ut fratris titulus in inscriptione poneretur,
 tamen eum sua peculiaris quaedam delicatiorque religio cunctabundum in

τοιαῦτα διενλαβόμενος (τὸ γὰρ πατέρα γράφειν οὐκ ἀξιοῦντα τὸν πάπαν διὰ τὸ δῆθεν ἐσφάλαι, εἰς ἀδελφὸς τάττειν μὴ διτι γε ἄθειον ἀλλὰ καὶ ἐχθρὸν τοῦ Χριστοῦ, πένος ἦν οὐ μικρὸς P 168
 5 τὴν Θεραπείαν τοῦ συνειδότος ζητεῖ. καὶ ὁ μὲν ἔλεγεν, ὁ δὲ ἄλλος ἄλλο τι τὰ εἰς Θεραπείαν τοῦ συνειδότος ἀπεισχεδίαζεν. ὁ μὲντοι γε Φιλαδελφείας Θεόληπτος θέλων Θεραπεύειν βασιλεῖ τὴν συνειδήσιν, ἀνεκτὸν ἀπὸ γραφῶν ἐπειράτο τὸ πρῶγμα δεικνύειν. καὶ τί γε, φησί, τοῦτο δεινόν, εἰ καὶ τοῖς δαίμοσιν, οὐκ ὅπως
 10 ἄνθρωποι πάντες, ἀλλὰ καὶ Χριστιανοὶ ἀδελφίζουσιν; τὴν γοῦν ἀνάγκην γίνεσθαι χάριν νεκα τῇ συνέσει. ὅπου δὲ τοῦτο καὶ γέ- B
 γραπται; υἱὸς μητρὸς μου ἐμαχέσθαιτό μοι, λέγει ἡ ἁσματίζουσα. υἱὸς δὲ μητρὸς τῆς ἐκκλησίας Χριστοῦ ὁ Νέσσης ἐξηγείται τοὺς

eo tenebat, scilicet vereantem ne indignum nefastumque iure videretur hostem crucis ab imperatore Christiano fratrem salutari. urebat acriori sui sensu hic animum scrupulus, quod quasi penitus adigeretur adprimente conscia memoria nuper a se omisssae, in occasione non minus urgente, scriptioris litterarum ad papam, ea solum de causa, ne patris ex consuetudine titulum epistolae praefigere cogeretur; quod inducere in animum nequireret, cum patris appellatione dignari, quem erroris autumaret cuiuspiam affinem. ex cuius facti praeiudicio prona erat in praesentis solutionem dubii consecutio, utique cum multo appareret inconvenientius hominem non solum athenum sed et hostem Christi manifestum ab imperatore Christiano fratrem, quam ab eodem patrem Romanum pontificem vocari. ergo haud valens sic imperare stomacho cuidam suo proprio fastidiosiusculae religionis, ut tantum absurdae indecentiae vel exorbere sustineret vel speraret posse concoquere, aestum hunc ipsum animi forte praesentibus aperuit episcopis, si quid huic morsui conscientiae sedando accommodatum in promptu haberent, proferre ne graventur, exorans. ad eam provocationem cum alii alia dicerent, et variis ex tempore pro se quisque allegandis quasi hebetare satagerent aculeum quo alte infixio pungebatur nimium tenera paene superstitiosi conscientia principis, Philadelphiensis Theoleptus palmarium se putavit e sacris oraculis argumentum reperisse, quo evinceret licitam istam nec ulli obnoxiam censurae haberi debere loquendi ac scribendi formulam. eius hoc e canonicis scripturis adstruere conantis haec ferme fuit oratio. "quid enimvero tantum piaculi sit Babyloniae Sultaneum fratrem nominasse, si sancto Spiritu, qui sacros libros dictavit, auctore discimus malis ipsis daemonibus non tantum homines omnes, sed etiam Christianos fraterna quadam necessitudine coniungi? vincat ergo ratio inanem metum; et cum res exigit conveniri Sultaneum literis, et harum inscriptionem oporteat talem esse qualis iam olim exemplis principum piorum et usu hactenus continuo informata est, detur opera ut quod necessario faciendum est, fieri libenter appareat: alioqui enim non haberet gratiam meriti, quod vi expressum quadam et extortum ab invitis videretur. locus scripturae quo fretus haec loquor, hic est. sponsa in Cantico sic ait: filii matris meae pugnaverunt contra me. ibi Nysseus sponsam quae sic loquitur esse decet ecclesiam Christi. haec a matris suae filiis oppugnari se queritur, hoc est eodem

δαίμονας, ὡς ἂν ἐκ τῆς αὐτῆς καὶ μιᾶς αἰτίας (ἡ δ' ἔστιν, οὐ-
 μαι, ἡ τοῦ Θεοῦ ἀγαθότης, ἀρχὴ τις γενομένη τοῖς μὴ οὖσιν
 εἰς ὄντως) τούτους τε κἀκείνους ὡς ἐκ τοῦ αὐτοῦ πατρὸς
 προήχθαι καὶ ποιητοῦ. τούτο ἴσως καὶ κατὰ τὸ τυχόν τῷ εἰ-
 C πόντι παρέρριπται, ἐξ εἰκότων δὲ γέγονα μέγα καὶ εἰς σκανδάλου 5
 πρόφασιν ἱκανόν. ὁ γὰρ Δυρραχίου Νικήτας τὸν λόγον ἀκούσας
 οὐκ ἀνεκτὸν ἀκοαῖς εὐσεβέσιν ἠγγήσατο πάμπαν, εἰ δαιμόνιον ἀν-
 τικειμένων Θεῶ ἀνθρώποι ὑπήκοοι τῷ Χριστῷ καὶ υἰοθετηθέντες
 Θεῷ διὰ τοῦ βαπτίσματος ἀδελφοὶ λέγοντο. γνησίους γούν διὰ
 ταῦτα τὸν εἰπόντα βλέπειν ὄμμασιν οὐκ ἤνεσχετο, ἀλλὰ πολλοῖς 10
 διελάλει τὸν λόγον καὶ βλασφημίας τοῦτον οὐ μετρίαν ἔκρινε.
 D ταῦτα πολλοῖς μὲν ἐπήμει χλευάζειν καὶ τὸν λόγον ἐπικεικῶς ὡς ἰὸν
 πικρίας καὶ ὄφρων ἀποστρέφεισθαι· ἐπέπυστο δὲ καὶ βασιλεὺς
 πλατυνομένου τοῦ λόγον, καὶ ὡς εἰκὸς περιαληγῆσας καὶ τῶν πρα-
 γμάτων καταστενάζας, εἰ μὴ μόνον τοῖς σχιζομένοις ἀλλὰ καὶ 15
 αὐτοῖς δὴ τοῖς ἠνωμένοις τὰ τῶν ἰδίων χλευάζονται, σύνοδον
 συγκροτεῖ, καὶ διαλαλεῖ πᾶσι τὰ τέως λεχθέντα, καὶ ὡς ἦν κατὰ
 τὸ εἰκὸς τοὺς λόγους διευθετεῖ, ἐκβάλλων ὑποψίαν ματαίαν ἐκ
 E καρδιῶν ἀκούοντων ἐνσκυρομένην ἥδη τῷ Θεολήπτῳ. αὐτὸς

5. παρερρίπται P.

interpreto, a malis daemonibus, qui matris ipsius filii dicantur, quoniam
 tam ecclesia quam daemones ex eadem causa et principio sint orti, di-
 vina nimirum bonitate creatrice universorum, per cuius fecundam benefi-
 centiam cuncta ex nihilo in extantiam protracta sunt. haec omnes bonos
 iuxta malosque angelos aut homines uno pariter cunctorum patre ac con-
 ditore genuit." talia minus forte praemeditatus quasi Philadelphiensis
 proiecit in medium; quae gravis statim scandali et invidiae in eum occa-
 sionem sunt visa praebuisse plausibilem. hoc enim audito Dyrrachiensis
 Nicetas haud tolerabilem piis auribus orationem censuit, qua rebellium
 deo daemonum Christo subiecti homines, a deo per baptismum in filios
 adoptati, fratres dicerentur. aequis igitur oculis spectare sic locutum non
 sustinuit: sed et verbis continuo plurimis impiam, ut putabat, mentionem
 aversatus, ei suo iudicio blasphemiae non mediocri notam inussit. ducti
 non pauci auctoritate Nicetae amaros irrisionibus Theoleptum traduce-
 bant, eiusque sententiam nihilo moderatius quam pestem et venenum vi-
 perinum averrabantur. caeterum Augustus, qui orationes utriusque con-
 trarias praesens plene auribus hauserat, ubi quod iade per populum in
 Philadelphensem murmur glisceret postea cognovit, aegre, ut par erat,
 novae super tot alias offensionis exortum tulit; et miseratus sortem publi-
 cam, quod iam non solum schismate abrupti cum perstantibus in ecclesiae
 unitate contenderent, sed hi quoque iurgis mutisque ludibriis commit-
 terentur, convocata synodo disseruit de suborto Dyrrachiensem inter Phi-
 ladelphiansemque certamine, huiusque verba in sententiam exposuit com-
 modam, omnem ab eo minus sanae doctrinae aut reprehensibilis novitatis
 suspensionem inanem amolientis, immo animis iam multorum inolitam stirpis
 avellens. atque ille, quo ferebatur rucens studio ad extinctionem in-

δὲ πειράσας κακοῦν τὸν τῆν τοῦ σκανδάλου πυγμαίων ἑπανόψαντα αἰδοῖ τοῦ ἀνδρός εἴργεται, τὸ μὲν διὰ τὴν ἐκείνου κατάστασιν (ἦν γὰρ ταῖς ἀληθείαις εὐλαβῆς ὁ ἀνὴρ, καὶ οὐ κακουργία ἀλλ' εὐλαβεία παρακεκίνητο), τὸ δὲ καὶ διὰ τὸ ἀρθῆναι θέλειν μέγα τὸ σκάνδαλον ἐκ τοῦ τὸν ὑπομνήσαντα κινδυνεῦσαι.

24. Διὸν δὲ πάθος ἐντεῦθεν εἰσῆμι τὸν πατριάρχην P 169 Ἰωάννην, καὶ ἤλυσεν δεινῶς δι' εὐλάβειαν ἕξ αἰτίας τοιαύτης. τινὲς γὰρ τῶν ἐκείνου, οἷς νέσις οὔσι ζωγραῖν ἐπὶ περιστρωφῶν νεοσσοῦς νεοκομουμένους ἐν τοῖς κατηγουμενείοις, ἐφίστανται 10 καὶ τῷ κλισίῳ ἔνθα τὰ δηλωθέντα τῶν γραμμάτων ἐπαύματα ἐν κροφῇ κείμενα ἦσαν (Γαμηλιῶν δ' ἐνευστήκει μὴν καὶ ὄν ταῦτ' B ἐπράττετο) ἐν ἀριστεροῖς τοῖς εἰσιούσι κατηγουμενείοις τοῦ περιωνόμου ναοῦ. καὶ ἐπεὶ περιστρωφῶν ἦν τῆδε, καὶ ἔδει οὐκ ἔξοις καὶ λίνοις ἀλλὰ χερσὶ καὶ μόναις νεοσσοῦς ἀπτήρας αἰρεῖν, 15 κλίμακά τε ἐπιτιθεῖσι, καὶ εἰς ἀναβάς ἐκείνων νεοσσοῦς μὲν ἐκείνους ὑπὸ χεῖρας εἶχον, ὑπεφαίνετο δ' εὐθέως καὶ τὸ ἐν μυκῶ τῆς ὀπῆς κείμενον. τὸ δ' ἦν τὸ συνεπτηγμένον τῶν ἀρῶν ὄστρακον. C ὡς δ' ἀναπτύσσοντες κατεμάνθανον ὅ τι ποτ' ἦν ἐκεῖνο, ἐν θαύματι ὡς εἰκὸς ἦσαν καὶ διηπόρουσιν ὅ τι καὶ θράσσοσι. τῶς δ'

vidiae temere in Theoleptum accensae, facile obiter incitaretur in impetum aegre vicissim faciendi eius reprehensori Nicetae, qui face rege subiecta causa incoendii fuisset, nisi ab isto eum cenatu cohiberet primum pudor viri multa gravitate ac religione venerabilis, nec tam in hoc ipso malignitate ulla quam zeli quaedam imprudentia prolapsi, deinde metus ne qualem ex traductione Philadelphensis offensionem formidaret publicam, talis tantaque, ac nec minus vel periculosa vel noxia, e Dyrachionensis impugnatione sequeretur.

24. Sub haec gravis quidam anxiae religionis aestus vehementer agitavit animum Ioannis patriarchae occasione quam hic referam. quidam e familia illius adolescentes, Septembri mense, pullorum columbinorum in nidis capiendorum cupiditate, prout illa fert aetas, instincti catechumena scrutabantur, locum in templi magni parte superiore ad laevam ingredientibus, cavis per mures passim hiantibus pertusum, eoque cum istarum aedificio volucrum tum ludicre aucupio vacantium opere argentiori puerorum opportunum, quippe ubi, sine lacrimoso apparatu venerariae suppellectilis, retium aut calamorum visco peritorum, manu comminus nuda columbulas adhuc implumes in nativis cubilibus prehenderent. dum hinc inhiante studio intenti cumeta illic foramina rimantur, unus ex ipsis observato supra columnam altiore cavo, scalis illic admotis evectus pulles quidem, ut volebat, reperit et cepit: sed idem ulterius quoque conspiciaturs nescio quid ibidem profundius repostum, manu attraxit vasa duo testea commissa invicem. tum curiositate pueri quid illic lateret scrutans, chartas repertas et ipse legit et sociis ostendit. erant cae quas diximus tali loco ab Athanasio abdicacionem patriarchatus meditante abstrusas; quibus simul quae inarata fuerant dirarum anathematamque terribula non sine horrore quodam pueri viderunt, dubitantes quid eis facerent,

- P 170 ἀπαγγέλλειν μὲν πατριάρχη, ἐγχειρῶν δὲ καὶ χάριτας καὶ ὄστρακα ἔγνωσαν. ὡς γοῦν εἰς χεῖρας ὁ πατριάρχης εἶχε καὶ κατενόει τὸ δρᾶμα, προσαναφέρειν ἔγνω τὰ περὶ τούτου καὶ βασιλεῖ, ὅτι καὶ οὐδένα ἄλλον ἢ αὐτὸν ὑπενόει τὸν παρασυσρέντα καθ' οὗπερ ἦσαν καὶ αἱ ἀραί. καὶ δὴ τὸν ἀδελφὸν πέμψας Μεθόδιον, ἡξίου 5 βασιλέα παραγενέσθαι οἱ· μηδὲ γὰρ ἔχειν ἀπαντῶν παρ' ἐκείνων. ἀπήγγελε δὲ καὶ τὴν αἰτίαν, ὡς ἔλαθον ἐπὶ τοσοῦτον φρικτῶν
- B ἀρῶν εὐθύναις ὡς οὐκ οἶδασιν ἐνεχόμενοι, καὶ ὡς ἀπεναντίας τῆς πάλαι περιστερεῶς, λύσιν εὐαγγελιζομένης κατακλυσμοῦ, ἣ ἐπὶ τοῦ κίονος ἐκείνη φαίνεται, παρ' ὅσον οὐκ εὐλογίας ἀλλὰ κα- 10 τάρας καὶ ἀφορισμῶν μηνύτρια γέγονε. καὶ τὸ χεῖριστον, ὡς τότε μὲν ὁ δέων πατριάρχης ἦν καὶ τὴν τοῦ δεῖν ἔξουσίαν τοῦ πνεύματος ἔφερε, νῦν δ' ὁ καὶ ἴσως λύειν μέλλων, εἰ τέως καὶ λῶι, ἔστερημένος τῆς τοῦ λύειν ἔξουσίας εὐρίσκεται. καὶ διὰ
- C ταῦτα ὡς πολλῆς τῆς δυσκολίας οὔσης χρῆ κοπιᾶν, ἔλεγε, καὶ 15 συμβουλεύειν τὸ ποιητέον, ὡς ἐμβροαδύνουσιν ἴσως μὴ σφίσειν ἀκίνδυνον ὄν. ταῦτα βασιλεὺς ἀκούσας διευλαβήθη τέως τὴν πρᾶξιν καὶ πρὸς τὸν λόγον ἐθοροβήθη, καὶ ὡς εἶχεν εὐθέως παρὰ τὸν πατριάρχη γίνεται. ὡς δὲ τὰ γράμματα εἶδε, καὶ ὅπου κεί-

post aliquam deliberationem consenserant deferenda ut erant ad patriarcham cuncta. moxque re illi, prout contigerat, narrata, fictilia cum inclusis chartis obtulerunt, his patriarcha in manus sumptis attenteque perlectis, plane intellectam rem totam referre ad imperatorem statuit, in quem potissimum intenta intortaque illa imprecationum horribilium fulmina existimabat. misso igitur ad eum suo fratre Methodio, rogavit ne gravaretur venire ad se, quoniam ipse ad palatium tendere tunc quidem insuperabili obstaculo prohiberetur, haberet autem quae cum eius maiestate coram et statim tractari oporteret, nempe ut quamprimum communiter viderent quo se possent pacto expedire diris vinculis horrendorum anathematum, quibus hactenus ignorassent se teneri constrictos. declaratum autem hoc nunc ipsis indicio columbae, quae longe diverso a sacris celebrata literis nuntia diluvii cessantis sugurio, non pacem ac benedictionem ut illa, sed piaculars nodos terribilium excommunicationum et columnae fastigio eminentis denuntiaret, atque ita quidem (quod erat pessimum) ut simul doceret eum qui laqueos istos atroces nexuerat et intenderat, tunc cum id egit fuisse patriarcham, hoc est minime dubiam ligandi habuisse potestatem: nunc autem privatum degere, nec clavam amplius tenere qua possit carcerem pandere in quem ipsos antea coniectos incluserit. quae cum ita sint, acri opus esse deliberatione quae vias mature investiget extricandae perplexitati letalium et fauces stringentium nodorum, quorum cassibus haerere implicitus ne ad momentum quidem sustineat qui gravitatem periculi urgentis aut potius praesentis exitii perniciem ea expendat Christianae prudentiae trutina, qua quisque praehabere quibualibet rebus debeat statim animae ac salutis aeternae rationes, his imperator auditis haud parum conturbatus ad patriarcham accurrit,

μενα και ὅπως εὐρέθησαν πέπυστο, ἐν ἀπόρῳ ἦν και τὸ ποιητέον
 ἐσκόπει· τὸ γὰρ πατριάρχην Ἀθανάσιον δέοντα ἀξιοῦν ἰδιωτεύ-
 σατα λύειν, οὐχ εὐρισκον αὐταρχεις. ὅθεν και συνέρχεται μὲν
 σφίσι ἐκ προσταγῆς ὁ Ἀλεξανδρείας, συνέρχεται δὲ ὁ τῆς Ἐφέ- D
 5 σου Ἰωάννης, οὕτως ἀργῶς τῆς τιμῆς ἔχων, συνησαν δὲ και τῶν
 ἀρχιερέων οἱ παρευρεθέντες, και κοινῇ σκέψει τὸ πρῶγμα ἐδίδο-
 σαν. κοινῶς οὖν κατεστύγουν ἅπαντες, και τῆς πράξιως τὸν
 πράξαντα ἐν οὐ καλαῖς ὑπονοίαις ἤγον· οὐ γὰρ ἄλλο τι ἄλλ' ἐαυ-
 τῷ και πάλιν περιποιεῖν τὴν τιμὴν, ἀφύκτως οὕτω και ταῦτα
 10 ὄν οὐκ ἐχρῆν δεσμοῦντα. τέλος γε μέντοι τοῖς μὲν ἐδόκει αὐτὸν
 ἀξιοῦν λύειν, τοῖς δὲ ἄλλ' ἀδύνατα ἀξιοῦν και ἄλλως ἀπάγοντα
 κατεφαίνετο, εἴπερ ἰδιώτης ὦν και τῆς ἱερατείας γεγυμνωμένος E
 ἄλυτα λύοι· τοῦ γὰρ εἶναι και τὸ σέμμα τῷ πεπραγῶτι. διὰ
 ταῦτα ἐτέροις ἐδόκει, και μᾶλλον τοῖς ἀκριβέσι, μηδ' ἀξιοῦν
 15 ὅλως κατὰ λύσιν, ἀλλὰ κρίνειν ὅπως ἐν ἀδήλω τὰ φρικτὰ πρά-
 ξειε, και εἰς ἀπολογίαν καθιστᾶν ὑπὸ Ῥωμαίοις πᾶσιν ὅπως και

lectisque libellis, et ubi quove casu reperti fuissent cognito, disquirebat
 anxio incertoque consilii animo quem iniret modum his sese angustiis ex-
 plicandi. nam recurrere ad expatriarcham et merum nunc monachum
 Athanasium, ut solveret quod ipse dum esset in dignitate nodaverat, prae-
 caeteram intempestivitate, etiam inutile vanumque videbatur, defi-
 ciente iam in ipso ad istud potestate. accersitus ergo inasus Augusti rap-
 ptim est Alexandrinus patriarcha; vocatus pariter Ephesinus Iohannes, licet
 citra usum pontificalis in eam ecclesiam auctoritatis, titulo dumtaxat te-
 nus esset episcopus. caeteri quoque, quotquot forte tunc in urbe repe-
 ribantur antistites, rogati similiter concurrerunt. hi deliberatione com-
 muniter inita super negotio proposito primum magno consensu de testa-
 bantur factam, et facti auctorem graviter incusabant, malae mentis ex-
 tantia iis scribendis et abscondendis chartis indicia trahentes ad laevas
 de ipso suspiciones, quasi artificio isto ligandi quae nemo praeter ipsum
 posset solvere, ambitioni velificatus propriae, necessitatem imponere stu-
 duisset sui restituendi in eum unde invitus descendisset thronum. circa
 definitionem eius quod facto esset optimum illo articulo rerum, quidam
 defungebantur consulendo ut Athanasius libellorum scriptor adiretur, ab
 eoque peteretur absolutio censurarum in iis inflictarum. his alii repugna-
 bant contententes, praeterquam absonum, etiam irritum id fore: nam et
 esse inconveniens insidiatori astuto, postquam eius dolos deprehenderis,
 fraude quaesitum ultro tribuere successum; quod fieret nunc conveniendo
 Athanasio, quem ideo clam scripsisse hos libellos intelligimus, ut redire
 nos ad sese cogeret, et vel si annueret is quod rogaretur, frustra ille
 tentaret, nos vane speraremus, utique cum sit indubitatum homini pon-
 tificali nudato potestate, iamque supra privatum quemlibet nihil habenti,
 facultatem non inesse solverorum anathematis nexum. propter haec
 aliorum, et quidem eorum fere qui iuris canonici consultiores putabantur,
 haec erat sententia, nihil in praesens de solutione anathematis curandum,
 sed citandum ad tribunal ecclesiae Athanasium, ibique ab illo exquiren-

ποιοις κανόσιν ἐπόμενος ἀνθρώπους Χριστιανοὺς ἀφορίσει μηδὲν
 γινώσκοντας, καὶ οὕτω συνελθὼν αὐτὸν ἐκείνον καταγινώσκειν τῆς
 P 171 πρᾶξιως. ἧς δὴ καταγνωσθείσης καὶ παρ' ἐκείνου, προκατε-
 γνωσμένον πάντως καὶ τοῖς τῆς ἐκκλησίας κανόσι, μὴ λύσειν ἄλ-
 λην ζητεῖν· τὰ γὰρ δικαίως καὶ ὑπὸ κανόσι δεδιμένα, ἐκεῖνα καὶ 5
 λύεσθαι εἶναι ἀνάγκη, τὰ δ' ἐξ ἀρχῆς ἀνυπόστατα μόχθον πε-
 ριττὸν ἄλλως εἶναι καὶ ζητεῖν λύεσθαι. εἰ δ' οὖν, ἀλλ' αὐτίκα
 καὶ πατριάρχην εἶναι καὶ σύνοδον εἰς λύσειν τὴν ἀπὸ τῶν κανόνων
 δικαίαν ἀξιολίστους. αὐτὸν δὲ καὶ μᾶλλον ὑπ' αἰτίας δικαίας
 ἀχθέντα κανονικῶς εὐθύνεσθαι. τὸ γὰρ ἑαυτὸν συνιστᾶν ὑπο- 10
 B νοηθέντα τὰ χεῖριστα ἐν ὄρκοις τε καὶ ἀραῖς ταῖς καθ' αὐτοῦ,
 τίνα λόγον ἔχειν, εἴπερ καὶ τοῦθ' ἱκανὸν εἰς τελείαν τῶν ἐγκλη-
 μάτων ἀποφυγῆν; οὐκ ὀμνύειν γάρ, ἀλλ' ἀποτριβεσθαι τὴν κα-
 τηγορίαν διὰ πιστῶν παραστάσεων εὐλογον. τὸ δὲ τοὺς κατει-
 πόντας ἢ τοὺς συναρπασθέντας ἀραῖς ὑποβάλλειν, ποῦ δίκαιον 15
 καὶ ὄλως κανονικὸν καὶ τῶν νόμων τῆς ἐκκλησίας; βασιλεὺς δὲ

3. προκατεγνωσμένος P.

dum quas ob causas, et iuxta quos canones, Christianos homines nullis
 minis prævniis admonitis et funditus ignaros illigare horribiliter excom-
 municationum diris, clanculario scripto tentaverit? auditis deinde quae
 ille respondebit, et quod allegare nihil nisi frivolum poterit, facile mox
 redargutis ac convictis, rite ipsum condemnandum ad fatendum in publico
 conventu Romanorum se perperam et ultra quam debuerat aut potuerat,
 dum illa scriberet, egisse. hinc omnes pro plane frustaneos et nullius
 roboris habebunt id quod ipse qui fecit, se contra fas, sine legitima po-
 testate attentasse confessus palam fuerit. unde cunctis apparebit non esse
 opus absolutione ulla, siquidem ea tantum canonica solutione indigent,
 quae rite ac canonica auctoritate sunt ligata. si qua praedamnata cano-
 nicibus et ab initio cassa irritaque fuisse constet, ea quaerere quemadmo-
 dum solvantur, supervacaneus sit labor. quin vel si fingatur periculum
 subesse quodpiam ne valida sit et vere liget excommunicatio sic lata, nec
 sic tamen opus fuerit ad eum recurrere qui tulerit, quoniam quando pa-
 triarcha contra canones peccat, patriarchalem adversus eum potestatem
 synodus obtinet, cui propterea ius plenum competit tum absolvendi a
 censuris temere ab eo latis, tum etiam illum ob id ipsum canonicis iudi-
 candi et poenis subiiciendi meritis. neque in subiecto casu quidquam suf-
 fragari Athanasio posse ad anolendas a se, quarum causam praebet ius-
 tam, suspiciones pessimas, quod sibi horrenda, si fallat, imprecans alie-
 num se ab omni crimine deierat: non enim iuramentis et execrationibus
 istiusmodi, sed idoneis argumentis ac testimoniis criminationes impactae
 sunt purgandae iuxta receptam et rationi consonum morem. multo autem
 esse peioris exempli, quippe a sacris regulis et legibus ecclesiae intolerabi-
 liter exorbitans, quod hic fecit Athanasius, diris anathematum in solos
 rite torquendis scienter peccantes et proterve contumaces, subicere se
 alieno etiam eos qui abrepti aliena seductione prolapsique per impruden-
 tiam impegorint. haec utcumque verisimiliter ac sapienter ita isti disse-

σοφώτερόν τι ποιῶν, ὡς ἐδόκει, καὶ ἀεὶ τὰς ἐς εἰρήνην αἰρού- C
 μενος, συνεβούλευε πέμπειν καὶ ἐρωτᾶν Ἀθανάσιον, καὶ τοῦς
 χάριτας δεακνόντας πυνθάνεσθαι εἰ αὐτὸς πράξει καὶ ὅπως πρά-
 ξει καὶ εἰ τοῦτοις αὐθις ἐμμένει. ἐκλέγονται τοίνυν πρὸς τὴν
 5 ἀποστολὴν δοξάσης τῆς βουλῆς ὁ ἐπὶ τοῦ κανικλείου τε Κοῦμνος
 καὶ ὁ Κυπριανὸς χαρτοφύλαξ, οἳ καὶ συγγεγονότες ἐκείνῳ τὴν
 ἀπὸ τοῦ βασιλέως καὶ τῆς συνόδου, ὡς ἐχρῆν, διαμήνυσιν ἰποιή-
 σαντο. ὁ δ' αὐτίκα καὶ ὡς αὐτὸς γράψειεν ὠμολόγει καὶ ὡς ἐκ
 μικροφυχίας τότε ποιήσει, μὴ μὴν δὲ καὶ ἅλστα ἔχειν, ἀλλὰ D
 10 καὶ αὐθις αὐτίκα λύειν, εἰ καὶ οὐκ ἐξεγένετο, φησί, καὶ τοῦς
 χάριτας ἐκεῖθεν ἐπανελίσθαι ἐπεισεπισούσης τῆς ταραχῆς. ταῦτ'
 ἔλεγε μὲν ἐκεῖνος, ὑπεροείτο δὲ τὰ μὴ ὄντα λέγων. ἔδει γὰρ ἐμ-
 φρανῆσαι, οἳ δοκιμάζοντες ἔλεγον, καὶ ζητεῖν συγγνώμην, εἴπερ
 εὐθύτης ἠκολούθει τοῖς πράγμασιν, ἀλλὰ μὴ ἐμπερισκεψία καὶ
 15 βραδύτης ἕπουλος, ὡς ἂν εἰς καιρὸν τὰ φοβερὰ καὶ φρικώδη
 προανατετακῶς ἀξιοῖτο λύειν, ἀναλαβὼν τὴν τιμὴν ἣν παρηγεῖτο,
 σκοπῶ δὲ εἰ μὴ διὰ ταῦτα τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ αὐθις παρησιγήθη διὰ E

rebant, tamen imperator in securiorem semper partem incumbere, dum quomodocumque dubitatur, solitus, circumspiciens et ad pacem ecclesiae accommodatus consulturum se putavit, si decerneret, ut fecit, mittendos ad Athanasium certos homines, qui ab eo quaererent, ostensis illi quos ipse scripsisse diceretur libellis, an re vera eos et cur quoque consilio scripsisset, et num in eadem nunc, qua olim fuisset ad scribendum impulsus, sententia et voluntate perstaret. ad hoc electi sunt praefectus caniciei Chomus et Cyprianus chartophylax. qui postquam Athanasio convento imperatoris et synodi mandata rite exposuerunt, ille confestim est factus et se illa scripsisse, et pusillanimitate ac moerore fracti animi, quibus tunc agitaretur, male perturbatum id egisse: sese ideo illa et fuisse a principio irrita putare, et nunc, quantum posset aut opus esset, cassa velle. "et utinam" addidit "chartae istae, quae hunc tumultum concitarunt, nunquam in eo ubi delitescabant loco repertae, numquam extractae illinc essent." ita tunc ille, ne sic quidem perspicacioribus fidem faciens sinceræ ac veracis professionis. "oportuerat enim," aiebant rigidioris supercilii censors, "agnovisse simul et declarasse submissionis propriam in eo facto culpam veniamque poposcisse, si rectus et simplex sic loquenti suberat animus Athanasio, et re vera, ut videri volebat, per meram aegri animi delirationem ad ea scribenda fuerat impulsus." ex hac enim profecto facti sui tam atrocis sora ista nunc demum eoque tam frigida improbatione satis intelligi, spectasse illum in eo longe plus quam modo prae se ferat atque adeo astu profunde mentis improbae re ipsa machinam in illis latebris straxisse, quae in tempore prolata terrore diro anathematismorum horribilium concuteret, quem his ebrietatem formidinis norat, animum imperatoris, eumque metu isto induceret ad se in throno reponendum, unde ingratis ac vi coactus descendisset, facile nutmans nihil pacisci recusaturum Augustum pro spe infirmæ ac supra modum debilitatæ conscientiae pœcandæ. quem ideo terrere nominatim et

τὴν πλείστην περὶ τὰ θεῖα τοῦ βασιλέως εὐλάβειαν, ὃν καὶ ἄφυκτον εἶχε δεσμεῖν ὡς δῆθεν παρασυρέντα. τότε δὲ ἐπεὶ καὶ ἔτοιμος ἦν γράμμασι πιστοῖς ἐγχαράξαι τὰ τῆς ἀπολογίας, ὡς καὶ ἀπῆτητο, λαβὼν χάριτην οἰκιοχείρως τὰ πλείστα τὰδ' ἔγραψεν. “ἐμοὶ συνέβη πατριαρχεῦοντι πολλοῖς καὶ πειρασμοῖς ἐμπεσεῖν, 5 καὶ διὰ τοῦτο ἔξ αὐτῆς τῆς κατασχούσης με ὀδύνης καὶ πικρίας

P 172 παρακινήθεις γράμματα ἐξήνεγκα βάρως ἀφορισμοῦ καὶ λοιπῶν ἐπιτιμιῶν κατ' αὐτῶν ἔχοντα τῶν θλιμάντων με καὶ λελυπηκότων. ἐγνώρισε δ' ἔξ αὐτῶν τῶν ἐπιτιμηθέντων οὐδεὶς οὔτε περὶ τῶν εἰρημένων γραμμάτων οὔτε περὶ τῶν ἐν αὐτοῖς ἐπιτιμιῶν. 10 εἶτα αὐτὰ μὲν τὰ γράμματα ἐν ἀποκρούφῳ τινὶ καὶ παντελῶς ἀδήλω τόπῳ τοῦ μεγάλου ναοῦ τῆς τοῦ θεοῦ ἁγίας σοφίας ἀποτεθέντα ἐν αὐτῷ τῷ τόπῳ καὶ διέμεινε φυλαττόμενα. ἐγὼ δὲ ἐπεὶ

B τοῦ θρόνου ἀναχωρῆσαι καὶ τῆς πατριαρχικῆς πύσης προστασίας παραίτησιν ἠβουλήθην ποιήσασθαι καὶ ἡσυχάζειν πάλιν κατ' ἐ- 15 μαντὸν ὡς καὶ πρότερον, εὐθὺς καὶ τὸ σύμπαν τῶν γεγραμμένων ἐκεῖνο βάρως ἔξ αὐτῆς ψυχῆς διαλύσας ἠθέτησα, συγχωρήσεως πύσης τῇ τοῦ θεοῦ πάσῃ μεταδοῦς ἐκκλησίᾳ, καὶ αὐτοῖς τοῖς ἀνωτέρω, ὡς εἴρηται, θλίψαι ἡμᾶς καὶ παραλυτῆσαι σπουδύασιν. οὐ γὰρ ἦν οὔτε τῆς τοῦ θεοῦ ἐντολῆς οὔτε τῶν ἐκεῖ- 20

damnationi a se in omnes intentatae diserte involvere studuisse videretur, dum inter alia clare professus est se non solos eos excommunicare qui scientes peccassent, verum illos etiam qui aliena seducti fraude imprudenter pertracti fuissent in qualemcumque participationem initorum contra se consilliorum. hoc fuit multorum de isto Athanasii responso iudicium: nunc caetera reddamus. ab eo sic locuto perrexerunt exquirere legati, num hanc ipsam, quam verbo ipsis expressisset, excusationem istius sui facti, paratus esset, si rogaretur, ad eorum cuius intererat notitiam et satisfactionem scripto complecti. ad ea ille chartae confestim arreptas haec, quae licet pluscula hic referam, illequit. “mihī contigit patriarchatu fungenti in multas tribulationes, multas tentationes incidere. harum subito et vehementi pertractus sensu in amarā habitudinem exacerbatae mentis, scripsi literas anathemata gravia censurasque id genus atroces in eos qui me vexaverant et laeserant habentes; quarum notitia censurarum nemini eorum in quos illae intorquebantur oblata ulla est; ac ne iudicium quidem cuius factum vel istarum ipsarum literarum vel placularium nozarum quas continebant. hae deinde literae in quodam abstracto et prorsus ignoto loco magni templi sanctae dei sapientiae depositae, ibidem custoditae permanserunt. ego vero postquam throno cedere et omnis patriarchalis praefecturae abdicationem volui facere, quiescere quo rursus apud me sicut prius, statim totum illud scriptorum onus ex ipsa anima diluens abrogavi, veniam omnem universae dei impertiens ecclesiae et ipsis qui superius, ut dictum est, vexare nos et laedere studuerant. non enim fuit memoris mandatorum legum ac commendationum divinarum animi, ac omnino metum habentis ipsius dei, et fatu- rum iudi-

νου νόμων καὶ παραγγελμάτων, οὔτε ψυχῆς φόβον ὅλως ἔχοι- C
 σης αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ καὶ ἔνοιαν τῆς μαλλούσης κρίσεως ὁμοῦ καὶ
 ἀνταποδόσεως, ἀκατάλλακτον τὴν ἔχθραν τηρεῖν καὶ ἀντὶ κακῶν
 ἀντιδιδόμην κακὰ, οὔτε μὴν ἐπαρᾶσθαι κατὰ τῶν ἐπηρεαζόντων,
 5 εὐχέσθαι ὑπὲρ αὐτῶν Θεοῦ σαφῶς καὶ λέγοντος καὶ προσταύσον-
 τος. διὰ ταῦτα καὶ γράμματα μὲν ἐκεῖνα πάντα τὰ τῆς μικρο-
 ψυχίας, μᾶλλον δὲ πᾶσαν τὴν αὐτοῖς ἐγκατατεθεῖσαν βαρύτητα
 τοῦ ἀφορισμοῦ τε καὶ τῶν ἐπιτιμιῶν, ἐκ ψυχῆς πάσης ἀπεβαλ- D
 λόμην, πᾶσι τοῖς ἐπιτιμηθεῖσι καθαρὰν διδοὺς τὴν συγχώρησιν·
 10 ὥστε δὲ καὶ ἀναλαβέσθαι τὰ τοιαῦτα γράμματα καὶ ἀφανίσαι
 ἡμελίθη παρ' ἡμῶν, καὶ οὔτε ἐλάβομεν οὔτε ἠφανίσσαμεν. εὐ-
 φροσύνῃ οὖν ἀρίστῃ, καὶ δίδονται εἰς χεῖρας τῷ κρατίστῳ καὶ
 βασιλεῖ μου καὶ αὐτοκράτορι. παρ' οὗ καὶ πρὸς ἡμᾶς ἐρωτήσεως
 γενομένης αὐτῶν δὴ τούτων τῶν γραμμάτων ἔνεκεν, οὐδὲν ἕτερος
 15 ἢ αὐτὸ τὸ ἀληθὲς εἰπόντες ἐπληροφόρησαμεν ὅλον ὅτι οὐ νῦν E
 πρότερον τὴν γνώμην μεταβαλόντες καὶ τὴν ἐπιτιμίῃσιν λύοντες
 πᾶσι καθαρῶς συγχωροῦμεν καθ' ὧν αὕτη γέγονεν, ἀλλὰ τοὶ καὶ
 πρότερον, ἔξ ὅτου δηλονότι τῶν πατριαρχικῶν θρόνων ἀναχω-
 ρῆσαι ἠβουλήθημεν, εὐθὺς καὶ τῆς πρὸς πάντας ἔχθρας ἀπέστη-
 20 μεν, μηδεμίαν πρὸς οὐδένα φανεράν ἢ κεκρυμμένην ἔχοντες ἄμυ-
 ναν, καὶ τοὺς εἰρημένους ἀφορισμοὺς καὶ λοιπὰς ἐπιτιμήσεις ἀπὸ
 τότε εὐθὺς καταλύσαντες ἠθετήσαμεν. καὶ εἶχε ταῦτα ἐπ' ἀλη-
 θείας οὕτως. ἵνα δὲ μή τινα τῶν κατὰ τῆς τοῦ Θεοῦ ἀγίας ἐκ-

cium simul ac retributionem certa persuasione reputantis, implacabile
 odium servare et pro malis mala rependere, neque diras imprecari iis
 qui mihi nocuerant, cum pro talibus orandum deus clare dicat et iubeat.
 propter haec literas illas ex pusillanimitate et aegritudine turbati animi
 profectas, praesertim vero cunctam ipsis inditam acerbitatem anathematis
 et piaculatum nozarum ex toto penitus animo reieci, cunctis quos subii-
 cere poenis istinamodi volueram, plenam sinceramque indulgens veniam ac
 pacem. itaque merus fuit casus oblivionis, quod nobis in mentem non
 venerit resumere inde literas illas et abolere, prout constitueramus. sed
 quia negligentia quaedam nostra ne resumeremus et aboleremus obstitit,
 secutum inde est ut modo illae reperirentur darenturque potentissimus do-
 mino meo imperatori, qui cum circa istas a nobis scriptas literas interro-
 gari nos curasset, nihil aliud nisi quod re vera erat respondententes affirma-
 vimus, nimirum non nos nunc primum mente mutata solvere quaecumque
 memoratam illic censuram, ac plane sincereque condonare universis in
 quos intendebatur poenam noxamque omnem eiusmodi, sed multo antea,
 iam tum scilicet quando decrevimus patriarchali throno cedere, confestim
 omnem in omnes offensionem deposuimus, nullam adversus ullum manife-
 stam aut occultam habentes malevolentiam aut cupiditatem ultionis, me-
 moratasque excommunicationes et caeteras irrogationes poenarum ex tunc
 statim abolentes abrogavimus. sic illa ex vero se habuerunt. ne autem

- P 173 κλησίας ἐπιχειροῦντων καὶ ταύτην βουλομένων διαταράττειν πρό-
 φασίς ποτε γένοιτο, καθὼς μὲν παντάπασι καὶ ἀδίκως, γένοιτο
 γοῦν μετὰ τοῦ πονηροῦ ζητοῦντι τὰ σκάνδαλα, τούτου δὴ χάριν
 καὶ τὰ παρόντα γράμματα, Θεοῦ αὐτοῦ κατενώπιον κατὰ τῶν
 πρώην ἐκείνων, ὡς ἔφημεν, γεγραμμένων ἐξεθέμεθα. δι' ὧν 5
 καὶ πάλιν οὐ συγχώρησιν μόνον πᾶσαν πᾶσιν ἀπονέμομεν τοῖς,
 B ὡς εἴρηται, ἡμῶν ἔτι πατριαρχεῦντων ἐπιτιμηθεῖσι λόγοις ἢ
 γράμμασιν ἡμετέροις τισὶ φανεροῖς ἐν τῷ παρόντι γεγενημένοις ἢ
 ἐν τοῖς ὕστερον τῶν χρόνων δόλοισι ἐσομένοις, ἀλλὰ καὶ εἰρήνην
 καὶ τὴν κατὰ Θεὸν ἀγάπην μετὰ πάντων τούτων κυροῦμεν, οὐ-
 10 δεῖ τι τῶν ἀπάντων ὡς ὑπ' αὐτοῦ δῆθεν ἠδικημένοι ἔχθραν ἢ
 ὀργὴν ἢ βᾶρος τὸ τυχὸν ἀποταμιεύοντες. καὶ εἴ τις δὴ ποτε τὰ
 λεχθέντα γράμματα καὶ οὐ βάρους μετέχοντα, ἢ ἕτερα κάκεῖνα
 C ἡμέτερα, εἰς ταραχῆς πρόφασιν κατὰ τινων τῶν κοινωνούντων
 τῇ ἐκκλησίᾳ προβαλέσθαι θελήσοι καὶ ταρασσῶν προβάλλοιτο, 15
 τοῦτον ἐπάρατον καὶ μὴ ἀνέυθυνον εἶναι βουλόμεθα, ὡς ἰδίαν
 μὲν πληροῦντα κακίαν, ἀφορμὴν δ' ἡμᾶς οὐκ ἀληθῆ ψευδῆ δὲ
 παντελῶς προβαλλόμενον. μηνὶ Σεπτεμβρίῳ, ἰνδ. ια'." ἦν
 δὲ καὶ τοῖς γράμμασιν ὑποσημανοῖς αὕτη "Ἀθανάσιος ἁμαρτω-
 D λὸς ὁ χρηματίσας πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως νέας Ρώμης." 20
 Ἀθανάσιε μὲν οὖν οὐδὲν ἐλάττων τῶν ἄλλων αἰτία καὶ αὕτη

ulla inde male affectis erga sanctam dei ecclesiam et turbare illam stu-
 dentibus occasio aut praetextus umquam existat id conandi (quod quidem
 perperam et iniuste facerent, cooperantes maligno quaesitori scandalo-
 rum), huius rei gratia praesentes literas, intuita dei praesentis, adver-
 sus illas, ut diximus, a nobis prius scriptas, edidimus, per quas etiam
 rursus non veniam solum et absolutionem omnem impertimus iis qui, ut
 dictum est, a nobis patriarchatum gerentibus subiecti censuris quibuslibet
 fuerant, verbis aut literis nostris quibusdam nunc publicatis, ac quibus-
 cumque aliis secuturo, si forte, tempore quomodolibet publicandis. con-
 tra quas pacem hic et in deo caritatem aequae omnibus firmamus et san-
 ctimus nostram, nemini omnium, tamquam ab eo videlicet iniuria affecti,
 odium iram aut rancorem ullum, aorbitatem qualemcumque gravem aut
 levem designantis aut infligentis vindictae, reposita et re ipsa turbans pro-
 tulerit, hunc maledictum et obnoxium reddendae facti huius rationi esse
 volumus, tamquam qui propriae obsequens malignitati non veram nobis
 sed omnino falsam intentionem impingat. mense Septembri, indictione xi."
 suberat autem hisce literis haec subscriptio "Athanasius peccator, qui
 fuit patriarcha Constantinopolis novae Romae." ex hoc ultimo scripto
 Athanasii, qui res eius censoris oculis observabant, nihil minus validum

προσπισούσα, τοῦ δόξαι οὐχ ἤττον βαθέως ἢ ῥαδίως ἐργάζεσθαι, μείζων παρὰ τοῖς κατ' ἐκείνου ἐπιτηροῦσιν ἔδοξεν ἑαυτῆς ἐκ τα τοῦ καὶ αὐτὸν ὁμολογεῖν τὸ προσῆκον Χριστιανοῖς, ὡς οὔτε τῆς τοῦ Θεοῦ ἐντολῆς οὔτε τῶν ἐκείνου νόμων καὶ παραγγελμάτων, 5 οὔτε μὴν ψυχῆς φόβον ὅλως ἐχούσης αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ καὶ ἔννοιαν τῆς ἀνταποδόσεως, κακὰ ἀντι κακῶν ἀποδοῦναι. εἰ δέ τι ἄλλο Ἐ ἀπὸ Χριστοῦ ἀφορισμῶν μείζον κακὸν ταῦτα ἐπ' αἰτίαις τισίν, ὁ θ' ἐλῶν κρινέτω. τίως γε μὴν κὰν τῷ ὁμολογεῖν, ὅσον τὸ δοκεῖν, ὡς οὐκ ἐν χρόνῳ τινὶ ἀλλὰ καὶ αὐτίκα ἐπ' αὐτοῖς μεταγνοή 10 γράμμασι καὶ λύειν ἐθέλοι καὶ ἀφανίζειν αἰροῖτο ἢ τίως ἔδειε το καὶ ἡσφαλλετο.

25. Βασιλεῖ δὲ καὶ αὐθις φροντίς ἦν οὐ μικρὰ παρακεκ- P 174
νημένων ἐνθεν μὲν τῶν Τοχάρων, ὅσοι δὴ καὶ ἐπὶ βορειοῖς τοῖς
μέρεσιν ἔκειντο, ἐκεῖθεν δέ γε τῶν Τριβαλλῶν χρωμένων τῷ Κο-
15 τάντζῃ, ὃς δὴ καὶ ἀποδράς ἐντεῦθεν, προσρῦεις τῷ κράλῃ Σε-
βλίου ληΐστορος τρόπον καταθέων τὰ πρόσχωρα ἐληΐζετο, οὐ μὴν P 175
δὲ ἀλλὰ καὶ τῶν τῆς ἀνατολῆς οὐ καλῶς ἐχόντων ἐκ τῆς προτέρας

quam ex ullo superius animadversorum pravitatis ipsius indiciorum, argu-
mentum duxerunt ad indicandum vaftrum esse illum ac subdolum, minime-
que bonae fidei ac sinceræ in agende simplicitatis hominem. nam ne acta
eius ista, quae nunc purgatum ibat, ignorantiae aut caecitatis ex per-
turbatione praesenti, cadentium in viros etiam bonos errorum, excusatio-
nibus a malignitatis nota vindicarentur, obstabat, quod ipse nunc ultro
fatebatur scire sese ac prae oculis mentis habuisse, quid Christiani offi-
cium posceret, quid dei mandatum, quid eius leges et denuntiationes
praescriberent; praesto etiam sibi adfuisse dei timorem ac cogitationem
expectatae retributionis, quibus omnibus rebus prohiberetur mala pro
malis reddere. his plenus sensibus qui tamen quoscumque sibi quibuslibet
de causis adversatos exitio longe omnium maximo, separationi scilicet a
Christo, quantum fuit in ipso, subiecerit, iudicet qui volet num ex mera
imprudencia subreptioneque turbatae tumultu mentis prolapsus in prima
illa scriptione fuerit, an non potius atroci vindictae cupidine furoreque
impotenti chartis expressas istis execrationum horrendarum conceperit fu-
rias. utut de his fuerit, nunc quidem ille utcumque satisfecit. etenim
confitendo, quantum in speciem satis foret, sese non postea demum quam
renuntiaverat patriarchatui, sed iam tum antequam throno cederet, da-
mnasse ac matura poenitentia revocasse quidquid perperam egisset clan-
dularia scriptione et arcana depositione chartarum modo inventarum, omni
plane metu solvit quamlibet timidos, nec suspicionem ulli quantumvis su-
perstitioso reliquit ullam contractae a se aut sibi adhuc haerentis ex ista
horribili scriptura piaculi cuiuscumque. unde in praesens securitate cun-
ctis reddita omnis, quae ex hoc casu extiterat, est commotio sedata.

25. Caeterum imperatori acrem admovebant sollicitudinem commo-
ventes sese hinc quidem Tochari, quotquot boreales tractus insederant,
inde autem Triballi, ad id utentes Cotanitzæ, qui postquam a nobis trans-
fugisset, adiungens se crali Serbiae, latronis ritu incursum confinia de-
praedabatur. accedebat ad haec Orientalium quoque regionum miser sta-
Georgius Pachymeres II.

λείνης συγχύσεως. ταῦτά τοι καὶ βασιλεὺς ἀνδρὸς σπουδαίον
 ὄρων δέομενον τὸν καιρὸν καὶ στρατηγοῦ, ἅμα μὲν ζυνετοῦ τῶν
 τούτων ἅμα δὲ καὶ τῶν ἐγγιζόντων αὐτῷ πρὸς αἷματι, παριδὼν
 τὴν ἐπὶ τῷ σχίσματι μικρολογίαν τοῦ Ἰωάννου, καὶ ὡς αὐτὸς μὲν
 ἦκιστ' ἦν διὰ τὸ σχίζεσθαι βλάπτειν, ὀνήσειε δὲ τὸ κοινὸν διὰ δ
 τὴν εὐβουλίαν καὶ τὸ ἐπ' ἔργοις σπουδαίον, εἰ προσληφθεῖη,
 B διανοούμενος, αὐτίκα ἀφείλεις ἐγκαλεῖν ἐλείψω τὴν πρὸς ἐκκλησίαν
 διαφορὰν, ὡς εἶχε δὲ τῆς γνώμης καὶ πάλιν ἐάσας ἔχειν, προ-
 λαβῶν, ὀλίγοις τισὶν ἐφοδιάσας καὶ χρήμασι καὶ στρατεύμασιν
 ἐπ' ἀνατολῆς ἐκπέμπει. ὁ δὲ τὴν ἡγεμονίαν ἀναδιξάμενος πᾶσαν 10
 σπουδὴν ἐνδείκνυται καθιστᾶν μὲν τὰ τῆδε μέρη, θεραπεύειν δὲ
 καὶ βασιλέα ταῖς καθ' αὐτὸν ἐπὶ τοῖς πράγμασιν οἰκονομίαις καὶ
 διοικήσεσιν. ἐπειδὴ γὰρ οἱ μὲν πολλοὶ τῶν στρατιωτῶν καιρῶν
 πολλάκις λαβόμενοι καὶ προσηῦξον τὰς οἰκείας προνομίας καὶ ἀρ-
 C γῶς εἶχον ἐκ τοῦ δώρου καὶ δεξιῶσιν ὑπέρχεσθαι τοὺς ἡγεμο- 15
 νέοντας, ἄλλοι δὲ πολλάκις καὶ σφῶν ἀξιώτεροι ἐκλειοικυῖαν
 τῶν κατὰ σφᾶς οἰκονομιῶν τὴν ἀπορίαν εἶχον καὶ προαιρούμενοι
 τοῦ στρατεῦσθαι κώλυμα, καὶ ἦν ἀμφοτέρωθεν τῷ κοινῷ ζημία,

tus, e nuperis illis turbis adhuc graviter laborantium. his, prout res po-
 scebant, procurandis cum videret imperator opus esse duce strenuo et
 prudenti, quem et ad auctoritatem expediret ex sibi consanguinitate inti-
 mis legere, non putavit habendam rationem contumaciae qua Ioannes
 Tarchaniota, superstitione hactenus inflexibili, haerebat affixus schismati,
 ad eum caeteris dotibus tali praefecturae aptum inde propterea exclu-
 dendum, maxime cum reputaret per istam hanc occasionem ab urbe amo-
 tum minus quam dum ibi foret schismaticis profuturam, interim autem,
 qua valebat consiliorum sapientia dexteritateque ac fide in agendo, si ei
 ministerio adhiberetur, utiliter servirum reipublicae. igitur omissis in
 praesens quibus eum solebat incessere criminationibus, quasi non cessaret
 ecclesiam turbare suo in segregum factionem pertinaci studio, quin et li-
 beram ei facultatem tribuens in sua de religione qualicumque sententia
 pro libito deinceps persistendi, assumptum eum et paucis qua pecuniis
 qua copiis instructum in Orientales tractus misit. at ille accepta prae-
 fectura omne studium ostendit tum in restituendis illis misere afflictis
 partibus, tum in demerendo imperatore, sui que apud eum antiquis suspi-
 cionibus purgandis solida exhibitione gratiorum ipsi obsequiorum, fida
 prudentique administratione commissi sibi muneris, qua se dignum cessaret
 pro bare honore ac beneficiis collatis. hinc quoniam militum plurimos vide-
 bat corrasis, per opportunitates in quas avide imminebant, divitiis maxi-
 mis inde signiores ad laborem fieri, propterea quod, quamlibet cessaret
 et officio deessent, impune se laturos considerent ob sibi paratam crebris
 muneribus, prout illis erat in tam pingui fortuna facile, ducum suorum
 gratiam, aliunde autem fortes bellatores, quod minus attenti ad lucrum
 forent, non superfluis modo, quae impenderent in dona, sed etiam ne-
 cessariis, unde sibi consularent, carentes eo ipso tardiores ad militandum
 reddebantur, inopia insuperabile strenuitati quamlibet bene animatae ob-
 staculum obiectante, incommodo utrimque in damnum publicae rei redun-

καὶ ἡ ἀνισότης αὐτῆ ἐδέετο ἑξισώσεις, αὐτὸς τὰ μεγάλα θαρρῶν, ὡς πιστῆ γνώμη καὶ καθαρῆ πρὸς βασιλέα πράττεται οὐδὲν ἄν προσσταίη τῶν ὄσα καὶ εἰς ἐμπόδιον εἶη, μεταγγίλει ἕνω πρὸς τὰ κοινὰ τὰ πληρέστατα καὶ οὕτως ἑξισοῦν τοῖς ἀνδράσι καὶ τὰς ὁρμάς, ἑξισῶν τοῖς πράγμασιν. ἐντεῦθεν καὶ στρατὸν μὲν συν- D
στα πλέον, νῆας δ' ἑξητοιμάζετο, καὶ διττὰ στρέφων ἔνθεν μὲν κατὰ γῆν ἐκείθεν δὲ κατὰ θάλατταν διηνμάριζε, καὶ καλῶς ἡκούετο πράττων, καὶ βασιλεῖ ἀπόδεκτος ἦν, εἰ καὶ τῷ πατριαρχοῦντι Ἰωάννῃ ἢ ἐκείνου στρατηγία διὰ μεγίστης ἀναγκησίως ἦν, καὶ 10
πολλάκις προσαναφέρων βασιλεῖ προσωνιδίετο, εἴ γε ἀνῆρ στρατηγολίᾳ οὐχ ὄπως μηδὲν εἰδῶς τιμᾶν ἐκκλησίαν, ἀλλὰ καὶ πολλὰς E
τοὺς αὐτῆς πλύνων ὕβρισι. βασιλεὺς δὲ τῇ παρ' ἐκείνου θραπείᾳ ἐνελημμένος, ὡς αἱ συχναὶ πίστεις εἶχον, λογισμῶ διδοῦς πλέον ἢ ὀργῇ διὰ τὴν ἐκ τοῦ πατριάρχου ἀναφοράν, οὐδὲν πε- 15
ραίνειν κατ' ἐκείνου παρεῖχε τοῖς κατ' ἐκείνου λέγοντας, ἀλλὰ καὶ προσάντως μᾶλλον ἐδέετο τὰς ὑπομνήσεις, τὴν ἐπὶ τοῖς πραττομένοις σταθερότητα βασιλικωτέραν κρίνων παλμβολίας P 176

dante maximo, inaequalitates istas sibi, prout erat ante omnia necesse, mutua compensatione decrevit exaequandas, ita ut ex abundantia superfine opulentorum transferendo, quod satis esset, in egestates inopum, nec illi redondanti copia torperent nec hi necessariis destituti languere ac militiam refugere cogerentur. tantae huius ac tam cunctis praeventendae rei tum suscipiendae fiduciam tum exequendae facultatem praebuit conscientia praecipue fidells erga imperatorem studii et huius certae sibi benevolentiae fiducia secuta. inde porro, quod palmarium fuit ad praesentem usam, id est brevi consecutus, ut exercitum consilaret satis numerosum ad classem simul maritima militia complendam castraque terrestribus abunde instruenda copiis; qua utraque fretus potentia, navibus uno tempore multis egregie armatis, terra uno consilio marique, rem non impigre solum ac prudenter sed feliciter etiam gerere cito auditus est, successibus, quemadmodum fere fit, fortunae sapientiae consiliorum respondentibus. hinc faustis de illo increbescens nuntiis magis magisque confirmabatur in suo de eo iudicio imperator, impensiusque favore ministro tam utilis pergebat; eoque obfirmatus reiciebat continas adversus Tarchaniotam expostulationes patriarchae Ioannis, qui concoquere haud umquam valens honorari praefectura tali hominem adeo non bene affectum erga ecclesiam, ut plerosque ecclesiasticorum probis conscindere non desisteret, querelis ea de re assiduis nec sine stomacho Augustam inquietabat; qui tamen nihil his motus, quod praesentibus iisque certis experimentis fidelis utilisque sibi Tarchaniotae obsequii plus quotidie plusque obligari se sentiret ad benevolam in eum gratamque voluntatem, sic aures nequidquam accusanti patriarchae dabat, ut animum reo servaret, rationique amplius quam irae tribuens irritos reddebat omnes ipsi nocere satagentium conatus, libenter contra benigneque excipiens quidquid ab ei faventibus suggereretur, denique iudicans id eiusmodi esse negotium, in quo magis imperatorem regia insistere constantia semel coeptis quam instabili desultoriaque modo silentium mox negantium consiliorum levitate

καὶ ἀστασίας ἐπὶ τοῖς δόξασι. πλὴν μετὰ καιρὸν, ὡς ἀρμόζειν αὐτίκα λέγειν, ἐπιτίθενται οἱ τινὲς τῶν ὄσοι καὶ τῶν οἰκονομιῶν τὸ πλεῖστον προσαφηρέθησαν, προσάσει μὲν τῇ εἰς βασιλέα πίστει χρῆσάμενοι· οὐδὲν δὲ ἤττον ἑαυτοῖς ἀμύνειν ἤθελον, παραλελυπημένοι οἷς προσαφῆρητο. καὶ τῷ Θεολήπτῳ Φιλαδελφείας 5
 B ἔλεγον, καὶ δῆλον εἶναι, ἔξ ὧν γε καὶ πρῶττοι, τὸν τῆς ἀποστατήσεως κύβον ἀναρρίπτειν ἀρξάμενον. ταῦτα λέγοντες ἔπειθον, καὶ μᾶλλον εἰς τὴν κατ' ἐκείνου ἀπέχθειαν ὠρμημένον πάλαι ἄτε καὶ αὐτὸν κατ' ἐκείνου τὰ πολλὰ μωμούμενον. καὶ σὺν σφίσι 10
 τὴν πρὸς ἐκείνον (ἦν δ' ἐπὶ τοῦ πυργίου τότε) ἠπειλοῦντο. ὁ δὲ προγνοὺς τὴν τῶν ἐπιόντων ἔφοδον, καὶ ὡς ἐπὶ κακῇ προῦπηργμένη φήμῃ, εἰ καὶ ψευδῆς ἦν, ἀπαντῶσιν ἤδη, θραύεται τὴν ὁρμὴν, καὶ εἰσελθὼν τὴν ἐκεῖσε μονὴν τοῦ ἐν μάρτυσι μεγίστου
 C Γεωργίου, τὴν τοῦ Διὸς ἱεροῦ πάλαι, τοῦ ἀσφαλοῦς ἑαυτῷ 15
 προυνόει. καὶ οἱ μὲν ἐπιστάντες ἔξωθεν ἐπιζυγωθεισῶν τῶν πυλῶν τῆς μονῆς ἔσπουδασμένως τὰ τῆς κωφῆς ἐκείνης κατηγορίας συνέπλεκον, καὶ οὐκ ἔν ἔλεγον Ἰωάννην περαιτέρω τῶν ἐντολῶν

fluctuare par foret. caeterum periclitatus hic aliquando a suis oppugnatoribus fuit; quod etsi evenit aliquantum post hoc tempus in quo nar-rando versamur, tamen hic propter materiae connexionem referre occu-pabo. conflata in eum est factio militum eorum quos, ut dictum est, superflue divites parte opum redundante multaverat, qua indigentes cae-teros iuaret. hi studio sinceræ in imperatorem fidei moveri se simu-lantes, cum re vera concitarentur dolore imminutæ ipsis pecuniae, ad impotentem cupiditatem ulciscendi molebatæ ipsis, quantumvis æquæ ac publicæ salutaris, distributionis auctorem, Theoleptum Philadelphiensem conveniunt episcopum, eique deferunt manifestum videri ex iis quæ Tar-chaniota ageret, meditari eum defectionem ab imperatore, omniaque se-dulo comparare ut mox contra illum palam insurgeret. facile id illi per-suaserant antistiti, male iam antea in Tarchaniotam affecto, quippe a quo contumeliose se quoque traductum et irrisum reprehensumque memi-nisset. ergo et hic ducibus seditionis immixtus infesto cum illis impetu ad Tarchaniotam, uti haud dubie rebellionem machinantem, coercendum aut comprehendendum vadit. erat tunc is in turri quadam, ubi de coitione præmonitus et imparem se, loco tali, tantæ sustinendæ impres-sioni ratus, illinc se proripiens in vicinum maximi martyris Georgii mo-nasterium fugit, eiusque foribus oclusis vim eorum fama præauntylatam opperitur. fuerat illic olim Iovis templum, Christiano deinde ritu expia-tum et in honorem sancti martyris Georgii dedicatum. eo ingressum ibi-que obductis secure foribus tutum seditiosi Tarchaniotam audientes nihilo secius facta manu monasterio se admovent, et extra, ut erant, magnis vocibus fictam illam cogitatæ perduellionis calumniam oggerunt, falso il-lum lactasse vociferantes se, dum ipsos spoliaret, Augusti mandatis ob-sequi. longe quippe ultra voluntatem ac destinationem omnem clemen-tissimi principis istam eius perfidiosi ac rapacissimi ministri violentam in

τῶν παρὰ βασιλέως προεληλυθέναι (τὸ δ' ἦν τὸ τῆν αὐτῶν ὑπαλάττειν στρατεία), εἰ μὴ γε καὶ τῆς εἰς βασιλεία καταφρονήσεως ἄρχειν ἰγνώκει. τὸ δ' ἦν ἄντικρυς καταδημαγωγία, ὡς ἰντεῦθεν τῆν κατ' αὐτοῦ σφῶν ἰσχύειν ἐπίθειν, καὶ πρόβλημα τῆν αὐτοῖς ἰσχυρὸν τῶν κατ' ἐκείνου λοιδοριῶν ὡς δικαίως ἐπεξιούσιν. ὁ D δ' ἔνδοθεν ἀφ' ἔψους τοῦ τείχους ἰωραμένους πρὸς τῆν κατηγορίαν ἀσφαλῶς ἴστατο, καὶ τῷ ἀρχιερεῖ προσωναίδιζεν, ἀνοίας κρίνων, εἰ συμπεπισμένοις τοιούτοις ἀνδράσι ποιεῖν τὰ ὁμοία ἔγνω παραγεγονῶς τὸν μηδὲ σκιὰν ἀπιστίας ἰδόντα. βασιλεῖ γὰρ 10 καὶ μᾶλλον φυλάττειν πίστιν καὶ βεβαίαν φέρειν τῆν εὐνοίαν, αὐτῷ δὲ τοῦντεῦθεν καὶ μᾶλλον μηδ' ὡς ἀρχιερεῖ προσέχαιν, εἰ τῆν πρὸς αὐτὸν διὰ τῆν τοῦ σχίσματος αἰτίαν ἀπέχθειαν, ὁ δὲ E καὶ βασιλεὺς οἶδε καὶ συγχωρεῖ αὐτός, τοῖς οὐκέτ' οὖσι κατὰ βασιλέως αἰτιάμασι συμπλέκειν ἐθέλοι καὶ τοῖς ἐπιουσι συμπράττειν

se grassationem processisse. nec dubium videri quin hoc ipse id agendo spectasset, ut se a militia per istam intolerabilem spoliationis iniuriam depulsis, praeda ipsis extorta seditiosos auctoraret, quorum sibi sic obnoxiorum fida opera uteretur ad rebellionem, quam moliretur, in imperatorem exequendam. ad hoc plane pertinuisse illam affectatae popularitatis speciem, illas ex alieno largitiones, illas effusiones in vilissimum quemque pecuniae iniuriis confictae, rapinis extortae, ut melioribus debilitatis, pessimis armatis, haberet perduellis ad manum quorum lacertis ac mucronibus Augustam oppugnaret, Augusto, qui ipsum defenderent, decessent. inde adeo suam hanc, quam intentarent rebelli, haud esse iniustam vim. pia sanctaque in hostem patriae sese arma induisse; nec iam privatas ultum ire contumelias, quas sint ab ipse perpassi, sed tyrannum execrabilem iusto bello persequi. talia seditiosos vociferantes despectans e summis muri pinnis Tarchaniota, suae defensionem innocentiae cum ipso accusatione insolentiae coniunctam ex tuto disertus perorabat, etiam ultro Philadelphicensem increpans, quod cum non pnderet sacrosancta insignem dignitate sanguinarius se latronibus ducem ad scelus ferre. "omittite, heus vos," inquebat, "si quis pudor est, mendacem iactationem vestrae in Augustum fidei, qui non studio erga principem sincero, sed odio adversus fidiasimum ipsi ministrum, ducem vestrum, saevo nefarioque concitami. rebellionis quam fingitis ne umbra quidem aut prima cogitatio conscientiam maculavit meam. fidem imperatori servo integram nunc maxime; in cuius obsequium affectu devotissimi nemini concedo. te vero," Theoleptum intuens, "nunquam episcopi, quod falso geris, compellabo nomine, aut debita isti gradui veneratione prosequar. ista dadum commercia inter nos abruptit vetus de religione discidium. dudum est cum tu me schismaticum, ego te profanum censo. haec tuae a me, quam nihil moror, aversionis vera causa est, nec ipsa ignota principi, cuius te zelo dignitatis et formidine periculi moveri mentiris. tolle fraudes, amove fictionem vanissimi criminis: fateri te contra officium ecclesiae lenitatis, sitientem mei sanguinis, ab iniquissima minimeque verisimili suspitione tuae immensi crudelitati obtentum quaerere, interim dum, quod monstrum in sacerdote sit, cruentis te sicariis immiscens, quantum potes, cooperaris ad caedem hominis, purae omni

- φόνον μηδὲν προσῆκον διὰ τὴν τῆς συνειδήσεως καθαρότητα. ταῦτα λέγων ἀντετεχνᾶτο κἀκείνος, καὶ τὴν εἰκόνα τοῦ μάρτυρος φέρων ἐπευφήμει τοὺς βασιλεῖς. καὶ λοιπὸν ἄπρακτον μὲν ἦν
- P 177 αὐτοῖς τὸ ἐγγελημα, σονεῖναι δ' ἐκείνοις ἥκιστα ἀσφαλὲς ἐδόκει. ὄθεν καὶ πᾶσαν ἀφείδ ἔνοχὴν προστρέχει τῷ βασιλεῖ τῇ πολυαν-5
δρῶσῃ· πῶλει Θεσσαλονίκη ἐνδιατρίβοντι. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὄστε-
ρον, καθ' ὃν καιρὸν τὰ οἱ στρατηγοῦντι πεπονημένα ἐσπουδα-
σμένως τῆς τῶν ἐκεῖ πραγμάτων κατορθώσεως χάριν ἀφειθθέντα
καὶ εἰς οὐδὲν λογισθέντα παρὰ τῶν ἰσαυθις πεμπομένων πολλῆν
τὴν λύμην ἐνέδωσαν γίνεσθαι, ὑπερήμερων μὲν καὶ τῶν μισθο-10
B φοριῶν γινομένων στρατιώταις παρὰ τῶν κατ' ἀνατολὴν συλλε-
γόντων χρήματα, ἔλλειμμένων δὲ καὶ τῶν πλείστων ἐκ τῆς τῶν
προυχόντων περὶ αὐτὰ σφετερίσεως, καὶ τῶν πολεμικῶν ἐντεῦθεν
ἀμελουμένων κατὰ τὸ εἶδος πράξεων.
- P 178 26. Περὶ δὲ γε τῶν βορείων Τοχάρων (οἱ γὰρ κατ' ἀνα-15
τολὴν τὸν Καζάνην εἶχον, ὡς αὐτοὶ φαῖεν ἄν, Κάνιν, ὃς δὴ καὶ
ἐκ Χαλαοῦ τε καὶ Ἀπαγᾶ τὸ γένος κατῆγε) περὶ γοῦν ἐκείνων
ἄξιον ἄνωθεν διελθεῖν. ὁ τοίνυν Νογᾶς, περὶ οὗ καὶ πρότερον

labe conscientiae veraci testimonio innocentissimi." talia locutus, ut infestis machinationibus invidiae suas contra ipse quoque artes opponeret, sublata in manus atque ostensa imagine martyris, acclamare salutem imperatoribus patri et filio faustaue amobus precari omnia clara voce saepius ingeminans institit. sic illo seditionis impetu repulso, facile intelligens haud tuto diu se posse consistere in tam infensorum sibi hominum contubernio, ad Augustum in frequentissima Thessalonicensium urbe tunc degentem (nam haec, ut admonui, posterius sunt gesta) Thessalonicam, inquam, ad Andronicum se inde proripuit. quo quidem tempore, intento unico imperatore praesentibus curandis, et imperii vires fero universas impendente constituendis illis in quibus tunc versabatur Occiduis tractibus, contigit brevi perire fructam omnem operae a Tarchaniota prudenti suae praefecturae functione reipublicae navatae. nam qui huic successerunt ab Augusto submissi ad regendas Orientales provincias, quae ille malis publicis emendandis opportuna sapienter excogitaverat, funditus neglexerunt; quorum salubritas institutorum ex gravi pernicie, quam sensim in desuetudinem abeuntia moxque nihili habita sui abolitione contemptuque in rempublicam attraxerunt, sero potuit perspici. nam cum stipendia non amplius ad diem militibus solverentur ab iis qui vectigalibus per illos tractas exigendis erant praepositi, quod pecunia publica rapinis ipsorum et ipsis consociorum imminuta nequaquam ad id sufficeret, dilapsis propter inopiam praesidiariis functiones illic omnes militares cessaverunt, totusque sine ulla custodia Orientalis limes hostium barbarorum liberis incursionibus condonatus in praedam est.

26. De borealibus porro Tocharis (nam orientales principem sive, ut ipsi loquuntur, Kanin, agnoscebant Cazanem, qui ex Chalad et Apaga deducebat genus) de illis, inquam, qui septentrionales obtinebant tractas, est quod modo repetito paulo altius principio narremus. Nogas igitur, de

ἔρξθη, πεμφθεὶς ἀρχῆθεν παρὰ τῶν ἐκ γένους ἀρχόντων, οὐκ
 ἀρχῶν ὢν ἀλλ' ὑποστράτηγος σφῶν, πεμφθεὶς οὖν μεθ' ὅτι B
 πλειστοῦς δυνάμεως ἐπὶ τῆς κατὰ βορρῶν περαίας, ἵνα καὶ διά-
 φορα ἔζη κάλαι μὲν Ῥωμαίοις ὑπήκοα, ὕστερον δ' ἀλοῦσης τῆς
 5 Κωνσταντίνου καθ' αὐτὰ ὄντα καὶ τοπερχίαις τισὶ μεριζόμενα,
 ὡς ἐρήμων καταδραμούμενος, ἐπιστάς τῷ κατὰ σφῶν δέει μόνῳ
 χειροῦται καὶ ὑπεκλίει Τοχάροις αὐτενομούμενα πρότερον. ἅμα
 γοῦν τοσούτων ἐθῶν ἤρξαν, καὶ ἅμα πολυανδροῦντα τόπον C
 ἰδόντες καὶ ἀρετῶσαν γῆν πρὸς πάντα τὰ ἀναγκαῖα, ἑαυτοῖς ἔπο-
 10 ποιοῦνται τὰς χώρας καὶ καθ' αὐτοὺς ἔσαν. ὡς δὲ καὶ τῶν ἄνω
 Τοχάρων, οἷς καὶ ἦν ἀρχεῖν, ἐπιόντων καὶ τὸ κράτος ζητούντων
 ἐκεῖνος συνέσει τε καὶ τῷ καθ' αὐτὸν πλήθει περιεγένετο, τοῦ λοι-
 ποῦ ἀνέδην ἠἔτονονοῦντο καὶ τὸν ἄνω Εὐξείνου τόπον ἀρχοντι-
 κῶς ἐκαρπίζοντο. ἦν γοῦν ταῦτα ἐπὶ καιροῖς, καὶ τῷ τοῦ βασι- D
 15 λέως κῆδει ὁ Νογᾶς ἠγλαῖζετο. ἐπεὶ δὲ πολλῶν ἐκποδῶν γεγο-
 νότων οἷς δὴ καὶ τὸ ἀρχεῖν ἐκ γένους προσῆν, ὁ Τουρκταῖς ἐγκα-
 ταλέλειπτο καὶ ἤδη γεγηρακότε τῷ Νογᾷ ἐφειστήκει καὶ εἰσβολῆς

10. δὲ deorat.

quo est superius a nobis dictum, missus olim a principibus gentis non dux
 ipse supremus, sed praefectus copiis auctoritate vicaria, cum exercitu nu-
 merosissime in obtinere Asiae continentis boreales partes irruptionem fecit.
 sedes illic habebant gentes variae olim Romanis subiectae, sed post
 captam a Latinis Constantinopolim sui iuris factae, divisaque in plures
 toparchias singillatim debiles, nec uno in commune consilio utentes, nul-
 lam idoneam irruentibus barbaris opponere defensionem potuerunt; quare
 ad primum statim incursum metu ipso debellati, facili citra certamen
 vincentibus praeda cessere. In illa felicitate inasperati successus animad-
 vertens Negas cum suis habere se sub manum frequentissimas et confer-
 tas populo regiones, easdemque soli uberis et omnium vitae tuendae uti-
 lillum feracis, non amplius precaria potestate iis praeesse sunt dignati, aut
 ducum veterum, a quibus erant ad istam expeditionem destinati, nutum
 respicere curarunt. proprio illas nullique obnoxio subiectas imperio No-
 gas habuit; ac repetentium ius suum antiquorum principum gentis Tocha-
 ricae querelas conatusque partim elisit ambiguitate responsorum et fictu-
 rum ad tempus promissionum industria solerti, partim ubi aperta vis in-
 tentata est, oppositu numerosissimarum copiarum repulit. nec ita multo
 post, quasi firmato iure possessionis longi praescriptione temporis, sine
 controversia regnavit, pleno iam nec revocato a quoquam in dubium do-
 minio superiores Euxino Ponto regiones obtinens. is status illic diuturne
 spatio rerum fuit, quando ad caeteram Negas claritatem accessit haud
 parum cum illustans affinitas cum Michaele Augusto contracta, cui gener
 factus est nuptiis filiae Euphrosynes. interim multis mortuis eorum quibus
 defecere, reliquos ex ea stirpe Tuctais ius avitum recuperare tentavit
 suscepta in eum expeditione eo successu, ut iam senex Negas praefico vi-

στεροῦς γεγονυίας περιῆν κατὰ κράτος καὶ ὁ Νογᾶς ἔπιπτε, τὰ μὲν κατὰ τὸν τόπον γεγνότα ἐκ τῶν ἐνεστῶτων πολέμων καὶ τῆς
 E συγχύσεως, καὶ ὡς ἡρήμωτο μὲν χώρα πᾶσα καὶ ἄνθρωποι διε-
 φθείροντο, ἐκεῖθεν δ' οἱ λελειμμένοι πρὸς τὰ ὄδε μετακίχοντο,
 καὶ ὅλα νηῶν πληρώματα καὶ φορτία ἄνθρωποι ἐγεγόνεισαν, ἰδίας 5
 ἱστορίας χρῆζει καὶ οὐ τῆς τυχοῦσης πρὸς ἀγγελίαν γλώττης.
 P 179 τῶς δὲ περιγεγῶως ὁ Τουκταῖς κύριος τῶν τόπων κατέστη, καὶ
 τῷ ἐκ τῆς Ἀλάκκης τοῦ Νογᾶ νιῆ Τζακᾶ τοῦνομα, οἷς δὴ καὶ
 ἐθάραρι ἐκεῖνος ἐπιῶν τὴν Βουλγάρων. ὁ γὰρ Τερτερῆς καὶ αὐ- 10
 τὸς ἐκ τῆς ἀπειλῆς τοῦ Νογᾶ φηγῶν προσεχώρει τῷ βασιλεῖ, καὶ
 περὶ που τὴν Ἀνδριανοῦ διῆγε, τοῦ βασιλέως ἀποπροσποιουμέ-
 νου τὴν ἰκεταίαν, ὡς ἂν μὴ πέμψαντος τοῦ Νογᾶ αὐτὸς ἐκείνον
 B γὰς ἐρεθίσαιεν. ὁ γοῦν ἐκείνου υἱὸς Τζακᾶς, τοῦ Νογᾶ ἐκποδῶν 15
 γεγνότος, θαρρῶν τοῖς περὶ αὐτὸν Βουλγάρους ἐπέχρα, πλὴν
 οὐ δίχα προσάσειως, ἄλλ' ἔχων τὴν τοῦ Τερτερῆ θυγατέρα εἰς
 'σύζυγον ἑαυτῷ. προσλαμβάνει τε καὶ τὸν ταύτης ἀδελφὸν
 'Οσφενίσθλαβον, καὶ σὺν αὐτῷ Βουλγάρους δουλαγωγεῖν ἤθε-

ctus ingenti inter cruentissimam suorum stragem ipse in acie confossus occubuerit. quo bello quae magna multaque ac memoria in primis digna contigere, desolatis terris illis universis, mortalibusque omnis aetatis innumera bilibus varie ferro fame fuga consumptis, ita ut eorum exiguae reliquiae paucis huc navibus deportarentur, haec, inquam argumentum esse possent iustae historiae, nec iadisertum ad idoneam sui expressionem requirentis scriptorem. perstitit Tuctais in terris quas victoria suas fecerat, cum iis quos eo duxerat, quosque illic repererat Tocharis Nogam alias secutus: nam et hi maxima ex parte victori se subiecerunt, paucis dumtaxat fidem olim Nogae promissam servantibus huius filio, quem ex muliere Alacca vocata susceperat, Tzacae nominato. his Tzaca fretus viribus in Bulgariam irrupit, a rege tunc destitutum suo: nam qui regnarat illic Terteres, iam antea minis adhuc viventis Nogae territus confugerat ad imperatorem; quo non auso eum admittere, ne repetituro mox Nogae supplicem prodere cogeretur metu iram eius et arma in sese concitandi, miser interim Terteres alicubi circa Adrianopolim latitans degebat. at Tzacas cum his quas dixi copiis in Bulgaros irruens sublicere hos sibi tentabat, ius quoddam ad regni eius successionem ab uxore trahens: habebat enim in matrimonio Terteris filiam. quare ut eam spem magis firmaret, tantoque ad se alliceret efficacius gentem Bulgaricam, Osphenisthlabum sibi adiunxit, uxoris suae fratrem, eius apud populares ob stirpem regiam grati profecturo sibi favore confidens assecuturum esse ut regnum sponte istud universam suae ipsius ditioni cederet, erat hic Osphenisthlabus egens quidem per sese pecuniae, caeterum abundantia nobilitatis inopiae subsidium invenit. cum enim forte incidisset in Pantoleonem quandam de plebe hominem, sed felici negotiatione longi temporis

λεν. ἀλλ' ἑκάστος πένης ὧν ἀφνειῶ τιλ ἀπὸ πραγματειῶν ἀνδρῶν Παντολέοντι προστυχῶν, εὐγενῆς ὧν καὶ ἐκ βασιλέως τυχόντι καὶ ἰδιώτῃ ἐπ' Ἐγκόρη Μαγκούσου τινὸς θυγατρὶ, τεκνοποιή- C
 5 διὰ τὸν πλοῦτον ἐπιγαμβρεύεται. καὶ τοῖς μὲν Βουλγάροις δό-
 μασι τὰς γνώμας καταδουλώσας, τῷ Τζακῷ δὲ ὡς κυρίῳ χροῦμε-
 νος, τῆς Τερρόβου σὺν ἐκείνῳ ἐπιλαμβάνεται. ὀλίγον τὸ με-
 ταξῦ, καὶ ἐνευκαιρήσας Ὀσφεντισθλαβος, Βούλγαρος ὧν ἐκ μη-
 τρὸς (ὃ γὰρ πατὴρ Τερτερῆς ἐκ Κομάνων ἦν), τέως δὲ γὰρ τὰ
 10 πλεῖστα οἰκίως πρὸς Βουλγάρους ὑπὲρ τὸν Τζακῶν δοκῶν ἔχειν, D
 ἐπιτίθεται τῷ γαμβρῷ ἐπισχῶν δόλιφ, καὶ φυλακαῖς ἀσφαλῆσι
 δούς, ὕστερον Ἰουδαίοις ὑπηρέταις καὶ οἷς εἰς τὰ τοιαῦτα ἐθά-
 ρει χρησάμενος, ἀποπνήγει κεκλεισμένον, καὶ τὸν τῆδε πατριαρ-
 χοῦντα Ἰωακίμ κατακρήμνησιν ὡς σφᾶς προδοῦναι Τοχάρους τὸ
 15 πάλαι ὑποπτευθέντα, καὶ οὕτως ἐξ ἀλαστορίας τῆσιν τῶν ἄλων
 κίριος γίνεται. καὶ κατ' ὀλίγον προβαίνων κραταιοῦται, εἰ καὶ
 φθάσας ὁ βασιλεὺς πρὸ τοῦ κείνον ὄλωσ κραταιωθῆναι, τῶν
 Βουλγάρων πιμψάντων καὶ τὸν ἐκ τοῦ Κωνσταντίνου υἱὸν τῆς E
 Μαρίας ζητούντων εἰς βασιλεία διὰ τὸ ἐξάντις ἤδη φανείσης Το-

19. ἐξάντης P.

opes nactam ingentes, facile persuasit obscuro et privato regis natalibus
 praefulgens iuvenis ut oblatam secum affinitatem longe omnibus praeha-
 bendam conditionibus duceret. carens liberis Pantoleon puellam sibi con-
 sanguineam, Eaconen nomine, e Mancuso quodam natam et olim e sacro
 baptismi fonte susceptam ab Euphrosyne Negae coniuge, ac inde ab illa
 more maiorum filiae loco habitam; destinaverat heredem. hanc sibi ado-
 ptatam, toto in dotem imputato patrimonio, libentissime coniugem dedit
 petenti Osphentisthlabo; qui repente dives dotali pecunia, muneratus haud
 parce plerisque Bulgaros, studia sibi eorum ad suffragationem principatus
 eo propensiora conciliavit, quod ipse materno genere Bulgarus (nam pa-
 ter eius Terteres e Comanis erat) naturae ac sanguinis communione, quae
 ad caritatem valet plurimum, gentis illius affectibus commendaretur. se-
 quebatur ille interim Tzacae fortunam, eum ut dominum venerans, ac vi-
 delicet pro intima cum eo ut suae sororis viro necessitudine praecipuum
 apud illum gratiae locum obtinens. unde intra Ternobum, urbem regiam
 Bulgariae, illum secutus, et eius regimen primum quasi alienis exercens
 auspiciis, sensim ad se vim imperii attraxit, donec factione iam satis fir-
 mata, Tzacam cognationis fiducia securum improviso adortus comprehen-
 dit, tutaque tenuit aliquandiu custodia, tandem Iudaeis ad caedem mini-
 stris usus, clauso in carcere fauces elisit; Ioachimum quoque illic patriar-
 cham, suspectum quasi prodere Bulgariam Tocharis tentaret, praecipitio
 necavit; atque horum scelerum tantorum praemium repente opimum Bul-
 gariae totius dominatum tulit. cuius paulatim se corroborantibus progres-
 sibus obistere mature, id e re sua ratus, imperator studens, arrepta li-
 benter occasione legationis ad se missae quorundam Bulgarorum, Con-
 stantini quondam ipsorum regis ex Maria filium in regem poscentium, et

χαριτῆς ἔξουσίας γίνεσθαι βούλεσθαι, ἀποστέλλει τὸν Μιχαήλ, ὃς καὶ οὐδὲν πλέον ἔσχε Βουλγάρους ἐπιστὰς ἢ τὸ ἔξω Τερνόβου περιπλανᾶσθαι καὶ βίον τρίβειν ἰδιωτικοῦ μὲν οὐ πύρρῳ, τῶς δὲ βασιλείᾳ ἥκιστα πρόποντα. ἀλλ' οὕτω μὲν Ὀσφεντίσθλαβος, ὃς καὶ μετὰ χρόνους τοῦ ἰδίου πατρὸς Τερτερῆ πολλοὺς τῶν τοῦ 5
P 180 παλατίου ἀντήλλαξεν. ὁ γὰρ τῶν Βουλγάρων σεβαστοκράτωρ
'Ραδοσθλάβος βασιλεῖ προσχωρήσας, καὶ παρ' αὐτοῦ δὴ εἰς τὸ
τῆς σεβαστοκρατορίας βεβαιωθεὶς ἀξίωμα, γένους ὦν τοῦ πρω-
τίστου παρὰ Βουλγάρους (τῷ γὰρ Σμιλτζῷ καὶ ὠμαιμόνκι), συν-
άμα πλείστοις Ἐλιμηρῆ κατὰ τὸν Κρουνὸν δεσποτεῖα τετιμημέ- 10
νη, ἀδελφῷ γε ὄντι τοῦ Τερτερῆ, καὶ αὐτῇ δὴ τῇ τοῦ Σμιλτζου
B συζύγῳ προσβάλλει, Σμιλτζου τοῦ πρὸ ὀλίγου καὶ αὐτοῦ Βουλ-
γάρων ἄρξαντος βουλήσει Νογᾶ ἀποδράντος τοῦ Τερτερῆ, εἰ καὶ
μετὰ μικρὸν διὰ τὸ κῆδος καὶ τὸν Τζακᾶν προτιμηθέντος τοῦ
Ὀσφεντισθλάβου μετὰ τὸν Τζακᾶν φροῦδος ὁ Σμιλτζος γίνεται. 15
τότε ταῖνον ἐκ Θεσσαλονίκης παρὰ βασιλέως ἀποσταλέντες οἱ
περὶ τὸν 'Ραδοσθλάβον, σὺν τοῖς μεγαστᾶσι τοῦ βασιλέως,

tempus aptum existimantium restituendo huic in paternum regnum, quando res Tocharorum infensorum ipsi confirmatae nondum erant in plenum robur ex concussa belli atrocissimi civilis, cuius utcumque victor Tuctais et multas amiserat suorum, et regio quam viscendo acquisierat vastata desolataque in longum adhuc tempus erat, — huius, inquam, invitatione legationis Michaëlem ad Bulgaros, prout poscebant, misit. et pervenit ille quidem in Bulgariam: caeterum haud paratas illic pro voto res reperit, factione quae illum accersierat non valente in urbem eam regiam introducere. quare Michaël tantummodo vagans extra Tornebum vitam agebat non multam privata clariorem, certe a principalis fastigii splendore plurimum deficientem ac maiestati regiae minime deceram, rerum illic nihilo secius potiente Osphentisthlabo; cui et post tempus inde aliquod contigit redimere Tertorem patrem captivum ab imperatore detentum, permutatione multorum e palatinis Augusti, qui in eius potestatem venerant casu quodam hic breviter referendo. Radosthlabus erat quidam perillustis inter Bulgaros tum dignitate Sebastocratoris qua in Bulgaria honorabatur, tum nobilitate familiae facile illic primae omnium. nam Smiltzo, numerosissima in illo regno cognatione inclyto, intima cum plerisque procerum gentis cognatione admovebatur; et Eltimeræ Crual despotæ sororem in matrimonio habebat, cuius Eltimeræ germanam alteram ipse rex Tertores uxorem duxerat. porre Smiltzus iste regnum Bulgarorum paulo ante obtinuerat, in eo principatu substitutus a Noga transfugae ad imperatorem Terteri: sed solie cesserat Tzaca primum praevalente; mox a subinveniente sese Osphentisthlabo initio quidem Tzacæ, cui parebat, gratia, deinde epibus dotalibus confiata factione Tzacam quoque ipsam deficientem, funditus eversus amotusque e medio fuerat. hunc ergo Radosthlabum imperator postquam ad sese confugientem excepisset honorifice, ac ei Sebastocratoricam confirmaasset potestatem, idoneum ratus promovendis Michaëlis spebus, remisit Thessalonica, ubi tunc erat, in patriam

Βουλγάροις τοῖς περὶ τὸν Ἐλιμηρῆ προσβάλλουσι κατὰ τὸν C
 Κρουτὸν ἰδίας ἀρχοντα· καθ' ὃν αὐτὸς ἀριστιύσας, τὸν μὲν
 σιβεστοκράτορα ἐκτυφλώσας στέλλει παρὰ βασιλέα πρὸς τὴν οὐ-
 κίαν αὐτοῦ σὺλζον, τοὺς δὲ γε μιγιστῶνας Ῥωμαίων Ὀσφεν-
 5 τισθλάβη πέμπει, οὗς δὲ καὶ κατέχων ἐκείνος οὐ πρότερον δια-
 φῆκε πρὶν ἢ τοῦ πατρὸς Τερτερῆ παρὰ βασιλέως ἰμῆνατο.
 καὶ οὕτως ἅμα μὲν ἐντεῦθεν ὁ Τερτερῆς ἅμα δ' ἐκείθεν οἱ μεγα- D
 στῶνες Ῥωμαίων εἰς δέκα καὶ τρεῖς ποσοῦμενοι ἀπαλύοντο. οὐ
 μὴν δὲ καὶ ἀπολαβὼν τὸν πατέρα ὁ ἔξ αὐτοῦ βασιλικῆς ἀξίας
 10 ἐπέβησεν, ἀλλὰ μᾶ τῶν καθ' αὐτὸν πόλειων περικλείσας, ὡς
 ἔκειν ἡμῖν ἢ πίστις, ἀπραγμόνως ζῆν ἐν τροφαῖς δὴ καὶ μόναις
 παρεσκευάσει. καὶ ὁ μὲν Ὀσφεντισθλαβος ταῦτα, ἐπὶ νηπία
 τῇ ἡλικίᾳ καὶ συνευχθεὶς τῇ μητρὶ κατὰ Νίκαιαν, καὶ αὐθις E
 ἀπολυθείσας ἐκείνης κατὰ σπονδῆς αὐτὸς ὁμηρεύσας παρὰ Ῥω-
 15 μαιοῖς, ὑστερον δὲ τοῦ πατριάρχου Βουλγαρίας Ἰωακίμ πρὸς
 βασιλέα πρεσβεύσαντος κατὰ τι προσδοκώμενον κῆδος, τὸ ἐπὶ
 τῇ θυγατρὶ τοῦ μεγάλου στρατοπεδάρχου Συναθηνοῦ, πρὸς τὸν
 πατέρα ἀπολυθείς. ἀλλὰ ταῦτα μὲν πρότερον.

14. ἀπολυθείσης P.

cum exercitu, cui ducem praefecerat aliquot e suo comitatu clarissimos vi-
 roa. his Bulgariam petentibus primus in armis occurrit Eltimeres ad Cru-
 num, peculiari eius ditioni subiectum, ut dixi, locum; ubi praelio com-
 misso fusae Romanae copiae et capti duces sunt. At Radosthlabum quidem
 victor Eltimeres excaecatum ad ipsius uxorem Thessalonicae in digressu
 ab imperatore relictam remisit: proceres vero Romanos tuto curavit per-
 duccendos ad Osphentisthlabum, qui hos non prius dimisit quam pro iis
 liberatum ab imperatore patrem suum recepisset Terterem. In hunc mo-
 dum hinc Terteres, inde Romani principes numero tredecim, mutua com-
 mutatione liberati patriae invicem restituti sunt. at non Terteres quidem
 regno: nam Osphentisthlabus, quasi plene defunctus omni erga patrem
 pietatis officio ipsius vinculis rumpendis, necesse nihil putavit rursus eum
 sibi desumpto redimere diademate, sed, quantum ad nos certa illinc fama
 perlatum est, unam ei civitatem assignavit, ubi quantis vellet circumfusum
 deliciis, modo privatam et ab omni rerum administratione seriatam, vitam
 duceret. sic regnare perrexit Osphentisthlabus, cuius quomodocumque il-
 latae mentioni non incommode, quantum arbitror, adiungam prioria eius
 fortunae ac variorum casuum compendio collectam iade usque ab ultima
 pueritia memoriam. infans adhuc relegatus cum matre Niconam, ibi cum
 ea fuit in carcere, donec illa, una ex conditionibus supra memoratae con-
 ventionis, libera remissa ipse obses apud Romanos mansit. postea vero
 antagonite Ioachimo patriarcha Bulgariae, qui occasione cuiuspiam expe-
 ctatae affinitatis contrahendae per matrimonium filiae magni stratopedar-
 chi Synadeni legatus ad imperatorem missus fuerat, restitutus patri est.

P 181

27. Ὁ μέντοι γε βασιλεὺς τὸν Τουκταῖν ἐπὶ νόθῳ θυγατρὶ τῇ Μαρίᾳ ἐπιγαμβρεύεται. ἤ δὴ καὶ ἀρμολύμενος ὁ Τουκταῖς, ἐπεὶ καὶ ἔτι τὰ τοῦ Τοχαρικοῦ πολέμου συνεκεκρότητο καὶ τὰ κατὰ τὸν Νογᾶν ὡς οὐραῖον παρέσπαιρεν ὄφριος, ἀσχολλοῖς πολεμικαῖς ἐκείνος θέλων ἑαυτὸν διδόναι καὶ μὴ γάμοις τὸ σῶμα ἐκθελύνουσιν, ἀνταποστέλλει καὶ πάλιν τὴν Μαρίαν πρὸς βασιλεῖα. κἀνταῦθα ἐπὶ χρόνοις ἦν, ἕως οὗ κατὰ κράτος ἐκείνος τὸ Τοχαρικὸν ἐχειρώσατο, ὡς μηδὲν τὸ ἀντιξοῦν εἶναι ἀπάντων ὑποκλιθέντων. καὶ τότε πέμψας πρὸς βασιλεῖα ἀπῆτει τὴν σύζυγον, ἣν δὴ καὶ ἑσαῦθις ὁ βασιλεὺς ὑπὸ προσηκούσῃ τῇ τιμῇ καὶ δορυφορῆσι ἀπάσαις ἐπέμπευ. καὶ ὁ μὲν Νογᾶς ἠφάνιστο, ὁ δὲ Τουκταῖς τὰ τῆς ἐπικρατείας ἐκείνου ὑφ' ἑαυτῷ ποιησάμενος ἔσχε, τὰς σπονδὰς διὰ τὸ κῆδος βεβαιοτέρας ἀποταμόμενος.

P 182

28. Τότε καὶ Ποσειδεῶνος ἐνάτη καὶ εἰκοστῇ, καθ' ἣν ἀπὸ Θερωνῆς τροπῆς πρὸς τὴν ἰσημερινὴν ἀποκλίνει ὁ ἥλιος, ἄγδαῖος ἕτερος ἀτείσει ἐφ' ἡμέρας ὄλης γε καὶ νυκτός, τῶν ἄκρων

27. Caeterum imperator generum suum facere et tam ardua necessitudine devincere sibi Tuctain studuit notha ei filia Maria despondenda. accepit oblatum honorem Tuctais, riteque profectam ad se regiam virginem in uxorem admisit, nuptias tamen distulit, ea remissa unde venerat, quoad debellatum cum Noga foret. adhuc enim ille, cladibus licet attritus magna, velut serpens longo corpore crebris afflictus plagis, motu adhuc extremae caudae vitam indicans, etiam ad ultimum exurgendi conatum sese arrigore videbatur. usum coniugii effeminare viros aptum et enervare vires corporum, minus arbitrabatur opportunum. quare segregandam a se sponsam tantisper existimavit; reddiditque patri filiam apud eum servandam, donec plena victoria otium et securitatem attulisset nuptiali celebritati consentaneam. longius id spatium quam utrique voluerant fuit: alternis enim reciprocationibus aestuum belli diu anceps utrimque fortuna variavit. tandem tamen nomen omne rebellium cum Noga Tocharorum ultima huius clade succubuit Tuctai; qui simul in hostili prius solo cuncta iam sub se prostrata, nihil adversam contra frontem erigere audent vidit, missis ad socerum Augustum laureatis victoriae nuntiis, admouit tempus nunc esse, si ei videretur, commodum suae sibi remittendae coniugis; quam nihil cunctatus imperator, specioso cultu ac pompa, frequenti etiam comitatu ac satellitio, perhonorifice deduci ad virum curavit. hunc in modum Nogas destructus non modo ultorem passus ac successorem nactus Tuctain est; sed eundem habuit imitatore in genere coniugii fideque foederis Romani nuptiali pignore firmanda. itaque hic quoque in parti deinceps administratione regni, pacis initae nobiscum ferme, quantum oportebat, rationem habuit.

28. Circa tempus quo haec gerebantur, contigit, die nona et vicesima mensis Augusti, qua fere incipit ab aestivo cardine ad aequinoctialem declinare sol, vehementem ac inusitate copiosum per totam lucem illam noctemque insecutam devolvi continenter imbrem e nubibus, quae

τοῦ καθ' ἡμᾶς ὄρλλοντος ὑπὸ νεφῶν πιεσθέντων, ὥστε καὶ χαρ-
 δρωθῆναι μὲν τὸν κατὰ τὴν περὶ αὐτὰ ἅπαντα τόπον ἄνωθ' ἐν ποθ-
 τῶν ὑδάτων ἀθρόων κατερχομένων, δένδρα δὲ καταφρίσθαι
 χερσούθην ἐπὶ τὴν θάλασσαν, ἐφ' ὧν καὶ ὄφεις τὰς κατακλύσεις
 5 φεύγοντες καὶ δένδρσι συνειλούμενοι ἐσκαοθεῖσιν ἐκ ῥιζῶν συν-
 εφέροντο, οἱ μὲν καὶ ζῶντες, οἱ δὲ καὶ ἔτι συνισπειραμένοι τοῖς B
 τῶν δένδρων κλωσίν ἐναποψύξαντες, οἰκίας δ' ἀγρωτίδας καὶ
 αἰζῶν ἀνδρῶν ἔργα, τὰς μὲν ἐξ αὐτῶν ἀνισπᾶσθαι τῶν φριμ-
 ῶν καὶ φορητὰς μακρόθην εἶναι τοῖς ὕδασι, μὴ τῆς φορᾶς λη-
 10 γούσης πρὶν ἂν ἀπεσκηφθῶν τῷ τείχῃ τῆς πόλεως, τὰ δ' ἀφανί-
 ζισθαι ταῖς προσχώσεσιν· ἀμπέλους δὲ ἐπὶ γυμνοῖς τοῖς πυθμίσιν C
 ὑποσυρείσης τῆς γῆς ἀμενηρὰς ἴστασθαι, παρὰ τοσοῦτον οὐ κα-
 θυπνεικούσας τοῖς ῥύαξι παρ' ὅσον ταπεινούμενα τῇ φορᾷ τὰ φε-
 τὰ καὶ ἀντίστασιν ἤκιστ' ἔχοντα τριβῆν οὐκ ἐδίδουν τῷ ῥέματι,
 15 ὥστε χροῦζεν καὶ ἀνασπᾶν, ἀλλ' εὐθὺς ἐπιρρέειν ἐπὶ τὸ κά-
 ταντες σφίσι ὑποκλινομένοις· γῆν δὲ πᾶσαν τῆς Κωνσταντίνου,
 τὴν μὲν ἐξ ὧν οὐρανόθην τὴν δ' ἐξ ὧν καὶ ἀλλοτριῶν ὑδάτων D
 ἐπιφορὰς ἐδέχετο, ἐκικλύσιμον γίνεσθαι. τὸ δ' ἐπὶ τοσοῦτον
 ῥαγδαῖον καὶ συνεχὲς κατεφρίετο, ὡς μηδὲ καὶ αὐτὴν τὴν θάλασ-

universum, quam latissime patet, horizontem minaciissima undique caligine
 obduxerant. videbamus totam adversam Byzantinae civitati continentem
 aquis ex alto deciduis omni ex parte confluentibus inundatam vasti ritu
 fluminis in mare ruere, radicitus evulsas raptantis arbores una cum impli-
 citis circa ramos earum anguibus, qui oportientium iam terras aquarum
 incursum fugientes eo conscenderant nequidquam, in isto quoque aylo
 deprehensi, partimque suffocati sensim diluvio crescente. horum circum-
 voluta truncis ac ramalibus longa corpora mortua efferri cernebantur;
 quorundam tamen extantia undis inter frondes capita spirabant. casae
 iam rusticae messorumque labores in arcis ut pro anni tempore tunc
 erant struibus manipulorum nondum grano excusso cumulatim extantibus,
 dorso vasti aequoris procul innatantes apparebant; illae fundamentis avul-
 sae, compactu tabularum nondum dissoluto, integrae ferebantur, haud ces-
 sante impetu, quoad urbis moenibus unda impactae dissilirent: hi vero,
 statim soluta passimque disiecta congerie spicarum, varie digestis per
 areas acervis trituras opportunitatem expectantium, iam nunc corrupti et
 irreparabiliter dispersi temere fluitabant. spectasses alibi audas reli-
 ctas in prona declivitate nativorum collium vites, quarum altricem terram
 aquae sublabentes corraserant, truncis informibus et squallidis radicibus
 e sterili iam glareis reptatim pendulis; quae ne ut arbores maiores agmine
 profluentis pessarum traderentur, tenuitas contortae ac flexilis materiae fec-
 cerat, eludens aquae inter effluentis rapacem vim, capitibus radicum ad
 artas cotium fissuras haerentibus mordicus fruticemque retentantibus.
 Constantinopolitanae porro territorium urbis, partim e caelo recta illuc
 lapsis aquis, partim aliis ex confluxu incitatorum undecumque vorticoso-
 rum amnium indesinenter inundantibus, stagnabat late universum, nihil aut
 parum a vicini ponti specie differens. nam et ipsum altum mare continuo

σαν κτανίλειν τῷ φυσικῷ χρώματι, ἀλλὰ ποικίλον τι τὴν χροίαν
 χρῆμα φαίνεσθαι, ὡς πῆ μὲν κοκκίην ὀραῖσθαι, ὅσον οἱ ἐκ
 μιλτοπαρείων ὀρέων ῥύακες ἐκβάλλοντες ἔρρευθον, πῆ δὲ λευκὴν
 E τῆς κίμωνας πλεονασάσης, ἀλλαχοῦ μέλαιναν καὶ τεφρώδη καὶ
 ὑπόκιρρον, πανταχοῦ δὲ θολερὰν εἶναι διὰ τὴν ἀπὸ γῆς ἐπιμιξίαν
 P 183 χρωσμένον ἄγουσαν, ἀλλὰ τὰ πάντα εἰς ἓν ἐκείνο τὸ θολερὸν
 ἐπικρατῶς συναγούσης.

B 29. Ἐν τούτῳ δὲ καὶ Ἰωάννης μὲν ὁ τῶν Λαζῶν ἀρχη-
 γός, ὃν καὶ γαμβρὸν βασιλέως ἐν τοῖς ἄνωθι ὁ λόγος εἰδείκνυ,¹⁰
 ἐπὶ παισὶ δυοῖ τὸ βιοῦν τελευτῆ, ὧν τοῦ μὲν ἐν τῇ πατρικῇ κατα-
 στάντος ἔξουσία τοῦ Ἀλεξίου, θάτερον τὸν νεώτερον ἢ μήτηρ
 Εὐδοκία λαβοῦσα παρὰ τὸν ἀδελφὸν καὶ βασιλέα κατὰ τὴν πόλιν
 γίνεται. Θνήσκει δὲ καὶ Ἰωάννης ὁ εἰς πατριάρχην χρηματίσας
 C ὁ Βέκκος, ἐν τῇ κατὰ τὸ τοῦ ἁγίου Γρηγορίου φρούριον εἰρητῆ,¹⁵
 μὴδὲ Κρονίου λήγοντος, αὐτοῦ που ἐν τῇ κέλλῃ εἰκαίως ταφεῖς.
 ἀλλὰ τοῦτον μὲν καὶ διὰ πόνου ὁ βασιλεὺς ἐποίησατο, ἐπεὶ καὶ
 ὁ συγκαίμενον ἦν τοῖς περὶ ἐκείνον καὶ βασιλεῖ, κινήθῃναι λόγους
 ἐφ' ὧν συνθέσθαι καὶ εἰρηνεύειν, σοφῶν γε καὶ πνευματικῶν

2. ὄσοι P.

4. κίμωνας P.

turbidorum fluminum admixtu naturalem ipsi colorem caeruleum si non
 prorsus amiserat, valde fuscaverat, varia deformatione diverso infectarum
 caeno eluvionum hic rubro coloratum, qua e ruffa suggestis argilla mon-
 tibus abrasa secum terra misti torrentes incubuerant, illic subalbescens,
 quo se fluentia exonerabant per cretosas soli candentis tracta regiones,
 alibi denique nigrum, ubi liquor restagnabat per adustus atri et excocti
 sabuli provolutus campos; quarum omnium aquarum agitatione rapidissima
 commistarum, trudentibus se altero in alterum penitusque insinuantibus
 intimo illius cumulis undarum, et suas ut conferentibus in alios qualitates,
 sic vicissim alienas in se trahentibus, exaestuabat spumosa colluvies,
 omnigenarum sordium confluges versicolore faece lutulentas, bulliente mix-
 tim vertigine, confundendo deformans in spectaculum ingratisimae visu
 foeditatis.

29. Hoc interim tempore Ioannes Lazorum princeps, quem generum
 imperatoris Michaëlis ducta in uxorem eius filia factum superius ostendi-
 mus, diem suum obiit, filijs duobus supersticibus relictis. horum altero
 Alexio in paterni principatus successione constituto, mater eius Eudocia
 secum alterum ducens filium ad fratrem Augustum in urbem se contulit.
 mortuus quoque tunc est functus olim patriarchatu Veccos, sub finem
 mensis Martii in carcere apud arcem sancti Gregorii; humatusque illic
 in cella modico sepulcro. displicuit imperatori non potuisse prius fieri,
 de quo iam convenerant, ut novum colloquium cum Vecco iniretur, quo
 eius rationibus auditis iudicio sapientum et spiritualium virorum, non au-
 tem vulgarium ac parum eruditorum, omnes eius cum ecclesia controver-

κρινάτων καὶ μὴ τῶν τυχόντων καὶ ἀλογιστοτέρων, οὐκ ἔφθασε D
 τελεσθῆναι· τὸν Μελιτηναῖον δὲ ἔξαγαγόντες ἔκειθεν καὶ τῷ
 κατὰ τὴν πόλιν Μετοχίτῃ συνδυσάσαντες, ἐπεὶ οὐκ ἦν σφίσι ἐι-
 ρηνεύειν, καθὼς ἀπῆγγον οἱ τε περὶ τὸν βασιλεῖα καὶ οἱ τῆς ἐκ-
 5 κλησίας, κατὰ τὸ μέγα καλάτειον κατακλείουσι, ὅπου καὶ ὁ
 Ταρχανιωτῆς Ἰωάννης ἐς ὕστερον κατακλείεται. τὴν δὲ γὰρ
 ἀδελφὴν Εὐδοκίαν ὁ κρατῶν ἐποδιζόμενος, καὶ τὰ εἰκότα συνά-
 μα μητρὶ τῇ ταύτης περιαλγίσαντες συμφορῆ, παρ' ἑαυτοῖς E
 τέως εἶχον ὡς καὶ αὐτῶν ἀνταποστελοῦντες πρὸς τὸν υἱόν, καὶ
 10 αὐτῷ δὴ τὰ τῆς ἀρχῆς ὡς οἶόν τε κατασφαλιάσμενοι, ἐπεὶ καὶ
 τῷ βασιλεῖ ὁ παῖς παρὰ τοῦ πατρὸς ἐπειτράπητο.

30. Ἐν τούτῳ τοιγαροῦν ὄντων δεινῶν μὲν ἔνθεν ὁ κρά- P 184
 λης Σερβίας ἔνθεν δὲ ὁ ἐκείνου ὑποστράτηγος Κοτανίτζης καὶ ὁ
 Τορνίκιος ἠγγέλλοντο τὰ πρόσχωρα δρῶν. διὰ ταῦτα καὶ ὁ βα-
 15 σιλεὺς πολὺς ἦν καὶ ἅπας ἐγένετο τὸν βάρβαρον ὑπερχόμενος
 νῦν μὲν πρῆβελαις νῦν δὲ καὶ πολεμικαῖς ἐπεξελεύσεσιν, ἐπεὶ τοι
 καὶ τότε τὸν τηρικίδε μέγαν κονοσταῦλον Γλαβῆν, τὸν τοῦ Θεοῦ
 ἄνθρωπον ἐκείνον, συνάμα στιβαρῶ στρατεύματι ἐπ' ἐκείνον B
 ἐξέπεμπεν, ὅς δὴ πολλὰκις προσβάλλων οὐχ ὅπως ἦννευ, ἀλλὰ
 20 καὶ προσηττύτο, ὅτι μὴδ' ἐκ τοῦ προφανοῦς εἰσβάλλοντες ἦσαν
 ἐκείνοι, ἀλλὰ ληστείας τρόπον ὡς τὰ πολλὰ μετεχειρίζον, καὶ

12. δεινῶς ἔνθεν μὲν ὁ?

isae componerentur, ita ut is huius reconciliatus pacifice viveret. caeterum
 Meliteniorem ex eodem eductum carcere Metochitae in urbe diversanti co-
 pularunt. verum postquam est deprehensus frustra sperari ut in ea illi
 consentirent quae imperatoris ministri et ecclesiastici poscebant, custodiae
 traditi sunt prope magnum palatium, ubi et postea Ioannes Tarchaniota
 concensus est. suam porro sororem Eudociam, viduam principis Lazorum,
 honorifice benevoleque exceptam imperator, postquam eius luctui cum ipse
 tum mater communis amborum debito miserationis officio compassi sunt,
 apud sese detinuit, remissurum se illam ad filium in tempore pollicens,
 cui filio in Lazis, ut dictum est, dominantī omni iam nunc ratione princi-
 patum firmare satēgit imperator: nam huius tutelae puer ille a patre
 commendatus fuerat.

30. Hac vice rerum increbescebant graves ad imperatorem nuntii
 de incursionibus hinc quidem cralis Serbiae, inde autem huius praefecti
 Cotanitzae ac Tornicii, quibus finitimae illis partibus Romanae regiones
 vastabantur. hinc multus erat imperator, atque adeo totus, in cura et
 cogitatione idoneae inveniendae rationis coercendorum atrociorum bar-
 bari nunc legationibus nunc militaribus expeditionibus, siquidem magnum
 ea tempestate conostaulum, Glabam, illum dei hominem, cum validis co-
 pīs contra Serbum misit, qui saepe confligens adeo parum profecit ut
 victo similior abscederet, quoniam illi decretorii praebii copiam non fac-
 ientes, vitandū ac max coequentes ex insidiis, more latronum pleraque

οὐκ ἦν ὄλως ταῖς τῶν Ῥωμαίων δυνάμεσιν εὐδοεῖν. διὰ τοιαῦτα καὶ ἐν Θεσσαλονίκῃ ὁ στρατηγὸς καθήμενος εἰργάζετο μὲν C καὶ ἀφ' ἑαυτοῦ τὰ δοκοῦντα πρὸς ἀνταγώνισιν, ὅμως δ' ἐκ πολλῶν ἀπογινώσκων ἀνδρῶν οἰκοθεν ὠρημένων περιέσεσθαι, ἅμα τε προβαινόντων καὶ ἅμα θηρεύειν ἔχόντων τὰ κατὰ θύρας προ-5 κείμενα, διὰ ταῦτα καὶ τῶν τοιούτων ἀπογινώσκων, σπονδαῖς τισὶ χρῆσθαι πέμπων συνεβούλευε τῷ κρατοῦντι, καὶ μᾶλλον καὶ τῶν ἀνατολικῶν κακουμένων ὑπὸ τῆς τῶν Περσῶν ἐπιδρομῆς καὶ χρηζόντων τῆς ἰκατῆς ἀντιλήψεως. τό τε σπονδὰς ἀποτεμνομέ- D νους εἰρηνεύειν καὶ βασιλεῖ καὶ τῇ περὶ αὐτὸν βουλῇ καλὸν ἐδό-10 κει καὶ τῶν καλλίστων. τὸ δὲ τοῦ βαρβάρου ἤθος εὐκόλον ὄν πρὸς σπονδῶν συγχύσεις διαλύων αὐτίκα ἐκ τυχοῦσης αἰτίας τὴν ὁμόνοιαν ὑπῴπτεινον. ὁ γοῦν βασιλεὺς κἀνταῦθα ποιεῖν προαιρούμενος ἐξ ὧν ἀρέσειεν ἂν καὶ τῷ γε ὁμορεῖν ἔχοντι, ἠβούλετο καὶ μετ' ἐκείνου ὡς οἶόν τε εὐορκεῖν. μὴ μέντοι γε ἀρκέσειν πρὸς 15 E πῖστιν τὴν τοῦ Σέρβου παλιμβουλῆαν ἐκ τῶν δυνατῶν ἔκριεν ἄλλως, εἰ μὴ κῆδει τῷ κατὰ γάμον συνδέοιτο. ἐκείνος δ' εἶχε τὴν τοῦ Τερτερῆ ἐκ τῆς τοῦ Ἀσὰν ἀδελφῆς θυγατέρα, λαβῶν ὑπ'

9. σπονδαῖς P.

12. διαλύσειν?

15. γσ] γὰρ P:

peragebant; quibus ideo Romanus exercitus unis collectus castris et quadrata semper procedens acie haud valebat occurrere, grassantibus manipulatim aut turmatim per loca inde longinqua et fere avia. quapropter Thessalonicae Glabas residens nihil ille quidem omittebat quod posset utiliter consuli ad tuitionem Romanorum finium, sed abire omnia in irritum videns desperabat posse reprimi impetus latronum, qui ex tuto irruentes in contiguam praedam in suas se latebras onusti recipiebant, priusquam indicium irruptionis ipsorum aut facultas ulla praeventendi eorum impetus satis mature haberetur. scripsit ergo ad imperatorem non aliud sibi videri huic adhiberi posse malo remedium quam conventionis ac foederis cum crale. idem praeterea poscere statum praesentem Orientalis limitis, Persarum incursionibus vastati ac magnis auxiliis egentis, quae absque sancita cum Serbis pace omnino colligi expediri que eo nequeant. consilium facile probarunt imperator et il quos in deliberationibus adhibebat; omnesque consenserunt non bonum solum sed et optimum factu fore, si certis conditionibus stabiliri concordia inter Augustum et cralem redimique securitas ac quies populorum posset. at quam paratus imperator erat ad statim tractandam bona fide tam necessariam tranquillitati publicae cum hoste vicino et potenti pacem, tam cogebat eum metuere ne id frustra tentaret nota instabilitas Serbi, prout ad mutationem hominis et desultoriae in contraria levitatis. artioribus igitur eum sibi adstringendum ad fidem amicitiae constantis quam vulgare conventionum vinculis, ratus, tunc tantum sibi certum fore socium cralem existimavit, si data ei e consanguinitate sua coniuge civilem pactorum obligationem nodo velut quodam fortiori religiosae necessitudinis per nuptialem affinitatem adstrinxisset. crales autem etsi coniugem iam tertiam in contubernio habebat, expeditus tamen ad novas nuptias videri poterat, quoniam hoc eius con-

ἀσφαλτεῖσι πλοτεσι σύζυγον. εἶχε δ' ἑτέραν πρόην, τὴν τοῦ δου-
 σικοῦ σεβαστοκράτορος Ἰωάννου θυγατέρα, καὶ πρὸ ταύτης ἄλ-
 λην ἣν ἀποστέρξας παρ' οὐδεμίαν αἰτίαν εὐλογον, ἰφείς ἐκεῖνην
 τὴν νόμιμον πάντως, τῇ τοῦ Ἰωάννου συμπλέκεται θυγατρὶ. P 185
 5 ἀλλὰ καὶ ἐσέτι τῆς νομίμου ζωῆς ἀπολύσας ταύτην πρὸς τὸν πα-
 τέρα, οὐδὲν συμπεσὼν ὑπὲρ τοῦ ταύτης διαζυγῆναι δίκαιον, τὴν
 τοῦ Τερτερῆ ἐπηγάγετο, καὶ εἶχε ταύτην τρίτην ἀπὸ τῆς νομίμου
 λαβίων· ζῶσα γὰρ ἡ προτέρα τὰς ἐπιγενομένους παρανόμους ἀπή-
 λεγχεν. ἐπίρρα τοίνυν καὶ μόνον βασιλεὺς τοῦ βαρβάρου πρὸς
 10 σπονδὰς ἤδη κλιθέντος, ἐπεὶ καὶ ἡ προτέρα τεθνηκυῖα ἤκουέτο
 καὶ τὸ ἀπὸ τοῦδε τῇ συνοικησοῦση νομίμῳ εἶναι μετὰ τὴν πρώ-
 την ἐδίδοτο, τῶν ἐν τῷ μεταξὺ ὡς νόθων ἀπηλλοτριωμένων,
 εἴπερ ἀπολύων τὴν τοῦ Τερτερῆ ἐπιγαμβρεύεσθαι οἱ βούλοίτο
 καὶ τέλος ἐπ' αὐταδέλφῃ τῇ Εὐδοκίᾳ ἤδη κατὰ τὴν πόλιν οὔσῃ
 15 κεκρωμένη τοῦ Ἰωάννου. ὁ δὲ μηδὲν μελλήσας, ἀλλ' ὡς τὰ
 μέγιστα καὶ ληψόμενος, ἔτοιμος ἦν ἐφ' ὁμολογίαις τε καὶ συνθή-
 καῖς τὴν τοῦ Τερτερῆ ἀποπροσποιεῖσθαι καὶ τὴν τοῦ βασιλέως
 δέχεσθαι ἀδελφὴν· ἔσπευδε γὰρ τὰς παρὰ τοῦ βασιλέως ἐλπίδας,
 καὶ ὡς μεγάλων ἐπιτευξόμενος ἤθιλε τὸ συνάλλαγμα, ἐπεὶ καὶ C
 20 πρὸς τὴν ἀρχὴν ἐκραδαίνετο τοῦ ἀδελφοῦ Στεφάνου προσηκόντος
 τε τῷ χρόνῳ καὶ γε τῷ δικαίῳ προτιμωμένου, εἰ κακείνος ἐπιχω-
 λος ᾧν καὶ μῶμον φέρον ἐν σώματι, ἔτι δὲ καὶ ἀπραγμοσύνη
 συζῆν ἐθέλων, χῶραν τὴν ἰκανὴν ἀποτιμώμενος ἑαυτῷ τὴν τῆς

nubium per dei et ecclesiae leges cassum irritumque iudicabatur. duxe-
 rat is primum ritu legitimo uxorem, cuius postea pertaesus sine ulla causa
 idonea illam abiecerat, intrusa in viventis adhuc locum Ioannis in Occiduo
 tractu sebastocratoris filia. sed et huic deinde pari levitate repudiatas
 remissaeque ad patrem tertiam, de qua dixi, superinduxerat, Tertaris
 filiam, ex sorore genitam Asanis, superatite nihilominus prima illa sola le-
 gitima coniuge; unde palam erat ambas has posterius attentatas nuptias
 nihil a foedo pellicatu destituisse. tunc autem cum haec imperator agita-
 ret, acciderat commodum, nuntiarum mortem illius mulieris quae prima
 nupsisset; qua vera comperta, manifestum erat solutum esse illum ac li-
 berum ad novum rite conubium inendum. ergo cum hoc ipsum ei si-
 gnificari curasset imperator, adiunxissetque se illi sororem propriam Eu-
 dodiam Ioannis Laxorum principis viduam, si filiam Tertaris, cui nullo
 esset legitimo devinctus nexu, dimitteret, sociaturum, facilem illum invenit
 ad splendidae ipsi atque utilis propositionem admittendam affinitatis. nam
 hunc ad istam conditionem cupide arripiendam praeter caetera hortabatur
 metus a fratre maiori Stephano, cui cum principatus Serbiae ut primo-
 genito defuncti cralis deberetur, exclusus inde is haud iusta de causa fue-
 rat, quod nimirum naturali pedum vitio claudicaret. ac patienter ille qui-
 dem, homo natura iners, infuriam ferre videbatur, assignatae sibi portioni

ἀρχῆς ἀσχολλίαν πρὸς ἐκείνον ἦφιεν, τοῖς πασι δ' ἑαυτοῦ τὴν ἀρχὴν φυλάζοντα μετὰ θάνατον. ὥστε καὶ διὰ ταῦτα παντοίως
 D ὑπήκτο τῷ τοῦ βασιλέως θελήματι, καὶ προσελιπάρι φίλος γενέσθαι καὶ συγγενῆς. τὸν δὲ γε Κοτανίτζην καὶ λίαν καθυπισχεῖτο παραδιδόναι· τὴν γὰρ γαμετῆς προῖμενον οὐκ εἰκὸς εἶ-6
 ναι ἄλλοτριου φειδισθαι. τούτοις κατανεύει καὶ βασιλεύς, καὶ ἤδη τὴν ἀδελφὴν παντοίως ἐπέχεται, νόμιμόν τε τὸ συνάλλαγμα βεβαιούμενος· ἡ γὰρ νόμμος ἐτεθνήκει, ἡ δὲ ταῖς μὲν ἐπιούσαις παρῴουσα ἔτι τὸ νόθον ἐργάζετο καὶ παράνομον, τῇ δὲ ἐφεξῆς ἔκτοτε τελευτήσαντα νόμιμον δίδωσι καὶ ἄξιον προσέτι ἀξία. 10
 E ἀλλὰ καὶ πόλλ' ἄττα λέγων οὐκ ἔπειθεν· ἠβούλετο γάρ, ὡς ἔφηκε, ἐκείνῃ τῷ ἀνδρὶ φυλάττειν τὰς πίστις καὶ τελευτήσαντι, καὶ μὴ ὅτι γε κράλη Σερβίας, ἀλλ' οὐδὲ καὶ τούτου πολλῶ μείζονι εἰς λέχος δεύτερον συνίεναι. τὰς δὲ τοῦ βασιλέως θεραπεύσεις ἰκανὰς μὲν ἔκριεν ἄλλως καὶ πιθανάς, ἄλλη δὲ γ' ἴσως, 15

10. τελευτήσασα?

caldam paternae ditionis pacate imperitans: caeterum legitimos educans liberos, quibus totam olim censuram Serbiam confidebat, filiis, si quos frater eius e non iustis, quibus erat implicitus, nuptiis gigneret, haud iure valituris ob natalium defectum paternae succedere potestati. hoc crales reputans pretiosam offerri sibi putabat occasionem iusti cum imperatoris germana coniugii, ex quo speraret prolem tum nihil exceptionis habituram, quominus patriam hereditatem iure cerneret, tum ad hoc ipsum opibus avunculi Augusti contra quorumvis adversantium obstacula iuvandam. quia vero ea solum imperator conditione matrimonium iuris crali obtulerat, si dedere sibi Cotanitzam vellet, statim is prolixè annuit: cur enim in extero prodendo cunctaretur, qui tam facile uxoris loco habitam mulierem abileret? cum sic igitur inter cralem Augustumque convenisset, communicavit hic negotium Kadociae sorori, magnopereque illam oravit ne gravaretur ratam habere tantae in commune utilitatis affinitatem. ac primum impense studeit scrupulum ei omnem eximere, quod enim crales uxorem habere videretur, certo constare meram eam esse pellicem, quam a se procul ablegare paratissimum se ferret. unam fuisse vero ipsi matrimonio devinctam primam coniugem, cuius nunc recenti obitu plane solatus omni vinculo coniugii et iuri ad novas nuptias naturali plenissime restitutus, sine ulla cuiusquam dubitatione, censeatur. haec et in hanc sententiam multa cum audisset Kadocia, respondit se fidem uni viro semel datam servandam etiam cineri putare, et non modo crali Serbiae, sed et calcumque quamlibet maiori ac potestiori principi semper praehabituram umbram ac memoriam mariti mortui, quam usque ad mortem venerari decessisset. quae imperator allegaret de honestate istarum nuptiarum et libero iure cralis ad eas, probro procul omni ac suspitione, celebrandas, haud gravate accipere pro veris: sed nihil talia pertinere ad se, plane certam aspernari conditionem aequè omnem qualiscumque post unum coniugis funus hymenaei. de hoc aliae viderint, si quae sibi cor sentiant alitociae, post unam extinctam taedam, amoris capex. nec diascimulare ta-

οὐ μὴν ἑαυτῇ, εἰ καὶ πρόπειν ἔλεγε τοῖς μεγέθει σπογγὴν πρὸς
 τὰς συνοικοῦσας ἀμεικνίητον μῦλλον ἢ εὐκόλιαν πρὸς ἄλλοτριαι- P 186
 σιν. ὁμως δ' ἐπεὶ οὐ μέλον ἦν ταύτῃ τοῦ συναλλάγματος, τὸ
 πρὸς τὰς ἐκ' ἀδόξοις ἀναμνήσεις ἀταμίεστον ἔχειν τὴν παρρησίαν
 5 περιωσὸν ἔκρινε, καὶ ἰσχυρὰ. (31) ἀπογνοῦς δ' ἐκείθεν ὁ βασι- B
 λεὺς τῆς μετὰ τῇ ἀδελφῇ πείρας, τὸν κράλην Σερβίας ἀδοξέτα-
 ρον ἢ πρὸς οἰκειότητα τὴν ἐξ ἰδίας θυγατρὸς ἔκρινε, μελιζου
 δ' αὐθις ἢ καταφρονεῖσθαι. διὰ τοῦτο καὶ τὸν καιρὸν τῷ ἑλ-
 λαιπονεὶ προστιθεὶς ἀξιώτερον ἐποίησε πρὸς τὴν ἐπὶ θυγατρὶ συ-
 10 ζυγίαν. ἦν οὖν πάνυ ἀστέιον τοῦτο τὸ θυγάτριον, οὐκ ἔτι τὸν C
 ἕκτον παραλλάττον ἐνωτόν, ἀγαπητόν μὲν ἑαυτῷ, ἀγαπητόν
 δ' ἐπίτοπως καὶ τῇ μητρὶ. ἐπὶ τούτῳ τὸ κῆδος ἠβούλετο συνη-
 στᾶν, οὐ κατὰ χρεῖαν μῦλλον ἢ κατ' ἀνάγκην. ἤδη μὲν οὖν
 τὰ πρὸς τὴν συνοικοῦσαν τῷ κράλην παρακεκίνητο φίλτρα, καὶ
 15 ὅλως ἦν ἐκείνος τῆς ἐπὶ βασιλεὶ πίστεως· τὸ δ' ἐπὶ ταύτην αἰλ- D

men eandem se, vel si posset inducere in animum cogitationem gentilis
 thalami secundi, ad hoc fuisse optaturam constantioris in sponas affectus
 principem, quam is ferretur, de quo secum agerent, orales, tertio iam videlicet,
 prout ipsi ultro faterentur, compertus reus violatae coniugalis
 fidei: cum tamen magis etiam magnas personas quam capita vulgaria de-
 cere videretur immutabilis in uxorum amore constantia. quamquam ex-
 ceptione peculiari submovere quem offerrent sponsum, supervacaneum esse
 sibi quidem, quae semel sponso, cuiusquemodi forent, omnes irrevocabili
 proposito colendae usque ad ultimum spiritum viduitatis abdicasset.
 (31) ea sororis audita oratione imperator plane iam desperans, quam non
 utilem solum sed et necessariam rebus suis ducebat, cum Serbo affinita-
 tem per Eudociam posse succedere, cogitavit de illa conficienda per filio-
 lam, quam habebat oppido festivam, nondum sexenni maiorem, sibi pariter
 et matri longe carissimam. ac videbat ille quidem haud esse hunc dyna-
 stam, gentis non maxime conspicuae, dignitatis omnino adaequatae ad ho-
 norem nuptiarum cum filia legitima imperatoris Romani, praesertim unica:
 tamen quod ei deerat ad hoc meriti e proprio splendore, suppleendum ac
 compensandum existimans spe inde secuturi commodi publici ac metu se-
 cuturorum in magnum detrimentum rei Romanae, ni sic averterentur, gra-
 vium malorum, denique in eam partem inflexit aliquandiu libratam delibe-
 rationis lancem, praesertim cum reputaret defectum istum in crale clari-
 tatis ex pari respondentis nobilitati Augustae virginis, necessaria ob huius
 immaturam nuptias aetatem matrimonii dilatione velut expiatum ac qua-
 damtenus purgatum iri, dum sperari posset ista mora illum annisurum
 commendare sese, ac maioribus meritis, dignum reddere tam sublimis
 excellentia connubii. ista sibi proposita secunda cogitatione imperatoris mi-
 rabiliiter exarsit crales in desiderium tam illustre et spes votaue sua
 priora excedentis sponsae, proque illa nihil continuo pacisci constantissimi
 iam in designatum socerum Augustum obsequii dubitans totum se addebat
 in comatus persuadendae suae addictissimae imperatori voluntatis, inviola-
 bilis in fide perseverantiae quantis opus videretur pignorum firmandae.

κωσμένον παλινδρομείν ἐξ ἀσυνθειας δεινὸν ἦν καὶ μόνον κατα-
 νοούμενον· ἐκλύεσθαι γὰρ ἀνάγκη τὸ πρόθυμον ἀποτυχόντι τῶν
 ἐλπισμῶν καὶ τοῦντεῦθεν ἐχθραίνειν μᾶλλον ὑποκνισθέντι, καὶ
 πρὸς τὰ μελλῶ μὴ εὐδοούμενον. ταῦτα τὴν βασιλέως ἔπειθον
 P 187 γνώμην καὶ παρὰ τὸ εἶκός πραγματεύεσθαι. καὶ δὴ ὅλον οἰκειοῦ-5
 ται διὰ πρεσβείας τὸν κράλην, μαθόντα τὴν ἐπὶ θυγατρὶ ἀντὶ
 τῆς ἀδελφῆς τοῦ βασιλέως συγγένειαν· καὶ ὄρκοι τὸ λοιπὸν πρού-
 βαινον ἐπὶ τούτοις καὶ συνθεαίαι, καὶ ἡ δεσπόσυνος κράλαινα
 ἐπιπέκλητο. μόνον δ' ἦν ἀπαντῶν λοιπὸν κατὰ τὴν Θεσσαλῶν
 μητρόπολιν βασιλεῖα, ὡς διαπρεσβενομένοις συνέκειτο, καὶ οὐ-10
 τως ἐλθεῖν κράλην, καὶ τὴν τοῦ Τερτερῆ μὲν ἀποστέλλειν τῷ
 B βασιλεῖ, προδίδουαι δὲ καὶ τὸν Κοταντζην, λαμβάνειν δὲ τὴν
 τοῦ βασιλέως γνησίαν, ἣν δὴ καὶ Σιμωνίδα ἐκυριωνόμεον Ῥω-
 μαῖοι, καὶ οὕτως αὐτῇ συνοικοῦντα, πλὴν τὸν συναφείας και-
 ρὸν ἀναμένοντα, ἐν παισὶ τετάχθαι καὶ φίλοις γνησίοις τῷ βα-15
 σιλεῖ.

C 32. Οὐ χεῖρον δ' ἴσως καὶ τὴν τῆς ὀνομασίας αἰτίαν εἰ-
 πεῖν ἱστοροῦσιν. ἔλῃπει τῷ βασιλεῖ παίδων θηλειῶν ἀποβολῆ

18. τὸν βασιλεῖα?

tales a principe suspectae hactenus levitatis ingeminari sibi contestationes
 sincerissimae et ab omni periculo instabilitatis remotissimae fidelitatis li-
 benter audiebat imperator; iisque ut crederet, eo efficacius adducebatur,
 quod satis intelligebat nullam undelibet offerri Serbo posse conditionem
 tantam, quae praeponderans commodis ex imperatorio matrimonio speratis
 illum eliceret in ullam cogitationem novitatis, qua irreparabiliter se cor-
 ruptarum tam amplas et certas spes haberet evidentissime perspectum.
 quare hoc propensius incubuit in istud, utcumque suis non carens incom-
 modis, consilium talis negotii urgendi, quod et fecit honorificentissima
 statim destinanda legatione ad cralem, qua filiam offerebat in locum so-
 roris, commendando etiam per se incomparabili muneris pretio, tam blandis
 exquisitae caritatis indicis, ut incredibiliter delinitus iis barbarus sta-
 tim ultro iuraverit aeternam cum imperatore concordiam; ex eoque iam
 tempore sponsalibus rite utrimque stipulatis, quae regia virguncula fuerat
 eatenus desponsa, hoc est dominantium filia, vocata, cralaena inde a
 sponsi vocabulo nominari coepta est. restabant solum executioni man-
 dandae concepti iuratiisque utrimque a legatis imperatoris et cralis condi-
 tiones foederis. per has erat promissum iturum in Thessalorum metropo-
 lim imperatorem, eoque mox ad illum venturum cralem, praemissa ipsi,
 quam nunc vice coniugis haberet, filia Terteris; dediturum etiam eidem
 Cotanitram, proque illis vicissim accepturam Augusti filiam, quam Simo-
 nidem proprio Romani nomine vocabant; eam in domo cralis educandam
 usque ad nubilem aetatem; atque ipsum interim et ex tunc filii necessi-
 tudini et individuae intimi amici societati consentaneum gratiae locum
 apud imperatorem habiturum.

32. Non abs re opinor fuerit docere hic obiter lectorem quanam
 satis inusitatae in hac regia virguncula nomenclationis incidere occasio.

πρὶν καλῶς καὶ φανῆναι, καὶ τοῦτο ἐπὶ θύσσι καὶ τρισὶ παῖσι γέ-
 γονεν. ἐπεὶ δὲ καὶ ἡ νεῦνις αὐτῆ ἀπεγεννᾶτο καὶ φόβος δεινὸς
 ἦν καὶ περὶ αὐτῆ, τῶν τις γυναικῶν ἐμπείρων, ἅμα δὲ καὶ
 σεμνῶν, βουλὴν εἰσάγει, πλήν τὴν σωθήη πολλοῖς, καθ' ἣν
 5 δὴ καὶ σώζονται τὰ γεννήματα. καὶ ἡ βουλὴ, εἰκόνας τῶν D
 προυχόντων ἐν ἀποστόλοις δώδεκα στήσαντας κηρὸς ἰσομήκεις τε
 καὶ ἰσοστάθμους καὶ ἅμ' ἡμέτερος ἀν' ἐκάστην πῆξασθαι, καὶ
 ὑπὲρ τοῦ νεωστὶ γεννηθέντος ἰκετεύειν ψάλλοντας, ἐπὶχοντας P 188
 τὴν εὐχὴν μέχρι καὶ αὐτῆς δὴ τῆς ἐκ τοῦ πυρὸς τῶν κηρῶν δα-
 10 παρήσειας, καὶ ἐφ' οὗ δὴ ὁ περιγεγόμενος τῶν ἄλλων τῶς ἀφα-
 ρισθέντων ἔστη, τούτου καὶ τοῦνομα τῆ ἀρτιγενεὶ τίθεσθαι τοῦ
 περιεῖναι κάκεινο φυλαττόμενον ἔνεκα. ὁ δὲ καὶ γέγονε τότε βα-
 σιλῆως προστάξαντος, καὶ τῷ Σίμωνι ὁ κηρὸς ἐνελελειπτο, καὶ B
 Σιμωνίς ἡ ἀρτιγενῆς παρωνύμως ἐκλήθη, τὴν ὀνομασίαν τοῦ
 15 ἀποστόλου εἰς φυλακὴν φέρουσα.

33. Τότε τοίνυν καὶ χειμῶν ἐφειστήκει καὶ χειμῶνων ὁ C
 μέγιστος, καὶ τῶν ξηρασιῶν, καὶ ὃν ἰδεῖν πω καὶ γηράσκουσι
 οὐδαμῶς ἐξεγένετο. τόση γὰρ χιῶν ἐπεστοίβαστο, ὡς κλεισθῆ-

segre imperatori fuerat subtrahi praecoci ei fato famineo fetus, in ipso
 statim extincto ortu. postquam ergo id iterum et tertio, totidem elatione
 praematura natarum ipsi e coniuge puellarum, passum se Andronicus haud
 modico dolore meminerat, metuens in hac quoque quarto edita uxoris
 partu similem acerbiterat casus infesti, libenter accepit consilium a qua-
 dam venerabili et talium experienti matrona suggestum. haec suavit
 Augusto rem usu compertae a multis in pari calamitate utilitatis, successu
 secuto vitalium sic reddendorum, qui prius praemori solebant, partuum,
 nimirum ut circum ordine disponi curaret imagines primorum Christi apo-
 stolorum duodecim; singulos harum cuique cereos adderet, paris inter se
 omnes ponderis et longitudinis exacte invicem dimensae; has sacras ico-
 nes et his appositas candelas imperaret ei loco circum accensas statui, in
 quo certi homines orantes pro recens nata puellula psalmos et supplica-
 tionum id genus formulae continenti eatenus devotione pronuntiare perse-
 verarent, quoad depasta igne cunctorum cera funallium haec pariter uni-
 versa lucere desiissent. observandum autem ceram quem postremum
 contingeret absumi, et eius sancti apostoli cuius fuisset imagini adiunctus
 iste prae caeteris vivax cereus, nomen pupulae indendum: tali enim
 omne, uti pignore inde adfutari patrocini, sperari prolem hanc superio-
 rum tristi conditioni eximendam provehendamque innoxie in aetatis adul-
 tae salubritatem. ea cum essent tunc acta iubente imperatore, et cunctis
 superstes ardere ultimus cessasset admotus sancti apostoli Simonis imagini
 cereus, nomen inde puellae Simonidi factum est; evenitque litatis votis,
 ut patrono indigete praestante infantiles eluctata debilitates puberi se fe-
 liciter regia haec proles admovent adolescentiae.

33. Hic porro annus quo inita est cum crale Serbiae conventio, in-
 signis fuit rigore hiemis non solum maximo, sed et, ut sic loquar, prodi-
 giosissimo facile omnium, quotquot annis retro lapsis possent vidisse re-
 cordari qui longaeuissimo tenuissent. tanti nivium aggeres supra omne

ναι μὲν οἰκιῶν τῶν χθαμαλῶν διεξόδους, σημεῖοις δὲ τισι καὶ κοντοῖς τοῖς μὲν στοχαζομένους τοῖς δ' ὀργάνοις χρωμένους τινὰς
 D ὑπανοίγειν τοῖς ἐγκλεισθεῖσι τὰ δώματα, καὶ ἐπὶ πλείοσταις ἡμέ-
 ραις μηθὲνα γῆν ἢ ἰδεῖν ἢ πατεῖν, ἀλλ' ἐπὶ πεπελησμένης χιόνος
 ὡς στερεῆς γεγονυίας γῆς μέχρι καὶ ἕγγυς ἕαρος τοὺς ὄδους διεξ- 5
 χεσθαι, καὶ μάταιον εἶναι τὸ ἐφ' ἵππου ὀχεῖσθαι, πλὴν τοῦ
 καὶ μᾶλλον ἐξολισθεῖν κινδυνεύειν. ταῦτα δὴ καὶ τὴν τοῦ βασι-
 λέως ἐπὶ Θεσσαλονίκης ἐκστρατεῖαν ἐκώλυνεν.

4. πεπιλημένης?

late solum increverant, ut aditus obstruerent domuum humiliorum et ipsa ostiorum superliminaria excedentes incertum oculis relinquerent qua parte ingredi egredique inde habitatores consuessent. ergo signis quibusdam aut longorum per nivem immissionibus contorum investigato situ ianuae, quibus erat cura suppetias eundi vivis sepultis, palis deinde similibusque instrumentis purgabant iter ad fores, ut sic portas patefacerent infelicibus obsessis. alia ratione quam ita detracta manu nive nemo sub dio multis diebus terram vidit aut vestigio pressit, gradientibus cunctis supra gelu concretum et ad stabilitatem soli calcabilis duratam superficiem nivosi campi, telluri ubique superinducti. usque ad viciniam proximam vernae tempestatibus ista super nives incedendi necessitas duravit; quo toto tempore dura conditio viatorum fuit, pedibus uti propriis via quamlibet longa coactorum. quippe insanum fuisset equi dorso velle invehī, cum pedites ipsi quantavis sollicitudine ac lapsus praecavendi conatu, locum vestigiis legentes, nunquam sine praesentissimo cadendi periculo pedem in lubrico possent figere. hoc aliquandiu incommodam decretæ imperatori Thessalonicam versus expeditionis diem diffudit.

Δ.

P 192 Μηνός δὲ Αἰθιοπίωνος ἐνεστηκότος ὑπὸ χιόνι ἐσοκίρωθαι τὴν γῆν καὶ πάγοις στερεοῖς τοῖς ἐκ ταύτης, ὡς καὶ αὐτῶν ἔτι τῶν 10
 ἀετῶν ποταμῶν ἐπεχομένων τὸ ρεῦμα διὰ τὴν ἐν τῷ βάθει τοῦ
 ὕδατος πῆξιν, παρ' ἣν αἰτίαν καὶ γῆ συστελλομένη τῷ κρύει
 ἐξήκει τὰ φρέντα καὶ τὰ ἐσπαρμένα παντάπασιν ἠχρηοῦντο, ὁμῶς

13. ἐξημίον?

IV.

Tandem tamen mense Februario incunte proficisci constituit, licet adhuc late horrerent campi una incrustati superficie congelatarum nivium, et pereantes ipsi fluvii solidum dorso gressum iter agentibus praebere propter altitudinem penetrantis in profundum glaciei. quae vis rigoris arva coarctans gravem omni plantarum generi perniciem intulit, sata vero pleraque funditus corrumpit. tunc igitur vespere parasceues, quando iam

παραισθητής ὑπὸ λύγων ἀφός, τῶν κεκοιμημένων κατ' ἔθος μνη-
 μοτυομένων ἀρχαίων, ἔξιισιν ὁ βασιλεὺς καὶ τῇ Δραπεῖα ἐφ'
 ἡμέραις ἀύλλεται. καὶ ὁ μὲν τέως ἐπαίχε τὸν ἐς τὸ πρόσω δρό- B
 μον, διδοὺς μὲν δεσποίνῃ ἐνευκαιρῆσαι τὰ εἰς τὴν ἔξοδον, δι-
 5 δοὺς δὲ βασιλεὶ Μιχαὴλ συνάμα συζύγῳ κατὰ σχολὴν τὰ τῆς
 ἀπάρσεως ἐτοιμάζεσθαι, καιρὸν δὲ καὶ τοῖς ἀμφὶ τὸν δέσμιον
 ἀδελφὸν ὕφεις, ἐπεὶ κἀκεῖνον ἀπάγεσθαι ἔγνω, κατὰ τρόπον
 ἐπεξίεται. καὶ ὁ μὲν ταῦτα· Ἰωάννης δὲ ὁ τηρικὰδε πατριάρ- C
 χης, ἐπεὶ οὐδ' ἀφανῆ ἦσαν τὰ τῷ βασιλεὶ πραττόμενα ἀλλ' ἀνά-
 10 πυστα γεγονότα καὶ τῷ τυχόντι εἰκὸς ἦν κἀκεῖνον μὴ ἀγνοεῖν, εἰ
 καὶ ὁ βασιλεὺς ἐν δευτέρῳ εἶχε τὸ δῆλα γίνεσθαι ταῦτα τῷ πα-
 τριάρχῃ οὐχ ἦττον ἢ καὶ τοὺς τῆς θαλάσσης χόας, ὡς λέγεται,
 ἔξιισιν ὡς δῆθεν συττακτηρίους ἀποδώσω τῷ βασιλεὶ, καὶ τὰ
 περὶ τούτου κινεῖν ἐν πρώτοις ἐβούλετο. βασιλεὺς μὲν γάρ, ἐπεὶ
 15 πόλλ' ἄττα τὰ προσιστάμενα τῷ συναλλάγματι κατεφαίνετο, τό D
 τ' ἐφ' ὀκνημοσίαις τὸν κράτην ἀρκεταῖς τὴν τοῦ Τερτερῆ προ-
 λαβέσθαι, τό τε νομίμως δοκεῖν συνελεῖσθαι, ἢ τ' ἀφηλικίαις
 τῆς νεάνδος, καὶ τὸ φθάσαι τὸν Σέρβον τὴν τὰδελφοῦ Στεφά-
 νου γυναικαδέλφην, εἰτ' οὖν καὶ αὐτοῦ βασιλέως, τὴν τοῦ ῥη-

18. τὸν δεσπῆ.

ex more antiquo ad commemorationem mortuorum faces accendebantur,
 exiit urbe imperator, Dripeamque se contulit, ubi ad dies aliquot esse
 commemoratus, operiens dum se Augusta expediret ad iter, itaque Augu-
 stus junior eam coniuge; tum ut his quibus curam imposuerat deducendi
 Constantinam despotam fratrem suum in fida obiter custodia (nam hunc
 in urbe relinquere tutam non ducebat), quae erant ad id convenienter
 administrandum consentanea, idoneum providendi spatium daret. at im-
 perator quidem in his erat. Ioannes autem tunc patriarcha mirabatur
 celari se ab Augusto de his quae mente veruebat, et quorum executioni
 se accingebat, consiliis, adeo iam non obsecaris, ut ad homines etiam e
 vulgo eorum essent famae celebritate indicia perita. atqui existimabat
 eiusmodi ea esse quae ad se deferri conveniret, imperatore contra non
 magis inclinato ad haec ipsa communicanda, quam deum aiunt prodece
 hominibus curare quot metretis expleatur maris alveus. in ea sollicitudine
 patriarcha urbe prodiit, specie quidem officiose vale dicendi atque in di-
 gressu bene precandi proximo ad iter Augusto, re vera certus ei dis-
 suadere quantum posset filiae Simonidis cum Serbiae principe matrimo-
 nium multis de causis inconueniens. primum enim, quod exigebatur a
 crale ut proderet imperatori sororem Terteris, id non videri fieri ab eo
 posse sine atroci scelere perfurii, quod satis constaret illum fidem isti
 mulieri suam horrendis adstrictam adiurationibus dedidisse. nec vero satis
 exploratum haberi, easne irritum cralis cum ea femina coniugium, quod
 scire se fuisse legitime contractum mater cralis affirmaret. ad haec vir-
 gunculam quae huic mulieri substitueretur, plane videri sexenni aetate
 conubio intempetivam. postremo ea ferri sermonibus hominum de por-
 tentosis Serbi flagitiis, quae deterreie imperatorem deberent a filia ei

E γὸς Οὐγγρίας κόρη, κατὰ χρεῖαν τοῖς τῆς Σερβίας τόποις ἐπι-
 στᾶσαν καὶ τὰ μοναχικὰ ἠμφιεσμένην πορνικῶς γυνῶναι. ταῦτ'
 εἰς ἓν συναγόμενα αὐτάρκη τῇ πράξει προσίστασθαι καταφαίνεται.
 ὁ γοῦν βασιλεὺς διὰ ταῦτα, ἕμα μὲν τὰ πολλὰ θεραπεύων, ἕμα
 δὲ γε καὶ λογιζόμενος ὡς εἴ τι καὶ παρασπονδολῆ ὁ κράλης ἐπὶ 5
 τοῖς συγκειμένοις αὐτῷ τε καὶ Τερτερῆ, οὐδὲν ἰσείται μῖσος τῇ
P 193 ἐκκλησίᾳ μὴ ἀνάγκην ἔχουσῃ καθ' ἱερὰς τελετὰς διὰ τὴν ἀμιξίαν
 ἐκείνου μιμησκεισθαι, διὰ ταῦτα θαρρῶν οἷς ἐλογίζετο, οὐτ'
 ἐκοινοῦτο τῷ πατριάρχῃ τὴν πράξιν καὶ ὄλαις ὀρμαῖς ἐχώρει
 διαπραξόμενος τὸ συνάλλαγμα. πατριάρχης δ' αὖθις ὕβριοπα- 10
 θῶν ἴσως ὑπερφρονούμενος ἐν τοιοῦτοις οἷς καὶ μᾶλλον ἔδει τῆς
B αὐτοῦ γνώμης, δοκῶν δὲ καὶ τι λέγειν ἄξιον εἰς τὸ καὶ ἑαυτὸν
 δεικνύναι μετεῖναι τῶν τοιούτων οὐχ ἤττον, καίτοι γε καὶ τῶν
 ἐνοχῶν ἀνεῖς τὴν τοῦ κράλη μητέρα ἀξιώσασαν πρότερον ἐφ' οἷς
 ἐπὶ τῇ τοῦ Τερτερῆ ἐνείχετο, εὐλογα λέγειν ἐδόκει. ὡς τοῖνυν 15
 βασιλεὺς ᾗδει εἰς τοῦτ' ὄντα τὸν πατριάρχην, προῆγε τοῦτον εἰς
C Σηλυβρίαν, αὐτὸς ἐν Δριπεῖα καὶ ἔτι παρακαθήμενος. ὡς δὲ

propria tradenda, utique tam profligati pudoris homini, ut fratrem suam,
 germani sui maioris Stephani uxorem eandemque sororem defunctae Au-
 gustae matris Augusti iunioris (erat enim utraque filia regis Ungariae),
 nefarie adulterasse diceretur, ac praeterea germanam harum tertiam vi-
 sendae causa sororis in Serbiam profectam, licet haec monachae vestitu
 religionem profiteretur, minime dubitasse, humanis simul divinisque pro-
 culcatis iuribus, propinquam, hospitam, rege prognatam, deo sacram vir-
 ginem, stupro tot nominibus execrabili polluere. haec cum ex alijs co-
 gnoerat patriarcha, tum ex ipsa cralis matre, quae conscia, ut aiebat, im-
 pedimentorum insuperabiliter obstantium novo nati coniugio ultro ad eum
 venerat, oratum ut quae in hoc genere pararentur, conaretur vi summa
 dissiicere. nihil horum latebat imperatorem: tamen idem politicis, quas
 indicavi, rationibus obsequens perstandum in consilio putabat; et quia
 non ignorabat tentaturum patriarcham revocare se a coepto, et rem antea
 ei communicare omiserat, et tunc ne de his sermonem prior inferret, vi-
 tare occasionem otiosi cum eo colloquii volebat. ac erat causa cur minus
 necessarium existimaret convenire cum praesidibus ecclesiae de rebus
 huius cralis, dynastae videlicet ritus a Graeco peregrini; quem ideo licet
 contingeret fieri generum imperatoris, in sacris officiis memoraturi nomi-
 natim ecclesiastici non forent, ex quo erat consequens, si forte vel ea ille
 commississet vel in posterum conscisceret ob quae mereretur anathemati
 subiici, nullam inde sibi fore occasionem erubescendi e coniuncti hominis
 ignominia ob praetereundam tum ipsius in sacris mentionem. alioqui porro
 utilitates quas e foedere cum Serbo proventuras consideret, mala quae ex
 perseverante dissidio metueret, tanti esse ducebat ut momentis tam iustae
 hinc formidinis, tam amplae illinc spei, nulla cuiusquemodi viderentur in
 contrarium obiecta praeponderare incommoda deberent. totus ergo fixus
 Andronicus in proposito affinitatis quomodocumque cum Serbo contrahen-
 dae, satisque aliunde gnarus paratum ad iurgandum ea de re cum Dri-
 peam adventare patriarcham, per certos ei missos obviam significavit

τῆς πρώτης ἑβδομάδος ἐνοστάσης τῶν νηστιῶν ὃ μὲν πατριάρχης καταλαβὼν τὴν Σηλυβρίαν καὶ βασιλέα προσαιπεδεχόμενος τῷ τέως ἡσύχαζε, (2) βασιλεὺς δὲ σχολαίως κατὰ μικρὸν προσῆμι, D Σηλυβρίας ὄψε σαββάτου ἐπέβαινε. ἢ μετ' αὐτὴν μὲν καὶ ὅτα- 5 ραία (ἢ δ' ἦν ἡ τῆς ὀρθοδοξίας ἡμέρα) ἐφίσταται, καὶ τότε μετὰ μεσημβρίαν κατ' ἔθος τῆς ἱερᾶς τελουμένης λειτουργίας ἐπιμι- γνύει τῷ πατριάρχῃ κατὰ τὸν ἐκείσε νεῶν τῆς μονῆς τοῦ σωτήρος, καὶ ὅσον ἦν ὀμίλει. οὐκ ἦν δὲ πάντως τότε προσαναφέρειν πα- P 194 τριάρχην ἢ δὴ κατὰ σχολὴν τὴν κρέπουσαν κινεῖν ἠβούλετο, ὧν 10 ἦσαν δύο τὰ μέγιστα, περὶ ὧν ἰσπουδάκει πλέον προσαναφέρειν, ἔν μὲν περὶ τοῦ Ταρχανειώτου Ἰωάννου (ἔτι γάρ, ὡς ἐπέμφθη, τῶν τῆς ἀνατολῆς μερῶν ἡγεμόνευεν) ὡς οὐ δίκαιον ὄν ἄλλως οὐδ' εὐλογον ἄνδρα τῆς ἐκκλησίας ἀποσχιζόμενον, καὶ πολλὰ σὺν ἄλλοις καὶ αὐτοῦ πατριάρχου λιπαρῶς ἐφ' ἔβρεσι καθ' ἀπτόμενον, ἐν ἀξίαις εἶναι μεγίσταις ἡγεμονίας καὶ ἀνέδην καταπαίρεσθαι τῶν πολλῶν, καὶ μᾶλλον τῶν ἐκείσε ἀρχιερέων, ὡς ἔλεγε, δεύ- B τερον δὲ τὸ περὶ τοῦ συναλλάγματος· εἶναι γὰρ αὐτῷ πόλλ' ἄγτα τὰ προσιστάμενα, ἢ δὴ καὶ χρῆναι σκέψει διδόναι καὶ οὕτω τὸ φανέν ἀσφαλές ὑπ' αἰδοῖ τῶν νόμων καὶ διαπράττεσθαι. τούτων 20 ὄντων τῷ πατριάρχῃ διὰ σκοποῦ, ἐπεὶ τὰ τῆς ἱερᾶς τελετῆς τέλος

orare se ne gravaretur praecedere Selybriam, quo mox secuturus ipse foret: locum enim in quo nunc diversaretur parum ei excipiendo esse oportunum. fecit patriarcha quod rogabatur, ac tanto iam amplius cogitandi nactus otium argumenta mente versans digerere, quibus sibi habiturum quod plausibiliter opponeret Augustum arbitratu cessurum omnino abstiterumque coeptis non dubitabat sibi blandiens confidere. interim Augustus licet instante prima verni leiunii hebdomade se impatienter expectari Selybriae a patriarcha non ignoraret, nihilo tamen sollicitius festinans in summa quiete perseverabat Dripeae morari. (2) at ubi aliquando inde coepit Selybriam versus iter intendere, perlento incedens passu vix denique vespera sabbati eo pervenit. postera huius die, in quam incidit dominica orthodoxiae, per causam sacrae liturgiae, ut talis diei ritus poscebat, post meridiem celebrandae, conveniente in templum illic situm ad monasterium salvatoris Augusto, patriarcha eius alloquendi copiam nactus est aliquam, sed talem quae non fere aliam quam eius obiter salutandi praeberet facultatem. habebat autem duo patriarcha prolixi cum imperatore sermonis argumenta, ut putabat, necessaria, quibus explicandis maiorem in modum cupiebat otium sibi commodum concedi. primum enim conqueri volebat de praefectura orientis Ianni Tarchaniotae attributa, homini palam ab ecclesia disciseo, quique nullum finem aut modum faceret probris lacerandorum cum aliorum per eos praesertim tractus antistitum, tum ipsius, ut aiebat, patriarchae. deinde circa designatus Simonidis cum crale nuptias, ut eas rite ac cum debita reverentia legum fierent, multa etiam atque etiam considerata digna, quae suggereret, sibi habere videbatur. quae omnia perfecto iam sacro propositurus impe-

εἶχε καὶ ἤδη ἀπαίρειν ἐκείθεν ὁ βασιλεὺς ἡτοιμάζετο, ἅμα τε δὲ
 C ἄττα τῷ πατριάρχῃ περὶ τῶν ὠμίλησε, καὶ ἅμα ὡσπερ ἕποτεμένο-
 μενος τοὺς λόγους ἐκείνῃ εὐλογίαν ἐζήτει καὶ συνετάττετο. ὁ δὲ
 τῷ καιρῷ συγκλασθεὶς τὸ νυμφίον ἐζήτει βλέπειν καὶ εὐλογεῖν·
 οὐδὲ γὰρ εἰκὸς εἶναι ἄρτι πρώτως μετὰ τὴν ἡλικιωτῆν σχεδὸν με- 5
 τάβασιν, καὶ οὐ πολλῷ τινὶ χρόνῳ μετὰ τὰ ἀμφιδρόμια, μὴ τὸν
 πατριάρχῃν βλέπειν καὶ εὐλογεῖν. ἠβούλετο δὲ οἱ τὸ δρᾶμα λό-
 γους ἐντεῦθεν ἀνακινήθῃναι τῶν τελουμένων, ἐφ' ᾧ καὶ λαλήσαι
 βασιλέως ἐπισχόντος. ὡς γοῦν φανεῖσαν ἠύλογει καὶ ἀμηγήνη
 D τῶν λόγων ἤπτετο, δόξαν ἀναχωρεῖν βασιλεῖ διὰ τὸν καιρὸν, 10
 Θεραπείας ἧς ἠπειγεν ὁ καιρὸς ἀξιῶν ἐπὶ τοῖς λεγομένοις τὸν πα-
 τριάρχῃν, τὴν προκειμένην βιάζειν ἠπέεγετο. ἐκεῖνος δὲ παρὰ
 πᾶσαν ἐλπίδα τῶν προσδοκωμένων ἀποκρουσθεὶς ἀλύειν ἤρξατο,
 καὶ μὴ ἔποστρέφειν ἠπέλλει καὶ δι' Ἰωάννην οὕτως ἡγεμονεύοντα
 καὶ διὰ τὰ παρόντα. ὡς γὰρ καὶ περὶ τούτων κινῶν τὰς θερα- 15
 πείας ἤκουεν ἀπαντώσας, οὐδὲν πλέον ἢ προσαλήσας ὅτι συν-
 E τέμνοντος τοῦ καιροῦ τῶν καθηκουσῶν ὁμιλιῶν οὐκ εἶχε τυγχά-
 νειν (οὐκ οἶδ' εἰ καὶ βασιλεὺς οὕτως ἐξεπέτηδες ἔπραττε, μὴ θύ-

ratori cum accessisset patriarcha, ille ut movere iam se ad abitum coepe-
 rat, perpaucis ei et perfunctorie locutus, vale mox dicto ac tot illis eru-
 pturientibus ex ore patriarchae sermonibus quasi valvas obducens, solemne
 digredientium protulit carmen, benedictionem postulans, sicque illum
 dimisit. patriarcha exclusus tempore, ut nullum non intenderet conatum
 prensandae dum liceret occasione, stitit aliquantulum Augustum abeuntem
 petenda facultate visendae Simonidis eique bene precandi, antequam per-
 egre ad sponsam abduceretur. quomodo enim non conveniret sisti sibi
 iam adultam atque adeo fere adnotam transitui ad nubilem aetatem a
 puerili regiam virginem, quae vel si aliquanto post quibatam a primo na-
 tali diem pontifici offerretur, serum foret. haec oblique iacta eo pertine-
 bant, ut ab imperatore mutuam quandam elicerent matrimonii destinati
 mentionem, ex qua posset ansa velut quadam in disputationem trahi non
 probatum istud patriarchae negotium. sed elusit huius artes Augustus:
 nam puella, quod negari non potuit, ei exhibita, et ipso ei solita formula
 bene precato, praevortens omnem ulteriorem sermonem imperator in pun-
 cto signum eundi suis dedit, causatus argeri se ut officis alibi necessariis
 occurreret. ac sic verba in ore fari iam incipientis truncavit praesulis,
 casu et inopinatisimo huic et molestissimo. nam elabi sibi de manibus
 tamdiu captatam occasionem, quae sentiret de Ioannis praefectura deque
 quod nunc pararetur eum erale foedere, imperatori dicendi, haud toleran-
 dum ratus, tacitis socum ac turbidis aestuans cogitationibus minabatur
 haud caesurum sese, nec sic infecto cuius gratia exisset negotio reveren-
 rum. ac licet ex parte videbat esse verisimilem excusationem allegatam
 ab Augusto, quod satis appareret tali cum articulo temporis alio trahi
 vix evitabilibus causis, non desinebat tamen suspicari nonnihil ab ipso
 adhibitum studii ad excludendum se commoditate audientiae cupitae et oc-
 cludendas tali praestexta aures libero quem paratum intelligeret, sermoni,

ραν παρρησίας ὑπανοιγνὺς τῷ θέλοντι ἐντυγχάνειν, ἐπεὶ καὶ οὐκ ἦν μεταγινώσκων αὐτόν), ἐψάμενοι τῆς ὁδοῦ, βασιλέα μὲν καὶ οὕτως ἐξαποστέλλει μετ' ἐυλογίας, αὐτὸς δ' ἐκεῖ καταμένειν ἕως οὗ βασιλεὺς ὑποστρέψειεν ἐκεκρίκει, ἀλευνῶς μὲν ἀναύδως δ' ἑμῶς διαφέρων τὸ ἄλγος, εἰ καὶ αὐδὺς ὁ βασιλεὺς ἕμα Θεσσαλονικῆς ἐπέβη, τῶν ἀγίων ἑγγιζουσῶν ἡμερῶν τοῦ Πάσχα, προ- P 195 φάσει τοῦ τῶν ἁγίων ἐκείνου μεταλήψασθαι δώρων, εἰ πατριάρχης ἐφείη, πέμπων εἰς Σηλυβρίαν καὶ τὰ τοῦ ξενῶτος συνήθη νομίσματα προσφιλοτιμούμενος, ἃ δὴ καὶ αὐτὸς μὲν κρυφθδόν 10 αἰ ποτ' ἐδίδου, τῷ πατριάρχῃ δὲ τὸ τέλος εἰς χιλιεστὸν κατ' ἕτος ποσοῦμενον ἀπεγράφετο. τότε τοίνυν καὶ ταῦτ' ἀποστέλλων λόγοις ὠμάλιζε καὶ τοῖς καθήκουσιν ἤγαλλεν. ἐκείνος δὲ καὶ B αὐδὺς ἐν Σηλυβρίᾳ προσμένων ἐν πρότερον ἐκεῖθεν μετέβαινεν, ἢ δεινῶς ὀφθαλμῶν, κατὰ χρεῖαν τῶν λατρωσόντων ἐκεῖθεν 15 ἀπάρας, πρὸς τὴν μονὴν τοῦ Κοσμοδίου μηνὸς Μαιμακτηριῶνος μεταπέμπετο. πλὴν Ἀνθιστηριῶνος ἐσπλευσάντων ἐπὶ μακρῶν κελῶν κατὰ πραγματείαν, καὶ λόγον διαδοθέντος ὡς καὶ στόλος νηῶν κατὰ μάχην προσαναβαίνει, δεισας ἐντεῦθεν τὴν Κωνσταν- C

7. ἐκεῖ?

dissuadere conaturo foedus Serbicum, quasi re amplius non integra, ex quo iter istud eo unice pertinens capessivisset. ergo sic vale sibi dicentem imperatorem multum licet moerens, et in magno, licet muto ac summa vi dissimulato, mentis aestu relinquens patriarcha statuit se inde non recessurum quoad is rediret. faustis tamen eum de more omnibus Thessalonicam proficiscentem est prosecutus, certus interim ipse ibi manere quoad imperator reverteretur. haecit igitur Selybriae moesto silentio rodens arcanum dolorem, utcumque illum, non penitus ignarus occultae illius curae, consolari tentavit imperator. simul enim pervenit Thessalonicam, misso ad patriarcham quodam e suis praetextu veniae postcandae percipiendorum ab alio per eius absentiam, instantibus tum festis Paschalibus, sacrorum eucharistiae donorum, consuetum xenium pecuniae in hospitalitatem expendendae obtulit perliberaliter. eam elemosynam solites semper antea fuerat Augustus patriarchae manu propria sine arbitris tradere, ad summam annuam mille admodum numerum ascendente. sed tunc quo praesens fungi officio non posset, non modo per certam vice substitutum sua hominem explevit, verum et munus commendare curavit multa humanitate verberum, quibus ut quam blandissime delinire a se conaretur aegrum praesulis animum, ei quem destinabat imperavit. hoc tamen non est assecutus ut in urbem remigrandi consilium patriarcha susciperet: perstitit enim etiam post hoc Selybriae, donec gravi coactus superveniente ipsi oculorum morbo ad commoditatem curationis admoveere se urbi, in monasterium suburbanum Cosmidii se transtulit mense Junio, copiam illic faciliorem habiturus urbanorum medicorum. ceterum Italiae insequenti adventantibus in eam oram septem longis navibus, licet haec mercatoriae causa veniebant, quia tamen rumor fuit bellum portari classe ista, metu extrusus loco eo parum tuto ingressus urbem est, nec tamen patriarchali-

τίνου εἰσέρχεται, καὶ τὴν τῆς Παμμακαρίστου μονὴν κατοικεῖ, ὄπον καὶ ἐπὶ καιρῶ μὲν μετρίῳ ἠπράκτει, εἶτα δ' ἀξιώθεις παρὰ τε τοῦ κλήρου καὶ τῶν ἀρχιερέων τὰς θύρας ἀνοήγνυσι τοῖς προσόδους παρ' ἐκείνον ποιεῖν βουλομένοις κατὰ τε κρίσιν καὶ οἰανοῦν ἐτέραν ἀναδοχὴν πατριάρχη πρέπουσαν. 5

D 3. Ὁ βασιλεὺς δ' ἐν Θεσσαλονίκῃ καθήμενος, τότε πρώ-
τως ἰδὼν ἐκείνην, ἐπεμπε μὲν πρὸς τὴν ἰδίαν ἀυτανειπίαν τὴν
Ἄνναν, αὐτῆς γε προσλιπαρούσης καὶ κινούσης τὴν ἀπὸ τοῦ βα-
σιλέως ἐδμένειαν, ἐπεμπε δὲ καὶ πρὸς τοὺς σεβαστοκράτορας
(ἔτι γὰρ ἐν τοῖς ζῶσιν ἦσαν) προσαπαιτῶν Δημητριάδα, ἣν 10
φθάσας ὁ πρωτοβεστιάριος καὶ κατέχων ἀνωκοδομεῖ καὶ βασιλεῖ
P 196 καθίστα ὑπήκοον. ἦς καὶ πρότερον βασιλεὺς καθυγίει διὰ τὸ
τῆς Θεοφانوῦς πρὸς θάτερον τῶν ἀδελφῶν κῆδος. ἐκείνου δὲ
κωλυθέντος θανάτῳ τῆς νύμφης κατὰ τὴν Θεσσαλονίκην, ἀπή-
τει τότε πέμπων τὸ ἑαυτοῦ δίκαιον· Δημητριάδα γὰρ καὶ πρὸ 15
τοῦ ἑαυτοῦ εἶναι, καὶ τότε δικαίως προσαπαιτεῖν. ταῦτα τοῦ
βασιλέως διαπρεσβενομένου ἐκείνοι πρὸς τριβὰς ἐχώρουν τὰ συν-
B ἦθη ποιῶντες, ὑπὸ δέος μὲν ὄντες, ὅτι βασιλεὺς ἐγγὺς ἐφει-
στήκει, ὅμως δὲ τοῦ συνήθους ἀλωπεκισμοῦ οὐδὲ τότε πάμπαν
ἐπελάθοντο. ταῦτα δ' ἄρα ἐξαγώνια ἦσαν τῷ βασιλεῖ, διὸ 20
μηδ' αὐτῶν ἐξεληλάκει χάριν πρὸς δύσιν. προύργου δ' ἦν τὸ

bus se reddidit aedibus, sed in monasterio Pammacaristi sumpsit hospiti-
um; ubi sat longo tempore clausus cessavit ab omni patriarchali fun-
ctione, quoad tandem rogatus a clero et antistitibus fores aperuit, admit-
tens eos qui convenire se vellent seu iudicii causa sive cuiusvis alterius
patriarcham decenatis administrationis.

3. Imperator Thessalonicae commorans, quam tum primum urbem
viderat, misit qui a se consobrinam Annam salutarent, id ipsum illa pre-
cata, et quibus potuit officiis promereri satagente Augusti benevolentiam.
misit etiam ad Sebastocratoras (hi enim adhuc in vivis erant) repetens
Demetriadem; quam civitatem antea protovestiarium occupatam reedifica-
verat et ditioni Imperatoris asseruerat; sed hac paulo ante Imperator ces-
serat in gratiam Theophanus nurus suae sororis, dum huius matrimonium
cum altero Sebastocratorum tractaretur. verum isto coniugio morte prae-
matura sponsae, quae Thessalonicae ante nuptias diem obiit, intercepte,
redditam tali casu iuri suo priori urbem istam Imperator reposebat, mis-
sis qui id urgerent legatis. sed eam Sebastocratores sibi solitis artibus
petitionem cludebant, non praecise negantes (metuebant quippe vim a vi-
cina Imperatoris potentia), sed tergiversationibus innocentes moras, haud
omnino ignorante Augusto fucum sibi fieri et consueta familiae isti vulpi-
natione verba dari, patientius tamen dissimulante, quod sibi concius alia
praecipue de causa expeditionem in Occidentem tractus a se hanc susceptam,
missas laborandum de his accessorius putabat, dum principale negotium,

τοῦ Σέρβου, καὶ πέμπων ἀναλαμβάνε τε τὰς κοινὰς συνθέσεις,
 καὶ κατηγάγκαζεν ἔχειρῶν μὲν Ῥωμαίοις καὶ Κοτανίτζην καὶ C
 τὴν τέως εἰς γαμετὴν οὖσαν, ἀντιλαμβάνειν δ' εἰς γυναῖκα νόμι-
 μον τὸν τοῦ βασιλέως θυγάτριον. (4) ἀλλ' ἐκεῖνος δεδιώς ἴσως D
 5 μὴ πως παραλογισθῆι τὰς ὁμολογίας, καὶ δῶ μὲν οὐκ ἀντιλάβη
 δέ, ἢ καὶ αὐτὸς ἱμπέσοι γε εἰς ἀρκύστατα, ὑπὸ πιστοῖς ὁμήροις
 ἐζήτει τὰς πράξεις γίνεσθαι· οὕτω γὰρ καὶ ῥαδίως ποιεῖν τὰ συγ-
 κείμενα, εἰ αὐτὸς ἄξιως προσλήψαιτο τοὺς ὁμήρους, ὑπ' οἷς συν-
 ισχημένοις ἐτοίμως καὶ αὐτὸς ἀπαντᾷν. ἐνὸς γὰρ τοῦ τὴν παῖ-
 10 δα τοῦ βασιλέως γυναῖκα σχεῖν τὰ πάντα προέτετο· εἰ δ' ἀστοχολή
 τούτου ἔκ τινος ἀπάτης, ὡς ἔφωρᾶτο, ἐπὶ κεφαλαίῳ ζημιού-
 σθαι δικαίως ᾤετο. ὄθεν καὶ ὡς εἶχε κατησφαλλετο, καὶ λαμβ-
 βάνειν ὁμήρους διὰ τοῦ αὐτοῦ, ἀντιιδόναι δ' ὁμήρους διὰ τὴν E
 τοῦ βασιλέως παῖδα ἤξιλον τε καὶ ἀντηξιούτο, βασιλέως ἐπὶ τού-
 15 τοις νεύσαντος. πέμπονται τοίνυν ἐκατέρωθεν ὁμηροί, καὶ κατὰ
 μέσον τὸν ποταμὸν Βαρδάριον ἀνταλλάττονται, τοῦ Σέρβου δόν-
 τος μὲν καὶ Κοτανίτζην καὶ τὴν τοῦ Τερτερῆ, ἀντιλαβόντος δὲ
 τὴν τοῦ βασιλέως παῖδα, μεθ' ὅτι πλείστης τῆς σπατάλης τε
 καὶ δορυφορίας πεμφθεῖσαν. καὶ δὴ καὶ παρὰ τοῦ Ἀχριδιῶν
 20 Μακαρίου τελεσθεισῶν τῶν συνήθων ἱερολογιῶν τὰς τιμὰς
 προσηκούσας ἐδίχετο, ὅτι καὶ αὐτὸς ὁ κράλης μείζον ἢ κατὰ

quod erat foedus et affinitas cum Serbo, recte succederet. in hoc igitur
 potissimum incubuit; missisque qui cralem urgerent, ab eo expressit, iuxta
 conventa, ut et Cotanitzam et quam antenus uxoris loco mulierem habue-
 rat traderet, atque huius in locum legitimam uxorem Augusti filiolum acci-
 peret. (4) Non tamen haec crales sine pignore relaxavit. metuens enim
 ne, si festinaret dare quae posebatur, circumveniretur credulitate incon-
 sulta, negatis postea quae se vicissim accepturum esset pactus, aut etiam
 in casses se indueret quibus aegre postea extricaretur, respondit mutua
 traditione obsidum firmari promissorum invicem fidem oportere: sic enim secu-
 rius negotium utrimque processuram. ac tenebat hominem cupido magna
 filiae imperatoris certo sibi connubio iugendae, ex quo quantum et ho-
 noris et commodi esset in se redundaturum intelligebat; indeque, ut ma-
 gnopere desideratis anxie timetur, inquieta solitudine pungebatur, repu-
 tans ne forte vana ea spes ostenderetur a Romanis, resilire ac frustrari
 se paratis, simul quae ex ipso concupierant, tenerent. ea porro de causa
 petenti crali, et vicissim offerenti, quibus fidei conventorum caveretur,
 mutuos obsides, annuit Augustus; moxque in medio Bardario amne rite
 prius celebrata permutatione obsidum utrimque missorum, etiam sine mora
 processum ad effecta est, Serbo quidem Cotanitzam et filiam Terteris de-
 dente, vicissimque accipiente ab imperatore ipsius filiam luxu ornatumque
 regis, satellitio splendido deductam, statimque post, simul ab Achridensi
 Macario ecclesiastica sponsa fuisset rite impertita benedictio, summis ho-
 noribus affectam. non enim illam crales ut propriam coniugem, sed ut
 imperatoris filiam excepit, quippe haud sustinens in equo, ut tam erat,

- P 197 σύζυγον τὴν τοῦ βασιλέως καθυπεδέχτο. οὐ γὰρ ὡς εἶχεν ἔφιππος ἠέλγετο ὑποδέχσθαι, ἀλλ' ὑποπτώσεως σχήματι, αἰδοῖ τῷ πρὸς βασιλέα, ἀποβὰς τοῦ ἵππου προσερχομένην, ὡς δεσπύουσαν δῆθεν καὶ οὐχ ὡς σύζυγον, φιλοφρονούμενος ὑπέδεχτο.
- B (5) τότε καὶ βασιλεὺς κατὰ τὴν πόλιν Θεσσαλονίκην, ἐκείνου 5 μεγαλοπρεπῶς ἐθεράπευεν καὶ δώροις καὶ τιμαῖς ἐφ' ἡμέραις ἤγαλλε, καὶ τοὺς αὐτοῦ μεγιστᾶνας βασιλικῶς ἐδωρεῖτο τοῖς μείζουσιν. εἰτ' αὖθις καὶ ἀποπέμψει πολυτάλαντους ἐκχέας τὰς δόσεις, παρακεκνημένον τὰδελφοῦ Στεφάνου (ὑπένοι γὰρ κακείνος ἤδη τὴν ἰδίαν παρακινδύνευσιν ὡς αὐτίκα τὰδελφοῦ μείζον 10
- C ἢ πρότερον κατὰ τὸ εἶκός φρονήσαντος, καὶ διὰ τοῦτο ξεπυδε προκαθιστᾶν ὡς εἶχε τὰ καθ' ἑαυτὸν) πέμπων συμμαχικὸν βασιλεύς, ὡς οἶόν τ' ἦν, ἐπέθρανε τὰς ὀρμὰς τῷ Στεφάνῳ.
- D 6. Τότε καὶ Βενετικοὶ ἐκ τοῦ παρυσχεδὸν πρὸς βασιλέα διεπρεσβεύοντο, καὶ τὴν μετὰ Ῥωμαίων εἰρήνην ἐξήτουν ἀνα- 15 νεοῦν. ἤθελε μέντοι καὶ βασιλεὺς αὐτοὺς δέχεσθαι, ἀλλ' ὁμοῦ μεταξὺ ἀμφοῖν βουλομένοι προσίσταντο τὰ ἐνέχυρα ἄπερ φθάσας βασιλεὺς ἐκ Βενετικῶν τῆς πυρπολήσεως ἕνεκα προσαφῆρει,
- E ἃ ἐκείνοι μὲν ἀπήτουν καὶ οὕτως ἤθελον δέχεσθαι, βασιλεὺς δὲ περιεώρα καὶ ὡς δικαίων τῶν ἀφαιρεθέντων ἀντίεχτο. Βενετι- 20

9. post dōσεις adde καὶ vel καὶ γε.

occurentem salutare, sed ad primum eius conspectum desiliens et in speciem venerationis infimae submissus, imperatori debitum honorem eius proli, quantumvis suae sponsae, deferendum ratus, potiusque considerandum augustorum natalium splendorem quam conditionem uxoris, ratione cuius sibi esset, ut viro, iure subiecta. (5) tunc etiam imperatoris caeram in civitatem Thessalonicam splendide invehitum exquisitis affecit honoribus, donis et omni significatione benevolentiae per dies aliquot dignatus, preceres quoque comitatus illius muneratus plene regie dimisit eundem postea multa pecunia donatum. quin et auxiliis ipsum prosecutus militibus est, quibus tueri se a vi et insidiis fratris Stephani posset. nam Stephanus germanum audiens firmare res suas affinitate imperatoris, suspicatus id quod erat, ea praesidia contra se parari, et reputans multa deinde infirmiore statu suum et spes filiorum fore, ubi foedere isto ac nuptiis frater eius imperatoris sibi opes adiunxisset, delectus habere ac manum cogere coepit, haud dubie irruptionem minans, nisi metu supplicis accurrentium imperii copiarum coerceretur.

6. Ea vice rerum, occasione commercantis in vicinia imperatoris usi Veneti legatione ad eum destinata renovari pacem cum Romanis petiere. nec abhorrebat a conventionem Augustus, nisi conditionibus utrinque propositis moram negotio iniiceret oppugnationis, de qua diximus, bonorum ad Venetos urbis Constantinopolis inquilines pertinentium, donec multa solveretur Venetis incendii Galatae auctoribus indicta. ista pignora suis reddi multaque remitti Veneti possibant, nec aliter in foedus conventores se

κοῖς δ' ἦν ὀρεγομένοις τῆς μετὰ βασιλείας εἰρήνης καὶ πλεῖστον P 198
 ἀφείναι τῶν ἐνεχύρων, εἰ βασιλεὺς καὶ οὕτως σπένδασθαι κατα-
 νέοι. ἤδη δὲ καὶ βασιλεὺς ἀγαθοθελῶς ὑπεκλίνετο κἄν ἐκείσι,
 καὶ τὴν εἰρήνην οὕτως καθίσταν, εἰ μήγε βουλή τινων τῶν ἀμφ'
 5 αὐτὸν μεσολαβήσασα (καὶ γὰρ τὸ κακῶς ἔχειν ξυμπιεῖν τῶν
 πραγμάτων ἐκείνοις ὑπέτεινε τούτοις ἐλπίδα μάλιστ' αὐτοῦ καὶ οὕτω
 μηδὲν λαβόντας τῶν ἐνεχύρων τὰς σπονδὰς ἀγαπᾶν) τὴν τῆς εἰ- B
 ρήνης πρόβασιν διακάλυε. καὶ οἱ μὲν ἐντεῦθεν μὴ οὕτω κατα-
 δεξιόμενοι ποιεῖν τὰς σπονδὰς ἄπρακτοι καθυπέρστρεφον.

- 10 7. Βασιλεὺς δὲ τὸν ἐπὶ τοῦ κωνιαίου Χοῦμνον θύλων C
 ἀγάλλειν ὡς πιστὸν ὑπηρέτην καὶ ἐφ' οἷς ὑπόσχευ τὸν δοκιμώ-
 τατον, ἄλλως τε καὶ παλυνταλάντους τὰς προδικίας τῆ Ἰουγατρὶ
 ἐτοιμάσαντα, τῷ κατὰ Λαζοῦς παιδὶ Ἀλεξίῳ, ὃδ' δὴ καὶ ἀδελ-
 φιδοῦ γε ὄντος ἀπὸ πατρῴων διαθηκῶν ἐπιτρόπουεν, ἔτ' οὕσης
 15 ἐν Κωνσταντινου καὶ τῆς μητρός, ξυναμφόζειν ἤθελε τὴν τοῦ
 Χοῦμνον· συμφέρειν γὰρ ᾤετο οὐχ ἦρτεν ἐκείνῳ ἢ τοῖς Ῥωμαίων
 πράγμασιν, ληδράκευ δὲ καὶ τὸν οἰκείον τῷ ἀπὸ τοῦ γένους κή- D
 δε τιμῶν ὡς καὶ αὐτὸν τοῖς εὐνουστάτοις ἐξεταζόμενον. ἐς τό-
 σον δ' ἐφήρμοσσε τὴν βουλήν τῆ πρόξει, ὥστε καὶ αὐτόθεν δε-
 17 τὸν] τὸ P.

niebant. contra imperator multam iuste inflictam, oppignerationem recte factam tuebatur. procedente tractata, apparebat Venetos pacis cupidos magnam partem oppigneratorum bonorum imperatori cessuros, modo is vel modica remissione admovere se postulatis eorum et consensus in foedus dare vellet. propendebat in hanc partem benigne inclinatus Andronicus, pacem istam suis quoque rationibus accommodatam ratus, nisi consiliis quorundam e suis alio averteretur. hi causabantur gravi suo tempore ac deplorato rerum propriarum statu adactos Venetos mera necessitate trahi ad cogitationem pacis. quare haud convenire indulgere ipsis quidquam, utique, pro inexplebilitate cupiditatis successu alitae, paratis remissione qualicumque iustae oppignerationis quomodocumque impetrata pro gradu ad spem audaciamque ulteriorem uti. unam igitur illi et irrevocabilem conditionem ferendam, ut mera pace contenti nihil super oppigneratione cavillentur aut moveri quidquam in re iustissime decreta velint. id consilium tractationem foederis diremit, Venetis duritie offensis, re infecta revertentibus ad suos.

7. Caeterum imperator gratificari studens Chumno praefecto caesiclae, quo fidissime ad omnia probatissimeque dudum ministro utebatur, filiam huius, cui pater copiosam plurimorum talentorum congresserat dotem, Alexio Lazorum principi sororis suae filio et patris testamento suae tutelae commendato, cuius mater adhuc erat Constantinopoli, collocare in matrimonio decrevit. conducibile quippe id putabat cum ipsi Lazo tam rebus etiam Romanis; et quo in primis movebatur, sic se optime consulere per-
 care sibi homini videbat, admovens eum affinitate ista generi regio ac tanto ipsum certiori firmans pignore in fide benevolentiaque erga sese. itaque incumbens teto nisi in negotium optatissimum, se brevi rem per-

σποτικοῖς παρασήμοις τὴν κόρην ἐκόσμηε καὶ νύμφην ἠνόμαξε. προσαπεδέχετο δὲ καὶ ἡ μήτηρ ἀκούσασα τὸ συνάλλαγμα, καὶ τῇ βασιλικῇ ψήφῳ συγκάταινος ἦν, καὶ τοὺς γάμους ἐλθοῦσα ἐτοιμάζειν ἤθελε τῷ παιδί. ἀλλ' ἐκεῖνος ἡ πιεθόμενος καὶ τοὺς γάμους ἀπαξιῶν, ἡ μὴν καὶ ἄλλως ἐπελθὼν αὐτῷ, φθάσας ἔκ τε- 5 νος τῶν ἐπ' ἔξουσίας Ἰβήρων τὴν συνοικήσουσαν ἄγεται. ὃ δὲ καὶ μαθὼν βασιλεὺς πολὺς ἦν τοὺς νόμους προτείνων καὶ τὸ τῆς ἐπιτροπείας δίκαιον προβαλλόμενος· ὡς γὰρ πατὴρ ἐπ' ἐκείνῳ τάξιν ἐπέχων, ἅμα μὲν καὶ τῶν διαθηκῶν ἅμα δὲ καὶ τοῦ σὺν P 199 τῇ βασιλείᾳ ἀπὸ τοῦ γένους δικαίου χάριν, ἠβούλετο δυστάναίαι 10 τὴν συζυγίαν. οὐ μὴν δὲ καὶ δεσποτικῶς ἐξ ἐπιτάγματος ἄλλως ἤθελε πράττειν, ἀλλ' οὐχ ἤττον καὶ γνώμη καὶ ψήφῳ τῆς ἐκκλησίας. ὤθεν καὶ πέμπων πρὸς τε πατριάρχην καὶ τὴν περὶ αὐτὸν σύνοδον, τὸ ἅμα μὲν βασιλέως καὶ πατὴρ ἅμα δὲ καὶ ἐπιτρόπου ἐπὶ τῷ νέῳ προτείνων δίκαιον, ἄκυρον ἀπὸ νόμων ἐπίρα δε- 15 κνύειν τὸ συνοικήσιον, καὶ διαλύειν ἡξίον ὡς παρὰ βουλήν τὴν B αὐτοῦ συνεστῶς. τῶν γοῦν λόγων συνοδικῶς κινουμένων, τινεὶς μὲν τῶν ἀρχιερέων νόμων ἀκριβείας ἡμιμένοι δῆθεν τῇ τοῦ βασιλέως θιλήσει ἔγνωσαν ἐνδιδόναι, ὃ δὲ γε πατριάρχης καὶ μετ'.

4. πνεθόμενος?

duxit ut puellam dominae insignibus ornatam Alexii Lazorum domini sponsam appellaret. haud aegre assensa, postquam audit, imperatori talia paranti mater Alexii adeo eius probare designationem connubii visa est, ut ultro ad filium parandarum causa nuptiarum ituram prae se ferret. verum ille haud in hoc morigerum avunculo se ac matri praebuit: sive enim dissuasus a quopiam, seu praeoccupatus amore cuiusdam e primoribus Iberorum filiae, cum hac ad se deducta rite coniugium celebravit. quo comperto imperator multus erat in allegandis contra legibus et iure tutorio iactando, quod ei consanguinitas intima et patris, germanae suae viri, ultima voluntas legitime signatis testamenti tabulis dedisset. quare aiebant irritas istas videri debere nuptias, et ut falsi coniuges ab invicem dirimerentur contendebat. nec tamen in hoc iure imperii aut vi secularis potestatis uti, quod fas non esset, inducebat in animum, sed studebat hoc sententia et calculo ecclesiae decerni. quare missis ad patriarcham et, quae circum ipsum erat, synodum certis hominibus qui exponerent quantum sibi iuris daret in eum iuvenem primum imperatoria dignitas, deinde consanguinitas intima et quaedam auctoritas paterna, qualem tutori leges in pupillum tribuunt, ut illi, prout par erat, consideratis statuerent cassum et invalidum id matrimonium esse, quippe temere attentatum ab homine non suae ad hoc potestatis, citra suum assensum, a quo penderet. hisce ultro citroque ventilatis, et negotio synodice tractato, quidam episcoporum haerentes, ut putabant, verae legum sententiae, postulatis imperatoris uti aequis annuendum censebant. at patriarcha et plures cum

αὐτοῦ οἱ πλείους ἀπρὶξ ἀντέτεινον· καὶ γὰρ κατὰ γαστροῦς ἔχειν τὴν ἐξ Ἰβήρων ἐξ Ἀλεξίου, ὡς ἤκουον, κατηγγέλλετο. ἡ μέντοι γε μήτηρ ἐκείνου ἐπανακάμπτειν ὀρεγομένη ἐλπίδας τοῖς τοῦ κανικλείου ὑπέτεινε, ὡς ἤκουσα καταπράζεται μᾶλλον τὴν
 5 λύσειν τοῦ συναλλάγματος ἢ μηνύουσα· αὐτῷ γὰρ προσώφῳ καὶ C
 μὴ γραφαῖς ἔχειν ἀναπειθεῖν τὸν παῖδα, καὶ οὕτω ποιεῖν τῷ βασιλεῖ πειθήριον ὡς οὐκ ἄλλως ἐνδὸν ἀπειθεῖν. τῷ τοι καὶ βασιλέως ἀφέντος πλῶ χρησαμένη πρὸς τὰκεῖ γίνεται. ὅπως οὖν ἐπανήκουσα πρὸς τὰ ὑπισχημένα διετέθη, εἶδεῖν ἂν οἱ ἐκείσε· τὸ
 10 δὲ πρῶγμα ἔδειξε τὴν ἐπὶ τῷ λύειν ἰούσαν τὰναντία προαιρουμένην, εἰ καὶ τὸ πᾶν τῆς ἀπειθείας ἐπὶ τῷ παιδί τεθείτο. ἀπεγνωκῶς οὖν ἐκείθεν ὁ βασιλεύς, ἐπεὶ οὐδ' ἐκ τῆς ἐκκλησίας ἀναμφίβολος ἡ τοῦ γάμου λύσις τὸ σύνολον ἐλογίζετο, τὴν μὲν D
 κόρην καθάπαξ εἰς δεσποτείαν τιμήσας εἰς τοῦτ' ἐτήρει καὶ αὐ-
 15 θις, ἐλπίδας δ' ἐδίδου συζευγνύειν ταύτην δεσπότῃ γε ὄντι τῷ εἰῶν Ἰωάννη· πρὸς γὰρ τοῖς ἄλλοις καὶ τὸ εἰς προῖκα πολὺ ἦν καὶ οὐ πόρρω πᾶν τοῦ πρέπειν καὶ βασιλέων υἱοὺς ἐπάγασθαι. καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς ἐν πολλοῖς ἐδήλου τὴν τοῦ κανικλείου προσησόμενος ἐφ' οὐκ εἶ νύμφην, ἡ δὲ γε μήτηρ καὶ δεσποινα ἐκ μεγάλου

ipso in contrarium obfirmati stabant, eo maxime moti, quod iam ista ex Iberis puella uterum ex Alexio ferre dicebatur. caeterum mater principis Lazorum redire domum cupiens, spem praefecto canicelae substendebat quandam quasi eo profecta procuratura praesens esset separationem coniugum solutionemque connubii, quod minus per literas posset consequi, viva scilicet coram voce et vultus verecundia materni persuasura filio ut se morigerum Augusto avunculo praeberet, quo perducere iuvenem posse ulli minus scriptis missisque mandatis haud satis confideret. hoc obtenta eblandita imperatoris assensum in reversionem ad Lazos suam eo navigavit. qua fide autem post reditum promissis steterit, sciverint qui quae illic egit oculis praesentes usurparunt. eventa quidem demonstrarunt visam eo proficiscens ad dissolvendum matrimonium, postquam ibi fuit, contraria potius secutam, quanquam invidia tota facti in contumacia filii dritium conferebatur. spe igitur inde omni delectus imperator, cum nec ecclesia consilium expediret declarandi matrimonium hoc irritum, certantibus de validitate eius sententia patrum et rem in ambiguo relinquentibus, qui iam Chamae filiam in honorem privata sorte altiore exevixisset, illiberrale putavisse redigere immeritam in ordinem et despoticae semel ornatum spoliare insignibus. ut igitur ei gradum tueretur collatae dignitatis, spem dedit se illam connubio iuncturum filio proprio Ioanni iam despotae, ad quod ei consilium praeter caetera ipsius virginis et huius genitoris merita haud leve momentum addebat dotis magnitudo multum excedens civilem modum, facileque apud aequos excusatura eruptionem qua imperatoris etiam filius ad coniugium puellae regia opulentia privatorum natalium fortunam emendantia inclinari se sivisset. verum istam cogitationem Augusti multis ab eo significationibus indicatam haudquaquam Augusta probabat, spirituum ingentium mulier, deici e principali fastigio suum filium ad he-

Ε τοῦ φρονήματος ἀπεπροσκοίτεο καὶ ἀνεβάλλετο, οὐδ' ἔκταρ ἄξιον κρινουσα τὸ συνάλλαγμα. καὶ διὰ τοῦτο καὶ βασιλεῖ πολλή τις ἦν ἡ ἐχεμυθία περὶ τῶν τοιούτων, καὶ πον καὶ εὐμεθόδως πολλάκις παρεγύμνου τὸ βούλημα, τὸ μέντοι γε πρὸς τὴν προικίπισσαν Ἀχαΐας ἤδη κεκρωμένην ἀνδρὸς κῆδος ἀξιώτερον ἔκρινε, καὶ παρὰ μόνον τὸ τῆς γυναικὸς ἔξωρον, αὐτοῦ γε νεανίσκου ὄντος καὶ τὸν ἔφηβον παραλλάττοντος, ἤδη ἤθελε συναλλάττειν.

P 200

8. Τέως δ' ἐπεὶ καὶ ὑποστροφῆς ἶδε τούτοις τὰ περὶ τὸν κράλην διευθετήσασι καὶ τὰ δυτικά ὡς οἶόν τε καταστήσασιν, ἐπαγόμενοι μὲν καὶ τὴν τοῦ Τερτιρῆ, ἐπαγόμενοι δὲ καὶ τὸν Κο-10 τανίτην ἐν τηρήσει προσηκούσας, ἔξω πον τῆς πόλεως κατεσκήνουν. καὶ ἡ κυρία τῆς ὑπαντῆς ἐνειστήκει· ἡ δ' ἦν ἡ μηρὸς Μουνυχιῶνος εἰκοστῆ δευτέρα. ἡ μὲν πόλις πᾶσα καθάπερ Β τι ῥεῦμα ποτάμιον ἀπὸ διαφόρων πηγῶν τῶν ἰδίων οἰκιῶν εἰς ἓν συνελθοῦσα ἔξω πυλῶν τῶν τοῦ Χαροίου ἐχέετο, καὶ φιλοτιμώ-15 τερον πρὸς τὴν τῶν βασιλέων ὑποδοχὴν ἠΐτρειπτετο, ἐν δυσι χρόνοις ἔγγυς ἐκδημούντων ἤδη. καὶ ὁ δῆμος ἅπας διημερεύσας ἐπὶ πολὺ, ὅσος τε Ῥωμαϊκὸς καὶ ὅσος ἄλλος ἐξ ἄλλων γενῶν τε

militatem, quantacumque divitiarum mole compensatam, civilis affinitatis libere atque irrevocabiliter respuens. ad hoc inexpectatum obstaculum haerebat Augusto aqua, domesticum iurgium verenti, prudentique interim ac patienti de re ista silentio rixam conviciumque declinanti. caeterum ut arte ac tempore meliorisque desperatione conditionis uxorem ad id ultro volendum quod ipse cupiebat induceret, proposuit Ioannis matrimonium cum principissa Achaiae iam vidua, non ignorans splendore personae coniugis ambitioni satisfacturum, et sperans tamen, extra artem stringendum veniretur, rem ipsa facile passura omittendam ob grave incommodum longe imparis designatorum coniugum aetatis, Achaiae utique principissa iam effeta, cum Ioannes despota vixdum primum pubertatem finivisset.

8. Sed iam cum aulae causa non esset Thessalonicae morandi perfectis quae illuc eam attraxerant, foedere cum crale et restitutione Occiduerum imperii tractuum in quam optimum pro praesenti fortuna statum, tempestivum fuit de reditu in urbem cogitare. ducentes igitur secum Augustus uterque filiam Terteris praetereaue Cotanitzam, ut locum officis maiestatem ex longo reducem decentibus darent, extra urbem divarsorio apto consederunt. dicta hinc dies solamni occursui aderat: ea fuit mensis Novembris vicesima secunda. universa civitas e singulis domibus, velut e diversis fontibus derivatorum in commune confluvium amnium, exundans, in unum effusa locum extra portam Charsii, ambitione aestuabat apparatu celebrandae imperantium exceptionis eo decore ac magnificentia, quae principum e bienni absentia primum apparentium tamdiu expectatae praesentiae consentaneam caritatis fidelium civium, desiderii praeriti gaudii ac gratulationis praesentis declarationem exhiberent. magnam illic diei partem populus universus, confuse conflata quaedam concio e Romanis et exteris generum linguarumque variarum, gentis praesertim

καὶ γλωσσῶν, καὶ μάλλον Ἰταλικός, σὺν τῷ περιφανεῖ μέμ-
 τῆς πόλεως καὶ κλήρῳ παντὶ καὶ ἀρχιερεῦσι, μετέωρος ἴστατο
 ὄσον ὄσπῳ τοὺς βασιλεῖς φιλοτίμως ὑποδεξόμενος. συμβὰν δέ C
 τι τότε, οὐκ οἶδ' εἰ καὶ ἄλλο πρὸς τούτῳ (τὸ δ' ἦν ὅτι πλείθους
 ἕδντος ἀπέφρου συμποδισθεῖς τις ἐμπήπει τῇ τάφρῳ καὶ ἐν χρῆ
 τοῦ κινδύνου γίνεται), ἀκουσθέν τοιγαροῦν τοῦτο, οἶμαι, ἢ
 καὶ ἄλλως συμβὰν βασιλεῖα πείθει ἑξαπεινάως ἀποπέμψαι ἐκ μη-
 νυμάτων τὸν λαὸν ἅπαντα, δεξάμενον μὲν τὴν αὐτῶν φιλοφρο-
 σήνην ἤδη καὶ εὖνοϊαν, πλὴν διασκευασθέντων τῶν ὄλων ἤθελεν D
 10 εἰσελαύνειν. οὗ δὲ καὶ γεγονότος, ὡς καὶ ἐπὶ ταῖς πόλεις δυα-
 χειρῶς διακπαλεῖν τὸ ἀπειρον πλῆθος ἐκείνο, ὅσα τῆς ἡμέρας οἱ
 βασιλεῖς σὺν τοῖς ἀμφ' αὐτοὺς τὴν πόλιν εἰσάσιν.

Ἐπεὶ δὲ πάντα τὰκεῖ τῷ βασιλεῖ κατὰ νοῦν προκεχωρήκει, P 201
 καὶ μόνον τὸ τοῦ πατριάρχου διὰ φροντίδος ἦν, ὑπὸ γωνίᾳ κα-
 15 θημένον τῇ τῆς Παμμακαρίστου μονῆ, διὰ ταῦτα πέμπων πολ-
 λάκις ἤξιον μικροψυχίας πάσης ἀφόμενον ἀπαλῶν ἐκείθιν καὶ
 πρὸς τὸ πατριαρχεῖον μετασκηνοῦν. ἀλλ' οὐκ ἔπειθεν ἀξιῶν
 πολλάκις. εἰδίδοτο δὲ τις καὶ ἔγνωια τοῦ ἀλύειν χύρην τῶν γεο-

Italicae, cum illustrissima civitatis parte cleroque universo et episcopis
 stabat inhiante intenta in expectatione impatienti exoptatissimi aspectus
 adventantium Augustorum. inter has moras frementibus studiis inquietae
 multitudinis, quidam haud scio an non tali occasione plene singulari
 contigit: nimirum mutua trusione, inevitabili in conferta turba, quidam in
 forte subiectam incidens foveam graviter periclitatus de vita est. credi-
 derim id auditum ab Augusto seniore (nisi quae alia incomparta mēti
 causa eum movit) consilium ei suggestisse quod extemplo est secutus, di-
 mittendae multitudinis, ne qua pronae in talibus culuspium laesionis noxa
 clementia principum offendi turbarique laetitia fausti redites posset. mis-
 sis ergo praeconibus denuntiavit populo agnoscere se benevolentiam, et
 tam prolixas significationes devoti affectus gratissimo, ut deberet, acci-
 pere animo; caetera se remittere causa ipsorum, et ire domum quemque
 nunc iubere: non enim se in urbem inveni velle nisi post dilapsos ad sua
 singulos et familiaribus redditos sedibus. id cum esset statim fieri co-
 eptum et sat diu durasset, angustis ostii tantam multitudinem nisi longa
 successione densis undis irumpentium exhaurire transmittendo non valen-
 tibus, purgato denique prorsus suburbano campo ac cunctis iam dispersis,
 vix sero diei Augusti cum palatina familia urbem subiere.

Palatio sic redditum Andronicum, ne in sinu pure gauderet fers con-
 fectis e sententia per asperam expeditionem rebus, interpellabat sollicitudo
 de patriarcha, quem perseverare mussantem in angulo apud Pammacaristi
 monasterium sciebat. allegatis ergo saepius ad eum idoneis hominibus
 rogavit, aegritudine deposita laxatisque aliquando superstitiosae mentis
 miseris angustiis patriarchali se domicilio ministeriisque se dignis et sa-
 cras potestatis exercitio redderet, illo semper abnuente acquiescere, et
 nescio quid perplexum respondente, quo videretur indicare offendi se au-

- B** νότων, πλην οὐ γυμνῶν καὶ μόνων ἐκείνων, ἀλλὰ καὶ τιν' ἄλλα συμπλέκοντος, ἐφ' οἷς προσελθεῖν μὲν βασιλέα ἡξίου, προσελθεῖν δὲ καὶ τινὰ τῶν τοῦ κλήρου, καὶ ἀρχιερέων ὁπόσοι καὶ δόξειαν ἀποχρώντως ἔχειν, καὶ λόγους κινηθῆναι, καὶ οὕτω πως θεραπευθέντα τὸν πατριάρχη, εἰ ἐγχωροῦν, τὴν οἰκίαν δια-
C κοινίαν ἀναλαμβάνειν, ὡς ἔλεγεν, εἰ δ' οὖν, ἀλλὰ παραιτεῖσθαι
D καὶ καθ' ἡσυχίαν τὸ λοιπὸν διαφέρειν τοῦ βίου. (9) πρώτη γοῦν Ἀθηναῖνος ὁπὲρ τῆς νυκτὸς γίνεται τοῦτο· διὰ σπουδῆς γὰρ ἦν βασιλεῖ τῆς μεγίστης ἐπὶ τῷ μὴ τηλικαδε παραιτεῖσθαι τὸν πατριάρχη, καὶ πολλοῖς δόξαι ὡς οὐδενὸς χάριν ἄλλον ἢ τοῦ 10 κατὰ τὸν κράλην συναλλάγματος παρητήσατο, κἀντεῦθεν σκάνδυλον συμβῆναι γενέσθαι τοῖς τῆς ἐκκλησίας πράγμασι. διὰ
E τοῦτο καὶ δυοῖν μεταξὺ, τῆς τε πρὸς τοῦτον θωπείας καὶ τῆς δοκούσης αὐτῷ δικαιολογίας, ἐναποληφθεὶς συνειτῶς ὑπήγγετο πρὸς ὃ τι καὶ δόξοι πατριάρχη. παραγίνεται τοιγαροῦν βασι- 15 λέυς, καὶ τοῖς περὶ τὸν πατριάρχη συγγίνεται· ἤμειν δὲ καὶ ἡμεῖς σὺν ἄλλοις ἐκεί. τότε καθίσαντος μὲν βασιλέως, συν-
P 202 θριασάντων δὲ καὶ τῶν ἱερωῶν ἀνδρῶν, ἐκίνει πατριάρχης πρὸς

10. ὡς deerat.

per actis, sed nec meris ac solis, verum et aliis, quae magis innueret quam clare designaret. ob quae addebat orare se Augustum ne ad se venire gravaretur, convocatis eodem quibusdam e clero ac episcopis, eo numero qui sufficere ad iustum de rebus gravibus congressum videretur. in eo coetu se propositurum quid animum ureret prohiberetque a functionibus suae dignitatis; quibus expositis si patres censerent ministerium se proprium resumere debere, consiliis ipsorum obtemperatum: ni id fieret, iam nunc abdicare thronum et in quiete vitae reliquum velle transigere. (9) ne istuc quidem descendere in spem placandi patriarchae imperator recusavit; atque adeo Februarii kalendis multa nocte cum eo quem poposcerat comitatu praesto adfuit ubi is diversabatur. causa tam sollicitè obsecundandi desiderii eius Andronico fuit, quod minime omnium volebat abdicationem quam patriarcha minabatur, imputari odio foederis a se inicit cum crale. credituros id enim facile plurimos; et statim in famam abiturum tantam fuisse indignitatem affinitatis ab imperatore cum Serbiae principe contractae, ut non aliam Ioannes patriarcha dignitatis abdicandae causam habuerit quam metum ne in ea perseverando videri posset id matrimonium probasse aut tolerabile censere; ex qua opinione ingentem orbituram rerum ecclesiae perturbationem providebat. eius incommodi praevertendi studio adire patriarcham Augustus statuit, coramque ex eo cognoscere quid in se culparet; idque fecit moderatione quadam media inter humilem demissionem adulationis erga eum obnoxiae et iustae suae defensionis fiduciam securam. coram patriarcha igitur coetu suorum circumdato adfuit imperator: adfuit et nos ibidem cum aliis. moxque ubi consedisset Augustus, circumsidentibus sacri ordinis viris, exposuit impe-

βασιλεία τὰ δοκοῦντά οἱ πρὸς παραλύπησιν, δι' ἃ καὶ ἰγγωνιά-
 ζειν ἔθλει καὶ παραιτεῖσθαι καὶ ἐκκλησίας προεδρίαν καὶ ἱερω-
 σύνην αὐτήν, εἰ πλέον συναναγκάζοιτο. καὶ πρὸ τῶν ἄλλων
 τὸ τοῦ κράλη προετίθει, καὶ τὰ δοκοῦντά οἱ προσίστασθαι ἀνε-
 5 τάττετο, ὅτι δηλαδὴ συνειστώσ κατὰ νόμους γάμος διαλυθεῖη
 καὶ τὴν τοῦ βασιλέως ἐκείνος, ἡθιτικῶς τὴν ἰδίαν, νηπιαν οὖ-
 σαν ἀγάγοιτο· καὶ ὅτι χρυσολογεῖται τε καὶ ἀργυρολογεῖται τὸ
 πῦν, τετιμιουλκήμενον μὲν τοῦ χρειώδους ἕλατος τετιμιουλκήμε- B
 νου δὲ καὶ σιδήρον, συχῶν δὲ καὶ συνδοσιῶν γινομένων, καὶ
 10 τρίτον ὡς καταφρονεῖται αὐτὸς ἀναφορᾶς πολλάκις ὑπὲρ τοῦ δο-
 κοῦντος δικαίου ποιούμενος. ἐντεῦθεν δὲ βασιλεὺς εἰς τὴν ὑπὲρ
 τούτων ἀπολογίαν καταστὰς ἐπὶ μὲν τῷ τοῦ κράλη συναλλάγματι
 οὐκ ὄρεξιν ἰδίαν καὶ τὴν ἐκεῖθεν ἑαυτῷ ὄνησιν ἤτιστα· πολλῶ
 γὰρ ἤκιστα τοῦτο, ὅσῳ καὶ προσζημιωθείη αὐτὸς τὰ μέγιστα,
 15 κόριον ὃ ἐκ ψυχῆς ἔστιργε καὶ ᾧ προσετιτῆκε καὶ αὐτὸς καὶ μῆ-
 τηρ καὶ γάμους ἐτοιμάζειν ἰγκαίρους τοὺς ἐκ ῥηγῶν ᾤετο, ἐξ C
 ἄγκυλων οἰκείων ἀναρπασθὲν βαρβάρῳ τε καὶ τὰ πάντα ἀστόργῳ
 καὶ μηδὲν σεμνὸν ἐπὶ τῆς ἀρχῆς ἔχοντι καταπροϊήμενος. ἀλλ'
 ἀνδρῶν καὶ χωρῶν καὶ πραγμάτων προσηκόντων τῇ βασιλείᾳ,
 20 τῶν μὲν ἀπαγομένων ἀθλίως, τῶν δ' ἐρημονιμένων ἐσχάτως,

ratori patriarcha quae sibi displicerent, ob quae hactenus volens in angulo
 miasaret, porroque paratus esset praefecturae ipsique, si desperatio re-
 medii sic cogeret, rennuntiare sacerdotio. ante omnia memoravit foedus
 cum cradle, in quo quid ipsum offenderet protulit, criminans legitime con-
 tractum prius cralis coniugium fuisse nefarie diremptum, et iniuste ab eo
 repudiata regis Bulgariae filia in eius locum substitutam infantulam ex
 imperatore natam. addidit ferre se haud posse aggravari populum tribu-
 tis sine modo. nullum finem fieri auri argenti undique nullo non e re-
 rum genere corradendi. subiici novis vectigalibus salem communis usus,
 subiici etiam ferrum; et immaniter istis exactionibus rerum vitae necessa-
 riarum pretium accendi. effundi mox prodige in largitiones crebras quae
 avarae sint extorta. tertium his attexit querelaram caput, contemni se
 nec haberi rationem supplicationum pro clientibus suarum, ubi ex officio
 interveniens periclitantium causis patrocinaretur oppressis, et iura desti-
 tutorum verisimilia licet nequidquam allegaret, nullo suae neglectae au-
 ctoritatis fructu. adversus haec imperator sui defensionem a capite or-
 sus, de cralis primum foedere disseruit, nec propria se in id cupiditate
 tractum, nec utilitates in se suosque privatim redundaturas inde captasse:
 quin potius sacrificasse se in hoc publicis commodis privatos, eosque te-
 nerrimos, affectus. filiolum, caput omnium dulcissimum, suas matrisque
 delicias, quam in spem splendidissimarum cum regum maximis nuptiarum
 educarent, avelli sibi passos e gremio, prolicique in manus insociabilis
 barbari, nihil in cultu ac moribus humanum, nihil in ipso principatu ma-
 gnopere splendidum habentis. verum eo a se pretio redemptam captivi-
 tatem subditorum imperii, qui misere servitum abducebantur, provincia-

τῶν δὲ σκυλευομένων ἀναποδότως, καὶ ἀίχμαλωσίας τοσαύτης
 τε καὶ τοιαύτης χάριν ταῦτα πράττοι καὶ παρὰ γνώμην καὶ παρὰ
 D Θέλησιν· πολλὰ γὰρ καὶ εἰρήνην ἀνύτειν ὅσα σίδηρος οὐκ ἰσχύει,
 καὶ ὀπιοῦδος καταπράττειν, καὶ μῶλις τὰς ἐκ τῶν γάμων συστα-
 κτικωτάτας οὖσας καὶ ἀσφαλεῖς, ὅσα μὴ μάχαι καὶ πόλεμος οὐ-
 5 μενονν κατεπράξαντο. οὐ μὴν δ' αὖθις καὶ νόμων ἐς ἅπαν ἐκ-
 τὸς, ὡς ἀπὸν οἰεσθαι, πράττειν. δῆλον γὰρ εἶναι καὶ κανόσι
 καὶ νόμοις προσηταγμένον, μὴ ἂν ἐκχωριῖσθαι τὸν νόμιμον ἀγα-
 γόμενον ταύτην μὲν ἀφίεναι παρὰ μηδεμίαν αἰτίαν εὐλογον, συμ-
 πλέκεσθαι δ' ἄλλη· εἰ δέ τις τὸλμῶη, αἰτίαν μὲν μοιχείας ἀποί- 10
 E σεσθαι τὸν τολμῶντα, τῆν δὲ συνοίκησιν εἶναι παράνομον, ὥστε
 τῆς πρώτης ἡθροημένης καὶ ζώσης, ὀπίσθας τοῦντεῦθεν ἡγάγετο,
 μὴ ἐγκριμένους τοῖς νόμοις μῆδ' ἐν γυναιξὶ νόμιμοις τάττεσθαι.
 “ἢ οὐ ταῦθ' οὕτω καὶ ἐν ἡμῖν ἔχει;” φησὶν ὁ κρατῶν. “πυ-
 θάνου τοιγαροῦν τῶν εἰδῶτων, καὶ πιστῶς μᾶνθανε ὡς οὐκ ἄλ- 15
 λως ἡμῖν ἐγένετο καταδέξασθαι τὸ συνάλλαγμα, εἰ μὴ καὶ ὀρ-
 P 203 κους τοὺς πρέσβεις προσσητήσαμεν βεβαιούν, ἢ μὴν καὶ ἔτι
 περιεῖναι τὴν νόμιμον ὅτε τῇ τοῦ Τερετῆ συνεπλέκετο, καὶ ἄρι

4. μᾶλλον?

rum Romanae ditionis statum, quae incursionibus desolabantur, annonam denique ac victum subiectae sibi plebis, irreparabilibus latronum rapacissimorum depraedationibus spoliari antea solitae. tam acerbae oppressionis miseratione motum sese, invittissimum quidem et inclinationi propriae summa vi oblectantem, quod habuisset carissimum impendisse in levamentum alia nulla ratione avertendae calamitatis, gnarum multa conventionibus effici, quae bello ac ferro frustra tententur, foederumque beneficio, praesertim ad stabilitatem roboratorum necessitudine nuptiali (nam isto demum glutine firmissime hominum voluntates coeunt), in commune plerima et maxima, idque tranquille ac secure, provenire commodum, quae nec sudoribus ac periculis gravissimis laboriosissimarum expeditionum nec cruore immenso praeliorum parari unquam valuissent. nec tamen, quod falso argueretur, tantae ac tam evidentis utilitatis gratia quidquam contra leges attentasse. esse namque manifestum iuxta scita canonum et civilium etiam sanctionum, nec licitum nec integrum viro esse, qui rita legitimo uxorem duxerit, ea sine ulla causa idonea reiecta copulari alteri, ac si quis id attentaverit, adulterii teneri, coniugiumque hoc secundum pro illegitimo habendum, ita ut quamdiu prima sola vera coniux superstes fuerit, quotquot inde duxerit, illegitimas et pellices potius quam iustas uxores fore. “an vero non ita haec in nostro casu se habuere?” subiecit imperator. “interroga igitur eos qui norunt, et ex vero rem cognosce. disces haud prius nos assensos in matrimonium filiae cum crale, quam legatorum, prout exegeramus, inde ad nos missorum iuratis testimoniis comperimus et fuisse adhuc in vivis legitimam cralis uxorem quando is filiam Tertoris in contubernium adscivit, et eandem iam vivere desuisse, quando

μη ζῆν εἶδ' ἡμῖς εἰς γαμβρὸν ἐτάττομεν, ὡς ἐντεῦθεν τὴν μὲν
 συμβάθειν εἶναι παράνομον, τὴν δ' ἡμετέραν, εἰ καὶ νηπίαν,
 ἀλλ' οὖν ἔννομον. καινοτομεῖσθαι δὲ καὶ χρόνον, ὡς οἴδατε,
 ἐπὶ τοῖς βασιλικαῖς κήδεσι, φέρουσι καὶ τι συνοῖσον πάντως διὰ
 5 τὴν ἐκ τῆς εἰρήνης κατάστασιν. τέλος δὲ καὶ οὕτως ἐχόντων
 ἡμῶν τῆς ἀπολογίας ἡμῖν μὲν καὶ ταῦτα καὶ πλείω πράττειν
 ἀνάγκη πρὸς τὸ συμφέρον κοινόν, εἰ καὶ λυπήρ' ἄττα ξυμ- B
 πίπτοιεν, ὡς ἀλγεινὸν καὶ τόδε διαφερόντως· ὑμῖν δὲ προκείσθω
 καὶ αὐθις εἰς σκέψιν, καὶ ὃ δόξειεν ἂν μόνον μετ' ἐλόγου τοῦ
 10 αἰτιάματος, συγχωρῶ γίνεσθαι. βασιλεῖ γὰρ εἶναι ἢ πατέρα
 ἑτέρους τῶν νόμων ἢ παῖδας ἄλλους Ῥωμαίων ἀπάντων οὐκ οἴ-
 μαι." ταῦτ' ἔλεγε βασιλεύς, καὶ ἔδοκει πιθανά τε λέγων, καὶ
 τὰς γνώμας τῶν πολλῶν ἔπειθε. / δεῦτερον τὰ περὶ τοῦ ἄλα-
 15 προβαλλόμενος καὶ τὴν ἐπὶ τοῖς κοινοῖς ἀνάγκην, ὡς οὐδὲν τῶν
 δεόντων ἄνευ χρημάτων πεφυκὸς ὄν γίνεσθαι. μηδὲ γὰρ αὐτὸς

8. προσεισθῶ P.

nos eam generum fecimus. ex quibus est manifeste consequens et filiam
 Terteris nihil nisi pellicem, et nostram, utcumque infantulam, iustam le-
 gitimamque Serbiae principis sponsam extitisse. porro quidquid inest no-
 vitatis praefestinato matrimonio puellulae impubis, par est condonari prin-
 cipibus, qualium connubia in hoc privatam excedunt aertem, quod inter-
 vallis observationibusque temporum minus addicte, ut scitis, obsequantur.
 quo in genere si liberis eorum inclinationibus defertur, et solum quia
 ipsis libet, certorum interdum rituum rigide a cunctis alioqui caeteris
 exigi solitorum gratia illis egregiae privilegii dignitatis nullo non forente
 fit, quanto his tunc aequius ignoscatur, quando inaeestimabile commodum
 securae pacis in longi constantiam temporis fixae quadam minus forte usi-
 tata praecocitate nuptiarum respúblicae, ni sic facerent, periclitaturae, immo
 gravissime laboraturae redemerint? redemerint autem, ut nos nunc, acerbo
 pretio gravis domesticae iacturae et carissimi capitis deplorabili longum
 impendio. sed haec nostra regnantium sors est, quibus conditio prin-
 cipatus officium ac necessitudinem iniungit haec et plura quantumvis ae-
 rumnosa molestaque pro communi utilitate subaudi. peroravi hactenus
 Serbici foederis causam, et quid in eo carque fecerim exposui, vestris de
 integro sententiis permittens quid nunc circa hoc a me fieri velitis, para-
 tus ad nutum vestrum emendare ac quoad potero refringere, si quid ibi
 reprehensibile rationibus idoneis monstraveritis. nihil excipimus, prompti
 ad omnia sine ullo privatarum necessitudinum aut affectuum respectu:
 imperanti enim alios parentes esse quam leges, filios alios quam Romanos
 universos, equidem non puto." haec locutus imperator probabilia dixisse
 visus est, et multorum in suam sententiam assensum traxit. aliud accu-
 sationis sui caput de sale ac ferro alisque suri exactionibus deinde pur-
 gavit, aerarii egestatem obtendens et ineluctabilem necessitatem grandis
 pecuniae in res communis utilitatis expendendae. eiusmodi quippe nego-
 tiorum eam esse naturam ut sine nummorum impendio confici nequeant:

χρυσὸν ἀγαπᾶν μὴδ' ἄργυρον τὸ παράπαν, εἰ μὴ βοηθοῖεν χρεῖαις ταῖς ὑπὲρ τῶν Ῥωμαίων. / παρ' ἦν αἰτίαν ἐκλειοιπότην χρημάτων καὶ ῥόγας συνήθως διδομένης παρακατέχεσθαι, καὶ προσεξευρίσκειν ἀνάγκη πόρους εἰς συλλογὴν, ἵνα γοῦν καὶ κινούμεθα
D ἔλεγεν. ἐπῆγε δὲ καὶ βασιλεῖς ἀρχαίους, καὶ μᾶλλον τὸν Ἰωάν-5
 νην, ὁπόσῃν τὴν ὑπὲρ τῶν χρημάτων εἶχε σπουδὴν, ὡς ἐγκληθὲν παρὰ τῶν ὅτι χρήματα εἰσκομίσαντες οὐκ ἐξαπιναιῶς παρὰ τῶν ἐν τῷ κοινῷ ταμειῷ ἐχόντων τὴν ἐνοχίην προσδεχθεῖν, ὀργὴν προστριβῆναι τοῖς μὴ παρευθὺς δεξαμένοις τόσῃν, ὥστε καὶ ἐνός εἰς Λαζοῦς φρυγόντος θατέρῳ πληγῶς ἐκ προστάξεως ἐντει-10
 νάντων συμβῆναι τῷ τότε ἡμερῶν ὀλίγων τεθνάναι. παρῆγε δὲ
E καὶ μάρτυρα τῶν λεγομένων τὸν τότε λογαριαστὴν τῆς αὐλῆς Ἄγγελον. οὗ καὶ παρευθὺς ἐπὶ τούτῳ οἰκοθεν εἰσκληθέντος, τὸ μὲν εἰσελθεῖν καὶ αὐτὸν εἰπεῖν οὐκ ἐνεχώρει γίνεσθαι· ὀφφικίῳ γὰρ τετιμημένον τῶν ἄλλων καθημένων ἐκείνων ἴστασθαι οὐκ 15
 ἔδικαιον ὁ βασιλεὺς, καθέξεσθαι δὲ πάλιν εἰσιόντα παρακαίριον ἔδοξε. διὸ δὴ καὶ γε τῷ συγγραφεῖ τῶν τοιοῦτων, καὶ δευτέρῳ

8. ἐν τῷ] αὐτῷ P.

se nec aurum plane amare nec argentum, nisi quatenus iuvandae reipublicae vim habeant expedienda facultate salutarium publice consiliorum. iustum auri usum se carendo tristi diu experientia probasse, iampridem coactum pensiones ministris reipublicae olim decretas et ex longo solvi summa fide solitas detinere; quae ipsa odiosissima parsimonia cum non sufficiat expediendis quibus status et salus imperii ematur sumptibus, aliquam utique inveniendam extundendae undecumque pecuniae rationem. quam autem hanc aliam a collatione subditorum comminisci quis valeat? "sed commoveamus ago sane" subiecit "disputationem, retorto ad memoriam principatum retro lapsorum a nostri hodierni experientia mentis intuitu." induxit hic imperatores antiquos, et maxime Ioannem, demonstrans quantum huic studium fuerit pecuniae congregandae, eo quidem usque ut delata ei aliquando querela per quosdam convehentium pecuniam publicam de negligentia custodum aerarii, accipere statim eam et intro recondere differentium, tanta ira exarserit in ministros duos talis indiligentiae compertos, ut eorum altero metu supplicii, ad Lazos fuga delato, comprehensus alter tot tamque gravibus iussu Augusti concisus plagis fuerit, quae verisimilem opinionem multorum fecerint eius obitum paucis diebus post secutum isti flagellationi tributium. rei sic gestae testem protulit tunc logariastem aulae Angelum, quo ad hoc ipsum profitendum statim domo accito, cum quaedam obstaret inconvenientia ne is intro admissus coram coetu appareret (quoniam hinc quidem virum officii honore decoratum stare aliis considentibus haud aequum censebat imperator, rursus autem sedere ibi eum qui non ad censendum de negotiis propositis sed ad brevis responsi statim expediendam redditionem vocaretur, intempestivum videbatur) scriptor huius historiae et alius e clero, et ipse

τῶν ἐκ τοῦ κλήρου καὶ αὐτῶ τιμίων, παρὰ βασιλέως ὄριστο
 ἐξελεθόντας ἐρωτῶν καὶ πυνθάνεσθαι τούτου περὶ ὧν ὁ βασιλεὺς
 ἔλεγε. καὶ γέγονε ταῦτα, καὶ ἐμαρτυρεῖτο τὸ λεγόμενον ἀλη- P 204
 θές, πλέον ἐπόντος ἐκείνου καὶ τὸν τῶν ἡμερῶν ἄριθμόν καὶ γε
 5 τὴν τοῦ θανάτου νόσον τῷ τελευτήσαντι; τέσσαρας γὰρ ἡμέρας
 καὶ αἰμόρροϊαν ἐπισυμβῦσαν τῷ αἰσμητῷ τὴν τοῦ θανάτου αἰτίαν
 προσεμαρτύρει. ἦκε δ' ὁ λόγος καὶ τῶν περὶ τῶν ἀναφορῶν,
 καὶ μεθ' οὗτοι πλείω δὴ τὰ λεχθέντα, ἐφ' οἷς ὁ βασιλεύων ἐδεί-
 κνυ τὸ πρὸς τὸν πατριάρχην συγκεχωρηκὸς ἐφ' ἅσασι σχεδὸν ἡ
 10 τοῖς πλείωσι, δηρὸν τὰ προσαναφερόμενα, καὶ ἄλλα μὲν ἐπι- B
 θεῖ τὰ κατ' ἀνάγκην προκείμενα, ἃ μὴδ' εἶναι δίκαιον παρορᾶ-
 σθαι διὰ τὴν κατὰ τὸ δίκαιον δυσωπίαν, ἄλλα δέ γε τὰ κατὰ χά-
 ριν προτεινόμενα εἰς γε λύσιν, ἐφ' οἷς καὶ ὑπακούοντος μὲν χάριν
 εἶναι οἱ, μὴ κατανεύοντος δὲ μὴ δοκεῖν δικαίως λυπεῖν τὸν ἀπο-
 15 τυγχάνοντα. συνάπτειν δὲ ταῦτα πατριάρχην, καὶ ἐν ἡγεῖσθαι
 τὰ τρόπον ὀρισμάτων Μυσῶν καὶ Λυδῶν δυστάμενα, καὶ διὰ C
 τοῦτο λυπιῖσθαι εἰ ἐν τισιν ἀσυνκράταιος εἴη ὁ βασιλεὺς, οὐκ
 ἔχειν τὸ εὐλογον ἰσχυρίζετο. τίως δὲ καὶ καθυπόσχεσιν ἐπενέ-
 κας ὡς εὐμενῶς ἐντεῦθεν καὶ ἀκούοιτο καὶ συμπράξει, διαλύειν τε
 10. προσπροαναφερόμενα P.

ab Augusto magno habitus, iussu ab eo sunt egredi et foris interrogare
 logariastem de iis quae dixerat imperator. factum id est; et logariastes
 suo testimonio prolixè fidem adstruxit sinceræ veritatis allegatis ab Au-
 gusto; exequens etiam circumstantias numeri dierum et morbi ac modum
 mortis eius qui sic oblitte dictus esset, aliens videlicet quarto die post-
 quam vapulaverat hunc efflasse animam, nec aliam ei fuisse mortis cau-
 sam quam fluxum sanguinis e plagarum infictione secutum. hinc iam ad
 tertiam patriarchae de imperatore querelam neglectarum suarum pro clien-
 tibus precum processit oratio. ibi postquam imperator verbis plurimis
 ostendit propensissimam suam non in plerisque solum sed plane in omni-
 bus erga patriarcham indulgentiam, distinxit genera supplicationum quae
 sibi offerri contingeret. alias enim necessitatem habere iuris stricti, et
 ea poscere quae sine iniustitia negari haud possent. has a se negligi ne-
 fas esse ultro confiteri propter debitam aequitatem a principe reverentiam.
 verum alterius quoque generis preces esse minime debita beneficii nomine
 rogantes. in his, ut benigne annuentis liberalitatem principis eius impu-
 tari gratiae par est, ita recusatio libertate utentis in renuendo sua nul-
 lam videtur offerre iustam dolendi aut conquerendi causam non assecuto
 quod optarat. confundere porro patriarcham et in unum haec miscere,
 non minori alioquin ab invicem intervallo dissita quam quo Mysorum, ut
 dici solet, Lydorumque fines distant. ac propterea aegre ferre si quando
 minus morigerum ad omnia quae postulat experietur imperatorem; in quo
 plus aequo sibi arrogare ipsum, ac ultra quam recta ratio sineret appe-
 tendo provehi, affirmavit Andronicus et multis evincere contendit. sub-
 iunxit nihilominus promissionem facillioris in posterum exorabilitatis, osten-
 dens plane sibi esse decretum et benigne audire patriarcham quoties deiu-

τὴν λύπην ἡξίου καὶ μικροψυχίας πάσης ἀπαλλαγέντα τῆς τιμῆς ἔχεισθαι. ταῦτ' οὖν ἐκείνος λιπαρῶς ἡξίου, καὶ τοὺς ἄλ-
D λους εἶχε ξυναξιούοντας τε καὶ συμπεύθοντας. κἀντεῦθεν ὁ γη-
 ραῖος ἐκείνος μαλακισθεὶς (ἦν γὰρ ταῖς ἀληθείαις καὶ τὴν γνώμην
 εὐένδοτος), παροτρυνθεὶς εἰς τοῦτο καὶ παρὰ τῶν ἰδίων κἀτα-
 5 νεύει, καὶ βασιλεὺς ἀξιούντι πέθεται, καὶ καθυπισχεῖται αὐτίκα
 ἐκαὶ μόνον μέλλαντα ἕπ' αὐγὰς τὰς πρώτας τὸ πατριαρχεῖον κα-
 ταλαβεῖν. γέγονε τοῦτο, καὶ ἡ τῆς ὑπαπαντῆς ἑορτὴ τὸν πα-
 τριάρχην ἐπὶ τῆς ἐκκλησίας ὄρεϊ.

Ἄλλ' οὐκ ἦν καὶ ἰσαῦθις τὸν τοῦ Τελχίνος ἡρμεῖν φθόνον, 10
P 205 (10) ἀλλ' ἕαρος ἐνστάντος ἐντεῦθεν καὶ τῶν πωσαλλίων δευ-
 θουσῶν ὁ περὶ τοῦ Ἐφῆσου Ἰωάννου λόγος κινεῖται. καὶ βασι-
 λεὺς μὲν αὐτὸς ὁμολογῶν εἰς αὐτὸν ἁμαρτεῖν, — μηδὲ γὰρ εἶναι
 ἄλλον τὸν καθαιρήσοντα, ἀλλὰ μόνον τὸ σφέτερον θῆλημα διὰ
 τὸ ἐπὶ τοῦ Γρηγορίου σκάνδαλον, μὴ τοῖς ἄλλοις κἀκείνου συμ-
 15 **B** βαίνοντος ἐφ' ὕπερ ὁμολογεῖν εἶναι ἐκείνον παρῆρησιζ μηδὲν σφα-
 λέντα ἐπὶ τοῖς δόγμασιν, ἔπειτα δὲ τὴν ἐκείνου παραίτησιν δέ-
 χεσθαι. καὶ διὰ τοῦτο ὑψίθρονον ὄντα βασιλεὺς ἐπίκτηδες ὑπε-
 χάλα καὶ τῇ κέλλῃ παρέβηεν. αὐτὸς γοῦν ἀναλαμβάνων τὴν τι-

ceps se adiret, et ei gratificari efficiendo quae vellet. tantum oravit, ut laxata contractione animi, et omni aegritonia suspiciosaque tristitia deposita, resumeret exercitium suae potestatis, et honoribus tali sacerdotio debitum colli se sineret. haec laetus renidensque imperator cum diceret, adiuvantibus pro se quoque cunctis qui aderant, et communi assensu eadem rogantibus, emollitus denique senex est: erat enim re vera flexibilis ad suasionem amicorum, vir haud praefractae mentis, nec praeiudicatorum pertinax sensuum. sed et hanc hominis ad aequis acquiescendum pronitatem familiares tunc eius promoverunt, ipsum, ut persuaderi sibi pateretur quod omnes optabant, adhortantes. annuit ergo postulatis imperatoris, et ei promisit se non plus in quo erat haesurum loco, quam quantum nox tum intempesta cogeret; primo diluculo in aedes patriarchales remigratum. nec pollicitis fides abfuit: nam postridianum Hypapantes festum patriarcham ministeriis sacris redditum rursus vidit in ecclesia.

Quamquam ne perpetuum sic restituti officio praesulis gaudium foret, haud abstulit invidi daemones malignitas denuo conari. (10) caeterum vere inde consecuto et Paschalibus feriis elapsis, causa Ioannis Ephesii retractari coepta est. ac imperator quidem ultro poenitens fatebatur ini-
 que ab se cum illo actum, quippe qui eius falso insimulati participationis scandalum Gregoriani, eoque adacti ad renuntiandam dignitatem, volens ab-
 dicationem recepisset, thronoque sic deiectum cella inclusisset. quam suam iniustitiam ut quamprimum agnoscebat emendaret, profiteri se nunc palam Ioannem Ephesinum minime assensisse caeteris in pace inita cum Gregorio, neque quidquam erroris contra dogma conscivisse. tum quod erat tali declarationi consequens, idem Augustus retexere male orsa et restituere in integrum dignitatiue reddere quem perperam evertisset vo-

μὴν ἐκείνῳ ἤθελεν ἀνορθοῦν, ἐκείνο διδοὺς δὲ καὶ ἀρχισμῆτος
 προσαφηρεῖτο, τὴν εὐμένειαν. ἀρχιερεῖς δέ, πλὴν τοῦ Φιλα- C
 δελφείας καὶ τοῦ Σμύρνης, οὐκ οἶδα εἰ καὶ τρίτου ἑτέρου, βα-
 σιλέως λόντος τὴν ὄργην ἐπὶ τῆς οἰκείας ἔχουσιν ἔχειν ἐκείνον τι- P 206
 5 μῆς, τό τε δίκαιον δυσωπούμενοι, καὶ ἀνδρὸς ὄντος ἐκείνου τὴν
 ἀρετὴν καὶ τὸν λόγον οὐχ ἥμισυ ἰκανοῦ καὶ χρεώδους ἐπὶ τῆς
 ἐκκλησίας τὰ μέγιστα· μηδὲ γὰρ ὄλωσ' ἰσχύσαι τὰ κατ' ἐκείνου
 ἐπ' Ἀθανασίου πατριαρχοῦντος κεινημένα, ἀλλ' ἡμιτίλειστον
 μείναι τὴν κρίσιν διὰ τὴν τῶν ἀρχιερέων ἐπὶ τοῖς ἀνισχύρους κ-
 10 νομμένοις ἀμφηγησάμενοι. καὶ οἱ μὲν οὕτως ἰδικαίον τὸν B
 ἄνδρα, πατριάρχης δὲ καὶ ὁ Φιλαδελφείας (ὃ γὰρ τρίτος ὁ Σμύρ-
 νης ἐγκλήματι καθοσιώσεως ὑπαχθεὶς ὡς εὐλογήσας τὸν Μαλά-
 κην — Μαλάκης δ' ἦν ὁ ἐπὶ τοῦ Φιλανθρωπηνοῦ τὴν Σμύρνην
 ἐκείνῳ κατέχων, ὃς δὴ καὶ πεφόνευτο ὕστερον — ἐκινδύνει καὶ
 15 ἀργὸς ἦν) τίως ἀμφω πατριάρχης τε καὶ ὁ Φιλαδελφείας ἀντίτε- C
 νον, καὶ ἐν τι τῶν ἀδυνατίων εἶχον τὸν Ἰωάννην ἀποναδιστῶν.
 ὁθεν καὶ μεταξὺ τούτων μεγίστη φιλονεικία ἤρξατο ἀναφύεσθαι,
 ὥστε καὶ ἀπειρηκότα τὸν πατριάρχην ἀποχωρήσας καὶ πάλιν εἰς
 τὴν τῆς Παμμακαρίστου μονὴν τὸν τῆς συνόδου ὄχλον εἰς τοῦτο.

luit, ultro ei concedens quod iratus abstulerat, suam videlicet benevolam gratiam. porro antistites (exceptis Philadelphienai, Smyrnenai et tertio forte quodam alio) nihil causae putabant superesse quominus Ephesinus, reconciliato iam ipsi Augusto, protinus honorem amissum rite ac iure suo resumeret. ad quod cum aequitate ipsa rei movebantur, tum viri reverentia, virtute ac doctrina insignis, maximeque utilis his dotibus ad res, ut tum erant, ecclesiae componendas vel stabilendas, neque enim rata esse aut omnino valere, quae Athanasio patriarchatum gerente adversus eum fuissent mota, sed imperfectum et dilata sententia pendens adhuc manere iudicium, idcirco quod antistitum suffragia, ob invalidas oblectorum ipsi criminum probationes in incerto haerentium, haud umquam legitimo numero ad eius damnationem concurrissent, atque hi quidem sic Ephesinum omni crimine liberum, et hoc ipso restituendum sedi suae videri debere contendebant. at patriarcha et Philadelphienais vehementer obastebant. erat et tertius Ioanni contrarius Smyrnenais: sed parum poterat, ipse sacerdotio suspensus et laesae maiestatis citatus reus, ac nondum purgato crimine periclitans. accersitus autem fuerat perduellionis ob impertitum ecclesiastica benedictione Malacam quandam participem et ministrum rebellionis Philanthropeni, cuius nomine Smyrnam occupatam tenuerat, postea interfectus. praecipui ergo et efficaciores oppugnatores Ephesini erant patriarcha et Philadelphienais. hi omnino negabant fieri posse ut is reponeretur in throno. ardebatque maiorem in modum inter hos aliosque ea de re contentio, adeo quidem ut offensus iurgio et pertaesus synodalium rixarum iterum patriarcha secederet in Pammacari-sti monasterium, imperatore mollis agente pro Ioanne, metu offendendi

ὁ γὰρ βασιλεὺς μαλακῶς ἀντίεχτο καὶ πατριάρχην κατὰ τὸ εἶδος ἐφυλάττετο, ὡς εἶχεν ἀποκρουόμενος.

- D 11. Ἐκείνου γοῦν ἰδιόσσαντος καὶ γε τὴν θύραν ἀποκλεικόςτος τοῦ μή τινα εἰσιέναι τῶν ἕξωθεν κατὰ χρεῖαν δῆθεν ἀναφορᾶς ἢ καὶ κρίσεως, οἱ ἀμφιγυμονοῦντες ἐκείνῳ ἀρχιερεῖς 5 δόξαντές τι ποιεῖν ἱκανὸν ἐπ' ἐκείνον, καὶ τοῦ Ἐφέσου συνεργῶντος σφίσι πλαγίως, τόμον συντάττουσι μέμψειωσ καὶ βουσιλεῖ
- E ἔγχειρῶσσι, τὴν βασιλέωσ ἐντεῦθεν ὑποχαλᾶν καὶ ἐκλίειν πρὸς ἐκείνον πειρῶντες διάθεσιν. αἱ δὲ μέμψεισ, ὅτι εὐταξίασ ἀπαίτουμένησ, εἴπερ ἐν ἄλλοισ, κᾶν τοῖσ τῆσ ἐκκλησίασ πράγμασι 10 (ταύτην γὰρ καὶ τοὺσ πατέρασ διὰ τῶν οἰκείων συνιστῶν κανόνων), κατ' οὐδὲν ὄλωσ τῷ πατριαρχέοντι μεμῆληκε ταύτησ. κρίσεισ μὲν γὰρ ὡσ αὐτοῖ συννοδικῶσ ἀποκαθιστῶσιν, ἐκείνοσ μόνοσ ἕξαλλάττει, καὶ δι' οἰκείασ γραφῆσ τὰ τοῖσ δόξασι ἐναντία διακελεύεται, καὶ ἐκκλησίασ κεχηρωμένησ τῶν προειστώτων, αὐ- 15 τὸσ ἐξεπίτηδεσ τὰσ ἐπ' ἐκείνασ ψήφοσ ὑπερτιθέμενοσ, πέμπων σφετερίζεται τὰκείνων, καὶ τὰ μὲν ὡσ βούλεται διατίθεται, τὰ δὲ καὶ δίδωσι τοῖσ ἐπ' ἐκείνοισ καταστῶσι. τὰ δὲ γε τῆσ οἰκείασ
- B ἐκκλησίασ τῷ σφετέρῳ νιεί ἔγχειρῶσασ Ἐφραῖμ ὕλην δίδωσι τούτῳ κακίασ τοῖσ ἐκείθεν λήμμασι, μὴ οἰκονόμον κατὰ τὸ σῦνηθεσ κα- 20

10. κᾶν τοῖσ] καὐτοῖσ P.

patriarchae, quem observare perseverabat, cavens irritare hominem, sed eius tamen impetus in Ephesinum quam poterat moderatissime retandens.

11. Patriarcha igitur privatim agente, ac obseratis pertinaciter valvis neminem eorum admittente qui aut petendae interventionis aut iudicii causa aditum ad eum poscerent, antistites contrariae ipsi factionis aliquid ad rem quam promovebant utile se acturos rati, coooperante oblique Ephesino, libellum conscribunt querelarum in patriarcham, eumque Augustis porrigunt, ita se quod conabantur, non sine spe successus tentaturos arbitrat, aut extinguere penitus aut aliquantum debilitare patriarchae apud Augustum seniore gratiam. "capita haec erant querelarum, quod cum bene ordinata dispositio ministeriorum ac functionum unice requireretur non minus in aliis quam in ecclesiasticis negotiis, unde hanc patres propriis canonibus commendassent, eam tamen patriarcha funditus negligat. quae enim ipsi synodice legitimo suffragiorum concursu decreverint, ipse solus immutat, et proprio rescripto communiter statutis contraria imperat. praeterea ecclesiae pastoribus viduatas, dilatis de industria canonicis per suffragia electionibus praesulum substituendorum defunctis, ipse sibi usurpat, missis qui nomine suo proventus earum tollant; et partem horum pro libitu absumit, partim iis condonat quos istis administrationibus praefecit. quin et res ecclesiae propriae dispensandas pro arbitrio permittens filio suo Ephraimo, ansam ei et materiam ad male agendum praebet, occasione lucrorum quae inde sibi congerit, cum pro more debuisset eiusmodi pro- curationem oeconomo ad id lecto commendasse, viro idoneo, cuius fideli

Θιστιῶν, παρ' οὗ δὴ καὶ τὰ τῆς ἐκκλησίας διεξάγοιτ' ἂν πρά-
 γματα. καὶ πόλλ' ἄττα τοιαῦτα γράφοντες ὑπάλτιον δευκνύειν
 ἤθελον τὸν τέως σφῶς ἀποπροσποιούμενον. ταῦτα βασιλεὶ δε-
 ξαμένῳ τὸ πολὺ ζῆμι καθυφίναί τῆς διαθέσεως, οὐ μὴν δὲ
 5 ὥστε καὶ ἀπολύειν παντάπασιν ἔγνω, ἀλλ' ἐκείνῳ μὲν ὑφίναί
 καὶ ἐνδιδόναι, ἣν πῶς ἀνακίμπτειν βούλοίτο, μὴ μέντοι γε ὡς C
 τὰ πρῶτα λιπαρῶς ἀξιοῦν καὶ καταναγκάζειν· ἦν δ' ἐπανήκοι,
 δέχεσθαι τε καὶ οἱ τοὺς ἀρχιερεῖς ὁμοιοῦν πείθειν ἕμα καὶ τῷ
 τὰ αἰτιάματα θεραπεύειν κελύειν. τὰ γὰρ τοῦ Ἀθανασίου κέν-
 10 τρα τὴν οὐλήν ὑπέκνιζε· μηδὲ γὰρ ἔχειν ὅλως αὐτὸν εἰρηνεύειν
 καὶ τὰς ἀρὰς λύνειν, ἅς οὕτως ἐμπερισκέπτως καθίστη καὶ φρικτιῶς
 ἀφώριζε, μὴ τὸν θρόνον καὶ αὐθις ἀπολαβόντα, καὶ ταῦτα D
 μηδὲ τῷ παρ' αὐτοῦ τῆς λύσεως γράμματι τὸ ἅγιος προστιθέντα
 κατὰ τὸ σύνθηρις τῷ τοῦ βασιλέως ὀνόματι, ὅτι οὐδ' ἐκείνος
 15 ἤρῃμει ἐν τοιούτοις καιροῖς τοῦ σκανδάλου, ἀλλὰ τὰς θύρας

et prudenti iudicio administratio bonorum ecclesiae recte ac prout decet gereretur." haec et multa eiusmodi libellus episcoporum continebat, quibus studebant ream aut saltem suspectam apud imperatorem reddere patriarcham, a quo se participatione consiliorum exclusos et quasi abdicatos dolebant, ea cum accepisset imperator, remisit ille quidem multum de illo vehementi affectu quo prius patriarcham amplectebatur, non tamen ut delicere illum throno plane decerneret: quin potius statuit benigna tractatione ipsum et indulgentia pellicere, si posset, ad resumendum exercitium patriarchalis potestatis, certus tamen non descendere amplius, uti antea fecerat, usque ad proces humiles et declarationes quae possent reluctantem cogere, obfirmatae ad impetrandum voluntatis; satis existimans nunc fore, si post benignam invitationem reverti quo vocabatur ultro annuentem benevole susciperet, eique conciliare adversos antistites studeret suadenda iis cum illo concordia, dandaque opera ut obiecta ei crimina iustis purgationibus diluerentur. ne ultra haec comari nunc quidem curaret, neve abhorreret nimium a mutatione praesulia, faciebant infixi dudum eius animo et necdum evulsi penitus scrupuli ex illa fulminatione dirarum atque anathematum quam Athanasius chartis abstrasis indiderat. coaluerant quidem utcumque vulnera formidinum illarum, non tamen ita ut non interdum cura inde superstizioso principi supervacanea renascens obductas quasi refricaret cicatrices, sollicitaretque reputantem haud videri vere unquam expatriarcham illum soluturum quod ligaverat, et horribiles illas execrationes rite legitimeque remissurum, nisi reponeretur in sede potestatemque reciperet eandem qua tunc erat praeditus cum illa scriberet. nam declarationem istam, qua sedatae tunc conscientiae multorum essent, apparere convicio expressam ab invito, nec periculum abesse quin uti vi extorta, cassa effectu et nullius esset roboria, pellucere quin etiam, si quis introspectat attentius, signa male dissimulatae talis in ipso Athanasio sententiae arcanas. cur enim ille literis de hoc editis omisisset imperatoris nomini consuetum sancti adiunctum apponere, nisi vellet subindicare haud opinari se illum rite per has ac vere intortorum in ipsum per priores anathematum ferilibus vinculis solutum. quid quae nunc agere diceretur, an non idem ipsum innuebant? audiebatur enim, ex quo erant istae

ὑπανοιγνός τῆς μονῆς πολλοῖς ἐπήρκει πενομένοις ἐκ τῶν τυχόν-
 των. ἦν δὲ ἄρα ταῦτα τοῦ μέλλοντος προκεντήματα, καὶ ἡ
 E παλιμπους ἐφῆδρενε δίκη μηδὲν ἐπαίνοσι. τότε δ' ἦν ταῦτα,
 οὐ μὴν δὲ καὶ ἐς ἅπαν τῷ πατριάρχει ἠγγόνητο τὰ τοῖς ἀρχιερεῦσι
 πραττόμενα. διὰ ταῦτα καὶ τὰ τῆς τιμῆς περιποιούμενος ἑαυτῷ 5
 αὐθορημῆτως ἔγνω πρὸς βασιλέα παραγίνεσθαι, καὶ προσώπῳ
 P 208 γρησίῳ ἐντυγχάνοντα εὐμενίζειν τῷ αἰδῶ προσβαλεῖν. (12) ταῦτα
 διανοηθεὶς ἐπιβάς ἵππου πρὸς ἐσπέραν εἰκοστῆς πέμπτῆς μηνός
 Ἐλαφηβολαῶνος βασιλεῖ πρόσσειν. ὁ δὲ καὶ δέχεται τοῦτον
 ἀσμένως, καὶ τὴν κεφαλὴν ὑποκλίνει πρὸς εὐλογία, καὶ καιρὸν 10
 οἰηθεὶς ἐκείνον εἶναι τῆς σφῶν καὶ ἀμφοτέρων πρὸς τὴν τῶν Πα-
 λαιολόγων μονὴν ἀφίξεως τῆς ἑορτῆς ἕνεκα, συμπαραλαβὼν,
 B συνέρχονται καὶ ἀμφοτέρω. εἰτ' ἐκεῖθεν, ἐπεὶ τρίτῃ τῆς ἑβδο-
 μιάδος ἦν καὶ γ' ἔξ ἀνάγκης ἐκ πολλοῦ τῷ βασιλεῖ ἦν τῇ τῶν Ὀδη-
 γῶν μονῇ κατὰ ταύτην τὴν ἡμέραν παραβάλλειν προσκυνήσεως 15
 ἕνεκα, συνιόντες ἅμα, αὐτὸς μὲν τὴν ἀναγκαίαν ὁδὸν ἐξήνυνεν,
 πατριάρχης δὲ τὸ πατριαρχεῖον καταλαμβάνει, διαδοθέντος λό-
 γου, ὡς καὶ αὐτὸς ὕστερον ἐν οἷς πρὸς βασιλέα ἔγραφε καὶ τοῦτ'

de patriarcha qui nunc rerum potiretur controversiae motae, suae prius
 clausae cellulae fores hiare passum esse; admisiisse quietiam clanculum
 et subsidiis opportunis populariter demeruisse inopes e plebe quospiam:
 quae indicia essent minime acquiescentis fortunae praesenti, et thronum
 unde excidisset respectantis. tales curae intus versantes mentem nimium
 facilis ad sensum religionis omnem Andronici Augusti senioris quasi prae-
 ludia erant certaminis instantis et primae commotiones in proximo insel-
 dianis sine ullo sui sensu vindictae, at mox erupturae in nihil minus opi-
 nantes, ad restituendum qui ceciderat. haec tunc erant: quid secutum
 sit, dicetur. quod nunc instat, haud prosum latere patriarcham quae ab
 episcopis in ipsum cudebatur. quare curam ingreans retinendi asse-
 rendique sibi patriarchatus, praevertere decrevit adireque protinus Augu-
 stum, ultroque offerendo sui conspectu, citra suspiciosa internuntiorum
 tentamenta, propria coram facie verecundoque diluere congressu quidquid
 malevolae delationes animo principis in se forte offensionis allevissent.
 (12) ab his sic apud se decretis, equo conscenso, sub vesperam diei vice-
 simae quintae mensis Octobris ad imperatorem se confert, qui et eum be-
 nevole excepit, et caput ipsi ad benedictionem inclinavit; ratusque tem-
 pus illud esse quo conveniret ambos ipsos ad Palaeologorum monasterium
 simul proficisci celebrandi illic festi gratia, eo re ipsa sociati invicem
 iverunt. ac quoniam feria numerabatur tertia, quali die ex longo usu
 necesse erat imperatorem proficisci ad Hodegorum monasterium veneratio-
 nis causa, quadam inde viae parte communiter confecta digredientes, im-
 perator quidem necessarium, uti consueverat, iter praegit, patriarcha vero
 patriarchali domicilio se reddidit, adita iam tum fama visi cuiusdam di-
 vinitus oblata patriarchae, quo is motus fuisset ad resumendam, contra
 quam prius decrevisset, cum habitationem tum administrationem eius di-
 gnitatis propriam. lactatum quippe vulgo est (et id postea ipse Ioannes

ἰδέσθαι, ὅτι καθήμενος μότος ἰδίᾳ ἕπαρ σχιδόν, οὐκ ὄναρ, φωνῆς ἀκούοι παιδὸς ἐπιστάντος, ὡς ἔδοξεν, “εἰ φιλεῖς με, Πέτρε, ποίμαινε τὰ ἀφρία μου.” παρ’ ἦν αἰτίαν καὶ ἐλθεῖν αὐθωρὶ καὶ βεβαιοῦν ἕτι μὴ ἂν ἐξελθεῖν ἐντεῦθεν, εἴ τι καὶ γένοιτο. τότε 5 δὴ καὶ τῶν ἀρχιερέων οἱ μὲν ἰδέοντο τοῦτον, οἱ δ’ ἀφηνίαζον ἐπ’ αἰτίαις ταῖς οὐ τυχεύσαις τιθέντας τὸ μὴ συμφωνεῖν ἐπὶ πολλοῖς σφίσιν ἐθέλειν τοῦτον, ἀλλ’ οἷον μένειν αὐτόνομον. D ὑπεκρούοντο δὲ ταῦτα λέγοντες τὸ κατὰ τὸν Ἐφέσου Ἰωάννην τοῦ παντός γε μᾶλλον· μηδὲ γὰρ συμφωνεῖν ἐθέλειν, ὃ τι καὶ 10 πράττουσιν, ὑπὲρ τούτου. βασιλεὺς τοίνυν τὸ πρὸς τὸν πατριάρχην τιμητικὸν συντηρεῖν καὶ αὐθις ἐθέλων συχνάς τε προσόδους P 209 πρὸς αὐτὸν ἐποιεῖτο, καὶ τοὺς ἀρχιερέας μεταπεμπόμενος τὴν τῆς γνώμης σφῶν ἀνοίδησιν ἐξωμάλιζε πολυτρόπως, οἷς δὴ πολυωρεῖν εἶχε τὴν τοῦ πατριάρχου σύστασιν· προσυπέσχετο δὲ καὶ 15 ταῦτα γίνεσθαι μετ’ εὐμήνης καὶ διορθοῦσθαι τὸ πλημμελούμενον. καὶ αἱ μὲν ἐπόντες ἄκοιτες, τοῦτο μὲν τῇ παρὰ βασιλέως βίᾳ τοῦτο δὲ καὶ τῇ ἀπαραιτήτῳ τοῦ πράγματος, ὑπεκλίοντο,

Cosmas scriptis ad imperatorem literis affirmavit) ipsi suo in accessu con-
 sidenti, palam per vigiliam, non autem in somnio, auditam clare vocem
 pueri superne adstantis, ut videbatur, verba ista proferentem “si amas
 me, Petre, pascere agnos meos,” qua ille manifeste auditu percepta, intel-
 lectoque quid iuberet, eadem hora omisso secensu prodississe petiassoque
 patriarchales aedes, ac plane statuisse numquam inde amplius, quidquid
 demum accideret, recedere. tunc porro episcoporum alii quidem patriar-
 cham ad exercitium potestatis redeuntem consueta submissione excepe-
 runt, aliis subicere se illi ac communicare praefracte recusantibus; cuius
 sane rebellionis causas, ut ipsis videbatur, non aspernandas allegabant,
 quod nempe in multis convenire cum ipsis Ioannes nollet, sed velut sui
 iuris, pro arbitrio cuncta gerendi sibi et arrogaret et assereret libertatem. 1
 inuebant haec dicentes negotium Ioannis Ephesini. in quo videlicet pot-
 tissimum ista independentis usurpationis auctoritatis ab eo affectata emine-
 ret: recusare quippe illum irrevocabili obfirmatione animi assentiri epi-
 scopis in eo quod de isto antistite agendum statuendumve censerent. at
 imperator reconciliatae cum patriarcha gratiae fidem exhibere significa-
 tionem constantis in eum reverentiae eam maxime nunc studens, frequens
 ad illum itabat, et crebro episcopos accersens lenire tumentes ipsorum
 iras et reducere ad benevolentiam infensos ab eo abhorrentium affectus
 omni cura satagebat, pollicens, quae ipsi vellent, efficacius placidis officiis
 quam turbulento peragenda impetu. crederent sibi aolum, et sublici pa-
 triarchae sustinerent: restitutum iri cuncta in integrum; et si quid pec-
 catum esset, ex voto eorum emendandum. per haec illi partim volentes,
 partim vi quadam imperialis verecundiae obtinax in contrarium eluctante
 voluntates inflexi, vel se vera inclinabantur ad obsequium, vel quem recu-
 sare summae rogantis auctoritati nequirent assensum simulabant, tacitis
 tamen destinationibus tempus aliud designantes, quo inchoata resumerent,

καιρὸν δ' ἐτίθουν καὶ αὐτῶν ἀνακινεῖν τὰ μεταξὺ κείμενα καὶ ζη-
τεῖν διόρθωσιν.

- B 13. Ἐν τούτῳ δὲ καὶ Μιχαὴλ ὁ δεσπότης τὴν συνοικοῦ-
σαν πρὸ χρόνων ἀποβαλὼν (ἢ δ' ἦν ἡ τοῦ βασιλέως αὐταδέλφη)
τῇ τοῦ Τερτερῆ κεχρηωμένη ἡδὴ τοῦ κράλη Σερβίας ἐποφθαλμί- 5
ζει, καὶ θάλων θάλουσαν ἄγεται, ἐφιέντος μὲν βασιλέως, ἐφει-
C σης δὲ καὶ ἐκκλησίας ἐν ὑστέρω τῶν γυνομένων. ἦν δὲ καὶ ἄρ-
μοσύμενος ἐαντῷ, τὸ τῆς δεσποτείας ἀξίωμα ἔχων καὶ ζεῖ, συμ-
μετεδίδου τῆς ἀξίας καὶ τῇ συνωκημένη ἐκ κραλαίνης, ἐξ ἧς καὶ
παῖδας ἀποτετόκει. καὶ γε δῆλος ἦν τῇ τοῦ Τερτερῆ συνοικῶν 10
ὡς γνησία.
- D 14. Καὶ τότε ἀστὴρ κομήτης ἀφ' ἐσπέρας ἐξέλαμπεν,
περὶ οὗ καὶ ἐν τοῖς κατ' ἐμαντὸν δι' ἐπῶν ὑπέμνησα, οὕτω
γράφων.

P 210

ἦδη μὲν φθινοπωρὶς ἰσημερινὴ ἐπέλαυνεν, 15
ἥλιος δ' ἔχε παρθενικῆς ἐρατεινὰ πρόσωπα.
καὶ τότε δὲ φαιδρὸς λάμπε Θρηήκηθε κομήτης,
ἐκταδίην τε κόμην ἔχεν ἀντολίηνδε ῥέπουσαν,
ἐσπέριος δ' ἠνθαζ' ἐπὶ τόσον νυκτὸς λούσης,
B αἰὲν ἀπαινόμενος τὸ πλεόν νῦν ἢ τὸ πάροιθεν, 20
ὅσον ἀνωτερίεσσι διαλλάξεσιν ἔφωσκεν.

5. ἀποφθαλμίξει P.
21. ἀνωτερίησι?

6. ὑφιέντος P.

17. δὴ deorat

et quae perperam acta prius causati nunc principis gratia tolerare prae
se ferrent, utique refingi ac corrigi quaererent.

13. Inter haec Michael, amissa dudum coniuge priore, quae impera-
toris soror fuerat, ad filiam Terteris, separatam, ut diximus, a crale Ser-
biae, adiecit oculos, et volens volentem duxit, nihil obstante imperatore,
ecclesia vero postmodum factam comprobante. quia et aliquanto posterius
quam hanc connubio sibi iunxerat, cum iam liberos ex ea suscepisset, de-
spotica illam, qua erat ipse iam pridem insignitus, potestate impertiit; ha-
buitque ex cralaena despotam Terteris filiam uxorem, nullis prorsus ho-
norum, qui legitimae necessitudini verae coniugis deberentur, significatio-
nibus exclusam.

14. Tunc stella crinita ab occasu resplenduit; circa quam versibus
alias a me scriptis, opere adhuc apud me condito *), sic ludere memini.

Autumnus luci ac tenebris aequaverat horas,
osque sacrum Erigones Sol annuus hospes habebat,
cum laetum rutilans e Thracum parte cometas
caesariem in tractus extendere coepit Eoos,
limite ab Occiduo procedens ipse, sed usque
imparibus gyris, dum noctis semper omittit
amplius hesterno spatium, quo surgit in alta

*) immo in *vita mea versibus conscriptis*.

οὐ γὰρ ἔν' ἀπλανέων κατὰ μοῖραν χῶρον ἔτεταιν.
ἀλλὰ γ' ἐκάστης νυκτὸς ἀνώτερα εἶχε κλειυθα,
μέσφα ὑπερκόδις' αἰὲν ἀνώτερος ἀμφαναβαίνων,
ἔνθα οἱ ἄραι τὰ πρῶτα τριχες ἔμπεφύασιν,

5 ἦκα μαρμαρινόμενος μίλουρος, καὶ τότε λῆξε.

περὶ τοῦτου ἄλλοι μὲν ἄλλως ἀπεφαίνοντο καὶ ὡς εἶχον γνώσεως
ἔλεγον, οἱ πλείους δ' εἰς κακὸν κοινὸν τὴν ἐπιτολὴν ἐκείνου ἐφο-
βαζον· οὐδεὶς γὰρ κομήτης ὅστις οὐ φέσει κακός, φασίν. ἐμοὶ
δὲ τῆ τῶν ὄλων προσανέχοντι φύσει, καὶ μᾶλλον οἷς ὁ Σταγειρό-

10 θεν φιλοσοφεῖ, ἐκείνα ἐπῆμι λέγειν περὶ τε τῆς κινούσης αἰτίας D

καὶ αὐθις τῆς τελικῆς καὶ ὧν προειρωσφόρει ἀποβησομένων, ὅσα
δὴ καὶ τὰ μὲν προυγεγόνεισαν τὰ δ' ἔμιλλον ἐπιγεγονέναι. ἔξ
ἔαρος γὰρ καὶ ἐς τότε αὐχμὸς παιπαλόεν τὸ πέδον δεικνὸς ἀμ-
φιῆχε τὴν περὶ ἡμᾶς οἰκουμένην, ὡς μηδὲν μὲν ἐκβλαστάνειν

15 λαχύνειν ὅσα καὶ θέρους εἰώθει βλαστάνειν, πάντῃ δὲ φρέατα καὶ

πᾶσας πηγὰς ἀποσβῆναι. εἶτα δὲ καὶ ἐκνεφθαὶ ξηροὶ τε καὶ ἀπη- E

νεῖς· λειμῶνες ἐπὶ ὄλω μηνὶ καὶ πρόωροι ξυμβεβήκασι. καὶ

ταῦτα μὲν ἔ συγγράφων, τὸν νοῦν ἐπεριέδων τοῖς φυσικοῖς·

ἠγνόει δὲ ἄρα καὶ ὡς μεγάλων ἐκείνος κατάρχει κακῶν, οὐ τῶδε

20 ἢ τῶδε μέρει τῶν κατ' ἀνατολὴν ἐπείσφρησάντων τόπων, ἀλλὰ

ocys, et propior summo sese admovet axi.

nam nullius iter fixi comes institit astri,

nocte sed unaquaque viam in sublime suphat.

illo iterum, primaevio ubi fulsit crine, reversus,

maravit hic cauda mutilus, desilitque videri.

de hoc non me fugit alios aliter prodixisse: ego prout cognovi, haecenus expressi. caeterum plerique, vulgare secuti praecudicium trito illo versiculo celebratum, nullus cometa non sua iudole est malus, huius exortum stellae ad significationem infaustorum in commune eventuum male ominando detorsarunt. mihi vero attendenti ad naturam universi, sequenti-que praesertim disserendi methodum a Stagiritae philosopho traditam, ea solum de isto phaenomeno consignanda literis visa sunt, quae ad principium unde est ortum, ad locum modumque ac tempus quo desitit pertinent, non omisis his quae vel praecessere vel secuta sunt eius apparitionem. a verna igitur proxime exacta tempestate usque ad aequinoctium autumnale, quo coepit videri, siccitas nostrum insolita torruit, squallentes late ac pulverulentos amplectens campos. unde factum est ut nihil eorum quae germinare per aestatem terra solet, producere illo anno potuerit, perennes vero putei et vivae scaturigines fontium omnes defecerint. venti deinde crebri, aridi, procellosi, auram affiantes aegre spirabilem, sunt orti. prata toto mense citius floruerunt, ac maturuerunt foena. talia historicus ex praesenti naturaliter eventuum inspectione tradere memoriae potuit. ignorabat autem tunc, quod rerum eam deinde secutarum triatis experientia docuit, fuisse istud initium ingentium malorum, quae non hanc aut illam proprie partem Orientalium regionum, sed aequae

πᾶσαν ἐπιληφόντων τὴν καθ' ἡμᾶς οἰκουμένην ἐκ τῆς τῶν Περσῶν ἐπιθέσειωσ.

P 211

15. Τοῦ δ' αὐτοῦ ἔτους, μηνὸς ἐνεσταῦτος Ἰαννουαρίου, ὃν οἱ τὸν Ἀσκραίην ποιητὴν ἐξηγούμενοι Ἀθηναίωνα κατ' Ἀθηναίους ἔλεγον, οὐκ ὀρθῶς, οἶμαι, εἰ καὶ ἡμεῖς ἐν τοῖς καθ' αὐ- 5 τοῖς ἐποποιούντες τῇ ἐκείνων ἠκολουθήκειμεν ἐξηγήσει (ἀκριβῶς γὰρ Ἀθηναῖοι τὸν κατὰ Ῥωμαίους Ἰαννουάριον Ἐκατομβαιῶνα λέγουσι), κατὰ τοῦτον οὖν θεμέλιον πρῶτον τῆς σελήνης ἐχοῦσης ἔκλειψις ταύτης ξυμπύπτει, τῶν τῆς ἐπιστήμης ξυνετιῶν τῶ βασιλεῖ προειπόντων. καὶ ἡμεῖς οὕτω πως ἐν τοῖς ἡμετέροις 10 γεγράφαμεν.

μηγὶ δὲ Ἀθηναίῳ πρώτη βᾶσις ἴστατο μήνης, ἧ διχόμενος ἔην, καὶ δὴ φθίνε καλὰ πρόσωπα, καὶ τότε νυκτὸς ἐν τριτάτῃ σχεδὸν ἐσπερήθη λάμπ' ἐπιδίφριος, αἴφνης δὲ σκοτόεσσα τέτυκτο, 15 ἀρξάμενη τὰ πρῶτ' ἐκλείπειν ἀντολήθην, μέσφ' ὄλη ἐξαπόλωλεν, ἐφ' ὠρη μὴδὲν ζοῦσα. ὠρης δὲ τρίτον ἔσβη. ἀτὰρ ἀπήρχετο φάσκειν, καὶ πάλιν ἀντολήθην ἐς ὠρην ἔμπλεος ὤπτο. 20 τόρρα καὶ ἐς μετέωρα λειδῶς τις ἔειπε, καὶ γε ἰδὼν θήησατο, ὅς γε προμάνθαν' ἀκούσας.

4. τὸν deorat.

12. μήνα P.

18. ἀτὰρ τέτ'?

universam, quam late extenditur, continentem hanc nostram oppresserunt, undique ingruentia, ex Persarum in hoc imperium irruptione.

15. Eodem anno, mense currente Ianuario, quem enarratores Ascraci poetae Lenaeona dictum Atheniensibus tradunt, non recte, ut opinor, etsi nos, cum apud ipsos carmen pangeremus *), eorum expositioni adhaeserimus (re vera enim, quem Romani Ianuarium vocant, Athenienses He-catombaeonem appellant), cum igitur primus lunae a novilunio progressus cum hoc mense incepisset, ea plenilunio in deliquium incidit, prout imperatori praedixerant astronomicarum periti rationum. id nos deliquium nostris hisce versiculis descripsimus.

prima viam signant primo vestigia mense
lunae orientis adhuc facieque bicornis hiulca.
crevit ubi, et noctis fere tertia volvitur hora,
splendente invecam curru caligo repente
inficit, ortiva paulatim a parte subintrans,
continuum, quoad interiit, sensim hausta, per horam.
atque triente horae nigra perstitit. inde resumens
Eoo a limbo lucem, tota eluit hora
noctem de vultu, et pleno rursus emicat ore,
astra prout speculans praedixerat ante magister.
spectavitque oculus quod ab illo audiverat auris.

*) immo: nos in vita nostra.

16. Ταῦτα μὲν τοῦ ἔτους ἐκείνου γέγονε· Ἀλανῶν δὲ Ε
 μεγάθυμον ἔθνος ὡσεὶ δέκα καὶ ἕξ χιλιάδας ποσούμενον, ὧν τὸ
 ἑπὶ ἡμισυ μάχιμον ἦν, ἀπολυθέν Νογῶ καὶ τῆς ἑπ' ἐκείνῃ δου-
 λείας ἐν πολέμῳ ἀπολωλότος, ἐζήτουν προσχωρεῖν βασιλεῖ, καὶ
 5 τῷ ἀρχιερεῖ προσελθόντες Βιτζίνης ἰκέτεον δι' αὐτοῦ βασιλέα P 212
 σφῶς δέχισθαι. ἰνόσουν γοῦν καὶ δεινῶς εἶχον τότε τὰ κατὰ
 ἀνατολήν, καὶ τοῦ Βιτζίνης τὴν σφῶν ἀγγέλλοντος ἰκετίαν ἔρ-
 μαιον ἐλογίζοντο ὡς καιρόνδ' ἐπιστάτων· αὐτοὺς γὰρ εἶναι καὶ
 τοὺς τῷ Νογῶ παρασπλῶντας, καὶ δι' ὧν ἐκεῖνος τὰ μεγάλα πα-
 10 τώρθον. καὶ διὰ τοῦτο τὴν σφῶν ἄρξιζεν θεῖοθεν τινα μηχανὴν
 ἡγοῦντο εὐκαιρῶς σχεδιασθεῖσαν εἰς ἀρωγὴν. γράμματά τε παρ'
 αὐτοὺς βασιλικὰ κατεπέμποντο, καὶ παμπληθεὶ ἐφ' ἀμαξῶν καὶ Β
 λυμπήναις προσηνητομόλουν. καὶ βασιλεὺς ὅτι πλείστην ἐκ χω-
 ρῶν Θρακικῶν τε καὶ Μακεδονικῶν τὴν ἐκείνων παρεσκευάκει σί-
 15 τῆσιν. τοὺς δὲ γε μεγιστᾶνας ἐκείνων εἰσαγωγῶν καὶ φιλοφρόνων
 δεξιωσάμενος, ἐκ συνδοσιῶν κοινῶν τὰ ἐκείνων ἐτοιμάσας ὀψώ-
 νια, ἔτι δὲ καὶ ἵπποις ἰκανώσας ἐκ τῶν ἰδίων στρατιωτῶν μάλι-
 στα, τοῖς ἰκανῶς ἔχειν σφίσι δοκοῦσι παραδοῦς διασωσταῖς Ἑρω C

2. τίς εἶς?

16. Ea quidem anno illo contigerunt. Alanorum vero magnanima
 gens, capitum numero fere sedecim millium, quorum plus dimidio bellis
 apti et exercitati erant, destituti a Noga et ab huius iam servitio liberi,
 postquam is in praelio ceciderat, quaerebant in imperatoris militiam trans-
 ire; et adito episcopo Bitsines, supplicabant eius opera persuaderi An-
 dronico ut ipso admitteret. favebat istiusmodi petitioni praesens status
 rerum imperii: nam graviter tunc laborabant Orientales tractus. quare
 Bitzinensi quid Alani peterent referenti cupide Augusti et qui eis erant
 a consilio annuerunt, tanquam occursa rei faustissimae gaudentes, offerri
 ultro tam opportune nullo satis studio quaeri et pretio emi dignum ma-
 jorum argentum remedium. reputabant fuisse hos quasi triarios aut etiam
 praetorianos, Nogae, praecipuum robur exercitus ipsius, quorum vi ac
 forti fidelique opera tot illa tantaque perfecisset, quibus esset eius nomen
 inclytum redditum. tales ergo tali tempore sponte in Romanae rei laban-
 tis occurrentes auxilium cum gratulatione accipiendos, sic tanquam (quod
 dici solet) deum e machina, censebant: dei enim profecto benefica pro-
 videntia tam opportune adveniens expediri subsidium qui non intelligeret,
 hebetem utique ingratumque videri debere. statim igitur prolixo ac per-
 honorifice imperialibus invitati literis, et ipsi sine mora cum familiis ac
 sarcinis, currum plaustrorumque numero ingenti huc transmigrant, nec
 omisit imperator abunde providere novorum hospitem victui: corrogata
 enim e Thraciae ac Macedoniae regionibus magna frumenti vi, copiosam
 populo universo ac plebi etiam Alanorum infimae annonam praebuit. pro-
 ceres vero ac summates gentis ad se humanissime admissos omni benevo-
 lentiae significatione delinivit, auctoramenta insuper eis decernens annua-
 rum pensionum ex collatiis pecunia. sed et qui eorum apti equestri mi-
 litiae apparerent, iis equos attribuit propriis militibus ademptos; iisdem-

μαλοῖς, ἐπ' ἀνατολῆς ὄρμα. ἦν δὲ καὶ προστεταγμένον πρὸς βασιλέως αὐτοῦς κατοικίλειν τῆδε. καὶ ἦν ὁ σκοπὸς τῶ κραι-
τοῦντι καὶ λίαν εὐέλπις· εὐάγωγον γὰρ ἐμάνθανεν εἶναι τὸ ἔθνος
καὶ εὐπειθές, πρὸς δὲ πολέμους καὶ λίαν ἀρείκιόν τε καὶ μάχιμον.
καὶ διὰ ταῦτα καταλιγώρει σχεδὸν τῶν Ῥωμαίων ὡς γυναικί- 5
σθέντων ἀντικρὺς καὶ ἐξ ἀνάγκης μὲν τὰ πολλὰ καταμαλακισθέν-
των, οὐχ ἤττον δὲ καὶ ἀπὸ κακοθελοῦς γνώμης καὶ προαιρέσεως.

- D τοῖς δὲ καὶ μᾶλλον ἐθάρρει ἄρτι πρώτως φανέσει καὶ ἀποδομη-
νοῖς εἰς Περσικοὺς πολέμους, τὸ ἱκανὸν παρὰ βασιλέως ἔχουσιν.
ἐκεῖνοι μὲν, ὡς εἶδοστο πάλαι σφίσι σὺν Νογῶ πολεμοῦσιν, οὐ- 10
τιωσ ἀνταῦθα στρατεύειν ἐζήτουν, πανσοδίην δηλαδὴ, ὡς ἀλ-
λήλοις ἀρήγοιεν κατὰ πόλεμον. τὰ δὲ γε κατὰ τὴν Ῥωμαῖδα
πανταχόθεν πράγματα μερῶσθαι τούτους ἐποίηι, ὡς μήτ' αἰδῶ
παρ' ἀλλήλων εἶναι σφίσι μήτε συνασπισμὸν ὑπὲρ ἀλλήλων τὸν
- E πρέποντα. τῷ τοι καὶ τοὺς μὲν πλείστους κατ' ἀνατολὴν ἔπεμ- 15
πεν, ἄλλους δὲ γε τῷ Μουζάλωνι Ἀλιζώνων ἡγεμονεύοντι παρε-

que inservire nihilominus iussit pedites inermes Romani generis, qui re-
cepto pridem castrorum usu praesto adesse praeliantibus equitibus debe-
bant, illorumque vulneribus curandis ac caeteris periculis propulsandis
curam operamque impendere strenuam. atque hos sic auctoratos in Ori-
entales tractus misit, dato ministris ad id idoneis mandato ut ipsi illic do-
mos agrosque assignarent, destinabat enim talis generis colonias istam
tueri ac firmare limitem, indulgens spei prolixa fiducia prosperrimi suc-
cessus. duabus enim quibusdam fando celebratis et facile creditis gentis
istius dotibus magnopere ad optime sperandum nitentibus, docilitate ob-
temperandi et pugnandi fortitudine. indeque iam Romani generis fere
militiam spernebat, effeminatam illam et cum otii ac luxus assuetudine
corruptam, tum malevolo in principes affectu infidisque depravatam sen-
sibus criminans; praecipuum vero, quin et totum fundamentum securitatis
salutisque publicae in tunc primum visis necdum usu probatis barbari po-
puli coepit praefestinata credulitate constituens. hos unos intueri, unis
niti; in horum, modo sufficienter alerentur, unice idoneorum debellandae
potentiae Persicae, stipendia congrua rectissime impendendas imperii opes
ducere. ad haec illi vicissim operam spondentes, unum exceperunt circa
belli rationem, velle se, uti sub Noga consueverant, in campo et iusta
acie rem gerere, quo sibi opitulari invicem possent, non aut clausos ar-
cibus aut sparsim discreptos per manus medicas pugnare. qua conditione
imperator pro caetero favore facile accepta, partiri eos sibi provincias
imperii laborantes inssit, ita ut idoneo ubique numero militarent, ne aut
stimulo carerent mutuae aemulationis in oculis commilitonum quisque prae-
liantes, aut in certaminum casibus destituerentur subsidio suorum, in ea-
dem scilicet acie stantium et facto cuneo ad propugnationem occurrere
paratorum, quam in partem discrimen ex aestu forte reciprocante Martis
varii aut belli quaedam offensio vocaret. cum ista cautione trifariam Ala-
nos divisit imperator. plerosque videlicet eorum protinus in Orientem
misit; alios minori numero Musaloni Halizonum praefecto tradidit. mul-

δίδου. πολλοὺς δὲ καὶ τοὺς κρείττους προσετιμαίσας τῷ νείῳ
 συνεξώρημα καὶ βασιλεῖ· ἰδέσθαι γὰρ καὶ βασιλῆως ἐπιστασίας τοῖς
 κατ' ἀνατολὴν πράγμασιν. ἀλλ' οἱ μὲν προεξεληλακότες ἐπ' ἀ-
 νατολῆς ὡς ἤδη καὶ μόνον τὸν κατὰ τὴν Καλλίου πόρον ἐπεραι-
 5 οῦντο, ἐθῆς ἔχρῳντο τοῖς αὐτῶν ἤθισι, καὶ τῶν ἀγόντων κα-
 τολιγωροῦντες μεγάλα διετίθουν κακὰ Ῥωμαίους, ληστῶν ἐπιόν-
 τες τρόπον, τοῖς μὲν παροικοῦσι τὰς χώρας κακὸν ὑπρόδοτον P 218
 ἐφιστάμενοι, τοῖς δὲ συναντῶσι δεινὸν ἀπάντημα γνωρίζου-
 οἷς δὲ καὶ συνεσκήθουν, χαλεπὸν γειτόνημα ὄντες, οἷς βοηθεῖν
 10 ἀπιστεῖλλοντο. ἐβρόντες δὲ χώρας παντοίων πληθούσας καλῶν,
 ἐνεπιάθουν ἐκείνοις ἀρπάζοντες. μόλις δ' ἀποσωθέντες, πολ-
 λῶν ἀποναμένων τῶν δυσχερῶν οἷς τ' ἐπεστύθησαν οἷς τε συνήν-
 τησαν, ἐμέμνηντο καὶ τῶν συγκεκμημένων, πλὴν οὐχ ὡς ἔδοξαν
 ἀπιφάνησαν, ἀλλ' ἔπηρεφάνουν μὲν ἡγεμόνων, καθ' αὐτοὺς δὲ
 15 ὅσα καὶ βάρβαροι συνιστάμενοι Ῥωμαίοις πλέον ἢ πολεμίους ἐπήγε- B
 σαν. ἴστιάς δὲ καὶ δουλαγωγηθέντες ἐν μεγάλῃ καὶ προμηθεῶς

tos autem eosque lectissimos et praestare cunctis visos apud se retulit,
 reservans in expeditionem quam parabat in eas partes Michaëllis iunioris
 Augusti: nam praesentiam imperatoris exercitum per se ductantis status
 praesens Orientalium rerum flagitare videbatur. caeterum ii quos prae-
 missos in Orientem diximus, cito mores barbaros nudarunt, statim fere a
 freti ad Callipolim trajecta spretis ducum mandatis, mala Romaniae po-
 pulis magna inferentes. ritu quippe latroem licentissime incursabant
 cuncta, miserae colonis, per quas transibant, regionem improvisam ap-
 portantem infortunium, obvisi tristem occursum, in propinquo vero de-
 gentibus gravem undequaque infestamque viciniam. adeo nulle respectu
 socialium foederum palam omni hostilis grassationis immanitate agebant
 forebant, quibus opitulatores se venire simulabant, irritabat scilicet prae-
 sens copia rapacitatem avidorum, transitu per opimas terras, villas pas-
 sias domesque vario spoliorum et praedae generis refortas cementiam, in
 quae laxatis cupiditati habenis nulla iuris aequique verecundia irruebant,
 extorquentes quae placerent, et raptorem intemperantissimo abusu gulae
 ac libidini litantes. non negarim tamen eos novo primum in Romaniam
 appulsi, recenti memoria miseriarum quibus essent modo plurimis et gra-
 vissimis defuncti, partim ingruentium in familiares prius redeuntes, opinio-
 nem modestiae ipsorum et fiduciam auxilii ex ipsis, dira iniuriarum expe-
 rientia, populis se deceptos sentientibus excusserunt. statim enim con-
 tumaciter in ducentes insurrexerunt; et magis memores communis olim
 secum barbariei cum Persis quam contractae nuper societatis cum Roma-
 nis, saepius aseviusque in nostros quam in hostes vi et armis sui sunt.
 fuit tamen cum magnis perque blandis inducti delinquentis ad conspiran-
 dum cum Romanis, coniuncta nostris opera, commanem de hoste victe-

ἐπόνοιαν θέμενοι πράξωσι τι γενναῖον. ταῦτ' ἔλεγε, καὶ μάλιστα τοὺς ὑφ' ἐαυτῷ ἡγεμόνας ἔπειθε. καὶ γὰρ ἔτι ἦν καὶ τὰ Ἀλανικὸν ἀκμάζον, καὶ ἐν ἑλλίοις τοῦ εἰδὸς σχήσειν ἦσαν, καὶ προεδου-
C μουῖντο μείζον ἢ ὥστε δύνασθαι. ἐτέρωθεν δὲ καὶ τὸ Ῥωμαϊκὸν πολὺ ἦν, καὶ οὐχ ἦτιον καὶ τοῦτο τὰς ὁρμὰς παρεδήγητο ὑπὸ 5 νέφ βασιλεὺς στρατηγούμενον. καὶ ἦν ἑλλίς τοῖς ὄρωσι μεγάλων κατορθωμάτων καὶ παντὸς ἐπέκεινα σφάλματος. ἐπεὶ ταῖσιν οὕτω βασιλεὺς μὲν ὄρμα στρατῶς δὲ ξυνώρμα, καὶ ἤδη ἐξιώντες προσέβαλλον μείζονι καὶ αἰεὶ νέφ καθάπαξ τῷ λήματι χρώμενοι, καὶ ἤδη οὐ παρ' αὐτοῖς ἄλλ' ἐν αὐτοῖς ἦσαν τοῖς πολεμίοις καὶ 10
D προσβυλεῖν ἔμελλον, ἀπὸ τῆς ὄστράκου φασὶ μεταπεσόντος, γνωσιμαχοῦσιν ἐκ δέους οἱ ἡγεμόνες καὶ ἐν ὑπονοίαις ἐγένοντο, οὐ δεδιότες ἐχθρούς, ὡς ἔφασκον, ἀλλ' ὑπὲρ βασιλείως φροντίζοντες δῆθεν. αὐτοὺς μὲν γὰρ καὶ μόνους λειψθῆναι μάχης οὐ τόσον δεινόν, βασιλεῖ δὲ συγκινδυνεύειν τὰ πράγματα καὶ λίαν παγχά- 15
E ληπον εἶναι. μηδὲ γὰρ ἀραρότως καὶ ἀσφαλῶς τῶν ἐλπίδων περιγενέσθαι, ἀλλ' ἤδη καὶ ἤτηθῆναι. πλήθος γὰρ καὶ τοῖς

2. ἐφ' P.

affulgeret; adeoque magnae rei fortiter ac feliciter gerendae pretiosam in primis offerri occasionem. haec loquens aegre probavit ducibus Romanis quos secum habebat. cesserunt illi tamen veriti exercitus consensum cum imperatoris voluntate conspirantem. nam Alani magna spe successus sibi prosperrimi vigeabant, ausurique ac conatari etiam supra vires videbantur. abunde Romanae copiae et conscientia multitudinis et praesentia imperatoris, eiusque florentis aevi iuvenilique robore, incredibiliter animabantur ad fortissimo pugnandum eius ductu. nec spectantes dubitabant quin praeclarae victoriae opportunitas, citra quodvis periculum offensionis belli, se offerret. cum eo sic imperator, sic ei consentiens exercitus, generoso impetu ferrentur, iamque omnes e vallo egressi procederent, crescenteque, ut fit, obiter audacia quo propius admovebantur discrimini, animis et alacritate ferociori minarentur, emensi quin etiam velociter intervallum medium non propinqui sed iuncti ac tantum non mixti hostibus forent, in proximo ipso denique procinctu ac quasi prima libatione praelii, ecce velut (quod alunt) tegulae interlapsu inopinatissima conversio. metu correpti duces exercitus deliberare denuo et certare sententiae coeperunt. vereri eventum se aiebant nimis incipitis negotii, nec sua scilicet causa formidare, sed consternari horrore discriminis, quo vitam ac caput imperatoris periclitari exitialiter cernerent. sui quidem ipsorum, utcumque in certam perniciem ruerent, tolerabilem putare iacturam; se solis praelio peremptis stare nihilominus posse rempublicam: imperatore simul absumpto summam rei statumque imperii pari casu videri prolapsura. insanum ergo esse tantam aleam temere iacere, uno illicio perincertae spei, cui contrarius fundatissimus metus non relinquat locum. "quid enim victoriam somniamus, tantum non iam victi? non videmus infinitam multitudinem aciei hostilis? num ignoramus et fortissimos et exercitatissimos bellis illic stare milites? quin et exploratam ipsis no-

ἐναντίοις εἶναι καὶ μάχης ἔμπειρον, καὶ οὐκ ἂν ἄλλως θαρρήσαν φανεροῦς ἐπιέναι, εἴπερ οὐκ ἤλπίζον τὰ μεγάλα. ἀνάπυστον δὲ καὶ τὴν βασιλέως φήμην σφοῖς γεγενῆσθαι, δι' ἣν καὶ μᾶλλον ἐν δυοῖν εἰκὸς εἶναι ξυμβῆναι, ἢ φοβηθέντας ἐξ ἀσθενείας ἀναχω-
 5 ρεῖν ἢ θαρροῦντας ἐξ ἐλπίδος μεγίστης φαίνεσθαι. ὃ καὶ φοβη- P 216
 τέον ἂν μᾶλλον εἶναι σὺν βασιλεῖ καὶ μὴ μόνους καθ' αὐτοὺς ἐπισῶσι. ταῦτα λέγοντες αὐτοὶ μὲν τῆς ὁρμῆς καθυφρίσαν πάντη, ἐπέκλων δὲ καὶ τὰς τοῦ βασιλέως ὁρμᾶς, καὶ ὕμα δεύτερος ἐπὶ
 10 πρῶτῳ καὶ τρίτῳ ἐπὶ τεύτῳ καὶ ἐφεξῆς, φόβους λέγοντες καὶ
 15 ὑπονομίας εἰδωλοποιούμενοι φοβηράς, ὑποστρέφειν ἔπειθον, ὡς μῆτε σὺν βασιλεῖ προσβάλλειν φαινόμενον ἀσφαλές, μῆτ' αὐ-
 τοὺς γε μόνους καταθαρρεῖν τὸν πόλεμον· πάντα γὰρ δεύτερα ἐλογίζοντο τοῦ βασιλέα τε καὶ στρατὸν τόσον ἐν ἀσφαλεῖ γε περι- B
 παιήσασθαι. γίνεται τοιγαροῦν καὶ μὴ θῆλων ὁ βασιλεὺς τῆς
 15 ἐκείνων βουλῆς, καὶ στρατὸς οὕτως ἔχων πλήθους τε καὶ παρα-
 σκευῆς μηδὲν τι πράξας ὑπέστρεφεν. οὐ μὴν δὲ καὶ ἀκίνδυνα ἦσαν ἐντεῦθεν τοῖς τοῦ βασιλέως λαοῖς. ἔμα γὰρ ἀγγεῖλθὲν τοῖς

stram perspicuamque cladem, si nos illis commiserimus, ista eorum ipsa quem videmus audacia loquitur. nunquam qui prius latuerant tam fidenter prodirent, nisi certa spe magni successus incitarentur. nihil ipsos lateat rerum nostrarum. de imperatore qui contra ipsos veniat, eiusque copiis ac potentia cuncta distinctissime novere. talis indicio famae plenissime edoctos et suarum vicissim conscios virum alterum duorum oportuit facere, aut intellecta ex comparatione infirmitate propria confictum declinare, aut indidem concepta minime dubia fiducia maguae cladis nostrae ingentisque victoriae ipsorum alacres ad certum praemium, prout faciunt, accurrere, eventu esse iustius nobis formidando, quo, ut dictum est, caput ipsum et Augustam personam imperatoris, eidem nobiscum periculo captivitatis aut necis implicitam cernimus." talia memorantes cum suum ipsi cursum in hostem inhibere, tum incitatum Augusti Michaëlis genere in praelium ruentis alacritatem sufflamarunt. ubi enim secundus super primum, et duobus tertius, hisque invicem supervenientes plures eadem illa tristia terrorum spectra momentis et revocantes obiectarent, concusso proposito princeps iunior recedendi secumque retro exercitum trahendi obtredi sibi consilium passus est; ignavis praesertim, minus iam dissimulata tarpi formidiae, palam profitentibus nec se una cum imperatore pugnare velle propter eius periculum, nec solos illo subducto, quoniam se impares potentiae hostium nescant, et reipublicae interesse scirent non modo Augustum ipsum sed Romanum etiam exercitum supremo exitio subtrahere; quae utraque res, pro sui gravissimo momento cunctis praeventenda, confici aliter nequiret quam imperatore se ac universas periter Romanas copias in tutum recipiente. his importunissima inculcatis instantia suasionibus, iuvenis imperator, utcumque iavitus, cessit; et exercitus numero et apparata nulli non quantumvis arduae aggressioni par inglorius omni re infecta castris est redditus. luerunt statim atrocibus suis damnis eius militaris flagitii perniciem omnes imperio subiecti populi, sublata inde securitate omni diris cladibus expositi. simul enim nuntia-

Πέρσαις ὡς ὑποστρέψαι ὁ βασιλεὺς, καὶ θάρρος λαβόντες μείζον
 πᾶσαν ἐκείνην τὴν γῆν κατατρέχουσι, καὶ εἰς αὐτὸν τὸν τοῦ Μαι-
 C νομένου κάμπου ἐκθέουσι. καὶ πολλὰ μὲν τοὺς ἐκεῖ δρᾶσαντες
 χάλεπά, πολλὴν δὲ λείαν περιβαλόμενοι, ἐν τροπαλοῖς Ῥωμαῖοις
 ὑπέστρεφον. οὐ μὴν δὲ ὥστε καὶ καθυφεικέναι τοῦ θράσους ἐν-
 τεῦθεν, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον κατολιγορήσαντες τῶν περὶ τὸν βασι-
 λέα πραγμάτων φανερώς ἐπὶ τῆς τῶν Ῥωμαίων ἐστρατοπεδεύοντο.
 D καὶ βασιλεὺς μὲν ἐπὶ Μαγνησίας ἐγκέκλειστο, οἱ δὲ πολέμιοι ὀση-
 μέραι περιερχόμενοι τὰ μέγιστα ἔπραττον. καὶ ὁ λαὸς ὁ μὲν κα-
 τεσφάτιετο ὁ δ' ἀπανίστατο φθάνων, καὶ οἱ μὲν πρὸς νήσους 10
 τὰς ἐγγυζούσας οἱ δὲ πρὸς τὴν δύσιν διαπεραιούμενοι διεσώζοντο.
 ἦν δ' ἐντεῦθεν Πέρσαις καὶ ἡ ἐπὶ τὰ ἐντὸς προσχώρησις εὐμα-
 ρῆς, προοδοποιουμένοις οἷον ταῖς τῶν προσχώρων ἀναχωρήσεις,
 ἔχουσι δὲ καὶ τῶν ἐπιτηδείων αὐτάρκως ἐκ τῆς τῶν ἀναχωρούν-
 των περιουσίας. 15

P 217 19. Τότε καὶ οἱ περὶ τὸν βασιλέα Ἄλανοι νόστου ἐμ-
 μνηντο, καὶ ἀπολύειν σφᾶς βασιλέα πρῶτον μὲν ἐκέτευον, ἔπειτα
 δὲ καὶ κατήπειγον. ἐπὶ χρόνον γὰρ καὶ προσταλαιπωρεῖσθαι,
 ὥστε δεῖν αὐτοῖς καὶ ἀνέσειωσ ἀήθειςιν οὔσι πολέμων ἐπὶ τοσοῦτον
 πολυημέρων· αὐτοὺς γὰρ Νογᾶ συστρατεῖοντας, κατὰ πόδας 20
 B τοῖς ἀντιπάλοις συμπλεκομένους, ἐπ' ὀλλγὸν μάχεσθαι, καὶ τὰ

tum est Persis ita ignave ac turpiter imperatorem recessisse, sumpta longe supra priorem licentiam quidlibet iam audendi confidentia, regiones limiti propinquas illas universas incursarunt, usque ad ipsum quem vocant Maenomeni campum populando vastandoque obvia cuncta progressi; ac eius incolis loci multis illatis malis, multa onusti praeda, positus de Romanis tropaeis, reversi domum sunt. nec vero de concepto ex tali successu fastu quidquam deinde remisierunt: quin potius magis deinceps magisque spreto imperatore castrisque Romanis, et unice cuiusvis inde impendentis ipsis securi metus, palam iam et confidentissime castra metabantur in terris Romanorum. et imperator quidem conclusus intra Magnesiam stabat, hostes autem quotidie circum vagantes res maximas agebant. infelix autem populus partim trucidabatur, partim diram necem fuga miserabili praevertebat. et hi quidem in vicinas insulas, alii usque in tractus Occiduos, mari traiecto, salutem consultum ibant. ex quo Persis progressus in mediterranea Romanarum regionum facilius contigit, ipsis qui domo relicta fugiebant viam insequenti hosti monstrantibus, habebant autem affatim annonae ac comestuum, potiti cellis horreisque plenius colonorum sedes copiasque familiares metu mortis deserentium.

19. Tunc et Alani, quos imperator habebat secum, desiderare reditum eo unde venerant coeperunt. missionemque ab Augusto primum orando impetrare, mox flagitando minandoque extorquere tentarunt. allegebant diu se tolerasse militiae labores; quare indigere remissione, quod assueti non essent longo tempore continuatis castrorum aerumnis, soliti antea sub Noga cito acie decernere et post brevem praelii aleam quiescere, com-

πράγματα καθιστάντας τὸ λοιπὸν ἐν ἀνέσει τε καὶ τροσῆ διαζῆν,
 ἐπὶ τοσοῦτον δὲ κατατρώχουσθαι μάχαις καὶ ἐστρατείας μῆτ' εἰ-
 δέναι μῆτε μὴν δύνασθαι. ταῦτα λέγοντες δῆλοι τε ἦσαν ἔτοιμοι
 ὄντες ἀναχωρεῖν καὶ βασιλέως μὴ ἀφιέντος, καὶ τοῖς ἐπισχεῖν
 5 ὠρμημένοις ἀντιστῆναι. ταῦτα μὲν μαθὼν βασιλεύς, καὶ πολ-
 λῶν ἀβουλήτων ἐτέρων αὐτὸν περιστάσεων — καὶ γὰρ ἐνθεν μὲν
 ὅσον ἦν περὶ αὐτὸν Ῥωμαϊκὸν μάχιμον, πεπυσμένοι περὶ τῶν
 σφῶν δικιῶν κειμένων ἤδη εἰς ὄλεθρον, ἀφέντες τὴν περὶ τὸν βα- C
 σιλέα στρατείαν ἀνεχώρουν, τὰ ἑαυτῶν ἕκαστος περιποιησόμενος·
 10 ὁ τοῦτου τε θεῖος ὁ Ἄσαν ἐτεθνήκει, ὁ δ' ἕτερος θεῖος αὐτοῦ
 Μιχαῆλ ὁ δεσπότης νόσῳ περιπεσὼν ἀνεχώρει καὶ αὐτὸς πρὸς τὰ
 οἴκοι, καὶ τὸ πᾶν ἦν ἐν τοῖς Ἄλανοις. τὸ μὲν βιάζεσθαι σφῶς
 καιρὸν οὐκ εἶχεν, ὅμως δὲ κατεῖχεν ἐκείνους ἐπὶ ῥητῶ τριμηνιαίῳ D
 καιρῶ ἐφ' ὁμολογίαις ἐν ὄρκοις, ἧ μὴν ἢ ἱκανοῦν ῥύγαις ἢ ἀπο-
 15 λύειν ἐντεῦθεν, ἑλπιζων διὰ τῶν πρὸς τὸν πατέρα καὶ βασιλέα
 γραφῶν τε καὶ μηνυμάτων πόρον ἐπὶ τούτοις σχεῖν ἢ μὴν χρημά-
 των ἢ καὶ βουλῆς. βασιλεύς δὲ μαθὼν ἐν φροντίδι ἦν τοῦ καὶ
 τῷ υἱῷ περιποιεῖν τὰ προσήκοντα καὶ τῷ ἔθνει τὰ ἀναγκαῖα ἔξι-

4. ἀφιέντος P.

positis e sententia rebus, fructumque victoriae quiete secunda ac deliciis
 gustare. tanto vero spatia atteri pugnis et fatigari militaribus excursio-
 nibus nec scire nec valere. haec ita loquebantur, ut satis appareret pa-
 ratos eos ad recedendum etiam non permittente imperatore, et si qui ob-
 stare conarentur, vi et armis ulciscendum. id Michaël Augustus intelli-
 gens, multis simul aliis contra quam vellet undecumque accidentibus com-
 movebatur. nam hinc, quantum habebat fortium militum Romani gene-
 ris, dilabi quotidie videbat; nec teneri poterant quis auditis tristibus un-
 dique affluentibus nuntiis, qui suas cuique demos aut iam ab hoste direp-
 ptas aut a vi et incendio proximo periclitantes indicabant, consternati
 suppetias accederent, insalutato imperatore deserentes castra, caritate
 familiarium verecundiam disciplinae ac religionem sacramenti militaris
 eluctante. praeterea imperatoris avunculus Asan in illa militia diem o-
 bierat. alter etiam avunculus, Michaël despota, morbo correptus cura-
 tionis causa secesserat domum. hinc totum castrorum robur situm in Ala-
 nis erat; quos omnino abire volentes vi coercere haud valebat. arte ta-
 men et blanditiis verborum trimestre cum iis morae spatium aegre pactus
 est, iureiurando confirmans se aut ipsius curaturum isto intervallo pen-
 siones perpetuas, quibus in omnem deinde vitam commode agerent, aut,
 si minus id posset, rite dimissurum. per has velut indutias sperabat im-
 petraturum a patre, ad quem plurimas eius sententiae literas crebrasque
 alium super alium nuntios missitabat, facultatem ut sibi aliquam Alano-
 rum retinendorum provideret vel pecunia submissa vel consilio aliquo ad
 id utili suggesto. et ingressus senior Augustus in eam serio curam est,
 subministrandi filio ea quibus egeret, in primisque conferendi summorum
 caeterorumque praemiorum quantum erat necessarium ad gentem avaram

καυῶν· οὐδὲ γὰρ ὄλωσ ἀσφαλὲς ἔκριεν ἀναχωρεῖν ἐκείτους ἐκεί-
 P 218 γεν. ἀλλ' ἐν τούτοις ὄντος, ἔνθεν μὲν τὰ τῆς ἐκκλησίας ἄρ-
 χονται καὶ αὐδὶς ταράσσεσθαι, ἔνθεν δὲ τὰ περὶ τὰ τῆδε μέρη
 συμπίπτειν δεινὰ, περὶ ὧν ἑσαυδὶς ῥηθήσεται. καλὸν δὲ συνεί-
 ρειν ἐς τέλος τὰ τῶν Ἀλανῶν, εἰ κἀκεῖνα ἐν τῷ μεταξῶν ξυμβεβή- 5
 κει, ὡς ἂν ἡ περὶ τούτων ξύμφρασις συνεχῆς ᾖ.

B 20. Ἐνεσχολακώτος τοιγαροῦν τούτοις ὡς ἀναγκαίοις τοῦ
 βασιλέως κόκλῳ τὰ δεινὰ περιέστησαν, ὡς ἐκεῖ μὲν ἄλλους εἶναι
 τοὺς τὴν Ῥωμαίων κακοῦντας, ἐνταῦθα δ' Ἀμούριον καὶ Λα-
 μίνσην καὶ Ἀτιμῶνα καὶ μυρίους ἄλλους τοὺς ἐπιούτας. οὕτω τοῦ 10
 τριμηνιαίου κατατριφθέντος καιροῦ Ἀλανοὶ καὶ ἄκοντος βασιλέως
 ἀναχωρεῖν ὤφμων. ὁ μὲν οὖν βασιλεὺς διὰ ταῦτα, ἐπεὶ οὐκ εἶχεν
 ἐν Μαγνησίᾳ καὶ ἔτι καθῆσθαι (οὔτε γὰρ προσβοηθεῖν εἶχε τοῖς
 C κακουμένοις, καὶ ἀνία ἦν μὴ ἰσχύοντι, μυρία δὲ καὶ ἀπὸ τῶν
 ἐχθρῶν προσειδοκῶτο ἢ ἐπιμώκησις, ἄλλως τε δὲ καὶ περὶ ἑαυτῷ 15
 ἐδεδοίκει τῶν ὄλων ἀνεστατωμένων), ἔγνω καὶ αὐτός, πλην ἀφα-
 νῶς, ἀναχωρεῖν, ἔνθεν μὲν τοὺς τῶν ἰδίων ὀφθαλμοὺς ὑποκλέ-

delinendam tenendamque: nec enim sine magno et filii et reipublicae pe-
 riculo putabat recessum inde Alanorum posse contingere. sed his illum
 intentum incommodissime interpellarunt novae acresque sollicitudines, pri-
 mum a rebus ecclesiae, quae turbari denuo coeperunt, deinde ex incre-
 bescentibus nuntiis cladum calamitatumque atrocium, quibus opprimi nunc
 hanc nunc illam Romanae ditionis, etiam urbi et sedi imperii paene con-
 tiguae, partem subinde ferebatur; de quibus cladibus agemus postea di-
 stinctius. nunc enim uno loco absolvere quidquid Alanos spectat, sepo-
 sitis tantisper, quae incurrerunt dum id negotium traheretur, eventis, vi-
 detur ad perspicuitatem narrationis aliquanto commodius.

20. Aversa igitur, ut dictum est, senioris Augusti attentione a pe-
 riculo Michaëlis filii ad curas dilationem haud ferentes indicatarum in ho-
 ras singulas trepidis undique nuntiis necessitatum gravissimarum, quae
 regiones urbi circumsitae urgerent, hinc Amurio, illinc Laminse, inde
 Atmano, denique innumeris aliunde aliis irrupentibus, contigit exire diem
 trimestrium indutiarum cum Alanis a Michaële pactarum, antequam pater
 eius, iis quae dixi occupatus, expedire quidquam idonei subsidii consiliūve
 potuisset. tunc enimvero nihil sibi expectandum ulterius Alani rati pro-
 ficiscendi, quantumvis invito imperatore, irrevocabiliter impetum cepere.
 tali deprehensus rerum articulo Michaël, ereptam sibi omnem et causam
 et commoditatem videns Magnesiae amplius haerendi, nec se parem sen-
 tiens aut invidiam ferendae querentium se destitutos, opem ab eo e vi-
 cinia poscentium miserime oppressorum a Persis impune volitantibus Ro-
 manorum, aut proprio dolori, quo illum intime urebat conscientia impo-
 tentiae obsistendi hostibus suosque extreme laborantes protegendi, ad
 haec providens sibi mox Alamanum praesidiis nudato intolerabilia imminere
 circum insultantium ludibria hostium, non sine periculo propriae quin-
 etiam libertatis ac vitae in tam desperata confusione rerum illic omnium,
 decrevit et ipse inde recedere, caeterum tam occulte, ut et suorum in-

φας, ἐκείθεν δὲ τὰς τῶν ἐχθρῶν ὑπονομίας παραλογισάμενος.
 ὄθεν καὶ ἐπὶ νυκτὶ καὶ χειμῶνι ἐκείθεν ἀναχωρεῖ. ἀλλ' οὔτε
 τοὺς ἰδίους ζήμελλε λήσειν εἰς τέλος, οὔτε μὴν τοὺς ἐχθροὺς ἐν
 παντελεῖ καταστῆσαι ἀγνοία τοιαῦτα ποιεῖν βουλόμενος. χρᾶται
 5 γοῦν διὰ μὲν τοὺς ἰδίους νυκτὶ, διὰ δὲ τοὺς ἐχθροὺς χειμῶνι, D
 οὕτω ζυμπεσόν. ὅσοι τοιγαροῦν εὐζωσοί τε καὶ πρὸς τὸ φεύγειν
 προητοιμάσθησαν, τότε συνειλούμενοι τῷ στρατῷ πεζῇ καὶ βί-
 δην, ἄνδρες συνάμα γυναιξὶ καὶ νηπίοις, παρ' ἱππεῖς ἐσπουδα-
 σμένως φεύγοντας ἔτρεχον, καὶ ὅσον μὲν τὸ εὐτενοῦν ἦν, ὡς εἰ-
 10 χον, δρόμῳ καὶ πόνον τὴν σφετέρην ἀνοῦντο ζωῆν, οἳ δὲ λοιποὶ
 οἳ μὲν ἔξαπορούμενοι καθυφίσαν καὶ πόνον καὶ δρόμον, οἳ δὲ P 219
 παρὰ δύναμιν συνωθούμενοι ἔπιπτον ἐν τῷ μεταξύ, καὶ οἳ μὲν
 τῷ χειμῶνι ἐναπέψυχον, οἳ δὲ καὶ συτεπατοῦντο. καὶ ἦν τότε
 πόνος ἀλεγεινός, τῶν μὲν ἐχθρῶν ἐγγύθεν προσκαθημένων καὶ
 15 ἡμέμεναις ταῖς παρ' αὐτοῖς πυραῖς δῆλων ὄντων καὶ ἐπιδραμου-
 μένων, εἰ θέλοιεν, ἄλλων δὲ τῶν μὲν ἀπορία καὶ ἰσχύος ἐνδεία,
 τῶν δὲ χειμῶνι, τῶν δὲ καὶ φόβῳ, ἔστι δ' οὗ καὶ ταῖς παρ' ἄλ- B
 λήλων συμπατήσεσι κινδυνεύόντων, πολλῶν δὲ καὶ ἐξ ἐφόδου με-

5. νυκτὶ deorat.

time observantium oculos, suspiciones etiam hostium falleret. nocte igitur, et quidem imbribus foeda, itineri fugiens se dedit, sperans beneficio tenebrarum suis, inclementia tempestatis hostibus omnem sui discessus cogitationem adepturum; quae tamen spes illum fecellit. nec enim Romanos ad extremum, ac ne hostes quidem, tam intempesta licet hora ac tam insuspiciabili tempore, sese proripere parans latuit. igitur ex his qui erant Magnesiae Romanis, cognita imperatoris fuga, quotquot expediti et ad fugiendam parati reperti sunt, immiscentes se quantum poterant agmini militum, viri pariter et mulieres cum parvulis, pedites omnes, quam incitatissime poterant gressu, praecurrentes equites assectabantur. ac quibus vigor et anhelitus ad cursum peragendum abundavit, ii sane omnes contentione ac sudore vitam emerunt. reliquorum pars defecti animis et viribus remisit cursum, pars conantes supra quam possent medio nisu conciderunt. nonnullos vis tempestatis et frigus extinxit. quosdam subsequentes conculcarant. et erat aerumnose anxius in illo discrimine satagentium labor, in argentum undique vicinia malorum vitabunde ac formidolose se circumagentium. quos miseros simul cavere oportebat ne nocturna trepidatione fugae confusissimae turba suorum effuse ruentium deicerentur, mox eorum unguis conterendi, simul providere ne in manus inciderent hostium, quorum viciniam ignes crebri ex utroque visae latere monstrabant, signa non dubia barbarorum non castra solum illic aut stationes habentium, sed etiam attentorum ad id quod agebatur, et in fugaces impetum facere, si vellent, valentium. centum fore animas illo discrimine nocturni cursus perisse creditum est, quas aut destitutio virium aut vis aeva tempestatis aut terroris quo consternabantur vehementia aut

τόπισθεν κατασχεθέντων. γέγονε ταῦτα, καὶ περὶ που ψυχὰς ἑκατόν, ὡς ἡ πίστις εἶχε, συνέβη κινδυνεύσαι, αὐτοὶ δὲ μάλιστα καὶ ἀσυντάκτως σπεύδοντες τὴν Πέργαμον αὐτονοχεῖ ἐν πλείστω πόνῳ καταλαμβάνουσι.

- C 21. Ὑπὸ μέντοι χρείας καὶ κακῶν ὅσα τοῖς ἀνωτέρω Περ- 5 γάμου ἐφίστατο ἀνέδην ἐπιόντων σφίσι Περσῶν, οὐδεὶς ἦν ἐκείνων ὅστις εὐέλπις ἐπὶ τοῖς ἰδίοις καθῆστο, ἀλλ' εὐθὺς ἀνάγκης ἐπιπεσοῦσης ἀπάρσεως ἐμμένητο πάντες, οἱ μὲν μέχρι καὶ αὐτῆς Περγάμου καὶ ἐνδοτέρω περὶ που τὴν τοῦ Ἀτραμυντίου περιχωρον, οἱ δὲ καὶ ἐγγὺς θαλάσσης περὶ τὴν Λάμψακον· οἱ δὲ 10
- D πλείους τὴν ἀντιπερσικὴν κατελάμβανον, διαπεραιούμενοι τὸν Ἑλλησποντον. ἄλλοι δὲ καὶ περαιτέρω προεληλύθεισαν διὰ τὸ φόβοις κατασεισθῆναι μεγίστοις καὶ τὴν ὑποστρωφὴν ἀπεγνωκέναι τέλειον. καὶ προαπανίσταντο παντὸς βράδου εἰς κίνδυνον ὑπονοούμενου μελῶ πάσης ἀσφαλείας. καὶ τὸ χερίστον, ὅτι τοὺς 15 τῶν προαπαιρόντων βίους οἱ ἐκ παρόδου καταλαμβάνοντες, δευτεροὶ τούτων εἰς φηγὴν τρεπόμενοι, οὐδὲν ἤττον καὶ ἀπόρως εἰ-
- P 220 χον τῶν ἰδίων στεροῦμενοι. καὶ τὸ πρᾶγμα ποταμῶν ἔδοξεν

mutua detrusio ac conculcatio neci dederit, aut retro relictas, quod aequare festinantium impetum nequirent, incurrentes barbari servituti subiecerint. Augustus cum suis reliquis concitatissimo et confusissimo cursu, labore plurimo, vix tandem ipsa nocte Pergamum tenuit.

21. Assidue igitur ingruentibus malis per nullo iam metu cohibitas incursiones Persarum in omnes Pergamo superiores Orientalis limitis tractus, nemo illic fuit qui confideret se tutum domi suae posse consistere, sed omnes procincti ad fugam stabant, et ut prima quaeque aura increpuerat adventantis manus hostilis, statim relictis laribus abibant, recedentes alii Pergamum aut interiores eo terras usque ad viciniam Atramyttii, quidam et usque ad mare circa Lampsacum. at plerique omnino diffisi continenti in adversam Europae oram, trajecto Hellesponto, ex Asia transibant. quin nec ibi alii se securos rati ulterius quoque processerunt, maximo quo agitabantur metu suspectum illis reddente quodcumque tenerant perfrugium. nec retardabat respectus patriae, in quam reditum plane desperaverant. fiebat autem ista fuga concitatissima festinatione cursus, ad quem calcar addebat imago insidens periculi et vicinioris et maioris quam ut ullam relinqueret territis securitatis partem. erat autem miserrimum spectaculum, videre, cum alii post alios fugerent, incurere obiter, qui posterius transibant, in desertas a primis domos cunctis refertas bonis; quibus tamen frui nequibant, extruasi necessitate fugiendi et appulsu continuo aliorum diversoribus iisdem utentium ad brevem dumtaxat requiem, qua vires reficerent ad fugam ulteriorem. qua enim necessitate suas prius domos congesta redundantes copia reliquerant, etiam istas obiter repertas et pariter instructas relinquere cogebantur, inter divitias inopes et saepius miseri, quoties videlicet praesentibus avellebantur bonis et ultro dimittebant paratas opes, metu saevo pernicietis atrocis frui prohibente. eratque res non absimilis in primum

ῥεῦμα, ὃ οὔτε τὸν ἴδιον ἔχειν τόπον παρὰ τῶν ἐπιόντων συγχε-
ρεῖται, καὶ ὃ τέως κατελήφει, ταχίως ἀφήσιν ἔξωθούμενον, καὶ
τέλος ἀστατοῦν καὶ πανταχοῦ φέρεται καὶ οὐδαμοῦ μεμνήκει,
πᾶσιν ἐπιβάλλον καὶ οὐδέ τισι περικλειόμενον. κτήσεις δ' ἔκειναι
5 καὶ οἰκίαι, ἔργα σπουδαίων ἀνδρῶν, εἰς οὐδὲν ἐλογίζοντο, ὅπου B
γε καὶ αὐτῶν τῶν ἐπιτηδείων καὶ κατὰ χρεῖαν ζωῆς ἀναγκαίας
καὶ τούτων κατολιγωροῦντες, ἄποροι καὶ γυμνοὶ καὶ ἀνίστιοι,
ὄπη ἐκάστω εἰς σωτηρίαν ἔδοξεν ἀσφαλές, ἅλω ποδὶ ἀνεχώρουν,
μόνοις ἄστρασι τὰ ἑαυτῶν ἐκμετρούμενοι.

10 22. Τότε καὶ Ἄλανοῖς ἀφαιμένοις τῆς περὶ τὴν στρατείαν C
ὑπηρεσίας, τοῦ συγκειμένου διανυσθέντος καιροῦ, διαπεραιου-
σθαι τὸν κατὰ τὴν Καλλίου πορθμὸν ἔδοξε, καίτοι βασιλεὺς ἐν-
τεῦθεν κατὰ πολλὴν σπουδὴν καὶ πέρμποντος τὰ φιλοτιμήματα
καὶ πειρωμένου ἐμποδῶν ταῖς διαπεραιώσειςιν ἴστασθαι, ὥστε
15 καὶ ἱκανὸν λαὸν προσαποστείλας ἅμα τῷ μεγάλῳ δομειστικῷ
Ῥαοῦλ Ἀλεξίῳ, ὃν ἐν ἀκμῇ ἡλικίας ὄντα ὁ δεσπότης Μιχαὴλ
γαμβρὸν ἠγάγετο, τῆς δεσποίνης Θεοδώρας ζηλωτὸν ἐκόπως D
ποιούσης τὸ κῆδος, τοῦτον ἐξαποστείλας ὁ βασιλεὺς σὺν δυνάμει
πλείστῃ πρῶτον μὲν κωλύειν προσέτατε τὴν διαπεραίωσιν, εἰ

labentium fluxui amnium: quorum undae priores, quem attingerunt locum, tenere propriam nequeunt, propulsae inde superventu aliarum pone ruentium. sicque omnes irrequiete iactantur, semper inde repulsae quo appulerint, eo impulsae unde mox reflecti sit necesse; omnia tangentes, nihil tenentes, nullo clausae limite, nullo in litore vagae instabilitatis finem reperientes. possessiones vero illae ac domus claraeque opera praestantium artificum nihili reputabantur. quod minus erat mirum, cum ipsa victui necessaria copia frugum et rerum apparatus usui corporis opportunus, utcumque se oggerens, respueretur a consternatis terrore necis aut barbarici servitii; quos inopes, nudos, sine lare ac tecto errantes, passim videres concitatissimo passu currere quo salutis in tuto collocandae spes quemque invitaret, caetera coelesti permittentes providentiae.

22. Tunc Alani soluti officio militiae, quod spatio pactae in trimestre morae sine promissorum exhibitione praeredito liberatam fidem suam arbitrabantur, fretum ad Callipolim traifere decreverunt. contra imperator retinere illos conabatur, missis Constantinopoli sedulitate magna ministris idoneis, qui et blanditiis verborum et delinimentis munerum barbaros, quantum possent, a transfretandi consilio revocarent. ac metu non id satis efficax obstaculum invisae ac formidatae sibi abire cupientium traiectioni foret, destinavit eodem, quo vim suasionibus misceret, sat magno copias numero, imposito ipsi duce magno domestico Alexio Raule, quem constitutum in aetatis flore Michaeli despota generum adsciverat, ardentibus ad id impulsus studiis officisque Augustae Theodoraе, quae nihil artis industriaeque omiserat in ea sibi vehementissime desiderata affinitate peragenda. huic misso imperator cum plerisque imperii copiis dedit in mandatis, primum quidem ut allegatis ad Alanos hominibus tractandi periculis, argumentis precibusque conaretur eorum transitum

δ' οὐδ' αἰδοῖτο λέγων καὶ τοὺς ἀπεροῦντας προσαιοπέλλων, ἀλλ' οὖν διαπεραιουμένους καὶ ἵππους ἀφαιρεῖσθαι καὶ ὄπλα· μηδὲ γὰρ δίκαιον εἶναι συνόλωσ πρὸς τὰς τῶν βασιλείων διαπειθοῦντας προστάξεις, καὶ μὴ θέλοντας συμπαρεῖναι βασιλεῖ, οὓς ἐπ' αὐτὸ

P 221 τοῦτο καὶ προσηγάγετο, ἵππων ἐπιβαίνειν καὶ ὄπλοις χρῆσθαι 5 οὓς τε τοὺς οἰκίλους ἀφελόμενος σφίσι ἐδίδου, καὶ ἃ παρέχων αὐτοὺς γυμνοὺς καὶ ἀνόπλους ὄντας ἱκανῶς ὤπλιζεν. ὁ μὲν οὖν βασιλεὺς οὕτως ἐκέλευε, καὶ ὁ ἐπὶ τούτῳ σταλείς οὕτω τοὺς τοῦτ' ἐροῦντας ἀπέστειλεν· οἱ δὲ ἀπαξ ἀφηνιάσαντες, συμπλέκοντες καὶ προσάσεις ὡς ἐπὶ χρόνον ταλαιπωρήσαντες οὐχ οἷοί τ' 10 εἶσι παραμένειν καὶ ἔτι, ἀλλ' ἀνέσει δόντες μετρίᾳ πάλιν ἀπο-

B στραφῆσονται, ταῦτ' ἀπολογούμενοι πρὸς ἐκείνους τὸν πορθμὸν διεπεραιοῦντο. πλὴν κἀκεῖνοι τὴν ἐφ' ἑαυτοὺς ἐγχείρησιν ὑποτοπάσαντες οὗτ' ἀνὰ μέρος ἐτέρων, οὗτ' ἐπὶ τὸν συνήθη τῆς ἀποβάσεως τόπον, ὅπου καὶ κατὰ προσδοκὰς ἕσταντο διεφξόντες 15 τῷ τέως, ἀπέβαινον, ἀλλ' ἕμα πολλὸς φορητῆρὸς κατασχόντες καὶ ἐμπλησόμενοι ἔδοχμαζον τὴν ἀπόβασιν, καὶ ἕμ' ἀπέβαινον

C καὶ ἕμ' οἱ πλείους ὤπλιζοντο, πλὴν οὐκ εἰς φανεράν μάχην ἀλλ' ἐφ' ᾧ μόνον ἑαυτοῖς περιποιῆσαι τὴν τῆς δοκοῦσης ἀτιμίας ἀπό-

impedire: sibi frustra in hoc essent officia omnia verborum, et missi disuasores nihil proficerent, saltem illis, antequam tralicerent, equos eriperet et arma. per enim iniquum esse, nec ulla ratione tolerandum, barbaros post nomen datum militiae Romanae obtemperare imperatoribus praefracte renuentes, nec sibi adesse dubio suo tempore volentes, quos magnis ad hoc ipsum in illorum misera fortuna beneficis auctorasset, abire etiam onustos opima praeda, equis invectos instructosque armis quae ipsis imperator, quem desererent, inermibus et inopibus, propriis detracta militibus attribuisset. haec erant ad Ravlem Andronici mandata. quibus ille obsequens, qui talia edicerent Alanis misit. at hi mordicus haerentes dudum capto consilio, certique, quod semel excussissent fraenum, numquam amplius recipere, praetextus nectebant, excusantes haud se plene ab imperatoris militia recedere, sed sibi necessariam post nimis diu continuatos expeditionis labores brevem requiem captatum seorsum ire, mox relictis per eam viribus ad Augusti signa redituros, tunc arma et equos quae accepissent cum propriis corporibus iterum in obsequia Romanorum impensuros, quae ideo sibi relinqui aequum esset. haec simul allegabant, simul parabant usurpabantque transmissionem freti, non illi quidem una omnes palam aut eodem universi loco (verebantur enim, si hoc agerent, ne impetum in eos Romanus exercitus faceret) sed per manus dispersi et clam, ex quibus trafici non erat solitum, aversis a conspectu litoribus solventes; per quae dispositis agminibus, occasiones transfretandi expectabant, arripiebantque simul se obtulerant. quam ad rem onerariis multis occupatis, occulte illas complebant, variisque praetextibus dimittebant, obliquis simulationibus re ipsa occupantes facere id ipsum in quod oblandiri Romanorum obstantium assensum obnoxie conari videbantur. idque dum maxime sic clandestine administraretur, magna ipsorum

δρασιν. ἀλλ' ἰκατέρωθεν καὶ οἱ ἀμφὶ τὸν μέγαν δομέστικον, θέλοντές τι πρᾶξι καὶ γ' ἀτιμίαν καὶ αὐτοὶ ἐκφυγεῖν τὴν δόξην δειλίᾳ ἐπιτρέψασθαι σφίσι μέλλουσαν, ὠπλιζοντό τε καὶ τῶν ἵππων ἐπέβαινον. φιλονεικία καὶ μάχη τις φυλιτικῆ συνειρηγγυτο· εἰ γὰρ καὶ γένοι διεφέρον τὰ στρατεύματα, ἀλλ' οὖν ὑπὸ μίαν ἀρχὴν τὴν βασιλικὴν ἤγοντο, καὶ ἦν ἐμφύλιος ὁ πόλεμος ὅσον εἰκάζειν. ὄθεν καὶ ἀκροβολισμοῖς ἀλλήλων ἐπειρῶντο, καὶ σα- D
ρίτταις ἔβαλλον δίστευνοντες. ὁ τοίνυν μέγας δομέστικος ἴσας ὕσμινη καθισταμένης τὰς πράξεις κατανοῶν, ὕβρισηπαθῶν οἶον 10 εἰ αὐτοῦ παρόντος ἐκ βασιλῆως, ὄντος τοιοῦτου, αὐτὸν πολεμεῖν πειρῶνται καὶ ἀντιτείνεν τολμῶσι πρὸς βασιλικὴν κέλυσιν, τὸν κοινὸν ἀνὰ χεῖρας ἔχων θυρεὸν τε φέρων φορῶν τε θώρακα ἐμπίπτει τοῖς Ἀλανοῖς ὡς ἐφῆζων μόνον φανείς. κάκεινος μὲν οὕτως τὴν τῆς μάχης διωκονόμε καταστολήν, εἰς δ' ἐκείνων ἐν ἀφανεί E
15 μιμείται Πάνδαρον καὶ οἷσι τῷ βάλλει, καὶ καιρίαν οὐ κατ' ἐκείνον τὴν πληγὴν δίδωσι. τούτου δὲ γεγονότος τό τε πλῆθος ἀνεστάλη καὶ ἀμφοτέρωθεν τοῖς μὲν ὀδύνη τοῖς δὲ δόλος περιέστατο· καὶ τοῖς μὲν μετέμειλε τῆς ἐπὶ θατέρους ὀρητῆς, οἱ δὲ ξυνέντες

pars in armis se ostentabat, non animo (quod quidem prae se ferreat) in apertum certamen veniendi, sed ut obtentu illo ac specie in ordine stantium tegerent ignominiam arcano praesumptae furtivae discessionis. verum aliunde indignantibus iis qui cum magno domestico erant, et ignaviae turpissimae ipsorum imputatum iri reputantibus, si otiosi testes perfidiae barbarorum assiderent et illud sibi coram tantus exercitus a manu fugitivorum pateretur, infamiam inertiae, agendo strenue quod res posceret, praevertere statuerunt. armis igitur assumptis equisque consensu committere civile praelium coepere (civile id bellum dixerim, quod etsi Romanos inter et barbaros, tamen inter eos qui utrumque Romano imperatori sacramento dixissent gerebatur) sed quocumque dicendum sit nomine, certamen tunc certe contractum est, velitationibus primo libatum, et sarissarum eminus contrario hinc inde iactu. haec videns magnus domesticus, et tractationem cum hactenus subditis tranquillam processisse intelligens usque in contentionem invicem infestam, nihil iam minus a vero hostili discidio habentem, contumeliam interpretatus propriam quod se coram, vices illic imperatoris gerente, tanta etiam aliunde dignitate conspicuo, ausi Alani essent non modo detrectare imperium Augusti, sed et repugnandi conatam expeditissent telis palam intorquendis, galeatas, ut erat, loricatedque ac contum manu tenens obiecit se Alanis, quasi conspectu eos ac nutu solo cohibiturus. et ille quidem sic se pugnam dirempturum animo ac spe praesumens autumabat, unus autem Alanorum in occulto imitatur Pandarum, sagittamque in eum facit, sed alio quam ille successu: non enim summam dumtaxat, ut Pandarus Menelai, perstrinxit telo cutem, sed altam et letalem in Raülis vitalia plagam pertulit. quo facto perculsa utrimque repressaque multitudo est, hinc quidem Romanis dolore, inde autem Alanis metu consternatis. atque illos quidem poenituit lacesivisse barbaros: illi autem reputantes quantum in

ὁποῖος ἀνέριπται σφίσι κύβος, τοὺς τὰ πράγματα παρασχόντας μεθ' ὅτι πλείστης τῆς πρὸς τοὺς Ῥωμαίους παρατήσεως ἤτιωντο, καὶ βασιλεὶ ἐζήτουν ἀπολογεῖσθαι. ἐδεδίεσαν γάρ, ὡς εἰ-
 P 222 κός, μὴ σφίσι κατάρξοι τοῦτο μεγάλων κακῶν ἐπὶ μέσῃ τῆς Ῥωμαίων διάγουσι, καὶ ἅμα δυνωπούμενοι, εἰ βασιλεὺς μὲν ξε-6
 ποτροφεῖν ὄσον ἐφ' αὐτοῖς αἰρούμενος ἐλπίδος ἀγαθῆς εἶχετο, αὐτοὶ δὲ τοιαύτας ξενίας ἀνταπεδίδουν, κακοῖς τὸ ἀγαθὸν ἀμει-
 B βόμενοι. διὰ ταῦτα καὶ βασιλεῖα μὲν πέμποντες καθικέτευον, ἐκείνοις δὲ παρεδίδουν καὶ ἵππους καὶ δπλα, καὶ ἀνδ' ὀπλιτῶν
 καὶ ἱππέων πεζοὶ καὶ ἄνοπλοι ἦσαν, ἕως πάλιν βασιλεὺς αὐτοὺς 10
 ἐκετεύοντας δέχεται, συγγινώσκων σφίσι. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐς
 τοσοῦτον.

- C 23. Συνέβη δὲ πρὸς τούτων, τοῦ αὐτοῦ μηνὸς τῷ πέρσει
 καὶ ἡμέρας ταύτης, προσβαλεῖν τῇ πόλει ἐξ Ἀκουίλλας τριήρεις
 Βενετικᾶς, πλὴν οὐ κατὰ τοιαύτην χρεῖαν καὶ πάλιν, ἀλλὰ τῶν 15
 ἐνεχυρασθέντων πραγμάτων διὰ τὴν τότε πυρπόλησιν ἔνεκα. οἱ
 D δὴ ἐπεὶ κατὰ τὴν Θεσσαλονικὴν πέμποντες, ἐκεῖ βασιλεὺς διά-
 γοντος, οὐδὲν ἤνυτον, ἄλλως ἔγνωσαν τὰ περὶ τούτων ἐνεργέστε-
 ρον μετελθεῖν. καὶ δὴ τριήρεις μιᾷ πλείους τῶν δώδεκα ἤτοι-

aleam res vitasque suas praecipiti eo facto coniecissent, eos qui occasio-
 nem, irritando suos, invisio execratorque ipsis facinori praebuissent, cum
 sollicita sui excusatione, apud Romanos accusabant, deducique ad impe-
 ratorem, audiri que ab eo dum illata purgarent crimina, quaerebant. haec
 ut sic anxie agerent causa ipsis erat gravissima formido, ne hoc illis ini-
 tium exitialium malorum foret, utique in media Romanorum, quos tam
 atrociter laesissent, ditione deprehensis. subibat etiam verecundia ex me-
 moria insignium in ipsos beneficiorum Augusti; qui cum eos gratuita be-
 nevolentia liberalissime excepisset ac tractasset hospites, sperans mutuan-
 ab iis gratiam, ipsi tam inhospitale inhumanumque scelus illi reposuissent,
 malis bona compensantes. itaque missis ad imperatorem supplicibus lega-
 tis veniam deprecabantur, Romanis interim praesentibus arma quae repe-
 tierant equosque reddentes, exhibentesque sese miserabili specie ex cata-
 phractis inermea, ex equitibus pedites, quoad iterum imperator ipsos sup-
 plices excepit, iis ignoscens. sed de his hactenus.

23. Contigit autem ante haec anno huic superiori, sed eodem mense
 ac die quibus modo narrata gesta sunt, appellere ad urbem ex Aquileia
 triremes Venetas, verum non ob eandem quam prius causam oppugnando-
 rum Genuensium, sed animo extorquendae liberationis plignorum, quae
 dudum imperator de Venetis urbis inquilinis ceperat, quoad multam per-
 solverent indictam ad compensationem damni per incendium a classe tunc
 Veneta Galatae immissum Constantinopolitanis et Genuensibus illati. et-
 enim Veneti postquam legatione Thessalonicam missa, cum imperator ibi
 degeret, nihil profecerant, aliam putarunt ineundam sibi rationem ei malo
 efficaciter medendi. triremibus igitur tredecim paratis, hisque adiacentis

μασμένοι, προσθεμένων καὶ πειρατικῶν ἐτέρων ἐπτά, τῇ Βυζαντιδὶ προσβάλλουσι, καὶ μεσημβρίας σαββάτου φανέντες μεθ' ὅτι πλείστης κορύζης, καὶ τὴν ἀπὸ τῶν πειρατῶν ἀπήνεαν ἐπαγόμενοι, τὸν λιμένα τὸ Κέρας εἰσπλεύσαντες καὶ κατανακτῶν τῶν P 223
 5 ἀνακτόρων ναυλοχῆσάμενοι δεινὰ τοὺς προσχώρους ἐποίησαν, καὶ τινι θημιονίᾳ ἐκεῖ που ἰσταμένη πῦρ ἐνιῶσιν, οὐ τόσον εἰς ζημίαν τῶν κεκτημένων ὅσον εἰς χλεύην. βασιλεὺς δὲ τὴν μὲν ἐξ ἰδίων τριήρων ἀντιπαλάμησιν μὴ ἔχων ἀντικαθιστῶν (τὸ ναυτικὸν γὰρ πρὸ χρόνων ἀπέσβεστο· κἄν ποὺ τινες περιῆσαν ἔτι ὡς μὴ
 10 τοῦ παντὸς καθάπαξ ἐκλείψαντος, κατὰ χρείας ἄλλας ἔτιχον ἐσταλμένοι) ἐν ἀμφιβόλῳ ἦν τοῦ τί δεῖ ποιεῖν. ὅτε μὲν οὖν εἰς B τὴν ἐκείνων ἀποβλέψει τόλμαν καὶ τὴν πρὸς αὐτὸν ὀλιγωρίαν, οὐ σύνηθες σφίσι τὸ τόλμημα ὄν, τηνίκα καὶ ἀνθίστασθαι ἰδικαίου καὶ κακῶς πράττειν πειρᾶσθαι τοὺς ἐπιόντας, ἐς δ' καὶ μαθεῖν
 15 σφῶς ὡς ὑπὲρ τὸ δέον ἐχειροῦσιν· ὅτε δ' αὖθις εἰς τοὺς ἀποβησομένους φόνους ἐντεῦθεν καὶ τὴν ἐν κενοῖς ἀντικατάστασιν καὶ τὸν ἀναγκαῖον κίνδυνον ἀφορέῃ, παντὶ δικαίῳ μᾶλλον ἢ ἐκείνῳ C συνωμολόγει. μηδὲ γὰρ εἰς μακρὰν καὶ τούτους γνωσιμαχῆσαντας ἐπιστρέφθαι καὶ ξυγγινώσκειν δέεσθαι. εἶναι τε καὶ ὀλίγου
 20 πόνου τε καὶ δαπάνης ναυπηγεῖσθαι Ῥωμαίους, εἰ μόνον αὐτῶς

allis septem piraticis navibus, Constantinopolim invehuntur, et meridie diei sabbati apparentes audacissimo fastu, mistaque arrogantiae feritate piratica, portum Ceras dictum ineunt, et e regione imperialis palatii statione fixa grassantur hostiliter in circumquaque vicinos ei loco telaeque contiguos; ac illic forteposito manipulorum tritici acervo ignem iniciunt, iniuria non tam ob damnum quam ob ludibrium et contumeliam acerba. imperator quas tunc Venetis opponeret triremes proprias non habens (navalis enim imperii apparatus dudum neglectus evanuerat; et si quas naves adhuc utiles ex eo superfuerant, aliis de causis alio missae longe aberant) anceps animi erat quid tali tempore consilii caperet. atque hinc quidem dum Venetorum audaciam et sui contemptum, ultra quam hactenus consueverat, modo primum progressa reputabat, sane stimulabatur ad vindictam, et aequum censebat mala malis reponere conari, ut icti discerent ultra fas omne sese temere provectoros. rursus autem dum caedes ex conatu resistendi extituras cogitabat, dum infirmitatis eum suae conscientia monebat quam vanas et impares rei tantae ad manum copias haberet, denique dum ex apparatus successus augurans horreret ad imaginem periculi, in quod rempublicam necessario coniceret certamine tali tempore cum paratioribus temere tentando, aliam potius quamlibet quam per vim et arma eius propulsandae iniuriae sibi viam ineundam statuebat. et succurrebant interim ei commodum faventes isti moderatiōni cogitationes, secum utique blandiente sibi animo versanti, brevi exitura inter navarchos Venetos ex sententiarum contrarietate discordia, sponte omnes recessuros utroque veniam perperam actorum rogaturos. nec vero magis fore aut laboris aut sumptus reficere Romanam classem. iuberet solum-

κελεύοι· κὰν ἤρται δὲ σφίσι τὸ φρόνημα ἐκλειπουσῶν τῶν τριήρων, αὐτὸν κελεύειν, καὶ συνεστηκυῶν ἐν ὀλίγῳ καταπίπτειν αὐθις καὶ ταπεινοὺς γίνεσθαι. ταῦτ' ἐννοούμενος ἀνέστειλε τὰς

D ὁρμὰς τῶν πολλῶν, οἳ δὴ καὶ ζηλοτυποῦντες οἶον εἰ οὗτοι κατὰ Ῥωμαίων οὕτως ἐπάρθησαν, καλὸν ἔλεγον γαφροῦν ἀλαΐσι καὶ 5 φορητοῖς, ὡς τινὰς συνδέσμους ἐχούσαις καὶ τὰς καθυρεθείσας ἐνταῦθα μεγάλας ναῦς, τὸν τοῦ Γαλατᾶ πορθμὸν, καὶ παρ' ἐκάτερα τοξότας τε καὶ σφενδονήτας στήσαντας οὕτως ἐπιχειρεῖν τοῖς ἐντὸς συνεβούλευον. καὶ τὸ βούλευμα ἄριστον κατεφαίνεται·

E χωρὶς γὰρ τῶν παρ' ἐκάτερα τεταγμένων καὶ ὄσους αἱ νῆες ἐχώ- 10 ρονν, οἳ ἀπὸ τῶν τειχῶν ἰστάμενοι μόνου αὐτάρκεις ἐδόκουν ἰοῖς πεμπομένοις καὶ ταῖς ἀπὸ τῶν τειχῶν πέτραις καταβάλλειν εἰς τέλος καὶ ἀφανίζειν τοὺς ἐπιόντας. ὁ δὲ βασιλεὺς τὴν εἰσβολὴν κινδυνώδη κρίνων Χριστιανικοῖς ἔθνεσιν οὐδ' ὄλως ἤφειε, ἐνε-

P 224 δίδου δὲ μᾶλλον ἀναβάλλων τὰς ὁρμὰς ἐμπιπλᾶν. (24) ἀλλ' 15 ἐκεῖνοι μὴ ἔχοντες πλέον ποιεῖν ὣν ἔπραξαν, ὡς δργάνοις τῆς σφῶν μανίας ἐχρῶντο τοῖς πειραταῖς, οἳ καὶ αὐτονυχὲ τῇ Πριγκίπων νήσῳ προσέλαχουσι, καὶ οὐχ ὅπως τοὺς ἐν αὐτῇ πάλαι κα-

modo ipse: brevi tempore structis instructisque navibus navalem, qualis prius fuerat, imperii potentiam metu iusto percussuram audaces exteros; qui uti sic insaniendi confidentiam ex observata rei maritimae Romanae debilitate sumpsiissent, sic eodem visis Augusti iussu reparatis armatisque momento triremibus tumorem insolentem compressuros, humilesque ac supplices pacem oraturus iterum. his occupatus mentis in spes blandas pronae bene ominatis sensibus, repressit imperator impetus multorum, qui generosae cuiusdam aemulationis instinctu, rati rem indignam nec tolerabilem contumeliam, tantum hos advenas adversus Romanos efferre sese ausos, ne impune temerariam insolentiam ferrent, optimum factu aiebant congregare naves omnes piscatorias onerarias et maiores alias, quaecumque tunc circa nostra littora reperirentur, iisque continua serie invicem ligatis velut ponte quodam consternere medium inter Galatam et urbem fretum, tum dispositis super hinc inde sagittariis et fundibulariis, telis petere intra iactum inde positas Venetas naves. hoc illi suadebant; consiliumque apparebat optimum. nam praeter eos qui iam ex utroque litore Venetis eo progressis imminebant, praeterque quos modo memorabam iaculatores e navibus, vel qui pinnae moenium superne obtinebant, si tela et petras muralibus ballistis in subiectam Venetam classem demitterent, vel soli suffecturi videbantur perdendis funditus planeque ad nihilum redigendis temerariis aggressoribus. verum imperator pugnam illam Christianis gentibus periculosam iudicans nequaquam acquievit, sed remisit potius omnem repugnandi impetum, incertis et sine fine pendentibus deliberationibus indulgens, spatiumque sic Venetis liberum concedens impune peragendi quod coeperant, urbi atque imperio procaciter insultando. (24) quod ultra cum illi viderent se haud iam quidquam amplius posse facere, ut instrumentis furoris ipsorum usi piratis sunt. hi nocte insecuta ad insulam Principum appellant; ibique non solum veteres loci inco-

τρωκηότας, ἀλλὰ καὶ λαθὸν ἱκανὸν ἐκ Πηλοποννησίων, ἄρτι τὰς
 τῶν Περσῶν ἐκφυγόντα χεῖρας καὶ τῆδε καταφυγόντα, ἔξανδρα-
 ποδίσαντες πράγματα μὲν σκυλεύουσι, ἀνθρώπους δὲ κατα- B
 σχόντες ἐν ναυσὶν εἶχον, καὶ ἄμ' ἕω δευρὰ ἐκείνους ἠπειλοῦν
 5 ποιεῖν, εἰ μὴ τὰ τιμήματα ἄξια καταθεῖντο, κριμαννόντες καὶ
 αἰκιζόμενοι καὶ σφάττειν ἕτοιμοι ὄντες, ἔλειπὴν θάλασσαν μέσον θα-
 λάσσης ἰστώντες, καὶ τὰς τιμὰς παρὰ βασιλείως κατ' ἔλεον ἀναγ-
 καῖον λαβεῖν ἐλπίζοντες. διὰ τοῦτο καὶ πόνος οὐχ ὁ τυχῶν κρα-
 τοῦντι, εἰ φεύγοντες Πέρσας οἱ δειλοὶ χροὶ πειρατῶν ἐμπεπτώ- C
 10 κσαν, οὐκ ἄλλως καιρὸν τοῦ θαρρεῖν ἐχόντων εἰ μὴ ἕξ ὧν ὀμαι-
 χμοῖεν σφίσι ἐαυτοῖς, οἷς δὴ πολλάκις καὶ βασιλικαὶ συμβεβή-
 κασι χάριτες. Ῥωμαῖοι δὲ παρ' αἰγιαλὸς ἰστάμενοι τὴν δευρὴν
 κατεστύγον θάλασσαν καὶ τὸ πάθος ἀπωλοφύροντο. οἱ δὲ γε καὶ
 ἀκμηῆτες εἰς ὄπλα ἤσαν, καὶ Ὀδυσσεῖους, ὡς ἐκεῖνος ἐπὶ τὴν D
 15 Σκύλλαν, οὕτως οὗτοι τὰς ὁρμὰς ἐπ' ἐκείνους προῖσχοτο· πληρ-
 κατ' ὄψιν καὶ μόνην τὸ ἀμυντικὸν περιστάτο. τοὺς μὲν γὰρ ὁ
 αἰγιαλὸς εἶχε σπαδάζοντας τὰς ὁρμὰς ἐφ' ᾧπερ ἀμύνοιντο, οἱ δὲ
 παρὰ μόνην τὴν θάλασσαν ἀλώσιμοι ὄντες, καὶ τίνων οὐκ ἄσπι-
 νέστεροι; ὁμῶς ὡς ὀχυρώματι τῇ θαλάσῃ χρωόμενοι, ἐς ὃ τὸ

las, sed et recens eo advectum sat numerosum e Pelopithlis populum, qui
 modo manus Persarum effugerat et illic asylum reperisse se putabat, ser-
 vinitati subilicunt, rebus eorum omnium direptis. nec eo contenti miseros
 in naves tractes a diluculo coeperunt diris minis et cruciatibus urgere,
 ut pretia redemptionis quanta ipsi praefinissent solverent, suspendentes,
 varie torquentes et trucidare se paratos exhibentes haec fiebant in ocu-
 lis Romanorum e littore adverso spectantium. extabatque e mari medio
 miserabile spectaculum eo artificio a latronibus constitutum, ut a miseri-
 cordia imperatoris pecuniam extorquerent, qua infelices illos poenis ac
 noci eximeret. fait revera admonito de his Augusto peracerbus nuntius,
 dolorque non vulgaris reputanti deploratissimam horum sortem, qui Per-
 sas fugientes in manus piratarum incidissent, ea sola fiducia tantum au-
 dentium quod a Venetis classem in propinquo habentibus protegi se sci-
 rent, quippe quibuscum latrocinii societatem inivissent, hominibus tamen,
 a quibus nihil minus expectari debuisset, si sensum ullum grati animi ha-
 berent, utpote qui ab imperatoribus crebris fuissent beneficiis affecti. at
 Romani sparsi per littora dum haec intuentur, horribile spectaculum exe-
 crantes, infandam calamitatem incredibili moerore deplorabant. quidam
 etiam eorum in aevi flore manu prompti ruebant ad arma; et Ulyssaeos,
 ut ille olim adversus Scyllam, sic illi contra piratas impetus ostentabant.
 caeterum specie tenus sola totus ille auxiliandi ardor eminebat. nam ne-
 stros frustra minantes et conatu vano consumentes iras detinebat litus:
 piratae vero in mari solo, ubi erant, capi poterant, per se illi quidem
 debilissimi omnium, nisi pontus ipsis vice munimenti circumdatus faculta-
 tem fiduciaemque daret avarae crudelitatis in miseros quos tenerent, prout

E και ἐδόκει σφίσι τοὺς ἐν χερσὶ διετίθουν, οἳ δὴ καὶ τὰ περὶ τῆς
 Σκύλλης εἰκόνιζον, χεῖρας ὀρεγνύντες τοῖς ἔξωθεν καὶ θρήνου
 ἔλεινονδς κλάζοντες. οὕτω πᾶν ἡμᾶρ τετέλειστο, καὶ βασιλεῖ
 ἀγγελλόμενα τὰ δεινὰ ἐνεποιοῦν οἴκτον· καὶ δὴ στήσας τιμὴν
 τοῖς οἰκτροῖς τεσσάρων χιλιάδων χρυσῶν νομισμάτων τοὺς πάν- 5
P 225 τας εἰλήφει. καὶ τότε ἄποστείλας πρὸς τὸν τῶν νηῶν ἡγεμο-
 νεύοντα τὴν ἀπόνοιαν κατωειδίξεν καὶ τὴν τόλμαν, οἷς ὅτι πα-
 ρὸν πρεσβείαν πέμπειν καὶ πρὸς αὐτὸν εἰς λόγους καθίστασθαι,
 περὶ τῶν κατὰ σφᾶς δικαίων λέγοντας, οἳ δὲ πειραταῖς μιχθέντες
 τὰ ληστῶν σὺν ἐκείνοις πράττειεν. ταῦτα λέγων τοῖς μηδὲν ἄλλο 10
B τοῦντεῦθεν καὶ τούτοις τῶν αἰσχίστων ἔργων μετέμελεν, ἰκέτας
 τοῦ λοιποῦ ἀντ' ἀντιστατῶν εἶχε καὶ εὐπειθαῖς πρὸς εἰρήνην τοὺς
 πρὶν ἐχθίστους, εἰ λύοιντο τὰ ἐνέχυρα· τὰς γὰρ σπονδὰς καὶ αὐ-
 τοὺς θάλειν, καὶ ἄξιον ἐπὶ ταύταις ἐπιταχθῆναι, λυομένων μό- 15
 νον τῶν κατὰ τὰ ἐνέχυρα διαμφισβητήσεων. ταῦτ' ἐκείνοι με-
 ταβαλλόμενοι καθικέτευον, καὶ βασιλεὺς κατένευε τὰς ἐπὶ χρό-
 νοῖς σπονδὰς προσιέμενος, καὶ οὕτω πρεσβείαν στείλαμενος τὰς
C εἰρηναῖκὰς ἐτάμετο. πόνοσ γὰρ ὁ τῶν Περσῶν ἤπειγεν ἄλλοσ, κυ-

liberet, exercendae. atque hi quidem sub immani scelestissimorum saevi-
 tia gementes, quae de Scyllia feruntur, repraesentabant, manus proten-
 dentes ex adversa ripa spectantibus, et luctuosis eiulatibus misericordiam
 implorantes. nondum dies totus effluxerat, cum haec Augusto nuntiata
 expugnarunt misericordem eius animum, ut conveniret cum illis carnifici-
 bus de lytro miserorum quos vexabant, ac statim missis ad piratas qua-
 tuor millibus nummorum captivos ab iis cunctos reciperet. quo facto mi-
 sit ad praefectum classi Venetae, qui a se illi insolentem amentiam im-
 pudenterque audaciam exprobraret, quod cum eum ad viciniam urbis ap-
 pulsum oportuisset legatos ad se mittere, ac quae haberet de communi-
 bus negotiis et propriis rationibus tractanda exponere, ipse contra duce-
 se ac stipatorem latronibus dedisset, iis se admiscens, et saevis ipsorum
 grassationibus cooperans. haec Veneti audientes nihil aliud quod obten-
 derent habuerunt quam mandatum senatus ipsorum: mox tamen nonnulli,
 ut apparebat, pudore confusi, ac poenitentia correpti turpissimorum acto-
 rum, supplices se deinceps Augusto subiecerunt, qui hactenus adversarii
 obstiterant. significarunt se ex modo infensissimis prones nunc fore ad
 bona fide ineundum pacis foedus, dummodo pignora liberarentur. con-
 cordiam enim cum imperio eorum reipublicae probari et placere; ac velle
 se renovare illam iisdem quibus olim coaluisset conditionibus vitro sub-
 cundia. unam obstare controversiam de pignoribus, qua sublata nihil iam
 impeditum futurum sit. addebant preces ut consentire in remissionem
 pignorum imperator vellet; quod et ab illo impetrarunt, admittente liben-
 ter ac suis rebus expetibile ducente foedus quod illi offerebant in annos
 plurimos. misit ergo legationem ad Venetos, quae de pacis cum iis legi-
 bus conveniret, ita tunc cogente calamitate urgentissima tumultus Persici,

κλούντων ὡσπερ ἀπὸ θαλάσσης εἰς θάλασσαν τὴν ἀνατολὴν ἔπυσαν. καὶ ἀλλαγῶ μὲν ἄλλοι κίνδυνοι τοῖς ταλαιπώροις Ῥωμαίοις περιμιστήκεισαν, τὰ δὲ κατὰ Μεσοθινίαν πῦσαν καὶ ἀπανέστησαν σφαλέντος τὰ μεγάλα τοῦ εἰς ἡγεμόνα τούτων ταχθέντος Μουζάλωνος.

25. Μηνὸς γὰρ Ἀνθιστηριῶνος εἰκοστῇ καὶ ἑβδόμῃ περὶ **D**
 πον τὸν Βαφέα (χῶρος δ' οὗτος περὶ τὴν θουμαστὴν Νικομή-
 δεῖαν) Ἀτμὰν συνάμα τοῖς ἄμφ' αὐτὸν εἰς χιλιάδας πλείστας
 ποσομένοις ἐπιστὰς αἰφνης, μᾶλλον μὲν οἶν — ἀλλ' ἀναλη-
 10 πτόν τὸν λόγον ἀρχῆθεν. Ἀλλῆς γὰρ Ἀμούριος σὺν ἀδελφῶ **N**
 στρατιῶ τῷ παρὰ Ῥωμαίοις ἐπὶ χρόνοις ὀμηρέυσαντι, τοὺς περὶ **P** 226
 τὴν Καστάμονα Πέρσας προσεταιρισάμενος, Ῥωμαίους κακῶς
 ἐποίει. καὶ τέως περὶ πον τὸν Πόντον καὶ ἐνδοτέρω, πέραν
 Σαγγάρεως, τὰ τῆς ἀλαστορίας ἐπιδεικνύμενος τῇ καθ' αὐτὸν
 15 ἀσφαλείᾳ ἀπέιχετο τῶν ἐπίταδε, ἀγκώθη δὲ τὰ πλείστα ἐκ πλείο-
 νος καὶ τῶν ἡμετέρων καθυπερηφανεύετο ἕξ οὗτου τὸν τοῦ Ἀζα-
 τίνῃ σουλτὰν υἱὸν τὸν Μελῆκ Μασοῦρ ἀπεκτόνει προπολεμῶν,
 ὃς δὴ τῷ πατρὶ συμπροφέρων ἐφ' ἱκανὸν τὴν πλάνην κατὰ τὰ **B**
 βόρεια, ἕξ οὗτουπερ ἐκείνος Αἰνοθεν ἀπελύετο, καθὼς καὶ φθά-
 20 σαντες εἶπομεν, ἕξ ἀνθρώπων ἐκείνου τῆδε γεγονότος περαιούται
 τὸν Εὔξεινον, καὶ Θυμαίνῃ προσσχών, μακρόθεν τὸν Τοχάρων
 Κάνιν, ὡς αὐτοὶ φαῖεν, Ἀγγίνῃ δάροις ὑποποιούμενος, ἐν-

barbaris istis cuncta late inundantibus, et Orientem iam totum a mari ad mare una circum indagine comprehensum tenentibus. sed et alia aliunde pericula miseris Romanis imminebant. et Mesothinia quidem universa perisse funditus nuntiabatur, Muzalone qui ei praefectus fuerat, gravissima offensione belli prostrato.

25. Mensis siquidem Iulii die vicesima septima circa Bapheum (locus hic prope inclytam Nicomediam) Atman cum suis multorum millium numerum explentibus improviso apparens et subito irruens —. sed melius fuerit rem aliquante repetitam altius a suis retro ducere principia. Hales Amarius cum fratre Nastratio, qui diu apud Romanos obses fuerat, Persis qui Castamoni parebant in suam societatem tractis Romanos infestabat. sed quodam tempore moderatius quam postea: satis enim habens initio regionibus circa Pontum et interioribus ultra Sangariam licentissime insultare, ferociam illic securissime ostentans suam, abstinebat omni citiore versus urbem tractu. inflatus tamen deinde est insolentiore confidentia, resque nostras arrogantissime despexit, ex quo Melec Masur Asatini Sultanis bello victum interfecit. is Melec patri diu socius longi per boreales tractus erroris, postquam ille ex Aeno arce liber emissus est, prout superius narravimus, eo denique mortuo traiecit Euxinum, et Thymaenam appulsi, inde procul Tocharorum principe, quem ipsi Kanin vocant (hunc tunc proprium fuit Arganes nomen), donis delinente ac in

τεῦθεν δεσπόζει τῶν τόπων ὡς πατρικῶν κληῖρων, καὶ καθυποκλίνει τοὺς προύχοντας τῶν τῆδε Περσῶν, οὓς δὴ σατράπας ἐκείνοι καλοῦσι. καὶ οἱ μὲν ἐκόντες ἄκοντες ἔδουλοῦντο, Ἀμούριος C δὲ ὁ τοῦ Ἀλῆ πατὴρ ὑπελθὼν Τοχάρους καὶ οὐλαμὸν ἐξ αὐτῶν προσλαβόμενος ὕλαις ὀρμαῖς ἀντέπραττε τῷ Μελήκ. οὐ μὴν δὲ 5 ἀλλὰ καὶ πολέμους πρὸς αὐτὸν ἐκφέρων κατετροποῦτο, ὥστε καὶ ἀπηυδηκότα τοῖς ὄλοις συνάμα γυναικὶ καὶ ἰδίοις γυνῶναι βουσιεῖ προσχωρεῖν. ὅθεν καὶ τὴν τοῦ Πόντου καταλαβεῖν Ἡράκλειαν. κακείθεν τῇ Κωνσταντίνου ἐπιδημήσας, ἐπεὶ βασιλεὺς ἐς Νύμφαιον ἀπεδήμει, τὴν μὲν σύζυγον τῆδε καταλιμπάνει, αὐτὸς δὲ 10 D οὖν τοῖς ἀμφ' αὐτὸν ἐφ' ἡμέραις ἀνεθείς τῶν ἐκ τῆς ὁδοῦ κόπων, ὑπὸ βασιλικῷ ποδηγέτῃ, βασιλέως προσταζάντος ἄκουσθέν, τῆς ἐπὶ τὸ Νύμφαιον ἔτε. ἀλλὰ που περὶ τὸ Ἀτραμύτιον γεγυνώς, εἴτε παρ' ἄλλου μαθὼν εἴτε μὴν καὶ αὐτὸς ὑποτοπήσας ὡς οὐκ εἰς καλὸν ἐσῆται οἱ ἢ πρὸς τὸν ἄνακτα ἄφιξις, γνωσιμαχεῖ 15 τε αὐτίκα, καὶ καιροῦ λαβόμενος, τοῦ ποδηγέτου (ὁ δ' ἦν ὁ Ἀβρόμπαξ πρωθιερακάριος) τὰς πολυωρίας παρενεγκών, αὐτό- E θεν ἐκφεύγει νυκτός, πλὴν οὐ νυκτιλόχου τρόπον, παρὰ γυνῶν τῶν ἐντυγχανόντων δῆθεν, ἀλλ' ἐμφανῶς καὶ θαρρούντως, ὡς ἦν τις ἐπ' αὐτὸν ἴοι, αὐτόθεν ἐπεξιλευσόμενος. Πέρσαις τε αὐ- 20 θις παραγίνεται, καὶ λυὸν συναγχοῶς τῷ περιόντι τῆς φήμης

sui favorem tracto, ex eo tempore locis illis ut paternae hereditati dominatus est, subiecitque sibi qui eminebant illic inter Persas, quos illi satrapas appellant. ac illi quidem volentes nolentes mancipabantur. Amurius autem Halis pater cum prece ac promissis ambiisset Tocharos et validum ex iis armatorum agmen assumpsisset, toto impetu ad obsistendum Meleco incubuit; adeoque praeliis cum eo congressus non semel illum fudit fugavitque, eoque redegit desperationis rerum suarum ut decerneret una cum uxore ac liberis supplex ad imperatorem confugere. eo consilio profectus Heracleam Ponti, et inde Constantinopolim progressus, quoniam iam ante imperator se Nymphaeum transtulerat, ubi se diebus aliquot e viae fatigatione refecisset, uxore in urbe relicta, ipse ducem itineris ab imperatore missum sequens (nam audito Augustus eius adventu eum ad se invitaverat) Nymphaeum versus iter intendit. sed cum prope Atramytiium cundo pervenisset, sive alterius admonitu sive suspitione propria, concepta desperatione prosperi successus istiusque actionis ad Augustum, aliquandiu deliberando luctatus damnavit denique consilium et coepto absistere constituit. captatoque mox tempore, palam questus observari sese curiosius suspiciosiusque a deductore ad se misso (erat is Abrampax prothieracarius) quam benevoli comitis officium posceret, inde noctu aufugit, non tamen nocturni insidiatoris ritu, vitata comitum conscientia scilicet, verum palam et fidenter; prae se ferens, si quis per vim prohibere conaretur, in eum se statim impetum facturum. ita rursum ad Persas se recipit, collectaque manu melioribus quam prius rem

τοῦ προτέρου κράτους καὶ μείζονος ἔχεται. καὶ τοσοῦτον κρα-
 ταιούμενος ἐνισχύετο ὥστε καὶ αὐτὸν Ἀμουρίου μὴ συνόλουσσαν
 ἔτι τοῖς καθ' αὐτὸν πράγμασι τὴν ἀπ' ἐκείνου ἀφηνίασιν δοκι- P 227
 μάσαντα γυνῶναι οἱ ἑπτὰ συνάμα παισὶ καθ' ἰκετίαν παραγε-
 5 νέσθαι, καὶ δώροις ἐκμειλιζόμενον, εἴτα δουλεύοντα ἀγαπᾶν.
 ταῦτα γνοὺς καὶ δοκιμάσας ξυμφέροντά οἱ, λαβὼν τοὺς παῖδας
 συνάμα πλείστοις, ἰκέτεον αὐτομολεῖ στήματι. ὁ δὲ τοῖς προ-
 10 τέροις ἀπομηνίων καὶ μηδὲν καθυφαίρει τοῦ κότου δέκτο μὲν δῶρα,
 πόνον δ' ἀμύγαρτον ὄφελλεν. ὡς γὰρ μόλις εἰσαχθεὶς μετὰ τῶν
 15 δώρων πρὸ ποδῶν ἐκαλινδεῖτο καὶ καθικέτευεν, ἐκείνος τὰ πάλαι
 προῦφερε καὶ πικρῶς ὠνειδίξε καὶ ἀπήλεγγε, καὶ τέλος σκύφον B
 οἶνον λαβὼν ὡς πιόμενος, τοῖς περὶ αὐτὸν συγκαίμενον ὄν αὐτοῦ
 τὸ ξύμβολον δεῖξαντος (τὸ δ' ἦν ὡς δῆθεν σκορδιωνῶντος καὶ τὰς
 χεῖρας ἐκτείναντος) αὐτοῦς τὰς σπάθας γυμνώσαντας κατακό-
 15 πτειν τοὺς ἰκέτας, ἐκείνου τὸ σύμβολον δόντος εἰσηθῶσιν αὐτίκα
 καὶ ἀθλίαν θολήν ἐκείνόν τε καὶ παῖδας δεικνῦσι. τοῦτο τῷ Ἀλῆ
 πόνος ἦν καὶ τῶν συμφορῶν ἡ ἔσχατη, παιδί γε ὄντι τοῦ κριουρ-
 γηθέντος καὶ ἔκ τινος προνοίας περισωθέντι, καὶ τὸ τοῖς ὁμοίαις
 ἀμύνεσθαι πάσης ἀσχολίας ὑπέρτερον ἐλογίετο. ἱκανοὺς δὲ διὰ C

gerere coepit auspiciis. unde et famae celebritatem et maiorem priori brevi
 potentiam adeptus, tantum invaluit ut et ipsum Amurium, plane persuasum
 haud suis de caetero rebus fore conducibilem a Meleco rebellionem,
 perpulerit ad consilium ambiendae suppliciter eius gratiae, ac praemissis
 delinitam muneribus ultro adeundi cum septem filiis, et ipsi se libenter
 deinceps servitutum profitendi. his secum Amurium constitutis, quod ni-
 hil tali articulo rerum posse utilius sibi consulere putaret, ductis una fi-
 liis amploque asseclarum comitatu, supplicis ad Melecum transfugit ha-
 bitu. Melec rancorem veterem animo penitus conditam servans, plusquam
 ad iram veteri memoria iniuriarum quam novis officiis ad benevolentiam
 motus,

dona quidem accepit, mala sed cumulavit acerba.

ut enim aegre introductus post praemissa munera, abiectus ad eius pedes
 supplex Amurium volvebatur, ille vetera eius malefacta protulit, amareque
 exprobrans eam malo dignum nec ulla satis excusatione purgabilem
 declaravit tandem extensa utraque manu, scyphum altera vino plenum
 quasi bibiturus sumens, signum edidit de quo ante cum suis convenerat,
 ut simul nimirum ipsum cernerent manus diverse lactantem, sicuti e somno
 expergiscentes solent, ensibus repente strictis conciderent supplices; quod
 impigre illi a viso statim signo facientes funestam Amurio et filiis coenam
 praebuere. ex ista tragoedia divina quadam providentia servatus Hales,
 unus Amurii filiorum, dolore iraque ardebat, excarnificati dire patris
 cruentam imaginem animo infixam circumferens, ac dies noctesque in co-
 gitatione ulciscendi tam infandi sceleris perstans, nec unquam ab eo co-
 natu sibi partem quietis ullam capiendam censens. ad hunc finem concil-

ταῦτα προσεταιρίζεται τῶν Περσῶν, καὶ τρόπον λήϊστορος περι-
 θείει, ἐμφανῆς ὢν ἢ ἀμννούμενος ἢ πεσοῦμενος. ὡς δὲ κατα-
 τρέχων ἠρήμου τὰς χώρας καὶ τὴν ἀνταγώνισιν ἔσπευδε, τὸ τοῦ
 Μελήκ λῆμα τὸ μόρσιμον ἐρεθίζει, καὶ τοῦτον ἐκείνῳ συνίστησι
 κατὰ πόλεμον. οὗ δὲ συρραγέντος σφάλλει τὸν Μελήκ ἢ τύχη, 5
 καὶ ὁ ἵππος ὄλω ῥυτῆρι φερόμενος συγκάμπτει τὸ πόδε, καὶ τὸν
 D ἐπιβάτην μεθ' ὅτι πλείστης τῆς ῥύμης ἐπὶ γόνυ συγκατασπᾶ,
 καὶ ἔργον αὐτίκα σπάθης ὁ πεσὼν γίνεται. ταῦτα τὸν Ἄλῆν
 ἐπῆρεν εἰς ὄγκον Ἀμουρίου, κἀντεῦθεν συνάγων πλείστους κακῶς
 ἔδρα τὰ Ῥωμαίων. οὐπω δὲ μάλα δὴ καὶ ἐς τέλος, ἕως οὗ δαι- 10
 μόνιον τι μῆνιμα (τί γὰρ ἂν ἄλλο καὶ εἴποι τις;) κατὰ Ῥωμαίων
 ἐφύσησεν, ὃ δὴ καὶ λέγεται. ὡς γὰρ πέραν Σαγγάρεως διατρί-
 βων τοῖς ἀνὰ τοῦτον φρουροῖς ἰσχυρῶς ἀντεκρούετο, ἃ φθάσας
 ὁ βασιλεὺς συνώκισε Μιχαὴλ καὶ σταυροῖς μηκίστοις ἐκ δένδρων
 E ἀξικοπηθέντων μεταξὺ κατωχύρωσε, μέχρι καὶ ἐς ἑκατὸν πόδας 15
 τὸ ἐντὸς πλάτος ἄβατον καταστήσας, ὡς ἐν τοῖς πρώτοις λόγοις
 ἐλέγομεν, καὶ ἦν τῷ Πέρσῃ στερεὸν ἐντεῦθεν τὸ τῆς καταδρομῆς
 κώλυμα, Κρονίου μῆνός ἐκ τοῦ παραχρῆμα ὁ ποταμὸς μετοχε-
 τεύεται καὶ ζητεῖ τὴν παλαιὰν κοίτην, καθ' ἣν καὶ ἡ Ἰουστινι-
 νειος ποντογέφυρα. ὕστερον δὲ μετοχετευθέντος τοῦ ποταμοῦ, 20

Hata sibi mann non modica Persarum latrocinabatur circumcursans, ac
 plane prae se ferens aut ultionem se capturum de Meleco aut in eius rei
 conatu occubiturum. cum ergo incursionibus vastat regiones et omni
 ratione conserendi cum hoste certaminis occasiones captat, haud impar
 Meleci ad pugnam audacia, suo hunc fato perurgente, Hali obiecit. com-
 mittuntur ergo inter sese Hales et Melec, ferocissimeque invicem petunt.
 sed Melecum fortuna deseruit: nam eius equus totis habenis effusus in
 cursum pedes anteriores inflexit, sessoremque maximo impetu in genua
 pronum abiecit; quo statim is a casu ense confossus interfuit. hic suc-
 cessus Halem, nomine iam patris ad suum addito Amurium quoque voca-
 tum, in magnam confidentiam inflavit. subitoque inde congregatis magnis
 copiis Romanas regiones incursionibus infestabat, nondum tamen aut mul-
 tum fidenter aut valde perniciose, sed dissimulanter et leviter, donec
 eum divina quaedam ultio (quo enim alio quis nomine easum tunc maxime
 noxium inopinato incurrentem vocaverit?) tumescit adversus Romanos;
 quem casum hic referam. cum enim Hales antehac ultra Sangarim com-
 morans positus illic arcibus valide repelleretur, quas arces imperator con-
 siderat Michaël, et septo exterius praetento decussatim obiectorum in-
 gentium stipitam, ex arboribus securi dedolatis, perite muniverat, spa-
 tium ultra munitiones pedum centum illo antemurali plane invium et inac-
 cessum hostibus faciens, quemadmodum in prioribus libris diximus, et
 erat hoc Persae ex ea parte insuperabile incursionum obstaculum, Martio
 ecce mense repente fluvius alveum mutavit repetiitque cubile antiquum,
 ad quod olim fuerat Iustinianeus pons constructus. postea traducto inde

τὸν ἐξ ἐκείνου Μέλαινα ὑπεδέχτο, οὐ τόσοσιν ὄντα, ἀλλ' ἰκανὸν P 228
 τέως καὶ τοῦτον ἐκ βάρους αὐτάρκους τὴν τῶν ἐχθρῶν ἀποκω-
 λύνει ἔροδον. τότε τοῖσιν ἐξ ὄμβρων ὁ Σαγγάριος πλημμυρήσας
 τῆς ἰδίας μεταίρει καὶ αὐθις κοίτης, ἧς ἐκ παλαιοῦ ποτ' ἐκκοιτι-
 5 σθεῖς ἐπελάβετο, καὶ πρὸς τὴν προτέραν ἀνέτρεχε, καὶ οὐ μὲν
 ἀπέστη, περαιουῶσθαι καὶ τῷ τυχόντι παρῆεν, οὐ δ' ἐπελάβετο
 πλημμυρῶν, μὴ ὅ γ' ἐκ τῆς πλημμύρας βάρους ἐδίδου τῷ ῥεύ-
 ματι, ἀλλὰ καὶ χοῦν ἐκ μιλοπαρήων ὀρέων κατόγων καὶ χιρα- B
 δος ἰκανὸν προσέχων καὶ πόρον ἐτίθει τῷ περᾶν θέλοντι. τῷ τοι
 10 καὶ οἱ ἐν τοῖς πέραν φρουροῖς συνωπηκότες, τὴν ξένην ἰδόντες
 μεταστάσιν καὶ γνόντες ἐν χρῶ κινδύνου γινόμενοι, ἀπανίστατο.
 οὐ μὴν δ' αὐθις ἐπὶ πολὺ τὸ σχῆμα τοῦτο τῷ ποταμῷ ἦν, ἀλλ'
 ἐς μῆνα προσχώσας μόνον ὑπίστρεφε. καὶ ἦν ἡ ἐκ τοῦ παλαιοῦ
 ἀποχώρησις καὶ τῶν ἐν τοῖς φρουροῖς φυγῆς καὶ τῆς τῶν ἐχθρῶν
 15 διαπεραιώσεως προφανῆς αἰτία, τῷ περᾶν ἀνίδην τοὺς βουλο-
 μένους· ἡ δ' ἐξ ὑπογίου ἐσαυθις ἀνυκοστροφῇ τοῖς κἂν τούτῳ C
 περῶσιν εὐθέτησε, τῷ περᾶν διὰ τῆς προσχώσεως. ταῦτα γε-
 γόνει ἐκ παραδόξου, καὶ βασιλεῖ ἠγγέλλετο ὅτι πληρὸς ἐχθρῶν

9. προσεχόμενος?

Sangari Melas alter fluvius successerat, non ille quidem mole aquarum par priori, caeterum satis habens altitudinis ad impediendos incurtus hostium. tunc igitur ex multo imbre redundans Sangaris cabile iterum movavit, ex eo quod diu manu deductus occupaverat, in prius recurrens; et eum quidem unde migravit alveum, aquae pauperem et vado cuivis meabilem reliquit, eum quem inundans repetiit haudquaquam adeo complevit, ut ea transitum excluderet. etsi enim illuc traxit agmen ingens aquarum, non iis tamen dedit sufficientem profunditatem traiectui peditum et equitum arcendo. causa eius rei fuit, quod simul limi plurimum et terrae rubrae ex argillosis derasae montibus invexit. quae materia subsidens aquis lato superstagnantibus non alte depressam substravit fundum, qua volenti callibet transire pedibus licebat. hac animadversa mira mutatione qui ultiores arces praesidio tenebant, territi, quod se fossa destitutos invadibilis amnis, obiectos deinceps incurabilibus hostium haud pari ad resistendum numero, certissimo capitis periculo, viderent, stationibus relictis abierunt. non tamen diu in eo statu Sangaris mansit, sed cum per mensem inundasset magna terrae ac luti vi alveos oblimans, recepit se in eum unde nuper migrarat alveum, quasi ad hoc tantum se movisset, ut praesidiariis terrorem, quo ad fugam raperentur, incuteret, hostibus contra et fiduciam et facultatem intra nostrum irrumpendi limitem daret. nam harum duarum rerum una illa causa fuit fluminis motio, commoditatem cuivis obviam praebens vado transeundi. sed nec eius in priorem alveum regressus malo medicinam fecit. oblimatum enim utrumque ac pedibus meabilem reliquit fluvium magnitudine aggeris ac materiae per elaviam invectae. his inopinatis sic gestis, repente imperatori

τὸ μεσόγαιον, εἰ καὶ Ἀλῆς Ἀμούριος εἰρήνην καὶ ἐς τὸδε σχημα-
 τίζομενος ἐφησύχαζε τέως. ἀλλὰ τὰ τῷ Ἀτμῶν τὰ περὶ τὴν Νι-
 καιαν κατατρέχοντι ἐσύτερον ἀριστοურγηθέντα καὶ τοῦτον ἐπῆ-
 ρεν, ἱκανὴν φιλοφροσύνην δόξαντα καταπράττειν τῷ βασιλεῖ,
 εἶπερ εἰρηνεῖοι μὴ εἰσβαλλόντων ἄλλων· εἰ δ' οὖν, ἀλλὰ καὶ 5
 D αὐτὸς ἀρπάξει τὰ τοῖς πολλοῖς ἀπαγόμενα. Ἀτμῶν τοίνυν τῶν
 ἀμφὶ τὴν Νίκαιαν τόπων ἀπάρας (τὸ γὰρ συμβᾶν πρότερον τῷ
 Μουζάλωνι σφάλμα καὶ πλεόν ὄγκωσε τοῦτον), τοὺς ὄρεινους
 διελθῶν σίφωνα εἰσέτοιμος ἦν καταθεῖν Ἀλιζώνων. ἀλλὰ πρὶν
 αὐτὸν εἰσβαλεῖν, πληθὸς ἐχθρῶν συναχθέν, εἰς ἑκατὸν ποσῶθέν 10
 καὶ μόνους, περὶ ποῦ τὴν Τελεμαίαν καταδαρθεῖσι τοῖς περὶ τὸν
 E Μουζάλωνα ἐπιστὰν ἕξ ἀπροόπτου, ἐκείνοις μὲν ὡς εἰκὸς ταρα-
 χὴν ἐμβάλλουσι τὴν μεγίστην, πολλὰ δὲ λαβόντες, καὶ αὐτοῖς
 ἐν σαυρωτῆρσιν ὑσσούς, ὑποστρέφουσιν. ὡς δὲ συστάντες Ῥω-
 μαῖοι τοὺς ἐπιόντας ἰδίωκον, ἐκείνοι τὰ ὄρεϊνὰ προκαταλαβόντες 15
 καὶ τὸ ἀσφαλὲς ἐντεῦθεν ἔχοντες, στάντες ἔβαλλον οἰστοῖς καὶ
 κυκλώσαντες ἐτοξάζοντο, καὶ τῶν διωκόντων τοσοῦτον περιγεγό-
 νεισαν ὥστε καὶ αὐτὸν κατασχεῖν τὸν σφῶν ἐξηγούμενον· κἄν
 P 229 ἀπήγαγον, ἣν μὴ τις τῶν τῆς Ῥωμαϊκῆς φύλαγος λῆμα γενναῖον
 φέρων, στερεῶς ἐμπεσῶν καὶ περιγεγονῶς τῶν ἀγόντων, τοῦ 20
 ἵππου μόνου τρωθέντος ἐκείνον ἐξείλετο. τοῦτο γεγονός τε καὶ

nuntiatur plena esse mediterranea hostium. nam utcumque Hales Amu-
 rius in simulatione quadam pacis se hactenus continens quiescebat, tamen
 efferrī brevi coepit aemulatione paulo post secutorum successuum Atma-
 nis, viciniam Nicaeae prospere incursantis, non parvum se imperatori
 beneficium contulisse reputans, si se in pacis observantia teneret quandiu
 alii in terras imperii non irrumperent. illud vero exigī a se haud aequum
 esse, ut praedae multorum impune aliorum rapinis abactae partem ipse
 sibi non arriperet aliquam. Atman igitur e locis circa Nicaeam movens
 (nam quae prius Muzaloni contigerat offensio animos illi augebat), trans-
 gressus montanos Siphones, paratus erat ad incursandos Halizones. sed
 priusquam in illos irrueret, collecta manus hostium, centum solorum capi-
 tum non excedens numerum, circa Telemaeam sopitis ex improviso super-
 veniens Muzaloni cum suis, his quidem, ut par fuit tali statu deprehen-
 sis, perturbationem iniecit maximam, qua barbari adiuti cum alia multa
 tum hastas ipsas decussatis impositas in valli cratem stipitibus auferunt.
 ut autem perceptis et subita consternatione animis Romani manu facta in-
 secuti fugientes sunt, illi nota ipsis montium iuga tenuerunt, indeque se-
 curo iam in loco stabiliti sagittis nostros impetebant, undique per cir-
 cuitum superne iaculantes; tantumque circumventis iis qui se insequeban-
 tur praevaluerunt, ut et ipsum horum ducem comprehenderent abegissent-
 que, nisi quispiam e Romana phalange generoso evectus impetu vebemen-
 tem fecisset impressionem in barbaros, tam fortiter rem gerens ut diaie-
 ctis iis, suo tantum equo sauciato, ipse incolumis liberum captivum re-

ἀκουσθὲν ἐπὶ πλέον παρώτρυνε τὸν Ἀτμᾶν, καὶ ὑπερηφάνῳ ὁ
 βάρβαρος· ἐς τόσον γὰρ τὸ περὶ αὐτὸν στρατεύμα ἐπληθύνετο,
 ὥστε καὶ Πέρσας ἄλλους ἐκ τῶν περὶ Μαλιάνδρον παραγεγονότας
 5 συμμάχους ἔχειν καὶ πρὸς τὴν καταδρομὴν συλλήπτορας ἰκανούς.
 τούτο δ' ἦν καὶ τὸ τὸν Ἀμούριον ἐπηρεκὸς καὶ πείσαν παρασπον-
 10 δεῖν, ζητολυποῦντα τέως εἰ ὢν αὐτὸς κατὰ τὴν πρὸς βασιλεῖα χά-
 ριν ἀπέσχετο, ταῦτα μακρόθεν ἐσβύλλοντες ἄλλοι παρακερδαί-
 νοιεν. ἀλλὰ τὰ μὲν τούτῳ πεπραγμένα μικρὸν ἦσαν, κἄν αὐτὸς
 οὐκ ἀφίστατο πράττων· τότε δ' Ἀτμᾶν ἐπιστάς, καὶ ἄγων μὲν
 15 τοὺς ἰδίους, ἄγων δὲ καὶ πολλοὺς κατὰ συμμαχίαν ἐτέρους ἔξωφ-
 μημένους κατὰ λύσσαν πάσαι τῶν κατὰ Παφλαγονίαν μερῶν,
 ἐτοιμοὺς ἔξαλεῖφειν τε καὶ ἀπάγειν τὰ πρὸς ποσὴν ἐκ πολλῆς ἰτα-
 μότητος, ἐκεῖ που πάντας συνῆγεν. οἱ δ' ἄμφι τὸν Μουζάλωνα, C
 ὅσον Ῥωμαϊκὸν καὶ ὅσον Ἀλανικόν, ὅσον Ἰθαγενῆς καὶ ὅσον ἔξω-
 15 θεν, μόλις που περὶ δύο χιλιάδας συνίστατο. ὅμως γε μέντοι
 τὸ ἐπὶ τῆς οἰκείας μάχεσθαι πολλὴν σφίσι ὑπόην ἐπὶ τῷ τολμᾶν
 πρὸς πλείστοις ὀλέγοις ἐδίδου. κἄν καὶ περιγενέσθαι σφῶς συμ-
 βεβήκοι, εἴπερ γνησίαις καρδίαις, ὡς πολλοῖς ἐλλέγετο, ὥρμων

duxerit. hoc ita gestum et late celebratum magis magisque incitavit At-
 manem, barbarumque in fastum extulit: adeo enim iam eius copiae au-
 ctae numero erant, ut et Persas alios e regionibus vicinis ad se ultro
 coeuntes socios haberet et ad incursionem quolibet promovendam adito-
 res idoneos. hoc et Amurio superbiam adiecit. hoc illi persuasit foedus
 frangere, aemulatione instincto avara, qua ei videbatur intolerabile se
 quidem promissae imperatori fidei religione vinctum abstinere manus a
 praeda Romana, interim dum illam alii longius profecti totam in sua lu-
 cra verterent. sed quamvis haud sane sibi Amurius parcebat quin quam
 maxima posset rapacitate grassaretur, tamen exigua videri poterant damna
 quae rei Romanae inferebat, si compararentur cum longe gravioribus a
 potentiori Atmane illatis. hic enim inceptum urgens et accinctus prae-
 sens operi, succinctus etiam novis auxiliis ferocissimorum latronum, qui
 saeva dudum in nos instincti rabie e partibus Paphlagoniae recens ad
 ipsum convenerant, parati animis delere desolareque obvia cuncta, nihil-
 que facere reliqui extremae crudelitati diripiendis abducendisque in ser-
 vitudinem plane universis incolis illorum tractuum. hos ille cum suis vete-
 ribus aggregasset copiis, universum illic exercitum una secum habebat.
 oppositus illi stabat unica tutela Romani limitis Muzalo; qui recensitis
 suis, collatoque in unum quantum supererat Romanarum copiarum quan-
 tum Alanicarum, vix numeratis simul indigenis simul exteris duo millia
 militum explebat. extremum tamen Muzalonis oculis et animo obversans
 periculum Romanae rei audaciam ei atque impetum pro aris fociisque de-
 certandi contra plures dabat, haud abhorrentibus a ducis sententia ple-
 risque militum, licet suae consuetis paucitatis. et habuisset ista fiducia
 successum, vicissentque, ut plurimi affirmant, si aut plane omnes con-
 spirassent in generosum hoc propositum, aut in eo concordēs perseveras-
 sent unanimique fortitudine totis viribus et animis in istud praelium ruis-

καὶ τῆς μάχης ἀντελαμβάνοντο. τῶν δ' ἄλλ' ἔρραθυμηκότες
οἶον καὶ νάρκην παθόντες, οὐχ ἦσαν ἐκ δυσουσίας ἢ ἀβουλλίας,
D ἄφηρημένοι ἐξ ὑπογούου καὶ ἵππους καὶ χρήματα διὰ τὴν ἐπισυμ-
βάσαν τῶν Ἀλανῶν ἕνεκα ἐξ ἀπάντων συντέλειαν, τὰς ὁρμὰς
τ' ἐπεκλῶντο καὶ ἀτολμότερον συνερρήγγυντο. ὁ καὶ τοῖς Πέρ- 5
σαις μεγάλην ῥοπήν ἐνεποίη, καὶ μᾶλλον ἐτόλμιον κατ' ὀλίγων
πλείστοι. οὕτω δὲ τῆς μάχης ἀνισομενῆς καὶ πλήθει καὶ γνώ-
μη, πίπτουσι μὲν οὐκ ὀλίγοι, φεύγουσι δ' οἱ πλείους, καὶ τῇ
Νικομηδείᾳ ἰγγύθεν οὔση μετὰ περιφανοῦς τῆς τροπῆς διεκπαλον-
τες συνεισβάλλουσιν ἀκλειῶς. ἔδοξαν δὲ τότε καὶ ἐς πολὺ χρήσι- 10
E μοι Ἀλανοὶ πεσόντες πλείους ὑπὲρ Ῥωμαίων· τῷ γὰρ πεζῷ πολλῶ
γε ὄντι διδόντες ἄνεσιν εἰς τὸ φεύγειν κλινάσης ἤδη τῆς μάχης,
αὐτοὶ μὲν περικυκλοῦντες τοὺς πολέμιους καὶ ὑπὸ πόδα χωροῦντες
καὶ λέχρωι πῶς ἐπιτιθέμενοι, περιαργοῦντες ἐπίτηδες, οἵστοις
ἔβαλλον καὶ πεζοὺς τοὺς τέως ἰππότας ἐδείκνυον. πεζῶν δὲ νέφος 15
ἐκείνων συνειλούμενον σφίσι καὶ διεκπαῖον τὰ πρόσω ἀπεσώζετο.
P 230 ἐκείνοι δὲ τῆς αὐτῶν σωτηρίας τοῖς καθ' αὐτοὺς προβαλλόμενοι
κινδύνους συνεχεῖς ἔπιπτον· καὶ οὐδὲν ἦν τὸ λοιπὸν καὶ τὸ νικῶν

18. καὶ τὸ] ἦ τὸ?

sent. nunc multi ex ipsis, vel innatae indulgentes ignaviae, vel refrige-
rato, si quem concepisse visi fuerant, ardore strenue dimicandi, segnes
incipitesque torpebant. in his erant quos adhuc urebat dolor contume-
liae, ut putabant, iniuriaeque acceptae, cum equi nummique ipsis erepti
Alanis attributi fuerant, quo Romanam militiam periisse funditus quere-
bantur, taedique inde ac livoris pleni nec consentiebant caeteris, nec
impetum expediebant quidquam aggrediendi viris dignum; parque frigus
in pugnam protrusi in ipsa acie monstrarunt. id quod Persis animadver-
sum addebat videlicet illis animos, magnamque facultatem pauciores, eos-
que timidos, obtrendi tribuebat. ita male comparato inter hinc paucos
sibi diffidentes et debiles, illinc plurimos optime animatos fortesque cer-
tamine, praelium commissum est, eo qui expectari debuit eventu, ut no-
strorum nimirum non pauci caderent, plurimi fugerent, et in urbem vi-
cinam Nicomediam plane fusi nec dissimulanter victi, cladis pleni dede-
corisque confugerent. demonstrarunt se occasione ista valde utiles Ro-
manis Alani; quorum utique multi pro salute nostrorum occubuerint. vi-
dentes quippe inclinatam irrevocabiliter ad fugam aciem impetentem, quae
maxime numerosa erat, spatium ipsi ad vitam in tuto locandam suo ma-
gno periculo ultro adaeundo praebuere, siquidem desilientes ex equis, et
magno animo ad persequendum consternatos erumpentibus circumfusi ho-
stibus, eosdemque oblique a lateribus procella telorum impetentem, stare
quamlibet invitos coegerunt, plerisque ipsorum equorum caede ex equiti-
bus in peditum ordinem redactis. unde contigit agmen illud peditum no-
strorum loco motum, et si equitatus incurrisset, plane periturum, otium
suae salutis prospiciendi nancisci, empta ipsi commoditate ista, pretio san-
guinis et vitae Alanorum; quorum permulti corpora tegendae nostrorum
fugae obtendentes transfossi ceciderunt. caeterum Persae adeo strenue

Πέρσας καὶ διασπαρτάς ἄλλον ἀλλαχοῦ κατατρέχειν τὰ πρόσχωρα, τῶν πολλῶν ἐντεῦθεν εἰς ῥάδιαν προνομίην κειμένων κατὰ πολλὴν ἐρημίαν τῶν κωλυόντων. ἤρξε τοίνυν ταῦτα μεγάλων κακῶν ἀπάσῃ τῇ χώρᾳ, ἐπὶ καιροῖς ἀναγκαίοις, τοῖς τῶν καρ-
 5 πῶν συλλογῆς, τῶν μὲν ἀπαγομένων τῶν δὲ σφαττομένων, ἔστι δ' ὧν καὶ φευγόντων, εἴ τις καὶ προαπανίστατο τῶν δεινῶν καὶ φρουρῶν τινὶ τὰ καθ' αὐτὸν ἐπίστευεν.

26. Εἶδες δὲ τότε καὶ τοὺς ἐνδοτέρω σκευαγωγοῦντας, P 231
 καὶ οἰκτρὰν θάλασσαν περαιουμένους εἰς πόλιν, ἀπογόντας ἤδη τῆν
 10 τῶν ἰδίων σωτηρίαν. καὶ ὁ πορθμὸς οὗτος ἐκάστης μυρμηκίαν ἀνθρώπων καὶ ζῶων ἐδέχετο, οὐκ ἄνευ συμφορῶν τῶν μεγίστων ἀπαλλαγέντων· οὐδὲ γὰρ ἦν ὅστις οὐ τῶν ἰδίων ἀπεθρήνει τὴν στέρησιν, τῆς μὲν ἀνακαλουμένης τὸν ἄνδρα, τῆς δὲ τὸν υἱὸν ἢ μὴν τὴν θυγατέρα, ἄλλης ἀδελφόν τε καὶ ἀδελφήν, καὶ ἄλλης B
 15 ἄλλο τι συγγενείας ὄνομα, πάντων δὲ ἐλεεινῶς προκειμένων, τῶν μὲν ἐντὸς πόλεως, τῶν δὲ καὶ ἐκτὸς παρ' αἰγιαλὸν εἰσαίως κατασποδομένων, λείψανα φερόντων καὶ ζωῆς καὶ βίου. νῆπια δὲ καὶ γυναῖκες καὶ οἰκτροὶ πρῖσβῦται προκειμένοι ταῖς ὁδοῖς ἀλγεῖν ἐποίει καὶ τὸν μόνον ἀκούοντα. πλὴν ἐντεῦθεν στρατὸς μὲν τὸ

usī victoria sunt, ut mediū nullum intercederet spatium inter eadem nostri exercitus et distributionem illorum in manus varias, quae diverse in multas aimal partes Romanae ditionis irrumperent. et sufficiebat vel exiguus numerus rei ubique ex ipsorum sententia gerendae, propter debilitatem et destitutionem in illo limite interiusque extremam omnium, nemine iam prorsus uspiam comparente qui subditos imperio Romano tæretur. quare omnes et omnia parata illic praeda quibusvis tollere curantibus iacebant. ingentium haec igitur fuerunt initia malorum, geminante etiam incommodum importunitate temporis, quod haec Muzalonis clades incidit in aestivam messem, qua tempestate cuncti erant intenti collectioni et importationi frugum in horrea, vice cuius hi quidem abducebantur, illi trucidabantur, nisi si qui mala ista fuga matura praeventissent arcique alicui obviae se ac sua credidissent.

26. Vidiasses tunc citeriores Nicomedia ruris incolae convasata suppellectile trepide in urbem accurrentes, et miserabile spectaculum obvius offerentes luctu et planctibus, quibus uti desperata salute se miseri cruciabant; cornebaturque quotidie in traiectu illo, velut densum bestiarum agmen saepe trudens terrore, multitudo mixtim hominum et bestiarum. nec quisquam ea libat non eiulans ac plorans, quod maximis iacturis aegre vitam redemisset, nemine fere non cuiuspiam ex intimis amissionem lamentante. haec quidem virum abactum aut occisum flens inclamabat, illa filium aut filiam, alia nomen aliud affectus et cognitionis proximae. cuncti autem miserabiliter in publico iacentes procumbebant, quidam intra urbem, alii extra per maris littus, in pulvere versantes miseris reliquias vitae ac spei. parvuli autem et mulieres senesque miserandi stratæ temere per vias non solum videntes horrendo spectaculo, sed et audientes immedicabili cordolio vulnerabant. caeterum indidem, hoc est Nicomedia,

- C** μὲν ξενικὸν περαιοῦμενον ἀκλεῶς ὑπέστρεφε, τὸ δ' ἰθαγενὲς καὶ αὐτόχθον, καὶ αὐτῶν οἰκιῶν ἐκκεχωρηκὸς τοῖς ἐχθροῖς, ἔξ ἀναγκαίου ἐζήτει ὄπη γε καὶ ἀποφυγὸν σωθήσεται. ἐχθροὶ δὲ τῶν πολλῶν ἐμπλησθέντες τῶν ἀνωτέρω ἀνέδην ἐκείνοις ἐνεσπατάλων, ἀπάγοντες μὲν αἰχμαλώτους, ἀπάγοντες δὲ καὶ ζῶα καὶ λείαν 5 πᾶσαν καὶ αὐτὸν δὴ τὸν καρπὸν τῆς γῆς τὸν ἐπέτειον, ζῴοις τοῖς ἐκ τῆς λείας διευθετούμενοι, καὶ ὅ τι καὶ ἔδοξεν ἀσφαλὲς μετα-
- D** φέροντες. οὐ μὴν δὲ καὶ τῶν κατωτέρων Νικομηδείας ἤπτοντο, οὐκ ἄρα θαρροῦντες ἴσως τὴν εἰσβολὴν· ἐπήγει γὰρ ἐκείνοις φοβεῖσθαι τὴν ἐξ ἐγγύονος ἔφοδον, καὶ ὡς ἱερῶν ἀθίκτων ἔτι τῶν τῆς 10 πόλεως προαστείων ἀπέχοντο, εἰ καὶ τοῖς τῆδε τῶν δεινῶν προσδοκωμένων ἀναστολῆς ἔδει, καὶ ὡς ἦν ἀνεστέλλοντο. οὐ γὰρ ἐνταῦθα μόνον ἦν τὸ δεινόν, ἀλλὰ τὰ μὲν κατ' ἀνατολὴν μέχρι καὶ Ἀτραμυτίου, ὅπου καὶ βασιλεὺς ἐπεχωρίαζε, τὰ ἀνωτέρω
- E** πάντα δίχα τῶν ὀχυρωτάτων φρουρῶν τοῖς ἐχθροῖς εἰς προνο- 15 μὴν ἔκειντο, τὰ δὲ προσωτέρω περὶ που τὴν Ἀχυράουσι καὶ Κύζικον καὶ Πηγὰς καὶ Λοφάδιον ὀλίγω τινὶ διαστήματι τῷ ἀπὸ θαλάσσης ἐλεύθερον περιῆν. Προῦση δὲ καὶ Νικαία ταῖς πύλαις
- P 232** ἐπέχραε τὰ δεινὰ, ἀπάντων τῶν ἔξω προνομηθέντων, καὶ δε-

9. ἐποίει P.

post cladem memoratam militia quidem externa inglorie revertebatur: indigenae vero milites, qui domos suas occupatas iam ab hoste scirent, ubi deinceps perfugium ad salutem captarent, varie quisque aestuans necessario quaerebat. at hostes corrasis hactenus omnium ulteriorum regionum praedis, iis se incubantes ingurgitabant, raptis intemperanter abutentes, trahentes captivorum hominum catervas, captivi pecoris greges armenta mandras, una cum omni generis praeda, praesertim autem fructu segetum, quas anni tempestate maturas collegerant, ex iisque larga manu, quae multa undique praedando congererant, iumenta pascebant; denique summa securitate, quicquid ipsis placuerat, quo vellent cumque transferentes. non tamen adhuc citeriores Nicomedia tractus attingebant, nondum, ut est verisimile, tuto se illic irrupturos opinantes. metuebant videlicet ne, si proveherentur, ex urbe retro relicta eruptio in ipsos fieret. eademque formidine continebantur, ne suburbia civitatis tamquam sacra contingere auderent. etsi parum ea res illic degentibus remissionis afferret, continuo utique terrore sollicitis, et quae nondum patiebantur, sibi tamquam praesentia fingentibus, fruebantur tamen miseri, ut poterant, quiete qualicumque per istam ita suspensae incursionis hostilis moram, ac comparatione pariter infelicitum multorum sese consolabantur. neque enim erat melior conditio securiorve status reliquorum per totum Orientem Atramytium usque, ubi diversabatur imperator: ulteriora quippe universa, praeter arces munitissimas, hostibus in praedam exposita iacebant. longinquiora modo quaedam circum Achyraos et Cyzicum ac Pegas Lophadiumque, exiguo a mari intervallo, libera supererant. Prusae quidem ac Nicaeae bellum et clades sub ipsas admotae portas erant, omnibus

τὸν τὸ πάθος καὶ ἀπαρσώθητον τὸ συμβάν, ἀπάντων ὀλίγων ἑξαπολωτότων μηρῶν. καὶ ὡσπερ θείας ὀργῆς καὶ μηημιματος δαιμονίου τὸ πάσχειν, οὕτω καὶ θείας ἀντιλήψεως μόνης καὶ συμπαθείας τοῦ κρείττονος τὸ τὰ θειὰ στήναι εἰκὸς ἦν ἐννοεῖν.

5 27. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐς τοσοῦτον. οὐκ ἔν δὲ ἄρα καὶ B
ἀρχιερεῖς ἠσυχάζειν καὶ μὴ δι' ἔχλου μεγίστου τῷ πατριάρχῃ γί-
νεσθαι τοῦ τῆς Ἐφέσου καὶ πάλιν Ἰωάννου καὶ τῆς ἐκείνου ἀνορ-
θώσεως ἕνεκα. εἰς δὲ τις αὐτῶν (ὁ Σηλυβρίας οὗτος ἦν Ἰλα-
ρίων) καὶ μέγα τι κατὰ τοῦ πατριαρχοῦντος ἐφθέγγατο, οὐ τότε
10 πρῶτως, ἀλλ' ὅτε δὴ πατριάρχης ἐπὶ τῇ τῆς Παμμακαριστοῦ
μονῇ ἀναχωρῶν τῶν φροντίδων καθῆστο, οὐκ αὐτὸς ἰδὼν ἀλλὰ
παρ' ἰδόντος ἀκούσας, ὡς ἔλεγεν. ἀπῆν δὲ τῶν ζώντων ὁ φή- C
σας, ἀνάγωγος καὶ ἄλλως ὢν ἐκεῖνος καὶ ἐπὶ διαβολαῖς γνώριμος.
ἀλλὰ καὶ τὸ ἔγκλημα ἀπᾶσθον ὄλωσ καὶ ψευδολόγημα ἄντικρυς.
15 ὅμως ὁ Σηλυβρίας οὐ πᾶν τι καὶ αὐτὸς πιστεύων, ὡς εἴπαι λέ-
γων, τὸ τοῦ πράγματος ἄτοπον ἐν ἀπορρήτοις παραλαβῶν, βα-
σιλεῖ πιστεύει τὸν λόγον. τῷ δὲ μέγα μὲν ἀκούσαντι ἔδοξε, καὶ
βαρέως ἤνεγκε τὸ λαχθῆν· ὅμως δὲ μέντοι καὶ μὴ πιστεύσαντι D
ἐπήμει φροντίζειν τοῦ ἐν ἀπορρήτοις διακείσθαι τὸν λόγον, ὡς

3. οὕτω bis ponit P.

quae circum urbes illas fuerant undique direptis ac vastatis. dira calamitas nec consolatione levabilis ulla cuncta late occupaverat, universis illis populis paucorum spatio mensium funditus perditis. ac sicut divinae fuit irae iustaeque superum in scelera nostra animadversionis, nos pati talia, sic uni coelestis clementiae ac misericordiae numinis impetari par fuit indutias illas malorum qualescumque, quae barbaris progredi ulterius verentibus Romanae plebi, licet nullo protectae praesidio adversus eos, si venirent, contingebant, aliquod in extrema clade solatium.

27. Et haec quidem in hunc modum se habebant, ut haecenus diximus: episcopi autem perstare quieti non poterant, nec abstinere a facessendo gravem patriarchae molestiam, Ioannis rursus Ephesii et eius restitutionis causa. unus autem ipsorum Selybriensis, cui nomen erat Hilarion, grave quoddam a patriarchae peccatum retulit, non recens illud quidem, sed tunc patratum quando patriarcha idem in Pammacaristi monasterio sepositis curis considerabat; idque aiebat haud visum a se, sed ab alio qui vidisset auditum. verum qui memorabatur auctor, iam erat mortuus; fueratque, dum viveret, homo contumeliosus et calumniator notus. crimen porro erat prorsus abhorrens a verisimilitudine omni merumque mendacium. prae se ferebat quietiam Selybriensis ipse, cum id alterius testimonio referret, sese haud credere: putasse tamen rem qualicumque fide arcana ad se delatam imperatori, prout fecit, indicare se debere. imperator hoc audito momenti permagni temere moveri negotium iudicavit, graviterque tulit id ad se delatum. ac nullam licet fidem delationi adhibens, sibi enixe curandum existimavit ne ad plures dicti notitia manaret,

ἄλλως καὶ ἀπρεπῆ ὄντα οὐ μᾶλλον ἢ ψευδῆ. διαφυλάττεσθαι γὰρ καὶ τὰς τῶν πολλῶν ὑπονοίας ἄξιον ἐκεκρίκει. πλὴν καὶ τοῦ προσανεύκαντος κατεγνώκει, ὡς τὸ τέλος ἔδειξεν, ὅτι καὶ ὄλως ἐπὶ τοιοῦτω καὶ παρὰ τοιοῦτου πιστεύσειε λέγοντος. ἦν ταῦτα, καὶ οἱ μὲν ἀρχιερεῖς καὶ αὐθις διὰ τὸ τοῦ πατριάρχου πρὸς αὐ-
 P 233 τοὺς ἀμφύγνωμον περὶ τῶν κατὰ τὸν Ἐφέσου πραγμάτων πα-
 τριάρχῃ ἐπέειχον καὶ οὐ καθαρῶς εἰρήνευον. ἦσαν δ' οἵτινες
 τούτων καὶ ὠμογνωμόνουσι τῷ πατριάρχῃ καὶ πρὸς τοὺς λοιποὺς
 διεφέροντο. βασιλεῖ δὲ πάντα τρόπον τὰ τῆς εἰρήνης στέργοντι
 οὐκ ἦν ἡρεμεῖν, ἀλλὰ τὸ μὲν τὸν Ἐφέσου ἀποκαταστῆναι καὶ 10
 προσαπεδέχετο καὶ συνήργει τοῖς βουλομένοις, τὸ δ' αὐθις ἐκεί-
 νου χάριν πατριάρχῃ προσαναγκάζειν οὐ οἱ τῶν θεόντων ἐδόκει.
 B ὅθεν κἄν καὶ τοὺς ὑπὲρ τοῦ Ἐφέσου λέγοντας ἀπέδεχετο, ἀλλὰ
 τό γε σχλίσσεται διὰ ταῦτα σφᾶς πατριάρχου καὶ λίαν διὰ βάρους
 ἦγε καὶ προσωνιδίεζε, καὶ τισιν ἐμβριθέστερον προσεφέρετο. 15
 σκοπῶ δὲ μὴ Πάτροκλος ἦν ὁ Ἐφέσου καὶ τὸ τοῦ Αἰνείου ἐσχε-
 διάζετο εἰδῶλον, τῆς βασιλικῆς γνώμης ἤδη κλινούσης πρὸς Ἀθα-
 νάσιον τῷ τὸν Ἰωάννην ἀποπροσποιεῖσθαι, εἰ καὶ ἐν ἀφανεί

praeterquam indecentis et mentione ipsa infandi, etiam, ut se dabant in-
 dicia, mendacia. praeverti enim oportere suspiciones multorum aequum
 censuit. sed et, prout ex consecutis ad extremum apparuit, succensuit
 delatori, quod e tam levi tamque sublestae fidei auctore cognitam rem
 tantam non modo non contempsisset, ut debuerat, verum etiam, ut dese-
 rendo monstraverat, credidisset. dum haec ita se haberent, interim epi-
 scopi, quod sibi adversari patriarcham scirent in negotio Ioannis Ephesii,
 haud cessabant instare circa hoc illi, nec corde sincero cum eo commu-
 nicabant. non tamen ex eorum numero deerant qui partes patriarchae
 sequerentur et ab aliis ea causa dissentirent. quae cernens imperator,
 pro suo antiquo proposito pacis ecclesiarum omni ratione procuran-
 dae, haud sibi cessandum in hac pecanda discordia putavit; in quo resti-
 tutioni quidem Ephesii, quam multi urgebant, non modo assentiri se
 monstrabat, sed ei ultro promovendae paratam exhibebat operam. ta-
 men idem eius rei gratia vim inferri patriarchae hand decere iudi-
 cabat. unde, quamquam libenter audiret quaecumque pro Ephesio al-
 legabantur, molestissime ferebat omnem mentionem discessionis a sacro-
 rum principe; et quos audiret eam minari episcopes, graviter increpu-
 bat, etiam exprobratione non abstinens. non dissimulabo hic tamen spe-
 culationem quandam meam. quis scit an capessenti sic imperatori cau-
 sam Ephesii, cui sciret adversari patriarcham, non aliud occultius in
 mente fuerit? quis, inquam, praestet non hoc illi praetextum fuisse me-
 rum, et velut illud e fabulis ad vanam speciem obiectum inane Aeneae
 simulacrum, ad usum indulgendi conceptae iam tum arcanae voluntati re-
 spondendi Athanasium in thronum, quam ad rem sibi videbat fore utilem
 factionem multorum antistitum a Ioanne nunc pontifice aversorum ob
 Ephesii negatam ab eo restitutionem. sed haec omittamus, quae si iam

ταῦτ' ἦσαν ἔτι. ὡς δὲ πού καὶ τὸ ὑπ' ὀδόντα κἀσθαι δοκοῦν ἀνάπυστον ἤδη ἤρξαστο γίνεσθαι, καὶ τινες ἀφωσιωμένως πως καὶ ἐπιπολαίως τὰ περὶ ἐκείνου ἠγίσσαντο, τὸ ἐκείνου σχῆμα C
 ἑαυτοῖς εὐπροσωπότερον καθιστάντες, τότε βασιλεὺς τὸν πρῶ-
 5 τως ὑπομήσαντα περὶ τούτου ὑπώπτευσεν, ὡς καὶ ἄλλοις εἰποι
 τὸν λόγον, κἂν αὐτὸν μὴ σκανδαλίσειεν ὑπειπῶν, ἄλλοις ἴσως
 εἰπὼν μῶμον προστρέψει. διὰ τοῦτο, καὶ τῇ τοῦ πατριάρχου
 Φαρθῶν σεμνότητι, ἐκφασίλλει τὸν λόγον, καὶ τὸν πρῶτως εἰ-
 10 πόντα δῆλον καθίστησιν. ἀρρητον μὲν γὰρ εἶναι καὶ ἄπιστον,
 καὶ λίαν ὠρέγετο, ὡς ἐφίκει· ὑπολαουμένου δὲ καὶ παρ' ἄλλων,
 αὐτὸς ἀσπασθεῖς φατερὰν καθίστησι τὴν κατηγορίαν, καὶ ὡς
 ὑβριστῆν οὐκ αἰτίας ἀνίει τὸν φάμενον. ἀκούει ταῦτα καὶ πα- D
 τριάρχης, καὶ ὡς εἰκὸς θενοπαθήσας, ἐπεὶ οὐ περιτὴν ἢ πρῶτως
 ἐπειπῶν, ὡς ἐλέγετο, αὐτῷ δὴ Σηλυβρίας τὴν συκοφαντίαν ἐπέ-
 15 τριβε, καὶ συνόδῳ ἐπεγκαλεῖ ζητῶν τὴν ἐκδίκασιν ἑαυτῷ, κἂν
 ἐκείνος ὡς εἶχεν ἐπιυλῶν τὸν λόγον ἄλλως ἔλεγεν ἔξειπεῖν.
 (28) παρ' ἦν αἰτίαν καὶ βασιλεὺς (οὐδὲ γὰρ ἦν ψεύδους γρά- P 234
 φεσθαι βασιλέα γε ὄντα) ἐπὶ τοῖς τοιούτοις συκοφαντοῦντα δι-
 λέγγειν ἀναγκαζόμενος, ὃ τέως ἀνέκφορον ἠβούλετο μένειν, ἐπὶ

tum erant, in occultis certe tenebantur. tunc autem evenit ut, ovis mi-
 nimis, Iovannis patriarchae crimen clam olim innumeratum amotesse
 inciperet, et a quibusdam verocunde quidem ac quasi aliud agendo, ta-
 men sic oblique innoveret ut qui rem compererat agnosceret; quod
 infensi Iovanni episcopi magna arte faciebant, sic sibi plausibiliorum praep-
 arantes obtentum ab eo sese discindendi. istam propulationem rei a se
 tanto studio celatae imperator sentiens, eum qui sibi primus illam indi-
 casset, Selybriensem violati arcani suspectum habuit; et in eam incubuit
 partem ut crederet illum indulgentem prurigi malignae aliis quoque ma-
 nifestasse, quod frustra ei fuisse a se impense commendatum ne omnino
 mortalium cuiquam aperiret. et hunc quidem ipsum coram redarguere
 levitatis iffus haud voluit, ne sine operae pretio eum irritaret: illum ta-
 men eo nomine apud alios vituperavit, ac fretas gravitate notaque pa-
 triarchae innocentia non dubitavit crimen id totum falsae calumniae ad-
 scribere, conseruendo de eo qui primus vulgaverat, quod luce indignissi-
 mum premi teneris semper oportuisset. sic imperator id ipsum quod
 summe, ut videri voluit, cupiverat indictum immemoratumque perpetuo si-
 leri, cum sussurrari ab aliis intellexisset, publicare ipse coactus est, palam
 inensans Selybriensem, qui prodiderat primus, ut costumeliosum et syco-
 phantam. audivit haec patriarcha, et prout par fuit, indignatus, postquam
 in vivis non supererat qui falsi criminis auctor allegabatur, ipsi Sely-
 briensi calumniae otiam impexit, questusque de illo apud synodum potuit
 canonice rem cognosci vindicarique tantam scelus, excusante illo quantum
 poterat, haud se malo animo enuntiasse sub arcane quod ex alio recidisset.
 (28) haec ipsa expositulatio patriarchae querelaque apud synodum cum
 curam imperatori adficcisset, ne cuiquam minus plene de re tota edocto
 suspicio forte in ipsum eboriretur, tamquam quod audivisse ex alio sic-

πολλῶν ἐξέφερον, ὅπως καὶ ὅτε καὶ τί προσελθὼν εἴπειν ὁ εἰ
 πῶν. τῶς δὲ πολλὸς προσετριβeto ἐντεῦθεν μῶμος, ἀμφοτέρω
 θεν ἀντιδιατεινομένων. καὶ διὰ ταῦτα πατριάρχης δεινῶς ὕβριο-
 παθῶν ἦν, καὶ οὔτε βασιλέα προσαπεδέχeto κινουῖντα τὸν λόγον,
 B ἀλλὰ καὶ τῷ πρώτως εἰπόντι κακῶς εἶχε, καὶ συνόδου ἐξήτει ἐκ-5
 δίκησιν, εἰ πιστεύειν θέλοιεν ὡς καὶ αὐτοὶ συκοφαντίαν τὸν λό-
 γον, ὡς λέγουσι, κρίνουσι. τῷ τοι καὶ τῷ μὲν ζητεῖν πατριάρ-
 χην δίκαια ἑξυμπαντες ὠμολόγουν, πρὸς δὲ τὸ καταδικάζειν τὸν
 λέξαντα διαμφιγνωμονοῦντες ἦσαν· μηδὲ γὰρ κἀκείνον αὐτόθεν
 ἐκφῆναι τὸν λόγον, μηδ' ὡς κατηγορίαν συνθεῖναι, ἀλλὰ βασι-10
 λεῖ πιστεῦσαι, ὥστε μῆναι καὶ ἐν ἀπορρήτοις οἰεσθαι. ὡς δὲ
 πολλάκις ὁ μὲν πατριάρχης συνιστᾶν βουλόμενος σύνοδον ἐπὶ τού-
 C τοις τοὺς ἀρχιερεῖς μετεπέμπετο, ἐκείνοι δὲ οἱ μὲν συνήγοντο καὶ
 ἔτοιμοι ἦσαν κρῖναι καὶ καταδικάζειν τὸν φάμενον ὡς οὐκ εὐσχη-
 μον ὄν οὐδ' ἄλλως εὐπρεπὲς πρὸς βασιλέα λέγειν τοιαῦτα, οἱ 15

bat per se ipse confinxisset, causa fuit diligentius asseverandi delationem ad se factam, eoque magis ac magis divulgandi quod enixe in arcano manere studuerat, dum scilicet multis sollicite inculcat, quis, quando, qua ratione ad se accedens illud patriarchae crimen detulerit; ac scilicet Selybriensem delatorem graviter incusans, qui vicissim dum se apud plerisque purgare satagit, postquam erat contestatus bono se animo et sine ulla calumniandi voluntate Augusto sub fide arcani declarasse quod ipsum non latere publice interesse putaverat, erumpebat in mutuum vituperationem ipsius, qui videlicet secreti religione violata rem clam auditam palam enuntiasset. per has contentiones latius sparsum sermone celebrabatur patriarchae crimen, non sine gravi eius infamia; qua ille acriter commotus nec imperatoris excusationem admittebat, coactum se aientis ad proferendum quod temere occultum debuisset, et in eum maxime qui falsam ei calumniam primus indicasset infenso erat animo, vindicarique scelus huius severo synodi iudicio poscebat; utebaturque ad tanto efficacius id iudicium urgendum professione sibi facta multorum e patribus, singillatim affirmantium non dubitare se quin falsum et calumniose afflictum totum id crimen esset; quod qui dicerent, eos patriarcha contendebat sensus istius sui veritatem debere sancire puniendo, ut merebatur, illo qui temere primus effutiasset id quod ipsi nihil aliud quam atrox falsissimumque maledictum esse iudicarent. ac iuste quidem commoveri patriarcham et suae famam innocentiae suffragiis synodi stabiliri velle non immerito fatebantur passim omnes: damnari, prout petebat, poenisque sublici primum denuntiatorem falsi licet eius criminis, haudquaquam omnes pari consensu censebant aequum. erant enim qui reum veniam prosequendum contenderent, quoniam non ipse a se tamquam sibi compertum patriarchae delictum primus auctor detulisset, neque eius accusationem instituisset, sed rem arcano sibi cognitam imperatori credidisset, sub fidi silentii custodia tenendam, ut quidem existimabat. cum autem nihilo scelus patriarcha incurberet in propositum synodalis iudicii adversus Selybriensem urgendi, convocaretque saepius ea de causa synodum et nominatim episcopus accerseret, horum aliqui conveniebant, promptosque se praebebant ad iudicandum comdemnandamque Hilarionem, quod contra quam conveniens ac decens fue-

δὲ αἰτίας τῆς ἀποφυγῆς πλαττόμενοι τὴν ἄφιξιν ὑπερετίθεντο καὶ τῷ Σηλυβρίας ἀγαθὰς ὑπερέτεινον τὰς ἐλπίδας, ταῦτα δ' ἐποίησαν πολλάκις ἔννοιαν δίδόντες ὡς ἐπαλογοῖεν καὶ οὗτοι μὴ καὶ πατριάρχου σφίσιον ὁμογνωμονοῦντος ἐπὶ τοῖς τοῦ Ἐφέσου πράγμασιν, 5 ὥστε καὶ κινδυνεύειν σχίσσασθαι, τότε πατριάρχης ἀπαλῶν τοῖς D τελομένοις, ἐπεὶ γε συνοδικῶς προκαθήμενος μέχρις ὧσπὲ τῆς ἡμέρας τὴν ἐκείνων περιέμενον ἄφιξιν, ἀντίκα συντόνω ψυχῆς καταστήματι καὶ ἰκανῶς ἐνθέρμω ἐκ λύπης ἀποχωρεῖ, τελευταῖον εἰπὼν εἰς τοὺς τότε ἄρχιερεῖς ἢ μὴν τοῦ λοιποῦ μὴ εἶναι 10 μέσον αὐτῶν, κἄν ὅ τι ποιοῖεν, καὶ ὄρκον ἐπιπροσθεῖς, ὡς τινες ἔκουσαν. ὁ δ' ὄρκος ἰδιωτικῶς πως οὕτως ἐξενοχθεῖς “ὅτ' P 835 ἡμεῖς δοῦλος τοῦ Χριστοῦ, οὐ μὴν εἰμι μεθ' ὑμῶν, εἰ μὴ τὰ γένοιτο.” τὸ δ' ἦν, εἰ μὴ ὁ Σηλυβρίας κολάζομο. πέμπτην μὲν οὖν ἦγε τότε μὴν Ἀνδραστηριῶν, ἡμέρα δ' ἦν ἡ πρὸ τοῦ σαβ- 15 βάτου παρασκευῆ, καὶ μικρὸν ἐφησυχάσας τῇ κέλλῃ πρὸς ἐσπέραν σὺν τοῖς ἰδίοις μεταχωρεῖ, καὶ πρὸς τὴν τῆς Παμμακαριστου μονῆν, ὅπου καὶ εἰθιστο καταμένειν, γίνεται, ἀφίξις ἕνα τῶν αὐτοῦ ἢ καὶ δεύτερον τὰ τοῦ πατριαρχείου κατέχειν καὶ διοικεῖν. καὶ ταῦτα μὲν ἐκείνος ἔπραττεν, οὐ μὴν δ' ὥστε οἱ καὶ B 20 καθάπαξ ἀπαλλάττειν ἔγνωστο, ἀλλ' ὡς πολλάκις εἰθιστο πρῶτ-

rat, talia imperatori dixisset: alii fictis praetextibus accessum ad synodum excusabant, eo ipso Selybriensi addentes animum speoque iudicii declinandi facientes. quod isti cum saepius agerent, facile intelligendum non imperitis rerum dabant ulcisci eos in hoc proprium dolorem, et occasionem arripere vicissim aegre faciendi patriarchae, in odium eius dericti qua ipsis assentiri recusaret in restitutione Ioannis Ephesini; qua re tantum offendebantur, ut facile appareret non procul abesse illos a consilio abscidendi se ab eo. istas horum tergiversationes ferebat patriarcha molestissime, adeoque die quadam, cum collectae sibi morigerorum antistitum synodo praesidens aliorum adventum usque ad vesperam frustra expectasset, repente concitate impetu aegri animi, magna irae dolorisque significatione exurgens abiit, extremum ad praesentes episcopus prolocutus de cactere se numquam amplius medium inter ipsos concessurum, quidquid ad se revocandum molirentur; adiecitque, ut quidam audire, iuramentum vulgaribus hisce conceptum verbis “per quantum aevum Christi sum, non ero deinceps vobiscum, si haec fiant,” hoc est nisi Selybriensis puniatur. dies erat quinta Iulii mensis, eademque feria sexta hebdomadis sive parasceue sabbati, quando sic se propriens e synodo Ioannes patriarcha, inde paululum in cella commoratus, sub noctem cum familiaribus domo excessit et in Pammacaristi monasterium, ubi solitus erat diversari patriarchio digrediens, migravit, uno dumtaxat alterove suorum in patriarchalibus relicto aedibus, qui eas servaret et res patriarchatus procurarent. atque haec quidem ille fecit, haud eo animo ut penitus et irrevocabiliter patriarchatu cederet: sed, prout iam saepius usu venerat, sperans rogatum se iri, et a sollicite urgentibus ut redire vel-

τειν, εὐτω καὶ πάλιν ὑπελαμβάνετο. αὐτὸς δὲ μεθ' ἡμέρας καὶ παραίτησιν σχεδιάσας πέμπει πρὸς βασιλεία οὕτως ἔχουσαν ἐπιλέξων.

C 29. “*Δέσποτά μου ἅγιε βασιλεῦ, καὶ ὑμεῖς δεσπότηαι μου ἄγιοι ἀρχιερεῖς, ἐγὼ τὸ πρῶτον ἁμαρτωλὸν εἰδὼς ἐμαντὸν πάντα* 5 *ἔπραττον ὑπὲρ τοῦ τῆς ἁμαρτίας ῥυσοῦμαι με. μᾶλλον δὲ ἔπραττον μὲν ὀλίγα, τὸ πλεόν δ' ἐθάρρον ἐν τὸ ἀνεξάντλητον πέλαιος τῆς τοῦ θεοῦ φιλανθρωπίας, ὅπερ πλουσίως ἐξέχεε τε καὶ διηκειῶς ἐκχέει πρὸς τε δικαίους καὶ ἁμαρτωλοὺς καὶ πρὸς*

P 236 *ἡδέως τὸν ἐμὸν βίον. εἶτα ἀναγκασθεὶς ὅσα οἶδε θεός, κριμα-* *σιν οἷς αἶδεν αὐτός, ἀνήχθη ἐν τὸν πατριαρχικὸν θρόνον. ὑβρισθῆν μετὰ ταῦτα ὅσα οἶδε πᾶς ὁ ἐνταῦθα καὶ ἐκτὸς λαός. ἐλυπήθη διὰ ταῦτα πολλὰ, οὐχὶ διὰ τὴν ἐμὴν ὑπόστασιν, οἶδε θεός, ἀλλὰ διὰ τὸ τῆς ἐκκλησίας ἅπαν πλήρωμα, ἧς Χριστός* 15 *καὶ διὰ τῆς χάριτος ἐκείνου ἐγὼ κεφαλὴ. εἰδὼς τολῆναι ὡς οὐ τῶν ἡρεπῶντων, οὐ τῶν δικαίων ὄν, οὕτως ὑβρισμένον ἀποφ-*

B *ρεσθαι πατριάρχον ἀξίωμα, ἀναγκασθεὶς ὡμοσα τὴν αὐτοῦ ἀπο-* *βολήν. καὶ ἕσθημι τοῦ φυλάξαι τοὺς λόγους μου, καὶ ἀποδί-* *δωμι ἰδοὺ τὰς εὐχὰς μου, ἃς διέστειλαν τὰ χεῖρά μου ἐν τῇ θλί-* 20 *ψει μου. παραιτοῦμαι γὰρ τὸν πατριαρχικὸν θρόνον· ὡς ἂν δὲ*

let, ubi non alia conditione assensurum se monstraret quam si quae optabat fierent, fore ut voti compos resumeret usum potestatis. in hac tamen simulatione recusandae sedis uno gradu nunc longius quam antea progressus, post dies aliquot abdicationis formulam conscriptam ad imperatorem misit, his plane conceptam verbis.

29. “Domine mi sancte imperator, vosque domini mei ac sancti antistites, ego primum peccatorem me sciens nihil non egi quo liberarem me peccato, aut potius, cum ad hoc multa pro mea imbecillitate egerim, pro rei merito ac difficultate pauca egi. praecipuam vero fiduciam constituens in pelago inexhausto divinae benignitatis, quod liberaliter et effudit hactenus et effundit indesinenter deus in peccatore pariter ac iustos, adeoque in universas indiscriminatim creaturas suas, hac fretus sola vitam suaviter meam exegi. deinde coactus, prout deus novit, iudiciis quae ipse scit, evector sum in patriarchalem thronum. iniuriis posthaec ac contumeliis sum affectus notis universo, qui intra quique extra urbem est, populo. ex quibus magno dolore sum afflictus, non privatae meae iacturae aut ignominiae causa (deus novit), sed propter damna inde redundantia in universum ecclesiae corpus, cuius primum Christus, deinde per eius gratiam ego caput sum. sciens igitur nec decens nec iustum esse sic deformatam contumeliis circumferre patriarchae dignitatem, coactus iuravi me illam abdicaturum. et praesto sum paratus exequi quod dixi; reddoque ea vota mea, quae distinxerunt labia mea in tribulatione mea. ab-dico enim patriarchalem thronum; et ne praetextum in posterum ullum

καὶ μὴ πρόφασις εἰς τὸ ἐξῆς δόξω σκανδάλου, σὺν αὐτῷ καὶ τὴν ἐμὴν παραιτοῦμαι ἱεροσύνῃν, τὸ μέγα ὄντως ἐμὸν χρῆμα καὶ τοῦ παντὸς ἀντάξιον. ταῦτα τίθῃμι γνώριμα τῇ ἐκ Θεοῦ βασι-
 5 λείᾳ σου καὶ τοῖς δεσπύταις μου τοῖς ἀρχιερεῦσι Χριστοῦ διὰ τῆς
 5 παραιτήσεως ταύτης, δι' ἧς καὶ τελείαν νέμω συγχώρησιν τοῖς τε ὑβρίσασιν τοῖς τε εἰς τοῦτο συνεργήσασιν καὶ τοῖς προαχθεῖσι τούτοις πιστεῦσαι, καὶ ἴλεως αὐτοῖς εἶη διὰ τοῦτο Θεός. ἂν δέ τι συμβῆ εἰς τὰ ψυχικὰ καὶ εἰς τὰ σωματικὰ εἰς τὴν ἀγίαν τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίαν ἢ εἰς τὸν λαὸν τοῦ Θεοῦ, ἀθῶός εἰμι τῇ χάριτι
 10 τοῦ Χριστοῦ μου." εἶπε καὶ ὑπογραφήν τήνδε "Ἰωάννης μονα-
 χὸς ὁ χρηματίσας πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως."

Ταῦτα γράψας τε καὶ ὑπογράψας καὶ τῷ βασιλεῖ ἀποστεί-
 15 λας, καὶ αὐτὰ τὰ τῆς ἀρχιερωσύνης ἀπαμφιασάμενος, ἀφησύ-
 15 χασε τοῖς ἐγνωσμένοις ἐμμένων. βασιλεὺς δὲ δεξάμενος τὴν πα-
 15 ράτησιν οὐδ' ἤθελεν ἀναπτύσσειν ἐξ εὐλαβείας ἀλλὰ πυρὶ διδό-
 ναι, ἐπεὶ καὶ ἄλλοτε ταῦτ' ἔπραττεν. ἐπεὶ δ' ἀναγνωσθέντος τὸν πατριάρχῃν ἤκουε λέγοντα ὡς ὁμόσοι, ἐν φροντίδι μεγίστη ἦν, καὶ ὃ τι περὶ τούτων ἀρχιερεῖς ἀποφῆναιτο διεσκόπει. τὸ μὲν οὖν ἅμα δεικνύναι καὶ ἐξετάζειν ἐπιέναι τὰ ἐφειστώτα τῇ Ῥω-
 20 μαϊδί κακὰ οὐ παριῆχεν. ἡμέρας γὰρ ἐκάστης ἠγγέλλοντο τὰ

19. τὰ decret.

praebere videar scandalī, meum quoque abdicō sacerdotiē, magnum mihi re vera et quantivīs decus pretiī. haec nota facio divinitas electae maiestati tuae et dominis meis episcopis Christi per hanc rite consignatam abdicacionis formulam; per quam et plenam impertior veniam tam iis qui me laeserunt, quam qui cooperati eis in me laedendo sunt quique abduci se passi sunt ad his fidem adhibendam. quibus cunctis, opto, propitiis condonet hanc culpam deus. unde si quid ex ea perniciem inferens animabus aut corporibus in ecclesiam dei sanctam aut in dei populū evenire contingat, innocens huius ego per Christi mei gratiam sum." hactenus abdicatio; quae et habuit subscriptiōnem talem "Ioannes monachus, qui eram patriarcha Constantinopolis."

His scriptis et subscriptis atque ad imperatorem missis, ipais praeterea sponte exutus patriarchatus insignibus, quiescebat in semel decretis perstans. hoc scriptum accipienti imperatori impetum iniecit religio quaedam animi non admittendi nec legendi, sed prout alias in re simili fecerat, inexplicatum igni tradendi. tandem tamen ad id audiesdum dum legeretur inductus, ubi audivit dicentem patriarcham se iurasse, in sollicitudine fuit maxima, et rei iudicium permittere sententiis episcoporum cogitabat. sed simul etiam recurrerat animo haud esse nunc tempus opportunum inchoandae rei tantae, malis undique ingentibus in rem Romanam ingruentibus. quorum enim communicanda episcopis et eorum deliberationibus committenda abdicacione ista novo se ac permolesto intricaret negotio, cum undecumque obrueretur trepidis quotidie nuntiis indicantibus

δυναί, καὶ οὐ καθ' ἓν τι μέρος ἀλλὰ πανταχόθεν καὶ πανταχῆ
 συρρέοντα, οὐ κατὰ γῆν μόνον ἀλλ' ἤδη καὶ κατὰ θάλασσαν.
 πρότερον μὲν γὰρ πειραταὶ καταλαβόντες Τένεδον νῆσον ὡς ἰδιαν
 εἶχον, καὶ ὀρητηρίῳ ἐχρῶντο, ἀκείθεν ἀναπλέοντες καὶ πόλλ'
 ἄλλα τῶν δεινῶν πράττοντες ἐν ταύτῃ καὶ αὐθις προσώκειλλον 5
 ὑποστρέφοντες. τότε δ' ἀλλ' ἐκείνων καὶ ἐκόντων κατὰ φόβον
 P 237 ἀπαλλαζάντων, τὸ Περσικὸν ὄσον ἦν ἐνδοτέρῳ ναυπηγησόμενον
 ταῖς Κυκλάσις ἐπέχραον καὶ κακῶς ἐποίουν, καὶ τοῦτο μὲν Χίῳ
 τοῦτο δὲ Σάμῳ καὶ Καρπάθῳ καὶ αὐτῇ, Ῥόδῳ καὶ πολλαῖς σὺν
 αὐταῖς ἑτέραις οὐκ ὀλίγαις προσβάλλοντες ταῖς ναυοὶ τὰς τέως 10
 ἐνωμισμένας σχεδὸν ἀοικίτους ἐργάζοντο. οὐκ ἦν δ' ὄλως οὐ-
 δὲ τοῖς ἐν τῇ γῆ τε καὶ ἡπειρώταις ἀναπνεῖν τῶν μόχθων οὐδ'
 ἐς βραχύ· ὄσον γὰρ ὄσον καὶ δίκην ἀγροῦ πυρός, τὰ ἐντὸς κα-
 B τειβόσκοντο, καὶ καθ' ἡμέραν νέαι δύναι ἤγγελλοντο καὶ βασιλεῖα
 πρὸς ἑαυτὰς ἀντίσπων, καὶ ἀτελεῖς μετήλλαττον τὰς φροντίδας 15
 φροντίδες ἕτεραι. τὸ μὲν οὖν τὰ τοῦ πατριάρχου ζητεῖν αὐτό-
 θεν δυσχερὲς ἦν, καὶ ὁ καιρὸς οὐκ ἐνεδίδου· τέως δὲ καιρὸν
 ἐζήτει τὸν εὔθετον καὶ ἀρμόδιον.

non unam aliquam imperii partem gravissime laborare, sed quantum ter-
 rae ac maris ditiose amplectebatur, totum uno tempore perire. iam enim
 continente universa in praedam data, mare ipsum infestari latrociniiis coe-
 perat, Tenedo paulo ante a piratis occupata, qui inde erumpentes, et eo
 tutum receptum habentes, per continuas grassationes nihil securum illo
 pelago navigantibus et orae undequaque maritimae accolis sinebant. ac
 quamquam hi latrones deinde veriti ne non satis ad extremum tuta ipsis
 ea statio foret, inde sponte recesserant, tamen his modo successerat ma-
 lum in eodem genere gravius. etenim quantum Persicarum copiarum in
 interiora terrarum imperii penetraverat, aedificatis armatisque navibus
 Cyclades insulas incurrabant maleque vexabant; et modo Chio, mox Samo
 et Carpatho, ipsi quin etiam Rhodo, multisque praeter has aliis, cum na-
 vibus non paucis infesti appellentes, dudum frequentes incolis insulas iam
 prope desolarant et inhabitabiles fecerant. nec vero interim a terrestri-
 bus latrociniiis cessabatur, aut omnino miserrimis continentis incolis quid-
 quam vel brevis interspiramenti laborum et terrorum atrocium concede-
 batur. sed plane intimum Romaniae, velut sylva concepto penitus incen-
 dio, vi flammae indomita continue grassantis absumberatur; novaeque quot
 diebus calamitates nuntiabantur, curas imperatoris ad se ab omni alio ne-
 gotio trahentes. unde is cogebatur inchoatas deliberationes de modo aver-
 tendi mala gravissima, recentibus urgentiorum cladum atque discriminum
 consternatus nuntiis, imperfectas omittere, has mox ipsas infectas pari-
 tristiorum sollicitudinum avocatione relicturus. hic illi deploratissimus rei-
 publicae status difficile nunc reddebat inquisitionem de rebus patriar-
 chae; quare tempus ei aptum accommodatumque negotio quaerendum ex-
 pectandumque iudicabat.

30. Ἐντεῦθεν καὶ τῶν κατὰ Θίρας καὶ ἰγυγτέρω ἐπὶ C
 πλῆον κακουμένων (τὰ δ' ἦσαν τὰ ἐκ Νικομηδείας καὶ μέχρι πορ-
 θμοῦ Θρακικοῦ) ἐπεὶ οὐκ ἦν μετελθεῖν πολέμῳ τὰς μάχας καὶ τῷ
 φανερωῖ προσβάλλοντας, ἄλλως ἔγνω μεταχειρισθαι τὰ κατὰ
 5 τοὺς ἰχθυοὺς. καὶ τὸν Κουξίμπαξιν Τόχαρον, ὃς Νογᾶ μὲν
 ᾤκειῖτο πάλαι, τὰ Περσῶν δ' ἔσειβε καὶ τῶν περὶ ἐκείνον Μά-
 γων τὰ κράτιστα ἦν, ὕστερον δ' ἐκείνου ἀπολωλότος τῷ ἐκείθεν
 πλεῖ πρὸς τοὺς κατ' ἀνατολὴν Πέρσας χρώμενος ὄσα γυναικὶ καὶ
 παισὶν ἔξ ἀντιπνοίας περιπίπτει τοῖς κατὰ τὴν Ποντικὴν Ἡρῶ- D
 10 κλειαν Ῥωμαίοις, καὶ βασιλεῖα ἐπικαλεσόμενος σώζεται τε καὶ τὰ
 Χριστιανῶν αἰρεῖται καὶ πανοικὶ βαπτίζεται, κἀντεῦθεν ᾤκειῖτο
 βασιλεῖ. τότε τοῖσιν βασιλεὺς κρυπτόν τι καὶ συνετὸν πειρώμε-
 νος ἐννοεῖν, κηδεύειν τοῦτον ἐπὶ θυγατρὶ τὸν Σολυμάμπαξιν ἰγ-
 χωρεῖ, ὃς δὴ καὶ τῶν πλησίον ἰχθυῶν ἡγεμόνευε, καὶ μετὰ τοῦ
 15 τὸ κῆδος προβῆναι καὶ αὐτὸν ἡγεμόνα τῶν κατὰ τὴν Νικομηδείαν
 καθιστᾶ, ἐφ' ᾧπερ ἔξ ἀγάπης καὶ συγγενείας ὄνησις τις τοῖς P 238
 Ῥωμαίων πράγμασι γίνετο, κἂν οὐδὲν ἐς τόσον ἢ ἐπινοία ᾤνη-
 σεν. ὁ μὲν γὰρ τὰς ἐπιγαμίας πρὸς τὸ συμφέρον ἐποίη, καὶ ἐπὶ

8. ὄσα] συνάμα?

30. Quale minime tunc aderat, quando utique cum maxime sitae ad portas et his viciniore urbes ac terrae a Nicomedia usque ad fretum Thraciam dirimens barbaricarum incursionum malis intolerabilibus urerentur. his quoniam mederi bello aperto et commissis aequo campo praeliis male paratus a re militari nequiret imperator, aliam inire viam statuit hostes coercendi, utendo videlicet ad id opera Cuximpaxis Tochari. fuerat hic olim Nogae familiaris, superstitioni tunc Persarum addictus, adeo ut inter principes illic sacrorum magos vel in primis ipse numeraretur. postea Noga extincto, uxore ac filiis in navem impositis, vela inde fecit versus Orientales Persas, sed vento repulsus incidit in manus Romanorum Heracleam Ponticam obtinentium; ubi non frustra implorata imperatoris gratia incolumis liberque servatus sponte Christianam suscepit religionem et cum dome universa baptizatus est, ex quo carus intimusque Augusto coepit esse. cui tota sagacitate mentis intento disquirendis visis levandarum aut minuendarum quae cunctos fere sibi subditos opprimerent cladum, quiddam ad hoc percallidum ac solerter excogitatum fore visum est, uti hoc velut hamo ad unum ex infestatoribus Romaniae barbaris aut in partes attrahendum aut certe mitigandum, ut moderatius saeviret. palam igitur permisit, cuius scilicet illi rei clam auctor fuerat, ut filiam Solympaxi collocaret, duci exercitus barbarorum viciniae insidentis, ut sic eum necessitudine generi obnoxium Cuximpaxis habens deliniret concillaretque imperio, cuius ipse partes sequeretur; quod ut constaret manifestius, eundem affinitate ista iam contracta socerum Solympaxis regionibus Nicomediae circumscitis vice sua praefecit imperator, sperans Solympaxim caritate uxoris ac soceri verecundia temperaturum a nocendo, saltem tam inclementer, commendatis tam coniuncti sibi ducis custodiae Romanis. haec Augustus quidem prudenter ita consuluit: caeterum istius

βεβαλαίς ταῖς ἐλλείσιν ὤρμει, εἶγε κατὰ συγγένειαν συνεγγιζόντες, ταῦτὸ δὲ τοῦτο καὶ τοῖς τόποις, ὁ μὲν βασιλεῖ δουλεύων προνοοῖτο Ῥωμαίων, ὁ δὲ τὸ κῆδος καὶ τὰς συνθεσίας αἰδούμενος ἀνακόπτοιο τὰς ὀρμάς. οἱ δέ, ὁ μὲν εἰς εἰρήνην ἐνάγων ὁ δὲ B σπενδόμενος, ὅμως τὸ τῶν προσχώρων συμφέρον οὐκ ἤνυτον. 5 μᾶλλον μὲν οὖν διὰ ταῦτα αἰτίαν καὶ ἀμφοτέρου ἀπηνέγκαντο, ὁ μὲν παρασπονδήσεως τῆς πρὸς βασιλέα, ὁ δὲ δυσνοίας τῆς πρὸς Ῥωμαίους. περιέρχεται γὰρ ἄλλοθεν τὸ κακόν· τὸ δ' ἦν τὸ ἐκ τοῦ Ἀμούρη, ἄλλου Περσῶν στρατηγοῦ, ὃς καὶ καταθέων Μεσοθινίας συγγίκεν τὴν Σολυμάμπαξι χάριν ὡς οὐδὲν ὄνοῦσαν 10 C ἀπήμβλυσε. τὸ γὰρ κατὰ συστάσεις καὶ ἰδίως καθ' ἕνα μάχεσθαι ἐκ τοῦ μὴ ἕνα εἶναι τὸν κυριεύοντα ἦν πάντως. παρ' ἦν αἰτίαν καὶ δυσχερῆς τῷ βασιλεῖ καὶ σχεδὸν ἀδύνατος ἦ τῶν ἐπισυμβαίνοντων διάρθρωσις ἐνομίζετο, τοῦ μὲν ἔνθεν τοῦ δ' ἐκεῖθεν ὀρμώντων, καὶ κατὰ γνώμας διαφερόντων, καὶ λαθὼν ἀγόντων 15 τῶν ἐκάστου ἐπὶ τοσοῦτον ἀγόμενον ἐφ' ὅσον καὶ τὸ κερδαίνειν σφίσι ἐκ τοῦ πολεμῆν ἔσοιο, εἰ δὲ μὴ θέλοιεν πολεμῆν οἱ προ-

providentiae perexiguus aut nullus in rempublicam extitit fructus. etsi enim Solympaxia matrimonio sibi privatim utili libenter inito haud invidabat quin in Romanos quoque pars commoditatis aliqua ex eo redundaret, immo etiam inter icenda pacta nuptialia non dubiam spem fecerat volendi, novae necessitudinis occasione, conjuncte deinceps non solum animo sed etiam loci propinquitate cum Cuximpaxi vivere, ac pariter cum eo pro se quoque consulere subditis imperatoris, ut quo tempore socer, ex officio subiectionis palam imperatori iuratae, commissis ab eo sibi Romanis provideret, eodem ipse, memor affinitatis et reveritis conventionem factam, reprimeret impetus barbarorum depraedandae desolandaeque Romaniae imminentium, — etsi haec, inquam, Solympaxia et ex animo promississe et bona fide praestare voluisse visus est, tamen is successus fuit, ut apud nihil inde levamenti sentientes Romanos infamia uterque laboraret, socer quidem foedifragae perfidiae erga imperatorem, gener autem mali atque infesti nihilo nunc minus quam antea in Romanos animi. aliunde porro malum oriebatur, ex altero videlicet duce Persarum Amura, qui crebris tunc incursionibus Mesothiaiam vastans gratiam Solympaxia ut ad nihil utilem in animis Romanorum hebetabat. ea quippe conditio tunc rerum erat, ut quisque ducum istorum barbarorum propriis instructi copiis, nec ulli communiter superiori parentes, sua sibi privatim consilia haberent, nec sociorum vel auctoritas vel exemplum quidquam apud quemlibet ipsorum obtineret ponderis. quam ob causam difficilis ac fere insperabilis imperatori censebatur malorum tunc imperium inundantium, per istam conventionis cum aliquo ex satrapis viam, curatio, utique cum nec comprehendi omnes una confoederatione possent, et uno eorum aut altero cessante alii vel etiam licentius uberiusque praedarentur, uno videlicet hinc, alio inde aemula incessanter rapacitate inhiantibus, consilio usque discordi et parata semper voluntate contraria iis quae duces alii decernerent sequendi. militum autem, qui sub istorum merebant signis, parata usu licentia castrorum mutandorum, cupidissima praedarum aviditas facie-

ἀγοντες, ἑτέρους ζητοῦντα τοὺς ἄξοντας, ὧν καὶ μαχομένων αὐτοὶ κερδαίνουσι πολεμοῦντες. τοῦτο συμβεβηκὸς καὶ τῷ Σολυμάμπαξι ἀχρεῖαν ἐποίει Ῥωμαίους τὴν τῆς ἀνακωχῆς χάριν, τῶν ὑπ' αὐτῷ στρατηγούμενων τείως ἑτέροις συνιδόντων, καὶ τὰ αὐτὰ 5 Ῥωμαίους δρώτων ὅσ' ἂν κἄν ὑπ' αὐτῷ τὸ πρὶν ἐστρατήγητο ἔπραττον. ἄλλὰ τὰ ἐντεῦθεν ἐπισυμβάντα εἰρησῆται κατὰ τόπον Ἰσαῦθις.

31. Τότε δὲ βασιλεὺς δεινὸν οἰηθεὶς εἰ καὶ πλέον ἀφῆλοιο P 239 τοῦ τὴν ἐκκλησίαν καθιστῶν (μηδὲ γὰρ ἐπ' ἀγαθῷ εἶναι τοῖς Ῥω- 10 μαίων πράγμασι τὸ μὴ ἐν καταστάσει τὴν ἐκκλησίαν εἶναι), μικρὸν ἀφείμενος τῶν ἔξω φροντίδων ἰδίδου καὶ ταῖς ὑπὲρ τῆς ἐκκλησίας μεριμνῶναι, ἤδη καὶ πάλιν ἀρχομένης κερδαίνεισθαι. καὶ δὴ συνόδους συνῆγε, καὶ ἱερῶν ἀνδρῶν σύνταγμα, ὅσον ἦν ἕξ ἀρχιερέων καὶ ὅσον ἐκ κληρικῶν τε καὶ μοναχῶν, εἰς ταῦτόν καθί- 15 στα, καὶ συνδημέρευε τούτοις, τὰ περὶ τῆς παρατιήσεως κατὰ κανόνας διερευνῶμενος. τότε ἔφ' ἡμέραις συναγομένων σχίσμα B γεγόνει. καὶ οἱ μὲν πατριάρχη προσκειμένοι τὰ τῆς παρατιήσεως οὐκ ἐδέχοντο· ὑβρίσθαι γὰρ ἔλεγον τοῦτον, καὶ ἀνάγκην εἶναι

15. καὶ decret.

bat ut ab eo satraparum quem quiescere viderent, statim ad alium suos ad rapinas immitterent transirent, securi disciplinae militaris, et unam unico spectantes, quae sola illis erat bellandi ratio, lucri sibi ex rapto conficiendi commoditatem. id quod tunc Solymampaxi contingens, ut nimirum milites eum sui abstinentem iam a rapinis desererent transfugerentque ad Amaram in Romania latrocinantem, obstetit quominus sperato ex eius cum Cuximpaxi societate urgentium malorum laxamento quopiam Romani fruerentur, militibus eius per transitum ad alia infesta Romaniae castra malis iisdem imperii subditos nunc vexantibus, quibus antea eosdem affecerant, cum nondum conciliati Solymampaxia signa sequerentur. sed quae indidem alia oriri deinde mala contigit, suo iterum loco referentur.

31. Caeterum hac qualicumque rebus Romanis ex foedere duorum satraparum remissionis oblata spe, quae quam vana esset, usu posterius apparuit; indutias urgentium curarum interim velut quasdam imperator, grave nec committendum sibi putavit supersedere amplius conatui restituendae tranquillitatis ecclesiae, cuius gliscentes turbationes in reipublicae ipsius ac status politici redundare periculum intelligebat. impendit igitur brevem illam a sollicitudinibus imperii requiem in acres carae stabilis pacis ecclesiae, quae concuti rursus incipiebat; congregavit synodos, et sacerorum hominum conventum instituit, quantum ad manum fuit episcoporum, quantum clericorum, et monachorum, in unum cogens. cum his totos ipse durabat dies, patientissime disquirens quid iuxta canones de patriarchae abdicatione statuendum videretur. celebratis per dies aliquot istiusmodi conventibus, scindi qui colverant coeperunt in duas potissimum sententias. nam qui favebant patriarchae, abdicationem eius haudquaquam admittendam opinabantur, quippe quam dicerent invito extortam, iusta impatientia gravissimae contumeliae; cuius cum reparatio-

μη ἐκδικούμενον, ὕβριοπαθήσαντα, ἐκχωρεῖν αἰρεῖσθαι, ὥστε
καὶ τῆς ἐκδικίας κατὰ τρόπον προβάσης αὐτὸν καὶ αὐτὸς ἐπανή-
κειν καὶ τὴν τιμὴν λαμβάνειν ἔτοιμον γίνεσθαι. ὄρκον δὲ μὴδ'
εἶναι τὸ παράπαν, ὃ δὴ καὶ ἀπὸ θλίψεως διεφθέρχεται, ταραχὴν
C δὲ μᾶλλον λογισμῶν ἐκ ζήλου τινὸς ἀνοιδουμένην, ἐξ ὀλίθου 5
προαχθεῖσαν γνώμης καὶ οὐκ ἔκ τινος εὐσταθείας καὶ μεμεριμη-
μένου σκοποῦ τε καὶ καταστάσεως. οἱ δὲ ἀπεναντίας καὶ τὴν
παραίτησιν ὡς λελογισμένην ἐδέχοντο καὶ τὸν λόγον ὡς ὄρκον
ἄφικτον ἔκρινον· καὶ γὰρ καὶ αὐτὸν δὴ ἐπὶ τῇ τῆς παραίτησεως
ἐκθέσει ὁμολογεῖν, καὶ εὐχὴν πρὸς θεὸν ὀνομάζειν τὸ προαχθέν, 10
διεσταλμένην τοῖς αὐτοῦ χεῖλεσι. καὶ διεφιλονείκουν ἐντεῦθεν,
D οἱ μὲν ἔνθεν οἱ δ' ἐκεῖθεν τὰ τῆς γνώμης ἔχοντες. καὶ οὐ το-
σοῦτον περὶ τῆς παραίτησεως σφίσις ὁ λόγος ἦν ὅσον περὶ τοῦ
ὄρκου, εἰ ἔξεισι τέως παριδόντας αὐτὸν ἀναγκάζειν καὶ αὐτὸς
πατριάρχην τὴν ἀρχὴν δέχεσθαι. καὶ τοῖς μὲν ἀπώμοτον ὄλως 15
ἐδόκει τὸν ψευδορκίας ἄλόντα πατριάρχην τὸν ἐντεῦθεν καὶ εἶναι
καὶ ὀνομάζεσθαι· οἱ δὲ βίβλους ἀνέπτυσσον καὶ ἱστορίας προέτει-
P 240 νον, καὶ ποῦ μὲν Φλαβιανὸν προσήγον ὁμόσαντα τὴν χιροτονίαν
μὴ δέχεσθαι καὶ δεξάμενον ὕστερον, ποῦ δὲ τὸν ἐπὶ τοῦ μεγάλου

nem impetrare diu flagitans nequivisset, necessitate adactus quadam ad illud extremum consilium non tam venerit quam vi trusus fuerit renuntiandae dignitatis. quare non videri dubium quin paratus is sit ad resumendam retinendamque patriarchalem potestatem, simul, quod iure postulat, iusta calumniatoris damnatione purgatus rite fuerit macula criminalis falso impacti. nec vero quae verba perturbatio ipsi aegrae dolore gravi mentis expressit, pro vera iurisiurandi formula oportere accipi. prolapsum in haec eum acri animi aerumnae sensu gravissimae aestuantis angore: non autem, ut ad religionem iuramenti rite consciscendam opus fuerat, libero sibi constantis arbitrii iudicio, illa volentem scientemque protulisse. contraria his erat factio abdicationem ut ratam legitimamque acceptantium, verbaque in ea posita irrevocabilis iuramenti vim certam obtinere iudicantium. nam et ipsum id fateri qui suum optime sensum calluit, in ipsa scripto editae abdicationis formula Ioannem, nominando id votum a se deo factum quod sua labia distinxerint. atque in hoc isti obnixi stabant, contentione certa non cedere, aliis nihilo remissius repugnantibus. nec spes apparebat finiendae altercationis, quae minus circa abdicationem ipsam quam circa verba illa iuramenti speciem praeferebat exarserat. eoque res devenerat, ut quaereretur num etiamsi forte sese ille obstrinxisset qualicumque iuramento, solvi ea religione deberet adigique nihilo secius ad resumendam sedem. in quo vehementer adversabantur qui eum rite ac valide renuntiasset contendebant, nefarium et execrabile consentes, semel periurii compertum, patriarcham deinde et esse et nominari. contra alii libros replicabant veteres, historiasque allegabant. et nunc quidem Flavianum producebant, qui postquam iurasset se ordinationem non accepturum, eam deinde tamen acceperit: mox etiam tempore

Βασιλείου Βιάνορα, θεραπευσάντων τῶν ἀγίων τοὺς ἐκείνων δρ-
 καους τρόποις οικονομίας καὶ πνευματικῆς καταστάσεως. ταῦτ'
 ἔλεγον διαγνωμονοῦντες, καὶ ἐπὶ τούτοις ὁ χρόνος ἐτριβέτο. μό-
 λις μετὰ τὴν πολλὴν διαφιλονεικίαν καὶ τὴν ὑπὸ βασιλεῖ ἀκροατῆ
 5 γε καὶ διαγνωμόνοι συνδιόσκεψιν, ἐπεὶ οὐκ ἦν συμβαίνειν τὰς Β
 γνώμας αὐτῶν, εἰς πολὺ τοῦ καιροῦ κατατεινομένου, ἔγνωσαν
 ἅμα πέμπειν καὶ ἐρωτᾶν ἐκείνον αὐτὸν πατριάρχην, ὅπως ἔχοι
 γνώμης καὶ ὃ τε λέγει ἐπὶ τε τῇ παρατήρῃ καὶ ἐπὶ τῷ φημιζο-
 μένῳ δόκῳ· τὸ γὰρ εὐλαβὲς καὶ ἀπλοῦν τοῦ ἀνδρὸς ἐχέγγον ἐλ-
 10 χον λέγειν ἐκείνον τὰ πάσης ἀποδείξεως κρείττω, ἐφ' οἷς ἄρα
 διημφισβήτητον ἀλλήλοις. καὶ δὴ ἤξιον μὲν πατριάρχην Ἀλεξαν- C
 δρείας, ἐκαὶ καὶ αὐτὸν προκαθεζόμενον, τῆς παρ' ἐκείνον ἀφι-
 ξεως ἕνεκα, συνέπεμπον δὲ οἱ τοὺς συννεροῦντας καὶ δύο ἀρχιε-
 ρεῖς, τὸν τε Κρήτης Νικηφόρον καὶ τὸν Περγᾶμου Ἀρσένιον.
 15 οἱ καὶ ἐπιστάντες περὶ τῆς παρατήσεως καὶ τοῦ λόγου ὡς ἐκ συν-
 ὁδου πάσης καὶ βασιλέως διεπυθάνοντο. (32) ὁ δὲ τὸν ἀπό- D
 λογὸν ὅσον ἦν συντεμῶν, γραφῆ σιγήνας ἀπέστειλεν. ἦν δ' ἐπ'
 αὐτῆς εἰπεῖν τῆς λξείως ἔχουσα οὕτως. “δέσποτά μου ἄγιε βα-
 σιλεῦ, διεμνήσαστό μοι ἡ κραταῖα καὶ ἄγία βασιλεία σου καὶ ἡ
 20 θεία καὶ ἱερὰ σύνοδος, μετὰ τοῦ ἀγιωτάτου πάπα καὶ πατριάρ-

8. ἐπὶ τε τῆ] ἐπὶ τ' αὐτῆ P.

magni Basilii paria dictum egisse Biancozem, sanctis videlicet patribus
 ipsos religione iurisiurandi liberantibus accommodatōne quieti tunc rerum
 opportuna et ipsis inspirata divinitus. talia utrimque irrevocabili pertina-
 cia contendentes allegabant. atque huiusmodi iurgis tempus absumebatur,
 quoad vix tandem post multam illam altercationem et indefesse cunctis
 praesentis cunctaque attente audientis cooperantem, prout poterat, ad ali-
 quid denique decernendum deliberationem imperatoris, eum aliter infante
 discordes in unum cogi sententiae requirent, conventum assensu cuncto-
 rum est mitti oportere qui ipsum interrogarent patriarcham, quo animo
 abdicatōnem scripserit, quidque mente versaret cum illa iurisiurandi for-
 mam praeferebat perferret verba. eam enim constabat inter omnes esse
 sinceritatem et simplicitatem viri, quae pignoris loco esset idonea haud
 aliud ipsum de rebus illi uni ex intimae admonitu conscientiae perspectissimis, de
 quibus nunc disceptaretur, responsurum, quam quod re vera esset. ita-
 que rogarunt patriarcham Alexandrinum, qui et ipse in primis eius con-
 sessus subsellis sedebat, adire ad Ioannem ea causa ne gravaretur. ad-
 diderunt ei legationis huius socios duos episcopos, Nicephorum Cretensem
 et Arsenium Pergamenum; qui et profecti ad Ioannem ab eo nomine uni-
 versae synodi et imperatoris quaesierunt, quid de abdicatōne sua deque
 verborum, quibus iurasse visus esset, vera notione ipse sentiret. (32) ille
 vero quidquid super his respondendum haberet paucis complexus, scripto
 consignatum misit hisce ad literam concepto verbis. “domine mi sancte
 imperator, denuntiavit mihi potens et sancta maiestas tua, nec non divina

P 241 *χαυ Ἀλεξανδρείας καὶ μετὰ τῶν δύο ἀρχιερέων, ἵνα παραδηλώσω*
τῇ κραταίῃ καὶ ἀγία βασιλείᾳ σου ὅπως ἔχω γνώμης περὶ τοῦ
συμβάντος εἰς ἐμέ λόγου, ἔτι δὲ καὶ περὶ τῆς παραιτήσεώς μου.
καὶ ἕδει μὴ τὸ παράπαν ἀποκρίνασθαι με, τῆς ἐπιῆς παραιτή-
σεως σαφῶς παριστάσης τὴν ἐμὴν βούλησιν· ἐπεὶ δὲ μόλις νῦν 5
ἔρωτῶμαι, ὡς ἐν βραχεὶ τοῦτο ἀποκρίνομαι πρὸς τὴν ἀγίαν καὶ
κραταίαν βασιλείαν σου, ὅτι ἐγὼ ἐκ πολλῶν ἤδη τῶν χρόνων ἐθέ-
μην ἐν ἐμαυτῷ μὴτε ἀμόσαι μὴδ' ἕτερον ὄρκον ζητῆσαι, μηδὲ
ἕβριν μέμψεως ἀξίαν τοῦ στόματος προενεγκεῖν, ἀλλὰ μηδὲ τι
 B *καταράσασθαι. καὶ ἐφουλασσομένη μέχρι τῆς δευτέρο Χριστοῦ 10*
μου χάριτι. πλὴν ἔχον εἰς πληροφορίαν τῶν λόγων μου καὶ
παράστασιν ἀπλῆ καὶ μὴ βλάπτοντα, μηδὲ εἰς ὄρκον λογιζόμενα
ταῦτα, νὰ ἔχω τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ, νὰ ἦμαι δοῦλος τοῦ Θεοῦ,
καὶ νὰ ἀποθάνω ἐν μετανοίᾳ. ὥστε καὶ ἐκεῖνο, ὅπερ ἐφθγγά-
μην ἀπὸ παραλυπήσεως τῶν ἀδελφῶν μου, οὐχ ὡς ὄρκον λογιζό-
 C *μενος εἶπον, ἀλλ' ἀπλῶς ἔχων ἐκ συνηθείας τοῦτο λέγειν. τὸ 15*
δὲ ἦν· νὰ ἦμαι δοῦλος τοῦ Θεοῦ, οὐ μὴ εἰ μὴ μεθ' ἑμῶν ἐπά-
γω δηλονότι τό γε νῦν ἔχον, ἀφίσταμαι ἐξ ἑμῶν. οὐχ ὄρκον δὲ
τοῦτο ἐλογιζόμεν, μαθὼν καὶ ταῦτα παρὰ τοῦ μεγάλου πατρὸς
ἡμῶν Βασιλεῖου, λέγοντος ἐν τοῖς ἡθικοῖς αὐτοῦ λόγοις ὅτι ἔνθα 20
τὸ νὰ τίθεμεν, οὐχ ὄρκον παραδηλοῦμεν, ἀλλ' ἔνθα τὸ μά.

13. εἰμή P.

17. εἰ μὴ] ἡμαι?

et sacra synodus, per sanctissimum papam et patriarcham Alexandriae, et
 duos episcopos, ut declararem potenti ac sanctae maiestati tuae quid sen-
 tirem de verbis quibusdam, quas mihi proferre contigit, itemque de abdi-
 catione mea. de his opus non erat quidquam omnino responderi a me,
 cum satis manifeste mentem ac voluntatem meam ipsa exprimat abdicatio.
 quoniam autem nunc aegre tandem incipio rogari, breviter sanctae ac po-
 tenti maiestati tuae hoc respondeo. ego ex multis iam annis constitueram
 apud me nec iurare ipse nec iusurandum ab alio exigere, neque conta-
 meliam reprehensione dignam ore proferre, sed et neque cuiquam male
 precari: et observavi usque in hunc diem Christi mei gratia. idem ta-
 men ad asseverationem dictorum meorum usurpare sum solitus vulgaris
 consuetudine sermonis, ut simplicia nec cuiquam noxia aut iuramenti vim
 habentia, verba haec: *per quantum habeo misericordiam dei; per quan-*
tum sum servus dei; per quantum velim poenitens mori. itaque et illud
 quod ex animi amaritudinae ad fratres meos pronuntiaui eiusdem formae,
 non ut iuramenti vim obtinere reputans dixi, sed simpliciter, prout usa
 longo loqui assevereram, protuli. id autem fuit: *per quantum servus dei*
sum, non sum vobiscum. vado videlicet iam nunc et abscedo a vobis.
 quod equidem iuramentum esse minime putavi, persuasus in hoc auctori-
 tate magni patris nostri Basilii, dicentis in suis Ethicis sermonibus: *ubi*
νὰ ποῖνται, non iuramentum significamus, sed tantum ubi μά. quodsi

εἰ δέ τις ἐκλαμβάνεται μου τῆς παραίτησεως ὡς κάκεισε γράψω-
 τος διὰ τὸν ὄραον ἐξέρχουμαι, πρῶτον μὲν λογιέσθω ὅτι ἀπὸ
 ἄκρας παραλυτήσεως γέγραπται, ὡς κάκει παρεδήλωσα. ἄλλως
 τε καὶ ἰδέουσαν ἀπαλλαγῆναι τῆς ἐκκλησίας ἰσηρικῶς. ἐπεὶ δὲ D
 5 συμβαίνει σκανδαλίζουμαι τοὺς ἀρχιερεῖς διὰ ταύτην ὡς μὴ κα-
 νονικῶς προβεβηκυῖαν, εἰ μὲν ὁμοῦ γένοιτο ἅπαντες τεσσαρά-
 κοντα τὸν ἀριθμὸν ὄντες καὶ δέξαιτο τὴν παραίτησίν μου ὅλοι,
 εὖ ἂν ἔχει, κάγω τότε τὸ τυχὸν οὐκ ἐρῶ, ἀλλὰ τῆς ἐκκλησίας
 ἐκποτίσομαι, καὶ ἕψεται κύριος ἐαυτῷ ποιμένα, κύμοῦ, εἶγε
 10 βούλοιστο, μετ' αὐτῶν συνδιασκεψαμέντου περὶ τοῦ νεύου θεοῦ
 τὴν αὐτοῦ κυβερνήσαντος ἐκκλησίαν. εἰ δ' ἀπολειφθεῖν τινες E
 τῶν ἀρχιερέων, ἔχει καὶ τριῶν λέγω, μὴ δεχόμενοι τὴν ἐμὴν
 παραίτησιν, μηδ' ὡς κανονικῶς προβάσεως ἀποδεχόμενοι, κάγω
 μετ' αὐτῶν δηλονότι ἴσομαι καὶ τῆς δεδομένης μοι παρὰ τοῦ
 15 πνεύματος τοῦ ἁγίου ἐξουσίας οὐκ ἀποστήσομαι, ἅμα μὲν φει-
 δόμενος τῶν ψυχῶν τῶν ἀδίκως καὶ παραλόγως κατεπιόντων μου,
 ἅμα δὲ καὶ τῶν ἐκκλησιῶν προμηθούμενος, ἵνα μὴ τέλειον ἀπό- P 24e
 λωνται τῇ τῶν ἑπερμαχούντων τῆς ἀληθείας ἀποχωρήσει. ὅτι
 δὲ καὶ ἠδουήθη παρὰ τε τῆς ἁγίας βασιλείας σου καὶ παρὰ τῶν
 20 ἀρχιερέων, εὐθελον· ὅτι γὰρ παραδραμόντων μητῶν ἐν οἷς
 ἔβριζόμεν, οὐδμίαν ἐποίησεν ἐκδικήσιν ἢ ἁγία βασιλεύσα σου

6. μὲν] μὴ P.

quis haec quae nunc dico refellere conatur ex verbis abdicationis meae,
 in qua clare videoor fassus me iurasse, primum quidem repetet in summa
 me illud ex acris sensu doloris animi perturbatione, prout ibidem indicavi,
 scripasisse, praetereaque id posuisse quatenus peccato assentientem nec re-
 pugnantem cessionis meae a me deseri putabam ecclesiam. quod quia se-
 cundum se habere modo intelligo, cum contigerit scandalizari antistites ob
 meam istam cessionem, quam negant canonicis factam, illud declare. si
 omnes episcopi numero quadraginta in meae admissionem cessionis con-
 senserint, sit sane illa rata: non repugnabo, nec verbum contra hancam,
 sed a clavo ecclesiae abistam, providebitque sibi dominus pastorem; ac
 me quoque, si voluerint, ipsis cooperante consiliumque conferente, nuda
 dei deligetur qui eius ecclesiam gubernet. sin autem his repugnaverint
 aliqui antistitem (etiam, inquam, tres tantum), nec meam acceptare ab-
 dicationem voluerint aut ut canonicis actam admittere, ego cum ipsis sol-
 licet ero, et data mihi a Spiritu Sancto potestate non decedam, simul
 quidem parcens animabus eorum qui iniuste et irrationabiliter oblocuti
 mihi sunt, simul providens ecclesiae, ne funditus pereant pro veritate pre-
 pugnantium abcessu. passum porro me iniuriam a tua sancta maiestate
 atque ab episcopis, manifestum est. octo enim elapsis mensibus ex
 quo sum affectus contumelia, nullam de ea vindictam, unde purgatus ego
 laebe videri possem, exegit sancta maiestas tua neque synodus. quantum-

εις ἐμέ, οὔτε ἡ σύνοδος. ὅσον δ' ἐντεῦθεν ἐπισυμβῆ τῇ ἐκκλη-
 σια, πάντως οὐκ ἐγὼ τὸν ὑπὲρ τούτου ἀποδώσω λόγον. ταῦτα
 διὰ τὸ ἀσφαλές γεγραφὼς τῇ κραταιᾷ καὶ ἁγίᾳ βασιλείᾳ σου πέμ-
 B πω. γένοιτο δὲ αὐτῇ Θεοῦ κυβερνωμένη χειρὶ, ὅσον ἀσφαλές
 καὶ ἀτάραχον, τῇ αὐτοῦ πραγματεύσασθαι ἐκκλησίᾳ.” 5

Ταῦτα δεξαμένη τὰ γράμματα βασιλεῖ ὑπονοεῖν ἐπήει ὡς
 οὐ γησιᾶς φρενὸς καὶ γνώμης τοῦ πατριάρχου ταῦτα, ἀλλὰ τι-
 νων ἄλλων ὑποβαλλομένων, οἷς ἦν ἀμφισβητεῖν ἀρχιερεῦσιν οὐ-
 σιν πρὸς τοὺς κατ' ἐκείνου σπουδάζοντας· ὅμως δὲ καὶ αὐθις
 ξύναξιν καθιστὰς τῇ συνόδῳ τὰ τῆς ἀπολογίας κοινοῦται, καὶ 10
 C ὅτι μεταμίλειν δοκεῖ τῷ παραιτουμένῳ τῆς παραιτήσεως, συν-
 διασκέπτεσθαι ἀξιῶ. τότε τοίνυν στεργρά τις φιλονεικία καὶ ἐκα-
 τέροις τοῖς μέρεισι γίνεται, τῶν μὲν ὑπὲρ ἐκείνου λεγόντων καὶ
 μᾶλλον ἰσχυριζομένων, ὡς παραλυσήσεως, οὐ προαιρέσεως ἢ
 παραίτησις, καὶ ὅτι εἰ καὶ ἐπὶ τρισὶν ἀρχιερεῦσι καὶ μόνοις ἴστα- 15
 σθαι βούλεται, τόσων προσκειμένων ἐκείνῳ πολλῶ γε δικαιοτέ-
 ρον ἴστασθαι, τῶν δὲ τούτοις ἀνθισταμένων ὄρκον εἶναι διατε-
 νομένων τὸν λόγον, καὶ ὄρκον φρίκης μεστὸν, καὶ ἱκανὸν κωλύειν
 D ἱερωσύνης παραβαινόμενον. οἷς δὴ καὶ ὁ βασιλεὺς ἐπιεικῶς
 ὁμογνωμονῶν ἦν, τῷ μὲν πλείονι, ὡς ἐλάκει, δι' ἄκραν εὐλό- 20

6. ἐποίει P.

cumque autem inde in damnum ecclesiae redundaverit, mihi plane non
 imputabitur, nec a me huius repetetur ratio. haec ad securitatem a me
 scripta potenti et sanctae maiestati tuae mitto: contingat autem ipsi del
 manu gubernatae, quanta opus est securitas et tranquillitas ad consulend-
 dum ipsius ecclesiae.”

Has accipienti literas imperatori venit in mentem suspicari non haec
 ex vera sui animi sententia proferre patriarcham, sed deferentem sugges-
 tionibus quorundam aliorum, quibus episcopali dignitate praeditis esset
 iam commissa contentio adversus eos qui contrariis in illum studiis fer-
 rentur. tamen rursus conventu habito responsam Ioannis communicat sy-
 nodo; et quoniam videatur qui abdicaverit poenitere abdicacionis factae,
 quid tali casu sit agendum, ut communiter consulant orat. tunc vero
 exarsit acre, si umquam, certamen, ambabus pro se quaque factionibus
 obnixae utrimque instantibus, studiosis quidem Ioannis vehementer asseve-
 rantibus aegri dolore gravi ac perturbati eius animi, non liberi consilii
 verique partum arbitrii abdicacionem esse. ac cum sit professus cum tri-
 bus solis episcopis eius cessionem non admittentibus stare se velle, cum
 tot eam reiciant retinereque ipsum mordicus in patriarchatu velit, quanto
 est aequius credere cum his illum stare? contra obtendebant adversarii
 verba quae protulisse Ioannem constabat, nihil minus quam verisimum
 idque horrore plecum esse iuramentum, abunde idoneum, vel si aliud de-
 cesset, arcendo a sacerdotio qui transgressus id sit. in horum sententiam
 aliquantum propendere imperator videbatur; cuius rei causa quae maxime
 se ostentabat, erat quaedam exactior et tutioribus inhaerere semper solita

βίαν τὴν ἐπὶ τὸν ὄρκον, τῷ δ' ἀδήλω, οἶμαι, καὶ σκοπὸν ἔχων τοὺς Ἀρσενιάτας, εἰ εἰρηνεύειν δύναίτο, (οὐδὲ γὰρ μικρὸν ὠδύνα τὸν βασιλέα τὸ ἐκείνων σχίσμα, ὡς ἔδειξε) προσλαβείσθαι. ἢ μὴν ἄλλως καὶ δι' Ἀθανάσιον, ἄδηλον ὄν ἐς τότε. τούτων 5 ἐπὶ πολὺν τριβομένων καὶ τῶν ἀρχιερέων μὴ συμβαινόντων ἀλλήλοις μετέωρα τὰ τῆς ἀποφάσεως ἦσαν, καὶ οὐδὲν ἤντιον συναρ- 10 χόμενοι. διὰ τοῦτο καὶ ἔτι ἐμνημονεύετο μὲν Ἰωάννης, οἱ αὐτοῦ δὲ τὸ πατριαρχεῖον διώκουν κατέχοντες, καίτοι γὰρ καὶ πρὸ τοῦ ταῦτα κινεῖσθαι πέμποντος μὲν εἰς μονὰς τοῦ ἔτι πατριαρχ- 10 χοῦντος, πέμποντος δὲ καὶ εἰς τὴν αὐτὴν ἐκκλησίαν, καὶ παύειν τὸ ἑαυτοῦ μνημόσυνον λοιπὸν ὡς δῆθεν παραιτησαμένου καὶ ἀποβεβληκότος τὸν ἱερεῖα παντάπασιν. ἀλλ' ἐκείνοι τὴν ἀπό P 243 τε συνόδου καὶ βασιλέως ἀποκατάστασιν ἐκδεχόμενοι κατασιγῶν οὐδ' ὄλιως ἐκείδοντο τὸ Ἰωάννου ὄνομα.

15 33. Τῷ μέντοι γὰρ βασιλεῖ ἔνθεν μὲν ὁρῶντι τὴν ἐπὶ τῷ B παραιτεῖσθαι κολλῶν τὸ Ἰωάννου, ἔνθεν δ' αὖθις ὑπονοουμένῳ τὴν τῶν Ἀρσενιατῶν ἐς ἔσχατον ἀντοχήν, ὡς οὐδ' ἂν εἰρηνευσόντων ἄλλως εἰ μὴ γὰρ καθ' αὐτοὺς τὰ τῆς ἐκκλησίας 20 πράγματα γένοιτο (καὶ γὰρ καὶ τοῦ Ἰακίνθου ἐξ ἀνθρώπων γε- 20 γονέτος ἐκείνοι τῇ τοῦ Μωσελεῖ μονῇ προσκαθήμενοι πολλοὺς εἰ-

religio animi, iurisque iurandi reverentia. forte tamen suberat occultior ratio, spes quaedam ipsi subnata rei dudum exoptatae, revocandi Arseniatas ad pacem occasio mutationis patriarchae, cuius anam offerri per hoc commodam nec sibi negligendam arbitrabatur. haud parum quippe iam pridem cruciabat imperatorem illorum schisma. ostenditque adeo paulo post quam nihil recusare paratus esset, quo eos ad concordiam reduceret. nisi et aliud in id ipsum movens suspicari licet, item arcano menti Augusti observatum, de Athanasio expatriarcha, cuius restitutionem in thronum an iam tum cogitaverit, in incerto quidem est, non tamen fortasse penitus a coniecturas verisimilitudine abhorret eo iam hinc cum dissimulante collimasse. utat sit, altercationibus isto modo in longum tractis, et episcopis minime inter sese convenientibus, pendebat in ancipiti negotium abdicationis depositionisve Ioannis, nec multiplicatis quantumlibet coactibus quidquam unquam concluderetur. quare adhuc commemoratio Ioannis fiebat inter sacra. quin et eius familiares in patriarchalibus degentes aedibus res pro eo velut patriarcha administrabant, utcumque prius quam haec moverentur, missis ipse Ioannes per monasteria et in ipsam ecclesiam certis hominibus, permisisset a sui commemoratione cessari, velut qui iam rite abdicasset cessassetque omnino sacerdotio. verum illi, quid synodus et imperator circa hoc statuerent expectantes, haudquam sunt persuasi nomen Ioannis reticere.

33. Caeterum imperatori hinc quidem cernenti facilitatem Ioannis in crebris subinde abdicationes prorumpentem, inde autem habenti suspectam inflexibilem ad extremum Arseniatarum pertinaciam, quos appareret nunquam ad pacem adducendos aliter quam ecclesiae regimine penes ipsosposito, siquidem Hyacintho iam mortuae illi monasterium Moscole vocatum Georgius Pachymeres II. 23

C

χον ἔξωτέρω τοὺς σπουδαστάς, καὶ τοὺς αὐτῶν νεκροὺς ἴσα καὶ

ὁμολογητάς ἐτίμων, καὶ πολλοὺς ἐντεῦθεν ἐπήγοντο), ἔννοιά τις

ἐπήμει, ἥδη καὶ τοῖς λογισμοῖς αὐτοῦ προκαθίσασα, μήπως θεῶ

δοκοῦν τὰ τούτων ὃ δὲ τὰ πόρρω διώκοι, καὶ ὧν ἴσως τελεσθέν-

των οὐδὲν δνήϊστον γένοιτο, καὶ διὰ ταῦθ' ὀδηγοῦν τὸ θεῖον 5

τῆν τοῦ Ἰωάννου πρὸς τὸ πατριαρχεῦεν ἐμποιεῖ νάρκην, εὐχε-

D

ρῶς παραιτουμένου καὶ τῆς τυχοῦσης προφάσεως. τῷ τοι καὶ

γνωσιμαχῶν ὑπὲρ τούτων, καὶ ὅτι ἄλλως ἀνάγκη ἦν καὶ τρίτον

ἐπὶ δυοῖ πατριάρχην ἐπικηρύττεσθαι αὐτοῦ γε παραιτουμένου

ἥδη, καὶ τὸ ἀπρεπὲς δυσωπούμενος, ἔγνω προκαταλαμβάνειν 10

ἐκείνους, καὶ πέμψας ἐν ἀπορρήτοις τῆν ἐκ Νοστόγγων Ταρχα-

νειώτισσαν ὁμαιμονοῦσαν τῷ Κομνηνῷ Ἰωάννῃ καὶ τὰ ἐκείνων ἐξ

ἀρχῆς φρονοῦσαν ἄγει παρ' ἑαυτῷ, καὶ κοινοῦται ταύτῃ τὸ

E

σκέμμα, καὶ πρὸς ἐκείνους διὰ ταύτης πρεσβεύεται, καὶ ζητεῖ

τοὺς ἐκείνων πρῶτους, καὶ μάλιστα τοὺς τυφλοὺς, *Λύζαρόν* τε 15

τὸν Γοριαντῆν καὶ τὸν Περιστέρην *Μαχάριον*, ἐφ' ᾧ καὶ περὶ

τούτων σφίσι συνδιασκέψασθαι. καὶ δὴ ἐφίσταται μὲν ἡ μονα-

χῇ γραῦς ἀσμέτοις τοῖς μοναχοῖς, ἐκλέγονται δὲ παρ' αὐτῶν τοῖς

τυφλοῖς συνάμα οἱ τῶν ἄλλων προέχοντες, καὶ εἰς πέντε ποσω-

P 244

θέντες ἐξαποστέλλονται. ὧν δὴ καὶ τῶν νυκτῶν ἄνωρ μηδενοῦ 20

ἄλλου συνειδότος προσόδου πρὸς βασιλέα τυχαυόντων, οἱ περὶ

4. δοκοῦντα?

insidentes multos habebant exterius fautores, adeo factionis ipsorum studiosos ut etiam mortuos eorum velut confessores venerarentur multosque ea religione ad istas partes implicarent, quaedam suborta cogitatio est, aut potius intimis eius sensibus tacite dudum insidens per hanc occasionem excitata, an non forte deo probarentur istorum res, et ipse longinqua persequeretur, quibus forsitan perfectis nihil ad summam utile contingeret. et quis sciret ecquid non fortasse divinitus illa satietas patriarchatus et quaedam summi honoris nausea saepe ipsum levi de causa ad tentandam cessionem concitans Ioanni iniliceretur? anceps igitur animi super his aestuansque alternantibus sententiis, cum necessarium esset tertium duobus adhuc viventibus, Athanasio et Ioanni, patriarcham superinducere, quoniam hic illi subrogatus iam rite renuntiasset, reique indecentiam veritus, praecoccupare provocareque ultro ad pacem Arseniatis statuit; arcanoque accita Tarchanotissa, ex familia Nostongorum, consanguinea Ioannis Comneni, quam mulierem sciebat isti a principio sectae adhaesisse nosseque ipsius intima, ei colloquio secreto communicat quid cogitaret, eaque interprete cum primoribus Arseniatarum agit, caecis praecipue duobus, Lazaro Gorianite et Macario Peristera, ut congredi ac deliberare secum de tali negotio vellent. laetum hunc anus monacha gratulantibus monachis attulit nuntium. eliguntur ab his subito praeter ambos caecos alii e sectae principibus, omnesque quinque numero mittuntur; quibus intempesta nocte nemine conscio admisionem ad Augustum nactis,

τούτων κινούνται λόγοι· και βασιλεὺς οὐδὲν ἄλλο προουργατικόν
 ἔχων ἢ ὅπως μὲν τὸ ἐπὶ ταῖς πράξεσιν ἀμώμητον σχοῖν, ἐπὶ τε
 χυροτονίᾳ δηλαδὴ πατριάρχου και τοῖς λοιποῖς, ὅπως δὲ και
 ἀρχιερεῖς περιποιῶντο ἐν ταῖς τιμαῖς (τὸ γὰρ τοῦ Ἰωσήφ μητρο-
 5 σουνον και προπέμποτο), πολλὸς ἦν ἀξιῶν πρὸς ταῦτα, μὴ πως,
 φησί, καταστοριθέντος μέρους μέρος αὐθις ἀνασοβοῖτο και πά-
 λιν ἀναζῶεν τὰ σκάνδαλα, ἀλλ' ὅλη τις και ἐφ' ὅλοις εἰρήνη B
 ἐπισχεθεῖται τοῖς πρύγμασι· τοῦτο γάρ, φησί, και τὸ σπουδαζόμε-
 νον. οἱ μέντοι γε μοναχοὶ τὰ μὲν περὶ τοῦ γενησομένου πα-
 10 τριάρχου, ὅπως ἂν ψηφισθεῖται και ὅπως χυροτονοῖτο και τίς ὁδ-
 ος δὴ και ὁποῖος, τὸν μὲν ἔχειν ἔλεγον και ἐπιαικῶς ἐπὶ τῷ πρά-
 γματι ἄξιον, τὴν ψῆφον δ' αὐτοῦ και τὴν χυροτονίαν μὴ πρᾶτ-
 τειν ὅλως ἀπέλεγον τοὺς ἀρχιερεῖς· μηδὲ γὰρ ὁσιον εἶναι κατασι-
 σουσμένον ἕξ ἀρχῆς ὑποτιθέναι τὸν θείμεθλον. ἀλλ' ἐκείνους C
 15 μὲν ἀπρακτεῖν τὸ πάμπαν και ἡσυχάζειν, ἔστ' ἂν καταστάντες

agi de re communi mutuis utrimque sermonibus coeptum est. in hac
 tractatione antiquissimum illud et ante omnia commendatum imperator ob-
 tinens, ut sarta tectaue rerum publice in ecclesia constitutarum auctoritas
 maneret, ratis videlicet inculpatisque habendis ordinatione patriarchae
 actisque caeteris, tum nulla movenda episcopis iam electis sacratique
 status ipsorum controversia, nec intercedendo quominus iure quam optimo
 in sua quisque dignitate persisteret (nam de commemoratione Iosophi
 quae dudum exarserat contentio, iam evanuerat, deglutitasque omnis de
 illa re scrupulus erat, in haec ut consentirent Arseniatas, multis verbis
 magnoque studio urgebat, ne si secus fiat, inquietans, pacanda parte una
 pars rursus altera perturbetur, iterumque repullulent scandala, cum nobis
 curandum sit ut universalis quaedam et universis aequabiliter superflua
 pax cuncta complectatur: huc enim, aiebat, communia, opinor, nostrum
 omnium spectant studia. ad ea monachi dixerunt de tribus ante omnia
 in hoc negotio conveniri oportere, primum de persona promovendi patriar-
 chae, tum de ipsius electoribus, postremo de illo a quo is esset ordinan-
 dus. ac virum quidem iis abunde ornatam dotibus et moribus qui requi-
 rerentur in patriarcha ad ecclesiam, prout praesens eius status posceret,
 optime regendam, habere se ad manum, plane honore illo dignissimum:
 caeterum neutquam fas esse, neque id umquam se passuros, huius ele-
 ctionem permitti suffragiis episcoporum qui nunc essent, quippe ad unum
 omnium contaminatorum vel conscientia et participatione scandalorum his
 retro annis versatorum in ecclesia, vel contagione communionis cum au-
 ctoribus aut approbatoribus eorum; a qualibus etiam electi plerique ordi-
 natione forent, ideo merito universi a iure suffragii in hac electione re-
 movendi. cum enim haec fundamentum negotii totius quod nunc ageretur
 hand dubie sit, manifeste apparere quam sit necesse dare omnem operam
 ut ea usqueaque sancta et irreprehensibilis sit, ne si exceptionibus re-
 prehensatur obnoxia, caduca et instabilis, utpote in solo mobili fundata, de-
 prehendantur universa structura. quare omnino esse necessarium omnes
 qui nunc habeantur antistites vacare otiarique, nec eius ulla maneris

πατριάρχου νομίμου τὰ κατ' αὐτοὺς ἐξετάζοντο, αὐτοὺς δὲ καὶ οὓς κοινωνοὺς εἶχον ἐτέρους ψηφίεσθαι· χειροτονεῖν δὲ τὸν τῶν Μαρμαριτζίων ἐπίσκοπον προσκληθέντα ἐκ δύσεως, ἄνδρα γηραιὸν μὲν ἤδη καὶ τῆς παλαιᾶς ἐκείνης χειροτονίας, οὐδ' ὅλως δὲ τοῖς μεταξὺ πραχθεῖσι κεκοινωνημένοι δόξαντα. ὑπέτεινον δὲ εὖ καὶ χρηστὰς ἐλπίδας ἀρχιερεῦσι, λέγοντες μὴ τελῶς αὐτῶν ἀφειδεῖν ἐς ἃ καὶ ἀργοῖεν, ἀλλὰ κατὰ τὴν τοῦ Θεοῦ Ταρασίου προῶξιν περιποιεῖσθαι, πλὴν ἐκείνων ὅσον ἐκ τοῦ γενησομένου πατριάρχου κανονικῇ ἐξέτασις, ὡς εἰκόσ, ἀποδοκιμάσειεν. ὡς δὲ καὶ περὶ τοῦ Μαρμαριτζίων ἐζήτησεν ὁ κρατῶν, καὶ πολλὴν ἐν 10 πολλοῖς ἀδιαφορίαν τοῦ ἀνδρὸς κατεμάνθανεν, ὅτι τε χρημάτων ὄντων τὴν ἱερωσύνην ποιολή, καὶ ὅτι συνάμα πολλοὺς χειροτονολή ἐν μιᾷ ἱερᾷ τελετῇ τῆς αὐτῆς ἐπὶ τῇ ἱερωσύνῃ τάξεως, καὶ ἄλλ' ἔπειτα τῶν ἐκκλησιαστικῶν θεσμῶν ἀπάδοντα πράττοι, καὶ μῦλλον ὅτι ἐκλελειπότην κατὰ δύσιν καὶ τῶν ἀπὸ τῆς μεγάλης συνό- 15 δου ἀρχιερέων διὰ τὰ τῶν ἐκκλησιαστικῶν σκανδάλων ἐπάλληλα. ὡς γοῦν ταῦτ' ἀκούων τοῖς μοναχοῖς προέτεινεν ὁ κρατῶν, τὴν τοῦ καιροῦ ἐκεῖνοι προβαλλόμενοι δυσκολίαν καὶ τὸ τῶν φυλαχθέντων σπάνιον ἐπὶ τοιούτοις καιροῖς, παρέλκειν ἔλεγον ταῦτα

partes attingere, quoad constitutus in throno legitimus canonicusque patriarcha causas eorum cognoscere deque iis pro potestate queat decernere. calculos porro ad huius electionem esse ac consortes communionis secum ipsis, qui soli nunc ad id sint idonei, daturus. ordinatorem vero sic designati patriarchae putare se accersendum ex Occidente tracta quemdam episcopum Marmaritziorum, hominem valde senem, et ordinationis antiquioris quam ut infici potuerit labe ulla illandabilium astorum posterius palam admissorum; a quorum et ipse hactenus participatione omni se purum custodisse videntur. adiungebant autem in delinimentum durae propositionis de suspensione ac reductione in ordinem praesentium episcoporum bonas de ipsis spes, indicantes haud ipsos plane ac in perpetuum exanctorandos, sed iudicio legitime mox creandi patriarchae, imitaturi scilicet quod olim fecerit divus Tarasius, restituendos in integrum, dammodo tantisper, dum is foret rite in sede constitutus ac canonicam de statu, et rebus, ipsorum inquisitionem habuisset, usurpatione dubiae potestatis absternerent. cum autem de isto Marmaritzienoi genere interrogans imperator, valde inemendatam in multis vitam eius esse cognovisset, quippe quem ante constaret pecunia venale sacerdotium fecisse, praeterea una sacra functione multos simul ordinasse eiusdem in sacerdotio ordinis, et alia quaequam ab ecclesiasticis statutis abhorrentia eglise, ac nec eius ordinatio tam certa quam dicerent videretur, cum in Occiduis, ubi degeret, tractibus a tempore magnae synodi continuam successiorem legitimum episcoporum per subinde illic invalescentia scandala fulasse interruptam recte quis possit opinari, haec, inquam, ex idoneis audita testibus eum proposuisset monachis imperator, illi nihil horum instantes tantum obtinebant difficultatem inveniendi puros a labe, quae hoc tempore ecclesiam urgeret, propter quam aequum censebant conivari ad ista illic ut venis

ὡς ἄξια συγγινώσκεισθαι· ἐκείνον γάρ, κἄν πάντ' ἔχοι τὰ φημι-
ζόμενα, ἀλλ' οὖν τὴν ἐκ παλαιοῦ χυροτονίαν καὶ τὸ μὴ συγκα- P 245
κοινωνηθέναι δόξαι τοῖς χθὲς τελισθεῖσι καὶ πρώτῃν εἰς τὸ τῆς ἐκ-
κλησίας σπίνδαλον ἐς τέλος περιποιεῖν δύνασθαι. ταῦτα λέγον-
5 τες δῆλοι ἦσαν ἀκριβείας καθυφεικότες, ἵνα ἄρα τὰ τῆς ἀκρι-
βείας πράττειν ἐβούλοντο. βασιλεὺς δ' ὁμοῦς ἄπαξ θαλ' σκοποῦ
θόμενος αὐτοῖς προσλαβέσθαι, εὐδὲν ἐφυλοκρῆνει πρὸς ταῦτα,
ἀπεθάφην δὲ τὴν ἐγχειρήσιν, ἀκριβῶς εἰδώς, ὅπερ καὶ φανερόν
ἦν, ὡς παρ' αὐτοῖς ἂν εἴη καὶ μόνοις καὶ τὸ ἐπιμακίον δοποῦν
10 ἔξιῦσθαι, ἀκριβείας δόξασιν ἐπιελῆσθαι ὡς καὶ διὰ ταύτην ἀρ- B
χῆθ' ἐν πιστευομένοις κακοπαθεῖν. τῷ τοι καὶ ὑπὸ πολλῆ πληροφο-
φορίᾳ ἐπ' αὐτοῖς τὸ πᾶν ἐτίθει, καὶ δῆλος ἦν ἐκείνοις προσέξων
ὅτι καὶ πράττειεν. γράμμυσί τε τὰ συντεταγμένα ἠσφαλλίζοντο.
καὶ μόνον ἦν τὸ ἀρχιερεῖς ὁμοφρονεῖν ἐπὶ τῇ τῆς παρατήσειος τοῦ
15 Ἰωάννου παραδόχῃ, εἰ δ' οὖν ἄλλ' ὄρκον τὸ λεχθὲν τιθεμένους
ἀποπροσποιεῖσθαι τὴν ἐκείνου πομμαντικὴν, κἄν αὐτὸς ἀνακαλῆ-
ται ἱερωσύνην ἐκ μεταγνώσεως. οἱ μὲν οὖν συναγόμενοι ἐφ' ἡμέ- C
ραις ἀπάσαις διημφισβήτητον ἀλλήλοις καὶ ἀμφεγνωμόνουν περὶ

2. τῷ P.

dignis ignosci, quoniam hic vir, utcumque compertus istorum omnium il-
laudabiliter actorum, tamen unus ex antiqua illa et scandaletis anteriori er-
dinatione superesset, idemque se immunem a communione recens ordina-
torum maculaeque plerisque inficientis contagione, custodisse putaretur.
haec illi dicentes manifeste deprehendebantur ultro deficiere ab exactione,
ut quam affectabant exactionem assequerentur. porro imperator, qui se-
mel obfirmasset animum in proposito ipsos quomodocumque reducendi, ni-
hil super his inquirere scrupulosius curavit, sed fidenter et securum exa-
minis ulterius animum ad rei protinus aggrediendae constantem expedivit,
ratus, id quod palam erat, fore ut si quid in his reprehensibile videretur,
eius tota cura et officium purgandi approbandique solis Arsenianis iudica-
retur incumbere, quorum utique ex sententia cuncta haec fierent, hominum
alioqui adeo tenacium exactionis severissimae, et non alia de causa quam
ne a summo disciplinae rigore se vel tantulum remitterent, multa gravis-
que iam a sectae principio fulsae perpessi crederentur et eredi velent.
quare multa fiducia totum negotium eorum arbitrio permisit, praes se plane
forens approbaturum adiutorumque quidquid agerent; in quae pacta fides
utrimque firmata scriptis est. restabat solum ut locus novae promotioni
patriarchae fieret legitima depositione eius qui nomen nunc illud ferret.
ad quod opus erat convenire antistites in valida agnoscenda admittendaque
Icannis abdicatione, vel statuendo iurisdictioni revera vim habere quae ab
eo prelata fuisse verba constaret, declarare illum hoc ipso vere riteque
a se reiectae pastoralis auctoritatem, utcumque nunc ille sere poenitens
revocare depositum sacerdotium resumereque frustra conaretur. circa haec
congregati diebus singulis disceptabant antistites inter sese. plerique il-

τοῦ Ἰωάννου. οἱ πλείους δὲ καὶ περιφανέστεροι, ὄρκον τιθέμενοι τὸ λεχθέν, παρατήσεως μὲν ἐκείνης ἠλόγονον πάμπαν, κἄν ἐμμένῃ ταύτῃ κἄν μὴ ἐκθέμενος, μὴ δυνατὸν δ' εἶναι αὐτὸν ἰεραῖσθαι τὸ ἀπὸ τοῦδε, μὴ δόντος δηλαδὴ τὰς δίκας τοῦ Σηλυβρίας τῆς εἰς αὐτὸν ὕβρειος· μηδὲ γὰρ δυνατὸν εἶναι δίκας ὑπέ-
D σταντα. ὁ μόντοι γε Φιλαδελφείας Θεόληπτος πρὸς τὴν τοῦ Ἐφέσου Ἰωάννου κατάστασιν συνόδῳ πάσῃ διαμφισβητῶν, τὸ ἐκποδῶν γενέσθαι τὸν πατριάρχην ὁμογνωμονοῦντά οἱ περὶ τούτου τῆς οἰκείας γνώμης κατάλυσιν τὸ σύμπαν οἰόμενος, ἀπρὶς τε 10 εἶχετο τούτου, καὶ τῷ Σηλυβρίας ἐτίθει δικαίας τὰς δίκας τῆς καθαιρέσεως, δι' αἷς ἀπρακτεῖν καὶ τὸ δοκοῦν εἰς ὄρκον ἕξ ἀναγκαίων ᾤετο. ἀντίλεγον δὲ πλείστοι, καὶ μάλιστα ταύτης γε καὶ
E αὐτοὶ τῆς αἰτίας ἕνεκα, σὺν οἷς καὶ βασιλεὺς ὄρκον ἔκρινε μέγιστον τὸ λεχθέν. πλὴν δ' ἄλλ' εἰ βούλοιτο, φησί, πατριάρχης 15 ἀναλαμβάνειν καὶ οὕτως τὸν θρόνον καὶ τὴν τιμὴν, ἔτοιμος εἶ-

9. ἐκποδῶν P.

demque illustriores horum, persuasi verba quae Ioannes dixisset veram iuramenti obtinere vim, minime habendam ducebant rationem abdicationis, quae ab illo scripta monstraretur, sive in ea permaneret sive non, qui scripserat. fieri autem non posse contendebant ut is post hoc dictum rite fungeretur sacerdotio, nisi positione conditionis sub qua iurasset, religione iurisiurandi solveretur: non enim eiecrasse absolute sacerdotium, sed quoad poenas Selybriensis daret irrogatae ipsi contumeliae. Itaque punito iuxta eius votum Selybriensi, nihil obstiturum quominus Ioannes legitime in throno persisteret. verum conditionem istam poni haudquaquam posse, adiciebant iidem; quoniam iustum non esset Selybriensem, qui non palam se auctorem accusationis ostendisset, sed sub fide arcani rem ab alio auditam communicasset, poenis calumniatori debitis subici. at Philadelphiensis Theoleptus, qui circa restitutionem Ioannis Ephesini synodo universae refragabatur, videns, si removeretur a regimine patriarcha in hoc sibi contra iudicium aliorum assentiens, unicum quo niteretur subtrahendum suae sententiae tibi cinem, unde illam haud dubie contrariis tot aliorum auctoritatibus succubituram, fixus irrevocabiliter perstabat in non permittenda exauratione Ioannis, viam eandem a plerisque gravioribus imitam tenens de iurisiurandi vinculo vere ipsi, sed sub conditione dumtaxat innexo. caeterum aiebat positu facilem et salva iniustitia executioni mandabilem istam conditionem esse. adeoque magnopere urgebat ut Selybriensis propter temere vulgatum de patriarcha falsum crimen episcopatu amoveretur, ac sic voti compos et nodo susceptae religionis liber Ioannes throno patriarchali redderetur. huic plerique repugnabant, maxime nitentes ea quam indicavi ducta ex iniustitia talis damnationis ratione. quibus se adiungebat imperator, veri iuramenti, et quidem maximi, in verbis Ioannis vim haud dubie agnoscendam censens, nec modum ea defungendi per iniquam Selybriensis oppressionem probans. addebat idem tamen, si vel sic patriarcha vellet thronum et honorem resumere, paratum se esse

ναι καὶ πάλιν ἐκεῖνον δέχεσθαι, πιστεύων, εἶμαι, τῷ τέλει, ὡς οὐδὲν ἂν καταδέχομενον τοῦ γέροντος ἀντέχεσθαι μωμητῶς οὐπερ προδύμως ἐξίστατο.

34. Ἄλλ' ἐν τούτοις τῶν πραγμάτων ὄντων (Θεός δ' εἰ- P 246
 5 δειή πῶς ταῦτα καὶ πέπρακτο) μοναχός τις τῶν εὐλαβῶν δακούν-
 των καὶ ἰλλογίμων, Μηνῆς τοῦνομα, Σικωλῆκης τοῦπύκην,
 γνῶριμος μὲν ἐκκλησίᾳ γνῶριμος δέ γε καὶ βασιλεῖ, προσόδους
 εἰς Ἀθανάσιον τὸν πάλαι πατριαρχεῦσαντα ἐκ συνηθείας ποιού-
 μενος, οὗτος, ὡς βασιλεὺς ἔλεγε καὶ πάντες ὡς εἰκὸς ἐπίστευον,
 10 μηνὸς Ἑκατομβαιῶνος πεντεκαίδεκάτῃ, ἡμέρας ληγουσῆς προσελ- B
 θῶν βασιλεῖ τοὺς ἐπὶ τῶν ἀγγελιῶν ἤξιου ἀναφέρειν περὶ αὐτοῦ
 ὡς ἔρειν τι ἔχοντος ἀναγκαῖον. καὶ οἱ μὲν ἀνέφερον, βασιλεὺς
 δὲ σχολάζων ἐπ' ἀναγκαίοις τότε μὲν ὑπερετίθειτο τὴν εἰσαγω-
 γήν, πέμπων δὲ προσέτατε μένειν ἐφ' ὥπερ κατὰ σχολὴν εἰσα- P 247
 15 χθεῖη. καὶ ὅς ἔξω μένων, ὡς ἦδη νῶξ ἦν καὶ περιαργῶν καθῆ-
 στο, μηνύει καὶ πάλιν καὶ τὴν εἰσελευσιν ἐπισπεύδει. ὡς δὲ καὶ
 αὐθις ὑπερετίθειτο βασιλεὺς καὶ μετὰ μικρὸν εἰσιέναι κελεύοντος
 ὑπισχνεῖτο, ἐκεῖνος "καὶ τί γε" μηνίων φησὶν "ἀνύσομεν διερ-
 χομένης τῆς ὥρας, ἀναγκαῖον ὄν λέγειν περὶ ὧν ἀφίγημα, πρὶν
 20 καὶ ὄπῃ γενέσθαι νυκτός." ταῦτ' εἰπὼν ἔπειθεν ἐκ τοῦ παρα-
 χρήμα, δόξαν τῷ βασιλεῖ αὐτόθεν καινόν τι ἀκούειν καὶ σπου-

rursus admittere, confidens, opinor, nihil ad extremum ex hac professione sua contra spem suam secuturum: neque enim adductum iri senem ad recipiendam probrose dignitatem, a qua tam prompto obfirmatoque recessisset.

34. Sed cum hoc statu res essent, contigit (noverit autem deus casu an arte contigerit) ut monachus quidam ex celebribus fama religionis et dotium praestantium, nomine Menas, cognomento Scoloces, de quo et ecclesiae et imperatori notum erat solere illum ex longo subinde adire ac visere Athanasium expatriarcham, contigit, inquam, ut hic (prout quidem imperator referebat, cui omnes, ut par erat, talia narranti credidere) mensis Ianuarii die quinta decima sub solis occasum ad imperatorem accedens admissioales rogaret ut se ad principem introducerent, habentem aliquid scitu ipsi necessarium nuntiandum. Id illi ad imperatorem detulerunt, qui tunc occupatus negotiis urgentibus admissionem monachi distulit, misso tamen ad eum qui iuberet expectare, quoad expeditis quae instarent, audiendo ei per otium vacaret. Menas postquam extra velum operiens diu inde feriatos consederat, compellatis rursum ministris, ut quamprimum admitteretur, institit. verum Augusto de hoc iterum admonito, perstante nihilo minus in coeptis, et tantum pollicente brevi se illum vocaturum, ad ea impatiens morae monachus "at quid" inquit "proderit me paulo post vocari, quando scilicet nuntiandi utiliter quod novum et urgens afferro, tempus effluxerit?" hoc eius dictum statim imperatori renuntiatum curam scilicet admovit acrem cognoscendi continuo quod inopinatam et momenti non vulgaris ad se deferri appareret. ergo is conse-

- B** δῆς ἄξιον. καὶ εἰσαχθεὶς μόνος μόνῳ τῷ βασιλεὶ “δέσποτά μου” ἔφη “καὶ βασιλεῦ, ἐμοὶ μὲν σύνηθες πρὸς τὸν κύριον Ἀθανάσιον ἐκ διαλειμμάτων τινῶν καιριακῶν παρογένεσθαι. καὶ δὴ καὶ παραγεγονῶς τὴν σήμερον κατηφείας ἔδρον τὸν ἄνδρα μεστὸν καὶ πλήρη συννόλας ὅσον εἰκάσαι. ὄθεν καὶ πρὸς με λέγων τὸ 5 ποιοῦν τὴν κατήφειαν ἐκ θάρρους οὗ πρὸς ἐκείνον ἔχω, ὀργὴν φησι θείαν ἐφειμένην τοῖς ἐνθάδε κατανοῶ· καὶ αἰθ’ εἴ τις ἴοι καὶ βασιλεῖ ἀγγεῖλαι τὴν ἐμὴν συμβουλήν, μοναῖς ἀπάσαις
- C** προστύξαι, πλὴν ἐκ τῆς σήμερον, παννύχους τοὺς ἐν αὐταῖς καὶ ἐκτενεὶς ἱκετείας ἐπιτελεῖν, λέγοντας καὶ αὐτὴν τὴν ἐκτενῆ δέη-10 σιν, ὑπὲρ τοῦ διαφυλαχθῆναι πᾶσαν πόλιν καὶ χώραν ἀπὸ λιμοῦ λοιμοῦ σεισμοῦ κυταποντισμοῦ, καὶ ταῦτα πράττειν καὶ τὴν σήμερον καὶ τὴν αὔριον καὶ τὴν μετ’ ἐκείνην, καὶ ἐς αἰεὶ σχεδὸν ἐξελειωμένους τὸ θεῖον διὰ τῆς συνεχοῦς παρακλήσεως. οὕτω γάρ, οἴμαι, καὶ θεὸς ἀνεῖς τὴν ὀργὴν ἐθμενῆς ἡμῖν γένοιτο. 15
- D** ταῦτ’ ἀκούσας ἐγὼ ἰλθὼν τῷ Ἡρακλείᾳ μητροπολίτῃ τὸν λόγον ἔκοινωνσάμην, καὶ ὃς παρεθὺς ἐπέγει μοι τὴν πρὸς τὴν βασιλειαν σου ἄφιξιν ἔφ’ ᾧπερ ἀνευγκεῖν ὅσον παρὰ τοῦ ἀνδρὸς ἤκουσα. πάρειμι τοίνυν καὶ λέγω, καὶ ὡς δόξει τῇ ἐκ θεοῦ βασιλείᾳ σου, κελευέτω τε καὶ πραττέτω. πλὴν εἰ ἐν φροντίδι 20 ποιεῖς τὸν λόγον τῇ προσηκούσῃ, αὐτόθεν ἄρχεσθαι τὸ ἔργον κέ-

stim introductus soli solus Augusto hanc orationem habuit. “domine mi imperator, mihi consuetum est ad dominum Athanasium certis temporum intervallis itare visendi causa. eo more ad hunc hodie profectus moestum et cogitandum praeter solitum, ac quantum apparebat, gravi solitudine anxium illum reperi. unde pro usu familiaritatis et fiducia quae mihi cum eo est, tristitiae causam percontatus, haec ab eo audiui: iram dei urbi huic ac populo imminere proximam video. atque utinam iret quispiam, nuntiaretque meum consilium Augusto, censere me scilicet necessarium factu mitti ab eo confestim, ex hac, inquam, ipsa die, per cuncta monasteria qui iubeant pervigilari totas in illis noctes a sodalibus illorum, supplicationesque continuas fieri, hac expresse de causa ut dignetur deus universam hanc urbem et regionem praeservare a fame, peste, terrae motu, submersione; idque sedulo agere hodie cras et perendie, continenter, quantum fieri poterit, toto illo spatio per nunquam intermissam divinae opis implorationem instando ad placandum dei numen. si hoc eam agetur haud segniter, sperarem equidem fore ut deus, ira remissa, propitius nobis fieret. his ego auditis raptim accurrens ad Heraclensensem metropolitam rem ei communicavi. qua ille cognita vehementer statim urisit meum ad tuam maiestatem accessum, ut ad eam deferrem quantum a tali viro audiui. adsum igitur et defero. imperet de caetero ac faciat tua divinitas electa maiestas, prout ipsi videbitur. unum admoneo: si quantum huius iudicii momentum est, tantum ei curae dignaris impendere, iube iam ex hac ipsa protinus nocte supplicationum initium duci, prout, qui

λευα γίνεσθαι κατὰ τὴν τοῦ εἰπόντος παραγγελίαν. κάμοι γὰρ
 προσέταττε Θεοῦ δέεσθαι, καὶ ἄλλους εἰς τοῦτο παρακαλεῖν εὐλα- **E**
 βεῖς ἄνδρας, ὅσους ἦν καὶ συνήθεις εἰδείην." δέχεται τὸν λό-
 γον ἀσμένως ὁ βασιλεύς. καὶ ὁ μὲν μοναχὸς εἰπὼν ἀπηλλάττετο,
 βασιλεὺς δ' εἰς τοῦν στρέφων τὸ ἀγγελθέν, καὶ περὶ τῶν φρικω-
 δῶν ἀπειλῶν τοῦ Θεοῦ ἐννοοῦμενος ἦν ῥυσθῆναι κατὰ τὸ σύνη-
 θες λέγοντας προσέταττεν ὁ εἰπὼν Θεοῦ δέεσθαι, λιμὸν μὲν καὶ
 λοιμὸν ὡς ἐν χρόνῳ καὶ διὰ μακροῦ ξυμβαίνοντας τῆς φροντίδος
 ἔξῃρε (μηδὲ γὰρ ἐν τρισὶν ἡμέραις ταῦτ' ἐνσκηψαὶ οἷά τ' εἶναι), **P 248**
 10 σεισμοῦ δὲ καὶ καταποντισμοῦ ἀναλαμβάνων ἐννοίαν δι' ἐννοίας
 εἶχε τὸν λόγον. ὑπώπτει δὲ καὶ τὸ τοῦ μοναχοῦ μήνυμα, τὴν
 τοῦ καιροῦ αἰτιωμένον παραδρομὴν, ὡς μηδὲ οἷόν τ' ἴσομένου,
 ὡς ἔλεγεν, ἐντεῦθεν ἀνύσαι, μή πως ἐκεῖνος εἰδώς τι τῶν ἤδη
 γενησομένων ἔλεγε. καὶ ταῦτα μὲν βασιλεύς ἐβούλετο δ', οἷ-
 15 μαι, ὁ λόγος καὶ ἄλλο τι δηλοῦν, τὸ κατὰ καιρὸν δηλαδὴ τὰς
 ἀποστολὰς εἰς τὰς μονὰς γίνεσθαι, καὶ μὴ ἐξώρους ἐς ἅπαν ὄψε **B**
 τῶν τυκτῶν τῶν ἀποστόλων ἐπισταμένων. τέλος δ' ὁμοῦς ὑπέ-
 κνιξε τὸν κρατοῦντα καὶ ἄλλο τι βαθυτέρον ἐννοοῦμενον, ὡς ἀν-
 τὸς δημιουργῶν ὕστερον ἔλεγε. καὶ τῷ μὲν λογοθέτῃ προστάσ-
 20 σει τῶν γενικῶν πέμπειν ἐπὶ μονὰς τοὺς ἐροῦντας τὴν τοῦ βασι-
 12. οἶον?

praenuntiavit malum ingruens, praescripsit. me quidem private sine stam-
 tum quod is praecipit facere: imperavit enim mihi ut orarem iam hinc
 deum et alios, quotquot nossem id facere libenter, pios viros ad id ipsum
 invitarem." excepit hunc sermonem placide et vultu benigno imperator.
 ac monachus quidem eius auctor continuo abiit: imperator monte versans
 quod audierat, et singillatim reputans minas intentatas, circa pestem qui-
 dem ac famem, quae, ut tunc res erant, nonnisi post spatium aliquod
 temporis, minime autem hoc triduo existere posse viderentur, sollicitudinem
 remisit, terrae motus et submersio, quae possent confestim ingruere, cu-
 ram illi acrem iniecerat. augebat suspicacem metum denuntiatio monachi,
 dum tam instanter inoreperaverat moras praecautiois necessariae avertendo
 male, tamquam imminente proximo, ac timere prae se tulerat ne nimis
 iam se supplicite inchoaretur. ob quod sollicitudo Augustum inquietaba-
 t, verentem ne forte sciret aliquid ille distinctius de instante momento
 mox saevitarum cladis; unde tam anxia festinatione cum ipse ad preces
 recurrere occupasset, tum idem ab aliis ut fieri iuberet Augusto suasisset.
 talia se agitare animo referebat imperator, aliud, opinor, ignuens quip-
 piam, nempe primum propendisse se ad differendam in tempus opportu-
 nius quam quale tunc erat, noctis intempestae, missionem ministrorum cir-
 cum monasteria ad preces indicendas, quod subabsurdum videretur tali
 hora suos aliosque inquietare. ad hunc tamen respectum vincendum illum
 denique perpulit cura intime vellicans acrior, prout ipse postea in con-
 cione dixit. quare logothetae genericorum confestim mandavit destinare sine
 mora certos ad quaeque urbis monasteria, qui vigilias ubique ac preces

- λέως πρόσταξιν, ἐφ' ᾧπερ αὐτόθεν παννύχους ἰκεσίας ποιεῖν.
- C** τὸ μέντοι γε καὶ τὴν ἐκτενῆ ὅπως ποιοῖεν, καὶ τί λέγοιεν ἂν προδηλοῦν, πρῶτον μὲν περιττὸν ὅσον κρίνων ἠφίει· εὐθὺς δ' ἐκ μεταμειλίας τὸν λογοθέτην ἀνακαλούμενος, ὡς καὶ αὐτὸς δημογορῶν ἔλεγε, παράγων κἀκείνον ἐπὶ τούτοις μάρτυρα, καὶ τοῦτο 5 προσέτασε παραγγέλλειν τοῖς πεμπομένοις παραδηλοῦν τοῖς μοναχοῖς. αὐτὸς δὲ διανυκτερεύων καὶ γρηγορῶν, εἰωθὸς ὄν ἐκείνω τὸ ταῦτ' ἀποιεῖν, ὅμως καὶ ἐν ἐννοίᾳ σεισμῶ ἦν, ὡς ἔλεγεν.
- D** ὡς δὲ χρόνος παρῆλθε καὶ αὐτὸς πρὸς τὴν ἰδίαν μητέρα τὴν πρόσδοτον ποιεῖν κατὰ τὸ σύνθηδες ἔμελλεν, ἐπισημαίνει παρα- 10 χρῆμα, ὡς ἐκείνον καὶ γνῶναι καὶ λέγειν, σεισμὸς μαλακός, ἐπὶ τοσοῦτον δῆλος ὥστε καὶ γνωσθῆναι μόλις τῷ γρηγοροῦντι. ἦν οὖν τοῦτο τῷ βασιλεῖ εἰς δόξαν ἀληθείας τῶν λεχθέντων προομιον· ὅμως ἰχεμυθῶν, ὡς ἔλεγε, καὶ πλέον τι τοῦ συμ-
- E** βάντος παρετήρει καὶ ὑπεσκέπτετο. νδξ μὲν οὖν ἐκείνη παρῶ- 15 χετο, καὶ ἡ μετ' αὐτὴν αὐθις, καὶ τῇ ἑπτακαιδεκάτῃ πρωίας σεισμὸς προσήραξε κραταιότερος, οὐ μὴν δὲ ὥστε καὶ τι τῶν ἐς κίνδυνον ἐκ τούτου γενέσθαι. καὶ εὐθὺς ὁ βασιλεὺς ἐν πληροφορίᾳ ὄραμα γενέσθαι τοῦ ἐκείνα λέγοντος, καὶ καθεκτὸς οὐκ ἦν θαύματος καὶ ἐπαίνου ἐκείνον τιθέμενος, κἂν τέως τοῦνομα 20 ὑπεκρύπτετο.

noctibus aequandas auctoritate imperatoris indicerent. in quo ipso se aliud quoque dubitasse significavit, nimirum an prima illa supplicationum praescriptione causam nominatim exprimeret ob quam orari vellet. ac primo quidem istud indicans superfluum omiserat: mox tamen poenitens, ut concionando est fassus, revocato logothetae (cuius rei testem ipsum citabat) imperavit ut et causam adiungeret, edicens singulorum coenobiorum sodalibus, quorum malorum liberationem a deo exposci oporteret. hoc dimisso imperator ipse in vigilia pernoctans, quod erat et alias solitus facere, potissimum in imagine terrae motus intentati mentem habuit defixam, quemadmodum referebat postea; quoad nocte transacta cum hora illuxisset qua consueverat matrem adire salutationis matutinae gratia, dum ad id se accingit, terra motu concussa, ut dicebat, est, adeo leni ut vix sensibilis vigilanti esset; quod quasi pignus veritatis denuntiati mali atque adeo eius proecium imperatori fuit. pressisse tamen se id silentio aiebat; et tacita suspensione sollicitae mentis expectasse maius quidpiam ex isto initio. nox igitur illa sic abiit, et inde alia consequens. ac tandem die septima decima mane terrae motus erupit vehementior, non tamen ut usque in periculum ruinae ac noxae invalesceret. eo statim experimento convictum se aiebat imperator plane iam sine dubitatione incubuisse ad credendum divina utique praedoctum illustratione fuisse illum qui talia denuntiasset; quem propterea valde laudabat, sese prae admiratione non continens, quamquam eius hactenus ista narrando nomen reticeret.

35. Διαλαλεῖται τοίνυν πρώτας πᾶς ἀνηρ ἱερός, ἀρχιε- P 249
 ρεὺς καὶ κληρὸς καὶ μοναχῶν οἱ κράτιστοι, καὶ εἰς κοινὴν ὁ κρα-
 τῶν τὸν λόγον τιθεὶς μετ' ἐπιμελείας πάσης διεπυνθάνετο τί ἂν
 καὶ δοκοῖη τούτοις ὁ μοναχὸς (οὐπω γὰρ ἔλεγε τοῦνομα) ὅς περὶ
 5 τοιοῦτων φθάσας ἰδήλωσεν, οὕτω πως διαμνησάμενος. καὶ
 τοῖς μὲν οὕτως τοῖς δ' ἐκείνως, ἐπει οὐκ ἦν εἰδέναι τὸ πρόσω-
 πον, ἰδοῦκε τὰ περὶ τούτων ξυμβῆναι. πλὴν ὃ τι τις εἴποι, B
 οὐπω γε ἔλεγε, καὶ διηπίσκει ἐαυτῷ λέγοντι, μὴ ἔχων ὄπη στῆ
 καὶ ἀπερείσεται πρὸς ἀλήθειαν. οἱ μὲν γὰρ μοναχὸν τῷ τέως
 10 τὸν εἰπόντα μανθάνοντες θεῖαν τὸ πρᾶγμα πρόβρῃσιν ὠμολό-
 γουν, εἰ τέως προδήλως καὶ ὡς ἠκούετο εἶπειεν· εἰ γὰρ τινα τῶν
 τῆς σαρκὸς δεσμίων τὸ θεῖον χαρισμάτων ἀξιῶν βοῦλοιο, μο-
 ναχὸν ὑπὲρ ἄλλους ἂν ἀξιῶσαι. οἱ δὲ καὶ ἐναντίου πνεύματος C
 ἀπεκάλουν ἐνέργημα, κλέπτονος τὴν τοῦ θεοῦ δόξαν ἐκ τοῦ τὰ
 15 τῷ θεῷ πρόποντα προαρπάξιν, ὡς τὸν μέγαν λέγειν Ἀντώνιον.
 τοῖς δὲ καὶ ἔγχωροῦν εἶναι ἔκ τινων μαθημάτων εἰδέναι τὰ τοιαῦ-
 τα ὑπελαμβάνετο. πάντες δὲ ὡς ἐπ' ἀσφαλεῖ θεμελίῳ τῷ τοῦ
 ἀνδρὸς προσώπῳ ἤθελον ἐποικοδομεῖν τὴν διάγνωσιν, ὡς αὐτοῦ
 γε ἀδήλου ὄντος ἀπάσας ἐπινοίας ἀρμύζειν. πλὴν τὸ μὲν κτῆδε'

35. Postridie mane convocatis imperator sacris hominibus cunctis, episcopis, clero, monachorum praecipuis, in communem audientiam, ubi quae sibi contigerant narrasset, instanter exquirebat ab unoquoque qualis ipsi esse videretur ille monachus (nondum enim probebat nomen) qui haec antequam fierent et praevidiasset? ad eam propositionem varius erat eorum qui consulebantur sensus, ita tamen ut nemo facile aut sententiam figeret aut responsum expediret, diffidentibus sibi singulis, nec ubi pedem certi iudicii solida in veritate ponerent reperientibus, quoad ignorarent vatis nomen, cuius personae ac morum praeviam notitiam ad prudenter statuendum de qualitate vaticinii necessariam putabant. tantum ex eo quod iste ignotus propheta esse diceretur monachus, quidam argumentum se aiebant capere divini spiritus in ista praesagitione versati, quod verisimile censerent, si quem ex mortali devinctis corpore suis deus afflatus dignare vellet, segregatum a curis terrenis hominem professione vitae solitariae fuisse ad id prae caeteris electurum. atqui ne isti quidem secure nimis indormiendum praeludicio admonebant alii, magnopereque secus suspicando incumbabant ad reprobendam totam rem; quam nec dubitabant appellare operationem adversarii spiritus, dei gloriae furantis, ea quae deo conveniunt praeicipiendo, ut inagnus loqui solebat Antonius. non deerant qui humanis disciplinis ex observatione naturalium signorum eiusmodi eventus praesciri ac praedici disputarent posse. omnes tamen requirebant, velut fundamentum certum stabililiendae de hoc negotio verae sententiae, cognitionem personae ac nominis eius quo de quaereretur, rati quamdiu is de facie foret ac vita ignotus, cunctas in eum quamlibet sinistras recte suspiciones cadere. caeterum, nonnulli aiebant, hac tempestate ad intelligendum dicendumque ingruere in

D ἐφηθῆναι Ῥωμαίοις, ἔλεγον, καὶ ταῦτα τὰ μέγιστα ὧν ἀκοῆ πα-
 ρειλήφαμεν, οὔτε μάντεως οὔτε μὴν προφήτου εἰπεῖν χρήζοιεν.
 τὸ δὲ καὶ θεόθεν ὀργιζομένου, καὶ ἕς εἴπη τις ἂν αἰτίας, πολ-
 λῶν γε οὐσῶν, ἔξαίρομεν μέντοι καὶ ἁμαρτίας τὰς τοῦ καθ' ἕκα-
 στον, Χριστιανούς γε ὄντας καὶ πρεσβεύοντας πρόνοιαν εἰκὸς 5
 ἐννοεῖν, καὶ εἴ γ' ἐπὶ τούτοις ἢ ἐπὶ τοῦ λιπαρῶς θεοῦ δέεσθαι
 συμβουλή ὡς εὐμενίζοιτό τε καὶ ἐλεψή ἴσταται, θαυμαστὸν οὐ-

E δέν. τούναντιον μὲν οὖν ἂν θαυμαστὸν εἰ εὐθνηοῦσιν ἐς ἅπαν
 καὶ οὐδὲν ἔχουσι λυπηρὸν προελεγέ τις τὰ φοβερά, ἂν τέως ἀπέ-
 βαινον, ὅπου γε καὶ Ἰωανῆς ὑπωπτεύετο Νινευίταις τρωφῶσι μέχρι 10
 καὶ ἀκοῆς, ἀλλ' οὐ πείρας, σταθέντων τῶν λυπηρῶν. εἰ δὲ
 καὶ προφητείας ἀξιώτῳ τις ἐπὶ τῷ πλῆθει τῶν κακῶν, θαυμαστός
 P 250 μὲν ἐκεῖνος δόξαιεν ἂν, μακαριστοὶ δὲ καὶ ἡμεῖς λογιζόμεθα ὡς
 οὐκ ἐκεῖνου ἀλλ' ἡμῶν γε χάριν τῆς προρρησίως γεγονυίας.
 κρύπτεσθαι μὲν οὖν ἐκεῖνον καὶ μὴ φανερούμενον ἐκφανεροῦν τὰ 15
 θεῖα μυστήρια, πρὸς τῷ μὴ ἐνδοξον εἶναι κατὰ τὴν γραφήν, καὶ

8. οὖν] ἦν ?

Romanos infortunis, et ea quidem omnium quae fando audivimus maxima, nec vate nec propheta opus habemus, experientia publica id cuique abunde monstrante. in eo solum usus esset et mirus et optabilis monitoris divinitus afflati, si quis indignationis dei manifestae iam in nos arcanas et nobis noxiae ignoratas e coelo edoctus indicaret causas. nempe in genere quidem scimus, quotquot imbuti Christianis disciplinis administrari mundum aequa et sapienti providentia persuasissimum habemus, peccatis utique, quae quotidie plurima patrantur, iram dei contra homines armari: quodnam tamen potissimum nostrum crimen haec sub quibus hodie gemimus flagella ulciscantur, ut incompetum nobis est, ita esset utilissimum doceri, sic enim, eo emendando, fons malorum posset obstrui. consilium sane deo supplicandi, ut propitiari se sinat et nostri miscereatur, iis suggestum qui vindictae divinae plagis nunc maxime flagrantissimis uruntur, nihil habet mirabile ac prudentiae vulgaris modum excedens. agnoscere quidem forte posset suspici dignum aliquid et captu superius humano in eo qui consilii talis inopinatus auctor exurgeret in medio populi felicitas et cunctis naturae ac fortunae bonis, sine ulla sortis adversae formidinae, florentissimi; qualem accepimus Ionam prophetam, e longinquo ad id profectum, nihil minus suspicantibus et beata copia rerum omnium summa in pace fruentibus denantiatorem cladis extremae, quae aures solum sine ulla experientiae sensu perculerit, sese repente obiecisse Ninivitis. animvero si quis nobis vero prophetiae spiritu se afflari evidenti experimento fidem faceret, rem utique manifestans humano ingenio inscrutabilem: causam videlicet divinae in nos irae, quae summum malorum nos urgentiam re vera malum est, hunc iusta quidem admiratione prosequeremur: sed et simul nos beatos reputarem, quorum scilicet in gratiam ac fructum peculiarem, non autem in propriam sui iactantiam, eiusmodi esset ex alto inspirata praedictione perfactus. abscondi vero ipsum et ex occulto vocem mittere, praeterquam indecens, etiam iuxta testimoniam scripturae

κινδυνώδες καθίσταται. και ὅσον ἡμῶς δίκαια περιλιπέσονται
κατωλιγωρηκότας δίκαιαι, εἰ τὰς αἰτίας ἐπέτρος λέγει τοῦ θαυμο-
νίου μηνύματος, οὕτως ἐκείνη συγῆσαντι τὸ διὰ κηδεμονίαν προ-
ραθὲν κίνδυνος περιστήσεται. τὸ δ' ἐπὶ τοίτοις ἰστῶν τὸ θεῶμα B
μη τὰς αἰτίας λέγοντα, και ταύτας εὐ κοινὰς και συνίθως τῷ
κόσμῳ ἀλλ' ἴσως ἰδίως και καινοφανεῖς ἀντικρως, μη και ἐπιτη-
τες λέγων τοιαῦτα περιποιή τὸν θαυμασμὸν συναρπάζων μόνον
και δόξαν θηρώμενος. ταῦτα λέγοντες δῆλοι μὲν ἦσαν παρακ-
νοῦντες και βασιλέα τὸ πρόσωπον ἐμφανίζων, ἐμφανεῖς δὲ και
10 χαίροντες εἰ κριθεῖη τῶν τοσούτων ἐκείνος ἔξιος, θεῶ φιλαν- C
θρωπίας ἐντεῦθεν δεχόμενοι σύμβολα. ἀλλ' ὁ βασιλεὺς παλὸς
ἐφαίνετο τὴν ἐχμυθίαν, τὴν τῶν πολλῶν ἐπόντοιον φυλαττόμε-
νος. ἤθελε δ' ἐνεχυράζων τὰς γνώμας τῶν ἀκούστων και ἴτε
καθαρὰς γενομένης πάθους, ἴν' οὕτως τὸ πρῆγμα θαυμάσοντας,

14. γενομένης P.

periculosum est. ac quanto nos plecti luctus imminis divinitus claudibus
manifestum fieret, ubi declarata per eum nobis culpa nostra quædam,
quæ divinam in nos indignationem concitaret, nos in ea corrigenda æquos
essemus, tanto illi rem tantam et acuta maxime utilium celsanti, siquidem
scit (scire autem ipsum oportet, si propheta sit: nam hoc nomen mereri
sola denuntiatione rerum quæ a nemine ignoratur hæcquamquam potest),
tanto, inquam, isti reticenti quod potissimum publicæ debuerat, gravior
imminet periculum rationis ex ipso a deo repetendæ male gestæ ministerii.
tantum igitur absumus a indicando, istum quidemque est, qui potest nos
coelestibus flagellis, quod civis est notissimum, denuntiat, illud autem
tacet, quodnam ob nostrum scelus vulgo incognitum nec non forsitan
inexplicabile, ac ubi manifestatum fuerit, novum appariturum, illa deno-
viant, admiratione dignum esse, ut contra potius existimemus illum affe-
ctata ista occultatione sui iustam nobis movere suspicionem callidæ qua-
stuosæque arrogantia, examen quidem ac convictionem motuensis, si se
iam nunc ostendat, plenum vero admirationemque popularem suo, ubi
maturum fuerit, in vulgus edende nomini sub artificiosis istis interim la-
tebris parantia. hæc illi sic disserentes hæc molles, ut palam erat, se
putabant admove imperatori stimulos ad profereendam nominatim hæc-
tenus dissimulatam personam novi vatis monachi, gavisuri, si postquam vultu
et vita innotuisset, moribus ac sanctimonia dignus reperiretur quem hæc
esset incredibile afflatum fuisse divinitus; unde incipientis placari ac iam
benigne faventis rebus nostris dei læta possent anguria captare. verum
Andronicus magis magisque obfirmabat animum in astuti perseverantia si-
lentii, non ignorans quam invidiosum esset apud multos expatriarchæ
Athanasi nomen, et erituras inde, simul id foret declaratum, in hæc to-
tam eius prædicationem suspiciones præcavens. voluerat autem isto collo-
quio testare an posset elicere admirationem favoremque audientium quæ
narraret erga istud ipsum sic modo prepositum vaticinium, sine austeris
expressione offensiones veteres refricatura, ratus, si hæc consequeretur,
habiturum se ista sic declarata in rem abstracte ipsam studia pro pigrore
vincendarum a tali sensu præoccupatis privatarum ab Athanasio averio-
num; quarum præjudicatis affectibus incitandi videbantur ad reprehan-

D ὡς εἰκός, παραλλάττειν μὴ ἔχοιεν τὰς ὁμολογίας αἰδούμενοι, ἦν τις ἐν ὑστέρω γνωσιμαχεῖν αἰροῖτο μαθῶν τὸ πρόσωπον. κὰν τούτοις ἡμέρα μὲν ἕως θῆσῃ δεινύετο, νύξ δ' ἐπειθοῦσα καλὸν ἡγεῖσθαι καὶ τὸ νυκτὶ πείθεσθαι καὶ βασιλεῖα καὶ τοὺς ἄμφ' ἐκείνον ἐπειθε· λύσαν δ' αἰψηρὴν ἀγορὴν μηδὲν πλέον τῶν ἀκου- 5 σθέντων ἔχοντες.

P 251 36. Ἄμα δ' ἔω συγκαλέσας καὶ αὐθις ὁ βασιλεὺς οὐ τούτους μόνον, ἀλλ' ἤδη καὶ ὅσον ἦν τῆς πολιτείας καθαρὸν τε καὶ ἔκκριτον, καὶ μοναχοὺς σχεδὸν πάντας, ἔγνω καὶ πάλιν ἐν κοι- 10 νῷ τὰ περὶ τούτου δημηγορεῖν. ὡς τοίνυν τὸ πλῆθος ὁ χρυσο- 10 τρίκλιος οὐκ ἐχώρει πολὺ γε ὄν, ἐξελθὼν ἀπὸ τοῦ περιπάτου σφίσι κάτωθεν ἱσταμένοις, περὶ ἐκείνων τῶν ἱερῶν ἀνδρῶν ὄντων
B καὶ ὅσον βασιλεῖον, πόλλ' ἄττα διεξιῶν, καὶ ὅπως ἐλέχθη τε καὶ ἐπράχθη ἕκαστον πάντα κατὰ μέρος διεληφώς, τέλος ὑπερθανμάσας μὲν τὸν ἄνδρα, κρύπτων ἔτι τοῦνομα, ὑπερθανμάζειν δὲ 15 καὶ τοὺς λοιποὺς ἐργασάμενος, ἐντεῦθεν ἔξ αὐτοῦ λόγου (καὶ γὰρ
C ἡτοίμαστο καὶ στολῆ καὶ ζώνη καὶ καλύπτρα καὶ ὑποδήμασιν) ἔξορμα μὲν ἐκείνος περὶ πρὸς τὸν τῆς ἄγνωστον, ἔξορμαῖν δὲ

dam impediendamque quantum possent eius restitutionem in patriarchatum, nisi pudore quodam levitatis, ne resiliere dicerentur a semel ostensa sententia, favore nominatim agnito pergerent eidem, quem citra nomenclationem indicatum admiratione se ultro dignatos applausuque meminissent. his ultro citroque sermonibus die in solidum expensa, nox superveniens nocti cedere imperatori et aliis suavit. solverunt igitur celerem, ut postea loquitur, conventum, hoc est, qui licet tota die durasset, praefestinato dimissus videri poterat, quoniam dirimebatur infecto, cuius gratia, et voto convocantis Augusti, coiverant, negotio. nihil enim ultra sonum aure acceptum iactorum hinc inde verborum domum plerique retulerunt.

36. Diluculo porro posterae diei, convocatis rursus imperator non iis solum quos pridie allocutus fuerat, sed et e corpore civium honestissimis ac lectissimis quibusque, monachis vero ferme universis, decrevit apud hos omnes de eodem iterum argumento agere, non ut heri familiaribus interrogationibus ac promiscuo colloquio, sed perpetua e loco superiori, tamquam ad concionem, habenda oratione. cum autem multitudinem sane ingentem aureum triclinium non caperet, ex ambulacro sese profrens, habensque circa se quantum erat sacrorum hominum et palatini comitatus, ad stantem inferius confertam turbam tum alia quaedam ad scopum accommodata disseruit, tum praedictionis totius ordinem particulatim exposuit, enarrans ut quidque exploratum atque actum, demonstrans quam non facili credulitate, sed post certum demum experimentum eventus manifesti, vaticinio sit fides adhibita. tandem in admirationem prorumpens summam, praeconiaque viri qui talia praevidere praemonereque potuisset (cuius tamen adhuc silebat nomen) in immensum exaggerans, motis iam auditoribus et in parem ignoti vatis admirationem tractis, ex ipso pretinus sermone (nam ad hoc iam antea stola, zona, tegmen regium capitis, calceamenta praeparata fuerant) iter pedes ipse aggressus est ad innomi-

πείθει καὶ τοὺς ἐθελούσας, οὐδὲ προστάσσειν βασιλικῶς ἀλλ'
 ἀφιείς ἐκύστω τὸ ἀντιξοῦσιον, πλὴν τῷ εἰς τέλος κεκοπιακότε
 μεγάλην καὶ ἀγαθὴν ἔγγυάμενος τὴν ἀπὸ τοῦ ἀνδρὸς εὐλογία.
 ὅσοις δὲ καὶ γέρονσιν οὐσι πεζοπορεῖν οὐκ ἦν, ἐπὶ πηλοῖς καὶ
 5 ταῦτα καὶ τέλμασι χιμῶνος ὄντος, τούτοις καὶ ἵππων ἐπιβαίνεν
 ἤφιει. καὶ γε προῆγε σημείοις τισὶ τεκμαιρομένους τὰ τῆς ὁδοῦ. D
 ταῦτα καὶ τινες μὲν τῶν ἀρχιερέων καὶ τῶν μοναχῶν ἔπραττον,
 ἄλλοι δὲ πεζοὶ πεζῶ συνωπήδουν τῷ βασιλεῖ. τῷ μέντοι
 γ' Ἀλεξάνδρου καὶ ἵππεύειν προστέτακτο καὶ τὸ πρόσωπον
 10 ἔγνωστο καὶ τὰ τῆς ἀξιώσεως λειπάρητο. καὶ βασιλεὺς μὲν
 ἤλπιζεν ἐκεῖ τὸν ἄνδρα καταλαβεῖν, ἐκεῖνος δὲ τὴν τοῦ μεγάλου P 252
 πατρὸς Ἀθανασίου λειτουργίαν σκεπτόμενος ἐπορεύετο ἐπ' οἶκον.
 καὶ ἦν ἐντεῦθεν ὄραν ἄπειρον πλῆθος περὶ τὸν ἄνακτα, φύλακας
 μιμούμενον ποταμοῦ, εἰς ἕν συνιόντων καὶ προθυμίαις ἀπάσαις
 15 ἐπεισερόντων, ὅπου γε προστάζει βασιλεύς, καρτερικῶς καὶ τοῦ
 βασιλέως τὴν ὁδὸν διανύοντος, ἕως οὗ τὴν τῆς ὁδοῦ μὸλις διε-
 νεγκόντες δυσχέρειαν ταῖς πύλαις ἐπέστησαν τῆς μονῆς, καὶ
 ἀνεφυμέναις κατὰ πρόνοιαν ταῖς ἐπὶ χρόνοις κεκλισμέναις ἐνέ-
 τυχον.

natum illum, invitans ut se qui vellent sequerentur, praecepto non inter-
 posito, sed sua cuique libera relicta voluntate, caeterum cunctis quos la-
 borem istius perfectionis perferre ad extremum non piguisset, amplae
 mercedis loco despondens magnam et bonam viri eius admirandi benedi-
 ctionem. si qui autem senio debiles sequi pedibus nequirent, maxime lu-
 tosis et ut in urbe tanta per hiemem coeae passim lubricis et deformibus
 plateis, his ut equos inscenderent permisit. Ita ipse praedens ducebat si-
 gnis iam e quibusdam coniectantes quo via dirigeretur. equis ergo usi
 sunt episcoporum et monachorum quidam: reliqui pedites peditem asse-
 ctabantur Augustum. qui cum forte Alexandrinum patriarcham non ob-
 servaret in turba sequentium, cuius tamen suffragio comprobari quae fie-
 rent magnopere optaret, misit ad eum qui et equo iuberent uti, et nomen
 occulti vatis indicarent, et a se diligenter orarent ne eius honori adver-
 saretur. haec Andronicus sic mandabat deprehendendum adhuc in pala-
 tio, ubi concioni adstiterat, Alexandrinum autumans: verum ille, praetexta
 celebrandae liturgiae magni patris Athanasii, domum versus iter praeco-
 perat. erat deinceps spectaculo constipata circa imperatorem infinita
 multitudo, momentis singulis increscens sese aggregantibus eodem pensis
 quasi torrentibus populi, effusis undique studiis in usum confluentis, promi-
 que delabentis quo demum cunque praecipisset imperator, perseveranter
 interim et ipso Augusto gradiente, quoad vix tandem superatis viae hi-
 bernae difficultatibus ad portas monasterii pervenere, quas et multis re-
 tro annis clausas, quadam tunc providentia reseratas ac patentas offenderunt.

E.

P 256 *Τῷ μὲν οὖν πατριαρχεύσαντι Ἀθανασίῳ ἡ πύλη τῆς καθ' αὐ-*
τὸν μονῆς ἐπ' ἕτη δέκα κεκλεισμένη, μηνῶν δεόντων ἔννεα,
ἀπραιτῶ καὶ αὐτῷ μένοντι ἐς τοσοῦτον, ἤνοικτο τότε, πλὴν οὐ
πεφεισμένως καὶ ὡς τινὰς πλήθους ὄντος τὰ τῆς εἰσόδου παρα-
βιάσασθαι, ἀλλὰ ποιητοῦ τινὸς ἦν εἰπεῖν, πᾶσαι δ' ἀνεφύγνυτο 5
πύλαι. καὶ ἅμα μὲν βασιλεὺς ἐπέστη καὶ ἀρχιερεῖς καὶ τῶν μο-
B ναχῶν ὅσον ἕκκριτον, καὶ ἅμ' ἐκεῖνος τῆς κέλλης ὑπεξίων χλαῖ-
νάν τ' ἐνεμένος καὶ καλύπτραν ἐκ καλάμης ἔχων καὶ ξύλον ἐπερει-
δόμενος νάρθηκι ὑπήντα ἐκείνοις κατὰ τὰ πρόθυρα, πολλῆς τι-
νὸς μοίρας συνεκπαιούσης καὶ τοῦ λαοῦ. καὶ τότε πρώτως μαν- 10
θάουσις ἅπαντες ὅστις ποτ' ἦν ἐκεῖνος ὃ ἐπὶ μεγίστοις καὶ μυ-
στηρίοις θεοῦ παρὰ τοῦ ἀνακτος φημιζόμενος. καὶ αὐτίκα πάν-
C τες ὑπέκνυτον καὶ ἀταμιεύτους τὰς ὁρμὰς εἶχον, καὶ μᾶλλον ἀρ-
χειρεῖς, ἐπὶ τῷ καλεῖν πατριάρχην καὶ προσκαλεῖσθαι ἐπ' ἐκκλη-
σίαν καὶ τὰς προτέρας τιμὰς. καὶ γὰρ ἦν παρ' ἐκάστῳ μνήμη 15
τῶν πάλαι ξυμβεβηκότων, τοῦ χρόνου τὰ πολλὰ ἐκεῖνα τραχέων
καλύψαντος, καὶ ὡς δῆθεν ἐν κενοῖς συμβᾶσιν ἐκείνοις ἐπήλγουν.

V.

*I*anna igitur monasterii, ubi diversabatur Athanasius quondam patriarcha, decem iam annis, minus novem mensibus, clausa, quae inaccessum ipsum et plane solitarium tanto intus spatio permanentem servarat, aperta tunc est; neque id modice ac parce, ita ut trudere se necesse esset atque in angustiis confictari subeuntem maximo numero populum, verum sic plane, ut poetae cuiusdam hemistichium apte huc caderet "patuerunt ostia tota." ac simul imperator cum episcopis praecipuisque monachorum limen instituit, simul Athanasius cella progressus, indutus laena, galerum e stipula contextum gestans, bacillo ex ferula gressum fulciens, prodiit eis obviam ad vestibulum, magna iam simul istuc impetu delatae populi parte. tunc vero primum omnes intellexerunt quis tandem esset ille tot tantisque ab imperatore praeconis celebratus tanquam intime admissus in conscientiam altissimorum mysteriorum dei. itaque statim omnes ei sese venerabundi prostravere, sine ulla dissimulatione proferentes quae penitus in animis concepta fovebant in eum studia. praecipuus in eo extitit ardor episcoporum patriarcham eum certatim acclamantium, hortantiumque ut continuo regimen ecclesiae prioremque resumeret dignitatem. nec tamen ii non recordabantur olim actorum querelarumque illarum ex inclementi austeritate, sub qua tantum gemuissent: sed tristium istorum species hebetatae die longa, praesenti iam penitus gratulatione debebantur, qua faciles reddebantur eorum animi ad faventer opinandum vana illa quondam fuisse su-

καὶ δὴ ταῖς καλύπτραις τὸ πλεόν τῆς κεφαλῆς ἀποκαλυπτόμενοι
μέρος τῆς παρ' ἐκείνου εὐλογίας ἀπολαύειν ἤξουν. ἀλλ' οὐκ D
ἔπειθον ταῦτα πράττοντες· ἐκείνος γὰρ καὶ γῆρας καὶ τλαιπω-
ρίαν καὶ τὸ μὴ ἐπὶ τοιοῦτοις δύνασθαι παρατιούμενος προεβύλ-
5 λετο. ὁμῶς θεὸν τε ἱκετεύειν καθ' αὐτούς τε ἰδίᾳ καὶ ἄμα
παρῆγγελλεν, ὡς τὸ δόξαν ἐκείνῳ τοῦτο γίνεσθαι πάντως ἀνά-
γκην εἶναι. οὔτε δ' ἐκείνους οὔτε τιτὰς τοῦ λαοῦ προσιόντας εὐ-
λόγει, μόνον δ' ἐδίδου τὴν χεῖρα, καὶ ἐν πληροφορίᾳ τῆς εὐλο-
γίας ἠσπάζοντο. τότε τοιγαροῦν τὰ εἰκότα διαλαλήσας καὶ ἐπει- E
10 ξάμενος ἀπέλυε τὸν λαόν.

Πλὴν καὶ ἀπελυθέντων τὰ πολλὰ ἐψέκει φροντίζων, προ-
δοικῶν ἐντιϋθεῖν τὰ κατὰ θέλησιν βυθίως καὶ ὡς οὐκ ἔν τις
ᾤετο τῶν ἄλλως ἐκείνῳ προσεχόντων. πρόφασις δὲ τῆς φροντί-
δος ἢ πρὸς ἀλλήλους δῆθεν ἀδικία καὶ τὸ τῶν μικροτέρων τού-
15 μείζους καταφροῦσθαι καὶ ἢ τῶν κρείττωνων πρὸς ἀδικίαν ῥοπή, P 257
μὴ ὄντος τοῦ τοῖς μικροῖς παρισταμένου καὶ πολυωροῦντος τοὺς
καταπονουμένους δυνάμει κρείττονι. ἔνθεν τοι καὶ βασιλεὺς ἐν-
δοὺς τούτῳ ἀξιωτέρῳ τε φαινομένῳ τῶν ἄλλων τοῦ ἐπαρῆγειν
ἀδικουμένοις, ἀνοιγνύει τοῦ λοιποῦ τὰς πύλας κελεύει καὶ

18. γε?

spicium spectra, quibus ipsos in eum concitari contigerat. quare uni-
versi pro se quisque maiori capitis parte, reductis pileolis, nudata, bene-
dictione impertiri ab eo supplices petebant. quod tamen non impetra-
runt: etenim ille senectute, infirmitatem valetudinis et deficientes ad ta-
lia vires excusans, modeste deprecabatur ministerium, simul tamen ultro
recipiens oraturum se pro ipsis privatim deum. indeque illis nihilominus
instantibus, ea vultus obfirmatione qua rem sibi plane decretam asseverare
videretur, edixit haud aliter omnino se acturum. manum dumtaxat prae-
buit, quam omnes, quasi benedictionem eius contactu percepturi, reveren-
ter osculabantur. paulo post quaedam ad tempus accommodata prelocu-
tus, beneque cunctis precatus, dimisit populum, sed ita ut ansam sibi vo-
lunt quandam servaret ad eum attrahendum, iam nunc subostentans se res
eius enixe in posterum curandas et desideria solatiaque procuranda suscipere.

In quo senis apparuit astutia maior quaedam ac profundior quam ut,
qui de ipsis obiter agniti simplicitate minime callida persuasionem induerant,
tantum in eo artis ac sagacis industriae residere potuissent unquam
suspicerentur. praefatus videlicet palam tunc est scire sese magnam
passim in oppressionem plebis miserae iniuriarum impune licentiam gras-
sari, maioribus minores, fortioribus imbecilliores obtinentibus, eo quod
tutor inopum existat nullus. has se sibi partes ultro deposcere, circum-
ventorum a potentioribus protegendorum. quae praesens imperator sta-
tim obnoxie comprobans, ageret sane se libente ac cupiente, reposuit: id
se iam nunc illi, omnium viso ad hoc aptissimo, imponere officium, cognos-
cendi vexationes tenuiorum haeque opitulandi. quare fores de caetero
panderet destitutis praesidio passisque calumniam admittendis audiendis-

προσίδοντας δέχισθαι, εἴτε κατὰ τινα κρίσειν προαίει τις εἴτε καὶ κατὰ μεσιτείαν τὴν πρὸς αὐτόν· τὸν γὰρ ἐπαγαῶντα γνησίως ταῖς συμφοραῖς, ἐκείνον καὶ γνησίως φροντίζεν εἰκὸς εἶναι καὶ
 B κατὰ τὸ δυνατόν συνασπίζειν τῷ πάσχοντι. ἦν δ' ἐκτεῦθεν ἐξ ἀνάγκης καὶ προοδοποιήσας σφίσι πρὸς ὕπερ ἄρα καὶ πράττειν 5 ἠβούλοντο, ἃ τότε μὲν ἐπιλύοντο, ὕστερον δὲ καὶ διεφαίνοντο, ὅτε οὐκ ἦν ἀναλαμβάνειν τὰ δεδομένα τινάς. ὅθεν καὶ ἡμέτερος ἐκάστης ἐξ ἰωθινοῦ καὶ ἐς νύκτα ἀνέδην τὰ πρὸς ἐκεῖνα ποιούμενοι ἄνθρωποι, οἱ μὲν κατὰ χρεῖαν ἐγκλητεύοντες κρίσεως, μετακαλουμένοι καὶ τοῦ ἀντιδικήσοντος ἐπ' αὐτοῦ, συνόντων καὶ τι- 10 νων ἀρχιερέων ἐκρίνοντο, οἱ δὲ μεσιτείας τῆς πρὸς βασιλέα χάριν ποτνιαμένοι φακέλλους γραμμάτων ἐδίδουν, καὶ ἡ ἐκάστου ἀναφορὰ τῷ κρατοῦντι ἐνεχειρίζετο.

Ἦν δὲ καὶ φροντὶς βασιλεῖ ταῦντεῦθεν, ἐπεὶ τὰ τοῦ Ἰωάννου καθυφαίντο τὸ ἀπὸ τοῦδε καὶ οἱ τέως δοκοῦντες παρίστασθαι 15 οἱ ἔκλινον ἤδη πρὸς Ἀθανάσιον, συμπάθειν ἀρχιερεῖς καὶ ἀνάγειν περᾶσθαι ἤδη τῆς προστασίας ἐπιλημμένην ἀναδοχῆς χάριν

12. σφακέλλους P.

que, sive quis afflictus iniquo iudicio restitutionem in integrum postulet, seu imperatoria indigens gratia suarum ad se precum efficacem requirat interpretem. nam qui sic prae se ferat ex animo condolere se infelicitum aerumnis, quis eo ad illas sublevandas inveniri queat aptior? haec locuto coram omnibus Athanasio, et ad ea tali Augusti responso a cunctis pariter audito, quis non intelligit quanta fuerit Athanasianis facultas addita res ipsorum pro libito promovendi? atque ista involuta tunc quidem et intorte perplexa subtexebantur: explicata postmodum eadem expanderunt sese, retribus velut quibusdam adeo iam late ac valide comprehendentibus cuncta, ut qui sero se captos advertentes retrahere tentarent temereque concessa resumere, frustra contenderent. ex hoc ergo diebus singulis a diluculo ad noctem densi palam concursus omnis generis hominum ad Athanasium celebrabantur, aliorum provocantium ab iniquis quibus se circumventos iudiciis aiebant (his subveniebatur statim, adversariis eorum iudicibusque citatis; et e sententia quorundam adhibitorum ab Athanasio antistitum, novo iudicio, secundum vota conquerentium, vetera rescindebantur), plerorumque impetrare quidpiam ab Augusto intercessione tam gratiosi apud ipsum sequestri cupientium, libellosque ad id offerentium; qualium densi fasces binde ad imperatorem deferbantur, ipso libenter sumentes singulos in manum et prompte ac benigne expediente.

Cursu tam prospero eunte restitutionis Athanasii negotio, adiciendi ei quamprimum, quod unum ad coronidem adhuc deerat, acris cura subiit imperatorem. videbat is refrixisse iam apud omnes plurimum gratiam Ioannis, nec multum eius modo neglectissimi respectum obtitutum, quominus ad Athanasium, quo inclinare fautorum Ioannis ipsi principes iam aperte coeperant, unanimi cuncti assensu incumbere. vocatos igitur episcopes studiose Augustus urgebat ad rem adeo hactenus provectam plane tandem absolvendam. inivisse iam Athanasium possessionem patriar-

τῆς ἐπ' ἀνθρώπους καὶ κρείσσις. μετελάμβανε γὰρ αὐτὸν καὶ ἡ τῶν λοιπῶν πραγμάτων ἐλπὶς ἀγαθὴ, ὡς αὐτίκα εὖ σχησόντων εἰ ἀπειναθιστῆτο τῷ θρόνῳ ὁ Ἀθανάσιος. καὶ ἀρχιερεῖς συνῆγα D καὶ κληρὸν καὶ μοναχούς, καὶ τὰς μὲν συσκέψεις, εἰ ἀνελθεῖν 5 θέοι, παρὰ φαῦλον οἶον ἐτίθειτο, πιστεύων τοῖς πρότερον· οὐδαις γὰρ τῶν ἀρχιερέων ἦν ὅστις ἄμ' ἰδὼν καὶ μαθὼν τὴν πρώτην ἐκείνην ἡμέραν, οὐχ ὑπεκλίνων τὴν κεφαλὴν ὡς πατριάρχην ἐδέχετο καὶ ἤπειγε τὴν ἀνάβασιν· περὶ δὲ τοῦ πῶς ἀνελθεῖν καὶ 10 καὶ οἱ τέως προσκεκλιμένοι), συνάγων ἡρώτα. (2) ἀρχιερεῖς δὲ P 258 μέχρι μὲν ἐκείνης τῆς πρώτης ἡμέρας θερμοῦς εἶχον, καὶ μηδεμιᾶς προσκαιούσης ἐννοίας οἱ ἀπειναντίας τοῖς λογισμοῖς ἐκείνῳ καλῶς προσεφέροντο. εἶτα δὲ καὶ λογισμῶν βασάνῳ διδόντες τὸ πρῶγμα, οἱ μὲν καὶ αὐθις ἐνέμνον τοῖς προτέροις καὶ τὰς ἐπ' 15 ἐκείνῳ ῥοπὰς ἀνεπάλαιον, καὶ προῆγον μὲν παραιτήσεις ἐφ' οἷς ἐποίει τότε ἀπάδουσι, προέτεινον δὲ καὶ τὴν ἐπὶ τοσοῦτος χρό-

chatus magna ea ex parte istius officii quae ad iudiciorum correctionem intercessionemque pro egentibus ope pertineret: ne cunctarentur nomen ei thronumque patriarchae adificare, cuius ministerium impletet laboriosiori iam ex parte. atque ut in eo magis magisque eniteretur, instigabat Andronicum apes quaedam curandarum protinus (dei scilicet ope per ipsi carissimum Athanasium mox ut is sacris praecesset impetranda) tam graviter hactenus laborantis rei publicae vulnerum. ergo haud cessabat convocans episcopos clerum et monachos. quibus in coetibus nec vel primo quidem tenus dubio illud in deliberationem vocandum putabat, possetne in thronum Athanasius rite ac secundum canones sine alia promotione regredi, fretus nimirum nuper a se visis. observarat enim die illa, qua est agnitus ut vaticinii suctor et aditus Athanasius, neminem episcoporum fuisse qui, simul illum vidit, non ut patriarcham demisso capite veneratus fuerit, non eiusdem restitutionem in thronum urserit. illud solum consultabat eum patribus Andronicus, quo pacto et quando conveniret resummi patriarchalem dignitatem ab Athanasio, siquidem (haec enim subdebat) adduci posset ut id vellet. de hoc uno sententias rogabat eorum quos congregabat, plane securus Ioannia, quem ab iis quoque qui hactenus perstudiosi eius apparuisse neglectum iam apertumque opinabatur. (2) porro episcopi toto illo primo die, flagrantibus cunctorum in Athanasium studiis, et ipsi favorem estoesum, animis nondum contrariarum recursu cogitationum tractis in diversum, tenuerunt. statim autem post, simul refrigerata novitatis ardore sedatius reflexere vacuas iam mentes ad aerium examen modo actorum, prioribus quidam sese rursus applicuere consiliis, instauraruntque impetus certi propositi ad constantem prosecutionem ante decretorum. allegabant igitur contra tumultuose festinatam agnitionem Athanasii uti adhuc patriarchae, primum quidem eius abdicationem tam iustis de causis absurdissimorum eius actorum et expressam et admissam uti sine dubio legitimam. allegabant et cessationem tam longam ipsius ab usu potesta-

νοις ἀργίαν, καθ' οὗς καὶ ἄλλος κανονικῶς καταστάς ὡς αὐτοῦ
 B γε παραιτησαμένου τὰ τῆς ἐκκλησίας δίδυνην, ὃν οὐδὲ δίκαιον
 εἶναι ἐν τοῖς μισθωτοῖς παρεγγράφεισθαι καὶ ὡς μὴ γνήσιον ὀβε-
 λλῆσθαι, ἐπὶ τοσοῦτοις ἔτεσι τὴν ἐκκλησίαν κατέχοντα καὶ γε καὶ
 πλείστας χειροτονίας τελέσαντα· δυοῖν γὰρ θάτερον ἔσθαι, ἢ
 ἢ αὐτὸν μὲν δικαιουῖσθαι καὶ κείνον ἐν τοῖς νόθοις εἶναι, ἢ μὴν
 κανονικῶς καταστάντος ἐκείνου καὶ κανονικῶς ἐνεργοῦντος αὐτὸν
 ἐν ἱερεῦσι καὶ πατριάρχαις μηδὲ τὸ παράπαν λογίζεσθαι. ἐρρη-
 διουρηγημένην δὲ καὶ τὴν ὑπὲρ τῶν ἀδικουμένων ἀξιῶσιν ὑπετό-
 C πιῶν, ὡς αὐτῶν ἂν καὶ τοὺς συντρέχοντας πολλοὺς εἶναι βοη- 10
 θείας ἕνεκα τῆς πρὸς τὸν κρατοῦντα, καὶ τὴν τῆς προστασίας τι-
 μὴν ἐρριζῶσθαι ἐξ ἀναγκαίου συμβαίνειν, κἂν μὴ σφίσι δοκοίη.
 διχῆ οὖν διαιρουμένων τῶν ἀρχιερέων, καὶ τῶν ἡδικησθαι καὶ
 τότε τῶν ἱερέα κρινόντων καὶ αὐτοῖς δικαιούντων ἀνάγεσθαι, ὧν
 τινὲς εἰ καὶ τῆς ἐκείνου χειροτονίας ἦσαν, ἀλλ' οὖν ὑποσχῆν ἐν- 15
 P 259 θύνας, εἰ καὶ κείνος θέλοι, ἑαυτοὺς ἐδικαίουν, τῶν δὲ μηδ' ὕλως
 ἀνεχομένων δέχεσθαι ἅμα μὲν παραιτησάμενον, ἅμα δὲ καὶ

5. γὰρ decret.

tis, qua se omnino canonicè sic professus esset, utroque agnoscere alium sibi rite deposito canonicè suffectum, qui tanto tempore sine ulla status controversia, aut cuiusquam dubio quin verus pastor esset, ecclesiam gubernasset; quem profecto tot iam annis veri pastoris existimatione prae-positum ecclesiae, multisque interim ordinationibus perfunctum, repente nunc albo expunctum praesulum legitimorum mercenariis adscribere, ab aequitate rationeque videri plurimum abhorrens. duorum igitur alterum aiebant in confesso haberi esse necesse, aut ius verum patriarchalis honoris hoc decennio penes Athanasium resedissee, sicque Ioannem nihil fuisse nisi spurium intrusumque patriarcham, aut contra hunc canonicè acceptam, canonicè exercuisse patriarchalem potestatem; ex quo sit manifesta consequens priorem illum sacerdotii talis ac dignitatis fuisse tunc penitus expertem. ad haec subolere sibi fraudem et malam fidem aiebant in ista, quae iactaretur, affectata protectione iniuriam passorum: quaestuose nempe popularitate artem sic inventam praeoccupandae beneficio multitudinis, et iniustae quae pararetur intrusionis factione obnoxiorum corroborandae. in hunc modum et sentientibus et disserentibus episcopis nonnullis, cum alii persistentes in heri ostensa sententia repugnarent, scindi antistites in factiones contigit, his ex adverso affirmantibus nequaquam rite fuisse depositum Athanasium, sed iniuste et invalide per vim deiectam, legitime semper retenta possessaque dignitate; quare illum recte atque ordine nunc vel sero agnosci pro eo qui vere sit, et in erepto inique reponi throne par esse. ita potissimum censebant qui se ordinationis honorem Athanasio meminere debere; iidemque se promptos offerebant ad poenas subeundas quas ipsis cumque vellet imponere ob alium tamdiu perperam intrusum pro vero admissum sacrorum praesidem. haec isti allegabant, quae cum adversantes alii contentiosius refellerent magnopere iactanda validissimaque demonstranda abdicatione Athanasii; cuius etiam causas ex

ἐπ' αἰτίαις σκληρότητος καὶ τοῦ πολλοῦς αἰκλιεσθαι τε καὶ ἀπο-
 κλείειν αἰτίας ἀνακυπτούσης καὶ τῆς τυχοῦσης, ὧν ἕνεκα ἦν, εἰ
 μὴ μεταβάλλοιτο, καὶ κατὰ κανόνας εὐθύνεσθαι, συνίσταται
 τις ἐν τούτοις καὶ τρίτη μοῖρα, οἷ δὴ τὴν μὲν τῆς γνώμης μετά-
 5 θρῆσιν ἀισχνόμενοι, εὐπρόσωπον δ' ἐπὶ ταύτῃ πρόφασιν προϊσχύ-
 μανοὶ ἰδέχοντο μὲν, ὡς καὶ πρὶν, τὸν ἄνδρα καὶ πατριάρχη, Β
 πλὴν ἐπ' ἀσφαλεῖα μεγίστη τοῦ μὴ τι τοιοῦτον τὸ ἀπὸ τοῦδε
 παρ' αὐτοῦ γίνεσθαι, ὡς ἐκείνων ὀλεθρίων ὄντων καὶ δυναμένων
 ἀρχιερεῖς καθαιρεῖν, ἦν τις ἔρα καὶ τοῖς κανόσι πιστεύσει.
 10 ταῦτα λέγοντες διεφιλονείκουν ἡμέρας ὄλας, καὶ τὰς γνώμας οὐ-
 μενονν οὐ ξυνέβαινον. βασιλεὺς δὲ γνοὺς ὡς τὸ ἀτηρὸν τοῦ ἀν-
 δρὸς καὶ ἀμάλακτον καὶ ἐπὶ τοῖς τυχοῦσιν ἀσυγκατάβατον, ὃ δὴ
 καὶ ἀπ' ἀρετῆς ἴσως, τὸ δὲ καὶ πλέον καὶ ἀπὸ γνώμης εἰκάζειν
 ἦν, τῆς μὲν τὸ ἀκριβὲς ζητούσης ἐφ' ἅπασι, τῆς δὲ φρεσικῶς C
 15 πειθούσης ἔχειν καὶ τὸ μὴ χρήσιμον χρήσιμον, ἀλλοῖον γενέσθαι
 τοῦτον, ὅσον εἰκάσαι καὶ ἐκ πολλῶν, διετέινετο. μηδὲ γὰρ ἀδ-

7. ἐπ' ? 15. ἀλλ' οἶον P.

intolerabili regiminis eius acerbitate ductas invidiose praedicabant, exag-
 gerantes illa supplicia saepe ab eo sumpta de multis, illas exclusiones ab
 officiis et sacerdotiis, levissimis plerumque de causis in plurimos imma-
 nissime decretas, quas ob res ecclesiasticae lenitati contrarias maxime ius-
 tae illum animadversioni iuxta sacros canones subici oportuisset, nisi
 paratum iudicium abdicando praeventens a patribus poenae loco qualem-
 cumque throni privationem imputantibus poenas iuste debitas cessione vo-
 luntaria lucri fecisset. talia illi dum commemorant, refricabant scilicet
 multis adstantium tristem memoriam grassationis olim inhumanae mona-
 chorum Athanasii ministrorum in clericos et ecclesiasticos omnis generis,
 qua cum hinc quidem similibus in posterum atrocitatum metu concuteren-
 tur, inde autem retinerentur pudore levitatis in tam manifeste declarata
 recipiendi Athanasii voluntate, quidam mediam ineuntes viam inter con-
 trarias, quas modo retulimus, sententias, tertiam confiarunt sectam alien-
 tium admitti quidem debere Athanasium uti verum patriarcham, prout
 professi semel forent, et nunc utique censere: caeterum antequam is re-
 sumeret exercitium tandiu intermissae potestatis, caveri ecclesiae dira
 olim passae ab eius ministris oportere promissione securitatis quam maxi-
 mae ab eo exigenda, neutiquam patiendi vexari nomine ac auctoritate sua
 tam iniustus indignisque modis clericos, quoniam iniuriae istiusmodi gravi-
 ter patrum sanctionibus adversarentur, et ab iis qui canonibus crederent,
 pro iustis, et legitimis causis depositionis antistitem qui in eo conniverent
 iudicarentur. his episcopi iam divisi trifariam, pro se quique disserendis
 inculcandisque totos absumentes altercatione infinita dies, quando animad-
 verso imperator magnam inflictam negotio securim refricata memoria in-
 vidiosissimorum Athanasii, dum patriarchatum gereret, actorum, hanc po-
 tissimum aegram causae partem oratione sublevandam ratus, disseruit
 apud synodum, haud ire se infitias iure implacidum videri asperumque ac
 levibus etiam erratis inexorabiliter infestum Athanasii genus: sed mores,
 quod nemo posset diffiteri, probos esse. atque adeo, quantum niti conie-

τὸν τόσον, ἀλλὰ τοὺς περὶ αὐτὸν ἀμαθία γνώμης τὸ μὴ δεῖν ἐργάζεσθαι καταναγκάζεσθαι. εἰ δέ γε καὶ αὐτὸς ἀκριβείας ἐπιλημμένος πολλοῖς γινομένης παρὰ τὸ δεῖν ἐμποδῶν ὑφορῶτο στήσεσθαι, βασιλεὶ γε μᾶλλον ἀτηρὸν φανεῖσθαι, πολλὰ καὶ παρὰ τὸ εἶδος ἐξ ἀνάγκης κρύπτειν παραγομένῳ. πλὴν καταδέ-
D χεσθαι μάλα πολλῶ ἀναξαινοντος τοῦτου τὰ ἔλκη ἢ ἄλλως μάλισσοντος. “ἔμοι μὲν οὖν” ἔλεγεν “ἐν ἀναγκαῖον καὶ αὐτῆς πνοῆς προτιμότερον, τὸ θεοῦ θέλημα γίνεσθαι, κἄν λυπῆ κἄν μὴ. πλὴν καὶ χαρῆς ὑπέριτρον πάσης τὸ κατὰ λύπην ἐκείνο, εἰ θεὸς κελεύει, γιγνόμενον. διὰ ταῦτα καὶ εἴ τι μὲν προύβη ἀκρι-
 βείας τῆς κατὰ νόμους, ἄνετον δόξαν, ἄνετον μὲν, προτενεῖν τὰς αἰτίας ἀνάγκη, αὐτὸς δὲ δοκιμαζέτω, καὶ τὸ δόξαν δέξομαι.
E εἴ τι δ’ ἐσαυθίς δοκοῦν συνοῖσον πράττειν ἀναγκαζόμεθα, αὐτὸς καὶ τότε ἂν δοκιμάσειε, κἄν πολλοῖς οἶδα μὴ συγχωρούμενος

6. ἕλλον?

ctura indagando liceret, verisimiliter id imputandum virtuti rigidiori et fastidiosae innocentiae, vitia in aliis dissimulare non valentis quae arcet a sese longissime, ac summam aequae ab omnibus exactiorem requirentis. accessisse ad naturam ita factam vitae usum a puero disciplinamque severiorem, tum inde inolitam inductionem animi ad austeritatem indurati, praeludicata quadam assuetudine rigoris interdum persuaderi sibi sinentis utile id esse quod tale re vera non sit. atque hic tamen multis argumentis adstruere solite Augustus contendebat haudquaquam totam Athanasio vel praecipuam inclementer actorum, quae ferrentur, esse culpam adscribendam: magis enim eam verisimilisque imputari ministrorum, quibus uteretur, imperitiae, hominum quos suus error angustiaeque mentis exorbitare interdum a recto, quodque minus conveniret, facere cogere. quodsi quem tamen, addebat, sibi conscium fragilitatis in culpas quotidianas facile lapsurae, terreat qualiscumque ista deflecti ab exacto nescia rigiditas Athanasii, uni maxime omnium imperatori eam videri formidabilem debere, quippe cui saepe necesse sit ad negotiorum expeditionem urgentium multa tolerare ac facere obnoxia censurae, a quibus acriter reprehendendis minime temperaturum illum appareat. caeterum sic animo comparatum esse se, ut premi ab illo asperoque tractari sua ulcera quam vulceri deliniri que ab aliis libentius sit passurus. “mibi sane” inquit ab “unum necessarium spirituque ac vita carius est, fieri quod deus vult, sive id dolorem inferat sive non. quippe utcumque res cadat, toleratus tali causa cruciatus eo ipso voluptate iucundior omni est, quod deo iubente acciderit, quare sicut in tam spissa et multiplici gubernatione rei publicae, in his praesertim gravium temporum fluctibus, offensurum inevitabiliter me aliquid interdum non exaudiendo inter strepitum adversorum casuum interdicta reclamantium legum haud dubie provideo, ita me iam nunc profiteor obnoxie paratum ad aequo perferendam animo quantamcumque acerbiter eius obiurgationum pro indole ac more prorupturi ad increpandum immisericorditer, si quid etiam potentior legibus deflectere paululum ab exactione summa necessitas coegerit ineluctabilis. exquirat is exploretque per me licet: patiente me utetur exceptore sententiae cen-

λυπηθήσομαι. οὕτω τὸ ἀτηρὸν παρὰ πάντας ἐμοί" φησί "περ-
στήσεται." ταῦτ' ἔλεγε βασιλεύς, ἐνάγων ὡς δῆθεν αὐτοὺς ἐς
δμόνοιαν. ἀλλ' οὐκ ἔκειθε· πολλῶ γὰρ ἤκιστα τοῦτο, ὅσῳ καὶ
δοκῶν δουλεύειν ἰδίῳ θειλήματι ἀντίχειν παρεῖχε καὶ ἀντιστῆν
5 σφίσι πρὸς ὃ τι καὶ λέγοι.

Μακρότεροι μὲν ὄν διὰ ταῦτα λόγοι τῆς χρείας ἐγένοντο,
καὶ βασιλεὺς τὸ ποιητέον διανοεῖτο. ἤκουε γὰρ καὶ πολλοὺς καὶ P 260
τοὺς μεγίστους, τοῦτο μὲν τοὺς ἀμφὶ τὸν πατριαρχεύσαντα
Ἰωάννην, τοῦτο δὲ τοὺς ἀμφὶ τὸν πατριάρχην Ἀλεξανδρείας,
10 καὶ ὅσους εἶχε μεθ' ἑαυτοῦ ὁ Βασιλεὺς Ἰσαάκιος, ὅς δὴ καὶ τὰ ὄμ-
ματα πηρωθεὶς διὰ τὰ συμβῆντα πρότερον καὶ μέχρι καὶ Ἰωάννου
ἐν τῷ τῆς ἐκκλησίας σχίσματι διαμείνας, εἰρηνεύσας ἐν τούτῳ,
ἤδη καὶ πάλιν διὰ τὰ προβαίνοντα διαφέρετο, — ἤκουε γοῦν
τούτους καὶ ἄλλους πλείονας καὶ μεγίστους τῇ πράξει προσιστα-
15 μένους καὶ ἀντιβαίνοντας. (3) καὶ διὰ ταῦτα δόξαν ἀπειθεῖν P 261
πρὸς τὸν Ἰωάννην, ὅπως ὑποποιήσαιτο, ἐπεὶ κάκεινος βαδῶ τι
σκηπτόμενος, ὡς ἔδειξεν ὕστερον, βασιλέα ἤθελε βλέπειν καὶ

sureaque qualiscumque suae, etiam quando, quod saepe accidet, probare
ipsi aequivere aliquid quod in posterum ratus utile minus potuero vitare
quia agerem. tunc enim dolebo equidem, sed dolorem meum eiusque ri-
gorem obnoxie tacitus perferam. itaque" addebat concludens "terreri
vos mihi convenit austeritate Athanasii, cuius mihi potissimum minater,
in me maxime unum exerendus intentatur aculeus." his imperator alle-
gandis conabatur videlicet episcopos in concordiam adducere. sed eo mi-
nus persuasit, quo magis apparebat servientem eum voluntati propriae
trahere ad assentiendum sibi raptareque ipsos omnino decrevisse; ex quo
ipsi tanto vehementior resiliendi nascebatur impetus.

Hinc longiores quam esset opus de industria sermones a tempus exi-
mere studentibus producebantur; inter quae imperator rem ex voto non
procedere intelligens, quid facto esset opus, exquirebat apud se. audie-
bat enim praeter istos quos habebat congregatos secum, multos etiam
alios eosque maximos restitutioni Athanasii palam obstare, nempe illos
qui ex olim-patriarchae Ioannis Vecci communiione ac secta supererant,
Alexandrinum quoque patriarcham, et quotquot sibi adhaerentes habebat
Raül Isaacius, qui dudum excaecatus, quod paci ecclesiarum Michaële im-
perante in itae nollet assentiri, usque ad patriarchatum Ioannis in schi-
smate persisterat, sed cum ex eo tempore hactenus pacate acquievisset,
nunc rursus quas audiebat attentari novitates improbens, in diversum fe-
rebatur. horum aliorumque complurium reditu Athanasii ad thronum ma-
nifeste ac fortiter se opponentium numero et auctoritate, illum summo
promovens studio, haud dissimulanter terrebatur imperator. (3) in hoc
aestu Andronicus animi eo consilium appulit ut ad eundem sibi Ioannem
putaret, spe scilicet illius, ob viri facilitatem, quam esset alias expertus,
in assensum ad id quod cuperet trahendi. et favebat huic fiduciae Augu-
sti, quod recens Ioannes ipse, astutus quam capere simplicitas eius nota
videretur, ut postea patuit, simulans aliquam poenitentiam nuper actorum,

πέμπων προσελθεῖν ἤξιον (ἄμα δέ γε καὶ ὁ καιρὸς ἐκάλει· τὰ γὰρ τῆς τεσσαρακοστῆς ἐφειστήκει εἰσόδια καὶ τυροφαγίας ἦσαν ἡμέραι), ὄλαις προθυμίαις παρ' Ἰωάννην γίνεται. καὶ δὴ ἐπιστάνα, παρευρεθέντων καὶ ἀρχιερέων ἐκεῖ, ἣ δυσωπία σφάλ-
B λει τὸν ἄνακτα. ἣ δ' ἦν, πρόσσεισι μὲν Ἰωάννη, καὶ εὐλαβείας **5** ἤττάται τῆς πρὸς αὐτόν, καὶ ἔτοιμον ἑαυτὸν παρέχει, εἰ ἐκείνος εὐλογεῖν βούλοιο. ὁ δὲ “ἀλλὰ θεὸς εὐλογήσαι σε καὶ οὐκ ἐγὼ” ἔφη. τέως δὲ καὶ εἰ πατριάρχην αὐτὸν λογιζοίτο ἐρωτᾷ. καὶ ὅς εἴτε τὴν εὐλογίαν λαμβάνειν θέλῃ, εἴτε μὴν καὶ διὰ τὸν καιρὸν **10** δυσωπούμενος, ὡς μὴ λυπήσειεν ἀρνησάμενος, εἴτε καὶ **10** **C** τρίτον τὴν ἀπ' ἐκείνου πρὸς ὃ τι πράττοι ὑποποιούμενος εὖνοιαν, τὸ ἰλαρὸν καθιστὰς (ἀρχιερέων γὰρ, οὐ βασιλέως εἶναι τὴν ἐπιτούτοις ἀπόφασιν) ὁμολογεῖ πατριάρχην ἡγεῖσθαι τὸν Ἰωάννην. καὶ ὅς ἐν δεσμοῖς εὐθύς ἐπισχὼν τὸν λέοντα, “καὶ εἰ πατριάρχης **15** ἐγὼ” φησὶν, “ὅτι καὶ οὐπω τελέως τὰ τῆς ἐμῆς παραιτήσεως **15** οὐκ ἐδοκιμάσθησαν, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ καὶ ἐν πολ-
D λαῖς μοναῖς μνημονεύομαι, ὕπ' ἀφορισμὸν τὸν ἀπὸ τῆς ἀγίας

prae se tulerat desiderare se conspectum imperatoris, et missis ad eum suis ne ad se gravaretur venire rogaverat. praeterea tempus ipsum anni vocabat imperatorem ad ei se sistendum, qui adhuc qualemcumque patriarchae speciem teneret: imminebant quippe dies proxime praecedentes quadagesimam et ad eam mox inchoandam disponentes, quas vocamus tyrophagiae ab esu tunc adhuc permisso casei. his ergo concurrentibus ad idem suadendum, simul cunctis incitatus ad Ioannem summa voluntate sese imperator confert. hic Andronicum, ne sibi constaret post tam manifeste declaratam de vere depulso e patriarchatus possessione Ioanne, sententiam, nimia quaedam verecundia deiecit. reperiens enim apud Ioannem quosdam adhuc ipsi adhaerentes episcopos, eius et illorum urgente reverentia prolabens eo se habitu coram Ioanne abiecit, quo paratum se ostenderet ad accipiendam ab eo benedictionem, si dignaretur impertiri; qualem habere honorem alteri quam patriarchae certo mos non erat. id videns Ioannes “deus tibi benedicat, non ego” ait; ac nihilominus eequid se verum patriarcham agnosceret quaesivit. deprehensus Augustus inopinata interrogatione, et sive re vera volens eius benedictionis particeps fieri, aive causae ac tempori serviens, offensionemque senis verisimiliter ex negatione secuturam uti scopo quo aspiraret adversariam vitans, aive denique bene impensam qualemcumque assentationem reputans, qua gratiam sibi eius benevolentiamque adiungeret, ut eo deinde hilari promptoque ad favendum uteretur, cum et alioqui de abdicationis qualitate, valida illa necne esset, non suum sed episcoporum esse iudicium cogitaret, respondens professus est se pro legitimo patriarcha Ioannem habere. quo Ioannes audito, vincula statim induens leoni capto, “atqui siquidem patriarcha ego vere sum, mea nondum abdicatione vel probata vel accepta, perseveranteque adhuc in magna ecclesia et monasteriis commemoratione mei nominis, auctoritate sanctae trinitatis excommunicationi maiori sub-

τριάδος ἄγω τὸν βουλευθησόμενον πατριάρχη τὸν κύριον Ἀθανάσιον καθιστᾶν." ταῦτ' εἶπε, καὶ προφανῶς κατεγίνωσκεν, ὥσπερ ἐκείνου σκαϊότητα, οὕτως ἀπάτην καὶ ἐγκολλίαν τοῦ ἄνακτος, οἷς ὅτι τῶν προτέρων ἀνημονήσας καὶ τοῖς δευτέροις ἰσαῦθις ἐπι-
 5 χυροίη. βασιλεὺς δὲ τοῦτο μὲν αἰδισθεὶς τὴν φεναχὴν, καὶ ταῦτα τὴν ἐξ ἀπλότητος, τοῦτο δὲ καὶ τὰς ὑπὲρ τοῦ διαφε- B
 ρεῖσθαι τὴν χλευήν προνοίας οἰκονομῶν, ἐκείνον μὲν οὐδὲν ἐλπὼν ἀποστρέφεται, τοῖς δ' ἀρχιερεῦσι τοῖς τῆδε ὡς συμπράττειν ἵπο-
 10 κλήσεως τότε παρευρεθέντες τῷ πατριάρχει ὃ τι Ἀγκύρας Βαβύ-
 λας, ὃ Κρήτης Νικηφόρος καὶ ὃ Βιτζίνης Λουκάς. ὅμως δὲ τὴν φήμην θέλων ἐπαυροῦν, μήπως δόξοι καὶ ἀδιστάλτως P 262
 ἀφορισθεὶς, ἀνγαλέσας καὶ αὔθις τῇ ὑστεραίᾳ οὖς συγκαλεῖν εἴθιστο, ἐπεγκαλεῖ μὲν τὴν ἀπάτην, ἀπογυμνοὶ δὲ τὸ δρῶμα,
 15 ὑποχαλῆ δὲ καὶ τῆς ἐπὶ τῷ Ἀθανασίῳ προθυμίας, εἰ κἀκείνος ἀκούσας Σαυφείρας καὶ Ἀνανίου τρόπον τῷ Ἰωάννῃ προσέτριβε, δόντι θεῷ τὴν ἱερωσύνην, ὡς αὐτὸς παραιτούμενος ἔγραφε, καὶ πάλιν ἀναλαμβάνοντι.

4. Τῷ μὲν οὖν βασιλεῖ ἡ μήτηρ ἐνόσει δεινῶς καὶ πρὸς B
 20 ἀναπνοαῖς ἦν ταῖς ἐσχάταις· καὶ ἡ δευτέρα τῆς δευτέρας τῶν νη-

icio eum qui volet dominum Athanasium in patriarchali rursus sede constituere." ita ille, palam damnans cum Athanasii laevum animum, qui oblitus tumultuum quos eius patriarchatus excitasset, de novo ad thronum aspiraret, tum imperatoris fraudem et facilitatem, hanc qua tam leviter homini privato, dudum ad ecclesiae regimen inepto deprehenso, patriarchatum detulisset, illam qua post ista in luce meridiana gesta sibi obrepere astuta dissimulatione tentasset. ictus autem improviso imperator, verbo non addito, abscessit, seu pudore deceptionis obmutuerit, in quam praesertim sua se ipse ultro incauta simplicitate induisset, seu defixa mens eius in modis providendis vitandae, quae inde sequi posset, traductionis et irrisionis sui, expedire quod in loco diceret non potuit. et aversionem ille quidem in Ioannem concepit tacitam: iram autem, eamque vehementem, haud dissimulante effudit in tunc illi adstantes episcopos, quos illusioni sui cooperatos suspectabat. fuerunt hi autem reperti tam apud patriarcham episcopi, quod eos ipse advocasset, Ancyranus Babylae, Cretensis Nicephorus et Bitziniensis Lucas. tamen idem Augustus famae studens suae consulere, ne plane ac citra exceptionem ullam excommunicatione percussus ista videretur, convocatis rursus postridie quos adhibere consueverat, se deceptum est questus, rem uti gesta est aperuit, de studio autem deinceps illo ardenti declarato erga restitutionem Athanasii remisit, utcumque Athanasius ipse hoc facto audito, affirmasset paria cum Sapphira et Anania peccasse Ioannem, utpote qui datum semel deo sacerdotium, prout esset testatus abdicatione scripto edita, iterum resumpsisset.

4. Inter haec mater imperatoris aegrotabat graviter, atque adeo extremum iam spiritum trahebat. itaque feria secunda secundae ieiuniorum

στειῶν ἑβδομάδος νεκρὰν τὴν ἄνασσαν εἶδε, γυναῖκα πολλὰς
 κατακώχμιον χάρισι. συντέθειπτο δέ οἱ καὶ ἐνδεῶν πλήθος ἄπει-
 ρον, οἷς καθ' ἡμέραν ἐπήρκει. καὶ οἱ τὰ τῆς ὄσιας πρὸς τὸ
 μεγαλειότερον ἔξασκούμενα πρὸς ἑαυτὰ ἐφείλκε τὸν ἄνακτα. καὶ
 τὰ μὲν τῶν κινουμένων ἠπράκτει τέως· ὁ δὲ τὴν ἐκφορὰν μεγα-

C λοπρεπῶς ἔξαρθύμενος τῇ θεσπολίῃ, αὐτὸς καὶ μεγιστάνες καὶ
 κληῖρος ἅπας καὶ μοναχοί, καὶ ὅσον ἦν τὸ τῆς πολιτείας, συνελ-
 θόντες ὑπὸ πολλῶ μὲν καὶ θαυμλεῖ τῷ φωτὶ καὶ γε ποικίλαις ταῖς
 μελωδίαις, ἀντηχούντων τῶν γοερῶν θρηνητηρίων τοῖς ἄσμασι,
 πολλῇ δὲ τῇ δορυφορίᾳ καὶ τῇ λαμπρότητι, ὡς τὴν πόλιν ἅπα-
 σαν γέμειν ὁμοῦ μὲν θυμιαμάτων ὁμοῦ δὲ παιάνων τε καὶ στε-
 ναγμάτων, ἐν καιρῷ νιφάδων τε καὶ βορβόρου ἔξέφερον τὸν
 P 263 νεκρὸν, οὐδ' αὐτοῦ βασιλέως τὰ ἐς τιμὴν ἠλλείποντος, ἀλλὰ
 σοροῦ μὲν ἐκείνης ἡμέμενος, διὰ βορβόρου δὲ πλείστου καὶ ὀλι-
 σθηροῦ βαίνοντος, μέχρι καὶ τὴν Λεῖψη καταλαβόντες μονῆν 15
 ἐφ' ἡμέραις ὡς εἰκὸς ἐτέλουν τὰ τῆς ὄσιας, ἀναγκαίαν ἀσχολίαν
 ἐπὶ ταύτῃ καὶ βασιλέως ἔχοντος.

B 5. Ἄλλ' ἐπέστησαν αἱ πασχάλιοι, καὶ δόξαν θεσπολίῃ
 ἐπὶ Θεσσαλονίκῃς ἀποδημεῖν, ἐν φροντίσι καὶ διὰ ταῦτα ταῖς
 ἀναγκαῖαις ὁ κρατῶν γίνεται. καὶ πρῶτα μὲν τῷ υἱῷ Ἰωάννῃ 20

hebdomadæ mortuam Augustam vidit, mulierem utiq̃ue multarum comple-
 xione gratiarum ornatam, cum qua simul sepeliri spes ac vitas proprias
 multitudo innumera egenorum, quos in dies alebat, gemens attestabatur.
 ad funus porro eius insigni apparatus magnificentia celebrandum totam
 Augustas animi attentionem vertit. unde distento eo piis curis parenta-
 lium matri Augustae quæ par erat splendore adornandorum, res nuper
 motae quodam interim institio remissae quieverunt. elatum porro domi-
 nae cadaver est speciosissimis exequiis, ipso eius filio Augusto cum sum-
 matibus, clero universo, monachis ac toto civium corpore pompam ordine
 longo magnificam trahentibus, sub multo praelatarum passim facum ac
 lampedum lumine, personante late coelo varia melodia, et grato tempo-
 ramento modulorum diversae qualitatis excitatioribus canticis lugubrium
 thronorum ac placentium moestitia resonante. tenebat etiam oculos il-
 lustris species numerosi et ornati satellitii; urbeque adeo tota redundabat
 simul fumo et odore thymiamatum, simul sono confuso pæcanum et suspirio-
 rum, nivose tempore ac viis late totis cœno sordentibus, Augusto sane
 nihil suarum partium ad omnem honorificentiam tam cari fumeris deside-
 rari patiente, sed haerente indivulse ferotro parentis mortuae, ac ne us-
 quam ab eo disjungeretur, per lutam plurimum et lubricam laboriose pro-
 cedente, quoad in Lipsae monasterium perducta pompa per dies illic, pro-
 mere, aliquot iusta sunt funebria defunctae persoluta; quam in rem ne-
 cessarium spatium, omni negotio posthabito, longanimi Augustas pietate
 perseveravit impendere.

5. Paschalibus inde festis supervenientibus, cum esset dominae de-
 cretam Thessaloniam proficisci, ad curanda quæ ad id opus erant, vir
 eius Augustas animum applicuit. ante omnia visum est absolere datum

καὶ δεσπότη τελεῖ τοὺς γάμους, καὶ τῇ ἐπὶ τοῦ κανικλείου θυ-
γατρὶ τοῦ Χούμνου, ἀνθρὸς σοφοῦ τε καὶ εὐνοϊκοῦ τῷ κρατοῦντι
διαφερόντως δόξαντος, πρὸ καιροῦ μνηστῆ τῷ Ἰωάννῃ ἕξ ἱερο-
λογίας οὔσῃ, βασιλισσα δεσπότην εἰς ταῦτόν τὸν υἱὸν ἄγει καὶ
5 διὰ γάμων· ἰδόκει γὰρ ξυνεκδημῆν τῇ δεσποτῆν καίκεϊνον. καὶ C
διὰ τοῦτο ἔνθεν μὲν τὸ ἐπὶ Ἀνυγούστῃ πένθος, ἐκείθεν δὲ διὰ
τὸν υἱὸν καὶ οἱ γάμοι ἐσχιδιάζοντο. ὡς δ' ἐπ' ἑξάδοις ἡ δέσποινα
ἦν (ἤπειγε γὰρ αὐτὴν ἡ ἐπὶ θυγατρὶ στοργή, ὡς ἐλθοῦσαν ἴδοι
καὶ περιπτύξαιτο), ἐφ' ἡμέραις καὶ ὁ κρατῶν συνεξέρχεται, καὶ
10 κατὰ τρόπον ἐξετοιμασάμενος τὰ ἐξιτήρια ὑποστρέφει.

6. Καὶ τότε τῶν πολλῶν ἀνεθεῖς φροντίδων ἠμίσει χωρεῖ
ταῖς τῆς ἐκκλησίας καὶ αὐθις μερίμναις. καὶ πάλιν συνάξεις, P 264
καὶ πάλιν σύνοδοι καὶ συνδιασκέψεις καὶ λόγοι καὶ συζητήσεις,
προηγουμένως περὶ τοῦ ἐκφωνηθέντος παρ' Ἰωάννου ἀφορισμοῦ,
15 εἰ δίκαιον εἶχεν ἀφορξῆν ἐκεῖνος. καὶ τοῖς μὲν ἰδόκει· μέχρι
γὰρ καὶ τότε αὐτὸν ἐπὶ τῶν ἐκκλησιῶν μνημονεῖσθαι, ἰσχυρὸν
δ' εἶναι καὶ ἄλλως τὸ ἐπιτίμιον, πατριάρχῃν ἐκεῖνον βασιλιῶς

6. τὸ] διὰ τὸ P.

pectas, sed nondum perpetratas complexu coniugum Ioannia despotae cum
filia Chumni praefecti caniceo nuptias. erat Chumnus vir sapiens, et
Imperatori cum ex animo benevolus ac fidus tum eidem vicissim facile
omnium carissimus; cuius filiae desponsae dudum Ioanni praesentis rite
sacerdotis ministerio, nunc in thorum ipsa mater Augusta sponsum eun-
dem despotam suum filium induxit. hoc properavit ex voto uxoris impe-
rator in apparatum Thessalonicensis itineris, quod huius comitem secum
ducere filium Ioannem despotam imperatrix cupiebat. quare in discre-
pantes functiones funeris et nuptiarum brevi continuatas discrimine tem-
poris festinantis animi cura partita, utramque quam artissimo fas fuit
compendio Andronicas expedit, moras utique non ferente Augustae in
viam prociatae impetu, quem adurgebat cari capitis impatientia visendi:
filiam illa scilicet Thessalonicam tum recens advenisse cum audisset, ad
eius illic amplexum materno affectu rapiebatur. paucis ergo post diebus
abeuntem simul egressus aliquantum est comitatus imperator, provisique
profluxe cunctis quae ad caeteram eius deductionem pro dignitate admini-
strandam pertinebant, ipse reversus in urbem est.

6. Ac tunc a multis illis relaxatus familiarum officiorum sollicitudi-
nibus, rerum ecclesiae pressius urgentisque tractandarum intermissae ali-
quandiu curae se reddidit. rursus igitur conventus, rursus synodi, rursus
consultationes et sermones et disquisitiones super excommunicatione per
Ioannem Intorta; circa quam ante omnia primum illud controversiae
caput agitabatur, an ius ille ac potestatem excommunicandi haberit. ha-
buisse censebant aliqui, utique cum perstare ipsum in possessione patriar-
chatus ex commemoratione nominis eius, quae adhuc inter sacra per ec-
clesias fieret, appareret; ac respectu quidem imperatoris quin censura
ista valerit illumque vere ligaret, videri dubium non esse, quoniam Au-
gustus, antequam illa proferretur, Ioannem eius auctorem pro legitimo se

ὁμολογήσαντος. καὶ οἱ μὲν οὕτως, οἱ δὲ, οἷ δὴ καὶ πρὶν ἐκεί-
 νῳ διὰ τὸν ὄρκον προσίσταντο, ὁμολόγησαν ἑαυτοῖς δρᾶν ἐθέλοντες
 B μῆτ' ἔχειν ἐκείνον πατριάρχη καὶ πρότερον ἢ ὅτ' ἀφύριξε, μῆτε
 τὸν ἀφορισμὸν ἰσχύειν δισχυρίζοντο, ὥστε καὶ ἐν μιᾷ τῶν συνά-
 ξων βασιλεῦα μανθάνειν αἰρούμενον οἷ τινες τῆςδε τῆς γνώμης 5
 καὶ τινες θατέρας καὶ πόσοι, ἐρωτῶν ἕκαστον, καὶ τοὺς τῆς
 αὐτῆς καὶ μιᾶς γνώμης εἰς μέρος ἐκατέρους καθίζειν. ἐκείνοις
 μὲν οὖν μετὰ τὰς πολλὰς ἐκείνας συνάξεις, συναγομένοις καὶ
 καθ' αὐτοὺς ἐπὶ τῷ περιωνύμῳ τῶν ἁγίων ἀποστόλων ναφί,
 C ἐκέλευε διασκέπτεσθαι ὡς ἂν γε καὶ συνελθόντες ἐπὶ τῷ Ἀθανά- 10
 σίῳ τὸ δοκοῦν πράξαιεν· δοκιμάζειν γὰρ καὶ μᾶλλον ἐκείνον, εἴτε
 καὶ βούλοιο τέως. αὐτὸς δὲ συχνάκις ὑπήρχετο διὰ μηνυμάτων
 τὸν Ἰωάννην. ὁ μέντοι γε Ἰωάννης τοῦτο μὲν καὶ ταῖς τοῦ βα-
 σιλέως ἱκεταῖαις θηλυνοθεῖς τέως, ὑβριοπαθῶν δὲ τὸ πλέον ἐπὶ
 τοῖς ἀρχιερεῦσιν, ὡς αὐτὸς μὲν συναίροιο σφίσι τῆς γνώμης καὶ 15
 τὸν ἀφορισμὸν ἰσταίη ὡς ἔρυμα, ἐκείνοις δὲ ἕξ ἐθελοκάκου γνώ-
 μης προδιδούσι τὸ ἔρυμα ἀτιμοῦν καὶ αὐτὸν ἐπίοι, καταπρόισα-

11. εἴγε?

habere patriarcha professus diserte fuerit. ita hi. at illi qui Ioannem vi
 iuramenti, quod vere concepisset, patriarchatu excidisse contenderant, ut
 sibi iam consentanea loquerentur et agerent, plane affirmabant eum ne-
 que priusquam excommunicationem pronuntiaret, neque in ipso pronun-
 tiandi actu, patriarchali fuisse potestate praeditum. quare nullam atque
 irritam istam esse censuram asseverabant. ducebatur per haec sine fine
 contentionum funis, adeo ut pertaesus aeternarum dissensionum imperator,
 in quodam istiusmodi conventuum scire cupiens cuius esset quisque sen-
 tentiae, postquam singulos interrogasset, qui perstare adhuc Ioannem in
 patriarchali dignitate censerent, sedere una seorsum, qui vero et illud et
 praeterea excommunicationem ab illo latam ullius esse roboris negarent,
 simul ex adverso iusserit considerare. sic agnitos et loco discretos eos qui
 opinabantur carere Ioannem pontificali potestate, congregatos seorsum a
 caeteris in celebri templo SS. Apostolorum, deliberare de Athanasio ius-
 sit, sperans, post frustra tentatam tot illis superioribus conventibus viam
 omnem concordiae, saltem hos adduci posse ad favendum sibi hactenus
 optatae restitutioni Athanasii. ipse interim nihil relinquens intentatum
 quod proposito serviret, ut molestissimum obstaculum excommunicationis
 a Ioanne prolatae oppositum negotio amoliretur, tractare cum Ioanne ipso
 de illa revocanda crebra certorum hominum missitatione non desistebat.
 in quo operam non perdidit. emollitus enim Ioannes toties iteratis Augu-
 sti precibus, praetereaque offensus episcopis, quibus cum fere communiter
 sua ipsorum causa Athanasii restitutionem aversantibus, pro se ipse bene-
 vole assentiens et consulens, aggerem quo illum a throno arcerent insu-
 perabilem erexisset excommunicatione intorquenda in omnes qui eum pro-
 movere conarentur, inconsulte ipsi atque ingrante illo uti hactenus negligere-
 rent, sibi que sic iustam praeberebant timendi causam ne, quemadmodum

μένοις ἅμα μὲν τὴν αὐτοῦ τιμὴν ἅμα δὲ καὶ τὴν ἑαυτῶν ἀσφάλεια
 λειαν, βασιλεῖ διὰ ταῦτα κατανεύει καὶ τὸ αἴτημα ἐκκληροῖ, ἐγ-
 γράφως ἐξαποστειλάς τάδε.

“*Δέσποτά μου ἕγιε βασιλεῦ, καὶ ὑμεῖς θεία καὶ ἱερὰ
 5 σὺνδοδος, ἣ τε σύγκλητος, καὶ ὁ παρεστῶς καὶ ἀκούων τοῦ κυ-
 ρίου λαός, ὅσοι τε ἐν κλήρῳ καταλέγεσθε, οἱ μοναχικῶ διαπρέ-
 ποντες σχήματι, καὶ ὁ λοιπὸς ὄχλος. ἐγὼ παρ’ ὀρθοδόξων γο-
 νίων γεννηθεὶς καὶ εὐσεβείᾳ τραφεὶς πρῶτον μὲν τῆς ἱερατικῆς Ε
 ἡξιώθην τιμῆς, εἶτα καὶ τὰ μοναχῶν τελεσθεὶς, κρίμασιν οἷς
 10 οἶδε θεός, εἰς τὸν θρόνον ἀνήχθη τὸν πατριαρχικόν, εὐδοκίᾳ
 μὲν θεοῦ πρῶτον, ἔπειτα δὲ βουλῇ καὶ θαλήσει καὶ γνώμῃ ἐξε-
 τασμοῦ πάντων ὑμῶν τῶν προεχόντων ἐν ἀξιώμασι. καὶ ὡς
 διέπρην εὐσεβῶς καὶ ὀρθῶς, οἶδε μόνος θεός· κωνχῶσθαι γάρ
 μοι οὐ συμφέρει κατὰ τὸν θεῖον ἀπόστολον. συνέβησαν οὖν ἐν
 15 τῷ μεταξὺ σκάνδαλα, ὅσα καὶ ὑμεῖς οἴδατε, καὶ διὰ τὸ μὴ P 265
 παραβλαβῆναι ψυχὴν τινος Χριστιανοῦ καὶ διὰ τὸ ἐν εἰρήνῃ καὶ
 καταστάσει εἶναι τὴν ἁγίαν τοῦ θεοῦ ἐκκλησίαν ὑπεχώρησα και-
 ρὸν τοῦ θρόνου καὶ ἐν τῷ κελίῳ μου περικλεισθεὶς ἐκαθήμην.
 ἀμφιβάλλοντι δὲ καὶ δεομένῳ θεοῦ περὶ τούτων ἐμφύνιά τις θεία
 20 ἐπέστη μοι λέγουσα ‘εἰ φιλεῖς με, Πέτρε, ποίμαινε τὰ πρόβατά
 μου.’ πάλιν οὖν διὰ τοῦτο ἀνῆλθον εἰς τὸν θρόνον. ἐπεὶ δὲ
 καὶ αὐθις ἐκινούντο μειζόνως τὰ σκάνδαλα καὶ ἡ ἐκκλησία διὰ*

propriam ipsorum securitatem, sic, et multo scilicet facilius, suum ipsius
 honorem imprudenti, qua ruebant, levitate ad extremum proderent, impe-
 ratori annuit quod poscebat, hoc ad ipsum misso scripto.

“Domine mi, sancte imperator, et vos divina et sacra synodus, tuque
 senatus, et qui adstat atque audit domini populus, quotquot in clero cen-
 semini, quique habitu insignes monachico estis, et multitudo reliqua. ego
 ex orthodoxis genitoribus natus ac sancte educatus, prius quidem sacer-
 dotali dignatus honore sum, postea monachus factus, iudiciis quae novit
 deus, in thronum evectus patriarchalem fui, gratia primam ac beneplacito
 dei, deinde consilio, voluntate, sententia praevio examine perlata vestrum
 omnium qui dignitate praeceminetis. in ea dignitate uti me gesserim pie
 ac recte, novit solus deus: gloriari enim mihi non expedit, iuxta divum
 Apostolum. contigerunt autem interim scandala (quot qualiaque, vos sci-
 tis), ob quae, ne quod inde nocumentum inferretur Christiani ullius ani-
 mae, et quo in pace ac statu tranquillo sancta dei ecclesia stabiliretur,
 cessi ad tempus throno et cellula clausus mea quievi. oborta autem
 mihi in recessu illo dubitatione an bona ista esset ac deo probata quies
 mea, cum quid sibi super eo cordi esset, ut demonstrare dignaretur,
 deum orarem, species quaedam divina superadstitit mihi, dicens “si amas
 me, Petre, pasce oves meas.” rursus igitur propter hoc redii ad thro-
 num. quoniam vero iterum movebantur maiorem in modum scandala et

B τοῦτο ὑβρίζετο, πάλιν τῆς καθέδρας ἐξέστην τῆς πατριαρχικῆς διὰ τὴν εἰρήνην αὐτῆν. ἐπεὶ δὲ καὶ αὐθις ἐγένετο ὅσον γινώσχετε, καὶ ἀφορισμὸς ἐξεφωνήθη μοι κατὰ τοῦ ἀναβιβάσαντος ἐπὶ τὸν πατριαρχικὸν θρόνον τὸν κύριον Ἀθανάσιον διὰ τὸ δοκεῖν τὴν αὐτοῦ ἀνάβασιν βαρβαρίαν πᾶσι καὶ ἐπαχθῆ, ἡμεῖς δὲ ἀρτίως οὐδὲ δέχεσθε τοῦτον δηλαδὴ τὸν ἀφορισμὸν ὡς μὴ ἐκφωνηθέντα κανονικῶς, ὡς λέγετε, ἰδοὺ καὶ αὐτὸς ὅσον τὸ τοῦ ἀφορισμοῦ ἀπολύω, καὶ παντάπασι λειλυμένον ἔχω αὐτόν, οὐ μέντοι τὴν

C ἀνάβασιν αὐτοῦ εὐδοκῶ. πῶς γὰρ ἂν αὐτόν καὶ δέξομαι ὡς ἀρχιερέα, ἄνθρωπον κατηγορηθέντα καὶ ὑβρισθέντα καὶ χεῖρονα ἢ 10 ἐγὼ μικροῦ δεῖν καὶ εἰς αὐτὴν τὴν εὐσέβειαν αὐτοῦ, ἄλλως τε καὶ παραιτησάμενον ἐκκλησιαστικῶς καὶ κανονικῶς; ταῦτα λέγω πᾶσι καὶ διαμαρτύρομαι. εἴ τι δὲ συμβῆῃ μετὰ ταῦτα, ἡμεῖς ὅψομεθ· τὸ γὰρ ἡμέτερον ἔπαν δεδήλωκα. ὁ δὲ θεὸς τῆς εἰρήνης, ὁ τὸ ἴδιον αἷμα δαὺς ὑπὲρ τῆς ἀγίας αὐτοῦ ἐκκλησίας, αὐ- 15 τὸς ταύτης ποιήσοι τὸ συμφέρον καὶ εἰρηναῖον καὶ ἀστασίαστον.” ἡ ὑπογραφή “ὁ ἄββῦς Ἰωάννης.”

P 266 7. Ἡμέρα μὲν οὖν παρασκευὴ ἦν, πρώτην δὲ μετ’ ἐκάδα ὁ κατ’ Ἀθηναίους Μαιμακτηριῶν μὴν ἦγε, καὶ ὁ βασιλεὺς τὸ γράμμα ἐδέχετο. ὃ δὴ καὶ εἰς προὔπτον μὲν καὶ κσιδῆλον 20

ecclesia propter hoc afficiebatur contumeliis, secundo e cathedra patriarchica descendendi, eundem quem prius intuens scopum pacis meo secessu statuendae. postquam autem deinde contingere quae vobis sunt cognita, et excommunicatio pronuntiata est a me in eum qui restituere attentaret throno patriarchali dominum Athanasium, quod mihi futura videretur huius istiusmodi promotio odiosa omnibus et molesta, vos vero super ista recens excommunicatione consulti non admittitis illam, tamquam, ut dicitis, non sit canonicè perlata, en ego ultro ipse, quaecumque est aut esse potest excommunicationis istius vinculum solvo, revocansque illam pro relaxata deinceps neminemque in posterum ligante habeo. neque tamen in domini Athanasii regressum ad thronum de caetero assentior. quomodo enim ipsum in pontificem admittam, hominem accusatum et deformatum ignominia nondum abstersa, denique peioris ad hoc, quam ego sim ipse, conditionis, adeo quidem ut parum absit quin de religione eius aequam dubitandi causam praebeat, praesertim cum super haec omnia patriarchatu ipse dudum ultro cesserit ecclesiasticae ac canonice? haec omnibus dico et contestor. si quid vero posthac secus quam fas fuerit accidat, vos videtis. meum enim sensum plane declaravi. deus autem pacis, qui pro prium pro sancta ecclesia dare sanguinem non pepercit, ipse quod huic expedit ad pacem et turbaram amotionem faciat.”

subscriptio.

Abbas Ioannes.

7. Feria erat hebdomadae sexta, quam parasceonem dicimus, prima vero post vicesimam dies mensis Augusti, qui Atheniensibus Maemacterion est, quando imperator hoc scriptam accepit. id statim palam non osten-

αὐκ ἐδείκνυ. τέως συλλέξας ἀρχιερεῖς καὶ κληρικοὺς τὴν λύσει
 ἐδήλου τοῦ ἀφορισμοῦ, παρεμφαίνων καὶ τισιν ἐξ αὐτῶν τὸ
 γράμμα. καὶ τῷ ἐντεῦθεν, ἐπεὶ οὐκ ἦν ἄλλο ἐρέξον, ὡς ἰδοί-
 κει, τὴν πρῶξιν, πολλῶν ὑπονοουμένων καὶ ἄλλων κατὰ τὸ λο-
 5 ληθῶς, ὁμως ὡς δῆθεν περιαιρεθείσης τοῖς ἀρχιερεῦσι τῆς ἐκεί- B
 θεν προφάσεως, σαββάτου τοῦ ἐπιόντος καὶ κυριακῆς ἐπὶ τοῖς
 ἐν τῷ θείῳ δὴ πύλιν τῶν ἁγίων ἀποστόλων καὶ περιοσῶν ναῶ
 προσέταττε συνάγεσθαι πάντας, καὶ μηδὲν κύκλῳ περιβυλλομέ-
 νους ὁμοσείας τριβους ποιεῖν καὶ τούτων ἀπεισθαι, ὡς οὐ τριβὰς
 10 τοῦ καιροῦ χωροῦντος. γέγονε τοῦτο κατὰ τὴν πρόσταξιν, καὶ
 τῷ τόπῳ συναγόμενοι ἀπείχον πολλῶ τὰς γνώμας καὶ ὁμοσεῖν
 οὐκ ἰδίαντο. ἐπεὶ οὖν πέμπων ὁ βασιλεὺς ὃ τι λέγοιεν ἐπυρσά- C
 νετο, εἰκοστῇ τρίτῃ μηνὸς τοῦ αὐτοῦ, περὶ τὸ τῆς μισημβρίας
 μεσάλτατον, ἐπιβὰς ἵππου τὸν θεῖον καταλαμβάνει τῶν ἀποστό-
 15 λων ναόν. καὶ τὰ πολλὰ συγγεγονῶς σφίσιν, ἐπεὶ οὐκ ἦν τὸ
 παράπαν ὁμοσεῖν, λαβὼν ἐκεῖνος τοὺς δεχομένους τὸν Ἀθανά-
 σιον, ἄφεις τοὺς μὴ δεχομένους, εὐθὺ τῆς μονῆς ἐκείνου γίνεται,
 καὶ ὡς οἶόν τ' ἦν ἐκεῖνον ἀρχιερατικῶς ἐπισκευασάμεναι, περὶ

tavit ille quidem aut notum facere indiscriminatim omnibus voluit. convocatis tamen episcopis et clericis significavit revocationem excommunicationis; et scriptum Ioannis, qua parte dumtaxat illius relaxationem exprimebat, quibusdam ex his ostendit. exceptionem nimirum scripto appositam contra promotionem Athanasii, ne ebesset negotio, manifestandam non putavit, pronam hinc fluxuram quam urgebat rem arbitratus, si tantum declararetur amotio praecipui hactenus ei obstare visi palam impedimenti, nimirum excommunicationis a Ioanne latae, quamvis et alia non minora haec obstacula isti tam merito exactorati olim hominis redactioni opponi tacite alii suspectantes antamarunt. Augustus igitur, ea quam dixi spe processurae secunde cursu, velut omni remora sublata, in episcoporum deliberatione repositionis Athanasii in sedem, convenire denuo illos omnes ad hoc inasit, sabbato et dominica insecutis, apud sacram aedem sanctorum Apostolorum, praemonites ut nihil iam circa orbem errarent frivolis allegandis praetextibus, sed rectas facerent vias concordiae, idque ut summi momenti negotium serio tandem exasperarent: eo quippe res processisse, ut morae amplius nullae ferendae viderentur. fecerunt imperata illi hactenus ut locum in unum coirent. at tantum illis distabant animum sensibus, quantum invicem accesserant vicinia corporum: consensionis vero nulla iam spes aut ratio conciliandae inter ipsos apparebat. quod cum imperator per eo missos qui successum explorarent intellexisset, quomodocumque absolvere rem studens, tertia et vicesima mensis eiusdem die, hora ipsa meridiana, eoque consensu in sacrum Apostolorum templum advenit, ibique multa cum episcopis locutus, ubi clare perspexit frustra tentari vias omnes eorum in consensionem adducendorum, sumptis secum illis qui Athanasium in sede repositum volebant, relictis vero illis iis quorum erant studia contraria, recta pergit ad monasterium ubi Athanasius degebat, ac eum, prout ex tempore lieuit, pontificaliter ornatum, ipse per-

καὶ βάδην ὑπ' ἀέρι πῦρ πνέοντι καὶ καιρικῶ πνήγει, ἅμα κληρι-
D κῶν τοῖς παρατυχοῦσι καὶ τῶ λαῶ ὅσος συνελεκτο, τὴν ἐκκλη-
 σίαν καταλαμβάνουσι, καὶ πάλιν ἐπίσκοπος, ὡσπερ ἐκ μαγγά-
 νου τινὸς τῆς ἐπὶ τῶ σεισμῶ δοξάσης προγνώσεως εἰς τὸ μέσον
 ῥιφείς, ἀναφαίνεται ὁ μὴδ' οἶός τε εἶναι τὴν ἱερὰν ἀρχὴν ἀναλα-
 5 βεῖν προαιρούμενος. καὶ ὁ μὲν τυχὼν οὐπὲρ χάριν καὶ τὰ πολλὰ
 ἐκείνα τῶν καθ' ἡμέραν βουλῶν ἐξυφαίνοντο, σπουδαιοτριβῶν
 ἐς τέλος τὰ οἱ προσήκοντα καὶ ὑπὲρ δύναμιν οὐκ ἀνλεῖ· οἱ δέ γε
P 267 τῶν ἀρχιερέων ἡμίσεις, σὺν οἷς καὶ τῶν ἐν μοναχοῖς δοκούντων
 τινὲς καὶ τῶν κληρικῶν ἔνιοι, καρτερῶς διέγνωσαν σὺλλεσθαι.
 10 τῆς δ' ἐπιγενομένης ἡμέρας ὁ πατριάρχης Ἰωάννης τὰ καθ' αὐ-
 τὸν πρὸς τὸ ἀθλότερον μετασκευασάμενος ἐφ' ᾧ τῆς πόλεως
 ἐξελθεῖν, μὴδ' αὐτῷ βασιλεῖ συνταξάμενος, ἅμα τοῖς αὐτοῦ
 ἀπαρρεῖ τῶν τῆδε καὶ πρὸς Σωζόπολιν γίνεται. τῷ δ' ἦν ἐκάστης
 διαλαλεῖν ἐμφανῶς ὡς διωχθεῖη τῆς ἐκκλησίας καὶ ὡς τὸ καὶ τὸ
 15 πάθοι, καὶ πάντων κατὰ κόσμου δυσχερῶν τὴν αὐτοῦ ἀπουσίαν
B ἐπαιτιῶσθαι, καὶ τοῖς κληρικοῖς ἐξονειδίξεσθαι ὡς αἰτίοις, εἴ
 πού τι καὶ ξυμβᾶν ἔτυχε, καὶ ἐπὶ λιτανείαις κοιναῖς θαρρεῖν ἐν-
 τεῦθεν διορθοῦν τὰ σφαλέντα ὡς δῆθεν καὶ ἀπ' ἀμελείας καὶ
 τρυφῆς ξυμβάντα, ὡς καὶ τινα διορθοῦν δῆθεν πειρᾶσθαι πρὸς 20

des passu lento sub flagrantissimo vapore solis meridiani, per summam,
 ut tum erat, aestatem aërem prae ardore vix spirabilem reddentis, cum
 assumptis una quotquot obiter occurrerent clericis et si qui e populo
 confluerant, in ecclesiam deduxit. sic rursus Athanasius episcopus, vel-
 ut e praestigiatrice quadam machina praevisions circa futurum terrae
 motum ab eo, ut putabatur, habitae, proiectus in medium ostenditur, ho-
 mo qui sponte declarasset se non posse sacrorum principatum resumere.
 atque ille quidem aliquando assecutus id cuius gratia tot illa quotidie
 callida inventa subtexerat, etiam ulterius usque in finem quae sibi rebatur
 opportuna, utcumque facultatem ipsius excederent, astutis affectare
 artificia, omni studio adhibito, non desistebat: episcoporum vero dimi-
 dium, cum quibus et quidam monachorum eo in ordine praestantium erant
 et clerici nonnulli, certo constituerunt ab eius communione se abscindere.
 postera porro inde die patriarcha Ioannes clanculum adornata profectio-
 ne, ne quid intercederet quo minus, uti decreverat, insalutato imperatore urbe
 posset exire, una cum suis hinc discedens viam Sozopolim versus institit.
 haec exhinc solemne fuit quotidie palam conqueri se per vim ecclesia eie-
 ctum, se hoc et hoc, singillatim exequendo plurima, iniuste perpeti; cau-
 samque omnium calamitatum quae mundum inundarent absentiae suae im-
 putare; praeterea clericis exprobrare, tamquam culpa illorum accideret,
 si quid sinistra evenerat. idem etiam confidens emendari posse, deo pre-
 cibus placando, quae male hactenus successerant, quasi ea in negligentiae
 ac luxus poenam permissa divinitus fuissent, instabat celebrandis commu-
 niter litaniis. conatus quoque est quaedam corrigere in formam, ut ipsi

τὸ δοκοῦν αὐτῷ εὐλαβέστερον, ἃ δὴ τὸ πρότερον κατ' ἀρχαίον τύπον εἶα γίνεσθαι.

8. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐς τοσοῦτον, ἐγὼ δ' εἴμι δάωσιν τῷ C βίῳ διήγημα φρικτὸν μὲν ἱπείν φοβερὸν δ' ἀκοῦσαι· καὶ παρέ- 5 λπον τὴν συμφορὰν ὡς μὴ ἄλλοθὲν ποθὲν ἔχουσαν τὸ ἀποκρῶν εἰς τὸ ἱστορίαις τοῖς ἄλλοις συνανατάττεσθαι, εἰ μὴ αὐτόθεν ὡς συμφορὰν μόνην ἤγοίμην. κῦν γοῦν καθυφαίμην τὸν λόγον, εἰ μὴ τὸ ἔργον φρικτῆς ἔγκαταλήψεως τοῦ Θεοῦ σύμβολον ἀποφέ- ρεται, καὶ ἅμα τοῦ παθόντος φέροντος οἶκτον διὰ τε τὸ νεαρὸν D 10 τῆς ἡλικίας καὶ τὸ ἐλλόγιμόν τε καὶ ἐν πολλοῖς ἐπιτήδειον.

Νιανίας τις ἤδη παραγγελίας εἰς ἄνδρας, Μελιτῦς τοῦπί- κλην, τῷ πατριαρχεύσαντι Γρηγορίῳ ἐν παισὶ δουλεύσας καὶ παιδευθεὶς τὰ εἰκότα, ἐν διακόνοις τῆς ἐκκλησίας ταχθεὶς μετὰ P 268 τῶν λοιπῶν ἐλλογίμων ταῖς χρεῖαις διηκονεῖτο τῆς ἐκκλησίας μεθ' 15 ὅτι πλείστης τῆς ἐπιτηδειότητος. οὗτος τὰ μὲν ἄλλα μέτριος ἦν, καὶ παρθενίαν ἤσκει, καὶ εὐλαβείας μετεποιεῖτο, καὶ γλῶσσα πολλοῖς ἦν ἐπὶ δικαστηρίοις συνοδικοῖς, καὶ βασιλεῖ γνώριμος καὶ κλήρω περιβλεπτος, καὶ τοῖς εἰδόσι ψῆφον φέρων περὶ ἑαυ- τοῦ ἐκ πολλῶν ὡς προκόψειεν· ἐνὸς δ' ἠτιῶτο φιλοτιμίας, δι' 20 ἦν καὶ παρ' ἰσχὺν ἐπιτρέχων τοῖς μὴ καθ' αὐτὸν ἔτι πράγμασι B

videbatur, religioni accommodatiorem, quae prius more ex longo inolite procedere siverat.

8. Verum de his haecenus. deinceps editurus famae sum narrationem dictu horribilem, terribilem auditu; quam omisuram equidem fueram ut casum personae singularis, nec ex se habentem cur historiis publicis accenseri iure posse videatur, nisi animadvertissem praeter calamitatem privatam exemplum in ea reperiri publice utile. huius quippe commemoratione, praeterquam salubris incutietur horror incomprehensibilium dei iudiciorum, etiam proprium nostrae naturae officium exercebitur miserationis multis nominibus ei de quo loquor homini debitae, utique in quo et flos aetatis et praestantes multae dotes dexteritasque agendi non paucis probata experimentis communem humanitatem ad compatiendum infelicitati eius stimulant.

Iuvenis erat in virilem nunc maturescere primum aetatem incipiens, nomine Melitas, puer olim educatus in familiari ministerio Gregorii Cyprii patriarchae, instructusque iis illic disciplinis, quae et domum decerent illam et aetatem ornarent. hinc inter ecclesiae diaconos ordinatus, una cum aliis eius ordinis lectissimis utilitatibus ecclesiae serviebat sedulitate ac dexteritate quam maxima. hic in caeteris quoque vitae partibus moderatus, praeterquam abstinens coniugio virginitatem profitebatur, etiam non parva edebat specimina multae in res sacras venerationis et in religionem zeli; et qua valebat dicendi vi, multorum causas defendebat in iudiciis synodicalibus, imperatori quoque notus, in clero conspicuus; denique a cunctis qui eum norant, ipsa specie ac approbatione sui facile veterum saltem tacitorum suffragium eblandiens provectionis ad superiores gradus, quibus abunde dignus putaretur. tot eminens virtutibus uni succumbebat vitio ambitionis, qua ultra quam res familiaris ferret excurrens in splen-

μὲν οὖν κατ' ἐκείνον τοιαῦτα, ἡμῖν δὲ καὶ τὰ λοιπὰ προσθετέον, ἀναλαβοῦσι μικρὸν ἄνωθεν.

- B 9. Ὑπέρρει μὲν τὰ κατ' ἀνατολὰς ἔσαιε καὶ ἐπὶ τὸ χεῖρον προέκοπτεν, ὥστε καὶ ὁσημέραι ἀγγελίας ἐπ' ἀγγελαῖς χειρίστας ἐπὶ δειναῖς ἀφικνεῖσθαι πρὸς βασιλέα. τὰ μὲν οὖν καθ' ἡμᾶς 5 ταῦτα καὶ ὀφθαλμοῖς ἑωρῶμεν, καὶ τῶν ἑωρακότων ἢ μᾶλλον δὴ τῶν παθόντων, ἣν τις καὶ λαθῶν διέφυγε τὸ δεινόν, ἐκτραγυδούντων τὰ πάθη ἠκούομεν, καὶ ἣν μέσον ἐχθρῶν καὶ ἡμῶν ὁ πορθμὸς οὗτος διέχων καὶ μόνος, ἀνέδην ἐπεμβαινόντων καὶ χώρας ἀπύσας καὶ ναοὺς καὶ μονὰς καλλίστας καὶ τινα τῶν φρου- 10 P 270 ρίων κακῶς ποιούντων, καὶ πυρπολούντων τὰ κάλλιστα, καθημερινοῖς τε φόνοις τρυφόντων καὶ ἀπαγωγᾶς πολὺ τὸ δεινὸν ἐχούσας καὶ οἶον οὐκ ἤκουσται πώποτε. τὰ δ' ἀνώτερα Βιθυνίας τε καὶ Μυσίας Φρυγίας τε καὶ Λυδίας καὶ τῆς ὑμνουμένης Ἀσίας, πλὴν γε τῶν πολισιμάτων καὶ μόνων, εἰς τέλος διαπεπρά- 15

suspensio infelix vitam absolvit. his de misero Melita hactenus dictis, nobis iam in coeptae orbem historiae redeuntibus subtexenda prius expositis consequentia supersunt; id quod resumpto paulo altius sermone mox facimus.

9. Pessum inter haec ruebant, impetu dudum in praecipua capto, tractus Orientales universi, semperque ex malo in peius damna publica crescebant, ita ut quotidie ad imperatorem advolarent alii super alios tristium indices casuum nuntii, quorum numquam non posteriores graviora quam priores atrocioraque referebant. quamquam et adeo se admovebant nobis urbem Augustam incolentibus dira belli mala, ut se comminus ingererent spectantibus, ne famae longinqua memorantis moesto solum aures praeconio pulsarentur. sed et per has acerbae miserationis aculeos passim infigebant nostris animis auditae coram voces, non testium alienae cladis cursim e longinquo profectorum, at planctus eiulatusque ipsorum dirissima passorum, si quis horum minus infelix salvum saltem os et loqui adhuc valens e patriae ruinis, latebrarum ac fugae furtivae beneficio, ad nos perferre potuisset. medium enim inter nos et hostes unum restabat fretum, quo Byzantium ab adversa continente dirimitur: caput, inquam, imperii unici angustis Bospori distabat a ditione hostium. at quam ferorum quamque truculentorum hostium! qui nihil non aggredierentur, nihil non frangerent; qui per omnes agros etiam et villas sine respectu ac discrimine sacri aut profani sanguinaria et fanatica immanitate bacchantur, templis sanctissimis, monasteriis magnifice structis deformandis. nec arces ipsos praesidiave prohibebant, quominus ipsis munitionibus vi perruptis pulcherrima his inclusa vel circumscita aedificia vel praedia visendae amoenitatis ferro flammaque consumerent. qui dies totos caedibus patrandis ludibundi ac gratulantes impenderent; qui non minori crudelitate raptarent infelicissimos greges, miseriorum quam si occiderentur, captivorum omnis sexus ordinis aetatis, calamitate omnium quae fando unquam auditae sunt maxima. per hunc modum superiores illae regiones Bithyniae Mysiaeque, Phrygiae quoque ac Lydiae et illius decantatae Asiae, praeter urbes munitiores ac maiores solas, exterminio in futurum

χει. Ἀμούριοι ταῦτα καὶ Ἀτμᾶνες Ἀτῖναι τε καὶ Ἀλισύραι καὶ
 Μανταχίαι καὶ Σαλαμπάξιδες καὶ Ἀλαΐδες καὶ Ἀμηραμάναι καὶ
 Λαμίαι Σφονδύλαι τε καὶ Παγδῖναι καὶ πᾶν ἄλλο χεῖριστον καὶ
 ἐπίρρητον ὄνομα. οἳ δὲ καὶ προαχθέντες ταῖς τόλμαις ἕκ τινος Β
 5 ἀλλοκότου καὶ Πανικοῦ φρονήματος δίκην πυρὸς ἀγρίου ἐπέλα-
 βοντο πάντων καὶ κατενέμοντο, αὐτῇ δὲ θαλάσῃ καὶ μόνη τοῦ
 μὴ πρόσω καὶ αὐθις προβαίνειν εἰργόμενοι. βασιλεῖ δὲ οὐδὲ
 διωριαν βουλῆς παρεῖχον ἀγγελλόμενα τὰ δεινὰ. καὶ τὸ μὲν γὰρ
 ἀνθίστασθαι καὶ ἀντιπαράγειν ἐκείνοις στρατεύματα ἄπορον ἦν.
 10 αἱ μὲν γὰρ Ῥωμαϊκαὶ δυνάμεις οὐχ ὅπως ἐξησθένουν, ἀλλὰ καὶ
 προνοίας ἀπολωλεκότες, ἀνατολὴν φεύγοντες ἐπὶ δύσειως ὤρμων,
 περιποιούμενοι ἑαυτοῖς μόνον τὸ ζῆν· ἑτέρους δ' ἑγκαθιστᾶν ἐπὶ C
 ῥητοῖς γέρασιν ἀμείχανον ἦν. Θεραπεύειν δ' αὐθις ὁμολογίαις
 τὸ Περσικὸν οὔτε τὸ πρέπον εἰδίδου, καὶ ἄλλως ἄπορον ἦν τῶσων
 15 ὄντων καὶ διαφόρων τὰς γνώμας, καὶ γ' ἐπὶ τοσοῦτον ἡγεμόνων
 ἐγνωσμένων τοῖς ἄλλοις ἐφ' ὅσον σκυλεύειν τε καὶ κερδαίνειν τοῖς
 ὑποτεταγμένοις ἐξῆν, ἦν δὲ που καὶ καθυφοῖτο ὁ ὕγων ἡ δώροισ

6. δη] δὲ P.

omne tempus irreparabili desolatae sunt. auctores horum Amurii et Atma-
 nes, Atinae, Alisyrae, Mantachiae, Salampaxides et Alaides et Amerama-
 nae et Lamisae, Sphondilae praeterea et Pagdinae, caeteraque Stygia col-
 luvies execrabilium erant nominum. hi ductores furialium turmarum, di-
 riori etiam quam vulgo vel barbarum pectus capit planeque ex Orco af-
 fiata instincti audacia et ferocia, ritu vento impulsu vehementis incendii,
 cuncta corripiebant consumebantque obvia, mari solo ne ultra tenderent
 retenti. horum ausa et acta nec momento cessantibus imperatorem ob-
 ruentia nuntis ne breve quidem spatium ei ad consultandum relinquebant
 liberum. atque huic quidem exeundi obviam barbaris opponendique iis
 iustus exercitus nulla prorsus facultas aderat. nam Romanae copiae non
 debilitatae tantum erant, sed fractae ac deletae funditus, amissis et do-
 mibus et stipendiis. itaque ex Oriente fugientes, passim ordinibus solutus
 pro se quisque in Occidentem properabant, in lucro posentes quod solum
 viverent, et pro misero spiritu trahendo nihil pacisci recusaturi servitutis
 ac dedecoris. novos habere delectus praemiisque promissis alios allicere
 sub signa milites prorsus supra vires erat, cum nec apta militiae ad ma-
 num iuventutis adforet et aerarii palam exhausti concidisset fides. resta-
 bat ut vel turpis et damnosa pax adulando inducendis ad assensum in
 conditiones nobis probrosas, ipsis amplas, Persis quomodocumque tentare-
 tur. ad id consilium praeterquam imperii honor et Romani nominis exi-
 stimatio hactenus tam angusta respuebat, etiam quantumque conatu ca-
 pesseretur, successu plane cariturum palam erat, quoniam et tot essent
 tamque discrepantibus sententiis duces isti barbarorum, ut et universos
 pariter una conventionem posse comprehendi supra spem esset, et si quos-
 dam tantum demerereris, nihil ageres: milites quippe ipsorum omnes praedi-
 dis inhiantes avidissime, ab eo quicumque pacem fecisset, ad alios a qui-

ἢ χάρισι, ζητούντων ἕτερον τὸν αὐτοὺς ἄξοντα ἐπὶ σκυλευμοῖς τε
 D καὶ κέρδεσι. καὶ διὰ ταῦτα ἐν τῶν ἀναγκαίων ἔδοξε τῷ καιρῷ
 καὶ τοῖς ἐφεστώσι πράγμασι, τὸ περιλειφθὲν τῶς, ὅσον ἐν προ-
 νοαῖς ἐτάττετο μοναῖς τε καὶ ἐκκλησίαις καὶ τοῖς βασιλεῖ πα-
 ρασπῆζουσιν, ἀφεικότας τῶν δεσποτῶν, τάττειν εἰς στρατιωτι- 5
 κόν, πλὴν καὶ μονοκελλικόν, ζύμπαντας, ὡς ἐντεῦθεν αὐτοὺς
 ἐκείνοις ὑπὲρ τῶν ἰδίων προσμένοντας μάχεσθαι. ἰστέλλετο τοι-
 γαρὸν καὶ παρὰ πατριάρχου θαλλὸς ἐλαίας ἀναυδήτως τῷ ἀνα-
 κτι, ὅθεν καὶ τι θαρρεῖν εἶχε τῶν ἀγαθῶν ἐκ τῆς περὶ αὐτόν οἱ
 E μεγίστης πληροφορίας. τὰ δ' ἦσαν ἐν μόναις βουλαῖς· οὐπω 10
 γὰρ ἐφίσταντο οἷς ἦν ἐπιτεταγμένον ταῦτα πράττειν, καὶ τὸ
 Περσικὸν πολλαχόθεν ἐπεισβαλόντες τοὺς μὲν ἔργον καθιστάσι
 μαχαίρας, ὅσοι δέ γε καὶ ἴσχυσαν ἐκφυγεῖν, τῷ τῆς Κυζίκου
 ἐπιχειρισμῷ ἄρτι τότε συστάντι παρὰ τοῦ ἐν αὐτῇ προέδρου Νί-
 φωνος, ἀνδρὸς δραστηρίου καὶ γνώσεως ἐπηβόλου καὶ οὐ μᾶλλον 15
 P 271 πνευματικοῖς ἢ κοσμικοῖς τρίβωνος πράγμασι, φέροντες ἑαυτοὺς
 καὶ γυναῖκας καὶ τέκνα καὶ ζῶα καὶ ὑπαρξιν ἐγκατέκλεισαν.

5. καὶ] τὸ?

+

bus raptum latrocinatumque ducerentur, sese aggregaturi statim forent, et eadem nobis duce mutato damna illaturi. haec cuncta considerantibus unum dumtaxat, grave illud quidem et iniquum; sed quod sola victrix legum et iurium segura necessitas in extrema omnium reipublicae calamitate utcumque tolerabile monstraret, sese consilium offerebat tale quoddam, ut pensionibus quas adhuc e fisco solverentur omnes omnino quibusvis, monasteriis etiam et ecclesiis, auctoramenta quoque adeo ipsa praetorianorum imperatorem custodientium, unico ex omnibus excepto quod monocellum appellat, dominis nunc et possessoribus eorum ad tempus cedentibus, vertentur in stipendia conquirendorum undecumque militum, quos qui sic alerent propriis in eos pensionibus translatis, eorum sibi substitutorum manibus pugnare, licet domi manentes, et tam necessario tempore tueri rem et publicam et privatam quisque suam viderentur, solatio iacturas et ad damni patientiam incentivo non modico. annuere his et probare quod ad se attineret, quantum erat de monasteriis et ecclesiis decretum, significare visus patriarcha est, misso ad Augustum oleae ramo, nullo verbo addito. id quod, pro ingenti qua praecoccupatus Andronicus erat Athanasii existimatione ac reverentia, mysterii loco ab eo habitum et in eam scilicet interpretationem raptum est, ut brevi securam ex huius effectum consilii prosperam pacem, non modico in sinu gaudio, consideret. verum haec haud ultra designationem procedebant, absentibus adhuc illis quibus fuerat istius decreti executio mandata. interim autem Persae undecumque irruentes, quos quidem nostrorum assequi potuerit, peremerunt gladio; alii, quibus vires ad fugam non defuere, receperunt sese intra munitiones Cyzici, quas recens validas crexerat eius urbis praeses Niphon, vir strenuus et in paucis solers, nec in spiritualibus magis quam saecularibus negotiis usu magno tritus. intra haec ergo munimenta Romani cum se ipso ac confuges liberosque, tum animalia et reliquias rei familiaris, quascumque subtrahere furori barbarico valuerant, concluderunt.

10. Διὰ ταῦτα καὶ βασιλεὺς Μιχαὴλ οὐχ οἷός τ' ὢν ἐν Β Πιεργάμῳ διάγειν, ἀπάρως ἐκείθεν συνάμα καὶ ταῖς περὶ αὐτὸν δυνάμεσι Κυζίκῳ ἐπιφοιτᾷ. ἀλλ' οὐδ' ἐκεῖ βραδύνει δέει προσδοκαμένης τῶν Πιερωῶν δι' αὐτὸν προσβολῆς. ὄθεν ἀκείθεν ὁ ἀπαναστὰς ἐν Πηγαῖς παραθαλασσιδίῳ γίνεται πόλει, ὅπῃ δὴ καὶ ἐς ἴσπερον λύπη καὶ ἀθυμία συσχεθεὶς διὰ τὰ συμβάντα νόσῳ περιπίπτει βαρεία. καὶ ἐγγὺς ἦλθε τοῦ κινδυνεύσαι, κἂν ἐκινδύνεε (τοῖς γὰρ ἰατροῖς ἀπέγνωστο), εἰ μὴ γε προπεφθάκει τῆς παρθένου καὶ θεοτόκου προφανὲς ἔλεος. οὐ χεῖρον δὲ καὶ τοῦτο 10 καθ' εἰρηδὸν συνάψαι. ἔκπειτο μὲν οὖν βασιλεὺς τὰ λοιθδια πνέων, εἰπέ τις· ἐπειληπτο γὰρ καὶ ἀναισθήτως εἶχε πρὸς ὃ τι καὶ ἰατροὶ P 272 ἔγνω ἐκείνον. μηνύματα δὲ πρὸς τὸν πατέρα καὶ βασιλέα ἢ μὲν χρεῖα καὶ ταχύτατα προσαπῆται, ὃ δὲ καιρὸς ἀντίβαινε ἀντιβαινούσης θαλάσσης, καὶ ὁ πλοῦς ἐπέχετο. τέλος δὲ δυσχερῶς 15 μεθ' ἡμέρας φθάνουσι. καὶ τὰ πεμφθέντα ἐκείθεν γράμματα δάκρυα μᾶλλον ἦσαν ἢ γράμματα. ἐδήλουν μὲν οὖν τὴν νόσον, ὅποια καὶ ἐπὶ ποιοῖς σημείοις ὄσαι ἡμέραι καὶ ὄσαι νύκτες ἢ νόσος ἀκμάζει, καὶ τίσι φαρμάκοις παρ' αὐτῶν νοσηλεύεται, καὶ Β τέλος ὅπως ἔχων κυρεῖ· κἂν εἴ τι βοηθεῖν ἰατροὶ ἔχοιεν, ἀπαντᾶν 20 ἤπειγον τὴν ταχίστην, ἣν τέλος καὶ ἐν ζῶσι τὸν κείμενον καταλήψαιτο. βασιλεὺς δὲ μαθὼν τὰ πάνδεινα ταῦτα περὶ τῆ τοῦ βασιλέως ἐδυσελπίσκει αὐτίκα ζωῆ, καὶ μετέωρος ἦν ἀκούειν τὸ

10. Propter haec ipse quoque imperator Michael non valens amplius subsistere Pergami, inde movens cum iis quas circa se habebat copiis, Cyzicum se confert. sed nec ibi moratus est, metu expectati etiam illic insultus in se Persarum. igitur et hinc vasis conclamatis in Pegas mari adsitum transit oppidulum; ubi deinde dolore ac moestitia ob ea quae acciderant in morbum incidit gravem, ex quo parum abfuit quin de vita periclitaretur. quin et periclitatus re vera est, quippe desperatus a medicis, nisi praeoccupasset subvenire in tempore virginis despairae manifesta misericordia. nec alienum, puto, fuerit et hoc quemadmodum sit gestum huic historiae inserere. iacebat igitur imperator extrema spirans, diceret aliquis: correptus enim deliquio, eorum quae multa satagebant circum medici nihil plane sentiebat. festinabant videlicet famuli haec, prout res poscebat, quamprimum indicare patri Augusto. sed frustra conantibus mare obstabat, tempestate tunc adversa navigantibus in urbem. ea causa dies aliquot retenti, aegre tandem eluctati obstacula appellunt, literas ferentes quae lacrimae potius erant quam literae. narrabant de morbo, qualis esset; quot iam cum eo diebus, quot noctibus aeger luotaretur; quibus incrementis, quo intervallo auctus languor fuisset; quibus hactenus languens remediis curatus. super haec percontabantur quid statueret; ac si quid opis medici urbani quod aegro afferrent habere viderentur, cito illos ut iuberet occurrere, orabant: peniculum enim, si cunctarentur, fore ne quem venirent sanaturi, reperirent mortuum. haec tristissima imperator audiens paene confestim desperavit de salute filii, et in horas expecta-

χαλεπώτατον. ὁμως πέμπει μὲν αὐτίκα καὶ ἰατρούς, πέμπει δὲ
C καὶ τῶν οἰκείων τὰ κράτιστα. τὸ πλέον δὲ ἢ μᾶλλον, εἰπεῖν
 τάλληθές, τὸ ὄλον, ἐθάρρει τῷ ἐκ Θεοῦ καὶ τῆς παννυμνήτου
 ἔλλει, οἶος αὐτὸς ἐπὶ τοῖς τοιούτοις ἔψκει, ὥστε καὶ ἀραρότως
 ἐπ' αὐτῇ πεποιθῆναι καὶ τὰ εὐχαριστήρια ταύτης ἐπαγγέλλειν ὡς
 ψάλλεσθαι, κἄν αὐτῇ ἐφιστῶτο ἢ ἀναστάσιμος. τότε γοῦν καὶ
 ἐπὶ πλέον ἐποτιῶτο, καὶ τῷ ἐκ τῆς φωταγωγοῦ ἑλαίῳ, πέμπων
 καὶ μοναχὸν ἐκ τῆς μονῆς, φιλοτίμως ἐδωρεῖτο τὸν κείμενον.
D ἦν δὲ ἄρα ὁ μοναχὸς ἀποβὰς τῆς νεὸς ἀνάνηψις τῷ κειμένῳ, καὶ
 περὶ αὐτοῦ μήπω φανερός ὁ ἤδη νεκρὸς ἐκυνθάνετο ἐξ ὀνείρων 10
 αὐτίκα χρησιῶν, καθ' οὓς ἐδσταλῆς τις γυνὴ ἦλον τοῦ πονοῦν-
 τος μέρους ἀποσπᾶν ἔψκει, “ἴδετε” λέγων, εἰ μοναχὸς ἐπ' ἀλ-
 γιαλοῦ ἀποβὰς ἴσταται φέρων καὶ δῶρα τῆς Θεομήτορος.” οἱ
 δ' ἐπιστάντες εὐθὺς τὸ ἀκουόμενον καθεώρων, καὶ ἡ ἐπιδημία
 τοῦ μοναχοῦ σὺν ἀγίῳ ἑλαίῳ ἐπανάκλησις ἦν τῷ νοσοῦντι, ἐν 15
 ὅτι πλείστῳ τῷ θειασμῷ γενομένη μετὰ θαύματος.

P 273 • 11. Ὀλίγον δὲ πρὶν ἢ ταῦτα γενέσθαι, Ποσειδεῶνος μη-
 νὸς ὀγδόῃ, σεισμὸς ἐνσκήπτει, κατὰ μὲν τὰ ἐνταῦθα μέρη ἄγνω-
 στος τοῖς πολλοῖς, ὥστε μηδὲ σημῆναι τὸν κλόνον, κατὰ δὲ τὸ
 διὰ Ῥόδου κλίμα καὶ πρόσω λαμπρὸς καὶ τῶν πώποτε μηνμο- 20

bat moestissimum de eius obitu nuntium. ac medicos quidem statim mi-
 sit, cumque his praecipuos quoque domesticorum, maximam ipse interim
 fiduciae partem, aut totam, ut loquar verius, fiduciam in dei ac laudatis-
 simae deiparae miseratione collocans (ita ille factus, sic erat in similibus
 solitus agere), adeo quidem ut spe certa praecipiens voti successum, iam
 nunc sacrum in gratiarum actionem pro beneficio a dei matre accepto,
 etsi diei ritus, (quae dominica erat resurrectionis memoriae dicata) aliud
 posceret, celebrari voluerit. diu igitur et plurimum divam veneratus,
 oleum e lampade quae sacro alluxerat, per fidem e monasterio monachum
 misit; reque mox ipsa apparuit magnificum omnino mirificumque munus
 languenti donatum. simul enim illud portans monachus conscendit navem,
 aegro fieri melius contigit. priusquam autem ille appulsus se in consp-
 ectum daret, languens hominum opinione tantum non mortuus felici re-
 creatus somnio est, per quod ipsi videbatur splendide ornata quaedam
 mulier ex parte corporis laborante clavum evellere. post quod experre-
 ctus Michaël “videte” inquit intuens adstantes “ecquid monachus modo
 expositus in littus hic adsit ferens dona dei matris.” illi dum parere ius-
 sis satagunt, confestim quod audierant viderunt: comparentis quippe in
 puncto monachi, cum sancto oleo, adventus plena statim aegrotanti emer-
 sio ex morbo fuit, deo rem haud dubie adscribentibus cunctis qui cerne-
 bant, et pro facto humana vi malori mirantibus.

11. Paulo autem prius quam haec fierent, Augusti videlicet die
 octava, terrae motus extitit, in his quidem partibus sua exilitate pleris-
 que non animadversus, eo quod nullo admodum indice sui proderetur
 strepitu: circa vero clima Rhodium et ultra per sane clarus fuit, idem-

νεομένων ὁ χαλεπώτατος. ὄθεν καὶ Ῥόδος μὲν αὐτὴ πᾶσα ἐς τὸ παντελὲς ἀνατέτραπται, ἤκουστο δὲ γε καὶ περὶ Ἀλεξανδρείας καὶ τῶν ἐξ ἴσου ταύτῃ τὰ πάνθεινα. Κορώνη δὲ καὶ Μεθώνη καὶ τὰ πολλὰ τῆς Πελοποννήσου, οὐκ ἐλάχιστον δὲ μέρος καὶ 5 Κρήτης, σεισμοῦ γιγνώσασι παρανάλωμα.

12. Κατὰ τὸν ἐπὶ τούτῳ Γυμηλιῶνα τῆς δευτέρας ἐπινε- B
μῆσεως εἶδεν ἡ Κωνσταντίνου καὶ τὸν Λατίνον Ῥοντζέριον, ὡς μὴ ὄφειλεν, ἅμα ναυσὶν ἰδίαις ἐπὶ καὶ συμμαχικῶ στόλῳ ἐκ Κα-
τελάνων καὶ Ἀμογαβάρων πλείστῳ, εἰς χιλιοστίας ὀκτῶ ποσου-
10 μένῳ, προλαβόντος ἐκείνου καὶ τοῦ Φαρέντα Τζιμη καὶ συμπο-
σοῦντος τὸ στράτευμα. ἀλλ' ὁ μὲν Τζιμη εὐγενὴς ἦν, καὶ οὗς C
ἦγεν ἰδίους εἶχε, καὶ ἀκλητὶ παραγέγονε, συμμαχίῳ ἐπὶ τοὺς Πέρσας, εἰ βούλοιο βασιλεύς, πλὴν ἐπὶ ῥητῶ τῷ μισθῷ· ὁ δὲ
15 γοργωπός, ταχὺς εἰς ὀρέγοι, καὶ τὰς πράξεις θειρός. περὶ οὗ
βραχέα βούλομαι προειπεῖν ὡς πέπυσμαι· εἰ δὲ γε τῆς ἀληθείας ὁ λόγος ἐκκλίθειεν, οὐχ ὁ γράφων ἀλλ' ἡ φήμη τὴν μέμνην φε- D
ρέτω. οὗτος τῇ κατὰ Συρίαν Πτολεμαίδι, ὅτ' ἐν τοῖς οὖσις ἦν
καὶ τὸ περίπυστον ἐν πόλεσιν εἶχε, τῷ Τέμπλῳ κατὰ φρερίους
20 ἐνήσκητο. ὡς δ' ἐκείνη παρ' Αἰθιοπίων ἤλισκετο, ὡς ἐν τοῖς
ἄνωθι λόγοις ἐλέγομεν, καὶ τάκει κατέστραπτο, χρήματα νοσφι-

que omnium quos vivi meminissent dirissimus. unde et Rhodus quidem ipsa tota plane subversa est. audita quoque de Alexandria et locis parvis cum ea situs gravissima per illum iis importata mala sunt. Cerone vero et Methone ac Peloponnesi pleraque, et non modica pars Cretae, eodem hoc obiter concussa terrae motu haud sine damnis fuere maximis.

12. Insecuto mox Septembri secundae indictionis vidit (quod utinam non fuisset) vidit, inquam, Constantinopolis Latinum Rontzerium*), ap-
pulsum cum propriis navibus septem et sociali classe copiosa plena militia e Catelanis et Amogabaris, octo millium numerum explente. praecesserat hunc Pharendas Tzimes, cuius copiae eius quem dixi numeri pars erant. caeterum hic Tzimes nobilis erat, et quos ducebat e sibi subditis armaverat; veneratque non vocatus, auxilio Romanis contra Persas futurus, si vellet imperator, id tamen certa pacta mercede. Rontzerius vero nominatum evocatus aderat. vir erat in aetatis flore, terribilis aspectu, velox quocumque vergeret, ac in agendo ardens. de quo pauca praefari, prout audivi, volo; quae si abhorrere a vero reperiantur, non scriptor, sed, qua est usus auctore, fama culpetur. is apud Ptolemaidem Syriae, dum illa urbs staret et late incluta celebraretur, inter Frierios sodales templi militarem religionem professus fuerat. postquam autem ab Aethiopiibus Ptolemaeis capta est, ut superius diximus, et deleta illic potentia Christianorum, pecunias clam e suo ibi coenobio subtractis, longas

*) immo Rodzerium.

- P 274 *σάμενος τῆς μονῆς καὶ μακρὰς συσκευασάμενος νῆας ἐπέιχεν Ἀγαρηνοῖς, καὶ πειρατῆς βιαιότατος πολλοὺς τ' ἔχων αἰρετιστάς νεωτέρων πραγμάτων ἀντείχετο. πλούτιον δὲ καὶ τροφῆν σὺν τοῖς ἀμφ' αὐτὸν ὑπερηφανῶν ἐκ τῶν σκυλευμάτων τῶν κατὰ θάλασσαν τάξιν ἐκείνην τῶν φρερίων καὶ σχῆμα χαιρεν ἔα, καὶ ἐπὶ 5 ναυσι κραταιωθεὶς πλείοσι τῶ ἐκ τοῦ Μαφρὲ ἀνέκαθεν Θευδερίχῳ Σικελίαν κατέχοντι, κατὰ τινα γονικὴν ἀποστασίαν τῆς ἐκκλησίας*
- B *ἀποστατοῦντι καὶ διὰ τοῦτο εἰς πολέμους καὶ μάχας πρὸς τὸν Κάρολλον καταστάντι, πρόσεισι ῥόγαις τακταῖς βοηθήσων σὺν οἰκείῳ λαῶ. καὶ ἐπὶ χρόνῳ κατὰ γε συμμαχίαν συνὼν Θευδερίχῳ 10 μετὰ τῶν οἰκείων προσεβοήθει. ἐπεὶ δ' ὁ πόλεμος παῦλαν ἔσχε καὶ σπονδαῖς ἐπιγαμίους οἱ τέως πολεμοῦντες εἰρήνευον (τὴν γὰρ Ἐκατερίναν ὁ τοῦ ῥηγὸς ἀδελφὸς εἰς γάμον λαμβάνει, ὃν καὶ εἰς βασιλέα στέφας ὁ πάπας, καὶ δέχα τέρας, εἴτ' οὖν γῆς, ἐπικη-*
- C *ρῦζας κράτορα, περὶ τῆς πόλεως ἐκείνῃ τὰς ἐλπίδας ἀνήρτα διὰ 15 τὴν νύμφην οὖσαν τοῦ Βαλδουίνου ἐγγόνην), ἐπὶ τούτοις καὶ τῆς ἐκκλησίας ἰλεομένης πέμψας ὁ πάπας ζητεῖ τὸν Ῥοντζέριον. ὁ μέντοι Θευδέριχος οὐ πρόπον γνοὺς οὐδ' ἄλλως δίκαιον προδιδόναι τὸν ἐπὶ καιροῖς ἀναγκαίους φανέντα χρήσιμον (ἐφήπται γὰρ αὐτόθεν οἱ καὶ τὰ θεινὰ ὡς τὸ σχῆμα καταπατήσαντι), ἰκα- 20 νὴν μὲν αὐτῷ φιλοφροσύνην τῷ πάπα δὲ πρὸς τὰ ζητούμενα ὑπει-*

cum parasset naves, his infestans Agarenos pirata late formidatissimus evasit; multosque interim sponte addictos suae qualicumque firmandae potentiae ac certae ad extremum fidei adesse sibi assecclas sentiens, novis inhiabat rebus, opes et dominium stabile uspiam quaerens, idque iure an iniuria pararetur, haud sane sollicitus. interim autem divitiis et luxu cum comitibus superbiens, abundantibus ad hoc ex praeda latrocinii maritimi copiis, ordinem illum Freriorum et habitum valere iubet; pluribusque iam navibus in magnam potentiam firmatus, Theuderico nepoti Manfredi Siciliam obtinenti, et quasi hereditaria illiusque propria generis contumacia adversus ecclesiam rebelli, proptereaque bellum acre pugnissimum commissum crebris contra Carolum habenti, se adiunxit socium, ac certi pactione stipendii, cum quibus praeerat copiis auxiliarem ei diu navalibus praелиis navavit operam. postquam autem id bellum cessavit et nuptialibus conventionibus, qui eatenus invicem infesti bellaverant, pacem fecere (nam Kcaterinam connubio sibi iunxit regis frater; quem et papa declarans imperatorem sine terra commovit illi spem Constantinopoleos recuperandae, ex iure quod scilicet traheret a sponsa nepte Balduini), per haec pacta cum etiam conciliatus ecclesiae Theudericus fuisset, misit ad eum papa qui dedi sibi ab illo Rontzerium poscerent, a quo is nimirum repetere poenas vellet conculcati religiosi habitus et sacrae professionis impie spretae. at Theudericus nec honestum nec iustum ratus hominem prodere, qui necessario suo tempore se ipsi utilem probasset, huic quidem satis se relaturum gratiam putavit, si liberum dimitteret, quo tempore se quaeri ad supplicium ipse non ignoraret, papae quoque satisfac-

ξικ ἡγησάμενος ἀπολύειν καὶ μὴ κατέχειν μήτε μὴν περιέπειν τὸν
 ἀνδρῶπον, ἐκποδῶν ἐπήγγελε γίνεσθαι καὶ ζητεῖν ὅπου σωθῆσ- D
 ται. διὰ ταῦτα τοῖς ὄλοις ἀπορηθεὶς ἐκείνος πέμπει πρὸς βασι-
 λία καὶ ἰκατέυει δέχεσθαι· ἔχειν γὰρ καὶ λαὸν ἰκανὸν συμμαχεῖν
 5 ὅπου βούλοιο βασιλεύς. ἦν γὰρ ταῖς ἀληθείαις, ὡς ἔδοξε, καὶ
 λῆμα ἔχων γενναῖον καὶ πλῆως Ἀρείκου φρονήματος, πολλῶ δὲ
 μᾶλλον καὶ τῷ τῆς γνώμης σπουδαίῳ καὶ βαθυσκόπῳ λαὸν δου-
 λαγωγῶν ἀτάσθαλον καὶ τούτῳ κατορθοῦν τὰ μέγιστα φημιζόμε- E
 νος. ὁ μέντοι γε βασιλεὺς διὰ τὴν ἀνάγκην ἀρξάμενος ἤδη ξενο-
 10 τροφεῖν ὡς ἔρμαιον ἀρπάζει τὸ σύμβαμα, καὶ πέμπων πίστεις ἐκ
 χρυσοβούλλων αὐτὸν ἀνεδέχετο καὶ λαὸν προσεδέχετο, ὥστ' ἐκεῖ-
 νον μὲν τῷ τοῦ μεγάλου δουκὸς τιμᾶν ἀξιώματι καὶ γε καὶ γαμ-
 βρὸν ἐπ' ἀδελφιδῇ Μαρίας τῇ τοῦ Ἀσῶν θυγατρὶ καθιστᾶν, τοὺς
 δέ γε περὶ αὐτὸν ῥόγαις ταῖς προσηκούσαις ἐξικανοῦν ὑπηρετοῦν- P 275
 15 τας τὰ κατὰ πόλεμον. τὸ γὰρ Ῥωμαϊκόν, ὡς εἴρηται, ἐξήσθε-
 νηκὸς καὶ κατὰ δύσιν διασπαρὲν παριώρατο, ζητοῦν τοδντεῦθεν

7. καὶ post ex. decret.

cturum, ubi ostendisset nec foveri a se illum nec apud se versari. ergo
 Rontzerio denunciavit, a se abiret santeque alibi quaereret. in his ille
 angustiis inops consilii melioris misit ad imperatorem qui se cum exer-
 citu non modico paratum ad eius auspiciis rem gerendam, ubicumque
 praeciperet, offerrent, etiamque orarent ne supplicem asperraretur nec
 ingratum nec inutilem, si admitteret, futurum. erat re vera, qualem et
 se ferebat ipse et passim fama celebrabat, Rontzerius generosi et vere
 Martii plenus animi, miraeque (quod in illo eminebat) industriae in sibi
 fido ac benevole tenendo inconditissimo cui praecerat genere latronum, qui-
 bus ad flagitia connivens et arte popularitatis varia obsequens, salva sem-
 per auctoritate imperii, strenuis fortibusque coeptorum quantumvis auda-
 cium executoribus plerumque utebatur, celebritatem in adeptos maxi-
 mam. tali conventus legatione imperator, qui iam ad conducendos mer-
 cede milites summa necessitate adigente appellere animum coepisset, pro-
 tiosam sibi quasi divinitus offerri occasionem arbitratus, cupide quod se
 in manum dabat arripuit; missisque, quo fidem promissorum faceret, aurea
 munitis bulla diplomatibus, ei significavit sese ipsum conditionibus per-
 amplis et subiectas ipsi copias auctoramentis idoneis iam nunc in Roma-
 nae militiae auxiliares accipere. venirent modo quam primum, et ipse
 quidem ductor sibi eximie destinatae magali ducis dignitatem cum affini-
 tate splendida, nuptiis neptis propriae Mariae Asaniae filiae, iaret, mili-
 tes vero ipsius ad spem certam magnorum, quibus nulla mora numerandis
 intercederet, stipendiorum accederent, caeteraque omnis generis operae
 bello fortiter navatae haud se desideratos praemia scirent. haec tam
 pellacia tam prolixè pollicebatur imperator, quoniam, uti diximus, nullam
 fiduciae partem in Romano collocare poterat exercitu, quod qui ex eo
 reliqui nuperis cladibus superfuerant, mari trajecto e continenti Asiae in
 Occiduum omnium inopes delati, passim profugi adeo viluerant delectis
 ignave animis, ut, si victum miseram vel infima servitute paciscerentur,

- B** ὄπου δουλεύσειε καὶ τραφήσαιτο. (13) παρ' ἣν αἰτίαν καὶ *Μιχαὴλ* ὁ δεσπότης αἰτίαις ὑποβληθεὶς κεινδύνευκεν. ἐπεὶ γὰρ ὁ μὲν βασιλεὺς ἤπειγε τοῦτον εἰς *Νίκαιαν* συνάμα τῷ ὑπ' αὐτὸν λαῷ στρατηγήσοντα, ἐκείνος δὲ πολλὰς γράφας μετεκαλεῖτο τὸν ἴδιον, ἀκαεῖνοι κατερραθύμουν, διὰ ταῦτα ἔδοξε χρῆσθαι ἅ τοῖς βασιλέως ὡς ὑπηρεταῖς, ἤδη ἀπολέμοις ἐκ τῆς ἀνάγκης γεγεννημένοις, καὶ πέμψας συνῆγε, πλὴν οὔτε βασιλέως εἰδότες, καὶ ὄρκους ἀπαιτῶν ἐκείνους ὡς περὶ ἑκατὸν ὄντας, καὶ κρυφθὸν
- C** λαμβάνων καὶ μέρει διδοὺς πρὸς ἐκείνους. ἦν δ' ὁ ὄρκος βασιλεῖ πρέπων, οἴμαι, καὶ μόνω· εἶναι γὰρ τῶν ἐχθρῶν ἐχθροὶ καὶ 10 τῶν φίλων φίλοι τοῦ τέως δεσπότου ἐπώμνον. ὁ δὲ ἄλλο προσαγγελάθην, βασιλεὺς καὶ ταῦτα καὶ ἄλλα πλεῖστα συνηθροικῶς, συνοικοῦντος καὶ τῇ τοῦ *Τερτεριῆ* θυγατρὶ, λιπαρῶς ὑπώπτειτε κατ' αὐτοῦ ἀπιστίας μελέτημα, καὶ τὸ γεγονός εἰς κρίσιν ἐτίθει, καὶ τὸν προσαγγελλόμενον κατεδίκαζεν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν μικρὸν 15 ὕστερον καὶ ῥηθήσεται· τότε δὲ βασιλεὺς τοιαύτας ἐδίδου τὰς
- D** πίστις τῷ *Ροντζερῶ*. ὁ δὲ λαβὼν τὰ γράμματα, ὡς ἂν καὶ

9. καὶ] καὶ ἐν?

praeclare secum agi crederent. (13) qua ex causa et Michaël despota in defectionis meditatae suspicionem veniens est periclitatus. cum enim illum imperator crebris nuntiis urisset ut delectu in suis terris habito sibi praesto cum copiis adesset, dux a se Nicaeam mittendus, et ipse multis literis quoquo versus scriptis suos nequidquam vocasset ad signa subditis (quippe hi periculum talis militiae reputantes fracti animis ignave cunctabantur obsequi), hos, de quibus dixi nuper, imperatoris milites nunc in sua ditione fugitivos explorare aggressus, postquam in eam de qua significavi humilitatem consternatos reperit, occasionem non putavit praetermittendam eos sibi ad quidvis obnoxios reddendi. ergo negotio eis dato socios ad se clam cogendi, congregatos ex illis circiter centum arcano alloquens induxit ad sibi fidem sacramento in hoc obstringendam, ut hostes hostium suorum, amici amicorum, sine ullo respectu aut discrimine, deinceps forent, se quoque ipsum vicissim protegendi eos promissis iuratis obligans. hoc etiam secreto actum a despota ubi fido ad se delatum indicio rescivit imperator, contulit eodem aliunde comperta signa plurima infidi animi ac rebellionem machinantis, quibus magnum ad verisimilitudinem colorem addebat, quod idem despota coniugem haberet filiam *Tertoris*, ex genere utique infenso Romanae rei. quare antequam defectio erumperet, mature praeventendum arbitratus, dicam Michaëli cogitatae perduellionis impingit, compulsusque obire vadimonium causa rite cognita damnavit. sed hoc contigit paulo post et in loco referetur, nunc eo praelibatum quo indicetur et hanc mente versatam imperatori curam, quando illum a *Rontzerio* missi convenere, promptiorem reddidisse ipsum ad adeo prolixè admittenda liberaliterque remuneranda exteri ducis obsequia. porro istis Augusti literis *Rontzerius* acceptis, curam ingressus estimationis tuendae tantae quantam de ipso praecipisse prae se ferebat imperator, non eos solum quos ad manum habebat ducere ad eum milites

μέγας τις δόξοι, οἷχ ὄσοις ἀνὰ χεῖρας καὶ μόνους εἶχε τοσοῦτους
 καὶ ἄγειν ἠβούλετο, ἀλλὰ προσφιλοτιμούμενος καὶ ἄλλους συνῆ-
 γε, ταῖς ἀπὸ βασιλέως ἐλπῖσιν ἀναπτέρων, ὥστε μὴδ' ἔχειν αὐ-
 τάρκεις ναῦς συνεκφέρειν τὸ στρατολόγημα, μὴδέ γε χρήματα
 5 τόσα ὥστε καὶ προκαταρκτικὰ δίδόναι ἐπὶ βασιλεῖ ἐχεγγῶν τὰ
 πλείστα παρέξοντι. διὰ τοι ταῦτα καὶ Γεννοῦνίταις προσσχῶν
 ἐπὶ πίστισιν ἐκίχρῶτο ταῖς βασιλέως ὡσεὶ χιλιάδας εἴκοσι νομι- P 276
 σμάτων, τὰ μὲν καὶ λαμβύνων, τὰ δὲ καὶ διὰ τὴν τῶν νηῶν
 χρεῖαν ἐκείνων εἰς τὴν τοῦ λαοῦ διαπλώϊσιν προσδεχόμενος. Γα-
 10 μηλιῶνος μὲν οὖν, ὡς εἴρηται, τῇ Κωνσταντίνου ἐφίστανται.
 καὶ βασιλεὺς τοσοῦτον λαὸν παρ' ἐλπίδα δεξάμενος, ὅμως τῇ
 τῆς συμμαχίας ἐλπίδι ἀναθαρρῶν τοὺς λογισμοὺς κραταιότερον
 ἴσθη καὶ ἄμποτέραις ἐξήντηι σφίσι τὰ χρήματα, καὶ θησαυροὺς B
 πάντας οὕς ἀνεπίμπλων οἱ πανταχόθεν δασμοί, ἐπισχεθέντων
 15 πύλαι καὶ αὐτῶν ῥογῶν καὶ προσοδίων τοῖς ἐν ἀνακτόρων δου-
 λεύουσιν, ἃ δὴ καὶ βασιλεῖς ἐξ ἀρχαίου εἰς μισθοὺς ἐτίθουν ἀναγ-
 καίους τοῖς ὑπηρετουμένοις, ἐκείνοις ἐξεκεοῦντο. ἀλλὰ τὸν μὲν
 'Ροντζέριον εἰς μέγα τιμήσας δούκα, καὶ τοὺς παρ' αὐτοῦ καὶ
 ἰδίους μεγαλύνσας δνόμασι, γαμβρὸν κατὰ τὰς ὁμολογίας καθίστη.
 20 ἦν δὲ ἄρα καὶ τοῖς ἐπιστάσι πολλῶν φιλοτιμιῶν ἀπολαύειν C

voluit, sed alios praeterea evocavit promissis magnis, quorum videlicet
 solutionem imperatori delegaret. convenerunt ad spem ostensam imperia-
 lis gazae largiter mox participandae Latini tanto numero, ut nec naves
 quae illos caperent nec pecuniam Rontzerius haberet, quae sufficeret ad
 singulos vel exigua, quae vegetaret alacritatem nomida dantium, eroga-
 tiuncula saltem aspergendos. quare appulsus ad Genuenses, illisque glo-
 risanter ostentandis imperatoris diplomatibus fidem in mutuando nactus,
 viginti circiter millium aureorum cum illis debitum contraxit, quae se ille
 Constantinopoli soluturum pecunia sibi statim ab Augusto repraesentanda
 pollicitus est. caeterum non totam eam summam numerato accepit: pars
 enim in naulum est imputata suppeditarum a Genuensibus navium, quot
 opus fuere novis Rontzerii delectibus transportandis. sic igitur Septem-
 bri, ut dictum est, mense Rontzerius cum classe Constantinopolim appel-
 lit, quando imperator tanto praeter spem auctus exercitu, et ingens in
 posterum peregrinae militiae operae pretium expectans, firmato a trepidatione
 priori animo largissime muneratus est hospites, et utraque pecuniam
 effundens manu, thesauros, quos undecunque corrassa vectigalia
 compleverant (quorum iam pars nulla distrahebatur in auctoramenta veterum
 militum et stipendia palatinorum ex longo decreta ministrorum,
 omnibus his nuper, uti dixi, abrogatis), in horum sinus exinavit. ac
 Rontzerium quidem promisso insignivit ducis magni titulo, familiares quoque
 eius illustribus aliis nominibus honorans. denique quod erat etiam
 pollicitus, affinitate sibi enndem admovit intima, nuptiis cum eo neptis
 suae Mariae celebratis. quo toto tempore tanta extitit in hos omnes ex-
 teros Andronici magnificentia, ut cuius eorum ad statim accipiendum ab
 Augusto donum quantumlibet alio non esset opus quam istius ei deside-

δεικνύειν τὴν χρησιν, ὡς ἂν μὴ ἐν κενοῖς ἐπιστῆναι δόξωσιν. ἐτάχθησαν οὖν ἐς Κίζικον ἀπελθεῖν· πρὸς γὰρ τὸ ἔχον τὸν φθόρον ἔρπειν, μᾶλλον δὲ τὴν ἐπίθεσιν ὡς οἶόν τε διενόουν, κακεῖ πολὺ τι συναχθὲν πλῆθος, καὶ χρήμασι καὶ σώμασιν ἰκανοῦμενον, ἐφίλειεν τοὺς Πέρσας ἀνάγκη, οἷς καὶ δεῖν διὰ ταῦτα κατακε- 5 κλισμένοις συμμαχίας ᾤοντο.

P 277

14. Ὡς γοῦν ἐξηρτύοντο καὶ ἤδη πρὸς ἐξόδοις ἦσαν, ἐπισυνίστανται Γενουῖται οἱ κατὰ πόλιν τέως ζητούντες τὸ χρέος· βασιλεία γὰρ ἀπαιτεῖν ἑτέροις δανείσαντας οὐκ ᾤοντο δεῖν. οἱ δὲ τὰ τοῦ χρέους βάρη προσανείθουν τῷ βασιλεῖ ὡς αὐτοῦ γε χρη- 10 σάμενοι ἕνεκα. καὶ βασιλεὺς τέως οὐκ ἀνεχόμενος ἀλλ' οὖν πρὸς τὸ ἀποδιδόναι κατένευε, καὶ διὰ τοῦτο καὶ φιλοεικίαν πᾶσαν Β ὑποτεμνόμενος ἐπέμπε τὸν Μουζάλωνα Στέφανον, μέγαν δρογγυάριον τοῦ πλωΐμου ὄντα, καταστέλουντα τὸν θόρυβον. ὁ δὲ τοσοῦτον ἐδέησε τοῦ ταῦτα ποιεῖν ὥστε καὶ κατεκόπη σπάθαις 15 αὐτῷ γε ἵππῳ. καὶ ἔρις ἐντεῦθεν μεγάλη μεταξὺ σφῶν ὠροδύ-

1. δεικνύειν?

rium significare. neque enim ipsorum quemquam vacuis a se abire manibus aut voti non compotem sinebat. ita bene curatis ornatisque Latinis auxiliariibus expeditio indicta Cyzicum versus est. cuius consilii haec erat ratio. confuxerant Cyzicum, ut dictum est, ex tota circum continenti quotquot effugere Romani potuerant barbaros, opesque suas in illud asyllum undecumque contulerant. quae res cum latere praedatores Persas non posset, verisimiliter expectabatur eo cunctos ipsos impetum versuros: nam avari habentibus inhiant, et in loca congestis opulenta gazis cupida solet rapacitas incitari. urbi ergo Cyzicenae plenae tunc et divitiis et hominibus, ideoque vel iam obsessae vel mox obsidendae a barbaris, mitti suppetias novos hosce socios placuit.

14. His autem pransis paratis in prociactu ad hoc iter, ac urbe iam egredientibus, ecce superveniunt qui in urbe erant e Genua creditores Rontzerii, quos dixi; et hoc exeunte brevem occasionem rati repetendi debiti, dum intra Constantinopolim is adhuc esset, cum solitudine ac tumultu circumstant hominem, solvi statim quod debebat flagitantes. cum eos ad imperatorem remitteret Rontzerius, allegans imperatoris fide pecuniam acceptam, in eius obsequia impensam, et numerare ipsum paratum (adirent modo, statim cumulate laturi quod poscerent), illi haec effugia rati esse debitoris infidi, ab eo se repetere dixere cui dedissent, cum imperatore sibi nihil esse negotii; inter quae ardescente iurgio, ventum ad manus est. imperator raptim admonitus expedit castem confestim opportuna rixae drimendae; seque professus, licet id ante renuisset, summae a Genuensibus repetitae debitorem, eos ultro ad satis accipiendum quod vellent evocavit ad se, misso ad id turbasque componendas Stephano Muzalone magno drungario rei navalis. at is tantum abfuit a nimis iam adulta seditione compescenda, ut ipse cum quo vehebatur equo concisus in frustra fuerit ensibus iam comminus dimicantium irrevocabiliterque commissorum. hinc iam inflammata contentio in praelium utrimque infe-

νετο, τῶν μὲν ξηκῶν τὴν τοῦ Κοσμιδίου καταλαβόντων μονίην, κάκεινη ὡς ὀρηκτηρίῳ χρωμένων καὶ μαχομένων, Γεννουϊτῶν δὲ αὐτόθεν κατ' αἰγιαλούς βούτζοις καὶ τάρπησι καὶ σανίσιν ἀσφαλισθέντων κύκλῳ, κἀντιῦθεν ὡς ἀπὸ τείχους βαλλόντων τε καὶ 5 βαλλομένων, ὡς καὶ πολλοὺς πεσεῖν ἀμφοτέρωθεν. μόλις τὸν C θόρυβον βασιλέως καταστορέσαντος, ἐπὶ Κυζικὸν εἰς παραχημασίαν ἀπέπλευσεν. ἐκεῖσε δ' ἐπισιάντες πόλλ' ἔττα τῶν χαλεπῶν κατεπράττοντο, ἐντὸς τοῦ τείχους καθήμενοι, χρήματα ἐκλήγοντες, βλους ἀρπάζοντες, γυναιξὶν ἀνθρώπων ἐπιχειροῦντες, καὶ 10 τῶν ἐποίκων ὄσα καὶ ὠνητῶν κατακυριεύοντες δούλων. τέως δὲ μὲν Φαρέντα Τζιμῆς, αἰσχυνθεὶς οἶον τὰ δρώμενα, καὶ πολλὰ κικ ἐλέγξας οἶων μὲν ἀπήλαυσαν βασιλέως οἷα δὲ πρᾶττουσι, καὶ μὴ πείσας βαρβάρους ὄντας, καὶ αὐτοῦ κατεξανισταμένου τοῦ D ἄγοντος ἀπαίρειν ἔγνω. ὄθεν καὶ συσκευασάμενος ἅμα ναυσὶν 15 ἰδίαις καὶ οἰκίῳ λαῶ ἔπ' οἶκον πορεύεται. ἐκεῖνοι δὲ καὶ ἔτι τῷ κατὰ Κυζικὸν προσκαθήμενοι τείχει καὶ ταῖς σφῶν αὐτῶν ἐν- τρυφῶντες ἀτασθαλίαις, ὄπη καὶ λήξιαν τοιαῦτα πρᾶττοντες,

3. τάργαιρ Possinus.

15. περὶσαι P.

stissimum efferbuit, peregrinis quidem militibus obvium Cosmidii monasterium occupantibus, eoque utentibus pro arce, ex qua erumperent, quo se reciperent; Genuensibus autem illic, ubi forte sunt reperti per littoralem oram, vallo contra et aggero sese munire satagentibus, certatimque ad id comportantibus delia, scuta praelonga et tabulas, quibus externe commissis intusque arena congesta roboratis castra velut sua circum obvallarent, ut tam isto quasi muro extemporaneo tela hostium in obiecta materia ictum perdentia frustrarentur, tum ex eo superne vicissim lacularentur. quo diu stragem infestaque factitatio, cadere utrumque plurimes contigit, quoad tandem exauditis sine fine iteratis ab imperatore mandatis sedatus aliquando tumultus est, ac pace facta Rontzerianae cum suo duce copiae consensu navibus hibernatum Cyzicum iverunt. Cyzici ubi fuere, admissi intra munitiones multa miseris illic degentibus gravia nec mitiora hostilibus fecerunt, pecunias extorquentes, annonam diripientes, uxores civium violare conantes, uno verbe, collectis isthic Romanis velut emptis mancipiis superbissimo dominata abutentes, tam intoleranda quidem licentia, ut Pbrenda Trimes pudenda iniuriarum indignitate commotus, cum petulantiam intolerandam frustra Rontzerianos increpando ac beneficis meritaque in eos imperatoris commemorando reprimere saepe nequidquam tentasset, barbaris, duce ipsis proprio assentiente, monita irridentibus, otiosus esse testis immanium scelerum non sustinuerit, sed suas vasa colligere copias inssas, suis impositas navibus domum reduxit. quo liberius deinde Rontzeriani tyrannidem intra Cyzici muros sine interpellatione diram exercuerunt, rapacitati ingiuviei libidibus ad satietatem indulgentes; nec obscure id ferentes, sed famam quoqueversus de his ipsorum flagitiis diditam securissime contemnentes, frustra ringentibus et hoc ma-

ἦν οὐδείς ἄγνων· Ῥωμαίους γὰρ πανταχόθεν τὰ δευὰ περίεστη, καὶ διεφάνουν πάσχοντες.

Ἔμοι δὲ λοιπὸν καὶ τι τῶν θαυμασιῶν καθ' ἡμῶς τελεσθῆν
 P 278 ἔξειπῆν, (15) φοβερὸν μὲν εἰπῆν ἄπιστον δ' ἀκοῦσαι, ᾧ δὴ
 καὶ αὐτὸς διηπιστήσα ἔν, κἄν δι' αὐτὸ καὶ παρέλιπον, εἰ μὴ γε 5
 πολλοὶ μὲν οἱ εἰπόντες καὶ ἀξιοπίστοι, δεῖγμα δὲ προνοίας ἔχει
 Θεοῦ καὶ τῆς περὶ τὸ ἀνθρώπινον ἔτι γένος κηδεμονίας, κἄν ἄλ-
 λως βαθέως καὶ ὑπὲρ ἡμᾶς ἐνεργῶνται τὰ θεῖα βουλήματι, καὶ
 ἅμα καὶ βασιλέως χρηστοῦ δόξαντος δόξαν, Θεοῦ κρίνοντος πάν-
 B τως μετὰ τῶν ἐπιτετηθευμένων, καὶ ἐφ' οἷς καὶ μόνοις ἐπιτη- 10
 δεύουσι, τὸ τῶν ἀνθρώπων σφάλμα ἢ καὶ κατόρθωμα. ἦδη
 μὲν οὖν φθάσαντες ἐδελώσαμεν πῶς Μαγνησίας τῆς κατὰ Ἑρμον
 βασιλεὺς ἀπαίρει. ταύτης μὲν προέστησαν ἔτεροι βασιλέως ἀπηρ-
 κότης ἐκείθεν, ἦν δὲ καὶ ὁ ἐπὶ τραπέζης Φιλανθρωπῆρος, ἀνὴρ
 εὐγενεῖα καὶ γύρα συνέσει τε καὶ ἐμπειρίαις στρατηγικαῖς ἐς ἅπαν 15
 κοσμοίμενος. ὡς γοῦν τὸ πόλισμα καстроφύλακι ἐπετέτραπτο
 C καὶ ἦδη ἐν φυλακαῖς ἐκείνος διαγροπνῶν ἦν ὄψῃ τῶν νυκτῶν,
 πολλάκις ἡμένην λαμπύδα καὶ περιερχομένην τὸ πόλισμα κα-
 θεώρα. τοῦτο δις καὶ τρίς γεγονὸς ἐννοίας ἐπῆγε τὸν καстро-
 φύλακα. ὃ δὴ καὶ τοῖς προέχουσι κατὰ τὸ εἶδος κοινωσάμενος 20

19. εἰς ἐννοίας ἐπῆγε?

lorum anctario tam saevo extrema iam consternatione extabescentibus deploratissimis Romanis.

Sed mihi dia pertaeo narrationum infaustarum, offertur ecce oportune commemoratio auspiciatior miri apud nos visi prodigii. (15) quod dicam, ita terribile dicta est, ita incredibile audita, ut nec ipsi diu mihi fidem fecerit, et omissurus ut rem inverisimilem fuerim, nisi constans affirmatio et plurimorum et idoneorum testium tandem religionem incussisset inofficiosa premendi oblivione facti, in quo et argumentum extat clarum divini numinis in res humanas providentiae, in nos protectionis, utcumque inscrutabilibus de causis eius in nos eodem flagella descevant, denique in quo cernitur illustri vindicata documento fama et sanctitas dominati nobis olim cum clementiae laude principis, circa quem libere hominibus varia opinatis et locatis, videtur deus, cui sunt uni optime canctorum bona pariter et prava opera perspecta, cum fuisse sibi probatum illustri voluisse testimonio monstrare. iam antea narravimus ut e Magnesia ad Hermum sita Michaël imperator ignior recesserit. post eius discessum istius civitatis custodinae praefuerunt alii, quos inter fait et mensae praepositas Philanthropenas, vir nobilitate senectate prudentia et bellicorum eventuum experimentis summe commendatas, cum huic igitur custodi ac praesidiariae duci militiae credita illa civitas esset, eaque ille cura funderetur intempesta excubans nocte ac vigiliis militum explorans, videt ecce plus vice simplici accensam lampadem circumstantem muros urbis. re semel iterumque ut fortaita vel aberrantibus illudento oculis neglecta, postquam eodem iam se tertio conspicue extantat,

κακίονους εἰς τὴν ὁμοίαν ἐνήγγεν ἔκπληξιν. τῶς μαθεῖν ἠβού-
 λοντο τί ἂν καὶ εἴη τοῦτο. καὶ πέμπονται μὲν καὶ ἄλλοι κατα-
 σκοπήσουσιν, οὐδὲν δὲ πλεον τοῦ πραττομένου ἐκείνοις ἀπεκαλό- D
 πτετο. σὺν πολλοῖς δὲ τοῖς ἄλλοις ἀπέρχεται καὶ ὁ τοῦ καστρο-
 5 φύλακος ἀδελφός, ὃν καὶ ἐκκεκωφευμένον ἐκ γενετῆς οἱ πάντες
 ᾗδεσαν. καὶ τοῖς μὲν τοῦ συνήθους πλεον οὐκ ἦν μανθάνειν,
 τῷ δὲ τὸ θανυμαστὸν ἐκείνο καὶ ἀπόρρητον θάμα ἐκκαλύπτεται.
 καὶ ἡ πίστις προσετέθη τῷ κατ' αὐτὸν θαύματι· ὁ γὰρ λαλῶν
 ἐξ ἄνευ καὶ κωφοῦ πιστόν τε καὶ ἀναντίρρητον ὁ τι ἂν εἴποι P 279
 10 καθίστα. βλέπει οὖν ἐκείνος προσμμένων οὐ λαμπάδα ἡμμένην
 ἀλλ' ἄνδρα βασιλικῶς ἐσταλμένον, τὰς μὲν αὐτῶν φυλακὰς οἶον
 ἔξουθενούοντα, αὐτὸν δὲ τὴν τῆς φυλακῆς ἐπιτροπὴν ἔχειν λέ-
 γοντα. καὶ ἅμα εἰπόντα ὡς πρὸς ἀκούοντα λέγειν· καὶ γὰρ ὁ
 κωφὰς ἤκουε παραντίκα. προστάσσειν δὲ τὴν φωνὴν μεγάλῃ
 15 φωνῇ τοῖς φύλαξιν ἐπαγγέλλειν ἐρηγορότας ὡς ἐνι μάλιστα τῆς B
 σωτηρίας ἐπιμελεῖσθαι. καὶ θαῦμα παραντίκα ἐπηκολούθει τῷ
 θαύματι· ὁ γὰρ ἀκούων ἐφ' ὅ τι πράξει ἤδη καὶ φωνῶν ἠκούε-
 το, καὶ ἔδειξεν ἐκείνος λαλῶν τε λόγους πιστούς. προσπαλεῖ δὲ
 πᾶσιν, ὅπερ καὶ ἀληθὲς ἦν, ἡ τοῦ βασιλέως ἐκείνου τοῦ ἐλεή-

18. τσ] τούς?

haud ratus contemnendam advocatis ductoribus ordinum primariis indig-
 tat, eosque in parem secum admirationem manifeste cernentes inducit.
 placet cunctis dare operam ut hoc quid sit addiscant. mittuntur ab his
 qui comminus accedentes ad id lumen propius explorant ac comper-
 referant. isti nihil plus admovendo se prope quam procul intinende detego-
 bant, solam et ipsi lampadem videntes, quoad cum multis eo missus ac-
 currit frater custodis arcis, quem mutum et surdum ex ventre matris
 omnes norant. atque huius comitibus nihil supra prius missos conspicari
 contigit: unum mutum illi, mysteriorum quasi valvis reseratis, novum est
 spectaculum oblatum, et fides viso per miraculum in epopta manifestam
 constitit: quis enim mutum loquenti credere quod affirmabat cunctaretur?
 hic igitur e vicino attentus permanens clare videt non lampadem arden-
 tem sed virum imperatoris ornatum insignibus, qui praese se forens diffi-
 dere se custodem castris excubiis ut insufficientibus et languide remissis,
 sese aiebat ipsam urbem sibi tuendae curam assumere. quae loquens au-
 diebatur a prius surdo; eidemque hactenus etiam mutum imperabat ut lo-
 queretur, et quidem voce contenta, admonens praesidiarios excubitores
 etiam atque etiam vigilias intendere, acriterque prospicere salutem periculi-
 tantis civitatis. et ecce miraculum miraculo additum: qui enim modo pri-
 mum audierat sibi praecipientem, nunc etiam, dum iussis obtemperat,
 semper antehac mutus incipit loqui, clareque praesidiarios cum a se visa
 tum ipsis mandata pronuntiat, fidem facile prodigii pignore idoneo impe-
 trans. nemini porro his praesentium dubium fuit, id quod re ipsa verum
 erat, quin per ista declararetur Ioannem illum olim imperatorem, cognomen-
 te Batatzam, optimum principem et eleemosynarium a largitionibus in

μονος Ἰωάννου, καθὼς ἂν ὁ Λυδὸς εἴποι, ἐπιστάσια, ἐν ᾗ παρὰ Θεοῦ φυλάττεσθαι ἐπιστεύοντο.

- C 16. Ἦν μὲν οὖν τὰ καθ' ἡμᾶς καὶ λίαν δεινά, τῶν μὲν ἐκτὸς πόλεως οὐδὲν ὑποστάντων τῆν τῶν Περσῶν ἀνυπόστατον ῥύμην, καὶ διὰ τοῦτο τῶν μὲν φρονηομένων τῶν δ' ἀπανιστα-5 μένων, τῶν μὲν εἰς πόλεις καὶ φρούρια τῶν δ' εἰς νήσους, ἄλλων δὲ καὶ εἰς τὰ κατ' ἀντιπερалаν ἀσφαλῆ, ὅπου ἂν καὶ σωθεῖεν, βλεπόντων καὶ ὁρμώντων, τῶν δ' ἐντὸς καὶ λίαν ἐνδεῶς
- D ἐχόντων τῶν ἀναγκαίων διὰ τὴν τῶν ἑξωτερικῶν ἑξαπόλειαν. βασιλεὺς μὲν οὖν διὰ ταῦτα ὡς οἶόν τ' ἦν ἀντιπалаμώμενος πρὸς 10 τὰς τῶν δεινῶν ἐπιρροίας, Ἀλανῶν μὲν ἐκείνων καὶ τῶν ἰθίων ἀπεργνωκῶς, ἐπὶ σαθροῖς δὲ σαλεύων τοῖς, ξενικοῖς, πέμπει καὶ πρὸς Καζάνην τὸν τῶν ἀνατολικῶν Τοχάρων, ὡς αὐτοὶ φαῖεν ἂν, Κάνιν, καὶ γαμικὰς ἐπιμιξίας προτείνει, καὶ παμύνει
- P 280 προσασιοῖ τοῖς τῶν Ῥωμαίων ἐσχάτως ἔχουσι πράγμασιν. ὁ δὲ 15 καὶ τὴν ἀξίωσιν δέχεται, καὶ τὸ κῆδος (ἐπὶ γὰρ φυσικῇ θνητοῦ, ἥς αὐτὸς βασιλεὺς πατὴρ ἐνομιζετο, συνεφάνει) προσαιπέδ-χετο, καὶ ὑποσχέσεις ἀσφαλῶς ἐδίδου μετελεύσεσθαι τοὺς ἀλά-

pauperes crebris et magnis merito nominatum, suae peculiari curae ac protectioni (quam *ἐπιστάσιαν* Lydus diceret) commissam a deo custodisse ac sedulo defensasse Magnesium civitatem.

16. Erant porro per haec tempora res nostrae Constantinopoli degentium in summis angustiis. nam qui extra urbem in Asiae continentis domicilium habebant, plane consilii ac multis miserrimis experimentis quotidianarum caedium, quibus passim sterni contribules suos a Persis videbant, manifesto persuasi nullam sibi vim esse ad obviandum iis barbaris, partim in urbes aut arces confugiebant, partim salutem in insulis quaerebant, partim quam poterant longissime se a periculo removentes in abditis adversae continentis locis securum effugium trepide captabant. ipsius autem magnae urbis incolae magna intus rerum ad victum necessariorum penuria urgebamur ob vastatas circum desolatasque regiones, unde ad nos solebat annona conferri. ad haec emendanda quantum poterat cura consilioque incumbens imperator, cum nullam iam spem haberet in Romanis copiis, extera vero auxiliari militia proterva saevaque eademque haud satis fida uteretur, unde nec acquiescere animo posset, vertit cogitationem ad certius auxilium a Cazane Tocharorum Orientalium supremo principe (Canin ipsi vocant) Romano imperio conciliandum. mittit ergo ad hunc qui foederis secum conditionem nuptiali necessitudine firmandi offerant, orentque ut qua valebat auctoritate in duces barbaros Romanam ditionem erudelisime vastantes, eis ut ab iniuriis desistant imperet, ac si faciant, ulturum se minetur, sicque succurrere dignetur extreme laborantibus ac pene iam perditis Romanis rebus. talia Cazanes audiens haud aspernatus affinitatem est; oblatasque puellae, quae proles naturalis Andronici Augusti putabatur, admittens nuptias, ample ac solemniter promisit sese coeclitarum, et si parerent, armis repressarum iniquos gras-

στορας. τοῦτο φημισθέν, ὡς εἰκός, τοῖς μὲν λοιποῖς ἄλλως
 ᾠκονομεῖτο ἢ περὶ τὰς συστολὰς σπουδῇ, κἄν ἡφροντίστον τὸ
 τέως· ἐνὶ δὲ τούτων τῷ Ἀλαΐδι τὰ κατὰ τὴν Λυδίαν καταδρα-
 5 ταισιόθεντι τῇ φήμῃ τοὺς λογισμοὺς ἔδοξε προνοεῖν ἑαυτῷ τε καὶ B
 τοῖς ἰδίοις τῶν ἐκ φυλακῆς συμπερόντων. ἀμλεῖ τοι καὶ τοῖς
 κατὰ τὸ τῶν Σάρδεων φρουρίον ὄχυρὸν ἄλλως ὄν ὡς παλαιᾶς
 ἀκρόπολιν πόλεως, καθ' ἕν ἄβατον μέρος καὶ τὸ λοιπὸν ἀπόκρη-
 μνον, διὰ τὴν παρ' ἐκείνων ἐγκειλισμένην ἐπίθραϊν πέλμων ἐπὶ
 10 ῥηταῖς ὁμολογίαις συνέπραττεν, ἐφ' ᾧ τοῦ φρουρίου διαμεμερι-
 σμένου μακρῷ τιλὶ τείχει καὶ ἀσφαλεῖ ἤμισον μὲν ἐκείνους ἤμισον
 δ' αὐτοὺς ἔχειν, κἀντεῦθεν δεσμοῖς ὁμονοίας συνδεῖσθαι, καὶ C
 ἀνέδην ἐξιώτους ἐκείνους μὲν τοῖς ἰδίοις ἔργοις προσανέχειν ἐξ ὧν
 τραπήσονται, αὐτοὺς δὲ τὰ οἰκεία πάντως ποιεῖν, αὐτῶν μὲν,
 15 ὡς εἰκός, ἀπέχοντας, ἄλλοις δ' ἐπιτιθεμένους ἐξ ὧν κερδανοῦσι
 τὸν οἰκείον τρόπον καὶ ληστρικόν. ἐκείνοι μὲν οὖν τοιαῦτ' ἤξιουν,

9. ἐγκειλισμένοι?

satores. hac apud barbaros per Romaniam impune introcinantium duces
 late Cazanis, cuius potentiam norant, comminatione vulgata moti omnes
 sunt, si minus ad continendam, saltem ad moderandam timidiusque delin-
 cepts exercendam saevitiam. nam a plerisque ipsorum parum istas minas
 curantibus, simulatione tenus sola nec ea longa, delatum edicto Canis
 est abscisi a Romanorum infestatione iubentis. unius inter istos Alaidis
 paulo forte minus contumacem audaciam haec denuntiatio concussit. is
 tunc Lydiam incarsans, quasi verteret vetus proverbium, Mysorum e
 Lydis congererat praedas. quod dum agit, novi Cazanis cum imperatore
 foederis fama improvise ictus, in quandam suae ac suorum securitati con-
 sulendi sollicitudinem ingressus, hanc praedae, quam ingentem paraverat
 et cui potissimum timebat, in tuto collocandae rationem excogitavit. est
 eius metropolis provinciae antiqua urbs Sardes, in qua situ validam et
 olim munitam arcem tunc adhuc nostrorum quidam obtinebant, ab una
 parte inaccessam obiectu impenetrabilium molium, ex altero latere imma-
 nibus praecipitiis defensam; cuius ideo etiam a paucis et prodire non au-
 dentibus insessae barbari licet numero pollentes expugnationem desperas-
 sent. huius Alais praesidiarios colloquio tentavit, rogans ut quoniam
 perampla et bifariam divisa munitio erat, partem unam, quod tuto pos-
 sent facere, sibi concederent. nam praeterquam id sine suo ullo damno
 facturos fide illis cavere sanctissima spondebat, etiam contra periurium,
 si quod suspectarent, certum haberent praesidium muri firmissimi, quo
 duae, de quibus est dictum, arcis unius partes ab invicem discluderen-
 tur. ea nostri audientes haud illi quidem multum fidebant promissis bar-
 barorum: caeterum diuturnae clausurae, cuius aliter relaxationem non
 sperarent, affecti taedio, et rerum inopia ex agri circumsciti longa deso-
 latione necessario secuta graviter pressi, reiiciendam non putarunt qua-
 liscumque conventionis mentionem. Romanis ergo congressum non ab-
 nuentibus ad tractandum pressius descenditur. proponunt quid vellent
 barbari. arcis dimidium concedi sibi postulant, ubi res in tuto suas ha-

τοῖς σχιζομένοις εἰς κατάγνωσιν· σοφώτερον δὲ ποιεῖν ἑδόκειον
καὶ εἰσέτι διευθετεῖν, ὡς ἀπὸ τῶν ἐκκόψοντες, εἰ καὶ ἔτι ἀντέχει
B καὶ τὴν ἐπὶ τῷ Ἀθανασίῳ μὴ δέχοιτο πρῶξιν. ἡ δ' οἰκονομία
οὕτω πως ἦν, πατριάρχην μὲν αὐτὸν μὴ λειτουργεῖν ὅλως, ὡς
ἂν μὴ συλλειτουργοῦντων κατὰ τὸ εἶδος διακόνων ὁ Ἀλεξανδρείας 5
ἐπὶ τῶν διπτύχων συμνημονεύοιτο, ἱερεῖς δὲ μόνους ἄτερ δια-
κόνων ἱερουργεῖν. καὶ τοῦτο ἐπράττετο μὲν καὶ ἐν ἀνακτόρων,
ἐπράττετο δὲ καὶ ἐπὶ τῷ μεγίστῳ ναῶ, καὶ ἄλλαις μὲν ἡμέραις,
μάλιστα δὲ δημοτελείαις καὶ ἑορτασίμοις, ὡς κὰν τῇ τῆς ὀρθοδο-
C ξίας κοινοπληθεῖ, ὅτε βασιλέως ἐνδημήσαντος καὶ πληθους ἑκα- 10
τοῦ συναχθέντος ὁ μὲν πατριάρχης ἠπράττει, ἱερεὺς δὲ μόνος
ἀπερικτυπῆτως πάντη καὶ ἀνηκούστως, μηδὲν ἐπαϊόντων διὰ τὸν
θόρον, τὰ τῆς ἱερουργίας ἐξέπραττεν. ὡσαύτως δὲ καὶ ἐν ταῖς
πασχαλίοις ἐγένετο. ὕστερον δ' ἑσαυθὶς κατὰ τὴν μνήμην τοῦ ἐν
μάρτυσι περιφανοῦς Γεωργίου ἐκκόπτουσι καὶ μνημόσυνον, κατὰ 15
τὸν ἐν τοῖς μαγγάνοις νεῶν λειτουργήσαντες, ὃς ἀνεῖται τῷ μάρ-
τυρι.

D 21. Ἡῴσανε δ' ὁσημέραι καὶ αὐθὶς τὸ ἀπὸ τῶν Περσῶν
δεινόν, ὥστ' ἀποκεκλειῖσθαι πανταχοῦ τὰς τῆς σωτηρίας ἐλπίδας.
τί γὰρ τῶν δυσχερῶν ἀπῆν; καὶ ἔω τὰ μακράν. ἀλλὰ τὰ κατὰ 20
θύραν ταῦτα καὶ τῆς βασιλίδος προαύλια. τὰ δ' ἦν εὐθὺς νηὸς

abigeret et novi quiddam incommodi ex facto accipiti nasceretur, unde
ansam avulsam adhuc alii suarum roborandarum partium sumerent, consul-
tius tunc quidem visum temperamento quodam uti huiusmodi, quo et pe-
riculum eius ignominiae sic Alexandrino intentaretur, ut re tamen integra
non excluderetur idem aditu respiciantiae, nec tamen alea novi damni
iaceretur. decreverunt deinceps solemnes a patriarcha celebrandas ipso
liturgias omittente, in quibus videlicet recitari a diaconis nomina patriar-
charum orthodoxorum, cuncto audiente populo, necesse foret, vice autem
earum sacro defungi per privatum faciendo sacerdotem, sine diaconorum
ministerio. hoc ita factitari exinde coepit in aede sacra palatii, hoc idem
in templo maximo, non profestis solum diebus, sed et in solemnitatibus
etiam populi concursu celebribus. itaque die ipsa orthodoxiae, cum et
de more imperator in templum advenisset et densus adesset populus,
patriarcha non comparuit, sacerdos autem simplex citra pompam et cantum,
nemine, praesertim in turbae magnae strepitu, exaudiente quid mussita-
ret mysta celebrans, sacro utcumque defunctus officio est. similiter et
in festis actum Paschalibus. eademque arte in solemnibus quoque paulo post
celebrata sancti martiris Georgii memoria necessitas nominandi palam e
diptychis Alexandrini lucrifacta est, liturgia in templo Manganorum, ubi
sancto isti honos annuus habetur, submisso peracta.

21. Crescebat inter haec magisque ac magis in dies inualescebat a
Persis malum, adeo ut omnis undecunque salutis spes excluderetur: quid
enim miseriarum aberat? mitto longinquas. videamus quae in portis urbis
gerabantur, in ipso imperialis regiae vestibulo. navi te illic exscenden-

ἀποβαίνοντι τῷ τὰ στενὰ τοῦ Βοσπόρου περαιουμένῳ, ὡστ' ἀφε-
 μένῳ θαλάσσης λαμβάνειν κίνδυνον. ἀνέδην γὰρ διέτρεχον παν-
 ταχοῦ τῆς περὰ τῆς, καὶ κατισκῆνον ὅπου ἦν βουλομένοις αὐ-
 τοῖς, καὶ ταῦτ' οὐκ ἴλαδόν στρατεύουσιν ἀλλ' ἀσυντάκτως καὶ P 286
 5 κατ' ὀλίγους, ὥστε κείσθαι τὴν περὰ τῆς Βυζαντιδος Σκυ-
 θῶν, ὃ δὴ λέγεται, ἰρημῶν, μηδενὸς τολμῶντος φανῆναι, ὅτε
 συνέβαινε καὶ παραβολώτερόν τινες διαπραττεσθαι καὶ ἐκθέειν
 τολμῶντας, ζήλον τινὸς πείθοντος ἢ καὶ μᾶλλον ἐνδεῶς πιεζού-
 10 μένων, ἅπερ οἴκοθεν ἀπεφέροντο. τὰ δ' ἦσαν μᾶλλον εἰς κίν-
 δυνον. ὅθεν καὶ οἱ μὲν ἐκωλύοντο ἀπειλαῖς τῶν κρατούντων καὶ
 φόβῳ σφραγιζόμενοι· οἱ δὲ τολμῶντες, ἦν πού τις προεξέδραμε B
 ἰκανὸς δοκῶν ἄγειν σύντομον (λοχαγὸν τὸν τοιοῦτον εἶπη τις ἄν)
 καὶ ἐπὶ τὸ παρὰ πᾶσαν αἰσθησὶν ἐξήρχοντο, ὥστε καὶ συνέβαινε
 15 ποτὲ μὲν εἰστοχεῖν ὀλίγοις πρὸς πολλοὺς γυμνοῖς καὶ ἀνόπλοις,
 πολλάκις δὲ καὶ σφάλεσθαι. καὶ οὐκ ἦν σχεδὸν ἡμέρα καθ' ἣν
 ἢ μὴ τοῖς κατὰ θάλασσαν φρουροῖς προσβάλλοντες ἠκούοντο ἢ
 μὴ ἀπάγοντες αἰχμαλώτους ἢ μὴ φονεύοντες, καὶ μᾶλλον ὅτε καὶ
 ἰκεσθαι ἐχρώμεθα πρὸς θεόν, τὸ οἴκτιστον. διείχε δὲ μόνος ὁ C

7. τινες] τι?

tem statim a traiecto Bosporo exciperent pericula extrema spoliationis, captivitatis, caedis, tota, quanta patet, ulterioris continentis latitudine referta latronibus saevissimis, impune quo liberet ruentibus, et ubicumque vellent fixo tentorio securam habentibus stationem. atque ii ne tantum quidem armis Romanis impertiebant reverentiae, ut metu eorum aliquo saltem simulando circumspicere incedere, ire turmatim servatiave ordinibus curarent: temere vagi manipulis modicis, quam nostri contemptus fecerat, confidentia cursabant. iamque adeo illae celebratae adagii solitudines Scytharum non alibi verius quam in ora Byzantinae urbis obiecta muris, subiecta oculis reperirentur, nemine illic nostrorum audente comparere, quantacumque necessitas vocaret, etiam urgentis egestatis, eos qui rure se reliquisset recordarentur quo in urbe indigebant. qui si vellent aleam iacere brevis excursiunculae, etiam a magistratibus prohibebantur tamquam ad mortem praesentissimam ituri. quamquam suus quemque satis coërceret metus, vulgatis exemplis prodire ausorum, qui utcumque periti compendiorum et captato usi tempore, ubi minime putarant, duci barbaro cum sua turma in insidiis delitescenti occurrerant infortunio suo maximo. nec felix in eo genere temeritas quorundam, qui pauci et inermes armatorum plurium manus effugisse ferebantur, multum ad similes ausus frequentandos incitabat: rari enim hi casus erant; qualium expectationi non nisi stulti caput committendum ducerent. nulla porro dies praeteribat, qua non audirentur Persae in aliquam arcium ad mare sitarum incurrisse, ad cuius portas aut caedes fecissent aut captivos prehendissent. idque, rem miserissimam! iis frequentius diebus accidebat, quas festas et bene feriatas habebamus supplicationibus rite deo adhibendis ei propitiando. cernebamusque ex hoc littore trans fretum angustum, quo

ὁδοῦ βασιλεὺς βασιλεῖ συναντᾷ, καὶ χρόσιος φαίνεται, καὶ ὤσπερ τις τροπαιούχος ὑπὸ πολλαῖς ταῖς ἐφημέριαις τὴν πόλιν εἰσέρχεται.

- B** 18. Ἐν τούτῳ δὲ καὶ Ὁσφεντισθλαβος τῶν Βουλγάρων, ὡς εἶπη τις, βασιλεὺς, εἶτε διὰ τὴν ἐκ τοῦ κράλη Σερβίας τῆς 5 ἰδίας ἀδελφῆς διὰ τὸ τοῦ βασιλέως κῆδος παρόρασιν, εἶτε δι' αὐτὴν αὐθις καὶ τὸν ἐπ' αὐτῇ γαμβρὸν τὸν δεσπότην ἐπισχημέ-
C τον ἐξ αἰτιῶν ὧν ἐλέχθησαν παρακεκνισμένος, εἶτε καὶ διὰ τὴν τῶν ἡμετέρων δυνάμεων ἔξασθένειον τῶν βασιλικῶν κατασρονή-
 σας πραγμάτων καὶ ὅλον τῆς τύχης τῶν Ῥωμαίων καταπαρθεῖς, 10
 ἐξ αὐτῆς ὡς εἶχε κατατρέχει τὰ κατὰ τὸν Αἴμον φρούρια. καὶ πλὴν ὄλλγων τὰ μὲν κατὰ κράτος ἤρει, τὰ δὲ καὶ δι' ὁμολογίας προσήγετο. προσδόκιμος δ' ἦν καὶ τοῖς λοιποῖς προσβαλεῖν, εὐκόλλα καιροῦ βαρβαρικὴν συμμίξας ἀθάδειαν. ὁ μέντοι γε βασιλεὺς ἐπιθήκη καὶ τοῦτο δεξάμενος τῶν δεινῶν, καλὸν ἡγού- 15
D μενος καὶ σωτήριον τοῖς ἐκτὸς τόποις τοῦ βαρβύρου τὰς ὁργὰς προκαταλαβεῖν, λεινοῖς μὲν ὡς εἶχε βοήθειαν πέμπειν ἠπειλέγετο, ὁμως γε μέντοι καὶ τὸν ἐξ αὐτοῦ βασιλεῖα πρὸς δύσιν ὄρωμα, καὶ τέως αὐτόθεν ὑπονοῶν καὶ τὸν κατὰ τὸν Κρουνὸν ἐξάρχοντα τὸν τοῦ Σμιλιτζου γαμβρὸν Ἐλιμηρην, ὃς θείος μὲν ἦν πρὸς πα- 20
 πρὸς Ὁσφεντισθλάβω (τῷ γὰρ Τερτερῇ ὠμαιμόνι), δεσπότην δ' εἶχε παρὰ Βουλγάρους ἄξιαν. καὶ διὰ ταῦτα τὴν ὁμαιμίαν

primum absentiam visentes existere par fuit. hinc Michaël, velut tropaea referens quispiam, inter multas acclamationes faustas urbem ingreditur.

18. Inter haec Sphentisthlabus Bulgarorum, ut quis dixerit, rex, sive in ultionem repudiatae a crale Serbiae suae sororis, Terteris filiae, adscitaeque in eius locum filiae imperatoris, sive indigne ferens suum intimum affinem Michaëlem despotam, eiusdem nunc germanae suae virum, comprehensum et custodiae traditum ab Augusto fuisse propter eas quas diximus causas, sive despectu afflictæ imperii fortunæ ob nostrarum debilitationem copiarum, in spes ambitiosas elatas armata manu incursum Romanas arces limiti ad Haemum impositas, easque, paucis exceptis, aut vi cepit aut conditionibus ad deditionem perpulit. nec his cum fore contentum apparebat aut temperaturam a tentandis aliis, dum eius mixtam ambitioni barbaricam audaciam tam benigna opportunitas commodissimae occasionis ad ulterius promovendam invitaret. imperator isto malorum auctario gravatus, honestam et salutare reputans impetus in loca illa incitatos barbari mature praevertere, quibus cum minari regionibus credebat, festinavit submissis strenue auxiliis firmare. sed et praeterea filium Augustum in Occiduos destinavit tractus. quae interim dum expeditio paratur, suspectans ne se Sphentisthlabo in belli contra Romanos societatem adderet Eltemeres Smiltzæ gener, Cruno adscitæ exarchus regionis, utpote Sphentisthlabi patruus (frater enim erat Terteris), alioqui magni habitus a Bulgaris, apud quos despotaē dignitatem

βασιλεὺς ἀποκρουόμενος, τοῦ μὴ κἀκείνον συνισβαλεῖν Ὀσφει- P 283
 τισθλάβῳ, ἀλλὰ γε καὶ προσεπαμύνειν Ῥωμαίοις, εἰ δυνατόν,
 ἐκείνον μὲν πέμψας δώροις ἱκανοῖς ἐπειρᾶτο διεκμειλλοῦσθαι,
 καὶ προνοίας ἐκ τῆς Ῥωμαίων ἀγάλλειν κατεπηγγέλλετο, τῇ δὲ
 5 πενθερᾷ τούτου τῇ τοῦ Σμιλτζου συζύγῳ, αὐτανεψία οὖση (τοῦ
 γὰρ σιβαστοκράτορος Κωνσταντίνου θυγάτηρ ἦν) τὰ μέγιστα
 προσθαφρῶν, ὡς τὸν γαμβρὸν παραπέσει καὶ ἐκμειλλῆται, πέμ-
 ψας τὸν αὐτῆς ἀδελφὸν τὸν Παλαιολόγον Μιχαὴλ τοῖς ἐκείσε τό-
 10 ποῖς ὠκονόμει τὰ πρόσφορα. ἦν δὲ βασιλεὺς Μιχαὴλ ἐπὶ τούτοις B
 10 προσδόκιμος ἐξεθεῖν, ἐπεὶ καὶ ἐξηρτύετο κατ' ἴδιαν τὰ οἴκοι καὶ
 βασιλικῶς ὠκονομεῖτο· ἀποβαλόντι γὰρ τὰ ἀποτεταγμένα οἱ τῶν
 προνοιῶν κατ' ἀνατολὴν ἐκ τῆς τῶν Ἀγαρηνῶν ἐπιθέσειως προσε-
 κρουῶντο παρὰ πατρὸς τὰ κατὰ δύσιν κτήματα τοῦ δεσπότου
 Μιχαήλ, ὅσοις ἄρα καὶ ὁ πενθερὸς ἐκείνου βασιλεὺς Μιχαὴλ ἐκ
 15 δύσειως ἀγαγὼν ὑπὸ φρικταῖς ὁμολογίαις καὶ τῇ θυγατρὶ συνοικί-
 σασ μεγαλοπρεπῶς ἐπολυνῶρει καὶ ὡς γαμβρὸν ἤγαλλε. (19) τὸ C
 δ' αἴτιον τῆς ἐκείνου ταλαιπωρίας καὶ ἐπισχέσειως ἤδη μὲν καὶ
 προανατέτακτο, πλὴν ῥητίον καὶ ἐντελέστερον ὄτι στρατιώτας
 βασιλικῶν ἀλλαγῶν, οἳ δὴ καὶ ἀντολήθειν ἀποικισθέντες ἐξ ὑπο-

4. δὲ] γρ P.

obtinebat, praecipuare illum donis haud parvis studuit, non desperans
 sic consequi se posse, non modo ne is suas copias in Romanorum damna
 fratris filio adiungeret, sed ut contra pro imperio pugnaret. in eam igitur
 spem bene impensas largitiones ratus, praeter munera missa Eltemeri
 obtulit annuas e fisco suo pensiones, adhibuitque ad hoc ei persuadendum
 socrum ipsius, uxorem Smiltzae, neptem ex fratre suam (nam illa ex se-
 bastocratore nata Constantino erat), quam pro consanguinitate intima so-
 cum, et necessitudine quae ipsi cum Eltemere utpote genero intercederet
 artissima, in primis idoneam talis sequestram negotiationis fore credidit.
 in quo ne illa sibi parceret aut ullam omitteret artem deliniendi generum
 et ab eo oblandiendi quae volebat imperator, instigatorem ei submitit
 mulieris istius fratrem Michaëlem Palaeologum. his in antecessum ad tu-
 telam illius limitis provisus, expectabatur iturus quamprimum illuc iunior
 Augustus Michaël, instruebaturque ac splendide interim adornabatur ista
 protectio eius. ad quod opus fuit nova illi, unde imperii dignitatem sus-
 tineret, assignari a patre vectigalia, quoniam quae dudum ipsi in regio-
 nibus Orientalis tractus attributa fuerant, incursionibus Agarenorum peri-
 erant funditis universa. quare constituit nunc illi senior Augustus pos-
 sessiones in Occiduo tractu sitas Michaëlis despotaе, quibus illum olim
 ipsius socer Michaël Augustus Andronici pater, ex Occidente evocatum
 conventionibus iureiurando firmatis et propriae filiae nuptiis honoratum,
 ample ac regie muneratus uti generum fuerat. (19) eae cur illi nunc
 ereptae fuerint, quamve ob causam is comprehensus miseriae carceris
 perferret, iam prius indicavimus, sed et modo idem paulo plenius rete-
 xendum. milites imperialium contuberniorum, eieci nuper, ut diximus,

γόνου διὰ τὴν καταδρομὴν τῶν Περσῶν αὐταῖς γυναιξὶ καὶ τέκνοις ἤλθον κατὰ δύσιν, διὰ τινος ἐνὸς ἐκείνων τοῦ Κοτέρτζη μέχρι καὶ ἐς ἑκατὸν προσεκαλεῖτο, καὶ προσιόντας δεχόμενος κατὰ πό-
D λιν ὦν ὄρκους ἀπήτει πιστῆς προσιδρίας καὶ ξυναυλισσας, ὡς σφᾶς εἶναι ἐχθροὺς ἐχθρῶν τῶν ἐκείνου καὶ φίλους φίλων, καὶ 5 ἀντεδίδου τὰ ὁμοία πρὸς ἐκείνους, τὴν ὁμαιχμίαν προκαθιστάς, πῶλλ' ἄττα διδοὺς καὶ μεγάλα καθυπισχνούμενος. καὶ ταῦτ' ἐπράττετο παρ' αἰσθησιν πᾶσαν, μὴ ὅτι γε βασιλέως, ἀλλὰ αὐτῶν δὴ τῶν συνήθων καὶ ὠκειωμένων αὐτῷ. ἀλλὰ προσαγγελθὲν
P 284 παρὰ τῶν ἀμφὶ τὸν Κοτέρτζην, δεινὴν βασιλεὺς ὑπένοι μελέτην 10 καὶ ἀπιστίας ὠδῖνα ὑπώπτει, καὶ μᾶλλον ὅτι τῆς ἀδελφῆς τελευτησάσης τῇ τοῦ Τερτερῆ συνοικῶν, ἥτις καὶ ἀλλότριον εἶχε πρὸς τὸν κρατοῦντα τὸ γένος. διὰ τοι ταῦτα καὶ μηνὸς Ἑκατομβαιῶνος μιᾷ προσκαλεῖ μὲν πατριάρχην προσκαλεῖται δ' ἀρχιερεῖς καὶ κληρὸν, παρόντων καὶ τῶν τῆς συγκλήτου, συνελ- 15 θόντων τε καὶ μοναχῶν καὶ τῶν τῆς πολιτείας, καὶ εἰς κρίσιν βα-
B σιλεὺς καθιστᾷ τὸν δεσπότην· πρὸς ὃν καὶ εἰς ἀπολογίαν καταστάς ἐκείνος, πολλὰ λέγων καὶ κατὰ τῆς κατηγορίας ἀποδιδράσκειν πειρώμενος, τέλος καταδικασθεὶς τῷ μεγάλῳ παλατίῳ ἐγκλείεται τρισκαιδεκάτῃ Κρονίου αὐτοῦς καὶ γυνὴ καὶ τὰ τέκνα, ἃ 20 δὴ ἀπὸ τῆς τοῦ Τερτερῆ ἀπεγέννησεν. ἀγέλας δ' ἵππων καὶ πᾶ-

Orientali continente coactique incursionibus Persarum inde fugere cum uxoribus et liberis, errabant per Occiduas regiones. ex his Michaël, usus ad id opera unius eorum, Cotertzæ nomine, ad centum ad se vocatos, cum in urbe esset, benigne supplices excipiens adduxerat ad sibi clam iurandam clientelam adhaesionemque perpetuam, diserte deo teste pollicendo se fore sine discrimine hostes hostium, amicos amicorum eius. vicissimque suam illis fidem pariter obligaverat, constituta immutabili societate. idque foedus multis protinus donis, maioribus in posterum promissis sanxerat. egerat hæc arcano despota, vitata diligenter non modo Augusti conscientia, sed et suorum ipsius familiarium ac domesticorum. verum ea vel Cotertzæ vel ex eius comitatu quispiam cum clam Andronico indicasset, gravem ei suspicionem movit adversus despota velut rebus novis inhiantem parantemque a se deficere. coniecturae verisimilitudinem addebat magnam, quod idem Michaël priori uxore, Andronici Augusti germana, mortua filiam Terteris duxerat, mulierem infensi domui Augustæ generis. ob hæc quadam die mensis Ianuarii vocat imperator patriarcham, adhibet eodem antistites et clerum, senatoribus quoque praesentibus, convenerant et monachi, nec non e civium ordine per multi. apud hunc coetum reus sistitur Michaël imperatore iudice; iussusque responderi multa dixit in defensionem sui, nec vitare tamen potuit quin tandem damnatus perpetuo carceri addiceretur. die itaque tertia decima mensis Martii Michaël despota, cum uxore Terteris filia et susceptis ex hac liberis, in custodiam apud magnum palatium datus est. eius

σαν ἕπαρξεν τὴν ἐκείνου καὶ κτήματα τῷ νιῷ καὶ βασιλεὶ δίδωσιν. οὐ μὴν δ' ἀλλὰ καὶ αὐτὴν τὴν ἐκείνου οἰκίαν τῷ δεσπότῃ Ἰωάννῃ προσένειμι. ὕστερον δ' ἐκείθεν ἀποδρῶναι πειραθεῖς, γνωσθέν, ταῖς κατὰ τὰς Βλαχέρνας εἰρκταῖς ἐγκλείεται.

- 5 20. Κάντεῦθεν μηνὸς τοῦ αὐτοῦ Κρονίου καὶ οἱ σχιζόμενοι τῶν ἀρχιερέων ἀπηυδακότες οἶον καὶ πείσαντες ἑαυτούς, μάλιστα καταμαλακισθέντες τὰς γνώμας βασιλέως ὡς δυνατὸν καταπείγοντος, ἐν τῇ τῶν βαίτων ἑορτῇ τῇ μετὰ τοῦ Ἀθανασίου εἰρήνῃ ἀφωσιώσαντο. ὁ δὲ γ' Ἀλεξανδρείας Ἀθανάσιος πολλάκις καὶ 10 αὐτὸς παρὰ βασιλέως παρακινούμενος ἀπρὶξ τῆς γνώμης εἶχετο καὶ οὐκ ἐνεδίδου ὄλωσ οὐδὲ κατένευε τὴν ὁμόνοιαν. παρ' ἣν αἰτίαν, καὶ τοῦ δόξαι τοῦτον μηδὲ βασιλέως αὐτοῦ μνημονεύειν D διὰ ταῦτα, ἤθελον μὲν καὶ αὐτοὶ τοῦ πατριάρχου Ἀλεξανδρείας ἐκκόπτειν τῶν διπτύχων μνημόσυνον, δεινὸν ἡγούμενοι ἦν ἐκεί- 15 νος μὲν οὐδ' ἴκταρ, τὸ τοῦ λόγου, σφῆς γε προσδέχοιτο, ἐκεί- νοι δὲ καὶ οὕτως ἀξιοῖεν ἐκείνον καὶ μνημονεύοιεν. τέως δὲ καὶ πόλλ' ἄττα κατ' ἐπήρειαν αἰτιώμενοι, καραδοκοῦντες καὶ οὕτως τὴν τῆς γνώμης μετάθισιν, τὸ μὲν ἀποθαροῦσαι αὐτίκα τὴν τοῦ P 285 ὀνόματος ἐκκοπὴν ὡς ἄλλως ἄτοπον ὄν, μὴ φανείσης ἀξιολόγου 20 αἰτίας καὶ ἀντικρυς ἐπὶ δόγματι, πατριάρχου ἀποβάλλεσθαι ὄνομα, μὴ καὶ μᾶλλον θῆρα τις ἀνασοβηθεῖη καὶ ἀντιλαβὰς δοίεν

vero magni equorum greges opesque ac res familiaris omnis generis praediaque ac bona soli cuncta in fisco redacta imperator iuniori Augusto suo filio donavit, exceptis tamen eiusdem aedibus urbanis, quas attribuit Iohanni despotae. sic mancipatus aeterno carceri Michael fugam inde postea tentavit. sed deprehensus in ergastula Blachernarum est translatus, securius illic habendus.

20. Inde hoc ipso mense Martio abscissi antistites, portaei secessionis, tandemque persuaderi sibi passi ab instante continuo imperatore ut finem aliquando turbandi facerent, in festo palmarum convenientes pacem cum Athanasio fecerunt. Alexandrinus tamen Athanasius, utcumque crebro ad idem faciendum instigatus ab Augusto, irrevocabiliter in sententia perstitit, nullis conditionibus in concordiae consilium atrahi ac vel paululum inflecti sese passus. quam ob causam episcopi cogitarunt de nomine ipsius eradendo ex ecclesiasticis diptychis omittendaque inter sacra commemoratione eius, cum praesertim et ipse putaretur in suis Hurgis Augusti mentionem praetermittere, quod patriarchae sibi non probato adhaereret. nec enim ferendum arbitrabantur inconcussam ipsi servari tanti possessionem honoris, interim dum ille ne minimum quidem vellet remittere de fastu, quo iam conspirantia cunctorum antistitum iudicia unus pertinaciter dissentiens damnabat. haec inter se locuti non tamen expedire in executionem impetum ausi sunt, seu spe attrahendi tandem eius in partes, seu veriti ne non satis canonica videri posset tanti patriarchae tali de causa e sacris tabulis erasio, cuius nullus circa dogma error argueretur. ergo ne quasi tumultuosior venatio feras praeproperè

τοῖς σχιζομένοις εἰς κατάγνωσιν· σοφώτερον δὲ ποιεῖν ἐδόκουν καὶ εἰσέει διευθετεῖν, ὡς αὐτίκα ἐκκόψοντες, εἰ καὶ ἔτι ἀντέχοι
 B καὶ τὴν ἐπὶ τῷ Ἀθανασίῳ μὴ δέχοιτο πρῶξιν. ἡ δ' οἰκονομία οὕτω πως ἦν, πατριάρχην μὲν αὐτὸν μὴ λειτουργεῖν ὅλως, ὡς ἂν μὴ συλλειτουργούτων κατὰ τὸ εἶδος διακόνων ὁ Ἀλεξανδρείας 5 ἐπὶ τῶν διπτύχων συμμνημονεύοιτο, ἱερεῖς δὲ μόνους ἄτερ διακόνων ἱερουργεῖν. καὶ τοῦτο ἐπράττετο μὲν καὶ ἐν ἀνακτόρων, ἐπράττετο δὲ καὶ ἐπὶ τῷ μεγίστῳ ναῶ, καὶ ἄλλαις μὲν ἡμέραις, μάλιστα δὲ δημοτελέσει καὶ ἑορτασμοῖς, ὡς κὰν τῇ τῆς ὁρθο-
 C ξίας κοινοπληθεῖ, ὅτε βασιλέως ἐνδημήσαντος καὶ πλήθους ἰκα-10 νοῦ συναχθέντος ὁ μὲν πατριάρχης ἠπράττει, ἱερεὺς δὲ μόνος ἀπερικτυπῆτως πάντη καὶ ἀνηκούστως, μηδὲν ἐπαιόντων διὰ τὸν θόρον, τὰ τῆς ἱερουργίας ἐξέπραττεν. ὡσαύτως δὲ καὶ ἐν ταῖς πασχαλλοῖς ἐγένετο. ὕστερον δ' Ἰσαῦθις κατὰ τὴν μνήμην τοῦ ἐν μάρτυσι περιφανοῦς Γεωργίου ἐκκόπτουσι καὶ μνημόσυνον, κατὰ 15 τὸν ἐν τοῖς μαγγάνοις νεῶν λειτουργήσαντες, ὃς ἀνεῖται τῷ μάρτυρι.

D 21. *Ἡῶσανε δ' ὁσήμεραι καὶ αὐθις τὸ ἀπὸ τῶν Περσῶν δεινόν, ὥστ' ἀποκεκλειῆσθαι πανταχοῦ τὰς τῆς σωτηρίας ἐλπίδας. τί γὰρ τῶν δυσχερῶν ἀπῆν; καὶ ἔω τὰ μακράν. ἀλλὰ τὰ κατὰ 20 θύραν ταῦτα καὶ τῆς βασιλίδος προαύλια. τὰ δ' ἦν εὐθὺς νηὸς*

abigeret et novi quiddam incommodi ex facto ancipiti nasceretur, unde ansam avulsis adhuc alii suarum roborandarum partium sumerent, consultius tunc quidem visum temperamento quodam uti huiusmodi, quo et periculum eius ignominiae sic Alexandrino intentaretur, ut re tamen integra non excluderetur idem aditu resipiscentiae, nec tamen alea novi damni iaceretur. decreverunt deinceps solemnes a patriarcha celebrandas ipso liturgiis omittere, in quibus videlicet recitari a diaconis nomina patriarcharum orthodoxorum, cuncto audiente populo, necesse foret, vice autem earum sacro defungi per privatum faciendo sacerdotem, sine diaconorum ministerio. hoc ita factitari exinde coepit in aede sacra palatii, hoc idem in templo maximo, non profestis solum diebus, sed et in solemnitatibus etiam populi concursu celebribus. itaque die ipsa orthodoxiae, cum et de more imperator in templum advenisset et densus adesset populus, patriarcha non comparuit, sacerdos autem simplex citra pompam et cantum, nemine, praesertim in turbae magnae strepitu, exaudiente quid mussitaret mysta celebrans, sacro utcumque defunctus officio est. similiter et in festis actum Paschalibus. eademque arte in solemnibus quoque paulo post celebrata sancti martyris Georgii memoria necessitas nominandi palam e diptychis Alexandrini lucrifacta est, liturgia in templo Manganorum, ubi sancto isti honos annuus habetur, submisso peracta.

21. Crescebat inter haec magisque ac magis in dies inualescebat a Persis malum, adeo ut omnis undecunque salutis spes excluderetur: quid enim miseriarum aberat? mitto longinqua. videamus quae in portis urbis gerebantur, in ipso imperialis regiae vestibulo, navi te illic exsceden-

ἀποβαίνοντι τῷ τὰ στενὰ τοῦ Βοσπόρου περαιουμένῳ, ὥστ' ἀγε-
 μένῳ θαλάσσης λαμβάνειν κίνδυνον. ἀνέδην γὰρ διέτρεχον παν-
 ταχοῦ τῆς περὰ τῆς, καὶ κατεσκήνουν ὕπου ἦν βουλομένοις αὐ-
 τοῖς, καὶ ταῦτ' οὐκ ἴλαδον στρατεύουσιν ἀλλ' ἀσυντάκτως καὶ P 286
 5 κατ' ὀλίγους, ὥστε κείσθαι τὴν περὰ τῆς Βυζαντιδος Σκυ-
 θῶν, ὃ δὴ λέγεται, ἰρημίαν, μηδενὸς τολμῶντος φανῆναι, ὅτε
 συνέβαινε καὶ παραβολώτερόν τινες διαπραττεσθαι καὶ ἐκθέειν
 τολμῶντας, ζήλου τινοῦ πείθοντος ἢ καὶ μᾶλλον ἐνδείας πιεζού-
 10 μένων, ἅπερ οἰκοθεν ἀπεφύροτο. τὰ δ' ἦσαν μᾶλλον εἰς κίν-
 δυνον. ὅθεν καὶ οἱ μὲν ἐκωλύοντο ἀπειλαῖς τῶν κρατούντων καὶ
 φόβῳ σωφροσιζόμενοι· οἱ δὲ τολμῶντες, ἦν πού τις προεξέδραμε B
 ἰκανὸς δοκῶν ἄγειν σύντομον (λοχαγὸν τὸν τοιοῦτον εἶπη τις ἄν)
 καὶ ἐπὶ τὸ παρὰ πᾶσαν αἰσθησιν ἐξήρχοντο, ὥστε καὶ συνέβαινε
 15 ποτὲ μὲν εἰστοχεῖν ὀλίγοις πρὸς πολλοὺς γυμνοῖς καὶ ἀνόπλοις,
 πολλαῖς δὲ καὶ σφάλεσθαι. καὶ οὐκ ἦν σχεδὸν ἡμέρα καθ' ἣν
 ἢ μὴ τοῖς κατὰ θάλασσαν φρουροῖς προσβάλλοντες ἠκούοντο ἢ
 μὴ ἀπάγοντες αἰχμαλώτους ἢ μὴ φονεύοντες, καὶ μᾶλλον ὅτε καὶ
 ἰκεσταίαι ἐχρώμεθα πρὸς θεόν, τὸ οἴκτιστον. διείχε δὲ μόνος ὁ C

7. τινες] τι?

tem statim a traiecto Bosporo exciperent pericula extrema spoliationis,
 captivitatis, caedis, tota, quanta patet, ulterioris continentiae latitudine
 referta latronibus saevissimis, impune quo liberet ruentibus, et ubicumque
 vellet fixo tentorio securam habentibus stationem. atque si ne tantum
 quidem armis Romanis impertiebant reverentiae, ut metu eorum aliquo
 saltem simulando circumspicere incedere, ire turmatim servatisve ordinibus
 curarent: temere vagi manipulis modicis, quam nostri contemptus fece-
 rat, confidentia cursabant. iamque adeo illae celebratae adagiis solitu-
 dines Scytharum non alibi verius quam in ora Byzantinae urbis obiecta
 muris, subiecta oculis reperirentur, nemine illic nostrorum audente com-
 parere, quantacumque necessitas vocaret, etiam urgentis egestatis, eos
 qui rure se reliquias recordarentur quo in urbe indigebant. qui si vel-
 lent aleam iacere brevis excursiunculae, etiam a magistratibus prohibe-
 bantur tamquam ad mortem praesentissimam ituri. quamquam suos quem-
 que satis coerebat metus, vulgatis exemplis prodire ausorum, qui utcum-
 que periti compendiorum et captato usi tempore, ubi minime putarant,
 duci barbaro cum sua turma in insidiosa delitescenti occurrerant infortunio
 suo maximo. nec felix in eo genere temeritas quorundam, qui pauci et
 inermes armatorum plurium manus effugisse ferebantur, multum ad similes
 ausus frequentandos incitabat: rari enim hi casus erant; qualium expe-
 ctationi non nisi stulti caput committendum ducerent. nulla porro dies
 praeteribat, qua non audirentur Persae in aliquam arcium ad mare sita-
 rum incurrisse, ad cuius portas aut caedes fecissent aut captivos prehen-
 disse. idque, rem miserrimam! iis frequentius diebus accidebat, quas
 festas et bene feriatas habebamus supplicationibus rite deo adhibendis ei
 propitiando. cernebamusque ex hoc littore trans fretum angustam, quo

πορθμὸς οὔτος. καὶ πολλάκις μὲν μεθ' ἡμέραν ἐφαίνοντο τοῖς ἐντεῦθεν ἀφορώσι καὶ πῆζοι καὶ ἱππεῖς· κἄν που δέ τις ἦ ἐνδεῖα ἔξαπορούμενος κἀντεῦθεν ἐλλείπων κερδαίνειν ἐκ τῶν ὑπολειμμένων ἄλλοις, ἢ μὴν καὶ κατὰ χρεῖαν ἐτέραν ἢ τοῦ σφετέρου κτήματος ἐπιμέλειαν ἔξορμᾶν ἐτόλμα, ἀτύκτα ἢ ἠλόσκετο ἢ ἐκτεί-
 5 νετο. καὶ πολλοὺς ἂν εἶδες ἐσφαγμένους ἢ τετρωμένους εἰς θάνατον, ἔστι δ' οὗ καὶ κεφαλῆς ἄνευ καὶ κόρσας ἀναύχενας. πε-
 D πλῆθει δὲ τῶν ἀγρομένων ἢ πόλις, καὶ ἰστενοχωρεῖτο τοῖς πανταχοῦ κειμένοις εἰκῆ τε καὶ ὑπαιθροῖσι, πνοῆ ζῆν καὶ μόνῃ πι-
 στενομένοις· λιμὸς γὰρ ἐντεῦθεν καὶ γε λοιμὸς τοὺς ἀθλοὺς διε-
 10 μερίζετην. καὶ οἱ ἀστικοὶ τοῦ κακοῦ παραπήλανον, καὶ οἱ μὲν ἀτύκτα τοῖς δεινοῖς συνείχοντο καὶ ἄποροι δειήσαν καὶ ἀμήχανοι, οἱ δὲ ὅσον οὔπω τὰ τοῖς πλησίον συμβάντα καὶ ἑαυτοῖς ἐπ' ἴσης
 E ἤλπίζον. οἱ δὲ μὴ μόνον Χηλῆ τε καὶ Ἀστραβητῆ, ἀλλὰ καὶ Ἱεροῦ φρουρῶν προσβάλλοντες τὰ πάνθενια διεπράττοντο, ὥσπερ 15
 ὑπνώττοντος βασιλέως ἢ μὴ ζῶντος. Νικομήθεια δ' ἐξησθένει, λιμῶ τε καὶ ἐνδεῖα ὕδατος πρὸς τὸ ἀμυχανώτερον μεταβάλλετο. ἢ δὲ γε περίπυστος Νίκαια ἀποκέκλειστο, καὶ τὰς πέριξ χάριτας

1. οὕτως P.

uno a morte protegebamur, equitatum et peditatum hostilem campo secure adverso potientem, frustra recognosceate unoquoque, dum ex effugio in urbe captato villam aut rus patrium respicit, loca ubi recondidit qua hic eget, quam nequidquam requirit, annonam, certissimus, si repetere attentet, morte se crudeli audaciam luiturum. iacebant quippe per agros passim cadavera vel mutila membra sic caesorum. quidam ex letali vulnere neglecti animam agebant. truncam ibi capite corpus, illic faciem a collo abscissam cerneres. redundabant plateae civitatis conferta illavio fugitivorum ex omni circum agro rusticorum, deeratque ubi pedem ambulantes per vicos figerent, solo ubique constrato iacentibus temere corporibus fessae, omnium inopis, vix aegre trahendo spirita vitae indicium dantis plebeculae, sub divo diurnis iuxta nocturnisque coeli iniuriis expositae, quam praedae habebant et inter se partebantur duo non mitiora barbaris mala, fames et lues, incommodo se ad civium quoque ac tecta intra urbem habentium infestationem propagante. nam et quosdam invadebant morbi contagia propagati; et tanta turba cibos absumens ne a felicibus quidem et domi copiosis sensum egestatis abstinebat. praeterea humanis animis miserationem inevitabilem in conspectu patientium extrema, etiam sui cuique denuntiatio periculi clades alterius visa fiebat, anxie cunctis expectantibus in quae alios iam incurrisse exitia cernebant. interim barbari non modo Chelem et Astrabiten, sed et arcem Hieri hostiliter aggressi, dira illic exempla feritatis immanis ediderunt, velut dormiente imperatore aut in vivis numerari desito. Nicomedia summe debilitata fame et aquae penuria redactam se ad incitas gemebat. inclyta vero illa quondam Nicaea vix se clausa tuebatur, amoenitatibus undique abscissa circumscitis, angustiis intus et ipsa penuriae constricta, diris in horas et momenta exanimari solita nuntiis captorum a barbaris in vicinia

ἀποκυραμένη ἐνδεία καὶ αὐτὴ ἐστενοχώρητο. καὶ τῶν μὲν Βη-
 λόκιωμα, τῶν δ' Ἀγγελόκιωμα, τῶν δ' Ἀναγουρδῆς καὶ Πλατανία
 καὶ τὰ Μελάγγεια καὶ τὰ περίεξ πάντα τῶν ἐνοικοούντων ἔρημα P 287
 γεγοῦντα θρήνηους ἐφαίλοντο τῶν εἰδῶτων. ταῦτα Κρούλλα καὶ
 5 Κατοικία πεπόνθει καὶ χεῖριστα. ὥς γὰρ ἀποκέλιστο μὲν ἡ ἐξ
 Ἡρακλείου καὶ Νεμικώμιως πρὸς τὴν Νίκαιαν, καὶ αἱ παλαιαὶ
 καὶ συνήθεις δίοδοι εἰς δευτὴν ὑποψίαν καὶ πείραν ἦσαν πολλάκις
 κινδυνευσάντων, ἡ δὲ κατὰ Κλον κατὰσκιος καὶ συνηραφῆς εἰ-
 10 φόβῳ καὶ τότε μεγίστῳ καὶ ὑποψίᾳ· τὰ γὰρ αὐτὰ τοῖς Χαλκι-
 δεῦσι καὶ Ἀλιζῶσι καὶ οἱ Βέβρονκις ἐκ Πυλῶν καὶ Πυθίων παρω- B
 νυμούμενοι ἔπασχον. καὶ ἦν τοῖς ἀποβάσι θαλάσσης κατὰ τὴν
 Κλον, τὴν ἡμέραν προσκαρτερήσασι, νυκτὶ πιστεύειν τὴν σωτη-
 ρίαν, καὶ καταλαβοῦσι τὸ ἐκείσε παράλιον τῷ περὶ τὴν Ἄσκα-
 15 νίαν πλῶ χρῆσθαι, καὶ οὕτω κατὰ τὴν τοῦ αἰγιαλοῦ πύλην τῆς
 πόλεως ἀποβαίνουσι διεκπαλεῖν εἰς Νίκαιαν, ἐπεὶ οὐκ ἦν τότε τὰς
 πύλας ἀνοίγεσθαι ἐπικειμένων τῶν ἐχθρῶν, καὶ τὰ μέγιστα Νι-
 καεῖς ἐκινδύνευον. διὰ ταῦτα τὸ δλον ὁ κρατῶν ἀναστῆλιν οὐκ C

florentium nuper oppidorum. nunc enim illic audiebatur direpta Belocoma,
 nunc Angelocoma, mox Anagurda et Platanea et Melangea subiacuisse
 saevitiae Persarum; cunctaque per circuitum incolis abactis desolata, lu-
 ctu acerbo incendebant eius cives urbis, famae subinde indicio de his
 admonitos. haec ipsa et his peiora Crulla et Catoecia passae ferebantur.
 perveniebatque omnium notitia Nicaeam, quia etiam tritae olim ad
 illam urbem viae, quae ab Heracleo quaeque a Nemicoeae frequentari
 consueverant, tunc prorsus incolebres squallerent, ob exempla passim nota
 spoliatorum aut trucidatorum in ipsis viatorum metu iam omnium impe-
 netrabilis creditae, tamen una libera et aperta restabat, quae a Cio ten-
 ditur, silvis densa et raris sparsa aedificiis, ideoque incurisibus latronum
 culta et colonis plena quaerentium minus infesta. hoc itinere affluebant
 ad Nicaeenses nova quotidie argumenta plangendi, aliis super alias, quae
 sine fine cumulabantur, cognatis cladibus, siquidem et similia iis quae
 Chalcidensibus et Alizonibus acciderant, patiebantur quoque Bebryces ex
 Pylis et Pythiis confiato nomine insignes. eademque mox Nicaeae narra-
 bantur, periata illac via secunda, quam hic iuvat describere distinctius.
 qui in continentem Asiae mari exscenderant, totam apud Cium diem mo-
 rati salutem suam nocti committebant, sic velut isthmum emensi quen-
 dam, ubi pervenerant in latus illic alterum orae maritimae, ad Ascaniam
 iterum navigatione utebantur, qua littorali Nicaeae portae appulsi in eam
 illac urbem admittebantur. ostiorum enim terras spectantium usu tunc
 ultro ea urbs abstinebat reliquorum, sic agere coacta timore imminen-
 tium sibi omni ex parte barbarorum hostium, a quorum etiam numero
 et fera potentia indesinenter instantium ingens erat sane periculum, ne
 non et haec ipsam tam attentam custodia satis ad extremum tueri posset.
 quod tanti momenti discrimen imperatori notum movit eum, quamquam
 haud valentem occurrere tot aliis simul urgentibus, ad aliquid saltem pro

ἔχων τῆς συμφορᾶς πέμπει τινὰ Σιοῦρον στρατοπεδάρχην τῶν τζαγκρατόρων τετιμημένον, συνάμα τισὶ καὶ μερικαῖς ἐξόδοις χρημάτων, ἐφ' ᾧ καὶ ἄλλους ἐκείθεν πρὸς τὸ στρατεύεσθαι ἱκανώσσει. τῶν δὲ τοῖς κατὰ τὴν Κατοικίαν μέρει φανέντων ἀνατεθαρσῆκασιν οἱ λαοί, καὶ ἐμφανεῖς ἦσαν τὸ ἀσφαλές ἐλπίζοντες. τὸ δ' ἦν συμφορὰ τούτοις καὶ ὄλεθρος. ἐπιτίθενται γὰρ παμπληθεὶ νυκτὸς ὡσεὶ πεντακισχίλιοι τῶν ἐχθρῶν, καὶ τὰς D πρὸς τὸ φρούριον ὁδοῦς, λαθόντες πῦσαν αἰσθησιν, προκαταλαμβάνουσιν. οἱ δ' ἐπεισπεσόντες ἐτέρωθεν ἐτοίμην ἐδίδουν δῆθεν πρὸς τὸ φρούριον τὴν φυγὴν κατὰ νύκτου φεύγουσιν· οὐδὲ 10 γὰρ ἦν ὑπιδέσθαι τὴν πείραν, ὅπου γε καὶ ὑπειδομένοις οὐκ ἦν ἱκανὰ πρὸς τὸ σώζεσθαι. καὶ τότε οἱ μὲν ὑποστάντες ἐσφάττοντο, γύναια δὲ καὶ παιδάρια πλῆθος μυρίον πρὸς τὸ φρούριον φεύγοντα ἄγρια ἦν ἐτοίμη τοῖς προκαταλυβοῦσι. καὶ τέλος οἱ τέως τοῖς E ἄλλοις προσεπαμύνευ ἀποστελλόμενοι δρασμῶ μηχανῶνται τὴν 15 σωτηρίαν, καὶ αὐτὰ προσαποβαλόντες τὰ βασιλικὰ χρήματα· ἔπειτα πῦρ ἐναύσαντες οἱ ἐχθροὶ τὰ ἐκεῖ κάλλη εἰς τέλος ἡμάθυσαν. τότε καὶ Ἄτμαν ὑποστρέφων σὺν τοῖς ἀμφ' αὐτόν, ἐπεὶ συνῆσαν σφίσι κατὰ συμμαχίαν καὶ Βηλοκωμίται, προσλαβὼν ἐκείνους κενῇ τῶν ἐποικῶν Βηλοκώμη προσβάλλει καὶ κατὰ κρά- 20

11. ἐκιδέσθαι P.

eo proprie conandum. misit ergo quendam Sium, honoratum titulo stratopedarchae. tzancratorum, cum paucis aliis, instructum quadam pecuniae summa, qua uteretur ad stipendia et auctoramenta militum, si quos illic forte nancisci idoneos qui conscriberentur posset. hi cum in Catoeciae partibus apparuissent, exererunt animos populi, et quasi signo salutis elato effecerunt ut confidere auderent brevi restituendam illic publicam rem in statum pristinae securitatis. sed longe illos opinio fefellit sua, eo mox ipso unde speraverant in occasionem ipsis verso exitii supremi. animadverso quippe istorum motu hostes barbari, ac praeventendum rati, noctu in eos irruerunt cum universo exercitu, in quo circiter quinque millia numerabantur. horum pars clam ac sine ullo nostrorum sensu insedit vias quae ad arcem ducebant: alii e contraria parte Romanos adorti propellebant fugere coactos arcem versus, in loca videlicet insidiis suorum praeoccupata, quod suspicandi nulla erat nostris ratio; et vel si nosset, ad salutem tali articulo rerum foret inutile. ac milites quidem quotquot hosti vultum non ignave obverterunt, in vestigio sunt caesi, vulgus autem innumerabile mulierum ac puerorum effuso cursu ad arcem fugiens parata praeda subsidentibus illic latronibus occurrit. reliqui nostrorum militum, ne castris quidem retentis, cursu vago salutem quaesiere, qui servatori alios scilicet venerant, pecunia etiam quam ab imperatore attulerant amissa. inde igne pulcris eius tractus aedificiis iniecto in cinerem barbari verterunt omnia. ex hoc belli successu victor revertens Atman cum suis, cognito Belocomitas in castris fuisse Romanis quae modo deleverant, Belocomam aggreddendi iam ipsam quippe vacuam

τος αἰρεῖ, καὶ τοὺς μὲν κτείνει, αὐτοὺς δὲ μυρίον πλοῦτον εὐρῶν
 ἔξολβίζεται, καὶ τὰ πιστά οἱ τῆς ἀσφαλείας ἐκ τῶν ὀχυρωμάτων P 288
 περιποιεῖ. τούτων ἀπάνατο τῶν δεινῶν καὶ Προῦσα, μόνη πε-
 ριλειφθεῖσα τῶν ἔξωθεν καλλονῶν. τούτων καὶ Πηγαὶ παραθα-
 5 λασσία πόλις τῶν δυσχερῶν ἐπειράθη. τῶν γὰρ ἔξω πάντων
 συγκλεισθέντων ἐντός, ὅσοι καὶ τὸ ξίφος ἔφηνον, ἐντίκτει νόσον
 λοιμώδη τὸ συνεντύχθαι λιμῶ καὶ κακοπαθείαις. ἔτι δὲ καὶ τῇ
 νόσῳ ἐς ἑκατοστῆς ἔπιπτον. τοῖς δὲ καὶ πρόστιμον ἐτέθη παρὰ
 βασιλέως ζημίας εἰς χιλιάδας ἐπ' αἰτῖα τοῦ μὴ τὸν μέγαν δεξά-
 10 σθαι δοῦκα, οὕτω τοῦ βασιλέως Μιχαὴλ μετὰ τὴν ἐκείθεν ἐπά- B
 νοδον ἐπαγγελίαντος, καὶ δέει τοῦ μὴ παθεῖν κικέινους τὰ τοῖς
 Κυζικηνοῖς ξυμβάντα. οὐδὲ γὰρ ἀνεκτὰ οὐδ' ὅσον καὶ ὑποσχεῖν
 δυνατὰ τάκει τολμηθέντα ἠγγέλλοντο. βίαι γὰρ ἠρπάζοντο καὶ
 γυναῖκες ὑβρίζοντο καὶ κόρια διεφθείροντο. καὶ ὁ μὲν ἔχων εὐ-
 15 θῦς ἐσχυλεύετο, ἀγαπητὸν ἔχων εἰ διδοὺς σώζοιτο· ὁ δὲ μὴ ἔχων
 τῇ τοῦ ἔχειν ὑποψία κατεδικάζετο, καὶ αἰώραις δειναῖς καὶ βα-
 σάνοις ἠτάζετο, ἔγκλημα φέρων τὸ μὴ χρημάτων θάλλειν τὴν σω- C

7. τῷ P.

praesidiarius tempus opportunum duxit. ergo illam insiliens vi capit, et
 ibi repertos interficit. ipse autem immensis opibus ea clausis munitione
 potitus praedives inde est habitus: arcis quippe illius munimentis situ et
 arte validis ad quaesitae pecuniae custodiam usus, magnos sibi thesauros,
 unde belli ac principatus expediret sumptus, secure conditos ad manum
 habuit. harum magna pars calamitatum in Prusam redundavit sic nudatam
 possessione agri sui et intra murorum ambitum redactam, nullo deinceps
 commercio cum suburbanis villis et praediis, quae non parum amoena
 et ornata in territorio habuerat plurima. clades haec eadem Pegasus affli-
 xit, urbem maritimam. cum enim post barbarorum, quam dixi, victo-
 riam cuncti pagorum incolae, qui effugere potuerant gladium hostilem,
 sub moenium et propugnaculorum eius oppidi cupide tutelam accurrissent,
 contigit illic constipari turbam ingentem inopis multitudinis, ex cuius illu-
 vie ac fame corruptis corporibus cito lues exarsit, qua totae simul homi-
 num centuriae cadebant. quorum in cumulum malorum supervenit indicta
 Pegenibus ab imperatore multa multorum millium nummum ob admissum
 ab illis intra urbem magnum ducem; quod ne facerent nominatim vetue-
 rat Michael Augustus iunior post suum inde reditum, metu ne et illi pa-
 terentur quae Cyzicenis accidissent, plane intolerabilia et omni atrocitate
 diriora. nam et res familiaris victusque domesticus miseris civibus aufe-
 rebatur, et non modo mulieres aut nuptae aut puberis aetatis, sed crudeae
 quoque virgunculae vix egressae infantiam libidine immani corrumpen-
 tar. ac conscius quidem se habere quod daret, ultro largiens flagitanti-
 bus spoliabatur, lucro imputans quod rebus ereptis vivere sineretur: qui
 vero nihil se habere quantumvis vere affirmaret, suspectus mendacii poe-
 nis subiiciebatur acerbissimis, quoad condita videlicet promeret, suspen-
 sus, tractus, cruciabiliter tortus, ab exprobrantibus merito haec illum

τηριαν πορίζεσθαι. πᾶσα δ' ἐκείνων περιουσία οὐ μᾶλλον τοῦ κεκτημένου ἢ τοῦ καταλαβόντος τῶν Ἀμογαβάρων ἐφαίνετο· οὕτω γὰρ ἰδιωνυμεῖτο τὸ ἔθνος, τῷ ἐξ Ἀβάρων, οἶμαι, κατάγεσθαι. οὐ μόνον δ' αὐτόχθονες ταῦτ' ἔπασχον, ἀλλ' ὡς εἰπεῖν ἀνατολῇ πᾶσα Ῥωμαίων, ὅτι καὶ ὡς προσφυγῶ χρησάμενοι τῷ 5 ἐπιτειχίσματι πάντες ἐκεῖ κατέδραμον, καὶ καινῇ τις ἄλωσις ἦν παρὰ τῶν οἰκείων τοῖς ἀπ' ἐχθρῶν φεύγουσιν. ἔω σωμαίων D ἀκρωτηριασμοὺς καὶ φόνους καὶ μισαιμάτων φοροτὸν ἄλλως, οἷς οἱ ἀμύνειν ἐπιστάντες τοὺς ἀθλίους πυργηρομένους ἐκ πάσης περιέβαλον ἀπηλείας. ὁ γὰρ σφᾶς ἕγων, τὸ μὲν προσθεραπεύειν 10 θείων ἐκείνους ὡς τὴν ἀρχὴν ἐκείνῳ πεπιστευκότας, τὸ δὲ δεδιῶς τὸν παρ' αὐτῶν κίνδυνον, εἰ αὐτοῦ ἱκανῶς τὰ κατὰ χρεῖαν εὐρόντος ὑστέρησαν ἐκείνοι τῶν ἠλπισμένων, οὐδ' ὀπωσοῦν ἀνατέλλειν εἶχεν, ἀλλ' ἐνεδίδου σφίσι τὰ κατὰ νοῦν πράττειν, καὶ E ταῦθ' ἱκανομένους καὶ τοῖς ἐκ βασιλέως σιτηροσίοις, κἄν οὐδὲν 15

9. ἑποστάντες?

pati, qui salutem nollet pecunia redimere. quo in toto nefario genere quaestus tam impudens licentia erat istorum Amogabarorum (sic proprio vocabatur ea gens, inde credo quod ex Abaris originem traheret) ut quadam velut iam usu parta raptoribus auctoritate praedandi, quidquid quisque quam optimo se putaret iure possidere, id simul apparuerat, sibi quasi legitime quaesitum latro advena confidentissime arrogaret iustoque usurpasse videri vellet. nec indigenis haec solum aut natis Cyzici fiebant, sed sine discrimine pariter cunctis qui e circum universis ditionis Romanae regionibus intra eam, ut est dictum, munitionem perfugii gratia sese receperant. praetereo mutilationes corporum ac caedes infandorumque omne genus colluuiem scelerum, per quae, qui defensuri scilicet venerant, miserimos immanitate furoris extrema undique oppressos obtrebant. causa erat Amogabaris haec frequenter et palam agendi quod impune faciebant, magno duce, quem unum venerabantur, ipsis obnoxio partim grati animi sensu partim formidine: nam et ab aliis sponte se ipsi subicientibus, qua eminebat, potestatem accepisse se meminerat; et si taedium illos sui cepisset, ne auferrent quod dederant, quin et de se peiora statuerent, metuebat. illam autem videbat et maxime obviam et vehementissimam eos contra se irritandi rationem, si plenus ipse et abundans congestis ab imperatore donativis intercedere ac cavillari auderet, quo minus sui milites sua sibi lucra iure iniuriave conficerent et quaecumque concupiverant auferrent, cuius ideo improbissimi quaestus plenissimam ipsis facultatem indulgebant, connivens ad omnia, et quidquid attentassent, ne minimo quidem nutu sibi minus probari declarare sustinens; ne dum ut coercere increpareque auderet libere obsequendo pravis cupiditatibus in facinora passim erumpentes odiosissima, aut quoquo modo interciperet speratas ipsis quantumvis iniustas et cruentas praedas. quamquam erat sane cur ii contenti esse iuberi recte possent, alimentis large ab imperatore suppeditatis tam longo iam tempore, quo toto nihil adhuc egissent, nihil etiamnum agerent, quo illa promeruisse viderentur. sed

ἔτι κατώρθουν οὐδ' ἔλωσ ἔπραττον. ἀλλ' ἀναληπτέον τὸν λόγον πρὸς τὸ εὐσύννοπον.

Στρατηγὸς ἦν τῆδε Μαρσύλης, καὶ μέγας ἄρχων ἐξ ἀξιώματος ἐκλείετο. οὗτος τὰ μὲν πλείστα ἐκείνῳ προσείχε καὶ ἐθεοράπευεν ὑποκείμενος (οὕτω γὰρ καὶ τὸ βασιλικὸν ἐβούλετο πρόσταγμα), τέως δ' οὖν καὶ τοὺς οἰκίους κακῶς παρ' ἐκείνων πάσχοντας καταπτέλλετο, μᾶλλον μὲν οὖν καὶ συνίστα καὶ περιέθαλπεν. ἤπτο γὰρ ἀκείνων τὸ κοινὸν ἐκείνο δεινόν, καὶ εἰς στρα- P 289
 10 τιώτας τεταγμένους ἔτι καὶ ταῖς ἀληθείαις ἐμπειροπολέμους πεζοῦς καὶ ἀνόπλους καθίστων καὶ τῶν κατ' οἶκον ἐστέρουσι ὡς εἴ
 τινας ἀγρότας καὶ μετανάστας, ἐνθροπτόμενοι σφίσι. οἱ δὲ
 τῷ τοῦ κρατοῦντος δέει καὶ τῷ ἐξ ἐμφυλίων πολέμων νομιζομένῳ
 κινδύνῳ ὑποστελλόμενοι, ὡς μή τι νεωτερισθεῖη τῶν ἀνηκέστων,
 15 τέως ἐκ βίας ὤρων καὶ πολλάκις ἐσφάδαζον ἀμνησούμενοι. τέλος
 τῶν ἐχθρῶν ἰγγὺς ἀγγελθέντων κατὰ τὸν τοῦ Γουλιέλμου πύργον, B

12. πόλις P.

ut tota rei huius indignitas pressius sub unum quasi lectoris aspectum colligatur, resumam narrationem paulo superius.

Erat ibi tribunus quidam militaris, Marules nomine, vocabulo ipsi concessae dignitatis magnus archon dici solitus. hic totus erat in observando obsequiisque demerendo infimis Rontzerio: sic enim ipsum facere Augustus iusserat. tamen idem suos intimos familiares propriaeque cohortis milites a Rontzerianis iniuriis affectos miserabatur, consolans quin etiam et delinens, ut mala in cunctos Cysici degentes grassantia, ne ipsis quidem exceptis, utcumque privilegio saltem militiae immunes ab his esse debuissent, ferrent patientius, neque ad ea vel repellenda vel ulciscenda uterentur armis quae publice ipsis tradita gestabant, prout erat pronum factu viris, quales hi erant, fortibus et re vera experientibus rei bellicae; quos tamen non vererentur insolentes advenae et quaestui et ludibrio tam petulantly habere, ut eos ipsorum qui equestria stipendia merebant, equis ademptis in ordinem peditum redigerent, armis praeterea, si collibuisse, spoliarent, nec a re ipsorum familiari suppellectilique domestica abstinere rapaces manus, denique omni ludibrii genere nihilo ipsos minori contumelia vexarent quam si viles rusticuli aut profugii exules essent. hos in tam difficili patientia ducis sui Marulis assidua monita tenebant, nullum finem facientis inculcandi quam iniquo animo auditorus imperator foret rixam quacumque causa inter Romanos et auxiliares copias contractam: quidvis igitur concoquendum potius iniuriae putarent, quam ad bellum civile descenderent, tali praesertim tempore capitale ac prorsus exitiale reipublicae futurum. nec tamen his semper poterat praeverti quin sub acri sensu contumeliae praesentis militares interdem animi vim et arma expedirent in vindictam aut in minas erumpent, incendio ex his scintillis, nisi statim cura ducis opprimeretur, in magnam perniciem inflammando. occurrit inter haec occasio facinoris militaris, certo indicio allato provectorum usque in viciniam hostium. hi ad

λαβόντα, οὕτω διένεμε τὰ τοῦ μισθοῦ χρήματα. καὶ τοῖς μὲν Ἴταλοις διούγγια χρυσοῦ καὶ τριούγγια μηνὸς ἐκάστου ἐπλήρου, Ἀλανοὺς δ' ἕκαστον τρισὶ καὶ μόνοις τοῦ μηνὸς ἐνικάνον νομί-
C σμασι, πρὸς τῷ καὶ ἵππους τισὶ δοθῆναι οὓς ἀπέξεδέχετο κατὰ τὰ συνθήματα. ὃ δὴ καὶ μέγαν μεταξὺ τούτων ἀνήγειρε κυδοι-5 μὸν ἐκ φιλαυτίας ἀναρριπισθέντα, ὡς μετ' ὀλίγον ῥηθήσεται. ἐκείνος μὲν οὖν ἔξαρχον τῶν καθ' αὐτὸν καταστήσας νεῶν οὐσῶν ὡσεὶ δῶδεκα, ὃν ἀμνηραλὴν ἢ ἐκείνων διάλεκτος ἔξυμνεῖ, ὄρισμῷ πρὸς τοῦτο καὶ τοῦ κρατοῦντος, στόλον ἔξαρτύσας ἔξ Ἰταλῶν, ἅμα παλλακαῖς αὐτῶν καὶ παντοδαποῖς πραγμάτων εἰδῶσιν ἐκ τῆς 10
D χώρας, ὧν ἕκαστος ἐγκρατῆς ἦν καὶ ὧν ἔξ αὐτῆς λαβεῖν ἠπόρησεν, ἀνὰ τὰς νήσους ἐπέμπει, σύνθημα δοὺς ἐκείνοις τὴν σφετέρην αὐτοῦ κατὰ τὴν Ἀσίαν ἄφιξιν, τοῦ καὶ σφᾶς ἅμα προσ-
 σχεῖν Ἀναία καὶ τοῖς ἐκεῖ μέρεσι συμμαχήσοντας. τῶν δ' ὑπο-
 λειφθέντων ἀπεπειράτο ἐς ὃ καὶ κινήσειεν ἐκ Κυζίκου τέως δυσα- 15
 παλλάκτως διὰ τὴν ἐκεῖ βλακειαν τῆς χώρας ἔχοντας. καὶ ὃ μὲν ταῦτα, βασιλεὺς δὲ καὶ τὴν τοῦ ἀκούειν τὰ κείνοις πεπραγμένα
E θελήσιν παραιτούμενος ὡς οὐδὲν ὑγίης ἔχοντα, μόνην δ' ὀργὴν θεοῦ τῶν ἀπάντων ἐκείνων ἐπαιτιώμενος, εἶχε μὲν καὶ τὸν τότε

dux magnus ad solutionem stipendiorum. ac suis quidem Italis partim duas, partim tres auri uncias in menstruam viritum mercedem distribuit, Alanos vero trium dumtaxat nummorum in menses singulos largitiuncula parce ac tenuiter aspersit, equis insuper additis e suppeditata eius generis ab Augusto copia. qua inaequalitate mercedis atrocem in se concitavit Alanicae gentis invidiam, palam fremente unoquoque istorum tam villi taxari suas operas, interim dum aliis nihilo laboriosioris tanto uberiora procederent auctoramenta militiae; quae offensio quorsum tandem eruperit, paulo post dicitur. interea dux magnus navibus, quas habebat ad manum numero duodecim, ducem praeposuit unum e suis, qualem magistratum ameralem vocare sua isti lingua consueverunt; imposuitque in eas ex Italicis plurimos copias, magno quemque congestarum ex urbe aut agro praedarum omnis generis cumulo instructum, nec non suis singulos sequentibus concubinis, memorabilibus sarcinis navalis belli. classem sic ornatam obire primum insulas iussit, sui quoque ipsius in Asiam traiectus certam fidem dans, atque adeo iam nunc condiceas mutuum sui et ipsorum occursum apud Anaeam, simul illos in eum locum contigisset appellere. reliquas suorum Cyzici diversantes copias inde amovere alioque ut se conferrent persuadere conabatur, aegerrime id audientibus et e tam molli quaestuoquoque hospitio migrationem infortunii loco habentibus maximi. in his sic administrandis magnus dux versabatur. imperator autem nihil minus patiebatur aut volebat quam audire a vera narrantibus quid isti externi milites aut tanto hactenus tempore tot absumptis stipendiis aut nunc maxime agerent, ea cognoscere refugiens quas afferrent inutillem immedicabilia dolorem, solum agnoscens et obnoxie reputans dei iudicium rebus Romanis inexorabiliter irati. habebat et patriarcham paris

πατριαρχούντα συγκαίς παννυχίσι και λιτανείαις, ὧν οὐδ' αὐτὸς βασιλεὺς πολλάκις ἀπελιμπάνετο, αὐταῖς ἰδίαις εὐχαῖς και κανόσι τὰ τῆς πρὸς Θεὸν ἰκεσίας και παρὰ δύναμιν ἐξανύοντα τῷ ἡδῆ θαρρεῖν ἐξανύειν χρηστόν τι ἐντεῦθεν. ὁμοῦς δὲ τὸ πᾶν ἐπ' ἐ-
 5 κείνοις σαλεύων ἦν και μόνοις, ὡς αὐτίκα εἰ κινήθειεν πράξειεν. ἤκουε γὰρ και περὶ Φιλαδελφείας τὰ πάνθ' ἐνα, και ὡς Ἀλισίρας P 291
 σὺν Καρμανοῖς περιστὰς τὴν πόλιν, τὰ περὶ αὐτῶν πρότερον χει-
 ρωσάμενος φρούρια, λιμῶ και ἐνδεία τῶν ἀναγκαίων ἐν ἑλιπμοῖς
 10 τόσων σίκλων ἐξωνουμένη ἤκούετο, αἷμα δὲ σφαγῆς προβάτου και χοῖρον εἰς χρυσοῦν τιμώμενον νόμισμα, πρὸς μικρὰν ἐνδείαν παραμυθίαν ἀρέσον τοῖς ληψομένοις. διὰ ταῦτα και τῆς μεγά-
 λης ἑβδομάδος καταλαβούσης, Κρονίου μηνὸς λήγοντος, τὴν
 15 ἰδίαν αὐταδέληφην τὴν τοῦ Ἰσθμίου Εἰρήνην ὡς πενθερὰν πλὴν χρη- B
 15 σομένην Κυζικώσι ἀπολύει, οὐδενὸς χάριν ἄλλου ἢ τοῦ τὸν γαι-
 βρὸν ἐκμειλιξαμένην ὀρμησαι· εἶναι γὰρ και τὸν καιρὸν εἰς ἐκ-
 στρατείαν εὔθετον, ἀκμὴν δὲ ἀλλὰ και στρατιωτικὸν ἐξ ὑπογίου
 λαβόντας ἔχειν τὰς ῥόγας και ἐντελομίσθους εἶναι. ὡς γοῦν μεθ'

16. ἐκμειλιξαμένην?

17. και] και τὸ?

secum curae participem et omne satagentem placare supplicationibus di-
 visum numen; ingressisque ambo fiduciam videbantur aliquid talium offi-
 ciorum perseverantia proficiendi. unde litanis continuandis noctes im-
 pendente totas patriarcha cum suis, ipse plerumque aderat una pervigilia
 Augustus, sic demum se impetratorum successum aliquid prosperum
 et divinam expugnationum misericordiam autumans, si etiam supra vires
 in ea religione contenderet. summa porro rei tunc Romanae in his magni
 ducis copiis universa residebat: ex harum fiducia suspensas trahebat im-
 perator spes rationesque salutis publicae: illas, simul se commovissent,
 iagens facturas operae pretium opinabatur. audiens autem quae dira mi-
 seraque ab Philadelphia nuntiabantur, quam urbem Alisyras cum Carma-
 nis arta obsidione cinxerat, expugnatisque ac subactis variis arcibus, qua-
 rum ope antea opportunitas circum sitarum locis Philadelphiensis liberum
 cum extoris commercium ad necessariam annonae importationem sibi ser-
 vaverant, ad tantam eos iam victus inopiam redegerat, ut caput illic
 asini nescio quot sicis venisse diceretur, certa vero mensura sanguinis
 ovis aut porci auroo nummo aestimaretur et libenter emeretur a bene
 commutatum tanta impensa ducentibus vel breve ac miserum solatium fa-
 mis extremae. isti sic laboranti civitati promptum allaturas auxilium
 Rontzerianas copias sibi blandiens autumabat imperator. idque ut urge-
 ret, coepta iam hebdomada maiore sub fine Martii propria germanam
 Irenon, Asanis viduam, nave celeri Cyzicum miserat, ut qua socrus apud
 generum duces magnum valere auctoritate credebatur, eum perpolleret
 ad tam necessariam urbi tali extreme periclitanti expeditionem sine mora
 capessendam, commemorando et tempestatem esse protectioni aptam et
 numerata cumulate stipendia omnesque recusationis ac dilationis amotas

ἡμέρας ἐπέστη, ἐκείνη μὲν οὐδὲν ἦν τῶν ἐς ἐξόρημην συντηνόν-
 των ὅπερ οὐκ ἔλεγέ τε καὶ ἔκραττε, Ἴταλοι δὲ καὶ αὐθις ἐν ἑπερ-
 ημερλαῖς τρίβειν θέλοντες τὸν καιρὸν μάχας ἐμφυλλοῦς ἐκ πολλῆς
 C τῆς ὑπερηφανίας καθίστων, καὶ πρὸς Ἀλανοὺς εἰς διενέξεις ἀκαί-
 ρους ἐχώρουν. παρώτρυνε γὰρ ὁ ζῆλος καὶ Ἀλανούς, ὅτ' ἐκεί- 5
 νων τριουγγίους καὶ διουγγίους μηνὸς ἐκάστου ἱκανουμένων αὐτοὶ
 ἐν ὀλίγῳ τινὶ ἐμισθοῦντο καὶ τῶν ἀπερομιμένων παρ' ἐκείνοις
 ἐδόκουν. καὶ πρὸς ταῦτα διαφοραῖς τισὶ καὶ ἀπεχθελαις τὰς γνώ-
 μας ἐκείνων ἠλλοτριοῦντο. ὡς γοῦν ἔτυχον μὲν τινες τῶν Ἀλανῶν
 ἀλήθοτες κατὰ μύλωνα, ἔτυχον δὲ καὶ τῶν Ἀμογαβάρων ἐξ 10
 D ἀλαστορίας ὄντι ῥήτης τῇ ἀλετριδίᾳ ἐπιχειροῦντες, ἐπέβαλον δὲ
 τὰς χεῖρας καὶ τοῖς ἀλεύροις, ἕρις ἐντεῦθεν καὶ φιλονεικία διὰ
 λόγων τέως συνίσταται, καὶ Ἀλανός τις, ὡς λέγεται, πρὸς ἐκεί-
 νους ἠπέλλει ταῦτα σφᾶς ὅσον οὐκ ἤδη καὶ τὸν μέγαν διαθεῖναι
 δοῦκα ἅττα καὶ τὸν μέγαν δομέστικον ἔδρασαν. τοῦτο ῥήθῃ ἐι- 15
 καίως οὐκ ἔλαθε, καὶ ἡ ὑπόψια τοῦ λόγου δεῖν ἔνετεινε μῆνιν,
 καὶ ὡς ἤδη παθῶν ἀκούσας ἐκείνος ἠμύνετο. ἐμπίπτουσι τοίνυν
 E νυκτὸς Ἀλανοῖς ὀλίγοις πολλοὶ καὶ εὐτρεπεῖς ἀνετοίμοις. οἱ δὲ
 καὶ ἐξ αὐτῆς τὴν μάχην ἀναρριπίσαντες, πεφραγμένοι πελταῖς,
 τῷ καθ' αὐτοὺς ἀσφαλεῖ πύσνοι, οἱ μὲν κατὰ θύρας τῶν οἰκιῶν, 20

causas. appulsa illuc post dies aliquot matrona nihil omisit illa quidem
 artis ac contentionis in suadendo quod res posebat et cupiebat impera-
 tor: verum Itali rursus quaerentes praetextus haerendi grato ipsis loco
 rixas cum Alanis serebant, irritantes ipsos contemptu et contumeliis, id-
 que intempestive sane agentes ut bello civili vires absumerent nequid-
 quam adversus hostem comparatas. erant porro Alani praeter caeteram
 impatientiam iniuriarum innatam armatae genti etiam efferati iam livore
 adversus Italos ob iniquum discrimen quo ipsis fuerant in stipendiorum
 distributione posthabiti. obversabantur enim illorum animis illae auri
 duae tresve unciae menstruae mercedis cumulate in Italos, dum ipsis
 tanto minor fuerat pensio taxata. ea pleni rabie longe scilicet acrius
 sentiebant, quae in omni occurso Latinorum ludibria ab iis et superci-
 liosa despectus signa experiebantur. tali rerum articulo contigit Alanos
 quospiam deferre frumentum ad moletrinam quandam et molere; in quo
 dum sunt, superveniunt Amogabarorum aliqui, et consueta superbia mo-
 lae usum sibi vindicant, quia et farinae Alanorum insolentissime manus
 iniiciunt. iurgium hinc primo verbis commissum. quo procedente audite
 Alanorum minae sunt, facturos se brevi magno duci idem quod magno
 domestico fecissent. excepta et vulgata ea vox magnas suspiciones, ma-
 gna odia commovit. magnus praecipue dux, tamquam iam quod intentat-
 batur sentire coepisset malum, ira et ulciscendi desiderio flagrabat. ergo
 nocturna in Alanos meditato comparata facta impressio est Amogabaro-
 rum, qua in paucos plurimi, in imparatos otiose instructi, denique muniti
 peltis et caetera cataphracti armatura, securisque telorum, quorum quan-
 tacumque vi interquendorum innoxiam sibi fore aciem credebant, perrum-

οὐ δὲ καὶ ἀποστεγοῦντες τοὺς οἴκους, στερεῶς κατηκόντιζον Ἀλα-
 νῶν. οἱ δὲ καὶ αὐτοὶ τῷ ἀναγκαιῷ ἑαυτοὺς ἀρτίναυτες ὑφιστά-
 μενοι ἐτοξάζοντο, καὶ ἔπιπτον ἐκατέρωθεν. ἀλλ' Ἴταλοι περιῆ-
 σαν, καὶ ὁ τοῦ τῶν Ἀλανῶν ἐξηγουμένου Γεωργοῦς παῖς, ἀνὴρ
 5 μεγιστὰν καὶ τὰς μάχας ἀρείκιός, σὺν πολλοῖς ἄλλοις πίπτει κα- P 292
 τακοντισθεῖς. καὶ τότε πολλοὶ μὲν τρωθέντες πολλοὶ δὲ καὶ πε-
 σόντες, καὶ ἄκοιτες διελύοντο. τῇ δ' ἑσπεραίᾳ καὶ αὐθις καρ-
 τερά συνίσταται μάχη, τῶν μὲν ὑπερηφανούντων, Ἀλανῶν δ' οὐκ
 ἀνεκτιῶς ἐχόντων τὸν τοῦ πεσόντος οἴκτιστον θάνατον. καὶ τότε
 10 ἀρπυνομένοις τοῖς Ἀλανοῖς εἰς τριακοσίους πεισῖν ἐπῆρξεν, ὡς
 λέγεται. καὶ ταῦτ' ἐκράττετο Βοηδρομιῶνος ἐνάτῃ, ὅτι οὐδ'
 αὐτὸς μέγας δοῦξ οἶός τ' ἦν ἀμωσγένως μεταξὺ τῶν μαχομένων B
 φαινόμενος ἀναστέλλειν τὸν πόλεμον. ὅμως φάσαντος τοῦ κακοῦ,
 πολλῶν καὶ περὶ αὐτοῖς δεδοκίτων τῶν ἰγχωρίων, τοῦ Γεωργοῦς
 15 μεθ' ἡμέρας ἐπιστάντος ἐπὶ διαπεπραγμένοις τοῖς Ἀλανοῖς πολὺς
 ἦν ὁ τῶν Ἰταλῶν ἐξηγούμενος δάφροις ἐκμειλίσιων τὸν βάρβαρον,
 εἰ κἀκείνους νιοῦ ποινήν κατατεθνεῖωτος οὕτως ἀκόσμως οὐκ ἤθελε
 δέχεσθαι, ἀλλὰ γε καὶ μετόπισθεν κότον εἶχεν ὄφρα τελέσσοι.
 ἐπέστη Πυαντιῶν, κἀκείνους μὲν ἢ Ἀχυράους εἶχε ποσομένους C
 20 εἰς χιλιάδας, ὧν τὸ Ἰταλικὸν ἔξ ἦσαν, ἦσαν δὲ καὶ τὸ περιλει-

pere aggrediuntur ostia domorum in quibus Alani diversabantur. hi male nec opiantes percussis subito defensionem, prout per tempus licet, expe-
 diunt; tegulisque delectis e culminibus aedium, et albis quas fors obtulit,
 ex adverso iaculantur. volant utrimque tela, nonnullis hinc atque inde
 cadentibus. Itali denique superiores evaserunt, filio supremi Alanorum
 ducis, Georgi vocati, iuvene in illa gente inter praestantissimos habito
 et bellicis inclyto facinoribus, sagitta icto, ex qua mori eum contigit.
 quare multis quoque aliis e sua parte vulneratis, nec paucioribus occisis,
 Alani tunc succumbentes sunt cedere coacti. postridie redintegrata infe-
 stis utrinque animis pugna est, insultationes Italarum superbissimas ferre
 non valentibus Alanis, praesertim irritatis caedo recenti nobilissimi gentis
 ipsorum adolescentis. itaque illo aesta irae ruentes circiter trecentos
 Italarum tunc dicuntur peremisse. fuit dies qua haec acta sunt, nona
 mensis Aprilis, quando neque ipse magnus dux inter pugnantem apprensus,
 cessareque ab armis omnes iubens, satis auctoritatis habuit ad certamen
 dirimendum. tamen composito aut saltem sopito paulo post utcumque
 diacidio, frementem adhuc palam et filii sui Alanorumque reliquorum cae-
 dem se inculentius ulturum minantem quotidie Georgum multis frustra et
 verborum blanditiis et donis delinire sibi que reconciliare dux Italarum co-
 nabatur. ille quippe inflexibilis ad omnia perstabat obnixus in proposito
 haud inultam sinendi tam indignam ingloriamque necem longe carissimi
 sibi filii. servavitque istam rabiem penitus animo conditam, quoad in
 actum tandem orumperet tragicum, suo loco referendum. super haec ad-
 venit mensis Maius, et noster exercitus Achiram tenuit aliquot hominum
 millibus constans. Italici generis millia sex numerabantur. his accede-

φθὲν Ἀλανῶν πλῆθος ὡς εἰς χίλους. τὸ δὲ λοιπὸν Ῥωμαϊκὸν ἦν ὑπὸ τὸν μέγαν ἄρχοντα τὸν Μαρούλην. ὢν ἀπάντων ὁ μέγας δοῦξ ἐξηγεῖτο, αὐτὸς καθιστὰς τοὺς μισθοὺς, αὐτὸς παρέχων, καὶ τρόπον αὐτοκράτορος στρατηγοῦ ἕγων καὶ φέρων ὄπη καὶ βούλοιο.

5

P 294

22. Τὸν δὲ φυλακίτην πορφυρογέννητον ἢ τοῦ μηνὸς πέμπτη νεκρὸν καθορᾷ. τὸ γὰρ τῆς κυνάγχης πάθος πάντα μᾶλλον ἐκείνον ἢ περιεσόμενον ἀπειργάζετο. ὁ γνωσθὲν βασιλεῖ, σπουδῆ ἦν κατὰ τὸ εἶκος πρότερον ἢ ἀπελθεῖν ἐτομασθῆναι. καὶ ἐπέμψας (οὐδὲ γὰρ ἡξίου προσιδεῖν διὰ τὴν καθοσίω-10 σιν) τὰ καθ' αὐτὸν προσέταττεν οἰκονομεῖν ὡς βούλεται. κα-
B πειδῆ οὐδὲν ἦν ἄλλο οἱ προύργου περὶ οὗ διασκέπαιτο ἢ τὸ ἐτοιμασθῆναι καὶ μὴ ταραχθῆναι, ἀνακαλεῖται μὲν πατριάρχην, ἀνατίθησι δὲ οἱ τοὺς λογισμοὺς. καὶ τέλος παρ' αὐτοῦ ἀποκεί-
C ρεται καὶ Ἀθανάσιος ὀνομάζεται, πάντ' ἐκείνα τὰ πρῶην μηδὲ 15 λογισμοῖς ἐπιτρέψας, ὥστε καὶ περὶ τοῦ σφετέρου νιοῦ ἐρωτώμενος, βασιλέως ἐπέμποντος, εἴ τι καὶ περὶ ἐκείνου βούλοιο, προσθέντος καὶ τοῦ ἀνεψιοῦ, ἐκείνον βαρέως ἀπολογήσασθαι
C μῆτ' αὐτὸν ἔχειν νιδὸν μῆτ' ἐκείνον ἀνεψιόν, καὶ οὕτως αὐτῆς ὄρας ἐφησυχάσαντα τῇ ὑστεραία ἀποθανεῖν. ἢ δ' ἐκφορὰ τοῦ 20

bant Alani residui admodum mille. reliquum explebant copiae Romanae sub magno archonte Marule. his pariter omnibus praeerat dux magnus summa et plena potestate, stipendia singulis ipse constituens, idem praebens, denique more imperatoris absolute exercitum regentis ducens universos ferensque quo et qua libebat.

22. At Porphyrogenitum, veterem iam carceris hospitem, quinta dies mensis eiusdem vidit mortuum: nam eum anginae morbus quidvis potius quam superstitem effecit. cognito imperator fratris periculo studium adhibuit ad procarandum ut matare ad mortem instantem rite ac pie obeundam praepararetur, missisque ad illum ea de causa certis hominibus (nam eum ipso videre ob condemnationem noluit) praescripsit quid et quatenus in eo genere administrari ab iis vellet. quoniam autem Constantinus Porphyrogenitus quo statu erat, privatus libertate ac multatus bonis, nihil aliud de quo deliberare operae pretium esset habebat quam praeparare animam ad transitum efficereque ut intrepide morti occurreret, patriarchae accersito se permisit totum, quidquid inberet paratus exequi; a quo denique in monachum attonsus et Athanasius nominatus est. veteris suae fortunae rerumque transactarum ne prima quidem cogitatione tenus recordari prae se tulit, adeo ut de proprio filio rogatus nomine imperatoris, ut diceret si quid vellet statuere, cum missus ad hoc recitasset Andronici Augusti verba, iuvenem, de quo agebatur, Constantino genitum, suum ex fratre nepotem appellantis, graviter responderit "nec ego filium habeo, nec nepotem ille." quo dicto statim in quietem compositus postridie decessit. elatio cadaveris apparatu funebri

νεκροῦ καὶ λίαν μεγαλοπρεπῶς ἡτοιμάζετο. κλεῖνι γὰρ βασι-
 λεύς, καὶ πλεῖστον ὅσον ἐξ ἱερατικοῦ καὶ μουσικοῦ τάγματος,
 ἐξηγουμένου καὶ πατριάρχου σὺν ἀρχιερεῖσι καὶ κλήρῳ παντί,
 σὺναθροῦνται. καὶ ὑπὸ δαψύλαις φωνῇ καὶ λαμπάσι καὶ ψαλ-
 5 μῳδαῖς μεσαιδέσσης ἡμέρας τῆ τοῦ Ἀθήνη μοῦνῃ παραπέμπεται, D
 καὶ οὕτω λαμπρῶς καὶ πολυτελῶς, μόνον δὲ γέρον εἰς μνήμην
 τὴν εἰς Χρῆστον δουλείαν καὶ ψιλὸν ὄνομα, κατὰ τοὺς πολλοὺς
 τοῖς ἑξῆσι σοφοῖς ἐνταφιάζεται. καὶ ὁ μὲν τῆδε καταλεί-
 τον βίον, εἰρηκτῆς πολυτετοῦς τὸν τάφον ἀνταλλαξόμενος, ὡς καὶ
 10 πρὸ τοῦ χρόνου τέσσαρασι ὁ σὺν αὐτῷ κατακριθεὶς Στρατηγό-
 πουλος.

23. Τὰ δὲ περὶ τὸν μέγαν δοῦκα στρατεύματα ἐν πολλῷ P 295
 τῷ κατὰ σφᾶς θάρρει προσβάλλει τῇ Γέρμῃ, ὑπ' ἑλπισμοῖς ἀρα-
 ρόσι τοῦ πληθῶς Περσῶν τῆδε καταλαβεῖν καὶ τὰ τῆς ἀνδρείας
 15 ἐνδείξασθαι. οἱ δ' ἐκ τῆς στήμης κατασεισθέντες καὶ μόνης,
 ὡς ἔδειξαν, ἀκόσμηφ φυγῇ καὶ ἀγενεῖ δρασμῷ ἀφέντες τὸ φρού-
 ριον ἀπεδίδρασκον. οἱ δὲ κατόπιν ἐπιστάντες, ὡς εἶχον, τοῖς
 ἀπολειφθεῖσιν ἔξικανούντο. πλὴν εἰ χρῆ πιστεύειν, καὶ τισι δι'
 ἀγχόνης μόνον κατὰ τὸν τρόπον τῶν Ἰταλῶν ἐπῆξεν ὁ ἀφηγοῦμε-
 20 νος, οὐ παρ' ἄλλο τι ἢ τὸ θέλειν ἐκείτους περιποιεῖν σφέτερα. B

14. κλήθους P.

quam splendidissimo celebrata est: iusserat enim imperator ei ceremoniae
 adesse quantum fere in urbe reperiri tunc contigit hominum sacri et mo-
 nastici ordinis, ducente pompam patriarcha ipso cum episcopis et clero
 universo congregato. ab his longa funalium et lampadum ardentium se-
 rie, personantibus late viis psalmodum cantu, media die ad Lipsae mo-
 nasterium deportatus est mortuus. eatenus splendor ac sumptus regius
 funeris processit. de caetero pro omni monumento ipsi fuit professio in
 morbo ultimo suscepta servitatis Christi et monasticum tunc adscitum no-
 men: quippe vulgaribus extra urbem tumulis, nihilo speciosius quam pri-
 vatus e plebe quispiam, est conditus. hunc ille vitae finem est nactus,
 multorum annorum carcerem sepulcro commutans, prout item fecerat qua-
 tuor prius annis damnatus cum eo Strategopulus.

23. At magni ducis exercitus ingentem sui fiduciam et audaciam
 ostentans Germaniae se admovet, eo proventus spe certa deprehendendae
 illie multitudinis Persarum et strenue contra illos rem gerendi. verum
 Persae unico, ut apparuit, famae hostium incursum nuntiantis indicio con-
 sternati, fuga incompressa cursuque degeneri deserta munitione diffuge-
 runt. quorum Itali fugientium dorsis instantes multa sunt relictorum ab
 his spoliolum praeda ditati. caeterum, si credere oportet, laqueo de more
 Italorum necem quibusdam eorum ductor intulit, non alia de causa quam
 quod res suas in praeda Persica agnitas resumere illi ac sibi vindicare
 voluissent. sed quidquid sit de causa facti, de facto quidem satis con-

ὁ δὲ εἶτ' ἀμυνόμενος αὐτόθεν εἶτε μὴν καὶ τοὺς λοιποὺς δεδιττό-
 μενος, καὶ ὑπὸ τοὺς δώδεκα, ὡς ἔλεγτο, ἀπηγγόνισεν, ὅπου
 γε καὶ αὐτὸν τὸν σφῶν ἐξηγούμενον, ἄνδρα ἀρεϊκὸν ἐκ Βουλγάρων
 καὶ μέγαν ἐξ ἀξιωματίων τζαούσιον τὸν Χρανισθλαβον, ὃν ἐκ
 τοῦ κατὰ τὸν Λαχανᾶν πολέμου ἐπὶ Μιχαὴλ τοῦ βασιλέως ἄλόντα 5
 καὶ δεσμοῖς ἐφ' εἰρκτῆς συνισχημένον πολλοῖς ὕστερον χρόνοις
 βασιλεὺς τῆς εἰρκτῆς ἐκβαλὼν καὶ τιμήσας τῷ ἀξιώματι τοῖς ἐκεί
 C μέρεισιν ἐπὶ χρόνοις ἀρχηγὸν εἶχε, καὶ αὐτὸν γοῦν τοῦτον, ὡς
 λέγεται, ἐξ ἐτοίμου τῇ μαχαρᾷ τρώσας τοῖς ἀπαρχονίσουσι παρε-
 δίδου. κἄν καὶ τοῦτ' ἐγγόνει, εἰ μὴ γε πολλοὶ καὶ πρὸς ἰκ- 10
 τεῖαν ἀξιόχρεω ὑπὲρ τοῦ ἀνδρὸς οὐκ ὀλίγα προτεινοντες δίκαια
 ἐξηγήσαντο. κἀντεῦθεν Χλιαρὰ διελθὼν καὶ τᾶλλα τὴν ἐπὶ
 Φιλαδέλφειας ἔσπευδεν ἐσχάτως, ὡς ἐρρέθη, κινδυνεύουσαν.
 κάπειθ' ἠλίσκετο μὲν Τρίπολις πρὸ καιροῦ, τὰ δὲ περίξ φρουρία
 D ἐξ ὁμολογίας διὰ τὴν ἀνάγκην Πέρσαις ὑπέκειντο, ἦσαν δ' οὗτοι 15
 οἱ περὶ τὸν Ἀλισύραν Καρμανοὶ τὰ κράτιστα τῶν Περσῶν, πέμ-
 ψαντες οἱ ἐν τοῖς φρουρῶσι κατὰ τὴν περὶ τὸν Αὔλακα διατρέ-
 βοντι ἀναγγέλλουσι μὲν τὴν βίαν, προσλιπαροῦσι δ' ἐπαμύνην
 ἀντιπροσχωρήσουσιν ἐξ ἐτοίμου, ἦν που φανεῖη, Ῥωμαίοις γε

stat testimonio multorum, homines videlicet circiter duodecim iussu ducis
 magni, sive ulciscentis peccatum quoddam, sive praecaventis in futurum
 et terrore praemunientis suos ne peccarent, strangulatos tunc suspendio
 fuisse, quando et ipsum ducem istius cohortis, ex qua isti erant, virum
 inclytum virtute militari, ortu Bulgarum, cui fuerat dignitas collata magni
 tzaüsii, Chranisthlabum nomine, quem bello contra Lachanam Michaël Au-
 gustus senior olim captum diuque in carcere constrictum vinculis deten-
 tum, longo post tempore Andronicus imperator emissum custodia et ea
 quam dixi ornatum dignitate, illis diu in partibus militiae decem habuit,
 et hunc, inquam, ut dicitur, dux magnus irae impetu primo a se vulnera-
 tum gladio carnificibus laqueo suffocandum tradidit, finissetque is haud
 dubie vitam suspendio, nisi multi certatim accurrentes et precibus infimis
 et rationibus idoneis, meritisque ipsius ac defensionis argumentis allegan-
 dis plurimis, aegre tandem Rontzerium avertissent a proposito talis viri
 leto informi enecandi. porro hinc dux idem magnus Chliara et loca eius
 viae caetera pertransiens, ducere festinate copias institit recta Philadel-
 phiam versus, extreme, ut dictum est, periclitantem. quoniam autem con-
 tingerat aliquanto ante capi Tripolim, arces quae circa illam urbem erant
 necessario pace cum Persis quibusdam conditionibus facta subiectae ipsi
 quadamtenus erant, citra tamen admissionem praesidii Persici seu potius
 Carmanici: nam hi cum quibus ista pepigerant Carmani erant, praecipui et
 fortissimi Persarum, Alisyrae parentes duci. verum tali coactarum subiacere
 servituti arcium incolae, audito adventare magnum ducem, eum iam circum
 Aulacem castris positis morantem legatione missa communiter rogarent ut
 sibi ad rebellandum paratis admoto propius exercitu adesset: sese enim,
 simul tuto id possent facere, pacta, quibus se summa vi adacti et coden-
 tes tempori contra voluntatem obstrinxerant barbaris, rescissuros, et sicut

οἷσι καὶ τῇ τοῦ καιροῦ βία εἴξασιν. ὃ δὲ δέχεται τε τὴν ἰκετεῖαν καὶ ἀμύνειν καταπογγέλλεται. οὐ μὴν δ' ἀλλὰ καὶ ἐντεῦθεν θάρρος λαβὼν οὐκ ἕλγιστον πρὸς συμπλοκὰς κατὰ Περσῶν ἤτοιμάζετο. πλὴν δ' ἄλλ' οὐδὲ Πέρσαις ἀτήκουστα τάκεινου κατέστη, P 296
 5 ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ μαθόντες προσητοιμάζοντο. καὶ πού περὶ τὸν Ἀῦλακα συνελθόντες οὐκ ἄξια μὲν τοῦ πλήθους οὐδέ γε τῆς παρασκευῆς ἑκατέρων ἀλλήλους ἔδρασαν, λέγεται δ' ὁμοῦ τρωθέντος αὐτίκα τοῦ Ἀλιούρου καὶ εἰς φυγὴν διὰ ταῦτα βλέψαντος Πέρσας μὲν μετ' εὐκοσμίας καὶ κατὰ τρόπον ἀναχωρεῖν, τοῖς δὲ
 10 κατὰ τὸν μέγαν δοῦκα συναχθεῖσι κατὰ φρήτρας τριχῆ οὐκ ἦν ἀτάκτως μάχα πᾶσι διώκειν. ἕκαστοι δ' ὄρωντες ἀλλήλους εἰ B
 προκηδήσειαν, ὁμοῦ τῷ ὑπὸ τῶν συνήθων ἐνεδρῶν Περσικῶν φόβῳ (μηδὲ γὰρ εἶναι Πέρσας ὄντας ἐκλαθέσθαι τῆς μηχανῆς) ἐπιχόμενοι ὑφειμένως ἐνέπιπτον καὶ βάλλοντες κατακίχοντο, ὥστε
 15 καὶ Πέρσας οὐκ ὀλίγους πεσεῖν. τίως δ' ἐντεῦθεν ἀναχωρησάντων Περσῶν Φιλαδελφεῦσι τῶν κακῶν ἄμπνευσις γίνεται, καὶ λιμῷ κινδυνεύοντες σιταρκοῦνται, καὶ πρὸς τὰ δευρά, ἦν πού

9. ἀκοσμίας P.

Romani erant, missis ab imperatore copiis, statim atque illa in vicinia comparuissent, sese palam adiuncturos. annuit ille precibus supplicum, et ducturum se quo vellent copias promisit, eo libentius quod ex hoc ipso tam opportune auxilio oblato non parum se confirmari sentiebat ad bene sperandum de successu expeditionis huius. ergo tanto se inde alacrius ad conflictum cum Persis comparavit. qui vicissim per exploratores cognito magni ducis contra ipsos moventis adventu obviam illi prodire occuparunt, promoti exercitu prope Aulacem, ubi eum stativa fixisse ostendimus. commissum illic inter acies adversas est praelium, segnius remissiusque quam a tam numerosis copiis tanto utrimque apparatu infeste invicem concurrentibus expectari debuerat. dicitur tamen vulnerato Alisya primis statim iaculationibus, ac propterea fugam respicere coacto, retro cessasse quidem Persas, sed militari gradu et citra confusionem aut solutionem ordinum. hos ne acrius et longius copiae magni ducis insequerentur, ea causa obstitisse dicebatur, quod haec trifariam in genera et corpora totidem divisae (suam enim sibi quique seorsim Itali Alani et Romani quasi separatam aciem habebant) immiscere se invicem, prout opus erat ad strenue instandum cedentibus, noluerit, sed se mutuo intuebantur, operientes si qui priores insillirent, quasi mox et ipsi secuturi. caeterum ne qui primi expedirent ad hoc impetum, deterruit metus insidiarum, ex nota consuetudine Persarum, subsidere locis tutis et incaute subeuntes excipere solitorum; quos istius ipsis familiaris artis haudquam tali tempore usum omisso apparet. itaque caute admodum et longe domtaxat in terga cedentium iaculando insecuti nostri Persas fugientes sunt; quorum sic tamen non paucos interfecerunt. per hunc modum submotis inde Persis Philadelphenses respirare a malis, quibus premebantur, contigit. nam iis fame periclitantibus annona est importata, animusque sic additus ad, si quae denuo incurrerent, incommoda longani-

C και ἐπεισφρήσασιν, ἐδελπιδες ἴστανται. ἔδοξε δὲ μέγα τὸ ἔργον και εὐφημίσθη, μὴ ἄξιον ὄν τοσοῖσδε και οὕτω παρασκευῆς ἔχουσιν. αὐτὸς δὲ σὺν τοῖς ἄμφ' αὐτὸν ἐντεῦθεν τρεμούση καρδία (και θάνατος γὰρ ἐκ τῆς πληγῆς τῷ Ἀλισούρα ἐπεφήμιστο) τὰ κεῖ διελθὼν, και ὡς ἔδει κατασφαλισάμενος, ἔρχεται πρὸς τὸ 5 Ἀμούριον.

P 297

24. Ὁ δὲ γε μέγας δούξ ἐπ' ἄλλῃ τῇ Φιλαδελφείᾳ ἐν-
 διατρίψας, και ἱκανὰ χρήματα συλλεξάμενος, νόστου ἐμέμνητο.
 και δὴ τὰ κεῖσε πάντα φρούρια κατασφαλισάμενος τοῖς κατὰ τὸν
 Ἔβριον Μαγνησιώταις παραγίνεται. και τότε ὁ μὲν πρότερον και 10
 ἀποστάτης δόξας ἑγγύς, εἰς τῶν βασιλικῶν ἵπποκόμων, Ἀττα-
 λειώτης τοῦ πίκλην, ἔτε παρ' εἰδησιν βασιλέως και προσταγῆν
 κατασχὼν Μαγνησίαν και ἰδίαις τισι θελήσεισι συνάμα τοῖς αὐτό-
 χθροσι διοικῶν, μηδ' αὐτοῦ τοῦ εἰς κεφαλῆν ὄντος τοῦ Νοστού-
 B γου και Δούκα φροντίζων, μηδὲ τῆς πρὸς τὴν πόλιν εισόδου 15
 παραχωρῶν, ὁ γοῦν τοιοῦτος ἐξελθὼν και λόγοις και ὑποπτώσεσι
 παραντίκα τὸν μέγαν δούκα ἐκμειλιξάμενος και γαμικῶ κήδει
 δεξιωσάμενος, ἅμα τε δι' ἑκείνου πιστὸς ἔδοξε βασιλεῖ, και

18. τε δι'] δὲ δὴ P.

miter toleranda spe similiter adventuri, si expectaretur, subsidii. magnum id opus vulgo visum, et solutio Philadelphiensis obsidionis ingenti late celebrata planu est, licet res haud sane sui magnitudine respondens numero et apparatus tantarum tantoque instructorum sumptu copiarum. porro Alisyras cum suis gravi correptus metu, quod eum e vulnere accepto brevi moriturum multorum opinione ac sermone percubuerat, raptim constitutus quae opus erant ad loca caetera quae in illis partibus occupaverat tuenda, Amurio se admovere festinavit, in vicinia castrorum ducis amici emendationem offensionis belli, et in praesenti receptus infesti periculo, quam obiter ex obvio poterat, securitatem captans.

24. Magnus vero dux paulum moratus Philadelpheiae, nec paucis tamen sibi corrasis illa brevi mora pecuniis, cogitare de reditu tempestivum duxit. itaque arcibus illius tractus et numero praesidiariorum et copia commentuum et restauratione aut adiectione munimentorum abunde ad securitatem instructis, Magnesiam ad Hermum pervenit. erat ibi tunc magna rebellionis infamia laborans ac tantum non perduellis declaratus unus equisonum imperatorii stabuli, Attaleota cognomento; qui nec conscio nec iubente imperatore occupatam Magnesiam privato quidem suo quodam moderabatur arbitrio, sed cui ad rober adiungeret consensum arte conciliatum indigenarum civiumque urbis eius, quam sic adeo sibi obnoxiam habebat, ut nec Nostongi ducae illi provinciae praefecti rationem omnino ullam duceret, nec ipsi permetteret ingressum in civitatem. hic talis obviam magno duci adventanti prodiens ita eum infimi professione obsequi verbisque supplicibus delinitum sibi adiunxit necessitudine etiam affinitatis per coniugium inter amborum consanguineos cum eo contracta, ut repente Attaleota commendatus imperatori a magno duce omni criminis suspicione liberaretur, volenteque iam Augusto in usurpata potestate persisteret, sed

ἄμω ὅλως ἦν ἐκείνω ὑποταττόμενος καὶ ἐπέειπεν ἐς δὲ καὶ προστά-
 ξει. τῷ γὰρ Νουστόγγω Δούκῃ, ὃν καὶ ἐς μέγαν ἐταιριωάρχη^ν
 κρατῶν ἔταπτε γράφων πρῆμικῆριον τῆς αὐλῆς ὄντα, οἷκ ἦσαν
 Σιμῆρη καὶ ἀρεσιὰ τὰ ἀπὸ τοῦ μεγάλου δουκὸς προσταττόμενά
 5 οἶ, εἴτε μὴν καὶ πραττόμενα. εἴτε οὖν ἔβρισκαθῶν ἐκείνος ἐξ C
 ὧν αὐτῷ οὐκ ἀξίως τοῦ κατ' αὐτὸν μεγαλείου ὁ τῶν ὄλων ἐξη-
 γούμενος προσεφέρετο, εἴτε μὴν καὶ ὑποπτεύσας ἐξ ἐκείνου δεῖν'
 ἅττα εἰς τινὰς ἀπαιτήσεις χρημάτων ἐξ ὧν συλλέξας καὶ προσηγ-
 γέλλετο, εἴτε καὶ δι' ἀμφοτέρω ταῦτα τὴν εἰς τοῦπιδὸν ἀδοξίαν ἐν
 10 διευῶ ποιούμενος, ἔγνω μὲν τὴν ὡς βασιλεῖα τεχνειῦσαι ἀπόδρα-
 σαι, ταχὺ δὲ παρόχε καὶ ἡ τέχνη τὴν πρόφασιν. ἡ δ' ἦν, πέμ-
 πεται μὲν παρὰ τοῦ μεγάλου δουκὸς ἀνὴρ οἰκίος τῇ πενθερᾷ οἶ D
 ὁ Κανναβοῦριος πρὸς Κωνσταντινούπολιν διὰ τ' ἄλλα, καὶ
 ἀξιοῦντος ἀποσταλῆναι τὴν γαμητὴν· ἐπεὶ δ' ἔδει τῆς κατὰ τὴν
 15 ὁδὸν ἀσφαλείας τῷ ἀνδρὶ προμηθεύσασθαι, πέμπει πρὸς τὸν
 Νουστόγγον παρεγγυῶν ἱκανῶσαι διασωσταῖς ἐκ τοῦ στρατιωτικοῦ
 τὸν ἀποστελλόμενον. αὐτὸς δὲ τὰς παρεγγυήσεις δεξιόμενος τῷ
 δοκεῖν καὶ ὑπὲρ ἐκ περισσοῦ τὰ ἐπισταλμένα θέλειν πληροῦν, ὡς

6. ἀντῆ] αὐτός P.

quam acceptam palam ferret duci magno, precarioque et parata ad omnes
 eius nutus obedientia in ea se versari administratione profiteretur. haud
 grata haec erant Nostongo Ducae, quem istis, ut dixi, a se partibus sum-
 ma praefectam potestate imperator, misis etiam nuper diplomatibus ex
 principio aulae magnum betaeriarcham creaverat; qui etiam contemptum
 a magno duce, velut ipsi plane subditus, solitus tractari exacerique im-
 periosis iussis, velut unus e vulgo quispiam, cum sibi tamen supremam
 illic auctoritatem ab imperatore commissam meminisset, tacitus ringebatur,
 indigna sese pati conquerens, neque pro suae dignitatis et natalium me-
 rito tractari. accedebat is metus, cuius argumenta ex idoneis et praesen-
 tibus Nostongus ducebat signis, ne a se quoque, sicut a caeteris consu-
 verat, ingentes pecuniae contributiones exigeret. ergo et damnum instans
 praevertere, et ignominiam vel delere iam inustam vel ne sibi impingeret
 in posterum praecavere studens, unam optimam votorum asequendo-
 rum putavit rationem, imperatorem adire quamprimum, si quem modo
 plausibilem deserendae provinciae nancisci praetextum posset. favit in
 hoc ei fortuna, occasionem brevi offerens eius viae probabilem, hanc sci-
 licet. mittere per id tempus voluit dux magnus ad socrum suam, germa-
 nam imperatoris Constantinopoli tunc degentem, ministrum illi matronae
 in primis fidum et intime familiarem, Cannaburium, tum ut alia sibi desi-
 derata quaedam per eam in aula conficeret, tum ut uxorem apud matrem
 diversantem ad se accerseret. quia vero per infestas hostilibus incursum
 regiones haud tutum incomitato viatori videbat iter fore, Nostongo man-
 davit ut eum tuto deputatorum e sua cohorte in urbem secure deduci
 praesidio curaret, quod ille mandatum obnoxie accipiens, quasi osten-
 tando abundantiori studio gratificandi duci magno, simul plus quam pete-
 batur dedit, simul aptam captavit opportunitatem id quod sua causa opta-

αὐτὸς ὑπὲρ ἄλλον εἰς χάριν ἅμα τοῖς ἰδοῖσι διασωσάμενος, ἐτε-
 P 298 ρνίτεσεν ἀποφυγῆν. ἐν τούτῳ δὲ καὶ τις τῶν ἐς γραμματεῖας
 ἐκείνῳ τελούτων, ἐπεὶ καὶ αὐτῷ ἰδόκει τοῦ κεκτημένου ἄλλο-
 τρισῶσαι, ἐνθεν μὲν οὗτος ἐνθεν δ' ἐκεῖνος τὴν πόλιν καταλαμ-
 βάουσοι. ἀλλ' ὁ μὲν ἐπεὶ οὐδὲν ἑώρα ἀκίνδυνα ἑαυτῷ δαὲ τὴν 5
 τῆς ἐνοχῆς παράλυσιν καὶ τὴν ἐς βασιλεία προσφυγῆν, πατριάρ-
 χου προσφεύγει· ὁ δὲ γραμματεὺς ἐπιστάς πρὸ τούτου, καὶ τὰ
 πιστὰ προσδοκῶν ἔχειν ἐκ τινος γράμματος τοῦ ἀπὸ τοῦ μεγάλου
 δουκός, ὡς δῆθεν πρὸς τὸν κανικλεῖον δηλοῦντος τὴν ἀπόλυσιν
 B ὡς ἐκούσιος, ἔλπισι χρησταῖς ἠωρεῖτο. λόγος δ' ἦν ἀμφοτέρους 10
 συνελθόντας πρὸς πατριάρχην ἀπολογεῖσθαι διὰ τούτου τῷ βα-
 σιλεῖ τὴν ἐκ τοῦ μεγάλου δουκός ἀναχώρησιν, τὰ πολλὰ τῶν
 ἐκείνῳ πραττομένων ἀταμιεύτοις παρρησιαῖς καθαπτομένους.
 ἃ καὶ ἀγγαλθέντα, οὐχ ὅπως οἱ λέγοντες ἐπειθον, ἀλλὰ καὶ
 δυσμεναίνειν ἑαυτοῖς τὸν κρατοῦντα ἐποιοῦν· βασιλεὺς γὰρ κα- 15
 κίας, οὐκ ἀληθείας τὰ λεγόμενα κρίνων, καὶ ὑπεκκαύματα φθό-

bat agendi. officium quippe deductoris sibi cum praetoria sua cohorte
 assumens, Cannaburium Constantinopolim perduxit. quo ipso tempore
 quidam in eisdem Nostongi provinciali comitatu scribae ministerium exer-
 cens, cum decrevisset nescio qua re offensus ab exosi sibi domini servitio
 recedere, et ipse iter urbem versus clam arripuit. itaque ambo pari con-
 silio, licet invicem ignari, furtivis profectionibus Constantinopolim perve-
 nere. ubi Nostongus inspecto rerum statu, cum minime speraret probare
 se imperatori posse, manifestis in favorem magni ducis praecoccupato af-
 fectibus, quas veras habuerat causas e provincia iniussa discedendi,
 haud tutum sibi putavit confugere, uti destinaverat, ad ipsum, et audien-
 tia poscenda eius potestati se permittere. quare ad patriarcham se con-
 fert, asyli iure securus illic futurus, et eodem idoneo reconciliationis se-
 questro ad Augustum usurus. scriba, qui prior in urbem, expeditius via
 emensa, pervenerat, lactatus spe inani cuiusdam, quam attulerat, acceptae
 a magno duce ad caniclei praefectum epistolae, qua cum declarari credi-
 disset se legitimas habentem causas abnuendae ulterioris morae in obse-
 quo Nostongi, a quo indignis modis tractaretur, auctoritate superiori ducis
 magni a famulatu magni hetaeriarchoe rite fuisse absolutum, postquam
 ea reddita epistola promoveri ea via negotium non sensit suum, sive illa
 perfunctoria commendatio fuisset, sive quamvis accurata, parum apud
 praefectum canicleo valeret, vela secundum canicleo vertere statuit, recon-
 ciliataque cum Nostongo gratia societate cum eo ineunda consilii, ad pa-
 triarcham et ipse confugit, parem prae se ferens aversionem a magno
 duce. ibi uterque concordii conatu studuerunt infamare apud Augustum
 magni ducis acta, querelis contra eius avaram arrogantem et tyrannicam
 gubernationem liberis apud patriarcham deponendis, quas ille videlicet ad
 imperatorem deferret, et pro ea qua pollebat apud ipsum gratia, creditas
 sibi probatasque persuaderet iustas esse. sed successu ea res caruit:
 auditis enim imperator a patriarcha quae Nostongus et eius scriba in
 magno duce culparent, adeo non est persuasus ut iram potius non medio-
 crem in accusatores ostenderet, hos iudicans falso et prava voluntate in-

τον μᾶλλον ἢ προσηύσεις ἐξ εὐνοίας ὑπὲρ αὐτοῦ, ἐκείνους ἐχόλα C
 καὶ ἐξωργίζετο. τοῦ δ' ἐπὶ τοῦτοις καὶ μεταλθεῖν τοῦ μὲν τὸ
 οὐκ εἰς ὄλητα χρήσιμον παρητεῖτο, τοῦ δὲ τὸ ἀξιοπρακτὸς εἰς τὴν
 ἀπὸ βασιλικῶς παρόρασιν διεκάλειν. ἦν δ' ἄλλως ἐμποδῶν πρὸς
 5 τοῦτο καὶ ἡ πρὸς τὸν πατριάρχην καταφυγὴ τοῦ Νοστογγου,
 ὅθεν ᾤετο ἔχειν τὴν ἐς ἅπαν ἀσυλίαν τῇ τῆς Περιβλέπτου τέως
 ἐγκλεισμένον μονῆ. ὅθεν καὶ παρὰ τῆς ἀδελφῆς ὁ κρατῶν
 πολλὰκις παρωξυμμένος (ὑνάπυστα γὰρ κἀκίνη τὰ λεχθέντα κατὰ D
 τὸ εἶκός ἐγγόνει, καὶ ἔβριοπάθει τὰ μέγιστα, εἰ μὴ γε οἱ κα-
 10 τιπόντις ἀξίας τὰς δίκας τίσασιν, μηδὲ προσέξω ἄλλον τῷ στρα-
 τηγῷ, μὴ τῶν φυγάδων ἐκείνων ὑπεσχόντων τὰς δίκας) ἀλλὰ τὸ
 μὲν μονῆ ἐγκλεισθῆναι καὶ ἀπὸ προσώπου εἶναι τῷ βασιλεῖ ἄρκε-
 τὸν εἰς τιμωρίαν ἔκρινεν, ἐκείνο παρ' ἐαυτοῦ καταδικασθέντος
 ὅπερ ἂν βασιλεὺς πηθεῖν ἐκείνον ὡς πρόστιμον ἰδικαίου, τῆς E
 15 μονῆς ἀντὶ φυλακῆς οὕσης αὐτίκα, ἧ δὴ καὶ παρὰ πατριάρχου
 ἀποσταλεῖς ἐγκλείετο. τῷ δὲ γὰρ γραμματιστῇ ἀπεπροσπάθει
 ὡς μὴ ἰδίῳ τὸ σύνολον ὄντι καὶ ὡς ἔκ τινας λατρείας ἐκείνοις

2. τὸ decret.

10. μηδὲ γὰρ?

11. τὸ] τῷ?

distinctaque maligni livoris, non autem, ut videri volebant, zelo publici boni
 et studio benevole serviendī imperatori ad istam calumniosam et menda-
 ciam delationem processisse. ergo in eos palam indignatus, scribam quid-
 em ut nihili homunculū et parum utilem e ministerio amovit: Nostongo,
 ne poena ei incontinenter infligeretur, sua tanto amplior dignitas profuit,
 praesertim cum ne pro potestate coëroceretur subicereturque iudicio, asylū
 ius ebaret, quo ille Peribleptae monasterio inclusus (illec enim cum pa-
 triarcha miserat) inelabili utebatur. itaque quamquam soror imperato-
 ris, soerus ducis magni, cognitio quae contra hunc ab his movebantur,
 tamquam pro genere sollicita, non cessaret Andronicum irritare adversus
 duos falsorum, et aiebat, inventores criminū, magnopere exaggerans rem
 esse indignam exemplique in publicum noxii, impune ferre calumniosos
 sycophantas impudentissimam audaciam, ex qua iultra permanente secutu-
 rum esset ut alii quoque ad licentiam invitati similem negligerent obedire
 duci magno, cuius quam esset fortis et felix bello reique tunc publicae
 necessaria opera, Philadelp̄iae liberatio monstraret; etsi haec, inquam,
 indesinenter urgeret tam potens et cara imperatori matrona, tamen illi
 non est visum aliud tum quidem Nostongo supplicium infligere; sufficere
 quippe interim aiebat carcerem, quem is sibi ultro conscivisset, includens
 sese monasterio Peribleptae; quam se illi custodiam imputare dicebat in
 partem poenae tanquam indictam legitime damnato. instantibus autem,
 posse saltem puniri Nostongum in persona scribae sui, qui non diversaretur
 in monasterio (huic enim iuste infligendum merenti supplicium in igno-
 miniam et dolorem redundaturum ipsis domini, cuius exemplo et commode
 peccasset), respondebat imperator Nostongum nihil ad se pertinere puta-
 turum quid scribae isti fieret, quem ad suam vere partiuicis familiam
 negaret: in eam quippe irrepsisse haud a se adsoletum, sed factum adhi-
 bitum a suis familiaribus mercenaria functione venalis operae. oportere
 autem, si quando magistratus non in propria sed in aliena castigandī per-

ἀναληφθέντι· δεῖν γὰρ τοῖς τῆς τῶν ἀρχόντων ἐπὶ πλημμελήμασι
 τιμωρίας οὐχ ἤττον κολάσεις ἢ καθάρσεις οὖσας ἰδίους προσήκειν,
 εἰ μέλλοιεν οἱ μὲν κολάζοντες κερδαίνειν, οἱ δὲ δεῖνὰ πάσχοντες
 ὠφελείσθαι, κατὰ τὴν εἰς τοῦπιδὸν χρεῖαν τὸ χρήσιμον παρεξόμε-
 P 299 νοι. ἐπεὶ δὲ ὁ μὲν Νοστόγγος κατὰ τινὰ ἑλλισμὸν συμπαθείας 5
 τῆς μονῆς ἀπελύετο, ἡ δὲ τῆς ὀλιγωρίας δόξα καὶ ἔτι ἀναξέουσα
 ἦν, καὶ δεῖν' ἅττα τοὺς τῷ μεγάλῳ δουκὶ προσκειμένους ἐπέλου-
 χον, εἰ καταφρονοῖτο, καὶ μάλιστα παρὰ τῶν δοκούντων καὶ ἐν
 ἀξίαις (τοῖς γὰρ καιριωτέροις μέρεσιν, ὅταν ἐνδῶ πρὸς τὸ χεῖρον,
 ἀνάγκη συνδυστρέφθαι καὶ τὰ λοιπὰ, ἦν μή τις ἐπίσχη), τότε 10
 βασιλεὺς πέμψας ἕγει καὶ ἀμφοτέρους, καὶ δὴ ἡμέρα κυριωνύ-
 μῳ, Μαιμακτηριῶνος τεσσαρεσκαίδεκάτῃ, τοὺς περὶ αὐτὸν
 B παρασησάμενος, παρόντων κἀκεῖνων, πολλὸν μὲν λόγον παρ-
 εἶνε δημηγορῶν, τῷ μὲν δοκεῖν καθαρτόμενος τοῦ Νοστόγγου,
 τὸ δὲ πλείστον καὶ ὑπὲρ τοῦ μεγάλου δουκὸς πρὸς τοὺς μεγιστᾶ-15
 νας ἀπολογούμενος, ὡς μηδὲν ἀναξίως κἀκ τοῦ παρεϊκότος μήτ'

sona sint, in eo capite poenam constitui quod intimum ipsis et carum scia-
 tur esse, cuiusque damnum ac labor ad sensum illorum affectu et com-
 passione propagatum iri non sit dubium. alioqui contingeret frustrari
 voto suo iudicem; qui cum poenas istiusmodi minus ultrices esse quam
 purgatrices velit, magisque optet emendari per eos in posterum qui deli-
 quit, quam ipse frui dulcedine vindictae, istud quod e reipublicae utili-
 tate spectat, minime assequeretur saeviendo in personam indifferentem illi
 quem primario vult plectere. sic tunc eludebat imperator studiosos magni
 ducis poenam Nostongi postulantes. verum cum accidisset aliquanto post
 haec prodire e suo asylo Nostongum, spe quadam concepta parcituri fa-
 cile sibi Augusti, si committere se reum ipsius clementiae vidisset, dum
 id ipsum aulae, ut fit, sermonibus celebratur, animadversum est magis in-
 cumbere iudicia magnatum plerorumque in reprehensionem arrogantiae
 magni ducis, qui Nostongum magnum hetaeriartham, dignitate ac natali-
 bus conspicuum hominem, velut de plebe quempiam, contemptim et impe-
 riose tractasset. quae gliscens invidia cum ducis magni fautoribus inie-
 cisset curam, quod eum iam contemni ac traduci passim a proceribus et
 constitutis in dignitate viris primariis videbant, intelligebant autem sen-
 sus et iudicia summatum facile in vulgus quoque serpere, periculumque
 fore, ni mature occurreretur, ne communibus mox et unanimiter conspi-
 rantibus primorum iuxta infimorumque unus odibus obiectus haud par rei-
 stendo esset, novis imperatorem instantiis ad succurrendum isti discrimini
 perpulerunt. his ille annuens, die quarta decima Iunii, quae fuit illo anno
 dominica, adduci coram sese in medio procerum aulae consistente Noston-
 gum et scribam iussit. atque hic longam satis ingressus orationem specie
 invehendi in Nostongum, maximam re vera sermonis partem consumpsit
 in purgando apud praesentes magnates duce magno actisque illius et suis
 erga illum beneficiis vituperationi eximendis. conatum quippe acrem in-
 tendit ad persuadendum neque se cumulandis in Rontzerium honoribus
 liberalitate excessisse, neque illum accepisse a se quidquam quo non de-
 beret iudicari dignissimum, quippe qui iam antequam huc adveniret, ma-

αὐτὸν προβιβασμοῖς τιμῆσαι τὸν καὶ πρὸ τοῦ μέγαν δεσποῦντα, μὴτ' ἐκείνον παρ' αὐτοῦ τιμηθῆναι, εἰ ἐπὶ τῶν ἄλων γένοιστο· εἶναι γὰρ καὶ ἀλλαχοῦ εὐχ' ἕκαστα ἔνδοξον καὶ οὐδὲν ὁ τι λαβειῶν μὴ ἔχοντα. τέλος τὸ τοῦ λιοντοκίμου ποιῆ, καὶ πυνὶ τὸν ὡς C
 5 θῆεν λόντα ἐπεδίδευσθαι· προσιάττει γὰρ αὐτίκα, καὶ τὸν μὲν γραμματεῖα ἑξατιμοὶ κουρῆ τριχῶν καὶ γενείου, τὸν δὲ Νοστογγον τὰ πολλὰ καθασφόμενος ἐν δημηγορίαις τέλος ἀξιοματων ψιλοὶ καὶ ἐγκλίει. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐπράττετο τῆδε.

25. Οὐ χεῖρον δ' ἴσως καὶ τὰ κατὰ τὴν Τρίπολιν διαλ- P 300
 10 θεῖν, ὅπως ἐν τοῖς μέρεσι τοῖς κατ' ἀνατολὴν φροῦριον ὄσα, ἔπειτα ἐκ τῆς εἰκαλᾶς καὶ τῆς τυχοῦσης προφάσεως ταύτην ἀρχαίαν οὔσαν καὶ Φιλαδελφίας προβεβλημένην ὁ Δούκας καὶ βασιλεὺς καὶ ὄπλοις καὶ σιταρχαίαις ἐπετείλοις ὠχέρου, καὶ τὸ τῆς Φιλαδελφίας μύρσιμον (τὸ δ' ἦν ἐκ πρώτης κατακλυσμῶν καὶ
 15 εἰσέπειτα μηδὲν ἄλῶναι, ὡς ἐφημύλλετο) πιστὸν ἐντεῦθεν καθίστα. διὰ τοι ταῦτα καὶ ἐκυδροῦτο τὸ πόλισμα, καὶ τῶν ἐπιτιθημένων B ἠλόγε Περσῶν. ἀλλὰ χρόνος τὴν πολιορκίαν ἐμέτρει, καὶ τῶν

10. φροῦριον P.

15. εὐφημύλλετο P.

gnus fuisset, classem et copias ductans proprias, quoque hic fuisset insignitus titulo ducis magni, eius rem ipsam prius habuisset, alibi nihilo minus clarus atque conspicuus quam deinde apud nos, qui nomen dumtaxat addiderimus possessae dudum et exercitiae ab illo potestatis, quando illum exercitui Romano praepositum universo magnum ducem appellavimus. in eam sententiam postquam accurate vehementerque peroravit, conversus ad praesentes reos, et a scriba exorsus, in eo facere voluit quod solere aiunt leonis magistrum, dum cane coram illo verberando terrere ferox animal satagit. sic enim Augustus metam admoveere Nostongo scriba eius plectendo propter culpam utrique communem volens, huic illic in conspectu cunctorum ignominiose radi ad cutem pilos capitis et menti iussit. moxque Nostongum acerba prius nec brevi obiurgatione increpitam denique dignitatibus privavit et custodiae addixit. atque haec quidem acta in hunc modum sunt.

25. Operae pretium quoque fuerit, quae Tripoli contingere, breviter exequi. haec urbs in Orientali sita tractu arcium potius, quibus circumdabatur ad illum oppositis limitem, quam propriis tuta munimentis habebatur, quoad eam Ducas Augustus, ex levi et fortuita capto causa consilio, urbem antiquam et Philadelpiae praetentam armis propugnaculis et victas anni provisionibus instruxit; cuius novae obiectu munitionis tutiore, ut apparebat, reddita et extra omne periculum Persicae invasionis posita Philadelphia, fides iam adhibebatur prior veteri de illa oraculo iactato, quo in fatis esse ferebatur eam a primo diluvio in omne deinde consequens tempus numquam fore capiendam. indidem porro civitatis Tripoli claritas accessit, late inclytae per hoc factae, nec sui praesidii fiducia curanti Persarum incursions, quas facile ac ludibunde se repulsuram confideret. postea late potentibus campo Persis, cunctae illorum tractum munitiones una simul obsidione premebantur, coactis praesidiariis

Georgius Pachymeres II.

28

πολλῶν ὑποκλιθέντων εἰς μακρὰν ἀντεῖχον οἱ Τριπολιῖται. πληρὴν
 καὶ κατ' ἄλλογον τῇ τῶν ἀναγκαίων ἐνδεῖα στενοχωρούμενοι καὶ
 C τῆς ἔξωθεν ἐπικουρίας εἰς τὰ μάλιστα ἔχρηζον. ἀλλ' ἐπεὶ ἐγγύ-
 θεν οὐκ ἦν ἀρωγή, ἔγνωσάν τισι συνωμοσίαις ταῖς πρὸς τοὺς
 Πέρσας τὰ τῆς ἀνάγκης διευθετεῖν. ἀμέλει τοι καὶ πρὸς καιρὸν 5
 ἐσπένδοντο Πέρσαις, καὶ σίτον ἐκείθεν ἐλάμβανον. καὶ ὁ συνε-
 θισμὸς τῆς ἐμπορίας μὴ μόνον ἐκείνους ἐξερχομένους ἀνείσθαι
 τὰ ἀναγκαῖα ἐποίησε, ἀλλὰ καὶ Πέρσας εἰσερχομένους ἀνέδην τὴν
 P 301 πόλιν ἀπεμπολεῖν παρεσκεύαζε. τοῦτο πολλάκις πραχθὲν ἔν-
 νοιαν εἰσάγει Πέρσαις ἀλώσεως, καὶ προδόταις κοινολογησάμενοι 10
 τὰ εἰκότα ἐν προθεσμίαις πισταῖς τὰ κατὰ τῆς πόλεως ἐξευργά-
 ζοντο. καὶ δὴ σάγμασι πλειστοῖς τὰ τῶν φορτίων ἐπισκευασάμε-
 νοι, τὸ μὲν στρατεύμα ἔγγιστά που ἐνέκρυφλαζον, ἕμια δὲ πολ-
 λοι τὴν πόλιν εἰσῆσαν. σίτος δ' ἡ ἐμπορία ἦν, καὶ ἕκαστος
 τῶν κανθῶνων ζυγάδα φέρων τῶν φορτωμάτων τὰ κατὰ τὸν πό-
 λεμον ἤχεια, οἷς ἐκείνοι κροτοῦντες τὴν μάχην ἀνάπτουσι, ἐν-
 B τὸς συνεπῆγον τῶν σάκκων· καὶ ἀντὶ πιποῦς, τὸ τοῦ λόγου,

intra eas se tenere et agri usu exclusis. id incommodum diutissime omnium Tripolis pertulit; et plerisque circumsitaram arcium fame ad deditionem adactis, soli longo tempore restitere Tripolitae, quoad et ipsi consumptis sensim alimentis, extrema in arto positi penuria, circumspicere auxilia coepere; quorum cum e propinquo nulla se spes ostenderet, ad quasdam cum Persis conventiones, malo aliter immedicabili subigente, descenderunt. pacti enim in tempus aliquot indutias mutuoque contrahendi libertatem, frumentum ab ipsis traditum Persis, pretio cum fide numerato, accipiebant. frequentatum id est sat longo tempore commercium, prodentibus primum Tripolitaniis, et annonam persoluta pecunia foris sumptam intra urbem importantibus. procedente tamen usu, et ex eo, ut fit, fiducia crescente, permittere ingressum civitatis Persis vitae subsidia inferentibus non dubitarunt; quae res in exitum ipsorum vertit. Persae quippe, per talem causam intra urbem Tripolim crebro admissi, eius capiendae cogitationem inierunt, proditoribusque subornatis in supina securitate civium fraudem in hunc modum concinnarunt. magno sarcinarum numero parato, quas frumenti venalis esse dicerent, eas asinis aut mulis citellariis binas hinc inde singulis impositas ducunt in urbem, id ipsam ut iam consuetum expectantem. sed non prius eiusmodi deductores inmentorum in eam viam se dederunt, quam sociis admonitis quid intus ipsi agere pararent, quid foris eos tali audito signo facere oporteret, universum exercitum locis urbi proxime admotis clam in insidiis delitescentem relinquerent. considerant autem intra saccos, quos tritico refertos mentiebantur, crepitacula bellica, tympana nimirum ac tubas sonoraque id genus instrumenta, quibus solent uti concitandis militibus ad praelium. sub noctem ea mandra manorum onustorum, suo quemque agasonis vice Persa milite ducente, in urbem Tripolim non modo citra suspicionem ullam sed et cum gratulatione recepta est. laetabantur cives augeri se commentibus et in longi securitatem temporis annonae diu suffecturae congerenda copia firmari: miseri autem nesciebant sibi, iuxta vetus verbum, obtrusum

σκορπίον οἱ πολῖται δεξάμενοι, ταῖς εὐθηναῖς ἐλπιδόκοπούμενοι ἐν ἀνέσει ἦσαν. νῦξ δ' ἤδη περὶ αὐτοὺς ἦν, καὶ ἡγρόουν, καὶ ταῖς ἀγαθαῖς προσδοκίαις ἠώρητο ἐν κακοῖς ἀναγκαίοις ὄντες. ἐντεῦθεν καὶ νῦξ μὲν ἐκείνη ἐμμέσον μηδὲν ὑπειδομένοις τοῖς πολῖταις, οἱ δ' ἀναλαβόντες ἕκαστος τὰ ἡγεῖα πολέμου τρόπον ἀνεκυμβάλιζον. καὶ τοῖς μὲν διυπνισθεῖσιν ἐκπληξῆς ἐμπίπτει καὶ ἀπορία τοῦ πῆ τραπήναι καὶ ἐκφυγεῖν· οἱ δ' ἐπιστάντες ἀπτέρω τάχει ταῖς πύλαις αὐταῖς κλεισὶ καὶ ὀχεῦσι τῇ γῇ προσαράττονσι, C καὶ ἐγγύθεν τοὺς σφετέρους ἐτοίμους ὄντας συμμαχήσοντας 10 προσκαλοῦνται. καὶ οὕτως αὐτῆς νυκτὸς ἐκ μιᾶς ἐκείνοις ὄρηξ τὸ πόλισμα παρεστήσαντο. ᾧ δὴ καὶ Ἀλισύρας ὀρηκτηρίω ἐς τὰ μάλιστα χρώμενος, τὰς συνάμα Καρμανοῖς ἐκδρομὰς ὄπου παρείκοι ἐποιοῦν. τότε τοιγαροῦν ἐκείνος μὲν εὐκόσμω φυγῇ τῶν ἀμφὶ τὸν μέγαν ἀπαλλάξας δοῦκα, τὸ πόλισμα ὑποδύς, δλος 15 ἐν ἀφοβίαις ἦν καὶ ὑπερηφάνει τὸ σύμπαν.

26. Ὁ δὲ τῶν δλων ἀφηγούμενος στρατηγὸς ἀκίχτητα P 302 γνοὺς διώκων, ὑποστρέψας προσβάλλει τῷ τοῦ Κουλαῖ φρουρίῳ, ἐνθα καὶ ἀπαγχονίζειν ἐφίησι πλειστοὺς αἰτίαις περιβαλῶν. τοῦτο

fuisse scorpium pro pipo; gaudebantque et spebus amplis efferebantur ipsa perituri nocte, cuius iam inchoatae primordia coenis et computationibus, imminentium ignari, celebrabant. medium inde noctis effluxerat, ad eo nihil Tripolitanis suspectantibus ut securissime passim illic dormiretur, cum Persae praetextu ducendi sarcinaria iumenta ingressi civitatem, suis quique arreptis tympanis aut lituis, quod sociis condixerant signum ediderunt. experrecti Tripolitae tam intempesta hora, tam tumultuosos classico, mirari, consternari, quo se verterent quove suffugium captarent, frustra se contorquendo, anxie quaerere. at non interim cessare perfidiosi deceptores. advolant ad portas urbis, easque confractas securibus cum vectibus ac seris humi sternunt. sic per patentia iam ostia socios paratos e propinquo introducunt, iisque sibi adiunctis uno impetu ipsa nocte urbem munitissimam, tandiu nequidquam ante oppugnatam, in suam facile potestatem redigunt. usus ea deinceps victor Alisyras est pro receptaculo, unde frequenter erumperet, quo se ac sua referret; habebatque ibi Carmanos suos secum, quos ex arce illa opportune imminente in terras opulentas quaestuose praedatum emittebat. contigerunt postea quae retelli ante de offensione belli, qua Carmani sunt coacti Philadelphiae obsequium solvere; quo tempore dux eorum Alisyras sua versus praesidia recedens lento et bene ordinato gressu, qui fugae trepidatione et ignominia careret, frustra insequente magno duce perveniens iam in tutum, Tripolim suam intravit, ibique omni sollicitudine deposita ferocius etiam et insolentius glorians minabatur.

26. At nostri dux supremus exercitus, ubi expertus aliquantum vana se ac suos contentione fatigari Carmanis insequendis, acie perite instructa tuto sese subducentibus, progressu inutili reflexo admovet copias arci dictae, quae Romanorum erat Persis antea late dominantibus se dedere coactorum. horum plerosque illic repertos, criminali vertena quod hosti

δὲ φρουρίῳ τοῖς Φούροις. καὶ οἱ μὲν αὐτὸν (σὸδὲ γὰρ ἦν χθὲς καὶ πρὸ τρίτης προσχωρήσαντας κατ' ἀνάγκην Πέρσαις ταῖς πρὸς ἐκείνοις ὁμολογίαις καὶ ἔτι ἐμμένειν, φανεισῶν τῶν δυνάμειν) ἐπίταις δέχονται ταῖς χερσὶ καὶ θερμαῖς μεταγνώσειν ἐμφανεῖς ἦσαν τὴν ἀναγκαίαν δυσχεραίνοντες μοῖραν τῆς πρὸς τοὺς 5

B ἐχθροὺς προσχωρήσεως· ὃ δὲ τοῖς μὲν ἄλλοις τῷ δοκεῖν ἀνέει τὰ πταίσματα, τοῖς δὲ δόξασι τῶν λοιπῶν προέχειν βαρέως εἶχεν. ὄθεν καὶ τὸν μὲν φύλακα τοῦ πολισματος ἀφαιρεῖται τῆς κεφαλῆς, ἄλλους δ' ἄλλως τιμωρησάμενος ποινήν ἀγχόνης καὶ πρῆσβυτέρου τοῦ τῶν λοιπῶν ἐξάρχου καταψηφίζεται. ὡς δ' οὐκ ἦν 10 αἰωρουμένῳ οἱ ἀπερυγεῖν ἀναγκαίως αὐτίκα καὶ τὴν πνοήν, τῶν τις ἐπὶ τούτοις ἐπιτεταγμένων, θείαν ἔνδειξιν ἠγησάμενος τὸ τε-

C λούμενον, εἴτε προσταχθὲν εἴτε καὶ μὴ, κοπίδι τέμνει τὸν βρόχον καὶ τοῦ κινδύνου τὸν κατάδικον ἐξαιρεῖται. εἶτα Φιλαδέλφειά προσβάλλει, καὶ χιλιάδας συχνὰς ἐκείθεν ἐκλέγει χρυσίου, 15 ἀδυσώπητον ἐπὶ πᾶσι φέρων τὸ φρόνημα. ἔπειτα τὰ ὅμοια δρᾶ Πυργίον καὶ Ἐφεσον, καὶ τὸν τῆς ἀπαναστάσεως φυγοῦσι, τὸ τοῦ λόγου, καπνὸν τὸ πῦρ ὑπανῆπτε τῶν πειρασμῶν. καὶ ὁ διδοὺς πλεῖστα μετὰ πολλὰς βασάνους μόλις ἐσώζετο. ταῦτα κὰν ταῖς νήσοις Χίῳ καὶ Λήμνῳ καὶ Μιτυλήνῃ ἐπράττοντο. καὶ 20

cessissent, aut aliis succensens praetextibus, suspendio necavit. idem fecit et alii castro cui Furni nomen est. et illi quidem infelices, statim atque se viderunt impune posse a pacta Persis servitute, illorum recessu, resilire, obviis ulnis liberatores suos magni ducis milites excipiebant, illa satis alacritate declarantes quam inviti, summa necessitate adigente, pepigissent qualescunque indutias cum barbaris; cuius facti acrom poenitentiam monstrabant. ille autem non aequè cunctis ignoscebat, sed quatuor discrimine, vulgo quidem inope venia donando misericordiam ostentabat, praestantiores autem, ut qui rem haberent et ex quorum nece provenire lucrum posset, inexorabiliter plectebat. sic custodi illius oppidi, praesidii praefecto, caput amputavit, alios alio poenas genere absumpsit; quos inter et presbytero aliorum eius ordinis exarcho suspendium decrevit. at illi de laqueo pendenti durare longiori quam solet spatio spiritum contigit; quo animadverso quidam isti functioni praefectorum, ostentum id divinum esse autmans, vel iussus vel iniussus, securi laqueum abscidit et periculo exemit addictum. sub haec Philadelphiam init magnus dux, et multa inde corradit aureorum millia; quod iam sine ulla verecundia agebat. itaque similem avaritiae licentiam Pyrgii, similem Epheasi ostendit; qua fiebat ut horum incolae locorum, e quodam veluti fumo incuriaonis barbaricae emersi, in flammam saevissimarum exactioum tristori casu se delectos lugerent. ista rapacitas exercebatur ita immaniter, ut qui plurima dederat post multos cruciatus, vix salvus permanere sine- retur. talia exempla in insulas e continenti transierunt: idem enim passa Chios est, idem Lemnus et Mitylene. quibus in locis cunctis, apud quem-

ὅπου ῥοῖζος χρυσοῦ, κῆν μοναχὸς ἦν κῆν τάξιως ἱερᾶς κῆν τῶν D
 ἐπιτηδείων καὶ γνωστῶν βασιλεῖ, δειναῖς αἰώραις ἠτάζετο, καὶ
 ὁ μακελλικῶ φιτρῶ καὶ κοπίδι πρὸ ὀφθαλμῶν ἀπειλούμενος θά-
 νατος καὶ τὰ ἐν μυχοῖς γῆς κρυπτόμενα ἐκ τοῦ παρασχεδὸν ἀνώ-
 5 ρυττε καὶ ἐδείκνυ. ὁ μὲν οὖν διδοὺς ἐντεῦθεν ἤλευθεροῦτο τῇ
 τοῦ χρυσοῦ ὡς ἀληθῶς ἐτυμότητι, ὁ δὲ μὴ ἔχων πρόστιμον εἶχε
 τὸν θάνατον. ὁ δὲ καὶ τῷ ταλαιπώρῳ Μαχράμῃ κατὰ τὴν Μι-
 τυλήνην γέγονει. οὗτος γὰρ ἐν τοῖς μάλιστα τῶν βασιλικῶν ὑπη-
 ρετῶν ὢν καὶ τῇ οικειότητι κλειζόμενος τὰς οἰκίσεις κατεῖχεν ἀνὰ P 303
 10 τὸν Σκάμανδρον. ὡς δὲ πῦσαν τὴν ἐκεῖ χώραν προκαταλαβόν-
 των τὴν Ἰδὴν Περσῶν ἐρημοῦσθαι τῶν οἰκητόρων ζυτέβαινε,
 φθάνει καὶ αὐτὸς σὺν πολλοῖς ἄλλοις τὸ τῆς Ἄσου φρούριον
 ὑπισθῆναι· ᾧ δὲ καὶ ὡς ἀξιωτέρῳ οἱ ἐκεῖ τῶν ὄλων, ἐπεὶ καὶ
 τοῦ ἐξηγουμένου ὡς εἰκὸς ἐν τοιοῦτοις καιροῖς περιστάσειως ἔχρη-
 15 ζον, αὐτοῖς τε καὶ τὸ φρούριον ἐχειρίζουσιν. ὁ δὲ ὑψίσταται
 τὴν ἡγεμονίαν διδόντων ἐκείνων ἀνεπισημάντως ὄσον ἐκ τοῦ κρα-
 τοῦντος. ὁμως καὶ οὕτως ἔχων οὐκ ἐρραθίμει τῆς ἐφ' ἐκάστῳ B
 προνοίας, καὶ ἐφ' ἱκανὸν ἀμφοτεροῦτο καὶ συνέιχε τοὺς τῆδε πυρ-
 γηρουμένους. ἐπεὶ δὲ θηουμένων τῶν ἔξωτέρων τέλος αὐτοῖς
 20 ἔμιλλε περιστῆναι τὰ χαλεπά, τὸ δρᾶσαι τι γενναῖον οὐκ ἔχοντες
 εἰ προσμένειεν, πρὸς φνηγὴν ὤρμων καὶ προαπανόισταντο, ἀγκά-

17. τοῖς P.

cumque auri copia subolerat, is seu monachus foret seu e sacro ordine
 seu ex palatino auctoratis officio ac notis principi, diris suspendiis tor-
 quebatur: ostentabaturque illi mors praesens, cippo feralli et securi, qua
 super eo ipsi mox abscindenda cervix foret, coram oculis positus, quoad
 eo terrore adactus, quos terra condidisset thesauros indicaret: tunc auro
 sequestro liberabatur. qui non habuisset quod proderet, morte miser in-
 opiam luebat. id quod infelici Machramae apud Mitylenem contigit. is
 cum esset e praecipuis imperatoris ministris, gratia etiam apud principem
 nota late inclytus, domicilium habuerat prope Scamandrum. sed universe
 illic circum iam a Persis regione post Idam occupatam evastata, desola-
 toque incolis tractu, mature abiens et ipse cum multis aliis in Asi arcem
 ingreditur; ubi recepto, qui debebant istus, quoniam et tali tempore duco
 sibi opus videbant esse, et satis intelligebant neminem adesse ad id illo
 magis idoneum, loci praefecturam deferunt. accepit ille quod dabant, et
 sine alia imperatoris significatione pro praefecto se gessit illius castris, nec
 segnis in eo exequendo fuit officio: sat longo enim spatio invigilans et
 laborioso satagens locum defendit, misereque vexatis circumstiti colonis agri
 opportuno subvenit auxilio. at postquam aucta iam potentia hostium et
 plerisque illius viciniae locis vastatis comminus admovebatur terror mali
 prorsus ineluctabilis, Machrama cum suis non habentes quod genere
 agerent, prudenter sibi consulere decreverunt. fuga ergo se in tutum re-
 cipere curarunt; ad quod illis, ut multis aliis, gremium e propinquo be-

λας σφίσιν ὡς καὶ πολλοῖς ἑτέροις ἔξ ἑγγίλων προτεινούσης τῆς
 Μιτυλήνης, καὶ τὸ καθ' αὐτὸν σκοπῶν ἕκαστος ἠλόγει τοῦ ἄγον-
 C τος καὶ τῆς ἔκουσίου ἀνεῖτο ὑποταγῆς· ἐφ' οἷς μηδὲν ἔχων ἀντι-
 πράττειν, τοῦ πληθους ὡς εἰκὸς δυναστεύσαντος, συναπαίρειν
 ἔγνω κάκεινος, καὶ κενὸν ἐντεῦθεν τὸ φρούριον καταλέλειπτο. 5
 ἀλλὰ μεθ' ἡμέρας ὁ μέγας δοῦξ προσίχει τῇ νήσῳ, καὶ ἕδει
 πάντως αἰτίας τῶν πορισμῶν τὰς μὲν εὐρίσκεισθαι τὰς δὲ πλάτ-
 τεσθαι. σὺν ἄλλοις πολλοῖς καὶ οὗτος τῷ τροχῷ συλλαμβάνεται.
 οἱ δὲ ἄλλοι πάντες μίαν τὴν τοῦ κακοῦ λύσιν, εἰ προτεινοῖεν ἄβρὸν
 D τὸ χρυσίον. καὶ τις δὲ ἄλλος ὃς προσηγηγηκῶς δημόσια τὰ ἔξ 10
 ἐκείνων κέρδη ἐν χιλιάσι καὶ μάλιστα εἰσεπράττετο. τῷ δὲ
 προσετιμᾶτο θανάτου διὰ τὴν τοῦ φρουρίου κατάλειψιν. εἰ
 δ' ὠνεῖσθαι βούλοιο τὴν ζωὴν, εἰς χρυσοῦ χλιοστύας πέντε ἢ
 ἔκτισις ἴστατο. κατηντήκει δὲ καὶ ποιηὴ μέγρι καὶ ἑκατοστύος
 μῦς τῷ Μαχράμῃ. ὡς γοῦν βραδεῖς ἐφαίνοντο οἱ μὴ ἔχοντες 15
 περὶ τὴν ἀπόδοσιν, αὐτῆς ὥρας προυστάσει ἐπ' ὄψει θάτερον
 E καρατομῆσθαι θάτερον τὸν Μαχράμῃν, καὶ ὁ μακελλικὸς φιτρὸς
 παρεθὺς καὶ τὸ ξίφος ἔτοιμον εἰς ἀναίρεισιν· τὰς γὰρ τῆς κεφα-
 λῆς τρίχας ἱμᾶσι δεθείς, εἶτα δ' ἔκταθείς ἐπὶ τοῦ φιτροῦ καὶ
 καρτερῶς πιεσθείς, ὥστε καὶ τοὺς σπονδύλους τοῦ τραχήλου ἐκ- 20

nevole patens ostendit Mytilene. sic tamen ille administratus est transi-
 tus, ut non tam iussu ductuque praefecti quam privato Asensium quisque
 consilio migraret, non magnopere Machrama repugnante, qui se precario
 sine certa principis auctoritate illic dominari meminisset. verum multitu-
 dinem videns per se sibi consulentem, nec castrum ab omnibus incolis de-
 sertum ipse solus cum familia tenere confidens posse, Aso et ipse migra-
 vit Mytilenae, prorsus vacuum hunc relinquens locum. non multis post
 diebus appulit in insulam magnus dux pecuniae sitiens, cuius extorquen-
 dae aut invenire aut fingere rationes oportebat. igitur cum multis aliis
 Machrama comprehensus vinculis traditur. ac caeteri quidem, prout quis-
 que aurum in abdito habuit quod daret, varie vitam redemere; in quibus
 unus, qui pecuniam administrasse publicam dicebatur, quantum ea fun-
 ctione lucro apposuerat proprio, quod aliquot millium summam aequavit,
 coactus est tradere. in Machramam sententia lata est videri eum mortis
 reum ob arcem desertam, indulgeri tamen ut numeratis quinque aureorum
 millibus vitam emeret. defuit huic ad eam summam continuo explendam
 una centuria nummorum, et paulo plus cuidam alteri similiter taxato.
 postquam diu frustra vexati quod non habebant nequibant repraesentare,
 ipsa hora praecipit magnus dux alteri in oculis alterius caput abscindi.
 expeditur feralis cippus, stat carnifex altera manu tollens gladium, altera
 ligatos Machramae capillos tenens, siveque collum adaptans macellario
 trunco, tam valide apprimendo ut loco naturali emoveret cervicis verte-
 bras. ita infelix ictum accipit quo est ei recisum caput. id spectaculum
 in alio pariter damnato vim habuit qualem esse aiunt Medusae Gorgonis,

λυθῆναι τῆς φυσικῆς ἁρμογῆς, οὕτως ἀθλίως καὶ τὴν τομὴν δέχεται. καὶ τὸ συμβὰν θατέρῳ θρασυμένῳ Γοργῷ τις ἦν ἀπολιθοῦσα τὸν δελταῖον, καὶ πικρὸν κλαίει, καὶ ποτηριᾶται πρὸς Γεννοῦτας, καὶ τὴν ζωὴν χιλιοστῦ' χρυσίων πῦρ' ἐκείνων περιποιεῖται.

Ἀλλὰ μικρὸν ἢ ταῦτα γενέσθαι πρότερον, Μαγνησιώταις P 304
ἐκείνος τιμὴν ταμιεύων Κυκλώπειον, ὡς καὶ αὐτοὺς τὰ ὅμοια δράσων, κἄν ὑπερημέρει τὴν ἔκτισιν, τοῦ πιστεύειν ἐκείνους πλεον τῶν ἄλλων καὶ παρὰ τοῦτο ἀποτεταμιεύσθαι καὶ ἵππους 10 τῆδε καὶ χρήματα, ἃ δὴ ἐκ τούτης ἀλαστορίας συνέλεγε, φθάσει σφαλῆναι προνοίᾳ τῶν οἰκητόρων. τὰ γὰρ τοῖς ἄλλοις συμβαίοντα καὶ αὐτοὶ κατὰ τὸ ἀναγκαῖον δέισαντες, καὶ μάλιστα προπαθόντες καὶ ὡς γέματος τὸ πᾶν προμαθόντες, πρὸς ἀποστασίαν ἀφορῶσι. τὸ δ' ἦν εὐχερὲς ἐννοῆσαι σφίσι, ἐκ τοῦ B
15 πρὶν καθ' αὐτοὺς εἶναι καὶ διοικεῖσθαι πιστεύοντας τῷ πολισματοι, ἕρμαιον εἶναι τούτοις, οὐ θησαυροὺς καὶ μόνον ἐκείνους καὶ ἵππους, ἀλλὰ καὶ πλήθος μάχιμον εἰσληθὸν καὶ μοῖραν οὐκ ὀλίγην τῶν Ἀλανῶν καὶ σιτώνας πλήρεις, οὓς ἐπὶ χρόνον ἄρκυσον- 20 τας ὑπελάμβανον. ταῦτα καὶ τῷ Ἀτταλειώτῃ συνέδοξε περὶ
ἐαυτῷ τὰ μάλιστα δεδιότι. καὶ πίστεις διδόντες τε καὶ λαβόντες

quam qui vident lapidescunt. sic enim et hic miser, hausta visa praesenti dira Machramae nece, commotus adeo est ut multis lacrimis exoraret Genuenses, sibi commodare ne gravarentur aureos mille, quot ad summam indictam absolvendam deerant: ita est horum misericordia servatas.

Paulo prius quam haec fierent, contigerat defectio Magnesiensium a magno duce. huic ille civitati pro maioribus in se meritis gratiam servabat, qua remuneratum se Ulyssem Cyclops Homericus profitebatur, spondens ipsum a se comedendum sociorum ultimum; et post expilatas urbes reliquas hanc etiam exinaniturus expectabatur. quod ipsos non fefellit eius cives, ex caetera viri rapacitate facile praesentientes quid passuri mox forent. haec illos provisio ad palam deficiendum a magno duce incitavit; ex quo accidit hunc perdere praedam ingentem varie corrasam undecumque, cum eorumque tum pecuniae, quam apud Magnesienses, his fidens plus quam caeteris, custodiendam deposuerat. hic primus rebellionis fructus magnam adiecit tantum avais facultatem sustinendi feros impetus in ultionem statim ruituri hominis impotenter iracundi, quem tam luculenter irritasset. equos enim et aurum, hoc est instrumenta et nervos belli, ad manum sic habebant; nec deerat numerus virorum fortium, qui e variis eo locis confugerant; in quibus erat Alanicarum copiarum pars non exigua. accedebat abundantia frumenti plenae horreis congesti ad longi sufficientiam temporis. his simul cunctis in primis animabatur Attaleota, ut non dubitaret se auctorem ferre consilii audacis, quod nisi felix esset ad extremum, impendere sibi certum exitum sciebat. hoc instinctus metu peculiarem adhibuit diligentiam in coniuratione corroboranda, stricta invicem, quam firmissime posset, fide sociorum communiione facinoris eiusmodi,

- C ἀλλήλοις καὶ παρ' ἀλλήλων τοὺς ἐντὸς Ἰταλοὺς τοὺς μὲν ἔργον
μαχαίρας ποιοῦσι τοὺς δὲ καὶ ἀσφαλῶς καθειργνῶσιν. ἑαυτοὺς
δὲ τὰ μάλιστα συγκροτήσαντες ὡς θανουμένους πάντως εἰ καθυ-
φείην (οὐ γὰρ ἦν ἐλπίζειν ἄλλο, εἰ ὑπὸ χεῖρας τῷ μεγάλῳ δουκί
γένοντο), τὰς πύλας ἐν ἀσφαλεῖ θέμενοι δῆλοι ἦσαν ἀποστα- 5
τοῦντες. ὡς γοῦν ἀνάπυστα γέγονε τὰ κείνων, καὶ οὐκ ἦν κα-
ταπέμψαι τὴν χλεύην ὄντα Ἰταλὸν καὶ οὕτως ἀπηγή καὶ φρονημα-
τιαν, τὰλλα θέμενος ἐν δευτέρῳ, παραλαβὼν τὰς δυνάμεις
- D ἐκείσε γίνεται, χρώμενος μὲν καὶ παντὶ τῷ Ἰταλικῷ συμμαχοῦντι,
οὐκ ὀλίγον δὲ συνεπαγόμενος καὶ Ῥωμαϊκόν, ἔτι δὲ καὶ Ἀλανοὺς 10
ἐπὶ τὴν μάχην προσβιαζόμενος. ἐκάστης οὖν προσβάλλων ἐπο-
λιόρκει, μηχανήματα ἐφιστάς καὶ ἐλεπόλεις προσητοιμάζων, καὶ
πολλαχόθεν θερμοῖς τισὶ προθυμίαις (ἔξωτρύνετο γὰρ καὶ προ-
φανῶς λοιδορούμενος ἐνδοθεῖν) κατὰ πρόσωπον ὑπεπειράτο τοῦ
- E τείχους. οὐ μὴν δὲ καὶ οἱ ἐντὸς κατημέλουν, ἀλλὰ πρῶτον μὲν 15
τὴν τοῦ ὕδατος χοῆσιν ἀναγκαίαν οὖσαν ὄχυροῖς τειχίοις μέχρι καὶ

7. φορηματίαν P.

quod omnem cum magno duce reconciliationis viam abrumperet. fuit id hostilis grassatio in Italos, quotquot sunt intra urbem Magnesiam tunc re-
perti; quorum pars gladio caesi; pars securae commissi custodiae sunt.
egit praeterea ut cunctis esset persuasissimum unam ipsis sitam esse sa-
lutis spem in salute non aliunde speranda quam ab invicta et omnino ir-
revocabili resistendi constantia, certissime morituris, si cederent et qua-
cumque ratione sub magni ducis potestatem ac manus redigerentur. sic
parati, portis urbis tuta custodia et munitione septis, sine ulla iam dissi-
mulatione palam declarant se pro hoste habere magnum ducem. hic si-
mul eius tanti sui contemptus, fama facti late didita, eam notitiam accep-
pit quam nulla posset dissimulatione tegere, statim exarsit in nihilo mi-
tiores iram quam quali erat verisimile inflammandum hominem Italum,
eundemque supra communem gentis modum crudelem atque praecipitem.
rapit ergo sine mora, cunctis omissis, suas secum universas copias, Ma-
gnesiamque advolat. erant in eo exercitu auxiliares Italici generis omnes,
Romanae cum his militiae pars non exigua, denique Alani, qui tamen non
sponte, sed praesentis ducis ineluctabili adacti potentia, invitam et dum-
taxat perfunctoriam operam in hoc bellum conferebant. his copiis dux
magnus oppugnationem Magnesiae adorsus machinas admovet, turres ex-
citat, caetera instrumenta expugnandarum munitionum ardenti satagens
studio adhibet. accendebant enim per se satis inflammatam eius iram
crebra subinde in illum e muris iactata dicteria, irridentium conatus mi-
nasque ipsius, quibus homo tumidus impatiensque contumeliae incredibili-
ter efferabatur, vanos interim eius impetus muris nequidquam solidissimis
impactos Magnesiotis, munimentorum apparatusumque conscientia suorum,
securissime contemnentibus. strenue inter haec iidem ad omnes talis tem-
poris accurrebant usus. itaque cum ne aqua excluderentur periculum esse
animadvertissent, muro valido campum amplexi suburbanum, ubi erat fons

ἐς τὰ Μάκαρος, οὕτω πως λεγομένου τοῦ τόπου, φθάσαντες
 ἐκρατύναντο· ἔπειτα τὰς κατ' ὄρος ὑπονόμους μακρόθεν ὑδρα-
 γωγούς τῶν ἔξωθεν ἀνορυξάντων ὥστε μετοχετεύειν τοὺς ῥύακας,
 ἑκείνοι παμπληθεὶ στρατεύσαντες διεκώλων καὶ ὡς οἶόν τ' αὐ-
 5 τοῖς τὴν ὑπετηγίαν κατησφαλλόντο. ἐπὶ τῶν πύργων δὲ πετρο-
 βόλα καὶ ἰοβόλα στήσαντες μηχανήματα καρτερώς ἤμύναντο καὶ P 305
 ἀντεῖχον. τέλος τὰ χρήματα ἀπαιτούμενοι, οἱ δὲ μὴ ὅτι γ' ἐδί-
 δουν, ἀλλὰ καὶ προσελαιοδοοῦντο καὶ πικρῶς ἐχλεύαζον. διὰ
 ταῦτα καὶ χρόνος μὲν τῇ πολιορκίᾳ ἐτρέβετο, ἡμελοῦντο δὲ τᾶλλα,
 10 ὡς μὴδ' ἂν ἦσαν οἱ χεῖρα σφῶν ὑπερέξοντες. καὶ οἱ Πέρσαι
 πάλιν κατὰ λόχους καὶ οὐλαμούς ἀνέδην τοῖς ἐρημωθεῖσιν ἐπήγε-
 σαν, ἦν τι που τῶν ἐπολελειμμένων ὄναιτο. οὐδεὶς οὖν ἐν
 χώραις ὑπελείπετο, ἀλλ' ὀλίγοι μὲν ταῖς πόλεσι παρεβύοντο, καὶ
 οὔτοι ἐκ τοῦ παρείκοτος, οἱ πλείους δὲ σοφώτερόν τι ποιοῦντες
 15 οἱ μὲν εἰς τήσους οἱ δ' εἰς ἀντιπερῆλαιαν ὤρων, καὶ τὰ αὐτῶν B
 μακρόθεν ἑώρων, προσπελάζειν οὐ τολμῶντες οὐδ' ἐς βραχύ.
 οἱ δὲ τολμῶντες διὰ τὴν ἀνάγκην τῆς ἀπορίας αὐτόθεν πάσχον-
 τες τὰ δεινὰ κατεμάνθανον, καὶ προμηθεῖς τοῦ ζῆν ἐποίουν τοὺς

perennis, moenibus annexerunt, perducta munitione usque ad Macarem;
 id illic loci nomen est. quin etiam comperto conari hostes incidere sub-
 terraneos canales, quibus aqua e monte proximo in urbem infuebat, illic
 manu armata succurrentes abire illos re infecta coegerunt; ac quantum
 pro praesenti usu licuit, istam quoque sibi aquationem asseruerunt. tur-
 ribus praeterea ballistas muralesque id genus imponentes ma-
 chinas, procul a saxis telisque iaculandis hostem impigre submovebant.
 tentati autem per colloquia, submissis a magno duce qui compositionis
 spem offerrent, si pecuniam sibi suam vellet reddere, adeo se alienos a
 dando quod poscebatur demonstrarunt!, ut ultro contumelias ingererent
 amarisque irrisionibus talia proponentes subsannarent. hoc tenore proce-
 debat in longum iam tempus obsidie oppugnationeque irrita. interim autem
 a magno duce cuncta quae ad Romanae contra barbaros defensionem di-
 tionis erant tali tempore necessaria, funditus ubique negligebantur; et
 quasi nusquam essent barbari contra quos utilibus auctoratorum imperatori
 militum manus occuparentur, universae imperii vires impendebantur Ro-
 manis oppugnandis. hinc repressi paululum nupero nostri exercitus suc-
 cessu Persae denuo iam sine ullo metu prodibant incursabundi et per de-
 solatas a se ante regiones spicilegium rapinarum faciebant. si quid ergo
 rerum aut hominum prioribus atrocibus superfluerat, raptum manci-
 patumve auferebatur. et augebant suis damnis istam barbarorum praedam
 quidam, e tutis, in quae confugerant, praesidiis intempestiva fiducia
 repetere agros relictos ausi; qui illic deprehensi opprimebantur. quam-
 quam paucos ea imprudentia corripuit: nam sapientiores plerique, etiam
 vicinarum arcium aut urbium non satis sibi tutum asylum rati, in insulas
 et adversam continentem profugerant, indeque sua procul intuentes ne ad
 momentam quidem his se rursus admovere sustinebant. commendarunt-
 que huius prudentiam consilii eorum infortunia, qui egestate pressi per-

πλείστοις τὸν ἐκ Βουλγάρων Βοσσίλαν, τὸν Σμιλτζον καὶ Ῥαδο-
 D σθλάβου ἕστατον ἀδελφόν· ὃς δὴ καὶ διὰ ταχέων ἐπιστάς, καὶ
 φόβον ἐμβαλὼν οὐ μικρὸν τοῖς ἰχθροῖς, εἰς φυγὴν παραντίκα
 τρέπει τοὺς ἐπιόντας. καὶ τὸν Σκαφιδᾶν ποταμὸν περαιουμένους
 οὕτως ἀκόσμως δυστύχημα συναντᾷ, καὶ ἡ γέφυρα καταπίπτει, 5
 καὶ ποταμὸς ἐντεῦθεν καὶ ξίφος τοὺς ἀθλοῦς διεμεριζέτην, καὶ
 φόνος οὐχ ὁ τυχὼν γίνεται. τοῦτο Βουλγάρους δρύνει, καὶ
 E σφίσι σύνηθες ὄν ἀναιμωτὶ τοὺς ἐαλωκότας ἀπολύειν, χωρὶς μέν-
 τοι τῶν ἐπιφανῶν καὶ μεγάλων, ὡς μόνους συμβαλεῖν πίπτειν
 τοὺς ἀνθισταμένους κατὰ τὸν πόλεμον, οἱ δὲ κατὰ τὴν Ἄνδρια- 10
 νοῦ προσβαλόντες καὶ τὰ λάφυρα διαρπάζοντες, σφαλέντων τῶν
 ἡμετέρων τύχης ἀστασία καὶ τῷ ἄλλοπροσάλλῳ τοῦ Ἄρεος, πολ-
 λὸς οὐκ ἀπώκνον φονεύειν. ὄθεν καὶ βασιλεὺς ἕπερπαθήσας,
 P 309 ἐπεὶ ἔδει καὶ ἱκανὰς συγκροτεῖν δυνάμεις ἐφίστασθαι μέλλοντι τῇ
 Ἄνδριανῷ, πολλοὺς μὲν τινὰς ἐκ τῆς ἔω συνηπείλετο ἐμπειροπο- 15
 λέμους, ἀλλὰ γυμνοὶ τῶν ὑπαρχόντων ἦσαν οὗτοι καὶ ἐνδεεῖς.
 τούτους γοῦν ἱκανοῦν ἐκ τῶν δυνατῶν προθυμούμενος, τὰ πολλὰ

15. συνεπήγετο?

17. προμυθούμενος P.

videre tutelae urbis summa necessitas Michaëlem Augustum subigeret,
 misit eo tentaturum quantum ex usu praesenti militaria prudentia dictaret
 ex Bulgaris Bossilam, Smiltzae et Radosthlabi minimum natu fratrem. hic
 celeriter illuc occurrens trepidationem iniecit non modicam hostibus; et
 quotquot ex ipsis obvius habuit, fuis incursu primo fugatisque, etiam
 persequendo institit fuga traicientibus Scafidam anmem, ubi eis infortu-
 nium occurrit. pons enim ipsis transeantibus concidens flumini et gladio
 miseris divisit, partim undis haustos, partim caesos ferro instantium. hic
 tamen militantes Romanis Bulgari morem patrium tenuerunt, parcendi ho-
 stibus bello captis eosque illaesos dimittendi. abire igitur incolumes passi
 sunt plerosque, illustrioribus exceptis, ita ut praeter eos qui in conflictu
 pugnantes ceciderant, reliqui magno numero, concedentibus victoribus, salvi
 recederent. hi rursus manu facta in agrum Adrianopoleos irruentes, prae-
 llo secundo cum nostris facto, praeterquam spolia caesorum diripuerunt,
 etiam quos vivos potuerunt capere e Romanis militibus plurimos, haud
 pari eius qua cum ipsis erat actum, misericordia impertierunt: non enim
 pepercerunt plerosque occidere. accidit ea belli offensio nostris rebus
 perincommoda, fortuna suo et Marte vario vices successuum alter-
 nantibus. isti factae alienissimo tempore iacturae vehementer Augustus
 iunior iadoluit; ac quoniam per infestam regionem hostilibus incursibus
 proficiscendum ipsi Adrianopolim erat, necesse habens idoneo copias nu-
 mero alicunde cogere, multos illic repertos viros fortes et belli experien-
 tes, qui olim in Oriente militaverant, conscribere ac sic exercitum sup-
 plere constituit. verum ii, quod amissis domibus peregre profugi extrema
 rerum omnium egestate premebantur, vestiendi scilicet atque armandi nu-
 meratisque auctorandi stipendiis fuere. ad hoc Augustus, quaecumque
 ad manum habuit, pecunia expensa, cum longe plura res posceret, ne im-
 peratoriae quidem suppellectili tali occasione parcendum duceus, quae vase

τῶν ἰδίων σκευῶν, ὄσα χρυσοῦ καὶ ἀργύρου ἦσαν ἐξεργασμένα, συνοτρυνούσης εἰς τοῦτο καὶ τῆς Ἀγούστης Μαρίας (τὰ γὰρ πλείστα ἐκ τῶν αὐτῆς ἦσαν προικῶν, ὧν οἶκοθεν ἐπεφέρετο) πέμπει πρὸς πόλιν, εἰς νόμισμα ταῦτα κοπήναι προστάσσων. B
 5 ὃ δὴ γεγονὸς τὴν ταχίστην, καὶ στρατὸν εἰς χιλιοστίας ἐξετοι-
 μασάμενος, ἐπὶ τῆς Ἀνδριανοῦ σὺν πολλῶ τῷ Θάρρει σφίσι συν-
 ἔσορμῃ. καὶ τὴν Ἀγούστην ἐκεῖ καταλιπὼν, πρότερον τὴν
 Θεοτόκον ποτνιασάμενος, κατὰ τὸν ἕξω ζυγόν, ὃν καὶ Ῥωμανίαν
 λέγουσιν, εἰκοστῇ τρίτῃ Ποσειδεῶνος ἀρεϊκῶς ἐισβάλλει, καὶ τὰ
 10 ἀπὸ Ῥεαχούβειως καὶ ἐς Στίλβον μέχρι καὶ Κόψειως, τὴν πα-
 λαιὰν παροίμιαν ἀνανεούμενος, λείαν Μυσῶν ἀπεργάζεται, καὶ
 τὸν Ἑλιμηρῆν ἀποκλείει. αὐθις δὲ τὰ ὅμοια δράσας καὶ ἐπ' C
 ἡμέραις τὴν τῶν ἐναντίων καταδραμῶν πρὸς Ὀρεσιτιάδα ἐπανα-
 ζεύγνυσι. ταῦτ' ἀκουσθέντα ἐκ τῶν πρὸς τὴν Ἀγούστην Μα-
 15 βρίαν τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ βασιλέως Θεοδώρου γραμμάτων, ἡ ὁμο-
 νυμία τῆς Ῥεαχούβειως Θόρυβον ἐμποιεῖ βασιλεῖ. τὸν γὰρ Στίλ-
 βον εἰδὼς ἐκ φημῶν καὶ τὴν Κόψιν, ἐπεὶ καὶ περὶ τῆς Ῥεαχού-
 βειως ἐρωτῶν ἕγγυς τῶν ὄριων Τερνόβου ταύτην ἤκουε κείσθαι
 ἐκ μεσημβρίας, ἡμερησίαν ὁδὸν διέχουσαν, χλεύην δ' ἄνω ἐπ' ἐλάμ- D
 20 βανε τὰ γραφόμενα, καὶ οὔτε συμβαλεῖν εἶχεν εἰς ἕν τὰ πόρρω

aurea et argentea extulerat ad familiare ministerium, confari et in num-
 mos signari iussit, ultro ad id ipsum adhortante Maria Augusta ipsius
 coniuge, cuius ea pleraque dotalia erant bona, domo paterna, dum ad nu-
 ptias Michaëlis duceretur, elata. ex his Constantinopolim missis et illuc
 censis in monetam confestim auctus pecunia Michaël, multorum millium
 exercitu parato, cum hoc Adrianopolim fiducia magna se contulit. ibique
 Augusta relicta, prius deiparam veneratus, in regionem iugo exteriori
 subiectam, quam et Romaniam vocant, vicesima tertia Augusti die hostili-
 ter incurrit, et a Reachubi ad Stülbnm, hinc usque ad Copsim, veterem
 renovans parocemiam, cuncta late praedam Mysorum fecit, Ektimeremque
 exclusit. hinc cursu converso, pari obvia vastandi felicitate alias quoque
 hostium terras incursans ad Orestiadem pervenit. haec cognita Constan-
 tinopoli primum sunt literis eo Adrianopoli missis ab Augusta Maria, quas
 ad illam ex ipso exercitu dederat Theodorus Michaëlis Augusti frater.
 quibus sic Andronicus imperator auditis turbatus parumper est, animum
 dividens in admirationem et sollicitudinem. causa commotionis fuit homo-
 nymia duorum locorum, quae diversa et ab invicem longe dissita uno ta-
 men et eodem Reachubi appellantur nomine. norat ille ex fama, ubi
 Stülbnus, ubi Copsis essent sitae. quoniam autem alium terminum de-
 praedatarum a Michaële Augusto terrarum memorari Reachubin videbat,
 et de hac percontans audiebat propinquum hunc locum esse finibus Ter-
 nobi regiae urbis Bulgarorum a meridie, non plus quam diel unius itinere
 medio, mirabatur tantum spatium hostilis ditionis uno incursu vastari a
 nostris potuisse, illudque sibi ac falso haec iactari suspectabat; praeter-

γλώσση ὡς τινῶν ξυνησόντων (τὴν γὰρ Ἑλλάδα καὶ καχυπώπτειν ὡς πολλῶν ξυνίεναι δοκούντων τῶν ἕξω) τοῖς ἐντὸς διελέγετο. οἱ λόγοι δ' ἦσαν ὡς ἰσχυρισμομένου κατὰ Περσῶν, εἰ λύσαιντο. αὐτίκα γοῦν τινῶν ξυνιέντων καὶ Πέρσαις ἀγγελιάτων φωρᾶται κακουργῶν Πέρσας, οἳ τὸ καθ' αὐτοὺς δέισαντες, εἰ ἐχθρὸν 5 ἀπαραίτητον λύσαιντο, τιμὴν ἐκείνην καὶ κέρδη ὡς οὐδὲν λογισάμενοι κτείνουσιν. ἄλλος δ' ἔστι λόγος τούτου πιστότερος, ὡς πεφύλακτο μὲν τότε συνῶν τοῖς ἐχθροῖς, ὕστερον δ' ἀποδράς ἐκείθεν πρὸς δύσιν κάτεισι, καὶ τῷ Μιχαῆλ προσελθὼν τιμὴν λαβὼν ἐπὶ Βουλγάρους τῆς σεβαστότητος, ἐπεὶ ἀνόνητα ὄσα κατὰ 10 Τούρκων καὶ Ἀμογαβάρων Ῥωμαῖοι ὤρων ποιεῖν, ἐκχώρησιν αὐτὸς λαβὼν παρὰ βασιλέως, περὶ ποῦ δὴ καὶ χιλοὺς συνάξας, D πεζὸς σὺν πεζοῖς ἐπέχρα τοῖς Πέρσαις, καὶ κακῶς ἔδρα περὶ τὰ κατὰ τὴν Θεσσαλονίκην, οὐ Θεσσαλὸν πάντως ἀλλὰ Βουλγαρικὸν καὶ οἶον αὐτῷ σύνηθες. ἐντεῦθεν ἐκ πολλῆς ἀδείας οἱ Πέρσαις περικαθίσαντες ἐνδεία ὕδατος αἰροῦσι τὸ φροῖριον, καὶ τοὺς

cuius gnaros esse intus sciebat aliquot (Graecae usum de industria vitavit, nolens intelligi a multis qui se circumstabant, huius peritis, quae dicebat) alte pronuntiavit ea quae putabat valitura inducendis iis ad sumptum sua causa faciendum. in his praecipuam habebat vim, quod pollicebatur se, statim ac foret liberatus, insigne aliquod facinus in damnum Persarum editurum. erant e custodibus Choerobosacum sub muros producentibus quidam non prorsus ignari linguae Bulgaricae. hi nuntiarunt Persis quid captivus, cuius liberationi pretium constituerant, sponderet. quo illi cogito haud tanti putarunt quingentos nummos, ut non mallet illos perdere quam hostem Persici nominis implacabilem dimittere liberum, praesertim cum ab eo semel tantum victo saepius ipsi superati metuendi causas haberent. ergo illum interfecerunt. sic aliqui memorant. tamen aliorum, quibus tutius creditur, diversa de huius hominis casibus narratio haec est. aint eum diu detentum a Persis, inventa denique fugae via, se proripuisse in tractus Occiduos, ibique oblatum suis Bulgaris famae commendatione et ex ea opinione fortitudinis ab iis promeruisse titulum ibi usitatum dignitatis, cui a sebasto sive Augusto derivatum nomen tribuitur. hoc ille insignis honore Michaëli Augusto iuniori sese offert, tunc in illis partibus haud prospere contra Turcos et Amogabaras belligeranti. unde ab illo, quodvis auxilium tali suo tempore opportunum ducente, facile impetrat ut se peditem mille peditum (tot enim circiter de novo collegerat) doctorem imperialibus auspiciis contra Persas militare pateretur. at ille sic praetextu armatus Persici belli regiones Romanas circa Thessalonicam illa sua latrociniali infestavit manu, non ut Thessalus se gerens, sed Bulgarico plane instituto et more suo praedis agendis intentus. haecenus de illo. nunc ad Persas redeamus quos in Cenchrearum obsidione reliquimus. hi deletis Choerobosci copiis quae suppetias obsessis venerant, et ipso comprehenso, sine ullo iam metu instare conclusis et omnem ab iis rerum necessariorum arcere importationem perseverarunt, quoad tandem aquae defectu potiti arce, quoscumque illic repererunt, perpaucis

μὲν ὀλίγων ἀποδράντων ἔργον μαχαίρας ποιούσι, τὰ δ' ἐκείσε
σκυλεύσαντες πῦρ ἐνιῶσι καὶ τὸ πᾶν ἀφανίζουσιν.

28. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐς τοσοῦτον. ἡσθένουν δ' αὖθις P 308
τὰ κατὰ δύσιν καὶ κακῶς ἔχον ἐξ Ὀσφεντιοθλάβου, Ἐλιμηρηῆ
5 πρὸς αὐτὸν ἀποκλίναντος. κἀπειδήπερ τὰ κατὰ τὸν Αἴμον
ἐδήθουν καὶ καθ' ὁμολογίας τὰ πλείστα ἤρουν, Κτένια καὶ Ῥωσό-
καστρον καὶ ἄλλ' ἅττα πλείστα, ἤδη δὲ καὶ τὰ κατὰ Σωζόπολιν
καὶ Μεσέμβριαν Ἀγαθόπολιν τε καὶ Ἀγγιᾶλος ἐκραδαίνετο καὶ
τοῖς ἐτοίμως ἔψικσαν προσχωρήσουσιν, ἐν ἀπόροις ἦν ὁ κρατῶν, B
10 καὶ προκαταλαβεῖν τὴν ἐς τὰ πρόσω ἔφοδον ἔσπευδε. τὰ μὲν
οὖν κατ' ἀνατολὴν πρὸς ἄλλοις τὸν νοῦν ἔχειν αὐτὸν οὐκ ἤφειε·
ὁμῶς τῷ τῶν πραγμάτων ἀναγκαίῳ στενοχωρούμενος ἔγνω τὸν
εἶδὸν ἀποστεῖλαι καὶ βασιλεία. καὶ δὴ παρασκευασάμενος τὰ πρὸς
ἔξοδον συνεκπέμπει τούτῳ καὶ Γλαβᾶν ἐκ Ταρχανιωτῶν πρωτο-
15 στράτορα, ἄνδρα ἀρεϊκὸν μὲν καὶ ἐμπειροπόλεμον, τὰ πλείστα
δὲ τῷ τῶν βουλῶν ἐπηβόλῳ· ἣ γὰρ ποδάγρα προσίστατο τὰ C
πολλὰ πρὸς τὸ πράττειν δυνάμενον κατορθοῦν. συνήγοντο γοῦν
αἱ δυτικαὶ δυνάμεις περὶ τὸν νέον βασιλεία προσκαθήμενον τῇ Βι-
ζέῃ· ἄλλ' οὐκ ἐδόκουν αὐτάρχεις πρὸς ἀνταγώνισιν. ὁμῶς φα-
30 νέτων Βουλγάρων περὶ Σωζόπολιν ὁ βασιλεὺς ἐκπέμπει συνάμα

6. καὶ post ἐδ. docrat. 12. ἀναγκαιῶς P.

elapsis, peremerunt gladio; depraeditaque cuncta ibi reposita, flamma te-
ctis subiecta, id castrum funditus delegerunt.

28. Sed de his tantum retulisse sit satis. res porro interim Occi-
duae laborabant et ruebant passum, Osphentisthlabi Romano imperio in-
festi potentia tunc corroborata, inclinatio ad ipsum Eltimere. hi viribus
iunctis Haemo subiecta populabantur, et plerasque illic Romanas arcas
compulsas ad deditionem capiebant. in his Ctenia Rosocastrum et alias
plurimas sibi subiecerant. iam autem Sozopolis cum circumstitis pagis,
Mesembrea quoque, Agathopolis et Anchialus in proximo stabant discrimi-
nate, nec longe a consilio deditionis absesse videbantur. aestuabat Augu-
stus senior haec audiens; et hinc quidem ad obviam eundem malo gras-
santi stimulabatur, inde autem totum eius ad se rapiabant animum tra-
ctus Orientalis deploratissimae res. in his angustiis, necessitate ineluctabili
cogente, decrevit filium imperatorem in Occiduas regiones mittere, ac prae-
parata prout licuit ea imperiali expeditione proficisci eo cum Michaele simul
iubat Glabam, e familia Tarchanitarum, protostratorem, virum et fortem
et belli artium usu peritum, ad haec praesentis celerisque in ambiguum
occurso consilii. qua ultima dote nunc fere valebat sola, quoniam poda-
gra, qua plerumque iafestabatur, ne bellicis operam posset navare facino-
ribus prohibebat. ad iuniorum igitur Augustum stativa Bixyae habentem
universae Occidui tractus Romanae copiae edicto undique occurrere ius-
sae congregabantur. sed eae ubi omnes conveniunt, haud tales sunt re-
pertae quae prudenter committi cum Bulgaricis numero superioribus pos-
sent. cum tamen nuntiarentur apparere Bulgari circa Sozopolim, et pro-

πλείστοις τὸν ἐκ Βουλγάρων Βοσσίλαν, τὸν Σμιλτζον καὶ Ῥαδο-
 D σθλάβου ἑστατον ἀδελφόν· ὃς δὴ καὶ διὰ ταχέων ἐπιστάς, καὶ
 φόβον ἐμβαλὼν οὐ μικρὸν τοῖς ἐχθροῖς, εἰς φυγὴν παραντία
 τρέπει τοὺς ἐπιόντας. καὶ τὸν Σκαφιδᾶν ποταμὸν περαιουμένοις
 οὕτως ἀκόσμως δυστύχημα συναντᾷ, καὶ ἡ γέφυρα καταπίπτει, 5
 καὶ ποταμὸς ἐντεῦθεν καὶ ξίφος τοὺς ἀθλοὺς διαιμεριζέτην, καὶ
 φόνος οὐχ ὁ τυχῶν γίνεται. τοῦτο Βουλγάρους ὀτρύνει, καὶ
 E σφίσι σύνθηες ὄν ἀναίματωι τοὺς ἐαλωκότας ἀπολύειν, χωρὶς μέν-
 τοι τῶν ἐπιφανῶν καὶ μεγάλων, ὡς μόνους συμβαίνειν πίπτειν
 τοὺς ἀνδισταμένους κατὰ τὸν πόλεμον, οἱ δὲ κατὰ τὴν Ἄνδρια- 10
 νοῦ προσβαλόντες καὶ τὰ λάφυρα διαρπάζοντες, σφαλέτων τῶν
 ἡμετέρων τύχης ἀστασία καὶ τῷ ἄλλοπροσῶλλῳ τοῦ Ἄρειος, πολ-
 λὸς οὐκ ἀπώκουν φονεύειν. ὄθεν καὶ βασιλεὺς ὑπερπαθήσας,
 P 309 ἐπεὶ ἔδει καὶ ἱκανὰς συγκροτεῖν δυνάμεις ἐπίστασθαι μέλλοντι τῇ
 Ἄνδριανοῦ, πολλοὺς μὲν τινὰς ἐκ τῆς ἔω συνηπειγέτο ἐμπειροπο- 15
 λέμους, ἀλλὰ γυμνοὶ τῶν ὑπαρχόντων ἦσαν οὗτοι καὶ ἐνδεεῖς.
 τούτους γοῦν ἱκανοῦν ἐκ τῶν δυνατῶν προθυμούμενος, τὰ πολλὰ

15. συνεπήγετο?

17. προμνησθόμενος P.

videre tutelae urbis summa necessitas Michaëlem Augustum subigeret, misit eo tentaturum quantum ex usu praesenti militaris prudentia dictaret ex Bulgaris Bossilam, Smiltzae et Radosthlabi minimum natu fratrem. hic celeriter illuc occurrens trepidationem iniecit non modicam hostibus; et quotquot ex ipsis obvius habuit, fuis incursu primo fugatisque, etiam persequendo institit fuga traicentibus Scafidam amnem, ubi eis infortunium occurrit. pons enim ipsis transeuntibus concidens flumini et gladio miseros divisit, partim undis haustos, partim caesos ferro instantium. hic tamen militantes Romanis Bulgari morem patrium tenuerunt, parcendi hostibus bello captis eosque illaesos dimittendi. abire igitur incolames passi sunt plerosque, illustrioribus exceptis, ita ut praeter eos qui in conflictu pugnantes ceciderant, reliqui magno numero, concedentibus victoribus, salvi recederent. hi rursus manu facta in agrum Adrianopoleos irruentes, praelio secundo cum nostris facto, praeterquam spolia caesorum diripuerunt, etiam quos vivos potuerunt capere e Romanis militibus plurimos, haud pari eius qua cum ipsis erat actum, misericordia impertierunt: non enim despercerunt plerosque occidere. accidit ea belli offensio nostris rebus perincommoda, fortuna more suo et Marte vario vices successuum alternantibus. isti factae alienissime tempore iacturae vehementer Augustus iunior indoluit; ac quoniam per infestam regionem hostilibus incursibus proficiscendum ipsi Adrianopolim erat, necesse habens idoneo copias numero alicunde cogere, multos illic repertos viros fortes et belli experientes, qui olim in Oriente militaverant, conscribere ac sic exercitum supplere constituit. verum ii, quod amissis domibus peregre profugi extrema rerum omnium egestate premebantur, vestiendi scilicet atque armandi numeratisque auctorandi stipendiis fuere. ad hoc Augustus, quamcumque ad manum habuit, pecunia expensa, cum longe plura res posceret, ne imperatoriae quidem suppellectili tali occasione parcendum ducens, quae vasa

τῶν ἰδίων σκευῶν, ὄσα χρυσοῦ καὶ ἀργύρου ἦσαν ἐξεργασμένα, συνοτρυνούσης εἰς τεῦτο καὶ τῆς Ἀγούστης Μαρίας (τὰ γὰρ πλεῖστα ἐκ τῶν αὐτῆς ἦσαν προικῶων, ὧν οἰκοθιν ἐπεφίετο) πέμπει πρὸς πόλιν, εἰς νόμισμα ταῦτα κοπῆναι προστάσων. 5 ὃ δὲ γεγονὸς τὴν ταχίστην, καὶ στρατὸν εἰς χιλιοστύας ἔξειτοι- B
 μασάμενος, ἐπὶ τῆς Ἀδριανοῦ σὺν πολλῷ τῷ θάρρει σφίσι συν-
 ἔφορμῃ. καὶ τὴν Ἀγούστην ἐκεῖ καταλιπὼν, πρότερον τὴν
 Θεοτόκον ποτνιασάμενος, κατὰ τὸν ἔξω ζυγόν, ὃν καὶ Ῥωμαίαν
 λέγουσιν, εἰκοστῇ τρίτῃ Ποσειδεῶνος ἀρεϊκῶς ἐισβάλλει, καὶ τὰ
 10 ἀπὸ Ῥεαχούβειωσ καὶ ἐς Στῆλβον μέχρι καὶ Κόψιωσ, τὴν πα-
 λαιὰν παροικίαν ἀνανεύμενος, λείαν Μυσῶν ἀπεργάζεται, καὶ
 τὸν Ἐλιμηρῆν ἀποκλείει. αὐθις δὲ τὰ ὅμοια δράσας καὶ ἐφ' C
 ἡμέραισ τὴν τῶν ἐναντίων καταδραμῶν πρὸς Ὀρεσιτιάδα ἐπανα-
 ζεύγνυσι. ταῦτ' ἀκουσθέντα ἐκ τῶν πρὸς τὴν Ἀγούστην Μα-
 15 ρίαν τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ βασιλέωσ Θεοδώρου γραμμάτων, ἡ ὁμο-
 νυμία τῆς Ῥεαχούβειωσ θόρουβον ἐμποιεῖ βασιλεῖ. τὸν γὰρ Στῆλ-
 βον εἰδὼς ἐκ φημῶν καὶ τὴν Κόψιν, ἐπεὶ καὶ περὶ τῆς Ῥεαχού-
 βειωσ ἐρωτῶν ἰγγὺς τῶν ὄριων Τερνόβου ταύτην ἤκουε κείσθαι
 ἐκ μεσημβρίας, ἡμερησιαὶ ὁδὸν δέχουσαν, χλεύην ὄλωσ ὑπελάμ- D
 20 βανε τὰ γραφόμενα, καὶ οὔτε συμβαλεῖν εἶχεν εἰς ἓν τὰ πόρρω

aurea et argentea extulerat ad familiare ministerium, confari et in nummos signari iussit, ultra ad id ipsum adhortante Maria Augusta ipsius coniuge, cuius ea pleraque dotata erant bona, domo paterna, dum ad nuptias Michaëlis duceretur, elata. ex his Constantinopolim missis et illuc cussis in monetam confestim auctus pecunia Michaël, multorum millium exercitu parato, cum hoc Adrianopolim fiducia magis se contulit. ibique Augusta relicta, prius deiparam veneratus, in regionem in quo exteriori subiectam, quam et Romaniam vocant, vicesima tertia Augusti die hostiliter incurrit, et a Reachubi ad Stilbnum, hinc usque ad Copsim, veterem renovans paroemiam, cuncta late praedam Mysorum fecit, Etitimeremque exclusit. hinc cursu converso, pari obviam vastandi felicitate alias quoque hostium terras incursans ad Orestiadem pervenit. haec cognita Constantinopoli primum sunt literis eo Adrianopoli missis ab Augusta Maria, quas ad illam ex ipso exercitu dederat Theodorus Michaëlis Augusti frater. quibus sic Andronicus imperator auditis turbatus parumper est, animum dividens in admirationem et sollicitudinem. causa commotionis fuit homonymia duorum locorum, quae diversa et ab invicem longe distita uno tamen et eodem Reachubis appellantur nomine. norat ille ex fama, ubi Stilbnum, ubi Copsis essent sitae. quoniam autem alium terminum depraedatarum a Michaële Augusto terrarum memorari Reachubia videbat, et de hac percentans audiebat propinquum hunc locum esse finibus Ternobi reginae urbis Bulgarorum a meridie, non plus quam diei unius itinere medio, mirabatur tantum spatium hostilis ditionis uno incursu vastari a nostris potuisse, illudque sibi ac falso haec iactari suspectabat; praeter-

διεστῶτα, καὶ τὸλμαν ὄντως εἰκαλαν, εἰ τοῦτ' ἐπράχθη, καὶ κίνδυνον ἀναγκαῖον τοῖς εἰσελθοῦσιν ὡς τὸ εἰκὸς ὑπελάμβανεν. ἦν δὲ ἄρα, ὃ καὶ ἐκ τοῦ παρασχεδὸν ἠκούετο, ἕτερα τὶς ὁμωνο-

μουμένη Ρεάρχουβις, ἣν καὶ ὑποκοριζόμενοι ἄνθρωποι Ρεαχοβίτζαν ἐκάλουν. καὶ οὕτω θόρυβος μὲν ἐπέπαντο, τὸ δ' ἀσφα- 5

Ε λές τῶν γραμμάτων κατελαμβάνετο. οὕτω δὲ καὶ Ποσειδεῶν πληροῦτο, καὶ ἐντελεῖς φῆμαι, μήνυτρα καθαρὰ ἐκ τῶν ὑστέρων ἐπαναζεύξαντος, λίαν διεβεβαίουν ὡς οἱ Βούλγαροι ἔκαμον.

P 310 29. Τοῦ δ' αὐτοῦ ἔτους καὶ ὁ τῶν Λαζῶν ἀρχηγὸς καὶ τῆς βασιλείως αὐταδέλφης παῖς Ἀλέξιος, τῇ δεσποτικῇ σεμνυνό- 10 μενος μορῇ καὶ τὸ Τραπεζήϊον ἄστυ κατέχων, Γεννουίταις γίνεταί διὰ μάχης ἐξ αἰτίας τοιαύτης. Γεννουίταις ἦν στήθηδες ἐξ ἀρχαίου κατοικοῦσι τὴν χώραν ἀπομερῶν τὰ κέρδη ὧν μετεχειρίζον ἐκ κομμερκίου λεγομένου Ρωμαϊκῶς τοῖς τῆς χώρας ἀρχουσιν. ἐπεὶ δ' ἠδύσαντο κατὰ πόλιν καὶ ταῖς ἀτελείαις ἐμεγαλύ- 15 νοντο, ὥστε καὶ τὴν ἀντιπερὶαν τῆς Βυζαντιδος ἀποχαρισθῆναι

B σφίσις εἰς οἰκισμὸν ἅμα μὲν ἀσφαλῆ ἅμα δὲ καὶ μεγαλοπρεπῆ τοῖς οἰκοδομήμασιν, ἠδύσαντο ἐντεῦθεν τὴν ἐκτὶ τῶν φορτίων ἀναψηλάνησιν, καὶ βαρῶς ἔφερον τὰς εὐθύναις, εἰ παρὰ βασιλείως

eaque metuebat ne, si vera narrarentur, si nimium intra hostium praesidia progressi audacia inconsulta locum cladi dedissent, ni propere succurreretur, mox accipiendae deprehensis illic unde receptus non daretur. re autem vera nihil tale peccaverat Michaël, proculque a circumventionis periculo aberat. non enim usque ad Reachubin Ternobo vicinam processerat: sed erat procul ab ista priori distans alia Reachubis, quam vel ad differentiam vel ad significandum hanc illa minorem esse homines illorum tractum diminutiva forma Reachubitzam vocitabant. hoc postmodum comperto acquievit imperator, et agnita literarum fide gaudium prosperi successus animo securo cepit. nondum totus mensis Sextilis effluxerat, cum iam fama facti constans et indicia sincera perlata in urbem pleas illic cunctis persuasere, graviter a nostris Bulgaros premi laborareque res horum.

29. Eodem anno Lazorum princeps, sorore imperatoris natus, Alexius, despotica insignis potestate et urbem illic Trapezuntem obtinens, pugnam fecit cum Genuensibus, tali quadam ex causa. Genuensibus ex antiquo inquilinis regionis eius erat solitum lucri partem ex commercio quaesiti impertiri loci principibus. at postquam ii aucti opibus Constantinopoli numeroque sunt, et illic immunitatibus donati tributorum splendore atque opulentia excreverant, eo quidem usque ut Galatam, adversam in Orientali continente Byzantio suburbium, concessu Augustorum in proprium sibi domicilium haberent, simul egregie munitum ad securitatem, simul magnificis superbe ornatam aedificiis, ignominiosum deinceps sibi putarunt pati amplius perscrutationem sarcinarum suarum, quae Trapezunte fieret ad excipiendam inde principi debitam partem; ac coerceri, dum in fraude deprehendebantur, graviter ferebant, indignum esse cau-

ἀτελείαις τιμώμενοι τοπαρχοῦσιν ἄλλοις καθυποκλίνοιντο. ὕβριο-
 παθοῦντες τοίνυν ἐντεύθεν ἐκ τοῦ κοινοῦ σφῶν συνεδρίου πρέσβεις
 πρὸς τὸν Ἀλέξιον πέμπουσιν, ἀπατηήσεις τινὰς προτεινόμενοι,
 αἷς ἐκείνου μηδ' ὄλως συντιθεμένου ἀναχωρεῖν τῆς χώρας παμ-
 5 πληθεί τε καὶ πανομιλεί εὐθέως ἐσχηματίζοντο. κἀπειδήπερ καὶ C
 τῆς μακρᾶι σφῶν τῷ λιμένι ἐνώρμουν, τὴν ἀπανάστασιν διεκή-
 ρυττον. καὶ οἱ μὲν ἐκήρυσσον μάλ' ὤκα, οἱ δ' ἤτοιμάζοντο.
 ὁ δ' ἀρχηγὸς τῆς χώρας ἀναχωρεῖν μὲν ἤφει καὶ ἠφροντίστει
 τῶν φαινομένων, πλην τῆς τῶν φορτίων τῶς μερίδος ἄνωθεν
 10 καταχθέντων καὶ λίαν ἀντείχετο ὡς ἐπὶ τῆς χώρας αὐτοῦ γεγυνο-
 των. οἱ δὲ τῷ καθ' αὐτοὺς καὶ συνήθει φρονήματι ἐμειωρό-
 ζοντο, καὶ πρὸς τὰ ἐπισταλμένα ἀντέτεινον καὶ ἀντίσπων. κἀν-
 τεῦθεν Ἰβηρας ἔχων ἐκείνος τὴν πρὸς σφῶς ἀναθαρρεῖ μάχην,
 καὶ παραυτίκα ἔρις καὶ πόλεμος ἐξ ἐκατέρων συγκροτεῖται, καὶ P 311
 15 ἀλλήλους ἔβαλλον, καὶ συνεχεῖς ἔπιπτον· ῥέπει δ' ἡ νίκη τοῖς
 Ἰβηροῖ, καὶ κακῶς Γεννοῦνται εἶχον. τέλος ταῖς τῶν Ἰβήρων
 προσβολαῖς ἀντέχων μὴ ἔχοντες, καὶ πρὸς τὰ ἐφεξῆς δεδοικότες,
 πῦρ ἐνιῶσι τῇ ἔξω τῆς πόλεως χώρᾳ, οὐ κατὰ χρεῖαν νίκης,
 ἀλλ' ὥστε μόλις τὸ κακὸν ἐκφυγεῖν θορυβηθέντων τῶν ἀντιπα-
 20 λων. τὸ δ' ἦν ζῆλια μὲν οὐ μέτρῳ ποσομένη καὶ τοῖς αὐτό-

fuissent, eos a minutis toparchis teneri tamen vectigales et subiectos.
 hoc ergo iniuriae loco ducentes primum ex communi concilio ipsorum le-
 gatos ad Alexium mittunt, quaedam postulantes; quibus cum ille haud-
 quaquam assentiretur, statim ipsi simularunt migrare se simul omnes e
 Lazorum terris nunquam redituros velle. ac quoniam naves ipsorum lon-
 gae in portu stabant, subito per eas omnes praecoico edicunt, expeditent
 se cuncti ad proximum abitum. quam id imperatum celeriter, tam prom-
 pte impigroque, ut sine mora pareretur, a singulis opera dabatur. nihil
 his motus Lazorum princeps, abire quidem Genuenses perfacile passurum
 se ostendit, sive intelligens haec in speciem obtendi, sive ut ex vero res
 gereretur, commercium eorum parum curans. caeterum praefracte iustitiae
 exigere, prius quam solverent, id quod ipsi pro sarcinis iam ante ab iis
 in suam terram illatis iure haecenus recepto deberetur. Genuenses ad
 hanc denuntiationem principis in consuetam ipsis elati confidentiam, factu-
 ros quod posebatur palam se negabant, retrahebantque interim, quantum
 poterant, mercem in naves. hic enim vero cunctandum amplius princeps
 haud ratus, quas habebat ad manum Ibericas copias ad pugnam expedit.
 committitur praelium utrinque, volantibusque ultro citroque iaculis plurimi
 iavicem cadunt. victoria porro haud dubie vergebat ad Iberos, maloque
 stabat loco sors Genuensium. ad extremum incumbentibus vehementius
 Iberis, Genuenses resistendo impares, et quod secuturum metuebant prae-
 caventes, ignem iniiciunt in exterius suburbium Trapezuntis non ad spem
 victoriae, sed quo, si forte, trepidantibus ad extinctionem incolis, aliquam
 inire rationem possent se ac sua in tutum subducendi. damnum ex hoc

- B** χροσιν, οὐχ ἤττον δὲ ἀλλὰ καὶ πολλῶ μᾶλλον ἐξημίλου κἀκείνους τὸ πῦρ· φορτία γὰρ ἐκείνα δυοκαίδεκα ναυσὶν ἀρκέσοντα πρὸς τὴν πλήρωσιν (τόσαι γὰρ καὶ προσώκελλον ἐν λιμένι) δαπάνημα γίνονται τοῦ πυρός. καὶ τούντεῦθεν ταπεινωθέντες τὰ τῆς εἰρήνης ἠσπάσαντο. 5
- C** 30. Οὐ μὴν δὲ καὶ ἡ κατὰ δύσιν βασίλισσα Ἄννα, ἡ καὶ αὐτανειρία τοῦ βασιλέως, τῶν ἐκ τῶν Ἰταλῶν ἀνεῖτο κακῶν, ἀλλ' ἐπεὶ τοῦ πρὸς τὸν βασιλέα Μιχαὴλ ἀποκρουσθεῖσα κήδους διὰ τὴν συγγένειαν τὸν τοῦ Καρούλου υἱὸν ἐπεγαμβρεύσατο Φίλιππον, καθὼς φθάσαντες εἶπομεν, καὶ πόλεις ἦσαν καὶ χῶραι 10
- D** τὰ εἰς προῖκα δοθέντα, οἱ μὲν ἐξ αὐτῆς χειροῦσθαι τὰς πόλεις ἠβούλοντο καὶ Ἰταλικαῖς διοικήσεσι τὰ κατ' ἐκείνας ἰθύνειν, Ἄννα δ' ἠργολάβει καὶ ἀνεβύλλετο, προβαλλομένη τὴν τῆς Θυγατρὸς Ἰθάμαρ πρὸς τὰ Ἰταλικά ἤδη συγκείμενον ὄν μὴ μεταπεισῆν ὅλως βιασθῆναι μετάκλησιν. διὰ ταῦτα καὶ πρὸς βασιλέα αὕτη ἀπέ- 15
- E** κλινεν, καὶ τὸν παῖδα Θωμᾶν γαμβρὸν ἐπειράτο ποιεῖν τῷ βασι-
 λεὶ Μιχαήλ, ἄξια διδοῦσα τὰ ἔθνα τῷ τὸν γαμβρὸν ἀποπροσ-
 ποιεῖσθαι. ὁ δὲ μηδὲν μελλήσας μηδ' ἐς νέωτα ὑπερθέμενος
 στόλον ἀρτύεται ναυσὶ μακραῖς τέσσαρσι πλείοσι τῶν εἰκασιν, αἷς
 δὴ καὶ ἐκπανεγγῶς ναυλοχησάμενοι τὸν τόπον ἠρήμον καὶ ἐν 20

incendio immensum indigenarum extitit, sed longe maius Genuensium. nam sarcinae ipsorum confertae pretiosis mercibus tanta mole ac numero ut naves duodecim (quot in portu stabant) complere possent, eodem igne consumptae sunt. ea clade ac iactura demittere animos coacti Genuenses pacis consilia sunt amplexi.

30. Caeterum neque Anna regina in Occiduo degens tractu, neptis imperatoris, quiete secura et immunis malorum ab Italia esse sinebatur. sed ex quo exclusa facultate collocandae filiae iuniori Augusto Michaëli, propter intimam consanguinitatem inter illum et se, Caroli filium Philippum in generum adsciverat, prout superius memoravimus, assignatis ei dotis nomine urbibus et regionibus quibusdam, Philippus idem et Latini subito voluerant ea sibi loca subiicere, et Italicis contributa dioecesibus suis ipsorum impertire sacris et legibus regere. at eorum hoc studium Anna variis cunctandi eludebat artibus, magnopere praecavens, quod matrimonialibus pactis convenerat, ne omnino sua filia Ithamar transire ad ritum Latinum e Graeco patrio cogeretur, quod iare futuram metuebatur, si arces eius et terrae semel praesidiis Latinorum tenerentur. dum sic illa traditionem urbium differret, Philippo cum suis contra instante, verens Anna ut par ad extremum resistendo esset, auxilia imperatoris respectabat, in eius partes inclinans, et ad illum sibi artius iungendum coniugium proponens filii sui Thomae cum filia iunioris Augusti Michaëlis, promittens talis nomine matrimonii sponso suo filio cessuram easdem urbes ac terras quas doti filiae Ithamaris addixerat, genero Philippo abdicando. id parari simul Philippus sensit, haud momento cunctatus classem armat navium longarum plus quam viginti quatuor; e quibus terrae sibi debitae

στενῷ κομιδῇ τὴν Ἄνναν καθίστων, ἐπιβουμένην βασιλέα καὶ τὴν ἐκείθεν ἀρωγὴν θύλουσαν. ἀλλ' ἐκείνη μὲν καὶ οὕτως ὡς P 312 εἶχε κατὰ τὸ δυνατόν ἀνταγωνιζομένη ἐπὶ τοῦ προτερήματος ἐγεγόνει, τὸ δέ γε κῆδος καὶ ἰσαῦθις ἦνυστο.

5 31. Βασιλεὺς δὲ ἀναγκάως ἐν ὑπερθέσειν ἦν, πρὸς B
 ὄπερ καὶ ἤξιοῦτο διὰ τὰ συμβαίνοντα τῷ σφετέρῳ κλήρῳ, πολ-
 λῆς καὶ μεγάλης τῆς ἐπιμελείας χρῆζοντα, καὶ μάλιστα ὅτι καὶ
 τὸ ξενικὸν ἔπαιν, ὡς μὲν Ἴταλοι ὡς δ' Ἄλανοί, ταῖς γνώμαις
 ἡλλοτριούκτο, δυσχερεῖς ὄντες πείθειν καὶ πρὸς τὰ παρὰ βασι-
 10 λέως ἐπεσταλμένα καθυποκλίνεσθαι. τῷ μὲν οὖν μεγάλῳ δουκί,
 τοῦτο μὲν κατὰ Μαγνησίαν τοῦτο δὲ κατὰ Μιτυλήνην διάγοντι, C
 αἱ συχναὶ προστάξεις τοῦ ὑπερθέσθαι τὸν πρὸς τοὺς Μαγνησιώ-
 τας πόλεμον καὶ περὶν συνάμα τῷ ὑπ' αὐτὸν λαῷ κατὰ δύσιν
 πρὸς τὸν ἀνάκτορα Μιχαῆλ (εἶναι γὰρ καὶ Μαγνησιώτας ὑπη-
 15 κούσ τῇ βασιλείᾳ, εὐφημοῦντας ὁσημέραι τοὺς βασιλεῖς, καὶ
 τῆς πρὸς αὐτὸν παροινίας ἐθθύνας εἰς καιρὸν ὑποσχεῖν δυναμέ-
 νους) οὐδὲν ἦσαν, καὶ λόγοι τῆράλλως λεγόμενοι Ῥωμαίους ἀν- D

appulis exscendens late vastabat regiones Annae subiectas ditioni. unde ipsa in artas redacta angustias implorare quidem volebat imperatoris opem eiusque validis auxiliis iuvare: tamen suis ipsa praesentibus ad resistendum, prout poterat, usa strenue copulis superior interim evasit, rebusque integris servatis destinatam affinitatem, quo prius designaverat, tandem perfecit modo.

31. At imperator Andronicus scribis hinc ecclesiasticarum inde politicarum rerum varie ac graviter laborantium in diversa tractus curis, in necessaria deliberationum incertitudine suspensus fluctuabat. nam et cleri sui statum, patriarchae huic parum aequi palamque exosi anstrore invisoque regimine turbatum, praesenti sua et efficaci plurimum indigere providentia videbat: aliunde vero crucem illi figebant increbescentes ab exercitu nuntii de dissensionibus illic Italos inter, et Alanos exitiosae nec revocabiliter commissis, quas iterata sua iussa sedare hactenus nequivissent, odio in utrisque mutuo extinguente reverentiam imperii et contumaciam fratris inflexibilem afflante, istius contumaciae primum et maxime molestum in magno ipso duce specimen extabat, nam cum eum iam adhuc degentem Mitylene (quo tempore Magnesia ab illo defectio contigit) praecis sed irritis mandatis avertere tentasset a consilio statim oppugnatum eundi Magnesienses, cumque ex quo intellexisset iam eundem obsidere Magnesium, non minus inutili conatu retrahere ipsum a tali coepto satagisset, quam poterat efficacissime imperans ut eo intempestivo dilato bello universas quas secum habebat copias, traiecto confestim mari, ducceret in tractus Occiduos ad imperatorem Michaëlem, allegans Magnesienses, utcumque aliter peccassent, perstare tamen in professione submissio- nis ad imperium et quotidie Augustis suae in eos observantiae indicibus acclamationibus bene precari, eius porro quod perperam egissent, commo- diori posse tempore ab ipsis poenas repeti, haec, inquam, Andronicus duci magne, licet instantissime iterans, surdo caecabat, adeo quidem ob-

δρολογοῦντι, καὶ μάλιστα ἐπὶ Μαγνησιώτας, καὶ εἰ μὴ ἀναστατοίη τούτους, οὐδὲ ζῆν θέλοντι. Ἄλανοις δὲ καὶ μᾶλλον διὰ τὰ προσυμβάντα κατὰ Κύζικον οὐκ ἦν ἀρεστὰ τὰ πραττόμενα, ἀλλὰ πανδημεί ὑπὲρ πεντακοσίους ἀφίσταντο. κἀπειδὴ ἀπειρήτο τούτους μὴ περιμοῦσθαι κατὰ τὴν Καλλίου ἐπὶ τὰ σφέτερα, ἀλήταις

E τόπους ἐκ τόπων ἀμείβοντες ἔξω που τῶν Πηγῶν σκηνοῦσιν. οἷς βασιλεὺς πέμπων καὶ ἱκανὰ ἀργύρια προσέταττεν ὑποστρέφειν. τοῖς δὲ θάνατον τῆς ὑποστροφῆς ἀνθαιρουμένοις συνέβη τῷ τέως ἀνδραγαθῆσαι φανέντων Περσῶν. ἐπειδὴ γὰρ οἱ μὲν εἰς ἐννεακοσίους ἐποσοῦντο, καὶ τὴν μάχην ὡς εἰπεῖν μετὰ θάρρους 10 εἰσβάλλουσι ἐκ μῆς· οἱ δ' ἐν μέρει συμβαλόντες ὡς εἰς διακοσίων ποσοῦσθαι, τῶν ἄλλων αὐτῶν ὡς ἐκ πολλοῦ διασκεδασθέντων, ὁμως τοὺς μὲν κτείνουσι τοὺς δ' αἰροῦσιν εἰς φυγὴν τραπέντας, αὐτοὶ μηδὲν παθόντες τῶν ἀνηκέστων.

B 32. Ἐν τούτῳ δὲ καὶ τέρας τελεῖται θαναμίσιον τῆς ὀσιο-
μάρτυρος Θεοδοσίας, περὶ οὗ μὴ λέγειν ἱστοροῦντι καθ' ἕκαστον ἐμοὶ μὲν κίνδυνος οὐ μικρός, τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ ἀνακηρύττειν ἄξιον ὄν, ζημία δὲ οὐκ ὀλίγη τοῖς μὴ ἀκούσουσι περίσχηται·

firmato in proposito Magnesienses ulciscendi, ut suas copias ad id insufficientes deprehensas novis Romanorum delectibus auget, omninoque prae se ferret se, nisi deleta illa sibi rebelli urbe, haud velle vivere. verum illis quos illic sub signis habebat Alani, subiade reputantibus quid Cyzici passi essent, minime placebant quae tunc fierent. quare hi capto tempore omnes simul, numero quingenti, a castris magni ducis iniussu abeunt; et desperata facultate traiciendi freti ad Callipolim, sicque in suas ipsorum terras recedendi, vagi, stationibus crebro mutandis, huc illucque ferebantur. eo incerto cursu perlati ad viciniam Pegarum certo loco extra oppidum tabernacula fixere. illic eos conveniunt missi ab imperatore, qui numerata ipsis pecunia non modica iuberent redire unde fugerant, ac signa repetere. at illi sic parati erant animis, ut mortem obire mallent quam sub exosi et irritati ducis imperium redire. interim occasio illis rei bene gerendae oblata est, quadam forte in illis partibus apparente Persarum manu, satis illa quidem valida, nongentorum videlicet armatorum; cui cum Alani occurrerunt, haud omnes simul aderant, sed ducenti dumtaxat, aliis trecentis, ex quo a castris recesserant, dudum varie dispersis. tamen ita opportune ita fortiter in Persas incurrerunt, ut multos eorum interficerent, reliquos fugarent, et fugacibus instando plurimos eorum caperent, nemine suorum aut desiderato aut graviter saucio.

32. Inter haec perpetratum est prodigiosum miraculum sanctae martyris Theodosiae. quod equidem horum historiarum temporum tradere literis professus, haud citra periculum reprehensionis et inofficiosi culpam silentii, distincte hoc loco referre omitterem, utique cum dei opera vulgari et scriptis sermonibusque celebrari digna sint, nec fraudanda posteritas rei notitia utilissimae cognita, quam nisi audiret me narrante, detrimento afficeretur haud modico. eadem porro promulgata certo demonstrabit ar-

ῥηθὲν δὲ πάντως καὶ τὴν τοῦ θεοῦ πρόνοιαν ἀκριβῶσαι, καὶ
 δεῖγμα τῆς πρὸς ἡμᾶς κηδεμονίας τοῦ κρείττονος, παραστῆ-
 νειας τις ἀνὰ τὴν Κωνσταντίνου κωφός τε καὶ ἐνὸς ἐπὶ χρό- C
 νοῖς ἦν οὐκ ὀλίγοις, καὶ τὸ πάθος καὶ αὐτὸν τῶν πρὸς τὸ ζῆν
 5 ἀποροῦντα θητείας ἰδίδου, δι' ὧν ἐπολυρρεῖτο τοῖς ἀναγκαίοις,
 κἂν μὴ μόνιμος ἦν τὴν ἐφ' ἐνὶ δεσπότῃ θητείαν, ἀλλὰ τοὺς δε-
 σπότας ἀλλάττων. θητεύει γοῦν πρὸς τοῖς λοιποῖς καὶ τινι Πη-
 γωνίτῃ τοῦτομα, τοῦ περιφανοῦς που νεῶ τῶν θεοκηρῶτων ἐγ-
 γιστα καταμένοντι. τοῦτω κατ' ὄναρ ἡ μάρτυς ἐφίσταται καὶ
 10 παρθένος, καὶ τὴν πρὸς τὸν νεῶν πάντως ἐκείνης σὺν κηρῶ τε D
 καὶ θυμιάματι παραγγέλλει ἄφιξιν. ὁ δ' ἐγείρεται, καὶ σχή-
 ματι μόνῳ προσητηκῶς τὰ ἀγγελθέντα, καὶ λαβῶν ξυνιέντων τῶν
 ἀκουόντων, ἠροστρέχει τῷ ναῶ καὶ ἐφ' ἱκανῶ ποτιῦται, καὶ
 τῷ τῆς φωταγωγοῦ εἰλαίῳ χρυσθεῖς, πισῶν ὑπὸ πόδας κατὰ τὸ
 15 σύνηθες ἰκέτης τῇ μάρτυρι γίνεται. ἐπαναζευγνός δ' ἐκείθεν
 ἔδοξε τὸ οὖς ἐνοχλεῖσθαι. πολλύκις δὲ κνωμένον τῷ λιχανῶ ἐκ-
 πίπτει ἐκείθεν αὐτίκα, ὡς ἔδοκει, ζυῦφιον ἔμπνονν τε καὶ ὑπό-
 πτερον, ὃ δὴ καὶ ἀφωμένον ἐν θαίματι καὶ πρὸς ἄμνηναν ἰόντος
 ἀφανὲς παραχρῆμα γίνεται. ἔδοξε δ' ὁμῶς ράϊσαι τὸ ἐμφωλεῦον P 314
 20 ἄλλως, καὶ ἐν χρῆσταῖς ταῖς ἐλπίσιν ἦν. ἀλλ' ἐφίσταται τῇ
 οἰκία ὁμοίως ἔχων καὶ αἰθρῆς τοῦ πάθους. οἱ μὲν ὡς τὸ πάλα

gumento invigilare rebus humanis providentiam divinam, nosque deo cu-
 rae esse, praesenti quasi pignore fidem faciet. adolescens quidam Con-
 stantinopoli surdus annis non paucis et mutus fuit; qua ipsa miseria vic-
 tum alia sibi ratione parare prohibitus, mercede famulans victitabat, id-
 que non apud unum permanens constanter, sed subinde mutans dominos.
 locavit is inter alios operam cuidam Pegonitae nomine, proxime conspi-
 cum templum dei praecorum Apostolorum habitanti. apud hunc mutus iu-
 veni diversanti sancta martyr et virgo per somnum superne apparens se
 obtulit, eumque omnino iussit ad suam ipsius sacram aedem cum cera et
 thymiamate proficisci. experrectus ille nutu et gesta, prout potuit, visum
 exposuit domesticis, ita ut satis illi perciperent; quare ab iis acceptis
 quae sancta virgo afferri mandarat, cum his accurrat ad templum, illicque
 sat longo veneratus divam spatio et oleo lampadis inunctus, procidens sub
 pedes iuxta morem, supplex martyri fit. inde revertenti nescio quid mole-
 leste pruriebat in auris intimo. quare cum subinde illuc immisso indice
 non parceret scalpere, ecce inde inopinatissime decidit forma quaedam in-
 secti, vivi, ut apparebat, et alis instructi. quod cum ille admirans con-
 trectasset cupide, ac mox indulgens naturali odio quo ferimus in infesta,
 ulcisci noxiam bestiolam elidendo pararet, illud, quidquid erat, confestim
 ex oculis evanuit. solatio tamen fuit quod incommoda prurigo, qua in
 penitissimis auriculae cavernis importune punctus paulo prius fuerat, vel
 plane resedisse vel remissius inquietare videbatur. qua experientia eius
 animus quodam eventus felicioris augurio in spem plenae curationis exci-
 tabatur. in hoc gaudio, surdus tamen et prius, ingreassus herilem domum

τὸ πῦρ διένεινον ὑπανάπτειν, φέροντες ἄλευρα, ὃ δ' ἐμπεισῶν
 ἐφύσα λιγύως. ἀλλ' οὔτε φλόξ ὤρτο οὔτε πῦρ θεοσιδαῖς ἔλαχε
 κατὰ ποιησιν, μόνος δ' ὑπετύφετο καπνός, καὶ εἰκαλως οὗτος
 ἐπόνει καὶ ἔδυσχέραινε. μετὰ πολλήν δὲ πείραν τοῦ πυρὸς μηδὲν
 B ὑπακούοντος, μετεβλήθη τὸ ἄσθμα εἰς λόγους καὶ φωνήν ἐκρήσ- 5
 σει· ἀρῶται γὰρ τῇ ἐστίᾳ, ἀρῶται μὴ ποτε ὑπανάψαι μηδὲ φλό-
 γα τὸ σύνολον ποιῆσαι, μέγα βοῶν ἐκ βαρύτητος. ὃ δὴ, ὡς
 εἰκός, τοὺς ἐπὶ τῆς οἰκίας οὐκ ἔλαθεν. ὅμως δ' ἀκούσαντες
 ἔξεπλήττοντο, σφίσιγ' ἑαυτοῖς διαπιστοῦντες, καὶ δυοῖν ἠγούμε-
 νοι θάτερον, ἢ τὸ πῦρ τὴν φωνὴν ἀνεῖναι ἢ μὴν τὸν τῆως κω- 10
 φὸν καὶ ὃν οὐκ ἤδισαν φωνὴν ποτε προῖέμενον. ὡς δὲ πόρρωθεν
 φωνοῦντες ἀνέκρινον τίνος ἢ φωνῆ αὐτῆ καὶ τὰ λαλούμενα, ὃ
 C κωφὸς ἀκούει, καὶ περὶ ἑαυτοῦ μαρτυρεῖ, ὡς αὐτὸς ἀκούσας 15
 ἀνακρινόντων, αὐτὸς ἦν καὶ ὃ τῷ πυρὶ ἰδίῳ ἐπαρσάμενος στό-
 ματι. καὶ εὐθὺς ἐπιστάντες τὸ φρικτὸν ἐκείνο τέρας κατανοοῦ-
 σιν, τὸν λόγον τε διεκδιδοῦσι, καὶ πᾶσιν ἀνάπυστον τὸ πραχθὲν
 γίνεται. εἶτα καὶ πρὸς βασιλέα φθάνει τὸ θαῦμα, καὶ φέρουσι
 παρ' αὐτὸν ὀρισθῆν, παρόντος καὶ πατριάρχου, τὸν ποτε κω-
 φὸν καὶ ἐνεόν, ὃς δὴ καὶ ἐρωτώμενος ἀρχῆς ἀπ' ἄκρης τὸ πᾶν

5. ἄσμα P.

14. ὅτι αὐτὸς?

admonetur quibus solebat signis a familiari ministerio praefectis, ut ignem accenderet pani coquendo: iam enim a pistore farinam afferri mox in massam subigendam. ille ad focum advolans parendi studio, prunis insufflabat stridule. sed nec flamma micat, crepitans neque fulgurat ignis iuxta poësim, solus se densa glomerat calligine fumus, dum labor sic in longum irritus trahitur, offensus juvenis contumacia ignis ad tam crebro intenseque afflatus susurros persistentis surdi, spiritum in verba mutat, erumpitque voces penitus conceptam iram naitata declarantes indignantium formula. maledicit enim foco, et magno ex affectus vehementia clamore "nunquam ex te possit oriri flamma" sonore pronuntiat. exaudita cum stupore ingenti a domesticis vociferatio est. atque ii primo vix credentes auribus alterum duorum admittendum necessario videbant, ut aut ab igne prolata quam audierant vox esset, aut ab eo articulata homine quem ipsi mutum certissimo hactenus nosset. ergo procul inclamant "cuius haec vox est? quis ista loquitur?" tunc vero qui mutus esse desiderat, etiam se non amplius surdum esse declaravit: auditis enim quae ex intervallo inclamabantur, apte intelligibiliterque reposuit eundem se qui auditu percipisset quae fuerant ipsi locuti, auctorem quoque vocis esse cuius ante sonum senserant, qua nimirum, irae impatientis aestu, ore ac lingua propriis foco maledixisset. illico igitur certatim omnes concurrentes prodigiosum illud miraculum praesentibus subiiciunt sensibus, ac per viciniam urbemque differunt. unde momento res vulgata ad imperatoris quoque notitiam pervenit. ad hunc, sic statim fieri iubentem, praesente etiam patriarcha, ducitur qui surdus et mutus fuerat. iaque interrogatus a primo

ἔξαγγέλλει, αὐτὸς οἰκίῳ στόματι διηγουόμενος. ταῦτα ἄρα καὶ μηδὲν κρείναιτος δίκαιον τοῦ κρατοῦντος σιγῇ παρελθεῖν τὸ δρᾶμα, πάννουχος ἔξ αὐτῆς παννουχίς τῇ μάρτυρι διαγγέλλεται, μηδὲ αὐτοῦ βασιλέως ἐκείθεν λείποντος. μᾶλλον μὲν οὖν καὶ ἐπὶ 5 πλεον οὗτος τὸ σέβας τῇ θανατουργῷ θύλων φιλοτιμείσθαι, τοῖς μὲν ἄλλοις ἐφῆκε βαδίζειν ὡς βούλοιντο, αὐτὸς δὲ συνάμα συγκλήτῳ πάσῃ καὶ πατριάρχῃ ἀκρόνουχος περὶ βαδίζων πρὸς τὸν ναὸν τῇ μάρτυρι παραγίνεται.

principio rem totam, uti contigerat, ore proprio narravit. tam mirabilem eventum haudquaquam Augustus aequum censeas silentio premi, agit statim cum patriarcha ut pervigilium noctis solidae hymnis et gratiarum actionibus apud templum sanctae virginis, miraculi auctoris, impendendae indiceretur. nec inde imperator absuit. quin etiam ut abundantius ostenderet quam profuso animo tam iuste debitum mirificae martyri gratulandi venerandique officium persolveret, permisso aliis ut vehiculo aut equo ad eius templum, si liberet, gestarentur, ipse sub crepusculum instantis noctis, universo senatu et patriarcha comitante, pedibus incedens ad templum pervenit, sanctaeque illic se attitit martyri.

Z.

Ἐπάνειμι δ' αὐθις ἐκεῖνα δώσων τῷ λόγῳ πρὸς ἃ δὴ καὶ αὐτὸς P 318
10 ἐπιεικῶς ἄπορεῖ ἡττιόμενος τῷ μεγέθει τῶν γιγνομένων, ὥστ' εἰρημένον τοῦτο πολλοῖς περὶ ὧν ἕκαστος λέγειν προυτίθετο, ἐπ' ἐκείνοις μὲν τέχνης εἶναι τὸ ἐπιτήθειμα, καὶ εἰρωνεία τοῦ γράφοντος ἀντικρούει, ἐπὶ τούτοις δὲ καὶ μόνους ἐπὶ τοσοῦτον πι- B
στεύεσθαι τὴν παραίτησιν, παρ' ὅσον καὶ πῶς εἰδῶς μαρτυρήσει

12. εἰρωνείαν — ἀντικρούει?

VI.

Refero me rursus ad opus dudum susceptum, et traditurus literis ad quae ipsae, ut sic dicam, literae non mediocriter aestuent, vincti se fassae magnitudinae dicendorum. non me fugit similia plurimos in suarum aditu narrationum praefatos. sed confido aequo arbitro, ubi argumenta comparaverit, subditurum hoc ab aliis scriptoribus arte ac figura dicendi quaedam inique ingenii factari: eundem autem iudicaturum in his demum solis actis, quae mihi proposita ad prodendum in famam sunt, eo fidem haberi par esse proniorem significationibus timoris, quibus se auctor in proclivitate operae quasi violenter retrahi a scribendi consilio declarat, quo ipsa perspecta omnibus, et nullius non hic hodie viventium tristi experientia comperta grassantium iam ab annis plurimis in nos malorum atrocitas ab unoquoque superiora nostra de his scripta legentium testimonium

τοῖς γραφομένοις, ὡς μηδὲ σιγῇ τὰ πλείστα παρενεγκών, καὶ τὸ τοῦ δαιμονίου μῆνιμα πᾶς τις ἀναφανδὸν αἰτιᾶται τῶν συμφορῶν καὶ τὸ τῶν πραγμάτων ἀμήχανον. οὕτω γὰρ τις ἔφθη ἑτέρω διεξιῶν, καὶ ὁ ἀκούων πικρὰ τῶν πραγμάτων καταστενάζων τὸ τῆς θείας δργῆς ἄφυκτον θαρρούντως ἀνωμολόγησε καὶ αὐτὴν 5

C πᾶσαν ἀπέγνω πρὸς τὴν τῶν τελουμένων ἀντιπαλάμησιν, καὶ ἰλιγγιῶν πρὸς τοὺς λόγους ἔδειξεν ἀκοῆν χωρεῖν ὅπως ὡς οὐκ ἔχουσαν τὰ πολλῶ πλέον μὴ δυνάμενα λέγεσθαι. πλὴν δ' ἄλλὰ καὶ περὶ τούτων ὅπως ἔσχε διαληπτέον, τὸ τῆς ἱστορίας λείπον ὄφαινοντες. 10

D 1. Καζάνης μὲν οὖν ὁ τῶν ἀνατολικῶν Κάνις Τοχάρων, ἐφ' ἑξ ἄρξας ἔτη καὶ πλείστα μνήμης κατεργασάμενος ἄξια, πεντεκαιτριακοστὸν χρόνον τὸν τῆς ζωῆς τελέσας ἀρπάζεται. συνέφθιτο δὲ καὶ ἡ ὑπ' αὐτῷ τῶν ὄλων ἐλπίς, καὶ τὰ δεινὰ

P 319 ἠῦξανε πανταχοῦ, καὶ μῦλλον ἐπὶ Φιλαδελφείας, ἐπιτιθεμένων 15 τῶν Καρμανῶν. ἐκεῖνος γάρ, ἵνα μικρὸν τι τῷ λόγῳ προσδια-

5. ἀλήνη?

elicit, clare profitens cum meam in plerisque horum enuntiandis sine dissimulatione liberam fidelemque diligentiam, tum cladum calamitatumque ipsarum immanitatem eo usque prodigiosam, ut nemo sit qui earum causam vindictae irati numinis non palam imputet, nemo qui contortam obliquitatem tam perplexe involventium sese in damna nostra dirorum casuum, qui vim ineluctabilem tot saevorum incursum Martis adversari, non iam e libris cognoscens sed spectans oculis et dolore intimo sentiens, non ea inter suspiria et lacrimas effundens in aures obviorum, illis assentientibus, agnoscat ac fidenter praedicet utique manifesto incumbere in nos pondus gravissimum irae divinae, ea vehementia exitium inferens, cui sustinendae ac contra obmoliendo avertendae labor omnis sit inanis et conatus stultus, cui porro sit dubium quin tali praecoccupatis moestitia si quis poscens audientiam se offerat, expositurus quae gerantur, recusent aversenturque et aures habere tam prolixae malorum Iliadis omnino capaces negent? quae vero audiri prae incredibili acerbitate nequeunt, potiori scilicet ratione existimanda sunt nec exprimi dicendo posse. verum utcumque ista sunt, me quidem, cui mora non est libera debiti solvendi, resumere hinc protinus oportet promissam narrationem; ac partem gestarum rerum in tempus excurrentem subsequutum eventa superius conscripta historiae iam ante compositae continuando subtexere.

1. Cazanes igitur Orientalium Kanis Tocharorum cum ad sex annos imperasset et plurima digna memoria fecisset, quinto et tricesimo expleto aetatis anno rapitur. perit cum eo simul tota quae arridere coeperat spes restituendae imperio Romano tranquillitatis; et eo qui solus poterat et velle ostenderat atque adeo iam coeperat coercere barbaros ipsi subiectos a nostris regionibus vastandis de medio sublato, non eo solum tenore quo coeperant, sed augmentis exaggerata gravioribus mala in nos ubique iruebant, praesertim autem Philadelpheiae, redeuntibus fero impetu ad eius oppugnationem Carmanis. Cazanes (ut de illustri in paucis principe brevi

τρίψω, ἐπὶ τὴν ἀρχὴν παρελθὼν πρὸς Κῦρον ἐκείνον καὶ Δα-
 ρεῖον ἑώρα, καὶ τοῖς προχθεῖσιν ἐκείνοις πάλαι λεγομένοις εἰς
 ἠδῶ τρυφήν ἐχρῶτο ἢ τοῖς τῆς ἀρχῆς σεμνώμασιν ἐξηγάλλετο.
 μᾶλλον μὲν οὖν καὶ τὸν τοῦ Δαρείου νικητὴν Ἀλέξανδρον ἐπὶ
 5 λογισμῶν ἔστρεψε, καὶ ὑπὲρ πᾶν ἄλλο τὰς ἐκείνου πράξεις ὑπερ-
 ἠγάπα. δι' ὧν καὶ αὐτὸς τῶν ἴσων τυχεῖν ἐφίετο, καὶ κλέος
 ἐπόθει λαβεῖν τοῖς ὀπουδήποι' ἐπ' ἴσης ἀνδραγαθήμασιν. ὄθεν B
 καὶ πολλοῖς μὲν ὠγκοῦτο τοῖς παρασπίζουσιν, Ἴβηροι δὲ καὶ
 μᾶλλον ἐπὶ πολέμοις ἐχρῶτο, πλείστον μὲν τὸ γενναῖον καὶ ἐκ
 10 τοῦ γένους ἔχουσι, πολλῶ δὲ πλέον καὶ ἐκ τοῦ τῶν Χριστιανῶν
 καθαροῦ καὶ ἀμωμήτου σεβάσματος. παρ' ἦν αἰτίαν καὶ σταυ-
 ρὸν μαθὼν τὸ τῶν Χριστιανῶν τρόπαιον ὄν, οὐράγει σφίσι πα-
 ρασπίζουσι κατὰ πόλεμον, καὶ πόλλ' ἄττα δεινὰ τὸν τῶν Ἀρά-
 βων σουλτᾶν εἰργάζετο, ὥστε καὶ αὐτοῖς τοῖς ἱεροῖς προσβαλεῖν
 15 Σολίμοις καὶ ἐγγὺς τοῦ παραστήσασθαι γεγονέαι, καὶ μᾶλλον C
 διὰ τὸ ζωηφόρον μῆμα τοῖς Ἴβηροι χαριζόμενος. ὁμοίως κα-
 κῶς καὶ τὴν Αἴγυπτον ἔδρα, εἰ μὴ γ' ἐκείνῳ τὸ ἐν τῷ ..... τό-

digressione pauca non indigna scitu memorem) principatum iniens Cyrum
 et Darium imitandi studio spectabat, actaque ipsorum olim commendata
 literis avidè perlegens plus ex eorum cognitione voluptatis hauriebat quam
 e cunctis insignibus summae qua pollebat potestatis. sed et hos ipsos
 veteres Persarum transcendens reges, Alexandrum Darii victorem mento
 potissimum versabat, et super omne aliud historiarum argumentum res
 ipsius gestas suspiciens amabat, eius similem, qua se ille inclutus fecerat,
 et ipse assequi desiderans gloriam, et istius exemplo facinoribus cuiusque
 generis arduis edendis immortalem sibi famam heroicæ virtutis acquirere.
 hinc ille, prout erat consentaneum facere talia meditantem, numquam non
 speciose suocinctus apparebat numerosa et lectissima praetorianorum
 manu: cum bellandum porro esset, Iberis potissimum utebatur, optimo et
 sibi probatissimo militum genere, quippe quibus praeterquam inerat pu-
 gnax a stirpe indoles generosaeque alacritas periclitandi, accedebat maior
 etiam ab inculpatis amabilitas moribus, quod ii Christianam religionem
 pure inoffenseque profiterentur. quare non ignarus quantum vincendi
 omen in crucis signo constitutum esset, cui prosperorum experientia suc-
 cessuum celebrem appellationem tropaei Christianorum merito peperisset,
 huic praesertim Ibericae legioni, pro vexillo labarum cruce insigne prae-
 ferenti, confidebat in praeliis, eam sibi solitus circumdare, et loco triario-
 rum extremo in agmine secum habere. qua bellandi ratione cum alia
 gravia Sultani Arabum damna intulit, tum ipsis quoque Hierosolymis he-
 stititè admotus parum abfuit ab urbe illa tanta, cui Sultani Christianis
 ereptae dominabatur, expugnanda suaeque subiungenda ditioni, id aggressus
 instinctu maxime gratificandi suis Iberis, quos sciebat aegre ferre Sa-
 racenos Christi domini hostes vivifico ipsius insistere victores et insultare
 monumento. in quo etsi haud illi contigit perficere quod optabat, tamen
 haud parum afflixit Sultani partes, vastans quin etiam Aegyptum ciades-
 que illic Arabibus non leves inferens, longe pluribus et gravioribus sine

πῶν ἀμμῶδες καὶ ἄνυδρον εἰς πολλὰ προσίστατο. καὶ ἔω τὰς αὐτοουγίας αὐτοῦ ἐν ὄσαις ἀσμένως ἄρχων ὢν καὶ τῶν ὑπερτάτων ἐβανασίετο, οὐ κατὰ χρεῖαν μᾶλλον ἀλλὰ κατὰ τινὰ τῶν ἑφ' αὐτὸν παιδεύειν. ἐφιστρίδας μύωπας καὶ ῥυτῆρας Ἰππων καὶ πέδιλα καὶ μαχαίρας καὶ ἡμιτύμβια καὶ πᾶν ἄλλο βαναύσουσιν
D τέχνης ἐξεργαζόμενος, καὶ τὰς ἀνακωχὰς τῶν πολέμων ἀσχολίας τῶν τοιοῦτων ποιούμενος. ἀλλ' οἷα ἐφρόνει βάρβαρος ὢν, τὸ παράδοξον. ἠγεῖτο γὰρ εἶναι μίμημα θεοῦ τὸν καλῶς ἄρχοντά καὶ ὁσίως· καὶ ὡσπερ οὐκ ἔστιν ἐκεῖνῳ περὶ Ῥωμαίου καὶ Σκύθου, Σαρρομάτην καὶ Ἑλληνας, ἔτι δὲ δικαίου καὶ μὴ, ἀκρι-
E βολογῆσθαι περὶ τὰς δόσεις, κοινῶς εὐεργετοῦντι καὶ ὑετοῦς καὶ ὤρας καὶ ἥλιον, οὕτως ᾤετο δεῖν διακεῖσθαι καὶ τὸν δικαίως ἄρχοντα σὺν ὄλοις τοῖς ἑπ' αὐτὸν τὰς δωρεὰς διοικούμενον. ἔκοψε δ' ἐξ ἀπέφθου χρυσοῦ καὶ Καζάνειον νόμισμα, καὶ πᾶσαν εὐνομίαν ἐνομοθέτησεν. ἔμελε δ' αὐτῷ καὶ δικαιοσύνης ἐπὶ πᾶ-
 σιν, ὥστε μὴ ταύτης ἄλλο τι λογιέσθαι προτιμότερον. οὗτος

dubio damnis illos affecturus, nisi ei, ne penetraret interius, locorum arenis inuis et aquae inopibus late squalentium insuperabilis difficultas obstitisset. omitto accensere tanti viri laudibus humilem industriam vilium opificiorum, quibus latissime licet ac splendidissime dominans princeps perlibenter impendebat propriarum operam manuum, haud ille quidem lucrī ususve gratia, quasi talibus egeret, sed quod institutione philosophica quadam pulcrā existimaret universalitatem istam ad cuncta descendētis, in cunctis eminentis ingenii. ergo non quisquam illo concinnius ephippia, calcaria, habenas equis flectendis, ocreas, gladios, galeas aut id genus militaria capitum tegmina cuderet, sueret, ex quacumque scitissime materia formaret, nitidissime poliret, remissiones solitus militarium laborum mechanicis istiusmodi artificijs addicere. iam sensa mentis eius familiaribus declarata sententiis quam erant in barbaro inopinata mirandaque! dicitabat bene ac sancte imperantis hominis officium, dei supremi omnium domini acri affectanda studio imitatione contineri. sicut enim apud conditorem universorum discrimen nullum est Romani aut Scythae, Sarmatae aut Graeci, ac ne iusti quidem vel iniusti, quod largiendi profusionem attinget, utique cum eius liberali gratia aequē in omnes communia beneficia spargantur pluviarum, tempestatum, solis annuo fungentis gyro, pari quoque penitus affectum indulgentia debere principem praestare se indifferentem cunctis subditis necessariorum ad vitae cultum et desideratorum unicuique praebitorem, gratis beantem universos. caeterae porro Cazani in rebus ex usu publico administrandis aequitatis specimen extat in re momenti non parvi ad fidem in commercijs servandam, monetae signatae probitate. ab ipso enim auctore celebre habet nomen Cazanius ille nummus, ex auro casus exquisitae puritatis. nec absimili diligentia in reliquis regiminis partibus versatus cuncta ubique institutis temperavit laudatissimis, nihil se habere antiquius aut ducere potius perfecta in omnibus absolute iustitiae nulla non actione prae se ferens. idem morbo se assumi sensim diuturno et incurabili sentiens, curam ingressus sibi pa-

ἀπτανέμιον ἔχων Τουκαίν, ᾧ δὴ προσήκειν ἐκ γένους καὶ ἡ ἀρχή, ἐπεὶ πρὸς θανάτῳ ἦν καὶ οὐ τοῖς ἰδίοις τρόποις τοὺς ἐκείνου συμβάλοντας ὑπετόπαζε, παριδὼν αὐτὸν ἔφεδρον εἰς ἀρχὴν ἐκ P 320 τοῦ ἀναγκαίου ὄντα, πέμψας μετακαλεῖται τὸν αὐτοῦ ἀδελφὸν 5 περὶ πού τὰ τῆς Ἰνδίας μέρη σὺν ἰδίῳ στρατεύματι διατρέβοντα, ᾧ δὴ Χαρμπαντᾶς τοῦνομα· ὀρεοκόμον εἶπη τις ἂν ἐκείνου, οὕτω συμβὰν ἐπὶ τῇ γεννήσει, φανέντος ἐδῶδες τοιοῦτου, ὡς εἶθιστο σφίσι γεννωμένοις ποιεῖν κατὰ τι νόμιμον. καὶ τοῦτον εἰς ἀρχὴν καταστήσας ἐπὶ τρισὶν ἔτεσι τὰ αὐτοῦ συνθήματά τε 10 καὶ νόμιμα ἀπαρχειλίσθητα μένειν ἐντολαῖς ἐδίδου τὸ ἐπίταθε, εἶτα ἄρα καὶ δόξειε γίνεσθαι παρηγγία. τοῦτ' ἀνάγκυστον γεγονός, B ἐπεὶ καὶ κατὰ τὰς ἄκρας αἰ γραφαὶ διεδόθησαν καὶ ὁ κατὰ τὸν Εὐξείνου ἀρχῶν Χουτλουχίμι ἤκουε τὸ συμπισόν, διαδέχεται τὴν φήμην ὁ Σολυμάμαξ Πέρσης, ὅς καὶ γαμβρὸς ἦν ἐπὶ θνατρὶ 15 τοῦ Κοντζίμπαξι. καὶ οὕτω διαμηνυθέντος τοῦ συμβάντος τῷ βασιλεῖ, ὁ τοῦ Καζάνου θάνατος τοῖς ἐκείνου πρέσβεσι κατὰ πό-

10. εἶτα ὁ τι ἄρα?

randi e consanguinitate successoris, quod liberis carebat, Tuctalnem quem habebat fraterno e genere proximum, quoniam huius mores ac sensus a suis ipsius abhorrentes certis ex indicibus agnoverat, promovere ad spem imperii noluit. ac ne ille se mortuo principatum commendatione generis malo publico arriperet, praeccludendum ipsi ad hoc aditum stabiliendo in solio ipsius fratre, probatioris sibi iuvene indolis, putavit. hunc igitur, cui erat Carmpantas *) nomen, accersivit usque ab India, illis in partibus cum proprio exercitu morantem; eundemque occurrentem strenue proprio quodam ipsorum ritu ad ius legitimae in imperium successionis designavit; eruditum quin etiam, pro tempore, ad regni quod illi destinabat rectam administrationem, adeo efficacibus praeceptis ut quasi arte mansuetarii fera cicurata vel pullus iadomitus parere lupatis a magistro doctus agasone, brevi tempore plane compositus et per omnia decessori similibus imperii candidatus apparuerit, nihil iam minus de se sperandum praebens quam si Cazanis cretus sanguine institutisque a pueritia formatus, non autem frater educatus peregre ei decedenti subrogaretur. hunc talem compertum, nihil ultra moratus, in principatum possessionem Cazanes misit, enixe vetans ne toto triennio quidquam in constitutis a se legibus aut foederibus ac toto inchoati regiminis tenore mutaret, post illum terminum suo illum uti arbitrio ac libere, prout censeret, res gerere permittens. haec ita gesta divulgata brevi per Asiam sunt; nec enim ea satrapas bellum illic gerentes ignorare sinebant literae de his ad arces Romani limitis, quas tunc Persae obtinebant, actaque publica cum diplomatibus ista firmantibus rite missa. audivit ergo Chutluchaimus, qui regionibus ad Euxinum sitis praeerat, quod acciderat; excepitque mox rei famam Solymampaxes Persa, gener Cutzimpaxis; unde ad imperatorem quoque facti notitia pervenit. secuta post paulo Cazanis mors varie dimissis

*) immo Carbadas.

λεις δῆλος γίνεται, καὶ τὸ πένθος σφίσιν αἴρεται μέγα. ὁμως
 C δὲ καὶ παρακαλοῦνται βασιλέως πέμψαντος. πλὴν ἄλλ' Ἀμού-
 ριος καὶ οὕτως καθυπεστέλλετο, οὐκ οἶδα εἴτε τὸν ἀπὸ τοῦ
 Χαρμπαντῶ φόβον (τὰς γὰρ τοῦ ἀδελφοῦ συνθεσίας ἐκείνος τη-
 ρεῖν ἤθελεν) εἴτε ὡς εἰκὸς ὑφορώμενος, εἴτε τὴν ἀπὸ βασιλέως 5
 εὐμένειαν προσποιούμενος, καὶ πέμψας ἤτει βασιλέα τὸ τῶν πο-
 ταμῶν μεσόβαιον ἀνὰ Σάγγαριν, Μεσονήσιον ἐτύμως ἄνομασμέ-
 νον, ἐφ' ᾧπερ τοῖς ἰδίοις οἰκηθησόμενον τοῖς ἐντὸς οἰκοῦσιν εἰς
 φυλακὴν κέοιτο. ἀλλὰ τῶν τοιούτων τέως ἀνηρημένων, τινὲς
 D τῶν ἐκείνου κατ' οὐλαμοὺς διεκθρόντες κακὸν ἀπάντημα Ῥω-10
 μαλοῖς εἰς τρογγητὸν ἔξιοῦσι· τῶν ἀτημελημένων κτημάτων ἐγί-
 νοντο. ἦσαν γὰρ ἐντεῦθεν τὰ πρόστιμα τῶν ἐαλωκότων φωρῶν
 ἄντικρυς πρόστιμα, εἰ γῆν ἦν διὰ σπάθης ἐκτίσαντο ἐκείνοι πα-
 τοῖεν καὶ τὰ σφίσιν ἐκ πολέμου περιγεγονότα καρπίζοντο. διὰ
 τοὶ ταῦτα καὶ μαχητὰς μισθούμενοι ἄνθρωποι ἀποτολιμῶντες τὰ 15
 E θαλάσσης ἑγγὺς ἐπιχειροῦντες δρέπισταί, οὗ μὲν ἠυστόχουν καὶ
 ἀπεκέρδαινον, τὰ πλεῖστα δ' ἐσφάλλοντο καὶ ἐσφάττοντο.

Καὶ ταῦτα μὲν ἐκτὸς τῆς Κωνσταντίνου ἐπράττοντο, ἐντὸς

ex aula legatis significata per civitates est, luctum passim ingentem de-
 clarantibus satrapis, quos imperator, destinatis ad unumquemque sui talis
 interpretibus officii, consolari humaniter studuit. illud tunc non incom-
 mode praeter spem contigit, Amurium, quem sola Cazanis reverentia pau-
 lulum antea repressum haud vanus erat metus eo sublato rediturum ad
 ingenium, continere sese tamen et pacis voluntatem prae se ferre, sive a
 Carpanta timuit, qui foederibus a Cazane fratre initis (inter quae pota
 erat cum imperatore conventio) stare se velle declaraverat, sive impera-
 toris gratiam ad suos sibi fines utilem affectavit. missis hic igitur lega-
 tis ab imperatore petitū concedi sibi propriis frequentandam coloniis Inter-
 amnam ad Sangarim (hoc est terram inter flumina conclusam, quam Me-
 sonesium ex eo nominant, quod media inter aquas undecumque fluentis
 amnium velut insula cingitur), quam sibi suisque habitandam ac custo-
 diendam attribui addicique volebat ab Augusto. verum interim dum haec
 indecisio adhuc tractatu pendent, quidam ex huius castris manipulatim
 quoquoersum excurrentes hostiliter irruebant in Romanos, istarum velut
 indutiarym fiducia revisere ausos antiquas sedes quasi ad racemandum
 post vindemiam, et si quid e suis olim ipsorum rebus praedonum avari-
 tiam fugisset, inde sublegendum. hos illi comprehensos statutis in furea
 poenis inexorabiliter plectebant: furtum enim ipsis videbatur esse manife-
 stum, tollere quidquam ex terra quam ipsi ense ac bello propriam facie-
 rent, cui victores insisterent, cuius ideo fructus omnes iure sibi quam
 optimo quaesitos contenderent, servarique ut dominis illibatos aequum
 censerent. hoc nostri comperto conducebant privatis stipendiis milites,
 cum quibus erumpentes in loca praesertim mari vicina aliqua e suis quon-
 dam agris excerpere tentabant, nonnumquam feliciter, plerumque tamen
 pessimo successu: intercepti quippe trucidabantur.

Haec extra Constantinopolim fiebant. intra urbem porro ipsam pe-

δὲ τοῦτο μὲν ἢ πρὸς τὸν πατριαρχοῦντα τῶν πολλῶν ὑπόνοησις, τοῦτο δὲ καὶ ἢ τῶν δυναμένων ἀπληστία, καπηλευόντων καὶ σίτον καὶ ὄνια· καὶ γὰρ τὰ πλείστα καὶ κεχυδαλωτο αἰσχροκερδεῖας ἡττώμενοι, καὶ πάντα χρημάτων καταπροϊίμενοι πάντα 5 μαλακῶς διετίθουν, καὶ τὰ τῆς πολιτείας δεινῶς ἐκυμαίνοντο. P 321 ἀλλ' ἢ μὲν καπηλεία καὶ λαν ὠδύνα, ὡς φαίνεσθαι, τὸν πατριάρχην δημοχαριστοῦντα τὰ πλείστα καὶ κατὰ τῶν δυναμένων ὑπὲρ αὐτῶν, ὡς ἐδόκει, τοῦτον ἰστίμενον, ὥστε γράμμασι πρὸς τὸν κρατοῦντα παρησιάζεσθαι, καὶ δοκοῖς ἰσχυρίζεσθαι 10 ἢ μὴν, ἦν μὴ γ' ἢ καπηλεία τοῦ σίτον ἔγω, ἀραῖς περιβαλεῖν ἐκ κοινοῦ συνεδρίου τοὺς καπηλεύοντας, καὶ τοῦ λοιποῦ ἐκ μέσου γίνεσθαι. καὶ ταῦτ' ἐπώμνυ, καὶ οὐδὲν ἦνυστο παράπαν, ὡς μέρος καὶ ταῦτα τῶν κατ' αὐτοῦ γίνεσθαι, ὅτι ἐπὶ ματαίῳ τὸν ζῆ οὐρανοῦ καταβάντα ἐπώμνυ τὸ καὶ τὸ ποιεῖν, εἰ μὴ ταῦτα 15 γένοιτο, βούλεισθαι. (2) τοὺς δὲ γε σχιζομένους ἐνάτη μετ' P 322

stes diversae grassabantur. prima erat invidia multorum in patriarcham gliscens, tacitis quidem suspicionibus et susurris interim exercita timida, caeterum iis intamescens auctibus, ut brevi erupturam in tumultum appareret. altera tetrrior inexplibilis videlicet avaritia potentum monopolis tritici venaliumque id genus rerum flagellantium annonam. praecoccupabant nimirum emere alimenta et res alias humano victui ac cultui utiles prius quam foro importarentur; quas immani deinde ipai pretio, quaesta suo improbo distraherent, nihil pensi habentes quo probro suo damnove alieno sordidae cupiditati obsequerentur. iidem porro gustu lucri semel capto rempublicam quoque ipsam quaestui habebant, suffragia iudicia munia sine meriti discrimine ad plus numerantes inflectendo, ita ut effunderentur omnia temere, nihil fortiter decerneretur, cunctas obnoxie mollique in gratiam largiri valentium indulgentia publicae res administrarentur. unde necesse erat statum politicum ac summam rerum periculosissime fluctuare. quia vero, quod maxime ex his urbanis malis in offensionem incurrebat popularem, erat ista plebem miseram strangulans nundinatio divitum, eam sibi esse exosissimam ostendit patriarcha, gratiam populi sic colligens, seque arte ista praemuniens contra factionem quam adversum se confari non plane ignorabat. intelligens porro, quod res erat, coërceri avaritiam istorum nisi auctoritate superiorum ipsis et plus potentium minime posse, literas super eo argumento scripsit ad imperatorem liberrimas, in quibus minabatur, iuramento etiam interposito minas sanciens, se, nisi foeda ista et urbi famem invehentia frumenti praesertim monopolis desinerent, eorum auctores e communi synodi sententia diris et anathemati subiecturum, nec quieturum donec exterminaretur e civitate tam perniciose corruptela. verum quamquam ille se ad ita omnino faciendum iureiurando conceptis prolato verbis adstrinxerat, nihil tamen est perfectum, ipso in comminationibus vanis exire in effectum ignavo terrore prohibita totum impetum consumente zeli ambitiose ostentati. quo facto ad caeteras accusationes sui illam addidit gravissimam perituri consciti ea re, quam Christo deo e coelis ad nos delapso teste adhibito promiserat, minime praestanda. (2) caeterum schismate dudum avulsos ab ecclesiae

εικάδα Γαμηλιῶνος ὁ κρατῶν συνήγεν. ἔξηγε δὲ καὶ τῆς φυλακῆς τὸν Ταρχανειώτην Ἰωάννην, ὃν ἐν ἀνέσει τὸ πρότερον ἔχων, ἐπεὶ καὶ αὐτὸς τῷ πατριαρχοῦντι προσέκρουε, συνεκλείετο. τότε δ' ἐκβαλὼν μέρος τοῦ συλλόγου καὶ αὐτὸν εἶχε. καὶ εἰς πάντας προκαθίσας ἐδημηγόρει, καθήμενων καὶ τῶν τυφλῶν μοναχῶν, 5 πρὸς οὓς καὶ μᾶλλον ὡς ἀξιοτέρους τῶν ἄλλων δοκοῦντας, ἔχων
 B παρὰ θάτερα μὲν πατριάρχην παρ' ἑκάτερα δὲ ἀρχιερεῖς τε καὶ κληρικούς, συμπαρούσης καὶ πάσης συγκλήτου καὶ μοναχῶν, μάλα γενναῖον καὶ πεφροντισμένον λόγον διεξιάν. “ἐγὼ λογιζομαι καὶ ὑμᾶς εἰδέναί καὶ πάντας ἀνθρώπους ὡς οὐδὲν ἐμοὶ τῶν 10 πάντων ἥδιον τοῦ τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ, πάσης περιαιρεθείσης σκανδάλου προφάσεως, εἰρηνεύειν, ἐφ' ᾧ καὶ σπουδῇ μοι πᾶσα παρέστη ἤδη αὐτοκρατήσαντι, πάσης ἀσχολίας ἄλλης κα-
 C θυπερέτρα, ὑπεριδόντι μὲν καὶ τρυφῆν βασιλεῖον ὑπεριδόντι δὲ καὶ Θεσμὰ φύσεως, ὥστε καὶ τῶν φιλτάτων προτιμηθῆναι τὴν 15 ὑμετέραν ξυμπάντων εἰς ἓν συνδρομὴν καὶ ὁμόνοιαν. καὶ ὅσον ἦν εἰκός, ὡς ἔδοξε, καταπέπρακται, καὶ τῶν εἰς σκάνδαλον εὐλογον ἱκανῶν οὐδὲν περιλείπεται, οἶμαι. τὸ δὲ καθ' ὑμᾶς θαναμάζειν με πολλάκις ἐπήει, τίσι λογισμοῖς ὀχυρούμενοι τῆς ἐκκλησίας δίστασθε καὶ πρὸς φέγγος οἶον ἄληθινὸν σκαρδαμύτ- 20

Constantinopolitanæ communionē nona supra vigesimam Septembris die imperator congregavit, educto etiam ad hoc Ioanne Tarchaneota e custodia, in quam eum libere prius vivere permissum, deinde quod et ipse patriarchæ adversabatur, incluserat. hunc suo iussu emissum carcere ubi praesentem habuit cum reliquis, alte considens ad universam concionem verba fecit, sedentibus coram et caecis monachis, ad quos potissimum uti praecipua columina factionis et summae auctoritatis a partiaris ipsorum habitos intendere disputationis aciem parabat, habens circa se hinc quidem patriarcham, inde autem episcopos et clericos, universo praeterea senatu ac monachis praesentibus. in eo tam pleno et spectabili conventu hanc vehementem et accuratam orationem recitavit. “confido equidem vobis notum et cunctis esse hominibus, nihil mihi fore incandius, uihil a me magis optari quam videre dei ecclesiam, omni amoto scandalī praetextu, in pace plena constitutam. ad eum scopum iam tum ex quo administrare imperium arbitrio meo coepi, nihil non studii et contentionis intendi, posthabitis huic uni negotiis, quantumvis urgentibus, caeteris, neglecto fructu voluptatum, quarum copia imperantibus affluit, despectis etiam naturae affectibus et dulcissimarum necessitudinum respectu calcato, emi bene quovis impendio ratus vestrum omnium tranquillam in unanimi consensione concordiam. itaque, quod me attinet, haud vane gloriaturus videor me, quantum homini fas fuit, in eo genere conatum. nihil, inquam, omnium quod ad amolitionem scandalī turbantis hodie quietem ecclesiasticam recte ac convenienter conferri posset, a me fuisse praetermissum, non temere, ut puto, persuadeor intimo conscientiae testimonio. vos quod spectat, mirari plerumque subiit, quibus tandem innixi rationibus perseveretis ab ecclesia disiuncti vivere, et qua caecitate animi lumen se ve-

τειν αἰρείσθε. εἰ δ' οὖν ἀλλὰ καιρὸς τὸ τοῦ Θεοῦ Λαυτὸ δέξι- P 323
 πειν πρὸς τὸν Θεὸν ποτηνιόμενον κύριε, κλίνον οὐρανοὺς καὶ
 κατάρβηθι· ἄψαι τῶν ὀφείλων καὶ καπνισθήσονται· ἄστραψον
 ἄστραψον, καὶ φωτιεῖς αὐτούς, ὡς ἂν μικρὸν παραμείψαιμι τὸ
 ββαλτωδῆμα. Θεοῦ γὰρ μόνου τὸ τὰς ὑμετέρας συνειδήσεις φω-
 τίσαι, ἀνθρώπων θεῶν μὲν βιοῦν προελομένων, Θεοῦ δὲ πόρρω
 κινδυνευόντων καθίστασθαι, οὐκ ἄλλης αἰτίας χάριν ἢ τοῦ τῆς
 ἐκκλησίας ὀρθοδοξοῦσης καὶ καλῶς ὡς εἰκὸς ἐχοῦσης ἀπριξ ἀπο-
 σχιζοσθαι. εἰ δὲ ταύτης σχιζοσθε καθολικῆς γε οὔσης, εἶπατε B
 10 πάντως ἢ τινὶ δὴ καὶ ἐνοῦσθε. μὴ ἔχοντας δὲ λέγειν τὴν κεφα-
 λὴν, ὑμᾶς ἀρμολογεῖσθαι κατὰ Θεὸν πῶς εἰπεῖν εὐλογον; μὴδ'
 ἀρξήλον τὸν σκοπὸν δεικνύντας πῶς οὐ δίκαιον πλάνης ἀποί-
 σεσθαι ἔγκλημα; εἶθε δὲ τοῦτ' ἦν καὶ μόνον, καὶ ἴσως τὰ καθ'
 ὑμᾶς εἰς δίκαιον ἔλεον περιστάτο. νῦν δὲ ἀλλὰ δεδοικέναι ἀνάγκη
 15 μὴ πως (ἀλλ' οὐκ ἐμὸς ὁ λόγος, οὐδ' ἡ κρῖσις κατ' ἀνθρώπων,
 πολλῶν δὲ μᾶλλον τοῦ πνεύματος, ἐπεὶ καὶ ὅσα ἄγιοι φθέγγονται,
 πνεύματι Θεοῦ κινούμενοι φθέγγονται) μὴ πως γοῦν Θεοῦ λατρευ- C
 ται καὶ τῶν ὑσφαλειστάτων δοκοῦντες τῶν τε τῆς ἐκκλησίας σχι-
 ζοσθαι καὶ τῶν ποιμένων κατολιγωρεῖν λαθόντες τῶν ἀντικειμένων

rum clarissime ingerens rebello nictantibus respicere palpebris ultro veli-
 tia, irrevocabili contumacia. quid hic faciam opportunus quam deum al-
 loquar, venerans sancti Davidis verbis: domine inclina coelos et descende,
 tange montes, et fumigabunt fulgura coruscationem, et illuminabis ipso.
 liceat enim paululum extremo verbulo a vera sacri cantici deflectere for-
 mula. dei quippe solius opus sit vestras penitus illuminare conscientias,
 hominum qui postquam elegistis deo vivere, a deo longe abesse periclitati-
 mini, non aliam ob causam quam quod ab ecclesia recte sentiente bona-
 que vivente disciplina pertinaci discidia separamini. cum autem ab hac
 scindimini non dubie catholica, dicite, cuinam alteri coniungimini? si vero
 non potestis caput nominare cui adhaereatis, qua, quaeso, verisimilitudine
 creditis esse vos membra secundum deum nexa in unitatem sacri corpo-
 ris? qua defensionis probabilitate repellitis accusationem erroris, qui sco-
 pum quo tenditis certum nequeatis ostendere? atque utinam una esset
 ista, quae iure in vobis culparetur, scopi quem spectatis, capitis cui haer-
 etis ignoratio: misericordia quippe quam ira tunc dignior infelix ea ve-
 stra caecitas videri posset. nunc longe peius vereri de vobis aliud res
 ipsa subigit. quamquam equidem non indulgebo suspitionibus. non est
 meum de talibus loqui: mihi iudicium in hominem non arrogo, maxime in
 homines spirita viventes, cum scriptum legam, quaecumque loquantur san-
 cti, dei spiritu movente loqui. fas tamen sit admonere et orare vos etiam
 atque etiam ut caveatis ne forte dei cultores, adeoque istius ordinis prae-
 cipui, securissimique habitus a periculo errandi, re ipsa erretis perniciosi-
 sime; ac quod ab ecclesia scindamini quodque pastores contemnatis, non
 deo iam, ut putatis et credi vultis, sed quod minime advertitis, ei spiritui
 serviatis qui semper infensus et irrevocabiliter oppositus deo est; ac pro-

λατρεύετε πνεύματι, καὶ κατὰ τοῦτο μισοῦσθε ἂν δικαίως. ἢ γάρ; οὐ λέγει ταυτὶ ἀριδῆλως ὁ πρὸς τῆ μαθητεία τοῦ τῷ Χριστῷ ἠγαπημένου καὶ μαρτυρῶ τετιμημένος, ὁ Θεοφόρος οἶμαι καὶ τὰ θεῖα σοφὸς Ἰγνάτιος; ἢ βούλεσθε, καὶ ἀναγινωσκομένου D τοῦ λόγου ἀκούοιτε. ἵνα τί γοῦν ἄνθρωποι θεῶ μὲν καθιερω-5 μένοι ἀρετῇ δὲ προσέχοντες, καὶ προσέτι οἶονεῖ τινα σύμβολά τινες τῶν τοῦ Χριστοῦ παθημάτων ἐν τῇ σαρκὶ περιφέροντες, τοσοῦτον κίνδυνον ἀναρρίπτετε; δυοῖν γὰρ ἀνάγκη μόνον θάτερον αὐταρκες τοιοῦτου κινδύνου ὑμᾶς ἐξαμείψασθαι, ἢ τὸ δεῖξαι ἢ δὴ τινι ἐκκλησίᾳ προσεσηχότες ἐπ' αἰτίαις εὐλόγοις καὶ κανον- 10 κῶς ἡμῶν σχλῆσθε, ἢ τὸ πᾶσαν εἰακότας σμικρολογίαν τῇ ἡμετέρᾳ ταύτῃ δὴ καὶ καθολικῇ ἐνούσθαι βούλεσθε. εἰ δὲ τὸ δεύ- P 324 τερον οὐχ αἰρεῖσθε, τὸ πρότερον δεῖξατε. καὶ εἰ μὴ ἐκκλησίαν ἔχετε δεῖξαι, ἀλλ' ἢ ἀρχιερέα τέως εἶπατε, παρ' οὗ δὴ καὶ συνοχῆν ἑαυτοῖς, ὡς μὴ διαρρηῆτε μὴ δεσμὸν ἔχοντες, ἐπικατα- 15 σκευάζειν δισχυρῆσθε. γέγονε ποτε τοῦτο, καὶ ἤδη θαρροῦν-

pterea iusta hominum deo rite servientium in vos odia vertatis. an non hoc enim diserte periculum intentat et inculcat monitum idoneus plane auctor, quippe qui praeterquam Christi discipulus idemque magistri amantissimus fuisse noscitur, etiam martyrii morte consummati commendatione dignitatem auctoritatemque obsignavit suam, deifer videlicet ac divinorum sapientissimus Ignatius; cuius hac de re testimonium, quaeso, audire ne gravemini, dum legitur. . . . . quorsum igitur vos, homines et deo consecrati et studio dediti virtutis, praetereaue symbola velut quaedam Christi perpressionum in carne vestra circumferentes, tantae rei aleam iacitis, tam praecipiti discrimini non dubitatis vestram aeternam salutem exponere? duorum enimvero alterum video esse necesse praestari a vobis, ut aliqua verisimili fiducia securae in tali statu conscientiae niti videamini, nempe ut vel demonstratis, culinam uniamini ecclesiae, quibusque iustis et canonicis de canis rite ac more maiorum nostram hanc repudiatis, vice huius isti qualicumque praeelicientes adhaerere alteri, vel si id demonstrare non potestis, omisso vanorum obtentu praetextuum, nostrae huic quippe universali ac vere catholicae reuniri velitis ecclesiae. quorum si hoc secundum non eligitis, age sane, prius illud ostendite. sin excipitis ecclesiam cui devincti sitis monstrare vos non posse, saltem antistitem cui subestis, indicare ne cunctemini. non enim recusare vobis id quidem fas est, quoniam nisi caput ostenditis cui uti membra subnectamini, argumento caretis quo continuitatem probare vestram cum Christi corpore possitis, omninoque fateri cogimini solutos vos nexu catholicae unitatis, velut abscissos artus nec iam succum ac spiritum e vivi compage corporis trahentes, vinculo quippe, quo ei committebantur, diffracto caritatis, exangues et tabi vicinos diffuere. agite, adstamus parati audire: proferre ne pigeat, si quid habetis ad rem aptum. fuitne hoc umquam probatum in ecclesia exemplum, hominum paucorum suas sibi res privatum habentium, qui cum ostendere nequirent cui ecclesiae, cui praesuli communicarent, Christiani tamen catholicique censerentur? audacter, adiuro vos, dicite: demonstrate quod est opus, si potestis. forte magnum et

τες δειξατε. εἰ δὲ τὸν μέγαν προβάλλισθε Μάξιμον, ὡς πολ-
 λάκις λεγόντων πυνθάνομαι, ὅτι κάκεινος αἰρέσει τῶν ἐκκλησιῶν
 προκατειλημμένων κατ' αὐτὸν ὑπὲρ τῆς ἀληθείας κινδυνεύων
 ἀπισχυρίζετο, ἀλλὰ πρῶτον μὲν οὐ πάντες οὐδὲ τότε προκατε- B
 5 λήφθησαν, ἀλλὰ πρῶτος καὶ πρὸ πάντων ὁ τῆς Ἀλλίας θεῖος
 ποιμὴν ὁ Σωφρόνιος καὶ ἴαν ἐκείνῳ συνηγωνίζετο· εἰ δ' οὖν,
 ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐν Ῥώμῃ τέως ἐπήνθει τὸ εὐσεβές, καὶ οὕτω τῇ
 ἐκκλησίᾳ παρεισεφθάρη Ὀνώριος· πρὸς οὗς μὲν εἶχε δικαίως ἀνα-
 φέρειν τὴν γνώμην ὁ τῆς ἀληθείας ὁμολογητής, καὶ μὴ ὡς δῆ-
 10 θεν σχισματικὸς δοκῶν καθολικῆς ἐκκλησίας εὐθύνεσθαι. εἶτα
 ἀλλ' οὐδὲ διαφορὰ ὡς ἐκεῖ δογμάτων ἐνταῦθα, οὐδέ τί τις ἔχει
 αἰτιᾶσθαι δικαίως τοῦ σχίσματος ἰκανόν, ὅτι θάτερον ἴσως με- C
 ρος φρονεῖ παρὰ θάτερον. καὶ γὰρ καὶ τὸ δοκοῦν ἐκεῖνο, τὸ
 χθιζά τε καὶ πρωιζὰ πρυχθέν, οὕτω καλῶς ῥιζωθέν ἀνεσπασται,
 15 ταῖς ἡμετέραις εἶπω, σὺν θεῷ εἰρήσεται, προθυμίας. καὶ ὁ
 πρῆξις ἐκεῖνα, κἄν πατήρ ἦν κἄν ἐπιεργέτης κἄν τῶν φιλάτων,
 κἄν ὁ τί τις εἶποι εἶτε συγγενεῖας εἶτ' ἐπιεργεσίας ὄνομα, οὐδε-
 8. μὲν] δῆ?

sanctum martyrem allegabitis Maximum: audire enim e vestris memisi,
 cum responderent eadem quae nunc interroganti mihi, etiam illum venera-
 bilem patrem, praeoccupatis haeresi ecclesiae, sine ulla communiione cum
 quoquam privatim religionem recte coluisse, testimoniumque catholicae ve-
 ritati vita neci obiecta perhibuisse. adversum hanc exceptionem primum
 aio nequaquam esse verum quod ponitis, omnes tunc haeresi fuisse prae-
 occupatos. nam primus et ante omnes, Aeliae sanctus pastor Sophronius
 summa et cunctis manifesta contentione consortium certaminis cum sancto
 Maximo suscepit. deinde tunc adhuc orthodoxa fidei sinceritas Romae
 florebat, cum nondum fuisset ab ecclesia deprehensa damnataque labes
 Honorii. quare non solus utique sibi sanctus ille Christianae veritatis
 confessor sapuit; qui suae participes confessionis Romanum et Hierosoly-
 mitanum antistites, palam utrumque orthodoxum, vere potuit citare, sic-
 que schismatis et privatae, hoc est reprobae, religionis (qualis omnis est
 catholicae non coniunctae ecclesiae) crimen victrici defensione repellere.
 praeterea, qualis illo tempore inter ecclesias fervebat diversorum cohten-
 tio dogmatum, hic hodie nulla est; neque inter partiaros vigentium nunc
 inter nos factionum causari quis quidquam iuste potest, quod sufficiat ad
 evincendum legitimam sibi esse causam abscondendi se a parte altera,
 quod illa peccet in professione recti dogmatis. nam crimen illud heri et
 nudiustertius, hoc est ante annos retro paucos, publice susceptum admis-
 sae Latinae communionis agnitique supremi pontificatus papae Romani,
 unde plerisque verisimiliter impingi consenti erroris macula posset, pur-
 gatum expiatumque abunde nunc est, vestris etiam (fatebor enim, nec vos
 debita fraudabo portione laudis) vestris, inquam, in id strenue conspiran-
 tibus et non parum utiliter adiuvantibus studiis. cuius auctor rei, quam-
 quam erat meus natura pater, affectu collatis erroris testato donis de me optime
 meritus, mihi carissimus et tam artis quam quis possit dicere vel neces-
 situdinis a consanguinitate ductae vel gratitudinis ob beneficia, me sibi

μιᾶς, ὅσον τὸ ἐφ' ἡμῶν εἶχεν, ὁσίας μνήμης, καὶ ἤς καὶ ὁ τυ-
 D χῶν Χριστιανὸς ἔτυχε, παραπήλαυσεν; ἀνὴρ τε καὶ ἀναξ φοβε-
 ρὸς μὲν ἐχθροῖς, πολλὰ δ' ὑπὲρ ὑπηκόων πονήσας τε καὶ πα-
 θῶν, καὶ διαφερόντως ἐμοὶ τῶς ἄξιος ἐς ἅπαν εὐνοίας, ὅσον
 καὶ ἑαυτοῦ πολλάκις καὶ ἐς πολλοὺς λέγων προυτίμα καὶ τὴν κατὰ 5
 σύγκρισιν ἦταν, ὁμολογῶν οὐκ ἡσχύνετο. ἀλλ' ὁμῶς τοῦτ' ἔδοξε
 καὶ τοῦτο γεγόνει· δεινὴ γὰρ ἡ ἐντολὴ καὶ ἡ τοῦ μὴ ἄξιον εἶναι
 τε καὶ λυγίσεσθαι Χριστοῦ ἀπειλὴ τὸν γονεῖς ὑπὲρ αὐτὸν ἀγαπή-
 P 325 σαντα. ἀλλ' ἡ μήτηρ, καὶ τί γε εἶποι τις ἄλλο ἢ μήτηρ; καὶ
 μήτηρ τοιαύτη καὶ οὕτως πρὸς ἡμᾶς ἔχουσα, ἀλλ' οὐδ' αὐτὴ γε 10
 πρὶν τῆς μεθ' ἡμῶν βασιλικῆς μνήμης ἐπ' ἐκκλησίας ἔτυχε, πρὶν
 γράμμασι καὶ ἀσφαλείαις οἰκιοχείροις τὴν τῶν πρὶν πραχθέντων,
 εἶπω δὲ καὶ τὴν τοῦ ἀνδρός, ἀθέτησιν ἐμπειδῶσαι. ἐξῆκοι δ' ὁ
 λόγος καὶ εἰς τὴν ἐμὴν προτέραν σύζυγον, ἣτις ἐπὶ τοσοῦτον τοῖς
 τότε πραττομένοις ἀπήχθητο ὥστε καὶ τῷ πρωτοσεβαστῷ τότε 15
 B Νοστόγγῳ θερμοῦς ἐπαρῶσθαι κατ' ἀνατολὴν τῶν πραχθέντων
 χάριν τοὺς σχιζομένους τὰ πάνδενα δρωῶντι, καὶ ἔρμαιον ἡγεῖσθαι
 καὶ πρὸς αὐτῆς ὁ τι συμβαλῶνι παρ' οὐτινοσοῦν ἐκείνῳ δεινὸν
 τοιαῦτα καὶ οὕτω πράττοντι. ἀλλ' ὁμῶς ἐπεὶ μεταξὺ τελουμέ-

obstrictum vinculis trahens, tamen, quantum in me fuit, omni est privatus
 honore memoriae, ac ne illa quidem quae nulli negatur e plebe Christia-
 no, sepulturae gratia dignatus. vir licet summus, et imperator labo-
 ribus exantians, aerumnis toleratis pro republica ingentibus commen-
 datissimus, qui nullam in me benevolentiae plane singularis omisisset
 officium, mei nullam insigniter ornandi occasionem praeterisset, eo quidem
 usque, ut saepe coram multis disserens me sibi praetulerit et in compa-
 ratione nostrum amborum se mihi esse inferiorem fateri non erubuerit.
 tamen de illo ita decrevi, et quod decreveram re ipsa praestiti, vim scilicet
 naturae ac voluntati meae faciente ineluctabilem illa Christi denuntia-
 tionis, severissima, negantis dignum ipso reputandum qui parentes plus
 quam ipsum amaverit, sed et mater, cuius nominis affectu quid fando
 memorari tenerius queat? mater, aio, mea, et mater talis, tam indulgen-
 ter ac benevole affecta in me: sed nec, inquam, ipsa nostra genitrix, ex
 quo imperil liberae habenas tractare coepimus, Augustae debitum in ec-
 clesia consequi honorem prius potuit quam literis et chirographo proprio
 palam testaretur detestationem anteaetorum et proprii condemnationem
 sanciret viri. procedat oratio et ad priorem meam conjugem, quae licet
 tam se aversam ostendisset ab his quae in causa conciliationis ecclesiarum
 eo tempore agebantur, ut protosebaste Nostongo, ei obstantes novitati
 tanquam schismaticos poenis affligenti gravissimis per tractus Orientales,
 ipsa indignans malediceret palamque execratis diras imprecaretur, nec du-
 bie praes se ferret gratissimum habitaram fructuque imputataram proprio,
 quidquid huic tallum ministro iniuriarum mali ac cladis a quoquam inferri
 contingeret, tamen ei quoniam diem obeantii suum interim, dum illa gere-

νων ἐκείνων ἐκείνη τέθνηκε, καὶ οὐπω τρόποις μεταναίᾳς τὸ τῆς
 κοινωνίας ἐκαθήρατο, ὡς μηδὲ τῆς ὀσίας τυχοῦσα καὶ ὦν ἔδει
 τότε, τῶν ἐς νέωτα μνημοσύνων ἐπὶ τῆς ἐμῆς αὐταρχίας ἀπέ-
 τυχε, καὶ ὁ ἐπ' ἐκκλησίας τόμος ὁ εἰς εὐφημίαν τῶν θεοδόξως
 5 βιωσάντων καὶ μνήμην ὀσίαν κατ' ἔτος ἐπ' ἑκρίβαντος ἀναγι-
 νωσκόμενος ἄλλων μὲν δεσποινῶν ὀνόματα φέρει, καὶ τῶν μὴ
 κατ' ἐκείνην ἴσως τὰς ἀρετὰς, αὐτὴν δὲ μόνην ἐς ἄπαν ἠγγόησε, C
 ζῶντος ἐμοῦ καὶ ταῦτα καὶ ἄρχοντος, ἦλπε. πλὴν εἰ χρὴ λέγειν
 τελευθῆς, ἐμοὶ καὶ τοῦτο ἐκ περισυίας πέπρακται, καὶ οὐπω
 10 τις ὅλος οὗτος ὑπομνήσας ἔφθασε, καὶ τὸ ταύτης μνημόσυνον
 ἀπεκόπτετο. οὕτως ἐγὼ περὶ ταῦτα. καὶ ἡμεῖς ταῦθ' ὀρῶν-
 τες, πόλλ' ἄττα κύκλω περιβαλλόμενοι καὶ ἐς τότε σχλιθεῖ,
 ἀφορισμὸν τοῦ πατριάρχου Ἀρσενίου κατὰ τοῦ μετ' αὐτὸν ποι-
 μεταρχήσαντος Ἰωσήφ προβάλλεσθε, καὶ διαθήκας ἐκείνου προ-
 15 τέινετε, καὶ τὸ δοκοῦν εἰς ὑποψίαν δικαίαν τοῦ ὡς δῆθεν πλά- D
 σματος, ὡς ἂν φρονῶν ὀληθείη τις, τὴν τῆς ὑπογραφῆς δηλαδὴ

rentur, otium aut facultas desuit eluendi ante obitum legitimae piaculis
 poenitentiae maculam Latinae communionis, negata omnino est a me po-
 sterius imperii compote ea pars exequialium honorum quae dilata recenti
 funere ad tempus illud pertinebat. ego, inquam, ubi solus rebus praefui,
 longe carissimae uxoris acerbo raptae casu, quicum concorditer vixeram,
 multare memoriam sustinui reliquo debito parentalium imperatricibus exsolvi
 solitorum. ego meam Augustam, tamquam ne sacrae quidem contactu ter-
 rae aut ecclesiastica dignata fuisset sepultura, quasi pro excommunicata
 passus sum haberi. me sinente, si non etiam iubente, sublata eius men-
 tio est e tomo in ecclesia servato, unde Augustarum in orthodoxa reli-
 gione defunctorum recitari publice de sacro pulpito et anniversaria com-
 memorations cum laude praedicari nomina consueverunt. itaque alias ex
 isto codice dominas, forte huic impares nec comparandas splendore virtu-
 tum, inde audimus solemni pronuntiationis commendatione celebrari, unam
 ex omnibus Annam meam suavissimam coniugem, vivente atque adeo re-
 gnante me, teque horum teste, summe sol, ille liber ignorat. atque in
 hoc, si fateri verum oportet, ulterius me progressum sentio quam exacta
 officii ratio poscebat. rigidior, inquam, iusto sui, exemplaue superavi
 vel supervacaneae sollicitorum in isto genere, praesertim qui tantam in tam
 venerandos manes ulro duritiam consiverim, nemine praecipiente. quis
 enim tam inhumanus mihi praescribere auderet facinus tam adversum na-
 turali domesticaeque pietati? mea igitur libera nullisque suggestionibus
 ad id inclinata voluntate, memoria defunctae meae coniugis ex ecclesiasti-
 cis fuit tabulis crasa, ut mei erga religionem zeli specimen odorem, ut
 exemplum monstrarem imitata salutare posthabendi privatos quoslibet af-
 fectus sinceritati orthodoxae professionis et paci ecclesiae. vos autem id
 videntes, multis illis nescio quibus allegandis praetextibus nihilominus ob-
 stinatis animus in pertinacia diri schismatis, obtendentes nescio quam
 nulli nisi vobis notam excommunicationem a patriarcha intortam Arsenio
 in suffectam ipsi Iosephum. profertis autem eius indices testamenti Arse-
 nii tabulas, nullo tamen eius chirographo firmatas. agite vero, cuius tan-
 dem coloris fuco satis tegitis a suspicionibus perspicacum vitium illud in

παράχαραξιν, εἰς τὸν τοῦ ὑπογράφοντος πόνον δακτύλου (ἡσθ-
 νει γὰρ ἐξ ἀνθρακος δῆλον) ἀνάγετε. τί δαί; ἔχετε που καὶ ἐπὶ
 P 326 τι δικαίως ἀνάγειν καὶ τὸ μοχθηρὸν τῆς γνώμης καὶ τὸ ἐντεῦθεν
 ὑποτρέχον φαῦλον τῆς προαιρέσεως; ὃ δὴ ἐκείνῳ τοιαῦτα λέ-
 γοντες ἐκ τοῦ εἰκότως προσάπτετε. ὁ τυχὼν μεταλλάττων πᾶσιν 5
 ὡς ἔπος εἰπεῖν συγχωρεῖ· καὶ πατριάρχης Θησκιων, ἀντὶ τοῦ
 συνήθως λύειν, δεσμεῖν καὶ μάλιστα εἴλετο, καὶ ταῦτα τὸν ὑπερ
 τῆς ἐκκλησίας ἰστάμενον; ἐγὼ μὲν οὖν καὶ νῦν ἐκείνῳ φέρω
 τιμὴν, κὰν πολλοῖς οἶδα ἐκεῖνα λαβὼν παρ' ἐκείνου ἃ δὴ καὶ
 B ὀφειλὴν εὐγνωμοσύνης παρ' ἐμοῦ πρὸς ἐκείνον δικαίαν ἀνταπαί- 10
 τεῖ, καὶ τὸ μείζον, ὅτι καὶ ἐς βασιλείαν αὐτὴν ἐμὲ προτίμα τοῦ
 μου πατρός, ἐκείνου γ' ἄρχοντος ἅμα μὲν αὐτὸς τὴν ποιμαντικὴν
 αἰρούμενος παραιτεῖσθαι, ἐπικρίνων οὕτω τὴν Θεραπειαν ἀξίαν
 τοῦ εἰς τὸν Ἰωάννην πλημμελήματος, ἅμα δ' ἀξίῳ καὶ τὸν πα-
 τέρα τὴν βασιλείαν ἐκτίθεσθαι, ὅτι, λέγων, τὰ πρὸς Ἰωάννην 15
 καὶ ἀμφοῖν παρηνόμεται, αὐτῷ μὲν καθυφέντι τῆς πολυωρίας

4. δῆ] δ' P.

6. τοῦ de erat.

testamento immane alienae subscriptionis? cui putatis emunctioris paulo
 naris non statim subolere sublestam fidem exceptionis, qua soli sine teste
 iactatis ideo per se non subscripsisse Arsenium tabulis indicibus suae ul-
 timae voluntatis, quod digitos tunc innato iis carbunculo impeditos habue-
 rit? et tam opportunum vestrae causae instrumentorum scribendi articulo-
 rum morbum sperastis assertionem una vestra persuaderi potuisse non igna-
 ris rerum, iisdemque reputantibus quanto mendacii praenilo a pertinacia-
 simis malae causae defensoribus haec fingi potuerint? desinite igitur in-
 tentare sententiam omnibus ignotam iudicis mortui, cuius incredibilis, et
 nisi suffragio agniti chirographi fulciatur, irridenda prorsus allegatio est.
 in quo requiro praeterea reverentiam in Arsenium vestram, cui maleficam
 inhumanamque nocendi voluntatem etiam in extremo vigentem impingitis
 balitu. an non enim sentitis quam sit illaudatum Christiano iram in ad-
 versarios non ad solis tantum sed ad vitae totius occasum usque servare
 inexorabiliter flagrantem; quam inconsequens, virum quem sanctum praedi-
 catis, tam asevum ultorem dicere; quam incredibile patriarcham notae
 lenitatis, quem constat, dum viveret, fuisse solitum se laedentibus igno-
 scere, tam ferum in ipso mortis puncto fingere, ut contra quam consue-
 verat, ligare tunc mallet quam solvere, constringere animas anathematam
 vinculis quam, quod facile vivens indulgebat, relaxare constrictas prae-
 optaret? quem autem tunc ligare, quem diris implicare nexibus? non ali-
 quem e plebe, sed ecclesiae praesidem? equidem Arsenio debitorem me
 filialis reverentiae, volentem merenti, ut vere sentio, ita grate profiteor.
 is enim cum aliis me plurimis sibi beneficiis obstrinxit, tum illo insigniter
 honoravit iudicio, quo aequum sibi videri declaravit imperium patri meo ere-
 ptum mihi attribui. imperabat tunc pater, et ipse pastorem huius ecclesiae
 curam patriarchali potestate gerebat Arsenius. eo tempore flagrante invidia
 sceleris in Ioannem Lascaris prioris Augusti filium commissi, et religione
 inde patriarchae oborta, quasi pars eius culpa in ipsum iure conferretur,

καὶ οἷον προδόντι, ἐκείνῳ δὲ τὰ εἰς βασιλείαν παραλογοσαμένῳ, C
 ὡς οὐκ ἔξόν ἀμαρτόντας ἄρχειν ἢ αὐτὸν πνευματικῶς ἢ ἐκείνον
 αὐτὴν δὴ τὴν κοσμικὴν ἀρχὴν καὶ βασιλείον· ἔχειν δ' εἰς ταύτην
 αὐτάρκη τὸν ἕξ αὐτοῦ, λέγων ἐμέ. ὃ δὴ καὶ ποίαν ὑπερβολὴν
 5 θγάπησ οὐκ ὑποφαίνει; καλεῖν εἰς ἀρχὴν ἔνομον τὸν μηκέτι εἰ-
 δότα τελῶς τὸν ἄνθρωπον; οὕτως ἐμοὶ πρὸς ἐκείνον τὰ τῆς ἐθ-
 γνωμοσύνης ὀφείλεται, καὶ πόνος ἄλλως ὑπὲρ ἐκείνου τοιαῦτα
 προβαλλομένων ἀκούοντι. παύσασθε τοιγαροῦν ἐκείνα περὶ
 ἐκείνου θρυλλοῦντες, τὰ μῆτε πραχθῆναι μῆτε τιμὴν λεγόμενα D
 10 περιώζειν τῷ ἐργασμένῳ δυνάμενα. ἑμεῖς δὲ ἀλλὰ καὶ τὴν
 ἑμετέραν ἱερωσύνην ἐν μέρει τίθετε τῶν ἀνεπιλήπτων, καὶ οἷαν
 συνιστᾶν ἀξιοῦτε, ἀδύνατον καθιστᾶτε. φέρε γάρ, πρὸς αὐ-
 τῆς τῆς περὶ τὰ ἱερά ἀσφαλείας, εἴτε τῆς ὄντως εἴτε καὶ ἢ
 προσεσχίκατε, εἰ παρ' ὑμῖν τὰ τῆς ἐκκλησίας γίνωνται πράγμα-

qui remissione vigiliæ in pupilli custodia curæ suæ traditi locum faci-
 nori dedisset ac quasi prodidisset orphanum, hanc patri meo expiandi
 communis peccati conditionem tulit, cederent, inquit, pariter ambo, illic
 imperiali, ipse patriarchali dignitate, quæ se indignos efficiant, ille con-
 sciendo, ipse permittendo immanissimo facinore, quo esset iaque ac cru-
 deliter imperium ereptum innocenti puero hereditario illud iure possidenti,
 ea poenæ differentia in dispari participatione criminis, ut qui deliquisset
 atrocius, indulgentius plecteretur. a patre quippe meo ita se velle abdi-
 cari principatum, ut is in me transferretur, ipsi patriarchalis amissio se-
 dis nulla temperaretur in privatum paciscenda solatium cognati fiducia
 successoris. en quantum eius viri studium, quam excellens extiterit cari-
 tas in me adhuc puerulum et modo infantiam egreasum, ut me in legitima
 possessione imperii Romani iam tum constituere voluerit, vixdum homi-
 nem nec rationis perfecte competentem. unde et vos iatelligit, et ego sem-
 per prae me feram, summam ei a me gratitudinem deberi. quo aegrius
 nunc a vobis audio ea proferri quæ famam eius posthumam maculant.
 quare desinate infamare imprudentibus assertis dilectum, ut praedicatis,
 vobis, mihi venerabilem et sincero affectu amatum antistitem, dum ea
 egisse tantum praesulem, quæ virum honoratum haud deceant, effutire
 non veremini, fide videlicet ac prudentia eadem, qua revocare in dubium
 audetis et in rerum exceptioni obnoxiarum numero censere ordinationes
 sacerdotum qui in nostra hodie ecclesia sacras exercent functiones; in
 quo vestrum iudicium requiro non intelligentium ex istiusmodi cavillatiun-
 culis consequi peritiae funditus e dei ecclesia legitimam successionem sa-
 cerdotii, ita ut iam restitui nulla ope queat. age enim sane, per ipsam
 adiuro vos illam quam exquisito isto affectatis zelo indubitabilem securi-
 tatem administrandorum in ecclesia sacrorum, aive quæ nunc uspiam est,
 aive quam exulem e terris et in mera positam idea speculantibus animis
 iatuemini: si vere penes vestrum istud conventiculum residere huius ec-
 clesiam temporis, et sectam hanc vestram continuatione non interrupta
 committi creditis uni catholicae per seriem saeculorum inde a Christo et
 Apostolis ductae religioni, a quibusnam tandem ordinatoribus minime du-
 bils istos habetis quibus utimini sacerdotes, quorum successione ac conse-

τα, ἀρχιερέων, ἐπεὶ τοὺς ἡμετέρους τούτους ἀπήρτησθε, ἢ καθ' P 327 ὑμᾶς αὕτη καὶ προσδοκωμένη ἱεραρχία συσταῖ; καὶ τίς ἐπι-
 σοῦτον τῶν προτέρων ἄδικτος διεβίω, δυνατὸς ὢν ἐξ ἄξιας χει-
 ροτονεῖν ἱερέας; οὓς γὰρ οἶδαμεν, κοινωνικοὺς οἶδαμεν πάντας.
 καὶ τριῶν καιρῶν ἐπὶ τοῖς ξυμβεβηκόσιν ὄντων, πρώτου μὲν 5
 καθ' ὃν τὰ κατὰ τὸν Ἰωάννην εἶτ' οὖν τὴν βασιλείαν προέβη,
 δευτέρου δ' αὖθις καθ' ὃν τὰ τῶν Ἰταλῶν καὶ τοῦ πάπα ἐπισ-
 κωμάσαν, καὶ τρίτου τοῦ ἡμετέρου τούτου δὴ καὶ ὑστάτου
 B καθ' ὃν τὰ πραχθέντα, ὡς ἦν τε καὶ ἔδοξεν, ἀπηρθύνθησαν,
 οἱ μὲν τοῦ προτέρου ῥέκται ἐκποδῶν ἐπιεικῶς πάλαι, οἱ δὲ τοῦ 10
 δευτέρου οἱ μὲν ἐξ ἀνθρώπων ὄχοντο, οἱ δὲ καὶ τῆς ἐπιτιμίας
 καθαιρεθέντες, οὕτω δοκοῦν καὶ ὑμῖν πάντως, μένουσιν οὕτω
 καὶ ἔτι. τοὺς δὲ τῆς τρίτης ταυτησὶ καταστάσεως εἰ μὲν δέ-

1. ἀρχ.] ὑπὸ τίνων ἀρχ.?

5. μὲν] τε P.

cratione certa indubitabilis Veritas illius quam tam ambitiose nobis polli-
 cimini, vobis arrogatis, hierarchiae demonstretur? qua, inquam, potestate,
 a quibus nulla suspectis ex causa episcopis manuum impositionem acce-
 perunt, qui apud vos sacra faciunt presbyteri, quos unos, si Christo placet,
 nostris ad spuriorum relictis classem, veros esse gloriamini sacerdo-
 tes? enimvero, quae istorum aetas est, non video a quibus ordinari prae-
 sulibus potuerint, contra quos non caedem, quas nostrorum ordinatoribus
 opponitis, exceptiones locum habeant. hoc ut omnium clare subiciam
 oculis, tria tempora distinguo, quorum ambitu comprehendi necesse est
 canonicas ad sacros ordines promotiones hodie vigentium vestrae partis
 sacerdotum. primum illud tempus est quo Ioannis tunc pueri exactoratio
 et excaecatio contigit; secundum huic succedens, admittae perperam
 communionis Itolorum et commemorationis contra fas inductae papae Ro-
 mani, cum professione subiectionis nostrae ad eius spirituale principatum.
 tertium et omnium postremum hoc hodiernum est, quo ista illegi-
 time patrata, prout licuit et quantum visum est sufficere, per nos emen-
 data et ad rectam disciplinae normam ex illa pravitate reducta sunt.
 primo tempore qui ordinandi potestatem habuere, iam pridem desierunt
 vivere. secundum tempus quos ex eo vidit numero, si partim fato suo
 sunt functi, partim eieci e sedibus et honore spoliati nostris iudiciis, ve-
 stris etiam impense votis suffragantibus, privatim sine sacra potestate vi-
 tam agunt hodieque. neutri horum aut vestros rite potuerunt ordinare
 sacerdotes, aut nostros, si vellemus, possent, non solum quod aliis ipso-
 rum vita, aliis iurisdictio modo deest, sed etiam quoniam, si vera vestra
 opinio est consentium, ex quo depulsus sede vester Arsenius est (quae
 depulsio primo tempore contigit), desiisse legitimam in hac ecclesia pote-
 statem: nullus illorum, quantumvis attentarit, vera fungi ordinatione po-
 tuit. restat tempus tertium, status videlicet hic praesens rerum, quo si
 superesse adhuc putamus in terris certam rite consecrandi sacerdotes au-
 ctoritatem, quae si desit, ecclesia nulla est, in nostra hac eam utique,
 quae sola, vobis etiam nobiscum Latinam repudiantibus, habet episcopos,
 qui nulli apud vos sunt, in nostra hac, inquam, illam auctoritatem eccle-
 sia sola agnoscere vos oportet. quod si facitis, iam nobiscum consentitis,
 iam vobis manus damus, cunctis inter nos controversiis sublatis. sin per-

χασθε, λόγος ἡμῖν ἔστι γε πρὸς ὑμᾶς, εἰ δ' οὐδέ χασθε, φορτι-
 κοὶ πάντως ὡς τὰς ἀρχὰς τῆς ἱερουσῶνης ἀναιρεῖν πάμπαν ἔσπου- C
 σακότις. εἰ δ' οὖν, ἀλλὰ δεῖξατε ὅν ἀπὸ παλαιᾶς χυροτορίας
 ἐν ἀσφαλείᾳ διαβιοῦντα παντοῖα πεφυλαγμένον ἔχετε. οἶδα προ-
 5 βαλλομένους τὸν τῶν Μαρμαριτζίων ἐπίσκοπον πρῶτον, εἰ καὶ
 τῶν τετελεύτηκε· περὶ οὕγε καὶ ἰρωτήσας πόλλ' ἄττα ἐπιλήψιμα
 ἔχοντα κατεμάνθανον. οἶδατε δὲ καὶ ὑμεῖς πάντως ἀκούσαντες
 παρ' ἐμοῦ τότε, ὅτε καὶ ταῖς ἐπὶ τοιούτῳ καιρῷ παρατηρήσειν D
 οὐ προσέχειν δίκαιον ἰσχυρίζεσθε καὶ ἔγωγε, οἶμαι, -δοκιμάζων
 10 ἡμέλων, ἔρμαιον ἔχων ὅτι γε ἄρα καὶ δοκιμάζοιτε. καὶ τάχα
 ἂν ὑμῖν προσετέθην, τοῦ Ἰωάννου ἤδη τὴν ἱεραρχίαν παραιτου-
 μένου, καθὼς καὶ ὑμῖν ἐπεχείρουν προσέχειν, ὡς ἴσθε, εἰ μὴ μέ-
 τις λογισμὸς ἦκιστ' ἄξιος παρορῶσθαι πρὸς ἐάντων ἐπισησασάμε-
 νος ἀπῆγγέ με τοῦ σκοποῦ. τὸ γὰρ ξυμπεσὸν εὐθὺς ἐπὶ τῷ τότε
 15 μὲν ἀργοῦντι τῶν δὲ ποιμενηροῦντι, ἄξιον ὃν θασμαῖσι, ἀνα- P 323

gitis resistere, sin admittere pro veris recusatis nostrae partis antistites,
 iam estis prorsus importuni, qui studeatis persuadere nullum hodie in ter-
 ris reperiri verum episcopum; quod qui dicit, sacerdotalis ordinationis ex-
 haurit fontem, et e rebus humanis spem omnem exterminat videndi un-
 quam ullum hominem canonica impositione manuum ad sacrificandi ius
 evectum. suscipitis an reicitis ab existimatione vestra manifeste intole-
 rabilem absurditatem istam? atqui eius a vobis depellendae una sola est
 sane impeditissima ratio, in eo sita ut evidentior ostendatis super adhuc
 esse hodie in vivis aliquos episcopos ex eo tempore quo, utpote tribus
 iam memoratis anteriore, nulla erat de cuiusquam ipsorum statu ac pote-
 state controversia. horum praesulum veteris et nemini suspectae ordina-
 tionis si quem forte unicum in arcanis apud vos latebris huc usque cu-
 stodiatis, quaeso ne invidetis nobis, ne coletis amplius. ostendite rem
 necessariam. videat in eo per vos monstrato hodierna ecclesia traducem
 suae propagationis ab antiqua, spem suae transfusionis in posteram. me-
 mini vos paulo ante ut talem nominasse Marmaritziorum episcopum: sed
 praeter quam quod is quoque finem nunc vivendi fecit, etiam de hoc ho-
 mine ego tunc inquisitione habita multa in vita eius atque actis vituper-
 abilia reperiebam, ob quas is episcopali honore indignus merito posset iu-
 dicari. nostis ea et vos, ex me utique illo tempore audita, quando nihilo-
 minus perseverantibus vobis in proposito praeficiendi hunc ecclesiae, et
 contententibus recte compensari, maculas quorumvis eius contra discipli-
 nam ipsorum una illa dote antiquitatis admoventis ipsum indubitata suc-
 cessionis fonti, remisit ego me acquievique vestro iudicio, tanti ducens,
 quanto vis incommodo et qualicumque indignitate devoranda, demereri vos
 et nobis adiungere. itaque Ioanni mox patriarchatum abdicanti vestrum
 Marmaritzianensem subrogare, ut scitis, cogitaveram, solo impulsus ad hoc
 studio vobis gratificandi; fecissemque, nisi per id tempus intervenisset
 quippiam summa consideratione dignum, quod totam ad se raptam meam
 mentem ab istius prosecutione scopi necessario abduxit. cum enim conti-
 gisset declarari miro vaticinio statim eventis comprobato insignis meritum
 et summam apud deum gratiam eius viri qui deposito iam pridem patriar-

λαμβάνειν ἐποίει τοὺς λογισμοὺς, μὴ πως θεῶ δοκοῦν αὐτὸν καὶ πάλιν ἱεραρχεῖν, ἀμετακινήτων μενόντων τῶν τῆς ἐκκλησίας προημάτων, ἃ ἀνάγκη ταράττεσθαι, εἰ ἄλλως γένοιτο, παριδὼν ταῦτα ἔλωμαι τε ὑμᾶς καὶ ἁμαρτάνω, πρὸς τῷ μηδ' εὐδοθῆναι τὸ πρῶγμα κατὰ σκοπὸν ὃν ἐτρέχομεν. ὅθεν καὶ πρὸς ταῦτα 5 παλινδρομῶ, καὶ ὃν ὁρᾶτε, ὡς δῆθεν θείαν ψῆφον πληρῶν, B ἐπὶ τῆς ἱερᾶς ἀξίας ἀνάγω πάλιν, ἄνδρα λιτὸν τὰ πάντα καὶ ἄσκειον καὶ ἀρετῆς ἐπιεικῶς φίλον. τὸ μέντοι γε δοκοῦν σκληρὸν καὶ μὴ ἐξ ἄπαν ἐπικλινές τε καὶ συγκεχωρηκὸς ἦν καιρὸς ὅτε κάμοι (μαρτυρήσω γὰρ τᾶληθές) παρ' ὑμᾶς πάντας οὐδὲν ἐδόκει 10 προσῆκον ἄλλως ποιέμεν, καὶ ταῦτα πνευματικῶ, καὶ οὐδ' ὡς γε ἐπαγωγὸν τῶν πολλῶν καὶ εἰρηνικόν, καὶ τοσοῦτον ὅτι καὶ τοῦ C μοναχοῦ Μηνοῦ τὰ ἀπ' αὐτοῦ πρὸς ἐμέ λέγοντος δυσχερῶς εἶχον πιστεύειν, εἰ τοιοῦτος ὢν ὅσος ἔδειξε τότε, ἀγλευκῆς τε καὶ ἄτεγκτος, τοιοῦτων ὢν κριθείη θείων ἐννοιῶν ἄξιος· καὶ πιστεύειν 15 ἀπώκνου τοῖς λεγομένοις, οἷς ὀργὴν θεοῦ ἐπικειμένην τοῖς ἡμέτεροις εἶδέναι παρίστα. ἀλλ' ὁμως ὁ οὕτως ἔχων περὶ τούτου ἰγὼ τόσον ἐάλωκα τῆς πρὸς αὐτὸν διαθέσεως, ὡς ἄλλο τι λογί-

chatu privatus tunc viveret, religioni duximus non sequi tam evidentem suffragii divini praerogativam eo in sede reponendo, e qua perperam deiectum ista ipsa prodigiosa significatio monstrabat, praesertim cum praeter periculum dei, ni sic faceremus, offendendi ad id ipsum urgeret status praesens ecclesiasticarum rerum, quas novis haud dubie perturbationibus implicandas apparebat, si aliud decerneretur. reputabam mecum etiam, vel si neglectis iis tantum momenti rationibus obstinarem animum in obsequendo vobis, frustra quidem id facturum me. per viam enim tot ac tantis difficultatibus obseptam nulla spes allucebat pertingendae unquam meae, ad quam communi vos et ego cursu nitebamur. per haec satis, ut confido, demonstrata aequitate ac necessitate ultimae huius electionis prorsus ineluctabili, refero me ad proponendas vobis dotes conspicuas et quantivis aestimandas viri huius, quem divinum secutus suffragium in patriarchall, ut videtis, repono sede. homo is est plane simplex, fuci et fraudis expertus, virtutis admodum amans. scio videri quidem illum plerisque nunc solitum, olim etiam mihi (fatebor enim ingenue rem veram), austerum durumque ac irrevocabiliter inflexibilis emolliri in indulgentiam nesciae rigiditatis, praefractius omnino quam pastorem, praesertim spiritualem, decere videatur. fui et ego, inquam, alias in ea vobiscum sententia, requirens in illo accommodatam conciliandae multitudini facilitatem pacificamque mansuetudinem. qua praeoccupatus ab eo averatione cum audirem a referente Mena monacho divinitus ipsi revelatam nobis imminentem cladem, aegre sane adducebar ut crederem, haud fieri posse ratus, hominem asperum, immitis acerbique ingenii, dignum a deo iudicari manifestationibus istiusmodi eventuum insuspicabilium prudentiae humanae. quare istud vaticinium iram numinis nobis impendentem intentans ut vanum aut gratis confictum asperebam, diu ei fidem abuens. tamen viso pestica successu, argumentoque irrefragabili convictus habitare in illo dei

ζεσθαι τῶν συμβῶν ἐπ' ἔμοι εἰς τὸ καταλαμβάνειν ὡς δυνατὸν
 κρήματα θεῖα ἢ ὅτε παρ' ἄλλοις ἐμάνθανον, ὥστε καὶ αὐτὸ τὸ Δ
 πολλοῖς δοκοῦν ἐλάττωμα τοῦ ἀνδρὸς προτέρημα μᾶλλον ἔκρινον.
 τί γάρ, ἔλεγον, εἰ καὶ θεὸς φιλόμνηστος ὢν τὰ πλεῖστα δικαίως
 5 κολάζει, ὡς καθαρτικῆς ἴσως οὔσης καὶ τῆς κολάσεως; ὃ δὲ
 καὶ φιλανθρωπίας μᾶλλον εἶποι τις μέρος οὐ τὸ τυχόν. καὶ ὅτι
 μὲν αὐτεξούσιος ἀνθρωπος πάντως ἔχει χρῆσθαι τῇ προαιρέσει
 καὶ πράττειν τὰ κατὰ γνώμην, πλὴν καὶ νόμος δέδοται, ὃ μὲν P 329
 φυσικὸς ὃ δὲ γραπτὸς, καὶ δικαιοσύνη προκαθίσταται κριτῶν, ἴν' ὃ
 10 μὴ ἀπ' ἑαυτοῦ τις ἔξει τῇ συνειδήσει σωφρονιζόμενος καὶ ὡς
 ἀναγκαίῳ χαλινῷ καταγχόμενος, τοῦτο παρὰ τῆς ἔξωθεν ἔξου-
 σίας παιδευθεὶς μάθοι, καὶ ὃ μετελθὼν τὸ πλημμύλημα ταῖς
 ἀληθείαις εὐεργετῆς δόξοι καὶ τιμωρῶν. ἐν δὲ γὰρ τῷ ἱερῷ εὐαγ-
 γελίῳ καὶ οἱ ἐν ὁδοῖς καὶ πλατείαις καὶ ῥύμαις κείμενοι εἰς τοὺς
 15 γάμους τοῦ βασιλέως εἰσελθεῖν ἀναγκάζονται, ὡς ἀναγκαίως ἐπι- B
 κείμενον ὄν τὸ τῆς ἀνάγκης, εἰ βούλοιτό τις σώζεσθαι. τί τοί-
 νον τὸ ἕμιν ἱκανὸν δοκοῦν εἰς τὸ σχίζεσθαι; τί τε ὃ ἐκκλιτέον

spiritum, cuius utique solius prophetia eventis patrata donum agnoscen-
 dum est, facere non potui quin raperer vehementi quodam erga talem vi-
 rum studio, praecipuaque in eum illa priora excuti mihi ex animo sine-
 rem, reputans ideo mihi forte, indulgentia numinis meam erudentis impe-
 ritiam, experiri talia concessum, ut quod hactenus nequiveram intellige-
 rem, immane quantum extolli supra cogitationes hominum iudicia divina,
 quorum illi non raro suffragiis evehantur, qui nullum ab humano favore
 punctum ferunt. unde istud ipsum quod in hoc plerique viro uti vitium
 damnant, laudi potius adscribendum iudicavi. cur enim, aiebam, hunc vi-
 tupere quod severus in castigando sit, cum deus, de cuius benignitate
 dubitare nemo potest; plerumque homines iuste puniat? non anime scilicet
 ipsoe perdendi, sed purgandi; quod profecto benignitatis, eiusque non
 vulgaris, officium est. quoniam autem sui potens ac liberi compos arbi-
 trii conditus homo est, expectari aliud non debet quam exerciturum eum
 in vitae actu suam istam expeditam in utrumvis eligendi facultatem, et
 prout iudicaverit operaturum. tantum ei dirigendo lex apponitur, partim
 naturalis partim scripta, arbiterque praesidet iudicans ut, si cui a fraude
 coercendo naturale singulis inditum propriae cuiusque conscientiae, vi-
 tanda sequendaque distinguentis, haud suffecerit fraenum, huius defectum
 externaepotestatis correptio suppleat, discatque censura docente quod
 admonente intimo naturae iudicio visus est non intellexisse qui peccavit;
 ex quo infertur castigatorem delicti re vera benefactoris loco ducendum,
 etiam cum saevit, ab eo quem merentem corripit. nam esse hominibus
 expetibile vi adhibita iuvari demonstrat sacrum evangelium, ubi refert
 turbam in viis plateis vicisque otiose desidentem non inhumaniter sed be-
 nefice compulsam intrare ad regis nuptias; ut sibi necessarium omnes in-
 telligant auxilium admotae necessitatis, si qui salvi volunt fieri. quae cum
 ita sint, quaenam vobis demum idonea persistendi in schismate causa est?
 quid excipitis declinare nos debere malum a vobis inconveniense iudica-
 tam, quo velut amoto vestrae offensiois scandalo in unum conciliati omnes

ἐμῖν ὡς μὴ καλῶς ἔχον ἤγηται, ὥστε καὶ ἄλλοις παρέχειν σπάν-
 δαλον, καὶ τὸν ἕνα καὶ ἄσχιστον χιτῶνα τῆς ἐκκλησίας περᾶσθαι
 σχίζειν, καὶ ἀμελεῖν ὡς μὴ τινοσ κακοῦ γενομένου; εἰ δ' οὖν,
 C ἄλλ' ἰδοὺ πατριάρχης καὶ ἱεράρχαι, ἰδοὺ κληρὸς καὶ σύγκλητος
 καὶ λαὸς καὶ μοναχῶν οἱ λογάδες· καὶ ὅσον ἑμῖν εἰς ἀπολογία⁵
 παρίσταται, εἴπατε, καὶ πρῶτον τῶν ἄλλων, ὅποιοι καὶ τίνες
 ἐν ἱεράρχαις πρὸς οὓς ἀναφέρειν ἔχετε τὰ ὑμέτερα, ὥστε τούτων
 ἀποβουκοληθέντων ἐκείνους δικαίως ἐγκρίνεσθαι. οὐδὲ γὰρ εἰς
 ἀπέραντον σχισθῆσεσθε, οὐδὲ δικαίον, οὐδὲ γ' ἑτέραν οἰκου-
 μένην ζητήσομεν, ἐξ ἧς ἐνέγκωμεν ἱεράρχας τοὺς τῆς ἡμετέρας 10
 D ἀρχῆθεν ἐκκλησίας ὡς τὸ εἰκὸς καταστήσοντας. οὐδ' εὐλογον
 περὶ τῶν ὄντων ἐρωτῶν τοὺς μὴ ὄντας, ἀλλ' ἡμεῖς καθ' αὐτοὺς
 τὰς διαφορὰς δοκιμάσομεν. ἡμεῖς χρενοῦμεν καὶ ἐν μέρει ἀντι-
 κριθησόμεθα, καὶ μετὰ θεοῦ καὶ τῶν πατέρων ζητοῦντες οὐκ ἂν
 ἀμάρτομεν, σὺν θεῷ δ' εἰρήσεται, τοῦ κοινοῦ συνοίσοντος. 15
 P 330 τὰ μὲν παρ' ἑμαυτοῦ ταῦτα· ὑμεῖς δέ, εἰ καὶ συνεκλήθητε πάν-
 τες, ἀλλ' οὐ λέγειν πάντες ἁπλῶς ἐπιτρέψασθε. ἔξιστι δὲ τῷ

15. κοινῇ?

occurramus? cur unam et inconsutilem ecclesiae tunicam conanimi scinde-
 re, eoque facto secure pergitis vivere, quasi nullo vos crimine sic agendo
 illigetis? sin vos adhuc ista non movent, age proferte quo nitamini. en
 patriarcha et hierarchae; en clerus et senatus et populus et lectissimi
 quique monachorum: coram his exponite quod ad vestram defensionem
 utiliter allegandum confiditis. ante autem omnia, cum vera ecclesia cor-
 pus sine capite esse non possit, ostendite quibus et qualibus hierarchis
 vestram hanc recte sub ungi congregationem autumetis. sed videte ut
 tales demonstratis, qualibus plena exploratione cognitis haud dubie debeamus,
 repudiando nostros ut minus idoneos, accedere. eia, inquam, repe-
 riamus aliquem exitum infiniti iam prope negotii. nullusne terminus iur-
 giorum sit? num aequum arbitramini aeterno vos irrevocabiliter a mundo
 universo abiungi discidio? an alium quaeremus terrarum orbem, unde
 hierarchas vobis non fastidiendos adducamus, qui nostram aliquando eccle-
 siam non iam amplius dubiae ordinationis presbyteris instruant ac certa
 cum orthodoxa veteri continuatione connectant? utrum censetis controver-
 sias finiendis conducibile, super statu viventium consultare cum mortuis,
 et exquirere ab iis qui non sunt, quid iudicari de praesentibus debeat?
 quin nos ipsi potius decidimus lites nostras, et proferendis utrimque invi-
 cem causarum adversarum iuribus iudicamus vicissim iudicamurque, sic
 conflictu argumentorum extingenda veritate, qua mox visa consentientes
 acquiescamus. audeo polliceri, fiducia non defuturi divini auxilii: si dei
 ducta, patrum auctoritatibus et exemplis inquiremus quid opus facto sit,
 non aberrabimus a scopo, nec diu aberit quia conveniamus in communiter
 salutarem et commodam utrisque sententiam. haec ex meo sensu quae
 profiterer habui. vos autem etsi huc convocati omnes estis, non tamen
 putatote pariter universos promiscuam habere hic loquendi facultatem.
 permittitur autem ei quem praecipue ad id aptum cunctisque praesentem

ἀξιωτέρω τῶν ἄλλων ὑπὲρ πάντων καὶ λέγειν, καὶ οὕτως περιαι-
ρεθεῖσθε τῆς ταραχῆς κατὰ τρόπον γίνεσθαι τὴν διάλεξιν.”

Ταῦτα τοῦ βασιλέως εἰπόντος οἱ τῶν λοιπῶν προηγουμί-
νοι, καὶ μάλιστα οἱ τυφλοὶ, “ἡμεῖς” εἶπον, “ὦ βασιλεῦ, ἐν
5 ζητοῦμεν, τὴν κατὰ τρόπον τῆς ἐκκλησίας κατάστασιν. τὸ μὲν
γὰρ κακῶς ἔχεν αὐτὴν καὶ αὐτοὶ μαρτυρεῖτε καὶ πᾶσιν ἔγνωσται.
καὶ ὅτι παραβέβασται μὲν τὰ κατὰ τὸν πατριάρχην Ἀρσένιον, B
ἀδίκως, ὡ δίκη, καθαιρεθέντα, παραβέβασται δὲ καὶ τὰ ἐς
τάξιν αὐτὴν καὶ σχεδὸν δογμάτων ἀκρίβειαν, κοινωνούντων οἷς
10 οὐ κοινωνεῖν ἄξιον, ταῦτα κἄν ἡμεῖς μὴ λέγομεν, ὑμῖν ὠμολογή-
ται. τὸ μὲν οὖν τὰ κατὰ τὴν ἐκκλησίαν παρατραπηῖναι εἰδηλον
ἐντιϋθεῖν καὶ φανερόν, τὸ δὲ τῆς τῶν σφαιλόντων διορθώσεως,
εἰ μηδὲν παροῦσιν ἔστιν, ἀλλὰ ζητεῖν ὅπως καὶ ἐπὶ τῷ πέπρα-
κται, τοῦθ' ἡμῖν, εἰ κελεύεις, ζητητέον· οὕτω γὰρ ἂν ὀπουδῆ- C
15 ποτε τοῦ θεμέθλου φανερότος καὶ τὸ ἐποικοδόμημα γνωρισθῆσι-
ται.” καὶ δὴ ἀρξαμένων λέγειν τὰ προσεχέστερα, ταῦτα δὴ τὰ
ἀπὸ τοῦ Γρηγορίου καὶ καθεξῆς, ὁ βασιλεὺς ἀνείχε τούτους καὶ
πρὸς τὰ ἀρχαιότερα μετεβίβαζε, καὶ τὸν τοῦ ἀφορισμοῦ θρόν-
λον ἀπήλεγε μάταιον, μὴ ὅτι γε τὸν κατὰ τοῦ Ἰωσήφ, ὃν ἐς

9. οἷς deorat.

14. ὑμῖν P.

later vos ducitis, vice omnium quae cuncti sentitis dicere, ut sic, tumultu
et confusione sublata, rite disceptatio possit institui.”

Talia locuto imperatore, Arsenianorum praesentium primarii, maxime
autem caeci, “nos” dixerunt, “imperator, unum quaerimus, ecclesiae sci-
licet restitutionem in bonum statum: male quippe nunc habere ipsam, et
vos ipsi testificamini et cunctis notum est. publice nimirum idque gravi-
ter peccatum est in causa patriarchae Arsenii, inique, o ius fasque! throno
deiecti. peccatum item large aliis quoque occasionibus et modis, tum con-
tra rectum ordinem disciplinae, tum fere in ipsam quoque dogmatum ex-
actam professionem, communicando cum iis a quorum communiione abhor-
rere oportebat. haec, vel si nos tacuimus, vos ultro ipsi confitemini, ut
manifestum et in confesso apud omnes haberi debeat perversas et a de-
bita rectitudine detortas esse hodie res ecclesiae. in his porro quae per-
peram sunt acta emendandis si nihil negligere oportet, sed quaerere quo-
modo et quibus gubernantibus patrata illa sint, id nobis, si iubes, erit in-
vestigandum. sic enim amolendis supra congestis, detecto tandem, ubi-
cumque latet obrutum, certo solidoque fundamento, tuto scilicet inaedifica-
bitur; et in ea, quas sic consurget, mole verum instar agnosceatur eccle-
siae.” sub haec Arsenianis monachis retro actorum considerationem in-
cheantibus a citeriori memoria, gestorum scilicet sub Gregorio et defun-
ceps, interpellavit eos imperator, sic agere prohibens. promovensque in-
quisitionem in antiquiora tempora. ac primum illos olim tam late grassa-
tos, tam invidiose celebratos de intorto ab Arsenio anathemate rumores
fuisse vanissimos ostendit, non solum quatenus Iosephum, sed et quatenus

ἄπαν ἐθρύλλουν, ἀλλὰ καὶ τὸν κατ' αὐτοῦ βασιλέως. πῶς γὰρ
 D ἀσφαλές εἶναι ἔχειν ἂν ἐπ' ἀφορισμόν, οὗ λειτουργῶν ἐκείνος
 ἐμέμνητο; πῶς δὲ καὶ ἄλυτον εἶναι καὶ χρῆζειν τοῦ λύσοντος, ὃν
 ὁ δεσμῶν ἐκείνος ἐμπράκτως ἔλυνεν; ὥστε καὶ εἰ μὴ ἦν τὸ ἐπιγε-
 γονός, ἔλεγε τὸ κατὰ τὸν πάπαν, οὐκ ἂν πάντως οἱ τὴν ἐπ' ἐκ-
 5 κλησίας εὐφημον μνήμην κεκώλυτο. ταῦτα λέγων ἐδείκνυ καὶ
 P 331 τινὰς ἐξ αὐτῶν κοινωνοῦντας τῷ Ἰωσήφ, καὶ οὐ σχισθέντας ἄλ-
 λως εἰ μὴ μεθ'ὸ τὰ κατὰ τὸν πάπαν πέπρακται. ἐτίρβοντο τοί-
 νυν οἱ λόγοι ἕως ὄψε τῶν νυκτῶν. ἦν δὲ τοῖς μοναχοῖς ὁ σκο-
 πός, καὶ πολλοὺς ἐνθεν κἀκεῖθεν ἡ ὄρμη ὑπέκνιζε καὶ ἐθρύλ- 10
 λουν, τοὺς περὶ τὸν πατριαρχοῦντα ἔξουθενεῖν, χρωμένους τοῖς
 αὐτῶν λήμμασιν ὅτι τε τὰ κατὰ τὸν πατριάρχην Ἀρσένιον σφίσι
 αὐτοῖς παραβέβασται, καὶ ὅτι ἡ ἐκκλησία ἄγους αἰρέσεως κεκοι-
 νώχηκε. τοιοῦτων ὄντων τῶν φανερῶν λημμάτων, αὐτοὺς ἐπά-
 B γειν τὸ ἀναγκαῖον σύμμετρον. τὸ δ' ἦν μὴ καθηρομένους ἐκεί- 15
 νων τελῶς παρ' ὧν ἦν ἄξιον, τῶν ἀδίκτων τέως τοιοῦτων με-

6. κεκλιῦσθαι?

15. καθαιρομένους ἐκείνους?

Michaëlem ipsum per id fuisse sacris interdictos temere iactabatur. nam Augustum quidem patrem suum qua veri specie affirmari potuisse subiacere anathemati, quo tempore, quoties sacra liturgia publice fieret, nominatum idem Augustus honorifice memorabatur in ecclesia, ipso patriarcha, qui eum excommunicasse ferebatur, audiente sinenteque? quo, inquam, colore tum imperiti causabantur teneri constrictum illum dirarum ecclesiasticarum nodo et indigere solutoris opera, quem usu ipso ac factis ipse qui ligaverat solvebat? itaque nisi quod deinde accidit supervenisset (invenebat concordiam cum papa initam), numquam omnino eius in ecclesia commemorationem honorificam fuisse prohibendam affirmabat. haec dicens, indigebat quosdam ex nunc inter Arsenianos stantibus, qui Iosepho communicassent neque se abscidissent prius quam conventio cum papa fuisset inita. huiusmodi sermonibus tempus terebatur usque ad multam noctam, ardentem incumbentibus in prosecutionem finis sibi propositi monachis, multisque hinc inde e sectariis ipsorum erupturientibus impetu impatienti in significationes contemnendi praesentem patriarcham et ei addictos irridendi, quod sacram, qua plane careret, potestatem in eo deluui agnoscerent. praeiudicis quippe innixi suis illis antiquis irritam omnino fuisse contendebant quamlibet praesulis electionem, factam ab ecclesia quae vera esse desisset ex quo immerentem cieciasset Arsenium. ergo illa consueta ipsis in antistites ecclesiae confidentissime crimina iactabant, gravi scilicet ipso teneri obstrictos scelere, ex quo ab iis violatus et throno expulsus fuisset Arsenius; ecclesiam quoque ipsorum, impie admissa communione cum haereticis, labem haereseos contraxisse, qua nunc polluta sordesceret; in horum adeo atrocium et patentium purgationem criminum subire illos oportere piacula eluendae noxae paria, quae ipsi praescriberent. in his illud in primis necessarium esse: ut omnes qui hodie sacra tractarent in sic profanata ecclesia, redigerentur in laicorum ordinem, in eo relinquendi usque in finem, sine spe regressus, et novi sacerdotes

πάντων εἰς τέλος, μὴδ' ἐρεῖσθαι ἀξίους εἶναι, καὶ ταῦτ' ἐπὶ πολλοῖς καὶ αὐτοὺς παραβάντας, ὡς καὶ πολλὰ καὶ παρὰ τὸ εἰκὸς πράξαντας, κανονικοὺς θεισμοὺς ὑπερβάντας, καὶ κυρίῳ μᾶλλον καὶ ἀμαθίᾳ ἢ ἀγάπῃ καὶ ἀσφαλεῖ ἐνεργασμένους. ἔλ-
 5 γον δὲ ὡς οὐδ' ἐριστὰ σφίσι πρὸς βασιλεῖα τὸ σύμπαν, δεσπότην C
 γε ὄντα, φυλαττομένοις καὶ ἄλλως προσκρούειν τῷ κράτει, παρ' ἣν αἰτίαν καὶ τὸ ἡττᾶσθαι ξυμβαίνει, κἄν τὰ ἐννομώτατα λέ-
 γοιεν. ἀλλὰ κριτοῦ αὐτὸ δεῖ τοῖς λεγομένοις, κριτοῦ. ὡς γοῦν τὸ δικαιοτάτον λέγειν, οὐδεὶς ἄλλος πρὸς ταῦτα βασιλέως ἂν εἴη
 10 κριτῆς ἀξιώτερος, ἐφ' οὗ καὶ ἀμφοῖν μάρτυρος λαλητέον καὶ
 κατὰ τοὺς κειμένους νόμους τὰς ἀμφισβητήσεις διαλυτέον, αὐ-
 τοῦ γε θεοῦ ἐφερωῆτος καὶ τῶν αὐτοῦ βραβεύοντων νόμων.
 ταῦτα τοῖς μοναχοῖς λέγουσιν ὑποσπᾶν σκοπὸς ἦν, ἣν τις ἀκόσοι D
 λεγόντων, τὰ τῆς θρυλλομένης ἀρχῆθεν καταστάσεως θέμεθλα.
 15 ἀλλὰ κενὴν ἐψάλαττον, τὸ τοῦ λόγου, καὶ οὐδὲν ἦνυτον. διὰ

4. ἐνεργασμένους P.

ordinarentur ab aliquo ex episcopis hactenus intactis lue quae in omnes reliquos propagata esset contagione non vitata Latinorum in sic corrupta ecclesia qui fungi sacris attentarent, sacerdotio in omne tempus indignos habendos, praesertim cum aliorum praeterea plurimum rei sint criminum, utpote multa egisse contra fas comperti et canonicas passim transgressi praescriptiones, malitia potius et imperitia ruere in agendo quam instinctu ordinatae caritatis secure operari soliti. subtexebant his tam acerbis aliqua blandiora, delinendo Augusti animo, cui quam ingrata quae loquebantur acciderent, facile sentiebant. adinlexerunt ergo nequaquam iurgari se cum imperatore velle. absit hoc quidem. agnoscere se illum venerique ut dominum; cavereque diligenter, cum eo in quo resideat potestas summa, sese temere collidere, utique necessario inferiores recessuros e certamine tali, quantumvis aequa legibusque consona proferrerent. caeterum altercationi, quae utrumque nunc ferveret, componendae necessariam esse auctoritatem iudicis qui iudicari ab alio nequiret, talem nullum iustius agnoscendum imperatore ipso. ad hunc igitur se omne arbitrium deferre; unum ipsum profiteri dignissimum omnium qui iudex in hac causa supremus sedeat. coram hoc praesenti cognitore ambae partes sua iura proferrant, tantum ut iuxta olim sanctitas ecclesiae constitutiones disceptentur dirimanturque controversiae, deo teste mentis oculis proposito, moderantibusque iudicium totum dei eiusdem sanctissimis legibus. his vafre adulatorique astuti monachi disserendis hoc spectabant, ut si forte Augustus supremae in ecclesiasticis quoque rebus potestatis delatione delinitis acquiesceret auditis, obtinuisse ipsi viderentur quod petebant, et hoc ipso satis demonstrasse non continuari ecclesiae antiquae vera serie successientis hierarchiam praesentem, et sic fundamenta praesentis episcoporum ac sacerdotum status, quantumvis hactenus credita et praedicata solida, deprehensa nunc ac perspecta esse instabilia ruinosaque, velut in arena mobili locata. sed, quod plerumque caecis usuvenit, vulgari dicto celebratum, haud istis, quam rem palpando prensabant, arripere ac tenere contigit. nihil, inquam, se proficere, Augusto et praesidibus coetus reclamantibus.

ταῦτα καὶ Θροῦς ἐκ τῶν κατόπιν καθημένων ἡγήρετο. οὐ δὲ καὶ
 ἀτάκτως συνεπαρθέντες τῷ Θρύλλῳ βοᾷς ἀντίχουν, καὶ βλά-
 P 332 σφημι' ἄττα κατὰ τοῦ πατριαρχοῦντος (ὡς γε ἄδηλον εἶναι ἐν τό-
 σφῳ πλήθει καὶ ταράχῳ τὸν τὰ τολμηρὰ λέγοντα) ἀνέδην ἐξέμρη-
 τον, εὐχίτην ἀποκαλοῦντες καὶ τούτων ἔτι δεινότερα. βασιλεὺς 5
 δ' ἀκούσας, καὶ ὡς εἰκὸς ἐπὶ τῇ τόσῃ θρασυτέτῃ διαταραχθεὶς,
 κλεινοὺς μὲν ἐξελῶν ἀντίκα προστάττει, τοῖς δὲ πρωταγωνιστοῖσι
 καὶ λίαν ἐπέιχε καὶ ἐξωργίζετο, ἐν δεινῷ ποιούμενος εἰ αὐτὸς μὲν
 καὶ βασιλικῆς ὑφεικῶς ἐξουσίας καὶ ὄγκου μελλόνος μετ' εἰρήνης
 B σφίσι προσφέρεται, καὶ πάντα ἐδέξατο τὴν ἀρχὴν εἰσελθόντας, 10
 μὴ προστάξας ἀπαντᾶν πάντα, καὶ τόπους τέως παρεσχεν οἷς
 μὴ ἀπαντᾶν ἀπέλητο ὡς ὄντιος δῆθεν ἐν πλήθει καὶ τοῦ ἀτακτῆ-
 σοκτος. αὐτοὶ δὲ τὸ καθ' αὐτοὺς ὑποστελλόμενοι πρὸς τοιαύτας
 ἀτάκτους ὁρμὰς καὶ φωνὰς ὑφῆκαν ἄλλοις λέγειν τὰ αἰσχίστα.
 οἷς καὶ ποία τόλμη ἐπερβολὴ ὑπολειφθῆναι δόξειεν, ἀπανθασθε- 15
 ζόμενοι πρὸς βασιλεία ὡς ἐγκαθίξοι τοῖον καὶ τοῖον λέχριον ἐαν-
 C τοῦ δεξιόφιν ζητῶν εἰρήνην; καὶ ταῦτα πλὴν ἀλλὰ συγκαθίξεν

15. δόξειεν?

intelleverunt. quare confasis ipsis, gregales eorum confertim subidentes, tenebrarum et turbæ fiducia impune laturos temeritatem rati, murmur a tergo insolens attollere coeperunt, mixtis multorum acclamantes vocibus contumeliosa quaedam in patriarcham, haud facili discrimine quis cuius esset sonus, in densi tumultu vulgi sua freti multitudine, nihil non quavis impudens vociferari ausi. vocabant enim eum Euclyten, et aliis atrocioribus consuebant probris. quibus imperator auditis; prout par erat, audacia turbatus tanta eiici confestim e coetu talia clamantes iussit. monachos vero modo locutos et primas certaminis tenentes, quibus subiectæ ipsis et faventis turbæ merito imputabatur immodestia, gravibus incessit verba, iracunde increpans, et ut facinus indignum exprobrans, quod, cum ipse demisso humaniter fastigio Augustæ dignitatis in æquum et familiare cum ipsis descendere colloquium haud fuisset gravatus studio pacis procurandæ, cumque in istum conventum intrudentes se multos non a se vocatos, quia venire prohibitos metu eius incommodi quod secutum viderent, tumultus videlicet in turba, tamen indulgens postea benevole cunctis ingressum locumque concessisset, ipsi, quos omnia in suos posse satis esset notum, petulantiam eorum in motus seditiosos et voces improbas erumpere siviissent, contenti simulatam in se ipsis exhibere modestiam, sub cuius larva delituisse protervam contumaciam hæc nimirum consociæ ipsis et concordis plebeculæ, silentio et tolerantia probatæ ipsorum, si non et natu concitatae, voces nefariæ testarentur. In quibus quid ad summam insolentiam scelestissimi sibi hominuculi reliqui fecissent, inciamare contra se presentem imperatorem ausi, eum quem sibi assidentem a dextris adhiberet in concione ubi modi constituendæ pacis inquirerentur, hominem esse pravum, his et illis, quæ falsissime iactare ora ferrea non essent verita; insigne deformem maculis? atqui scirent inverecundi nebulones,

λαίκεος ἔλεγεν ἑαυτῷ τὸν μετὰ τῶν μισούτων τὴν εἰρήνην ὄντα
 εἰρημικὸν καὶ τὸν ἄξιον αὐθις καὶ θρόνου καὶ προστασίας πνευ-
 ματικῆς. ταῦτα λέγων, καὶ πλείονα τοῖτοις λέγοντιδίων, ὡς
 πολλὰ λέγων καὶ αὐτὸς ἔχων καὶ ἀπελέγγειν ὡς οὐκ ἀσφαλῶς
 5 ἔχοντα ἐφ' οἷς αὐτοὶ σεμνύονται, ὁμως αἰδοὶ τῶν προτέρων καὶ
 τῷ τῆς εἰρήνης ἐπίσθαι ἄρρητα πάντ' ἀγίησι, καὶ σεμνοποιού- D
 μινος αὐτοῖς καὶ αὐτὸς συντίθεται. καθίζει καὶ πάλιν τούτους
 ἐξ ἐπιτάγματος, καὶ τὰ τοῦ πατριαρχοῦντος συνείρει ἰσχυάμια,
 τὰ χθις καὶ πρὸς τρίτης συμβάντια κατὰ λεπτὸν διεησόμενος.
 10 τέως τοὺς λόγους κύκλω περιβαλλόμενος καὶ ἕως ὀψὲ τῶν νυκτῶν
 παρατείνων, ὡς κωφοῖς τὸ παράπαν ἐδόκει διαλεγόμενος καὶ
 ἐφίκει τῷ τυφλοῖς διανεύοντι. ὅθεν καὶ ἀπολύει τούτους, πλὴν P 338
 μετ' εἰρήνης, ἀξίωσιν ἀπενέγκας καὶ δεσποτικὴν παρακλίεσιν
 μᾶλλον, τὸν μὲν λαὸν οὐδὲν ἐπιταράττειν ἐχόμενα τρίβον τιθέν-
 15 τας σκάνδαλα, αὐτοὺς δὲ καθ' αὐτὰς μένοντας ἡσυχάζειν, καὶ
 μὴ ὀρξῆι ματαία ἀλλὰ πνευματικῇ διακρίσει, ἐπισκεμμένους καὶ
 παραπεφυλαχότας τὰ πράγματα, ψέγειν τε οἷς δεῖ ψέγειν ὀρθῶς
 καὶ ἐπαινεῖν αὐθις τὰ ἐπαινῶν ἄξια. εἰ δ' οὖν, ἀλλ' ἠπειλεῖ

6. σεμνοποιουμένοις?

13. ἐπενέγκας?

non qualem obtrectando pingerent, assidere se sibi tali occasione virum
 voluisse, sed placidissimi hominem animi, pacificum inter odientes pacem,
 denique divinis suffragationibus dignum declaratum qui rursus in throno
 praefecturae spiritualis collocaretur. haec dicens, et plura his expro-
 brans, ubi satis in eos stomachum erupisset, mansuetiori deinde voce vul-
 tusque significavit in causa ipsorum et circa ea quae disseruissent multa
 se quae diceret, quae argueret habere; multa menti praesentia in os oc-
 currere, quibus palam evinceret titubare ac labare illa ipsa quibus, ut
 certo fixis, secure indormirent, ut omni ex parte totissimis gloriose, sed
 vane, ostentabundi sese iactarent. pudori tamen se velle consulere ipso-
 rum, ac quo eos ad optatae assensum pacis ea facilius alliceret indulgentia,
 ultra cuncta silentio premere. hic in gravem se habitum componens
 honorifice ipsos (nam assurrexerant) sedere iterum praecipit. inde longa
 exorditur patriarchae, qui tunc sacris praesesset, encomia, quaecumque
 nuper accidissent circa causam et modum restitutionis eius in thronum,
 minutim renarrans, aliaque subinde intexens quae putabat opportuna va-
 riis Arsenianorum praetextibus amolendis, et omni velut ex parte admo-
 vendis machinis quibus expugnaret pertinaciam illorum, producto in hoc
 ad multas noctis horas sermone immorans. sed surdis omnino visus est
 cadere, aut ut loquar accommodatius ad sortem eorum quibuscum praeci-
 pue agebat, caecis innuere. quare tandem illos dimisit, placide tamen ac
 sine asperitate verborum, tantum in digressu rogans, vel potius pro pote-
 state iubens, ne ulla in re populum turbarent, offendicula ad quae vulgus
 posset impingere iuxta viam ponentes, verum apud se manentes quiescerent,
 et non cupiditate vana, sed spiritali discretione, considerantes et
 observantes quae fiebant, vituperarent quos recte oporteret vituperare,
 rursus laudarent laude digna. sin aliter facerent, minabatur gravissima

τούτοις τὰ δυσφορώτατα, καὶ ὡς σφεῖς αὐτοὶ τοῦ κακῶς καὶ δεκαίως κρίνουσιν. ἐντεῦθεν εἰς τὴν τοῦ Μωσιελὲ μονὴν ἐπανιών-
B τες ἐν εἰρήνῃ διήγον. ὕστερον δὲ τοῦ δεσπότου Ἰωάννου τὴν τῆς πόλεως ἀρχὴν ἐπανηρημένον ἐπ' ὄλιγον τὰ κατ' αὐτοὺς ἐταράχθησαν, ὅτε καὶ τινος μοναχοῦ Κουβουκλειοῦ τὸν νεκρὸν, ὃν 5 αὐτοὶ ὡς ἀδιάφθορον ἐπὶ χρόνοις μέναντα ἐν ὁμοίῳ εἶχον καὶ ὡς ἄγιω προσεῖχον, εἰς τὴν τῆς Περιβλέπτου μονὴν ἐτέγκαντες οἷς ἦν προστεταγμένον ἔθαψαν. αὐτοῖς δὲ φυλακὰς ἐφυστάει τοῦ μηδένα σφίσι παραβάλλειν ἀνέδην καὶ παρασυνάγεσθαι τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας ἀπεσχισμένους. ἀλλὰ τὰ μὲν κατὰ τούτους 10 τόνδ' ἔσχε τὸν τρόπον.

P 334 3. Ὁ μέντοι γε μέγας δοῦξ τὰ πλεῖστα περὶ Μαγνησίαν πονέσας καὶ περικαθήμενός τε τὴν πόλιν καὶ τῷ Ἀτταλειώτῃ ἀντιφερόμενος καὶ πολλοὺς ἀποβαλὼν, ἐπεὶ οὐκ ἦν ἀνυστὰ εὐκεί, οὐδ' ἔκταρ, τὸ τοῦ λόγου, βάλλοντι, μετὰ τὴν ἐν ταῖς πόλεσι 15 πλεῖστην ἀλαστορίαν, καδ' ἦν ἐξηργυρολόγει μετ' ἀπηνελας χρήματα, ὑποστρέψας αὐθις κατὰ Μιτυλήνην γίνεται, τοὺς μὲν ἐπὶ τῶν νηῶν ἄγων, τοὺς δὲ περὶ κελεύσας ἐπὶ τῆς Καλλιῶν βα-
B ὀλλειν. καὶ ἡ αἰτία ὅτι βασιλεὺς γράφων ἐκέλευε τῆς κατὰ Μαγνησίαν μὲν πολιορκίας ἀποσχέσθαι, ἐξ αὐτῶν δὲ παραλαβόντα 20

quaeque, contestans unis ipsis imputanda, iudiciis prudentum et aequorum arbitratorum, quaecumque ipsis mala eo nomine meritis inferri deinde contingeret. ex eo tempore caeci monachi ad monasterium cui Mosele nomen est revertentes in pace illic degebant. post haec tamen, despota Ioanne urbis praefecturam gerente, nonnihil turbatae res ipsorum sunt, quando cuiusdam monachi, qui cubiculo inclusus vitam exegerat, cadaver longo post mortem tempore incorruptum repertum, ideoque pro sancti hominis et cultu religioso digni spolio ipsis habitum, ad Periblepti monasterium translatum, illic, quibus id erat demandatum, sepeliere. tum enim Arsenianis appositi custodes sunt qui prohiberent accessum liberum ad ipsos eorum qui synaxes cum ipsis frequentare cupiebant, a Catholica sese abscidentes ecclesia. ac res quidem tunc Arsenianae sectae in hunc se modum habuere.

3. At magnus dux multa frustra circa Magnesiam conatus in eius obsidione civitatis et oppugnatione Attaleotae qui eam praesidio tenebat, postquam multis suorum amissis successum incepti desperavit, et quod dici solet, haud contigium suo arcui tandem intellexit scopum, ad quem tam crebra dudum iaculatione collineans ne admovere quidem e propinquo ictum aut in eius viciniam perferre potuisset, motis inde castris, post insolenter exercitam in plerisque Asiae urbibus pecuniae avare ac crudeliter extorquendae licentiam, rursus Mitylenen est reversus, partem quidem suarum copiarum secum ducens in navibus, caeteris vero itinere terrestri proficisci Calliopolim iussis. causa illi sic agendi fuit, quod scriptis ad ipsum literis mandarat imperator ut omissa oppugnatione Magnesiae le-

τοὺς κρείττους τὴν ἐπὶ τὸν Αἴμον ἵναί, ὅπου καὶ βασιλεὺς Μι-
 χαὴλ ἱστρατοπεδευμένος κατὰ τὴν Ἀδριανοῦ ἔνθεν μὲν ἐπιῆχεν
 Ἑλτιμηρῆ, ἐκεῖθεν δὲ Ὅσφεντίσθλαβον τῆς ὁρμῆς τῶν ὄρων
 ἀνείργεν ὡς εἶχεν. ὡς γοῦν πολλάκις βασιλέως γραφοντός τε
 5 καὶ ἀποστέλλοντος ὁ μεταξὺ καιρὸς κατετρέβετο (τὸ δ' αἴτιον
 ὅτι καὶ κάλιν μισθοφορίας ἐζήτουν πολυταλάντους, οὐ μόνον C
 ὧν ἔμελλον ἐκδουλεῖν βασιλεὶ Μιχαὴλ συγγεγονότες κατὰ τὰ
 ἐπεσταλμένα, ἀλλὰ καὶ ὧν πρὶν ἔπραττον δῆθεν, οὐ ταῖς πρά-
 ξεσιν ἀλλὰ μόνῳ δὴ τῷ καιρῷ, κῶν ὅποι' ἄτι' ἐποιοῦν, κῶν ἐν
 10 ἀνακωχαῖς καὶ ἀγλίαις ἦσαν, παραμετρούμενοι τοὺς μισθοὺς
 καὶ εἰς ἑκατοστῆς χιλιάδων τὰ ζητούμενα συμποσούμενοι), μό-
 λις ἀφέντες Μιτυλήνην τοῖς κατὰ Μάδντον αἰγιαλοῖς προσίσχου-
 σιν. ἅμα δὲ καὶ οἱ πᾶσι διόβτες τοὺς δρόμους ἰσῆσι κατὰ τὴν D
 Αἰμψακον, κἀκεῖ τὸ σύμπαν ἐνδυναστεύσαντες πασσοῖν δια-
 15 περαιούσται καὶ πᾶσαν τὴν ἀντιπερῆαν ἐπέχουσιν. ἃ δ' εὐθὺς
 ἐξεργάζοντο, καίτοι γε παρὰ τῶν ἐκεῖ ἐπ' ἔξουσιῶν τεταγμένων
 βασιλέως κελύοντος ἱκανῶν πρὸς ὑποδοχὴν ἔξαртуθέντων, οὐκ
 ἔστι λόγῳ διεξιλεῖν καὶ ἱκανῶς τὰ δεινὰ παραστῆσαι. εὐ γὰρ P 335

ctissimos quosque sui exercitus secum assumens cum iis versus Haemum
 tenderet, illic sese adiuncturus iuniori Augusto Michaēli, qui castris ad
 Adrianopolim considens, hinc quidem Eltimeris inde autem Osphentisthlabi
 eruptarientes in damna Romanorum, prout poterat, coercerat impetus.
 ut hoc impetraretur saepius scribi, multos mitti ab imperatore opus fuit,
 non parva inter istas moras iactura temporis. praetextus tergiversandi
 erat solutio petita nec repraesentata stipendiorum quae in plurium talen-
 torum immanes summas ascenderent. praeterquam enim in antecessum
 numerari sibi aequum censebant ducis magni milites operae militaris im-
 peratori Michaēli mox navandae mercedem, etiam non reddituram ad diem
 veterum pensionum concervata retro ingentia debita iactabant, solius in
 stipendiorum solutione habendam contententes rationem transacti quome-
 documque temporis; ac sive illud cessando sive agendo, in functionibus
 bellicis aut in pinguium statorum ignavis remissionibus esset expensum,
 nihil referre aiebant oportere, quominus pari iure auctoramenta semel
 promissa procederet et semper ad diem pendi deberent; qua licentia
 competendi ad pluries centenorum numerum millium pecuniae sibi ex de-
 bito solvendae summas exaggerando cumulabant. his utcumque altercatio-
 nibus sopita, dux magnus cum suis aegre tandem solventes Mitylene vicin-
 is Madyte littoribus appellunt, eodem fere tempore quo qui eorum, ut
 est dictum, pedibus iter agere iussi fuerant, cursus suos Lampsaci stite-
 runt. ubi tota simul omnium collecta multitudo, cuius alii praesidiario-
 rum res illic imperii gentium praevalens potentiae, arbitrio suo universa
 transfretavit, adversamque occupavit plena potestate regionem. ibi iam
 quae isti dire immaniterque fecerint extorquendis alimentorum et hospitii
 praetextu (etiam haec ipsis cura imperatorum praefectorum benigna co-
 pia ex ante ad hoc ipsum iussu Augusti praeparatis praebebantur) bonis
 miserorum incolarum, non facile est verbis exequi, aut orationem ingenio
 concilians parem exprimendae atrocitati grassationem quae infelicissimos

καὶ Πλάτων ἐν Νόμοις τὸ μισθοφορικὸν διεσκαριφήσατο, “τοῦτων οἱ πλείστοι” λέγων “γίνονται θρασεῖς καὶ ἄδικοι καὶ ὑβρισταὶ καὶ ἀφρονέστατοι σχεδὸν ἀπάντων, ἐκτὸς δὴ τινων μάλα ἄλλων,” τέλειαν μὲν καὶ ἐξ ἀπασῶν τῶν γενικῶν ἀρετῶν ἕξιν τῷ ἐν στάσει δυναμένῳ πολίτῃ προσμαρτυρῶν, μόνην δὲ τὴν τε-5 τάρτην τούτων, ἣν δὴ τις φυλὴ ἀνδρείαν, ἀπονέμων τοῖς μισθοφόροις, ἐθέλουσιν ἀποθνήσκειν μόνον ἐν τῷ πολέμῳ, οὐκ ἀρετῆς ἀλλὰ μισθοῦ χάριν, καὶ διὰ ταῦτ’ ἐκ τοῦ ῥᾶστα συχναῖς ἐνεχομένοις ἀτασθαλαις, θρασυνομένοις μὲν ὡς ἀδίκους κατὰ δικαιοσύνης, θρασυνομένοις δὲ ὡς ὑβρισταῖς κατὰ σωφροσύνης, 10 καὶ τὸ πᾶν ἀφρονεστάτοις οὖσι διὰ τὴν ἀπόπτωσιν τῆς φρονήσεως. ταῦτα δὴ ξυμβεβήκει κάκεινοις, καὶ ταῦτ’ αὖτε Ἰταλοῖς οὖσι καὶ εἰς ὀκτὼ χιλιοστύας ποσουμένοις. μὴ μόνον δὲ οἶτον καὶ κριθὴν ἐξεφόρουν, καὶ ζῶα κατέσφαττον, καὶ χρήματα καὶ ἵππους τῶν ἐντυγχανόντων ἐξήραζον, καὶ σφαγὴν ἦν τῶν ἐναν-15 C τιονμένων τὸ πρόστιμον, ἀλλὰ καὶ τὰς τῶν ἐποίκων κατασχόντες οἰκίας ταῖς γυναῖξιν ἐπιμαίνοντο, ἣν μὴ τις φθάσας ἀπεδίδρασκε πόρρω που, τὴν μὲν ἰδίαν ὑπαρξιν καταλείπων, μόνους δὲ τοῖς οἰκείοις τὴν σωτηρίαν περιποιῶν. ταῦτα καὶ τοῖς περὶ τὸν βασιλεῖα Μιχαὴλ ἀνάπτυστα γεγονότα ἀποκλᾶν συνέβαινε τὰς ἑρ-20

illos pati tunc contigit. recte sane Plato in Legibus mercede conductos descripsit milites, “horum” inquit “plerique sunt audaces, iniusti, contumeliosi, dementissimi fere omnium, exceptis quibusdam valde paucis.” ac civi quidem meliorum partium in civili dissensione rempublicam utili opera iuvanti inesse attestatur idem philosophus universam complexionem genericarum omnium virtutum; quarum quartam duntaxat, nempe fortitudinem, mercenariis militibus attribuit, prompte illis quidem se exponentibus oppetendae in bello morti, non tamen virtutis amore sed cupiditate mercedis, proptereaque facile in multa flagitia prolabantibus ac temere ruentibus, ut iniustis, contra iustitiam, temere quoque quidvis audentibus, ut contumeliosis, adversus temperantiam et castimoniam; in summa dementissimis, quod exciderint prudentia moderationisque ac consideratae rationis nihil admodum aut habeant aut habere curent. haec aptissime in hos de quibus agimus quadrabant, cum praesertim Latini essent, hoc est e gente et genere nobis dudum ac paene naturaliter infenso, iidemque suae conscientiae multitudinis (nam octo millium numerum explebant) certi se impune quidquid agerent laturus, quod nulla adesset iis par ulciscendis Romana potentia. itaque non modo frumentum et hordeum e villis horreisque indigenarum exportabant, et animalia mactabant, et res equosque occurrentium rapiebant, et si quis contra mutire auderet, poenam liberae vocis necem praesentem inferebant: sed et incolarum occupatis domibus in mulieres effraeni libidine furebant, non aliis patrum familias tam acerbae contumeliae exemptis nisi qui praecooccupassent quam longissime cum uxoribus et liberis fugere, domo et re familiari latronibus relicta, satis habentes suam et sibi carissimorum salutem honestatemque bonorum iactura redemisse. horum fama scelerum in Michaëlis iunioris Augusti ca-

μὰς σφίσι τὴν Θρυλλουμένην ἀλαστορίαν, καὶ μελέτης πολεμικῆς ἐραθύμουν. μᾶλλον μὲν οὖν καὶ βασιλεῖ προσαναφέροντες εἰς περιποίησιν τῶν οἰκείων ὑποστρέφειν ἐδέοντο, καὶ πολεμεῖν ἐκείνοις, εἰ φανεῖν, ἠπέλουν, οὐ συμμαχῶν τρόπον ἀλλὰ πο- D
 5 λεμίων ἐνδεικνυμένοις. βασιλεὺς δὲ κατέστειλε τὰς ὀρμὰς καὶ ὡς εἰκὸς παρεμυθεῖτο. πλὴν καὶ πρὸς τὸν πατέρα καὶ βασιλέα γράφων ἀπέλεγε πάντα τὴν πρὸς αὐτὸν τῶν Κατελάνων διάβα- σιν, ὡς μαχομένων αὐτίκα σφίσι Ῥωμαίων καὶ εἰς ἐμφυλίουσ καθεστηζόντων μάχας. ἐδίλου δὲ καὶ ὡς αὐτὸς διὰ τὴν σφῶν
 10 βίαν καὶ ἐπισύστασιν, ὡς αὐτίκα ἐτοίμων ὄντων ἀναχωρεῖν κἄν αὐτὸς μὴ προσταΐσῃ, διὰ χρυσοβουλλείων ὄρκων ἐδωκε τὰ πιστὰ E
 ἢ μὴν ἐπὶ ῥητῇ τινὶ χρόνῳ δουλεύσαντας ὑποστρέφειν, οὐ μὴν δὲ ἀλλ' οὐδ' αὐτοὺς Ἰταλοὺς παραδέξασθαι, παντὶ δὲ τρόπῳ διακωλύσαι τὴν σφῶν εἰς αὐτὸν διάβασιν. βασιλεὺς δὲ δεχόμε-
 15 νοσ μὲν καὶ τὰ τοῦ βασιλέως μηνύματα, ὅμως γε μέντοι καὶ ἔτι ἐπὶ τῷ μεγάλῳ δουκὶ ἐπιδοκοπούμενος ὡς ἐκ' ἀγαθῶ Ῥωμαίων δημαγωγῆσοντι, ἔφθασε μὲν προαποστείλας καὶ τὴν ἰδίαν αὐτά- P 336
 δέλφην καὶ τὴν αὐτῆς θυγατέρα, τὴν καὶ γαμετὴν τοῦ μεγάλου δουκός, ὥστε καὶ προὔπαντῶν ἀποβαίνοντι τῶν νεῶν. πληρο-
 2. μὲν] καὶ P. 5. ἐνδεικνυμένων P. 19. ἀποβαίων P.

stra perlata in ducum ac militum illic animis omnem suscepti certaminis acrimoniam infregit, adeo ut remisso studio Bulgaros vincendi, odia pa-
 sissim irasque ardentem in novos ut multo peiores hostes verterent, tali
 fervente aestu ab imperatore turmatim convento flagitabant, sineret se
 defensum aut ultimum ire lares patrias ab iniuriis et contumeliis, quas illic
 coniugibus liberisque ipsorum hospites tetriores barbaris inferrent; quos
 quidem, simul occurrissent, minabantur non sociorum, quod nomen falso
 usurparent, se habituros numero, sed ut in hostes, qualis se factis osten-
 derent, impetum facturos. sic accensus reprimere ac consolari. prout po-
 terat, conabatur imperator. caeterum idem ad patrem Augustum senio-
 rem datis literis enixe precatus est ne Cafelanos usque ad sua castra
 progredi sineret, diserte denuntians, si accederent, haud se posse prohi-
 bere quin sui Romani milites eos statim hostiliter invaderent: tanto ex
 acceptis nuntiis in eos furore concitabantur; quare rem haud dubie in ci-
 vile idque internecinum, vicissim et illis irritatis, desituram praelium. si-
 gnificabat etiam sibi extortum armatis suorum precibus, et metu ne se
 desererent adirentque iniussu, si negaret, iusturandum diplomate impera-
 torio aurea bulla munito rite consignatum, quo se illos polliceretur, tam-
 quam qui legitimo tempore militarem operam navassent, in domos suas
 regredi sacramento liberos passurum, si umquam sibi adiungi Latini sine-
 neret aut non omni ratione prohiberet accessum istorum ad sua Romana
 castra. his filii literis Augustus senior acceptis non tamen abduci potuit a
 studio quo dudum in ducem magnum propendebat, nec spem abicere quae
 in illo constituerat, reipublicae in meliorem statum eius ope reponendae.
 praemiserat autem iam prius quam haec audiret propriam sororem, ductis
 magni socrum, una cum ipsius filia eiusdem coniuge in illius exconsuri e

φορούμενος δέ γε καὶ ἐπ' ἐκείνη, ὡς καταστέλλειν ἔχοι τὰ πολλὰ τῶν ἀτασθαλῶν ἔργων ἐκ τῆς πρὸς τὸν γαμβρὸν ἐντυχίας, τὸν καιρὸν ἠρογολάβει τέως καὶ τὸ πρακτικὸν διεβουλεύετα. κἄν ποῦ τι καὶ τῶν ἀπειρημένων ἠκούετο γίνεσθαι, κἄν αὐτὰ παρήρπαζον τὰ δημόσια, κἄν τὴν χώραν ἐξέτρεχον, ἐν καιρῷ ἀρότου⁵ καὶ ταῦτα, ὅτε καὶ πῦς ἐς νέωτι θερισμὸς καὶ τὸ τραφήναι ἅμα μὲν ξένους ἅμα δ' ἐποίκους τῆς ἀνατολῆς καχεκτούσης ἤλπιζετο, αὐτοὶ δὲ καὶ τῶν ἀροτήρων βοῶν οὐκ ἀπέσχοντο, ἀνέθην καὶ αὐτοὺς θύοντες, ὁμῶς τῆς ἐπ' αὐτοῖς ἀγανακτῆσεως καθυφρίει. καὶ συγχρὸς ἀποστέλλων (οὐδὲ γὰρ ἤρεσκετο τῶν πάντων διαπι-¹⁰ ραιωθέντων) περὶ χιλοὺς ἐγκρίνειν διεκελεύετο, καὶ τὴν ταχίστην ἀπαντᾶν παρὰ Μεγαλὴ βασιλεῖα, πέμπων καὶ ἱκανὰ πρὸς μισθῶσιν. τοὺς δ' ἄλλους ἀντιπερᾶν ἐφιέναι καὶ ἐπ' ἀνατολῆς διατρέβειν, ἐπεὶ μηδὲ τὴν ἀρχὴν τόσων δεῖσθαι, μηδ' ἔχειν τρέφειν τὴν βασιλείαν τοσοῦτους, εἰ καὶ πρὸς καιρὸν ἐλθόντας παρακληθεῖς ἰδέξαιτο. 15

P 337

4. Ἐν τοσοῦτῳ δὲ καὶ τις τῶν Κατελάνων καὶ αὐτός, Μπυργίγιος τοῦνομα, συνάμ' ἐννέα μακραις ναυσὶ τῆς Μα-

navibus occursum, certo confidens illam, pro sua quasi materna in generum auctoritate ac gratia, facile impedituram magnam iniuriarum partem, quae ab eius copiis in Occiduum expositis continentem timeri poterant, ergo velut ratus expectandos de successu istius sui consilii certiores a sorore nuntios, re interim integra in medio relicta, cunctabundus secum disquirebat quid agendum sibi foret, si vera comprobarentur quae iteris filii, nondum sibi plene credita, cognoverat. nec diu scilicet abfuit quin iteratis nec iam dubitabilibus indicibus etiam tetriora prius nuntiatis afferrentur. scribebatur enim ne a publica quidem illic pecunia diripienda temperare Catalanos; eosdem plane vastare ac rapinis exhaurire regionem segetibus tum forte maturis praemetendis, quae tam laeto proventu adoleverant, ut annona inde expectaretur non indigenis solum sed et advenia ex Orientali continente propter barbaricas incuriaones inculta eo passim confugientibus plurimis abunde alendis suffectura. hanc externi milites non modo in praesens pessundare direque belluari ferebantur, sed spem etiam posteræ fertilitatis praecipere bobus ubique aratoribus mactandis, ea rerum indignitate quamquam intime urebatur imperator, indignatione tamen in praesens dissipulata tantum prae se tulit contra suam mentem factum ut universus magni ducis exercitus in Occiduum continentem ex Asia traiceret. missis itaque subinde variis institit argere ut e copiis Madytum appulais milites circiter mille deligerentur, qui confestim Michaëlis Augusti plus eo numero non desiderantis sese castris adiungerent. mittebatque simul pecuniam quanta in horum stipendia sufficeret. alios remitti iubebat unde venerant, et in Orientalibus diversari tractibus, addens neque se a principio tanta multitudine opus habuisse nec vocasse, concitus haud posse hoc rerum accisarum statu Romanorum imperium tam multis alere, etsi ultro se offerentes exceperit, ad usum dumtaxat brevis temporis.

4. Hoc articulo rerum quidam et ipse Catalanus, Mpyrgerius *) nomine, cum novem longis navibus ad Madyti portam appulit; quem im-

*) immo Byrgerius.

δούτου προσίσχει λιμένοι, ὃν βασιλεὺς μὲν οὐ κέκληκεν, αὐτὸς
 δ' ἐκείνος ὁ μέγας δοῦξ τὸ μὲν τοῖς καθ' αὐτὸν ἀκουσθεῖσι πα-
 ρώτρυνε, τὸ δὲ καὶ γράμμασι καθ' ὑπόσχεσιν μεγίστων καὶ περι-
 φανῶν δωρημάτων ἐκ βασιλέως. διὰ ταῦτα μόνον ἐκείνος ἐπέ-
 5 στη. καὶ ὁ μέγας δοῦξ σὺν ὀλίγοις παρὰ βασιλέα γίνεται, οὗ
 καὶ μεγαλοπρεπῶς εἰσδεχθέντος, μηνὸς Ἐλαφηβολιῶνος λήγον-
 τος, τὰ πρῶτα μὲν οἱ περὶ μισθῶν ἐκινουῦντο λόγοι, καὶ τρια- B
 κοσίας χιλιοστύνας νομισμάτων συνεκορύφουν τὰς εἰς ἀπαίτησιν,
 ὕστερον δὲ καὶ τὸν ἐπισημύσαντα τέως αὐτὸς συνίστα, καὶ ὡς
 10 γεννάδους εἶη καὶ εὐγενῆς, καὶ ὡς δίκαιον ὑπὲρ ἄλλους τῆς βασι-
 λευκῆς εὐμνείας καταπολεύειν· μεγάλα γὰρ ἐλπίσαντα καὶ παρὰ
 μέγαν ἀφειγμένον οὐκ εἰκὸς εὐρεῖν τῶν ἐλπισμῶν ἦττονα. ἔχουν
 δὲ καὶ αὐτὸν εὐνοϊκῶς τοῖς τοῦ βασιλέως, ὡς συμπράττειν ὄλη
 καὶ χειρὶ καὶ γνώμῃ, ἕνα τῶν βασιλέως μεγιστάνων ὡς εἰκὸς κα-
 15 ταστάντα. εἰ δέ γε καὶ μυνθάνειν τάληθις βούλοιοτο, αὐτὸν C
 εἶναι μᾶλλον αὐτοῦ καὶ ἐπὶ τῷ τοῦ μεγάλου δουκὸς ἀξιώματι
 ἀξιώτερον, ἅτε πολλῶ μέρει τὸ γένος ὑπερρημένον. τὰ μὲν

perator quidem non vocaverat; ille autem ipse saepe nobis memoratus
 dux magnus partim exemplo fama vulgato ingentium suorum in quaestuosa
 et facili militia lucrorum ad spes praedasque similes tacitus excitaverat,
 partim etiam, ut est credibile, diserte perscriptis pollicitationibus maximo-
 rum ac perillustrium ab imperatore donorum ultro per literas invitave-
 rat. sane apparuit haudquaquam inexpectatum illum imperatorem sperve-
 nisse duci magno, ex eo quod simul adfuit Mpyrigerius, dux magnus mora
 nulla interposita cum paucis ad imperatorem se contulit, res videlicet cum
 eo sui popularis advenae transacturus, uti ex compacte inter ambos con-
 venerat. admissus ab Augusto de more splendide sub finem Octobris ser-
 monem primem intulit de pensionibus sibi ac suis, ut aiebat, pactae mer-
 cedis nomine debitae, quarum summam usque ad trecenta numerum milia
 flagitans accumulabat. orationem deinde convertit ad commendandam qui
 recens advenerat civem suum Mpyrigerium; de cuius generositate nobili-
 tate caeterisque dotibus, quibus praecipua imperatoris gratia praee cunctis
 aliis dignus foret, ubi mira praedicaverat, addebat, cum vir talis magna
 sperans ad magnum venisset principem, haud convenire huic, siquidem
 tueri gloriam suam ac famae non abrogare fidem propriae velit, tardum
 aut parcum in ornando illo case, dareve illi occasionem derogandi existi-
 mationi Andronici, testificando se inferiora iis quae, iuxta de illo procul
 audita, speraverat, adnotum in praesentiam reperisse, praesertim cum
 idem praecipue instinctus erga imperatorem studio accedat, paratus totum
 se impendere in eius obsequio, remque imperii publicam manu, quantum
 valet, et consilio iuvare; quod ut efficacius et constantius agat, e re vi-
 detur promovere merentem inter aulae preceres et in numero magistrum
 Augusto assistantium habere. quis, addebat, si audire ac sibi credere in-
 opinatam forte, caeterum veram rem imperator non gravaretur, ultro se
 nec falso profiteri digniorem haud paulo esse hunc quam ipse fuerit ho-
 more ac titulo decus magis, quippe qui longo intervallo nobilitate generis

τοίνυν περὶ αὐτοῦ βασιλεὺς ἐν δευτέρῳ εἶχεν, ἐρωτήσας μόνον
καὶ μαθὼν ὅπως καὶ αὐτὸς μὴ προσκληθεὶς παραγένοιτο, ὡς
κατὰ φήμην δῆθεν τῆς βασιλικῆς εὐμενείας καὶ ὣν αὐτὸς προσχω-
ρήσας εὔρε· τὰ δὲ τῶν ἀπαιτουμένων μισθωμάτων αὐτὸν καὶ
P 338 λίαν ᾤδύνα. (5) ὅθεν καὶ μιᾷ τῶν ἡμερῶν, πρόσωπον ἔμφρα- 5
νίσας βαρύτητος τῷ μεγάλῳ δουκὶ ὡς τόσα ὑπὲρ τῶν αὐτοῦ ἀπαι-
τοῦντι, — εἰσι δ' οἱ λέγουσιν ὅτι κἂν αὐτὸς ὑπέθετο οὕτω τὸν
βασιλέα περὶ αὐτὸν φανῆναι, ἴν' ἅμα μὲν αὐτὸς ἐπὶ τοσοῦτον
δόξοι ποιῶν ὑπὲρ τούτων ἐφ' ὅσον καὶ βασιλικὴν εὐμένειαν καὶ
τὸ τῶν φίλων συμφέρον ἀρνούμενος ἦν. βασιλεὺς δ' αὖθις αὐ- 10
B τοῖς προτείνας κατὰ πρόσωπον τὰς δικαιολογίας, παραστήσας
ὅτι πλείστους ἐκείνους, καὶ τοὺς τῆς συγκλήτου ἑτέρωθεν, μά-
κρᾶν καὶ διωλύγιον κατέτεινε τὴν δημηγορίαν, λέγων πρὸς Κατε-
λάνους, ἐς τὰ πολλὰ ἐξεπίτηδες καὶ τοῦ μεγάλου δουκὸς προσα-
πτόμενος. μηδὲ γὰρ τόσους τὴν ἀρχὴν μῆτ' ἐκείνοις δηλῶσαι 15
γράφοντι μῆτ' αὐτὸν κατανεῦσαι δέξασθαι, ἀλλὰ μέχρι καὶ χι-
λων μὲν πεζῶν ἵπποτων δὲ πεντακοσίων καὶ τοῦτον τὸν οὐλαμὸν
C τοῦ στρατεύματος συμποσοῦν, καὶ αὐτὸν ἀκούοντα κατανεῦειν
δέχεσθαι (τεκμήριον δ' εἶναι τῶν ἰρημένων καὶ τὰ πρὸς ἐκείνον
15. ἐκείνον?)

ipsi praecelleret. hac tam accurata commendatione modo appulsi exteri
haud multum moveri visus imperator frigido responso defunctus neglectim
est: percontatus enim solum ecquid et hic accitus venisset, ubi continuo
audivit sponte illum accurrisse fama tractum late sparsa regiae liberalita-
tis Andronici, cuius in suo amico Rontzerio tam splendida specimina ex-
tarent, ulterius loquendo non prodiit, ictus videlicet penitus illa immani,
quam ingressu sermonis Rontzerius poposcerat in mercedem, auri summa.
(5) unde et quadam die gravem obvertens magno duci vultum, quasi of-
fensus quod suis tantum pecuniae flagitaret (sunt qui dicant ex composito
haec acta et volentem Rontzerium hoc frigore percussum ab Augusto;
quo sic videlicet dux magnus suis, qui tunc praesentes aderant, sese non
solum purgaret a suspitione perfunctorie procurandi res ipsorum, sed
etiam commendaret, quasi qui tanto studio amicis consuleret, ut pericu-
lum tali causa excidendi Augusti gratia subire non dubitaret) nubila, in-
quam, fronte infensisque praeter morem oculis magnum ducem suis stipa-
tum Catalanis intuens, sui adversus eos defensionem praesens ipse per-
oraturus, ut ei audientiam faceret, nutu se admovere iussit quotquot per
aulam aberant longius, densarique plurimos velut in concionem, senatuque
ex adverso collocato, sane prolixam orationem otiose ad finem usque per-
toxit, ad ipsos directam Catalanos, plerumque interim de industria ma-
gnum ipsum perstringens ducem. sententia dictionis fuit haudquaquam se
a principio tantum auxiliarium numerum optasse, neque ultro appulso
scripto aut nutu significasse admittere se atque in auctorandorum a se
militum censu habere. indicatum sibi olim de Rontzerio, ipsum mille ad-
modum peditibus, quingentis equitibus praesse: hos, nec plures, ut sibi
suppetias adduceret consensisse. quam id verum sit, hodieque cerni posse

χρυσόβουλλα), οὐ μὴν δὲ τόσον περιαθροῖσαι πλῆθος καὶ ἐνε-
 κειν. ἐπεὶ δ' ἐνέγκοι, πείθει δέχασθαι πρὸς καιρὸν ἐφ' ὠρισμέ-
 νοις φιλοτιμῆμασι. καὶ διὰ ταῦτα αὐτὸν θ' ὑπακοῦσαι ἀπαξα-
 πλῶς πάντας ἀγύλλειν τοῖς δάροις καὶ τοῖς μισθοῖς. πλὴν
 5 ταυτὸν μὲν πρὸς ἐκείνον διδόναι τοὺς ἀποδέσμους τῶν χρημάτων D
 ἀπολυπραγμονήτως δικαιοῦν, ὡς ἐκείνους καὶ τὴν ἀρχὴν ἄγοντα,
 ἐκείνον δὲ διανεμῆν ᾧ τινὶ θελοῖ καὶ ὡς γε βούλοιο. ἀλλ' οὐδ'
 ἄλλον παρ' αὐτὸν τάττειν τὸν ἐκείνους ἄξοντα, τὸν δὲ τὴν
 ἀρχὴν ἀγόμενον. καὶ τὸ αἴτιον, φησὶν, ἵνα τῷ συνῆθει καὶ
 10 φιλῶ δουλούμενοι ἐνεργοὶ μετ' εὐταξίας ἀγόμενοι εἴεν. ἀλλ' ὡς
 τόσων καὶ τόσων χρημάτων ἐκενώθησαν θησαυροί, τί τὸ γεγονὸς
 παρ' ἐκείνων, βουλόμενος ἐντρέπειν ἡρώτα, καὶ τίς ἐπὶ τούτοις E
 ἀντέκτισις, διαχειμασάντων μὲν κατὰ Κύζικον καὶ μὴ ὅτι γε μη-
 δὲν τῶν ὀνητίστων πραξάντων, ἀλλὰ καὶ τῶν λίαν λυμαντικῶν;
 15 τὰ δ' ἐφ' ἐκάστη πόλει καὶ χώρᾳ πραχθέντα μετέπειτα τοὺς πρ-
 θόντας αὐτοὺς Στέντορος δίκην οἴους τ' εἶναι δηλοῦν. τὸ δὲ
 καὶ Μαγνησίαν πολιορκεῖν καὶ τοῖς ἰδίοις αὐτοῦ περιμυστῶν κίνδυν- P 339

3. θ'] μὲν?

5. δ' αὐτὸν?

12. ἐκείνῳ P.

in diplomate aurea bulla munito, quo illum evocasset, quo is praecise nu-
 merus evocatorum ad se militum exprimitur. itaque hoc primum iniussu
 et temere factum, ut tanto plures adducerentur. tamen ubi iam isti ad-
 fuere, ne plane irritum illis tantae viae laborem faceret, benigne annuise
 ut tantum ad tempus admitterentur, definitis contenti donativis. ulterius
 se deinde tamen quam professus fuerat, indulgendo et largiendo proces-
 sisse: nemine quippe illorum, spatio tanti iam temporis, dimisso, plena
 aequae cunctis numerari stipendia curasse. quanta fide id fuerit a se
 praestitum, scire optime omnium duces magnum, cui plenis saccis saepe
 ingentes nec curiose aut minute numeratas auri argentique signati sum-
 mas commiserit, fide curaque ipsius dividendas suis, ea proportione quam,
 qui nosset cunctos optime cuique omnes unice fiderent, meritis usibus-
 que singulorum aequam accommodatamque indicasset. sic se gratificari
 utrisque arbitratum, temperasse ab alio ipsa praeficiendo vel duce vel
 quaestore, ut ab eodem cui olim sacramento dixerant, cuiusque dudum
 imperiis inuevissent, vel descripta commode militarium laborum pensa li-
 bentius obirent vel representata fidelius ad diem acciperent stipendia.
 hic acri Rontzerium obtutu figens, quasi ut ipsum pudore confunderet,
 interrogavit "heus tu age dic" inquit, "quid tot ac tantis effusis in
 sinu vestros thesauris profecimus? quid pro exinanito toties in lucra ves-
 tra imperii aerario nobis operae pretii rependistis? hibernastis apud Cy-
 zicum: at illic quidem, non dicam nihil utile reipublicae, sed plurima ma-
 xime noxia fecistis. quae vero deinde in singulis, per quas transistis, in
 quibus morati estis, urbibus aut regionibus egeritis, facile potest intelligi
 ex planctibus lamentantium sua damna incolarum: Stentorea enim ideo-
 que vel longissime sensibilis de his voce conqueruntur. oppugnatae deinde
 crimen Magnesiae, signis armisque nostris in subditorum nostrorum, hoc
 est in nostra ipsorum et reipublicae pericula conversis, exercitusque Ro-

γον καὶ ἐπὶ τοσοῦτον χρόνον τὸν τῶν Ῥωμαίων κατατρίβειν λαόν, πῶς ἂν ἡμῖν ἢ αὐτὸς ἢ ἐκείνοι ἐλόγως ἀπολογίσαιτο, ἔλεγεν. Ἐν εἶχεν ἐκείνοις προσμαρτυρεῖν, καὶ οὐκ ἀπεκρύπτετο, τὸ τῆς Φιλαδελφείας ἐκ πολιορκίας κινδυνευούσῃ τὰ μέγιστα ἐκ' ὀλίγον ὠθῆσαι τὸν κίνδυνον. τί δαί; ἀλλὰ καὶ τοῦτο καὶ μόνον τῶν 5
 B τοσοῦτων εἶναι μισθῶν ἀντάξιον, μᾶλλον μὲν οὖν καὶ τῆν ἐπὶ τοῖς λοιποῖς ἀλαστορλίαν καὶ τὸ ἐπὶ ταύτῃ ἀφαιρεῖσθαι κατόρθωμα. νῦν δὲ ἀλλὰ καὶ αἶθρις ἐκλεξαμένων χρηζῶν τοσῶνδε καὶ μὴ τῶν πάντων, ὡς μὴ οἷας τ' εὐθης τῆς Ῥωμαϊδος τοὺς πάντας ξενотροφεῖν. ἀποχρώντως δὲ καὶ ἂ περτομηθεῖς διακενής 10
 ἐξήντησε. τοῦτο γινῶναι θέλειν παρὰ τῶν ἀκουόντων τότε καὶ
 C τοὺς ἄλλους, οἳ δὴ καὶ οὐ παρήσαν· τοῦτο γινῶναι καὶ τὸν τούτων ἐξάρχοντα, ὡς μὴθ' ὑμεῖς, φησὶν, ἀπαιτοῦτε τὰ ὑπὲρ δύναμιν, μὴτ' ἐκείνος ἐνοχλοῖη τρυζῶν ὑπὲρ ὑμῶν. ταῦτα μὲν καὶ τὰ τούτοις πλείω βασιλεὺς ἔλεξεν· ἐκείνοι δὲ μηδὲν ἔχοντες 15
 15. τούτων?

mani, cuius erat alibi adversus barbaros tam desiderata tam necessaria opera, temere ac flagitiose tandiu in civibus obsidendis vestro iussu ac ductu detenti, quam comminisci unquam idoneam, quam allegare vel tolerabilem defensionem, age, poteritis? unius recti ac laudabilis facti testimonium vobis debet, et libentissime persolve. profiteor, inquam, ultro ac grates praedico, navatam a vobis imperio fortiter ac feliciter operam in Philadelphia a barbaricae obsidionis malis maximis periculisque liberanda. quid tum autem postea? an successus hic unicus tot pensionum tantarumque tam longi temporis mercedum fructus abunde magnus aequaque censabitur? quem praesertim inficiat ac corrumpat licentia et ubique alibi et in ea ipsa urbe usurpata rapacissime grassandi; quae totam praecleari per se facinoris pretium ac decus obterat." sub ea perorans imperator rediit ad rem initio propositam, egere se tantum dicens non toto isto numero militum, sed mille circiter e tanta multitudinis delectis: neque enim plures per rei Romanae, quae nunc essent, angustias alii a se auxiliosos externos posse. monere rem ipsam publicam iam prope perditam et cogere ut modus tandem aliquis adhibeatur infinitis inutilissimisque iacturis, quibus sint hactenus inconsultissime universae imperii copiae profusae. in hoc testes se auditores qui coram adessent velle, perque hos idem indicari absentibus optare, denique istum quem memorarent recens cum nove appulsum exercitum edoceri et discrete commoneri de ista ipsa sua voluntate ac fixa sententia capere, se plures mille conductilibus militibus in rationes imputari publicas nolite. desinerent sese ingerere ac velut incubare supra usum, supra opes facultatesque nostras ceteri; bonique consulerent nos non prodire pollicendo ultra quam in numero aut spe certa nos habere simas intime consilii. "ne igitur aut vos" addidit praesentes Catalanos intuens "exigatis a nobis quod dare non possumus, aut ille speret quae si promitteremus fidei nostrae transcenderemus modum. non enim fallimus. de re, ut est, mature ingenioque praemonemus, ne deceptum se deinde queri possit, aut lites intentare murmurando nobis, quasi ei falsis ostentationibus illuserimus." haec et id genus plura locutus imperator consilio dimisit, Catalanis, etiam gemebant in irritum abire spes inanes, quod

ἀντιλέγειν, μόνον κορφίης πλησθέντες Ἰταλικῆς, ὡς δῆθεν παρ-
αλλοιοσθέντες, ἐπέχον τῷ ἄγοντι.

6. Ἐν τοσοῦτω δὲ καὶ οἱ κατὰ τὴν μεγαλόπολιν Γεννουῖ- P 340
ται πέραν τὰς οἰκήσεις ποιοῦμενοι, καὶ αὖθις σχόντες, πρὸς τὸ
5 μεγαλειότερον ἐποικοδομησάμενοι, ὥστε καὶ πλείστην ὑπὲρ τὴν
προτέραν περιβαλῆσθαι γῆν ἥς ἐκελάβοντο, καὶ ἀσφαλῶς κύκλω
περιταφρεῦσάντες, δέχονται παρὰ τῶν οἰκίων διὰ ταχυδρόμων
μηνύματα ὡς πολλὸς ἔξαρτύεται στόλος ἅμα ἔρη προσβαλεῖν τῇ
πόλει, ἐφ' ᾧ παραστυλακτέην σφίσι τὴν προσβολήν, εἰς κίνδου- B
10 νον καὶ ἀδοτοῖς κειμένους ὡς τῆς μερίδος τοῦ βυσιλέως οὔσιν,
ἔξ ἐμφανῶν ὑποτοπημάτων, ὡς ἐκείνοις ἐδόκει βουλευομένοις.
ταῦτ' εὐθὺς ἐκείνοι τῷ βυσιλεῖ προσανέφερον, προσθέντες ὡς
καὶ αὐτοὶ οὐδ' ὑπέδξαστο ξενικός, καὶ σὺν αὐτοῖς οἱ ἐπιγεγονότας,
μᾶς καὶ τῆς αὐτῆς ἐκείνοις εἰσι βουλῆς, καὶ κατασκόπων, οὐ
15 συμμίχων τρόπον ἐπέχουσι· τοῖς γὰρ ἐκ Σικελίας κρυφθδὸν καὶ C

ipsa tamen es obstrueret rerum evidentia, contra quidquam hiscere non
valentibus, quamquam vel suo proprio Latini generis fastu turgentes ris-
gebantur intus, stomachumque in ducem ipsorum, tamquam ab eo circum-
venti, murmurantes erumpebant.

6. Inter haec Genuenses qui Constantino poli degunt, in urbi oble-
cto ultra fretum suburbio domicilia habentes (et splendida quidem domi-
cilia: nam ex quo illic sedes obtinuerant, aedificia erant sane magnifica
moliti, dilatatis haud modico soli ipsis initio concessi terminis, dum sen-
sim substructionibus excedunt pomeriaque promouent, non sine secura per
circuitum munitione valli ac fossae perpetuae), nuntium a suis civibus e
metropoli trepidam navibus celerrimis studiose festinatum accipiunt, quo
admonentur strenue armari classem magnam quae primo vere Constanti-
nopolim oppugnatura certo existimetur. eius partem periculi ad ipsos
quoque pertinere, qui lares et familias illic obtineant. quare pro sua
parte invigilent; ac cum fortunae societate foederato ipsis imperatori sint
coniuncti, quo modo commune ipsis cum eo mox inferendum bellum col-
latis pro se opibus ac conatibus queant propulsare, mature prospiciant.
nec suspicionibus nisi vanis putent quae dicebantur, cum ista qui admo-
nerent ipsis beaverit et prudentes aestimatores rerum signis prope mani-
festis emanere deprehendissent. his illi sic compertis moram faciunt nul-
lam imperatoris de re tota edocendi, magnopereque abortandi ut partem
quae ipsi competeret negotii capesseret, sese, quos alibi natos, hibernique
ipsorum in eius iam ditone educatis et adultis, concedi proposito paratis
nullas partes explorandi propulsandique insultus hostium omittere, quin
et promptissimis pro fide societatis ad omnem quaecumque instet in causa
publica tuenda dimicationem. instare autem, quantum non obscure appa-
reret, maximam, eoque formidabiliorem quod proditorum apud nos pro
ipsis satagentium conscientia freti externi hostes, faciliorem sibi de nobis
spondent victoriam. "nempe" addebant "isti quos ex Sicilia profectos,
domine, tanto sumpto aliis ductu militantes ducis magni Catalani, qui se
de novo ipsis adiungunt, arcana commissum cum hoste sovent com-

αὐτοὺς συμπράττειν, καὶ μήνυτρα δέχεσθαι καὶ λαμβάνειν, ὡς ἐπὶ καιροῦ ἐκείνοις καὶ αὐτοὺς συμμαχομένους. δῆλον δὲ καὶ ἐκ τοῦ ἄλλους ἀπαντᾶν ἐτοιμάζεσθαι καὶ αὐδῆς ἐτέρους, φιλῶν δεικνύντας καὶ τρόπον καὶ ὄνομα. τὸν γὰρ τοῦ ῥήγος Θεωδερίχου νόθον ἀντάδελφον μαθεῖν ἔλεγον καὶ αὐτὸν συνάμα δώδεκα 5 ἐκπλεῦσαι ναυσί, καὶ ὅσον οὐπω τοῖς τῆδε προσβαλεῖν τρόπον D τὸν τοιοῦτον, μέχρις ἂν ἡ ὀλότης φανείη καὶ ἐν πάντες γένοιτο. ὁμως γε μέντοι καὶ συνεβούλευον, εἰ βασιλεὺς θάλει συμπράττειν, ἀπεντεύθεν τὸν πρὸς ἐκείνους πόλεμον δέχεσθαι, ἀπὸ τούτων κατὰ θύρας ἀρξασμένους ὡς προχείρων ὄντων. ἔχειν γὰρ αὐτοὺς 10 ἔξαρτύειν πενήτην ναῦς. ἐζήτουν δὲ καὶ βασιλεία τὰς ἴσας, ἢ μὴν τὰ ἐς πλήρωμα τούτων χρήματα. κἂν μὴ νῦν ἔχοι διδύ- E ναι, αὐτοὺς τέως καταβαλόντας αὐτὰ ἐπὶ καιροῦ παρὰ βασιλέως ἄνταπολαμβάνειν. μηδὲ γὰρ εἶναι αὐτοὺς ἄλλοδαπὸν ἢ Ῥω- μαίους τούντεῦθεν. καὶ νόνον εἶναι σφίσι τὸ μὴ φθάσαι προσα- 15 μῦναι Ῥωμαίοις πάσχοσι κατ' ἀνατολήν, ἐξ ὧν καὶ αὐτοὶ τὺς

mercium, studiosè hinc indicantes quae geruntur, et inde vicissim de omni- bus admoniti, prout opus censent ad sua nefaria consilia in commune no- strae exitium patrandæ. constituunt enim sic invicem tempora cum ex- terae incursioni foederatorum ipsis nostrorum hostium, tum suae ipsorum proditioni opportuna, pollicentes, simul illi huc advecti rem gerere coe- perint, pro virili et ipsos annisuros, larva obsequii tandem exuenda et armis palam in nos vertendis. haec satis constare ex eo quod, praeter modo in portus imperii appulsam iniussu classem Mpyrigerii, alii eodem navigaturi sese parare nuntientur, rursus hos secutaris et aliis, eo vide- licet perfido animo ac scelerata spe, ut tot semel insidiatoribus simula- tione amicitiae intra nostra praesidia credule admissis, ubi deinde coniu- ratis secum in nos palam irruentibus ipsi ex compacto conspirantes, re- bellaverint, pares simul externis oppugnatoribus internisque perdueilibus una sustinendis ac repellendis esse nequeamus. ea quanto rei summae periculo istis ignotis, amicos se verbo et specie ferentibus, aditum ad nostra intima pandamus. nobis enim compertum praeterea est regis Theu- derichi fratrem nothum cum navibus duodecim vela iam fecisse ad nostra littora, quo scilicet sociis iam huc appulsis se adiungat, dissimulaturus consilium oppugnandi nos, quoad aliis quoque suorum pari nostra facili- tate permissis ei se aggregare summa iam ipsi tota constet destinatarum nobis subiugandis copiarum." his sic expositis magnopere deinde incum- bebant ad suadendum imperatori ut nihil cunctans dissimulansve amplius palam ipsis cooperari Genuensibus vellet, Catalanos qui ad manus erant protinus paratis bello aggredi invadereque imparatos adhuc ideoque sub- actu faciliores. posse iam nunc se armare naves quinquaginta. parem huic numerum ne gravaretur conferre imperator; aut si expeditas tot non habet, pecuniam instruendis iis suffecturam daret. vel si nec in nume- rato nummi forent, collaturos in antecessum se de suo quae Augustus commodo sibi tempore postea refunderet. hunc ipsos sibi solis, modo sic adiutis, ultro deposcere laborem liberandi Romanos ab iniuriis quas du- dam diras per Orientem a gente infida paterentur. hoc debere ipsos eo

ἔμπορείας πλουσίας εἶχον. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τοῦ λοιποῦ συμμα-
 χεῖν ἐθέλειν καὶ τοὺς ἐπιόντας ἀμύνεσθαι. ἔχειν δὲ καὶ ἐκ τοῦ
 ῥῆστα ἀποστειλαντας τὰς τοῦ μεγάλου δουκὸς ὡς πολεμίους κα- P 341
 τασχεῖν ταῦς, καὶ οὕτω προσαρξάμενους τὰ λοιπὰ ζυμπληροῦν
 5 ἐκεῖ, προσπαντιῶντας καὶ στόλῳ παντὶ, ἦν φανεή, καὶ μὴ ἐών-
 τας προσχωρεῖν προσωτέρω. ταῦτα βασιλεῖς ἀκούων διηπίσκει
 τοῖς πλείστοις τῶν λεγομένων, καὶ ταῦτα ἅμα μὲν φθόρον ἅμα
 δὲ καὶ κακίαν συμπράττειν τὴν ἀπὸ τῶν Γεννοῦιτῶν ὑπεπόλαξε.
 καὶ ἡ ἀρχῆθεν σφῶν πρὸς τὸν μέγαν δοῦκα δυσμένεια καὶ ὁ πρὸς
 10 αὐτὸν πόλεμος πιστὴν παρεῖχε τὴν ὑπόψιν. οὐκ οἶδα δὲ καὶ
 εἰ τὸ κῆδος τὸ πρὸς αὐτὸν καὶ αἱ τῶν ὄρκων ἐμπεδώσεις τὴν βα- B
 σιλικὴν κατεμάλασσαν γνώμην, καὶ οὐ τοῖς κατ' ἐκείνων λέγουσι
 συναεῖρετο. ὅμως ἐκείνοις μὲν εὐχαριστήσας τὰ μέγιστα ὡς ὑπὲρ
 τῶν Ῥωμαίων ποιεῖν δοκοῦσι σιγᾷ ἐκέλευεν, αὐτὸς δ' ὑπισχεῖτο
 15 βουλευέσθαι περὶ τούτων καὶ τὸ δόξαν συνοῖσον ποιεῖν.

7. Ὁ μέντοι γε μέγας δοῦξ ἀπογνοὺς τῶν τοσοῦτων χρη- P 342
 μάτων ὧν παρὰ βασιλέως λαμβάνειν ἤλπικεν (εἰς γὰρ τριακοσίων

nomine quod quaestuosus per terras et portus imperii commercis rem
 quotidie angerent: sed vel si nulla causa propria in id impellerentur,
 solo respectu initi foederis et caritate hospitii periclitari pro salute so-
 ciorum velle discrimine quocumque, atque ipsos incursantium iniurias ul-
 cisci. sibi quin etiam esse facillimum (annuerit modo Augustus) immissa
 statim in naves ducum magni quam promptam iam haberent classe eas ca-
 pere detinereque ut hostiles sub tota custodia, talique initio bellum iis
 illatum strenue deinceps continuare occurrendo, subevadisque quaecumque
 inciderent periculis, etiam navalium cum classe Catelana praeliorum;
 omnique modo prohibendo ne, quantacumque his admoveri partibus deinceps
 poterit potentia gentis istius, proficere nostris damnis et progressus
 facere ad oppressionem imperii queat. haec imperator audiens vana ple-
 raque et fide indigna censuit, partim invidia partim fraude astutoque ar-
 tificio confingi a Genuensibus talia suspectans. praebebat ei fundamen-
 tum sic opinandi declarata dudum eorum malevolentia in magnum ducem,
 iam tum quando ipsum Constantinopoli egredientem rixa cruenta sunt
 adorti. haud scio etiam an non multum valuerit ad mitigandum duci
 magno imperatoris animum, pravasque de illo suspiciones avertendas,
 conscientia tam artae affinitatis, qua sibi eum admoverat, et reverentia
 sanctae iurati cum eo tali occasione foederis. his crediderim equidem ob-
 septas Angusti aures quamlibet verisimilibus in tam praeiudicatae gratiae
 virum delatis criminibus minime patuisse. Genuensibus tamen idem de-
 claratae fidei ac benevolentiae in tam officiose consulendo rei Romanae
 gratias egit maximas, hortatus de caetero ut in arcano quae indicaverant
 interim haberent: se enim impertita notitia usurum haud segniter in po-
 steriorum, invigilando prout par esset salutis publicae, et quae huc condu-
 cerent impigre agendo.

7. At magnus dux intelligens offensum imperatorem tantae in sti-
 pendia petitione pecuniae, desperansque trecenta nummorum millia (toti-

- νομισμάτων χιλιοστύας τὸ πᾶν ἐποσοῦτο τῆς ἀπαιτήσεως) ἐπ' ὀ-
 λγοῖς ἴσα τὰς δόσεις, τὸν θροῦν καταστέλλειν τῶν Ἰταλῶν ἐπι-
 σχνούμενος, καὶ μὴν καὶ τινὰς ἐξ αὐτῶν ἱκανωθέντας μισθοῖς
 τῆς πρὸς βασιλεῖα Μιχαὴλ ἄψασθαι συμμαχήσαντας. αἱ δ' οὖν,
 B ἀλλ' αὐτὸν μὲν καὶ αὐθις ἀντιπερᾶν κατ' ἀνατολήν, τὸν μέντοι γὰρ 5
 Μπυργιέριον Τέντζαν, ὡς καὶ αὐτὸν ἄξιον ὄν προσδέχεσθαι ὄπδ
 μεγίστοις τοῖς ἔλλισμοῖς προσχωρήσαντα, συμπεῖσαι παραγενέ-
 σθαι μόνον ἢ π' ἀσφαλείᾳ τῇ προσηκούσῃ, καὶ τοῖς ἄπ' αὐτοῦ
 χρυσοβούλοις σχόντα τοῦ θύρρου τὸ ἱκανόν. ἔτοιμον δ' εἶναι
 τοῦτον καὶ μισθοφορῆαις ἱκανωθέντα τῷ ἰδίῳ συνάμα λαῖφ τὴν 10
 C πρὸς τὸν νῆον βασιλεῖα πορευθῆναι σφοδρῶς ἰσχυρίζετο. ταῦτα
 λέγων καὶ πλείονα αἰρεῖ τὴν γνώμην αὐτίκα τοῦ βασιλέως. καὶ
 ἕμα πρὸς μὲν τὸν Μπυργιέριον πῆστις χρυσοβούλλεοι σχεδιά-
 ζονται, αὐτὸς δὲ τὰ πολλὰ μὲν καὶ ἄφ' ἑαυτοῦ τῷ μεγάλῳ δουκί
 προσειμίας, τὰ πλείστα δὲ καὶ ἐκ τῶν τὸν σῆτον συναγόντων κε- 15
 D λεύσας ἀναλαβεῖν, μετὰ πάσης εὐμενείας ἐκπέμπει. (8) τὸ δὲ
 τοῦ ἐπισυναγομένου σιτοκρίθου τοῖόνδ' ἦν. τὰ μὲν γὰρ τῆς
 ἀνατολῆς καὶ λίαν ἐξηπορήθη, ὡς μηδὲν ἔχειν ἐντεῦθεν τὴν βα-
 σιλείαν, μᾶλλον μὲν οὖν καὶ ἀνάγκην καταστῆναι ὑπὲρ ἐκείνης
 18. μὴ δὲ P.

dem enim postulaverat) ab eo posse nunquam exprimi, ea in longe mi-
 norem contraxit summam, in se recipiens donativo non magno, nec aegre
 ab imperatore pro copia praesenti numerando, sese pacaturum Latinorum
 iurur et horum ei plene reconciliatorum voluntates. nuntiavit etiam
 iam quosdam ex his, prout imperator se velle significasset, a se mercedis
 instructos idonea versus imperatoris Michaëllis castra, eius auspiciis mili-
 tataros, iter arripuisse. se vero paratum ostendit, quod id etiam sibi
 esse cordi declarasset Augustus, cum reliquis in Orientalem redire conti-
 nentem. Mpyrigorium Teatzam quod attineret, non videri committendum
 ut vic tantus tam magnis appulis spebus irritus remitteretur. videre
 saltem sustineres hominem Augustus paratum eius maiestati se sistere,
 si praemissa securitate ad id idonea vocetur, hoc est si dato in manus
 ipsi diplomate imperatoris aurea munito bulla plena ipsi fiducia contingat
 honorificae admissionis et tacti post colloquium receptas. atque hic vehe-
 menter asseverabat paratissimum hunc esse, ductis secum universis qui-
 bus praeerat copiis, sub iunioris Augusti signa proficiendi, rem eius ducta
 strenue gesturum. haec et plura istiusmodi dux magnus memorans asse-
 sum in suam sententiam statim rapuit Augusti. literae igitur aurea insi-
 gnes bulla, quibus fides fieret liberi accessus seawique recessus, Mpyri-
 gerio expediuntur. ipse autem Augustus multis praesentem magnam du-
 cem denariis cumulans, plerumque insuper partem vectigalis frumentarii
 eidem postmodum mandans attribuit, laetum eum ac voti complotem com
 omni benignitate dimisit. (8) tributi porro memorati modo framentarii,
 quod vulgo σιτοκρίθον, quasi diceret tritichordeum, appellatum est. haec
 origo atque institutio fuit. vastata incursionibus barbaricis Asia et Orien-
 tales tractus universi, vacante illis agrorum cultura, extrema victus ino-

ξιν δὴλῃν καθίστησι, μετακαλούμενος δὲ μετὰ τιμῆς προσηκού-
 σης, πεμφθέντων καὶ ὀχημάτων, οὐχ ὑπήκουε τὸ παράπαν
 ἀλλ' ἀπρίξ εἶχετο τῶν νηῶν, ὡς αὐται τῶν ἀγκυρῶν ἐν ταῖς
 ζάλαις. τέλος ἐνεχυράσιαν τὴν ἀσφαλεστάτην εἰσέπραττεν,
 5 οἷαν τ' ἰσομένην παρέχειν τὰ πιστά οἱ κατεχομένην ἐν ταῖς
 ναυσί, καὶ τὸν τοῦ βασιλέως υἱόν, τὸν δεσπότην Ἰωάννην,
 ὄμηρον ἐξήτει λαβεῖν ὑπὲρ ἑαυτοῦ καὶ τῆς αὐτοῦ παρὰ βουσι-
 λέα ἀφξέως. βασιλεὺς δὲ πρὸς ταῦθ' ὕβρισθῶν, εἰ τόσην B
 ἀναμετρήσας ἐκ πολλοῦ θάλασσαν αὐτόματος τῆς εἰς αὐτὸν χά-
 10 ριν ἀφξέως πιστὸς ταῖς τοῦ βασιλέως ἐδύθησι, τότε καὶ ὄρκους
 λαβὼν οὐκ ἐθάρρει ἀλλ' ἐφ' ὁμήροις ἤθελεν ἐμφανῆσθαι. ἐν
 διωρίαις ἐτίθει τὰ κατ' ἐκείνον, καὶ ἐφ' ἡμέραις ἤφει ἀλλξί-
 σθαι κατὰ θάλασσαν. τέλος, ἐπεὶ τῶν τοῦ Χριστοῦ γενεθλίων
 ἡ ἑορτὴ προσήλανε (περὶ τὴ μέσα γὰρ Σκιροφοριῶνος ἀφίκτο),
 15 πέμπει γε καὶ αἰθίς καὶ ἀξιοῖ, τὸ τῶν ὄρκων ὑπόγνον ὡς εἰκὸς
 προτέγων καὶ θαρρεῖν τὰ μέγιστα προτροπέμενος. καὶ ἔς ἐπὶ C
 πολὺ γνωσιμαχῆσας ἔπειτα πείθεται, καὶ τῷ βασιλεῖ παραγενό-
 μενος μεγαλοπρεπῆ τὴν ὑποδοχὴν εὕρισκε, καὶ ὁσημέραι πείραν
 διδοὺς καὶ λαμβάνων, τῶν μὲν νηῶν οὐκ ἀπέλαχετο ἀλλ' ὡς κα-

subito Augustus cum conveniente honorificentia invitaret, missis etiam,
 quibus ad hoc uteretur, rhedis ac curribus, recusavit ille inflexibili con-
 stantia, nihil minus fixus in proposito intra suas perstrandis naves quam
 illae tenaci dente ancorarum fundo devinctae mordicus haerent. tandem
 rogatus quam securitatem ultra iam datas vellet, respondit tum se sibi
 cautum idonee crediturum, si filius imperatoris Ioannes despota in suam
 prior potestatem veniens suis navibus detineretur, dum ipse iis relictis
 imperatori se sisteret: aliter quam tali obside praesumpto, se sui copiam
 Augusto facere non posse. his auditis offensus imperator, et ad ludibrium
 sui pertinere indignanter reputans quod homo, qui tam vasta maris spa-
 tia nemine vocante ultro esset emensus sola fretus, ut aiebat, procul per
 famam cognita imperatoris recta comique mente, nunc tam dudum in in-
 timam provectus viciniam atque adeo portum tenens urbis regiae, non
 contentus diplomatibus iure iurando confirmatis, etiam obsides et tales
 obsides pacisci aequum duceret ac nobis tanto emendam sui praesentiam
 licitaretur, superbi arrogantiæ hospitis contemptu promendam iudicans,
 sine responso, ac quasi re indecisa deliberabundus, multis eum diebus in
 salo iactari sivit, quoad tandem instante solemnitate natalis Christi (nam
 adventus Mpyrigerii Constantinopolim in medium ferme Decembrem inci-
 derat) convenit denno per missos hominem, rogans ut suum iusiurandum
 satis haberet, aliis insuper multis argumentis urgens ut se dubitaret sibi
 fidere. in haec multa ille contra causatus vix denique manus dedit as-
 sentiens, progressusque in Augusti conspectum magnificam admissionem
 est nactus, idque continuis aliquot diebus certa hora frequentans aulam,
 moxque in sibi adamatam navium suarum ligatarum ancoris diversorium
 se recipiens. eo ad illum imperator quotidie missitabat ingentem copiam

μοιρον τοῦ ταλάντου τῶν νομισμάτων χρυσὸς ἦν ἄπεφθος, ὃ δὴ καὶ ὁ ἐξ ἐκείνου διετῆρει· ὕστερον δὲ ἐπὶ Μιχαὴλ τῆς πόλεως ἀλούσης, διὰ τὰς τότε κατ' ἀνάγκην δόσεις, καὶ μᾶλλον πρὸς Ἱταλοὺς, μετεγεγράφατο μὲν τὰ τῶν παλαιῶν σημείων, τῆς πόλεως χαρακτομένης ὀπισθεν, καθυφρέτο δὲ καὶ παρὰ κερατίον τὸ 5

D ἐκ χρυσοῦ νομιζόμενον, ὡς πεντεκαίδεκα πρὸς τὰ εικοσιτέσσαρα γίνεσθαι. μεταλλάξαντος δ' ἐκείνου πρότερον μὲν εἰς δεκατέσσαρα περίσστη πρὸς δέκα, νῦν δὲ ἀλλὰ καὶ ἐφ' ἡμισείας τὸ ἄπεφθον καταμίγνυται, παρ' ἣν αἰτίαν καὶ δυσπόριστα μὲν ἐκ τοῦ καιροῦ τὰ χρειώδη, δύσωνα δ' αὐθις καὶ ταῦτα, ἦν πού τι καὶ 10 φανείη, ἐγίνοντο, καὶ αἰχμαλωσία καὶ λιμὸς ἦν.

P 344 9. Οἱ μέντοι γε κατὰ τὴν πόλιν Γεννοῦνται, ἐπειδήπερ τῶν κοινῶν ἀπετύγχανον βουλευμάτων, καὶ καθ' αὐτοὺς ἠναγκάζοντο πράττειν, τὴν χαλεπὴν τῆς καρδίας ἐκ τῶν ἀκουσθέντων πῆδησιν τῶν ἰδίων οὐ σιγῇ καὶ ἡρεμίᾳ κατέστελλον (τὸν γὰρ 15 ἀγῶνα φασὶ προφάσεις οὐ πάνυ τι δέχεσθαι), ἀλλ' ὡς αἰ τίεσθαι τὰ δυσυπνοῦντα τῶν παιδίων κινήσει μᾶλλον καὶ μελωδίαις, ἀλλ' B οὐχ ἡσυχλαίς κατοκομιζοῦσι (πέφυκε γὰρ ἡ ἔξωθεν κίνησις ὑπο-

5. παρακράτιον P.

18. ἐπιφερομένη?

esset nummi aurei sinceritas ut auri puri dimidium dumtaxat haberet pondus, reliquo e deteriori materia submixto (qui usus usque ad Michaëlis tempora perseveravit), huius primis annis, recepta e Latinis Constantinopoli, cum idem Michaël pecunia egeret ad largitiones necessarias, praesertim faciendas Italis, recudi monetam omnem auream iussit, praetextu immutandi notas veteres: nam pro antea usitatis signis urbem Constantinopolim in postica nummi facie voluit extare. verum ista occasione detrivit metalli probitatem eo usque ut e viginti quatuor partibus aurei solidi auri dumtaxat pari novem essent, quindecim mistarum sequioris. post Michaëlis mortem exigua est emendatio secuta, decem saltem partibus auri puri ad vitiosas quatuordecim adiecta. at nunc isti ipsi probi metalli particulae dimidium detractum scoria et retrimento suppletum est, unde securam infligi magnam fidei commutationum et necessario rerum victui aptarum commercio contigit, nec exteris facile importantibus ad nos sua, nec nostris invenientibus cui suis usibus redundantia venderent, utique illis haud satis accipientibus pro merce proba pretium adulteratum, et nam melioris notae monetam pari cum nostra sic corrupta aestimatione profigare recasantibus. ex quo et difficiliori reddita redemptione captivorum consensere in hostium vinculis infelices in servitatem lapsi cogebantur, et intercepta importatione annonae fames passim invalecebat.

9. Interim Genenses inquilini urbis, ut in irritum abire viderunt spes et consilia prius inita imperatoris adiungendi sibi in societatem belli communiter gerendi adversus eos quos machinari irruptionem in terras imperii compererant, ac sic privatis sibi opibus consulere coacti, motum subsilientium cordium ex trepidatione quam innocerant fida indicia morum, indubitatum adventum hostilis adversus Constantinopolim classis certe denuntiantia, non silentio aut quiete compecebant: neque enim, quod dici

φερομένη κατακρατεῖν τὴν ἐντὸς καὶ οὕτω γαλήνην ἐμποιεῖν τῇ ψυχῇ), οὕτω καὶ οὗτοι ἀλλεπαλλήλοις πράξεις καὶ κινήσεις τῶν τῶν πολλῶν κατέστειλλον θόρυβον. καὶ νῦν μὲν βυθύτερον ἐξ-
 5 τάφρευον καὶ ὡς ἔδωρ ἐκ τῆς θαλάσσης μετοχτετεύεσθαι δυνατὸν
 εἶναι καὶ τὸ ἀσφαλές τοῖς ἐνοικοῦσι παρέχιν, νῦν δὲ λοβόλα καὶ
 πετροβόλα ἐμηχανῶντο, καὶ τὰς τῶν οἰκημάτων παρακνυπτικὰς C
 ἐξ ὀπτῆς πλινθοῦ καὶ τιτάνου παρφοκοδομημένας εἰς ἀσφαλεῖς
 καθίστων, νῦν δὲ συνέλιγον χρήματα ἐκ κοινῆς τῆς καθ' αὐτοὺς
 συναγωγῆς συνδοσίας κατὰ καιρὸν ἐμμαχίσοισιν ἀποχρήσοντα.
 10 καὶ νῆας τὰς μὲν εἶχον, τὰς δὲ καὶ ἐξηρτύοντο, τὰς δ' ἅμα ναυ-
 μάχοις ἐκ τῶν ἐκασταχοῦ κοινῶν συνεδρίων τοῦ γένους αὐτῶν
 μετεπέμποντο. καὶ σφισι τὰ πρὸς πόλεμον ἅπαντ' ἐξήρτυνον,
 (10) ὅτε καὶ τινα τῶν πειρατῶν Ἀνδρέαν ὠνομασμένον, δυνά P 345
 πειρατικαῖς ναοὶ καταχθέντα πρὸς βασιλεία, ὅς οὐκ ὀλίγα μὲν
 15 καὶ Βενετικὸς Γεννοῦίτης ὧν διείθει κακωτικὰ κατὰ Θάλασσαν,
 ἕσπερον δὲ καὶ νηϊ περιτυχῶν Περσικῇ, καὶ ταύτης ἀντάνδρου
 κρατήσας, οὗς μὲν ἀνείλε τῶν ἐν αὐτῇ, οὗς δὲ γε καὶ ζῶντας
 καθυπηγε τῷ βασιλεῖ ὡς δῆθεν τὰ ὑπὲρ τούτου φρονῶν καὶ τοὺς

8. δὲ decret.

9. συναγ. τῆς συνδ. P.

solet, certamen instans acquiescere periclitantem praetextibus patitur: verum ut nutrices difficilis somni pueros motu potius et cantilenis quam immota quiete sopiunt, quia comparatum natura est ut agitatio interior somnum excludens externa versatione superetur, eo talis fructu victoriae quo tranquillitas animae reddatur, sic et hi agendo ferendo, susque deque omnia versando, sollicitis operationibus, strepulis ultro citroque commotionibus, tumultum interiorem mentium vulgi, ex instantis oppugnationis terrore conceptum, delinire conabantur. ac nunc quidem fossas suo Galatae suburbio circumdatas altius excavabant, quo in eas aqua derivari e mari posset munitioque securior ista ratione reddi; nunc ballistas et machinas saxis telisque longe iaculandis moliebantur, et fenestras domuum, ad splendorem prius et magnificentiam e latere ac gypso speciose concinnatas, in metuendas hostibus pinuas et secreta propugnacula vertebant; nunc congregabant pecuniae vim ex communi collatione coloniae totius, conducendis in tempore auxiliis externis suffecturam. sed et ad naves, quas habebant iam instructas, alias incessanter adornando adiungebant, classariosque milites sui generis, quos iis imponerent, e conciliis suae gentis, in circumscitis insulis ac locis sedes habentibus, corrogabant accersentes, sic nihil omitentes in providendo cuncta diligenter quae ad belli sustinendi rationem pertinerent. (10) quo tempore piratam quendam Andream nomine, ad se cum navibus piraticis duabus quibus praerat, ultro ut amicum venientem benevole imperator excepit. is cum esset Genuensis, non pauca Venetis mala maritimis grassationibus intulerat. novissime autem occurrentem sibi Persicam navem expugnatam ceperat cunctis eius vectoribus potitus, quorum parte occisa reliquos vivos imperatori dedit, quasi significans se pugnae eius aspiciis pugnae fru-

αὐτοῦ τροπούμενος ἀντιπάλους, τοῦτον βασιλεὺς μὲν μετ' εὐμε-
 B νείας δέχεται καὶ ἀλλαγίαις ἀγάλλει καὶ τῷ τοῦ βεστιαρίου τιμῆ
 ἀξιώματι, Βενετικοὶ δὲ δι' ἔχθους εἶχον, καὶ ὧν παρ' αὐτοῦ
 ἔκαθον ἀνταμύνεσθαι ὤρμων. ὅθεν καὶ νυκτὸς ἐκείσπισόντες
 πῦρ μὲν τῇ μιᾷ τῶν νηῶν ἐνιῶσιν ἐκ τοῦ ἀλφνηθδὸν ἐναύσαντες, 5
 θατίρας ἀποδράσης, καὶ καταφλέγουσι, τῶν δ' ἐν αὐτῇ οὐς
 εἰλεῖν ἔσχον, ἀπηνῶς κατασφάττουσι.

C 11. Βασιλεὺς δὲ ὅλος πρὸς τὸ τὸν Μπυργίριον Τέντζα
 ὑπαδέξασθαι γενοῦς, συχνούς ἀποστέλλων πρὸς Καλλιούπολιν
 ὅπου γε κατάρας ἤκούετο, λιπαρῶς καὶ μετ' ἀξιώσεως μετεστέλ- 10
 λετο. ἵνα δὲ καὶ θαρρεῖν οἱ παρέχοι, χρυσοβουλλείους ἔπεμπε
 λόγους, καὶ πίστει δὲ ὄρκων τῶν παλαμνησιότητων ἐδίδου ἢ μὴν
 παρόντα μὲν φιλεῖν τῷ εὐμενῶς ὑποδέχεσθαι καὶ προσηκόντως
 D τιμᾶν, μὴ θέλοντα δ' αὐθις εὐμενῶς καὶ μετὰ χρηστότητος ἀπο-
 πέμπειν. συχνάκις οὖν τοὺς οἰκίους ἀποστέλλων μετακαλεῖτο, 15
 καὶ δῆλος ἦν τὰ μεγάλα πραξίειν ἐκείνον εἰ ἐπισταίη. ὁ δὲ τὰς
 πίστει ἀνὰ χεῖρας ἔχων, μηδὲν μελλήσας, ἅμα δυσὶν ἰδίαις ναυσὶ
 τὴν Κωνσταντινίου καταλαμβάνει. πλὴν οὐκ εὐθὺς ἐλθὼν τῆς
 P 346 νεὺς ἀποβαίνει, ἀλλὰ πρὸς βασιλεῖα μὲν ἀποστέλλει καὶ τὴν ἄφι-

ctum ac spolia ipsi representare fide socii. admisit hominem Augustus
 omni significatione humanitatis, cum inter alia honorans missis speciosas-
 rum xanthis vestium et vestiarii dignitate insigniens. sed Venetis exosus
 hic Andreas erat ob gravia quae ab ipso damna pertulerant. itaque in
 ultionis de ille sumendae occasionem intenti, noctu in eum improvise ir-
 ruentes, alteri eius navium ignem iniecerant, quam flamma statim totam
 corripuit et absumpsit; repositosque in ea quos in potestatem redigere
 potuere, crudeliter trucidarunt. altera navis Andrae fuga matura inco-
 lumis evasit.

11. Inde imperator totus incumbens in propositum Mpyrigerū Tent-
 zae excipiendi, plures misit Calliopolim, quo is classem appulisse fore-
 batur, qui cum non invitarent solum sed suppliciter etiam atque instan-
 ter orarent, ad se venire ne gravaretur. idque ut omni metu deposito
 fidentius faceret, amplissima promissa diplomatibus conscripta imperialibus
 et bullis aureis munita ferenda illi dedit, adiectis quinetiam iuramentis
 et imprecationibus horrendis, quae caput debebat suum, nisi cum prae-
 sentem omni affectus significatione amplecteretur, et prout eius posebat
 sibi nota dignitas, honoraret. ac si quidem apud se manere vellet, con-
 tinnaturum ei benevelli officia hospitii, sine abire mallet, uti arbitrio suo
 passarum, et ut discedentes amicos fas est, donis proempticis cumulatum
 dimisurum. haec per intimos sibi alium super alium missos Augustus
 Mpyrigerio iaculans, denique illi fidem fecit haud sibi defuturam, si
 quo vocabatur occurreret, splendidam atque illustrem admissionem. Ita-
 que pignus idoneum tantae spei diplomata quae dixi auro bullata tenens
 manibus, nihil cumctatus cum duabus suis navibus Constantinopoli se ad-
 movet. caeterum non statim ac appulit navi exscendit, sed primum per
 aliquot e suis imperatorem de suo adventu certiorum facit. ac cum eum

ξιν δὴλῶν καθίστησι, μετακαλούμενος δὲ μετὰ τιμῆς προσηκού-
 σης, πεμφθέντων καὶ ὀχημάτων, οὐχ ὑπήκουε τὸ παράπαν
 ἀλλ' ἀπρίξ εἶχετο τῶν νηῶν, ὡς αὐταὶ τῶν ἀγκυρῶν ἐν ταῖς
 ζάλαις. τέλος ἐνεχυρασίαν τὴν ἀσφαλεστάτην εἰσέπραττεν,
 5 οἷαν τ' ἱσομένην παρέχειν τὰ πιστά οἱ κατεχομένην ἐν ταῖς
 ναυσί, καὶ τὸν τοῦ βασιλέως υἱόν, τὸν δεσπότην Ἰωάννην,
 ἔμμηρον ἐζήτει λαβεῖν ὑπὲρ ἑαυτοῦ καὶ τῆς αὐτοῦ παρὰ βασι-
 λέα ἀφίξιος. βασιλεὺς δὲ πρὸς ταῦθ' ὑβρισιπαιδῶν, εἰ τόσην B
 ἀναμετρήσας ἐκ πολλοῦ θάλασσαν αὐτόματος τῆς εἰς αὐτὸν χά-
 10 ριν ἀφίξιος πιστὸς ταῖς τοῦ βασιλέως ἐδούτησι, τότε καὶ ὄρκους
 λαβὼν οὐκ ἐθάρρει ἀλλ' ἐφ' ὀμήροις ἤθελεν ἐμφανίσεσθαι, ἐν
 δωρίαις ἐτίθει τὰ κατ' ἐκείνον, καὶ ἐφ' ἡμέραις ἤφει ἀλλε-
 σθαι κατὰ θάλασσαν. τέλος, ἐπεὶ τῶν τοῦ Χριστοῦ γενεθλίων
 ἡ ἑορτὴ προσήλανε (περὶ τὰ μέσα γὰρ Σκιροφοριῶνος ἀφίκτο),
 15 κέμπει γε καὶ αὐθις καὶ ἀξιοῖ, τὸ τῶν ὄρκων ὑπόσπονδον ὡς εἰκὸς
 προτείων καὶ θαρραῖν τὰ μέγιστα προτερεπούμενος. καὶ ὅς ἐπι C
 πολὺ γνωσιμαχίας ἐπειτα πείθεται, καὶ τῷ βασιλεῖ παραγενό-
 μενος μεγαλοπρεπῆ τὴν ὑποδοχὴν εὐρίσκει, καὶ ὄσημέραι πείραν
 διδούς καὶ λαμβάνων, τῶν μὲν νηῶν οὐκ ἀπέσχετο ἀλλ' ὡς κα-

subito Augustus cum conveniente honorificentia invitaret, missis etiam,
 quibus ad hoc uteretur, rhedis ac curribus, recusavit ille inflexibili con-
 stantia, nihil minus fixus in proposito intra suas perstandi naves quam
 illae tenaci dente ancorarum fundo devinctas mordicus haerent. tandem
 rogatus quam securitatem ultra iam datas vellet, respondit tum se sibi
 cautum idonee crediturum, si filius imperatoris Ioannes despota in suam
 prior potestatem veniens suis navibus detineretur, dum ipse illa relictis
 imperatori se sisteret: aliter quam tali obside praesumpto, se sui copiam
 Augusto facere non posse. his auditis offensus imperator, et ad ludibrium
 sui pertinere indignanter reputans quod homo, qui tam vasta maris spa-
 tia nemine vocante ulro esset emensus sola fretus, ut aiebat, procul per
 famam cognita imperatoris recta comique mente, nunc tam dudum in in-
 timam proventus viciniam atque adeo portum tenens urbis regiae, non
 contentus diplomatis iure iurando confirmatis, etiam obsides et tales
 obsides pacisci aequum duceret ac nobis tanto emendam sui praesentiam
 licitaretur, superbi arrogantiæ hospitis contemptu praemendam iudicans,
 sine responso, ac quasi re indecisa deliberabundus, multis eum diebus in
 solo iactari sivit, quoad tandem instante solemnitate natalis Christi (nam
 adventus Mpyrigerii Constantinopolim in medium ferme Decembrem inci-
 derat) convenit denno per missos hominem, rogans ut suum iusiurandum
 satis haberet, aliis insuper multis argumentis urgens ut ne dubitaret sibi
 fidere. in haec multa ille contra causatus vix denique manus dedit as-
 sentiens, progressusque in Augusti conspectum magnificam admissionem
 est nactus, idque continuis aliquot diebus certa hora frequentans aulam,
 moxque in sibi adamatam navium suarum ligatarum ancoris diversorium
 se recipiens. eo ad illum imperator quotidie missitabat ingentem copiam

ταλύματι ταύταις ἐχρᾶτο, ἐδεστών καθ' ἐκάστην ἡμεροθύμενος τὴν ἡμέραν οἷς εἰστία τοῦτον ὁ βασιλεύς, καὶ τοῖς περὶ αὐτὸν τὴν εὐωχίαν συχνοῖς νομίσμασιν ἰκανούμενος, ἀνέδην δ' ὅμως τὰς πρὸς βασιλεὺς ἐποιεῖτο προσόδους, καὶ ἐκυδνοῦτο ταῖς συχναῖς D ἀλλαγαῖς, καὶ δῆλος ἦν ὑποταχθεῖσθαι. τέλος, ἐπεὶ ἡ ἑορτὴ 5 ἐφειστήκει, ἔδει δὲ καὶ αὐτὸν ἕνα ἤδη φανέντα τῆς γεροῦσιας ὀφεικίῳ καὶ παρασῆμοις τιμᾶσθαι, ὄρκους τῆς ὑποταγῆς παρὰ σόντι, γίνεται τοῦτο, καὶ μέγας μὲν παρευθὺς κλείζεται δοῦξ συγκλήτου πάσης καὶ πολιτείας παρισταμένης, καὶ τὴν βακτη- 10 ρίαν τὸ τῆς ἀξίας λαμβάνει ξύμβολον (καὶ τοῦτο γὰρ τῷ βασι- E λεί κεκαινούργητο, ἀργυροχρύσοις βακτηρίαις τοῖς τῆς γεροῦσιας πρωτίστοις ἀξιωμάτων ἐπιβαίνοντας σεμνόμεσθαι), τὴν ἄνω δὲ χώραν λαμβάνει, καὶ ἑορτοῖς ἀξίοις παρασῆμοις κατὰ Ῥωμαίους στολλίζεται, καὶ τὸ σκαραμάγκιον ἐπιδέμενος. κἀντεῦθεν θαρ- 15 ρήσας ἔξισι τῆς νεῶς, καὶ ἐφ' ἡμέραις ἐν τῇ μονῇ τοῦ Κοσμο- δίου μετὰ τῶν ἰδίων ἀλλίζεται· καὶ γὰρ καὶ τινες ἐξ ἐκείνων καβαλλαρικαῖς τιμαῖς ἐτετίμητο παρὰ βασιλέως καὶ μεγαλοπρεπῶς

4. καὶ deerat.

edultum, quae ipsi sociisque saginandis sufficeret. quam in rem hand modice nummorum summae impendebantur. quibus illo, ut apparebat, iam aliquantum delinito et de pristinis remittente fastidiis, quod liberiores eius hilarioresque frequentatae imperatoris coram aditi salutaciones declarabant, delectatus Augustus crebris insuper eum pretiosarum vestium honorabat donis. ad quod liberalitatis principis augmentum hospitio quoque antiqua contumacia in magis obnoxiam sensim se verecundiam ac venerationem molliente, eo denique ventum est ut Mpyrigerius se non abhorrere declararet a rite profitenda imperatori subiectionis fide, quam primum is inberet. id vero ut statim fieret, urgebat festi tantum non iam praesentis vicinia; quo cum de more oporteret apparere publice adstantem imperatori senatum universum cunctosque magistratus cum insignibus quemque potestatis suae, ne huic ceremoniae deesset novus hic senator et magistratus designatus, sed in ea destinati ei officii occupare locum et eius insignibus ornatus posset conspici, praefestinanda visa est professio subiectionis eius ad imperatorem iure iurando firmata, quippe quae ad illa quae dicta sunt esset necessaria praeparatio. isto igitur ritu praevio perfunctus, statim Mpyrigerius renuntiatum magnus dux, universo senatu et corpore civium adstante, scipionemque dignitatis eius accipit symbolum. nam et hoc novum institutum imperatoris Andronici est, bacillis ex auro argenteoque affabre factis honorare primarios senatorum, quo die possessionem ineunt dignitatum ipsis attributarum. cum hoc ille insigni praecessione et primi consensus impertitus honore est, et iuxta morem Romanorum propriis ducis magni tali festivitate vestibus ornatus prodit, scaramangio quoque desuper inducto. haec tandem illi fiduciam dederunt in urbe domicilium sumendi, omisso, quod hactenus omni vespera repetierat, navis suae diverorio. habitavit enim diebus aliquot in monasterio Cosmidii una cum suis familiaribus; quorum aliqui equestrem dignitatem e manu imperatoris acceperunt, omnes ab eo magnifice nau-

περιλοτμήντο. ὅλος τοίνυν τούττευθεν προσηκίμενος τῷ βασιλεῖ
 καὶ τὰ πρῶτα τῶν βουλευφόρων καὶ κράτιστον ἦν. (12) πλὴν ^{P 347}
 ἔσον τῶν ἀπὸ τούτου πρὸς βασιλέα τελείσθαι μελλουσῶν ὀρκω-
 μασιῶν, ἐπεὶ οἱ φίλον μὲν τοῦ βασιλέως φίλων, ἀντίπαλον δὲ
 8 τῶν ἀντιπάλων, ὡς εἶδυστα, καὶ αὐτὸν ὀμνύουσι καθίστασθαι,
 ὃ δὲ τὸ εὐθὺς τῆς γνώμης ἐξ ἀρχῆς δῆθεν ὑποκρινόμενος, δῆλος
 ἦν ἔξαιρέων τὸν Θεωδερίχον τῶν λοιπῶν πολεμίων· φθάσαι γὰρ
 καὶ πρὸς ἐκείνον ὀρκώσεις προῖσαι καὶ οἱ δουλεῦσαι, ὃν οὐ δίκαιον C
 μηδὲν τῶν συγκαίμενων αὐτοῖς ἀφστήσαντα εὐθὺς ἀπαρτᾶν, κα-
 10 θάρκαξ τῶν φίλων φανέντα καὶ δεσποτῶν. καὶ διὰ ταῦτ' ἤβλεον,
 αὐτοῦ γ' ἔξαιφεθέντος καὶ μόνου, ἐπὶ τοῖς ὀπουδήποτε ἰχθράσι
 τε καὶ φίλοις τοῦς ἔρκους προβαίνειν. τοῦτ' ἔδοξε μὲν ἔχειν καὶ
 τι βαδύτερον, ὡς ἐκείνῃ προσηκίμενον τοῦ τοῦς ὀρκους ἀπαιτου-
 μένου, ἔδοξε δὲ καὶ κατὰ τινα θήραν εὐδοξίας γίνεσθαι, καὶ μά- D
 15 λιστα τὴν πρὸς βασιλέως, ὡς ἐκείνου καὶ μάλα τὸ πλεῖστον φυ-
 λαττομένου τὸ πρὸς τοῦς ὀρκους ἔτοιμον, ὥστε καὶ ἀσφαλεῖς
 προσίστασθαι τοῦς δευτέρους δοκεῖν διὰ τὸ στεροῦς τῶν φθα-
 σάντων ἀντιχεῖσθαι, ὁμολογοῦντος καὶ ταῦτα τὴν πρὸς τὸν Θεω-

4. οἱ] ἔδει?

7. ἔξαιρειν P.

morati. inde totus iactans Indiviseque assiduus imperatori novus hic
 magnus dux primam praecipuamque auctoritatem in consiliis habebat.
 (12) caeterum cum post illam quam dixi ebitur festi caesa instantis de-
 prosperatae professionem fidelitatis, operaret ex more quaedam capita
 distinctius exprimere iurando, ubi ventum ad illud est quo exigebatur a
 Mpyrigario ut iuratus sponderet eosdem se cum imperatore amicos habi-
 turum, eosdem hostes, haesit ille, libereque respondit, quasi ad mature
 dandum initio ipso specimen ingenui sui cuiusdam simplicisque candoris;
 respondit, inquam, la eo quod a se exigeret ut numero hostium haberet
 omnes imperatoris hostes, necessariam sibi esse exceptionem unam respec-
 tu Theoderichi, si et hunc exosum fieri Augusto contingeret: quippe se
 illi antiquiori iam esse amicitiae ac cuiusdam subiectionis iuramento de-
 vincotum; cuius foederis in conditionibus cum nihil is mutaverit, haud se
 posse, fide ac religione integris, ab eo desiscere. hoc unico segregato,
 adversus reliquos, ubicumque ac quicumque sint, omnes suam partium
 imperatoris propugnandarum alacram devotionem sacramenti contestatione
 sanciturum. non eberat ab his suspicio tectioris nec forte Romanis inno-
 xiae huius cum illo externo principe initeae societatis. tamen imperator
 id in eam partem rapuit, ut autumaret Mpyrigarium cupidum glori-
 ae, ostentandae sinceritatis studio et famae inde aucupandae veto sic
 egere. hinc autem, quod sem astineret ipsam, magis optum augurium
 duci debere constantis futurae atque inviolatae in omnibus quae sponde-
 rat promissionis eius. cur enim non inflexibilitate pari posteriori haere-
 rat foederi, eius quam in priusum conventionum observatione monstra-
 rat? eam minus ergo illum fidem sibi quam Theodericho futuram. atque

δερίχον φιλίαν. εἰ γὰρ τὴν πρὸς τῶν πολλῶν εὐδοξίαν τῶ νῦν
 P 348 ἔχοντι προτιμῶν, προύργου· καὶ τὸν εὐλόγων· χρηὴ γὰρ πάντως,
 ὡς Πλάτων λέγει, οὐ περὶ μικροῦ ποιεῖσθαι τὸ δοκεῖν ἀγαθοῦς
 εἶναι τοῖς ἄλλοις ἢ μὴ δοκεῖν. οὐ γὰρ ὅσον οὐσίας ἀρετῆς ἀπε-
 σφαλμένοι τυγχάνουσιν οἱ πολλοί, τοσοῦτον καὶ τοῦ κρῖνειν τοὺς
 ἄλλους, ὥστε καὶ τοὺς σφόδρα κακοὺς εἰ τοῖς λόγοις καὶ ταῖς
 δόξαις διακρίνειν τοὺς ἀμείνους τῶν ἀνδρῶν καὶ τοὺς χείροντας. εἰ
 B γοῦν τὴν παρὰ τῶν πολλῶν δόξαν ἐπὶ τοῖς πρακτέοις οὕτως δεῖ
 θηρᾶσθαι, ὡς δοκεῖ Πλάτωνι, πολλῶ γε μῦλλον τὴν πρὸς βυ-
 σιλέως, καὶ ταῦτ' ἐπὶ πίστων ἐμπειρώσει. διὰ τοῦτο κατὰ δέ- 10
 χεται μὲν ὁ κρατῶν τὴν ἀξίωσιν, ἀρχεται δὲ μαρτυρεῖν ἐκείνῳ
 καὶ τὴν περὶ τὴν γνώμην εὐθύτητα, καταλαμβάνων ἐκείνον, ὡς
 ἔλεγε. τοῦτο δὲ καὶ ἀναγκαίως προσέβαινον, οἶμαι, διὰ τὴν
 πρὸς τὸν προηγησάμενον σύγκρισιν.

C 13. Οἱ μέντοι γε Ἀμογάβαροί τε καὶ Κατελάνοι, καθά- 15
 περ τι πλῆθος χαλάζης τετραγῶς ὀλέθριον εἰσπεσόντες, πᾶσαν
 ἐκάκουν ἦν ἐπέσχον καὶ ἥς ἐπελάβοντο, οὐδενὸς φειδόμενοι τῶν
 ὄσα δεικνυσι τὸν εἰργασμένον κακοῦργον καὶ βίαιον, ὡς ἄλλη
 τινὰ βαρβαρικὴν καταδρομὴν πᾶσχειν τὴν δύσιν, ἀνύποιστόν τινα

in eam sententiam indulgens sibi disserebat largius, praestantium et egre-
 gie prudentum virorum esse nihil commodi aut emolumentū praehabere
 gloriae illustri existimationique inoffensae. oportere quippe omnino, ut
 Plato ait, arbitrari haud parvo interesse, bonine an secus videamur aliis
 non enim ut virtutis vera substantia et possessione plerique hominum ca-
 rent, sic horum de aliis iudicantium sententiae pondere destituuntur au-
 ctoritatis omni. quin porsaepe rem ac ipsam tangunt, et subtiliter di-
 stinguentes speciem a corpore, vere cum sensibus tum sermonibus discrimi-
 nant meliores a peioribus virorum. quodsi, auctore Platone, in rebus
 publice gerendis venari auram opinionis etiam popularis convenit, quanto
 magis non ignoscendum solum sed favendum etiam huic sit, qui non ple-
 bis sed principis et imperatoris demereri sibi laudem hoc facto voluerit.
 quod cum erat in quavis actione probabile, quanto est commendandum
 magis in solemnī obligatione suae fidei? prolixè igitur concessit Augu-
 stus Mpyrigeria ut unius eius quam indicasset exceptionis conditione feo-
 dus temperaret suum. ac deinceps hominem large affectit laude simplicis
 et minime fucati animi, praedicans eum apud obvios eo nomine, ut fa-
 cile quam id sibi alto persuasum esset, tam prona testificatione proderet.
 atque hunc existimationis locum non alla, opinor, Mpyrigeria apud Au-
 gustum arte ac facto promeruit, quam ista, ut dixi, conventis inserenda
 exceptione Theoderici.

13. At Amogabari et Catelani velut clavies quaedam grandinis exi-
 tiale strepens irruentes, omnem, quacumque insederant, quocumque at-
 tigerant, regionem aut locum, nulli prorsus parcentes, cunctis iis iniu-
 riis et contumeliis affliciebant, quae auctores suos maleficientissimos et im-
 pudentissime violentos ostenderent, adeo ut aliam barbaricam incarcerationem

παρά τὴν προτέραν οἰστὴν οὖσαν καὶ γε φερτήν, τὴν ἐπ' ἀνα- D
 τολῆς, κατὰ σύγκρισιν, ὅσον ἐκείτην μὲν ὡς παρ' ἐχθρῶν οἱ
 πειρώμενοι λογιζόμενοι ἔφθασαν καὶ τινες τὸ δεινὸν προφυγόντες,
 τῶ τῶν ἄλλων φόβῳ σωφρονοισθέντες, ταύτην δὲ οὐκ εἶχον ὅπως
 5 ἂν καὶ διάδοιστο, δεχόμενοι μὲν ὡς φίλους τοὺς ἐπιόντας, πει-
 ρώμενοι δὲ ὡς παλαμναιοτάτων τούτων ἐχθρῶν. ἐπ' ἴσης δὲ καὶ
 τούτοις ἀκείνοις ἦν τις ἀντιβαίνοι, τὸ ξίφος εἰς ἄμυναν ἦν. μὲ- P 349
 λικς πόλλ' ἄττα διαπραξόμενοι, καὶ μηδὲν πλέον ἔχοντες πράττειν
 (τῆς γὰρ εἰς τὰ πρόσω καὶ εἰς ὄρμηξ ἀνεκόπτοντο· τὸν γὰρ βα-
 10 οἰλέα Μιχαήλ καὶ τὰς περὶ τοῦτον δυνάμεις ὡς αὐτίκα καταδρα-
 μουμένης αὐτῶν ἐκ τοῦ εἰκότος, ἧ καὶ εἰς ὧν ἤκουον μᾶλλον,
 ὑπόπτειον) ἐγνώσαν ἄλλως μετελθεῖν τὰ πράγματα. (14) καὶ B
 καθ' ἑαυτοὺς γεγονότες, ὡς δῆθεν καὶ τοῦ ἄγοντος κατολιγω-
 ροῦντες, ἀποστόλους πρὸς βασιλέα ἐμπουσι τὰ ὑπὲρ αὐτῶν
 15 πρῆσβεύσοντας, πολλὰ μὲν καὶ δεινὰ προὔξαι ὁμολογοῦντες τὴν
 χώραν, πλὴν ἐκ βίας, μὴ τὰς μισθοφορίας ἔχοντες, εἰς ὧν εἶχον
 ἂν τρέφεισθαι· τούντεῦθεν δὲ ταύτας λαβόντας, εἰ βασιλεὺς θέ-
 λοι, ἀπηνὲς μηδὲν μηδ' ἀτάσθαλον πράττειν, ἀλλ' ὠνούμενους
 δικαίου δόματος διαζῆν ὑπισχοῦντο, ἑαυτοὺς δὲ παρέχειν ἐτοι-

multo tetriorem Persica Occidua continens ab his pateretur, priori iam
 Orientali illa, ubi cum hac compararetur, haud tam atroci apparente,
 quin immo visa tolerabili, eo saltem nemine quod ab hostibus inferretur,
 qui et quid alibi fecissent et quam prope abessent, fama nuntians incu-
 tiebat metum utilem, quo instincti quidam fuga mature praesumpta ma-
 lum evasere. hic nulla facultas talia. amici enim advesaire dicebantur,
 et excepti ut tales, se omnium longe immanissimos hostium usu ipso mon-
 strabant. nec minus hi quam Persae ad stringendum in caedes gladium,
 si quis contra nutum ipsorum hiscere quidpiam auderet, prompti ac fa-
 ciles erant. ea licentia ubi iam obvia cuncta praedando exhaustissent,
 non inventientes amplius quod raperent. nam ne in ulteriores progredie-
 rentur regiones, metu retardabantur superventuri in ipsos imperatoris
 Michaëlis cum infesto exercitu militum Romanorum, poenas repetituro
 scelerum quibus tecta hospitalia laresque ipsorum ac familias precario ex-
 cepti advenae crudelissime ac flagitiosissime vexassent. hoc, ut doesset
 alius talis index periculi, sua ipsos abunde conscientia monebat, et re-
 rum, ut tum erant, ex verisimili confirmabat status. itaque diversam de
 reliquo ineundam sibi rerum suarum administrandarum rationem decreve-
 runt. (14) ergo congregati in consilium, et quasi diffisi duci suo, res
 per se suas agere ipsos oportere rati, legatos ad imperatorem mittunt
 causam ipsorum acturos. horum oratio principio facta est multa sane
 damna gravia intulisse Catalanos Romanis regionibus, in quas hospites
 venerunt: sed extremae id necessitatis impulsu ineluctabili fecisse, quod
 iam dudum stipendiis non solutis aliam vivendi quam e raptu non habentem
 facultatem. ostendebant ad haec se, si deinceps ipsis iussu Augusti bona
 fide stipendia penderentur, neminem in posterum concussuros, nihilque
 nisi emptam debito pretio accepturos a quoquam, praetereaque obedien-

C μους, ὅπου ἄρα καὶ προσταχθεῖεν ἵνα, πιστῶς καὶ εἰς ἐχρῆσιν ἀγαθοῖς ὑπηκόοις δουλεύουσας. ταῦτα βασιλεὺς δεξάμενος τὰ μηνύματα τὸ μὲν ὄσαπερ ἤθουν δίδοναι, οὐδ' ἴκταρ βάλλον, οὐ μὲνουν ἐδοκίμαζε, δυσχερὲς ὄν καὶ ἄλλως καὶ τῶν ἀδυνάτων ἔγιστα· δοκεῖν δ' ἀποπέμπειν δεσποτικῶς δικαίως δοκοῦντας λέ-5 γειν ἠδόξει τὸ σύμπαν, οἷός τ' ὦν μᾶλλον ἐλέγγειν. τῷ τοι καὶ τοῖς περὶ τὸν μέγαν ἑταιριάρχην τὸν Δούκαν — ἤδη γὰρ αὐτὸν καὶ τῶν εἰρκτοσυνῶν ἀνεῖς ἐπὶ τῆς ἀξίας καὶ αὐθις εἶχεν, οὐκ

D ἄλλως ἀνεῖς εἰ μὴ τοῦ τότε μεγάλου δουκὸς Θελοντίου τε καὶ μεσι-
τεύοντος, ὡς ἐπ' αὐτῷ πίπτειν τὴν χάριν. τότε τοίνυν τοῖς 10
περὶ ἐκείνον ἐφήσιν, ἀλλὰ καὶ λοιποῖς οἵπερ ἤδεσαν, καὶ σφάκε-
λοι πλήρεις γράμματων τῶν ἀτασθαλιῶν ἐκείνων δίδονται. συνε-
ποσοῦντο δέ, μεθ' ὧν καὶ αὐτὸς κατὰ φιλοτιμίαν ἐδίδον, εἰς
χιλίας χιλιοστῶς νομισμῶν ἐγγύς. ἃ δὴ καὶ προτείνων τοῖς
ἄπεισταλμένους τῷ Μπυργερίῳ μεγάλῳ δουκί, ἤδη καὶ συμβούλῳ 15
γ' ὡς τὸ εἰκὸς χρώμενος, προσαντίθει τὰ τῆς κρίσεως δικαιολο-
P 350 γούμενα. τοῦτου ὑπερθανμάσαντος τὴν δαπάνην, ἐκείνους μὲν
οὕτως ἀπράκτους ἀποπέμπει, ὀλίγιστόν τι δοῦναι πρὸς ὄπερ ἐξή-

tiam militiae strenuitatemque in occasionibus pro imperatore pugnandi constantiter exhibitoros, prout a fidelissimis expectari fas esset. talia imperator placide audire videri voluit, non sane quod vel prima tenus cogitatione in animum induceret numerare illis pecunias quas possuebant: non enim id pro praesenti aerarii angustia solum difficile, sed prope supra facultatem vel summe conantis foret, dimittere autem superbo et dominante perstrictos responso eos qui specie ac verbis supplicum ad se humiles accessissent, haud honestum sibi fore ac caeterae comitati consentaneum duxit. viam ergo inivit mediam illos rationibus placandi, concessumque amicorum adfuturorum sibi dum hoc ageret, talem quandam paravit. ei adhibuit inter alios magnum heteriarcham Ducam e longo tam primum eductum carcere ac pristinae restitutum dignitati precibus ducis magni qui tunc erat: huius enim id in solidum imputari gratiae voluit, clare professus haud se, si rogasset ille, Ducam fuisse liberatum. huic et aliis quibusdam, qui satis gnari petulantur et immaniter actorum a Catalanis erant, dari iussit saccos plenos iterarum flagitia ista, caedes ac rapinas indicantium. his praesentibus, data Catalanis audientia, coram arbitro rerum iam omnium et ministro consiliorum latimorum Mpyrgerio, novo magno duce, exposuit Augustus quantum in Catalanos vel stipendii vel extraordinarii donativi nomine pecuniae hactenus erogasset; facileque demonstravit cuncta in unum collata fore ascendere in summam millies millium nummorum. his dictis circa nova postulata Catalanorum stitutum se iudicii praesentium ostendit. censerent proferrentque libere quid aequum factu super re tali ducerent, Mpyrgerius maxime: nam hanc demereri honorando prae omnibus studebat. sed illo nihil aliud quam impensam tantam in Catalanos factam vehementer admirante, nec aliis magis illi faventibus, imperator, quasi ex concilii sententia eos vacuos dimisit, addens paratum se numerare illis aliquid pecuniae, multo

τουν, πολὺ κατ' αὐτὸ ὄν, ἐτοιμῶς καθυπισχομένοις, ἂν τέως περῶεν καὶ ἐκδουλεύοιεν· μηδὲ γὰρ πάντων χρηΐζειν, ἀλλὰ καὶ ταῦτα ποιῆν τῆς πρὸς τὸν γαμβρὸν μόνης ἔνεκα χάριτος.

(15) τὸν δὲ Μπυριγέριον μέγαν δοῦκα καὶ λίαν ἐντεῦθεν ἐκθ- B
5 ριοῖ, ὡς ἔδοξεν, εἰ οὐδένας μὲν λειόνους καὶ ὑπὲρ μηδένα τὸ γέ-
νος γεγυῖνόςτας δεξάμενος τοσοῦτοις ἤγαλλε, τοῦτο μὲν ἕκῃν τοῦτο
δ' ἄκων, αὐτὸς δὲ τοιοῦτος ὢν καὶ τοιοῦτους ἄγων μὴ ὅτι
γε μὴδ' ἔγγυς τούτων, μηδὲ τὸ πολλοστὸν σχεῖν ἠλίκει ἐξ ὧν
ἤκουεν. ὅθεν καὶ ἀπεντεῦθεν ἐρραστῶν ἐπύθη καὶ πρὸς τὰς ναῦς C
10 ἔβλεψε. καὶ ὡς οἱ τὰ μὲν τοῦ βασιλέως ὕστερα πάντ' ἦσαν τῶν
βουλευμάτων ὧν αὐτὸς εἶχε, κρούσασθαι δὴ, τὸ τοῦ λόγου,
πρῦμναν καὶ ὑποστρέφειν ἔγνωστο. κακείνος μὲν ἀπάρας τῶν
κατὰ τὰς Βλαχέρνας ὄρμων ἐπὶ τῆς πύλης τῆς βασιλικῆς ἐπε-
15 κατέχων μὲν τὰ τοῦ ἀξιώματος σύμβολα, παρακατέχων δὲ καὶ

5. si decrat.

ibid. ὑπὸ P.

6. μὲν decrat.

quidem inferius immenso illo quem petissent cumulo, tamen, si per se spectaretur et ad praesentes compararetur rei Romanae publicae angustias, quod non contemnendum videri posset. non prius autem istam pecuniam se passurum dari, quam Catalani obtemperassent in prius sibi praescriptis. erant ea ut praeter circiter mille reliqui eorum ex Occidua quo traieciassent continente iterum in Asiam transfretarent. non enim tanta multitudo in Occiduo tracta opus se habere. quin, ut quod res erat fateretur, hoc ipsum facere in gratiam sibi carissimi ducis eorum Rontzerii, quem neptis suae virum soceri affectu prosequeretur. (15) ostenderunt eventa, quod nimirum insuspicabiliter latuit Augustum haec agentem, Mpyrigeriaum magnum ducem auditis in illo, de quo dixi, concilio fuisse incredibiliter efferatum. nempe iatiune ringens musitabat apud se, et in fidas occurrentium haec aures effundebat. “en imperator in hos homines nihili, vilis et plebeiae stirpis, ad se profectos tot centenaria millium nummorum partim volens partim metu adactas effudit. ego autem tantis genere ac dignitate, tot ac tales ducens, non modo nihil adhuc accepi quod vel longe accedat ad aequalitatem eius summae, sed et ubi summam spei mihi propositae ex promissionibus ac signis caeteris rite subduxi, certo intelligo eam demum omnem in partem vix multissimam mercedis in Catalanos impensae redigi.” tali penitus indignatione aestuans coepit primum omittere officia aulica quotidianarum salutationum Augusti, domi contemptim desidens, nec obscure ferens respectare secusum in aaves suas, quod iam utique liquido videret quam longe infra destinationes consiliorum suorum et expectationes, quae illum ad imperato- rem traxerant, successus demum ipse ac praesens experientia recideret. ergo, quod aiunt, inhibere remigium ac retro, unde venerat, cursum reflectere decrevit. moxque cum suis navibus versus Blachernas tendens, ipsas Augusti palatii praeternavigavit fores, incertitudinem tamen animi praefereas quandam ambiguitatemque sententiae, dum hinc quidem quasi haerens adhuc pactis conventis dignitatis symbola ab imperatore accepta

D βασιλικὰ χρυσᾶ τε καὶ ἀργυρᾶ ἐκπώματα περὶ που τριάκοντα, οἷς δὴ τῇ προτεραίᾳ βασιλεὺς ἐδέσματα πέμπων ἐγέγραυε. βασιλεὺς δὲ οὐκ εὐθὺς πιστεύσας, ὁμῶς συχνοὺς ἀποστέλλων ἐπὶ τὴν ἑορτὴν τῶν φώτων ἐκάλει, μετὰ τῶν συνήθων παρασήμων τῇ γερούσιᾳ συνεορτάζοντα. καὶ οἱ μὲν ἐκάλουν, ὁ δὲ συχνὸν 5

P 351 μυκτῆρα σφίσι ἐμφαίνων, ὡς καὶ οἶον κάδδω τῷ σκαραμαγκίῳ κατὰ θαλάσσης ἐπὶ γέλωτι χρᾶσθαι, ἀπέπεμπε. καὶ τότε δῆλος ἦν τὰ τοῦ βασιλέως ἀποστραφεὶς καὶ γε μεμνημένος, εἰ καὶ μὴ τῶν οἴκοι, ἀλλ' οὖν τῆς πρὸς τὸν φίλον ὑποστροφῆς. κλέϊνος μὲν ταῦτα ἡμέραις ὄλαις τρισὶ καὶ νυξὶν ἴσαις, παρνοκλέπτων 10 τὴν ἐκπλευσιν, ἀνταποστειλάς καὶ τὰ ἐκπώματα· τῶν τινὲς δὲ **Μονεμβασιωτῶν** βασιλικῶν κατὰ θάλατταν δουλετωῶν, ἐπεὶ καὶ **B** σφῶν τριτῆρῃ παρακατεῖχεν ἐκείνος μισθώσας, ὥρμων ἐπεισιπεσεῖν ἐξαίφνης καὶ τοῦτο μὲν ἐκείνον τῆς πρὸς βασιλέα χλεύης ἀμύνασθαι, τοῦτο δὲ καὶ ἑαυτοῖς σφίσι τὴν ναῦν ἀνασώσασθαι. βα- 15 σιλεὺς δὲ, εἴτε διὰ τοὺς ὄρκους, καὶ ἔτι ἐλπίζων τὴν ἐκείνου μεταβολήν, εἴτε καὶ τῶν ἀνηκέστων ὑπονοῶν συμβῆσθαι, εἴτε μὴν καὶ κατ' ἐπιείκειαν, οὐκ ἐφίει. ἰδούκει δ' ὁμῶς τὸ πλεῖστον

18. ἡφίσι P.

retinet; quin et palatinae suppellectilis vasa partim aurea partim argentea circiter triginta, in quibus ad eum Augustus pridie honoris causa e mensa sua edulia miserat, nondum remissa tenebat apud sese. porro imperator audiens vela facere Mpyrigeria insalutato se, primum ut rei plane incredibili fidem abnegabat; ac ubi credidit, dissimulans destinavit multos qui eum ad festum luminum, quod instabat, secum celebrandum expectari a se cum insignibus suae dignitatis, consueto inter senatores loco sessurum, officiose indicarent. verum hos sic ad festum invitantes ille irridens eludebat, quam nihili duceret insignia quae memorarent dignitatis ab Augusto data, proterve ostentans, abutendo coram ipais per derisum scaramangio ut cado ad aquam e mari hauriendam. quo sui contemptus in res imperatoris palam exhibito specimine, missos eius sine alio responso a se dimisit. tunc fuit manifestum averso esse illum ab Augusto animo, cogitareque plane vel reditam domum vel ad suum Theuderichum, cuius erat amicitiam tam splendide professus, sibi certissimum accessum. caeterum idem in apparatu tumultuario eundem tres dies et noctes totidem consumpsit, quo spatio remisit ad imperatorem aureas suas argenteasque lances. eo triduo Monembasiotae quidam e ministris maritimis imperatoris, solliciti quod triremem quandam prius a Mpyrigeria merce conductam is apud se haberet, uti apparebat, abducturus, consilium ceperunt in eum improvise irruendi; quo simul irrisionem imperatoris ulciscerentur, simul recuperarent navim propriam. verum eos id agere haud passus imperator est, vel adhuc pertinaciter sperans illius reconciliationem secum, vel cladem maiorem aliquam metuens, vel denique indulgens innatae sibi iacillitaeque lenitati. et hac quidem ultima trium causarum unice se mo-

καὶ μᾶλλον ὅτι ἀδελφὸς ἦν τοῦ ἐπὶ τοῦ κανικλείου, καθ' οὗ πόλλ' ἄττα ἐκεῖνος, εἰ δύναιτο, ᾧδινεν, ὡς ἤκούετο, εἰ αὐτοῦ τόσων εὐποροῦντος καὶ τόσων τὸ ὑπ' ἐκείνον στρατιωτικὸν τῶν δικαίων μισθωμάτων στερίσκοντο, κατὰ τινα πρόνοιαν πρὸς τὴν αὐτὰ
 5 δέληφν τοῦ βασιλέως προαποστέλλει τὸν Καναβούριον, ἅμα μὲν δηλώσοντα τὰ πραττόμενα, ἅμα δ' αὖθις δηλοποιήσοντά οἱ τῶν τῶν ἐκεῖ πραγμάτων διάθεσιν. αὐτὸς δὲ σχολαίῳ ποδὶ κατόπιεν C προσήλανεν. οὐπω δὲ τὸ Βραγχιάλιον πεφθάνκει, καὶ δηλοῦνται οἱ ἐκεῖθεν μέγιστ' ἄττα ὑπομνῶν μηνύματα, ὡς μὴ προση-
 10 σομένου τάχα τοῦ Ἰταλοῦ τὸ ἀξίωμα διὰ τὸν ἐκ τῶν ἀγομένων ὑπονοούμενον, ἦν μὴ γε τοῖς μισθώμασιν ἱκανοῖντο, παρορησμόν. κῆν φανείη πάντως οὗτος χρυσίον ἐπιφερόμενος, δέος μὴ ἀφελόμενος αὐτίκα τοῦτο κανόν τι καὶ τὸν ἄγοντα δρᾶσει. διὰ ταῦτα μαθὼν τοὺς λόγους, ἧ τάχους εἶχε, τῷ φρουρῷ τῇ D
 15 Τζίμπη ἐγκαταβύεται. καὶ ἐφ' ἡμέραις ἐκεῖ διάγων, ἐπεὶ οὐδὲν προσήνης ἀπ' ἐκείνων ἤκούετο, μᾶλλον μὲν οὖν καὶ δέος οἱ ἦν μὴ ἐπεισεσόντες τινὲς ἐκείνων, πρὸς τῷ δρᾶσαι τοῦτον τὰ πάνδεινα, τὸ χρυσίον ἀφελωνται, λαβὼν αὖθις ἐπιφερόμενα ἄπρακτος πρὸς βασιλέα ὑποστρέφει.

pturus destinatus Caesar, utique fratrem praefecti canicleo, cui Rontzerius haud dissimulanter infensus quam posset gravissima machinari mala ferebatur, causam allegans quod praefectus canicleo, cuius consilii Augustus regeretur, impediret ne suis militibus debita is stipendia redderet, tot ipse interim ac tantis circumfluens opibus. ea instinctus cura Theodorus provide se acturum iudicavit, si praemitteret ad germanam imperatoris Cannaburium, simul ut indicaret quae sua ex parte vel egisset vel ageret imperator ad executionem destinati foederis, simul etiam ut exploraret sibi que renuntiaret quo illic statu res essent, quantumque opportunus ac securus eo suus accessus occursurus videretur. his ita praeparatis ipse tardo gradu Cannaburium sequebatur, responsum opperens. nondam autem Branchialium Chumnus attigerat, cum sit certior e castris Rontzerii cuncta illic sinistris et turbidis suspicionibus misceri, nec videri admissurum oblatam dignitatem Italum, nisi prius suis militibus flagitata stipendia numerarentur, metu ne hos ira vehementer in exitialem seditionem concitaret. neque horum furori delinendo valde profecturum existimari, quod idem qui Caesaris insignia Rontzerio afferret, pecuniam etiam portaret in eius copias dividendam. potius enim hinc timendum verisimiliter patari, ne solita impune quidlibet audere et ardens avaritia multitudo armata, quem venire audiret pecunia onustum, invaderet ac spoliatum male multaret. his Chumnus cognitis summa festinatione in arcem Tzimpam se abscondit, ubi per dies aliquot moratus, cum eo intervallo nihil mitius e castris Catalanorum audiretur, quin et metueretur ne arcem pars eorum oppugnaturi accurrerent, et se in potestatem redactum crudelissime tractarent auro ablato, resumens Theodorus quae affererat cuncta, infecta re ad Augustam est reversus.

αὐταδέλφην μετεκαλεῖτο, τὴν κατὰ τὰ φῶτα προτείνων προέλευ-
 σιν. ἀλλ' ἡ μὲν ἐσκήπτετο νόσον καὶ τὸ μὴ δύνασθαι, ὃ δὲ προ-
 φανῶς ἀπέλεγε καὶ ἤφροντίσται πρὸς τὴν μετάκλησιν, τὰ τῶν Κα-
 τελάνων δὲ προύτεινε καὶ τὰς μισθοφορίας ἀπῆται, μὴ πως ἐπαύ-
 B ροι καὶ αὐτός, λέγων, τῶν ἀπ' ἐκείνων κακῶν. ταῦτ' ἤκουε 5
 βασιλεὺς, καὶ αὐθις ἀντέπεμπεν ἄξιῶν λαβόντα οὐχ ὅσον ἐξήτει,
 ἀλλὰ τὸ ἰκανόν, ἐκπερᾶν κατ' ἀνατολήν. ὡς δὲ καὶ προφάσεις
 κύκλῳ περιεβάλλετο, καὶ ὡς οὐ διαχειμεριοῦν κατὰ δύσιν βού-
 λοιτο, ἀπορῶν αὐτοῦ τῶν ἐπιτηδίων, ἐντεῦθεν βασιλεὺς τὴν
 ἐκείνων ἐπισύστασιν ἦν ὑπώπτειεν ἐκτρεπόμενος, τοῦ μὲν καλεῖν 10
 C καὶ αὐθις ἀπέσχετο (ἦδει γὰρ οὐ πείσων), αὐτὸν δ' ἐκ τῶν εἰ-
 κῶτων ἄγνωσμένον τὴν τῶν ἰδίων θεραπείαν τῶν βασιλικῶν ἐντο-
 λῶν περὶ πλείστου ποιούμενον, συχνοὺς πέμπων, πρόσποιεῖν
 ἑαυτῷ ἐπειρᾶτο, προτεινόμενος μὲν βασιλικὸν ἄξιωμα τὸ τοῦ
 Kaisaros, παραδιδούς δὲ καὶ πᾶσαν χώραν ἀνατολῆς πλὴν τῶν 15
 περιφανῶν πολισμάτων, καὶ αὐτοκράτορα στρατηγὸν καθιστᾶν
 ὑπισχνούμενος. ἀλλὰ καὶ τῷ ὑπ' αὐτὸν λαῷ τὰ εἰκότα ἔλεγε πο-
 D λυρεῖν καὶ χρήμασι καὶ δαπάναις, εἰ μόνον τὰ πιστὰ σχολή ὡς
 εὐνοοῖεν τοῖς τῆς βασιλείας πράγμασιν. αὐτίκα δὲ διαπεραιου-

10. μὲν] μὴ P.

13. πλείστος?

socrum, ad urbem invitaret, praetextu apparendi secum in pompa sole-
 mnitatis, quae instabat, Epiphaniae. haec festum luminum vocitari a
 Graecis solet. ad quae illa quidem excusans morbum posse se iter facere
 negavit, ille autem palam renuit, parum se curare invitationem istam
 ostendens; sub quae memoravit iram Catelanorum ob repulsam nuperam,
 petiitque solvi stipendia ipsis debita: ni enim id fieret, haud procul se
 abesse a periculo magis ab ipsis mali patiendi. his Augustus auditis rur-
 sus misit rogans Rontzerium ut satis acciperet non summam quidem inte-
 gram petitam a Catelanis, excedentem facultates, sed quantum suppedi-
 tare summo conatu posset, dum eo accepto statim navigaret in Orientales
 tractus. super ea propositione Rontzerius sese contorqueas, et circa
 orbem, quod aiunt, evagans obtentibus quaerendis, praecisum responsum
 ebumbrat, non dissimulans hibernare se in Occidia continenti velle, ubi
 frumentum ad victum non deesset, minime autem transfretare in Asiam,
 ubi, quo statu res essent, sibi foret ac suis fame pereundum, his demum
 experimentis inductus imperator ad suspicandum est meditari defectionem
 Catelanos, cuius avertendae spem haud ratus constituendam in accersen-
 dis ad se ducibus eorum, quos satis norat minime venturos, aliis sibi
 putavit adoriendum Rontzerium machinis, haud plane inexpugnabilem donis
 honoribusque alias expertus. per multos ergo ad eum allegatas proposuit
 se paratum illi conferre dignitatem Caesaream, eodereque iam nunc ac
 plenae ipsius potestati condonare universum tractum Orientalem, exceptis
 celebrioribus urbibus, ut suo illic arbitrio tamquam supremas dominus ac
 imperator cuncta administraret: sed et militibus ipsius se provisurum sti-
 pendia et alimenta, modo certis posset de fide ac bono animo illorum
 erga suum imperium Romanamque rem indicis persuaderi. his autem,

πέμψαι τε πρὸς βασιλέα, καὶ προσαμῦναι τῇ χώρᾳ τούτου κινδου-
νευούσῃ, εἰ καὶ αὐτὸς βούλοιο, ἀξιοίῃ, καὶ μέντοι γε καὶ δε-
χθεῖη αὐτίκα, καὶ γραμμιάτων ἀξιοίτο βασιλικῶν κῆδος βρα-
βεύοντων ἐκ τῶν πρὸς αἵματος καὶ τὸ τοῦ μεγάλου δουκὸς ἀξίω- D
8 μα, κἀντεῦθεν ἄξει ὀλίγους ἢ ὄσους μετεκαλεῖτο γράφων ὁ βα-
σιλεὺς, καὶ πολλὰ μὲν πάθοι κατ' ἀνατολήν, εἰ καὶ μὴ Πέρσαις
συσταλεῖσιν ἐκ θείους, ἀλλ' ὅν τῷ Ἀτταλιώτῃ μαχόμενος, καὶ
πολλοὺς ἀποβύλοι γενναίους ἄνδρας, ᾧ καὶ ὡς ἀντιπάλῳ ἐπέχειν
ὄρμηψῃ, καὶ ὡς ἐν ὑπηκόοις βασιλέως λογιζομένου τὸ πάλαι καὶ P 356
10 ἀφηνιάσαντος ἤδη, τῶν πρὸς ἐκείνῳ μὴ ἀφειδοίῃ ἀγώνων. καὶ
τέλος ἐλθῶν τὸ πόλισμα παραστήσασθαι, βασιλικὰς ἐξεπέτηδες
διακωλύοντος τὴν παράστασιν δεξαίτο συλλαβῆς, ἐπισπευδούσας
τὴν τοῦ Ἑλλησπόντου διαπεραίωσιν, ὡς αὐτίκα ἐτοίμων ὄντων
καὶ ἵππων καὶ πάσης δαπάνης καὶ μισθωμάτων, ἐφ' ᾧ ἐπὶ Μυ-
15 σίας πρὸς βασιλέα Μιχαὴλ παραγένοιτο μηδὲν προσαργήσαντες.
οἱ δὲ καὶ περαιωθεῖεν ἐπιστάντες, καὶ τῶν μισθωμάτων ὑπερι-

5. ὀλίγη πλείους ἢ?

11. ἐλθῶν] ἔγγος ἐλθῶν?

laborumque militarium amantem misisse ad imperatorem oppugnatum a barbaris, ostendisseque se paratum ad veniendum ei cum valida manu suppetias. admisisse oblata cupide Augustum, et literis properanter remissis invitasse ad se, promissis honoribus quales deferrī propriis consanguineis solerent et dignitate ducis magni. haec se acceptantem rescripsisse ducturum se parvum aut multum numerum militum, prout Augustus praescripsisset: ex quo autem iuxta conductum appulisset, aggressum se opitulari laboranti Asiae, extrema bello difficillimo perpeasum, tum Persis coercendis, quos meta armorum suorum contrahere sese ac licentiam evagandi fraemare coegerit, tum Attaleota, imperatori subiecto illi quidem olim, sed tunc rebellanti, edomando. quo in negotio quam nulli operae aut periculo pepererit, quot qualesque viros fortissimos amiserit, adhuc se moerentem meminisse. novissime palmam belli eius iam prope confecti sibi ab imperatore de manibus extortam: cum enim perduellem arta obsidione teneret cinctum sine spe ac facultate evadendi, iussum se instantibus atque increpantibus moras imperatoris literis, factione faventium rebellis expressis, cunctis statim illic omissis Hellepontum tralicere. cuius adversa in ora parati stare forebantur ad usum nostrum, simul illuc appulsemus, equi, commentus et pecuniae stipendiorum nomine debita, ut his instructi continuo progredemur ad Michaëlem iuniorē Augustum ei operam daturi, bello ad quod stare procinctus dicebatur contra Mysiam gerendo. addebat se ac suos, ubi nihil cunctati traiecissent, nihil eorum paratum invenisse quae promissa fuerant. itaque cum sine sine stipendiorum, quorum dies pridem exierat, solutio elusionibus differretur, necessitate adactos ultima suos milites illa et illa egisse, quae imperatori solerent invidiosissimis apud suos querelis traducere. quos ex aequo aestimare oportebat cui culpa horum imputanda sit. si enim iuste arbitrentur, reperient totum crimen ad eos pertinere qui milites toties promissa, tam pridem debita mercede fraudantes in eam egestatem compulerunt, quae

πέμπεσθαι, οὐδεις ἦν πρὸς ταῦθ' ἕτερος εἰ μὴ ὁ οὐκείως ἔξυνη-
 ρετῶν τῆ τοῦ Ἀσῶν Κανναβούριος, ὃς καὶ ἐπεὶ πολλάκις ἐκεῖθεν
 ᾧδε κἀντεῦθεν ἐκεῖ παραγένοιτο, τέλος ἀσφαλεῖς ἐφ' οἷς προσέ-
 ταττε βασιλεὺς τὰς πίστιεις ζητεῖν ἐφειμένον ἔλεγεν ἔχειν, αὐτὸν
 C δ' ἐκείνον τὴν ἀντιμοσίαν παρέχειν ἐπὶ προσώπου τοῦ ἀποστεί- 5
 λαντος, γενέσθαι δὲ καὶ τὰς ὀρκωμοσίας ἐπὶ παρουσίᾳ τῆς τι-
 μίας εἰκόνης τῆς Θεομήτορος. ἐφ' οἷς αὐτίκα τοῦ βασιλέως κα-
 τανύσαντος, καὶ μᾶλλον ὅτι καὶ ὁ τοῦ Θεουδερύχου ἀδελφὸς ἐκ
 νοθείας ἐν ναυαί τριεκαίδεκα περιπλέειν ἠγγέλλετο καὶ τινὰς κα-
 τατρέχειν τῶν νήσων καὶ ἀνὰ κράτος κακοῦν, πέμπειν τε καὶ πρὸς 10
 ἐκείνους καὶ αὐθις παρ' ἐκείνων λαμβάνειν μηνύματα, τελοῦνται
 P 854 μὲν ὄρκοι, (17) πέμπεται δὲ καὶ ὁ Χοῦμνος Θεόδωρος, αὐτὰ
 τε τὰ τοῦ Καίσαρος σύμβολα φέρων καὶ τὰς χρυσοβουλλείους πί-
 στευς καὶ νομίματα χρυσίνων χιλιάδας τριάκοντα. τὰ δὲ τοῦ
 σίτου προηνητριπισμένα ἦν, ὡς ἠλπίζετο, ἐκ συναγωγῆς. εἰ δ' 15
 οὖν, ἀλλὰ καὶ τὸ λείπον συνάγεσθαι ὄριστο ἐπὶ τῷ ἅμα σφῶς
 δεξαμένους περᾶν κατ' ἀνατολήν. ὁ μόντοι γε Χοῦμνος διαπι-
 B στῶν ὅπως αὐτῷ προσενεχθεῖη ὁ εἰς Καίσαρα προβαλλόμενος,

aliquando responsi quidpiam reddi. quaesitus est idoneus ei perferendo; nec alius accommodatior repertus Cannaburio, fidissimo famulo filiae Asamis, uxoris Rontzerii. hic ubi saepius talia tractans ultro citroque commeasset, tandem haec conventionis capita sunt a Rontzerio proposita, ut imperator promissorum suorum quantum vellet Rontzerius confirmationem ac securitatem daret, ipse autem Rontzerius vicissim fidem Augusto iuraret coram ab illo misso ad id sacramentum exigendum; iuraretur autem ab utrisque seorsim in conspectu venerandae imaginis del matris. haec eo cupidius, abruptis tractationis ulterioris moris, statim arripuit Augustus, quod interim metus ingens admovebatur ne formidata coniuratio Catalanorum cum Siculis in apertam Romanorum impugnationem erumperet. nam Theuderichi frater nothus cum navibus tredecim circumnavigare terras imperii nuntiabatur, incurssaeque iam quasdam insulas atque hostiliter vastasse, nec cessare nuntios mutuos eius ad Catalanos et vicissim ad illum Catalanorum. ultima haec causa fuit tollendi cunctationes omnes, et statim ad foedus novum iure iurando hinc et inde sancendum veniendi. (17) ac ex parte quidem sua rite, in quae conventum fuerat, iuravit imperator; praetereaque Theodorum Chumnum statim misit ipsa Caesareae potestatis Rontzerio tradenda insignia ferentem, una cum diplomatibus bulla roboratis aurea, ad quamvis indubitabilem fidem faciendam. portabat et idem secum triginta millia nummorum aureorum, nuntiatorus etiam, qui promissus numerus frumenti fuerat, eum sperari iam paratum fore ex collatione nuper indicta. quodsi quid summae decasset, omni sublata mora coasciendum, mandatis ad id iam praemissis efficacibus, ne quid obstat quominus, simul Catalani traicerint in Asiam, triticum illic, quantum est pollicitus Augustus, confestim accipiant. id ingressus iter Chumnus, sua secum reputans, vereri coepit quo illum esset anime exce-

Ἰταλικῆς πλῆτα σοβαρευσάμενος, τὰ μὲν τῶν Ἰταλῶν κακὰ παρα-
τρέχων καὶ εἰς αἰτίας μεταφέρων εὐλόγους, ὡς ὑπελάμβανε, τὰ
δὲ τῶν βασιλείων ὑποκοριζόμενος ἀναισχύντως, μᾶλλον ἑαυτῷ
τε καὶ ταῖς ἰδίαις πιθανὸς ἢ τοῖς ἀκούουσιν ἔδοξεν.

5 Οὐ πλείους ἔξ ἐκείνου τῶν δέκα παρῆλθον ἡμέραι, καὶ Ἐ
γνοῦς οἷς οὐκ ἔχορῆν λόγοις ἑξαμαρτῶν, ἥ καὶ τὴν παρὰ τοῦ βα-
σιλείως Μιχαὴλ δεδιῶς ἐπεξέλευσιν (ἠγγέλλετο γὰρ καὶ ταῦτα, ὡς
στρατολογολῆ ὁ βασιλεὺς, κἄν παρὰ τοῦ πατρὸς καὶ βασιλείως
ἐπείχετο γράφοντος), πρῦμναν κροσσάμενος αὐθις γράμματα
10 πλήρη δουλείας πεπόμφει πρὸς βασιλεῖα, ἀπολογούμενος μὲν αὐ-
τῷ, εἴ τί που ἄρα καὶ παρεξέλεχθη πικρὸν καὶ ἄλλως ἀπρε-
πές τὴν ἀπὸ τῶν Ἰταλῶν ἀνάγκην καὶ τὸν ἐκεῖθεν κίνδυνον ὑπο- P 357
νοουμένῳ, ἀξῶν δὲ λογισασθαι μὲν καὶ τὴν καινοτομίαν τῆς
χώρας ὁπόση, παρακατασχεῖν δ' ἐπὲρ ταύτης ὁπόσον καὶ βού-
15 λοιτο, παρ' ὃ καὶ μόνον τὸ λοιπὸν ἔξ ὧν χιλιάδων ἀπῆτουν δι-
δόναι, κἄν οὐ νῦν τὰς πάσας, ἀλλ' οὖν τὰς πλείους τῶν ὄλων
τέως, ἐπὶ δὲ τῷ λείποντι εἰς διωρίαν προσαναρτᾶν. εἰ δ' οὖν, B
ἀλλ' αὐτὸς μὲν ἔλεγε δοῦλος εἶναι καὶ πάλιν καὶ τοῖς εἰς τὴν βα-
σιλείαν ὄρκους ὑπεύθυνος, ἔχειν δὲ καὶ σὸν αὐτῷ χίλους τοῦς

gium in portu faciamus. haec et huius generis plura Italiae plena inso-
lentiae licentissimae blaterabat barbarus, foeda suorum Latinorum facinora
speciosius, ut putabat, integens obtentibus, res imperatorum extenuans depri-
mensque impudenter, sed eo dicendi successu, ut sibi solum ac suis, nulli
autem aliorum qui audirent, probabillia loqui sit visus.

Non plures decem ex hac habita concione dies effluerant, cum visus
est intelligere Rontzerius sese ultra quam fas foret dicendo provectum,
sive id illi sua ipsius prudentia suggessit, sive istam inspiravit poeniten-
tiam metus ab Augusto Michaële, impetum, ut dicebatur, mox in ipsum
facturo et ad hoc exercitum augente novis delectibus, quamquam literis
patris ab eo consilio retrahebatur. utut sit, cursu, quod aiunt, reflexo
Rontzerius literas plenas humilitatis cum obnoxia professione servitutis ad
Augustum seniore dedit, excusans sollicite si quid ipsi erga eius maie-
statem acerbius aut alioqui minus dicta conveniens nupera concione exci-
disset. si quid tale foret, sibi summa vi expressum, necessitate deliniendi
concitatos in seditionem in seque adeo ipsum irruere hostiliter paratos
stipendiorum, sic nunc sibi videri rem posse confici. aestimari iubeat ma-
iestas eius damna nuper illata regioni praedis rapinisque Catelanorum.
eam summam in stipendiorum retro debitorum partem imputet, eoque no-
mine retineat ex illis quae possunt nummorum millibus, quantum ex aequo
censuerit. reliquum debitum repraesentet modo, si non totum, saltem ex
parte maiore: caeteram solutionem suspendat, pollicendo se in tempore
provisurum. sese quod attineret, iterum ex animi sui sententia verissimo
affectu profiteri subiectum se maiestati eius esse, ac pro iurjurandi re-
ligione obsequentissima voluntate praeparatum ad ei servendum. habere
etiam sibi satis morigeros e suis mille; quos si sit opus et imperator iu-

Καὶ ὁ μὲν οὕτω τὴν ταχίστην ἐκάνεισιν, ἐκείνος δὲ πρῶτον μὲν μαθὼν περὶ τῆς Χίου (ἔμελε γὰρ οἱ τῆς νήσου ὡς καὶ P 355 ταύτην ἔχειν ἐλπίζοντι) μαθὼν τοίνυν ὡς Πέρσαι ναυοὶ χρησάμενοι περὶ που τριάκοντα τὸν τόπον ἠρήμουον, πλείνας προσαμύνειν ἠπέλεγτο. καὶ Χίοι, πλὴν τῶν παραβουθέντων τῷ ἐκεῖθ φρουρίῳ, παμπληθεῖς ἀπώλοντο. καὶ ἄλλοι φορητοῖς τισσάρακοντα παῖδας καὶ γυναῖκας καὶ πλοῦτον ἐνθήμενοι καὶ περὶ πον B τὴν Σκῦρον πλέοντες ἐνανάγησαν. (18) εἶτα λαὸν ἀδρείους τοὺς ἔξ ἐκάστης χώρας ἐμφανιστέρους, καὶ σταδαῖς προφανῶς ἔξω που φρουρίου Καλλιουπόλεως, πόλλ' ἄττα καὶ τολμηρὰ 10 μετ' ἐμβριθοῦς ἐδημηγόρει τοῦ σχήματος, ἀρχῆς ἀπ' ἄκρης τὰ καθ' αὐτὸν συνοστῶν καὶ τὰς αἰτίας τῶν δυσχερῶν σφίσιν ἐπάγων τῷ βασιλεῖ, ὅπως τε γένοιστο τὴν ἀρχὴν καὶ ὅπως τραφεῖα διεξερχόμενος, καὶ ὡς πολλοῖς διαγέγονε τοῖς μὲν σύμμαχῶν τοῖς δ' αὐ πολεμῶν, καὶ ὅπως τύχης ῥοπή καὶ διηνεκεῖ ἀσχολλία οἷς 15 C μὲν συμμαχῆσι ἐπιστάτῃ, οὐ σφίσιν αὐτοῖς παρεῖχε τῆς μετακλήσεως μέμνησθαι, ὣν δ' ἀποστατῇ, μοῖραν οὐ τὴν τυχοῦσαν βοήθειας ἐδόκει προσαφαιρεῖσθαι. διεῖξίμῃ δὲ καὶ τὰ κατὰ τὴν Σικελίαν, καὶ ὅτι μετὰ χρόνιον πόλεμον εἰρήνης τοῖς ἐκεῖ ξυμβάσης αὐτὸς εἰδισημένον ἔχων μελέταις ἀσχολεῖσθαι πολεμικαῖς 20

Hunc autem reperit intentum Chio recipiendae; cuius consilii successum praesens occasio sperabilem offerret. audierat Persas navibus in eam insulam triginta exconsu factu vastare universam. festinabat igitur eo mittere suppetias manuum idoneam. caeterum infelices Chii, praeter paucos arce illis munitissima inclutos, fere universi iam barbarica immanitate perierant. alii vero, qui onerariis quadraginta se, coniuges, liberos, et quantas efferre demibus potuerant opes, in spem melloris fortunae commiserant, circa Scyrum naufragium fecerunt. (18) sub haec Rontzerius convocatis illustrioribus quibusque ex oppidis ac regionibus circumiatis in patentem campum extra arcem Callipolis, stans ipse in loco eminenti, cum alia multa audacissima fastuoso et iracundo gestu ac vultu declamavit, tam haec quae in specimena hic referam. ab initio vitae publicae actuumque suorum se suaque magnifice ostentans eo modo atque artificio a se gesta exposuit, ut culpam cunctorum quae post seum ad terras imperii appulsum sinistre contigissent, in imperatorem conferret. exorsus nimirum ab ultima pueritiae memoria, quam claris natalibus, quam splendide fulset educatus gloriose iactavit. tam his non minus arroganter attulerat ut perseveranter apud multos fortiterque perstiterit, hos bello adiuvens, illos oppugnans; ut per omnes fortunae varietates, occupatione contentus, his quidem qui se in auxilium periclitantes accersissent, poenitendi causam ob se vocatum non dederit; contra vero his a quibus sit digressus, quam ingens sui reliquerit desiderium, quantoque illi praesidio se nudatos eius abscessu experiendo comparandoque postea senserint. processit hinc ad sua in Sicilia gesta, memorans longo se illic perfunctum bello, ubi deinde inter capita partium de pace conventum fuisset, ipsum impatientem otii

καὶ τὰ κατ' ἀνατολήν, καὶ ὡς πόλλ' ἄττα καὶ δευὰ οὐ τοῦ
 ἐχθροῦ ἀλλὰ τοῦ Ῥωμαίου διατεθείκασι. καὶ νῦν δὲ διαπε- C
 ρισωθέντες, ἔλεγε, πόλλ' ἄττα καὶ ἀτύθυλα κατὰ δύσιν πρὸς
 ἡμῶν, ὧν οὐδὲν ἐκ τοῦ εἰκότου αὐτῶ οἱ ἄπυστον εἶναι. ἔξ ὧν
 8 ἰκανῶς ἔχειν τῶν μισθωμάτων, ἣν τις λογίζετο, σφῶς. ἀπερ
 ἔξισον ὃν δευῶς μεταλθεῖν οὐ μετῆλθεν ὁμως, ἀλλὰ καὶ ἄλλα
 προσφιλοταμίεται, καὶ πρὸς ἀνατολήν πέμπει, χάραν ἰκανῶς
 ἔχουσαν σφῶς τρέφειν. ἐκίνοι δὲ ἄλλα σφαιρευόμενοι ἀπειθοῦσι,
 καὶ προσεῖτε προσυπειλοῦσι, μηδὲν ἀκριβῶς εἰδότες τὴν βασιλείαν
 10 Ῥωμαίων ὀπόσον ἰσχύει καὶ ὡς εὐπετῶς ἔχει καὶ τριτῆρας ταυπη- D
 γήσασθαι καὶ μαχηταῖς ἐξαρτύσασθαι, μηδὲν δευμένην συμμάχων
 ἐκίνοιον, ἀλλ' ἐπὶ τῶσδε τὰς δυνάμεις ἀποχωρώσας ἔχουσα ὧσ'
 εὐμυρῶς ἔχειν φόβον καὶ τοῖς μακρὰν ἐμβολεῖν, κἄν τῷ τῶσ αἰ-
 τῶν πολλῶν προσίστανται ἁμαρτίαι. εἰ τοῖσιν ἀγαπῶσιν λαμ-
 15 βάνοντες τὰ διδόμενα. εἰ δ' ὄσν, καὶ ἀδτῶν ἔχειν ἀμνησθεῖσθαι
 ἀλετηριῶδεις φαινομένους ἀπὲρ συμμάχων, εἴ πεν τοῖς κηθεστῶσι

6. ὃν docrat.

13. τίως ἐξ αἰτιῶν?

quae iidem deinde in tractu Orientali fecissent, ut nimirum inferis et contumeliis plurimis non hostes sed Romanos affecerint. et nunc quoque trajecto Hellesponto quam saepe ac flagitiose vexaverint Occidui tractus Romanos habitatores atroxult; quorum quidquam ignotum inauditioneque sibi esse si opinarentur, vehementer errarent. atque haec tot locis ab his corrasa si quis aestimatione rite imita in summam colligat, reperiet haud dubie plus satis iam eos stipendiorum ac mercedum accepisse. ubi cum indignandi locus esset quod quae violenter extorsissent iterum seditione minaciterque reproscerent, bis in eodem idque intolerabiliter potentes, tamen consueta se utentem lenitate, non modo rapta non repetera, sed super haec offerre denum gratuitum pecuniae, si se ad modestiam componant, ipsis numerandae, assignareque regionem in qua commode vivant, provisum iam a se copiosis alimentis, in Orientali continente, quo transfretare ipsos iubeat. quid ad haec autem illi? nempe consueta fremunt audacia, et praeterquam contumaciter obsequium detrectant, etiam insolenter minari non verentur, non reputantes quale ac quam potens sit Romanum imperium, quam ipsi facile et triremes fabricare et fortibus easdem complere copiis, sicque ostendere quam non egent auxiliis imperarum; quippe quod optimo militum genere ita, cum vult, abundat, ut terrorem sui in dissitas procul gentes proferre soleat, utrumque nunc provocata peccatis multorum dei vindicta, cladibus attritum impropinatis languet paululum, non sine spe tamen pristini vigoris cito resumendi. committant leti ergo rebus suis, et contenti, si sapiant, donativis ex mera sua liberalitate oblatiis peccato se conferant quo iuventur, sin furere pergant, sane sciant se haud cunctaturum amplius, quod facile queat, rebelles secularatos poenalis meritis subditare; nec passerum ut, quod hactenus fecerunt, hostes se Romanis crudelissimos, homines sceleratum admiral, perfidiosos praee-

- B** θεμένων τὰ καὶ τὰ πράξιαν. καὶ ταῦτα λέγων ὁ βάρβαρος προσῆπτε τὰς αἰτίας τῷ βασιλεῖ ὡς ἐκείθεν τὸ πᾶν παθόντων ἐκείνων, σοβαρευόμενος ἐπὶ τούτοις καὶ σεμνοποιούμενος, εἴ τι ποῦ καὶ γέγονε δυσχερές, εἰς αἰτίαν ἀνάγων εὐσχήμονα, καὶ ὡν τὴν αἰτίαν εἰλήφρασαν Ἴταλοι ἐξ ἀλαστορίας συνήθους, εἰς τὴν 5 ἀπὸ βασιλέως πρόφασιν μεταφέρων, καὶ δικαίως τοὺς εἰργασμένους ἀπολύων μέμψους. τέλος προσετίθει καὶ ὡς οὐδὲν μὲν αἰ-
- C** τοὶ ἀδικοῖεν, ἀποστερούμενοι δὲ τῶν μισθῶν ἀφαρπάζοιεν κατ' ἀνάγκην τὴν χώραν κακοῦντες. τὸν μὲντοι γε βασιλέα Μιχαὴλ δυνάμεις περὶ αὐτὸν ἔχοντα Ῥωμαϊκὰς ἀκούειν κατ' αὐτῶν ἴεναί 10 ὡς ἀδικούτων βούλεσθαι. ᾧ δὴ καὶ διὰ τοὺς ὄρκους οἷς πρὸς τὴν βασιλείαν ἐπώμοτος ἦν, ἐπὶ πόδα καὶ γόνυ χωρήσειν μέχρι καὶ ἐς τεσσαράκοντα ἕγη διεβεβαίου, τοῦντεῦθεν δὲ καὶ αὐτῷ μελήσειν τῆς σωτηρίας αὐτοῦ τε καὶ τῶν ἰδίων· κἄν αὐτὸς πίπτει,
- D** πεσεῖται, κἄν ἐκείνος, τὸ μόρσιμον. καὶ τοῦ λοιποῦ μὴ χρῆναι 15 σφῶς φροντίζειν περὶ κυρίου, ὡς ἀναγκαῖον ὄν ἀμύνεσθαι τοὺς ὑπάρξαντας, καὶ μὴ καθυφεικότα τῆς ὑπὲρ τῆς σωτηρίας σπουδῆς ναυαγεῖν ἐν λιμένι. ταῦτα καὶ τοιαῦθ' ἕτερα κορούζης

famelicos cogeret obviis copiis rapiendis non abstinere. sic loquens barbarus reum peragere imperatorem conabatur scelerum omnium quae sui latrones perpetrasset, omnium damnorum quae illata miserrimis tractuum illorum fuissent incolis. quin et eadem impudentia iactantiae perrexit sibi quidem ac suis arrogare laudem omnem prospere gestorum, longe vero plura quae male successerant, et illas offensiones belli successusque barbarorum, unice imperatoris imprudentiae aut parsimoniae tribuere, non argumentis id ille quidem idoneis evincens, sed consueto Latini generis et fastu et iniquitate in Graecam nationem eam onerans invidia eorum quae peccasset ipse cum suis, et eos absolvendo, nos condemnans. ad extremum intulit a se nihil suisve iniuriose actum, quod iniuste fraudati stipendiis debitis, redactique ad incitas, unde viverent manu quaesivissent, diripienda in quam vocati fuissent regione. audire se tamen Michaelem Augustum Romanas circa se habentem copias, minari exercitum infestum in ipsos immittere. huic viro, ut imperatoris filio et imperii consorti, scire sese nec dissimulare quid deberet. adeoque perstantem in fide debita iuratae illi subiectionis, paratum esse ipsum venerari proci-dendo ad pedes flexo et humi posito genu, vel usque ab quadragesimo vestigio. de caetero, si vim inferret, se haud cunctanter repulsurum, nihilque omissurum quod suae ac suorum expediendae saluti necessario adhibendum videretur. praelii successum in sortis arbitrio fore: se enim et cadere tali certamine paratum, et quemlibet se contra inferentem occidere. nec velle suos augurandis eventibus sollicitos esse de domino. nam talium cura viris fortibus in discrimine negligenda est, uno proposito vigentibus intrepide pugnandi ulciscendique se ac frangendi intentam ex adverso vim. itaque non committimus, stulta salutis obliiscendae periculo formidine, ut iniuriae succumbentes servitutique inique mancipati naufr-

ἀνταδελφου τοῦ πορφυρογεννήτου Κωνσταντίνου υἱὸν ἀναδοχῆς ἀξιώσας μείζονος ἢ κατ' ἀδελφόπαιδα, ἅμα δηλῶν ὡς τάχα ἂν καὶ τῷ πατρὶ τούτου καλῶς ἐς ἕβαν ἐχρᾶτο καὶ διὰ τέλους ἤγαλλεν, εἰ μὴ γ' ἐκείνος τὰ πρὸς αὐτὸν ἐφωράθη δύσους, τιμᾶ 5 οὐπω τελῶς τοῦ ἐπτακαιδεκάτου ἐπιβάντα ἔτους τῷ τοῦ πανυπερσεβάστου ἀξιώματι, πλὴν οὐ κατὰ τὸ ἀρχῆθεν τῆς ἀξίας ταυτησι σχῆμα, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐκ τῶν κερῶν παρασῆμοις σεμνύνει, ἃ δὴ τῆς ἐπαρχίας πρότερον σύμβολα ἦσαν, ἀξύμβολον ὅσον ἐπὶ P 360 τούτοις τούτῳθεν τὸν ἐπαρχον καταστήσας. οὕτω γὰρ πρότερον 10 ρον κἂν δυσὶν ἐπάρχοις, τῷ τε Ὑπερτίμῳ καὶ τῷ Χαλκεοπούλῳ, πεποιήκεν, ἀξυμβόλους καταστήσας σφῆς, ὡς ἄξιον ὄν τὸν ἐγγὺς βασιλέως ὄντα καὶ γε πρὸς αἵματος, λέγων, παρασῆμοις τοιοῦτοις σεμνύνεσθαι. ταῖς δὲ περὶ τὸν υἱὸν καὶ βασιλεῖα δυνάμει 15 χθείσας περὶ που τὴν Ἄπρω στρατοπεδεύεσθαι, κἂν που συνεξορμῶν σὺν Ἀμογαβάροις Κατελάνοι, πειρᾶν ἐπέχειν πολέμῳ. καὶ B ταῦτα μὲν ἐπραττε βασιλεύς, οὐδὲ τὸν γαμβρὸν ἀφίεις ὄλωσ τῆς προσπαθείας καὶ ἀπαρτῶν τῆς κηδεμονίας, ἀλλὰ παντοίως προσποιούμενος καὶ Καίσαρα ἤδη φημιζόμενον, ἐπεὶ καὶ ἡ σύζυγος 20 γος ἐκείνου τὰ Καισαρικὰ ἅμα δεξαμένη περιεβέβλητο. καὶ

4. ὑφοράθη P.

stantini Porphyrogeniti filium in maiorem honorem provehens quam sperare a patre verisimiliter potuerat fratris filius (significare videlicet, opinor, volens; se patri huius adolescentis mortuo constans exhibiturum fuisse, dum viveret, officium benevolentiae fraternae, nisi ille se sibi infensum manifestis indiciis monstrasset) ornavit eum, nondum anno aetatis septimo decimo egressum, panhypersebasti dignitate, quamquam ei non concessit a principio habitum eius tituli proprium, sed gilvis eum insignibus honoravit; quae praetoriae prius erant symbola potestatis, ita ut deinceps praetor ornatum non haberet qui uni ipsi conveniret proprie. sic enim et prius duobus praetoribus Hypertimo et Chalceopulo fecerat, propriis eos privans insignibus, dum horum usum communicat aliis. aiebat autem rationem reddens facti huius imperator videri sibi peculiariter aptum colorem gilvum insigniendis qui gradu ac consanguinitate proxime imperanti sunt admoti. iam quoniam providebat a Catalanis, super repulsam etiam obiurgatione a se irritatis aspera, insultum iure aliquem timeri posse, Michaëlem Augustam iussit, collectis cunctis in unum copiis circa arcem Apro dictam castra metari, ac si qua erumpere cum Amogabaris Catalani conarentur, vi eos pugnaque cohibere. atque haec sic agens imperator haudquaquam affinem suum intimum et quasi generum Rontzerium plane abdicabat, aut benevolentiae curaeque, quas talis necessitudo posceret, omnino expertem relinquebat, sed e contrario genere omni blanditiarum demulcebat, iam utique paene declaratum Caesarem: Caesarea quippe insignia uxor eius ab Augusto accepta induerat. sata-

ἐπειθεῖς, τοῖς δ' ἄλλοις ἢ αὐτῷ ἢ βουλομένη μάχεσθαι, ἐπεὶ
κἀκείνοις σκοπὸς ἢ λαβοῦσιν ἡρεμεῖν ἢ μὴ λαβοῦσι τὴν χώραν
καταδραμεῖν, καὶ αὐτὸς συνάμα ταῖς βασιλικαῖς δυνάμεσιν ἐπιτί-

C θισθαί. (19) τὰ δ' αὐτὰ ταῦτα καὶ Καταλάνοι πρέσβεις πρὸς
βασιλέα τρεῖς πέμψαντες, ἐπὶ διαφορᾷ πεντεκαίδεκα ἡμερῶν, μετ' ἑ

P 358 εὐσχήμονος καὶ τρόπον τῷ δοκεῖν καὶ προσώπου διεκρυσβέοντα·
οἷς δὴ θέλων καὶ αὐτὸς βασιλεὺς ὑπ' ὄψιν θεῖναι τὰ σφίσι προ-
χθέντα, καὶ δεῖξαι ὡς πολλὰ μὲν ἔσχον καὶ θέλοντος αὐτοῦ καὶ
μὴ θέλοντος, οὐδὲν δ' ἔπραξαν ὅσα μισθοὺς ἐφέλικεσθαι δύναν-
ται, ἐνάτη Κρονίου τοὺς ἰδίους συνεκκλησιάσας, παρόντων καὶ 10
τῶν τῆς πολιτείας χρησίμων ἐν κοινῷ, καὶ αὐτὸς ἀρχῆς ἀπ' ἀρχῆς
τὰ κατ' αὐτοὺς διεξῆμι, ἐμοὶ δοκεῖ, ἀντίτομα τῆς ἐκεῖ δημηγο-
ρίας συνεργαζόμενος ἄντικρος. διεξῆμι γὰρ καὶ οὗτος πρὸς τοὺς
B πρέσβεις λέγων ἀρχῆθεν τὴν ἀπὸ τῆς Σικελίας τοῦ ἀγοντος σφᾶς
ἀξίωσιν, καὶ τὴν αὐτοῦ ἐπὶ τούτοις νεῦσιν καὶ πρόσκλησιν, καὶ 15
ὅτι οὐ τόσους ματακαλεῖτο ὄσους ἦν ἀγαγὼν ἐκείνος, καὶ ἀγαγὼν
ἤξιον πρὸς καιρὸν δέχεσθαι, ὅτι τε διαχμεμερίζοντες κατὰ Κύζι-
κον καὶ ἐς ἕαρ οὐχ ὅπως ἐνήργουν κατὰ τῶν πολεμίων, ἀλλὰ καὶ
πόλλ' ἕττα τὴν χώραν εἰργάσαντο δυσχερῆ. εἶτ' ἐπισυνῆκτα

5. βασιλέως P. 11. ἀπ' decret.

beat, ducere non dubitet adversus alios in contumacia perstantes et ad-
huc vociferantes se, si pecuniam quam petunt accipiant, quieturos, sin mi-
nus, regionem incursuros hostilitat. horum ulcisci proterviam conserendo
cum his praelio in animo sibi esse, ubi suarum caeterarum copiarum ido-
neum ad spem victoriae subsidium adiangi sibi Augustus iusserit.
(19) eadem porro vel his similia Catalani post sumptum quasi ad delibe-
randum intervallum quindecim dierum, trium e suis legatione ad impera-
torem missa, non sine decora specie submissionis venerabundae ac compo-
sitae iam mentis exposuerunt. quibus volens imperator ob oculos ponere
quae fecissent, et ostendere istorum quae posserent pleraque iam ipsoe
praesumpsisse, partim volente partim nolente se, nihil vero in suum obse-
quium egisse omnium quae attrahere mercedem in sedulos ministros ut
merentes possunt, nona die mensis Martii, congregatis in conventum pala-
tinis familiaribus, adhibitis etiam eodem e civium corpore quorum tali
negotio praesentia utilis videretur, ipse inde usque ab ultimo res initio
repetens, super et actis et postulatis et meritis Catalanorum exorsus est
dicere. mihi videtur opportunum eius orationis summam hic in pauca
contractam ponere. principio ergo quid scribens e Sicilia dux eorum pe-
titerit, utque ipse ac quatenus annuerit ipsumque vocaverit, memoravit,
magnopere observari iubens sese baudquaquam tot accersivisse quot ille
duxisset; quos tamen iam adductos quia durum esset continuo dimittere,
precibus duois indultum a se ut ad breve dumtaxat tempus retinerentur.
executus hinc est ut illi hibernantes apud Cyzicum ibique ad ver usque
ndultum diversantes non modo nihil contra hostes egerint, sed multa inte-
rim gravissimaque damna incolis eius regionis intulerint. adiunxit his,

γὰρ ἐξήλλακτο τῷ ἀνδρὶ τὰ τοῦ ἡθους οὐδ' ἐς βραχὺ καταστά-
 σιως τῆς ἀρχῆθεν, καίτοι γε τοῦ βασιλέως πληροφοροῦντος,
 δὲ ἀπτόν ἐπὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν καὶ πάλιν πραγμάτων ἐποίη,
 ὡς τὸ ἡθος ἐνήλλακται. ὅλως δὲ ἀθώπυτος ἦν καὶ ἀτεγκτος,
 5 καὶ ἴν' οὕτως εἶπω, κατὰ τοὺς κεραιβόλους κυάμους ἀμάλακτος, B
 βαρὺς μὲν μοναχοῖς, ἐξαλλάττων καὶ αὐτὰ τὰ τῶν μονῶν τυπικὰ
 καὶ μονοφαγίαν δι' ἔτους ἐξακριβοῦμενος, ὡς καὶ ἐννατίζεν ἀεὶ,
 καὶ ἐπιστῶτο δεσπόσυντος ἑορτῆ καὶ τῶν πασχαλίων, βαρὺς δὲ
 καὶ κληρικοῖς, βαρὺς δὲ καὶ λαϊκοῖς, καὶ τὰ πάντ' ἄγων καὶ
 10 φέρων εἰς θεῖα δικαιώματα, οἷς οὐδ' ὅλως οὐδ' οἱ ὁμολογουμέ-
 νως περὶ τὰ θεῖα ἠκριβωμένοι κατεχρήσαντο. καὶ ἐπορεύετο
 κραταιούμενος ἐπὶ τούτοις βασιλέως συγκροτησιμοῖς, καὶ πάντες, C
 καὶ μᾶλλον τῶν ἐπιδήλων, δυσχερῶς εἶχον τοῖς παρ' ἐκείνου
 πραιτομένοισι. τὰ γὰρ ἐκείνου ἦθη πρὸς τὰ τῶν ἄλλων ἐξαισία
 15 ἦσαν καὶ οὐδ' ὅλως ἐκείνοισι συνέβαινον, τοῖς μὲν ἐξ ἐναρέτου
 δῆθεν δοκῆσεως, τοῖς δ' ἐξ ἐμφύτου γνώμης δοκοῦν, τοῖς δ' ἐμ-
 παθοῦς διαθέσεως κατὰ γνώμην τῶν πάλα. ὁπόθεν δὲ τοῦτ'

vel ad breve tempus Athanasius immutare quidquam aut remittere de illa
 morum acerbitate priori patriarchatu odiosissime exercita curaverat, ut-
 cumque et credidisset imperator et persuadere aliis spondendo studisset,
 quando illum ecclesiasticis rursus negotiis praeponit, alium plane iam
 ipsum a primo illo dudum exoso ac formidato nunc esse factum, cum ta-
 men is tunc maxime nullis se verborum officiis delinibilem, praerigidum
 plane quendam, et ut sic loquar, prout de fabis aiunt cornu tactis, nulla
 coctur; emollibilem praeberet, gravem quidem monachis (quibus ipsum
 quotidie numerum psalmorum et cantus ecclesiastici, usu monasteriorum
 singulorum dudum definiti, modum passim exaggerans mutaret, eisdemque
 de novo praescriberet, tamquam instituti observationi monastici necessario
 annexam, religionem continuati citra intermissionem ullam per totum ae-
 que annum ieiunii, unica in die refectioe contenti; unde fiebat num-
 quam plane hora prius nona gustare quidquam monachos, ne in festis qui-
 dem domini aut ipsi Paschalibus), gravem etiam clericis, gravem et lai-
 cis, dum omnia omnium ad divinarum, ut aiebat, iustificationum normam
 acerbè semper emendans revocat; quali severitate nullum eorum qui
 omnium confessione haberentur divinarum legum observatores exactissimi,
 usum fuisse constabat. inter hos ille velut inanes contemptum fremitus
 erecta fronte, quo intenderat gradiebatur, fretus sibi paratissimo, et quo
 magis pergeret, benignius semper aspirante favore imperatoris, quantum-
 vis interim omnes ringerentur, maxime autem insigniores quique aegerrime
 ferrent quae ab illo videbant fieri, tantumque abessent a dignandis as-
 sensu vel approbatione sua ulla eius actis, ut mores ipsius in compara-
 tione cum aliis laude omnium celebratis praesidibus ecclesiarum plane sibi
 videri monstrosa atque horribiles non dissimularent. in eam alios sen-
 tentiam adducebat recta aestimatio verae virtutis: alii sensu quodam in-
 nato et quasi genii abhorrentis fuscabantur impulsu. nonnullos, nec forte
 paucos, stimulabant irae in Athanasium veteres, prioris olim eius regimi-

Ε παρεγγειφοίεν. μηδὲ γὰρ ἀγνοεῖν ὄλωσ ὁπόσοις ἐκ τῶν Ῥωμαίων ἄλλου ἐνικανώθησαν χρόνου, καὶ ταῦτ' ἐφ' ἱκανὸν ἐς Θεοδέρχου πολέμοις συνεχέσι τάλαιπωροῦμενοι, καὶ μηδὲν ἀπονάμενοι τῶν ὄσα δεικνῦσιν εὐπορον. σημείον δ' εἶναι τὸ ἐκείθεν ἀπαλλάττοντας μηδὲν ἐς νέωτα ἐπιφέρεισθαι, ἀλλ' ὥσπερ ἐν ἐρήμοις 5 διάγοντας, οὕτως ἐκείθεν φανῆται γυμνοὺς τινὰς καὶ ἀνόπλους
P 359 καὶ μηδὲ τῶν καθ' ἡμέραν ἐς τροφὴν εὐποροῦντας. νῦν δ' ἄλλ' ἄργοι κἀθήνται καὶ ὑπερηφάνους τὰς μισθοφορίας ἀπαιτοῦσι, τί καὶ πράξαντες ἀγαθὸν καὶ μαχητῶν ἔργον γενναίων, τοὺς ἐχθροὺς καὶ ταῦτα ἐγγὺς ὄρωντες, πολέμοις συντραφέντες καὶ μάχαις, 10 ὡς λέγουσιν. ὦν χάριν ἐγκαλύπτεσθαι δεόν, οἱ δὲ καὶ ἀπειλοῦσι κατατρέχειν τὴν χώραν, ὥσπερ ἂν ἔρημος προύκειτο τοῦ πολυωροῦντος, καὶ ὡς οὐκ οἶδασιν ὡς κατὰ νότου τούτοις ὁ βασιλεὺς καὶ αἱ περὶ αὐτὸν δυνάμεις, ὦν μὴ ὅτι γε τὴν προσβολὴν, ἀλλ' οὐδὲ τὴν φήμην προσπελαζόντων ἐνέγκαιεν. 15

B 20. Ταῦτα καὶ πλείονα τούτων διαλαλήσας ἐκείνοις μὲν τὸ σφίσι συνοῖσον ἀφῆκε βουλευέσθαι, αὐτὸς δὲ τὸν τοῦ οἰκείου

2. ἐς] ἐν ?

beant. sese porro facultatesque circumspeciant suas, nec obliviscantur quod palam est, ipsos, quidquid habent, quo vivunt et spirant, a Romanis accepisse; quos dudum fame et egestate perisse necesse fuerat, nisi omnium inopes e Theuderichi castris Romanum imperium fomentis recreatos opportunis, incolumes ad hoc tempus perduxisset. pallidos, exangues, miseris reliquias belli Siculi, nudos vos atque inermes excepimus, omnibus indicia monstrantes quam sterilem ac damnosam alibi militiam militaveritis; ex qua utique vobis, quantum apparebat, ne unde quidem in diem postarum vel misere vesceremini supererat. nam ita facie luridi, ita vestibus laceri, ita professionis etiam instrumentis vestrae, armis, inquam, destituti in littus estis nostrum expositi, quasi e deserto quodam et vasta solitudine in terras demum cultas transiretis. nunc vero impingunt nostris copiis otiosi videlicet desident: quin et feroces tumidique laborum, quos ignave vitarant, mercedes flagitant. quamam vero eas navanda opera promeriti? agite, quid memorabile gessistis? quo forti vos facinore manu rem gerendo commendastis? atqui hostes non deerant, quos ante oculos habebatis, summo vestri contempta ferentes agentesque late cuncta. haecine decora vestra sunt, hominum, si ipsis de se praedicantibus creditur, bellis innutritorum ac praeliis? qui si vera memorant, pudere ipsos, quod a pristina virtute tam probe degeneraverint, deceat, et latebras ignominiae suae quaerere. atque hi tamen sunt quos audio minari hostiliter incursum terras nostrae ditionis, tamquam regiones nostro subiectae imperio praesidiis tutelae ipsarum invigilantibus careant. neque cogitant imminere ipsis a tergo Augustum Michaëlem, tot ac talibus instructum copiis, quarum ne famam quidem adventantium, nedum impetum ac vim irruentium queant sustinere.

20. Haec et plura horum prolocutus imperator Catalanos, ut de rebus suis secum deliberarent, dimisit. ipse autem proprii germani Con-

ἑβλασφήμει καὶ πίστιν καὶ πατριάρχην, τὸν καταφρονητὴν ὑπεμφανίων, ὡς ἥκιστα φροντιῶν, εἰ ἐπικαλοῖη. μικρὸν διήλθε τῆς ὥρας, καὶ ἀποστάς ἐκεῖθεν, μεταξὺ τῆν ὁδὸν διερχόμενος, παρὰ μηδεμίαν αἰτίαν ἐμφανῆ ἔμποδίζεται καὶ πίπτει πτώμα 5 δεινόν, καὶ ἔδοξεν ὑποσχῶν δίκας τῆς βλασφημίας, δεινῶς συντριβεῖς τὸν πόδα. ταῦτα μαθὼν βασιλεύς, καὶ ὡς εἰκὸς τὸ Β πρᾶχθὲν ἠγησάμενος θαυματουργήμα, τὸ πᾶν τοῦ παραδόξου τῷ πατριαρχοῦντι προσαντιτίθει, δέον ὄν, οἴμαι, καὶ μᾶλλον θεῷ καὶ τῇ πίστει, ἣν ἐκεῖνος ἀφρόνως βεβλασφημήκει. καὶ 10 αὐτίκα πρώτας σύναξιν κοινήν παραγγέλλει, ἐπιτάττει δ' ἐνεχθῆναι καὶ τὸν καταραχθέντα ὡς εἶχεν ἐπὶ τοῦ σκίμποδος. οὗ δὲ καὶ ἐς μέσον τεθέντος, πολλὴν καὶ διωλύγιον διεξῆει δημηγορίαν, συνιστῶν ἐντεῦθεν ὃν συνιστῶν ἤθελε, τῶν δ' ἀπ' αὐτοῦ σχιζο- 15 μένων, καὶ μᾶλλον τῶν ἰδίως ζηλούντων, τὰ πλείστα καθήπετο, κἄν ἐκεῖνοι τὴν γνώμην ἀμετάθετον εἶχον ἐφ' οἷς ἀρχῆθεν ἐπισχυροῦντο. καὶ ἔπασχον μὲν, ἔπασχον δ' ἔν καὶ τὰ μέγιστα, εἰ βασιλεὺς ὑφίαι καὶ συνεχώρει. ἀλλ' ἀνεῖχεν ὅπως τὰς ἐπ' ἐκείνοις τῶν ἄλλων ὁρμὰς τρόποις χρηστότητος.

22. Ἐν τούτῳ καὶ ὁ ἀπὸ μεγάλου δουκὸς Ἴταλὸς μὲν τὸ P 363

tus intentari ipsis auctoritatem alieni patriarchae et iudicii eius periculum denuntiari, erupit in maledicta, diris devovens et fidem et patriarcham istum, quem contemnere se nec nauci facere, aut quid de se censeret, si coram eo citaretur, omnino curare demonstrabat. nondum huic tota a prolatis verbis talibus hora effluxerat, cum abecedens inde, dum per urbem ambulabat, ex nulla quae appareret causa supplantatur sterniturque humi diro casu, visus blasphemiae poenas pendere, quod eo lapsu pedum illi contritus alter est. eo imperator cognito, eventum ex prima statim specie manifesto miraculo imputans, pro caetera sua admiratione patriarchae, prodigium id esse a deo declarante suum in ipsum amorem et eius apud se merita mirabiliter patratum sine ulla dubitatione credidit, verisimilius, ni fallor, opinaturus, si fidel ab isto blasphemiam violatae repetitam sic a numine ultionem fuisset interpretatus. postridie igitur mane confestim concionem frequentem advocat. praecipit autem eo in lectulo deferri eum qui pridie pedem, ut dictum est, fregerat, quo in medio posito sane longam et verbosam e superiore Augustus loco effudit orationem, exquisitis evehens praeconiis quem volebat commendare, abscissos autem ab eo, aut potius ei privatim invidentes, haud parca omni occasione incurans, frustra id quidem, quantum ad eos de sententia dimovendo pertinuit. adeo enim quidquid imperator diceret, nullam vim eorum animos immutandi habuit, ut contra in antiquis adversus Athanasium iudiciis et odiis magis magisque confirmarentur. et patiebantur illi quidem ab Athanasio multa, multo plura et gravissima passuri, si permitteret eum imperator ad extremum indulgere maligno suo genio. Inhibebat enim ille omnino et ab illis arcebat, innatae mansuetudinis instinctu, saevos ferisque imminentiis iis perdendis Athanasiorum impetus.

22. Inter haec is qui magnus dux saerat, Italus quidem genere, sed

ταῦτ' ἔκραττε τῶν πολλῶν δισυτῶν ἐκείνων πεφώμενος, ἐπεὶ καὶ αὐτὸς τοιαῦτα ἐπέμπευ πρὸς βασιλέα διεμνητέο.

- C 21. Ὁ δὲ γε πατριάρχουσαν Ἀθανάσιος τὰ πολλὰ παρὰ τοῦ βασιλέως συγκροτούμενος, οὐδὲ αὐτός, ὡς ἐδάκα, καθῆ- φει τῆς πρὸς ἐκείνον θεραπείας, καὶ μᾶλλον ὅτι γε καὶ πολλῶν 5 τῶν δυναμίνων βασιλεῖ συνεῖναι καὶ ξυνεργεῖν εἰς τὰ γαθὸν ἔρημων τοῦτον ποιεῖν συνέβαινε, τοῦτο μὲν ἀποφυγόντων ἐκουσίως ἐς πόλεις ἑτέρας, τοῦτο δὲ καὶ αὐτῶν αἰτίας περιβαλλόντων ἐκα- D νους ὧν ἕνεκα καὶ ἀπηρητημένοι βασιλέως ἦσαν καὶ διὰ ταῦτα ὑποποιούμενος τὸν καιρὸν εὗτος συνεχταῖν ἀφροντικαὶ καὶ λιτα- 10 νταὶ περιεπαῖτο, στίφος μοναχῶν συγκαλῶν καὶ ἱερωμένων καὶ πληθους ἄλλο, καὶ πολλὰ ὑπερκαθῶν τῷ δοκεῖν συνόδοις ὀλομη- ραὶς μόνος ἀρχιερίων, μόνος τῶν προυχόντων τῆς ἐκκλησίας, P 361 τοὺς μὲν παραπέμπων ὡς δῆθιν εἰς τὰς λαχούσας, τοὺς δὲ καὶ παρὰ φαῦλον τιθέμενος, τὰς ἀμφισβητήσεις τοῦ πληθους δια- 15 λύνειν πεφώμενος, κἄν ἄλλως κακῶς εἶχε τὸ τῆς ἐκκλησίας πλή- ρωμα, τῶν περιφανῶν ἐν ἐνδείᾳ καὶ ἀτιμῇ διαβεβούτων. εὐ

gebat videlicet hac arte a communibus gentis suae consiliis Rontzerium abducere, occasionem eius spei e missis ab hoc arcano ad se nuntis sumens, quibus studioso persuadere conabatur se devoto perstare in Augustum animo, sed quandam agendi loquendique adversus imperatorem simulationem extorqueri sibi metu ac minis suorum, quorum contumaciam tacitus detestaretur.

21. Patriarcha porro Athanasius ut ingenti semper favore atque applausu imperatoris honorabatur, ita nec ipse videri volebat ulla vicinia in re cessare quae ad ei gratificandum obsequendumve pertineret. ad quod illum stimulabat maximo solitudo imperatoris et destitutio a multis sua causa absentibus, quorum praesentia et opera in tot illis difficultatibus gravissimi temporis juvari potuissent, quibusdam eorum exilium sibi sponte consciscantibus recedendo in civitates alias, et iisdem caeteros implicantibus in eandem causam ob quas ipsi ab imperatore discessissent. quare patriarcha congruentem tristitiae temporum sollicitudinem ostentans, continuis vigiliis et litanis nomen propitiando rerum in praecipiti pendentium ruinas fulcire conabatur. multus igitur erat in congregandis ad orationem monachorum coetibus, sacerdotum quoque ac turbae caeterae, prae se ferens ex animo se compati calamitatum publicis. quotidianis quin etiam celebrabat synodos, quamquam solus ipse quidem archiepiscoporum, solus ecclesiasticorum procerum, quippe cum reliquis ipse ab urbe amandasset omnes, alios quidem ad suas ecclesias praesenti cura regendas ire iubens, alios delationibus vulgi ad suum tribunal vocatos, secundum accusantium vota fere iudicans, ignominia deformatos eegnas declinare conspectam multitudinis et prae pudere dedecoris laesti latebras peregere quaerere. reliquum vero ecclesiasticorum corpus graviter universum laborabat, illustrioribus quibusque horum partim inopia coactitatis, partim honore inimicato de gradu splendoris pristini deiectis. non enim

γὰρ ἐξήλλακτο τῷ ἀνδρὶ τὰ τοῦ ἡθους οὐδ' ἐς βραχὺ καταστά-
 σιως τῆς ἀρχῆθεν, καίτοι γε τοῦ βασιλέως πληροποροῦντος,
 οὗτ' αὐτὸν ἐπὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν καὶ πάλιν πραγμάτων ἐπολεῖ,
 ὡς τὸ ἡθος ἐνήλλακται. ὄλωσ δὲ ἀθώπευτος ἦν καὶ ἀτεγκτος,
 5 καὶ ἴν' οὕτως εἶπω, κατὰ τοὺς κεραισβόλους κνάμους ἀμάλακτος, Β
 βαρὺς μὲν μοταχοῖς, ἐξαλλάττων καὶ αὐτὰ τὰ τῶν μονῶν τυπικὰ
 καὶ μοτοφῶτων δι' ἔτους ἐξακριβοῦμενος, ὡς καὶ ἐννατίζειν ἀεὶ,
 κἄν ἐπιστῆτο δεσπόσωντος ἑορτῆ καὶ τῶν πασχαλίων, βαρὺς δὲ
 καὶ κληροκοῖς, βαρὺς δὲ καὶ λαϊκοῖς, καὶ τὰ πάντ' ἄγων καὶ
 10 φέρων εἰς θεῖα δικαίωματα, οἷς οὐδ' ὄλωσ οὐδ' οἱ ὁμολογουμέ-
 νως περὶ τὰ θεῖα ἠκριβωμένοι κατεχρήσαντο. καὶ ἐπορεύετο
 κραταιούμενος ἐπὶ τούτοις βασιλέως συγκροτησιμοῖς, κἄν πάντες, C
 καὶ μᾶλλον τῶν ἐπιδήλων, δυσχερῶς εἶχον τοῖς παρ' ἐκείνου
 πρᾶττομένοις. τὰ γὰρ ἐκείνου ἡθῆ πρὸς τὰ τῶν ἄλλων ἐξαισία
 15 ἦσαν καὶ οὐδ' ὄλωσ ἐκείνοις συνέβαινον, τοῖς μὲν ἐξ ἐναρέτου
 δῆθεν δοκῆσιως, τοῖς δ' ἐξ ἐμφύτου γνώμης δοκοῦν, τοῖς δ' ἐμ-
 παθοῦς διαθέσιως κατὰ γνώμην τῶν πάλαι. ὁπόθεν δὲ τοῦτ'

vel ad breve tempus Athanasius immutare quidquam aut remittere de illa
 morum acerbitate priori patriarchatu odiosissime exercita curaverat, ut-
 cumque et credidisset imperator et persuadere aliis spondendo studisset,
 quando illam ecclesiasticis rursus negotiis praeponuit, alium plane iam
 ipsum a primo illo dudum exoso ac formidato nunc esse factum, cum ta-
 men is tunc maxime nullis se verborum officiis delinibilem, praerigidum
 plane quendam, et ut sic loquar, prout de fabis aiunt cornu tactis, nulla
 coctur; emollibilem praeberet, gravem quidem monachis (quibus ipsum
 quotidie numerum psalmorum et cantus ecclesiastici, usu monasteriorum
 singulorum dudum definiti, modum passim exaggerans mutaret, eisdemque
 de novo praescriberet, tamquam instituti observationi monastici necessario
 annexam, religionem continuati citra intermissionem ullam per totum ae-
 que annum ieiunii, unica in die refectioe contenti; uade fiebat num-
 quam plane hora prius nona gustare quidquam monachos, ne in festis qui-
 dem domini aut ipsius Paschalis), gravem etiam clericis, gravem et laicis,
 dum omnia omnium ad divinarum, ut aiebat, iustificationum normam
 acerbe semper emendans revocat; quali severitate nullum eorum qui
 omnium confessione haberentur divinarum legum observatores exactissimi,
 usum fuisse constabat, inter hos ille velut insanus contemptum fremitus
 erecta fronte, quo intenderat gradiebatur, fretus sibi paratissimo, et quo
 magis pergeret, benignius semper aspirante favore imperatoris, quantam-
 vis interim omnes ringerentur, maxime autem insigniores quique aegerime
 ferrent quae ab illo videbant fieri, tantumque abessent a dignandis as-
 sensu vel approbatione sua ulla eius actis, ut mores ipsius in compara-
 tione cum aliis laude omnium celebratis praesidibus ecclesiarum plane sibi
 videri monstrosos atque horribiles non dissimularent. in eam alios sen-
 tentiam adducebat recta aestimatio verae virtutis: alii sensu quodam in-
 nato et quasi genii abhorrentis incitabantur impulsu. nonnullos, nec forte
 paucos, stimulabant irae in Athanasium veteres, prioris olim eius regimi-

ἦν, ἔξεστι γίνεσθαι τοῦ πείθοντος λογισμοῦ. ἀμέλει τοι καὶ
 μὴ μόνον τοῖς ἀρχῆθεν σχιζομένοις ἀλλὰ καὶ τοῖς ἄλλοις ἀγλευ-
 D κῆς ἐδόκει καὶ ἀτενοῦς ἤθους καὶ ὄλωσ' δυσπέμφελος. βυσιλεὺς
 δὲ οὐ μᾶλλον ἐκείνων ἢ τὴν οἰκείαν συνιστῶν οἶον, ὡς ἐφύκει,
 γνώμην, ἐφ' οἷς καὶ τὴν ἀρχὴν ἐκεκρίκει, οὐδ' ἐς βραχὺ τῆς 5
 ἐπ' αὐτῷ πολυωρίας καθυφλεῖ. ἐπεὶ δὲ καὶ φάμουσ' ἄττα φέ-
 φέντα μέγχι καὶ ἐς αὐτοῦ χεῖρας πεφθάκει, δειν' ἄττα λέγοντα
 καὶ ἀπάδοντα, οὐκ ὀλίγην κάκεινος εὐρίσκει σχεδιασθεῖσαν τῷ
 πατριαρχοῦντι σύστασιν ἐξ αἰτίας τοιαύσδε. εἶχε μετὰ πολλῶν
 E ἄλλων ἢ πόλις καὶ Ἀρμενίους ἐποίκους. τῶν τις καὶ προεπε- 10
 φθάκει προσδραμῶν τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ καὶ μύρω τῷ ἁγίῳ
 χρυσθεῖς. παρ' ἦν αἰτίαν καὶ ἄλλοις μὲν τοῖς ὁμογενέσιν ἀπό-
 στοργος ἦν, διαφερόντως δὲ γε τῇ ἀδελφῇ. ὡς δὲ καὶ πικρῶς
 εἶχον καὶ ἐλοιδороῦντο τῷ ἀποκλιναντι διὰ τὴν μετάθεσιν, ἐνε-
 πικραίνετό οἱ καὶ ἡ ὁμαίμων, καὶ μέσον τούτων ἔχθρα συνίστατο. 15
 ὧν ἐν μιᾷ διαλοιδορουμένων, κάκεινου προσαπειλοῦντος ἀναφέ-
 P 362 ρειν τῷ πατριάρχῃ καὶ τὰ παρ' αὐτῶν ὀνειδή διεγκαλεῖν, εἰς
 παρεννεθεῖς ἐκείνοις καὶ ἀναξιοπαθήσας οἶον, τὴν ἐγκλησιν

nis iniuriis accensae, quarum memoriam praesens similium experientia re-
 fricabat. cuiusmodi praecudicia quos insederint animos, iis nimirum facile
 persuadent iustis se nec reprehensioni obnoxii moveri odiis, dum eos
 aversantur quos tam merito cunctis exosos intelligunt. verum Athanasius
 vel ignarus vel sic tanquam ignoraret securus adeo flagrantis in ipsum
 invidiae, non iis solum quos priori functione patriarchalis potestatis irri-
 taverat vexando, abscindique a sui communione coegerat, durum indomi-
 tumque se praebebat, sed et sine discrimine cunctis aliis acerbus, auste-
 rus, morosus, ac velut mare procellosum, minaci semper apparere perge-
 bat, si non etiam affectabat, terribilis specie. porro imperator non ma-
 gis illum quam proprii a principio de illo declarati auctoritatem iudicii
 constantia perseverabat irrevocabili tueri; nec ei consulendi eiusque invi-
 gilandi securitati providam sollicitudinem remittebat. quoniam vero tam
 licenter in vulgus spargebantur libelli adversus Athanasium famosi, ut
 quidam eorum gravia et valde absona continentes usque ad ipsas impera-
 toris pervenirent manus, inventam is occasionem cupide arripuit patriar-
 chae de novo ad populum commendandi ex causa quam mox exponam.
 habebat urbs inter alios variarum gentium inquilinos plures etiam aliquos
 Armenos. horum quispiam relicto suorum ritu nostrae se catholicae ag-
 gregaverat ecclesiae, sacro ad hoc unctus chrismate; quo nomine ma-
 guum in se concitavit odium popularium suorum, praesertim vero sororia,
 adeo ut passim eum cum caeteri consanguinei conviciis proscinderent,
 quod e religione patria ad aliam descivisset, tum eundem amarissime ob
 id ipsum germana increpare non desineret. eratque tali ex causa conti-
 nuum inter eos commissum iurgium. quod dum die quadam ferventius
 agigaretur, hinc de more conviciantibus homini domesticis, inde illo mi-
 nante se ad patriarcham relaturum quae sibi exprobrarent et eos apud
 ipsum accusaturum, repertus illic quidam est qui, velut rem indignam ra-

τολῆς αὐτῷ συνταξόμενος. ὁ δ' αὖθις ἀντέπεμπε καὶ λόγους ἐδειξιούτο προσήκουσι. τετρὰς ἦν τῆς τοῦ Θωμᾶ λεγομένης ἑβδομάδος, καὶ τὴν ἐσπέραν ἀνάσας, βασιλεῖ φανείς καὶ φιλοσφοθη- B
 θεις ὡς εἰκὸς ἀξίως βασιλικαῖς ὁμοσιώσεσι, τὴν μετ' αὐτὴν ἡμέ-
 5 ραν συνάμα βασιλεῖ τὴν Ἀδριανοῦ εἴσεισι. ταύτην δὲ καὶ τὴν μετ' ἐκείνην ἀγῆλας φιλοθησίαις αὐτὸν βασιλεὺς παρήγει τὰ εἰς προσήγειαν διοριζόμενος, ὡς μηδὲν ὅλως τῶν Ῥωμαίων χωρού-
 των τοιαῦτα ἦδη τυραννικὰ καὶ ἀπόκροτα. ἐκείνος δ' ἔτι σπεύ-
 10 δων τὴν ἀποχώρησιν οἰοῖνε συνετάττετο, καὶ τὴν παραίνεσιν
 15 ἄσμένως ἐδέχετο. (24) οἱ δὲ Ἄλανοι ἐθύμαινον κατ' αὐτοῦ, C
 τὸν καιρὸν ἐπιτηροῦντες, ἔχοντες μεθ' ἑαυτῶν καὶ τὸν Γεωργοῦν,
 οὗ ὁ υἱὸς κατὰ τὴν Κύζικον ἀπεκτάνθη, καθὰ φθάσαντες εἶπο-
 20 μεν. παρηκολούθουν οὖν τούτῳ σιγῇ ἔνθεν ἀκαίειθεν. δοθέν-
 25 τος οἷν ἐκείνῳ καιροῦ τὴν Ἀγγοῦσταν ἰδεῖν μόνον, τῶν ἄλλων
 30 Ἰταλῶν πάντων ἔξω πον εἰσώτων, ἀπερχόμενος καὶ ἦδη τῆς
 πύλης ἀνοιγομένης τοῦ οἰκήματος ἐν ᾧ ἡ Ἀγγοῦστα ἦν, δέχεται D
 καιρίαν τὴν πληγὴν ὀπισθεν διὰ τῶν νεφρῶν παρὰ τοῦ Γεωργοῦ
 ζητούντος τὸ αἷμα τοῦ ἰδίου υἱοῦ. καὶ οὕτω παραχρῆμα πίπτει,
 ἀνὴρ βάρβαρος μὲν καὶ ἄδικος καὶ ὡς τὰ πολλὰ φρονηματίας,

6. ἐκείνης P.

obsequiosis humilibusque occurrens responsis, fidem pacifici ac submissi accessus plenam fecit. quarta erat feria hebdomadae quam Thomaie nominant, quando sub vesperam admissus ab Augusto Caesar cum caeteris utriusque personae dignitati congruis affectus est honoribus, tum mensae regiae communi participatione dignatus. postridie simul cum imperatore in urbem Adrianopolim invectus est; qua et consequenti die omnibus iudiciis liberalissimae benevolentiae deliniciens suum hospitem Michaël Augustus eum interim magnopere hortabatur ad tractandos modestius ac mansuetius Romanos, libere quin etiam denuntians fieri non posse ut si amplius obnoxie quieteque tolerarent tyrannicos istos et rigidos ipsius et suorum mores. eam ille admonitionem libenter audire prae se ferens, quasi festinans ad imperatam viam dimitti se postulavit, officiosissime in digressu vale dicens. (24) at Alani qui tum erant in Michaëlis comitatu, dudum infensi Rontzerio, eius ulciscendi occasionem observabant, hand lenem ad id instigatorem secum habentes Georgum illum, cuius filium apud Cyzicum Catelani occiderant, prout superius narravimus. hunc igitur taciti quocumque se conferret aequabantur. contigit autem ei poscenti dari horam admissionis ad Augustam, quo erat ipse solus introducendus, Italis quos ducebat comites, procal extra fores palatii iussis subsistere. hoc momentum suis consiliis aptissimum Alani cupide captantes, destitutum praesidio suorum Caesarem in ipso cubiculi Augustae adita a tergo plaga letali in renibus transfodiunt. auctor vulneris ipse Georgus fuit, poenas interfecti filii repetens. eo Caesar ictu protinus concidit, homo barbarus ille quidem et iniustus, magnorum tamen plerumque spi-

γένος, ταῖς δ' ἐπὶ τοῦ βασιλέως ὀνομασίαις ὡς γαμβρὸς κλειζόμενος, πέμπων πολλὰς πρὸς βασιλέα καὶ τεχνητῶν τὰς σκισμαρίας, τέλος ἀποσταλέντα καὶ αὐθις τὰ τοῦ Καίσαρος σύμβολα κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς τοῦ ἁγίου Λαζάρου ἐγέρσεως ὑποδέχεται καὶ Καίσαρ φημιζεται, δέχεται τε παρὰ βασιλέως καὶ χρυσίου 5
 B νομισμάτα χιλιοστῦνας τρεῖς πρὸς τριάκοντα. Ξυνέκετο δὲ σφίσι λαμβάνειν καὶ σίτου τοπικὸν μισθὸν ἑκατὸν χιλιάδας, καὶ μέχρι καὶ ἐς τρεῖς χιλιάδας μαχιμῶν ἀνδρῶν παρακατασχόντα τοὺς ἄλλους ἀποπέμπειν, καὶ αὐτῖκα περᾶν κατ' ἀνατολήν. ἄλλ' ὅμως ἐκ σκισμαρίας καὶ αὐθις οὐχ ὑπελείπετο πρόφρασις, ἀλλὰ πολλοὺς 10
 μὲν ἀνὰ Κύζικον πέμπεα πολλοὺς δ' ἀνὰ Πηγῆς, ἱκανὴν δὲ μοῖραν καὶ τῷ Λοπαδίῳ προστέμει. αὐτὸς δὲ καὶ τοὺς περὶ τὸν Μπυργιγίριον θάλαπρον ἤδη ἀπεστατήσαντα, ἔτι δὲ καὶ τοὺς ἀμφὶ
 C τὸν νόθον ἀδελφὸν Θεουδερῆχου ὑποποιούμενος, τοῦτοις μὲν μέχρι καὶ Μιτυλήνης τὸν πλοῦν περιώριζεν, ἐκείνους δὲ παρακατεῖχε 15
 καὶ προφράσεις ἐπλάττετο καὶ ἄλλας μὲν, τέως δὲ γὰρ τὴν ἔκδηλον, ὡς ἀκαθάρτους ὄντας οὐ δύναται καθυπαίχειν εἰς τὸ οὐκ εἶναι θέλημα, καὶ ταῦτα μὴδὲ ταῖς κεχρωσθημέναις μισθοφορῆσι ἱκανωθέντας. ὑπεποιεῖτο δὲ καὶ τὴν τῶν ἑκατὸν χιλιάδων τοῦ σίτου συναγωγὴν· καὶ ἀνὰ μέρος μὲν οἱ τοῦ βασιλέως συνῆγον ἐκ τῆς 20

2. βασιλεὶ P.

qui generi appellatione ab imperatore honorabatur, mittens subinde ad Augustum et fraudum illum suorum artificibus implicans, denique reatus ab eo missa Caesarea dignitatis insignia, die qua Lazari resurrectione celebratur, induit et Caesar acclamatur. accepit autem ab imperatore trim et triginta annorum aureorum millia. conveneratque inter illos tradenda praeterea illi fore modiorum frumenti mensurae locis illis unitate centum millia. ipse autem sponderat tria se dumtaxat bellatorum fortium millia e suis copiis retenturum, ac dimissis reliquis cum illis traiecturum in Orientem. quibus in cunctis administrandis consuetas adhibebat aetias, variis praetextibus illudens. nam ex illis quos se dimissurum promiserat, multos Cyzicum misit, multos Pegas; nec modicam eorum partem Lopadii collocavit. intorim ipse Mpyrigerium palam imperatori rebellem fovebat, et cum fratre notho Theuderichi eiusque classe piratica familiari commercium habebat, idoneis eos officis delinens. ne Siculis quidem illis spatium incurrandi maris usque ad Mytilenam praefinivit: Catalanos autem quos dimissurum se promiserat contra pacta retinens, fictas perfidiae excusationes obtendebat, cum alias, tum illam iam tralatitum, haud posse se adigere quae cuperet homines infraenes, qui praesertim debita dudum sibi nec adhuc representata stipendia reposcerent. nec temperabat quin fraudandi occasionem arripere ex imperato de qua diximus comportatione frumenti, ipsi prius quam transferretur in Asiam admetiendi. ne enim unquam constitutus modiorum annorum plene posset constici, ut quaque illas partem regi ministri conferri locum in

ἀλλήλους παρακροτήσαντες, καὶ μᾶλλον Ἀλανοί, ἐπιβάντες τῶν ἵππων ἐξέθειον πανταχοῦ, ἔκου ἄν καὶ καταλήψαιτο Κατελά-
 νους. ἀλλ' ὁ βασιλεὺς μαθὼν τὴν ἐκδρομὴν ὅλην τῶν στρατευ-
 μάτων, καὶ δέσας περὶ ἐκείτους μὴ πως ἄσυντάκτως ἐκθίοντες
 8 ἤστηθῶσι καὶ ὡς κίνδυνον αὐτοῖς ἢ ὄρμη περιστῆ, πέμψας τὸν
 θείον αὐτοῦ Θεόδωρον συνάμα καὶ ἄλλοις ὑποστρέφειν ἐπεῖρα.
 οὐ μὴν δὲ καὶ ἦνυτε τὸ παράπαν, ἀλλ' εὐθὺς ἐξέθειον καὶ τόποις
 10 τισὶν ἐπιστάμενοι Ἴταλοῖς μὲν (οὐδὲ γὰρ ἄγνωστά πω σφίσι τὰ
 τοῦ Καίσαρος ἦσαν) φόνον ἐπῆγον, Ἴππους δ' ἐκείνων καὶ ὄπλα
 καὶ χρήματα τοὺς μὲν ἀπῆγον τὰ δὲ συνέλεγον. φθάσει δ' ἐπὶ
 τούτοις καὶ τὰ τῆς φήμης ἐντελέστερον, καὶ ἀκαριαῖ ἄμα Κατε-
 λάνοι πάντες τὴν Καλλιῶν εἰσελθόντες (ἦν γὰρ ἐκ πλείστον κατη-
 σφαλισμένον τὸ φρούριον) ἑαυτοῖς μὲν προνοοῦσι τὴν σωτηρίαν, ἔ-
 15 τοὺς δ' ἐν αὐτῇ Ῥωμαίους καμπληθεὶ κτείνουσι, μὴδ' αὐτῶν
 φειδόμενοι τῶν νηπιῶν. τέλος περὶ τῶν ἰδίων, ὧν τε Καίσαρ
 ἐπήγετο καὶ τῶν ἐν τῇ πόλει καὶ τῶν ἑασταχοῦ πεμφθέντων,
 δέισαντες μὴ κἀκείνοις κίνδυνος περιστῆ, κατασχόντες τοὺς πε-
 ρόντας φυλακαῖς ἐτήρουν. ἔμελλον δὲ καὶ τοὺς περὶ τὸν νόθον
 ἀδελφὸν Θεουδερῖχου ἐγγύς που ναυλοχομένους εἰσφρήσεσθαι.
 20 ὡς δ' οὐχ ἄμολόγουν περὶ τὰ συμφωνούμενα, ἐκείνοις μὲν ἐφῆ- P 367

7. καὶ ante τόπ. deorat.

8. ἔγνωσα?

mis Alani concensis raptim equis cum alia manu in istam incursionem
 ferantur. cuius certior rei Augustus factus, ac veritas non immerito no-
 scas fere universae copiae iniussu inexplorato solutisque ordinibus ruen-
 tes, insidiis exceptas aut iniquo usquam deprehensae loco, clade aliqua
 insigni temeritatem privatam damno magno publice lucrent, missae post
 eos sollicite patriae suo Theodore cum aliis, revocare conabatur, nequid-
 quam id quidem, obfirmatis inflexibiliter cunctis in audaci proposito;
 praeterquam iam plus aliqui praecurrerant quam ut eos assequi serius
 egressi potuerint. itaque in manus aliquas stativaque sparsim posita Ita-
 lorum inciderunt nostri, et percussos eos nacti fama quadam necis Cae-
 saris facile fuderunt fugaruntque, equis eorum abactis, armis et pecuniis
 direptis. pleniore autem cunctos iam imbuente Catalanes tristis eventus
 notitia, momento concurrerunt universi Callipolim, quam sibi arcem ex
 longo provide in perfugium debiorum temporum paraverant. huc prime
 impeta delati, flagrantis irae vim saevam in Romanos illic repertos effu-
 derant, universos trucidantes, nulla vel aetatis tenerae vel infantiae mi-
 sericordia. deinceps tamen reputantes eos e suis qui Caesarem comitati
 euntem fuerant, tum quosdam Constantinopoli degentes et varias in par-
 tes ad tractanda negotia communis dimissos, haud dubie detentum a Ro-
 manis Iri, quibus permutatione redimendis utile foret habere Romanos in
 custodia, quos inde poterant capere, incolumes custodierunt. comiti
 etiam per legatos sunt persuadere fratri notho Theoderichi, classem non
 longa habenti, ut infesto exsurgens in terras imperii sese ipsa adim-
 gret. sed propositis hinc inde conditionibus haud coalescere foedus inter-

Περσικόν, οὗς καὶ Τουρκοπούλους ὠνόμαζον, οἱ μὲν περὶ τὸν ἐκ Βουλγάρων Βοσσίλαν καὶ τοὺς οἰκίους κοσμήτορας, τὸ δὲ Ῥωμαϊκόν περὶ τὸν μέγαν πριμικήριον τὸν Κασσιανὸν καὶ τὸν Δούκαν καὶ μέγαν ἐταιρειάρχην ταττόμενοι, τὰ τῆς Μακεδονίας D τε ὄχρῳ διελάμβανον ἀπαναστάντων τῶν οἰκητόρων κατὰ βασι-5 λικὴν διὰ τὸν κίνδυνον πρόσταξιν, καὶ κύκλῳ περισχόντες τὸν τόπον ἐφ' ἡμέραις ἐστρατοπεδεύοντο, τοῦ μὲν προσβαλεῖν Ἰταλοῖς ἀποσχόμενοι, ἔννοιαν δὲ διδόντες ὡς ἐπιθήσονται φανεροῖς εἰς ἀποστασίαν καταστᾶσιν, ὡς ἐκ πολλῶν ὑπωπτεύετο. ἦν τοίνυν ἐντεῦθεν καὶ κατασκοπήσεως ὑποψία, ὡς εἴρηται, αὐτόθεν 10 E ἀφικνουμένῳ, ὅτι γε καὶ ἐκάστῳ τῶν κατὰ δύσιν φρουρίων, οἷς ἐπιστάτη, ἰδίους ἐκ Κατελάνων ἀρμοστὰς καθίστη καὶ φύλακας. Βοηδρομιῶνος τοιγαροῦν ὀγδόη λέγγοντος ἦν, καὶ ἠγγέλλετο τῷ κρατοῦντι Μιχαὴλ ἢ τοῦ Καίσαρος ἄφιξις ἀνὰ τὴν δεῖξιν ἕμα τῷ στρατῷ διάγοντι. ἀγγελθὲν δὲ τοῦτο παρὰ τοῦ γυναικαδέλ-15 P 365 φου ἐκείνου Ἀσάν Θαῦμα ἦν· καὶ πέμψας ὁ βασιλεὺς ἐπυνθάνετο πῶς ἂν καὶ παραγένοιτο, εἰ ὀρισθὲν αὐτῷ παρὰ τοῦ βασιλέως τε καὶ πατρός, ἢ αὐτὸς καὶ γνώμης ἤλθεν αὐτοθελούς. καὶ ὃς τὴν πρὸς αὐτὸν μὲν δουλείαν καθωμολόγει, καὶ ὡς προσκνήσων πάρεστιν, ἕμα δὲ γε καὶ κατὰ τὴν προκειμένην ὁδὸν τὴν ἐπ' ἀνα-20

18. ἦ] εἰ P.

et hanc in partem eminebant Alanorum maxime studia, Persicorumque itidem veterum sub signis Romanis ordinum, qui Turcopulorum nominabantur. horum quibusdam praeerat oriundus e Bulgaris Bossilas. alii praefectis e sua gente sibi propriis parebant. Romanae vero legiones, quas ductabant magnus primicerius Cassianus et magnus hetaeriarcha Ducas, munitiora situ Macedoniae praecipuaverant, iussu Augusti fuga incolarum ob metum instantis periculi deserta, et castris circum positae amplexae locum illum, stativa ibi a diebus iam aliquot habebant, abstinentes quidem a committendo cum Italis praelio, ansam autem illis dantes opinandi, haud omissuros se impetum in ipsos facere, simul, quam moliebantur cuiusque suspecti merito erant, defectio in effectum prorupisset. haec prudentiores nostrorum reputantes non fere dubitabant, quin explorandi animum alio fucans Rontzerius obtentu istum ad Michaëlem Augustum accessum affectasset, maxime cum recordarentur certis nuper nuntiis auditum, quaecumque in Rontzerii venissent potestatem arces tractus Occidui, studiosae ab eo Catelanis praefectis fuisse commendatas, attributis cuique ad earum tutelam validis ex eadem gente praesidiis. octava igitur supra vicesimam Martii mensis dies illuxerat; cum imperatori Michaëli occasione census militaris apud exercitum forte tum versanti Caesaris adventus ab Asane fratre Caesarissae illius conjugis nuntiatus est. hic statim Michaël per missos Caesarem interrogavit, cur, quo animo, cuius impulsu veniret, an sponte ipse ad id consilium appulisset animum; et qui sibi obsequium iam rite professus esset, an debitam exhibiturus venerationem sibi se vellet sistere, valeque dicturus ad mox capessendum sibi praescriptum in Orientem iter. ad ea ille cuncta

τολῆς αὐτῷ συνταξόμενος. ὁ δ' αὖθις ἀντίεμπε καὶ λόγος
 ἐδέξιοῦτο προσήκουσι. τετράς ἦν τῆς τοῦ Θωμᾶ λεγομένης ἑβδο-
 μάδος, καὶ τὴν ἐσπέραν ἀνάσας, βασιλεῖ φανείς καὶ φιλοφρονη- B
 θεὶς ὡς εἰκὸς ἀξίως βασιλικαῖς ὁμεστιάσει, τὴν μετ' αὐτὴν ἡμέ-
 5 ραν συνάμα, βασιλεῖ τὴν Ἀδριανοῦ εἴσεισι. ταύτην δὲ καὶ τὴν
 μετ' ἐκείνην ἀγῆλας φιλοτησίαις αὐτὸν βασιλεὺς παρῆναι τὰ εἰς
 προσήμια διοριζόμενος, ὡς μηδὲν ὄλωσ τῶν Ῥωμαίων χωροῦν-
 των τοιαῦτα ἦθ' τυραννικὰ καὶ ἀπόκροτα. ἱκέτιος δ' ἔτι σπεύ-
 10 δων τὴν ἀποχώρησιν οἰονεὶ συνετάττετο, καὶ τὴν παραίνεσιν
 τοῦ ἀσμένως ἰδέχεται. (24) οἱ δὲ Ἄλανοι ἐθύμασον κατ' αὐτοῦ, C
 τὸν καιρὸν ἐπιτηροῦντες, ἔχοντες μεθ' ἑαυτῶν καὶ τὸν Γεωργοῦν,
 οὗ ὁ υἱὸς κατὰ τὴν Κύζικον ἀπεκτάνθη, καθὰ φθάσαντες εἶπα-
 15 μεν. παρηκολούθουν σὺν τούτῳ σιγῇ ἔνθεν κἀκεῖθεν. δοθέν-
 τος οἷν ἐκείνῳ καιροῦ τὴν Ἀγούσταν ἰδεῖν μόνον, τῶν ἄλλων
 πύλης ἀνοιγομένης τοῦ οἰκήματος ἐν ᾧ ἡ Ἀγούστα ἦν, δέχεται D
 καιρίαν τὴν πληγὴν ὀπισθεν διὰ τῶν νεφρῶν παρὰ τοῦ Γεωργοῦ
 ζητοῦντος τὸ αἷμα τοῦ ἰδίου υἱοῦ. καὶ οὕτω παραχρῆμα κίπτει,
 ἀνὴρ βάρβαρος μὲν καὶ ἄδικος καὶ ὡς τὰ πολλὰ φρονηματίας,

6. ἐκείνης P.

obsequiosis humilibusque occurrens responsis, fidem pacifici ac submissi
 accessus plenam fecit. quarta erat feria hebdomadae quam Thomaes no-
 minant, quando sub vesperam admittus ab Augusto Caesar cum caeteris
 utriusque personae dignitati congruis affectus est honoribus, tum mensae
 regiae communi participatione dignatus. postridie simul cum imperatore
 in urbem Adrianopolim invecus est; qua et consequenti die omnibus in-
 diciis liberalissimae benevolentiae delinens suum hospitem Michaēli Augu-
 stus cum interim magnopere hortabatur ad tractandos modestius ac man-
 suetius Romanos, libere quin etiam denuntians fieri non posse ut ille am-
 plius obnoxie quieteque tolerarent tyrannicos istos et rigidos ipsius et
 suorum mores. eam ille admonitionem libenter audire prae se ferens,
 quasi festinans ad imperatam viam dimitti se postulavit, officiosissime in
 digressu vale dicens. (24) at Alani qui tum erant in Michaēlis comi-
 tatu, dudum infensi Rontzerio, eius ulciscendi occasionem observabant,
 haud lenem ad id instigatorem secum habentes Georgum illum, cuius fi-
 lium apud Cyzicum Catelani occiderant, prout superius narravimus. hunc
 igitur taciti quocumque se conferret sequebantur. contigit autem ei po-
 scenti dari horam admissionis ad Augustam, quo erat ipse solus introdu-
 cendus, Italibus quos ducebat comites, procul extra fores palatii iussis sub-
 sistere. hoc momentum suis consiliis aptissimum Alani cupide captantes,
 destitutis praesidio suorum Caesarem in ipso cubiculi Augustae adita a
 tergo plaga letali in renibus transfodit. auctor vulneris ipse Georgus
 fuit, poenas interfecti filii repetens. eo Caesar ictu protinus concidit,
 homo barbarus ille quidem et iniustus, magnorum tamen plerumque spi-

ἀλλ' ὅθ' ὄξος εἰς κολλήμους καὶ διεγχευμένους. θροῦς ἐντεῦθεν
 P 366 ἐγείρεται, καὶ οἱ ἀπ' ἀνατολῆς, ὡς εἰπεῖν, ἐκείνον διεσπάραξαν
 καὶ ἀπερρόφουν τοῦ αἵματος, τῶν ἰδίων μεμνημένοι· οὕτως
 ὤπλιζεν αὐτοὺς ἡ κακία. ἄφαντες ὅθ' τὸν νεκρὸν ἐκείνου ἔξω
 που καταρρίπτουσι. τοῦτο μαθὼν ὁ βασιλεὺς καὶ μέλις ἑαυτοῦ ὅ
 γεγωνὸς ἠρώτα πρὸ πάντων περὶ τῆς Ἀγούστης εἰ περιῆ· φόβος
 γὰρ, ὡς ἤκουεν, εἰρασμένος ἐν τῷ αὐτῆς οὐκίματι μή τι κάκει-
 νη πέπονθεν ἀνήκεστον φοβεῖν ἐπῆγεν. ὥς γοῦν τὰ χερσὶ μὲν
 περὶ τῆς Ἀγούστης μαθὼν ἦν, κἄν ὅλον ὑπεραπαθήσας τοῦ ἀν-
 δρός, ὅμως φρόνιμος ὦν προμηθεύσατο πάντῃ σοφῆς, καὶ ἰD
 B προσέτατε μὴ ἐκφανθῆναι τὸ σύνολον τοῖς ἄλλοις Ἰταλοῖς ἑκα-
 τὸν καὶ πενητήκοντα τὸν ἀριθμὸν οὖσιν. ἐκείνους ὅθ' μηδὲν εἰ-
 δότας τῶν συμβάντων σιγῇ κατὰ τὸ πρόσταγμα περικυκλώσαντες
 ἐκλείψαν ὄρισμῳ τοῦ βασιλέως τὰ ὄπλα εἰς γῆν θάψαι, καὶ ἀπο-
 νεῖ τι χεῖραῶσαντο, ταῖς εἰρκταῖς ἀνόπλους ἐγκατακλείοντες. ἐν- 15
 τεῦθεν οἱ Ἄλανοι καὶ ἀνατολικοὶ τοῦ Καίσαρος φονεῖς φανέντι
 τῷ βασιλεὶ τὴν τόλμαν ἀπελογοῦντο, ὡς οὐκ ἄλλως οὐκ ὄθ' μὴ
 C τὸν πολλῶν ἀλάστορα, αὐτῶν δὲ βασιλέων ἀποστάτην τὴν γνώ-
 μην, ἀνηλιῶς κατασφάττοιεν. ἄλλοι δὲ καὶ μείζονιν ὄρμαῖς

ritum altaeque mentis, nec non acute providus expeditique in bellis con-
 siliis, ad haec expectatus et acer in occasionibus rei gerendae. strepitu
 per hunc casum concitato cohors quaedam non longe inde distans militum
 Alanorum prima quod acciderat cognovit. hi memores gravium iniuria-
 rum quibus Rostertius suos ipsorum cives popularesque, quia et plero-
 rumque cognatos intimosque affines afflixerat, ea in ipsum irruerunt ra-
 bie ut eius sanguinem ligarire velle viderentur. discarserunt ergo mori-
 bundum insatiabili furere, atque exangue iam cadaver in locum extra se-
 ductum projecerunt. consternatus isto inopinato tumultu Augustus Mi-
 chaeli primum omnium, quod vim in Augustae cubicula factam audiret,
 de ipsa timuit, ne quid sinistra passa esset. percussusque, ut cogno-
 vit salvam esse ipsam, solum trucidatum fuisse Caesarem, etiam viri cuncti
 indoluit, tamen, ut erat prudens, praeventendum strentus putavit, ne quid
 a Latinorum Caesaris comitum desperata rabie funestae commotionis ori-
 retur. primum accuratissimam dedit operam ne ullam ad eos, foris ubi
 stabant, rei gestae indicium emanaret; interimque iussu eius praetoriani
 maximo numero circumdantes illos nihil minus opinantes et funditus igno-
 ras patraei facineris, iusserunt Augusti nomine arma quae gestabant humi
 deponere. sic eos sine certamine exarmatos et comprehensos universos
 custodiis incluserunt. sub haec danti se in conspectum Augusto Alanorum
 primores auctores caedis et adiutores Asiani fidenter excusabant factam,
 iure occisam a se falsum istam Caesarem aientas, cum in ultionem re-
 pinarum et flagitiorum quibus Romanos insolentissime vexasset, tum in
 praecautionem rebellionis quam perfidiosissime in Augustos machinaretur,
 prout evidentibus erat indicis compertum. interim vero totis trepidaban-
 tur castris, alio alium Michaelis militum passim adherentis ad erumpen-
 dum in Latines morte ducis ipsorum superato facilliores futurum. in pri-

ἡγείρετο πᾶμπληθής, καὶ θόρυβος ἐκ πάχτων διὰ τὸ φιλοκτονεῖν Ἰωάννην, καὶ τὴν τῶν Ῥωμαϊκῶν νεῶν κατηγνῶστον κατέλυσεν, ὡς οὐκ ἔν πάθοιεν τοιαῦτα εἰ ὁ συνήθης στόλος περιῶν ἐξηφύετο, καὶ πολλὰ καὶ παρὰ τὸ εἰκὸς διελάουν. τοῦτο γνοὺς πατριάρχης, ἀπύρας ὡς εἶχε τῆς κατοικίας ἧ που κατέκει, ἔργον ἔχων τὸ σπουδαιότατον περὶ τὸν δῆμον σπουδαιοτριβεῖν καὶ γε τὰ πολλὰ δημοχαριστεῖν, κατὰ τὴν μέσην τῆς ἀγορᾶς μεσημβρίας ἐφίσταται, καὶ ἔνθα καλεῖ τοὺς ζύγκλυδας καὶ οἷς συνήθης ὁ θόρυβος. καὶ ἔν τινι τῶν ἐκεῖ νεῶν καταστὰς μακρὰν κατέειπε C
 10 τὴν διαλαλῶν καὶ καταστέλλειν θορυβοῦντας ἠπέλεγτο, τὰ πολλὰ συναινεῖν ἐκείνοις, καὶ τῶν δυναμένων, οἷος ἐν πολλοῖς εὐφρα, κατακτείνωμενος. τέλος ἐπεὶ τὸν πολὺν γογγυσμὸν περὶ τῶν νεῶν καταμάνθανεν, ὡς μὴ οἶον. τ' ὄντος αὐτοῦ ἀσφαλῶς διαῆν εἰ μὴ γε νῆες κατὰ τὸ πάλαι Ῥωμαίοις σύνηθης ἐξαρτῶντο, γνώ-
 15 μας ἀγριομένης ἐξομαλλῆεν θάλασσαν ἀμηγέτη καὶ λόχοις καὶ ὑποσχίσει, τινὰς ἐκείνων καὶ τοὺς ἐκδηλοτέρους παραλαβῶν ἀνα-

versorum aggregabant. hinc procedebatur ad causas mali, nempe idéo exteris necessario rem navalem credi, quod classem dudum Romanam negligentia praesidentium absumi ac funditus destrui siverit. id ni fuisset perperam admissum, haud se his nunc obnoxios miseriis futuros. hic effundebantur populari licentia in liberam vituperationem administrantium rem publicam, quam dissolutis perversisque consiliis perditum nimirum ierent. increbrescebat tota civitate giscens murmur, nec procul a seditione res erat, concurrente ac vociferante undecunque turba, quando patriarcha eius commotionis indicio accepto raptim domo ubi diversabatur prodiit, nihil non experiri certus, quo spes esset delinendi componendique in obsequiosam quietem efferati iam in tumultum populi. ergo, quantum affectare conitendo poterat, popularitatis arte homo parum ad id natura factus concillare sibi gratiam iratae multitudinis studebat, meridie medio se foro densis et invicem trudentibus caneis immiscens temere huc illucque cursantium. ibi convenas praesertim ad se convocat, uti praecipuos ex more tumultuum auctores. tractosque ad se non paucos in templum illo forte obvium inducens praelongam peroravit concionem, prout putabat, accommodatam pacandis animis et seditioni compescendae. in ea sensus ostentavit maiori in parte consentaneos iudicii audientium, pariter ut illi magistratus in multis culpans. denique illud ipsum maxime invidiosum querelarum caput, de classe Romana incuria regentium pessumdata, haud parce invehens exaggeransque ventilavit, et ipse affirmans large in hoc, nec non perniciosissime, peccatum, ultroque profertens nullam affulgere spem restituendae publicae securitatis, nisi naves, ut olim, Romanae Romanis instructae classariis mare nostrum ac portus a vi extera tutarentur. libens scilicet audiebat flagrans ira populus eadem quae sentiret ipse a patriarcha dici. quo ille ad eum sedandum prompte utens momento gratiae, disertissime affirmavit ac sancte promisit omnino curaturum se ut isti male hactenus gestae reipublicae parti protinus succurreretur. pro certo igitur haberent visuros. se brevi armatam Romanam

καν κατατρέχειν τὰς νήσους, κωφὴν ἑαυτοῖς. συμμαχίαν καὶ ταῦθ' ἠγούμενοι, αὐτοὶ δ' εἰς στερεὰν παρεσκευάζοντο μάχην.

B 25. Ἀλλὰ μὴν οὐδ' ὁ βασιλεὺς Μιχαὴλ ἡμέλει τὸ σύμπαν, ἀλλὰ τὰ τῶν Βουλγάρων ἐν ἀνακωχαῖς θήμενος τοὺς ἀμφὶ τὸν μέγαν πριμικήριον ἔξορμῆ, ὃς καὶ περικαθίσας τὸ φρούριον ὁ πολιορκῶν ὡς εἶχεν ἐμάχετο, ἔστι δ' οὗ καὶ κατετροποῦτο. πληθουμένων δ' ἐκείνων καὶ ἤδη θαρρούντων τὰς ἐκδρομὰς διὰ τὴν κενὴν τῶν Ῥωμαϊκῶν δυνάμειν ἀσχολίαν (ὃ γὰρ Μπυριγέριος περιεβουκόλει τὰς ἐλπιδας τῷ βασιλεῖ, καὶ κέμπων παρ'

C αὐτὸν τὴν δουλείαν καὶ τὸ ὑπήκοον ὑπεκρίνετο ὡς ἐν κενοῖς καὶ 10 τῶν φόνων γενομένων, ὡς ἔλεγεν, ἀνακωχὰς σκαιωρῶν ἐντεῦθεν) κατοχυροῦσι μὲν ἐκεῖνοι καὶ αὐτῆς ἐπὶ πλέον τὸ φρούριον, μακραις δ' ἑπτὰ ναυσὶ καὶ ἄλλαις ἐννεὺ μικραῖς μάχμον ἐμβαλόντες λαὸν εἰς τὸν κατὰ τῶν παραιγιαλλίων σκυλευμὸν ἐκπέμ-

ipsum potuit. tandemque Siculis infecto societatis Catalanae negotio, libera in fructum cessit incursatio depraeditioque insularum; Rontzerianae exclusio illa spe, totam fiduciam collocantibus in munitione Callipolitanae arcis: in qua, si oppugnarentur, acri atque invictae se accingebant resistendi constantiae.

25. At neque Michael Augustus in tam ancipiti rerum cardine sibi ac reipublicae deerat, sed indutiis, qualibus pro tempore licuit, pausam adeptus belli Bulgarici, magnum primicerium cum ipsi proprio subiecta parte non modica copiaram oppugnatam arcem Callipolis misit, atque ille obsidione amplexus locum, strenue rem adversus inclusos illic et non raro erumpere conantes Latinos gerebat, non sine prospero successu secundorum interdum praeliorum. procedente tamen tempore, ac hinc quidem Romanis longo irriti obsidii taedio languescens, Catalani accipiēdo subinde illata navibus subsidia suorum adeo iam aucti numero sunt, ut potiri campo inferreque ultro bellum emissis ad regiones circumscitas vastandas sat validis copiis auderent. causa eius incommodi fuit nova Mpyrigerii fraus, qui nota sibi Andronici facilitate iterum in suorum periclitantium gratiam abuti tentavit, eo plane quem speraverat fructa. post illa enim quae de illo diximus, et necam Rontzerii, literis ad imperatorem missis se ipsi videlicet subiectum nec a iurata fide obsequii desistere volentem vanis verborum officiis exhibuit. tum huius obtenta auctoritate consilio addens, commendare institit indutiarum et conventionis cum Callipolitanae, ut Romanis utillorem quam apertae impugnationis, viam: seram enim et multo emendam Romano sanguine tam unitae arcis expugnationem ostendi. quare ut, quas audiret sine operae pretio frequentari, caedibus suorum parceret, pacisci utrimque aliquot dierum cessationem a vi suadebat, spem faciens ista mora conditionum digerendarum commodae honestaeque ambabus aequae partibus pacis. hac ille dolosa negotiatione plus fidei quam merebatur nactus, spatium obsessis Callipoli Catalanae providit eius arcis oppugnatione acri non parum concussae reparandae inducendisque comitatibus et praesidiis, tutissime firmandae. neque his contenti, longis septem navibus aliisque minoribus novem lectum militiae imponentes robur, hos ad accolarum oras hinc inde

πουσι. και ἐπειδὴ προσβαλόντες μὲν Ἀρτάκη ἐπιειφὲς Κουζίκου,
 προσβαλόντες δὲ Προικοννήσω οὐδὲν ἤνυτον, ὑποστάντων στερε-
 ρῶς τῶν ἐποίκων, τοῦ αὐτοῦ Πυαντιῶνος μνηὸς εἰκοστῇ ὀγδοῇ D
 Πειρίνθῳ προσβάλλουσι καὶ ἠβηθὸν τοὺς ἐν αὐτῇ κατασφάτ-
 5 τούσι. χώρας δ' ἠρήμονα τὰς παρ' ἑκάτερα, τῶν μὲν ἀναπι-
 σταμένων τῶν δ' ἀλωμένων, ὧν τοὺς μὲν ἔκτεινον τοὺς δ' ἐλα-
 φροπῶλον. διὰ ταῦτα νυκτὸς ἀναπεπταμένων τῶν τῆς Κων-
 σταντινου πυλῶν, παντοίων ποταμίων ὑδάτων ῥεῦμα μιμοῦμε-
 νον εἰσεχίετο, ὄλγον καὶ ταῦτα ἐκ τοῦ τυχαίως ἐξ ὧν ἔχον ἐπι- P 868
 10 φερόμενοι. καὶ τὰ μὲν ἔξω αὐθιμερὸν ἀπὸ θαλάσσης ἐντὸς
 ἠπείρου μέχρι καὶ ἐς πολὺ ἀνέδην τῶν νεῶν ἀποβαίνοντες ἐπυρ-
 πόλουσιν τὰς χώρας καὶ τὰ πάνθεινα κατιργάζοντο, πλείστων
 ὄσων πυρὸς καὶ μαχαίρας ἔργον γινομένων τὰ δ' ἐντὸς σφαιρος
 ἦν ἄλλος ὁ Ἐμπεδόκλειος· οἱ γὰρ κατὰ τὴν περσίαν πῦσαν
 15 ἔσχευαγῶγον, καὶ ὅσοι νησιδίοις προσώκουν ἀποδράντες Πέρ-
 σας, μίαν ἔχον τὴν πόλιν ἐξ εἰκαίων ἐφοδίων κατασφγήν.

26. Ἐφθυσε δὲ καὶ βασιλεὺς ἓνα τῶν Κατελάνων προσ- B
 φγγύοντα μετὰ τῶν ἰδίων εἰς ἀμηνραλῆν τιμήσας καὶ ὡς πιστῶ,

maritimae Romanorum vastationem immisero. primi horum conatus fuere
 oppugnatio Artacas, quod est urbis Cynici navale, et Proconesi, utra-
 que irrita ob fortem incolarum defensionem. sorte tamen dispari eius
 Mali mensis octava et vicesima die Perinthum aggressi subegerunt, pube-
 ribus illic cumctis interfectis, regionesque in utraque continente illi cir-
 cumcitis urbi desolarunt, harum incolis partim metu fugere compulsis,
 partim in potestatem redactis, quorum quosdam occiderunt, alios in ser-
 vilitatem vendiderunt. porro iis quos dixi ex Orientali Periothe adversa
 continente caedem ac captivitate fuga praeventisse, maxime undique ne-
 mero ex tanta vicinia concurrentibus ad urbem, cuius ad hoc ipsum per-
 tae noctu apertae tenebantur, videres immensam turbam plebis miserae,
 velut fluvios auctos torrentibus, influere, pauca inferentes e copia dome-
 stica, quantulum nimirum raptim quisque domo fugiens auferre poterat,
 terrore consternatus Catalanorum; qui eadem die qua petiti Periothe
 fuerant, promotis in oppositam Asiae oram navibus, et ex iis confiden-
 tissime militibus in littas expositis, ignem tectis per campos iaciebant,
 omniisque caetera hostilis furoris immanitate in obvia cuncta saevierant,
 mortalibus plurimis qua ferro qua flamma consumptis. interiora vero in-
 felicissimae Asiae allam patiebantur, quasi ab illic incluso novo Empe-
 docleo utre erumpentem tempestatem a Persis Orientales universos tractus
 depraedando scrutari pergentibus et usque in insulas ad hoc ipsum trans-
 mittentibus. unde tot varie miserimorum e continente utraque, e vicinis
 insulis, Persarum ab oriente, Catalanorum ab occasu sanguinarias manus
 dimissis demibus declinantium, unum commune perflugium urbs erat, ad
 quam nullo aut pertemni viatico instructi convolabant.

26. Aliquo autem prius tempore quam haec fierent, exceperat impe-
 rator Catalanum quendam cum suis confugientem, et titulo ameralis ho-

ὡς ἐκ πολλῶν ἐδίδου δοκεῖν, χρώμενος, ὅτι γε καὶ εἰς Ἑλληνας
καὶ γνῶμην καὶ στολὴν μετετάττετο. πολλαῖς δὲ καὶ φιλοτη-
σίαις πρὸς τοῦ κρατοῦντος ἐκυδροῦτο ταῖς εὐεργεσίαις. πρὸς
C τούτοις καὶ ἐγένετ' ἡ κόρη τῆ τοῦ παχέος Ραοῦλ εἰς γάμον νόμιμον
συνφάκετο. τούτῳ βασιλεὺς ἐκτόπως πιστεύων, ἕξ Ἰταλῶν
ἀφρυσάμενος ναῦν καὶ ῥόγαις ἐξικανώσας τοὺς ἐν αὐτῇ πρὸς τὸ
ἀποστέλλειν ἦν, τριηραρχοῦντος αὐτοῦ. ἔμελλε δὲ ἄρα καὶ ἄλ-
λας κατόπιν ἐκπέμπειν συναμνυομένας τοὺς ἐπιόντας. ὡς γοῦν
P 369 συνετάττετο βασιλεὶ καὶ πρὸς ταῖς ἑξόδοις ἦν, ἀγγέλλεται οἱ
παρὰ τοῦ κόμητος τῆς νεῶς ὡς Ἀμογαβάρους καὶ ὑπὲρ τοὺς πεν-
10 τήκοντα, ὡς εἰκάσαι, κρυφθῶν ἔχει τῶν καταστρωμάτων ἐντός·
ὃ δὴ καὶ φωραθὲν εὐθὺς τὴν ἀπιστίαν παρίστα καὶ τοῦ τριημέρ-
χου. καὶ ὃ μὲν ἐγκέκλειστο, οἱ δὲ καὶ αὐτοὶ (οὐπῶ γὰρ καὶ οὗ-
τοι τελῶς ἠγγέλλοντο τὰ δεινὰ) ἐν τηρήσειν ἦσαν, πλὴν τῶν
ἀποστάτων ἐκείθεν. ἀλλ' εὐθὺς αἱ πικραὶ φῆμαι καταλάμβα- 15
νον, ὡς οὐκ ἄλλος ἀλλ' αὐτοὶ ἐφήμιζον οἱ πάθοντες, καὶ θροῶς

3. ταῖς] καί?

16. αἶ] ὡς P.

noraverat. hunc sibi fidum et esse et fore cum aliis idoneis e signis
autumabat, tum quod dogma vestitumque Latinorum Graeco mutaverat,
in nostrum non modo sacrorum ritum sed et cultum civilem se transfe-
rens, multis ideo ab imperatore amoris significationibus affectus, multis
ornatus beneficiis, et super omnia prae nobili virgini filiae Raullis Crassi
legitimo matrimonio coniunctus. isti tot datis tot acceptis mutuae bene-
volentiae pignoribus plane sibi certo, et prout securissimum credebat, con-
stantissime fideli armatam ex Italia navem et auctoratos pensionibus ido-
neis, quos imposuerat ei, milites committere decreverat, praemittereque
adversus hostes trierarchae potestate, pollicens se alias illi submissuram
naves, quibus piratas et classes hostiles mare nostrum infestantes coer-
ceret. dum in hoc apparatu res stabant et iam procinctus amerales tam-
quam mox soluturus vale diceret Augusto, ecce huic nuntiat, quem vo-
cant navis comitem, magister et moderator remigum, sese deprehendisse
sub tabulato triremis insidiose, ut apparebat, ab amerale illic abscondi-
tos plus quam quinquaginta Amogabarios armatos. id quod a missis illico
exploratoribus incredibilis facti verissimum repertum perfidiam trierarchae
manifestam fecit. quare is quidem clausus asservatur, deprehensi vero
in latebris milites, quasi ut plenius inquireretur de nondum perfecte con-
victis maligni animi, in custodias et ipsi dati sunt, praeter paucos inter
primum tumultum elapsos. eius rei fama statim per civitatem incredibili-
ter consternavit populum, imagine horrendi exitii in quod paene fuisset
nimia facilitate credendi respublica coniecta. primae in hoc tumultu par-
tes erant convenarum, de quibus diximus, illorum vi ac terrore Catala-
nicae incursionis compulsorum intra urbem. hi ut experti immanitatem
eius gentis, cuius in potestatem tantum non data urbs fuisset, eulabant
videlicet impotentius caeteris, unos se nimirum omnium scire aientes
quantum haberet pernicii Catalanica, quam tantam non incurrisset,
servitus; et moestitiam e vicinia periculi querulam contagione in plebem
facili vulgantes, luctus sibi plangensque pariter complorantium simul uni-

ἐκείνων ἀπολυθείσης, ἐπει ἡ ναῦς παρὰ τῶν τοῦ βασιλέως εἰλώ.
 Γεννοῦτας ταῦτα δυσχεράναντας ἀποστείλαι τοὺς κτενοῦντας
 τὸν τοῦ βασιλέως ναύαρχον καὶ ἀποκτανεῖν, καὶ δι' ὀργῆς ἐκεί-
 νους διὰ ταῦτα γενέσθαι τῷ βασιλεῖ. καὶ καὶ δίκην ἔδωκαν τὴν **E**
5 ἐσχάτην καὶ διὰ ταύτην καὶ δι' ἄλλην προηγησαμένην αἰτίαν,
 περὶ ἧς αὐτίκα λέξομεν, εἰ μὴ γε τὰ ξυμπεσόντα τὸν κρατοῦντα
 κατεμάλασσον ὡς ἐκεῖθεν τὰ τῆς ἀρωγῆς πλέον ἐλλέοντα, καὶ
 σφίσι ἐξιλιοῦτο. καὶ ἀμποτέρωθεν κηρύγματα προῦβαινον
 συνεχῆ, ἀνωρμημένων ἤδη καὶ τῶν Ῥωμαίων, μηδὲν ἐπιτολμῶν **P** 372
10 κατ' ἀλλήλων, εἰ δ' οὖν, ἀλλὰ ζημιοῦσθαι τὰ μέγιστα ὡς κα-
 ταφρονητὰς τῶν ἐπισταλμένων. τούτοις θαρροῦντες Ἀμογά-
 βαροι ἐξεδέχοντο Γεννοῦτας καταίροντας. ἐκεῖνοι δὲ διερχόμε-
 νοι καὶ τὰς πυρπολήσεις καθορῶντες ἐν θαύματι ἦσαν, καὶ μα-
 θεῖν ἠβούλοντο τὰ πραχθέντα. ὡς δὲ προσίχουσι τῷ λιμένι,
15 ὁ προρρηθὲς Μπυργίριος, ὃς δὴ προηγεῖτο τοῦ Ἀμογαβαρικοῦ
 στόλου, παρὰ τοὺς ἐξηγουμένους τῶν Γεννοῦτῶν ἐκείνων νεῶν **B**
 γίνεται, καὶ ἀρχῆς ἀπ' ἄκρης τὰ καθ' αὐτοὺς διελθὼν τέλος
 προσετίθει καὶ τὸ αὐτοὺς μὲν ταῦτα πράττειν ἐκδικήσεως ἕνεκα,

8. ἀποκτανεῖν P.

10. ζηλοῦσθαι P.

victum destinassent, istamque onerariam contigisset a Romanis inter-
 ceptam abduci, Galatenses eo facto indignatos misissse e suis qui impera-
 torium navarchum eius facinoris auctorem interficerent, qui et re ipsa
 interfectus ab eis est. quam quidem ob causam, uti et aliam quae prius
 acciderat, de qua mox dicemus, poenas utique gravissimas irato ipais
 plurimum utroque isto nomine imperatori dedissent, ni mitigatus eius ani-
 mus fuisset necessitate rerum et periculo rei summae Romanae, successi-
 bus recentibus Catalanorum in extremum adductae discrimen, nec spem
 aut facultatem auxilii ullius aliunde quam a Galatinis Genuensibus ha-
 bentis. haec Augustum coegerunt compressa iracundia placatum se ipsis
 ferre, cohibereque Romanos, qui iam e portibus urbis adversus Gala-
 tenses processerant ukuri necem navarchi officii, missis ad eos undique
 denuntiationibus abstinendi a coepto, abstinendaeque a sociis violentiae,
 minis etiam additis atrocium poenarum in eos qui contra facerent, tam-
 quam suorum mandatorum contemptores. his freti Amogabari occurrunt
 ultro classi Genuensi appellenti, eamque uti haud dubie amicam excipi-
 unt. at Genuenses dum obiter per quae praeterent urbis aut vicina
 urbi littora, vestigia incendiorum grassationumque hostilium recentissima
 conspiciunt, admirantes nosse avebant quid haec essent, a quibus et
 quas ob causas attentata, cum ipsis inter has cogitationes iam subeanti-
 bus portum obvium se ferens Mpyrigerius ille de quo multa superius
 diximus, dux tum Amogabaricae classis, colloquio cum navarchis trire-
 mium istarum Genuensium petito, a primis initiis res illic ipsorum quo
 loco essent originemque et seriem controversiarum cum Romanis suarum
 exequitur. tum adiungit haec quae mirarentur a se facta, iustam ultio-
 nem repentibus intolerabilem iniuriarum quas a Romanis et imperatore

εἶναι δὲ καὶ Γεννοῦτίας ἐνσπόνδους σφίσι, ὡς ἐκ πολλῶν ἔστι
 μανθάνειν, εἰ βούλοιντο· ἐκείνους δὲ καὶ βασιλέα χολῶν καὶ δι'
 ὀργῆς ἔχειν μεγίστης καὶ ἄλλων μὲν πλείστων ἕνεκα, ἀλλὰ καὶ
 φρερίους βοηθοῦντας ἐκπίπτουσι τῆς κατὰ τὴν πόλιν καθέδρας
 C αὐτῶν, ὑπ' ὀργὴν σφίσι γενέσθαι ξυμβῆναι, καὶ ἀπρητημένους 5
 εἶναι τὸ παράπαν τῷ βασιλεῖ, ὥστε καὶ ἐκικελεύσθαι σφίσι τὰς
 πόδας τῆς πόλιως καὶ τὴν πρὸς βασιλέα συνήθη πρόσσodon ἀφη-
 ρῆσθαι. ταῦτα καὶ ἄλλα πολλὰ ξυμφοροῦντα τὸν Μπυριγέριον
 τὰς τῶν Γεννοῦτῶν γνώμας μαλάττειν περῶσθαι ἐφ' ᾧπερ καὶ
 μετ' εἰρήνης ἀπαλλαγίεν. ἀλλ' ἐκείνοι σοφώτερόν τι ποιοῦντες 10
 D καὶ τὰ καθ' αὐτοὺς ἀπαρτῶντες νυκτὸς ἐξ αὐτῆς πέμπουσι πρὸς
 πόλιν τὸ πῦν παρὰ τῶν οικίων πυθίσθαι, καὶ ὅπως ἔστι τὸ
 μετὰ τοῦ βασιλέως αὐτοῖς θέλημα. καὶ μία μὲν τριήρης ταχυ-
 ναυτοῦσα εὐθὺς τῆς πόλιως ἔπλει, κατὰ πύστιν βεβαίαν, πρὸς
 P 873 τοὺς κατὰ πόλιν Γεννοῦτίας· (28) ἡμῖν δ' οὐ χεῖρον ἐν το- 15
 σούτῳ τὸ περὶ τῶν φρερίων διασαφῆσαι. τόπος ἀνεῖτο τῷ δη-
 μοσίῳ κατὰ τὴν ἀγοράν, ὃν καὶ ἀξιώσαντες ἔξωνοῦντο φερίοι
 βασιλέως προστάξαντος. τὸ δὲ αἴτιον, ἐφ' ᾧ μόνῃ τις συσταίῃ

14. κρίσιν P.

passi essent. in quo ipsos contendebat adiuvari pro virili a Genuensibus
 debere, tum quoniam, ut ex multis posset intelligi, eorundem ambo po-
 puli partium et quasi foedere inter se devincti essent, tum vel maxime
 quia eundem utriusque adversarium pariter iniuriosum et infestum impera-
 torem experirentur. hoc enim se ipsis verissimum nuntiari, si forte non-
 dum propter absentiam ab urbe cognoverint, flagitare nunc cum maxime
 Andronicum in Genuenses ira maxima, cum aliis causis plurimis accense,
 tum praesertim quod opem manu tulerint Freris, quando illi sede ipso-
 rum et cathedra in urbe per vim expellebantur; cuius ausi atrocitas tanta
 imperatoris aestimatione iudicata sit, ut ab illo is tempore se palam at-
 que irrevocabiliter infensum vehementerque iratum degentibus Galatae
 Genuensibus ostenderit, adeo quidem ut iusserit eis occludi portas civita-
 tis, sicque auferri facultatem interdum adeundi, uti antea consueverat,
 imperatoris. his aliisque id genus multis ad scopum quo aspirabat accom-
 modatis Mpyrigerius memorandis delinire atque inflectere in suas partes
 animos Genuensium conabatur, eo consilio ut saltem ab his impetraret
 ne vim atque arma in suos verterent. verum illi haud paulo sapientius
 arbitrati minime sibi festinandum in re tanta esse, dilato interim responso,
 ipsa nocte fidos submitunt in urbem homines, audituros e suis et strenue
 quid comperissent relaturos, quo esset Augustus in ipsos animo. praeco-
 currit ergo Galatam cum his mandatis una triremium, quae certam post-
 modum de vero rerum stata, consultis propriis illic diversantibus civibus,
 fidem reportaret. (28) interea non erit opinor abs re distinctiorem huic
 loco declarationem inserere negotii Freriorum, cuius factam obiter men-
 tionem in oratione Mpyrigerii modo vidimus. locus erat vacuus, iuris et
 usus publici prope forum, quem cum sibi vendi Frerii Latini monachi
 petissent, annuente imperatore, soluto pretio quantum convenerat, obti-

σφίαι. και φιλοτίμως συνίστατο, πολλῶν παρ' ἐκάτερα κω-
 λόντων και ἄλλων μὲν ἔνεκα, μάλιστα δὲ διὰ τὸ τῆς ἀκριβοῦς
 Θρησκείας ζηλωτικόν· παρ' ἣν αἰτίαν και ὁ πατριαρχεῶν ἕπο-
 κνιζόμενος τὰς πρὶν τε ἀνελάμβανεν ὁμολογίας και βεβηλοῦν B
 ὁ ἤρειτο τὸν τόπον. ὁ δὲ και δεινὸν τοῖς φρεσίν εἰσάγει, και ἀν-
 τεζήλων φιλονεικότερον, εἰ μονὴν ἱερὴν ἔυσταθεῖσαν τέως, ἐν
 ἧ και θυσιαστήριον μὲν ἐπήχθη και ὕμνος ἱερῶν ἀνδρῶν ἐκτελε-
 ται, σώματα δὲ τεθάψθαι συνέβη, μεταποιεῖν εἰς κοινὴν κατω-
 μονὴν οὐκ ἀπώκνουσιν οἱ τέως ζηλοῦντες τὰ θεῖα. ἀλλ' ὅμως τὸ
 10 δοκοῦν ἀκριβὲς τοῖς Θρησκόις παρώρμα, και βυβαλεὺς συνεργεῖν
 ἤξιοῦτο. και ὅς μηδὲν ἔχων ἀντιλέγειν τῷ ἱερεὶ ἠθόδακει τὴν με- C
 ταποίησιν, και τῷ μὲν ἀμνηραλῆ τὸν τόπον ἀπεχαρῆζετο, τοὺς δὲ

nuerunt. causa ipsis eius emendi fuerat voluntas illic sibi monasterium
 condendi; quam in rem statim post soli possessionem aditam manu atque
 impensa incumbentes, inter multas licet varie obstare comantium interpel-
 lationes, cito aedificium ad fastigium perductum cunctis etiam ad habita-
 tionem et sacrorum functionem opportunis splendide magnificeque instruxe-
 runt. displicebat admodum ea res nostrorum plurimis, cum alias ob cau-
 sas, tum maxime propter aversionem vehementem qua a ritibus doctrina-
 que Latinorum abhorrebant, quorum sacrae disciplinae exercitium in urbe
 ostentari publicum haud concoquere prae suae melioris, ut certo crede-
 bant, religionis flagrantiori zelo taciti poterant. ergo per hos instigatus
 patriarcha aggredi non dubitavit, spreto rescissisque conventionibus, ut-
 cumque assensu imperatoris roboratis, Latinos monachos inde pellere et
 sacram aedem more ornatam Italo, in qua rita proprio sacris operaren-
 tur, profanare. id enimvero attentari Freris peracerbum nec tolerandam
 videbatur. allegabantque contra contentiosissime haud fas esse sacrum
 monasterium publica auctoritate constitutam, et in sibi peculiari legum
 ac ceremoniarum possessione aliquanti iam temporis permisso usu confir-
 matum, in quo altare stet erectum sacrificiis fungendis, in quo a rite
 consecratis viris deo laudes ecclesiastico more cantentur, in quo denique
 corpora Christianorum defunctorum deposita in sepulturam sint, reseccari
 rursus mutarique in vulgare diversorium. atque haec quae a nemine pos-
 sent fieri, minime aiebant convenire ab his attentari qui studium ferven-
 tius erga res divini cultus profiterentur. talia illi quamlibet constanter
 obtendentes nihil agebant, utique apud hominem, qualis erat patriarcha,
 irrevocabili quo intendisset ruere solitum. ergo in praedictis suis
 indulgens affectibus, et persuasus zelo illo que ferebatur exactae religio-
 nis, debere se omnino qualemque aliam, maxime autem Latinam, a
 libero exercitio, in loco praesertim tam publico metropolis sui patriarcha-
 tus, prohibere, urgebat nihilo remissius quod coeperat, et opem impera-
 toris ad perrumpenda quae amoliri per se ipse nequirit obstacula imple-
 rabat. pendebat Andronicus ex eius nutu, nec suo patriarchae pro viro
 eximiae sanctitatis gratiaeque apud deum maximae a se dudum culto ne-
 gare quidquam aut contra hiscere ulla in re poterat. itaque amotionem
 inde Frerorum quam is cupiebat, ipse auctoritate mandavit sua, eam in
 executione invidiosa moderationem adhibens, ut loci quidem ac soli pro-
 prietatem Latinis eripiendi homini Latino condonaret Ameralae, Freris
 autem expensas quas in emptionem et ornatum loci seccrnat refundere se

πυρπολοῦσι, τοῖς δὲ καὶ ὡς διαγωγεῦσι χρώμενοι τῶν ἰδίων πλοῦ-
 των καὶ ὑστερον κατακτείνουσι, καὶ πάντα ποιοῦσι τὰ χαλεπώ-
 τατα. τοῖς μὲν οὖν ἦσαν ταῦτα, καὶ ἐνετρώφωσαν ταῖς συμφο-
 ραῖς· δεῖλης δ' ὕβρις αἱ τριήρεις τὸ πέλαιος διεκθένουσαι κατε-
 φανοντο. ἄς ἐξ ὅτι πλείστον τοῦ ἀποστήματος μόλις ἀποσκο- 5
 πέσαντες, ὡς ἰδίαις αὐτῶν φανείσαις (καὶ γὰρ ἐξ ὧν ἔφθασαν
 C ἀποστόλων πέμψαι ἐκ Σικελίας σύναρσιν ἐξεδέχοντο) χορείαν εἰ-
 λίσταντες ἐπισκίρων, καὶ ἔτοιμοι παρευθὺς ἦσαν, ὅπερ καὶ ἐκ
 προρρήσεων σφίσις ἦν, συμβύλλειν τῇ Κωνσταντίνου. ἀλλ' ὡς
 ἤγγιζον καὶ τὰ σύμβολα καταφαίνοντο καὶ δῆλοι ἦσαν Γεννοῦται 10
 συμπλέοντες, τοῦ θάρρους μὲν καθυφῆκαν, οὐ μὴν δὲ καὶ τε-
 λείως ἀπεγνώκισαν τὰ χρηστότερα. ἤλπιζον γὰρ ὡς ἐπιμύθεσε
 προτενοῦσι τὰ τῆς εἰρήνης, ὡς οὐκ ἂν πάντως τὰς καθ' ἐκάστην
 D διακλιωζομένας νῆας τοῦ γένους αὐτῶν ἀνέτους τι καὶ ἀσχύλους
 ἔωεν, εἰ μὴ γε σφίσις ἐνσπονδοὶ ἦσαν. καὶ γὰρ οὐδ' ὀλίγοι ἐξ 15
 αὐτῶν τυχόντες κατὰ πόλιν παρὰ τοῖς Γεννοῦταις διεφυλάσσον-
 το, ὥστε καὶ νηὸς τῶν χρειωδῶν ἐπιφόρων πρὸς αὐτοὺς παρ'.

ubi prius coegerant propriis humeris res ipsorum ferre quo suam congeri
 praedam feri latrones volebant, deinde immaniter trucidaverant, caetera-
 que his consentanea fecerant barbariae furorem omnis longe superante
 Stygia quadam rabie. hoc illi tum recens facto velut glorioso successu
 laetabantur, insultantes calamitatibus nostris, quando primis se noctis
 intendentibus tenebris triremes quas diximus plenis vellis pelago adventan-
 tes apparuere. quas e longinquo specularantes per errorem crediderunt
 suas esse, hoc est foederatarum ipsis et suppetias venientium Sicularum.
 miserant enim in Siciliam evocatum inde auxilia; et e spatio temporis
 illam ipsam esse classem quam ipsorum legati a sociis impetrassent per-
 suadebant sibi, credulitate, ut fit, in sui favorem praefestimante. ergo
 effusi in gratulationis et gaudii signa exultabant choreasque implicabant;
 moxque, simul se illis ex eoducto innoxissent, oppugnationem infestumque
 excensum in urbem Constantinopolitanam alacres destinabant. verum ut
 admotarum e viciniore iam intervallo symbola navium intuiti haud dubio
 agnoverunt Genuensium esse quam adnavigare cernerent classem, multum
 illi quidem de facta audacique ferocia remisserunt, non tamen plane de-
 sponderunt animos aut fiduciam prosperi successus omnino abiocerunt.
 ingressi quippe in spem sunt facile constituendae inter se ac Genuenses
 pacis ac societatis, ubi primum venire cum iis in colloquium contingeret.
 has habebant sic opinandi causas, primum quod apparetur securitatem
 navium suarum per haec maria quotidie commercii causa comitantium
 fibenter redempturum Genuenses devinciendis foedere iis quos posse cer-
 nerent infestare ipsas et diripere, deinde quod iam non plane alieni ab
 iis forent: nam suorum multos sciebant deprehensos in urbe, cum exar-
 sit inter se ac Romanos bellum, a Genuensibus Galatae degentibus amice
 benevoleque custodiri, protegique a parata vi Graecorum in ipsos effe-
 ratorum. in quo quam sincera fide proluxaque voluntate Genuenses Cat-
 telanis faverent, specimen nuper ipsos dedisse illustra. cum enim ipsi
 ad suos tali occasione diversantes Galatae navem onustam necessariis ad

χρήσαιτο, πρὸς τὸν ἐπιστάντα τὸ πᾶν τῆς ὀργῆς ἐξεκένουν, καὶ ἐνεκάλουν πρὸς Γεννοῦντας κατὰ τὴν περὶ αὐτῶν, καὶ ἤξιον τὸν καταφρονητὴν ἀμύνασθαι. καὶ ὁ ἔξουσιαστὴς ἐκείνων, τὴν B ἐπὶ τούτοις ἄμυναν τῶν καλῶν ἡγησάμενος, ἐκπέμπει κρούφα β τοὺς ἐκεῖνον ἐγγὺς θανάτου ποιήσοντας· πτανεῖν γὰρ οὐκ ἐδικαίουν, ἀλλὰ σπάσαις σιζεῖν ἐσχάτως. ἐνεδρεύσαντες τοῖνυν ἐξεπλήρουν τὰ τοῦ βουλευμάτος, καὶ πολλαῖς τὸν ἄνθρωπον ἐπισπεύοντες ἐκ τοῦ αἰφνητῶν ἤκισαντο, ὡς φοράδην οἴκοι μόλις πιστευόμενον ζῆν ἀπαχθῆναι. τοῦτο βασιλεὺς εἰς ἑαυτὸν 10 ἀναφέρων ἀπὸ προσώπου τ' ἐποίησεν τὸν τῶν Γεννοῦντῶν ἄρχοντα, καὶ σφιν ἐφ' ἡμέραις ἐπιζυγοῦσθαι τὰς τῆς πόλεως πύλας προσέταττεν, ἀναρτῶν τὸ πραχθὲν εἰς κρίσιν τοῦ κομμουνίου, μιλ- C λοντος ἑτέρου κατὰ νόστιν ὅσον οὐκ ἤδη τὴν ἀρχὴν διαδέχεσθαι.

Ταῦτα Μπυριγέριος τότε ὡς λαβὴν προὔτεινε σκανδάλου, 15 καὶ ἀλλοτριοῦν τοῦ βασιλείως τὴν ἐκείνων γνώμης ἐπίειρα, μὴ εἰδώς, ἣ καὶ ἐκὼν παραλείπων, ὡς βασιλεὺς φθάσας σφίσιν ἔξου-

10. τὸν decret.

nos quid agerent aliud habentes, totam iram in exarchum Pisanum qui negotio praefuerat effuderunt. hunc igitur acerbe conquerentes accusaverunt apud Genuenses habitantes in Persea, orantes ut in contemptorem communis religionis sacrilegum pro meritis vindicaret. existimavit magistratus Genuensium aequam a se rem peti, praeclarumque sibi fore facinus ultionem de Pisano gravem sumere. submitit igitur sicarios, qui clam circumventum plagis atrocibus caedendo proximo necem adducerent: non enim certis de causis plane interfici volebat, sed gladio citra mortem vulneribus exarari luculentis. fecerunt emissarii quod iussu fuerant, et irruentes ex insidiis in nihil minus opinantem exarchum Pisanorum tot eum cruentatum ensium ictibus reliquerunt, ut miser a suis e carnificinae loco cum modica spe vitae manibus domum referretur. hoc, ut erat, in sui contumeliam intolerabilem factum interpretatus imperator continuo praetorem Galatensium, in comitatu ad res ipsorum curandas versari solitum, apparere deinceps coram se vetuit, ipsisque ad dies aliquot praecipit obserari portas urbis, nec in eam ulli eorum aditum peraliti. haec sic Augustus egit, sensum quidem iniuriae significans, eius tamen ultionem nondum exequens; cuius cognitionem reservandam integram putavit novis magistratibus Galatensium. nam respublica illorum concilie quaedam publico lectorum et gente procerum gubernabatur, cuius erat regimini certam temporis spatium praescriptum. hoc exacto aliud communium (sic enim id collegium res gentis administrantium vocabatur) priori succedebat. cum igitur audisset imperator instare istius mutationis diem, et mox novos delegatos abrogato veteribus imperio habenas rerum sumpturos in manus, apud hos, ubi magistratum inivissent, expostulare de Pisani exarchi oppressionem decreverat.

Talia porro Mpyrigerius in ea quam retuli ad Genuenses peregre adventantes oratione cupide ut ansam opportunam arripuerat alienandis ab obsequio imperatoris illorum animis atrocique iis inserendo in ipsum odio. nempe aut nesciebat, aut sciens dissimulabat, placatum ultro iam

εἶναι δὲ καὶ Γεννοῦίτας ἐνσπένδους σφίσι, ὡς ἐκ πολλῶν ἔστα
 μανθάνειν, εἰ βούλοιντο· ἐκείνοις δὲ καὶ βασιλεῖα χολᾶν καὶ δι'
 ὀργῆς ἔχειν μεγίστης καὶ ἄλλων μὲν πλείστων ἕνεκα, ἀλλὰ καὶ
 φρερίαις βοηθοῦντας ἐκπίπτουσι τῆς κατὰ τὴν πόλιν καθέδρας
 C αὐτῶν, ὑπ' ὀργὴν σφίσι γενέσθαι ξυμβῆναι, καὶ ἀπηρηγμένους 5
 εἶναι τὸ παράπαν τῷ βασιλεῖ, ὥστε καὶ ἐπικεκλεισθαι σφίσι τὰς
 πόλεις τῆς πόλεως καὶ τὴν πρὸς βασιλεῖα συνήθη πρόσδοτον ἀφ-
 ῥῆσθαι. ταῦτα καὶ ἄλλα πολλὰ ξυμφοροῦντα τὸν Μπυριγέριον
 τὰς τῶν Γεννοῦιτῶν γνώμας μαλάττειν περᾶσθαι ἐφ' ὧπερ καὶ
 μετ' εἰρήνης ἀπαλλαγείεν. ἀλλ' ἐκείνοι σοφώτερόν τι ποιοῦντες 10
 D καὶ τὰ καθ' αὐτοὺς ἀπαρτῶντες τυκτὸς ἐξ αὐτῆς πέμπονσι πρὸς
 πόλιν τὸ κᾶν παρὰ τῶν οικειῶν πυθίσθαι, καὶ ὅπως ἔστι τὸ
 μετὰ τοῦ βασιλέως αὐτοῖς θέλημα. καὶ μὴ μὲν τρίτης ταχυ-
 ταυτοῦσα εὐθὺ τῆς πόλεως ἔπλει, κατὰ νύστιν βεβαίαν, πρὸς
 P 373 τοῦς κατὰ πόλιν Γεννοῦίτας· (28) ἡμῖν δ' οὐ χεῖρον ἐν το- 15
 σούτῳ τὸ περὶ τῶν φρερίων διασαφῆσαι. τόπος ἀνείτο τῷ δη-
 μοσίῳ κατὰ τὴν ἀγοράν, ὃν καὶ ἀξιώσαντες ἐξωνοῦντο φρερίαι
 βασιλέως προστάξαντος. τὸ δὲ αἴτιον, ἐφ' ᾧ μὴ μόνῃ τις συσταίῃ

14. πίστιν P.

passi essent. in quo ipsos contendebat adiuvari pro virili a Genuensibus
 debere, tum quoniam, ut ex multis posset intelligi, eorundem ambo po-
 puli partium et quasi foedere inter se devincti essent, tum vel maxime
 quia eundem utrique adversarium pariter iniuriosum et infestum impere-
 torem experirentur. hoc enim se ipsis verissimum nuntiare, si forte non-
 dum propter absentiam ab urbe cognoverint, flagrare nunc cum maxime
 Andronicum in Genuenses ira maxima, cum aliis causis plurimis accensa,
 tum praesertim quod opem manu tulerint Freris, quando illi sede ipso-
 rum et cathedra in urbe per vim expellebantur; cuius ausi atrocitas tanta
 imperatoris aestimatione iudicata sit, ut ab illo is tempore se palam at-
 que irrevocabiliter infensum vehementerque iratam degentibus Galatae
 Genuensibus ostenderit, adeo quidem ut iusserit eis occludi portas civita-
 tis, si quo auferrī facultatem interdum adeundi, uti antea consueverant,
 imperatoris. his aliisque id genus multis ad scopum quo aspirabat accom-
 modatis Mpyrigerius memorandis delinire atque inflectere in suas partes
 animas Genuensium conabatur, eo consilio ut saltem ab his impetraret
 ne vim atque arma in suos verterent. verum illi haud paulo sapientius
 arbitrati minime sibi festinandum in re tanta esse, dilato interim responso,
 ipsa nocte fidos submitunt in urbem homines, audituros e suis et strenue
 quid comperissent relatores, quo esset Augustus in ipsos animo. praeco-
 currit ergo Galatam cum his mandatis una triremium, quae certam post-
 modum de vero rerum stata, consultis propriis illic diversantibus civibus,
 fidem reportaret. (28) interea non erit opinor abs re distinctiorem huic
 loco declarationem inserere negotii Frerorum, cuius factam obiter men-
 tionem in oratione Mpyrigerii modo vidimus. locus erat vacuus, iuris et
 usus publici prope forum, quem cum sibi vendi Frerii Latini monachi
 petissent, annuente imperatore, soluto pretio quantum convenerat, obti-

τοῦτο δὲ καὶ τρόπον ἀνάγκη. τοῦ γὰρ Μπυριγερίου ἀπογόνου-
 τος τὰ τῆς εἰρήνης, καὶ μεγάλα χρήματα τοῖς ναυάρχοις καθυ-
 πισχνουμένου εἰ ἀφαιθεῖν, καὶ οὕτω σφῶν μαλακισμένων, οἱ
 ἐπιβύται ζηλοτυπήσαντες εἰ μὴ κερδαίνουεν καὶ αὐτοί, εὐθείως
 8 πρῶτας ἄρχουσι μάχης. καὶ πρῶτον μὲν ἀκροβολισμοῖς Ἀμογα-
 βάρους παρακινουῖσιν, ἔπειτα δὲ καὶ εἰς ἀνάγκην τοῦ μάχεσθαι
 καταστήσαντες κυκλοῦσι τοὺτους. καὶ πίπτουσι μὲν οὐκ ὀλίγοι
 9 ἔξ ἑκατέρων, καὶ τραυματῖαι γίνονται πλείους· ἀλλ' ὑπερτεροῦσι B
 Γεννουῖται, καὶ κατὰ κράτος αἰροῦσι τὰς ναῦς, μιᾶς ἀποδρά-
 10 σης καὶ μόνης. ὁ γὰρ Μπυριγέριος ὡς ἄπαξ τῷ τῶν νηῶν ἡγε-
 μόνι προσῆλθεν, ἐπειδὴ ἄπρακτοὶ οἱ ἦσαν τὰ προβαλλόμενα,
 τὸ ἴδιον αἷμα ἐκείνῳ προσανετίθει, καὶ εἰσὺς τὰ τῶν καταστρω-
 μάτων κατώτατα, ἐκείνων ἄνωθεν πολεμουμένων, αὐτὸς ἀπόλε-
 μος τὸ παράπαν ἔμενε. τῆς δ' αὖ ἡμέρας, ἣτις ἦν τριακοστὴ
 15 πρώτη Πυαντιῶνος, σταθιρᾶς ἰσταμένης μεσημβρίας, ἦν ὄρᾶν. C
 τὸν πορθμὲν ἀναπλευσάσας τὰς τριήρεις ὑπὸ κόπαις καὶ σφρηγῶδες,
 πλὴν τὰς μὲν μετ' εὐκόσμου στόλου καὶ μειζόνων φρονηματισμῶν,
 ἐπιφοιζούτων καὶ τὸν συμβόλων ἐκείνων πρὸς ἄνεμον, τὰς

praeter allatas a legatis conventiones cum imperatore iultas, etiam nova
 necessitas inde orta quod per noctem Mpyrigerium compererat, despe-
 rata cum dectoribus classis Genuensis pace, tentasse alienare classarios
 ab ipsis: circumnoctum enim triremes navarchos singularum magnae pec-
 uniae pollicitationibus delinire studuisse, ut pugna temperarent navesque
 alio flecterent; neque hoc frustra fecisse: emulire quippe quosdam coe-
 perat. movit ea res cognita vectores aemulatione lucri, indignantes vi-
 delicet solis navarchis certam eamque amplam mercedem constitutam, se
 praedae omnis, si praelio abstineretur, expertibus. quare occupant illu-
 cescente vix aurora pugnam invadere. ac primum iaculationibus Amoga-
 baros excitant. deinde cunctantes tamen, spe videlicet promissae a na-
 varchis remissionis, circum amplexi, ne elaborentur, naves ipsorum tri-
 remium ambita suarum, in necessitatem ineluctabilem pugnandi conciliunt.
 cadunt non pauci utrimque, plures autem vulnerantur. sed Genuenses
 superant, cunctis hostium, praeter unam, quae effugit, solam, vi potiti
 navibus. inter causas cur sint tam facile Amogabari subacti, non postre-
 ma forte fuerit Mpyrigerii ducis ipsorum ignavia. is haud procedere
 quos instruxerat dolos sentiens, et desperata summa rerum, propriae
 saltem consulere salutis studens, adito summo praefecto Genuensis classis
 ipsi deditionem sui, vitam pactus, fecit. admissusque ab illo altissimeque
 sub tabulato navis absconditus, dum in ea superne a discurrentibus per
 feros militibus pugnabatur, otiose ipse delituit, discriminis plane totius
 expers. eius igitur meridie diei, quae prima et tricesima mensis Mali
 numerabatur, spectaculo urbi laetum fuit videre longa serie praeter
 oram maris evectas nostram, victrices pariter Genuensium et victas capti-
 vasque Amogabarorum naves, illas festo insignes ornatu, vexillis speciosae
 volitantibus, non sine sibilo illa leniter impellentis aurae censeoque re-

φορῶντες ἀξίους ἀποτιμήμασι θεραπεύειν ἤρειτο, κῆν αὐτοὶ τὸ παράπαν ἀποστρυφῶντες τοῦ μὴ μετακίπτειν προεῖντο καὶ τὴν ζωὴν. πλὴν δ' οὐχ οἳοί τ' ὄντες πρὸς βασιλικὰς ἀντέχειν διαταγὰς, πρὸς μόνον τὸ εὐλαβῆς περὶ τὰ θεῖα τοῦ προστάσσοντος D ἀφειρώων. καὶ ἱερὰ μὲν ἐκεῖνα καὶ πῦσαν τὴν αὐτῶν ἑτοιμασίαν 5 ἀμετάθετον εὐλαβῆς, οὐδὲν ἤτιον καὶ περὶ τῶν λοιπῶν οὕτω διατεθέντες ὡς μηδὲν ἐκείθεν τῶν τοῦ ναοῦ μεταθεῖναι, ἡμέλων ὡς μὴ ἂν μεταδησομένων, ὡς γε σφᾶς οἴσθαι. ἐπεὶ δὲ καὶ αὐθις ὁ κρατῶν ἠνωχλεῖτο καὶ ἀπαραίτητον κατενόησεν τὴν βίαν, πῆμψας τῷ τῶν Πισαίων ἐξάρχῃ προστάσσει ἐκ γειτόνων ὄντι 10 συμπαραλαβόντα τοὺς ἐν τῷ καθ' ἱεροῦ τοῦ ἀποστόλου Πέτρου P 374 ἱερεῖς ἐπιστήναι τῷ τόπῳ, καὶ γε τοὺς μὲν περὶ αὐτὸν ἐν ἀξιόπιστοις τετάχθαι μάρτυσιν ὡς θ' εὖροιεν καὶ ἂ μεταθεῖν, μηδενὸς τὸ παράπαν ἐσκυλευμένον, τοὺς δ' ἱερεῖς εὐλαβῶς ἀναλαβόντας τὰκεῖ κείμενα ἐν τῷ τοῦ κορυφαίου τῶν ἀποστόλων μετα- 15 θεῖναι ναῶ. ὡς δὲ γέγονε ταῦτα καὶ ἐπράχθη ἡ τῶν ἱερῶν καὶ τῶν ἄλλων μετὰθεσις, οἱ φρέσιοι μηδὲν ἔχοντες ὅ τι τοῖς ἄλλοις

1. δ'] μὲν P.

paratum profiteretur; quod quidem ipsi recusarunt, nulla se adduci conditione posse prae se ferentes ad cessionem templi proprii, quo ad extremam defendendo vitam etiam non dubitarent impendere. ac videbant illi quidem facile haud suarum esse virium mandatis imperatoris obaisti, confidebant tamen ex ea quam celebrari audierant Andronici erga res sacras reverentiam, nequaquam illum eo usque ruiturum, ut manu rapi ac dispergi iuberet sacram templi Christiani suppellectilem. quare ipsi recusantes, prout iubebantur, res suas alio transferre, sibi spondebant neminem alium ipsis eas inuitis loco moturum, Augusto id scilicet praescribere non ausuro. tamque secure indormiebant tali fiducia, vasibus sacris ac vestibus palam in propatulo relictis assidentes, ut nihil minus quam vim ab imperatoris ministris formidare viderentur. interim qui semel Andronicum ad id negotium capessendum impulerant, non desistentes eidem ut coeptum absolveret instare, eo denique perpulerunt principem, clare iam videntem nunquam Latinos monachos voluntarie cessores, nec perfici rem citra vim posse, ut Pisanorum exarche, aedes incolenti vicinas Latinorum monasterio, mandatam dederit assumptos e templo et ipso propinquo Sancti Petri Apostoli sacerdotes Graecos in templum Latinorum inducendi, hisque loci praefecturam in perpetuam deinceps tradendi possessionem, ipsum imperans in censum exactum referre, sub testimonio fide dignorum hominum, tam ea quae inveniret in templo Latinorum, quam quae inde alio transferret, diligenter cavendo ne quisquam eorum re ulla sua fraudaretur; curare quoque praeterea ut sacram omnem suppellectilem in Frerorum monasterio inventam et numerato acceptam Graeci sacerdotes reverenter deportatam deponerent in memorato principis Apostolorum templo. ut autem haec facta sunt et executioni plene mandata sacrorum vasorum librorum vestium aliarumque id genus translatio rerum, quae Latinis in usu fuerant, percussis casa inopinato Frerum,

Βασιλεὺς δ' ἐντεῦθεν φροντὶς ἦν πῶς ἂν μετέλθοι τοὺς κατὰ τὴν Καλλίου, ἐπειτοὶ γε καὶ βοήθεια μὲν ἐκείνοις ἠγγέλτετο παραγίνεσθαι, ἠκούετο δὲ καὶ ὡς Πέρσας ἐκ τῆς περαιᾶς καλεῖν βούλοιντο. καὶ οἱ ἄμφι τὸν νόθον δὲ τοῦ Θεοδερῆου αὐτά-
 5 δελφον προσδόκιμοι ἦσαν καὶ αὐθὶς φαίνεσθαι. οὐ μὴν δὲ (30) ἀλλὰ οὐδ' ὁ νέος ἄναξ Μιχαὴλ ἡμέλει, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς Β ἀφείς τὴν Ἀδριανοῦ καὶ πρὸς τῷ Παμφύλῳ γενόμενος τοὺς ἄμφι τὸν μέγαν ἑταιριωύρχην τὸν Λούκην καὶ τὸν μέγαν Τζαοσίσιον τὸν Οὐμπερτόπουλον καὶ τρίτον τὸν Βοσσίλαν, ἱκανοὺς εἰς πολέμους
 10 ἑξάρτησιν, ἐπὶ τοὺς κατὰ τὴν Καλλίου Ἀμογαβάρους ἐκπέμπει, οἳ δὲ καὶ ὑπὸ Βραγχιαλίῳ ἑστρατοπεδευμένοι ἔτοιμοι προσβαλεῖν ἦσαν, ἦν που φανεῖεν. οἱ δὲ τῶν ἐντὸς ἀπαλλαγέντες φόβων (οὐδὲ γὰρ οὐδὲ τοὺς περιόντας τῶν σκυλευθέντων ἐντὸς τοῦ
 15 φρουρίου εἶων, ἀλλ' ἐν τῷ κατ' αὐτοὺς καράβῳ ἕλεινα φορτία συναμά τῷ σφετέρῳ νηυσάμενοι πλοῦτιν εὐφυλάκτως εἶχον) τὴν μάχην αὐτόθεν σφίζονται, καὶ πλείστην λείαν ἐξέλασαντες ζώων, ὡς ἂν μηδὲν ὑπειδόμενοι τῶν κακῶν, ἄνετον εἶων. τὸ δ' ἦν ἀπάντη· καὶ γὰρ καὶ αὐτοὶ ἱππεῖς τε καὶ πεζοί, ἀγαθοὶ τὴν τῶν

2. τὴν decrat.

Restabat inde Imperatori sollicitudo pellendorum Callipoli hostium; quod qua vi quibusque copiis continuo aggredere, haud in expedito erat. intendebat curam, quod auxilia Callipolim tenentibus adventare forebantur. audiebatur quicquam etiam cogitare ipsos de advocandis in subedium ex opposita continente Persis. exercitum quoque navalem cui frater nothus Theoderichi praeserat, mox rursus in nostro mari appariturum, iactabatur fama, (30) caeterum junior Augustus Michaëli, haud et ipse tali articulo cessabat rerum aut negligebat bellum Catalanicum, sed motis ab Adrianopoli strenue castris progressus usque Pamphylum, inde magnum hetaeriarcham Ducam et magnum tzafizium Umpertopulum, tertio insuper his addito Bossila, satis ad rem bene gerendam et numero et apparata instructos misit adversus Amogabaros Callipolim occupantes. hi tres imperatorii duces castris a Branchialio aliquantum ulterius promotis parati ad acie decertandum stabant, sicubi hostis apparens pugnae copiam daret. porro Amogabari primum studuerant liberare se periculo quod a Callipolitans genere Romanis, forte a tergo insurrecturis, dum ipsi contra exterius oppugnantes arcem defenderent, timeri iure poterat. id illi sibi videbantur assecuti nullo prorsus Romanorum intra Callipolim relinquendo. cunctos enim in sua quemque navicula, superimposita ibidem singulorum re domestica et pretiosa praesertim suppellectili, salvo imposuerunt intra portum, acri iugiter invigilante custodia illi miserandae plane multitudini, cuius et corpora et opes, praeda dominis crudelibus certa, servabatur. ab hac iam parte securi liberos animos ad belli prouidenter administrandi rationem indagandam converterunt, tali fraude composita. extruserunt in agrum quasi temere magnam vim incustoditam pecoris, prope collocato in insidiis peditata equitatuque suorum fortissimo-

μενίζετο καὶ ξυμμαχους προσελάμβανεν, ἀγγελθέντων τῶν αὐ-
 D τοῖς πραττομένων. ὡς ἄωρὶ τῶν νυκτῶν ἢ ταῦς ἐπέστη καὶ ἦδη
 Γεννοῦσταις ἢ τῶν νηῶν ἠγγέλλετο ἀφίξεις, πρόσσιτι δὲ καὶ τὸ
 ποιητέον ἐζητεῖτο ὡς εὐθὺς ὑποστρεφόντων καὶ κομισόντων τὰς
 ἀγγέλιας, εὐθὺς ἐκείνοι παρὰ βασιλέα ὑπὸ λαμπτήρσιν ἀφειγμέ- 5
 ροὶ τὰς ἐκείθεν ἐκχωρήσεις ἐλάμβανον, ὡς εἰ μὲν ὑποκλιθεῖεν
 ἀντιμαχοῦσιν, εἰ δ' ἀνθίσταντο, εὐθὺς πολεμείν, καὶ πλήθους
 E συγχοῦ πρώτας Ῥωμαϊκοῦ τοῦ μὲν κατὰ τὰς ἀκτὰς στησομένων
 πρὸς ἄμυναν, τοῦ δ' ἁλιάσι διαπονητῶν γενησομένων· οὐδὲ γὰρ
 ἀπέβλεψεν, ὡς αὐτὸς μὲν οὐ ποιήσων, πρὸς ἐκείνους δὲ τὸ πᾶν 10
 πράξοντας. σφίσι μὲν οὖν τὸ δῶος ἦν ἐν χειρσί, καὶ ὑπέστρε-
 P 375 φον· (29) βασιλεῖς δὲ μυρίους ἐξήλα μισθ' ὄπλων, πορθεμὸς
 δ' ὄστος νηῶν ἐπληροῦτο διαπλωϊσομένων πρὸς Ῥήγιον. οὕτως
 P 376 δὲ καλῶς ἐπέστησαν οἱ πεμφθέντες, κάκείνους ἐξ ἑωθινοῦ στερεὰ
 συνίστατο μάχη, τοῦτο μὲν καὶ διὰ τὴν ἐντεῦθεν δῆλωσιν, 15

2. ὡς] ὡς γούτ?

antea Genuensibus imperatorem, profixa perperam actorem impertitis ve-
 nia, etiam renovandi foederis instaurandaque societatis probatas acceptas-
 que ipsiis conditiones obtulisse. id ille strenue praecoccupaverat facere,
 nuntiato ipsi adventu saepius memoratarum e Genua triremium, et inde
 orto metu provido imminentium urbi malorum, si eae, iunctis praesertim
 cum classe Catalanica viribus, aperto bello Romanos adorirentur. itaque
 majoris, quam diximus, ad explorandum missa simul appulit Galatam et
 missos ad cognoscendum rerum statum exposuit in litus, confestim ii
 edocti a moderatoribus reipublicae de optima in gentem ipsorum impera-
 toris voluntate, negarunt deliberandum esse amplius, cum ipsoe ea cum
 eius hostibus Amogabaris arma coniungerent. pro urbe, quas ipsis com-
 munitis cum Romanis quasi patria esset, sine ulla cunctatione pugnandum
 esse adversus illius oppugnatores. hoc nuntio ad classem operientem fer-
 ris in salo per celeriter reversam allato triremis, subito ex ea delegati
 quidam ad imperatorem profecti nocte ipsa intempesta, praeucentibus
 facibus, admissi ab eo perbenigne sunt. eo colloquio constitutum est
 classem Amogabaricam et Catalanicam, nisi ultro eligeret cedere acceptis-
 que pacis legibus abire, primo mane iunctis viribus Romanorum et Ge-
 nuensium oppugnandam. promisit imperator cum prima luce apparituras
 Romanas copias, partim dispositas per oram maris ad iaculandum inde
 in Catalanos, partim e ripa evectas piscatoris navibus, ut praelio na-
 vali pro virili rem gererent: nolle quippe se dixit suos otiosos sedere
 spectatores certaminis sociorum, sed partem ipsos laboris ac periculi, ut
 consentaneum erat, pro aris focisque certando capessere. ab his conven-
 tis digredientes ab Augusto legati Genuenses per nocturnas adhuc tene-
 bras, cum funali quisque in manu, regressi ad suos sunt. (29) eduxit
 autem imperator decem armatorum millia, quos quae ferebant naves Rhe-
 giam eantes tanto erant numero, ut totum hoc maris spatium quo urbs
 a Rhegio dirimitur his expleri videretur. ex parte porro Genuensium,
 vixdum plene reversis quos ab his ad Augustum missos diximus, a primo
 diluculo acer est impetus in Amogabaros factus. causa properandi fuit,

χρίστην, τῶν περὶ τὸν Μπυριγέριον ἤδη ἐαλωκότων· βασιλεὺς δὲ πέμπων τῷ μέτρῳ μόνῳ ἐπίστευε συμπληροῦν τὸ τῶν ἀπαιτούμενων ποσόν. ὡς δὲ στήσαντες ἐκείνοι ζυγοῖς τὸ διδόμενον ἐδοκίμαζον καὶ πολὺ τὸ ἔλλειμμα ἦν, ἐξωργίζοντο καὶ ἄλλως ἐν με- D
5 ταμέλῳ πως ὄντες, καὶ ἀντεπέστελλον τοὺς μίσθοις. Πάτροκλος δ' ἦν τὰ ἔλλειμματα πρόφασις· ὡς γὰρ καὶ ταῦτα βασιλεὺς ἐπλήρου καὶ πέμπων ἐξώτρυνεν, οἱ δὲ ἀπὸ τοῦ λόγου τῶν βουλευμάτων κρουσόμενοι ἰδίας προὔτεινον ἐμπορίας, καὶ πρὸς αὐταῖς ἦσαν εὐθίως, καὶ ἀπηλλάττοντο τὴν ταχίστην.

10 Ὁ δὲ βασιλεὺς τοιαῦτα μαθὼν τοῖς ἰδίοις παρέβαλε τὰ μισθώματα καὶ τριηρεῖς ἐξηρτίετο, ἀναπαλαίειν τὴν ἤτταν αἰρού- E
μετος. οὐ γὰρ ἰσχύς ἐπιλελοίπει τῇ βασιλείᾳ, ἀλλὰ τὸ τῆς ἀρχῆς τέλειον ἦν, κἂν ἡσθένουν τὰ ὄργανα καὶ ἀτελεῖς αἱ λόγον ἔχουσαι σώματος στρατιωτικαὶ δυνάμεις, τῆς βασιλείας λόγον
15 ἐχούσης ψυχῆς, τῆς ἐπισηπεσούσης αὐταῖς ἐνδείας ἐφαίνοντο· παρ' ἦν υἱτίαν καὶ παρεφέροντο κἂν μικρῶς κινήσειως εἶχον σφαιδύζειν, κατὰ λόγον νεογνῶν ζώων, ἃ δὴ τέλειας οὔσης τῆς ἐν
5. ἀνταπέστελλον? 16. κἂν P.

et captam Mpyrigerii classem adoriendae pretium sex millia nummorum, imperator pecuniae ad eam solutionem signatae parcens, aurum infectum loco monetae ad ipsos miserat, cura suis data ut explorato per stateram aestimatoque pondere summam ipsis istam conficerent. id lentum pensitandi ac supputandi dum negotium altercatiunculis trahitur, dumque illi queruntur tali commutatione monetae in massam haud levi intertrimento contrahi sibi fructum pecuniae promissae, otium scilicet alia cogitandi habuere; ac suggerentibus contraria fautoribus Catelanorum ut faciliores persuasus essent, indignatiuncula effecit ipsa illa qua movebantur e diminutione sperati praemii. poenitentes igitur ostensae voluntatis portatum ad se mercedis nomine aurum imperatori remiserunt. praetextus autem merus fuit ista quam causabantur ex mutatione monetae in massam emergens in damnum eorum iactura. nam istud quidquid foret detrimenti compensaturum se aliunde Augustus recepit. misitque adeo qui supplementum hoc repraesentarent et negotium absolverent, remoris omnibus abruptis. at, ut dixi, serum id fuit, illis iam alienatis et in diversa consilia deflexis. ergo sua obtendentes mercimoniam, quorum rationes maturam ipsorum flagitare professionem ad Lazos, vacare nunc sibi aliis attendere praecise negarunt, confestimque solverunt.

Quo imperator comperto, in suos Romani generis destinata Genuensibus stipendia impendit, triremes comparans quarum ope damnum cladis acceptae repararet. non enim summam imperii vis ac robur deerat, sed cum valeret vigeretque quasi caput reipublicae, manus et actionum tunc necessariorum instrumenta languebant, infirmae, inquam, militares Romanorum copiae, quae velut corpus faciebant, cui erat vice animae potestas imperantis principis, nequidquam ipsa operans et satagens, dum conatus illius omnes membrorum reipublicae praecipuorum debilitas et defectus reddebat irritos. debilitas autem apparebat ista, ubi commovere se inciperent: statim enim sicut animalcula aetatis tenerae, gressum ante

δ' ἡττηθείσας ἀκόσμους καὶ ἀσυμβόλους, ὑποσαλευούσας μὲν
 τῶ ῥοθίῳ ὑπὸ κώπαις μετρίαις, τρόπον δ' ἑφορκίῳ ἐξημίνας
 τῶν προθιουσῶν προτόνοις μηκίστοις, καὶ φερομένας ἴν' ὦν ἐκεί-
 ναι καὶ ἄγοιεν. ὡς γοῦν τὴν ἀκρόπολιν ἔκαμψαν, ὁδὸν μὲν ἐκεί-
 νην τὴν πρὸς τοὺς οἰκίους ἀπέπλαντο, ἄνω δέ που τὰ μέσα τοῦ 5
 ἁγίου Φωκῆ καὶ ἐπίταδε ναυλοχησάμενοι ἀπεπαύοντο. τῇ
 δ' ὑστεραία νῆας μὲν ἐκείνας τὰς ἡττηθείσας, οὕτως ὡς εἶχον,
 ἀντάνθρους πρὸς οἰκίους κατάγουσι καὶ ἐν τηρήσει ποιοῦνται
 παντοία, αὐτοὶ δὲ τῶ βασιλεῖ προσκληθέντες τὰ εἰκότα φιλοφρο-
 νεοῦνται. καὶ τοῖς μὲν ναυύρχοις τὰ τῶν ἀναβολῶν ὡς εἶχον 10
 πρὸς βασιλῆως φιλοτιμότερον μετημφίαστο, τοῖς δέ γε πλήθεος
 τὰ εἰς δαυτὸς φιλοτιμίαν ἐδίδοντο. αὐτοὶ δ' ἐφ' ἡμέραις
 προσμείναντες, μήτε τι τῶν σωμάτων μήτε τι τῶν πραγμάτων
 δόντες, χρημάτων ἀποδόσθαι ἠβούλοντο. ἀλλὰ καὶ ὑπὸ με-
 σοδοῖς μὲν συνεφώνουν ἐπὶ τοὺς κατὰ τὴν Καλλιῶν στρατεύειν· 15
 τέλος δ', ὡς ἰδοῦκον, γνωσιμαχήσαντες διὰ τοὺς ἐκεί Γεννοῦ-
 τας, οἶμαι, ἔξ αὐτῆς συμπααραλαβόντες καὶ Μπυργίριον συνά-
 μα τοῖς πρωτίστοις αὐτῶν πρὸς τὴν τῶν Λαζῶν ἀνέλιπον χώραν,
 P 371 μίαν μόνην τῶν τριήρων πρὸς τὰ αὐτῶν ἤδη εἰς δῆλωσιν ἀπο-
 λύσαντες.

morum plausu, has deformes luctu, spoliatas insignibus, claudicanti aegre
 remigio provectas temereque fluctu impulsas huc illacque, ac vice remelci
 praecedentibus victricibus annexas rudentibus praelongis, sicque pertractas
 quo illae eumque ducerent. ut autem canem Acropolis flexerunt, re-
 ctam illinc tenere ad suos Galatenses recusarunt viam, sed supra evecti
 circa medium orae sancto Phocae praetentae, citraque appulsae littori,
 acquieverunt. postridie naves quidem illas bello captas cum vectoribus
 earum ad suos perducant et idoneis eas custodiis sepiant. ipsi vero
 victores accitu imperatoris ad eum profecti, quibus par erat significatio-
 nibus honoris et benevolentiae sunt excepti. ac navarchi quidem conspicui
 fulgebant missis ad quemque illorum ab imperatore speciosissimis in-
 dacti vestibus: vulgo autem classiariorum iussu eiusdem large in epulas
 cibaria vinaque praebantur. in his remissionibus cum dies aliquot trans-
 egressent, non tamen emolliri tanta humanitate potnerunt ut imperatori
 quidquam de fructu victoriae tribuerent, nec partem ullam praedae ac
 spuliorum, nec vel ex captivis unquam ei donantes. offerebant cuncta illa
 venalia, non parvo singulis pretio taxato: gratis nihil largituros se pro-
 fitebantur. hinc invitante ipso imperatore ut sub pacto mercedis ire mi-
 litatam adversus Catalanos Callipolim obtinentes vellent, primum de sum-
 ma pecuniae ipsi ab Augusto hoc nomine pendendae altercatum est;
 interimque dissensione circa id inter classis duces orta, instinctu, opinor,
 inquilinorum Galatae Genuensium, qui quodam iam antea, ut dixi, foed-
 ere praecoepati a Catalanis erant, omnes sublatis repente ancoris cur-
 sum Lazos versus intenderunt, assumpto secum, cum praecipuis Amoga-
 barorum, Mpyrigurio, una dumtaxat e triremibus ipsorum domum ad
 suos, ut nuntiaret quae contigerant, remissa.

ἄξιώματι, καὶ ὡς οὐδ' αὐτὸς ἀνίησι σπεύδων ἐπὶ τῷ σῶσι εἶναι
 Ῥωμαίους, εἰ καὶ θείον μῆνιμα τὰς ἡμῶν, φησὶν, ἡμαρτίας με-
 τέρχεται, καὶ ὡς ἡγεμόνων τὰ πλεῖστα κακότητι παραπόλῳλε τὰ
 πολλὰ ἀμιλούντων. καὶ πόλλ' ἔττα συννφάνας τοιαῦτα, τέλος
 5 ἐφ' ἡσυχίας μὲν αὐτοὺς διώγειν ἐπέταττε καὶ τοῖς ἔργοις προσέ-
 χειν καὶ μὴ πολυπραγμονεῖν, ἀξίους μόνον ἑαυτοὺς καθιστάνας
 ἐφ' ὅσον δυνατόν, αὐτῷ δὲ καὶ τοῖς αὐτοῦ τὰ πράγματα ἐπιτρέ- B
 ποντας, κἄν που καὶ θορυβηθεῖη, τὴν ἀταξίαν ἀνείργοντας,
 καθ' ἣν πολλοὶ δυσχερῶς, ὡς καὶ ἑαυτοὺς ἔχειν εἰδέναι, κατὰ
 10 διαφόρους καιροὺς ἀπηλλάχασιν, ὡς μεγίστου πολέμου τῆς στά-
 σεως οὐσης τῆς ἐν ταῖς πόλεσι, καθ' ἣν οὐκ . . . . . καὶ πρα-
 γμάτων ἄλλ' εἰρήνης εἶναι καὶ ὁμονοίας ζημίαν, ἧ τὰ πάντα συγ-
 χέονται. ὡς γὰρ τὸ ὑφ' ἑαυτοῖς ἐξαπατῆσθαι πάντων χερίστον
 διὰ τὸ καθυ . . . . . σμικρὸν ἀποστατεῖν ἄλλ' αἰεὶ παρεῖναι τὸν C

13. αὐτοῦ?

tulo cohonestaverit. sans nulla in parte cessatum a se, nec quidquam
 unquam praetermissum quo sustineri posse habentem rempublicam salutem-
 que populi constitui spes qualiscumque suaderet, unde non imputari eius
 negligentiae debere ruinas quae cernerentur rerum: sed irae primum di-
 vine peccata nostra ulciscenti, postea ignaviae incuriaeque praefectorum
 negotiis, per quas satis constaret pleraque materiam publico luctui praebentia
 fuisse accepta detrimenta. his ubi similia multa subtexuit, tan-
 dem eo collegit summam orationis, ut magnopere cunctis praeciperet aequa
 animorum compresso quiescere, attendereque suis quemque domesticis
 rebus, nec temere se in curam publici regiminis ingerere, tantum pro
 virili sic vivere curarent, ut commutatione morum in melius dignos se
 prosperiori fortuna, iudicio moderantis humanae numinis, redderent, sibi
 autem, et quibus ad id ministris uti vellet, arbitrium publicae rei guber-
 mandae permetterent integrum, nihil curiose sciscitando super consiliis
 aotorum, aut circa successus in futurum incertos inani divinatione confi-
 etando. neque in ista se quisque viriliter continere modestia satis habe-
 rent: verum et si quos initium tumultuandi facere cernerent, contra statim
 insurgendo cohibere conarentur, in eo promptos adiutores habituri
 quos ad hoc ipsum introduxisset in urbem milites. horum ope fides ipso-
 rum reborata magna, si quantum par erat annitoretur, a civitate calami-
 tatem averteret, seditionem, qua multos diversis temporibus in malorum
 extrema devenisse populos partim ipsi meminissent, partim iudicio
 annalium e memoria veteri possent repetere. sic sane haberent, nullam
 quantumvis cruenti et internecini externi belli tantam esse perniciem, quae
 damnis et exitiis civilium certaminum comparata non reperitur tolerabili-
 or ac levior. numquam enim seditionis conflictibus aut saluti hominum
 consulitur aut tutelae domuum ac rerum, sed contra per eos pacis et
 consensiois civilis, quae sunt prima fundamenta bonorum omnium, la-
 ctura irreparabili facta universa in confusionem miserissimam veniunt. ac
 quemadmodum deceptionum ea longe omnium pessima est qua quis a se
 ipso decipitur, propter intime atque inseparabiliter admotum decepto de-

P 378 ἔπλων ἔξιν καὶ ὡς ἰδεῖν ἀπρόσμαχοι, ἐνεδρεύουσι. τότε γοῦν τὸ μὲν καθαρὸν τῶν Ῥωμαϊκῶν συντάξεων ἐν ἔπλοις ἦσαν καὶ τὸν πόλεμον προσεδόκων, οἱ δὲ πλείστοι περὶ τὴν φανείσαν λιχνησάμενοι λείαν ἐξέθιον ἀσυντάκτως. καὶ εὐθὺς οἱ ἐνεδρεύοντες εὐσυντάκτως ἐς ὅτι μάλιστα καὶ πεφυλαγμένως ἀφώρμων. B παρ' ἐκάτερα γὰρ ἐνὸς ἵππου δύο πεζοὶ ἑδοχμίζον, Ἴταλικοῖς τόξοις καθωπλισμένοι· αὐτοὶ δὲ μετὰ πελτῶν καὶ παλτῶν, ἐπι-
B χωρίων δοράτων, ἃ δὴ τὸ παλαιὸν ἄγγωνες ἐκαλοῦντο, τὸν πόλεμον ἀπεθάρον. οἱ δὲ συστάτες μάχην ἔστησαν κραταίαν. καὶ πίπτουσι μὲν ἐκατέρωθεν, τῶς δ' ἐπὶ τοῦ προτερήματος γίνονται Κατελάνοι, καὶ μέχρι καὶ Μονοκαστάνου τόπον κατατρέχουσι καὶ φονεύουσιν. ἡ δὲ πύστις ἐπὶ διακοσίοις ἴστα τὸν φόνον, πληγέντων καὶ αὐτῶν ἡγεμόνων. τότε βασιλεὺς ἐκ βασιλικῶν ἔξωθεν μηνυμάτων μαθὼν τὸ συμβῆν ἤλγησέ τε σφόδρα, καὶ ἐν μεταγνώσει ἦν τοῦ μὴ παντάπασιν μετελθεῖν Γεννουτίας 15
C ἐκείνους, καὶ μισθώμασιν οἷς ἀπῆττον ἐξικανωσάμενον συμμαχεῖν πείθειν ἐκ' Ἀμογαβάρους, ὡς εἶχον ἐνθὺς ὀρηθήσαντες, ἀλλ' ὅμως περὶ τὰς δόσεις φειδῶ τινα καὶ ὑπερημερίαν ἐνδείξάμενον νῦν ἐπὶ τοῖς ξυμβᾶσιν ἀλγεῖν. ἐκεῖνοι γὰρ ἐν ἑξ' χιλιάσιν ἴστων χρυσίου τὸ μίσθωμα ἀπελθεῖν συνόλους καὶ μαχέσασθαι τὴν τα- 20

5. ἐφώρων?

rum militum, optime ad praelium instructis. oblatum aciei Romanae conspectus errantis sine apparente praesidio armenti solvit ordines cupidine lucrandi, traxitque plerosque ad abigendam sibi facilem, ut putabant, et paratam praedam. at in eos sic inordinate discursantes impetum ex improviso consurgentes e latebris faciunt Latini equites, duobus hinc inde optime armatis Italico arcu stipati adiutisque peditibus, ipsi cataphracti, cum peltis et tragulis, genere illic telorum usitato quae veteri nomine angones dicebantur. hos compositae circumspicteque undique irruentes excoeperunt paribus animis rapitum coeuntes nostri, acere inde committitur praelium, cadentibus utrimque multis, sed victoria Catellanorum fuit; qui nostros caedendo mactandoque insecuti usque ad Monocastanum (id loci nomen) sunt, fama vulgaris numerum occisorum e nostris ad ducentos redigit. inter vulneratos duces fuerunt ipsi, tunc Andronicus citis a Michaelis filio de re tota edoctus nuntius, sero doluit quod non omnia quae vellent large pollicitus Genuensibus illos omnino ad bellum contra Callipolim suscipiendum perpulisset. intervenerat enim quaedam eius in licitatione petita ab his mercedis paraimonia; qua sublata si quanta poposcerant pro illa militari opera stipendia prompte ac liberaliter donasset, capessituros eos statim fuisse apparebat arduam istam pellendorum Callipoli Amogabarorum provinciam. nunc avaro suppatando, quodque ipsum offerebat non continuo expedite numeratum, representando, voluntatem ipsis eius aggrediendae rei demperat; quam si tentassent, haud esset ista, de qua nunc moereret, ciades secuta Romanorum. petierant Genuenses expeditionis Callipolitanae sine mora ullo subito post debellatam

χρίστην, τῶν περὶ τὸν Μπυριγέριον ἤδη ἐαλωκότων· βασιλεὺς δὲ πέμπων τῷ μέτρῳ μόνῳ ἐπίστευε συμπληροῦν τὸ τῶν ἀπαιτούμενων ποσόν. ὡς δὲ στήσαντες ἐκεῖνοι ζυγαῖς τὸ διδόμενον ἰδοκίμαζον καὶ πολὺ τὸ ἔλλειμμα ἦν, ἐξωργίζοντο καὶ ἄλλως ἐν με- D
 5 ταμέλῳ πως ὄντες, καὶ ἀντεπέστελλον τοὺς μισθοὺς. Πάτροκλος δ' ἦν τὰ ἔλλειμματα πρόφασις· ὡς γὰρ καὶ ταῦτα βασιλεὺς ἐπλήρου καὶ πέμπων ἐξώτρυνεν, οἱ δὲ ἀπὸ τοῦ λόγου τῶν βουλευμάτων κρουσάμενοι ἰδίας προὔτεινον ἐμπορίας, καὶ πρὸς αὐταῖς ἦσαν εὐθώς, καὶ ἀπηλλάττοντο τὴν ταχίστην.

10 Ὁ δὲ βασιλεὺς τοιαῦτα μαθὼν τοῖς ἰδίοις παρέβαλε τὰ μισθώματα καὶ τριήρεις ἐξηρτίετο, ἀναπαλαίειν τὴν ἦτταν αἰρού- E
 μενος. οὐ γὰρ ἰσχύς ἐπιλειλοίπει τῇ βασιλείᾳ, ἀλλὰ τὸ τῆς ἀρχῆς τέλειον ἦν, κἄν ἡσθένουν τὰ ὄργανα καὶ ἀτελεῖς αἱ λόγον ἔχουσαι σώματος στρατιωτικαὶ δυνάμεις, τῆς βασιλείας λόγον
 15 ἐχούσης ψυχῆς, τῆς ἐπισπεσούσης αὐταῖς ἐνδείας ἐφαίνοντο· παρ' ἦν αἰτίαν καὶ παρεφέροντο κἄκ μικρῆς κινήσεως εἶχον σφαιδάζειν, κατὰ λόγον νεογνῶν ζώων, ἃ δὴ τελείας οὔσης τῆς ἐν
 5. ἀνταπέστελλον? 16. κἄν P.

et captam Mpyrigerii classem adoriendae pretium sex millia nummorum, imperator pecuniae ad eam solutionem signatae parcens, aurum infectum loco monetae ad ipsos miserat, cura suis data ut explorato per stateram aestimatoque pondere summam ipsis istam conficerent. id lentum pensitandi ac supputandi dum negotium altercatiunculis trahitur, dumque illi queruntur tali commutatione monetae in massam haud levi intertrimento contrahi sibi fructum pecuniae promissae, otium scilicet alia cogitandi habuere; ac suggerentibus contraria fautoribus Catelanorum ut faciliores persuasus essent, indignatiuncula effecit ipsa illa qua movebantur et diminutione sperati praemii. poenitentes igitur ostensae voluntatis portatum ad se mercedis nomine aurum imperatori remiserunt. praetextus autem merus fuit ista quam causabantur ex mutatione monetae in massam emergens in damnum eorum iactura. nam istud quidquid foret detrimenti compensaturum se aliunde Augustus recepit. misitque adeo qui supplementum hoc repraesentarent et negotium absolverent, remoris omnibus abruptis. at, ut dixi, serum id fuit, illis iam alienatis et in diversa consilia deflexis. ergo sua obtendentes mercimonia, quorum rationes maturam ipsorum flagitarent profectionem ad Lazos, vacare nunc sibi aliis attendere praecise negarunt, confestimque solverunt.

Quo imperator comperto, in suos Romani generis destinata Genuensibus stipendia impendit, triremes comparans quarum ope damnum cladis acceptae repararet. non enim summae imperii vis ac robor deerat, sed cum valeret vigeretque quasi caput reipublicae, manus et actionum tunc necessariarum instrumenta languebant, infirmae, inquam, militares Romanorum copiae, quae velut corpus faciebant, cui erat vice animae potestas imperantis principis, nequidquam ipsa operans et satagens, dum conatus illius omnes membrorum reipublicae praecipuorum debilitas et defectus reddebat irritos. debilitas autem apparebat ista, ubi commovere se inciperent: statim enim sicut animalcula aetatis tenerae, gressum ante

- P 379 αὐτοῖς ψυχῆς ἀτελῆ τὰ ὄργανα φέροντα τὴν μὲν κίνησιν πάντως ἐνδεικνῦσι καὶ τὴν τοῦ κινῶντος ἐνέργειαν παρεστάνουσι, τὰ δὲ εἰκαλῶς καὶ ὡς ἔχουσι φέρονται καὶ παραβολώτερον ἄττονσι. καὶ ταῦτ' αἰσι τὰ λεγόμενα παλγνια, ψυχῆς τελείας ἐνέργημα ἐν
- B οὐ τελείοις τοῖς σκεύεσι. (31) τῷ τοι καὶ πρῶτον τῶς ὄρηθ' ἰδὼν ἀτακτοῦσαν λαοῦ εἰς νεωτερισμοὺς ἐξεγερομένην, ἣν τις καὶ ἀμηγέπη παρακινόη, εἰσάγει μὲν καὶ στρατιωτικὸν εἰς τινα δῆθεν ἀναστολήν, ὅμως δὲ καὶ Μαιμακτηριῶνος πρώτῃ τὸ πρῶ-
τεῦον τῆς πολιτείας συνηθροικῶς μακρὰν κατέτεινε δημηγορίαν,
- C τὰ περὶ τῶν Κατελάνων ἀπολογούμενος, καὶ ὡς ἐξησθενηκυῖων 10 τῶν Ῥωμαϊκῶν δυνάμεων ξένους ἀνακαλεῖσθαι ἀναγκασθεῖν τοῦτο μὲν Ἀλανοὺς τοῦτο δὲ Ἰταλοὺς, καὶ ὡς οὐδὲ μόνος καὶ πρῶτος τῶν ξένων δέξαιτό τινα καὶ τιμήσειεν, ἀλλὰ καὶ Ἰωάννης ὁ Λού-
κας Γουλιέλμὸν τινα προσλαβόμενος ἐπ' ἄξιας Ἰστα Ῥωμαϊκαῖς,
- P 380 καὶ ὁ πατὴρ αὐτοῦ τὸν Ἰκάριον τῷ μεγαλοδοουκικῷ τετιμηκεν 15

6. ἐξεγερομένη?

vires moliri audentia, concidebant. atque ut in hisce recens natis animandibus ex motu qualicumque illo imbecillo argumentum quidem certum sumitur inditae ipsi et penitus insidentis animae, suis praeditae facultatibus, sed quarum exercendarum instrumentis adhuc destituitur ob fluxam mollitiem nondum roboratorum incremento debito artuum, ita intellegebamus nos sane ex motu actuque in varia micantis exorta principis subesse utique spiritum imperio: ceterum executione recte praescriptarum vitio invalide obsequentium corrupta ministrorum, res summa nihilominus in praecipiti pendebat, nihil efficaciae remedii malis adhibentis publicis illa infirma quasi palpitatione enervium reipublicae membrorum, quae illo titubante lapsabunde motu gressum molientia singulis quasi offensabant passibus, nihilque nisi risum hostibus movebant; quippe cursitationum aut affectationum serio agendi tentatarum a parvulis similia eorum quas pagnia dicimus, hoc est ludicra puerilia, spectacula sui ludibrio visum oblectantia, dum incepta vana exhibent, nec quidquam satagentis operari animae perfectae in organis imperfectis. (31) ante omnia conspicatus imperator excitatum in effraenes ausus impetum populi, sic tum comparati ut, quisquis in pravum auctor impelleret, additurus eo sese haud reluctantem videretur, praeventendis novitatibus opportunum iudicavit militares copias in urbem inducere. sed et praeter istud quasi fraeantum plebeiae inditum contumaciae, kalendis ipsis Iunii, quae postera illuxit dies a debellatis per Genuenses Amogabaris, primis convocatis civium longam explicuit orationem, acta cum Catelanis excusans sua, demonstransque ultima se adactum necessitate, ob redactas in extremam infirmitatem Romanas copias, recte ac prudenter (utcumque bono consilio haud par exitus responderit) exterarum supplementa militiae quaesivisse, mercede conducendis auxiliariis primum Alanorum, deinde Italarum. neque id se solum aut primum fecisse, cum et Ioannes Ducas Gulielmum quendam ex exteris assumptum Romanae aulae dignitatibus ornaverit, et recentiori memoria pater suus Michael Icarium magni ducis splendido ti-

ἀξιώματι, καὶ ὡς οὐδ' αὐτὸς ἀνίησι σπεύδων ἐπὶ τῷ σῶσι εἶναι
 Ῥωμαίους, εἰ καὶ θείον μῆνιμα τὰς ἡμῶν, φησὶν, ἡμαρτίας με-
 τέρχεται, καὶ ὡς ἡγεμόνων τὰ πλείστα κακότητι παραπόλωλε τὰ
 πολλὰ ἀμειλύντων. καὶ πόλλ' ἄττα συνυφάνας τοιαῦτα, τέλος
 5 ἐφ' ἡσυχίας μὲν αὐτοὺς διάγειν ἐπέταττε καὶ τοῖς ἔργοις προσέ-
 χειν καὶ μὴ πολυπραγμαοεῖν, ἀξίους μόνον ἑαυτοὺς καθιστάνας
 ἐφ' ὅσον δυνατόν, αὐτῷ δὲ καὶ τοῖς αὐτοῦ τὰ πράγματα ἐπιτρέ- B
 ποντας, κῦν που καὶ θορυβηθείη, τὴν ἀταξίαν ἀνείργοντας,
 καθ' ἣν πολλοὶ δυσχερῶς, ὡς καὶ ἑαυτοὺς ἔχειν εἰδέναι, κατὰ
 10 διαφόρους καιροὺς ἀπηλλάχασιν, ὡς μεγίστου πολέμου τῆς στά-
 σιως οὐσης τῆς ἐν ταῖς πόλεσι, καθ' ἣν οὐκ . . . . . καὶ πρα-
 γμάτων ἀλλ' εἰρήνης εἶναι καὶ ὁμονοίας ζημίαν, ἧ τὰ πάντα συγ-
 χέονται. ὡς γὰρ τὸ ὑφ' ἑαυτοῖς ἐξαπατᾶσθαι πάντων χεῖριστον
 διὰ τὸ καθυ . . . . . συμκρὸν ἀποστατεῖν ἀλλ' ἀεὶ παρεῖναι τὸν C

13. ἑαυτοῦ?

tulo cohonestaverit. sane nulla in parte cessatum a se, nec quidquam
 unquam praetermissum quo sustineri posse habentem rempublicam salutem-
 que populi constitui spes qualiscumque suadoret, unde non imputari eius
 negligentiae debere ruinas quae cernerentur rerum: sed irae primum di-
 vine peccata nostra ulciscenti, postea ignaviae incuriaeque praefectorum
 negotiis, per quas satis constaret pleraque materiam publico luctui prae-
 bentia fuisse accepta detrimenta. his ubi similia multa subtexuit, tan-
 dem eo collegit summam orationis, ut magnopere cunctis praeciperet ae-
 sta animum compresso quiescere, attendereque suis quemque domesticis
 rebus, nec temere se in curam publici regimialis ingerere. tantum pro
 virili sic vivere curarent, ut commutatione morum in melius dignos se
 prosperiori fortuna, iudicio moderantis humanae numinis, redderent, sibi
 autem, et quibus ad id ministeri uti vellet, arbitrium publicae rei guber-
 nandae permitterent integrum, nihil curiose sciscitando super consiliis
 actorum, aut circa successus in futurum incertos inani divinatione confi-
 etando. aequae in ista se quisque viritum continere modestia satis habe-
 rent: verum et si quos initium tumultuandi facere cernerent, contra statim
 insurgendo cohibere conarentur, in eo promptos adiutores habituri
 quos ad hoc ipsam introduxisset in urbem milites. horum ope fides ipso-
 rum reborata magnam, si quantum par erat anniteretur, a civitate cala-
 mitatem averteret, seditionem, qua multos diversis temporibus in malo-
 rum extrema devenisse populos partium ipsi meminissent, partium indicio
 annalium e memoria veteri possent repetere. sic sane haberent, nullam
 quantumvis cruenti et internecini externi belli tantam esse perniciem, quae
 damnis et exitiis civilium certaminum comparata non reperitur tolerabili-
 or ac levior. numquam enim seditionibus aut salutem hominum
 consultur aut tutelae domuum ac rerum, sed contra per eos pacis et
 consensionis civilis, quae sunt prima fundamenta bonorum omnium, lac-
 tura irreparabili facta universa in confusionem miserissimam veniant. ac
 quemadmodum deceptionem ea longe omnium pessima est qua quis a se
 ipso decipitur, propter intime atque inseparabiliter admotum decepto de-

ἔξαπατῶντα καὶ πειθοῦς ἀνάγκαις δουλαγωγείσθαι τὸν ἔξαπατῶ-
 μενον, οὕτω καὶ τὸ ὑφ' ἑαυτοῖς πολεμείσθαι πόλιν δεινότερον,
 ὡς ἐντὸς τῶν ὑπεκκαυμάτων ὄντων, εἰς βίαιας ἔτοιμα κακίας
 ἀνασιν. διὰ ταῦτα καὶ περὶ πλείονος ἐποιεῖτο τὸ τῆς πόλεως
 ἀστασιαστον, καὶ μᾶλλον ἐν τοιοῦτῳ καιρῷ καθ' ὃν τῶν ἐκτὸς 5
 ἀνεγυερμένων ἐξ ἀναγκαίου καὶ τὸ ἐντὸς συγκραδαίνεσθαι. ὥστε
 D καὶ ὀραῖσθαι σφῶς ἀνεγυερμένους πρῶτον μὲν τῶν ξυμβαίνοντων
 χάριν ἐκ τῆς στασιώδους ταραχῆς ἐκείνης, ὡς παρακηνησιομένων
 ἐκ τῆς τυχοῦσης προφάσειως, στρατιωτικὰς εἰσηγε δυνάμεις κατ'
 ἀναχαιτισμὸν τῶν προσδοκωμένων θορύβων. τότε τὴν ἐνταυθοῖ 10
 σφῶν ἀσχολίαν περιττὸν ἄλλως κρίνων καὶ τῶν ἀναγκάλων ὑπερ-
 ριον, ἄλλως ἔγνωκῶς ἀσφαλίσασθαι τὴν ὁμόνοιαν, καὶ ἐξ αὐτῆς
 τοῦς συκελεγμένους ἐπέταττε χεῖρας ἐπιτιθέντας τοῖς ἱεροῖς εὐαγ-
 γέλοις ὁμνύειν ἢ μὴν πίστιν μὲν φυλάττειν εἰς βασιλεῖς, πάντα
 E δὲ διχονοίας τρόπον καὶ στάσεως μήτ' αὐτοῦς ἐνεργεῖν, καὶ τοῖς 15
 ἄλλοις, εἴ που καὶ θορυβοῖεν, δυσὶν, ὃ λέγεται, χερσὶν ἀντω-
 θεῖν. καὶ γε ἀνὰ τὴν πόλιν πᾶσαν [ἀνάγκη ἦν τοῦς παρευρι-
 σκομένους] εἶδες ἄν παρερχομένους βασιλικούς, καὶ τοῦς παρευ-

2. ἐαυτῆς?

7. ὀραῖν?

12. ἔγνωκῶς σφαλίσασθαι P.

ceptorem et propter obnoxiam decepti facilitatem ad succumbendum in-
 suspicabilibus adeo cari ac coniuncti deceptoris fraudibus, ita belli supra
 omnia capitalissimum genus est, quo cives urbis unius invicem commit-
 tuntur, quod is exardescens furor faces applicet parato intus et congesto
 fomiti, unde incendium erumpat universa consumpturum. haec cum ita
 sint, prae omnibus cupere se ac tamquam optabilium maximum summo
 studio quaerere tranquillum civitatis concordis statum. qualis cum expecti
 semper debeat, hoc praesertim maxime necessarium appareat tempore,
 quo rebus exterius turbatis inevitabile sit non urbem pariter ipsam ipse
 circum undique titubantium regionum motu ac strepitu concuti; cui si ex-
 ternae impressioni tumultus interior accedat, palam sit cuncta in prae-
 ceptis irrevocabiliter lapsura. tam lubrico et ancipiti momento, se pro vi-
 gilandi officio in communis salutis custodiam intentum, cum animadver-
 tiasset inquietum quorundam aetum in impetus summae rerum exitiales,
 quin levi praetextu erumperet, vix sese posse continere, necessario ad-
 vocasse quas cernerent militares intra urbem copias, bonis praesidio fu-
 turas, levibus ac parum sanis licentiam sese una simul cum omnibus per-
 dendi fraenaturas. boni consulenter quod esset in commune salutariter
 decretum; et hoc ipsum indicare ne gravarentur, et fidem, quam erga
 principes integram animo foverent, profiteri rursus exterius, ea deo teste
 confirmanda. hic prolato sacri evangelii codice, singillatim citati cuncti
 qui aderant, ei manum imponere sunt iussi, sancte iurando et sese fidem
 quam deberent Augusto utrique servaturos, et ab omni dissensione ac
 turba civili cum temperaturos ipsos, tum alios, si qui forte tumultum in-
 choarent, utraque, quod aiunt, manu repulsuros. inde a concione propa-
 gata per urbem confestim totam eadem renovandi iuramenti cerimonia
 est, ministris varie imperatoris cum sacro in manibus codice cursantibus,

ἄλλα τῶν ἀνηκέστων πράξαισι καὶ τὰ προστυχόντα ληϊσαμένοις ἐπῆει τὴν Ἄπρω περικαθῆσθαι τῶν εισεδουκότων ἕνεκα, καὶ ἐπειρῶντο πολιορκεῖν· ὡς δ' οὐκ ἤνυτον τὸ παράπαν, ἔγνωσαν ὑποστρέφειν. Ἄλανοις δ' ἕπαξ ἄφεικόσι τὴν πρὸς τοὺς βασιλεύον- D
6 τας ἔννοιαν σκυλεύειν τὰ ἐν ποσὶν ἔδοξε, καὶ φλοιοὶ μὲν ἐφίσταν-
το, ἐχθροὶ δ' ἀπανίσταντο.

Ταῦτα μαθὼν ὁ βασιλεύς, καὶ ὡς εἰκὸς ἐπαληθῆσας τῇ συμ-
φορᾷ, τῷ μὲν νιῶ τε καὶ βασιλεῖ τοὺς παρακλητηρίους ὡς εἶχεν
ἐνισχεδίαζε, τὸν δὲ Κουτζιμπαξὶν ἀπολύει πρὸς Ἄλανούς, ἅμα
10 μὲν ἐκείνους ἐγκαθειστήξοντα, ἅμα δὲ καὶ Τουρκοπούλους δουλα-
γωγῆσοντα· τῷ γὰρ ὁμοεθνεῖ τε καὶ ὁμογλώσσῳ, καὶ ὅτι συνή- E
8 θης ἦν Ἄλανοῖς ἐν Νογᾷ, καὶ ὅτι τὴν πρὸς Τουρκτίϊν πρεσβείαν
αὐτὸς ἐποιεῖτο, εἰς αἰδῶ πρέπουσαν ὑπηκόοις ἐπαγαγέσθαι σφᾶς
ἐπιστεύετο. αὐτὸς δ' ἐξ αὐτῆς στρατολογεῖν τε καὶ ἐφορμῶν
15 ἠβούλετο μὲν, ἐπείχετο δὲ ἐξ ἀναγκαίων πολλῶν ἀντισπώμενος.
διὰ ταῦτα καὶ ἀπὸ γῆς μὲν δυνάμεις ἀποστόλους προσητοιμάζει,
οἷς θαρροῦντες οἱ πρόσχωροι ἀφόβως ἐργάζονται· ἂν τὰ τοῦ θ- P 384
9 ρους, Ἀμογαβάροις δὲ τέως ἀνακωχᾶς διδοῦς ὡς αὐτίκα κατα-

12. Νογῆ P.

crudeliter vastandis exempla passim avarae feritatis ediderunt. arcis de-
iande Apro dictae oppugnandae ex eo ipsis consilium natum est, quod in
eam se recepisse multos e praelio cognoverant, unde praeda referam ar-
bitrabantur. copias ergo admotis cum egregie repulsi parum proficerent,
nec plus ex perseverantia sperarent, soluta obsidione reverti statuerunt.
interim Alanis semel amissa erga imperantes benevolentia passim obviam
diripere ac licenter latrocinari bonum factu visum est. ergo et isti, cum
ut amici haberentur, hostes se feris maleficiis monstrabant.

His Andronicus cunctis cognitis, et quem par erat ex clade acceptā
dolorem et sentiens et profitens, filio quidem Augusto consolatorias quam
primum scripsit, Cutzimpaxim autem dimisit ad Alanos, sperans revoca-
turum eos ad officium, simul et Turcopulos deliniturum, quibus esset ge-
neris et linguae communione commendatus, Alanis etiam familiaris ex eo
iam tum tempore, quo militiae cum ipsis societatem Nogae communis du-
cibus auspiciis habuerat; praetereaque legatione functus ad Tuctainem erat:
unde credebatur auctor idoneus futurus suadendae ipsis emendationis
ostendi ab his coeptae contumaciae et reditus ad frugem meliorem, resu-
mendo, quod decet subditos, erga principes obsequio. ipse autem impe-
rator senior conscribere confestim exercitum et impetum in hostes facere
cupiebat quidem, retardabatur autem necessariis plurimis in diversa tra-
hentibus. illud continuo expedivit, quod instantius urgebat, propter fu-
gam tali tempore perniciosam ex agris rusticorum. paravit videlicet terra
submittendas copias, illis dum segetes metere et caetera aestate con-
sueti in procuracione annonae opera exercerent, securitatem allaturas re-
quisitam. Amagabaris indutias velut quasdam indulgebant interim, sed

βών, τὸν ὑστατον ἀνεπλήρου σόλλογον. καὶ αἱ μὲν Ῥωμαϊκὰ
 δυνάμεις εἰς πέντε που τέλη τὰ μείζω συνεποσούντο, αἱ δὲ τῶν
 ἀντιπάλων εἰς τέσσαρα, ὧν ἓν ἦν τὸ τῶν Περσῶν· προσεκάλεσαν
 γὰρ καὶ Περσικὸν οἱ Κατελάνοι. καὶ δὴ καρτερώς γενομένης τῆς
 μάχης καὶ ἐκ χειρὸς, ἔνθεν μὲν Ἄλανοι ἐκείθεν δὲ Τουρκόπουλοι 5
 B συνεκθέουσι καὶ τῇ προηγουμένη συντάξει τῶν Κατελάνων προσ-
 βάλλουσι. καὶ εὐθὺς πύργος ἦσαν ἐκείνοι, μηδὲν μηδενὶ καθυ-
 πεῖκοντες· ἐν ἀσφαλεῖ γὰρ ὤπλισμένοι καὶ τοῖς παρ' ἑκάτερα
 βάλλουσι πλῆθους καρτερώς ἀντεῖχον. οὐ μὴν καὶ εἰσβάλλοντες
 οἱ προσδραμόντες τὸ λοιπὸν ἐκαρτέρουν, ἀλλ' εὐθὺς περικυκλ- 10
 ναντες ἐπὶ θάτερα δόξαν παρέσχον τροπῆς, τῷ μὲν φαινομένῳ
 καὶ οἷς ἐωρῶντο, ὡς δῆθεν ἀπογνόντες τὴν μάχην, τῷ δὲ βαθυ-
 τέρῳ καὶ οἷς ὑπωπτεύοντο, λιποταξίου ἐκόντες εἶναι γραφόμε-
 C νοι, οἷς ὅτι μὴ τοδὸς μισθοδὸς ἱκανοῦμενοι μελέτης ἐρραθύμου
 πολεμικῆς. εἰσι δ' οἱ λέγουσιν ὅτι καὶ ἀνύκυστον γεγονός ἐκεῖ- 15
 νοις τὸ ἀπὸ τοῦ Τουκταῖ πρὸς βασιλέα μήνυμα περὶ τῆς αὐτῶν
 ἀνθυποστροφῆς (δῆλον γὰρ ἦν ὡς ὁ Τουκταῖς ἐκείνους ὡς ἰδίους
 καὶ τῆς τῶν Τοχάρων ἀρχῆθεν χειρὸς ἀπήτει παρὰ τὸν ἀνακτα
 πρῆσβευόμενος) διὰ ταῦτα καθυφέντες τὰς ὁρμὰς ἀρρωστοτέρας

8. ἐνασφαλεῖς P.

17. ὡς δ] καὶ ὁ P.

torianae ac palatinae domesticae militiae, novissimum effecit agmen. in
 totum Romanae copiae quinque maiorum legionum numerum explebant,
 adversariorum autem dumtaxat quatuor, quarum una Persarum fuit: Per-
 sasi enim Catalani evocaverant. sub haec acri certamine manu quoque
 comminus conserto, hinc quidem Alani, inde autem Turcopuli concurren-
 tes, in primos Catalanorum impingunt ordines. excepti ab his intrepide
 ac firmiter, instar turris videlicet persistentibus, nec quantumvis circum-
 assultantes molirentur, vel uno cuiquam vestigio cedentibus. gravi quippe
 armatura protecti undique corpora, cum suis ipsi securi tegminibus con-
 temnebant utraque ex parte immissa iacula, tum suorum utrimque dispo-
 sitorum non defuturis in tempore auxiliis satis fidebant. atque ita sane
 fortiter obstantes tuebantur locum. caeterum qui praecurrerant Turco-
 puli et Alani, haud parem primae illi alacritati vividae impressionis ur-
 gendi perseverantiam adiunxerunt, sed subito decedentes in partem alto-
 ram speciem fugae praebuere, facile opinatis, qui spectabant, desperata
 ipsos victoria cedere. at quibus erat interiore notitia perspectior horum
 barbarorum animus, non abs re suspicabantur meditatum eos ad praelium
 attulisse voluntatem flagitii militaris palam consciscendi, loco ultra dese-
 rendo, quoniam haud persolutis sibi retro stipendiis gratulati periclitari
 militia stultum ducerent. sunt qui addant emanasse ad sensum eorum
 revocatos sese a Tuctaine ipsorum principe, qui missis ad imperatorem
 nuntiis suos ad se remitti postulasset. erant hi videlicet ex gente Tocha-
 rorum Tuctaini subiecta, nec erat obscurum venisse revera legatos ab
 eo ad Augustum, qui commodatas ipsi olim suas copias repeterent. his
 illi de causis remittentes impetum ac sponte languescentes in obliqua de-

αὐτοὶ γε τὸ περὶ τὸν βασιλέα ἀνάπυστον γυγονὸς τὸ παράπαν
 ἡμέλων, ἀλλὰ φήμης διαδοθείσης ὡς κατὰ κράτος ἤττηθέντων
 τῶν ἡμετέρων καὶ οἱ τοῦ γένους αὐτῶν μέχρι καὶ αὐτῶν ἴσων, B
 ἀρήξοντες σφίσι, ῥήξαντες τὰ δεσμά, ἐπεὶ ἐκφυγάειν οὐκ εἶχαν
 5 δυσαναοίκτου ὄντος τοῦ πύργου ἵνα καὶ ἐγκαθίδρυντο, ἄνω πού
 ἀνιερρηφότες κατὰ τὸ ὑπαιθρον ἐκείθεν παρακειμέναις πέτραις
 ἠκροβολίζοντο καὶ τοὺς ἐπιόντας ἡμύνοντο, σκοποῦμενοι κατα-
 πίπτειν μετ' ἀσφαλείας. ἀλλ' οὐκ ἦντο τὸ παράπαν, τῶν πο-
 λιτῶν ἐκεῖνη πη περιστάντων. ἔθεν καὶ ὀλίγων φυγομαχησάν-
 10 των καὶ ἑαυτοὺς παραδόντων, οἱ λοιποὶ μέχρι καὶ αὐτοῦ θανά- C
 του ἐνεργέστερον ἐπολέμουν καὶ βάλλοντες εἰσιτρώσκοντο. τέλος
 ἔβην παντοδαπὴν συμφορῆσαντες οἱ πολῖται πῦρ ἐπιῦσιν ὡς κα-
 ταφλέζοντες καὶ πύργον καὶ τοὺς ἐν τούτῳ. καὶ τὸ μὲν ἤροτο
 μέγα, οἱ δὲ τῇ φλογὶ ἐνυιλούμενοι οὐδ' ἐς βραχὺ τοῦ εὐτόλμου
 15 καθυφείκεισαν λήματος, ἀλλὰ πρῶτον περιδυόμενοι ἐσθῆτας,
 κατὰ πυρὸς βάλλοντες, τὸ πῦρ οἶον ἡμύνοντο, ἔπειτα κατ' ὀλί- D
 γον κραταιουμένον τοῦ φλέγοντος ἀνηλίσκοντο ἐς αὐτὸ πηδῶντες
 ἐκόντες, φιλήμασιν ἀλλήλους ἀφοσιούμενοι καὶ σταυροῦ φραττό-
 μνοι. δύο δὲ τινες ἐξ αὐτῶν, ἀδελφῶ καὶ γένος καὶ γνώμας,

4. ἀρήξοντες] ἀρήξαντες P. 6. ἀνιερρηφότες?

ratori contra suam ipsorum gentem pugnantē accidisset, aut ea uti notitia
 ad sibi quoque per se consulendum neglexere, siquidem cum fama late
 pervagans fuorum fugatorumque magno praelio Romanorum a suis con-
 tribulibus ad ipsos quoque pervenisset, audacia confectis inde sumpta
 sua primum ipsi vincula rupere. quoniam autem ne sic quidem effugere
 valebant, turro intra quam erant clausi cum muris solidissimi operis nec
 effringi manu facilibus, tum valvis securissime obstructis ineluctabiliter
 exitum negante, superato eius fastigio, ubi subdivale patebat spatium,
 inde repertas illic petras in nostros deiciebant, sic studentes praevertere
 ne descensus ex eo loco ipsorum, in quo quam securissime liceret ader-
 nando interim industria magna satagebant, a custodibus inferne repugnan-
 tibus prohiberetur. verum Adrianopolitanis ad tumultum accurrentibus
 iuvantibusque custodes, parum ipsis suis aut prorsus nihil quantolibet
 conatus proficiebat. unde paucis qui demissa ex alto frustra, undique
 ambitu, fugere contenderant, denique sese dedere coactis, reliqui pugnare
 usque ad mortem, qua solent desperati ferocia, perrexerunt. et iacula-
 bantur illi quidem noxiae: caeterum undique et ipsi telis appetiti vulnera-
 bantur. procedente in longum certamine, pertaesi morae cives strue cir-
 cum undique materiae congesta ignem subiciunt, ut turrim simul cum ea
 inclusis combustori. exarsit luculentum incendium, cuius involuti licet
 flammis Amogabari, ne vel minimum quidem de generosa pugnantē auda-
 cia remisere, sed principio quidem exuentes se vestibis eas in ignem
 indignabundi ac velut flammam ferire studentes iaciebant, deinde paulu-
 tim sestu se corroborante consumebantur, ultro in globos flammarum in-
 silientes, postquam mutuis sibi oculis vale dixerant et signo crucis manu
 fermato sese muniverant. duo inter hos iuvenes, et sanguine fratres et

μη τῶν ἄλλων φυγομαχούντων αὐτὸς σὺν ἄλλοις ἐν ἀναγκαίῳ κινδύνῳ ἦν καὶ παρακληθεὶς ὑπέστρεφεν. ἀλλ' οἱ μὲν ἐπισπόμενοι οὐκ ἀνήκαν ἔτι, ὃ δὲ μικρὸν ἀναχωρήσας τοῦ κυδοιμοῦ δάκρυά τε τῶν ὀφθαλμῶν, οἷα λόγος τὸν Ἀγαμέμνονα, ἔρρει, ἔλ-
B κετο δ' ἐκ κεφαλῆς προθελύμνους τὰς τρίχας, τοῖς τῶν Ῥωμαίων 5
ἐποικτιζόμενος πράγμασι, καὶ ὑποστρέφειν ἐσφάδαζε, κἄν οὐκ εἶχεν ὄλωσ. ἔλεος δ' ἦν ἐντεῦθεν θεοῦ, καὶ ἔννοιά τις εἰσήει τοὺς ἀντιπάλους ὡς κατ' ἀπάτην ἀναχωροῦσι καὶ ὡς ἐνέδραις προλοχιζουσιν ἄλλοι, καὶ οὕτως ἀνείργονται τῆς διώξεως. ὄθεν καὶ οὗτοι μὲν τῆς ἐπὶ τὸ πρόσω φορᾶς ἴστανται, ἐκείνοι δὲ ἄλλος 10
C ἀλλαχοῦ διασπαρέντες περισώζονται. ὃ μὲντοι γε βασιλεὺς κα-
ταλαμβάνει μάλιστα τὸ Πάμφυλον. καὶ δὴ τῆς φήμης διαδοθείσης οὐκ ἦν ὅστις τῶν γεωργῶν, ἐν ἀκμῇ καὶ ταῦτα τοῦ θέρους, ἔξω τῆς Κωνσταντινίου ἐναπολλέλειπτο, ἀλλ' ἅμα πάντοθεν μυρμη-
κίαν μιμούμενοι ἐσκευαγῶν ἐφ' ἀμαξῶν, θέρη καὶ δράγματα 15
καὶ σωροὺς χαιρὲν ἐώντες. τοῖς μὲν οὖν ἐναντίοις, κἄν ἴστων τὰ ὀρημάτα τότε κατὰ τινα ἐνεδρῶν ὑποψίαν, ἀλλ' οὖν οὐκ

cumque ille varie declinabundus pleraque petitiones eludere conaretur, obfirmans interim in coepto constantiam nec recedendi cogitationem admittens, quoad omni iam ex parte fugientibus Romanis princeps ab animadvertentibus extremum eius periculum viris fortibus, qui eum pauci circumstabant, crebro admonitus ne secum pessum traheret, necessario denique obsequens consilio recessit, insequentibus tunc quoque irremisse hostibus. vix paulum se hoc cursu a praelio removerat, cum agente ferente generosam eius mentem immensa miseratione rerum Romanarum, inter lacrimas, quod in re simili de Agamemnone memorant, ex oculis fluentes etiam crines capitis vellebat, aestu animi subinde redeunte ad hosti occursandum iterum impulsus, utique obsecuturus, nisi praeter manifestae in tali fortuna reclamationem prudentiae vis quoque arcentium undique comitum obstaret. atque hic, miserante nos deo, vanus hosti victori obiectus terror est insidiarum a nostris positarum, in quas ipsos videlicet pertrahere artificiosa fugae simulatione cogitent. haec illos ab ulterius persequendo cohibens causa spatium Michaëli dedit manus eorum evadendi. ac Romani quidem caeteri varie dispersi salutem, ubi quisque potuit, quaesiere. imperator aegre Pamphylium delatus ibi quiescit. fama cladis huius late didita, nullus agricolarum, etsi summa, ut tunc erat, aestate vel maxime opera eorum maturis colligendis segetibus rure requireretur, extra Constantinopolim subsistere voluit. longis undique agminibus instar formicarum, domesticam suppellectilem plaustris impositam prae se agentes, in urbem ferobantur, securi messium, quas partim in campis nondum desectas falce, partim in areis manipulatim in strues congestas relinquebant, condonantes hostibus, et in lucro ponentes quod barbaricum servitium aut ferrum vel nudi et omnium inopes effugerent. victores barbari, ubi satis discusserunt suspicionem insidiarum quae illos a victis insequendo retardaverat, nec pauca nec levia obvis

μετ' εἰρήνης ἀπηλλάχθαι δόξαν, αὐτοὶ τοῖς ἐμφεκηόσι τῇ νήσῳ ἐπίκοινα βουλευσόμενοι τὰ μὲν σώματα σφῶν ἐπὶ ταῖς ἰδίαις ναυσὶν ἐπιβήσαντες περιεποήσαντο, κενὸν δὲ τὸ φρούριον ἀφίαισι. **D** καὶ μέγα τι ἐφημίσθη τοῦτο, ὡς αὐτὴν Καλλιπόλιν κατασχόντων· ἐς τότε ὁμοῦ καὶ μόνον ἀπεκρίθη τὸ φημιζόμενον.

Οὐδὲν δὲ τέως ἐνεώχμωσε καὶ τὸ περὶ τῆς Ἀγούστης γημισθὲν Εἰρήνης, ἧτις ἐπὶ θυσὶν ἤδη χρόνοις Θεσσαλονίκη παραμείνασα τὰ πρὸς αὐτῆς καὶ τῶν παιδῶν διώκει, εἰς ἐπιγάμους ὁρμῶσα συμβάσει. τὸ δ' ἦν τῶν εἰς τὰ τῆδε ἀπτομένην συμ- **E**
10μαχικὸν ἐπάγεσθαι ἔκ τε Βελεγράδων Ῥωμαίων κατήκον καὶ πλείστον ἄλλο Τριβαλλικὸν ξενικόν. ἀλλ' οἱ αὐτοὶ ἦσαν καὶ τὰ αὐτὰ ἔπραττον πάλιν οἱ ἐναντίοι. τέως δὲ ἐνεχειρία ἦν τῶν πολέμων, ἔξ ἔγγιστος τῶν κατ' Ἄβυδον στενῶν τῶν βασιλικῶν τριήρων πλειουσῶν κατὰ κωλύμενη τῆς ἔωθεν τῶν Περσῶν περαιώ-
15σιως. οὓς οὐδ' αὐτοὶ προσεποιούντο, ὡς ἐλέγετο, Ἀμογάβαροι, ἵνα γοῦν δυνατὰ σφίσι εἴη ἄγειν καὶ φέρειν οὓς φθάσαντες **P 387**
 διεπέρασαν, κατὰ τὸ αὐτοῖς ἀρέσκον, τῇ καθ' αὐτοὺς πληθύϊ δουλαγωγούμενους, εἰ καὶ πολλοὶ τὴν περὶ αὐτὰ διακατέχοντες, τοῖς τιτυσκόμενοι, τῆς ἡϊόνος ἀπήρτων τοὺς ἡμετέρους, ἦν τί που

suasere ut e loco quem tueri ad extremum nequirent, salvi cum suis rebus incolumesque ultro decederent. quare illis in suas acceptis naves vacuam arcem obsessoris reliquerunt. ambitiosis celebratum fama praeconiis id factum est, adeo ut qui propenso, ut fit, favore vera factis cumulabant, etiam adderent Callipolim a Genuensibus subactam. quod longe a vero abfuit, toto demum societatis Genuensis operae pretio ad arcis unius Tenedensis procuratam deditioem redacto.

Nec plus novi subsidii rebus imperatoris attulit rumore iactatus magno apparatus Irenes Augustae; quae duobus iam annis Thessalonicae suis et filiorum negotiis ordinandis intenta morabatur, inter quae non postrema illi cura erat splendidorum utiliumque suae domui nuptialium foederum tractandorum. haec porro illic degens dicebatur inivisse consilium cogendi copias imperatori submittendas, partim Romanas e subditis imperio Belegradensibus, partim auxiliares externas e gente Triballica. caeterum haec spebus cunctantibus, imperii hostes iidem qui prius erant eademque agere pergebant, nisi quod nunc laxamentum belli contigit modicum, repressa paulisper licentia hostili per admotas propius angustis faucibus Abydi triremes imperatorias, causa prohibendae, quae illic parari ferebatur, traiectionis ex Oriente Persarum; quam ne ipsos quidem cupere aut sibi utilem putare Amogabaro fama erat, veritos ne quibus e gente Persica evocatis fidis hactenus et obsequiosis auxiliariis in agendis ferendisque miseris Romanis utebantur, quod maiori gentis alienae numero circumdati haud impune sibi viderent fore, si quid attentare per contumaciam auderent, iidem adiuncti suis popularibus iusto exercitu transgressis obtemperare iam iis dedignarentur, quibus se haud inferiores potentia confiderent. interea vero cuncta illa ora littoralis Asiae Persicis longa ordinatis serie praesidiis insessa infesta sane nostris erat, si quo

δραμούμενος συναχθεισῶν τῶν δυνάμεων, ἔπειτα ἐν τρισὶ καὶ δέκα ναυσὶ Γεννουΐτιας ἐκ τῶν Λαζῶν ὑποστρέψαντας συμμαχίῳ ἐπαχέρι πέθειν. ἀλλὰ τοσοῦτον τῶν βουλευμάτων ἐδέησεν ὥστε καὶ ἐξ αὐτῶν δύο ναῦς τὰς καλλίστας ἐκπεῦσαι ἀγούσας πρὸς Ἴταλῶν ἤδη καὶ Μπυργίριον. οἱ δ' ἐν ταῖς λοιπαῖς Γεννουΐτιαις

B τὸ ἐμπορικὸν προῖσχύμενοι ἀπαίρειν καὶ αὐτοὶ ἠτοιμάζοντο. μόλις ἀξιώσιως χάριν ἐκλέγονται δύο, μισθοῦ νομισμάτων ἐξακοχιλλίων, πλὴν ἐπὶ ῥητοῖς, ὥστε ὑφ' ὄρκω βεβαίῳ δύο μῆνας ἐκδουλεῦσαι τῷ βυσιλεῖ, συμπράττοντας τοῖς λοιποῖς καὶ πολεμοῦντας ἐς ἅπαν ὡς ἐχθροῖς βυσιλέως τε καὶ τοῦ περιφανοῦς 10 σφῶν ξυνεδρίου. οἱ δ' ἐν ταῖς ἐπιλοίοις ἐννέα ἠμολόγουν τῷ

C βασιλεῖ καὶ αὐτοὶ ἐπιστῆναι δωρεάν, καὶ ἐφ' ἡμέραις προσκατηρήσαντες κατὰ τινα τῶν ἐχθρῶν δειλίαν πρᾶξαι καὶ ὑπὲρ τῶν Ῥωμαϊκῶν πραγμάτων πειράσασθαι, κἀντιεῦθεν ἀναχωρεῖν, κἀν εὐδοοῖεν κἀν μή. ταῦτα διαπραξόμενος βυσιλεύς, πῶς ἂν τὸ 15 ἐντεῦθεν τῶν ἐχθρῶν περιγένηται, βουλευόμενος διεσκόπει.

P 386 33. Οὐ μὴν δὲ καὶ οἱ ἀνὰ τὴν Ἀδριακοῦ ἐγκακλεισμένοι Κατελάνοι, περὶ ἐξήκοντα ὄντες, οἱ καὶ τοῦ Καίσαρος ἐκποδῶν γεγονότος ἔπειτα ὄρκους δουλαγωγηθέντες ἐγκατεκλείσθησαν, οὐδ'

quas breves fore minaretur, affirmans se statim atque congregasset copias, in illos infestum incursum, post haec reversos e Lazis Genuenses cum navibus tredecim ad armorum secum societatem ineundam est pollicere conatus. sed tantum abfuit ut id ei consilium succederet ex voto, ut duas continuo naves omnium optimas viderit expediri ab iis in Italiam, reportaturas illuc Mpyrigeria ad sedes ipsorum. qui autem supererant in aliis navibus Genuenses, ad solvendum et ipsi comparabantur, obtinentes ita sui mercimonii rationes poscere. aegre tandem multis precibus in magna parte gratiae impetratum est, ut duae naves imperatori militaturae segregarentur e classe reliqua, mercede pacta sex millium nummorum, idque sub conditione diserte stipulata et iureiurando inviolabili firmata, haud ultra menses duos illas imperatori servituras, sed isto bimestri dumtaxat spatio imperatoriae istas accensendas classi, navigaturas et citra exceptionem pugnaturas ullam adversus Catalanos et Amogabatos uti hostes imperatoris et perillustri senatus ipsorum. aliorum quae supererant novem navium vectores polliciti sunt substitutos se ad dies aliquot gratis, et ad terrorem hostibus incutiendum speciem praebituros quasi militantium auspiciis Augusti, quin et si se interim aliqua offerret occasio rei bene gerendae, collaturos pro virili operam adiuvandis Romanis, salva semper integra libertate quando vellet abeundi, sive aliquid effectum iam esset sive non. his sic transactis imperator totus erat in disquirenda ratione victoriae de hostibus reportandae.

33. Inter haec ne ipsi quidem custoditi Adrianopoli Catalani circiter sexaginta, quos interfecto Caesare deditionem vita salva iureiurando pactos illic carcere conditos diximus, aut prorsus ignorarunt quid impe-

ζητῶν καὶ αὐτὸς λιπαρῶς κῆδος ἐκ βασιλείως, καὶ ἤδη τὸν Ἑλλι- P 388
 μηρῆν ἀπογνοῦς ὡς πρὸς βασιλεία καὶ αὐτὸν ἀποκλινοῦντα, γαμ-
 βρὸν γε ὄντα Σμιλτζαίνης, πέμψας δύο φρουρεῖα τῶν καλλίστων,
 Ἰάμπολιν καὶ Λαρδαίαν, ἃ δὴ Ῥωμαίους ἀφελόμενος πρότερον
 5 εἰδίδου κατὰ χάριν Ἑλλιμηρῆ θείω γε πρὸς πατρός ὄντι, δι' ὁμο-
 λογίας καὶ αὐθις ἀναλαμβάνει καὶ φρουροῖς εἰσαχθεῖσι κατασφα-
 λίζεται, ἐπίδοξος ὢν καὶ τοῖς λοιποῖς ἐγχειρήσων. ἡ γὰρ ἀπο-
 τυχία τοῦ βασιλικοῦ πρὸς αὐτὸν κῆδους τὰς ὁμὰς ἐκείνω παρῶ- B
 τρυνεν, εἰ καὶ ἕσπερον καιροῖς ἰδίους καὶ τοῦτο γέγονε. καὶ ὡς
 10 πάλαι Βουλγάρων ὄντα τὰ χωρία ἐσφετερίζετο. ἐψέκει δὲ τὸ δαι-
 μόνιον Ῥωμαίους καὶ κατὰ δύσιν ἐσπραττόμενον δίκας ὢν ἐμφα-
 νῶς οὐχ οἱοί τ' ἦσαν εἰδέναι πλημιμελημάτων, εἰ καὶ ὁ τῆς πό-
 λεως ἱερεὺς τὰς τῶν ἐσπραττόντων ἐργολαβίας ἐπητιᾶτο, ὢν
 οὐδ' αὐτῷ ἐς ἄπαν, ὡς τοὺς πάντας εἰδέναι, εὐ μετὸν ἦν, καὶ
 15 μᾶλλον ἐπὶ τοῖς τῆς ἐκκλησίας πράγμασιν. οὐδὲν γὰρ ἦν ἔλλι-
 φθὲν τῶν προτέρων ἐκείνων ὅπερ οὐκ αὐτὸς ἔχων, καὶ αὐτὰ δὴ C
 τὰ τῶν ἀξιωματῶν προνόμια ἀκριβῶς αὐτοῖς ἐνεργούμενα, ὡς
 ἀπαυανθῆναι τελῶς ταῦτοις καὶ τὰς τιμὰς, πτωχῶν μὲν πολυω-

4. καὶ] καὶ τὸν P.

eum rescivisset Osphentisthlabas, qui et ipse instanter sed frustra, affinitatem sibi cum domo Augusta ex imperatore quaesierat, desperans iam se tenere suis fidem partibus Eltemerem posse, quippe quem inclinare verus imperatorem noverat utpote generum Smiltzaenae, duas arcas ex optimis, Hyampolim et Lardaeam, quas a se Romanis prius ereptas deinde in gratiae pignus donaverat Eltemerae suo patruo, missis ad eum qui poscerent, oertis conventionibus iterum recepit et praesidiis impositis sibi asseruit. nec dubitabatur quia porro pergeret in eo genere conari, vindicando sibi quas posset Romanas arcas illius limitis, tamquam olim ad Bulgaros iure quam optimo pertinentes. nam illum ad quacumque posset ratione nocendum Romano imperio instigabat sensus acer repulsae quam ab imperatore tulerat ambiens honorem, quem tamen serius est suis postea temporibus adeptus, necessitudinis nuptialis cum domo Augusta. videbatur autem haec ita disponens divinum numen a Romanis quoque tractus Occidui hactenus barbaricae vexationis immunis poenas repetere scelerum ipsis occultorum, quae de sinu quidem animi scrutando intelligere manifeste poterant, quando quoque modo conscessissent, quantumlibet urbis antistes mancipum et redemptorum Augustalium ex illa ipsa gente concussiones in suos populares praetexta exigendorum tributorum avare ac crudeliter exercitas crimina-retar, iis causam imputans irae coelestis, parisi ipse tamen, id quod omnes norant, haud expertus culpae, maxime in ecclesiasticis possessionibus et proventibus. nihil enim iam erat istius generis e prioribus illis depeculationibus reliquum, quod non ipse usurparet, usque ad ipsos dignitatibus ecclesiasticis sustinendis addictos olim census, adeo ut ad incitas redacti qui sacrorum honorum titulos gerebant, obsolescerent prorsus et pudenda illuvie sorderent. et rapinis ille quidem istiusmodi curam mendicorum alendorum obtendebat, haud anim-

στερῶς περισχόντες ἀλλήλους καὶ τὰ ἔσχατα περιπτωξάμενοι, ἅμα μὲν οἴκτω ἅμα δὲ καὶ ἀρείκῳ ἐπαρθέντες λήματι, τοῦ πύργου καταπεσόντες ἐξ αὐτοῦ διαπεφωνήκησαν. παῖς δ' ἐκείνους συνῆν, καὶ ἐπεὶ ἀργὸς ἦν ἐκ φιλοίκτου δειλίας καὶ δῆλος ἦν μένων τὴν αὐθεντίαν, εὐθύς ἀφειδούντες ἐκείνοι καὶ περισχόντες τὸν νεανίαν ἐρρίπτουν κατὰ πυρὸς εὐθαρσίως, ὡς οὐχ ἥκιστα σώσοντες ἢ ἀπυλοῦντες. καὶ ταῦτ' ἔδρων ἐξ ἀπογνώσεως τοῦ ὄλωσθαι περιγενέσθαι· οὐδὲ γὰρ ἐκ τοῦ ἀντιπάλου σφίσι τε καὶ τσοαύτη πόλει ξυνέβαινε τὸν ἀγῶνα εἶναι.

B 34. Ἀνδρέας δὲ Μουρίσκος, ὃν καὶ βεστιάριον πρὸς βασιλέως καταστῆναι ἐν τοῖς πρόσθεν λόγοις ἐλέγομεν (οὕτω γὰρ ὁ τῆς δαπάνης χορηγὸς τοῖς ἐπὶ τῶν νηῶν ὀνομάζεται), ὑπαρχὸς τοῦ στρατιωτικοῦ πάλαι γενόμενος, ἐν δυσὶ ναυσὶ Τενέδω προσσχὼν καρτερώς ἐπολιόρκει τὸ ἐκεῖσε φρούριον. καὶ ἤδη μὲν σῦτος ἐπίδοξος ὡς ἀλώσων ἦν, Γεννοῦνται δὲ τυχόντες ἐκ παρόδου σφίσι τε ἰκοινολογοῦντο, καὶ τὸν ἅπαντα λόγον ἐν τούτοις ἴστω, ὡς εἰ μὲν κατασχῆν τὸ φρούριον θέλοιεν αὐτῶν μεσολαβούτων, ἀκονίτι γε λήψαιεν ἄν, εἰ δὲ γε τῶν ἐντὸς ἐς ἅπαν περιγενέσθαι, οὐκ ἂν ἀναίμωτι τὸ σύνολον ἀπαλλάξειαν. καὶ δπη σφίσι ἐπιχειρητέα ἐς τὴν πρῶξιν εἶη, διεπνυθάνοντο. ζυμφέρον δὲ τό γε

3. αὐτῆς? 4. μέλων P.

animo, arcte se invicem complexi, generoso pariter et miserabili ausu se pessum ex alto deficientes, lapsu statim contriti expirarunt. inter adhuc superstites caeteros puer fuit animo, ut cessans solus demonstrabat, imbolli, et quem appareret servitutum turpem leto emptae libertati, si copia daretur, praeferre paratum. hunc, haud parcentes illi, circum plures correptum, tamquam mori fortiter docentes, in ignem coniecerunt, servare se illum potius quam perdere, quantum ex vultu sic agentium se prodebat, arbitantes. huc illos perpulit desperatio salutis, in quam illos coniecerat iniquissima conditio certaminis, a paucis undecumque circumclusis adversus plenam populosanque ipsis infensam temere suscepti civitatem.

34. Andreas autem Muriscus, quem vestiariom ab imperatore fuisse constitutum in libris superioribus diximus (sic enim qui praebet expensas his qui sunt supra naves nominatur), qui vicarius summi praefecti classis iam pridem extitisset, cum duas quas ductabat naves appulisset Tenedum, arcta obaidione cinctam fortiter oppugnabat arcem illic sitam, adeo ut brevi capturus putaretur. ea forte vice rerum praetercuntes illac Genuenses cum obsidentibus sermones contulerunt, huius ferme sententiae. aiebant, si se uti sequestris vellent in tractando cum obsessis, arce ipsos citra laborem ac discrimen potituros: sin ad vi expugnandos quos oppugnarent obfirmarent animos, hand sine suo id assecuturos sanguinae. quare percontantes utro modo fieri voti compotes mallent, audierunt, quod proavum erat, satius esse ipsis cum pace ac placide rem transigere. tunc Genuenses colloquio cum insulae incolis habito facile illis por-

μάτων προεισχομένων Θεοῦ, οἷς οὐδ' αὐτός ἄνθρωπος γεγωνὸς
 ἐχρήσατο, ταῦτ' ἐγγιγοντο. καὶ ὅτι μὲν δι' ἁμαρτίας ἢ παρα-
 χώρησις, πρόβηλον· πλὴν ἄλλ' ὁ πρὸς τὸ κολάζειν κληθεὶς φο- P 389
 βείσθω τὴν πρόσκλησιν, ὡς οὐδὲν ἄλλως τῶν ἀγαθῶν ἀγγέλων
 5 κολάζειν τοὺς εἰς Θεὸν ἁμαρτάνοντας. ἀλλ' ὡς ζοικε, μέλον ἦν
 Θεῷ κοινῇ καὶ τοὺς ἐντὸς κυρῆσαι τοῖς χαλεποῖς, εἰ καὶ μὴ
 ὁμοίως τοῖς προστιμῶσιν ἐχρῶντο μηδὲ τὰς κολάσεις ὑψίσταντο
 τὰς αὐτάς, ὡς ἐκεῖ μὲν πολεμίων ὄντων τῶν ἐπιτιθεμένων, ἐν- B
 ταῦθα δ' ἰδίων, κἀκεῖ μὲν εἰς σῶμα τοῦ κινδύνου περισταμέ-
 10 νου, ἐνταῦθα δὲ καὶ εἰς ψυχὴν διαβαίνοντος. ἀλλὰ ταῦτα μὲν
 ὕπῃ τῷ Θεῷ φίλον ἀγέσθω, εἴθε δέ γε καὶ ἕμεινον· ἡμῖν δ' αὐ-
 θις ἐκτέον τῶν ἐφεξῆς.

7. ὁμοίως?

haec impune secureque immanitates exercebantur, specioso commendatae
 obtentu, excoquendarum dei iustificationum, quibus ipse qui sic ageret,
 quantumvis, ut homo, nihilo quam homines caeteri minus obnoxius, in
 se ipso tamen minime uteretur. atque hanc illi quidem propter peccata
 nostra nos ita consuecandi licentiam ex alto concessam, non est dubium.
 caeterum qui ad alios castigandos a deo vocatur, timeat praeiudicium in-
 famis ministerii, peccantium in deum cruciandorum; quippe ad quod rei
 solum et mali, non autem boni adhiberi angeli consueverint. verum uti
 apparet, id curabat deus ut Romani aequae omnes, imi summi, eccle-
 siastici laici, intra urbem et extra degentes, plecteremur malis in genere
 dissimili vix disparis gravitatis. licet foris quidem haec ab hostibus, intus
 a civibus inferrentur, noxa illic in corpore haerente, hic etiam pen-
 trante usque ad animae intimum. sed ista quo deo visum fuerit aguntur.
 utinam autem reflectantur in melius. nostra porro deinceps reddatur
 opera reliquis, prout sunt gesta, referendis.

H.

Ἡδὴ μὲν οὖν τοῖν βασιλείοις τῷ μὲν εἰκοστὸν καὶ τρίτον τῷ δὲ P 393
 δωδέκατον αὐτοκρατοροῦσι ξυνέβαινε ξανάεσθαι, καὶ τὰ μὲν
 15 κατ' ἀνατολὴν καὶ ἐς τόσον ἐνόσει ἐκ τῆς τῶν Περσῶν ἐπιθέσειως
 ὥστε καὶ ἀνηκέστως ἔχειν δοκοῦντα παριῶσθαι τὸ ζῦμπαν, καὶ
 16. παρῳφται P.

VII.

Amobus iam imperatoribus, seniori quidem tertium et vigesimum, ia-
 niori autem duodecimum annum imperii evolvi contigit, quando regiones
 quidem Orientales adeo a Persarum incursionibus laborabant, ut velut
 desperatas curationis ac prorsus conclamatae negligenterentur, et quae inde
 Georgius Pachymeres II.

καὶ ἐγχειροῦσθαι ἄπῃ παρατόχοι ὀρμίζεσθαι ἢ μὴν ὑδρεῦεσθαι. πᾶσαν γὰρ ἡύονα διηνεκῶς ξυνέβουινε Πέρσαις κατέχεσθαι, πλὴν
B τῶν ὄσον κατ' Ἄτραμύτιον καὶ Φώκαιαν ἦν, ὃ δὴ τῷ Μαρονῆλ Ζαχαρία κατέχετο, οὐ τόσον χωρίων ἰσχυρῶ ὄσον τῷ τῶν περὶ
 ἐκείνων Ἰταλῶν ὄντων εἰς πόλιμον θράσει πεφυλαγμένον. τῷ τοῖς
 καὶ ἀτημελημένας τὰς ἐκατέρωθεν νήσους ὀρῶντες οὗτοι ἐπιμα-
 χωτάτας κειμένας τοῖς τολμησεῖουσι ξυμβαλεῖν (οὐδὲ γὰρ σφίσι
 ἀπόδραστα ἦν τὰ ἐς κίνδυνον σφῶν ἀλωμένων) ἐπιμαχάτες βα-
C σιλία ἤξλουν ἢ αὐτὸν ταῖς νήσοις τὸ ἀδῆωτον προνοεῖν, ἢ αὐτοῖς
 ἐπαγγεῖλαι τὰ ἐς φυλακὴν, ἀνέντα καὶ τὰς ἐκεῖθεν εἰσπράξεις,¹⁰
 αἷς εἴη ἂν χρῶσθαι ταῦς ἐξαρτωμένοις εἰς τὴν τῶν ἐπιτιθεμένων
 ἀνταγώνισιν· ἐκείνοις γὰρ καὶ πρὸς χρόνον ὃ βασιλεὺς Μιχαῆλ
 τὸν τόπον ἐδίδου πρὸς ἐργασίαν στυπτηρίας ἐπιτηδείως ἔχοντα.
 οὐ δὴ καὶ τὴν πόλιν καταλαβόντες βασιλέως ἐμμενοῦς ἐτύγγανον
 ἐς ὃ πρᾶξαι σφίσι τὸ κατὰ βούλησιν, εἰ καὶ ταῦτα ἐν ἀναβολαῖς¹⁵
 ἦν ἔτι.

D 35. Τότε καὶ ἡ πάλαι συζυγεῖσα τῷ Σμιλτζῆ καταλα-
 βοῦσα τὴν πόλιν, ὡς ἐλέχθη τὸ πρότερον, τὰς μετὰ τοῦ βασι-
 λέως ἐπιγαμίας κατησφαλλετο. ἢ δὴ μαθὼν Ὀσφεντισθλαβος,

appellere aut aquandi gratia exscendere tentarent, statim repulsis immissione iaculorum. tantum illa pars littoris quae ad Atramyctiam et Phocaeam pertinet, Persica militia vacabat, quod eam in potestate haberet sua Manuël Zacharias, non tam locorum munitione quam fama virtutis Italorum, quos ille manu promptos animisque paratos ad quidvis audendum secum habere ferebatur. atque hic idem Manuël cum suis, negligi videntes insulas utrimque Phocaeae, quam obtinebant, adiacentes, et defectu praesidiorum patere atrocinitis expositas, facillime expugnabiles calvis modo invadere audenti, ac simul intelligentes, si eas occupari ab hostibus contingeret, haud sibi effugium restare, nec recusare tunc ipsos posse quin servituti succumberent, missis ad imperatorem legatis eum orarunt ut aut ipse provideret his insulis necessariam securitatem a deprædandi eas tentantium incursum, aut sibi eam ipsis curam committeret, remissis quae inde imperiales ministri solerent exigere vectigalibus, quibus ipsi usuri essent ad naves armandas prohibendis hostilium classiam in ea littora excensionibus necessarias. nimirum iam a multis retro annis imperator Michaël, Augusti nunc imperantis pater, istum illis locum dederat aluminis praeparationi aptum, quo cum expellendos se viderent, nisi prospiceretur defensionis vicinarum insularum, iure ad imperatorem recurrerant, ad quem spectaret sua beneficia tueri ac clientibus imperii consulere. itaque talia postulantes legati ubi ad urbem pervenero, facilius ad concedendum quod posebant imperatorem repererunt, quamquam et horum utcumque decretorum executio tracta dilationibus pendebat adhuc.

35. Hoc porro tempore, quae uxor olim Smiltzae fuerat, cum iam ante in urbem advenisset, prout dictum est superius, de his quae tractatura cum imperatore venerat, ipso assentiente, connubilis convenit. quod

μεταχειρίσασθαι, και μάλισθ' ὅτι ἡγέλλετο οἱ Πέρσας μὲν και
 αὐθις, ἦν τῶν τύχοιεν, ἀκτιπερῶν ὠρμησθαι, εἶναι δὲ ταύ-
 τας, ἦν βασιλεὺς θῆλοι, τὰς βασιλέως ἐκείνη πη σαλευούσας
 καθ' ὃν και λέλεκται τρόπον, ἐπίται γε και δι' ὑποψίας Ἄμο- **B**
 5 γάβαροι γενόμενοι τῆς ἐπὶ τὴν Καλλιῶν σὸν αὐτοῖς εἰσόδου διεκω-
 λύνοντο. αὐτοὺς δὲ Κατελάνους γνωσιμαχοῦντας εἰς τὴν μετὰ
 τοῦ βασιλέως εἰρήνην ῥέπειν, ἦν τις τὰ πιστὰ σφίσι διδοῖη. ἔτυχε
 δὲ και γραμματεὺς τοῦ Καίσαρος, Ἰάκωβος τοῦνομα, ἄλοδς ἐπὶ
 Τενέδου γραφὰς παρὰ τοὺς ἐν Σικελίᾳ κομίζων, ὃν ἐπαναχθέντα
 10 πρὸς βασιλέα βασιλεῖ πληροφοροεῖν ζυτέβαινεν, ὡς ἦν μή γε και **P 394**
 ἄλλοι προστεθεῖεν σφίσι Σικελιθῆεν ἀναχθέντες, τὰς ὁρμὰς αὐ-
 τοῖ ὑποκλώμενοι ἔτοιμοι εἰσιν εἰρηνεύειν. τὸ γοῦν ἐκείθεν ἵνα
 τινὰς, ὅσον τὸ ἀφ' ἑαυτοῦ συνεργοῦντος εἰ ἐπισταθῆ, ἄλόντος
 ἀνακεκρόφθαι. εἶναι δ' ἐντεῦθεν εὐχερὲς αὐτοὺς μετελθεῖν και
 15 τὸ τῆς εἰρήνης προβεβλήσθαι σχῆμα βασιλεῖ τὰ μὴ μάχῃμα ἐπαγ-

5. γινόμενοι P.

crevit rationem eorum a se ac suis violentiae avertendae. et causae com-
 modum aderant cur sperari posset eos non gravate compositionis mentio-
 nem admissuros. primum enim abducendi ab iis auxiliares Persas facul-
 tas offerebatur, siquidem hos novae sub Catelanis militiae taedebat, nec
 dubitabatur quin, si copia navium ad traiectum in Asiam ipsis suppete-
 ret, redituri statim ad suos forent. posse autem, si vellet imperator,
 commodari eis ad istum usum imperatorias naves, in illo tunc mari, quo
 dictum modo est, morantes. adeo autem palam graviterque a Catelanis
 dissidere admixtos iis Persas fama erat, ut hos illi ab ingressu secum
 ipsis hactenus communi liberoque urbis Callipoleos novissime arcere coe-
 pisse satis constaret. quin et de Catelanis ipsis sciri, pugnare illos in-
 vicem sententiis de summa rerum suarum, nec paucos ipsorum ad consi-
 lium inclinare ineundae pacis cum Augusto, si eius secure tractandae fa-
 cultas offerretur. super haec isto ipso articulo rerum peraccommodate ad
 spes tales lactandas contigit capi quendam apud Tenedum, Iacobum no-
 mine, qui paulo prius a commentariis Caesari Rontzerio fuisset, ac post
 eius necem missus a Catelanis in Siciliam ad auxilia ipsis illinc evocanda
 literas inde referebat, cum quibus deductus ad imperatorem est. his ille
 visis, auditoque captivo, magnopere in hac persuasione firmatus est, de-
 spondere Catelanos animum, nec suis praesentibus fidere viribus satis,
 ut bellum a Romanis sustinere se confidant posse, nisi externis auxiliis
 roborentur; quafia cum e Sicilia, unde petierant, intercepto illuc misso
 tractatore non expectaturos ipsos verisimile sit, apparere non alienos a
 consiliis pacis fore. quam in sententiam Augustum Iacobi quoque huius,
 intime consilii status ipsorum, affirmatio trahebat, aientis sibi commissum
 uni id negotium fuisse: se iam capto antequam responsis perlatis conve-
 niri de re tota potuisset, fractam hanc prorsus nec ultra processuram ne-
 gotiationem esse. addebat videri sibi facile iam fore induci Catelanos ad
 tractandum disquirendasque communiter utilis utrimque conventionis vias,
 modo imperator nec ipsum se propendere ad belli consilia non gravaretur

ρίαν προΐσχετο, τιμίους δ' ἄνδρας καὶ αἰδοῦς ἐπιεικῶς ἕξιους παρ' οὐδὲν ἔχων, μηδὲν ἐκείνοις ζωῆς προνοῶν, ἀλλὰ καὶ ἀναλγήτως ὡς ἐντὴν προσφερόμενος ἐκ πικροῦ καὶ ἀτενοῦς ἤθους, πτωχεύειν ἐποίει, ὡ συμφορᾶς οὐχ οἷας τ' ἐνεγκεῖν ἔλευθέρους ὄλωσ, πανταχόθι τῆς πόλεως. τῷ γὰρ ἤθει πικρῷ γε ὄντι ὁ τῶν πάλαις

- D Ξυμπεσόντων κατὰ μνήμην συντακεῖς κότος κοινὴν Ἐριννὺν ἀντικρυς ἐποίει τὴν ἄνθρωπον, μηδ' αὐτοῦ βασιλέως ὄλωσ δυναμῆνον μεταβάλλειν τὸ ἦθος, εἴ ποῦ γε καὶ οἰκτιρίζοιτο. ὁσημέραι γὰρ ἀναφορῶν πρὸς αὐτὸν γιγνομένων οὐδὲν τὸ παραπάνω ἦντο. καὶ ὡς εἰκὸς κατενοεῖτο καὶ πρότερον ταῦτα πράττειν θέλων, εἰ 10 καὶ παρὰ πολλῶν καὶ μεγάλων τῷ βασιλεῖ πλησιαζόντων κατεκωλύετο. νῦν δ' ἄλλὰ τῶν μὲν ἐξ ἀνθρώπων γενομένων, τῶν δ' E ἐκποδῶν ἐκόντων, τῶν δὲ καὶ κατ' ἐπήρειαν ὑπαλλοτριωθέντων καὶ βασιλέως καὶ πόλεως, αὐτὸς τὸ κατ' ἔθος πικρὸν ὡς εἰκὸς θελητὸν ῥαβδίως ἐξήννε, μηδενὸς τὸν κρατοῦντα τολμῶντος νύτ-15 τειν. καὶ ὡσπερ ἂν εἰ θεοῦ ἀργοῦντος, κατὰ τὴν δημῶδη παρομίαν, τινὰ πρῶττονται, οὕτω καὶ βασιλέως ἀργοῦντος, δικαιο-

6. κότος] εἰκότως P.

9. γενομένων P.

advertens multiplicare se hoc modo mendicorum numerum in eumque compingere viros natalium et dotium splendore magna dignos reverentia, quos omni vitae tolerandae facultate destitutos relinquebat, ne id quidem solatium indulgentis miseris, ut eorum quas palam cerneret aerumnis condolere videretur. crudum enim et immitem pro sua caetera rigidae indolis acerbitate obvertere perseverabat vultum atque obtutum iis ipsis, quos e splendida fortuna spoliando compulerat ad victum sibi mendicato quaeritandum (o contumeliam libere natis et educatis prorsus intolerandam!) passim per vicos plateasque civitatis, tantum videlicet abfuerat a minuenda molliendaque vel paululum duritiae antiqua, ut qua se quondam flagrasse ob eam invidia meminerat, eam quasi iam ulcisci studens, indeque accensus indignatione saeviori, Furiam plane quandam et communem Erinnyon se praeberet vice hominis; nec eum imperator, utcumque calamitates publicas miserans, deflectere ab immani rigore posset, querelis ad hunc quotidie obstestationibusque multorum dira patientium sine ullo prorsus effectu delatis, intelligebantque qui statum praesentem rerum cum superiori comparabant prudentius, quod nunc Athanasius licentius quam antea grassaretur, haud esse indicium auctae nunc ipsius maleficae voluntatis, sed cum pari semper eius atrox animus inclementia ferretur, cohibitum illum quadamtenus antea praesentia et monitis magnatam plurimorum propria nobilitate ac principis familiari gratia ipsi quoque venditorum; quales cum modo non adessent, partim morte subtrahi, partim voluntario recessu alio delati, partim damnis acceptis alienati a principis propterea sponte aula et urbe digressi, ipse nunc solutus omnis respectus habentis libere totam exerebat inhumanitatis feritatem, nemine iam qui auctoritate polleret aliqua de his interpellare Augustum audente. itaque sicut, iuxta populare verbum, deo cessante ac quasi dormitante quaedam aguntur, ita nunc feriente ac connivente Augusto

γένωνται· πλὴν ἐκάστῳ συνεπωχεῖτο δπισθεῖν ὁ φυλάξων τὸν ἐπι-
 βήτην, τῷ μὲν δοκεῖν, μὴ πως ἐξ ἐφόδου τις ἐκπηδήσας τῶν
 Κατελάνων ἄχαρὶ τι δράσῃ τὸν πρῆβευτήν, τῷ δὲ βυθυτέρῳ,
 ὡς ἂν μηδὲ καιρὸν δαδόντες σφίσι προμαθεῖν τι περὶ ἐκείνων ἐκ
 5 τινος περιμετρίας ἐπερωτήσασιν. (2) οἳ καὶ ἐπιστάχτας ἔλεξαν P 395
 τάδε. “ βασιλεὺς Ἀνδρόνικος ἡμέτερος μὲν δεσπότης, σφῶν
 δ’ ὑμῶν κλήτωρ, τάδ’ ἐπήγγειλεν ὑμῖν. χρεῶν ἀνδράσι θεοῦ
 μὲν τιμᾶν αἰρουμένοις δίκην, βασιλεῖ δ’ ἐς τὰ μάλιστα μεμνη-
 σθαι χυρίτων δικαίοις ἀδαι, μὴ ὅ τι βουλομένους ἂν εἴη σφίσιν,
 10 ἄλλὰ καὶ ὅ τι συνενέγκοι ἂν ἐς τὸ μετὰ ταῦτα σκοπεῖν. τὸ μὲν
 γὰρ ἀβούλου καὶ πρὸς τὸ παραντίκα μόνον ἀφορώσης γνώμης,
 τὸ δὲ τὴν εἰς τὸ μέλλον πρόνοιαν ἀταμίευτον οὐκ εἶψ̄ κέσθαι. καὶ B
 ὑμῖν τοίνυν, εἰ μὲν τὴν ἀρχὴν τὰ τῶν ἐχθρῶν ἐλόμενοι ἐς τὴν
 Ῥωμαίων γῆν ἐσβαλεῖν ἔγνωτε, οὐ δικαίως ἂν γεμεσᾶν ἔχοι τις·
 15 μηδὲ γὰρ ἀνθρώποις ἀσύνηθες τοῦτ’ εἶναι, καὶ μᾶλλον ὅτε καὶ
 τὰ γένη διαλλύττειν, οἷς ἐνὶ μὲν σπονδαῖς χρῆσθαι, ἐνὶ δὲ καὶ
 ἁμοῖε ταῖς μάχαις εἶναι. ἐπεὶ δὲ ἑξήμαχοι προσκληθέντες τὰ

cum militibus totidem, quibus erat mandatum ut a tergo imperialium mis-
 sorum eodem cum ipsis equo veherentur. ratio inexpectatas praescriptio-
 nis allegabatur securitas legatorum, quos sic custos adhaerens ab insul-
 tibus forte obviorum hominum sui generis, ab agnitis e veste Romanis
 haud facile temperaturorum manus, defenderet. sed praetextus hic fuit.
 vera enim, ut qui penitus introspiciebant indicarunt, causa eius facti
 erat, ut per affixos ipsis arbitros legati prohiberentur explorare circum-
 spiciendo percontandoque statum Callipolis praesentem curiosius quam tu-
 tam tali tempore Catalanis in arce una illa insulam rerum habentibus
 videretur. (2) illi introducti haec dixerunt. “imperator Andronicus,
 poster quidem dominus, vester autem vocator, haec nos vobis dicere
 mandavit. convenit viris dei vereri iustitiam ultro professis, principi au-
 tem supremo maxime, gratos se praebere bene meritis, non solum quon-
 iam ita deliniant et sibi magis devinciunt eos quibus rependant acceptam
 gratiam, sed vel si praesens fructus eius facti nullus foret, quoniam id
 esse in posterum conducibile, qui recte iudicant praesentium, ipsa even-
 tum experientia semper deinde suffragante. porro praesentibus dumtaxat
 attendere inertis est animi et ad boni prosecutionem infirma incertaque
 languescentis voluntate. prospectus vero futuri, et verisimiliter expectan-
 dorum praesumpta sollicitudo successuum, campum late detegit oculis ex-
 ploratrici providentiae, eique longe consulenti nullas umbras aut caecas
 latebras, quibus suspicio subesse insidiarum possit, nihil obscurum ac non
 clare perspectum esse sinit. ac vobis quidem si a principio hostilem in
 nos animum professis susceptus deliberate fuisset impetus terras Romano-
 rum manu armata invadendi, queri iuste nemo posset. haud inasuetum est
 etenim hominibus, praesertim origine divisis et generum diversorum, dis-
 cidere sententis committique odiis, arcanosque istos sensus conatibus ex-
 promere invicem infestis. iure quippe communi genti cuivis licet aut pa-
 cem cum alia celere aut bello eandem oppugnare. postquam autem ad
 auxiliandum nobis bellantibus vocati hostes vos statim iniuriis atrocibus,

- B γέλλονται· πέμπειν δὲ τοὺς πιστοὺς ἐς τὰ μάλιστα σφίσι δόξαντας, καὶ οἷς ἦν ὡς ἥκιστα διαπνέεσθαι ὑπειληφθαι. ταῦτ' ἔρα καὶ βασιλεῖ τοὺς λόγους ἀποδεξαμένῳ, τὸ μὲν αὐτῷ ἐπιστέλλειν τὰ τῆς εἰρήνης συνάμα καὶ ἄλλοις διαπρᾶσθαι, ὅσον τῶν δημάτων, τοσοῦτον οὐκ ἐγγύον ἐκ τῆς πρὸς τὸ γένος οἱ οἰκείῳ-5 τῆτος κατεφαίνετο, ἄλλως δὲ τὰ τῆς γνώμης κατασφαιλισμένου, οὐδὲν ἰμφοδῶν ὑπετόπαζε τῷ τούτοις ἐπιχειρεῖν αὐτοῦ γε πρε-
 C σβεύοντος. ὅθεν καὶ ὄρκους προκατελάμβανε, καὶ σὺν αὐτῷ τὸν τῶν Λατινικῶν ἐρμηγέα Κορόνην ἔξαποστέλλον ἐπέλεσε τὴν ταχιστὴν ἵνα καὶ τὰ τῆς εἰρήνης περὶ ὡς οἶόν τε διαπρᾶττεσθαι.¹⁰ καὶ δὴ παραγενόμενοι οὐ πολλῷ ὕστερον σφίσι συνάμα καὶ τισιν ἄλλοις τρισίν, καθημένον δ' ἐν τινι τῶν φρουρίων καὶ μηνσιῆ χρησαμένων, οἱ ἐν τῷ φρουρίῳ Καλλιουπόλεως Κατέλανοι ἐμήρους δόντες κατὰ πίστιν τοῦ μή τι παθεῖν ἐκείνους ἀνήκεστον,
 D ἵππους πέντε πέντ' ὄσιν ἔξαποστέλλουσιν, ἐφ' ᾧ καὶ ἐς αὐτοὺς¹⁶

8. τό] τῷ P.

ultra monstrare, missis ad eos hominibus maxime fidiis, quorum promissa quin securis certo effectibus deinde sancirentur, nulla posset ratione dubitari. hac imperator oratione Iacobi penitus in animum admissa, praeterquam plane assensus ei est incubitque omnino in voluntatem pacificationis cum Amogabaris tentandae, etiam cogitare coepit de isto ipso talis auctore consilii in eius exequendi sequestrum et ministrum adhibendo, quibusdam illi ad hoc additis sociis. ac peridoneus is quidem, pro perititia Catalanicarum rerum, si par erga res imperii studium ac fides non deforet, ad eiusmodi negotium futurus videbatur. timere tamen cogebat consanguinitas eius et intima necessitudo cum hostibus, ne omnia in favorem suorum unice trahens aliquod fortasse rei Romanae grave damnum importaret. verum contra istam formidinem confirmavit imperator facile animum, autumans vel aliorum sibi fidissimorum interventu collegarum vel caetera sua vigilantia praecavendum omne incommodum eiusmodi. minime igitur periculosum arbitratus et hunc in parte legationis ad pacem Catalanis proponendam mittendae censeret, dummodo sibi fidem ad id recte agendum obstringeret, ius ab eo iurandum exegit et accepit, eoque sic religione praecoccupato deinceps securus comitem ei adiunxit Coronem quendam, quo Latinarum literarum interprete utebatur. his duobus tres insuper alii sunt additi. qui omnes mandatis ab imperatore onerati urgentibus etiam atque etiam negotii commissi quam maxima possent arte atque industria gerendi, confestim itineri se dare rectaque ad Catalanos celeriter se conferre iussi sunt. admoverunt se illi Callipoli primum, quam proxime tutum fuit; admissique ia illic situm imperatorum castrum inde miserunt indicatum Catalanis habere se quae ipsi proponerent imperatoris, a quo mitterentur, nomine, paratos ad ipsos accedere, modo missis obsidibus suae ipsorum securitati caveretur. aequa et impetrabilia peti visa sunt. mittuntur ergo Callipoli postulati obsides, in castris Romano custodiendi, quoad in potestate Catalanorum missi ab imperatore perstitissent, in pignus fidei qua nihil ipsos passuros acerbum Catalanis promittebant. mittantur et equi quinque pro numero legatorum,

κακῶν οὐκ εἴργασθε; οὐ χάρας ἠδραποδίσατε; οὐκ ἄνδρας
 ἐκτείνετε; οὐ γῆπια καὶ πρσιβύτας ἀνδρώπους οἰκτρούς, τὰ μὲν
 ἀηλεῶς διεχρήσασθε, τοὺς δὲ πᾶσαν ἰδέαν βασιάνων διενεγκεῖν
 ἀνοηγύσαντες ἐπειτα ἐκποδῶν ἔθεσθε; τί ὑμῖν τοῦ πράκτορας
 5 τοσοῦτων γενέσθαι κακῶν αἴτιον; Καῖσαρ ἀπώλιτο. ἀλλ' οὐχ
 ἡμῶν γε θελήτων, οἶδεν ὁ πάνθ' ὄρων ὀφθαλμός· ἀλλ' οἷς
 ἐντέτροφε μῖσος τὸ κατ' ἐκείνου ἔκ τινων παλαιῶν μηνιμάτων, C
 τοῦτοις καὶ μόνοις αὐτόβουλον εἴργασται τὸ πραχθέν. τὸ παθεῖν
 οὐδ' ἐκείνον τὰ χεῖριστα, ὡς οὐχ ἡμῖν μετὸν ὄλωσ εἰς ζήλιας δό-
 10 κησιν, σφίσιν αὐτοῖς εἰς ἐκδίκησιν περιγράφετε. καὶ μὴν παῖς
 ἦν ἡμῖν ἢ ἐκείνῃ συνοικοῦσα, ὥστ' ἂν καὶ συγγνωτέα ἐδόκει, ἦν
 πού τί οἱ καὶ πεπλημμέλητο. καὶ τὸ οὕτω τὰ πεπλημμελημένα
 μετέρχεσθαι τοῖς τῶν Ῥωμαίων ἡθισιν ἥκιστα χωρητέα. καὶ
 τοῦτ' ἦν ἴσως εἰ προὔπτον ἦν τὸ ἀδίκημα. ἦν δὲ μηδὲν ἔχει τις
 15 ἐγκαλεῖν ὡς καὶ αὐτοῖς ἡμῖν βουλομένοις εἰδέναι ἂν εἶη, πῶς ἂν D

4. τοῦ] τοῦ P.

vos totas provincias pueris et mulieribus servitum abductis, viris trucidatis, desolatis? nonne in his parvalos et senes invalidos, turbam miserabilem, illos quidem immanissime transfixistis discerpistis, hos autem, ut thesauros videlicet proderent, crudelissimis prius tormentis excruciatos, enecastis? quid vos autem impulit ad tam execrabilia patranda? Caesar perit. sed nobis quidem haud volentibus. scit qui cuncta videt oculus dei. at manu illorum qui longa in eum ex antiquis offensionibus ira in animo nutrita, oblatam veteris doloris ulciscendi occasionem incautum opprimendo arripuere. illi hoc soli facinus proprio consilio, libera voluntate susceperunt; his unis aequum est eius invidiam criminis adscribi, non autem nobis, praeterquam inconsciis, etiam illo ipso scelere violatis. nostrum, inquam, quod iuscis et invitissimis nobis Caesar passus est, nostrum ipsorum et quidem grave reputamus damnum, gratum ideo habituri si poenis per vos, qui potestis, condignis afficiantur auctores eandem, nostrae quoque domui funestissimae, per quam orbatu genero sumus. scitis enim nostram fuisse filiam illius coniugem. quae tam arta necessitudo facile suspiciones diluit nostrae cuiusdam ab eo aversionis ob nonnulla praecedentia dissidia. quis enim, cui mores perspecti sint nostri, non facile intelligit, etiam si quid ab illo molestiae accepimus, paratos magis nos futuros ad veniam impertiendum tam intimum affinem quam praecipites ad rapiendum ex eo perfidia et crudelitate cumulatam ultionem, a qua Romani propria generis lenitas immane quantum abhorret? hinc patet neque si manifesta praecessisset in nos Caesaris iniuria, debuisse quemquam suspicari de nobis tantam in eum saevitiam; unde quivis prudens perspiciat quanto incredibiliorem illam sit consentaneum haberi, cum eo quidem tempore quo Caesar oppressus est, nullam ei nobiscum intercessisse controversiam, nihil nos quod illi succederemus habuisse, vobis quoque ipsis, si volueritis inquirere, constare manifeste queat. sed fugite nos adeo ferociter ut sine causa ludibunde in familiarem prorumpamus caedes: etiamne tam imprudentes opinabimini, ut ultro attentemus

τῶν ἐχθρῶν, οὐ δέον ὄν, ἐκ τοῦ ἑξαίτηνης ἀνθελισθε; πῶς ἔν
 C μὴ θέλων τις ὑμῖν νεμεσᾶν ἐκφύγοι τὸ νεμεσᾶσθαι; μνήσθητι
 γὰρ πρὸς κείνους χεῖρας ἀνταίρωντες, ὑπερὸν ὧν κινεῖν ὄπλα πρὸς
 τοὺς σφίσι πολεμοῦντας μεγάλων ὠμολογήσατε τῶν μισθῶν. πῶς
 δὲ δίκαιον καὶ νόμιμον, κειμένων εἴτε θείων εἴτε καὶ ἀνθρωπίνων, 5
 θέσθαι μὲν ἐν ἀλογία τὰ δμωμοσμένα, μεγάλων δὲ χρημάτων ὧν
 εἰς ὑμᾶς ἔδαπανήσαμεν, τὰς καθ' ἡμῶν ὀρμὰς ἀντιδοῦναι; τί
 δ' ὑμῖν καὶ ἀποκριθεὶς ἐς τὸ μετέπειτα ὄνομα; συμμαχους ὄνο-
 P 896 μάσειέ τις; ἀλλ' αἰρετέα τὰ τῶν ἐχθρῶν ὑμῖν ἔδοξεν. ἀλλ'
 ἐχθρούς; καὶ τίς ἄν καὶ τίνας μεγάλων μισθῶν ἐπὶ σφετέρῳ πο-
 10 νήρῳ προσκαλεῖσθαι δέξαιτο; ἀλλὰ συμμαχους μὲν τὸ πρῶτον,
 πολεμίους δ' ἔσπειτα καταστάνας; καὶ τί γ' ἄλλο ὑμῖν τις ἐπι-
 καλοῖται δεινόν, εἰ σύμμαχοι ἐπιστάνας, πολλῶν καὶ ταῦτα τῶν
 ἀνυλωμάτων, ἔπειτα ἐσπέισασθε μὲν τοῖς ἐχθροῖς δι' οὓς προσε-
 κλήθητε, μετ' αὐτῶν δὲ τὴν ἡμετέραν ληΐξεσθε; τί δὲ καὶ ἀπο-
 15 λογούμενοι Χριστιανοὶ Χριστιανούς τὰ ἀνήκεστα δρᾶτε, τῷ μὴ
 B ἐς ἀναβολὰς θέσθαι, κακοὶ δόξαι ὡσπερ αἰρούμενοι; τί γὰρ τῶν

13. πολλοῖς P.

quod nefas est, polliciti socios, monstrastis, quomodo qui vos arguere noluerit, meritam ipse iudicii parum aequi et malo faventis reprehensionem non incurrat? conscientiam hic provoco vestram, utique recordandum vos manus in eos ipsos violentas iniecisse, contra quorum hostes arma moturos, magnis in hoc auctorati mercedibus, receperatis. cui autem videri iustum queat et legibus seu divinis seu humanis consentaneam, nullam quidem pactorum iuratorum rationem ducere, pro ingentibus autem pecuniae summis, quas in vos impendimus, impetus in nos hostiles rependi a vobis? quonam vero vos deinceps apto appellare nomine licebit? an socios quis dixerit? sed vobis isti vocabulo praeeligere acerbitatem hostilis nominis placuit. hostes igitur vocemus? sed obstat quod, cum nemo utique mercede magna hostes ad sibi nocendum conduxerit, vos accitos a nobis et largis auctoratos stipendiis hostes dici contra rationem omnem est. forte distinguens aliquis tempora, prius socios fuisse vos, deinde mutatis animis factos esse hostes dicet. atqui ad vestram nihil hoc quidem foedus memorari contumeliam queat. quid enim vobis obici odiosius vel ab amariis obtreptatoribus possit quam fide vos fracta, quam amicis oppigneraveratis, maximis in sinus per manus illorum vestros largitionibus effusis, repente depravata voluntate foedus quidem icisse cum hostibus contra quos vocati suppetias eratis, confuncta vero cum iisdem hostibus opera et ira terras amicorum, ad quos iuvandos veneratis, qui ampla vobis numeraverant stipendia, pari furore devastasse. agite proferte, si quid habetis in excusationem vestram, quo videamini vel in speciem defendere facinus hoc vestrum, quo Christiani Christianos vehementissimis afficitis iniuriis; nisi non recusatis quin etiam, citra ulteriorem inquirendi moram, crudeles perfidique iudicemini, quod esse ultro elegistis. quid enim mali non a vobis actum est? nonne

δσα ἡλογηκότες τῶν εἰς Ῥωμαίους σπονδῶν καὶ συνθηκῶν ἡνδρα-
 ποδίασθε· ἀλλ' ὀπόσους ἡμῶν διδόντων ἢ καὶ ἐκχευρηκότων
 λαμβάνειν ἀπίνασθε. τὸ γὰρ τῶν συμμάχων σχῆμα, καὶ τὸ
 ζεῖ δοκεῖν τῶν ἡμετέρων ὑπερπονεῖν, ὡς λαμβάνοντας διειθι-
 5 τοὺς οὐδὲν ἤκτον διδόντας, κίεν τις καὶ ἄκων εἶναι ἐδίδου προσ-
 αφαιρούμενος. τούτων μνήσθητε, καὶ τὰς ἐξ ἀρχῆς ὁμολογίας
 ἀδεδιόχτες αἷς ἐμπεπείδωσθε, Καίσαρα μὲν πρόφασιν τοῦντεῦ-
 10 θεν ἀπέθεσθε, ἔννοια δὲ εἰσίτω ὅπη γῆς προσκαθήμενοι ταῦτ'
 ἐργάζεσθε, καὶ εἰ ἀκίνδυνα σφίσιν αὐτοῖς τὸ ἐς νέωτα ἔσται.
 10 ἡμῖν μὲν γὰρ καὶ ἐς τόδε δόκησιν παρασπονδήσεως, ὡς ἦμισθ'
 ἡμῖν πρέπουσαν, ἀποκλίνοσι μαλακώτερον τὰ τῆς μάχης ἐπιχε-
 χαιρεται· δεινὰ γὰρ τὰ ξυγκείμενα ἀπρακτεῖν πάλαι καὶ τὰ δει-
 νότατα πάσχοντας, καὶ πάσχουσίν ἔστι καταφυγῆ ἢ τῶν διομω-
 15 μοσμένων αἰδώς, ἣν τις καὶ μέφοιτο. ὑμῖν δὲ ὅποι περιστή- C
 15 σεται τὰ τῆς τόλμης, οὐκ εἰς μακρὸν, εἰ μὴ παύσησθε, εἴσεσθε.

2. διδόντων P.

12. κείθιν?

ratione habita societatis cum Romanis imitae: illa solum nunc recordari
 vos vellem, quae nobis consentientibus aut permittentibus accepistis. diu
 enim nos verecundia foederis et nomen amicitiae vobiscum dissimulare
 coegit, dum rapinae vestrae narrarentur, iudicium dolorumque de his no-
 strum, nosque ita gerere, quasi crederemus iure acquiri, sociorum tunc
 adhuc nomen gerentibus et militare nostro imperio visis, quae illi non a
 libenter dantibus accipiebant, sed vi aut minis extorquebant ab invitissi-
 mis miserimisque Romanis. ista, inquam, sela computari a vobis po-
 stulo, quae longo illo nostri silentii vestrae licentiae patrocinantis tem-
 pore, depraedationibus rerum, captivitatibus hominum, in lucra vestra
 congressistis. ex his reperietis in eam vos auctos opulentiam, ut et quaes-
 tuosissimum vobis fuisse foedus nobiscum ictum fateri debeatis, et no-
 strae admirari constantiam fidei in illo inter tot ac tam vehementes rumpendi
 causas tam perseveranter observando. unde patebit manifesto unam alle-
 gari causam posse cur deinde palam defeceritis a nobis, quod nihil reve-
 ritis collibuerit in apertum earum et iniquissimum contemptum. desinite
 igitur allegare nocem Caesaris. praetextus hic merus et vanissimus est.
 illud cogitate potius, in eamque vestra causa curam ingredimini, ubi tan-
 dem terrarum confidentes talia non dubitetis agere, et nam vos putetis
 impune ad extremum tam infanda scelera laturos. nec vestram in hoc
 genere confidentiam alat experientia successuum parum vobis, ex quo nos
 oppugnatis, adversorum. nondum enim in vos uti totis nostris volumus
 viribus, religione adhuc quadam iuratae vobis olim amicitiae cohibiti.
 grave quippe ac tarpe adeo foedifrae perfidiae crimen existimamus, ut
 pro eius a nobis amolienda vel levi et vana specie ne maxima quidem
 damna recusaverimus pacisci. remissius ergo hactenus bellando adversum
 vos egimus, minus reputantes quid vos mereremini quam quid nos dece-
 ret. deinceps vobis clare denuntio, nulla nos nimis iam a vobis ruptis
 manifeste foederis verecundia tardabit; atque adeo quantam in perniciem
 rerum ac capitum vestrorum vestra ista, nisi eius temere ruentis impetum

αἰρετέα ἡμῖν τὰ μὴ ξυνοίσοντα ξυμβάανεν εἶναι; χωρὶς δὲ τούτων, τοῖς μὲν οὐκ ἔχουσιν ἂν ὄπη τραπέειν, ἣν πού τι τῶν ἀβουλήτων παρὰ τινων γένοιτο, ἐκείνοις ἂν ξυμβαῖη καὶ παρὰ τὰ εἰκεία ἤθη παρατολμῶν. οἷς γὰρ σφίσι ἐν σιτινῶ κομιδῇ τὰ τῆς ἐκδικήσεως, ἐπιχειρητέα καὶ τὰ ἥκιστα ἂν ἐς ἄκρον συνήθη· φέ- 5
 ρει γὰρ εἰς καιρὸν ταῦτα τὸ ἀπογνῶναι καὶ τὸ τῶν δραουσιόντων
 E ἀσθενῆς καὶ ἀμύχανον τοῦ καὶ τὰ συνήθη παραβαίνειν. καὶ ὡν
 πραττομένων ἡ μίμψις ἐφῆπται, αἰτιάσαιτ' ἂν τις δικαίως· οἷς
 δ' ἐν λαχῶν τὸ μετελθεῖν ὡς βούλοιντ' ἂν, τὸ αἰρετέην αἰσχύνην
 περιβαλέσθαι σφίσι ἐαυτοῖς πῶς οὐκ ἀβούλητον; τῶν μὲν οὖν 10
 πεπραγμένων οὐκ ἦττον ξυγγνώμονας εἶναι χρῆ, ἢ ἐκδικητὰς βού-
 λεσθε γίνεσθαι, τοὺς οὐκ ἂν εἰ μὴ αἰροῖντο κακοὶ φαίνεσθαι καὶ
 ἐκσπόνδων χεῖρους ζημιωθησομένους τὸ σύνολον. εἰ δ' οὖν, ἀλλ'
 P 397 ἐκ τῶν φθασάντων σκεπτέα ἂν εἶη ὑμῖν ὀπόσοις, δέον παρ'
 ἐχθρῶν πλουτεῖν, ἐκ τῶν ἡμετέρων ἔξωλβίσθητε. καὶ ἀφήμι 15

7. τὰ] εἰς τὰ P.

quae minime conducibilia, immo maxime damnosa nobis ipsis futura clare provideantur? cui autem queat esse dubium gravi nostra pernicie cecidisse Caesarem, in quo tet spes futuri, tantos effusus in eum ornandum sumptus, tam necessarium gravissimo nostro tempore praesidium imperii uno momento perdidimus? praeter hoc, ad plane nos omni suspitione procuratae necis Caesari purgandos efficacissimum apud recte iudicantes argumentum sit, quod in istiusmodi immania ruere consilia eorum est qui passim a quopiam quod non vellent, quo se vertant non habent, omni destituti facultate desideratae sibi satisfactionis, aut prosequendae apud potentiores viis legitimis, aut per se palam iusta potestate usurpandae. nam tales, urente iatus iniuriae dolore, ultra morem interdum ac fas efferrī ad conatum quamvis iniustae ultionis, exemplis, quam esset optandum, crebrioribus cernitur, quod hos efferare soleat desperatio iuris aut honoris imminuti alia ratione reparandi. quibus vero, qualis nostra dei beneficio conditio est, quibus, inquam, auctoritas et vis ad manum prompta suppetit contumeliarum, si quas accepimus, legitima et inculcata ratione vindicandarum, hos nemo sane sapienter aestimans autumaverit, probrosis potius pudendisque quam rectis et honestis ultro malle modis uti rei aut dignitatis eoque modo detractae reponendae. maneat igitur ex his evictum eviderent non nisi per iniquissimam calumniam imputari nobis posse partem aut conscientiam ullam sceleris interficiendo Caesare patrati; vosque nihil fere minus grave, quam quod ulcisci velle videmini, conaturos crimen, si poenas illius caedis ab iis repetere pergatis, quos in illam consensisse, cum id facere nequiverint nisi non solum iurata foedera perfidiosissime violando, sed etiam capitalissima ultro in se ipsos stultissime attrahendo infortunis, perspicuum ratione utenti caivis esse nullo posse pacto verisimile videri. nunc ad vos vestraeque acta referre orationem convenit, considerareque ex gestis huc usque quantum vos, quos dicescere ex damnis hostium par erat, ex nostris, sociorum, ut loquebamini, vestrorum, o Romanorum, inquam, quibus defendendis evocati veneratis, avarissime iniuria vestra direptorum praedis spoliisque locupletati hactenus fueritis, praeter eo quae contra ias fasque usurpatis nulla

θις ἰσομένους, τῇ τῶν Ῥωμαίων ὑπερτεῖσθαι ἀρχῇ. οὕτω γὰρ **E**
κατ' ἄμφω καὶ ἐπὶ βεβαίῳ τῆς κτήσεως συμβαίη ἂν τὰ πάντα
κεκτῆσθαι, καὶ τὸ εἰς ἄγαν τὰς σπονδὰς ἡμελησθαι ἤκιστ' ἂν
δῶξιμι. καὶ ὅποι ποτ' ἂν προσχωρήσῃτε, τὴν τῆς ἐν ἀσφαλεῖ
5 **5** συμμαχίας δόξαν οὐκ ἐς ἅπαν ἀποβεβληκότες εἴητε, ἐπεὶ τίν' ἔχει
λόγον ἐφισταμένους ἁμύντορας, ἔπειτα ἐπίκλημ' ὃ τι τύχοι προ-
βεβλημένους ἐχθρῶν καθίστασθαι τὰ κικρότατα; εἰ δὲ καὶ μι- **P 398**
σοφορίας, ὡς πένησμαι, προτιναίτε, αἰδῶς καὶ μόνον τὸ λέ-
γειν. τινῶν σπουδασμάτων χάριν καὶ πόνων; καλὰ γε ἐς Ῥω-
10 **10** μαίους, καλὰ καὶ δίκαια μεγάλους ἐφίλκειν μισθοῦς. τὸ πρῶ-
τειν γοῦν ταῦτα ὁμολογοῦντες ἐχθρῶδες εἶναι τοὺς ὑπὲρ τούτων
μισθοῦς ὡς σύμμαχοι ἀπαιτήσετε; καὶ ποίαν ἄρα ἀγνωμοσύνης
σὴν ὑπερβαλεῖσθε ὑπερβολήν; ἢ γὰρ ὑπὲρ Ῥωμαίων πεπραχθῆαι
σφισιν ἡμῖν ἔδοξε, καὶ ὑπὲρ τὸ δίκαιον ἔμισθ' ἂν εὐροῖτ' ἂν **B**
15 **15** σκοπούμενοι· τὰ δὲ κατ' αὐτῶν πεπραγμένα τόσον ἐφίλκειν μι-
σθοῦς δίκαιά εἰσιν ὅσα καὶ δίκας αὐτῶν ὑποσχεῖν δίκαιοι ἂν λο-
γισθῆίητε. χρεῶν οὖν ἐντελεχέστατα βουλευσαμένοις δηρὰ δοκεῖ
ποιητέα εἶναι, ταῦθ' ἐλίσθαι, ὡς ἡμῖν γε τὸ ἀπὸ τοῦδε λόγος

5. ἔχειν P.
16. ὅσον?

6. ἀφισταμένους P.

12. ἀγνωμοσύνην P.

cedatis denuo ad nos, et nova conventionē in eunda sub pactis statutas
mercedis nostris deinceps ves militataros auspiciis profiteamini. hoc enim
utrovīs modo certa vobis et per nostram iam cessionem inata continget
possessio istarum opum iniuria partarum; et ignominiosum praeterea de-
decus neglectorum a vobis foederum sic purgasse quodammodo videbimini.
quod ni facitis, quocumque vos contingat ire, odia in vos hominum con-
citantur eo prius delata vestrae foederum transgressionis infamia. quodsi
super ista quae raptu licet acquisita condonare vobis parati sumas, alias
etiam, retro videlicet debitorum stipendiorum nomine, pendi vobis e no-
stro aerario pecuniae summas petieritis, quod vos audio velle facere, id
profecto adeo pudendum vobis est, ut si vestri vos honoris cura tangit
aliqua, sedulo abstinere vel a prima rei talis mentione debeatis. enim-
vero quorum, quaeso, recte factorum, quorum laborum, cuius operae
Romanae respublicae navatae mercedes reposcitis? an hostilium illarum
grassationum, quibus vos in Romanos usos ipsi quoque fatemini, praemia
nunc uti nihilominus sociis vobis rependi aequum ducitis? quod quom in-
grati ac scelerati animi non transcendat hyperbolem? nam si quid vobis
videmini pugnando usquam pro Romanis meruisse, huius et ipsi vobis
estis consilii iusto etiam ampliora stipendia tulisse; ut iam qui recte cal-
culos posuerit, nihil aliud nos debere vobis nisi poenas inferre patratu-
rum in nos scelerum clare perspiciat. optimum erga fuerit, his cunctis
attente consideratis, prudenter statuere quid consilii vobis deinceps ca-
piendum, in quam agendi viam ab hoc velut cardine deliberationem in-
fluetandam arbitremini. hoc vobis ultimum de his decernendi tempus est.
nam nisi quae proponimus accipitis, nullam in posterum scitote collo-

ἀλλ' ὁμως χρῆ καὶ προαναπέλλειν λέγοντας· οὕτω γὰρ καὶ τῆν τοῦ ἰσαῦθις ληλεῖφθαι ἡμῖν λόγον συγγνώμης παρὰ τοῖς τὰ δίκαια κρίνουσι δόξαν ἀποισαίμεθ' ἄν, καὶ προσέσται τὸ δίκαιον αὐθις, τὰς δίκας λαμβάνειν, ὑμῶν διδόντων καὶ ἀκόντων, σὺν ἀρήξει θείᾳ προαιρουμένοις, ἐπιέπερ ἄρχειν τῆς μάχης οὐ κατο-5 κρεῖτε. δεῖ γὰρ τὴν τοῦ παρασπονδεῖν δόκησιν ἐς ἅπαν ἐκκλίειν.

¶ ὁ γὰρ ἐπὶ τοσοῦτοις δεινοῖς τὴν ἀρχὴν ἐς εἰρηρικὰς ἀξιούμενος καὶ μὴ θέλων, ἐκείνος καὶ τὴν τοῦ παρασπονδεῖν τὴν ἀρχὴν δόκησιν δικαίως ἄν ἀπενέγκαιτ' ἄν. τοῖς γὰρ ἐπιουσι τὸ πρῶτον, σὺ τοῖς ἀμνημονέμοις τὸ ἄδοξον τοῦτο πρόορημα περιστήσεται, ἦν 10 πού τις ἀδικῶν τὰς συνθήκας τὴν ἄμνηναν προσκαλοῖτο. δυοῖν οὖν ἐλλοθαι θάτερον ἀναγκαῖον ἴσως καὶ οὐκ ἀπὸ τοῦ τῷ παρόντι καιρῷ πρόποντος, ἢ πάντα λαβόντας πρὸς τὰ ὑμέτερα ἐπανήκειν ἤθη, ἢ πάντ' ἔχοντας ἡμῖν προσφοιτῶν, ὡς ἐπὶ μισθοῖς καὶ αὐ-

2. ἐλελεῖφθαι P.

6. δεῖν P.

sistitis, praecipit audacia, cito sentietis. ultimum hoc, ut exitium praeverteteremus vestrum, vobis si posset fieri ad frugem revocandis, experiri monitum placuit. quod ipsum pignus habetote nondum prorsus obsepti ad nostram gratiam reditus, si eam vel sera promereri poenitentia velitis. in quo potestis agnoscere reliquias meae veteris aegre abrumpentis se a vobis et adhuc in vos pronae voluntatis. quo vituperabilior, iudicio aequae arbitrantium, vestra consebitur durities, si nunc quoque oblatam a nostra maiestate tam graviter laesa veniae tam benignae conditionem aspernabimini; minusque miseratione digna vestra videbitur calamitas, cum mox, quod deo iuvante faciemus, meritas a vobis poenas exegerimus, bello iam sine ulla dubitatione iustissimo, postquam id primi vos lacessere nobis ultro impugnantis non estis veriti, nulla sumpta cura colore saltem, ut oportuerat, aliquo velandae nefariae transgressionis pactorum iuratorum. cuius ne ulla tergiversatione declinare vobis probrum liceat utcumque conantibus, extremum hoc ad eam ineluctabiliter evincendam accedet argumentum, e recusatone oblatae nunc a me, si respicere velitis; veniae ducendum. quis enim non eum manifeste reum iniuste illati ab initio belli habeat, qui nec idoneam allegare ullam eius suscepti causam quiverit, et ab iis quos voluntarius impugnet iavitus ad redintegrationem gratiae superbe id pergat aspernari? arma ergo nostra, quibus post longam patientiam ultimum denique ibimus perfidiam foedifragae rebellionis vestrae, nemo tam iniquus reperietur qui arguere possit infractionis initorum vobiscum foederum. nam iis qui primi pacta iafirigendo vim intulerint, non illis qui vim sic illatam aut necessaria defensione repellere aut legitima ultione vindicare sint conati, probrosam illud et odiosum foedifragorum vocabulum adiungitur. totaque invidia malorum et calamitatum e tali bello secutarum iis solis imputatur, qui provocaverunt violandis iniuste conventionibus. quod superest, duarum vobis optionem conditionum fero, quarum alteram eligi a vobis, si rebus vestris in harum praesenti statu consulere salutariter velitis, plane arbitror necessarium, nempe ut aut praedis quas congressistis vobiscum omnibus ablatiis domes vestras repetatis, aut haec ipsa ut vobis iam propria spolia servantes ac-

Θεις ἰσομένους, τῇ τῶν Ῥωμαίων ὑπηρετεῖσθαι ἀρχῇ. οὕτω γὰρ **E**
 κατ' ἄμφω καὶ ἐπὶ βεβαίῳ τῆς κτήσεως συμβαίη ἂν τὰ πάντα
 κεκτηῖσθαι, καὶ τὸ εἰς ἄγαν τὰς σπονδὰς ἡμελιῖσθαι ἥκιστ' ἂν
 δόξειε. καὶ ὅποι ποτ' ἂν προσχωρήσητε, τὴν τῆς ἐν ἀσφαλεῖ
5 συμμαχίας δόξαν οὐκ εἰς ἕκαστον ἀποβιβληκότες εἴητε, ἐκὰν τίν' ἔχει
 λόγον ἐφισταμένους ὑμίντορας, ἔπειτα ἐπικλημ' ὃ τι τύχοι προ-
 βεβλημένους ἐχθρῶν καθίστασθαι τὰ πικρότατα; εἰ δὲ καὶ μι- **P 398**
 σθοφορίας, ὡς πέπυσμαι, προτενεῖτε, αἰδῶς καὶ μόνον τὸ λέ-
 γειν. τίνων σπουδασμάτων χάριν καὶ πόνων; καλὰ γε εἰς Ῥω-
10 μαίους, καλὰ καὶ δίκαια μεγάλους ἐφέλικεν μισθούς. τὸ πρῶ-
 τειν γούτ ταῦτα ὁμολογοῦντες ἐχθρῶδες εἶναι τοὺς ἐπὲρ τούτων
 μισθοῦς ὡς σύμμαχοι ἀπαιτήσετε; καὶ ποῖον ἔρι ἀγνωμοσύνης
 σὴν ὑπερβαλεῖσθε ὑπερβολήν; ἢ γὰρ ἐπὲρ Ῥωμαίων πεπραχθεῖ
 σφίσι ἡμῖν ἔδοξε, καὶ ἐπὲρ τὸ δίκαιον ἔμισθ' ἂν εὔροιτ' ἂν **B**
15 σκοπούμενοι· τὰ δὲ κατ' αὐτῶν πεπραγμένα τόσον ἐφέλικεν μι-
 σθοῦς δίκαιά εἰσιν ὅσα καὶ δίκας αὐτῶν ὑποσχεῖν δίκαιοι ἂν λο-
 γισθείητε. χρεῶν οὖν ἐντελεχίστατα βουλευσαμένοις ἔρη δοκεῖ
 ποιητέα εἶναι, ταῦθ' ἐλέσθαι, ὡς ἡμῖν γε τὸ ἀπὸ τοῦδε λόγος

5. ἔγειν P.
 16. ὅσον?

6. ἀφισταμένους P.

12. ἀγνωμοσύνην P.

cedatis denno ad nos, et nova conventiono inuenda sub pactis statutae
 mercedis nostris deinceps vos militarios auspicijs profitemini. hoc enim
 utrovis modo certa vobis et per nostram iam cessionem inusta continget
 possessio istarum opum iniuria partarum; et ignominiosum praeterea de-
 decus neglectorum a vobis foederum sic purgasse quodammodo videbimini.
 quod ni facitis, quocumque vos continget ire, odia in vos hominum con-
 citabit eo prius delata vestrae foederum transgressionis infamia. quodsi
 super ista quae raptu licet acquisita condonare vobis parati sumus, alias
 etiam, retro videlicet debitorum stipendiorum nomine, pendi vobis e ne-
 stro aerario pecuniae summas petieritis, quod vos audio velle facere, id
 profecto adeo pudendum vobis est, ut si vestri vos honoris cura tangit
 aliqua, sedulo abstinere vel a prima rei talis mentione debeatis. enim-
 vero quorum, quaeso, recte factorum, quorum laborum, cuius operae
 Romanae reipublicae navatae mercedes reposcitis? an hostilium illarum
 grassationum, quibus vos in Romanos usos ipsi quoque fatemini, praemia
 nunc uti nihilominus sociis vobis rependi aequum ducitis? quod quam in-
 grati ac scelerati animi non transcendat hyperboleam? nam si quid vobis
 videmini pugnando unquam pro Romanis meruisse, huius et ipsi vobis
 estis conseci iusto etiam ampliora stipendia tulisse; ut iam qui recte cal-
 culos posuerit, nihil aliud nos debere vobis nisi poenas inferre patrate-
 rum in nos scelorum clare perspiciat. optimum ergo fuerit, his cunctis
 attente consideratis, prudenter statuere quid consilii vobis deinceps ca-
 piendum, in quam agendi viam ab hoc velut cardine deliberationem infle-
 ctendam arbitremini. hoc vobis ultimum de his decernendi tempus est.
 nam nisi quae proposuimus accipitis, nullam in posterum scitote collo-

- οὐδεις πρὸς ἑμᾶς, ἦν πῆ γε ἄλλως ἢ ὡς ἡμῖν ἀνδάνη γνολήτε." οἱ μὲν οὖν πρέσβεις τοσαῦτα εἶπον, ἐκείνοι δὲ τοὺς λόγους ἐνδε-
C ζόμενοι οὐδὲν ὅ τι πρὸς εἰρηνακὰς ἐδόκει σπονδὰς ὑπεκρίνοντο, ἀλλὰ πλήρεις κοροῦξής Ἰταλικῆς λόγους ἐξέφερον. καὶ τέλος "ἦν βουλομένη βασιλεῖ εἶη" ἔρασκον "ἐνσπόνδους ἡμᾶς ἀπαλλάσ-5
 σεσθαι, παρικεῖα μὲν τοὺς μισθοὺς ὧν δεδουλεύκαμεν, ἀπολο-
 τέα δὲ καὶ τοὺς ἡμετέρους, τοὺς τ' ἄλλαχού καὶ τοὺς κατὰ πό-
 λιν, αὐτοὺς τε καὶ νῆας, Γεννοῦτας πείσαντι, ἔξωνητέα δὲ καὶ
 τοὺς ἵππους τιμῆς δικαίας, ἔτι δὲ καὶ τὰ ἀνὰ χεῖρας σῦλλα καὶ
 αἰχμαλώτους. καὶ οὕτως ἀφέντες ὑμῖν πολυμειν τὴν ταχίστην¹⁰
D ἀπαλλαξόμεθα. ὡς ἡμῖν μὴ οὐχὶ τοῦ βίου τὴν ἀρετὴν ἀνταλ-
 λάττωσθαι, ἦν αἴρεσις ἀμφοῖν κέηται, αἰδώς καὶ πόνοσ οὐχὶ μι-
 κρός." ταῦτ' εἰπόντες, καὶ τὴν πρεσβειαν ἐξ αὐτῆς ἀποπέμ-
 ψαντες, ἐρωσται πραγμάτων ἀτόπων ἐκόπως ἦσαν.
P 400 3. *Ἐνηνέχθη δὲ καὶ τι ἐπὶ τῷ σφῶν ἐς μάλιστα ἀγαθῷ,*¹⁵
 ὃ καὶ αὐτίκα ὡς λέξων ἔρχομαι. οἱ μὲν οὖν μετ' αὐτῶν Πέρσαι
 μερῖται τῶν σκύλων ἐκείνοις γενόμενοι τῆς ἴσης ἠτέμβοντο καὶ
 παρὰ δύο ἐν λαμβάνειν ἐδικαιοῦντο, τὰς ἐπ' ἴσων ἐν πᾶσι μερῖ-
 δας τὰ συγκείμενα ἔχοντες. Ἰταλοὶ δὲ ἱππεῖς σφᾶς αὐτοὺς παρὰ

12. αἴρεσιν ἀμφοῖν κέητε P.

quendi vos nobiscum habituros copiam." haec ut fuerant ab imperatore scripta, legati Catalanis cuncta recitarunt, quibus illi auditis nihil sane pacati reposuere, sed voces Italico fastu et arrogantia plenissimas. per quas iracunde ac minaciter debacchati satis, illud ad extremum pro ultima et irrevocabili voluntatis ipsorum declaratione subiecerat. "si vult imperator placatos nos benevolosque e terris suis recedere, persolvat retro debita stipendia pro tempore quo ipsi militando servivimus; emittat custodia liberosque reddat nobis quotquot nostri ab ipso et suis in urbe aut uspiam alibi detinentur; naves nostras a Genuensibus captas, impetratas aut redemptas ex iis qui ceperunt, nobis restituat; equos nostros, quos navigaturi relinqueamus, iusto numerato pretio emat; pro praeda et spoliis, quae in manibus habemus, tum praeterea pro lytro captivorum quos servamus, aequa aestimatione taxatam pecuniam rependat. haec ubi fecerit, desinentes bello vos persequi statim abibimus. sin noluerit, sic habeat, in parte magna proberi ac dedecoris pudendi numerataros nos, si optione oblata vitae ignave ac precario servandae aut fortiter bellando moriendi, vel tantillum cunctaremur in praecoptanda salutis virtute." his dictis, dimissaque confestim legatione, sua se improbitate involverant, nihil pensi habentes demonstrare palam placere ipsis quae prave fecerant, et abundare nefariam voluntatem adhuc peiora faciendi.

3. Ad horum porro rationes peraccommodatum mox contigit quippiam, quod modo referam. qui cum ipsis erant Persae in divisione spelierum fraudati aequa parte fuerant. cum enim pacti essent praedam partam communiter aequa ipsis et Latinis portione sortierdam, ita ut ex duobus paris pretii unum ipsis competeret, Itali cavillantes sibi ut equi-

πεζοὺς ἐκείνους τοὺς πλείστους συνέρινον, καὶ ἄλλ' ἅττα δε-
 καιολογοῦμενοι, δεινὰ ποιοῦντων ἐκείνων εἰ τῶν ἰσίων στεροῦντο, B
 ἡμέλων ἐς ἄγαν. ὅθ' ἐν καὶ τισιν ἐκείνων ἀντιπερῶν ἰδοῦμαι, καὶ
 τῶν τινι Ῥωμαίων προστυχόντες ἐν φηταῖς ὁμολογίας καὶ ὄρκους
 5 συνεφώνουν αὐτοὶ μὲν δίδόναι ἄξιον τὸ πορθμεῖον, ἐκείνος δὲ
 ἀκακουργήτως διαπερῶν. ἄλλ' ἐκ τοῦ αἰφρηδὸν περαιομένοις ὁ
 Ἄνδρέας Μουρίσκος ἐφίσταται, καὶ μέσον τοῦ πορθμοῦ προστυ-
 χῶν τοὺς μὲν Ῥωμαίους περιποιεῖται, Πέρσας δὲ ὡς ἂν μὴ ὦν
 αὐτὸς ἐπώμοτος ἔργον μαχαίρας ποιεῖται. τοῦτο γνωσθὲν Πέρ- C
 σαις τῆς ἐπὶ τὰ δίκαια ἤθ' ἀφίξεως καὶ λαν ἀνίργει, καὶ οὕτως
 Ἐσαῦθις πρὸς Ἰταλοὺς κλίναντες σὺν αὐτοῖς τὰς Θρακικὰς κατα-
 τρέχουσι χώρας. ἄλλ' ὁ μὲν Μουρίσκος βασιλεῖ παραγεγονῶς,
 ἅμα δὲ καὶ τῶν τριήρων τῆς ἐπὶ τῷ πορθμῷ ἀσχολίας ἀπαλλα-
 γεισῶν, ἐκείνος μὲν τὴν τοῦ ἀμηνραλῆ ἀξίαν παρὰ τοῦ κρατοῦν-
 15 τος λαμβάνει· Ἰταλοὶ δὲ καὶ Πέρσαι, ἐπεὶ οὐδέμια τῶν βασι-
 λικῶν τριήρων ἐκεῖσέ πη προσεκώχενε, τὰ πιστὰ ἐπὶ τῷ φρου- D
 ρίῳ τῷ τῆς Καλλίου σχόντες, ὀλίγους τινὰς κατὰ φυλακὴν ἀφέν-
 τες ὄλαις ὄρμαις τὰ προστυγχάνοντα ἐξεληίζοντο, ἄνδρας κτεί-
 νοντες, τὺς δ' ἐν ἡλικίᾳ γυνυῖκας καὶ παῖδας ἀνοικτι ἐξυδραπο-

tibus plus quam illis plerisque peditibus in partitione deberi, quantum col-
 libuerat sumpserant, particula dumtaxat, quantum sat fore quaestuose
 ipsis sibi faventium arbitrio statuerunt, in Persas socios, ut nihil plus
 quam gregarios, aspersa. sic se iniuste ac contumeliose defraudari non
 ferentes Persae de hac iniuria et quibusdam aliis multam, sed frustra
 querebantur, surdis ad omnia, et quidquid laesi obtenderent, usque de-
 que habentibus secure ac superbe Catelanis. hinc natum Persarum non-
 nullis consilium retro se, unde venerant, trans mare referendi. ergo cum
 forte occurrente navarcho quopiam Romano clam transigunt ut se taxato
 navo, et certis conditionibus in quas utrumque iureiurando dato est con-
 ventum, trans fretum innoxie ac fide bona deportaret. dum sis traiciunt,
 medio in cursu navem qua vehabantur Andreas Muriscus invadens occu-
 pansque Romanos quidem in ea repertos servavit, Persas autem, ut qui-
 bus nulla ipse sacramenti religione cavisset, gladio paremit. nuntiatum
 id Persis reliquis apud castra Catelanorum similia revertendi consilia ver-
 santibus, longe hos deinceps ab eiusmodi cogitationibus avertit, coactos-
 que ad patienter tolerandam qualemcumque conditionem peregrinae mili-
 tiae, cui essent insolubiliter impliciti, perpolit ad coniungendam dense
 cum Italis militarem operam, Thraciis communiter regionibus incursum-
 dis. sub haec Muriscus remissa triremibus freti custodiendi taediosa ipsis
 ac publice salutari statione cum his Constantinopolim rediit, ubi benevole
 exceptus ab imperatore praemium rei bene gestae Ameralis dignitatem
 tulit. verum Itali ac Persae recessu animadverso triremium, quarum
 ipsis fuerat vicinia terrori, nihil iam deinceps arci Callipoleos immisere
 periculi cernentes, paucis suorum uti iam suffectaris ad eius custodiam
 ibi relictis, effuso impetu obvia sunt cuncta depopulati, viros quidem ec-
 cidentes, aduktas vero mulieres et pueros immisericorditer servitum abdu-

διδόμενοι καὶ χρήματα μυρία συλλέγοντες, ζῶων αὐτῶν καὶ τῶν
 P 401 εὐάνων πραγμάτων παροραμένων. λήγία δὲ καὶ θημονίαι μυ-
 ρίαι, τὰ μὲν παρηθηκυίας ἔφριττον ταῖς ἀθέραις, αἱ δὲ ἀτη-
 μελημέναι κείμεναι καθωρῶντο.

- B 4. Οὐ μὴν δὲ καὶ Ἀλανοῖς ἐτέρωθεν, ἔτι δὲ καὶ τοῖς ἐξ 5
 ὑπογύου Χριστιανοῖς Τουρκοπούλοις, οἳ δὴ καὶ οὐ πολλῶ πρό-
 τερον χρόνῳ ἐκ τῶν βορείων βασιλεῖ προσεφοίτησαν, οὐδ' αὐ-
 τοῖς ἀλώβητον διειτηρεῖτο τὸ ἔσπονδον, ἀλλὰ μίαν μὲν εἶχον τῆν
 γνώμην ἀποστατοῦντες, ἑκάτεροι δὲ τὰ δχυρώτατα κατασχόντες,
 οὐδὲν ὕπερ οὐ καταθέοντες ἐξηφάνιζον. καὶ οἱ μὲν Τουρκόπου- 10
 C λοι ἄλλη πη ὠχέρον τὰς μετοικίας, ὁπόθεν ὡς ἐξ ὀρμητηρίου
 ἐκθέοντες δεινὰ Ῥωμαίους ἐργάζοντο· Ἀλανοῖς δὲ Κοντζιμπαῖς,
 καθὼς ἐρρέθη τὰ πρότερα, ἐπιστὰς ἄλλως ἢ ὡς ἐπ' ἀγαθῶ
 Ῥωμαίων, ἧ καὶ ἀπέσταλτο, δόξαν πυρεῖχεν ποιεῖν. ἤρξε γάρ
 οἱ τοῦ ἐπὶ τῷ δοκεῖν Ἀλανοῖς ἐκθύμως ἀποστραφῆναι τὰ βασι- 15
 λέως καὶ δὴ καὶ πιστεῦσθαι ἢ τοῦ Τουκταῖ πρὸς βασιλεία καὶ
 περὶ αὐτοῦ ζήτησις, καὶ ἐπεὶ συνάμ' ἐζητοῦντο αὐτὸς τε καὶ
 D Ἀλανοὶ ὡς ἀρχῆθεν τῆ τῶν Τοχάρων ἀρχῆ προσήκοντες, αὐτοῦ
 γε καὶ μᾶλλον σὺν ἑτέροις ἄρχουσι παρὰ βασιλέως πρὸς ἐκείνον

14. ἐπίσταλτο P. 15. τοῦ ἐπ' Ἰσων δ.?

centes, pecuniae autem immensos congerentes cumulos, adeo ut animalia
 et caetera utcumque magno et facile vendibilia, ultro in manus incurren-
 tia, nec tollere curarent, ditiori pleni praeda; qua etiam ex causa so-
 getes in campis maturaе struesque manipulorum in areis, illae perire de-
 fectu metentium, hae neglectae iacere passim cornebantur.

4. Aliunde porro neque Alanis neque Turcopulis recens ad Christia-
 nam traductis religionem, qui non multo ante haec tempore e Septemtrio-
 nalibus tractibus ad militiam imperatoris advenerant, fidos et in obser-
 vatione foederis initi perseverantia constabat: verum pari utraque gens
 consilio defecit palam a nostris, et munitissimis locis occupatis erumpentes
 inde nihil tutum aut securum per circuitum sinebant, incursionibus infe-
 stis late cuncta corruptentes. ac Turcopuli quidem alibi sibi recepta-
 cula munierunt, unde ut ex arce procurrentes ingentia Romanis inferre-
 bant mala. Alanis vero Cutzimpaxia, ut est prius dictum, superveniens
 brevi dedit occasionem opinandi, haud istam cum iis congressum ad pro-
 curanda Romanorum commoda, ad quod mittebatur, fuisse collatum.
 coeperunt enim statim ab hoc audito Alani animosius quam antea partes
 imperatoris aversari, prae se ferentes certo credere iam se, id de quo
 prius dubitaverant timide dumtaxat suspicando; persuasum, inquam, plene
 iam habentes, missum a Tuctaine ad imperatorem Cutzimpaxiam ad repo-
 tendos suos antiquos milites Alanos, eosque secum postliminio reducendos ad
 terras Tocharorum, ad quos pertinerent et quorum dudum suspiciis mili-

πρεσβυόντες. ταῦτ' Ἄλανοι ὡς πρὸς αὐτῶν ἐκ τοῦ τέχης καὶ αὐτομάτου γεγονέναι δόξαν καὶ λίαν ἀποδεξάμενοι, ὑποκοιῶνται παντοίως τὸν πρεσβυτήν. καὶ ὁ τέως ἐξημερώσων σφῶν βασιλεὶ ὄλος, ὡς δόξαι, ἐκείνων γίνεται, καὶ ἐς τοσοῦτον οὐκ 8
 5 κειοῦται σφίσιν ὥστε καὶ ἄλλην τὴν τοῦ πρωτεύοντος ἐκείνων Κυρσίτη ἀδελφὴν ἀγαγέσθαι ἐς σύζυγον. ἡ . . . . . Ἄλανοι τὰς τῆς Νεάδος σκοπιᾶς καταλαβόντες τόπον διαρκῶς ὄχυροῦσι ταῖς κατὰ σφῶν ἀρμαμάξαις, αἷς δὴ καὶ διεκομίζοντο. γύναια δὲ καὶ παιδάρια καὶ πᾶσαν ἄλλην περιουσίαν ἐκεῖ συγκλείσαντες,
 10 ἐντεῦθεν αὐτοὶ ὡς ἐπὶ βεβαίῳ τῆς ἰδρύσεως ἐξορμώμενοι τὰ πάν- P 402
 δεῖνα διειθίσθαι Ῥωμαίους, μόνον δὲ φειδωλοὶ περὶ τὰς σφαγὰς ἦσαν. καὶ ταῦτ' ἠκούετο εἰργασμένος Κουτζιμπαξίς, εἰ καὶ ὁ κρατῶν ἐπ' ἐκείνῳ ἔτι πληροφορούμενος οὐδ' ὄλλως τὰ τῆς φήμης παραδεκτὰ ἤγετο· καὶ γὰρ κἀκεῖνος περιεβουκόλει τὰς ἐλπίδας
 15 τῷ βασιλεῖ, ὡς οὐκ ἐπὶ πονήρῳ Ῥωμαίων ταῦτα πρῶττοι, ἐξ ὧν ἠκούετο πρὸς τινὰς τῶν τοῦ βασιλέως ἀπολογούμενος. ἐτέρωθεν δὲ κατ' ἀνατολὴν καὶ ὁ Ἀτταλειώτης ἀποστατῶν ἐκηρύσ- B
 σιτο, καὶ γράμματα ἀφικνούμενα τὴν ἀποστασίαν ἐδήλουν. ταῦτα μὲν οὐ λίαν, ὡς ἐφίκει, ὠδύνα τὸν βασιλέα, τὰ δὲ κατὰ
 2. δόξαντα? 4. ὄλος P.

tavissent. advenisse is nuntius in tempore visus est Alanis, quando eos multis de causis Romanae societatis taedium ceperat. itaque cum rem ipsam exacerperunt avide, tum eius ad se missum negotii ministrum omnibus demereri officiosae benevolentiae declarationibus studuere. nec segnis ille aut parvus fuit in exhibenda mutua gratia. unde qui ad delinientes imperatori exacerbatos Alanorum animos utilis conciliator accessisse sperabatur, brevi totus in eorum transisse partes haud dubiis esse comper-tus indicium, utique qui eo usque se illis agglutinaverit, ut sororem Cur-sitae primas apud ipsos obtinentis aliam uxorem duxerit. hinc iam pa-lam imperio rebelles Alani loco potiti situs inaccessi, quem Neadis spe-culas vocant, eum quantum satis fore visum est muniant, plaustrorum quae plurima trahabant, continua serie velut vallo circumdatum. tum in-cclusis ea munitione mulieribus et parvulis caeteraque suppellectili, inde ipsi ut ex securis sibi ad receptum arce prodeuntes, omni hostilitatis ge-nere Romanos infestabant, nisi quod parcebant sanguini minusque cae-dium edebant. et haec videlicet Cutzimpaxis transegiisse cum Alanis tan-dem adiebatur, quamvis necdum credente imperatore; qui praeoccupatus magna opinione fidelis eius viri ac benevolentiae erga se sinceram, assen-tiri non sustinebat tanta de illo memorantibus. ad quod aliquid artis etiam ipse adhibebat Cutzimpaxis, spem etiamnum imperatoris nuntiis submissis lactans, et ad quosdam ipsius familiares defensiones facti sui scriptitans, quibus affirmabat nihil in hoc actum a se quod in illum incommodum rei posset Romanae redundare. altera vero ex parte in Orientali tractu re-bellasse Attaleotam palam praedicabatur; ostendebanturque inde allatae literae id citra ullam dubitationem asserentes. sed id novum vulnus haud multum, ut apparebat, dolere imperatori, desperata dudum salute re-

δύσιν διὰ φροντίδος ποιούμενος οὐκ ἀνίη, καὶ μάλισθ' ὅτι καὶ τοῦ στρατιωτικοῦ τοῦ περὶ τὸν βασιλέα Μιχαὴλ διασκευασθέντος, καὶ διὰ ταῦτα μηδὲν ἔχων ἐκείνος πράττειν, τὸν πατέρα καὶ βασιλέα πέμπων ἐξώτρυνεν, εἰ δυνατὰ οἱ εἶη, αὐτὸν ἐκστρατεύειν C ἐκείνον καὶ κατὰ δύσιν περὶ που ῥαιδιστὸν καὶ πρόσω στρατο-5 πεδεύεσθαι. ὄρηθ' ὁ δ' ἦν πρὸς τοῦτο, ὁπόθεν δέ οἱ δυνάμεις συγκροτηθήσονται σκοπομένη (οὐδὲ γὰρ ἐκ τοῦ κοινοῦ ταμείου ταύτας γενέσθαι ἐπιτελεῖς διὰ τὴν τῶν χρημάτων ἀπορίαν, ὡς ἔλεγον, δυνατὰ ἦν) ἢ ἐκ τῆς πολιτείας ἐκαρπδοκεῖτο ἐθειλοῦσα συγκρότησις. ὅθεν καὶ συνεκρότουν οἱ πλείους, καὶ συνελέγοντο 10 χρήματα. ἀλλ' οὐκ ἦν πρὸς τοιαύτας χρεῖας ὑρκούντων τὸ συναγόμενον, καὶ ἡμελεῖτο τὸ ζῆμπαυ.

D 5. Ἐν τούτῳ καὶ φάμοσος τόμος πλήρης χλευσῆς ῥικτεῖται. καὶ οὐ γὰρ ἄλλως τῷ τολμῶντι ῥίπτειν ὑπέληπτο εἰς χεῖρας δεδόσθαι τὸν τόμον τῷ βασιλεῖ, ἢν μὴ ἐν αὐτοῖς τοῦ τῶν ἀνακτό-15 P 403 ρων ἄλλο τις λαθῶν ἐκτεθείη ἐπὶ τὸν αὐτὸν θρόνον οὐ εἰώθει καθέξασθαι βασιλεύς, τοῦ ἀμφικεφάλου ὑπεντεθειμένου οἱ, πολλὴν τοῦ λαθεῖν πρόνοιαν ποιησαμένου τοῦ θεῖναι τολμησαντος. ὡς δὲ ὁ τοῦ κοιτῶνος προκαθήμενος ὁ Χατζίκης εἰωθῶς ἐκ τοῦ ἐπὶ πλείστον εἰσῆι τὰ τῆς καθέδρας διευθετεῖν, φιλοκαλῶν συνή-

gionum Orientalium unice intento in Occidus conservandas. cui cum instantem curae acriter pungebat quod exercitum Michaëlis Augusti plane illic constabat fuisse dissipatum. quam ob causam ipse Michaël crebris et urgentibus literis patrem Augustum obsecravit ut quam primum posset fieri, veniret eo ipse cum exercitu et circa Rhaedestum pauloque ulterius castra metaretur. nec deerat Andronico impetus ad eam expeditionem capessendam: tantum aestuabat animo, unde copias ad hoc idoneas cogeret. nam quantum in aerario tum pecuniae reperiebatur, haudquamquam ad stipendia iusto exercitui numeranda suffecturum ex vero affirmabant intime consilii. restabat spes in voluntaria collatione civium, qua is defectus suppleretur. rogati non frustra multi, quod poterant, conferebant; dabaturque non indiligens opera colligendis his symbolis summae ad praesentem usum necessariae conficiendae. sed immane quantum a modo requisito res aberat. itaque totum sensim negotium taedio curandum et desperatione perficiendi neglectum evanuit.

5. Inter haec famosus libellus irrisione iacitur. cum qui lacere ausus est, cum aliter non speraret in manus imperatoris, quod cupiebat, venturum, ipse furtim in intima palatii conclavia penetravit, simulans se alium, et in ipso, ubi consistere Augustus solebat, throno deposuit; multam in aditu et recessu, capite videlicet diligenter obnupto, ad latendum curam adhibens. ut autem eo paulo post, prout erat saepe solitus, praefectus cubiculi Chatzices subit, familiari ministerio sedile principis adornaturus, in quo solebat esse diligens, incurrit in libellum; quem a non alio quam ipso Augusto relictum illic autumans, et veritus ne arcana contineret quae minime is vellet cognosci a quoquam, vi curio-

8. Ὁ δὲ βασιλεὺς πρὸς τοῖς ἄλλοις οἷς εἶχε καὶ ὡς δυνα- D
τὸν ἐσπούδαζε ταῦτα θεραπεύειν, καὶ τὰ τοῦ πατριαρχοῦντος
Ἀθανασίου θεραπεύειν περὶ πολλοῦ ἐποίειτο. διὰ τοῦτο παν-
τοίως μετήρχετο τὸν πατριάρχην Ἀλεξανδρείας Ἀθανάσιον ὁμο-
βνοῆσαι τοῖς πραχθεῖσιν ἐπὶ τοῦ πατριάρχου Ἀθανασίου. ὁ δὲ
οὐ μὴ μόνον συνήγει τοῖς πραχθεῖσιν, ἀλλὰ προφανῶς ἀπειχί- P 405
ζετο. ἐπεὶ δὲ οὐκ ἦν ἄλλο τι ἐκεῖνον ὀρᾶν καθ' ἑαυτὸν ποιμε-
ναρχοῦντα καὶ μᾶλλον δόξαν ἐπὶ συνέσει καὶ ἀγχινοῖα ἔχοντα,
πρὸς τὰ οἰκεία τῆς ἑαυτοῦ ἐκκλησίας χρησάμενον πλῶν ἵναί ηἰπέ-
10 γετο. καὶ ὅς ἐξ αὐτῆς συσκευασάμενος, ἐπειδὴ οὐκ ἦν δυνατὸν
αὐτῷ ἐπ' Ἀλεξανδρείας τῷ τότε, ἐπὶ Βενετικῆς τριήρεως ἐς
Κρήτην ἐστέλλετο. ἐκεῖ γὰρ ἔγνωστο αὐτῷ κατὰ τὸ τοῦ Σινᾶ
(Σινάτης γὰρ ἦν ἀρχῆθεν) παραγενέσθαι μετόχιον. ὁμοίως γε B
μέντοι μεταξὺ που διερχόμενος εἰς τὴν κατ' Εὐβοίαν Μάκρην,
15 ὁ λόγος εἶχε, κατήντησεν. ἃ δὲ τούτῳ συνέβη περιπλανωμένῳ,
μετ' ἄλλῳ ῥηθήσεται. ὁ δὲ πατριαρχεῦων Ἀθανάσιος τὰς
ἐκεῖνον ἐκ χρυσοβούλλων μονάς, τὴν τε κατὰ τὸν Ἀνάπλου τοῦ
ἀρχιστρατήγου καὶ τὴν ἐν τῷ εὐεργέτου Χριστοῦ, χειρωσά-
μενος, τοῦ βασιλέως ἀφιέντος σφραγίδα ἴδιαν, καὶ καθηγοῦμε-

8. Porro imperator inter opem eius exposcentia undique multa, qui-
bus mereri pro viribus studebat, haudquaquam negligebat curam sui cari
suscepti patriarchae Constantinopolitani Athanasii. ergo ei consulere quam
efficacissime cupiens, variis ambiebat officiorum artibus ibi cognominem
Alexandrinum patriarcham. eblandiri ab hoc satagens ut tandem reconciliari
se sineret Constantinopolitano, evectioemque ipsius in thronum et acta
caetera probaret. hactenus quippe ille non modo assensus istius promo-
tionis non fuerat, sed et ab illo se palam abscissum tenebat. verum
Alexandrino invicta in praedjudicato usu ac sensu pertinacia omnes istius
generis invitationes eludente, imperator, qui nec alia ratione posset co-
gere hominem aliunde ac sine suo beneficio patriarchatu illustris sedis in-
signem, et alloqui vereretur quidquam decernere severius in virum pru-
dentiae atque ingenii fama percelebrem, ad ultimum illud consilium de-
scendit eum amovendi ex urbe, ubi exemplo nocebat, urgendo ut ad suam
ecclesiam quam primum navi se conferret. ad hoc ille sese expedire
haud gravate visus est; cenvasataque supellectili, quoniam Alexandriae
tunc petendae copia non fuit, conscensa tiremi Veneta solvit Cretam
versus: ibi enim cum esse domum sciret Sinaïtae monasterio, unde ipse
prodierat, subiectam, in ea diversari constituerat. sed in eo cursu de-
latus obiter in Euboeam longam variis illic est casibus iactatus, et occa-
sione horum erroribus itinerum multis implicitus, quos post paulo refere-
mus. nec cunctatus est Constantinopolitanus Athanasius discessu aemuli
proficere quam potuit plurimum, siquidem quae Alexandriae loca donec
Augustorum bullis aureis sancito in urbe possederat, nempe monasterium
archistrategi ad Anaplum et aliud intra urbem Christi Euergetae, conti-
nuo invasit, revulsis etiam Alexandrini, quae abiens concessu imperatoris
impresserat, sigillis, pro iisque sua ipsius signacula substituens, ac prae-

- D** 6. Οἱ δὲ Ἀμογάβαροι, ὡς πολλὰκις ἤδη προείπομεν, ἐκ-
 θέοντες πανταχοῦ καὶ τὰ δεινὰ Ῥωμαίους τιθέμενοι περικαθί-
 ζουσι φρούριον περὶ τὸν Σιγὸν ποταμὸν, Μάδυτον ἐγχωρίας λε-
 P 404 γόμενον. ὀχυρὸν δὲ ὄν, ὡς εἰκός, οὐ δυνατόν ἦν αὐτοῖς κρα-
 τηθῆναι. πολιορκήσεις δὲ καθ' ἑκάστην ποιοῦντες καὶ μηχανάς, 5
 τὰ πάντα μάταια διεφαίνοντο. ἐπεὶ δὲ μὴ ἀνυστὰ τοῖς Ἰταλοῖς
 ἦν, λιμῶ τὸ φρούριον ἐγνωσαν πολιορκεῖν. χρόνου τοιγαροῦν
 τριβομένου ὁ λιμὸς ἐντὸς κραταιῶς ἐπήρχετο, ὥστε καὶ τῶν ἀπη-
 γορευμένων τοὺς ἐποίκους ἄψασθαι λόγος. τέλος γοῦν ἀπορία
 συσχεθέντες ἐφ' ὁμολογίαις τοῦ μὴ τινας ἤδη φονεῦθῆναι, ἀλ- 10
 B λως δὲ ὡς ἐκείνοις ἀρεστὸν χρήσασθαι, τὸ φρούριον ἤδη παρή-
 χουσιν. εἰσελθόντες οἷν ἅπαντας ἔξοικισαν, ἄλλους ἀλλαχοῦ
 διασπείραντες. αὐτοὶ δὲ ὡς ὀρηκτηρίῳ τούτῳ χρώμενοι ἔξέθεον
 πανταχοῦ τῆς Θράκης, τὰ πάνδεινα ἐργαζόμενοι.
- C** 7. Ὁ δὲ Μπυριγέριος, ὡς ἤδη προείπομεν, Γεννουταῖς 15
 κρατηθεὶς καὶ εἰς Τραπεζοῦντα ἀναχθεὶς ὡς αἰχμάλωτος, ἔπειτα
 πάλιν καταχθεὶς μετ' αὐτῶν, καὶ δύο μῆνας προσμεινάντων
 τριήρων δύο μισθοφοραῖς τοῦ βασιλέως ἐπὶ τὸ στενὸν Καλλιου-
 πόλεως, τελεσθείσης δὲ τῆς τῶν δύο μηνῶν προθεσμίας ἀπάγε-
 ται μετ' αὐτῶν πρὸς τὴν Γέννοσαν. τῶν δὲ Κατελάνων πρότε- 20
 ρον τριήρων πρεσβευσάντων περὶ τούτου, οὐδὲν ἤνυσαν.

6. At Amogabari, ut saepius iam antea diximus, quoquoersum excurrentes et Romanos dire vexantes, obsidione cingunt arcem Sigo anni adsitam, vulgo Madytum vocatam. verum haec adeo munita erat ut frustra omnis esset oppugnantium labor, utcumque illi quotidianis assaultibus, machinis quin etiam adhibitis, nihil omitterent quod ei vi subigendae posset utile videri. quare tandem decreverunt, quos expugnare armis nequirent, fame debellare. diu ergo circumsidentes, omni aditu commeatibus obsepto, eo penuriae Madytenses redegerunt ut iam res quoque foedas et naturae humanae fastiditas, vertere in cibum dicerentur. processu temporis cum crescente necessitate spes subsidii deficeret, dederunt se obsessi, solam vitae incolumitatem pacti, caeteris omnibus obsidentium arbitrio permisis. sic Madyto Amogabari potiti, quotquot illic reperere, foras eiecerunt, alios alio dispergentes. de caetero ex arce illa valido suorum inessata praesidio erumpentes, cum securi fiducia regressus, omnem late Thraciam assiduus et saevus incursionibus vastabant.

7. Mpyrigerius autem, ut superius diximus, a Genuensibus captus et Trapezuntem delatus in vinculis, rursus inde reversis quae illum portabant navibus relatus; per duos menses in freto Callipolis perstitit, ubi mercede conductam ab imperatore naves duae Genuenses stationem habuerunt. illo quod pepigerant spatio transacto, teneri non potuerunt quia abirent, versus Genuam dirigentes cursum, et illuc perinvitum Mpyrigerium ducentes, Catelanis nequidquam conatis impetrare liberationem eius. nam horum ad id missae legationes ad navarchos Genuenses plane successu caruere.

οὐκ ἐποίησαν. καὶ τέλος τοὺς ἐντὸς κατασφάζαντες φύλακας, B
τοὺς ἐποίκουσ πάντας ἐξελάσαντες, προδιδούσιν ἐπὶ ἀπωλείᾳ
τοῖς Πέρσαις τὸ φρούριον. αὐτοὶ δὲ σὺν ἰκεῖνοις ἀψάμενοι τῆς
ἐπὶ Λάμψακον, ἐντυγχάνουσι πλήθει Ῥωμαίων καθ' ὁδὸν ἄλ-
5 λους ἀλλαχοῦ φεύγοντας, καὶ τούτους ἐξανδραποδισάμενοι σὺν
ἄγρᾳ πλείστη καὶ μεγίστῃ ἐρμαίῳ τὸν Ἑλλήσποντον περαιοῦνται.

10. Ἐντεῦθεν καὶ ἀμφοτέρωθεν ἐστενωῶσθαι τὸ Βυζάν- C
τιον ἐκινδύνευεν, ἐξ ἀνατολῆς τε καὶ δύσεως, ὥστε ἀπόγνωσις
καὶ ἀπορία πλείστη Ῥωμαίοις συνέπειεν. ὁ δὲ γε πατριάρχης
10 Ἀθανάσιος πρὸς τούτοις καὶ τῷ λαῷ ἐπεκαλεῖν ἐγκλήματα διηγε-
κῶς οὐκ ἀπάνκει, ὡς δῆθεν τὰς αἰτίας τῶν συμβαινόντων ἐντεῦ-
θεν ἐπερχομένους ἐκ τῆς τοῦ λαοῦ πλημμυλείας. διὸ καὶ συχναί D
λιτανεῖαι παρ' ἐκείνου μετὰ μοναχῶν καὶ κληρικῶν καὶ πυτὸς
πλήθους ἐπετελοῦντο, καὶ συχνάκις ἐπαιτιῶτο ποῖ μὲν μοναχοῖς
15 ποῖ δ' ἱερωμένοις ποῖ δὲ λαϊκοῖς, καὶ πρόστιμα πολλάκις καὶ
φόβους καὶ ζημίας ἐπιτιθεῖται τοῖς ταλαιπώροις καὶ ἄλλως κακῶς
ἔχουσι. καὶ ἐπὶ τούτοις ἢ τε φιλενδειξία καὶ τὸ οἶσθαι τὴν φθο-
ρὰν ξυμβῆναι ἐκ τῆς τῶν προτέρων ποιμένων, καὶ μῦλλον τοῦ E
μετ' αὐτὸν Ἰωάννου, ἀτημελησίας, τὸ προσηγῆς καὶ ἀγαθοθε-
20 λῆς οὕτω καλοῦντος, τὴν δ' ἐς τὸ κρεῖττον ἐπάνοδον ἐκ τῆς αὐ-

14. καὶ] εἰ καὶ?

textu grassarentur. ad extremum capto tempore, quotquot illic super-
erant, praesidiariis occisis cives electos produunt Persis, ab iis crudeliter
mactandos, arcemque iisdem iuxta pacta condonant. ipsi deducente prae-
sidio Persarum iter ingressi versus Lampsacum, plurimos Romanorum huc
illucque fugientes variis obiter locis captos servitum abducunt; ac cum
alia diversi generis praeda immensa, ingenti potiti sceleris praemio, Hel-
lespontum transfretant.

10. Per hunc modum Constantinopolis ab utraque parte, continente
Orientali et Occidua, dum premitur, angustias sensim ad extremas peri-
cilitatibus redigi, eo plerorumque moerore Romanorum ut in summa ino-
pia consilii parum a desperatione ultima abessent. et erat isto velut
quodam unguis in ulcere zelus acerbus Athanasii patriarchae, qui nullum
faciebat finem incusandi populum, causas, ut aiebat, suis sceleribus deo
praebere non cessantem immittendarum cladum tantarum. in earum porro
pacula culpaeque crebrae litaniae celebrabantur ab eodem, praesentibus
una monachis et clericis, cum frequentis conventu populi. nec preces in-
dicere contentus obiurgationibus amaris supplicisque saeviebat, nunc mo-
nachos criminans, nunc sacerdotes, nunc laicos, saepe terrores iis multas
et id genus sensu acria in poenam sat aliunde infelicibus imponens. in
his ille ferebatur sive ostentandi sui prurigine, sive opinione qua sibi per-
suaserat pessum ire omnia propter priorum patriarcharum, maxime autem
Ioannis Cosmae qui sibi successisset, negligentiam (hoc enim traducebat
nomine ad gratificandum pronam et benevolam viri eius indolem), re-
stitutionem autem cunctorum in melius a sua ista instanti acrique

C νον ἐπ' αὐταῖς καθίστα. ὕστερον δὲ καὶ τὴν τῶν Ὀδηγῶν μονὴν οὕτως ἔδρα, αὐτὸς ἐπιστάς, αὐτὸς καταστήσας ἐκ χειροτονίας ἡγούμενον, αὐτὸς καινουργήσας καὶ τὴν ἀναφορὰν τοῦ ἰδίου ὀνόματος, τότε χηρευούσης ποιμένος τῆς Ἀντιοχείας, ὡς ἐντεῦθεν καὶ τούτων ὡς καὶ τῶν ἄλλων ἐξουσιάζειν, καὶ τὰ δυνατὰ καὶ εὐπορα καρπίζεσθαι. ἀλλὰ ταῦτα μὲν οὕτως εἶχε.

D 9. Συνέπεσε δὲ ἐντεῦθεν δεινὰ φρουρίῳ τινὶ κατὰ τὴν Μυσίαν τὴν ἐν τῷ Ὀλύμπῳ, τὰ Κουβούκλεια λεγομένῳ. ἐπειδὴ γὰρ οἱ ἐν τῷ φρουρίῳ ἐπιθεμένων τῶν περὶ τὸν Πέρσῃν Ἀτάρῃν ἐν χροῖ κινδύνου ἐγένοντο, ἀμηχανοῦντες μόνον σύμφορον¹⁰ ἐνενόουν τὴν ἐκ Λοπαδίου ἀρωγὴν· ἐκεῖ γὰρ διῆγεν ὁ Μακρηνὸς σὺν ὀλίγοις τισὶ καὶ τοῖς περιούσιον Ἀμογαβάροις, οὓς φθάσας
P 406 ὁ Καῖσαρ ἀπέστειλεν ἐπὶ φυλακῇ τῶν ἐκεῖ. πέμψαντες οὖν βοηθεῖν ἠντιβόλουν τῷ Μακρηνῷ. πέμπει ἐξήκοντα Ἀμογαβάρους ὡς πιστοὺς τοῖς Ῥωμαίοις, οἵτινες δὴ παραγεγονότες πρότερον¹⁵ Πέρσαις κατὰ τὸ λεληθὸς κοινολογησάμενοι, καὶ τὰ πιστὰ δόντες καὶ λαβόντες, ἢ μὴν αὐτοὺς μὲν ἐπ' ἀγαθῷ τῷ ἰδίῳ συμπράξειν, ἐκείνους δὲ πρὸς Λάμψακον ὡς περαιωθεῖεν διασώσασθαι, εἰσελθόντες δὲ τὸ φρούριον οὐδὲν ἦν δεινὸν ὅπερ εἰς τοὺς ἐποικοὺς

positos a se pendentibus iis coenobii imponens. paulo post idem fecit et in Hodegorum monasterio, per se illud ipse adiens, ipse ordinationis propriae praepositum praeficiens; quin et de novo illic usurpans, ut vacante forte Antiochena sede, cuius iuri praesulis id erat coenobium subiectum, suum illic nomen inter sacra recitaretur. ita ille hic ut alibi iurium securus pro arbitrio cuncta dispensabat, quoad posset, ad se trahens universa, et reditus opimos ad fructum proprium vindicans. atque haec quidem sic se habebant.

9. Post haec autem acciderunt mala gravia cuidam arcis Mysiae in Olympo sitae, cui Cubuclea nomen est. cum enim eius incolae acriter oppugnarentur ab exercitu Persae Ataris, et in extremum iam periculi venissent, unam sibi superesse spem auxilii viderunt a Lopadio, ubi Macrenus dux Romanus cum paucis sui generis degebat, habens secum et quosdam Amogabarios ex his quos olim Caesar Rontzerius ad id castrum custodiendum miserat. orarunt ergo Macrenum legatione supplicis ne se in summo discrimine despiceret, sed quo posset auxilio servaret. Macrenus delectos sexaginta ex Amogabariis, fidos eos et benevolos Romanis, quales se ferebant, credens, ire suppetias Cubucleensibus iussit. hi primum profecti ad Persas clam cum illis convenerunt, fide data et accepta, se ingressos in arcem obsessam pro virili annisuros ut Persis traderetur, vicissim autem velle perducii Persarum opera se salvos Lampsacum, unde traicere ad suos possent. ab hoc arcano colloquio intra munitiones Cubucleensium ut socii admissi nihil immanis hostilitatis omiserunt quo non in miseros longe aliud expectantes indigenas vel inquilinos loci vario praec-

οὐκ ἐποίησαν. καὶ τέλος τοὺς ἐντὸς κατασφάξαντες φύλακας, B
τοὺς ἐποίκουσ πάντας ἐξελάσαντες, προδιδούσιν ἐπὶ ἀπωλείᾳ
τοῖς Πέρσαις τὸ φρούριον. αὐτοὶ δὲ σὺν ἰκελίοις ἀψάμενοι τῆς
ἐπὶ Λάμψακον, ἐντυγχάνουσι πλήθει Ῥωμαίων καθ' ὁδὸν ἄλ-
5 λους ἀλλαχοῦ φεύγοντας, καὶ τούτους ἐξανδραποδισάμενοι σὺν
ἄγρᾳ πλείστη καὶ μεγίστῃ ἐρμαίῳ τὸν Ἑλλήσποντον περαιοῦνται.

10. Ἐντεῦθεν καὶ ἀμφοτέρωθεν ἐστενωσθαι τὸ Βυζάν- C
τιον ἐκινδύνευεν, ἐξ ἀνατολῆς τε καὶ δύσεως, ὥστε ἀπόγνωσις
καὶ ἀπορία πλείστη Ῥωμαίοις συνέπεισεν. ὁ δὲ γε πατριάρχης
10 Ἀθανάσιος πρὸς τούτους καὶ τῷ λαῷ ἐπεγκαλεῖν ἐγκλήματα διηγε-
κῶς οὐκ ἀπόκνει, ὡς δῆθεν τὰς αἰτίας τῶν συμβαινόντων ἐντεῦ-
θεν ἐπερχομένας ἐκ τῆς τοῦ λαοῦ πλημμελείας. διὸ καὶ συχνὰ D
λιτανεῖται παρ' ἐκείνου μετὰ μοναχῶν καὶ κληρικῶν καὶ παντὸς
πλήθους ἐπετελοῦντο, καὶ συχνάκις ἐπαιτιῶτο ποῖ μὲν μονυχοῖς
15 ποῖ δ' ἐρωμένιοις ποῖ δὲ λαϊκοῖς, καὶ πρόστιμα πολλάκις καὶ
φόβους καὶ ζημίας ἐπιτιθεῖται τοῖς ταλαιπώροις καὶ ἄλλως κακῶς
ἔχουσι. καὶ ἐπὶ τούτοις ἢ τε φιλενδειξία καὶ τὸ οἶσθαι τὴν φθο-
ρὰν ξυμβῆναι ἐκ τῆς τῶν προτέρων ποιμένων, καὶ μᾶλλον τοῦ E
μετ' αὐτὸν Ἰωάννου, ἀτημελησίας, τὸ προσηγὲς καὶ ἀγαθοθε-
20 λές οὕτω καλοῦντος, τὴν δ' ἐς τὸ κρεῖττον ἐπάνοδον ἐκ τῆς αὐ-

14. κα] εἰ καί?

textu grassarentur. ad extremum capto tempore, quotquot illic super-
erant, praesidiariis occisis cives electos produnt Persis, ab iis crudeliter
mactandos, arcemque iisdem iuxta pacta condonant. ipsi deducente prae-
sidio Persarum iter ingressi versus Lampsacum, plurimos Romanorum huc
illucque fugientes variis obiter locis captos servitum abducunt; ac cum
alia diversi generis praeda immensa, ingenti potiti sceleris praemio, Hel-
lespontum transfretant.

10. Per hunc modum Constantinopolis ab utraque parte, continente
Orientali et Occidua, dum premitur, angustias sensim ad extremas peri-
clitabatur redigi, eo plerorumque moerore Romanorum ut in summa ino-
pia consilii parum a desperatione ultima abessent. et erat isto velut
quodam unguis in ulcere zelus acerbus Athanasii patriarchae, qui nullum
faciebat finem incusandi populum, causas, ut aiebat, suis sceleribus deo
praebere non cessantem immittendarum cladum tantarum. in eam porro
piacula culparum crebrae litaniae celebrabantur ab eodem, praesentibus
una monachis et clericis, cum frequentis conventu populi. nec preces in-
dicere contentus obiurgationibus amaris suppliciisque saeviebat, nunc mo-
nachos criminans, nunc sacerdotes, nunc laicos, saepe terrores iis multas
et id genus sensu acria in poenam sat aliunde infelicitibus imponens. in
his ille ferebatur sive ostentandi sui prurigine, sive opinione qua sibi per-
suaserat pessum ire omnia propter priorum patriarcharum, maxime autem
Ioannis Cosmae qui sibi successisset, neghgentiam (hoc enim traducebat
nomine ad gratificandum pronam et benevolam viri eius indolem), re-
stitutionem autem cunctorum in melius a sua ista instanti acrique

τοῦ σπουδαιοτριβήσεως προσδοκᾶσθαι. ὃ δὴ καὶ μᾶλλον εἰς
 τοῦναντίον συνέπιπτεν, ὡς ἐπὶ τοῖς ὄμοις ἐπὶ τούτου τὰ Ῥωμαίων
 ἐφθάρθαι, ὅσον εἰς διέγερσιν τῶ οὕτως αὐτονομοῦντι. ὥστε
 P 407 καὶ ἐν μιᾷ λιτανεύσας κατ' αὐτὴν ἡμέραν ἐσπέρας, ἀπὸ τῆς τῶν
 κωνηγῶν λεγομένης πύλης μέχρι καὶ τῆς τοῦ Προδρόμου μονῆς, 5
 πᾶσαν τὴν ὑπώρειαν ἐκείνην τὸ πῦρ ἐπιλαβὸν ἐκημάθυνε, πλοῦ-
 τον δ' ἐκείνον ὅσον ἐμπορικὸν καὶ πᾶσαν ἄλλην πολυτέλειαν εὐ-
 γενῶν εἰς τὸ μηδὲν ἀπηκόντισεν· ὃ δὴ καὶ πρότερον ἐπὶ τῆς αὐ-
 τοῦ πατριαρχείας ἐγένετο. ταύτη τοι καὶ διελαιοδροῦντό τινες
 ὡς διὰ τὴν ἐκείνου λιτανείαν γεγενῆσθαι τὴν τοσαύτην πυρπόλη- 10
 B σιν. ὃ δὲ τὴν ἐκείνων πρὸς τὰς ἐκτελείας ῥαστώνην καὶ τὸ ἐρρα-
 στωνευμένον τοῦ βίου καὶ ἀμελὲς ὑπὲρ πᾶν ἄλλο τῆς Θεομηναίας
 κατηγιᾶτο. ὁπότεροι δὲ τοῦ ἀληθοῦς κατηρυστόχουν, λέγειν οὐκ
 ἔχω. ἄλλ' ἀφορμαὶ τῶν δικαστηρίων τῶ πατριάρχη ἐντεῦθεν
 ἐσχεδιάζοντο, οὐ μόνον πυρποληθέντων τῶν ἐν ταῖς ἐμπορίαις 15
 συμβολαίων γραμμύτων, ἀλλ' ὅτι καὶ πολλοὶ τῆς νυκτὸς ξυνδρα-
 μόντες ἐκείνης τὰς οὐσίας τῶν ἀνθρώπων ἐξεφόρουν διαρπάζον-

17. ἐκείνοισ P.

diligentia expectari. quae quidem expectatio in contrarium potius vertit,
 cum hoc eius demum patriarchatu res summa Romanorum prius concussa
 planè iam irreparabiliterque conciderit, ipsa etiam huius secunda legum et
 pro libitu ruente gubernandi forma impulsum ei pro sua parte addente ad
 ruinam et in praecipua omnia trudente. nec temere rapi forte queat in
 huius rei signum et specimen fructus istarum litaniarum, quod quadam
 dierum, qua illas ipse praesens magno ambitu obiverat, ferale sub vespe-
 ram exarsit incendium, quo a porta Cynegorum dicta usque ad monaste-
 rium Prodromi, totus ille urbis quam late patet frequentissime habitatus
 clivus flamma grassante deletus est, redacta in cinerem ac plane perditâ
 illa opulentia illic congesta mercium e longo advectarum, illa magnificen-
 tia superbarum aedium, pariter una cum pretiosissima suppellectili splen-
 dide in iis diversantium nobilium familiarum; qualis et antea calamitas
 sub eius patriarchatu contigerat. inde non defuere qui Athanasio coram
 in os ipsi exprobrare non dubitarent praeclaras istas eius litanias faciem
 fuisse luculentam quae tantam istam urbis partem inflammando corripisset.
 quibus ille reponerat non litanias, sed ipsorum qui sic murmurarent, in
 ea precatione ac caeteris piis officiis rite persolvendis ac fungendis supi-
 nam socordiam causam incendii fuisse. addebat impetu hinc capto ar-
 dentes invecivas in reliquam eorum dissolutam voluptatibus et negligentem
 rerum divinarum vitam, e qua super omne aliud ira dei vindictis in nos
 saeviendi causas duceret. utri horum rem acu tetigerint, definire nequeo.
 caeterum occasiones litium ad densius deinceps constipandum patriarchae
 forum hinc extitere, non solum quoniam consumptis syngraphis et chartis
 plurimis apud aedes igne consumptas mercatorum confusae necessario sunt
 debiti et soluti rationes, sed etiam quia nocte illa plures concurrentes
 specie commodandae operae exportandis in tutum rebus ab igne periculi-
 tantibus furta multa fecerant, aliena in domos proprias portata deinceps

πλείστον ποιούμενος. ἀλλ' οὐκ ἀπάνατο τῶν τοιούτων δὴ βουλευμάτων, ἀλλ' ἐπεί δύο νῆας ἔξαρτυσόμενος περὶ πον τὸν τῆς P 409 Ἑλλησπόντου πορθμόν, μαθόντες οἱ ἐναντίοι περὶ τούτου, σὺν οἷς Φίλιππος ἀρχηγὸς ἐκείνων, ὅσον τάχος ἐπ' ἐκείνον ἐξήλαυ-
 5 βρον, καὶ περὶ πον τὸν Ἀρτάκην τῶν Κυζικηνῶν ἐπίνειον κατὰ τὸ Ἀλώνιον συμβαλόντες ἐφ' ἱκανὸν διεμάχοντο, καὶ περιεγένοντο τοῦ Μουρίσκου, τῶν περὶ ἐκείνον ἀπειρηκότων. καὶ γίνεται φόνος πολὺς, αὐτοῦ μόνου Μουρίσκου περισωθέντος ἐκ παλαιῆς B φιλίας Φιλίππου· κἀκεῖνος γὰρ πάλαι ποτὲ ὑπὸ Μουρίσκου ἁλοῦς
 10 κατὰ Θάλατταν πειρατεύοντος ἔτυχεν εὖμενοῦς, ὥστε καὶ ὠνῆς ἀπεμποληθῆναι μετρίως. διὰ τοι ταῦτα καὶ αὐτὸς ἐκείνου ὡς ἥκιστα ἔτυχεν ἀχαρίστου, ἀλλὰ μικρῶν τριῶν χιλιάδων χρυσίου ἀπεμπόλησε τοῦτον πρὸς Τένεδον θείῳ ἐκείνου ἐκεῖ παρόντι. Ἀμογάβυροι δὲ ταῖς τόλμαις ἀναθαρρήσαντες οὐκ ὀλίγους τῶν C
 15 περὶ Ἀτίνην Περσῶν συμμάχους διεπεραίωσαν, περὶ πον χιλιάδας δύο. ἐπιμιξάντων καὶ Ῥωμαίων ἐξ ἀνατολῆς, ἀθροῦν γεγονότες πλῆθος ἐξώρμησαν. καὶ τὰς μὲν δυσχωρίας τοῦ Γάνου

tus ingens fraudari eo per causam angustae ac sterilis circum suburbana littora navalis militiae haud se in posterum pati diceret posse. caeterum non longus huic suorum consiliorum fructus constitit. nam ex quo renuntiavit, quo modo diximus, obsequium Augusto, armatis sumptu suo duas naves, in iis dum opperitur in Hellesponto transitum commodum in aequor plenum ubi more suo ac quaestu veteri piratam ageret, conspicati eas adversarii, secum habentes appulsas recens e Sicilia naves quibus Philippus quidam praecerat, cursum confestim in illas expediunt. et summa celeritate insecuti deprehendunt circum Artacen Cyzicenorum navale, ubi prope Alonium pugna committitur diu anceps, acriter Murisco resistente, quoad huius militibus animos despondentibus Philippus superavit, et caede ac strage circum Muriscum edita non parva cum ipsum cepit, tum ambas eius naves suis adiungens victor est reversus. nec quidquam eo tempore vitas Murisco nisi Philippi gratitudo servavit. meminerat hic enim alias se in mari captum a Murisco eodem, piraticam tunc facitante, tractatum ab ipso humaniter fuisse brevique liberum dimissum, lytre non magno. ergo parem illi modo gratiam rependere Philippus voluit, non multo post redimi eum apud Tenedum sinens a patruo eius illic forte reperto, tribus aureorum parvorum millibus. per hunc successum Murisci metu Amogabari soluti, fidentius iam comiteantes in Asiam, Persas illic non paucos sub duce Atina merentes, certis in suas partes conditionibus attractos, freto trajecto ad sua castra deportarunt. hi caeteris adiuncti, qui iam illic erant, suis popularibus, Persarum fere duum millium numerum explebant. quibus multi quoque mixti Orientalis olim tractus incolae Romani, nunc omnium inopes eoque qualemcumque oblatam vivendi conditionem amplectentes, copias in formidabilem multitudinem Amogabarias auxerunt. hac usi opportunitate in rem suam duces illius gentis praeterquam saltus et inga praerupta montis Gani validis suorum

ὡς ἔτοιμον θῆραν αὐτανδρον περισχόντες τὴν ναῖν, πάντας, δῖχα τινῶν τῶν θαλάσσης ἀποκειλάντων, ἔργον ποιουῖσι μαχαίρας, μόνον τὸν ναύαρχον περιποιησάμενοι· ὁ γὰρ ναύαρχος θεῖος ἦν
C τοῦ Μουρίσκου. ἐκείνοι δὲ μόλις τῷ σώματι διαπλεύσαντες, τὸ πρᾶξθῆν ἐπιστάντες Τενέδῳ ἀγγέλλουσι τῷ Μουρίσκῳ· πλὴν καὶ 5 τὸν τῶν νηῶν φόρτον δηλοῦσιν, ὡς κώπας τοῖς Κατελάνοις διακομίζοιεν. ταῦτα γνοὺς Μουρίσκος, καὶ ὡς κατάσχεσιν ἐπέθετο καὶ ἐτέρας νηὸς ἦν προαπέστειλε βασιλεύς, δεινῶς ἤλυε, καὶ διανοεῖτο, ὡς ἔδειξε, τοῖς μετ' αὐτοῦ τὰ μὴ πρόσφορα. ἐπειδὴ
D γὰρ αὐτὸς τε καὶ οἱ ἐκ βασιλείως πεμφθέντες Ῥωμαῖοι ἐν δυσὶ καὶ 10 μόναϊς ναυσὶν ἐπώκellon, τῶν λοιπῶν ἀλωμένων, ἀπάρας σὺν αὐτοῖς ἐκείθεν καὶ τῇ Προικονήσῳ προσσχών, γυμνοὶ ἔμπαντας τῶν ὄπλων Ῥωμαίους οὓς εἶχεν ἐντὸς συμμάχους, γυμνοὺς τε καὶ ἀνόπλους ἀφείλετο ἵνα τε παραγγέλλει πρὸς βασιλέα καὶ δηλώσασαί οἱ τὰ γεγονότα. ταῦτ' ἐπιστάντες ἐκείνοι, πλὴν μόλις 15
E καὶ μετὰ βίας, Γεννουίτικῶν ἑπτὰ φανεισῶν νεῶν, αἷς θαρρήσαντες καὶ αὐτοὶ συνεκπλέονσι καὶ τῷ βασιλεῖ ἀγγέλλουσιν ὡς οὐδ' αὐτὸς Μουρίσκος, εἰ μὴ νῆες ἀρκεταὶ πρὸς ἀντιπαλάμησιν ἐπισταίεν τῶν ἐναντιῶν, οὐ πρόθυμος ἂν εἴη ἐς τὴν βασιλικὴν δουλείαν, τὴν πειρατικὴν περιπλάνησιν καὶ τὰ ἐκείθεν κέρδη περι 20

paratam strenue arripientes praedam, navi Romani sunt potiti, nostrosque illic repertos occiderunt, praeter quosdam qui iactu in mare praecipiti gladii aciem fugerunt, et navarchum sponte a victoribus servatum. hic erat Murisci patruus. illi autem quos se in aquam iniicisse diximus, solo manuum remigio aegre tandem nudis corporibus salvi Tenedum spulsi, rem illic gestam Murisco nuntiarunt, praetereaque significarunt, quid Siculae naves oneris haberent, et ut remos atque id genus arma nautica, triremibus scilicet instruendis, apportarent Catelanis. his Muriscus cognitis, simul etiam audiens aliam e missis ab imperatore navibus captam et ipsam fuisse, in gravem deiectus moerorem est, anxiumque sic animum per varia versans consilia in eo denique acquievit, quod minime conducibile, ut eventus monstravit, comitibus ipsius foret. cum enim tam ipse quam qui sub eo missi ab imperatore Romani militabant, in duas iam solas relictas, caeteris ab hoste occupatis, contrusi naves essent, cum his solvens inde Proconnesum appulsus spoliat armis Romanos omnes, et nullo instructos viatico dimittit, ire ad imperatorem iubens et ei narrare quae acciderant. pervenerunt hi tandem ad Augustum, aegre quidem, et diu quaesita in urbem transfretandi facultate. sed apparentibus commodum septem Gentensium navibus, exorato in eas ascensu, deportati eo denique imperatori exposuerunt quid ipsi accidisset, eique nuntiarunt nosse amplius Muriscum ipsi servire, nisi et naves ipsi darentur idoneo numero ac robore ad pugnandum cum spe verisimili victoriae contra classem hostilem mox potentissimam futuram, et eadem sibi naves cum plena potestate permitterentur ducendi eas quocumque vellet late per maria ad excursiones piraticas, qualium a se olim actarum lucrum exper-

τὰ τῆς ὁδοῦ, ἀγγελθὲν βασιλεῖ πέμψας ἀπήγγειλεν ὑποστρέφειν·
 μηδὲ γὰρ ἀνυστά οἱ πρὸς τὴν ἐπάνοδον εἶναι, τῶν κατὰ δύσῳ
 πραγμάτων ἐκ τῆς τῶν ἐχθρῶν ἐπιθέσεως συγγεδέτων. αὐτὸς
 δὲ ὡς δυνατὸν ἀντιπαλαμύμενος πρὸς τοσαύτην κακίαν (ἔφθα-
 5 σαν γὰρ καὶ τὸ Ἐξαμίλιον, φρούριον οὕτω λεγόμενον, προκα- B
 τασχόντες οἱ Τοῦρκοι, οἷς δὴ συνῆν καὶ ὁ Ῥομοφόρτος Κατελά-
 νος), ὁ δὲ βασιλεὺς παραπέστειλε τὸν ἐπὶ τοῦ στρατοῦ Μαρού-
 λην, παραδοὺς δυνάμεις ὅσους ὁ καιρὸς ἐσχεδίαζε, καὶ περὶ πού
 τὴν Ἄπρω περικαθῆσθαι διατάττετο. οἷς δὴ ὁ Ῥομοφόρτος ἐν
 10 ἀπορρήτοις ὡς δῆθεν πέμψων τὴν πρὸς βασιλεῦ ἡμ' ἰδίῳ λαφῶ
 περὶ πού διακοσίους ποσομένῳ κερθυσισχνεῖτο ἀπόκλισιν, πλὴν C
 χιλιάδων χρυσίου τόσων ἀποκαλιμαῶν ἐφ' ᾧ τοὺς περὶ αὐτὸν
 δουλαγωγῆθῆναι καὶ τοὺς Πέρσας ἀναξάνοντας προχειρίσασθαι·
 καὶ εἰς πέντε χιλιάδας τὸ δοθησόμενον ἴστων. ὁ δ' ἐπὶ στρατοῦ
 15 πέμψων σὺν ἄλλοις δωρήμασι διαπυρθάνετο πῶς ἂν πάντας δια-

6. Ῥομοφόρτος?

lentitudinae qua solent reginae procedere, imperator re audita misit ei ob-
 viam qui a se magnopere monerent ut cursum reflecteret, differretque in
 urbem reditum tali tempore ipsi periculosum: nam ob incursiones hostiles
 tanta esse perturbatione confusum Occiduam tractum universum, ut nulla
 spes esset illac eam transire secure posse. porro ipse adversus tam ve-
 hementes insultus hostium quantam poterat opponens contentionem resi-
 stendi, postquam cognovisset Turcos in paulo ante ab ipsis occupata
 Examillii arce stativa habere, ubi cum iis erat Romofortus quoque Ca-
 telanus, Marulem ex magno archonte ducem exercitus creatum iussit, at-
 tributis ei quantas expedire pro tempore potuit, modicis copiis, circa
 locum Apro dictum castris munitis considerare. ad hunc isto haerentem
 loco Romofortus nuntiis clam missis indicat cogitare se transfugium ad
 imperatorem cum iis quos ex sua gente secum haberet peculiariter ob-
 noxios: nam de Turcis, quibus precario praeesset, spondere nihil posse.
 erant autem quos certo confideret se adducturum, circiter ducenti, sed
 antequam accederet, cupere se nobili et rei Romanae in primis utili fa-
 cinore specimen et quasi pignus fidei ac virtutis suae Augusto dare, Per-
 sis omnibus, qui contra Romanos in Occidua continente militarent, fundi-
 tus delendia. verum ad hoc egere aliquot millibus nummorum, ut ea pec-
 unia perPELLERET Turcos sibi quadamtenus parentes ad pugnam in
 Persas socios, quod iis ostenso praemio facile persuadendum confidebat,
 licet a rursus obliganda imperatori fide adeo videret abhorrentes, ut eo
 illos umquam assensuros plane desperaret. accepit credule propositionem
 Marules, et quo magis inclinaret sic iam affectum Romoforti animum,
 munera ipsi per submissos ad ulterius tractandum non parva obtulit. his
 distinctius inquiringibus de summa quam posceret, ille respondebat hand
 minorem esse debere quinque aureorum millibus, pretio non magno, si
 cum promissi operae pretii utilitate ingenti compararetur. facile in hoc
 conveniebat Marules; sed prius percontabatur qua demum ratione rem
 quam pollicebatur oppido difficilem perfecturum se confideret. ad ea ille

καὶ λίαν διεφυλάττοντο, τὰ περίξ δὲ καὶ διαδραμόντες ἀπὸ γούν
 Καλλίου μέχρι καὶ Τζουρουλοῦ, τὸ ἐντὸς ἄπαν κακῶς διετίθουν,
 κτείνοντες παμπληθῆι ὡς εἰς χιλιάδας κίπτειν, ζῶα καὶ βοῦς
 ἀροτῆρας ζευγίας ἀνδραποδίζοντες, καὶ ταῦτα ἐν καιρῷ ἀρότου,
 D οἱ μὲν ἐσφάττοντο, ὅσοι δὲ καὶ ἔφθασαν προσφυγόντες, ἐν-5
 τὸς τῆς πόλεως παρεδύοντο. αὐτοὶ δὲ τὰ μέγιστα τῶν κακῶν
 εἰργασμένοι, ἐπεὶ ἀποκεκλεισμένην Ἡρόκλειον ἤκουον (ἔφθασαν
 γὰρ οἱ τῆδε τῷ ἀπογῶναι τὴν ἀσφάλειαν, καὶ μᾶλλον παρὰ τῶν
 ἡγεμόνων ἐξοτρυνόμενοι, καταβαλεῖν μὲν ὅσον ἴσχυσαν τοῦ πο-
 λίσματος, πυρὸς δὲ τὰ πάντα θέσθαι δαπάνημα, κατὰ Σηλυ-10
 βρίαν δ' ἐγκλεισθῆναι), ὡς εἶχον εὐθύς Ραιδιστῶ προσβύλλουσι.
 καὶ ὅσον μὲν ἐκτὸς προκατέλαβον, ἀνοικτὴ κτείνουσι ὡς κτεῖσθαι
 E πεσόντας ἐκ τῶν τριῶν ἐκκλησιῶν μέχρι καὶ αὐτοῦ Ραιδιστοῦ
 παμπόλλους ἀνθρώπων, τὸν δὲ πύργον πολλῶν ἐγκλεισθέντων
 περικαθίσαντες ἤθελον ἐξελεῖν. καὶ ἐπεὶ ἀδύνατον ἦν σφίσι ἀί-15
 ρεῖν μαχομένοις, καθ' ὁμολογίας ἐπειρῶντο χυροῦσθαι. ἀλλ'
 οὐδ' οὕτως εἶχον· ταύτη τοι καὶ ἀπογόντες ὑπέστρεφον.

P 410

12. Τότε καὶ τῆς Ἀγούστης Εἰρήνης ἐπαναξοιγηνοῦσης
 ἐκ Θεσσαλονίκης καὶ σταθμοῖς βασιλικῶς ὡσεὶ δέκα ἔξηνουσης

1. γούν] τῆς?

praesidiis insessa nostris in via fecerunt, etiam ex abundante turba varias
 conflatas manus quoqueversum emittentes, cuncta quae circa Ganum sunt
 usque Tsurulum saevius incursionibus vastabant, trucidantes passim obvios,
 ut pluribus cadaverum millibus strati post horum transitum campi appare-
 rent, greges armentaque abducentes, ne bobus quidem arantibus par-
 cendo, quos ab opere abstraherent licet publice utili et ob anni tempus
 opportuno. hinc magna scilicet consternatio miserae plebis per cunctas
 illas regiones erat, cunctis qui necem evadere potuerant in urbem confu-
 gentibus, ac intra eam quoque terrore durante illic in latebras se ab-
 dentibus. porro barbari editis immanibus toto illo tractu inauditas cru-
 delitatis exemplis, ubi se exclusos spe senserunt Heracleae, prout desti-
 naverant, occupandae (quoniam Heracleenses desperatione securitatis, et
 maxime praefectis argentibus, urbis ipsi suae quantum manu potuere post-
 quam diruerant, reliquis igne subiecto intra Selybriam se concluderant)
 toto impetu Rhaedestum aggrediuntur. ac exteriora quidem omnia per
 circuitum eius oppidi primo incursu occupant, sine misericordia trucidan-
 tes, ita ut a tribus ecclesiis ad ipsas usque Rhaedesti portas strages in-
 gens obruncatorum plurimum iaceret; turrim autem numero in insessam
 praesidio exorsi oppugnare, utcumque summam in hoc contentionem adhi-
 bebant, frustra erant. itaque desperata expugnatione per vim apertam,
 pellicere obsessos ad deditionem conditionibus offerendis conabantur, ni-
 hilo feliciore incepto. quare omisso vires ipsorum excedente negotio,
 unde venerant, reverterunt.

12. Hac vice rerum Augusta Irene Thessalonica Constantinopolim
 revertente, ac iam decem circiter diebus eo itinere progressa, sed ea

τὰ τῆς ὁδοῦ, ἀγγελλέν βασιλεῖ πέμψας ἀπήγγειλεν ὑποστρέφειν·
 μηδὲ γὰρ ἀνυστά οἱ πρὸς τὴν ἐπάνοδον εἶναι, τῶν κατὰ δύσῳ
 πραγμάτων ἐκ τῆς τῶν ἐχθρῶν ἐπιθέσεως συγγεθέντων. αὐτὸς
 δὲ ὡς δυνατόν ἀντιπαλαμώμενος πρὸς τοσαύτην κακίαν (ἔφθα-
 5 σαν γὰρ καὶ τὸ Ἐξαμίλιον, φρούριον οὕτω λεγόμενον, προκα-
 τασχόντες οἱ Τοῦρκοι, οἷς δὴ συνῆν καὶ ὁ Ῥομοφόρτος Κατελά-
 νος), ὁ δὲ βασιλεὺς παραπέσειλε τὸν ἐπὶ τοῦ στρατοῦ Μαρού-
 λην, παραδοὺς δυνάμεις ἑσας ὁ καιρὸς ἐσχέδιαζε, καὶ περὶ πού
 τὴν Ἄηρω περικαθῆσθαι διατίττετο. οἷς δὴ ὁ Ῥομοφόρτος ἐν
 10 ἀπορρητοῖς ὡς δῆθεν κέμπων τὴν πρὸς βασιλέα ἑμ' ἰδίῳ λαῶ
 περὶ πού διακοσίους ποσομένῳ κερθισαχγεῖτο ἀπόκλισην, πλὴν C
 χιλιάδων χρυσοῦ τόσων ἀποσκευασίων ἐφ' ᾧ τοὺς περὶ αὐτὸν
 δουλαγωγηθῆναι καὶ τοὺς Πάρους ὑπαξάπαντας προχειρίσασθαι·
 καὶ εἰς πέντε χιλιάδας τὸ δοθῆναι μένον ἴστων. ὁ δ' ἐπὶ στρατοῦ
 15 κέμπων σὺν ἄλλοις θωρημασι διακινυθάνετο πῶς ἂν πάντας δια-

6. Ῥομοφόρτος?

lentitudine qua solent reginae procedere, imperator re audita misit ei ob-
 viam qui a se magnopere monerent ut cursum reflecteret, differretque in
 urbem reditum tali tempore ipsi periculosum: nam ob incursiones hostiles
 tanta esse perturbatione confusum Occiduum tractum universum, ut nulla
 spes esset illac eam transire secure posse. porro ipse adversus tam ve-
 hementes insultus hostium quantam poterat opponens contentionem resi-
 stendi, postquam cognovisset Turcos in paulo ante ab ipsis occupata
 Examillii arce stativa habere, ubi cum iis erat Romofortus quoque
 Castellanus, Marulem ex magno archonte ducem exercitus creatum inasit, at-
 tributis ei quantas expedire pro tempore potuit, modicis copiis, circa
 locum Apro dictum castris munitis considerare. ad hunc isto haerentem
 loco Romofortus nuntiis clam missis indicat cogitare se transfugium ad
 imperatorem cum iis quos ex sua gente secum haberet peculiariter eb-
 noxios: nam de Turcis, quibus precario praecesset, spondere nihil posse.
 erant autem quos certo confideret se adducturum, circiter ducenti. sed
 antequam accederet, cupere se nobili et rei Romanae in primis utili fa-
 cinore specimen et quasi pignus fidei ac virtutis suae Augusto dare, Per-
 sis omnibus, qui contra Romanos in Occidua continente militarent, fundi-
 tus delendis. verum ad hoc egere aliquot millibus nummorum, ut ea pe-
 cunia perpelleret Turcos sibi quadamtenus parentes ad pugnantem in
 Persas socios, quod iis ostenso praemio facile persuadendum confidebat,
 licet a rursus obliganda imperatori fide adeo videret abhorrentes, ut eo
 illos unquam assensuros plane desperaret. accepit credule propositionem
 Marules, et quo magis inclinaret sic iam affectum Romoforti animum,
 munera ipsi per submissos ad ulterius tractandum non parva obtulit. his
 distinctius inquiringibus de summa quam posceret, ille respondebat haud
 minorem esse debere quinque aureorum millibus, pretio non magno, si
 cum promissi operae pretii utilitate iugenti compararetur. facile in hoc
 conveniebat Marules; sed prius percontabatur qua demum ratione rem
 quam pollicebatur oppido difficilem perfecturum se confideret. ad ea ille

- χειρίσαιο· ὁ δ' ἔφασε οἱ τοὺς ἡμίσεις ἔξω ποῦ στείλαι, καὶ τοὺς ἑναπολειφθέντας ἐρήμην ἀποκτεινόνται, κἀκείνους ἐκ δια-
D δοχῆς. ὁ δὲ δεῖγμα τοῦ τοιούτου ἀπῆτει πρὸς πίστωσιν. καὶ δέχεται δὴ κεφαλὰς ἀνδρῶν ἀποσταλείσας παρ' ἐκείνου ὡς δῆθεν Περσῶν. καὶ ἠπάτησεν ἄν, εἰ μὴ τις γυνὴ μίαν τῶν κεφαλῶν 5
P 411 ἀριδίλως ἐγνώρισεν τοῦ ἰδίου ἀνδρός, ἐξ ἧς τὰς λοιπὰς Ῥωμαίων εἶναι κατὰ τὸ εἶδος ὑποτοπήσαντες πείρας ἐκείνης ἀπέσχοτο.
- A** 13. Ὁ μέντοι γε βασιλεὺς λιμῶ καὶ πολιορκία καὶ τὰ κατ' ἀνατολὴν φρούρια ταλαιπωρεῖσθαι πυνθανόμενος, τὸν μὲν λιμὸν ἐκ τῶν κατὰ πόλιν μεγίστων μονῶν τὸ περιττὸν τῶν σίτων 10 ἐκλέγων, στέλλων τοὺς διακομίσοντας κατὰ θάλασσαν, ὡς ἦν θεραπεύειν ἠπείετο, τὴν δὲ τῶν Τούρκων καταδρομὴν, τὰ αὐτὰ τῷ Κάνι τῶν Τοχάρων Χαρμπαντῷ ἢ δὴ καὶ τῷ Καζάνῃ διω-
 πρεσβευόμενος, ἤξιον κατὰ συμμαχίαν πέμποντα στρατὸν ἀνα-
B στέλλειν. μικρὸν ὄσον, καὶ πρέσβεις ἐκείθεν ἀφίκοντο, καὶ 15 ἀγγέλαι ὡς περὶ μ' ἑκατὰ ἀνδρῶν μαχίμων ἤδη καθητοιμύ-
 σθησαν, ὧν τὰς κ' φθάσας ὁ τοῦ Χαρμπαντῷ ἀντανέμιοσ ἔγει

persuasurum se aiebat partí dimidiae Persarum ut allo abirent, praeda quam illic diriperent ostensa, cuius eos sciret avidissimos: iis sic digressis in residuos cum suis cunctis una iunctis Latinis et Turcis improviso ruiturum, interfecturumque haud dubie universos; tum in alios illos similiter moturum, parique exitio paucos nec opinantes affecturum. his ultro addebat sese, si Marules vellet, in arrham promissae operae iam nunc missurum aliquot capita Persarum clam a se occisorum. ad quod huic assentienti paulo post adfuerunt a Romoforto capita recens secta quorundam hominum, quos ipsi fuisse Persas affirmarent, afferentes; qua specie inductus in fraudem esset minus cautus dux noster, pecuniaeque iacturam damno insuper maiori mox ab insidiis perfidorum, transfugii obtentu cladem nobis novam molientium, cumulasset, nisi forte reperta illic Romana mulier unum e capitibus allatis sui viri a Catelanis nuper capti certissimo sibi agnitum, eiulatibus cuncta miscens, esse deieraret; unde suspicione orta reliqua quoque capita Romanorum esse malaque fide Romofortum agere, damnosus cum deprehenso iam proditor tractatus abruptus est.

13. At imperator fame et obsidione arces per Orientalem tractum laborare audiens, fami quidem succurrere conatus est frumento supra usum abundante necessarium e maximis quibusque urbis Monasteriis corrogato, ministriisque tradito idoneis, qui illud mari quo erat opus deferrent. Turcorum vero incursionem coercere studuit missis legati legati primum eam Charmpantanem, qui eadem a se illum rogarent quae iam impetrasset ab ipsius decessore Cazane, nempe ut sibi subditos populos ac satrapas vetaret terras imperatoris Romanorum sibi amici ac foederati hostiliter infestare. ac retulerant paulo ante reduces illic legati primum se ad annuendum postulatis reperisse Charmpantanem. iamque is adeo audiebat in eam rem exercitum conscripsisse non minorem quadraginta milibus exercitatorum bello militum; quorum viginti millia eiusdem Charmp-

περὶ που τὸ Ἰκόνιον· μεθέπεσθαι δὲ καὶ τὰς λοιπὰς οἱ πρόβειες διεβεβαίουν, εἶναι δὲ μὴ πλέον σφίσι τοῦ μαθεῖν τὴν τοῦ βασιλέως θέλησιν, ὅπου καὶ ἐπὶ τίνας προσβύλλοιεν ἀμυνόμενοι τοὺς ἀλάστορας. καὶ ὁ μὲν κρατῶν ἐν τούτοις ἦν, καὶ δῶρα καὶ C
 5 πρόβειες πρὸς ἐκείνους ἐξητοιμάζετο· ἀγγέλλεται δὲ καὶ φήμη προστρόπαιος, ὡς κατεῖληπται Ἐφεσος παρὰ τοῦ Περσάρχου Σασῶν, ὃς γαμβρὸς ἄμα καὶ θεράπων τοῦ Καρμανοῦ Μανταχίου ὧν ἐκείνου μὲν ἐκ πολλοῦ ἀπεισάτησε, καθ' ἑαυτὸν δὲ δυνάμεις ἄγων ὑπὲρ ἐκείνον ἐκραταιοῦτο. καὶ δὴ προεάλω μὲν
 10 παρ' αὐτοῦ τὸ ἐκείσε τῶν Θυραίων φρούριον, λιμῶ πολυημέρῳ P 412
 ● τοὺς ἐκεῖ παραστησαμένου· ἐπεὶ δ' αὐθις ταύτης χάριν τῆς αἰτίας ἐξ ὁμολογίας τοῦ μὴ τι τῶν ἀνηκέστων τοὺς ἀνθρώπους παθεῖν συγκατεῖληπται καὶ ἡ Ἐφεσος, σκευὴ μὲν ἐκείνα τὰ τῷ ναῶ ἀφιερωμένα τοῦ ἡγαπημένου τῷ Χριστῷ καὶ παρθένου, χρημά-
 15 των τε ἄπιστον πλῆθος διεφορεῖτο, μετακίλζοντο δὲ καὶ οἱ πλείους B τῶν πολιτῶν ἐπὶ τὸ τῶν Θυραίων φρούριον, δέει τοῦ μὴ τι παθεῖν ἐκ δούλου τοὺς Περσάρχας ἄχαρι ἐπιθιμένων ἐκείνων, ἦν καιρὸς διδοίη. ἄλλους δὲ πλείστους ἔργον μαχαίρας ἐποιοῦν ἀνοικτὶ σφάττοντες.
 20 14. Ταῦτ' ἀγγελλόμενα, καὶ πρὸς αὐτοῖς ἔτιρ' ἄττα C δεινὰ καθ' ἡμέραν, δεινῶς ἀλύειν ἐποιοῦν τὸν βασιλέα. οὐ μὴν

pantanis fratris filius ducere nuntiabatur, pervenisseque iam circum Iconium. reliquos mox secuturos legati affirmabant. esse porro his mandatum ex imperatoris nutu pendere, quidquid ille significasset exequendo, veniendo quo vocasset, in eos movendo quos indicasset e satrapis suo imperio infestis. dum haec imperator audiens et legatos et munera quae in occursum tam opportunis auxiliaribus destinet exquirat, turbat ecce gratulationem eius fama sane feralis, nuntians captam Ephesum a Persarcha Sasane, qui gener simul et servus Carmani Mantachiae cum esset, ab illo quidem iam pridem defecerat, propriis autem auspiciis copias ductans adeo se opibus firmaverat, ut frustra iam, si tentaret antiquus herus, retrahere fugitivum conaretur. atque ab hoc iam antea coacta ad deditionem longa fame fuerat arx illic sita Thyraeorum. postquam autem pari famis necessitate subigente dedita eidem Ephesus quoque est, sub conventionibus tamen prius stipulatis nihil saevum in deditos statuendi, vasa illa pretiosissima in templo dilecti Christo et virginis discipuli consecrata, cum opum illic conditarum infinito numero, inde asportabantur. translati etiam a victoribus sunt in Thyraeorum arcem plerique civium, meta ne ab iis captato forte postmodum tempore in novos dominos dolo insurrecturis Persarchae improbiae circumventi molesti aliquid paterentur. alios plurimos gladio Persae interemerunt immisericorditer inactantes.

14. Hi tam tristes nuntii cum aliis aliunde quotidie nibilo laetioribus perlatis gravi quidem moerore imperatorem affligebant, non tamen deli-

δ' ἐς τέλος κατέπιπτεν, ἀλλὰ καὶ αὐτός, ὅσον εἶχεν, οὐκ ἔλη-
γεν ἀντιπαλαμώμενος, καὶ τέως τὸ ἐγκόλιον κακὸν ὑπὲρ τάλλα
ἔθελεν ἀνασπῆν. τὸ δ' ἦν Ἀμογάβαροι τε καὶ οἱ σὺν αὐτοῖς

- D** Πέρσαι, οἷς δὴ καὶ οἱ ἄνω ῥηθέντες ὑπὲρ τοὺς χιλοὺς ὄντες
Τουρκόπουλοι προσεχώρησαν. ἐπειδὴ γὰρ συνάμα Ἀλανοῖς ἀφει- 5
στήκεσαν, ἐκείνοι μὲν κατ' αὐτοὺς ἦσαν, καὶ δόξαν ἐκ πολλῶν
ἐδίδουν, εἰ μὴ ἱκανῶς πρὸς βασιλέως μισθοῖντο, ἀποχωρεῖν
πρὸς Ὀσφεντιάθλαβον. ταῦτα γὰρ Κουτζίμπαξις ἐπανήκων
πρὸς βασιλέα διεβεβαίωεν· πρῶτος δὲ τῶν ἱερομάγων τοῦνομα
τοῦτο ἐξελληνίζεται. οἱ δὲ Ἀλανοὶ μαθόντες ὡς Τουρκόπουλοι 10
ἀπέκλινον πρὸς Καλλιούπολιν ἅμα γυναιξὶ καὶ παισὶν, αἰφνης
E ἐπεισεσόντες κατὰ τὴν πρὸς βασιλέα δῆθεν χάριν, γυναικας ἐκ
πολλῶν ὀλίγας καὶ παῖδας περισχόντες πρὸς τὸν κρατοῦντα ἀπέ-
στελλον. ταύτην τοι καὶ τῶν ἐχθρῶν κρατυνομένων, ὡς καὶ ἐξε-
λαύνειν καὶ κατατρέχειν τὰ λοιπὰ τῆς Θράκης ἠγγέλθαι, οἱ μὲν 15
τοῖς προαστείοις ἐγκυατῶμενοι τῆς πόλεως ἀπαίροντες πρὸς τὴν
πόλιν ἐσκευαγῶνουν, βασιλεὺς δὲ καὶ πολλοῖς ἄλλοις ἐπιχειρῶν
P 413 ἐφ' ᾧ τοὺς ἐχθροὺς ἐπίσχοι, καὶ πρὸς Γέννουαν πέμπει πρεσβείαν,
ἀξιῶν ἐκείθεν ἀναχθῆναι στόλον νηῶν κατ' ἐντελεῖς τοὺς μισθοὺς,
καὶ ἅμα ἤρι πρὸς τάδε ἀφίχθαι. 20

ciabant eius animum, qui perstabat erectus pertinaci spe, nec cessabat intendere conatus ad mala undique ingruentia quam posset efficacissime repellenda. et princeps quidem eius cura laborabat in excutienda sibi e sinu intestina peste urbi minantis e proximo tumultus, coniuratis simul Amogabaris cum Persis, ad quos memorati prius Turcopuli numero supra mille se aggregaverant. postquam enim hi Alanos imitati se ab aliis abstinuerant, perstiterunt sic aliquandiu in suo ipsorum arbitrio, nemini alteri obtemperantes, quando multorum opinio non inverisimilis, ut res apparebant, fuit eos, nisi ab imperatore praeoccuparentur promissione stipendiorum quanta ipsi peterent, ad Osphentiathlabum accessuros. id enim fore, revertens ad imperatorem affirmaverat Cutzimpaxis; quod nomen si Graece interpreteris, primum hieromagorum sonat, verum Alani certiores facti Turcopulos Calliopolim versus iter intendere ductis una secum uxoribus et liberis, in eos improviso irruentes, quasi ut gratificarentur imperatori, paucas e multis mulieres et pueros sic captos ad Augustam miserunt. caeterum adiunctione Turcopulorum Catelani adeo tunc roborati sunt, ut confestum inde nuntiantur incursando agere ferreque quidquid in Thracia reliquum erat. qua percussa fama incolae iam ipsi suburbiorum Constantinopolis, ne illam quidem securam rati stationem, convasantes palam intra urbem se condebant. at imperator multa iam frustra expertus alia ad hos tam importunos hostes coercendos, appulit denique animum ad consilium mittendi legatos Genuam, qui suo nomine rogarent mitti suppetias inde ad se armatam classem, mercede a se ampla et recte solvenda suis auspiciis militaturam, quam ita tempestive vela facere orabat ut veris huc initio posset occurrere.

15. Ἐν τοσούτῳ δὲ καὶ τις τῶν διαπεραιωθέντων Περ- B
 σῶν, Ἰσαὰκ Μελέηκ, σατραπῆς ὢν καὶ πολλοὺς ἄγων, πέμπων
 πρὸς βασιλεῖα κρυφῆδὸν παρὰ πᾶσαν τῶν Καταλάνων αἰσθησὶν
 ἤξιου περὶ σπονδῶν, ὡς αὐτόθεν ἀποστατήσεων Ἀμογαβάρων,
 5 καὶ ὅσα τοῖς τοῦ βασιλέως συνοίσει πρῶγμασι κατὰ τὸ δυνατόν,
 ὡς ἔχει, διαπραξόμενος, ἢ γοῦν αὐτόθι μένων, εἰ δυνατόν ἦν,
 ἢ καὶ ἐπὶ τοῖς ἀντιπέραν σὺν ἰδίῳ λαῷ γενόμενος. βασιλεὺς δὲ C
 τῶν δεινῶν ὁσημέραι πληθυνομένων καὶ μὴ ἐώντων ἄλλο τι βου-
 λεύεσθαι ἢ τὸ χεῖρω ποιεῖν τὰ τῶν ἐχθρῶν κατὰ τινα σύνεισιν
 10 (ἄλλως γὰρ ἀντιπράττειν καὶ πολεμεῖν οὐδ' ὄλως ἦν) ἀσμένως
 προσέτεο τὴν πρεσβείαν, καὶ ἀντιπέμψας διὰ τινος Πέρσου, μὴ
 φωρομθεῖη δῆθεν τὸ μελετώμενον, δοῦναι μὲν εἰς γυναῖκα τὸ τοῦ
 παλαιοῦ ἐκείνου Μελέηκ θυγάτριον τῷ Περσάρχη καθυπισχεῖτο,
 παρέχων δὲ ὅσα τε κατὰ προῖκα καὶ ὅσα κατ' ἄλλην φιλοτιμίαν D
 15 τὰ ἱκανά. ἀλλὰ τούτων ὁσημέραι διαγγελλομένων, καθ' ὑποσχέ-
 σεις τοῦ καὶ αὐθις προσχωρεῖν τοὺς ἀποστατήσαντας Τουρκοπού-
 λους αὐτοῦ γε συμπράττοντος, εἰ μόνον πέμποντο αἱ τούτων
 γυναῖκες, πλὴν μετ' ἀσφαλείας τοῦ μήτι παραβῆναι κατ' ἀπά-
 20 ποντο, φωρᾶται τοῖς Ἀμογαβάροις τὸ δρᾶμα, καὶ Ῥομοφόρτος E
 τὸν Περσάρχη εἰς κρίσιν ἄγει, καὶ ὅσοι σννεμελέτων αὐτῷ τὰ

6. διαπραξόμενος P.

16. ἀποστήσαντας P.

15. Inter haec quidam e Persis qui in tractum Occiduum traiecerant, Isacius Melecius, eius gentis satrapa et multos sub se habens, misit clam ad imperatorem, sine ullo Catalanorum sensu, qui rogarent ut se ipsi conciliari cupientem et foedus cum eo inire admitteret. offerebat autem se statim relicturum Amogabarorum partes, et quidquid ad res et rationes imperatoris expedire intelligeret, pro virili acturum, sive illic ubi erat, si fieri posset, persistendo, sive in adversam cum suis copiis transfretando continentem. his imperator auditis, reputans malis quotidie ingravescentibus non aliam aliunde spem remedii ostendi, quando exhaustae opes imperii facultatem negabant iusti exercitus rebellibus opponendi, quam a procuranda, si qua posset arte confici, debilitatione atque imminutione potentiae hostilis, perlubenter excepit legationem, et remisso ad Melecum Persa quodam fido, ut res tutius lateret, promisit se illi datum in uxorem antiquioris illius Meleci filiam, adiecturumque dotem amplam, nec in caeteris, quoties foret opus aut ipse cuperet, suam munificentiam requisiturum. et procedebat feliciter tractatio missis ultro citroque quotidie comitantibus; quorum quidam a Meleco nuntiavit ipsi videri posse Turcopulos a societate Catalanorum abscondi et dato idoneo fidei pignore Romanis conciliari, si suae ipsius mulieres, quas captas ab Alanis imperatori deditas dictum est, ab hoc illis redderentur. his facile annuente Augusto et mulieribus iam missis, deprehenditur ab Amogabaris arcana molitio. quare Romofortus ad iudicium Persarcham citat,

τῆς ἀποστατήσεως. τοῖς δὲ μὴ ἔχουσιν ὄλωσ ἀπολογεῖσθαι, ἐν εἰς ἀπολογίαν προυτείνετο, τὸ ἀπατῶν ὑπὲρ τοῦ λαβεῖν θάλασσαν τὰς συζύγους τοὺς Τουρκοπούλους. πλὴν ὑπονοηθέντες ἐντεῦθεν τὰς εἰς αὐτοὺς πληροφορίας τῶν Ἀμογαβόρων ἀπέλυον. θῆναι καὶ ἐξ αὐτῆς ἀντιπερῶν ἐγνώκεισαν τὸν Περσάραχην. αὐτοῖς

P 414 δὲ κατὰ νότον λιπόντες τοὺς Πέρσας, περὶ νοῦ τὰ τῆς Μιδύτου μέρη, ἐνθεν μὲν ταῖς παρ' αὐτοῖς τριήρεσι χρώμενοι τὸ προστυχὸν ἐληΐζοντο τρόπον πειρατῶν κατὰ Θύλασσαν, κατὰ δὲ ξηρὰν ἔθειον παμπληθεῖ, καὶ προσδόκιμοι ἦσαν προσβαλεῖν καὶ πόλει· προσετόλμων δὲ καὶ πρὸς βασιλεῖα πρᾶσειαν πέμπειν, καὶ ἄξιοῦν διδοῦναι μὲν τοὺς μισθοὺς, συνωνεῖσθαι δὲ καὶ τὰ σκυλευθέντα, καὶ οὕτω μετ' εἰρήνης ἐπὶ νηῶν πέμπειν αὐτοὺς εἰς τὰ ἴδια. ἐπεὶ δὲ ταῦτ' οὐκ ἐχώρον γίνεσθαι, ἄπρακτα τὰ τῆδ'

B ἦσαν, μόναις δὲ ταῖς πρὸς θεῖον ἰκεταῖαις ἠλιπίζον σώζεσθαι, ὡς συγχῶς ὁ πατριαρχεῦων παμπληθεῖ διεπραττέτο. τέως δὲ καὶ τὸ τοῦ Κοσμιδίου φρούριον, δεδιότων μὴ ἐπιστάντες κατὰσχοντο, ἐκ μέρους κατήρειπτο, καὶ ξενικὰς δυνάμεις ἐκ τ' Ἰβηρίας (κάκει γὰρ ἀποστέλλων βασιλεὺς περὶ συμμαχίας ἤξιον) ἐκ τῆς Γεννοῦας ἀπεξεδέχετο. οὐδὲ γὰρ οὐδὲ τὰ ἐντὸς ἑσάπαξ ἀσφαλῶς εἶχον τῷ βασιλεῖ, ἀλλ' ἐνθεν μὲν τις τῶν ἐπιρρήτων ἐκ δού-

eosque omnes quos defectionis cum eo cogitatae suspicio contingebat. his causam difficilem, exitu sane ancipiti, dicentibus cum non occurreret quid aliud verisimiliter allegarent, in eo consenserunt ut affirmarent non vere deficere se voluisse, sed ostentanda falso eius rei voluntate ab imperatore retrahere uxores Turcopulorum. fidem invenit apud Amogabaros plausibilis excusatio. atque ita magno defuncti periculo coniarati, Persarchae Meleco persuaserunt velocem in Asiam traiectum, quem is clam administrare eo commodius potuit, quod quasi soluti iam cura Caeliani, Persis a tergo relictis circa partes Madyti, hinc quidem triremibus conscens mare latrocinantibus infestabant, inde autem terrestribus copiis lato praedabundi regiones incursabant, ipsi quoque urbi formidati, anxia eorum expectatione sollicitae, quando et ausi sunt nova imperatorem legatione superbe lacessere, qua petebant solvi sibi plane stipendia rei debita, tum quae rapta in manibus haberent, alia ipsorum arbitratu taxanda pecunia redimi; iis peractis praebere sibi ab imperatore naues, et sic cum pace in patriam remitti. ni haec fierent, internecinum ad extremum denuntiabant bellum. haec cum admitti nullo modo possent, palam erat cunctis spem conventionis nullam superesse. quare in sola fiducia divini auxilii precibus exorandi salutis publicae facultas et ratio pendebat, haud segni ad id officium patriarcha, qui maximis crebro conventibus solitas suas litanias iterabat. interim autem periti rerum bellicarum, ut defendi satis posset arx Cosmidii verentes, deserere et ex parte subverti suaserunt. imperator autem copias auxiliares ex Iberia et ab urbe Genna, unde poposcerat, expectabat eo cupidius, quo ne interiora quidem urbis

σιως, ἱερωσύνης περικταῖσθαι δόξας ἀξίωμα καὶ πρὸ χρόνων προσ-
 χωρήσας ἐκείθεν τῷ βασιλεῖ, ὁ τοιοῦτος Δριμύς τὸν Πικλήν, C
 ὄνομα θείας ἱαυτῷ ὡς δῆθεν ἐκ τοῦ γένους τοῦ Λύσκαρι καταγό-
 μενος, ἤπληροτο τοὺς πολλοὺς καὶ τὴν ἐκ βασιλέως ἀπιστίας
 5 οἰκονομῶν οὐκ ἀπάνει, ἔπεμπε δὲ λόγους καὶ γράμματα καὶ
 πρὸς αὐτοὺς Ἀμογαβάρους, τὴν κατὰ βασιλέως μάχην σφίσι δο-
 λερῶς ὑπανάπτων· ἐκείθεν δὲ ὁ εἰς ἀξίαν τοῦ δομῆστικῆς προ-
 χειρισθεὶς τῶν σχολῶν (ὁ Κατελάνος δ' οὗτος ἦν καὶ πρῶην ἀμη-
 10 ἄναξ, πολλὰ τινα κατὰ Ῥωμαίων ξυνέρορατον, πρὸς Ἀμογα- D
 βάρους πέμποντες καὶ τὴν μάχην ὡς μάλιστα ἔξοτρύνοντες. τυτῆ
 τοι κἀκείνους φωραθέντες ποινή τις ἀξία λαμβάνει τετυχηκότας
 δικαστηρίου κεκλειῖσθαι ταῖς φυλακαῖς. δίδυμτος δὲ τι κὰν μέ-
 15 τας, πλὴν τῶν μὴ δυναμένων κινεῖσθαι, μὴ μόνον τοὺς τοῦ Μω-
 σσεῖ λέ μονῆς ἀλλὰ καὶ τῆς πόλεως ξυνέπιπτε μετοικηθεῖσθαι, καὶ
 ταῦτα καιρῷ χειμῶνος καὶ κρύους.

16. Ἐμῖν δὲ οὐδὲ τὸ κατὰ τὸν πάπαν Ἀλεξανδρείας σι- P 415
 γητόν. ἔτυχε μὲν οὗτος συνάμα τοῖς περὶ αὐτὸν κατὰ τὴν Εὐ-
 20 βοίαν, ὡς ἀνωτέρω μοι εἴρηται, παρὰ τινι τῶν δημοτικῶν μι-

sat sibi tata sentiebat propter subodoratas quorundam machinationes pro-
 ditorum. nimirum quidam cognomento Drimys, qui olim famae parum
 bonae dudum ex Occiduo tractu ad imperatorem accesserat, sacerdotii
 dignitatem se adepturum ratus, nomen in urbe sibi fecerat, iactans sese
 ortum e stirpe Lascaris, et multorum studiis sic sibi conciliatis hand ces-
 sabat quoad posset cunctos ad rebollandum adversus imperatorem con-
 citare. missis quin etiam ad Amogabaros et nuntis et litoris, eos fran-
 dulentis promissis incitabat ad urgendum quod coepissent bellum et summa
 vi Augustum oppugnandum. aliunde vero in dignitatem domestici schola-
 rum promotus Catelanus, memoratus pridem nobis Ameralis nomina, con-
 iunctis consiliis cum quodam ex Occiduo tractu Myzace, quem alias im-
 perator duces exercitus habuerat, multa malitiose contra Romanos mace-
 bant, Amogabaros et ipsi ad quam maxime iis nocendum adhortantes.
 deprehensa tandem clare utraque coniuratio est, auctoresque iudicio con-
 victi poenae carceris perpetui subiecti sunt. ac cum inter has ventilan-
 das causas quaedam indicia mansissent suspicionem moventia adversus
 schismate discissos quasi et ipsi Drimy aut Myzaci adhaesissent, quotquot
 eius factionis non modo in monasterio Mosele dicto, sed et alibi usquam
 intra urbem erant, iis exceptis qui per aetatem aut morbum moveri ne-
 quiverunt, abire alio coacti sunt, idque perincommodo tempore hiemis
 et gelu.

16. Nobis vero ne res quidem Alexandrini papae reticendae hic sunt.
 erat ille cum suis, ut est a me dictum superius, Euboeae, conducto ille
 Georgius Pachymeres II.

σθού ξεναγούμενος· ἐπει δὲ καιρὸς διεῖλθε καὶ οὐδὲν ὄλωσ συνέμιξε τοῖς ἐκεῖ, εἰς ὑποψίαν καθίσταται, καὶ μᾶλλον φρερίοις ἐκ ζηλοτυπίας διὰ τὸ σέβας, οἳ καὶ ἐπιστάντες, ἅμα καὶ τινες τῶν **B** δυναστευόντων, τὴν ἐνδημίαν ἀνέκρινον. ὡς δὲ πλεόν οὐκ εἶχον μανθάνειν ἢ τὴν ἐκ παρόδου καταγωγὴν καὶ τὴν εἰς εὐκαιρον⁵ γενησομένην αὐθις ἐκεῖθεν ἀναγωγὴν, τέως περὶ τῆς δόξης ἀνέκρινον, καὶ ὅπως ἔχοι πρὸς τὴν αὐτῶν ἐκκλησίαν, καὶ οἷς εἰς ἀγιασμόν χρῶνται ἀξύμοις, μετὰ πολλῆς ἡρώτων τῆς ἐπιθέσεως. ὡς δ' οὐκ ἦν αὐτὸν περὶ τούτων ἀποφαίνεσθαι, ἐκείνοι δίκαιον εἶναι καὶ πρέπον πατριάρχην γε ὄντα λέγειν αὐτὸν τὰ τῆς γνώμης¹⁰

C σφοδρῶς κατήπειγον· εἰ δ' ὄν, ταῖς οὐ καλαῖς ὑποψίαις δοκεῖν ἐνέχεσθαι. τοῦτο ἐφ' ἡμέραις ποιῶντες, ἐπει οὐδὲν ἤνυστον, τέλος θύτερον θυοῖν ποιεῖν ἐδικαίουν, ἢ λαμβάνειν τὴν ἐξ ἐκείνου περὶ αὐτῶν ὁμολογίαν, καθὼς ἦν βουλευτὸν σφίσι, ἢ κατακαίειν αὐτόν τε καὶ τοὺς ἄμφ' αὐτὸν ὡς περὶ τὴν ἐκκλησίαν¹⁵ αὐτῶν ἁμαρτάνοντας. ὦριστο τοίνυν ἡμέρα, καὶ λαὸς ἤθροιστο,

D καὶ λιπαρῶς ἀνέκρινον πάλιν. ὁ δ' οὐδὲν παρὰ τὰ πρότερα ἐλεγεν· εἶναι γὰρ ὀδίτην, καὶ μὴ ἀνάγκην ἔχειν μὴ τιος συνεστῶσης συνόδου λέγειν. καὶ ἐπεχείρουν κατακαίειν. καὶν καὶ εἰς ἔργον

7. τὴν decret.

hospitio diversans. cum vero longo ibi moratus tempore, plane segregatus viveret, cum communione commercioque omni cum indigenis constanter abstinens, suspectus esse coepit, praesertim Freris zelo religionis instinctis, quod eum abhorrere a sacris ipsorum cernerent. hi ergo secum ductis quibusdam e magistratibus aut primoribus loci adeunt hominem, et quamobrem eo venisset, ad quid ibi haereret, interrogant. ubi autem nihil exprimere ab eo potuerunt aliud nisi se ut peregrinum viatorem meritorio interim uti diversorio, quoad expectata sibi adveniat opportunitas itineris quo intenderet prosequendi, ad ritum illi et res sacras examen transtulerunt, exquirentes quid de ipsorum ecclesia sentiret, et an probaret quod illic in usu erat, confici eucharistiam in azymis? de quo ut sententiam suam promeret vehementer instantia flagitabant. verum illo pari constantia negante super his pronuntiare, illi nihilo minus urgebant, aientes nec aequum nec conveniens esse patriarcham de re ad dogma vel religionem pertinente interrogatum silere. minabanturque, si obstinaret in tacendo, se id interpretaturos in partem sequiorem. sic instando ubi dies frustra multos insumpsissent, demum denuntiaverunt alterum horum sibi certum esse facere, aut audire quae vellent ex eo, scilicet proficente probo sibi et legitima videri sacra ipsorum, aut ipsum et elus una comites vivicomburio punire tamquam blasphemos in ecclesiam ipsorum. ei peragendae rei dicta dies aderat, conveneratque ad spectaculum iam populus. tunc Frerii cum proceribus eadem iterum instantissime a patriarcha exprimere contendebant, illo pariter solita tunc quoque se involvente pertinacia tacendi, alleganteque in itinere se esse, non in synodo, ubi sententiam de dogmate dicere suam deberet. ergo illi ad comburendum, uti decreverant, recu-

προύβη τὸ μελετώμενον, εἰ μὴ γέ τις ἐξ ἐκείνων σταθεὶς τὴν βου-
 λὴν ἔλυε· μηδὲ γὰρ εἰς συνοῖσον τῷ γένει τοῦτων γενέσθαι τὴν
 πρῶξιν, ἀλλ' ἀνάγκη εἶναι μεγάλου τινὸς τῶν κατ' Ἀλεξάνδρειαν
 καὶ ἰκανὴν συγγένειαν ἔχοντος ζητηθῆναι τὸν φόνον τοῦτου ἀπὸ
 5 τῶν ἐκεῖ καταιρόντων τῆς αὐτῶν φύτλης, οἱ δὲ κατὰ χρεῖαν ἐμ-
 πορεύειν τοῖς κατ' Αἴγυπτον τόποις ἐφίστασθαι μέλλοιεν. ταῦτ'
 εἰπὼν ἔδοξε πιθανός, καὶ τὸ χεῖριστον λείπειν σκῆμμα ὡς ἀράχνης
 ἰστὸς διελύετο. Ἰωρδιαν οὖν ἡμερῶν τῷ πατριάρχῃ διδοῦσι τῆς
 χώρας ἔξειλθεῖν, μεθ' ἧς εἰ ἐπιμεινοί, δέχεσθαι τὸν κίνδυνον.
 10 ἔδικαιον. ὡς δ' οὐδὲν ἐφίστατο οὐδὲ τὴν ἐγγύην ἐδίδου, εἰς
 δέκα πάσας τὰς ἡμέρας περισιτῶσι καὶ ἀπολύουσιν. ἀλλ' οὕτως P 416
 ἀλύουσι τοῦτοις, ἐπεὶ πρὸς ταῖς Θήβαις ἦσαν, μαθὼν δὲ τοῦ τό-
 που ἄρχων καὶ μέγας οὕτως φημιζόμενος κύριος κακὸν ἀπάντημα
 γίνεται· κατασχὼν γὰρ εἰρκταῖς παραδίδωσι ταῖς ἀπαλεστάταις,
 15 καὶ τιμῆς διαχιλίων νομισμάτων ἠβούλετο ἀποδόσθαι. ὕστερον
 δὲ μετὰ καιρὸν χρησίμου φανέντος τοῦ πατριάρχου τῷ κατέχοντι
 νοσηλενομένῳ, ἔλευθερία τοῖς κατακλείστοις δίδεται. καὶ περὶ B
 τὸν Ἀλμυρὸν δεχθῆντες ἐκεῖ ποῦ καὶ κατεσχέονον, εὐμενῶς τῶν
 τοῦ τόπου κυρίων αὐτοὺς ὑποδεξαμένων. ἡμῖν δ' ἐφεξῆς ἐκτέον
 20 τῆς ἱστορίας.

tantem respondere accingebant iam sese; perfectissentque quod destinave-
 rant, nisi quidam in medio stans admonuisset damnosum id ipsis et uni-
 verso ipsorum generi factum videri fore. nam hominem qui Alexandriae
 fuisset in patriarchalem promotus sedem, consentaneum esse ex magna
 illic et potente ortum familia; unde non esset dubitandum quin aut sua
 sponte aut concitati a viri cognatis perillustribus Alexandriai, tam crude-
 lem sui patriarchae necem male multandis eius auctoribus summa vi ul-
 cisci conarentur, cuius rei aut damnorum saltem ingentium Euboeensibus
 inferendorum occasio ipsis deesse non posset, nundinantibus his frequen-
 ter commerciorum causa circa portus et littora Aegypti. haec ille dicens
 recte monere visus est, totumque illud turbidum consilium momento est
 instar telae aranei disiectum. spatium ergo dierum certorum patriarchae
 praefiniunt, intra quod nisi e terris dititionis ipsorum excederet, suo peri-
 culo ibi moraturum declararunt, nec illi, nisi vades daret idoneos, inco-
 lumitatem praestare magistratus. ita ille, nihil conatus contra excipere
 aut in conquiendis fideiussoribus satagere, post decem dies, in quas
 ipsi solas erat securitas promissa, solvit Euboea. deinceps eidem comi-
 tibusque eius per illas oras vagantibus contigit Thebas adire, magno
 ipsorum infortunio. nam loci princeps, vulgo dictus magnus dominus, se-
 curissimae cunctos traditos custodiae dimissurum se negabat nisi nummo-
 rum duum millium persoluto pretio. tandem tamen cum forte accidisset
 aegrotanti magno domino nescio quid utilis officii a patriarcha exhiberi,
 libertas carceratis data est, in digressu hinc exceptis ab accolis Almyri,
 prope quem et ipsi amnem fixis tentoriis manserunt, perlibentibus locorum
 dominis. sed in orbem deinceps nobis historiae nostrae redeundum est.

- C 17. *Μοναχός τις Ἡλαρίων, νέος ὢν καὶ κατὰ τὴν τῆς Περιβλέπτου μονὴν ἑνασκῶν, ἐπεὶ κατ' Ἐλεγμούς ἐγγόνει πιμφοθεὶς ἐπὶ ταῖς τῆς μονῆς χρεαῖς (ἦν γὰρ τὸ κτήμα τοῖς ἐκείνων μετοχοῖς ἀρμόζον) ὀσημέραι τε τὺς ἐκείθεν ἐκστρατίας ἑώρα Περσῶν, ὡς πάντα μὲν τὰ ἐκεῖ ληΐζεσθαι, ἐπιχρᾶν δὲ καὶ τοῖς 5 κατ' Ἐλεγμούς, καὶ τολμητίας ὧν ἄλλως καὶ ἐμπειρίας πολεμικαῖς οὐκ ἀπᾶδων, τὸν ἐκείσε συλλέγων λαὸν καὶ προσβάλλων τοῖς*
- D *ἐπιστοῖσι Πέρσας κακῶς διετίθει καὶ τὸν τόπον πολυωρῶν οὐκ ἀνίει. ἀλλ' ἡ πολιτεία εὐθὺς καὶ ἡ ὀφειλομένη σεμνότης καὶ ἡ κατ' ἀρετὴν οἱ κυρία καὶ μόνωσις πρῶτον μὲν τὸν αὐτοῦ καθη- 10 γούμενον, μετέπειτα δὲ καὶ πατριάρχην πείθει μαθόντα ἐμβροθῶς καὶ δι' ἐπιτιμημάτων σφοδρῶν ἀπειργεῖν τῆς πείρας τὸν μοναχόν. ἀλλ' ἐπεὶ καὶ προστιμᾶν ἐδέδοκτο τοῖς μεγίστοις διὰ τὸ τὸλμημα, γνούς ἐκεῖνος βασιλεῖ προστρέχει. ὁ δὲ καὶ δέχεται καὶ τὰ καθ' ἑαυτὸν διακυβερνᾷ, οὐ μὴν δὲ καὶ τὸν πατριάρχην 15*
- P 417 *ἐκείνῳ εἶχεν ἔξεμνεῖζεσθαι. ἐν τοσοῦτῳ τοῦ καιροῦ τριβομένῳ καὶ τῶν ἐκεῖ πραγμάτων ἀμελουμένων, ἐπισπνίστανται Πέρσαι καὶ ἐπιθήμενοι αἰφνηδὸν πλείστον φόνον ἐργάζονται, ἐκείνων φυλαχθέντων καὶ μόνων ὀπόσοι καὶ κυρεβύθησαν τῷ φρουρῷ. ταῦτα γνούς βασιλεύς, καὶ ἐκαλήσας τῇ συμφορᾷ, εἶχε μὲν 20*

17. Monachus quidam Hilarion florentis aetatis in Peribleptae monasterio vitam religiosam exercitans, cum missus Elegmos versus ad curanda illic sita hospitium et praedia ad ius modo memorati pertinentia coenobii, videret inde uri quotidie omnia incursionibus Persarum, aspiraque inultos barbaros usque ad citimam viciniam oppidi Elegmorum, iuvenis aetate ferox, audax indole, nec militaribus, si adfuisset institutio, functionibus ineptus, collecta indigenarum manu secure grassantes aggressus Persas male illos plerumque maltabat, sicque locum defendens intactum iniuriis hostilibus praestare pergebat, quando fama rei perlata in urbem religionem praepositis incussit, quasi contra fas sinerent sacrae professionis hominem, alienum a sanctitate sui habitus, a solitudine quam nomine polliceretur, a lenitate instituti suscepti propria, armorum et ductus turbae militaris exercere ministerium. ea res ante omnes praefectum Peribleptae, mox et de his edoctum patriarcham movit ad obiurgandum iuvenem vehementius, severeque sub interminatione poenarum gravium ei deamtiandum ne ullam deinceps partem bellicae administrationis attingeret. haud satis ille se morigerum monitis talibus praebat, praesentia aliud necessitate suadente, quare cum intelligeret irritatos eius contumacia praepositos in eo esse ut sibi comprehendi iussu acris infligerent supplicia, confugit ad imperatorem, qui eum libenter admisit et apud se detinuit, frustra interim satagens ei placare patriarcham. dum haec mora longe ab Elegmis Hilarionem tenet, nemine illic interim tutelae locorum invigilante, contigit Persas improvise irrupentes magnam illic caedem facere, trucidatis cunctis qui se abdere intra munitionem sat mature acquivissent. percussus atroci suntio Augustus, cladique indolens, recte

ἀνελέγκαι τὴν αἰτίαν ἐφ' οὗς καὶ δίκαιον ἦν ἀνελέγκαι· ἀλλ' ὁμῶς
 τὸ περιὼν τῆς εὐλαβείας, καὶ ὅτι ἰδόκει ζητεῖσθαι συντήρησις B
 τῆς μοναχῶν, ἀμελεῖν ἐποίησεν, καὶ τὰ τῆς θεραπείας ὡς ἐν ἡν
 δισκόπει, εἰ [γὰρ] καὶ ἄπρακτα πάντα κατὰ πεπραγμένων ἐφα-
 5 νετο. μάλιστα λιπαρῶς τῶν περιλειφθέντων ἀξιούντων βασιλέα
 περὶ τοῦ Ἰλαρίωνος, ἐνδυναστεύει τὸ τῆς ἀνάγκης, καὶ πεμψθεὶς
 ἐπὶ πατριάρχῃ μάλιστα ἀνέτεται. καὶ αὐθις ἐπιστάς, ὅσον ἦν, τὰ
 ἐκείσε διησφαλλέτο· τὸ γὰρ περίξ ἕπαν τοῖς Πέρσαις κατεληπτο, C
 καὶ Προῦσα τὰ δεινὰ τὰ πρὸς ἐκείνους διδοῦσαι τέλους ὀνόματι,
 10 σκιὰν εἰρήνης οὐκ ἐν εἰρήνῃ παρὰ τῶν Περσῶν ἀντελάμβανεν.

18. Ἄλλ' ἰδοὺ γε ἄμ' ἤρι μακρὰι νῆες περὶ που τὰς ἐν- D
 νιακαίδεκα ἐκ Γεννοῦας ἐφίστανται, πλὴν οὐ καθὼς διαπραβενο-
 μένος βασιλεὺς πρὸς αὐτοὺς ἤξιον. ἀλλ' ὁ μὲν κρατῶν ἐπ' αὐ-
 τῷ τούτῳ τῷ τῆς συμμαχίης μόνῳ μετεκαλεῖτο τὰς ναῦς, οἱ δὲ
 15 σκέψαι διδόντες τὸ ἀξιούμενον καὶ τὸ πολὺ τῶν ἀναλωμάτων ἐκ-
 λογασόμενοι, ὑποτοπάζοντες δὲ καὶ ταῦτα, μὴ πως βασιλεὺς ἐν
 τοσοῦτ' ἄλλως πως τοὺς ἐχθροὺς μετέλθοι, ἢ κατὰ μάχην στρα- E
 τεύμασιν ἢ κατ' εἰρήνην χρήμασι, καὶ οὕτως ἄπρακτα σφίσι τὰ

quidem potnerat eam imputare culpas illorum, quorum esset superstitiosa morositate factum ut tam necessarium praesidium tam extreme periclitanti loco subtraheretur: sua tamen eum religionis abundantia, respectusque monasticae sanctitatis adeo abhorrentis a tractatione armorum, dia detulit a vero et unico utili malo huic remedio adhibendo. quaesivit ergo modos alios eius incommodi levandi. sed quidquid moliretur, nihil proderat. interea conclusorum intra Elegmos, sole illic muri obiecta vitam tentium, increbescabant apud Augustum quotidianae infimaeque preces remitti ad se Hilarionem flagitantium, cui haud amplius invidiae ferendae ac parem imperator negans, allegata patriarchae ineluctabili potentia victricis legum necessitatis, aegre tandem impetravit ut eo sinente rediret unde retractus erat Hilarion. reversus Elegmos ille fiduciam incolis, securitatem agris, quanta maxima sperari tali tempore poterat, reddidit. nam circumquaque cuncta a Persis occupata tenebantur, Prusa ipsa calamitibus subacta ingentibus cinere a Persis, numerato immani pretio, tributi nomine umbram pacis pro vera, quam mendacibus promissis ostentarent, pace.

18. At ecce primo vere naves longae circiter novendecim e Genua superveniunt, verum non quales imperator per legatos poposcerat, bellicas universas, sed prout deinde consultantibus super eo postalato Genueses suis accommodatius rationibus censuerant, onustas mercibus et ad quaestuosarum negotiationum compendia instructas. sumptus enim quos absumeret ingentes numerosa classis ad bellicos dumtaxat usus adornata, illi reputantes, veritique insuper ne vehementer ex longo incumbens imperator ad pacem cum suis hostibus qualemcumque quomodolibet faciendam, interim dum ipsi classem ei molirentur, praecoccuparet bellum conventionem aliqua dirimere, quod si accideret, suae illis expensae perlassent,

καθ' αὐτοὺς φανείη, πρὸς τῷ καὶ τὰς ἐξόδους παρέχειν τὸν βα-
 σιλέα ἐνέχεσθαι ἕξ ὄπερ καὶ τῶν ἰδίων ὄρων ἀπολυθῆσονται,
 P 418 ὡς αὐτοῖς ἐστὶ σύνηδες, ἐμπορικὰς ταύτας εὐρόντες πρὸς ταῖς
 ἐξόδοις καὶ πλείω λαφῶ ἱκανομένους ἀποστέλλουσι, παραγγε-
 λαντες σφίσι, εἰ βασιλεὺς προσκαλοῖται συμμάχους, πάσης ἄλ- 5
 λης ἀσχολίας ἀνωτέραν τὴν συμμαχίαν θέσθαι, ὁμολογήσαντες
 αὐτοῖς ἐκείθεν καὶ τὰς μισθοφορίας τῶν συνήθων ἐλαττωμένας
 χάριν τὴν πρὸς βασιλέα συνέπραττε δὲ τις ἐκείνοις ταῦτα Γεν-
 νουτῆς Σπίνουλος, τὸν τοῦ βασιλέως νίδον καὶ δεσπότην Θεόδω-
 ρον εἰς γαμβρὸν ἤδη λαβὼν ἐπὶ θυγατρὶ. ὁ γὰρ βασιλεὺς καὶ 10
 B πατὴρ τὸν μετὰ τὸν Ἰωάννην πολλοστὸν τῷ χρόνῳ Δημήτριον
 δεσπότην καταστήσας εἰς Λαγγιβαρδίαν ἐξέπεμπε· ἡ δὲ μήτηρ
 ὡς μείζω ἐξέκρινε τὸν Θεόδωρον, καὶ ἀπὸ Θεσσαλονίκης ἀντ'
 ἐκείνου τοῦτον πρὸς τὸν τοῦ ἀδελφοῦ κληρὸν ἀποκαθίστα, τὴν
 τοῦ μαρκεσίου τιμὴν ληφόμενον, ἐπεὶ ἐκείνος μὲν ἕξ ἀνθρώπων 15
 ἐγένετο, τὸν δὲ βασιλέα οἱ ἐκεῖ πέμπαντες ἤξουν διὰ τινος τῶν
 ἰδίων τέκνων, καὶ μᾶλλον τοῦ τῷ χρόνῳ τῶν λοιπῶν προφέροτος
 C Ἰωάννου, κατὰ τινὰ κληρονομίαν δικαίαν ἐκείνου ἄπαιδος τελευ-
 τήσαντος, τῶν κατ' αὐτοὺς ἀντάλασθαι. δ καὶ γεγονὸς ὕστε-

decreverunt haud sibi aedificandas de novo bellicas naves: sufficere quippe ad fidem quam legatis imperatoris dedissent liberandam, ex praesenti copia servientium mercimoniis navium delectas plusculas eo mittere, quarum pars ubi exoneratae forent, imperatori, si opus haberet, navaret militarem operam, aliae notos ipsas et iam pridem usu commercii pervios illorum tractuum adirent portus. tantum his imposuerunt simul cum onere maiorem solito militum numerum. mandarunt autem praefectis ita ornatæ classis solventibus, ut quando pervenissent Constantinopolim, siquidem imperator ipsorum imploraret auxilium, cunctis aliis omissis se promptos exhiberent ad eum bello iuvandum, pacti quidem de more stipendia militibus ab Augusto pendenda; quae tamen iubebant moderatius taxari, remittique de consueta classiariorum mercede aliquid in gratiam imperatoris. horum auctor consiliorum et quasi sequester totius conventionis fuit tunc quidam Spinulus, qui filium imperatoris despotam Theodorum generum iam sibi, data ei in matrimonium filia, fecerat. nam imperator pater, postquam despotam creasset Demetrium suum filium natu minimum, secundum a Ioanne, eum in Longobardiam miserat: mater autem ad eam sibi avitam cernendam hereditatem Theodorum praerogativa maioris aetatis censens magis idoneum, hunc Thessalonica recta misit in Italiam, legitimum heredem declaratum bonorum et principatus sui fratris, sumpturum illic eo titulo marchessii dignitatem. huic collocaverat filiam Spinulus: sed ut quae secuta sunt obiter adtexam, praemature is obiit sine prole mascula. uade marchionatus istius subditi rogarunt imperatorem ut sibi principem daret e suis ex Irene filiis quempiam, nominatim autem exposcebant Ioannem, cuius ius moribus ipsorum peculiare competere aiebant, ut natu maximo, ad succedendam in locum defuncti absque prole virili fratris sui primogeniti. id factum est postea, et de-

ρον, ἔκεινοι κατ' Ἴταλούς τὸ πᾶν τὸν δεσπότην μετασκευάσαντες οὕτως ἠγάπων ὑπεκλιθέντες πρὸς ὑπακοήν. ἀναχθεισῶν τοιγαροῦν τῶν νεῶν, προηγούμενον τῶν ἄλλων ἐκείνοις ἦν τὸ τοῦ βασιλέως μανθάνειν θάλημα, ὡς πραξέουσιν ἂ ἢ αὐτὸς ἐπιτάττοι. ὁ δὲ τὴν μετ' εἰρήνης διύλυσεν, εἰ δύναιτο, τῶς τῆς μάχης πολέμου ἐτίθει πολλῶ περι πλείονος, εἰ καὶ χρήματα δαπανᾶν μεγάλη ξυμβαλή· τὴν μὲν γὰρ ἀναιμαστὶ, τὴν δὲ πολλῶν Δ πεισόντων κατὰ πόλεμον γίνεσθαι. ἐπεὶ δὲ κάκεινοι πολλὰς κίεμποντες ἤξιον τὰ κεχρεωστημένα λαμβάνειν καὶ ἀπαλλάσσειν 10 σθαι (τὰ δ' ἦσαν, ὡς ἐκεῖνοι ἐβρενθύνοντο, περὶ πον τὰς τριακοσίας χιλιάδας τοῦ νομιζομένου χρυσίου), καὶ γὰρ τότε ἦσαν ἐξ ὑπογύου καὶ οἱ πεμφθέντες εἰς τοῦτο πρέσβεις, ὧν δὴ προὔξενον μὲν Γεννοῖται, οἱ αὐτοὶ δὲ καὶ τὰ τῆς πρεσβείας πρὸς βασιλέα διηρθέον, μὴ δυναμένων ἐκείνων βασιλεῖ ἐμφανίζεσθαι. 15 διὰ δὲ ταῦτα προσειμένος ὁ κρατῶν τὴν πρεσβείαν, τοὺς μὲν ἐν ταῖς ναοὶ παρακατέχειν οὐκ εἶχεν ὀρμῶντας πρὸς Ἐὔξεινον διὰ

5. τῆς διὰ μάχης καὶ π.?

spota Ioannes illic profectus prorsus se ad mores et usum Italorum transiit, eo fructu accommodationis istius, ut ea deliniti Longobardi esse sub principis peregre appulsi, velut si esset indigena, imperium ultro inclinarent studiosis obsequiis. verum haec postea. nunc autem appulsis, uti dixi, Constantinopolim Genuensibus cum classe navarchis nihil fuit antiquius quam, prout in mandatis acceperant, exquirere quid vellet imperator, exhibereque se ipsi paratos ad prompte agendum quod iuberet. ille non dissimulavit sic se animatum, ut bellum finire compositione pacata quam praelio et cruenta victoria haud paulo expetibilis duceret, etiamsi conventio ista magnis esset pecuniae profusionibus emenda. rationem a sua naturali clementia sumptam allegabat, quod nimis carum videretur quidquid parari oporteret pretio vitae hominum multorum, quot in acie praelio commisso cadere foret necesse, proptereaque praecipere incrementam, quantumvis aliunde damnosam, pacem. sic a belli alea tentanda videntes aversum imperatorem duces classis Genuensis, indeque intelligentes nihil esse quamobrem illic morarentur, orarunt Augustum ut, si ei videretur, debitis retro Genuensi reipublicae pecuniis, sibi iussis eas exigere, recte numerandis, pergere cursum cepto se sineret. summam porro istam exaggerantes ascendere iactabant ad trecenta millia nummorum aureorum. et erant in classe quidam peculiariter delegati ad disceptandas cum imperatore, si dubitare illum aut cunctari contingeret, prout tunc accidit, rationes huius nominis. quare cum ducibus per internuntios tractantibus (excendere quippe ac naves ipsas creditas deserere officio et periculo prohibebantur) respondisset Andronicus plus petere ipsos quam debere se putaret, litis deinceps sequendae longae haud sibi esse otium causantes, exposituros se in terram quos huius proprie causae instructos tractatores ducerent reposuerunt: se vero ipsos quo negotia instantia vocarent, statim vela facturos. libenter se quos memorarent legatos admitturum respondit imperator; ac quos retinere non poterat,

τὰ φορτία διαπλωίξασθαι, τέσσαρας δὲ μόνον τριήρεις ἐπὶ ῥη-
 τοῖς μισθοῖς παρακατασχών, ἐφ' ᾧ διατηροῖεν τὰ τῆς Ἀβύδου
 στενά, ἅμα μὲν κωλύειν τοὺς διαπεριουμένους Πέρσας, ἅμα δὲ
 καὶ τὰς πειρατικὰς ἐπέχειν, ἣν που φυντίεν, τὰς δ' ἄλλας ἀπέ-
 P 419 λυε, πλὴν ἐπὶ ῥηταῖς ἡμέραις εἴκοσιν, ἔν' ἦν μὲν ἐν τῷ μεταξὺ 5
 ξυμβιβάζοντο, εἰ δ' οὖν, συμμαχοῖεν τότε κατὰ τὰ δόξαντα.
 καὶ οἱ μὲν ἀπέπλεον, ὃ δὲ βασιλεὺς ἐκτεζόμενος πρέσβεις πρὸς
 Ἀμογηθάρους ἀπέστειλε, τάξας καὶ ὃ ἦν βουλομένῳ οἱ δοῦναι
 χρυσίον, εἰς ἑκατὸν χιλιάδας ποσοῦμενον, εἰ δ' οὐ πείθουσαι,
 προστιθέναι καὶ πλεον. οἱ γοῦν πρέσβεις ἐπιστάντες οὐδὲν ἦν- 10
 τον· ἔτυχον γὰρ παμπληθεὶ πρὸ ἡμερῶν ἐκείνοι τῆς Καλλίου ἐν-
 στρατευσάμενοι. οὐδὲ γὰρ ἠρέμονυ τὸ σύνολον κακουροῦντες.
 B καὶ δὴ τῆς βουλῆς ἐκείνοις ἐνδοιαζομένης, τοῖς μὲν ἐδόκει διελ-
 θόντας τὸ μεταξὺ Βραγχιαλλοῦ καὶ πόλεως, καὶ τὸ οἰκούμενον
 ἐρημιάσαντας, τέλος τῇ πόλει προσχεῖν καὶ προσκαθημένους 15
 ἀπαιτεῖν τοὺς μισθοὺς. εἰ οὖν λάβοιεν τούτους· εἰ δ' οὖν, τὸ
 δόξαν ἐπιτελεῖν. τοῖς δέ, καὶ μᾶλλον Τουρκοπούλοις διὰ τοὺς
 οἰκίλους αὐτῶν κατεχομένους παρ' Ἀλανοῖς, ἐπ' ἐκείνους πρότε-

festinantes Euxinum versus ob urgentes opportunitates distrahendaram, quibus oneratas naves traherent, mercium, eo quo intendebant caeteros omnes navarchos passus est solvere, quatuor exceptis, quos cum totidem, quas ductabant, triremibus, navare sibi operam voluit certa mercede constituta custodiendis Abydi faucibus et impediendo per fretum traiectu Persarum tutaque a piratis, si qui ea maria infestare tentarent, ora illa praestanda. caeterum his denuntiavit velle se abstinere ipsos a vi hostibus inferenda usque ad diem a praesenti vicissimum, ne tractatum quendam iam institutum pacis intempestiva forte praelii commissio disilceret. post eum terminum, si conventio non coalesceret, tum sane arma expedirent virtutemque monstrarent. sic pleraeque appulsarum Genuae navium, quatuor relictis, ulterius navigando sunt provectae. imperator autem delectos legatos ad Amogabaros misit, cum mandatis offerendi eis a se, si bello abstinere, centum aureorum millia: sin ea perpelli summa non possent, potestatem legatis dabat ad eam, quantum ipsis videretur, plus pollicendo adiungendi. hi profecti Callipolim legati nihil egerunt, non repertis illis, prout speraverant, gentis primoribus. causa fuit quod paucis ante diebus perique duces cum parte copiarum maxima inde moverant: non enim patiebantur sibi mora ignava perire occasionem damna quam possent maxima universis quam latissime paterent subiectis imperatori terris inferendi. quamquam in summa consiliorum de ratione belli haud plane consentiebant, quibusdam consentibus traicendum ipsis ad eum locum esse qui Branchialium et urbem interiacet, vastataque dehinc tota illa regione urbi denique ipsi copias admovendas; obsidione circum undique munita, mittendos ad imperatorem qui debita ipsis olim stipendia solvi continuo poscerent, ni faceret, civitatis oppugnationem minarentur, irrevocabiliter deinde scilicet acturi quod constituerant. aliis praevertendum videbatur aliud: opinabantur enim (in qua maxime sententia Turcopuli erant propter captivos e suis detentos ab Alanis plurimos)

ρον είναι ἰδῶσαι, ἰκανῶς καὶ τῶν ἐφοδίων ἐφ' ἅμαξων ἔχοντας. καὶ γὰρ καὶ Ἄλανοι ὑπαξ βασιλέως ἀποστατήσαντες, πέμποντες πρὸς Ὀσφεντίσθλαβον ἤδη κραταιωθέντα (οὐδὲ γὰρ Ἀγχιάλου C αὐτῆς, ἣδη δὲ καὶ Μεσημβρίας, ἀλλ' οὐδ' αὐτῆς Ἀγαθοπόλειως 5 καὶ τῶν περὶ εἰπέσχετο, ἀλλὰ καὶ τούτων ἦν ἐγκατεῖς ἐξ ὁμολογίας) ἠξίουσαν πέμπειν Βουλγάρους, ἦν πῃ καὶ πρὸς αὐτῶν, ἐρχομένων κατ' αὐτῶν, ὁρμῶν Ῥωμαῖοι ἐφέξοντες. ἀλλ' ἐκεῖνοι μὲν ἐπὶ χιλλοὺς, ὡς ἡ φήμη εἶχε, ποσοῦμενοι ἐξενέμποντο. οἷς καὶ θαρρήσαντες Ἄλανοι πολλὴν τὴν ἐκεῖ καταδραμόντες καὶ 10 ληϊσάμενοι, πρὸς Ὀσφεντίσθλαβον προσεχώρουν ἕμα γυναιξὶ D καὶ τέκνοις. ὧν χάριν ὑπερκαλοῦντες Τουρκόπουλοι (οἱ γὰρ αὐτῶν οἰκῆοι παρ' ἐκείνοις ὄντις συνιζηλεύοντο) πείθουσι Ἴταλούς καὶ τοὺς σὺν αὐτοῖς Πέρσας Ἄλανοὺς καταλαμβάνειν πρότερον σπείσαντας· εἶναι γὰρ καὶ παρ' ἐκείνοις οὐκ ὀλίγην λίαν 15 διεβεβαίονον, ἦν φθάσαντες ἐκ Ῥωμαίων περιεβάλλοντο, καὶ τάχ' ἦν αὐτοῖς ἐκ τοῦ ῥῆστα προγενήσεσθαι περιγενομένοι τῶν Ἀλανῶν. ταῦτ' ἔλεγον Πέρσαι, καὶ ταῖς βουλαῖς περῆσαν· πλὴν ■

6. πῃ κατ' αὐτῶν ἐρχομένων πρὸς αὐτόν? 16. προγενήσεσθαι περιγενομένοις?

16. προγενήσε-

tunc opportunius esse adversus Alanos proficisci; ad quam expeditionem se satis habere commentatum, plaustris secum exportandum, aiebant. Alani quippe postquam ab Augusto pariter et ab Amogabaris defecerant, communes amborum hostes, inclinare ad Osphentisthlabum Bulgarum, iam satis, ut putabant, opibus ad ipsos protegendos firmatum, coeperant. hic quippe Anchialum iam ipsam et Mesembream occupaverat; quin nec ab ipsa temperabat Agathopoli vicinisque circum illi pagis, quibus cum maxime subigendis tum intentus erat, aut potius, ut recentissimi ferebant nuntii, cum iis iam universis et civitate illa ipsa tractatu stipulato de deditioe transegerat. ab hoc igitur Alani missis legatis petierunt praefici sibi duces Bulgaros, quorum ductu militaturos se spondebant, et prohibituos transitu Romanos, si forte infestas immittere copias in Bulgariam conarentur. concessum id illis: venerunt enim ad eos ab Osphentisthlabo missi praefecti, mille admodum, ut ferebatur, milites secum Bulgaros ducentes. horum adiunctione audaciores iam Alani facti prodire in campum non dubitarunt, depraedantes subiectam regionem; qua demum late vestata se cum uxoribus et liberis ad Osphentisthlabum contulere. huius Alanorum itineris certiores facti Turcopali valde doluerunt elabi sibi hostes e manibus et spem praecidi omnem captivos e sua gente plurimos et valde caros, quos illi vinctos trahebant, amplius recuperandi. ergo Italos et Persas secum militantes adeunt, facile fore alentos Alanos praeda onustos in via longa et difficili notis praevertendo compendiis deprehendere, nec arduum tum fore vincere improviso circumventos, sed et idem quaestuosissimum cunctis ipsis futurum, spolia illa multa et pretiosa, quae Romanis erepta aveherent, amplum victoriae praemium inter sese divisuris, ita illi alios quidem spe lucri ac praedae in suam sententiam non frustra conabantur attrahere: ipsos autem cura potissimum movebat

γάρ τινων ὀλίγων πῦσαι αἱ γυναῖκες σὺν τέκνοις τῶν Τουρκοποῦ-
λων παρ' Ἀλανῶν κατείχοντο. διὰ ταῦτα ἐπομένους εἶχον καὶ
τοὺς λοιπούς. ἀλλὰ καὶ ἱκανοὶ ἐάθησαν. πλὴν γάρ τινων ὡς
αἱ σύζυγοι πρὸς τὴν πόλιν παρ' Ἀλανῶν ἀπεστύλησαν τὰς σπον-
δὰς ἐπικρατούντων . . . . . ἀποστατήσαντας πρότερον τοῖς 5
P 420 λοιποῖς πόνοις . . . . . διὰ τοὺς οἰκίους, καὶ διὰ ταῦτα προε-
θέουσι τούτοις ἐπομένους εἶχον καὶ τοὺς λοιπούς. οὐ μὴν δὲ
ἀλλὰ καὶ ἱκανοὶ ἐάθησαν παρὰ τῇ Καλλίου καὶ τῇ Μαστύτῃ (καὶ
αὐτὴ γὰρ πρὸ μικροῦ σὺν γόνῳ πλείστῳ αὐτοβοεὶ διὰ τὴν αὐτο-
δείαν ἠλίσκετο, καθάπερ μοι εἴρηται) ἐφ' ᾧ ἤστυλτο τὰ πο- 10
λίματα.

B 19. Ἄμα δὲ τούτοις προσαττομένοις, ἐπεὶ οὐκ ἦν ἀντι-
τάττεσθαι τοσούτῳ πλήθει τοὺς ἡμετέρους, οὐ δὴ ἐν μέρει μὲν
περὶ τὸν ἐπὶ τοῦ στρατοῦ Μυρούλην ἐν μέρει δὲ περὶ τὸν βασιλέα
τοῖς ὀχυροῖς καταστρατοπεδεύοντο, πέμψας ὁ βασιλεὺς τὰ περίξ 15
τῆς πόλεως ἀπανίστα, καὶ ταῦτ' ἤδη καιροῦ ὀρεπᾶνου οὐκ ἔπο
P 421 καὶ θεριαμοῦ. οὐ γὰρ ὀλίγον φόνον εἰργάζοντο ἐφαστάμενοι.
ὄθεν καὶ φήμη ἦν ἐκείνους αὐτοὺς λέγειν, ἐρωτωμένων παρὰ τῶν
ἰδίων πόσους ἄρα ἐν τοῖς ἐνιαυτοῖς ἐκείνοις πεφόνευκεν Ἐκαστος,
καὶ λεγόντων, ὡσεὶ πέντε χιλιάδας τοὺς πεσόνας συμποσωθῆ- 20
ναι. καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς ταῦτα· ἐκείνοι δ' ἐφ' ἁμαξῶν σκευᾶς τε

3. ὡς] πᾶσαι? caeterum cum manifesta sit loci διηγογραφία, aut
illud πλὴν γάρ — ἱκανοὶ ἐάθησαν (E 1 — 4) eximendum, aut hoc
(E 4 — A 3). 12. προσαττομένοις? 20. ὡς εἰς?

coniugum cum parvulis, quas ferme universas (paucis illis videlicet ex-
ceptis quas in urbem missas diximus) Alani abducebant, ab illa servitute
liberandarum. ergo Turcopulos pro studio acriori praecurrentes caeteri
quoque persuasi subsecuti sunt: non omnes tamen: relicti sunt enim ido-
neo numero qui Callipolim interim tuerentur et Madytum. nam et haec
paulo ante fame longa debilitatam, infesto assultu, non sine caede maxi-
ma ceperant, prout est a me superius memoratum.

19. Dum haec ita varie parantur, Romanae copiae tanto maiori he-
stiliam multitudini sese contra in campo haud valentes opponere, partim
sub duce Marule partim sub Augusto iuniore, locis se situ inaccessibleibus,
valida etiam munitione circumvallatione continebant. imperator autem se-
nior urbem tenens emittebat inde qui segetes in agris falci iam maturas,
ne prodessent hostibus, ut opinio erat, adventantibus, corrumpent.
quamquam vel si nullus adversarius veniret, periturae nihilominus illae
fuerant defectu colonorum qui colligerent: tanta enim erat rusticarum ple-
bis prioribus incursionibus strages facta, ut ex responsis hostium, interro-
gatorum quot quisque trucidasset, eliceretur quinque saltem agricolarum
millia non magno loci et temporis spatio videri ferro hostili cecidisse.
atque istam tunc quidem imperator belli sustinendi rationem inierat, pro
tempore arbitratus consultissimam. Turcopuli autem cum aliis, quos ab

ἰδίας καὶ τὰ ἐφόδια φέροντες (λόγος δὲ καὶ ταύτας ὑπὲρ τὰς
 τετρακοσίας εἶναι) ὄλω ῥυτῆρι ὁμόσει τοῖς Ἀλανοῖς ἦσαν. καὶ
 δὴ περὶ πού τὰς εἰσβολὰς τῆς τῶν Βουλγάρων ἐπικρατείας κατα-
 λαβόντες, μάχην στήσαντες κρατερὰν Ἀλανοῖς καὶ αὐτοῖς ταῖς B
 5 καθ' ἑαυτοὺς ἀρμαμάξαις ἀχυρωμένοις ἐμάχοντο. ἀλλὰ πολλοὶ
 μὲν ἐκείνων στήσαντες τῆς ἀγνοῦς φιλοζωίας εὐκαλεῖ θάνατον
 ἀντηλλάξαντο· αὐτοὶ δὲ πολλοὺς ἀποβαλόντες, καὶ μῦλλον τοῦ
 Περσικοῦ, τέλος τῇ μάχῃ εὐήμερήσαντες, ἔξαναλωθέντων τοῖς
 Ἀλανοῖς τῶν κούφων βελῶν κἀκείνων εἰς φυγὴν τραπέντων, πολ-
 10 λὴν λείαν ἐξηδραπόδισαν. καὶ τὰς ἐν ἡλικίᾳ γυναῖκας καὶ λά-
 φυρα ληϊσόμενοι ἐς ἡμέρας ἐλαφροπόλων. εἰσβυλεῖν ἐντεῦθεν
 καὶ ἐς Ὅρειτιάδα, ἐκ τοῦ αἰγνηδὸν ἔγνωσαν, ἵνα γεγοτότες πρώτω C
 μὲν ἐξ ἄτασθυλίας τόσης ἀμπέλους μὲν κατέκλων, λήϊα δὲ μήπω
 παρηγηκότα πικρῶς ἐξεθέριζον. ἐντυχόντες δὲ καὶ τῷ κατ' αὐ-
 15 τὴν ἐμπορίῳ πυροποληθέντι τῇ προτεριᾷ καὶ παρὰ τῶν ἐποίκων
 πρὶν αὐτοὺς εἰσβυλεῖν, καὶ ἐκ τοῦ ῥῆστα κατασχόντες, ἐκείθεν
 κατὰ τοῦ ἄστεος, ὡς εἶχον, ἠκροβολίζοντο. ἀλλ' οἱ ἀμφὶ τὸν
 πιγκέρην Ἄγγελον καὶ γε τὸν Σκουτέρην Χοῦμνον προτερήσαντες
 τῆς μάχης εἰσῆλθον τὸ ἕστυ, καὶ πού περὶ τοὺς πεντήκοντα καὶ D

his diximus in consiilli persequendi Alanos societatem tractos, summa fo-
 statione post eos ibant, commentibus et propria cuiusque suppellectili
 plaustris una ductis impositis. plaustra porro ista fama erat quadringen-
 torum numerum excedere. pervenerant iam Alani praecuntes usque ad
 confinia et primos ferme aditus Bulgariae, cum eos qui persequiebantur
 assequuntur. ibi praelium sane acre commissum est, Alanis pariter e
 plaustris, qualium et ipsi magnam habebant copiam iisdemque pro valle
 utebantur, diu fortissime resistentibus. sed et multi eorum extra munitio-
 nem in aeque stantes ignavo vitae amoris gloriosam eo die mortem prae-
 ceptarunt. nec ii inulti cecidere: multi quippe ex Amogabarica quoque
 acie caesi sunt, praesertim Persae: nam in hos belli vis maior incubuit.
 tandem exinanitis pharetris Alanorum, nec his sagittas iam, quibus sunt
 exercitatissimi mittendis, quas in hostem iacularentur habentibus, sors
 fieri melior Amogabarorum coepit, quos fassi victores fuga passim effusa
 versi Alani sunt, multam et opulentam rerum ac corporum relinquentes
 praedam. qua hostes sublegenda, congregandisque ac partiendis inter se
 captivis, maxime mulieribus florentis aetatis, dies aliquot insumperunt.
 decreverunt inde improvise adoriri Orestiadem, quando eorum tanta exti-
 tit rabies, ut toto eius urbis territorio vineas diffractis avulsisque pes-
 sundarent vitibus, segetes autem nondum plane maturas, sic ut erant
 acerbae, demeterent. irruentes inde in suburbium commutationibus rerum
 venalium addictum, emporiumque ex eo vocatum, cui pridie cives ipsi
 ignem inlecerant, ne integrum occuparetur ab hostibus veriti, eo facile
 potiti totis inde viribus urbem oppugnabant, telis maxime in propugnato-
 rea iactis. at pincerna Angelus et Scuteris Chumnus paulo prius quam
 esset oppugnatio coepta, collectis secum ferme centum quinquaginta illic

ἑκατὸν ἀπρωκηότας ἐξ ἀνατολῆς καταλαβόντες ἐκεῖ σὺν τούτοις,
 ὡς δυνατόν, τὴν ἐνδεχομένην ἐπιμίλειαν ἐποιούντο καὶ ὡς εἶχον
 τοὺς ἐπιόντας ἡμύνοντο. οἱ δὲ ἐφ' ἡμέραις ὀκτῶ σφοδρῶς ἐπι-
 τιθέμενοι οὐδὲν τῆς καθ' ἡμέραν μάχης ἠφίεσαν. ἀπαιτοῦντες
 δὲ καὶ τὰ τοῦ Καίσαρος ὄσῳ καὶ τοὺς ἔτι περιόντας τῶν Κατε- 5
 E κατελείφθησαν, περὶ οὗ τοὺς εἴκοσιν ἐναπολειφθέντας, εἰ καὶ
 τὸ ἄστυ πυραδοῖεν, ἔφρασκον μηδὲν ἄχαρι πείσασθαι. ὡς δ' ἐπὶ
 μηδενὶ τοὺς ἐντὸς πειθηνίους εἶχον, ἐνεργέστερον ἐπολιόρχουν.
 καὶ τὰ μὲν πρῶτα τὴν τοῦ Βαρῆως οὕτω πύλην καλουμένην, πῦρ 10
 ἐνέεντες, πυρπολοῦσιν εἰς τέλος· ὡς δ' ἐνδοθεν καὶ αὕτη τῷ ἐκ
 πετρῶν τεχνίσματι περιφράγγυτο, ἀμηχανήσαντες ἐλεπόλις
 ἰστάσι. καὶ μηχανήματι τι πολιορκικόν, προωθουμένην εὐκινή-
 P 422 τως ὑπότροχον κλίμακα, βύρσαις βοῶν δι' ὕλου κεκαλυμμένην,
 ἔξετοιμάσαντες φέροντες πρὸς τοῖς τείχεσιν ἴστων, καὶ τοὺς ἐπι- 15
 βησομένους ἐξώτρυνον. ἦν δ' ἐν αὐτοῖς καὶ ὁ Φαρέντα Τζιμῆς
 σημαίαν ταῖς χερσὶ φέρων καὶ ἐξ ἄκρας κορυφῆς ῥῆξ μὲν Σικελίας
 φημιζόμενος, εὐέλπις ὢν καὶ ἐπὶ τῇ ἀλώσει ὄσον οὐκω τοῦ
 ἄστειος. ἐκ χειρὸς τοίνυν καταστάσης τῆς μάχης καὶ ἀναρρηχ-
 μένων ἤδη τῶν θειροτέρων, οἱ ἐντὸς ἀντιπαραμύμενοι, κίονα 20

repertis ex Orientali continente profugis, cum his ingressi Orestiadem ei
 tendendae pro vicili attendebant, fortiter repellendis assultibus hostium. qui
 post dies octo acerrimae sed prorsus irritae oppugnationis, pellicendi ad
 deditionem quos expugnare nequissent, has condiciones offerebant. red-
 derentur sibi ossa Caesaris Rontzerii, et viginti circiter, quot adhuc in
 vivis servari ferebantur, ex profectis cum eo quando est oppressus, Ca-
 telanis comitibus: urbem praeterea traderent. ea si fierent, pollicebantur
 nemini Orestiadensium quidquam se de caetero molestiae illaturos. ubi
 autem surdos ad omnia obsesos repererunt, ad vehementiorem se op-
 pugnationem accingentes ante omnia portam, cui a *bory* seu gravi nomen
 erat, igne iniecto consumunt totam, aditu per id ostium iam patens ipsis
 libero future, nisi cives praecoccupassent murum intus e lapide structum
 ipsis opponere. hoc illi viso desperantes illac ingressum, ad machinas
 molliendas animum appellant. constructam ergo turrim intus scala per-
 viam, subiectis rotis mobilem et taurino exterius corio undecumque pro-
 tectam, muris admovent; consensurosque in illam milites, ac per eam
 summa pinnarum urbis occupaturos ad rem strenue gerendam, adhortan-
 tes et praemia pollicendo animant. eminebat inter hos hortatores Pha-
 randa Tzimes vexillum gestans manibus, quem arrogantem ludibrio circum-
 stantes Siciliae regem praedicabant. huius ea cernebatur confidentia con-
 tumacia oris, ut facile sentires quasi de iam capta ipsam sibi civitate ap-
 plaudere. mans igitur ad muri viciniam machina promotam, ac fervidiori-
 bus quibusque iam super eam ascensu strenuo superatam stantibus, de-
 fensors muri longam et praegravam ad hoc in id fatigium ante subla-
 tam deorsum columnam devalentes turrim subito casu afflictam deliciunt,

μακρὰν ὑκαναβιβασάμενοι τε καὶ προσαρξάντες ἐκ τοῦ αἰφνηδόν, B
 τὸ μὲν μηχανήματα κατασπῶσι, πάντας δὲ τοὺς ἐκεῖ μεταχειριζομέ-
 νους φθορᾷ προσπέλασαν. καὶ οὕτω μὲν ἀπογόντες τῆς ἀκα-
 νυστάσεως ἄπτονται, οὐκ ὀλίγους ἄνδρας ἀρείκτους ἀποβαλόντες.
 5 κἀκεῖθεν Παμφύλου πειρῶνται, κἀκεῖ τὰ ὅμοια δρᾶσαντες καὶ
 παθόντες ἐπὶ τὴν Καλλίου βαδίζουσιν. Διδυμοτείχου καὶ λίαν
 ἀπέσχοντο· καὶ γὰρ ὁ βασιλεὺς Μιχαήλ-ἐκεῖθεν ἐξώρμησε καὶ
 περὶ τὴν Μόρραν διέτριβε.

20. Πρὶν δ' αὐτοὺς ἐκεῖ παραγγεῖλαι, ἔπει καὶ αἱ ἐκ C
 10 Γεννοῦας νῆες ἐκ Τραπεζούντος καὶ τῶν ἄνω τόπων κατάρασαι
 προσέσχον τῇ Κωνσταντίνου καὶ ἤδη ἐπ' οἴκου ἕμελλον ἀποπλεῖν
 (οὐδὲ γὰρ ἐδόκει τῷ βασιλεῖ πυρακατέχειν σφῦς κατὰ συμμα-
 χίαν· αὐτοῖς μὲν γὰρ οὐκ ἦν κατὰ γῆν πολεμεῖν, Ἀμογάβαροι
 δὲ κατέθεον τὴν μεσόγειον), τῶς δ' ὅπερ ἦν αὐτοῖς δυνατὸν
 15 καὶ τῷ βασιλεῖ χρήσιμον κατεφαίνετο, βασιλεῖα τε ἤξιον ὅπερ ἂν
 βούλοιο προστάττειν. ὁ δὲ ἐκ παρόδου προσσχέιν τῇ Καλλίου P 423
 προσέτατε καὶ πείραν προσύξαι, κἀκεῖνοι ὑφίσταντο, παρὰ τι-
 νων εὐαριθμεῶν φυλασσομένη, καὶ τι γενναῖον, εἰ δυναθῆεν,

16. post protattem posuerim quae infra non suo loco leguntur,
 κἀκεῖνοι ὑφίσταντο. 17. καὶ ante πείραν deorat.

cunctosque in ea repertos obtulerunt, alios quoque universos, qui circum
 magno undique numero satagebant, pari ruina involentes. isto Amoga-
 bari successu denique persuasi haud suarum esse virium expugnationem
 urbis talis, soluta inde obsidione abeunt, non paucis viris fortibus amis-
 sis. inde profecti Pamphylium tentant. sed hic quoque post acta similia
 paria passi, Callipolim iter intendunt, ne prima quidem vicini Didymo-
 tichi oppugnandi cogitatione admissa: illinc enim erupisse cum manu va-
 lida ad eos, si eo viam attentarent, priusquam admovere se possent, cae-
 dendos Michaëlem Augustum acceperant, hac ipsa expectatione circum
 Morram consistentem.

20. Priusquam autem Amogabari Callipolim revertissent, appulere
 Constantinopolim reduces e Trapezunte ac locis superioribus Genuensium
 naves, quas eo profectas diximus. hac cum iam essent in prociactu sol-
 vendi domum versus, quoniam imperator terrestribus, non maritimis egens
 auxiliis, utique adversus Amogabaros mediterranea vastantes (Genuenses
 autem exscendere ac bellum terra gerere se negabant posse), eas deti-
 nere ad sibi militandum non duxit operas pretium, duces eorum Augu-
 stum in digressu salutantes, ei se officiose promptos obtulerunt ad na-
 vandam, si quam iuberet, militarem operam. ille ostendit gratum sibi
 facturos, si priusquam vela facerent in Italiam, obiter admovent se
 Callipoli, et quae illic se offerret rei bene gerendae occasio, captarent:
 sibi enim nuntiari paucos ibi praesidiarios relictos, et fortasse non magno
 conatu capi arcem illam posse. si quid tale repariretur et ipsis brevi
 tempore facinus edere aliquod memorabile contingeret, tum sane magna
 apud se gratia, pari sibi ipsae gloria, exiguae morae facile reparabil

- διαπραξαμένους ἔπειτα ἀποκλείν. ὡς γοῦν προσέσχον, μάχην συστήσαντες τὸ μὲν ἐμπόριον πυρπολεῖν ἐπιχειροῦσι, πῦρ δ' ἐνέουσιντες καὶ τινα τῶν νηῶν ἐφορμῶσιν τῷ λιμένι καταφλέξαντες τὸ μέρος, οὐδὲν πλέον ἤνυσαν. εἶτα καὶ τινα τῶν ἰδίων εὐγενῆ γεννάδαν ἀποβαλεῖν κατὰ πόλεμον, πληγῆναι τε καὶ τὸν Μουρῶ-5
B σκον ἀμηνυλῆν. ὡς δὲ τῷ ἄστει ἐπεχείρουν, μοῖρά τις τῶν κολεμιῶν φανείσα, πολὺν τε στήσαντες τὸν κοινορτὸν κἀντεύθεν δόξαντες εἶναι τὸ σύμπαν τῆς στρατιᾶς, δειλὴν ἐμβάλλουσι μαχομένοις ἐκ τοῦ ἔξαιφνης. καὶ διὰ ταῦτα, οὐκ ὄλγα καὶ τῶν λαφύρων ἐκείνοι λαβόντες καὶ πρύμναν κρονσάμενοι, ἀπελύοντο 10 πρὸς τὰ ἴδια ἤθη.
- C** 21. Βασιλεὺς δὲ καὶ αὐθις πέμπων ἐπίρου μετ' εἰρήνης τῷ λαβεῖν χρήματι ἀπαλλάττεσθαι πείθειν. ἀλλ' οὐκ ἔπειθε διαπρεσβευόμενος· τοὺς γὰρ αὐτοὺς ἀντέπεμπε Ῥομοφόρτος τὴν εἰρήνην ἀπεροῦντας, εἰ μὴ τὰ καὶ τὰ γένοιτο, λέγων ἄπερ δὴ 15 καὶ προείπομεν. ἦσαν δὲ καὶ πρέσβεις ἐξ Ὀσφεντισθλάβου πρὸς Ῥομοφόρτον, σπονδὰς ζητοῦντες καὶ τὴν ἀδελφὴν Ὀσφεντισθλάβου, τὴν τοῦ Τζακᾶ τοῦ φονευθέντος σύζυγον, ἐγγυωμένους πρὸς γάμον ἐκείνῳ, ὥστε ἔχειν ὁμαιχιμὴν κατὰ Ῥωμαίων· καὶ τούτοις ὁ Ῥομοφόρτος συγκάταινος ἦν. τῶν δὲ τοῦ βασιλέως 20
 5. γεννάδα P. 6. τὸ ἄστυ P. 10. ἀπέλυον τὰ πρὸς P.
 18. ἐγγυῶντες?

parta dispendio, patriam lucro et honore auctiores repeterent. assensū haud illibenter Callipolim infesti tendunt, primoque impetu conantur emporium arci proximum incendere. ac flamma illi quidem eo iniecta etiam navem e multis unam in portu stantibus ex parte combusserunt. sed ardorem instantius urgendi refrigeravit caedes ab hoste resistente interim facta cuiusdam inter ipsos viri fortis et stirpe prae nobilis, vulnus praeterea Murisco inflictum Amerali. tamen deinde urbem ipsam adorti oppugnare territi sunt visa procul nube pulveris ingenti, quod esse indicium putarunt adventantis in ipsos Amogabarici exercitus universi. non erat id quidem verum: nam partis dumtaxat cuiusdam hostilium cōpiarum redeuntis Callipolim istum pulverem fuisse signum est postea compertum. tamen hic error desperationem perpetrandi coepti Genuensibus incutiens referre pedem coëgit, spoliisque non paucis inde ablatis domum versus cursum reflexere.

21. At imperator rursus tentandos de pace Amogabatos ratus, misit qui eis suadere conarentur ut accepta pecunia migrarent alio. sed nihil profectum est: nam per hos ipsos legatos renuntiari Romofortas imperatori iussit frustra illum sperare conventuram sibi unquam cum ipso pacem, nisi prius haec et haec faceret. enumerabat autem eadem quae ante retulimus. aderant autem et ab Ospfentisthlabo ad Romofortem legati, qui eum ad foedus secum contra Romanos ineundum invitarent oblata in coniugem Ospfentisthlabi eiusdem sorore, vidua Tzacae nuper occisi. ad quae Romofortus facile consensit. interim in urbem reversi

πρέσβειαν ἐς πόλιν παραγγυλάντων, καὶ ἀγγελλόντων ὡς καὶ τι-
 νες τῶν Περσῶν διαπερῶν ἐπὲρ τετρακοσίους (καὶ τοῦτο γὰρ
 ἔβρενθύετο Ῥομοφόρτος, ὡς εἶη τὰ δυνατὰ οἱ ὀπόσοις θῆλοι
 διαπερῶν τοὺς κατὰ Θράκην αἰγιαλοὺς κατέχοντι ὡς ἂν μηδὲν P 424
 5 μηδ' ὄλωι παρὰ τῶν τοῦ βασιλέως νηῶν κωλυθησομένων), παρ-
 αυτικά μοῖρά τις καὶ μάλιστα τῶν Περσῶν εἰς τὰ τοῦ Γόνου
 στενὰ ἐισβαλόντες αὐτοβοεὶ τὸν αὐχένα κατέσχον, καὶ πολλήν
 λείαν ἐξ Εὐδήμοπλατίνου ληϊσάμενοι, τοὺς πολλοὺς φονεύσαντες,
 ἀρτύναντες ἑαυτοὺς ἐντεῦθεν καὶ τὸ ἀσφαλὲς σχόντες ἐκ τοῦ
 10 φρουρίου τοῖς λοιποῖς ἐνεργέστερον ἐπεχείρουν. ἐκείθεν καὶ ἔως
 Ῥαιδιστοῦ, τὰ πρὸς τὰ ὠδε κατὰ τε πλάτος Βιζύης καὶ πρόσω, B
 ἅπαντα τὸν τοσοῦτον τόπον ἀνθρώπων παντελῶς ἐρημώσαντες
 τοῖς ἐκείνων καρποῖς ἐνετρίφων· πελάγει γὰρ λήτων κυματίζοντι
 προστυγχάνοντες, ἐξ αἰχμαλώτων τοὺς ἀμητῆρας ἐπιστήσαντες,
 15 μυρίον διεφόρουν πλοῦτον, ἀμύξαις καὶ ζώοις διακοπούμενοι.
 βασιλεὶ μὲν οὖν ἰδοῦκει καὶ βουλευταῖς ἐκ πολλοῦ πέμπειν διὰ
 ταῦτα καὶ κατακαίειν τὰ ἄνω καὶ πόρρω που Σηλυβρίας· ἔτι δὲ
 πολλῶν αἰτιῶν χάρις ὤκνον καὶ ἀνεβύλλοντο τὴν ἐγχείρησιν. ἐς
 τοῦτο δ' ἀπεκρίθη τότε ὀλμαι καὶ ὄψις ὄνειρον φανείσά τινα τῶν C

qui missi ad tractandum cum Amogabaris fuerant, praeter caetera Romo-
 forti responsa etiam rem obiter compertam imperatori retinere, Persas
 videlicet supra quadringentos ex Asia traicere ut se Amogabaris coniu-
 gerent. id quod aiebant congruere cum eo quod coram ipsis Romofortus
 inter alia iactasset, sibi esse facile quot vellet ex Orientali continente in
 a se possessa Thraciae littora transportare, ne quidquam illud impedire
 conaturis quantalibet imperatoris navibus. hac porro rerum vice pars
 quaedam Amogabarici exercitus e Persis maxime conflata, artis faucibus
 Gani montis impune penetratis, iugum ipsius primo impetu occupant; et
 arce illa, postquam eam sibi valido praesidio imposito asseruissent, freti,
 ad subiectam inde regionem populandam, orsi ab Eudemoplataeo, excur-
 rerunt, multos occidentes, praedam immensam corridentes. quin et talis
 loci ad receptum ipsis tuti fiducia ulteriora palam ausi tentare, inde us-
 que Rhaedestum et huic citeriora, in latam vero usque Bisyam et ultra,
 totum illum tam vastum terrae tractum, nullo ibi hominum vivo relicto,
 desolarunt, frugibus et proventu reliquo agrorum, illic sane tunc opimis,
 ipsi se ingurgitantes. undabant enim pro anni tempore ac terrae feraci-
 tate per hos campos immensa visu aequora expectantium falcem segetum,
 quas sibi Persae demetere coactis quos magno habebant numero captivis,
 inaeestimabiles inde opes plaustris et iumentis ibidem usi repertis avexe-
 runt. quibus imperatori nuntiatis, decrevit is tandem exequi quod ipsi
 dudum eius consilarii suaserant, hactenus multis, ut fit, cansis intercur-
 rentibus dilatam, mittende qui flamma injecta maturas segetes, hosti alio-
 qui profuturas, corrumpere circa Selybriam et longe superius, quan-
 tum tuto posset fieri. tunc eventu perpetratum apparuit praesagium quod-

ἐκ τῆς τάξεως τοῦ παλατίου χρόνους τρεῖς πρότερον ἢ ταῦτα γε-
 νῆσθαι· Πέρσαι γὰρ ἐχοῦμενοι καμῆλους καὶ ἔφον αἰγυάλον ἀπὸ
 Σπουταρίου καὶ τὸ ἐπίκεινα ἴστασθαι τὸ ὄναρ ἰδέσθαι, Ἐλάφης
 δὲ κατ' αἰθέρα τὰς καμῆλους πετομένους καὶ τοὺς ἐπιβάτας φε-
 ρούσας πρὸς τὴν ἀντίπεραν γήγεισθαι. καὶ ταῦτ' ἐκράτειτο μη-
 5 τὸς Ἀντιστιθηριῶτος, ὅτι βασιλεὺς Μιχαὴλ ταῖς σφῶν ἀτασθα-
 λiais προσκόπτων, ὀλίγους περὶ αὐτὸν ἔχων τοὺς συναναβάντας
 D ἀπὸ δόσεως ἐκ προσαίτου, πλέμων πρὸς τὸν πατέρα ἐκχωρεῖ-
 σθαι οἱ τὴν πρὸς ἐκείνους ἀφίκευον, εἰ μὴ ἄλλως καὶ αὐτόθεν
 θῆλοι ξυμμαχῶν, ἔζητεῖτο· τὴν γὰρ χώραν ἤδη κεραινομεῖσθαι, 10
 καὶ ἄρην φανεράν εἶναι ἀπολουμένην, ἦν μὴ τις ὑπέσχη. ἀλλ'
 ἢ περὶ ἐκείνον ὀλιγοχυρία ἐμποδῶν ἦν, καὶ μείλλησις προσηθῆς
 σκουδῆς ἐκινδύνου τὸ τηρικᾶδε κρεῖττον ἔδοκει.
 P 425 Ἄλλο δέ τι μᾶλλον ἐρωματιεῖτο. (22) ὡς γὰρ ὁ Πέρ-
 σης Ἰσαὰκ (τοῦτο γὰρ ἦν ὄνομα), ὃν καὶ τὰ πρότερον ἴστο- 15
 ροῦμεν τοῖς Ἰταλοῖς κατὰ δόσιν συνόντα πλέμειν παρὰ τὴν ἐκεί-
 νων πρὸς βασιλέα αἰσθησιν, καὶ σπονδὰς πρὸς αὐτὸν συντίθε-
 σθαι θῆλειν κατὰ τι γαμικὸν κῆθος τὸ ἐπὶ τῷ τοῦ Μελίη θνη-
 τριῶ, καὶ φωραδέντα μετ' εἰρήνης καὶ αἰθῆς ἀντικραυνοῦσθαι
 B πρὸς Ἰταλῶν συνάμα καὶ τῷ ἰδίῳ λαῷ, — ὡς γοῦν καὶ αἰθῆς 20

2. Πέρσαι γὰρ ἐχοῦμενοι? 10. κεραινομεῖσθαι P.

dam somnium ante annos retro tres eisdem ex ordine palatinorum obla-
 tum. viderat is inoquistantes camelis Persas ad Orientale Etnus a Scuta-
 rio ad ulteriora longe loca extensas stare; mox autem subito ferri per
 aërem volando camelos cum suis sensoribus eodem, et in oppositam per-
 venire continentem. acta haec sunt mense Julio, quando Augustus Mē,
 chēl tot tantarumque cladum suis subditis ipse otiose praesente illata-
 rum convicium non ferens, paucas secum habens qui cum eo super ex
 lateriori Occiduo tractu ascenderant, misso ad patrem nuntio poposcit
 permitti per cum sibi cum exiguo quem haberet equitatu in hostes irruere,
 ni mallet ipse sibi mature suppositis accurrere: nam serum deinde auxi-
 liam fore, ubi usivera regio, quod si vel tantillum consaretur, mox fu-
 turum apparebat, destructa excelsaque irreparabiliter fuisset. ceterum
 paucitas comitum Michasēis obstitit ne ipsi per Andronicum tam pericu-
 losa excursio liceret: visum enim sapienter est cunctandum petiis, nec
 committendum ut intempestivo generositatis aestu Augustus iniur tantam
 tomere aieam iaceret, praesertim cum in alio quopiam maiori praecentium
 malorum remedio machinādo pater eius nunc summāxime satageret.

22. Etenim Persa Isaacius nomine, quem superius retulimus mi-
 sisse clam Amegabaris, quibuscum tunc militabat, ad Augustum, si ei, prout
 fuerat oblatum, auxer daretur Meleci filia, tunc detecto arcano tractatu
 ab Italis fugisse inde in Asiam cum suis copiis, is, jaquam, ex Orien-
 tali tractu, in quo tunc erat, novos ad imperatorem miserat nuntios, qui

πέμπων ἀντολήθεν οὗτος κατήπειγε τὰς σπονδάς, ἐπισχνοῦμε-
 νος πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα τοῖς Ῥωμαίων συνοίσοντα πράγμασιν,
 οὐ μὴν δὲ ἄλλα καὶ τοὺς ἐχθροὺς καὶ πρώην ἀποστατήσαστας
 Τουρκοπούλους ἐκ μηνυμάτων τῶν πρὸς ἐκείνους προσᾶξασθαι,
 5 ἣν μόνον γυναῖκες ἐκείνων ἐπισταῖεν καὶ τέκνα τὰ παρὰ τῶν Ἀλα-
 νῶν πρὸς πόλιν ἀποσταλέντα, βασιλεὺς ἔξ ἅπαντος θέλων τὰς
 τῶν Ἰταλῶν δυνάμεις ἀρρωστοτέρας ἐγκαθιστῶν δέχεται τὴν
 πρεσβείαν, καὶ φιλανθρώπους τὰς ἀποκρίσεις διδοὺς πῶς ἂν
 κατὰ τρόπον ταῦτα καταστήσειε δισκέπτετο. ῥῦδὲ ἡμῖν ἴσω
 10 χεῖρον προαναλαβεῖν καὶ δηλώσαι περὶ τοῦ κοριου, τίνος μὲν
 Μελῆκ θυγάτριον, ὅπως δὲ κατὰ πόλιν ἐν τοῖς Ῥωμαίων ἤθεισι
 προσέκυρσε διαιτῶσθαι. Ἀζατίνης μὲν οὖν σουλτὰν ἐκείνος περὶ
 οὗ ἐν τοῖς προτέροις λόγοις ἐλέγομεν, ἔτι τῆς Περσίδος καθε-
 15 στῶσης, ἐπεὶ ἐκποδῶν ἦν αὐτῷ ὁ πατὴρ Ἰαφατίνης, οὗ δὴ καὶ
 Πέρσαι κατήκουον, εἰς διαφορὰς μεγίστας πρὸς τὸν ἴδιον ἀδελ-
 φὸν Ῥουκρατίνην καθίστατο· διημφισβῆται γὰρ τῆς ἀρχῆς ἐκεῖ-
 νος καὶ διετέλει μαχόμενος, ὡς καὶ εἰς Τοχάρους ἀποκλίνει ἡδη
 τοῖς Περσῶν ἐπιχειροῦντας πράγμασι, καὶ τὰς ἀρκούσας δυνά-
 μεις ἐκεῖθεν λαβὼν τὰ δυνατὰ τὰδελφῷ ἐπεισφρεῖν. καταταχού-
 20 μενος δ' ἔπ' ἐκείνων Ἀζατίνης ἔγνω κατὰ σπονδὸς προσχωρεῖν

foederis prius propositi clausulam urgerent, et a se pollicerentur, si hoc fieret, acturum ipsum multa Romanae rei tali tempore valde conducibilia. inter caetera vero Turcopulos, qui nuper ab Amogabaris deficere conati perpetrare inceptum nequiuissent, per se plane, quo nosset ad id efficaci modo, abducendos ad hostium partibus et imperatori reconciliandos. datam quippe ab iis sibi recens fuisse per arcanos internuntios fidem seruiendi Augusto, si per eum ipsis redderent uxores eorum cum liberis ab Alanis in urbem missae. haec imperator audiens, cum facile videret nihil sibi tali rerum statu expetibilius esse quam imminui ac debilitari quomodocumque cervicibus imminentes Amogabarorum copias, Isaaci legati perhumana responsa reddidit. interimque cum iis suisque consultabat quonam optime ac citissime modo posset id perfici negotium. non erit autem hic abs re ex retro acta nos memoria repetendo quidpiam docere, quatenam haec et catus Meleci filia fuerit, de qua nunc Isaacio isti collocanda tractabatur, quove casu contigerit educari eam in urbe et ad mores Romanorum institui. Azatines ille Sultan, de quo in prioribus multa libris scripsimus, Perside adhuc ipsi subiecta perstante, postquam est e medio sublatus pater ipsius Iaphatines, cui Persae libenter obediebant, gravibus commissis dissensionibus est cum Rucratine suo germano. vertebatur enim inter ipsos controversia de principatu, quem hic pertinere ad se contendens vi etiam armisque vindicabat, inclinans, ideo quod illinc auxilia speraret, in partes Tocharorum, qui iam invadere Persidem coeperant. ab his instructus copiis quae facile sufficerent ad fratrem, praesertim imparatum, opprimendum, toto in eum ruebat impetu, adeo ut Azatines suorum hostium vim, celeritate quae cursum omnem suam prae-

τῷ προβεβασλευκῶτι τῷ Λύσκαρι. ὁ δ' ἐκείνον καὶ ὑποδέχεται
 προσερχθεὶς φιλανθρώπως καὶ τιμῇ τοῖς προσήκουσιν, οὐ μὲν
 δὲ ὥστε καὶ παρακατέχειν δεῖν ἔκρινεν, ἀγωνιωῶν περὶ τῆς σφετέ-
 ρας, μὴ πως ταῖς πρὸς τὸν Ῥουκρατίνην συμμαχίαις οἱ τέως ἀλ-
 P 426 λωτρίως τοῖς Πέρσαις ἔχοντες Τόχαροι κατοικειωθέντες ἰσχυρατεῖς 5
 μὲν αὐτῶν γέγονται, τοῖς Ῥωμαίων δὲ πράγμασι προσβάλλειν
 ἔχουεν ἕξ ἰσχυροί. ταύτη τοι καὶ τὴν περὶ αὐτὸν συγκαθίστας
 βουλὴν ἐπήγγελε βουλευέσθαι περὶ τῶν προκειμένων, ἐνὸς ἀπι-
 σχομένους καὶ μόνου, τοῦ τὸν Ἀζατίνην παρακατέχου. τὴν
 γὰρ βουλὴν εἶναι ταύτην ἀπιστοῦ μὲν πρὸς βασιλέα, ἐπὶ ποινήρω 10
 δὲ καὶ τῶν Ῥωμαϊκῶν πραγμάτων βουλεύειν προαιρουμένον,
 B ὁμοίον ἄρῃ ποιῶντος καὶ λέγοντος ὥσπερ εἴ τις τὸν Θρηγγὸν κα-
 ταλύειν ἐβούλετο τῶν δυνωμάτων καὶ θέλων ταῦτα διατηρεῖν.
 ὡς γοῦν οὕτως ἀπειρήτο βυσιλεῖ μὴ παρὰ Ῥωμαίοις τὸν Ἀζατίνην

11. βασιλεύειν P.

verteret se insequentium, effugere aliter nequiret quam se recipiendo sub
 tutelam imperantis tunc Romanis Lascaris. excepit hic cum benevola, ac
 quantis par fuit humanitatis et honoris significationibus coluit, non tamen
 ut putaret illum apud sese retinendum, veritus periculum ex eo immi-
 niens rei Romanae. reputabat enim fieri facile posse ut iam ante prae-
 valida in Perside Tocharorum factio, societatis modo cum Rucratine ini-
 ticio illicio Persis hactenus ei fortiter obsistentibus fucum faciens, ad fric-
 tam illos concillationem attraheret, cuius deinde fiduciae indormientes
 ipsos plane subigeret; ac tum conspirantes Persae cum Tocharis, prae-
 textu Rucratinis irium et specie ulciscendorum qui eius aemulum hospiti-
 tio foverent, Romanum e vicino irrumperent limitem, bellum interneci-
 num imperio inoventes. adhibito ergo imperator perhumaniter Azatine
 cum suis, hortatus eos est ad disquirendum inter sese quid tali rerum
 cardine iniri consilii utilis ad fortunam afflictam extorris principis suble-
 vandam posset. in quo aiebat non recusaturum se quascumque sibi auxi-
 lii officique ad istud delegarent partes. unum modo necessaria ex causa
 deprecari, ne a se petendum existimarent ut residere Azatinem in suo
 comitatu pateretur. exitiale id utrisque, ipsis videlicet et sibi, consilium
 futurum, quippe unde secutura provideretur ingens calamitas imperii,
 cuius opibus ipsi utique iuvare nequirent, nisi salvum ipsum incoluereque
 perstarot. his locis, ut tum erant tempora, fateri sese ipsis, exterius
 quasi vallum esse Romanae securitatis foedus dudum contractum, hactenus
 illesum, cum finitima Perside. huius infringendi manifestum esse
 plausibilem obtentam datum iri Rucratini et Tocharis, ex quo ipsis apud
 Romanos principe servando. unde clare perspici quam foret haec impru-
 dens sententia; cuius auctores arceam, quam iuictam et aeternum firmam
 prae se ferrent cupere, suaderent tamen nudari omni exteriori munimento,
 et septi ac clathrorum accessum arcantium cunctis obstaculis amotis viam
 ab ipsis eius defensoribus hosti ultro pandi aequum ducerent ad intimum
 contactum extremi, quo unice tegitur, muri. tali oratione vel persuasit
 vel perperlit Azatinem Augustus Lascaris ad perugium alibi quaerendam.

κατέχεσθαι, καὶ ἡ βουλὴ συνεφώνει, ἐπανεβίβη μὲν αὐτίκα καὶ αὐθις ὁ προσχωρήσας, οὐ μὴν δὲ καὶ βασιλικῆς ἀπήλαυσε βοήθειας ὥστε περιγεῖσθαι τοῦ ἀδελφοῦ. ὡς δὲ καὶ αὐθις ἐκείνος ἐνεργέστερον ἐπολέμει καὶ οὐκ ἦν παραμένειν τὸν ὑστεροῦντα, 5 ἔπει καὶ ἐκποδῶν ἤκουε τὸν Λύσκαριν γεγενῆσθαι καὶ ἐπὶ τῶν ὄλων καταστῆναι τὸν Παλαιολόγον, ἐχέγγυον ἔχων ἐκείνος τὴν πρὸς τὸν βασιλεύσαντα συνήθειαν προσχωρεῖ καὶ αὐθις ἐκείνῳ τευξόμενος συμμαχίας. ἀλλὰ πολλὰ τῶν ἐλπίδων ἐψεύσθη· ὁ γὰρ βασιλεὺς τοῦ πρὸς Τοχάρους κήδους δεύτερα πάντα τὰ τοῦ 10 σουλτὰν τιθίμενος, τὸν μὲν Τοχάρων ἄρχοντα Χαλασοῦ, τὸ ἐκ σπειρμάτων σκοτίων θυγάτριον τὴν Μαρίαν πέμπων, κηδεύει, εἰ καὶ τούτου ἐν τοσοῦτῳ ἔξ ἀνθρώπου γεγονότος ὁ Ἀπαγὰς, ἀδελφὸς ὢν ἐκείνου ἐπὶ τῆς ἀρχῆς τεταγμένος, τὴν Μαρίαν ἠγάγετο. τὸ δὲ σουλτὰν κατὰ πᾶσιν ἔχων ἤδη Ῥωμαίους ἀλωμένην 15 περιβουκόλι ἀλλαγόθεν αὐτῷ τὰς ἐλπίδας. ὁ δὲ μὴ ἀγνοῶν τὰ βουλευμάτα, καιροῦ δραξάμενος, ὡς ἐλέγομεν ἐν τοῖς προτέροις, Αἰνόθεν φεύγει, καὶ ξὺν Τοχάροις τοῖς κατὰ δύσιν, ἕμα δὲ καὶ τῷ τῶν Βουλγάρων ἄρχοντι Κωνσταντίνῳ, τὴν φυγαδεῖαν διατίθεται ἀπὸ τὰ τοῦ Εὐξείνου βόρεια. πολλοῖς δὲ χρόνοις ἕστε- 20 ρον, ἐκποδῶν γεγονότος ἐκείνου, ὁ ἔξ ἐκείνου Μελῆκ τὸν Εὐξείνον διαπεραιωθεὶς πρὸς Καστάμονα γίνεται. καὶ ἤδη Τοχάροις

nec tamen continuo discedentem a se prosequi auxiliis validis destitit; quorum ope, caeteris suis praesidiis adiunctis, fuit deinde cum fratri praevaleret Azatines, et extortum ipsi paternum denno possideret imperium. verum eo iterum ferocius etiam quam olim apparatusque rebelante, cum stare in recuperato solio nequiret viribus haud dubie Azatines inferior, audiens in Lascari defuncto praesidere suprema potestate Romanis rebus Palaeologum, fretus quadam contracta sibi cum eo quondam adhuc privato necessitudine familiaris amicitiae, ad novum imperatorem convolat, quin esset ab eo impetraturus auxilia non dubitans. quamquam sua illum in hoc quidem large fiducia fefellit, nam imperator Palaeologus Michaël, foedus cum Tocharis longae Sultanis amicitiae praecipiens, spes huius et vota posteriora cuncta suae isti destinationi habuit, quam eo promovit usque ut filiam suam notham Mariam principi Tocharorum Chalaū connubio sociandam miserit; qui inter apparatus nuptiarum fato functo, frater ipsius idemque in principatu successor Apagas Mariam uxorem duxit. Sultanem porro Michaël in urbe iam e Latinis recepta honorifice secum habens variis sed vanis astute lactabat spebus; qui eius artes quo spectarent non ignorans, arrepto, ut in libris prioribus memoravimus, tempore ex Aeno arce fugit, et deducuntibus Tocharis, tum in Occiduo militantibus tractu, simulque Constantino principe Bulgarorum, tutum nactus est receptum in partibus borealibus Euxini. multis vero post annis, isto Azatine mortuo, filius eius Melec Euxino traiecto Castanone constitit, ubi reconciliatis sibi obsequio Tocharis favore horum

ὑποκλιθεὶς τὴν πατρικὴν αὐτοῦ καὶ παππῶσαν λῆξιν ἐκαταστάσα-
 σθαὶ οἱ διεπειρώτο. ἀλλ' Ἀμούριος ἐμποδῶν ἐγένετο, καὶ μα-
 χόμενος οὐκ ἀνέει, μέχρις ὅτ' ἐκατισχυθεὶς ἅμα γυναικὶ ὁ τοιοῦτος
 παραγεγονῶς πρὸς τὴν κατὰ Πόντον Ἡράκλειαν βασιλεῖ προσχω-
 ρεῖν ἔγνω. καὶ παραγεγονῶς κατὰ πόλιν, ὅπως τούττωθεν ἐκ-
 5 δημοῦντος τοῦ βασιλέως τότε πρὸς Νύμφαιον, αὐτὸς ἀφείς τὴν
 P 427 σύζυγον κατὰ πόλιν, ὑφ' ὁδηγοῖς τοῖς τοῦ βασιλέως τὴν πρὸς
 ἐκεῖνον διήρχετο φέρουσαν, καὶ ὅπως ἐξ Ἀτραμυτιῶν λαβὼν τὰς
 βουλὰς ἀπέδρα, καὶ ὅπως τὰ καθ' αὐτὸν διώκησεν, ἐρρέθη τὰ
 πρότερα. ὕστερον δὲ καὶ ἡ σύζυγος ὑποστρέφει, ἐκεῖνου μὲν 10
 ἀξιούντος, βασιλέως δ' ἐφιέντος. τὸ δὲ κόριον ὡς ὄμηρον κατα-
 λείπεται. ἤδη μὲν οὖν τὸ τοιοῦτον ἐτέθραπτο κατὰ πόλιν ἐπὶ
 συχνοῖς τοῖς χρόνοις ὑπὸ βασιλικῶν σιτημείων, καθὼς ἄρα καὶ ὁ
 B Μελῆκ Κωνσταντίνος, τῶν τοῦ σουλτάνου νιῶν ἄτερος, καὶ αὐ-
 τὸς παρὰ Ῥωμαίοις ἐγκαταλέλειπτο, ὡς δὴ καὶ βαπτισθεὶς ἐκθύ- 15
 μως προσετείηκε τοῖς Ῥωμαῖκοῖς ἡθεσιν. αὐτὸ δὲ τὸ τοῦ Μελῆκ
 ἐκεῖνου θυγάτριον μαθὼν Ἰσαάκ, Μελῆκ φημιζόμενος καὶ αὐτός,
 πρὸς γάμον καὶ αὐθις ἤτει. ἐζήτει δὲ καὶ τὸν θεῖον ταύτης Με-
 λῆκ προβληθῆναι πρὸς βασιλέως σουλτάν, κακέϊσε καὶ αὐτὸν
 πεμφθῆναι, καὶ οὕτως νίοποιηθέντα καὶ αὐτὸν Ἰσαάκ βασιλεῖ τὰ 20

paternam avitamque ditionem recuperare conabatur, obstante vehementer
 Amurio, cum quo longo et sibi ad extremum infelici collibus bello, demi-
 que victus, Heracleam Ponti cum uxore se contulit; unde confugiendum
 sibi ad Andronicum imperatorem statuens Constantiopolim venit. ubi
 cognito diversari Nymphaei tum Augustum, coniuge in urbe relicta, iis
 se adianxit quos ad ipsum ad se perducendum certior de illius adventu
 factus imperator ei obviam miserat. ut is dehinc consilio repente capto
 Atramytio fugerit, utque inde res suas administraverit, dictum a me iam-
 dudum est. longo post tempore uxor, ipso postulante, concedente Au-
 gusto, ad eum reversa sua est, sed filia in obsidem relicta, hac de qua
 nunc sermo est, educata hinc in urbe multis annis, victu ipsi large ab
 imperatore suppeditato. quem ipsum in modum et Constantinus Melec,
 Azatinis Sultanis alter filius, et ipse relictus apud Romanos ac volens
 baptizatus, caritatem in res nostras educatione contraxisse visus est, eius
 haud disparem quam conscia origo et affectus e stirpe inolitus natis civi-
 bus erga patriam inspirat. istam igitur in urbe servari Meleci Azatinis
 nati filiam Melec ipse quoque dictus Isaacius audiens, in praemium et
 auctoramentum navandae quam pollicebatur imperatori operae dari sibi
 ab eo conjugem petiit, profitens talis connubii necessitudine se deinceps
 semper sic affixum Augusti obsequiis, quasi non in generum duxerat
 sed et in filium adoptatus ei foret, istiusque necessitudinis officium ser-
 viendo quam posse efficacissimum Romanis expleturum. rogavit item prae-
 terea ut patrum huius ipsius quam in sponsam optabat virginis, cum
 cuius modo meminimus Melecum, imperator in Sultanis dignitatem pro-

πρὸς Ῥωμαίων κατὰ τὸ δυνατόν ἐνεργεῖν. ταύτη τοι καὶ βασι-
 λαὸς ἐνασμενίσας πῆ κοινοπραγία τοῦ Πέρσου, τὸ μὲν σουλτὰν C
 ἐγκαθιστῆν τὸν Μελήκ καὶ θεῖον τῆς κόρης οὐκ ἔδοκίμαζε τέως,
 τὸ γύναιον δέ, καὶ μεγάλην ἐξετοιμασάμενος προῖκα, σὺν αὐτῷ
 5 διαπονήτους εἰς Πηγὰς πέμπει, ἵνα δὴ καὶ ἐπήγγελε καθημένους
 τὰ συμφωνούμενα καθιστάνειν σὺν τῷ καὶ τῆς πόλεως Πηγῶν
 τὸν Μελήκ ἡγείσθαι. πλὴν δ' ἄλλὰ καὶ συχνὰ τῶν ἀκατίων
 ἐκεῖσέ πη παρσκευάζετο, διαπερῶν, εἰ θέλοιεν, Πέρσας. ὅτε
 δὴ καὶ περικαθημένων σὺν Πέρσαις τῶν Ἰταλῶν τὸν τοῦ Ῥαιδε-
 10 στοῦ πύργον, διανοουμένων ἐξελεῖν καὶ οἱ χρωμένους ὀρηκτηρίῳ D
 τοῖς περὶ τὴν Θρόγκην πράγμασι ἐφεδρεύειν, βασιλεὺς πέμπας
 τριήρεις δύο ἐπειρῶτο μετὰγειν ἐκείθεν τὴν ἄχρηστον ἡλικίαν, ὡς
 διαμενούτων καὶ μόνων τῶν ἐνεργῶν κατὰ πόλεμον. καὶ δὴ
 ἐπιστᾶσι τοῖς βασιλέως ἐμποδῶν ἔστησαν Πέρσαι κατὰ στόμα
 15 διακινδυνεύοντες· εἶτα μαθόντες τὴν περὶ αὐτοὺς τοῦ βασιλέως
 προμήθειαν καθυφῆκαν τέως καὶ ἐκόντες φνυγομαχοῦσιν ἐψέκισαν. E
 καταταχίσαντες δ' ἐν τοσοῦτῳ οἱ τῶν τριήρων πολλοὺς τῶν
 ἀχρήστων ἐκείθεν κατὰγουσι, καὶ οὕτω διαφορήσαντες εδρωστο-

moveret. verum Andronicus de caetero perlibenter admittens propositio-
 nes Persae, haud putavit opportunum eo rerum statu Melecum consti-
 tuere Sultanem. at puellam ipsam, magna ei dicta dote, una cum isto
 ipso suo patruo mari perduci curavit Pegas, ubi considerare ipsos voluit,
 et ea de quibus inter se ac Melecum Isaacium convenerat administrare;
 quod ut fieret facilius, eiusdem Pegarum urbis praefecturam Meleco at-
 tribuit. sed et naviculae quam plurimae ibidem comparabantur, usui fu-
 turas deportandis ex Occidua continente Persis, ubi eis, prout spondebat
 se facturum, persuasisset Isaacius retro in Asiam traicere, quando La-
 tino exercitu, cooperantibus auxiliis Persicis, circumsidente Rhaedesti
 turrim (cuius loci potiundi magna Italos cupiditas inceperat, eum situ
 peropportuno ratis ad reliquam cum occupandam excurrendo, tum post-
 quam usurpassent, continendam in potestate inde Thraciam) imperator
 missis eo triremibus duabus conabatur ex illo praesidio extrahere turbam
 per aetatem aut sexum bello inutilem et alimentorum absorptione damno-
 sam, quo illius sollicito consortio liberi milites expeditius et efficacius
 possent tutelae castris, cuius foret iactura Romanae rei plurimum exitia-
 lis, attendere. ad id exequendum cum se admovissent littori trierarchae
 imperatorii, obviam forte habuere illic ad ostii defensionem oppositam
 Persicam cohortem, quae sane fortiter excendere tentantibus obstabat,
 quoad significato in aurem quibusdam ex illo corpore, ac per eos in
 alios vulgato, quid ad eos, quo dudum cuperent, transferendos benevole
 ipsis pararet imperator, inflexi illi remiserunt de repugnandi pertinacia,
 ultroque, sed quasi fugere vi compellerentur, tamen retenta certantium
 specie recedentes, locum nostris dedere feliciter exequendi quae destina-
 verant. festinarunt quippe triemium vectores eo brevi fugae Persarum
 momento pleramque partem imbellis multitudinis e Rhaedesti extractam
 turri ad sese recipere, quam avehentes residuos obsessos haud paulo con-

τίρους τοὺς περικλειστοὺς κατέστησαν, ὥστε καὶ ἔξόντας ἔκ πο-
δὸς διώκειν τοὺς ἐπιόντας. οἱ καὶ δυσχρηστοῦμενοι ἐπὶ τούτοις
τὰ μέχρι Σηλυβρίας καὶ ἐπίταδε κατατρέχουσι, καὶ κακῶς διατί-
θουσι οἷς ἄρα καὶ ὑστεροῦν συνέβαινε φρουρίοις ἐγκατακλειεσθαι.

- P 423 23. Τούτοις δὲ γενομένοις ὁ πατριαρχεὺν Ἀθανάσιος 5
ἐπιδαψιλεύμενος οἶον τὰ τῆς πρὸς θεὸν ἔξοσιώσεως, δις μὲν καὶ
τρὶς τῆς ἑβδομάδος τὰς λιτὰς ἐποιεῖτο, βαρύτερας δὲ τὰς προσ-
τιμήσεις τοῖς κατὰ τι προσκόπτουσι διετίθει. οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ
καὶ ἐς πλεον εὐσεβείας ἤκειν δοκῶν, στήλην μὲν ἐκείνην πατριαρ-
χῶν τῶν τριῶν Γερμανῶν, τὴν ἐπὶ δεξιᾷ εἰσιούσι τῶν ὠραίων 10
πυλῶν ἱσταμένην, διὰ τὸν ὑστερον τὸν ἐξ Ὀρεισιάδος μετατε-
θέντα, ὅτι τῇ πρὸς τοὺς Ἰταλοὺς εἰρήνη αὐτὸς ἐκείνος πρεσβεύ-
σας συνήργησε, κατασπᾶ, στήλην δὲ βασιλείων ἐκ χρυσοθήματος
διεσκευασμένην κατ' ὄξυν πέπλον, ἣν ἐκείνος βασιλεῖ Μιχαήλ
P 429 πατριαρχεὺν ἀνήγαγε τῶν πρὸς τῇ δύσει μέσον ἐρυθρῶν κίονων, 15
κατὰ τέ τι κλεισμὸν τοῦ νέον ἐκείνον Κωνσταντῖνον φανῆνας

16. τι] τίνα?

firmiores ad diutius animosiusque resistendum reliquerunt. cuius novae
alacritatis praesens tunc quoque edidere specimen acri statim eruptione
in oppugnatores facta, non sine horum damno. quibus adversis obsidem-
tes irritati successibus, solatium suo dolori quaesiere manibus late praed-
icatoris spargendis, quae cuncta usque Selybriam ultraque ad viciniam
urbis cruentis incursionibus vastarent, omnes male multando quos reperis-
sent seguios in mature se condendo intra muros arcium eius tractus.

23. Interim dum haec gererentur, patriarcha urbis Athanasius,
quasi ostentans religionis abundantiam, bis et ter in hebdomade proces-
sabat, graviore quoque solito multas poenasque iis qui offendissent
quomodolibet infligens. quin et eximium se quoddam sublimioris pietatis
specimen edituram ratus, tabulam illam pictam imaginibus Germanorum
trium qui patriarchatum urbis diversae tempore gesserunt, ab eorum ul-
timo, ex Orestiadensi sede in Constantinopolitanam translato, in monu-
mentum positam ad dexteram ingredientibus per speciosas fores, sustulit
in eius qui posuerat ignominiam, cui se ferebat eo nomine infensum quod
is legatione obita paci Graecorum cum Latinis conciliandae fuisset coo-
peratus. effugiem insuper imperatoris Michaëlis Palaeologi, titulo et ha-
bita inclyti illius prisci Constantini, quam cum idem Germanus, dum
esset patriarcha, filorum subtextu auroreum exprimi curasset in velo figu-
rae desinentis in acumen, id postea velum publice appenderat in Occidua
magni templi parte inter duas illic sitas e porphyro columnas, inde que-
que detraxit, suae adversus utriusque memoriam, Michaëlis videlicet ac
Germani, obsequens irae. nam huius quidem opus erat monumentum
istud, in illius autem commendationem excogitatum et erectum fuerat a
Germano, significare studente Michaëlem urbe recuperata reparataque,
quam antiquus Constantinus condidisset, eidem praeterea fortitudinis ac
pietate similem, actis simul et virtutibus promeritum ut recte in imperio
vocari novus Constantinus posset, praesertim cum Constantini appellatione

Ῥωμαίους εἰς τὸ τοῦ πανωκλεῦς Κωνσταντίνου σχῆμα μεταλλά-
 ξας ἴσθη. καὶ ἄπειρ τῶν προτέρων τιμῆς ἡμερῶν τοῦ πατριαρ-
 χουῦντος κατὰ σχῆμα διετηρήθησαν, ὕστερον μεταγόντων οἶον
 5 σόντος. ἐκείνος δὲ καὶ θεῖα εἰς τὰ πάντα δικαιώματα μινύων,
 τοῖς πολλοῖς ἀνέστην ἐπέχρα, αὐτοπροσκοπίτης ἐγγὺς φαινόμενος,
 καὶ πῶς πρὸς τὸν κρατοῦντα λόγος ἐξ εὐλαβείας ἠπράκτε, καὶ B
 εἰρηκαὶ καὶ καταγνώσεις τοὺς κατὰ τι προσκόποντας διεδέχοντο.
 τὰ δὲ τῆς κοινῆς ἐκκλησίας εἰς ὀλίγον γε περιστάντα, ἐξορισθέν-
 10 τος μὲν τοῦ Ἀλεξανδρείας, ἀλλοτριουμένου δὲ καὶ τοῦ τῆς Θεο-
 πόλιως διὰ τῆν τῶν Ὀδηγῶν μονήν, ἣν πον δὴ καὶ καταθῆναί
 τις ἠλπίζετο, τοῦ δ' Ἱεροσολύμων Ἀθυναίου ἐμποδῶν κἀκείνον
 γενομένου διὰ τὰς ἐκεῖθεν κατ' αὐτοῦ φήμας, ὡς δὴ Βρουλαῖς
 15 τις ἐκ Ῥωμαίων, καὶ Καισαρείας τῆς Φιλίππου ἐπίσκοπος, βυ- C
 15 σιλῆ καὶ αὐτῷ προσελθὼν πατριάρχῃ καὶ ἀνεγκας, πεμφθεὶς
 συνάμα καὶ τοῖς ἐκ βυσιλείας πρέσβεσι κατελίχγειν ἠπέλεγτο· οἳ
 καὶ ἐπιστάντες Ἱεροσολύμοις τὸν μὲν πατριάρχῃν ἐξωθοῦσι, τὸν

6. ἀπέγρα P.

11. καταστῆναι?

nem praesago quodam omine iam olim adhuc puer et privatus accepisset, atque has quidem imagines Athanasius toto tempore prioris sui patriarchatus, et transacto huc usque spatio secundi, stare in loco ac spectari passus erat: nunc autem quasi damnans in hoc sese vituperabilis tolerantiae, quam emendare poenitentia par esset, velut fortuito interlapsu tegulae, statim mutato consilio amovendas nunc abscondendasque decrevit. idem autem divinas, ut loqui solebat, iustificationes ad promiscuum suae asperriimae censurae in omne indiscriminatim genus et hominum et rerum odiosissimum exercitium allegans, in obvios aequae cuactos saevus ac respectuum securus irruerat, offendendi occasiones prope studiosae ac data impense opera quaerere visus et captare. nec erat cuiquam ab eo tali modo vexatorum in recursu ad Augustum spes ulla posita. nam hic veneratione sui patriarchae constrictus iugenti, partem pietatis vel maximam putabat in cunctis ei obnoxie morem gerere. carceres ergo et ignominiosae damnationes in quantulocumque deprehensos lapsu certo ac subito quoslibet excipiebant. commune porro concilium ecclesiae, ne quis ad id synodo coacta suam referri causam aut querimonias posse confideret, in paucissima redactum capita paene nullum erat, exterminato utique Alexandrino patriarcha, Antiocheno alienato propter Hodegorum monasterium, Hierosolymitano quoque, cui et ipsi nomen fuerat Athanasius, nuper exactorator propter allatas ex illis partibus in urbem accusationes eius per quendam Brulam nomine, ex Romanis oriundum, Caesareae Philippi episcopum; qui convento de criminibus quae deferebat imperatore ipsoque patriarcha, redire iussus unde venerat cum imperatoris legatis ad explorandum coram itane se res haberent uti accusator dixerat, hi, ut ipsis est visum, plene convicti de veritate delatorum, profecti Hierosolynam patriarcham quidem extruserunt sede, Brulam autem in Aelino

δὲ Βρούλαν παρὰ τὴν τοῦ βασιλέως θάλασσαν (τὸν γὰρ βασιλεὺς Ἰγλος μόνος κατήκειγε ἐξετάζεσθαι τὰ ἐγκλήματα) ἐπὶ τοῦ τῆς Ἀλλίας θρόνου, φέροντα καὶ ταῦτα μύσος ἀφορισμοῦ, ὡς ἐλέγγοτο, φέροντες ἐνθρονίζουσι. καὶ λοιπὸν ἀπηρητημένου κλεινῶσ D ὄντος, μόνος ὁ πατριαρχεῶν συνάμα τῷ προσκομίζοντι, ἀπηρη- 5 τημένου τοῦ Ἀλεξανδρείας καὶ τοῦ Θεοπόλειος ἤδη, ἐν τοῖς ἱεροῖς δικτύχοις ἐμνημονεύετο. ἀρχιερεῖς δὲ οἱ μὲν ἀπεδήμουν, καὶ τοὺς ἐπιδημοῦντας ἀποδημεῖν κατηγάγαζε. τοὺς δὲ τοῦ κλήρου τιμίους, οὓς δεινῶς ὑφείρωρα, τοὺς δὲ προσαφαιρούμενος καὶ τὰ σιτηρέσια ἀπρακτεῖν ἐποίει. ἦν δὲ καὶ τοῖς κατὰ τι προσκόπτωσ- 20 σιν εἰς αὐτὸν ἢ ἐκ βασιλέως ἀποστροφὴ ἀπαραίτητος, θάλλοντος E ἐκεῖνον εὐλαβείας τρόποις ἐξ ἕπαντος συνιστῶν. καὶ πολλοὶ τινες εἰρκταῖς ἐθίδοντο ὡς μήτε τιτὰ παράκλησιν ἔχειν μήτε μὴν ἐκ τοῦ τυχόντος ἐλευθεροῦσθαι, ὡς καὶ τινες ὑποδράντας τῶν μετα- χῶν, ἐπεὶ οὐκ ἦν σφίσιν ὅπου ἄρα καὶ προσφύγοιεν, προσφύγειν 15 τοῖς κατὰ τὴν περὶ αὐτὸν φρερίοις. τὸ προτεινόμενον τοῖς ἐθῶ- νουσι ἢ κακουχία, ἵνα γοῦν ἄλλ' οὕτως σωθίεν. καὶ τοῦτο

11. ἐπιστροφή?

throne collocarunt, per vim id attentantes et contra imperatoris volun-
tatem, qui solo instinctu religiosi, ut putabat, zeli delata examinari cri-
mina aequum censuerat, non autem excommunicatum prius hominem, qua-
lis Brulas deprehensus postea est, in sacra illa sede constitui. novo igitur
etiam ipso patriarcha Hierosolymorum Brula propter anathema suspen-
seno, cum et antea, ut est dictum, suspensi pariter fuissent Alexan-
drinus et Theopolitanus, nullius iam alterius et sacris publice diptychis
recitabatur nomen nisi Athanasii Constantinopolitani solius patriarchae,
et qui sacram tunc oblationem celebrabat, sacerdotis. episcopi autem
versari alias in urbe soliti plerique ultro abierant; si qui vero adhuc
comparerent, summa vi facessere inde compellebantur. e primoribus vero
cleri quosdam quidem patriarcha gravium suspectos habebat criminum,
quosdam autem subtractis alimentis cessare ab officiorum exercitiis coge-
bat. tantandem porro erat gratia excidisse apud patriarcham et impera-
toris ipsius indignationem incurrisse: nam quoscumque quomocumque
exosos haberet Athanasius, eodem Andronicus pietatis suae putabat esse
irrevocabiliter et immisericorditer persequi. unde multos passim contin-
gebat in ergastia compingi, et ibidem sine ulla consolatiunculae admix-
tione, citra ullam expectationem aliquando successurae liberationis, ad
desperationem adigi. unde monachorum nonnulli ex ista infelici sorte na-
cti effugium furtivum, cum aullum asylum viderent inter nostros tutum,
profecti ad Frerios in Perraea degentes eorum protectione utebantur. at-
que in his mirum erat, contra omnem iustae ac canonicae animadversio-
nis formam, non emendationem aut salutem ex hac securitatem delinquen-
tium videri esse pro scopo propositam patientibus, sed acerrimam ipsam
ac miseriam eorum in quos animadvertebatur. quae si quis suis momen-
tis aestimet, verissimum profecto per haec comprobari deprehendet illud

ἦν ἄντικρυς τὸ τοῦ Διοδώρου πατρὸς, τὸ κακοποιεῖν τινὰς βα-
 θείως, ὅταν δικαίωμα θεῖον μῆξωσιν. ἀλλὰ γὰρ παράδοξόν ἐστιν P 490
 οὐκ εἰ γέγονε τι τῆς συνηθείας ἔξω, ἀλλ' εἰ μὴ πᾶν ἐστὶ τὸ γι-
 γνόμενον ἐν ἑλλείπει πρὶν ἢ καὶ γενέσθαι. ἡ μὲν οὖν περὶ τὸν πα-
 5 τριαρχοῦντα τοῦ βασιλέως αἰθώς, καὶ τὸ συγκληρωηδὸς ἐφ' ἄπα-
 σιν ἐκ πληροφορίας οὐτι μικρᾶς, ὡς ἐδόκει, ὡς καὶ στολαῖς
 ἀγάλλειν ταῖς λαμπροτάταις συνάμα πλείστοις τοῖς εἰς τὸν ναὸν
 ἀναθήμασιν, ἐς ὅτι πλείστης φιλοθείας εἶναι ταῦτα καὶ φιλοκα- B
 λίας τοῦ βασιλέως πιστεύεσθαι, καὶ ὑπακούειν ἐτοίμως ἐς ὃ τι
 10 δὴ καὶ διαμηνύσει, καὶ ἀπαντᾶν συχνάκις ἐν ἑορταῖς ἐξάλλους
 καὶ πολυταλάντους τὰς στολὰς φέροντα, ἤρμειν ἐκείνον οὐκ εἶα,
 ἀλλ' ὄσημέραι ὑπανοιγνὸς δικαστήρια τὰς κρίσεις ἠθῆθευ, ὡς
 καὶ τύπους ἀρχαίους μεταλλάττειν κατὰ τὸ δόξαν συμφέρον καὶ

Diodori patris antiqui dictum, quosdam tum exitiosius nocere, cum anim-
 adversioni suae divinarum iustificationum allegationem inmiscuerint.
 caeterum mirabile est non quidem in hoc homine nihil apparuisse secundo
 patriarchatu a prioris acerbitate diversum, sed ab iis qui rursus illum
 talem experti promoverunt, non fuisse provisum, et citra ullam dubita-
 tionem priusquam evenisset expectatum, haudquaquam illum ab usu na-
 tura et consuetudine inolito deflexurum. in hoc autem nunc ipsum magis
 magisque confirmabat insigniter eminens et continuis se observantiae fa-
 vorisque propensissimi quotidie liberalius efferens obsequium promptum ad
 omnia veneratiorum demississima imperatoris. hic enim alta quadam eius
 viri meritorum virtutum gratiaeque apud deum intimae existimatione prae-
 occupatus, summam sibi religiosae pietatis laudem constituebat in nullo
 fine aut modo faciendo ipsius officii et beneficii ornandi. quare illam
 subinde munerabatur stolis splendidissimis pretiosissimi textus; addebat
 una plurima donaria votiva, quae circum aras appenderentur, monumenta
 in templo conspicua devotionis pariter et magnificentiae donantis eximiae,
 eademque veluti pignora patriarchae futura paratissimae sibi ad nutus
 omnes, quidquid praecipere aut indicare libuisset, efficacis Augusti vo-
 luntatis. accedebat ostentata studiose ab eodem obedientia in occurrendo
 quoties a patriarcha vocaretur ad quaslibet functiones sacras. quod fa-
 ctitabat praesertim in festis, cum cura peculiari honorandi invitantem,
 accedendo ad eum in vestitu ac cultu exquisitissimi splendoris. ex qui-
 bus signis palam demonstratis cum non magis ipse patriarcha quam omnes
 omnis generis homines sentirent addictissimum et esse et irrevocabiliter
 futurum Andronicum Athanasio, inde consequbatur, ut hinc quidem uni-
 versae ordines sub patriarchae tyrannide gementes de mali huius levamento,
 quod aliunde quam ab Augusti potestate nequirit expectari, desperarent,
 ipse autem patriarcha experientia sui pleni in principis animum dominii
 non parum in dies quilibet attentandi imperiosiusque ac inexorabilis op-
 primendi quoslibet feram licentiam augetet. itaque haud unquam furo-
 rem remittens horribile quotidie tribunal aperiebat, miseris citandis quos
 sine misericordia damnaret. in quo pensi nihil habebat, esset quod age-
 bat necne a regulis antiquis et forma canonica dissentaneum. confiden-
 tissime quippe pro arbitratu innovabat immutabatque cuncta, prout iudi-
 cabat accommodatum ad, quam informatam dudum animo mordicus tene-
 bat, religionis et ecclesiasticae disciplinae prorsus enormem ideam. . igi-

κατεργασσιν, ἐπεὶ ἔφθασεν ἐκεῖνος γράψας πρὸς τὸν ἴδιον συμ-
πένθερον τὸν ἐπὶ τοῦ κανικλείου, ὁμοίαν ἀποστασίαν καὶ τῆν
αὐτὴν τῷ Κοτανίτζη, εἰ μὴ συμπαθοῖτο, προσαπιλούμενος.
καὶ ἔδοξε μὲν τότε ζημιωθεῖς ὁ κρατῶν τῶν στρατηγῶν τὸν κρά-
τιστον, ὅμως γε μέντοι φροντίζων οὐκ ἀνίει οὐδ' ἐς βραχὺ πῶς 5
ἂν διοικῶν τὰ καθ' ἑαυτὸν οὕτω πονήρως ἔχοντα.

C 25. Ἐνθεν τοι καὶ πρὸς μὲν τοὺς ἑώους Ἰβήρας πρεσβεῖαν
στελλασθαι κατὰ συμμαχίαν ἐκ πλείστον διανοούμενος, πέμπει
τοὺς συγκαλέσσοντας, ἐπεὶ κἀκεῖνοι ἔτοιμοι ἀπαντῶν ἦσαν ἀμειψθῆ
καὶ ἐπὶ μόνοις ἵπποις καὶ δαπάναις ταῖς ἀρκούσαις προσαμύνειν 10
τοῖς Ῥωμαίων πράγμασιν. ὅθεν καὶ μετ' οὐ πολὺ Χατζίλης τις
τῶν τῆς Ἰβηρίας μεγιστάνων προσελθὼν βασιλεῖ ἐφ' ᾧπερ καὶ
τὴν πρὸς Ῥωμαίους κατιστήσαιο κοινοπραγίαν, ἐπέκειρ οὐ
συνέβαινον σφίσι αἱ συμφωνίαι, ἄπρακτος ὑποστρέφει. τὸ δὲ
P 433 πρὸς τὸν Χαρμπαντῶν κῆθος καὶ λλον ἐζητοιμάζετο. καὶ τὰ 15
τῆς Νικαίας μέρη κακοῦμενα πυνθανόμενος, τὴν αἰκίαν αὐτῶν
δελφὴν Μαρίαν, τὴν καὶ δέσποιναν τῶν Μουγονλίων θρυλλο-
μένην, συνάμα λαφ' τῷ ἀρκοῦντι πέμπει πρὸς Νίκαιαν. ἀπήγ-
γειλε δὲ καὶ αὐτὴν καθημένην τῆδε καθιστάνειν τὸ πρὸς τὸν

18. ἐπήγγειλε?

cta, quod Cassianus ad suum consocerum canicleo praefectum antea scri-
bens minatus fuisset se, nisi mitius ab imperatore tractaretur et suae
haberetur dignitatis ratio, haud minus periculosa et noxia rei Romanae,
quam olim Cotanitzæ, defectione rebellaturum. existimabatur Cassianus
Romanorum tum ducum omnium scientissimus rei bellicae; unde pro cae-
tera infelicitate sua imperatori contigit talis viri usuram tali tempore
perdere. ille tamen non remittens sollicitudinem satagebat, ne ad mo-
mentum quidem cessans, in ordinandis, qua commodius posset, rebus
suis ita omni ex parte turbatis ac plene deploratis.

25. Unde et cum dudum agitasset animo de mittenda legatione ad
Iberos Orientales, qua eos ad belli societatem secum ineundam invitaret,
experiendum nunc denique putavit, destinatis illuc qui auxillares inde
copias evocarent. audiverat enim paratos eos ad Romanis militandum sine
stipendio, modo equi solum ipsis et alimenta, quantum sat esset, prae-
berentur. tamen cum paulo post Chatzices quidam, unus ex Iberorum
primoribus, ea ipsa de re tractatum venisset ad Augustum, quod de con-
ditionibus foederis convenire inter ipsos nequivisset, re infecta rediit ad
suos: priori spe successus affinitatis cum Charnpantane contrahendae
negotio procedebat, adeoque strenue incumbebatur in apparatus de-
stinati connubii proximum. urgebant enim ad maturandum nuntii ad im-
peratorem appellentes crebri, regiones circa Nicaeam bello infestari Per-
sico ferentes. igitur sororem propriam Mariam, quae titulo dominae Mu-
gullorum passim honorabatur, cum idoneo comitatu deduci Nicaeam curat,
mandans ipsi ut illic considens ex proximo suum cum Charnpantane con-
iugium promoveret, nec prius quam re perfecta desisteret, tamque daret

Χαριπατιῶν κῆδος καὶ τὰ τῶν Περσῶν δουλαγωγεῖν ὡς οἶόν τε πράγματα.

26. Οὐ μὴν δὲ καὶ οἱ ἀνὰ τὴν δύσιν Τοῦρκοι τὸ παράπαν B
 ἤμιλλον, ἀλλὰ τὸν τοῦ Γάνου κυριεύσαντες τόπον καὶ τὸ τοῦ
 5 ἁγίου Ἰησοῦ περικαθίζουσι φρουρίον, καὶ τοὺς κατ' αὐτοὺς σὺ-
 λαμοὺς δίχα τεμόντες ἐκεί τοὺς ἐντὸς ἐκάκουν, ἕως οὗ συντακέν-
 τες ἐκείνοι τῇ πολυημέρῳ λειψυδρίᾳ, ὡς καὶ τὰ φύλλα τῶν δέν-
 δρων λείπειν καὶ θύοντες ζῶα ἀπορροφᾶν τοῦ αἵματος ἐπὶ πλεί-
 σταις ἡμέραις, πολλοὺς δὲ καὶ ἀποθανεῖν, ἔγνωσαν ἑαυτοὺς προ-
 10 διδόναι καὶ φρουρίον. πλὴν οὐκ ἐθάρρουν τοῖς Πέρσαις διὰ τὴν C
 ἀλλοτριώσειν τοῦ σεβάσματος, καὶ πέμπσαντες Ῥομοφόρτον ἐπε-
 καλοῦντο. καὶ ὃς παρῆν, καὶ βία μὲν μόλις δ' ὅμως οἱ περὶ
 αὐτὸν τὸ Περσικὸν ἐξελάσαντες, τὰ πολλὰ δικαιολογούμενον πρὸς
 αὐτούς, καθ' ὁμολογίας προσχωροῦντας μετὰ τῶν θείων εὐαγ-
 15 γέλων δέχονται, καὶ ὅσον τὸ ἀφ' αὐτῶν φιλόανθρωπον τὴν δια-
 γωγὴν παρέχουσι. τοῦτο ποιούσι καὶ ἐν τῷ πύργῳ τοῦ Ῥαιδε-
 στοῦ. ἐπὶ πολὺ γὰρ διετέλουν τῷ φρουρίῳ ποιούμενοι προσβο-
 λῆς, ἀλλ' οὐκ ἦντων. τέλος καὶ μηχανήματα ἐπιστήσαντες πε- D
 τροβόλον νυκτὸς τὰ πολλὰ κατηκόντιζον τὰς βολὰς, ὡς ἐπιρρι-
 20 φῆναι πέτρας περὶ πού τὰς ἑκατὸν καὶ πολυταλάντους· πεντη-

quam posset operam exarmandae Persarum in Romanos iras, ipsisque viri auctoritate revocandis ab imperio vexando.

26. Qui vero in Occidua continente bellum in nos gerebant Turci, haud segnes feriabantur, sed Gani iugo superato arcem cui a Sancto Elia nomen est obsidebant, divisisque bifariam copiis obsessos utrimque adeo premebant, ut illi tandem longa siti enecti (nam aquae penuria cogebantur ardori faucium levando arborum folia lingere, et occisis animalibus ligurire sanguinem; nec alio per dies plurimos potu victitarent, unde et multos mori contigit) decreverint se ipsos et arcem dedere. sed Persis ob diversitatem religionis se credere veriti, destinato ad Romofortum Christianum Latinum quodam e suis, ostenderunt, si suas admovere propius copias vellet, se suaque ipsius potestati permisuros. accessit Romofortus, et huius exercitus, quamquam haud facile, tandem tamen Persicum vi expulit, multa expostulantem et frementem quod parata sibi praeda per socios vocatos extorqueretur e manibus. tum Romoforto pacti certas conditiones, utrimque manu sacris evangelis imposita iuratas, obsessi deditionem fecerunt. nec fides tum in Latinis desiderata est, humane siquidem, quod promiserant, tractarunt, et quo transferri poposcerant, tuto perduxerunt. hoc illeceus successu Romofortus turrim etiam Rhaedesti subiicere sibi voluit. et huic ergo munitioni copiis admotis longo institit tempore, crebris oppugnans assultibus, at semper irritis. tandem elata contra super altum aggerem balista petras in muros per eam iaculabantur diu noctuque, sed nocte frequentius, adeo ut noctis unius spatio centum circiter numerati iactus sint saxorum prodigiosae

πονταμναίαι γὰρ τὰ πολλὰ ἔπιπτον, εἰ καὶ διὰ τὸ ὀλίγιστον τοῦ φρουρίου αἱ πλεῖσται ἠστόχουν καὶ ἔξω ἐπέρρητον τὰ πεμπόμενα. οὐ μὴν δὲ καὶ ἀζημίωτοι ἔμενον, ἀλλὰ πολλὰκις ὑπὲρ τριακοσίους

P 434 οἱ ἐντὸς ὄντες εὐθαρσῶς ἐξελαύνοντες σφίσι ἐπέρραττον καὶ τὰ πολλὰ ἔζημιουν, ἕως οὗ κατισχυθέντες καὶ οὗτοι προσχωρεῖν ἔκαθ' ὁμολογίαν ἰκέτευσον. ἀλλ' οὐκ ἔπειθον· ἐνώμοτος γὰρ ἦν Ῥομοφόρτος, ἐπεὶ πολλοὺς ἀπέβαλε τῶν ἰδίων, ἧ μὴν καὶ θέλοντας προσχωρεῖν μὴ δέχεσθαι, καὶ μᾶλλον τοῦ πύργου σαθρωθέντος ταῖς συνεχέσι τῶν λίθων βολαῖς αὐτοῦ μηχανήματος. τὸ γὰρ τοῦ ἀγίου Ἰησοῦ φρούριον χειρωσάμενος φιλανθρωπίως 10

B προσηνέγκατο τοῖς οἰκήτοσι, καὶ φρουροὺς ἐμβαλὼν ἐκείνοις πρὸς Ῥαιδεστόν γίγεται, ἐξελεῖν διανούμενος καὶ ἀνοικτι φορεύειν. οἱ δὲ προσελιπάρων θερμοτέρον, καὶ ἑαυτοὺς παρεδίδοσαν καθ' ὁμολογίας τοῦ σωθῆναι, ἐκ χειρὸς ἡδὴ τῆς μάχης οὔσης καὶ τοῦ κινδύνου ἐπηρητημένον. κἄν ἐκινδύνευσον, ἦν μὴ τις τῶν ἐπι- 15 σκόπων συμπαρῶν σφίσι καὶ σὺν αὐτῷ ἄλλοι τὸν βάρβαρον ἰκετεύουσι μὴ ἂν τόσον ἐργάσασθαι φόνον. ἕμα δέ γε καὶ συμβου- C λεύουσιν, ὡς ἔλέγετο, τοὺς τοῦ βαρβάρου θυμοὺς κολακεύον-

2. ἐπέρρητον] ὑπερίπταντο?

9. αὐτοῦ] ἀπὸ τοῦ?

gravitatis, quippe quae quinquaginta minarum singula fere pondus aequarent, sed turris exiguitas interdum per tenebras fallebat collineantium aciem; unde ab utroque latere multa intacto castris corpore cadebant, nec indemnis Latinis obsidio erat: nam praesidarii turris trecentis plures audacter interdum in eos erumpentibus maleque multabant, quoad denique debilitati diffisque viribus et hi sunt compulsi descendere ad pacta, oraque Romofortum ut certis conditionibus abire se sineret incolumes. id ille ferociter renuit: indignans enim quod ea obsidione multos suorum amisisset, iuraverat se obsessos, quantumvis vellent rogarent, numquam ad compositionem admissurum. in qua eum maxime sententia firmabat, quod latera videbat obsessae turris multis iam locis hiantia ob labes quas petrae muris per balistam impactae intulerant; unde brevi se vi potiturum castris sperabat. quoniam autem pactione constrictus coactus fuerat cum praesidiariis arcis Sancti Heliae nuper captae humaniter praeter genium se gerere, prosecutus etiam praesidio abeuntes, quo secure ad destinatum deducerentur, in Rhædestiniam, quos oppugnatum inde statim venerat, constituere volebat exemplum illustre sui adversus Romanos odii, cunctis iis immisericorditer necandis. adversus hoc obsessi iam redacti ad extrema infimis precibus certabant, vitam saltem ac miserum spiritum indulgeri sibi, portas statim, si hoc promitteretur, aperturis, suppliciter orantes. diu surdis ad haec irati victoris auribus, periclitabantur Rhædestini repulsae ipsis exitiali subiacere, nisi quidam quem secum habebat episcopus, et cum hoc alii, pro eis apud barbarum deprecatores intervenissent. hi pro ecclesiasticae lenitatis officio monebant haud deo probatum iri Christianorum per Christianos caedem fieri tantam. adiangebant interesse sua ipsius, mansuetudinis apud arcem Heliae partem famam hic quoque tueri. ubi enim non uno iam experimento compertum

τες, ὡς εὐθιχτως καὶ ἄλλοι προδοῖεν ἂν ἴσως ταῖς φιλανθρωποῖς
 ἐκ φήμης μεταωρισθέντες ἐλπίσι. ταῦτα λέγοντες τῇ δεινότητι
 τῶν λόγων μὲν τὸν βάρβαρον κατεργάζονται. καὶ τὸ μὲν χρή-
 ματα ἀφαιρεῖται, γυμνὰ δὲ τῶν ἐνόντων τὰ σώματα καταλείπει,
 5 ὥστ' εἰ μὲν μένειν θάλοισιν, κηδεμονίας τιδὸς ἀξιοῦσθαι, εἰ δ' οὖν,
 ἀλλ' ὡς ἔχουσιν ἐξ αὐτῆς ἀπαλλάττεσθαι. προῆγε δὲ τὰς δυνά-
 μεις, ἀπὸ ῥυτῆρος ἐλαύνων, καὶ ἐπὶ τὰ λοιπὰ φρούρια. φήμη D
 δ' ἴκειτο συμπεριάγειν καὶ τὸν ἐπίσκοπον (Πανίου δ' οὗτος ἦν)
 καὶ τὰ πολλὰ καὶ αὐτὸν ἐφιστάμενον συνεργεῖν τοῖς ἐχθροῖς, ἐφ'
 10 ᾧ προδοῖεν αἱ πόλεις. καὶ διὰ ταῦτα ὡς αἰκὸς καὶ παρὰ τῆς
 ἐκκλησίας ἐκείνος ἠθύνετο, καὶ ἡ δίκη πατριάρχου γράμμασιν
 ἐδηλοῦτο τῷ καταδικασθέντι. ἐκείνος δὲ πρὸς τὴν φήμην καὶ
 τὰ τῆς ποινῆς δίκης ὑπεραλγῆσας, καιροῦ δραξάμενος φεύγει,
 καὶ τὴν ταχίστην τῷ βασιλεῖ παραγγίνεται.
 15 27. Βασιλεὺς δὲ ταῖς ἀπὸ τῶν ξενικῶν ἐλπίσι μετέωρος P 435
 ὦν τὴν ψυχὴν, ὅμως καὶ ἀφ' ἑαυτοῦ τὰ πολλὰ ἐτεχνῦτο ὑπο-
 σπόνδους ἐκ τιμημάτων προσάγεσθαι τοὺς ἀλάστορας. Γεν-

increbuisset lenem et exorabilem Romofortum esse, aliae tractus istius arces facile adducerentur ad ei se dedendas. ne igitur successus, gloriae sibi magnae ac quaestui futuros, intempestivo gratuita immanitatis opprobrio corrumpere, tamquam ei benevole consulentes, dum blande obsecrarent, vix tandem eloquentia et gratia exarmarunt ferociam viri, persuadendo ipsi ut spoliatis omni pecunia et suppellectili dedititiis viva solum et libera corpora relinqueret. impetratum insuper et illud, ut si qui Rhaedestinatorum manere in loco sub victoris potestate ultro eligerent, illic ut subditi cura dignarentur aliqua, sin aliud mallet, statim quocumque luberet migrare sinerentur. inde Romofortus pronas ad fortunae obvium favorem habenas laxans, circumferebat exercitum per arces reliquas finium illorum, subigendis iis imminens, in quo tentando non inefficaci uti opera ferebatur episcopi cuiusdam, quem circumducebat. Paniensis hic erat, de quo fama perlata in urbem est cooperari eum victoriis Latinorum, suadendo Romanis eius tractus ne sese et quas custodirent arces aut urbes dubitarent iis tradere. in quo culpam admittere merito visus est ecclesiastica animadversione dignam. reus igitur citatur literis ad eum missis patriarchae, cum denuntiatione, nisi vadimonium sisteret et satisfaceret, poenae canonicae, debitae hostium fautoribus, incurrendae. hoc ille percussus nuntio, dolens ob infamiam contractam et supplicii gravitatem intentati metuens, occasione arrepta fugit e castris Romoforti, et festinanter imperatorem adiit.

27. Hoc statu rerum imperator, etsi expectatione peregrinae, quam accersere satagebat, militiae suspensum habebat animum, tamen ex se quoque, si qua posset comminisci, malorum remedia exquirens, non abhorrebat a tentando de novo reconciliatione ferocium illorum et immanium Amogabarorum, certus non parcere impensis etiam magnis, si largitionibus pecuniae ad pacis illi consilia inflecti se sinerent. tales mente cogitationes Augusto versante, forte accidit venire tunc primum ad Ge-

νοῦνται μὲν οὖν οἱ κατὰ πόλιν ἄρτι πρώτως παρὰ τοῦ σφῶν συνε-
 δρίου ἀββαῦν δεξάμενοι (θηλοὶ δὲ ἡ φωνὴ τὸν ἡγούμενον, ἔχει
 δ' οὗτος τὴν τοῦ δήμου προστασίαν, ὡς παρὰ Ῥωμαίοις ὁ πραι-
 B τωρ τοῦ δήμου πάλαι) Ἀμογαβάρους ἤθελον διαλλάττεσθαι·
 οὐδὲ γὰρ εἶχον ἄλλως τὴν κάτω διαπλώϊξασθαι κατὰ τὰς αὐτῶν 5
 πραγματείας θάλασσαν. ταύτη τοι καὶ τὰ τῆς πρεσβείας ὁ ἀββᾶς
 ἀνεδέχετο. καὶ βασιλεῖ γνωσθέν, ἐπεὶ στρατὸν βάρος ἔχοντα οὐκ
 εἶχε πέμπειν, ἀλλὰ τινα τῶν ψιλικῶν τυγμάτων περὶ τὸν μέγαν
 ἑταιριώμαρχον ἦσαν τὸν Λούκαν, οὓς ἦγεν ὦν ἐπὶ τοῦ στρατοῦ
 πρότερον, ἦν πῆ ποτε κρυφῆδόν καὶ ἐξ ἐνέδρας προσβάλλοιεν 10
 (οὐ γὰρ ἦν φανερώς ἀντιτάττεσθαι), διὰ ταῦτα οὐκ ἦν ἀποδέ-
 C χεσθαι Γεννοῦντας πρὸς ἐχθρὸν τῶν Ῥωμαίων εἰρήνην συντιθε-
 σθαι θέλοντας. ἐνθεν καὶ πρῶτον μὲν πέμψας ἀναστέλλειν ἐπει-
 ραῖτο τὸ βούλημα, ὡς δ' οὐκ ἔπειθεν, εἶναι μὲν καὶ πάλιν οὐδὲν
 ἤτιον σφᾶς φίλους καὶ βασιλεῖ καὶ Ῥωμαίοις, ἐφ' οἷς καὶ ὄρκους 15
 ἀπαιτούμενοι τοὺς παλαμναιοτάτους ἐδίδοσαν, ἥ μὴν καὶ αὐθις
 ὑπέρ Ῥωμαίων . . . . . καὶ ὄρκους . . . . . ἐτέραν βουλήν

nuenses Constantinopoli degentes destinatum iis regendis ab ipsorum me-
 tropolis senatu magistratum supremum, quem dicunt Abbam, voce prae-
 fectum aut praepositum sonante. hic praeditus auctoritate in populum
 est eius simili quam olim apud Romanos praetor populi habebat. huius
 occasione adventus, consultantes de rebus suis Galatini Genuenses uno
 assensu convenerunt necessario sibi faciendam cum Amogabaris pacem:
 aliter enim quam iis per ea loca praevalentibus in compositionem secum
 adductis, liberas ipsis ac securas non fore navigationes Euxium versus
 ad emporia illarum partium, e quorum commerciis spes ac rationes mer-
 caturae, cui potissimum vacabant, magna ex parte penderent. eo con-
 sensu et rei verisimilitudine ipsius Abbas motus legationem ei paci tra-
 ctandae per se obeundam ad Amogabaros suscepit. indicatum id consi-
 lium imperatori est tum maxime, ut dictum est, intento excogitandis mo-
 dis resistendi Amogabaris. exercitum enim iustum, quem iis opposeret,
 nec habebat ad manum nec unde cogeret suppetebat. tantum quidam
 levis armaturae ordines supererant; quos magnus hetaeriarcha Ducas ex-
 ercitus totius, antequam dissiparetur, dux, reliquas adhuc habebat, ad
 usum furtivarum dumtaxat excursiuncularum: haud enim palam ostentare
 ex adverso frontem tam multis tam paucos belli ratio aut communis pru-
 dentia sinebat. haec cuncta secum imperator reputans primum experien-
 dum putavit, ecquid revocare Genuenses a consilio pacis Amogabaricae
 posset. misit ergo qui eam dissuaderent; quibus cum esset responsum a
 Genuensibus necessariis se causis ad eam tentandam conventionem trahi,
 nec fraudi eam Romanis aut imperatori fore, quibus amici et fidi esse ut
 antea non desisterent, postquam indemnem in loca ipsis opportuna transi-
 tum ab hostibus Romanorum pepigissent, prout suorum rationes merci-
 moniorum flagitabant. post quae rogati ut saltem iurisiurandi fide inter-
 posita caverent se non adiuturos adversus rem Romanam Amogabaros,
 aut quidquam hoc toto in negotio acturos abhorrens ab obsequio impe-
 ratori a se debito et ad extremum uti hactenus exhibendo, illi haud cun-

ὁ κρατῶν προσαγεῖσθαι τῷ ἡγουμένῳ καὶ τὴν παρ' αὐτοῦ πρε-
 σβειαν πρὸς Ἀμογαβάρους, ἐφ' ᾧ ἐθελῶσιν χρημάτων μεγάλων D
 καὶ τιμῆς τῆς προσηκούσης καὶ κυβερνήσεως, ὡς καὶ ἀναδοχῆς
 ἀξιούσθαι τοὺς βασιλεῖς δουλεύειν θέλοντας, διαλύεσθαι. καὶ
 5 ταῦτα προαναθίς τῷ ἄββᾶ ἐκπέμπει· καὶ ᾗ μεταξὺ διημερεύ-
 σει ἀνακωχὴ ἦν, εἰ καὶ ἄλλο τι ἐσκευαγῶσιν πρὸς πόλιν, καὶ ὀση-
 μέραι λαδὸς καὶ ζῶα ἐντὸς τοῦ ἄστειος ἐπληθύνετο, ὡς καὶ τὰ
 περιττὰ τῶν ζώων σφαγῇ καὶ μακέλλῳ δίδουσαι. ἀλλ' ὁ μὲν
 ἄββῆς ἐπιστάς, καὶ ἐφ' ἡμέραις τὰ τῆς πρεσβείας μεταχειρίζων, P 436
 10 οὐδὲν ἤνυσε πλέον, οὔτε ἄπρακτος ἕποστρέφει, κολλᾷ τε καὶ
 ἀτάσθαλα καὶ γε μὴ οἶά τ' ἂν γενέσθαι ἀπαιτούμενος τοῦ Ῥομο-
 φόφτου. ἐβούλετο γὰρ καὶ τέπους καὶ σώματα καὶ φρούρια ἀπιμ-
 πολεῖν πρὸς βασιλεία μεγάλων χρημάτων, καὶ γε προσακίηται καὶ
 τὰς μισθοφορίας. εἰ δ' οὖν, ἄλλας χάρας σπεύδει λαβόντα κα-
 15 τέχην, καὶ ἄλλον ἐπιβάλλεσθαι ὅν ἂν δύνατο τρόπον ἀντιπάλων,
 καὶ ἐς τέλος διαμάχεσθαι διατείετο. ταῦτα καὶ ὁ κατὰ τὸ Μά- B

10. οὔτε] ἀλλ'?

14. σπεύδειν?

ostanter sibi suisque capitibus horrenda sunt imprecati, si secus facerent.
 tum demum imperator predictam iam ad iter versus Amogabaros Ge-
 nuensem Abbatem suum quoque ad eundem legatum instituit, dans in man-
 datis ut eorum primoribus a se offerret pecunias plurimas, honores et
 praefecturas illustres, affinitates quas etiam, et quicquid a se optare ma-
 ximum possent, si suorum eos qui vellent imperatori militare, ut prius,
 constitutae pacis mercedis id libere sinerent facere. his Abbas com-
 mendatis eum dimittit. interimque sibi quadam expectatione successus ex
 eo tractatu prosperi blandiens in quibusdam quasi curarum indicis pau-
 llisper acquievit, non tamen placide, obstrepente utique continue et magis
 semper magisque increbescents tumultu concursantium trepide in urbem,
 Amogabariaci belli terrore, rusticorum, greges armenta quoque prae se agen-
 tium sua, unde animalibus et plebe inopi cunctae iam urbis viae refer-
 tae visabantur. miancedinasque necessario esset pecoris extra pascae ma-
 crescentis numerus, ingenti bestiarum esui humano aptarum multitudine
 in macellis quotidie mactanda. et Abbas multis diebus apud Amogabaros
 commissa tractando moratus, quod res quidem attineret Genuensium suo-
 rum, non sine operae pretio rediit, de pace autem cum Romanis nihil
 prorsus impetravit, multa improba et facultatem modumque omnem exco-
 dendia flagitante Romae forte. petebat enim ut ex se ac suis, priusquam
 e locis emigrarent quae tenerent, numerata pecunia imperator oppida ur-
 bes arcus singulas, praeterea quoque quotquot Romani generis captivos in
 custodia servarent, redimeret. iubebat item reddi ad exactum militibus
 stipendia cuncta retro debita. ni haec fierent, denuntiabat se, praetor
 quas iam occupasset urbes et arcus, reliqua pariter loca subacturos, ne-
 que ullam hostilitatis in Romanos exercendae omissuros genus, atque in
 iatis propositae et conatu bellandi ac praefandi perseveraturos ad extre-
 mum irrevocabiliter. similia respondit Madyto, ubi erat, alius dux La-

δυτον Φαρέντα Τζιμής πέμπων απέλεγεν· εἰ γὰρ ἡμερώτατον
 οὗτος παρὰ τὸν Ῥωμοφόρτον τοῖς Ῥωμαίων πράγμασι. ἰκεῖνος
 ἄμα Τούρκοις καὶ τοῖς ἰδοῖσι, ἔτι δὲ καὶ τοῖς Ῥωμαίοις ἀποστα-
 τήσασιν ἐξ ἀνατολῆς, οὐδὲ καὶ κουρῆ τριχῶν καὶ γενείου Ἀμο-
 γαβάροις ἐξοικισθῆναι, οὐκ ἔτι καλῶς τὰς ἀποκρίσεις τοῦ ἄββᾶ 5
 δόντος, διατάξας τὴν στρατείαν κρότῳ κερῶν μέχρι καὶ τῆς πό-
 λεως ἤλαυνε. καὶ ἦν ἐντεῦθεν βλέπειν σκευαγωγῶντας τοὺς ἔξω
 C καὶ αὐτοὺς δὴ τοὺς ἐν περὶαίᾳ κατακρημένους, ὡς νύκτα καὶ ἡμέ-
 ραν ἀνὰ τὰς τῆς πόλεως πύλας συνθλιβομένους δυσχερῶς διεκ-
 παλεῖν αὐτοὺς καὶ ζῶα παντοῖα, καὶ πολλοὺς ἀνὰ τὰς τῆς πόλεως 10·
 κείσθαι ῥύμας ἀφαιμένους τῶν ἔργων. τότε ὁ μὲν πατριαρχεὺς
 ὀσημέραι τὰς λιτανείας ἐντὸς τῆς πόλεως ἐπεθαυμιλείετο, βασι-
 λεὺς δ' ἐκαμηχανῶν τοῖς φημιζομένοις, ὅτι καὶ οὐκ ὀλίγος ἐπέ-
 πρακτο φόνος, οἷς ὑσταεῖν συνέβαινε τῶν ἐπὶ τῆς πόλεως ἄκτι-
 σθαι, (αἱ γὰρ δυνάμεις ἐπιλελοίσασιν) ἢ θεῶ τὴν διαίτη ἀνατι- 15
 D θέναι καὶ παρ' ἐκείνου ζητεῖν τὴν τοῦ ἐκχυμένου αἵματος ἐκδίη-

1. εἰ] εἴη?

tinorum Pharenda Times, excusans per missum privatum ad imperatorem
 se, si mitius quam Romofortas agere cum Romanis vellet, praeterquam
 in sese potentiores concitaret, etiam nihil in summa profecturum, quon-
 iam quae Romoforto propriae parebant copiae, triplici genere constantes,
 Turcorum Amogabarorum et transfugarum in eius castra ex Orientali con-
 tinente Romanorum, qui tonsura capillorum et rasura barbae sese Amog-
 abaris similes fecerant, ut ex ea esse gente viderentur, istae, inquam,
 adeo numeroae ac fortes copiae, abinde, se quantumlibet cessante, suf-
 fecturae forent ad bellum atrox in imperatorem continuandum. vixdum
 ea tristia responsa redax Abbas Augusto reddiderat, cum duces Amog-
 abarorum ordinato exercitu iter recta Constantinopolim pronuntiarent, pro-
 cesseruntque statim, instructam promeentes aciem solito litaeorum et cor-
 num cantu. fama eius expeditionis momento sparsa, videre passim erat
 quotquot degabant extra urbem festinatione maxima vasa colligere, cum-
 que suis quosque sarcinis trudere se in portas urbis aegre turbam con-
 sternatarum in fugam capientia. unde et traicte multi freta, alique ne-
 que in adversa se tutoe continente rati, aditum tentabant intra muros
 Perone, sua quoque praec se agentes animalia, ac decae simul cum is
 confertim penetrabant. strataeque cernebantur viae passim urbis ac ple-
 tae otiosa incoantum multitudine rusticorum, interminis agri operibus
 male illic ferriantia. his malis patriarcha sua aliud quam consuetum
 ipai remedium adhibebat suarum litaniarum, his tunc instantis quotidie
 intra urbem frequentandis. imperator autem exanimatus diis manibus
 (nam cedes obiter ferre crebraeque ab Amogabaris factae memoraban-
 tur, una his consolatimcula admixta, quod is se pervenirent Constanti-
 nopolim, quo iter intenderant, aliquid obtulit) his, inquam, attentis
 imperator indicibus aliis super alia ingruentibus cladibus, destitutus copis,
 usum quod erat reliquum timebat, ut deo ultimum eorum iniuriam re-
 servaret, poteratque ab eo quam solus posset sumere vindictam officii ini-

σιν αἵματος ὄμωσ δὲ καὶ τὰ δυνατὰ οἱ πρὸς τὸ παρεστὸς οὐκ ἠμέ-
 λει ποιῶν. τῷ γὰρ Λούκα καὶ μεγάλῳ ἑταιρειάρχῃ ἐξ ἀξιώματος
 συχρότερον πέμπων ἐπέσκηπτε κατ' ἴχνος ἡρέμα τοῖς ἀλάστορσιν
 Ξεῖσθαι, ἐπεὶ οὐ δυνατὰ ἦν κατὰ πρόσωπον παντὶ τῷ συστήματι
 5 ἀντιτιτῆσθαι. ὅθεν καὶ οὗτος μὲν ἐμπέπτωσιν πολλάκις ἐξ ἀφα-
 νοῦσ τὸ οὐραγοῦν ἐξημίον, ἐκ δὲ Τζουρουλοῦ οἱ ἐντὸς ἀναθαρ-
 σήσαντες ἀνδρικώτερον προσβάλλουσι 'Ραιδιστῶ καὶ κακῶσ τοὺς Ε
 ἐκεῖ δρῶσι, πρὸς τῷ καὶ λείαν ἱκανὴν περιβαλλέσθαι. δ δὴ καὶ
 γεγενὸς δῆλον, ὡς ἔδειξε, τοῖς ἐχθροῖς, οἱ δὲ πρὸς τὸ τυχὸν
 10 λαβόντες ὀπισθόπουσ τὴν πορείαν πεποιήντο. οὐ μὴν δ' ἀλλὰ
 οὐδ' οἱ καθ' ἑω τῆσ περὶαιασ Τοῦρκοι καλῶσ ἀπηλλάττοντο, ἀλλὰ
 πολλάκις προσέβαλλον καὶ πολλοὺς κακῶσ ἐποίουσ εἰς τρυγητὸν
 ἐξίοντασ, ὥστε καὶ τοὺς ἐν τῷ Ἰερῷ ἀναγκαζομένουσ, ἐπεὶ ποτε P 437
 καὶ ἐντὸς ἐκεῖνοι λαθόντες ἐγέλοντο, εἰ καὶ αὐθις φοβηθέντεσ
 15 ἐξήεσαν, οὐχ ἱκανοὶ τὸ πλῆθος ὄντεσ κατέχειν τὸ φρούριον, κα-
 ταβολαῖσ τεταγμένωσ τελῶν τὰσ σπονδὰσ ὠνεῖσθαι. τοῖσ δὲ καὶ
 κατὰ τὴν Μῆλιαν τραχυνομένοισ καὶ πολλοῖσ ἐν αὐτῷ συστῶσι τὸ
 ἐκεῖ μάχημον ἐμπέπτει καὶ ἐπὶ τοῦ προτερήματος γίνεταί, ὡσ τῆσ

que sanguinis. non negligebat tamen administrare ex usu praesenti, quod poterat. Ducam enim, magnum hetaeriarum titulo dignitatis vocitatum, crebris admonuit nuntiis ut a tergo ex occulto et protecte vestigiis exercitus Amogabarici versus urbem tendentis insisteret; et quoniam ad ei se ex adverso opponendum vires idoneas non haberet, imminendo a dorso, quadam illis respiciendi cura, moram saltem aliquam ac sollicitudinem inligeret. his ille mandatis obtemperans improviso idem tunc carpebat postremum agmen ex tuto irruens; qua ratione saepe illi contigit non modica inferre Amogabaris damna. sub hoc tempus qui intra Tzurulum erant, ex recessu exercitus Amogabarici sumpta fiducia, forti erumpentes manu Rhaedestum nuper ab hoste occupatum adoriuntur, et castro potiti repertos illic male multarunt, haud parvae praeterea compotes praedae, quam hostes ex rapto congesserant. id nuntiatum exercitui versus urbem, ut dictum est, eunti novi eius ducibus consilii occasionem dedit: retro ceddendum enim putaverunt, differendamque in tempus aliud oppugnationem urbis. interim nec qui continentem Orientalem dudum infestabant Turci vim crudelem remittebant, sed multis nunc cum maxime assultibus tentabant arces, multosque caedebant ad vindictam necessario ex urbibus prodeuntes. itaque qui castrum dictum Hierum nostri tenebant, coacti sunt pacem facere cum barbaris tributis pendendi pactioe. quippe Turci clam semel in eam arcem penetraverant, non tamen idoneo numero ad eam occupandam; unde territi retulerunt pedem. verum hoc eventu Hierenses admoniti et de voluntate hostium ipsos invadendi et de sua impari eis repellendis, ubi maiori multitudine redissent, potentia, optimum factu putarunt cladem certam conventionem qualicumque praevertere, securitate vivendi nummorum impendio redimenda. Meleam quoque arcem qui tenebant nostri, vicinia barbarorum aspersa premebantur, plurimis eorum in proximo stationes habentibus: sed quod illic erat robur militiae Romanae,

αὐτῆς σχεδὸν ἡμέρας φήμας ἀγαθὰς τὸν κρατοῦντα καὶ ἀφροει-
ρωθὲν δέξασθαι. ἔδοξε δὲ ταῦτα τῶν συγγῶν ἐκείνων λιτανευσῶν
B τοῦ πατριαρχεύοντος κάρημα, καὶ ἦν ἐπιτεῦθεν τοῖς γενομένοις
ἔξιναι κατὰ σκορὰν τῶν καρπίμων, εἰ καὶ αὐδὸς ἔνδον μὲν ἤ
τῶν ἐχθρῶν προσδοκία καὶ ὁ ἐκείθεν φόβος, ἐπιτεῦθεν δὲ καὶ πρὸ 5
κεκαλῶσθαι σπεῖρειν, οὕτω τῆς περὶ τὸν βασιλέα δουρασιώσεως
βουλῆς ὡς μὴ τοῖς ἐχθροῖς ἐς νείωτα σπεῖρειν, ἀρωστίως τὰς
δουρὰς σφῶν ἐποιεῖ, καὶ οὐκ ἀπειθήσονται τοῖς μωραῖς τὴν ἐξέλευ-
σιν. διὰ ταῦτα καὶ τὰ τοῦ ἀφροειτοῦ ἠπρόκτιον, καὶ λιμὸς ὁ βα-
ρύτατος ἠκελεύετο τοῖς ἡμετέροις, πᾶν τοῖς ἐχθροῖς βαρύνει χεῖ- 10
C ρας ἐρεῖναι τούτων προσδοκῶτο, μηδὲ τούτοις σπεῖρουσι. πληρῶν
Ἰωσφεντίθλαβος μὲν τῆς εἰρήνης ἐδίψα, καὶ κῆδος πρὸς βασιλέα
συντιθέναι ἤθελεν, καὶ ἐπὶ τούτοις τὸν πατριαρχεύοντα Ἰωάν-
νην (ἐκεῖ γὰρ κἀκεῖνος συνίαλος Σωζοπολίταις) μεσίτην πρὸς βα-
σιλέα περὶ τῶν ζητουμένων προσβάλετο. βασιλεὺς δὲ ὑπεριδέ- 15
μενος ὁμοῦ τῆς ἀνάγκης ἤτιπῶτο, καὶ κέρμων τὴν εἰρήνην ποιῶν
κατὰ τὸ αὐτῷ βουλευτὸν ἐδοκίμαζεν. ἐκεῖνος γὰρ ἐν τῶν θυγα-
D τριῶν τοῦ βασιλέως Μιχαὴλ ἐλήγει λαβεῖν· αὐτὸς δὲ προῦφθασε τῶν

7. σκίσεων, ἀρωστίως?

11. τούτων } τούτων?

in cas Furnicas irruentes copias de his victoriam retulerunt. cuius utrius-
que successus, et Hierii pactione redempti et Melicæ vi Eberatæ, lactes
ambos uno die nuntius imperator accipiens, fructum hunc tandem appere
incipientem esse credidit crebrarum illarum patriarchoe litinarum.
inter haec vero appetente sementis tempore cultores agrorum hinc quidem
exire urbe gestiebant ad necessariam rure operam vocati: inde autem eo-
dem hostium terrore, quo fuerant intra urbem compulsi, ne rurus eo
pergerent unde vix salvi evaserant, pari exitii periculo nunc quoque illic
perdurante, tenebantur. pendenti sic in ancipiti sententiae momentum in
cessandi partem imperatoris auctoritas addidit. is enim censens sementem
cessuram in commodum hostium, qui campi domini segetes olim maturas
essent in potestate habitari, consultus existimavit non periclitari rusticos
de vita in opere sibi et Romanis iustiti, barbaris dumtaxat profectura.
ita est in hunc annum frumenti satio praetermissa, nostris inde in magno
famis metu versantibus; quam una consolatio temperabat e spe debilita-
tionis ipsorum hostium preventu messium deficiente securatae. nam ipsos
haud daturus per se operam agris seminandis confidebant; unde fiebat
verisimile difficultate annoeae graviter laboraturos. ceterum Osmen-
thlabus pacem sūctabat, admoventi familiae Augustae affinitatis necessitu-
dine cupiens. ergo habens in potestate Ioannem expatriarcham cum So-
zopolitis captum, cum interpretem suorum apud imperatorem desiderio-
rum misit. cunctatus aliquandū ad eam propositionem Augustus est:
vincere tamen tandem negandi consilium necessaria tali tempore minuo-
dorum imperii hostium cura, misit qui assensum ad eius quæsitā suam
afferrent. petebat autem dari sibi coniugem unam e filiabus Michælis
Augusti iustioris. quae autem occupaverat Romana oppida reddere ab-

πολισμάτων κατασχεῖν, οὐκ ἀπέλυε μὲν, ὅμως γε μέντοι τοῖς τέοις καὶ ὁμοζύγοις διενόειτο ταῦτα διατηρεῖν. βασιλεὺς καὶ ἄλλως θέλων πράττειν τὸ συνάλλαγμα ἐκείνον ἀνέβαλλε. καὶ ἐν τοσοῦτῳ ἐκείνος μετέωρος ὢν τὸν ἐκείσι σίτον διαπλωτίζεσθαι κα-
5 θυφεί, καὶ οὕτω Ῥωμαῖοι ἐσιταρκοῦντο, καὶ φάρμακον ἦν τοῦ λιμοῦ τὸ πραττόμενον.

28. Τὰς δὲ δυνάμεις οἱ Ἀμογάβαροι αἰεὶ κατὰ Θράκην P 438
ἐκίνοον, καὶ τοῖς κατ' αὐτὴν φρουρίοις προσέβαλλον, καθὼς
καὶ Βρύσει τῇ λεγομένῃ· ἀλλὰ ταῖς ἐνδοθεν ἀντοχαῖς οὐκ εἶχον
10 ὅ τι ποιοῖεν. μᾶλλον μὲν οὖν καὶ προσεζημοῦντο ἀφιππευόντων
ἐπὶ σφῶς ἐκείνων, καὶ περιγενομένων πολλὰκις τῷ ἀκμῆτας προσ-
βάλλειν καὶ κραταιότερον διαμάχεσθαι. ἐκείων τοίνυν οἱ ἀμφὶ P 439
τὸν Φαρέντα Τζιμῆν ἐπὶ Βιζύης προῆγον, ἕνα Πέρσαις πλείους
γενόμενοι. καὶ οἱ ἀμφὶ τὸν μέγαν τζακούσιον τὸν Οὐμπιερετόπου-
15 λον, πλείους τῶν διακοσίων ὄντες ἰκπείς, ἔλγιοι τὴν πρὸς πολ-
λοὺς οὐκ ἐθάρρουν ἀφιππεύειν καὶ τῷ φρουρίῳ ἐγκεκλεισμένοι
παρέμενον. ἀλλὰ τὸ ἐκεῖ πλήθος λῆμα λαμβάνει ἀρεῖκόν, καὶ
περιστάντες τὸν ἄγοντα δῆλοι ἦσαν, εἰ ἐκχωροῖται ἐκείνος, πολε-

6. λοιμοῦ P.

10. ἐρικκ.?

11. περιγενομένων?

nuebat, causans liberis se ex destinato coniugio suscipiendis, et ipsis ex imperatoris domo futuris, illa servare. nec factum nec facti ratio satis Andronico probabatur; volebatque omnino aequiori conditione contrahi. itaque responso differendo negotium extrahere, haud tamen spem praecidens, cunctatione Romanae tunc rei perutili. nam Oosphentathibus interim, dum pendet in ambiguo conventionis ab ipso tractatae successus, frumentum quo abundabat Bulgaria inde asportari plenis navibus Constantinopolim permisit. quod praeterquam opportunum pecuniae iam illic prementi subsidium, etiam formidatae in futurum fami quasi antidotus ac praesumptum in tempore fuit remedium.

28. Copias porro suas Amogabari incessanter per Thraciam movebant, circumferentes bellum in arces eius regionis, quas singillatim oppugnabant. inter has unam, cui Brysis nomen est, adorti acri eorum qui erant intus defensione redigebantur ad inopiam consilii, nihil inventientes quod proficeret ad votam, quin et damnis interim non mediocribus affecti. erumpabant enim in eos e castro equites, et plerumque sperabant, quod et iuvenes robusti erant et summa contentione decertabant. inde igitur recedens Pharenda Tzimes Bizyam promovit suas copias, Persis obiter adiunctis numerosiores quam ad Brysin steterant. magnus illic tztatius Umpertopulus equites sub se habebat plures ducentis, sed quibus comparatione tanto maioris multitudinis hostium, impares esse ad iis aequo campo contra standum sentientibus, animus haud erat prosequendi; quare se clausos munitione continebant. longe diversis vigebat sensibus vulgus plebis Bizyensis, Martium spirans et impatientiam praehandi cum viacendi fiducia ostentans. ergo praecidii ducem frequentes circumstabant,

B μησίοντες. ὁ δὲ τῶν σφῶν θράση καὶ τῆ καλοχαρίας πενην-
 τεθίδης (εἰς χιλιάδας γὰρ συνεκλήρουν τὸ πέμπτον) τοὺς ἱππεῖς
 συντάξας ἅμα τῆσδε ἐξήλασεν. σῶσεν ταύτων ἦν τὴν ἐσχίστην
 κατέχειν καὶ προκηδέστερον διακινδυνεύων ἐπέδωκε ταῖς δυσχω-
 ραῖς βοηθοσμένους· ἐπεὶ δὲ μοῖρά τις σφῶς προσῆγεν ἀπαικῶν-5
 μέτους, ἀγέμενοι ταύτης ἐπ' ἀγχομάλου τῆς ἐκεί πεδιάδος ἐκ-
 πῆς ἅμα πέλοις παρετάσσοντο. καὶ δὴ τῶν πολλῶν κραλαχέου-
 των, τῶν Περσῶν σόφισμα, ἱππεῖς μὲν τὰ πρῶτα ἐπαράττωσαν
C τοῖς φανείσιν. ἀλλ' οὐκω καλῶς ἄφθρησαν κατὰ στόμα κωδο-
 νήοντες, καὶ ὁ λόχος ἐμφανῆς ἦν, καὶ δευτέρω συσχεθέντες ἀπὸ 10
 κράτους ὑπὸστρεφον φεύγοντες. καὶ μνηρὴν πλήθει προσκαίον-
 τες τῶν πέλων ἱλαυνῶς, ποιμνίων δίκην, πετίσφατιον, ὡς πε-
 σείν πολλοὺς αὐθωρόν, ὅτε καὶ περὶ τῶ φρουρίῳ οἱ ἐντὸς δει-
 σαστες καὶ γυνάικας ἀτάς εἰς ἄνδρας μετασκευάσαντες κατὰ φε-
 λάκων δῆδον εἰς διέγγρα ἐπὶ κύργου ἐφίσταν, μέχρις οὗ βασιλῆος 15
 ἀποόσας καὶ περιαλήξας τῆ συμφορᾷ, πέμφας τοῖς προσήκοντι

8. σῶσεν P.

8. τῶν] ἐδ'?

14. κατὰ] ἀπὸι?

orantes ut erumpere in hostem se sineret. Ille deceptus tam alacri signi-
 ficatione audaciae, simul etiam numero eorum fretus (nam aliquot pedi-
 tum millia ex his videbat posse confici), armat illos et ordinet, praepo-
 sito in fronte armato arcubus equitatu. Ita omnes emittit, pro sua ipais
 militari prudentia magnopere praecipiens ut in lata, quam monstrabat,
 crepidine rupis eminentis hostem operirentur, indeque circumspicte ac
 vitate quam possent providentissime circumventionis periculo praefum in-
 rent. Ita ille sapienter, sed instilliter. Illi enim, quasi fate quodam suo
 perituros in paratum exitum urgente, temere omnia loci superioris accu-
 ritate in subiectam, equites simul peditesque, descendentes plani-
 tiam, aeque se campo instructae hostium aciei obicere. Illic eos expe-
 ctabant dolitescentes more ipsorum in insidiis copiae Pernicae auxiliares
 Latinarum. tegendo tamen dolo turmae quaedam apparebant; in quas
 simul nostri equites facerunt impetum, statim e latebris insidiatores ex-
 urgentes horrendam inevitabilis undique periculi faciem ostendere nihil
 minus opinantibus. unde hi subito despondentes animos retro consternati
 refugerunt. iter erat fugae nullum aliud quam acies conferta sequentium
 peditum nostrorum. per eam ergo incitati fugacium equi dum rumpunt
 aditum, contigit stipatam multitudinem miserabiliter conculcari ac velut
 agnos in evilibus lupo irruente mactari: nam multos ipsa hora primus hic
 nostrorum impetus occidit; reliquos superveniens hostilis acies deletit.
 quo luctuoso percursi spectaculo qui intra Bixyam stabant, iure metuen-
 tes ne victores, arbitrati nullo iam (quod vere ita erat) praesidio de-
 fendi arcem, eam undique insilientes facile caperent, istam ipsis demere
 opinionem studebant mulieribus virili veste indutis et armatis e pinis
 procul turrim idoneo tutandae urbi estentandis numero. ea falsa specie
 lucrifactum est spatium admonendi de Bixyae periculo imperatoris. quo
 ille audito, et clade videlicet tanta deplorata, submitte novo praesidio

τὸ φροῦριον καταχόρῳσεν. ὁ δὲ γε πατριάρχης, καὶ ἀρχιερεῖς D
καὶ τοὺς τιμίους τοῦ κλήρου ἐκποδῶν ποησάμενος, καθηγουμέ-
νοις μονῶν ἐχρᾶτο συνδέροις εἰς κρίσεις, καὶ τούτοις μὲν τὰ ἐκ-
κλησιαστικὰ συνδιόρθευεν. οἷς δὲ, καὶ τοῖς ὑπ' αὐτοῖς μοναχοῖς
5 ἅμα πρεσβυτέροις καὶ τῷ λαῷ, ἐκάστης ἑβδομάδος συνελιτάσεν,
τετρεμαίνην ἄξιῶν καὶ περὶ αὐτῆς τῆς πόλεως, καὶ πρόσθε παι-
δων καὶ γυναικῶν ἵστασθαι δεομένους Θεοῦ. θέσεις μὲντοι δι-
καίων καὶ λαοῦ ἁμαρτία ἀντιταλαντεύειν τὰ ἡμέτερα ἔδοξαν, ὡς E
ἂ μὲν ἐξημῶντο, εἰς ἁμαρτίας καὶ ζημιῶσθαι, ἂ δὲ ἦσαν, ἐκ
10 τῆς τῶν δικαίων δούσεως περισώζασθαι. καὶ τὰ μὲν τῆς θείας
θερηῆς δὴλα ἦσαν καὶ ἐωρῶντο· ὁπόθεν δὲ καὶ τίσι τοῖς πλημμε-
λήμασιν ἐξικαίετο, ἐπαρκῶς ἔδηλον ἦν, ἄλλων ἄλλα αἰτιωμένων.

29. Τότε καὶ Ἰσαὰκ Μελίχ, ᾧ δὲ καὶ κατὰ Πηγάς, πό- P 440
λιν παραθαλύσσιον, ἢ νυμφαγωγία ἠντρέπιστο, συγκεείμενον σφίσι
15 τοὺς πέρον Πέρσας διαπερῶν καὶ οὕτω τοὺς γάμους διατελεῖσθαι,
παραλαβὼν τινὰς τῶν τῆς αὐτοῦ δυνουστίας αἰρετιστῶν, τὰ στενὰ
τοῦ Ἑλλησπόντου ἔδει διαπερῶν καὶ αὐτοπροσώπως Πέρσας δου-
λαγωγεῖν. μὲντοι γε καὶ πορθμείου τυχῶν, συνάμμι τισὶ διαπε-

illed oppidum munivit. patriarcha interim episcopis et illustrioribus e
clero quibusque per artes et iniurias varias qua eiectis qua ultro abire
compulsis solus iam reliquus, praepositis monasteriorum assessoribus in
conventibus et iure dicundo utebatur, paratoque illorum assensu de rebus
cunctis ecclesiasticis pro libitu statuebat. cum hisdem greges una tra-
hentibus subiectorum cuique monachorum, adhibitibus simul presbyteris et
populo, singulis hebdomadis litanias celebrabat, adhortans ut pro urbe
iam periclitante solliciti divinam ei opem exorare conarentur; curarent
etiam patresfamilias excitandis ad idem domesticis, ut mulieres ipsorum
et liberi pro se quisque in orationibus perseverantes deo pariter propi-
tiano intenderent. caeterum preces iustorum et peccata populi quasi
paribus et neutro neutrum exuperantibus momentis quaedam in aequilibrio
res nostras suspendebant, ita ut quae damna quotidie ingruerent, propter
peccata inferrentur, quae adhuc incolumia durarent, precibus iustorum
credereotur servari. ac gravem quidem in nos flagrare iram numinis,
manifestissimis et nulli non clarissime perspectis experimentis constabat.
unde autem et quibus sceleribus illa inflammaretur, admodum erat obscuro,
aliis alia culpantibus.

29. Tunc Isaac Meleus, cui ad Pegas urbem maritimam spon-
sae deductio praeparabatur, in eo erat ut iuxta conventa Persas ex Occi-
dua continente in Asiam reduceret, et sic nuptias ipsi promissas in prae-
nium celebraret. sincero igitur animo pacta exequendi, sumptis secum
quibusdam maguae apud gentem Persicam existimationis viris, quorum
auctoritas valitara putaretur abducendis a societate Latinorum populari-
bus ipsorum, cum iis occasionem traiciendi commodam nactus in litus
Occiduum ex Asia transfretavit. persuadereque aggressus quod volebat

ραιωθῶς πάλθῃ Πέρσας, καὶ μᾶλλον ὡς αὐτὸς φησὶν, Ἄμο-
 B γαβάρων ἀπαστατεῖν. οὐ καὶ θαρρήσαντες παραντίκα τοῖς ἄγουσι
 εὐν Ἰταλῶν ἐπιτίθενται, καὶ δόλῳ κτείνωντες ἀνὰ κράτος ἐπ' αἰ-
 γιολοὺς ἐφυγομάχουν, ὡς ταῖς τοῦ βασιλέως ναυαὶ περαιωθησόμε-
 νοι. εἰ δὴ γνωσθῆν, ἐκθυμότερον ἢ ὡς ἔδει ἐλάσαντες Ἄμο-
 γάβαροι προσβάλλουσι φυγᾶσιν ἐκείνοις. κὰν τῆς Εὐδήμου μά-
 χης συστάσης πίπτουσι μὲν καὶ τῶν Ἰταλῶν οὐκ ὀλίγοι, ἀλλ' ὁ-
 μως ὑπὲρ τοὺς διακοσίους τῶν Περσῶν πισόντων κατὰ κράτος
 C σφῶν αὐτοὶ περιῆσαν. ὡς δὲ καὶ αὐτῆς Πέρσαι πρὸς ἐκείνους
 ἀπέκλινον, οὐ πρότερον αὐτοῖς ἐνεπίστευον τὰ τῆς συμμαχίας, 10
 πρὶν ἢν παραδοῖεν, οὐχ ὅπως τὸν Ἰσαὰκ Μελέηκ, ἀλλὰ καὶ τὸν
 σφῶν ἐξηγούμενον Ταχαγτζιάρην, ὃς ἰδίως ἤγε τοὺς Τουρκοπού-
 λους, οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ τρίτον αὐτὸν τὸν ἀντάδελφον τοῦ Ἰσαὰκ
 Μελέηκ, ὡς φανέντι οἱ προστεθέντας. ὦν καὶ προδοθέντων τὸν
 μὲν Ἰσαὰκ φιτρῶ καὶ ξίφει διεχειρίσαντο, οὐ μόνον αὐτὸν ἀλλὰ 15
 καὶ τὸν ἀντάδελφον, τὰς κεφαλὰς αὐτῶν ἐν τῷ φονεύειν κατὰ
 P 441 γῆς ἐπαλλάξαντες ὡς ἅμα τὴν τομὴν γενέσθαι καὶ ἀμφοτέρων.
 εἶτα δὲ περιδύσαντες τὸ βασιλικὸν πρὸς ἐκείνον χρυσόβουλλον ἐπὶ
 μάλης εὖρον ἐξηρητημένον, ὅπερ ἀναγνόντες σύναμα καὶ ἄλλοις

18. ἐπὶ] ἔπο?

Persis illic militantibus, et sua apud sibi obnoxios et comitam apud alios
 gratia cito voti compos est effectus, ab omnibus facile impetrans ut ab
 Amogabaris deficerent. id illi confestim audenter sane sunt facere ag-
 gressi: ducibus enim suis Italis insidiati, eos astu circumventos occide-
 runt, moxque pro se quisque strenuo cursu fugam armati, et ukisci ob-
 sistentes parati, versus maris littora intenderunt, ubi quaedam illos op-
 periebantur imperatoris naves, quibus tuto in Asiam deportarentur. id
 simul atque cognoverunt Amogabari, repente ira ingenti consurgentes in-
 stitere summa vi fugacibus. deprehensos acri adorti praelio cadunt cae-
 duntque vicissim, tandem tamen non paucis suorum amissis, sed Persis
 longe pluribus, nempe supra ducentos interfectis, haud dubie superiores
 evadunt, Persasque rursus in suam potestatem redigunt. hi cum aliud
 non possent, iterum inclinabant ad militandum Amogabaris, ut antea.
 verum ipsos hi admittere se velle in socios negarunt, aut omnino iis fi-
 dere, nisi prius sibi traderent non modo Isaacium Meleicum, sed ipsorum
 quoque praefectum Tachantziarin, qui proprie Turcopulos ductabat, quin
 et tertium Isaaci Meleici germanum, quo maxime viso ad defectionem in-
 ducti putabantur. his traditis, Isaacio quidem iussu cellam cippo appri-
 mere caput gladio absciderunt; nec illum solum, sed et eius fratrem ferre
 pariter in cervicem impacto peremerunt, delectis simul in terram capitibus
 amborum, quod uno tempore fuerat utrique ictus inflictus. truncos
 inde spoliantes imperatorium diploma munitam aurea bulla super hume-
 rum Isaaci pendens sub veste reperierunt; quo lecte in eo observant nomi-
 natum invitatos magis praemiis propositis ad transcendendum in partes im-

τοῖς τῶν κατὰ θόσιν ἐξηγουμένους Περσῶν εὐρισκον, καθ' ὄπο-
 σχέσεις εἰ ἀποστατοῖεν μεγάλας, καὶ τὸ τοῦ Ταχατζιάρου ὄνομα·
 ἐφ' οὗς ἐκείνοι εἰς ἀπόλογον καταστάντες προφάσεις ἐπλάττοντο
 τὰς σφᾶς ὠφελούσας. ταύτη τοι καὶ τὸν φόρον μὲν ἀνείχον, φυ-
 5 λακαῖς δ' ἐδίδον τὰς ἀσφαλιστάταις. ὡς γοῦν καὶ αὐθις τὰ
 πιστὰ πρὸς Πέρσας λαβόντες καὶ δόντες ἱμαλλον ἐπὶ Τζουρουλοῦ B
 ἔξελαύνειν, οὐκ ἄλλως συμπρόβην σφίσιν ἤθειλον οἱ Τουρκοπέου-
 λοι, εἰ μὴ γε τῆς εἰρκτῆς ὃ σφᾶν ἐξηγούμενος Ταχατζιάρου ἀπο-
 λυθείη. καὶ γέγονε τοῦτο, μᾶς γνώμης συνόλων, ὡς ἐφαίκε,
 10 γινομένων, ὅτε καὶ δοξάντων εὐθὺ τῆς πόλεως ἐλαύνειν καὶ αὐ-
 θις οἱ ἐκτὸς ἐσκευαγῶν, οὗς ἢ ἀρῶτου χρεῖα παραμένειν κα-
 τήπειγεν. ἀλλ' ἐκείνοι Τζουρουλοῦ προβαλόντες ἐπὶ τοῦ ὕστερή-
 ματος ἐγγόνισαν, τῶν ἐντὸς ἀντεχόντων. Ταχατζιάρου δὲ νυ-
 κτὸς συνάμα πλείστοις τῶν Τουρκοπούλων ἀπὸ ῥυτῆρος ἤλασσον C
 15 πρὸς Τζαράπην ἐπὶ Ἄκρω, καὶ προσεδέχθησαν ἐπιστάντες προῦ-
 πηγημένων ἐκ μηνυμάτων τῶν ὁμολογιῶν τῆς αὐτομολήσεως. οἱ
 μέντοι γε τῶν Περσῶν ἀπολειφθέντες ἐν Τζουρουλοῦ, μαθόντες
 τὸ δρᾶμα, εὐθις ἀνὰ κράτος ἐπ' αἰγιαλοὺς ὡς διαπεραιωθησό-
 μνοι φεύγουσι τῷ τὰς ναυὶ τῶν Ἰταλῶν χηρῆσθαι. οὐ μὴν

16. ἐκ] εἰς P.

paratoris, praeter duces omnes Persas in Occiduo tum tractu militantes, etiam Tachantziarum. unde iniecta cunctis illis sollicitudo est se virtutem, ut quisque optime potuit, a cogitati transfugii suspitione purgandi. rationes ergo certatim ad id aptas congerentes allegabant, non prorsus inutiliter. per has enim impetrarunt dilationem caedis, contentis in praesens Amogabaris in custodias omnes condere securissimas. sic reconciliata sibi Persica militia, et ei vicissim ipsi quoque Latini placati ac iam denuo fidentes, cum vellent copias contra Tzurulum ducere, Turcopulii negarunt se ituros, nisi dux ipsorum Tachantziaris prius custodia liberaretur. concessum hoc illis est, ita ut universae iam copiae concordēs et ad quidvis uno animo agendum satis ipsis paratae viderentur. hinc rursus didita fama est totum illum exercitum recta in urbem processurum; ex quo nova incensus trepidatio rusticos sementis causa faciendae rure hactenus moratos, ut convasarent ipsi iam quoque, seque ac sua intra urbis moenia conditam currerent. verum Amogabari tunc quidem oppugnationem Tzuruli aggressioni urbis praeventendam rati oppido se isti admovent, haud quasi speraverant successu: valida quippe Tzurulensium defensione repulsi damna non parva patiebantur. hic capto tempore Tachantziaris cum plerisque Turcopulorum noctu aufugit, ad Tzarapen arci Apro dictae praefectum cursu contento se conferens. et admissus a praesidiariis intra castrum illud, facta prius idoneis indicibus fide veri transfugii ad partes Romanorum. Persae autem relicti ad Tzurulum, fuga Turcopulorum cognita, subito et ipsi versus littora fugiunt, ubi stare sciebant naves Italicorum vacuas, quibus vi occupatis trailicere in Asiam se sperabant posse. hac ipsorum Itali perfidia comperta retro fugitives in-

δὲ ἀλλὰ καὶ Ἴταλοι τὴν χλεύην μὴ ἐνεγκόντες κατοπίν δια-
κουσαι.

P 442

Καὶ ἔδοξαν ἀγαθὰ ταῦτα Ῥωμαίοις, (30) καὶ μᾶλλον
ὅτι καὶ Φαρέντα προσδόκιμος ἦν ἀποκλίειν πρὸς βασιλεία ἐπὶ με-
γάλαις ταῖς ὑποσχέσειν. ἀλλ' ἐκεῖνος ἤδη προσποιούμενος τὴν 5
προσχώρησιν, Μπυργερίον ἐκ τοῦ αἰφνηδὸν ἐπιστάντος ἐπὶ με-
γίστου καράβου καὶ πολλοὺς τῶν ἰππέων ἐν αὐτῷ φέροντος,
ἀσθενέστερος μὲν ἐγένετο ταῖς ὁρμαῖς, ὅτι γε καὶ ἐκ Σικελίας
B ἐπαγγέλλαι πρὸς Θεουδερῖχου συχναί τε καὶ μέγισται πρὸς ἐκείνους
ἦσαν, εἰ ἐπιμένοιεν. ὅμως γε μέντοι οὐ δῆλος ἦν τὰ πρὸς βα- 10
σιλεία προϋπηρηγμένα ἔξαθετῶν. καὶ πέμπων προηγουμένως μὲν
περὶ τῆς ἀδελφῆς τοῦ βασιλέως τῆς Ἀσανίνης τὰ πάνδενα διε-
μήνυε, προσωγγέλλων ὡς αὐτὴ πρὸς αὐτοὺς πέμπουσα τὸν οὐ-
κείον αὐτῇ Κανναβούριον ἐξοτρύνει κατὰ βασιλέως ἐκ τῶν ὑπὲρ
C τοῦ Καίσαρος μηνυμάτων πάλαι. ὃ δὲ μαθὼν βασιλεὺς καὶ ζη- 15
τήσας, καὶ ἐκ μέρους καταλαβὼν ὃ κατέλαβεν, δι' ὀργῆς ἐποιεῖτο
τὴν αὐταδέλφην καὶ πέμπας ἐγκαθειργνυ τοῖς ἀνακτόροις, εἰς
ἐντελειστέραν ἐξέτασιν τὰ κατ' αὐτὴν ἀναρτῶν. ἐκεῖνος δὲ τοὺς
ἀνακομίσοντας αὐτὸν πρὸς βασιλεία πέμπων ὡς δῆθεν ἐξῆτι, καὶ
δύο ἐπὶ τούτῳ τριήρεις ἐξαπελύοντο. οἳ καὶ ἐπιστάντες ὄρμησαν 20

sequuntur, gratulantibus Romanis hestes suos civili invicem discordio com-
missos.

30. Sed et maior illis erat gaudendi causa, quod Pharenda Trimes expectabatur mox in partes imperii transiturus, pellectus ad hoc ab Andronico iagentium promissione praemiorum. atque ille quidem fide, ut apparebat, bona profectorem ad Augustum adornabat suam, quando ecce improvise supervenit Mpyrigerius in nave maxima, multos secum equites adducens. hoc Trimes appulso lentius iam administrare negotium visus est, consilio, ut est verisimile, priori novis spebus concusso: afferebant enim Mpyrigerii comites iagentes e Sicilia pollicitationes Theuderici, adhortantis ut bellum quod coeperant urgerent, missurum se quippe mox illis auxilia praevalida. nondum tamen prorsus larvam Pharenda deposuit, lactare adhuc imperatorem pergens sui propinqui expectatione accessus. quin ut haerere cum maxime sese iam conventis et Augusto bene velle luculentius ostenderet, indicavit ei per fidos a se missos Asanis viduam, eius sororem, clam ipsi nocere quam posset gravissime: venisse quippe ab illa ad se aliosque Latinorum duces missum isti fidissimum matronae Cananaburium, ad omnes in imperatorem concitandos; cui se infensam ferret ob necem olim illatam Caesari suo genero. ictus inopinato imperator indicio, inquisivit de re, ac partim ita esse ut nuntiabatur comperit. quare iratus sorori custodiri eam in palatio iussit, quoad plenius explorasset quidquid hic latebat, de causa ista iudicium suspendens. interim hoc quasi novo pignore de fide Pharendae certus, misit qui eum ad se venire, ut aiebat, cupientem honorifico deducerent. duas ad id profectae triemes in navigium, de quo diximus, Mpyrigerii forte iaci-

- ἐπὶ τὸν τοῦ Μπυργιέρου κάραβον ὡς αἰρήσοντες. ἀλλ' ὁ Τζιμῆς D
πέμψας περιποιεῖτο τὴν ναῦν, ἴδιον λέγων εἶναι τὸν ἐν τούτῳ
λαόν· μὴ χρῆναι δὲ πολεμεῖν τὴν πρώτην οἷς καταλλάττεσθαι
ἄρχονται, ἀλλὰ σφῶν ἐξεληθόντων προσβαλεῖν, εἰ θέλουσιν, ἔσ-
5 θεν. ταῦτ' ἐπὶ πῶν ἐξηπάτα, καὶ χηλὸς ὡς οἰκίους θησαυροὺς
μετὰ τινος στιβαδίου ἑξαποστέλλων τὰ πιστὰ ἐδίδου τοῖς λόγοις
ἐξ ὧν ἔκραττε δῆθεν. ἀλλὰ τυκτὸς ἱκανωθέντος πλείοσι πολε-
μάρχοις τοῦ κάραβου, τὸ μὲν ἐπ' ἐκείνῳ σκίμμα τῶν ἡμετέρων
μάταιον ἐντεῦθεν ἦν, καὶ οὐκ ἐπεχείρουν τὸ σύνολον, αὐτὸς δὲ E
10 ἔδειξε μὴ ὑγιῆς ὧν τὰς πίστει. καὶ διὰ ταῦτα ὑπόπτως καὶ
περὶ τῶν χηλῶν ἔχοντες ἀνοιγνύουσι, καὶ τὸν δόλον εὐρίσκουσι
φανερὸν· ἄμμος γὰρ καὶ πέτραι τὰ πληρώματα ἦσαν, καὶ οὐδὲν
ἦν τὸ παράπαν ἀμφίβολον τοῦ μὴ φανάκη εἶναι τὸ πᾶν ὃ ἐκείνος
ἔλεγέ τε καὶ ἔκραττεν. ὄθεν καὶ κενοὶ πρὸς βασιλέα ὑπέστρεφον. P 443
15 Ἄλλος δὲ τις ἐκείνων Φαρεντζανέζας, αὐτάδελφος τοῦ κα-
ταστάντος δομοστίκου τῶν σχολῶν, Ἀμογαβάρου καὶ τούτου,
προσχωρεῖ βασιλεῖ σὺν πενήκοντα· ὃν καὶ προσδεξάμενος ὁ αὐ-
τοκράτωρ τοῖς προσήκουσιν αὐτόν τε καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ ἔστειλεν.
ὡς καὶ πρέσβεις ἐκ Ῥόδου ἑξαποστεῖλαι πρὸς βασιλέα φηρῖουσ
20 ἐπὶ τῶν βασιλέως νηῶν, ἀξιοῦντας ἐκχωρηθῆναι σφίσι τὸ φρού- B

14. ἀπέστρεφον P.

dentes illud expugnaturae circumsteterant, nisi occurreret Tzimes suos esse diceret illius vectores navis, negans idcirco convenire initium exequendae reconciliationis a praelio cum reconciliandis. conserendo ducere. caeterum se nocte inde suos extracturum. postridie mane posse illos navem illam iam suis amicis vacuum, si vellent, capere. haec loquens, ut cautius falleret, quasi ultro dans pignora Romanis suae benevolentiae sincerae, arcae aliquot sane graves in ferulo constipatas quodam, quibus claudi suos thesauros diceret, ipsis in triremi deponendas tradit. ea illi tanta velut arrha confirmati nefas putarunt de viri dictorum veritate dubitare. verum nocte insecuta centurionibus aliquot cum manipulis eorum in Mpyriggerii navigium introductis, id ita munitum postridie apparuit, ut elapsam sibi de manibus eius expugnandi occasionem sero iam trierarchae imperatorii sentirent, iidemque non sine causa suspectarent fraudem in eo quandam Pharendae versatam. cui suspicioni cum occurreret memoria pignorum datorum, subit quosdam cura explorandi quid lateret in cistis traditis. has igitur ubi aperuissent, arena plenas et lapidibus reperiunt. ergo cubilibus iam ipsis perfidiae deprehensis, nihil dubitantes amplius quin nefariam prodicionem pacificae conventionis obtentu Tzimes machinaretur, spei ac votorum irriti trierarchae ad imperatorem redierunt.

Alius tamen quidam ex ista gente, Pharentzanezas, frater eius qui constitutus fuerat domesticus scholarum, Amogabarus et ipse, transfugit ad imperatorem cum sociis quinquaginta. excepti ab eo cuncti sunt benevole ac munifico tractati. unde sumptis animis Rhodo inhiantes Frerii ipsis impositos imperatoris navibus legatos ad ipsum miserunt, per quos

ριον, ὡς μετ' ἀγάπης οικεῖν καὶ εἰς ὑποταγὴν τοῦ βασιλέως λογισθῆναι, μαχομένους ἐκείθεν Πέρσαις, καὶ βασιλεῖ τριακοσίων τῶν ἀρίστων πολεμάρχων συγκροτοῦντας, ὅπου ἄρα καὶ προστα-
C χθῆεν. (31) οὐ μὴν δὲ καὶ βασιλεὺς ταῦτα τοῦτοις ἐπέλεθετο, ἀλλὰ προσητοιμάσας καὶ αὐθις τὰς νῆας ἐπὶ Ῥόδου πέμπει τὰς δυνατὰ προσαρῆγων Ῥοδίοις.

Τοῦ δ' αὐτοῦ μηνὸς Βοηδρομιῶνος κατὰ τὴν καινὴν κρηνακὴν καὶ ὁ φυλακίτης Μελιτηνιώτης θνήσκει, τῇ ἔξ ἀρχῆς ἐπιμένειον γνώμη ὥσπερ καὶ ὁ Βέκκος, μηδὲν πλὴν πρὸς βασιλέως ἀξιῶσας ἢ τὸ ἐπὶ τινι τῶν περὶ τὴν πόλιν ἀοικίτων νήσεων
 ἀπαχθῆν τὸ ἴδιον σκῆνος ταφῆναι. ὁ καὶ γέγονε. καὶ εἰς τὴν Πλάτην ἐκκομίζεται καὶ εὐκαίως θάπτεται. μόνος δὲ τῇ φυλακῇ ὁ Μιστοχίτης ἐγκαταλείπτο, μηδὲν καὶ αὐτὸς ἐνδιδοὺς ἔτι ὢν ἔξ ἀρχῆς ἐξείχετο.

P 444 32. Ἀμογάβαροι δὲ τὰ πολλὰ τῷ λιμῷ προσταλαιπω-
 ροῦντες (οὐδὲ γὰρ σπεῖρειν ἤθελον), ἅμα δὲ καὶ τῆς ἐκ τῶν θνησκόντων δυσωδίας μὴ ἀνεχόμενοι, Ῥαυδεστὸν καὶ Πανία καὶ τὰ τοῦ Γάνου καταλιπόντες παμπληθεὶ κατὰ τὴν τοῦ Καλλίου γίνονται. ἐκὶ τοὺς ἐς φυλακὴν αὐτάρκη λιπόντες ὄλη ἔσθηρι ἐπὶ Αἶνον καὶ Μεγαρίσιον γίνονται, ὅπου καὶ ἔξ ἀνάγκης καὶ ἐν-
B δειας προσβάλλοντες καὶ ἔμφοκινδύνως μαχόμενοι οὐδὲν ἤττον παρὰ τῶν προσχώρων ἐζημιοῦντο. καὶ πύστις ἦν πιστευομένη

erabant condonari sibi arcem eius insulae, in qua concorditer habitarent, eius imperio subiecti; quod si annueret, offerebant trecentos e suis experientissimos rei bellicae, ut non pugnare solum, sed praeesse aciebus et ductare exercitus perite possent. hos pollicebantur a se ituros ad Augustum, et quocumque vellet destinare, ad rem contra Persas manu et consilio gerendam profecturos. (31) non tamen haec illis imperator assensus est: quin et rursus paratas naves Rhodum misit, pro virili Rhodios adiuvans.

Eodem mense Aprili, ea die quae nova dominica vocatur, vetus hospes carceris Melitenotes moritur, in prima sua, ut et Veccus, permansens sententia, nihil amplius imperatorem precatus nisi ut in aliqua desertarum insularum cadaver suum sepeliri mandaret. quod et factum est: nam in insulam Platen deportatum corpus eius ibi est tralatitio haematum. solus vero in carcere Metochita remansit, nec ipse quidquam adhuc remittens in iis quae a principio decreverat.

32. At Amogabari fame vehementer pressi (non enim seminare curaverant) et morientium inde vulgata hae plurimorum foetorem non ferentes, Rhaedesto et Paniiis, ac quaecumque ad Ganum tenebant, locis relictis, prono cursu ad Aenum et Megarisium se transferunt. ubi ob penuriam nihilo scilicet urgentem coacti aleam iacere certaminis, in quo etiam loco pugnam laceessendo, ne sic quidem malis suis medebantur, non parvis ab illarum incolis partium damnis affecti. tunc fama increbuit ex epi-

ἐνίοις, καὶ τοῖς δοκοῦσι τῶν ἀκουόντων, ὡς τοῦ ποταμοῦ τῆς Μαρτζῆς τὸ πάλῃ τοῦ ὕδατος πρὸς θάλασσαν ἀποπύσσοντος καὶ βατοῦ ποσῶς γενομένου ποσὶ πρὸς Βολερὸν διαπερικωθῆσονται. ὄθεν καὶ πολλοὶ προφθάνοντες ἐξίκουν ἐκείθεν καὶ τοῖς φρου- 5 ρίοις ἰγκατεβύοντο, ὡς προνομῆς τύπον ἔχων καὶ ὃν τόπον οὐπω τινὶ προενόμεισαν.

33. Ἐτέρωθεν κατ' ἀνατολήν, καὶ μᾶλλον περὶ τὴν C Νίκαιαν, δυσφόρως εἶχον τὰ πράγματα, τοῦ Ἄτμᾶν κλονοῦντος τὰ τῆδε, καὶ μᾶλλον διὰ τὴν αὐταδέλφη τοῦ βασιλέως Μαρία καὶ 10 τῶν Μουγουλλῶν οὕτω πως δέσποινα ὀνομαζομένη ἐπιστάσα Νικαίᾳ ἐξ ὑπερτίρου φρονήματος τῷ Ἄτμᾶν προσεφέρετο, καὶ εἰς τὸν Χαρμπαντῶν ἐπεγκαλεῖν δῆλη ἦν ἀπειλοῖσα. καὶ γέγονε ταῦτα, καὶ μυριάδες τρεῖς, ὡς ἡ πίστις εἶχε, περὶ πού τὰ ἐῶα 15 μέρη Περσίδος ἐξεπέμποντο. καὶ πρὸς βασιλεία τὰ μῆντρα ἔφθα- P 445 πον, καὶ βασιλεὺς πέμπων ἐπολυώρει σφᾶς συγχροῖς καὶ μεγαλο- πρέπει φιλοτιμήμασιν. οὐδὲν δὲ ταῦτα νοθήστερον τὸν Ἄτμᾶν ἐποιοῦν καὶ περὶ τὰς πράξεις ὡσανεὶ προμηθέστερον, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον παρώτρυνον, ὥστε καὶ Νικαίᾳ προσβάλλοντα ἐκπαῖν

2. ἀποπύσσοντος? 11. τὸν P. 18. πίστις P. *ibid.* πού] οὐ P.

nione verisimili multorum, a viris etiam prudentibus, ubi audierunt, facile credita, eos velle traicere Maritzam amnem, sed quod scirent eum quo magis appropinquaret mari, eo altiori turgere alveo, loca de industria quaerentes fonti eius viciniora versus Bolerum tendere, ubi quadamtenus vadosus forebatur, ut eum illic pedibus transirent. hoc qui circa tractus illos habitabant cogito, passim consternati deserebant domos, se svaque abdesse intra munitas arces, non alio quam maturae fugae praesidio tutos se futuros arbitrati a gravissimis malis, quae ab horum nota crudelitate non immerito timerent. ita nondum ullis vastata hostibus regio, vana trepidatione discursantium huc et illic incolarum, eam praeferebat speciem quasi cummaxime a pabulatoribus magni exercitus passim diriperetur.

33. Aliunde per Orientem, et maxime circa Nicaeam, malo sane loco res erant, Atmane cuncta illic agente ferenteque, praesertim ex quo soror imperatoris Maria, Mugelliorum domina vocitata, Nicaeae residens alto Atmanem despiciere supercilio visa est, accusaturam se illum apud Carpantanem fidenter comminata. nec minae fuerunt vanae: nam a compellato per Mariam Carpantane triginta, ut fama fuit, armatorum millia ex interiori Perside versus Orientalem Romaniae limitem missa sunt. cuius indicis rei mature ad imperatorem praemisissis, studuit ille obviam venientibus mittere qui quam gratus sibi foret illorum adventus cunctis demonstrationibus benevolentiae et xenis magnificis testarentur. sed nihil horum Atmanem terruit aut signiorem ad destinata exequenda reddidit. quin et aucto ex his impetu incumbere vehementius ad coepta strenue perpetranda videbatur. itaque infestum exercitum Nicaeae admoventis agros primum circum undique vastavit, vicinis excidendis, segeti-

μὲν ἀρκιλοῦσας, ἀφανίζων δὲ λήμα, καὶ τέλος προβαλεῖν Τραπεζικὰ τῶ τῶν Νικαίων ἐπιτελέσασθαι, καὶ παραδίδουσθε εἰς πλῆθος παντὶ τῶ περὶ αὐτὸν τῶν Περσῶν πολλὰ μὲν παθῶν εἰς ἐπίπυον ἀρεμασιῶν ὄντων καὶ μᾶλλον ῥυτίξων τῶν ἀρχῶν.

Β τέλος δὲ τοὺς τάφρους, ὡς ἐθάψουσαν, σταυροῦς ἀναχέουσιντα καὶ πέτρας καὶ δένδρους καὶ χύμασιν αἰτίους παραστήσασθαι, καὶ φόνον μὲν πολλὸν ἐξεργῶσασθαι, ἑακτῶ δὲ τὰ πιστὰ δοῦναι, ὡς γε ἴσκει, πρὸς τὴν τῶν Τοχάρων, εἰ ἐπιστῶσιν, ἐλπίδων.

Θίφους δὲ τὴν ἀκμή, καὶ αἱ μὲν τοῦ βασιλέως νῆες περὶ πῶν δέκα μετὰ τοῦ ἐπὶ τοῦ στρατοῦ Μαροῦλ καὶ Θάου ἐξοπιστῆλλοντο. καὶ γὰρ ἐπιστὰς τῇ νῆσῳ θοοὶ ναυτοὶ πρότερον ὁ τοῦ Μαροῦλ Ζαχαρίου πιστοτάτος τῇ βασιλίᾳ θύειν ἀνευλῶς C ἀπιστοτάτος, καὶ πικρατοῦ τρόπον ἐπιληρήσας, αἰρεῖ τὸ φροῦρον. ὁ δὲ καὶ ἀνακτίους ὡς ἔχρῶν ἔχρῶτο φροῦρον, καὶ ἀπὸν δὲ τῶν οἰκίαν κατέχει. καὶ διὰ ταῦτα βασιλεὺς ἐξαποστειλάς τὸν ἐπὶ τοῦ στρατοῦ σὺν ναυτοῖς, προηγήμενον μὲν αἰτίως τῆν ἐπὶ τῆν νῆσον προσιδρίαν ἐκατείδετο, ἐφ' ᾗ καὶ τὸ φροῦρον παραστήσαντο, ἐλίσσεται δὲ πολιτοῦν καὶ πρὸς Αἶνον δὲ τοὺς

5. ἀνακτίους P.

has contempnens; nec oppugnare aggreditur Tricoeciam, vicem in Nicæne vicinia munitionem et velut propugnaculum eius civitatis. arcta igitur id castrum, omnibus circum suis corpus dispositis, obediens cingit. obtinebant eam arcem praesidiarii fortissimi et ex longo exercitacionum arripitæ; unde ab his summa vi repugnantibus multa et gravia pati damna milites Atmanis contigit. tamen hi trans omnia obstacula pergentes usque ad fossam processerunt profundam et latam, qua obtenti magnopere fidebant. et eam Persæ decemum commixtis e trabibus super eam quasi pontem suspendentes, tum petras desuper, arborum, terræ cumulis et ruderum, mole ingenti deiventibus, concuparunt tandem, et per illam sic constratam insidentes in muros Tricoeciam vi ceperunt, caede immensi repletorum intus edita. ea in munitione a se instaurata et praesidio sibi fiduciosorum praevalide inaccessa perfolium habere se tutum ac paratum adversus omnes caecos belli, quod imminere ipsi diceretur a Techaris suppetens Augusto venientibus, Atman credidit.

Aestas porro erat summa; et imperatoris naves circiter decem, ducis illis praeposito qui exercitui praefuerat, Marule, Thasum versus inanes solverunt. causa mittendi fuit, quod Manucl patris vel avunculi Zachariae imperio fidelissimi nepos ex fratre aut sorore perfidiosissimus, in eam paulo ante insulam piratae ritu duabus navibus irrupens, arcem in ea sitam occupaverat, desinoque diligentius mansitam ut iam suam habebat, absens quidem ipse, sed vicaria sibi fidem illic degentium potentate regens. hos ut inde pelleret, et imperio restitueret inante usurpatam insulam, quem nominavi, cum exercitu navibus vecto imperator decem misit. ille, ut erat inanes, exposito in Thasum moite, illic immerans arcem amissam recuperare combatat. fuerat autem illi praeterea impera-

Ἀμογαβάρους, ἐπὶ καὶ οἱ περὶ τὸν Τζιμῆν, ὡς ἐλέγομεν, ἐπὶ
 τὴν Αἶνον γενόμενοι ἐπολιόρκουν καὶ ἐνεργέστερον ἐπεχείρουν,
 ὥστε καὶ ἀνορύττειν ἐκ μέρους τὰ κείνης θάλασσα, εἰ καὶ πέτρα D
 συμφύτῃ προσαράξαντες οὐκ εἶχον ὅτι καὶ πρῶττειν. τίως δὲ
 5 καὶ οἱ ἔνδοσ, ἐνὸς τῶν τέχνην δρῶντων ἔχόντων προσφυγόντος
 κείνοις, ἀνώρυστον ἔνδοθεν ἀντικρῦ, καὶ προτερήσαντες αἰφνης
 τὸ ἀνορυττόμενον προσαράξαντες τοὺς ἔξωθεν ἐκεῖ συνέσχον καὶ
 ἐξηφάνισαν. σιτηγείσθαι δ' ἤθελον, ὅτι καὶ λιμοῦ ἐκινδόνεον
 γίνεσθαι παρανάλωμα. ὄθεν καὶ μικρὰς τινὰς νῆας ἕτοιμασά-
 10 μνοι ἐς τὸ πέραν κατήπειγον τῆς Μαρτζης, ἐφ' ᾧ περὶ ἐκ Βολε-
 ροῦ σιταρκοῖντο. αἷς δὴ καὶ κατὰ θάλασσαν ἐντυχόντες οἱ τοῦ E
 ἐπὶ τοῦ στρατοῦ ἐπὶ τὴν ἐπ' αὐτὰς ἐπέσπευσαν διώξιν, λιχνε-
 σάμενοι πρὸς τὸ θήραμα. τάχ' ἄν καὶ κατηρυστόχον τῆς ἄγρας
 εἰς τέλος· εἰ γὰρ ὑφεικότων τούτων τῆς ἑλασίας ἐκεῖνοι ἀνώστως
 15 καὶ εἰσέτι τὸν ποταμὸν παρήλλαξαν, καὶ ἐπὶ τῶν πέραν τόπων
 ἐς ὅσον ἦν ἀποτέρω ἐγένοντο, τάχ' ἄν φθάσαντες οὗτοι ἐντὸς
 ἀφύκτων ἀρκύων εἶχον ἐκείνους, μὴδὲν ὠφελήθησομένους, εἰ καὶ P 446
 τῇ χέρσῃ προσήραττον, ἀδυνάτου ὄντος ἐπανασώζεσθαι πρὸς

tum ut Aeni arcis ab Amogabaris obsessae, quoad inde posset, tutelae
 prospiceret. nam Tzimes cum suis, ut nuper dicebamus, versus Aenum
 profecti eam munitionem oppugnabant, omni ope subigere satagentes, adeo
 ut cuniculis sub humum ductis ipsa eius penitus emoliri fundamenta con-
 tenderent. in quo magnus illis occurrit labor, quod petram subitus per-
 petuam repererunt ferramentis haud facile forabilem. tamen cum in-
 ceptum perseveranter instando proveherent, opportune obsessis accidit
 transfugere ad ipsos peritum quendam subterraneorum istiusmodi molito-
 rem operum, cuius suasu ductuque contrarium et ipsi cuniculum effodiunt,
 quo progressi usque ad hostes caeca illa progredientes via nec opinato
 deprehensos interemerunt, labore ipsorum irrito reddito. istud obsiden-
 tium incommodum aggravabat penuria commeatuum, et hinc metus ne
 fame perirent. huic ut obviam malo irent, naviculas expeditis quibus in
 adversam Maritzae amnis delati ripam e Bolero et agris circumscitis ali-
 menta corraderent, eisdem postmodum scaphis in castra ipsorum depor-
 tanda. talem ipsos traiectionem administrantes forte conspicati nostrorum
 quidam classiariorum, e mari fluminis alveum ingressi, ruunt statim ca-
 pidi venatores in praedam visam; quam ne caperent nihil eis magis quam
 nimia obstidit aviditas. si enim lentiori pedetentim progressi romigio
 cymbas hostiles, quibus fluvium oblique secantibus, quippe cum non ad-
 versum recta littus sed aliud multo remotius peterent, longus erat per
 amnem cursus emetiendus, evehi a ripa, unde solverant, paulo latius si-
 vissent, deprehendissent utique illas in medio, et nec opinantibus super-
 venientes, quasi retibus undique inevitabilibus conclusas, cum suis uni-
 versas vectoribus in suam potestatem redigissent, nisi si quae, nihil pro-
 futuro ipsis effugio, in littus impactae ulterius vectores suos in hostilem

εὐδὲς ἰδίους διὰ τὸ μεταξὺ ἐμποδῶν κλισθαι τὸν ποταμόν. οὐδὲν
 δ' ἀλλὰ λιχνευσάμενοι οἱ ἡμέτεροι ἐμφανῆς ἦσαν ἐκείνους κατα-
 διώκοντες πρὶν παραλλάξαι τὸν ποταμόν. ὄθεν καὶ ἐν στενῷ
 τῆς σωτηρίας ἐλθόντες, ἐπεὶ οὐκ ἦν σφίσι πρὸς τὰς τοῦ βασι-
 λέως μάχεσθαι, προσαράττουσι τῇ ξηρῇ, καὶ τῇ χέρσῳ πιστεύ- 5
 B σαντες ἑαυτοῦς, τινῶν ἐαλωκότων συνάμα ταῖς ναυσίν, οἱ πολ-
 λοι σώζονται. οἱ μὲν οὖν ἔργον μαχαίρας, αἱ δὲ πυρὸς ἐγένοντο
 παρανάλωμα.

Γίδας δὲ τις ἀνεψιὸς Θεουδερῖχου τοῦ κατὰ Σικελίαν ἐξάρ-
 χοντος, ἀκουσθὲν ὡς οὐδὲν ὄλωσ' οἱ τῶν Ἀμογαβάρων ἐξάρχον- 10
 τες συμφωνοῦντες ἐπὶ τὴν σφῶν ἡγεμονίαν πιστεύουσιν, ἀλλ' οὐ
 μὲν ὑπὸ τὸν Φαρέντα Τζιμῆν ἐθέλουσι τάττεσθαι, οἱ δὲ σὺν
 C αὐτῷ τῷ Φαρέντῃ τὴν ἡγεμονίαν τῶν ὄλων Μπυργιερῶν προτρέ-
 πουσι (καὶ γὰρ οὗτος αὐθις ἐπανῆλθε, καθὼς ἐν τοῖς ἄνω λό-
 γοις ἐλέγομεν, οὐκ οἶδα πῶς ἐκ Γενούας ἀποδράς), οἱ δὲ περὶ 15
 τὸν Ῥομοφόρτον ταττόμενοι τῶν λοιπῶν οὐδὲν ἐκαίονσι (μηδὲν
 D δέχεσθαι), (34) διὰ ταῦτα ὁ τοιοῦτος παρὰ Θεουδερῖχου συν-
 ἄμα μακραῖς ναυσίν ἑπτὰ, ὡς ἡ φήμη εἶχεν, ἐξαποστέλλεται.
 P 447 οἱ δὲ τὸν τοῦ Ῥήγγος Σικελίας Ματέρκα Φαρέντε ταῦτα πράττειν 20
 ἐφήμιζον. οὐκ οἶδα δὲ εἰ Γίδας ὢν κατ' ὄνομα κρείττον τῶν

1. ἐκ ποδῶν P.

exponerent regionem, certe perituros in loco infesto, unde regressus ipsis
 ad suos amne praenito interduente prohiberetur. praepropere igitur sese
 nostri ostendentes, et scaphas insecuti Amogabarorum nondum emensas
 dimidium spatium latitudinis alvei, eos impares resistendo coegerunt re-
 spicere unde solverant, et naviculis in ripam a suis inessam reflectendis
 salutem propriae consulere. ita plerique isto sunt periculo defuncti, pau-
 cis duntaxat ipsorum et cymbis aliquot captis per nostros, qui homines
 quidem gladio, cymbas autem igne absumpsere.

Inter haec Gidas quidam, e Theuderici dominantis in Sicilia fratre
 natus, missus a patre ad Amogabatos est eorum inter sese, si posset
 fieri, conciliandorum gratia. audierat scilicet Theudericus laborare dis-
 sensione civili Catelanorum res, dum supremum imperium partium pleri-
 que ipsorum deferant Pharendae Tzimi, nec pauci alii, Tzime ipso as-
 sentiente, ductum exercitus totius attribuant Mpyrigeria, qui, ut supe-
 rius diximus, abductus Genam, inde nescio quomodo elapsus, rursum
 eo redierat. diverse ab his cunctis sentiebant proprie subiecti Romoforti:
 hi enim duci suo praefecturam copiarum universam deferri aequum con-
 sebant, nec ipsi, nec Romofortus, sublici Mpyrigeria sustinentes.
 (34) eas se compositorum controversias Theudericus ratus, si aliquem e
 sua cognatione, cui nemo ipsorum parere recusaret, ad Amogabatos mit-
 teret, Gidam hunc ad eos destinavit cum septem longis navibus, vel, ut
 illi dicebant, Matercam Pharentem proprium filium, sive re vera hic ve-
 nerit, sive Gidas, ut se venerabiliore titulo commendaret, se patrum e

νίων τοῦ ῥηγός ὑπεκρίνετο, ὡς ἔξωθεν περιλαλεῖσθαι τὸ τοιοῦ-
 τον ὄνομα κατὰ τι σέμνωμα μέγιστον. ὁμῶς μὲν οὖν ἑλθόντος
 κάκεινου, οὐδὲν ὄλωσ οἱ πάντες συνεφώνουν ὑπ' αὐτῷ τάττε-
 σθαι, καὶ μάλιστα Ῥομοφόρτος, ὑπερηφανῶν ὄλωσ καὶ μεγαλι-
 5 ζόμενος, εἰ χώρας ἧς αὐτὸς διὰ σπάθης ἤρξε, καὶ δυναστείαν
 ἐτέρῳ παραχωροῖν ἐξ ὑπογύου φανέντι. καὶ οὐ τῇ τῶν λοιπῶν Β
 βουλῇ συνυπήγετο, ἀλλὰ καθ' αὐτὸν στρατηγεῖν ἠβούλετο. πύ-
 στις τὸν βασιλεῖα κατελάμβανον καὶ ὡς οὐδ' αὐτὸς Γίδας ἐτι
 προσμενεῖ, οὕτως ἀσυμφώνως ἐχόντων Ἀμογαβάρων. τέως,
 10 ὁπόσον ἦν, τοὺς περὶ Τξιμῆν κατεμάλασσειν ὁ κρατῶν μεζοσιν
 ἢ κατ' αὐτοὺς ὑποσχέσει, καὶ τὴν πρὸς ἀλλήλους ἐφάπαξ ἀσυμ-
 φωνίαν ἐντεῦθεν συνίστα, καὶ τὰς καθ' ἡμῶν συνθεσίας τού- C
 των ὡς τὸ εἰκὸς ἀνέβαλλεν. ὅσον γὰρ ἦν τὸ ἀπὸ μεθόδου καὶ
 Ξυνέσιως, οὐδὲν οἱ καὶ ἐνελέλειπτο, βαθυσκεῖμονι ὄντι, εἰ καὶ
 15 δυνάμεισιν ἐνελέλειπτο, ἐπικλᾶν ἐς ὅσον γε καὶ ἐνεδέχετο τὰς τού-
 των ὁρμᾶς. ὅθεν καὶ τὰ κατ' ἀνατολὴν οἶον ἐς τριβὰς ἐτίθει,

Theuderico simulavit notamque filii regis istius sibi appellationem sumpsit.
 utut sit, opinio tunc quidem increbuit, fama late dissipante, advectum
 his navibus regis Siculi filium. caeterorum spe ista sua Theudericus fal-
 sus est: nam ne huc quidem ab eo misso sublicere se omnes Amogabari
 voluerunt. contumacissime inter caeteros id reiecit Romofortus, sublato
 renuens supercillo, et glorianter disserens rem esse ne auditu quidem
 primo tolerabilem, quas ipse arces ac regiones manu ac ferro quoesisset
 propriis, alienae hominis modo peregre appulsi obnoxie cedere potestati.
 ergo vel si cuncti ad Siculum inclinarent caeteri, solum se haud acquie-
 tarum est superbe professus, nec concessurum ulli, quod et meritus et
 idoneus teneret ac tenere porro vellet, supremum in suas copias impe-
 rium. horum inter Amogabares rumor discidiorum perlatus ad Augustam
 non parvo ipsius solatio est. nam et hinc intellexit non perstiturum in
 hisce partibus Gidam, tanta utique offensum contumelia, et spem inde
 concepit in partes attrahendi proprias alicuius istorum discordium inter
 sese ducum Latinorum, si artibus eo ac promissis anniteretur. ad id
 ergo se acciagit, secundum talium indostriarum ingenium illuc applicans,
 nihilque, ut solebat, sibi reliqui faciens ad summum conatum sustentan-
 das consillis et artificis reipublicae labantis, cui subvenire armis et manu
 nequiret. submitit itaque certos homines ad Tximem, qui cum novis
 ostensis quam magnificentissimis emollire praemiis ac quasi Attalicis con-
 ditionibus tentarent. in quo sic rationes subducebat, reputans haud po-
 nitendam talem fore operam, vel si tractatus successu careret ad extre-
 mum. praesentem enim extare incepti fructum, quod sic foverentur si-
 multates iam sibi suspectorum invicem et fomites inter eos odiorum ven-
 tilarentur; qui nunc modus restaret unicus frangendi formidolosam illam,
 quamdiu conspiraret unanimitas, et Romanae rei nunc prorsus exitalem
 gentis efferae potentiam. huic negotio ita totum imperator animum ad-
 vertit, ut quasi pepigisset cum Persis Orientalem irrupentibus limitem
 certas indutias, nihil de illis interim coëreendis cogitaret, reputans se
 postmodum facile recuperatarum quae occupassent, ubi liber iam Latino

ὡς ἀπὲρ ἐπιζόμενος τῶν ἰδίων, ἦν γε καὶ ἐπιεικῶς ὀφειλόμενος.
 D τὰ δὲ κατὰ δύσιν καὶ ἴαν ἐπολιώρει, ἔξανασην ἐπιζόμενος τὸ
 οἶον κακὸν ἐγκόλιον. ταύτη τοι καὶ Ἄτμῶν ἐπὶ πλείστον ταῖς
 ἐλπίσιν ἀπαιρούμενος, οὐδὲν ἦν τῶν περὶ Νίκαιάν τε καὶ Πύ-
 θια καὶ πάντα μέχρι καὶ θαλάσσης, ἤπερ οὐ κατέχευε. 5

P 448

35. Οἱ δὲ τῆς ἐκκλησίας πρωτεύοντες, καὶ ὡς ἤδη προεί-
 πομεν, ὑφορώμενοι, οἱ δὲ ἐν οὐδενὶ λογιζόμενοι, καὶ οἱ ἔχοντες
 οἰκονομίας ταύτας ἀποστερούμενοι καὶ αὐτῶν ὀφειλῶν (ὅταν
 γὰρ τις ἐν οὐδενὶ λογίζεται, κἂν ὀφείλων ἔχη, εἰς οὐδὲν αὐτῷ
 χρησιμεύει), ἀλλὰ καὶ τῶν προσόδων ἀποστερούμενοι, καὶ ὄντι- 10
 διζόμενοι ἀμέλειαν, καὶ καθ' ἑορτὰς μεθ' ἱματίων ἀπαντῶν
 προσταττόμενοι, ἐπιμέλειαν δὲ ζωῆς παρὰ τοῦ πατριαρχεύοντος
 B οὐδὲ κατ' ὄναρ ἔχοντες, οὕτω γοῦν πάσχοντες τῷ βασιλεῖ
 προσανέφερον, καὶ μᾶλλον περὶ τῆς προσόδου αὐτῶν. ὁ δὲ βα-
 σιλεὺς οἶον ἐπικαμφθεὶς, καὶ πατριάρχην μετακαλεσάμενος, εἰς 15
 κοινήν τοῦτο σκέψιν θέμενος, ἐσκόπονν περὶ τούτου. ὁ δὲ πα-
 τριάρχης τὴν τοῦ καιροῦ δυσκολίαν προεβάλλετο. τέλος συνε-
 τάξατο δοῦναι ἑκάστῳ ἀνὰ ἑξ τῶν νομισμάτων, ἄλλω δὲ ἀνὰ
 C ὀκτώ. ὁ δὲ βασιλεὺς οὐδὲν ἔλεγε εἶναι ὀλίγον γὰρ καὶ ταῦτα

9. τες] τι P.

19. ὀλίγοι P.

bello vel modicis illac expeditionem susciperet copiis. curae autem ipsius
 impendebentur omnes in comminiscendam, si posset, rationem tumultuum
 tractus Occidui componendorum. miro enim ardebat desiderio eximendi
 sibi velut e sinu propinquum et intime admotum malum. que Atnan obser-
 vato spebus elatus maioribus cunctas iam libere in partes grassationem ex-
 tendit suam, eo successu ut nihil circa Nicaeam et Pythia, nihil in universis
 inde ad mare usque patentibus tractibus prorsus esset non ab ipso occupatum.

35. Primores autem ecclesiae, alii, uti superius diximus, suspecti,
 alii nullo numero habitici, alii curatioribus privati quas prius habuerant,
 ex quo ipsorum, quorum titulos gestabant, officiorum iactura sequebatur
 (ubi enim quis nullo numero habetur, et si obtineat officium, id nihil
 illi prodest), sed et redditibus privati, praetereaque obinrgati ac lacerati
 probria quasi negligerent quae agere debuerant, indeque severis edictis
 comparere cum vestibus ad celebrationes festorum iussi, victus autem ne-
 cessarii subministratiōem a patriarcha ullam ne per somnium quidem ha-
 bentes, haec, inquam, patientes querelas de his suas ad imperatorem de-
 tulerunt, in eo maxime insistentes, ut sui eis proventus, unde possent
 vivere, redderentur. talia imperator audiens, velut miseratione inflexus
 quadam, advocato patriarcha communem super his cum eo deliberationem
 instituit. allegabat patriarcha, ne ablatos restitueret ecclesiasticis redi-
 tus, difficultates communium temporum. demum eo descendebat ut dari
 unicuique ipsorum curaret alii sex, alii octo nummos, proportione habita
 differentium inter eos graduum dignitatis. ad quod contra excipiebat im-
 perator nihil hoc esse: nam ne dignam quidem videri tam exiguum sum-
 mam quae vel saecularibus offerretur: quanto minus sufficiat ecclesiasti-

βιωτικοῖς. ἕως τούτου γενοτός οὐδὲν οὐδεὶς ἐλάμβανεν.
 ἀλλὰ καὶ ἀπὸ μέσου νυκτὸς ἐγγὺς παρὰ τὴν ἐκκλησίαν ἀπαντῶν
 ἠθρακάζοντο, καὶ διὰ μέσου τῆς ἑμνησθίας ὀμλήσαι μηθένα μη-
 δονί, μήτε εἰς ἀριστερὰ κλίνει μήτε εἰς δεξιὰ, ἀλλὰ ἀκλινεῖς
 5 ἵστασθαι, καθὼς ὁ τῶν ἱερῶν κανόνων βεβαιοῖ λόγος. διὰ
 ταῦτα γοῶν ἄμελῶς εἶχον καὶ σπανίως ἀπήντων εἰς τὴν ἐκκλησίαν
 καὶ ὡς εἰπεῖν ἀπεσχίζοντο. ὁ δὲ πατριάρχης γραφὰς ἀποστέλλων D
 αὐτοῖς μετεκαλεῖτο, καὶ μᾶλλον ἔλεγεν ἀναγνωσθῆναι ταύτας
 μέσον τῆς συνόδου τῶν ἡγουμένων (μετὰ τούτων γὰρ τὰς συνό-
 10 δους ἐποίει) ὡς δῆθεν εὐλογα λέγων. ἀναγκαζόμενοι οὖν οἱ τῆς
 ἐκκλησίας πρωτεύοντες ἀποστέλλουσι γράμμα τῷ πατριάρχῃ ἔχον
 ἐπὶ λέξεως οὕτως. “ἄνωθεν ἡ τοῦ Θεοῦ ἐκκλησία, παναγιώτατα
 δέσποτα καὶ οἰκουμηνικὴ πατριάρχα, οὐχ εἶδρι θεισμοῦς καὶ τά- K
 ξεις, ταύτας ἐφύλαττε μέχρι σοῦ· καὶ οἱ κατὰ καιρὸν πατριαρ-
 15 χεύσαντες καὶ εἰς ἕκαστος τῶν τοῦ κλήρου τῆς ἁγίας τοῦ Θεοῦ
 μεγάλης ἐκκλησίας κατὰ τὸ στοιχοῦν τῆς ἀρετῆς καὶ τοῦ χρόνου P 449
 βαθμὸν εὗρισκον. ἡμεῖς δὲ σμικρολογίαν καταγνωσθήμεν καὶ
 βαρυσκόρδιοι ἐνεδισθῆμεν, ὅτι ἀφέντες τὰ μελιῶ ζητεῖν ζητοῦ-
 μεν τὰ ἐλάττω καὶ οὐδὲν εἰς ψυχὴν χρησιμεύοντα; οὐ ζητοῦμεν
 20 ἡμέτερα, δέσποτα, ἀλλὰ τὰ τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς ἐκκλησίας. αὕτη
 5. τῶν δεσπ. 13. εὐχ] οὐδ;

eis? persistens nihilominus patriarcha in sententia offerri sacris hominibus
 pensunculas istas iussit. sed nemo eorum quidquam tale voluit accipere.
 sic istos nihil a priori levatos inopia, cogebat nihil secius imperiosias-
 mis mandatis patriarcha intempesta hora, paulo scilicet post noctem
 mediam, somno abrupto in ecclesiam occurrere, ibique tam severo silen-
 tio toto hymnodiae tempore perstare, ut quemvis interiam alteri quidpiam
 insusurrasse pro piaculo acriter vindicando haberetur. stare autem toto
 illo tempore iubebat immobiliter erectos, numquam neque in sinistram ne-
 que in dexteram vel tantillum inclinato corpore. sic enim aiebat a sacris
 canonibus praecipit. hac illa tam arta constringit disciplina non ferentes,
 remittebant sese, ac raro conveniebant in ecclesiam, velutque pro abscis-
 sis a patriarchae communione se gerebant. at eos ille minacibus missis
 revocabat literis, hasque ipsas ad ignominiam illorum in medio coetū
 praefectorum monasteriis (cum his enim suas celebrabat synodos) iubebat
 recitari, ostentanda per hunc modum fiducia irreprehensibilis suae in tam
 aspero regimine recitandis. huiusmodi die vexationibus primores eccle-
 siae fatigati epistolam tandem ad patriarcham mittunt his plane conscrip-
 ptam verbis totidem. “superiori tempore dei ecclesia, sanctissime domine
 et occumenice patriarcha, non invenit has leges, neque ordinationes istas
 observavit usque ad te, sed qui pro tempore patriarchatum gerebant, et
 unusquisque clericorum sanctae dei magnae ecclesiae, pro virtutis pro-
 fectu praerogativam temporis et gradum aetati debitum reperiebant. nos
 autem pusillanimitatis nimium querulae damnamus, et nobis exprobratur
 gravitas cordium, quod omittentes quaerere maiora minora quaeramus et
 nihil ad animam utilia. non quaerimus nostra, domine, sed quae dei sunt

- ἡ τάξις τῆς ἐκκλησίας καὶ τοῦ κλήρου, ἣν ἡμεῖς εἰς τὸ ἀκριβές
 ἀλλότις, ταύτη ἐνγηγήρασαμεν. καὶ καθ' ἑκάστην ἄλλοι καὶ ἄλ-
 λοι προσήρχοντο καὶ προσεδίχοντο, οὐ μάλιστα ὄντις καὶ φραῦλαι,
 B ὅτι ἔξ νομισμάτων κατ' ἑναστὸν δουλείῳ ἀπέστησαν, οὐ μὴ
 τοὺς ἱερούς θναμοίς, οὗς οἱ πατέρες παρέθεσαν· ἀλλὰ τῇ χάρι-5
 τοσ φυλαττόμενοι δυνάμει πάντες ἐπίνοι καὶ πατριάρχαι καὶ ἀρ-
 χιερεῖς ἦσαν, καὶ διδάσκαλοι ποιοὶ καὶ φρασηγῆς τοῖς ἐκκλησια-
 στικοῖς ἐμπρέποντες ἀξιόμασι, τίμοι καὶ βασιλεῖσι καὶ ἄρχου-
 σιν, ἔχοντις ἐλευθερίαν προσηγομένους, ὡς δὴ αὐτῶν γνωρίμων
 τῶν τῆς ἐκκλησίας ἀπάντων. καὶ οἱ κατὰ καιροὺς τῆς ἐκκλησίας 10
 C προσιατοῦντες τοὺς τοῦ κλήρου μίλη αὐτῶν ἐλογίζοντο. οὖν δέ,
 ἀλλὰ τί; ἀλλ' ἔχει τις προβάλλεσθαι τὴν τοῦ καιροῦ δουλειάν,
 ὡς καὶ πολλὰκις ἡ ἀγνωσύνη σου. ἀλλὰ μετὰ πάντων τῶν Γε-
 ρμανίων καὶ ἡμεῖς, καὶ ὡς ἕκαστος ἔτυχεν ἔχων οὕτω καὶ ἡμεῖς·
 ἀλλὰ μόνοι ἡμῖς δυστυχοῦμεν. καὶ οὐχ ὅτι ἀκαρεῖ ἡ ἐκκλησία· 15
 ἀλλὰ καὶ εὐπορεῖ, ὅσον οἶδαμεν. ἀλλ' ὅτι ἀκαρεῖται κατὰ
 κρηνακὰς καὶ ἰορτὰς ἀπεινῶν μεθ' ἱματισμῶν ἡμεῖς καὶ καθ'
 ἐκάστην σχολάζομεν καὶ οὐχ ἀμαρτάνομεν εἰς τοῦτα. ἀλλ' ὅπως
 D καὶ εἰς τοῦτο ἀπολογούμεθα. οἶδαμεν γὰρ τοὺς μεγίστους ἄν-
 θρας ἐκείνους τοὺς πρὸ ἡμῶν, ὃν καὶ τοὺς τέσσαρς ἡμεῖς ἐρθρά- 20
 σάμεν, ὅτι οἴκοι πλοῦτοι ἔχοντες καὶ ἱερεῖς τὰ τῆς ἀπολοῦθῆαι αὐ-
 τῶν ἐξετέλλουν, ἐσχολάζον δὲ καὶ εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ θεοῦ, ὡς

et ecclesiae. hic ordo est ecclesiae ac cleri; quem nos exacte scientes in eo consecutus, ad quem nil esse novimus tumendum et ali' accessuro aggregatas se nobis, canones non comprobant, hancquequam iudicio stulti et mali quod mercede sex numerum toto anno survive adhaerent non, per sacras leges quas patres tradiderunt: sed gratiae custodiri virtute omnes illi et patriarchae et episcopi erant, et magistri communis, et luminaria ecclesiasticis, ornati dignitatibus, venerabiles imperatoribus et principibus, plene ex vi potestatis iure procedi constitutum pro libito de rebus et personis ecclesiae. cunctis ex eorum arbitrio pendentes. et qui variis temporibus praefuerunt ecclesiae, eos qui e clero essent, membra sua ipsorum reputabant. nunc autem quid? forte obtinere velit quispiam difficultates praesentium temporum, prout saepe fecit sanctitas tua. verum in Romanorum omnium numero commiser nos quoque; et quo iure quaque conditione quisque illorum est, ea et nos esse convenit. atqui haec ita est. nos enim soli minime necessarii vixisse inopia premisur. neque hoc inde est quod egest ecclesia: illa enim cum abundat, quantum novimus. an id pati merito dicemus, quia requisiti quot dominici et festis praesto adesse cum vestibus, nos quosdam vacu- nos? verum in hoc non peccamus. excusationem quippe facti cum affir- rimum idoneum. scimus enim viros magnos, quorum in loca successimus, sacella domi habitare et sacerdotes qui sacra pro ipsis ministrant et or- diis ipsorum officia peragunt. inde ipsi vacabant prout velant, con- venientes in ecclesiam quando duntaxat cuique videretur, pro viribus et

εἶχεν ἕκαστος δυνάμειός τε καὶ προαιρέσειος. αἱ δὲ θηρησίαι
 ἐκείνων αἱ τῶν ὀφθαλμίων ἐκείνων ἦσαν ἐνέργειαι, τοῦ μὲν ὡς οὐ-
 κονόμου, τοῦ δὲ ὡς σακελλαρίου, τοῦ δ' ὡς χαρτοφύλακος, καὶ
 σκευοφύλακος ἄλλου, καὶ καθ' ἑξῆς τῶν λοιπῶν. ξένον οὖν εἰ
 5 ἐκείνων ἀφαιρεθέντες τὰ μὴ προσήκοντα ἀπαιτούμεθα. τέως
 δὲ καὶ συχνὰ γραφαὶ τῆς ἀγισσύνης σου εἰς τοῦτο ἀναγκάζουσι
 ἡμᾶς εἰς ὅπερ οἱ πατέρες ἡμῶν νηπιόθεν ἡμᾶς ἐδίδαξαν καὶ οἱ
 παιδαγωγῆσαντες. εἶτα δὲ καὶ πολιτεῆς οὗτος χρόνος, καθ' ὃν
 τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ Θεοῦ προσεδρεύομεν καὶ σχολάζομεν μεθ' ἱερῶν
 10 ἐνδυμάτων, ταῦτα ζητησάσης τῆς ἀγισσύνης σου πράττομεν,
 οὐ τόσοσιν δι' ἐντολὴν πατρικὴν ὅσον καὶ ἡμῖν αὐτοῖς περιποιούμε- P 450
 νοι τὴν τιμὴν. ἀληθὲς δὲ ἔπ' ὀλίγον ἡμελήσαμεν. καὶ ἡ αἰτία
 οὐκ ἀφ' ἡμῶν. ἐπειδὴ ἐπέστη ἡ ἀγισσύνη σου, ὥσπερ ἂν μὴ
 εἶχεν ἡ ἐκκλησία κληρον, οὕτως ἤρξω πρὸς ἡμᾶς διατίθισθαι,
 15 μὴ φροντίζων ἡμῶν τὸ σύνολον, μήτε μελλόνος μήτε ἐλάττονος.
 καὶ πρὸς τοιαύτην ἀκυβερνησίαν τὰ πολλὰ τῆς προσεδρείας κατη-
 μελήσαμεν, ὅτι οὐκ ὀφθαλμίων ἐνηργεῖτο, οὐδὲ ἄλλο τι, ἢ πρόσο-
 δος ἢ τιμὴ ἢ ζωὴ, ἐκείθεν ἐφαίνετο. διὰ τοῦτο προσεδράμομεν B
 εἰς τὸν κοινὸν εὐεργετήν ἡμῶν τὸν βασιλεῦ τὸν ἄγιον. καὶ ὁπό-
 20 θεν ἐνεποδίσθη ἡ ἀπεκείθεν εὐεργεσία ὁ Θεὸς οἶδεν. ὁμῶς δι-

affectu singulorum. ministeria per se ipsi publice de-
 berent, officiorum quorum titulos gerebant, functiones erant, puta oeco-
 nomi illius, huius sacellarii, alterius chartophylacis aut custodis sacrae
 suppellectilis, et sic de caeteris. mirum igitur et novum est nos istarum
 dudum commissarum nobis curationum auctoramentis et exercitio privatos
 cogi iam ad alia quae ad nos non pertinent ministeria. nunc autem
 crebrae illae obiurgatoriae litterae sanctitatis tuae adigunt nos ad minu-
 tas observatiunculas, quales a nobis olim parvulis patres ac paedagogi
 scuticae minis exprimebant. atqui iam senulimus, maiori aevi spatio in
 assidua ecclesiae dei celebrandae et frequentandae perseverantia con-
 sumpto, assistendo quoties oportebat cum sacro vestitu publicis ritibus.
 tamen ista inusitata nunc exigente a nobis sanctitate tua paremus, et fa-
 cimus non solum ob reverentiam paterni tui mandati, sed cura etiam ho-
 noris nostri et amore laudis eius quae talia praestantibus competit. ve-
 rum quidem est nos istam paululum interdum remisisse diligentiam, ali-
 quoties ab his cessando. sed causa eius rei a nobis non est, nec nostrae
 culpae imputanda. est autem haec. ex quo praecet tuae sanctitas, quasi
 non haberet ecclesia clerum, sic te nobiscum gessisti, nullam plane cu-
 ram ostendens aut rationem habens cuiusquam nostrum, maioris aut mi-
 noris. haec praetermissio tuae in nos providentiae cessationem suscit nostrorum
 obsequiorum et remissionem assiduitatis in ministrandae nostrae
 pristinae, quoniam neque ex usu officii nobis adempto quidquam emolu-
 menti percipimus, neque aliud undepiam subsidium apparet, statim proven-
 tus aut honorarii nomine, unde vitam toleremus. propter hoc recurramus
 ad communem benefactorem et dominum nostrum imperatorem sanctum:
 a quo autem impedita sit quam inde speraveramus beneficentia, deus scit.

τάξω δίδοναι τὸ ἡμῶν τῆς χάριτος. καὶ ὁ βασιλεὺς ἀλλῶν εἶπαι
 διεύχεται. ἀλλὰ τί κἄν ταῦτα γίνεται; ἢ ἐν λόγῳ καὶ ἔσται ἔ-
 ἐν τιμῇ; ὁπόσῃ δὲ κενεπάθειαν ἔχομεν, ὁ θεὸς μαρτυρήσει
 καὶ οἱ ἑλευσίντις ἡμῶν. εἶτα τί ἔδοξε τῇ ἀγασίνῃ σου ἡμῶν
 ἐκωσλήσασθαι, καὶ τοῦτο μετὰ κενερίας; οὐκ ἐδόξε γὰρ ὡς 5
 C καιροσκοποῦντις Μαριτίους καὶ Σεπτεμβρίου. καὶ ἐπὶ ταύταις
 ἢ θρολλομένη δόσις τὰ ἐξ ὑπέκρυφα ἢ καὶ ἐπιτά. αἱ αἱ, δέσπο-
 τα, τί πρὸς ταῦτα διανοεῖται ἢ ἀγασίνῃ σου; Ἐπῶμα μὰ τῶν
 ἀλήθειαν, ὅπερ εἰς ἡμῶν διακράτει. ὅτε κενερίας δόσις, ἢ
 ἀνάγκη τῶν προσημίτων, ἢ βία καὶ τὸ δυσχερὲς τοῦ κενερού. 10
 καμνέτωσαν, ταλαιπωρέτωσαν· κενεγὰρ ἢ δυσχερὲς. ὅτε δὲ
 κενερίας δουλείας, ἀπατιεῖς ἡμῶν οὕτως δουλείαν ὡσπερ εἰ ἔχομεν
 ἐκαστῶν τῶν οἰκονομιῶν ἡμῶν. ὅταν δὲ ἀπαντίσωμεν εἰς τὸν
 ναὸν τοῦ θεοῦ, πρῶτον ἀμειδὲς ἤθος καὶ ἀπροσήγορον λαμβάνο-
 D μεν. τίως δὲ εὐχὴ ἀνελθῆναι τῶν δυσχερῶν καὶ τὸν ἄγειν βασί- 15
 λεία ἡμῶν. καὶ τότε ἀναδραμοῦμεθα πρὸς τὸ θεῶν κενερίας αὐ-
 τοῦ, καὶ ὅπερ ἂν νέουση ἢ ἅγια ψυχὴ τῆς βασιλείας αὐτοῦ, τοῦτο
 καὶ γενήσεται· εἰ δὲ καὶ οὕτως ὁρίση δουλείαν ἡμῶν, οἱ κενε-
 δεξάμενοι προσκνήσουσιν. ἡμῶν δὲ πλεον ὅσα ἔχομεν λέγειν
 πρὸς τὴν σὴν ἀγιότητα, εἰ μὴ ὅτι ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ θεοῦ καὶ 20

tamen praecipiti dari nobis dimissam pensionis. quod imperator parum esse iudicavit, merito sane: non enim per hoc tam exiguum in meliorem repositi conditionem poteramus, aut gradui convenientem nostre recuperare dignitatem; quin nec a probo in quo sumus ac despecta vindicari, quanta autem ex inopia extrema patiamur, testari deus, qui novit, poterit, et quidam hominum, quibus contigit nostras aerumnas intraspicere, non sine acri miserationis sensu. deinde quid ita visum est sanctitati tuae animadvertere in nos, idque cum acerbitate. exprobratur enim nobis quasi avide expectemus Martios et Septembres. et super his decantata largitio: sex Hyporpyra, vel etiam octo. heu heu, domine, quid super his cogitat sanctitas tua? mirum est, per veritatem, quod erga nos agit. dum venit tempus statae largitionis, allegatur aut necessitas negotiorum aut vis aut difficultas temporis. tum additur, pergant ergo conflictari, perderent in miseria: communi quippe annos aerumna premimur. quando autem adest hora ministerii, tunc ita servitium a nobis excipi, quasi eius auctoramenta et idoneas mercedes, solitas scilicet olim nobis subministrari pensiones, nunc cummaxime haberemus. cum autem occurrimus in sacram aedem primum terve vultu, obtuta trauceleto despicimur. sed et praecclare secum agi dominus ipse noster Augustus putaverit, si ei fronte forte excipi contingat. at vovemus nos quidem ac precamur liberari eam aut saltem levari quibus nunc premitur incommodia. tunc enim recurremus iterum ad sacram eius maiestatem, et quidquid innoerit anima eius sancta, illud fiet. vel si tam dura ut hostes servire in posterum quoque nos conditione decreverit, qui hoc ita praescriptum admittent, insuper etiam adorabunt. de reliquo non habemus nunc quid amplius dicamus sanctitati tuae, nisi et in dei ecclesiam

ἐγεννήθημεν καὶ ἐτρέφθημεν καὶ ἐγηράσαμεν, καὶ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ πά- **E**
 λιν μενοῦμεν καὶ κατὰ τὸ δυνατόν ἡμῖν δουλεύσομεν. ἡ δὲ σὴ ἀγιο-
 σύνη οἶδεν ὃ τι ποιεῖ, ὅτι καὶ ἐὰν καὶ τι ἐναπολειφθῆν ἢ τῶν ἡμετέ-
 ρων οἰκονομιῶν ἀπὸ τῶν ἐχθρῶν, καὶ αὐτὸ περισυνάγει ὁ τῶν σῶν
 5 δικαίων ἔφορος. καὶ τοῦτο καλόν; πλὴν δὲ τοῦτο μόνον παρακα-
 λοῦμεν, ὅτι ἐπεὶ τὰς σὰς γραφὰς τὰς πρὸς ἡμᾶς συνοδικῶς προσ-
 τάττεις ἀνυγινώσκεσθαι, καὶ οἱ ἀδελφοὶ ἡμῶν οἱ ἡγούμενοι ἐπι- **P 451**
 ψηφίζονται ἡμῖν τὰ ἀρεστὰ τῇ ἀγιωσύνῃ σου, ἵνα ἀναγνωσθῇ
 καὶ αὕτη ἡ γραφή ἡμῶν, καὶ ὃ τι ἂν διακρίνωσιν ὡς Χριστια-
 10 νοί. καὶ ἄλλο πιλεῖ ἡμᾶς δεινότερον, τὸ ἐπὶ τοσοῦτοις χρόνοις
 ἀπροβιβάστους διαμένειν ἡμᾶς. ἔδοξε τοῦτο ὑμῖν, καὶ ἔστω.
 ἔπον ἡ ζῆμια πίπτει, ὁ συννετὸς οἶδεν. τὸ δὲ καὶ τῶν προσόδων
 τῶν ὀφθικίων ἡμῶν στερεῖσθαι καὶ ἀπὸ λιμοῦ ἀποθνήσκειν, ποῖος
 κανὼν τῆς ἐκκλησίας ἢ ποῖα τῶν πατέρων προᾶξις ἢ ποῖα δικαίω-
 15 ματα δίδωσιν; ὅμως ἔστω καὶ τοῦτο. πλὴν ἵνα μὴ αὐτοφάνται **B**
 γενώμεθα, τὰς τῶν Χριστιανῶν περιθρεζόμεθα θύρας καὶ ἀπαι-
 τήσομεν, καὶ μολοβοί, οἴμοι, οἱ τῆς ἐκκλησίας τρόφιμοι ἐκ
 τῶν Χριστιανῶν θυρῶν τραφησόμεθα, πλατεῖ τῷ στόματι ἐκ-
 τραγωδοῦντες, ὡς εἰκός, τὰ ἡμέτερα. παρακαλοῦμεν ἡσχά-
 20 ζοντες. καὶ μὴ ἐκ τῶν σῶν γραφῶν παροτρυνώμεθα, καὶ ταῦτ'
 ἀδικούμενοι. τέως δὲ δουλεύειν μὲν μέλλομεν κατὰ δύναμιν,

13. λοιποῦ P.

nos natos et educatos fuisse, in eadem etiam tenuisse, porroque in ea
 permansuros usque ad finem, et quoad nostra facultas ac vires ferent,
 servituros. tua vero sanctitas scit quid faciat. nec ignorat, si quid no-
 strorum proventuum ab hostili adhuc vastatione immune permanserit, tam-
 quam tuum colligi a procuratore iurium tuorum. hoc autem num aequum
 est? caeterum hoc saltem oramus, ut quoniam quas scripturas nobis cen-
 sorias epistolas praelegi iubes in plena synodo, et fratres nostri praepo-
 siti monasteriorum suis comprobant suffragiis quaecumque sanctitati libet
 tuae dicere de nobis, nostra haec quoque recitetur epistola illis audien-
 tibus, et ea intellecta iudicium de causa nostra ferant, ea rectitudine
 quae Christianos decet, nihil tribuentes praesudiciis aut acceptioni per-
 sonarum, qui usus patrum, quae iustitia permittit? verum et istud quo-
 que toleretur. tamen ne nostrae ipsi, quod non licet, mortis auctores
 simus, cursabimus mendicando circum Christianorum ostia, misera panis
 frusta conquirentes. et nunc lurida mendicabula, eheu! olim alumni ec-
 clesiae, sordidum victum in ostiis Christianorum precario impetrare co-
 nabimur, hiantī lamentantes ore summam infelicitatem nostram. oramus
 autem ut in eo saltem miserrimo statu pacem ex te habeamus quiescen-
 tes, nec tuis infestemur literis, in cumulum tot aliarum, quibus opprimi-

τὸν δὲ μισθὸν ἡμῶν θαρροῦμεν ὡς, εἰ θεὸς θέλοι, οὐκ ἀπολε-
C σομεν, κἄν κάλαμον συντετριμμένον κατεάγειν οὐκ ἀποκνεῖς κατὰ
 τοῦ καιροῦ δριμύτερος γίνεσθαι. ἐχρῆν δὲ οὐχ οὕτω τοῦ ἀγα-
 θοῦ καὶ φιλανθρωποῦ πιστευόμενον πνεύματος. ταῦτα ἡμεῖς βια-
 σθέντες εἶπομεν, πλὴν ὡς Ῥωμαῖοι καὶ ἐν Χριστῷ ἀπελεύθεροι, **5**
 οὐ καταδουλούμενοι τὴν ἐλευθερίαν. καίτοι γε Σευήρου καὶ Ἀν-
 τωνίνου ἀσεβῶν βασιλέων ἀντιγραφὰ καλῶς ἔχουσαι καὶ ἐπὶ τοῖς
 ἐσσεβέσι κατέχονται, ὡς μὴ ἀναγκάζεσθαι παρὰ δύναμιν τοῦς
D δούλους κἄν ὀπωσθήποτε. εἶτα τὰ δικαιώματα τοῦ θεοῦ ὡς ἐπ'
 ἐκκλησίας ἱσταμένους ἴλους ἐστηλωμένους εἶναι θεῷ δεῖ, μηδὲν **10**
 πρὸς ἀλλήλους, κἄν ἀναγκαῖα παρεμπέσοι χρεῖα, τὸ οἰονοῦν ὀμι-
 λούντας, καὶ τοῦτο ἔπρεπε καὶ ἡμῖν γίνεσθαι, δέσποτα; εἰ κατὰ
 μοναχοῦς καὶ ἡμεῖς, ὡς ἐκεῖνοι ἐκκλησιαζώμεθα, ὥστε μὴ καλῶς
 ἐπιφώσκειν τὴν ἡμέραν καὶ ἀπολύειν, μηδέ τινας τῶν ἕξω προσα-
 παντῶν. νῦν δὲ ἐκ μεσονυκτίου ἐς μέσην ἡμέραν ἱστάμεθα, καὶ **15**
E λαὸς καὶ πλῆθος καὶ κώδωνες, καὶ οὐκ ἔστι τὸ ἐνεργούμενον πᾶν
 προσευχή, ἀλλ' ἔστι καὶ καλλιφωνία καὶ ἀναγνώσματα καὶ κα-
 θέδρα καὶ ἄνεσις διὰ μέσου, καὶ ἂ ἄλλους μὲν ἕξει καὶ λέγειν
 καὶ πράττειν τὸ παριστάμενον ὡς ἀναγκαῖον. οὐδὲ γὰρ καὶ ἡμεῖς
 ἄλλους τοῦς οἰκονόμους ἔχομεν, ὡς ἐντεῦθεν ἀπολυομένους τρα- **20**
 πέλαις ἐτοίμαις ἐφίστασθαι, ἀλλὰ τυχὸν ἐκ διαλεμμάτων κατὰ

mur, iniuriarum. de caetero serviemus nos quidem quantum poterimus : mercedem vero nostram confidimus, si deus voluerit, nos non amissuros : etiam si tu calamum contritum confringere non cuncteris, et isto hoc ipso aerumnosissimo tempore asperior nobis sis. atqui non sic oportebat agere hominem qui credi dignus esset a bono et hominum amante instinctus spirita. haec nos summa vi adacti diximus, nempe ut Romani et in Christo liberi, nec cuiusquam obnoxiam respectu libertatem evntianadi quae sentimus retinentes. enimvero Severi et Antonini, gentilium licet imperatorum, praescripta extant bona et a Christianis quoque principibus ut salubria retenta, quibus vetatur ne a servis opera supra vires exigatur, aut cuiuscunque sortis mancipia contendere cogantur ultra quam valent. quae autem istae sunt quas allegas iustificationes dei, quibus scilicet ut obtemperes, a nobis exigis ut stemus in ecclesia erecti, immobiles, instar columnae defixi, nihil hiscentes ad nos invicem, quantumvis urgens cuiquam inciderit necessitas verbulum socio insusurrandi? utrum et hoc decuit te nobis intingere, domine? si legibus monachorum teneri nos aequum censes, sit ita sane; celebremus ergo quo illi rita ecclesiasticas vigiliis. ubi primo diluculo dies coeperit albescere, a choro dimittamur; neminem, dum preces nocturnas peragimus, sinamus externorum in templum ingredi. nunc nobis a nocte media ad meridiem standum est, obiectis oculis populi in concursu multitudinis excitatae tintinnabulorum sono. nec vero quod tanto continuo spatio in ecclesia fit, oratio solum est. sunt vices illic officiorum. est quando modulate cantantur quaedam; est cum aliquid audiendum pronuntiatur a lectore; est denique sedendi tempus;

τὸ εἶδος φροντίσομεν. μὴ οὖν κατὰ τὴν ὑψηλὴν ταύτην δὴ καὶ P 452
 μεγίστην καὶ τοὺς χθαμαλοὺς ἡμᾶς καὶ βιωτικοὺς ἔχειν θέλει, καὶ
 εἰς κατάνωσιν ἀμελείας τίθει τὰ τῆς ἀνάγκης. αὐτονήσομεν γάρ,
 πλότευσον. καὶ ἐὰν μέλλωμεν ἐντεῦθεν κατακρίνεσθαι, πλέον
 5 μὴ ζητεῖται ἢ ἀγισσύνη σου εἰς ἐτολίμην κατάνωσιν. καλὸν τά-
 ξις, καλὸν προσευχή, καλὸν εὐλάβεια, καλὸν τῶν ἀγαθῶν ἔκα-
 στον. ἀλλὰ τί ταῦτα τοῖς κυμαγωγομένοις ἡμῶν διὰ τὴν ψῦξιν
 τῆς ἀγάπης, ὡς ὁ κύριος ἔφησεν; ἔστ' ἂν τὸ σκάφος σώζεται,
 τότε χρὴ καὶ ναύτην καὶ κυβερνήτην σπεύδειν πρὸς σωτηρίαν τοῦ
 10 κλυδωνιζομένου, ὅταν δ' ἡ θάλασσα ὑπὸ τῶν κυμάτων καὶ συμ-
 φορῶν περιγένηται, μάταιος ἢ σπουδῆ. ὅπως δὲ κατηντήσαμεν
 νῦν, καὶ τὰ ἡμέτερα καλύβια μαρτυρήσουσιν. ταῦτα γοῶν
 προσαναφέρειν μέλλομεν τῷ ἁγίῳ ἡμῶν δεσπότῃ καὶ βασιλεῖ. καὶ B
 εἰ μὲν διακρινεῖ ἡ ἁγία αὐτοῦ βασιλεία πάσχιν ἡμᾶς τοιαῦτα,
 15 ἕως ὑποστησόμεθα καὶ μὴ θέλοντες· τοῖς γὰρ ζωῆς καὶ τιμῆς
 ἀναξίους οὐκ ἀποθύμιος οὐδὲ ὁ θάνατος. εἰ δέ τι καὶ φιλαν-
 θρωπευθεῖμην χάρις μὲν θεῷ, χάρις δὲ καὶ τῇ αὐτοῦ βασιλείᾳ.
 κεφάλαιον τῶν λόγων. ἢ ὡς κληρονόμους δυσωπήθητε, καὶ

est et inserta illi contentioni quaedam remissio, per quam conceditur dici agique quod praesens forte usus popescerit. non enim nos alios a nobis ministros rerum familiarium habemus, quorum opera, ubi choro excesserimus, menses instructas domi reperiamus. itaque subsecivas e ministerio tam longo particulas liberi temporis necessariae curae corporum recte impendimus. ne igitur ad tuam istam institutionem vitae austeras, sublimis et longe humanum supergressae modulom, nos humi repentis saeculares velis exigere per omnia; et cum severis istis iudiciis causas nostras absentium expendes, ne prius nos condemna negligentiae, quam necessitatis rationem habueris. sic enim tibi persuade. utemur et in posterum ut prius remissione necessaria, utcumque nos eo deinde nomine a te damnatum iri expectemus. itaque si tibi certum est deinceps ut haecenus infirmitati nihil compati, exere iam nunc mucronem censurae iudicialis in crimina nondum licet patrata; nec aliud quaerat tua sanctitas ad nos iam nunc damnandos ob ea quae mox certo, quippe inevitabiliter, peccabimus. pulcher ordo, bona oratio, honesta religio, nulla non bonarum rerum commendabilis est. sed quid haec nobis, vitae sollicitae ac egentis necessariae, fluctu agitatis, idcirco quod, sicut dixit dominus, caritas refrixit. quoad scapha natat adhuc nec depressa nec fracta, nau- tam et gubernatorem sane convenit satagere, conarique quantum valet ad salutem periclitantis asserendam. ubi navem mare obruerit fluctibus, ubi iam vita aerumnis oppressa in profundum absorpta, stulta sit omnis contentio servare quod iam perit studentium. quo malorum extrema nunc denique omnium inopia devenerimus, testabuntur tuguria nostra funditus exinanita, e quibus reliquias ultimas absumptae longa fame vel paupertinae supellectilis delaturi sancto nostro domino imperatori sumus, in specimen miseriae infra quam nihil sit. at siquidem sacra eius maiestas, intellectu ad quas sumus incitas redacti, dignos qui patiamur talia, cunctis perpensis, nos iudicaverit, acquiescemus animo, utcumque natura re-

φροντίδα θεῶν ὅπως καὶ εἰς τὸ λοιπὸν στρατολογούμεθα ταύτην δὲ τὴν πνευματικὴν στρατείαν, εἰ ὀρέγεσθε, κλην κατὰ τὸ ἐνδε-
 C χόμενον τῆς δυνάμεως, καὶ μὴ ἀναγκαστῶς οὕτω καὶ μετ' ἐπι-
 ταγμάτων μειζόντων· πολλῶν γὰρ ἠλλείπον πρὸς τὰς ἐπιταγὰς καὶ
 τὸ δοθησόμενον οἶδαμεν. ἢ ὡς κατασπασιεῖσιν ἤδη τῇ τοιαύτῃς
 στρατείᾳ καὶ ἀποτάκτοις τὸ γράμμα δότε τὸ τῆς ἀφέσεως. καὶ
 τι τότε καὶ διδάτω πρὸς σιτισμὸν, μὴ ὡς μισθὸς λογιέσθω, ὡς
 προσαπαιτεῖσθαι μεγάλας καὶ τὰς δουλείας, οὐ κατὰ χρεῖαν τό-
 σον, ὡς οἰόμεθα, ἢ κατ' ἐπήρειαν, ἀλλ' ὡς προϋπηρημέων
 πόνων τε καὶ καμάτων πολυχρονίων ἀντέκτισις. πάντως δέ γε καὶ 10
 τὸ ἀπόλεμον γῆρας ἐν τοῖς τιμίοις διὰ τὰ φθάσαντα."

P 453

36. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐς τοσοῦτον εἰς δεῖξιν μετρίαν τῶν
 καταλαβουσῶν τοὺς τῆς ἐκκλησίας παραλυπήσεων. ἡμῖν δὲ πό-
 νος ἄλλως εἰς τέλος τοὺς καταλύσαντες τῆς ἱστορίας λόγους.
 κλην ἀλλ' εὐχόμεθα πάλιν καὶ τὰ βελτίονα. καὶ εἰ θεὸς βρα- 15
 βρῆει, οὐκ ἂν τὴν χεῖρα ἐφῆξομεν τοῦ μὴ προθύμως τὰ τῆς ἐπα-

2. δὴ? 14. εἰς τέλος τοιοῦτο καταλύσαι τοὺς τῆς? 16. ἂν deeat.

pugnante, et sortem boni consulemus, quae nobis obtigit, pessimam: nam qui vita et honore indigni iudicantur, his neque mors recusanda est. quodsi aliquid miseratus indulgebit nobis, gratias primum deo, mox beneficae principis humanitati debitas reddemus. summam dictorum in haec colligimus. si nos ut ecclesiae filios participandae maternae haereditatis has habentes agnoscitis, curate sultis suppeditari necessaria nobis huic tolerandae ac continuandae, in quam dudum scripti sumus, spiritali militiae: sed et huius necessarias functiones ne arbitrariis aggravetis auctoriis. ne plus imponatis quam ferre possumus; ne imperiis nos acribis et dominante obterentes supercilio ingenuitatem consulcando deprimatis nostram in pudendam necessitatem mancipatus servilis. etenim his quae praestare nos paratos profitemur, satis scimus haudquaquam debita proportione responsura quae dabuntur stipendia; ut his esse contenti debeatis. quodsi nostra uti effectorum et aevo enervium iam militum in sacris hisce castris uti deinceps opera renuitis, sia igitur dimittite, cedo libellum exactionationis date, bonam emeritis repraesentate missionem. si quid sic ablegatis unde victitemus adieceritis, non ut stipendium reputetur, ex quo ulterioris ministeril onus nobis praestandi, vobis exigendi ius pendeat; unde titulum habere vos putetis iterum nobis acerbe iniungendi servitia incongrua, non tam ad usum publicum, ut putamus, ullum quam ad nostram contumeliam pertinentia. sed si que abeuntes donativo presequemini, sit id longorum grata quaedam remuneratio laborum: nam et imbelles senium post vitam honorata militia expensam, clementi ducum iudicio, dignum honorario censetur, recordatione certaminum olim exantlatorum.

36. Haec describere operae pretium est visum, ut essent vel exiguum specimen aerumnarum quas tunc ecclesiastici ab Athanasio patriarcha peracerbas passi sunt. nobis autem iam hic cursus in porta est, et laborem alia nostrum vocant, historia, quam scribendam susceperamus, in finem destinatum aliquando perducta. verum, siquidem suscecturi nos alias ad rerum gestarum narrationem sumus, optamus, et a divina be-

νακλήσεις καθύσων εμποροῦμεν συντάττεισθαι. δειδὸν γὰρ εἰ
 συμφορὰς μὲν ὑπέστημεν γράφειν ταύτας κοινὰς, δυνὰς δὲ καὶ P 454
 τῷ κόσμῳ, δυνὰς δὲ καὶ ἡμῖν, ἀποναρκοίημεν δὲ εἰ θεὸς διδοίη
 τὰ καλὰ, καὶ ταῦτα τοῦ βασιλέως ἀπὸ τῆς εἰς θεὸν μεγίστης ἐλ-
 6 πίδος καὶ πίστεως προσθεκῶντος τὰ βελτίονα, μηδὲ αὐτοῦ τὸ
 παράπαν ἐπιτυστάζοντος, ἀλλ' ὡς δυνατὸν ἀντιμαχομένου πρὸς
 τὰ παγγάλεπα. νῦν δὲ ἐπιεικῶς φημιζονται καὶ τὰ βελτίω, καὶ
 ἔνθεν μὲν ὡς ἐγγὺς τρισμῦριοι Τόχαροι πεμφθέντες παρὰ τοῦ
 Χαρμπαντῦ μεγάλην, καὶ ὡς οὐκ ἤλπισέ τις ἀναστολὴν ἐργάζε- B
 10 σθαι ἄρχονται τῶν Περσῶν, ὥστε καὶ ὄσα φρούρια Ῥωμαίων
 ἐαλώκεισαν πρότερον, ἀνὰ δὲ τὰ δρυρὰ τοῦ Ὀλύμπου παραβου-
 σθῆναι. ἐκ δύσειως δὲ Ἀμογύβαροι ἀφέντες ἃ κατέχον, τὸν
 ποταμὸν περῶσι Μαρτίζαν, ἐς ὃ τάκει διελευθέντες ἀπαλλαγείην,
 ὡς ἂν τε καὶ δύναιτο, καὶ ὡς μὲν οἴκαδε, ὡς δὲ ἔλεγον, ἐφ' ᾧ
 15 προσβάλλοιεν Ἄθῳ, εἰ τίως αὐτοῖς ἀναιμωτὶ τὰς ἐν τῷ μεταξὺ
 κλισωρείας διελεῖν γένοιτο. ἀλλὰ ταῦτα μὲν τὰ τῆς φήμης C

dignitate, non desperantes fieri voti compotes, petimus suggeri nobis fel-
 licius ac saltem minus luctuosam, hoc quod hactenus obtigit, scriptio-
 nis argumentum. et speratur hoc articulo rerum quaedam in melius com-
 mutatio publicae fortunae. quae si contigerit, haud retrahemus manum,
 prompte occursuri desideris revocantium ad provinciam semel utcumque
 gestam commendandi memoriae pro modulo facultatis nostrae, quae vide-
 rimus evenire non indigna notitia posterorum. illiberale quippe nec con-
 sequens fuerit nos, postquam ultro taedium devoraverimus consignandi
 monumentis illa tot exposita libris hisce, mundo acorba, Romano imperio
 funesta, urbi huic nostrae et ecclesiae luctuosa, prosperiora deinde,
 quando successerint, nolle nec invitatos attingere. vertat modo, qui fa-
 cile potest, scenam hanc feralem, et conversione rotas meliora deus tan-
 dem propitius reducat tempora: haud cunctantes occurreremus ad fausta
 posteritati nuntianda; qualium non semper defuturam huic aevo copiam
 sicut augurari ex perseveranti spe ac fide longanima imperatoris, cuius
 haud fractus adversis animus et fidenter expectat commutationem sortis
 publicae, et ei pro virili procurandae sedulus insistit, nusquam inder-
 miens, sed toto conatu generosae virtutis infestis contra ingruentibus ob-
 lutans casibus. sane hoc tempore quaedam pro tristitia praeteritorum
 satis laeta sermonibus celebrabantur. nam hinc quidem triginta circiter
 milia Tocharorum a Charmpantane in auxilium imperatori missa plane
 magnam, etiam supra quam sperari verisimiliter poterat, Persis per
 Asiam grassantibus inferre trepidationem coeperant; qua illi percussis non
 solum se continebant a novis incursionibus et oppugnationibus tentan-
 dis, sed et multa loca prius invasa, et quotquot arces Romanorum ante
 occupaverant, passim relinquebant, sese intra Olympi montis inaccessible
 tesqua, arto transitu, et praeruptis hinc inde munita rupibus, recenden-
 tes. ex Occidua vero continente Amogabari nuntiabantur, dimissis quas
 tenebant, Martizan fluvium traicere, animo per ulteriores illi anni re-
 giones recedendi, quam citissime possent, in patrias ipsorum, ut quidem
 audiebatur, ut autem ipsi dicebant, proposito invadendi urbem Atho si-
 tam in monte cognomine Macedoniae, si tamen ipsis incruente penetrare

ἐκείνοι δὲ ἀπάραντες ἀπὸ τῆς Αἴνου, Ῥομοφόρτος σὺν τοῖς Τούρκοις, Μπυριγέριος σὺν Φαρέντα Τζιμῆ καὶ Γίδας, ἔχθραν δὲ πρὸς ἀλλήλους ἔχοντες, ἀλλ' οὕτω μὲν ἀπειθόντες κατήνησαν εἰς Κασάνδρειαν, καὶ πρὸς ἀλλήλους διετεχνάζοντο. ὁ γὰρ Ῥομοφόρτος σὺν τοῖς περὶ αὐτὸν Τούρκοις ἔχθραν ἦν Μπυρι- 5
 D γέριον, Φαρέντα Τζιμῆν καὶ Γίδαν, καὶ οἱ σὺν πάντες τούτῳ. ὁ δὲ Ῥομοφόρτος συνείς τὴν ἐπιβουλὴν ἐνέδραις τὴν μάχην ἐπέ-
 στευσεν, καὶ πόλεμον προσαράξας κατὰ κράτος νικᾷ, ὡς πεσεῖν μὲν Μπυριγέριον, τὸν δὲ γε Φαρέντα ἀκλειῶς ἀλῶναι, εἰτ' αὐ-
 θις ἀπολυθῆναι παρὰ τοῦ Ῥομοφόρτου. ὁ δὲ Φαρέντα Τζιμῆς 10
 ἀπογνοὺς τοῖς ὄλοις, ὥσπερ τις πλανήτης καὶ ἀχμάλωτος αὐτο-
 μολεῖ τῷ δομestικῷ πρὸς Εἰάνθειαν· ὁ καὶ μόλις γνωσθὲν περι-
 E σῶζεται. οἱ μὲντοι γε παρὰ τοὺς ἐν τῷ πολέμῳ πέδοντας προσέπε-
 σον Ῥομοφόρτῳ, καὶ οὕτω πρὸς Θεσσαλίαν ἀπῆρην. ἀλλὰ ταῦτα
 μὲν, ὅπη θεῶ φιλόν, ἀγέσθω. ἄγοιτο δὲ κατ' ἑλλίδας χρηστάς, 15
 καὶ ὡς ἡ τοῦ κρατοῦστος ἔχει πεπολιθῆσις. ἡ μὲντοι γε συνόλη
 ἱστορία τῶν δεκατριῶν λόγων περιέχει χρόνους δέοντος μόνου
 πενήτηντα, καθ' ὃν καιρὸν καὶ ὁ βασιλεὺς Ἀνδρόνικος τὸν αὐ-
 τὸν τῆς ἡλικίας παρῆπνευε χρόνον.

13. μένοντοίγ P.

contingeret angustias faucium per quas illic necessarium est iter. ac ta-
 lia quidem fama ferebantur. caeterum illi motis ab Aeno castris, Romo-
 fortus cum Turcis, Mpyrigerius cum Pharenda Tzime, et Gidas, infensi
 licet invicem, iunctis nihilominus copiis, communi comitatu Cassandream
 pervenerunt. ubi civescentes, pro eo quo clam in sese mutuo ardebant
 odio, intenderunt animos machinandis in sibi suspectos dolis, quoad in
 vim apertam discidium erupit, commissis palam factionibus. nam Romo-
 fortus cum suis Turcis iram hostilem, nec ipsam bene dissimulatam, co-
 quebat adversus Mpyrigerium, Pharendam Tzime et Gidam; hique vi-
 cissim haud satis tegebant voluntatem Romofortum insidiis circumventum
 opprimendi. quod hic intelligens, alene Martis spem credere atque an-
 cipi discrimine fraudum occultarum invadendo palam praelio semel defungi
 duxit consultus. quod et illi e sententia successit: plenam enim de ad-
 versariis, in eos irruens, victoriam retulit, adeo ut Mpyrigerius quidem
 ea pugna ceciderit, Pharenda vero Tzimes primum ignominiose captus,
 post a Romoforto liber dimissus, desperata summa rerum, ut erro et
 captivus quispiam, ad domesticum prope Xantheam transfugerit; a quo
 aegre agnitus servatur. qui praelii carnificinae superfuere, ad partes
 Romoforti se adiunxerunt. sicque ille cunctos sub se habens unum iam
 dux in Thessaliam movit. verum haec qua deo cordi fuerit ferantur. uti-
 nam autem illi placeat secundum spes nostras meliora sibi despondero orsas
 cuncta dirigere, ac quo vota et fiducia constans principis nostri dudum in-
 cumbunt. historia haec universa tredecim librorum, annos complectitur
 uno minus quinquaginta, aequaeva exacte Andronico imperatori: nam is quo
 illa desinit tempore, pariter undequinquagesimum aetatis agebat annum.

P E T R I P O S S I N I

E SOCIETATE IESU

**OBSERVATIONUM
P A C H Y M E R I A N A R U M**

**AD HISTORIAM RERUM
AB ANDRONICO PALAEOLOGO SENIORE
IN IMPERIO GESTARUM**

LIBRI TRES.,

I. GLOSSARIUM.

II. NOTAE.

III. CHRONOLOGICUS.

PETRI POSSINI E. S. I.
OBSERVATIONUM
PACHYMERIANARUM
LIBER I
GLOSSARIUM.

Ἄγγωνες p. 544 v. 8. telum eius simile quod Medis olim P 457 familiare Xenophon in Cyri paedia *παλτόν* appellavit, cum usurparent postea bellis contra Graecos aut alios populos Orientales Franci, *ἄγγωνα* ipsi vocabant; unde et res et nomen Graecis recentioribus innotuit, non enim illud τὸ παλαιόν nostri hoc loco Pachymeris ad ultimam vetustissimae Graeciae aut florentium P 458 Athenarum memoriam referendum est, sed ad saeculis aliquot anteriores Pachymere Byzantinae Graeciae scriptores. ex quibus et Suidas et Eustathius istiusmodi teli descriptionem hauserunt. prior sic loquitur: *ἄγγωνες ἐπιχώρια δόρατα παρὰ Φράγγοις*. quem ut vides Pachymeres descripsit, Francos tantum non memorans, quod Italos ibi ante nominatos iis synonymos duceret. revera enim a sacrarum praesertim expeditionum in Terram Sanctam temporibus Asiani Francorum vocabulo transmarinas omnes Europae nationes comprehendebant. Eustathius quoque ad Odyss. τ sub initium *Ἄγγων* (lege *Ἄγγων*) *εἶδος δόρατος Φραγγικοῦ οὔτε λίαν μικροῦ, φασίν, οὔτε μεγάλου, οὐδὲ τὸ πλεῖστον σιδήρφ περιέχεται, οὐδὲ κατὰ τὸ παρὰ Λυκόφρονι σίγμνον· ἐκεῖνο γὰρ δλοσιδήρον. Ἄγγων species hastae Francicae neque nimis parvae, ut aiunt, neque magnae; quae fere tota ferro comprehenditur, in hoc dissimilis memorato apud Lycophronem sigymno: hoc enim telum est totum ferreum.* videtur auctor Etymologici existimare nomen hoc ab ἀκοντίζειν ductum, ut quoniam istiusmodi pila non longi manubrii non modo manu quassa vibrataque hostem comminus admotum foderent, sed et habili brevitate ad iaculationem apta eminus in remotos mitterentur, ἄγγωνες dicta sint. verba eius scriptoris haec sunt: *ἄγγωνες δοράτια οὐ λίαν σμικρά,*

ἀλλ' οὐδὲ μεγάλη, ἀλλ' ὅσον ἀκοντίζεσθαι ὅπου δεήσοι. sed vanum, opinor, sit quaerere originem vocabuli Francici in lingua Graeca.

ἀγρωτίδες p. 269 v. 7. casas rusticas ac tuguria aestiva messorum manipulos in areis terentium, opinor, intelligit; quas a fundamentis avulsas eluvie, et quod fere tabulis ac materia constarent, torrente abreptas significat innatantes aquis, quoad impactae moenibus urbis allisu dissiparentur. agi autem potissimum de temporariis tabernaculis circum areas frugibus plenas positas ad custodiam congestarum illic in moles frumenti spicarum, quas excuti et ex iis granum secerni, opera multorum continenter dierum laborem exigente, oportebat; suadet temporis articulus sub extremum Augustum et adiuncta mentio ἔργων αἰζηῶν ἀνδρῶν operum iuvenum virorum, hoc est valentium messorum. ἔργα enim universim opera rustica circa fruges vocantur, extenso etiam eius vocis significato ad fructus ipsos istis laboribus paratos; quo sensu etiam Psalm. 127 2 labores manuum suarum manducare homines, nempe agricolae, dicuntur. corroborat autem coniecturam, quod mox Pachymeres in membro periodi respondente his verbis, αἰζηῶν ἀνδρῶν ἔργα, subiungit τὰ δ' ἀφανίζεσθαι ταῖς προχώσεσι, disiecta et disperdita ista opera dicens cum molibus aut metis frumentariis, struibus videlicet aggestis manipulorum tritici ac frugum caeterarum, quae solent per aestatem in areis extare. favet his coniecturis epitome in hunc locum Vaticana, quam vide recitatam in hoc glossario infra verbo προχώσεις. quod huc pertinet, admoneo satis raram videri vocabulum ἀγρωτίδες cum ω scriptum: nam vulgo ἀγρότης rusticus scribitur. sed fortasse noster ex usitato eadem notione verbo ἀγροιώτης, crasi quadam, hanc vocem formaverit; aut etiam in mente habuerit et scriptioni suae, ut interdum solet, inseruerit locum poëtae cuiusdam. certe haec cuncta, praesertim vero αἰζηῶν ἀνδρῶν ἔργα, poëtici styli saporem habent.

ἀδήριτον p. 152 v. 2. vocem ἀδήριτον hic usurpat actor in notione ab Hesychio observata, dum ἀδηρίτω pro synonymis copulat ἄμαχον, ἀκαταμάχητον, invictum ineluctabile. quare verbum διάφορον, quod mox subditur, nullum eorum elegantium significatum hic obtinet, quibus insignitur in plerisque disertorum operum libris, sed simpliciter sonat ferebant.

ἀλλαγαί p. 496 v. 2. τοῦτον βασιλεὺς μετ' εὐμελείας δέχεται καὶ ἀλλαγαῖς ἀγάλλει. p. vero 498 v. 4 de Mpyrigerio sic scribit: καὶ ἐκυδνοῦτο ταῖς συχναῖς ἀλλαγαῖς. Hesychius ἀλλαγὴν exponit ἀμοιβήν. sed eam generalem notionem his nostri locis haud quadrare nemo non videt. multo minus contentus quispiam esse possit ea quam Eustathius παρεκβολαῖς ad Iliad. ε p. 531 ed. Rom. annotat his verbis: αἱ δὲ ἱστορίαι σταθμούς οἰδασι λέγειν καὶ τὰς ἀρισμένους, εἴτ' οὖν τεταγμένους, ἐνοδίου

ἀναπαύλας τοῖς εἴτε ἰσχυροῖς εἴτε πελοδομοῖς, ἃς καὶ ἀλλογὰς ἔλεγόν τινες. in quam sententiam duo Meursius testimonia allegat, alterum Basilicon Eclog. 58 *ἴάν τις παραλάβῃ μίαν γούν ἀλλαγὴν, τὸ τετραπλάσιον τῆς τοῦ ζῶον τιμῆς δίδωτω*, alterum e glossis veteribus, *σταθμὸς ζῶον δρομικὸν* (forte legendum *σταθμὸς ζῶων δρομικῶν*) ὃς λέγεται νῦν *ἀλλαγὴ*. verum nihil hinc alicio quod declarationi duorum quae propositi locorum sufficiat. reperio *ἀλλογὰς* praeterea vestes dici speciosiores, ornatus potius in festo aut pompa quam necessitatis aut usus civilis gratia sumi solitas. Codinus lib. de Offic. c. 10 n. 7: *ἔπιτα δὲ πατριάρχης, μᾶλλον δὲ οἱ πατριάρχαι εἰ παρόντες εἶέν, ἐνδεδυμένοι τὰς ἀλλογὰς αὐτῶν*. agit de pompa diei Palmarum, vestes quoque imperatori eadem solemnitate usitatas n. 3 vocaverat *ἀλλάγματα*, uti et n. 4 vestimenta τῶν ἀρχόντων principum aut praecipuorum magistratum, apparere cerimonia tali splendido habitu ex more debentium, *ἀλλάγματα* pariter dixerat. videtur haec appellatio derivata e sacris literis, ubi vestimenta quaedam insigniora comparata potius ad speciem quam ad vulgarem usum *נִשְׂבְּלִי* a verbo *חָנַן* mutare dicuntur IV. Reg. v. 5 et 22. Isaiæ vero 3 22 et Zachariae item 3 4 vocantur *נִשְׂבְּלִי*, ad quae omnia loca Hieronymus *mutatoria* interpretatur. duobus vero prioribus locis septuaginta seniores *ἀλλασσομένης στολᾶς* pro *נִשְׂבְּלִי* reddunt: Genesis vero 45 22 (de quo loco mox agemus) *ἐκἀλλασσοῦσας στολᾶς*. haec nos movent ut initio propositis historici nostri locis munera pretiosarum vestium ab Andronico honorandis hospitibus impensa dici *ἀλλογὰς* putemus. sane perantiquus mos principum caros advenas donativo splendorum vestium demerendi, iam inde a Iosephi Aegypto praepositi temporibus est celebris. ille quippe loco modo memorato Genes. 45 22, dum se agnoscendum fratribus praebuit, *singulis eorum* (verba sunt S. Hieronymi vulgatae auctoris) *proferrī iussit binas stolas*. *Beniamin vero* (utique germano prae caeteris dilecto) *dedit trecentos argenteos cum quinque stolis optimis*. in historia quoque Augusti Romanos imperatores munerari solitos pretiosis vestibus quos vallet honorare, de Alexandro Severo refertur a Lampridio, de Probo a Flavio Vopisco. quem olim morem in aula Constantinopolitana Orientalium Caesarum viguisse, praeterquam hi Pachymeris loci indicant, etiam potest intelligi ex consuetudine Turcarum illic hodie regnantium; quos in admissionibus legatorum insigniūve personarum donativis talibus *vestarum*, ut vulgo vocant, passim uti compertum est, et Andream igitur et Mpyrigerium Pachymeres, dum *ἀλλογαῖς* ab Andronico honoratos scribit, significat donis pretiosarum et speciosarum vestium non semel cultos. haec hactenus scripseram, quando forte in locum incidi paraphraetis Vaticanani quo declaratur ipsum in eadem macum de potestate veteris *ἀλλαγὴ* sententia fuisse, siquidem in illa verba Pachymeris *Georgius Pachymeres II.*

p. 542 v. 10. τοῖς μὲν ναυάρχοις τὰ τῶν ἀναβολῶν, ὡς εἶχον, πρὸς
 P 460 βασιλέως φιλοτιμότερον μετημφιαστο, sic exprimit: οἱ ναυάρχοι
 γεννοῦνται τιμᾶνται παρὰ τοῦ βασιλέως ἀλλαγῆς ἱματίων λαμ-
 πρῶν. ita ille; in quibus non temere suspicor vocem quidem
 ipsum ἀλλαγῶν ex hisce quae modo tractamus Pachymeris locis
 accepisse, quid autem ea suo iudicio valeret, demonstrare stu-
 duisse adiunctione ad illam exegetica ἱματίων λαμπρῶν. non
 omittatur ad extremum, hinc fortasse originationem dari plausi-
 biliorem posse vocabuli ἀλλάγιον ea quam priori nostro Glossa-
 rio haesitabundi proponebamus. quid si enim ἀλλάγια putemus
 dicta fuisse collegia seu corpora militum ἀλλαγῆ simili, hoc est
 veste, utentium? quae communio facile coalescere inter eisdem
 nationis armatos potuit. certe id convenisse proprio praesertim
 imperatoris ἀλλαγῆ nominatim ab Acropolita memorato, sive
 τάξει, quam idem vocem pro illius alterius synonyma ponit, ve-
 risimillime cogitabitur ex usu quoque hodierno distinguendi certo
 genere coloris, insignis habitus aut peculiaris chlamydis certos
 ordines militum, principi nomine ipso ac singulari delectu addi-
 ctorum. post haec omnia scripta animadverti locum alium huc
 pertinentem nostri auctoris, quem vide p. 81 v. 9.

ἀλλήληνδετα p. 93 v. 18. ita optime omnium Barberinus
 codex, cum Allatianus ἀλληθενδεκτά scribat, Vaticanus autem
 ἀλληληνδοτά, ille vitiosius, hic propinquius vero. notum est
 δετόν vinculum et nexum sonare, a δέω *ligo*. est ergo ἀλληληνδε-
 τον *invicem nexum*, ut sit *ισοδύναμον τῷ ἀλληλόπλοκα* mox po-
 sito, aptissima notione ad loci sententiam, ut lector oculatus sta-
 tim cernet.

ἀμαγείρευτοι p. 88 v. 4. qui vocarentur hoc loco ἀμα-
 γείρευτοι cum foret divinarum necessarium in silentio scriptorum,
 non occurrit quod verisimilius dicerem quam quod in interpreta-
 tione posui, sic nempe vocatos eos qui postquam in aliqua parte
 ministerii aut praefecturae coquinae Palatinae diurnam probas-
 sent operam, inde emeriti promovebantur in speciosiora officia,
 ut hic Nicolaus ad episcopatum, quamquam ne ἀμείσως manus e
 culina sordidas ad aras ferret, professione prius monastica pur-
 gatus videri potuit, nomen ex ea sumptum, Neophyti, cathedrae
 Prusensi honestius inferens. etsi autem in Graecis originibus
 culinae hic Palatinae nulla indicatio est, res tamen ipsa prudenti
 conjecturam suggerit, talem intelligi oportere, hoc ipso quod cu-
 lina memoratur. nam id per se tam vile ministerium nisi e prin-
 cipali domo splendoris aliquid accipiat, obsoletius obscuriusque
 per se sit quam ut in scripto publico recte ostentetur. praeter-
 quam favorem principum, sine quo iste Neophytus non promove-
 retur in episcopatum urbis illustris, pronum aestimatum est non
 alia gratia huic aspirasse quam ex commendatione intimi ministe-
 rii olim regnantibus impensae. congruit autem analogia, ut mis-

sionem nactus bonam a coquinariis imperatori exhibendis obsequiis sic ἀμυγλιπεντος vocetur, ut ἀσραπεντος dicitur qui bonam a militia missionem emeruit.

Ἀμογάβαρος p. 398 v. 9. haec prima quod meminerim, in hac historia mentio est Amogabarorum, quos alibi noster, nempe P 461 p. 416 v. 8, sic dictos putat quod originem traherent ex Avaris sive Avaribus, Borealibus videlicet Asiae populis circa Caucasum sedes habentibus. sed ea historici suspicio est plane inverisimilis: quid enim Avaribus Hamaxobiis ex Scythico genere cum hisce Catelanis esse commune potuit ex Sicilia profectis, quo prius ex Hispania transierant? plausibilis hi nomen duxisse videri poterant a promontorio Tarraconensis Hispaniae, quod Ptolemaeus Ἀβαρον *Avarum* vocatum scribit. reperio apud Marianam, l. 12 c. 17 de rebus Hispaniae, *Almogaraves* illic appellatos veteranos milites e gente Maurica. horum multos admixtos Catelanis subaidio missos Friderico bellum in Sicilia gerenti a fratre ipsius rege Aragoniae arbitrator, et hos bello Siculo pace facta terminato, duce Rogerio Brundusino, quem noster Rontzerium vocat, Constantinopolim venisse. itaque pari licentia qua Fridericum in Theuderichum, Rogerium in Rontzerium, Pachymeres deformat, etiam in *Amogabaris* balbutierit, sic eos pro *Almogaravis* nominans. habet ea vox haud dubium linguae Arabicae Mauris familiaris characterem. itaque placet, quam vir pereruditus mihiq; amicissimus Dominicus Magrius e patrii Melitensis idiomatis usu et domestica notitia suggerit, originatio vocis huius. ait is Africanos *Algharbi* Melitae vocari, quod vocabulum *Occidentales* sonat, quoniam ab Occasu Melita Africam respicit. inseritur autem inter primam et secundam syllabam vocabuli *Algharbi* particula *mo* latinae praepositioni *ex* aequivalens, quoties designare opus est aliquem ex Africa sive alia regione Occidua profectum: talis enim illic *Almogharbi* dicitur, hoc est *qui ex Africa sive Occiduo tractu venerit*. nec est incredibile ex etymo eiusmodi in Hispania quoque nomen istud inolevisse: nam Mauros omnes certum est ex Africa traieciisse in Iberiam, et ex huius Occiduis partibus in caeteras dominatum extendisse, unde isthic quoque recte *Almogharbi* dici potuerint, aut vocabulo in popularem sonum detorto *Almogabari* seu, prout Mariana scribit, *Almogaraves*, Mauri milites ex Africa et Occiduis tractibus venientes. postquam haec scripseram, vidi quae Petrus d'Outremannus noster, in notis ad c. 3 libri sui de excidio Graecorum, circa vocem *Amogabari* tradit. ea nihil mutandum in iis quae supra posui suadent. indicandum tamen locum patavi studioso lectori, ut eo, si ipsi videbitur, adito, eligat ex omnibus pro arbitrio. quae magis probaverit.

ἀμφιδρόμια p. 282 v. 5. οὐδὲ γὰρ σινός — καὶ εὐλογῆν. perobscurum de more auctoris hunc locum, qui Graeco

inspiciet, reperiet, ni fallor. mihi quidem haud parum negotii dedit, quoad omnibus pensatis quam interpretatio exprimit exsculpsi sententiam. ceterum ἀρχαιολογία hic notanda in verbo ἀμφιδρόμια, quod noster ex suo mutuatur Hesychio, sic scribente ἀμφιδρόμια ἡμέρα ἀγομένη τοῖς παιδίοις, ἐν ἣ τὸ βρέφος περὶ τὴν ἐστίαν ἕφερον τρέχοντες κύκλῳ, καὶ ἐπετίθεσαν (forte corrigendum καὶ ἐπετίθουσι) αὐτῷ ὄνομα ὅτι ὑπὸ τῶν οἰκίαιων καὶ φιλῶν δῶρα ἐπέμπτο. paulo distinctius Suidas, qui nomen hoc singulare femininum facit. ἀμφιδρομία, inquit, ἦν πέμπτην ἄγουσιν ἐπὶ τοῖς βρέφουσιν, ἐν ἣ ἀποκαθαίρονται τὰς χεῖρας αἱ συναψάμεναι τῆς μαιώσεως, τὸ βρέφος περιφέρουσι τὴν ἐστίαν τρέχοντες, καὶ δῶρα πέμπουσιν οἱ προσήκοντες ὡς ἐπὶ τὸ κλειστόν πολυπόδας καὶ σπηλιάς, τῇ δεκάτῃ καὶ τοῦνομα τίθενται. hoc est:

P 462 *Aphidromia, quam diem celebrant quintam a natis infantibus, qua purgant manus quae obstetricationi operam dederunt, infantem circum focum gestant currentes, et dona mittunt propinqui, polypodas plerumque ac sepias; decima vero nomen imponunt.* ex his apparet cerimoniam vetarem aptare studuisse Christianis ritibus Pachymerem: et forte is voluit isto verbo baptismi

panegyrim exprimere. ego tamen coniecturae docti lectoris divinationem istiusmodi relinquens, satis habui quintam ab ortu diem exprimere, quotam voce ἀμφιδρομία, cui synonyme consonant τὰ ἀμφιδρόμια, designari Suidam retuli docentem.

ἀνάγωγος p. 337 v. 13. vocis ἀνάγωγος quae hic usurpatur notio repetenda ex Hesychio est, apud quem legimus: ἀνάγωγος ὑβριστής, ὁ μὴ τῆς δεούσης ἀγωγῆς τετυχηκός. Ἀναξαγόρεια χρήματα p. 150 v. 4. πάντα δ' ἀντρέπον καὶ συνέχουσι διὰ τὴν νομιζομένην ἀκρίβειαν, κατὰ τὰ Ἀναξαγόρεια χρήματα. sic duo codd. optima concorditer B et A. Vaticanus interpolator, pro suo more obscura transiliendi, sic tantum habet: καὶ πάντα ἀντρέπον καὶ συνέχουσι διὰ τὴν νομιζομένην ἀκρίβειαν. habuit autem in animo haec scribens Pachymeres initium celeberrimi operis ab Anaxagora de rerum natura scripti, recitatum a Diogene Laertio in eius vita his verbis: πάντα χρήματα ἦν ἁμῶν· εἶτα νοῦς ἔλθειν αὐτὰ διακόσμησε. omnes res erant ἀσυνεῖς, deinde mens veniens ipsas ornate disposuit.

ἀποσκηπτῶ. huius quoque nusquam alibi a tot diligentissimis vocabulorum collectoribus reperti verbi aliquam in hoc minus obviorem censu fieri mentionem sequamur est; cuius praeteritum infinitivi passivi noster usurpat dum sic scribit, p. 269 v. 10: μὴ τῆς φορᾶς ληγουμένης πρὶν ἂν ἀπισκίῃται τῷ ταίῳ τῆς πόλεως. non cessante impetu priusquam illiderentur muro civitatis. agit de casis rusticorum eluvione avulsis et torrente abreptis. quod verbum vulgo scribitur σκηπτῶ, alias per τ scribi solitum, non obscura vestigia supersunt in verbis inde derivatis, σκίπτω, quam Hesychius exponit βακτηρία ῥάβδος, et σκίπτον, quam iam

olim Latini arripuerant, scipionem baculum dicentes. quim et ipsum, sed *ἠεσθίσει* τοῦ μ̄ auctum reperitur verbum *ἐκίμπτει* Hesychio saepius memoratum: nam apud hunc legitur *ἐκίμπτει ἐκίμπτεται, χυλακαίνει, ἐρείδεται, ἐπιπίπτει*, et *ἐκίμπτει ἐμπαγήναι, ἐμπαλασθῆναι*, denique ut alia omittam, *ἐκίμπτει ἐγγίσει προσπαλάσει*. bene habet, dicet aliquis: sed τὸ ἀπό τῶ ἐκίμπτεισθαι praepositum significationem in contrarium vertit, huic ego sic occurro ut ultro confitear plerumque *στρατηγικόν* esse τὸ ἀπό in compositione verborum aut nominum. sic ἀπαρθεῖν est *deflorescere, ἀπάξιος indignus*, ac similia passim obvia sexcenta. in quibus iuvat obiter memorare vocem ἀπαρτιτόκος elegantissime compositam ab auctore pulcherrimi epigrammatis ab eruditissimo Octavio Falconerio descripti e basi marmorea nuper effossa et cum notis eiusdem doctissimis editi. sustinebat olim ea basis signum Aesculapii, representans illum ut infantem recens natum, unde primum distichon sic habet:

τὴν παιδὸς καλλίσταν εἰκὰ τάνδε Θεοῖο

Παιῖνος κούρου ματρὸς ἀπαρτιτόκου

ἀρτιτόκου, hoc est recens *enixam*, Aesculapii modo nati genitricem vere appellare Nicomedes epigrammatis scriptor non potuit, quoniam eam sciebat nunquam peperisse, utique non ignorans vulgarissimam et constantissime creditam fabulam, qua quaecumque tandem fuerit mater Aesculapii (nam alii Coronide, Arsinoë alii natum autumant) prius mortua quam pareret asseritur, ex illius vero statim exsecto utero vivum puerum Aesculapium extractum. quare is merito vocatur *κούρος ματρὸς ἀπαρτιτόκου filius matris non puerperae*, quippe quae illum dumtaxat alvo concepit et formaverit, enixa in lucem numquam fuerit, morte partum praeoccupante. inest ergo sine dubio in compositione vis negandi τῶ ἀπό: sed non semper, nam ad v, 773 Iliadis β̄, ubi legitur de Achille *καὶ ἀπομνησίας*, sic annotat Eustathius: *ἐν μὲν τοῖς ἐξῆς ἀπομνησία τὸν Ἀχιλλέα ὁ ποιητὴς ἱρεῖ, τοῦτέστιν ἀποθέσθαι τὴν μῆνιν· ἐνταῦθα δὲ εἰκῶν ὅτι ἐν νήεσιν ἔκειτο ἀπομνησίας Ἀγαμέμνονι, τὴν ἐπιμονὴν δηλοῖ τῆς μηρίδος, κίτται γὰρ εἰ ἀπὸ πρόθεσις ἀργή, ὡς καὶ ὅτε τις λέγει ἀπομνημονεύειν χάριτος, ἐξ οὗ καὶ τὸ ἀπομνημόνευμα, οὕτω δὲ καὶ τὸ ἀπαντῶν ἀδιάφορον πρὸς τὸ ἀντῶν. in consequentibus dicet poeta Achillem ἀπομνησία, hoc est deposuisse iram. hic vero dicens quod is in navibus iacuerit ἀπομνησίας Ἀγαμέμνονι, perseverantiam irae significat. praepositio enim ἀπό hic otiosa iacet, sicut et quando quis dicit ἀπομνημονεύειν χάριτος recordari se gratiae; unde est et nomen ἀπομνημόνευμα. eiusdem formae ac notionis verbum ἀπαντῶν occurrere, idem valens ac simplex ἀντῶν etc.* doctrinam huius magistri ad rem ego meam conferens aio in hoc nostro verbo ἀποεκίμπτεισθαι τὸ ἀπό vacare, et idem valere compositum ac simplex, *ἐκίμπτειν καὶ ἀποεκίμπτειν*, nisi si quam maioris

impetus emphasim compositio adiiciat, ut cum *επιμαρθεῖαι* sit solum *επιπέπτειν incidere*, *ἀποεπιμαρθεῖαι* sit vehementer incidere, hoc est, ut vertimus, *illidi*,

ἀρματοφυλάκιον p. 135 v. 11. *ἐν τῷ πάλαι ἀρματοφυλάκιῳ*. nimirum in veteri armamentario. unde confirmantur quae in Glossario priori de notione vocis *ἄρμα* apud Graecos posteriores notavimus; quibus addo testimonium veterum Glossarum Iuxta, ubi legitur *ἄρμα παρ' Ἑλλήσι μὲν τὸ ζεύγος βοῶν, παρὰ δὲ Ῥωμαίοις τὴν κρούσαν, σημαίνει καὶ ὄπλον*.

ἀρχή. omisi annotare in Glossario priori notionem peccatariam vocabuli *ἀρχή*, usurpatam vol. I huius historiae p. 17 v. 6, ubi sic scribitur: *τῆς ἀρχῆς ἐγγύθεν οὐσης ἀντιξούσης ἐτοίμασθαι πρὸς ἅπαν τὸ ἀντιστηρόμενον*. sententia loci exigit *ἀρχήν* hic vocari aulam sive comitatum imperatoris, aut urbem imperii sedem.

Ἀύγουστιῶνος αὐλαία p. 196 v. 1. agit de concursu multitudinis ingentis quae forum aut plateam propylaeo templi S. Sophiae contiguum impleverat studio visendae caerimoniae inaugurationis Michaëlis a patre Andronico in imperii collegam assumendi, et solemniter coronandi. a congregata tali occasione turba confertam stipatis corporibus et se arts comprimentibus fuisse ait *Ἀύγουστιῶνος αὐλαίαν*, quod utrumque vocabulum declarandum est. incipiamus a priori. non videtur dubium quin *Ἀύγουστειῶν* forum sit idem quod Codinus *Παρεμβολαῖς περὶ τῶν πατρίων τῆς Κωνσταντινουπόλεως* docet vocatum fuisse *Ἀύγουσταῖον* a Constantino, cum antea *στρατήγιον* diceretur. verba Codini sunt *ἐν τῷ στρατηγίῳ λεγομένῳ φερῶ, ἔνθα ποτὲ οἱ στρατηγούντες τὰς τιμὰς αὐτῶν ἀπέδεχοντο, ἐαυτὸν ἐπὶ λιθίνῃς ἀνέγραψε στήλησιν . . . καὶ τὸν τόπον ἐκάλεσεν Ἀύγουσταῖον. ἢ φορὸν στρατηγίῳ dicto, ubi militares magistratus suos honores accipiebant, suam ipsius statutam lapideae columnae imposuit . . . et locum *Augustaeum* nominavit. ita Codinus iuxta editionem Georgii Douzae anno 1596. aliter tamen eundem, ut apparet, locum P 464 Meursius recitat, verbo *γουστειῶν*, ex Codini Originibus Constantinopolis referens forum istud *Ἀύγουστιῶνα* denominatum, cum antea *γουστειῶν* vocaretur, hoc est *ὀφιοπέλιον*. de foro eodem haec habet Procopius l. 1 de Aedificiis c. 2: *ἀγορὰ τις ἀπὸ τοῦ βουλευτηρίου ἐτύγχανεν οὕσα, καλοῦσι δὲ Ἀύγουσταῖον τὴν ἀγορὰν οἱ Βυζάντιοι*. hoc est ex interpretatione Maltreti: *pro curia forum est, dictum Byzantiis Augustaeum*. fuisse hoc forum, quod Pachymeris narratio exigit, prope templum S. Sophiae, suadet ex iis quae scribit Petrus Gillius de Topogr. Constantin. l. 2 c. 17 his verbis: *Procopius forum quod Constantinopolitani Augustaeum nominant, declarat ante regias situm fuisse columnis circumdatum. nunc nomen non modo amisit, sed ne forum quidem extat, totum fere exaedificatum. regias dudum deletae sunt. fuisse tamen Augustaeum ubi nunc cernitur aqua**

salient, non longe a Sophias angulo ad Occasum vergente, assessor ex stylobata paulo ante extante columnae Iustiniani, a Turcis sublatae, quam Procopius tradit Iustinianum in Augustaeo foro, Zonaras in aula ante aedem Sophias excitasse. Suidas addit Iustinianum, cum Sophias templum condidisset, purgasse aulam et marmore stravisse, appellatam prius Augustaeum forum. hactenus Gillius. Suidas verbo Ἀύγουστος meminit ὀψοπωλίου εἰς αὐγουστειῶν μετωνομασμένου. sed videtur agere de loco veteris Romae sic dicto, nempe de foro Augusti. verba eius sunt: οἱ φεγγωνάχαι καὶ σεβαστοφόρα ἐγόρευον ἐν τῷ αὐγουστειῷ, οἷον ἐν τῷ ὀψοπωλίῳ, εἰς τιμὴν Τιβερίου. τὸν δὲ τοιοῦτον τόπον οὕτως ἐκάλεσαν ἀπὸ τοῦ Ἀυγούστου. ita Suidas, continue subiungens ἔστησε δὲ καὶ ὁ μέγας Κωνσταντῖνος εἰς τὸ ἀσκεπὲς τῆς δάφνης στήλην τῆς ἑαυτοῦ μητρὸς, ἐξ ἧς ὠνόμασε τὸν τόπον Ἀυγουστειῶν. forte vult significare Constantinum studentem novam quam condebat Romam veteri per omnia similem facere, fori etiam Augustei, cuius apud antiquam Romam dudum visi meminisset, simulacrum eadem appellatione Byzantii fecisse, et locum prius Strategiam vocatum, erecta ibi matris suae Augustae statua, Augustaeum nuncupasse. atque hinc forte repetenda ratio fuerit cur Codinus et Procopius forum hoc Constantinopolitanum Ἀύγουσταίων per αἰ scribant, Suidas vero forum antiquae Romae Ἀύγουστειῶν per εἰ, nimirum quod hoc a nomine imperatoria Augusti appellationem sumpserit, ex quo iuxta analogiam formari debuerit αὐγουστειῶν, illud vero ex Augusta Helena denominatum cum αἰ scribi debuerit. ut sit, positae in hoc Constantinopoli tanto foro a magno Constantino praeter propriam statuam etiam alterius statuae matris suae Helenae, meminit quoque Codinus loco superius indicato, in quo videtur successio temporis fuisse, ut primo suam matrem honoraverit simulacro illius illic erecto et loco ex ea nominato, deinde signum quoque se ipsum referens ibidem extare voluerit. porro lapsu temporum invaluisse ut locus prius dictus αὐγουσταίων, postea aetate Pachymeris vulgo vocitaretur Ἀύγουστειῶν, ex hoc istius Historici testimonio recte, ut opinor, colligimus.

Restat videndum quid αὐλαίαν idem vocet. αὐλαία Suidae est τὸ τῆς σκηνῆς παραπίεσμα, proscenium, velum obiectum oculis spectatorum mimis operam dantium. Hesychius praeter istam notio nem aliam etiam subiicit voci huic, dum scribit: αὐλαία ἐν αὐλῇ διατρέβοντα. disquiratur ergo quid sit αὐλή; quod vocabulum in huius ipsius mentione loci usurpant et Zonaras, et Suidas supra citati a Petro Gillio. Athenaeus (lib. 5 δειπνοσοφιστῶν p. 189 ed. Commelini anni 1597) ad versum Aristarchi

Ζηνός που τοιήδε γ' Ὀλυμπιον ἔνδοθεν αὐλή
sic disputat de significato vocis huius, ἔτι τάλινν οὐδ' ἢ αὐλή
ἄρμόττει ἐπὶ τοῦ οἴκου. ὁ γὰρ διακνεόμενος τόπος αὐλή λέγεται.

praetera vos ἀλή αείδibus non congruit: apertas enim perflatusque locus ἀλή dicitur. notat hunc locum animadvertor Athenasi, censura, ni fallor, parum digna caetero eius acuminis critico. sic scribit c. 3 l. 5. *haec Athenaeus: sed quae ista levia? . . . quid enim etat per ἀλήν et palatium intelligere.* et paulo post: *e contrario affirmamus nos Διός ἀλήν Homeram appellasse Iovis palatium.* sic enim loqui observamus antiquissimum poetam, et quod in primis ad rem facit, summum Homeri imitatore Aeschylum, cuius est illud in *Promethæo vincito*: ἔσοι τῆν Διός ἀλήν οἰχνεῦσι. hactenus Casaubonus, quem sane miror id ipsum pro argumento allegare quod eius causam unice iugulat. itane vero? ex eo quod Homerus et Aeschylus Διός ἀλήν memorent, sequitur eos aliam Iovi habitationem assignasse quam qualem ἀλής vocabulo exprimi contendit Athenaeus, intactam et aura perflabilem? quin potius ex Iovis, qui Aether ipse est iuxta illud Ennii *aspice hoc sublime candens quem invocant omnes Iovem*; ex Iovis inquam natura prudens quivis Homeri et Aeschyli lector intelligat tale utique illi assignari diversorium qualis ipse est, sine murorum lateribus, sine tecti fastigio, patens omnem in partem atque perflabile. quis legens apud Virgilium *annosaeque domos avium*, aut de Aristaeo intra fluenta Penei amnis admissis *iamque domum mirans genitricis et humida regna*, subiciat animo aedes ad humanum usum lapide ac caemento structas, tectas laquearibus, et non potius *domus* vocabulum utrobique accipiendum putet consentaneae ad condiciones rerum quarum est illic mentio, volucrum in ramis arborum, Nympharum sub aquis degentium? equidem inde potius suspicor sola terrarum patentia, superne intacta loca dici ὑπαιθρα, subdialia, sub love frigido posita, quod Διός Iovis ipsius habitaculum eiusmodi esse vulgo existimetur. quare nihil in adductis a Casaubono video quod me moveat ad fidem negandam docenti verum significatum vocis ἀλή antiquissimo grammatico, haud paulo, ut est verisimile, perspectiorem habenti nativam potestatem vocabulorum linguae propriae, in cuius sit meditatione accuratissime versatus, quam recte credi de ullo recenti queat quantumvis diligenti literature. illud potuerat elegantius illustrator Athenaei in eius interprete culpae, quod in illo Aristarchi versus Latine reddendo vocabulum Latinum *atrium* tamquam Graeco ἀλή ἰσοδυναμοῦν adhibuerit. atrium enim, prout erudite demonstrat Favianus Nardinus in sua *Roma Antiqua* l. 3 c. 13, plane contrariam ἀλή, hoc est, ut vidimus, loco ὑπαιθρῶ et sine murorum obicibus perflabili, notionem apud Latinos veteres habuit, significans nimirum partem aedium structis omni ex parte lateribus murorum et laqueari superne imposito protectam. unde Ansonius in *Mosella laqueati* adiunctum *atrio* aptat; et Apuleius describendo atrium regiae Psychae, *summa eius laquearia citro et obore*

curiosae curata sustineri ait curae columnis. sed et usus apud veteres attributi atrio tectum illud fuisse demonstrant. illic enim ex Plinio l. 85 c. 2, Polybio l. 6, Iuvenale Sat. 8 et aliis, imagines maiorum servabantur, quas in loco aëris iniuriis exposito non est verisimile relinqui solitas. ex Servio ad primum Aeneidos in atrio coenabatur, ad quod subdivalis locus, noctu praesertim, ineptus est. ibidem ex eodem Servio ad 11 Aeneidos senatus interdum habebatur. ibi, ut docet Corippus l. 3 de laudibus Iustini minoris, legati gentium exterarum ab imperatoribus admittebantur. illic denique, ut ex concordii testimonio evangelistarum Marci Lucae Ioannis constat, ignis excitabatur; unde etiam Isidorus vocis etymon repetendum putat, *atrium* existimans dictum *quasi ab igne et fumo atrum.* nihil horum commode loco aperto ac perflabili fieret. sed haec obiter. ad orbem instituti redeamus, definiamusque quid *αύλαιας* verbo designare Pachymeres hoc quem tractamus loco voluerit. equidem non dubito quin is *αύλαιαν* ab *αύλη*, iam expressa notione intellecta, deflexerit, ac studuerit indicare subdivalem aream Augustaei fori, spatium videlicet extra laterales hinc inde porticus in medio partum ac late vacuum, quod densa tunc multitudo compleverit.

αὐτοπροσκοπίτης p. 615 v. 6. agit de Athanasio patriarcha consueta sibi atque innata morositate cunctos sine discrimine offendere nihil pensi habente. divinanda est origo et notio huius vocabuli mihi quidem alibi non lecti. unde autem verisimilius duci putem quam a *προσκοπή* voce ecclesiastici usus ex epistolis Pauli notissima? ad Cor. 2 c. 6: *μηδεμὴν ἐν μηδεὶν δυνδόντες προσκοπήν* nemini dantes ullam *offensionem*, ex qua idem sanctus apostolus appellativum alibi format *ἄπροσκοπος*. ad Cor. 1 c. 10 32: *ἀπροσκοποὶ γίνεσθε καὶ Ἰουδαίοις καὶ Ἕλλησι καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ θεοῦ.* ut ergo significet Pachymeres Athanasium non modo non cavisse, ut oportuerat, ne actis a se aliud spectante, bono etiam animo, contingeret aliquos offendi, sed ita se gessisse ut paene videretur de industria quaerere ac captare occasiones offendendi omne genus hominum, eum *αὐτοπροσκοπίτην* hoc loco vocat.

Βλαχικόον p. 106 v. 4. congruunt quae hic Pachymeres de gente Blachica scribit, cum iis quae prius Anna Comnena in Alexiade de Blachis scripserat, l. 8 p. 227: *καὶ ἑσώσοι τὸν νομάδα βίον εἰλοντο, Βλάχους τούτους ἢ ποιῶν καὶ εἰν οἶδε διάλεκτος.* de quibus iuverit videre quae in nostro Glossario primae Alexiadis editioni subiuncto pridem annotavimus.

Βοηδρομιών. etsi semper alibi Pachymeres hoc vocabulo mensem Aprilem indicat, tamen, propter rationes a me l. 3 Observ. c. 6 n. 9 allatas, necessario dicendum est eum p. 524 v. 12 hoc nomine designasse Martium mensem. nec novum est variare

illam in nomenclatione mensium: vide quae verbo *Αγασών* et verbo *Μαιμακτηριών* hoc ipso Glossario notamus.

βουτζον p. 399 v. 3. quid sint hoc loco βουτζα quaeritur. puto idem quod βουτζαί et βουτζα, vocabula dudum explicata a Meursio, dolia videlicet vinaria lignea rotunda, qualium liquore vacuorum et terra oppletorum usus est frequens in subitis obvallationibus; quas Galli hodie *barricades* vocant, quia dolia vinaria *barricas*, sive, ut solent scribere, *barriques*, appellant. Italis eiusmodi dolia *botte* dicuntur, voce propius accedente ad sonum *butsi*, cuius significatum obtinet et fortasse origo est.

γλυκύς ἀγκών p. 44 v. 8. in huius enarratione adagii dissident invicem grammatici sententiis contrarie commissis. Zenobius cent. 2 n. 92, Anonymus Vaticanus cent. 1 n. 55, Eustathius ad Iliad. κ p. 791 ed. Rom. contendunt per antiphrasim dici de re molesta. Suidas contra iudicat cent. 4 n. 94. sic enim scribit: γλυκύς ἀγκών οὐ κατ' ἐναντίωσιν ἢ παροιμία. ἀλλὰ βουλόμενος εἰπείν, ὃ γλυκία ἤδη ἐχρήσατο Ἰλλάτων ὁ κωμικὸς ἐν τῷ Φάωνι. γέρον δ' αὐτῷ ὑπόκειται ἐρῶν ἀλητριδος, ὃ χρυσῶν ἀνάδημα . . . ὃ γλυκύς ἀγκών. Suidae Pachymeres accedens facilem ad quidvis cuius gratificandum Cozyleni episcopi animum hac formula expressit.

δειξις p. 524 v. 14. quid sit hoc loco δειξις, diu quaesivi. nec vulgaris notio ostensionis vel ostentationis, nec peculiaris quam notat Plutarchus Convivialium sermonum l. 8 quaesit. 15, docens sic vocari speciem aut partem quandam *ὀρχήσεως saltationis*, hic quidquam faciunt. aliquando suspicabar δειξίν vocatum campum quandam suburbanum urbi Adrianopoli, in qua tunc diversabatur imperator Michaël, exercitum, ut solet fieri, in castris habens suburbanis loco δειξις vocato positus, ad quae se ille tum forte contulisset cum nuntiatus est adventus Caesaris. nec abluderet usus praepositionis ἀνά, quae saepe aequivalet Latinae *per* et locum *per* quem itur denotat. sic Homerus habet Ὀδυσ. ξ: χῶρον ἀν' ὑλοέντα *per locum sylvosum*, et alibi ἀνά στρατόν *per exercitum*. aliorum quoque scriptorum classicorum testimonia in promptu. sed figere sententiam in coniectura mera non sum ausus, donec auctoritas me doceret idonea locum ita nominatum prope Adrianopolim fuisse. illud in hoc dubio quod minus inverisimiliter sequeretur se upum obtulit, novatum in usu vocis huius hic aliquid agnoscere ex posteriorum militari disciplina temporum. nempe Franci, qui per Asiam sacri belli causa diu militaverant, census militum, quales maxime solvendorum cuique stipendiorum occasione a duce ipso supremo rege aut imperatore celebrantur, *montres* hodieque vocant, quasi diceret *ostensiones*, quibus scilicet unusquisque militum ad nomen citatus se ostendit atque exhibet. manifestum autem est, si quis vocem Gallicam *montre* Graeco vocabulo velit reddere, non aliud aptius reperitur

rum nomine *δαΐεις*. res autem ipsa narrationi aptissime congruit, ut dicatur imperator ex urbe in vicina castra cenus militaris et solutionis stipendiorum causa prodiisse, ibique repertum cum ei nuntiatum accessus ad eum novi est Caesaris.

δεφενδύειν p. 175 v. 7. *δεφενδύειν* plane pro *tuori*, *protegere*, *defendere* ponitur. nec nunc primum hoc verbum e Latio transit in Helladem. Glossae Basilicorum *δεφενδύεται* explicant *ἐξουσιούται*, *ἐκδικεῖται*. sed haec defensio iudicialis est patronorum aut advocatorum reos excusantium, aut ab iis crimina obiecta refellendo depellantium. magis huc facit declaratum iisdem glossis vocabulum *δεφένσωρας* in hunc modum: *οἱ μετὰ τοῦς κουρσῶρας ἦτοι προμάχους ἑπακολουθοῦντες πρὸς ἐκδίκασιν αὐτῶν*. utitur et alibi noster hoc verbo, nempe l. 3 c. 18 sub finem, sic scribens: *καὶ γὰρ καὶ τὰς τῶν Ἰταλῶν (οἰκίας) χρῶν ἦν δεφενδύειν*. etenim et domos Italorum defendere imperatorem oportebat. hoc est, ab iniuria tutas praestare, et vindicare si quid fuisset in eas contra ius factum. agit de domibus Genuensium Galatae permissu imperatoris habitantium; quas cum Veneti flamma iniecta corrumpissent, multa iis per imperatorem indicta damnum reparare sunt compulsi.

διακινήσιμος p. 50 v. 13. *τῇ γὰρ δευτέρῃ ἑβδομάδος* P 468 *μετὰ τὴν ἀναστάσιμον, ἣν δὴ καὶ διακινήσιμον λέγουσιν*. legabatur in ms mendose, opinor, *τῆς γὰρ δευτέρας*, quasi referretur ad *ἑβδομάδος*. quod a recto aberrat: non enim meminit secundae cuiuspiam hebdomadis, sed feriae secundae hebdomadis Paschalis, quae feria diem resurrectionis domini *ἀμέσως* sequitur, ita ut in *δευτέρῃ* intelligatur *ἡμέρα*, et dum *τὴν ἀναστάσιμον* appellat, non *ἑβδομάδα* subintelligat sed *ἡμέραν* aut *ἑορτήν*, hoc est dominicam ipsam Paschae, quam Vaticanus paraphrastes vocat hoc loco *κυριακὴν νέαν*, diem nimirum quam fecit dominus. Graeci enim hebdomadem quae incipit a die statim sequente diem Paschae, *τὴν διακινήσιμον* nuncupant, uti et eam quae inchoatur postridie octavae Paschae nominant *ἑβδομάδα τοῦ Θωμᾶ*, quod illi quoque, ut Latini, in missa octavae Paschae recitent evangelium in quo narratur Thomae apostoli correctio et confessio; cuius hebdomadae Thomae in hac quoque nostra historia fit mentio l. 6 c. 13, recte siquidem Iacobus Goar O. P. in Euchologio p. 933 haec verba *τῇ πέμπτῃ τῆς διακινήσιμον* vertit *feria quinta post Pascha*. ut autem illic *πέμπτῃ* feriam, sic hoc loco *δευτέρῃ* non hebdomadem, ut monui, sed hebdomadis diem indicat, feriam videlicet secundam, qua fuerit edictum, de quo hic agitur, promulgatum. ex his confido apparituram necessitatem emendationis loci huius a me factae. restaret excutienda diversitas scripturae in voce *διακινήσιμος*, quam alii *διακαινήσιμος*, nonnulli etiam *διακνήσιμος* scribunt. nos codicibus adhaeremus nostris sic constanter, uti repraesentamus, scribentibus. idque sufficere

nunc quidem ducimus: nec enim vacat aut tanti est in ratione talis appellationis aut etymo vocis indagando conflictari.

διασωσται p. 807 v. 18. agit de Alanis Noga sublato, cui militaverant, ultro se offerentibus Andronico, qui eos velut divinitus missos accepit, summam eis rei militaris permittens, adsciens in locum copiarum Romanarum, adeo ut delectis ex isto genere qui equitatu operam navaturi viderentur, detractos propriis equitibus equos assignaverit, ipsos quoque Romanos horum barbarorum obsequiis mancipans. nam cum esset iam pridem in Orientali equestri militia usitatum ut cataphractis equitibus adessent in praeliis quidam pedites, qui eos, si forte, vulneratos aut alio casu periclitantes iuarent servarentque, tales istis ministrare homines Romanos iussit. hoc genus equestrium ministrorum noster hoc loco διασωστας, quasi dicat conservatores, vocat. δεσποτάτους sive διακωτάτους appellaverat Mauricius recitatus a Rigaltio in Glossario, sic continuo eorum officium describens: *οι παρακολουθοῦντες τῇ τάξει καὶ τοὺς ἐν τῇ μάχῃ τραυματίας γενομένους ἀνακομίζοντές τε καὶ περιποιούμενοι*. adiungit hic eruditissimus Rigaltius loca varia Constitutionum Leonis de hoc genere subsidiariorum multa docentia. horum in uno ex Constit. 8 § 15 dicitur istos assecles et adiutores equitum olim deputatos dictos, Leonis Augusti tempore appellari solitos *επιρίθοντες scribones*. in altero ex Constit. 12 § 52 noto glossam hanc *τοὺς λεγομένους δεσποτάτους, τοῦτ' ἔστι τοὺς ἐπιμελητάς τῶν τραυματιζομένων στρατιωτῶν*. praescribit deinceps ibidem Leo quaedam circa numerum et delectum horum deputatorum, iubens constitui ad omne *signum* (Graece βάνδον, nempe turmam aut alam equitum sub uno vexillo merentium, quales Galli *cornettes* vocant)

P 469 octo aut decem ex deputatorum ordine *ελαφροὺς καὶ γοργοὺς ἄνευ ὄπλων ἀγίλες ἐτ strenuos sine armis*, qui debeant turmas quibus inserviunt intervallo centum pedum retro inaequi, ut in praeliis periculose saucios aut quocumque casu delabentes ex equis milites colligant, recreent, deportent in tutum. tum iis solvi praecipit pro quolibet servato milite nummum unum. § vero 54 idem Leo imperat in usum istorum deputatorum addi ephippii militarium equorum scalam geminam ad laevam, ut harum altera deputatus, quoties opus fuerit ad subsidium equitis periclitantis, adiuvari possit ad scandendum in equum. verba Leonis sunt: *πρόπον ἔστιν ἵνα ὁ δεσποτάτος τὰς δύο σκάλας εἰς τὸ ἀριστερὸν μέρος τῆς σέλας ἔχη*. addit denique eosdem deputatos debere καὶ εἰς φλάσκια ὕδωρ βαστάζειν διὰ τοὺς πολλὰς λειποθυμοῦντας τραυματίας, circumferre aquam in lagenis, unde revocent ad sensum saucios saepe ex dolore vulnerum aut iactura sanguinis deliquium patientes. obiter observo ex haecenus relatis: quod hi *deputati* Leonis imperatoris tempore, ut ipse testatur, *scribones* dicebantur, quae affinis notionis vox est *actuarius*, satis indicat et hos

ex actuariorum genere fuisse, qui multi, prout ostendimus in ea voce primo nostro Glossario, castra olim Romana sequebantur, ac quod ibi diximus medicos quoque, chirurgos et νοσοκόμους universos eo vocabulo pariter censi, confirmat Leo idem Augustus Const. 3 § 16, dum his δεποτάτοις medicorum partes clare tribuit, sic de illis scribens: οἵτινες παρακολουθοῦντες τῇ παρατάξει τοὺς ἐν τῇ μάχῃ τραυματίας γινομένους ἀναλαμβάνονται ὡς ἰατροὶ καὶ περιποιοῦνται. hinc istos hoc loco noster vocat διασωστάς *servatores*, seu δεποτάτων vocem usitatam, quod alienae esset originis, vere Graeca mutans, ut solet in nominibus mensium et occasionibus similibus (nam et quas σκάλας modo descripte loco Leo imperator dixit, stapedas designans, Pachymeres vol. I p. 411 v. 16 κλίμακας maluit dicere), sive quod forte tunc sic usus invaluisse, ut qui δεποτάτοι appellati fuerant, tum vulge audirent διασωσταί. caeterum hos διασωστάς solitos fuisse, saltem Pachymeris tempore, interdum armari et militarem praestare operam tuto deducendis per vias infestas viatoribus, docet nos locus ex p. 429 v. 16 huius historiae, ubi refertur Rontzerium magnum ducem, cum Magnesia Constantinopolim Cannaburium quendam mitteret, Nostongo provinciae illic praefecto mandasse ut ei διασωσταί e suis copiis comites daret, quorum tutus praesidio secure iter istud conficeret: πέμπει πρὸς τὸν Νόστογγον παρεγγυῶν ἰκανῶσαι διασωσταίς ἐκ τοῦ στρατιωτικοῦ τὸν ἀποστείλλόμενον. additque mox historicus Nostongum ostendere affectantem abundans gratificandi duci magno studium, plus quam rogabatur fecisse: obivisse enim ipsum cum suis praetorianis id officium, et Cannaburium in urbem perduxisse.

διβάμβουλον p. 186 v. 8. quid dicatur hoc loco διβάμβουλον *dibambulium*, eo mihi diligentius est quaerendum, quo doctissimorum hominum editae hactenus de huius vocabuli notione sententiae a vero aberrare vel ex hoc ipso historici nostri testimonio manifeste deprehenduntur. eruditissimus Iacobus Pontanus noster in Latina, quam sine Graeco contextu solam edidit, interpretatione Chronici Georgii Phrantzis protovestiarii, l. 3 c. 19 p. 197 ed. Ingolstad. an. 1604, referens ritum quo patriarcha Constantinopolitanus eius dignitatis inire possessionem erat solitus, inter alia haec habet: *secundum haec patriarcha cum lampadibus ad diababula sive atrium descendebat*. ita ibi. recte porro, ut opinor, Meursius in Glossario verbo Διβάμβουλον, et ex eo verba ipsa describens Mathias Martinius in suo Lexico Philologico verbo *Monobambulium*, pro *diababula* dibambula illo Phrantzae loco rescribi debere putaverunt. non recte autem, P 470 quantum arbitrōr, glossema illud, *sive atrium*, pro vera vocis eius expositione receperunt. sic enim uterque scribit; *Μονοβάμβουλον simplex conclave palatii secretius, in quo congregabatur clerus patriarcham novum electurus. Codinus eius meminit: 6*

δευτερος οστιάριος κρατῶν τὸ μονοβάμβυλον. ante hoc erat alizad,
in quod promiscue conveniebant omnes qui cuperent scire quem
clerus patriarcham creasset; et illud διβαμβυλον dicebatur. ita
illi ambo; et hoc continue probant prolato, quem supra descripsi,
Phrantzæ aut potius Pontani loco. sed in hoc utrumque falli
non diffitebitur, qui attenderit quam ridicule diceretur a Codino
δευτερος οστιάριος κρατῶν τὸ μονοβάμβυλον, secundus ostiarius
manu tenens Monobambulum, si Monobambulum atrium esset,
quale utique manu tenere (hoc enim est κρατεῖν) nemo unus pot-
est. unde manifestum est ex mente Codini Monobambulum fuisse
rem aliquam manu gestabilem. ac paritate argumenti idem erit
statuendum de Dibambulo, quod eiusdem formæ ac generis esse
gestamen debuisse et ratio communis etymi et series ipsa narra-
tionis Phrantzæ, et ut ad rem meam redeam, hic Pachymeris lo-
cus tantum non evidentissime demonstrant. quem enim quaeso
possent sensum tolerabilem habere verba hæc nostri auctoris,
patriarcha pastoralis baculo ab imperatore accepto, honoratur
et dibambulo, si Dibambulum atrium esset exterius? quidnam
igitur hic significare Pachymeres voluit verbo Dibambulum?
idem sine dubio quod alias clarius expressit, dum refert (vol. I
p. 112 v. 10 sqq.) sollicitos antistites eo quod Arsenius e patriar-
chio in monasterium sponte profugus scripto expressam abdicat-
ionem dare rogatus recusasset, ut aliquid haberet scriptæ ab-
cessionis æquivalens, ab eo repeti curasse βακτηρίαν καὶ λαμπαδοῦ-
ρον baculum et candelabrum, rati si ea reddidisset per quæ in-
vestitus patriarchatu fuerat, hoc ipso satis indicaturum sedit se
renuntiare, ac liberam synodo facturum ad novam patriarchæ
electionem procedendi potestatem. hic necessario de antiqua
forma inaugurationis episcoporum repetendum e monumentis ec-
clesiasticis aliquid est. primum autem admoneo consuetudinem
ecclesiæ Latinæ, ut in aliis plurimis, sic in hoc a Græcæ usibus
discrepasse. S. Bernardus serm. in Coena Domini: variae sunt,
inquit, investituræ secundum ea de quibus investimur. verbi
gratia investitur canonicus per librum, abbas per baculum, epi-
scopus per baculum et annulum simul. ita ille. ecclesia Græca
duo quidem et ipsa coniunctim adhibuit symbola in conferenda
electis pastoribus et sponsis ecclesiarum episcopalis possessione
dignitatis, quæ similiter responderent duobus memoratis titulis
pastoris et sponsi. at in primo dumtaxat cum Latinis Græci
convenientes, in posteriori lampadem sponsis præferri solitam
ex evangelica parabola et usu Orientalium nationum, ad nuptia-
lem ceremoniam accommodatissimam, annulo prætulerunt, quem
tamen Occidentalis ad id potius adhibuit ecclesia, ut populari
forte gentium Europæarum mori congruentius coniugalis necessi-
tudinis signum. quidquid porro circa hoc in consuetudine Lati-
norum fuerit, Asianos quidem episcopos lampadis praelatione au-

apicatos dignitatem, praeterquam indicant quae alias notavi Observationibus vol. I p. 638, etiam adstruit Codini locus de Officiis c. 1 in sexta Pentade, ubi agens de ordinationibus episcoporum solitis a patriarcha celebrari (id enim indicant illa eius verba εἰς τὰς χειροτονίας, explicantia quid primus et secundus ostiarii proprii sibi quiaque ministerii gereret in ea ceremonia) sic scribit: ὁ πρῶτος ὀστιάριος κρατῶν τὰς θύρας . . . ὁ δεύτερος κρατῶν τὸ μονάμβυλον: primus videlicet ostiarius interim dum patriarcha, aut alii eius concessu episcopi, novum episcopum intra presbyterium sive βῆμα consecrarent, fores soleae manu tenebat, ut statim eas panderet atque perfecta intus solitis ritibus inaugurationis fuisset. tunc enim produci novus antistes et ostendi populo debebat. quia vero prodire is bemate debebat praevia lampade, ad hanc illi praefendam secundus ostiarius accinctus stabat, κρατῶν τὸ μονάμπουλον vel ut alia est lectio, τὸ μονοβάμβυλον, manu tenens gestamen cui erat inserta lampas una. nam μονάμπουλον a μόνῃ ἄμπουλλα. quid sit autem ἄμπουλλα docent Aëtii verba illa l. 7: ἄμπουλλαν ὑέλκην πλήσας ἑλαίου ἀπυρῶσαν ὀστρεῶν ὕδατος ἔχει ἡ ἀμπουλλα. est ergo ἄμπουλλα lampas, et μονάμπουλον instrumentum portatile cui esset una lampas indita. verum ubi patriarcha Constantinopolitanus inaugurabatur, satis prudens quisvis intelligit aliquid illi praecipui honoris supra episcopos haberi debuisse. nimirum huic prodeunti ad populum non μονάμπουλον aut μονοβάμβυλον praeferebatur, sed quod noster hic docet auctor διβάμβυλον. de hoc vocabulo quid nos doceat Codinus, videamus. in libro de Officiis c. 10 de festis, dum explicat quomodo pompa instrueretur qua imperator ad celebrandum Christi natale venire admitteret in ecclesiam solebat, ait paratum adstitisse lampadariam cum dibambulo aureo in manu. verba sunt Codini: λαμπαδάριος κρατῶν τὸ χρυσοῦν διβάμβυλον. quid ita vero, nisi quia hunc praeire oportebat processuro per templum Augusto? quodsi, ut vidimus, μονοβάμβυλον gestamen erat lampadem unicam insertam habens, quid restat nisi ut διβάμβυλον intelligamus aut lucernam fuisse bilychnem, qualis meminit Petronius in nuper edito fragmento Traguriensi, aut instrumentum aliud bifidum in duobus hinc inde protensis ramis geminas lampades ardentes habens. sane opportunissime ad hanc rem admonet Balsamon imperatori, quando in solemnitatibus accedebat ad ecclesiam, duplicem lampadem praeferi consuevisse; ministrum quoque gestatorem eius duplicis lampadis lampadariam vocatum. igitur quod Codino dibambulium aurum dicitur, vas est iuxta Balsamonem gemina lampade insigne. quare his auctoribus non sane iam reformido falsi dicam impingere Latino Phrantzæ, dibambula per atrium exponenti, utinam copia inspiciendi daretur archetypi contextus. quæsivi diu et solícite, sed frustra. confido tamen in Graeca, si usquam extet, oratione nullam pro-

sus reperendam *atrii* mentionem. et quod Phrantzes *dibambula* in plurali posuit, significare puto voluisse gemina candelabri brachia, quorum suam unumquodque sustineret lampadem. quis enim neget persepte cadere sensum istum in haec verba *cum lampadibus ad dibambula*?

Opponi adversus haec posset ex modo laudato Balsamone, singularem imperatoris fuisse praerogativam praeviis duabus per ecclesiam incedere lampadibus, qualis nec patriarchae ac ne ipsi quidem imperatrici tribuebatur. his enim tradit Balsamon singulas tantum praeferi solidas lampades. ad hoc duplex responsio mea est. prior: non omnia quae primis auspiciis ineundae dignitatis quibusdam magistratibus legitime dabantur, eadem itidem quotidiano vitae usu tribui. quot ceremoniae imperatoribus, regibus, aliis principibus inaugurandis adhibentur, quas nefas est ultra illum diem repeti? sic et in patriarchis Constantinopolitanis institutum fuisse potuit ut prima dumtaxat ordinatione *dibambulo* honorarentur, reliqua vita cum prodirent per ecclesiam, non nisi *monobambulum* ipsis praeriret, ut multis hodie episcopis primo ingressu in urbes suas *umbellae* honorem dari videmus, qui postea negatur. altera: satis magnum esse discrimen inter Balsamonis et Pachymeris aetatem. nam centum fere annis Balsamon Pachymere antiquior est. eo autem intervallo multa constat in magistratuum ecclesiasticorum et saecularium praerogativis et honoribus fuisse immutata. unde pronum est creditum ab imperatoribus schismaticis, suum Constantinopolitanum thronum ad invidiam et depressionem etiam omnium primi Romani ambitiosae attollere certantibus, facile isto spatio concessum ut, cum antea unius praelatione lampadis patriarchae honorarentur, deinceps *bilychni* quoque lucerna (qui erat antea solis Augustis reservatus honos) ante ipsos portata conspicui ambularent in ecclesia, tam prima potestatis usurpatione quam deinceps. eligat igitur aequus lector utrum malit, an aetate quoque Balsamonis Constantinopolitanos patriarchas in prima consecratione usos *Dibambulo*, in reliquo, etiam solemnitatum magnarum, per ecclesiam incesso *Monobambulo* contentos; an neutrum dum Balsamon scriberet concessum ipsis, utrumque, aut saltem prius, ante hanc editam a Pachymere historiam Byzantinis fuisse antistitibus per suos principes indultum. confirmatur prior responsio ex eo quod ait Balsamon, episcopis praeter patriarcham et paucos eximius honoratos, ut Cypri et Bulgariae archiepiscopos, fuisse caeteris negatam in processu per ecclesiam, solemnibus etiam diebus, variis praelationem lampadis; qua tamen illos in prima saltem inauguratione fuisse *coonestatos* vix potest ob superius dicta dubitari. quidni ergo sic dicatur de patriarcha quoque, in prima illi inauguratione *dibambulum* concessum; in reliquis ceremoniis *monobambulum* dumtaxat. superest ut *veriloquium* vocem ista-

rum *μονοβάμβουλον* et *διβάμβουλον* inquiramus. puto equidem e Latina voce *obambulus* deduci, et ut rem ita nomen in aulam Romae novae e veteri migrasse. in aulam dico, non in ecclesiam. nam praelationes lampadum episcopis usque ab Apostolicis in Asia usitatas temporibus scio. Augustis quidem ignem praelatum prius Romae quam Constantinopoli fateri necesse est, cum iam Commodi aetate solemne Romae esset ignem Augustis praeferri. Herodianus l. 1: *Λουκίλλα ἦν τῷ Κομμόδῳ πρῆσβυτάτῃ πάντων ἀδελφῆ. αὕτη πρότερον Λουκίῳ Βῆρῳ αὐτοκράτορι συνώκει . . . ἀλλ' ἐπεὶ συνέβη τὸν Δούκιον τελευτῆσαι, μενόντων τῇ Λουκίλλῃ τῆς βασιλείας συμβόλων, Πομπηϊανῶ ὁ πατήρ αὐτὴν ἐξέδοτο. οὐδὲν ἤτιον μέντοι ὁ Κόμμοδος ἐφύλαττε τὰς τιμὰς τῇ ἀδελφῇ· καὶ γὰρ ἐπὶ τοῦ βασιλείου θρόνου καθῆστο ἐν τοῖς θεάτροις καὶ τὸ πῦρ προεκόμενευεν αὐτῆς.* en Herodianus Augustis Romae imperantibus tanto ante Constantinum et uxoribus eorum ignem quaquā incederent praelatum docet, et (ut hoc obiter admoneam) solus docet, ne miremur ab uno interdum auctore scripto notata reperiri quaedam olim usu vulgatissima ideoque quod tunc essent notissima literis scribentium non expressa. sic fuisse in usu quondam et pretio quendam honorem *bisellii* vocatum (quem est verisimile situm fuisse in praelatione *sedis geminae* aliquibus eximie concessa) ex una nuper exscripta et vulgata constat per virum doctissimum Chimentellium Pisani marmoris inscriptione, reliquis ea de re vetustatis monumentis silentibus. unde nec si primus et solus Pachymeres istam de qua nunc agimus dibambuli vocabulo designatam geminae lampadis ante patriarcham Constantinopolitanum praelationem memoriae prodidisset, mirari prudens lector aut suspexam unius habere fidem propterea deberet. sed quod coepimus agamus de origine vocis *dibambulum*. credo equidem ministrum qui lumen imperantibus Romae praeferreret vulgo dictum *obambulum*, quin et instrumento aut vasi quo is igni portando uteretur eandem quoque appellationem accommodatam usu populari; et translata per Constantinum e Roma veteri in novam sede imperii, nomen idem Latinae originis Graecis literis signatum. ac cum forte postea excogitati gradus essent in participatione huius honoris, ita ut fax aut lampas unica ante quosdam portaretur, ante alios duplex, explicatam istam differentiam vocibus Graeca forma compositis, ita ut instrumentum unicam gerens lampadem *monobambulum*, geminas habens *dibambulum* vocaretur. dicit aliquis commodius *dibambulum* dictum videri posse quasi *dibampulum* ab *ampulla*, mollito p in b. atqui si hoc esset, *monambulum* ex analogia formari debuisset. agnoscamus ergo in voce *monobambulum* veram tam *monobambuli* quam *dibambuli* originem Latinum vocabulum *obambulum*. haec mea circa *dibambulum* coniectanea, ut soleo meo iudicio diffidere, cum aliis discutienda obtuli viris eruditissimis, tum doctis-

simo et mihi amicissimo Dominico Magris theologo ecclesiae Vi-
terbiensis; qui rem adeo probavit ut statim, quae dudum scrip-
serat in suo Onomastico ecclesiastico duabus iam editionibus
P 473 verat ponere de notione vecis *dibambulam* opinioni Mazarini et
Martini consentanea, in meam sententiam refluxerit.

Hactenus de his scripseram, cum forte incidit in meas ma-
nus historia Graeca concilii Florentini, auctore, ut superius edi-
tor vocat, Sylvestro Sguropulo: alii Syropalam dictam voluit
in hoc ego libro reperi loculentam confirmationem conjecturae
de *dibambulo* meae, quam tacitam transmittere praevanicari et
narrat is scriptor c. 17 sect. 3 p. 62, cum esset patriarcha Con-
stantinopolitanus in procincta desideratae sibi navigationis in Ita-
liam ad concilium illic celebrandum et concordiarum ecclesiarum
statuendam, voluisse, repugnante Syropulo et aliis quibusdam in
schismate et odio Latinorum obfirmatis, portari secum vasa sa-
cra omnia sanctae magnae ecclesiae: *καριάργης κατεχέλευσται*
ετοιμασθήναι καὶ τὰ ἱερά σκεύη πάντα τῆς ἐγκρατίας μεγάλης ἐκ-
κλησίας, δυσχεραίνοντων δὲ ἡμῶν etc. ea occasione, cum sacra
illa vasa recenserentur in sarcinas liganda, quae ipsorum aevo
aut longo usu passa quippiam fuerant, recognoscimata ac restaurata
sunt; in quo dum elaborant artifices, contigit offerri eis tria
ἑξάδια. Creygonus inecite *pyxides* vertit. *ventilabra* enim illa
vox sonat, aut ut auctor antiquus vitae S. Petri Cavensis apud
Henschenium die 4 Martii c. 4 scribit, *flabella*. verba eius hic
poniam, quia usum τῶν *ἑξάδιων* in sacro indicat: *cum Teresini*
in ecclesia S. Iohannis missas (S. Petrus Cavensis) celebraret, et
quidam flabelli ministerium negligenter exhiberet, lampadem im-
pulit et oleum super altare fudit. erant nempe *ἑξάδια* laminae
tenues in alrum formas extensae, quae circa Christi corpus, dum
in altari stabat, a ministris movebantur. istiusmodi instrumenta
tria e pretioso fusa metallo, sed contusa aut maculosa ideoque
reparationis egentia, haudquaquam fuere, ut alia, in priorem re-
fecta et eliminata figuram, verum in unicum conflata *dibambulam*.
ἐντὶ τοῦ ἐτοιμασθήναι καὶ ἐκτελεσθήναι, ὡς καὶ τὰ λοιπὰ ἡτορεῖ-
σθήσαν . . . : εἰς διψάμβουλον μετασκευάσθησαν, τῆς μορφῆς τῶν
ἑξατερόγων ἀποκρίσεως ἢ ἀκτινωθείσης, εἰσεῖν, ἐξ αὐτῶν. priori
forma in iis sculpta Cherubinatorum sex alis instructorum avo-
lante aut inde, ut sic dicam, expulsa. en ergo ex relatione Sy-
ropuli, tres laminae argenteae simulacris Cherubinatorum celatas,
in unum conflatas *dibambulam*. restat videre quid tandem rei
esse *dibambulam* existimaverit, immo certo scierit, et ex publica
tunc omnium notitia innuere satis habuerit Syropulus idem. in-
telligitur id ex quadam ipsius suguratione inde captata; quam his
verbis mox explicat: *καὶ ἐντὶ τοῦ θείου ἐναυατίσματος κατὰ,*
ὡς ἱερὸν ἀνάθημα, τὸ δὲ λαμπροῦσεν καριάργεσθαι εἶδε κατὰ,

καὶ ὡς ἵκταν ἀποτίθεισθαι καὶ ῥιπτέσθαι προοίμιος, εἶπεν ἂν τις τοῦτο τῆς ὄσον οὐκὰ γεννησομένης παρατροπῆς τοῦ καθάρου καὶ ἀκίβδηλου τῆς ἐκκλησίας δόγματος. haec sonant. ex ista conflatione trium ventilaborum ex argento formis Cherubinorum celatorum, in unum dibambulū, consecutum esse ut illa materia exciderit honore quo dignata prius fuerat, insidendi sacrae mensae et ex ea speciem angustam ostentandi circum venerantibus, deiecta vero fuerit in usum longe viliores, quippe facta candelabrum huc illucque portabile et deponi aut prolici ubivis solitum. quam rem Syropulus, qui negotium conciliationis ecclesiarum Graecae ac Latinae nec suscipi unquam voluisset nec perpetratum admisit, in omen rapuit mox securaturae perversionis puri et sinceri ecclesiae dogmatis; qualem evenisse, sancita, unanimi Orientis cum Occidente consensu, in sacro Florentino concilio doctrina processionis Spiritus Sancti ex patre filioque, hic pertinax in haeresi et schismate scriptor temere ac blasphemus non videretur affirmare. illud tamen haec eius impia divinatio mihi affert commedi, ut ex ea manifeste appareat *dibambulū* aliud nihil quam *λαμπαδοῦχον*, instrumentum lampadibus gestandis in pompa praeferrī patriarchae solitum, quale is processuro in Italiam sibi, quo maxime angustam rerum suarum speciem praeberet Latinis, curasse ut quam speciosissimum mole ac forma pararetur, hinc intelligimus; unde in id unum materia quae tribus altaris vas suffecerat, est impensa. et pertulit revera suum istud sic fustum P 474 cunusque *dibambulū* Iosephus Constantinopolitanus patriarcha Florentiam, idque ibi solemnī suo ad papam accessu ostentare studuit. audiatur idem Syropulus c. 24 sect. 4 p. 99: εἶτα διαμνησάτο ὁ πατριάρχης τῷ πάπῳ ὡς βούλεται καὶ ἰδεῖν αὐτόν, καὶ ἵνα ταῖς ἡμέραις καθ' ἣν ἀποδέχεται τοῦτο ποιῆσαι. deinde *significavit patriarcha papae velle se ipsum visere, rogans ut diem admisioni assignaret.* Paulo post ἐπιστάσης οὖν τῆς ἀποταχθίσεως ἡμέρας, cum praestituta dies advenisset, ait Syropulus patriarcham inter caetera quae ad pompam sui versus papae palatium processus commendandam providit, iussisse ut sibi *dibambulū* et *dicaniciū* praesferrentur: ἐπέταξε δὲ ἵνα κατέχωσι καὶ τὸ διβάμβουλον καὶ τὸ δικανίκιον ἔμπροσθεν αὐτοῦ. est *δικανίκιον* *dicaniciū* aliquid simile baculis illis aut contis argenteis specie clavarum (vulgo *massas* vocant) quas praesferri videmus S. R. E. Cardinalibus, dum solemniter incedunt; qualium Graecis patriarchis usitatorum meminit Chronicon Constantinop. his verbis: ἰδίαις χερσὶ δέδωκεν αὐτῷ δικανίκιον πολλοῦ ἄξιον, ἧτοι εἰς ἄβδον ἀργυρῶν περιπερυσσωμένην. *proprie manibus dedit ipsi dicaniciū magni pretii, sive virgam argentēam circumauratam.* motam vero pergens Syropulus fuisse refert patriarchae controversiam de praelatione *dibambuli* et *dicaniciū*, dicente illi magno chartophylace ὅτι ἵνα αὐτὰ οὐδέτι ἀνήκουσι προηγεῖσθαι ταῦ-

τα, καὶ εἰ ὄρσεις, καταλειφθεῖτωσαν. *haec hoc loco praegestari nihil attinet; quare, si tibi videtur, relinquuntur.* contra tamen tendente patriarcha, convenit ad extremum solius dibambali praelationem omitti. ὁμοῦς ἀφῆκε τὸ διβάμβουλον. candelabri bifidi praegestatio, tamquam ab usu in Italia recepto nimis aliena, vel aliam quamlibet ob causam, ultro a patriarcha remissa est: *dibambulo domi relicto. potuitne clarius adstrui a me prius tradita διβαμβούλου notio? tamen hoc mihi Syropuli suffragium eripere Creyhton interpres conatur: quo successu, videndum modo restat. ille priori ex indicatis locis, c. 17 sect. 3 p. 62, verba illa τὰ δὲ (hoc est τρία ῥηκίδια) εἰς διβάμβουλον μετεσκευάσθησαν sic vertit: sed haec . . . tres pyxides in unam, sed eandem et geminam ampullam prodire.* idem porro in notis ad eum locum docet: *dibambulum esse a Latina voce ampulla, sonareque ampullam bigutturam gemino ore seu epistomio superne hiantem.* debuerat autem addere quem usum tale vas habuerit, aut quam ob causam ituro in Italiam patriarcha instrumentum eius formae tam sollicitum paratum fuerit, tribus etiam sacris ex altari vasis in id conflatis: contentus erroris damnare Gretserum Iesuitam, quod lib. Comment. in Codin. 3 c. 1 p. 217 *dibambulum cum lampade confundit.* id vero Gretsero falso imponitur. is enim ibi tantum dicit sibi alius non displicuisse διβάμβουλον dici *aureum contum cui lampas imponebatur, sed se in alia mente nunc esse.* qui etsi non mutasset sententiam; dici non posset eum *confudisse dibambulum cum lampade.* aliud enim est *lampas,* aliud *contus gestans lampadem.* quodsi contus intelligatur bifidus duos quasi ramos protendens, quorum quisque in summo habeat loculum capiendae lampadi aptum, veram διβαμβούλου expressisset Gretserus formam; et si audiret suum Syropulum Creyhton, idem ipse sentire debuerat. sic enim non laboraret in divinando quorsum is λαμπαδούχου instrumenti lampadibus gestandis accommodati mentionem v. 35 faciat, ponens id vocabulum tamquam synonymum διβαμβούλου. at nihil mirabilius est quam quod omnium horum oblitus Creyhton, dum c. 24 sect. 4 p. 99 iterum illic memoratum a suo Syropulo διβάμβουλον interpretatur, *aestivum papilionem* id appellat. et Notarum p. 18 hunc locum indigitans sic scribit: *διβάμβουλον in hoc loco omni dubio procal velum significat umbratile. . . illud enim velum dum, ut umbram arceat, a conto longiori supra capitis fastigium explicatur, incurvum et cameratum fornecem repraesentat, dum rursus ad contum reducitur, ventrosam lagunculam aut ampullam.* in his non quaero cur dicatur *umbrella,* sive, ut Creyhton loquitur, *aestivus papilio, umbram arceat,* cum soli potius arcendo et umbrae faciendae comparatum eiusmodi instrumentum sit, illud etiam atque etiam explicare Creyhtonum ne gravetur, rogo, qua tandem ratione metallum *trium pyxidum* conflari in

unum *aestivum papilionem* sive umbellam potuerit. sed omnia haec arbitranda aequo et erudito lectori permittantur: interim dum, quae multa nos vocant alia, prosequimur.

διωρία p. 389 v. 8. videri posset *διωρίαν* hic dici duarum horarum spatium, sicut *trihorium* (Ausonio poetae usurpata vox) tres horas indicat: sed non est ita. nam glossae veteres universim exponunt *διωρία intercapedo spatium*. et Suidas: *διωρία ἀνακωχή*, quod probat adducto statim loco ex quodam, ut apparet, historico: *δόξαν δ' ἐπανεῖναι τὴν πολιορκίαν, καὶ διωρίαν βουλῆς τοῖς στασιασταῖς παρασχεῖν. cum autem esset visum remittendam oppugnationem urbis et spatium deliberandi seditiosis dandum.* ergo et in hac reliqua historia noster aliquoties *διωρίαν* pro mora et spatio, quo cessatur aut deliberatur, ponit, ut p. 497 v. 12: *ἐν διωρίαις ἐτίθει τὰ κατ' ἐκείνον.* utitur et hoc vocabulo S. Abbas Nilus in epistola iuxta editionem nostram 150 p. 159 (in posteriore et longe pleniore Allatiana est 213 l. 3 p. 596, inscripta Rodomino, cum in archetypo unde descripsi Mediceo codice olim legerim ego et ediderim Rhodonymo). ibi ergo haec loquentem facit sanctus pater peccatorem impenitentem in iudicio supremo: *οἶμοι πῶς ἐκουσίως ἀπέλεσα τὴν διωρίαν τοῦ παρὰ θόντος χρόνου! hei mihi, quod volens passus sum effluere in vacuum spatium transacti temporis ad poenitentiam concessum!*

ἐγκλητεύειν p. 370 v. 9. an *ἐγκλητεύειν* reperiat apud alium Graecum auctorem, dicant qui omnes me diligentius legunt. mihi, etsi alibi non occurrerit, non fuit dubia eius notio, utique recordanti *ἐγκλητον δίκην* vocari litem de cuius iudicio provocatum sit; et forum in quo ex provocacione disceptatur, *ἐγκλητον δικαστήριον*.

ἔφρασις p. 113 v. 8. verba haec referuntur ex tomo Gregorii Cyprii Constantinopolitani patriarchae. *εἰ δὲ καὶ παρὰ τοῦ θεολογικωτάτου Δαμασκηνῶ τὸ διὰ λόγου εὐρηται προβολεως, οὐ τὴν εἰς τὸ εἶναι καθαρῶς τοῦ πνεύματος προόδον ἢ λέξις δηλοῦν βούλεται ἀλλὰ τὴν εἰς αὐτίον ἔφρασιν.* cum saepius paucis his versibus repetatur vox *ἔφρασις*, semel tantum codex noster eam exprimit addito *ν*, alias *ἔφρασις* scribens. unde verebar equidem corrigere tot loca iudicio unius, nisi animadvertissem codicem Vaticanum constanter *ἔφρασιν* scribere. inde intellexi sic revera scriptum a Pachymere, more utique recepto aliorum, etsi nonnusquam *ἔφρασις* quoque legitur. sed maioris momenti fuerit notionem scrutari vocis huius. vulgo video a summis theologis Graeca Latine reddentibus *ἔφρασιν*, *ἐφραντορίαν*, *ἐφραντορικὸν πνεῦμα* enuntiationis significatu declarari. non reprehendo. iure tamen meo visus mihi sum posse hoc nomen ducere ab *ἐφαίνω*, quatenus sonat *eluceo*, ut *ἔφρασις* recte vertatur *explendescencia*. quod commodius ad subiecti loci sententiam, ni fallor, accidit.

P 476 *ἐνικανός* p. 108 v. 13. huius verbi satis in libris quos viderim rari notionem e paraphraste Vaticano sumpsit, totum hunc locum sic reddente: *ἐκατὸν πενήκοντα χρυσίους αὐτοῖς ἐδωρήσατο*. sic ille coniungens quae auctor discreverat, centum aureos Vecco, quinquaginta Meliteniotae suppeditatos memorans, cui quatenus simpliciter donandi significatum vocabulo *ἐνικανός* subiicit, adhaesero defectu melioris auctoris; interim tamen suscipiens assignationem annuae pecuniae istas summas sequentis, duobus exilibus in alimenta et unus vitae caeteros praebendae, isto vocabulo indicatam a Pachymere; ut dicere voluerit, cum eatenus nihil constituisset imperator de victu captivis duobus suggerendo, tunc per Alexandrinam patriarcham et logothetam ipsis assignari e fisco curavisse annuas pensiones, Vecco quidem annuorum centum, Meliteniotae vero quinquaginta.

ἐννατίξεν p. 519 v. 7. codex optimus Barberinus in contextu habet *ἐννατίξεν*: sed meliorem, ut opinor, idem lectionem in margine suggerit, *ἐνατίξεν*, pro quo Vaticanus *ἐννεάξεν* exhibet, nos ad marginalem lectionem probam illud ex duabus aliis contulimus, ut τὸ *ν* geminaremus, cum enim hoc verbum, ut mox ostendemus, formetur, ab *ἐνάτη*, quod frequentius per duplex *ν* scribitur, rectius putavimus *ἐννατίξεν* quam *ἐνατίξεν* dici. etsi nos non fugit scriptionem τοῦ *ἐνάτη* pro *ἐννάτη* non modo ut probam defendi ab Eustathio ad Iliad. β p. 223 ed. Rom. sed etiam ad Iliad. θ p. 712 commendari tamquam *λογίοις* eruditae usurpatam, ut dent locum ingeniosae traiectioni literarum, qua *ἐνατον* in *νέατον* mutetur: nonnum quippe per *ἐνατον* signatum, cum sit ultimum in numeris simplicibus, *νέατον* idem quoque est: haec enim vox sonat *novissimum*, at mihi quidem haud placet haec argutia, quae vocabulum ab origine sua divellit. si enim *ἐνατον* quasi *νέατον* dictum est, iam hoc numerale nomen a suo numero *ἐννέα* non derivabitur; quod absurdum videtur. ut ut sit, scriptum a Pachymere *ἐννατίξεν* cum *ν* duplici, ex scriptura contextus et Vaticani codicis non temere, ut puto, auguror; existimoque usitatum in monasteriis hoc verbum ad indicandam refactionem corporis semel in die dumtaxat, nec prius hora ab ortu solis nona, usurpatam; quod diebus religioso ieiunio sacratissimum olim fiebat. nunc vero Athanasius patriarcha ita quotidie fieri iubebat *μονοφαγίαν δι' ἔτους ἑξακατηβούμενος*. nimirum qui ad necessariam observantiam monastici instituti pertinere duceret toto anno nonnisi semel in die comedere, idque non ante horam a meridie tertiam, a solis ortu nonam, sic per monasteria fieri quotidie iubebat, *ὡς καὶ ἐννατίξεν ἀεὶ* hoc est; ita ut inde sequeretur semper monachos hora dumtaxat nona ieiunium solvere, etiam festis domini et Paschalibus. legitima videlicet in coenobiis iam olim, quo die ieiunabatur, refactionis hora nona erat; prout demonstrare possem multis testimoniis veterum, nisi

eum laborem praecoccupasset Rosweidos noster in Onomastico ad Vitas Patrum, verbo *nona hora*, quem vide. in confirmationem hactenus dictorum noster hic idem auctor inferius p. 618 v. 1, quasi explicans quid prius vocasset *ἐννατίζειν*, ait Athanasium coëgisse *μοναχούς μονοφαγίαν καὶ ἐννάτας δι' ἑτούς ἀσκήσιν: μοναχὸς ἰεῦναι ἡμερῶν ἑκάστην ἑκάστην ἡμέραν, semel tantum in die, idque non ante horam nonam comedendo* *).

ἐξ αὐτῶν p. 284 v. 20. etiamsi vulgo grammatici ἐξ αὐτῶν P 477 dici censeant quasi ἐξ αὐτῶν, quae sint extra certamen, nihil ad causam attinentia, ἀπροσδιόνυσα, videor mihi tamen vel ex hoc nostri loco non temere suspicari, significari eo vocabulo quae Latini *subseciva* vocant, ultra mensuram rectam excedentia in partitionibus agrorum. cum enim agrimensio per lineas fiat invicem ad rectos angulos sectas, saepe in campis obliquae figurae contingebat abundare spatium aliquod extra angulum ἐξ αὐτῶν, quod ἐξ αὐτῶν Graeci, Latini, ut dixi, subsecivum vocarent, saepe per haec vocabula utrique tropo quodam indicantes res accessorias nec praecipue intentas, sed quae auctarii loco ad primarias accumularentur, sicut istae subsecivae agri partes alteri confinium colonorum addebantur. πάρεργα Graeci aliter appellant, quibus praecipue intentum designans respondet τὸ προύργον, quod et hic noster usurpat.

ἐξ αὐτῶν p. 265 v. 19. scio ἐξ αὐτῶν vulgo putari dictum quasi ἐξ αὐτῶν, sine noxa, incolumem, indemnem, cuius notio- nis in Phaedone Platonis exempla leguntur. sed non quadraret ad loci sententiam interpretatio, quae istis vocabulis hic uteretur. non enim ideo vocabant Bulgari ad regnum Michaëlem Constantini regis quondam sui filium, quod eius cum spe successus inchoandi negotii tempus nunc esse putarent, cum adversa stirpi Constantini potentia Tocharorum in Bulgariae confinio dominantium staret incolumis: sed id volunt significare, infirmam esse modo illam minusque quam prius formidabilem, unde occasionem offerri non aspernandam censebant Michaëlis in paterni regni possessionem reducendi. nec abludit ab origine ac veriloquio iam

*) Post haec scripta reperi verbum ἐννατίζειν hoc ipso quem his exposui significatu usurpatum a S. Theodore Studita in Laudatione funebris S. Platonis monachi, quae ms. servatur in cod. Vaticano 1660. in ea oratione paulo ante medium referuntur haec verba Antonii monachi, qui discipulus et minister fuerat S. Platonis dum adhuc viveret: ἄριστος φησὶ τῷ πατρὶ καὶ κύριος πρὸς λαγάνοις καὶ ἀπροδρόμοις, ἢ καθ' ἡμέραν ἐννατίζουσα ἀνάλοιος διατροφή, πλήν χειρῶν καὶ ἑσπερῆς, καθ' ἃς εἰσάγει ὀμοτράπεζος εἶναι τῇ κοινῇ ἀδελφότητι. ubi vides ἐννατίζουσαν διατροφήν vocari, refectionem hora nona sumptam. hoc enim totum testimonium sic Latine sonat: *panis (inquit) patri, et faba cum oleis ac teneris fastigiis stirpium, quotidianum erant sine oleo alimentum, nona non prius hora sumi solitum; nisi dominica esset aut festum: quibus diebus communi cunctis fratribus mensa consueverat vesci.*

indicato vocis huius haec secunda notio. nam *ἔάντης* ex vi *ετυμῆ* proprie sonat eum qui ex gravi noxa primulum emergere incipit et *ἔσθ' ἄτης* esse. itaque votum est febre laborantis et morbo periclitantis sontoico, illo versu expressum quem recitat *Etymologicus* auctor, ὁ Ζεὺ γυνέσθω τῆσδὲ μ' ἔάντην νόσον. *da Impator evadere me periculum huius morbi.* iam porro sanus esse dicitur, cuius remittens aut penitus cessans febris spem rediturae valetudinis relinquit integram. cuius rei quia somnus in acute febricitantibus interdum signum est, discipuli dormire languentem Lazarum a Christo audientes aiunt Ioan. 11 12: *κύριε, εἰ κοιμήσῃς, σωθήσεται.* domine, si dormit, salvus erit. ergo cum, quem Hippocrates *ἔάντην* dicit, Galenus *ὄψις ἰανών* interpretatur, sic intelligendum putarim, ut malo defunctum et febre purum vellet dicere: nam et hi dicuntur *ὄψις ἰανών*, licet ad plenum robur integri vigoris nondum confirmati sint, sed adhuc debilitatem imminensium morbo virium sentiant. ac forte more suo Hesychii glossas in animo habuerit Pachymeres haec scribens, ubi legerat: *ἔάντης ὁ τῆς νόσου ἔσθ' ἄν.* qui autem e morbo recens emergit, debilis videlicet imbecillisque adhuc est, quales tum videri poterant *Τοχαρορῶν Βαλγαρίσ* finitimorum opes, utpote qui paulo ante bello inter se civili, ducibus hinc *Τυκταῖ* inde *Νογα*, ad internecionem usque confixerant, secuta inde miserrima desolatione totius ipsorum regionis, et paucis admodum ipsorum *Τζακαμ* fugientem iam *Βαλγαρίαν* secutis, nuper illic oppressis praevalente *Ὀσπενθισθλαβο*. unum superest dubium, cur Pachymeres in secundo casa *ἔάντης* scribat: nam in primo accipi non potest, cum tribus mox adiunctis femininis genitivis coaptetur *φαισίσης Τοχαροῦς Ἐσθλασ*. an error hic agnoscendus et *ἔάντης* rescribendum, contra fidem codicum optimorum B et A? nam Vaticanus hoc de more omisit. an potius existimandum, e nominativo feminino *ἔάντη* patrium hunc casum a nostro duci? quod vereor ut analogia et recta grammaticae ratio permittat.

P 478

ἐκκρόμβιον p. 66 v. 5. agit de Nicandro Lariseno irridente Andronicum olim episcopum Sardensem, postea monachum, sed per ambitionem e vita monastica reversum ad dignitates; quibus subita conversione sortis eiectus, multis quos irritaverat ludibrium debuit, in primis Nicandro isti eius opera episcopatu pulso. qui ut Andronico exprobraret ambitionem eruptionem e statu monastico, monachicum ei *ἐκκρόμβιον* iniecit, ipso statim reiiciente. non reperio alibi hanc vocem, sed manifeste docet hic ipse locus capitis tegmen monachorum proprium sic dictum; unde et cucullum Latine reddidi, et max in repetitione rei eiusdem ecclesiasticis usurpatam scriptoribus pro cuculli synonyma caputii vocem adhibui. videri possit cucullum monasticum ideo dictum *ἐκκρόμβιον* quod cum vestis ipsa sit quasi sepulcrum monachi, cucullus extet velut apex ac fastigium tumbae.

ἰσκαμματισμένος p. 115 v. 11. quid sit hoc loco *ἰσκαμματισμένος* minus mirum est ignotum mihi esse nusquam alibi tale vocabulum nacto, cum ne Vaticano quidem paraphraetae vocis huius potestas perspecta fuerit, prout apparet ex eo quod *ἰσκαμματισμένος* viri nomen intelligit distincti a Moschampare, huius videlicet in chartophylacis officio successoris. sic enim ab eo hic locus redditur: *συμβάν δέ τι καὶ περὶ τὸν ἰσκαμματισμένον χαρτοφύλακα καὶ Μοσχάμπαρα. ἔχοντες οὖν οὗτοι καὶ τὸν Πεντεκκλησιώτην ἐνεκότουν τῷ πατριάρχει.* ita ille, tres ponens, ubi satis manifeste duorum tantum auctor meminit, Moschamparis exchartophylacis et Quinqueecclesiensis antistitis. nam cum nominasset *ἰσκαμματισμένον χαρτοφύλακα*, mox exponens quis is esset et quam ob causam *ἰσκαμματισμένος* diceretur, parenthesis inserit qua docet Moschamparem officio chartophylacis, prius quam haec fierent quibus se narrandis accingebat, decessisse, hoc ipso indicans *ἰσκαμματισμένον χαρτοφύλακα* hic a se positum pro exchartophylace sive chartophylace exauctorato. quid *σκάμμα* sit et quid *τὰ ἰσκαμμένα*, nemini est ignotum non plane peregrino in Graecorum librorum lectione. quid autem hic comminisci verisimilius possumus quam vel finxisse Pachymerem verbum *σκαμματίζειν* ex nomine *σκάμμα*, vel id verbum aut apud auctorem nobis incognitum repertum aut usu vulgari sermonis Byzantini tunc tritum suae historiae inseruisse. excogitari porro duplex potest notionis talis huic participio *ἰσκαμματισμένος* hoc loco inditae ratio. prior quia tabularium ecclesiasticum, cui custodiendo praepositus erat chartophylax, credibile est in loco septis circumdato fuisse servatum. septa autem *ἰσκαμμένα*, et *σκάμμα* locus fossa et vallo circumclusus dicitur; unde *σκαμματισθεὶς* aut *ἰσκαμματισμένος* dicatur, qui septo ecclesiastici archli excesserit iure amisso illic praesidendi post chartophylacis officium amissum. est praeterea *σκάμμα* magis proprie locus certaminis. Hieronymus ad Pammachium: *cur tu omissis super quibus pugna est, de scammate et loco certaminis egrediens, in peregrinis et longe alienis disputationibus immoraris?* sic sanctus doctor; ex quo liquet usitatissimo significato *σκάμμα* dici septum intra P 479 quod certant athletae, quod Galli *champ-clos* vocant. hinc altera dicitur causa cur a Pachymere Moschampar chartophylax dici *ἰσκαμματισμένος* potuerit. commiserat enim is sese cum Vecco in celebri illo colloquio l. 1 c. 85 narrato, contra eum disputans, sed infelici successu: nam quae dixit adeo valide sunt a Vecco retusa, ut ab ipso patriarcha, cui tunc Moschampar militabat, reprobata sint. quare quod victis athleticis et septo pulsus convenire videbatur *ἰσκαμματισμένον* sive *ἔξωσθέντος ἐκ σκάματος* vocabulum, adaptaverit hic noster Moschampari.

σὺ φωνῆς. vol. I p. 82 v. 3 sic Pachymeres, causam morbi quo gravi et longo laboravit imperator Ioannes Lascaris indicans,

acripsit: τὸ δ' ἦν, ὡς φαίνεται, ἐκ ζήσεως φυσικῆς ἑγκαρδίου. ὄθεν, αἵματι, καὶ τὸ εὐφρές ἐκείνῳ καὶ ὑπὲρ τὸ προσήκον ἦν. haec ego in hunc modum verteram: *origo eius verisimiliter imputabatur naturali effervescentiae cordis; quam et causam ei fuisse reor ruboris in vultu flagrantis.* super his edita iam priori parte illa Pachymerianae historiae convenit me vir et dignitate illustrissimus et ingenio ac eruditione praestans, idemque humanissimus ac mei longe supra meritum amans; et mirari se dixit quod τὸ εὐφρές, quo vulgo ingenium, industria, bona indoles, in classicis auctoribus signatur, ego ad vultus ruborem contulerim. huic ego gratiis prolixè habitis, et ex vero significata docilitate mea ad obtemperandum recta momentibus, ostendi quid acutus a nota vocis eius notione deflexissem. et ille me audito, innuere non est gravatus sibi satisfactum. quia vero eruditus quoque aliis lectoribus simile quidpiam occurru eius loci venturum in mentem est credibile, quae illi respondi, palam hic exponere operae pretium putavi. non me latet εὐφρές adaptatum homini plerumque sonare τὸ δεξιὸν τοῦ νοῦ καὶ εὐ πεφυκὸς πρὸς τὸ μαθεῖν, industriam et facilitatem quandam acris ingenii. sed et scio Hesychium εὐφρῆ explicare per ὠραῖον formosum. formae autem partem in vultu quis neget ruborem esse? et quid aliud ad formam pertinens ἐκ ζήσεως φυσικῆς ἑγκαρδίου ex naturali fervore cordis, quam ruborem hic dici existere verisimiliter comminisci potui? recte Eustathius ad Iliad. β p. 172 ed. Rom. φητέον ὡς διττὴ ἡ φρῆ, ἡ μὲν κατὰ τὰ ἐκτὸς . . . δεξιότης οὖσα σωματικὴ καὶ εἰς ταυτὸν ἦκουσα τῷ κάλλει . . . ἀφ' ἧς καὶ πρόσσπον εὐφρές . . . καὶ αὐτὴ μὲν ἡ κατὰ σώμα φρῆ . . . ἕτερα δὲ κατὰ νοῦν, ὄθεν καὶ εὐφρῆς ὁ εὐ ἔχων εἰς τὸ εἰδέναι. vides hic clare distingui duplicem vim verbi εὐφρῆς, quarum ad mentis acrimoniam una, ad corporis ac vultus speciem pertineat altera. iuxta priorem nequaquam hic Pachymerem locutum suadet, quod sit inconsequens promptitudinem ingenii nimiae ac morbosae cordis effervescentiae tamquam proprium effectum assignare, praesertim cum mox addat rem plane contrariam, nempe *fuligines ex isto cordis incendio sursum in cerebrum perlatas rationis in Ioanne Augustano perturbasse.* haec enim est sententia verborum illorum: *αὐ στέγοντος τοῦ μορίου τὸ πάθος κἀντεῦθεν ἐκτραπομένου τοῦ εἰκάτως, ὡς μηδὲ χρησίμους πολλὰκις ἀναπέμπειν τῷ ἑγκεφάλῳ τὰς ἀναπνεύσεις.* quin et dum reputo Pachymerem lectione antiquitatis plenum potius in scribendo respicere quid apud auctores viderit quam curare quid minus ipso tritus in veteri eruditione lector intellecturus statim sit, in animo, cum haec chartae illineret, habuisse simul illos Homeri versus Iliad. δ τοιοῦ τοι Μενέλαε μῖανθην αἵματι μῆροϊ εὐφρέεις, simul Plutarchi ex libro πῶς ἂν τις αἰσθοίτο ἑαυτοῦ προκόπτοντος ἐπ' ἀρετῇ locum hunc de iuvene progresso iam in studio virtutis: *ἀλλὰ καὶ προσεγορευθῆς*

ὕψ' ἑτέρου ταύτῃ τῇ προσηγορίᾳ (φιλοσόφου) φράσσειν ἂν εὐφροῆς νέος, ὥστ' εἰπεῖν μειδιάσας καὶ ὑποκλήθεσις ἰροθύματος, P 480
 οὐ τίς τοι θεός εἰμι, cum in primo cruentam rubedinem, in altero verecundum ruborem faciei, coniuncta cum vocabulo εὐφροῆς, videret, illud in sua descriptione posuisse, animo indicandi conspicuum ardorem vultus flagrantis, qualem in Ioanne Lascari ex cordis inflammatione, ut credebat, ortum observaverat.

Ζευξίππου φυλακή vol. I p. 519 v. 9. agit de Latinis captis ad Bellagrada, quos Constantinopolim ductos et illic ostentatos plebi, deinde ait historicus in hunc quem vocant τῆς Ζευξίππου Zeuxippi carcerem fuisse conclusos. nullum vidi idoneum auctorem qui fuisse Constantinopoli carcerem sic dictum doceat. Procopius l. 1 de Bell. Pers. p. 70 ed. Reg. et l. item 1 de Aedif. p. 23 βαλανείου balnei publici meminit quod ὁ Ζεύξιππος vocaretur. Nicephorus item Callisti l. 9 c. 9 p. 697 ed. Paris. δημόσιον λουτρὸν περιφανές τε καὶ μέγιστον, publicum lavacrum conspicuum et maximum, τὸν Ζεύξιππον fuisse nominatum tradit. Thermas a Severo conditas has ferunt in templo Διὸς Ζευξίππου Iovis equos iungentis seu curru subiunctis equis tracto vehentia, quod Ζευξίππου vox indicat, fortasse sic dicto quis tali specie Iupiter olim in eo templo effictus videretur. ex veteri porro illo fano vocabulum recentiori Thermarum aedificio ei adiuncto adhaecisse apparet. estque id verisimilius quam quod alii suspicantur, a Zeuxis pictoris tabulis, quales illic prostarent, locum nominatum. statuis enim et signis fuisse videtur insignior quam tabulis: vide quae de loci eius ornatu exquisitissimo collegit e veteribus Petrus Gyllius l. 2 de Topog. Constant. c. 7, ubi prolixum exhibet catalogum statuarum illic erectarum. frequentari solitum concursu curiosorum indicat Naziansenus orat. 25, ubi Zeuxippum propterea vocat novam Ierusalem, quod templo a S. Helena in Calvaria condito et nova Ierusalem vocato splendore ac magnificentia non cederet. quare solus Pachymeres articulo fem. generis τῆς Ζευξίππου φυλακὴν dixerit, non plane comperi. suspicabar posterioribus temporibus, collapsa aevo parte antiquarum balnearum (nam ante hos centum annos nulla restare vestigia Zeuxippi testatur Gyllius) rudera in στωάν porticum efformata, iuxta quam spatiis vacuis septo circumdatis multitudo haec captorum bello Latinorum, quam urbis ordinarii carceres minus caperent, conclusa tunc fuerit; et haec a nostro τῆς Ζευξίππου (subaudi στωᾶς) φυλακὴν vocata. sic hodie apud Algerium, ex veteri *Iol caesaria* deformatum nomen, a piratis capti custodiuntur in balneo, *nel bagno*, prout ab expertis didicimus.

ἕξωδον εὐαγγελίου τιθέναι p. 146 v. 12. agit de ordinatione Athanasii patriarchae Constantinopolitani, in qua quaerendum ad intelligentiam huius loci, quid sit *iugum sancti evan-*

gelii ponere. docet id nos ritus ordinationis episcoporum apud Graecos, qui extat in Euchologio p. 302, ubi diserte traditur completo Trisagio celebrantem episcopum ascendere in crepidinem sacrae mensae, ibique illi offerri a praesentibus tribus episcopis ordinandum a dextris celebrantis; a sinistris autem adstare chartophylacem, qui celebranti chartam offert, in qua scriptum sit ψήφω καὶ δοκιμασίᾳ τῶν θεοφιλεστάτων ἐπισκόπων καὶ τῶν δαιωτάτων πρεσβυτέρων, ἢ θεία χάρις ἢ πάντοτε τὰ ἀσθενῆ θεραπεύουσα καὶ τὰ ἠλλειποντα ἀνακληροῦσα προχειρίζεται τὸν δεῖνα τὸν θεοφιλέστατον πρεσβύτερον ἐπίσκοπον τῆς θεοσώστου πόλεως

P 481 τῆσδε. εὐξάμεθα οὖν ὑπὲρ αὐτοῦ ἵνα ἔλθῃ ἐν' αὐτῶν ἢ χάρις τοῦ παναγίου πνεύματος. hoc est suffragio et approbatione dei amantissimorum episcoporum et sanctissimorum presbyterorum, divina gratia, quae ubique infirma curat et deficientia supplet, promovet N. dei amantissimum presbyterum episcopatum a deo servatae civitatis N. oremus igitur pro eo, ut veniat super eum gratia sanctissimi spiritus. ubi chartam hanc celebrans accipit, archidiaconus audientiam indicit, clamans προσχώμεν ἀττάδαμυς. mox celebrans quae scripta sunt in charta pronuntiat, intelligibili cunctis voce. post quod ut praecepto orandi pro ordinando pareant, tam qui sunt intra cancellos presbyterii quam qui extra, pariter acclamant κύριε ἑλέησον domine miserere. tunc celebrans evangelii volumen explicat et sic apertum imponit capiti et collo eius qui ordinatur, adiutantibus in eo et aliis episcopis: ἀναπτύσσει τὸ εὐαγγέλιον ὁ ἀρχιερεὺς, καὶ ἐπιθήσει τῇ κεφαλῇ καὶ τῷ τραχήλῳ τοῦ χειροτονουμένου, συνεπακτομένων καὶ τῶν ἄλλων ἀρχιερέων. en quid sit ζυγὸν τοῦ ἁγίου εὐαγγελίου τιθέναι, quod hic noster memorat, caerimoniae ordinationis partem illam obire qua sacer evangelii codex explicatus ponitur supra caput et collum eius qui ordinatur ad modum iugi ζυγοῦ. porro in codicis apertura curiosa superstitione captabat omen ex verbis in oculos adstantium incumbentibus visu primo diducti voluminis; cuius vanitatis exemplum hic Pachymeres recitat, prout in ordinatione Athanasii contigit.

Θεμέλιον p. 306 v. 8. quid vocet hoc loco Pachymeres Θεμέλιον πρῶτον, exponit mox in versu per illa verba πρῶτη βῆσις. est ergo ex eius mente Θεμέλιον σελήνης πρῶτον primus a synodo novilunii processus, hoc est νομηνία et verum mensis lunaris initium. idcirco autem non otiose id notatur, quod plerumque in mensibus, quales sunt Romani, solaribus contingat plenilunium, et neomeniam ad menses diversos pertinere. ostendimus autem libro harum Observationum 3, ubi defectionis huius lunaris calculos dabimus, contigisse illam die 14 Ianuarii anno Chr. 1302. unde est consequens νομηνίαν quae praecessit hoc plenilunium eclipticum in ipsas Ianuarii kalendas incidisse, nam 14 lunae die plenilunia fiunt. exprimere igitur noster hic voluit

Ianae menstruum cursum allegoria quadam aedificii: quia enim substructionis initium fundamentum est, Graecis dictum *θεμέλιον*, recte transferri posse id nomen putavit ad significandum initium motus, quo luna statim a puncto coitus cum sole ad novum circuitum sese incitat. forte autem *κρηολογίαν* quandam auctor posuit in voce *μήν*, ut per eam alioqui totum *τριακονταήμερον* spatium triginta, et si quid excurrit, dierum indicare vulgo solitam, hic proprie intellexerit kalendas ipsas sive primam mensis diem; ita ut, cum dicit *μήνα δὲ Ἀθηναίω πρώτη βᾶσις ἴστατο μήνης*, indicare quod dixi voluerit, mensem lunarem eo anno cum civili paria inchoando fecisse, ac primo ipso Ianuarii primum inivisse lunaris periodi diem. quod ex tabulis hodieque astronomiis verissimum apprehenditur.

Ἰκταρ p. 48 v. 4. iterum p. 155 v. 10. Hesychius τὸ Ἰκταρ exponit *ἕγγυς prope*. idem docet Eustathius ad *Odyss.* ψ et uterque recitat usurpatum Platoni 9 de *Rep.* adagium, οὐδ' Ἰκταρ βάλλει, de iaculatore infelici, qui non solum non ferit scopum sed ne prope quidem accedit. ad hanc huius vocis notionem cogitatam in his locis Pachymeri interpretationem utrobique meam accommodans, haud aberrasse me ab auctoris sententia confido. adiciam obiter quod in mentem venit, etymon vocis Latinae *instar* non aliunde videri quam ab hac Graeca *Ἰκταρ* repetendum. est *Ἰκταρ*, ut monet Hesychius, ἀπὸ τοῦ ἰκνῆσθαι, quod sonat *pervenire*, ex ea origine accommodatum ad significandam imitationem seu expressionem formae, quae tantum non pervenit et abest proxime a vera similitudine archetypi, ut recte *instar* illius possit haberi. grammatici, et in his novissime accuratissimus Vossius, frustra, ni fallor, conflictantur in extundendo Musis invitis veriloquio vocis huius e verbo *instare*. habemus ex eo quod subiicio etiam literam n, ex ν τοῦ ἰκνέομαι. cappa vero facile credi potest ob euphoniā sublaturum aut in s emollitum in vocabulo Latino *instar*. sic opinabar: iudicent οἱ τοιαῦτα δεινολί, quorum arbitriis obnoxius et libens stetero. antequam desino, admoneo tertium uti verbo hoc Pachymerem, p. nimirum 290 v. 1: οὐδ' Ἰκταρ ἄξιον κλίνουσα τὸ συνάλλαγμα de Augusta matre Ioannis despotae huius matrimonium cum filia Chummi praefecti canicleo, licet id Andronicus pater despotae optaret, impar dignitatis filii ducente. sed et alter occurrit locus p. 502 v. 2: τὸ μὲν ὄσαπερ ἤτουν δίδοναι, οὐδ' Ἰκταρ βάλλον οὐμένουν ἰδοκίμαζε. significat ne prima quidem cogitatione tenus venisse in mentem imperatori dare Catelanis stipendia flagitantibus quantum pecuniae poposcerant. vide etiam p. 480 v. 15.

ἰπνός ἄγιος p. 80 v. 11. vulgata notione *ἰπνός* furnus est, aut etiam fimetum et receptaculum sordium. hinc in aedibus sacris locus in quem res sacrae putredine inutiles consumerentur proiciuntur Graecis, ut hic docet noster, *ἰπνός ἄγιος* dici-

tur. memini et alicubi legere *δεξαμενήν* vocatam. Latini *piacina* appellant.

ἰχνηλάτης. hoc verbum priori a me Glossario tractatum repono, ne lectorem lateant quae Claudius Maltretus illic a me scripta legens de suo contulit ad rem illam illustrandam, auro contra non cara. "Texeira (inquit) Lusitanus in historia Persidis l. 1 c. 35 meminit regis cuiusdam *Resere Anusiron* vocati. is nimirum est *Chosroes Anasuranus* tui Symeonis Seth. addit Texeira eius regis tempore delatos ex India in Persidem libros duos philosophicos, quorum uni nomen fuit *Celilah*, alteri *Vuademana*. unum nimirum librum divisit in duos, pro duplici nomine duorum interloquutorum primae dissertationis. *ἰχνηλάτης* apud Schindlerum p. 861 significat arabice *corona*, in voce *vuademana* primum v coniunctio est γ. secunda syllaba *va* est verbum *μα* *va*, *ingressus*, vel quid ex eo derivatum. reliquae tres syllabae *demana* videntur esse a *πρῆ* *dama*, *observavit*, unde cum adiuncto γ *Nun heemantico* nomen formatur significans *observatorem gressuum*, *ἰχνηλάτην* videlicet ac *vestigatorem* tuum. Symeon Seth ait initio primi Prolegomeni *Chosroem Anasuranum* fuisse filium *Davidis*. meus Procopius eundem asserit *Cabadis* filium. liceat suspicari exscriptores libri Seth *Δαβίδ* pro *Καβὰδ* vitiose posuisse: nam in tota historia regum Persicorum nullus reperitur *David* dictus. puto etiam eos errasse in nomine *Perzoes* traiectione literarum, cum *Perozes* recta scriptio sit: nam hoc nomen Persis usitatum reperitur. quare corrigendum quoque puto Ammianum Marcellinum lib. 19, dum *Pirosen* pro *Perozen*, ut opinor, scribit. totum locum ita et legitur et interpretarer pace doctissimi Valesii: Persis Saporem et *Kahan-sa* et *Perozen* appellantibus, *regum regem*, et *dissipatorem*, supple hostium, a *γῆ* *parats* Hebraeo. unde *Baal peratsim* dictus locus ubi *divisit dominus inimicos Davidis*. 2 Sam. 5 20." Haec Maltretus, quibus addo quod amici Florentia scribunt, nempe illic in celeberrima Ducis Magni Medicea bibliotheca servari exemplar Graecum huius eiusdem libri, cum indicio temporis, quo is est e barbarica in Graecam translatus lingua. asseritur enim id factum iussu Alexii Comneni, quem constat imperium Orientale tenuisse ab anno Christi 1080 ad 1118. nec abhorret ab hac chronologia aetas Symeonis Sethi, quippe quem illustriss. Leo Allatius diatriba de Simeonum scriptis p. 181 floruisse testatur sub imperatore Michaele Duca; cuius imperium cum ab anno Christi 1071 ad 1078 pertinuerit, facile potuit florentis tunc aetatis Sethus vitam ad multos inde annos propagasse et consequenter diu vixisse sub Alexio Comneno.

*αβαλλαρικὰ τεμάχια p. 498 v. 16. agit de comitibus Mpyrigerii Tentzae, quorum aliquos docet ab imperatore equestribus fuisse honoribus affectos. intelligit, opinor, equestrem

dignitatem certis formulis et publica cerimonia ipsis ab Andronico Augusto honorifice collatam. quod in historiis aevi ceterioris crebro factitatum a regibus legimus, puta cum manu sua calcaria nobilibus sibi caris induunt, aut torquem in collum iniiciunt, insigne honorarium equestris dignitatis.

κάκη καὶ κάκην ἐπιλύειν p. 128 v. 4. μηδ' ἐπιλύειν τὴν κάκην. ita codex uterque Barberinus et Allatianus, quae Vaticanus omittit. in hoc loco notanda praesertim vox *κακην* cum accentu in priori syllaba, longe ideo diversa a feminino adiectivi *κάκος*, quod semper *κακή* cum gravi in ultima scribitur. nec antiquis ignota est haec differentia. enarrat Hesychius quendam locum innominati auctoris, in quo visebantur haec verba τῆς ἐμῆς κάκης, voci *κάκης* ut synonymam subiiciens vocem *κακουκίας* (rescribe *κακουκίας*). Eustathius quoque *παρεκβολαῖς* ad Iliad. v, ad illum versum 634 ἦν ἐμὲ λωβήσασθε κακαὶ κύνες, agnoscit vocabulum *κάκη* diversum a *κακή*, sic annotans: *κάκη γὰρ οὐ μόνον ἢ κακία, κατὰ τοὺς περὶ Πλάτωνα, ἀλλὰ καὶ ἡ δειλία.* denique antiquus grammaticus auctor opusculi cui titulus est *ὄσαι λέξεις πρὸς διάφορον σημαίνομενον διάφορον δέχονται τόνον*, inter vocabula pro accentus diversitate significatum mutantia recenset *κάκη*, vocabulum aliud sonans quam *κακή*. restat nunc statuendum quam huic voci notionem hoc loco subiiciat Pachymeres. alias observavi pendere illum ex Hesychio. Hesychius autem, ut modo monui, *κάκην* per *κακουκίαν* exponit. rescimus autem licet ex eodem Hesychio quae sit apud ipsum vis huius vocabuli. *κακουκία*, inquit ille, *ἀσθένεια, ἀμέλεια, ἀθεραπεία.* est ergo Hesychio *κακουκία* non quaelibet infirmitas, sed incurata et neglecta: quid ergo hic sibi volunt Ephesinus, et Cyzicenus episcopi, negantes declarandum esse orthodoxum Gregorium Cyprium priusquam iudicium subierit, et secus facere dicentes fore *ἐπιλύειν τὴν κάκην solve re plagam incuratam?* hoc, opinor, volunt: tam perperam id actum iri, quam inconsulte medicus chirurgus vulnus altum nondum coalitum aut cicatrice obducta persanatum solveret fasciis et pro plane curato dimitteret ac temere iactaret. hunc sensum adstruunt duae illae, quas continuo subiungunt, proverbiales item locutiones, *ἄλλα κεύθοντας ἄλλα βάζειν.* alia occultantes alia effutire, et *οἰκονομοῦντας ἀνοικονομητὰ excusantes inexcusabilia*, quae in parem sententiam facile coeunt pro conditione argumenti subiecti. P 484

κάμπος μαινομένου p. 314 v. 2. campi Latinum nomen Graeci recentiores suis literis eadem notione scripserunt. exempla dat Meursius. nec dubium videtur quin hic de campo quodam et planitie agatur, forte interiore ditioni Romanae et distante a limite, usque in quam tamen licenter excurrendo barbari penetrarint. quis proprie hic locus inter Orientales imperii

regiones fuerit, et cur *μαρτυρομένου κάμπου* *suarentis campus* appellatus, nondum reperi, etsi repererim in actis S. Platonis Ancyranı martyris elegantissime Graece scriptis, quae manu scripta aervantur in bibliotheca Vaticana, fuisse prope Ancyram locum, qui κάμπος vocabatur, in quo sanctum eius martyris corpus a Christianis sepultum est, ubi et idem amputato capite *martyrium* consummaverat. haec enim illic leguntur: τὸ δὲ τίμιον καὶ ἅγιον λείψανον τοῦ μακαρίου Πλάτωνος, λαβόντες οἱ Χριστιανοί, κατέθευτο ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ, τῷ ἐπιλεγομένῳ κάμπῳ.

κανικλεῖον p. 193 v. 7. quid esset *κανικλεῖον*, nusquam satis explicatum occurrit. vereor autem ut possim credere Pontano arcem id et monasterium fuisse Constantinopoli aienti, notis ad c. 14 l. 1 historiae Cantacuzeni, ubi de hoc ipso Nicephoro Chumno, quem Pachymeres hic ait canicleo praepositum fuisse ab Augusto, quemque prius p. 164 v. 17 dixerat ex quaestore creatum ab eodem mysticum, Cantacuzenus consentaneae nostro haec scribit: καὶ ὁ ἐπὶ τοῦ κανικλεῖου Νικηφόρος ὁ Χοῦμνος, σοφὸς ἀνὴρ καὶ θαυμάσιος ἐν φρονήσει, πολλῆς τε ἀπολαύων βασιλείας εὐνοίας τε καὶ τιμῆς. *et qui canicleo praererat Nicephorus Chumnus, sapiens et mirae prudentiae vir, in primis carus imperatori magnique ab eo habitus.* arcem fuisse Constantinopoli canicleum vocatam non memini legere, monasterii eius nominis meminit obiter Zonaras in Alexio Comneno, dum ait Comnenos fratres urbe capta iam securos evocasse matrem et coniuges e monasterio caniclei in Palatium. verba Zonarae sunt: ἤδη δ' ἐν ἀσφαλεῖ γεγονότες οἱ Κομνηνοὶ καὶ τὴν μητέρα σφῶν καὶ τὰς ὁμειννέτιδας ἐκ τῆς μονῆς τοῦ Κανικλεῖου πρὸς τὰ βασιλεῖα μετέστειλλαντο. tamen id monasterium, quo abstractas e templo S. Sophiae, in quod asyli iure confugerant, matronas Comnenorum Botanlates transtulerat, ut idem Zonaras mox ait, Anna Comnena rem eandem referens l. 1 p. 54 vocat *γυναικείαν μονὴν τῶν Πετριῶν*, muliebrem monasterium Petriorum, quod et ait situm fuisse *prope Ferream τὴν ἀγγοῦ τῆς Σιδηρᾶς διακεκμήνην*. suspicor *κανικλεῖον* aedes fuisse in quibus asservabantur scripturae publicae et ubi expediebantur imperatoria diplomata, quale Romae visitur palatium cancellariae, monasteriumque illud Petriorum proprie vocatum ex eius domus publicae ac notissimae vicinia indicatum et denominatum a Zonara fuisse, praefectum autem caniclei vocatum, quem cancellarium dicimus, cui esset tabularii regii custodia et chartarum imperatoriarum expeditio commissa, amplum iam et celebris in aulis omnibus splendoris officium. auctorem habeo Radevicum l. 1 de Gestis Friderici imperatoris c. 47. *unus*, ait, *de servis palatii, caniclinus videlicet, quem nos cancellarium dicere possumus.* sic ille, melius opinor, quam Guntherus, qui metri forte commoditatem secutus *caniclinum* interpretatur *camerarium*.

Graeci cognominis usu
hic caniclinus erat. nobis camerarius idem
esse potest.

est in eadem sententia Spelmannus in Archaeologo, verbo *cancellarius* et *caniclinus*. videtur idem confirmare Nicetas l. 2 in Alexio, dum de officio praefecti canicleo scribit, existimatum P 485 id fuisse summae apud imperatorem aut sub imperatore potestatis. verba eius sunt: *παρὰ βασιλεῖ δύνασθαι τὰ πάντα οἴομενος τὸ μὲν ἐπὶ τοῦ κανικλείου ὄφεικτον*. quod cui magis quam *magni*, ut nos loquimur, *cancellarii* officio conveniat, non video: hoc enim qui exercet, mens veluti et manus est principis. *κανικλείονα* uno vocabulo, *canicleonem*, isto fungentem magistratu virum appellatum affirmat Gregentius. agens enim de quodam *Herba*, probato et caro imperatori, qui et hunc e sacro fonte susceperat, ait eum a favente ipsi Augusto cooptatum in senatum et factum *ὑπεκκλησίονα hypoclectionem, qualem*, ut addit, *Romani patricium et canicleonem appellant*. *Ἐνα τῆς συγκλήτου τούτου ἀπέφηνε, ὑπεκκλησίονα αὐτὸν ποιήσας, ὃν οἱ Ῥωμαῖοι πατρίκιον καὶ κανικλείονα προσαγορεύουσι*. ubi obiter habemus non memoratum alibi magistratus huius nomen *ὑπεκκλησίονα*. de etymo vocabuli huius, nisi est a Latina voce *cancelli*, unde *cancellarium* merito Spelmannus deducit, rationem originis explicans, amplius quaerendum puto.

Κάνις p. 456 v. 11. de voce *Κάνις* aut, ut alibi noster scribit *Κάνης*, dixi quaedam Glossario priori. iis nunc haec habeo quae addam. animadverti in Chronico Arabico Abulpharagii, unde universam imperii Tocharorum Mogulici chronologiam, quatenus ad Pachymerianae historiae illustrationem pertinet, inferius libro harum Observationum § c. 7 digeram, animadverti, inquam, duplicem in usu Orientalium gentium affinis soni vocem fuisse supremam indicativam potestatis, quarum altera communis Tocharis cum Praesteiannensibus et Sinensibus, alia Mogulensium fuit propria. voces hae sunt *Chan* et *Kaan*. priore insignitus legitur qui ultimus ei praefuit imperio quod presbyteri Ioannis appellabatur; ex cuius eversione Mogulicum ortum est. refert enim Abulpharagius extremum illum *Ioannem* fuisse proprio vocabulo *Ung-Chan* appellatum. hunc qui occidit eiusque occupavit solium *Tamuiinus* primum dictus, novo deinde adscito *Gingiz* nomini *Chanis* nomenclationem ut regni indicem addidit, *Ginhiz-Chanes* nuncupatus. huius filius et haeres prius vocatus *Ogtai, Kaanis* in suspiciis regni vocabulum accepit, quod et illustre reddidit gestis rebus victoriisque clarissimis. inde factum puto ut quidam eius posterorum nomen illud pro regni insigni usurparent. dico quidam: non enim omnes, cum qui *Kaani* huic ipsi *ἀμέσως* successit eius filius Cayuchus, non *Kaanis* sed *Chanis* appendicem in imperii notam privato nomini adiunxerit,
Georgius Pachymeres II.

vocatus constanter Cayuch-chan. primus qui Cayucho de-
cedenti suffectus est, Munkakaus non *Chanis* sed *Kaanis* epithe-
ton adscivit. Munkakao mortuo et eius successione incerta pro-
pter Kublai et Aribugae candidatorum imperii per duodeviginti
annos bella civilia, *Hulacu* frater Munkakai, missus dudum ab
eo ut pro se praeesset Occiduis imperii tractibus, etsi, nunquam
rite lectus aut inauguratus imperator, haud obtinere videretur
verum ius regni Mogulensium, tamen quia de facto tali potestate
fungebatur, ab Abulpharagio aliquando appellatur *Hulacu il*
Chan. hoc vero mortuo, ubi legitimis suffragiis gentis colloca-
tum in Mogulensium solio Abakam Hulacu filium retulit, semper
illum deinde *Abaka-il Chan* Abakam Chanem nominat, ut em-
phasim ἀντοκρατορικῆς monarchiae in voce *Chan* non dubiam
agnoscat. Cazanen deinde, quem Pachymeres celebrat princi-
pum veterum in paucis illustrium ambitiosum aemulatorem, fa-
cile crediderim *Kaanis* secundi suae gentis longe clarissimi mo-
narchae cognomen potius optasse quam *Chanis*, quod in reges
quoque suae gentis non laudatissimos vulgatum et in aliis insuper
populis usitatum noverat. etenim Sinsrum rex, quem *Kaan*
P 486 vicit et ad necem ultro sibi consciscendam adegit, *Altun-Chan*
nominatus traditur. haec cum ita sint, Pachymeres, uti et multi
alii scriptores, ex *Chan* et *Kaan* unicam conflarunt appellatio-
nem, Tatarorum, ut putant, peculiarem principum, cum tamen
sit, meo iudicio, verisimilius vocem quidem *Kaan* propriam
gentis Mogulicae fuisse, *Chan* autem Sinensibus saltem et Prae-
steiannensibus, fortassis etiam et aliis interioris Asiae gentium
dynastis tribui praeterea fuisse solitam.

κάραβος p. 211 v. 16. Hesychius κάραβον a Macedoni-
bus dici ait πύλην. haec sola e multis huius vocis notionibus
huc quadrat, dum ea pro natura subiectae rei significatos pute-
mus exitus paludis sive canales certis locis defossos et hinc inde
tignis alte fixis munitos ad aquam corrivandam. horum capita
extantia tignorum primum devinxisse invicem validis funibus
Philanthropenus hic narratur, deinde instravisse transversis ta-
bulis, tum hoc plano pro fundo usus turribus tollendis, e qui-
bus arcem oppugnaret. non me latebat cum haec scriberem κάρ-
ραβον navem quoque significare. nam et alibi hanc usurpatam
a Pachymere vocem sic sum interpretatus. ideo tamen mihi mi-
nus verisimile visum est, id vocabulum isto loco a nostro hi-
storico in hac vulgari notione usurpatum, quod naviculas, quan-
tumlibet inter se vinctas, innatantes stagno, parum solidum fun-
dum existimarem poliorceticis machinis sustinendis, prout fa-
ctum illic narratum exigit. quia tamen exempla non desunt μο-
σύρων, obsidionalium turrium, et machinarum id genus, ἐλε-
πόλεων, navibus impositarum in oppugnationibus littoralium ar-
cium; si cui prudentiori me lectori praeferenda videretur simpli-

cior et magis obvia loci eius expositio, interpretationem illam meam in hunc modum reflectam hic habeat: pro hisce Graecis Pachymeris verbis p. 211 v. 15 ἐπισχῶν τοὺς τῆς λίμνης καράβους συνδεῖ σχοίνοις, καὶ ξύλα μέγιστα ἐπιεὶς ἐπ' ἐπισίων κατασκευάζεται μόννας; haec in Latina versione substituantur: *arrepas, quae in stagno repertae sunt, cymbas, funibus colligat; et lignis super eas constratis maximis, turres in eo tabulato, et machinas construit.* atque hanc ingenue fateor, nunc mihi verisimiliorem videri sententiam; ex eo praesertim quod Pachymeres statim addat τὰ δ' ἄλλα πλοῖα πληρώσας. ista enim *aliarum navium* mentio satis indicat, putasse ipsum: καράβους quoque, quos paulo ante memoraverat, ex eodem πλοίων, sive navigiorum genere esse.

καρπός p. 146 v. 18. vox καρπός hic in notione qualem alibi nuapiam observaveram ponitur, folii paginam indicans, metaphoram nimirum populari, quali vulgo in Gallia scapus chartae vocari solet *une main de papier.* est καρπός iunctura brachii cum manu, ἄρθρον χειρὸς καὶ βραχίονος, ut loquitur Aristoteles 1 de part. animal. apparet tamen volam ipsam seu palmam et mediam planitiem concavae manus καρπὸν etiam dici. nam Homerus Iliad. σ choreas describens iuvenum cum virginibus manibus invicem consertis saltantium, tali videtur significatu καρπὸν usurpare, dum scribit

ἔνθα μὲν ἦθεοι καὶ καρθῆνοι ἀλφεσίβοιαι

ἀρχεῦντ', ἀλλήλων ἐπὶ καρπῷ χεῖρας ἔχοντες.

si enim alter in alterius carpo manum habebat, ut ait, non utique brachii iuncturam carpum dicit, sed palmam et volam, qua teneri et stringi solet manus se invicem saltando trahentium. habet autem quandam speciem volae extensae pagina, ut fundamentum translationis non desit, usitatae tunc forte vulgari sermone, etsi rarius in libris reperitur. aliquando putaram καρπὸν hic reddi posse *articulum* aut *capitulum*, comma scilicet primum in oculos incurrens libro aperto, quod potest interdum esse ex media aut infima pagina. sed id dici nequit hoc loco. satis enim noster indicat omen de quo agit, captari solitum ex verbis in capite sive principio paginae occurrentibus. alioqui enim non omnes convenissent in animadvertendo malo augurio ex verbis iisdem: fieri enim potuisset ut tres episcopi, qui cum celebrante cooperabantur in illa apertione et impositione codicis evangelici, non in eandem omnes paginae partem oculos coniecissent. hae me causae impulerunt ad καρπὸν hoc loco *paginam* interpretandum.

κάστρον. ad ea, quae dudum notavi Glossario vol. I p. 571 περὶ κάστρου sive εἰρκτῆς λήθης, de castello sive carcere oblivionis, addam hic quae suggestit Pater Claudius Maltretus Soc. Iesu, datis ad me post illa lecta humanissimis literis. "*dudum* (inquit) *haec notaveram ad c. 5 l. 1 Procopii de bello Per-*

sico, de castello oblivionis: huius arcis mentionem faciunt in
P 487 *vita S. Ioannis Eleemosynarii Leontius et Metaphrastes apud Bol-*
landum Mens. Ian. tom. I p. 508 et 525. de eodem agunt Cedre-
nus ed. Reg. p. 346, auctor Miscellae l. 17 p. 510, Theophanes
p. 220, Agathias l. 4 ed. Reg. p. 138. accuratius caetera Theo-
phylactus Simocatta, cuius verba ad calcem huius capituli com-
modius reddam. simile quoddam habuisse castellum videntur
Graeci imperante Andronico seniore, cui Nicephorus Gregoras
l. 9 p. 200 ed. Basil. datam fuisse dicit optionem malletne mona-
sticum habitum induere aut aliud subire malum; quae postrema
verba aut caedem innuebant, inquit Gregoras, aut exilium, aut
βιασαν ἀπαγωγὴν εἰς τὸ τῆς λήθης φρούριον violentam abductio-
nem in castellum oblivionis. Leunclavius in Pandectis historiae
Turcicae p. 445 ed. Reg. n. 128 castellum illud Bosphoro fuisse
appositum ex Gregora coniicit. at nusquam Gregoras eius situm
designat. de castello vero Persico oblivionis dicto, postquam
ostendi tragicam Arsacis historiam a Procopio narratam, eam-
dem referri ab Ammiano Marcellino l. 17., sic notavi ad illa
verba mei Procopii: Arsacem in castellum oblivionis detrudi.
verba Theophylacti Simoc. quae me redditurum promisi supra,
hic accipe ex l. 3 c. 5. φρούριον (Γιλιγέρδων ὄνομα αὐτῶ) ἐνδο-
τέρῳ τῆς Μηδικῆς ὠκοδομηται ἐν χώρῳ ἐπιλεγομένη Βεζακοῦ, οὐ
πόρρω Βενδοσαβείρων τῆς πόλεως. πρόσσισι δὲ τούτῳ καὶ τις
εἰρκιή. λήθην δὲ ὀνομάζουσι ταύτην οἱ βάρβαροι. hinc nos vi-
detur abducere Ammianus Marcellinus, cum sit Arsacem exter-
minatum fuisse in castellum Agabana. at hoc ipsum, mea qui-
dem sententia, illius est carceris nomen ex duobus coalitum
cum articulo. proxime ad origines accedet qui ita scripserit,
Hagoba-nas vel Hagoba-nasa. etenim Gob, et Chaldaice goba
vel gubba, quod toties in c. 6 Danielis occurrit, foveam et la-
cum significat. utroque autem vocabulo Scripturae Sacrae inter-
pretes carcerem bene septum et praesaltis parietibus munitum de-
signant. carcer in quem Ioseph coniectus fuit, fovea dicitur
Sap. 10 13, a LXX λάκκος, et Gen. 41 14 ὄχυρῶμα munitio.
haec est Chaldaici potestas nominis נבנ vel נב. alterum vero a
verbo נבנ progenitum oblivionem sonat. originem quoque no-
minis Giligerdon mihi videor in eo deprehendisse quod subiicit
Simocatta, arcem illam fuisse addictam custodiendis bello captis,
quos rex intentius asservari vellet. gili vel geli deduco a verbo
גלל, quod valet captivum abduci. est autem gerd, nisi fallor,
idem ac geder, Latine septum, a verbo גדר gadar, unde nomen
Gades, et Γάδειρα, quod Hesychius περίφραγμα interpretatur.
subscribit Avienus v. 914, cum ait

barbara quin etiam Gades hinc lingua frequentat:

Poenus quippe locum Gadir vocat undique septum.

ex illo fonte transmarino fluxisse arbitror voces Gallicas garde,

garder, leviter transpositis literis, ut fit in ultima parte nominis *giligerd*, quod, nisi me fallit coniectura, *captivorum septum* significat." haec verbis totidem Maltretus noster, cuius specimen notarum doctissimarum, sed nondum editarum, in Procopium, qui dudum typis Regius cum eius accurata et eleganti interpretatione prodiit, vidisse hac occasione non pigebit lectores eruditos.

καταφλάω p. 240 v. 10. nusquam alibi hoc verbum legitisse memini. intellexi autem quid significet ex eo quod Hesychius verbum φλάω exponat *μαλάσσειν πληγαῖς*, *plagis subigere*. Eustathius ad illum versum Iliad. α καὶ καρτίστοις ἐμάχοντο φηρ- P 488
σιν ὄρεσκόοισι, contendit Ἀττικῆς esse διαλέκτου permutationem & in φ et iuxta illam dici φήρ pro θήρ, φλάω pro θλάω. quod si recipitur, iam patet quid sit φλάω, *perundo* videlicet ac *perfringo*. quare καταφλάω hic a nostro positum istam notionem impetu quodam ex praepositionis adiectione roborabit, ut intelligi debeat expressus vehementissimus ictus, qualis erat vasti molaris tormento eiaculati, aut ut hodie, suppositis in vicem veterum ballistarum tubis aeneis praegrandibus, globo ferreo ignea vi fulminato. Vaticanus paraphrastes ignoti verbi quasi contagionem perhorrescens, totam cui erat insertum transiliit sententiam, omnemque ballistae ac explosorum per eam molarium indicationem conscio silentio absorpsit, sic plerumque defungi solitus.

κατατροπούμαι p. 528 v. 6. agit de magno primicerio iussu Augusti Michaëlis Catelanos Calliopolim tenentes oppugnante, non sine aliquo interdum successu praelii secundi, quo illos funderet fugaretque. non alibi quam apud Suidam reperitur hoc verbum κατατροπούμαι. Suidas autem notionem eius non exprimit, sed tantum accusativo iungi monet. ex hoc Pachymerris loco habemus activi esse significatus, et fundere ac fugare aliquos recte dici Graece κατατροπούσθαι τινας.

κερασβόλοι κύαμοι p. 519 v. 5. agit de Athanasio patriarcha, duritiei immanis et inexorabilis homine. hunc comparat fabis ex iis ortis, quae cum in terram a serente iacerentur, bovis cornu tetigerint: tales enim ferebantur adeo durae nasci, ut nulla coctura ad mollitiem esui opportunam subigi possent. meminit huius ut antiquae et celebris fabulae Theophrastus l. 4 c. 14, his eam verbis pro superstitione frivola traducens: ὃ δὲ λέγουσιν οἱ πολλοὶ διότι τὸ κερασβόλον ἀτέραμον γίνεται, μήποτε ἔγαν εὐηθεῖς ἢ σκληρότερος γὰρ ὁ λίθος, πρὸς ὃν πολλαῖς προσπίπτει τὰ στέραματα· καὶ μὴ προσκάνη, μηδὲ βουσίην ἀροτριᾶτις, οὐδὲν ἦττον ἀτέραμον γίνεται. quod autem vulgo dicitur, cur cornu contactum incoctile fit? videndum an non reiiciendum pro vano et nugatorio videri debeat. durior quippe quam cornu

est lapis, in quæ sæpe incidunt, dum e manu iaciuntur in terram semina. et videmus, quæ ad cornu non offenderint, ac ne opera quidem boum iis serendis adhibita fuerit, nihilominus incoctilia nasci. caeterum ex hoc qualicumque vulgari dicto iam olim invaluit ut homines immorigeri et ductu legum inflexibiles κερασβόλοι dicantur. Plato l. 9 de Legibus: ἀνεμέσῃτον δὴ φοβείσθαι μή τις ἐγγίγνηται τῶν πολιτῶν ἡμῖν οἶον κερασβόλος, ὃς ἀτεράμων εἰς τοσοῦτον φύσει γίγνοιτ' ἂν ὥστε μὴ τήκεισθαι, καθάπερ ἐκείνα τὰ σπέρματα πυρὶ, νόμοις οὗτοι καίπερ οὕτως ἰσχυροῖς οὖσιν ἄτικτοι γίγνωνται. hæc sic vertit Serranus: *minime indignandum est, si vereamur ne quis civium ita proicta audacia nobis nascatur, vel cornu minabundus atrox nimirum et ferus, ut quasi legumina coctu prædura, ita illi adeo indomito sint et refractario ingenio, ut vehementissimarum robustissimarumque legum igne liquefieri nec perdomari possint.* ita ille. atqui κερασβόλος non valet hic cornu minabundus. ego locum sic interpretarer, iudicium, ultra sit melior versiq, æquo et perite lectori permittens. *nec reprehensibile fuerit vereri ne civis existat nobis quispiam velut cornu contactus, qui eo usque indomabilis nascatur, ut sicut illa id passa legumina negant igne posse subigi, sic isti a legum vi quantumvis valida intacti perdurent.* hunc locum Platonis videtur potissimum in animo habuisse Pachymeres hæc scribens. sed totam hanc rem magis illustrat Plutarchus hoc argumentum quasi ex professo tractans l. 7 convivalium sermonum quæst. 2. ac factum quidem ex communi opinione verum ponens, causam eius comminiscitur minime superstitionis. nempe ait legumina aut semina quæ, ut solet dici, dum in terram iaciuntur in cornua impingunt boum arantium, non ex eo contactu qualitate affici maligna, qua deinde fiat ut quæ inde germinaverint duræ cocturae sint, sed quod ea offensione reperiussa alio resiliant quam quo manus serentis destinabat, in sinum nempe sulci, ubi statim terra tegerentur: nunc vero in campi superficiem temere effusa, ibi exposita frigori ac reliquis aëris iniuriis relinquuntur, unde non nisi sero et ægre pullulent sequioris etiam naturæ fructus ac contumaces ad cocturam. de caetero idem agnoscit usitatum inde translationem ad præfracti homines ingenii κερασβόλων verbo designandos, δῆλον γάρ, inquit, ἦν ὅτι τῶν σπερμάτων τὰ προσπίπτοντα τοῖς τῶν βοῶν κέρασιν ἀτεράμονα τὸν καρπὸν ἐκφύειν νομίζοντες, οὕτως τὸν ἀσθάδη καὶ σκληρὸν ἄνθρωπον ἐκ μεταφορᾶς κερασβόλον καὶ ἀτεράμονα προσηγόρευον. *liquet enim, ab opinantibus ea semina quæ in boum cornua inciderunt fructum edere durum et coctu difficilem, fuisse inde vocabulo translato hominem præfractum et contumacem ateramona et kerasbolon dictum.* ita Plutarchus. vide etiam hæc eadem confirmantes Plinium et Suidam: nam nobis testimoniorum abunde iam est.

κλωβάς. *ἐπιφερόμενος* — ἀδελφὸν ἐν κλωβῷ — p. 166 v. 2. ita codd. B et A. Vaticanus solum habet *ἐπιφερόμενος καὶ τοὺς κατακρίτους δεσμίους τὸν ἀδελφὸν καὶ τὸν Στρατηγόπουλον*, vocem κλωβῷ, ut reliqua solet quae non intelligit, omittens; in quo non solum mutilat sententiam auctoria, sed corrumpit et pervertit, faciens ut affirmare Pachymeres videatur, quod potius apparet ipsum studiose negare voluisse, nempe Constantinum Porphyrogenitum a fratre Augusto vincitum abductum non minus quam Strategopulum, cum inter eos historicus discrimen habitum ponat huiusmodi, ut Strategopulus quidem ligatus deportatus fuerit, Constantinus vero pro reverentia natalium vinculis quidem caruerit, sed in septo clathrato aut cavea, velut carcere portatili, sit gestatus. consideranda nobis deinceps est vox κλωβάς, quam alii κλουβόν, alii κλωβόν scribunt. eam recte interpretatur hic noster *εἰρητὴν φορητὴν, carcerem portatilem*, definiens. est enim, ut glossae veteres docent, *κλωβός cavea*; unde est diminutivum *κλωβίον* recensitum a scholiaste Oppiani inter instrumenta piscatoria. igitur vehiculum quoddam aut cellam vel lecticam gestatoriam clathratam hic significari vocabulo κλωβῷ apparet, quo tuto deportatus sit Nymphaeo Constantino-polim, citra vincula, Porphyrogenitus, septo prohibitus effugere, utcumque catenis liber. reperio tamen ad mulierum usum, quas clausas haberi ad sexus honorem pertinet, adhibitum carpenti genus *κλουβόν* nuncupatum, cancellis videlicet munitum. id docet Ioannes Tzetzes, dum Chiliade 5. p. 90 ed. Basil. an. 1545 de avia sua memorat, pari eam fuisse honore dignatam cum alia primaria femina, in eundem cum illa *κλουβόν*, hoc est muliebri carpentum cancellis clathratum, impositam. istam enim, ni fallor, habet sententiam ille Tzetziis versus

ἰσοτιμῶν καὶ τῷ αὐτῷ κλουβῷ συνεμβιβάζων.

κομπέριον p. 448 v. 14. commercium Latinam vocem Graecis hoc loco scriptam literis auctor adhibet, ex multo scilicet cum Genuensibus Latinis usu Graecis quoque Byzantinis usitatam.

κόκκοι. in priori Glossario quod dixi ad hoc vocabulum, p. 490 confessio potius fuit ignorantiae meae quam vocis propositae declaratio. lux deinde mihi quaedam a coecis affulsit. coniecturam inde ductam hic obnoxie propono prudentis iudicio lectoris, et de re ipsa et de suspitione mea plenum ei arbitrium tribuens. cum legerem in hac secunda historiae Pachymerianae parte, l. 4 c. 2, saepius memorari *τυφλοὺς μοναχοὺς*, in eam opinionem sum ingressus, eosdem illic significari qui vol. I p. 489 v. 16 *κόκκοι μοναχοί* a Pachymere vocantur. certe toto illo capite exempla excoecationum crudeliter multis illatarum congeruntur multa; quae subdit auctor sub finem capituli v. 16 *κόκκοις δὲ μοναχοὺς καὶ τοὺς κατ' ἐκείνον ἔθ.* ubi relativo *ἐκείνον* indigitari vel

καιρόν, tempus nimirum prius illud exorientis Arseniani schismatis, vel ipsam eius schismatis causam aut praetextum expatriar-
 cham Arsenium, credi poterit. comparat enim tacite historicus
 duo tempora, quibus similem impotentiam saevienti Michaël im-
 perator ostenderit, prius exorientis sub patriarchatu Iosephī Ar-
 senianae factionis, auctoribus maxime monachis; in quos ideo
 impulsu Iosephi, iussu Augusti Georgius Acropolita immasiter
 grassatus ulciscendo sit, *γυλεπῶς αἰκίζόμενος, δαίρων, κρεμάν-
 νύων, μαστίζων*, omni crudelitatis et ignominiae genere caedens
 ac debonestans venerabiles populo professores vitae religiosae,
 ex celebri praesertim monasterio, Pantepoptae dicto, quos et
 postquam male multaverat exulatum amandabat. tunc coeca-
 tos fuisse istos antesignanos Arsenianae partis, quos convincere
 et ad concordiam reducere conatus longo post tempore Androni-
 cus est, prout refert noster eius historiae p. 462 v. 5, equidem
 crediderim, cum *sd* alibi narratum ab eo distinctius non legam.
 puto autem istos tali causa et tempore privatos oculis monachos,
 vol. I p. 489 v. 16. a Pachymere indicatos, populari nomine,
 quo a suis Arsenianis pertinaciter in sententia haerentibus vulgo
 appellabantur, *κόκκοι μοναχοί*, cum laude ac commendatione
 tamquam confessores celebrari ab his solitos, vocabulo videlicet
 Latino *coeci*, ut alia multa per id tempus, Graecae plebis usu fre-
 quentato et expresso Graecis literis; ut forte legendum illic sit
καίκοι, aut iuxta scripturam multis Latinorum usitatam *κοίκοι*,
 quod propius a *κόκκοι* aberit. *coecum* enim per diphthongum
 oe a multis Latinorum, vocabulum *τυφλῶ* Graeco respondens,
 scribi in non paucis hodieque, ut non dicam plerisque, etiam
 antiqua exaratis manu, cernitur libris. qua occasione non vere-
 bor dicere forte istam emendatiorem, utpote accommodatiorem
 ad etymum, scriptionem esse. video accuratissimos grammati-
 cos multum se contorquere in disquirenda origine vocis *coecus*.
 Isidorus, Perottus, Decembrius, relati a Vossio in suo accura-
 tissimo Etymologico, *caecum* per ae scribentes a *carendo* aut
capiendo dictum autumant, quod nimirum *careat* aut *captus sit*
 oculis, quod ut longe petitum, nullus non emunctioris paulo na-
 ris transmittat lector. Martinius postquam a Graeco *καίειν* *urere*
caecum videri formatum proposuit, sicut *τυφλόν* a *τύφω* *accendo*
 (neutiquam in hoc ipsi assentiente Graeco Etymologista), deinde
 longe prudentius fatetur *caeci* originationem plane *caecam* et oc-
 cultam esse. quid si autem *coecum* per oe scribamus, et eius
 sic scripti vocabuli veriloquium accersamus a Graeco *κοῶ*, quod
 est *νοῶ*, ut sit *κοῖκός* idem quod *νοῖκός*, qui acie solum mentis
 videat, intuitu oculorum carens? sane Eustathius *παρεμβολαίς*
εἰς Ἰλιαδ. § p. 736 ed. Rom. vocem comicam *κοάλεμος* exponens,
ἤγουν (inquit) *ἐν τῷ κοεῖν, ἤτοι νοεῖν ἀλώμενος.* ergo *κοεῖν*
νοεῖν est; ut *κοῖκόν coecum* primi Latini profecti e Graecia κατ' εὐφη-

μεισμόν privatam lumine oculorum vocare potuerint, quasi ad consolandam calamitatem hominis principe corporeorum sensuum orbati; quo genere solatii recreasse cœcum Didymum magnus P 491 olim Antonius legitur, negans grave illi esse debere, quod destitueretur instrumento corporeo videndi communi homini cum cullibus et infimis insectorum, cum mente valeret æmulante perspicacem intelligentiam immortalium mentium, praesertim cum ingeniosiores et acutiores plerumque caeteris in operationibus mentis luce cassi oculorum experientia probantur; unde et Democritum aiunt, quo philosopharetur felicius, ultro sibi videndi sensum ademisse. sed haec nimis multa extra rem nostram. hoc quippe solum significare volui: seu vox Latina *caecus* per *oe* seu *caecus* per *ae* scribatur, et cuius ea demum cumque sit originis, mihi videri probabile monachos quosdam passim celebres visu orbatos, a Constantinopolitana plebe, ex frequenti convictu commercioque Latinorum multa in suam vocabula linguam transferebant *καίκους* sive *κοίκους μοναχούς* dictos, idque vulgare verbum expressisse vol. I p. 489 v. 16. Pachymerem, licet eius librarii, codicum quos vidimus descriprores, in eius scriptura verbi leviter erraverint, *κόκους* pro *καίκους* aut *κοίκους* scribentes. reperio apud Hesychium *καίλους ούρανούς Ῥωμαῖοι*: an magis mirum *caelos* vocem Latinam a Graecis ad idem quod Romane sonat significandum usurpatam, quam *καίκον* ab eisdem dictum *τυφλόν*, quoniam sic Latini vocant? et hic etiam nota ab usum scriptionis, dum *καῖλον* tamquam ex Latino *caelum* Graece scribitur, quod omnino scribi debuit Latine, *caelum*. est enim manifeste a Graeco *κοῖλον* *cavum*; ut minus te moveat, si, quod monuimus, increbuerit usus scribendi *caecus*, cum sit rectius *caecus*.

κουβουκλεισιος p. 480 v. 5. agit de honore habito corpori post longum tempus incorrupto reperto cuiusdam monachi, quem *κουβουκλεισιον* dicit, hoc est, ex eo genere qui exquisitoris religionis causa perpetuo inclusi cella permanebant; qualium cum sit creberrima in ecclesiasticis historiis mentio, lucrifacere operam possum demonstrandi tales extitisse exemplis quae passim occurrerent colligendis. tantum dico, quos inclusos Latini vocant, hic a Pachymere *κουβουκλεισιους* dici, quasi clausos cubiculo: nam *κουβουκλεισιον* Graeci posteriores, voce a Latinis mutuata, *cubiculum* appellarunt, ut dudum observavit Meursius. eosdem *ἑγκλειστους* nominatos intelligimus ex epistola S. Abbatis Nili, l. 2 96 in editione nupera Leonis Allatii *τοῦ πάνυ*. ea inscribitur *ΦΛΑΟΤΜΕΝΩ ΕΓΚΛΙΣΤΩ*. ita oportuit in me archetypo legi, nisi error est typographi: sed ausim quovis pignore contendere *ἑγκλειστῶ* scriptum a Nilo. agit enim manifeste cum homine, qui sponte inclusus degeret; quem et arguit quod parum consentaneae tali professioni viveret. describam tan-

tum verba quaedam, quae hoc evidenter probant. sic incipit: εὐ γε τῶν ὑμετέρων κατὰ τὴν ἀναχώρησιν ἀριστευμάτων. εὐ γε τῶν ὑμετέρων κατ' ἀρετὴν τροπαίων. ὑπέρουγε τῆς ὑμετέρας κατὰ τὸν ἐγκλεισμόν ματαίας καὶ σκηνηκῆς καὶ κατασχηματισμένης διαγωγῆς. vides in his clarum mentionem ἀναχωρησεως *secessionis a congressu hominum*, et διαγωγῆς κατ' ἐγκλεισμόν *instituti vitae intra clausuram se continentis*. obiurgat autem hunc quod ex fenestella cubiculi intra quod clausus durabat, et trans obducta illi clathra, audiebatur cupidissime ac loquacissime negotiando tumultuans, quin et iracunde convicians nonnumquam manus per crates ad pulsandos rabiose obvios emittens, ut *ursus e cavea*. verba haec sunt: τῶν ἐν τῇ ἀγορᾷ θερμοῦς ἐμπορευομένων, καὶ τῶν τὰς μυρίας δίκας καὶ τὰς ποικίλας λογομαχίας ἐν Πραιτωρίοις πλεκόντων, οὐδὲν δοκεῖς διαλλάττειν, πραγματείας παντοίας ἐπινοῶν, κρᾶζων μετ' ὄργῆς καὶ βρυχῶν, ἀπὸ τῆς γαλεᾶρας καθυβρίζων καὶ σκώπτων καὶ λοιδορῶν, διαμειφόμενος τοῦς παρατυγχάνοντας, ἔσθ' ὅτε δὲ καὶ τὰς ἰδίας χεῖρας προσφέρων διαὶ P 492 τῆς θυρίδος, καὶ τοῦς ἀδελφοὺς τύπτων. paulo post huius cellam inducit lamentantem ob immanitatem et acerbitatem feri huius, quem velut in vivario clausum detineret. deinde ipsum affatur: εἰπέ μοι, παρακαλῶ. τί κεκέρδακας τῷ οἰκιδίῳ κατακλεισθεῖς *dic mihi amabo te quid lucratus es domuncula te includens?* τί ὄνησας τὴν σαυτοῦ ψυχὴν, τοῖς τοιχαρίοις τὸ σῶμα ἐγκεκρυφώς; *quid profuisti animae tuae, corpus tuum intra muros arctos abcondens?* haec dubium non relinquunt quin haec epistola inscripta fuerit *Philumeno Incluso*. porro permagnum iam olim inter Graecos Byzantinos fuisse numerum istorum cellis inclusorum, inde intelligimus quod anonymus scriptor vitae S. Mariae iunioris in Vatic. cod. 800, qui se vixisse indicat sub Basilio Macedone, circa Christi annum 875, in duas quasi notissimas et copiosas species monachorum genus universum dividat, sic de S. Maria iuniore scribens: μοναχοῖς, τοῖς τε ἐν σπηλαίοις καὶ τοῖς ἐν οὐκίσκοις ἑαυτοὺς ἐγκλείουσιν, ἐχορήγει τὰ πρὸς τὴν χρεῖαν. *monachis, sive in speluncis sive in domunculis se ipsos includentibus, quae opus erant praebebat*. huc facit quod S. Theodorus Studita de S. Platone monacho in eius perelegantis Oratione funebri, nondum edita, sub finem scribit: μεθ' ἡσυχαστῶν ἡσυχαστῆς ἔννομος, μετὰ καθηγητῶν καθηγητής, ἐνθεσμος, μετ' ἐγκλειστῶν, οὐ μόνον ἐγκλειστός, ἀλλὰ καὶ ὑποτακτῆτης, ὃ καὶ σεβάσιμον. ubi clare vides inter species monachorum ἐγκλειστός recenseri. in quo et obiter notanda toni diveritas, ad quam ut emendatiorem refingi volumus eam qua sumus usi, ἐγκλειστον cum acuto in antepenultima scribendo.

κουμούνιον p. 539 v. 12. scio vocem *κουμονίου* usurpari in concilio Florentino pro eo quod Gallice dicitur *communité*, sonans complexionem omnium ordinum ac civium urbis

ac reipublicae cuiusvis. quales collectiones universae cum nequeant simul intervenire conventibus, certos homines destinant qui loco ipsarum adsint. et hi vocantur in actis Florent. synodi *τοποτηρηταί τῶν κουμοννίων*. hoc loco ea vox videtur significare certum numerum lectorum suffragiis populi consiliariorum, qui praescripto spatio temporis praeesse regimini reipublicae debeant. ait enim noster Andronicum offensum Genuensibus quod ii quendam male multandum curassent, exclusisse ipsos urbe, versarique solitum in eius comitatu legatum quendam aut magistratum eorum a conspectu amovisse, de facto tamen ipso nondum iudicando aut iudicari per Genuenses postulando, quod eius iudicium reservaret novo *communio*, hoc est collegio magistratum delecto ad regiminis administrationem. istiusmodi quippe novum concilium aut collegium praefectorum regimini iam designatum mox initurum possessionem gubernationis rerum audiebat.

κτητορικὸν δίκαιον p. 193 v. 4. agit de corpore protovestiarum Constantinopoli mortui, quod ait portatum Nicaeam, quia ius ibi sepulturae is haberet dotali ratione partum, uxore ipsius patronatum in id monasterium obtinente, quod maiores scilicet eius aut ipsa totum vel ex parte fundassent. hoc videtur hic dici *κτητορικὸν δίκαιον ἀπὸ τῆς οὐλόγου*. *κτήτορες* Hesychio sunt *πιστάι* conditores, seu, ut vulgo loquimur, *fundatores*; unde ius, quod ex *conditu* sive *fundatione* fundatoribus competit, recte *κτητορικὸν δίκαιον*, dici potuit. saepe autem ecclesiastico usu inter alia honoraria, quae fundatoribus ecclesiae monasterii aut sacri cuiusvis loci competunt, est ius sepulturae in iis locis.

λεπὰς p. 53 v. 14. hoc proverbium tomo priori a se usurpatum, et illic a nobis declaratum in Glossario, eo aptius et elegantius hic adhibet Pachymeres, quod istud Prodromi monasterium, a quo se divelli aegre sinebat Theodorus Cyzicenus, fortiter abducere conantibus oblectans, Petrae cognomen habebat. P 493 idem enim, ut videtur, est cum illo quod superius p. 44 v. 15. *μονὴ τοῦ Προδρόμου τῆς Πέτρας*, *monasterium Prodromi Petrae*, appellatur.

λίπνος p. 19 v. 13. *λίπνος*, vulgo cuna, videtur hic dici genus lecticae aut feruli, quo gestaretur senex decrepitus, nempe *gestatorium*, vox usurpata Suetonio in Claudio: *solitus in gestatorio ludere*.

Αθηναίων p. 306 v. 3sq. *τοῦ δ' αὐτοῦ ἔτους* — *Ἐκατομβαιῶνα λέγουσι*. et infra

μῆνα δὲ Αθηναίων πρώτη βᾶσις ἴστατο μῆνης. habes in his Pachymerem secutum auctoritatem interpretum Hesiodi, dum carmen apud ipsos pangeret, Ianuarium vocasse *Αθηναίων* quasi sic ille mensis ab Atheniensibus nominaretur, cum re vera iuxta exactiorem, ut putat, sententiam Romanorum Ia-

nuarius Atheniensibus Hecatombaeon dictus sit. iam pridem in Observationibus ad priorem Historiae Pachymerianae partem l. 3 c. 1 demonstravi hanc historici nostri opinionem et illi singulari-rem et falsam esse, nisi solum velit primum anni Attici mensem Ἐκατομβαιῶνα dictum, quemadmodum primus anni Romani mensis Ianuarius dicitur. hoc enim sane verissimum. illud autem falsissimum, Ianuarium Ἐκατομβαιῶνι respondere, ita ut temporibus indicandis alterum illorum vocabulorum usurpari tamquam aequivalens alteri queat, quod constanter, sed singulariter et mendose, Pachymeres facit. hic videndum solum est quinam sint illi quos hic memorat, ἐξηγητὰ τοῦ Ἀσκηθῆν ποιητοῦ ἐπαιρητοὶ Ἀεσραεὶ ποιεῖται. habemus Hesiodum mere Graece cum mere Graecis scholiis, editum Venetiis an. Chr. 1537 opera Victoris Trincaveli, cuius in libri folio 68, ad illam eius poetae versum

μῆνα δὲ Ἀθηναῖονα καὶ ἡμέτα βούδορα πάντα,
 Moschopulus sic annotat: κατὰ δὲ μῆνα τὸν Ἀθηναῖονα, ὅστις ἔστιν ὁ Ἰανουάριος. folio postea 71 Proclus alter scholiastes, varia disputans de vocabulis mensium, propendit eodem. denique folio 73 Ioannes Tzetzes diserte scribit Ἀθηναῖονα ἦτοι τὸν Ἰανουάριον, ὡς Ἀθηναῖος παρὰ Ἰωσὶ καλεῖται. videmus hinc quosnam innuat Pachymeres, nempe Moschopulum Proclum et Ioannem Tzetzen. quid significat autem cum se ἐποποιήσαντα κατ' αὐτοῦς memorat? an se, cum puer illorum ludum frequentaret et versus quos recitat de lunari deliquio compositos ut scholasticum pensum illis magistris redderet, isti eorum in his opinioni adhaesisse? an potius, cum privatim Hesiodum legens horum adhiberet scholia, et interim subortus ipsi esset impetus meditando carmen imitatione vatis quem commentaretur, obvio argumento lunaris defectionis, noluisse in eo recedere a sententia scholiastarum Hesiodi, utcumque minus sibi probata? suspicari, opinor, liceret alterutrum, si Moschopulum Proclum et Tzetzen eo constaret simul omnes tempore vixisse quo potuisset dare ipsis puer operam Pachymeres in ludo literario. cui ne nos implicemus disquisitioni non necessariae, secundam potius viam tenebimus, nisi si quis malit suspicari Pachymerem, apud qualescumque magistros daret operam literis, quod ii vulgo celebrium istorum Hesiodi interpretum sententiam eo poeta enarrando sequerentur, illam dicis causa et perfunctorie in versibus iuxta ipsorum dictata scriptis amplexum fuisse.

P 494 λογαριαστῆς τῆς αὐλῆς p. 296 v. 12. παρῆγε δὲ καὶ μάρτυρα λεγομένων τὸν τότε λογαριαστὴν τῆς αὐλῆς Ἄγγελον. mox illum ait fuisse ὄφρακίω τετιμημένον honoratum officio, hoc est magistratu honorifico insignem. huius munus Codinus c. 5 n. 84 his verbis exprimit: ὁ τῆς αὐλῆς λογαριαστῆς λογίζεται τοὺς ἐν τῇ αὐλῇ εὐδαμονέουσας πάντας φογάτορας, εἰ λείπει τινὲ ἀπὸ τῆς

λόγας αὐτοῦ, ἣ ἐξεδούλευσεν ὑπὲρ ὧν ἰρογυόθη. hoc est interprete Gretsero nostro: *logariastes aulae numerat et computat omnes milites qui in aula stipendia merent; et dispicit numquid alicui de stipendio desit, aut num plene satisfecerit pro stipendio quod accepit.* meminit huius officii saepe alibi Codinus. erat et alius Logariastes magnus memoratus eidem non semel, ut c. 2 n. 40. ab hoc prior distinguitur adiuncto aulae vocabulo. quod a Codino scribitur c. 5 n. 61 de Logariaste aulae, *ὄπως οὐκ ἔχει τι ὑπερηρέτημα νῦν, carere nunc functione,* facile quadrat in haec aut paulo posteriora his tempora, quibus vixisse Codinus putatur sub Cantacuzeno aut cum illo, hoc est principatu Andronici Iunioris, huius Andronici, cuius historiam Pachymeres hoc opere tradit, nepotis et aliquando collegae. cum enim ex his quae saepe superius noster questus est de neglecta solutione pensionum militibus decretarum, quae *λόγας* Codinus et alii vocant, intelligatur sensim inductum sub Andronico seniori morem primum sero nec integre solvendi quod constitutum militantibus erat, deinde, ut apparet, prorsus negandi, locum amplius non habuit functio Logariastae aulae, si eius erat, ut est dictum, providere ut integre pensiones istae pro modo navatae operae numerarentur. poluit tamen nomen et honor huius magistratus retineri, quod hic noster indicat, etsi iam tum forte, si Codinus, cuius aetas est incerta, sub Andronico seniore scripsit, eius ministerium, *ὑπερέτημα*, cessasset.

Μαιμακτηριῶν p. 382 v. 19. cave putes hoc ut aliis locis huius historiae priori nostro Glossario indicatis *Μαιμακτηριῶνα* Iunium dici. repugnat manifeste character feriae. nam certissimum est annum quo hic narrata geri contigit, fuisse Christi 1304, qui sine ulla controversia cyclum solis numeravit 25. quia vero bissextilis fuit, duplicem habuit indicem dominicae literam, E et D, quarum prior usque ad 28 Februarii diem, reliquo inde tempore posterior in usu fuit. mense igitur Iunio, si eius meminisset hoc loco Pachymeres, oporteret in Calendario ad latus vigesimae primae diei literam B indicem sextae feriae, quando D primam designat feriam, signari. atqui contra, ut palam cernitur, D litera, character videlicet dominicae ipsius, vigesimam primam Iunii diem insignit. non igitur de Iunio hic sermo. vidit hoc quisquis est auctor paraphraseos Vaticanae. nam is etsi alibi semper *Μαιμακτηριῶνα* Iunium reddidit, sic praeter morem hunc locum *καρφαράζει. ἡμέρα μὲν οὖν παρασκευῆ εἰκοστῆ πρώτης τοῦ Ἰουλιου μηνός* etc. caeterum hic arguitur in odoranda voce *Μαιμακτηριῶν* ancipiti notione quam felicior in una vera ex pluribus discernenda fuit. nec enim Iulio mensi character hic congruit ut 21 diem litera B insignem habeat. nota haec propria sextilis sive Augusti mensis est, et quidem solius inter omnes anni menses. unde non videtur dubitandum quin quem alibi

Ποσειδεῶνα noster appellare consuevit, hoc loco *Μαμακτηριῶνα* dixerit. sane ipse innuit non ex propria se hic sed ex aliena loqui sententia, dum hunc mensem non absolute *Μαμακτηριῶνα* vocat, sed eum qui iuxta Athenienses sic appelletur; quemadmodum idem p. 306 v. 7 scribit Ianuarium, quem nimirum ipse, ut c. 1 l. 3 Observationum tomi prioris ostendimus, Hecatonbaeonem iudicat debere appellari, Lenaeonem iuxta Athenienses a quibusdam dici, non recte suo quidem iudicio, quamquam ipse aliquando eorum auctoritatem secutus fuisset. simile quiddam hic intelligendum, etsi auctor pro suo more obscure ac dimidiate res exprimendi clare utique non indicat, sed absolute videtur dicere Augustum Atheniensibus Maemacterionem esse, cum tamen satis appareat id illum non credidisse plane ita se habere. etenim si sic censeret, non tam saepe alibi *Maemacterionis* vocabulo Ianuarius, Augustum vero *Posideonis* indicasset.

μαμάκουθος. δεύτεραι φροντίδες καὶ φίλων τῶν λογίων ὑπομνήσεις suggerunt hic aliquid quod addam ad olim a me notata ad hoc verbum. occurrit mihi deinde forte legenti *Τρετzen* huius enarratio vocabuli Chiliade 4 his versibus:

ταυτὸν τῷ βλιτομάμμοντι μαμάκουτος σημαίνει,
ἦτοι μαρὸν συγκρύπτοντα μάμμαν τε καὶ τὸν ἄρτον.
μωρέ, φησὶ γὰρ προφανῶς, συγκρυπτε τὸ μάμμαν σου.

origini hic indicatae vocis *μαμάκουθος* ἀπὸ τῆς μάμης consentaneae scribit Phavorinus in Lexico: *μαμάκουθοι ἀντὶ τοῦ μαμμόθρεπτοι*. Henricus Stephanus in Thesouro *μαμμοθρέπτους* dici putat pueros mollius et indulgentius educatos, quales illi sunt qui ab avia pro senum more tenerius nepotulos amante nutriuntur. eiusmodi cum inertes et voluptarii esse soleant, hinc adhaesisse putat vocabulo *μαμμόθρεπος* similem dissolutionis et ἀκολασίας infamiam ei quam Latini usu antiquo affixerunt verbo *nepos*. ita ille; ex cuius sententia nullam stultitiae ac hebetudinis mentis, sed solum luxuriei indicationem contineret vocabulum *μαμμόθρεπος*, atque adeo non aequivaleret τῷ *μαμακούθῳ*, prout docet Phavorinus; cui tamen, ut opinor, tutius creditur enarranti suae linguae origines quam tanto recentiori Grammatico, quantumvis accurato, Stephano. multo igitur melior illa vocis *μαμμόθρεπος* expositio est quam suggerit S. Augustinus Concione 2 in Psalm 30, ad illa verba v. 15: *ego autem in te speravi domine. si attendis, inquit, adhuc hominem, et eum quaeris imitari et ex illo pendere, adhuc lacte vis nutriri et fies mammothreptus, quales dicuntur pueri qui diu sugunt, quod non decet*. notum autem est experientia, cuius assignant causam medici, pueros qui non ablactantur tempestive, adolescere bardos ac stupidos, et quales describuntur ab Aristophane *βατράχοις*, fol. 123 p. 2 ed. Graeca Florentinae anni 1525. *ἀβελτερώτεροι, κηχνηότες, μαμάκουθοι*, stulte hiabundi et salivam ore

defluere sinentes, quod 1 Sam. c. 21 13 ut insaniae signum ponitur. Galli hodie vulgari sermone tales indicant verbo *τους κρη νότας* exprimente, *badaux*. sed de his plus satis.

μαρκούτζας. quod in priori Glossario suspicabar *μαρκούτζας* legendum vol. I p. 282 v. 8, comprobatur Maltretus noster, cuius e literis ad me datis haec describo: "in verbo *Μαρκούτζας* praefere tecum exemplaria quae *μαρκούτζας* scribunt, cum eius vocabuli sic scripti origo Arabica faveat sententiae illic indicatae Pachymeris. *كز* *mar* enim Arabibus *vir* sonat, et *كوتزي* *kutzi* longinquus, sive ex longinquo profectus advena.

μεισιτεύοντες p. 208 v. 7. ex multis historiae huius locis, et aequalium Pachymeri scriptorum, observandum semel, ad huius et aliorum intelligentiam locorum, *μεισιτεύοντας* illa tempestate Constantinopoli dici eos solitos, qui gratia et existimatione in primis pollentes apud principem instrumenta illi praecipua regiminis universi erant, cuncta fere per illos aut eorum suasu interventive gerenti. ministros quaedam Europae aulae hodie tales *κατ' ἐξοχήν* et antonomastice appellant, functionemque ipsorum absolute ministerium. eiusmodi fuit apud Andronicum huius historiae argumentum primo Theodorus Muzalo l. 1 c. 1 et 2, deinde Chumnus praefectus caniclei, l. 2 c. ultimo, l. 4 c. 7 et alibi. quos Pachymeres *μεισιτεύοντας*, videtur Cantacuzenus et Phrantzes *μεισιτεύοντας* vocare; de quibus vide quae annotat Pontanus noster in Prolegomenis ad Phrantzen. ad ea quae hic scribo refingi velim quae priori Glossario notavi verbo *μεισιτεύων*. illud etiam adiungo, unde non parum confirmantur hactenus dicta, eos qui ad istud principale ministerium promovebantur, dici consuevisse *ἀποκαταστήναι ἐπὶ τοῦ μέσου*, ut videre est apud hunc nostrum auctorem in titulo c. 32 l. 2, ubi *τὸ μέσον* nomen est officii huius; quod illic Latine reddidi *curam primariam principalium negotiorum*.

Μεπε. de Mepe Iberiae memorato in Glossario vol. I ex p. 216 v. 15 sic admonet Claudius Maltretus noster: "quid si suspicemur principem Iberiae Mepe dictum a Pachymere additione Graecis citerioris aevi usitata *τοῦ μ* ante *π*. sic enim illi scribunt *μπάλλα palla*, *μπαρονία* pro *baronia*, *μπασία* *bassa*, *μποιέστας* potestas, et alia multa apud Meursium. potuerit ergo dynasta Iberorum illis vocari *πηρ* *pehek* et contracte *pe*, quae vox ducem ac principem indicat, et a Pachymere, solemnibus istorum *τοῦ μ* praepositione, *Μπε* nominari, unde vitio exscriptoria *Μεπε* fluxerit."

μονοκελλικόν p. 390 v. 6. quid dicatur hoc loco *μονοκελλικόν*, libentius discerem quam aggrediar docere. multa enim diu quaerenti, parum quod satisfaceret occurrit. res ipsa locum totum expendentibus persuadet hoc *μονοκελλικόν* pertinere ad genus *προνοιαῶν* *pensationum* seu annuorum censuum e fisco prae-

bitorum; qualia nunc auctoramenta, gravissimo reipublicae tempore, remitti a ius habentibus ad illa conferrique ad militem novum conducendum, decrevisse imperatorem refert historicus hoc loco, addens tamen exceptum fuisse *μονοκελλικόν*, quod *salvum* possidentibus maneret. quid aliud suspicer quam ita vocatam partem pensionum praecise necessariam ad victum diurnum; quo privari pensionarios utique non oportebat. *κέλλα*, ex Latino *cella*, penum non raro significat, apothecam quotidiani alimenti. quidni ergo *μονοκελλικόν* demensum intelligatur cuique auctoratorum e fisco descriptum ad alimenta; praeter quod istae plerumque pensiones abundabant ad ornamenta et minus necessarias expensas. saepe legi apud Ciceronem in Verrinis dari solitum a provincia magistratibus Romanis ei regendae missis *frumentum in cellam* aut pecuniam unde id emerent, hoc est, ut opinor, P 497 unde mensam sibi et familiae quotidianam instruerent. pensionum igitur fiscalium quidquid cuique abundaret supra mere necessariam vitae tolerandae annonam, conferri ad delectus habendos iussum, sola victui quotidiano sic auctoratorum parte suffectura relicta, quam hic *μονοκελλικόν* dici autumem. quod si cui haud placet, aliud suggerat.

Μογγούλιος p. 620 v. 17 et p. 637 v. 10. quos plerique Latinorum *Tartaros*, Graeci passim et Arabes *Tataros*, Pachymeres *Tocharos* (Plinium secutus, qui L 6 c. 17 inter Scythicas gentes deserit Tocharos recenset; non longe abluudent Strabone, qui libro 11 eosdem Tacharos appellat), eos dixerat iam vol. I idem historicus noster, p. 344 v. 15, sese ipsos vocare *Mugulios* consuevisse. *Mogulenses* constanter appellat Gregorius Abulpharagius in accuratissimo Chronico arabice scripto sub idem tempus, aut non multo superius quam suam hanc historiam Pachymeres commentaretur. quin et Aytonus eiusdem aevi scriptor c. 16 Historiae suae Orientalis, quae Latine extat, *Mogli* eosdem vocitatos memorat. quod nomen Leunclavius indicat proprie designasse aliquot singulares populos (septem ab Aytono numerantur) communi Tocharicae aut Tataricae gentis appellatione censitos, ita ut adiuncto quodam inter se discernerentur, quemadmodum in Gothia Ostrogothis Visigothis fieri videmus. nam, ut is scriptor ait, *Sumogli* dicebantur accolae Tatari amnis, quae vox ipsorum lingua *Mugulios aquaticos* significet; ac sic alii aliis differentiis ad notitiam insignibantur. huius porro peculiaris speciei Tocharorum, quae Muguliorum vocabulo generalem Tocharicae aut Tataricae gentis nomenclationem contrahebat, proprium fuit illud imperium quod ab anno Christi 1202 per centum et quod excurrit annos late per Asiam et partem Septentrionalis Europae magnis victoriarum successibus inclaruit; cuius quia saepe noster meminit, breve specimen damus c. 7 l. 3 harum Observationum. Gingischanes videlicet, auctor eius imperii, ex

illa Tocharorum parte stirpem trahebat, ut innuit Abulpharagius, quae peculiari *Mogulensium* appellatione noscebatur. certe, quod idem disertissime affirmat, *Mogulensium* concordia electione et delato unanimiter obsequio idem Gingizchane primam suam et, ut sic dicam, originariam potentiam accepit, transmisitque in posteros. non est incredibile habitasse hos populos in regione antiquitus *Megala* vocata, quam in confinibus Mediae prope Elymaidem collocat Plinius l. 6 Nat. Hist. c. 26, ubi suspicari licet mutationem irrepisse aliquam, qualis in translatione ex una in aliam linguam nominum peregrinorum fere semper intervenit. *Mogola* sane aut *Mugula* facile a Graecis omnia ad sui origines idiomatis trahere solitis (ut in *Byrsa* pro *Bosra*, in *Axino* et *Euxino* pro *Ascenez*, et aliis sexcentis cernimus) in *Megala* potuit deformari, quod ex his, ut alia pleraque, sumpsit Plinius. equidem arbitror maximum hodie ac potentissimum imperium *Mogolia* superstitem istius *Mogolae* appellationem servare. ferunt enim illud conditum a Baburxa magni Tamerlanis pronepote. Tamerlanem autem se genus a Mogulensibus antiquis principibus duxisse haud vane gloriatum, satis est verisimile. nam etsi hunc vilissimo genere, patre pecuario natum in Sogdianis montibus Turci praesertim historici Ottomanicis principibus adulantes scripserint, ad infamandam eius memoriam qui Baisasetem bello victum ac captum dira usque ad mortem custodia tenuisset, tamen Alhacenus Arabs, qui ei comes individuis expeditionum omnium adhaesisse dicitur et ideo merito creditur res eius prae caeteris perspectas habuisse, in eius quam scripsit vita testatur illum, cum inclarescere stupendis facinoribus circa Christi annum 1390 coepit, non ex privata et sordida fortuna, sed ex avito, quem haereditario iure crevisset, Samarkandae principatu in eam claritatem emersisse: fuisse quippe illum oriundum a regio Tatarorum, hoc est Mogulensium, imperatorum sanguine. quod innuens Bizarus l. 9 fatetur a nonnullis in literas relatum fuisse Tamerlanem filium (hoc est unum e posteris) magni Chami Tatarorum; et diserte Alianabius et Ahmedus historici Arabes, ab Eduardo Pocockio laudati in supplem. Chronici Abulpharagii p. 5, Tamerlanem e Gingizchane primo imperii Mogulensium conditore stirpem duxisse affirmant. porro licet, ut Chalcondiles l. 3 et Heroldus in continuatione Belli Sacri l. 6 c. 5 docent, mortuo Tamerlane (quod contigit anno Chr. 1402) vastissimum eius imperium brevi discriptum est infelicitate aut imprudentia successorum eius, ex huius tamen stirpe memoratus paulo ante Baburxa, Sadruchi aut Paianguris, filiorum Tamerlanis, nepos, dynastiam obtinuisse haereditariam inter Mogoles gentem Scythicam a chronologis recentioribus traditur; indeque contractis copiis vicinos primum Parthos sive Patanas debellasse, felicibusque inde progressibus usque ad constituendum transmittent-

P 498

dumque stirpis suae posteris Mogolicum hodie florens imperium profecisse, adamato, prout suspicatu pronum est, potissimum isto nomine, quod id Gingischanidum regum maiorum suorum olim inclytam vocabulo Mogulensium principum potentiam, e veteri repetitam memoria, praesentibus obiiceret. haec de Maguliorum vocabulo Tocharis a Pachymere tributo hic duxi memoranda; quae ad illustrandum hunc nostri historici locum non parum esse utilia aequus credo lector iudicabit.

νά p. 341 v. 11. ὁ δ' ὄρκος ἰδιωτικῶς πως οὕτως ἐξενηχθεῖς "νά ἡμαι δοῦλος τοῦ Χριστοῦ, οὐ μὴν εἰμι μεθ' ὑμῶν, εἰ μὴ τὰ γένοιτο." cum autem dubitaretur an hoc esset vere iuramentum, consultus ipse Ioannes Cosmas patriarcha, qui haec dixerat, quid censeret, respondit in hunc modum p. 350 v. 14: ὅπερ ἐφθραγμάμην ἀπὸ παραλυπήσεως τῶν ἀδελφῶν μου, οὐχ ὡς ὄρκον λογιζόμενος εἶπον, ἀλλ' ἀπλῶς ἐκ συνηθείας τοῦτο λέγειν, νά ἡμαι δοῦλος τοῦ Θεοῦ etc. et antea similia attulerat vulgaris sui usus verba illa: νά ἔγω τὸ ἔλλος τοῦ Θεοῦ, νά εἰμι δοῦλος τοῦ Θεοῦ, νά ἀποθάνω ἐν μεταβολῇ. in his νά non videtur plane usurpari in notione hodie trita in vulgari idiomate Graecorum (nam huius linguae Graecae corruptae lexicographi νά exponunt ἰδοῦ en ecce), sed videtur potius usu quodam peculiari Ioannis Cosmae positum pro *val utique, certe*. illi autem qui iurasse illum per haec verba crediderant, νά pro νή videntur intellexisse: νή enim ut notum est, lingua veteri Graeca iurandi adverbium est. posset etiam videri Cosmas in aliqua ex recitatis formulis, puta illa νά ἀποθάνω ἐν μεταβολῇ posuisse νά pro εἴθε utinam.

Νέα p. 145 v. 19. suspicabar hic νέαν dici, ut assolet, per compendium subintellecta voce πύλην. sed deterruit, quod Petrus Gillius, ubi urbis Constantinopoleos portas enumerat, l. 1 c. 20, nusquam meminit ullius portae quae νέα nova diceretur. potuit et subintelligi aliud substantivum femininum, puta μονή aut ἀγορά, *monasterium* vel *forum*: sed cum μονήν aut ἀγοράν νέαν vocitatum Constantinopoli fuisse alibi non legerim, divinare non ausus, in interpretatione nomen ipsam Νέαυ Neam velut loci noti proprium retinui, donec aliud quod sequeretur certius occurreret.

P 499 ξενών p. 283 v. 8. videntur hic ξενῶνος συνήθη νομίσματα dici eleemosynae ab imperatore suggeri patriarchae solitae, ut eas impenderet in excipiendos hospitio peregrinos et in alia egentium solatia; quam in rem sumptum fere annum mille aureorum imputari consuevisse rationibus patriarchae ex occasione docet hic noster. non omittam admonere haud recte intellectum hunc locum videri a paraphraste Vaticano, dum eum sic exprimit: καὶ τὰ συνήθη τοῦ ξενῶνος νομίσματα πέμπων· ἐποίησεν γὰρ κατ' ἔτος βασιλεὺς ἐλεημοσύνην κρυφίως, εἰδότος τοῦ πατριάρ-

χου, εἰς χιλιάδας πολλὰς ποσομένην. haec qui contulerit cum contextu auctoris, facile discrepantias notabit.

οἰκονομία p. 163 v. 2. agit de ecclesiasticis a Saba monacho vexatis, in quorum eum οἰκονομίας irruisse detinendo et repetendo proventus, tamquam illi iure illos percipiendi excidissent crimine perduellionis, in quod illos incurrisse aiebat, habens iam tum ipsos pro convictis et damnatis. ex his videtur colligi οἰκονομίας hic vocari quas vulgo *praebendas* aut *beneficia* dicimus, iura varia percipiendarum portionum ex redditibus ecclesiae certis clericis aut sacerdotibus ratione functionum aut ministeriorum ipsis demandatorum competentia. sic opinabar. tamen ne quid praesudicarem, ipsam *Oeconomiarum* vocem interpretando retinui.

Ὁδηγοί p. 85 v. 17. agit de arca intra quam erat conditum Arsenii corpus; quam paulo ante κιβώτιον vocavit, et fuisse repositam dixit περὶ τὰ δεξιὰ τοῦ βήματος a dextris altaris, hic autem aif, feria tertia cuiusvis hebdomadis, concurrenti de more populo ad cultum Hodegorum subaperiri consuevisse arculam istam; hoc est, ut opinor, modice reserari, ut obtutibus intuentium per rimas aut clathra ossa intus reposita paterent, non contractationi. hic ante omnia disquirendum est quidnam hic Ὁδηγοί dicantur, et quis hic eorum usitatus tertiis feriis popularis cultus. cogor micare in tenebris, qui de his in Graecorum libris nihil invenerim. diu et attente circumspicis omnibus, nihil verisimilius video quam solitam feriis tertiis Constantinopoli plebem veneratam ire SS. Angelos. nam hos Ὁδηγῶν indicari vocabulo ex Chrysostomi liturgia colligo, in qua diaconus sic voce sublata pronuntiat: ἄγγελον εἰρήνης πιστὸν ὀδηγόν, φύλακα τῶν ψυχῶν καὶ σωμάτων ἡμῶν, παρὰ τοῦ κυρίου αἰτησώμεθα *angelum pacis, fidelem ducem, custodem animarum et corporum nostrorum, a domino postulemus.* cui respondens chorus acclamat: παράσχου κύριε, *praebe domine.* ad hunc locum sic annotat Cebesilas c. 34: εὐχόμεθα περὶ τοῦ φύλακος ἀγγέλου οὐχ ἵνα ἡμῖν τότε δοθῇ (δέδοται γὰρ ἐξ ἀρχῆς ἐκάστῳ τῶν πιστῶν ἀγγελος) ἀλλ' ἵνα ενεργὸς ᾗ καὶ τὰ αὐτοῦ ποιῇ καὶ φρουρῇ καὶ πρὸς τὴν εὐθεϊαν ὁδὸν ἡμᾶς ὀδηγῇ. *oramus super custode angelo, non ut nobis detur (datus enim est a principio unicuique fidelium angelus) sed ut intente operetur et quae sui sunt muneris agat, custodiat nempe ac in rectam nos viam dirigat.* haec ibi; ex quibus patet quam frequens Graecis indicatio custodum angelorum per vocem ὀδηγῶν fuerit. est autem et illud antiquae in ecclesia traditionis hodierno experimento notissimae, ut feria tertia cuiusvis hebdomadis cultui angelorum assignetur. existimo igitur solitum Constantinopoli populum tertiis feriis ad venerationem angelorum concurrere. quem autem in locum? indicat hic Pachymeres concursum hunc factum ad partem dexteram arae maximae

in templo Sanctae Sophiae: ibi enim, ut dixit, collocatum fuerat feretrum aut theca ossium Arsenii quondam patriarchae, quam occasione concursus istius tali die solitam relinqui apertam ait non vana, opiuor, coniectura fuerit electum hunc locum in quo potissimum residere angelos crederetur, ex eo quod Luc. 1 11 *stans a dextris altaris incensi apparuisse Zachariae angelus dicitur*; unde in illam tamquam legitimam et sacris oraculis declaratam angelorum sedem ac quasi stationem populi angelos venerantis devotio ferretur. quo pertinet dictum Hilarii Can. ult. in Matthaeum, affirmantis significatum scissione veli, quae in morte Christi contigit, discessum angelorum a custodia synagogae et sacrorum Iudaicorum, quibus excubabant ad velum templi consistentes, hoc est prope altare incensi, quod intime admotum velo erat sancta sanctorum operienti, ut notissimum est. verba sunt Hilarii: *veli honor cum custodia angeli protegentis auferatur*. superest ut rationem lectori reddam emendationis ex coniectura necessariae. in duobus codicibus optimis B et A (nam V hunc locum funditus omittit) *πρός τήν τῶν ὀδηγῶν* scribebatur; quae sane lectio intricata est. quorsum enim istud *τήν* pertinet, aut quam rem indicat, cum nulla occurrat ei generi conveniens e prius aut post memoratis? solent veterum istiusmodi descriptores librorum certa vocabula compendiaris notis pingere. multa in hoc utroque talia visuntur, ubi passim *ἄνος* pro *ἄνθρωπος*, *οὐνός* pro *οὐρανός*, ut sexcenta omittam similia. putarim ergo hic *τήν* compendiarie scriptum pro *τιμήν*, vocabulo iam ad sententiam non incommode quadrante iuxta modo exposita. confirmat hoc alius nostri auctoris locus infra p. 302 v. 14 ubi *προσκυνησεως ἕνεκα* procedere solitum feria tertia in monasterium Hodegorum populum et ipsum principem indicat. verba eius haec sunt: *εἰτ' ἐκεῖθεν ἐπὶ τρετῇ τῆς ἑβδομάδος ἦν καὶ γ' ἐξ ἀνάγκης ἐκ πολλοῦ τῷ βασιλεῖ ἦν τῇ Ὀδηγῶν μονῇ κατὰ ταύτην τὴν ἡμέραν παραβάλλειν προσκυνησεως ἕνεκα*. ex quibus vides feriis tertiis solitum imperatorem, ex more videlicet etiam populari, ad templum monasterii Hodegorum, cui, ut licet suspicari, nomen id adhaesisset ex eo quod illic peculiaris memoria *τῶν ὀδηγῶν*, hoc est iuxta prius dicta angelorum custodum, celebraretur.

ὄντωσις p. 248 v. 3. *ἡ θεοῦ ἀγαθότης ἀρχὴ τις γενομένη τοῖς μὴ οὖσιν εἰς ὄντωσιν*. sic B et A codices: V totum hoc comma transiit. *ὄντωσιν* hic apparet a Pachymere dictam *ὑπαρξιν extantiam*, aut ut scholae loquuntur *existentiam*. exempla desunt, quae quidem viderim huius ab aliis usurpati vocabuli. quod si non tibi noster legerat, viderat tamen certe illa S. Dionysii lib. de Divin. Nominibus c. 5 de deo scripta, *ἀρχὴ καὶ μέτρον αἰώνων, καὶ χρόνων ὄντωτης*. quae etiam verba idem Pachymeres prolixè declaravit in sua ad eum locum paraphrasi. cum ergo nomen *ὄντωτης* ibi reperisset quasi ex verbo *ὄντωα*,

derivato e participio ὄν ὄντιος, deductum pari analogia se posse putaverit indidem producere vocabulum ὄντως, quod hic ponit.

ὀρθοδοξία p. 281 v. 5. ἡ δ' ἦν ἡ τῆς ὀρθοδοξίας ἡμέρα. P 501
fuisse hanc primam dominicam quadragesimae diserte docet Philotheus homilia in 1 Dom. Quadrag. sic scribens: τῇ κνριακῇ ταύτῃ καὶ πρώτῃ τῶν νηστειῶν ἡ τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησία ἐφορτάειν παρέλαβε τὴν ὀρθοδοξίαν, ἧτοι τὴν ἀναστήλωσιν τῶν σεπτῶν καὶ ἁγίων εἰκόνων γενομένην παρὰ Μιχαὴλ βασιλέως καὶ Θεοδώρας τῆς τοῦτου μητρὸς τῆς μακαρίας βασιλίδος, καὶ τοῦ ἁγίου Μεθοδίου πατριάρχου τῆς Κωνσταντινουπόλεως. *ista dominica prima ieiuniorum Christi ecclesia suscepit celebrandam orthodoxiam, sive restitutionem venerandarum et sanctarum imaginum factam a Michaële imperatore et Theodora huius matre beata imperatrice, et sancto Methodio patriarcha Constantinopolitano.* quod in ea dominica Codinus l. de Offic. innuit recitari solitum adstante imperatore synodicum, videtur significare formulam fidei sive anathematismos in haereses a synodis decretos. quibus consertane scribit Pachymeres p. 32 v. 11 Ioannem Veccum patriarcham addidisse aliquot anathematismos iis qui solebant recitari die orthodoxiae. ex quo intelligimus non fuisse necessario illud synodicum decretum aut canonem synodi oecumenicae, sed potuisse sub id nomen venire sanctiones statutas in ordinariis synodis patriarchae cuiusque.

παράθεωρεῖσθαι p. 618 v. 7. agit de his qui acerbis iussis Athanasii patriarchae inviti coacti ieiunare clam comessabantur; unde conquebatur eos, quod nocte intempesta comedissent, adstare postridianis sacrificiis saturos et crudos; in quo erat irreverentia disciplinae veteri damnata. vocat ergo noster hic παράθεωρεῖσθαι μυστικὰς θυσίας violari reverentiam mystico sacrificio debitam ex usu veteri, assistentia non ieiunorum a nocte media. θεωρεῖν et θεωρεῖσθαι verbum est sacris olim addictum, caste obitas cerimonias et religiosi praeparatum ritibus conspectum mysteriorum exprimens. hinc in epistola Platonis οἱ θεωροῦντες ἐν Δελφοῖς ministri iuxta ritus illic consuetos Apollinis cultui vacantes et varias functiones religionis eius proprias, operam consulentibus praesertim oraculum navanda, obsantes. unde Thucydides l. 5 θεωρεῖν κατὰ πάτρια hoc est, opinor, ritu a maioribus tradito sacra officia obire, coniungit cum θύειν et μαντεύσθαι sacrificare et oraculum consulere aut acceptam edere. non enim accedo scholiastae verbum θεωρεῖν eo loco exponenti θεωροῦς πέμπειν; de quo pluribus disserendi non est hic locus. porro quando ab indignis aut non legitime initiatis apparatus ἐποψία conspectus mysteriorum, aut contra quam fas est neglecto statuto ritu religiosum aliquod obitur officium, παράθεωρεῖσθαι despici et quasi pollui sacra dicuntur. sic Hesychius exponit παραθεωροῦντο κατεφροῦντο. ubi etsi videatur respicere locum

Act. Apost. 6 1, tamen latius hoc extendi iure potest; et ad irreverentiam, qua religio violatur, non immerito hic a Pachymere accommodatum est. contemptus enim non dubius est divinae maiestatis, praescriptas ab ipso deo in eius cultu observationes negligere. quare Paulus Corinthios tamquam dei ecclesiam *κατατηνέντες καταφρονούντας* increpat 1 Cor. 11 22, quod in ea velut in loco profano comederent: *μη γὰρ οικίας ἔχετε εἰς τὸ ἐσθίειν καὶ πίνειν; ἢ τῆς ἐκκλησίας τοῦ θεοῦ καταφρονεῖτε.* quid autem si suspicemur Pachymere nostrum, cum apud suum magnum Apollinem Hesychium legisset, loco a me modo descripto, *παρεθεωρεῖσθαι* et *καταφρονεῖσθαι* ut *ἰσοδυναμοῦντα* comparari, simulque haberet in animo memoratum Pauli locum contemni *κατα-*

P 502 *φρονεῖσθαι* ecclesiam comestione conquerentis, irreverentia qua praesumpto nocte intempesta cibo non ieiuni clerici aut monachi aris, dum sacrificatur mane adstarent, *παρεθεωρεῖσθαι*, hoc est *καταφρονεῖσθαι*, despici contemni sacras oblationes criminantem, posuisse?

πάροικοι p. 209 v. 12. quos hic vocat Pachymeres *παροίκους*, opponit habentibus *προνομίας*, quas ab eo vocari pensiones pendi solitas e publico militantibus aut aliquam reipublicae navantibus operam, docemus ad id verbum hoc ipso Glossario. ait enim hic (quamquam intricate ac perobscurae: nam totum hoc prae caeteris caput confuse elliptice tenebricosissime conceptum est) ait, inquam, vel potius utcumque significat, Andronicum, cui magna opus erat pecunia unde stipendia Cretensibus ab ipso in Orientem evocatis et illic fidam ipsi navantibus operam cum fide repraesentaret, eam indicta subditorum collatione conficere. quia vero eiusmodi extraordinariis sumptibus assignata dudum fuerat exactio decimae pensionum annuarum a stipendia quocumque nomine merentibus, cum iam ii continuata diu ea diminutione mercedis exhausti eneruatique solvendo non essent, onus id devolvebatur ad *παροίκους*, hoc est, ut res ipsa monet, ad privatos patrimonio viventes aut peculio domestico, sine ullis a fisco subsidiis. en qui dicantur hoc loco *πάροικοι*. ego privatae rei domnos et patresfamilias interpretor.

παρνοποστάσεις p. 144 v. 12. *ὡς εἴπερ εὐρεθεῖν — τῶν ἀγαθῶν ἀπουσίας.* haec scribens auctor sine dubio cogitabat illud S. Dionysii Areopagitae dictum l. de Divinis Nominibus c. 4 p. 217 ed. Lanselii Parisiensis an. 1615: *διὸ οὐτε ἐπόστασιν ἔχει τὸ κακὸν ἀλλὰ παρνοστάσιν.* significat, cum malum nihil sit aliud quam boni privatio, hoc vocabulo *malum* non significari veram extantiam aut subsistentiam rei cuiuspiam, sed quasi extantiam aut quasi subsistentiam, solo modo loquendi exprimente positiva forma rem mere privativam. unde idem noster Pachymeres in paraphrasi ad eum Dionysii locum p. 124 eiusdem editionis, rationem quare Dionysius neget *ἐπόστασιν* subsistentiam malo, hanc

affect: ἡ στέρησις γὰρ οὐκ ἔστιν ὑπόστασις. unde infert non posse habere virtutem ullam: τὸ δὲ μὴ ὑφιστάμενον ποῖαν ἔξει τὴν δύναμιν; enarret igitur Pachymeres se ipsum; et cur *παρουποστάσεις* vice-subsistentias, ut sic dixerim, ἐκ τῆς τῶν ἀγαθῶν ἀπουσίας vocet κακά, declaret iis ipsis verbis quae non longo intervallo post modo descripta in eius paraphrasi leguntur: ὅτι τότε ἡ στέρησις παρουφίσταται ὅτε τὸ ἀγαθὸν ἀπέργηται, *quoniam tunc privatio quasi subsistit, quando bonum (cuius est privatio) abscedit.* unde nihil est solidum, sed forma solidi expressum. ut cum tenebras quis dicit, videtur positivum aliquid dicere, re vera autem nihil dicit nisi positivae rei absentiam lucis.

πεισμονὴ p. 120 v. 6. sit patriarcham Cyprium errorem in eius tomo deprehensum agnoscere ac corrigere nolentem non solum *πεισμονῆς*, hoc est assensus in errorem contra fidem, sed etiam *ἀφρέσεως*, contumacis videlicet in ostenso errore pertinaciae, accusatum apud imperatorem fuisse. unde apparet voci *πεισμονῆ* ecclesiastico usu hanc fuisse subiectam notionem, ut ea designaret adhaesionem male persuasae mentis ad dogma falsum; quae nondum haereticis censeretur, nisi postquam admonitus, qui erraverat, P 503 obtemperare monentibus et pravam opinionem revocare abnuisset pertinacia se involvens sua.

πέλαγος p. 142 v. 12. vocem *πέλαγος* aliud quidpiam a pervagata obviaque notione hoc loco sonare quisquis intime introspexerit sentiet. reperio apud Hesychium *πελαγίζειν* explicari *ἐγγίζειν*, *πλησιάζειν*, ut non temere suspicemur quandam viciniae indicationem vocabulo *πελάγους* hic a nostro inditam, quam loci sane sententia exigit. quem enim alioqui saporam habeat, dicere Pachymerem se *ex eo quod pertineat ad Christum, ab ipso eodem puniri benignitatis existimare pelagus?* diceret potius *pignus*: nihil enim ad fiduciae omen accommodatum habet vox *pelagus*, si vulgari significato usurpetur. nimirum a *πέλας*, quod est *ἐγγύς prope*, aut a *πελάζειν*, quod sonat *admoveri, appropinquare*, videri non immerito potest ductum vocabulum *πέλαγος*, propterea non plane abhorrens a *viciniae ac propinquitatis* mentione, huc sane opportuna, quam ideo interpretando expressimus.

Πηλεύς. ad ea quae Glossario priori circa hoc verbum notavi, quaedam in meae supplementum inscitiae ab amicis suggesta hic adiungam. R. P. Ioannes Fayonus S. I. viso edito Pachymere scripsit ad me sibi videri Pachymerem haec scribentem de Vecchi castitate, *δοπηγ γὰρ εἰς πορνείαν κἄν Πηλεύς ὄφλεν ἢ ἂν ἐκείνος*, habuisse in mente locum Aristophanis in Nubibus p. 112 ed. Basil. auni 1547: *καὶ τὴν Θέτιν δ' ἔγημε διὰ τὸ σωφρονεῖν ὁ Πηλεύς*, in quae verba scholiastes multa memorat quae castimoniae insignia Peleo laudem asserunt, inter alia hoc: *Ἀστιδάμεια δὲ ἡ Ἀκαστον γυνή, ἐρασθεῖσα Πηλέως, καὶ μὴ κείσασα διὰ σωφροσύνην συνελθεῖν αὐτῇ, καταψεύδεται αὐτοῦ πρὸς Ἀκαστον* etc. paulo ante idem

scholiastes eandem historiam retulerat ex alio auctore, qui illam Acasti uxorem *Ἰκπολύτην* Hippolyten appellat, quae verius *Phaedra* diceretur, cuius similis castissimum Peleum, uti *Phaedra* Hippolytum pellicere ad adulterium conata, cum persuadere nequisset, reum ut *Phaedra* Hippolytum, sic *Astydamia* vel *Hippolyte* Peleum attentatas ipsius pudicitiae apud virum nimis credulum peregit; unde Peleus ab Acasto inermis expositus feris, felicitiori quam Hippolytus sorte, *μάχαιραν* (*πλαβεν*) *ἠφαιστότευκτον*, καὶ οὕτως *ἔφυγε τὸν κίνδυνον*, ensam a Vulcano cusum divinitus accepit, cuius ope periculum effugit. Suidas eandem rem paulo aliter refert verbo *Ἀταλάντη*. hactenus *Fayonus* noster, opportune in memoriam revocans quae a me alias in *Aristophanis Νεφέλαις* lecta funditus animo exciderant. gaudeo autem mihi hanc qualemcumque oblatam occasionem venerationis et gratitudinis testandae meae erga virum optimum et doctissimum, milique olim amicissimum, quem dum haec scribo, plenum religionis meritis ad meliorem vitam migrasse audio, in longaeva sed omnibus virtutum exemplis commendata senectute. his addit *Claudius Maltretus* annotationem *Eustathii* ad v. 195 *Iliad* ρ: λέγει ἡ παροιμία, Πηλεὺς τὴν μάχαιραν ὡς διὰ σωφροσύνην λαβόντος αὐτοῦ καὶ ξίφος θεόθεν. adagium hoc memoratur a *Suida* duobus locis, v. μέγα φρονεῖ et v. Πηλεὺς. priori loco sic scribit: μάλα φρονεῖ μᾶλλον ἢ Πηλεὺς ἐπὶ τῇ μάχαιρᾳ. φασὶ ταύτην ἀπὸ τοῦ Ἡρακλείτου γενομένην, δῶρον Πηλεῖ σωφροσύνης ἕνεκα ὑπὸ Ἡρακλείτου δοθῆναι, ἢ χρώμενος πάντα ἐκατέρωθεν καὶ ἐν ταῖς μάχαις καὶ ἐν ταῖς θηρίοις. *Erasmus* huius *adagii* mentionem factam ex *Zenobio* refert apud *Anacreontem* et apud *Pindarum*. ego in editis hodie *Anacreontis* nihil hac pertinens reperi. *Pindarus* in *Nem. Od. 4* memorat ensam *Pelei* et calumnias in eum *Hippolytes*. eius scholiastes ad eum locum legi digna scribit. *Catullus* sub finem *epithalamii Pelei* et *Thetidos* domibus castis *Pelei* domum accenset, dum ait *domos invisere castas Coelicolas, nondum spreta pietate, solebant*. haec *Claudius Maltretus*.

P 504

ποντογέφυρα p. 330 v. 20. ἡ Ἰουστινιάνειος πεντεγέφυρα. sic ibi optimus codex *Barberinus*, tamen habens notatam in margine aliam huius ultimi vocabuli lectionem *πονταγέφυρα*, vitiosam et ipsam, sed eatenus ad rectum accedentem quatenus ex altera errantium syllabarum duarum mendam sustulit. scripsit enim sine dubio *Pachymeres* *ποντογέφυρα*. quod ut demonstrarem, primum pono haud quaquam imposuisse *Iustinianum Sangari* anni quintuplicem pontem, nimirum quinque veluti contignationibus sublatum, cuiusmodi *τριγέφυρα pons triplex* antiquissimi et miri operis hodieque superstes visitur supra *Gardonem* fluvium in *Gallia Narbonensi*, paucis ab urbe *Ucetia* miliaribus. non enim si hoc fecisset diligentissimus recensitor omnium eius imperatoris aedificiorum, in proprio de hoc argumento opere, praetermissurus

fuerat Procopius. ille autem haec solum habet libro περί κτισμάτων quinto c. 8: ὁ μέγας δὲ ποταμὸς οὗτος, ὅπερ Σάγγαριν καλοῦσι νῦν, σφοδρῶ μὲν κατιῶν ἐς ἄγαν τῷ φείθῳ, ἐπὶ μέσης δὲ παρυκῶς ἄβυσσος, εὐρονόμενος δὲ θαλάσση Ἰσα, διαγέγονε μὲν τὰ γὰρ εἰς γέφυραν ἀνέπαφος πᾶσιν, ἐξ οὗ γέγονασιν ἄνθρωποι, ἀκάτων δὲ συνδέοντες πλήθος καὶ φορηθῶν αὐτὰς ἀλλήλαις ἐναρμολάμενοι ἐνταῦθα διαπορθμεύεσθαι τολμῶσι πεισὶ, ὥσπερ ποτὲ δεῖν τοῦ Ἰέρξου τὸν Ἑλλήσποντον ὁ τῶν Μηδῶν στρατός. ἀλλὰ καὶ τοῦτο οὐκ ἀνεκικινδύνως αὐτοῖς γίνεται· κολλάκις γὰρ ὁμοῦ τοῖς δεσμοῖς συλλαβῶν τὰς ἀκάτους ἀπάσας, εἶτα τὴν διαβάσιν ἀνεγκλίσει τοῖς τῆδε ἰούσι. βασιλεὺς δὲ Ἰουστινιανὸς γέφυραν αὐτῷ ἐγκεκλισηκεν ἐποικοδομῆσθαι τὰ νῦν, ἀρχάμενός τε τοῦ ἔργου ἤδη πολλὴν ἐς αὐτὸ διατριβὴν ἔχει. ὅπερ εὖ οἶδα ὅτι ἀποτελεῖσι οὐ πολλῶ ὕστερον, τεκμηριούμενος ὅτι δὴ αὐτῷ τὰ ἔργα συνεκικαμβάνεται ὁ θεὸς ἅπαντα. haec ille, quae sic Latine sonant ex accuratissima et pereleganti interpretatione Claudii Maltreti nostri: *magnus fluvius, quem hodie Sangarin vocant, cursu violentissimus in medio, profundus admodum latitudineque aequoreus, nunquam post homines natos pontem subiit: sed scaphis pluribus connexis tegetisque instar inter se aptis audent transgredi pedites, ut quondam Medorum exercitus Hellespontum transiit, Xerxis metuens indignationem. at res non vacat periculo: nam saepe flumen scaphis omnibus abreptis cum nexibus transitum viatoribus abnuis. nunc Iustinianus Aug. pontem illi imponere aggressus acriter in opus incumbit, brevi procul dubio absolvendum; idque ex eo conicio, quod omnibus illius coeptis manus deus admovet.* pontem igitur supra Sangarin aedificare Iustinianus aggressus, quando suos de eius aedificiis commentarios Procopius edidit, postea perfecit. vocatumque illud opus Ἰουστινιανέως ποντογέφυρα. cum enim simplex γέφυρας vocabulum, etsi ex origine, si Eustathio credimus, sonare videatur solidum ex lapide ac caemento super loca humentia stratum (sic enim ille annotat ex Herodiano ad Iliad. φ: κυρίως γέφυρά ἐστι γῆ ἐφ' ὕγρας, Ἡρωδιανὸς λέγει), tamen satis frequenter adhibetur ad exprimendum mobilem contextum tabularum, quo e littore in navim aut e navi transitur ad littus: moles illae lapideae ingentes, quibus magnorum ripae fluminum fiunt viatoribus perviae, videntur ad differentiam non simpliciter γέφυραι sed proprie ποντογέφυραι vocatae. id Mauritius innuit l. 2 Strateg. c. 21 de ponte amnibus imponendo, quatenus id ad imperatoriam duotoris exercitus curam P 505 spectat, praecipiens his verbis: *εἰ μὲν γεφυρωῶσαι χρεῖα, τουτέστι ποντογέφυραν ποιῆσαι, δεόν ἀπό τῆς ἰδίας ὄχθης ἀρξασθαι τὰ ἐπὶ τούτων, τουτέστι ναύκλας μεγάλας καὶ ποντυλῶσαι, ἧτοι καταστρῶσαι, πάντων ἐν ἐτολίῳ ὄντων.* en magister militaris seu potius imperatoriae artis hic praecipit, ubi in amnis occursum, quem belli ratio non tantum cum exercitu transgredi sed etiam per eum

viam liberam servare ad regressum suadeat, opus fuerit *solida* illum mole consternere quam *ποντογέφυραν* potius quam *γέφυραν* (quae sit extemporaneum quidpiam) vocari ait, inchoare et apparatus operis et opus ipsum a ripa quam imperator cum exercitu obtinet, non autem ab adversa. nec movere quenquam debet adversus haec quod *ponti* nomen male fluminibus, quae sola fere pontes patiuntur, convenire videatur. nam praeterquam quod sunt quidam fluvii, ut de modo memorato Sangari Procopius loquitur, *εὐρονόμενοι θαλάσση ἴσα*, latitudine aequorei ac ponto similes, etiam ex origine ab omnibus quibusque latioribus designandis non videtur abhorreere *πόντου* vocabulum, siquidem, ut Eustathius admonet ad Iliad. δ. *πόντος λέγεται ὡς οἷά τις πνότος, ἐκ τοῦ πατακνεῖσθαι ἀνέμοις*. a verbo *πνέω* *spiro* deduci *πόντου* nomen ait, quod supra aequor aura spiret. id autem et paulo amplioris alvei amnibus convenire quis non videt? quare non repugnaverit etymi ratio eos quoque ponti appellatione aspergi, quo iure suum Garumnam Ausonius in Mosella *aequoraum* appellat. atque hanc *ποντογέφυρας* notionem longe antiquiorem Mauricii et Pachymeris aetate non male forsitan quis autumaverit ex antiquissimo apud Latinos usu vocis *pons* pro *γέφυρα*; quae vox videri potest ex *ποντογέφυρα* deducta. haec quae timida suspitione protuli, audentius amplecterer, si (quod nec contigit nec spero) nactus essem idonea testimonia auctorum Graecae linguae veterum, ex quibus constaret iam tum, antequam Latinus sermo e Graecis esset originibus productus, *ποντογέφυρας* vocabulum in usu Graeciae fuisse, ut ex eo ducta existimari posset vetustissima in Latio vox *pontis*. interim igitur vulgaribus inhaerens veriloquiis autumantium *pons* dictum quasi *pens* compendio verbi *pendens*, quod spatio subtus vacuo superne impendat, existimo vocem *ποντογέφυρα* Graecis tantum aevi citerioris usurpatam, quibus solemne fuit pleraque tritiora usu Romani Latii vocabula suis exprimere literis, scriptionibus inserere. cuius consuetudinis non pauca in hoc ipso scriptore nostro exempla vidimus, loquendi morem, qui tunc erat, repraesentante, ut tot alios omittam, quorum vocabula istius generis tot sunt lexicis Graecobarbaris Glossariisque recensita. itaque *ποντογέφυραν* et Mauricius auctor Strategicorum et noster hic ex usu sermonis tunc popularis dixerint, mixta mentione *pontis*, Latinae vocis, cum antiqua Graeca *γέφυρα*, ut facilius intelligeretur quid exprimerent a vulgo iam bilingui ac multa mixtione Itolorum assueto patriam antiquam linguam insertis variegare Latinis vocibus. ad extremum hic opponam ex Livio quaedam a lectore non inutiliter conferenda iis quae de situ locorum istorum, natura Sangarii amnis et necessitate imponendi ei pontis noster hoc, quem illustratum hic imus, loco scribit lib. 8 4 decadis, ubi expeditionem Cneii Manlii consulis in Gallo-Graecos describit. sic Livius habet: *cum ad Sangarium flumen pervenis-*

set (Manlius cos. cum Romano exercitu), *pontem*, quia vado nusquam transitus erat, facere instituit. Sangarius ex Adoreo monte per Phrygiam fluens miscetur ad Bithyniam Thymbreti fluvio; inde maior iam geminatis aquis per Bithyniam fertur et in Propontidem sese effundit, non tam magnitudine memorabilis quam quod pisicium accolis ingentem vim praebet. ita ille.

Ποσειδεών p. 268 v. 15. quod in priori Glossario admo- P 506
nebam, in prioribus sex libris huius historiae desiderari Pachymerianum Augusti mensis nomen, μνημονικὸν fuit σφάλμα, ut mox dicam. certe hoc loco Ποσειδεῶνος vocabulo plane *sextilis* et *Augustus* Latinis dictus mensis exprimitur. id demonstrat non modo quam continuo auctor adhibet, indicatio tempestatis anni, qua nimirum *ab aestivo cardine ad aequinoctialem sol declinat*: sed clare Vatic. paraphr. exprimit, sic ibi scribens: τότε δὲ ἐννάτη καὶ εἰκοστῇ τοῦ Ἀγούστου μηνός. memoraverat et hunc mensem vol. I p. 498 v. 3 noster, licet ego per oblivionem, uti iam fassus sum, vol. I p. 692 scripserim Augusti Pachymerianum nomen in eo volumine nusquam extare. sic enim ibi scribit: τότε δὲ Ποσειδεῶνος ἐκαδικατῇ μετὰ τὴν τῆς Θεοτόκου ἑορτήν. ibique ambo codices optimi adscribunt orae marginis Ἀγούστος, et Vaticanus solum id nomen in contextum recipit. demonstratque idem satis, ut alia indicia deessent, quod sextam decimam illam cuius meminit diem illuxisse ait *postridie festi deiparae*, maximi nempe omnium Mariae matris dei festi, quod sic per antonomasiam sine addito vocatur, nempe assumptionis eius in coelum, quod Graeci iuxta cum Latinis die Augusti mensis quintadecima celebrant. est tamen ubi Pachymeres a se ipse quodammodo deficiens, et ex aliena, ut opinor, magis quam ex propria sententia, mensem Augustum non Ποσειδεῶνα sed Μαιμακτηριῶνα κατ' Ἀθηναίους vocat, p. 382 v. 19. in quem locum vide quae annotamus in hoc ipso Glossario, verbo Μαιμακτηριῶν, et l. 3 harum Observationum c. 4 n. 5.

πρόνοιαι p. 209 v. 11. dicuntur hic πρόνοιαι *pensiones*, quae vel in mercedem operae praesentis vel in praemium praeteritae merentibus aut emeritis e publico solvuntur; quales hodieque ab Italis et Gallis *provisioni*, *provisions* vocitari audimus. annotasse iam hoc debueramus in tomi prioris Glossario: saepius enim in historia Michaëlis noster hanc vocem ista notione usurpavit, quae in classicis non reperitur auctoribus. unum hic e multis in specimen locum ponam, p. 16 v. 9: προνοιαὶς δ' ἐκ τούτων τοῦς ἐπιδοχοτέρους καὶ οἷς τολμοῖεν τὸ φρόνημα γράμμασιν ἰδωροῦντο βασιλικοῖς.

προσκομίζων p. 616 v. 5. contra meam huius loci expositionem, qua προσκομίζοντα sacerdotem celebrantem interpretatus sum, grave stare praecudicium video hominis utique valde docti et a me semper cum suo tum sui ordinis merito permagni

habiti, Iacobi Goeris. hic enim suis notis ad missam S. Ioannis Chrysoptomi locum, opinor, hunc ipsum tractans quem hic innuit Pachymeres, referens in solemni liturgia tunc, propter expunctos e sacris diptychis Alexandrinum Antiochenum et Hierosolymitanum patriarchas, solum ex ecclesiasticis Constantinopolitanum Athanasium *συνάμα τῷ προσκομίζοντι una cum offerente* fuisse inter sacra memoratos, per *προσκομίζοντα* intelligit *eum qui hostias et oblatas in ecclesiam intulit*, et ab eo distinguit *sacerdotem celebrantem*. ego vero et unum hic designari per verbum *προσ-*

P 507 *κομίζοντα* sacerdotem sacris operantem contendo, et nominatim, quod hinc constet nuncupari solitum a diacono *eum qui panes ex quibus oblatas fierent in ecclesiam intulit*, pernego. evincique utrumque istud satis clare puto ex ipsis quae Goar exponit sacrae liturgiae verbis, nempe hisce: *ὁ διάκονος πρὸς τῇ θύρᾳ στάς λέγει τοῦ δεῖνος πανιερωτάτου μητροπολίτου*, nimirum episcopi ecclesiae in qua sacrum fiebat, qualis erat Constantinopoli patriarcha. mox subdit: *καὶ ὑπὲρ τοῦ προσκομίζοντος τὰ ἅγια δῶρα ταῦτα εὐλαβεστάτου ἱερέως τοῦ δεῖνος et pro offerente sancta haec dona religiosissimo sacerdote N.* quis satis attendens unicum hic nomine proprio palam appellari non videat sacrificantem sacerdotem? sane si *προσκομιδῆ*, quod idem P. Goar recte annotat p. 16 sui Euchologii, est *oblatio perfecta*, nempe illa quae fit a sacerdote ad aram faciente panis et vini mox consecrandi, quidni *ὁ προσκομίζων* is dicatur et intelligatur qui ea rite fungitur? equidem arbitror, si eum qui antea panem et vinum, ut essent materia sacrificii, in ecclesiam intulerat, designare diaconus vellet, non *προσκομίζοντα* in praesenti eum vocaret, sed in praeterito *προσκομίσαντα*. haec mihi causae confidendi sunt, interpretationem meam, etsi gravetur auctoritate contraria viri tam praestantis, veritatem suam aequo et erudito lectori probaturam.

προχώσεις p. 269 v. 11. refertur hoc ad *ἔργα τῶν ἀνδρῶν* opera agricolarum, congestas videlicet in areis fruges, quas eluvie abreptas et disperditas dicit *ταῖς προχώσεσι cum ipsis molibus*, nempe aggeribus manipulorum pro anni tempestate (erat enim aestas mense utique Augusto) in areis extantium, quas aquae torrentes dispergendo corruperint. elegans in hunc locum est epitome codicis Vaticani tam multa Pachymeris verba in haec pauca contrahentis *θημονιαὶ δὲ καὶ ἄλωνες αὐτοῖς καρποῖς κατάφροντο*. in his vox *θημονιαὶ* respondet *προχώσεις*: sunt autem ex Hesychio *θημονιαὶ οἱ σῶροι τῶν δραγμάτων ἀκροῦνι manipulorum*. *ἄλωνες* hic *areae* pro frugibus ponitur usitata synecdoche contenti pro continente, ut in illis Tertulliani libro ad Scapulam: *sicut sub Hilariano praeside cum de areis sepulturarum nostrarum acclamassent, areae non sint, areae ipsorum non fuerunt: messes enim suas non egerunt*. expositionis ergo clarioris gratia *αὐτοῖς καρποῖς* additum. nam solum ipsum terrae *οὐκ ἐφέ-*

ρετο κατάβρονον, sed quae super illud stabant, spicarum et manipulorum aggeres προχώσεις hic nostro dicti, aut ex iis excussarum cumuli frugum.

ῥησεῖδια p. 29 v. 17. sententioles, diminutivum a ῥήσις. ita Gregorius Nyssenus or. 12 λεξεῖδια. verba eius sunt: κατορχεῖ τῷ κρότῳ τῶν λεξεῖδιων, ἐνσαυρίζων τοῖς ῥήμασι.

σκαραμάγιον p. 504 v. 6. quae multa de scaramangio aut scaramancio veste senatoria praecipui honoris Meursius docet, non repeto; nec describo hic alia nostri auctoris loca istius quasi paludamenti mentionem facientia. tantum observo, ex hoc loco (cum quae peculiaris fuerit eius vestimenti forma nusquam hactenus legerim) videri fuisse instar penulae largum et profundum in summo assutum caputium habentis, idque ex panno crassiori nec simpliciter, ut facile hians perseveraret. tali enim figura opportunum memorato hic ludibrio fuerit. nempe pueri Mpyriggerii, eius P 508 iussu, coram missis ab imperatore, corpore illius talaris pallii profunde utebantur, quo ex ora navis ad aquam pertingentes in mare caputium immergebant, et id aqua impletum inde velut cadum aut situlam tollebant. quod exprimens Vaticanus epitomator sic hunc locum παραφράζει: καὶ τὸ σκαραμάγιον εἰς γέλωτα κατὰ θαλάττης ἔβαλλεν et scaramangium per derisum in mare demittebat. ubi videtur innuere cucullum praecipue illum instar cadi liquoris capacem, qui summo adhaerebat scaramangio, peculiari iure scaramangium dici, uti praecipuam eius partem: illud enim solum cavum patulum, quippe hauriendo aptum, in aquam ex ora navis demissum fuisse putandum eat.

σκορδιναῖα p. 329 v. 13. ita plane omnes codices vocem hanc scribunt, quam alibi legere non memini. tantum apud Hesychium reperio: σκορδιναῖσθαι (puto legendum σκορδιναῖσθαι) τὸ παρὰ φύσιν τὰ μέλη ἐκτείνειν καὶ στρέψεσθαι μετὰ χάσμεως. γίνεται δὲ τοῦτο περὶ τοὺς ἐγειρομένους ἐξ ὕπνου, ὅπου τε χασμάδεις ὄντες ἐκτείνωσι τὰς χεῖρας. σκορδιναῖσθαι significat praeter naturalem modum membra extendere cum oscitatione, ut solent qui e somno expergiscuntur, quando oscitabandi manus extendunt. ita ille; ex quo, aut ex communi utriusque antiquiorum scriptorum fonte, sine dubio suum hoc loco σκορδιναῖα Pachymeres hausserit, etiam extensionem manuum memorans, quam trucidationis exercendae signum Melecus hic suis instituisse dicitur. parem cuiusdam quaeostoris crudelitatem epigrammate 36 libri 7 traducit Martialis.

σπουδαιοτριβεῖν p. 384 v. 7. verbum σπουδαιοτριβεῖν alibi non reperi. sed partim ex originibus vocabuli, partim ex contextu loci, quid valeret hoc loco divinavi, ut et feci alias in ἐπιδοκοπέειν, ἐπιδοτριβησις et similibus.

στασεῖδιον p. 146 v. 4. est στασεῖδιον subsellium aut locus, in quo vel consistentes vel stando inmitentes acquiescebant

sacerdotes aut alii ministri vel etiam laici, dum in templo sacris operam dabant. habemus imaginem eius rei obviam in templis nostratibus, ubi chorus est canonicorum aut monachorum. ibi enim circum disposita magno numero videmus sedilia sic formata, ut aliquando plane in iis sedendo conquirere, aliquando standi laborem cubitis hinc inde reclinandis et mole corporis innixu humerorum in dorsum statiuunculae non indecore deoneranda, qui longae vacant psalmodiae possint. est autem inter has sedes speciosior una et sublimior praesidis loci, quam hic noster peculiari-ter indicat, communi licet *στασιδίου* nomine, sicuti et Philotheus patriarcha C. P. in libello inscripto *Διάταξις τῆς ἱεροδιακονίας*, ubi sic scribit: *εἶτα ὁ διάκονος ἀπέρχεται καὶ θυμιᾷ τὴν ἁγίαν εἰκόνα τὴν εἰς τὸ στασιδίον τοῦ προεστῶτος καὶ αὐτὸν τὸν προεστῶτα*, quae P. Goar sic vertit: *tunc diaconus discedit, et sanctam imaginem superioris sedili superpositam et ipsum superiorem incensat.* igitur *στασιδίου* cuius hic noster meminit sedes fuit, in qua stabat patriarcha Athanasius, dum perageretur ceremonia eius *χειροτονίας* inaugurationis sive consecrationis. erat autem ea sine dubio sedes praesidis loci, *στασιδίον τοῦ προεστῶτος*, certo semper loco fixa, cui in templo magno S. Sophiae fenestrae quaedam P 509 supernae responderent; ex quarum succussu, si contingeret, quieto alioqui caelo et nullo vento flante, augurium Graeci captabant, perseveraturusne patriarcha qui ordinabatur in ea quam tunc accipiebat potestate foret usque ad mortem, an vivus inde esset eiiciendus.

σταυρωτῆρες p. 832 v. 14. in ms legebatur *ἐν σαυρωτῆρσιν ὕσσας*. sed voci quidem *ὕσσας* in margine subiiciebatur *ὕσσοις*; quod ut emendatius sum amplexus: vocabulum autem *σαυρωτῆρσιν* manifeste mendosum ex coniectura reformavi in *σταυρωτῆρσιν*; cuius utique origo in aptum huic loco significatum congruens apparet, utcumque verbum hoc apud ullum alium scriptorem Graecum nondum invenerim. sunt, inquit Hesychius, *σταυροὶ οἱ καταπεπηγότες σκόλοpes, χάρακες, καὶ πάντα τὰ ἐστῶτα ξύλα, ἀπὸ τοῦ ἐστάναι σταυρούς, ἐκ τοῦ εἰς τὴν αὔραν ἵστασθαι*. hinc *σταυρώω vallum* seu *palum figo*, usitatum Thucydidi l. 7, et *σταυρωσις* pro munimento e vallis defixis ab eodem Thucydide alibi libro eodem posita; quod libro 6 *σταύρωμα* dixerat, sic scribens: *παρά τε τὰς ναῦς σταύρωμα ἔπηξαν.* et Xenophon l. 4 *Ἑλληνικῶν*: *σταύρωμά τ' ἐποίησαντο καὶ τάφρον.* hinc *σταυρωτῆρας* credible est Pachymeri dicta tigna defixa, et ut solet ad operis firmitatem, decussatim invicem plexa, impositis crepidini superne ad hostes, ubi accederent, submovendos contis ferro armatis, quos *ὕσσοις* appellat. Appianus in fragmento *Κελτικῆς*: *τὰ δὲ δόρατα ἦν οὐκ ἰοικότα ἀκοντί (lege ἀκοντίοις) ἢ Ῥωμαῖοι καλοῦσι νησσοῦς (lege ὕσσοις), ξύλου τετραγώνου τὸ ἦμισυ, καὶ τὸ ἄλλο σιδήρου τετραγώνου, καὶ τότε καὶ μαλακοῦ, χωρὶς γε τῆς αἰχμῆς.* signi-

ficat his verbis ὄσους dici iacula in hostem mittenda; qualium stare copiam promptam ad subitos usus dispositam super vallum oportebat. huiusmodi iacula sive hastas ab accedentibus ad munitionem, dum praesidarii dormirent, hostibus hic noster ablatas sit.

στήλη p. 614 v. 9 et 13. vereor ne praecoccupatus vulgaribus notionibus quispiam dicam hic mihi παρασημελας scribat, quod Graecum vocabulum στήλη cum Latino *columna* vel *statua* non commutaverim. sed, quaeso, quem sensum commodum faceret *columna vel statua trium Germanorum* aut *columna vel statua in velo aureis contexta filis Michaëlem repraesentans Palaeologum specie priaci Constantini et titulo novi?* an parum est evidens στήλην priori loco tabulam esse pictam imaginibus trium patriarcharum qui Germani sunt vocati, posteriore autem effigiem Michaëlis Palaeologi eo habitu formatam, in textu veli, qui tribui magno Constantino consuevit? nimirum στήλη a στάω et ἴστημι verbale nomen generaliter quidquid extat et eminet in prospectu positum significat; unde cippi monumentorum, ac quaecumque fastigia, et in conspectum obiectae marmoreae tabulae inscriptae literis, frequentissime στήλαι dictae reperiuntur. itaque cavendum ne species pro genere lectori obrepat assueto cippos et columellas in apicibus sepulchralium molium aut id genus monumentorum erectas στηλῶν nomine intelligere. illa enim στήλαι sunt, sed non sola: pertinet quippe haec vox latius, tabulas etiam et vela figuris insignita in conspicuo statuta indicans.

συνδοσιαί p. 293 v. 9. etsi apud veteres auctores legere *συνδοσιας* non memini, puto tamen Pachymerem, cuius omnes aequae codices vocabulum hoc loco istud exhibent, id in notione *lar-* P 510 *gitionis* usurpasse, quasi ductum a *συνδίδωμι* *condono*. cui verbo usu antiquo Latinorum inest vis peculiaris indicandi vitiosas profusiones in indignos. Cicero Philipp. 2: *apothecae totae nequissimis condonabantur*. nec abhorret hic significatus ab huius loci sententia. vituperans quippe patriarcha conventionem imperatoris cum crale, cuius occasione multa pretiosissima munera eidem et eius comitibus magnifice ab Augusto donata superius noster memoravit, facile potuit, ad querelam avare auctorum vectigalium, adiungere cohaerentem reprehensionem exhausti ambitiosis profusionibus aerarii.

σπάκιλος p. 245 v. 3. quod hic noster σπάκιλος scribit, videtur idem esse quod vol. I p. 511 v. 11 φακέλλον vocabulo indicavit, fascem videlicet aut fasciculum sive fascellum chartarum significans. laudavimus in priori Glossario Synesium eadem notione φακέλλον usurpantem. reperio apud Dionysium Halicarnasenseum l. 7 σπακέλλους φρυγάνων pro *fasciculis virgultorum* positum. Pachymeres hic neutro genere et cum unico λ idem vocabulum pari significato exhibet.

σφενδόνας p. 66 v. 7. videntur hic dici *σφενδόνας* Iacinae pendentes e pontificio galero funiculis Sericis in fundae modum perplexis inter sese, more etiam hodie Latinis usitato.

σφραγίς p. 42 v. 16. ego hic *σφραγίδα benedictionem* verti intellexi enim signum crucis manu expressum a patriarcha Iosepho super istum, de quo hic agitur, Georgium, una pronuntiata certa verborum formula, qua is electus ad officium primi ecclesiastis Palatinae concionis (hoc enim sonat *πρωτοαποστολάριος*) rite ad fungendam id ministerium missus fuisset, quia vero talem benedictionem episcopi non impendunt nisi sibi probatis, et de quorum recta fide, sufficienti eruditione, probis moribus certi forent, hinc rebatur Andronicus hunc Georgium gratum et commendabilem visum iri Iosephi sectariis, quem utique Iosephus, ipsi ad concionem dicturo bene precando, bonum doctum orthodoxum declarasset. hic obiter praemuniendus lector est, ne decipiatur legens apud Meursium vocationem ad patriarchatum *σφραγίδα* dictam, quam et duplicem ariolatur, *μικράν και μεγάλην parvam* et magnam, quasi prior *designatio* sit, posterior *confirmatio*. *λήρος πολύς*. nec Codinum, quem asserti fundum laudat, intellexit. is enim nihil vult aliud nisi episcopos, qui ordinant et consecrant patriarcham, illum in ea functione bis cruce signare, quarum benedictionum prior *parva*, posterior *magna* consueverit vocari. dicebantur eadem benedictiones *μηνύματα*, ut observavit idem Meursius verbo *μήνυμα*: nam *μήνυμα signum* est et *κατ' ἐξοχήν signum crucis* manu benedicendo formatum. *μήνυμα εἶγνυμ* dicitur, non autem, ut is ibi somniat, *vocatio*.

P 511 τὰ τετελεσμένα p. 77 v. 13. quid sit hic *ἐπαληθεύειν τοῖς τετελεσμένοις*, comminisci multum cogitans aliud non potui quam quod interpretando expressi, contigisse tunc nimirum aliquid quo sacra symbola consecrati et verbis sacramentalibus mutati in Christi corpus panis alia etiam notione quam illa in ecclesiis usitata recte vocari τὰ τετελεσμένα potuerint, nempe quod finita et alteratione accidentium ex specie in novam formam corrupta fuerint. τὸ τελεῖν videlicet non solum ex usu sonat *peragere perficere sacrificare*, sed etiam ex origine *finire consumere*. unde passivam τὰ τετελεσμένα, quae velut propria appellatio speciebus eucharisticis e sacrificio servatis more Graecorum tribuebatur, alio sensu tum convenire sic putrefactis et in informem speciem transfiguratis symbolis Christi corporis potuit, quatenus nimirum ex nativa, ut dixi, significatione radicis unde verbum istud germinat, sonat praeterea *consumpta corrupta*, ex priori desita iam forma in novam aliam *demutata*. haec utcumque dici verisimiliter poterant: puto tamen aliud Pachymerem, dum haec scriberet, spectasse. sui videlicet Hesychii memor, quod in eo legisset *τετελεσμένον τὸ ὄλον πράγμα τελεσθῆναι ἤγουν πληρωθῆναι, ἢ και μεμιασμένον*, raram illic indicatam notionem, qua

επιεσμένον μπασμένον pollutum et contaminatum sonat, hic voluit inuere ignotam non esse sibi.

τέρα p. 394 v. 14. ponitur hic Graecis literis nomen Latinum *terra*, sed cum unico ρ scriptum *τέρα*. videtur autem hanc vocem retinuisse historicus, quod vulgaris esset loquendi forma illis temporibus, ut qui principes regionum ab aliis possessarum ius sibi vindicantes titulum sumerent, ad differentiam possidentium *sine terra* *χωρὶς τέρας ἢ τ' οὐν γῆς* tales appellarentur. puta rex Hierosolymorum aut imperator Constantinopoleos, qualis hic declaratus a papa regis Siculi frater dicitur, iure videlicet dotali e filia Balduni, qui olim imperaverat Constantinopoli, in sponsam illi iuncta tracto. sed *sine terra*, hoc est citra possessionem eius imperii, ab Andronico videlicet detenti.

τζαγκρατόρις p. 414 v. 2. fuisse per haec tempora apud Graecos Byzantinos in usu frequenti arcus quosdam peculiaris formae a Latinis acceptae, quae *τζαγγρά* vel *τζαγγρούς* vocabant, intelligimus cum ex aliis locis scriptorum eius aevi, tum ex hoc Cantacuzeni l. 1 c. 36 p. 108 ed. Reg.: *τῶν ἐκ τοῦτων Λατινικῶν λεγομένων τζαγγρῶν ἀφιέντων βέλη*. huiusmodi arcubus qui uterentur, *τζαγκρατορες* Pachymere auctore vocabantur, opinor, ἀπὸ τοῦ κρατεῖν τὰ τζαγγρά *a manu tenendis tzangris Latinae formas arcibus*. sic etiam hoc vocabulum antea scripserat Nicetas in Manuèle Comneno l. 2 his verbis a Meursio relatis: *φραξάμενοι τε, ὡς εἶχον, τὰ τελεη τοξότους καὶ τζαγγράτορας*. Nicetas idem in Alexio l. 3 milites eiusdem generis *τζαγγροτοξότας* vocat. eosdem porro proprium habuisse *στρατοπεδάρχην*, sicut hic docet Pachymeres, confirmat, bis eius *στρατοπεδάρχου* mentionem faciens, Codiana. sed utrobique mendum est librariū *τζαγγρόρων* pro *τζαγγρατόρων*, ait Meursius, immo pro *τζαγκρατόρων*, scribentia. in voce hac interpretanda non debui adhibere arquiteae aut sagittarii vocabula, quae peculiarem formam armorum huius ordinis non exprimerent. retinui ergo tanquam proprium vulgo tunc usitatum nomen.

τριβαί p. 641 v. 16. nota est vulgaris potestas vocis *τριβή* duplex: nam et usum exercitatione partum et moram aut cunctationem apud auctores classicos sonat; quod utrumque breviter Hesychia expressit, dum *τριβή* explicat *διατριβή* ἢ *βραδύτης*. sed hic noster plurali numero vocem hanc usurpat peculiari, ni fallor, notione, pro induciis. sententia quippe loci haec videtur esse, imperatorem totum intentum hostibus, a quibus e propinquo molestius urgebatur, reprimendis, inducias interim velut quasdam concessisse Persis per tractus imperii Orientales grassantibus, nihil contra eos moliendo, quoad malo viciniori et in sinuposito *ἐγκαλιῶ* moderetur. suspicor ergo in usu populari Graecorum Byzantinorum fuisse vocabulum *τριβαί* ad significandum quod Latini *inducias* dixerunt. argumentumque eius sumo ex

voce hodie Gallica *treves* idem valente, quam puto a Francis occasione sacrarum expeditionum diu illic veratis inde relatum in patriam.

ὕπερπυρον p. 646 v. 7. merito elevat largitionem sex Hyperpyrorum, si, quod ex Graeco homine fide dignissimo adivi, ὕπερπυρον nummulus est argenteus quatuor *aspris* aequivalens. cum autem, ut idem tradebat, *aspra* non plus singula valeant sex minutis seneis sive *quadrinis*, ut vulgo hic Romae loquuntur, quorum quinquaginta Iulium sive denarium Romanum pretio adaequant, intelligitur hyperpyron quadrinos viginti quatuor pendere, hoc est, ne semiulium quidem Romanum, quem *grossum* vocant, aestimatione assequi; nam is viginti quinque quadrinos continet. usitatum et aliis scriptoribus hoc Graecae monetae nomen dudum te Meursius docuerit: sed quantum ea valeat, si credendum duxeris in re Graecorum popularis usus homini nato educatoque in Graecia, unde nos hauimus, ex hac nostra testimonii eius recitatione, lector, disces.

φάμουσος p. 245 v. 4. dudum notavi ad illa verba Annae Comnenae l. 13 Alexiadis p. 377: φάμουσά τινα γράφοντες κατά τὴν τοῦ βασιλέως ἔρροπτον σκηνήν, et hoc Latinae stirpis vocabulum Byzantinae Graeciae fuisse civitate donatum iam a temporibus Alexii Comneni; quo minus mirum tanto posteriorum id hoc loco usurpare Pachymerem, ex vulgari illic consuetudine loquendi scripta maledica mutuato ab Italis nomine φάμουσα et τόμους sive λόγους φαμούσους dicentem.

φιάλη ἐκκλησίας p. 22 v. 11. φιάλη, ut doctissimus Iacobus Goar O. P. observavit notis ad διατάξιν τῆς ἱεροδιακονίας p. 25 sui Euchologii, fons erat in ecclesiis Graecorum ἐν αὐλῇ τοῦ ναοῦ in *subdivali area narthecis*, ultimae partis aedis sacrae, aquae fundens usui ad lotionem ingredi volentibus
P 513 futuras. colligitur autem ex Balsamone ad can. 76 sextae Synodi, aream etiam ipsam, in qua fons est, usitata videlicet *synecdoche φιάλην* dictam. connumerat enim φιάλας τοῖς ἑτέροις μέρει τῶν θείων ναῶν, *phiales aliis partibus sacrorum templorum*, quas omnes utcumque *subdivales* communi προνάων nomine comprehendendi ex probatori multis sententia tradit. est igitur φιάλη τῆς ἐκκλησίας vel fons ante fores aedis sacrae positus, vel area quoque ipsa templi ostiis praetenta, in qua sub divo in concha fons tubulis ductus aquas salientes eructat. imitatos et hunc morem Latinos demonstrat Paulini locus epist. 33 in vestibulo, inquit, *cantharum ministra manibus, et oribus nostris fluentia ructantem fastigiatus solido aere tholus ornat et inumbrat, non sine mystica specie quatuor columbis salientes aquas ambiens*. de more antiquo lavandi manus extra ecclesiam ante ingressum vide epistolam S. Nili 24 l. 1 ed. Rom. typis Barberinis p. 9.

φωλλοκρινεῖν p. 115 v. 8. *ἐφωλλοκρίνον ἀκριβῆς τὴν
ἔξηγησιν.* ita clarissime exprimit hunc locum codex optimus Bar-
berinus, quem hæc editio præcipue sequi proficitur. quare aliam
lectionem Allatiani *ἐφιλοκρίνον* pro *ἐφωλλοκρίνον* legentis, si-
lente præsertim Vaticano, qui comma istud præterit, postha-
bendam duxi, etsi ultro fatear eius expeditiorem sensum esse.
nam *φιλοκρινεῖν* notum verbum est, etiam commode quadrans in
sententiam loci. sed cum sciam Pachymerem ab obviis sæpe re-
fugere, obsoletiora cupide accersere, arbitror illum raro vocabulo
hic uti maluisse, et quod codex omnium emendatissimus suadet,
ἐφωλλοκρίνον posuisse, ut indicaret singula folia dissertationis
a Vecco scriptae excussa perattente a lectoribus fuisse. iterum
utitur hoc verbo noster p. 148 v. 7, ubi sic scribit de odiosissimis
criminatoribus asseclis Athanasii patriarchæ: *καὶ τοσοῦτον ἐφωλ-
λοκρίνον ταῦτα καὶ ποιναῖς ἐξεκόλαζον, ὡς μὴ μόνον τοὺς ἀδια-
φοροῦντας δειδίναι καὶ τρέμειν ἐπιένων ἐπιστάσιον, ἀλλὰ καὶ τὸν
δοκοῦντα προσεκπιναίεσθαι.* hic similiter Barberinus codex cla-
rissime scribit *ἐφωλλοκρίνον*, Allatiano in suo *ἐφιλοκρίνον* per-
severante, Vaticano autem sic locum exprimente: *καὶ τοσοῦτον
ταῦτα ἐξετάζοντες ἐξεκόλαζον ὥστε.* videtur velle auctor totos
istos fuisse in studiosæ cognoscendis libellis delationum, utcum-
que nugatoriarum, chartis istiusmodi cunctis avide scrutandis.
confirmat hactenus dicta et alius nostri locus p. 357 v. 7: *βασι-
λεὺς δ' ὅμως ἄπας διὰ σκοποῦ θέμενος αὐτούς προσλαβέσθαι,
οὐδὲν ἐφωλλοκρίνει πρὸς ταῦτα nihil nimium scrutari aut curio-
sius disquirere de his voluit.*

χοῶς θαλάσσης p. 279 v. 12. *fixit mihi crucem hic lo-
cus haud in promptu habenti quid hic essent aut quorsum huc
facerent χοῶς seu verius, ut mox ostendam, χοῖς θαλάσσης.* quid
divinaverim proponam. videtur auctor allusisse proverbium e
sacris sumptum literis de re quam quis cuiuspiam minime indicare
curaverit, ut deus hominibus quot hydrias sive aquæ mensuras
contineat mare. ante omnia constituendum est vocem χοῶς in
accusandi casu plurali significare certam mensuram liquoris. do-
cet hoc scholiastes Aristophanis ad illum eius poëtas in comoedia
Νεφέλαι dicta locum: *Ἐξ χοῶς χωρήσεται.* ubi sic annotat: *χοῦς
δὲ ἔστιν ἴδιος μέτρον, ᾧ μετροῦσι τὸν οἶνον· ὃ καὶ κλίνεται χοῶς
πηλέως, ὡς καὶ ἐν Ἰππεύσειν, ἀλλ' ἐνεγκέ μοι ταχέως οἶνον χοῶ.
ἐνταῦθα δὲ τὸ χοῶς, εἰ μὲν περισπᾶται, ἐκ τούτου τοῦ χοῦς P 514
ἔστι κατὰ ποιητικὴν ἄδειαν· χοῖς γὰρ ὡφελεν ἱππῖν, ὡς ἱππῆς.*
similiter et Eustathius ad *Odyss. α:* *ἔστι καὶ ὁ χοῦς μέτρον τι.*
vide et illum ad *Iliad. ι,* ad *Iliad. π,* et ad *Odyss. σ.* hinc sum-
psisse hoc verbum Pachymerem est credibile, versatissimum ho-
minem in scholiis poëtarum antiquorum, uti etiam peculiariter
ipse significat p. 306 v. 5. *χοῶς* ergo *μέτρα* intellexit. videtur
autem habuisse hæc scribens in animo loca illa sacrarum litera-

rum, quibus deus inter ea quae sibi notissima incompartissimam sunt hominibus, numerat mensuram maris, numerum scilicet hydriarum aut metretarum, quo definitur immensitas undarum eius. Ecclesiastici 1 2: *arenam maris et pluvias guttas et dies saeculi quis dinumeravit?* Graece ἄμμον θαλάσσης. ubi etiam obvina sensus est probabilis de summa granorum sabuli desperatissima inventu propter infinitatem omni supputatione maiorem, tamen ex comparatione loci alterius 1 Reg. 4 29: *dedit quoque deus Salomoni latitudinem cordis quasi arenam, quae est in litore maris*, Graece καὶ χῆμα καρδίας ὡς ἡ ἄμμος ἢ παρὰ τῆς θαλάσσης, ubi ἄμμος singulariter ponitur pro vase, ut sic dicam, aut alveo maris in arena ubique cubantis, cui vasi, non autem arenae granatim sumptae, convenit χῆμα *latitudo*, quae illi tribuitur in loco illo. quae in hoc nostro pari notione possimus accipere idem ἄμμον et arenae nomen, pro alveo scilicet capacissimo maris universi; in quo, ubi de numero agitur, synecdoche usitatissima continentis pro contento, sicut quando vinum vocatur calix, intelligendum sit agi de mensura liquoris eius, ita ut dicere "quis dinumeravit arenam" sit dicere "quis tenet numerum amphorarum aut urceorum aquae, quibus tota expletur capacitas maris?" atque ut illo ecclesiastici principio deus ostendat reservatam istam sibi notitiam mensurarum elementi Oceanum implentis, ita in L. Iob. c. 28 23 istam scientiam se negare hominibus et sibi ut propriam habere innuit: *deus intelligit viam eius (sapientias) et ipse novit locum illius. ipse enim fines mundi intuetur, et omnia quae sub coelo sunt respicit; qui fecit ventis pondus, et aquas appendit in mensura.* in Graeco legitur Pachymeres pro his ultimis verbis ὕδατος μέτρα ὅτι ἐκοιήσεν aquae *mensuras quando fecit.* in aquae mensuras singulari dei scientiae imputat. similiter et eiusdem libri Iob c. 38, inter exprimendum magnifice quid deus possit et sciat, quid nequeant et ignorent homines, v. 16 ponitur: *numquid ingressus es profunda maris, et in novissimis abyssi deambulasti?* quae utcumque numeri mensurarum aquae discrete non meminere, tamen per praesentiam quasi obsuntis et curiose lustrantis notitiae interioris emphasim habent. hinc videtur invaluisse proverbialis inter Graecos formula de rebus alicui celatis, tam ea illi esse ignota quam numerum amphorarum liquoris quo expletur mare; quem ut deus scire vult aolus nec communicare dignatur hominibus, ita imperator suum de foedere Serbico nuptiis conglutinando consilium impertiendum patriarchae non putavit.

PETRI POSSINI E S. I.
OBSERVATIONUM
PACHYMERIANARUM
AD HISTORIAM ANDRONICI
LIBER II.
NOTAE.

P. 12 v. 7. *imperatorem ab ecclesiae auctoritate iam animo deficere.* est hic imperator quo de agitur sine dubio Andronicus; quem vivente adhuc patre, cui erat in imperio collega, perterritum tumultu schismaticorum iam animo defecisse a patris et ecclesiae auctoritate historicus hoc loco docet. unde intelligatur quam congruam defectionis poenam tulerit, qui metu turbarum revolutus in schisma: nullum fere in omnium infelicissimo principatu diem vacuum a turbis domesticis civilibus bellicis ecclesiasticis habuerit, ut ex huius decursu historiae patebit.

v. 12. *loco Acropolitae mortui.* clarissime hic asserit Pachymeres Georgium Acropolitam magnum logothetam vivente adhuc Michaële Palaeologo imperatore fato functum; quod idem cum superiori volumine l. 5 c. 26 et 34 innuisset potius quam discrete affirmasset, mihi non persuaserat, ut in notis ad illa capita l. 2 Observationum mearum p. 684 et 686 exposui, quae a me dicta nunc non vellem. non enim video cur fides negari debeat tam clarae assertioni historici quae praesens cerneret scribentis. induxit me in istum errorem non bene consideratum testimonium Demetrii Raülis, quod in iisdem notis p. 654 recito. sed, quod animadverto nunc sero, in eo non agitur de Georgio Acropolite, verum de Georgio Metochita, quem Demetrius magnum fuisse logothetam ibi scribit, quod mihi fucum fecit, et quomodo verum esse potuerit non intelligo, cum vivente Michaële solus, quod ex Pachymere appareat, Georgius Acropolita tali dignitate functus sit; quae post eius mortem in Theodorum Muzalenem ab ipso Michaële Augusto est translata, prout hic locus docet.

p. 13 v. 3. *mensis tum primum appositione.* de reservata seniori Augusto subscriptione cum appositione mensis, vide quae notavimus Glossario priori ad verbum *μηρολογεῖν*.

P 517 p. 15 v. 18. *supplicium fustuarii*. vide rem narratam vol. I p. 495 sqq.

c. 8. Obiter hic admonuerim: quae hoc capite traduntur (p. 16 v. 6 — p. 17 v. 6) de fraudata schismaticorum odio anima Michaëlis imperatoris in Romana communionis mortui subsidio piacularium sacrorum, et tamquam irrevocabiliter addicta Tartaro, declarata incapaci habenda suffragiorum ecclesiae, quae propriis in dei caritate defunctis, non pro deo exosis et in suo gravi peccato mortuis offerri consueverunt, satis demonstrare quam falsum sit, quod multi, praesertim heterodoxi, persuadere sunt conati, doctrinam in ecclesia Romana receptam de purgatorio a Graecis penitus reiici.

p. 19 v. 15. *post diem trigesimam*. videtur indicare trigesimam primam Decembris diem: ea enim est *post trigesimam*, unde fit mentio paulo post fit mentio, fuerit octava nativitatis et circumcisio domini a vespera pridiana, ut fit, incipiens. sic inferius p. 22 v. 6 quinta Ianuarii sub vesperam festum Theophaniorum, aut ut nos vocamus, Epiphaniae celebrari coeptum innuitur, dum ibi scribit historicus v. 12 datis unicuique cercis peracta fuisse *quas festi ritus poscebat*.

c. 8 et 9. Quae in his capitibus duobus, sed distinctius in 9, de Vecco traduntur et eius sententia, declaratione indigent, ut iis species dematur *ερεποδελας*. primum quippe fuerit non praemunito lectori, ubi viderit Veccum negantem filium esse causam, hoc est principium, spiritus, concusam sive *comprincipium* cum patre, denique subiicientem anathemati tam eos qui ea senserint ac dixerint, quam qui sic sapientibus et loquentibus scientes communicaverint, accusare ipsum praevaricationis in causa suscepta purgandae ab haeresis suspitione doctrinae Latinorum circa processionem Spiritus Sancti ex patre filioque aut potius pudendi lapsus in errorem Graecorum a Latina ecclesia damnatum, aientium a patre solo procedere Spiritum Sanctum; a quibus is tamen culpi longissime abfuit. animadvertere igitur opus est, Catholica doceri veritate non esse nisi unum principium S. Spiritus, licet is *ex patre per filium*, ut Graeci patres loquuntur, et *ex patre filioque*, ut Latini vere declarantes idem proferunt, procedat. pater enim ut essentiam et naturam divinam filio per generationem communicat, ita eidem principium spirans sive spirationem activam tradit, adeo ut quemadmodum eadem numero natura et essentia divina patri filioque, licet duabus alioqui distinctis personis inest, ita principium spirans sive spiratio activa una eademque numero in patre generante, in filio genito reperitur; unde fit ut ex unico principio procedat spiritus, quantumvis id principium unicum indistinctum in duabus personis subsistat identificatum utrique. unde etiam fit ut, quod diserte tradit S. Maximus in Dial. cum Anom., pater S. Spiritum

non producat qua pater est (nam Spiritus patrem non habet), nec filius S. Spiritum producat, qua filius est (filius enim ut P 518 filius solum patrem respicit), sed tam pater quam filius eatenus tantum producant Spiritum, quatenus identificatum sibi quisque obtinent, et exercent unicum indivisibile spirandi principium, quod spiratio activa vocari praesertim in scholis solet, doctrinam hanc antiqua continue traditione inde usque a Christo et Apostolis transmissam, sic diserte Graecis ipsis agnoscentibus et admittentibus, explicat concilium oecumenicum Lugdunense et ei coram praesidens Gregorius X pont. max. decretum id refero prout a Manuèle Caleca recitatur, qualis illinc ad Graecos missum ipsorum lingua est. is enim scriptor libro contra Graecos c. 89 sic habet: Γρηγόριος ἐν τῇ κατὰ Λούγδουνον συγκροτηθείσῃ καθολικῇ συνόδῳ. εὐλαβεῖ καὶ πιστῇ ἀμολογίᾳ φαρὲν τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἀϊδίως ἐκ πατρὸς καὶ υἱοῦ, οὐχ ὡς ἐκ δύο ἀρχῶν ἀλλ' ὡς ἐκ μιᾶς, οὐ δύεϊ πνεύμασιν ἢ ἐκπορεύσεσιν ἀλλὰ μίᾳ καὶ τῇ αὐτῇ ἐκπορεύσασθαι. τοῦτο ἄνωθεν ἀμολογεῖ καὶ διδάσκει ἡ ἱερὰ καὶ ἁγία Ῥωμαϊκὴ ἐκκλησία, ἡ μήτηρ πάντων τῶν πιστῶν καὶ διδάσκαλος. τοῦτο κατέχει ἡ τῶν ὀρθοδόξων πατέρων καὶ διδασκάλων τῶν τε Λατίνων καὶ τῶν Γραικῶν ἀληθὴς καὶ ἀμετακίνητος ψῆφος. hoc est: *Gregorius Decimus in apud Lugdunum congregata univereali synodo, devota et fideli confessione dicimus Spiritum Sanctum aeternaliter ex patre et filio, non tamquam ex duobus principiis sed tamquam ex uno, non duabus spirationibus aut proceSSIONibus sed una et eadem procedere, hoc hactenus professus est, praedicavit, docuit, hoc firmiter tenet, praedicat, profitetur et docet sacrosancta Romana ecclesia, mater omnium fidelium et magistra. hoc habet orthodoxorum patrum atque doctorum Latinorum pariter et Graecorum vera et incommutabilis sententia.* ita ibi Gregorius X, statim post indicans ex ista non satis distincte observata veritate lapsos quosdam in varias haereses, nempe duas istas e contrario oppositas, dicentium ex solo patre procedere Sanctum Spiritum, et affirmantium ex patre filioque eundem tamquam ex duobus procedere principia. quod utrumque exorbitat a recta fide, hinc ad dexteram illinc ad sinistram ab una vera sita in medio deflectens via. quia vero hanc secundam haeresim duo Spiritui Sancto principia assignantem Graeci Latinis imputabant, et priorem patri soli eius productionem tribuentem Latini vicissim impingebant Graecis, ut ambos aut errore aut suspicione istis Gregorius purgaret, prout ad consensionem inter utrosque stabilendam oportebat, ultro damnat falsas opiniones istas et ut haereticas describit. verba eius superioribus continua hic describamus. ἀλλ' ἐπεὶ πινες διὰ τῆς ἀρρηκτου ταύτης ἀληθείας ἄγνωστον εἰς κοινίαν αἰρέσεις ὑπαλλίσθησαν, ἡμεῖς πᾶσαν ὁδὸν ταῖς τοιαύταις αἰρέσεσιν ἀποφραττεῖν ἐπιθυμοῦντες, πῆς ἱερᾶς συμφηγεζομένης συνόδου,

ἀνεκκρίνομεν καὶ ἀποδομητέομεν πάντως τοῦ ἀρνεῖσθαι τοῦ πατρὸς
 αἰωνίας ἐκ πατρὸς καὶ υἱοῦ τὸ ἅγιον ἐκπορεύεσθαι πνεῦμα,
 ἢ προπεταί τινι τὸ λῆμν διανοηθῆναι τὸ πνεῦμα ἐκ πατρὸς καὶ
 υἱοῦ ὅς θεοὺν ἀρχῶν ἀλλ' οὐχ' εἰς ἐκ μῶς ἐκπορεύεσθαι. *et*
quoniam per irrefragabilis istius ignorantiam veritatis in variis
haeresibus quidam prolapsi sunt, nos omnem aditum istiusmodi
haereticis obstruere cupientes, sacro suffraganti concilio, de-
terminavit Spiritum Sanctum ex patre et filio procedere, aut qui
temerario ausu asseruerint Spiritum ex patre et filio tanquam ex
duobus principiis et non tanquam ex uno procedere. haec Gre-
gorius X in concilio Lugdunensi. ex quibus apparet quam ex-
acte ad Catholicam veritatem, quamque citra suspicionem favendi
Graecorum errori, tres illos Veccus anathematismos formulas
fidei quotannis in ecclesia die orthodoxiae recitari solitas addi-
derit. cum enim anathema dixit ei qui affirmaret filium esse
causam sive principium Spiritus, et ei pariter qui diceret filium
esse concusam sive comprincipium una cum patre eiusdem Spi-
ritus, intellexit de principio quo sive formali, ut loquantur in
scholis, nimirum spiratione activa, quae cum sit una et eadem
indivisibiliter existens in patre et filio, et ab illo huic communi-
cata, dici non potest competere filio, quae praecise filius est qua-
que patri relative opponitur et ab eo distinguitur, spirationem
activam, sive rationem principii respectu Sancti Spiritus, quia
secundum istam rationem non distinctus a patre sed idem cum
illo est, quemadmodum et secundum divinam, quam item ab
illo accipit, essentiam et naturam. ac propter eandem rationem
perperam diceretur comprincipium filius patri respectu S. Spi-
ritus, si agitur de principio quo, quia indicata comprincipii vo-
cabulo dualitas principiorum simplicissimam identitatem unius
spirationis activae in patre simul ac filio subsistentis videretur
excludere. idque satis indicavit ipse Veccus se ita intelligere,
cum p. 32 v. 6 sqq. Graecis obicientibus, ex eo quod ipse
cum Latinis affirmaret Spiritum Sanctum ex patre et filio pro-
cedere, manifeste sequi filium dici oportere principium Spi-
ritus Sancti aut saltam comprincipium una cum patre, respondet
non magis rectam hanc esse collectionem pater cum filio est prin-
cipium S. Spiritus, ergo duo sunt principia S. Spiritus, quam
istam alteram ab omnibus sine dubio explodendam: pater est
perfectus deus, filius est perfectus deus, Spiritus Sanctus est
perfectus deus: ergo tres sunt perfecti dii. ita ibi Veccus. quod
idem inferius p. 92 v. 3 repetiit, in disputatione contra pa-
triarcham Gregorium Cyprium, utrobique significans, sicut
una unice indistincta individua divinitas in tribus personis di-
stinctis patre filio et Spiritu Sancto subsistens non patitur eos
tres deos dici, ita una unice indistincta individua spiratio activa

in patre ac filio existens non sinere eos dici duo principia Spiritus Sancti. eandem quoque istam unitatem spirationis activae, in patre licet filioque distinctis existentis, illa respiciant quae refertur a nostro historico dixisse p. 32 sub finem, si quis inesse contenderit praepositioni *διὰ per* notionem causae, cum iure temeritatis accusandum. vult enim, quando patres Graeci dicunt S. Spiritum a patre *διὰ υἱοῦ per filium* procedere, cum illa praepositione *διὰ per* indicent communicationem a patre factam filio spirationis activae unius eiusdemque, omnino negandam esse praepositionem illam *διὰ per* indicare ullam rationem principii Sancti Spiritus, quae filio competat, distincta ab ea quae inest patri quamque illi pater communicat. his ita in universum praestructis ad emolliendam a Vecco suspensionem omnem haereseos, quaedam alia in c. 9 restant explicanda nobis.

p. 30 v. 1. *τὴν δὲ κατασκευὴν τῆς προτάσεως.* respiciant haec locum Hermogenis l. 1 de Inventione, ubi *κατασκευὴ τῆς προτάσεως* dicitur *αἰτία*, causa sive ratio cur enuntietur et affirmetur aliquid. est enim *πρότασις propositio*, enuntiatio, affirmatio; quae cum habere fundamentum aliquod debeat, illud *κατασκευή* dicitur.

v. 8. *παρηρημένην* opponitur τῷ *καμμένην*. *καμμένη* cum sit propositio expresse, clare, intelligibiliter et citra interpretationem visu primo agnoscibiliter posita (nam τὸ *καμμένον* textus dicitur glossemata excludens), sequitur e ratione contrarii ut *παρηρημένη* sit oblique insinuata, latenter adumbrata. nec penitus id abhorret a notione usitata τῷ *παραισιθεῖν*, quae est adimere, suffurari, auferre, publicae videlicet cognitioni subtrahere, hoc est abscondere nec nisi per ambages et coniecturas indicare, aut etiam penitus tollere. unde disiunctivam posui, *aut omissam aut oblique insinuatam* interpretans, ne qua me fugiat *νοῦς σωτηριῶν συγγραφῆς* *sententia lucifugae scriptoris*: eam enim, ne aliquavereum elabatur, seipse undique consultum est.

v. 20. Inducit historicus Veccum purgantem sese a suspicionem culpandi Graecos aut favendi Latinis. in quo ei effingit aliquid, ex suo fortasse sensu, eiusmodi quod non citra iniuriam Latinorum sit, qui et in tractatione prioris istius concordiae quae tempore Michaëlis Psalaeologi in concilio Lugdunensi coeulit, et in apparata secundae in concilio Florentino firmatae, semper defenderunt se iuste ac sine culpa verbum *filioque* symbolo Nicæno dicto addidisse, cum tamen hic Veccus graviter in eo peccasse illos, quasi ultro praevaricans, profiteatur. verba P 520 historici tale Vecco dictum tribuentis haec sunt: *διδίωξ δὲ αὐθις — κείθαι τὸ μέγιστον.* en ut Veccus, si Pachymeri credimus, etiam iuratus, nimiam sane liberaliter, ut non dicam in-

inste ac calumniose, concedat *crimini subiacere maximo Italos*, hoc est Latinam et Romanam ecclesiam, eo quod vocem *filioque* apposuerit symbolo. hoc visum sibi audisse (ut sensus affectibus serviunt) schismaticum historicum, dum huic Vecci et suorum Graecorum concertationi interesset, facile concesserim: Veccum re vera ita locutum aegre adducar ut credam. nam prolabi scriptores studio ac favore causae propriae, exemplum in hoc ipso praesens habeo Vaticani paraphrastis, qui cum haec dumtaxat modo a nobis descripta in Pachymere legisset, ea immaniter amplificans deformavit in hunc modum: *ἀλλὰ τῶς καὶ μόνον τὸ ἔγκλημα θεραπύετο, οὐ τῶν Ἰταλῶν οὐρανοῦ· ἑαυτοὶ γὰρ χωρὶς τῶν ἄλλων ἐν ἔχουσι αἰρέσεων, τῷ τολμηῆσαι μόνον προσθεῖναι τῷ συμβόλῳ τὴν λέξιν, μεγάλης αἰρέσεως εἰκότως ἔνοχοι γίνονται.* hoc est: *sed hactenus dumtaxat, ut crimen excusaret* (Veccus) *non utique Italorum: illi enim, praeter alias quibus tenentur haereses, vel solo ausu additionis symbolo appositae unius vocis, ingentis haereseos rei iure peracti sunt habendi.* ita interpolator schismaticus, oblitus quam saepe apud scriptorem, quem compilat, legerit Veccum omnem lapidem movisse, in eoque summam semper contentionem adhibuisse, ut evinceret puros omni haereseos labe Latinos esse, ut inde inferret recte potuisse illos in communionem a Graecis admitti, etiam si forte non satis purgarent invidiam adiunctionis verbi ad symbolum; quae, ut summo iure ageretur, error contra dogma esse non posset, sed peccatum dumtaxat contra disciplinam, qualis non inducunt obligationem communionis abruptendae. ut igitur historiam quam scriptam prae oculis habebat anonymus epitomator, affectui privato erga schisma indulgens, in praedictam corruptit sententiam, ita suspicari licet, audientem Vecci verba Pachymerem, contententis, vel si forte afferri nequiret idonea excusatio additamenti Latinorum ad symbolum, in quo ipse pugnare odiosius non duceret necessarium ad causam, tamen haereticae immunes labis utique ipsos esse, qui in ea quam tradebant de processione S. Spiritus etiam ex filio doctrina non dubie suffragatores patres Graecos primae auctoritatis haberent, eam ille concessionem in expressam Latinorum ob additionem ad symbolum damnationem augendo perverterit. ut sit, equidem satis clare demonstrasse mihi videor propria super eo argumento dissertatione, quae extat L. 2 mearum Observationum ad prius volumen huius historiae a p. 666 — p. 674, additionem ad symbolum recte ac prudenter factam nulli esse obnoxiam reprehensioni; ut eam seu Veccus seu Pachymeres culpae voluerit, frustra sint.

p. 32 v. 3. *καίτοι γε τὰ μέγιστα γε τοῖς λόγοις αὐτοῦ προσαρθρώμενος*, obnoxie fateor in ms me legisse *προσαρθόμενος*. sed verbum ignotum et huic quidem loco *ἀπροσδοκῆσαν*

cum *προσαρθεύμενος* mutasse: sententia percommoda, quam interpretatio mea exprimit.

p. 34 v. 29. *at Veccus aliud potius quodvis* etc. notentur haec ad excusandum Veccum, si quando in his concertationibus, praesertim in colloquio eius cum adversariis infra c. 35 libri huius recitato, multa subticuerit ad causam pertinentia, sed quae si dicerentur, auditores praecudicatis ruentes affectibus afferarent. nam talia etsi iusta et vera, pacis causa laudabiliter interdum silentio comprimi, intelligitur ex facto S. Gregorii papae, qui, ut ipse testatur, synodi 6 etsi probatae sibi mentionem facere supersedit apud eos qui ea offenderentur. verba sancti pontificis haec sunt ex epistola 37 l. 3, ad Constantium episcopum Mediolanensem: *quod autem scripsistis, quia epistolam meam Theodolindae reginae transmitters minime voluistis pro eo quod in ea quinta synodus nominabatur, si eam exinde scandalizari posse credidistis, recte factum est ut minime transmitteretis.* mox ubi de ista synodo Constantinopolitana, a multis quinta nominata, subiunxit probari eam sibi, addit: *nos tamen, sicut voluistis, ita fecimus, ut eiusdem synodi nullam memoriam faceremus.*

p. 89 v. 5. *Πάτροκλος δ' Ἰδοξεν Ἰωσήφ.* usurpatur hic vox *Πάτροκλος* proverbialiter significatu *προφασίως*. qui usus creber apud Annam Comnenam, ut ad eius Alexiadem in Glossario notavi, sed et apud alios citerioris aevi Graecos scriptores. trahit originem e versu Homeri notissimo Π. τ: — *ἐπὶ δὲ στενάχοντο γυναῖκες Πάτροκλον πρόφασιν, σφῶν δ' αὐτῶν κήδε' ἐκάστη.* ad quem locum annotat Eustathius illic a me relatui abiisse rem eam in proverbium, ut *Πάτροκλον* verbo compendiose signaretur simulatio, qua quis aliqua causa facere se quidpiam studens ostendere, aliud re vera sequitur. in eo usu hoc habet singulare noster, quod fere Anna duo continue vocabula *Πάτροκλον πρόφασιν* iungit, Pachymeres hic solum *Πάτροκλον* exprimit. etiam et illud admonestur, in hoc, ut et in vocabulis crebri usus, manu scriptos antiqua codices uti compendio. itaque nostri codices B et A integri soli (nam Vat. epitomator haec ut solet decurtana, ne sententiam quidem loci huius reddidit) *πρόκλος* pro *Πάτροκλος* habebant.

p. 43 v. 1. Cur hic *σφραγίδα benedictionem* verterim, causam dico in Glossario. de voce *πρωτοεπιστολαριου* et eius notione nihil addo ad Meursium.

p. 46 v. 27. *ne qui autem in superioribus* etc. totam huius loci sententiam abbreviator Vaticanus, vix quintam huius capituli exhibens partem, etiam in contrarium menti auctoris deformat sensum. cum enim Pachymeres manifeste affirmet ne e Catechumeneis quidem despectandi in templum facultatem cuiquam concessam, positus ibi ad hoc prohibendum custodibus, ille ta-

men ait *ἄνω δὲ τῶν Κατηγορουμένων πάντες, καὶ βασιλεὺς καὶ ἄρχοντες καὶ πάντες λαὸς* (forte voluit scribere *λαοὶ* vel *λαῖκοι*) *ἔωρων τὰ τιλούμενα imperatorem, principes et omnem populum inde spectasse sacra, dum fierent.* quod *δις διὰ παλαιῶν* discrepat a scriptoris asserto. quare caute legendus hic epitomator; nec ei sine pignore fidendum in iis quae Pachymeris nomine, ipso plerumque invito, recitat.

P 522 p. 54 v. 17. Pro eo quod habent codd. B et A, *ἀκριβῶς παριστώσαι τὴν φύσιν*, de guttis sanguinis clare apparentibus supra vela saxa et frondes, Vaticanus habet *ἀκριβῶς τῆν φύσιν ἐξακριβήριζον*, eleganti paraphrasi.

p. 55 v. 5 sqq. E regione huius capituli in codice optimo B haec alia manu scripta extant: *τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει συνεδρίου κατὰ τῶν ὑποδεξαμένων τὴν εἰρήνην τὴν πρὸς τὸν πάπαν ψῆφον καὶ ἀπαιτήσεις*, quae ostendunt narrata in hoc capite acta esse synodi eiusdem de qua historicus p. 50 sqq. egerat. sed cum id non exprimitur in contextu, ego quod *κατὰ τὸ σιωπώμενον* per se scriptor intelligi a lectore voluit, *σαφηνείας χάριν* verbo indicandum credidi.

Sub finem capituli (p. 56 v. 17) significat Pachymeres negatum ab Athanasio patriarcha Alexandrino assensum in acta synodi, utcumque quaesitum sub interminatione omittendae, ni daret, commemorationis eius e sacris diptychis. plane contrarium suo periculo et nulla fide affirmat interpolator Vaticanus sic diserte scribens: *καὶ πολλῶν λεγομένων τέλος καθυποκλίνει καὶ τὰ ζητούμενα ἐκπληροῖ. multis ultro citroque allegatis tandem Alexandrinus dat manus, et quae postulabantur exequitur.* cave credas: negat enim id tantum non diserte oculatus testis Pachymeres.

p. 59 v. 8. Cur haec Anna Eulogiae Andronici amicae filia, Michaëlis despotae uxor, ut constat ex vol. I p. 243 v. 10, hic et alibi *βασίλισσα* regina dicta reperiat, quaerendum. an, quod non extaret Graece femininum vocabulum e verbo *δεσπότης despota* formatum, quo uxores despotarum insignirentur, *βασίλισσῶν* eas appellatione dignari usus obtinuerat?

p. 65 v. 7. Initium huius capituli quadam inter codices differentia scripturae et antiquarii scriptoris affectata ad rem non valde notam allusione me torsit. horum omnium hic reddenda ratio lectori est. codex Allatianus ita exhibebat hunc locum: *οὐ μὴν δὲ πρὸ τοῦ κατὰ Λάμπρακον καὶ ἡ δίκη ἐπὶ μήκιστον χρόνον ἀργὸς ἦν.* Barberinus autem optimus omnium *οὐ μὴν δὲ κατὰ Λάμπρακον πρὸ τοῦ.* sed ad marginem e regione manu perantiqua sic scriptum habebat: *οὐ μὴν δὲ πρὸς τοῦ κατὰ Λάμπρακον.* haec videtur sola recta lectio, quam ideo unam sum amplexus. operosior fuit inquisitio fabulae aut historiae, quam auctor hoc loco innuit, rei ad Lampsaecum gestae. circumspectis die omni-

bus in hoc tandem acquievi, ut crederem habuisse Pachymerem haec scribantem in animo id quod auctor Etymologici refert verbo *Λάμψακος* in hunc modum: ὅτι τοῖς Λάμψακηνοῖς χρησμός ἐδόθη, ὅπου ἂν αὐτοῖς λάμψη, ἐκεῖ πόλιν κτίσαι. ἀστραπῆς οὖν γανομένης, ἰδὼν τὴν τόπον καὶ ἔκτισαν τὴν πόλιν, Λάμψακον ταυτην προσαγορεύσαντες, καὶ τοὺς καλεμούντας αὐτοῖς βαρβάρους, λόγον ποιήσαντας, διὰ τῆς ἀστραπῆς ἰδόντες κατέκτανσαν. ita ille. hic eventus, insidiarum luce fulguris a Lampsacenis urbem molientibus detectarum, et statim immisso igne in suis ipsis latebris incensorem hostium, videtur quasi proverbiali celebritate relatus ad significationem vindictae celeris divinitus immissae, clade post minas non tardante, sed continuo excipiente P 523 indicationem primam. atque haud scio an non inde Adrastea Nemesis, aive hic memorata *δίκη*, peculiariter apud Lampsacenos culta olim fuerit, cuius velut auspicii structa illa civitas fuisset. Strabo videndus l. 13 p. 684 ed. Basil.

p. 77 v. 18. Quid hic esse putem *ἐκαληθῆεν τοῖς τετελεσμένοις*, videat aequus lector in Glossario, verbo τὰ τετελεσμένα, antequam meam interpretationem damnet.

v. 18. τὸ δ' αὖ ἐκ τοῦ παρικύτος etc. τὸ παρικύτος sonat hic remissum, dissolutum, negligens, quod negat posse convenire dei sapientiae, acri semper vigilia intentae in res quae fiunt, et nulli non eventui suum interponenti iudicium.

p. 78 v. 1. *μανλαῖσιν ὑποκρέκει, φησὶ Πίνδαρος.* alludit quod extat hodieque apud Pindarum in Olymp. τὸ κωνῆσθαι παρὰ καιρὸν μανλαῖσιν ὑποκρέκει.

Non dissimulo, mihi hoc caput et legenti et interpretanti saepe taedium obortum ob εὐήθη δεισιδαιμονίαν scriptoris, qui tot praefationum anxiarum ambages casui minime miro praetendas putaverit, aestum animi ostentans aniculae superstitiosae potius quam viro, praesertim theologo, consentaneum. quare non proluxe solum ignosco Vaticane breviori, quod verbosas lacinias ridicularum admirationum ex hoc capite recidens illud in versus paucissimos contraxerit, sed etiam eius hic quidem iudicium laudo, et in eius gloriam totam hanc eius epitomen adscribo: ὃ δὲ μέλλω ἔρειν (inquit) τινὲς μέγα τι σημεῖον ἔκρινον, διὰ τὸ εὐρεθῆναι τὸν ἅγιον ἄρτον ἐν τῷ ἀρτοφορίῳ δεσηπῶτα. τοῦτο δὲ καινὸν οὐκ ἔστιν εἰ σέσηπτο. κατὰ τὴν τῶν βατῶν ἐορτήν, ὅτε ὁ Κύριος ἀρχιερεὺς ἐτελείτο, πεποιήντο κατὰ τὸ σύνθηδες προηγιασμένα· καὶ κατὰ τι συμβᾶν τῇ ἀγίᾳ καὶ μεγάλῃ τετραδί παρελθῆναι μὴ τελεσθῆναι τὰ τῆς θείας λειτουργίας προηγιασμένους. πάντεσθιν ἐναπολειφθεῖς ὁ ἅγιος ἄρτος ἦν ἐν τῷ ἀρτοφορίῳ μέχρι καὶ τῆς τυρινῆς εἰς τὸ ἐπιὸν ἔτος. μέλλοντος γὰρ τοῦ ἐφέως κατὰ τὴν τῆς κυριακῆς ἡμέραν ἐμβαλεῖν τῷ ἀρτοφορίῳ προηγιασμένους ἁγίους ἄρτους, εἶδε τὸν χρόνον διαβιβάσαντα ἅγιον ἄρτον δεσηπῶτα πάντη καὶ ἀπηραιωμένον. καὶ τοῦτο μέγα

σημείον τινες τῶν μικροθανμάστων ἐπύλαβον. quod dicturus (sit) sum, quidam ingens portentum putaverunt, inventum nempe esse in sacra pyxide panem consecratum putrefactum. panem autem longo aevo putrescere minime mirum est. nimirum in festo Palmarum, quo die inaugurabatur patriarcha Cyprius, cum de more fuissent consecrati panes ex quibus deinde, quo ritu per insequentem hebdomadam fas est, sacra ex praesanctificatis dicta celebrarentur, contigit casu quodam feria quarta maioris hebdomadae sacrum eo die fieri solitum ex praesanctificatis omitti. unde consumenda per illud, si rite peractum foret, panis consecrati particula in sacra pyxide relicta est usque ad dominicam Tyrinen vocatam insequentis anni. qua die cum ad aram sacerdos faciens novas consecrati panis particulas indere sacrae pyxidi deberet, reperit in ea putrefactum tanti temporis mora, qui ei anno superiori fuerat inditus, sacrum panem. et hoc magnum prodigium quidam parva mirantes putaverunt. hactenus hic breviator, cuius in negotio suscepto tractando securae libertatis hoc specimen habe, lector; in quo si minus fidam epitomen, certe non immeritam censuram nostri hoc loco historici videbis, nec usquequaque improbabis, ut opinor.

p. 85 v. 17. De veneratione angelorum feria tertia cuiusvis hebdomadae a Constantinopolitanis celebrari solita populari concursu ad partem dexteram altaris templi S. Sophiae, vide quae aunoto in Glossario verbo 'Ὀδηγολ.

P 524

p. 87 v. 25. *Irenen.* fuit haec soror Marchionis Montisferati in Subalpina regione; cui etiam deinde sine liberis mortuo filius Andronici ex hoc secundo natus coniugio, ut postea noster docet, iure materno successit.

p. 98 v. 10. *a cunctis.* cuncti nimirum qui aderant, praeter Veccum et archidiaconos, praecoccupatis schismate et errore animis iudicabant de praesenti controversia: aliter enim nunquam *valide et ineluctabiliter disputata* censuissent, quae Theodorus Muzalo hic refertur protulisse prorsus ἀσύστατα et sese invicem destruentia. duo enim affirmat, prius, se agnoscere pro vera Damasceni sententiam a Vecco allegatam, qua is S. doctor affirmat *patrem esse productorem per verbum enuntiatorii Spiritus*; alterum, se tamen non admittere *Spiritum per verbum et filium originem ex patre trahere.* atqui citra ullam dubitationem est, originem passivam ex aequo respondere origini activae; unde qui admittit istud assertum *producit pater per filium Spiritum*, nonnisi cum absurdissima inconsequentia negare potest hoc aliud *Spiritus Sanctus producit a patre per filium.* quomodo igitur tam manifesta ἀσυλλογιστία plausum a cunctis adstantibus meruit? nisi quod praecipuo sensu sapiebant et similes habebant labra lactucas. quam, mox adiungit Muzalo dicti sui rationem,

quod nimirum ex ea quam respuit doctrina sequeretur aliud esse *S. Spiritus principium activum patrem, aliud eiusdem principium activum filium*, vanam esse demonstrat doctrina Vecci a nobis declarata superius notis ad c. 9 huius libri, quam is haec etiam ex antiquis patribus distinctius explicatam a Lugdunensi generali concilio et Gregorio X tenebat, affirmans vim spirandi, sive rationem principii activi respectu Spiritus Sancti, unam indivisibiliter et eandem existere in patre et filio, ab illo huic communicatam, ex quo fieret ut pater et filius unum essent principium activum Spiritus Sancti, non duo, sicut pater filius et Spiritus Sanctus non tres dii sed unus deus sunt.

p. 94 v. 7. *nihil habentes quod obiicerent* etc. temere iudicat Pachymeres archidiaconos nihil habuisse quod opponerent secundae parti orationis patriarchae, qua is affirmaverat non posse illos demonstrare *testimonium Damasceni constari confirmarique ex aliis quoque auctoritatibus patrum*. hoc enim illi non omiserunt facere quia non possent, sed quia de hoc nunc non agebatur, et statum propositae tunc ad tractandum quaestionis mutare volebant. hic nempe cardo erat controversiae loco illo ac tempore disceptandae, rectene Veccus conclusisset ex Damasceni loco Spiritum ex patre per filium procedere sientis, non esse haereticos Latinos, qui Spiritum ex patre et filio dicerent procedere. ut bona ea iudicaretur illatio, nihil aliud oportebat quam verum et orthodoxum agnosci a Graecis et patriarcha Damasceni testimonium, et aequipollentiam praepositionum *per et ex*, quam adeo illi admittebant, ut etiam Muzalo paulo ante professus sit audacius affirmari *per filium* quam *ex filio* procedere Spiritum. alioqui qua fide scribit hic Pachymeres archidiaconos Vecci assecclas non potuisse confirmare Damasceni testimonium consonis auctoritatibus patrum aliorum, cum idem hoc ipso libro superius p. 28 v. 10 retulerit Veccum sanctorum scripta attentius P 625 perlegentem in horum plerisque dici observasse Sanctum Spiritum *ex patre per filium profundi, exsplendescere, praebere, prodire, procedere*, laudasseque in eam sententiam S. Maximum, Tarasium, Athanasium, Basilium, praeter Graecos recentiores magni nominis Maroniensem Nicetam et Nicephorum Blemmidam; ut omittam quos ibidem percenset Graecis quoque venerabiles Latinos patres, Ambrosium, Augustinum, Hieronymum. quin et mox hoc ipso c. p. 95 idem affirmat prolatum a Vecco pro dogmate eodem Inculentum testimonium Gregorii Nysseni, calumniosae igitur et in contumeliam causae catholicae schismatici hoc Vecco et eius sociis impingunt; qui utique poterant, si status id praesentis controversiae caperet et catholicum dogma publica disputatione propugnari, non impactum ipsis falsum crimen privata defensione refelli res posceret, poterant, inquam, effundere congestam ipsis longa lectione patrum chrestomathiam eru-

ditionis orthodoxae, qua manifesto evincerent didicisse Damascenorum quae tradit de S. Spiritus per filium a patre processione ab antiquioribus doctoribus ecclesiae, nimirum ex Athanasio lib. de Humana Natura suscepta c. 4, ubi tractans locum prophetiae Davidis ex Psal. 35 10: *quoniam apud te est fons vitae, sic scribit de Davide loquens: οὗτος γὰρ παρὰ θεοῦ πατρὸς ὄντα τὸν υἱὸν πηγὴν τοῦ ἁγίου πνεύματος. noverat enim apud patrem filium esse fontem Sancti Spiritus.* ex Didymo l. 2 de Spiritu Sancto, cuius Graecum contextum Veccus habere potuit: nos in sola quae extat Latina eius auctore Hieronymo versione, haec legimus ad illa Christi in evangelio Ioannis verba "*non enim loquatur a semet ipso*" *hoc est, non sine meo et patris arbitrio, quia inseparabilis a mea et patris voluntate, quia non ex se sed ex patre et me est. hoc enim ipsum quod subsistit, a patre et me illi est.* ex Epiphania in Ancorato n. 67: *Χριστὸς ἐκ τοῦ πατρὸς πιστεύεται θεὸς ἐκ θεοῦ, καὶ τὸ πνεῦμα διὰ τοῦ Χριστοῦ ἢ παρ' ἀμφοτέρων. Christus ex patre creditur deus de deo, et Spiritus ex Christo aut ab ambobus.* et antea clarius eodem libro n. 8: *πνεῦμα θεοῦ καὶ πνεῦμα τοῦ πατρὸς καὶ πνεῦμα υἱοῦ, οὐ κατὰ τινα σύνθεσιν, καθάπερ ἐν ἡμῖν ψυχὴ καὶ σῶμα, ἀλλ' ἐν μέσῳ πατρὸς καὶ υἱοῦ, ἐκ τοῦ πατρὸς καὶ υἱοῦ τριτὸν τῆ ὀνομασίᾳ Spiritus deī et Spiritus patris et Spiritus filii non compositione aliqua, quemadmodum in nobis anima et corpus, sed inter patrem filiumque medius ex patre et filio, appellatione tertius.* ex Gregorio Nysseno l. 1 contra Eunomium: *ὡς συνάπτεται τῷ πατρὶ ὁ υἱός, καὶ τὸ ἐξ αὐτοῦ εἶναι ἔχων οὐχ ὑστερήσει κατὰ τὴν ὑπερξίν, οὕτω πάλιν καὶ τοῦ μονογενεῦς ἔχεται τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, ἐπινοεῖται μόνῃ κατὰ τὸν τῆς αἰτίας λόγον, προδικουμένου τῆς τοῦ πνεύματος ὑποστάσεως. ut patri coniunctus est filius, et cum ex illo esse habeat, non tamen posterius existit, sic etiam Spiritus Sanctus proxime haeret filio, qui sola cogitatione secundum rationem principii prius consideratur subsistentia Spiritus.* ex Cyrillo Alexandrino l. 1 de Adorat.: *ἵστι τοῦ θεοῦ καὶ πατρὸς, καὶ μὴν καὶ τοῦ υἱοῦ, τὸ οὐσιωδῶς ἐξ ἀμφοῖν εἶναι αὐτὸν ἢ πατρὸς δι' υἱοῦ προχοόμενον πνεῦμα. est dei et patris, sed et filii quaque, qui substantialiter ex ambobus, nimirum ex patre per filium, profunditur Spiritus.* ex Chrysostomo in quadam Homilia tom. 6 ed. Savil. p. 674: *ὁ σωτὴρ δείκνυσθαι ἑαυτὸν πηγὴν ζωῆς, καὶ ὕδατος ζῶν τοῦ πνεῦμα τὸ ἅγιον. et ὁμοίως πηγὴν ὕδατος τὸν θεόν, ζῶν δι' ὕδατος τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον· πηγὴ ὕδατος ζῶντος ὁ πατήρ, ποταμὸς ἐκ τῆς πηγῆς προχοόμενος ὁ υἱός, ὕδατος τοῦ ποταμοῦ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. salvator ostendit se ipsum fontem esse vitae, et aquam vivam esse Spiritum Sanctum. et videt fontem aquae daum; aquam autem vivam Spiritum Sanctum. fons aquae vivae pater est, flumen ex fonte procedens filius, aqua fluminis Spiritus Sanctus.*

Hæc quæ pauca de multis speciminibus hic gratia posuimus, quin et in eandem sententiam non minus diserta plura, sine dubio potuerant ex patribus allegare socii Vecci, quippe quibus diu cum Vecco in theologiæ Spiritus Sancti perscrutatione veratis P 526 ignota in hoc genere esse non poterant quæ fuere ipsi Vecco per- spectissima, ut intelligitur ex huius scriptis, quæ partim edidit Ill. Allatius, partim legit in manu exaratis codicibus et ex iis plurima descripsit Petavius noster in Opere Theologicorum Dogmatum. sed consulto id omiserunt, quod nunc non erat hic locus. agebatur quippe, ut dixi, verumne esset crimen hæreseos impactum Vecco et sociis: non autem de dogmate inquirebatur. et calumnioso artificio Vecci adversarii eludere conabantur vim defensionis eius, alio traducenda quæstione.

p. 95 v. 21. *non confiteris Spiritum Sanctum continuum patri* etc. hoc ipsum absurdum Latinis impingit acer Graecorum hæreseos defensor Gregorius Palamas, contendens doceri a patribus, Spiritum Sanctum continue ac citra medium a patre procedere. καὶ μὴν, inquit, ἐρρέθη καὶ τὸ θεῖον πνεῦμα ἐκ πατρὸς ἀμέσως. vultque id adstrui versibus quibusdam S. Gregorii theologi, quibus filius et S. Spiritus pariter dicuntur θεοῦ πατρὸς τὸ δεύτερον ἔχειν secundas a deo patre habere. sed frustra sunt hi schismatici. nam iuxta patrum tam Graecorum quam Latino- rum orthodoxam doctrinam utrumque verum est, et procedere ἀμέσως citra medium a patre Sanctum Spiritum, et eundem δι' υἱὸν per filium a patre produci. apte conciliat hæc in specie contraria Ricardus Victorinus l. 5 de Trinitate c. 6, similitudine ex humanis generationibus adducta: *procedit namque* (ait) *persona de persona quandoque quidem tantummodo immediate, quandoque tantummodo mediate, quandoque autem mediate simul et immediate.* exemplum deinde processionis tantummodo immediatæ ponit in Isaaco respectu Abraami, siquidem Isaacum immediate Abraamus genuit; processionis vero tantummodo mediatæ in Iacobo respectu Abraami: nam Iacobus patriarcharum duodecim pater, mediate tantum ab Abraamo est genitus, quatenus filium Abraami Isaacum patrem habuit, ipse Abraami nepos. hoc secundo modo vere negatur a doctoribus catholicis S. Spiritum mediate a patre procedere. sed est alia processio immediata simul et mediate, cuius formam Ricardus statuit in generatione Sethi ex Adamo et Eva. nam quoniam Eva ex Adamo processerat, utique ex eius costa formata, Sethi productio per Evam facta mediate eatenus respectu Adami fuit; verum quia idem nihilominus Adamus per se ad illam generationem concurrat, immediata eadem Adamo extitit. verba Ricardi hæc sunt: *nam Seth quidem processit de substantia Adæ immediate, utique in quantum fuit de proprio semine; mediate vero in quantum fuit de semine Evæ.* talem autem esse ait processio-

nem S. Spiritus ex patre, mediatam quidem quatenus *ex filio et*, quem pater genuit, simul autem immediatam quoque, quoniam filius pariter et pater Sanctum Spiritum producant. *Spiritus enim Sanctus* (verba sunt Augustini l. 15 de Trinitate c. 27) *non de patre procedit in filium, et de filio procedit ad sanctificandam creaturam, sed simul de utroque procedit, quomodo hoc filio pater dederit, ut quemadmodum de se, ita de illo quoque procedat.* haec Augustinus; quae quatenus mediat, quatenus immediata patri sit Sancti Spiritus processio, luculenter explicant.

p. 96 v. 8. *sentire autem continuum etc.* significat his verbis Veccus non posse catholice dici *dumtaxat immediatam* processionem Sancti Spiritus ex patre: dicendam enim esse *simul immediatam et mediatam*. itaque hic τὸ προσεχῶς *continue* usurpatur *exclusive*, hoc est cum subintellecta negatione *mediationis* illius. qualis tamen aliquis in processione Sancti Spiritus a patre agnoscenda orthodoxis est, sed quae non excludat *immediatam* patris ipsius actionem in productione Spiritus, et tantum ad-

P 527 mittat in ea consortium filii, cui prius ratione pater ipse communicaverit et ei per generationem identificaverit illam ipsam unam et individuum, quam ipse originaliter, hoc est non aliunde tractam sed naturaliter identificatam suae personae, habet spirationem activam, in qua, non solum in natura et essentia divina, pater et filius unum sunt. audiat S. Anselmus haec eleganter explicans l. de Processione Spiritus Sancti: *constat inespugnabili ratione Spiritum Sanctum esse de filio sicuti est de patre, nec tamen esse de duobus diversis sed de uno. ex eo enim quod pater et filius unum sunt, id est ex deo, est et Spiritus Sanctus, non ex eo unde alii sunt ab invicem. sed quoniam deus, de quo est Spiritus Sanctus, est pater et filius, idcirco vere dicitur esse de patre et filio, qui duo sunt.* cuius ratio est, quia principium activum Spiritus Sancti, sive spiratio activa, eiusmodi quaedam vis est, quae ut in actum exeat exigit identificari personis duabus, quarum una ex altera processerit. unde causam repetit Ricardus Victorinus l. 5 de Trinitate c. 7, cur ordine posterior sit processio S. Spiritus processione filii. *naturaliter* (inquit) *prior est dualitas quam trinitas: nam illa potest esse sine ista, ista vero nunquam sine illa. naturaliter itaque et processio prior est, quae potest subsistere in personarum dualitate, quam illa, quae non potest esse sine personarum trinitate.* hinc intelligitur id quod innuit verbis supra descriptis Veccus, proprietatem esse distinctivam processionis filii a processione Spiritus Sancti, quod filius quidem procedat ab uno solo principio *quod et quo*, ab unica nimirum persona divina, patre, et per unicam generationem activam incommunicabilem alteri personae, Spiritus vero Sanctus procedat et procedere exigit per unicum quidem

principium quo, nempe *spirationem activam unicam* indivisibilem propagatam ex patre in filium, tamen a duobus principiis quod, geminis videlicet personis, quarum ubi prior alteri communicaverit vim propriam spirandi, ambae conspirantes per unam indivisibilem operationem producant tertiam personam, quae Sanctus est Spiritus. atque haec est illa *ratio differentias* quam allegat hic Veccus, eam ob stare aiens quominus dici possit Spiritus *continus ex patre προσχωῶς ἐκ τοῦ πατρὸς*, quod sumpsit ex Gregorio Nysseno in epistola ad Ablabium, unde totum hunc locum iuvat hic descriptum proponere: τοῦ ἐξ αἰτίας ὄντος πάλιν ἄλλην διαφορὰν ἐννοοῦμεν· τὸ μὲν γὰρ προσχωῶς ἐκ τοῦ πατρὸς, τὸ δὲ διὰ τοῦ προσχωῶς. eius quod ex principio est rursus aliam differentiam intelligimus. nam aliud continus ex primo est, aliud vero per illud quod est continus ex primo. unde statim infert Nyssenus idem ὄσσει καὶ τὸ μονογενὲς ἀναμφίβολον ἐπὶ τοῦ υἱοῦ μένειν. hoc loco *μονογενὲς* non idem quod Latine *unigenitum* sonat, sed, prout erudite hunc ipsum Nysseni locum tractans explicat Manuël Calecas c. 3, significat *id quod unum ex uno producitur*. verba sunt Calecae: καὶ τὸ μονογενὲς ἀναμφίβολου (lege ἀναμφίβολου) ἐπὶ τοῦ υἱοῦ μένει. *μονος γὰρ ἐκ μόνου, ἐπεὶ μέχρι τούτου ἴστηεν ὁ λόγος τῆς ἐπαρξίας αὐτοῦ τὸ ἴδιωμα. monogenis titulus sine dubio filio proprius manet: solus enim ex solo est, quandoquidem satenus orthodoxa doctrina sistit illius existentiae proprietatem.* potuerat hoc Gregorius Nyssenus didicisse a seniore fratre Basilio, cuius extat ad fratrem Nyssenum epistola, in qua haec leguntur: ὁ δὲ υἱός, ὁ τὸ ἐκ τοῦ πατρὸς ἐκπορευόμενον πνεῦμα δι' ἑαυτοῦ καὶ μεθ' ἑαυτοῦ γνωρίζων, *μόνος μονογενῶς ἐκ τοῦ ἀγεννήτου φωτὸς ἐκλάμψας, οὐδεμίαν κατὰ τὸ ἰδιάζον τῶν γνωρισμάτων τὴν κοινωνίαν ἔχει πρὸς τὸν πατέρα ἢ πρὸς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον filius vero, qui ex patre progredientem Spiritum per se ipsum et in se ipso notum facit, solus unigena modo ex ingenita luce resplendens, nullam secundum proprietatem notionum communionem habet cum patre aut Spiritu Sancto.* ex quibus omnibus patet, iuxta doctrinam catholicam patrum, characteristicam esse proprietatem filii aeterni, qua et a patre et a Spiritu Sancto distinguitur, *ab uno procedere, sive ut loquitur Manuël Calecas, μένον ἐκ μόνου solum ex solo* produci. hoc idem est quod Veccus ex Nysseno hoc loco vocat *esse filium continus ex patre*. notionem autem ac proprietatem pariter distinctivam Spiritus Sancti *esse produci per eum qui continus ex patre est*, hoc est, identificata duabus personis et a prima alteri communicata spiratione produci.

P 528

p. 97 v. 4. *ita vero loqui non didicimus* etc. responsum est Alexandrini patriarchae ex lectulo, sane somniculosum et oscitabundum. cui merito reponi poterat illud Christi ad Nicodemum Ioan. 3 10: *tu es magister in Israél et haec ignoras?*

quod autem negat se *ita loqui didicisse*, culpa eius est, quod scripta magistrorum non legisset ut debuerat, patrum nimirum antiquorum, ubi quae afferebat Veccas invenerat. sed longe incertius huius dictum refertur v. 11, ubi schismaticus iste definit haeresim reputari τὸ συνιστᾶν θέλειν ἀσύνηθεις, πᾶν ἀσφαλῆς ἦν, *stabilire velle insuetum quippiam, etsi securum sit.* quo iniquissimo edicto omnes ecclesiae patres, omnes theologi, omnes sacrorum librorum interpretes in haeticorum ergastula compinguntur. quotus enim quisque illorum non aliquid profert *insuetum*, idiotis praesertim aut in studio sacrae doctrinae negligentius versatis, qualem se hic patriarcha schismaticus prodit.

v. 22. *ubi enim plus clare deprehendatur* etc. verba sunt Constantinopolitani patriarchae Gregorii Cyprii, quae illum ostendunt nihilo aut doctiorem aut moderatiorem Athanasio isto Alexandrino, quem modo notavimus. profecto enim, si ex aequo respondente vel famae qua celebrabatur, vel dignitati qua fulgebat, esset eruditione praeditus, non ignoraret quae de immediata simul et mediata processione Sancti Spiritus ex patre veteres, ut paulo superius ostendimus, ecclesiae doctores magno consensu tradunt; et si eam reverentiam antiquis patribus tribueret quam iis a catholico quovis, maxime autem episcopis, deferri par est, numquam *nugatoriae loquacitatis* plenissimam diceret, quam a Sancto Gregorio Nysseno disertis affirmari verbis sententiam fateretur.

p. 98 v. 2. *fatemur tmeritatem et veniam poscimus.* verba sunt Vecci, in quibus vel ironia quaedam agnoscenda tacita est, vel permissio necessaria homini causam accusatae calumniose innocentiae apud praecoccupatos errore incurabili iudices agenti. videbat ille ruere manifeste et inconsequenter loqui patriarcham, sed eo supercilio ut se revinci non passurum appareret. frustra igitur contenderet, si vindicare a calumnia nugacitatis impacta usquequaque orthodoxam Nysseni doctrinam conaretur; et interim occasionem perderet se ac suos ab haereseos infamia purgandi, usitatissimum patronis est reos in iudicio defendentibus, postquam satis refutarunt criminationem aliquam minus ad rem pertinentem, ea non agnita quidem pro vera, sed omissa uti parum curanda, referre se ad caput causae hoc aut simili genere loquendi "verum sit ita sane ut vultis: tamen vel hoc etiam concessio extra culpam esse in causae capite meum susceptum patet." talem omnino sensum haec Vecci habet oratio, ut clare intelligitur ex consequentibus.

p. 99 v. 9. *alludens ad nomen aliud.* quodnam fuerit illud aliud nomen Georgii Moschamparis, ne Ill. quidem Allatius in accuratissima de Georgiis Diatriba multa de hoc memorans prodit. licet suspicari ex urbano illo Vecci dicto, *ψύλλα τις βλασφημίας* etc., *Psyllum* fuisse cognominatum. recitat hanc

locum p. 349 editae de Georgiis distribae modo laudatae Leo Allatius cum aliqua diversitate tam in contextu Graeco quam in Latina interpretatione, cuius hic admonere lectorem debeo. illic igitur illa verba *ψύλλα τις* vertuntur *culex quispiam*. suspicor mendum typothetas, qui c pro p in priori vocabulo posuerit, facili utique lapsu, qualem amantensium eruditi agnoscunt in loco P 529 Plinii l. 19 c. 10: *napis culices* etc. ubi ex Theophrasto, quem describebat, *pulices* auctor sine dubio posuerat, sed memorata dignior in Graecis varietas est. ubi enim clarissime codex Barberinus, fundus nostrae editionis, habet οὐτ' ἀνασπᾶν οὐτε κατασπᾶν ἔχει τὴν περινοθα, Ill. Allatius, vel ex proprio codice, quem ad manum modo non habeo, vel ex coniectura legit τὴν μῆρινθον. arbitrum discrepantiae codicum duorum Vaticanum exemplar ferrem: sed is utramque illam vitavit vocem, hunc locum sic exprimens: ψύλλα (scribere voluit ψύλλα) τις ἐπεκἀθισεν τῷ τῆς ἀμάξης ἄνθρωπῳ, ἣτις οὐτε βάρος φέρει τῇ ἀμάξῃ αὐτῆ μὴν ἔλαφρον τι καὶ κοῦφον, verbosius quam breviatorem decuit, nec multum eleganter. ego cur abrogarem fidem meo archetypo causam non habui, cum proba et Pachymere digna videatur haec lectio, utpote quam appreat ductam ex Homero Iliad. ε: αὐτὰρ ὄγ' ὕλας ἀμάξαν ἔντροχον ἡμιουκίην ἐκλίσαι ἠνώγει, περινοθα δὲ δῆσας ἐκ' αὐτῆς, et Odys. ο: καὶ τὰ μὲν ἐς περινοθα τίθει Παισιεστρωτος ἦρωες. quorum locorum ad priorem Eustathius docet περινοθα dici τὸ πλινθίον τὸ ἄνω τῆς ἀμάξης, ὅπου τὰ φορτία ἐπιτίθενται, ad posteriorem autem εἴη δ' ἂν περινοθα καὶ ἡ πρὸ τούτου φηθεῖσα πού ὑπερτερία ἐπὶ τῆς κατὰ τὴν Ναυσικίαν ἀμάξης, ὅπου οἱ ὕστερον ἰσάρασαν καλοῦσιν. ex quibus habemus περινοθα vocari loculum aut cistam sive capsam quandam formae quadratae curribus imponi solitam capiendis rebus quae vehendae sint, ὑπερτερίαν et ἰσάρασαν aliis dictam. unde satis, opinor, defenditur nostra et lectio et versio. nec obstat quod verba ἀνασπᾶν et κατασπᾶν magis convenire videantur μῆρινθοφ funi quam περινοθοι plaustri cistae. etsi enim trahendi notio ex origine ipsis inest congruentior funi tractionis instrumento, tamen non minus frequens est istorum verborum usus ad significandam depressionem, quae fit aggravando, aut sublevationem, quae fit minuendo pondus. ut sensus hic sit, pulicem insidentem tracta cum impetu currui nec addere nec detrahare quidquam operis, sed perinde habere ac si non esset.

p. 100 v. 22. *volo et vobis orthodoxe* etc. per hyperbolem haec dici credendum est, et ea fiducia qua, si fierent quae fieri non posse qui loquitur intelligit, is se durae cuiuspiam obicit conditioni. similem quandam nonnulli interpretes appingunt sententiam illis Mosis et Pauli verbis: *dimitte illis, aut dele me de libro*, Exod. 32 32, et *optabam anathema esse a Christo pro fratribus meis*, Rom. 9 3.

Suppletam hic, quod historicus diserte non exprimit, perlatam a schismaticis de Vecco et sociis iudicium; atque hoc ipsum colloquium, cum secuta rerum auditorum condemnatione, synodum vocatam, cuius acta publicata rite sint. huius qualiscumque synodi exemplar antiquum nactus Iacobus Sirmundus noster, id communicavit Henrico Spondano episcopo Apamiensi, qui summam eius exhibet in sua continuatione Annalium Baronii ad annum 1283 n. 10. dicitur illic ista synodus habita sub Andronico Palaeologo imperatore et Gregorio patriarcha contra Ioannem Veccum et huius socios Constantinum Meliteniensem et Georgium Metochitam, qui Latinorum dogma de processione Spiritus Sancti profitebantur ab annis octo. hunc ibi numerum Acta synodi expriment, ex quo illam hoc anno celebratam evincitur, qui, ut libro tertio harum Observationum c. 2 demonstrabimus, vere octavus est ab inito a Vecco patriarchatu et recepta palam (quod sub idem tempus contigit) Constantinopoli communionis cum ecclesia Romana. deinde memorant eadem Acta pseudosynodi Ioannem Veccum iam ante ob eandem causam fuisse damnatum in quadam Graecorum synodo; quam apparet eam esse cuius meminit noster p. 34. nam in ea dicunt Veccum *libellum* P 530 *resipiscentiae obtulisse, quo acquiescebat damnationi ac depositioni suae.* sic nimirum appellant, quam extortam ibi Vecco Pachymeres narrat *subscriptionem compositi libelli, quo professio rectae fidei coniungebatur cum amolitione suspicionum, si quae in contrariam extarent, quibus ad extremum annectebant abdicationem sacerdotii.* adiungit pseudosynodus edictis Sirmundiani Veccum postea in priorem sententiam rediisse. id vero negabat Veccus, qui eo scripto se revocasse fidem prius propugnatam non crediderat, sed tantum temporis causa throno cecidisse. sequitur illic sententia condemnationis in Veccum et duos eius socios latae, cum refutatione capitum doctrinae illorum de Spiritu Sancto, et iterata detestatione factae conciliationis ecclesiarum Graecae ac Latinae, quam *πικρασμένην ολιγοπλευν καὶ εὐρήνην πολεμίας* vocant. adduntur in fine subscriptiones, primo imperatoris rubris literis, *Andronicus in deo fidelis rex et imperator Ducas Angelus Comnenus Palaeologus*, deinde patriarchae, *Gregorius misericordia dei archiep. C. P. novae Romae et oecumenicus patriarcha.* subscribunt inde 42 episcopi, quorum primus est Ioannes Ephesinus, et e clero in dignitate constituti viginti octo. locus Synodi omissus in codice Sirmundi, fuit, ut Pachymeres docet, Alexiacum triclinium in palatio Constantinopolitano.

p. 109 v. 3. *sacra Hoplotheca.* hic liber, quod scire hactenus potuerim, non extat. collectio fuit, ut apparet testimoniorum e patribus, per quae impugnari et convinci haereticos possent, eaque summa cura et fide facta; unde illi vulgo praedicata in-

dubitabilis fidelitatis auctoritas adhaerit. ex eo quod paulo post hoc loco memoratur ei operi attexta *exceptio noua Comneni Manuëlis Augusti submonentis* quippiam ad sententiam ibi recitatum S. Ioannis Damasceni pertinens, oborta mihi suspicio quaedam est, quam meo periculo hic exponam iudicis lectorum eruditorem. quid si Manuëlis Comneni iussu compilatam et nomine editam autumemus farraginem istam sententiarum petrus, quas pro armamentario esse posset catholicis theologia ad heterodoxos impugnandos? sane talia curandi avitum exemplum Manuël habuit, nepos utique imperatoris Alexii Comneni, quam ipsius filia, Manuëlis amita Anna memorat Alexiadis l. 15 p. 490 ed. Reg. curasse opus componi et edi argumenti atque usus non absumilis. non erit abs re verba hic Annae ponere iuxta interpretationem nostram. ubi egit fuse de Basilio quodam auctore haeresis quam vocat Bogomilorum, quorum dogmata et facinora ob turpitudinem referre se audere negat, memorem verecundiae mulierum eamque principem decentis, sic continuo subiungit: *quae ei cui noceat tantum est, consulere is poterit librum qui inscribitur Dogmatica Panoplia, iussu mei patris scriptum atque editum. auctor eius est monachus Zygedenus nomine, notus dominus meas aviae matris, et omnibus deo sacris hominibus, sacerdotibus ac pontificibus familiaris. hunc summum grammaticum eundemque rhetorem non inexercitatum, theologiae vero et catholici dogmatis praes omnibus scientissimum, Augustus pater meus ad se accersitum iussit digerere ordine in opus unum cunctas haereses, et unicuique relatas singillatim opponere refutationes sanctorum patrum, post omnes denique subiungere ultimam hanc Bogomilorum haeresim eiusque dogmata, prout ea impius ille Basilius exposuerat. ex hoc Alexii mandato editum opus in genere plures in libros tributum, cui hodieque universo adhaeret nomenclatio ab imperatore primum excogitata atque indita illa quam diximus Panopliae Dogmaticae.* hactenus Anna; ex cuius verbis quis prudens non agnoscat haud abhorruisse a genio domus Comnenae, aut ab indole peculiari Manuëlis summam sibi

P 531

v. 12. ait nimirum idem Sanctus. ex his Damasceni verbis, quae leguntur hodieque apud illum l. 1 de Fide, capite, ut quidem citant, 12 (ego in 11 reperio ed. Basileensis anni 1575

p. 48), non modo Graeci schismatici antiqui, Macarius Ancyranus, Gregorius Palamas, Iosephus Bryennius, Emanuël Palaeologus Augustus, Georgius Scholasticus monachus, Matthaeus monachus, Maximus Margunius, Gabriel Severus Philadelphienis, Georgius Coresius, et passim alii, colligunt eum negasse S. Spiritus processionem ex filio: sed et e recentioribus Latinis id pro certo admittit Ioann. Gerardus Vossius l. 2 de Historicis Graecis p. 281. quin multo ante vir summae auctoritatis S. Th. doctor Angelicus idem concesserat in Summa, 1 parte quaest. 86 art. 2, ubi cum sibi obieciisset argumento 8 hunc ipsum locum Damasceni, sic respondet: *ad 8 dicendum quod Spiritum Sanctum non procedere a filio primo fuit a Nestorianis introductum, ut patet in quodam symbolo Nestorianorum damnato in Ephesina synodo. et hunc errorem secutus fuit Theodoricus (forte legendum Theodoritus) Nestorianus et plures post ipsum, inter quos fuit etiam Damascenus. unde in hoc eius sententiae non est standum, quamvis a quibusdam dicatur quod Damascenus sicut non confitetur Spiritum Sanctum esse a filio, ita etiam non negat ex vi verborum.* ita ibi S. doctor. defendunt tamen hic ab errore Damascenum Graeci quoque ipsi, sed orthodoxi et alieni a schismate, Nicephorus Blemmida or. ad Iacobum episcopum Bulgariae de processione Spiritus Sancti, Bessario Cardinalis epist. ad Alexium Lascarum Philanthropenum et oratione dogmatica ad synodum Orientalem, Demetrius Cydonius opusculo de processione Spiritus Sancti, Iosephus Methonensis et Gregorius Protosyncellus contra epist. Marci Ephesii, Gennadius patriarcha pro concilio Florentino, quos omnes laudat, fusissime et eruditissime tractans hunc locum, Ill. Leo Allatius l. 2 de Eccl. Occid. et Orient. perpetua consensione, c. 2. horum plerorumque pro Damasceno responsio fere coincidit cum postremis S. Thomae Aquinatis modo relatis verbis. aiunt scilicet et isti nequaquam sequi ex eo quod scribat Damascenus *se non dicere Spiritum ex filio*, negari ab ipso istud ipsum. quaedam enim certa ex causa non dicantur, quae non negantur tamen, quia verba quae haeretici pravo sensu protulerint, interdum catholici verentur usurpare, ne audita putentur applictam illis per damnatos auctores adhuc retinere sententiam, quoniam ergo Eunomius trinitatis consubstantialis hostis S. Spiritum esse ex filio affirmaverat, eo scilicet modo id intelligens quo ipsum ex patre filium et verbum non consubstantialiter procedere aiebat, vitabant catholici simpliciter talem sententiam efferre, cui ex late vulgato Eunomii errore reprobi dogmatis calumnia haereret. qua sola cautione idem Damascenus refugit vocare beatam Mariam Christiparam, licet minime negaret eam vere Christum peperisse, tantum ne utena notis verbis Nestorii, quibus ille haeresiarcha blasphemiam suam exprimebat opinionem, personas duas Christo affingentem,

divinam et humanam, sic ut Maria solius humane personae mater esset, unde illam contendebat Christiparam vocari debere, non autem deiparam: ne illia, inquam, isidem Damascenus verbis utens videri posset minus castis non satis vitare contagionem Nestorianae labis, non solum iis uti noluerit, sed etiam nequam se ita loqui diserte sit professus. haec utcumque plausibiliter allegantur: vera tamen eius nodi solutio est, quam ex Bessarione epist. ad Lascarum afferunt Petavius tomo 2 Theol. Dogm. l. 7 c. 17 n. 8, et Allatius l. 2 de Consens. Ecclesiarum c. 2 n. 10. nempe ideo absolute ac sine adiuncta patris mentione *esse & Spiritum ex filio* non dixisse Damascenum, quod metueret ne sic videretur agnoscere in filio *προκαταρτυκὴν αὐτῶν, originale principium* Spiritus, quod a dogmate catholice abhorret; iuxta quod, ut superius ostendimus notis ad c. 8 et 9 l. 1, ita inest filio vis spirandi, hoc est producendi Sanctum Spiritum, ut is illam a patre acceperit, non ex se, quatenus a patre distinctus est, habeat, immo eadem simplicissime una patri pariter inest ac filio, huic ab illo communicata, sic ut illa quatenus in patre est *προκαταρτυκὴ* dicatur, quia illam ex se habet a nullo sibi alio tributam, non item quatenus filio convenit. hic enim aliunde hausit, nempe a patre tribuente per generationem ipsi omnia quae habet, praeter *esse patrem*, ac consequenter ipsam quoque dante in se originalliter existentem spirationem activam, qua simul cum filio per modum unius principii spirantis Spiritum producit. ergo Damascenus cum diserte professus fuisset *τὸν πατέρα προβολέα δι' υἱοῦ τοῦ ἐκφαντοῦρου πνεύματος patrem productorem per filium enuntiatorii spiritus*, recte recusavit dicere *ἐκ τοῦ υἱοῦ τὸ πνεῦμα ex filio spiritum esse, ἀπλῶς* et sine adiuncta patris, qui ei ex se praebitam vim spirandi simul cum eo exercent, mentione fallitur ergo Pachymeres, dum hoc loco sit isto Damasceni testimonio quasi mucrone quodam confodi cum Latinis Spiritum ex filio procedere dicentes; tum Graecos iis patrocinantes adstruenda aequivalentia praepositionum *ex* et *per*: neutros enim re vera vel minimum perstringit ista *χρησις* ex vero Damasceni sensu declarata.

p. 114 v. 10. *perlatus tomus in manus Vecci* etc. extat hic indicatam Vecci opus, editum tomo 2 orthodoxae Graeciae a p. 215 ad 286, ubi auctor sub ipsum principium questus primum hunc Cyprium ad schisma Graecorum a trecentis ism annis inchoatum isto impio suo tomo haeresim addere, in tanti auctorem mali fas putans irae liberae aculeum exerere, vocat eum p. 216 *κακὸν διαπόντιον, θῆρα θαλάττιον, ἄγριον κῆτος τῆς Κέπρου ἐκνασιαν τοῖς καθ' ἡμᾶς ἐνδεδημηκός, οὐχ ἵνα φυγάδα προφήτην ἐποδέξεται καὶ εἰς ὑπηρέσιαν Θεοῦ διασωσῆται, ἀλλ' ἵνα ἐκκλησίαν ὅλην κατακλόν ἄφαντον ἀπεργάσῃται. malum ponto deportatum, feram marinam, immanem cetum Cypro*

*erumpentem et huc peregre appulsum, non ut fugitivum propheta-
tam ad dei ministerium servaret, sed ut ecclesiam universam ab-
sorbens aboleret.* inde pergit diserte, accurate, eleganter, scri-
ter quae Cyprius mendosae in tomo scripserat arguere.

v. 14. *praesertim incurrebat expositionem in eo traditam.*
iuvabit, ni fallor, eruditum lectorem Voci locum, quem his
verbis indicat Pachymeres, videre. reperiet illum oratione 1 in
tomo Cyprii p. 227 et 228 tomi secundi Graeciae orthodoxae ab
Ill. Leone Allatio editae Romae an. 1659.

p. 117 v. 12. vix tanti est admonere comparari hic Vec-
cum, post damnationem et eiectionem suam Gregorio Cyprio
persecutori suo graviter et periculose molestiam facessentem, cum
P 593 illo ex fabulis notissimo Neaso Centauro, qui dum sapiens Deiani-
ram eminus telo Herculis transfixus expirat, suo sanguine misto
cum veneno Hydrae, quo esset tincta cuspis vulnerantis ipsum
iaculi, vestem infecerit, quam deinde induans Hercules ex ea
perierit. illud forte opportunius notabitur, scribi a Pachymere
hoc nomen cum unico *sigma*, cum tamen et passim ab aliis cum
duplici scribatur et ita fieri debere doceat Eustathius ad Iliad. e.

p. 146 v. 3. Ut clarius intelligatur hic motus fenestrarum
circum superne imminetiam throno patriarchali apud S. So-
phiam, ex quo, ut hic docet Pachymeres, consueverant Graeci
captare augurium eventis comprobatum de fortuna inaugurati,
curavi delineandum prospectum interiorum templi S. Sophiae ex
immagine eius perantiqua perque eleganti, quam reperi in codice
vetusto bibliothecae Barberinae. habes, lector, hic subianctam
iconem eius prospectus, in qua fenestras hoc loco memoratas
facile intelliges eas esse e pluribus illic expressis, quae beati
sive presbyterio in media et intima templi parte sito circum un-
dique affundunt lucem, et inter has illas praecipue quae throno
patriarchae superstabant.

p. 160 v. 8. *εἰς ἀταλαιπωρήτως ἔχοντες περὶ τὸ καλόν.* sic
restituimus ex marginali correctione perantiqua, cum *ἐν τῷ κε-
μένῳ* utriusque codicis B et A legeretur *καλόν.* sed qui penitus
introspectat, manifeste deprehendet plane contra loci sententiam
hic *καλόν* poni. et suffragatur Vaticanus interpolator, qui pro
illis *ἀταλαιπωρήτως ἔχοντες περὶ τὸ καλόν* haec subdit: *τὸ καλόν
μὴ μισοῦντες.*

p. 169 v. 17. *πέμπει.* in utroque una legebatur *πέμπειν.*
unde lector quidam, ut fulciret pendentem sententiam in margine
adscripsit *ἔγνε.* sed expeditior correctio est extritio abundantis
litterae *v* in voce *πέμπειν.* Vaticanus haec omittit.

P 534 p. 178 v. 7. *κατὰ τὴν παραλίαν τὴν δυτικὴν.* requirit quispian
in interpretatione mea quod respondeat voci *δυτικὴν.* existimavi
me, cum *Galatam* dicerem, duas illas voces *παραλίαν* et *δυτικὴν*,
unica illa explicare. sive enim suburbia transmarina Byzantio

duo facere, alteram ad Ortum vergens, alteram ad Occasum, ex ista hoc solum secundum, in quo Germanenses habitabant, Galatam dictum reperio; et de hoc solo agere hic Pachymerem existimavit ante me paraphrastes Vaticanus, a quo hic locus sic effertur: *κατὰ ἀνατολικὴν τῆς πόλεως πρὸς τὸ Γαλατὰ μέρος*. sive unius tantum suburbii duae distinguuntur partes *ἀνατολική* et *δυτική*, quarum hanc solum incendium corripserit, ex eodem paraphraste intelligo propriam appellationem istius *κεφαλῆς δυτικῆς Galatam* fuisse. hoc sequebar. si me ratio fefellerit, ignoret lector et corrigat.

p. 186 v. 7. *κοιματικὴν βακτηρίαν λαβὼν κατὰ τοῦ πρώτου*. hunc morem Orientalium imperatorum imitari Germani voluerunt, quibus male cum Romana ecclesia convenit, arrogantibus et hi sibi ius investendi episcopos traditione pastoralis baculi; quod ab Hadriano papa fuisse concessum Carolo Magno, ac consequenter ipsius quoque successoribus, Sigebertus regnanti et a Romano pontifice discordi Henrico assentans confinxit, haud dignus fide sine antiquiori teste rem affirmans trecentis prius annis gestam, ut observat Baronius, an. Chr. 774. quid sit *dibambulum* hic continue memoratum, vide in Glossario.

l. 3 c. 1. Narratur simul assumptio Michaëlis in consortium imperii, simul eiusdem coronatio sollemnis; quas tamen diversis contigisse temporibus, et hanc illa toto anno fuisse posteriorem, ostendemus l. 3 harum Observ. c. 8. quod diem attinet ceremoniae delectam Msii 21, ea ipsa hodie in libris ecclesiasticis Graecorum memoriae anniversariae magni Constantini et matris eius S. Helenae consecrata cernitur. descriptio ritus coronationis Augustorum Orientalium, quam hic Pachymeres paucis exequitur, satis consona reperietur longiori a Cantacuzeno editae c. 41 l. 1, si quis utramque contulerit. unam observavi discrepantiam, ex qua non inverisimiliter mihi videor confirmare coniecturam modo indicatam de distinctione evocationis ad imperium et coronationis in hoc iuniori Michaële; ideoque istam differentiam exponam distinctius. scribit hoc loco laudato Cantacuzenus: *τοῦ μέλλοντος χρισθήσεσθαι βασιλέως ἐπὶ ἀσπίδος καθισθέντος, ὁ βασιλεὺς καὶ πατὴρ τοῦ ἀναγορευομένου, ἃ γε περιεῖσι, καὶ ὁ πατριάρχης, τῶν ἐμπροσθίων μερῶν ἐκλαμβανόμενοι τῆς ἀσπίδος, τῶν δ' ἐκίλοικων οἱ ἐν ἀξιώμασιν ὑπερέχοντες, δεσπόται τε καὶ σεβαστοκράτορες, εἴτε εἰσὶν, ἢ οἱ ἐκφανέστατοι μάλιστα τῶν ευγαλητικῶν, καὶ μετεπορίσαντες ὡς ἔστι μάλιστα αὐτὸν ἅμα τῇ ἀσπίδι, τοῖς κλήθεσιν ἐκιδεικνύουσι τὸν βασιλέα πάντοθεν περισταμένους.* hoc est: *imperatore inaugurando super scutum considerente, imperator pater eius, qui acclamatur, si quidem superest, et patriarcha, anterioribus scuti partibus corripitis, reliquas vero tenentibus magistratibus primariis, nempe deopotis et sebastocratoribus, si adsunt, aut illustrissimis qui*

P 585 *haecque maxime senatoriorum, ipsum una tum scuto quantum elatissime possunt elevantes inaugurandum imperatorem circumfusas undique multitudini ostentant.* ita Cantacuzenus. at non in elevatione scuti nullam imperatoris senioris operam memorat totumque id factum in solidum adscribit *vois évêque magistres*, non omissurus, ut apparet, Andronici patris mentionem ei qua in ista functione pars eius extitisset; sicut paulo infra meminit impositae capiti Michaëlis post inunctionem corvinae, distincte admonet patrem eius seniore Augustum coronam iam inunctum Michaëlem, *adiuvante patriarcha, ac coronandum imponitur partem tenente.* quid hic dicemus? an negligentiae taxandum Pachymerem? an exquisitori ceremonia usum in Andronico nepote inaugurando Andronicum avum quam patrem eundem in Michaële filio longe carissimo? nihil horum *verisimile* putaverim: sed existimo et unam utrobique observatam formam, et ambos historicos quod viderint fide optima narrasse. tantum animadvertendum, duas functiones una et die et opera in Andronico iuniore exercitas, assumptionis in imperium et coronationis, in Michaële dicta quidem die Maii 21 alteram dumtaxat, nempe coronationem, cum iam assumptio anno superiori praecessisset; id quod distincte quidem hic non exprimit Pachymeres, *alibi* tamen insinuat, vel in titulo c. 4 l. 3, ubi Michaëlem iam tum quando sponsa ei quaeri est coepta (quod longe ante hoc tempus contigit) Augustum iuniorem vocat, vel c. 1 l. 7, ubi Andronici annum vicesimum tertium cum Michaëlis duodecimo concurrere ait, prout alibi fusius explicabimus, Observ. l. 3 c. 3. non fuisse autem rite assumptum ab Andronico avo in consortium imperii Andronicum iuniorem, sed tantum designatione tacita, dum vixit eius pater Michaël, ut haeredem imperii a populo reveritum, non obscure se arbitratum innuit Andronicus ipse senior, dum, prout narrat Cantacuzenus l. 1 c. 2, mortuo Michaële Andronici iunioris patre, vetuit ne iuraretur deinceps in huius nomen, talem ei patre vivo habitum honorem videlicet existimans, non ut iam Augusto sed tantum ut Augusti filio, quam appellationem patris morte perdidisset. atque haec primae avum inter et nepotem discordiae causa extitit, qua denique composita simul assumptus solemniter in collegam imperii simul coronatus iunior Andronicus est, quod a Cantacuzeno l. 1 c. 41 refertur. idque praestructum, utriusque iam concordis consilio innuitur ad apparatus nuptiarum, quas iunior celebraturus erat cum filia comitis Sabaudiae, quam ideo frater eius (pater enim obierat) ubi rite Andronico iuniori iam, ut a legatis audiebat, imperatori inaugurato despondit, non uti antea quasi sororem natu minorem et sibi subditam tractavit, sed ei deinceps ultro decessit, sibi superiorem illam agnoscens et dominam appellans. ita diserte memorat Cantacuzenus c. 40. sane ante hoc tempus nomine dum-

taxat tunc ac praesumptione, citra ullam legitimis celebratam ritibus assumptionem, fuisse tributam Andronico iuniori appellationem imperatoris, et senior Andronicus demonstrat dum, referente Cantacuzeno l. 1 c. 9, Andronicum eum Palaeologum simpliciter vocat et ut principem agnosci prohibet; et ipse fateri videtur Andronicus iunior, dum eodem libro c. 23 petit ab avo admitti se in consortium imperii cum iure successionis. recte igitur cum simul assumptus, simul inunctus ac coronatus Andronicus iunior fuit, quod narrat Cantacuzenus c. 41, scuti partem anteriorem ipse avus Augustus tenuit, eo consueto ritu ipsum evehens in Augustam dignitatem, quod nondum fecerat: quando autem inunctus et coronatus dumtaxat iam antea evectus in imperium a patre Michsäl est, scutum in quo elevabatur a patre sublatum non est, prout Pachymeres rem a se visam describens significat. de sparsis in hac occasione in populum nummulis intra lini segmenta ligatis, quorum hic meminit Pachymeres, vide quae annotavimus in Glossario tomi prioris verbo *ἐπιμόρπια*.

p. 197 v. 4. Irene marchionis Montisferrati in Lombardia P 536 filia, secunda coniux Andronici senioris imperatoris, tres ei mares peperit, Ioannem, Theodorum, Demetrium. hoc diserte docet Cantacuzenus praefatione ad Historiam p. 5 ed. Reg. mortuo sine liberis fratre Irenes marchione Montisferrati, cum ad successionem principatus eius mittendus esset aliquis ex Irenes filiis, pater omnium minimum Demetrium eo destinavit, et despotae titulo honoratum in Longobardiam misit ad illam haereditatem iure materno cernendam. sed mater Irene, quae tunc procul a viro Thessalonicae degebat, quaeque, ut Pachymeres alicubi timidius indicat, multo autem exertius Gregoras profitetur, rationes in multis sequens proprias haud multum obnoxie mariti placitis suas subiungere solebat voluntates, aptiorem praerogativa aetatis adultioris ad hoc Theodorum autumans, eam ex propinquiore strenue mittens, adventum Demetrii praeyenit. quare marchionatus Montisferratensis possessionem Theodorus adiit, coniuge accepta Spinuli Genuensis viri primarii filia, ex qua cum prolem dumtaxat femininam suscepisset et sic obiisset sine mascula sobole, Montisferratenses Ioannem despotam nominatim ut primogenitum Irenes in principem petierunt, impetraruntque tandem. haec narrat noster l. 7 c. 18, ubi et observat hunc Ioannem plane se accommodasse ad mores Italorum et gratum subditis fuisse. propagasse hic dicitur longam seriem principum non schismaticorum domus Palaeologicae, in vera professione fidei catholicae Romanae.

p. 202 v. 7. *inconcessas affinitatis*. erat ista affinitas quae de personis sexto inter se gradu cognationis iunctis, matrimonio copulandis, speciali ad id obtinenda praelatorum ecclesiae venia, tractabatur, ut auctor capite superiori declaravit, atqui, uti

vol. I noster idem historicus p. 440 v. 10 docuerat, similis impedimenti, sex pariter consanguinitatis graduum, obstantis conubio inter Michaëlem Occidui tractus despotam et Annam imperatoris Michaëlis filiam conciliando, gratiam fecerant, postquam Augusto, qui tunc praeserat ecclesiae, cum tamen adeo praesens et praestans utilitas in rem imperii ex isto coniugio non speratur quam quae certo apparebat ex hoc secutura. nimirum schismatici nunc potentes rerum affectabant religiosiores apparere catholicis tunc et ecclesiae et reipublicae praesidentibus; atque et Andronicus e iurata concordia cum papa, quam eius pater sancte coluerat, videri studuit, hac superstitionis omissione affinitatis utilissimae imperio propter metum inanem, quasi eius impedimentum removeri ecclesiae auctoritate nequiret, plus sapere quam ille, quem meminerat pari occasione praesulum ecclesiasticorum auxilium implorasse, ita patriarcha nunc sedens et eius assessores antistites, omnes schismati addictissimi, Ioannis Vecci, qui tunc de sententia catholicorum ei assistentium episcoporum ecclesiastica potestate relaxaverat vinculum e sexto cognationis gradu ortum, quo a iure contrahendi matrimonium despotae Michaëlis Angelus et Anna Palaeologa filia Michaëlis imperatoris arcebantur, factum damnare voluisse, ultro fatendo excedere id vim patriarchalis auctoritatis. permittebat autem deus, qui non raro factiosos contra ecclesiam conspirantes mutuis inter sese similitudinibus committit, sese istos vanis hinc scrupulis invicem infestare. nam paulo superius c. 3 Pachymeres refert patriarcham et episcopos praefracte negasse Andronico instantissime oranti constitutionem ecclesiasticam qua sub interminatione anathematis omnes imperio subditi iuberentur Michaëli iuniori Augusto fidem et obedientiam praestare, quasi esset ab ecclesiae materna lenitate alienum diris in perduelles saevire; et istius in ultionem repulsae Andronicum eundem Novellam edidisse, qua largitionem sportularum in episcoporum ordinationibus usitatum ex longo Constantinopoli ut Simoniacam damnabat et deinceps adhiberi prohibebat, vicissim urens praetextu quaesito eos qui se nihilo probabiliori obtentu pupugerant.

Ad adstruenda quae modo dixi, pertinere puto notam marginalem a lectore Graeco manu satis antiqua in ora Barberini codicis positam, e regione si quidem illorum verborum ὄντα τὸν νέον βασιλέα γαμβρὸν ἐκείνη γενέσθαι sic ibi scribitur: *Ἰσα μὴ τοιαῦτα καὶ αὐτὸς συμβάλῃ, ὁ τῆς Ρώμης ἀρχιερεὺς τὰ τοιαῦτα παρεχόμεν.* quae, opinor, significant cavisse illos, qui ecclesiae nunc praeserant, ne imitari viderentur exemplum a Vecco et aliis episcopis Graecis Romanae communionis in illo permittendo conubio, de quo vol. I p. 440 v. 10 actum fuerat, praebitum. causam vero cur id diligenter vitaverint, exprimentur verba sequentia: *ὁ τῆς Ρώμης ἀρχιερεὺς τοιαῦτα παρεχόμεν, Romanus*

pontifex talia permittit. nempe auctor annotatiunculae significat studio reprobandi usum et consuetudinem ecclesiae Romanae pro-
 vectos Graecos schismaticos ad negandam istiusmodi matrimonialium impedimentorum relaxationem, quasi eam Veccus contra
 fas attentasset propterea quod Romani pontificis auctoritatem se-
 queretur.

p. 206 v. 4. *Eiurato ritu patrio.* agit de Maria filia regis
 Armeniae destinata sponsa Michaëli Augusto iuniori, quam ait
 opera et suasionibus deducendum adductam ad eiurandum ritum
 patrium. acri circa religionem discidio invicem abhorruisse
 Graecos et Armenos non semel in hisce historiarum libris
 Pachymeres innuit, vide vol. I p. 429, vol. II p. 242
 v. 10 sqq. et p. 520. solitos porro Graecos eos qui ritum
 patrium cum suo mutarent unctione velut initiare quadam,
 et hic vides a nostro historico et infra p. 520 v. 16 diserte affir-
 matum de Armenia; et idem eos usurpare in Latinis ad ritum
 Graecum transeuntibus, accipimus e literis nostrorum hodieque
 in Graecia degentium.

p. 209 v. 13. *Latinis.* hos Latinos apud Cretam insulam
 armis praevalentes fuisse Venetos indicat noster infra l. 7 c. 8,
 dum solvisse Constantinopoli Cretam versus Athanasium patriar-
 cham Alexandrinum nave Veneta testatur. sed et idem l. 8 c. 19
 clare dixerat Cretam paruisse Venetis.

p. 211 v. 20. mirari licet quomodo Philanthropenus offerre
 conditionem connubii secum huic mulieri potuerit, quem ex
 p. 226 v. 9 intelligitur habuisse tunc aliam legitimam uxorem et
 ex ea filium. an repudiaturum se ostendit antiquam coniugem, P 538
 ut locum novae daret? an potius, cum sciret istam viduam Sa-
 lampaxis Persae non unam ipsi sed primariam inter plures fuisse
 uxorem, speravit illam credituram posse connubium rite iniri
 cum viro praecoccupato aliis nuptiis? seu, quod innuit historicus,
 non ex vero haec sed astute obtendebantur ad inducendam in frau-
 dem feminam exteram, et sic eripiendam ei quam tenebat arcem.

p. 225 v. 13. *ἀντιδόσεις ἰσχυρῶν ἑγκόλπια.* de hoc more
 firmandi pacta per mutuam traditionem sacrorum amuletorum e
 collo suspensorum videnda quae notavimus. Glossario priori,
 verbo ἑγκόλπια, ubi geminum huic Cantacuzeni locum l. 3 c. 17
 a *παρερρηνησί* doctissimi alioqui et accuratissimi necessario vin-
 dicamus interpretis.

p. 233 v. 19. *terrae motui, qui per excellentiam magnus
 appellatur.* puto hic innui terrae motum qui anno Chr. 1202
 omnium fando auditorum per Orientem dirisimus contigit, quem
 Robertus monachus Antiodorensis in sua chronologia incepisse
 ait triduo ante Ascensionem, et eo Tyrum Acconem Tripolium
 etc. magna ex parte concidisse. huius antiqui terrae motus memi-
 nisse poterant, cum iste alius de quo noster agit hoc loco Con-

stantinopoli contigit circiter annum Chr. 1296, quicumque vivebant centenarii aut paulo centenariis maiores. meminit alterius Constantinopolitani terrae motus magni scriptor vitae Gregorii 9 Romani pont., referens eum contigisse anno Chr. 1231, quo et multas domos et templa Constantinopoli corruisse. at huius recordari vel septuagenarii poterant. indicat autem noster solos eos qui ultra vulgarem modum senuissent, illius magni terrae motus potuisse memoriam testari. quare verisimilius forte fuerit hic significari terrae motum anni 1222, quo Caesarius l. 10 c. 47 refert in Cypro insula duas civitates terrae motu fuisse subversas, et in earum altera episcopum sacris operantem et circum praesentem populum templi ruina periter obrutos periisse.

p. 239 v. 16. Petrus Gillius l. 2 de Topographia urbis Constantinopolis c. 6 existimat Pharam fuisse sitam in promontorio *Ceras* dicto. de hac Pharo hic agi verisimile videtur. unde crediderim aberrare ab auctoris sententia breviterem Vaticanum, dum hos terminos spatii intra quod digladiari Veneti cum Genuensibus ex pacto cum imperatore inito nequirent, sic exprimit: ἀπὸ τοῦ στενοῦ Καλλιωνόλεως μέχρι καὶ τοῦ Ἰσροῦ. quid vocet *Ἰσρόν* ipse viderit. fauces quidem ad Callipolim eadem non sunt cum faucibus quae ad Seston et Abydum, sed e diametro illas sunt invicem oppositae, media inter utrasque Propontide.

P 539

p. 242 v. 11. Quod codices B et A ἔκ τινος αἰτίας εἰκατάς habent, Vat. exprimit ἔκ τινος μηδαμινῆς αἰτίας, causa vel offensiuncula *nihili*.

v. 15. *res Armenias*... hunc regem Armeniae Sanutus l. 8 p. 13 c. 2 Haythonem vocat, et venisse Constantinopolim dicit eo quod Michaël Andronici filius sororem suam desponsasset. congruunt haec cum Pachymere, qui superius docuit regis Armeniae filiam Mariam nomine Michaëli nupsisse. explicat autem Sanutus de quo genere convictus Pachymeres agat, dum ait hunc regem cum Fratribus vixisse. docet quippe sumpsisse illum habitum ordinis Minorum S. Francisci, et ut sodalem horum patrum et fratrem Constantinopoli vixisse; unde sumpta occasione Sebath Haythonis frater regnum Armeniae occupavit. qui etiam Haythonem deinde captum excoecavit. sed in divino miraculo rursum adeptus usum oculorum, regni quin etiam compos est factus; et Sebathum Constantinopolim misit, rogans imperatorem ut eum illic detineret. haec ibi Sanutus. et ex eo fusius Spondanus an. Chr. 1294 n. 10 et 11.

p. 247 v. 10. τὴν γοῦν ἀνάγκην γίνεσθαι χάριν νικά τῇ σνέσει. sic codex B. Vat. autem νικά γοῦν ἢ σύνεσις τὸ ποιεῖν χάριν τὴν ἀνάγκην. perobscuri loci ut possit intelligi, primum constituenda scriptura est. puto in voce νικά, ut in c. B cum circumflexo in ultima legitur, mendum esse. non enim est haec tertia persona indicativi praesentis a νικάς, νικάζ, sed secunda

persona praesentis imperativi. itaque acuenda penultima est, ut ait *νίκας* contractum ex *νίκας*. et huius vestigium scripturae ali- quod videri potest praeferre Vat. codex, dum ultimam acuit in voce *νικά*, in sede accentus, non in accentu peccans. sic ad verbum haec sonant: *vince prudentia, ut necessitas gratia fiat.* hoc est: cum sit necesse usu iam recepto dare titulum fratris in literis Sultani, ne dubites hoc libenter facere, consideratione scrupulum vincens.

p. 250 v. 20. *quas cum ita sint, acri opus esse delibera- tione* etc. his verbis explicatur aestus animi, quo patriarcha et imperator ex repertis Athanasii scriptis diras intentantibus turba- bantur, vano quidem metu. nam quid ex impotenti privati iam hominis iracundia chartis clanculariis timide indita formidari iure poterat? tamen isti schismatici, qui dirissima omnium anathe- mata ultro accessere in sua ipsorum capita non dubitabant obe- dientia Christi vicario neganda et dilaceranda ecclesia, religioni usque ad superstitionem apparere affectabant, illic trepidantes timore ubi non erat timor, ut dicitur Psal. 13. id quod illis me- rito exprobrat quidam prudens verbis hinc ad oram codicis B e regione loci huius adscriptis: *ἡ ἀπαιδευσία καὶ ἡ ἀμάθεια τὰ μη- δαμῆ μηδαμῶς φοβερά φοβεῖται, τὰ δ' ἀληθῶς φοβιρότερα οὐ δέ- δεικνεν.* *inescita insulsaque stultitia, quas nulla prorsus ratione metuenda sunt, metuit; quas autem longe formidolosissima me- rito censeantur, securo contemptu negligit.* quibus utique illud Christi Matth. 23 24 convenit: *duces coeci, escolantes culicem, camelum autem glutientes.*

p. 251 v. 1. *disquirebat anxio incertoque consilii animo.* ad haec ille idem censor marginalis haec annotat: *οὐχ οὕτως Ἀλέ- ξανδρος, ἀλλὰ τὸν Γορδίου δεσμόν πελάκει Ἰλυσεν.* *non sic Alexander, sed Gordii nodum securi solvit.* P 540

p. 266 v. 4. *quas sequuntur in contextu Graeco post haec verba: ἀλλ' οὕτω μὲν Ὁσφοντίσθλαβος,* sic plane ut hic leguntur in utroque optimo cod. expressa, inextricabili perplexitate con- fusa sunt. nam noster natura tenebrosus, quoties multa paucis studet cogere, densiori se caligine involvit. Vaticanus epitoma- tor paulo distinctius hunc locum explicat. eius haec verba sunt: *εἶχε μὲν οὖν ὁ βασιλεὺς τὸν Τερτερῆ μετὰ πολλῶν ἀρχόντων αὐτοῦ καὶ Ῥαδόσθλαβον σεβαστοκράτορα Βουλγάρων, εὐγενῆ τῶν ἐκεί· ἀδελφός γάρ ἦν τοῦ Μίλιτζου ὃς ἔβασίλευσε Βουλγάρων βου- λῆσαι Νογᾶ ἀποστάντος τοῦ Τερτερῆ· ἰθὺς δὲ τοῦ Τζακᾶ, τῆς ἀρχῆς ἐξέβληται ὁ Μίλιτζος. τοῦτον οὖν τὸν Ῥαδόσθλαβον εἶχε μὲν οὖν ὁ βασιλεὺς περὶ τιμῆς, καὶ τὸ τοῦ σεβαστοκράτορος ἀξίω- μα βεβαίωτ. ἀποστέλλεται οὖν ὁ Ῥαδόσθλαβος ἀπὸ Θεσσαλονίκης παρὰ τοῦ βασιλέως μετὰ μεγιστάνων Ῥωμαίων καὶ ἰκανῆς δυνά- μως κατὰ τοῦ Ἐλιμηρῆ, ὃς ἦν ἀδελφός τοῦ Τερτερῆ. νικᾷ γοῦν ὁ Ἐλιμηρῆς τὸν Ῥαδόσθλαβον, καὶ κρατήσας αὐτὸν καὶ ἐκτινῶσ- *Georgius Pachymeres II.**

σας στέλλει παρὰ βασιλεῖα πρὸς τὴν οἰκείαν αὐτοῦ σύζυγον· τὸς δὲ μεγιστάνας τῶν Ῥωμαίων ἐκράτει, μέχρις ἂν ὁ βασιλεὺς τὴν Τριτερῆν καὶ τοὺς ἄρχοντας αὐτοῦ δοῦς ἀνταλλάττει τούτους. haec Vaticanus brevior Pachymeris, qui non meminit memorate auctori δεσποτείας Ἐλιμηρῆ κατὰ τὸν Κρούνον. ea vox a Pachymere bis posita in altero loco Κρούρον scribitur. nos utrobique Κρούνον scripsimus, quod Cruni loci mentionem apud geographos reperimus, non autem Cruri Κρούρον. praeterea epitomator omittit Eltimerem fuisse fratrem non solum Terteris, sed et coniugis Smiltzi, rem discrete expressam a Pachymere. deinde contra huius auctoritatem affirmat venisse in potestatem imperatoris Rhadosthlabum una cum Tertere: hic enim ait sponte illum ad imperatorem transfugisse ἢ γὰρ Βουλγάρων σεβαστοκράτωρ Ῥαδόσθλαβος βασιλεῖ προσχωρήσας. deinde asserit epitomator ab Eltimere commutati proceres Romanos cum Tertere et eius proceribus ab imperatore detentis, cum auctor nullam mentionem faciat Bulgarorum procerum simul ista permutatione liberatorum, sed unius tantummodo Terteris cum Romanis numero tredecim magnatibus commutati meminerit, ac permutationem ab Osphen-tiathlabo, ad quem Eltimeres Romanos misisset, factam dixerit. nos nihil in Graeco Pachymeris contextu immutare ausi, sententiam loci, prout divinare potuimus, exprimere sumus conati quam clarissime.

p. 268 v. 2. Praeter hanc filiam notham Andronicus et aliam habuit similiter illegitimam, Irenen nomine, cuius meminit Gregoras l. 7, quam et nuptui deinde traditam ait Ioanni duci Pelasgorum et Thessalorum principi. haec eadem esse potuit, quam oblatam in sponsam Cazani noster inferius indicat, nuptiis, prout apparet, non secutis.

p. 270 v. 19. Constantissime perstitisse Veccum usque ad extremum spiritum in semel edita professione recti dogmatis de processione Spiritus Sancti etiam ex filio, et subiectionis Christi vicario Romano pontifici debitae, praeter quam satis indicat noster historicus et hic et quoties de illo agit, manifeste evincit eius testamentum instante morte in carcere tot annis pro religione a schismaticis tolerato conditum. cuius ideo exemplar nactus beneficio Ill. Allatii, hoc loco illud apponam cum Latina interpretatione mea.

P 541

Η ΔΙΑΘΗΚΗ ΤΟΥ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΠΟΛΕΩΣ ΙΩΑΝΝΟΥ.

Πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων ἐν ἐξορίαις καὶ φυλακαῖς τὸν ἴδιον καταλύοντες βίον, εἰ καὶ μηδὲν ἴσως ἕτερον ἔχουσιν ἐφ' ᾧ ἂν καὶ

TESTAMENTUM

CONSTANTINOPOLITANI PATRIARCHAE IOANNIS.

Plerique hominum in exiliis et carceribus vitam absolventes, utcumque forte morientes nihil habeant quod supremis tabulis cuiquam legant, praec-

διαθῶνται, ἀλλ' ὡς ἐν τύπῳ γούν διαθήκης τὴν τοῦ ἐγκλήματος ἐξάρτησιν διατίθενται, ἐφ' ᾧ ἂν τις αὐτῶν καὶ τύχοι τὴν ἐξορίαν καὶ φυλακὴν καταδικασθεὶς, ἐνετύθεν, οἶμαι, οὐδὲν πραγματευόμενοι ἕτερον, ἢ τὸ τῆς κακουργίας, δι' ἣν οἱ πολλοὶ τὰς τοιαύτας καταδικίας ὑφίστανται, ἀποτριβόμενοι ὄνειδος. ἔμοι δὲ τῷ ταπεινῷ καὶ ἀμαρτωλῷ, τοῦ τε θρόνου ὄν τοῖς ἀρρήτοις Θεοῦ κρίμασιν ἔλαχον διαχθέντι, τὰς τε μέχρι θανάτου ἐξορίας καταδικασθέντι καὶ φυλακᾶς, οὐ μνησθῆναι, οὐδὲν ἐν χρεῖα γεγονότι πτωχῆς καὶ πενιχρᾶς διαθήκης, τὸ τούτων μοι παραίτιον ἐγκλημα ἐξάρτησασθαι· ἀλλὰ καὶ τόσον διὰ σπουδῆς ἢ ὁμολογία, ὅτι καὶ τὴν ἐπιτελεύτιον φθάνων ἀνάγκην καὶ διατίθειμαι καὶ ὁμολογῶ. ὡς γὰρ τοῖς ἄλλοις εἰς ἀποσκευὴν ὄνειδους τοῦ ἐπὶ κακουργία τοῦ ἐγκλήματος ἢ ἀπαρνήσεως, οὕτως ἔμοι πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπὸν ἢ ἀπολογία. ἐπεὶ γὰρ τὸ τὴν ἐκ πατρὸς δι' υἱοῦ ἐκπόρευσιν τοῦ πνεύματος τοῦ ἁγίου, ἐκ πατρὸς δι' υἱοῦ ὑπαρξίν φρονεῖν καὶ πρεσβεύειν με ἐγκλημα ἰλογισθῆ τῆς τοῦ πατριαρχικοῦ ἐκπτώσεως θρόνον καὶ τῶν ἐπὶ ταυτῇ ἕως θανάτου ἐξοριῶν καὶ φυλακῶν ἄξιον, οὐ φευγὴ τὸ ἐγκλημα, οὐκ ἀπαρνοῦμαι ὡς μᾶλλον, ὡς ὄνειδος οὐκ ἀποσκευάζομαι· κῶς τι ἐπάξιον ὕβρεως, ἐγὼ τοιοῦτον ὕβρεως στέφανον ἀναδεῖσθαι οὐκ ἀπαναίνομαι. πῶς γὰρ ἂν καὶ ἀρνησαίμην ὄνειδισμὸν ἐπὶ δόγματι, ὅπερ καὶ εἰς ὄνειδισμὸν αὐτοῦ τοῦ Χριστοῦ οἱ ἀντιλέγοντες ὑμῖν περιτρέπουσιν; εἰ γὰρ τινα ὄνειδισμὸν τοῦ

textu tamen et forma condendi testamenti luculentam criminis, ob quod addici eos exterminio ac custodiae contigit, infitiationem codicillo rite ultimo consignant, non aliud, quantum arbitror, inde sibi proventurum potissimum commodum spectantes quam amolitionem famae sinistrae, memoriam quoque ipsorum post vitam exhaustam gravaturae; qua plerisque hactenus persuasum sit iure ipsos ac merito poenis fuisse latiusmodi subiectos, quippe vere reos sceleris ob quod iuste legitimeque damnati fuerint. mihi contra humili et peccatori, et throno, quem ineffabilibus dei iudiciis sortitus fueram, delecto, et exiliis carceribusque usque ad mortem damnato, nec quidquam in mendica et misera fortuna quod transmittam haeredibus habenti, haudquaquam scribendi tamen testamenti consilium innascitur ut in eo crimen abaeget tantarum mihi calamitatum causam: eius quippe profiteudi ac quasi glorianter ostentandi tanto potius studio teneor, ut hac solum gratia obtentum hunc usurpem supremarum tabularum pro moribundorum consuetudine scribendarum, quo nimirum in iis ultimo et irrefragabili testimonio confirmem me in istius professionis irrevocabili constantia usque ad extremum halitum durasse. nam quae aliis amolitioni dedecoris est, criminis, cuius habentur rei, negatio, mihi eadem infamiae causa esset, proptereaque famae postumae consulens illud hic ultro clareque confiteor. quoniam enim imputatum mihi vice criminis est, quod processationem Sancti Spiritus ex patre per filium et eiusdem Spiritus ex patre per filium extantiam crederem et docerem, ideoque dignus indicatus sum qui et e patriarchico throno delicerem et exiliis custodiisque usque ad mortem addicerem, non me illud conscivisse, non in eo perstare infitior, non id a me ut probrum, ut dedecus, amolior: quia si cui forte id contamelia dignum pudendumque videatur, ego ab eo dissentientis laudis hoc in parte pone, ac talis quidem opprobrii velut corona quadam redimiri me non renuo. quorsum enim infititando repellerem opprobrium, quod ob professionem recti dogmatis non magis in me quam

Χριστοῦ φησὶν ἡ γραφή, τοῦτον οὐκ ἄλλον ἐγὼ φημι τῶν τοιοῦ-
 τον εἶναι ὀνειδισμόν. οἱ γὰρ ὑπὸ τῆς στενοχωρίας τοῦ τῶν γρα-
 P 542 φῶν ἑλέγχου ἀναγκαζόμενοι τὴν δι' υἱοῦ ἐκπόρευσιν πατρικὴν εἶ-
 ναι δόγμα ὁμολογεῖν, καὶ μηδὲ εἰς τὴν τῆς ἐκπορεύσεως ὁμοιο-
 μίαν ὀρθοδοποδοῦντες, ὡς ὑπὸ τῆς τῶν γραφῶν στενοχωρίας ἀγχι-
 μενοι τῶν ὑποστατικῆν τοῦ πατρὸς ἰδιότητα τὴν ἐκπόρευσιν διε-
 τρανουσῶν, ὅπως μέντοι ἐκ μόνου τοῦ πατρὸς ἀναίσχυντοῦντες
 λέγειν τὸ πνεῦμα ἔχειν τὴν ὑπαρξιν, παντὶ εὐθὺς ἀνάγκης ἀπο-
 δεικτικῆς ἀπελέγχονται κατ' αὐτὴν τὴν ἐκπόρευσιν, ταῦτόν δὲ εἶ-
 πειν τὴν ὑπαρξιν, ἣν, ὡς αὐτοὶ φασιν, ἐκ μόνου τοῦ πατρὸς τὸ
 πνεῦμα ἔχειν τὸ ἅγιον, ὀργανικῶς διήκον αὐτὸ φρονεῖν διὰ υἱοῦ
 ὡς ἐπόμενον τούτῳ συναφαινεσθαι τῷ φρονήματι, καὶ τὸ μέγισ-
 τόν λόγων φιλῶν ἴδιον υἱοῦ, ἀληθῶς δὲ ἀλλότριον προσβεῦεν αὐτοῦ
 ἐπὶ λόγος ἔσται ὁ πείσων οὐδείς, ἴδιον εἶναι υἱοῦ τὸ μὴ ἐξ αὐτοῦ,
 ἦτοι δι' αὐτοῦ. ὅτι γοῦν τὰ δύο ταῦτα ἔκτοπα ὡς ἀληθῶς ἀσεβή-
 ματα, ὀργανικῆ τε ὑψηροῦς τοῦ υἱοῦ τῷ πατρὶ ἐπὶ τῆ ἐκπορεύσει
 τοῦ πνεύματος, ἀλλοτριότης τε τοῦ πνεύματος ἐξ υἱοῦ, ἀναγκα-
 στικῶς ἀποδείκνυται ἐξ ὧν φασιν οἱ ἐκ μόνου τοῦ πατρὸς τὸ πνεῦ-
 μα ἔχειν τὴν ὑπαρξιν λέγοντες, καὶ τὴν δι' υἱοῦ ἐκπόρευσιν κατὰ
 τὴν τοῦ γραφῶν ἑλέγχου στενοχωρίαν, σὺν τῷ ἰδιάζοντι τῆς ἐκ-
 πορεύσεως ἀπαρνείσθαι μὴ ἔχοντες, εἰς ὀνειδισμόν, ἐγὼ φημι,
 τοῦ Χριστοῦ τὴν ἐκ πατρὸς δι' υἱοῦ ἐκπόρευσιν περιτρέπειν αὐ-

in ipsam Christum a communibus utriusque intorquetur adversariis? nam si fieri posset aliquid Christi opprobrium sacris affirmari literis, hoc ego unum prae omnibus esse contenderem, si ex sacra doctrina, quod isti volunt, re vera conficeretur. caeterum in hac hallucinantur ii quibusdam mihi controversia est, quod ipsis, vi argumentorum ex authenticis scripturarum et patrum testimoniis depromptorum ineluctabiliter pressis, cum nulla ostenderetur via declinandi, quin fatenda esset ac pro certo dogmate habenda Sancti Spiritus ex patre per filium processio; aliunde vero cum pari theologiarum ex scripturis ratiocinationum evidentia constringi se putarent ad affirmandum, proprietatem esse personae patris hypostaticam originalem spirationem activam, concordare cum eo nequivero consortium in spirando filii cum patre; indeque in frivolam abstracti cavillationum vanae distinctionis sunt, qua pernegant idem esse processionem et extantiam, ac fatentes procedere quidem Spiritum ex patre per filium, dici tamen vetant Spiritum per filium extare, spirationem activam transire per filium fingentes quasi per medium et instrumentum inanime in nullo cooperans, ut ea ratione procedens Spiritus consequens quiddam intelligatur ad filium sola cogitatione, cui nihil respondeat in re, ita ut prius filii Spiritus verborum tenus et meri soni dicatur, re autem vera alienus ab eo sit, utpote qui e solo procedat et extet patre. nulla quippe persuadent ratio Spiritum filii dici, qui ex filio non sit, aut, quod idem est, per ipsam suam non habeat extantiam. quoniam igitur duo haec absurde, ut vere dicam, et imple asserta, nimirum filium esse instrumentum ministratoriam patri in processione Spiritus, et eundem Spiritum alioquin esse a filio, necessaria consecutione demonstrantur ex his quae isti sunt, dum Spiritum ex solo patre habere extantiam affirmant, alio quoque processionem per filium, quam arte stringentia scripturarum testimonia fateri cogunt, cum eo quod propriam processionis est, infitari non valentes ipsos, pervertere in opprobrium Christi processionem ex patre per filium.

τούς. τί γάρ ἂν εἰς ὀνειδισμόν Χριστοῦ καὶ γένοιτο χεῖρον τοῦ τὸ ἴδιον αὐτοῦ πνεῦμα, ὅπερ ἡ ἀληθὴς ἐστὶν αὐτοῦ δόξα ὡς αὐτὸς τοῦ πατρὸς, αὐτοῦ ἄλλοτριούν; καὶ τί ἂν εἰς ὀνειδισμόν Χριστοῦ καὶ γένοιτο χεῖρον τοῦ ὑπερηλικῶν αὐτὸν πρεσβυτεῖν ἔργον τοῦ πατρὸς; Ἀριανισμὸς πάντως ταῦτα λαμπρός. καὶ τοῦτον φεύγων ἐγὼ τὸν τε ὀνειδισμόν οὐκ ἀναίνομαι, ἂν τιτι αἰσχύνῃ δοκαῖ τὴν ἐκ πατρὸς δι' υἱοῦ ἐκπόρευσιν, ἐκ πατρὸς δι' υἱοῦ ὑπαρξίν φρονεῖν καὶ πρεσβυτεῖν με, τὴν τε ὁμολογίαν ταύτην τῆς παρουσίας μου διαθήκησ προανατάτω. Ἰφεξῆς δὲ διατίθεμαι οὐ πλοῦτον, οὐ χρήματα οὔτε κτήματα (πάντα γάρ συναφηρέθη τῷ P 543 Θρόνῳ) οικείοις διανέμων καὶ ἄλλοτρίοις, τὰ δὲ προσόντα μοι βραχέα καὶ πενιχρά τοῖς ἐν τῇ φυλακῇ συμπαραμείνασι μοι παισίν, ὧν ὁ μὲν εἰς τάξιν υἱοῦ μοι λειλόγισται, εἰς ὑπερηλικῆν δὲ μοι ὁ ἕτερος, κατὰ τὴν ἑνοῦσάν μοι διαμερίζων ἐπίκρισιν.

Ἰωάννης ταπεινὸς ἕλεω μὲν Θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως, διὰ δὲ τὸ ἀληθὲς τῶν πατέρων δόγμα, τὴν ἐκ πατρὸς δηλονότι δι' υἱοῦ ἐκπόρευσιν τοῦ πνεύματος τοῦ ἀγίου, τὴν ἕως θανάτου ἐξορίαν καὶ φυλακὴν καταδικασθεὶς, οικιοχειρῶς τὴν παροῦσάν μου διαθήκην γράψας ὑπέγραψα.

quid enim in opprobrium Christi statui peius possit quam alienare proprium ab ipso Spiritum, qui gloria eius est, sicut et ipse gloria est patris? et quid rursus in opprobrium Christi decernatur peius quam si declaratur et praedicetur esse ipsum ministratorium instrumentum patris? Arianismus omnino haec manifestus sunt. et hunc fugiens ego, non recuso quod inde in me redundat opprobrium, si cui pudenda res et dedecus inferens videatur, sentire ac praedicare me patris per filium processionem esse item ex patre per filium extantiam. itaque haec professionem in capite huius mei testamenti colloco. deinde vero suprema voluntate statuo non de divitiis, non de pecuniis, non de possessionibus (omnia enim ista simul cum throno mihi erepta sunt), eas aut domesticis dividens aut alienis, sed de rebus quas habeo hic paucis, cunctas paucis, qui mecum in carcere permanserunt, quorum alterum loco filii habui, altero famule sum usus, mei arbitrio iudicii dispertiens.

Ioannes humilis miseratione dei archiepiscopus Constantinopolitani, propter autem verum patrum dogma, videlicet processionem Spiritus ex patre per filium, exilio usque ad mortem et custodia damnatus, propria manu scriptum praesens hoc meum testamentum subscriptione firmavi.

Requires forte aliquis in hoc testamento Vecci professionem subiectionis ad Romanum pontificem. verum ea satis, ni fallor, innuitur in subscriptione, ubi pro Constantinopolitano archiepiscopo se adhuc ferens Veccus, quod suam depositionem merito irritam existimaret, abstinet tamen a titulo ambitiose usurpato ab eius sedis antistitibus schismaticis, oecumenici patriarchae.

p. 279 v. 1. Illa hic memorata consuetudo vetus commemorationem defunctorum multa facum accensione celebrandi non ad paulo ante factam *Ἀθηναίων ἐνεσηκότος ineuntis Februarii* mentionem referenda est, quasi eius potissimum mensis initio ex

more antiquo is ritus observaretur, sed ad indicationem praecedentem vesperae parascaenes sive sextae feriae, quando iam us ecclesiastico sabbatum postridianum inchoari censebatur, siquidem cunctis hebdomadarum omnium sabbatis ecclesia Graeca mortuorum memoriam recolebat. hoc docet nos Gennadius patriarcha libro de Purgatorio sic scribens: ἀκμήν ἀσύνστοι ἔστε, καὶ οὐκ ἔγνωτε ὅτι ἡ τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησία εὐχεται αἰεὶ ὑπὲρ κεκοιμημένων, καὶ κατὰ πᾶν σάββατον μόνως περὶ τῶν ψυχῶν μελετᾷ ποιεῖσθαι, καὶ σαββάτῳ ἕτι δις τοῦ ἐνιαυτοῦ ἄγει πανηγυρίαν περὶ μνήμης ψυχῶν μάλαν, ἐν τῷ πρὸ τῆς Ἀπόκρια φημι καὶ τῷ πρὸ

P 544 Πεντηκοστῆς. adhuc et vos sine intellectu estis, et non cognovistis Christi ecclesiam orare semper pro iis qui dormierunt, et per omne sabbatum memoriam facere solitam animarum. praetereaque bis in anno panegyrim celebrare commemorationis animarum, nimirum sabbato praecedente dominicam Carnisprivii et sabbato ante Pentecosten. haec Gennadius. annus quo contigit hoc loco narrata Andronici Thessalonicam profectio, ut infra l. 3 c. 7 ostendam, fuit Christi 1299. qui annus cum numeraverit cyclum solis 20, cui competit litera index dominicae D, intelligit hic memoratam feriam sextam ineunte Februario in sextum Februarii diem incidisse. fuit ergo talis diei vespera inchoata commemoratio defunctorum mere hebdomadaria, non autem una ex solemnibus mortuorum panegyribus, quae bis, ut ex Gennadio audivimus, in anno ceremonia exquisitiori celebrantur, sabbato praecedente dominicam Ἀπόκρια sive, ut cum vulgo loquar, Carnisprivii Graecorum, quae coincidit cum nostra dominica Sexagesimae, et sabbato ante Pentecosten. nam de sabbato quidem Pentecostes, satis patet quam a mense Februario remotum sit. sabbatum autem dominicae Carnisprivii Graecorum sive Sexagesimae, illo anno Pascha 19 Aprilis habente, fuit dies 21 Februarii, quae ad Ἀθηναῖον ἐνεστηκότα ineuntem Februarium nullo pacto pertinet. notum quippe satis decem tantum primos cuiusque mensis dies ista μνηὸς ἐνεστηκότος mensis ineuntis apud Graecos appellatione designari; cum qui sequuntur ad 20 μεσοῦντι μηνί medianti mensi, reliqui ad finem usque λήγοντι, hoc est desinenti, mensi tribuantur. atque hoc ipsum, videlicet ordinariam et hebdomadariam dumtaxat fuisse hanc commemorationem mortuorum, indicat noster historicus, dum non πανηγυριζομένων sed μνημονευομένων hoc loco τῶν κεκοιμημένων meminuit. mentionem porro hic factam accensurarum facium, quam ego in interpretatione ad ecclesiasticum usum revoco, non deerit forte qui contendat ad mers civilem referendam fuisse rationem. enimvero nec ego ignoro tali plerumque locutione designari tempus vesperae adultae usque ad iam increbrescentes tenebras post occasum solis, quando ad necessarium videndi usum, intra domos praesertim faces accenduntur. sed si quis attentius reputet,

videbit haud esse verisimile imperatorem, summa praesertim et rigida hieme, horam elegisse profectio*n*i ex urbe capessendae, qua nocte ingruente aër magis magisque obscuraretur. prima ergo pars vespertini temporis, sole ad occasum vergente sub tertiam horam a meridie, intelligenda est. tali enim tempore recte imperator cum numerosissimo suo comitatu dare se in viam potuit, reliquiis lucis diurnae suffecturis ad perveniendum in dissitam paucis milliaribus ac suburbanam stationem Dripeam; ibi enim diversorium habebat paratum in noctem insequentem. non ergo quando urbe imperator exivit sole adhuc lucente civilis necessitatis gratia faces accendebantur, cum longe crepusculum abesset. quare restat ut id ad ceremoniam religiosam sit referendum, occupari videlicet solita iam tum postridiana commemoratione defunctorum, accendendis per omnia templa luminibus. ad extremum observo mentionem hic παρασκευῆς non intellectam a Vaticano paraphraste iuxta veram et usitatam auctori notionem feriae sextae. sic enim hunc locum exhibet: τότε γοῦν παρασκευασθεὶς ὁ βασιλεὺς ἔξεισι. tunc igitur paratus imperator exiit. ita ille, translata ad apparatus profectio*n*is diei parascenes expressione; quo et valde superficialis defunctum hunc epitomato*r*em apparet, et non valde fuisse peritum rituum Graecorum suspicio movetur. non fuisse mihi tamen illum inutilem, hic ipse grate profitendi locus est. nam quaedam in hoc capite, prout describitur in codicibus duobus alioquin optimis, diminute aut confusiuscule posita exertius Vaticanus paraphrastes et intelligibilius exponit. quare nonnihil ex illo interpretans adscivi; quod quale sit, ne, cui forte id curae fuerit, ignoret, verba eius hic adscribam. loco igitur eorum quae sequuntur in nostro contextu Graeco post illa verba Ἰωάννης δὲ usque ad finem capituli, Vaticanus haec exhibet: ὁ δὲ πατριάρχης ἔμαθε τὰ βουλευόμενα παρά τινος. ἔξεισι γοῦν τῷ βασιλεῖ συνταξόμενος καὶ τὰ περὶ τούτων κινήσαν βουλόμενος. πολλά γὰρ ἦν τὰ προσιστάμενα τῷ συναλλάγματι, πρῶτον τὸ ἀπολύσαι τὴν ἰδίαν γυναῖκα τὸν κράλην, δεύτερον ἀνήλικον τῆς θυγατρὸς, τρίτον τὸ ἀκουσθῆναι ὡς ἐπιδημήσασαν τὴν μοναχὴν γυναικαδέλφην τοῦ προτέρου ἀδελφοῦ Στεφάνου τοῦ κράλη εἰς Σερβίαν ἰδεῖν τὴν ἀδελφὴν, ἣτις ἦν γυνὴ τοῦ Στεφάνου, ὅστις ἦν καὶ κατεργαὸς τὸ σέλιος· διὰ τοῦτο καὶ ἀπραγμόνως ἔζη· αὐτὸς γὰρ ἦν δικαιότερος τὴν ἀρχὴν ἔχειν, ὡς πρῶτος ἀδελφός· αὐτὴ γοῦν ἡ μοναχὴ καὶ τοῦ βασιλέως ἦν γυναικαδέλφη ἐκ τῆς τοῦ ἐγγυος Οὐγγρίας. ταύτην οὖν (forte πάντῃ) πορνικῶς ἠκούσθη συμμιγῆναι ὁ κράλης ὁ τὴν θυγατέρα τοῦ βασιλέως λαμβάνων.

p. 306 v. 3. *enarratores Ascræi poëtae.* sane in Graecis scholiis hodie in Hesiodum extantibus (fol. 68 ed. Venetae Trincaveli anni 1537) legitur ad illa poëtae verba μήνα δὲ Ἀθηναῖωνα haec Moschopuli annotatio: κατὰ τὸν μήνα δὲ Ἀθηναῖωνα, ὅστις

ὁσὶ Ἰανουάριος. infra fol. 73 p. 2 post mediam Ioannes Tzetza ad eundem locum sic observat: *μήνα δὲ Ἀθηναῖνα τὸν Χοιρῆτοι τὸν Ἰανουάριον, ὃς Ἀθηναῖος παρὰ Ἰωσὶ καλεῖται.* quod autem se Pachymeres alioqui dissentientem in hoc ab his, tamen dum carmen apud ipsos pangeret (*εἰ καὶ ἡμεῖς ἐν τοῖς κατ' ἀ- τοῦς ἐποιοοῦντες*) quasi excusat, quod eorum improbatam aliam sententiam expresserit, aut indicat se alicuius horum *magistri* ludum frequentantem eos versus conscripsisse; aut si aetas vel aliud repugnet quominus Ioannis Tzetzae aut Moschopuli Pachymeres auditor fuerit, dici posset id carmen ab eo scriptum dum ludimagistris operam puer daret, qui Hesiodum ex prius publicatis Ioannis Tzetzae aut cuiusvis alterius expositionibus enarra- rent. dixi et de his in Glossario.

p. 308 v. 13. *ὡς μήτ' αἰδῶ παρ' ἀλλήλων ἀπειῖναι σφίσι.* ultro fateor me in his verbis supplevisse syllabam *ἀπ* in verbo *εἰ- ναι*, quod solum in codicibus B et A legebatur, mendo a loci sententia manifeste redarguto.

p. 321 v. 14. Respicit his auctor rem narratam Iliad. δ a v. 93 ad 154. ibi Pandarus refertur inobservatus et contra fidem pacti foederis sagittam in Menelaum immisisse, quae tamen summam illi dumtaxat cutem perstinxit leviter. in quo *dissimilis* fuit exitus utriusque iaculationis. nam haec ab Alano pari fraude perfidiaque attentata grave re vera et profundum vulnus in Raülis magni domestici vitalia pertulit, quo spectant illa nostri verba *ὄιστῶ βάλλει, καὶ καιρίαν, οὐ κατ' ἐκείνον* (nempe Pandarum) *πληγὴν δίδωσι*: de Pandari enim telo sic Homerus scribit
ἀκρότατον δ' ἄρ' ὄιστὸς ἐπέγραψε χόρα φωτός.

summam extimamque sagitta superescrpsit cutem viri. Raüli autem Alanus *καιρίαν*, hoc est altam et periculosam, si non etiam letalem, infixit plagam.

P 546 p. 325 v. 14. Haec digitum intendunt in Odysseam *μ*, ubi refert poeta vidisse Uliisem raptos a Scylla discerpi ac vorari sex e suis sociis, summo dolore suo, quod iis opitulari nullo pacto posset. unde ait

*ὀκτιστον δὴ κείνο ἐμοῖς ἴδον ὀφθαλμοῖσι
πάντων ὄσσο' ἐμόγησα, πόρους ἄλδος ἐξερεῖνων.*

non potuit autem noster aptiori imagine repraesentare cordolium Romanorum suos cives in mari a piratis cruciari e litore spectantium sine ulla facultate succurrendi.

p. 327 v. 21. Fuerit haec Thymaena urbs, quam Ptolomaeus in Galatia collocat; cuius et Arrianus meminit in Periplo, alii Teuthraniam appellat.

p. 388 v. 23. Sumptum ex Iliad. ε v. 449:

*αὐτὰρ ὃ γ' εἶδ' ὄλον τευξ' ἀργυρότοξος Ἀπόλλων,
αὐτῶ τ' Αἰνεία ἔκειλον, καὶ τεύχεσι τοῖον.*

unde Virgilius Aeneid. 10

*tum dea nube cava tenuem sine viribus aëthram
in faciem Aeneas, visu mirabile monstrum,
Dardaniis ornat telis.*

p. 350 v. 19. Quae hic citantur ex Ethicis S. Basilii, inter ea quae hoc nomine leguntur in collectione edita operum eius S. P. non reperi. in epist. ad Amphilochium can. 10 p. 764 ed. Paris. an. 1618 quaedam de iuramento habentur, a causa et casu hic a Pachymere tractato non omnino abhorrentia.

p. 356 v. 12. Vitio vertitur episcopo Marmaritsiensi, quod multos simul ordinaret eiusdem in sacerdotio ordinis una sacra functione. hoc est, opinor, quod causa compendii in ordinationibus, quas, ut ante historicus retulerat, pecunia venderet, unica impositione manuum multos simul initiaret, errore intolerabili existimans nihil esse necesse unicuique singillatim ritum illum sacrum adhibere, quod ei festinanti lucri Simoniaci gratia, in quam plurimis quam brevissimo tempore ordinandis, id commodum videretur, parum pensi habens quaestioso se illigare sacrilegio. ergo *ἰσοσύνῃ sacerdotium* hoc loco generatim ordines maiores indicat, puta diaconatum et presbyteratum, et cum multis dicit *eiusdem ordinis unica sacra ceremonia μὴ τελερῆ* ordinasse, significat plures diaconatus, plures etiam presbyteratus petitores, non singulis adhibendo sacrum ritum sed uni pro cunctis, aut super omnes in commune ceremoniam legitimam exercendo, abunde universos pro P 547 recte ac viritum initiatis habuisse.

v. 14. Quenam sit his verbis memorata magna synodus, post quam *episcopi defecisse* dicantur in Occidente, hoc est, esse desisse legitimi ecclesiarum praesules verae ordinationis charactere insigniti, quaeri non immerito potest. mihi non videtur dubium quin hic agatur de synodo oecumenica 8 eademque Constantinopolitana 4, et tempore et causa Photii celebrata, maxime super controversiis Ignatium inter et Photium, post hanc cum fraudibus et mendaciis suis Photius ita Graecos a Latinis alienasset, ut nunquam deinceps bona fide universa Orientalis ecclesia cum Occidentali consenserit, desierunt oecumenica concilia in Oriente celebrari, unde ultima fuit synodus octava inter eas quae in Orientalis imperii celebratae ditione in commune consulentes concordia assensu Graecos pariter et Latinos habuere. finxerunt autem Graeci schismatici, quod refert hoc loco Andronicus additissimus schismati et infensissimus ecclesiae Romanae, ex illo tempore quo vixit Photius et est synodus oecumenica octava celebrata, desisse in Occidente veram episcoporum successionem. de conflictu ab impostore notissimo Photio, et a Photianis iactata synodo, quam isti nomine octavae venditant, vide opus ante hos annos sex hic Romae editum ab Ill. Leone Allatio, hoc titulo: *De octava synodo Photiana.*

p. 374 v. 7. E regione horum verborum: *ἐμοὶ μὲν, ἄετα, ἢ ἀναγκαῖον* etc., quibus Andronicus magnifice iactat *unum eis videri necessarium, esseque idem vita et spiritu carius, fieri quod deus vult*, legitur in Barberino codice annotatum in margine *αὐτὸς ὁ βέλτερος, εἶδε οὐραὶ ζῆλας οὐκ ἂν εἶεν Θεοῦ θέλημα. αὐτὸς, ὁ ὀπτιμῆ, damna et infestationes hae crebrae non utique fuisse voluntas dei. manus porro qua haec verba scripta sunt, non minus videtur antiqua quam ipse contextus; cuius scriptura, et alias observavi, non immerito credi potest aequalis aetati Pachymeris. itaque non inverisimiliter quis opinetur hanc censoriam ad hunc locum notam fuisse appositam ab aliquo eorum clericorum, quos non raro deinceps historicus memorat dira perpressos ab Athanasio post restitutionem in thronum, quam nunc cummaxime molebatur imperator.*

p. 389 v. 3. *ἐπίρρητον*. aliquando suspicabar legendum *ἐκάρητον*. sed contra stat consensus codicum. nec vero est necesse: nam et *ἐπίρρητον* ad vituperationem et execrationis significationem confertur. unde Eustathius ad Iliad. i p. 736 ed. Rom. τὸ ἐπίρρητος exponit *καταρρήσεων ἄξιος, maledictis dignus*.

v. 5. Nove hic Pachymeres *Panici* adiunctum, quod vulgo terrori lymphatico ac consternationi subitae tribui solet, audaci supra modum et vi maiore afflatque velut numinis concitato impetui adaptat. sed proclivis est transitus ab activo ad passivum. furentes videlicet motus, quos Pan dux, ut fabulae aiunt, in exercitu Bacchi in suis militibus ciebat, unde illi in *improvisos et vehementissimos insultus erumpabant, metum trepidum in eis quos peterent creabant*. nisi forte τὸ *Πανισόν* generatim causam superiorum humanarum cuiuscumque generis perturbationum indicat, ut aequae timor et audacia, si non spontanea sed vi divina impressa fuerint, *Πανισά* dicantur.

p. 393 v. 7. Hic quem Pachymeres Rontzerium nominat, non videtur esse posse alius a Rogerio Lauria, de quo multa satis splendida, narrat Thomas Fazellus in opere de rebus Siciliae l. 9 posterioris decadis.

v. 15. Merito quae deinceps refert de Rogerio Pachymeres habuit ipse suspecta, praestareque fidem illorum noluit. fuerunt enim, quantum e Latinis monumentis illorum temporum potest intelligi, falsa pleraque, a Graecis videlicet odio in Rogerium suo indulgentibus conficta, puta, illum fuisse militem e religioso sodalicio Templariorum. deinde illius religionis habitu rejecto ac professione impie sprete piraticam fecisse, inde exosum Romano pontifici et ab eo ad poenas petiit, et similia; quorum nec vola nec vestigium in eius rebus prolixè a pluribus tractatis apparet. imò invenimus literas huic a Romano pontifice perhonorificas scriptas. Petrus d'Oultremanus noster, in libro singulari de excidio Graecorum, ait hunc Rogerium ab Hispanis Brundisium dici, Ger-

manum vero stirpe faisse, filium Ricardi Flori. unde et ipsum Moncada Florum cognominat.

v. 10. *Pharendus Trimes*. hic vero nomine dictus est Ferrandus Ximenes, uti nos docet Petrus d'Oultremanus libro modo laudato, auctorem citans Moncadam, qui et paulo inferius, c. 14, memorati a Pachymere Ferrandi e Cyzico recessus meminit.

p. 394 v. 8. *Theuderico*. agitur hic sine dubio de Friderico Aragonio, cuius ut noster balbutit in nomine, ita in genere peregrinatur. erat enim gente Hispanus, non Germanus; et non Manfredi nepos, sed Petri regis Aragoniae filius.

v. 15. *Ecaterinam connubio sibi iunxit*. quando Fridericus cum Carolo rege Neapolis pacem fecit eamque affinitate firmavit, anno Christi 1302, qua de re hoc loco agitur, Fridericus ipse, non eius frater, duxit uxorem non Ecaterinam sed Eleonoram Caroli filiam, prout ex eiusdem Friderici publicis literis datis apud Castrum Novum anno Chr. 1302, mensis Augusti die 19, ab Oderico Raynaldo in eo Annali descriptis constat. sed videtur Pachymeres in hoc errandi occasionem sumpsisse ex eo quod anno Chr. 1296 tractatum fuerat Friderici huius cum Catherina, ex filia regis Caroli Neapolitani et Balduino, qui Constantinopolitanum imperium amiserat, nata. id matrimonium vehementer urgebat Bonifacius VIII Rom. pont., cuius plures de illo argumento literas recitat Odoricus ad illum annum. non successit tamen negotium, et illa Catherina deinde nupsit Carolo Philippi regis Francorum fratri, anno Chr. 1301. quod ipsum alieno loco, prout obiter audierat, visus est commemorare Pachymeres, parum attendens pertinere id necne ad rem de qua nunc agit, ad pacem videlicet inter Carolum regem Neapolitanum et Fridericum sancitam anno Christi 1302, cum iam anno superiori Carolus frater regis Franciae evocatus in Italiam a pontifice, ut Carolo II regi Neapolis adversus Fridericum Siciliam occupantem auxiliaretur, conciliante ipso Bonifacio matrimonium iniisset cum modo memorata Catherina, imputato in dotem imperii Constantinopolitani titulo, ad quod Catherina ius e patre trahebat. narrat haec Ioannes Villanius l. 9 c. 105. Iordani temporum illorum historici, cuius opus nunc servatur in bibliotheca Vaticana n. 1960, de hac re verba haec recitat diligentissimus Odoricus Raynaldus anno Chr. 1301 n. 15: *mortua coniuge Caroli (fratris regis Franciae) duxit Catharinam, cui ius imperii Constantinopolitani debebatur. ideo cum Venetis composuit pro Constantinopolitano imperio recuperando, et venit Romam MCCC1, et a papa Bonifacio honorifice susceptus vicarius et defensor ecclesiae constituitur* etc. satis porro verisimile est Carolum istum, simul Catherinam duxit, sumpsisse titulum imperatoris Constantinopolitani, collatum ipsi a pontifice coronam imperialem ei tribuente. id saltem innuere videntur illa continue subiuncta nostri verba: *quem papa*

coronans imperatorem sine terra, commovit illi spem Constantinopoleos recuperandas, ex iure quod scilicet traheret a sponsae nepte (imo filia) Balduini. quid hic dicatur imperator sine terra, vide explicatum in Glossario verbo τέρα. verum haec cuncta, ut dixi, pertinent ad tempus superius pace Sicula, cuius occasione Rogerius Catalanos, qui in Sicilia militaverant, volente sua causa Friderico in Orientem abduxit. de quo audiendus Fazellus l. 9 dec. post. p. 477: porro Sicilia tot bellorum motibus libera in militum Catalanorum Aragonensium et Sicularum rapinae et depraedationes incidit. quos Fridericus, ut insulam expurgeret, contra Turcae, qui Constantinopolim infestabant, auxiliares misit.

p. 401 v. 23. Quod hoc facile praesentes crediderint et historicus ita esse re vera iudicaverit, non continuo rem evidentem et indubitabilem opinari reddet apud iudicii severioris viros. mutus ille ac surdus ex utero, miro prodigio repente audiens et loquens, quid tandem affirmavit? nempe id solum quod paulo superius positum est, se vidisse *virum imperatoris ornatum insignibus, qui sese aiebat ipsum urbis sibi tuendae curam assumere.* nominavitne hunc Ioannem Batatzam? aut visae sibi imaginis illius formam sibi conspectam asseruit fuisse similem? nihil horum: nam Pachymeres si quid tale dixisset, non taceret. fundamento igitur caret idoneo haec quae exprimitur hoc loco, tum istorum Magnesiae praesidiariorum tum Pachymeris opinatio ipsius. nam forma viri insignibus imperatoris ornati qui magis Ioanni Batatzae convenit quam Theodoro eius filio imperatori ibidem quoque Magnesiae sepulto, aut, si Constantinopolitanos imperatores laudatae memoriae et in fide orthodoxa ac catholica communione indubitatae constantiae quaerimus, quam Constantino magno, quam Marciano aliisque parvis meriti? nam Ioannem Batatzam etsi multae virtutes commendabant, tamen praeter communem Graeci schismatis et circa S. Spiritus ex filio processionem haeretici erroris invidiam, libido etiam in aetate senili probrosa deformabat. vide summum alioqui eius admiratorem Acropolitam historiae suae n. 52 p. 56 ed. Reg., ubi eum infamem amoribus cum aliarum tum Marcesinae cuiusdam pedisequae Annae Alemannae Augustae secundae illius coniugis fatetur. quanto verisimilius credi potuisset, isti muto et surdo formam viri imperatoris ornati insignibus oblatam repraesentasse S. archangelum Michaëlem protectorem Christianorum contra barbaros? hunc Graeci passim ἀρχιστρατηγόν appellant, qui titulus imperatorem sonans imperialibus non disconvenit insignibus.

P 550

p. 406 v. 1. Ad finem huius capituli, ubi dicitur de Michaële Augusto iuniore *ἄσπερ τις τροπαιοῦχος τὴν πόλιν εἰσέρχεται*, non tenuit se libera indignatio lectoris cuiuspiam quin haec orae marginali Barb. codicis allineret: *τροπαιοῦχος ὁ φηγὰν τοὺς ἐχθρούς*,

καὶ αἰτίος διὰ τὴν ἐπιτοὴν δουλῆαν γεγονώς πάντων δεινῶν; itane trophaeum referens, qui tergum vertit hostibus, et causa fuit ob suam ignaviam omnium malorum! alludunt haec turpissimam Michaëlis et totius Romani exercitus in ipso procinctu praelii fugam, superius narratum l. 4 c. 18.

p. 428 v. 8. *Amurio se admovere festinavit.* his verbis in Graeco B codicis contextu respondebant ista ἔρχεται πρὸς τὸ Ἀμμόριον, iuxta quae Ammorium videtur esse loci nomen, in quem se Alisyras victus et saucius receperit. sed praeterquam quod mentio non extat arcis aut oppidi sic dicti per hos tractus, id credi vetat ipse Pachymeres c. 26 affirmans Alisyram ex fuga se recepisse Tripolim, quam urbem prius occupaverat. est saepius supra et infra memoratus in hac historia dux barbarus Amurius. hinc est mihi suborta suspicio mendii in hac scriptura, Pachymeremque scripsisse non πρὸς τὸ sed τὸν Ἀμούριον. quod, quia ex priori lectione consequitur quippiam Pachymeris narrationi contrarium, ut demonstravi, emendandum putavi, eo quem innui modo *).

p. 454 v. 2 κατὰ ποιήσιν. allusit haec scribendo Pachymeres varios simul miscens Homeri locos, primum illum Iliad. § 135:

δεινὴ δὲ φλόξ ἄγρο θεῖλον καιομένηο.

deinde illum ex Iliad. ψ 216:

μέγα δ' ἔλαχε θεσπιδαῖς κῦρ.

unde etiam illa paulo superius verba ἐφύσσα λιγύως sumpserat: perguit enim ibi poeta

καπνίχμοι δ' ἄρα τοίγε πυρῆς ἀμυδῆς φλόγ' ἔβαλλον
φυσσῶντες λιγύως.

quibus et istud ultimum de fumo, vel ex suo quodam vel ex alterius mihi nunc non succurrentis vatis poemate addidit.

Libro sexto praeter morem Pachymeres peculiarem praefixit prologum, qui tamen sine proprio titulo in codicibus est cum capite 1 confusus. ego distinguendum putavi. porro non parum laborandum fuit in extricanda nitideque declaranda auctoris hic praesantis sententia, quam et percepisse me et satis explicasse confido. causa istius in proloquendo novitatis opinor fuerit, quod

*) Quod scripsi non reperiri per tractus Orientalis limitis imperii Byzantini locum, qui vocetur Ammorium, re melius considerata nunc revoco. inveni enim apud Theopbanem p. 291 et 292 ed. Reg. itemque apud Leonem Grammaticum p. 454 eiusdem editionis, luculentam mentionem urbis munitae Amorium vocatae, sitaeque in iis partibus, cuius etiam Ptolomaeus meminit. quare fateor non recte emendatum a me fuisse Pachymerem p. 428 v. 5 ubi pro τὸ Ἀμμόριον. reposui τὸν Ἀμούριον. et illa verba: ἔρχεται πρὸς τὸ Ἀμούριον, simpliciter fuisse vertenda: venit Amorium. nam hoc non impedit quominus verum esse poterit, quod p. 435 v. 11 ait historicus, Alisyram se Tripolim recepisse. prius scilicet quam in hoc ultimum perfugium pervenisset; Amorii, quae fida ipsi urbs tunc erat, persequentium vim obiter declinaverat.

aliquo intervallo post hactenus scripta Pachymeres operi se redderit; et ei rei dum se accingeret eventuumque narrandorum atrocitatem reputaret, hac lectoris praemonitiuncula prolatenda putaverit.

P 551 p. 456 v. ult. Quae deinceps pertexit de Cazanis laudibus Pachymeres, satis congruunt cum iis quae Aythonus Villanius Senutus et S. Antoninus de illo memorant, quae vide collecta apud continuatores Baronii Henricam Spondanum et Odoricum Raynaldum, ad annos 1294·1301 et 1304.

p. 457 v. 22. Haec Cazanis adversus Sultanem Syriae expeditio oculatum ab Aythono, qui ei se interfuisse narrat, testimonium habet. refert is Hist. Or. c. 41 Cassanum regem Tartarorum Christianum, una cum regibus Armeniae et Georgiae pariter Christianis, expeditione communiter suscepta duxisse contra Melechnazerum Sultanem Aegypti, Syriae dominantem, exercitum ducentorum millium, magnam partem equitum; et occurrentem sibi Sultanem apud Hamam, antiquis Emesam dictam, cum centum equitum millibus et infinita multitudine peditum, ingenti praelio fudisse fugereque in Aegyptum coegisse. idque praesens Aythonus contigisse ait die Mercurii ante festum nativitatæ domini. existimat Spondanus ad an. Chr. 1300 n. 1 id referendum ad Decembrem superioris anni Chr. 1299, quo cyclus solis 20 literam dominicalem D habuit, cuius indicio cognoscimus Christi natalem illo anno incidisse in feriam sextam. quare 23 Decembris feria quarta, die ante Christi natalem tertia, clades illa Sultani contigerit, nisi quis retro eam movere ad annum superiorem Christi 1298 malit, quo vigilia natalis Christi dies Mercurii fuit. de his disseremus postea l. 3 harum Obs. c. 7 n. 19.

v. 28. Ante omnia lectori rationem reddo suppletæ a me lacunæ, quæ hic in ms archetypis hiabat. sic enim ibi extat: *εἰ μή γ' ἐκεῖνω τὸ ἐν τῷ . . . τόπων ἀμῶδες*. ego inter τῷ et τόπων duo hæc verba *πρόσω χωρεῖν* inserenda censeo, non sine verisimilitudine confidens haud longe sic a vera primigenia scriptiōne abesse hunc ita suppletum locum.

p. 458 v. ult. Haec quæ Pachymeres hoc loco de Cazane scribit, caruisse illum liberis, non bene coheret cum iis quæ Villanius l. 8 c. 35 et ex eo Sanctus Antoninus tit. 20 c. 8 § 9 ex relatione cuiusdam civis Florentini diu in Perside versati memorant. nimirum Cassano uxorem fuisse filiam regis Armeniae speciosissimam, eandemque Christianam; ex qua cum ei natus esset filius ita deformis ut vix humani aliquid habere videretur, Cassanum uxorem quasi compertam adulterii una cum monstro, quem ex se negaret editum, foetu incendio perimi mandasse. sed cum impetrasset a Cassano mulier ut sibi per eum liceret, antequam flammis cum puero traderetur, confessione apud sacerdotem purgare animum et sacram eucharistiam percipere filiumque baptizare,

contigisse ut sacro lavacro tinctus puer repente formosissimus evaderet. quo motus Cassanus non modo revocavit praeceps iudicium, sed et Christi palam religionem est amplexus. ita illi; quae non innotuisse Constantinopoli, etiam alio ex hac historia ducto argumento suadetur. superius enim p. 402 v. 13 scripsit noster Andronicum certiore factum de potentia Cazanis, ut eum sibi adiungeret, offerendam ei curasse filiam suam notham in coniu- P 552 gem, quam et ille propositionem benigne acceperit.

p. 459 v. 6. Etiam Aythonus c. 45 Hist. Or. et Sanutus l. 3 p. 13 c. 8 diserte affirmant successorem Cassani fratrem ipsius, licet Bizarro his posterior et minus, ubi diassentit, fide dignus, filium Cassano morienti successisse scribat, l. 8 Rerum Persicarum. discrepant tamen hi omnes in huius nomine a Pachymere, dum Carbandam seu Carbagandam vocant, quem noster hic Carm-pantam, alibi Carmpantanem appellat. tradunt autem modo laudati auctores istum Cassani fratrem matre Christiana editum, et ipsum Christianum, Nicolai nomen in baptismo accepisse, perseverasseque in vera religione, quoad vixit mater, sed ea mortua, quod post annos sex contigit, ad Mahometismum defecisse.

p. 464 v. 6. Χρῆσις S. martyris Ignatii hoc loco lecta quae-nam fuerit, non facile divinatu est, quod multae in eius epistolis legantur in eam sententiam qua subiectio populi ad episcopum ut necessaria commendatur. indicabo hic aliquas. in 1 epist. ad Smyrnaeos: πάντες τῷ ἐπισκόπῳ ἀκολουθεῖτε ὡς Ἰησοῦς Χριστὸς τῷ πατρὶ, καὶ τῷ πρεσβυτερίῳ ὡς τοῖς Ἀποστόλοις . . . μηδεὶς χωρὶς ἐπισκόπου τι πράσσειτω τῶν ἀνηκόντων εἰς τὴν ἐκκλησίαν. ἐκεῖνη βεβαία εὐχαριστία ἡγεῖσθω ἢ ὑπὸ τὸν ἐπίσκοπον οὐσα, ἢ ἂν αὐτὸς ἐπιτρέψῃ. ὅπου ἂν φανῇ ὁ ἐπίσκοπος, ἐκεῖ τὸ πλήθος ἔστω, ὡς περὶ ὅπου ἂν ἦ Χριστὸς Ἰησοῦς, ἐκεῖ ἡ καθολικὴ ἐκκλησία. οὐκ ἔξόν ἐστι χωρὶς τοῦ ἐπισκόπου οὔτε βαπτίζειν οὔτε ἀγάπην ποιεῖν, ἀλλ' ὃ ἂν ἐκεῖνος δοκιμάσῃ etc. hoc est ex antiqua interpretatione Latina: *nullus sine episcopo aliquid operetur eorum quae conveniunt in ecclesiam. illa firma gratiarum actio reputetur, quae sub ipso est vel quam utique ipse concesserit. ubi utique apparet episcopus, illic multitudo sit, quemadmodum utique ubi est Christus Iesus, illic catholica ecclesia. non licitum est sine episcopo neque baptizare neque agapen facere, sed quod utique ille probaverit etc.* idem epist. 2 ad Polycarpum: τῷ ἐπισκόπῳ προσέχετε, ἵνα καὶ ὁ θεὸς ὑμῖν. ἀντίφωχος ἔγῳ τῶν ὑποτασσόμενων τῷ ἐπισκόπῳ. *episcopo attendite, ut et deus vobis. unanimis ego sum subiectis episcopo.* in 3 ad Ephesios: πρόπει ὑμῖν συντρέχειν τῇ τοῦ ἐπισκόπου γνώμῃ. *deceat vos concurrere episcopi sententiae.* quartae ad Magnesios haec sunt in hoc propositum inter alia: πρόκειν οὖν ἐστὶ μὴ μόνον καλεῖσθαι Χριστιανούς, ἀλλὰ καὶ εἶναι ὡς περὶ καὶ τινες ἐπίσκοπον μὲν καλοῦσιν, χωρὶς δὲ αὐτοῦ πάντα πράσσουσιν. οἱ τοιοῦτοι δὲ οὐκ εὐσυν-

εἰδητοί μοι εἶναι φερόνται. decens igitur est non solum vocari Christianos, sed et esse, quemadmodum quidam episcopum quidem vocant, sine ipso autem omnia operantur. tales autem non bonae conscientiae mihi esse videntur. in sexta ad Trallesios haec habet: ὅταν τῷ ἐπισκόπῳ ὑποτάσσεσθε ὡς Ἰησοῦ Χριστῷ, φαίνεται μοι οὐ κατὰ ἀνθρώπινον ζῶντες ἀλλὰ κατ' Ἰησοῦν Χριστόν. *quum episcopo subiecti estis ut Iesu Christo, videmini mihi non secundum homines viventes sed secundum Iesum Christum.* horum aliqua, vel forte omnia, sut etiam his plura, quae in Ignatianis epistolis leguntur, crediderim iussisse hic recitari Andronicum. unice enim faciebant ad scopum illi propositum persuadendum. Arsenianis ut Athanasio patriarchae se subderent; et eum ex pluribus Ignatii epistolis quaedam allegasse, argumento esse potest quod nullam nominatim designavit, ex qua verba quae audiri voluit erueret.

p. 465 v. 9. Ut superius schismaticus imperator persuadere P 553 voluit a tempore magnae synodi, hoc est oecumenicae octavae (aut potius pseudosynodi suppositae a notissimo impostore Photio, quam Photiani pro oecumenica octava ostentant et venerantur) defecisse in Occidente veram successionem legitimorum praesulum, quod notis ad p. 356 v. 14 refutavimus, ita nunc pari vanitate ait sedem Romanam, ex quo deprehensa damnataque labes Honorii fuerit, orthodoxam esse desiisse; quo nihil, non dicam iniquius et calumniosius, sed et obtusius stultiusque dici potuit. ut enim omittam collisionem horum duorum assertorum, quorum alterum hic ponit, desiisse in Honorio pontifices Romanos esse orthodoxos, alterum p. 356 v. 14 superius adstruxerat, post octavam demum synodum, hoc est ducentis annis ab Honorio, desiisse in Occidente veram successionem legitimorum praesulum: ex quo sequitur Romanos pontifices totis annis ducentis et fuisse legitimos pontifices et recte ut tales a Graecis ipsis agnitos, cum tamen orthodoxi non essent: illud modo aio, satis esse manifestum Honorii, si quis fuit, lapsum in mera facti haesisse imprudentia, ad fidem ac dogma minime pertinuisse. Sergius patriarcha Constantinopolitanus, nondum agnitus pro haeretico, scripsit ad Honorium Romanum pontificem anno Christi 652, agitari magno tumultu controversias, *duaens an una sola in Christo agnoscendae essent voluntates et operationes*; quibus rixis compescendis opportunum interim sibi videri suggerebat imponi a pontifice ex aequo utrisque super tali altercatione silentium. fecit quod rogabatur Honorius; et quis tale consilium eventu noxium catholicis, commodum haereticis deprehensum est, multorum postea querelis et criminationibus nomen fuit illius et memoria notata, quasi temere credendo subdolo haeresiarchae, qui nondum larvam deposuisset, haeresi Monothelitarum *fomentum impendisset.* in quo toto quis non videt ne primam quidem speciem defectionis ab orthodoxa fide apparuisse

ullam, aut vel fingi potuisse? an enim silentio ad tempus quibusdam inter se contendentibus indicendo damnavit aliquid recte assertum, aut prave dictum aliud sancivit? nihil minus. sileri quippe de re etiam vera sine ullo veritatis praeiudicio potest; et interdum propter commune bonum expedit. plura de celeberrima controversia a viris doctissimis hodieque eruditissime tractata dici a me non postulat hic locus.

p. 469 v. 11. τῶν ἀνεπιλήπτων. hic errore librarii descriptoris negatio exciderat, quae sententia clare flagitante restituenda fuit, οὐκ ante ἀνεπιλήπτων reposito. sonat enim ἀνεπιλήπτως, ut patet et Hesychius distincte admonet, ἄμεμπτος ἀκατάγνωστος, ir-reprehensibilis nec reprobari dignus. cuius contrarium de sacerdotio ecclesiae praesentis Arseniani, ut et hoc loco et alibi Pachymeres docet, affirmabant, asserentes videlicet dubiam saltem, si non manifeste invalidam, ordinationem eorum esse qui a patriarcha tunc Constantinopolitanam ecclesiam regente sacris initiarentur. scripsit ergo sine dubio Pachymeres, prout restitimus ex iusta coniectura, ἐν μέρει τίθετε τῶν οὐκ ἀνεπιλήπτων.

p. 472 v. 3. παριδῶν ταῦτα ἐλῶν τε ὑμᾶς. sunt in hac oratione perobscura et ἀσύνητα inconnecha quaedam, nisi, quod interdum factum est a me, paraphrasi ex antecedentibus et consequentibus necessaria divinante suppleantur. in istis perintricatis locus hic fuit, in cod. Allat. sic scriptus: παριδῶν ταῦτα ἔλομαί τε ὑμᾶς. cod. Barb. habet ἔλωμα. neutra lectio cum sequentibus cohaeret. reposui ἐλῶν τε ὑμᾶς, sententia iam tolerabili.

p. 477 v. 8. ἀλλ' ἀκριτοῦ αὐ. sic necessario reposui, cum in codd. corrupte legeretur ἀλλὰ κριτοῦ αὐ. praeterquam enim insulsa esset illa nominis κριτοῦ quasi continuata repetitio, manifeste loci sententia exigit, ut sequentia declarant, significare Arsenianos opus esse ad decisionem controversiae suae iudice supremo, qualem vocant κριτὴν ἀκριτον, iudicem iudicio subeundo non obnoxium, ex cuius sententia provocari nequeat, utpote supra quem alius non sit in terris iudex; et talem istos adultores schismaticos agnoscere laicum imperatorem, in causis etiam ecclesiasticis et spiritualibus, non pudet. sed similes habent labra lactucas. P 554

p. 482 v. 1. Πλάτων ἐν Νόμοις. locus hic indigitatus a Pachymeres extat apud Platonem l. 1 de Legibus, p. 630 ed. Steph., ubi sic legitur: διαβάντες δὲ καὶ μαχόμενοι ἐθέλοντες ἀποθνήσκειν ἐν τῷ πολέμῳ (φράζει Τηρταῖος) τῶν μισθοφόρων εἰσι πάμπολλοι· ἂν οἱ πλείστοι γίνονται θρασεῖς καὶ ἄδικοι καὶ ὕβρισται καὶ ἀφρονέστατοι σχεδὸν ἀπάντων, ἐκτός δὲ τινῶν μάλα ὀλίγων. quod addit mox noster ex Platone de cive inter seditiones fido, hoc est pro republica fortiter stante et eam sua virtute ac sapientia iuvante, videre est in verbis quae ἀμέσως praecedunt modo descri-

pta, ubi Atheniensis interlocutor cum a Clinia Cretensi expressisset videri Tyrtaei versibus commendari potissimum illos, qui bello externo contra hostes gentis alterius, non autem bello civili contra cives suos, bellicam fortitudinem probarent, sic resumit: *ἡμεῖς δὲ γε ἀγαθῶν ὄντων τούτων ἐπι φάμεν ἀμείνους εἶναι καὶ κατὰ τοὺς ἐν τῷ μεγίστῳ πολέμῳ γιγνομένους ἀρίστους διαφανῶς. κακῆ τὴν δὲ καὶ ἡμεῖς μάστιγα ἔχομεν, Θέογνιν, πόλιν τῶν ἐν Σικελίᾳ Μεγαρέων, ὅς φησι.*

*πιστὸς ἀνὴρ χρυσοῦ τε καὶ ἀργύρου ἀντιρῶσθαι
ἄξιός ἐν χαλεπῇ, Κύρνε, διχοστασίῃ.*

τούτων δὲ φάμεν ἐν πολέμῳ χαλεπωτέρῳ ἀμείνονα εἶκινον κάμ-
πολυ γίνεσθαι, σχεδὸν ὅσον ἀμείνων δικαιοσύνη καὶ σωφροσύνη
καὶ φρόνησις εἰς ταυτὸν ἰδούσα (sc. ἰδούσαι) μετ' ἀνδρείας - πι-
στὸς μὲν γὰρ καὶ ὄγιος ἐν στάσει οὐκ ἂν ποτε γένοιτο ἄνευ ζυμ-
πάσης ἀρετῆς· διαβάντες δὲ καὶ εὐ μαχόμενοι etc. superius descri-
pta, quas illic continue sequuntur. in quorum Latina interpreta-
tione verborum (ut hoc obiter admoneam) nescio quare Serranus
mentionem patriae Theognidis in Graeco diserte positam omiserit.
cur item non expresserit ἀντίθεσιν a Platone affectatam poëtae ad
poëtam, dum Tyrtaeo prius laudato Theognin poëtam et ipsam
sic opponit, ποιητὴν δὲ καὶ ἡμεῖς μάστιγα ἔχομεν Θέογνιν πόλι-
την τῶν ἐν Σικελίᾳ Μεγαρέων, poëtam autem et nos testem habe-
mus Theognin civem in Sicilia Megarensium. sed ut ad Pachy-
merem revertar, in hoc eius contextu duo necessario emendavi-
mus. prius quod scriptum erat Πλάτων ἰννόμος, pro quo repo-
situm ἐν Νόμοις, in opere nimirum inscripto Νόμοι *leges*, in li-
bro expanso 12 aut potius 13, computata in eum numerum, quasi
appendice, quam vocat Ἐπίνομιον. alterum in illis verbis: θρασυ-
νόμοις μὲν, ὡς ἀδίκως, κατὰ δικαιοσύνης· θρασυνόμοις δὲ ὡς
ὑβρισταῖς, κατὰ σωφροσύνης. ubi quis non videt illud ὡς ἀδίκως
male respondere τῷ ὡς ὑβρισταῖς cui ἀντιτίθεται? rescribendum
ergo fuit ὡς ἀδίκως. non abecedam hinc prius quam et illud ob-
servarim, διαβάντας a Platone hic vocari milites externos (cuius
tamen vocis nullum vestigium in interpretatione Serrani visitur),
quod fere tales in Graeciam mari transportarentur. διαβαλῆναι
enim est traicere flumen aut mare. Graeciae autem situs erat
eiusmodi ut ad eam ex exteris gentibus mari fere veniretur. porro
ex isto μισθοφόρων διαβάντων genere vel in primis hi erant ducis
magni milites, e Sicilia aut Italia ab ipso deportati, quibus tam
implacabiliter Pachymeres irascitur in omni occasione de his
agendi. hic autem etiam contra eos Platonis testimonium subornat.

P 555 p. 484 v. 17. Existimo *Berengarii* nomen a Pachymere in
Mpyrigerium deformatum. nam Occidentalium vocabulis a B
praesertim inchoatis Graeci temporum illorum Μρ praeponerent.
sic videmus et supra a nostro p. 242 v. 19 et apud Cantacuzenum

Mpaiulum positum pro *Baiulo*, ut similia praeteream sexcenta. certum est Catalanis valde usitatum fuisse Berengarii nomen. in collectione historicorum qui res Aragoniae scripserunt, saltem quindecim Catalanos viros illustres qui Berengarii vocarentur memoratos reperio; quorum aliquem hunc ipsum fuisse, de quo hic agitur, crediderim, licet quis sit ex omnibus designare certo non possim. vidi post haec iam scripta librum Petri d'Outremanni nostri de Excidio Graecorum, in quo lego c. 3 p. 466 verum et patrium nomen huius Mpyrigeria Tentzae fuisse *Berengarius Entensa* vel de *Intentiis*; eumque fuisse genere Catalanum. hunc Phrantzes l. 1 c. 8 vocat *Piceriotetsam*, conflatis in unum et monstroso corruptis vocabulis duobus, *Mpyrigeria Tentza*. Gregoras l. 7 p. 103 propius ad Pachymerem hunc Catalanum *Piringerium Tentsam* nominat.

p. 517 v. 7. τοῖς τῶν κερῶν παρασήμοις. ita B codex; V autem τοῖς ἐκ τῶν κερύων παρασήμοις. τὰ κίθιά gilvi coloris, ut notum est, vestimenta sunt, medii inter album et rufum, melini a melle quibusdam dicti. idem autem videntur exprimere τὰ κίτρυνα V codicis: vox quippe ea est a κίτρον malo citrio ducta, cuius corticis naturalis color a gilvo aut melino non abhorret. dubito tamen de scriptura an non congruentius ad analogiam scribi τὰ κίτρυνα debeat.

p. 519 v. 5. De fabis cornu tactis memoratis hoc loco vide Glossarium v. κεράβολοι κύαμοι.

p. 526 v. 11. Persuadere hac tota narratione studet Pachymeres solos Alanos sine iussu consensu aut conscientia Michaëlis Augusti auctores fuisse necis Rontzerii. Phrantzes tamen protovestiarius l. 1 c. 8 diserte affirmat Michaëlem satellitibus suis et stipatoribus mandasse ut Rogerium (sic recte Rontzerium appellat) obtruncarent. Gregoras l. 7 p. 102 ait caedem illam factam a militibus Michaëlis, quod ei iratum illum nossent, gratam ipsi fore arbitratia. idem tamen paulo post non iuniorem solum sed et seniore Augustos istius facinoris suspicione aspergit, dum scribit Rontzerium interfectum a Romanis, quod ipsos eius accersiti poeniteret. satis enim patet non a privatis hunc Romanis sed ab imperantibus accersitum.

p. 529 v. ult. *Catalanum quendam*. nomen huius Catalani P 556 prodit Outremannus lib. de Exc. Graec. c. 3 p. 466, Fernandez Aones. ubi et eius socerum, quem Παυλὸν κερύν Pachymeres appellat (nos Raulem Crassum vertimus) ipse nominat Radulfum Paqueum.

p. 532 v. ult. Hac seditione Outremannus occisos memorat Rodericum Perez de S. Cruce, Arnaldum de Moncortea, et Ferrerium de Torellas, a Berengario legatos ad Andronicum missos.

p. 554 v. 23. *circiter sexaginta*, superius dixerat centum quinquaginta Catelanos comitatos fuisse Rontzerium ad Michaëlem euntem, tum eosdem illo interfecto captos. nimirum multi primo tumultu fugerint, multi longi carceris incommodis absumpti perierint, ut nunc tantum sexaginta superessent. Gregoras et Phranzes comites hosce Rontzerii liberaliter multiplicant, numero ad ducentos rotundando.

p. 558. Quae hic referuntur de Smiltzaena, hoc est uxore Smiltzae, quae septis erat imperatoris Andronici ex fratre Constantino sebastocratore, respiciunt prius narrata a nostro historico c. 18 l. 5, cum quibus, ut intelligantur, comparanda sunt.

p. 559 v. 11. Hoc ex occasione Pachymeres attingit ultra metas eius historiae excurrens. nam sub finem vitae imperatoris Michaëlis iunioris, quem libro harum Observ. 3 c. 1 n. 4 demonstrabimus mortuum fuisse Octobri mensi anni Chr. 1320, tredecim ferme annis post id tempus in quo historia Pachymeriana desinit, hic Osphentisthlabus rex Bulgariae Theodoram alteram filiarum eiusdem Augusti Michaëlis iunioris duxit uxorem, prout diserte testatur Gregoras ipso principio l. 8 p. 129, quam et longe prius petiisse noster memorat infra c. 27 l. 7. porro (ut et hoc obiter attexam) quod huic interdum nomini Pachymeres O litteram praemittit, hoc loco et quibusdam aliis Osphentisthlabum vocans, quem alibi Sphentisthlabum nominat, favet, ni fallor coniecturae Wolfii, notis ad Gregoram p. 271 suspicantis a Graecis *Sphentisthlabum* scribi nomen a Pannonibus hodie ac Sarmatis *Venceslaum* efferri solitum.

p. 577 v. 10. *τοῦ εἰδέναι φύσει ὀρέγονται πάντες*. quinque priora huius commatis verba notissimum sunt et decantatissimum Aristotelis effatum, ex initio primi eius Metaphysicorum P 557 libri. quae autem continet memoratur a Pachymere *ἀγάπησις τῶν αἰσθησέων*, non eam solum quam in interpretatione expressi delectationem in usu percipiendi obiecta per sensus designat, sed praeterea, iuxta notionem propriam Graeci verbi *ἀγάπῃν*, satisfactionem et quasi plenam satietatem hominis contenti, desiderare plus non valentis, dum fruitur vegeta facultate suorum omnium sensuum. hanc quietem humanae curiositatis in usu expedito sensuum eleganter declarat Cicero l. 2 Quaestionum Academicarum his verbis: *ordiamur . . . a sensibus; quorum ita clara iudicia et certa sunt, ut, si optio naturae nostrae detur, et ab ea deus aliquis requirat contentane sit suis integris incorruptisque sensibus, an postulet melius aliquid, non videam quid quaerat amplius*. hactenus Tullius.

Caeterum (de quo semel admonendus hic lector est) codex optimus Barberinus hic deserere nos incipit, crebris in reliquo

libri huius lacunis hians, et ubi continuat utcumque scriptionem, interdum irreparabiliter corruptus. unde assutis illi ad calcem supplementis ex aliis exemplaribus, diligentes attentione magna quae probabiliora videbantur, usi saepe sumus; ex codice quin etiam illo Vaticano, etsi evagari ab auctoris verbis libere solito, ubi melius non occurrit, excerptas, unde sententiam tolerabilem efficeremus.

p. 585 v. 28. *saltus et iuga praerupta montis Gani validis suorum insessu praesidiis nostris invia fecerunt.* postquam haec erant edita, dubitavi an non Graeca his respondentia, καὶ τὰς μὲν δυσχωρίας τοῦ Γάνου καὶ λίαν διεφυλάττειντο, potius significarent iuga praerupta Gani adhuc a Romanis fuisse custodita. quare barbari tunc tantum potuerint incursare quae circa Ganum sunt. cui opinioni favet quod infra c. 21 tamquam eventum his posterius refertur, artas fauces Gani montis ab Amogabaris fuisse penetratas et arcem in iugo positam captam. iuxta istam sententiam refingi debet mea interpretatio in hunc modum: *duces illius gentis, cum saltus et iuga praerupta Gani montis valide adhuc custodita tentare non auderent, varias ex abundante turba conflatas manus quoquoversum emittentes* etc. hoc indicare volui, etsi adhuc sententiam non carere penitus verisimilitudine quam expressi in editis sententiam. potuerunt enim Amogabari, ne a tergo irrupentibus praesidiariis arcis Gani caederentur, custodes ipsas angustarum faucium e suis opponere.

p. 598 v. 13. Ex monumentis Genvensium habeo vocatum hunc Opicium Spinolam, potentissimum ducem Gibellinorum, generum principis Antiochiae filii Friderici II imperatoris, ut affirmat Constantius c. 258 in historiis Siciliae. porro Zurita tom. 2 c. 12 et Corius c. 166 aiunt Palaeologos exquisivisse affinitatem cum modo memorato Opicio Spinola, ut per illum Gibellinos sibi adiungerent. quod idem affirmat Foglieta in Elogiis, et in Tristano Calco l. 19 c. 424, qui et ait ob potentiam Opicii omnes Italiae civitates in eo oculos fixisse.

v. 14. *data in matrimonium filia.* haec filia Opicii Spinolae Theodoro Palaeologo Montisferrati marchioni nupta Argentina vocabatur.

Ibid. v. 23. Agit de Theodoro. vocem Graecam ἀπασ non debui vertere *sine liberis* sed *sine prole mascula*: quoniam historici Itali affirmant natam ex Argentinae Spinolae cum Theodoro Palaeologo coniugio filiam *Iolanten* dictam, quae postea nupsit P 558 Aymoni comiti Sabaudiae. videtur hic fuisse filius Amadei IV, cui postea morienti in comitatu successit, quando, quasi ut ostenderet quam non eum poeniteret affinitatis cum domo Palaeologa contractae, libentissime consensit in propositam ipsi conditionem

sororis suae Ioannae (quam Graeci Annam vocaverunt) Andronico iuniori, Michaëlis saepius hoc opere memorati filio, in imperii consortium adscito, collocandae. prout fuse narrat Cantacuzenus l. 1 c. 40.

p. 611 v. 16. Filius Chalaü Apagas, non frater erat, ut agnoscit ipse Pachymeres vol. I p. 175 v. 2 et in hac secunda parte p. 262 v. 17. idemque attestantur summo consensu historici Arabes. vide librum 3 harum Observationum c. 7 u. 12. ignoscendum igitur hoc loco est *μημονικὸν σφάλμα* Pachymeri.

p. 620 v. 17. *Μαρίαν τὴν δέσποιναν τῶν Μουγουλίαν θροῦλουμένην*. similiter inferius p. 637 v. 8: *ἀνταδέλφη τοῦ βασιλέως Μαρία, καὶ τῶν Μουγουλίαν οὕτω πως δέσποινα ὀνομαζόμενην*. Carmpantani successori Cazanis et novo Kani Tocharorum obtulerat in sponsam Andronicus Augustus sororem propriam P 559 Mariam, et illo acceptante eandem cum regio comitatu Nicaeam miserat. hanc ait historicus vulgo fuisse nominatam dominam Muguliorum, sic enim Mogulenses principes primariam et praeter ceteris nobilem uxorem solebant a caeteris distinguere addito ei *dominae* titulo. id diserte testatur Abulpharagius p. 429 sui Chronici Arabici, agens de Gingizchano primo imperatore Mogulensium, cuius uxorem primariam et nobilissimam *الخانور* *Al Chatun*, hoc est *dominam* vocatam, proprio nomine nuncupatam fuisse ait *Ovisuniin Begi*. similiter in aliis, quorum ordines meminit, imperatoribus eius gentis plerumque memorat praecipuam cuiusque coniugem, semper illi uni tribuens titulum *Chatun* sive praeposito articulo *Al Chatun*; quem titulum Eduardus Pocockius, Latinus eius Chronici interpres, solet exprimere vocabulo *dominae*. Maria igitur Palaeologa, uti iam nunc primaria uxor Carmpantanis Kanis Muguliorum, a suis Graecis titulum *Chatun* ei a Mogulensibus tributum sua lingua reddentibus *δέσποινα* *domina* Muguliorum vocitabatur, prout his duobus locis Pachymeres affirmat.

p. 629 v. 13. Bizyam fuisse in mediterraneis Thraeciae datum docuerunt Ptolomaeus et Stephanus. πόλιν autem eandem, non κώμην extitisse, civitatem, non vicium, demonstrat scriptor anonymus aequalis temporum Basilii Macedonis, qui annis fere quingentis prius Andronico hoc nostro Orientale tenuit imperium, in vita nondum edita quam Graece scripsit Sanctae Mariae cognomento iunioris, servatur haec in bibliotheca Vatic. cod. 800 fol. 230. ibi autem postquam dixisset auctor Mariam cum viro suo ex vico quodam, *αὶ Καμάραι* vocato, ubi mariti eius Nicephori paterna erat domus, migrasse Bizyam, addit: *ἐνταῦθα ἡ μακαρία τὸν μὲν τόπον ἤμειψεν ἀπὸ κώμης εἰς πόλιν*. hic beata locum quidem mutavit e vico in urbem. quam et non multo post *πολυάνθρωπον* vocat, celebrem et populosam. quo facit

quod Pachymeres mox dicit, multa milia bellatorum ex eius civibus subito conflata.

v. 19. *magnus illic tsaüsius* etc. veteri plane instituto Augusti Byzantini praesidio equestri Bizyam tenebant, et eius praefecturam viris praestantibus committebant. nam iam ab anno Christi circiter 880 modo laudatus scriptor vitae S. Mariae iunioris docet viro eius S. mulieris Nicephoro, quod bello Bulgarico fortibus se factis commendasset, in praemium datam esse turmae praefecturam habentis stationem Bizyae. verba eius haec sunt: *τότε τολώνν ὁ τῆς Μαρίας ἀνῆρ Νικηφόρος ἀριστεῦει τοῖς Βουλγάροις μαχόμενος, καὶ ψήφῳ τῶν κρατούντων εἰς τὴν τῆς Βεζύης τοῦρμαν ἐπέμπεται.*

p. 688 v. 12. *ὁ τοῦ Μανουήλ.* hunc innominatum e familia Cataneorum Genuensium Phocaeam obtinentium fuisse, pro certo est habendum ex iis quae vol. I ad p. 420 v. 14 observavimus p. 676, utique cum hic eum noster Manuëlis Zachariae, qui primus Phocaeam beneficio Michaëlis primi Palaeologi imperatoris accepit, *ἀνεψιόν*, hoc est ex fratre vel sorore nepotem vocet, etsi enim vox *ἀνεψιός* aliquando patrualem significat, tamen hic e fratre aut sorore genitum designare debet intelligi ex eo quod ad *θεῖον* refertur, qua una Graeci voce geminam indiscriminatim Latinam expriment *patrui* et *avunculi*. quare in interpretatione utramvis disiunctim necessitudinem expressi. fuerunt sane Cataneae ac Zachariae diversae Genuensium familiae, tamen, ut a P 560 peritis rerum illarum accipio, crebris affinitatibus et connubiis ita inter se confusae, ut potuerit unus et idem nomine illo duplici, hinc a patre inde a matre ducto, promiscue nominari, praesertim ab exteris scriptoribus parum in his ad exactum rem calere plerumque curantibus.

p. 640 v. 19. *eas se compositurum controversias Theoderichus ratus.* circa hanc rem gestam haec apud d'Outremannum reperio lib. de Exc. Graec. c. 3 p. 467: *a Friderico rege Siciliae, cuius auspiciis pugnare coeperant, missus Ferdinandus Balearici regis minor filius in pace Catelanos ponere nequivit,* ita ille; quem ergo hic Gidam aut Matercam Pharentem Theoderichi filium vocat Pachymeres, credibilis est fuisse Ferdinandum Balearicum. quin et fortasse vocabula illa *Materca Pharentis* e *Balearico Fernande* sive *Ferdinando* deformata fuerint.

PETRI POSSINI E. S. L.
OBSERVATIONUM
PACHYMERIANARUM
AD HISTORIAM ANDRONICI
LIBER III,

QUAE AD TEMPORA ET AD CHRONOLOGIAM PERTINENT TRACTANS.

CAPUT I

De numero annorum, quos haec rerum Andronici historia complectitur. huius finis quantum absit ab initio historiae Cantacuzeni.

P 561 I. **A**nte omnia operae pretium duco figere utrimque metas huic historiae, et ex quo limine procedens in quem excurrat litem, definire metiendo. scribit noster p. 12 v. 4 Andronicum Palaeologum capessentem solum extincte iam patre habenas imperii, annos natum fuisse quatuor supra viginti; ac c. 36 et ultimo libri 7, huius operis postremi, affirmat desinere hanc historiam in anno undequingagesimo aetatis Andronici eiusdem. unde infertur, res gestas annis sex et viginti huius secundi Pachymerianae historiae voluminis argumentum facere. annos quippe sumimus expletos ad expeditionem calculum; id quod citra magni detrimenti periculum posse nos facere, ex iis quae numero mox tertio de nato circa Iuliani anni principium Andronico dicemus apparebit.

II. Restat explorandum quoti numerentur in aera vulgari Christiana duo hi anni, qui spatium temporis, in quo explicando haec historia versatur, utrimque terminant. eorum prior quidem, unde principium ducitur, cum statim a Michaelis Palaeologi Augusti morte inchoetur, et haec, ut demonstratum est vol. I p. 747, die 2 Decembris anno Christi 1282 contigerit, fuit sine dubio annus idem aerae vulgari 1282, sed postrema dumtaxat sui parte, diebus videlicet viginti. huic anno si

25 solidos addamus, fiet annus Christi 1307, in cuius die undecima Decembris necesse sit metam defigere ultimam temporis hac historia descripti. quia vero in collectione maiorum summarum fere minutiae contemnantur, haud magnopere repugnaverim, si quis malit a kalendis Ianuariis anni Christi 1283 huius P 562 historiae initium ducere, ac finem eiusdem in kalendis iisdem anni 1308 statuere, neglectis utrobique viginti diebus, qui supra priorem epocham abundant, posteriori desunt ad perfectam plenitudinem.

III. Et commodum ad istam putandi rationem satis apte quadrant anni vitae Andronici, quos insigniendo principio spatii narratarum a se hoc opere rerum noster adhibet historicus. nam editum in lucem vel mense Ianuario vel Februarii principio Andronicum hunc imperatorem, dudum collegimus (vol. I p. 743) ex illis Nicephori Gregorae verbis l. 10 p. 214, quibus in monodia de Andronici eiusdem obitu affirmat eum die duodecimo Februarii morientem explevisse annum aetatis quartum supra septuagesimum. *τέταρτον μὲν ἤδη καὶ ἑβδομηκοστὸν ἔτος ἀπὸ γενέσεως αὐτοῦ τελευτῶντι ἦνύετο. quartus et septuagesimus annus a nativitate ipsi morienti absolvetur.* cum autem eum natum definiverimus ibidem anno Christi 1258, intelligimus ipsum ingressum annum quartum et vicesimum aetatis primo sesquimensi anni Christi 1282 cuius anni mense ultimo patri decedenti solus in imperio succedens extremos trahebat menses anni suae vitae quarti et vicesimi, post non multos dies vicesimum quintum initurus; ex quo tempore cum annos quinque supra viginti evolvisset, quando ea gerebantur in quibus narrandis desinit haec historia Pachymeris, quadragesimum nonum Andronicus vitae annum prope absolverat, quinquagesimum proxime inchoaturus.

IV. Atque hic declarandi locus est quod obiter dixi praefatione ad universum hoc opus, quae in fronte partis prioris proposita et ad hanc nihilominus extenditur. scripsi autem illic per hanc nunc prodeuntem Pachymeris historiam expleri velut quendam hiatum publicae memoriae a Niceta et Acropolita ad Cantacuzenum. id quod non *ὀλοσχερῶς* accipi aut resecuri ad vivum volui, quasi *ἀμέσως* et protinus contiguae initium Cantacuzenianae historiae fini Pachymerianae committatur. inchoat Cantacuzenus narrationem suam a morte imperatoris Michaëlia secundi Palaeologi, quem nepotem prioris Michaëlis Andronicus seniori Michaëlis primi filius, secundi pater, primogenitum suum imperii collegam habuit. hunc Cantacuzenus primo statim libri primi capite diem suum obiisse Thessalonicae scribit, *τρίτον πρὸς τεσσαράκοντα χρόνον ἄγοντα τῆς ἡλικίας, ἔτους ἑννάτου πρὸς τοῖς εἰκοσι καὶ ὀκτακοσίοις καὶ ἑξακισχίλιοις, δωδεκάτῃ μηνὸς Ὀκτω-*

βῆλον, ἡμέρῃ πρώτῃ τῆς ἑβδομάδος. *tertium et quadragesimum annum agentem aetatis, anni noni et vicesimi supra octingentesimum et sexies millesimum, duodecima mensis Octobris, feria prima hebdomadis.* ut anni aerae Graecorum ad aerae nostrae vulgarem reducantur, perpetua methodo ex illis tollendi sunt anni solidi 5508. tali subtractione facta reperietur annus, quo est mortuus Michaël, Christi 1321. sed in his diligenter observare oportet discrepantias initii annorum. nam Graeci annos suos aerae mundi a Septembri, sicut et indictionem, inchoant, nos vero a kalendis Ianuarii. itaque quando per methodum modo indicatam comperimus annum Graecorum 6829 respondere anno Christi 1321, intelligendum id ex maiori dumtaxat parte, non autem ut alter alterum perfecte adaequet. concurrunt enim in octo dumtaxat mensibus, quorum primus Ianuarius sit. ab hoc enim ineunt Christi anni, quando iam a kalendis Septembris superioris annus aerae Graecorum, qui respondere tali Christi anno creditur, inchoaverat. id nisi quis animadverterit, in hoc ipso quod tractamus exemplo se lapsum sentiet. ecce enim ait Cantacuzenus diem duodecimum Octobris, quo est mortuus Michaël, illo anno aerae mundi 6829 fuisse dominicum. id vero anno Christi 1321 minime convenit. est enim hic in periodo Iuliana 6034, qui numerus per 28 divisus dat cyclum solis 14 ei Christi anno 1321 proprium. cyclo porro solis 14, cui litera dominicalis D competit, duodecimus Octobris dies lunae fuit. nimirum Octobri praecedentis Christi anni 1320 Michaël obiit. nam is annus cyclo solis 13 et litera dominicali gemina F E, quia bissextilis fuit, insignitus a mense Martio literam E feriae primae indicem habuit. haec autem litera duodecimum Octobris diem signat. unde caractere chronologico certa redditur epocha obitus imperatoris Michaëlis iunioris in Octobrem anni Christi 1320 exacte incidens. ex quo limine cum procedat historia Cantacuzeni, caput eius a fine Pachymerianae, desinentis, ut est dictum, sub exitum anni Christi 1307, distat spatio annorum tredecim, quod non impedit quo minus populari et minus scrupuloso numerandi more dici possit excipi Pachymerianam a Cantacuzeniana, et hanc illi continuari historiam, sicut Thucydideam Herodotianae succedere multi dixerunt, licet illa proprie ducat initium ab exordiis belli Peloponnesiaci, quae competunt anno periodi Iulianae 4283, haec in Plataeensi clade Persarum Mardonio duce et fine belli Medici deficiat, anno periodi Iulianae 4235, intervallo medio inter epocham utramque annorum 58.

CAPUT II.

Ioannis Vecci eiectione e patriarchatu, exilium, carcer, obitus suis annis assignantur; tempus definitur secundi patriarchatus Gregorii Cyprii, denique prioris quoque patriarchatus Athanasii.

I. Iam demonstravi (vol. I p. 738) Ioannis electionem in patriarchatum Constantinopolitanum contigisse die 25 mensis Maii anno Christi 1275, inaugurationem vero eiusdem factam dominica Pentecostes; quae incidit illo anno in diem secundam Iunii. de huius e throno deiectione narrat noster hoc tomo secundo p. 19 v. 11, Veccum animadversa mutatione rerum et propensione novi principis ad restituendum schisma, cui obistere nequiret, ultro abire patriarchio paratum expectasse tamen a satellitibus ab imperatore missis abduceretur; quos libens secutus est anno ipso et mense quo erat mortuus Michaël, concordiae cum Latinis auctor et usque ad obitum defensor. id gestum postridie natalis domini tradit ibidem historicus. Decembris igitur die 26 anno Christi 1282 desiit Veccus se pro patriarcha gerere. quare septem solidis annis et totidem integris mensibus in eius dignitatis possessione Veccus perstitit. sic igitur intelligenda sunt illa Gregorii Cyprii verba de Vecco ab Ill. Leone Alatio descripta col. 766 operis de Perp. Cons. *πλὴν ὄγδοον μὲν τῷ κακῷ τοῦδε σχεδὸν ἤνυετο ἔτος· ἐς τοσοῦτον δὲ κάκιστος τὸν πατριαρχικὸν θρόνον τῆς οὐ καλῆς ἐπιμαρτυρίας εἶχεν ἐνίδρυσιν*: ut non plane absolverit Veccus in patriarchatu octavum annum, sed is in cursu fuerit et maiore ex parte transactus, cum est throno deiectus.

II. Docet p. 19 v. 13 Pachymeres Iosephum die Decembris tricesima, eodem anno, iterum in aedes patriarchales reportatum. ostendi vol. I p. 732 Iosephum e patriarchio secessisse die undecima Ianuarii anno Christi 1274. annis igitur octo, minus duodecim diebus, extra palatium patriarchale cum privatam egisset vitam, in id est denuo relatus. ibi non totis duobus mensibus patriarcham egit. nam affirmat noster p. 38 v. 16 mortuum fuisse illum ineunte Martio anni sine dubio 1283. dixerat autem capite praecedenti eum morbo et senio gravatum paulo ante patriarchatum abdicasse, cuius abdicationis scriptum rite formatum prodierit. oportuit id factum mense Februario eiusdem anni. quare brevior bimestri secundus Iosephi patriarchatus fuit, quem vitae finis est secutus paucorum dierum intervallo.

III. Ad Veccum redeamus. is mense Ianuario anni 1283 variis schismaticorum exagitatus calumniis, et quod c. 10 narratur, citatus ad synodum, brevi post ab imperatore Prusam rele-

gatur. docet id noster c. 11, tempus non exprimens: sed colligitur ex serie actorum id actum sub initium Februarii. revocatio Vecci e Prusa in urbem c. libri eiusdem primi 34 refertur. sed eius tempus divinandum est. si codex antiquus ex quo Sirmoedus noster Acta pseudosynodi, qua est post colloquium capite huius libri 1 35 relatum damnatus Veccus, quorum Actorum apographa misit ad Henricum Spondanum et ad Odoricum Raynaldum continuatores Annalium Baronii, ut illorum uterque testatur, prior anno Christi 1283 n. 10, posterior an. seq. n. 48, — si codex, inquam, ille integer fuisset, haberemus ex eo tempus, hoc est diem et mensem, celebratae istius synodi, quae statim a Vecci revocatione Constantinopolim e Prusa est habita, unde intelligeremus quo mense talis in urbem Vecci reditus contigerit. sed ut observat Spondanus, titulus synodi, in quo tempus eius et locus verisimiliter notata fuerant, magna ex parte oblitterata in eo codice fuere.

IV. Restat ergo via unica indagandi finis exilii, quod Veccus apud urbem Prusam pertulit, ex serie rerum quae inter eius abdicionem illuc et postliminio retractionem intervenisse ab historico nostro memorantur. sunt eae mors Iosephi c. 13, evectio in patriarchatum Georgii sive Gregorii Cyprii c. 14 et 15, profectio imperatoris in Orientem c. 21, et conventiones Adramyttii per ignem habitae sabbato ipso sancto pridie Paschae, ut p. 62 v. 17 expresse dicitur. fuit hic annus Christi 1283 in periodo Iuliana 5996. numeravit cyclum solis 4, lunae autem 11, qui Pascha assignant Aprilis 18. fuit ergo dies, qua Arsenianorum et Anti-Arsenianorum utrorumque ex sequo schismaticorum, scripta probationis gratia in ignem iniecta pariter arserunt, decima septima mensis Aprilis, quem et sabbatum fuisse oportuit, quoniam 4 cycli solaris annus literam dominicae indicem habet C, quae cernitur in calendario notata ad diem sequentem octavam decimam eiusdem Aprilis. memorantur inde ostentum pluviae sanguineae mense Maio p. 54 v. 12, expeditio protovestiarum in Occiduos tractus c. 25, exercitus strages ex lue et ducis ipsius protovestiarum mors c. 27, consecrati panis in sacra pyxide deprehensa corruptio dominica *Tyrine* vocata c. 28, ubi p. 79 v. 4 diserte traditur eam particulam putrefactam fuisse illic depositam anno superiori feria quarta hebdomadae maioris. annus ille superior sine dubio fuit Christi 1283, quo cum, ut diximus, Pascha incidit in diem 18 Aprilis, feria quarta maioris hebdomadae fuerit omnino 14 eiusdem mensis. annus post hunc sequens Christi 1284 cyclum solis numeravit 5 et aureum numerum 12. hae notae Pascha conferunt in diem nonum Aprilis. unde cum dominica *Tyrine*, eadem cum ea quam nos dominicam Quinquagesimae vocamus, illo anno bissextili in diem convenerit 19 Februarii, quo mense superioris anni relegatum Prusam Vec-

cum vidimus, liquet istud eius exilium anno diuturnius fuisse, si quidem post illam consecrati panis corrupti reperti mentionem, quae ante narrationem revocationis Vecci, ordinem, ut apparet, gestarum rerum sequens, interserit historicus, aliquot facile mensium tempus expleverint, nempe debellatio Scytharum c. 29, conatus imperatoris ad factiones ecclesiae componendas c. 30, reportatio in urbem reliquiarum patriarchae Arsenii c. 31, clades P 565 Christianorum in Syria seu initium belli a Sultane Babylonis Latinis Antiochiam Tripolim et Ptolemaidem tenentibus illati, cuius secuti posterius ultimi eventus a nostro per occupationem memorantur c. 32, denique secundum matrimonium Andronici imperatoris, de quo c. 33. his cunctis circumspiciis, haud temere videbimur affirmare evocationem Vecci Prusa Byzantium anno Christi 1284 circa mensem Maium Iuniumve contigisse, ipsum vero synodo tunc habita damnatum, ab imperatore frustra diu conato eum ad partes trahere, in custodiam arcis a Sancto Gregorio nominatae traditum, quod sub finem c. 35 docet Pachymeres. haec faciunt ne assentiri possim Henrico Spondano, dum Vecci damnationem, sub quam mancipatus est carceri, anno Christi 1283 tribuit.

V. Perstitit quidem Veccus usque ad mortem in ea arcis San-Gregorianae custodia, sed conditione non semper eadem. nam initio durissime habitus est in summa inopia, sine ulla provisione necessariorum ad victum. eius incommodi laxamentum aliquod quando et quomodo acceperit, indicat obiter loco non suo Pachymeres, ad calcem modo memorati c. 35, cum ait a proficiscentem in Orientem Athanasio iam creato patriarcha, et fretum ad Helenopolim traiciente, missum ex itinere in arcem S. Gregorii magnum logothetam, qui Vecco centum aureos, Meliteniotae quinquaginta donaverit, Metochita sociorum Vecci altero iam antea propter morbum in domum propriam relato. investigemus, si qua possumus, istius gestae rei tempora. successit Gregorio Cyprio in Constantinopolitano patriarchatu Athanasius, nec statim ac nullo interregno medio successit. primum igitur videndum quamdiu Gregorius in sede perstitit, tum quo inde intervallo suffectus ipsi fuerit Athanasius, postremo professionis huius in Orientem tempus. primum quod attinet, Gregorius in abdicatione throni scripto expressa, quae recitatur p. 180 v. 20, ait se annos sex et quod excurrit in possessione patriarchatus perdurasse. creatio huius et inauguratio, capitibus libri prioris 14 et 15 narrata, contigit, ut illic innuitur, paulo post Iosephi mortem, quam superiori capite demonstravimus sub initium Martii anno Christi 1283 evenisse. initum porro a Gregorio patriarchatum ante medium Aprilis, cogit affirmare, quod historicus p. 48 v. 5 memorat, feria iam tum secunda maioris hebdomadae fuisse Cyprium in plena possessione patriarchalis

potestatis. fuit enim illo anno, ut capite superiori ostendimus, Pascha die Aprilis 18; unde maioris hebdomadae feria secunda diem Aprilis 12 incederit, quo anteriorem inaugurationem Gregorii fateri necesse sit: ex qua si sex anni pleni et aliquid praeterea excurrentis temporis numerentur, reperiemus eius abdicationem in annum Christi 1289 post medium Aprilem conferri oportere. ponamus ergo licet abdicationem Cyprii et secessum eius in monasterium Aristinae c. 10 l. 2 narratum, mense Maio aut Iunio anni modo memorati a Christo nato 1289 accidisse, hinc duo tresve menses fluxerint in altercationibus et disquisitionibus a nostro historico relatis a capite 11 libri 2 ad 15, quo tandem scribitur Athanasium iam antea electum patriarcham, die 14 mensis Octobris in templo rite fuisse ordinatum. procedit ergo prior patriarchatus Athanasii a pridie Iduum Octobris anni aerae Christi vulgari 1289.

VI. Paulo ante memoratam Athanasii patriarchae transmissionem freti ad Helenopolim et profectionem in Orientem communem illi fuisse cum Andronico imperatore docet noster hoc libro 2 c. 18, dum imperatorem se contulisse Nymphaeum narrat, et eo itinere partes Bithyniae transgressum ibi obiter egisse circa Veccum et eius socios, quae paulo ante (nimirum c. 35 l. 1) se memorasse ait. quibus verbis innuit Athanasii quidem patriarchae nomine, imperatorem Andronicum comitantis, missum magnum logothetam ad Veccum: caeterum id totum esse actum instinctu et iussu imperatoris. nec enim erat verisimile patriarcham, austerum hominem ac ferum, sponte initurum cogitationem Vecci et sociorum eius, quos pessime oderat homo schismati addictissimus, sublevandorum. unum hic quandam male cohaerentis et secum ipsa collisae narrationis speciem habet, siquidem illo priori loco p. 103 v. 11 affirmat historicus magnum logothetam, qui ad Veccum ab Athanasio missus est, nondum fuisse protovestiarium, p. autem 153 v. 6 diserte scribit Andronicum imperatorem, iis obiter cum Vecco transactis quae paulo ante diximus, Nymphaeum pervenisse comite secum ducto Musalone, super antiquum honorem magni logothetae nova protovestiarium dignitate decorato. sed haec facilem conciliationem habent, si dicatur statim, postquam a praescripta sibi profectione ad Veccum Musalo rediens imperatorio comitatu se iterum adiunxit, ab Augusto in ipso itinere, prius quam Nymphaeum perveniret, fuisse protovestiarium declaratus. nihil ergo causae est cur istud laxamentum aerumnarum Vecci non ad illud pertinere affirmemus tempus quo Andronicus ex urbe regia Nymphaeum se contulit, prout l. 2 c. 18 memoratur. explorandum ergo nobis est quando contigerit ista profectio. narrat capite superiori noster historicus mortem expatriarchae Cyprii et circa eius sepulturae formam praescriptiones ab ipso Augusto ad suae-

ris curatores missas, quae satis indicant non abfuisse tunc illum ab urbe: nam si iam tunc peregrinaretur, non tam cito perferri ad eum nuntii mortis Cyprii potuissent, ut exiguo illo spatio, quod ab obitu ad funus interest, per crebros subinde missos tam distincte caveret ne modus excederetur sepulcralium privati hominis honorum. erat ergo Constantinopoli Andronicus, quando mortuus et sepultus est Cyprius; et primus post istum notabilis eventus fuerit discessus imperatoris eiusdem ex urbe, propterea sequenti mox capite a Pachymere narratus. cesserat patriarchio Cyprius iuxta verisimiliter a nobis paulo superius statuta circa menaem Iunium anni Christi 1289. post tres aut paulo plus menses, pridie Idus Octobris Athanasius in thronum evectus est. Novembri, Decembri, Ianuario insequentibus verisimiliter acciderit, quod capite libri 2 c. 17 refertur, nampe Cyprium gloriae avidum hominem, cum se tamdiu neglectum in secessu ac solitudine doleret, ringi ac confici aegritudine coepisse; ex quo ei taedio languor ille multorum dierum extiterit, quo consumptus deum est circiter mensem, ut apparet, Martium. Aprili mox insequente, apta regiis expeditionibus tempestate, Andronicus Augustus ex urbe movens, amoenae ac circumductae peregrinationis metas Nymphaei denique defixerit, eo perveniens sub mensem Iunium. circa Maium igitur anni Christi 1290 laxata custodia Vecco fuerit, postquam egestatis cum captivitate iunctae incommoda tolerasset annis sex integris, a mense videlicet Maio aut Iunio anni Christi 1284 iuxta prius definita n. 5 huius capitis.

VII. Hac eadem in Orientales tractus peregrinatione Andronici contigisse praeterea oportuit accessum eius Dacibyzam, ubi sub custodia tenebatur Ioannes Theodori Laëcaris filius, quem Michaël Andronici pater immani fraude circumscriptum imperio deiecit et excoecavit. huc profectum Andronicum narrat Pachymeres l. 1 c. 36 petiisse a Ioanne coeco veniam iniuriae ipsi a Michaële patre suo illatae, et multis benevolentiae significationibus ac donis eblanditum ab eo fuisse cessionem iuris ad imperium sui. ratio, quae cogit dicere tunc id actum, haec est. noster illo capite diserte asserit post conventum ab Andronico Ioannem missum fuisse ab Athanasio iam patriarcha protovestiarium ad Veccum; quod idem alibi factum affirmat eo itinere quo Nymphaeum se denique, illic diu commoraturus, imperator contulit. igitur et haec eadem via per Dacibyzam Andronico ducta est. non enim bis patriarcha Athanasius protovestiarium ad Veccum misit. P 567 recte itaque admonet sub finem capitis historicus haec se in antecessum hoc loco ex multo posteriori memoria praelibasse. dicet aliquis: quare igitur Pachymeres ipso initio istius capitis p. 103 v. 16 sic loquitur: *sed me praeterierat quod paulo prius contigit, imperatorem videlicet ex urbe se contulisse Dacibyzam, etc.*

respondeo: non haec referenda sunt ad colloquium **Vecci** cum patriarcha Gregorio habitum, toto praecedenti capite **35** descriptum, sed ad obiter adtextam ad calcem illius capituli mentionem laxatae multo posteriori Vecci custodiae, in quam post id colloquium est coniectus. id ergo tantum illa capitis **36** prima verba significant, paulo ante quam in saepius memorata imperatori Andronici protectione in Orientem, per missum in arcem **S. Gregorii** protovestiarium, Veccus in paulo tolerabiliorem conditionem transferretur, aditum Dacibyzae ab Andronico **Ioannem** Theodori Lascaris Augusti filium.

VIII. Mors inde Vecci narratur p. 270 v. 14. sed quo anno contigerit disquirendum nobis historicus relinquit. experiamur ergo ecquid, sequendis vestigiis rerum ab illo serie continua, qua gestae sunt, narratarum, possimus certo deprehendere quantum praecise spatii intercesserit a modo memorata relaxatione acerbitalis in Vecci carcere ad perfectam eius, quae felici demum obitu ei obtigit, liberationem ab aerumnis omnibus. primum certum est Andronicum imperatorem Nymphaei perstitisse spatio plus annuo. refert enim noster p. 154 v. 11 fuisse eum illic *undetrigesimo mensis Iunii die quo sanctorum apostolorum (Petri nempe et Pauli) festum celebratur, altero currente anno ex quo imperator castra illic habebat: διετίας τρεχούσης ἱστρατοκεδεν-μὲν τῷ βασιλεῖ.* cum ergo numero superiori verisimiliter stauerimus Andronicum Augustum pervenisse Nymphaeum circa initium Iunii anno Christi 1290, quod illo c. 9 Pachymeres memorat dissidium principum matronarum contractum occasione panegyris apostolorum, contigerit 29 die Iunii anni Chr. 1291, quando iam annum alterum suae apud Nymphaeum commorationis Andronicus inchoaverat. reditus eius inde in urbem notatur p. 165 v. 3, et assignatur diei duodetrigesimae Iunii, anni videlicet statim sequentis aerae Christi vulgaris 1293, cum iam reparata fuissent damna incendii, quo biennio ante abdicationem Athanasii, ut diserte traditur p. 178 v. 6, Forum magnum conflagraverat.

IX. Abdicationis porro modo memoratae Athanasii tempus satis diserte Pachymeres exprimit, dum p. 177 v. 9 scribit ipsum *exacte quadriennium in patriarchatu explevisse, ita ut initi relictae regiminis ecclesiae eandem ferme numeraverit diem sextam decimam Octobris.* alludunt haec ad prius scripta p. 146 v. 1, ubi dicitur quartam decimam Octobris diem primam Athanasio patriarchatus initi fuisse. pertinet hoc, ut dixi num. 5, ad annum Chr. 1289, ex quo anni vertentes quatuor in diem 14 Octob. an. 1293 desiere. biduo post throno cessit Athanasius, gesta patriarchali dignitate annis omnino quatuor et duobus praeterea diebus. incendium ergo magni Fori anno 1291 sub medium Novembrem evenit, cuius ruinae spatio mensium fere

octo adeo strenue a civibus reparatae sunt, ut rediens in urbem imperator extremo Iunio anni 1292 *gratularetur*, quod historicus ait p. 180 v. 8, *solo sibi aurium indicio constare notitiam incendii, nullo iam oculis superetite sui vestigio sensibilis*. ab hoc loco quae narrantur a nostro historico serie continua, res prout evenere declarante, usque ad c. 29 l. 3, quinque fere annorum explent spatium. unde quod scribitur p. 270 v. 16, mortuum esse Veccum sub finem Martii, ad annum sine dubio pertinet Christi 1298. octo igitur annis post laxatam aliquantulum custodiam, perstans nihilominus Ioannes Veccus in carcere, quoniam imperatori assentiri ad schisma revocanti constantissime semper renuit, ad suorum, ut sperare licet, praemia laborum a deo vocatus in coelum est. at Meliteniotes, alter eius sociorum, non prius quam post decem evolutos inde annos, pari laude commendatus invictae in fide Romana constantiae, decessit. tempus sic exprimit Pachymeres p. 636 v. 7 *μηνὸς Βοηδρομιῶνος κατὰ τὴν καινὴν κυριακὴν mense Aprili circa novam dominicam*. inter dominicas Graecorum nullam in horum ecclesiasticis libris reperio quae proprio nomine *καινὴ nova* vocetur. puto sic dictam a Pachymere dominicam Paschalem, cuius hebdomas *δικαινήσιμος* illis dicitur: sic enim aliqui vocem illam scribunt. fuit ille annus, ut ex serie rerum in synopsi demonstro, Christi 1308, quo Pascha incidit in 14 Aprilis. circa illum ergo diem obierit Meliteniotes. P 568

C A P U T III

*Definitur tempus evectionis ad imperium Michaëlis
Palaeologi Andronici filii, nec non huius coniugii cum
Muria filia regis Armeniae.*

I. Scribit Pachymeres l. 3 c. 1, cum videret Andronicus Michaëlem filium suum primogenitum iam ultra puberem proventum aetatem, et ea edentem specimina bonae indolis morumque proborum quae dignum eum Augusto fastigio monstrarent, adascendum ipsum sibi putasse in imperio collegam, ideoque solemnem eius inaugurationem in templo Sanctae Sophiae a patriarcha celebrari curasse; quam describit illo c. 1 l. 3. fuisse illum patriarcham Ioannem Cosmam ex rebus, quae ante ac post narrantur, manifestum redditur. unde cum is ecclesiae Constantinopolitanae praeesse coeperit, ut capite sequenti et in synopsi chronologica huius historiae demonstrabimus, kalendis Ianuarii anni Christi 1293, non videtur dubium quin statim post illic memorata Michaëlis coronatio, ministerio patriarchae facta die festo magni Constantini, ad illum quem dixi annum pertineat, et ad mensem eius Maium. nam ut diserte historicus memorat, et ex
Georgius Pachymeres II. 60

usu etiam hodierno Graecorum ac ecclesiasticis eorum libris, quae editos habemus, patet, anniversaria memoria magni Constantini simulque matris eius S. Helenae die mensis Maii vicesima prima recolitur in ecclesia Graeca. unde verisimile est traditione veteri Constantinopoli acceptum tali die fato sanctum Constantinum; quamvis Socrates l. 1 Hist. Eccl. c. 26 diserte scribat illam obisse 22 Maii, *εταλεύθησε* inquit *τη δευτέρα και εκαδέ του Μαΐου μηνός.*

II. Ex his sequi videtur imperium Michaëlis iunioris Palaeologi a mense Maio anni Christi 1294 procedere. sed huic obstat quod Pachymeres p. 561 v. 13 duodecimum Michaëlis huius annum cum Andronici patris ipsius tertio supra vicesimum comparat. cum autem, ut c. harum Observationum primo demonstravimus, solus imperare Andronicus coeperit sub finem anni Christi 1282, unde est consequens ut anno Christi 1294 duodecimum is imperii annum egerit, sic manifestum est, si prius Michaëlis cum patris eius duodecimo concurreret, duodecimum Michaëlis eiusdem cum Andronici vicesimo quarto fuisse concursurum. ergo ut duodecimus Michaëlis Andronici vicesimus tertius sit, promovenda necessario est in annum praecedentem, Christi 1293, Andronici undecimum, epocha principatus Michaëlis; et fatendum ante coronationem solemnem, quae anno Christi 1294 celebrata est, iam illum a patre adscitum fuisse in consortium Augustae potestatis. nec illud prorsus Pachymeres tacuit: nam in titulo c. 4 l. 3 Michaëlem iam tum Augustum iuniorem vocat, cum de eius matrimonio tractaretur longe ante adductam ex Armenia Mariam, quam deinde duxit. credibile igitur est iam a principio anni Christi 1293 Michaëlem ab Andronico patre fuisse collegam assumptum.

III. Et fit illud sane verisimile ex aetatis mentione qua obiter indicat historicus invitatum Andronicum ad imperatoriae communicationem dignitatis filio abunde iam adulto non ultra differendam. scribit illic videlicet Pachymeres ipso protinus ingressu l. 3 p. 196 v. 1, *ἐπει δ' ἀντίκαις ἦν ὁ υἱὸς Μιχαήλ ἡδὴ τῷ βασιλεῖ καὶ τὸν ὑπερὸ τὸν Ἰωηβὸν ἤλανθεν.* quoniam vero erat imperatori filius iam ultra puberem adultus aetatem Michaëlis. ἀντίκαιδες Graecis Ἰωηβοῖς dicuntur adolescentes annum aetatis supergressi quartum decimum. atqui sat longo intervallo provectum ulterius Michaëlem hoc tempore oportuit, cum eum aut anno Christi 1273 aut non multo post natum fuisse sit verisimile. nam Andronicus eius pater nuptias cum eius matre celebravit anno Christi 1272, iuxta dudum a nobis constituta l. 3 priorum Observ. c. 8. ponamus Christi 1274 aut, quo vix recedi ulterius potest, 1275 ortum in lucem Andronici primogenitum Michaëlem. iam ergo quando Andronicus imperii undecimum Christi anno 1293 numerabat, Michaëlem saltem octavum decimum vitae annum attigerat. unde causa non erat cur differret pater iampridem decretam eius assumptionem in

collegam principatus. apparet igitur iam tum illo anno Christi 1298 euectum a patre in consessum Augusti solii fuisse Michaëlem: licet, forte propter nutantem illo anno patriarchae Athanasii mox exauctorati dignitatem, differendam Andronicus putaverit imperantis secum ex tunc filii celebrem inaugurationem in illud tempus quo novus patriarcha Ioannes Cosmas in pleno ac pacifico aliquot iam mensibus perstitisset exercitio patriarchalis potestatis, et ad augustiorem istam ceremoniam reddendam expectatus esset dies Constantini Byzantini imperii fundatoris anniversaria celebritate insignis. nuptiae deinde eiusdem Michaëlis Augusti iunioris cum Maria filia regis Armeniae, l. 3 c. 5 et 6 a nostro historico relatae, ad diem 16 Ianuarii anni Christi 1296 pertinent, prout ex serie rerum in synopsi monstramus.

C A P U T IV.

De Ioannis Cosmae patriarchatu, et restitutione Athanasii.

I. Inter Athanasii Constantinopolitani patriarchae deiectionem e throno et restitutionem in thronum Ioannis Cosmae patriarchatus infinditur, multis vicissitudinibus varius, per quas tamen sat longo spatio duravit. eius qua ineuntis qua desinentis definire momenta, spatiaque totius durationis exacte dimetiri, cum est huius historiae callere chronologiam volenti necessarium, tum idem propter confusionem perplexe mistarum rerum historicique nostri ambiguum alicubi de his affirmationem haud sane obvium facileque explicatu fore sperandum est, lectori praesertim primum ad haec advertenti et defungi, ut fere fit, obiter cupido. huius ego studio ut pro mei ratione officii serviam, cuncta hic eius generis quam brevissime et clarissime potero exponam.

II. Id agenti ante omnia considerandum occurrit, quod a Pachymere scriptum extat p. 368 v. 2, Athanasium expatriarcham, quando eum die Ianuarii decima nona imperator Andronicus cum episcopis et populo convenit, transegiisse in illo monasterii recessu annos decem, minus novem mensibus. in eo asserto sibi egregie constat historicus: dixerat enim p. 177 v. 8 Athanasium, renuntiato patriarchatu, monasterio Cosmidii fuisse inclusum die 16 Octobris, cum ante annos quatuor die quarta decima mensis eiusdem patriarchatus possessionem adiiisset. erat ille annus, quo Athanasius in monasterium Cosmidii e patriarchio migravit, Christi aerae 1298, prout in Synopsi subiicimus oculis: alter autem annus, cuius Ianuarii 19 conventus illic idem ab Andronico Athanasius fuit, in eadem Christi aera sine dubio millesimus trecentessimus quartus numerabatur. quia vero nonus annus privatae commorationis Athanasii apud monasterium Cosmidii evolutus fuerat die 16 Octobris anni praecedentis Christi millesimi trecen-

tesimi tertii, et si decimus a tali epocha fuisset explendus annus, perseverare idem clausus in isto loco debuisset usque ad 16 Octobris insequentis diem, a quo dies 19 Ianuarii novem fere solidis abest mensibus, apparet quam ad verum exacte definita Athanasium in Cosmidii monasterio secreta habitatio fuerit spatio praeciso decem annorum, minus novem mensibus.

III. Haec utcumque non inutiliter in rem nostram annotata sunt, non absolvunt tamen propositam de principio et fine patriarchatus Ioannis Cosmae quaestionem, siquidem is nec inchoavit statim a recessu Athanasii in monasterium Cosmidii, nec eo momento desiit quo Andronicus Athanasium eundem ibi convenit. sed de initio quidem clare tradit Pachymeres p. 186 v. 9, kalendis Ianuarii Ioannem Cosmam rite fuisse inauguratum patriarcham. nec dubium ex toto contextu rerum ante ac post ibi narratarum est, quin istae kalendae Ianuariae fuerint proxime secutae post discessum e patriarchio Athanasii et huius inclusionem in monasterium Cosmidii, quam 16 die Octobris anni Christi 1293 contigisse vidimus. maneat igitur pro certo Ioannem Cosmam a kalendis Ianuarii anni Christi 1294 praesesse patriarchali potestate Constantino-politanae ecclesiae coepisse: quia vero quando, novem annis et octodecim diebus inde vertentibus, Andronicus imperator episcopos clerum et populum secum ducens Athanasium adiit, nondum manifeste Cosmas abiecerat possessionem patriarchalis honoris, quem nec ipse Athanasius utcumque tunc delatum admisit, et Cosmas postea, ipso fatente imperatore adhuc patriarcha verus, etiam ut talis anathemati subiecit quemcumque qui moliretur Athanasium in throno reponere; quaerendus alibi est verus et indubitatus finis patriarchatus Cosmae.

IV. Is porro non alibi reperietur quam p. 382 v. 18 sqq., ubi refert Pachymeres Andronicum abscindentem nodum quem solvere nequibat, dum episcopos in synodo sine modo aut spe conventionis de abdicatione Ioannis Cosmae et restitutione Athanasii altercantes videt, assumptis secum iis qui Athanasio favebant, eum iuris securum usu ac facto in patriarchatus possessione constituisse, multis episcoporum et ipso Ioanne Cosma nequidquam reclamantibus, et hoc quidem (etsi vi maiori cedens Sozopolim in patriam recessit) verum se adhuc patriarcham arbitrante. ex tunc tamen ab imperatore ac plerisque Ioannes Cosmas haberi pro patriarcha desiit; et Athanasius functiones eius potestatis (quo iure quave iniuria, deus scit) exercuit. habemus autem hanc epocham insignitam caractere chronologico, sed propter affectatam a Pachymere quandam in verbo ambiguitatem indigente declaratione non perfunctoria.

V. Ait nimirum noster historicus p. 383 v. 13 diem, quo est ab Andronico imperatore vi et manu throno impositus Athanasius, fuisse vicesimum tertium mensis Atheniensibus Maemactionis dicti, cuius primus et vicesimus dies illo anno in parasceu-

en, hoc est, modo loquendi huic auctori usitato, in feriam hebdomadis sextam incidit. Maemacterionem alibi Pachymeres constanter, ut in priori observavimus Glossario, Iunium mensem vocat. hic autem non uti cum haetenus consueta notione illud ipsum subindicat, quod non ἀπλῶς et absolute, sed κατ' Ἀθηναίους iuxta Athenienses istum de quo agit mensem fuisse Maemacterionem asserit. sane is esse hoc loco Iunius non potest, quoniam, quo haec gesta esse anno series narrationis fateri cogit, Christi millesimo trecentesimo quarto, cum cyclus solis numeraretur 25, cui competit pro mensibus Februarium sequentibus litera index dominicae D, vicesimus primus Iunii dies dominica, non autem feria sexta fuit. nec medetur huic incommodo, postquam illud animadvertisse visus est, paraphrastes Vaticanus, dum solitus semper alias Maemacterionem Pachymeris Ἰούνιον Iunium interpretari, hoc dumtaxat loco Ἰούλιον Iulium reddidit: nam neque Iulii mensis dies vicesimus primus affixam lateri literam B habet in vulgari calendario, prout oportuerat ut feria sexta censi posset, sed literam F, feriae tertiae indicem quando D feriam primam sive diem dominicam designat. omnino unus in toto anno est mensis Augustus, cuius diei vicesimae primae litera B anno tali feriam sextam indicans ad latus appicta cernitur. hoc igitur ipso mense contigisse oportuit memoratam p. 384 v. 1 a Pachymere promotionem Athanasii. ac sane suadet idem ille vehemens solis flagrantis aestus, quo excoctum fuisse Andronicum dum hoc ageret Pachymeres innuit verbis illis, ἕν' ἀέρι πῦρ κέτοντι καὶ καιρικῶ πνίγει, sub aëre ignem spirante, ac prout tali tempestate solet fieri, paene suffocante trahentes halitum. quae nemo non fatebitur Sextili sive Augusto mensi, sub Leonis signo et Caniculae sidere longe omnium ardentissimo, eximie convenire.

VI. Idem adstruit ordo gestarum et a Pachymere memoratarum rerum, quae exacte totum spatium inter diem 19 Ianuarii et mensis Augusti 21 complent, ut breviter demonstro. refert historicus l. 5 c. 2 statim a refrigerato primo illo ardore, quo in Athanasii repositionem in sede die 19 Ianuarii passim omnes abrepti fuerant, non paucos antistitum adversa ei promotioni studia monstrasse. qua contentione durante, addit Pachymeres mox p. 376 v. 2 Andronicum diebus Tyrophagiae, qui proxime quadragenarium ieiunium praecedunt, adiisse Ioannem Cosmam. fuit illo anno feria quarta Cinerum dies undecima Februarii; unde illa profectio imperatoris ad Ioannem aliquo septem dierum undecimam Februarii diem ἀμέσως praecedentium contigisse debuit. narrat postea historicus percussum Andronicum excommunicatione a Ioanne, postquam illum ipse verum adhuc patriarcham agnoverat, in eos intentata qui Athanasium reponere in sede molirentur, multum remisisse de studio in eam restitutionem suo. supervenit his moribus et mors Theodoriae Augustae matris Andronici, rebus humanis

subtractas feria secunda secundae ieiuniorum hebdomadae, hoc est die Februarii decima sexta, ut p. 877 v. 20 refertur; significaturque ibidem curas universas imperatoris ad curandam, dum aegrotavit, et postquam fato functa est, magnifico ac regio funere honorandam matrem esse conversas, post Paschales non magno inde intervallo secutas ferias alias urgentes domesticorum affectuum sollicitudines Andronici animum a cogitando de Athanasio averterunt, cura nimirum adornandae profectiois Irenes suae coniugis Thessalonicam cogitantis, et nuptiarum Ioannis despotaе sui filii cum filia Chumni sui primarii ministri celebrandarum; quae capite quinto memorantur, et facile dies a Pascha quindecima expleverint. incidit autem illo anno Pascha in diem 29 Martii, adulto igitur iam Aprile resumptum ecclesiae negotium est; et longae illae c. 6 indicatae institui ab episcopis deliberationes coeptae circa excommunicationem a Ioanne Cosma coram in os Andronico Augusto intentatam; quibus absumptum Maium mensem et Iunium non temere prudens aestimator ex historici verbis autumaverit, donec mense Iulio, nihil ab iis sibi sperandum Andronicus videns ad exemptionem scrupuli quem eius animo iniocerat molestissimum inopinata illa Ioannis Cosmae comminatio excommunicationis, se vertere statuit, et longo tempore per missos varios eblandiri a Ioanne ipso conatus est revocationem anathematis illius; cuius tandem voti compos est factus, in optatam ipsi sententiam edita declaratione remissionis ab eodem impetratae Ioanne Cosma; quam scripturam imperator accepit feria illa sexta eademque die vicesima prima mensis Augusti, supra memorata saepius, unde triduo post, die mensis eiusdem vicesima tertia Athanasium in sedis patriarchalis iteratam possessionem imperator induxit, en ut successio et contextus actorum illius anni eundem nos in locum pedetentim ducit, quem procul quasi signaveramus indicio alte se ostentantis characteris chronologici, hoc est coniunctionis feriae sextae cum die Augusti 21; quae coniunctio cum annum exigat cyclo solis 25 insignitum, qualis nullus isto temporum tractu alius est ab anno qui in aera Christiana numeratur quartus supra trecentessimum et millesimum, restat demonstratum anno Christi 1304, die 23 Augusti, desiisse patriarchatum Ioannis Cosmae, Athanasium autem Constantinopolitanae ecclesiae praesidere iterum coepisse, unde consequitur Ioannem Cosmam a kalendis Ianuariis anni Christi 1294 ad diem 23 Augusti anni Christi 1304, annis novem, septem mensibus et 22 praeterea diebus, patriarchatum tenuisse.

P 572

VII. Restat hic definiendus annus eventi notabilis a nostro historico relati l. 8 c. 24, quod sine dubio ad patriarchatum Ioannis Cosmae hic a nobis chronologica ratione definitum pertinet. refert loco laudato Pachymeres pueros quosdam, dum mense Septembri nidos columbarum in Catechumeneis scrutarentur, testas

reperisse intra quas Athanasius patriarchio excessurus scripta quaedam incluserat, prout idem narrauerat c. 22 et 23 l. 2. his sic prolatis chartis turbatum vehementer Andronicum fuisse propter memoratum illic anathema ab Athenasio intortum in adversantes sibi. itaque allegasse certos homines ad Athanasium privatim in monasterio degentem, qui ex eo rescirent an et quo animo ista scripisset. his eum tradidisse scriptum, quo imperatorem omni exolvit scrupulo. scriptum autem istud fuisse consignatum nota temporis sit, mensis Aprilis et indictionis 11 (p. 256 v. 18). igitur id contigerit anno Christi 1298, quo certissimum est indictionem 11 fuisse numeratam Graecis a Septembri anni praecedentis, Latinis a kalendis Ianuariis. illud hic occurrit incommodum, quod literae istae Athanasii declaratrices mentis eius mense demum Aprili post inventionem chartarum absconditarum octavo consignentur, cum tota narratio historici demonstrat multo brevius spatium intercessisse inter scrupulum insertum et evulsam animo imperatoris. omnino credo mendum hic esse in duobus alioquin optimis codicibus Pachymeris B et A diserte habentibus *μηνη Ἀπριλλίου*, et apud unum Vaticanum veram huius loci extare lectionem. in eo enim legitur *μηνη Σεπτεμβρίου Ἰνδικτιῶνος ια'*, hoc est *mense Septembri indictionis 11*. Septembris igitur initio anni Chr. 1297, quo iam Graeci indictionem 11 numerare suo more occupabant, repertae chartae istae fuerint, post paucos vero dies eodem mense literae Athanasii quas diximus conscriptae. fuit autem is annus Cosmae patriarchatus quartus.

C A P U T V.

De lunae defectione totali Constantinopoli visa die 14 Ianuarii anno Christi 1302, quam describit Pachymeres l. 4 c. 15.

I. Fuit Ioannis Cosmae patriarchatus alia quoque conspicuus coelesti nota, eo hic a nobis pertractanda diligentius, quod eius consideratio speretur redundatura in non vulgare stabilimentum chronologicarum huiusce totius historiae rationum. loco modo P 573 indicato, nimirum p. 306 v. 3, scribit noster historicus eodem anno cuius post equinoctium autumnale cometa praecedente capite descriptus apparuerat, Ianuario currente, cum primus lunae a novilunio progressus simul cum illo mense incepisset, eum planetam plenilunio in deliquium incidisse, prout imperatori praedixerant astronomicarum periti rationum, nempe ita ut obscurari coeperit fere tertia noctis hora, a parte disci lunaris Orientali; paulatimque per horae spatium caligine subintrante, prorsus intra umbram luna tota absorpta, nigra perstiterit horae triente. post quod resumens lento progressu, a limbo coeli parti Orientali obverso, perditum lumen, tota sensim hora tenebris emergens, pura

denique plenum os, ut antea, lucens ostendit. his fere verbis actor istud phaenomenum exprimit, quotus is annus ab orbe caedito, qua solet interdum uti aera, numeratus fuerit tacens. caesului ego super hoc domesticum oraculum doctissimi humanissimi mihiq̄ amicissimi patris Ioannis Baptistae Riccioli societatis nostrae, datis ad illum hinc Roma literis circa initium Aprilis anno Christi 1667. ad eas mutuam eius epistolam hic describere operae pretium duxi.

Epistola Ioannis Baptistae Riccioli soc. Iesu ad Petrum Possinum eiusdem societatis.

Reverende in Christo pater.

Pax Christi.

Cum Pachymeres l. 4 c. 15 narret visam Constantinopoli eclipsim lunae totalem mense Ianuario, hora noctis 3, ita ut luna post horam fere tota intra umbram telluris immersa fuerit et emergere visa sit ab umbra post horae trientem tandemque post horae intervallum tota emergerit, neque vero diem neque annum exprimat, sed solum id accidisse tempore Andronici Palaeologi referat, iubes me, pater doctissime et amantissime, inquirere ex mea Astronomia Reformata quoto Christianae epochae anno talis eclipsis contigerit; supponisque ex contextu rerum gestarum annum huiusmodi consistere inter 1298 et 1310 dictae epochae. ut votis tuis obsecundarem, examinavi plenilunia Ianuarii omnium praedictorum annorum; et respondeo distincte per tres conclusiones; supponoque pro certo, ex mea tum Geographia tum Astronomia Reformata, Constantinopoli altitudinem poli esse graduum 42 56, eiusque meridianum orientaliorem esse Bononiensi (cui affixae sunt meae tabulae) hora 1 min. 20 26.

I conclusio.

Inter annos Christi 1298 et 1310 nullus fuit, in cuius Ianuario fuerit plenilunium eclipticum, nisi anni 1301 1302 et 1303.

Ratio est quia, ut lunae eclipsis sit naturaliter possibilis, lunae distantia a propiore nodorum non debet excedere gradus 17 20, ut docui libro 5 Almagesti Novi. at in pleniluniis Ianuarii omnium annorum ab anno 1298 ad 1310, demptis annis 1301 1302 1303, luna distitit a propiore nodo plus quam gradus 17 20, ut ex prima tabella infra scripta liquet. ergo etc. et ad id discernendum sufficit adhibere plenilunia media.

T A B E L L A.

P 574

<i>Anni vulgari epochae Christi.</i>	<i>Menses.</i>	<i>Plenilunium medium Constanti-nopoli post me-ridiem.</i>	<i>Lunae locus verus tem-pore pleni-lunii.</i>	<i>Nodi Ω Bo-rei locus ve-rus.</i>	<i>Distantia lunae a nodo pro-piore.</i>
<i>Anni</i>	<i>Menses</i>	<i>Dies. H. t. ss.</i>	<i>S. Gr. Min.</i>	<i>S. Gr. Min.</i>	<i>Gr. Min.</i>
1298	Ianua-rius.	28 8 48 51	4 15 46	0 20 59	65 4
1299		17 17 37 29	4 9 35	11 22 13	42 38
1300		7 2 26 7	3 28 42	11 13 27	44 45
1301	Ianua-rius.	24 23 58 48	4 16 6	10 23 8	8 2
1302		14 8 47 26	4 1 26	10 4 22	2 56
1303		3 17 36 4	3 16 53	9 5 36	11 17
1304	Ianua-rius.	22 15 8 46	4 4 23	8 25 16	39 7
1305		11 0 57 24	3 25 7	8 6 30	48 37
1306		0 8 46 2	3 17 32	7 17 44	59 48
1307	Ianua-rius.	18 6 18 33	3 28 0	6 27 28	89 28
1308		8 15 7 22	4 0 9	6 8 39	68 30
1309		26 12 40 3	3 18 50	5 18 19	59 28
1310		15 21 28 41	4 3 31	4 29 33	26 1

II conclusio.

Ex tribus pleniluniis eclipticis mensis Ianuarii annorum Christi 1301 1302 et 1303 solum plenilunium anni 1302 respondet conditionibus a Pachymere relatis. plenilunia enim annorum 1301 et 1303 Ianuario facta neque totalem eclipsim cum mora notabili in umbra terrae habuerunt; neque aut initium in iis aut medium eclipsis fuit circa tertiam noctis horam, sed longe pluribus horis post. at eclipsis anni 1302 Ianuarii die 14 fuit totalis, cum insigni mora lunae in tenebris; et eius initium fuit prorsus hora tertia noctis Constantinopoli, ut patebit ex calculo infra scripto; et quoad hoc respondet exacte relationi Pachymeris.

III conclusio.

Recuperatio luminis post horae trientem asserta a Pachymere non fuit vera recuperatio luminis radiorum solis directe lunam illuminantium, cum luna morata sit re vera in umbra terrae hora 1 42 24. sed ob radios solis refractos rubicunda coepit apparere, licet intra umbram esset, ut plerumque evenit in eclipsibus totalibus, iuxta ea quae demonstravi in 5 libro Almagesti Novi, c. 5.

P 575

C A L C U L U S

*eclipsis lunae totalis cum mora, visae Constantinopoli anno
Christi MCCCII, Ianuarii die 14, nocte sequenti.*

altitudo poli Constantinopoli. Grad. 42 56.
meridianus Constantinopolis orientior Bononiensi hor. 1 20 26

tempus aequale plenilunii post merid. hor. 10 37 32.
tempus apparens plenilunii post merid. hor. 10 26 20.

	Signa	Grad.	min. 1.	min. 2.
Solis verus locus in Aquario post signa	10	2	33	18
apogei solaris locus.	3	2	29	38
anomaliam solis aequata	6	29	55	58
lunae locus verus in Leone seu post signa	4	3	33	18
anomaliam lunae coaequata	5	29	14	44
nodi Ω borealis lunae locus medius	10	4	21	31
et nodi australis Υ	4	4	21	31
distantia lunae a nodo australi	0	1	18	13
verus igitur locus nodi Υ australis	4	4	15	46
lunae latitudo maxima	0	4	58	30
argumentum latitudinis verae lunaris	5	28	17	32
latitudo ergo vera et borealis lunae in medio eclipsis, seu in momento plenilunii	0	0	8	52
semidiameter apparens lunae	0	0	16	12
et diameter	0	0	32	24
semidiameter umbrae correctae in loco transitus lunae	0	0	47	43
scrupula deficientia	0	0	55	3
digiti eclipsati	20	19	4	
horarius lunae motus a sole	0	0	35	30
scrupula incidentiae aut repletionis	0	0	53	21
scrupula semimorae in umbra.	0	0	30	13
	dies	horae	min. 1	min. 2
semidiurnum tempus Constantinopoli	0	5	43	20
initium eclipsis in horis post meridiem	14	8	43	30
in horis noctis sequentis	14	3	0	10
initium totalis immersionis post meridiem	14	9	34	28
in horis noctis sequentis	14	3	51	8
medium eclipsis seu plenilunium post meridiem	14	10	25	20
in horis noctis sequentis	14	4	42	0
initium verae recuperationis luminis post meridiem	14	11	16	32

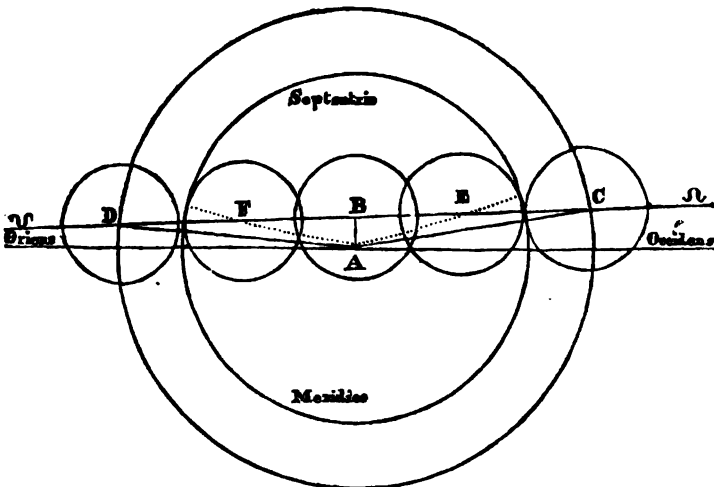
	<i>dies</i>	<i>horae</i>	<i>min. 1</i>	<i>min. 2</i>
in horis noctis sequentis	14	5	33	12
finis eclipseos versus post meridiem	14	12	7	30
in horis noctis sequentis	14	6	24	10
tota mora lunae in umbra terrae	0	1	42	24
tota duratio eclipsis	0	3	24	20

Bononiae 16 Aprilis 1667.

R. V. Servus in Christo
Ioannes Baptista Ricciolus.

Hactenus epistola R. P. Riccioli, cui ad notitiam perfectam P 576 deliquii lunaris a Pachymere memorati nihil addi potest nisi forte typus eclipseos eiusdem, quem a summo amico talium peritissimo meo rogatu delineatum, hic, cum bona R. P. Riccioli venia, ne quid lector e solitis tali occasione praestari desideret, apponam.

Typus eclipseos lunaris visae Constantinopoli die 14 Ianuarii anni MCCCII.

- A centrum umbrae. CB media duratio hor. 1 42 10.
 B centrum lunae. BD idem.
 AB latitudo lunae borealis 8 52. CD integra duratio hor. 3 24 20.
 AC et AD summa semidiametrum, umbrae 47 43 et lunae 16 12. EB media mora 51 12.
 BF idem. integra mora hor. 1 42 24.

III. Primus usus huius deliquii lunaris est certa indicatio anni, quo memoratus capite praecedenti cometa comparuit. ait Pachymeres eodem anno quo post aequinoctium autumnale visus

cometes fuerat, mense Ianuario conspectam eclipsim lunae. scribit et numerat more Graecorum. hi enim mundi annos, qua aera vulgo utebantur, a Septembri mense inchoabant. unde non est dubium quin per autumnum anni Christi 1301 nova illa crinita stella conspecta in coelo fuerit; quin a vernis mensibus eiusdem anni ad finem Septembris prodigiosa illa, quam describit historicus extremo c. 14, exarserit coeli ariditas, prata et segetes plantisque omnis generis adurens, puteos quoque perennes et vivas uberrimorum fontium scaturigines exsiccans. denique quod *inter haec*, hoc est circa hoc tempus, contractum historicus memorat p. 304 v. 3, Michaëlis despotae cum Terteris filia a crale Serbiae repudiata connubium, ad hunc quoque ipsum 1301 Christi annum haud dubie pertinere putandum est. et confirmatur idem caractere chronologico, quo antierius narrata superiori anno Christi trecentesimo supra millesimum vindicantur, refert siquidem Pachymeres p. 302 v. 8 patriarcham Ioannem Cosmam se contulisse ad Andronicum imperatorem, et cum eo simul ad Palaeologorum monasterium ivisse die 25 Octobris, quae tunc numerata fuerit feria hebdomadis tertia. nempe anno Christi 1300 bissextili cyclus so-

P 577 lis 21 literas dominicales habet duas, C et B, quarum posterior cum insigniens 23 Octobris diem ostendat eam illo anno dominicam fuisse, demonstrat pariter 25 eiusdem mensis fuisse feriam tertiam. ac quia caetera eventa tum ante tum post istam eclipsim ea fere qua gesta sunt serie in hac historia referuntur, eorum ferme omnium verum tempus ex hac coelesti nota designari posset; quod facili experimento demonstrarem, si tanti esset in iis *immorari* diutius. sufficiat quod in eo genere ad lectoris solatium conatus sumus capite ultimo huius Observationum libri tertii, ubi pleraque libris septem Pachymerianae de rebus Andronici historiae descripta sub unum velut aspectum in annos digesta coniecimus, est tamen ex istis eventis unum paulo intricatius implicatione casuum et ambiguis affirmationibus auctoris, quam ut relinqui a nobis, evolvere perplexitates chronologicas hoc loco professis, intactum debeat. esto igitur id argumentum capitis sequentis.

C A P U T VI.

Intricatae rationes temporum circa Rontzerii ac Catelanorum res et acta explicantur.

I. Quae tribus ultimis libris huius historiae de Rontzerio, Pharenda Tzime, Mpyrigerio Tentza et quibusdam aliis Latinis duobus, tum de militibus quibus praecerant, Catelanis et Amogabaris, primum auxiliariis infidis, deinde feris hostibus Andronici et Romanorum, referuntur, haud satis dilucide ordinata sunt ab historico, vel sub finem longi et laboriosi operis fesso, vel ob in-

dignationem in Catelanos et duces eorum, propter atrocissimas in suam gentem iniurias, numquam fere sine indicio perturbationis ex vehementi odio eorum recordante, ideoque imperfecte defungente distinctione et explicatione necessaria. huic ut pro virili medeamur incommodo, in gratiam lectoris studiosi confusam istam congeriem hic evolvere, et chronologica methodo suis acta eiusmodi et eventa singula alligare epochis aggredimur, initio a prima Rontzerii et Catelanorum e Sicilia in terras Orientalis imperii evocatione ducto.

II. Narrat l. 5 c. 12 Pachymeres : imperatorem parum praesidii adversus Persarum irruptiones in Orientales imperii regiones in Romana militia reperientem, ideoque respicere coactum externa auxilia, primum Pharendam Tzimem cum manu militum, quos e sibi subditis armaverat, suppetias ultro venientem grate excepisse; ac praeterea offerentem se ad idem per literas Rontzerium amplis conditionibus invitasse, quibus ille permotus postea cum magno navali exercitu venerit Constantinopolim. istius Andronicum inter et Rontzerium per literas invicem scriptas iuitae stipulataeque conventionis tempus non diserte notatum a nostro historico, ex causa, qua inductum ad eam tractationem Rontzerium ait, divinandum est. scribit autem ille Rontzerium ex milite templi post captam ab Aethiopibus (hoc est Saracenis duce Sultane Aegypti Melec Seraf dicto) Ptolemaidem, ditissimam et munitissimam urbem Phoeniciae (quod anno Christi 1291 die 18 vel, ut alii, 19 Maii contigisse accurate Spondanus illo anno docet ex scriptoribus illorum temporum) manu collecta sibi obnoxiorum, quaestuosam aliquandiu per illa maria piraticam fecisse, partisque magnis opibus ducem iam classis validae Friderico Siciliam obtinenti (Theuderichum hunc perperam vocat Pachymeres) militarem longo tempore certi pactione stipendii operam navasse, P 578 bello quod ille adversus ecclesiam rebellis contra Carolum gerebat Apuliae regem. caeterum hoc tandem bello nuptialibus conditionibus dirempto, quibus Ecaterina regis Caroli filia regis Siculi fratri collocata sit, Rontzerium haerere amplius in Sicilia non valentem, quod eum Romanus pontifex dedi sibi puniendum a rege Siculo poscebat, pactum de quo diximus iniisse cum Andronico.

III. Ita ibi Pachymeres, in rebus quae de alienis terris aut gentibus obiter memorat, suo more balbutiens. voluit enim sine dubio illic indicare pacem factam anno Christi 1302 inter Carolum regem Neapolis et Fridericum in Sicilia dominantem, qua non Ecaterina sed Eleonora regis Caroli filia, non fratri regis Siculi sed ipsi Friderico desponsa coniux est, prout Fridericus ipse attestatur in instrumento conventionis istius publice per ipsum edito ad Castrum Novum die 19 mensis Augusti anno Christi 1302, indictione 15, quod totum recitat Odoricus Rainaldus eo Anнали, unde manifestum est ab illo iam tempore institui coeptum esse

tractatum inter absentes, hinc Rontzerium inde Andronicum imperatorem, de auxiliari classe ab illo ad hunc adducenda. ~~sum~~ praesens status rerum impellere vehementer Andronicum ad admittendum oblatum auxilium debuit: eo quippe anno Michael Augustus iunior eius filius omnes secum imperii copias ductans ter- gum inhoneste Persis verterat, fugaque praecipiti se incluserat Magnesia, ubi et deserebatur a militibus et omnium rerum extrema laborabat inopia, cui subvenire Andronicus pater cum maxime cuperet, obstaculis ineluctabilibus prohibebatur, prout prius narra- verat ipse Pachymeres l. 4 c. 18, consequenter inde referens mi- serriam desolationem omnium imperii regionum per illos Orien- tales tractus ex his secutam, praesertim post novam et luculen- tam cladem Romanorum duce Muzalone hetaeriarcha, die 27 Iulii circa Bapheum prope Nicomediam a Persis duce Althane illatam, quae l. 4 c. 25 describitur. extremis ergo mensibus an. 1302 et primis anni sequentis 1303 fuit conventio ista commoentibus ul- tro citroque nuntiis conclusa; rursusque aliquot inde mensibus in classis apparatu impensis, tandem ea mense Septembri Constan- tinopolim appulit.

IV. Mense inquam Septembri anni Christi 1303, diserte si- quidem attestatur Pachymeres p. 393 v. 6, insecuto mox Septem- bri, post mensem Augustum cuius die octavo terrae motus incepit quo subversa est Rhodus, appulisse Rontzerium Constantinopolim cum classe auxiliari, indictione secunda. verba eius sunt: *κατά τὸν ἐπὶ τούτῳ Γαμηλιῶνα δευτέρας ἐπινομήσεως εἶδεν ἢ Κωνσταν- τίνου καὶ τὸν Λατίνον Ποντζέριον.* Gamelion, hoc est usu perpe- tuo Pachymeris Septamber, indictionis secundae, est sine ullo du- bio September a quo incepit more Graecorum numerari Indictio secunda. indictiones autem, quas Latini a kalendis Ianuariis nu- merare incipimus, Graeci semper a quarto retro mense inchoant, unde et initium ducunt annorum aerae suae a mundi principio juxta calculos ipsorum. unde cum viderimus superius n. 3 Fridericum literas publicas, quibus pacem a se cum Carolo rege Neapolis initam promulgavit, consignasse anno Christi 1302, die 19 Augusti, indic- tione 15, intelligere debemus fuisse illum annum ultimum cycli indictionis complectentis annos quindecim, ita ut Septembri post illum Augustum mox secuto Graeci numerare primam indictio- nem coeperint, Latini vero id facere distulerint usque ad primum diem Ianuarii sequentis, quo Christi annus 1303 calculo ipsorum est initus. rursus huius anni Christi 1303 mense Septembri Graeci secundam indictionem numerarunt, dum Latinis indictio adhuc prima per spatium quadrimestre curreret. nec alius ab hoc Se- ptember indictione secunda Graecis insignis reperiri hoc tractu temporum potest, nisi quis retrocedat annis quindecim ad annum P 579 Christi 1288, aut progrediatur pari spatio consequentis temporis usque ad annum aerae Christianae 1518, quorum item annorum

duorum menses Septembri apud Graecos *δενίση ἐπιπέμητις secunda indicio* numerari coepta est. quam vero est manifestum ad neutrum illorum annorum pertinere potuisse appulsuum Rontzerianae classis Constantinopolim, tam certum haberi debet illum esse assignandum mensi Septembri anni Christi 1308.

V. At ecce hoc assertum tam disertam Pachymeris affirmatione constitutum contrario eiusdem testimonio evertitur. scribit ille in hunc modum p. 561 v. 18. *ambobus iam imperatoribus, seniori quidem tertium et vicesimum, iuniori autem duodecimum annum imperii evolvi contigit, quando etc.* eventa varia memorat, quae in illum inciderunt articulum temporis, quo Andronici annus imperii 23, Michaëlis autem eius filii 12 evoluti erant, hoc est, expleti numerabantur, sequentibus iam inchoatis. inter alia vero istius generis eventa paulo post recenset inclusionem Michaëlis Augusti iunioris intra Didymotichum, munitam arcem, in qua se necessario continebat, quod milites Romani, quibus praeerat, fracti animis ob acceptas clades, inde progredi et os hostibus obvertere non auderent. hostes hic non alios intelligere historicus quam Catelanos potest. et ipse statim clare de iis se loqui demonstrat, dum continue subiungit Andronicum experimentis evidentibus persuasum, vinci non posse Marte aperto suorum armis Catelanos, alias eorum debilitandorum aut alliciendorum ad conventiones pacis rationes iniisse. clades igitur, quarum Pachymeres hic meminit Romanis militibus exercitus, cui Michaël iunior Augustus in Occiduo tractu praeerat, a Catelanis illatarum, non aliae fuerint quam quas idem retulit l. 6 c. 30 et libri eiusdem c. 32, quorum in priori narrat progressum contra Catelanos aliquanto post necem Rontzerii Caesaris, Adrianopoli Pamphylum usque, Michaëlem Augustum iuniorem, cum toto Romano exercitu, partem huius sub tribus ducibus, Duca Umpertopulo et Bossila, contra Calliopolim misisse, ubi Catelani et Amogabari suas copias habebant: sed hi obiecta Romanis armentorum praeda, cum sic eorum ordines solviissent, immisso in discursantes inordinate equitatu fuderunt eos fugaruntque, ducentis interfectis, vulneratis ipsis ducibus. posteriori autem loco, nempe l. 6 c. 32, idem historicus fuse describit commissum postea a Michaële Augusto, digestis in aciem universis Romanis copiis, adversus Catelanos praelium, eo successu ut Romanus quidem exercitus fugatus, ipse vero Michaël fortiter pugnans periclitatus de vita fuerit, et vix demique fuga ipse quoque servatus Pamphylum primum se receperit; paulo vero post, iuxta ea quae deinde c. 1 l. 7 noster idem auctor tradit, Didymotichum se transtulerit, ubi exanimatus metu ex claudibus acceptis Romanas copias intra muros munitae arcis continere cogebatur. id porro si contigit quando evolvebatur aut potius evolutus iam erat annus imperii Andronici vicesimus tertius Michaëlis duodecimus, oportuit sine dubio contingere anno Christi

1806: tunc enim Andronicus, cui primus a patris morte imperii annus fuit 1283, vicesimum tertium principatus annum absolvet et vicesimum quartum inchoaverat, Michaël vero, cuius prioris annus imperii cum patris undecimo Christi 1293 concurret, principatus duodecimum annum evolverat, decimum tertium iniverat.

VI. Atqui cum hoc quidem constare nequit quod Pachymeres ex publicae memoriae conscientia, tamquam certissimum et a se visum, asseverat, Rontzerium mense Septembri secundae indictionis appulisse Constantinopolim. hoc nunc demonstratur ex serie ac nexu rerum intervallisque temporum diserte memoratis a Pachymere. Rontzerius Septembri secundae indictionis, hoc est an. Chr. 1808, in urbem appulsus ab Andronico magnifice excipitur, magnus dux creatur, uxorem ducit imperatoris neptem, Cyzicum in hiberna missus in digressu ab urbe a Genuensibus oppugnatur. haec narrata l. 5 c. 14 facile reliquum anni 1808 expleverint. igitur circa initium anni Christi 1804 excepti a Cyzicenis Catelani uberi et copioso hospitio, nihil minus cogitarunt quam cuius causa missi erant, Persas ulterioribus imperii provinciis infestos oppugnatum ire. itaque perstiterunt a vere illic ad *Arcturum*, ut scribit Pachymeres, hoc est ab Aprile ad Septembrem, quo mense oritur Arcturus stella *undecim diebus ante aequinoctium autumni*. verba sunt Plinii l. 2 c. 47. iis verbis significat historicus universam eos tempestatem aptam expeditionibus in stativis consumpsisse, non tam desidendo, quod ipsum esset flagitiosum, quam depraedationibus ebrietatibus extorsionibus stupris et nullo non iniuriarum maxime intolerabilium genere miserimos hospites vexando. quae scelera non ferens Pharenda Tzimes unus e Latinis ducibus, pars militiae istius, sed non subiectus Rontzerio, at sibi proprie auctoratos milites ductans, una cum iis recessit patriam repetens, ut tradit Pachymeres l. 5 c. 14. ea aetate per totam passim Orientalem imperii ditionem licentissime Persae barbari agebant ferebantque cuncta; quod fuse describitur a nostro l. 5 c. 21. quare sollicitati Rontzeriani, ut suppetias oppressis accurrerent, cum ab aliis tum a Marule imperatorio duce, qui cum aliquibus Romanis copiis admixtus Catelanis Cyzici degebat, variis semper praetextibus profectionem differebant. et cum ipse Marules cum suis, frustra invitato Rontzerio, adversus provectos in viciniam hostes movens prospere pugnasset, praeda quam de Persis ipse et eius milites tulerant, redeunti a Catelanis est extorta. cum propter haec et multa talia in aula nuntiata gravi Rontzeriani infamia apud imperatorem laborarent, profectus in urbem sub anni finem, ut videtur, Rontzerius facile omnia credulo et sibi addicto Andronico purgavit; grandemque ab eo pecuniam accepit in stipendia, ut aiebat, Alanorum, quos etiam admixtos suis Cyzici habebat, expendendam; et promissa ingentis alterius summae ex collatione tributorum intra quadragesimum inde diem nume-

randae, prout ex fide factum est. sicque onustus thesauris Rontzerius ad suos rediit circa initium veris an. 1305, ut apparet, mox videlicet, uti sperabat imperator, eos contra Persas ducturus, verum interim non pauci e Catelanis, convessata in naves praeda quam Cyzici et locis circumvicinis Romanos diripiendo corraserant, domos proprias iniussu repetierunt. inde secuta stipendiorum per Rontzerium iniqua divisio est, Italis large donatis, Alanis maligne aspersis imperatoria pecunia. hinc inter hos et illos ortae simultates diu suspicionibus odiisque rixisque inter ipsos mutuis exercitae sunt. per haec detrectata variis elusionibus in huius quoque anni aestatem expeditio in Persas est, Catelanis stativa commoda relinquere nolentibus, quantumvis urgente imperatore; quem maxime premebat obsideri coepta, Alisyrae Persae sastrapae validis copiis, Philadelphia; quod sub autumnum an. 1305 evenisse crediderim.

VII. Iniit annus Christi 1306, quando sollicitus imperator pro Philadelphia iam acri fame laborante, frustra per missos et literas expertus duobus primis mensibus emoliri Cyzico Rontzerium, mense tertio socrum eius Irenen, Asanis viduam, sororem suam, ad eum allegavit nave celeri, quod factum ait Pachymeres p. 421 v. 21 *coepta iam hebdomada maiore sub finem Martii τῆς μεγάλης εβδομάδος καταλαβούσης, Κρονίου μηνὸς λήγοντος.* haec characterem certum habent huius anni Christi 1306, quo Pascha incidit in diem 3 Aprilis; nec convenire superiori possunt, qui Pascha habuit die Aprilis decima quarta, unde finis Martii hebdomadam maiorem nequivit attingere. nihil omisit artis et industriae Irene ad persuadendum Rontzerio ut contra Persas tenderet. sed Catalani praetextus quaerebant haerendi loco sibi grato; interimque superbissime insultantes Alanis, in ipsos per iurgia minatos, gratulatione nocturna irruunt; unde atroci commissa pugna vincuntur Alani, filio ducis ipsorum Georgi occiso. sed postridie, quae fuit dies Aprilis nona, vicissim insurgentes Alani circiter trecentos e Catelanis peremerunt. placatis utcumque Alanis, mense tandem P 581
Maio procedere coepit Rontzerianus exercitus e Romanis Catelanis Alanis constans. haec ex Pachymere constant l. 4 c. 21. c. vero 23 idem memorat solutam Rontzerii adventu Philadelphiae obsidionem, commisso ad Aulacem praelio, ex quo vulneratus dux Persarum et Carmanorum Alisyras matura sibi fuga consuluit, Amurii suarum partium ducis castris se admovens. ex hoc successu late inclytus Rontzerius avarissime pecunias a Romanis extorquet, l. 5 c. 26, partem praedae deponens apud fidam sibi, ut putabat, Magnesiam, cuius occupatorem Attaleotam imperatori reconciliaverat. sed hoc ipso auctore Magnesienses in Rontzerium rebellant, et ab eo totis viribus nequidquam oppugnantur. Alani ex eius castris fugiunt, l. 5 c. 31. Andronicus multis missis et literis frustra diu conatus Rontzerium a Magnesia oppu-
Georgius Pachymeres II. 51

gnatione avellere, tandem ei persuadet traiectum in Occidentem factum, ut ibi copias cum prius eo profecto Michaële Augusto iunior coniungeret. ergo ille cunctis Romanis regionibus qua transit vastatis, copias denique traducit partim Mitylenam partim Lampsacon Madytum et in alia continentis Occidentis loca, ubi Romanos hostiliter Catalani deprædati sunt. nam hæc Pachymeres l. 6 c. 8. quæ sine dubio pertinent ad Octobrem aut Novembrem anni Chr. 1306, quando nondum Andronicus 24, Michaël 13 imperii annum expleverant. unde ultimum id tempus est quo verum esse potuit illud quod scribit noster in fronte libri septimi: *ambobus iam imperatoribus, seniori quidem tertium et vicesimum, iuniori autem duodecimum ævum imperii evolvi contigit.* progressi enim uterque multum erant in anno ille 24, hic 13, sed neuter illum absolverat: desinunt enim anni æque amborum extremo Decembri. usus ergo repetitione quadam est dum ista scripsit Pachymeres, et retro et ea quam tum tractabat memoria resiliit, insignire, ut opinor, velens verum initium belli Catalanici, quod si quis recte consideret, ex hoc tempore processit. etsi enim adhuc Rontzerius et eius milites se stipendiarios imperii ferebant, tamen non dubie apertam defectionem machinabantur, cuius certa indicia Genuenses degentes Galatæ Andronico detulerunt, ut noster refert l. 6 c. 6 et 9. et sane res id ipsæ loquebantur: nam ex hoc præsertim tempore relictae oppugnationis Magnesiæ nihil minus contumaciæ in imperatorem, sævitiae in Romanos omnes Catalani monstrarunt quam ipsi hostes Persæ barbari. ac quamquam eos Andronicus tractare adhuc ut socios pergebat, ignave constrictus metu, tamen alter imperator Michaël pro veris eos, quales erant, palam habuit hostibus, adiungere illos sibi renuens iubente licet patre, et irruere in ipsos se paratum ferens, ut docet noster l. 6 c. 5 et 13.

VIII. Verum quidem est geri coeptum a Catalanis in Romanos multo apertius et immanius bellum post necem Rontzerii, quæ anno sequenti contigit. sed inde aliud non conficitur nisi duo quasi fuisse initia Catalanici belli, quorum alterum ad autumnum anni Christi 1306, alterum ad ver anni 1307 pertinet. unde credimus Pachymerem cum secundo referendo se accingeret, in ipso limine libri 7 priora epocham ex retro actis retraxisse, eique mentione coniunxisse eventa multa, quorum quaedam posterioris erant memoriae, et non ad annum Andronici 23 expletum, 24 currentem, Michaëlis 12 expletum, 13 currentem, qui fuit Christi 1306, pertinebant, sed ad sequentem Chr. 1307, quo Andronicus 25, Michaël 14 iniverant. hæc igitur solutio est obiectionis superius n. 5 propositæ. concedo secuturum, quod opponitur, incommo- dum submotiois adventus in urbem Rontzerii retro in indictionem primam, si Michaëlis Augusti duplex a Catalanis clades et inde secuta eius intra Didymotichum inclusio in annum Andronici

. 3 expletum, 24 inchoatum, Michaëlis 12 evolutum, 18 initium conveniret, nego autem id ita esse, et aio commemorari tempus illud ex transacta memoria per anacephalacosim; et ex multis eventis, quae simul ibi conglobantur, pleraque non illius esse anni, qui fuit, ut saepe dictum est, Christi 1306, sed sequentis 1307. nunc caetera quae ad Rontzerium pertinent reddamus.

IX. Satis diligens noster fuit in huius et promotione in Caesarem dignitatem et caede non multo post secuta referendis, adiunctis etiam notis temporis, sed quarum aliqua subobscura est. tradit Pachymeres p. 522 v. 4 Rontzerium ad se missa ab Andronico Caesareae dignitatis insignia induisse ac rite acclamatum Caesarem fuisse *die qua Lazari resurrectio celebrabatur*. hic dies in kalendario Graecorum est sabbatum contiguae praecedens dominicam palmarum. porro cum illo anno Chr. 1307 cyclum solis 28, lunae 15 numerante, dominica resurrectionis septiduo serior dominica palmarum incidit in 26 Martii, sabbatum Lazari pridianum dominicae palmarum omnino fuerit 18 Martii dies. adiungit hic noster historicus c. sequenti, hoc est p. 524 v. 12, novum Caesarem Rontzerium adeundum sibi putasse Michaëlem Augustum iuniorum, qui apud Adrianopolim castra habebat; praemisissetque ideo ad illam Asanem uxoria suae fratrem, a quo ait primum indicium venturi Rontzerii perlatum ad Michaëlem *die octava supra vicesimam Boëdromionis*. *Βοηδρομιῶνος τοιγαροῦν ὀγδόη λήγοντος ἤν*. Boëdromion alibi semper a Pachymere dicitur Aprilis mensis. sed ne hic ita intelligatur, prohibet quod p. 525 v. 2 addit, *quartus feria post hebdomadam Thomae admissum fuisse ab Augusto Caesarem*. hebdomas Thomae est apud Graecos sine ullo dubio ea quae sequitur octavam Paschae, a nobis dictam *in albis* aut *quasi modo*; in qua dominica post Pascha prima Graeci item ut Latini, inter sacra recitant comma evangelii ex c. 20 Ioannis, quo narratur dubitatio Thomae apostoli de resurrectione Christi convicta curstaque tactu sacrorum eius vulnerum, unde nomen hebdomadis Thomae contiguis isti dominicae diebus usu Graecorum adhaesit. manifestum porro est hebdomadam Thomae illo anno, qui, ut ostendimus, Pascha 26 Martii habuit, sequi non potuisse diem 28 Aprilis. sed neque sequenti anno Christi 1308: nam hoc Pascha in Aprilis 14 incidit. igitur aliud quam Aprilem nomine Boëdromionis hoc loco expressit Pachymeres. nec est novum illum variare in appellationibus mensium, utpote quem certo deprehenderimus Ianuarium, quem solet vocare *Hecatombaeonem*, aliquando *Lenaeonem* appellasse, et Augustum, cui consuevit Posideionis nomenclationem adaptare, aemul designasse vocabulo *Masmacterionis*, quo alibi est solitus Iunium exprimere. itaque necessario intelligendum *Boëdromionem* nunc Pachymeri Martium dici. cuius die 28, tertia post Pascha feria, monitus de Rontzerii adventu Michaël, ubi eum se benevole excepturum de-

clarasset, dedit se hic in viam, et nono ab hoc die, feria quarta hebdomadae Thomae, primae post Paschalem, admissus et fuit ea dies Aprilis quinta. sexta insequenti Caesar Rontzen una cum Augusto Michaële in urbem Adrianopolim solemniter cursu invehuntur. sed paulo post idem Caesar in limine cubiculae Augustae, quam salutatum ibat, ab Alanis necem filii Geoci Cyzici a Catelanis patratam ulciscens interfectus est, proli. 6 c. 24 distinctius narratur.

P 583

CAPUT VII

Quae Pachymeres in utraque parte huius historiae sparsim tradit de rebus et principibus Muguliorum, ex monumentis Arabicis illustrata, ordine temporum digeruntur.

I. Muguliorum imperii late per Asiam ab anno Christi circiter ducesimo supra millesimum ad millesimum trecentimum quadragesimum clari, sed quod iure nonnulli questi sunt, Graecis Latinisque scriptoribus nimis perfunctorie memorati, non facile quisquam alius horum temporum nota per Europam lingua usus historicus crebriorem distinctioremque suis scriptis mentionem inseruit quam Pachymeres hic noster. cui propterea illustrando addictam dudum habens operam, fugere salvo officio non potui, quin illigare certa ratione chronologica conarer quae varie ille ac confuse indicans passim de Muguliis plurima congerit; ad quod parum utique subsidii in Graecis Latinisque historicis reperiens consulere sum Arabas coactus. ex his Gregorius Abulpharagius, Christianus auctor accurati Chronici, nuper ex Arabico Latinitate donati atque utroque coniunctim idiomate Londini editi ab Eduardo Pocockio, in hoc de re literaria optime merito, me, quod grate fateor, iuvit insigniter. vixit et scripsit is chronographus, prout colligitur e variis eius operis locis, incipiente dominari Constantinopoli domo Palaeologa, sub primis eius nominis imperatoribus Michaële et Andronico seniore, quorum acta duorum Pachymerianae huius historiae voluminum argumentum sunt: scripsit autem et ad rerum vere gestarum exactam indicationem et ad temporum ordinationem, quantum ex collatione cum optimis quibusque explorare potui, fidelissime quare accuratissime quam praestat in iis quae possunt alieno testimonio coargui, dignus videtur cui fides secure habeatur in his quae affirmat solus.

II. Hic igitur sui Chronici in Arabico quidem contextu p. 427, in Latina vero interpretatione p. 280, ait anno Hegirae 599, cuius initium fuit dies 20 Septembris in anno aerae nostrae Christi vulgaris 1202, coepisse imperium Mogulensium, decessisse autem imperium Praesteiannis sive Presbyteri Ioannis. Ioannes erat commune nomen principum latissime quondam dominan-

tium super Scythas Asiaticos, ad montem Imaum, adeo ut quidam scribant duos et septuaginta reges ipsis aliquando fuisse vectigales. Christianam autem religionem, sed iuxta Nestorii haeresim, colebant, crucemque in bellis prae se duplicem ferebant, alteram auream alteram gemmeam. huic imperio qui ultimus praefuit, ut docet Abulpharagius, praeter commune Ioannis nomen proprie *Ung Chan* vocatus, cum quendam Tamuiinum nomine, quo fuerat usus diu, in bellis praesertim, strenuo et felicissimo ministro, calumniis aemulorum invisum sibi factum comprehendere aggredere, ab eo fortissime repugnante victus ipse occisusque est. quo tempore quidam inter Mogulenses magnae auctoritatis, apparuisse sibi deum affirmans, et declarasse electum a se Tamuiinum in quem orbis terrarum imperium atque in eius posteros transferre decrevisset, universam illi conciliavit Muguliorum gentem; cuius consensu creatus imperator, a deo ipso, ut ille quem dixi fanaticus aiebat, impositum ipsi accepit *Gingizchanis* nomen. hactenus Abulpharagius, cui satis consentaneus noster Pachymeres priore tomo c. 4 l. 5 legislatorem Tocharorum, qui se ipsi Mugulios nominant, nomen habuisse *Tuiscianis* asserit, addens eum ex fabro ferrario ad imperium evectum. tum eorum instituta mores et acta fuisse in memorat, sedem etiam novi huius imperii indicans, portas Caspicas, qui locus in Mediae ac Parthiae confiniis situs est.

III. Pergit Abulpharagius, referens anno Hegirae 600 captam a Latinis Constantinopolim. est annus Hegirae 600 in aera Christi 1203, sed a die duumtaxat decima mensis Septembris Iuliani, quam in diem neomenia Muharram primi Arabum mensis incidit. cum autem nos demonstraverimus tomo superiore occupatam a Latinis Constantinopolim fuisse die 12 Aprilis anni Christi 1203, eam epocham retro trahere aliquot mensibus cogimur, et ad quadrimestre ultimum anni Hegirae 599 conferre, ut magnas illae conversiones duae, imperii a Praesteanensibus ad Mugulios translatae et redactae in Latinorum potestatem metropolis imperii Graecorum, in unum eundemque aerae Arabicae, quam *Hegirae* vocant, annum undesexcentisimum convenerint. anno inde 606 Hegirae, qui incit 6 Julii anni Chr. 1209, Gingizchanes imperio suo subiunxit regiones Caracathasiae, quae videntur Tartarorum Sinensi regno confinium. anno Heg. 610, cuius est initium a Maii 23 anni Christi 1213, Gingizchanes bello indicto Sultani Mohamedi, in ultionem iniustae necis quorundam mercatorum, urbem maximam Otraram post quinque mensium obsidionem vi cepit cum infinita hominum caede, ut et anno 617, cuius kalendae in 8 Martii incidunt, Bocharam et Samarkandam urbes longe amplissimas, quarum huic praesidio fuisse imposita a Sultane Mohamede centum viginti equitum millia tradit Abulpharagius. sed his praelio cruentissimo profligatis dedita

et directa Samarkanda est, triginta hominum millibus occis, totidem in servitutem abductis.

IV. Anno Heg. 618, ineunte a Februarii 25 anni Christi 1221, Balkam Talakanum et Albamiyanum, reliquas e Chorasmi ditione civitates opulentissimas et munitissimas, expugnavit Gingichanes, et ad Sendiam annem acie Lalalodinum vicit, hinc tamen admirans praedicansque fortitudinem, quod cum illum vivum ad se perducere iussisset, is e strage circa se suorum intelligens quare sibi hostes parcerent, eques fluvium tranavit, et ex eo medio natans conversus sagittam est ejacutus in Mogulenses. contigisse hoc ait Abulpharagius mense Raiebo, qui in anno Arabico mensis septimus est, ex hoc miro successa fortitudinis Lalalodini natum asserens proverbium Arabicum, quo dici solet *ve ad Raiebum, et videbis mira.* ex occasione hic ponam experimentum consensionis Abulpharagii cum nostris chronographis a me cum voluptate observatum. ait hoc eodem anno Heg. 618 Sultanem Aegypti Damiatam de Francis recuperasse die Mercurii, Raiebi 19, postquam in ea substitissent Franci annum integrum et undecim menses. vix alius eventus est cuius plures et certiores e nostris spectatae fidei scriptoribus habemus auctores. Ioannes de Vitriaco, Sanutus, S. Antoninus, Nauclerus, Blandus, Aemilius et alii summa concordia memorant anno Christi 1219, nonis Novembris, post menses octodecim obsidionis captam fuisse Damiatam ab exercitu cruce signatorum; eandem autem Sultani redditam anno 1221, die natali B. virginis Mariae octavo Septembris. vides quam exacte tempus detentae a Latinis Damiatae definiat Abulpharagius anno uno et undecim mensibus. nunc inquirendum an pari fide feriam quartam et 19 mensis Raiebi diem isti restitutioni assignet. hic 618 Hegirae annus Muharrami primi sui mensis kalendas, ut dixi, habuit eodem die anni Iuliani aerae Christi 1221 qui vicesimus quintus Februarii nuncupatus est. hinc patet kalendas Raiebi, septimi, ut observamus, P 585 Arabum mensis, in diem Augusti vicesimum primum illo anno incidisse. ex die Aug. 21 si novemdecim dies numeres, pervenies ad octavum Septembris. de quo si velis scire quanta feria fuerit, quare quotus isto anno numeratus fuerit cyclus solis. fuit annus Christi 1221 periodi Iulianae 5984. divisus hic numerus per 28 reliquos facit 26, qui fuit cyclus solis huius anni. cyclo autem solis 26 competit litera dominicalis C. quae cum in Iuliano kalendario respondeat diei quintae Septembris, ostendit illam eo anno fuisse primam feriam, ac consequenter diem octavam eiusdem mensis diem Mercurii, ut Abulpharagius notat, sive feriam quartam, necessario esse debuisse.

V. Anno Hegirae 624, cuius Muharram incepit a die 22 Decembris anni Christi 1226, mortuus est Gingichanes primus imperator Mogulensium die 4 mensis Ramadani, noni ordine in

anno Arabico. incidit ea mors in autumnum anni Christi 1227. addit Abulpharagius imperasse illum circiter viginti quinque annis; quod verum est, cum, ut vidimus, imperare coeperit anno Christi 1202, Hegiræ 599. anno inde Hegiræ 626, cuius Muharram incepit a die 80 Novembris anni Christi 1228, congregatis comitiis universæ gentis Mugulicæ ex testamento Gingizchanis creatus est imperator Ogtai tertius eius filius, qui præ modestia per dies quadraginta recusans, quod suos patruos aut fratres natu maiores præferendos sibi diceret, tandem consensu victus, ab Utacino patruo et Iogtai fratre maiore collocari se in throno passus cognomen ab hisdem impositum *Kaan* accepit. anno Hegiræ 627, cuius kalendæ Muharrami occupant diem vicesimum Novembris Iuliani anno aerae Christi 1229, expeditionem suscepit novus imperator Mogulensium *Kaan* in regem Cathaiæ. Cathais porro quid fuerit, qui ex hoc discere auctore idoneo malet quam e nugacibus fabellis inestitorum illudentium credulitati vulgi, non dubitabit amplius quin Sinense regnum, hodie in Europa notissimum navigationibus Lusitanorum, id ipsum re vera sit cum eo quod Aiton Armenus, Paulus Venetus, et si qui alii scriptores rerum interioris et maxime Orientalis Asiae, nomine Chatai significarunt. docet enim hic Abulpharagius *Altun Chan* ea tempestate Cathais regem in urbe sua primaria *Nam Cinc*, sive ut vulgo alii scribunt, *Namquin*, expectasse successum irruptionis huius Tartaricæ, misso ad arcendos finibus Mogulenses centum millium fortissimorum militum exercitu. sed has copias a *Kaane*, numerosissimas per se ductante Mogulensium legiones, cruentissimo fuisse praelio deletas, alia longe sperans, inopinatissime *Altun Chan* audivit, inde adeo consternatus ut filios et uxores in suo secum palatio incenderit, ne vivus in Mogulensium manus veniret; qui paulo post venientes et *Namquinum* et caeteras maximas Cathais urbes sibi subiecerunt. notissimum porro est *Namquinum* nomen esse alterius urbis regiae imperii Sinarum, quam tum fuisse captam a Tartaris videri incredibile non debet, cum hac nostra aetate similem irruptionem Tartaricam in Sinense regnum contigisse certissimis nuntiis cognoverimus; qua etiam haec eadem *Namquiniensis* civitas capta et vastata fuisse disertissime traditur, itemque altera *Pequinum*, ubi deprehensus *Singensium* rex non minus tragico quam tunc *Altun Chan* exitu desperationem ostendit, nam ne victoribus ludibrio esset, nubili prius filia obtruncata, sese ipse ex ardore suspendit, anno Christi 1644, ut legitur in historia Martini Martini nostri testis paene oculati hac de re edita, quas et eandem ex eius ore et *P. Michaëlis Boymi* item nostri, hic Romae dum visa referrent audivimus. sed et Cathaiam non aliud esse quam *Sinam*, missus Goa an. Christi 1603 16 Ianuarii *Benedictus Goëz* noster ad hoc ipsum explorandum, trienni peregrinatione cla-

rissime deprehendit, in urbem Sinensis regni *Suceum* sub fine anni Christi 1605 perveniens. denique id ipsum *diserte Abulpharagius* alibi testatur, nempe p. 351 huius ipsius sui *Chronici*.

VI. Hic caetera breviter secundi *Mogulensium imperatoris*
 P 586 *acta* reddemus, eo libentius quod quae horum *proxime* occurrunt, illustrandae huic nostrae *Pachymerianae* historiae non parum accommodata deprehenduntur. reversum e *Sinensi* expeditione *Kaanem Abulpharagius* memorat *Batu* sive *Batuo*, *Tusbi* fratris sui natu maximi nuper mortui filio, *numerosas et validas* dedisse copias, cum mandato expeditionem suscipiendi in tractus septentrionales et subiugandi *Sclavoniam, Alaniam, Russiam, Bulgariam*. hisce obtemperans mandatis *Batuus* ingentes mortaliu strages edidit: nam, ut ibi ait *Abulpharagius*, cum *Kaan* proficiscentibus ad hoc bellum militibus edixisset ut *hominum* quos quisque occideret aurem dexteram, ad indicium *numeri*, recisam e cadavere secum auferret, qui ferali huic *censui* habendo praefecti erant, ducenta septuaginta hominum *millia* totidem exhibiturum dextrarum auricularum argumento compererunt neci tradita fuisse. addit *Arabs* chronologus, re bene in *Sclavonia* gesta, decrevisse *Batuum* adoriri *Constantinopolim*, et eo animo in *Bulgariam* movisse. sed illic habuisse obvios *Francorum* reges, hoc est duces *Latinorum* qui tunc *Constantinopolim* tenebant, qui frequentibus praeliis victos *Mogulenses* *terga dare* coegerunt (verba sunt *Abulpharagii*) *adeo ut ab his incursionibus reversi Mogulenses haud iterum ad hunc usque diem Graecorum Francorumve regiones aggressi fuerint*. tali narratione multorum annorum bella et incursiones in varias imperii *Romani* *Orientalis* partes, diverso successu a *Mogulensibus* tentatas, in-
 nuui satis apparet; unde non vana coniectura sit hunc circummi-
 nantem *Romanis* provinciis *Tocharicum* tumultum, ab anno cir-
 citer *Hegirae* 628 ad 638, hoc est ab anno Christi 1230 ad 1240, inquietasse, partim *Nicaeae* dominantes *Graecis* *Lascarim*, aut *Batatzam*, partim imperantem *Constantinopoli* *Balduinum* eius nominis secundum. fortius porro ac felicius restitisse *Tocharis* *Latinos* quam *Graecos* eo bello, quod forte parum candide *Pachymeres* dissimulavit, *diserte* hic affirmat *Abulpharagius*. ex quo etiam discimus debuisse *Graecos* fortitudini *Latinorum*, victorius in *Bulgaria* de *Mogulensibus* relatis probatae, recessum *Tocharorum* ab ipsorum finibus; a quibus bello tentandis nisi terrore *Latinorum* cohibiti temperassent, quantum profecturi forent, consternatio *Graecorum* ad solam mentionem belli *Tocharici* saepe ac fuse a *Pachymere* memorata satis augurandum praebet. huc enim sine dubio pertinent quae ille vol. I p. 133 v. 10 narrat de terrore imperatorum *Nicaeensium*, quoties rumor *Tocharorum* increbuerat; tum quae p. 149 v. 6 refert de consternatione *Panica* *Nicaeae* urbis ad ortum ex vano murmur irruptio-

nis horum. videntur autem repulsi metu a Romanis tunc provincii Mogulenses incubuisse in Persidem; ubi navasse ipsos operam, Calypha illic dominante victo et oppresso, narrat ibidem fuisse Pachymeres p. 133, adiungens hos in Perside belligerantes Tocharos vulgo *Atarios* vocatos, quod nomen forte haud temere suspicetur quispiam e nomine ducis ipsorum detortum, ut qui se ipsi *Batuarios* a *Batuo* dicerent, quod huius suspiciis militabant, populari corruptione vexatarum ab ipsis linguae diversae gentium *Atarii* nominarentur.

VII. Interim quae alii Mogulensium duces alibi agerent exequens Abulpharagius, tradit anno Hegirae 633, cuius est initium a die 16 Septemb. anni Christi 1235, captam fuisse a Mogulensibus Carmalisam urbem maximam in regione Arbelae, et anno sequenti ipsam Arbelam post quadraginta dierum obsidionem, magna pecunia taxatam. anno Hegirae 635, Christi 1237, ab Augusti mensis die 24, Mogulenses in Bagdadi fines procurrentes primum acie victi sunt, sed postea cum novis copiis redeuntes, ad locum Canekinium vocatum, Bagdadensium exercitum cruento praelio profligarunt. anno 639 Hegirae, Christi 1241, a die 12 Iulii, Mogulenses duce Iarmaguno urbem Arzen Rumam vi ceperunt. anno Heg. 640, Christi 1242, a kalendis Iulii, Mogulenses Sultanem Giattodinum acie vicerunt, eius urbes Sivasam et Caesaream et Azenganum ceperunt, et his malis fracto Sultani tributum imposuerunt. anno Hegirae 643, Christi 1245 a Maii 29, Kaan secundus imperator Mogulensium vivere desiit, designato prius successore et accersito ad hoc, dum adhuc viveret, Cayuco suo filio; qui in itinere nuntium accepit de patris morte. mater Cayuci, dicta *Turacina*, quae *Chatun*, hoc est *domina* sive uxor primaria, Kaanis fuerat, imperium administravit, donec comitia gentis universae convenirent. anno Heg. 644, Christi 1246 a Maii 19, celebratus est magnus conventus principum et ducum Mogulensium *tempore verno*, ait Abulpharagius, hoc est, ut opinor, mense Aprili anni Christi 1247, adhuc currente 644 Hegirae. his comitiis Cayucus filiorum Kaanis natu maximus, non sola aetatis praerogativa aut patris iudicio sed et praestantium virtutum ac dotium merito praelatus Cubano et Siramuno minoribus fratribus, imperator declaratur; titulusque ipsi additus est Cayuc-Chanis. hic duos praecipuos ministros Christianos habuit, quorum alteri *Kadako*, alteri *Ginkai* nomen fuit; quorum favore episcopi et monachi a Cayuc-Chane matre ipsius universaque regia familia impense honorabantur. unde contigit adeo illic crescere Christianam religionem, quantum his verbis Abulpharagius ostendit, *factumque est* inquiens *imperium Christianum, et magni habitae sunt gentes quae huic religioni nomen dederunt, e Francis, Russis, Syris et Armenis. ac eo reducti sunt tam melioris notae quam e plebe Mogulenses uliique iis*

permisti, ut inter salutandum dicerent barech mor, quod verbum est compositum Syriacum, sonans benedic dominus. ad huius ego Mogulensis imperatoris Cayuc-Chanis tempora referendum puto quod Pachymeres narrat, tomo priore c. 8 et 4 l. 5, de Noga uno e ducibus exercitus quem a Kaane secundo imperatore Mogulensium missum diximus in septentrionales tractus ad eos subiugandos, praeposito cunctis Batuo fratris sui filio, a quibus Sclavoniam et Russiam fuisse occupatas superius n. 6 huius c. ex Abulpharagio indicavimus. sed improspere a Mogulensibus tentato Constantinopolitano imperio propter acres in ipsos impetus victoriasque Latinorum Byzantii dominantium, Batuus non ab iis solum sed et a Graecis lacessendis abstinens, cum praecipua parte copiarum videtur in Persidem primum, deinde ad suos in Orientis interiora recessissis, proxime ad Cayuc-Chanis sui propinqui comitatum, relicto in Sclavonia et Russiam, qui parta illic tueretur, Noga. hic autem, ut refert Pachymeres, cum auctis ex indigenarum iuventute in suos mores tradacta copiis satis se instructum putaret ad defendendas suis auspiciis uberes eas fertilesque regiones, ex praefecto se principem supremum declaravit, obedientia deinceps Mogulensibus imperatoribus negata. quam contumaciam diu impune tulit, aut negligentibus eam rem illis, aut non sufficientes rebelli domando copias contra Nogam mittentibus; unde illum in principatu perfidia quaesito corroborari contigerit florereque potentia; qua motus Michael Palaeologus recuperata Constantinopoli totum Orientale imperium obtinens, eius amicitiam et affinitatem ultro ambierit, data Nogae in uxorem propria filia Euphrosyne, prout fuisse narrat noster c. 4 l. 5 partis prioris, ubi possessione diuturna et crebra prosperitate successuum, partim in eludendis arte ac dolo, partim in vi repellendis conatibus dominorum veterum fugitivum repetentium, sensim fuisse confirmatam Nogae dynastiam Pachymeres insinuat. unde non incongrue suspicari licet, ab anno maxime Christi 1250, quo Batuus, ut mox dicemus, negotiis maioribus reipublicae Mogulicae a cura septentrionalis limitis avocatus in longum tempus est, coepisse Nogam res illic suas agere; perseverasseque crescendo semper, quousque duodecim post annis, anno scilicet Christi circiter 1262, eum talem imperator Michael iudicaverit cuius affinitas intima, qua tunc eum sibi generum faciens admovit, et honori et praesidio rebus suis futura videretur.

P 588

VIII. Anno Hegirae 647, cuius primus dies fuit sextus decimus Aprilis Iuliani anno Christi 1249, mortua primum Turacia matre dilectissima Cayuc-Chanis, ipse prae dolore locum mutans in itinere versus partes Orientales fato functus est, nono die Rabiae prioris, tertii mensis in anno Arabico, hoc est die quinquagesimo septimo a kalendis Muharrami, quae nota numeri diem Iunii undecimum designat. turbatis eo inopinato casu Mo-

gulensium rebus, tota cura imperii ad Batuum e stirpe Gingizchanis natu maximum devoluta est. is per interregnum regimine in manus sumpto dabat operam congregandis de more gentis comitiis; quae res ob distantiam locorum, principumque ac ducum occupationes in provinciis, longiores nunc solito moras habuit. in hunc eundem annum recte ac consentaneae nostratibus chronologis confert Abulpharagius priorem in Syriam et Aegyptum expeditionem Sancti Ludovici, quem sono vocis fama iactata in literas Arabicas coniecto *Redefrans* appellat. ab hoc refert captam Damietam; tum caetera de illo eadem plane parique ordine ac nostri exequitur historici. quae obiter, ad specimen veracitatis huius Chronici, tanti fuit indicasse. anno dehinc Hegirae 648, cuius kalendae Muharrami a die Aprilis quinta procedunt in anno aerae vulgaris Christianae 1250, evoluta iam biennio a morte Cayuc-Chanis, cernens Batuus frustra se hactenus laborasse in accersendis e longinquo cogendisque in legitima comitia Mogulensium principibus, de consilio praesentium, et assensu absentium per missos et literas declarato, Munkakaum e Gingizchanis stirpe magnis dotibus insignem rite imperatorem declaravit, adiuncto ei Kaanis titulo. neque hic tamen prius quam verno tempore anni sequentis, Hegirae 649, in solio solemnibus ceremoniis collocatus est. incepit is annus Arabicus a die 26 Martii Iuliani in anno Christi 1251. unde intelligimus auspicia imperii Munkakai Kaanis, diei nono Rabiae prioris, ut diserte asserit Abulpharagius, affixa, exacte procedere a kalendis Iunii Iuliani anno Christi memorato 1251. videtur hic Munkakaus Kaen aliquid, quod observare nostra interest, primus innovasse in regimine imperii. adscivit enim sibi veluti collegas e suis fratribus septem duos natu maximos *Kobla* et *Hulacu*; quorum priorem in ultimos Orientis fines, Cathaiam videlicet et Sinenses provincias misit tuendo illic Mogulensis imperii limiti, alterum *Hulacu* moderandis Occiduis tractibus imperii eiusdem, hoc est regionibus Persidis Babyloniae et aliis Romano imperio confinibus, praefecit suprema potestate, quam multis annis illic exercuit; unde a Pachymere vol. I p. 174 v. 5 Χαλκού *Chalaii* (nam ita *Hulacu* vocabulum deformat) ἕξαρον Τοχαρων *princeps Tocharorum* absolute dicitur; et apud Abulpharagium p. 387 consiliiarii Caliphæ Bagdadi, de modo resistendi copiis ingentibus quas *Hulacu* ductabat deliberantes, eum *regem praepotentem* vocant. videtur ad id consilium partendi cum fratribus imperii Munkakaus Kaen descendisse, doctus experientia quam esset difficile tot tam late patentes provincias unum regere. anno quippe secundo sui imperii, Hegirae 650, cuius kalendae Muharrami processerunt a die 14 Martii Iuliani in anno Christi 1252, is vix salvus effugerat coniurationem adversum se validam principum suae gentis, post quam oppressam statim refert Abulpharagius destinatos ab eo *Koblam* fratrum

maximum in partes Cathaiae et *Hulacu* secundum ab hoc, in Occiduum Mogulensis imperii limitem.

P 589 IX. Anno Hegirae 651, cuius primus dies in anno Iuliano aerae Christi 1253 est tertius mensis Martii, capessivit *Hulacu* sive *Chalau* commissam sibi anno superiore praefecturam provinciarum Occiduarum Mogulensis imperii, ad quas profectus est ducens exercitum numerosissimum atque lectissimum: nam e singulis decadibus militum duos elegit. suppeditavit etiam ei Munkakaus Kaen ingentem apparatus armorum et machinarum cum fabris eorum. duxit quoque secum *Hulacu* filium suum natu maximum (*Abakam*, inquit Abulpharagius: est is sine dubio quem Pachymeres *Apagam* vocat) et primariam uxorem Christianam *Dukusam* nomine. quae cuncta iuvat memorare, quoniam iis quae de *Chalau* Pachymeres tradit fidem adstruunt. annis Heg. 653 et 654 recenset Abulpharagius quaedam acta *Hulacu* satis conspicua, sed parum ad nos pertinentia. unde ad annum Heg. 655 promovemus gradum: in eo quippe nimis etiam multa ad nos spectantia Abulpharagius memorat. incepit is annus Arabicus a die 19 Ianuarii anni Chr. 1257, unde totus fere cum hoc commensuratur. eo scribit Abulpharagius p. 334 et deinceps *aegrotasse Theodorum imperatorem Graecorum in urbe Nicia; interimque vexasse patricium quendam e suo comitatu Michaëlem cognomento Palaeologum, quod e quibusdam vaticiniis quae ferebantur suspectaret regnaturum; iussisse illum in territorii Thessalonicensis castro quodam comprehendendi, ducique in carcerem a quodam Gadino, qui tamen ei praedixerit imperium, exequendo nihilominus iussum imperatoris Theodori. hunc addit adducti ad se Michaelis misericordia motum eum liberasse, et tutorem parvo, quem relinquebat, filio Calo-Ioanni vocato praefecisse. ac paulo post mortuum in monasterio Magnesiae fuisse sepultum.* addit Muzalonis caedem, Michaëlis Palaeologi promotionem ad imperium, circumscriptionem pueri Calo-Ioannis, eiectionem Arsenii patriarchae in exilium iussu Michaëlis, quod is ipsum de pupilli oppressionem reprehendisset; denique accumulata super omnia recuperationem urbis Constantinopolitanae et eiectionem ex ea Latinorum, modum rei gestae referens, in quo, ut et superius memoratis, quaedam non adeo magni momenti discrepantiae a Pachymeriana narratione facile cum deprehendi tum corrigi poterunt ex collatione cum l. 1 partis prioris huius nostrae historiae. unum necessario hic emendamus, quod ait spatium temporis, quo urbs Constantinopolis tunc Graecis reddita permansit in potestate Latinorum, fuisse annorum circiter quinquaginta trium. verius quippe Georgius Acropolita, quem descripsimus et recte numerasse demonstravimus priorum Observationum l. 3 c. 4 n. 3, detentam a Latinis Constantinopolim per annos octo supra quinquaginta affirmavit,

cum ab iis expugnata fuerit anno Christi 1203 die 12 Aprilis, et Graecis reddita anno Christi 1261 die 25 mensis Iulii. fraudi nimirum Abulpharagio fuit, quod haec cuncta, prout simul audierat, uno fasce in annum sui Chronici unicum congescit; quae si distinxisset, perducturus fuerat ad annum Hegirae 659, cuius kalendae Muharrami cum inierint a die sexta Decembris anni Christi 1260, maiori sui parte annus ille Arabicus cum Iuliano in aera nostra vulgari 1261 concurrat.

X. Ignoscamus autem, censeo, Abulpharagio culpam istam qualemcumque confusorum in unum annorum quatuor, quam excusat in homine Arabe peregre degente vix evitabilis ignorantia rerum Graecarum haud per se magnopere insignium et locis a commercio abruptis transactarum, cum praesertim eodem tempore mentes ad se omnium per interiorem Asiam raperent prodigiosi Mogulensis imperii sub auspiciis *Hulacu* sive *Chalau* progressus, nec iis spatium alia longe minora distinctius observandi relinquerent. nam statim post annum illum Hegirae 655, quo aegrotasse Theodorum Graecorum imperatorem tradit Abulpharagius, non male ad nostram chronologiam tomo priori c. ultimo l. 3 Observationum expansam. etsi enim illic nos anno Christi 1258, respondente anno Hegirae 656, primam morbi Theodori mentionem posuerimus, quod tunc ingravescere magis coeperit, superius tamen inolevisse non negamus: immo id historiae series indicat. statim, inquam, post, nempe anno Hegirae 656, cuius fuit initium dies Ianuarii octavus in anno Christi modo memorato 1258, Hulacu mense ipso anni primo Muharramo oppugnavit expugnavitque vi summa urbem longe maximam Bagdadum, olim Babylonem dictam, metropolim regni Caliphae. quo in ordinem redacto, ditioneque eius in imperii Mogulici provinciam conversa, finitimum dynastam Mauselae dominum mi-

P 590

nis territorium sibi tributarium fecit; et Astraphum dynastam, arcis munitissimae fiducia iugum subire detrectantem, in ipsa illa sua urbe Mihapharekino, licet inexpugnabili, fame domandum obsideri iussit a suis. duravit obsidio plus biennio. tandem anno Hegirae 658 Astraphus plerisque suorum fame absumptis dedens sese ad Hulacu perducitur, et iussu eius interficitur. eodem autem anno Hegirae 658, qui cum inceperit a 18 Decembris anni Christi 1259 usque in Decembrem anni Christi 1260 excurrit, Hulacu ponte Euphrati imposito traiecit in Syriam, ducens secum formidabiles copias millium quadringentorum, quibus Damascum obiter cepit, Halebum post dierum paucorum oppugnationem cum caede innumerabilium illic repletorum expugnavit. Al Naser Halebi dominus cum uxoribus et liberis iam ante profugus, captus deinde et occisus est. sub haec a recedente e Syria Hulacu relictus ab eo illic qui provinciae praeesset Cetbuga cum decem millibus equitum, praelio victus et interfectus est a Kutuzo

Turcomanno praefecto Aegypti. eodem anno Munkakans Km supremus imperator Mogulensium praelio adversum regem Sium rebellantem commisso sagitta ictus occubuit. de huius successione inter duos eius fratres per annos inde octodecim certatum est, succumbente denique et cedere coacto Arigbuga natu minore, et Kublai praeter aetatis praerogativam praestantibus quoque commendato dotibus, armis etiam praevalente. quo civili tam longi temporis discidio tanto videlicet certius confirmatus est Hulacu in absoluto tractuum Occiduum, quibus praerat, imperio.

XI. Ergo is ut amissam clade Cethugae Syriam recuperaret, anno Hegirae 659, qui coepit à die 6 Decembris anni Christi 1260, et consequenter excessit in partem maximam anni Christi 1261, ingentem suorum exercitum eo misit duce quodam *Gugalcio*, qui cuncta primo adventu facile subegit Halebum usque, plurimis passim obistentium occisis. sed cum praeprope ad suos revertisset, supervenientes Aegyptiorum magnae copiae Mogulensibus denuo Syriam eripuerunt. interest nostra hic observare cuius auspiciis haec tam felix Aegyptiorum expeditio sit suscepta: de hoc enim non perfunctorie agit noster Pachymeres l. 3 c. 3 4 et 5 tomi prioris, res exequens a Michaële Paleologo gestu statim a solemnii sua coronatione, quam accepit ministerio patriarchae Arsenii, prout narratur ibidem c. 2. demonstrans autem, l. 3 Observationum nostrarum ad eum tomum c. 4 et 10, eam coronationem celebratam fuisse anno Christi 1261, hoc est illo ipso in quo nunc versatur Abulpharagius, eum numerans Hegirae 659. scribit igitur loco modo indicato Pachymeres sollicitum Michaëlem de sibi stabiliendo recens parte imperio, quos maxime potentes circa se principes videbat, sibi conciliare studuisse. ac facile videntem eminere tunc opibus inter finitimos dynastas Chalaü principem Tocharerum, hoc est *Hulacu*, cuius crebro meminit Abulpharagius, et Sultanem Aethiopum, utriusque gratiam ambire officiis legationibusque affectasse. ea occasione de Sultane Aethiopum memorat, fuisse illum genere Comanum, quae regio est prope Pontum Euxinum; hinc olim venditum in servitutum Aegyptio domino, sua illic industria serviles catenas in regium diademata commutasse. eundem addit in primis prudentem habitum; et quod in Aegypto natos parum habiles bellicis laboribus videret, emisse pueros magno numero e Scythia et aliis regionibus trans Pontum, quibus apud se nutritis fortibus deinde militibus utebatur, permittente id commercium, magno rei Christianae detrimento, imperatore Michaële: hinc enim auctum opibus Aegypti Sultanem Latinos Palaestinas occupantes illinc expulisse. haec Pachymeres; quae multum illustrantur comparatione cum iis quae Abulpharagius hoc loco scribit. ait enim, postquam Kutuzus Turcomannus Aegypti domi-

nus Cethugam Mogulensium in Syria praefectum acie victum occidisset, quod ait contigiisse die 27 mensis Ramadani anno Hegirae 658, hoc est die 3 Septembris anni Christi 1260, satis gnarum illum haud quieturos Mogulenses ab ultione cladis istius reposcenda, properasse in Aegyptum, ut copias illic pararet, quibus ipsis obsisteret: sed eo itinere prope Gazam progressum a quodam *Baibars* vocato fuisse interfectum. addit hunc *Baibars*, conciliatis et adiunctis sibi copiis quae Kutuzo militaverant, cum iis ingressum Aegyptum eam occupasse. tradit ibidem istum *Baibars* servum antea fuisse magni cuiusdam in Aegypto ducis, cui *Bundokdar* nomen fuerat; unde initio *Bundokdar* minorem nominatum. at postquam Sultan Aegypti factus est, cognominatum a suis fuisse *Hucnodinum Al Malec Al Dhafer*. eum tamen pergit in sequentibus Abulpharagius vocare *Bundokdarem*, successus eius maximos recensens contra Christianos Latinos Antiochiam et Syriae maritima obtinentes, quos illinc expulit, ut etiam deplorat Pachymeres tomo 1 l. 3 c. 5, culpam earum cladum ex parte imputans imprudenti avaritiae Michaëlis Palaeologi, qui propter quaestum modicum permittebat e Ponto exportari in Aegyptum Scythica mancipia tenerae aetatis, quae deinde illic in robustos et Christianis rebus exitiales bellatores adoluerent. quem igitur Pachymeres e servo apud Comanos nato factum Aethiopum Sultanem expulsiase Syria Latinos Christianos ait, is sine dubio fuit quem patrio vocabulo *Baibars* dictum, domini cui servierat nomine *Bundokdarem* nuncupatum Abulpharagius docet.

XII. Referamus nos iam ad res intermissas *Hulacu* sive *Chalau* et subiectorum ipsi Mogulensium cum deinceps narratis a Pachymere utiliter comparandas. tradit Abulpharagius eodem hoc modo indicato anno Hegirae 659, cuius fuit initium dies sextus Decembris anni Christi 1260, missum in Syriam ab Hulacu Mogulensium exercitum, duce Samdagu Christianis favente, obsidione cinxiase Mauselam urbem incluso in ea Al Saleho Syriae principe, et copia e Syria obsessis suppetias venientibus per longe illis occurrentes Mogulenses circumventis et occidione deletis Mauselam cepisse, plurimis in ea repertis occisis, aliis servitum abductis, ipso principe Al Saleho ad Hulacu pertracto huiusque iussu interfecto. hae tantae Chalau victoriae moverunt Michaëlem Palaeologum Augustum ad omni ope satagendum in paranda sibi benevolentia tam potentis et paene finitimi principis. igitur, quod narrat Pachymeres l. 3 c. 3 partis prioris, legatos ad eum misit, qui ipsum a se salutarent et eius amicitiam poscerent, oblata in sponsam propria filia Maria. indicat Pachymeres veniase a Chalau ad Michaëlem mutuam legationem, qua is significaret placere sibi conditionem oblatam. idem vero distinctius expressum in Abulpharagii Chronico legitur p. 356, ubi narrata

Hulacu morte, de qua mox dicitur, scribit eum iam antea-
 sisse legatos Constantinopolim, qui filiam illic imperantis in
 uxorem sibi poscerent. has mutuas Michaëlis et Hulacu legatio-
 nes obitas apparet ab anno 661 Heg. ad 663, quorum annorum
 prior incipit a die 15 Novembris anni Christi 1262, posterior a
 24 aut 25 Octobris anni Christi 1264. perspecta porro Michael
 Hulacu voluntate, filiam suam Mariam apparatu magnifico deda-
 cendam ad eum strenue curavit per archimandritam monasterii
 Pantocratoris nomine Principem, ex illustri familia Peloponne-
 siensium dynastarum, quem ait loco proxime laudato Pachyme-
 res in eo itinere nuntium accepisse mortis Chalaü, nec tamen re
 infecta rediisse, sed perduxisse sponsam illi destinatam ad filiam
 eius et successorem Apagam, qui eam sibi iunxerit uxorem. haec
 eadem distinctius etiam exprimit Abulpharagius, memorans le-
 gatos imperatoris Constantinopolitani, qui huius filiam Hulacu
 desponsam comitarentur, ubi Caesaream pervenissent, accepisse
 nuntios de Hulacu obitu, nec tamen ideo retrocedendi consilium
 inivisse, sed puellam perduxisse ad *Abakam* in patris *Hulacu*
 iam solio regio locatum, qui eam sibi rite coniugem sociavit.
 hoc sine dubio pertinet ad annum Hegirae 664, cuius kalendae
 P 592 Muharrami diem insederunt tertium decimum Octobris anni Christi
 1265. et quia quae multa et molis magnae ab Abulpharagio in
 hunc annum congeruntur, nempe mora *Hulacu* et aliquo inter-
 vallo secuta mors etiam Dukusae Christianae coniugis ipsius, tum
 post hanc comitia Mogulensium principum, qui *Abakam* ob per-
 spectam ipsis, ut ait Abulpharagius, eius prudentiam sufficien-
 tiam eruditionem etc. liberis suffragiis in supremum suae gentis
 imperatorem elegerunt et subinde ritu ipsorum coronarunt, non
 videntur posse in primum anni Arabici trimestre facile compingi,
 verisimilius differimus auspicia imperii Abakae huiusque cum
 Maria nuptias in annum Christi 1266. observandum hic est
Abakam, sive ut Pachymetes vocat *Apagam*, titulum supremi
 Mogulensium Kanis rite delatum accepisse, cum eius pater tale
 imperium exercere satis habens vocabulo eius abstinuerit. hoc
 eo videri potest mirabilis, quod satis constabat vivere adhuc
 Kublaï, qui Munkakao Kaani occumbenti successerat in imperio,
 anno ab hinc retro quinto aut sexto, Hegirae 659, ut paulo su-
 perius n. 10 retulimus. verum quia, ut ibidem dictum est,
 Arigbuga fratre minore Kublaï successionem sibi imperii vindic-
 ante bellum inter eos civile conflatum est, quod annos ipsos
 octodecim tenuit ac consequenter ad duodecim aut tredecim ab-
 hinc annos propagatum est, totum instar imperii Mogulici ex
 Orientalibus fraterna dissensione turbatis tractibus in Occiduis et
 fundata dudum illic Hulacu (qui et ipse Munkakai Kaanis frater
 fuerat) domo et potentia constitit; successioque Mogulensium
 principum hinc deinceps a chronologis Arabibus est deducta,

neglecto Kublai, quem tandem praevaluisse Arigbugae Abulpharagius tradit, et in quadam specie absoluti imperii aliquamdiu pacifice indicat vixisse; et si qui post in extremo illo limite Mogulensium Kaenum titulum sumpserunt, quos ne mentione quidem dignandos putaverunt aut noster hic Abulpharagius, aut e quibus supplementum concinnatur huius Chronici, Al Iannabius, Abulfeda et Ebn Yusephus, Arabes et ipsi chronologi. unde Munkakao Keani *أبوكاوس* continuare possumus Abakam, numerando eum quartum a Gingizchane et absolute quintum imperatorem Mogulensium.

XIII. Abakas - Chan (sic enim illum nominat Abulpharagius ex quo est inauguratus imperator) misit ad recuperandam Syriam exercitum, cui ducem praefecit fratrem suum natu minorem, vocatum *Kungortai*, *Bundokdaro* Aegypti et Syriae Sultane paulo ante victo et mortuo. Mogulenses ductore Kungortai cuncta statim illic subegerunt, facile progressi Halebum usque, et illa ipsa urbe subiugata: verum, ut alias fecerant, nimis cito recesserunt, ideo mox coacti eo redire duce Munga Timuro, corroborato copiis regis Armeniae, prout consequenter illic exponitur distinctius. sed ego harum rerum, prout in Chronico digeruntur, seriem attentius explorans conturbatas paululum deprehendo Abulpharagii rationes; quod equidem, propter in aliis probatam huius fidem ac diligentiam, errori libriorum in numerorum notas irrepeni libentius imputaverim. scriptum videlicet legitur p. 360 huius Chronici anno Hegirae 679 missum in Syriam Kungortai. kalendae Muharrami anni Arabici istius cadunt in diem tertiam Maii Iuliani in anno Christi 1280. statim post additur hunc exercitum duce Kungortai rem in Syria gessisse hieme anni Hegirae 680, quem inchoasse certum est ea die quae Aprilis vicesima secunda in anno Christi 1281 numerata est. hic illud primum inopinatissimum occurrit, quod mora solidi fere biennii intericitur inter initium expeditionis e propinquo susceptae et rem per eam gestam. addit Abulpharagius Kungortai cuncta peragrata Syria et usque ad Halebum facile subacta recessisse: verum rebellantibus denno videlicet illic gentibus missum eodem ab Abaka alium exercitum quinquaginta millium anno Hegirae 681, praeposito illi ductore Munga Timuro fratre suo natu minimo; cui comitem se adiunxit rex Armeniae cum propriis copiis. P 593 hi duo simul iuncti exercitus obvios inter Hamam et Hemesam habuerunt Syros simul et Aegyptios praevalidis copiis instructos, cum quibus statim acri et cruento praelio commisso, nec plane victores Mogulenses et Armenii, nec tamen prorsus victi fuerunt. post illum dubium eventum Munga exercitu in Mesopotamiam reducto, in itinere versus Nisibin veneno extinctus est. his continue Abulpharagius attexit eodem anno, nempe Hegirae 681, Abakam, postquam Hamdani festum Paschae cum Christianis ce-

lebrasset, postridie, die lunae, convivio exceptum a quibus Persa nomine *Banham*, mistum ab hoc cibus venenum habuit, ex quo die Martis statim sequente graviter aegrotare coepit, et Mercurii contiguo mortuus sit. hunc porro diem Mercurii a fuisse vicesimum mensis Dhul-Haiiae, hic est mensis ultimus anno Arabum. habemus in his characteres duos, Paschae Christianorum et feriae quartae concurrentis in diem 20 Dhul-Haiiae, quorum neuter anno Hegirae 681 competit, prout clarissime demonstro. annus aerae Christianae vulgaris 1283, in cuius mensem saltem ultra tertium necessario excurrit annus Hegirae 681 Aprilis undecimo die anni praecedentis 1282 inchoatus, cum fuerit periodi Iulianae 5996, cyclum numeravit solis 4 cum littera dominicali C, cyclum vero lunae 11. haec signa Pascha Christianorum indigitant in die 18 mensis Aprilis, qui dies necessario extra Hegirae anni 681 fines excessit. hoc infitari non poterit qui sciet, quod certum est, annum Arabum Iuliano esse minorem diebus saltem decem. unde manifestum est, si annus Arabicus 681 die 22 Aprilis anni Chr. 1282 iniiit, desinere illum debuisset ante 18 Aprilis anni Chr. 1283, quoniam a 22 Aprilis die ad diem eiusdem mensis 18 non intercedunt dies decem. en ostensum evidenter Pascha Christianorum anni Hegirae 681 in mensem Dhul-Haiam ultimum anni Arabici non potuisse convenire. deinceps pari evidentia demonstro vicesimam Dhul-Haiiae diem eodem illo anno Hegirae 681 feriam quartam non fuisse. fuit ille annus Arabicus embolimaeus ac consequenter 355 dierum, et Dhul-Haiam mensis eius ultimus in annis ordinariis cavus, in eo plenus fuit, dies numerans triginta: tollantur 355, qui est numerus dierum anni Heg. 681, de 365 a die 22 Aprilis anni Christi 1282 incipientibus: ultimus residuorum cadet in undecimum Aprilis anni Christi 1283. hic est tricesimus Dhul-Haiiae; a quo si retro decem diebus promoveas, invenies vicesimum eiusdem Dhul-Haiiae primum Martii, qui dies Iovis et quinta feria, eo anno litteram dominicalem C habente, fuit, non autem, ut ait Abulpharagius, dies Mercurii sive quarta feria.

XIV. His lector adactus ad fatendum characteres istos duos chronologicos, Paschae incidentis in mensem Dhul-Haiam et feriae quartae insignientis vicesimum Dhul-Haiiae diem, minime convenire in annum Hegirae 681, quaeret forte num in alium conveniant. non longe abibitur: aio aptissime ambos quadrare in annum ἀμείνωσας praecedentem, videlicet Hegirae 680. hic annus initium duxit a die 22 Aprilis Iuliani anno Christi 1281, desiit autem die decima eiusdem Aprilis anno Christi sequenti 1282. fuit annus Christi 1282 periodi Iulianae 5995. cyclum solis habuit 3 cum littera dominicali D, cyclum vero lunae 10. ex his patet Pascha eius anni occupasse diem 29 mensis Iuliani Martii. haec dies deesse non potuit quin ambitu mensis Arabici Dhul-

Haiae in anno Hegirae 680 clauderetur, quoniam is annus a 22 Aprilis anni Chr. 1281 inchoatus usque ad 10 Aprilis anni Chr. 1282 protenditur: Dhul-Haia vero ultimus mensis anni Arabici viginti novem postremos eius anni dies continet, qui cum retro numerati a 10 Aprilis ad 13 Martii perveniant, ibi defigunt neomeniam Dhul-Haiae. prior igitur character manifeste competit anno Hegirae 680. nec minus evidenter posterior eidem adaptatur. nam vicesimus nonus dies Martii, quem fuisse diem Paschae ostendimus in anno Christi 1282, fuit necessario decimus septimus Dhul-Haiae mensis Arabici, siquidem is incepit, ut est dictum, P 594 a die 13 Martii. porro ad diem 29 Martii, quae Paschae dominica fuit, si tres ferias adiungas, secundam tertiam et quartam, hanc profecto ultimam residere deprehendes in kalendis Aprilis Iuliani, in quas incidit vicesimus dies Arabici Dhul-Haiae. ergo vicesimus Dhul-Haiae anno Hegirae 680 fuit dies Mercurii sive quarta feria; qui erat secundus chronologicus character annum, quo est Abaka mortuus, insigniens. quare hunc imperatorem Mogulensium non anno Hegirae 681, ut perperam in Abulpharagii Chronico scribitur, sed praecedenti Hegirae 680 vivere ac regnare desiisse tenendum pro certo est. unde quae proxime antecessisse illic dicuntur eius obitum expeditiones Mogulensium in Syriam duae, sic verisimiliter ordinandae sunt, ut prior duce Kungortai coepta verno tempore anni Hegirae 679 hieme anni eiusdem terminetur. postea vere anni sequentis Hegirae 680, nuntiata nova Syrorum defectione, eo Munga Timurus minimus Abakae frater cum exercitu Mogulensium quinquaginta millium moverit, habens praeterea secum sociales Armenorum copias, rege ipso Armeniae ductante. hi simul omnes cum Syris et Aegyptiis dubio Marte inter Hamam et Hemesam conflixerunt. inde Munga Timurus se ad Abakam recipiens cum in Mesopotamiam pervenisset, ibi ex veneno per fraudem propinato in itinere versus Nisibin extinctus est, eorumdem videlicet insidiis qui non multo post Abakam ipsum pari scelere ac dolo peremerunt: nam effectus tam gemini recte uni et eidem imputentur causae, odio quorundam coniuratorum in Abakae domum. at de his pro instituto plus satis.

XV. Abakae mortuo successit eius insidiator Ahmedes et ipse filius Hulacu, sed alia matre natus, ex qua praeterquam novercalem in Abakam animum trahere potuit, etiam instinctus videtur ad eundem Abakam perdendum odio Christianae religionis, cuius cultorem fuisse Abakam clare affirmat Abulpharagius, dum eum celebrasse festum Paschae una cum Christianis scribit. huius Ahmedis acta principatus omnia rediguntur in unam prolixam epistolam in commendationem Alcorani et superstitionis Mahometicae ad Sultanem Aegypti scriptam, quam Abulpharagius recitat, continuo referens indulgentem Ahmedem dudum

concepto in Abakae familiam furori, dum Argunem Abakae filium studet opprimere, ab eo et ei studentibus fuisse comprehensum et custodiae mancipatum die Mercurii Iomadi prioris undecimo anni Hegirae 688, qui incepit a die 20 Martii anno Christi 1284 est Iomadi prior quintus ordine mensis in anno Arabico; cum kalendae a 20 Martii numeratae incidunt in decimum sextum Iulii eius Christi anni 1284 bissextilis, cuius cyclus solis fuit 5 et litera dominicalis B A, unde patet undecimum Iomadi prioris re vera fuisse diem Mercurii: talis enim fuit feria 26 dies Iulii, cum undecimo die Iomadi prioris coincidens. iam tum a clauo in carcere Ahmede coepit Mogulensium consensu imperare Argun titulo Chanis assumpto: nam deinceps *Argun-Chan* est dictus. meminit huius Pachymeres p. 327 v. 22 Arganen Kanin vocans. censuerunt autem principes Ahmedem, ut caedis Abakae - Chanis reum, iure posse interfici; idque auctores ipsi iubendi erant. verum ille recusavit, satis habens Ahmedem matri Kungortai et huius filiis dedere, qui eum occiderunt in ultionem paternae caedis die 2 Iomadi posterioris, quae dies in feriam item quartam incidit, ut ait Abulpharagius et verum cernitur, siquidem Iomadi posterioris, sexti mensis Arabum, dies secundus in diem eo anno Christi 1284 cedit sextum decimum mensis Augusti, cui diei ad marginem adiacet in Romano calendario litera D, nota quartae feriae, quando, ut tunc, litera feriae primae sive dominicae index est A. hic desinit Chronicon Abulpharagii; cui Latinus interpres perutiliter supplementum attexit ex *Al Iansbio*, *Abulfeda*, *Ebn Yusepho* et aliis chronologis Arabibus expressum, unde hic Mogulensis imperii extrema tempora, quantum ad rem nostram conferet, reddemus.

P 595 XVI. Argun-Chan anno Heg. 690, qui a die 4 Ianuarii anni Christi 1291 duxit initium, finem imperandi et vivendi fecit, veneno, ut est creditum, sublatus a Iudaeis, mense Rabia priori: hic tertius est in anno Arabico, et tunc maiori ex parte Martio Iuliano respondit. huic successit *Caichtu* vel, ut alii scribunt, *Ganiatu*, cui communis cum Argun-Chane pater fuit Abaka, hunc morum improbitate suis exosum factum Mogulensium plerique facta coniuratione, cuius dux fuit *Baidu* filius *Targihi* fratris Abakae, fugientem assecuti trucidarunt, anno Hegirae 694, cuius kalendae Muharrami diem occuparunt 21 Novembris in anno Christi 1294; unde mensis Rabia posterior, quo *Caichtu* dicitur occisus, extremam Iuliani Februarii et priorem Martii partem inedit in anno Christi 1295. puto extremo Argun-Chanis principatu cogitatum ab eo de recuperandis septentrionalibus Europae provinciis ultra Bulgariam; quas, ut est superius dictum n. 6, auspiciis Kaanis secundi Mogulensium imperatoris a Batuo subiugatas Noga, eis tuendis a Batuo Persidem verus recedente praefectus, progressu temporis suas fecerat, ob-

sequium imperatori Mogulio recusans; dinque prout multis locis Pachymeres significat, istam rebellionem impune tulit, in ea etiam Michaëlis primi Palaeologi Augusti affinitate firmatus, ducta ipsius filia Euphrosyne. talis ab Argun-Chane suscepti consilii vestigium in fine Abulpharagiani Chronici reperio, ubi scriptum legitur: *Argun-Chanem imperio sibi stabilito unicuique filiorum praefecturam alicuius regni sui exercituum commisisse.* filii Argun-Chanis fuerunt Cazanes, Carmpantas, Tuctais. ex his Cazanes videtur exercitui et provinciae loco ubi debebat imperator propinqua praepositus. nam occupato postmodum, ut mox dicitur, a Baidu imperio, primus qui obsisteret, viciniae, prout apparet, beneficio, extitit. alii duo Cazanis fratres longius a patre leguntur amandati, siquidem Carmpantanem Pachymeres p. 459 v. 5 partis posterioria ait exercitum in India ductasse: Tuctainem idem refert partis eiusdem l. 3 c. 26 et 27, longum difficile atque anceps cum Noga gessisse bellum, quoad eum iam senem acie postrema victum occidit funditusque profli-gavit factionem eius, restitutis imperio Mogulensium praetentis Euxino ex parte Europae regionibus, quas inde Nogae rebellio alienaverat, et iis ipse patris Argun-Chanis primum, deinde fratris Cazanis auctoritate regendis praesentem impendens ope-ram. cuius tam potentis vicini Andronicus imperator, patriæ Michaëlis imitatione, gratiam sibi firmare affinitate studuit, filiam ei Mariam volenti despondendo, quod narrat noster c. 27 l. 3. haec longa Tuctainis bella videntur tenuisse ab anno circiter Chr. 1290 ad 1296.

XVII. Sublato e medio Caichtu successore Argun-Chanis, Baidu, qui eum oppresserat, in eius se solium intravit. sed ei obstitit Cazanes Argun-Chanis filiorum, ut videtur, natu maxi-mus, avitum paternumque imperium sibi armis vindicans. com-misso itaque inter regni candidatos praelio, Baidu proditione suorum victus et occisus liberum aemulo Cazani reliquit impe-rium, postquam illud per octo circiter menses occupavit. con-tigit mors Baidu mense Dhul-Haia eiusdem anni Heg. 694, hoc est circa finem Octobris aut initium Novembris anni Chr. 1296. hinc procedit imperium Cazanis, cuius dotes praeclaras, insti-tuta laudabilia, acta illustria effuse laudans memorat Pachymeres c. 1 l. 6. res gestae sic summatis perstringuntur in supplemento Chronici Abulpharagii. anno Heg. 697, qui coepit a die 19 Octo-bris anni Chr. 1297, occiso *Niruzo*, cuius proditione Baidu fuerat oppressus, *Atabegi* dignitatem (erat id nomen illustris in imperio Mogulensi magistratus) qua Niruzus functus fuerat, transtulit in *Kotlu Sahum*; quem eundem esse suspicor cum *Chutluchaimo* nominato a Pachymere sub finem modo laudati c. 1 l. 6, ubi p. 459 v. 12 vocat *Χουτλουχάιμ κατά τὸν Εἰῆξιμον ἄρχοντα* prae-torem provinciarum imperii Mogulici ad Euxinum sitarum. fuerat

P 596 ista, uti diximus, praefectura Tuctainis. quare hinc licet intelligere, circa quartum aut quintum principatus Cazanis annus Tuctainem ad fratris imperantis comitatum se transtulisse, factum eo vocante, ut mores eius observaret, statueretque an dignus is foret quem imperii successorem designaret. quae propterea parum e Tuctainis voto succedens hunc exclusit imperia scribit enim Pachymeres, saepe indicato c. 1 l. 6 Cazanem in dubia sua valetudine successioni regni consulentem, cum more Tuctainis, quem in propinquo haberet, fratris suis dissimiles notasset, Carpantanem alium fratrem ex India, ubi exercitum praerat, evocasse, eumque ad id accurata institutione praeparatum imperii haereditatem designasse. igitur decedenti ex partibus Euxino vicinis Tuctaini suffectum in istarum provincialiarum regimine Chutluchaimum arbitror, quem illic tali officio fuisse functum quando est mortuus Cazanes, affirmat Pachymeres.

XVIII. Pergit continuator Abulpharagiani Chronici acta Cazanis exequi, scribens anno 699 moventem cum exercitu in Syriam Cazanem cum occurrente sibi Sultane Aegypti, qui vocabatur Al Malec Al Naser Mohammedes, conflixisse praelio, eumque fusum in fugam vertisse, dein Damasco potitum; quibus gestis, relicto in Syria praefecto *Kapiak* vocato, in regiones Orientales rediisse. habuit annus Hegirae 699 initium a die 28 Septembris anni Christi 1299. quia vero dies, quo actus victus est Sultan Aegypti dicitur illic fuisse vicesimus septimus Rabiae prioris, indicat nota illa diem vicesimum secundum mensis Decembris eiusdem Christi anni 1299. quod autem addit continuator Abulpharagii diem illum fuisse Mercurii, haud usquequaque quadrat, siquidem illo Christi anno cyclus solis 20 literam attulit feriae primae indicem D, quas 22 Decembris diem feriam fuisse tertiam demonstrat. crediderim mendum irrepsisse in numeros, et pro 27 Rabiae prioris scribi oportere 28, qui dies fait 23 Decembris feria 4. fundamentum mihi sic opinandi est testimonium oculatum scriptoris illorum temporum Aythoni. extat huius opus titulo Historiae Orientalis, cuius c. 41 affirmat se fuisse comitem expeditionis quam *Cassanus* (sic enim vocat) *rex Tartarorum* Christianus, una cum regibus Armeniae et Georgiae pariter Christianis, suscepit in Syriam contra Melechnaserum Sultane Aegypti Syriae dominantem, quem et habuit obvium prope Hamam, antiquis Emesam dictam. ducebat Sultan secum equitum centum millia cum infinita peditum multitudine, Cassanus autem exercitum ducentorum millium, magnam partem equitum habebat. commissum fuisse praelium inter hos exercitus Aythonus, qui praesens interfuit, asserit *die Mercurii ante festum natiuitatis*. cadit aptissime nota haec in diem 23 Decembris, quae illo anno, ut est dictum, feria quarta fuit. addit Aythonus praelio victam et fugere compulsam fuisse Sultanem, tum die

post victoriam 45 deditam Cassano fuisse urbem Damascum, in qua Cassanus praefectum pro se Syriae cum parte exercitus reliquit quemdam ducem Saracenum ad se a Sultane transfugam, nomine Capcakum; cui dedit in mandatis ut si Christiani ab Occidente venirent, eis Syriam traderet. sed cum Europae principes ire illuc aut exercitus mittere neglexissent, Capcakus rebus suis consulens, impetrata a Sultane transfugii venia, Syriam illi rursus expulsis Tartaris subiecit. haec Aythonus de hac expeditione; quae quam sint consentanea traditis a continuatore Abulpharagii ex collatione patet. etenim apud hunc legitur Aegyptios audito Cazanis abitu reversos in Syriam fuisse, et Capcako in partes eorum transeunte, Tartaros qui erant in Syria ea relicta in Orientem contendisse, et Damascum iterum in Aegyptiorum potestatem rediisse.

XIX. Anno Hegirae 700, cuius initium fuit dies sextus decimus Septembris in anno aerae Christi vulgaris 1300, Cazanes secundam expeditionem duxit in Syriam, ait continuator Abulpharagii: sed cum tribus circiter mensibus in Halebi ditionibus substitisset, re infecta iterum se subduxit. ita ille, ad hoc tempus equidem retulerim quod scribit Pachymeres loco saepe memorato de Cazane his verbis: *vastans quia etiam Aegyptum cladesque illic Arabibus non leves inferens, longe pluribus et gravioribus sine dubio damnis illos affecturus, nisi ei, ne penetraret interius, locorum arenis inviis et aquae inopibus late squalentium insuperabilis difficultas obstitisset.* hactenus Pachymeres; unde licet suspicari vel ipsum Cazanem vel partem eius exercitus, ipso apud Halebum interim morante, Aegyptum tentasse, et ob impedimentum memoratum coeptq̄ abstuisse. refero etiam ad hanc secundam expeditionem illa quae paulo superius idem Pachymeres dixerat, nempe *Cazanem Hierosolymis hostiliter admotum parum abfuisse ab urbe illa tanta, cui Sultan Christianis ereptae dominabatur, expugnanda.* ita ille, longe verisimilius quam quidam Latini scriptores citati ab Henrico Spondano in continuatione Annalium Baronii anni Christi 1300 n. 1, qui aiunt tunc a Cassano *Hierosolymam fuisse captam, et sacris locis magna veneratione visitatis restauratis et dotatis, habitandam concessam Christianis Armenis Georgianis caeterisque ex Cypro et latebris conyolantibus.* nam id, si vere contigisset, non videtur aut ignorare potuisse Aythonus tunc vivens, aut in historia de his scripta silere voluisse; in qua tamen nihil tale reperitur. anno dehinc Hegirae 702 (pergit supplementum Abulpharagii) Cazanes copias in Syriam misit duce Kotlu Saho, sive ut Pachymeres vocat, Chutluchaimo; primus dies istius anni Hegirae 702 fuit vicesimus sextus mensis Augusti in anno aerae nostrae vulgaris 1302. ex his quae refert de morbo Cazanis diuturno Pachymeres, necesse est dicere iam tum illum aegrotasse,

atque adeo morbo impeditum a per se obcunda expeditione necessaria hominem cui maxime fideret vice sua misisse Chutluchaimum, sive illum evocavit e partibus septentrionalibus circa Euxinum, quibus eum, in locum Tuctais sive Tactainis, fœm iam antea praefectum paulo superius suspicabatur, sive illum adhuc in officio Atabegi circa se habuit, et tantum post ipsius reditum e Syria ad istum septentrionalem limitem destinavit, ne occasione securitatis brevi (quod praesentiebat) mortis suae Tuctais, quem exclusum imperio volebat ex istis sibi dudum obnoxii provinciis opes ducere posset ad negotium Carphantani, sibi in successione praelato, facessendum. utcumque sit, utrumque idoneis auctoribus discimus, et bellum in Syria pro Cazane gessisse illo iam aegrotante Chutluchaimum, et Cazane non multo post mortuo eundem regionibus circa Euxinum prius a Tactais possessis praefuisse.

XX. De successu porro Syriacae huius expeditionis Chutluchaimi sic breviter collector supplementi Abulpharagii tradit. primum equites decies mille exercitus Mogulici a ducibus copiarum Aegyptiarum, inter quos fuit Abulfeda, prout ipse testatur in historia de his scripta, fuisse profligatos, deinde universum exercitum fractum fugatum et pessumdatum. unde credibile est Chutluchaimum cum reliquiis copiarum revertisse quamprimum ad Cazane, a quo ingravescere languorem suum sentiente propter causam supra indicatam missus ad Arctoum limitem fuit. eodem anno, Hegirae 702, die 18 mensis Shavalis, ut ait Iannabius, Cazanes est mortuus. est Shaval decimus Arabum mensis, cuius diem tertium decimum incurrisse oportuit in diem 31 mensis Maii anno Chr. 1303, siquidem, ut est dictum, kalendae Muharrami sextum vicesimum Augusti mensis anni superioris incederant. hinc definire certo possumus controversiam, quae inter quosdam mox referendos auctores de numero annorum imperii Cazanis agitur. si enim, quod superius n. 17 statuimus, coepit Cazanes imperare circa initium Novembris anno Christi 1296, moriens in fine Maii anni Christi 1303 utique sex in imperio annos explevit, et menses insuper septem. plus ergo iusto spatii Cazanis principatui tribuit Arabs chronologus Iannabius, dum eum regnasse dicit annos octo et menses circiter decem.

P 598 Ioannes Villanius l. 8 c. 15, Sanutus l. 5 p. 13 c. 8 et Aythonus Hist. Orientalis c. 45, etsi diserte spatium regni Cazanis non exprimunt, quaedam tamen affirmant unde ultra praescriptos a nobis limites illud haud paulum excessisse sit consequens. nempe duo priores aiunt coepisse illum imperare anno Christi 1294, et Aythonus obitum eiusdem confert in annum Christi 1304, ex quibus inferendum esset eum ultra novem plenos annos Mogalene imperium rexisse. sed de vera sede epocharum initii a Cazane principatus et mortis obitus tutius, opinor, creditur Arabibus

chronographis quam aut Aythono Armeno aut Villenio et Sanuto Europaeis scriptoribus, praesertim cum ad Arabum chronologiam se accommodet nostri Pachymeris assertio mortuum Cazanem affirmantis cum ad sex annos imperasset; quod, si de annis expletis agitur, exactissime scriptum est. eius qui Cazani successit nomen sic effert Iannabius: *Giyathoddin Chodabandah Mohammed, filius Argunis filii Abagae*. Abulfeda et Ahmed Ebn Yuseph, propius ad Pachymeris *Carpantan*, *Chorbendam* hunc principem appellant. is post fratris decessoris funus die 28 Dhul-Haiae solemnibus ceremoniis inauguratus, pro *Chanis* titulo maioribus nitato *Aliaitu* se dici voluit, quae vox teste Iannabio *magnum imperatorem* significat. vereor ne mendum sit apud Iannabium, ubi coronationem *Carpantanis* die 28 Dhul-Haiae celebratam confert in annum Hegirae 708, hoc est in mensem fere quintum decimum a decessoris obitu, quod parum est verisimile, praesertim cum, ut Pachymeres videtur significare, non solum designatus a Cazane adhuc vivente fuerit unicus haeres imperii, sed et iam tum in possessionem regni missus. id me invitata ad credendum eodem quo est Cazanes mortuus anno, sed altero fere post mensae, nempe die 28 Dhul-Haiae, coronatum *Carpantanem*. cum autem dies 18 Shavalis, ultimus vitae *Cazanis*, fuerit in anno Iuliano 81 Maii, oportuit diem 28 Dhul-Haiae anni eiusdem concurrere cum 29 Iulii anni Christi 1303. vitam et principatum produxit *Carpantan* usque ad annum Hegirae 716, quo vivere simul et imperare desiit mensis Ramadanis die 27. coepit annus Hegirae 716 a die 26 Martii anni Christi 1216. unde Ramadanis mensis Arabum nomen dies 27 coincidit cum die 18 Decembris eiusdem anni Christi 1316. *Carpantani* suffectus est *Bahadur-Chan*, puer undecim annorum; quo imperante quisque praefectorum provinciarum eas sibi iure supremo coeperunt usurpare. unde hoc moriente (quod contigit anno Hegirae 736, qui coepit ab Augusti 21 anni Christi 1335) *Bahadur-Chane*, inquam, decedente nullus deinceps est creatus imperator *Mogulensium*, tanta illa dynastia in partes minutas fracta et penitus dissipata.

Hactenus brevem synopsis dedimus imperii *Mogulici*, quod ab anno Christi 1202 ad annum Christi 1335, per annos 133, sub imperatoribus undecim, *Gingixchane*, *Kaane*, *Cayuc-Chane*, *Munkakao*, *Abaka*, *Ahmede*, *Argun-Chane*, *Caichtu*, *Cazane*, *Carpantane*, *Bahadur-Chane*; magnis per *Asiam* rebus gestis inclaruit.

CAPUT VIII

*Origines imperii Ottomanici a Pachymere indicatae
distinctius explicantur.*

I. Ut regum quibus in interiore Asia commune nomen presbyteri Ioannis fuit, vastum et diu florens imperium Mogulici exortu deletum est, ita ipsum Mogulicum magna ex parte in Ottomanicum defecit, rebellionem primi huius fundatoris Ottoman, quem noster Pachymeres Atmanem nominat, contra Cazanem et Carpantanem primum impunita remanente, inde sensim invalescente in iustum instar regni proprii, auctibus postea stupendis usque ad extinctionem imperii Romani Orientalis et regni Mamelucorum in Aegypto profecturi in terrorem Europae, cui minatur, hodieque universae. huius novae dynastiae quasi cunabula, obiter a Pachymere perstricta, nesciente scilicet in quantam ex his illa molem foret immaniter crescendo surrectura, operae pretium duxi considerare hic paulo attentius, et epochas originum istarum in principiis perum notabiles, ex inopinato deinde successu momentum et aestimationis meritum nactas, suis exacte locis figere.

II. Othmanis sive Ottomanis genus historici Arabes deducunt e quodam *Soliman Shaho*, quem aiunt circa annum Hegirae 611, cuius fuit initium Maii dies 13 in Christi anno 1214, praefuisse provinciae Persis subiectae, quae vocabatur *Mahan*. hic cum a Mogulensium potentia, tunc sub primo illorum imperatore Gingischane irruptionibus in omnem partem vehementibus fines dilatante, tueri suam praefecturam desperaret posse, convasatis quae potuit auferre, assumptisque secum quae e principibus quae e populo, qui novas alibi quaerere sedes mallet quam in patria servire, in Asiam minorem iter intendit, sed dum incerto vado Euphratem traiecit, aquis hausto *Soliman Shaho*, e tribus qui eius fugam comitabantur filiis duo priores, *Sankur Zengi* et *Cun Tugdi*, redierunt in Persidem, tertius *Ortogrules* ibidem ad ripas Euphratis domicilium fixit, illicque diu moratus tres educavit filios, *Condozum Sarubanum* et *Othmanem*. verum cum anguste incommodeque habitarent, *Sarubano* filio ad *Aladinum* Iconii satrapam legato misso suppliciter petit ab eo assignari sibi locum ubi cum liberis degeret in terris ipsius ditionis. annuit satrapa, et *Ortogruli* permisit ut cum suis migraret in regionem sitam inter montes *Tumalagii* et *Armeniae*. *Karaiaptag* ei loco nomen fuit, quem inedit *Ortogrules* tanto numero suorum ut quadringenta tentoria illic fixa expleret. rem ibi strenue multis annis, limitem tutans et auspiciis *Aladini* principis Iconiensis feliciter militans, *Ortogrules* gessit, magni ob hoc ab illo habitus et deside-

ratus cum fato functus est, quod contigit anno Hegiræ 687, qui coepit a die 6 Februarii anno Christi 1288. hæres Ortogrulis Othman fuit, cui ut in Karaisptagi principatu patri succederet prono favore Aladinus indulisit, et eum, quoad ipse perstitit in potentia, beneficiis fovit. verum Aladino et annis iam fracto et opibus diminuto, ut iam amplius armis Mogulensium sub Chalaü et Apaga in istis partibus praevalentium ac cuncta subiugantium par sustinendis haud foret, res sibi suas agere Othmanes coepit, et propriis auspiciis in Romani imperii provincias irrumpera, non praedis solum inde abigendis intentus, sed et arcibus atque urbibus ibidem occupandis. quod coeptum cum ei ex voto successisset, expugnatis et praesidio suorum inessis validis quibusdam munitionibus, unde regionum illis adiacentium facile dominium sibi perpetuum assereret, Sultanis tum demum Othman, hoc est supremi principis, titulum palam usurpavit, anno Hegiræ 699, cuius kalendæ Muharrami inciderunt in diem 28 Septembris anni Christi 1299.

III. Hactenus relata de Othmanis primordiis tradunt Arabes scriptores; cum quibus comparare sparsim de his asserta a Pachymere, ac quam hæc iis apte congruant ostendere, labor deinceps meus sit. principio repeto quæ in ipso sui operis limine noster historicus partis 1 l. 1 a c. 3 ad 6 suæ disserit de arcibus limitis Orientalis Romanae ditionis contra Persidem deque illarum momento ad tutelam imperii; tum de cura, qua eas amplexi dominantes Niceasæ post amissam Constantinopolim imperatores Graeci optime consuluerint reipublicas numerosis viro- rum fortium praesidiis in eo limite auctorandis, cum largorum stipendiorum fida solutione ad diem, tum assignatione agrorum P 600 in illa vicinia et concessione praedae omnia quam ex hostili agro infestis incursionibus possent corradere. innuitque ad id adhibitos a Byzantinis Augustis exteros probatae virtutis et experientiae bellicarum rerum; quorum multos illic, qua spoliis ex hoste raptis, qua pensionibus cum fide numeratis, qua fructibus datorum ipsis agrorum, magnas adeptos divitias ait, unde tanto terribiliores hostibus fierent, ac fortius propugnarent Romanas provincias, barbaris procul intra ipsorum terras vel terrore continendis, vel vi armisque, si erumpere conarentur, retrudendis. non videtur dubium quin par in contrarium cura fuerit infestorum Romano nomini et Christianae religioni Saracenorum principum, aut Persidem aut vicinas ei limiti provincias sub sua ditione habentium; inter quos Aladinus fuit dynasta sedem imperii habens Iconii, quæ est urbs Lycaoniae primaria. quare cum apud Arabas historicos legimus evocatum ab hoc ex Transeuphratensi regione Ortogrulæ cum familia et inter montes Tumulagii et Armeniae, in loco cuius ipsi toparchiam concesserit, collocatum, intelligere debemus illam *Karaisptagam*, regionem attri-

butam Ortogruli ab Aladino, fuisse confinem Romanis illis modo memoratis arcibus; et militiae illic dudum constitutae lateque formidandas stipendiariorum exterorum Romanis Augustis militantium, oppositam a Saltane Aladino istam cohortem sequentium fortunam Ortogrulis peregre appulsi Turcorum, qui quadringenta illic tabernacula complerent. quodsi tempus indagemus quo migrasse Karaiaptagam e ripa Euphratis ulteriore Ortogrulis familiam Arabes indicant, reperimus fere convenire in principatum Ioannis Batatsae, qui Nicaese Graecis imperavit ab anno 1228 ad 1256, quo moriens successorem habuit Theodorum filium. per illa tempora et inde ad receptam e Latinis Constantinopolim vigentibus et numero atque alacritate praevalentibus praesidiariis limitaneorum arcium imperii Romani contra Persidem, facile ab illis sustinebatur impetus barbarorum in quotidianis velitationibus plerumque inferiorum; quoad pessimo consilio suggesto a Chadeno, Michaël Palaeologus postquam in imperium invasit circumscripto pupillo Ioanne Theodori Lascaris filio, ubi se potitum Constantinopoli Latinis erepta vidit, isti praesidiarii Romani limitis vexari fiscalibus calumniis et ad ineptiam redigi, minuique inde cum animis tum viribus et numero coeperunt, ut observat Pachymeres ibidem. quando potissimum contigisse credibile est, quod Arabes indicant, ut Ortogrules eam suis prospere in Romanos pugnando laudem ab Aladino, cuius auspiciis militabat, mereretur.

IV. Nec vero istam Ortogrulis et filiorum eius adversus praesidiarios Romanorum arcium comparatam operam, et quaesitam in vicinia ex parte adversae Persidis stationem Pachymeres ipse dissimulat. en eius verba vol. I p. 18 v. 20: *post haec viris fortibus inter Persas, quibus omnis vivendi spes et conditio in armis erat, caeteris inclinatis ad Tboharos, qui nuper imperium Persarum occuparant, rebellantibus visum opportunum est refugere ad claustra castellaque montium, et inde vicina incur-sando raptò ac praedias victum quaerere.* haec ille, quae quin Ortogrulis familiae conveniant Karaiaptagae prope arces Romanas in finibus Persidis collocatae, negare nemo poterit, qui praesertim attenderit ad hic indicatam eius aversionem a Tocharis invasoribus Persidis, quibus ne parere cogeretur Soliman-Shabus Ortogrulis pater, inde relicta provincia fugerat. addit statim Pachymeres praesidiarios Romanorum arcium utcumque agris multatos et praedae parte spoliatos imprudenti avaritia Michaëlis primi e Palaeologis imperatoris, abstinuisse quidem ab incur-sando fines hostium, quod antea utilissime fecerant, tamen arces ipsis commissas fide constanti tenuisse, quamdiu annuae pensiones ad victum necessariae praebitae ipsis e fisco sunt: has vero ipsis suppeditari desiisse post mortem Michaëlis, solo iam Andronice P 601 imperante, diserte noster asserit vol. II p. 208 v. 18, ubi alterum

fontem enervationis imperii fuisse scribit parsimoniam plene solventiarum ex fide pensionum, quae praesidiariis arcium in limite sitarum olim statutae fuerant in mercedem operae militaris, adeo illic ad communem tutelam necessariae. hae maligne nunc suppeditabantur, avaritia praefectorum erogationi pecuniae publicae, quorum apponebatur lucris quod per astutas frustrationum artes diffundenda praetextibus vaftris solutionis die miseris militibus subtrahebatur, pretium sudoris et sanguinis. ita ille ihi; qui et multis inferius locis significat non iam solum per fiscalium calumniosas fraudes, sed edicto ipso ac iussu diserto Andronici Augusti pensiones et suctoramenta istiusmodi fuisse interversa. unde necessario contigit arcium custodiam negligi, ac quasdam ipsarum in militum ex parte Persidis contrarias Romano limiti stationes obtinentium venire potestatem. sustinuit quodam tempore labem illam ac ruinam felix Alexii Philanthropeni per illos tractus militia, circiter annum Christi 1296, Andronici 18, eo missi cum valido exercitu, prout fuse narrat Pachymeres l. 3 vol. II c. 9. sed postquam is rebellans a Libadario est oppressus, et Persae, qui sub eo militaverant, male multati reversi domum, et causa cladis ulciscendae et fiducia nullius satis validae occursurae Romanae potentiae, Philanthropeno quem unum timuerant amoto, arcibus iam cunctis potiti licentissime in subiectas imperio regiones passim inundarunt. hoc memorat Pachymeres l. 3 vol. II c. 14, et coepisse videtur ab anno Chr. 1297, imperii Andronici 16. durasse vero sine intermissione, immo cum atrocioribus subinde malorum augmentis, usque ad finem huius historiae, intelligitur ex frequentissimis ea de re nostri historici querelis ac lamentationibus per cunctos fere consequentes huius operis libros sparsis.

V. Ex his patet quam consentaneae ad nostrae huius historiae memoriam Arabum annales referant quod superius exscripsimus, Ortogrullem Othmanis patrem obiisse anno Hegirae 687, qui ex parte coincidit cum anno Christi 1288, inclytum bellicis successibus, de Romana videlicet Persici limitis militia relatis, quippe quae iam tum a recepta de Latinis Constantinopoli, hoc est ab annis retro sedecim, debilitari valde coeperat. quare succedens Ortogruli Othman filius aliquot iam tum habuit loca de Romanis manu parta, quibus plura maioraque postquam annorum plurium continua felicitate ad paternam Karaiaptagae adiecisset ditionem, Sultanis denique, hoc est supremi principis, nomen haud dubitavit usurpare, tueri se illud posse sperans. huius primae ac quasi fundamentalis epochae Ottomanici imperii sedem ex vero in ordine temporum statuere nostrum est, quod efficere conabimur comparatis Arabum chronologorum et nostri Pachymeris testimoniis. refert Pachymeres, p. 327 v. 6, Atmanem invaluisse opibus adiuncta sibi manu fortissimae bellatorum acerri-

morum e Paphlagonia, et obsistere sibi conatum Muzalonem la-
 manum ducem acie vicisse prope Nicomediam Bithyniae metro-
 polim, quam inde urbem velut obsessam campi dominus tenuerit
 haec contigisse circa Bapheum prope Nicomediam die vicesima
 septima mensis Iulii diserte Pachymeres tradit: annum ex serie
 rerum verisimiliter affirmamus in Synopsi hunc fuisse Christi
 1299. sequenti 1300 putarim evenisse quod noster narrat p. 415
 v. 1, videlicet quasdam Romanas copias duce quodam Siuro, ab
 imperatore ad eam tuendam provinciam misso, collectas ab At-
 mane occisione fuisse deletas; unde victor Atman progrediens
Belocomam (verba sunt Pachymeris) *insilians vi capit, et ibi*
reptos interfecit. ipse autem immensis opibus ea clausis muni-
tione potitus praedives inde est habitus. arcis quippe illius muni-
mentis situ et arte validis ad quaesitae pecuniae custodiam
usus, magnos sibi thesauros, unde belli ac principatus expedi-
ret sumptus, secure conditos ad manum habuit. harum magna
pars calamitatum in Prusam redundavit, sic nudatam posses-
sione agri sui et intra murorum ambitum redactam etc. haec
 P 602 Pachymeres; quae satis clare indicant mutationem hoc tempore
 in Atmane factam, quasi e privato in principalem statum. au-
 diamus iam Arabas. hi magno consensu affirmant Othmanem e
 toparcha Karaiaptagae et simplici satrapa Sultanis seu supremi
 domini nomen adacivisse anno Hegirae 699. huius anni cum ka-
 lendae Muharrami insederint diem 28 Septembris Iuliani in anno
 Christi 1299, et quam memoravimus e Pachymere Belocomae
 expugnatio ad menses aestivos pertinuisse videatur, intelligen-
 dum relinquitor regnare Atmanem, sine ulla iam dissimulatione
 vocabulum imperii palam usurpando, coepisse anno Christi 1300,
 idque in Bithynia ad urbem Prusam, quam paulo post ei fuisse
 subiectam tributariae pacis nomine, re vera deditioe ac subie-
 ctione plena, innuit Pachymeres, dum sic scribit p. 597 v. 14:
Prusa ipsa calamitatibus subacta ingentibus emere a Persis nu-
merato immani pretio umbram pacis, pro vera, quam menda-
cibus promissis ostentarant, pace. ita ille.

VI. Haec tamen non eo traho ut existimem Prusam Atmani
 iam tum regni principio plene possessam, cum eam quidam Ara-
 bum sub finem tantum vitae Atmanis, quidam nonnisi post eius
 obitum a filio eius et successore Urchane penitus subiugatam tra-
 dant. verum cum eam urbem arcibus undecumque a se possessis
 cinctam et vectigalem ad libitum haberet, aequo interim animo
 ferebat eius se ingressu exclusum, quem sibi ac suis aliquando,
 ut res tum se habebant, libere pandendum certa praesumebat spe.
 in hoc igitur incumberebat, ut agri ac provinciae illius, nempe Bi-
 thyniae universae, sibi dominium assereret, quod consequeretur
 arcibus primariis, et unde urbium magnarum salus et securitas

penderet, occupandis et validissimo praesidio tenendis, sicut modo eum vidimus in Belocoma fecisse, in qua claves Prusae reperit; uti et Nicaeam sibi subiugasse visus est capta et suis firmissimis copiis inessata Tricoccia. qua de re iuvat nostrum hic Pachymerem audire p. 637 v. 13 scribentem in hunc modum: *circa Nicaeam malo sane loco res erant, Atmane cuncta illic agente ferenteque.* ac paulo post: *itaque infestum exercitum — venientibus, Atman credidit.* hactenus Pachymeres, ex cuius triplici modo memorata narratione rerum ab Atmane, ad Nicomediam victo Muzalone, ad Prusam capta Belocoma, ad Nicaeam expugnata Tricoccia gestarum, manifestum est habuisse illum in potestate universam Bithyniam, tribus illis primariis eius provinciae urbibus, etsi non plene possessis, saltem undique circumdati, et lenta sic obsidione cum interim prohibito macerandis et pecunia multandis, tum denique certissime trahendis sub absolutum integrumque dominium. id quod non ipsi quidem obtigit Atmani. verum illius haeres et filius Urchanes, quem Cantacuzenus l. 3 c. 9, statum in quo eum pater moriens reliquerat, exprimens *satrapam* Orientalis Bithyniae appellat, brevi se Bithyniae totius principem ostendit Prusa Nicomedia et Nicaea plane domitis, postquam huic ultimae periclitanti suppetias Andronicus iunior accurrens repulsus et vulneratus in femore recessit. cuius pugnae ac vulneris meminit Cantacuzenus P 603 l. 2 c. 7, inde secutam tamen Nicaeae deditionem parum candide dissimulans, quam ingenue fatentur Gregoras l. 9 et Phrantzes c. 11 l. 1, ut omittam idem diserte affirmantes Arabas scriptores, inter quos omnes convenit *Iznicmid* et *Iznik* (sic illi Nicomediam et Nicaeam nominant) ab Urchane Othmanis filio post patris mortem captas fuisse. Brusiam vero (ita Prusam appellant) quidam illorum Othmani adhuc viventi, alii eo mortuo Urchani deditam aiunt. fato vero functum Othmanem omnes ii magno consensu tradunt anno Hegirae 726, cuius fuit initium dies 8 Decembris anni Christi 1325, adeo ut mors Othmanis in annum Christi 1326 videatur differenda.

VII. Hactenus dictis liceat mihi per benignum lectorem mantissae loco apponere considerationem duorum veterum oraculorum, quae per haec fuisse patrata eventis non immerito credi potest; id quod eo minus alienum ab hoc loco forte fuerit, quod eorum alterum est implicatum cum rationibus chronologicis quibusdam, numeros a nobis hic subductos recto positos calculo adstruentibus. recitat antiquus scriptor Zosimus, historia- rum l. 2, Erythraeae vel Epiroticae Sibyllae hoc vaticinium:

δη τότε Βιθυνῶν γαίαν λύκοι οικήσουσι
 Ζηνός ἐπιφροσύναισι· ταχὺ δ' ἐπιβήσεται ἀρχὴ
 ἀνδράσι, οἱ Βύζαντος ἔδος καταναίεταίωσι.

*tunc Bithynorum terram lupi habitabunt
divino consilio; celeriter autem superveniet (horum)prae-
cipatus
viris qui Byzantiae solum incolunt.*

huius eventum prophetiae conatur Zosimus adaptare aetati Constantini et restorationi atque amplificationi per eum factae Byzantii. quam recte, ipse viderit: non enim satis apparet quid ista mentio *luporum Bithyniam habitantium* cum exornatione Byzantinae urbis commune habeat. dicamus nos licet accommodatus ad speciem veri, per Sibyllam divino afflatam spiritu, tanto ante his fuisse praenuntiatum verbis exortum Ottomanici imperii a praedonibus avidis et lupina voracitate ac crudelitate praeditis in Bithynia fundati, cui non multo post tempore succumbere deberet Byzantinae urbis imperantis potentia et splendor, barbaricae deinceps servitutis iugum gravissimum et probrosissimum laturae. Graeci Byzantini in poenam impii et pertinacis ab ecclesia Romana omnium matre inde usque a Photii temporibus continuati schismatis, duram a Latinis Constantinopolim per annos octo supra quinquaginta obtinentibus servitutem passi fuerant; ex qua profecisse visi sunt, dum ea liberati Romani papae primatum agnoverunt. at ubi Michaële istius concordiae auctore mortuo, filius eius Andronicus pessimo consilio, quae pater saluberrime statuerat rescindens, se suosque iterum a sede Petri contumaciter abruptit, statim dei ultoris providentia praeparari coepit et sensim in Bithynia concrecere Ottomanica tyrannis, a qua diris continenter cladibus flagellati Byzantini, cum minime resipiscerent sed magis magisque in haeresi ac schismate obfirmarentur, vi tandem saeva subacti ab uno ex Atmanis successoribus Mahomete secundo, anno Chr. 1453, captivitatem Babylonica Iudaeorum eo tristiolem, quod Cyrum nullum qui eam solvat expectant, ducentis iam et quod excurrit annis infelicissimi tolerant, fidem ingenti suo luctu sancientes Sibyllini, quod retulimus, oraculi.

VIII. Aliud de his habemus suspicioni fictionis minime obnoxium vaticinium, quippe quod in sacro et canonico libro clarissime legatur, Apocalypsi S. Ioannis. in ea Novi Testamenti prophetia, eventa complectente praecipua rerum quae a Christi resurrectione et prima fundatione ecclesiae ad hanc usque diem dei regnum attinentes contigerunt, postquam persecutiones imperatorum adumbratae sunt a c. 12 ad 20, in hoc iam per symbolum alligationis Satanae tempus illud describitur quo Constantinus, victo et occiso Licinio imperii Romani plene potens, liberalissimis et quasi triumphalibus edictis religionem Christianam studuit ornare. ista edicta recitantur ab Eusebio l. 2 de vita Constantini, a c. 25 ad 60. in horum uno (tria enim sunt), nempe

in Rescripto ad Eusebium c. 45 descripto, quo imperatur ut ecclesiae Christianorum ubique sumptu publico aedificentur, fit distincta mentio draconis, quem hic Ioannes ligatum memorat. sic enim illic Constantinus loquitur: *ὡννι δὲ τῆς ἐλευθερίας ἀποδοθείσης, καὶ τοῦ δράκοντος ἐκείνου ἀπὸ τῆς τῶν κοινῶν διοικήσεως τοῦ θεοῦ τοῦ μάλιστα προνοίᾳ, ἡμετέρα δ' ὑψηροσία ἐκδιωχθέντος, nunc autem libertate reddita, et dracone illo (Licinium innuit idololatriae promotorem) ab administratione rerum dei maximi providentia et nostro ministerio deiecto.* contigerunt ista circa Christi annum 320. inde per mille annos in plena possessione liberae pacis intra imperium Romanum Christiana religio permansit, nempe usque ad annum Christi 1320, quo tempore, ut vidimus, Othmanes exitiale Christi religioni fundavit imperium, foedissimam Mahumetis superstitionem orbe ferme toto propagaturum, ex qua non minus fere dei regno detrimentum quam ex invalescente ac subnixa olim regum opibus idololatria illatum est. accessit circa idem tempus emergens Wiclefi haeresis, in Ioannem deinde Hus, Lutherum, Calvinum aliosque propagata. denique circa idem tempus semina sunt iacta longi schismatis post obitum Gregorii XI per annos supra sexaginta Romanae sedis auctoritatem, qua eatenus ecclesiasticae monarchiae salus steterat, perniciosissime labefactaturi. haec simul tria mala millesimo vertente post pacem a Constantino datam anno exorientia, solutione prius ligati Satanae a sancto vate designantur. id vero, quod ad nostram proprie rem attinet, adstruitur ex eo quod Turci Ottomanici ab omnibus habentur originis Scythicae. Scythae autem ex Magog secundo filio Iapheti memorato Gen. 10 4 propagati haud dubie creduntur. idem porro Magog Gog quoque dictus per apocopen, occupata coloniis Lydia, Gyges Graecorum literis appellatus fuerit. hinc Plinius l. 5 c. 23 Hierapolim Syriae dictam a Syris *Magog* testatur, nimirum quoniam ea civitas, ut docet Lucianus libro de dea Syria, a Deucalione Promethei sive Magogi aut Gogi filio, Scytharum auctore, sit condita. quae his adlungit Ioannes de actis Gog et Magog magnam habent cum narratis de gestis Ottomanicorum principum similitudinem. primum ait *congregandos in praelium, quorum numerus sicut arenae maris, morem istorum innuens numerosissimos armandi exercitus.* addit *et ascenderunt super latitudinem terrae.* Europa originis Graecae nomen est ex *εὐρος* *latitudo* et *ὄψ ὀρός* *terra*: nam hoc vocabulo designatam Cybelen, quae eadem *Tellus* et mater magna, apud veteres videmus. unde *inopes* defunctos insepultos, qui terra carent, Virgilius in 6 Aen. vocat illo versu

haec omnis quam cernis inops inhumataque turba est.

et Ausonius in Mosella de ossibus insepultorum in campi superficiei iacentium

infletaque iacēt inopes super arva catervae.

igitur transitus Ottomanidarum in Europam his verbis innuitur. is primum contigisse ab Arabibus traditur anno Hegirae 751 qui paene totus coincidit cum anno Christi 1357, quippe cui coeperit a die 25 Decembris anni Christi 1356. tunc enim iuxta Urchanis filius huius Solimanes *connexis trabibus copias in Graciam traiecit, et anno sequenti cepit urbem Callipolim.* verum sunt continuatoris Abulpharagiani Chronici. quod autem ex Asia in Europam, nempe septentrionalem, ad Callipolim *ascendi* dicitur, recte quadrat ad naturalem situm: nam vere Maro scripsit: *mundus ut ad Scythiam Ripaeasque arduus arcet consurgit* etc.

P. 605 pergīt sacer vates adiungens de Gog et Magog, hoc est Turcis Ottomanicis: *et circumieram castra sanctorum.* voci *castra* in originibus Graecis respondet *καρπεβολή* locum singularem designans. ego per *castra sanctorum* terram sanctam et Hierosolymam intelligo; tot Christianorum sacris expeditionibus et bellicis facinoribus quae sitam et diu possessam. hanc Ottomanica potentia circumiit *ἐπέκλωσεν* illinc Aegypto, hinc Asia maiori, inde Phoenice Cyproque occupatis, ut iam ne adiri quidem a privatis causa religionis, nisi empto ab ipsis transitu, possit. ultimum Ottomanidarum facinus S. Ioannes his verbis exprimit: *et capient civitatem dilectam.* quaeenam haec intelligi possit alia quam Constantinopolis, a Muhamete secundo an. Chr. 1453 expugnata, et ab eius successoribus hactenus pro imperii Ottomanici primaria sede habita? *dilectam* vocat, quia eam fundator Constantinus non ut patriam in qua esset natus amaverit, sed naturali situ et praestantibus eius coeli ac soli dotibus prae cunctis delegerit et dilexerit, sedem in ea Romani collocans imperii et veteris Romae splendorem cum novae Romae nomine in eam transferens. ita utraque tam Sibyllae quam S. Ioannis prophetia excidium urbi Constantinopoli a domo Ottomanica denuntiat: haec vero id illa plus facit; ut tempus invalescentis Ottomanidarum potentiae distincte prodatur, millesimum scilicet annum a pace per Constantinum ecclesiis data.

Deinceps nihil, opinor, chronologicae operae circa Pachymeris historiam superest aliud, nisi ut res hac secunda parte in ea memoratas, sicut in priori fecimus, suis annis assignatas et expansas in tabulam lectori proponamus; cui rei caput sequens operis ultimum impendimus.

C A P U T IX.

Synopsis chronologica praecipuarum rerum hoc secundo historiae Pachymeris tomo memoratarum, eas assignans annis suis.

Anni Chr.	Romanorum Pontificum. Martini IV	Imp. Roman. Andronicus	
1282	2	1	<p>Andronicus Michaëli imperatori 11 Decemb. mortuo succedens solus imperare incipit. l. 1 c. 1.</p> <p>Tocharos a patre evocatos in Triballos immittit. ibid. sponte propendens in abrogationem concordiae ecclesiarum Latinae ac Graecae Michaëlis eius patris studio initaе, consiliis praeterea Eulogiae amitae et Theodori Muzalonis magni logothetae ad idem impulsus, veniam petit quod in eam consenserit. l. 1 c. 2.</p> <p>Ioanni Vecco e patriarchatu deiecto Iosephum dudum exauctoratum substituit. l. 1 c. 3 4 et 5.</p>
1288	3	1	<p>Ecclesiastici et laici, qui ecclesiarum concordiae assenserant, multis et piaculis subiecti vix tandem in communionem recipiuntur. c. 6 et 7.</p> <p>Veccus et alii concordiae auctores in synodo accusantur. c. 8.</p> <p>Veccus condemnatus relegatur Prusam. c. 10 et 11.</p> <p>Arseniana factio revalescit. c. 12.</p> <p>Iosephus moritur mense Martio. c. 13. P 606</p> <p>Georgius Cyprius, nomine in monachatu sumpto Gregorius vocatus, creatur patriarcha circa initium Aprilis. c. 15 et huius Observ. l. 3 c. 2 n. 5.</p> <p>Mense Aprili stella Saturni per diem apparet. c. 16.</p> <p>Antistites qui paci ecclesiarum consenserant, condemnantur et gradu deiciuntur. c. 17.</p> <p>Mense Maio sanguis de coelo cadit. c. 18.</p> <p>Augusta Theodora renuntiare cogitur obedientiae papae. c. 19.</p>

Anni Chr.	Romano- rum Pon- tificum Martini IV	Imp. Ro- mae. Andronici	
1283	3	1	<p>Ab Athanasio patriarcha Alexandriae exigitur damnatio actorum in causa concordiae ecclesiarum. <i>ibid.</i></p> <p>Foedus imperatoris Andronici cum Tere, quem pro legitimo rege Bulgariae agnoscit. c. 20.</p> <p>Sectas Iosephitarum et Arsenianorum imperator conciliare studet. c. 21.</p> <p>Inito inter hos tali conventionis pacto, ut utrique chartas iura ipsorum complectentes in ignem inicerent, et ii superiores agnoscerentur quorum scripta non arsisent, utrotumque libelli pariter consumpti flamma sunt. contigit id sabbato sancto pridie Paschae 23 Martii, praesente imperatore. c. 22 et huius <i>Observ.</i> l. 3 c. 2 n. 4.</p> <p>Perculsi eo successu Arseniani, cum se patriarchae Gregorio obedituros promississent, statim a pactis resiliunt. <i>ibid.</i></p> <p>Andronicus olim episcopus Sardensia, ex multum gratioso apud imperatorem reus laesae maiestatis peractus, ignominiosissime eicitur. c. 23.</p> <p>Cotanitza monachus ex latrone factus Prusa fugit. c. 24.</p> <p>Tarchaniota protovestiarius mittitur ab imperatore cum exercitu in Occiduos tractus. c. 25.</p> <p>Classis Romana negligitur pessimo consilio, et sensim aboletur. c. 26.</p>
1284	4	2	<p>Panis consecratus in sacra pyxide corruptus et plane putrefactus reperitur in magna ecclesia Constantinopoli, dominica Graecis <i>Tyrine</i>, Latinis <i>Quinquagesima</i> dicta, die 23 Februarii. l. 1 c. 28 et huius <i>Observ.</i> l. 3 c. 2 n. 4.</p> <p>Imago deiparae picta in pariete domus privatae Constantinopoli multis diebus lacrimas fundit. c. 30.</p> <p>In aedibus Charsiae apud eandem Constantinopolim ex effigie S. martyris Georgii sanguis copiose manavit. <i>ibid.</i></p>

Anni Chr.	Romanorum Pontificum. Martini IV	Imp. Roman. Andronici	Arsenii patriarchae dudum mortui reliquiae in urbem solempni pompa reportantur. c. 31.
1284	4	2	<p>Sultan Babylonis Christianos Syriam obtinentes bello vexat. c. 32. P 607</p> <p>Andronicus imperator viduus secundam ducit coniugem Irenen filiam marchionis Montisferrati. c. 33.</p> <p>Veccus Prusa evocatus congregitur cum schismaticis in Alexiaco triclinio, et rationem reddit fidei suae et actorum. tamen ab infestis condemnatus deportatur cum sociis duobus archidiaconis in arcem S. Gregorii, ubi nulla victus provisione, durissima custodia detinentur sex annis integris. c. 34 et 35. vide praeterea c. 2 huius libri Observ. 5ⁿ. 6.</p> <p>Ex neglectu et debilitate Romanae classis licentia piratarum increbescente, littorum accolae migrare in mediterranea iubentur. c. 37.</p> <p>Scythis Danubii accolis incursionem in Thraciam et Macedoniam minantibus, cadaver Michaëlis imperatoris, ne ab illis ablatum redimendum foret postea, ex Alage Selybriam transfertur. ibid.</p> <p>Blachi ne se Scythis adiungerent, ex Occidua continente in Orientalem transfretare coguntur. ibid. p. 66 edit. Possin.</p>
1285	Honorii IV 1	3	<p>Martinus IV sum. pont. Perussii moritur 4 kalend. Apr. hoc est 29 Martii. huic successit Iacobus diaconus Card. e familia Sabella, qui coronatus est Romae 17 kal. Maii, dictus Honorius IV.</p> <p>Curopolates Umpertopulus Scythis Danubii accolas acie vincit et fugat, in eius rei bene gestae praemium magnus papias creatus. c. 29.</p> <p>Disceptatur inter ecclesiasticos de allegatis patrum testimoniis a Vecco, dum in colloquio synodali auditus est; quibus multi non bene satisfactum mussitabant. l. 2 c. 1 p. 73 et 74.</p>

Anni Chr.	Romanorum Pontificum. Honorii IV	Imp. Roman. Andreae	
1286	2	4	Plurimi e Blachis altero abhinc anno ex Occidua continente in Orientalem transire compulsi, cum et parvuli et greges ipsorum ei coelo non assuescerent, quod crebrae utriusque generis mortes tatabantur, reditum in priores sedes ab imperatore pecunia redimunt; l. 1 c. ult. p. 66.
1287	3 Sedes vacat	5	Ad sedandos circa Vecci allegationes multorum scrupulos negotium datur tomi scribendi Gregorio patriarchae. l. 2 c. 1 p. 74. Honorius IV moritur Romae die coenae domini, quae fuit 3 Aprilis, ut Spondanus et Rainaldus recte observant. illo enim anno, qui cyclum solis numeravit 8, lunae autem 15, et lit. Dom. habuit E, Pascha incidit in Apr. 6. vacavit sedes a coena domini huius anni usque ad 22 Februarii anni sequentis, per menses fere undecim.
1288	Nicolai IV 1	6	Die cathedrae S. Petri, 22 Februarii, creatur Romae pontifex F. Hieronymus Ord. S. Francisci, Card. Praenestinus, dictus Nicolaus eius nominis IV. Tomus anno superiori a Gregorio patriarcha conscribi coeptus editur, et publice legitur in ecclesia. l. 2 c. 1 p. 74. Multi e clericis ei subscribere recusant. p. 75 lit. B et C. Propter hoc varie vexantur. ibid., et p. 76. Athanasius patriarcha Alexandrinus degens Constantinopoli vehementer, sed frustra, urgetur ad subscribendum tomo Gregorii. l. 2 c. 5 p. 81. Arsenius patriarcha Antiochenus Constantinopoli damnatur et e sacris diptychis eraditur, quod auditus esset consensisse in negotio ecclesiae cum rege Armeniae. ibid.

Anni Chr.	Romanorum Pontificum Nicolai IV	Imp. Roman. Andronici	
1288	1	6	<p>Veccus in carcere scribit contra tomum Gregorii; et eius liber Constantinopoli lectus multorum animis scrupulum iniicit, vitia tomi detegens. l. 2 c. 2 p. 76 et 77.</p> <p>Tomus accusatur a quinquecclesiensi et exchartophylace Moschampare; insurgunt in eundem alii quoque. c. 3 p. 77 et 78.</p>
1289	2	7	<p>Exardescit antistitum scandalum in Gregorium occasione commentarii a Marco eius discipulo editi, ipso probante. c. 4 p. 79.</p> <p>Imperatore tomum corrigi oportere iudicante, Gregorius id facere recusat. p. 80.</p> <p>Gregorius invidiae ferendae se imparem sentiens patriarcho recedit. c. 6 p. 82.</p> <p>Tandem patriarchatum abdicat circa mensem lunium, post transactos in ea dignitate sex annos et paulo plus. c. 9 p. 87 et 88. l. 3 Observationum, c. 2.</p> <p>Corrigitur tomus Gregorii sublata ex eo expositione sententiae S. Ioannis Damasceni, c. 11 p. 90.</p> <p>Athanasius monachus e monte Gano eligitur et inauguratur patriarcha die 14 Octobris. c. 15 p. 97 et 98.</p>
1290	3	8	<p>Gregorius expatriarcha moritur. c. 17 p. 102.</p> <p>Imperator Andronicus ex urbe se confert in arcem Nicetiarum Dacibyzam, ubi custodiebatur Ioannes Theodori Augusti filius et haeres, olim excoecatus a Michaele patre Andronici, ab eoque officiose salutato et liberaliter munerato eblanditur cessionem iuris ad imperium. l. 1 c. 36 p. 64. P 609</p> <p>Inde idem Andronicus per Athanasium patriarcham, quem comitem ducebat, mitti curat ad Veccum et socios in arce S. Gregorii custoditos Theodorum Muzalonem, qui eorum sublevavit egestatem. l. 1 c. 35 p. 68 et c. 36 p. 64. praeterea l. 2 c. 17 p. 102.</p>

Anni Chr.	Romano- rum Pon- tificum. Nicolai IV	Imp. Ro- man. Andronicus	
1290	8	8	<p>Andronicus Veccum et socios carcere eductos humaniter admittit, comitate in praeparare illos studens ad amplectendum schisma. quem in finem iterum quoque Lopadii eos allocutus est. l. 1 c. 36 p. 64 et 65. sed tractatu non succedente relinquuntur in carcere, ut intelligitur ex c. 29 l. 3.</p> <p>Imperator collata Theodoro Muzaloni magno logothetae protovestiarii dignitate, Nymphaeum pervenit sub finem Maii. l. 2 c. 18. ibique spatio plus annuo moratur, ut intelligitur ex cap. sequenti. vide et c. 2 l. huius Observ. 3 n. 7.</p> <p>Constantinus Porphyrogenitus imperatoris frater Nymphaei Augusti gratia excidit, et dure ac contemptim ab eo tractatur. l. 2 c. 19 p. 105 et seq.</p>
1291	4	9	<p>Constantinus Porphyrogenitus affectati imperii delatus mense Martio huius anni custodiae traditur una cum Strategopulo. l. 2 c. 19 p. 108.</p> <p>Constantinopoli circa medium Novembrem forum magnum casu exorto incendio conflagrat. l. 2 c. 25.</p> <p>In restaurandas eius incendiū ruinas civēs strenue incumbunt. ibid.</p> <p>Athanasius patriarcha Alexandrinus iniurias ipsi ab Athanasio Constantinopolitano illatas non ferens Rhodum secedit. l. 3 c. 6.</p> <p>Circa hoc tempus Melec Masur Aztini Sultani filius, post patris mortem, auxilio Arganis Tocharorum Kanis, Thymaense ultra Pontum Euxinum et locis circumseitibus dominatus, magnis deinde claudibus ab Amurio satrapa Tocharorum validis copiis adiuto affectus, supplex ad Andronicum imperatorem cum uxore ac liberis confugit. sed eo Constantinopoli non reperto, dum uxore in urbe relicta Nymphaeum ad eum, accitu ipsius, a prothieracario imperatoris Abrampace ducitur, offensus in itinere observari se a</p>

Anni Chr.	Romano- rum Pon- tificum. Nicolai IV	Imp. Ro- man. Andronici	deductore curiosius quam suae dignitati conveniret, Atramythii noctu a comitatu se abiungens fugit ad Persas, et horum auxilio Amurium oppugnat. l. 4 c. 25. Filia eius in urbe obses retenta illic educatur. l. 7 c. 22.
1291	4	9	
1292	5	10	<p data-bbox="357 378 844 588">Hoc anno Andronicus imperator natam P 610 sibi filiam, metuens ne non vitalis esset, quod erat aliquoties expertus infelicem in feminis uxoris partum, superstitionosa ce- rimoniam praemunire studuit ab eiusmodi periculo, Simonidem eam vocans ex oc- casione eventum narrati. l. 3 c. 32.</p> <p data-bbox="357 588 844 798">Nicolaus IV Romanus pontifex Romae moritur circa festum Paschae, quod inci- dit illo anno bissextili, cycli solis 13, lunae 1, in sextum Aprilis, cum in- choasset annum pontificatus quintum a 22 Februarii, circiter per sesquimensem. vacavit sedes longo tempore.</p> <p data-bbox="357 798 844 915">Andronicus imperator Constantinopo- lim redit, fratrem Constantinum in le- ctica clathrata secum ducens, et sic ur- bem ingreditur die 28 Iunii. l. 2 c. 20.</p> <p data-bbox="357 915 844 1092">Magna exardescente in Athanasium pa- triarcham invidia ob ferum eius rigorem et immanium eius ministrorum saevas in quosvis grassationes, ecclesiasticis ea cau- sa se ab illo abscedentibus graviter suc- censet. <i>ibid.</i></p> <p data-bbox="357 1092 844 1209">Theodoro Muzaloni longo morbo de- cumbenti substituere imperator incipit in cura primaria principalium negotiorum Nicephorum Chumnum. <i>ibid.</i></p> <p data-bbox="357 1209 844 1386">Imperator filiam Muzalonis fratri suo Theodoro despondet; et iis sponsalibus solutis ob deprehensum in puella ex in- cestu praegnantem vitium eandem nihilo- minus Constantino proprio filio sponsam destinat. l. 2 c. 26.</p> <p data-bbox="357 1386 844 1503">Idem Sophoniam hieromonachum in Apuliam mittens ad ibi tractandum filii sui Michaëlis matrimonium cum nepte Balduini olim imperatoris, nata ex filia</p>

Sedes va-
cat

Anni Chr.	Romano- rum Pon- tificum. Sedes va- cat	Imp. Ro- man. Andronic	Caroli regis Apuliae, dare illi noluit ~~Te-~~ ras ad papam, ne illum <i>patrem sanctis-</i> <i>simum</i> in his appellare cogere- tur. l. 3 c. 5.
1292		10	<p>Tamen ipse Andronicus postea scribens ad Sultanem Babyloniae fratrem ~~illius~~ vocare non dubitat, auctoribus episcopis, praesertim Philadelphensi Theolepto, qui etiam daemones malos fratres ecclesiae in Cantico Canticorum dici ex quodam Gregorii Nyseni testimonio affirmavit, eo nomine acriter reprehensus a Dyrrhachiensi Niceta, sed excusatus et defensus ab imperatore concione super eo proprie argumento habita. l. 3 c. 5 et c. 23.</p> <p>Circa hoc tempus Tuctais Nogam praefectio victum occidit; ac mox desponsam sibi prius Andronici imperatoris filiam notham uxorem accipit. l. 3 c. 28.</p>
1293		11	<p>Episcopi et ipsi a Saba et aliis Athanasii patriarchae ministris vexati, clericis ab imperatore, quod ab Athanasio se abscinderent, inclementer habitis se palam adiungunt; et primum patriarcham de suorum excessibus admonent, deinde a negligentis satisfacere communionem se abiciunt. denique per missos ad imperatorem duos eum graviter monent ne actis inconvenientissimis favorem praebeat. l. 2 c. 21.</p> <p>Ab hoc anno Pachymeres imperium Michaëlis iunioris Augusti inchoat, comparans 12 huius annum cum 23 illius. l. 7 c. 1. unde oportet Michaëlem collegam hoc anno fuisse declaratum, etsi tantum sequenti die 21 Maii a novo patriarcha coronatus fuerit. Athanasius, scripto data patriarchatus cessione, in monasterium recedit die 16 Octobris, annis quatuor et duobus insuper diebus patriarchali dignitate possessa. l. 2 a c. 22 ad 25.</p> <p>Melec Masur auxiliis Persarum contra veterem hostem Amurium praevalens,</p>

Mich. Au-
gusti iu-
nioris
1

Anni Chr.	Romano- rum Pon- tificum. Sedes va- cat	Imp. Re- man. Andronici	eum ad se supplicem venientem coram ipsius filio Ale crudeliter trucidat. 1. 4 c. 25.
1293		11 Mich. Au- gusti Jan. 1	<p>Athanasius patriarcha Alexandrinus Rhodo Constantinopolim redit. 1. 3 c. 5.</p> <p>Nicephorus Angelus despota, Occiduum tractuum dynasta, moritur. 1. 3 c. 4.</p>
1294		Andron. 12 Michael. 2	<p>Kalendis Ianuariis prima huius anni die Cosmas, qui et Ioannes alio nomine vocabatur, rite antea electus, consecratur patriarcha Constantinopolitanus. 1. 2 c. 28.</p> <p>Tzaca Nogae filius Bulgarise regnum invadit, fugiente Tertere. 1. 3 c. 26.</p> <p>Imperator sub initium Martii conventum in Alexiaco triclinio celebrat, in quo causas damnati a se Constantini despotaе fratris sui et cum eo Strategopuli exponit, et plerisque approbat. c. 29.</p> <p>Quidam Lachanae dudum a Noga occisi nomen usurpans ab imperatore conicitur in vincula. c. 30.</p> <p>Theodorus Muzalo protovestiarium moritur. c. 31.</p> <p>Ei sufficitur in cura primaria principum negotiorum Nicephorus Chumnus canicleo praefectus. c. 32.</p> <p>Die 5 mensis Iulii eligitur in Rom. pontificem a Cardinalibus Perusii congregatis Petrus de Murrhone, qui aegre honorem admittens Aquilae in Vestinis coronatus 4 kal. Septembris Celestini V nomen accepit.</p> <p>Sed mox pridie Idus aut Idibus Decembris idem Neapoli in publico consensu Cardinalium pontificatum abdicavit, recitata cessionis ex scripto formula. in cuius locum ibidem electus est Benedictus Cardinalis Caietanus, qui Bonifacii nomen assumpsit.</p>

Celestini V

Ann. Chr.	Romano- rum Pon- tificum. Bonifacii VIII	Imp. Ro- man. Andronici Michaeli	
1295 P 612	1	13 Michaeli. 2	<p>Bonifacius papa coronatur Romae a basilica S. Petri 17 kal. Februarias.</p> <p>Andronicus Michaëlem filium, iam antea superiori in collegam imperii assumptum, 21 die Maii coronari solemniter curat in templo S. Sophiae, opera Ioannis patriarchae. l. 3 c. 1.</p> <p>Ales, Amurius ex patre cognominatus, Melecum patris interfectorem singulari certamine victum occidit. l. 4 c. 25.</p> <p>Ioannes Andronici imperatoris ex Irene secunda coniuga primogenitus filius, creatur a patre et fratre Michaële novo Augusto despota l. 3 c. 2.</p> <p>Cum patriarcha et episcopi Augustis petentibus negassent expeditionem constitutionis ecclesiasticae, qua diris et anathemati subiicerentur qui obedientiam negassent Michaëli iuniori Augusto, in ultionem eius repulsae Andronicus imperator Novellam promulgavit, qua distributiones sportularum ab episcopo, dum consecrabatur, suffragatoribus et ordinatoribus suis fieri solitas ut Simoniacas damnavit et in posterum prohibuit. l. 3 c. 3.</p> <p>Matrimonium Michaëlis Augusti cum Ithamare filia defuncti Nicephori Angeli despotae, ambitum ab Anna puellae matre, licet imperio utile, ob sextum inter destinatos contages consanguinitatis gradum reicitur. l. 3 c. 4.</p> <p>Veneti et Genuenses Constantinopoli se mutuo infestant, implacabilibus commissi odiis. l. 3 c. 15.</p>
1296	2	Andron. 14 Michaeli. 3	<p>Michaël Augustus iunior die 16 Ianuarii apparatu splendido nuptias celebrat cum Maria regis Armeniae filia, paulo ante Constantinopolim appulsa. l. 3 c. 5 et 6.</p> <p>Novus imperatoris conatus in reconciliandis ecclesiae Arsenianis irritus. l. 3 c. 7.</p>

Anni Chr.	Romano- rum Pon- tificum. Bonifacii VIII	Imp. Ro- mae. Andronici
1296	2	14 Michael. 3

Desperata Cretae insulae adversus Latinos eam acriter oppugnantes defensione, copiae inde evocatae Persis Asiam incurstantibus opponuntur. l. 3 c. 8.

Alexius Philanthropenus dux Asiae minoris ab imperatoribus declaratus, illic aliquandiu contra Persas limitem Romanum irrumpentes rem bene ac prospere gerit. l. 3 c. 9.

Osphentisthlabus Terteris regno Bulgariae pulsi filius, paulatim invalescens, Tzacam dolo captum interficit, Ioachimum Bulgarorum patriarcham praecipitio necat. l. 3 c. 26.

Radosthlabus sebastocrator Bulgariae eiectus inde ab Osphentisthlabo ad imperatorem confugit. *ibid.*

Ales Amurius ex paternae caedis ultione clarus factus, collectis copiis, primum bello palam non indicto latrociniis infestat Romanum limitem; deinde cum repentino casu, Martio mense, Sangaris fluvius alveum mutans arcium illic Romanarum praesidiarios, munimento amnis invadibilis obiecti hostibus nudatos, fugere inde compulisset, transgressus in mediterranea minori iam verecundia Romanos hostiliter infestat, instinctus ad hoc aemulatione Atmanis, alterius satrapae loca Nicaeae vicina prospere incurstantis. l. 4 c. 25.

P 613

Muzalo dux Romanorum capitur ab Atmane, sed mox liberatur. *ibid.*

Kalendis Iunii terrae motus ingens et exitiosissimus Constantinopolim et eius tractus provincias concussit. duravit vario tenore usque ad desinentem Iulium. damna eius memorantur. l. 3 c. 15.

Ea occasione Andronicus imperator deo propitiando supplex cum populo procedit, et prolixam habet concionem. moxque corruptelas iudiciorum constitutione bulla aurea munita de iis edita emendare nititur. *ibid.* c. 16 et 17.

Veneti cum 75 longis navibus infesti Constantinopolim adversus Genuenses illic

Anni Chr.	Romano- rum Pon- tificum. Bonifacii VIII	Imp. Re- man. Andronici Michael.	
1296	2	14 3	<p>degentes appellunt, die dominica 22 h- lii ingressi Galatam, non repertis illic Genuensibus, domos eorum incenderunt urbemque ipsam variis locis oppugnarunt et comperto pugnare pro Genuensibus Romanos, Galatam reversi aedes insuper illic sitas Romanorum flammis absorpserunt. c. 18.</p> <p>Imperator Nicephorum episcopum Cre- tensem, qui de his expostularet, Venetias mittit. interimque Venetis urbis in- quillinis in reparationem damni per ipso- rum cives illati multam nummorum octo- ginta millium indicit, oppigneratis in eam summam omnium illorum bonis. l. 3 c. 19.</p> <p>Mense Decembri Genuenses Venetos Constantinopoli degentes, initio a baiulo facto, trucidant: primores Venetorum urbis inquilinorum omnes ea carnificina interempti. vilior ipsorum plebs et me- chanicarum professores artium, nece primo latebris vitata, deinde clam Venetias recedunt. l. 3 c. 20.</p> <p>Ob haec Andronicus imperator mona- chum Maximum Plaudem et praefectum orphanotrophii Leonem Aquileiam misit, sui apud senatum Venetum purgandi gratia.</p> <p>Alexius Philanthropenus rebellat, et paulo post captus excoecatur a Libadario protovestiarite, sub finem Decembria. l. 3 c. 10 et 11.</p> <p>Eius successus fama strenue in urbem perlata extremis anni diebus, imperator deo et deiparae solemniter gratias agit. l. 3 c. 13.</p>
1297	3	Andron. 15 Michael. 4	<p>Andronicus imperator nactus clam iac- tum famosum libellum, in quo de multis accusabatur, ad episcopos clerum mona- chos et populum convocatos longam ora- tionem habuit, qua se purgare ab omni- bus obiectis solícite contendit. l. 3 c. 22.</p> <p>Hoc anno mense Septembri, quando iam more Graecorum incipiebat indictio undecima, quam Latini tantum inchoa-</p>

Anni Chr.	Romano- rum Pon- tificum. Bonifacii VIII	Imp. Re- man. Andronici	bant a kal. Ian. anni sequentis Christi 1298, reperta sunt scripta ab Athanasio, antequam patriarchatu cederet, compo- sita et recondita, quibus anathema intor- quebat in sibi adversantes. horum lectio- ne turbatis patriarcha et imperatore, con- ventus ipse expatriarcha Athanasius no- vum scriptum dedit, quo illa priora emen- dabat aut revocabat. l. 3 c. 24.
1297	3	15 Michaël. 4	<p>Ioannes Tarchaniota mittitur cum exer- citu ad limitem imperii firmandum ad- versus miuas et incursiones Tocharorum Triballorum Serborum et Persarum; quo in negotio prudenter et strenue versatur. l. 3 c. 25.</p> <p>Michaël Constantini olim regis Bulga- riae et Mariae Andronici consobrinae fi- lius ab hoc mittitur ad recuperandum pa- ternum regnum: sed factione illic Osphen- tisthlabi praevalente, exclusus Ternobo circum errat. l. 3 c. 26.</p> <p>Diluvium perniciose inundans ex imbre vehementi et longo, die 29 Augusti ca- dente, videtur hoc anno contigisse, nar- ratum l. 3 c. 27.</p>
1298	4	Andron. 16 Michaël. 5	<p>Ioannes Lazorum princeps moritur, succedente illi filio Alexio. l. 3 c. 29.</p> <p>Matrem huius Eudociam a viri morte ad fratrem Andronicum imperatorem pro- fectam hic collocare crali Serbiae cogitat. l. 3 c. 30.</p> <p>Ioannes Veccus olim patriarcha moritur in carcere apud arcem S. Gregorii, sub finem Martii. l. 3 c. 29.</p> <p>Eudocia in viduitate perstare certa con- nubium cralis Serbiae recusat. l. 3 c. 30.</p> <p>Ea spe deiectus Andronicus imperator, cum necessarium putaret devincire sibi cralem affinitate intima, propriam filiam Simonidem, non multum sexenni maio- rem, ipsi offert in sponsam. l. 3 c. 31.</p> <p>Theophano soror Mariae coniugis Mi- chaëlis Augusti iunioris, Theodora nomi- nata in memoriam matris Andronici sic</p>

Anni Chr.	Romanorum Pontificum. Bonifacii VIII.	Imp. Roman. Andronici	dictae, despondetur Iohannis sebastocraris filio, item Iohanni dicto. l. 3 c. 6. Sed ante nuptias moritur. l. 4 c. 3. Persae irritati caede suorum qui Philanthropeno rebeli adhaeserant, universas Orientales regiones saevis excursionibus desolant. l. 3 c. 14.
1298	4	16 Michael. 5	
1299	5	Andron. 17 Michael. 6	Maxima et rigidissima omnium quas homines meminissent hiems primis huius anni mensibus desaevit. unde contigit destinatum imperatori protectionem Thessalonicam necessario differri. l. 3 c. 33. Tandem ineunte Februario die paraeceua, hoc est feria sexta, quam incidisse oportuit illo anno, cyclum solis 20 et litteram dominicae indicem D habente, die sexta mensis eius, sub vesperam Andronicus imperator urbe exiens Dripeam se confert, unde reliquam protectionem adornavit, nonnulla illic mora. l. 4 c. 1. Ioannes patriarcha dissuadere Andronico volens coniugium Simonidis cum cruce Dripeam tendit: sed a gnaro quorsum veniret imperatore, praecedere Selybriam per missos obviam rogatur. ibid. Selybriae elusus ab Andronico Iohannes, nec permissus quae volebat de Simonidis coniugio disserere, ibi perstare decernit imperatore abeunte, nec redire in urbem, donec ille Thessalonica rediisset. l. 4 c. 2. Thessalonica imperatoris Andronicus Radosthlabum cum Romanis copiis in Bulgariam remittit, unde is pulsus ab Osphentisthlabo fuerat. l. 3 c. 26. Eltimeres pro Osphentisthlabo pugnas Radosthlabum praelio victum capit, et excoecaturn ad uxorem remittit. ibid. Osphentisthlabus Terteren patrem ab Andronico imperatore custodia detentum permutatione Romanorum ducum ab Eltimere captorum redimit; nec tamen ei regnum Bulgariae reddit, sed civitatem attribuit, ubi liber privatus vivat. ibid.

Anni
Chr.

1299

Romense-
rum Pon-
tificum.
Bonifacii
VIII.
6

Imp. Ro-
man.
Andronici
17
Michael.
6

Imperator Thessalonicae, tractatu af-
finitatis cum crale Serbiae concluso, ab
eo Cotanitsam transfugam et priorem cra-
lis coniugem filiam Terteris accipit, vi-
cissimque crali propriam filiam Simoni-
dem sponsam consignat, puellulam vix
octennem viro prope quinquagenario et
plurium iam uxorum marito, custodien-
dam videlicet intactam usque ad puberem
aetatem (quem tamen Gregoras l. 7 scri-
bit festinanda per intemperantem expec-
tandi impatientiam defloratione virgulae
inhabilem illam gignendis postea
liberis reddidisse.) l. 4 c. 4 et 5.

Venetorum legatio Andronicum impe-
ratorem Thessalonicae convenit, petens
remitti multam Venetis urbis Constantino-
politanae inquilinis indictam, et relaxari
oppignerationem bonorum iam dudum
factam propter incendium Galatae: sed
nihil impetravit. l. 4 c. 6.

Imperator Andronicus frustra conatur
conciliare matrimonium Alexii principis
Lazorum, sui ex sorore nepotis, et pu-
pili testamento patris, cum filia praefecti
canicleo, et irritare iure tutorio prius
coniugium ab eodem Alexio sine auctori-
bus matre aut avunculo contractum cum
quadam unius e primoribus Iberorum fi-
lia. l. 4 c. 7.

Hinc delectus nequidquam tentat ean-
dem praefecti canicleo filiam collocare fi-
lio suo Ioanni despotae, matre iuvenis
Angusta Irene repugnante. *ibid.*

Die 22 Novembris Andronicus impera- P 610
tor e Thessalia redux in urbem Constan-
tinopolim solemniter occursum in-
vectus est. l. 4 c. 8.

Atman Persarum satrapa, aliis Otto-
manes dictus, auctor domus hodie re-
gnantis apud Turcos, invalescit opibus,
adiunctis sibi numerosis copiis ferocium e
Paphlagonia latronum. l. 4 c. 25.

Anni Chr.	Romano- rum Pon- tificum. Bonifacii VIII.	Imp. Ro- man. Andronici	Ioannes patriarcha dolore initae ab Ia- dronico sine suo consilio noxiae ac tur- pis, ut putabat, affinitatis cum crale Ser- biae, in Pammacaristi monasterio quae privatus degit. l. 4 c. 8.
1800	6	18 Michael. 7	Imperator postquam eum placare per multos a se missos frustra tentasset, de- nique kalendis Februarii multa nocte il- lum ipse convenit; et ei circa tria quere- larum de se capita plene satisfacit, per- suadetque ut in patriarchales remigrans aedes regimini ecclesiae se reddat. l. 4 c. 9.
			Post Paschales ferias imperator Andro- nicus palam revocavit datam a se in Ioan- nem Ephesinum sententiam, eumque de- claravit innocentem criminis ob quod fal- so impactum throno deiectus et datus in custodiam fuerat. l. 4 c. 10.
			Tamen Ioannes patriarcha cum episco- pis Philadelphensi et Smyrnensi Ioannis Ephesini restitutioni obstant. <i>ibid.</i>
			Iurgius inde exortis offensus Ioannes patriarcha iterum e patriarchio in Pam- macaristi monasterium recedit. <i>ibid.</i>
			Contra illum antistites libellum quere- larum plenum imperatori offerunt. l. 4. c. 11.
			Ioannes patriarcha ultro imperatorem adiens 25 Octobris feria tertia, illo anno cycl. sol. 21 numerante cum litera dom. C B, ex eius voto functionibus patriar- chatus se reddit, quod sibi per angelum imperatum aiebat. l. 4 c. 12.
1801	7	Andron. 19 Michael. 8	Michael despota repudiatam a crale Serbiae Terteris filiam uxorem ducit. l. 4 c. 13.
			Hoc anno sub aequinoctium autumnii, sole in Virginem ingresso, apparet Con- stantinopoli cometa, descriptus a Pachy- mere. l. 4 c. 14.
			Praecesserat exortum cometae siccitas insolita, ex qua fontes perennes exarue- runt; unde terrae fructus et segetes per- ire funditus contigit, ventis etiam cre-

Anni Chr.	Romano- rum Pon- tificum. Bonifacii VIII.	Imp. Ro- man. Andronicus	
1801	7	19 Michael. 8	<p>bris aridis et procellosis aërem vix spirabilem reddentibus. <i>ibid.</i></p> <p>Alani qui sub Noga militaverant, numero sedecim millium, in partes imperatoris transeunt. l. 4. c. 16.</p> <p>Missi in Asiam Romanos vexant et spoliant; tamen iuncti copiis imperatoris ad locum Chenam dictum hostes imperii egregie vincunt, præda inde non modica ditati. <i>ibid.</i></p> <p>Circa hoc tempus Atman sive Ottomanes regum nomen sumpsit, et occupata postea Prusa regni sedem illic posuit. is moriens deinde anno Hegiræ, ut tradit Al Iannabius chronologus Arabs, 726, hoc est anno Christi circiter 1327, Urchanem filium regni in urbe Prusa recensæ capta inchoati reliquit hæredem. Prusæ obsidionem innuit Pachymeres l. 5 c. 21 p. 296, expugnationem autem l. 7 c. 27.</p>
1802	8	Andron. 20 Michael. 9	<p>Die 14 Ianuarii visa est Constantinopoli eclipsis lunæ horribilis. l. 4 c. 15.</p> <p>Michael Augustus iunior primo vere circa Paschales ferias cum valido exercitu in Orientem movet, et magnam consternationem sui fama Persis inicit. l. 4 c. 17.</p> <p>Persæ tandem eliciuntur ad certamen: sed in procinctu prælii imperator persuasus a ducibus Romanis ignave pugnam detrectat. unde in contemptum hostibus venit; a quibus universæ mox illorum tractuum Romanæ regiones saevis et avaris incursionibus desolatae sunt. l. 4 c. 18 et 21.</p> <p>Muzalo hetaeriarcha dux copiarum Romanarum in Bithynia, dum Atmani cuncta vastanti se adversum ferens obsistere nititur, militum Romanorum, taedio livore ac desperatione ignave pugnantium, degeneri languore vincitur; et vix Alanorum forti opera reliquias fusi exercitus secum intra Nicomediam recondit. contigit hæc clades die 27 mensis Iulii circa Bapheum prope Nicomediam. l. 4 c. 25.</p>

Anni Chr.	Romano- rum Pon- tificum. Bonifacii VIII.	Imp. Ro- man. Andronici
1302	8	20 Michaëli. 9

Tridecim Venetæ triremes cum septem piraticis navibus meridie Constantinopolim infestæ invehuntur, portum *Cera* dictam ineunt, e regione imperialis portus statione fixa hostiliter grassantur, igne ac telis in obviam immissis. sicque imperatorem cogunt concedere quod legatus Venetis Thessalonicae negaverat, nempe remissionem multæ et expignationem bonorum occupatorum. l. 4 c. 23.

Eodem tempore piratæ insula Principum occupata cogunt imperatorem ad redimendos præsentem pecunia captivos plurimos, quos illic fecerant. l. 4 c. 24.

Clauso Magnesiæ Michaële Augusto iunior, Alani qui sub eo militabant, missionem petunt. aegre tandem blanditiis verborum trimestre moræ spatium ab eis impetratur. monitus de his Andronicus subministrare filio ea quibus egeret, cum maxime vellet, nequit. l. 4 c. 19.

Quæ impediunt Andronicum a providendis quæ necessaria erant exercitui Augusti Michaëlis, fuerunt, præter modo memoratum bellum Venetum, turbæ tunc coortæ ecclesiasticorum in urbe, quæ narrantur l. 4 a c. 27 fere ad finem libri.

Hoc anno inter Carolum regem Neapolitanum et Fridericum dominantem in Sicilia post bellum diuturnum pax coaluit, Eleonora Caroli filia Friderico in uxorem data. filiam hanc Caroli Pachymeres Ecattherinam perperam vocat; cuius erroris occasionem in notis refero. pontifex Bonifacius eas nuptias et pacem approbat, licet in conditionibus mutari aliquid voluerit. vide accuratissimum Odoricum Raynaldum hoc anno a numero 1 ad 8.

Rogerius Lauria, quem Pachymeres Rontzerium nominat, qui bello præcedente Friderico utiliter militaverat, ab Andronico imperatore, cui se suppetias venturum obtulerat, cupide acceptus et diplomate aurea bulla munito ad spes amplas invitatus, classem et copias parat ad eo proficiscendum. l. 5 c. 12.

Anni
Chr.Romana-
rum Pon-
tificum.
Bonifac.
VIII

9

Imp. Ro-
man.

Andronici

21

Michaël.

10

1808

Alani trimestri, quod cum imp. Mi-
chaële pepigerant, spatio elapso missionem
armatis precibus extorquent. l. 4 c. 20.

Imp. Michaël, nullo a patre subsidio
interim accepto, barbaris satrapis Ale
Amurio, Lamine, Atmane ac plurimis aliis
ipsum Magnesiaë clausum circum undique
oppugnantibus, noctu inde perturbatione
ac confusione maxima aufugit Pergamum.
ibid.

Inde omnes Orientales imperii regiones
in praedam barbaris cedunt. c. 21.

Alani e ditione imperii iniussu abeun-
tes retinere conantem in traiectu ad Cal-
liopolim magnum domesticum Raülem
Alexium interficiunt. c. 22.

Post hoc excusantes factum Alani ite-
rum ab Andronico in gratiam recipiuntur.
ibid.

Patriarcha Ioannes Cosmas variis epi-
scoporum Ioanni Ephesio faventium ma-
chinationibus clam palam oppugnatus,
prout suæ narratur capitibus libri quarti
27 28 29, ad extremum die quinta Iulii
eademque feria sexta (quæ nota est huius
anni cyclum sol. 24, cui convenit litera
dominicæ index F, numerantis) e synodo
indignatus excedens, patriarchio in mona-
sterium Pammacaristi migrat; unde postri-
die scriptam patriarchatus abdicationem
ad imperatorem mittit.

Imperator trepidis simul undecumque
nuntiis turbatus, non unius alteriusve ur-
bis aut provinciae barbaris succumbentis,
sed universi ubique imperii uno tempore
oppressi, utique cum Persæ universæ
Orientalis continentis sine controversia
domini, mare classibus piraticis ingressi,
Tenedo occupata, inde Chium Samum
Carpathum Rhodum subitis exscensionibus
depraedarentur, causam patriarchæ,
et deliberationem ecquid valida esset eius
abdicatione, episcoporum suffragiis permit-
tit. ibid.

Ipse interim procuranda clam affinitate
inter Cuximpaxim Tocharum sibi fidum,

Anni Chr.	Romano- rum Pon- tificum. Bonifac. VIII	Imp. Ro- man. Andronici	et Selymampaxim ducenti exercitus bar- rorum Nicomediae minantia, servare illam urbem satagit, et minuere aliquantum belli atrocis mala; qua in re non multum proficit. l. 4 c. 30.
1303	9	21 Michaël. 10	Post synodicas deliberationes circa Ioa- nis Cosmas patriarchae cessionem, et va- rias utrimque ista occasione tricas c. 31 32 memoratas, re adhuc indecisa imper- tor, spe attrahendorum Areseniorum in suas partes ostendit se non abhorre- re a promotione episcopi Marmaritzien- sis, ab iis ad hoc nominati, in patriarcham. l. 4 c. 33.
			Michaël Augustus iunior vehementissi- mis insulibus Persarum resistendo impar, Pergamo Cyzicum recedit; ac ne illic qui- dem se tutum sentiens, Pegas, quae erat urbs maritima munitissima, se recipit. l. 5 c. 10.
			Bonifacius VIII summus pontifex mori- tur Romae 5 idus Octobris, cum sedisset annos 8, menses 9, dies 18. eligitur ei successor 11 kal. Nov. Fr. Nicolaus Boca- sinus Ord. Praedicatorum, Cardinalis epi- scopus Ostiensis, qui dominica sequenti 6 kal. Nov., vigilia Apost. Simonis et Iudae, coronatus apud S. Petrum Benedicti no- men assumpsit. hunc IX inter Romanos pontifices sic appellatos Spondanus nume- rat, etsi plerique XI censeant.
			Septembri huius anni, coepta iam nu- merari more Graecorum indictione 2, Ron- tzerius cum exercitu auxiliari Constanti- nopolim appellit. creatur ab imperatore dux magnus; et filiam Asanis ex Angusti sorore natam uxorem accipit. mittitur Cyzicum. in digressu oppugnatur a Ge- nuensibus. drungarius Muzalo missus ab imperatore ad rixam dirimendam interfir- citur. l. 5 c. 14.
1304	Benedict. IX	Andron. 22 Michaël. 11	Menas monachus cognomento Scoleca, discipulus Athanasii expatriarchae, die 25 Ianuarii sub solis occasum Andronicum imperatorem adiens, aegre tandem au-

Anni
Chr.

1304

Romano-
rum Pon-
tificum.
Benedict.
IXImp. Ro-
man.

Andronici

22
Michael.
11

dientia impetrata denuntiat ei dixisse Athanasium se praesente iram dei urbi ac populo imminere proximam, et cupere se ut statim Augustus iuberet per omnia urbis monasteria orari et pervigilari a cunctis toto triduo. arripiente consilium Augusto statim ipsa nocte mandatae preces indicuntur. postridie mane animadvertit imperator lenem terrae motum, idque esse initium mali ab Athanasio praenuntiati censuit. die mox septima decima Ianuarii terrae motus extitit vehementior, non tamen qui usque ad aedificiorum subversionem inualesceret. tunc non dubitavit quin revelatum Athanasio fuisset ingruens urbi periculum, et quin supplicationibus ab eo praescriptis noxia vis terrae motus debilitata fuisset. unde ipsum tamquam hominem deo carum suspexit et in throno reponere decrevit. die 18 Ianuarii convocatis imperator episcopis ecclesiasticis et monachis disseruit de consilio sibi suggesto et secuto post hoc eventu, nomen Athanasii reticens. inde die 19 eiusdem mensis ad cunctos non solum ecclesiasticos et monachos, sed et cives convenire iussos, concionem in eandem sententiam habuit, commendans innominatum adhuc illum vaticinii et consilii salutaris auctorem, tum ex ipsa concione, professus adire se protinus velle prophetam beneficium, ut se sequerentur iuvitavit universos; sicque fere cunctis comitantibus se confert ad Athanasium, quem primo visu episcoporum plerique patriarcham acclamaverunt, ad regimen ecclesiae resumendum hortantes, ipso ficta modestia recusante, et tantum petente impetranteque statim ab imperatore auctoritatem sublevandi oppressos. unde contigit omnium paene in urbe rerum supremam potestatem ipsi deferri, cunctis ad illum ex quocumque iudicio provocantibus. narrantur haec fusius tribus ultimis capitibus l. 4 et 1 l. 5.

Dissensio exardescit inter episcopos circa Athanasium, an rite is

P 620

Anni Chr.	Remane- rum Pon- tificum. Benedict. IX	Imp. Ro- man. Andronici
1804		22 Michael. 11

et prudenter in throno reponi post
l. 5 c. 2.

Andronicus imperator resistantium Athanasii promotioni antistitum eluctari auctoritatem studens assensu Ioannis Cosmae in eam impetrando, cum adit diebus Tyrophagiae, qui sunt 7 feriam 4 Cinerum praecedentes (fuit haec illo anno 11 Februarii), et ab illo interrogatus equid se putare patriarchalem adhuc obtinere potestatem, obnoxie assentiens audivit: *atqui, siquidem patriarcha ego vere sum, mea nondum abdicatione vel probata vel accepta, perseveranteque adhuc in magna ecclesia et monasteriis commemoratione mei nominis, auctoritate sanctae trinitatis excommunicationi maiori subiicio eum qui volet dominum Athanasium in patriarchali rursus sede constituere.* l. 5 c. 3.

Theodora Augusta imperatoris Andronici mater moritur feria 2 secundae ieiuniorum hebdomadae, Februarii decima sexta; et ab eo magnifice sepelitur. l. 5 c. 4.

Post Pascha, quod illo anno incidit in 29 Martii, nuptiae Ioannis despotaе cum filia praefecti caniceo celebrantur. l. 5 c. 5.

Irene Augusta uxor imperatoris Andronici ex urbe Thessalonicam proficiatur. *ibid.*

Melitas ambitiosus clericus, solvendo impar aeri alieno quod immane contraxerat, laqueo se suspendit Constantinopoli hoc anno die 30. Iulii. l. 5 c. 8.

Die 8 Augusti terras motus incipit, quo Rhodus, Alexandria, Peloponnesi pars magna et Cretae insulae misere deformatae sunt. l. 5 c. 11.

Andronicus imperator de excommunicatione, qua ipsum Ioannes Cosmas Athanasii repositionem in throno meditantem obligaverat, sollicitus, disquiri curat inter episcopos equid valida illa necne censenda foret. sed illis sine fine aut spe concordiae dissidentibus, per multos ad ipsum Ioannem Cosmam deprecatores missos tandem imperator eblanditur revocationem

Anni
Chr.Romano-
rum Pon-
tificum.
Benedict.
IXImp. Ro-
man.

Andronici

22
Michaël.
11

1304

anathematis illius scripto expressam; quod scriptum accipit feria sexta, incidente in diem vigesimam primam mensis Augusti. l. 5 c. 6 et 7.

Andronicus verbo admonitos episcopos de relaxatis a Ioanne excommunicationis vinculis in eos intentatis qui Athanasium restituere in patriarchatum vellent, de illius promotione deliberare iubet congregatos in templo SS. Apostolorum. id illi fecerunt infinite altercando toto sabbato sequente et antemeridianis horis dominicae, quae fuit dies 23 mensis eiusdem Augusti, cuius ipso meridie Andronicus, intellecto per suos, quos id explorare iusserat, antistites in factiones scissoq; numquam conventuros unanimiter videri in restitutionem Athanasii, profectus ad synodum inde secum arripit episcopos qui Athanasio favebant, et cum illis ad Athanasium procedens hunc pontificaliter ornatum ipse pedes sub flagrantissimo sole ad ecclesiam perducit et in patriarchatus possessionem inducit. l. 5 c. 7.

Michaël Augustus iunior apud Pegas, quo se receperat, ex diro morbo periclitatus ope deiparae convalescit. l. 5 c. 10.

Rontzerius cum suis ingressi Cyzicum diram ibi tyrannidem exercent. l. 5 c. 14.

Ioannes Bataza olim imperator apparet custodiens Magnesium, et qui eum videt, antea mutus loquendi facultatem recipit. l. 5 c. 16.

Cazanem Tocharorum Orientalium Kamin Andronicus imperator sibi conciliare studet oblatis filiae nuptiis; qua ille conditione grate accepta, edicto iubet duces barbaros Romanum imperium infestantes ab iniuriis cessare, comminans, ni pareant, se illos armis repressurum. l. 5 c. 16.

Caeteris satrapis parum istas minas curantibus, unus Alaïs iis motus indutias quasdam paciscitur cum praesidiariis urbis Sardinum; a quibus adiuvante Romano duce primicerio aulae Alaïdis copiae circumventae, internecone sunt deletae. *ibid.*

Anni Chr.	Remone- rum Pon- tificum. Sedes va- cat.	Imp. Ro- man.	
P 622 1504		Andronicus 22 Michael. 11	<p>Benedictus IX Rom. pontifex moribus Peruanus die 6 vel 7 Julii. dissidentibus circa successoris electionem Cardinalibus plus decem mensibus sedes vacat.</p> <p>Rontzeriani a vere ad autumnum flagitiosissime Cyzici desident, socios vexantes, movere in hostem detrectantes. multorum praeda e civibus rapta in naves imposita fagiunt; quarum rerum excusandarum causa extremis huius anni mensibus Rontzerius Andronicum adit. ei quae vult persuadet; magna insuper pecunia donatur. l. 5 c. 21.</p> <p>Hoc anno contigit mors Cazanis Karis Tocharorum, memorata c. 1 l. 6. vide notas nostras ad illud caput, et c. 7 l. 3 nostrarum Observationum. paulum eam praecesserat Carpantania Cazani fratri succedentis coronatio.</p>
1505	Sed. vac.	Andron. 23 Michael. 12	<p>Michael Augustus iunior ex Orientali expeditione redux die 24 Ianuarii, solemni patris et urbis occursum, Constantinopolim ingreditur. l. 5 c. 17.</p> <p>Die 13 Martii Michael despota perduellionis damnatus perpetuo carceri addicitur. l. 5 c. 19.</p> <p>Sphenthisthlabo Bulgaro bellum imperio indicente, Andronicus imperator praesidiis illum limitem firmat, Eltiserem Sphenthisthlabi patrum donis praecoccupando continere in fide satagit. denique Michaellem Augustum iuniorem eo destinat, attributis ei possessionibus Michaelis despota. l. 5 c. 18 et 19.</p> <p>Mense Martio instanter urgens Andronicus imperator abscissos ab Athanasio antistites, ab iis impetrat ut ei reconciliari velint. unde mox proximo Palmarum festo, quod incidit in 7 Aprilis, convenientes in templum, Athanasium ut patriarcham agnoverunt, cum eo communicantes. l. 5 c. 20.</p> <p>Solus Athanasius Alexandrinus communicare Athanasio Constantinopolitano inflexibiliter respuit. ibid.</p>

Anni Chr.	Romano- rum Pon- tificum. Sedes va- cat.	Imp. Ro- man.	Ex universa Orientali continente im- pune a Persis direpta concurritur in ur- bem Constantinopolim, inde gravatam nu- mero immenso egentium advenarum. l. 6 c. 21.
1305	Clementis V 1	Andronel 23 Michael. 12	Nicaea Nicomedia et aliae magnae ur- bes, circumscitis arcibus et suburbanis pa- gis in barbarorum potestatem redactis, obesseae vix durant. <i>ibid.</i> Atman in Catoeciae partibus copias Ro- manas sub Siuro stratopedarcha interne- cione delet. inde arcem Belocoma dictam, munitissimam et omni apparatu instructis- simam, occupat; qua praeda ditissimus evadit. <i>ibid.</i> Persae a Marule duce Romano ad tur- rim Gulielmi dictam caeduntur: sed parta ex his spolia Catelani victoribus Romanis eripiunt. <i>ibid.</i> Horrenda exempla crudelitatis avariti- ae libidinis a Catelanis edita Cyzici. <i>ibid.</i> Vigilia Pentecostes, Nonis sive quinto die Iunii creatur Perusii pontifex Bertran- P 623 dus de Agutis archiepiscopus Burdegalen- sis, qui sumpsit nomen Clementis V.
1306	2	Andron. 24 Michael. 13	Rontzerius huius anni primo vel se- cundo mense, facile purgatus apud credu- lum et sibi addictum imperatorem crimi- nationibus sui ac suorum, grandem etiam ab eo impetravit pecuniam (cuius partem praesens accepit, alterius vero certa pro-

Anni Chr.	Romanorum Pontificum Clementis V	Imp. Roman. Andronici
1806	2	24 Michaël. 18

missa intra diem quadragesimum Cyzici numerandas, prout factum est) qua ~~non~~ solum suis Catalanis, sed Alanis etiam stipendia plene solveret. l. 5 c. 21.

Cyzici Rontzerius dum pecuniam imperatoriam suis large, Alanis maligne dividit, causam querelarum et simultatam inter ambas nationes praebet. *ibid.*

Irritati Catalani Alanos contemptim tractant, nec vim abstantes. unde ad pugnam venit, vincentibus primo Catalanis occiso Georgi Alanorum primoris filio: sed postea Catalani trecenti ab Alanis perimuntur die 9 Aprilis. *ibid.*

Alisyrae cum exercitu Carmanorum Philadelphiae arcta obsidione cinctam in extremam famem adigit. *ibid.*

Andronicus pro Philadelphia sollicitus Rontzerium urget, ut cum iis quas Cyzici habebat suis et Alanorum copiis eo suppeditas accurrat. *ibid.*

Sed iis moras adhuc nectentibus, adueto iam Martio, Andronicus germaniam suam Irenem Asanis viduam, Rontzerii socram, coepta iam hebdomada maiore sub finem Martii (Pascha enim illo anno fuit 3 Aprilis) Cyzicum proficisci iubet, et illic apud generum instare ne tam necessariam expeditionem ultra differat. *ibid.*

Tandem mense Maii, reconciliatis utcumque Alanis, Rontzerius universum exercitum Achiraum promovet, indeque Germae admovet, quam arcem fuga Persarum desertam capit. Romani res suas in praeda Persica agnitas recipientes male a Rontzerio multantur. ea occasione Chronisthlabus magnus transius periclitatur de suspensio. l. 5 c. 21 et 23.

Constantinus Porphyrogenitus Andronici imperatoris frater in carcere moritur die quinta mensis Maii. l. 5 c. 22.

Rontzerius ad Aulacem praelio vincit Alisyram, quo vulnerato fugiente Philadelphia liberatur. l. 5 c. 23.

Antea Tripolis ad Maeandrum strategate capta per noctem a Persis. l. 5 c. 25.

Annal
Chr.

1306

Romano-
rum Pon-
tificum.
Clementis
V

2

Imp. Ro-
man.

Andronicus

24
Michael.
13

Magnus dux Attaleotum occupatore[m] Magnesia[e], imperatoris, cui suspectus erat, gratia[e] restitutum suae intimae fiducia[e] admovet. l. 5 c. 24.

Nostongus magnus hetaeriarcha, praefectus illi provinciae, iniuriis ducis magni cogitur iniussu imperatoris redire Constantinopolim, ubi a praecoccupato in favorem Rontzerii principe male accipitur et dignitatibus privatur. *ibid.*

Dux magnus ingentes a Romanis pecunias crudeliter extorquet. l. 5 c. 26.

Magnesia ducem et suasore Attaleota deficiens a magno duce ab eo summa vi, sed frustra, oppugnatur. *ibid.*

Arx, Cenchreae dicta, quo multi Romanorum confugerant, diu a barbaris obsessa et auxilio a Choerobosco illato ad breve tempus recreata, siti ad extremum compellitur ad deditio[n]em. l. 5 c. 27.

Michael Augustus iunior cum exercitu in tractus Occiduos profectus regionem iugo exteriori subiectam, quae Bulgariis hostibus parebat, die mensis Augusti vicesima tertia hostiliter ingressus late vastat. l. 5 c. 28.

Alexius princeps Lazorum Trapezunte prospere contra Genuenses pugnat. l. 5 c. 29.

Anna regina in Occiduis tractibus a genere Philippo, cui dotales terras dare iuxta pacta differebat, bello impetitur. l. 5 c. 30.

Mutus linguae usum subito recuperat intercessione Sanctae Theodosiae martyris. l. 5 c. 32.

Alani e castris magni ducis fuga elapsi prope Pegas Persas nongentos ipsi multo pauciores interneccione delent. l. 5 c. 31.

Andronicus imperator ducem magnum ab oppugnatione Magnesia[e] iteratis saepe iussis nequidquam conatur avellere. *ibid.*

Tandem is in Occiduum, ut iubebatur, tractum, cuncta in itinere vastans, copias traducit. l. 6 c. 3.

Anni Chr.	Romano- rum Pon- tificum. Clementis V	Imp. Ro- man. Andronici
1306	2	24 Michael. 13

P 625

Casanes Tocharorum Karis, Romanorum amicus, moritur, successore sibi praesignato Carpantane fratre, quem ad hoc ex India accersiverat. l. 6 c. 1.

Amurius cum Andronico imperatore à pace tractat. ibid.

Die 29 Septembris imperator longam concionem ad Arsenianos pertinaci dudum schismate a caeteris discissos habet, reducere illos ad consensionem in cassum studens. l. 6 c. 2.

Traiecti in Occiduam continentem Amogabari crudelissimè Romanos diripiunt, praetextu non solutorum ipsis stipendiorum, et victoriam a se apud Philadelphiam de Carmanis partam sine fine praedicantes. l. 6 c. 3 c. 13 c. 14 et l. 7 c. 1.

Hunc enim puto esse locum epochae libri 7 initio descriptae. nam re vera hoc tempore contigerat evolvi 12 Michaelis, 23 Andronici annum. etsi enim titulus huius anni in hoc nostro indice Mich. 13, And. 24 habet, nihil obstat, quoniam nos in titulo inchoatos annos ponimus, Pachymeres vero de absolutis manifeste loquitur. utcumque igitur annus 13 Mich., And. 24 in cursu esset, expletos quidem annos numerare non poterant nisi ille 12, hic 23. voluit autem, opinor, historicus illa insolita sibi diligentia annorum, quibus principes imperaverant, exprimendorum insignire principium belli Catalani. vide dicta superius huius libri chronologici c. 6 n. 8.

Genuenses Galatae degentes imperatorem Andronicum admonent parari a Catalanis contra Romanos bellum, expectarique ad hoc auxilia e Sicilia. sed imperatore fidem indicio non tribuente, ipsi ad bellum illud propulsandum se comparant. l. 6 c. 6 et c. 9.

Mpyrigerius Tentza Catalanus cum novem longis navibus ad Madyti portum appellit, accitus a magno duce, quem is ut conciliaret Andronico et auctorari honoribus stipendisque suaderet, ad eum ac-

Anni Chr.	Romano- rum Pon- tificum Clementis V	Imp. Ro- man. Andronico	cessit sub finem Octobris, et suis quidem militibus trecenta nummorum millia in stipendiorum debitorum solutionem proposcit, Tentzæ deinde suffragatus honorari eum petiit. imperator tantæ pecuniæ flagitatione percussus primo assentiri negat; postea tamen iterum adveni illi Rontzerio ac stipendiorum petitionem in summam moderatiorem contrahenti utrumque indulget. l. 6 a c. 4 ad 8.
1806	2	24 Michaël. 18	<p>Andreas pirata imperatori militarem operam cum duabus armatis navibus offerens admittitur. sed ab infensis Andreae Venetis altera eius navium comburitur, ipso cum altera fugiente. l. 6 c. 10.</p> <p>Mpyrigerius Tentza circa medium Decembrem Constantinopolim accitu imperatoris appellit, excensurum se e navi negans, nisi obsides darentur. tandem persuasus ad festum Christi natalis excendere creatur dux magnus, et fidem imperatori, sed cum exceptione, iurat. l. 6 c. 11 et 12.</p> <p>Adhibitus inde ad consilium super petitionibus Catelanorum, ubi audivit ab imperatore quantum ipse iam dedisset Catelanis et quantum adhuc dare paratus esset, queri coepit avare secum agi, cui tam pauca caeterorum comparatione donarentur. indeque defectionem ab imperatore cogitavit. l. 6 c. 14 et 15.</p>
1807	8	Andron. 25 Michaël. 14	<p>Mpyrigerius invitatus ab imperatore ad P 626 comparandum secum simul in festo luminum, hoc est Epiphaniæ, celebrando 6 Ianuarii, proterve recusat ire, irridens etiam contemptim concessa sibi ab Augusto insignia honorum; ac tertio post die vela fecit Calliopolim ad Catelanorum castra, insalutato Augusto, qui eum satis compertum parere defectionem invadi detinerique a suis vetuit. l. 6 c. 15.</p> <p>Imperator videns Catelanos plane certos belli palam Romanis inferendi, quod Genuensibus dudum et recentius Michaëli</p>

Anni Chr.	Romano- rum Pon- tificum Clementis v	Imp. Ro- man. Andronici	Augusto indicantibus credere noluerat, ut id quoquomodo impediret, Caesarem i- gnitatem per legatos offert Rontzerio, qui eam certis aegre tandem conditionibus ad- mittit. l. 6 c. 16.
1807	8	25 Michael. 14	Theodorus Chumnus portans ab impe- ratore ad Rontzerium insignia Caesarum dignitatis cum diplomatibus auro ballatis et triginta nummorum millibus, audiam in itinere Catelanos non exequi pacta, et vim ab iis metuens, re infecta redit. l. 6 c. 17.
			Insula Chios a Persis capta direpta va- stata est, plerisque incolarum barbarica immanitate trucidatis. <i>ibid.</i>
			Rontzerius apud Calliopolim iniuriosam imperatori et superbe minacem concionem habet. l. 6 c. 18.
			Post decem inde dies literis ad Andro- nicum datis Rontzerius, poenitentiam a se contra illum actorum et dictorum simu- laris, et necessitatem ex vi a suis in sedi- tionem contitatis excusans, veniam petit. l. 6 c. 18.
			Die nono Martii ad legationem a Cate- lanis missam Andronicus, magno coetu congregato, orationem habet, qua eos of- ficii admonitos etiam minis deterrere a contumacia tentat. c. 19.
			Andronicus imperator filium Constan- tini Porphyrogeniti, fratris sui, panhyper- sebastum creat. l. 6 c. 20.
			Athanasium patriarcham ob <i>immanem</i> in omnes saevitiam cunctis exosum et id- eo clam sparsis libellis famosis proscis- sum, adversus invidiam munire stu- dens imperator, concionem habet de eius laudibus, addens exemplum cuiusdam Armeni, qui postquam Athanasio maledi- xisset, casu crus fregerat, quod ipse poe- nam esse divinitus illatam persuadere co- nabatur. l. 6 c. 21.
			Inter haec die qua Lazari excitati per Christum e mortuis evangelium inter sa- tra recitatur in ecclesia Graeca, quod cer- tum est fieri sabbato contiguo dominicae

Anni Chr.	Romano- rum Pon- tificum. Clementis v	Imp. Ro- man. Andronici
1307	3	25 Michaël. 14

Palmarum, sive pridie eius festi, quod illo anno Pascha habente 26 Martii omnino incidit in 19 eiusdem mensis, ac consequenter praecedens sabbatum 19 Martii diem in-
sedit, Rontzerius Caesaris insignia ab Andronico imperatore ad se missa, cum tribus et triginta nummorum aureorum mil- P 627
libus, solemniter induit. l. 6 c. 22.

Rontzerius iam Caesar cum 150 lectis e suorum numero Adrianopolim se confert, salutaturus illic Michaëlem iuniorem Augustum, a quo magnifice excipitur. l. 6 c. 23.

Rontzerius Caesar ab Alanis interficitur Adrianopoli in ipso aditu cubiculi Augustae, ad quam salutandam admittebatur. l. 6 c. 24.

Eius comites in custodiam tunc dati, postea fuga evadere conantes, obsessi, oppugnati, igne absumpti sunt. l. 6 c. 33.

Catelani Callipoli, ubi dominabantur Romanis ibi crudeliter interfectis, obsidentur ab exercitu Romano, duce magno primicerio: sed obsidione, fraude impetratis indutiis, laxata arcem illam comitatibus, et praesidiis muniant. tum aucti copiis regiones Romanas incursant. Perinthum die 28 Maii vi capiunt, puberibus ibi repertis occisis. et eadem die traiectione freto ignem tectis rusticis per campos iniiciunt, obvios quoque obruncantes, et terrorem urbis ipsius portis admovent, confugientium in tutum vix capientibus turbam l. 6 c. 25.

Cuiusdam Catelani ad imperatorem transfugae, quem is Amiralem creaverat, proditio detegitur. l. 5 c. 26.

Inde seditione in urbe concitata, plebs quaerendorum Catelanorum latentium praetextu aedes civium diripit et inflamat. ibid.

Frerii, hoc est monachi Latini, domo et templo, quae consensu imperatoris intra urbem habebant, per Athanasium patriarcham expelluntur. exarchus Pisanus, qui ei executioni praesuerat, per sub-

Anni Chr.	Romanorum Pontificum. Clementis V	Imp. Roman. Andronic	missos a Galatinis Genuensibus auxilium vulneratur. eam ob rem Andronicus latenses urbis ingressu arceat. l. 6 c. 28.
1307	3	25 Michaël. 14	<p>Andronicus reconciliatur Genuensibus et appellentes in urbem longas eorum naves sedecim contra classem Catalanorum duce Mpyrigerio urbi minantem pugnam persuadet. omnes, praeter unam, Catalanorum naves in Genuensium potestate veniunt. dux ipse Mpyrigerius captus. l. 6 c. 29.</p> <p>Duo Romani duces, a Michaële juniori Augusto cum parte exercitus contra Catalanos missi, ab iis in insidias pertracti vincuntur. l. 6 c. 30.</p> <p>Plebem in urbe tumultuantem imperator Andronicus concione habita minis et monitis coercet. l. 6 c. 31.</p> <p>Junior imperator Michaël universum exercitum contra Catalanos acie instructum ipse ductans vincitur, et de vita periclitatus segre fugit. l. 6 c. 32.</p> <p>Maturae segetes in campis, collectae fruges in areis et villis a rusticis undique in urbem fugientibus relictas, in praedam Catalanorum cedunt. ibid.</p> <p>Duae naves bellicae Genuensium magna mercede in bimestrem militiam ab Andronico imperatore conducuntur. ibid.</p> <p>Andreas Muriscus pro imperatore Tenedum obsidens, procurata per Genuenses deditione, arce illa potitur. l. 6 c. 34.</p> <p>Manuël Zacharias Phocaeae imperitans insulas illi obiacentes custodiae suae immunes permitti ab Andronico impetrat. ibid.</p> <p>Mpyrigerius a Genuensibus captus in Italiam abducitur. l. 7 c. 7.</p>
1308	4	Andron. 26 Michaël. 15	<p>Incluso Didymotichi Michaële Augusto juniore post pugnam adversam, et hinc Ophentisthlabo Bulgaro Romanum limitem vexante, inde Catalanis cuncta instantibus, Andronicus imperator de pace cum Catalanis per legatos Callipoli tractat,</p>

Anni Chr.	Romano- rum Pon- tificum. Clementis V	Imp. Ro- man. Andronici	sed frustra, illis conditiones intolerabiles exigentibus. l. 7 c. 1 et 2.
1308	4	26 Michaël. 15	Persae qui Catelanis militabant, dum iis offensi, se ad suos in Asiam recipien- tes, traiciunt fretum, ab Andrea Murisco imperatoris navarcho intercepti perimun- tur. l. 7 c. 3.
			Inde Muriscus in praemium operae crea- tur Ameralis. <i>ibid.</i>
			Alani et Turcopuli ab imperatore defi- cientes Romanos impugnant. l. 7 c. 4.
			Attaleota in Oriente contra imperato- rem rebellat. <i>ibid.</i>
			Catelani late omnes Romanas regiones populantur. l. 7 c. 3.
			Madyto longa obsidione Catelanorum fame laboranti Andreas Muriscus frumen- tum importat. l. 7 c. 11.
			Paulo post ab Augusto deficit. <i>ibid.</i>
			Madytus tandem ad deditionem com- pulsus capitur a Catelanis duce Pharenda Tzime. l. 7 c. 6 et 11.
			Athanasio patriarcha Constantinopoli- tano cunctis exoseo, litanias deo in tot ma- lis propitiando quotidianas celebrante, fe- rale incendium casu aut dei nutu preces illas se aversari declarantis sub vesperam exortum, a porta Cynegorum ad mona- sterium Prodromi, frequentissime habita- tum et ditissimum urbis tractum in cine- rem redigit inestimabili iactura. l. 7 c. 10.
			Athanasius Alexandrinus patriarcha ir- revocabiliiter infensus Athanasio Constan- tinopolitano, ab Andronico imperatore frustra saepius conato hunc illi reconcili- are in suam ecclesiam redire iussus, sol- vens Cretam versus defertur in Euboeam, ubi graviter periclitatus a Latinis illic do- minantibus, Thebis deinde coniectus in carcerem, tandem liber emittitur l. 7 c. 8 et 16. P 629
			Mense Aprili, dominica quae <i>nova</i> vo- catur, Meliteniota constans in fide Ro- manae ecclesiae moritur. l. 7 c. 31.

Anni Chr.	Romano- rum Pon- tificum. Clementis V	Imp. Ro- man. Andronici
1508	4	26 Michael. 15

Cubuclea arx Mysiae in Olympo sita per Amogabaros Persis perfidiosissime et crudelissime proditur: ipsi Lampsacum salvi deducuntur. l. 7 c. 9.

Turci arcem Examilii occupant, dux Romoforto Latino, cuius in imperatorem adornata proditio detegitur. l. 7 c. 12.

Arx Thyraeorum per longam obsidionem famis necessitate cogitur se dedere, et post illam Ephesus a Persarcha Sasane capitur; ubi templum S. Ioannis evangelistae, opulentissimum sacrae suppellectilis, tali occasione diripi contigit. l. 7 c. 13.

Viginti millia militum a Charmpantane Kani Tocharorum in auxilium imperatori missa Iconium pervenisse nuntiantur. ibid.

Catelani Turcopulis adiuncti Thraciam universam desolant. l. 7 c. 14.

Imperator Andronicus auxilium a Genuensibus, legatis ad eos missis, imporat. ibid.

Monachus Hilarion manu et armis adversus Persas feliciter rem gerit, ideo vexatus a patriarcha, protectus ab imperatore. l. 7 c. 16.

Prusa tributum pendere Persis cogitur. ibid.

Primo vere naves longae circiter novemdecim Genua Constantinopolim appellunt. l. 7 c. 18.

Iis uti contra Catelanos negligit Andronicus, spe conveniendi cum illis de pace; quam ad rem legatos Callipolim frustra mittit. ibid.

Turcopuli iuncti Amogabaris Alanos praelio vincunt in finibus Bulgariae, et multam iis praedam ereptam praemium victoriae inter se partiuntur. l. 7 c. 19.

Amogabari ab Orestia diu necquidquam oppugnata recedere coguntur, multis suorum amissis. ibid.

Pars Amogabarici exercitus e Persis maxime conflata, Geni montis faucibus et arce occupatis, subiectam regionem va-

Anni Chr.	Romano- rum Pon- tificum. Clementis V	Imp. Ro- man. Andronici	
1308	4	26 Michael. 15	<p>stat segetibus maturis demetendis, mense Julio. l. 7 c. 20.</p> <p>Alias arces eius tractus Romofortus cum Latinis capit. l. 7 c. 26.</p> <p>Isaacius Meleucus Persa, Persarum, qui Amogabaria militabant, ab iis abducendorum data imperatori fide, hoc vicissim ei promittente nuptias filiae alterius Meleci, neptis Sultanis Azatinis, deprehensus dum quod erat pollicitus tentat, obtruncatur. l. 7 c. 15. 22 et 29.</p> <p>Magnus primicerius Cassianus contra P 630 imperatorem rebellans, proditus a Chelensibus, ducitur Constantinopolim, carceri mancipatur. l. 7 c. 24.</p> <p>Societas cum Iberis ab imperatore successu irrita tentatur. l. 7 c. 25.</p> <p>Arx Rhaedesti dedere se Romoforto cogitur. l. 7 c. 26.</p> <p>Imperator, legatis suis cum Genuensibus ad Catelanos missis, impetrare ab iis pacem nequidquam tentat. l. 7 c. 27.</p> <p>Romani ad Bizyam ab Amogabaris caduntur. post eam cladem, ne arx Bizyae caperetur, mulieres pro viris ostentatae prohibent. l. 7 c. 28.</p> <p>Gravissimae oppressiones omnium, praesertim ecclesiasticorum, ab Athanasii patriarchae immanitate describuntur. l. 7 c. 22. 28 et 35.</p> <p>Pharendae Tzimis in imperatorem proditio, specie transfugii adornata, deprehenditur. l. 7 c. 30.</p> <p>Maria soror imperatoris, sponsa Charmantani Kani Tocharorum destinata, Nicaeae degens, impetratis a sponso armorum triginta millibus, ut fama ferebat, adventantibus, frustra conatur detertere Atmanem a Romanis arcibus tractuum illorum oppugnandis. nam ille eo ipso tempore Tricocciam, munitissimum Nicaeae propugnaculum, vi expugnat. l. 7 c. 33.</p> <p>Thasi arcem a Manuële Genuensi, Zachariae fratris aut sororis filio, occupatam, missis summa aestate decem navi-</p>

870 OBSERVAT. PACHYMER. LIB. III. CHRONOLOG.

Anni Chr.	Romanae Pon- tificum. Clementis V	Imp. Ro- man. Andronici	bus, praefecto Marula, recuperare impe- rator nititur. <i>ibid.</i>
1308	4	26 Michaël. 15	<p>Aenus arx Romana frustra oppugnata a Latinis, duce Tzime. <i>ibid.</i></p> <p>Duces Catalanorum inter se dissidentes ne a misso quidem a rege Siciliae proprio filio conciliari queunt. l. 7 c. 34.</p> <p>Tandem ad Cassandream Catalanorum duces inter se pugnant. Mpyrigerio interfecto, Pharenda Tzime fugato, solus Romefortus rerum potitus universas Catalanicas copias in Thessaliam ducit. l. 7 c. 36.</p> <p>Finis huius historiae in anno vitae Andronici undequingagesimo desinentis. <i>ibid.</i></p>

INDEX GRAMMATICUS.

- Ἀγαθοθύλια** I, 320, 1. 389, 10.
ἀγαθοθυλίως II, 287, 3.
ἄγγωνες II, 544, 8.
ἀδιαστάτως II, 377, 12.
ἀξημίωτος II, 622, 3.
αἶθ' εἰ II, 360, 7.
αἰωνίζεω I, 252, 7.
αἰνάθιστος I, 257, 6.
ἀκαινοτόμητος I, 386, 19.
ἀκτουάριος I, 530, 10.
ἀκυβερνησία II, 645, 16.
ἄλλ' ἄγρια I, 310, 4. II, 407, 9.
ἄλλακτης II, 15, 14.
ἄλληλόπλοκος II, 93, 19.
ἄλλοσεβής I, 267, 6.
ἄλωπτικισμός II, 284, 19.
ἄμπευσις II, 324, 16.
ἀμφιγυμνοσίην II, 300, 5. 357, 17.
ἀμφιγυμρόνησις II, 299, 10.
ἀμφιγνώμων II, 338, 6.
ἀμφιθαλασσίδιος II, 233, 7.
ἀνάνηψις II, 392, 9.
ἀναξίωτης II, 47, 1.
ἀνασθήτως II, 390, 8.
ἀναχαιτισμός II, 548, 10.
ἀναχωματοσθεῖν I, 363, 11.
ἀνίγεται I, 531, 11.
ἀνεξαντήτως I, 37, 6.
ἀνηβότης II, 73, 8.
ἀνίκανος II, 175, 22.
ἀνισοῦν i. q. ἄνισον τιθέναι II, 334, 7.
ἀνοικονομησία II, 129, 9.
ἀνταγώνισις II, 192, 13. 222, 17.
272, 3. 330, 3. 445, 19. 558, 12.
ἀντικιβονλή I, 141, 3.
ἀντιρετικόν II, 70, 2.
ἀντιδιατίθεσθαι II, 340, 3.
ἀντίδορον I, 361, 2. 407, 8.
ἀντιλλάξαι I, 140, 4.
ἀντικαλάμησις II, 323, 8. 456, 6.
584, 18.
ἀντιπροσχωρεῖν II, 426, 19.
- ἀντιπροσχωρεῖν** II, 52, 3.
ἀντολήθεν II, 609, 1.
ἀννομορησία I, 116, 10.
ἀννοπότρωσις II, 331, 16.
ἀνύκουλον I, 218, 10.
ἀνύψωσις II, 14, 1.
ἀξινοκοκίην II, 330, 15.
ἀκνεντυεῖν I, 446, 6.
ἀκέντυεις I, 446, 1. v
ἀπερικτυκῆτης II, 410, 12.
ἀκνος I, 424, 17.
ἀκρόδρατος II, 558, 8.
ἀποκροσκαθεῖν II, 431, 16.
ἀποκροσκοίησις II, 158, 9.
ἀπορροφᾶν II, 621, 8.
ἀποσκολιούσθαι I, 362, 1.
ἀποστατήσεσιν II, 217, 13.
ἀποστάτης II, 260, 7. 592, 1.
ἀποφημίζεω II, 168, 15. 169, 8.
ἀπροβίβαστος II, 647, 11.
ἀπρομήθειςτος I, 345, 16.
ἀργυροτυκοῦν II, 61, 15.
ἀργυρόχρηστος II, 498, 11.
ἀριστοργεῖν I, 308, 11. II, 332, 3.
ἀρματοφυλάκειν II, 195, 11.
ἀρχιερότης II, 186, 17.
μέγας ἄρχων II, 417, 3. 424, 2.
ἄσματιζεω II, 247, 12.
ἀσμένισις I, 275, 2.
ἀσπλαγγία II, 143, 4.
ἀσυνκατάβαστος II, 150, 1. 373, 12.
ἀσυνκάταινος II, 297, 17.
ἀτημελησία II, 150, 13.
ἀττάλλειν I, 44, 14.
ἀυθιστοπονητέσθαι I, 24, 6.
αυθορμήτως II, 302, 6.
αυτάρκεισιν I, 388, 6. II, 60, 9.
αυτοκρατορεῖν II, 561, 14.
αυτόνεως I, 297, 6.
αυτοπροσκοπίτης II, 615, 6.
ἀφελκίωσις II, 279, 17.
ἀφηνίασις II, 329, 3.

- ἀφικνεῖσθαι II, 608, 9.
 ἀψικνοῦσθαι I, 298, 11.
 βαθυσκέμμων II, 641, 14.
 βαθύσκοπος II, 395, 7.
 βαναυσίζεσθαι II, 458, 3.
 βαρδαρῶνται I, 321, 3.
 βαρσφορηγῆν I, 421, 2.
 βασιλε(ω)πατορία I, 75, 9.
 βασιλε(ω)πάτωρ I, 74, 8. 75, 9.
 βασιλ(ε)ογραφείου I, 492, 1.
 βεστῆριος ὁ τῆς δαπάνης χορηγὸς
 τοῖς ἐπὶ τῶν νηῶν II, 556, 1.
 βοασμός I, 355, 7.
 βοῦλλα I, 33, 11. 395, 17.
 βοῦτζον II, 899, 3.
 γεινιῶτης II, 246, 13.
 γελοφουῶσθαι I, 510, 4.
 γνωμοδοτεῖν I, 271, 17 et 20.
 γονικεύειν I, 164, 3.
 δαπάνησις II, 277, 9.
 ὁ ἐπὶ τῶν δεήσεων II, 205, 7.
 δεισιδαιμόνημα I, 144, 5.
 δεισποινικῶς I, 343, 10.
 δεσπόσυνος II, 182, 6; 286, 3.
 διεφνδένειν II, 175, 7. 242, 5.
 δημοχαιοσιτεῖν II, 461, 7. 631, 7.
 532, 3.
 διαγναμονεῖν II, 104, 13. 349, 3.
 διαγωγῆς II, 534, 1.
 διακινήσιμος II, 50, 13.
 διαμφινγνωμονεῖν II, 340, 9.
 διακλώσις II, 397, 9.
 διασαφήνισις II, 91, 6.
 διαστοχάσασθαι II, 13, 15.
 διασωστής II, 307, 18. 428, 16.
 διβάρβουλον II, 186, 8.
 διγλωσσεῖν I, 360, 9.
 διδυμοῦν I, 364, 18.
 διεκβακνευθεῖς I, 483, 19.
 διεκμυιλῶσιν II, 407, 3.
 διένεξις II, 422, 4.
 διερμηνευτής I, 384, 17.
 διέχμα II, 95, 20. 96, 13.
 διημέρευσις II, 625, 5.
 διοπτία I, 123, 6.
 διφαγία II, 148, 4.
 οἱ δοκοῦντες i. q. οἱ ἔνδοξοι I, 117, 1.
 138, 18. 148, 15. 162, 17. 402, 5.
 δομέστικος τῆς τραπέζης I, 324, 13.
 δουλευτής II, 504, 2.
 δογματίζειν II, 544, 6. 551, 1.
 δραστηριότης II, 67, 14.
 μέγας δρονηγῆριος τοῦ κλισίου II,
 398, 13.
 δυσάνοικτος II, 555, 5.
 ἐγγωνιάζειν II, 293, 1.
 ἐγκαταβῆναι II, 509, 15.
 ἐγκόλια I, 265, 21.
 ἐδραμὸς II, 234, 8.
 ἐθέλιμος I, 274, 18.
 εἰρητοσύνη II, 502, 8.
 εἰς] ἀποβαίνειν εἰς ἀληθινότης ἐπη-
 ράτας I, 217, 9. γίνεσθαι εἰς συμ-
 μάχους I, 345, 9. δοθεῖς εἰς ὄμη-
 ρον I, 243, 3. εἶναι εἰς ὁμόλογον
 I, 127, 18. εἰς περιποίησιν I, 342, 5.
 εἰς ὑπόφλαν I, 303, 1. καταστῆ-
 ναι εἰς μέγαν δομέστικον I, 322, 13.
 κεκλήσθαι εἰς πατέρα I, 301, 13.
 λαβεῖν εἰς γυναῖκα I, 349, 16. τε-
 τάχθαι εἰς πατέρα I, 291, 8. 300,
 14. 301, 11. 386, 6. τεταλέσθαι
 εἰς ἀρχιερέα I, 305, 4. τετιμη-
 σθαι εἰς ὄηγα I, 361, 12. γυμνα-
 βρεῦσθαι εἰς θυγατέρα I, 350, 21.
 εἰς ὁ κρεταῖν I, 319, 3. 342, 8.
 402, 19. 431, 15 et passim.
 ἐκκλησιαρχεῖον II, 166, 7.
 ἐκκλησιαρχης II, 182, 15.
 ἐκκοιτίζειν II, 331, 4.
 ἐκκοφρύνειν II, 401, 5.
 ἐκμείλιξις I, 335, 19.
 ἐκπατεγγός II, 450, 20.
 ἐκπιδουλοῦσθαι II, 189, 13.
 ἐκπιδουλοῦσθαι II, 189, 10.
 ἐκπιδουλοῦσθαι II, 189, 10.
 ἐκπιδουλοῦσθαι I, 281, 15. 391, 11. 428, 17.
 432, 17. 446, 5. 509, 12. 515, 16.
 ἐκμάγαρος II, 137, 2.
 ἐκπέδωσις II, 203, 8. 500, 10.
 ἐκπερίσκεπτος II, 176, 11.
 ἐκπερισπέντης II, 301, 11.
 ἐκπερισπέντης II, 253, 14.
 ἐκφορῆσις I, 121, 15.
 ἐκνοικαίρια II, 101, 7.
 ἐκνομνίζεσθαι II, 133, 12.
 ἐκνομνιστοῦν II, 60, 11.
 ἐκνομοσύνη I, 371, 16.
 ἐκνομοσύνη I, 435, 3.
 ἐκνομνίζειν II, 509, 7.
 ἐκνορία I, 451, 14. 452, 4 et 8.
 ἐκνορῶνται II, 193, 5.
 ἐκνορῶνται II, 336, 4.
 ἐκνορῶνται II, 149, 11.
 ἐκνορῶνται II, 133, 7.
 ἐκνορῶνται II, 634, 11.
 ἐκνορῶνται II, 406, 9.
 ἐκνορῶνται II, 433, 6.
 ἐκνορῶνται II, 181, 7.
 ἐκνορῶνται II, 209, 8. 395, 14. 425,
 17. 530, 6. 544, 16.
 ἐκνορῶνται I, 222, 4.
 ἐκνορῶνται II, 415, 2. 568, 15.

- ἐξοσίωσις** II, 614, 6.
ἐξουθενεῖν II, 401, 12. 476, 11.
ἐξουριάζειν I, 396, 19.
ἐπαγκωνίζεσθαι II, 74, 13.
ἐπαιτίσεις II, 216, 15.
ἐπαμαθύνειν II, 532, 6.
ἐπαμμηχανεῖν II, 626, 13.
ἐπανασπεύρειν I, 348, 1.
ἐπειλύειν I, 354, 12. 462, 7. II, 16, 5.
 51, 15. 93, 4. 128, 4.
ἐπυλογοῖσθαι II, 562, 3.
ἐπικλύσιμος II, 269, 18.
ἐπικόμπια I, 294, 1.
ἐπικόπως ἔχων II, 18, 17.
ἐπικύρωσις I, 342, 10.
ἐπιμώκησις II, 316, 15.
ἐπινησίδιος I, 419, 2.
ἐπίποδες μύωπες I, 330, 18.
ἐπιρραντίζειν II, 20, 11.
ἐπιρραντίσις II, 20, 10.
ἐπιστημονάρχης I, 261, 3.
ἐπιτελεσμός I, 409, 17.
ἐπιταρνίτσεις II, 244, 18.
ἐπιτύμβιον μοναχικόν II, 66, 4.
ἐπιχολαίνειν II, 167, 5.
ἐποικοδόμημα II, 475, 15.
ἐρρογος I, 234, 3.
ἐταιριεύαρχης I, 321, 5.
εὐθές II, 499, 6.
εὐπροσωπόν I, 944, 1.
εὐσυνειδητεῖν I, 315, 15.
εὐγέλιον I, 511, 11.
εὐχερεῖν II, 223, 5.
εὐχίτης II, 478, 5.
ἐχόμενα i. q. **πλησίον** I, 125, 17.
ζευγηλατεῖα I, 69, 7.
ζωαρχικὴ τριάς II, 172, 4. 173, 6.
θαλασσανεῖν II, 505, 6.
θαληματάρχοι I, 110, 17. 138, 15.
 164, 3. II, 549, 16.
θηράκτους II, 274, 14.
ιδιωνομῖσθαι II, 416, 13.
ἱκνός ἅγιος II, 80, 11.
ἰσχυρογνωμονεῖν II, 121, 11.
καδδηνάλιος I, 360, 2.
καθικανόν I, 289, 15.
κάθισμα I, 322, 10.
καθνοποστρέφειν II, 287, 9.
καιριακά διαλείμματα I, 260, 22.
καιρόνδε II, 307, 8.
κακοσπλαγχνεῖν I, 527, 5.
κάνις II, 402, 14.
κάρβος II, 211, 16.
κατροφύλαξ II, 400, 16 et 19. 401, 4.
καταδημαγωγία II, 261, 3.
καταρροῖζεσθαι II, 218, 13. 380, 17.
καταρροπαροῦν II, 32, 10.
κατασειότης I, 451, 8. 473, 13.
κατασπαθίζειν I, 142, 5.
κατιποκτενεῖν II, 237, 17.
κατιπομνηθεῖν I, 196, 17.
κατωκαδῆς I, 62, 1.
καχοποφία I, 322, 3.
κελλίον I, 299, 13. 402, 16.
κελλύδριον I, 270, 19.
κεράτιον II, 494, 15.
κλείσιμος II, 614, 16.
κλιοβός II, 165, 2.
κοινοσκληθής II, 410, 10.
κορτινάριοι I, 321, 9.
κράλαινα II, 304, 3.
ἐν κρυφῇ II, 249, 11.
κρητορικόν δίκαιον II, 193, 4.
Κυζίκιος II, 421, 15.
κυμαγωγεῖν II, 649, 7.
κωδίκιον I, 374, 18.
λαμπαδάριος I, 290, 5.
λαμπήνη 307, 13.
λαφοντικός I, 309, 14.
ληίστωρ II, 257, 16. 237, 1.
λίβαλλος I, 114, 10. 357, 9. 455, 6.
λογραφαστής τῆς ἀγῆς II, 296, 11.
λογοθέτης τῶν ἀγέλων I, 109, 21.
τῶν γενικῶν I, 496, 2. **τῶν οὐκισιακῶν** I, 109, 22. 522, 10.
λοικοὶ ἄλλοι I, 417, 11. **λοικοὶ ἑταροὶ** I, 142, 15.
λύχτιος I, 316, 7.
λυσσομαχίαν I, 466, 19.
μακαλλικός φητόρος II, 437, 3. 438, 17.
ματρῶνα I, 33, 20. 55, 17. II, 154, 15.
μεγαλοδοκίας I, 206, 6.
μεγαλοδοκικόν ἀξίωμα II, 546, 15.
μεγαλοκονοματός I, 79, 8.
μεγαλοφωνεῖν I, 25, 4.
μελισσειόν II, 143, 11.
μέντοι γε ab initio I, 482, 13. II, 631, 18.
τὰ μέρη I, 34, 4.
Μεσοθινίταις I, 310, 8.
μεσοθήσιον II, 460, 7.
μετεγγραφή I, 269, 18.
μετόχιον I, 270, 21. 342, 13. II, 579, 13. 596, 4.
μητολογεῖν I, 319, 9. **μητολογεῖσθαι** II, 13, 2.
μητολόγημα II, 13, 16.
μητότρια II, 250, 11.
μισοσχηματία I, 217, 5.
μίτωμα II, 387, 4.
μονοκαλλικόν II, 390, 6.

- μοτίδιον I, 271, 10. II, 188, 4.
 μόσους II, 211, 17.
 μοσουλός II, 242, 19.
 μουσικός I, 109, 18. II, 164, 17.
 183, 22.
 μωμητικός I, 279, 19.
 Νικαίας I, 227, 15. Νικαίαθεν
 II, 57, 11. Νικαίαδι I, 249, 9.
 νυκτεπάρχος I, 159, 11.
 ξυλοφάγος Ματίας I, 896, 6.
 ξυναύλιος II, 408, 4.
 οίκισόχειρος II, 132, 15. 466, 12.
 οίκαιοχειρος II, 174, 17. 254, 4.
 ολιγοχειρία II, 608, 12.
 όλοήμιχος II, 193, 15. 418, 12.
 όρμαιμονεύειν II, 266, 9. 354, 12.
 406, 21.
 όμειστικός II, 525, 4.
 όμωμυλίζω II, 114, 11. 117, 5.
 118, 10.
 όντως II, 248, 3.
 όξύνενα παράσημα I, 822, 1.
 όπισθοποδοί I, 329, 13.
 όπλοτήνης I, 364, 16.
 όρθοσεβείν II, 36, 6.
 όρθοσεβής II, 24, 19. 127, 13.
 όρηγίας I, 450, 5.
 όρηγή I, 357, 6.
 όσιομάργου II, 452, 15.
 όστοραγαίον II, 232, 10.
 ότι γενναίον I, 62, 4. ότι δυσγά-
 ρων I, 135, 6. ότι θαναστικής
 I, 77, 12. ότι θορήης I, 306, 22.
 παιδόπολος I, 24, 6. 83, 21.
 πανευκλής II, 615, 1.
 πανθαναστος I, 516, 9.
 πανύμνητος II, 392, 3.
 πάγος πακίας II, 12, 12. 81, 11.
 πακινη άξία I, 370, 1.
 παραγγείλαι i. q. άφικέσθαι I, 352,
 14. II, 385, 11. 605, 9. 607, 1.
 παραδογματίζειν II, 99, 8.
 παραιγιαλιος II, 528, 14.
 παραρηνοσίειν II, 33, 20. 548, 8.
 παρακλητήριος II, 553, 8.
 παρακοιμώμενος της μεγάλης σφεν-
 δόνης I, 465, 5. 498, 9.
 παρακινετικαί II, 495, 6.
 παρακλητικίζω I, 372, 3.
 παραύστας τοϋ μη αίρεΐσθαι I,
 33, 3.
 παραυλιών I, 839, 11.
 παραύναεις I, 277, 5.
 παρατόλημα II, 98, 3.
 παροδία I, 234, 20.
 παρότρυνσις II, 64, 12.
 παρουσιάζειν I, 387, 2.
 παρουκυλιέται II, 504, 10.
 παρισπονή II, 100, 16. 120, 6.
 πεντεκυλησιώτης II, 115, 14.
 παριβουκολίειν II, 575, 14. 611, 1.
 παριδουφακτεύειν I, 273, 12.
 παριφορητής I, 281, 2.
 πικρέφης II, 12, 12. 181, 11.
 210, 6.
 πλεθούειν II, 528, 7.
 πλην άλλα I, 34, 7. 59, 20. 67, 11.
 πλην δ' άλλα I, 379, 7. 397, 1.
 πλην μήν I, 389, 14.
 ποίμανσις II, 162, 3. 167, 6.
 ποιμανταρχείον II, 467, 13. 471, 15.
 579, 7.
 πολίτηθεν II, 154, 3.
 πολιορκικόν ηηγάτημα II, 604, 13.
 ποστογιφωρα II, 330, 20.
 πραξίειν II, 188, 15. 496, 16.
 599, 4.
 προγιάσσα II, 290, 4.
 προγιάζειν II, 47, 3 et 13. 78, 16.
 προκοδοταί I, 134, 8.
 προκαταρκτικά II, 397, 5.
 προκατοχελ I, 504, 13.
 προκεντήματα II, 302, 2.
 προσδοκιοήσις II, 370, 5.
 προκατρίαρχεύσας I, 384, 14.
 προσελώντες I, 209, 9. 309, 20.
 425, 14.
 προσεκαμύνην II, 407, 2. 414, 15.
 προσερέτης I, 425, 18.
 προσεχίζεσθαι II, 96, 19.
 προσπαχέειν II, 573, 16.
 προσπωκάσθαι I, 282, 14.
 προϋπάντησις I, 341, 6.
 προφοιβαστής I, 105, 11.
 προφωσφορείν II, 305, 11.
 πρωθιερρακιός II, 328, 17.
 πρωθιερρακιός I, 24, 4.
 πρωταποστολαριος I, 374, 10.
 πρωτοβεστιάρια II, 230, 11.
 πρωτοβεστιαρίτης II, 210, 9. 220, 19.
 πρωτοθύτης I, 79, 1.
 πρωτοκινεύειν I, 334, 9.
 πρωτοστρατόρια II, 207, 5.
 πυρεβουλίειν I, 271, 5.
 πυροδύμων II, 61, 14.
 πυρολάτης II, 134, 20.
 Ρωμογενής I, 317, 15.
 σακελλάριος II, 645, 3.
 σάριττα II, 321, 7.
 σεβαστοκρατορία II, 266, 8.
 σεβαστότης II, 444, 10.
 Σωμλήθων II, 563, 11.

INDEX GRAMMATIC

- σειτόκριδος* II, 492, 17.
σκαμματίειν II, 115, 11.
σκαραμάγιον II, 498, 14. 504, 6.
σκαροφύλαξ II, 645, 4.
σκληνμός II, 390, 1. 528, 14.
σπονδαιοτριβείν II, 384, 7. 531, 6.
σπονδαιοτριβήεις II, 582, 1.
σταθρότης II, 259, 17.
στασιδίων II, 146, 4.
στρατολόγημα II, 397, 4.
στρατοπεδάρχης I, 412, 4. 512, 3.
συγκροτημός II, 519, 12.
συγγάγια I, 149, 2.
συμπάτης II, 317, 18.
συμποςόν II, 393, 10. 486, 18.
 493, 8. 502, 12. 550, 2.
συμφορέειν II, 327, 18.
συμφρήσαντες II, 163, 13.
συνδιάσκιψις II, 379, 13.
συνδοσία II, 209, 11. 293, 9. 387,
 16. 495, 9.
συνδοσις II, 215, 12.
συνεκληθείς II, 47, 17.
συνιέναι καταστάσει I, 254, 12.
συνοκαδεῖν I, 295, 7.
σφάκιλος i. q. φακίλος I, 460, 2.
 511, 16. II, 245, 3. 370, 12.
 502, 11.
σφτίρισις II, 262, 13.
ταινωτής II, 88, 1.
ταρίτας νῆας I, 419, 21.
τάραη II, 399, 3.
τατῆς τῆς αὐλῆς I, 512, 5.
τελεῖν εἰς πατριώρηην II, 16, 4.
 124, 7.
τελιτωδής II, 162, 1.
μήγας εξαούσιος II, 13, 4. 426, 4.
 543, 8. 629, 14.
τις] παρά των I, 95, 8. 460, 9. II,
 296, 7. *περί των* II, 282, 2.
τολημαίειν II, 558, 7.
- τοποτηρίν*
ἐν τοσοῦτῳ
 126, 12.
δ ἐπὶ τραπ
τηρινῇ II, 7.
ἔβριοκαθεῖ
 280, 10.
 1 et 16.
ὕγιαί βασι
 II, 154, 5
ὑπαπαντῆς
ὑπεξούσια
ὑπέροισις]
ὑπέροικρα]
ὑποπόησις
ὑποποίησης
ὑποσημανσ
ὑποτοπήμα
ὑστεροῦν I
ὑψηλοφωνι
φάμουσος
 576, 13.
φιλονδειξίς
φλοιδούντι
φρυγιάδας]
φωσάτα]
φώσσανος
 425, 2.
χειροθετεῖ
χειροκρατι
χειστονογῆς
χρσοβοῦλ
χρσοσκόκη
χρσολογία
χρσοόνημα
χρσοόνορημ
χρσοστραγ
ψαλτφδμη
ψευδολόγη
ῶτον I, 4
ὄς λίαν I,

INDEX HISTORICUS.

Abbas Genuensium magistratus ad populares Cpoli degentes missus II, 623, 17. paciscitur cum Amogabaris pro suis prospere II, 624, 6 sqq. 625, 8. frustra pro Romanis II, 625, 10.

abdicatione patriarchatus exacta ab Arsenio I, 111, 12 sqq. suasa Germano I, 292, 2. Iosepho supposita I, 398, 6. ultro data a Vecco I, 454, 17. Athanasii subdola habita II, 175, 15 sqq. Ioannis Cosmae ambigua II, 347, 12 sqq.

Abrampax prothieracarius II, 328, 16.

Abula Persarum incursionibus vexata I, 311, 7.

Acacius ecclesia dissidente medium se gerens II, 45, 1.

Achaiae princeps Michaëli despotae auxiliator I, 84, 1. Ioannem Michaëlis F. nothum laedit ib. 18. ab eo proditus Romanis I, 85, 5. libertatem redimit I, 86, 15. magnus domesticus creatur ab imperatore I, 88, 13. iureiurando imperatori dato solvitur a papa ib. 16.

actuarii qui sint I, 539.

additio vocis „Filioque“ ad symbolum Nicaenum quando et quo iure facta sit a Latinis I, 666.

Adrianopolitani Amogabaros turri inclusos comburunt II, 554, 17 sqq.

Aecaterina Michaëli Andronici F. uxor destinatur II, 153, 7. neque tamen ei nubit II, 202, 8.

Aegypti princeps Bulgaros ignorat I, 428, 17.

Aeliae patriarcha concitatus adversus Michaëlem imp. a Maria Bulgariae regina I, 427, 12. imperatori

resistit de ecclesiarum conciliis I, 428, 11.

Aeni arx a Bulgaris et Tocharis obsessa I, 235, 13. a Catechanis II, 639, 1. inde fugit Azatines sultani II, 611, 15.

aerae Graecorum anni qua ratione reducuntur ad aera Christi I, 741. Aesculapius cur dicitur natus esse e matre non puerpera II, 661.

Aethiopes Scythas emunt in usum militiae I, 176, 13. liberum eorum transitum a Michaële imp. impetrant ib. 16. eorum ope Syriam Palaestinam aliasque provincias Romanis capiunt I, 178, 14. Aethiopum sultana Maria Bulgara frustra contra imperatorem concitatur I, 428, 11. 17 sqq.

affinitas Michaëlis imp. cum Apage Tocharorum sultane I, 174, 3. 21. cum Noga principe Tocharorum I, 344, 7. cum Michaële despota I, 242, 18. 439, 11 sqq. cum Pannoniae rege I, 317, 4. cum rege Bulgariae I, 342, 16. cum Ioanne Anne I, 430, 18. cum Ioanne Lassarum principe I, 520, 19.

Agabana Oblivionis Castellum ab Ammiano Marcellino dictum II, 691. eius nominis origo ib.

Agalmatis monasterium prope Nicacum I, 112, 1.

Agari Albi dicti a Latinis Graeci I, 367, 8.

Agathiopolis capta I, 348, 14.

Agathopolis cum Osphentisthabe de ditione transit II, 601, 5.

Alacca Nogae uxor Tzacae matris II, 264, 8.

Alais Persa Cazanis Canis Tocharorum edicto terretur II, 402, 15 sqq.

INDEX HISTORICUS

- cum Romanis praesidiariis Sardiniam paciscitur II, 403, 6. fraudem parans a Romanis opprimitur II, 404, 10.
- Alani cum Tocharis coniuncti I, 345, 5. ad Andronicum imp. trans-eunt II, 307, 1. in tractum Orientalem ab eo missi ib. 15. vexant Romanos II, 309, 3. strenue pro iis pugnant II, 312, 2. Michaëlem cogunt ad missionem sibi dandam II, 314, 16 sqq. Alexium Railem occi-dunt II, 320, 7. 321, 13. veniam eius caedis ab imperatore petunt ib. 16. fortiter pugnant contra At-manem II, 334, 10. ob iniquam sti-pendiorum distributionem Rontzerio caedem minantur II, 421, 18 sqq. 422, 13. cum Rontzerianis dimicant ib. 15. fugiunt e castris Rontzerii Magnesium oppugnantis II, 451, 8. Persas fugant II, 452, 8. Rontze-rium interficiunt II, 525, 10. prae-propere fugientes Romanis magnae cladis causa existunt II, 550, 5. deficientes ex agro Romano praedas agunt II, 574, 5 sqq. Turcopulos captos imperatori tradunt reconcilia-tionis causa II, 590, 10. vicissim ab iis vexantur II, 602, 19. Osphen-tisthlabo se adiungunt II, ib. ab Amogabaris Turcopulisque vincuntur II, 603, 2.
- Alexandrinus patriarcha Nicolaus depositionem Arsenii improbat I, 271, 20. Athanasius Michaëlem imp. comitatur in expeditione ad Sangarim I, 502, 9.
- Alexius Alyattes dux contra Ge-nuenses missus I, 423, 5.
- Alexius Ioannis Lazorum principis F. patri succedit II, 270, 9. filiam praefecti canicleo ducere recusat II, 287, 10. ducit Iberam quandam im-peratore invito II, 288, 4.
- Alexius Philanthropenus. v. Phi-lanthropenus.
- Alexius Philes. v. Philes.
- Alexius Strategopulus Caesar. v. Strategopulus.
- Alexius Tarchaniota. v. Tarcha-niota.
- Alhacenus comes Tamerlanis et eius vitae scriptor II, 705.
- Alisyras Carmanorum dux Phila-delphiam obsidet II, 421, 4. vulne-ratus in proelio cum Rontzerio com-
misso fugit
bem capit I
Alizonas
Alubardas
14. occiso
aluminis
et usus in
Philippus
Coryphi pri
affinis I, 50
Amogabari
trahant II,
amuleta s
ciscentibus
13.
Amuras
II, 346, 8.
Amurius
Melecum id
Meleco sup
Anagurda
413, 1.
Anaplum
88, 4.
Anasuran
men Chosro
Anaxago
initium II,
Anazarbi
487, 5.
Anchialu
1. ab Osp
Andreas
495, 18.
imperator
honoribus
eius navib
496, 4. an
556, 10.
573, 12.
ameralis
Madytensit
subvehit I
deficiens R
pugna nav
1 sqq. re
in Callipol
606, 4.
Androni
consentit
Palaeol. I.
tionem im
chus fit I,
tem recu
Arsenianor
pro iis a

vltae pertaesus patriarchatum ambit II, 43, 10. pristinam dignitatem recuperat et imperatori a sacris confessionibus II, 50, 12. Chalaza cognominatus ib. 13. iaique in antistites agit II, 52, 1. accusatus maiestatis II, 68, 23. ignominiose honoribus privatur ib. sqq. v. Chalaza.

Andronicus Tarchaniota. v. Tarchaniota.

Anemae turris carcer Vecchi I, 378, 16.

angeli Cpoli honorati concursu populi tertius feris II, 85, 14. cur ad dexteram Arae maximae culti II, 707. mali cruciandis improbis adhibiti ib. 413, 2.

Angelus legariatus II, 296, 11 sqq. angonis telii Franci descriptio II, 655.

Anna Alemanna Manfredi soror Isaanis Ducis vidua Michaëlis imp. incestos amores eludit I, 181, 9. quominus ab eo uxor decatur a patriarcha impeditur I, 182, 3 sqq. ad Manfredum remittitur I, 184, 13.

Anna Eulogiae F. Nicephore despotae nubit I, 242, 18. Michaëlem Ducem Andronico imp. se prodituram esse spondet II, 67, 12. promissum exsequitur II, 72, 9. coniugium Ithamaris filiae cum Michaële Andronici F. procurare frustra studet II, 201, 2 sqq. 250, 6. filiam Philippe Caroli F. uxorem dat II, 450, 7. urbes in dotem genero assignatas retinens ab eo debellatur ib. sqq. Thomam F. cum Michaëlis imp. iunioris filia conuubio iungit ib. 15 sqq.

Anna Michaëlis despotae F. Guhelmi Achaiae principis uxor I, 82, 20.

Anna Panonia Andronico Michaëlis imp. F. nubit I, 318, 2. obit I, 499, 13. splendor eius exequiae I, 500, 19.

antimensia quid sint I, 558.

Antiochia direpta ab Aethiopicis I, 179, 13. a Babylonis sultane II, 86, 10.

Antiochenus patriarcha Euthymius ut Arsenio patriarchatus abregetur consentit I, 271, 13. S. Nicolai opere conservatus I, 429, 3. mortuus Cpoli I, 437, 1. successor eius Theodosius monachus I, 436, 18.

Antisthenis prudens vetus I, 31.
Antonii imperatoris officio servis laboribus sua aggravantur I, 648, 6.

Apagas s. Apagan dicitur Nic Michaëlis imp. F. notham I, 172. Chalaü F. II, 262, 15. nono lapsu frater Chalaü a Pachydictus II, 611, 15. 774. Megisium Abakas-kam h. e. imperator creatur II, 815 sqq. eius mortuus demonstratur II, 817.

Apamea destructa I, 179, 14

Aphamea castrum ab Italis deditur I, 110, 9.

apocripharum ad Martinum papam I, 505, 7.

Aprenorum gens patricia Cpoli I, 65, 10.

Apuliae rex Manfredus gener Michaëlis despotae I, 82, 20.

aquilarum imagines honoris cum conceduntur Constantino Porphyrogenito I, 499, 18.

Aquileia sedes senatus Venetorum II, 243, 10.

archidiaconi Meliteniota et Metachita doctrinam suam propagant II, 90, 19 sqq. carcere et exilio multantur II, 102, 11.

arcaum genus Txangra II, 721.

Areopagus institutus ab Andronico cito exolescit II, 237, 5.

Arganes Tocharorum Kanis Melecco Masuri conciliatur II, 327, 12.

Argentina Opicii Spinolae F. Theodoro Andronici F. Montisferrati marchioni nubit II, 598, 14. 773.

argentum vivum quo differat ab hydrargyro I, 660. eius usus in excavandis portibus nunc ignotus ib.

Argos iuris dubii I, 88, 5.

Argun-Chan imperare Mogulensibus incipit II, 820. moritur ib.

Armeniae rex Euthymius Antiochenum in mare relegat I, 429, 3. principes legati imperatoris duas regis filias tradunt, e quibus eius filio sponsa eligatur II, 205, 13.

Arseniani schismatici ab ecclesia deficient I, 273, 2. de his cunctis ib. 14. eorum potentia I, 314, 6.

Arsenius patriarcha vocatur ad liberationem de eligendo tutore principis I, 66, 5. honorificentissime a Michaële Palaeologo magno duce ex-

ceptus I, 72, 12. favet promotioni eius in imperium I, 79, 1. sollicitus de eo negotio I, 90, 1. in monasterium se abdit I, 111, 12. frustra revocatus I, 113, 11. patriarchatu cedit I, 115, 2. revocatus in patriarchatum I, 172, 2. Palaeologum iterum coronat I, 173, 15. eum excommunicat I, 201, 13. absolutio-nem ei petenti pernegat I, 211, 7. 255, 10. 261, 7. eum reprehendit quod cum Christianis bella gesserit I, 241, 1. accusatus ab Epsetopulo I, 257, 5. coram synodo recusat comparere I, 264, 5. damnatur et exauctoratur I, 268, 4. deportatur in Oxeam insulam I, 270, 10. Andronicum Sardensem in integrum restituere frustra conatur I, 272, 2. accusatur maiestatis I, 285, 4. mit-tuntus a synodo qui eum de eo crimine interrogent ib. 19. eius responsa, I, 287, 2. ab imperatore crimine sol-vitur et muneribus donatur I, 289, 5. eius cadaver splendide Cpolim repor-tatum in Sophiae templo deponitur II, 83, 8 sqq. translatum inde in monasterium S. Andreae II, 85, 19. eius vitae et duplicis patriarchatus initium et finis I, 724.

Arsenius Hagioymeonita patriarcha Antiochenus creatus II, 56, 6. nomen eius Cpoli e sacris diptychis recita-tur ib. 9. accusatus exauctoratur ib. 10.

Arsenius Pergamenus a synodo ad Ioannem Cosmam legatus II, 349, 11. Asan senior Bulgariae rex Theo-dorum Angelum imp. captum excae-cat I, 82, 5.

Asan junior senioris nepos Irenen imperatoris F. ducit I, 439, 1. 19 sqq. ab imperatore in regnum Bulgariae evectus I, 440, 4 sqq. contra La-chanam ducit I, 446, 6. Ternobo potitur et fit rex Bulgariae I, 447, 6. fugit Ternobo metu rebellionis I, 448, 14. Remaidis despota creatur in compensationem regni Bulgariae II, 57, 13.

Asan Michaëlis imp. avunculus contra Persas militans moritur II, 815, 10.

Aspra genus monetae Graecis usata II, 722.

Astrabite expugnatur a Persis II, 412, 14.

Astytzium arx ad Scamandrum, ubi Theodori imp. pecunia servatur I, 68, 6.

Asunes fl. alluens Bellagrada arcem I, 510, 1.

Asus arx Persis deditur II, 437, 19.

Atar dux Persarum Cubuclea capit II, 580, 7.

Atarii i. q. Tochari I, 129, 3. cur vocati milites Mogulenses in Perside II, 809.

S. Athanasii testimonium de pro-cessione Spiritus S. I, 383, 19. II, 29, 17.

Athanasius patriarcha Alexan-drinus creatus post constitutam ecclesia-rum pacem imperatori favet I, 428, 15. 429, 10. eum comitatur in ex-peditione ad Sangarim I, 502, 9. re-ferret Pachymeri quid sibi tum dixerit imperator I, 313, 15. synodo contra Veccum praesidet II, 25, 6. anti-sti-tutum damnationem ratam habere re-cusans II, 55, 5. inter patriarchas non recitatur II, 56, 18. interest colloquio Gregorii patriarchae cum Vecco II, 97, 2. tomo Gregorii non vult subscribere II, 120, 9. suadet Cyprio abdicationem patriarchatus II, 121, 13. ab Athanasio patriarcha Cpolitano vexatus Rhodum secedit II, 203, 3 sqq. redux ad Armeniae regem legatus mittitur ib. 16. spoliatur a piratis II, 204, 6. legatur a synodo ad Ioannem Cosmam II, 349, 11. Athanasii in sedem Cpolitanae restitutioni resistit II, 367, 8. 409, 9. Alexandriam redire cogitur II, 579, 1. defertur in Euboeam ib. 14. ab Euboeensibus Freris tentatur II, 593, 18. inde profectus Thebas in custodiam datur II, 595, 11. liber dimissus prope Almyrum hospes degit ib. 15. patriarchatu privatur II, 615, 9.

Athanasius patriarcha Hierosoly-mitanus accusatus a Brula Caesariensi deponitur II, 615, 12.

Athanasius Lependrenus interest conventui Atramyttiensi II, 59, 15.

Athanasius monachus Andronico per Eonopoliten oblatas multum placet et in monasterio Logariastae collocatur II, 107, 10 sqq. patriarcha electus II, 139, 7 sqq. vilem cultum affectat

II, 140, 3. horribilis eius oratio II, 142, 1. contrarii de eius virtutibus et miraculis sermones hominum II, 143, 1 sqq. celebratur eius promotio II, 145, 7. sinistra patriarchatus omnia ib. 18. 146, 1 sqq. ministris utitur monachis inhumanis II, 147, 16. ignarus artis regendi homines II, 150, 4. Agri monasterium Athanasio Alexandrino eripit II, 203, 6. cunctis exosus II, 165, 17 sqq. se ultro cessurum patriarchatu significat II, 169, 17. libellum quo sibi adversantes excommunicat migraturus absconditum reliquit II, 173, 13. in Cosmidii monasterium abducitur II, 175, 12. cessio eius scripto expressa ib. 15. libello quem abscondidit reperto incusatur II, 249, 6. eius responsa II, 253, 4. vaticinatur futurum terrae motum II, 359, 4. patriarchatum sibi delatum recusare se fingit II, 368, 1 sqq. Andronici favore in patriarchatum restituitur II, 382, 18. Athanasii Alexandrini nomen non vult recitare II, 409, 9 sqq. litanias celebrandis etiam per noctes vacat II, 420, 19. 581, 12. 626, 11. 631, 4. gravis in eum invidia confiata II, 460, 18 sqq. monopolia conatur tollere II, 461, 6. ab Arsenianis in concione nocturna probris conscinditur II, 475, 16 sqq. libelli famosi in eum sparguntur II, 520, 6. seditione coorta fugit II, 530, 8. bona cleri occupat II, 559, 10. Athanasii Alexandrini eiectione cupide invadit II, 579, 1. cunctos vexat II, 581, 9. arbitrium quaestionum forensium obtinet II, 583, 1. Hilarionem monachum multari vetat II, 596, 1 sqq. tollit imagines trium Germanorum II, 614, 8. Michaëlis imp. ib. 13. in omne genus hominum saevit II, 615, 5. 631, 1. eius prior patriarchatus ipsorum quatuor annorum fuit II, 781. secundus quando inceperit II, 790.

Athenaeus defensus adversus animadversionem Casauboni II, 663.

Atman regiones Cpoli circumscitas infestat II, 316, 7. viciniam Nicaeae aliasque regiones incurrat II, 332, 2. collectas a Siuro copias delet II, 414, 1. Belocomam capit ib. 18. Prusam obsidet II, 415, 3. regio-

nem Nicaeae adsitam vastat Mm Muguliorum dominae minis irruit II, 637, 7. Tricocciam expugnat I, 638, 1. loca Nicaeam et Pyta circumiacentia occupat II, 642, 3.

Attaleota equiso Magnesium occupat II, 423, 10. Nostongum urbe excludit ib. 14. per Rontzerium gratiam imperatoris impetrat II, 423, 10 sqq. a Rontzerio deficiens II, 439, 19. Italos Magnesiaeperepetadoritur ib. 20.

Atramyttii conventum imperator celebrat ad componenda ecclesiae dissidia II, 59, 1.

Augustaeum forum Cpolitanaum II, 662.

S. Augustinus a sexta synodo vir beatæ memoriae vocatus II, 29, 7.

Augustus mensis plerumque Pascheon nonnunquam Maemacteriaa dictus Pachymeri II, 701.

Aulax locus II, 427, 5.

auro liquefacto occisus Chalypas I, 129, 3. 249, 6.

Australium hominum natura I, 175, 7 sqq.

Azates sultan Peridis Tocharorum metu fugit ad imperatorem I, 129, 8. 130, 17. 609, 19. splendide excipitur I, 132, 5. fucum ei facit imperator cum hostibus eius foedere coniunctus ib. 11. ignavus et luxuriosus I, 129, 15. coniurat in imperatorem I, 229, 3 sqq. inclusus in arce Aeni I, 235, 16. deditur Bugaris et Tocharis I, 237, 10. encolpia petit ab imperatore I, 265, 15. an Christianus fuerit dubitatur I, 267, 1. matrem habuit Christianam I, 131, 2. de regno certat cum Raratine fratre II, 609, 12.

Baburxa Tamerlanis nepos Mogolis imperium condit II, 704.

Babylas episcopus Ancyranus II, 377, 9.

baculum pastorem patriarchae schismatici ab imperatoribus accipere soliti II, 747.

Bahadur-chan ultimus princeps Mogulensium quando imperare inceperit, quando desierit II, 825.

Baibras e servo fit sultan Aegypti Bundekdar dictus II, 815. mactans Scythicus utitur ad militiam ib.

- baiulus magistratus Venetorum I, 163, 2. trucidatus a Genuensibus Cpoli II, 242, 19.**
Balanidiota ephebus Theodori imp. I, 33, 23.
Balduinus imp. Latinus Cpoli capta fugae se mandat I, 144, 11. eius negligentia in conservando palatio I, 161, 7. excipitur et affinis assumitur a Carolo Appuliae rege I, 163, 12. 317, 6.
balneum ecclesiae Cpoli I, 259, 9.
Balsamon centum annis antiquior Pachymere II, 672. conciliatur eius narratio de imperatoris praerogativa aliqua cum Pachymere ib.
Bardareotae pars regii satelliti I, 321, 2. unde dicitur I, 549.
Basilius Barlaam episc. Adrianopolitanus excaecatus in perpetuam custodiam datur I, 302, 4 sqq.
Basilici fratres a sultane ad imperatorem transfugiunt I, 129, 16. alter magnus hetaeriaracha alter Basilius excubitor I, 130, 7.
S. Basilius Valentis imp. dona ecclesiae oblata accipit I, 480, 13. eius de processione Spiritus S. testimonium I, 481, 17. posteriorem filio Spiritum dicit II, 29, 20.
Basilii Bulgaroctoni imp. cadaver repertum et honorifice humatum I, 125, 1.
Basilius Caballarii F. I, 34, 7.
Batu Slavoniam aliasque terras Mogulensibus subiicit II, 803. victus a Francis in Persidem recedit et Calypham opprimit II, 809.
Bebyrces Pylopythii vexantur II, 413, 11.
Beclas vocabulum conflatum ex litteris initialibus quinque verborum I, 28, 14.
Bellagrad a arx obsessa ab Italis I, 509, 9. eius situs et descriptio I, 510, 1.
Belocoma s. Angelocoma direpta a Persis II, 413, 1. capitur ab Atmane II, 414, 18.
bema quid sit I, 611, 13.
Berengarius Entenza Catelanus dictus Pachymeri Mpyrigeris Tentza, Frantzi Piceriotetza II, 770.
Berytus destructa ab Aethiopicis I, 179, 14.
bisellii honor qualis sit I, 673.
Georgius Pachymeres II.
- Bizya a Pharenda Trimo obsidetur II, 629, 13. urbs Thraciae in qua praesidium equitum imperatores habent II, 774.**
Blachernarum palatium I, 161, 7. 421, 6.
Blachernensis synodus saevit in antistites a monachis accusatos II, 50, 12.
Blachi qui sint II, 665.
Nicephorus Blemmidas monachus religione et doctrina insignis aditur ab Iosepho patriarcha I, 338, 17. eius sapientia I, 339, 12. eius testamentum I, 341, 18. irritum factum I, 342, 9. eius scripta contra schisma I, 477, 3. processionem S. Spiritus probat libello II, 28, 17.
Booses fl. I, 510, 11.
borealium hominum natura I, 175, 7 sqq.
Bospilas contra Catelanos mittitur a Michaële Palaecol. II, 543, 6.
Bossilas dux Bulgarorum pro Romanis pugnantium II, 445, 20. Bulgaros Osphentisthlabo parentes caedit II, 446, 2. captos liberos dimittit ib. 7. Alanis et Turoopulis contra Amogabaros praestat II, 549, 10.
Brulas Caesareae episc. Athanasium Hierosolymitanum accusat II, 615, 12. missus ad rem inquirendam ipse eius sedem occupat ib. 15. ex-auctoratur II, 616, 4.
Brysis arx frustra oppugnatur a Catelanis II, 629, 8.
Bucellaria a Persis vastata I, 221, 10.
Bulgari Theodorum Angelum imp. devictum capiunt I, 82, 5. eorum rex Constantinus adversus Michaëlem imp. concitatur ab Irene uxore I, 210, 1. coërcentur ib. 8. cum Tocharis coniuncti imperatorem capere conantur I, 231, 5 sqq. Aeni arcem oppugnantes dedito Azatine recedunt I, 235, 13. pacem faciunt eum imperatore I, 342, 16. denuo contra eum bellum parant impulsu Mariae reginae I, 427, 1. contemnunt a sultane Aegypti I, 428, 17. vincuntur a Lachana I, 434, 7. eum regem accipiunt I, 443, 8. devicto Lachana a Tocharis Asanem regem agnoscunt I, 445, 10. Asanem fugant Tertere in regnum evecto I, 448, 2.

caeduntur in transitu Scaffadae fl. II, 446, 2. vicissim Romanos vincunt ib. 10. eorum mos captivos liberos dimittendi ib. 7.

Caballarii trecenti dati a domino Thebarum Ioanni Notho I, 328, 14.

Caballiariorum gens primaria Cpoleos I, 65, 9.

Michaël Caballarius magnus constaulus perit I, 411, 20.

Cabasilas actuarius admonet Andronicum de periculo patris aegrotantis I, 530, 8.

cadaver monachi alicuius sanctum habetur II, 480, 5.

Caesar. v. Strategopulus.

Callipolis a Catelanis seditiosis occupata munitur II, 527, 10. obsidetur a Romanis II, 528, 3. induciis fraude impetratis liberatur ib. 8. Romani iterum urbem oppugnantes fugantur II, 543, 6. oppugnantur a Genuensibus II, 605, 9.

Caloidas excacatur I, 492, 3.

camelopardalis descriptio I, 177, 9. campanarum sonitu populus convocatur II, 32, 18.

Campus Furentis locus II, 687.

canicleum quid sit II, 688. eius praefectura i. q. cancellarii officium ib.

canielinus i. q. cancellarius II, 689.

Canina arx Carolo regi data I, 508, 17. Itali devicti eo confugiunt I, 515, 3.

Canis regem significat apud Tocharos I, 346, 1.

Cannaburius minister Irenae Asanis viduae II, 509, 6.

Canstritzis urbs capta I, 348, 18.

Cantacuzenorum gens primaria I, 65, 11.

Caracalus Nicomediensis iugum evangelii ponit in ordinatione Athanasii patriarchae II, 146, 11.

Carbas eunuchus trucidatur II, 76, 16.

cardinales a cardine dicti I, 860, 1. de ea re locus Pii II, 659. eos ambit imperator I, 209, 20.

Carmani Alisya duce Philadelphiam obsident II, 421, 6.

Carpantans s. Carmpantanes a Cazane fratre ex Indis ad successionem imperii vocatur II, 459, 4. imperium suscipit ib. 8. Persas debellat II, 588, 8. eius imperii initium et finis II, 826.

Carolus Apulianus rex eligitur dux contra Manfredum rebeldi. 185, 7. 317, 10. devicti regnum capit I, 185, 14. Balduino Cephelugo affinitate iungitur I, 163, 2. 317, 6. parat bellum contra Romanos ib. eius gerendi facultatem rogari sibi a papa dolet I, 409, 16. Genninorum arcem in deditionem accipit I, 508, 8. praesidium ei imponit 509, 1.

Carolus quidam Muzalomen praevestiarium occidit I, 61, 7. invitatus ad coniurationem contra Michaelis imp. coniuratos prodit I, 284, 16.

Carthago Aethiopicibus pro arce I, 363, 3.

Caspiae portae I, 344, 16.

Cassianus magnus primicerius praefectus Mesothinae praeconditionis secretus revocatur II, 618, 10. negat se venturum nisi caveatur sibi pignoribus II, 619, 5. proditus a Cbelesibus capitur ib. 7. peritas artis bellicae II, 620, 4.

Castoria ab Ioanne despota capta I, 107, 2.

Castrum Oblivionis carcer cur in dictus II, 691. cur ab Amiano „Agribana“ a Simocatta „Giligerden“ vocetur II, 692.

Catanei Phocaeae domini I, 676.

Catechumena quid sint I, 46, 15.

Catelanii Rontzerio duce Cyzici dire grassantur II, 399, 4. 416, 1. unde Amogabari dicti ib. 2. nonnulli domum abeunt II, 418, 21. soluta obsidione Magnesia II, 480, 12. in Occidentem traieci continentem libidinis et avaritiae edunt exempla II, 481, 13. iusto plura ab imperatore postulantes obiurgantur II, 486, 5. 487, 9. legationes eorum ad imperatorem irritae II, 501, 12 sqq. 514, 4. Rontzerio interfecto a Romanis caeduntur II, 526, 5. Romanos Callipoli obris occidunt II, 527, 10. a Siculis destruntur ib. 18. Romanos accolae maris spoliunt II, 528, 3. Perinthum expugnant II, 529, 1. Catelani cuiusdam ab Andronico honoribus aucti proditio detegitur ib. 17. poenas dat II, 593, 7. Catelani Michaelis imp. vincunt II, 549, 3. regiones circa Maritima fl. infestant II, 562, 5. Cebuclocaes Persis produnt II, 580, 7.

loca Gano monti vicina populantur II, 585, 17. Rhaedestum frustra oppugnant II, 586, 11. mare infestant II, 592, 5. Orestiadis territorium vastant II, 603, 11. Pamphylum frustra tentant II, 605, 3. Didymotichi obsidionem solvunt ib. 6. pace spreta II, 625, 1. Cpolim tendunt II, 626, 2. revocantur ab incepto audita suorum clade II, 627, 8. fame et lue afflicti Maritzam fl. traicere cupiunt II, 636, 15. infensis invicem sibi ducibus Cassandream tendunt II, 651, 12. e proelio ibi commisso Romofortus superior evadit II, 652, 4.

Catelanici belli duplex initium a Pachymere confunditur II, 799.

Catharus legatus reginae Bulgarorum I, 428, 2.

Catherina Balduini F. Carolo regi Franciae nubens ei titulum Cpolitani imperatoris affert II, 763.

Cazanes Kanis Tocharorum e Chalaū et Apaga genus trahens II, 262, 15. Andronici imp. filiam ducit II, 402, 15. barbaros imperium Romanum incursare vetat ib. Cyrum Darium alios sibi imitandos proponit II, 457, 1. Iberis Christianis in bello utitur ib. 7. in crucis signo magnum vincendi omen positum putat ib. 11. sultanem Arabum debellat ib. 13. artis mechanicae peritus II, 458, 3. deum in gubernandis hominibus imitandum censet ib. 8. nummus auro purissimo ab eo cusus ib. 13. Tuctainem fratrem imperio excludit ib. 16. Carpantanem sibi successorem designat II, 459, 4. moritur anno imperii sexto aetatis quinto et trigesimo II, 456, 11. 459, 15.

Celtae securigeri custodes fidi I, 71, 9. carcer iis custodiendus traditur I, 378, 16.

Cenchreae arx ad Scamandrum I, 485, 3. a Persis oppugnatur II, 443, 9. ad dedicationem compulsa incendio deletur II, 444, 15.

Ceras portus Cpoleos I, 524, 1. ceremonia coronationis Michaëlis descripta I, 195, 1. promotionis Ioannis in despotam I, 196, 21.

Chabaea arx ad Sangarim I, 419, 8.

Chadenus a praesidiariis tributa exigit I, 18, 2 sqq. ut Michaëlem Palaeol. capiat Thessalonicam missus

I, 27, 5. 29, 14. clementia in eum utitur ib. 17. ominatur ei insciens imperium I, 30, 15 sqq.

Chalaza Sardensis episc. Germano suadet depositionem patriarchatus I, 296, 13. inde accusatus a Germano apud imperatorem I, 297, 16. v. Andronicus Sardensis.

Chalcedonensis canon a Graecia falso dictus contulisse primatum Cpolitanae sedi I, 664.

character sigilli Michaëlis imp. I, 532, 2.

Chatzices pro Iberis cum Andronico imp. frustra de foedere agit II, 620, 7 sqq.

Chela arx locus exsilii Iosephi ex-patriarchae I, 419, 1. capitur a barbaris II, 412, 14.

Chius crudeliter diripitur a Rontzerio II, 436, 19. vastatur a Persis II, 510, 1. incolae fugientes naufragio pereunt ib. 5.

Chliara arx terrae motu eversa II, 233, 9. 234, 4.

Choeroboscus. v. Ioannes.

Chosroës Anasuranus rex Persidis II, 686.

chrismate inunguntur qui se ad ritum Graecum adiungunt II, 520, 10.

Christiana religio floret apud Mogulenses II, 767.

Ioannes Chumnus accusat Veccum I, 376, 19.

Nicephorus Chumnus mysticus Theodoro Muzaloni aegrotanti inimicus minister II, 164, 14. protovestiarius et praefectus canidei creatur II, 193, 6. eius filia sponsa destinatur Alexio principi Lazorum II, 287, 10. et Ioanni despotae Andronici F. II, 289, 15 sqq.

Theodorus Chumnus legatus ad Rontzerium re infecta redit II, 508, 12.

Chutluchaimus Pachymeri dictus quem Arabes Kotlu Sahum vocant II, 823.

clerici urgentur et vexantur ab imperatore I, 386, 7. 390, 10. templo exclusi foris preces persolvunt II, 19, 17. suspenduntur per Iosephi ministros II, 21, 15. dum consecratur Gregorius sero in templum admisi dimittuntur sine liturgia II, 46, 10 sqq. communionem frustrantur pane profano sibi per fraudem dato II, 48, 5. tomo

Gregorii Cyprii subscribere recusantes multatur II, 111, 12 sqq. Gregorium accusaturi in iudicio adsunt II, 124, 17. donantur ab eo II, 133, 1. vexantur a Saba monacho II, 163, 2. ab Andronico II, 165, 4. oppressi ab Athanasio patriarcha II, 642, 6. litteras ad eum mittunt II, 643, 9.

Cocci monachi I, 489, 16.

Colonea a Ioanne despota capta I, 107, 2.

Colyba quae sint I, 574.

cometa anni 1264 I, 647. a. 1664 I, 648. a. 1695 I, 649. cometa Cpoli apparens describitur II, 304, 3.

concio Muzalonis protovestiarii I, 41, 15. Michaëlis Palaeol. I, 49, 7. eiusdem de urbis expugnatione I, 153, 9. ad populum de schismaticis I, 273, 14. ad ecclesiasticos I, 457, 4.

coniuratio contra imperatorem detecta et punita I, 284, 16.

Constantinopolis capitur a Graecis I, 140, 6. ab imperatore intratur I, 159, 16. ordinatur I, 163, 18. munitur I, 186, 11. quando a Latinis capta I, 694. quando a Graecis recuperata sit I, 722.

Constantinopolitanus patriarchatus ordine quartus ambitione in secundum promotus I, 661.

Constantinus dictus Michaël Palaeol. in infantia I, 301, 1.

Constantinus Melangiorum episc. I, 102, 9.

Constantinus Thecus Bulgarorum princeps Irenen Theodori imp. F. ducit I, 36, 1. concitatus ab ea contra Michaëlem imp. I, 138, 1, 210, 3. irrupit in fines Romanos cum Tocharis coniunctus I, 231, 5. cohibetur I, 210, 8. Irene mortuus Mariam Michaëlis imp. neptem ducit I, 342, 16. proelio a Lachana victus interficitur I, 432, 8 sqq.

Constantinus Melec Azatinis sultanis F. Cpoli baptizatus et educatus II, 612, 13. ne sultan fiat ab Andronico imp. impeditus II, 613, 1. Pagarum praefecturam ab eo accipit ib. 4.

Constantinus Magnus Helensae matris statuum in Strategio foro collocavit II, 662.

Contoskelium instauratur I, 365, 14. contus i. q. comes I, 181, 1.

coronatio Michaëlis Palaeol. ^{prima} I, 101, 13. ^{secunda} I, 173, 9. Andronici cum coniuge I, 318, 16.

Corone terrae motu concussa I, 393, 3.

Corones interpres missus ad Callanos II, 564, 9.

Cortazes Cretensium dux suspectam habet Philanthropeni concitationem II, 221, 18. Philanthropeni sibi proditum herti tradit II, 224, 12 sqq.

Cosmas Sozopoli oriundus cum fratre et filio fit monachus II, 182, 8. e monasterio eicitur ib. 20. liberatus in insulam solitariam secedit II, 183, 3. insinuaturs imperatori ib. 11. confessarius eius et patriarcha fit ib. 14. II, 184, 13. Ioannis nomen assumit II, 185, 11. baculo pastorali et dibambulo honoratur II, 186, 8. solos monachos ad episcopatus evocat II, 187, 3. imperatori invitus assentitur II, 197, 12. de scriptis Athanasii repertis cum eo deliberat II, 249, 19. aegre fert non consuli se ab eo super Simonidis nuptiis II, 279, 8. imperatori propter consilium filiae dandae in matrimonium crali Serbiae iratus II, 281, 8. aedes patriarchales intrare recusat II, 283, 16. placatus ab imperatore officium patriarchale resumit II, 292, 7. obstat restitutioni Ioannis Ephesini II, 299, 10. in monasterium secedit ib. 17. accusatus ab episcopis II, 300, 3. ultro adit imperatorem eumque sibi reconciliat II, 302, 4. voce divinitus edita imperatum sibi ait ut ecclesiae regendae munus resumat ib. 17. oppugnatur ab episcopis II, 337, 5. Hilarionem Selybriensem frustra criminatur II, 339, 17. patriarchata cedit II, 341, 5 sqq. imperatorem sibi insidiantem anathematis interminatione turbat II, 375, 15. anathema tollit II, 380, 13. Sozopoli secedit II, 384, 11. ab Osphentisthlabo mittitur ad imperatorem II, 628, 12.

Cosmidii monasterium I, 475, 10. arx diruta II, 592, 15.

Cotanitza monachus e Periblepi monasterio in monasterium Maximum traducitur II, 66, 15. inde suffigit II, 67, 6. Triballis iunctus Romanos vexat II, 257, 12. adiungit se

crali ib. 15. 271, 12. ab eo imperatori deditur II, 285, 15.

Cozylenſis antiſtes conſecrat Georgium Cyprium II, 44, 3. Philippo magno domino confeffarij ib. 8.

crates Serbiae perfidus I, 350, 18. 352, 14. fines Romanos incurſat II, 257, 14. 271, 12. inconfans II, 272, 11. plures uxores habet ib. 17. libidinoſus II, 273, 5. Simonidem vix octennem Andronici imp. F. in matrimonium accipit II, 285, 15 ſqq. Cotanitizam imperatori tradit ib. ab imperatore honorifice excipitur II, 286, 5.

Creta terrae motu concuſſa II, 393, 4.

Cretenſes a Latinis ſubacti militatum in Aſiam tranſeunt II, 209, 5. Philanthropeno auxiliares II, 210, 10. eius cunctationem ſuſpectam habent II, 221, 18. eum produunt II, 224, 12 ſqq.

Crotonae episc. honoratur ab imperatore I, 360, 8.

crucis gloria cauſa bellandi Francis I, 363, 13.

Cubuclea arx a Perſis oppugnatur II, 580, 7 ſqq.

Cudumenes Traianopoleos episc. I, 351, 5.

Cula arx II, 435, 17.

Cursites Alanus ſororem Cuximpaxi in matrimonium dat II, 575, 5.

Cutritzaces auctor conſilii expugnandae Cpoleos I, 118, 15. ad id exſequendum plurimum conſert I, 129, 14.

Cuximpaxis nomen ſonat principem Hieromagorum II, 590, 9. Tocharus ſuperſtitionis Perſicae antiſtes II, 345, 5. Chriſtianus fit ib. 10. filiam Solympaxi collocat ib. 12. ſuſpicionem perfidiae incurrit II, 346, 6. ab Andronico miſſus ad deleniendos Alanos cum iis ſe coniungit II, 553, 3. 574, 12.

Ioannicus Cydon episc. Theſſalonicenſis ex praefecto Sosandrorum I, 126, 7.

Cypri rex filiam Michaëli Andronici F. uxorem dare recusat niſi probante papa II, 205, 8.

Cyprius. v. Gregorius.

Cyrilli teſtimonium de proceſſione

S. Spiritus I, 383, 9. II, 30, 10. Filium vocat os Patris ib.

Cyrillus Tyrius a Syris eligitur Antiochenus patriarcha II, 56, 16. Dionyſium Pompeianopolitanum in aditu ſedis praevertit ib. 17. ut ſui electio rata habeatur Cpolim venit II, 122, 19. assignatur ei diverſorium in monaſterio Hodegorum II, 123, 8.

Cyziceni a Catelanis oppreſſi II, 399, 5.

Cyzicenus episc. Georgius legatus ad papam I, 374, 10. Theodorus dire vexatus a ſchismaticis II, 53, 8.

Dacibyza arx I, 192, 10. II, 103, 17.

Damaſceni teſtimonium de proceſſione S. Spiritus I, 489, 4.

Damaſcus funditus eversa I, 179, 17.

Daniel Cyzicenus tomum Gregorii vituperat II, 116, 6. recusari ei teſtimonium ſanae doctrinae vult II, 128, 2. 129, 2. obiurgatus ab imperatore in cuſtodiam datur II, 129, 11.

Daphnuſia inſula oppugnata a Latinis I, 138, 20. liberatur I, 145, 6.

David Mepe Iberiae I, 216, 15.

debilitatio imperii ſub Andronico unde orta II, 208, 4. 545, 12.

decretum de fide a Vecco auctum II, 32, 10.

Demetrias turribus munitur II, 71, 14. ab imperatore Theophanoni deſtinata dotis loco II, 284, 9. ea merſa ante nuptias repetitur ib.

Demetrius Michaëlis deſpotae F. I, 242, 18. patre mortuo Michaël vocatur I, 439, 13. ducit Annam Michaëlis imp. F. ib.

deputati quod munus habeant in equitatu II, 668.

deſpoſyni dignitas qualis ſit II, 182, 4.

deſpoticae dignitatis quae ſint inſignia I, 337, 10.

diakineſima quae ſit hebdomas II, 50, 13. 667.

dibambulum quid ſit II, 669 ſqq.

dicaeophylax Scutarjotes teſtis contra Joſephum I, 398, 11.

dicanicium quid ſit II, 675.

Didymium Mileti arx nunc dicta munitio Duorum Collium II, 211, 6.

S. Diomedis monaſterium I, 113, 14.

Dionysius Pompeopolitanus electus patriarcha Antiochenus a Cyrillo aemulo praesoccupatur II, 56, 17.

Drymis contra Andronicum rebellionem molitur II, 593, 2. convictus perpetuo carceri addicitur ib. 11.

Ducas magnus hetaeriarcha ad Amogabaros legatus II, 502, 6.

Dyrrhachium terrae motu evertitur I, 355, 5. instauratur et occupatur ab Illyriis I, 508, 4.

Ecaterina. v. Aecaterina.

ecclesiarchus adhibitus a schismaticis ad ordinandum Gregorium Cyprium patriarcham II, 46, 5.

eclipsis solis a Pachymere ambiguae designata I, 693. suo anno reddita I, 700. eius epilogismus I, 704. ea quae a Gregora memoratur quo anno contigerit I, 735. eclipses non portendunt adversa I, 716.

S. Eliae arx a Turcis obsessa Latinis Christianis se dedit II, 621, 3.

Elimeres s. Eltemeres Croni despotae Romanos vincit II, 266, 16. Radosthlabum excaecatam remittit et duces Romanos captos Osphentisthlabo donat II, 267, 2. inclinatur se ad partes imperatoris II, 558, 19. propterea oppugnatur ab Osphentisthlabo II, 562, 2.

encolpia quid sint I, 265, 20, 553.

Encone Mancusi F. a Pantoleonte adoptata Osphentisthlabo nubitur II, 265, 1.

Enopolites spado magnus drungarius custos sepulcri Michaelis imp. Athanasium monachum Andronico imp. offert II, 107, 10. Michaelis imp. ossa Selybriam deportat ib. 14.

Ephesi episc. Nicephorus patriarcha factus I, 117, 2. moritur Nymphaei I, 126, 12. Isaac arbiter conscientiae imperatoris I, 451, 9. procuratur ab imperatore promulgari novellam de stauropogis ib. sqq. clam infensus Vecco I, 479, 9. sqq.

Ephesus expulsi a Rontzerio II, 436, 16. capitur a Sasane Persarcha II, 589, 5. templum ibi S. Ioannis diripitur ib. 13.

Ephraimae Cosmae patriarchae F. male ab eo praefectus dispensandis rebus ecclesiae II, 300, 18.

epicombia quid sint I, 561.

S. Epiphanius testimonia de processione S. Spiritus II, 30, 14.

episcopi propter communionem cum Latinis per trimestre suspensi II, 2, 15.

Epsetopolus libello accusat Annum patriarcham I, 257, 5.

Euboenses Athanasium Alexandrinum apud se diversantem de eucharistia tentant II, 593, 18. respondere nolenti vivicombarum nantur II, 594, 12

eucharistiae reliquiae pueris comedendae dantur I, 258, 8. 535. euchelaeum quid sit I, 564.

Euchita vocatur Athanasius patriarcha ab Arsenianis II, 478, 5.

evangelii codex episcopis dum ordinantur imponi tanquam iugum solitum II, 683.

exarchus Pisanus ob eiectos e monasterio Latinos per sicarios vulneratur II, 538, 8.

fabae cornu tactae quae dicuntur II, 693. de iis loci Platonis Theophrasti Plutarchi declarati ib.

faces accendi solitae ob memoriam defunctorum II, 279, 1.

famosi libelli clam sparguntur II, 245, 3. 520, 6. 576, 13.

Ferdinandus Balearici regis F. ad conciliandos inter se Catalanos missus frustra in eo laborat II, 775.

fiesta Graecorum a pridiana vespera inchoari solita II, 726. 758.

festum Acatisti quando celebratur I, 257, 5. eius origo I, 537. Hyppapantes festum I, 453, 8.

fiabella qualia et quo usu sint in sacro altari II, 674.

fortuna vulgo credita favere magnis ducibus II, 210, 10.

forum Magnum Copleos incendio deletum splendidius reficitur II, 178, 6.

forum Constantini primum Strategium deinde Augustaeum dictum II, 662.

Frangopolus v. Phrangopolus.

fratres duo Catelani e turri igne circumdita se praecipitant II, 555, 19.

fratris titulum ab imperatore sultani tribui licitum esse quidam censent II, 246, 13.

Frerii ad imperatorem missi a papa I, 371, 2. iisdem imperator nuntiis ad papam utitur I, 359, 3.

- monasterium** condunt Cpoli II, 536, 15. inde pelluntur II, 537, 5 sqq.
Euboeenses in Athanasium Alexandrinum concitantur II, 694, 1. Hierosolymitani Rhodi arcem ab imperatore frustra sibi expetunt II, 635, 19.
Fridericus Siciliae rex I, 181, 10.
Furni castrum Persis deditum a Rontzerio recuperatur II, 436, 1.
furnus sanctus II, 80, 8.
Gades nomen quid ex origine significet II, 692.
Galata arx ab imperatore oppugnata I, 122, 1 sqq. Genuensibus concessa I, 168, 6.
Galenollimen locus I, 288, 16.
Galenus missus ad Arsenium exsulem I, 286, 12.
Galesiota Galactio excaecatus a Michaële imp. II, 17, 7. templum expiat II, 20, 10. Andronicum Sardanensem magistrum prodit II, 65, 11.
Ganus mons I, 235, 1. regiones ei subiacentes occupatae II, 585, 17. 607, 5.
Gasmuli qui dicantur I, 309, 14. 550.
Gemistus commentariensis ecclesiae I, 290, 4.
Gennadius monachus Cpolitano obiurgat II, 21, 8.
Gennadius olim episc. patriarchatum recusat I, 139, 7. imperatorem monet ne clerum contemnat II, 167, 1.
Genuenses Venetis ante inferiores postea potentiores I, 419, 10. quidam eorum montana Phocaeae dono accipiunt I, 420, 10. nonnulli invito imperatore Cpolim praestervecti graviter multantur ib. 17 sqq. a Venetis dissident II, 232, 14. ab iis coacti Galatam deserunt inque regionem circa Blachernas migrant II, 237, 9 sqq. in Venetos urbis inquilinos grassantur II, 242, 8. sqq. male cum Alexio Lazorum principe pugnant II, 449, 1. Trapezuntis suburbium incendunt ib. 16. pacem cum Alexio facere coacti II, 450, 4. contra Catalanos Siculosque bellum parant II, 489, 12. tentantur a Catalanis ad favendum ipsis II, 534, 9. monachos Latinos ulciscuntur II, 536, 15. Andronico sibi propterea irato reconciliantur II, 535, 4. cum eo conspirantes Catalanos proelio navali vincunt II, 540, 12. de pretio opis bellicae cum Andronico dissident II, 544, 13. suadent Tenedensibus obsessis ut imperatoriis se dedant II, 556, 10. classem imperatori auxilio mittunt II, 597, 11. quatuor triremes ei commodant ad custodiendas Abydi fauces II, 600, 1. cum reliqua classe Gallipolim oppugnant II, 605, 9.
Georgius Acropolita magnus logetheta docet rhetoricam I, 283, 7. punit obtrectantes Iosepho patriarchae I, 316, 2. dicitur fuisse liberioris conscientiae ib. 4. defenditur I, 653. interest iudicio de Vecco I, 377, 6. legatus ad Gregorium X papam conciliationem ecclesiarum perficit I, 384, 10 sqq. quando mortuus sit II, 725.
Georgius Cyprius adiuvat imperatorem ad reconciliandas ecclesias I, 374, 11. v. Gregorius Cyprius.
Georgii Nostongi arrogantia I, 65, 12.
Georgius Pachymares. v. Pachymeres.
Georgius Serbus legatus a crale artificiose agit cum legatis Michaëlis imp. I, 352, 15.
Georgius Moschampar obartophylax spurium esse testimonium S. Damasceni asserit II, 92, 9. loco cedit II, 115, 12. aliud praeterea nomen habet II, 99, 6. 740.
Georgius Alanorum dux Rontzerium Caesarem interficit II, 525, 10.
Germa locus II, 425, 10.
Germanus Adrianopoleos episc. creatur patriarcha I, 278, 17. eius mores ingenium et vita I, 279, 2. factio in eum conflata I, 281, 18. Holobolus scholae praeficit I, 282, 18. patriarchatu cedit I, 299, 8. dona imperatoris recusat I, 301, 7. legatus mittitur in Pannoniam I, 318, 7. ad Gregorium X papam I, 384, 10. e napfragii periculo evadit I, 396, 4. pacem ecclesiarum perficit I, 398, 2. eius patriarchatus initium et finis I, 730.
Germanus Acacii F. creatus episc. Heracleensis ad inaugurandum patriarchatu Cyprium II, 45, 1. ab eo se abscindit II, 133, 4. exauctoratur ib. 3.
Gidas a Theuderico mittitur ad

componendas Amogabarorum discordias II, 640, 17. et se subijcere Catalani recusant II, 641, 3. bello civili inter Catalanos orto vincitur a Romoforto II, 652, 4.

Gilgardon quid significet II, 692. gilda insignia praetoriae dignitatis II, 517, 6.

Glabas curopalates Mesembream recipit I, 350, 8. Tarchaniota et magnus conostaulus Tocharis praeficitur II, 12, 12. contra caesarem Serbiae missus II, 271, 15. bello parum proficiens suadet imperatori ut pacem cum eo faciat II, 272, 1. mittitur comes Michaelis imp. junioris in partes Occiduas II, 445, 13. rei militaris peritissimus ib. podagra laborat ib.

Glabatus inter primos murum Cpoleos conscendit I, 142, 14. gradus cognationis quales sint Graecis I, 680.

Gregorius X papa creatus imperatorem invitatur ad conciliandas ecclesias I, 369, 9. Gpolim mittit qui id negotium urgeant I, 371, 2. pace facta proclamatur Cpoli patriarcha oecumenicus I, 399, 16. Carolum regem prohibet a bello Graecis inferendo I, 409, 16.

Gregorius Cyprius synodo contra Veccum interest II, 25, 13. Iosephitis gratus II, 42, 15. designatur patriarcha eblanditis imperatoris suffragiis ib. monachus et diaconus factus II, 44, 17. postremum inauguratur patriarcha II, 45, 9. Gregorii nomen accipit antea Georgius vocatus II, 64, 2. invitatus tolerat vexationes antistitum II, 53, 2. non permittit ut Arseniani sectae suae veritatem ostento divino probare tentent II, 60, 10. Arsenianos excommunicat II, 64, 4. solemnique colloquio disputat cum Vecco II, 90, 8. ei demandatur ut tomum contra Latinos scribat II, 111, 1. tomum firmari curat subscriptionibus imperatoris et antistitum ib. 7. corrigere tomum recusat II, 120, 3. propterea nonnulli se ab eo ut haeretico abscindunt ib. 6. patriarchatu cedit II, 121, 18. migrat in hospitium S. Pauli II, 123, 8. apologiam sui scribit ib. 15. iudicii subeundi occasi-

onem capide arripit II, 124, 5. e sentit in abdicationem si detur testimonium incorruptae doctrinae I, 126, 14. quo concessio II, 129, 1. dat scripto conceptam abdicationem fraudulentam II, 130, 13. ignoscit adversariis II, 132, 15. in monasterium Aristinae secedit II, 133, 14. cum Germano Heracleensi et Nephyto Prusaensi a se exactoris in gratiam redit II, 133, 3. egrit hospitium Raulaenae ib. 15. Meistas eius alumnus II, 385, 11.

Gregorii monachi vaticinia II, 185, 11. 18. 186, 1.

Gulielmi turris II, 417, 14. Gulielmus Achaiae princeps I, 83, 3. capitur a Romanis I, 86, 1.

Gulielmus Ioannis Thebarum magi domini frater Ioannis Nothi gener I, 328, 8. fratri succedit in dominiis Thebarum I, 413, 8.

Ioannes quidam ab Ioanne Deca honoribus ornatus II, 546, 13.

Hadriani V papae pontificatus I, 666

Haemus mons ditionis Bulgarorum I, 210, 19.

Hagobanasa nomen Castris Obvionis II, 692.

Hales Amurii F. patre mortuo etiam Amurii dictus Melecum occidit II, 327, 10. Romanas regiones incurrit II, 330, 8. ad acies infestandos Romanos incitatur aemulatione Atmanis II, 332, 2. expetit sibi ab Andronico imp. Interamnem ad Sangarium II, 460, 2.

Haytho rex Armeniae Cpoli monachus factus II, 752. visum divinitus recuperat a Sebatho fratre excaecatus ib. in regnum restituitur ib.

Heraclea Ponti quo anno a Persis capta sit I, 749.

Heracleenses urbe diruta Selybriam migrant II, 586, 6.

Heracliti sententia illustrata I, 656.

Hermi arx prope Magnesium I, 89, 18.

Hesychius emendatus I, 594. hetaeriarum admissionibus praefectus I, 321, 4.

Hieri arx oppugnatur a barbaris II, 412, 14. qui eam tenent cum Turcis pacem facere coguntur II, 627, 13.

- S. Hieronymus a Damaso eruditus**
et S. Basili aequalis processionem
S. Spiritus ex Filio docet II, 29, 5.
- Hilarion episc. Selybriensis criminatur Cosmam** II, 337, 8. ab eo accusatur II, 339, 12. a quibusdam damnatio eius impeditur II, 340, 7.
- Hilarion monachus cum manu collecta feliciter contra Persas pugnat patriarcha frustra eum prohibere conante** II, 596, 1 sqq.
- Manuël Holobolus mutilatur naso et labris** I, 192, 20. praeficitur scholae ecclesiasticae I, 282, 18. ab **Andronico imp. adhibetur ad conciliandas ecclesias** I, 374, 9. **Nicaeam relegatur** I, 392, 13 sqq. inde **arcesitus ignominiose per urbem traducitur** I, 394, 2. **synodo contra Veccum interest** II, 25, 14. cum eo disputat II, 90, 7.
- hoplothea sacra liber magnae auctoritatis apud Graecos** II, 31, 10.
- Hulacu Pachymeri Chalaü dictus** II, 812.
- Hyacinthus monachus intimus Arsenio** I, 294, 8. **dux Arsenianorum in conventu Atramytiensi** II, 59, 12. a **Gregorio patriarcha excommunicatus in eum rebellat** II, 64, 8. **Pysolatrarum Arsenianorum dux a ceteris Arsenianis dissentit** II, 134, 13. **iis reconciliatus** II, 207, 12. ab imperatore in carcerem conicitur ib. 17. post eius mortem **Arsenianorum factio nihilominus viget** II, 353, 19.
- Hyampolis arx ab Eltimere dedita Osphentisthlabo** II, 558, 19.
- Hyperpyron nummus Graecis usitatus** II, 722.
- Hypoplaciae Thebae locus** II, 58, 5.
- Jacobus minister olim Rontzerii a Romanis captus** II, 563, 7. **legatus ab Andronico ad Catelanos pacis causa** II, 564, 2 sqq. nihil proficit II, 572, 2.
- Jacobus praefectus monachis Athonis montis unus e tribus electis ad patriarchatum** II, 139, 7.
- Januarius mensis Atheniensibus Lernaon dictus** II, 699.
- Jasites Iob electus a schismaticis ad componendum libellum imperatori offerendum** I, 380, 2. **auctor est Iosepho patriarchae palam iurandi se nunquam consensurum in pacem ecclesiarum** I, 382, 4. **relegatur Chabaeam** I, 419, 7.
- Jasites Melias ignominiose traductus per Cpolim** I, 394, 8.
- Iatropulus logotheta domesticorum** I, 522, 10.
- Iberiae Mepe David** I, 216, 15.
- Icarius princeps Anemopylarum deficit a Latinis ad Romanos** I, 410, 17. **Ioannem magnum dominum Thebarum capit** I, 411, 7. **classi praeficitur** I, 413, 15. **eius frater pugna victus capitur** I, 411, 17.
- S. Ignatius plebem episcopis obediendi iubet** II, 464, 3.
- Ignatius episc. Romam missus** I, 462, 15.
- Ignatius Rhodius monachus** I, 295, 1.
- imago Deiparae lacrimat** II, 81, 19. **S. Georgii sanguinem profundit** II, 82, 5. **urbis Cpoleos terrae motu deiicitur** II, 234, 16.
- imber ingens** II, 268, 15.
- incendium Galatae duplex Gregorio patriarcha** II, 178, 6. **Cpoleos ib.** 8. 581, 7.
- indictiones Graeci a Septembri numerant** II, 798.
- insectum vivum auri insidens surditatis causa** II, 453, 3.
- Insula Principum a piratis occupata et vastata** II, 324, 15.
- Ioachimus Bulgarorum patriarcha legatus ad imperatorem missus Osphentisthlabum obsidem patri reducit** II, 267, 12. ab **Osphentisthlabo necatur** II, 265, 13.
- Ioannes Batatza imp. Michaëlem Palaeol. custodiae mandat** I, 21, 11. **liberat** I, 22, 8 sqq. **Theodorum F. optime erudit** I, 38, 11. **contra Tocharos arces munit bellumque parat** I, 134, 2. **aegrotans sanitatem recuperat eleemosynis** I, 70, 6. **parcus** I, 68, 6. **vocatur Romanorum pater** I, 69, 2. **Annam Siculam senex ducit** I, 181, 9. **eius mors et tempus imperii** I, 693. **negligentiam custodum aerarii punit** II, 296, 5. **apparuisse creditur post mortem** II, 400, 11 sqq. **cleemosynarius dictus** II, 401, 18.
- Ioannes Theodori imp. F. patri**

succedit admodum adolescens pupil-
lus Muzalone tutore I, 39, 12. opti-
mates ei insidiantur ib. 17. a tutore
defenditur ib. 18. occiso Muzalone
de tutela eius certatur I, 64, 5.
Michaëlem Palaeol. tutorem declara-
tum I, 66, 12. imperii collegam ad-
mittit I, 81, 15. 96, 15. coronatione
frustratur I, 101, 13, 173, 18 sqq.
exactorator a tutore I, 127, 11.
excaecatus I, 191, 18. in arcem Da-
cibyzae includitur I, 192, 9. eius
amici mutantur ib. 20. Pseudoioan-
nes imperator declaratus a Zygenis
ad Persas fugit I, 193, 17. 206, 1.

Ioannes Choeroboscus s. Matsucatus in carcerem conicitur II, 442, 4 sqq. inde elapsus contra Persas feliciter pugnat ib. 16. de eius exitu varii sermones II, 443, 12 sqq.

S. Ioannis Damasceni corpus Arsenianis ad probandam ipsorum doctrinam conceditur II, 40, 6 sqq. eius de processione S. Spiritus testimonium II, 31, 13. 110, 16. explicatur a schismaticis ib.

Ioannes Glycys petitionum minister I, 164, 19. mittitur legatus in Cyprus et Armeniam II, 205, 6.

Ioannes Ephesinus absens tomi Gregoriani accusatoribus adscriptus II, 116, 4. adventu suo turbas auget II, 122, 12. testimonium sanae doctrinae Gregorio dari vetat II, 128, 2. 13. ab imperatore custodiae mandatur II, 129, 2 sqq. eius liberatio a Cosma patriarcha impeditur II, 298, 11 sqq.

Ioannes Lazorum princeps moritur II, 270, 9.

Ioannes magnus dominus Thebarum auxilia mittit Ioanni Notho I, 328, 4. vincitur et capitur ab Icaro I, 411, 7. liberatus in patria moritur I, 414, 8.

Ioannes Michaëlis despotae F. ne-
thus Achaiae principem Romanis
prodit I, 84, 18 sqq. Megaloblachitis praestitit I, 83, 6. fines Romanos incursat I, 307, 17. Sebastocrator creatur I, 308, 13 sqq. Andronicum Tarchaniotam ab Andronico transfugam excipit I, 322, 5. obsessus clam elabatur I, 326, 8. Patras obsessas liberat I, 328, 4.

Ioannes Parastron legatus a papa

ad imperatorem ecclesiam concilia-
rus I, 371, 2. II, 22, 2.

Ioannes Tarchaniota. v. Tarchaniota.

Ioannes Veccus. v. Veccus.

Ioannicus Cydon. v. Cydon.

Ioannicus Ternicopolus. v. Ternicopolus.

Iolante Theodori Palaeol. F. Ar-
moni Sabaudiae comiti nubit II, 73.

Iosephitae h. e. asseclae Iosephi
ab Arsenianis impugnantur II, 39, 2
sqq. consentiunt cum iis in diudi-
catione controversiarum per igam
II, 61, 1 sqq.

Iosephus uxorem habens clero
domestico Irenes imp. adscriptus I,
304, 3. monachus et confessorius
imperatoris I, 256, 2. dissuadet im-
peratori ne absolutionem a Germano
accipiat I, 290, 17. eligitur patriar-
cha I, 304, 3. eius mores et ingenium
ib. imperatorem anathemate solvit
I, 306, 11. factionem contra se con-
flatam opprimere conatur I, 314, 6
sqq. proficiscitur in Orientem mona-
chos sibi conciliaturus I, 338, 12.
ecclesiarum pacem impedire studet
I, 379, 10. exactorator I, 398, 6.
comiter agit cum Vecco successore
suo I, 413, 19. relegatur Chelam
I, 419, 1. imperatori offensus sat-
facit I, 506, 17. decrepita aetate
suae in thronum restitutioni assenti-
tur II, 16, 16. tantum non exanimis
portatur ad patriarchales aedes II,
19, 12. eius ministri pro arbitrio
agunt II, 20, 15. obit II, 38, 16.

Irene Theodori imp. F. nubit Con-
stantino Techo I, 36, 1. virum con-
tra Michaëlem imp. concitat I, 210, 3.

Irene Asanis vidua v. Palaeologa
Irene.

Irene Montisferrati marchionis F.
nubit Andronico imp. viduo II, 87,
13. coronatur II, 88, 1. nuptias
Ioannis F. cum filia praefecti camlicae
differrit cogit II, 287, 10. tandem in
eas consentit II, 378, 20. Thessalo-
nicam profecta ib. 18. cogit copias
in subsidium imperatoris II, 557, 6.

Isaacus episc. Smyrnenensis I, 126,
10

Isaac episc. Ephesinus confes-
sarius Michaëlis imp. I, 451, 9. in-

fensus Vecco patriarchae I, 479, 9.
procurat promulgari novellam de
stauropogis I, 452, 9.

Isaacius Melecus Persarum satrapa
in Catelanos perfidus II, 591, 1. se
iis purgat ib. 15 sqq. in Asiam tra-
iectus cum imperatore tractare pergit
II, 592, 5. 603, 14. persuadet Per-
sis ut Amogabaras deserant II, 631,
13. traditus Amogabaris poenas dat
II, 632, 9.

Ithamar Nicephori despotae F.
Michaëli Andronici F. sponsa offer-
tur II, 200, 17 sqq. eae nuptiae
ab episcopis propter consanguinita-
tem non admittuntur II, 201, 11.
Philippo regis Apuliae nepoti nubit
II, 202, 3.

Iudaei ad carnificis ministerium ad-
hiberi soliti II, 229, 1.

Iustinianeus pons super Sangarim
II, 330, 19.

Iznicmld Arabibus dicta Nicomedia,
et Iznic Nicaea II, 831.

Kanis Tocharorum Cazanes II,
456, 11. id vocabulum diversum a
Chane II, 689.

Kublai Mogulensis imperator II, 814

Laceras primus in moenia Cpoleos
escendit I, 142, 18.

Lachanas e subulco fit dux exer-
citus I, 430, 18. Constantinum Bul-
gariae regem victum occidit I, 432, 8.
Maria eius vidua in matrimonium
ducta coronatur rex Bulgariae I, 441, 9
sqq. crudelis in captivos I, 445, 10 sqq.
rebellant in eum Bulgari eiusque ux-
orem dedunt Romanis I, 446, 14. Terno-
bum obsidet I, 466, 3. Romanos bis
vincit ib. 9. supplex a Noga trucidatur
ib. 20 sqq. Pseudolachanas fraude
deprehensa in carcerem coniicitur II,
188, 14 sqq. 192, 4.

Lamius dux Persarum bello in-
festat loca Cpoli adiacentia II, 316, 9.

laqueo reos strangulare Italorum
non Graecorum moris II, 425, 13.

Lardea arx ab Osphentiathlabo
munita II, 553, 19 sqq.

Latini Cpoli pelluntur I, 144, 11.
proelio navali a Romanis vincuntur
I, 334, 8. admissi ad communionem
pace ecclesiarum facta I, 399, 17 sqq.
eorum clades ad Bellagrada I, 503,
4 sqq. capti in triumpho ducuntur et
carceri mancipantur I, 515, 17 sqq.

Laura locus I, 414, 4.

Lazarus Gorionites excaecatus in-
terest conventui Atramyttiensi II,
59, 14. vocatur ab Andronico imp.
ad colloquium nocturnum II, 354, 14.

legati Michaëlis imp. ad papam I,
168, 14. 209, 16. 384, 10. 505, 7.
ad Tocharos et Aethiopes I, 174, 3.
ad regem Pannoniae I, 317, 14. ad
caelem Serbiae I, 351, 1. ad regem
Franciae I, 361, 5. papae ad im-
peratorem I, 369, 9. 398, 4. An-
dronici imp. ad papam infecta re re-
deunt II, 243, 7. legati gentium ex-
terarum ab imperatoribus in atrio
excipi soliti II, 665.

leges Tocharorum earumque lator
I, 345, 16.

Lemnus expilatur a Rontzerio II,
436, 19.

Leo praefectus orphanotrophii le-
gatus ad Venetos II, 243, 9.

Leo III papa non admittit additio-
nem ad symbolum quoddam I, 669.

Leovitus praedicens ex eclipsibus
futura vanitatis notatus I, 719.

Libadarius protovestiarita et Sar-
dibus praefectus sollicitus propter
rebellionem Philanthropeni II, 220,
18. cum Cretensibus de eius pro-
ditione agit II, 223, 8. contra eum
ducit II, 226, 5. eum proditum sibi
capit ib. 16. Iudaeis excaecandum tra-
dit II, 229, 1. ob rem bene gestam
honoribus augetur II, 231, 17.

logariastae quale officium sit II,
700.

Lucas episc. Bizyensis II, 377, 11.

Lucas praepositus monasterio Pan-
tepoetae II, 185, 12.

Ludovicus Cellotius defensus I, 613.
lunae eclipsis visa a. Chr. 1302
II, 791.

Macarius Columba accusatus per-
duellionis poenas dat I, 489, 8. ex-
caecatus interest conventui Atramy-
ttiensi II, 59, 14. vocatur ab An-
dronico imp. ad colloquium noctur-
num II, 354, 14.

Macarius episc. Pisidiae I, 267, 10.

Macarius Achridensis benedicit nu-
ptiis cralis cum Simonide II, 285, 19.

Machrama Rontzerii iussu inter-
ficitur II, 437, 7.

Macronus cubicularius excaecatus
I, 207, 14.

Madytus arx ab Amogabaris expugnatur II, 578, 1. 602, 7.

Magedones Romanis subiecti I, 220, 6. vexantur a Persis I, 311, 7.

Magnesia ad Hermum delecta ad custodiam Ioannis principis I, 39, 18. servatur ibi pecunia publica I, 71, 7. occupatur ab Attaleota II, 428, 10.

Magnesienses rebellantes contra Rontzerium II, 439, 6. diu ab eo obsessi II, 440, 6. tandem liberantur II, 480, 12.

magnus dominus princeps Thebarum I, 328, 4. 655.

Maius de Belicrto Theodori imp. filiam ducit I, 180, 19.

Manda s. Mercurius domesticus ecclesiae in Apuliam missus I, 475, 16.

Manfredus Apuliae rex Michaëlis Angeli despotae gener I, 82, 20. auxilia socero mittit I, 83, 3. 89, 9. a papa deficiens debellatur a Carolo fratre I, 185, 7. regno spoliatur I, 317, 10.

Mantachia Persa Tralles capit I, 472, 8.

Manuël Genuensis Phocaeae dominus I, 420, 5.

Manuël patriarcha pro Michaële Palaeo. apud Ioannem imp. intercedit I, 22, 8. consentit in obedientiam erga papam I, 374, 5.

Manuël episc. Thessalonicensis non consentit in coronationem solius Palaecologi Ioanne puero excluso I, 102, 4 sqq.

Nicolaus Manuëlitis praefectus Nicocaeae I, 246, 18.

Marcus Hierae monachus I, 290, 6.

Marcus monachus commentarium edit II, 117, 14 sqq.

Maria regis Armeniae F. sponsa destinatur Michaëli Andronici F. II, 205, 13. aegrotans in itinere Rhodum defertur ib. 20. eiurato ritu patrio ungitur II, 206, 8.

Maria Eulogiae Palaeo. F. v. Palaecologa Maria.

Maritza fl. II, 562, 7.

Marmaritzensis licet simoniacus unicus tamen indubiae ordinationis episcopus ab Arsenianis iudicatur II, 356, 2. 761.

Marmutzas dictus Germanus patriarcha I, 282, 7.

Marpu vox coelitus missa I, 27, 17 sqq.

Martinus IV papa Michaelen excommunicat I, 505, 7. 18.

Martius mensis a Pachymere perumque Cronius semel Boëdrom dictus II, 665.

Marules magnus archon miz aegre continet ab ulciscendis iniuriis Catelanorum II, 417, 3 sqq. Persa fugat ib. 14. spolia Catelaniae cecedit II, 418, 10. mittitur ad accessendos Cpolim Rontzerium eiusque socrum I, 505, 16. magnus dux cretus decipitur a Romoforto II, 587, 3 sqq. iubetur Thasi arcem recuperare II, 638, 9. Aeni arcem obsessam liberare ib. 18.

Maryandeni vexantur a Persis I, 221, 10 sqq. captus lugubris artifices I, 653.

Maurozomas suspectus impudicam consuetudinis cum matrona principe multatur II, 156, 5.

S. Maximi martyris verba de processione S. Spiritus ut spuria recitantur II, 109, 13 sqq.

Maximus Planudes legatus missus ad Venetos II, 243, 7.

Megaloblachitae Ioanni despotae subiecti I, 83, 10.

Megistanum insigne magno logothetae concessum II, 59, 10.

Melas fl. II, 331, 1.

Meleae arx a Persarum obsidione liberatur II, 627, 16.

Melec sultan detentus ab imperatore I, 131, 5.

Melec Azatinis sultanis F. Techororum Kanem sibi conciliat II, 327, 17.

satrapas Persarum sibi subicit II, 328, 1. victus ab Amurio ad Persas fugit ib. 3 sqq.

uxor eius Cpoli ad eum proficiscitur filiam obsidem relinuens II, 612, 10.

Amurium supplicem trucidat II, 328, 20 sqq.

ab Hale Amurii F. occiditur II, 329, 16.

Meletius multandus Romam missus I, 462, 15.

Meletius cognomento Sanctus lingua privatus cooperatur restitutioni Iosephi II, 17, 5 sqq.

Melias Iasites ignominiose traductus per urbem I, 394, 8.

Meliteniota archidiaconus adiuvat reconciliationem ecclesiarum I, 374, 9. dignitate in perpetuum privatur II,

21, 19. Vecco socio carceris mortuo adiungitur Metochitae II, 271, 2.

Melotino crasis Serbiae F. despondetur Anna Michaëlis imp. F. I, 350, 18. 583.

Menas monachus renuntiat Andronico imp. vaticinium Athanasii ex-patriarchae II, 359, 4. 472, 12.

Mepe Iberiae Ioannis despotae filiam notham ducit I, 216, 14.

mesazon nomen magistratus I, 352, 16.

Mesembrea Andronico imp. tradita I, 350, 6. ab Osphentisthlabo occupatur II, 601, 4.

mesites i. e. primicerius notariorum I, 257, 7.

Mesothinia nomen legionis vel cohortis I, 310, 7. 581.

Methodius Cosmae patriarchae frater missus ad imperatorem II, 250, 5.

Methone I, 397, 13. portus oppositus Coronae I, 676. terrae motu concussa II, 393, 3.

Metochita archidiaconus dignitate privatur II, 21, 19.

Theodorus Metochita logotheta agelarium legatus in Cyprum et Armeniam II, 205, 6.

Michaël despota imperium affectat I, 81, 19. Romanos vincit I, 89, 4. ad pacem inclinat I, 107, 11. cum Ioanne despota foedus facit I, 215, 1.

Michaël antea Demetrius dictus fit gener imperatoris et despota I, 242, 18. 439, 13. Terteteris filiam ducit II, 304, 3 sqq. ab expeditione Michaëlis imp. morbo recedere coactus II, 315, 10. imperatori suspectus II, 396, 1. convictus carceri perpetuo addicitur II, 407, 16 sqq.

Michaël Constantini regis Bulgariae F. paternum regnum frustra recuperare studet II, 265, 16.

Michaël Ioannis sebastocratoris F. a Nicephoro despota fraude captus II, 72, 9. imperatori venditur ib. 12. carceri addicitur ib. 14. fugam frustra meditat II, 75, 19. carceri ignem subicere satagens interficitur II, 76, 7. idem etiam Comnenus vocabatur II, 201, 6.

mitris honorantur episcopi Graeci a Rom. pontifice I, 397, 19.

Mitylene expilatur a Rontzerio II, 436, 19.

Mocessi episc. missus ad Arsenium exsulem I, 286, 14.

monachi rebellionem Philanthropeno suadentes excaecantur II, 229, 4. toto anno ieiunare iubentur ab Athanasio II, 618, 1.

monasteria destructa restaurantur a Michaële imp. I, 164, 10.

monasterium Acatonii I, 27, 19. Agalmatis I, 112, 1. S. Andreae in Crisi II, 85, 20. 133, 15. Aristinae ib. 14. Archistrategi II, 182, 13. S. Basilii II. 38, 17. Christi Benefactoris I, 365, 9. Cosmidii I, 475, 10. Dei qui est I, 342, 4. S. Diomedis I, 113, 14. Fontis I, 141, 15. Galesii I, 291, 1. Hierae I, 290, 6. Hodegorum I, 402, 16. Laurae II, 203, 7. S. Lazari II, 17, 8. 238, 3. Lipsae II, 378, 15. Magni Agri II, 203, 7. Manganorum I, 459, 2. S. Michaëlis archangeli I, 449, 6. Mosele II, 138, 2. 353, 20. 593, 15. Nigri montis I, 280, 9. Oxeense I, 270, 20. Pammacaristae II, 284, 1. Pantepoptae I, 315, 4. Pantocratoris I, 273, 12. Peribleptae II, 596, 1. Praecursoris I, 193, 3. Salvatoris I, 120, 5. 125, 19. Sanidum II, 214, 12. Sosandrorum I, 126, 7. Theologi I, 124, 14. Xeropotami I, 126, 11.

Monembasia Romanis subiecta I, 205, 5.

Monembasiotae ne Mpyrigerium ulciscantur prohibentur ab Andronico imp. II, 504, 11.

moneta aurea non pari semper pretio II, 493, 17.

Monocōstantinus episc. Neocæsareae missus ad Arsenium I, 286, 13.

monopolia annonae plebem affligunt II, 461, 2. a patriarcha tolli non possunt ib. 6.

montani rebellantes contra Michaëlem imp. ob Ioannem excaecatam oppugnantur I, 193, 17.

Morea s. Moreum dicta Peloponnesus I, 180, 19. 586.

Moschampar. v. Georgius.

Mosynes vexantur a Persis I, 311, 11. 586.

Mpyrigerius Tentza dictus a suis Mpyrigerius de Intensis Catalanus cum classe Madytum appellit II, 484, 16. Andronico imp. commendatus a

Rontzerio II, 485, 5. 492, 4. ab imperatore arcessitur II, 496, 8. magnopere honoratur ib. 18. fide imperatori sponsa creatur dux magnus II, 499, 2 sqq. offensus eius erga Catalanos liberalitate II, 503, 4. Callipolim redit ib. 10. ab eo obsessus per dolum inducias impetrat II, 528, 3. dux classis Amogabaricae frustra conatur Genuenses sibi conciliare II, 535, 14. proelio vix commisso deditionem sui facit II, 541, 5. Genuam abductus II, 578, 15. aufugit ad Catalanos Andronicum oppugnantes II, 640, 12. proelio civili ad Cassandream coorto occiditur II, 652, 1 sqq. Mugulii i. q. Tochari I, 344, 15. mutus surdusque subito sanatus II, 401, 5. 452, 15.

Muzalo hetaeriarcha ab Atmane victus Nicomediam se recipit II, 333, 13.

Andronicus Muzalo magnus domesticus Cloistam Raülis F. ducit I, 24, 2. occiditur I, 60, 6 sqq.

Georgius Muzalo protovestiarium Theodoram Cantacuzenam ducit I, 23, 20. declaratur Ioannis pueri tutor I, 39, 12. invidiam in se constatam frustra studet placare I, 40, 15. trucidatur a seditiosis I, 60, 6 sqq.

Stephanus Muzalo magnus drungarius missus ad conciliandos Catalanos ac Genuenses perit II, 398, 12 sqq.

Theodorus Muzalo prologetha generalis I, 495, 15. propter pertinaciam in schismate iussu Michaëlis imp. punitus respiscit I, 496, 5. suadet Andronico imp. restitutionem schismatis II, 15, 5. comburendum offert libellum quo ecclesiarum paci assentitur II, 26, 8. honoratur magnopere II, 59, 9. Arsenianis favet ib. colloquio cum Vecco interest II, 90, 5. commentarium Marci monachi reprobatur II, 118, 17. libello perscribit laudes Athanasii patriarchae II, 145, 3 sqq. eum libellum improbat comburitque II, 177, 9. filia eius Constantino imperatoris F. nubit II, 180, 9 sqq. moribundus veniam petit a laevis clericis I, 192, 10 sqq. monachi habitu indutus obit ib. sepelitur Nicaeae in monasterio Tornicii II, 193, 2.

Mytzes Mesembream Michaëlia tradit I, 350, 5. eius filius Iesus imperatoris filiam ducit et in Bulgariae ib. 12. 435, 13. 438, 3. Myzaces rebellionem machinatur contra Andronicum imp. II, 593, 7. Nastratus Amurii Halis frater ab apud Romanos obses II, 327, 10. navalis potentia Romanorum negligentia pessumdat II, 69, 8.

Neadis Speculae locus ab Alci occupatus II, 575, 6.

negligentia custodum acerarum punit ab Ioanne imp. II, 296, 5.

Neophytus monachus comes Athanasii Alexandrini in Armeniam legatus II, 204, 5.

Nicaea falso nuntio turbata I, 24, 7. obsidetur II, 412, 18.

Nicander Lariensis loco motus Chalazae opera eum ulciscitur II, 66, 2.

Nicephorus Ephesi episc. patriarcha factus I, 117, 2. obit Nymphaei I, 126, 12.

Nicephorus Michaëlis despotae F. Strategopulum capit I, 89, 11. Annam Bulgariae F. ducit I, 243, 6.

Nicephorus episc. Cretensis Copolim fugit II, 241, 13. legatur ab imperatore ad Venetos ib. a synodo ad Ioannem Cosmam II, 349, 13. *irax* imperatoris incurrit II, 377, 9.

Nicetas Heracleota mittitur a synodo ad Arsenium I, 113, 13.

Nicetas Thessalonicensis in Dyrhachiensem thronum promovetur I, 126, 15. Dyrhachium terrae motu destructum relinquit I, 357, 17. Theoleptum Philadelphionensem reprehendit II, 248, 6.

Nicetas Maroniensis e chartophylace Thessalonicensis episc. processionem S. Spiritus docet II, 28, 17.

Nicolaus III papa a Pachymere lapsu memoriae Urbanus dictus I, 461, 10. 763.

Nicolaus Alexandrius depositionem Arsenii patriarchae reprobatur I, 27, 20.

Nicolaus monachus episc. Prusae factus II, 38, 3. Romanorum communionem improbat ib. 9. ob id reprehenditur a Vecco ib. 16. exactoratur a Gregorio Cyprio patriarcha II, 133, 3 sqq.

- Nicomedi epigramma II, 661.**
Nicomedia obsidetur II, 412, 16.
Niger mons I, 280, 9.
Nili pseudomonachi Siculi prava doctrina I, 218, 16.
Nogas dux Tocharorum sibi regnum condit I, 344, 13. delentur ab imperatore I, 344, 7. Lachanam supplicem trucidat I, 466, 20. auxilia imperatori mittit I, 525, 8. victus occiditur a Tuctai II, 263, 15 sqq.
Gregorii Nostongi arrogantia I, 65, 12.
Nostongus Ducas ex primicerio aulae magnus hetariarcha creatus II, 428, 14. ab Attaleota Magnesia excluditur II, 429, 2. imperiose tractatur a Rontzerio ib. 5. Cpolim secedit ib. 10. accusando Rontzerio imperatorem irritat II, 430, 10. dignitatibus privatus in custodiam datur II, 433, 5. eius scribe ignominiose tractatur ib. 1.
Nostongonissa monacha Arsenianorum factioni addicta I, 292, 7.
novella Andronici imp. de ordinationibus II, 200, 7.
Octai secundus imperator Mogulensium II, 807.
Oenaeta lampadarius ad Arsenium amicum missus I, 290, 3.
omen ex evangelio sumptum II, 146, 11. e nomine Arsenii II, 147, 9.
Opicius Spinola dux Gibellinorum II, 598, 13. 773.
optimatibus praefectus Michaël Palaol. I, 24, 15.
Orestias obsidetur ab Amogabaris II, 603, 11.
Oreum captum a Romanis I, 205, 3.
Orthodoxiae dominica II, 32, 10. 281, 5.
Ortogrules Othmanis pater quo anno mortuus sit II, 829.
osculo invicem se salutare die Paschae Graeci solent II, 49, 6.
Opshentiathlabus Terteris F. obses apud Romanos II, 267, 12. patri redditur ib. 15. Encone ducta datur dotali pecunia II, 265, 1. Bulgariae regnum affectat ib. 7. Tzacam levirum circumventum trucidat ib. 10. Ioachimum patriarcham interficit ib. 13. rex Bulgarorum fit ib. 15. Terterem patrem a Romanis redemptum in regnum non restituit II, 267, 5.
- contra Romanos arma movet II, 406, 4. arces ab Eltimere receptas munit II, 558, 19. Anchialum et Mesembream occupat II, 601, 2. cum Agathopolitanis de deditione transigit ib. 5. Alanis auxilia mittit ib. 6. foedus cum Cotelanis facit II, 606, 16. Michaëlis imp. filiam in matrimonium petit II. 628, 12.**
Othmanis genus ex monumentis Arabum II, 826.
Oxea insula I, 270, 20.
Pachomii ager I, 488, 8. 532, 5.
Georgius Pachomius imperatori suspectus excaecatur I, 487, 15.
Georgius Pachymeres ubi natus et educatus sit I, 11, 1. protecdicus et dicaeophylax ib. 4. qua fide historiam scripsit ib. 6 sqq. legatur ad Arsenium expatriarcham I, 285, 19. periclitatur ad Galenolimena I, 283, 16. adiuvat lasiten in componendo libello pro schismaticis I, 380, 5. Vecci patriarchae abdicationem litteris consignat I, 455, 5. ad Gregorium patriarcham mittitur II, 126, 12. promittit ulteriorem hac historiam II, 650, 15.
Palaologi:
Andronicus Michaëlis imp. F. I, 159, 17. Annam Pannoniae regis F. ducit I, 318, 5. coronatur imperator cum uxore ib. 17. expeditio eius in Orientem I, 468, 21. Tralles restauratas Andronicopolim vocat I, 469, 2. patri moribundo eucharistiam ministrandam curat I, 530, 16. imperare solus incipit II, 11, 1. animo deficit ab auctoritate ecclesiae II, 12, 5. primus subscribit litteris regis addito mense II, 13, 2. manum habet in scribendo paternae similem ib. 16. consensum suum in ecclesiarum pacem reprobatur II, 14, 5 sqq. Iosephum in thronum restituit II, 16, 15. patrem mortuum catu funebri dignari vetat II, 36, 12. 121, 5. inter Iosephitis et Arsenianos medius II, 42, 13. Georgium Cyprium evehit ad patriarchatum II, 43, 1 sqq. pacem facit cum Tertere II, 57, 3. Asani titulum despotae Romaidis concedit ib. 13. factionibus pacandis conventum indicit ib. 18 sqq. convenit cum Arsenianis ut eorum controversiae divino ostento decendantur II,

60, 10 sqq. laetatur reductis ad frugem Arsenias II, 62, 13. resiliens a pactis ancipiti questione implicat II, 63, 6. aegre fert fugam Cotanitzas II, 67, 12. Michaëlem Ioannis Ducas F. sibi prodendum curat ib. 13. Tarchaniotam cum copiis Demetriadem mittit II, 68, 4. rem navalem negligit II, 71, 2. Michaëlem captum carcere detinet II, 72, 9. Arsenianos reconciliare iterum frustra tentat II, 81, 13. ducit secundam coniugem Irenen Montisferatensis marchionis F. II, 87, 13. Vecci cum patriarcha disputationi interest II, 89, 19. ab Ioanne Laecaris F. excaecato impetrat ut iuri imperii renuntiet II, 103, 16. Blachos sibi suspectos vexat II, 106, 4. ossa patris Selybriam transferri curat II, 107, 14. Gregorio patriarchae abdicationem suadendam curat II, 121, 13. 126, 1. eum orthodoxum declarat II, 129, 2 sqq. rursus tentat reconciliationem Arsenianorum II, 134, 13. Ioannem Tarchaniotam varie vexatum tandem tanquam imperium affectantem in carcerem conicit II, 135, 7 sqq. Nymphaeum se confert II, 153, 3. Michaëlem filium in imperium evehere studens repulsam patitur a clero II, 197, 12. edit novellam de ordinationibus II, 199, 6. eius facilitas rei publicae perniciofa II, 208, 15. Cretensi militia utitur II, 209, 3. subditos tributis exhaurit ib. 9. Philanthropenum rebellem placare studet II, 229, 9 sqq. ea seditione oppressa Deiparam veneratur II, 230, 17 sqq. instaurat iudicia II, 236, 18. legatos ad Venetos mittit II, 243, 7. criminationes sui diluit oratione ad populum II, 245, 3. sultanem fratris titulo appellare non gravatus Romanum pontificem vocare patrem non sustinet II, 246, 13. perturbatur ob anathema ab Athanasio sibi intortum II, 250, 17. Ioannem Tarchaniotam Orienti praeficit II, 253, 1. Osphentisthlabo regnum Bulgariae affectanti adversatur II, 265, 16. crali Serbiae Kudociam sororem et ea recusante propriam filiam offert in matrimonium II, 272, 14 sqq. Thessalonicam profectus II, 278, 9. patriarcham eludit II, 281, 4. cralem honorifice excipit II, 283, 3. reversus Cpolim Cosman exortit patriarchatum resumat II, 287, 1. Ioannem Ephesium in integrum restituere studet II, 298, 11. a Cam alienatus II, 292, 7. ei reconciliatur II, 302, 7. a Venetis oppugnatus II, 322, 13 sqq. pacem cum iis inicit II, 326, 16. abdicatione Ioannis Cosmae conturbatur II, 343, 14. Cuximpati opera utitur ad coercendos Persas II, 345, 5. ad Arsenianos se inclinat I, 353, 15 sqq. Athanasium in throno restituere satagens episcopos ei reconciliare studet II, 365, 13 sqq. a Ioanne Cosma minis anathematis constringitur II, 376, 5. Athanasio patriarchatum reddit II, 382, 18. annua stipendia intervertit II, 390, 2. Rontzerium operam suam contra Persas offerentem admittit II, 395, 3. magnos in eum honores confert ib. 9 sqq. Osphentisthlabo Eltimero opponere studet II, 406, 14. bona Michaëlis despotae Michaëli F. donat II, 408, 17. filium contra Osphentisthlabum mittit II, 407, 9. orationem habet ad reconciliandos Arsenianos II, 461, 15. insolentiam eius in patrem matrem et priorem coniugem II, 465, 15. Rontzerium et Catelanos obiurgat II, 486, 5. iudicium adversus eos delatum negligit II, 489, 12 sqq. pecuniam in Rontzerium profundit II, 493, 10. monetam publicam adulterat ib. 17. arcessit et splendide excipit Mpyrigeria II, 496, 8. cogitur offerre Rontzerio summas dignitates II, 506, 9 sqq. Catelanos concione terrere conatur II, 514, 7 sqq. Constantini fratris filium panhypersebastum creat II, 516, 17. Rontzerium demulcet II, 517, 13. Genuensium societate excidit II, 544, 19. tumultuantem populum concione castigat II, 546, 5. connivet ad Athanasii patriarchae in ecclesiasticos acerbitatem II, 559, 10 sqq. Catelanos ad pacem frustra invitat II, 564, 10. arces Orientales periclitantes adiuvat II, 588, 8. legatos mittit ad Carpantanem ib. 11. ad Genuenses II, 591, 1. Hilario-nem monachum protegit II, 596, 1 sqq. Athanasio Cpolitano nimio indulget II, 615, 5. Genuensium cum Cate-

anis pacem turbare frustra conatus ab illis conciliari Catalanis petit II, 524, 13 sqq. Osphentisthabum affinitatem suam petentem differt II, 628, 12. Bizyam servat II, 630, 15. Rhodios contra Freres Hierosolymitanos adiuvat II, 635, 19. Marulem mittit ad loca nonnulla recuperanda II, 638, 9. Gidam et Tzimen in partes suas tentat allicere II, 641, 7. quando natus et mortuus sit II, 776.

Andronicus viduam Andronici Muzalonis ducit I, 109, 10.

Andronicus protostrator in carcere mortuus annua memoria honoratur II, 207, 7.

Anna Michaëlis imp. F. desponsa filio cralis Serbiae cur non nupserit I, 350, 16 sqq. Michaëli despotae iuniori nubit I, 440, 9.

Anna Eulogiae Palaol. F. v. Anna.

Constantinus Michaëlis imp. frater sebastocrator et Caesar creatus I, 108, 3.

Constantinus Porphyrogenitus Michaëlis imp. F. I, 183, 16. missus cum exercitu in tractus Occiduos I, 474, 10. Cotanitz capto redit I, 497, 10. eum servare studet I, 498, 3. Andronico fratre in regnum evecto vestes purpureas deponit I, 499, 18. Athanasio monacho favet II, 108, 6. praemissus in Orientem II, 153, 1. turrim Nymphaei exstruit II, 226, 7. Maurozomam dire tractat II, 156, 5. Andronico imp. suspectus ib. 12. eius opes II, 157, 6. odium Andronici fratris incurrit II, 159, 20. carceri mancipatur II, 160, 5. Cpolim portatur II, 164, 19. ducitur Thessalonicam II, 279, 6. aegrotus se permittit Athanasio patriarchae II, 424, 6. eius filius panhypersebastus creatur II, 516, 17.

Constantinus despota Andronici imp. F. ex Anna Ungara II, 87, 7. Muzalonis protovestiarum filiam ducit II, 181, 13.

Helena Michaëlis F. Manfredi regis Apuliae uxor I, 83, 1.

Eudocia Michaëlis imp. F. nubit principi Lazorum I, 522, 18 sqq. marito mortuo redit Cpolim II, 270, 9. crali Serbiae nubere recusat II, 273, 9 sqq. coniugium filii cum Chumni filia probare se simulat II, 287, 10 sqq.

Georgius Pachymeres II.

ad id conciliandum profecta ad Lazos. contrarium agit II, 289, 2.

Eudocia Pulcheriae mittit imaginem Deiparae a S. Luca pictam I, 160, 8.

Eulogia soror Michaëlis imp. ei carissima I, 127, 20. suadet ei ut Ioannem puerum in ordinem redigat I, 128, 19. favet impense schismaticis I, 379, 16.

Euphrosyna Michaëlis imp. F. notha nubit Nogae principi Tocharorum I, 344, 7. Asanem servat I, 467, 13. Enconen Mancuai F. e sacro fonte suscipit II, 265, 3.

Ioannes Michaëlis frater magni domestici dignitate ornatur I, 81, 1. missus in tractus Occiduos cum exercitu bene res gerit I, 106, 17 sqq. fit sebastocrator I, 107, 9. Caesar et despota I, 108, 3. mittitur adversus Michaëlem despotam I, 205, 7. eum vincit I, 214, 13. in Orientem ducit I, 215, 15. eius virtutes I, 216, 8. imperium tuetur I, 310, 2. regnantibus suspectus I, 320, 18. Ioannem Nothum debellat I, 324, 8. vincitur ab eo I, 328, 8. adiuvat classem contra Latinos I, 334, 8. deponit insignia despotae I, 335, 12.

Ioannes Andronici imp. F. creatur despota II, 197, 4. Chumni filiam ducit II, 378, 20. aedes Michaëlis Angeli dono accipit II, 409, 2. praefectus urbis II, 408, 3. fit marchio Montisferrati II, 598, 10 sqq.

Irene Michaëlis imp. F. nubit Asani I, 440, 1. Ternobi cupide excipitur I, 447, 6. inde fugit I, 448, 15. coniuge mortuo Cyzicum ad generum mittitur II, 421, 12. eum accusatum defendere satagit II, 431, 7. imperatori se Cpolim invitanti non obsequitur II, 505, 16. prodicionis accusata custoditur II, 634, 11.

Irene Andronici imp. F. notha Ioanni duci Pelasgorum nubit II, 754.

Maria Eulogiae F. nubit Alexio Philae I, 108, 21. vidua Constantino Bulgariae regi nubit I, 342, 16. maritum concitat contra imperatorem I, 344, 5. schismata favet I, 427, 12. Acliae patriarcham et sultanem Palaestinae sollicitat contra imperatorem I, 428, 1. Sphentisthabum adoptatum interficit I, 430, 4. Lachanae nubit et iterum coronatur

regina Bulgariae I, 443, 2 sqq. imperatori dedita custodiae mandatur I, 447, 3 sqq.

Maria Michaëlis imp. F. notha desponsa Chalaû I, 174, 13. eum mortuum reperiens subit eius filio ib. 21.

Maria Andronici imp. soror Carpantani desponsa II, 620, 15. Atmanem minis irratat II, 637, 6.

Martha Michaëlis soror praestigiarum rea cruciatur I, 33, 21 sqq. monacha Arsenianus favet I, 292, 7, 294, 10, 13 sqq.

Michaël a Theodoro imp. in carcerem coniectus I, 25, 4.

Michaël magnus constantinus I, 21, 2. Theodoro imp. suspectus conicitur in carcerem ib. 11. liberatus I, 22, 8 sqq. summis honoribus ornatur I, 23, 10. ad Persas fugit I, 25, 14. reconciliatus imperatori dux mittitur Epidaurum ib. 21 sqq. imperii praesagium accipit I, 27, 17 sqq. victus reducitur a Chadeno I, 29, 14. fit tutor Joannis principis I, 66, 12. magnus dux I, 68, 1. conciliat sibi populum largitionibus I, 71, 7. clerum I, 72, 12 sqq. impetrat despotae titulum I, 74, 7 sqq. declarat collega imperii I, 81, 15. 96, 15 solvitur pristinis iuramentis I, 95, 4. arces in confinis munit I, 99, 6. solus coronatur I, 101, 13 sqq. legatos undecunque accipit I, 105, 20. fratres et reliquos proceres honorat I, 107, 9. 108, 3. Selybriam capit I, 110, 5. Galatam frustra oppugnat I, 122, 1. puerum collegam exauctorat I, 127, 11 sqq. eius post expugnatam Cpolim concio I, 153, 9. restituit Arsenium in patriarchatum I, 172, 2. iterum coronatur I, 173, 15. cum Tocharis et Aethiopicis foedus init I, 174, 13 sqq. sorores Joannis principis viris collocat I, 180, 15. Annam viduam Joannis imp. ducere cogitat I, 181, 9. moenia Cpoleos restaurat I, 186, 11. puerum collegam exauctorat I, 191, 18. ob id excommunicatur a patriarcha I, 203, 2. Bulgarios debellat I, 210, 1. ab insidiis Azatinis sultanis graviter periclitatur I, 231, 19 sqq. patriarcham accusat I, 257, 5. damnatum et depositum I, 268, 6. in Oxeam insulam relegat I, 270, 12. concio eius contra Arsenianos I, 278, 14. Ger-

manum in patriarchatum promovit I, 278, 17. clam adigit ad abdicandam I, 296, 13 sqq. Barlaamum exauctorem perpetuo carceri addicit I, 322, 4 sqq. Iosephum patriarcham exauctorat I, 304, 3. ab eo solvitur anthemate I, 306, 11. Andronicum F. collegam imperii assumit I, 318, 17. cum rege Bulgarorum foedus componit I, 342, 16. Nogam principem Tocharorum sibi conciliat affinitate I, 344, 7. Mesembream accipit I, 350, 6. affinitatem cralis Serbiae frustra tentat I, 350, 17. legatos ad regem Francorum mittit I, 361, 5. parat contra Carolum I, 364, 3 sqq. ad ecclesias conciliandas animum applicat I, 369, 9 sqq. Veccum in suas partes pertrahit I, 380, 16. clerum varie urget ad pacem admittendam I, 386, 7 sqq. legatis Romam missis rem conficit I, 395, 16 sqq. Gregorium papam proclamari curat I, 399, 16. Veccum patriarcham facit I, 402, 20. Icarium classi praeficit I, 413, 15. Genuensium fastum deprimit I, 419, 10. Asanem regem Bulgariae facit I, 440, 4. promulgat novellam de Stauropogis I, 452, 1. Veccum exauctoratum in patriarchatum redactum I, 455, 13. episcopos quosdam Romam mittit puniendos I, 462, 15. expeditionem ad Sangaris suscipit I, 502, 1. se excommunicatum a Martino papa aegre fert I, 505, 7. Latinos captos triumpho per urbem traducit I, 515, 2. 17. Lazorum principem generum facit I, 520, 19. Tocharos accessit contra Ioannem Sebastocratorem I, 524, 16. in mari periclitatur I, 527, 3 sqq. obiit I, 528, 15 sqq.

Michaël Andronici imp. F. infans insignibus imperii ornatur II, 87, 7. coronatur imperator II, 195, 1. Mariam Armeniam ducit II, 205, 13. cum patre proficiscitur Thessalonicam II, 279, 3. redit II, 290, 8. in Orientem missus rem male gerit II, 310, 7 sqq. fugit Pergamum II, 318, 2. Pegas transit I, 391, 1. ibi aegrotans a Delpara sanatur ib. 5 sqq. Cpolim redit II, 405, 7. contra Osphentisthabum ducit II, 445, 10. recentibus coactis militibus II, 446, 7 sqq. Bulgarios infestat II, 447, 7.

osphentisthlabo et Elimeri resistit, 481, 1. **Rontzerium splendide expit** II, 523, 10. **victus a Cateianis**, 549, 3. **arce Didymotichi se conere cogitur** II, 562, 13. **coërcetur patre temeritas eius** II, 608, 5.

Theodora vel Theodosia Marthae alaeol. et Tarchaniotae F. Balanidiotae desponsa Caballario nubere reusatur I, 33, 21 sqq. **Balanidiota marito mortuo monacha fit et Arsenianis avet** I, 296, 5.

Theodora Michaëlis imp. vidua quaerit e patriarcho quid a se factu opus sit ad iuvandam animam viri defuncti II, 16, 8. **exigitur ab ea ne postulet ei persolvi iusta funebria** II, 55, 5. **cogitur rauntiare conventioni ecclesiarum** ib. 121, 5 sqq. **Theodoro F. titulum despotae frustra expetit** II, 181, 14. **queritur de custodia Constantini F. II.** 188, 1. **mortua splendide sepelitur** II, 377, 19.

Theodorus despota Andronici imp. ex Irene F. II, 598, 12.

Theodorus Andronici imp. frater nunquam impetrat titulum despotae II, 181, 14. **sebastocratoris dignitatem respuit** II, 182, 3.

panbypersebasti ornantur insignibus gilvis II, 517, 4.

Paniensis episc. Romoforto operam navare creditus ultro imperatorem adit II, 623, 7.

Pannoniae rex captivam aliquam ducit uxorem I, 318, 2.

Pantepopteni monachi Iosepho patriarchae infensi I, 315, 4.

Pantoleon mercator filiam adoptivam Oosphentisthlabo collocat II, 265, 1.

papias cuius dignitatis nomen sit I, 588.

Papylae orbis custodia magno tzausto commendata II, 13, 2.

Parasceue dies mortis Michaëlis imp. I, 532, 7.

Pegae urbs lue desolatur II, 415, 4. **mutatur ab imperatore ob intromissum Rontzerium** ib. 8.

Peloponnesus terrae motu concussa II, 393, 3.

pensiones ab Andronico imp. interversae II, 390, 2.

penulae sacrae antistitum damnatorum discerptae II, 52, 16.

Perdiccas medicus naso truncatus I, 487, 9.

Pergamenus episc. recusat subscribere novellae de ordinationibus II, 200, 11.

Persae Philanthropeni partes secuti poenas dant II, 227, 14. **imperii fines incurstant** II, 232, 1. **movente contra se Michaële iuniore terrentur** II, 311, 1 sqq. **eum in fugam vertunt** II, 312, 4 sqq. **terras et maria latrocinii infestant** II, 343, 20. **duces subinde mutant** II, 346, 12. **ipsam Cpolim trepidatione implent** II, 388, 5. **suburbana desolant** II, 410, 18. **a Choerobosco fugantur** II, 443, 8. **eum victum occidunt** ib. 15. **ab Alanis vincuntur** II, 452, 8. **a Cateianis fraudantur** II, 572, 15. **proelio navali caeduntur a Murisco** II, 573, 6. **Thraciam vastant cum Latinis coniuncti** ib. 15. **Cubuclea capiunt** II, 580, 7. **Atina duce in Occidentem transeunt Amogabaris militatum** II, 585, 14. **ab Hilarione vincuntur** II, 596, 1 sqq. **in Rhaedesti oppugnatione dimicandi acrimoniam remittunt in gratiam Andronici imp.** II, 613, 13. **eorum duces Amogabaris suspecti in carcerem coniiciuntur** II, 631, 18 sqq. **e castris Amogabarorum aufugiunt** II, 633, 16. **Carmpantianis adventu terribi fugae se mandant** II, 651, 7.

Pharendas Tzimes Romanis contra Persas opem fert II, 393, 10. **Cateianorum iniurias cohibere frustra conatus ab iis recedit** II, 399, 10. **Madytum capit** II, 578, 1. **602, 7. rex Siciliae nominatur** II, 604, 16. **duras imperatori pacis conditiones proponit** II, 625, 16. **Brysis arcis obsidionem solvit** II, 629, 8. **Bizyam obsidet** ib. 13. **meditatur transitum in partes imperatoris** II, 634, 3. **consilium mutatum dissimulat** ib. 6. **imperatori sororis eius proditionem defert** ib. 11. **Romanos impedit ne Mpyrigerii navem capiant** ib. 20. **detegitur eius fraus** II, 635, 5. **Aeni arcem cuniculis oppugnat** II, 639, 1. **Mpyrigerio se et socios subici boni consulit** II, 640, 8. **iterum promissis tentatur ab imperatore** II, 641, 9. **victus capitur a Romoforto** II, 652, 4. **dimissus supplex a magno domestico servatur** ib. 10.

- II, 635, 15.
 phiala locus extra ecclesias II, 22, 11, 722.
- Philadelphia a Carmanis obsessa II, 421, 6. liberata a Rontzerio II, 427, 4. magnopere ab eo vexatur II, 428, 7.
- Philanthropenus custos Magnesia II, 400, 13.
- Alexius Philanthropenus protostrator creatus I, 109, 15. classi praefectus insulas vastat I, 209, 5. Latinos vincit I, 334, 8. magnus dux creatur I, 337, 4.
- Alexius Philes magnus domesticus I, 206, 1.
- Theodorus Philes excaecatus a Theodoro imp. I, 24, 6.
- Philippus Caroli regis Apuliae nepos Ithamarem ducit II, 202, 3. urbes dotis nomine promissas sibi vindicat II, 450, 18.
- Philippus dux classis Siculae Muriscum victum capit II, 585, 1 sqq. a Murisco antea captus et clementer tractatus gratiam parem ei refert II, 585, 9.
- Philippus magnus dominus II, 44, 9. Phocaeae fodinae alumini; Manuëli Genuensi donatae a Michaële imp. I, 420, 5.
- Photii de proessione S. Spiritus iudicium II, 28, 21.
- Phrangopulus laesae maiestatis reus I, 284, 16.
- Phrantzaena coniux Philippi magni domini II, 44, 12.
- piacula iudicta purgandae communicationi cum Latinis II, 20, 14 sqq.
- Pinacas Heracleensis episc. praeficitur sacris palatinis I, 305, 5.
- pincerna Angelus Orestiadem defendit II, 603, 17.
- Pisani Cpoleos inquilini consulem sibi praeficiunt I, 163, 2.
- Planudes monachus legatus ad Venetos II, 243, 7.
- pons Iustinianeus super Sangarim II, 712.
- Ponti Euxini navigatio Genuenses ditat I, 419, 18.
- Potestas nomen magistratus Genuensium Cpoli habitantium I, 162, 17.
- Proneps nomen proprium dynastae Peloponnesi I, 402, 6. 596.
- prothieracarii dignitas Muzaloni collocata I, 24, 4.
- Prusa locus exilii Vecco indictus II, 36, 6. obsidetur ab Atmane II, 415, 3. subacta vexatur II, 597, 14. 830.
- Ptolemais Christianis erepta II, 86, 17.
- Purpura pars palatii Cpolitani puerperis addicta I, 183, 26. 644.
- pyramides in supellectile imperatoria quae sint I, 681.
- Pyrgii oppidum expilatum a Rontzerio II, 436, 16.
- Pyrsolatrae qui sint II, 134, 20.
- Quinqueeclesiensis Moschamparis socius Gregorii patriarchae tomum accusat II, 115, 14.
- Radosthlabus sebastocrator Bulgariae opibus praecellit II, 266, 6. profugus ab imperatore cum copiis remittitur in patriam ib. 16.
- Alexius Raül protovestiarii dignitate privatus a Theodoro imp. I, 23, 18. Cloista eius F. Muzaloni coniux I, 24, 2. eius filii summam potestatem ambiunt I, 65, 4.
- Alexius Raül classi praefectus II, 69, 8. mittitur cum copiis revocatum Alanos II, 319, 15. ab iis vulneratur II, 321, 8.
- Isaacius Raül excaecatur I, 484, 5. destinatur legatus ad Philanthropenum rebellem II, 230, 10.
- Manuël Raül excaecatus relegatur Cenchreas I, 484, 5 sqq.
- Raülis Crassi domus diripitur II, 532, 10.
- Reachubis nomen duo loca significans II, 547, 7.
- Redefrans Arabibus dictus S. Ludovicus II, 811.
- reginae nomen despotarum uxoris datum II, 732.
- rex Armeniae Cpoli cum Freris Italis degit II, 242, 10.
- Rhaedestas exilio destinatur clericis pacem recusantibus I, 391, 15. eo appellit Michaël imp. a tempestate periclitatus I, 528, 7. oppugnatur ab Amogabaris II, 586, 11. liberatur II, 613, 8. Rhaedesti tur-

- ris capta a Romoforto II, 621, 16 sqq. recuperatur a Tzurulensibus II, 627, 5.
- Rhodus terrae motu concussa II, 393, 1.
- Rhos Solymas dux Latinorum Belagrada oppugnantium I, 509, 14. capitur I, 513, 5 sqq.
- rhos phalangii species I, 600.
- Romofortus dux Latinorum contra Romanos militantium voluntatem transfugiendi simulat II, 587, 6. fraus eius detegitur II, 588, 3. cum Osphentisthlabo foedus init II, 606, 16. Eliae arcem occupat II, 621, 10. turrim Rhaedesti expugnat ib. 16. imperatori durissimas pacis condiciones proponit II, 625, 8. reliquis ducibus ad Cassandream devictis totius exercitus dux existit II, 652, 1.
- Rontzerius s. Rogerius Italus cum classe Cpolim appellit II, 393, 6. dictus e milite templi ad vitam piraticam transiisse ib. 18. navat operam Theuderico Siciliae regi contra Carolum II, 394, 3. exposcitur ad poenam a papa ib. 16. incolumis dimissus a Theuderico opem suam offert Andronico imp. ib. 18 sqq. dux magnus creatur et ducit Mariam Asanis F. II, 395, 9. cum Genuensibus pugnat II, 398, 7. eius milites grassantur in Cyzicenos II, 399, 5. fugat Persas II, 425, 12. Chranislabum carnificibus strangulandum tradit II, 426, 3. Alisyram vincit II, 427, 4. Philadelphiam obsidione liberatam ib. 15. vexat II, 428, 7. Attaleotam imperatori reconciliat II, 429, 10. Cula et Furnis castris receptis saevit in eos a quibus dedita sunt II, 435, 17. Magnesienses seditiosos frustra oppugnat II, 440, 6. obsidione soluta Madytum traicit II, 418, 12 sqq. Mpyrgerium imperatori commendat II, 485, 5. 492, 4. alienatus ab imperatore II, 505, 16. Cpolim ire recusat II, 506, 5 sqq. Caesarea dignitate ornatur II, 508, 8 sqq. concionem superbam ad suos habet II, 510, 8. Caesar acclamatur II, 522, 8. fraudibus imperatorem implicat ib. 12. a Michaële Palaecol. splendide exceptus II, 523, 10. trucidatur ab Alanis II, 525, 10. eius
- comites carceri mancipantur II, 526, 12. comburantur II, 554, 17 sqq.
- Rucha monachus praepositus supplicetili ecclesiae I, 172, 19.
- Rucratines Iaphatinis sultanis F. chm Azatine fratre de regno certat II, 609, 12. eum fugat II, 611, 3.
- Rucnodinus sultan Aegypti II, 815.
- Sabas monachus Andronicum et Constantinum Palaecologos fratres committit II, 158, 17 sqq. clerum vexat II, 162, 18 sqq.
- Salampacis Persae vidua coniugium Alexii Philanthropeni respuit II, 211, 9.
- Salpacis cognomen ducis Persarum I, 472, 8.
- sancti dicti imperatores uncti I, 507, 3. II, 301, 12.
- Sangaris fl. munitus praesidiis contra Persas I, 504, 5. ponte oneratus ab Iustiniano et derivatus in alium alveum II, 330, 12. 712.
- sanguinis ostenta II, 54, 12. 81, 19 sqq.
- Sardensis arcis praesidiarii Persas intromittunt II, 403, 6 sqq. eos fraudis compertos occidunt II, 404, 10.
- Sasan adversus Mantachiam dominum seditiosus fit dux Persarum II, 589, 5. Ephesum subigit ib. 9.
- Saturni stella Cpoli meridie conspicitur II, 49, 16.
- scaramangium insigne dignitatis senatorise II, 504, 6. 717.
- scipio insigne ducis magni II, 498, 8.
- Scuteris Chumnus Orestiadem strenue tutatur II, 603, 17 sqq.
- Scythae pueri ab Aethiopibus emti educantur ad militiam I, 176, 13. Danubii accolae II, 80, 18. debellantur ab Umpertopulo II, 80, 18.
- Securigerorum cohors ad palatium imperatorum excubare solita Michaëlem Ioannis sebastocratoris F. obtruncat II, 77, 6.
- seditio Cpolitanorum II, 580, 15.
- Selybria Latinis erepta I, 110, 5 sqq.
- Senacherib Malus cognominatus quidam iudex I, 92, 4. aegre refert receptam a Graecis urbem I, 149, 6.
- Serborum iniuriae in legatos imperatoris I, 354, 3.
- Serrani interpretatio loci Platonis emendata II, 769.

- Severi imp. edictum de servis labore non gravandis II, 648, 6.
- Sibyllae propheta de imperio Othmanidarum II, 831.
- sigillum Michaëlis imp. I, 688.
- Simonis Andronici imp. F. crali Serbiae vix octenus in matrimonium datur II, 275, 5 sqq.
- Sisinii canones de matrimoniis I, 440, 9. 679.
- Siurus stratopedarcha Txancatorum copias cogit contra Persas II, 414, 1. devinctur ib.
- Smiltzys in regnum Bulgariae evectus a Noga huius filio Tzacae cedere cogitur II, 266, 11. eius vidua Andronicum imp. adit connubia tractatum II, 558, 17.
- Smyrnensis episc. renuit subscribere novellae de ordinationibus II, 200, 11. obstat restitutioni Ioannis Ephesini II, 299, 2.
- soleas ecclesiae instauratur a Michaële Palacol. I, 173, 1. quid sit I, 606.
- Solymampaxis dux barbarorum Romanos oppugnantium his conciliatur II, 345, 12 sqq.
- somnium praesagium eventu patrum II, 607, 18.
- Sophosias monachus missus in Apuliam ad procurandas nuptias nihil proficit II, 202, 9 sqq.
- S. Sophronius Hierosolymitanus antistes II, 465, 5.
- Sphentasthabus adoptionis specie deceptus occiditur a Maria Bulgariae regina I, 429, 18 sqq.
- Spinulus e primariis Genuae Andronico imp. affini classem auxiliarem a Genuensibus mitti procurat II, 598, 8.
- S. Spiritus ex Filio processio testimoniis patrum probata II, 27, 16.
- sportulas tribui ordinantibus ab ordinatis probatur ab episcopis nonnullis, ab imperatore damnatur II, 199, 9.
- statua S. Michaëlis archangeli terrae motu deiecta II, 234, 16.
- Stephanus Uresis cralis Serbiae affinis fit Michaëli imp. I, 850, 18 sqq. eius sordes domesticae I, 351, 16.
- Stephanus frater maior cralis Serbiae verus heres regni II, 273, 18.
- Strategopulina Constantino Porphyrogenito Palacol. exosa ab eo ventur II, 154, 14 sqq.
- Alexius Strategopulus Caesar: Nicophoro Michaëli despotae F. victus capitur I, 89, 10. liber dimittitur ib. 16. contra Michaëlem iterum rebellem mittitur I, 137, 20. Cypria capit I, 140, 6 sqq. a Michaële despota victus et ad Manfredum minus inde redimitur I, 89, 18.
- Michaël Strategopulus vice imperatoris praesidet synodo Blackernensi II, 52, 3. conicitur in carcerem II, 159, 20 sqq. convictus damnatur II, 188, 8. moritur in carcere II, 425, 9.
- summates extortam sibi ab imperatore pecuniam ipsi vicissim a subditis exigunt II, 69, 3.
- surdus mutusque subito sanatur II, 401, 5. 422, 15.
- Symeon Seth quando vixerit II, 686.
- Synadenus magnus stratopedarcha II, 69, 9.
- Synesii epistola nunc prima edita I, 639.
- synodus celebrata contra Voccum II, 25, 10.
- Syrperus legatus a rege Apuliae ad Andronicum imp. coniugii conciliandi causa II, 195, 15.
- Tachantziaris dux Turcopulorum Amogabaris suspectus clauditur carcere II, 632, 9 sqq. liberatus ad Tzarapen fugit II, 633, 5 sqq.
- tactus ferri candentis imperatui ad probandam innocentiam I, 53, 6. 631. eius usus antiquitas I, 632.
- Tamerlanis genus II, 705.
- Tamvinius conditor regni Megalensium II, 805.
- Tanaites ventus I, 422, 9. 614.
- Tarasii sententiam VII synodus requirit I, 481, 8. is Spiritum ex Patre per Filium procedere affirmat II, 28, 15.
- Tarchaniota magnus domesticus coniux Marthae Palacol. I, 33, 24. eius filii aemulatione discordes I, 295, 18.
- Tarchaniota protovestiarius exercitui Orestianum duceudo praeficitur II, 68, 4. dignitatem Caesarem priusquam re bene gesta se eo honore dignum praestiterit recusat ib. 13.

- Alexius Tarchaniota protovestiarii Tern
 F. Philanthropenus dictus ex avo nam o
 materno II, 210, 3. pincerna impe- 444, 2.
 ratoris ib. 6. dux Asiae minoris de- terra
 claratur ib. 7. eius virtutes ib. 10. Tert
 arcem Duorum Collium expugnat II, ducit s
 211, 6. cura provinciae liberari fru- spota I
 stra cupit II, 212, 13. ad affectan- rex Bul
 dum imperium urgetur a monachis et inis N
 exercitu ib. 10 sqq. tandem seditiosa fugit II
 concione rebellionem inchoat II, 216, II, 265,
 8. imperii nomen assumit II, 219, 2. perator
 alacritatem exercitus cunctando fru- isthlab
 stratur II, 221, 10. uxorem et filium regnum
 praesidio munit II, 226, 5. captus a testa
 Cretensibus hosti deditur ib. 16. 467, 11
 Iudaeis excaecandus traditur II, 228, 15. Thas
 Ioannes Tarchaniota dux partis cupatur
 Arsenianorum II, 38, 5. abscindit se randam
 ab Hyacintho II, 134, 16. propterea Thec
 ab Andronico imp. carceri destinatur Thec
 II, 135, 6. eludit Athanasium Alexan- mium II
 drinum ib. 14. suspectus affectati Theo
 imperii male multatur II, 136, 18. rio cor
 praefectus Orienti prudenter res gerit excaeca
 II, 258, 1. 10. seditione militum co- Theo
 actus ad Andronicum imp. fugit II, Ioannis
 260, 1 sqq. iterum in carcerem con- praecia
 iectus educitur ad colloquium ab im- 38, 11
 peratore cum Arsenianis habendum homine
 II, 462, 1. 23, 18
 Tarchaniota Glaba ex magno pa- reconci
 pia magnus conostaulus declaratus 26, 9.
 dux praeficitur Tocharis II, 12, 12. 29, 14.
 Tarchanotissa Nostonga Arsenia- 21. ae
 nis addicta II, 354, 11. I, 32,
 Tarchas praefectus monasterio Sa- obit ib
 nidum Alexium Philanthropenum rem rel
 hortatur ad imperium usurpandum II, Thec
 214, 10. poenas dat II, 229, 4. schisma
 Tarites naves Genuensium I, 419, Theo
 21. 614. senii e
 Tatari s. Tartari qui sint II, 704. II, 83, 8
 tatas aulae quali sit dignitate I, S. T
 512, 5. 614. mutum
 Telchines dicti malefici daemones Theo
 I, 253, 7, 615. Antioch
 templum ut pollutum communionem migrat
 Latinorum expiatur a schismaticis Theo
 II, 20, 6. synodo
 Tenedi arx obsessa a Murisco de- 25, 15.
 ditionem facit II, 556, 10. Theo
 Ioannicus Ternicopolus discissus cusat t
 licet a patriarcha cum eo se conun- 6. in
 git contra Latinos I, 379, 13. errorem
 Georgius Pachymeres II.

Gregorii patriarchae abdicacionem alius suspectam pro sufficienti habet II, 132, 10. sultanem ab imperatore fratrem appellari licitum esse censet II, 247, 6. militibus adversus Tarchanotam seditiosis se adiungit II, 260, 5 sqq. obstat restitutioni Ioannis Ephesini II, 299, 2. Cosmam in patriarchatu retinere cupit II, 358, 7.

Theophanes episc. Nicaenus Romanus legatus naufragio perit I, 384, 14.

Theophaniorum festo ecclesiastici in psallendi communionem assumti II, 22, 2.

Theophano Armeniae regis F. Ioanni Sebastocratori desponsa II, 206, 11. moritur in itinere II, 284, 12.

Theudericus s. Fridericus Siciliae dominus adversus ecclesiam rebellis II, 304, 6. 763. Mpygerii amicus II, 499, 6. classem ad infestandas insulas imperii mittit II, 490, 4. 508, 8.

Thomae hebdomas quae sit II, 803.

Thomas Nicephori Angali despotae F. II, 200, 17.

Thymaena urbs Galatae II, 760. Thyraeorum arx deditionem facit II, 589, 9.

Timurus Abakae imperatoris Mogulensium frater veneno necatur II, 817.

Tochari Persas sibi subiiciunt I, 129, 3. Romanis terribiles I, 133, 16. Mugulios se nominant et principem Kanem I, 231, 14. 344, 13. eorum leges I, 345, 14. dux Nogas I, 344, 13. fines Romanos incurrant I, 232, 2. auxilio vocantur a Michaële imp. I, 324, 16 sqq. ab Andronico imp. contra Triballos mittuntur II, 11, 3. contra imperium Romanum movent II, 257, 12. a Tocharis Orientalibus se abscindunt Nogae rebelles obediens II, 262, 15 sqq.

tomus a Gregorio Cyprio editus II, 133, 18.

Tornicius Sebastocrator I, 485, 7.

Traianopoleos episc. Cudumenes missus in Serbiam I, 351, 5.

Tralles ab Andronico Michaëlis imp. F. instauratae Andronicopolis nominantur I, 469, 7. destruuntur a Persis I, 472, 4 sqq.

Triballi a Romanis bello petiti II, 12, 15.

triclinium Alexiacum II, 89, 18. 188, 5. Iustinianensium II, 145, 10. Augustum dictum Mannslicum II, 197, 3.

Tricoecia arx ab Atmane expugnata II, 638, 1 sqq.

Tripolis arx ad Maeandrum fl. a Duca imp. munita II, 433, 9. vetas de ea oraculum ib. 14. a Carmanis capitur ib. 17 sqq. Alisyras fugatus eo se recipit II, 435, 11.

Tripolis Syriae Christianis eripitur a sultane Aegypti II, 86, 15.

trichordena quod genus tributum sit II, 492, 16.

Tuctais Tocharus Noga devictus eius regno potitur II, 263, 15. Andronici imp. filiam notham ducit II, 268, 1 sqq. a Cazane fratre excluditur successione imperii II, 458, 16. 820.

Turcopuli in proelio cum Catalanis commisso fugiunt inter primos II, 550, 5. ad Christianam religionem traducti Andronico imp. militant II, 574, 5. deficientes Romanorum terras incurant ib. 8. coniungunt se cum Catalanis II, 590, 3. de eorum cum imperatore reconciliatione agitur II, 609, 3. Tachantziarem decem liberant II, 633, 5. e Truruli obsidione fugiunt ib. 13.

Tyrine s. Tyrophagiae dominica II, 78, 14. 376, 2.

Tzacas Nogae F. Bulgariae regnum affectat II, 264, 8 sqq. circumventus ab Oshpenthlabo leviro necatur II, 265, 7 sqq.

Tzasimpaxis protostrator Lachanae cum eo trucidatur I, 467, 17.

Tzernicum captum ab Ioanne despota I, 107, 3.

Tzurulum ab Amogabaris frustra oppugnatum II, 633, 5 sqq.

Umpertopus curopolites Mesembreae praefectus Scythas debellat II, 80, 18. propterea ab imperatore honoratus II, 81, 8.

Umpertopulus magnus traianus mittitur contra Amogabaros II, 543, 6. Bizyam tenet II, 629, 15.

Ung-chau ultimus Prestiannensium regum II, 805.

Uresis v. Stephanus.

vaticinium in solo Trallium urbis
pertum I, 469, 15.

Ioannes Veccus chartophylax sus-
cendit sacerdotem I, 225, 11 sqq.
regatus ad cralem Serbiae I, 351, 4.
existit imperatori ecclesiam Graecam
um Latina conciliaturo I, 375, 18.
accusatur a Chumno I, 376, 18. con-
icitur in carcerem I, 378, 8. lectis
patrum veterum libris respicit I,
383, 5. fit patriarcha I, 402, 20.
intercedit pro egenis apud imperato-
rem I, 403, 15. accusatur calu-
mniase I, 449, 17. renuntiat throno
I, 454, 17 sqq. restituitur I, 460,
4 sqq. scribit contra schismaticos
I, 476, 7. iusta funebria persolvit
Annae imp. I, 499, 13. patriarcho
recedit II, 18, 16. absens accusatus
damnatur II, 25, 18. patrum testi-
monia de processione S. Spiritus ex-
pendit II, 28, 9 sqq. decretum de
fide auget II, 32, 10. citatus coram
synodo causam dicit II, 34, 3 sqq.
Prusam exsulatum abducitur II, 36, 6.
colloquium eius cum adversariis II,
89, 13. schismaticis adiungere se re-
cusans relegatur in arcem S. Gre-
gorii II, 102, 11 sqq. tomum Gre-
gorii redarguit II, 114, 7. moritur
in carcere II, 270, 14.

Veneti Cpoli degunt sub baiulo
magistratu I, 163, 2. cum Genuen-
sibus commissi II, 32, 14. cum
magna classe Cpolim appulsi Gala-
tam incendunt II, 237, 9. Veneto-
rum Cpoli habitantium bona oppigne-
rantur ingenti multa II, 242, 1. eo-
rum senatus de ea re conqueritur
II, 243, 17. multam remitti postu-
lantes Cpolim classe oppugnant II,
322, 13. impetrant remissionem op-
pignerationis II, 326, 10.

vestiaril quale officium sit II,
556, 10.

Aurelii Victoris locus de actuariis
explicatus I, 539.

voluntarii Graecos adiuvant in re-
cuperanda Cpoli I, 138, 15 sqq.

Xaban - xa vocatus Saporez Per-
sarum rex II, 686.

Michaël Xiphilinus notarius crea-
tus I, 409, 4.

Theodorus Xiphilinus magnus oe-
conomus accipit a Vecco promissum
non scribendi de controversiis I,
416, 1.

Manuël Zacharias Phocaene do-
minus tutelam insularum sibi com-
mitti petit II, 558, 2. eius nepos
Thasi arcem occupat II, 638, 9.

Zeuxippi thermae Cpoli II, 683.

LIPSIAE

TYPIS B. G. TEUBNERI.